PETRI BERCHORII ... OPERA OMNIA, TOTAM S. SCRIPTURAE MORUM, ...

Pierre Bersuire

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX ALPHABETHICVS VOCABVLORVM DICTIONARII FRAT. PETRI BERCHORII.

A

[illegible] 2
[illegible] 1.
[illegible] 3.
[illegible] 6.
[illegible]iare, 14.
[illegible] 6.
[illegible]re. ibid.
[illegible] ibid.
[illegible] 21
[illegible] 6
[illegible] ibid.
[illegible] ibid.
Abigail, ibid.
[illegible] ibid.
[illegible] ibid.
Abire, 8.
[illegible] 9.
[illegible] 12.
Abominatio, 69.
[illegible] 12.
Abraham, 13.
Ab, 14.
Abſalon, ibid.
Abſcondere, 15.
[illegible] 16.
[illegible] 21.
Abſoluere, 24.
[illegible] ibid.
Abſorbere, 22.
Abſque, 25
Abſtinentia, ibid.
Abundantia, 29.
Abundare. 29.
[illegible] 30.
Abyſſus, 32.
Ac, 42.
[illegible] 37.
Accedere, 38.
Accelerare. 41.
Acceleratio, 41.
Accendere, 42.
Acceptabilis, 47.
Acceptio perſonarum, 43.
Acceptus, 47.
[illegible] 47
Accidens, 48.
[illegible] 48.
Accingere, 49.
Accipere, 51.
[illegible] 58.
[illegible] 58.
Accuſare, 62.
[illegible] 49
[illegible] 47.
[illegible] 48.
Achab, 37
[illegible] 37.
Achaz, 37.
[illegible] 94.
Acies, 48
Acquieſcere, 56.
Acquirere, 57.
[illegible] 49.
[illegible] 49.140
[illegible] 62.
[illegible] ibid.
Ad, 64
Adadezer, 67.
Adaquare, 96.
Adam, 66.
Adamare. 67.
Adaquare, 67.
Adar, 67.
Addere, 69.
Adducere, 70.
Adeps, 67.
Adeptus, 69.
Adeſſe, 75.
Adhærere. 73.
Adhuc, 92.
Adijcere. 75.
Adimplere, 76.
Adinuenire, 77.
Adipiſci, 69.
Adire, 77.
Adiutorium, ibid.
Adiurare, ibid.
Adunare, ibid.
Admirari, 86.
Admiſcere, 83.
Admonere, 85.
Admouere, 8[illegible].
Adnullare, 83.
Adolere, 83.
Adoleſcentia, 83.
Adonias, 87.
Adonibeſec, 86.
Adoptio, 87.
Adorare, 87.
Aduena, 93.
Aduenire, 102
Aduentus, 95.
Aduerſari, 103
Aduertere, 105.
Adulatio, 108.
Adulterium, 110.
Aduocatus, 105.
Aedes, 111.
Aedificare, 112.
Aegrotare, 114.
Aegyptus, 115.
Aemulari, 117.
Aemulatio, ibid.
Aeneus, ibid.
Aequalis. ibid.
Aequalitas, ibid.
Aequitas, ibid.
Aer, 118.
Aereus, 121.
Aes, ibid.
Aeſtas, 122.
Aeſtimare, 123.
Aeſtimatio, ibid.
Aeſtus, 125.
Aetas. ibid.
Aeternitas, 126.
Aeternus, ibid.
Aethiopia, ibid.
Agere, 139.
Affectio, 127.
Affectus, ibid.
Afferre, 129.
Afficere, 132.
Affigere, ibid.
Afflictio, 132.
Affluentia. 134.
Agar, 136.
Ager, ibid.
Aggrauare, 145.
Aggredi, 146.
Agi, 140.
Agilis, 141.
Agitari. 140.
Agnoſcere, 141.
Agnus. 141.
Ago, 145.
Agreſtis, 146.
Agricola, ibid.
Ait. 147.
Ala, ibid.
Albedo, 149.
Aleph, 15.
Alexander. 151.
Alienigena, 154.
Alienum, 153.
Alimentum, 152.
Alioquin, 158.
Aliquando, 159.
Aliquid, 158.
Aliquis, ibid.
Aliter, 159.
Alius, 155.
Alleluia, 151.
Alleuare, 152.
Alleuiare, 152.
Allicere, 151.
Allidere, ibid.
Alligare, 157.
Alloqui, 159.
Alonge, ibid.
Altare, 159.
Alter. 162.
Alternus, 164.
Alterutrum, ibid.
Altiſſimus, 166.
Altitudo, 164.
Altrinſecus, 164.
Alueus, 167.
Amalech, 168.
Aman, ibid.
Amare, ibid.
Amaritudo, 172.
Ambire, 177.
Ambitio, 174.
Ambitus, 177.
Ambo, ibid.
Ambula, ibid.
Amen, 180.
Amica, 183.
Amici. ibid.
Amicitia, 181.
Amictus, 183.
Aminadab, 184.
Ammon, ibid.
Amon, ibid.
Amor mundi, 171.
Amorrhæus, 184.
Amos, ibid.
Amouere, 185.
Amplexari, ibid.
Ampliare, 185.
Amplior, ibid.
Amplius, ibid.
Amputare, ibid
An, 186.
Ananias, ibid.
Anathema, ibid.
Anathot, 187.
Ancilla, ibid.
Angelus, 188.
Angulus, 191.
Anguſtia, 192.
Anima, 194.
Animal, 196.
Animus, 197.
Anna, 199.
Annulus, 206
Annunciare, 200.
Annus, 199.
Ante, 201.
Antequam, 204.
Antichriſtus, 205.
Antiochia, 207.
Antiochus, idid.
Antiquitas, 204.
Antiquus, ibid.
Antrum, 206.
Aperire, 213.
Apoſtata, 216.
Apoſtolus, ibid.
Apparere, 209.
Appellare, 208.
Appendere. 212.
Applicare. 215.
Apponere. 216.
Apprehendere, 218.
Appropinquare, 219.
Appropinquatio, ibid.
Aptitudo, [illegible]0.
Aptus, 220.
Apud, 829. 221.
Aqua, 222.
Aquæductus, 225.
Aquila, 225.
Aquilo, 226.
Ara, 228.
Arabi, 228.
Arabia, ibid.
Arare, 229.
Arbitrari, ibid.
Arbor, ibid.
Arca, 233.
Arcus, 234.
Ardere, 236.
Ardor. ibid.
Area, 237.
Arena, 238.
Areſcere, ibid.
Argentum, 239.
Arguere, 240.
Ariditas, 238.
Aries, 241.
Arma, 242.
Armentum. 243.
Aromata, ibid.
Arrogantia, ibid.
Ars, ibid.
Artifex, ibid.
Arundo, 244.
Ara, 244.
Aſa, ibid.
Aſaph. ibid.
Aſcalon, ibid.
Aſcendere, ibid.
Aſer, 247.
Aſia, 248.
Aſinus, ibid.
Aſor. ibid.
Aſpectus. ibid
Aſpergere, 249.
Aſpicere, 248. 250.
Aſſiduitas, 251.
Aſſimulari. 151.
Aſſimulatio, ibid.
Aſſiſtere, 251.
Aſſumere, 253
Aſſumptio, ibid.
Aſſui, 252.
Aſſyrij, ibid.
Aſtare, 251.
Aſtutia, 254.
At, ibid.
Atque, 255.
Atrium, 258.
Atramentum, 255.
Attendere, 256.
Attenuatio, 257.
Atterere, 257.
Attrahere, 1103.
Attritio, 253.
Attubi. 256.
Auaritia, 258.
Audacia, 260.
Audax, 260.
Audire, ibid.
Auertere, 262.
Auferre, 273.
Augere, 264
Augmentum, ibid.
Auis, ibid.
Aurum, 265.
Aurora, 266.
Auram, 267.
Auſter, 268.
Auſtralis, ibid.
Aut, 269.
Autem, 270.
Auxilium, 272.
Azarias, ibid.
Azotus, 272.
Azymus, ibid.

B

BAal, 272.
Baalim, ibid.
Babylon. 273.
Babylonia, ibid.
Baculus, 274.
Balaam. 275.
Balteus. ibid.
Baptiſmus, ibid.
Baptizare, ibid.
Baſis, ibid.
Beatitudo, 276.
Bellum, 278.
Bene, 279.
Benedicere, 280.
Benefacere, 281.
Beneficium, ibid.
Beneplacitum, 283.
Beniamin, ibid.
Benignitas, 283.
Beſtia, 254.
Bethleem, 288.
Bethel, 587.
Bibere, 285.
Bi[illegible], 288.
Bos, 288.
Bitumen, 289.
Binum, ibid.
Blandiri. 290.

A 2 Bla-

Blaſphemia, ibid.
Bona aeterna, 292.
Bona temporalia, 291.
Bonitas, 290.
Bonum, ibid.
Bos, 292.
Brachium, 293.
Brutitas, 294.
Buccina, ibid.
Butyrum, ibid.
Byſſus, 288.

C

Cadauer, 295.
Cadere, ibid.
Cadere, 236.
Calare, 318. & 321.
Caeteri, 334.
Cain, 297.
Caiphas, ibid
Calamitas, ibid.
Calamus, ibid.
Calcare, ibid.
Calceamentum, ibid.
Calceare, ibid.
Calenda, 29[illegible].
Calepis, ibid.
Caleſcere, ibid.
Caligare, 30[illegible].
Caligo, ibid.
Calix, ibid.
Caluitium, 301.
Calumnia, ibid.
Caluus, ibid.
Camelus, ibid.
Caminus, 303
Campeſtris, ibid.
Campus, ibid.
Candelabrum, 305.
Candor, 306
Canere, ibid.
Canis, 308.
Cantus, ibid
Cantare, 306.
Canus, 308
Capere, ibid.
Capharnaum, 297.
Capillus, 309.
Capra, 310.
Caprea, 311.
Captio, 308.
Captiuitas, 311.
Captiuus, ibid.
Caput, ibid.
Carbones, 314.
Carcer, ibid.
Carmelus, 316
Carmen, ibid.
Carnalia, 317.
Caro, ibid.
Caſtellum, 319
Caſtitas, ibid.
Caſtra, 320.
Caſus, 321.
Catena, 321.
Cathedra, 321.
Catulus, 322.
Cauda, ibid.
Cauere, 323.
Cauerna, 324.
Caula, 324.
Cauſa, ibid.
Caute, 325.
Cautela, ibid.
Cedere, 326.
Cedrus, 327.
Celare, 318.
Celebrare, ibid.
Centum, 331.
Centurio, 33[illegible].
Cerimonia, ibid.
Cernere, ibid.
Certamen, ibid.
Certitudo, ibid.
Ceruix, 333.
Ceruus, ibid.
Ceſſare, 334.
Chaldaei, 298.
Cham, 304.
Chanaan, 304.
Chananaeus, ibid.
Chariſſimus, 314.
Charitas, 315.
Cherub, 352.
Cherubin, ibid.
Chorus, 435.
Chriſtus, 334.
Chriſti natiuitas, 336.
paſſio 337.
reſurrectio, 341.
aſcenſio. 343.
Cibus 344
Cilicium, 346.
Cingulum, 347.
Cinis, ibid.
Circa, 548.
Circuire, ibid.
Circuitus, ibid.
Circulus, 349.
Circumciſio, 352.
Circumdare, 35[illegible].
Cithara, 353.
Cito, 354.
Ciuitas, 356
Ciuis, 358
Clam, ibid.
Clamare, ibid
Clangor, 359
Claritas, ibid.
Clarus, ibid.
Claudere, 361.
Claudicare, 362.
Claudus, ibid.
Clauus, 363.
Clauis, 364.
Clemens, ibid.
Clementia, ibid.
Clericus, 365.
Clypeus, ibid.
Coaequare, 366.
Codex, ibid.
Coactus, 325
Coetus, ibid
Cœlum, 328
Cœna, 351.
Cœnaculum, 331.
Cœpit, 33[illegible].
Cœtus, 334.
Cogere, 366
Cogitatio, ibid.
Cognatio, 368.
Cognitio, ibid.
Cognoſcere, ibid.
Colere, 370.
Collectio, 374.
Colludere, ibid.
Colligere, ibid.
Collis, 375.
Collocare, 376.
Collum, ibid.
Color, 370.
Coluber, 371.
Columba, ib.
Columna, 373.
Comburere, 376.
Comedere, 377.
Comes, 380.
Commendare, ibid.
Comminuere, ibid.
Commiſſio, ibid.
Committere, ibid.
Commixtio, 647. 380.
Commorari, 380.
Commotio, ibid.
Commouere, ibid
Communicare, 381.
Communitas, ibid.
Commutare, 382.
Comparare, ibid.
Compaſſio, ibid
Compati, ibid.
Compedes, ibid.
Compellere, ibid.
Complacere, 383.
Complementum, ibid.
Complere, ibid.
Componere, 384
Comprehendere, ibid
Comprimere, 910. 384
Comprobare, 384.
Computare, ibid.
Computreſcere, ibid
Concedere, ibid.
Concidere, ibid
Concilium, ibid.
Concipere, 385.
Concitare, ibid.
Concludere, ibid
Concordia, ibid.
Conculcare, 386.
Concupiſcentia, ibid
Concutere, 387
Concurrere, ibid.
Condemnare, ibid
Conducere, ibid
Conferre, ibid.
Confeſſum, 388
Conſequentia, ibid.
Confidere, 389.
Configere, ibi.
Confirmare, ibid.
Confiteri, 390.
Confortare, 391.
Confringere, 392.
Confugere, 393.
Conflare, 391.
Confundere, 393.
Confuſio, ibid.
Congregare, ibid.
Congregatio, ibid.
Coniugium, 369.
Coniunctio, ibid
Coniungere, ibid.
Conſanguinitas, 368.
Conſcientia, 397.
Conſecrare, 397.
Conſenſus, 398.
Conſentire, ibid.
Conſequi, 399.
Conſeruare, ibid.
Conſiderare, ibid.
Conſideratio, ibid.
Conſilium, 400
Conſolatio, 402.
Conſpectus, 403.
Conſtantia, 404.
Conſtituere, 404
Conſuetudo, 401
Conſumere, 405
Conſummare, 404
Conſurgere, 406
Contaminare, 407
Contemnere, 408
Contemplatio, 209
Contentio, 409
Contentus, 412
Conteſtari, 411
Continentia, ibid.
Continere, ibid.
Contingere, 412.
Continue, ibid.
Continuo, ibid.
Contra, 412.
Contradicere, ibid.
Contradictio, ibid.
Contrarietas, 412.
Contremiſcere, ibid.
Contriſtari, ibid.
Contritio, 409
Contumelia, 414.
Conturbare, ibid.
Conturbatus, ibid.
Conuallis, 415.
Conuenire, 416.
Conuentus, ibid.
Conuerſatio, 420
Conuerſio, 416.
Conuerſus, 416
Conuerti, ibi.
Conuiuium, 420.
Conuocare, 421
Cooperire, ibid
Copia, ibid.
Copioſus, ibid.
Cor, ibid
Coram, 424.
Cornu, 425.
Corona, 427.
Corpus. 430.
Correctio, 432
Correptio, ibid.
Corroborare, 433.
Corruere, ibid.
Corrumpere, 434.
Corruptio, ibid.
Cras, 435.
Craſtinum, ibid.
Creare, 436.
Creator, ibid.
Creatura, ibid.
Credere, 437.
Creſcere, 439.
Crimen, 440.
Crudelis, 442.
Crudelitas, ibid.
Cruciare, 440.
Crucifigere, ibid.
Crux, ibid.
Cubiculum, 443.
Cubile, ibid.
Cubitus, 444.
Cui, 457.
Cuius, 458.
Culcitra, 444.
Cultus, ibid.
Cum aduerbium, ibid.
Cum praepoſitio, 446.
Cuncta, 449
Cunctum, ibid.
Cunctus, ibid.
Cupere, ibid.
Cupiens,
Cur,
Cura,
Currere,
Currus,
Curſus,
Curuare,
Curuitas,
Cuſtodia,
Cuſtodire,
Cyphus,

DICTIONARII PARTIS SECVNDAE contenta.

D

Daemon, Daemones,
Daemonium,
Dagon,
Damaſcus,
Damnare,
Damnum,
Dan,
Daniel,
Dare,
Dauid,
De,
Debere,
Debilis,
Debilitas,
De caetero,
Decem,
Decere,
Decernere,
Decidere,
Decima,
Decimus,
Decipere,
Declarare,
Declinare,
Decor,
Decorare,
Decorus,
Decretum,
Dedicatio,
Deducere,
Deeſſe,
Defectus,
Defendere,
Deferre,
Deficere,
Defunctus,
Deijcere,
Deinceps,
Deinde,
Delectare,
Delectatio,
Delere,
Deliberatio,
Delitiae,
Delictum,
Delinquere,
De longe,
Delubra,
Demoliri,
Demonſtrare,
Denarius,
Denegare,
Dentes,
Denudare,
Denunciare,
Denuo,
Deorſum,
Deponere,

Dep

Index vocabulorum Dictionarij Berchorij.

…rtari,	35.	Diſperdere,	84.	Effugere,	138.	Euellere.	161.&179.	Ferrum,	225.
…catio.	33.	Diſpergere,	ibid.	Effundere,	135	Euenire,	180.	Fertilitas,	226.
…prehendere,	34.	Diſpertire,	86.	Egenus,	138.	Euentus,	ibid.	Feruere,	ibid.
…ſſio,	ibid.	Diſpertitio,	ibi.	Egeſtas,	ibid.	Euertere,	ibid.	Feruor,	ibid.
…re,	ibi.	Diſplicere,	ibi.	Ego,	139.	Euge,	179.	Feſtinare,	ibid.
…quere,	35.	Diſponere,	ibi.	Egredi,	144.	Euigilare,	180.	Feſtiuitas,	227.
…re,	36.	Diſputatio,	87.	Egregius,	144.	Eum,	181.&188.	Feſtum,	ibid.
[illegible]	ibid.	Diſſenſio.	71.	Egreſſus,	142.	Eunuchus,	181.	Fictio,	229.
…dere,	37.	Diſſimilis,	82.	Ei,	188.&181.	Euomere,	ibid.	Fictum,	ibid.
…ſus,	ibid.	Diſſipare,	ibid.	Eijcere,	144.	Euphrates,	180.	Ficus,	ibid.
…here,	40.	Diſſoluere,	83.	Eius,	ibid.	Ex,	181.	Fidelis,	231.
…ri,	41.	Diſſolutio,	ibi.	Eleacur,	146.	Exaltare.	182.	Fidelitas,	ibid.
…um,	42.	Diſtare.	87.	Electio,	ibid.	Exaudire,	184.	Fides,	229.
…tas,	41.	Diſtinctio,	ibi.	Eleemoſyna,	151.	Excelſus,	185.	Fiducia,	232.
…are,	44.	Diſtribuere,	ibid.	Eleuare,	150.	Excitare,	187.	Fieri,	ibid.
…um,	ibi.	Diuertere,	ibid.	Eleuatio,	73	Exclamare,	187.	Figere,	233.
…re,	46.	Diuerſitas.	ibid.	Eligere,	146.	Excutere,	188.	Figmentum,	229.
…ari,	47.	Diuerſus,	ibid.	Eloquentia,	153	Exemplar,	192.	Figulus,	ibid.
…lare,	ibid.	Diuidere,	91.	Eloqui,	153.	Exemplum,	ibi.	Figura,	223.
…larum,	ibid.	Diuinare,	94.	Eloquium,	ibi.	Exercere,	193.	Filia,	238.
…ratio,	47.	Diuinus,	ibid.	Elongare,	154.	Exercitus,	194.	Filius,	233.
…pare,	48.	Diuitia,	87.	Emere,	ibid.	Exire,	ibid	Fingere,	229.
…lare,	49.	Docere,	94.	Eminere,	155.	Exiſtimare,	196.	Finis,	239.
…ſatio,	ibid.	Doctrina,	ibid.	Eminens.	ibid.	Expandere,	ibid.	Firmare,	241.
…nare,	ibid.	Dolere,	97.	Emittere,	ibid.	Expectare,	197.	Firmitas,	ibid.
…res,	ibid.	Dolor,	ibid.	Emortuus,	156.	Expellere,	198.	Fixio,	233.
…r.	51.	Dolus,	98.	Emundare,	ibid.	Expendere,	196.	Fixus,	ibid.
…ſum,	ibi.	Dominari,	ibid.	Emundatio,	ibid.	Expenſa,	ibid.	Flagellum,	242.
…ur.	52.	Dominus,	ibid.	En,	ibi.	Expoliare,	203.	Flamma,	243.
…lari,	ibid	Domus,	100.	Enarrare.	157.	Extendere,	199.	Flare,	ibid.
…re,	ibid.	Donare,	104	Enim,	ibid	Extenſio,	73.	Flatus,	ibid.
…cere,	ibid.	Donum,	ibid.	Enumerare,	158.	Exterior,	201.	Flectere,	244.
…nus,	52.	Donec,	105.	Enunciare,	ibi.	Exterius,	ibid.	Flere,	ibid.
…rare,	54.	Dormire,	106.	Enutrire,	ibid.	Extinguere,	200	Fletus,	ibid.
[illegible]	ibid.	Dorſum,	109.	Eo,	158.	Extra,	201.	Florere,	246.
…procreatura,	56.	Draco,	110.	Eo quod,	1017.	Extrahere,	201.	Flos,	ibid.
…re,	57.	Dubitare,	110.	Eo,	181.	Extraneus,	ib	Fluctus,	247.
…ra,	ibid.	Ducere,	111.	Ephod.	135	Extremitas,	ib.	Fluere,	248.
…lus,	59.	Ductor,	ibid	Ephraim,	137.	Extremus,	ibid.	Flumen,	ibid.
…nus,	60.	Dulcedo,	115.	Epiſcopus,	158.	Exuere,	203.	Fluuius,	ibid.
…s,	ibid	Dulcis,	ibi.	Epiſtola,	ibid	Exultatio,	ibid.	Fluxus,	ibid.
[illegible]	61.	Dum,	122.	Epula,	159	Exurgere,	ibid.	Fodere,	251.
…mare,	65.	Duo,	116.	Epulari,	ibid.			Fœdus,	219.
…re,	66.	Duodecim,	119.	Eques,	160	F		Fœlicitas,	221.
…litas,	ibi.	Duplex,	120	Equites,	ibid			Fœlix,	ibid.
…us,	ibid.	Duplicitas,	ibi.	Equus,	ibid.	Faber,	204.	Foemina,	ibid.
…na,	68.	Duritia,	121.	Eradicare,	161.	Fabricare,	ibid.	Foenum.	223.
[illegible]	67.	Durus,	121.	Eregione,	ibid.	Facere,	205.	Foenus.	ibi.
…are,	75.	Dux,	111.	Eremus,	309	Facies,	210.	Foetor,	228.
…ratio,	ibi.			Erga,	161.	Facilitas,	213.	Foetus,	ibid.
…ls,	70.			Ergo,	ibid.	Facta,	208.	Folium,	252.
…ho.	68.	E		Erigere,	163.	Factum,	ibid.	Fons,	ibid.
…ſus,	70.			Eripere,	164.	Factus,	ibid.	Foras,	255.
…gentia,	71.		123.	Errare,	165.	Fax,	229.	Fores,	ib.
…ris,	68.	Ea,	ibid.	Error,	ibid.	Falſitas,	214.	Foris,	ibid.
…bulum,	72.	Eam,	ib.d.	Erubeſcentia,	166.	Fama,	215.	Forma,	256.
…num,	74.	Earum,	ibid.	Erubeſcere,	ib d.	Fames,	216.	Formidare,	257.
…nicare,	ibid.	Ebrietas,	124.	Erudire,	167.	Familia,	217.	Formido,	ibid.
…ttere,	ibid.	Ebron,	126.	Eruere,	164.	Famulus,	79 & 81.	Fornax,	258.
…lum,	75.	Ebur,	ibid.	Erumpere,	168.	Fanum,	217	Fornicatio,	ibi.
…tio,	ibid.	Ecce,	ibid.	Eſca.	ibid.	Farina,	ibid.	Fornicatus,	ibi.
…gere,	ibid.	Eccleſia,	132.	Eſſe,	170.	Fas,	218.	Forſitan,	259.
…pere,	76.	Econtra,	133.	Eſto.	175.	Faſciculus,	ibid.	Forte,	ibid.
…ere,	ibid.	Econtrario,	ibi.	Eſtote,	ibid	Fatigatio.	510. 218.	Fortitudo,	ibid.
…mpere,	ibi.	Edere,	ibi.	Eſuries,	176.	Fatuus,	ib d.	Frenum,	264.
…us,	ibid.	Edictum,	134.	Eſurire,	ibid.	Fauces,	ib d.	Fragilis,	261.
…ttere,	77.	Edom,	ibid.	Et,	ibid.	Fauilla,	ibi.	Fragilitas,	ibid.
…ne,	ibid.	Educere,	ibid.	Etenim,	178.	Fauus,	219.	Frangere,	252.
…plina,	78.	Effectus,	135.	Ethem,	ibid.	Fel,	221.	Frater,	ibid.
…pulus,	79.	Efferre,	ibid.	Etiam,	130.	Femur,	222.	Fraternitas,	ib.
…cordia,	80.&81.	Efficere,	ibid.	Euacuare,	179.	Feneſtra,	223.	Fraudare,	263.
…ratio,	ibid.	Effici,	135.	Euadere,	178.	Fera,	224.	Fraus,	ibid.
…cumbere,	ibid.	Effodere,	135	Euaginare,	179.	Ferire,	215.	Frequenter,	265.
…currere,	81.	Effœminatus,	ibid.	Euangelium,	ibid.	Fermentum,	224.	Frequentia,	ibid.
…ſator,	83.	Effœminare.	ibid.	Euangelizare,	ibid.	Ferre,	ibi.	Frigus,	ibid.

A 3 Frans,

Digitized by Google

Fraus, ibid.
Fructificare, 266.
Fructus, ibid.
Fruges, 269.
Frumentum, 268.
Fruſtra, 269.
Fugere, ibid.
Fugitiuus, 944.
Fulgere. 272.
Fulgor, ibid.
Fulgur, ibid.
Fumus, 273.
Fundamentum, 274.
Funiculus, 275.
Funis, ibi.
Fur, 276.
Furor, 277.
Futurum, 278.

G

Gabaa, 278.
Gabaon, 279.
Gad, ibid.
Galaad, ibid.
Galilaa, ibid.
Galdeus, ibid.
Gaudere, 280.
Gaudium, ibid.
Gaza, 281.
Gazophylacium, ibi.
Gehena, ibid.
Gelboe, ibid.
Gelu, ibi.
Gemere, ibid.
Gemitus, ibid.
Gemma, 282.
Generare, 383.
Generatio, ibid.
Gens, 285.
Genua, ibid.
Genus, 286.
Germen, ibid.
Germinare, ibid.
Gignere, 283.
Gladius, 287.
Gloria, 288.
Glorificare, 291.
Gomorrha, ibid.
Gradi, 293.
Gradus, 294.
Grandis, ibid.
Grando, 295.
Gratia, 291.
Gratiarum actio, 292.
Gratis. 295.
Gratitudo, 292.
Grauis. 295.
Greſſus, 293.
Grex. 296.
Gubernare, 297.
Guſtus, 298.
Guttur, ibid.
Gyrus, 287.

H

Habere, 298
Habitare, 300.
Hac, 312.
Hereditas, 307.
Herere, 308.
Hereſis, ibid.
Haſta, 303.
Haurire, 304.
Hebræus, ibid.
Helias, 305.
Herba, 306.
Heremus, 308.
Heri, 309.
Herodes, ibid.
Herodias, ibid.
Heſter, ibid.
Heu, 310.
Hi, 313.
Hic aduerb. loci, 311.
Hic pronomen, ibid.
Hiericho, 314.
Hieroſolyma, 315.
Hieruſalem, 316.
Hilaris, 320.
Hircus, 321.
His, 313.
Hodie, 321.
Hœdus, 305.
Holocauſtum, 322.
Holofernes, ibid.
Homo, 323.
Honeſtas, 326.
Honor, 327.
Hora, 328.
Hordeum, 330.
Horrere, 332.
Horreum, 330.
Horribilis, 331.
Horror, ibid.
Hortus, 330.
Horum, 313.
Hos, ibid.
Hoſpes, 332.
Hoſpitalitas, ibid.
Hoſpitium, ibid.
Hoſtia, 334.
Hoſtis. ibid.
Huc, 336.
Humerus, ibid.
Humilitas, 338.
Humus, 340.
Hyacinthus, 343.
Hydria, 341.
Hyems, 320.
Hymnus, ibid.
Hypocriſis, 342

I

Iacere, 344.
Iacere, 345.
Iacob, 346.
Iacobus, 348.
Iactantia, ibid.
Iactare, ibid.
Iactus, 345.
Iaculum, 349.
Iam, ibid.
Ianua, 351.
Ibi, 352.
Id, 355.
Idcirco, ibid.
Idem, 357.
Ideo, ibi.
Id eſt, 359.
Idipſum, 358.
Idolum, 359.
Idumea, 361.
Idumeus, ibid.
Iebuſæus, 363.
Iehu, 365.
Ieiunium, 362.
Ieremias, 363.
Ieroboam, ibid.
Ieſus, ibi.
Iezabel, 365.
Iezrahel, ibid.
Igitur, ibid.
Ignis, 367.
Ignobilis, 732.
Ignobilitas, ibid.
Ignominia, ibid.
Ignorantia, 374.
Ignoſcere, ibid.
Ille, 375.
Illic, 377.
Illico, 379.
Illius, 375.
Illuc, 377
Illudere, 380
Illuminare, ibid.
Illuminatio, ibi.
Imago, 381.
Imber, 383.
Imitari, 384.
Imitatio, ibid.
Immaculatus, 383.
Imminere, 384
Immittere, ibid.
Immolare, 385.
Immunditia, 393.
Immunis, 394
Immutare, ibid.
Impedire, 385.
Impendere, 387.
Impenſa, ibid.
Imperare, ibi.
Imperium, ibid.
Impetus, 388.
Impius, ibid.
Implere, 389.
Imponere, 391.
Impoſſibilis, ibi.
Improperium, ibid.
Imprudentia, 393.
Impudicitia, ibi.
Impugnare, ibi.
Imputare, ibid.
In, 394.
Inanis, 4[illegible]1.
Inauris, ibid.
Incaleſcere, 402.
Incantare, ibid.
Incantator, ibid.
Incedere, ibid.
Incendere, ibid.
Incendium, 403.
Incenſum, 404.
Incertus, 405.
Inceſſus, 402.
Incidere, 406.
Incipere, 405.
Incircumciſus, 406.
Incitare, 407.
Inclinare, ibid.
Includere, 408.
Inclytus, ibid.
Incredulus, ibid.
Increpare, 409.
Incumbere, ibi.
Incuruare, ibid.
Inde, ibi.
Indicare, 411.
Indigens. ibid.
Indigere, ibid.
Indignatio, ibid.
Indignus, 412.
Indiſciplinatus, ibi.
Indoctus, ibid.
Induere, ibid.
Induere. ibid.
Indumentum, ibid.
Induratio, 414.
Inebriare, 415.
Inexpugnabilis, ibi.
Inextinguibilis, ibi.
Infamia, ibid.
Infans, 417.
Inferior, 418.
Inferioritas, ibi.
Inferius, ibid.
Infernus, 419.
Inferre, 421.
Infidelis, ibid.
Infinitus, ibid.
Infinitas, 421.
Infirmitas, 422.
Infirmus, ibid.
Inflare, 423.
Influentia, ibid.
Influere, ibid.
Infœlix, 419.
Infortunatus, ibid.
Infringere, 323
Infructuoſus, ibid.
Infundere, ibid.
Ingemiſcere, ibi.
Ingens, ibid.
Ingratitudo, ibi.
Ingratitus, 424.
Ingredi, ibi.
Ingreſſus, ibid.
Inhabitare, 427.
Inimicitia, 428.
Inimicus, ibid.
Iniquitas, 429.
Inire, 430.
Initium, 428. ibid.
Iniuria, 430.
Iniuſtitia, 431.
Innuit, ibid.
Innocentia, ibid.
Innumerabilis, 434.
Inopia, 433.
Inops, ibi.
Inquinare, 434.
Inquirere, 435.
Inſanabilis. ibid.
Inſania, 435.
Inſanus, ibid.
Inſatiabilis ibid.
Inſcius, ibi.
Inſcrutabilis, ibid.
Inſenſatus, ibi.
Inſerere, ibid.
Inſidiari, ibid.
Inſignis ibid.
Inſilire, ibid.
Inſipiens. 437.
Inſpicere, 438.
Inſpiratio. ibid.
Inſtans, ibid.
Inſtanter, ibid.
Inſtare, ibid.
Inſtar, ib.
Inſtaurare, ibid.
Inſtituere. ibid.
Inſtruere, ibid.
Inſula. 439.
Inſuper, 440.
Inſurgere, 440
Integritas, ibid.
Integer, ibid.
Intellectus, 441.
Intelligens, ibi.
Intelligere, 441.
Intendere, 442.
Inter, 443.
Interfectus, 444.
Interiicere, ibid.
Interfectio. ibid.
Interdum, 445.
Interea, ibid.
Interim. ibid.
Interior, 451.
Interioritas, ibi.
Interire, 446.
Internus, 445.
Interitus, ibid.
Intermiſſio, ibid.
Intermittere, ibid.
Interrogatio, 445.
Interpellare, ibi.
Interponere, ibi.
Interpretari, 446.
Interrogare, ib.
Inteſtina, 447.
Intingere, ibid.
Intrare, 447.
Intrinſecus, 451.
Introducere, 450.
Introire, 447.
Intueri, 450.
Intumeſcere, ibid.
Intus, ibid.
Inuenire, 452.
Inueſtigare, 457.
Inueterare, ibid.
Inuicem, 478.
Inuidia, 457.
Inuitare, 458
Inuius, ibid.
Inuocare, ibid.
Inuoluere, 459.
Inutilis. 460.
Ioacim, ibid.
Ioachitas, ibid.
Ioab, ibid.
Ioathan, ibid.
Iob, ibi.
Iocunditas, ibid.
Ioannes, 461.
Ioada, 462.
Ionas, ibid.
Ionathas, ibid.
Iordanis, 463.
Ioſaphat, ibid.
Ioſeph, ibi.
Ioſue, 464.
Ipſe, 465.
Ira, 466.
Iraſci, ibi.
Iratus, ib.
Ire, 467.
Irridere, 469.
Irrigare. ibid.
Irritare, 470.
Irrita, ibi.
Irritum, ibi.
Irritus, ibid.
Irruere, 471.
Is, 358.
Iſrael, ibid.
Iſte, 472.
Ita, 474.
Itaque, 475.
Iter, 477.
Iterare. ibid.
Iterum,
Iubere,
Iubilare,
Iubilatio,
Iubilus,
Iuda,
Iudæa,
Iudas,
Iudeus,
Iudicare,
Iudicium diuinũ,
Iugiter,
Iugum,
Iumentum,
Iungere,
Iunctura,
Iuramentum,
Iurare,
Iurgium,
Iuſtificare,
Iuſtificatio,
Iuſtitia,
Iuſtus,
Iuuare,
Iuuenis,
Iuuentus,
Iuxta,

L

Labi,
Labium,
Labor,
Laborare,
Lac,
Laceratio,
Lacryma,
Lacus,
Ledere,
Letitia,
Letus,
Lambere,
Lamentum,
Lamina,
Lampas,
Lana,
Lancea,
Languere,
Languidus,
Languor,
Lapis,
Laqueus,
Largitas
Largus,
Laſciuia,
Laſsitudo,
Laſſus,
Later,
Latera,
Lateres,
Latitudo,
Latro,
Latrones,
Latus,
Lauare
Laudare,
Laus,
Lazarus,
Leena,
Lectulus,
Lectus,
Legatio,
Legatus,
Legere,
Legio,
Legitima.

Legitim

ibid.	Lux.	564.	Mea,	635.	Modeſtia,	ibid.	Natura,	ibid.
ibid.	Luxuria.	574.	Mecum,	613.	Modeſtus,	ibid.	Natus,	682.
ibid.	Lya.	531.	Medicina,	ibid.	Modicum,	ibid.	Nauicula,	684.
523.	M		Medicum,	ibid.	Modo,	653.	Nauis,	ibid.
525.	MAcedo,	576.	Meditari,	614.	Modus,	ibid.	Nazaræus,	685.
527.	Macedonia,	576.	Meditatio,	ibi.	Moechari,	612.	Nazarenus,	ibid.
529.	Maceria,	ibid.	Medium,	615.	Moerere,	627.	Nazareth,	ibid.
ibid.	Machabæus,	ibid.	Medius,	ibid.	Moeror,	ibid.	Nebula,	686.
ibid.	Machina,	577.	Medulla,	618.	Moeſtitia,	628.	Necare,	687.
ibid.	Macies,	600.	Mei,	637.	Moeſtus.	ibid.	Neceſſaria,	686.
530.	Mactare,	577.	Mel,	618.	Moleſtia,	654.	Neceſſitas,	ibid.
531.	Macula,	ibid.	Melchiſedech,	619.	Mollis,	ibid.	Necis,	687.
ibid.	Madian,	578.	Melior,	618.	Mollities,	ibid.	Neemias,	ibid.
ibid.	Magdalena,	ibi.	Melius,	ibid.	Momentum,	ibid.	Ne forte,	691.
532.	Magis,	ibid.	Melodia,	619.	Monere,	655.	Negare,	687.
531.	Magiſter,	579.	Membra,	619.	Mons,	ibid.	Negligentia,	ibid.
535.	Magiſtratus,	580.	Memento,	620.	Monſtrare,	658	Negotiari.	ibid.
533.& 535.	Magnalia Dei,	582.	Memet,	631.	Monſtrum,	659.	Negotium,	ibid.
534.	Magnanimitas,	581.	Memini,	610.	Montes,	655.	Nemo,	689.
ibid.	Magnates,	ibid.	Memorari,	610.	Monumentum,	ibid.	Nemus,	690.
535.	Magnificare.	582.	Memoria,	ibid.	Mora,	659.	Neomenia,	691.
535.	Magnitudo,	583.	Mendacium,	624.	Morari,	ibid.	Nephthalim,	ibi.
537.	Magnus,	ibid.	Mendax,	ibid.	Mordere,	ibid.	Nepos,	ibid.
ibid.	Maieſtas,	585.	Mens,	621.	Mores,	664.	Nepotes,	ibid.
ibid.	Maior,	586.	Menſa,	ibid.	Mori,	660.	Nequam,	692.
ibid.	Maius,	ibid.	Menſis,	622.	Moris,	664.	Nequando,	691.
538.	Maledicere,	588.	Menſura,	629.	Mors,	660.	Nequaquam,	692.
ibid.	Maledictio,	ibid.	Mentiri,	624.	Morſus,	659.	Neque,	ibid.
540.	Maledictus,	ibid.	Mephibozeth,	640.	Mortuus,	660	Nequire,	693.
543.	Malignare,	589.	Merces,	625.	Mos,	665.	Nequiſſimus,	692.
ibid.	Malignitas,	ibi.	Mereri,	627.	Motus.	664.	Nequitia,	692.
544.	Malignus,	ibid.	Meretrix,	616.	Mouere,	ibid.	Neſcire,	693.
154.	Malitia,	587.	Meridies,	ibid.	Moyſes,	654.	Nicanor,	694.
544.	Malleus,	589.	Meritum,	627.	Mulier,	666.	Nidus,	696.
543.	Malus,	590.	Meſſis,	629.	Multiplicare,	670.	Nigredo,	ibid.
545.	Malum,	ibid.	Met,	631.	Multitudo,	669.	Nihil,	695.
ibid.	Malum granatum,	592.	Metari,	628.	Multum,	ibid.	Nimietas,	696.
546.	Mamma,	ibi.	Metere,	629.	Mundare,	678.	Nimis,	ibid.
ibi.	Mammilla,	ibi.	Metiri,	ibid.	Munditia,	ibid.	Nimius,	697.
54.	Man,	595	Metuere,	630.	Mundus,	670.& 671.	Niſi,	ibid.
ibid	Manaſſes,	596.	Metus,	ibid.	Mundus ſubſtantiue,	672.	Niteri,	698.
ibid.	Mandare,	592	Meum,	635.	Munire,	673.	Niti,	ibid.
547.	Mandatum,	ibi.	Meus,	ibid.	Munitio,	ibid.	Nitor,	ibid.
ibid.	Manducare,	594.	Michael,	637.	Munitus,	ibi.	Nix,	699.
547.	Mane,	ibid.	Michol,	640.	Munus,	674.	Nobilis,	ibid.
549.	Manere,	396.	Migrare,	ibid.	Muri,	657.	Nobilitas,	ibid.
ibid.	Manifeſtus,	598.	Mihi,	637.	Murmur,	ibid.	Nobiſcum,	701.& 1300.
510.	Manipulus,	599.	Miles,	640.	Murus,	ibi.	Nocere,	703.
552.	Manna,	595.	Militare,	ibid.	Mutare,	676.	Noctes,	704.
557.	Manſuetudo,	599.	Militia,	ibid.	Mutatio,	ibid.	Nocturnus,	ibi.
553.	Manus,	600.	Mille,	ibid.	Mutuo,	677.	Noe,	706.
ibid.	Marcedo,	602.	Minimus,	643.	Mutus,	678.	Nolle,	ibid.
ibid.	Marceſcere,	ibid.	Miniſter,	642.	Miſterium,	650.	Nomen,	707.
ibid.	Mardochæus,	603.	Miniſtrare,	ibid.			Non,	710.
556.	Mare,	ibid.	Minor,	643.	N		Nonaginta,	714.
ibid.	Margarita,	ibi.	Minorare,	ibid.			Nondum,	710.
557.	Maria virgo,	206.	Minoritas,	ibid.	NAaman,	678.	Nonne,	712.
559.	Maritus,	608.	Mirabile,	644.	Naas,	ibi.	Nonus,	714.
ibid.	Marmor,	609.	Mirari,	ibid.	Naaſon,	ibid.	Noſcere,	713.
ibid.	Martha,	ibid.	Miſcere,	647.	Nabal,	ibid.	Nouem,	714.
560.	Martyrium,	ibid.	Miſeratio,	645.	Naboth,	ibid.	Nouiſſima,	718.
ibid.	Maſculus,	ibid.	Miſereri,	647.	Nabuchodonoſor,	ibid.	Nouiſſimus,	ibid.
561.	Maſphat,	610.	Miſeria,	648.	Nabuzardan,	679.	Nouitas,	715.
563.	Maſſa,	609.	Miſericordia,	ibid.	Nachor,	ibid.	Nouus,	ibid.
561.	Mathathias,	610.	Miſertus,	645.	Nadab,	ibid.	Nox,	704.& 719.
562.	Mater,	ibid.	Miſſio,	650.	Nam.	ibid.	Nubes,	719.
563.	Materia,	610.	Miſſus,	ibid.	Nares,	680.	Nuditas,	722.
564.	Matrimonium,	611.	Mitigare,	631.	Narrare,	ibid.	Nudiuſtertius,	723.
574.	Maturare,	ibid.	Mitis,	ibid.	Naſci,	681.	Nudus,	712.
ibid.	Maturitas,	ibid.	Mititas,	651.	Nathan,	683.	Nullus.	723.
565.	Matutinus,	575.	Mittere,	650.	Nathanael,	ibi.	Numerare,	724.
557.	Maxilla,	612.	Mixtio,	647.	Nathinei,	ibid.	Numerus,	ibid.
567.	Maxime,	ibid.	Moab,	652.	Natio,	683.	Nunc,	726.
568.	Maximus,	ibid.	Moderatio,	ibid.	Natiuitas,	681.	Nunciare,	725.
567.	Me,	632.	Modeſte,	ibid.	Natus,	683.	Nuncius,	725.

Nunquid,								
Nuptiæ,	729.	Opertus,	ibid.	Pater,	810.	Petrus,	854.	Potentia,
Nutrire,	730.	Opes,	774.	Pati,	812.	Pharao,	855.	Poteſtas,
Nutrix,	731.	Oportet,	ibid.	Patientia,	813.	Pharetra,	856.	Potus,
	ibi.	Oportunitas,	775.	Patria,	ibi.	Phariſæus,	ibid.	Potus,
O		Oppidum,	774.	Paucitas,	814.	Phaſe,	807.	Præ,
O Dictio,	732.	Oppreſſio,	775.	Pauere,	817.	Phiala,	857.	Præbere,
Obdormire,	733.	Opprimere,	ibid.	Pauimentum,	818.	Phiala,	857.	Præcedere,
Obducere,	ibid.	Opprobrium,	776.	Paulatim,	ibi.	Philippus,	857.	Præcellere,
Obdurare,	ibi.	Oppugnare,	777.	Pauliſper,	ibi.	Philiſtæa,	ibid.	Præceptum,
Obedientia,	ibi.	Optare,	776.	Paulo,	ibid.	Philiſtæus,	ibid.	Præcingere,
Oberrare,	735.	Optimates,	776.	Paulo ante,	ibid.	Philiſtym,	ibid.	Præcipere,
Obijcere,	735.	Optimus,	ibid.	Paulominus,	ibi.	Pictura,	859.	Præcipuatio,
Obire,	ibid.	Opus,	768.	Paululum,	819.	Pietas,	857.	Præcipuum,
Obitus,	ibid.	Ora,	777.	Paulus,	819.	Pignus,	858.	Præclarum,
Oblatio,	754.	Orare,	ibid.	Pauor,	817.	Pigritia,	ibid.	Præco,
Obligare,	735.	Oratio,	ibid.	Paupertas,	815.	Pilatus,	859.	Præcordia,
Obliquitas,	ibi.	Orbis,	779.	Pax,	820.	Pilus,	ibid.	Præcurrere,
Obliquus,	ibid.	Ordinare,	780.	Peccatores,	814.	Pincerna,	860.	Præda,
Oblitio,	ibi.	Ordo,	ibid.	Peccatum,	822.	Pingere,	859.	Prædeſtinatio,
Obmuteſcere,	737.	Organum,	781.	Pecora,	825.	Pinguedo,	860.	Prædicare,
Obnoxius,	ibid.	Oriens,	ibid	Pecunia,	826.	Pinguis,	ibid.	Prædicatio,
Obrigeſcere,	ibi.	Orientalis,	ibi	Pedes,	849.	Piſces,	861.	Prædicator,
Obruere,	ibid.	Oriri,	782.	Pelles,	826.	Piſcina,	862.	Prædicere,
Obrutus,	ibid.	Ornatus,	783.	Pendere,	828	Placabilis,	ibid.	Præeſſe,
Obſcuritas,	ibid.	Ortus,	782.	Pene aduerbium,	829.	Placare,	ibid.	Præfectus,
Obſecrare,	738.	Os, oris,	783.	Penes,	ibid.	Placere,	864.	Præferre,
Obſequium,	ibi.	Os, oſſis,	787.	Penetrare,	ibid.	Plaga,	865.	Præfica,
Obſeruare,	ibi.	Oſculari,	785	Penitus,	831.	Planctus,	866.	Præfinitus,
Obſidere,	739.	Oſculum,	ibid.	Penna,	827.	Plangere,	ibid.	Prægnantes,
Obſtinatio,	ibi.	Oſtendere,	788.	Penuria,	831.	Planities,	867.	Praue,
Obſtruere,	ibi	Oſtium,	789.	Pepigi,	792.	Plantare,	ibid.	Prælatus,
Obſtupeſcere,	ibid.	Ouis,	790.	Per,	832.	Plantatio	ibid.	Prælium,
Obtemperare.	ibid.	P		Pera,	835.	Planus,	867.	Præmittere,
Obtenebrare.	ibi.	Paciſci,	792.	Perambulare,	836.	Platea,	869.	Præmium,
Obtinere,	ibid.	Pactum,	ibid.	Percipere,	ibid.	Plauſtrum,	870.	Præoccupare,
Obturare,	740.	Palæſtinus,	793.	Percutere,	833.	Plebs,	ibid.	Præparare,
Obuiare,	ibid.	Palam,	792.	Perdere,	836.	Plenitudo,	871. & 1058	Præparatus,
Occaſio,	741.	Palatium,	ibi.	Perducere,	837.	Plenus,	1058.	Præpone.1.
Occaſus,	740.	Palea,	793.	Peregrinari,	839.	Plorare,	871.	Præpoſitus,
Occidens,	ibid.	Pallium,	ibi.	Peregrinus,	ibi.	Pluere,	872.	Præputium,
Occidere,	742.	Palma,	794.	Perfectio,	838.	Plumbum,	873	Præſagium.
Occiſio,	ibid.	Palma manus,	795.	Perficere,	ibid.	Pluries,	874.	Præſcindere,
Occultum,	745.	Palmare,	ibid.	Perfectus,	ibid.	Plurimus,	ibid.	Præſens,
Occumbere,	744.	Palmus,	ibid.	Perfodere,	837.	Plus,	ibid.	Præſentia,
Occupare,	750.	Palmes,	795.	Perforamen,	ibid.	Pluſquam,	ibi.	Præſidium,
Occurrere,	ibid.	Palpebra,	ibid.	Perforare,	ibid.	Pluuia,	872.	Præſtare,
Occurſus,	ibid.	Palus, pali,	ibid.	Perfugus,	944.	Poculum,	875.	Præſto.
Ocioſitas,	743.	Palus, Paludis,	ibid.	Pergere.	841.	Pœna,	828.	Præſtolari,
Ocium,	ibid.	Pangere,	792.	Perhibere teſtimonium,	ibid.	Pœnitentia,	829.	Præſumere,
Octingenti,	744.	Panis.	795.	Periculum,	ibi.	Pollex,	875.	Præter,
Octo,	743.	Parabola,	797.	Perire,	ibid.	Polliceri.	ibid.	Præterire.
Octoginta,	744.	Paradiſus,	798.	Permanere.	842.	Pollicitus,	ibid.	Prætorium,
Octonarius,	743.	Paralyſis,	ibid.	Permittere,	843.	Polluere,	ibid.	Præualere,
Oculus,	745.	Paralyticus,	ibid.	Perpetrare,	ibid.	Pomum,	876.	Præuaricari,
Odire,	751.	Parare,	ibid.	Perpetuitas,	844.	Pondus,	877.	Præuaricatio,
Odium,	ibid.	Parcere,	800.	Perpetuum,	ibi.	Ponere,	878.	Præuenire,
Odor,	753.	Parentes,	802.	Perſecutio,	845.	Pontifex.	ibid.	Prauitas,
Offendere,	754.	Parere,	801.	Perſequi,	ibid.	Populus,	880.	Prauus,
Offerre,	ibid.	Paries.	803.	Perſeuerantia,	846.	Porrigere,	881.	Precari,
Officium,	757.	Pariter,	ibid.	Perſona,	852.	Porro,	ibi.	Preces,
Oleum,	758.	Pars,	804.	Perſonare,	ibid.	Porta,	883.	Precioſitas,
Olim,	761.	Partes	ibid.	Perſonarum acceptio,	ibid.	Portare,	882.	Precium,
Oliua,	760.	Particeps,	805.	Perſpicere.	852.	Portentum,	886. & 939.	Premere,
Olla,	761.	Participatio,	ibid.	Perſuadere,	ibid.	Porticus,	866.	Presbyter,
Omne,	ib.	Parturire,	801.	Perterritus,	ibid.	Portio,	887.	Preſſura,
Omnino,	766.	Partus,	ibid.	Pertinere,	847.	Portus,	ibi.	Primitiæ,
Omnipotens,	ib.	Paruum,	805.	Pertranſire,	848.	Poſſeſſio,	ibi.	Primitiua,
Omnis,	761.	Paruitas,	ibi.	Peruenire,	852.	Poſſidere,	ibid.	Primo,
Onager,	767.	Paruulus,	ibid.	Peruerſitas,	848.	Poſt,	888.	Primogenitum,
Onus,	768.	Paruus	ibid.	Pes,	849.	Poſtea,	ibid.	Primum,
Opus,	767.	Paſcere,	808.	Peſſimus,	851.	Poſterius,	ibid.	Primus,
Opera,	768.	Paſcha,	807.	Peſtilentia,	853.	Poſtis,	891.	Princeps,
Operari,	ibid.	Paſcua,	808.	Peſtis,	ibid.	Poſtquam.	890.	Principium.
Operimentum,	121.	Paſſio,	812.	Petere,	ibid.	Poſtulare,	891.	Prior,
Operire,	772.	Paſtor,	808.	Petra,	ibid.	Potare.	892.	Priſtinus,

Digitized by Google

Index Vocabulorum Dictionarij Berchorij.

93. Ptolomaeus,
ibid. Ptolomaida,
929. Publicanus,
930. Publicus,
932. Pudicitia.
933. Pudor,
ibid. Puella,
935. Puer,
937. Pugna,
ibid. Pugnare,
938. Pulcher,
ibid. Pulchritudo,
ibid. Pullus,
ibid. Pulsare,
ibid. Puluis,
ibi. Punire,
ibid Pupillus,
ibid. Purgare.
939. Purificare,
938. Purissimus,
940. Purpura,
943. Purus,
942. Pusillanimis,
943. Pusillum,
ibid. Putare,
ibid. Puteus,
944. Putredo,
945.

Q

ibid. Quadragesima,
946. Quadraginta,
ibid. Quadratus,
ibid. Quadriga.
947 Quadringenti,
ibid. Quadrus,
ibid. Quae generis foem.
948. Quae generis neutri,
ibid. Quaerela.
ibid Quaerere,
ibid. Quaestio,
ibid. Qualis,
ibid. Qualitas,
ibid. Quam,
949. Quamdiu,
ibid. Quam ob causam,
941. Quamobrem,
942. Quamuis,
ibid. Quando,
950. Quanquam,
ibid. Quanto,
ibid. Quantum,
951. Quantus,
ibid. Quapropter,
952. Quare,
955. Quasi,
956. Quatuor,
ibid. Quatuordecim,
ibid. Quartusdecimus,
ibid. Quaeconiunctio,
956. Quem,
958. Quemadmodum,
ibid Quercus,
959. Querela,
ibid. Qui,
ibid. Quia.
961. Quibus,
ibid. Quicquam,
962. Quicquid.
ibi. Quicunque.
963. Quid,
ibid. Quidam,
964. Quidem,
ibid. Quies,
ibid. Quiescere,
ibid. Quinque,
ibid. Quippe.

965 Quippiam 1008.&1031.
ibid. Quis,
ibid. Quispiam,
ibid. Quisquam.
967. Quo,
ibid. Quocunque,
ibid. Quod,
ibid. Quod,
969. Quodcunque,
ibid. Quomodo;
972. Quondam,
ibid. Quoniam,
976. Quoque,
974. Quorum, 1014.& 1017.
ibid. Quos,
976. Quot,
ibid. Quoties,
ibid. Quotiescunque,
ibid. Quotquot,
ibid.

R.

977. Rachel,
ibid. Radere,
978. Radix,
ibid. Raguel;
ibid. Ramus,
978. Rapere,
ibid. Raphael,
Raphaim,
979. Rapina,
ibid. Raro,
980. Rasus,
ibid. Ratio,
ibid. Reaedificare,
980. Reatus,
991. Rebecca,
992. Rebellio,
995. Recedere,
993. Recensere,
995. Recidiuum,
981. Recipare,
ibid. Recitare,
982. Recludere,
983. Reconciliatio,
ibid. Recordari,
ibid. Rectitudo,
983 Rectus,
984. Recumbere,
983. Redactus,
985. Redarguere,
ibid. Reddere,
ibid. Redigere,
985. Redimere,
986. Reducere,
987. Redundare,
989. Refectio,
990. Referre,
ibid. Reficere,
ibid. Refrigerare,
1012. Refrigerium,
940. Refugium,
993. Refulgere,
995. Regalis,
965.& 1010. Regere,
997. Reges,
1014. Regina,
1008 1015. Regio,
1005. 1015. Regius,
1005. Regnare,
1000. Regnum,
1002. Regredi,
1003. Regula,
1006. Religio,
ibid. Religiosus,
1009. Relinquere,
1021. Reliquiae,

Remanere,
1010. Reminisci,
1015. Remissio.
ibid. Remittere,
1012.1016. Renes;
1016. Renouare,
1017. Renunciare,
1017. Repellere,
1017 Reperire,
1018. Repentinus,
1022. Repetere,
ibid Replere,
1015. Reponere,
1014.& 1017. Reportare,
1024. Reprehendere,
1027. Repudiare, 1037.& 1061.
1017. Reptile,
ibid. Reptilia,
1027. Repugnans;
Reputare,
1032 Reputatus,
1018 Requies,
1019 Requiescere,
1030 Requirere,
ibid. Res,
1031. Reseruare,
1032. Resistere,
ibid. R[illegible],
1031. Resistere,
1032. Respectus,
1028 Respicere,
1027 Respondere.
1040. Respublica,
1042. Restituere,
ibid. Resurgere,
1033. Resurrectio,
ibid. Rete
1034. Retinere,
ibid. Retorquere,
ibid. Retortus,
ibid. Retrahere,
ibid. Retribuere,
1037. Retro.
1035. Retrorsum,
1036. Reuelare,
ibid. Reuerentia,
1037. Reuereri,
1039. Reuersus,
1037. Reuertens,
1038. Reuerti
1039. Reuiuere,
ibid. Reuocare,
1040. Reus,
ibid. Rex,
1041. Ridere,
1040. Rigare,
1041. Ripa,
ibid. Risus,
ibid. Ritus,
1042. Riui,
ibid. Riuus,
1048. ibid. Rixa,
ibid. Roboam,
1043. Roborare,
1047. Robur,
1048. Robustus,
1042. Rogare,
1043. Roma,
1049. Romanus,
1050. Ros,
ibid. Rosa,
1050. Rota,
ibid. Rubedo,
1052. Ruben,
1053. Rubigo,

1054. Rubor, 1085.
1054. Rubus, 1085.
1055. Rudis, ibid.
ibid. Ruere; ibid.
ibid. Rusedo; ibid.
1056 Rufus, ibid.
1056. Rugitus; 1087.
ibid. Ruina, 1086.
1057. Ruminare; 1088.
ibid. Rumor, ibid.
ibid. Rumpere; ibid.
1058. Rursum; 1089.
1060. Rursus; ibid.
1040.
1037.

S

1037.& 1061. Sabbathum, 1089.
1062. Saccus, 1094.
ibid. Sacerdos, 1091.
ibid. Sacramentum, ibid.
ibid. Sacrificare, 1090.
ibid. Sacrificium, ibid.
1063. Saeculum, 1113.
ibid. Sagitta, 1094.
1066. Sal, 1096.
ibi. Salomon, ibid.
1067. Saluare, 1097.
1068. Saluator; ibid.
ibid. Salus, ibid.
ibid. Salutare, 1098.
1069. Sanare, 1099.
ibid. Sanctificare; 1102.
1070 Sanctificatio, 1100.
1067. Sanctificatus; 1102.
1070. Sanctitas, 1100.
1071. Sanctus, 1100.
ibid. Sanguis, 1103.
1072. Sanitas, 1099.
ibid. Sapiens, 1106.
1073. Sapientia; ibid.
ibid. Satiare. 1108.
1073. Saturare. ibid.
ibid Scandalizare; ibid.
ibid Scandalum ibid.
ibi. Scelus, 1109.
1074. Scientia, 1110.
1076. Scindere; 1109.
ibid Scire, 1110.
1076. Scissura, 1109.
ibid Scribere, 1111.
ibid. Scriptura. ibid.
1078. Scrutari, 1112.
ibid. Scutum. ibid.
1032. Secretum, ibid.
1043 Secundum; 1113.
1079 Secundus, ibid.
ibid. Securitas, 1114.
ibid. Securus, ibid.
1079. Secutus, 1128.
1080. Sedere, 1115.
ibid, Sedes, ibid.
ibid. Seditio. 1117.
1081. Seducere; ibid.
ibid. Seductio; ibid.
ibid. Seges. 1118.
ibid Semel, 1121.
ibid. Semen, 1119.
1082 Seminare, ibid.
ibid. Semita. 1120.
ibid. Semper, 1121.
1083. Sempiternus, 1122.
1084. Senectus, ibid.
ibid Senex, ibid.
1085. Sensus, 1124.
ibid. Sentire, ibid.
ibid Separare, 1125.

Separa-

Digitized by Google

Index Vocabulorum Dictionarij Berchorij.

Separatus, ibid.
Sepelire, ibidem
Septem, 1137.
Septimus, ibidem
Sepultura, 1125.
Sequi, 1128.
Sermo, 1132.
Serpens, 1136.
Seruare, 1131.
Seruire, 1132
Seruus, ibid.
Sex, 1135.
Siccare, ibid.
Siccitas, ibid.
Sicut, 1136.
Signare, 1137.
Signum, ibid.
Silentium, 1138
Silere, ibid
Similitudo, 1139
Simon, 1141.
Simplex, ibid.
Simplicitas, ibi
Simul, ibid.
Simulachrum, 1142
Sine, 1143.
Sinere, ibid.
Singularis, ibid.
Siniſtra, ibid.
Sion, 1144
Sitire, 1145
Sitis, ibid.
Sobrietas, 1146.
Sobrius, ibid.
Societas, 1146.
Socius, ibi.
Sol. 1147.
Solemnitas, 1149.
Solium, 1450.
Solitudo. 1149.
Sollicitudo, ibid.
Soluere, 1153.
Solus, 1150.
Somniare, 1153.
Somnium, ibid.
Somnus, 1153.
Sonare, 1154.
Sonitus, ibid.
Sonus, ibid.
Sopor, 1153.
Sordes, 1155.
Sordidus, ibid.
Soror, ibid.
Sors, ibid.
Species, 1156.
Specioſus, ibid
Speculari, 1157.
Speculum, ibid.
Spelunca, 1158.
Sperare, 157.
Spes, ibid.
Spina, 159.
Spiritus, ibid.
Splendere, 1162.
Spoliare, ibid.
Spolium, ibid.
Sponſa, 1163.
Sponſus, ibid.
Spontaneè, ibid.
Sponte, ibid.
Stabilis. ibid.
Stabilitas, ibid.
Stare, ibid.
Statim, 1165.
Statua, ibid.
Statuere, ibid.
Stella, ibid.
Sterilis, 1167.
Sterilitas, ibid.
Stirpere, ibid.
Stola, 1168.
Studium, ibid.
Stultitia, ibid.
Stupere, ibid.
Stupor, ibid.
Suadere, 1169.
Suauis, ibid.
Suauitas, ibid.
Sub, ibid.
Subdere, ibid.
Subditus, ibid.
Subiectus, ibid.
Subiicere, ibid.
Subito, 1170.
Sublimis, 1170.
Sublimitas, ibid.
Subſtantia, 1171.
Subter, 1169.
Subuertere, 1161.
Succendere, 1171.
Succingere, 899. & 1172.
Sufficientia, ibid.
Summitas, ibid.
Summus, ibid.
Super, 1571.
Superare, 1175.
Superbia, ibid.
Superbus, ibid.
Superior, 1175.
Superius, 1173.
Superuenire, 1176.
Supplantare, ibid.
Supplicium, ibid.
Supra, 1173.
Surditas, 1176.
Surdus, ibid.
Surgere, 1176.
Surſum, 1177.
Suſcipere, ibid.
Suſcitare, ibid.
Suſpendere, 828. & 1178.
Suſpendium, 828. & 1178.
Suſtinere, 1178.
Synagoga, 1142.

T

Tabernaculum, 1179.
Tacere, 1180.
Taciturnitas, ibid.
Talis, 1181.
Tangere, 1181.
Tanquam, 1183.
Tantum, ibid.
Tantus, ibid.
Tarditas, ibid.
Taurus, 1184.
Tectum, ibid.
Tecum, ibid.
Tegere, ibid.
Tegmen, ibid.
Temperantia, ibid.
Tempeſtas, ibid.
Templum, ibid.
Temporalia, 1189.
Tempus, 1187.
Tendere, 1189.
Tenere, ibid.
Tenebra, 1190.
Tentare, 1186.
Tentatio, ibid.
Tentorium, 1190.
Ter, 1191.
Terminus, 1197.
Terra, 1191.
Terrere, 1196.
Terribilis, 1196.
Territus, ibid.
Terror, ibid.
Tertio, 1191.
Tertius, 1206.
Teſtamentum, 1198.
Teſtari, 1198.
Teſtimonium, 1198.
Teſtis, ibid.
Theſaurus, 1197.
Thronus, 1209.
Thuribulum, 1213.
Thus, ibid.
Timere, 1198.
Timor, ibid.
Tollere, 1200.
Tonitruum, 1201.
Torcular, ibid.
Torrens, ibid.
Totus. 1202
Tradere, 1203.
Traditio, ibid.
Traditus, ibid.
Trahere, ibid.
Tranſferre, 1204.
Tranſfigurare, ibid.
Tranſformare, ibid.
Tranſfuga, 944.
Transgredi, 1204.
Tranſire, ibid.
Tremere, 1206.
Tremor, ibid.
Tres, ibid.
Tria. ibid.
Tribuere, [illegible]6.
Tribulare, ibid.
Tribulatio, ibid.
Tribus, 1208.
Tributarius, ibid.
Tributum, ibid.
Trinitas, 1206.
Triſtis, 1208.
Triſtitia, ibid.
Triticum, 1209.
Tuba, 1210.
Tumultus, 1211.
Tumulus, ibid.
Tunica, 1210.
Turba, 1212.
Turbare, 1211.
Turbatio, 1211.
Turbo, 1212.
Turpitudo, 1213.
Turris, 1213.
Tyrannus, 1200.

V

Vacuitas, 1213.
Vacuus, ibid.
Vadere, 1214.
Vado, ibid.
Væ, 1222.
Vagabilitas. 1215.
Vagus, ibid.
Valde, ibid.
Valere, ibid.
Validus, ibid.
Vallis. 1216.
Vanitas, 1217.
Vanum, ibid.
Varietas, ibid.
Varius, ibid.
Vas, 1218.
Vaſa, ibid.
Vaſtator, 1220.
Vaſtitas, ibid.
Vaſtus, ibid.
Vbera, ibid.
Vbi, 1221.
Vbicunque, 1222
Vbique, ibid.
Velamen, 1225.
Velamentum. 1225.
Velare, ibid.
Velle, 1224.
Velocitas, 1226.
Velociter, ibid.
Velox, ibid.
Velum, ibid.
Venatio, 1225.
Vendens, ibid.
Vendere, ibid.
Venenum, 1227.
Venerabilis, ibid.
Venerari, ibid.
Venia, ibid.
Venire, ibid.
Venter, 1229.
Ventus, 1231.
Verax. 1237.
Verberare, 1233.
Verbum, ibid.
Vere, 1237.
Verecundia, 1235.
Veritas, 1237.
Vermis, 1237.
Vertere, 1233.
Vertex, 1236.
Verus, 1237.
Veſcor, 1240.
Veſpera. ibid.
Veſtibulum, ibid.
Veſtigium, ibid.
Veſtimentum, 1241.
Veſtire, ibid.
Veſtis, ibid.
Vetus, 1244.
Vetuſtas, ibid.
Vexatio, ibid.
Via, 1245.
Vicinus, 1247.
Vicis, ibid.
Viciſſim, ibid.
Viciſſitudo, ibid.
Victima, ibid.
Victoria. 1268.
Videre, 1248.
Videte, quomodo caute ambuletis, 1256.
Vidua, 1265.
Vigilare, 1266.
Viginti, 1268.
Villa, ibid.
Vincere, ibid.
Vincire, 1270.
Vinctus, ibid.
Vindicta, 1271.
Vinea, 1272.
Vinum, 1275.
Violenter,
Violentia,
Vir
Vires,
Virga,
Virginitas,
Virgo,
Viri,
Virtus,
Vis,
Viſcera,
Viſitare,
Viſitatio,
Vita,
Vitis,
Vitulus,
Viuere,
Vleiſci,
Vlterior,
Vltimus,
Vltio,
Vltra,
Vltro,
Vlulare,
Vlulatus,
Vmbra,
Vnctio,
Vnde,
Vndecim,
Vndique,
Vngere,
Vnguentum,
Vnicus,
Vnigenitus.
Vnitas,
Vniuerſitas,
Vniuerſim,
Vnus,
Vobiſcum, 702.
Vocare,
Vocatus,
Vociferari,
Volare,
Volatus,
Voluntas,
Voluptas,
Votum,
Vouere.
Vox,
Vrbs,
Vrere,
Vrgere,
Vſtio,
Vſque,
Vſquequo,
Vſura,
Vſus
Vti,
Vtilis,
Vtilitas,
Vua,
Vulgus,
Vulnerare,
Vulnus,
Vultus,
Vxor,

Zelus,
Zona,

FINIS.

IN DICTIONARIVM, SEV MORALE REPERTORIVM PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS, ORDINIS S. BENEDICTI,

PROLOGVS.

A, A, A, *Domine Deus, ecce neſcio loqui: quia puer ego ſum.* Ierem. 1. Sicut dicit Bern. in quodam ſermone. Conſideranti tibi, quid ſis, occurrit tibi homo nudus, & pauper, miſer, & miſerabilis, dolens, quod homo ſit, erubeſcens, quod nudus ſit; plorans, & murmurans, quod ſit. Re vera iſtud eſt proprium hominis ſcire, flere. Puer enim naſcitur flendo, &, A, interiectionē dolentis clamādo, miſeriam, ad q̄ intrat, eiulādo teſtatur. Solus enim Zoroaſtes in hora natiuitatis legitur riſiſſe; omne vero reliquū genus mortaliū inuenitur fleuiſſe. Quid igitur de me dictum quidē mortalis homo ſimilis alijs hominibus de genere illius, qui primo formatus, Adam; & ideo cū humanas miſerias experiar omni die, nō reſtat, niſi quod perā. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte, vt & lachrymæ meæ ſint mihi panes, & cum fletu miſceam potum meum?* Super omnia autē debeo lamētari, qui opus tanti laboris, & tædij præſumpſi ſuſcipere, & negotium, quod meam excedit potentiam, ſcientiam, eloquentiam & virtutem, ſcilicet præſens morale repertorium inchoare. Sicut enim iam dudū in Prologo reductorij mei promiſerā, tractare propono de quolibet vocabulo prædicabili ſecundum ordinem alphabeti, ſcilicet verbum quodlibet exponendo, dilatando, diſtinguēdo, auctoritates diuidendo, exempla naturalia, figuras & ænigmata applicando. & ſecūdū naturam vocabulorum de diuerſis materijs pertractando, cū efficacia proponebam. ¶ Nunc vero quamuis prædictum opus compleuerim, quia cum ipſum iterum neceſſe habui reuidere, & multa omiſſa inſerere, & totum opus corrigere, & ſupplere, cum ad hoc non ſuffecerit ingenij mei tenuitas, imbecillis potiſſime, cum *ſtultiſſimus ſim virorum. & ſapientia hominum non ſit mecum;* Prou. 30. non eſt mirum, ſi doleo, & ſic prædicta verba recipio cū Hieremia flebiliter lamentando *A. A. A. Domine Deus, ecce neſcio loqui, &c.* ¶ Dico enim primo, A, quia ſum rudis ad intelligendum; Secundum A, dico, quia ſum hebes ad inueniendum. Dic tertium, A, quia ſum elinguis ad dictandum, & ad perorandum. Triplici enim virtute indigeo in hoc opere conſummando, ſcilicet, Intellectiua, quæ ſit ingenioſa; Inuentiua, quæ ſit prompta, facilis, & ſtudioſa; Traditiua, quæ ſit eloquens, & ſerioſa. Nunc vero, quia inuenior minus habens, deficiens in pondere, numero, & menſura; Pondere dico profunditatis intellectiuæ, numero multiplicitatis inuentiuæ, menſura venuſtatis eloquentiæ traditiuæ; merito triſtor, & doleo & A lamentabiliter ſæpe dico, A, A, A, In quibus verbis

Exprimitur doloris grauitas,
Oſtenditur clamoris ruditas,
Prætenditur vigoris paucitas.

Primum probat replicatio vocalis. A, A, A. Sed ſecundum ſupplicatio regalis. Domine Deus. Sed tertium impeditio verbalis, neſcio loqui. Quartū vero imperfectio carnalis, puer ego ſum. ¶ Hic igitur dico, quod exprimitur deſolatio mentalis, cum dicitur triplex A. Triplex enim cauſa dolendi ineſt homini, Propter culpam præteritam, propter miſeriam præſentem, propter pœnam futuram, quia (ſecundum Hiero.) hominis ingreſſus eſt miſerabilis, progreſſus eſt culpabilis, egreſſus pœnalis & damnabilis. Triplex autem culpa, vel vitium ineſt homini. Et ideo non mirum ſit, ſi tribus vicibus replicet A. Peccat enim homo ex impotentia, peccat ex ignorantia, peccat ex proteruitate, vel malitia. Iterū peccat tripliciter, ſcilicet, Peccato cordis, peccato oris, peccato operis. Iterum peccat tripliciter, ſcilicet. In Deum, in ſe & in proximum. Et ideo pro iſta triplicitate culpæ non immerito tripliciter dicitur A. Vnde Ezech. 4. *Comedent filij Iſrael panem ſuum pollutum inter gentes, & dixi A, A, A, Domine Deus.* ¶ Iterum triplex ineſt homini miſeria, ſcilicet, indigentiæ Impotentiæ, & Ignorantiæ. Vel triplex miſeria, ſcilicet, Laboris, Timoris, Languoris. Vel triplex miſeria, ſcilicet, fragilitas carnis, hebetudo mentis, & timor mortis. Idem ſimiliter de iſta triplicitate triplicis miſeriæ poteſt dici, ſcilicet, triplex A. Ioelis 1. *Vocate cœtum, congregate ſenes & clamate, A, A, A.* Iterum triplex inerit homini miſeria; pœna afflictionis corporum, pœna amiſſionis amicorum, pœna perditionis rerum. Vel, ſi ſit in inferno, Pœna carentiæ viſionis, pœna vermis, vel remorſionis, pœna ſenſus ignis, vel afflictionis, vel pœna carceris ineuaſibilis, pœna deſperationis ſententiæ irreuocabilis, pœna horrens dæmonum, quorum ſocietas eſt ineuitabilis. Ideo de iſta triplici pœnali triplicitate debet dici triplex A. Vnde Ezech. 21. *Ego ſuccendam ignem in te, & obruam in te omne lignum viride, & aridum non extinguetur flamma ſuccenſionis.* Sequitur, Et dixi. A, A, A. Sic igitur patet, quomodo homo debet plangere, & pro miſeria, & pro pœna, dicendo A, A, A. Exprimitur igitur deſolatio mentalis. ¶ Secundo dico, B
quod hic requiritur miſeratio regalis (Domine Deus inquit.) Neceſſe enim habeo Deum requirere, & eius miſericordiam implorare. Sicut enim dicit Plinius. Expertum eſt Leones flecti precibus; ſicut exemplificat de muliere Getula, quæ in deſerto Leonem famelicum inueniens ſe mulierem pauperem, vilem prædam tam generoſo animali allegans, ipſius iram flexit, & ſui liberationem precibus impetrauit. Multo fortius igitur generoſus ille *Leo de tribu Iuda* aurem ſuam meis precibus inclinabit, & in hoc opere faciendo auxiliabitur, & fauebit. ¶ Dico igitur cum Pſal. 69. *Domine Deus meus in adiutorium meum intende.* Vt & regratiando referam illud Pſal. 41. *Deus Dominus & illuxit nobis:* Requiritur igitur miſeratio regalis (Domine Deus.) ¶ Tertio dico, quod hic oſtenditur impeditio verbalis (Neſcio, inquit, loqui.) Et vere neſcio loqui ea, ſcilicet, eloquentia, qua deceret. Quia ſcilicet, cum Apoſtolis neſcio *Dei magnalia* varijs loqui linguis, ſed potius noui inſtar Crocodili, qui lingua caret, loqui Pythonice rauca voce. Eſaiæ 29. *Erit quaſi vox Pythonis vox tua; & de humo eloquium tuum muſſitabit.* Spero tamen, quod ille qui fecit elinguem Moyſen eloquentem, & qui linguas infantium facit diſertas, diſſoluet vinculū linguæ meæ, & faciet recte loqui, ita, quod cum me inuitum turpe loquentem viderint, mirabuntur, Dicitur igitur impeditio verbalis (Neſcio, inquit, loqui) 2. Eſdræ 13. Nee. 13. *Filij eorum ex media parte loquebantur azotice, & neſciebant loqui Iudaice.* ¶ Quarto dico, quod hic oſtenditur C
imperfectio moralis, Puer, inquit, ego ſum, & vere puer, ſed potius ſenſibus, quam ætate; & potius dictus à ſpurcitia; quam à puritate. Puer enim habet triplex incommodum, ſcilicet, impotentiam, ignorantiam, immunditiam. Sic vere, cum ego ſim ignorans, impotens & immundus, ſatis poſſum nomine pueri nominari. 3. Regum. 3. *Ego ſum puer paruulus ignorans introitum meum, & exitum.* Verum quia quidam ſunt pueri ingenioſi, & ſortiuntur animam bonam, ideo vereor ne forte non proficiat excuſatio. Hieremias, cum ſe diceret puerum & ignarum, audiuit Dominum ſic loquentem. *Noli* (inquit) *dicere, quia puer ego ſum: quia ad omnia quæ mittam te ibis, & quæ mandauero tibi loqueris ad eos. Ecce dedi verba mea in ore tuo.* Sic igitur non obſtante imperfectione morali, quia puer; impeditione verbali, quia neſcio loqui, deſolatione mentali, A, A, A; ſed potius ſuffragante ſupplicatione, ſeu oratione vocali, qua, ſcilicet, dico, Dominus Deus. ¶ Et ecce ego frater Petrus Berchorius, ordinis S. Benedicti, Monachus Pictauico ſolo natus, ſecundam partem laborum meorum, ſcilicet Morale repertorium incipio, ipſumque Reuerendiſſimo in Chriſto Patri ac Domino meo Domino Petro de Patris Epiſcopo pœnæ, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario Cardinali, cuius ſum ego familiaris domeſticus apud ipſum duodecim annis nutritus, præſens opus ingenij mei, manuumque mearum offero laborem, & præſento, ad laudem ſcilicet, ac gloriam omnipotentis Dei, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

(∴)

Di-

DICTIONARIVM.

A

A In primis notare poſſumus, quod iſta dictio, A, tripliciter poteſt ſumi. Sumitur enim pro litera principiatiua; pro interiectione dolenti, & lamentatiua; pro præpoſitione ablatiua. Primo modo per, A, poſſum intelligere rerum omnium principiatorem; per ſecundum poſſum accipere hominem miſerum, & viatorem; per tertium vero hominem impium, & peccatorem. Primo enim modo, A, eſt prima litera alphabeti ſignificans illum, qui in ordine rerum eſt primus, ſcilicet Deum, qui de ſeipſo dicit Apocal. *Ego ſum α. & ω, principium & finis.* Alpha enim, Græce, idem eſt quod, A, Latine. Secundo eſt interiectio dolentis; & ſic poteſt ſignificare humanam conditionem, quæ, ſcilicet, tota eſt flebilis, & inanis. Vnde iſta eſt illa prima vox, quam puer ad hanc miſeriam veniens ſtatim clamat dicens, A, quaſi dolendo pro miſeria, quam intrauit: De qua Sap. 7. *Ego natus accepi communem aerem, & in ſimiliter factam decidi terrã, & primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans.* Tertio modo, A, eſt præpoſitio ablatiua deſeruiens ablatiuo, id eſt, mundi principibus. Et ſic poteſt mihi ſignificare viros ſuperbos, qui ſemper alijs volunt præponi, & maxime præpoſitos, & bailliuos, qui deſeruiunt ablatiuo, quia ſemper ſtudent alienum auferre; vel ſeruiunt ablatiuo, id eſt, mundi principibus, quia non ceſſant auferre bona ſubditorum ſuorum. 2. Cor. 11. *Damaſci præpoſitus gentis Aretæ regis voluit me comprehendere.* Vnde de tali, A. poteſt dici illud, quod ſcribitur in Pſalm. 17. verſic. 49. *A viro iniquo eripe me.* ¶ De primo, A, initiatiuo poteſt dicere quicquid dicitur de Deo, vel etiam principio, vel de primo. De ſecundo, A. ſatis eſt dictum ſupra immediate in prologo. De tertio vero, A, quod ſcilicet eſt præpoſitio, aliquid eſt dicendum. Dicendum igitur,

B quod, A, ſumitur quadrupliciter, ſcilicet.

Effectiue,
Inceptiue,
Separatiue,
Collatiue.

Significat dico effectiue, vel cauſatiue, & ſic dicitur in Pſal. 41. *A Domino factum eſt illud, & eſt mirabile in oculis noſtris.* Item ſumitur inceptiue, quia, ſcilicet, A, denotat inceptionem à tempore, vel à loco A tempore, ſicut dicitur illud Eccleſ. 18. *A mane vſque ad veſperam immutabitur tempus.* A loco, ſicut illud in Pſal. 71. *Dominabitur à mari vſque ad mare, &c.* Item ſumitur ſeparatiue ſeu ſublatiue, ſicut illud Eccleſiaſt. 21. *Quaſi à facie colubri fuge peccatum, &c.*

C Item ſumitur collatiue, ſicut illud Pſalm. 109. *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.* ¶ His igitur præmiſſis poſſumus dicere, quod cum A. ſemper ſignificet terminum à quo, poſſumus moraliter dicere, quod eſt

Vnum A { diligibile, cui ſeruiendum,
de teſtabile, à quo fugiendum,
commendabile, cui inſiſtendum,
formidabile, à quo metuendum,
nunciabile quo bene vtendum. }

¶ Dico, quod eſt vnum A diligibile, cui eſt ſeruiendum, & ſic A, ſignificat Deum, à quo, ſicut à cauſa primaria, bona cuncta procedunt, quia ſicut dicitur Iacobi 1. *Omne donum optimum, & omne datum perfectum de ſurſum eſt deſcendens a patre luminum.* Sicut enim à fonte exeunt riuuli, à ſole procedunt radij, à ſtipite prodeunt floſculi; ſic vere à Deo exeunt cuncta bona. Chriſtus enim à patre proceſſit Ioan. 16. *Exiui a patre, & veni in mundum.* Et à Chriſto omne bonum ſucceſſit Eccleſ. 1. *Omnis ſapientia a Domino Deo eſt.* Et aduerte, quod ab iſta cauſa prima nos accepimus

Timorem,
Honorem,
Splendorem,
Vigorem.

Timorem dico, vnde in Pſalm. 64. *Timebunt, qui habitant terminos a ſignis tuis.* Item honorem, Vnde Baruch 5. *Circumdabo te diploide a Deo iuſtitiæ, & imponent mitram capiti tuo honoris æterni.* Item ſplendorem 2. Corinthior. 3. *Gloriam Domini ſpeculantes transformamur a claritate in claritatem.* Item vigorem vnde in Pſalm. 90. *Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis, &c.* Et iſtud Pſalm. 60. *Eſto nobis Domine turris fortitudinis a facie inimici.* Iſtud eſt vnum A diligibile, cui eſt ſeruiendum. ¶ Secundo dico, quod

D inuenitur vnum A, deteſtabile à quo fugiendum eſt. Et ſic dico, quod A poteſt ſignificare

Mundum qui deficit,
Carnem, quæ allicit,
Culpam, quæ inficit,
Hoſtem, qui interficit,
Mortem, quæ deglutit,
Falſum amicum, qui decipit.

Fugiamus ergo à mundo deficiente, vnde Numeri 16. *Recedite a tabernaculis impiorum hominum, &c.* Fertur enim quod Vulpes appoſita aure auſcultat, ſi glacies ſit fortis, antequam deſuper tranſeat: quod ſi audierit aquam ſubtus, tunc (quia fragilis eſt) recedit à loco & aliam viam quærit. Sic & nos à mundo, quia fragilis eſt, periculoſus, & defectiuus, fugiamus, & locum alium, ſcilicet, ſtatum ſalutis quæramus. Actor. 2. *Saluamini a generatione hac praua.* Item ſeparemur à carne alliciente: Et ſic oportet fugere

A { malis mulieribus,
falſis adulatoribus,
detractoribus & ſeductoribus. }

Exemplo Herculis, qui (ſicut dicitur in hiſtoria Troiana) tranſiturus per loca Sirenarum, clauſit aures, & bene cauit à cantibus earundem, ne forſitan ſopiretur: Sic & nos aures claudamus, & à mulierum, adulatorum, & deceptorum cantibus caueamus. De muliere enim dicitur Prouerb. 2. *Erueris a muliere aliena & ab extranea, quæ mollit ſermones ſuos.* Et Eccleſiaſt. 9. *Auerte faciem tuam a muliere compta.* Et cauſa redditur Eccleſiaſt. 25. vbi dicitur, *quod a muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes morimur.* De adulatore autem dicitur in Pſalm. 119 *Domine libera animam meam a labijs iniquis & a lingua doloſa.* De detractorib. vero dicitur Prouerb. 4. *Remoue a te os prauum, & detrahentia labia longe fac a te.* Igitur fugiamus à carne alliciente. ¶ Item recedamus à culpa inficiente. Auis enim ſi ſciret periculum, libenter fugeret laqueum. Et homo ſi ſciret imminere mortem, caueret protinus à veneno. Sic & nos cauere debemus ſagaciter à peccato. Vnde illud Eccleſiaſt. 21. *Quaſi a facie colubri fuge peccatum.* Et ideo Dauid Pſal. 140. verſ. 9. petebat *fugere & liberari a laqueo, quem ſtatuerunt ſibi, & a ſcandalis operantium iniquitatem.* Pſal. 90. *A ſagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, &c.* ¶ Item caueamus ab hoſte interficiente, ſcilicet, à diabolo, de quo, ſcilicet, liberari petebat ille, qui dicebat in Pſalm. 21. verſ. 21. *Erue a framea Deus animam meam & de manu canis vnicam meam.* ¶ Item caueamus à morte deglutiente ſæculi, ab inferno, ſicut ſe gaudebat cauiſſe Eccleſiaſt. 51. *Liberaſti me Domine a rugientibus præparatis ad eſcam, a preſſura flammæ, quæ circumdedit me, &c.* Sicut enim dicitur Eccleſiaſt. 1 *Sapientia liberauit me a morte.* ¶ Item caueamus à falſo amico decipiente, dicentes illud Pſal. 118. verſic. 115. *Declinate a me maligni, & ſcrutabor mandata mei Dei.* Sic igitur pa-

E ter, quod eſt vnum A deteſtabile, à quo fugiendum. ¶ Tertio dico, quod eſt vnum A, commendabile cui inſiſtendum. Et ſic A ſignificat terminum à quo, bonum, ſcilicet, Deum, virtutes, legem, mandata, & ſimilia. Separatio enim à tali termino eſt mala, perſeuerantia eſt bona. Nam ſicut corpora cœleſtia nunquam recedunt à cœlo, ſic nec homo debet recedere per peccatum à Deo. Vnde in Pſal. *A iudicijs tuis non declinaui. A mandatis tuis non ſteti.* Et propter hoc petebat Dauid à Domino dicens Pſal. 50. *Ne proijcias me a facie tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas a me.* A tali enim termino nunquam eſt recedendum, ſed ibi potius permanendum. *Quo ibo,* (inquit Dauid) Pſal. 138. *a ſpiritu tuo, & quo a facie tua fugiam;* quaſi dicat, iſta eſſet mala receptio, & ſeparatio hominis à Deo. Et etiam ſeparatio Dei ab homine, de qua dicebat Dauid Pſal. 26. verſ. 9. *Ne auertas faciem tuam a me, ne declines in ira a ſeruo tuo,* & ſimilia. Iſte eſt igitur terminus cõmendabilis, cui inſiſtendum. ¶ Sed quarto dico, quod eſt vnum A formidabile à quo metuendum. Et iſtud ſignificat Dei iudicia, & pœnas etiam infernales. De iudicio enim dicitur in Pſal. 118. *A iudicijs tuis timui, & a lege tua non declinaui.* Et alibi Pſalm. 103. verſic. 7. *A voce tonitrui tui formidabunt.* De inferno vero dicitur Eſai. 21. *Fu-*

giunt

gierunt à facie gladij imminentis, à facie arcus extenti, à facie grauis prælij. Iſtud eſt igitur A formidabile à quo metuendum. ¶ Sed quinto dico, quod eſt vnum A nunciabile, quo bene vtendum: & ſic terminus à quo ſignificat principium vitæ noſtræ, à quo; ſcilicet, ſemper eſt bonis operibus inſiſtendum. Vnde Eccleſi. 51. *Ambulaui per viam iter rectum in iuuentute mea*, & ſic de alijs. Vide, ſi vis, verbum Liberare, Recedere, Fugere, Abſtinere, Eripere. Et alijs titulis ſimilibus. in quibus omnibus ſatis inuenies de A.

Aaron. Cum Aaron fuerit ſummus ſacerdos, & pontifex legis Dei, à Deo principaliter electus & eidem præcipue dedicatus; videtur, quod per Aaron poteſt intelligi vir perfectus & maxime eccleſiaſticus, vel prælatus. Sicut enim ex ſcriptura patet. Aaron fuit

Ex Hebræis natus,
Hebræis prælatus,
A Domino datus,
Lymphis deputatus,
In monte leuatus,
Eloquens & gratus,
Propheta vocatus,
Mons interpretatus,
Sceptro decoratus,
Deo dedicatus.

Sic vere dico moraliter loquendo, quod ſacerdos, vel pontifex ex Hebræis debet accipi, ſcilicet, de proprio grege, vel etiam, ſi ſibi reperiatur idoneus, vt poſſit dicere cum Apoſtolo illud 2. Corinth. 11. *Hebræi ſunt, & ego. Filij Iſrael ſunt, & ego.* Vnde de Aaron Hebræo dicitur Exod. 6. Quod ipſe Aaron acceperat vxorẽ Hebræam: quod eſt contra multos electores, qui alter alteri inuidentes vix volunt in alterutrum conſentire, ſed potius nituntur extraneos, quam ſocios intraneos eligere, & promouere: ſimiles perdici, quæ alienos fœtus in nido ſuo recipit, à quibus poſtea modicum lucrum capit. Sic & iſti, qui volunt recipere ſocios in magiſtros, contra doctrinam Domini, vt dicitur Deut. 17. Ideo fit, quod propter lites, contentiones & controuerſias eorum Dominus Papa totum reſeruat, & ſic recipiunt alienos, contra illud Prouerb. 5. *Non ſint alieni principes tui.* ¶ Debet igitur
B pontifex ex proprijs accipi, vel aſſumi; ipſe debet Hebræis præfici, vel præferri. Aaron enim non fuit promotus in alieno populo, ſed in ſuo Numer. 20. *Aaron pergat ad populum ſuum.* quod eſt contra ambitioſos, qui non contenti collegio, vel etiam parochia, nituntur præfici alienæ. Eſt etiam contra prælatos gyrouagos, qui contemnentes obſeruantias regulares captant officia principum, & frequentant curias ſæculares, & dimittunt eccleſias proprias, vt palpent curias alienas: ſimiles vulturi, qui exercitus dicitur frequentare, vt de cadaueribus. quæ ibi abundant, valeat ſe replere; quia vere tales, qui bene dicuntur vultures, id eſt, volantes tarde, eo quod per contemplationem volare non poſſunt, exercitus & curias frequentant, vt de cadaueribus, id eſt, donis, & muneribus ſe repleant, atque paſcant; Figurati in filio prodigo, Luc. 15. qui cum paternam domum reliquiſſet, & bona ſua in aliena patria conſumpſiſſet, cupiebat impleri de ſiliquis, quas porci manducabant. Sic tales eccleſiaſtici domos, & beneficia deſerentes, & dona ſua alibi, quam in ſuis eccleſijs expendentes, alicui ciuium regioni, id eſt, alicui regi, vel principi adhærent, vt ei ſeruientes in paſcendis porcis, id eſt, in gubernandis ſæcularibus ſubditis ſe occupant, & de ſiliquis porcorum, id eſt, de muneribus ſæcularium impleri cupiunt & affectant. Eſaiæ 1. *Omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones.* Non ſic igitur, quia iſte debet Hebræis præfici, & ſuis proprijs aſſignari, & ſi quandoque pro negotijs Eccleſiæ ipſos dimiſerit, debet ad eos cito reuerti. Leuit. 16. *Reuertetur Aaron in tabernaculum*
C *teſtimonij.* ¶ Tertio dico, quod iſte debet à Domino dari, quia, ſcilicet, Aaron à Deo proprie fuit in ſacerdotem electus; ſic vere nullus debet per ambitionem ſe ingerere, ſed à Deo vocari, id eſt, iuſte, & canonice ſe inferre Hebræo. 5. *Nec quiſquam ſumat ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* Et in Pſalm. 104. dicitur *Aaron quem elegit ipſum.* Nam ſicut vapores terræ non aſcẽdunt ſurſum; niſi tracti radijs ſolaribus; ſic nec homo debet promoueri, niſi tractus diuinis inſpirationibus. Ioan. 6. *Nemo poteſt venire ad me niſi pater meus traxerit eum.* Quod tamen eſt contra ambitioſos, qui, ſcilicet, more palearum non radijs ſolaribus, ſed turbidis diabolici impulſibus eleuantur. Et ideo finaliter in infernum cadere, & etiam hic quandoque per infortunia comprobantur. Pſalm. 17. *Deiecisti eos, dum alleuarentur*; quia ſicut dicitur Matth. 15. *Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur.* Non ſic; quia verus debet à Domino promoueri, &
dari. ¶ Quarto ipſe debet lymphis deputari, de Aaron enim le- D
gimus, quod antequam miniſtraret, lotus fuerit, Leuit. 8. *Obtulit Aaron & filios eius, cumque lauiſſet eos veſtiuit pontificem ſubucula linea.* Sic vere eccleſiaſticus antequam ad altare accedat; & antequam officium dignitatis aſſumat, debet aqua lachrymarum, & purificatione confeſſionis lauari, & à cunctis vitiorum ſordibus, & contagijs, atque maculis expiari. Exemplo leænæ, quæ fornicata cum pardo ſe balneat, & antequam coram leone appareat, ſeſe lauat; ſic & nos à vitijs nos purgemus; vt ſic coram Leone iuſtitiæ Chriſto in ſacramento altaris, vel in dignitatis officio, digne & laudabiliter miniſtremus. Vnde Exod. 40. *Lauerunt que Moyſes, & Aaron, & filij eius manus ſuas, & pedes cum ingrederentur tectum fœderis.* Iſte igitur debet aquis deputari. ¶ Quinto E
dico, quod iſte Aaron debet in altum leuari. De Aaron enim legitur, Exod. 3. cum Moyſe legem accepturo montem aſcendiſſe: ad denotandum, quod Eccleſiaſticus debet eſſe ſurſum per contemplationem leuatus, & cum Moyſe, id eſt, cum Chriſto per deuotionem eleuatus. Et ideo Exod. 19. *Non poterit vulgus aſcendere in montem Sinai.* Sequitur. Aſcendeſque tu & Aaron F
tecum. Debet igitur in altum leuari. ¶ Sexto dico, quod iſte debet eloquenter fari, decet enim prælatum, quod ſit eloquens ad prædicandum & docendum; quod etiam in Aaron figuratum eſt, *in cuius tunica erant tintinnabula, quæ in ingreſſu tabernaculi reſonabant*, ſicut dicitur Exod. 29. Quia, ſcilicet; ſonus diuinæ laudis, orationis, confeſſionis, prædicationis, debet in Eccleſiaſticis inueniri. Vnde Exod. 4. *Aaron frater tuus Leuites ſcio,*
quod eloquens eſt. ¶ Septimo dico, quod iſte debet propheta vo- G
cari, quia, ſcilicet, de rebus futuris occultis; arduis & ignotis debet tractare, & bona paradiſi, pœnas inferni, pericula mundi, terrorem iudicij meditari. Exod. 7. *Aaron frater tuus erit propheta.* ¶ Octauo dico, quod iſte debet ſceptro decorari. De Aa- H
ron enim legitur, quod iſte habuit *virgam floridam.* Numer. 17. Ad denotandum, quod prælatus debet habere virgam iuriſdictionis, qua debet diſcolos caſtigare. Sed de hoc vide *infra latius in vltimo* §. ¶ Nono vero dico, quod iſte debet mons interpre- I
tari, quia, ſcilicet. Aaron interpretatur mons fortis, vel montanus. Et poteſt ſignificare prælatum, vel quemlibet virum perfectum, qui re vera debet eſſe fortis per conſtantiæ, & perſeuerantiæ firmitatem, Mons, & montanus per affectionis, perfectionis, & contemplationis ſublimitatem. Sicut enim mons à vallibus ſegregatus ſurſum verſus cœlum eleuatus lucis radijs clarius illuſtratur; ſic vere prælatus debet eſſe ab alijs diſtinctus, & ſegregatus per vitæ perfectionem, eleuatus per cœleſtiam contemplationem clare illuminatus per ſcientiæ diſtinctionem. Et ſic erit Aaron mons. Et tales, ad modum Aaron, ſunt ſumme digni, quod ad ſacerdotium, & ad gradus Eccleſiaſticos aſſumantur. Ideo de talibus dicitur Eccleſia. 45. *Excelſum fecit Aaron de Tribu Leui, ſtatuit ei teſtamentum æternum & dedit illi ſacerdotium gentis.* Aaron enim, id eſt, quilibet vir eccleſiaſticus, qui debet ſumi ad ſacerdotium per prælationem, debet eſſe excelſus per confeſſionis contemplationem; & habere teſtamentum per legis diſcretionem, æternum per perſeuerantiæ durationem. Ideo iſte debet eſſe ſimilis aquilæ quæ altiſſime volat, clariſſime videt, liberaliſſime diuidit, acutiſſime pungit. Sic vere vir eccleſiaſticus & prælatus per contemplationem volat altiſſime, per diſtinctionem videt clariſſime, per compaſſionem donat largiſſime. per correctionem pungit duriſſime. De-
bet igitur mons interpretari. ¶ Decimo dico, quod iſte debet K
Deo dedicari; quia, ſcilicet, talis Aaron figurari potuit. Exod. 28. & 50. Primo præcipitur, quod Aaron & filij eius aſſumantur ad ſacerdotium, & ad miniſtrandum Deo in tabernaculo fœderis. Sed ad hæc multa erant neceſſaria, quia primo oportebat, quod eligerentur; ſecundo, quod veſtirentur; tertio quod conſecrarentur; quarto, quod vngerentur; quinto. quod ſacrificia miniſtrarent; ſexto, quod ſibi portionem à ſacrificio reciperent; ſeptimo, quod Domino offerrent ſacrificia, ac etiam præſentarent, ſicut omnia dicuntur in diuerſis locis. Leuitici 8. & Exodi 19. & 28. & alijs locis pluribus. Re vera tales conditiones debent habere eccleſiaſtici, qui ad dignitatem ſacerdotalem, & adminiſtrationem Dei in tabernaculo Eccleſiæ militan-
tis præ cæteris ſunt aſſumpti. ¶ Iſti enim primo debent eligi per L
ſagacem ſuperiorum diſcuſſionem; quia, ſcilicet, non debent aſſumi per acceptionem perſonarum, vel munerum, nec per

carnis affectionem; ſed tantum illi, qui ſunt probatæ vitæ & honeſtæ; videlicet Aaron, & filij eius, id eſt, boni, & iuſti, & eorum imitatores. Ideo dicitur Exod. 28. *Aaron, & filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi.* Et Exod. 28. *Applica ad te Aaron, & filios eius de medio populi, vt ſacerdotio fungantur mihi.* Tabernaculum Dei eſt Eccleſia triumphans, cuius oſtium, & ingreſſus eſt Eccleſia
M militans in hac vita. ¶ Item dico, quod iſti debent veſtiri, & parari per moralem conuerſationem, ſcilicet veſtimentis gratiarum, & virtutum, & paramentis honeſtæ conuerſationis. Exod. 28. *Facias Aaron fratri tuo veſtem ſanctam in gloriam, & decorem.* quod eſt contra multos, qui in Eccleſia videntur toti nudi; quia ſcilicet omnia pudibunda ſua, id eſt, omnia mala opera ſine velamento publice faciunt, & impudenter. Vnde poſſunt dicere illud Eſai. 3. *In domo mea non eſt panis, neque veſtimentum. Vide infra in titulo de veſtibus.* vbi inuenies de veſtimentis Aaron.
N ¶ Item tertio, iſti debent conſecrari per ſpiritualem Deo dedicationem. Et hoc eſt contra illos, qui carni, & mundo ſe dicant, & Dei officium & ſeruitium prætermittunt. Leuitici 8. *Fundens*
O *oleum ſuper caput Aaron conſecra.* ¶ Item quarto iſti debent inungi oleo ſacratiſſimo per pietatem, & compaſſionem, quia ſcilicet ſicut illi vngebantur oleis & vnguentis; ſic vere iſti debent eſſe vncti oleo, & vnguento fluidæ pietatis; quia ſicut oleum facit manus lenes, & fluidas; ita quod & quicquid ibi eſt, & tenetur, faciliter labitur; ſic vera pietas facit manus hominum ita fluidas, quod bona temporalia facit faciliter inde cadere, & ad alios per largitatis opera vel charitatis dona pertranſire. Vnde de liberalitate talium dicitur 2. Paralipom. 35. *Filij Aaron ſibi & ſacerdotibus nouiſſimi.* Quod tamen eſt contra multos modernos, qui non habent manus vnctas, non fluidas, ſed tenaces; quia vere moderni eccleſiaſtici non ſunt fluidi per eleemoſynam, pietatem, & largitatem, ſed ſunt tenaces per auaritiæ cupiditatem, & parcitatem. Contra quos dicitur Exod. 30. verſicul. 30 *Aaron vnges & filios eius, ſanctificabiſque eos, vt ſacerdotio*
P *fungantur mihi.* ¶ Item quinto iſti debent miniſtrare in tabernaculo per ſedulam occupationem. Sed vere eccleſiaſtici habent diuina ſacramenta in tabernaculo miniſtrare. Vnde 1. Paralipomen. 23 *Separatus eſt Aaron vt miniſtraret in ſancta ſanctorum ipſe & filij eius in ſempiternum.* quod eſt contra illos, qui ſe occu-
Q pant in miniſtrandis mundi negotijs, non diuinis. ¶ Item ſexto iſti habent accipere certam portionem oblatorum per temporalem ſuſtentationem. *Dignus eſt enim operarius mercede ſua.* Lucæ 10. quia *qui ſeruit altari, debet viuere de altari* 1. Corinthiorum 10. Moraliter vero dic; quia ſicut dicitur Leuitic. 7. *Sacerdos accipiebat de ſacrificijs pellem, pectus, armum dextrum, & ſtomachum.* Per pellem, quæ omnia velat, intelligitur honeſta conuerſatio. Per pectus, vbi eſt cor, intelligitur diſcreta meditatio. Per armum dextrum, vbi eſt robur animalis, intelligitur fortitudo firmitatis. Per ſtomachum autem, qui cibos receptos non retinet ſibi, ſed alijs membris mittit, intelligitur perfecta amplitudo circumſtantiæ, vel clementiæ, pietatis, & largitatis. Quæ quidem quatuor eccleſiaſticus quilibet debet ad partem ſuam retinere, accipere, & habere Quia vere pellis honeſtæ conuerſationis, pectus diſcretæ meditationis, venter fluidæ compaſſionis, armus ſolidæ perfectionis debet ad partem virorum eccleſiaſticorum diſtribui, vel concedi. Quod tamen eſt hodie contra multos, qui ſunt in ſtatu eccleſiaſtico, qui non ſunt hodie per conuerſationem operti, ſed per inſolentiam ſunt aperti, Non ſunt per meditationem cogitantes, ſed per laſſitudinem deficientes. Non ſic chariſſimi, ſed habeamus iſtas quatuor conditiones. Vnde Leuitic 7. *Pectuſculum quoque erit Aaron, & filiorum eius armus quoq; dexter.* Oſtenditur igitur quod eccleſiaſtici debent eſſe examinati per diſcretionem. *Applicabis*, inquit,
R *Ad te Aaron.* ¶ Si vis diuidere auctoritatem illam prædictam Exod. 28. *Applica ad te fratrem tuum Aaron, & filios eius de medio filiorum Iſrael, vt ſacerdotio fungantur mihi,* vbi oſtenditur, quod eccleſiaſtici, & maxime ordinandi, & promouendi debent eſſe examinati per diſcuſſionem (*Applica* inquit, *eos ad te*) Concatenari per dilectionem (*fratrem* inquit *tuum.*) Suppeditari per ſubiectionem (*filios* inquit *eius.*) Diſſociari per diſtinctionem, (quia *debent aſſumi, de medio filiorum Iſrael*) Debent igitur primo Eccleſiaſtici per diſcuſſionem examinari, & hoc oſtenditur cum dicitur. Quia ipſe applicet eos ad ſe, ſcilicet, diſcernendo, diſcutiendo, & videndo, quales ſunt; ſi ſunt digni tanto officio. Simia enim iſtam habet diſcretionem, quod quicquid in ventrem recipit primo ad nares applicat. vt per odorem diſcernat, vtrum ſibi ſit congruum, vel nociuum. Sic vere chariſſimi prælatus ſuperior quicquid in ventrem ſuum, id eſt, in Eccleſiam, vel clauſtrum recipit, ſcilicet, ad Eccleſiaſticam dignitatem, vel promotionem. Primo debet ad ſe applicare, & reſpicere, & odorari, quid & quale, & per diſcretam diſcuſſionem & examinationem, vt ſic poſſit cogitare, ſi digni fuerint vel indigni; vt eos recipiat, vel repellat. Vnde illud prædictum Exodi 29. *Aaron & filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi.* Quod eſt contra illos, qui indiſtincte, & ſine diſcuſſione promouent vniuerſos. Sed non ſic.

¶ Secundo dico, quod ipſi debent eſſe concatenati per dile- S
ctionem: fratrem, inquit, tuum; quia, ſcilicet, ipſi debent alter alterius eſſe frater per dilectionem, & amorem, & alter alterum diligere, ſicut fratrem. Communiter enim omne animal diligit ſpeciem ſuam. Iſtud patet de elephantibus, qui miro modo ſe diligunt, in tantum, quod ſi vnus eorum in terram ceciderit, alij in adiutorium eius accurrunt, ipſumque, ſi poſſunt, erigunt; quod ſi non poſſunt, compatiendo barriunt, atque plangunt. Sic agamus chariſſimi, nos & alij Eccleſiaſtici, qui omnes ſumus fratres & filij eiuſdem patris, & in eadem domo, ſcilicet, in Eccleſia commorantes: Quia ſicut dicitur Malach. 2. *Pater vnus eſt omnium noſtrum.* Nos dico, ſi ſumus veri elephantes, & boni Chriſtiani, debemus alter alterum diligere, & fouere. Quod ſi forte vnus noſtrum ad terram, id eſt, ad infimum ſtatum per aliquod infortunium ceciderit, nos pro poſſe noſtro debemus eum iuuare, & releuare, & confortare, vel ſaltem, ſi prodeſſe ei non poſſumus, barritum doloris & compaſſionis debemus ei oſtendere, & monſtrare, quod bene fuit figuratum in veſtimentis Aaron. Cum enim eſſet & ſuperhumerale, in iſtis tamen erant annuli, & catenæ, quibus vnum cum altero fortiſſime ligabatur. Aaron, chariſſimi, in iſto loco ſignificat Deum, vel etiam Eccleſiaſticos fundatores, quorum ſi veſtimenta ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ ſibi adhærent. Sed inter iſtos aliqui dicuntur rationale iudicij; & iſti illi, qui in Eccleſia habent alios iudicare, & ſecundum rationem ſe ipſos, & alios gubernare. Alij autem dicuntur ſuperhumerale, quia, ſcilicet, hi negotia Eccleſiaſtica habent ſuper humeros ſuſtinere. Primi ſe habent per modum contemplatiuæ vitæ: iſti ſe habent per modum actiuæ. Sed tamen omnes iſti debent habere annulos, & catenas firmiſſimæ charitatis, quibus alter debet alteri ſtringi pariter, & ligari per amicitiæ fraternitatem; quia ſicut dicitur 1 Ioannis 4. *Qui non diligit fratrem ſuum, quem videt; Deum, quem non videt, quomodo poteſt diligere?* Et tamen, proh dolor, verificatum eſt hodie illud Micheæ 7. *Vir fratrem ſuum venatur ad mortem, & inimici hominis domeſtici eius.* Quia hodie ille, in quo homo magis ſperat, ipſum magis decipit, & impugnat, & tales ſunt ſimiles canibus, quia quamuis ſint eiuſdem patris, ſæpe tamen propter vnum os modicum, alter alterum impetit, atque mordet. Si etiam vnus canis ab aliquo fuerit verberatus, alij non currunt ad eum adiuuandum, ſicut faciunt elephantes; imo omnes currunt ad eum mordendum & laniandum. Sic vere hodie Eccleſiaſtici ſunt ita canini, cupidi, & ambitioſi, quod quamuis ſint eiuſdem patris, & matris, collegij, fidei, & religionis, villæ, vel patriæ, vel cognationis, pugnant tamen; hodie vnus contra alium litibus rixis, diſcordijs, contentionibus, & querelis; & maxime, quando aliquod os, ſcilicet, aliquod officium, præbenda, vel beneficium, vel aliquod aliud temporale eſt inter eos diuidendum. Quando etiam aliquis percutitur aliquo infortunio paupertatis, vel tribulationis, vere alij non currunt ad ipſum adiuuandum, ſed magis ad eum plus grauandum Iſta poſſunt figurari Geneſ. 13. vbi Loth & Abraham nequibant habitare communiter, *quia erat poſſeſſio eorum nimia. & facta eſt rixa inter eos, & diuiſi ſunt alter à fratre ſuo.* Sic vere, chariſſimi, inter eos, qui habent poſſeſſiones nimias, ſæpe oritur rixa, & contentio, quamuis ſint fratres, & affines, & alter à fratre diuiditur per diſcordias, odia, ſeu lites. Chariſſimi non ſic odiamus, ſed diligamus inuicem (fratrem, inquit, tuum) vnde Geneſis 13. *Ne quæſo ſit iurgium inter me & te, fratres enim ſumus*, vt ſic dicatur illud 1. Paralipomen. 24. *Miſerunt ſortes contra fratres ſuos,* id eſt filios Aaron omnes, ſors æqualiter diuidebat. Et 1. Paralip. 25. *Miſerunt parem ſortem ſibi & fratribus ſuis filiis Aaron.* Debent igitur eſſe Eccleſiaſtici concatenati per dilectionem, vt fratres.

¶ Tertio dico, debent eſſe humiliati per ſubiectionem; (filios, inquit, eius) quia ſicut videmus quod filij familias, quam- T
diu

Digitized by Google

diu ſunt cum patre, viuunt in humilitate, obedientia; & ſubiectione; ſic & nos Eccleſiaſtici, qui ſumus ſpirituales filij Dei patris per adoptionem, & ſpiritualem vocationem, debemus eſſe obedientes, & humiles, & ſubiecti, iuxta illud Epheſ. 6. *Filij obedite parentibus veſtris.* Et iſtud eſt contra multos, qui non ſunt obedientes, ſed ſuperbientes; non ſunt humiles, ſed importabiles; non ſunt abiecti, ſed cunctis vitijs ſunt infecti. Heu, proh dolor, quam iniquos filios habet hodie Eccleſia! quibus pro certo poteſt dici illud Eſa. 1. *Væ genti peccatrici, populo graui corde, ſemini nequam, filijs ſceleratis.* Moderni enim Clerici non videntur eſſe legitimi, ſed baſtardi. Sicut enim leæna quandoque maculatur à leopardo, qui cum eo adulteratur, ita quod filius genitus non eſt leæna, ſed leopardus, degenerans à nobilitate leonina, nec leoni ſimilis quoquo modo; ſic vere quandoque accidit, imo communius, quod pardus, id eſt, diabolus adulteratur cum leæna, id eſt, cum Eccleſia, quæ reuera eſt vxor *leonis de tribu Iuda*, Id eſt, Chriſti. Et in iſta generat, & producit diabolus multos filios ſpurios, id eſt, multas malas perſonas, quas ibi per ſimoniam, vel per carnis affectionem, vel per munerum acceptionem multipliciter introducit, ita quod iſti non ſunt ſimiles leoni Chriſto per imitationem, ſed pardo, id eſt, diabolo, & ideo iſti ſunt hodie leopardi, id eſt, crudeles, & iniqui filij Eccleſiæ; ſpurij, & baſtardi. De hoc Oſeæ 2. *filij fornicationum*, quia fornicata eſt mater eorum. Et nota, ſi vis, quomodo Leopardus diligit ſtercus humanum, & ideo ſalit in arborem vbi venator ipſum poſuit, cadenſque ſuper palos acutos interficitur. Sic iſti ambitioſi diligentes ſtercora diuitiarum, ſaliunt per ambitionem ſurſum ad arbores dignitatum, vt talia ſtercora diuitiarum ſibi à venatore diabolo præparata deuorent, & acquirant. Et ideo finaliter iſti cadunt ſuper palos acutos pœnæ infernalis, ſicut dicitur Lucæ 18. *Qui ſe exaltat, humiliabitur.* Nam, vt dicit Gregorius. Sæpe in altum tollitur, vt cadens fortius confringatur. Quod bene figuratum eſt in duobus fatuis filijs Aaron, Adab, & Abiu, qui ignem alienum intulerunt in tabernaculo, & ideo interierunt. Leuitie. 10. Sic vere male filij Chriſti, ſcilicet, mali Eccleſiaſtici in tabernaculo Eccleſiæ ignem alienum, ſcilicet, ardorem auaritiæ & luxu-
V riæ introducentes, mortis æternæ iaculis perimuntur. ¶ Et nota, ſi vis, quod filij Aaron, id eſt, viri eccleſiaſtici ſunt

Filij { deuotionis, / ſanctificationis, / laudis & iubilationis, / honeſtæ conuerſationis.

De deuotione poteſt dici illud 1. Paralipomen. 6. *Aaron & filij eius adolebunt incenſum.* De ſanctificatione dicitur 2. Eſdræ 12. Nee. 12. *Leuitæ ſanctificabant filios Aaron.* De laude & benedictione dicitur in Pſalm. 134. *Domus Aaron benedicite Domino.* De conuerſatione vero dicitur Exod. 28. *Filijs Aaron tunicas parabis. &c.* Non ſic, chariſſimi, non ſimus Leopardi, ſed ſimus veri Leones; non ſimus Eccleſiæ filij ſpurij, ſed legitimi; quia vere ſicut filius ſpurius non habet ius in hæreditate: ſic tales ſpurij Eccleſiæ indigne, & indebite promoti nullum habent ius in hæreditate, nec in patrimonio crucifixi, nec in beneficijs Eccleſiaſticis perperam impetratis, vnde dicit Iudi. 11. *Heres in domo noſtra eſſe non poteris, quia de adultera natus es.* Simus igitur veri filij, quia *quod ſi filius, & heres per Deum.* Galat. 4. Debent igitur Eccleſiaſtici eſſe humiliati per ſubiectionem (filios, inquit, eius.)
X ¶ Quarto debent eſſe Eccleſiaſtici diſſociati per diſtinctionem; quia, ſcilicet, debent eſſe ſeparati ab alijs per vitæ ſanctitatem, & excellentiam, ſicut ab alijs diuiduntur per dignitatem & eminentiam: quod oſtenditur cum dicitur, quod *de medio filiorum Iſrael fuit aſſumptus Aaron, & filij eius.* Videmus enim quod corpora cœleſtia non ſolum ſunt diſtincta ab iſtis inferioribus ſitus ſublimitate, imo etiam formæ, & apparentiæ nouitate, & claritate: Sic vere Eccleſiaſtici non ſolum debent diſtingui ab inferioribus laicis, & ſæcularibus quantum ad ſublimitatem; imo etiam quantum ad claritatem ſagacitatis & nobilitatem totius bonitatis. De medio, inquit, filiorum Iſrael. Quod eſt contra modernos multos, qui reuera peiores ſunt in pluribus, quam ſæculares, quia ſicut dicitur Oſeæ 4. & Eſa. 54. *Sicut populus, ſic & ſacerdos. Hodie enim non eſt diſtinctio Iudæi & Græci.* Non ſic, chariſſimi, ſed diſtinguamur per vitæ ſanctitatem, ab alijs Chriſtianis. Vnde Numer. 8. *Conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael.* Vnde 1. Paralipomen. 23. *Separatus eſt Aaron, vt miniſtraret in ſancta ſanctorum, ipſe & filij eius in* ſempiternum. Et ſic poteſt dici, quod Eccleſiaſtici debent eſſe per diſcuſſionem examinari, per dilectionem concatenari, per ſubiectionem humiliari; & per diſtinctionem electi; & conſignati. ¶ Item nota, quod Aaron, ſicut dicitur Numer. 17. tali- Y ter fuit electus: fuerunt enim plures, quia vnus de qualibet tribu, quibus datæ ſunt ſingulæ virgæ; virga autem Aaron ſtatim frondruit, floruit, & fructificauit, virgæ autem aliorum in ſiccitate priſtina permanſerunt. Ex hoc autem ſigno confirmatus fuit Aaron in ſacerdotium. Si re vera, chariſſimi, hodie in Eccleſia ſunt multi, qui habent virgas; id eſt, iuridiciariam poteſtatem, qua, ſcilicet, ſubditos habent corrigere, & caſtigare: ſed vere quaſi omnes habent iſtas virgas ſiccas, ſine humore alicuius gratiæ, & deuotionis; quia ſicut virga ſicca percuſſum grauius lædit, ſic iſti cum virga iuriſdictionis ſuæ lædunt ſubditos, excoriant, & moleſtant. Sed vere Aaron montanus, id eſt, contemplatiui, & iuſti prælati habent virgam iuriſdictionis, non ſiccam; imo cum floribus honeſtæ conuerſationis, & cum fructibus boni operis. Et ideo tales debent aſſumi ad gradum ſacerdotum, & Eccleſiaſticæ prælationis. De tali virga dicitur in Pſalm. 109. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion.* Tales enim à Domino emittuntur, & promouentur in Sion, id eſt, in Eccleſia, qui habent virgam virtutis, & perfectionis ad prælationem, & dominationem. Sed vere de modernis poteſt dici illud Ezech. 7. *Floruit virga, germinauit ſuperbia in virga iniquitatis.* Virga enim, id eſt, iuriſdictio modernorum eſt, & virga iniquitatis, non æquitatis; virga ſuperbiæ, non iuſtitiæ; virga germinans per temporales poſſeſſiones, non per virtutum perfectiones; virga florida per ornatus, & curioſitates; non per bonos affectus, & voluntates.

¶ Vel expone, quod virga eſt Beata virgo; quia ſicut virga quanto in arbore altior, tanto gracilior eſt; ſic iſta quanquam eſſet altiſſima, tamen fuit humilima. Et ſicut virga florem concipit non ex commixtione ſeminis, ſed virtute cœleſtis influentiæ, vel caloris; ſic vere iſta florem, id eſt, Dei filium concepit non ex ſemine virili, ſed ſine commixtione, & corruptione, per influentiam Spiritus ſancti, figurata per illam virgam Aaron, quæ fuit ſicca; quia iſta caruit humore omnis carnalitatis, & tamen nulla alia florente, id eſt, nulla alia virgine pariente, iſta emiſit florem humilitatis, & fructum diuinitatis. Sed nota, quod iſta virga dicitur fuiſſe amygdalina, quæ eſt arbor, cuius fructus febres reprimit. Quia vere Chriſtus, qui eſt fructus huius arboris, febres, id eſt, ardores tentationum reprimit, & refrænat. Et ſicut virga Aaron fuit poſita in arca teſtamenti in reuerentiam; ſic vere ſancta virgo poſita eſt in arca paradiſi. Vnde Hebræor. 9. *Arca teſtamenti habens manna, & virgam Aaron, quæ fronduerat.* Talem igitur virgam, ſcilicet, beatam virginem, debet Aaron, id eſt, vir Eccleſiaſticus per deuotionem habere, & ea mediante gregem ſuum gubernare; dicens Domino illud Pſalm. 22. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Quamuis Aaron eſſet probus, & ſanctus homo, multos tamen habuit inuidos & murmuratores. Vnde dicitur Numer. 16. quod Chore, & ſua congregatio præ inuidia voluerunt eſſe ſacerdotes, & offerre incenſum, cum non eſſent electi à Domino; ſed egreſſus ignis deuorauit eos. Aaron autem, qui erat vere ſacerdos, nunquam læſus fuit ab incendio. Cum vero in tabernaculo Eccleſiæ ſint duo genera ſacerdotum, ſcilicet, Aaron, id eſt, boni, & iuſti à Deo electi, & multi alij mali, qui ſe ingeſſerunt, non vocati, ſed fauore, prece, vel precio, fores Eccleſiæ introeunt malo modo; ſic eſt, quod ſemper tales iniqui murmurant contra bonos. Pſalm. 105. *Irritauerunt Moyſen in caſtris Aaron ſanctum Domini.* Sed vere Deus miro modo diſtinguit inter eos, quia, ſcilicet, tales iniquos comburit per finalem inferni damnationem, & etiam in præſenti permittit eos comburi per auaritiam, ſimoniam & ambitionem, iram, inuidiam, & detractionem. Aaron autem, id eſt, bonos à talibus incendijs præſeruat. Vnde in Pſalm. 105. *Flamma combuſſit peccatores.* ¶ Aaron qui in- Z terpretatur montanus, poteſt ſignificare diabolum, vel quemlibet ſuperbum, qui ſemper affectat eſſe in montibus dignitatum. Et talis potuit figurari Exod. 32. vbi dicitur, quod cum Moyſes eſſet abſens, Aaronque fuiſſet dimiſſus in loco eius, fecit Aaron vitulos aureos populo, & adorauerunt Deos alienos, propter quod poſtmodum perierunt. Sic vere quando in aliqua Eccleſia, vel patria abſens eſt Moyſes, id eſt, quando deficit ibi bonus prælatus, qui per Moyſen deſignatur, & quando Aaron montanus, id eſt, malus, & ſuperbus prælatus principatur ibi,

Digitized by Google

tunc vere populus faciliter inclinatur ad Deos alienos, ſcilicet, ad aurum & argentum, diuitias, carnem, & mundum, & tales Deos ſequitur, diligit & frequentat per auaritiam, luxuriam, & ambitionem; propter quod in fine perpetuo perimuntur, quia ſicut dicitur Prouerb. 18. *Regnantibus impijs ruinæ hominum.* ¶ Vel per Aaron intellige ſuperbum diabolum, qui abſente Moyſe, id eſt, Chriſto in Eccleſiam introducit idola, id eſt, vitia, & peccata. & facit per ſuas ſuggeſtiones, quod populus adoret, diligat, & honoret vitulos aureos, id eſt diuitias & peccata, &c. ſicut ſupra. ¶ Vel vitulos aureos, id eſt, malos prælatos, quos ibi præficit, qui ſunt vituli per ſuperbiam, & luxuriam, & ſunt aurei per diuitias, & ſuperbiam. & ideo finaliter talis populus moritur, per peccatum & etiam per tormentum. Vide de Aaron *infra, de ſacerdote*, & alijs locis pluribus.

A *Ab.* Nota, quod iſta præpoſitio ab idem videtur ſignificare ſicut A, nec videtur eſſe differentia, niſi quia A ponitur, quando ſequitur dictio, quæ incipit per conſonantem, ſicut cum dicitur à Deo, vel à Domino. Ab vero tunc ponitur quando ſequitur dictio incipiens per vocalem, ſicut dicitur ab origine mundi, vel ab æuo. Igitur quicquid dictum eſt de A, poteſt dici de Ab, quia, ſcilicet, Ab ſignificat terminum à quo, ſicut A, ſiue ſit.

Terminus
- conſtitutiuus, vel effectiuus,
- ſeparatiuus, vel diminutiuus,
- inchoatiuus, vel inceptiuus,
- collocatiuus, vel diſtinctiuus.

Significat (dico) effectiue, ſicut Geneſ. 10. vbi dicitur, *Ab his diuiſæ ſunt inſulæ gentium.* Et Matth. 2. *Diligenter didicit ab eis tempus ſtellæ.* Et in Pſalm. 2. *Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Sion montem ſanctum eius.* Item ſignat ſeparatiue, ſicut 2. Eſdræ 9 Nee. 9. vbi dicitur. *Separatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni alienigena.* Item ſignat inchoatiue. ſicut Eccleſiaſt. 24. *Ab initio, & ante ſæcula creata ſum, &c.* & Iob 31. *Ab infantia creuit mecum miſeratio.* Item ſignat localiter, vel expreſſiue, ſicut in Pſalm. 41. vbi dicitur. *A ſolis ortu vſque ad occaſum ex Sion ſpecies decoris eius.* Et illud Luc. 13. *Multi venient ab aquilone & auſtro. &c.* ¶ Secundum igitur, quod eſt quædam ſeparatio bona vel mala, poſſemus diſtinguere de iſta dictione Ab. Et ſic nota, quod eſt.

Separatio
- laudabilis,
- damnabilis.
- triſtabilis.

Separatio laudabilis eſt, quando quis ſeparatur ab hoſtis ſuggeſtione, à carnis infectione, à mundi deceptione, à mala ſocietate & fœderatione. Et ſic loquitur Pſalm. 118. *Ab omni via mala prohibui pedes meos:* & ſic petebat Dauid ſibi Pſal. 139. dicens, *Eripe me Domine ab homine malo*, & ſic de alijs ſimilibus. Separatio damnabilis eſt, quando quis ſeparatur à Deo & ſanctis. Matth 25. *Separabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hædis.* Separatio triſtabilis erit in die iudicij, quando damnati ſeparabuntur à ſocietate ſanctorum. Exod. 21. *Quicumque volens occidere percuſſerit hominem, ab altari meo euelles eum.* De hoc autem, quod Ab ſignat principium, iuuentutem, originem, vel ingreſſum. vt pote quando dicitur ab initio, ab æterno, ab infantia, ab adoleſcentia, ab vtero. ab origine mundi, &c. vide in dictis titulis, vbi ſatis inuenies de Ab. Vbi autem ſignificat locum, ſeu ſeparationem, vel digreſſum à loco, vel à re, vel à perſona, vide in tit. aquilo, venire, recedere & ſimilia.

A *Abel.* Nota, quod Abel fuit ab Adam genitus, ouibus deditus, offerens cælitus, à fratre proditus. Et dico, quod per Abel poteſt intelligi Chriſtus, quem Adam, id eſt, Deus genuit, qui ouibus, id eſt, fidelibus præfuit, qui ſeipſum in holocauſtum obtulit, quem frater ſuus Cain, ſcilicet, populus Iudaicus occidit, & de medio ſuſtulit. Luc. 11. *A ſanguine Abel iuſti, &c.* Vel dic, quod hæc dictio ſignificat bonum Eccleſiaſticum, vel prælatum, qui cum ſit paſtor ouium, & Deo ſacrificium offerat, à fratre ſuo Cain, id eſt, à populo laicorum quotidie moleſtatur, vel per infamationes occiditur, & grauatur. Vel dic. quod Abel ſignat hominem, quia Abel interpretatur luctus, vanitas, vel miſerabilis; quia, ſcilicet, homo naturaliter eſt vanus, miſerabilis, luctuoſus, &c. Ideo de homine poteſt dici illud Geneſis 3. *Vbi eſt Abel frater tuus? &c.* quaſi dicat, Iſte non habet exiſtentiam longam, immo tranſit vt vanitas & recedit.

A *Abdias.* Interpretatur ſeruus Domini, Domino ſeruiens, Deum teſtans, domino electus, quod iſti fuit propheta, qui cum eſſet in ſeruitio regis Achab, cum prophetæ domini occiderentur à Iezabele, iſte pluximos abſcondit, & pauit, & à crudelitate ſuæ Dominæ liberauit, propter quod, vt fertur, ipſum Dominus ſpiritu prophetiæ ditauit. Iſte igitur poteſt ſignificare.

Bonum
- ſeruitorem, quia Domini ſeruus,
- prædicatorem, quia domini teſtis,
- ſuperiorem, quia Domino electus,
- magiſtrum ſeu doctorem, quia propheta,
- diſpenſatorem, quia pauit prophetas,
- apparitorem, quia crudelitati Dominæ ſuæ non obediuit, ſed innocentes potius liberauit.

Vnde de tali Abdia dicitur 3. Reg. 18. *Abdias autem timebat dominum.*

Abia. Abia fuit rex Iuda, & quia ex toto ſperauit in Domino, ideo Ieroboam cum ſuo populo ſuperauit. Interpretatur autem pater Dominus, vel patris dominium, ſeu pater ibi fuit, Ieroboam autem diuiſio populi interpretatur, Igitur per Abiam poteſt intelligi quilibet bonus prælatus, vel princeps, qui eſt pater, & dominus ſubditorum. Pater dico nutriendo, & amando, & dominus gubernando; quia, ſcilicet, talis confidit in domino, hoſtes ſpirituales & temporales ſuperat, & glorioſe imperat & triumphat. 2. Paralipomen. 13. *Regnauit Abia ſuper Iudam.* Et breuiter talis cauſa notabili regit, & regnat; quia vbique videntur ipſius bona facta; ita quod bene poteſt dici, quod pater ibi fuit, & quod ibi eſt dominium patris, non tyrannij; ita quod ſubditi poſſunt dicere illud Malach. 2. *Pater vnus omnium noſtrum.* A

Abiathar. Nota, quod Abiathar poteſt ſumi in bono, & in malo. In bono enim poteſt ſignificare bonum prælatum, vel religioſum. Fuit enim ſacerdos Domini, & valde fidelis Regi Dauid, & pro eo etiam habuit multa pati, nec eum in neceſſitate dimiſit. Et interpretatur pater meus ros, quia ſcilicet iuſtus debet eſſe ſacerdos, id eſt, ſacra docens, & Regi Dauid, id eſt, Chriſto perſeuerans & fidelis. Et debet dici pater per charitatem, & ros etiam per ſuam pietaté. ¶ Item in malo poteſt ſignificare malum prælatum, & vitioſum. Abiathar enim filium Adoniæ ambitioſi fuit, & eum etiam in Regem ſublimare voluit. Et interpretatur pater meus ſuſcitans peccatum, vel pater peccato vigilans. Sic vere malus pater, vel malus prælatus, qui, ſcilicet, ad peccatum vigilat, & ſuis malis exemplis peccata ſuſcitat, ſemper ſolet ambitioſis fauere, & eos contra iuſtitiam promouere. A

Abducere. Idem eſt quod tollere, ſeparare, remouere, ſicut teſtatur Apoſtolus ad Hebr. 13. *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci.* Vide autem in titulis ſupradictis. A

Abies. Vide in tabula. A

Abigail. Fuit vxor Nabal, & ſciuit taliter flectere iram Dauid, donis & precibus ſibi miſſis, quod virum ſuum Nabal fatuum non occidit, & quam tandem in vxorem accepit, ſicut dicitur 1. Regum 25. Quæ interpretatur patris mei exultatio. Significare poteſt virginem glorioſam, quæ ſcilicet virum ſuum, id eſt, genus humanum à morte æterna liberauit. Dauid, id eſt, filij Dei iram placuit, & ei per beatam incarnationem vxor extitit. Et ideo patris ſui Adam, & humani generis exultatio facta fuit, &c.

Abigere. Idem eſt quod effugare, abijcere, vide infra de effugare, & de abijcere.

Abijcere. Abiectio aliquando fit in bono, aliquando in malo. Et ſic dico quod eſt A

quædam Abiectio
- laudabilis,
- terribilis,
- damnabilis,
- miſerabilis.

Eſt ergo quædã abiectio laudabilis, & virtuoſa, & iſta eſt quando homo abijcit à ſe illa, quæ ſunt ſibi contraria ad ſalutem. Natura enim ſi ſit potens, per ſe abijcit ſuperflua, & nociua, & maxime quando iuuatur aliqua medicina. Sic & nos adiuuat medicina verbi Dei, & gratiæ diuinæ, debemus abijcere & fugere contraria & nociua, & illa, quæ ſuperfluunt ad ſalutem. Vnde Ionæ 3. *Surrexit rex de ſolio ſuo, abiecit veſtimentum ſuum, & indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere,* Ecce igitur hæc quatuor, quæ ſunt à bonis abijcienda, & ſi non actu, tamen affectu contemnenda, & fugienda. Abijcere enim debet homo dignitatem ſupernaturalem. Surrexit, inquam, de ſolio ſcilicet temporalium facul-

Digitized by Google

tiſtatum. Abiecit veſtimentum ſuum, id eſt, corporalem voluptatem. Indutus eſt ſacco, id eſt, cordialem lenitatem. Sedit, inquam, in cinere. Abijce igitur, & contemne mundi dignitatem, quia ſcilicet tu debes ſurgere de ſolio mundanæ dignitatis, ipſamque vilipendere in corde tuo, & abijcere. Videmus enim, quod apes quando portant mel, non volant alte, imo baſſe circum terram. Sic vere, ſi mel gratiæ & deuotionis voluerimus conſeruare, neceſſe eſt, quod alta loca dignitatum, officiorum & honorum abijciamus. Surrexit, inquam, de ſolio, quia ſolia prælaturarum, officiorum, & honorum non debemus quærere, vel amare, iuxta illud Eccleſiaſtic. 7. *Noli quærere à principe ducatum, neque à Rege Cathedram honoris.* Quod eſt contra ambitioſos, qui ſemper quærunt, & appetunt loca alta, & ibi pro poſſe, fauore, prece, vel precio aſcendunt, quanquam indigni: ſimiles hæderæ, quæ eſt arbor debilis, & infructuoſa, quæ tamen aſcendit ſuper altas domos, & turres; & hoc non virtute propria, ſed virtute alicuius alti muri; vel alicuius altæ arboris, cui innectitur. Sic vere ambitioſi, quamuis ſint debiles, & infructuoſi, viles, & defectuoſi, ſteriles, atque vitioſi, illi tamen ſemper nituntur aſcendere per ambitionem ad alta loca prælationum, & honorum. Et inde eſt, quod multi mali hodie altis turribus, & Eccleſijs præficiuntur: ſed hoc non virtute propria; ſed quia ipſi adhærent per affinitatem, & familiaritatem alicui altæ arbori, vel muro, id eſt, alicui magno principi, vel prælato, cuius quandoque per fictam bonitatem, & applauſum ita fiunt familiares, quod per eum promouentur. Ideo de talibus bene loquitur Innocentius lib. de miſeria humanæ conditionis. Ambitioſus ſemper eſt pauidus, ſemper attentus, ne dicatur, quod diſpliceat, humilitatem ſimulat, honeſtatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem oſtendit, ſubſequitur, & obſequitur, cunctos honorat, vniuerſis inclinat, frequenter curias viſitat, optimates aſſurgit, & amplexatur, applaudit, & adulatur. Bene nouit illud poeticum. *Et ſi nullus erit puluis, tamen excute nullum.* Non ſic, chariſſimi, non ſic, ſed abijciamus mundi dignitatem, vt ſic de mundi dignitatibus dicatur illud 2. Regum 1. *Montes Gelboe nec ros, nec pluuia veniant ſuper vos, quia ibi abiectus eſt clypeus fortium.* Surrexit, inquam, de ſolio ſuo. Vt de nobis dicatur illud Eſa. 47. *Deſcende, ſede in puluere, non eſt ſolium vltra ſinem Chaldæorum.*

B ¶ Secundo debemus abijcere & contemnere facultates. Abiecit, inquam, veſtimentum ſuum. Sicut enim videmus, quod arbores in hyeme abijciunt veſtimentum ſuum, ſcilicet folia, & in æſtate recipiunt alia noua pro eiſdem: ſic vere nos debemus modo in hyeme præſentis vitæ turbulenta abijcere, contemnere, diſtribuere, & erogare folia, & veſtimenta noſtra, id eſt, exteriora mundi bona, quæ ſecundum Gregor. nihil aliud ſunt, quam quædam corporis indumenta, vt ſic in æſtate, id eſt in tempore proſperitatis æternæ ipſa recuperare poſſimus tota noua, quia ſcilicet bona æterna habebimus, pro caducis. Abiecit, inquam, veſtimentum ſuum. Figura ad hoc 4. Regum 2. vbi dicitur, quod cum Helias aſcenderet in cælum, abiecit & dimiſit pallium ſuum. Ad denotandum, quod illi, qui volunt aſcendere in cælum, neceſſe habent veſtem bonorum temporalium abdicare, quod ſi non actu, ſaltem affectu. Et hoc eſt contra cupidos & auaros, qui iſtud veſtimentum nolunt dimittere, ſed ſibi fortius aggregare. Nam ſicut frigore inualeſcente ſolent homines veſtimenta non abijcere, ſed ea ſibi aſtringere, & ita eis ſe inuoluere: ſic vere quia hodie tales frigore indeuotionis ſunt arctati, ideo conſtringuntur per parcitatem, & in veſtimentis bonorum temporalium ſe inuoluunt per eorum affectum & cupiditatem. Dicunt enim illud Apocalyp. 16. *Beatus, qui cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet.* Quia ſicut dicitur Prouerbiorum 26. *Non eſt bonum, quod homo amittat pallium ſuum in die frigoris.* Non ſic chariſſimi, ſed abijciamus rerum facultates. Abiecit veſtimentum ſuum.

C ¶ Tertio dico, quod debemus abijcere carnis voluptatem, quia debemus eſſe induti ſacco, quod eſt indumentum aſperum, per quod pœnitentiæ aſperitas deſignatur, per quam abijcitur carnis voluptas. Sicut enim videmus, quod arbores abijciunt, & emittunt in æſtate humorem groſſum, & viſcoſum, ſicut apparet de pinis & cynis: ſic vere (chariſſimi) nos debemus à nobis abijcere omnem viſcoſitatem carnalitatis, & voluptatis: quia debemus indui ſacco, id eſt, duritie pœnitentiæ & aſperitatis. Iuxta illud Iob 16. *Saccum conſui ſuper cutem meam*, vt de tali abiectione dicatur illud Geneſ. 21. Quod *Agar abiecit puerum ſubter vnam arborem.* Puer enim carnis impuritatem ſignificat, quam arbore crucis vir prudens abijcit, atque domat. Et iſtud eſt contra delicioſos, qui voluptates non abijciunt, ſed recipiunt, non deſpiciunt, ſed aſpiciunt; non deteſtantur, ſed eas totis viribus amplexantur. Non ſic, ſed abijciamus omnes voluptates. Indutus eſt, inquam, ſacco.

¶ Quarto dico, quod nos debemus D abijcere cordis leuitatem. Sedit, inquam, in cinere; Per ſe ſedere enim intelligitur quies, & ſtatus; per cinerem autem intelligitur memoria mortis, & noſtræ incinerationis; quia vere, ſi homo ſedet in memoria mortis ſuæ, omnes motus leuitatis penitus abijciuntur; ita quod homo abijcit, & vilipendit ſeipſum, & efficitur humilis & quietus. Eſt enim conſideratio mortis ſimilis cuidam lapidi precioſo: qui dicitur galactites, qui eſt lapis colore cinereus, qui incluſus in ore mentem turbat, circumdatus collo, vbera lacte replet, ſi cum aqua tritus fuerit, & oues inde aſpergantur, lacte non modico fœcundantur, alligatus femori, facilem facit partum. Talis eſt conſideratio mortis. Iſta enim eſt cinerea, propter quod homo cinis noſtræ reſolutionis per eam intuetur. Iſta igitur primo mentem turbat, quia, ſcilicet, facit hominem timidum, & turbatum, & à leuitate, & inſolentia alienum. Si etiam homo ipſum circumdederit, & alligauerit menti ſuæ, vere lac niueum dulcis compaſſionis affluenter habebit, maxime ſi fuerit ouis ſimplex, bonus & benignus. & partem bonorum operum faciliter facit. Et ideo faciamus ſecundum documentum Hieronymi, in quadam epiſtola, vbi dicit. Memento mortis, & non peccabis, quia qui ſe moriturum quotidie recordatur, vilipendit præſentia, & accelerat ad futura. Habeamus igitur conſiderationem mortis. Sedit, inquam, in cinere, vt ſic dicat quilibet illud Iob 16. *Operui cinere carnem meam.* Bene igitur dicebat Dauid Pſal. 83. *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, &c.* Eſt igitur abijcienda leuitas mentis, voluptas carnalis, facultas mundana, dignitas humana. Iſta igitur eſt prima abiectio, quæ eſt laudabilis & virtuoſa.

¶ Secundo vlterius dico, quod eſt quædam abiectio damnabilis, & vitioſa. De qua Iudith. 1. *Remiſerunt eos vacuos, & ſine honore abiecerunt.* Vbi oſtenditur, quod eſt quædam abiectio infidelitatis. Vacuos, inquit. Item alia abiectio ignobilitatis. Sine, inquit, honore. Quidam igitur abijciuntur infideliter. Remiſerunt (inquit) vacuos. Et iſtud potiſſime facit diabolus, vſurarius, mala mulier. Iſti enim promittunt plenitudinem, vt introducant vacuitatem. Ideo iſti ſunt ſimiles araneæ, quæ primo in laqueis ſuis capit muſcam, & ſtatim trahit eam ad foramen & cauernam ſuam, & ibi ſugit omnem humorem eius, & ſtatim poſtquam ipſam videt vacuam ab humore, eijcit eam. Sic vere (chariſſimi) diabolus inuoluit hominem in laqueis malarum ſuggeſtionum & tentationum, Vſurarius pauperes in laqueis falſarum promiſſionum; Mulier luxurioſum in laqueis malorum geſtuum, aſpectuum & verborum. Qui omnes, cum ita capti fuerint, pro certo ſtatim euacuantur humore ſuo. Dæmon enim ſugit humorẽ gratiæ & deuotionis; Vſurarius humorem temporalis poſſeſſionis; Mala mulier humorem diuitiarum, & ſubuentionis, & tunc homine euacuato, ſtatim abijcitur, nec ab eo amplius reputatur. Mulier enim abijcit ribaldum, ſi non habet, quod donet; vſurarius pauperem, ſi non habet, quod vendat; diabolus peccatorem, ſcilicet, à vita iſta per mortem, ſi non habet humorem gratiæ, qui eum defendat Iere. 14. *Reportauerunt vaſa ſua vacua.* Iſtud fuit figuratum, Iudicum 16. Vbi Samſon tonſus eſt à Dalila, & poſtea abiectus ab ea, & traditus Philiſtæis. Sic diabolus, vſurarius, & mulier tondent hominem, & auferunt ei capillos, diabolus capillos virtutum & gratiarum, vſurarius capillos & vellus pratorum & vinearum; mulier autem vellus veſtium, & pecuniarum. Et tunc abijcitur miſer homo, vt dictum eſt, & Philiſtæis traditur, id eſt, vermibus in ſepulchro, & ignibus in inferno. ſcilicet, peccator; bailliuis & aduocatis, ſcilicet, pauper. Et breuiter iſti ſunt opprobrium hominum, & abiectio plebis. *Vacua enim eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu.* Sap. 3. Alij & enim abijciuntur ignobiliter à Deo, & iſti ſunt peccatores iniqui, quos Deus abijcit à gratia ſua, qui ſunt ſimiles ei, quem iudex abijcit condemnando, vt ſuſpendatur. Sic iſti adeo eiecti & propriæ voluntati dimiſſi, infernali patibulo deputantur. Nam ſicut ribaldus à taberna abijcitur poſtquam totus nudus; ſic peccator à mundo totus nudus abijcitur in infernum, poſtquam

quicquid habebat, gratias, ſcilicet, & virtutes male viuendo cõſumpſit in hac vita. Homo enim ſolet abijcere illud, de quo non curat. Sic Deus tales ſecundum occultas regulas ſuæ prædeſtinationis abijcit 1. Reg. 15. *Abiecit te dominus, ne ſis rex.* Iſta eſt igitur abiectio terribilis, & luctuoſa.

A *Abire.* Nota, quod omnes actus humani non ſunt niſi vnum abire: omnia enim conſiſtunt in tranſitu & motu, ſiue bona fuerint, ſiue mala. Sicut enim ex ſcriptura poſſumus elicere, nos inuenimus

Abire {
fluctoſum, quod eſt temporalitatis,
luctuoſum, quod eſt mortalitatis,
virtuoſum, quod eſt ſagacitas,
gaudioſum, quod eſt fœlicitatis,
vitioſum, quod eſt iniquitatis,
doloroſum, quod eſt pœnalitatis.

¶ Dico igitur, quod eſt vnum abire inſtabile, & fluctuoſum, & iſtud eſt abire omnium temporalium, quæ, ſcilicet, continue abeunt, tranſeunt, & recedunt, ſiue ſint proſpera, ſiue aduerſa. De proſperis dicitur in Pſal. 104. *Abierunt in ſicco flumina.* De aduerſis vero dicitur Cant. 2. *Hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, ſurge amica mea, & veni.* Etiam cœleſtia & terreſtria localiter, vel formaliter, per quaſdam mutationes abeunt. Vnde dicitur Apocalyp. 20. & 21. *Primum enim cœlum, & prima terra a-*
B *bijt, & mare iam non eſt.* Iſtud eſt igitur abire fluctuoſum. ¶ Secundo dico, quod inuenio abire luctuoſum, & iſtud eſt curſus ad mortem. Omnes enim continue de vita ad mortem abeunt, & procedunt. Vnde Tob. 8. *Abierunt, vt foderent ſepulchrum.* Et de illo, qui iam diu mortuus eſt, ac ſi reſponderetur illi quæſtioni Can. 5. *Quo abijt dilectus tuus?* dicitur Prouerbiorum 6. *Non eſt vir in domo,* id eſt, in corpore, *abijt via longiſſima,* ſcilicet, in mortem. *In die plenæ lunæ,* id eſt, in reſurrectione *reuerſurus eſt.* Et iſtam abitionem præſentiens Dauid dicebat in Pſal. 38. *Remitte mihi, vt refrigerer priuſquam abeam, & amplius non ero.* I-
C ſtud eſt igitur abire luctuoſum. Tertio vero dico, quod inuenitur abire virtuoſum, & eſt iſtud, quando homo abijt, & progreditur de bono in melius, vel de malo in bonum. Et ſic nota, quod eſt abire

Ad {
pœnitentiæ refrigerium,
obedientiæ miniſterium,
ſapientiæ magiſterium,
deuotionis oratorium,
contemplationis promontorium,
confeſſionis purgatorium,
prædicationis clamatorium,
virtutum viridarium,
ſepulchri dormitorium,
iudicij conſiſtorium,
inferni conflatorium,
paradiſi refectorium.

Abeamus ad pœnitentiæ refrigerium. 2. Reg. 4. *Abierunt per viam deſerti.* Item ad obedientiæ miniſterium. 3. Regum. 17. *Abijt, & fecit iuxta verbum Domini.* Item ad deuotionis oratorium. Matth. 26. *Abijt, & orauit tertio eundem ſermonem.* Item ad contemplationis promontorium 2. Paral. 1. *Abijt cum vniuerſa multitudine in excelſum.* Item ad confeſſionis purgatorium: vnde Ioan. 9. *Abijt, & lauit, & venit videns.* Abijt ergo pœnitendo, lauit confitendo, venit videns miſericordiam conſequendo. Item ad prædicationis clamatorium. 2. Reg. 20. *Abijt Amaſa, vt conuocaret Iudam.* Item ad virtutum viridarium 1. Reg. 18. *Surgens Dauid abijt in Accaron,* quod interpretatur paſſiua, ſignans virtutes, quæ ſunt paſcua animarum. Item ad ſepulchri dormitorium, ſcilicet, cogitando de morte. 1. Regum 22. *Abijt Dauid, & latuit in ſpelunca.* Et 1. Regum 2. *Elcana abijt in Ramatha,* quod interpretatur, mortem vidit. Item ad iudicij conſiſtorium. Ioan. 10. *Abijt iterum trans Iordanem.* Iordanis enim interpretatur riuus iudicij. Item ad inferni conflatorium, quia ſcilicet per conſiderationem neceſſe eſt abire aliquoties in infernum. 2. Regum 5. *Abijt rex ad Iebuſæum,* quod ſcilicet interpretatur vallis mœſtitiæ ſignificans infernum. Item ad Paradiſi refectorium. Vnde 1. Paralip. 11. *Abijt Dauid, & omnis Iſrael in Hieruſalem.* Vnde 2. Regum 3. dicitur, quod *Abner abijt vt loqueretur Dauid in Ebron,* quod interpretatur viſio ſempiterna. Iſtud eſt igitur abire virtuoſum, de quo, ſcilicet, modo qui abierit, ſaluus erit, iuxta illud 1. Regum 19. *Abijt itaque Dauid, & aufugit, atque ſaluatus eſt.* In tali igitur abitione eſt perſeuerandum; & nunquam ab itinere recedendum, iuxta illud 2. Regum 1. *Sagitta Ionathæ nunquam abijt retrorſum.* Eſt igitur vnum abire vitioſum. ¶ Quarto dico, quod eſt vnum abire gaudioſum; & iſtud eſt abire beatorum, qui poſt præſentem miſeriam abeunt ad gaudia paradiſi. 3. Reg. 13. *Abijt Iſrael in tabernacula ſua.* Vide ſupra immediate. D

¶ Quinto dico, quod eſt vnum abire vitioſum, & eſt illud, quo mali, qui nunquam habent ſtatum, ſemper abeunt, & tranſeunt ad iniqua. Abeunt enim de bono in malum multiplici mala via, videlicet,

Per {
iniquitatem,
fallacitatem,
cupiditatem,
carnalitatem,
pompoſitatem,
vagabilitatem,
infidelitatem.

Dico per iniquitatem, 1. Machabæorum 6. *Abierunt ad regem viri iniqui.* Secundo per fallacitatem. Matthæ. 22 *Abeuntes Phariſæi, conſilium inierunt, vt Ieſum caperent in ſermone.* Et in Pſal. 1. *Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum.* Tertio per cupiditatem, ſicut ille, *qui abiens fodit in terram, & abſcondit talentum.* Matth. 25. Et ad literam auari fodiunt in terra talentum, vel ſpiritualiter loquendo, in terra, id eſt, in bonis terrenis abſcondunt talenta ſua, id eſt, dona, & ingenia ſibi à Deo conceſſa. Vnde de auaritia talium poteſt dici illud Oſeæ 5. *Ephraim fractus iudicio: quoniam cœpit abire poſt ſordes.* Et tamen Eccleſiaſt. 31. dicitur, *Beatus diues, qui inuentus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abijt.* Item quarto abeunt per carnalitatem. Hierem. 7. *Abierunt in voluptatibus, & in prauitate cordis ſui mali.* Quinto per pompoſitatem, exemplo Iudæ, de quo dicitur Matth. 27. quod *abiens laqueo ſe ſuſpendit.* Quare, ſcilicet, pompoſi laqueo malæ complacentiæ in altum per iactantiam, & inanem gloriam ſe ſuſpendunt: Sexto per vagabilitatem, ſicut inconſtantes, & inſolentes, & vagi. Eſaiæ 57. *Abijt vagus in via cordis ſui, vias eius vidi, & dimiſi eum.* Septimo per infidelitatem, ſcilicet, per idololatrias, & ſortilegia. Hierem. 13. *Abierunt poſt deos alienos.* Iſtæ ſunt viæ, per quas mali abeunt per abire vitioſum.

¶ Sexto vero principaliter dico, quod eſt abire doloroſum. E & eſt illud, per quod damnati in morte abeunt in tormentum. Hierem. 14. *Propheta, & ſacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.* Threno 1. *Abierunt in captiuitatem ante faciem ſubſequentis.*

¶ His igitur præmiſſis, dicendum eſt aliquid latius de abire virtuoſo. quod, ſcilicet, eſt, quando homo abijt de vitijs ad virtutem, de malo ad bonum, de mundo ad patrem. Luc. 19. *Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam, accipere ſibi regnum.* In quibus verbis oſtenditur, quod nos debemus abire de imprudentia ad diſcretionem. Homo. De iniuſtitia ad perfectionem. Nobilis. De indigentia ad refectionem, & de ignominia ad prælationem: quia abijt in regionem longinquam, accipere ſibi regnum. Debet enim homo abire

Ad {
ſcientiam, vt doceatur,
iuſtitiam, vt compleatur,
cœli opulentiam, vt repleatur.

Abire igitur debet de imprudentia ad diſcretionem, quod notatur, cum dicitur: Homo quidam. Eſt enim homo animal rationale, ad denotandum quod nos debemus eſſe rationabiles & diſcreti, & ſecundum rationem dirigere actus noſtros. Et iſtud, proh dolor, eſt contra multos, qui ratione non videntur homines, ſed beſtiæ, rationem videntur penitus amiſiſſe, quia, ſcilicet, ſecundum ſenſum, non ſecundum rationem faciunt facta ſua. Tales maxime ſunt illi, quos mundi proſperitas excæcauit, qui non cogitant de futuris, contenti de præſentibus, ſicut ſunt mundi diuites, luxurioſi, & auari. De iſtis loquitur Pſalm. 48. *Homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Iumentis inquit. Homo enim habet faciem & ſtaturam erectam, ad denotandum quod cor eius debet eſſe erectum ſuperius ad Deum, & ad cœleſtia per deſiderium, & affectum. Sed iſti ſunt ſimiles iumentis, quia cor & mens ipſorum ad terram per auaritiam inclinatur. Iſti ſunt ſimiles ſimiæ, quæ habet humanam effigiem, verumtamen caret humana ratione: piloſam

etiam

Digitized by Google

etiam eſt eius vultus, & ſtatura vertitur verſus terram. Et ſicut dicit Plinius, ſimia in plenilunio multum lætatur, & in defectu triſtatur. Re vera tales ſunt mundi diuites, qui quamuis effigiem habent humanam, tamen non rationem; quare mens eorum deberet eſſe erecta ad æterna, ipſi tamen more ſimiæ inclinantur inferius per auaritiæ appetitum. Pſalm. 16. *Statuerunt oculos ſuos declinare in terram.* Iſti etiam ſunt piloſi vellere diuitiarum penitus inuoluti. Et ideo iſti lætantur in plenilunio, quia tota lætitia mundanorum eſt, quando luna, id eſt, defectibilis proſperitas ad plenum eis lucet, iuxta illud Eſa. 40. *Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui.* Sed, pro dolor, in fine menſis, id eſt, in fine huius vitæ iſta lunæ claritas deficiet, quia mundi proſperitas eis ceſſabit, & tunc erunt triſtes in inferno. Ezech. 31. *Mærere faciam omnia lumina cœli,* id eſt, claros mundi diuites & potentes, quia certe ſolem nube tegam, id eſt, corpus impiorum ipſorum, quod ſolum lucere in ſua patria videbatur, nube ſudarij inuoluam, & luna, id eſt, mundi proſperitas non dabit de cætero lumen ſuum. Non ſic (chariſſimi) non ſic. Non ſimus ſimiæ nec iumenta, ſed veri homines rationabiles, & diſcreti, quia vere nos debemus abire de imprudentia ad diſcretionem. Homo quidam. Ad hoc enim debemus abire, vt de imprudentibus docti fiamus, & vt de beſtijs, vel lapidibus homines ſimus, exemplo imaginis eburneæ Pygmaleonis, quæ cum eſſet eburnea ſine ſenſu, in hominem, ſecundum fabulas, eſt mutata. Abijt (inquit) homo Ruth 1. *Facta eſt fames in terra, abijtque homo de Bethleem Iuda, vt peregrinaretur,* vt ſic quilibet talis poſſit dicere illud Apocalyp. 10. *Abij ad Angelum dicens, vt daret mihi librum.* Angelus enim ſignat ſubtilem doctorem: liber autem
F ſignificat ſcientiam & doctrinam. Abeamus igitur de imprudentia ad diſcretionem. ¶ Secundo dico, quod debemus abire de iniuſtitia, vel iniquitatem ad perfectionem. Nobilis inquit: quia, ſcilicet ruſticitatem vitiorum debemus relinquere, & ad virtutum nobilitatem abire, & tranſire. Nobilis, inquam. Nam ſicut videmus, quod cinis de ſua vili conditione tranſit, & mutatur in nobilem & claram naturam, ſcilicet, in vitrum: ſic vere nos debemus conuerti, & mutari, & abire de vili conditione, ſcilicet, de ſtatu peccati ad nobilem, ſcilicet ad ſtatum virtutum. Nobilis, inquit, vt de quolibet poſſit dici illud Prou. vltim. *Nobilis in portis vir eius.* Vnde Caſſius ſuper Matth. Ille ſe clarum & nobilem eſſe putet, qui ſeruire vitijs dedignatur. Iſta conuerſio & abitio fuit figurata Apocalyp. 21. Vbi dicitur: *Primum enim cœlum, & prima terra abijt, & mare iam non eſt.* Cœlum, quod eſt ſuperius ſine conditione ſignat animam, quæ eſt de ſuperiori & ſpirituali natura. Terra autem ſignificat corpus terrenum & mortale. Mare autem ſignificat amaritudinem in peccato. Dicam igitur, quod primum cœlum, & prima terra, id eſt, primæ conditiones, & animæ, & corporis defectuoſæ, & vitioſæ debent abire, & recedere, & mare, id eſt, peccati amaritudo non debet in nobis de cætero reperiri, iuxta illud Roman. 12. *Renouamini ſpiritu mentis veſtræ.* Et iſtud eſt contra multos, qui re vera non mutantur de malo in bonum, ſed potius de bono in malum. De quibus dicitur Hierem. 7. *Non audierunt, neque inclinauerunt aurem ſuam, ſed abierunt in voluptatibus ſuis, & in prauitate cordis ſui mali.* Non ſic, ſed nobilitatem virtutis acquiramus. Nobilis inquit. De-
G bemus igitur abire de iniuſtititia ad perfectionem. Nobilis. ¶ Tertio debemus abire de indigentia ad repletionem, ſcilicet, de amore mundi ad amorem æternorum; quia ſcilicet nos debemus abire per deſiderium & affectum de mundo indigenti & ſterili, ad regionem longinquam Paradiſi, vt ibi poſſimus accipere nobis regnum. Planta vt communiter non bene proficit in loco, in quo eſt nata, imo vtile eſt, quod tranſplantetur, vt proficiat, & creſcat; Sic vere homo, qui per affectum & deſiderium vult moram contrahere in loco, vbi eſt natus, ſcilicet, in mundo, vix poteſt proficere, imo vero neceſſe eſt, quod alibi, ſcilicet, in paradiſo per affectum & deſiderium tranſplantetur, & quod ibi iam per contemplationem & conſiderationem accipiat regnum ſuum. Vnde dicit Ambroſ lib. de virginitate. Diſcite in hoc mundo ſupra mundum eſſe, & ſi corpus in mundo geritis, animus nobilitat in æternis, exemplo virginis glorioſæ, de qua dicitur Luc. 1. *Exurgens Maria abijt in montana cum feſtinatione.* Abeamus igitur in regionem longinquam accipere nobis regnum, vt ſic dicamus illud Ioan. 19. *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Heu, proh dolor, hodie multi non ſic, quia hodie quilibet appetit regnare in terra ſua, ſcilicet, in mundo, & ibi habere regna, & poſſeſſiones, & officia & beneficia, & de terra longinqua Paradiſi penitus nihil curant. Iſti ſunt ſimiles columbis, quæ in illo loco vbi natæ ſunt, & nutritæ ſemper volunt nidificare, & pullificare, quamuis tam ipſæ, quam omnes prædeceſſores ſui ibi conſueuerint amittere pullos ſuos. Sic vere fatui peccatores non volunt alicubi per affectionem morari, niſi in mundo, vbi ipſi nati; & nutriti, nec alibi volunt cor ſuum transferre, quamuis tam ipſi, quam alij fructus ſuos, id eſt, diuitias acquiſitas perdere, & amittere, & ibidem poſtea derelinquere conſueuerunt. Ideo dicitur Oſeæ 11. *Ephraim ſicut columba ſeducta non habens cor.* Vnde ſunt illi, de quibus dicitur Ioan 18. *Abierunt retrorſum, & ceciderunt,* quod potiſſime de malis Eccleſiaſticis dici poteſt, qui, ſcilicet, abire ante ſe ad bona paradiſi neſciunt, ſed retro ad bona mundi, quæ dimiſerant, retrocedunt. Non ſic (chariſſimi) non, quia vere nos debemus abire de mundi indigentia ad cœli refectionem, & repletionem, de mentis iniuſtitia ad mentis perfectionem, de cordis imprudentia ad mentis diſcretionem. ¶ Adhuc aduerte, quod eſt quoddam abire vitioſum, quando, ſcilicet, de virtute ad vitium abitur, ſicut faciunt H
mali, de quibus poteſt dici illud Ioan. 6. *Multi diſcipulorum abierunt retro, & iam cum illo non ambulant,* vbi videtur, quod mali abeunt, & recedunt à Deo per mentis obſtinationem. Abierunt (inquit) retrorſum. Item per pacis diſſipationem. Cum illo (inquam) non ambulant. Sunt igitur mali obſtinati, quod oſtenditur, quia ipſi vadunt retro, quia ſicut cancer non vadit ante imo ſemper vadit in retro: ſic mali, & obſtinati nihil recte volunt facere, imo ſemper retro & econtrario veritati, figurati per vxorem Loth. Geneſ. 19. quæ contra domini mandatum reſpexit retro, & ideo mutata eſt in ſtatuam. Sic vere tales volunt reſpicere retro, & oblique ad contrarium diuinæ voluntatis, & ideo fiunt ſtatuæ, quia, ſcilicet, in inferno perpetuo ſtatuentur. Pſalm. 113. *Iordanis conuerſus eſt retrorſum.* ¶ Quarto dico, quod mali recedunt à Dei ſocieta- I
te. *Iam* (inquit) *cum illo non ambulant,* Ioan. 6. quia vere mali non curant de ſocietate nec Dei, nec proximi, imo cum omnibus volunt habere guerram, & diſſenſionem, ſimiles auibus prædalibus, quæ ſolæ volunt viuere, & alias impugnare, qui ſicut dicitur 1. Theſſ. 2. *Deo non placent, & cunctis hominibus aduerſantur.*

Abiſai. Nota, quod Abiſai fuit frater Ioab, conſanguineus Dauid, miles bellicoſus & fortis, peregrinationis, bellorum & negociorum ipſius Dauid indiuiduus comes; qui interpretatur patris mei incenſum mihi: vel patris mei ſacrificium meum, & alio modo, pater ſalutis meæ, vel patris ſalutare mihi. Peritiam igitur accipe quemlibet virum iuſtum, Dauid, id eſt, Chriſti per gratiam proximum & amicum, contra vitia bellicoſum, Chriſti negociorum comitem, & tribulationum eius participem, & vicinum, qui cum ſit pater ſalutis, de ſe tamen patri noſtro Deo facit ſacrificium & incenſum. 2. Regum. 21. *Præſidio fuit Dauid Abiſai filius Saruiæ.* A

Abominatio. Abominari & Abhorrere, idem eſt quod refugere, contemnere, vilipendere, deteſtari. Et eſt triplex deteſtatio, ſcilicet, abominatio malorum, qui abominantur omne bonum. De quo in Pſal. 87. *Poſuerunt me abominationem ſibi.* Item eſt abominatio bonorum, qui abominantur omne malum. Vnde in Pſal. 118. *Iniquitatē odio habui & abominatus ſum.* Item eſt abominatio ipſius Dei, qua ipſe abominatur omnem peruerſum. Et de hoc Prou. 16. *Abominabiles Regi qui agunt impie.* Eſt igitur quo ad præſens triplex abominatio. A

Quædam, quæ eſt { Frequentanda, Deteſtanda, Formidanda.

Eſt dico abominatio, quæ debet frequentari. Et hæc eſt illa, qua quilibet vir perfectus debet abominari omnia. Sicut enim videmus, quod natura quando per medicinam eſt adiuta, abominatur humores corruptos & nociuos, ipſoſque euacuat & dimittit; ſic vere homo quando à medicina diuinæ gratiæ adiuuatur, tunc ipſe abominatur humores, id eſt, vitia & peccata, dæmones, infernum, mundi proſpera, & ſocietates malas, & cætera ſimilia, ipſaque fugat & expellit. Et ideo de tali abominatione poteſt intelligi illud Eſa. 1. *Incenſum abomi-*

abominatio eſt mihi, Neomœniam & ſabbatum & feſtiuitates alias non B *feram, iniqui ſunt cœtus veſtri.* ¶ In quibus verbis oſtenditur, quod nos debemus abominari: videlicet Verboſitatem adulatoriam. (Incenſum abominatio eſt mihi) Proſperitatem conſolatoriam (Neomœniam & ſabbatum) Societatem inquinatoriam (Iniqui ſunt cœtus veſtri.) Eſt igitur abominanda Adulatoria verboſitas, quod notatur cum dicitur, Incenſum; quod incenſum nihil aliud eſt niſi fumus euaporans à thuribulo, qui olfactum delectat, intelliguntur verba adulatoria, qui à thuribulis, id eſt, ab adulatoribus euaporantur; ita quod olfactus, id eſt, appetitus vanæ laudis ex talibus delectatur. Et iſtud pro certo debet homo abominari: quia ſicut venenum eſt de ſe abominabile, quamuis cum dulci melle propinetur: ſic vere verba adulatoris, quæ nihil aliud ſunt, quam venenum & falſitatis & mendacij, melle, id eſt, verborum dulcedine palliatum, debent ab omnibus abhorreri, Incenſum enim abominatio eſt mihi. Et ideo adulatoribus debet dici illud Hierem. 6. *Ad quid mihi thus de Saba offertis, & calamum ſuaue olentem?* Per thus enim & calamum, quæ ſunt ſpecies aromaticæ, intelliguntur verba ſuauia adulatorum, quæ pro certo non debemus reſecare, & abominari: quia ſicut dicitur Prou. 17. *Et qui condemnat iuſtum, & qui iuſtificat impium vterque abominabilis apud Deum.* Sunt adulatores ſimiles cuidam vermi abominabili, qui dicitur ſanguiſuga, qui eſt vermis mollis & flexuoſus, os habens triangulum, & in ore fiſtulam habet, cum qua ſanguinem ſugit, venenoſis ſæpe inſidet, vt eorum ſugat humorem. In aqua autem calida & in tempore calido facilius ſe applicat ad ſugendum, vt dicit Iſidor. Reuera tales ſunt adulatores, qui ſunt vermes abominabiles & deſpecti. Iſti enim primo ſunt molles: quia ſcilicet in mollitie delitiarum volunt viuere: flexuoſi autem ſunt, quia, ſcilicet, ſe deflectunt ad partem illam, quam credunt placere: ſicut faciebat quidam hiſtrio cuiuſdam Regis, qui Rege infirmante fingebat ſe infirmum, Rege triſti triſtabatur, læto ſimiliter lætabatur, vnde il' poſſunt dicere illud 1. Cor. 9. *Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucriſaciam.* Iſti etiam habent os triangulum: quia vere os talium in tres angulos, id eſt, in tria verborum genera eſt diuiſum, ſcilicet, in adulationem, mendacium, & detractionem. Nam quando alicui adulantur, neceſſe eſt, vt de eius inimicis mendaciter detrahant, & loquantur. Vnde iſti ſunt ſignati per illam beſtiam, quæ habet tres ordines dentium in ore ſuo, id eſt, tria genera verborum. Nam iſti habent fiſtulam in ore ſuo, id eſt, fallacem dulcedinem verborum, cum qua vere ipſi ſugunt, & attrahunt ſanguinem, & temporalia officia, & beneficia, diuitias atque dona: quia ad hoc eſt tota adulatorum intentio, aliquid quod placet dicere, vt lucrum valeant reportare, de hoc dicit Alanes in libro de complanctu naturæ. Quid eſt (inquit) adulatorum vnctio, niſi donorum emunctio? quid commendationis alluſio, niſi prælatorum deluſio? Quid vanæ etiam laudis arriſio, niſi ipſorum deriſio? Et ideo iſti vermes, ſcilicet adulatores, inſident rebus & cadaueribus venenoſis, id eſt, malis principibus & prælatis, qui tales ſemper ſecum habere volunt, & quos iſti libenter audiunt & auſcultant: quia vere iſti eos tempore calido & aqua calida, id eſt, tempore proſperitatis incitant, viſitant, & frequentant, vt humorem, id eſt, dona, lucra, & commoda ab eis attrahant, atque ſugant. Ideo de talibus loquitur Hugo de ſancto Victore. Adulator eſt amicus in obſequio, hoſtis in animo, coopertus in omni verbo, turpis in omni facto, lætus ad proſpera, fragilis ad aduerſa, inflatus ad obſequia, anxius ad opprobria, immoderatus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honeſta. Incenſum (inquit) abominatio eſt mihi. Et hoc bene figuratur Ezechiel 8: Vbi inter abominationes, quas ponit, dicitur ſic. *Ingredere, & vide abominationes.* Sequitur, *vnuſquiſque habebat thuribulum, & vapor nebulæ de thure conſurgebat.* Et bene dicit, vnuſquiſque: quia vere omnes deligunt hodie adulari. Videntur enim audiuiſſe iſtos verſus. Si quis honorari cupiat, ſimul atque ditari. Diſcat adulari: quia tales ſunt modo chari: Non ſic chariſſimi, ſcilicet, abominemur incenſum, id eſt, adulatoriam fallacitatem. Vnde in Pſalm. 79. *incenſa igni, & ſuffoſſa ab increpatione vultus tui peribunt.* Iſti igitur ſunt abominandi. Et eſt contra multos: quia hodie prælati & principes non abominantur adulationem, ſed correctionem; non viros mendaces, ſed viros veraces; non verba deceptiua, ſed verba correctiua. Ideo de talibus dicitur Amos 5. *Oderunt in porta corripientem, & loquentem perfecte abominati ſunt.* Non ſic chariſſimi, ſed abominemur incenſum, id eſt, adulatoriam fallacitatem. Pſal. 79. *Incenſa igni, & ſuffoſſa ab increpatione vultus tui peribunt.* ¶ Se- C cundo debemus abominari cõſolatoriam proſperitatem Neomœniam, ſabbatum, & feſtum, & calendas, &c. Animalia habentia corpus infeſtum, & rotundum mirabiliter odiunt, fugiunt, & abominantur, & deteſtantur oleum, vt dicit Ariſtoteles libro de Animalibus. Et ratio eſt: quia pro certo oleum eſt talium animalium infectiuum, & etiam interfectiuum. Sic vere nos alij debemus fugere, abominari, & horrere oleum, id eſt, pinguedinem mundanæ proſperitatis: quia vere iſta eſt, quæ ſuos dilectores, & illos, quos inungit, inficit, & corrumpit per diuerſa vitia, & peccata. Pſal. 140. *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Et hoc oſtenditur cum dicitur: Neomœniam, & ſabbatum, & feſtiuitates alias non feram: quia ſcilicet requiem, & feſtiuitatem mundanæ proſperitatis, Neomœniam etiam quod erat feſtum lunæ, id eſt, gaudium temporalis, & defectiuæ claritatis, & dignitatis, & auctoritatis, quæ per lunam ſignantur, debemus non ferre, ſed fugere potius, & horrere, de hoc Thren. 2. *Obliuioni tradidit in Sion feſtiuitatem, & ſabbatum.* Sed heu, pro dolor, multi hodie non ſic: quia mundi proſperitas hodie non abominatur, ſed affectatur, non negligitur, ſed diligitur; non vituperatur, ſed deſideratur; non occultatur, ſed amplexatur; quinimo pro certo ſic eſt hodie, quod proſperitas temporalis tantum diligitur, quod proſperitas ſpiritualis contemnitur, & vilipenditur. Et ideo videtur quod moderni ſunt ſimiles mulieri prægnanti, quæ cum de nouo concepit, perdit rectum appetitum, & terram & carbones, & malos cibos, quos guſtus inordinatus debet abominari, ipſa eligit: bonos autem cibos, quibus guſtus debet delectari, ipſa negligit, & contemnit. Sic vere homo quem diabolus amore mundanæ proſperitatis imprægnauit, habet, vt communiter appetitum, id eſt, affectum, & deſiderium diſſipatum totaliter, & ſubmerſum. Et ideo tales abominantur illa, quæ de ſe ſunt delectabilia, ſcilicet, bona ſpiritualia, & æterna. Delectantur autem in illis, quæ de ſe ſunt abominabilia, ſcilicet, in mundi proſperis delitijs, & diuitijs, & etiam in vitijs, & peccatis. Iuxta illud Eſaiæ 66. *Anima eorum in abominationibus ſuis delectata eſt.* Nam ſicut videmus, quod venter ſatur non bene inuenit ſaporem in cibis quanquam delitioſis: ſic vere illi, qui ſunt ſaturati, & pleni amore terrenorum, & mundi proſperorum, non inueniunt in rebus ſpiritualibus ſaporem, imo abhorrent, & abominantur. Iuxta illud Prouerb. 27. cap. *Anima ſaturata calcabit fauum, eſuriens autem etiam amarum pro dulci ſumet.* Iſti ſunt ſimiles Falconi, qui quando habet gutturplenum, abominatur venire ad reclamatorium magiſtri ſui, imo circumquaque volat, & fugit, ita quod aliquando perditur. Sic vere tales, qui pleni ſunt mundi diuitijs, & delitijs parum pro certo reputant reclamationem Chriſti, & ſuorum prædicatorum, imo ipſum fugiunt, & abominantur. Et ita quandoque fiunt vagabundi per vitia, & peccata, quod totaliter perduntur, ſcilicet, corpore, & anima. Et ideo iſti fuerunt figurati Exod 16. & Numer. 11. in filijs Iſrael, qui in deſerto abominabantur manna, quamuis eſſet dulciſſimum. Porros autem, & cæpas, & allia Ægypti (quæ ſunt cibi, quæ faciunt hominem fœtere, & calorem inflammant) diligebant, deſiderabant. Sic vere multi ſunt in deſerto huius mundi, qui pro certo abominantur manna, id eſt, bona ſpiritualia, & æterna, ſcilicet, bona gloriæ æternæ, gratias, virtutes, & ſacramenta, & maxime Euchariſtiæ, quæ de ſe ſunt dulcia, & ſapida animæ deuotæ; quia ſicut dicitur in Pſal. 106. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum.* Et ideo ſequitur, *Appropinquauerunt vſque ad portas mortis.* Sed vere porros, & allia, id eſt, bona iſtius Ægypti, iſtius mundi; quæ ardorem auaritiæ nutriunt, & augmentant, ipſi deſiderant, & affectant, de bonis dulcibus ſpiritualibus non curantes. Iuxta illud Iob 33. *abominabiles ſunt ei in vita ſua panis & cibus ante deſiderabiles.* Non ſic, chariſſimi, non ſic, ſed abominemur mundi proſperitatem: quia ſicut dicitur Prouerbiorum 21. *Victimæ impiorum abominabiles.* victimæ (inquit) bona mundi. ¶ Tertio abominemur malam ſocietatem. Iſaiæ 1. *Iniqui ſunt* (inquit) *cœtus noſtri.* Aues nobiles non frequentant ſocietatem, imo ſolitariæ volunt eſſe. Sic vere nobiles, & virtuoſi abominantur eſſe in ſocietate mala, ipſamque fugiunt, & declinant. Iniqui ſunt (inquit) cœtus noſtri: quia, ſcilicet, cœtum iniquorum, & malorum debemus fugere, & deteſtari, vnde in Pſalm. 118. *Iniquos odio habui,*

Digitized by Google

bui, legem autem tuam dilexi. Et alibi. *Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum.* Iſtud fuit figuratum Leu. 11. Vbi dicitur. *Omne quod repat ſuper terram abominabile erit vobis*: quia reptilia, quæ ſunt in terra, hoc eſt, in mundo, hoc eſt dictum, omnia mala genera hominum iniquorum, qui reptant, & qui verſantur circa terram, id eſt, circa temporalia & terrena, debemus abominari, fugere pariter, & deteſtari. Iſta reptilia ſunt ſerpentes tortuoſi, id eſt, fallaces, & proditores, bufones inflati, id eſt, ſuperbi, & contemptores, ſcorpiones, qui lambunt, & pungunt. id eſt, adulatores, detractores, & cætera ſimilia. Sed heu, proh dolor, hodie multi ſunt, qui non abominantur malam ſocietatem, imo pro certo ipſam diligunt, & frequentant: ſimiles mari mortuo, ſeu lacui Alſati: quia ſecundum Ind. & Solin. in ſe bene recipit res mortuas, eijcit autem res viuas. Sic iſti peccatores mortuos diligunt ſocietatem vero bonorum, & virorum nõ recipiunt, ſed cõtemnunt. Iſtud de iſtis malis principibus, & prælatis, qui ſemper volunt in ſeruis ſuis malos homines ſcilicet, mẽdaces, adulatores, detractores, falſos accuſatores, & raptores. hiſtriones, & ioculatores. Cæteri autem inferiores volunt habere mulieres. & cætera ſimilia. Et breuiter mala ſocietas hodie eligitur, & bona vilipenditur, & fugatur. De quo Prou. 14. *Ambulans recte itinere, & timens Deum deſpicitur ab eo, qui infami graditur via.* Iſti ſunt ſimiles porco, qui multum diligit ſocietatem aliorum porcorum in luto, & cœno: ſocietatem autem lapidem precioſorum, & margaritarum abominantur, & abhorrent. De quo dicitur Matth. 7. *Nolite ponere margaritas ante porcos.* Sic vere mundi peccatores, & maxime porci, id eſt, luxurioſi plus diligunt alios malos ſocios ſibi ſimiles, cum quibus in luto peccatorum verſantur, quam precioſas margaritas, id eſt, quam viros iuſtos, prouidos, & honeſtos: vnde Prouer. 29. *Abominantur impij eos, qui in recta ſunt via.* Non ſic chariſſimi, ſed abominemur malam ſocietatem, mundi proſperitatem, vanam verboſitatem. Eſt igitur quædam abominatio frequentanda.

E ¶ Nota vlterius, quod eſt quædam abominatio metuenda, ſcilicet illa, qua Deus abominatur peccatores. Nam ſicut dicitur Prouerb. 15. *Abominabilis Domino vita impij.* & illud Pſalm. 105. *Abominatus eſt Deus hæreditatem ſuam, & poſſeſſionem ſuam ſpreuit.* Circa quod nota, quod hæreditas homini eſt cor humanum, quod iure hæreditario ei debetur, nec alicui alij debet dari. Iuxta illud Prouerbiorum 23. *Fili præbe mihi cor tuum.* Iſta autem hæreditatem, & poſſeſſionem abominatur Dominus propter ipſius immunditiam. Nam ſicut dicit ille. Taxus naturaliter odit Vulpem. Vulpes autem videns, quod non poteſt præualere contra Taxum intrat cauernam eius, & inficit eam ſtercoribus ſuis, quod videns Taxus abominatur cauernam ſuam, ipſamque derelinquit. Taxus mundum animal, eſt Chriſtus, Vulpes autem, fraudulentus eſt diabolus, qui pro certo quandoq; fœdat cor humanum malis cogitationibus, & affectionibus, & deſiderijs, & cæteris vitijs, & peccatis, figuratus per Antiochum, qui abominandum Idolum poſuit in Templo: figuratus etiam per Abſalonem, qui patris concubinam fœdauit: propter quod pater abominans eas à ſe in domum ſegregatas eiecit, & eas amplius non cognouit, id eſt. de Abſalon.

F ¶ Sic vere Antiochus, id eſt, Diabolus, qui eſt *Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*, Iob. 41. ponit in Templo cordis Idola abominabilia peccatorum, & tunc Taxus. Chriſtus abominatur, & dimittit eum: quia ſicut dicitur Prouerbio. 15. *Abominationes Domino cogitationes malæ.* Apis enim abominatur alueare ſuum, quando non eſt mundum: ſic Deus cor noſtrum: vnde faciamus ſicut Ioſias 2. Paral. cap. 34. *Quia abominationes abſtulit de terra Iſrael.* Sic vere de terra Iſrael, id eſt, de corde noſtro, quod debet dici Iſrael, id eſt, videns Deum per contemplationem, & affectionem, debemus auferre abominationes vitiorum, & peccatorum. Leo abominatur Leænam, ſi quando cum Pardo fuerit fornicata, niſi priuſquam ante ipſum veniat in flumine ſit lota, ipſamque interficit, & occidit. Sic vere Deus, qui eſt *Leo de Tribu Iuda radix Dauid*, (Apoc. 5.) abominatur Leænam vxorem ſuam, id eſt, animam Chriſtianam, & per baptiſmum copulatam, & per fidem deſponſatam, quando cum Pardo crudeli, id eſt, cum diabolo, vel mundo, per peccatum fuerit fornicata, licet idem prius fuerit amicabilis, & dilecta, niſi forte per confeſſionem lota fuerit, & mundata, & de hoc Ezech. 16. *Abominabilem feciſti decorem tuum, & diuiſiſti pedes tuos omni tranſeunti, & multiplicaſti fornicationes tuas*: quia vere Deus abominatur decorem animæ, quando videt, quod cum mundo, carne, & dæmone fornicatur, & quod pedes affectuum, & amoris ſui diuidit contrarijs & diuerſis. Et ideo ſicut videmus, quod homo ſolet abominari vxorem adulteram, ipſamque à lecto ſuo ſeparare: ſic vere Deus animam peccatricem abominatur, ipſamque à lecto ſuo, id eſt à requie Paradiſi ſeparat, diuidit, & diſiungit. Figura ad hoc Apocalyp. vltim. vbi dicitur. *Quod in ciuitate noua Hieruſalem non intrabit aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens; aut mendacium*: ſic vere in illa ſuperiori Hieruſalem, ſcilicet, in Paradiſo non intrant illi, qui ſunt per luxuriam coinquinati, per malam famam abominati, & per mendacium contaminati, ſed tantum (ſicut ibidem dicitur) qui ſcripti ſunt in libro vitæ. Dicitur Prouerbiorum. 3. *Ne æmuleris hominem iniuſtum, neque imiteris vias eius, quoniam abominatio Domino omnis illuſor.* Quia vero illuſores, & iniuſti & cæteri peccatores ſunt abominabiles apud Deum, & à nobis etiam non debent imitari, vel æmulari, ſed magis haberi abominabiles & deſpecti. Figura eſt Ezechiel 8. vbi dicitur. *Ingredere, & vide abominationes peſſimas, quas iſti faciunt Et ingreſſus* (inquit) *vidi. & ecce omnis ſimilitudo reptilium animalium abominatio, & vniuerſa Idola domus Iſrael depicta, & in circuitu erant in pariete per totum.* Et dicitur ibi, *quod multi homines ſeniores erant ante iſtas picturas & thurificabant eis, & de thure nebula conſurgebat.* Item dicet; quod *cum adhuc ſe diuertiſſet, ipſe vidit abominationes maiores, & vidit ibi mulieres, quæ plangebant Adonidem*, qui fuerat quidam iuuenis pulcherrimus, qui à Paganis credebatur reuictutus, pro eo, ſcilicet, quia cum amatus eſſet à Venere Dea, & tandem ab Oyon occiſus, in florem per eam eſt mutatus. ſicut ponit Ouidius meta. lib. 9. Vertit ad hæc ſe Propheta ad aliam partem. *Etiam inuenies abominationes maiores, quia inuenit ibi plures viros, qui ad. radant ad ortum ſolis, & dorſa ſua verterunt ad altare.* Cauſa autem quare iſti faciebant tales abominationes (ſicut ibi dicitur) erant *quia credebant, quod reliquiſſet Dominus terram, & quod Dominus non videret.* ¶ Reſpiciamus figurã iſtam, & pro certo inueniemus quatuor genera hominum, qui abominatio ſunt apud Deum. Et iſti ſunt mundani diuites atque peccatores, horum ſatellites, atque conſultores mundi lætitiæ ſectatores Chriſti Eccleſiæ praui ſeruitores. Patet igitur, quod Deus abominatur mundanos diuites peccatores. Et iſti ſignificantur per reptilia animalia, & Idola domus Iſrael. Iſti enim dicuntur reptilia: quia, ſcilicet, ipſi reptant circa terram & terrena per auaritiam, & ſunt venenoſi per iniuſtitiam & malitiam. Iſti dicuntur animalia, quia, ſcilicet, crudeles per rapinam, & violentiam, & omnium maxime Principes & prælati. Sunt etiam Idola domus Iſrael, quia, ſcilicet, ab alijs adorantur per reuerentiam, & obedientiam. Et iſti dicuntur depingi in parietibus: quia ſicut pictura non habet exiſtentiam, ſed apparentiam tantum, ſic vere tales ita ſunt vani, & ficti qui non habent exiſtentiam niſi per apparentiam gloriæ mundanæ, quæ ad modum picturæ faciliter diſſipatur: quia ſecundum Senecam. Nihil, quod ſimulatum, & fictum eſt, poteſt eſſe diuturnum: nec habent etiam niſi apparentiam in promiſſis: quia. ſcilicet, multa promittunt, & pauca reddunt. Tales igitur ſunt Deo abominabiles: quia ſicut dicitur Lucæ 16. *Quod altum eſt apud Deum.* Iſti ſunt igitur mundani præceſſores. ¶ Secundo dico, quod Deo ſunt abominabiles magnatum conſultores. Et iſti ſignantur per ſeniores, qui thurificabant coram reptilibus: quia vere dato quod in curijs Principum, & Prælatorum malorum, ſicut ſeniores ſcientia & ætate pollentes in ipſorum officijs conſtituti, & eorum factores, & conſiliatores, cum communiter omnes ſtudent thurificare, & adulari, & nebulam vanorum verborum, detractionum, adulationum, falſarum accuſationum, conſiliorum malorum, & exactionum coram eis eleuari. Prouerb. 22. v. 22. *Pauperem falſe accuſando, & contra eum conſilia dando, vbique abominabilis eſt apud Deum*: quia vix inuenitur vnus in ſeruitio dominorum, qui non ſtudeat pro poſſe adulari: quia alias nec diligeretur nec bonus reputaretur: ſed arrogans, & ſuperbus: Ideo dicit Hieronymus epiſt. ad Celantiam: Illo maxime tempore regnat vitium adulationis: quod pro certo grauiſſimum eſt, quia humilitatis, & beneuolentiæ loco aſſumitur. Et ita hodie ſic, qui adulari neſcit, aut ſuperbus, aut inuidus reputatur. Sunt ergo Deo abominabiles malorum conſultores: quia non audent eos reprehendere, ſed ſemper volunt placere. ¶ Tertio ſunt abominabiles vanæ lætitiæ ſectatores, & illi plangunt Adonidem, ſcilicet, iuuenes, & iuuenculæ, qui hodie faciunt ſuos planctus, & ſuſpiria de Deo amoris. Et in iſta leui

lætitiæ

Digitized by Google

lætitia,& vanitate ponunt cor,deſiderium, & affectum: quia hodie vix tales loquuntur,niſi de ſuis inanibus amoribus, & lætitijs,deſiderijs,ac mœſtitijs,ſed vere illi,qui modo ſunt mœſti propter talem fatuum amorem,erunt mœſti finaliter in Inferno;& de flamma ignis mali amoris,quem hi vident, ſuſtinebunt ignem perpetuum, quem non vident Ezechiel. 15. *De igne egredientur, & ignis conſumet eos.* Iſti ſunt ergo vanæ amicitiæ, & letitiæ, ſeu vanæ triſtitiæ ſectatores. ¶ Quarto dico, quod Deo ſunt abominabiles mali Eccleſiæ ſectatores. Et iſti ſignantur per illos,qui adorabunt ad ortum ſolis, & qui vertebant dorſum ad altare. Et vere moderni Eccleſiaſtici vertunt faciem ad ortum ſolis, id eſt, ad lucem & ſplendorem proſperitatis mundanæ. Et ad altare, id eſt, ad Eccleſiam Dei, & ad ſeruitium eius vertunt dorſum. Sicut patet de illis, qui in æſtate receptis fructibus ſtatim recedunt, & vertunt dorſum, de canonicis cathedralibus, qui intrant, vt habeant diſtributionem,ſed ſtatim vertunt dorſum, & recedunt. Et breuiter quaſi omnes moderni Eccleſiaſtici,& religioſi,& ſæculares vertunt dorſum Chriſto,& vtilitati Eccleſiæ, & bonis ſpiritualibus. Iuxta illud Hierem. 18. *Dorſum, non faciem verterunt ad me.* Et ideo vere Dominus oſtendit dorſum ſuum: quia,ſcilicet, non videtur de eis curare: quia dimittit eos in manus Principum & tyrannorum,qui perſequuntur & infeſtant. Vnde ipſe dicit Hierem. 18. *Dorſum,& non faciem oſtendam eis in die perditionis ipſorum, dicit Dominus.* Iſti igitur ſunt abominabiles Deo,& mundo: quia hodie Eccleſiaſtici propter malam vitam ſuam, nec diligunt, nec reputantur ab aliquo. Ideo de talibus dicitur Malach. 2. *Abominatio facta eſt in Iſrael & in Hieruſalem: quia contaminauit Iudas ſanctificationem Domini, quã dilexit, & habuit filiam alieni Dei.* Iudas confitens & glorificans ſignat Eccleſiaſticos, qui Deum debent glorificari, & peccata populo confiteri. Alienus autem Deus eſt mundus, qui à nobis ſicut Deus colitur, cum tamen deberet, vt alienus repelli. Filia autem iſtius eſt proſperitas. In Iſrael igitur & in Hieruſalem, id eſt, in Eccleſia, quæ dicitur Iſrael videns Deum, per diſcretionem, & contemplationem: dicitur Hieruſalem pacifica per concordiam & fidei vnionem. Et hodie pro certo magna abominatio. Quare? Quia certe Iudas, id eſt perſonæ Eccleſiaſticæ contaminant hodie per ſua vitia,& peccata totam ſanctificationem Domini, id eſt, totum ſtatum Eccleſiaſticum. Et hoc,quia certe ipſi diligunt filiam alieni Dei, id eſt, proſperitatem quam deberent alienam reputare, & refutare. Sed quæ eſt cauſa, quare iſta quatuor genera hominum hodie committunt tot abominationes? pro certo, quia ipſi videntur credere, quod Dominus reliquit terram, & quod Dominus non videt. Non enim videntur imaginari, quod Deus eos videat, nec quod eos puniat in futurum. Dicunt enim illud Iob 22. *Nubes latibulum ſuum, nec noſtra conſiderat.* Abominationes ergo ſunt Deo mali Eccleſiæ ſeruitores, malorum diuitum conſultores, vanæ lætitiæ ſectatores, & mali ſæculi prædeceſſores. Vnde de muliere ebria ſanguine martyrum Ieſu, qui portabat vaſculum plenum

F abominatione,&c. ¶ Si autem vis notare dic, quod apud Deum & homines abominabiles reputantur.

Fallaces mercatores,
Mendaces locutores,
Mordaces detractores,
Doloſi ſeductores,
Sanguinis effuſores,
Superbiæ ſectatores,
Luxuriæ poſſeſſores,
Crudelitatis actores,
Infidelitatis fautores.

De malis mercatoribus dicitur Prouerbio. 23. *Abominatio apud Dominum pondus, & pondus.* De mendacibus dicitur Prouerbiorum 12. *Abominatio Domino labia mendacia.* De detractoribus dicitur Prouerbio. 24. *Abominatio Domino detractor.* De deceptoribus vero dicitur in Pſalm. 5. *Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus.* De ſuperbis dicitur Heſter 14. *Tu ſcis, quod abominer ſignum ſuperbiæ,* & Prouerbio. 16. *Abominatio Domino omnis arrogans.* De impijs, & crudelibus dicitur Prouerbio. 16. *Quod abominabilis Domino vita impij.* De hæreticis & infidelibus dicitur 3. Regum 21. Quod ille malus *Rex factus eſt abominabilis tantum, quod ſequitur Idola.* De luxurioſis vero dicitur Ezechiel. 22. *Abominationem in vxorem proximi ſui.* Potiſſime autem peccatum contra naturam eſt abominabile etiam apud alios peccatores. Sicut enim dicunt medici, quod cholera innaturalis, ſcilicet, cholera nigra ita eſt vilis & corrupta, quod etiam muſcæ non tangunt, ſed abominantur ipſam. Sic vere etiam ipſi mali peccatum innaturale, & ſodomiticum deteſtantur: vnde Leuiti. 18. *Cum maſculo non commiſceris coitu femineo, quia abominatio eſt.* Et breuiter multis viris abominabilibus, & multis vitiorum abominationibus eſt hodie plenus mundus, & etiam Eccleſiæ Dei ſtatus. Hierem. 16. *Abominationibus impleuerunt ciuitatem meam.* Et ideo quia viri abominabiles Domini, abominari videntur. Iuxta illud Iob. 16. *Abominati ſunt me quidam conſiliarij mei.* Non eſt mirum ſi ipſos abominatur, & ſi eos præ cæteris deteſtatur. Vnde in Pſalm. 105. *Iratus eſt Dominus furore in populum ſuum, & abominatus eſt hæreditatem ſuam.* Et hæc de abominatione ſufficiant.

Abortiuus. Nota, quod ille abortiuus dicitur, qui ex vtero matris naſcitur mortuus. Et ſicut poſſum perpendere, ſignat tripliciter in ſcriptura Signat enim A

Mortalem conditionem.
Peccati infectionem, ſeu voluntatis corruptionem,
Humilitatis dilectionem.

Signat dico mortalem conditionem. Vita enim præſens eſt ita breuis,& miſera, quod quaſi videtur mori antequam naſci. Iuxta illud Sap. 5. *Nos ſtatim nati deſinimus eſſe.* Et ideo bene poteſt hoc abortiuo cadaueri comparari, & maxime per peccatum originale ante moritur quam naſcatur. Vnde Iob deplangens iſtam miſeriam dicebat, Iob 3. *Quare non in vulua mortuus ſum:* Sequitur. *Nunc enim dormiens ſilerem, aut ſicut abortiuum abſconditum non ſubſiſterem.* Item ſignat peccati infectionem. Peccatum enim mortale eſt ſicut malus fœtus, qui mortuus, & corruptus in opus naſcitur ab ipſo vtero voluntatis, ſicut ex multis cauſis mulier parturit abortiuum, ſcilicet, ex tonitrui concuſſione, ex lapidis percuſſione, ex ſanguinis effuſione, ſeu mutatione, vel inanitione, ex herbarum confectione, & deliberata machinatione. Sic anima fœtum boni propoſiti, quod concepit, emittit mortuum per peccatum in vtero voluntatis, & ſpiritualiter multis cauſis, ſcilicet.

Per { tonitruum diabolicæ tentationis,
percuſſionem timoris, & turbationis,
euacuationem ſanguinis, id eſt,
obliuionem Dominicæ paſſionis, &
confectionem malæ doctrinæ, & erroneæ eruditionis. }

Iſta enim omnia abortum ſpiritualem faciunt, bonum propoſitum occidunt, & fœtum mortuum, id eſt, mortale peccatum emittunt. Signat igitur peccati infectionem, ſeu operum imperfectionem. Numer. 12. *Obſecro Domine ne imputes nobis hoc peccatum, ne fiat hæc quaſi mortua, & vt abortiuum, quod proijcitur.* Et ideo peccatori neceſſe eſt, quod bibat de fonte Lempias, quæ eſt in Arcadia. De quo dicit Iſidorus quod conceptus adiuuat, & quod virtutem receptiuam iuuans non ſinit fieri abortum, talis fons eſt lacrymatio, vel deuotio, eleemoſyna, vel compaſſio: quia pro certo qui iſtum guſtauerit, & habuerit, abortiuum peccati, ſeu imperfecti operis non faciet, ſed conceptum boni propoſiti retinebit. Iob 21. *Bos eorum peperit, & non abortiuit; Vacca peperit, & non eſt priuata fœtu ſuo.* ¶ Item dico, quod ſignat humilem deiectionem: quia, ſcilicet, humilis ſe reputat abortiuum, in quantum, ſcilicet, videt, quod per peccatum originale prius inuenitur mortuus quam ſit natus, Et inquantum vili conditioni, & modicæ reputationi naturaliter eſt ſubiectus. Vnde Apoſtolus de ſeipſo dicit 1. Corinth. 15. *Nouiſſime autem Dominus Ieſus tanquam abortiuo viſus eſt & mihi, &c.*

Abner. Nota, quod Abner poteſt mihi ſignificare

Malum ſuperiorem,
Chriſtum mediatorem,
Bonum prædicatorem,
Simplicem ſeruitorem.

Dico igitur, quod ſignat malum ſuperiorem: quia, ſcilicet, Abner fuit Princeps exercitus Regis Saul, qui cum deberet quadam vice cuſtodire Regem Dominum ſuum, obdormiuit, & eum in periculo dereliquit. Ideo dicitur ei: *Filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis Chriſtum dominum,* ſicut dicitur 1. Regum 26. Iſte Abner Regem conſtituit Isboſeth, nec voluit, quod Dauid regnaret, ſicut dicitur 2. Reg. 2. Item iſte auerſa haſta occidit Aſahel curſorem velociſſimum, 2. Reg. 2. Finaliter iſte fuit à Ioab

fratre

Digitized by Google

fratre eius Aſahelis interfectus, ſicut dicitur 2. Reg. 3. Talis pro certo ſignat multos malos, qui hodie principantur in exercitu Eccleſiæ militantis, vel etiam in mundo: iſti enim ſunt dormientes per negligentiam, & ideo Regem Chriſtum, nec eius Eccleſiam, nec eius pauperes cuſtodiunt vt deberent, propter quod mortis filij poſſunt dici: iſti enim ſunt *ſicut formido in cucumerario nihil cuſtodiens.* ſicut dicitur Baruc 6. v. 69. Iſti etiam Regem conſtituunt Isboſeth, qui interpretatur vir confuſionis; quia ſcilicet mali Principes, & Prælati conſtituunt hodie Reges, & Magiſtros Eccleſiæ, & patriæ Isboſeth, id eſt, viros confuſionis, malos, & inutiles perſonas, quibus dant officia & beneficia, tam Eccleſiaſtica quam mundana. Iſti etiam, ſcilicet, Prælati, & mali Principes occidunt Aſahel curſorem velocem auerſa haſta. Per haſtam enim intelligitur poteſtas iudiciaria, quæ debet eſſe recta, & iuſta, rigida, & acuta ad malos puniendum, & iuſtos defendendum. Sed vere iſtam haſtam iſti ſæpe auertunt, & peruertunt, vt poſſint occidere, impugnare, & moleſtare Aſahel, qui interpretatur pſalmatio Dei, id eſt, bonos ſubditos, & ſimplices, qui ſunt Dei pſalmatio, & creatura, qui velociter ad Paradiſum currunt, quia, ſcilicet, iſti auerſa haſta, id eſt, corrupta iuſtitia, & ſub diſſimulatione iudiciariæ poteſtatis imponunt tallias, exactiones, & ſubuentiones, bonis ſubditis atque iuſtis, ipſos etiam ſæpe ad literam interimunt, & occidunt. Sed vere frater eorum Ioab, id eſt, Chriſtus in die iudicij vindicabit, & iſtos malefactores per æternam condemnationem occidet, & vulnerabit. Ioab enim, qui interpretatur pater, vel inimicus, ſignat Deum patrem, qui tales occidet finaliter, vt inimicus. Ideo cuilibet pauperi, & iuſto dicit Dominus Chriſtus illud Gen. 15. *Inimicus ero inimicis tuis, & affligentes te affligam:* ſignat igitur malum ſuperiorem. ¶ Secundo dico, quod ſignat Chriſtum mediatorem. Abner enim interpretatur, pater lucidus, vel patris lucerna Iſte ſicut dicitur 2. Reg. 3. Adducit ad Dauid vxorē ſuam Michol: quia à patre ſuo Saul, alteri viro fuit nupta. voluit etiam totum Iſrael ſubiugare Dauid. Sed timens Ioab, quod Dauid faceret eum Magiſtrum, & Ducem exercitus ſui. occidit eum in dolo, quaſi pacifice conſulens cum eodem. Dauid eſt Deus pater: quia Dauid interpretatur vultu deſiderabilis, & manu fortis: quia ſcil. Deus pater eſt miſerabilis, ſcilicet, quantum ad bonos miſericordiam faciendo. Manu fortis, quantum ad malos iuſtitiā exercendo; vxor eius eſt anima humana Chriſtiana, quam ſibi per creationem deſponſauit. Saul, qui eſt pater iſtius, ſignat mundum, quia Saul interpretatur abutens: quia mundus abutitur omnibus bonis ſibi conceſſis: quia ſcilicet iſte filiam ſuam, id eſt, animam vel humanam naturam, alteri viro quam Deo patri, ſcilicet vitijs, & peccatis copulatur. Ioab, qui interpretatur inimicus, eſt diabolus, qui eſt humani generis inimicus. Dico igitur, quod Abner, id eſt, Chriſtus, qui eſt Dei patris lucerna, voluit ad Dauid, id eſt, ad Deum patrem reducere vxorem ſuam, id eſt, animam Chriſtianam, à Saul, id eſt, à mundo cum multis vitijs proſtitutam; tunc vero Ioab, id eſt, inimicus diabolus, vel populus Iudaicus ſibi inuidens ipſum occidi, & interimi procurauit. Vnde Matth. 13. *Inimicus homo hoc fecit.* ¶ Tertio ſignat verum prædicatorem: quia quando Abner, id eſt, bonus prælatus, vel bonus prædicator, vel quicunque alius vir perfectus, qui re vera poteſt dici pater lucidus per honeſtatem patris, lucerna per ſcientiæ claritatem; qui animam vxoris Dauid, id eſt, Chriſti nititur ad eum reducere doctrinis, ſcilicet, & exemplis, ſtatim abeſt Ioab, id eſt, diabolus, qui timet, quod Dauid, id eſt, Chriſtus præficiat iſtam ſuperius in Paradiſo, illi attendet per ſuggeſtiones, & delectationes, ipſumque percutit per tentationes, & eum occidit per conſenſus, & operationes. ¶ Quarto ſignat, &c. Et ſic contra inuidos, qui ſtatim cum vident, quod Dauid, id eſt, aliquis Rex vel dominus, vult Abner, id eſt, aliquam bonam perſonam præficere, & promouere, ſtatim in dolo, & fallacia occidunt eum per falſas diffamationes, bonumque ſuum impediunt quantum poſſunt. quia *conſiderat peccator iuſtum, & quærit mortificare eum.* Pſalm. 36.

A *Abraham.* Cum Abraham fuerit ſummus Patriarcha, & Domini ſpecialis amicus, videtur quod per Abraham poteſt intelligi quilibet homo ſanctus, & maxime in officio prælationis Patriarchatus, ſeu dignitatis Eccleſiaſticæ conſtitutus. Abrahā enim Deum amauit, & coluit patriam propriam ad eius mādatum deſeruit, Loth captiuum ſaluauit, & eripuit, proprio filio ipſe parcere noluit, ſed eum occidere voluit: Terræ ſanctæ, & incarnationis filij promiſſionem habuit, nominis mutationem, & augmentationem recipere meruit, ſacramentum circumciſionis accipit. Et tandem in Adæ ſepulchro; in ſpelunca duplici fœliciter occubuit; ſicut hæc omnia patent in libro Geneſis in diuerſis capitulis, ſcilicet à cap. 12. vſque ad cap. 24. Sic vere per omnia vir perfectus debet Deum amare, & colere. Gen. 21. *Abraham plantauit nemus.* Et ſequitur, *quod ibi inuocauit nomen Dei æterni.* ¶ Item debet quantum ad affectum pro Deo parentes & patriam dimittere, & in mundo ſicut peregrinus manere. Geneſ. 12. Dicit Dominus ad Abraham. *Egredere de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtrauero tibi:* quia ſcilicet boni debent patriam & parentes quandoque dimittere, vt Deo & animo ſuo poſſint liberius intendere, & vacare. Vnde Geneſ. 20. *Abraham peregrinatus eſt in Geraris.* ¶ Item fratrem ſuum Loth, qui interpretatur, declinans, id eſt, proprium affectum, quem Rex Babylonis diabolus vna cum alijs malis regibus, id eſt, cum vicinis per malas complacētias detinebat captiuum, debet liberare & eripere, & proprium filium, id eſt, proprium corpus debet per pœnitentiam morti, id eſt, mortificationi & macerationi (ſi neceſſe eſt) dare, & Domino inclinare, & immolare, Gen. 22. *Vocauit Deus Abraham, dicens: Tolle filium tuum, quem diligis, Iſaac, & offeres mihi illum in holocauſtum.* ¶ Item debet ſemetipſum ab omni ſuperfluitate, & vitio, per continentiam circumcidere & purgare. Geneſ. 17. *Abraham nonaginta erat annorum, quando circumcidit carnem præputij ſui.* Si talis igitur fuerit, tunc Deus proculdubio nomen etiam per prælaturam temporalem forſitan mutabit & augmentabit, & eum Abraham, id eſt, patrem multarum gentium, id eſt, prælatū & principem nominabit, dicens ſcilicet illud Geneſ. 17. *Non vocabitur nomen tuum Abram ſed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium conſtitui te.* Sic etiam Dominus terram promiſſionis Paradiſi ſibi promittet & dabit, & filium ſuum per viſionem beatam eidem communicabit. Lucæ 1. *Iuſiurandum quod iurauit ad Abraham patrem noſtrum daturum ſe nobis*, & eum cum Adam, id eſt, cum Patriarchis & Sanctis in ſpelunca duplici Paradiſi, vbi ſcilicet duplex ſtola beatis dabitur, ſepeliet, & locabit. Gen. 25. *Fuerunt dies vitæ Abrahæ centum nonaginta quinque anni, & mortuus eſt in ſenectute bona, prouectæque ætatis in ſpelunca duplici.* Talis igitur ſanctus poteſt dici Abraham, ad quem debemus ſicut ad exemplar totius perfectionis attendere, & ad imitationem ipſius anhelare. Iuxta illud Eſaiæ 51. *Attendite ad Abraham patrem veſtrum*, & merito, quia iſte fuit in omnibus virtuoſus. Vnde Geneſis 24. *Erat autem Abraham ſenex, dierumque multorum.* In quibus quatuor oſtenduntur, à quibus iſte Abraham commendatur. Iſte enim habuit.

Firmitatis & conſtantiæ fortitudinem,
Veritatis & ſcientiæ certitudinem,
Pietatis & clementiæ plenitudinem,
Sanctitatis & iuſtitiæ longitudinem.

Probat:
- firmitatem verbum ſubſtantiuum, (*Erat*)
- veritatem ſignum aſſertiuum, *Autem* id eſt, certe)
- pietatem nomen nutritiuum. (*Abraham*, id eſt, pater.)
- ſanctitatem tempus duratiuum, ſcilicet *per, euerantia ſenex* &c.

Dico igitur, quod iſte Abraham habuit fortitudinem, quod oſtenditur, quando dicitur, (*Erat*) quod eſt verbum ſubſtantiuū, ſignans exiſtentiam permanentem, quia ſcilicet iſte ſemper fuit in conſtantia permanens, atque fortis, & contra tribulationes ſtabilis, atque fortis, firmus, ſimilis illis auibus, quæ ſecundum Solinum Cariſtiæ nominantur, quæ quandam ſoliditatem habent qua præualent contra ignes, quod per ignes impune tranſeunt, & ignes ipſas non vulnerant, & affligunt, ſed ſine detrimento in ignibus ſanæ viuunt. Vnde etiam de iſto Abraham, quod in vrbe Chaldæorum in igne fuit deiectus, ſed ſine læſione mirabiliter fuit liberatus. Sic vere viri ſancti tantam ſpiritus conſtantiam habuerunt, quod ignes ſpirituales & corporales, ſcilicet Mundi tribulationes, Auaritiæ inflammationes, iræ, inuidiæ, & luxuriæ æſtuationes fortiter ſuperauerunt, nec eis ſuccubuerunt, ſed victorioſe ſine damno ſui reſtiterunt. Pſalm. 16. *Igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.* Vnde etiam de Abraham dicitur 2. Eſdr. 9. Neemi 9. *Deus, tu elegiſti Abraham, & eduxiſti eum de vrbe Chaldæorum, & poſuiſti nomen eius Abraham, & inueniſti cor eius fidele coram te.* Erat (inquit) hoc eſt dictum, quod ipſe non deficiebat, ſed permanens & ſtabilis ſemper erat. Vnde Iob. 1. *Erat vir ille iuſtus & rectus & timens Deum, & recedens à malo.* Et ſi quis quærit, quis erat, vbi erat, ad

B

quod

quod erat? cuius erat? Reſpondeo ad omnia per hoc verbum Erat. Quis (inquis) Erat? Reſpondeo Ioan. 5. *Ipſe erat lucerna ardens & lucens.* Vbi (inquis) erat? Reſpondeo Ioan. 1. *In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt*, id eſt, reparatus eſt. Ad quid (inquis) erat? Reſpondeo ad illuminandum, ad prædicandum, ad docendum. Ioan. 1. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Cuius erat? Reſpondeo Chriſti: Marc. 15. *Vere hic homo filius Dei erat.* Et breuiter nos poſſumus concludere illud Lucæ 23. *Vere hic homo iuſtus erat.* Patet igitur, quod hic habuit fortitudinem firmitatis in tolerando. (*Erat* inquit.) Quod proh dolor eſt hodie contra multos, de quibus ſcilicet non poteſt, erat, ſed fuerat, dici: quia ſcilicet ipſi non ſunt ſtabiles vel permanſiui, ſed potius inconſtantes & defectiui. De quo Hierem. 4. dicitur: *Vidi montes, & ecce mouebantur & colles, & conturbati ſunt: Intuitus ſum, & non erat homo.* Et ibidem dicitur: *Aſpexi terram, & ecce erat vacua; & coelos, & non erat lux in eis.* Iſti igitur non erant, ſed fuerant, quia non ſunt conſtantes, ſed potius deſiſtentes, quia ſcilicet Montes alti & ſuperiores. Colles, id eſt, medij & collaterales. Homo animal rationale, id eſt, clerici & ſapientiores. Terra, id eſt, ruſtici & inferiores. Cœli, id eſt, luminoſi & regulares. In multis patiuntur ecclipſim, ita quod de multis iſtorum melius verificatur, fuerant, quam erant, quia ſcilicet ipſi per inconſtantiam commouentur, per imbecillitatem conturbantur, ac ſi non eſſent homines, per ignorantiam occultantur, vel obſcurantur, & ſunt vacui ab omnia gratia, & non eſt lux in eis, id eſt, ſcientia vel bona apparentia. De quolibet inconſtanti poteſt dici illud Pſalm. 36. *Vidi impium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedros Libani: tranſiui, & ecce non erat.* Sed non ſic iſte Abraham, quia proculdubio ſemper erat,

Erat {
ſubtilis & ingenioſus,
diligens & operoſus,
per compaſſionem infirmus & viſceroſus.
beatæ Virgini deuotus & obſequioſus.
}

Sed non ſic iſte Abraham, quia proculdubio ſemper erat. Quod eſſet intelligens & ingenioſus, dicitur Sapient. 8. *Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.* Item quod eſſet diligens & operoſus, patet Prouerb. 8. *Quando appendebat fundamenta terræ cum ipſo eram cuncta componens.* Item quod eſſet compatiens & viſceroſus, patet Ioan. 4. vbi dicitur. *Quod erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum*, qui ſcilicet regulus pro ipſius cura venit ad Ieſum. Item quod eſſet beatæ Virgini deuotus & amoroſus, patet Lucæ 10. vbi dicitur: *Huic erat ſoror nomine Maria.* Et breuiter de iſto Abraham; qui talis & tantus erat. poteſt dici illud Gen. 13. *Erat Abraham diues valde in poſſeſſione auri & argenti* Auri dico ſapientiæ, & argenti eloquentiæ, vel auri ſoliditatis, & conſtantiæ, & argenti puritatis & continentiæ. Patet igitur. quod iſte Abraham habuit fortitudinem firmitatis. Erat (inquit) Iudith. 8. *Pater noſter Abraham tentatus eſt, & per multas tribulationes probatus, amicus Dei effectus.* ¶ Secundo dico,
C quod iſte habuit plenitudinem pietatis, quia dicitur Abraham, quod interpretatur pater multarum gentium. Pater vero, qui habet liberos enutrire, naturaliter eſt pius, nomen eſt pietatis. Sicut enim inter fœminas parentes ſolent filios diligere, defendere, & nutrire: ſic iſte ſubditos, & alios Chriſtianos tanquam filios dilexit, ipſoſque documentis & eleemoſynis nutriuit, & oratione defendit iuriſdictione protexit. Sed de hoc vide 1. titulum de patre Abraham. Vnde Eccl. 44. *Abraham magnus pater multitudinis gentium non eſt inuentus ſimilis illi.* Et ſi vis dilata, quoniam *Abraham duos filios habuit*, ſicut dicitur Galat. 4. Et expone, quomodo Prælati habent ſubditos bonos, & malos &c. Vide etiam infra, & inuehe etiam de malis patribus, qui filios deuorant, ſicut infra. Ita quod iam multis poteſt dici illud Lucæ 3. *Ne cœperitis dicere, patrem habemus Abraham*, imo pro certo de prælatis & principibus poteſt dici illud Ezechiel. 16. *Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethea.*

Expone & nota, quod iſte Abraham fuit.

Pater {
verus per ſpei conſolationem.
iuſtus per morum compoſitionem,
videns per contemplationem,
credens per fidem, & mentis illuminationem.
}

De iſtius igitur lætitia, & ſpei conſolatione poteſt dici illud Ioannis 8. *Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt.* De iuſtitia & profectione dicitur 2. Paralipom. 36. in orat. Manaſſes: *Tu Deus non poſuiſti pœnitentiam iuſtis Abraham, Iſaac, & Iacob, qui non peccauerunt, &c.* De ipſius contemplatione poteſt dici illud Geneſis 22. *Eleuans Abraham oculos, vidit locum procul* De eius autem fide & illuminatione dicitur Roman. 4. *Credidit Deo Abraham, & reputatum eſt ſibi ad iuſtitiam.* Iſte eſt igitur Abraham (inquit) vnde de eo poſſumus dicere illud Ioannis 8. *Nunquid tu maior es patre noſtro Abraham?* Patet igitur, quod iſte habuit plenitudinem pietatis. ¶ Tertio D
dico, quod iſte habuit certitudinem veritatis, quod oſtenditur, cum dicitur, *Autem*, quod idem eſt quod certe. In verbo enim & opere fuit certus, & non mendax ſuperſtitioſus, aut fictus, nec etiam hypocrita ſeu vanus. Ioannis 8. *Ego autem veritatem dico.* Sicut enim videmus, quod illud ſpeculum dicitur verum & certum, quod oſtendit imaginem, prout eſt in re, ſiue pulchra fuerit, ſiue turpis. Sic vere ille verus & certus dicitur, qui ſine qualibet fictione ſe talem, qualis eſt, fatetur. Quod tamen eſt contra multos, qui ſcilicet ſunt ſimiles Polypis, qui ſunt piſces, qui dum ſunt in mari, ſæpiſſime mutant colorem: induunt enim (more Chamæleontis) formam coloris rei cuiuslibet conuicinæ, ita quod de iſtis vix poteſt ſciri, quid ſint, dum ſunt in mari, ſicut ait Plinius libro 14. capit. 28. Sic vere multi ſunt ficti & picti, qui colorem conuerſationis mutant, & variant multis, ita quod vix de eis poteſt ſciri, qui vel quales interius exiſtant Omnibus enim conformare ſe volunt, & cuilibet applaudere, & ſe bonos oſtendere quærunt, & ſic malitiam ſuam tali colore contegunt, & abſcondunt. Iſti igitur non ſunt ſpecula vera, & plana; ſed potius ſunt ſpecula concaua imaginem alio modo, quam ſit, reddentia, & oſtendentia. Ideo cuilibet tali perſonæ poteſt dici illud Ezechielis 16. *Feciſti tibi imagines maſculinas, & fornicata es in eis; ſumpſiſti veſtimenta tua multicoloria, & veſtita es eis:* Iſti enim imagines maſculinas (id eſt) bonam conuerſationem oſtendunt, ſed cum ea fornicari dicuntur, pro eo, quod ipſam faciliter prætendunt, in quantum ſub veſtibus multicoribus fictionem ſuæ nequitiæ veritatem abſcondunt. Non ſic iſte, quia iſte fuit, *Autem*, vt de iſto *Autem* dicatur illud Actorum 10. *Aperiens autem Petrus os ſuum dixit: In veritate,* Et de iſto Abraham dicatur illud Geneſ. 20. *Orante autem Abraham, ſanauit Deus Abimelech.* Et, ſi vis, dilata de iſto *Autem*, ſicut infra in ſuo loco. Patet igitur, quod iuſtus habet certitudinem veritatis, (*Autem* inquit) ¶ Quarto dicendo, quod iſte E
habuit, vel quod nos habere debemus longitudinem bonitatis: quia ſcilicet diu debemus perſeuerare in bono, quod oſtenditur, cum dicitur, *Senex* in bono enim ſeneſcere debemus vſque ad mortem, in bono conſiſtere & manere. Vide primo de Sene, in bono ſignificato, applica & allega. Gene. 25. *Abraham mortuus eſt in ſenectute bona* Patet igitur, quod quilibet ſpiritualis Abraham debet habere

Longitudinem in perſeuerando,
Certitudinem in perorando,
Plenitudinem in miſerando,
Fortitudinem in tolerando.

Iſte eſt igitur Abraham, ad quem debemus attendere, cui debemus obedire, & eius nos conditionibus debemus conformare. Attendere dico, ſicut ad exemplar virtutum. Vnde illud prædictum Eſaiæ 51. *Attendite ad Abraham patrem veſtrum.* Obedite etiam, quia pater multarum gentium 1. Petri. 3. *Sara obediebat Abraham.* Conformare inſuper ſicut regulæ omnium bonorum. Ioannis 8. *Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite.* Et ſic patet, quomodo per Abraham poteſt intelligi populus Iudaicus, in quantum ſcilicet circumciſionem tenuit. Geneſis 17. Et in quantum arietem hærentem cornibus, id eſt, Chriſtum in cornibus crucis poſitum immolauit, Geneſ. 22. Sed de hoc vide alibi.

Abbreuiare. Vide in titulo breuitas.

Abs.

Nota, quod *Abs* (vt communiter) ſumitur pro, à, ſeparatio, ſicut illud Pſalm. 72: *Perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te.* Et Matth. 5. *Erue eum, & proijce abs te.* Vide de hoc ſupra de A, & de Ab. A

Abſalon

Nota, quod Abſalon multipliciter ſignat in ſcriptura: ſignificat enim dæmonem proditioſum ſubditum ambitioſum, humilem religioſum, Dei filium generoſum vel glorioſum, iuuenem luxurioſum, hominem pernitioſum. ¶ Signat (dico primo) diabolum plenum deceptione. Abſalon enim Amon fratrem ſuum ad conuiuium vocauit, & occidit. A

occidit, & tandem patrem ſuum de regno fraudulenter eiecit, vt habetur 2. Reg. 13. & 15. ſic diabolus fratrem ſuum hominem ad conuiuium gulæ, vel mundi proſperitatem vocat, vbi per multa vitia ipſum necat: patrem vero ſuum, id eſt, Deum de regno ſuo, id eſt, de cordibus fidelium quotidie eijcit, & ibi loco ipſius regnum ſumit 3. Reg. 16. Irruens Zambri percuſſit Hela, & regnauit pro eo. Et ſicut iſte, vt patrem eijceret, amplexans & oſculans populum, ſub ſpecie boni alliciebat, dicens, 2. Reg. 15. *Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt iuſte iudicium e* ſic diabolus populum ciuitatis, id eſt, ſenſus corporis mediantibus oculis ſuggeſtionum & delectationum decipit, & ſic ſub ſpecie boni trahit homines ad conſenſum, vt ſuper eos ſumat regnum, Iob. 41. *Ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Et ſicut iſte fœdauit concubinas patris, propter quod Dauid eas abominans, amplius non cognouit, ſed in domo ſeparata habitare coegit: ſic diabolus, animas Chriſti ſponſas inficit, propter quod ipſas abominatur, & refugit, & in domo inferni ſeparat, & demergit. Pſal. 105. *Abominatus eſt hæreditatem ſuam.* Abſalon enim interpretatur amaricatio: quia ſcilicet & diabolus & mundus amaricationem culpæ & pœnæ finalis introducunt. Iſte enim fuit ſicut auceps, qui vocat auem ad pabulum, vt occidat: ſic vere diabolus animam ad mundi proſpera. Nam Abſalon volens occidere Amon fratrem ſuum, parauit ſibi conuiuium maximum, ſicut conuiuium Regis. Cumque Amon ſatis bibiſſet, occiſus eſt à ſeruis Abſalon. Dixerat enim Abſalon ſeruis ſuis: *Obſeruate vſq; cum temulentus fuerit Amon vino, percutite, & occidite: nolite* (inquit) *timere, ego ſum, qui præcipio vobis. Roboramini, & eſtote viri fortes.* 2. Reg. 12. Abſalon igitur eſt diabolus, qui nihil aliud eſt, quam amaricatio animarum. Amon autem, qui interpretatur dolens, eſt homo, qui eſt frater diaboli, quia ſcilicet ab eodem patre, ſcilicet, Deo, creati ſunt ambo, qui etiam dolens & flebilis in hac vita poteſt dici. ❡ Ideo poteſt dicere homo illud Iob. 30 *Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum.* Sic eſt tamen, quod iſte Abſalon ſemper deſiderat per culpam, & per pœnam occidere fratrem ſuum, ſcilicet hominem. Et ideo pro certo ipſe, quando parat conuiuium ſibi, id eſt, feſtum mundanæ proſperitatis, vocat eum ad delitias, diuitias, & honores; vbi cum vino & cæteris mundi bonis ſcientijs & delitijs ebrius fuerit, temulentus & repletus, ſubito, dum non aduertit, veniunt ſerui Abſalon. ſcilicet mors, & infirmitates, quæ ipſum vulnerant, & occidunt. Eſaiæ 30. *Subito, dum non ſperatur, veniet contritio eius. Frater enim fratrem ſuum venatur ad mortem,* ſicut dicitur Micheæ 7. Vel expone ad literam contra proditores, qui homines vocant ad domos, & ad conuiuia ſua, vt ipſos ſub ſpecie amicitiæ poſſint decipere. Vel pone contra vitium gulæ. Et pone, quod draco tunc inuadit elephantem, quando videt eum potu grauidum, & cætera, ſicut ſupra de Abſtrahi. ❡ Figura de Abſalon diabolus, qui quando in conuiuijs & epulis videt hominem temulentum, & ebrium, ſtatim præcipit ſeruis ſuis, id eſt, tentationibus carnis & mentis, vt ipſum inuadant, & per malos conſenſus, & actus eum occidant. Bene igitur conſulitur Prouerbiorum 23. *Noli eſſe in conuiuijs peccatorum.* Bene ergo dicitur 2 Regum 12. *Cum temulentus fuerit Amon, percutite eum, & interficite,* verba ſunt ipſius

B Abſalon. Signat (dico) diabolum plenum proditione. ❡ Secundo dico, quod Abſalon ſignat malum ſubditum, plenum ambitione, ſicut Iupiter (ſecundum Poetas) fingitur patrem ſuum è regno expuliſſe. & hoc, quia cum Saturnus, qui eſt ſupra, habeat circulum altiorem, Iupiter quandoque vſque ad illum circulum attingit, ac ſi cum Saturno luctare vellet, ipſumque expellere de propria manſione. Tales ſunt multi mali in Eccleſia, qui cum Saturno, id eſt, cum Prælato & ſuperiore ſemper volunt luctari, ſcilicet rixis, contentionibus, diſcordijs, & querelis, ipſumque per ambitionis vitium de ſuo circulo, id eſt, officio vel beneficio expellere, vt ipſum valeant vſurpare. Figura 2. Regum 15. vbi dicitur, quod Abſalon filius Dauid ab exilio reduxerat, applaudebat venientibus ad curiam patris, ipſoſque oſculabatur, & demulcebat, vt ipſum in Regem eligerent, patremque ſuum deponerent, & fugarent. Et ſic factum eſt vt patrem proprium de regno deiecerit. Sic vere ſunt hodie multi falſi, & malitioſi, quod quamuis pater eorum, id eſt, prælatus, ſuperior ſit Dauid, id eſt, bona perſona, & perfecta; quamuis etiam ipſos ab exilio, id eſt, à ſtatu paupertatis eduxerit, ipſoſque promouerit; ipſi ambiunt ad regimen, officium & beneficium eius. Et bene accidit, quod fraudulenter oſculis & applauſionibus attrahunt corda aliorum, & faciunt ſibi currus & equites, id eſt, faciunt ſibi partes: aggregant ad ſe, & ad ſua vota aliquam partem Eccleſiæ, collegij, vel conuentus, & tandem faciunt conſpirationem contra patrem & prælatum ſuum, pugnantque contra eum per lites, afflictiones, & controuerſias, ipſumque quandoque de regno, id eſt, officio ſuo, deponunt, & regnant loco eius. Vnde dicitur Michææ 7. *Filius contumeliam facit patri, & inimici hominis domeſtici eius.* Sig- C

nat igitur ſubditum plenum ambitione. ❡ Tertio dico, quod ſignat peccatorem plenum rebellione, vel infectione. Sicut enim dicitur 2. Regum 18. *Abſalon vt obtineret regnum contra patrem debellauit.* Sed dum eſſet in regno, vel in prælio, adhæſit frondibus cuiuſdam arboris, & ibi remanſit ſuſpenſus per cæſariem capillorum, & tandem venit Ioab, qui inuenit eum ſic hærentem, & infixit tres lanceas in corde eius, & ſic mortuus eſt, ſicut dicitur 2. Regum 18. Abſalon eſt peccator, qui amaricatio eſt animæ ſuæ propriæ per æternam damnationem, quam ſibi procurat. Iſte igitur, vt habeat regnum & gloriam huius mundi, præliatur per vitia & peccata contra Dauid, id eſt, contra Deum patrem ſuum. Itaque quandoque accidit, quod ipſe in mundo iſto inuenit arborem mundanæ proſperitatis, cui ſcilicet ſtatim adhæret cum capillis, id eſt, cum affectionibus & deſiderijs mentis ſuæ, quæ eſt à capite, id eſt, à corrupta intentione progrediuntur. Sed vere, quando Ioab, qui interpretatur inimicus, id eſt, diabolus, videt hominem ſic hærentem arbori proſperitatis, ipſe pro certo ſtatim infigit in cor eius tres lanceas id eſt, tria genera peccatorum. Prima lancea eſt mala conſuetudo, qua ſcilicet homo paulatim deflectitur ad peccatum. Secunda lancea eſt obſtinatio, qua ſcilicet homo induratur in peccato, & quaſi videtur ſibi impoſſibile quod reſiliat. Tertia autem lancea eſt deſperatio, quando ſcilicet homo corporaliter deſperat ſe poſſe ſaluari, & quando vtitur præſentibus vt æternis, & quando ſperat in futurum damnari, & in hoc ſæculo facit omne malum, quod poteſt, & ſic finaliter per damnationem æternam interficitur. Ideo dicitur Eccleſiaſtic 26. *A tribus tribuit cor meum, & in quarto facies mea metuit:* Signat igitur peccatorem. ❡ Quarto Abſalon ſignat Chriſtum, vel etiam virum D

iuſtum, plenum perfectione Abſalon, ſicut dicitur 2. Regum. 14. Filius regis Dauid fuit pulcherrimus, quia à planta pedis vſque ad verticem non erat in eo vlla macula. Cæſariem enim habebat pulcherrimam, quæ à mulieribus annis ſingulis chariſſime comparabatur. Abſalon, qui interpretatur pater pacis, ſignat viros pacificos & perfectos, qui ſunt filij Regis Chriſti, quia ſicut dicitur Matth. 5. *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Et maxime bonos Eccleſiaſticos, prælatos, & religoſos: quia iſti debent eſſe ita puri, ſancti, & mundi, quod nulla peccati macula debet in eis apparere, nec in capite intentionis, nec in pede affectionis. Capillos etiam, id eſt, exteriorem conuerſationem & apparentiam debent habere pulcherrimam & honeſtam, in tantum, quod mulieres, id eſt, viri ſæculares & imperfecti ipſam poſſint, vt ſibi neceſſariam, vendicare, & per mutationem, & exemplum ſibi appropriare, & etiam comparare, vt de talibus poſſit dici: *Sine macula ſunt ante thronum Dei.* Apocalypſ. 14. Vel dic, quod Abſalon eſt Chriſtus filius Dei patris &c. ſicut ſupra. Et pone, ſicut Abſalon occidit Amon in vindictam Thamar ſororis ſuæ, quam ipſe corruperat: ſic Chriſtus diabolum, qui occidit animam per peccata, in iudicio condemnabit. Et ſicut Abſalon adhærens ramis, à Ioab interfectus eſt: ſic Chriſtus adhærens cruci, à Iudæis occiſus eſt. 2. Regum 18. Abſalon filius regis mortuus eſt. ❡ Quinto dico, quod Abſalon E

ſignat luxurioſum iuuenem cum leui conditione: quia ſcilicet iſte erat pulcherrimus, capillis plenus, & ſine macula: ſic luxurioſi iuuenes pulchri, & compti, & in capillis curioſi, qui ſcilicet ſunt apud fatuas iuuenculas multum chari.

Abſcindere. Nota, quod abſcindere idem eſt, quod partem à parte diuidere, & maxime, quando talis diuiſio fit gladio mediante. Poſſumus igitur notare, quod abſcindere ſumitur & in bono & in malo, ſcilicet Abſcindere A

- Mortalitatis,
- Iniquitatis,
- Sagacitatis, &
- Pœnalitatis.

Abſcinditur igitur vita per mortis neceſſitatem. Vnde Eſaiæ 53. *Abſciſus eſt de terra viuentium.* Mors enim ſicut ſciſſor pannorum, qui

Digitized by Google

qui ſcilicet illud, quod multo labore & diuturno tempore orditum eſt, ſubito rumpit, & ſcindit, quia vitam humanam multis diebus & laboribus compoſitam mors ſubito diuidit, & ſcindit, Abacuc. 3. *Abſcindetur de ouili pecus.* Vnde Eſaiæ 38. *Præciſa eſt velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer, ſuccidit me.* Mors enim eſt ſicut ſecuris Dei, qua in ſylua mundi ſuccindit arbores & ramos, id eſt, perſonas & ſtatus eorum, figura Daniel. 4. vbi arbor pulcherrima, & rami ipſius ſucciſi, vbi dicitur: *Succindite arborem, & præſcindite ramos eius.* ❡ Secundo abſcinditur & corrumpitur gratia, per culpæ iniquitatem: peccatum enim eſt gladius diaboli, quo abſcindit chordam diuinæ gratiæ, cum qua nauis animæ eſt ad portum ſalutis ligata, vt per mare huius mundi, per vana deſideria fluctuare cogatur, & vt finaliter per mortis æternæ periculum confringatur. Actorum 17. *Abſciderunt milites funes ſcaphæ.* Sicut enim dicit Plinius: Fœminea palma non fructificat, niſi palma maſcula ſit coniuncta; quod ſi quis maſculam abſciderit, fœminea ſterileſcit: ſic vere cum Chriſtus, & anima ſit ſicut palma maſcula & fœmella, iſta eſt veritas, quod niſi ſibi Chriſtus per peccatum abſcindatur, ſtatim iſta fœmina, id eſt, anima, à fructu bonorum operum deſiccatur, ita quod peccatores poſſunt dicere illud Ezechielis 37. *Aruerunt oſſa mea, perijt ſpes noſtra, & abſciſſi ſumus.* Iſta eſt igitur abſciſſio, quæ fuit per culpam & iniquitatem. Sed circa hæc nota, quod aliqui habent abſciſſum caput rectæ intentionis, abſciſſam manum bonæ operationis, abſciſſam aurem obedientiæ & auditionis, abſciſſum cornu potentiæ & iuriſdictionis, abſciſſam veſtem Dei vnitatis & communionis, abſciſſos pedes bonæ affectionis. Illi qui habent caput abſciſſum, ſunt malitioſi, qui ſcilicet in nullo actu cum bona intentione procedunt, figurati in Holoferne, Iudith. 13. cui quædam mulier caput abſtulit, cum dormiret, quia ſcilicet mala mulier malitia abſcindit capita, id eſt, intentionem debitam iniquorum. Vnde 2. Regum 20. *Abſciſſum caput Seba filij Bochri proiecerunt ad Ioab.* Item illi qui habent abſciſſam manum, ſunt deſidioſi, qui ſcilicet nullum bonum operari volunt, ac ſi recte haberent manus abſciſſas, figurati in Dagon idolo. 1. Regum 5. quod fuit inuentum ſuper limen oſtij templi ſui, capite, & duabus palmis abſciſſis, quia ſcilicet deſidioſi & pigri (ac ſi eſſet idolum inſenſibile) ſine motu videntur manus, & palmas; id eſt, executionem bonorum operum, & etiam caput bonæ conſcientiæ perdidiſſe. Daniel. 2. *Abſciſſus eſt lapis de monte ſine manibus.* ❡ Item illi, qui habent aurem abſciſſam, ſunt obſtinati, & litigioſi, qui ſcilicet aurem debitæ attentionis, & obedientiæ, & auditionis non habent: ſimiles Orpalce, qui, cum Rex Perſarum tantus fuiſſet, & cum à concubina proditus eſſet aures habere abſciſſas, regno pulſus, & occiſus eſt, vt dicit Iuſtinus libro 1. Quia ſcilicet regnum Paradiſi merentur perdere, qui auribus obedientiæ carere dignoſcuntur. Figurati in illo ſeruo ſacerdotum, cui Petrus abſcidit auriculam eius dexteram, Matthæi 16. Petrus enim dictus à petra, poteſt ſignificare diabolum: quia petræus, & obſtinatus exiſtit, qui ſcilicet obſtinatis, aurem dexteram, ſcilicet voluntatem audiendi ſpiritualia, & obedientiæ tollit. Aurem tamen ſiniſtram, id eſt, voluntatem audiendi cantilenas, & alia inutilia eis dimittit. Ezechiel. 23. *Naſum tuum, & aures præcidet.* Naſum dico deuotionis, & aures auditionis. Item illi, qui habent cornu abſciſſum, ſunt imbecilles, prælati, & delitioſi, qui ſcilicet cornu potentiæ & audaciæ perdiderunt. Hieremiæ 48. *Abſciſſum eſt cornu Moab.* ❡ Item illi, qui habent veſtes abſciſſas, ſunt Schiſmatici, & pernitioſi, qui ſcilicet veſtem Chriſti inconſutilem, id eſt, Eccleſiam, per ſchiſmata diuidunt, & abſcindunt; figurati in Dauid, qui abſcidit oram chlamydis regis Saul, in ſpelunca. 1. Regum 24. qui ſcilicet heretici in ſpeluncis, & abditis, vbi ſcilicet tenent ſua conuenticula, præſcindunt chlamydem regis Chriſti, id eſt, Eccleſiæ vnitatem, peiores illis, qui eum crucifixerunt, qui ſcilicet tunicam eius inconſutilem ſcindere, vel diuidere noluerunt. Figurati etiam in illis ſeruis Saul, quib. Rex Amon præſcidit veſtes, vſque ad nates. 2. Regum. 10. Quia vere Schiſmatici ita ſunt hodie per Regem Amon, id eſt, per diabolum abſciſſi & truncati, & veſtis ſuarum Eccleſiarum ita eſt diuiſa, quod ipſorum manifeſte apparent omnia pudibunda, & vtilitas, ſeu miſeria ſui ſtatus. 1. Paralipomen. 19. *Præſcidit tunicas eorum à natibus* Ideo Dauid dicitur 1. Regum 24. *Quod ipſe percuſſit cor ſuum, eo quod abſcidiſſet oram chlamydis Regis Saul.*

❡ Item illi, qui habent pedes abſciſſos, ſunt odioſi, qui ſcilicet pedibus bonæ affectionis carent, ita quod mentem ſuam ad charitatem, & ad aliquem diligendum non transferunt, neque portant. Figurati enim 2. Machabæorum 7. vbi Rex peſſimus Antiochus linguam, manus, & pedes Machabæo præſcidit, quia ſcilicet malus Rex præſcindit illis linguam bonæ locutionis, manus bonæ operationis, pedes bonæ affectionis. Sic igitur patet, quod diuerſimode abſcinditur, & rumpitur gratia per culpæ iniquitatem, quod eſt ſecundum. ❡ Tertio dico, C quod abſcinditur mala ſocietas, vel etiam culpa & iniquitas per prudentiam & ſagacitatem. Rami enim ſuperflui abſcinduntur de arbore, vt fructificet. Membrum putridum ſcinditur de corpore, ne infectionem multiplicet. Infirmitas abſcinditur à carne, ne hominem occidat: Sic prælatus debet abſcindere de corpore Eccleſiæ perſonas corruptas, & præcipue hæreticos. Ad Galat. 5. *Vtinam abſcindantur, qui vos conturbant.* Homo etiam debet à mente ſua abſcindere malos mores, & conditiones vitioſas. Eccleſiaſtic. 10. *Breuem languorem præſcidit medicus.* Ideo de mala muliere dicitur Eccleſiaſtic. 25. *A carnibus tuis abſcinde illam, ne ſemper te abutatur.* Et de mala operatione dicitur Matthæi 5. & 18. *Si manus tua ſcandalizat te, proijce abs te.* Abſcinditur igitur malum per prudentiam, & ſagacitatem. ❡ Quarto dico, quod abſcinditur damnatus per iuſtitiam & D ſeueritatem. Sicut enim membra putrida abſcinduntur, & in ſterquilinium eijciuntur: ſic damnati à congerie bonorum tollentur, & in inferni ſterquilinio ponentur. In corpore ſerpentis ſi diuidatur pars, quæ remanet cum capite, viuit; pars vero abſciſſa moritur, quamuis diu reſpirare, palpitare, & ſe mouere conatur. Serpens eſt Chriſtus ſecundum Auguſtinum in ſermone. Corpus eius eſt congeries omnium Chriſtianorum. In iudicio igitur illi, qui remanebunt cum capite, id eſt, cum Chriſto, viuent in æternum. Illi vero, qui per ſententiam ab eo præſcindentur, ſcilicet improbi & reprobi (quibus dicetur: *Ite maledicti in ignem æternum,*) morientur. Et cum per remorſum conſcientiæ ſemper palpitare noſcentur Ideo de tali abſciſſione damnatorum dicitur Eſa. 18. *Abſcindentur, excutientur, & relinquentur auibus montium, & beſtijs terræ.* Sic igitur habetur, quomodo eſt quadruplex abſciſſio, ſcilicet reproborum, iniquorum, vitiorum, & viatorum.

Abſcondere. In ſcriptura accipitur multiformiter. Eſt e- A nim abſconſio Dei, & hominis. Dei, & hæc dupliciter, vna, ſcilicet terribilis, & alia delectabilis. Terribilis eſt, quando non ſe abſcondit à peccatoribus. Et ſic abſconſio idem eſt quod contemptus, ſeu abominatio, ſeu æterna damnatio. Et de hac dicitur Deuteronom. 32. *Abſcondam faciem meam ab eis: & conſiderabo nouiſſima eorum.* Vel abſconſio Dei idem eſt, quod ſua petitio, adiutorium, & defenſio, & etiam æterna conſolatio. Et de hac dicitur Iob 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus, in quo recorderis mei?* ❡ I- B tem alia eſt abſconſio hominis, & hæc eſt ſimiliter duplex: ſcilicet vna commendabilis, alia vituperabilis. Commendabilis eſt, quando boni de proprijs meritis, & viribus non præſumentes ſe abſcondunt per humilitatem, & fugiunt occaſiones peccatorum. Et de hoc dicitur Ioannis 8. *Ieſus autem abſcondit ſe, & exiuit de templo.* Eſt etiam abſconſio mala & vituperabilis, quando ſcilicet homo abſcondit ſe à Deo, & à proximo. A Deo propria peccata ei celando. Et de hoc dicitur Prouer. 28. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur in terra.* A proximo: bona ſua ei negando, & ab eo neceſſitatis tempore fugiendo & fraudes occulte & fallaciter procurando. Et de hoc Prouerbio. 1. *Abſcondamus tendiculas contra inſontem.* Alijs modis, & multis accipitur abſconſio in ſcriptura, ſed hæc, exempli gratia, ſufficiant, & de duobus vltimis aliquid proſequamur. ❡ Di- C co igitur primo, quod eſt quædam abſconſio vituperabilis: & ita eſt abſconſio, qua abſconduntur mali, & à Deo, & à proximo, & maxime diuites, qui re vera ſunt ſimiles Ericio: quia ſecundum Ariſtotelem libro 1. de animalibus, & Iſiodorum libro 11. Etymolog. Ericius eſt animal ſpinis vndique circumſeptum, quæ ſunt ei loco armaturæ. Nam quando à canibus impetitur, ſtatim ſe inuoluit, & abſconditur, ſpinas etiam ſuas eis obijcit, & ſic eum tangere canes non audent. Et iſtud animal, ſicut dicit Ariſtoteles libro 3 de Animalibus, ſuper alia animalia, debilis eſt auditus. Re vera (chariſſimi) tales ſunt diuites, & peccatores mundi. Primo enim ipſi habent ſpinas, pro armatura. Et

Digitized by Google

m. Et iſtæ ſignant mundi diuitias, quæ pungunt, & ſollicitant cor humanum. Signant etiam verba pungitiua, iniurioſa, & corroſiua, mordacia & detractoria, quibus omnibus mundani diuites ſunt armati. Ideo poteſt eis dici illud Iudicum 7. *Conteram carnes veſtras cum ſpinis & tribulis deſerti.* Iſtos igitur quandoque perſequuntur Canes dico temporales & ſpirituales. Canes ſpirituales ſunt prædicatores, qui contra tales habent latrare, & eos corrigere & mordere, & Lupum, id eſt, Diabolum ab ouili dominico effugare. Canes etiam temporales ſunt principes & prælati: quia etiam volunt quandoque perſequi, & per cenſurã iudiciariam caſtigare. Sed vere iſti optime ſe ſciũt inuoluere, & abſcondere per multas falſitates, palliationes & excuſationes & per hypocriſis fictiones. Nam contra morſuram canum (id eſt) peccatorum & cõtra eorum correctionem optime ſciunt ſe abſcondere, & inuoluere, & ſua crimina excuſare, & in confeſſione & alias celare, tegere, vel negare, & eis etiam ſpinas id eſt, mala verba, & pungitiua obijcere, & eos quandoque diffamare. Et propter hæc tales Canes vix audent eos tangere, ſicut ad literam videmus, quod prædicatores moderni non audent diuitibus dicere veritatem, quia ſicut dicitur Prouerbiorum. 9. *Qui erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit.* ſcilicet deriſor. Item quando Canes temporales, id eſt, mundi Principes, & prælati eos volunt perſequi, & corrigere pro certo, ita caute & malitioſe ſciunt ſe abſcondere, & inuoluere per palliationem ſuorum malorum contractuum, & vſurarum, & ſimoniarum. quod etiam vix poſſunt ab aliquo tangi: & maxime, quia, quando vident, quod aliqui eos perſequuntur, ſtatim obijciunt eis ſpinas, id eſt diuitias ſuas, offerendo, ſcilicet munera, atq; dona Et fit, quod propter ſuam abſconſionem & ſpinarum ſuarum obiectionem incorrecti & intacti ab omnibus dimittũtur. Et ideo tam prædicatores, quam prælati, quam etiam principes cæterique iudices huius mundi poſſunt dicere illud Eſaiæ 64. *Non eſt, qui conſurgat, & teneat te, abſcondiſti faciem tuam à nobis.* Sed ſcitis qualiter ſit de Ericio, qui pro certo quamuis in terra poſitus optime ſe inuoluat, & abſcondat, ita quod ſua interiora nequeant videri; quando tamen in aqua ponitur, tunc ſtatim explicatur & extenditur, & oſtenditur, & ſic ſuorum vilium membrorum qualitas, quæ prius erat abſcondita, reuelatur. Sic vere (chariſſimi) quãuis mundi diuites & peccatores ſint modo in terra, id eſt, in iſta tẽporali vita mirabiliter inuoluti & abſconditi, ita quod interiora ſua vix videntur, aut ſciuntur: quando tamẽ in aqua æternæ miſeriæ fuerint in inferno poſiti, & ſubmerſi, tunc procul dubio omnia pudibunda ſua, omnia crimina & vitia ipſorum omnibus intuentibus apparebunt, quia ſcilicet in inferno & in iudicio alter alterius crimina intelliget, & cognoſcet. Vnde Eſa. 47. *Reuelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum.* Et iſti pro certo debilis ſunt auditus, quia vere non poſſunt audire correctionem verborum Dei, vel prædicationem. Vnde Hierem. 6. *Incircumciſæ aures omnium & audire non poſſunt.* Habent igitur iſti abſconſionem vituperabilem. Iob. 18. *Omnes tenebræ abſconditæ ſunt.* Tenebræ dico, id eſt, mali, & ideo de multiplici abſconſione mala malorum poteſt exponi illud, quod dicitur Iob 18. *Exardeſcet contra eum ſitis, abſcondita eſt in terra pedica eius & decipula illius ſuper ſemitam.* in qua quidem auctoritate aduertendum eſt.

D quod mali tripliciter abſconduntur Abſconduntur enim per auaritiam & cupiditatem. *Exardeſcet* (inquit) *contra eum ſitis.* Per Simoniam, & tenacitatem. *Abſcondita eſt* (inquit) *in terra pedica eius.* Per fraudulentiam & fallacitatem. *Decipula* (inquit) *eius ſuper ſemitam.* Dico, quod eſt quædam abſconſio auaritiæ, & cupiditatis. Et hæc eſt, quando auari ardore & acquirendi & habendi, inflammati abſconduntur, ſcilicet ab hominum frequentia, ne ipſos oporteat aliquã facere largitatem Abſcondunt etiam ſua, ſcilicet bladum & vinũ & alia, ipſaque per auaritiam accumulant & reſeruant, nullam inde eleemoſynam facientes. 4. Reg. 7. *Abſconderunt leproſi aurum & argentum.* Ideo iſti ſunt ſimiles Lupo, qui eſt animal voraciſſimum, qui cibos, quos non poteſt comedere, reponit & abſcondit, ita quod quandoque ipſi per diuturnam cuſtodiam computreſcunt. Sic vere mundi diuites, & auari cauſa voracitatis, auaritiæ, crudelitatis, & violentiæ ſunt repleti, quod cibos. id eſt, bona ſua temporalia, quæ eis ſuperſunt, & ſuperfluunt, non diuidunt alijs per largitatem, eleemoſynam, & pietatem, imo pro certo ipſa abſcondunt, & reſeruant, & continuo accumulant, & augmentant. Ita quod quandoque totum corrumpitur, & putreſcit propter nimiam cuſtodiam. Et ideo iſti ſicut Lupus, viuunt de ſanguine animalium innocentium: ſic vere tales auari excoriant & exhauriunt innocentes, pauperes, & vicinos, & eorum carne, & ſanguine ſe ſatiant, & replentur. Et ideo dicitur Hieremiæ 5. *Percuſſit eos leo de ſylua, Lupus ad veſperam vaſtauit eos.* Iſti fuerunt ſignificati Ioſuæ 7. vbi dicitur: Quod bona in Hiericho fuerunt anathematizata: fuit tamen vnus, qui dicebatur Achan, qui auaritia ductus abſcondit in terra de bonis illius ciuitatis; ſcilicet regulam vnam auream & pallium aureum, quare oportuit, quod eſſet poſtmodum lapidatus, ſcilicet quia contra Domini præceptum abſconderat illa bona. Re vera (chariſſimi) tales ſunt multi. Conſtat autem, quod bona Ciuitatis huius mundi anathematizata, excommunicata, & interdicta ſunt; & inhibitum eſt nobis, ne aliquis de bonis ſuis aliquid per auaritiam recipiat, aut abſcondat. Iuxta illud 1. Ioan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt.* Sunt tamen ibi multi, ſcilicet cupidi, & auari, qui benedicuntur Achan, qui interpretatur fratris triſtitia: qui iſti fratres & vicinos ſuos & illos qui cum eis habent condiuidere, triſtificant, & infeſtant. Iſti (dico) de bonis ciuitatis iſtius interdictæ, ſcilicet mundi, abſcondunt per auaritiam, & recludunt, & aurum & argentum ſine neceſſitatẽ accumulant, & reſeruant contra Domini voluntatem. Quapropter finaliter accidit, quod à Dei ſententia, & temporaliter & æternaliter puniuntur. Vnde Matthæi 25. *Abiens fodit in terram & abſcondit pecuniam Domini ſui.* Eſt igitur in iſtis abſconſio cupiditatis in acquirendo. *Contra eum* (inquit) *exardeſcet ſitis.* Vnde Eſaiæ 5. *Multitudo eorum ſiti exaruit.* ¶ Secundo eſt in eis

E abſconſio tenacitatis in reſeruando. *Abſcondita eſt* (inquit) *in terra pedica eius:* Dicit ille Plinius libro 29. capit. 6. Quod Pauo habet fæces medicinales, & quia Pauo inuidet ſaluti hominum, iſte ſtercora egeſta quantum poteſt abſcondit; dato quod ei aliquam vtilitatem amplius non faciant: quia non vult quod homo exinde vtilitatem aliquam ſortiatur. Idem facit Ceruus de cornu ſuo dextro, quia cum ſit medicinale ipſum quantum poteſt abſcondit, ne homini proficiat; quamuis nihil poſſit proficere ſibiipſi, ſicut patet in illo libro. Vere tales ſunt parci & tenaces huius mundi, habent enim diuitias; quæ dicuntur cornu dextrum, & quæ dicuntur ſtercora Iſta enim cum proprie ſint ſtercora ſecundum Apoſtolum Philippen. 3. *Omnia* (inquit) *reputaui quaſi ſtercora,* & tamen ſunt cornua diuitum & potentum, quibus mediantibus, in ſuperbiam efferuntur & ab eis pauperes imperantur. Et iſtæ pro certo poſſunt eſſe vtiles & medicinales pauperibus & egenis. Sed vere iſti videntur, inuidere eorum vtilitati: quia iſti ſua cornua & ſtercora, de quibus tamen ipſi non percipiunt aliquam vtilitatem: quia ſcilicet præ parcitate non audiunt eis vti, ita abſcondunt, ſeruant, & recludunt, quod non poſſunt ab aliquo reperiri: quod oſtenditur cum dicitur, *Abſcondita eſt in terra pedica eius.* Diuitiæ autem dicuntur pedica: quia ſcilicet pedes, id eſt, affectus animam ligant, irretiunt, atque tenent Et tales pedicæ, id eſt, talium diuitiæ pro certo abſconduntur ab eis in terra, id eſt in occultis latibulis & ſecretis. Ideo iſti poſſunt dicere illud Matth 25. *Abij & abſcondi talentum tuum in terra.* Tales ſunt figurati in illis leproſis. 4 Reg 7 vbi dicitur, quod quidam viri, ſcilicet quatuor leproſi intrauerunt in caſtra Regis Syriæ: & ibi biberũt, & comederunt, & ibi aurum & argentum & veſtes plurimas inuenerũt; quæ ſtatim abſconderunt Sic vere illi lepram diuitiæ patiuntur; quæ admodum lepræ ad poſteros tranſmittitur: quia ſcilicet vſurarius docet filios ſuos vſurare, raptor ſuos rapere, fraudator fraudare. Illi, dico. quando intrant tabernacula & caſtra huius mundi, pro certo bibunt, & comedunt diuitias infinitas, ita quod efficiuntur pleni, diuites & ſaturi. Sed pro certo illud, quod ipſi non poſſunt comedere, nolunt alijs diſtribuere; ſed magis volunt abſcondere, & ſeruare per vitium parcitatis Et ſic bene dico, quod eſt quædam abſconſio tenacitatis in ſeruando. Hierem. 13. *Tuli lumbare de loco, in quo abſconderam & ecce computruerat, ita vt nulli vſui aptum eſſet.*

F ¶ Tertio dico, quod eſt alia abſconſio fallacitatis in fraudando. Et iſta oſtenditur, quando dicitur. *Decipula eius ſuper ſemitam.* Decipula dicitur à decipiendo: quia ſcilicet in ſpiritualibus & in corporalibus aliqua abſconduntur: vt tecta decipiantur. Iſtud patet in ſpiritualibus quantum ad Dæmones: quia re vera ſub multis palliationibus & fictionibus, fictiones abſcondunt ſe per tentationes, vt ita poſſint animas defraudare. Peccata etiam, quæ ſpiritualia ſunt, ſub delectabilibus ſunt abſconſa. Et ideo videtur, quod tam Dæmones, quam peccata

ſunt ſimiles cuidam vermi, ſcilicet ſerpenti, qui dicitur Enydros: quia ſicut dicit Plinius, & Iſidorus, in herbis & in luto inuoluitur, & abſconditur, & dum dormit Crocodilus, illabitur in os eius, & in ventrem ingreditur, & ſicut ſagitta corrodit, atque perforat ventrem eius, & ſic eum interficit & occidit, ſicut dicit Plinius & Iſidorus. Recte talis eſt Diabolus, & peccatum: quia vere iſti latent in herbis, id eſt, in delitijs huius mundi: & hoc fit, quia inſidiantur ſemper Crocodilo, in fluuio dormienti, id eſt, in illis, qui in fluuio mundanæ proſperitatis dormiunt & quieſcunt, & ideo dum vident eos conſopitos in mundi proſperis, ipſi pro certo dilabuntur in ventrem eorum, per delectationem & conſenſum, & tunc corrodunt ventrem eorum per malum deſiderium & affectum, ipſoſque occidunt per iniquorum operum complementum. Vnde in Pſalm. 139. *Abſconderunt ſuperbi laqueum mihi.* Iſta igitur abſconſio, & deceptio fit in rebus ſpiritualibus. Sed adhuc dico, quod fit aliud in rebus corporalibus: quia vere vix eſt aliquis, qui nō nitatur in abſcondito, id eſt, in occulto alios defraudare, patet in vſurarijs & in hypocritis, qui pro certo ſunt ſimiles regulo vel Ceraſtæ, qui eſt ſerpens venenoſus, cornua tamen habet ſicut Muto, & ideo in vijs publicis inſidiatur tranſeuntibus animalibus. Nam totum corpus abſcondit, & cornua ſua, quæ depicta ſunt, oſtendit, quæ etiam ſunt pulchra & depicta, & ideo beſtiæ, quando tranſeunt non aduertunt, imo credunt eſſe cornua Mutonis, ſed cum prope ipſum fuerint, non Mutonem, ſed Regulum ſe oſtendit: quia eas interficit, & occidit. Re vera tali modo ſe abſcondunt vſurarij & hypocritæ & cæteri deceptores. Cum enim iſti ſunt reguli, id eſt, peccatores & venenoſi, habent tamē ſemper aliquid mutonium, ſcilicet apparentiam & eloquentiam dulcem, ſimplicem & honeſtam. Et ideo abſcondunt, & celant corpus ſuum ſerpentinum, id eſt, venenoſitatem ſuæ malæ intentionis, & oſtendunt illam partem, quam habent ouinam, ſcilicet dulcedine falſorum verborum & fictæ apparentiæ, & ſic homines decepti credunt eos Mutones, id eſt, ſimplices & fideles, appropinquant ad eos, eorum ſocietatem ſectando. Et tunc pro certo oſtendunt ſe eſſe Regulos non Mutones: quia ſcilicet illos pungunt, & inuenenant, & occidunt. Iſtud patet de vſurarijs, qui ita benigniter ſe habent primo ad homines mutuando & promittendo, quod quaſi videntur eſſe Mutones. Sed vere in fine ipſos pungunt, & exhæredant, & ſe oſtendunt eſſe regulos venenatos, hypocritæ etiam & hæretici propter ſuam honeſtā apparentiā attrahūt ad ſe & ad ſua colloquia iuuēculas mulieres, fiuntque ipſarum confeſſores, ſed in fine quandoque accidit, quod ipſi ſe regulos eſſe demonſtrant: quia per luxuriam ipſas inuenenant, & imprægnant. Item de talibus dicitur Gen. 49. *Fiat Dan coluber in via, & Ceraſtes in ſemita.* Dicitur igitur iſta abſconſio decipula ſuper ſemitam, & ideo dicitur Hieremiæ 5. *Sicut decipula plena auibus, ſic domus eorum plena dolo.* Et ideo de quolibet tali deceptore & hypocrita poteſt dici illud Eſaiæ 53. *Quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus quare non reputauimus eum?* Eſt igitur quædam abſconſio fallacitatis, quædam abſconſio tenacitatis, quædam abſconſio cupiditatis. Et ſic dico quod eſt abſconſio vituperabilis.

G ¶ Secundo dico, quod eſt quædam abſconſio deſiderabilis, & hæc eſt quando homo abſcondit ſe per humilitatem, quando ſcilicet non reputat ſe dignum coram alijs apparere, ſicut enim videmus, quod Cuniculi abſcondunt ſe, ne inueniantur, quando eos perſequuntur; intrant cauernas ſuas, vt celentur, & occultentur: quia ſi exterius remanerent, eſſent in periculo, quod caperentur. ſic vere ſapientes quando vident, quod mundus vult eos capere ad partem ſuam, & in proſperis promouere, ipſi debent fugere, & ſe abſcondere, & in terram & cauernam proprij ſepulchri futuri per conſiderationem intrare, ſcilicet mortem propriam conſiderando, & ſic à periculo ſe ſanare. Et ideo conſulitur cuilibet viro iuſto Eſaiæ 26. *Vade populus meus, intra cubicula tua, claude oſtia tua ſuper te, & abſconde te modicum ad momentum, donec pertranſeat furor meus.* In quibus verbis oſtenditur, quod boni ſe abſcondunt: per fœlicitatis meditationem, quia *intra in cubiculum tuum*: per proſperitatis deteſtationem, quia *claude oſtia tua*: per aduerſitatis declinationem, quia *donec pertranſeat furor meus.*

H ¶ Abſcondamur igitur meditando fœlicitatem. Mergulus eſt quædam auis, quæ ſtatim quando ab aliquo impetitur ad aquam fugere conſueuit, & in aqua taliter abſconditur, quod à ſuis perſecutoribus, nec læditur, nec capitur, nec grauatur, vt dicit Iſidorus. Vere ſic debent facere boni & iuſti, quia pro certo quando patiuntur aliquas perſecutiones exterius in hoc mundo, iſti ſtatim debent refugere ad aquam, & ad voluptatem æternæ, & ſupernæ fœlicitatis, & ibi per meditationem & conſiderationem ſe abſcondere, ſcilicet cogitando, quod ſecundum Apoſtolum Romano 8 *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad æternam gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Et ſic pro certo nulla exterior aduerſitas ipſum poterit ſuperare. Figura. 3. Reg. 17. vbi cum Heliam perſequeretur Achab nequiſſimus Rex Iſrael, dictum eſt ſibi. *Vade contra orientem, & abſconde te in torrente Carith, & ibi de Torrente bibes.* Carith. interpretatur cognatio, & ſignat torrentem & affluentiam gloriæ Paradiſi, vbi ſcilicet eſt cognatio perpetui amoris & ſimiratis. Nam quandoque Achab Rex Iſrael, id eſt, Diabolus vel aliquis malus Princeps vel prælatus nos proſequitur, pro certo optimum conſilium eſt, quod fugiamus ad torrentem Carith, id eſt, ad conſiderationem gloriæ Paradiſi, & quod ibi per affectum, & deſiderium abſcondamur, & quod de iſto torrente per contemplationem potemur, & inebriemur, & ſic ab impijs non lædemur. Et ideo poteſt dici Chriſto illud Pſalm 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos; quoniam apud te eſt fons vitæ* Et in hoc fœlicitatis æternæ meditatio oſtenditur cum dicitur Eſaiæ 26. *Intra in cubiculum tuum*: quia ſcilicet Paradiſus eſt cubiculum, vbi eſt perfecta requies & æterna, vnde in Pſalm. 149. *Lætabuntur in cubilibus ſuis.* Abſcondamur igitur meditando fœlicitatem, Pſal. 26. *Protexit me in abſcondito tabernaculi ſui.*

¶ Secundo abſcondamur deteſtando proſperitatem. Eſaiæ I 26. *Claude* (inquit) *oſtia tua* Videmus enim quod Bubo, & aliæ aues nocturnæ, quæ debilem habent viſum, deteſtantur & fugiunt luminis claritatem, & eidem oculos ſuos claudunt, & ab ea etiam ſe abſcondunt. Chariſſimi, nos omnes ſumus aues nocturnæ: quia ſcilicet viſus noſtræ diſcretionis eſt multum debilis & infirmus. Et ideo vere lux & claritas proſperitatis mundanæ nobis non debet placere, ſed pro certo debemus fugere, & horrere, & ei oculos cordis noſtri, & etiam corporis ſenſus debemus claudere, & ab ipſa pro poſſe nos abſcondere, & celare: quia ſicut excellens claritas lædit viſum (vnde videmus, quod infantuli, qui debilem viſum habent, à lumine abſconduntur.) Sic vere mundi proſperitas humanum viſum & ſenſum corripit, & lædit per diuerſa peccata. Et ideo eſt vtile, quod ab ea abſcondamur: quia vere Deus ſuos infantulos, id eſt, bonos, quos diligit ſumme, abſcondit ab huiuſmodi luce. Ideo dicitur Prouerbiorum 27. *Aſtutus videns malum abſconditus eſt.* Sed heu, proh dolor, pro certo non ſic: quia hodie moderni proſpera non deteſtantur, ſed amplexantur; non ea negligunt, ſed ea diligunt; non ea ſicut decet fugiunt, ſed ea capiunt; non ea declinant, ſed eis totis viribus inclinant. Iſti ſunt ſimiles Papilioni, qui non fugit lumen, imo, ipſum mirabiliter frequentat. Et ideo circa lampadem taliter volat, quod eius alæ comburuntur, & tandem in oleum cadit, & ibidem ſubmergitur. Sic vere mundi peccatores tantum diligunt lucem mundanæ proſperitatis, qui re vera nihil aliud eſt, quam quædam lampas clara, & pulchra, cito frangibilis, & diſſipabilis, in qua eſt ignis diuitiarum, & cupiditatis, & oleum delitiarum, & voluptatis; circa eam volitare, ipſamque frequentare mirabiliter delectantur. Et ideo ſæpe accidit, quod alæ ſuæ, id eſt, ſuæ gratiæ, & virtutes igne concupiſcentiæ comburuntur, & ipſi in oleo delitiarum per luxuriam ſubmerguntur, & ſic miſeri Papiliones dum in iſta lampade non attendunt ardorem, ſed ſplendorem, per ipſam æternaliter moriuntur. Non ſic (chariſſimi) ſed abſcondamur à mundi proſperitate. *Claude* (inquit) *oſtia tua.* id eſt, ſenſus tuos ſuper te. Ideo de hoc poteſt dici illud 2. Regum. 13. *Eijce tam & claude oſtium poſt eam.* Abſcondamur igitur deteſtando proſperitatem.

¶ Tertio abſcondamur deuitando aduerſitatem. Eſaiæ 26. K *Abſconde te* (inquit) *modicum, donec pertranſeat furor meus*: quia vere ſapiens, quando videt tribulationem, bene ſe ſolet ad tempus abſcondere, & abſentare. Sed circa hæc nota, quod duplex eſt aduerſitas, vna ſcilicet quæ impugnat mentem, ſcilicet inanis gloria, & vanitas tentationis: quia peruerſitas alia eſt, quæ impugnat corpus, & iſta eſt tribulationum exteriorum aſperitas. Et vere ab vtraque neceſſe eſt hominem aliquoties fugere, & abſcondere, ne ſuccumbat.

¶ Et primo

Digitized by Google

¶ Et primo dico, quod à vanitate debemus nos abſcondere, ſicut dicit Iſidorus & Plinius. Ceruus quando eſt pinguis non libenter vadit per vias publicas: quia ſcit, quod ibi poſſunt eſſe multa pericula, imo quantum poteſt in ſyluarum profunditatibus ſe abſcondit. Sic vere illi, qui ſunt gratijs & virtutibus impinguati, non præſumunt de proprijs virtutibus. Et ideo à vijs publicis à locis, officijs, & ſtatibus communibus, vbi poſſunt eſſe multa pericula, multæ vanitates, multæ tentationes, multæque occaſiones peccandi fugiunt, & recedunt, & per humilitatem ſe abſcondunt, & ab humanis viſibus ſe abſentant, ne forte per inanem gloriam & tentationem capiantur. Nam ſicut videmus, quod candela abſconditur & in laterna includitur, ne à venti turbinibus extinguatur: ſic vere boni luminoſi, & virtuoſi à vento inanis gloriæ ſe abſcondunt, ne forte lumine ſuæ perfectionis, vanitatis, & præſumptionis flatibus extinguantur. Et illud eſt quod dicitur Eſaiæ 32. *Erit* (inquit) *quaſi vir, qui abſcondit ſe à vento & celat ſe a tempeſtate.* Sed heu, proh dolor, multi non ſic, quia vere multi moderni non ſe abſcondunt, ſed ſe exponunt, non ſe abſentant, ſed ſe præſentant; non quærunt per humilitatem latitare, ſed per iactantiam, hypocriſim & vanitatem ſe aſpectibus hominum præſentare. Et maxime tales ſunt hypocritæ, qui ſunt ſimiles barbitonſoribus, qui omnes bacinos, id eſt, pelues ſuos lucentes, & fulgentes, ſolent non abſcondere, non celare, ſed omnibus manifeſtare: ſic vere hypocritæ ſi habeant aliqua opera fulgentia & bona, ipſi pro certo non abſcondunt ea, ſed ipſa pro viribus manifeſtant, vt exinde ventum recipiant vanæ laudis. Contra illud, *Ne facias iuſtitiam tuam coram hominibus, vt videaris ab eis,* Matthæi 5. Chariſſimi non ſic; ſed pro Deo abſcondamus nos à mundi vanitate.

B ¶ Item (chariſſimi) abſcondamus nos à mundi aduerſitate: ſicut enim videmus, quod lupus aliquando abſcondit ſe à canib. donec omiſerint; ſic vere diſcretus homo abſcondit ſe bene à canibus, id eſt, à tyrannis & perſecutoribus quouſque eorum malitia ceſſauerit. Exemplo Chriſti, quando Iudæi voluerunt ipſum lapidare, *abſcondit ſe & exiuit de templo* Ioan. 8. & hoc figuratum in Dauid, qui abſcondit ſe à facie Saulis, qui eum quærebat interficere, ſicut dicitur 1. Regum 20. Item in Ioas 2. Parali. 22. quem Athalia volebat interficere, ſed abſconditus eſt & ſaluatus. Item in Moyſe quem Pharao præceperat interfici Exodi 2 ſed duobus menſibus abſconditus eſt, quia vere (chariſſimi) bonum eſt cedere malitiæ, & aduerſitati, quouſque pax fuerit reformata. Nam ſicut dicitur, Moyſes poſt huiuſmodi abſconſionem factus eſt legiſlator, Ioas autem, & Dauid facti ſunt Reges; ſic vere (chariſſimi) ſæpe accidit, quod illi, qui in talibus aduerſitatibus ſe abſcondunt, & ad tempus diſſimulant, expectantur ad magnas dignitates, & ad magna bona finaliter perueniunt & attingunt. Iuxta illud Romanorum 12. *Non vos defendentes (chariſſimi)* ſed date locum iræ. Et iſtud eſt contra iracundos, fatuos, & ſuperbos, ſimiles Leoni, qui tanta ſuperbia ducitur, quod ſe à venatoribus abſcondere dedignatur. Et ideo ſæpe accidit, quod occiditur, & vulneratur à iaculis venatorum: ſic vere multi, qui nec volunt ſubterfugere, nec ſe à tentationibus & tribulationibus abſcondere præ ſuperbia. Et ideo ſæpe accidit, quod ipſi pereunt, & ſuccumbunt: dicunt enim ſuperbi illud Iob 13. *A facie tua non abſcondar, manum tuam longe fac a me, & formido tua non me terreat.* Non ſic, ſed *abſconde te modicum ad momentum, donec pertranſeat furor.* vnde Abacuc. 3. *Ibi abſcondita eſt fortitudo eius.* Debemus igitur abſcondi (chariſſimi) aduerſitatem deuitando, fœlicitatem contemplando. Et hæc eſt abſconſio deſiderabilis, ſicut alia eſt abſconſio vituperabilis.

N ¶ Nota vlterius, quod multa ſunt alia genera abſconſionum. Eſt enim

Abſconſio
- Auaritiæ.
- Verecundiæ,
- Luxuriæ,
- Simoniæ,
- Diuinæ prouidentiæ,
- Æternæ gloriæ,
- Euchariſtiæ,
- Pœnitentiæ,
- Infernalis miſeriæ.

Eſt igitur primo abſconſio auaritiæ. Et hæc eſt quando non abſcondit ſe, & inuoluit in terra per immoderatum affectum & deſiderium terrenorum. Et iſti ſunt ſimiles Talpis & Cuniculis, qui quaſi ſemper volunt eſſe incluſi in terra. Nam terra videtur eſſe ipſorum habitaculum & cubile; ſed ſæpe accidit, quod infra cauernas ſuas capiuntur & occiduntur; ſic vere (chariſſimi) ſunt auari, & cupidi; quia re vera in terra, id eſt, in terrenis & temporalibus taliter ſe abſcondunt per auaritiam; quod ibi videtur eſſe ſua manſio ſempiterna. Sed vere ſæpe accidit, quod ibi occiduntur temporaliter & æterne. Figura Ioſuæ 10. Vbi dicitur, quod quinque reges abſconderunt ſe in ſpelunca vna, & ſtatim Ioſue appoſuit vnum magnum lapidem ad oſtium ſpeluncæ, ita quod exire, nec fugere nequierunt. Et ſic finaliter inde eos extraxit & occidit. Iſti reges poſſunt ſignificare mundi diuites & auaros, qui hodie, quaſi totum mundum regunt quia vere iſti hodie ſe abſcondunt in cauernis, id eſt, terrenis diuitijs, atque rebus, per auaritiam & ardorem. Et ideo iſti includuntur cum quodam magno lapide, per quem ego intelligo duritiem obſtinationis eius, & pondus malæ conſuetudinis: quia vere Ioſue, qui interpretatur dominatio, id eſt, diabolus, qui talibus dominatur, mundanos diuites intra cauernam auaritiæ, & amoris terrenorum taliter includit, tantoque pondere malæ conſuetudinis eos recludit, quod exinde fugere nequeunt, nec exire, imo in iſta cauerna vel ſpelunca perſeuerant vſque ad mortem, ſicut ad oculum videmus. Et ideo ibi capiuntur per mortem temporalem, & occiduntur per mortem æternalem. Et de hoc poteſt dici illud 1. Regum 13. *Abſconderunt ſe in ſpeluncis, & in abditis, & in petris, & in antris, & in ciſternis.* Iſta eſt igitur abſconſio auaritiæ.

¶ Secundo dico, quod eſt abſconſio verecundiæ, quando O ſcilicet præ verecundia non vult confiteri, vel aliquod bonum opus facere omittit. Et tales ſunt ſimiles Leoni. Dicit enim Hieronymus in gloſſ. ſuper Ezechielem 19. quod Leo ſic capitur. Dicitur enim, quod fiunt duæ foueæ. Prima, in qua ponitur aliquod delectabile Leoni, ſcilicet aliquod cadauer. Secunda fit iuxta, ita quod de vna poteſt intrare ad aliam, & in illa ſecunda ponitur vna ciſta ſeu pedica, quæ faciliter clauditur cum intratur: Leo vere fameſcens videns illud cadauer propter illud habendum intrat in foueam primam, & dum comederit videt, quod non poteſt exire propter profunditate foueæ, & tunc intrat in ſecundam foueam, vt abſcondatur; in quam cum intrauerit, in ciſterna includitur, de qua vlterius exire non poteſt. Sed in illa captus detinetur, & in illa foris extrahitur, & catenis & vinculis alligatur. Leo iſte (chariſſimi) eſt homo: quia ſicut dicitur Ezechiel 32. *Leoni gentium aſsimilatus es.* Fouea prima eſt peccatum, vbi pro certo ſemper eſt aliquod cadauer, id eſt, aliquod delectabile. Secunda fouea eſt verecundia confitendi, in qua homo faciliter ingreditur de peccato & inde pro certo ſemper eſt vna ciſta ſeu pedica, id eſt, obſtinatio, vel deſperatio, ſeu mala conſuetudo, in qua pro certo homo ſtatim includitur, quod in iſta ſecunda fouea fiunt ingreſſus, ſcilicet verecundia confitendi Dico igitur (chariſſimi) quod quando leo, id eſt, homo fameſcit, per mala deſideria, pro certo venator diabolus præparat ſibi aliquod cadauer, id eſt, aliquod delectabile, ſcilicet diuitias vel delitias, vtpote, quia in cogitatione repræſentant ſibi per ſuggeſtionem aliquam mulierem, vel aliquam prædam, vel aliquod temporale. Et tunc fatuus leo pro iſto cadauere habendo intrat in foueam peccati, conſentit in luxuria, auaritia, vel ſimonia. Tunc autem, quando iſtam foueam multum profundam inuenit, & difficilem ad exeundum: quia ſcilicet difficile re eſt exire ſibi à peccato & difficile eſt carere aſſuetis delectationibus, pœnitentiam facere, & ſimilia. Tunc vere intrat in ſecundam foueam, ſcilicet in verecundiam, & in propoſitum non confitendi, ibique vult ſe abſcondere, & latere: quia ſicut dicitur Prouerbiorum 18. *Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnit.* Et tunc iſte includitur in ciſta malæ conſuetudinis, obſtinationis, & deſperationis; de qua amplius non exit Et ideo à diabolo per temporalem mortem de terra extrahitur, & vinculis damnationis perpetuæ obligatur. Ideo dicitur Ezechiel 19. de leone figuratiue: *Miſerunt eum in caueam in catenis, adduxeruntque eum ad Regem Babylonis, miſeruntque eum in carcerem:* Quia vere cum tales intrauerunt caueam peccari, & verecundiæ, ſtatim ligantur catenis malæ conſuetudinis, & per damnationem æternam ad Regem Babylonis, id eſt, ad diabolum deducuntur, & in infernali carcere recluduntur. Et talis verecundiæ abſconſio fuit figurata

Geneſ.3. vbi dicitur, quod Adam & vxor ſua, poſtquam peccauerunt, ſe cognoſcentes eſſe nudos, præ verecundia timuerunt coram Domino apparere, & abſconderunt ſe, dicens, ſcilicet, Adam: *Vocem tuam Domine audiui & timui, eo quod nudus eſſem, & abſcondi me:* ſic vere (chariſſimi) Adam, & vxor eius, id eſt, vir & mulier, quando peccauerunt mortaliter, & vident ſe nudos gratijs, & virtutibus, ipſi pro certo timent & deſperant, ſe non poſſe redire ad gratiam, & ſe non poſſe abſtinere à peccato. ¶ Et ideo deſperant, & proponunt non confiteri, & abſcondunt ſe præ verecundia à facie Domini, vel à facie ſui vicarij ſacerdotis, & maxime quando vocem Domini, id eſt, ſacram ſcripturam audiunt dicentem Ezechiel. 18. *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur.* Ideo bene docet Eccleſiaſt. 16. dicens: *Non dicas, à Deo abſcondar.* Et merito; quia ſicut dicitur Prouerbiorum 28. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur.* Ideo dicitur in Pſalm. 31. *Iniuſtitiam meam non abſcondi.* Eſt igitur abſconſio verecundiæ.

P ¶ Tertio dico, quod eſt abſconſio luxuriæ. Dicit enim Plinius, quod vrſus, quando vult coire cum vrſa, quærit locum ſecretiſſimum, quia ſumme verecundatur, quando videtur in illo actu. Conueniunt autem ſimul, non ſicut animalia bruta, ſed ſicut vir & mulier. Sic vere luxurioſi multum volunt eſſe in abſcondito, & in ſecreto, quia actus de ſe eſt vilis, turpis, & verecundus. Et ideo tales loca & tempora abſcondita quærunt ſibi: quia ſicut dicitur Ioannis 3. *Omnis, qui male agit, odit lucem.* Et Iob 24. *Oculus adulteri obſeruabat caliginem.* Vnde Daniel 13. *Venit ad Suſannam adoleſcens, qui erat abſconditus, & concubuit cum ea.* Et cum hodie iſta regula fallit in multis, qui ita ſunt inhoneſti & inuerecundi, quod luxuriam ſuam non abſcondunt, ſed eam iactitando & alijs manifeſtant, de quibus Eſaiæ 3. *Peccata ſua ſicut Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt.* Eſt igitur abſconſio luxuriæ. ¶ Quarto dico, quod eſt abſconſio ſi-
Q moniæ; & iſtam committunt illi, qui abſconditi non per viam communem, ſed per dona, preces, & munera intrant in Eccleſiam. Et iſti fuerunt figurati Daniel. 14. vbi dicitur, quod cum coram idolo Bel apponeretur quotidie maxima quantitas cibariorum, venerunt de nocte per abſconditos meatus ſacerdotes, & vxores, & paruuli, qui totum comedebant, & tamen opinio plebis erat, quod Bel ipſa comederet, & voraret. Chariſſimi, per templum iſtud, quod erat in Babylone, ſignatur Eccleſia militans, quæ in Babylone, id eſt, in confuſione huius mundi verſatur. Per Bel, quod interpretatur vetuſtas, intelligo Deum, qui eſt vetuſtiſſimus & æternus. Vnde etiam ipſe dicitur *antiquus dierum*, Daniel 7. qui in templo Eccleſiæ adoratur, colitur, & ſeruitur. Coram autem iſto idolo, id eſt, coram Chriſto fuerunt antiquitus appoſita multa cibaria, id eſt, multa bona temporalia, quibus Eccleſia ipſa ſæcularibus eſt donata. Et pro certo ad hoc factum eſt, vt Bel, id eſt, Chriſtus, per pauperes ſuos ipſa comederet: quia ſcilicet iſta fuit intentio Eccleſiæ, quod Chriſtus & ſui pauperes de bonis Eccleſiaſticis ſeruirent; & quod boni, qui ſunt membra Chriſti, ibidem promouerentur. Ideo dicebat Chriſtus Malachiæ 3. *Inferte omnem decimam in horreum meum, vt ſit cibus in domo mea.* Sed, pro dolor, iſtud hodie non ſic, quia vere hodie ſacerdotes, id eſt, malæ vxores, & viri molles, imbecilles, & effœminati, paruuli, id eſt, infantes ignorantes & male informati, intrant hodie in templum Eccleſiæ per abſconditos meatus ſimoniæ, vel oneralis amicitiæ, qui omnia bona Eccleſiæ, quæ pro Chriſto & ſuis fuerant appoſita, deuorant, & manducant. Bel autem, pro quo totum fuerat appoſitum, id eſt, Chriſtus, & ſui pauperes nihil exinde comedunt, neque bibunt. Et ad hoc etiam facit figura 2. Macchabæorum 8. vbi dicitur: *Iudas* (inquit) *& qui cum eo erant, introibant latenter in caſtella, conuocantes cognatos & amicos:* latenter enim, non publice, neque iuſte introeunt, ſed introeunt hodie in caſtella, id eſt, Eccleſias multi, ſcilicet prece, vel pretio, vel fauore, ibique fiunt prælati, & in magnis officijs conſtituti, & tunc pro certo ipſi conuocant ad ſe, ſcilicet ad interiora officia & beneficia, cognatos, compatriotas, & amicos quibus bona Eccleſiæ diſtribuunt, & propinant, & illis, qui qui ſunt filij Eccleſiæ, qui ſunt de alienis partibus, penitus nihil donant. Ita quod quilibet talis poteſt dicere illud Eſaiæ 49. loquendo de ſuperiore: *In pharetra ſua abſcondit & poſuit me, ſicut ſagittam electam.* Iſta etiam abſconſio ſe poteſt ad munera ſimoniacorum oſtendere, ſcilicet ipſa in abſcondito ſolent dare & accipere. Ambitioſus, id eſt, ſimoniacus *inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelunca ſua,* ſupple, ad munera danda & recipienda. Audiunt enim illud Prouerbiorum 21. *Munus abſconditum extinguit iram.* Et adhuc illud Prouerbiorum 9. *Panis abſconditus ſuauior.* Sed adhuc ſi volumus (chariſſimi) alio modo poſſumus exponere, quod eſt dictum, quia vere ſacerdotes templi Eccleſiæ de nocte in abſcondito & occulto introducunt ſuas vxores, id eſt, concubinas, filios etiam, & filias, qui de patrimonio Chriſti nutriuntur, vnde Chriſti pauperes viuere debuiſſent. Eſt igitur abſconſio ſimoniæ.

¶ Quinto dico, quod eſt abſconſio diuinæ prouidentiæ. R
Nam ſicut videmus, quod ſolis claritas in nocte abſconditur, vt in mane iterum oſtendatur, ſicut etiam videmus, quod mercator theſaurum abſcondit, vt ipſum neceſſitatis tempore oſtendat, & exponat: ſic Deus quandoque abſcondit hominem per paupertatem vel aduerſitatem, ita quod non reputatur, nec videtur, nec de eo fit mentio aliqualis, quod tempore ſtatuto, & à Deo occulte ordinato ſua claritas oſtenditur, & ipſe hominibus manifeſtatur, reputatur, & promouetur, exemplo Chriſti, qui diu fuit in vita iſta abſconditus, ſcilicet triginta annis, & tandem tempore ſtatuto ſuam claritatem declarauit. Sicut enim ſtruthio abſcondit oua ſua in arena, quæ tandem virtute ſolis in aues transformantur, & de ſabulo exeunt, & apparent: ſic multi primo abſconduntur, & latent in ſabulo paupertatis, & ſunt in infimo ſtatu, ſed finaliter virtute ſolis, id eſt, virtute Dei, ipſi exeunt ſabulum paupertatis & apparent, & promouentur, & fiunt aues, id eſt, viri magni, & ſublimes. Vnde Iob 39. *Abſcondit in arenam oua ſua.* Iſtud etiam patet in ſpiritualibus, quia multoties Deus dimittit hominem in peccatis per magnum tempus, vt ipſe eſt vilis, abſconditus & deſpectus, & à nemine reputatus; ſed quando accidit, quod ſol iuſtitiæ venit cum radijs ſuæ gratiæ, ſcilicet in tempore à Dei prouidentia ſtatuto, & ſic facit ipſum exire de ſabulo, id eſt, de ſtatu peccati, & transformat ipſum in auem, id eſt, in virum perfectum & ſpiritualem: Exemplum de Paulo & Magdalena, qui primo fuerunt abſconditi in vitijs & peccatis. Finaliter autem tempore à Deo ſtatuto vocati ſunt, & conuerſi, & perfectiſſimi ſunt effecti, quia ſicut dicitur Roman. 5. *Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit gratia.* Et hoc fuit figuratum Hieremiæ 43. vbi Deus præcepit Hieremiæ, quod ipſe acciperet lapides grandes, & abſconderet eos ſub muro; quia illic ſuper ipſos lapides erat poſtmodum ſolium Regis Babylonis ſtatuendum & ponendum: ſic vere Deus multoties vult, quod illi, qui ſunt lapides pretioſi, ſcilicet viri iuſti & perfecti lateant & abſcondantur vſque ad tempus, ſicut patet de multis, qui & quorum ſufficientiæ non videntur, ſicut Demetrius de ſe dicit ſecundum Senecam in Epiſtola: *Veni in Athenas* (inquit Demetrius) *nemo me ibi vnquam agnouit.* Vnde Abacuc. 3. *Ibi abſcondita eſt fortitudo eius.* Sed finaliter Deus facit eos ſedes ſapientiæ, in quibus Reges & Principes requieſcunt ſpiritualiter, etiam Deus permittit, quod lapides & obſtinati, ſcilicet peccatores, qui diu in peccato latuerant, fiant per gratiam ſedes. Ideo iſti dicuntur Iob 12. *Lampas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tempus ſtatutum.* Et de tali abſconſione poteſt intelligi illud Deuteronom. 32. *Nonne hæc abſcondita ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis?* Nam (chariſſimi) in ſecretiſſimis theſauris æternis Dei & occultæ prouidentiæ, prædeſtinationis & ordinationis abſconditum eſt & ſignatum, ſtatutum & ordinatum quicquid per ipſum Deum erga homines eſt agendum. Hæc eſt igitur abſconſio diuinæ prouidentiæ. ¶ Sexto dico, quod eſt abſconſio infernalis miſeriæ; ſicut enim videmus, quod cadauer in terra abſconditur: ſic vere anima peccatrix, quæ ad modum cadaueris diuerſis vitijs eſt corrupta in terra, id eſt, inferius in inferno abſconditur & celatur. Lucæ 16. *Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno.* Eſaiæ 42. *In domibus carcerum abſconditi ſunt.* & Hieremiæ 13. *In abſcondito plorabit anima.* ¶ Item eſt abſconſio æternæ gloriæ. Luna enim quando cum Sole coniungitur, tunc à nobis abſconditur, nec videtur; iterum tamen venit tempus, quo ſua claritas declaretur: ſic vere quando homo coniungitur ſoli iuſtitiæ in gloria, tunc per noctem huius vitæ nobis abſconditur, nec videtur. Veruntamen finaliter in die iudicij nobis iterum per reſurrectionem poterit apparere. Vnde Iob 36. *In manibus abſcondit lucem, & præcepit ei, vt rurſus oriatur.* Eſt igitur abſconſio æternæ gloriæ: vnde etiam de abſconſione æternæ gloriæ dicitur in

Pſalm.

Digitized by Google

Pſalm. 30. *Quā magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcon-* V *diſti timentibus te.* ¶ Septimo, eſt abſconſio Euchariſtiæ, quia ſcilicet corpus Chriſti abſconditur in ſacramento. Sicut enim videmus, quod cibi delicati aliquando in paſta ſiue pane abſconduntur: ſic & in ſacramento altari ſub panis ſpeciebus abſconditur corpus Chriſti. Figura 2. Macchabæorum 1. vbi dicitur, quod ſacerdotes abſconderunt ignem in puteo, & finaliter inuenta eſt ibi aqua craſſa: ſic vere in puteo, id eſt, in ſacramento altaris, quod recte dicitur puteus, propter profunditatem imperſcrutabilitatis, virtute verborum abſcondente ignē diuinitatis, quia ſcilicet Deus eſt in ſacramento altaris, propter perfectam & inſeparabilem vnionem, quam habet cum humanitate: humanitatis autem eſt virtute verborum. Ibi etiam inuenitur aqua craſſa, id eſt abundantia, gratiarum. Ideo dicitur X Eſaiæ 45. *Vere tu es Deus abſconditus.* ¶ Item eſt abſconditus pœnitentia, qua ſcilicet homo abſcondit peccata ſua, ne à Dei iuſtitia videantur, & ne inueniantur; ſicut latro, qui abſcondit furtum, ne ſuperinueniatur, & cum eo ſuſpendatur. Figura Exodi 2. vbi dicitur, quod Moyſes occidit quendam Ægyptium, qui fecit violentiam cuidam Hebræo, qui timens, quod puniretur, abſcondit eum ſub ſabulo. Item Moyſes ſignat quemlibet bonum virum. Ægyptius autem infidelis ſignat peccatum, Hebræus ſignat animam Chriſtianam. Quando igitur Moyſes, id eſt, homo videt, quod Aegyptius, id eſt, peccatum grauat animam ſuam, ipſe pro certo debet eum per contritionem occidere, per confeſſionem eijcere, & ſub ſabulo pœnitentiæ per ſatisfactionem totaliter abſcondere. Et ſic à Dei iuſtitia ad puniendum nequibit amplius reperiri. Eſaiæ 40. *Abſcondita eſt via* Y *mea a Domino.* ¶ Item nota, quod eſt abſconſio

- Humilitatis,
- Mortalitatis,
- Infirmitatis,
- Sagacitatis,
- Fidelitatis,
- Iniquitatis.

Primo humilitatis: videmus enim, quod granum in terra abſconditur, vt multiplicetur. Radix enim in terra abſconditur, vt arbor fructibus amplietur: ſic vere (chariſſimi) ad hoc, quod poſſit gratijs & virtutibus augmentari, & fructibus bonorum operum ampliari, neceſſe eſt, quod in terra, id eſt, infra mortalitatem propriam per ſuam terreſtreitatis conſiderationem abſcondatur, vel in terra, id eſt, inferius ingradu infimo per humilitatem: vnde Apocalypſ. 6. *Abſconderunt ſe in ſpeluncis.* ¶ Item eſt abſconſio mortalitatis; quia ſicut ſemen abſconditur, vt renaſcatur à terra: ſic homo per mortem, vt renaſcatur per reſurrectionem. Nam ad modum ſeminis ad hoc, quod homo poſſet habere fructus, & augmentum æternæ beatitudinis, neceſſe eſt, quod primo ſub terra per mortem abſcondatur. Et ſicut radix & ſemen abſconſum aliquando vermibus corroditur: ſic vere homo cum per mortem fuerit abſconſus, ſcilicet in ſepulchro, quantum ad corpus. In purgatorio, vel in inferno, quantum ibi vermibus in ſepulchro, vel in ignibus & dæmonibus. In purgatorio, vel in inferno corroditur & voratur. Ideo Eſa. 42. *In domibus carcerum abſconditi ſunt, & facti ſunt in rapinam, & non eſt, qui eruat; & in direptionem, nec eſt, qui dicat, redde.* Et ſic oſtenditur abſconſio mortalitatis. Vnde in reſurrectione poterit dici illud 1. Regum 14. *En Hebræi egrediuntur de cauernis, in* Z *quibus abſconditi fuerant.* ¶ Tertio dico, quod eſt abſconſio infirmitatis, quando ſcilicet homo timet, vbi non eſt timendum, & abſcondit ſe, vbi deberet apparere: ſicut ſunt multi, & imbecilles prælati, qui tempore aduerſitatis fugiunt, & ſe abſcondunt, nec tyrannis & principibus ſe opponunt; tales etiam ſunt falſi amici, quia tempore aduerſitatis abſconduntur, tempore tamen proſperitatis apparent, & oſtenduntur. Iſti ſunt ſimiles gliribus, qui ſunt animalia, quæ in hyeme abſcondunt ſe, & dormiunt per totam hyemem. In vere autem & in æſtate euigilant, & apparent: ſic vere (chariſſimi) falſi amici, & væcordes, & infirmi Eccleſiaſtici, in hyeme, id eſt, in tempore aduerſitatis & paupertatis abſcondunt ſe ab hominibus, & etiam ab Eccleſiaſticis. Daniel. 10. *Fugerunt in abſconditum, ego autem relictus ſum ſolus*; in æſtate autē proſperitatis optime inueniuntur, quando ſcilicet fructibus aliorum poſſunt repleri, & habere emolumentum. De iſtis dicitur Eccleſ. 6. *Eſt amicus ſocius menſæ, ſed non permanebit in die neceſſitatis.* Item dico, quod eſt abſconſio fidelitatis; quoniam ſicut videmus, quod theſaurus abſconditur, vt celetur: ſic vere conſilium debet abſcondi & celari fideliter & ſecrete. Tobiæ 12. *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt.* ¶ Quarto eſt abſconſio ſagacitatis, quando ſcilicet Eccleſia vel religio abſcōdit hominē ſagaciter infra clauſtra ſua, ne ei à mūdo auferatur. Iſta facit ſicut vxor pauonis, quæ abſcondit oua ſua, ne à pauone inueniātur; quia ſi pauo inuenerit, ipſa ſibi ſubtrahit atque frangit. Pauo ſignat religionem, quæ pro certo, cum à pauone, id eſt, à mundo conceperit aliqua oua, id eſt, aliquos filios, & in clauſtra ſua receperit, ſumme cauet, ne pater eorum pauo, id eſt, mundus eos inueniat, & ei auferat atque tollat: quod ſicut videmus, mundus multum nititur iuuenes de clauſtro extrahere, niſi ſagaciter abſcondantur. Figura Geneſis 31. vbi Rachel abſcondit Idola patris ſui, & ea furata eſt: ſic vere contemplatiua religio, quæ per Rachel denotatur, libenter furatur, & ſubtrahit patri ſuo, id eſt, mūdo, Idola ſua, id eſt, filios & iuuenes, qui ſunt eius Idolum, & ſimilitudo, ipſoſque abſcondit in clauſtris ſuis, ne pater eorum mundus, id eſt, ipſorum carnalis parentela illos ſibi ſubtrahat atque tollat. Et aduerte, quod Deuteron. 23. præcipitur, quod ſeruus, qui ad vos confugerit, proprio Domino non reddatur: ſic vere religio ſeruos mundi vel diaboli, id eſt, ſæculares, qui ad eam confugiunt, non debent amplius eis reddere, ſed ſibi potius retinere: vnde Eſaiæ 16. in perſona Dei dicitur religioni vel Eccleſiæ: *Abſconde fugientes & vagos, ne perdas, apud te latitabunt profugi mei,* &c. ¶ Abſconſio etiam ſagacitatis eſt, quando homo videns periculum & occaſionem mali, & abſcondit ſe cedendo malitiæ. Exemplo Chriſti, de quo dicitur Ioannis 8. quod quando voluerunt ipſum lapidare: *Ieſus autem abſcondit ſe, & exiuit de templo.* Vnde Prouerbiorum 22. *Callidus videt malum, & abſcondit ſe.* Et eſt alia abſconſio iniquitatis, quando ſcilicet homo abſcondit ſe in conſpectu hominū, vt faciat mala opera ſua. Et iſti figurati ſunt Ezechiel. 8. *Certe vides, quæ ſeniores faciunt in tenebris, vnuſquiſque in abſcondito cubilis ſui.* Et dicit ibi, quod ipſe videt maximas abominationes &c. Dic figuram iſtam, ſicut ſupra titul. de Abſconſione, vbi diuiditur & exponitur. ¶ Item eſt alia abſconſio timiditatis. Vnde Apocalypſ. 6. dicitur quod omnes gentes abſconderunt ſe à facie agni, &c. Vide etiā cap. de Agno. Sic igitur apparent duæ auctoritates diuiſæ de abſconſione, & duæ diſtinctiones.

Abſentia. Abeſſe.

Nota, quod in ſcriptura reperitur multiplex abſentia, videlicet: A

Abſentia {
- prudentium & iuſtorum,
- fallacium amicorum,
- mordacium detractorum,
- vagantium clericorum.

¶ Abſentia iuſtorum eſt, quando quis ſe abſentat à vitijs, & ab hominibus malis, & ab occaſionibus, & locis periculoſis, & ſic accipitur Eccleſiaſt. 9. vbi dicitur: *Longe abeſto ab homine poteſtatem habente occidendi, & non viuificandi.* Et iſta proculdubio eſt bona abſentia, quando aliquis abeſt à rebus, & locis vitioſis & corruptiuis. Naturaliter enim omnia animalia abſentant ſe à loco, vbi ſibi vident periculum imminere, quod multo fortius facere debet homo. Et de iſta dicitur Eccleſiaſt. 15. *Longe enim abeſt a ſuperbia & dolo, viri mendaces non erunt illius memores.* In quibus verbis tria oſtenditur, à quibus ſe debet homo abſentare.
¶ Debet enim abeſſe à præſumptuoſa pompoſitate. Longe, inquit, abeſt à ſuperbia id eſt, à proditioſa fallacitate; à dolo (inquit) id eſt, defectuoſa ſocietate. quia viri mendaces non debēt eſſe eius memores. Abeſſe igitur debet à pompoſitate præſumptuoſa; à ſuperbia (inquit) longe abeſt, ſicut dicitur ibi. Apes quando portant mel, abſentant ſe à vento, quanto plus poſſunt, quia timent, quod mel eorum deſiccetur per ventum: lapillum etiam ſolent in pedibus ſuis portare, ne per venti violentiam agitentur: ſic vere homo, qui B

Mel {
- dulcedinis & compaſſionis.
- gratiæ & deuotionis,
- ſcientiæ & diſcretionis,
- virtutis & perfectionis

continet atque portat, debet ſe abſentare à loco inanis præſumptionis & elationis, ne forte, ſi exinde ſuperbiat, deſiccetur. Item lapillum ſepulchri, qua in morte eſt operiendus, debet portare per mortis conſiderationem, vt ſic inferius magis ponderet per humilitatem, ne circumferatur per iactantiam,

& agitetur per vanitatem, iuxta illud Eccleſiaſt. 5. *Non te ventiles in omnem ventum.* Sed heu, proh dolor, multi hodie tantum delectantur inani gloria, quod vix eſt aliquis, qui à vento huiuſmodi ſe abſentat. imo omnes, qui aliquid bonum faciunt, vento inanis gloriæ ſe exponunt. Vnde Tullius: *Gloriam adeo immoderato affectu quærimus, vt magis boni videri eſſe, & magis mali eſſe volumus, quam videri.* Vnde Poeta:

Falſus amor iura mendax infamia terret.

Non ſic (chariſſimi) ſed longe abſimus à ſuperbia. Tobiæ 4 *Superbiam in tuo ſenſu nunquam dominari permittas: ab ipſa enim ſumpſit initium omnis perditio.* Abeſſe igitur debemus à pompoſitate præ-

C ſumptuoſa. Ad Galat. 6, *Mihi autem abſit gloriari.* &c. ¶ Secundo debemus abeſſe à fallacitate proditioſa. Quia vnumquodque ſe debet abſentare à ſuo contrario, duo contraria non ſimul bene conueniunt. ſicut regula recta non bene applicatur rei gibboſæ, vel tortuoſæ. Modo ſic eſt, quod fraus, dolus, & tortuoſitas, & proditio malitiæ & falſitatis ſunt contraria homini, quia homo naturaliter eſt planus, verus, & rectus, ſicut patet in ſynderesi conſciētiæ. Vnde dicitur Eccleſ. 7. *Hoc inueni, quod fecit Deus hominem rectum* Et ideo ſe homo debet ab iſto ſuo contrario abſentare, & elongare, quia non debet eſſe fallax, proditor, aut doloſus. Et dolo (inquit) vt de eo dicatur illud Ioannis 1. *Ecce vere Iſraelita, in quo dolus non eſt.* Sed heu, pro dolor, multi hodie non ſic; quia vere hodie quaſi totus mundus gubernatur per malitiam atque fraudem; quia in ſæculo & in clero, quando homo non poteſt habere alienum per potentiam, ipſe ſtudet habere eum cum dolo & malitia. Sicut patet de malis mercatoribus, vſurarijs, & auaris, malis etiam clericis, qui ſæpe per dolum & malitiam intrant in Eccleſiam ſanctam Dei. Ideo verificatur illud hodie Hieremiæ 6. *A maiore vſque ad minorem omnes ſtudent auaritiæ. A propheta vſque ad ſacerdotem omnes faciunt dolum.* Iſti faciunt ſicut aranea. Nam, ſicut dicit ille, eſt quoddam genus araneæ, quæ venatur laterculum, quia filis ſuis circumligat eum, & ſaltat ſuper eum, & occidit: Sic veneno ſi & malitioſi primo caute circumligant & inuoluunt laterculos, id eſt, ſimplices, filis ſuis, id eſt, laqueis malitiarum ſuarum, & malis contractibus ſuis, & quando vident os eorum bene eſſe ligatum, quando ſcilicet ſunt bene per verba & promiſſiones & obligationes ligati; tunc vere eos inuadunt, exhæredant, & occidunt, iuxta illud Prouerbiorum 6. *Illaqueatus es verbis oris tui, captus es proprijs ſermonibus.* Ideo de talibus doloſis dicitur Hieremiæ 9. *Dolum locuta eſt in ore ſuo, pacem cum amico ſuo loquitur, & occulte ponit inſidias.* Non ſic (chariſſimi) ſed abſimus à

D proditioſa fallacitate. Dolo, inquit, ¶ Tertio dico, quod abeſſe debemus à defectuoſa ſocietate; quia ſcilicet viri mendaces non debent eſſe noſtri memores, quia ſcilicet ab iſtis debemus nos abſentare, nec eorum ſocietatem frequentare: homo enim libenter ſe abſentat à ſocietate reptilium, & ferarū; & hoc, quia ſcit, quod iſti poſſunt eum lædere, vel corrūpere quoquo modo: ſic vere homo debet ſe abſentare à malorum ſocietate, & maxime crudelium tyrannorū, & reptilium, id eſt, fallacium, inuidorum, mendacium, & luxurioſorum, quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea; & qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam.* Et iſtud eſt proculdubio contra multos, qui frequentant libentius malam ſocietatem, quam bonam: potentes enim & prælati volunt habere ſocietatem mendacium & adulatorum: quia ſi ſit aliquis, qui audeat eis dicere veritatem, ipſi nolunt: quia *non amat peſtilens eum, qui ſe corripit*, Prouerbiorum 15. Iſti fuerunt ſignati 3. Regum 12. in illo Roboam, qui habet ſecum iuuenes & laſciuos, non ſenes & prouectos. Et ideo vſus eorum conſilio, perdidit regnum ſuum: Sic vere multi ſunt: qui dum nolunt bonam ſocietatem, ſed malam & leuem, ipſi perdunt regnum Paradiſi. Iuuenes etiam noſtri nolunt bonam ſocietatem, imo plus amant videre iuuenculas, quam maturos & prouidos ſacerdotes. Iuuenculæ etiam noſtræ plus diligunt verba vetularum, quam prædicationes bonorum prædicatorum. Et breuiter quaſi totus mundus delectatur in mala ſocietate. Et hoc eſt peſſimum, quia vere bona ſocietas multum iuuat. Et eōtra mala ſocietas multum nocet. Eſt enim homo ſimilis cuidam planetæ, qui dicitur Mercurius, qui eſt inſtabilis virtutis: Quia cum bonis planetis coniunctus efficitur beneuolus, cum malis efficitur maleuolus: ſic vere homo, ſi bonos frequentet, fit bonus, ſcilicet eorum documentis & exemplis: & econuerſo ſi malos, malus; quia *cum ſancto ſanctus eris: & cum peruerſo peruerteris.* Pſalmo 17. Non frequentemus igitur viros mendaces: quia ſicut dicitur 2. Petri 2. *Magiſtri mendaces introducunt ſectas perditionis* Sic igitur patet, quod abſentes eſſe debemus, defectuoſæ ſocietati, proditioſæ fallacitati, præſumptuoſæ pompoſitati. Sed de tali abſentia vide verbum Sanctitudo. Elongare. Fugere. Iſta eſt igitur abſentia prudentium & bonorum. ¶ Secundo dico, quod eſt abſentia fallacium amicorum, Iſti enim licet in proſperitate ſint felices, in aduerſitate tamen ſemper ſunt abſentes. Iſti ſunt ſimiles hirundinibus, quæ tantummodo veniunt in vere & in æſtate, quando tempus eſt ſerenum, & quando fructus abundant; ſed in hyeme, quando ventus frigidus & pluuiæ inſtant, & terra fructibus eſt nudata, tunc taliter ſe abſentant, quod nō poſſunt inueniri. ſic vere falſi amici, quando proſperitas ineſt, & quando in terra, id eſt, in homine poſſunt inueniri fructus diuitiarum, lucrum, & emolumentum, tunc vere ipſi veniunt, & ſe præſentant, & optime inueniuntur. Sed pro certo, ſi tempus hyemis, id eſt, tribulationis aduenerit, ſi contingat hominem tribulationum frigoribus infeſtari, & fructibus diuitiarum per paupertatem nudari, tunc pro certo ipſi abſentant ſe nec amplius videntur, vel inueniuntur: quia ſi habueris, conuiuet tecum; ſi nihil habueris, derelinquet te. Eccleſiaſt. 23. *Abſens* (inquit) corpore. Et de hoc Eccleſ. 7 *Non enim capies quoniam longe abeſt. Effugit enim ſicut caprea de laqueo.* ¶ Tertio dico, quod eſt abſentia mordacium detractorum: quia vere iſti, quando volunt male iudicare, & alijs detrahere, & mordere, ipſi quærunt abſentiam, & non præſentiam: ſimiles ranis, quæ in abſentia coaxant, & clamant; ſed quando homo venit, in præſentia nihil dicunt: ſic detractor in abſentia loquitur; ſed ſi hominem præſentem viderit, nihil dicit. Vnde quilibet talis poteſt dicere illud 1. Corinth. 5. *Ego autem abſens corpore præſens autem ſpiritu iam iudicaui eum.* Tales enim peſſima iudicia dicunt de hominibus. Ideo de iſtis dicitur Prouerbiorum 14. *Parata ſunt deriſoribus iudicia.* Eſt igitur abſentia mordacium detractorum.

¶ Quarto dico, quod eſt abſentia vagantium clericorum: quia G ſcilicet quidam ſunt eccleſiaſtici, qui à ſuis beneficijs continue ſunt abſentes, & extra ſine cauſa rationabili ſunt vagantes: ſimiles cicadis, quæ in æſtate, quando ſcilicet fructus abundant, inueniuntur, & cantantes in arboribus audiuntur; ſed in hyeme nunquam reperiuntur: ſic iſti ſolum tempore recipiendorum fructuum in ſuis Eccleſijs ſunt præſentes, & quandoque etiam ibidem pſallentes, & domino ſeruientes: alijs vero temporibus, quando nihil poſſunt recipere, ſunt abſentes, ſicut de canonicis ſæcularibus ſumme patet. Et pro certo talis abſentia eſt mala. Conſtat enim, quod in abſentia prælati vel curati populus faciliter labitur ad iniqua, ſicut apparuit in Moyſe, qui quāmuis eſſet abſens ex iuſta cauſa, populus tamen ipſo abſente idololatriā incurrit, ſicut dicitur Exod 32. Sic vere abſente prælato ſubditi incurrunt quandoque hæreſes, & peccata. Geneſ. 44. Ipſo abſente non audemus videre faciem viri. Patet igitur, quod eſt quadruplex abſentia, ſed vide infr. in multis locis, ſicut tabula te conducet. ¶ De iſto vero verbo, Abſit, poſſumus notare: quod cum ſit verbum deteſtatiuum, & cuiuſdam diſplicentiæ execrabiliter oſtenſiuum, nos poſſumus dicere per Abſit, quod à nobis eſt deteſtanda H

Iniuſtitia,
Immunditia,
Idololatria,
Auaritia.
Adulatio ſeu blanditia.

De iniuſtitia dicitur Geneſis 18. *Abſit à te, vt rem hanc facias, & occidas iuſtum cum impio.* De immunditia, ſeu luxuria dicitur 1. Corinth. 6. *Tolles ergo membrum Chriſti, & facies membrum meretricis? abſit.* ¶ Item de idololatria dicitur Ioſu. 24. *Abſit à nobis, vt derelinquamus dominum, & ſeruiamus dijs alienis.* ¶ Item de auaritia dicitur 1. Para. 11. *Abſit vt in conſpectu Dei mei hoc faciam, & ſanguinem iſtorum virorum bibam.* Item de vana gloria, Galat. 6. *Mihi autem abſit gloriari.* ¶ De adulatione vero dicitur Iob 27. *Abſit à me, vt iuſtos vos iudicem,* &c.

Abſorbere. Idem eſt, quod deglutire, & deuorare, & accipitur, vt communiter, pro voracitate, & inſatiabilitate. Vnde nota, quod adſorbere eſt commune morti, auaro, & inferno. Abſorbet enim mors humanam conditionem

Digitized by Google

ditionem, abſorbet auarus pauperum poſſeſſionem, abſorbet infernus malorum congregationem. ¶ Dico igitur primo, quod mors abſorbet humanam conditionem, quia ſicut mare abſorbet omnia flumina, nec impletur; ſic mors omnia corpora: vnde 2. Corinth. 5. *Mortale abſorbetur.* vide infra de morte, vbi multa. Abſorbet igitur mors conditionem humanam. ¶ Secundo dico, quod abſorbet auarus poſſeſſionem terrenam. Et enim in mari quoddam periculum, quod dicitur Charybdis, qui eſt locus profundiſſimus, qui continue aquas abſorbet; imo etiam naues, quæ in mari circumiacentes ſunt, & piſces, & alia circumiacentia, per iſtam voraginem abſorbentur, & iterum certis horis per ea emittuntur. Et ideo ſcientes nautæ periculum, ad eundem nullatenus appropinquant. Tales pro certo ſunt auari, quia vere ipſi volunt abſorbere, & deuorare, quicquid eſt iuxta eos, quia ſcilicet auarus prata, vineas, domos, & alia vicinorum bona vult abſorbere, rapere attrahere, & ſibi accumulare, ipſa tamen in morte euomit, & emittit, & remanet vacuus, & inanis. Iuxta illud Iob 20. *Diuitias, quas deuorabit, uomet, & de ventre eius extrahet eas Deus.* Et ideo pro certo periculum eſt iuxta illas Scyllas, id eſt, iuxta tales inſatiabiles incedere, & morari. Ideo poſſunt conqueri pauperes, & dicere illud Hieremiæ 51. *Abſorbuit me quaſi Draco, impleuit ventrem ſuum teneritudine mea.* Auari enim & cupidi abſorbent hodie per auaritiam & ambitionem quicquid habent alij iuxta ipſos, qui (dico) ad modum Draconum ſunt, per concupiſcentiam inflammati, & ventrem ſuum, id eſt, ſuam domum, & ſua interiora implent te-
B neritudine aliena, id eſt, bonis, & diuitijs vicinorum. ¶ Ecce igitur, quod auari abſorbent diuitias alienas triplici ratione, ſcilicet, Vt ſatient voluntatem, (Draco inquit,) Vt amplient ventrem. (Implent ventrem ſuum) Vt ſatient voluptatem, quia volunt habere teneritudinem. Volunt igitur voluntatem ſatiare, (Draco inquit.) Eſt igitur Draco animal calidiſſimum, & ita inflammati ardoris, quod anhelitus ſuus aerem inflammat, ita quod ignem videtur ſpirare. Et propter hoc pro ſiti huiuſmodi temperanda, Draco per mare, & flumina graditur, vt abſorbendo aquam ſitis temperetur. Vere tales ſunt auari, quia vere iſti ſunt ardentiſſimi per auaritiam, ita quod aerem, id eſt, patriam circumiacentem per exactiones, vſuras, & rapinas deſtruunt, diſſipant, depauperant, & inflammant. Ignem enim rapinæ & excoriationis ſuperemittere conſueuerunt. Sunt enim ita per ambitionem, & auaritiam ſitibundi, quod aquas, id eſt, diuitias, quæ more aquæ cito defluunt, attrahunt, rapiunt, & abſorbent, vt ſic ſitem ſuæ auaritiæ ſatient, temperent, & refrænent; quod tamen impoſſibile eſt, quia ſicut dicitur Prouerb. 13. *Venter impiorum inſatiabilis.* Iſte autem ardor inſatiabilis abſorbendi figuratus eſt Iob 40. vbi dicitur de Behemoth beſtia inſaturabili, id eſt, de diabolo. *Abſorbebit fluuium, & non mirabitur; habet enim fiduciam, quod fluat Iordanis in os eius,* quia auari beſtiales, & diabolici abſorbent hodie fluuium, id eſt, diuitias, ſeu mundanam proſperitatem, quæ ſemper eſt in fluxu, & refluxu, vt ſcilicet ſatient ſuam cupiditatem, quod tamen non fit, quia dato, quod ipſi habeant magnum fluuium, id eſt, maximam copiam diuitiarum; ipſi tamen de hoc non mirantur, imo ſemper cupiunt maiora, & ſperant, quod Iordanis, id eſt, omnis aliorum abundantia influat in eoſdem: Quia ſecundum Senecam hoc habet peſſimum cupiditas, quod non reſpicit vnde veniat, ſed quo vadat, homo enim auarus & ingratus non aduertit, vnde venerit, ſcilicet ex qua humili plebe, vel infimo ſtatu, vel exili conceptione & natiuitate. Sed vere ſemper habet oculum, quo tendat: quia ſemper ſperat aliquid amplius acquirere, & gradum ſcandere altiorem. Iſti ſunt igitur Dracones inſatiabiles. Ideo cuilibet talium poteſt dici illud Ezechiel. 32. *Leoni gentium aſſimilatus es, & Draconi, qui eſt in mari:* aſſimilantur enim Leoni per crudelitatem: Draconi, quia ſunt in mari, id eſt, in amaritudine per ſolitudinem & fluctuoſitatem. Volunt igitur iſti abſorbitores voluntarie ſatiari. Draco abſorbuit, inquit: vnde iſti videntur dicere illud Eſaiæ 42. *Diſſipabo & abſorbebo ſimul.* ¶ Item iſti abſorbent, quia volunt facultatem ampliare. Impleuit (inquit) ventrem ſuum, id eſt, domum ſuam, & interiora ſua volunt implere diuitijs alienis. Sanguiſuga ſugendo & abſorbendo attrahit ſanguinem alienum: ſic vere auari abſorbent per auaritiam, vſuram, rapinam, diuitias aliorum, vt ventrem ſuum, id eſt, domum & hoſpitium impleant, & augmentent. Figurati per illum leproſum Lucæ 16. qui cupiebat implere ventrem ſuum de micis, quæ cadebant de menſa diuitis. Menſa enim mali diuitis, id eſt, diaboli, eſt mundus: micæ huius menſæ ſunt bona huius mundi, quæ pro certo non ſunt, niſi modicæ micæ, quædam paruæ reliquiæ, quas cupit abſorbere, & quibus deſiderat ſe replere cupida mens auarorum. Abſorbent igitur iſti diuitias, quia volunt facultatem ampliare. Iuxta illud Pſalm. 103. *Impleta eſt terra.* id eſt, auarus, *poſſeſſione ſua.* Abdiæ 1. *Bibent omnes gentes iugiter, & abſorbebunt.* ¶ Tertio, quia volunt voluptatem ſatiare, teneritudine (inquit) mea, quia ſcilicet cibos teneros, molles, & delicatos volunt habere. Et ad hoc multi delitias abſorbent, vt tandem delitijs poſſint vti: ſicut enim videmus, quod capræ in arboribus eligunt partem teneriorem: ſic vere diuites in iſto mundo eligunt illud quod eſt tenerum & delicatum. Vnde de iſtis delicatis dicitur Abdiæ 1. *Bibent, & abſorbebunt, & erunt quaſi non ſint.* vnde dicitur Heſter. 15. *Præ delitijs, & nimia teneritudine corpus ferre non ſuſtinent.* Et ſic igitur patet, quod eſt quædam abſorbitio auaritiæ, & quod abſorbet auarus poſſeſſionem terrenam. C
¶ Secundo principaliter dico, quod abſorbet infernus in ſanam congregationem, id eſt, ſocietatem omnium malorum. Infernus enim abſorbet & deuorat omnes malos: vbi nota, quod infernus eſt ſimilis ceruo, qui naribus abſorbet ſerpentes de cauernis ſuis, & ipſos manducat, vt dicit Iſido. Sic vere diabolus abſorbet peccatores ſerpentinos, fallaces, ac venenoſos de cauernis huius mundi, vt ipſos in vtero ſuo, id eſt, in interioribus inferni degluttiat, & tranſportet. Ideo in perſona Dei iudicantis & inferni recipientis poteſt exponi illud Eſaiæ 42. *Tacui ſemper, ſilui, patiens fui, quaſi pariens loquar, diſſipabo, & abſorbebo ſimul, deſertos faciam montes excelſos, & colles, & germen eorum exſiccabo.* Deus enim (chariſſimi) in vita iſta multum patiens eſt, tacet, & ſilet, non exercet ſtrepitum iuſtitiæ, nec punit quemlibet delinquentem, quia ſicut dicitur 2. Petri 2. *Patienter expectat Deus nolens aliquem perire.* Sed pro certo in die iudicij loquitur in modum mulieris parientis, ſcilicet rigide & auſtere dicens: *Ite maledicti in ignem æternum,* Matthæi 25. Et ibi pro certo diſſipabit, exſiccabit, & abſorbebit, id eſt, ab inferno abſorberi mandabit ſimul in vna maſſa miſeros peccatores. ¶ Ibi etiam deſertos D
faciet tria genera malignorum, videlicet per inuidiam inflatos, quia ſicut montes, per ſuperbiam elatos, (& iſti ſunt colles) per luxuriam ligatos, (& iſti ſunt germina.) Abſorbentur igitur illi, qui inflati ſunt, per inuidiam. Inuidia enim facit hominem tumidum & inflatum. Montes, inquit, qui ſcilicet in ſe ſunt tumidi, & etiam quandoque continent in ſe ignem: ſic inuidi ita inflati ſunt, quod quandoque vix poſſunt dicere verbum. Ita ſcilicet in corde ſuo per inuidiam ſunt ardentes, Eccleſiaſt. 40. *In ventre impij ignis ardebit.* ſicut igitur quandoque terræ motus concutit montes, & ſecundum Senecam faciet eos ſub terra in vaſtis ſpecubus abſorberi: ſic vere terræ motus diuini iudicij, iſtos in inferno ſub terra facit abſorberi, & in loco miſeriæ, & luto fæcis recludi. Et iſti fuerunt figurati per illum Dathan & Abiron. Numer. 16 Qui inuidi ſuper Moyſen, & Aaron ſeruis Domini voluerunt ſacerdotium vſurpare, & ad mandatum Moyſi noluerunt venire; & ideo aperta eſt terra, & abſorbuit eos, & deſcenderunt ad infernum viuentes. Re vera (patres chariſſimi) tales inuidi ſunt hodie multi in Eccleſia. Quod ſi Aaron ad ſacerdotium, id eſt, aliqua bona perſona ad aliquod bonum promoueatur, ſtatim aderunt Dathan & Abiron, id eſt, detractatores inuidi, & oblocutores ſuperbi, & contradictores: qui etiam Moyſi, id eſt, prælato iuſto & bono obedire contemnunt, qui quidem indignantur, quando alius præter ipſos ad officium promouetur. Et iſti dicuntur Dathan, quod interpretatur donum ſufficiens, & Abiron, quod interpretatur pater murmurans, quia ſcilicet tales, qui videntur eſſe patres, ratione auctoritatis, & tamen ſunt murmuratores, ratione iniquitatis & mordacitatis ſunt ſufficientes, quod ipſi diabolo perpetuo ſint donati. Et ideo terra ipſos finaliter abſorbebit: vnde in Pſalm. 105. *Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron.* Iſti igitur ſunt montes ſcilicet tumidi per inuidiam. Ideo dicitur Exodi 19. *Totus mons Sinai fumigabatur.* Iſti enim habent intus ignem inuidiæ abſconditum, qui eos ſtimulat, & comburit; ideo fumum detractionis blaſphemantur, & diffamationes contra alios fulminant, & emittunt: vnde de tali igne inuidiæ poteſt exponi illud Numer. 11. *Orauit Moyſes, & abſorptus eſt ignis.* Abſorbet igitur infernus illos, qui per inuidiam ſunt inflati. Montes (inquit) qui ſcilicet mons eſt

locus

locus tumidus & inſtatus. Item abſorbet infernus illos, qui per ſuperbiam ſunt elati. Excelſos (inquit) colles. Collis enim excelſus à valle eſt remotus, ventis & flatibus expoſitus, & ſurſū in aere ſublimatus. Fit autē talis collis excelſus quandoq; propter ventum interclusum, qui terram ſurſum eleuat, & facit vnum magnum collem. Finaliter cum terra rumpitur, & ventus exit, & ſic totus collis ille interius abſorbetur, ſicut conſuetum eſt fieri in terræ motu: ſic vere (chariſſimi) quando ventus ſuperbiæ & vanitatis includitur in homine, ipſe pro certo efficitur altus & excelſus in ſua reputatione, ſed vere, quando terra, id eſt corpus ſuum rumpitur per mortem, tunc ventus vanitatis, qui ipſum eleuabat, deficit, & ipſe abſorbetur; quantum ad animam, inferius in inferno. Et hoc fuit figuratum Numer. 11. vbi dicitur, quod accenſus eſt quidam ignis maximus, qui comburebat filios Iſrael. Sed ad præceptum & orationem Moyſis ignis ille abſorptus eſt terra. Ignis (chariſſimi) qui ſemper ſurſum aſcendit, ſignat ſuperbos, qui ſemper volunt alijs præeſſe, & præeminere & alios per rapinam & crudelitatem comburere, & ardere. Et ideo tales in vita iſta comburunt, infeſtant, cruciant, & affligunt per ſuas exactiones filios Iſrael, id eſt, ſubditos, & vicinos, ſimplices, atque iuſtos: ſic vere finaliter iſti abſorbebuntur infra terram inferius in inferno. Ideo iſti ſunt, de quibus dicitur Deuter. 11. quos aperto ore terra abſorbuit. Colles (inquit) excelſos. Et hoc poteſt dici illud Abacuc. 3. *Incuruati ſunt colles mundi* id eſt, alti & ſuperbi, qui ſcilicet in morte in inferno incuruantur. Abſorbentur igitur illi, qui per ſuperbiam ſunt elati.

F ¶ Tertio abſorbentur illi, qui etiam pro mollicem ſunt roborati, ſcilicet delitioſi, qui nomine germinis intelliguntur; (germen inquit:) quia ſicut germen & tenerum & molle eſt: ſic delitioſi ſunt teneri & molles, nullum poſſunt laborem pœnitentiæ ſuſtinere. Et ſicut videmus, quod talia germina faciliter deſiccantur, abſorbentur, & annihilantur, gelu ſcilicet vel calore: ſic vere quando frigus, vel tempeſtas æternæ damnationis euenerit, quando etiam calor, id eſt, ardor mortis & diuini iudicij ingruerit tunc alia germina, tales molles, delitioſi & luxurioſi ſiccabuntur, abſorbebuntur & annihilabuntur ſcilicet in inferno. Vnde Abacuc. 3. *Abſcondetur de ouili pecus, & non erit germen in vineis.* Illi enim qui ſunt pecus, per carnis luxuriam & per alamias: illi, qui ſunt germen, per teneritudinem & delitias: illi dico) abſcindentur per mortem temporalem & æternam de ouili, id eſt, de congregatione aliorum conſimilium, & de vinea mundanæ proſperitatis penitus auferentur. Et hoc fuit figuratum Apocalypſ. 12. vbi dicitur, quod *terra aperuit os ſuum, & abſorbuit flumen*, qui ſequebatur mulierem, vt attraheret eam. qui quidem fluuius de ore draconis fuerat editus, & emiſſus: ſic vere (chariſſimi) terra abſorbebit infernus in inferno illos, qui ſunt fluuij, id eſt, fluxibiles, & delitioſi, & illos qui ſequuntur mulieres, ſcilicet illos, qui ſunt incontinentes, & luxurioſi, quos ſcilicet draco, id eſt, diabolus ab ore ſua prauæ ſuggeſtionis euomit, & emittit ad ſua mala opera facienda. Ideo de abſorbitione talium poteſt dici illud 1. Corinth. 5. *Abſorbeatur illud, quod mortale eſt* Et ſic patet, quod actus abſorbendi eſt communis in inferno pariter, & auaro.

A *Abſoluere Abſolutio.* Nota, quod abſoluere idem eſt, quod à vinculo ſoluere, liberare & expedire. Sumitur autem communiter abſolutio pro iudiciali, vel pœnitentiali ſententia, liberatiua, vel à crimine, quod apponitur, vel à culpa, quæ metuitur, expeditiua. Duplex eſt igitur abſolutio, ſecundum quod eſt duplex forum. Eſt igitur abſolutio temporalis, quæ fit in foro iudiciali. Et abſolutio ſpiritualis, quæ fit in foro pœnitentiali. Prima debet habere iuſtitiæ rectitudinem: Secunda debet habere clementiæ plenitudinem. Prima fit per iudicij prolationem: Secunda fit per manuum ſacerdotalium appoſitionem. Prima tollit temporalem punitionem: Secunda tollit æternalem damnationem. Prima reſtituit bonam famam: Secunda reſtituit gratiam, & tandem æternæ gloriæ confert palmam. ¶ Dica-

B mus igitur aliquid de abſolutione ſacramentali, quæ habet plenam plenitudinem, ſicut video, quod Deus in natura quaſdam res naturales & cauſas voluit ponere, quæ poſſent ligata ſoluere & conſtricta laxare: ſicut patet, quia terra congelata caloris influentia ſoluitur humor compactus in corpore medici diligentia, & medicinæ efficacia laxatur: ſic vere Deus ſpiritualiter quaſdam virtutes ſupernaturales conſtituit, ſcilicet ſacramentū pœnitentiæ, & poteſtatem ſacerdotis, quibus & quorum miniſterio, homo congelatione vitiorum abſoluitur, & omnis compago criminum relaxatur Et ideo videtur, quod ſacerdotes ſint ſimiles quibuſdam populis, qui in prouincia Elladis eſſe ſolebant, qui ſcilicet ſecundum Cratem Pergamenum tantæ virtutis erant, quod ſolo tactu manuum pellebant venena, & hominem à periculo liberabant. Tales etiam fuerunt Scilli quidam populi Affricani, qui ſecundum Plinium à venenoſis non ſolum non lædebantur, imo venenati curabantur per eos. Re vera talis eſt populus ſacerdotum, quia pro certo ſolo tactu, & appoſitione manus hominem per abſolutionem ſacramentalem à peccatorum venenis eximunt, & ſanitatem gratiæ introducunt. Iſti enim ita debent eſſe ſancti & mundi, quod à venenis vitiorum lædi nequeant, vt ſic digne ab alijs venena vitiorum per abſolutionem abſtergant. De tali igitur abſolutione poteſt intelligi illud Marci vltimo: *Super ægros manus imponent, & bene habebunt; & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Aduerte tamen, quod Iuſtinus dicit: Quod cum Cleopatra Ægypti Regina, & Antonij concubina ſpe vitæ amiſſa venenum aſpidum bibiſſet, & ſic dormiendo perijſſet, & occubuiſſet Scilli aditi fuerunt, qui venenum extrahere, & eam ad vitam reducere nequiuerunt, quia pro certo, chariſſimi, illi, qui voluntarie venenum peccati bibunt, & aſpidi diabolo ſe tradunt, & in peccato delectantur, & dormiunt, per Scillorum appoſitionem, id eſt, per ſacerdotum abſolutionem nullatenus reuiuiſcunt. Solus enim pœnitens abſoluitur, & ſolus ille, cui peccatum diſplicet, per abſolutionis remedium liberatur. Ideo Auguſtinus ſuper illud Pſalm. 41. *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes,* &c. de fletu pœnitentiæ dicit ſic: Fletus eſt cibus animarum, corroboratio ſenſuum, abſolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum, quia reuera cum fletu, & dolore contritionis, & cum voluntario propoſito bonæ intentionis debet homo ad ſacerdotem accedere, ſi vult abſolutionem debitam reportare, vt ſic Deo, & ſacerdoti dicat anima illud Tobiæ 3. *Ad te Domine faciem meam conuerto, ad te oculos meos erigo, peto Domine, vt de vinculo huius improperij abſoluas me.* Iſta eſt igitur abſolutio ſacramentalis, ſed de hac vide infra de confeſſione, & pœnitentia, & verbum ligare, ſoluere, tangere manus, & in alijs ſimilibus titulis. ¶ Secundo dico, quod eſt abſolutio iudicialis, C quæ ſcilicet debet habere iuſtitiæ rectitudinem, ſicut enim dicit ſcriptura: *Et qui iuſtificat, id eſt, qui abſoluit impium, & qui condemnat iuſtum vterque abominabilis eſt apud Deum.* Prouerb. 17. Statera enim ſi ſit recta, & vera, ſemper flectitur ad illam partem, quæ ponderat: ſic vere iudex, vel prælatus, ſi iuſtus fuerit, ſemper inclinatur, & fauet ad abſolutionem, vel promotionem illius partis, quæ plus habet de pondere meritorum. Ab altera vero parte, quæ minus habet de iuſtitia, & bonitate recedit, & ab ea eleuatur, & eam condemnat, deſerit, & dimittit, iuxta illud, quod præcipitur Deuteron. 25. Quod ſcilicet illi, quem iuſtum inuenerit, iuſtitiæ palmam dabunt: illum vero, quem impium, condemnabunt. Iſta tamen ſunt contra impios iudices iniuſtos, qui libentius abſoluunt malos, quam iuſtos. Res enim gibboſa, & tortuoſa nunquam bene coniungitur cum recta, bene autem vnitur & coniungitur cum re alia tortuoſa: ſic vere tortuoſi, & mali iudices nunquam bene applicantur cum hominibus bonis, rectis, & iuſtis: tales enim non ſolent diligere, nec eorum partem fouere, nec pro eis iudicare. Sed re vera ad homines tortuoſos, & iniuſtos ſolent amplius accedere, & eos abſoluere, & contra iuſtitiam ſuſtinere, contra quos Eſaiæ 5. *Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo.* Bene enim figurati ſunt 3. Machabæorum 4. vbi dicitur quod Antiochus rex iniquus Menelaum vniuerſæ nequitiæ reum criminibus abſoluit. Pro quo ſcilicet Ptolomæus quidam princeps promiſſus pro reo muneribus interceſſit, miſeros vero innocentes morte damnauit. Quia vero Antiochus, qui interpretatur pauperis ſilentium, id eſt, malus iudex, coram quo pauperes non audent loqui, nec iuſtitiam petere, ſemper ſolet Menelaum, qui interpretatur maledictis, id eſt, quemlibet impium, & maledictum abſoluere: dum tamen munera det, aduocati videntur intercedere, bonos vero ſi ſint pauperes, & miſeri, condemnare. Sed pro certo tales deberent intelligere illud Senecæ dicentis: *Ille ſe damnat, qui nocentes abſoluit.* Sic igitur patet, quod duplex eſt abſolutio, ſed ad præſens gratia breuitatis ſufficiat, quod dictum eſt vtraque. Vide in alijs titulis, ſcilicet de Iudice, de Iuſtitia, de Muneribus, & de acceptione perſonarum, quia hic valde paucæ ſunt auctoritates.

Digitized by Google

Abſque. Cum iſtud vocabulum abſque, ſit dictio, priuatiua potius, quam conſeruatiua voci, cui adiungitur, poteſt ſignificare vel bonum vel malum. Sic igitur dicam, quod per abſque poteſt denotari

Carentia { virtualium bonorum,
criminalium malorum,
temporalium donorum,
ſpiritualium gaudiorum,
infernalium tormentorum.

A Primum abſque habent vani peccatores. Secundum Abſque habent iuſti viatores. Dico igitur primo, quod ſignat carentiam virtualium bonorum, & iſtud eſt illud Abſque, quod habent mali, qui ſcilicet ſunt abſque gratia diuina, & abſque moribus, & operibus virtuoſis. Oſſa enim leonis ſunt abſque medulla, ſicut dicit Solinus, ſic vere oſſa diaboli, id eſt, peccatores, ſunt hodie abſque medulla gratiæ & virtutum. Et ſic nota, quod mali ſunt hodie Abſque

Conſilio prudentiæ,
Auxilio potentiæ,
Lumine ſcientiæ,
Dulcedine clementiæ,
Diſciplina temperantiæ,
Iugo obedientiæ,
Congregatione amicitiæ,
Clauſura continentiæ.

Dico igitur, quod mali carent conſilio & prudentia, ſimiles mulieribus, & caſtraris quæ ſunt, vt communiter abſque barba, quæ ſcilicet prudentia dignos conſueuit deſignare, quia re vera peccatores, qui ſunt mulieres, & effœminati, qui ſunt pueriles parum informati, qui ſunt à generatione & productione bonorum operum caſtrati, & priuati ſunt barba prudentiæ, & ſine conſilio ſapientiæ, & doctrinæ. Deuterono. 32. *Gens abſque conſilio, & ſine prudentia, vtinam ſaperent, intelligerent & nouiſſima prouiderent*, ¶ Item mali ſunt abſque auxilio & potentia. Non habent enim poteſtatem reſiſtendi, vel ſe à diabolo defendendi. Iudith. 5. *Ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagitta, & abſque ſcuto & gladio.* Item ſunt abſque lumine & ſcientia; ſimiles talpæ, quæ naturaliter caret viſu; & figurati in cæco nato, quem natura creauerat abſque oculis: ſic iſti oculis clari intellectus carent, & viſum diſcretionis non habent, ita quod ipſi poſſunt dicere illud Eſaiæ 53. *Nos omnes ſicut oues errauimus, & quaſi cæci abſque oculis attractauimus.* ¶ Item ſunt abſque dulcedine & clementia: ſicut de Ligdamo Syracuſano dicit Solinus, quia oſſa eius deprehenſa ſunt abſque medulla dulcifluæ pietatis & miſericordiæ, clementiæ, aut bonitatis. Oſeæ 1. *Voca nomen eius abſque miſericordia.* Et iſti ſunt potiſſime diuites & delitioſi, quia ſcilicet nunquam ſudaſſe, nec laboraſſe reperiuntur. Pſalm. 72. *In labore hominum non ſunt*: quia ſcilicet iſti ſunt, qui abſque medulla miſericordiæ inueniuntur. ¶ Item iſti ſunt abſque diſciplina & temperantia. Figurati Ezechiel. 22. vbi dicitur. Quod prophetæ eorum leniebant abſque temperamento videntes vana & diuinantes mendacia: quia ſcilicet prophetæ iſtorum, id eſt, dæmones & adulatores, qui vaticinantur eis falſa, leniunt eos, ſcilicet applaudendo & delectando, & hoc ſine temperantia, id eſt, ſine moderamine diſciplinæ. Ezech. 13. *Dic eis quid leniunt abſque temperamento, quod caſurus ſit.* ¶ Item ſunt abſque iugo, & obedientia ſimiles Onagro, qui nunquam poteſt ſubijci iugo; ſicut nec iſti obedientiæ. Iob. 39. *Quis dimiſit onagrum liberum, & vincula eius quis ſoluit?* Item de iſtis dicitur Oſeæ 7. *Reuerſi ſunt vt eſſent abſque iugo.* ¶ Item iſti volunt eſſe abſque congregatione, concordia & amicitia. Ioann. 16. *Abſque Synagogis facient vos.* ¶ Item iſti volunt eſſe abſque muro & continentia, ſeu cuſtodia, quod potiſſime pertinet ad religioſos, qui non poſſunt morari in clauſtro, ſimiles aquæ illius fontis, quem nullum vas poteſt continere præter vngulam equi, ſic iſtos nulla clauſura, vnde Zach. 2. *Abſque muro habitabitur Hieruſalem*, & Prouerb. 18. *Sicut vrbs patens & abſque murorum ambitu, ſic ſtultus.* ¶ Item iſti volunt eſſe abſque lege & ſapientia, ſicut patet de indeuotis, de quibus dicitur, 2. Paralipom. 15. *Tranſibunt autem multi dies in Iſrael abſque Deo, doctore, ſacerdote, & lege.* Iſtud eſt igitur vnum Abſque, quod pertinet ad malos, qui ſcilicet habent carentiam bonorum virtualium.

B ¶ Secundo dico, quod eſt vnum Abſque, quod ſignat carentiam malorum criminalium, & iſtud eſt, quod pertinet ad iuſtos ad virtuoſos, qui ſcil. volunt eſſe abſque corruptela peccati. Figurati in agno Paſchali, de quo dicitur Exod. 12. Quod debebat eſſe *agnus abſque macula, maſculus, anniculus.* vbi nota, quod iuſti ſunt abſque malitiæ prauitate, quia agnus abſque luxuriæ fœditate; quia abſq; macula, abſq; incōſtantiæ debilitate, quia maſculus, Abſque obſtinationis antiquitate, quia anniculus. Sunt igitur iſti abſque malitiæ deprauatione: quia ſunt agnus. Leuit. 2. *Omnis oblatio, quæ offertur Domino, abſque fermento erit.* Fermentum enim ſignat malitiam, ſicut patet 1. Cor. 5. in fine. Item iſti ſunt abſque inquinatione. Abſque macula inquit, Iob 11. *Tunc leuare poteris faciem abſque macula.* ¶ Item iſti ſunt abſque inconſtantiæ defectione: quia non maſculus, non fœmella; vnde ipſi ſunt abſque timore, & imbecillitate fœminea, Deut. 12. *Abſque timore habitabitis.* ¶ Item iſti ſunt abſque malæ conſuetudinis obſtinatione: quia ſunt anniculi, Leuit. 14. *Offert ouem anniculam abſque macula*, vide infra De agno, vbi videbis prædictam auctoritatem cum concordantijs vocabilibus. Et breuiter iſti habent carentiam malorum criminalium. ¶ Tertio dico, quod abſque ſignat C carentiam bonorum æternalium, & iſtud eſt Abſque damnatorum, qui ſcilicet ſunt abſque lætitia in inferno.

Nota, quod iſti ſunt Abſque
Virtutis fortitudine,
Salutis certitudine,
Iucunditatis quietudinē.

Quod ſunt abſque virtute, patet Threno. 1. vbi dicitur: *Abierunt abſque fortitudine ante faciem tribulantis.* Item, quod ſint abſque ſalute, patet Eſa. 44. vbi Dominus dicit: *Abſq; me non eſt Deus, & abſq; me non eſt ſaluator.* ¶ Item quod ſint abſque iucunditate, patet Eſa. 54. vbi anima deſolata dicitur, *paupercula tempeſtate, conuerſa abſque conſolatione vlla.* Sic patet, quod Abſque ſignat carentiam gaudiorum ſupernalium. ¶ Quarto dico, quod abſque ſignat D quandoque carentiam tormentorum infernalium, & iſtud eſt Abſque beatorum, qui re vera in Paradiſo ſunt Abſque

Pauore,
Terrore,
Dolore,
Indigentia,
Auaritia,
Verecundiâ.

Abſque dico pauore. Leui. 25. *Abſque pauore habitabitis, &c.* Abſque terrore. Prouer. 28. *Iuſtus autem confidens quaſi leo, abſque terrore erit.* Abſque dolore inſuper, quia ſcilic. ibi, non erit bellum, nec gladius, id eſt, aliquid doloroſum 3. Reg. 22. *Tranſierunt tres anni abſque bello.* Abſque penuria etiam erat, quia ſicut dicitur Deut. 8. *Dabit tibi Dominus terram olei, & mellis; vbi abſque vlla penuria comedas.* Erunt nihilominus abſque auaritia: quia ſcilicet nullus appetet aliena bona, imo quilibet alteri communicabit propria. Deut. 23. *Fratri autem dabis abſque vſura.* Ipſi etiam erunt abſque verecundia. Vnde de Ruth, id eſt, de beata anima dicitur Ruth 2. *Vt ſit verbum Dei ad Angelos.* De noſtris autem manipulis proijciet ex induſtria, & remanere permittet, vt abſque rubore colligat. Sic igitur patet, quomodo iſta præpoſitio Abſque, poteſt quadruplicem carentiam deſignare. Non applico alias proſecutiones, gratia breuitatis. Vide infra de Sine.

Abſtinentia. Poteſt accipi dupliciter, ſpiritualiter & corporaliter. Spiritualiter, quando quis abſti[illegible] vitijs & peccatis, & rebus illicitis. Corporaliter etiam, quando abſtinet à rebus licitis, vt ſcilicet Deo placeat, & carnē edomet & deuincat. Sunt quædam animalia, quæ ſunt magnæ abſtinentiæ & ieiunij, vt ſunt ſerpētes. Et pro certo talia ſunt ingenij cautioris, & vitę etiam longioris: ſic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt abſtinentes, ſc. à delitijs corporalibus, etiam vitijs ſpiritualibus, tales, dico, ſunt ingenij ſanioris, ſenſus clarioris, & ſapientiæ ſubtilioris. Iſtud fuit figuratum Dan. 1. vbi dicitur: Pueri, qui erant de ſemine regio, & de filijs Iſrael, noluerunt comedere de cibis delitioſis menſæ regis Nabuchodonoſoris, ne per hoc macularentur: ſed tantummodo leguminibus fuerunt cōtenti. Et ſic actum eſt, quod iſti fuerunt pulchriores, & ſcientia clariores. Chariſſimi, Rex iſte deſignat diabolum, qui vere in Babylone, id eſt, in mundo, vbi eſt perpetua confuſio, principatur: quia ſicut dicitur Iob 41. *Ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Iſte Rex habet in ciuitate huius mundi menſam ſu[illegible], quæ eſt mundi proſperitas, in qua pro certo ſunt duo genera ciborum, ſcilicet corporales & ſpirituales. Corporales cibi ſunt diuitiæ & delitiæ: Spirituales autem ſunt vitia & peccata. In iſta ciuitate ſunt aliqui pueri, qui ſunt de ſemine Regis Chriſti, qui eſt Rex regum. Ioannis. 8. *Semen Abrahæ ſumus.* Et

iſtos

iſtos pro certo multum cupit diabolus nutrire de cibis menſæ ſuæ, quia multum vult, quod ipſi ament & acquirant diuitias & delitias, & vitia, & peccata, & ideo ſuggerit, quod ipſi fiant raptores, ſimoniaci, auari, guloſi, delitioſi. Dicit enim Cantic 5. *Venite amici mei & bibite,* &c. Sed vere illi, qui ſunt ſapientes, ſumme cauent de iſtis cibis Babylonicis, imo faciunt abſtinentiam ab eiſdem: quia ſicut dicitur Eccleſiaſtic. 3. *Cor ſapientis abſtinet ſe à peccatis*: quia qui cibis mundanæ proſperitatis vtitur, faciliter polluitur ſcilicet per auaritiam, & luxuriam, & pro certo iſti erunt ſapientiæ clarioris, apparentiæ pulchrioris, & eſſentiæ melioris, & vitæ etiam longioris: quia non ſolum temporaliter, imo etiam æternaliter ſemper viuent. Vide Eccleſiaſtic. 37. *Propter crapulam multi perierunt, qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.* Et ideo figura facit ad hoc illud Iudicum 13 Vbi Angelus apparens Manueli dictauit ſibi qualiter Samſon deberet regere vitam ſuam, dicens: *Abſtineat* (inquit) *& quicquid ex vinea naſcitur non comedat, vinum, & ſiceram non bibat, nullo veſcatur immundo.* Et ecce, quia ſicut medicus dictat diætam infirmo, & docet cibos infirmum, à quibus debet abſtinere; ſic vere iſte Angelus verbis iſtis docet tria, à quibus principaliter eſt abſtinendum. Et iſta tria ſunt. Proſperitas mundana (Vinea naſcitur,) Sagacitas humana (Vinum & ſiceram non bibat,) Iniquitas inſana, (Nullo inquit veſcatur

B immundo.) ¶ Abſtineamus igitur ab influentia temporali. Quicquid (inquit) de vinea naſcitur, non comedat. Vinea, chariſſimi, ſignat mundum. Iſta eſt enim vinea, ad quam miſit paterfamilias ſeruum & filium, quos agricolæ occiderunt, ſicut dicitur, Matth. 21. quia ſcilicet & Chriſtus Dei filius, & prophetæ, & Apoſtoli in huius mundi vinea ſunt occiſi. Illud autem, quod de iſta vinea naſcitur, eſt mundana proſperitas: quæ continet racemos, id eſt, diuitias, continet vinum, id eſt, delitias; continet etiã ramos, id eſt, gradus & eminentias. Debemus igitur abſtinere ab illis, quæ in vinea huius mundi naſcuntur, ſcilic. à diuitijs, delitijs & eminentijs Iuxta illud Iob. 24. *Non ambulet per viam vinearum* N..m mundus & mundana proſperitas eſt recte ſimilis cuidam arbori, quæ dicitur Taxus, quæ ſecundũ Iſid. lib. 17. Etymol. eſt arbor venenata, & de fructu eius eliquatur liquor: nimis enim laxat caro eius, & ligni ſubſtantia ignem Græcum ſeruat inextinguibilem; vmbra etiam eius dormientibus eſt mortifera & nociua: vt dicit Dioſcorides. Arbor eſt magna & procera, ramos habẽs groſſos & flexibiles, de quibus Parthi faciunt arcus ſuos, vnde Poeta. *Taxi tenduntur in arcus* Re vera talis videtur mundus & mundana proſperitas: quia vere nihil eſt ibi, quando ſit venenoſum animæ Chriſtianæ. Eſt enim ibi lignum ſiccum, ſeu caro, & ſignat diuitias tẽporales, quæ in rebus ſuis, id eſt, granis, vaſis, pecunijs, & veſtibus, &c fructus eius ſignat delitias corporales, ſuccus autem eius ſignat ſcientias ſæculares. Vmbra eius ſignat eminentias populares, quæ pro certo omnia ſunt animæ venenoſa, quia ſcilicet ipſam inuenenant per diuerſa vitia & peccata. Caro enim eius, id eſt, diuitiæ inuenenant per auaritiam, quia vere ignem auaritiæ agunt, & ſeruant inextinguibilem quia vermis eorum nõ morietur, ignis eorum non extinguetur. Eſa 66. Fructus eius, id eſt, delitiæ inuenenant per luxuriam & infectionem. Succus eius, i. ſcientiæ inuene[...]t per arrogantiam & præſumptionem. Nam taliter laxant v[...]tatem, per malum deſiderium & affectum, quod introducunt mortem & damnationem: quia ſicut dicitur Roman. 8. *Prudentia carnis non eſt.* Quod bene fuit figuratum in illo Sedechia, qui ſicut dicitur in hiſtoria ſcholaſtica. Bibit in aula Babylonis poculum laxatiuum: quia cæcus erat & non videbat quid bibebat, & ſic coram omnibus ignominioſe laxatus eſt: ſic vere mũdi ſapientes & diuites, quorum oculus intellectualis eſt, per diuerſa vitia excæcatus, bibunt hodie in Babylonis aula, id eſt, in aula huius mundi poculum laxatiuum, ſcilicet mundi delitias & ſcientias, & pro certo ipſi ignominioſe laxantur ad multa vilia opera & inhoneſta. Ideo poteſt eis mundus dicere illud Hierem. 8. *Potum dedi vobis aquam fellis.* Item vmbra iſtius arboris, id eſt, eminentia dignitatis, quæ faciliter deperit, ſicut vmbra eſt ſimiliter venenoſa: quia vere animam inuenenãt per ſuperbiam, [...]udelitatem, & violentiam. Nam (ſicut videmus) illi, qui ſunt ſub vmbra mundanæ proſperitatis, ſunt hodie intoxicati & inuẽnenati per diuerſa peccata, & ideo mortẽ æternam incurrunt finaliter in inferno, Et tunc dicent illud Hiere. 6. *Væ nobis: quia declinauit dies, & facta ſunt vmbræ longiores veſperi.* Nam quando dies, & lux proſperitatis defecerit, quando eius vmbra temporalis dignitatis tranſierit, quando ſcilicet veſper mortalis neceſſitatis aduenerit, tunc vere talibus erit væ, id eſt, maledictio damnationis æternæ. Iſta eſt igitur taxus, id eſt, mũdus, cuius omnes particulæ ſunt animæ periculoſæ & nociuæ: quia breuiter, ſicut dicitur 1. Ioann. 2. Omne, quod eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia oculorum, aut concupiſcentia carnis, aut ſuperbia vitæ Et ideo dicitur ibidem. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt.* Iſta eſt igitur vinea mundanæ proſperitatis, à qua eſt abſtinendum. Quicquid (inquit) ex vinea naſcitur, non comedes. Et ideo iſta vinea figurat. potuit Prouerb. 24. *Per agrum,* inquit, *hominis pigri tranſiui & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrticæ & ſpinæ: & maceria lapidum deſtructa erat.* Homo enim piger eſt diabolus, qui eſt homo quantum ad ſciẽtiam & rationem, piger quantum ad bonam operationem, Ager autem & vinea iſtius eſt mundus & mundana proſperitas, quæ re vera plena eſt vrticis, id eſt, delitijs, quæ faciunt pruriginem & ardorem, ſpinis, id eſt, diuitijs, quæ generant punctionem, ſolicitudinem & laborem. Maceria etiam lapidum, id eſt, clauſura regularium ſtatutorum, id eſt, diuinorum mandatorum deſtructa eſt per violentiam peccatorum & furorem, vnde Eſa 5. *Deſtruam ſepem eius, & erit in direptionem.* Abſtineamus igitur (chariſſimi) ab affluentia temporali Actor. 15. *Abſtineant ſe à contaminationibus,* id eſt, à prædictis bonis proſperitatis mundanæ. ¶ Secundo eſt abſtinendum à ſapientia ſæculari. Vinum (inquit) & ſiceram non bibet. Elephas, quando eſt ieiunus facilius triumphat de Dracone. Draco enim quando videt Elephantem potu grauidũ, libentius inuadit ipſum & facilius præualet contra eum; ſic vere (chariſſimi) Draco diabolus minus poteſt præualere contra illos, qui ſunt ieiuni & abſtinentes potu ſapientiæ ſæcularis, quam contra illos, qui iſto potu ſunt ebrij & repleti. Nam pro certo, quando diabolus hominem grauidum tali potu inuenit imbutũ ſapientia ſæculari, facilius inuadit eum per ſuas tentationes, ſcilicet tentando de ſuperbia vel arrogantia, de præſumptione, de inuidia, de ambitione, & de cæteris peccatis ſpiritualibus. Et breuiter verum eſt illud quod dicitur Iacob. 4. *Amicitia huius mundi inimica eſt Deo,* le[...] enim iuſtitiæ non eſt ſubiecta: quia ſicut dicitur Iacob. 3. *Iſta e[...]* ſapientia terrena, animalis & diabolica. Dicitur enim ſapient[...] mundi terrena, propter cupiditatem; animalis, propter anne[...] fallacitatem; diabolica, propter annexam peruerſitatem. Te[...]rena dicitur: quia vere ſicut Talpa, optime & ſapienter ſe ſcit [...]gere in terra, extra autem non: ſic mundi ſapientes in terra, [...] eſt, terrenis negotijs ſciunt optime ſe habere: quia, ſcilicet, habent ſuas vias ſubterraneas, id eſt, ſuas cautelas & malitias etiam ſuos modos acquirendi temporalia, ita quod de vna ad aliam faciliter ſe conuertunt. Sed vere extra terram, [...] quantum ad illa, quæ non tangunt terram, nec terrena, ſci[...] in negotijs ſpiritualibus neſciunt ſe regere, & ratio eſt, qua[...]ci ſunt. *Excæcauit enim eos malitia eorum.* Sapien. 2. Item iſta e[...]pientia animalis, ſicut enim animalia habent quandam i[...]ſtriam & ſapientiam naturalem, de qua vnum aliud decip[...] fraudat ſicut patet de Vulpe, quod eſt animal fraudulentu[...] mirabilem habet induſtriam & ſagacitatem ad decipien[...] pullos, & gallinas, & alias auiculas innocentes, & dicitur [...]pes quaſi Volupes, eo quod volubiliter & tortuoſe, & nunq[...] rectis itineribus incedit. Tales pro certo ſunt mundi ſapie[...] quia vere mirabilem habent induſtriam, ad alios defrauda[...] Iſti enim nunquam recte incedunt, ſed fraudulenter, tor[...] & malitioſe, auiculaſque innocentes, id eſt, pauperes ſim[...] & vicinos lædunt per ſuam ſapientiam, & defraudant: q[...]cut dicitur Hierem. 4. *Sapientes ſunt, vt faciant mala, bene [...] facere neſcierunt.* patet de aduocatis, quorum ſapientia & [...]litas aufert alijs iura ſua. Iſta igitur habent annexam fall[...]tem: quia animalis, ſed adhuc dico, quod habent annexa[...]uerſitatem, quia diabolica. Nam diabolici habent ſcie[...] ſubtiliſſimam. Sunt tamen ita peruerſi & obſtinati, quo[...] non vtuntur niſi contra omnimodam rationem, & ad [...] hominum propugnationem: ſic vere multi ſunt ita obſti[...] malum, quod quamuis habeant ſubtiliſſimum ingeniu[...] pientiam & ſcientiam naturalem ſubtilem & claram, ipſi [...] ipſam peruertunt ad Dei & hominum nocumentum & [...]gnationem, & ad ſuijpſius damnationem. Vnde Sene. i[...]ſtola loquens de Marcellino dicit ſic. *Eſt* (inquit) *ſubtilis, ſed tendens in prauum*: quia ſcilicet ſicut dicitur 1. Theſſal[...] Deo non placent, & cunctis hominibus aduerſantur.

Digitized by Google

igitur mundi ſapientia terrena, animali, & diabolica debemus abſtinere. Et hoc datur intelligi, quando dicitur, Vinum, & ſiceram non bibet. Per vinum, quod eſt potus obliuionis & ebrietatis inductiuus, iræ & phrænesis excitatiuus; & per ſiceram quæ eſt potus inflatiuus, intelligo ſapientiam mundialem, quæ pro certo inducit Dei & proximi obliuionem, iræ, & arrogantiæ commotionem, præſumptionis, & ſuperbiæ inflaturam, & elationem. 1. Corin. 8. *Scientia inflat, charitas autem ædificat.* Iſtam igitur non debemus bibere, ſed ab ea potius abſtinere. Eccl. 2. *Cogitaui à vino abſtrahere carnem meam, vt animum meum transferrem ad ſapientiam,* ſupple veram. Et maxime nos alij eccleſiaſtici circa diuina officia occupati, debemus à ſuperfluis & ſæcularibus abſtinere, niſi forte in quantum faciunt ad vtilitatem Eccleſiæ, & ad ſuarum regimen facultatum, quia tunc iſta non dicitur ſapientia ſæcularis; ſed potius ſpiritualis, quando, ſcilicet, ad finem debitum ordinatur, à tali abſtinentia talium delitiarum & ſcientiarum, quam, ſcilicet, eccleſiaſtici debent habere, fuit nobis figuratum Numeror. cap. 6. vbi dicitur: Quod cum aliquis volebat eſſe domino conſecratus & Nazaræus, à tribus debebat ſpecialiter abſtinere, videlicet ab ornatu ſuorum capillorum: quia ipſos debebat abradere & abſcindere. Item à frequentia occiſorum & mortuorum: quia, ſcilicet, nullum mortuum, nec patrem, nec matrem, nec alium debebat viſitare, vel frequentare, nec in eorum obſequijs intereſſe. Item ab omni guſtatione vinorum: quia nec vinum, nec aliquid quod poſſit inebriare debebat bibere, nec vuam, nec aliquid, quod de vua naſcitur, manducare. Et ſic efficiebatur ſanctus & Nazaræus, & plenarie domino conſecratus. Re vera, chariſſimi, nos eccleſiaſtici ſumus Deo ſpecialiter dedicati, & ad eius ſeruitium ſpecialiter deputati, & ideo debemus eſſe Nazaræi, & Nazaræni, id eſt, viri floridi, virtuoſi, & honeſti. ſed pro certo ad hoc eſt nobis neceſſe abſtinere à tribus;

A ſuperfluis diuitijs,
Ab incongruis conſortijs,
Ab aſſiduis delitijs.

Dico primo, quod abſtinendum eſt à diuitijs ſuperfluis, & hæc intelliguntur per capillos, qui non ſunt de eſſentia corporis, imo ſunt quaſi ſuperflui in natura, & ſine detrimento corporis poſſunt abradi: ſic vere diuitiæ non ſunt nobis ſubſtantiales, non ſunt de humana quidditate, ſed de mundana ſuperfluitate. Non ſunt de hominis natura, ſed de ſæculi factura. Et ideo primo principaliter debemus abſtergere, radere, & euellere, per contemptum & abominationem, & ab ipſis nos expedire, per largitatem, pietatem, & compaſſionem, & bonorum temporalium liberalem diſtributionem. vnde Ezechiel. 5. *Sume tibi gladium acutum radentem tibi pilos.* Gladium dico acutum, hoc eſt dictum, virtutum pietatis, & liberalitatis, quæ pilos diuitiarum diſtribuit, eradicat, & euellit.

D ¶ Item debemus abſtinere ab incongruis conſortijs, & hoc datur intelligi per homines mortuos: quia vere ſi aliquis homo ſit mortuus, per diuerſa vitia & peccata, ita quod vitam gratiæ, ſcientiæ, & morum non habeat, etiam ſi fuerit pater noſter, frater, & ſoror, vel quantumcunque nobis familiaris & affinis; ipſum tamen debemus vitare, nec eius conſortium frequentare, ſed magis fugere, & declinare, ne forte per eum corrumpamur. Et de hoc Leuitic. 21. dicitur. *Non contaminetur ſacerdos in moribus ciuium ſuorum, non tantum*
E *conſanguineis & propinquis, ſed etiam nec malis.* ¶ Item debemus abſtinere ab aſſiduis delitijs, vel etiam ſcientijs. Et hoc datur intelligi per vuas, quæ ſunt dulces, hæ ſunt delitiæ, per vinum, quod inebriat, hæ ſunt ſcientiæ. Delitiæ (dico) corporales, & ſcientiæ (dico) ſæculares, & ideo dicitur Prouerbiorum 31. *Noli regibus dare vinum.* Reges enim dicuntur eccleſiaſtici & perfecti: quia ſcilicet ſe & alios habent regere, dirigere, & gubernare. Et ſic bene patet, quod debemus abſtinere à ſapientia mundiali, vinum (inquit) & ſiceram non bibat.

F ¶ Tertio dico, quod debemus abſtinere ab iniuſtitia criminali: Nullo (inquit) veſcatur immundo: quia vere illa, quæ ſunt immunda, ſcilicet, vitia, & peccata, non debemus veſci, nec comedere, id eſt, nobis appropriare, vel incorporare, ſed ab eis abſtinere. Sicut enim videmus, quod homo libenter abſtinet à veneno: quia ſcit ipſum ſui corporis corruptiuum. Sic vere à peccato debemus abſtinere, quod eſt animæ corruptiuum, & inuenenatiuum, atque etiam mortis perpetuæ inductiuum, Nullo (inquit) veſcatur immundo, id eſt, nullo peccato, ideo vt ſit criminum & vitiorum. de quolibet poſſet dici illud Sapient. 2. *Abſtinet ſe à vijs noſtris tanquam ab immunditijs* Sicut de Tobia bene dicitur Tobiæ 1. Quod ipſe filium ſuum ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato. De immunditijs autem peccatorum vide infra titulo ſuo. Et ſic bene dico, quod abſtinendum eſt ab immunditia criminali, à ſapientia mundiali, ab affluentia temporali. G

¶ Item ad hoc nota de abſtinentia, quæ eſt appetenda. & ad hoc etiam nos inducunt exempla animalium brutorum. dicit enim Plinius quod Leo habet vrinam valde fœtentem, quam more Canis leuato crure eijcit, & expellit. Et dicit quod quando ſe videt repletum, & propter repletionem ad curſum inhabilem, ſolet per tres dies continue ieiunare. Sic pro certo (chariſſimi,) quia vrina, id eſt, fœtulentia peccatorum coram Deo & Angelis valde fœtet: quia etiam ita ſumus repleti delitijs, & vitijs, quod ad curſum bonorum operum ſumus inhabiles & inepti. Ideo crus, id eſt, ſpem & affectum, ſuper quem nitimur, debemus ſurſum ad Deum dirigere per deuotionem, vrinam iſtam, id eſt, vitia, & peccata expellere per confeſſionem, & à carnis delitijs, à peccatiſque & vitijs abſtinere per carnis afflictionem, & macerationem. vnde dicit Gregor. *Nos* (inquit) *qui per cibum à Paradiſo cecidimus, per abſtinentiam reſurgamus.* Eſt enim abſtinentia ſimilis cuidam venæ terræ: quæ dicitur Ram. Quæ, ſicut dicit Cicero, eſt terrea, frigida & ſicca, & mirabilem habet potentiam reſtringendi: quia reſtringit ſanguinem vndecunque fluat. Talis vero eſt abſtinentia: quia iſta debet eſſe terrea per mortis meditationem, frigida per diuini terroris concuſſionem, ſicca per omnis voluptatis abdicationem: quia vere reſtringit ſanguinem, id eſt, carnales & ſanguineos appetitus per rationis moderationem. Et ideo 1. Pet. 2. dicitur. *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinete vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam.* In quibus verbis oſtenduntur tria propter quæ debemus habere virtutem abſtinentiæ, ſcilicet, quia ſumus exteris partibus hoſpitati, peregrinos inquit: quia ſumus aſperis hoſtibus ſociati, ſcilicet, carnis deſiderij: quia ſumus ab aſpera paſſione impugnati, militant aduerſus animam. H ¶ Dico primo, quod debemus abſtinere: quia ſumus hoſpitati in extera regione, quia, ſcilicet, nos ſumus aduenæ, & peregrini. Aduena dicitur quaſi aliunde veniens: peregrinus, quaſi alienas partes peragrans, & ſignat hominem viatorem, qui in mundum iſtum aliunde venit per natiuitatem, ſcilicet, à Deo, vbi etiam ſicut in loco alieno peragrat, & moratur. Hebræor. 13. *Non habemus hic manentem ciuitatem.* Et ideo ſicut videmus, quod peregrinus dum eſt in peregrinatione, parum curat de cibarijs delicatis, nec de notitijs hominum illius terræ in qua eſt. Et hic quia ſcit, quod ibi non diu morabitur, & quia etiam ſperat, quod cito ad domum propriã reuertetur, vbi ſibi poterit parare cibaria delicata: ſic vere (chariſſimi) quia in mundo iſto ſumus ſicut aduenæ & peregrini: quia, ſcilicet, ſicut dicit Apoſtolus 2. Corin. 5. *Quamdiu ſumus in corpore, peregrinamur à Domino;* non debemus curare, nec de fauore hominum, nec de curioſa præparatione cibarium & delitiarum, ſed magis ab eis abſtinere. Et hoc quia in iſtis partibus, id eſt, in miſera vita iſta parũ ſumus moraturi, & etiam quando ad hoſpitium noſtrum, id eſt, ad Paradiſum, & ad Deum reuenerimus, ibi lautas delitias æternæ gloriæ inueniemus. Aduenas igitur & peregrinos. Ideo poteſt dicere quilibet illud Pſalm. 38. *Aduena ego ſum apud te & peregrinus, ſicut omnes patres mei.* Sunt enim (chariſſimi) in mundo iſto duo genera hominum. Quidam qui parum comedunt de mane, & iſti optime comedunt de ſero. Alij autem ſunt; qui multum comedunt de mane, & iſti nihil poſſunt comedere de ſero; ſic vere in mundo iſto duo ſunt genera hominum, ſcilicet, abſtinẽtes & viatores. Abſtinentes ſunt illi, qui parum comedunt & qui faciunt abſtinentiam de mane vitæ præſentis, & iſti pro certo in ſero, id eſt, in tempore mortis & alterius vitæ optime comedent, ſcilicet in paradiſo, vbi ſatiabuntur æternæ gloriæ voluptate. Iuxta illud Pſalm. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Sed vere guloſi qui in mane huius vitæ, ſe replent diuitijs, delitijs, atque cibis, in ſero alterius vitæ nihil penitus poterunt manducare: quia ſcilicet famæ æternæ miſeria cruciabuntur. Figurati per illum diuitem, & per illum pauperem. Luc. 16. Quia pauper Lazarus, qui in mane huius vitæ parum comederat: quia ſcilicet cupiebat ſaturari de micis, quæ cadebant de menſa diuitis, & nemo illi dabat. Iſte, dico, in ſero,

id eſt, poſt mortem optime cœnauit, & recreatus fuit: quia ſcilicet ipſe poſitus eſt cum bonis animabus in ſinu Abrahæ. Diues autem epulo, qui in mane huius vitę epulabatur quotidie ſplendide, quando venit ſero, id eſt, tempus mortis, tunc vere ipſe peſſime cœnauit: quia, ſcilicet, mortuus eſt, & ſepultus in inferno, vbi etiam indiguit gutta aquæ, ſicut dicitur ibidem: quia ſicut dicit Hieron. Impoſſibile eſt, quod homo duplici proſperitate fruatur, temporali, ſcilicet, & æterna. Et quod hic ventrem impleat, ibi mentem. Sicut igitur peregrini in vita iſta, chariſſimi. Et ideo nec de delitijs, nec de lauto matutino prandio nos curemus, ſperantes, quod quando poſt mortem in domo Paradiſi erimus, vbi plenarie comedemus: quia, ſcilicet, tunc nõ erimus hoſpites, nec aduenæ, ſed tunc erimus ciues & domeſtici Dei, ſicut dicitur ad Epheſ. 2. *Abſtineamus modo chariſſimi: quia ſumus hoſpitati in extera regione*, peregrinos inquit, & aduenas. ¶ Secundo debemus abſtinere: quia ſumus hoſpitati cum aſpera legione, ſcilicet, carnalibus deſiderijs, homo enim qui hoſpitibus capitalibus habet neceſſe communicare, debet cauere & abſtinere à cibis, qui ſibi apponuntur, ne forte hoſtes ſui ſibi miſceant aliquid venenoſi: ſic vere (chariſſimi) nos, qui neceſſe habemus conuerſari cum hoſtibus noſtris capitalibus, ſcilicet, cum carnis deſiderijs & motibus, debemus abſtinere à cibis delitiæ huius mundi: quia vere ſi eis indiſcrete nimis, & faciliter iſti inimici noſtri, ſcilicet; carnis deſideria miſcebunt aliquid venenoſum, ſcilicet, aliquod peccatum, vt puta luxuriam, ebrietatem pigritiam &c. Et ideo dicitur Roman. 8. *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.* Eſt enim abſtinentia ſimilis cuidam arbori, quæ dicitur Myrrhus, quæ creſcit iuxta mare, & multum eſt reſtrictiua, id eſt, medicinalis, quia valet contra morſus ſcorpionum & contra multas alias paſſiones, vt dicit Dioſcorides. talis eſt abſtinentia: quia vere quando iuxta mare, id eſt, iuxta amaritudinem contritionis vel conſiderationis moritur, & infirmitatis ſuæ eſt medicinalis ſpiritualis: quia vere virtutem habet reſtrictiuam: quia, ſcilicet, reſtringit vitia & peccata, & morſus, & punctiones, tentationes, & ſuggeſtiones Scorpionum in facie, id eſt, in principio lambunt per delectationem; In cauda autem, id eſt, in fine pungunt per ęternam damnationem. Iſtorum (dico) Scorpionum ictus & puncturas abſtinentia reſecat, atq; ſanat. Ideo dicit Iſidorus in libro primo de ſummo bono: *Libidinis ignes ciborum fomentis increſcunt. Corpus autem quod abſtinentia frangit, tentatio non exurit.* Et hoc bene figuratum fuit Daniel. 3. in illis pilis abſtinentibus Sidrach, Miſach, & Abdenago, quos fornax non combuſſit: ſic vere chariſſimi ardor, & fornax tentationum carnalium non comburit illos, qui in abſtinentia perſeuerant. Eſaiæ 43. *Cum tranſieris per ignem, flamma non nocebit tibi.* Habeamus igitur chariſſimi abſtinentiam, qua ſimus combinati, cum temeraria legione, ſcilicet, cum carnalibus de-

K ſiderijs. ¶ Tertio dico, quod debemus abſtinere, quia ſumus impugnati ab aſpera paſſione, quia ſcilicet militant aduerſus animam. Miles, qui eſt commiſſurus prælium, abſtinet, nec cibis ſe replet, vt melius valeat contra hoſtem. ſic vere (chariſſimi,) quia nos habemus militare contra hoſtem, ſcilicet, carnem, neceſſe eſt vt abſtinentiam habeamus, vt de hoſte iſto facilius triumphemus. Militant (inquit) aduerſus animam, quia, ſcilicet, militia eſt vita hominis ſuper terram, Aues enim quæ ſicciores ſunt naturæ; fortioris ſunt virtutis, & altioris volatus: ſicut patet de auibus prædalibus, quæ naturaliter non ſunt pingues, imo ſunt ſiccæ & macræ, quia; ſcilicet, cæteris melius præualent contra alias aues: ſic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt ſicci per abſtinentiam & temperantiam, ſunt volatus altioris per contemplationem, & virtutis fortioris per conſtantiam & perfectionem; quia, ſcilicet, facilius præualent contra hoſtes. Figura. Exod. 15. vbi dicitur: Quod filij Iſrael, qui de Pharaone triumphauerunt, ambulauerunt per ſiccum in medio mari. Et ſic præualuerint contra potentiam Pharaonis, quia pro certo illi, qui volunt eſſe ſicci per abſtinentiam, & ambulare per mare, id eſt, per amaram pœnitentiam, præualent contra Pharaonem, id eſt, contra carnis tentationem & violentiam etiam diaboli. Et iſtud (proh dolor) eſt contra multos, qui non quærunt viuere in ſiccitate, ſed in voluptate; non in abſtinentia, ſed in delitijs, non in continentionis puritate, ſed impudicitiæ fœditate; quia ſecundum Hyeronimum. *Venter ſaturatus faciliter ſpumat in libidinem.* Iſti ſunt ſimiles Porco, qui in hyeme multum propter motus paruitudinem impinguatur: ſic vere, chariſſimi, Porci, id eſt, homines delitioſi, qui in hyeme huius turbulentæ vitæ parum mouentur per pœnitentiam & laborem multis hodie delitijs impinguantur, ſed vere quando æſtas, id eſt, feruor mortis, iudicij, vel inferni eis aduenit, tunc non erunt pingues, ſed tenues; non erunt in quiete, ſed in labore; non erunt in delitijs, ſed in ſupplicijs; non erunt in gloria, ſed in miſeria. Et ideo dicitur Eſaia 17. *Attenuabitur gloria Iacob, & Pingues carnes eius marceſcent.* Non ſic (chariſſimi) non impinguemur per delitias, ſed ſimus ſicci, & macri per abſtinentias, vt ſic poſſimus præualere contra carnis, & hoſtis nequitias, & aſtutias, quia, ſcilicet, iſta ſunt, quæ militant aduerſus animam, vt ſic nos poſſimus dicere illud 2. Corint. 10. *in carne ambulantes non ſecundum carnem militamus. arma enim noſtra militiæ non ſunt carnalia.* ¶ ſimus igitur abſtinentes L

Propter { duræ paſſionis anxietatem,
diræ legionis ſocietatem,
noſtræ regionis alienitatem. }

Item nota quod

Abſtinentia { Stringit carnis luxuriam.
Frangit carnis laſciuiam,
Parat cordis lætitiam,
Tollit mortis triſtitiam,
Confert diuinam gratiam. }

Dico primo, quod iſta ſtringit carnis luxuriam. Eſt enim abſtinentia ſimilis plumbo, de quo dicit Galenus: Quod ſi plumbi lamina ſuper lumbos ponatur, venenum reſtringit. Dicit enim Dioſcorides, quod Saphirus eſt talis virtutis, quod ſanguinem & ſudorem habet reſtringere. Vere talis eſt abſtinentia iſta, & comparatur plumbo, propter pondus diuini timoris, quod eam debet concomitari. Comparatur Saphiro propter honeſtatem cœleſtis coloris, quod debet abſtinens adornari. Et iſtam pro certo ſi carni applicaueris, & ſi eam tecum habueris & portaueris, à te pro certo reſtringet, refrænabit, auertet, & abdicabit venenum luxuriæ, & voluptatis, & ſanguinem, & ſudorem gulæ, gaſtrimargiæ, & carnalitatis. Figura. Matth. 9. vbi dicitur. Quod illa mulier, quæ ſanguine fluebat tacta veſte Ieſu ſanata eſt, & fluxus ſui ſanguinis eſt reſtrictus. Chariſſimi, veſtis Ieſu eſt abſtinentia. Iſta enim inducit in deſerto, vbi ieiunauit 40. diebus & 40. noctibus. Iſtam igitur veſtem, id eſt, lapidem precioſum ſi habuerimus & portauerimus, omnem pro certo fluxum ſanguinis, id eſt, gulæ & luxuriæ voluptatem in nobis deſtruet & reſtringit. Ezechiel 16. *Mundaui ſanguinem tuum ex te.* M

¶ Item dico, quod abſtinentia frangit carnis laſciuiam, ſicut enim equus impinguatus recalcitrat, maceratus autem fame, pacifice operatur: ſic vere (chariſſimi) caro noſtra eſt equus noſter: quia ſicut dicitur Eſaiæ 31. *Equi eorum caro & non ſpiritus.* Iſte igitur, quando delitijs carnalibus impinguatur, recalcitrat contra ſpiritum & rebellat. Si autem fuerit per abſtinentiam maceratus, tunc omnem pœnitentiam in patientia ſuſtinebit. Eſt enim abſtinentia ſicut frænum, quo caro noſtra ſtringitur & tenetur, vnde Eccleſ. 33 *Operatur in diſciplina, & quærit requieſcere, laxa manus illi, & quæret libertatem:* quia ſicut dicitur Prouerbiorum 29. *Qui delicate nutrit ſeruum ſuum, inueniet eum in tempore contumacem.* ¶ Tertio dico, quod abſtinentia ſternit hoſtis ſæuitiam, dicit enim Ambroſius in Exameron. Quod ſi N homo ieiunus contra ſerpentem ſpuerit, ſerpenſque de illo ſputo guſtauerit, morietur: quia ſicut ſputum ſerpentis eſt homini venenum, ſic etiam ſputum ieiuni hominis, eſt ſerpenti venenum: ſic vere (chariſſimi) ſi homo ſit ieiunans & abſtinens, ſputum, quod ex eius ore procedit, ſcilicet, oratio ſiue confeſſio ſerpentem, ſcilicet, diabolum vel carnis malitiam proſternit. Vnde Auguſtinus in quodam ſermone, *Ieiunium purgat mentem, ſublenat ſpiritum, carnem ſpiritui ſubijcit, cor facit tribulatum.* ¶ Quarto dico, quod abſtinentia parit cordis lætitiam, quia aues, quæ parum comedunt dulcius cantant, vt ſunt aues paruæ, & quæ multum comedunt, horribiliter cantant & præcipue comedentes carnes, vt Aquilæ, atque Corui, atque quæ multum potant ſuper in aqua exiſtentes, vt Anſeres & Anates: ſic homo parum comedens per abſtinentiam coram Deo dulcius modulatur, ſed guloſi, qui cibis & carnibus ſemper veſcuntur, & ſuffunduntur aquis delitiarum, cantant horribiliter coram Deo, iurando, blaſphemando, mentiendo. Et tales delitioſi comparantur Anſeribus: quia ſemper volunt eſſe in luto & in fæcibus per luxuriam. Item comparantur

parantur

patantur Coruis: quia ſemper volunt comedere carnes hominũ per dentis detractionem. Ideo præcipitur cuilibet Prouerb. 23. *Noli eſſe in conuiuio potatorum, nec illorum, qui carnes offerunt ad veſcendum.* Delitioſi enim in conuiuijs & potibus ſuis, conſueuerunt (vt communiter) carnes aliorum per detractionem vorare. Sed econtra abſtinentes ſolent venenum extinguere, ſed læte & hilariter cuilibet congaudere. Eſaiæ. 45. Galat. 4. *Lætare ſterilis.* vnde de ſiccitate & ſpirituali lætitia abſtinentium, poteſt dici illud Pſalm. *Pinguefcent ſpecioſa deſerti, & exultatione colles accingentur.* ¶ Quinto dico, quod abſtinentia tollit mortis ſæuitiam. Videmus, quod infirmus aliquando euadit mortem, quando minuit ſibi ſanguinem: ſic vere chariſſimi, quando homo vult vitare mortem æternam, neceſſe eſt, quod quandoque de ſanguine carnalium deliciatum aliquid ſibi tollat per abſtinentiæ parcitatem. Sed quidam ſunt ſimiles illis, qui ſibi minuunt de manu, qui ſtatim ponunt eam in aquam, & etiam in manu baculum non accipiunt: ſic vere multi, qui quando in quadrageſima ſanguinem, id eſt, carnis delitias derelinquunt, ſtatim refugiunt, ſcilicet, ad delitias Piſcium, baculumque pœnitentiæ non aſſumunt. Iuxta illud Matth. 10. *Nolite portare baculum,* &c. Iſta igitur tollit mortis ſæuitiam, id eſt, damnationem æternam. Eccleſiaſt. 37. *Qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.* ¶ Sexto dico, quod abſtinentia confert æternam gloriam ſeu diuinam gratiam. Dicit enim Iſaac in diætis, quod animalia quæ ſunt parui cibi, & potus, ſunt acceptabilia & vtilia ad comedendum, multumque comedentibus præferuntur: ſic vere illi, qui parum ſunt comedentes per abſtinentiam, Deo & Angelis per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro ſunt accepti. Illi autem, qui hic per gulæ voracitatem multum comedunt, ab his tanquam inutiles reprobantur. ¶ Item nota, quod (ſicut videmus) ſunt quædam animalia, quæ ſunt magnæ voracitatis vt Leo, & cætera rapacia, quædam moderati victus, vt homo, quædam parciſſimi victus, vt ſerpens: ſic vere in mundo ſunt aliqui nimiæ voracitatis, aliqui nimiæ parcitatis. Primi ſunt Leones & Lupi, ſcilicet, mundi principes, & raptores, qui multum volunt laute comedere ſumptibus aliorum. Alij autem ſunt Serpentes fallaces, & tortuoſi, ſcilicet Hæretici, & Hypocritæ, qui ſunt parciſſimi victus per immoderatam, & fictam abſtinentiã, vt ſcilicet mundo placeant, & vt ab alijs in reuerentia habeantur. Sed vere illi, qui ſunt ſapientes, ſeruant medium, quia nec multum nec modicum comedunt, quia, ſcilicet, non volunt eſſe Lupi, neque Serpentes, ſed volunt eſſe homines vtentes ratione: in cuius ſignum homo habet os valde modicum reſpectu corporis ſui, & ideo moderate ad ſufficientiam debet comedere: ſicut enim dicit Hieronymus ad Ruſticum, Temperatus cibus corpori & animæ vtilis eſt. Item nota, quod abſtinentia nõ eſt in ciborum aſperitate, quod patet, quia Boues, & Aſini magis eſſent abſtinentes, qui viliora & groſſiora manducant. Iſtud dicit Auguſtinus. *Adam enim non peccauit in carne, ſed in pomo. Eſau in Lenticula, non in Porco.* ¶ Item nota, quod Chriſtus fuit ſibi parcus & alijs largus: quia eſuriens noluit lapides in panem mutare, ſicut dicitur Matth. 4. & Lucæ 4. Alijs tamen indigentibus & eſurientibus aquam mutauit in vinum, ſicut dicitur Ioan. 2. Lupus & Leo, aliquando per aliquot dies ieiunant, ſed tamen plus vna vice comedunt, quam cunctis diebus ieiunij comedere debuiſſent; ſic vere faciunt multi ad litteram, vnde Hieronymus. *Melius quotidie parum, quam raro ſatu ſumere.* Pluuia illa optima eſt, quæ ſparſim cadit in terram. In principio ieiunij quadrageſimalis fiunt aliqua. Cineres enim accipiuntur, Cruces & altaria cooperiuntur, genu flexiones incipiuntur, gloria & alleluia, & cæteræ cantus lætitiæ dimittuntur, mandata in Abbatijs frequentantur; ſic vere, quando tu facis abſtinentiam, tu debes accipere cineres, id eſt, mortis recordationem, velare crucem tuæ afflictionis, altare orationis & deuotionis, per humilitatis abſconſionem, genua cordis flectere per deuotionem, gloriam, & alleluia & lætitiam omnem dimittere, per triſtem peccatorum meditationem, mandatum miſericordiæ facere per eleemoſynarum largitionem. Accipe igitur cineres contra ſuperbiam, cooperi te contra inanem gloriam, flecte genua contra iracundiam, dimitte alleluia cantum lætitiæ contra inanem laſciuiam, fac proceſſiones contra acediam, fac mandatum, in quo fit refectio pauperum contra auaritiam. Quando aliquis minuitur, non ſentit dolorem minutionis, imo ibi moritur, niſi de aqua extrahatur; ſic vere illi, qui in aqua, id eſt, in cibis delitioſis aquaticis ſe immergunt, non ſentiunt, nec eſt eis triſte, ſi minuuntur, etſi eis ſanguis delitiarum carnalium ſubtrahatur. Et ideo iſti per peccatũ moriuntur, niſi de aqua, id eſt, de aquaticis delitijs per abſtinentiã extrahantur: ſicut enim illi, qui debent incurrere mortem, contemperant ipſam intrando aquam, vt dictum eſt; ſic vere, quia abſtinentia à carnalibus, eſt delitioſis quædam mors, ideo contemperant ipſam fugiendo ad aquam, id eſt, ad ſpecies, & ad Piſces ſine dolore mortem abſtinentiæ patiuntur. Iuxta illud Prouerbiorum 23. *Verberauerunt, & non dolui,* quia, ſcilicet, tales, vulnera & verbera abſtinentiæ non ſentiunt. Medicus videns infirmum in periculo, imponit ei diætam in pane & aqua, & carnes & vinum penitus ſibi tollit; ſic vere quando medicus ſpiritualis (Deus videlicet) vel ſacerdos videt, quod infirmus peccator eſt in periculo mortis æternæ, pro certo debet eum retrahere à carne, & vino, & à cæteris delitijs per abſtinentiam & diætam, etiam panis & aquæ, id eſt, victus ſibi imponere parcitatem. Figura Gen. 18. & 21. vbi dicitur. Quod cum Agar (quæ interpretatur ſomnians feſtum) contempſiſſet dominum, filiuſque eius contra filium dominæ rebellaſſet, Abraham impoſuit illi vtrem aquæ, & panem, & fugauit eam de domo ſua; ſicque caro noſtra quæ ſemper habet feſta & ſolatia ſomniare, rebellat contra dominam ſuam, id eſt, animam: filiuſq; ſuus, id eſt, carnalis appetitus pugnat contra filium dominæ, id eſt, contra ſpiritualé deſiderium animæ: ideo Abraham, id eſt, ſacerdos & Deus panem & aquam, id eſt, arctam diætam abſtinentiæ debet ſubimponere, vt eam poſſit ſibi ſubijcere: quia alias ſemper caro (quæ ancilla eſt,) vult ſuæ dominæ rebellare, quia ſicut dicitur ad Gal. 5. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem.* Vide alia de abſtinentia, in capit. de Ieiunio.

P Q

Abundare. Abundantia.

A Nota, quod abundantia, repletio, ſufficientia, fertilitas, fœcunditas, idem videntur ſignificare. Et quia abundantia videtur ſignificare diuitiarum plenitudinem & ſuperius ſatis de diuitijs iam ſpiritualibus quam temporalibus eſt tractatum, ideo parum intendo dicere quoad præſens. Hoc igitur ſolum notabimus, quod quadruplex abundantia inuenitur, ſcilicet.

Abundantia {Proſperitatis, Iniquitatis, Calamitatis, Fœlicitatis.} quæ eſt {Periculoſa, Perniciosa, Faſtidioſa, Solatioſa,}

Abundant {Diuites in diuitijs, Peruerſi in nequitijs, Iuſti in iuſtitijs, Pauperes in triſtitijs, Damnati in ſupplicijs, Beati in ſolatijs.}

Dico igitur primo, quod eſt abundantia diuitiarum, & in iſtis plus abundant quandoq; mali quam boni. Vnde Iob. 12. *Abundant tabernacula prædonum,* qui audacter prouocant Deum. Sicut enim videmus, quod arbores ſylueſtres quæ nihil valent, plus abundant in fructibus quam domeſticæ & bonæ; animalia etiã mala & feræ, ſicut ſunt canes, lupi, & leones, plus abundant in filijs, quam animalia bona, vtilia & domeſtica, ſicut ſunt boues & oues, quia ſcilicet bos non habebit niſi vnum fœtum in anno, canis autem vel lupus habebunt forte 12. ſic vere illi, qui ſunt mali, inutiles, & peruerſi, plus abundant hodie in fructibus bonorum temporalium.

Abundant enim in {Scientijs ſæcularibus, Amicitijs popularibus, Dilitijs corporalibus, Diuitijs temporalibus.}

Habent igitur iſti abundantiam ſcientiarum. Romanorum 14. *Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundat.* Et tamen dicitur Eccleſiaſt. 19. *Melior eſt homo, qui minuitur ſapientia, & deficiens ſenſu, in timore Dei, quam qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem altiſſimi.* Item habent abundantiam amicitiarum. Pſalm. 127. *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filij tui ſicut nouellæ oliuarum &c.* ¶ Item iſti habent abundantiam delitiarum. Pſalm. 77. *Cibaria miſit eis in abundantia, & pluit ſuper eos ſicut puluerem, carnes &c.* Sequitur. *Adhuc eſca eorum erat in ore eorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos* &c. ¶ Item iſti habent abundantiam diuitiarum. Pſalm. 72. *Ecce ipſi peccatores, & abundantes in ſæculo obtinuerunt diuitias.* ¶ Et notat B quod iſta

Abundantia { Aufert mentis humilitatem,
Confert culpæ iniquitatem,
Affert vanam iocunditatem,
Infert falſam ſecuritatem.

Aufert mentis humilitatem, quia ſicut gallinæ in æſtate abundantes nõ dignantur venire quando vocantur, ſic nec peccator. Vnde Hier. 22. *Locutus ſum ad te in abundantia tua, dixiſti non audiam.* ¶ Item iſta confert magnam iniquitatem, vnde Ezechiel. 16. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ abundantia panis, & ſuperbia vitæ.* Sicut enim abundantia humorum ſolet cauſare infirmitates, ſic abundantia diuitiarum ſolet inducere iniquitates. ¶ Item iſta affert vanam iocunditatem. Pſal. 64. *Induti ſunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento, clamabunt, etenim hymnum dicent.* ¶ Item iſta infert falſam ſecuritatem. Vnde abundantes videntur dicere illud Pſa. 29. *Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum.* Videtur enim diuitibus, quod ſtatus eorum non poteſt mutari, & quod eorũ fortuna non poteſt perire, nec vita eorũ deficere. Et tamen iſti deberẽt attẽdere, quod poſt vaccas pinguiſſimas ſucceſſerunt vaccæ macerrimæ quæ præcedentes deuorauerunt, ſicut dicitur Gen. 41. quod ſignificat (ſicut ibidem exponitur) ꝙ poſt magnam abundantiã temporalẽ ſequitur quandoq; magnum infortuniũ, & paupertas, & in vita hac, & in futura. *Sequentur*, inquit, *anni ſeptem tantæ ſterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abũdantia*, & tamẽ iſti ſemper deberent habere oculũ ad futuros caſus, & ad infortunia, quæ poſſunt contingere ſaltẽ in vita futura, de quib. dicitur Eccl. 18. *Memento*, inquit, *paupertatis in die abundantiæ, & neceſſitatis in die diuitiarum. A mane vſq; ad veſperam immutabitur tempus & hæc omnia citata in oculis Dei.* Nã ſi tales bene talia conſiderarent, de ſua abundantia pauperes adiuuarent, iuxta
C illud 2. Cor. 8. *Veſtra abundãtia eorũ inopiam ſuppleat* &c. Iſta eſt igitur abundantia diuitiarũ. ¶ Secundo dico, quod eſt abundantia nequitiarũ, & iſta eſt ſicut abundantia malorum humo: ũ, quia citius mortẽ inducit æternã, de iſta loquitur Mat. 24. *Quantũ abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.* Sicut enim terra inculta ſolet abundare tribulis atq; ſpinis, ſic peccator, qui per pœnitentiam nõ colitur, peccatis & vitijs abũdare probatur, videl.

In { cogitationibus præſumptuoſis,
prolocutionibus defectuoſis,
operationibus luxurioſis,
machinatiouibus malitioſis.

Iſti enim meditantur præſumptuoſe. Prouerbio. 21. *Cogitationes robuſti ſemper in abundantia.* ¶ Item ipſi garrulantur tumultuoſe, ſeu proloquuntur defectuoſe. Matth. 12. *Ex abundantia cordis os loquitur.* Pſalm. 49. *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* ¶ Item iſti maculantur luxurioſe. Vnde illud Ezechiel. 16. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, abundantia panis, & ſuperbia vitæ* &c. Item iſti machinantur malitioſe. Vnde illud Pſalm. *Os tuum abundauit malitia,* &c. & Iacob. 1. *Deponentes omnem immunditiam, & abundantiam malitiæ* &c. Aduerte tamen, quod ſæpe fit, quod vbi multa vitia abundauerunt, multæ virtutes poſtea ſuperabundant. Nam ſicut videmus, quod valles, in quibus aquæ, & fæces abundant, ſolent poſt receſſum fæcium & aquarum, in fructibus amplius abundare; ſic vere ſæpe fit, quod quanto in homine abundauit amplius copia fæcium & aquarum, id eſt, vitiorum & peccatorum, tanto poſt receſſum huiuſmodi, & poſt peractam pœnitentiam ſolet in ipſo abundare amplior copia fructuum bonorum operum, & virtutum, quia ſicut dicitur Romanorum 5. *Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit & gratia* Sicut enim cauſa talis fertilitatis eſt lutum, & humor, qui remanet poſt receſſum aquarum, ita quod locus ille fertilior efficitur propter huiuſmodi aquas, quæ fuerunt ibidem, quod nunquam fuiſſet, ſi aquæ huiuſmodi inibi non fuiſſent: ſic vere ſæpe fit, quod illi, qui in luto peccati abundauerunt, propter hoc fiant finaliter meliores. Remanet enim quidam limus, id eſt, quædam memoria præteritorum vitiorum, & per quam mens ſpiritualiter diſponitur, & ad producendum bonos fructus habilior efficitur, & ſic ſolet eſſe in operibus abundantior, quam fuiſſet ſi lutum peccatorum non præceſſiſſet. Iſta apparuerunt in Paulo & in Magdalena, qui ratione præcedentium peccatorum facti fuerunt vltimo meliores. Deus enim ſecundum Iſido. non reſpicit quales antea
D vixerimus, ſed quales in fine erimus. Iſta eſt igitur abundantia nequitiarum. ¶ Tertio dico, quod eſt quædam abundantia iuſtitiarum, & illa eſt, qua ſancti viri abundant in virtutibus in hoc mundo, propter quod ipſi abundabunt bonis cœleſtibus in futuro. Abundantia enim florum eſt cauſa abundantiæ fructuum futurorum, nec poteſt haberi fructuum copia niſi præceſſerit florum abundantia. Sic pro certo niſi florum, id eſt, virtutum & gratiarum copia abundemus, abundare finaliter fructibus cœleſtibus non valemus. Et ideo dicitur Matth. 5. *Niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus quam ſcribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* De iſta abundantia loquitur Geneſ. 27. *Det tibi Deus de rore cœli, & pinguedine terræ abundantiam.* Vbi nota, quod nos debemus abundare in

Dulci pietate. [Rore inquit.]
Mentis puritate. [Cœli inquit.]
Morum benignitate. [Pinguedine.]
Mentis humiditate. [Terræ inquit.]

Ros enim habet naturam humidiorem. Cœlum habet naturam ſimpliciorẽ, & puriorem. Pinguedo habet naturam ſuauiorem. Terra vero habet naturam [illegible]imiorem. Si vis vide ſupra de benedictione, vbi ponitur illa auctoritas, In rore cœli, & pinguedine terræ erit benedictio tua. In iſtis enim abundat.

Iuſtitia omnia ponderans,
Temperantia omnia moderans,
Scientia cuncta conſiderans,
Amicitia cuncta confœderans,
Clementia ſemper exuperans,
Patientia grauia tolerans.

De abundanti iuſtitia dicitur Prouerb. 15. *In abundanti iuſtitia virtus maxima eſt.* De abundanti temperantia dicitur Philipp. 4. *Scio abundare, & ſcio penuriam pati.* De abundanti ſcientia dicitur Eccle. 21. *Scientia ſapientis tanquam inundatio abundabit.* De abundanti charitate & amicitia dicitur Phil. 1. *Charitas veſtra magis ac magis abundet.* De abundanti clementia dicitur 2. Cor. 9. *Abundantes in omne opus bonum, ſicut ſcriptum eſt. Diſperſit dedit pauperibus.* De abundanti vero patientia dicitur 2. Corinth. 1. *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundabit conſolatio.* Et 1. Corinth. 8. *Altiſſima paupertas eorum abundabit in diuitias ſimplicitatis eorum.* Et breuiter omnis gratia, & virtutum ſufficientia abundat in ipſis 2. Corinth. 9. *Potens eſt enim Deus omnem gratiam abundare facere in nobis.* Iſta eſt igitur abundantia iuſtitiarum.
¶ Quarto dico, quod eſt abundantia miſeriarum, & iſta eſt illa, E
quæ modo abundat in pauperibus, qui recte ſunt ſicut mare, in cuius littoribus ſolet arena amplius abundare. Quia vere nunc circa mare, id eſt, pauperes amaros, & depreſſos ſolet arena ponderoſa, & aſpera, id eſt, mundi tribulatio, & miſeria abundantius inueniri. 2. Cor. 1. *Abundant Chriſti paſſiones in nobis.* Et Eccleſ. *Eſt homo marcidus, & abundans paupertate, & oculus Domini reſpexit
illum.* ¶ Quinto dico, quod eſt abundantia ſuppliciorum ſiue F
pœnarum, & iſta eſt in inferno, quia ſicut hic abundauerunt in culpa, ita ibi abundant in pœna, ſicut hic abundauerunt in peccatis, ita illic abundant in tormentis, quia ſicut dicitur in Pſalm.
Deus retribuet abundanter facientibus ſuperbiam. ¶ Sexto dico, quod G
eſt abundantia ſolatiorum, & illa quam habent ſancti in patria. ibi enim abundat cordis iucunditas. 2. Corinth. 1. *Per Chriſtum abundabit conſolatio.* ¶ Item rerum fœcunditas. Pſal. *Valles abundabunt frumento.* Status ſecuritas. Prouerb. 1. *Abundantia perfruetur, timore malorum ſublato.* Item guſtus ſuauitas Pſalm. 144. *Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, & in iuſtitia tua exultabunt.* ¶ Item pacis tranquillitas. Pſalm. *Orietur in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis.* Ibi enim fit *pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.* Sed de iſta vide ſupra in verbo habere, in ſecundo membro illius authoritatis, Habenti dabitur, & abundabit. Et hoc ſufficit, quoad præſens. Vide infra de ſterilitate, & ſupra de fructibus, & in tabula, quia in multis locis fit mentio qualiter arbores poſſunt diuerſimode fructibus abundare &c.

Abuti. Nota, quod abuti idem eſt, quod male vti. Et dicitur ab A quod eſt contra, & vti quaſi contra rationem vti. Nota igitur, quod abutitur multis rebus in hac vita, videlicet.

Corpore,
Tempore,
Loco,
Cenſu &
Cenſu.

Et primo corpore. Abuſor enim dicitur Papalium literarum, qui contra intentionẽ Papæ eis vtitur, ſic vere, quia peccatores corpore vtuntur contra Dei voluntatem, ideo dici poſſunt abuſores. Datum eſt enim nobis corpus ſicut Bos ad laborandum.

Non

Digitized by Google

Non ſicut
- Porcus ad impinguendum,
- veſtimentum ad conſumendum,
- theſaurus ad reſeruandum,
- nauis ad tranſeundum,
- domus ad inhabitandum,
- tentorium ad tranſmutandum,
- caſtrum ad muniendum,
- templum adornandum.

Sed vere omnibus his abutimur, & corpus noſtrum contra Dei voluntatem, ſicut Porcum impinguamus, ſicut theſaurum reſeruamus, ſicut domū inhabitamus, ſicut caſtrum præparamus, ſicut templum adornamus. In Pſalm. 143. *Filiæ eorum compoſitæ circumornatæ, ſicut ſimilitudo templi.* Ideo breuiter de carne poteſt intelligi illud Eccleſ. 26. *In filia non auertente ſe firma cuſtodia, ne inuenta occaſione abutatur ſe.* Filia autem non auertens ſe eſt caro vel mens vel fragilis natura, quæ à rebus nociuis non ſe auertit. Super iſta igitur eſt cuſtodia firmanda, ne, ſcilicet, abutatur ſe, ſcilicet, laxando ſe ad gulæ, vel luxuriæ voluptatem. De abuſu vero carnis, in quantum ſignat peccatum contra naturam, non intendo hic aliud dicere propter paucitatem auctoritatum vocalium, ſed vide infra de Sodoma. ¶ Item alij abutuntur loco, & tempore: quia, ſcilicet cum breue tempus huius vitæ ſit nobis conceſſum ad bona opera facienda, nos tamen expendimus illud econtrario in malis operibus & iniquis. Item cum Deus dedit nobis locum Sanctæ Eccleſiæ vel religionis pro ſuo ſeruitio faciendo & Paradiſo acquirendo, nos tamen abutimur, quia nec Dei ſeruitium, ſicut debemus, facimus, nec paradiſum acquirimus. Ideo Iob. 24. dicitur. *Dedit ei dominus locum pœnitentiæ, & ipſe abutitur eo in ſuperbiam.* Locus enim pœnitentiæ eſt Eccleſia, vel

B religio. ¶ Sed pro certo mundani eccleſiaſtici & religioſi iſto loco multipliciter abutuntur. Vnde dicit Hugo cap. 51. de clauſtro animæ, quod 12. ſunt abuſiones clauſtri,

Prælatus negligens,
Diſcipulus inobediens,
Iuuenis otioſus,
Senex obſtinatus,
Monachus curialis,
Religioſus cauſidicus,
Habitus precioſus,
Cibus exquiſitus,
Rumor in clauſtro,
Lis in Capitulo,
Irreuerentia in altaris officio,
Diſſolutio in choro,
Sapiens ſine operibus,
Senex ſine religione,
Adoleſcentes ſine obedientia,
Diues ſine eleemoſina,
Fœmina ſine pudicitia,
Dominus ſine virtute,
Chriſtianus contentioſus,
Pauper ſuperbus,
Rex iniquus,
Epiſcopus negligens,
Plebs ſine diſciplina,
Populus ſine lege.

Item mundus eſt locus, qui ſcilicet ſæcularibus eſt datus ad ſtatum coniugalem ſeruandum, vel ad eleemoſynas faciendum. Et ad in actiua vita bene & ſancte viuendū. Sed re vera multi abutuntur iſto loco, quia, ſcilicet, in mundo ſunt multæ abuſiones, ſicut dicit Cyprianus de 12. abuſionibus videlicet. Item adhuc poteſt dici, quod in Eccleſia ſunt multæ abuſiones, ſicut enim abuſio eſſet, quod pullus præficeretur matri ſuæ. Itē quod pulli darentur Accipitribus & Miluis in cuſtodiam. Item quod ipſis pullis cōmitteretur cuſtodia Accipitrum & Miluorum: ſic vere abuſio eſt, quod pullus, id eſt, iuuenis & inſcius præficiatur matri ſuæ, ſcilicet, Eccleſiæ, & quod ipſe regat à quo debet regi. Item quod præficiatur Miluis & Coruis, id eſt, mundi raptoribus, & tyrannis. Item quod ipſis pullis, id eſt, ſimplicibus Chriſtianis ipſi vultures & Accipitres, id eſt, malæ perſonæ, raptores & crudeles in Eccleſia præferantur. Et tamen omnia ſæpiſſime accidunt in Eccleſia. Ideo dicit Gibertus in quodā ſermone. Ridiculoſa res eſt, aut certe magis periculoſa: ſpeculator cæcus, doctor inſcius, præcurſor claudus, prælatus negligens, præco mutus. Item alij abutuntur cenſu, id eſt, diuitijs: quia quidam ſunt, qui eas acquirunt, ſicut raptores & vſurarij. Alij, qui eas indebite ſeruant, ſicut auari. Alij, qui eas indebite expendunt ſicut prodigi. Et ſicut illi, qui eas non in vſibus debitis ponunt, ſicut maxime ſunt eccleſiaſtici, qui cum exinde deberent nutrire pauperes, ipſi tamen nutriunt meretrices. Figurati per illos ſacerdotes Bel, quorum concubinæ & filij comedebant illa, quæ apponebantur Beli. Vide eam, ſupra, de Abſcondere, infra de Simonia in fine literæ, S. Iſto etiam ſenſu, id eſt, proſperitate & poteſtate temporali abutuntur principes & tyranni, qui ſub diſſimulatione iuſtitiæ & ſub vmbra iudiciariæ poteſtatis faciunt multa mala, ſcilicet, rapinas, extorſiones, exactiones, & etiam corporales inuaſiones. ¶ Item alij abutuntur ſenſu & ſapientia, & iſti ſunt mundani ſapientes, & aduocati, qui cum deberent ſenſu ſuo rationabiliter, & ſecundum Deum vti. Ipſi tamen conuertunt illud ad malitias & cautelas, & quia priuilegium meretur amittere, qui commiſſa abutitur poteſtate; Ideo tales abuſores ſenſus & rationis ipſum (vt communiter) in morte amittunt, quando ſenſu potius indigerent. Iſtud fuit figuratum Geneſ. 34. vbi dicitur, Quod cum Iacob patriarcha haberet filiam pulcherrimam, quæ dicebatur Dyna, egreſſa eſt in vrbem Sichem, & ſtatim filius regis illius ciuitatis adamauit, & rapuit eā, & abuſus eſt ea, ipſamq; defloratuit, quod videntes fratris ſui, filij Iacob ingreſſi ſunt vrbē & tulerunt ſororem ſuam de domo Sichem, ipſoſq; propter abuſum ſororis vulnerauerunt, & occiderunt, dicentes. Nunquid ſorore noſtrā, vt ſcorto abuti debuerunt? Iacob patriarcha (chariſſimi) ſignat Chriſtum, qui eſt pater & patriarcha omnium noſtrum, qui dicitur Iacob, qui interpretatur luctator, quia ſcilicet contra diabolum in cruce luctauit. ¶ Item pro certo (chariſſimi) plures habet filios ſpeciales, ſcilicet, Angelos, qui pro certo vnam habent ſororem ſpecialem & amicam, (videlicet) ſapientiam iuxta illud Prouerb. C

7. *Dic ſapientiæ ſoror mea es, & prudentiam voca amicam meam.* Rex ciuitatis Sichem ſignat reges, prælatos, atq; principes. Mundus enim dicitur Sichem, quod interpretatur laborās, quia, ſcilicet, mundus non ceſſat continue laborare. Hier. 9. *Vt iniquè agerent laborauerunt.* Filius iſtius regis ſignat genus aduocatorum, mundique ſapientium, qui pro certo ſunt hodie regum & principū filij & familiares præ cæteris: quia igitur pro certo filium regis Sichem, id eſt, filij huius ſæculi, ſcilicet, Aduocati vſurpant hodie ſibi ſororem filiorum Iacob, id eſt, ſapientiam & ſcientiam, quæ eſt ſoror Angelorum. Sed vere eum iſta iſti abutuntur multipliciter, ſcilicet, conuertendo eam ad fraudes, & ad malitias & cautelas, & ideo quid faciunt finaliter Iacob & filij ſui, id eſt, Chriſtus, & Angeli? qui pro certo talibus ſororem ſuam, id eſt, ſapientiam, qua abuſi fuerunt, dum viuebant, ſicut patet ſæpiſſime in morte talium, vbi ipſi priuantur vſu rationis, ita quod de rebus ſuis neſciunt ordinare, multoties etiam ſubito moriuntur, ipſos ēt per damnationem æternam vulnerant & occidunt. Ideo de talib. dicitur 1. Cor. 1. *Perdam ſapientiam ſapientum, & intellectum prudentium reprobabo.* Iſti igitur abutūtur ſenſu & ſubtilitate. ¶ Sed D

adhuc dico, quod aliqui abutuntur affectione, & voluntate. Et iſti figurati ſunt Iudic. 19. vbi dicitur, quod quidam Leuita cum vxore ſua intrauit ciuitatē Gabaa poſt occaſum ſolis, & venerūt viri ciuitatis, & abuſi ſunt vxore ſua per totam noctem, & occiderunt eam poſt vſum; tunc vir eius videns vxorem ſuam mortuam ſcindens eam in 12. partes, ita quod totus Iſrael congregatus deſtruxit illos malefactores. Chariſſimi, per ciuitatem iſtam intelligo hominem quemlibet, qui pōt dici Gabaa, quod interpretatur vallis alta: quia homo eſt vallis, id eſt, baſſus, & infimus quantū ad corpus; altus aūt & nobilis quantum ad animā. Iſte vir & leuita ſignat intellectū & rationē, quæ de ſe eſt multū virilis & virtuoſa. Vxor aūt eius ſignat voluntatem, quæ cum intellectu eſt maritata & coniuncta. Populus nequā iſtius ciuitatis, ſunt mali motus, & ſenſus corporis, & mala deſideria carnis noſtræ. Dico igitur, ꝙ poſtquam ſol, id eſt, diuina gratia in homine occubuerit, tunc vere populus ciuitatis Gabaa, id eſt, mali motus corporis, & carnis noſtræ, inſurgunt contra leuitam & vxorem eius, i.e. contra rationem & voluntatem, ita ꝙ iſtam vxorem, ſcilic. voluntatem, ea abutendo, ipſam per diuerſas malas complacentias, maculando per diuerſa peccata mortalia perimūt, & occidūt: quia *anima, quæ peccauerit, ipſa morietur.* Ezech. 18. Quid igitur debet facere vir ſuus, ſc. motus rationis, quando videt eam mortuā per peccatū propter huius abuſionē? Pro certo multum debet dolere, & ideo vere ipſe debet eam ſcindere per aſperam contritionē Tribubus Iſrael, id eſt, Tribubus ſanctorū,

qui ſunt in Paradiſo, qui ... eſt, Deum videntes, debet eam committere per deuotam orationem, & per ſui ſubſidij implorationem, vel etiam ad diuerſos ſanctos ipſam mittere per peregrinationem, & ſic filij Gabaa, id eſt, motus carnis & corporis poterunt deſtrui, & euelli.ſ. filiorũ Iſrael, id eſt, ſanctorum auxilio mediante. Vnde 1. Reg 4. *Egreſſus eſt Iſrael obuiam Philiſtæis.* Iſrael enim, id eſt, ſocietas ſanctorum multum obuiat Philiſtæis, id eſt, motibus carnalibus, quando nocte ſupplicatur, quid igitur abutuntur affectione, & voluntate? ¶ Septimo
E dico, quod quidam abutuntur iuriſdictione, & poteſtate; Leo enim habet poteſtatem ſuper animalia; quia Rex eorum. Sed vere iſta poteſtate multum abutitur: quia cum ſecundum naturam ſui nominis, quia Leo Græce idem eſt, quod Rex Latine, deberet ea regere & gubernare, ipſe tamen deuorat & manducat. Sed vere mundi principes & prælati, iudices & pariter baillivi ſua abutuntur mirabiliter poteſtate: quia, cum ſint Reges, & ſuperiores aliorum, deberent ipſos regere, gubernare, & ordinare; ſed vere iſta poteſtate ſibi commiſſa multipliciter abutuntur: quia ſubditos ſuos excoriant, & deuorant per rapinas: contra quos Heſter. 3. dicitur. *Cum vniuerſum orbem meæ ditioni ſubiugaſſem, nolui vnquam potentiæ abuti magnitudine. ſed clementia & lenitate gubernare ſubiectos,* &c.

A *Abyſſus.* *Exaltauit illum.* Ezech. 13. Quoniam, chariſſimi, abyſſus eſt locus, vbi eſt tanta aquarum abundantia, quod dato, quam totus mundus ibidem hauriret, nunquam exhauriret, proprie. Maria talis abyſſus eſt, cuius aquarum, id eſt, gratiarum tam eximia eſt plenitudo, quod nunquam ipſam exhaurit deu... haurientium, id eſt, orantium multitudo: Deus enim iſtam abyſſum videtur feciſſe, vt adaquaret populum ſuũ velut in abyſſo multa. Pſal. 77. quia ſecundum Bernh. De plenitudine eius accipiunt vniuerſi. Vnde proprie iſta eſt illa terra filijs Iſrael repromiſſa, de qua dicitur Deut. 8. *Dominus Deus tuus introducet te in terram bonam, terram riuorum atque fontium, in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum Abyſſi.* Igitur de Abyſſo tractaturi, iſtam abyſſum angelico Aue ſalutemus. de eius plenitudine gratiæ ſtillicidia haurientes. Abyſſus ergo multis modis ſumitur in ſcriptura, quia

Eſt Abyſſus { inilluſtrabilis, inſatiabilis, imperſcrutabilis, inexhauſtibilis.

¶ Abyſſus inilluſtrabilis eſt locus damnatorum ſc. infernus, qui dicitur abyſſus, ab à, quod eſt ſine, & byſſus candor, quaſi ſine candore. Iob. 38. *Nunquid ingreſſus es profundum maris, & in nouiſſimis abyſſi deambulaſti? Nunquid apertæ ſunt tibi portæ mortis, & oſtia tenebroſa vidiſti?* Et Apoc. 20. dicitur, quod angelus ligauit dra-
B conem, & miſit eum in abyſſum. ¶ Secundo abyſſus inſatiabilis eſt animus auarorum. Vnde auarus eſt ille puteus abyſſi ardoris inſatiabilis; de quo dicitur Apocal. 9. Ioannes ſtellam vidit in terram cecidiſſe, & data eſt ei clauis putei abyſſi, & aperuit puteum abyſſi, & aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnæ. Auarus enim dicitur ſtella, propter ſplendorem proſperitatis, dicitur cadere in terram, propter curam terrenæ facultatis, dicitur puteus abyſſi, propter profunditatem inſatiabilitatis. dicitur habere fumum fornacis, propter affectum cu-
C piditatis. ¶ Dixi tertio, quod eſt abyſſus imperſcrutabilis, videlicet diuinitatis profunditas. Deus enim & res diuinæ dicuntur abyſſus, eo quod propter profunditatem ſuæ immenſitatis non poſſunt ab hominibus perſcrutari, nec cognoſci, aut apprehendi, quia ſicut ſapiens Eccleſ. 1. dicit *Arenam maris, & pluuiæ guttas quis dinumerauit? Altitudinem cœli, & latitudinem terræ, & profundum abyſſi quis dimenſus eſt? Sapientiam Dei præcedentem omnia quis inueſtigauit?* quaſi dicat, Imperſcrutabilia ſunt. Pſal. 35. *Iudicia tua abyſſus*
D *multa.* ¶ Dixi quarto, quod eſt abyſſus inexhauſtibilis, & eſt ſagacitas perfectorum, ſeu ſubtilitas ſapientum & doctorum, quia pro certo abundantia ſcientiæ & ſapientiæ, nec non virtutum & gratiæ ipſorum ſanctorum doctorũ Eccleſiæ abyſſus dicitur, eo quod inexhauſtibiliter ibidem omnis populus adaquatur, de aquis inexhauſtibilibus ſuarum ſcientiarum totus hortus Eccleſiæ irrigatur. Vnde illud ſupra dictum. *In cuius montibus erumpunt fluuiorum abyſſi,* vt ſic de quolibet ſanctæ Eccleſiæ doctore dicatur illud Eccleſ. 24. *Amari enim abundauit cogitatio eius, & conſilium eius velut in abyſſo magna.* Et ſequitur ſtatim de ſapientia talis viri. *Ego ſapientia effudi flumina, ego quaſi trames aquæ immenſa de fluuio, ego quaſi fluuius Dorix exiui de Paradiſo, dixi, rigabo hortum plantationum.* Et quia (chariſſimi) B. Thomas, qui etiam abyſſus interpretatur, abyſſum totius ſcientiæ in ſe continuit, & habuit, hinc eſt, quod de tali abyſſo ſuarum ſcientiarum, & gratiarum congrue pono thema meum, *Abyſſus exaltauit eum,* vbi ſupra. Igitur dico (chariſſimi) quod iſte beatus doctor, verbis iſtis à tribus principaliter cõmendatur, quia videlicet A figuratiua promotione iſte nominatur figuraliter; quia dicitur abyſſus. A prærogatiua prælatione iſte ſublimatur ſupernaliter; quia exaltauit. A demonſtratiua perfectione iſte prædicatur demonſtrabiliter, quia dicitur, illum. Dico igitur primo, quod iſte commendatur à quadam nominatione, quia dicitur Abyſſus. Video enim in mundo, quod precioſæ reliquiæ non nudæ hominibus oſtenduntur, imo cryſtallis, vel alijs operculis conteguntur. Video etiam, quod fructus arborum natura folijs operit, ipſoſque ſub velamine contegit, & abſcondit. Video inſuper, quod notabilia facta ſcripturæ non nudæ & publicæ demonſtrantur, imo ſub figuris, & ænigmatib. inuoluuntur. Modo ſic eſt, quod iſte beatus poteſt comparari reliquijs precioſis, poteſt æquiparari arboribus fructuoſis, poteſt inſuper aſſimilari operibus & negotijs glorioſis, qua propter bene concludo, quod ipſius proprietates debuerunt nobis nominari, & dici ſub quibuſdam nominibus obſcuris & ænigmatibus tenebroſis. Igitur iſte abyſſus dicitur, & ſub iſto nomine ipſius virtus multiplex deſignatur. Et ſic dico, bene, quod iſte commendatur à quadam figurali nominatione. Abyſſus inquit. & ſic de talis nominis operculo intelligatur illud Pſ. 103. *Abyſſus ſicut veſtimentum amictus eius.* Et videre quod per illud vocabulum abyſſus, quæ nihil aliud eſt; quam aquarum immẽſitas, & potiſſime marinarum (ſicut de mari rubro & ſubmerſione Pharaonis dicitur Exo. 15 quod abyſſi operuerunt eos, deſcenderunt in profundũ quaſi lapis) poteſt proprie intelligi iſte ſanctus, iſte doctor, & etiã quilibet eccleſiaſticus, & maxime religionis ſuæ & profeſſionis ſectator. ¶ Habet enim abyſſus E

Latam capacitatem,
Imam profunditatem,
Certam mobilitatem,
Fuſcam obſcuritatem,
Magnam ſonoritatem,
Certam ſtabilitatem,
Plenam ſonoritatem,
Multam diuerſitatem.

Sic vere iſte fuit capax, propter latam dilectionem, profundus propter humilem affectionem, mobilis, propter ſedulam ſubiectionem, obſcurus, propter dilectam conuerſationem, ſonorus, propter altam prædicationem, certus & limitatus, propter repreſſam euagationẽ, plenus & immenſus, propter ſcientiæ ſeu gratiæ redundationem, fructuoſus, propter mundanã tribulationem. Proſequamur igitur (chariſſimi) iſtas proprietates iſtius abyſſi, & ipſas ad vtilitatẽ noſtram tam de ipſo, quam de quolibet religioſo, & eccleſiaſtico moraliter exponamus. Et dico primo, quod abyſſus habet latam capacitatem, quia pro certo iſte habuit latitudinem, & charitatem dilectionis. Nam ſicut latitudo abyſſi tanta eſt, quod ipſa continet omnes aquas, non ſolum dulces, imo etiam amaras: ſic vere vir iuſtus debet habere charitatem ita latam & extenſam, quia oẽs homines debet continere, nõ ſolum dulces, id eſt amicos, familiares, & notos, imo etiam amaros, i. e. inimicos, extraneos & remotos vt ſic de ipſa charitatiua cõtinentia poſſit dici illud Ionæ 2. *Abyſſus vallauit me, pelagus cooperuit caput meum.* Quod tamen eſt contra multos, qui F non videntur eſſe lati, ſed ſtricti; non extenti, ſed retenti; non capaces, & charitatiui, ſed aliorum fugaces & ſuiipſius conſtrictiui & concluſiui. Et ideo iſti videntur eſſe ſimiles cuidam vaſi, de quo loquitur Ariſtoteles, quod ſi fiat de cera virginea vndiq; clauſum, & ponatur in mari, intrabit in eo aqua dulcis, veruntamen nõ amara Sic vere tales, qui in mari iſtius mũdi amari ſunt poſiti, videntur vndiq; conſtricti, & clauſi, quod bene apparet, quia in corde ſuæ affectionis, & charitatis bene poteſt intrare aqua dulcis, id eſt, illi, qui ſunt eis dulces & delectabiles, ſcilicet conſanguinei & amici. Sed pro certo aqua amara, id eſt, triſtabiles & amari ſcilicet inimici, & extranei nunquã intrant capacitatem cordis ſui, quod bene patet de nuncijs domini & prælatis, qui non curant promouere, nec in corde per dilectionẽ habere, niſi cõſanguineos & amicos, dimittentes quanquã ſint digniores, extraneis longinquis. Iſti igitur non ſunt abyſſus lata: ſed abyſſus conſtricta & congelata, de qua Iob. 38. dicitur. *In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi conſtringitur.* Non

ſic iſte,

Digitized by Google

ſe iſte, & non ſic quilibet bonus eccleſiaſticus: quia pro certo iſte habuit latã capacitatem, charitatẽ dilectionis. ¶ Secũdo dico q̃ iſte habuit imam profunditatem humiliatiuæ affectionis: abyſſus n. tantam profunditatẽ habere noſcitur, q̃ in pleriſque locis eius fundus non inuenitur. Et ideo dicitur abyſſus ab A, q̃ eſt ſine, & baſi, quaſi ſine baſi, id eſt fundamento & fundo; & re vera talis fuit hic, & talis debet eſſe quilibet eccleſiaſticus: quia vere iſte debet eſſe per humilitatem ita profundus, ita debet ſe in imum p̃ ſui aſpectũ ſubijcere, q̃ cunctis debet humiliter ſubiacere, vt ſic dicat humilitas ſua illud Eccl. 24. *Gyrum cœli circuiui ſola, & profundũ abyſſi penetraui. In fluctibus maris perambulaui, & in omni loco ſteti, & in omni populo & gente primatum habui.* Et vere bene loquitur profunditas & humilitas iſtius abyſſi; quia vere humilitas eſt illa virtus, q̃ gyrum cœli circuiuit contemplatione & occupatione, q̃ in fluctib. maris, id eſt, in tribulationis amaritudine ambulat patientia, & mente, q̃ in omni loco ſtat perſeuerantia & duratione & in omni populo primatum acquirit exaltatione & p̃motione, quia proculdubio iſta humilitas abyſſalis.

Promotionem	ſolet	acquirere,
Contemplationem		inducere.
Perſeuerantiam		efficere,
Mũdi tribulationes		vincere & contemnere.

G ¶ Illam igitur talem profundam humilitatem habuit: quia ſc. ad modum abyſſi ſicut bonus religioſus quantum potuit profundauit, & ideo ſcientiarum plenitudinem acquiſiuit. quia ſcilicet ſicut aquæ fluunt ad vallem & locũ profundiorem; ſic vera ſcientia ad virum humiliorem, quia ſicut dicitur Prou. 2. *Vbi fuerit humilitas: ibi & ſapientia.* Vnde de iſta humilitate abyſſali dicitur Deut. 33 *De Benedictione domini terra tua, de pluuia cœli & rore: atque abyſſo ſubiacente.* Sed proculdubio iſta ſunt hodie contra multos eccleſiaſticos, & religioſos, qui ſ. non habent humilitatem, ſed pompoſitatem; non quærunt in profundo ſubeſſe; ſed ambiunt in ſupremo præeſſe; non diligunt ſtatũ ſubiectionis, ſed appetũt ſtatum prælationis. Abyſſus n. quãq̃ naturaliter habeat eſſe p̃funda: veruntamen valde eſt tumoſa, valde eſt ſpumoſa; valde eſt fluctuoſa & tempeſtuoſa. Sic vere dato, quod de eſſe religioſis ſit humilitatis profunditas, inuenio tñ quod inter ipſos abũdat inuidiarum, & diſcordiarum fluctuoſitas, pompatum, & ſuperbiarum feruoſitas, detractionum, & iniuriarum ſpumoſitas, ſicut ad ſenſum apparet, & patet de multis religioſis, qui magis prompti ſunt ad detrahendum, magis pompoſi ad præſumendũ, magis fluctuoſi ad inuidẽdum, q̃ plurimi ſæculares, ita quod tales figurari poſſunt Apoc. 17. vbi dicitur quod Ioannes vidit beſtiam vnam magnam mirabiliter, plenam nominib. blaſphemiæ, quæ portabant illam mulierem, quæ erat ebria ſanguine martyrum Ieſu. Sequitur, quod Angelus dicit Io. *Beſtia* (inquit) *quam vidiſti fuit & non eſt, & aſcenſura eſt de abyſſo, & in interitum vadit.* Iſta beſtia ſignificat malos clericos, & religioſos, qui proculdubio hodie portant, & ſuſtinent mulierem ebriã ſanguine martyrum Ieſu, id eſt, malos principes, vſurarios, & raptores, qui pleni ſunt ſanguine martyrum, id eſt, ſubſtãtia pauperum Chriſti, vel bonis eccleſiarum & martyrum, quia re vera tales non reprehendunt, ſed ipſis fauendo applaudunt. Iſti ſunt pleni nominibus blaſphemiæ: quia pro certo non ceſſant ſuperioribus detrahere, omnem ſtatum & populũ contemnere, ſe ſolos bonos credere, & alios blaſphemare, de quib. dicitur in canonica Iudæ. *Dominationem ſpernunt, maieſtatem autem blaſphemant.* Et ſequitur, *Hi ſunt murmuratores queruloſi, ſecundum deſideria ſua ambulantes, & os illorum loquitur ſuperbiam.* Et quid ſequitur? Certe proculdubio, quod beſtia, quam dicit figura, fuit & non eſt: ſic religioſi noſtri fuerunt antiquitus, nec tot ſunt hodie, quot fuerunt. Pro certo fuit, & non eſt, quia ſcilicet antiquitus fuerunt in ſumma morũ perfectione: ſed modo ſunt in contraria conditione, ſicut dicitur Apoc. 21. *Primum cœlum, & prima terra abijt, & mare iam non eſt.* Et hoc eſt, q̃ ſequitur in figura: quia (inquit) *iſta beſtia aſcenſura eſt de abyſſo, & in interitum vadit,* quia vt breuius concludatur, iſti de abyſſo, id eſt, de humilitatis profundo aſcenderunt per ſuperbiam, & proceſſerunt, & ad interitum vitiorum acceſſerũt. Vnde Bernar. *Hi volunt eſſe humiles ſine deſpectu, pauperes ſine defectu, bene veſtiti ſine ſolicitudine, delicate paſti ſine labore, alijs adulantes, alijs detrahentes, mordaces vt canes, fallaces vt vulpes, ſuperbi vt leones, rapaces vt lupi. Hi volunt eſſe ſine auctoritate iudices, ſine viſu teſtes, falſi accuſatores omni veritate carentes.* hæc ille. Aſcenſura eſt igitur illa beſtia & in interitum vadit. Sic non, ſicut iſte beatus, chariſſimi, quia pro certo nunquam de abyſſo perfectæ humilitatis aſcendit, ſed in eius profundo continue latitauit, vt ſic de eo & ſimilibus dicatur illud Exod. 15. *Abyſſi operuerunt, deſcenderunt in profundum quaſi lapis.* Habuit igitur iſte profunditatẽ humiliationis. H ¶ Tertio dico; quod iſte habuit perfectionis abyſſum: quia habuit mobilitatem obedientiæ ſubiectionis. Abyſſus enim ſemper eſt in motu & in fluxu, fluit enim continue, & refluit, & nunquam à motu quieſcit, & hoc quia motum lunæ ſequitur. Et ſecundum eius influentiam ſe dirigit, atque regit: ſic vere bonus religioſus, & ſubditus ſemper debet eſſe in motu obedientiæ & ſubiectionis, nec non in motu diligentiæ & bonæ ſedulitatis ad hoc: quia debet ſequi motum & imperium lunæ, id eſt, prælati vel Dei. Deut 8. *Erumperunt fluuiorum abyſſi.* ſicut proculdubio fuit iſte, qui Deo atque prælato ſemper voluit obedire, & ad eorum imperium ad bona opera ſedulo ſe mouere, diligentia enim ſua & motus labiorum ſuorum quos exercuit ſtudendo, legendo, ſcribendo, dictando, eſt omnibus manifeſta, ita quod proprie poteſt dici de eo illud Pſalm. 35. *Iudicia tua abyſſus multa.* Quod eſt contra multos, qui per obedientiam, & diligentiam non ſunt mobiles, imo per negligentiam, & inobedientiam ſunt inſtabiles, & immobiles. In aliquibus enim partibus ſeptentrionis Abyſſus, id eſt, aqua maris propter exceſſum frigoris congelatur, & contra naturam ſuam conſtringitur, & à motu proprio retardatur. Sic vere frigus indeuotionis multos religioſos & clericos ita conſtringit, quod per obſtinationem gelantur, ita quod motum obedientiæ, & diligentiæ eis tollit Iob 38. *Superficies abyſſi conſtringitur.* Et illud Iob 41. *Æſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem,* id eſt, præ frigore ſe mouere non valentem religioſe. Sic iſte proculdubio habuit mobilitatem obedientiæ ſubiectionis. I ¶ Quarto dico, quod iſte habuit perfectionis abyſſum: quia habuit obſcuritatem tenebroſæ meditationis, & deiectiuæ conuerſationis. Abyſſus enim propter maximam profunditatem magnam habet obſcuritatem, immenſitatem enim aquæ ſuæ lux non penetrat. Et ideo obſcuritate lucis carentiã ibi cauſat. Sic vere perfectio viri iuſti debet eſſe obſcura, id eſt, in exteriori conuerſatione humilis & abiecta, & ab omni luce curioſitatis penitus aliena, vt ſic de deiectione viri boni dicatur illud Gen. 1. *Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi, & ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas:* quia pro certo erant

Tenebræ	deiectiuæ conuerſationis,
	mœſtitiæ & contritionis,
	ſolitariæ meditationis.

Quia pro certo debent abyſſum, id eſt, perfectionem humilis religioſi regere, vt ſic ſpiritus domini ſuper aquas affectionũ ſuarum continue poſſit ferri, & ſic fuit de iſto: quia nõ curauit hominibus apparere, ſed Deo obſcure, id eſt, ſecrete & ſolitarie voluit viuere, cõpoſitioni mentis vacare, de mundi negotijs nõ curare, & quia famã ſæculi deſpiciebat, ipſam meruit ſuper omnes acquirere, & habere. Vnde Alanus de cõplanctu naturæ. *Hæc eſt famæ bonæ glorioſa proprietas, vt appetitores ſuos contemnat & appetat contemptores, hanc fama fugiendo ſequitur, quam inſequẽdo perdit.* Vnde Sene. in prouerbijs. *Vis omnib. eſſe notus, prius effice, vt nemini ſis notus:* Quod eſt contra multos religioſos, q̃ nolunt habere obſcuritatẽ, ſed luciditatẽ, Nolunt eſſe in obſcuro ſolitariæ meditationis, ſed magis in claro publicæ negotiationis: quia magis quærunt hominib. placere veſtibus, q̃ moribus; magis volunt eſſe mundo famoſi, q̃ domino virtuoſi. Vnde Bernar. in epi. 1. *Labor* (inquit) *& latebra & voluntaria paupertas ſunt inſignia monachorũ; noſtri autem oculi omne ſublime vident, noſtri pedes omne forũ circumeunt, noſtra linguæ in omnibus conſilijs audiuntur, noſtra manus omne patrimonium parcuntur.* Et breuiter multi ſunt hodie religioſi, qui magis videntur eſſe ſæculares, quam regulares, & p̃culdubio ex hoc nõ fiunt famoſiores, ſed in Dei & hominũ repugnatione, fama & morib. viliores: quia ſcil. ſicut odor roſæ melius in loco obſcuro, q̃ in ſole ſeruatur, ſic vere odor bonæ famæ in obſcuro ſolitudinis viget: in ſole autẽ, i. e. in publico euaporare, & deficere cõprobatur. Vnde & Petrus Rauen in quadã epiſtola dicit: Quod, qui omni tẽpore venantur famã ſæculi, omni tẽpore ſunt infames. Non ſic (chariſſimi) non ſic: quia pro certo iſte fuit abyſſus, obſcurus, & à mundi viſib. (ſicut potuit) occultatus. Et ſic dico, quod iſte habuit obſcuritatẽ deiectiuæ cõuerſationis & obſcuræ meditationis. K ¶ Quinto dico, q̃ iſte dicitur abyſſus: quia habuit ſonoritatẽ eloquentis prædicationis: quia pro certo ſicut abyſſus cum aquis ſuis & fluctib. ſemper emittit ſonitũ & ſtrepitũ, ita quod poſſit à longe audiri; ſic iſte mediantib. aquis ſcientiarũ ſuarum, ita per prædicationem ſonuit & clamauit q̃ in omni terra auditus fuit

Pſa.18.*In omnem terram exiuit ſonus eorum.* Ita quod de tali abyſſo, proprie dicitur illud Haba.3.*Dedit abyſſus vocē ſuam.* ¶ Sexto dico, quod abyſſus habuit ſtabilitatem repreſſæ dignationis. Sicut enim videmus, quod abyſſus, hoc eſt dicta, aqua maris habet littora, quæ ſiſtunt, & reprimunt fluxum ſuum, quæ ſcilicet vltra non progreditur, ſed infra certos terminos à Deo conſtitutos ſiſtitur, & tenetur. Sic iſte littora diuinorum mandatorum & regularium ſtatutorum, nec non clauſtralium terminorum pro limitibus habuit, infra quæ ſigna indignationibus, & ambitionib. corpus ſuum tenuit, ita quod à cunctis & animi & corporis motibus, vagationibus, fluctibus, & fluxibus ſe repreſſit. Vnde dicitur Prou.8. quod certa lege & gyro vallabat abyſſos. Et ſequitur, quod legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos: quæ tamen hodie ſunt contra multos religioſos, qui pro certo non videntur certos limites habere, imo totus mũdus clauſtrũ ipſorum videtur eſſe, ita quod illud Senecæ epiſtolæ videntur dicere, *Vni angulo non ſum natus, patria mea totus eſt mũdus.* Et pro certo iſti non curant in ſuis beneficijs, & clauſtris & conuentibus ſtate. Sed nunc ad Romanam curiam ire, nunc per vicos & plateas tranſire, & de domo in domũ, de vico in vicum, de hoſpitio ad hoſpitium diſcurrere, & vagari: non vacant enim ſtudijs, ſed negotijs, non contēplationi, ſed viſitationi, nõ marginibus librorum, ſed curijs & monitionibus dominorũ. Ita proculdubio videntur hodie præcipue inter religioſos mendicantes, qui tamen temporalitatē non habent, ipſi tamen in diſcurſu præ cæteris ſe delectant. Quod vtiq; Zach.6. poteſt figurari, vbi dicitur. *Quia ipſe vidit quatuor quadrigas, quæ exibãt de medio duorũ montiũ æreorum:* vna habebat equos ruſos, alia habebat equos nigros, alia habebat equos albos, quarta vero habebat equos varios, & fortes, quam quærebant diſcurrere per vniuerſũ orbē. Iſtæ n. quatuor quadrigæ chariſſimi, ſignificant quatuor ordines, ſcilicet ordinem Ciſtercicenſ. & illos, qui rotantur de veteri ordine, & ibi ſunt equi ruſi, id eſt, monachi, qui portant ruſum habitũ. Item ordinē beati Benedicti, vbi ſunt equi nigri, id eſt, ſubditi portãtes habitum nigrum. Item religionem S. Auguſt. vbi ſunt equi albi, id eſt, ſubditi portantes habitum albũ. Item religionē mendicantiũ, vbi ſunt equi varij, id eſt, religioſi portantes inter ſe habitum varium & diſtinctum. ſed (vt melius applicem) quatuor quadrigæ ſunt quatuor religiones mendicãtes, quæ inter duos montes æreos, id eſt, iuſtitiã duorum teſtamentorum verſantur. Equi etiam ruſi & quadriga ſunt Minores nigri ſunt Auguſtinenſes, Albi vero Carmelitæ, ſed varij ſunt fratres prædicatores, qui ad literam habitũ variũ ſcilicet ex nigro & albo portant, qui etiam inter cæteros dicuntur fortes ad ſuſtinendũ fidei firmitatē & ſcientiæ veritatē. Sed quid pro certo de iſtis equis quatuor iſtius quadrigæ, ſiue accipiantur de mendicantibus in generali. ſiue de prædicatorib. in ſpeciali, dicitur in figura, quod iſti quærebãt diſcurrere per vniuerſũ orbē: quia pro certo, vt ſupra dixi, multi ſunt inter iſtos, qui plus debito diſcurrunt, & magis in ſecularibus negotijs, quam in clauſtri ſuſpirijs exequauerũt. Proſper in lib. de vita contemplatiua dicit ſic. *Sunt quidam, qui cõuerſi expreſſiuis moribus nihil abijciunt: quia nõ mutantur mente, ſed veſte, non actu, ſed habitu, non opere, ſed ſermone. In religione enim ſæculariter viuunt, opinionem pro virtute quærunt, prædicant magna, nõ faciunt; accuſant vitia, nec deponunt; publice ſibi diſplicere ſimulant, quod occulte committunt: ijdem magis ſtudent videri, quam fieri.* Hæc ille O chariſſimi, non ſic iſte: quia pro certo non fuit vagus ſed more abyſſi compreſſus & legibus arctatus, & infra limites religionis & iuſtitiæ conſtitutus, ita quod fuit de illis abyſſis, de quibus dicitur Exod.15. *Et congregati ſunt abyſſi in medio mari.* Igitur iſte habuit ſtabilitatem repreſſæ dignationis vel diuagationis. ¶ Septimo dico, quod iſte habuit immenſitatem gratiæ ſcientiæ, & deuotionis: ſicut enim abyſſus habet immenſitatem aquarum; ſic iſte immenſitatem gratiarũ & ſcientiarũ: & ſicut ex abyſſo erũpunt fontes & flumina, quibus terra irrigatur, ſic ab iſto prorũpunt diuerſæ doctrinæ, quibus Eccleſia fœcundatur. Et reuera iſte fuit quædam (quantum ad ſcientias) inhauſtibilis abyſſus, ſicut patet doctrinæ ſuæ profunditatem & immenſitatem cõſideranti. Vnde proprie poteſt dici illud Prou. 3. *Sapientia ipſius eruperunt abyſſi, & nubes rore concreſcunt.* Cuius tamē hodie in Eccleſia paucos inuenio ſucceſſores. Sed pro certo magis hodie ſtudemus nos alij eccleſiaſtici in poculis, quã in Pauli epiſtolis; magis in Salmone, q̃ in Salomone; magis in negotiorum cura, quam in ſacra ſcriptura Et ideo ꝓculdubio multi ſunt q nõ ſunt abyſſus per redundantiam, ſed potius per obſcurã ignorantiam, vt iam voluptati tales abyſſos ſiccanti, poſſit dici illud Eſai. 51. *Siccaſti mare aquam abyſſi vehemens.* Non ſic iſte: quia pro certo ipſe immenſitatem gratiæ & deuotionis habuit, ita quod de eo & de eius immenſa ſcientia poteſt dici illud Pſal. 77. Quod Deus petrã interrupit in eremo, & adaquauit ſcilicet filios Iſrael, velut in abyſſo multa. Dic (ſi vis) quare dicitur petra. ¶ Octauo dico, N
quod iſta abyſſus habuit fluctuoſitatem mũdanæ tribulationis. Quia pro certo ſicut abyſſus nunq̃ eſt ſine fluctibus, ſic nec iuſtus ſine tribulationibus. Igitur iſta abyſſus fluctuoſa fuit: quia ſcilicet fluctus turbationis, timoris Dei, horroris ſui, & terroris inferni, nec nõ & laboris cõtinue habuit, & portauit. Vnde ipſe fuit de illis, de quibus dicitur in Pſal.76. *Viderũt te aquæ Deus, viderũt te aquæ, & timuerunt & turbatæ ſunt abyſſi.* ¶ Ecce igitur chariſſimi, ꝙ beatus Thomas, q̇ interpretatur abyſſus, fuit Abyſſus O

Turbata
Repleta,
Luminata,
Sonora,
Obſcura,
Agitata,
Profundata.
Capax & dilatata.

Propter Timoris fluctuoſitatem, ſcientiæ fertilitatē, perſiſtentiæ ſtabilitatē, prædicationis ſonoritatem, cõuerſationis ſolicitudinē, obedientiæ promptitudinem, humilitatis laſſitudinē, & Charitatis amplitudinē. Et ſic dico, quod iſte fuit abyſſus interpretatus & nominatus, & abyſſo aſſimilatus & comparatus. Et ideo à ſummo abyſſo Deo, ad abyſſum opulentiæ Paridiſi exaltatus. Iuxta illud Pſal. 41. *Abyſſus abyſſũ inuocat.* Et ſic bene dico, ꝙ iſte commendatur à figurali nominatione. Abyſſus inquit: quia ſcilicet ſub iſto nomine & iſte ſanctus & ipſius multiplex nominatur. ¶ Item dico, ꝙ abyſſus (vt cõmuniter) accipitur pro profunditate, eſt imperſcrutabilis, & accipitur pro profunditate diuinæ ſapientiæ, ſicut Eccleſ.1. *Profundũ abyſſi quis inueſtigabit;* Aliquando pro immēſitate æternæ gloriæ, ſicut in Pſal. 77. *Adaquauit eos velut in abyſſo multa.* Aliquãdo pro ꝓfunditate æternæ miſeriæ, vnde in Pſal 106. *Deſcenderũt vſq; ad abyſſos.* Aliquando pro perfecto viro & pro profunditate humilitatis & iuſtitiæ ſeu etiã ſciētiæ vt dicitur Aba.3. *Dedit abyſſus vocē ſuã.* Aliquãdo ꝓ profunditate ſcripturæ, vt Eccl.24. *Profundũ abyſſi penetraui.* Aliquãdo ꝓ peccato, ſeu pro ꝓfunditate obſtinationis & malitiæ, ſicut Gen. P
1. *Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi.* ¶ Aduerte igitur, ꝙ hic intēdo de abyſſo facere mētionē in quantũ poteſt ſignificare virũ perfectum, vel etiam ipſum Deum, & in quantũ poteſt ſignificare vitã æternam. Dico igitur, quod quadruplex eſt abyſſus, ſcilicet

Virtuoſa,
Doloroſa,
Vitioſa,
Gaudioſa.

Virtuoſa eſt Deus, vel quilibet vir perfectus. Et de hoc poteſt dici illud Iob.38. *Nunquid ingreſſus es profundum maris, & in nouiſſimis abyſſi deãbulaſti? Nunquid ſunt apertæ portæ mortis, & oſtia tenebroſa vidiſti?* Ecce igitur, quod in verbis quatuor oſtenduntur, quæ cõpetunt cuilibet viro iuſto, ſecundũ quatuor conditiones, quæ Q
in abyſſo poſſunt reperiri. ¶ Eſt enim in abyſſo, quod idem eſt quod aquarũ immenſitas, profunditas, amaritudo, inſtabilitas, & obſcuritas. Dico igitur ſecundum iſta, quod homo perfectus habet quatuor conditiones. Debet enim habere humilitatis infinitatem. (Profunda inquit) Mobilitatis agilitatē (mare inquit) Dilectionis capacitatem, (apertæ ſunt portæ mortis.) Diſcretionis luciditatē, oſtia tenebroſa vidiſti. Habet igitur vir perfectus infinitatem humilitatis, quod oſtenditur, cum dicitur profundũ. Sicut enim abyſſus habet profunditatem inferius in infimis, ita quod fundus eius vix poteſt inueniri, ſic vir perfectus ſemper per humilitatem alijs ſe reputat infimiorē, & inferiorem, minus dignũ & minus valentē. Ideo ſibi poteſt dici illud Pſa.91. *Nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ.* Et hoc fuit figuratum Iob 41. vbi dicitur. *Ferueſcere faciam quaſi ollam profundũ maris, & ponet quaſi cum vnguenta bulliunt.* Mare enim ſignificat virum perfectum amarũ per contritionē & per mortis meditationem. Profundum eius eſt cor ipſius infimum per humilitatē & deiectionem, ꝙ pro certo quaſi olla per æternorum deſideriã feruet & bullit, ſicut vnguenta per pietatem & compaſſionem. Heu, proh dolor, quod pauci ſunt hodie, qui habeant iſtã profundam humilitatem. Moderni enim non quærunt eſſe in pro-

fundo,

fundo,ſed in ſuperficie; non in infimo animo, gradu depreſſo, ſed excelſo;non in humilitate,ſed in vanitate;non in paupertate,ſed in dignitate, videntur allegare illud Sene.in epiſtola. *Non ſolum quod minimum,ſed quod peſſimum in fundo eſt*.illud maxime verum eſt de ambitioſis,qui pro certo ſunt ſimiles flammæ: quia ſicut flamma ſemper nititur ſurſum aſcendere,& vt ſurſum aſcẽdat,circumquaq; ſe agitat,& ſe mouet.Sic vere ambitioſus ſemper nititur aſcendere ad honorem,& ad officium, ad dignitatẽ, & ad hæc continue ſe agitat,& laborat.Modo enim ſe deflectit ad vnam partem,modo ad aliam;modo tractat cum vno, modo cum alio; breuiter nunquam quieſcit cor eius, ſed tantum nititur aſcendere.Et ſicut flamma comburit circumiacentia ligna,ſic vere ambitioſus nititur alios ſuperiores comburere, & inflammare precibus atque donis.Ideo de iſtis dicitur à Bernardo lib.3 conſiderationis ad Eugenium.O, inquit, *ambitio ambi-* ... *crux, quæ omnes torques,omnibus places,nil acrius cruciat, nil moleſtius inquietat*, ... *miſeros mortales, nil celebrius negotiis eius* Non ſic chariſſimi non, ſed habeamus humilitatis ... (Profunda inquit,) vt ſic de tali profunditate abyſſi, id eſt,viri iuſti, poſſit ipſe dicere illud Eccleſiaſt 23.*Gyrum cœli circuiui, profundum abyſſi penetraui. & in maris fluctibus ambulaui.* ¶ Secun-

R do debemus habere mobilitatis agilitatem: quia ſicut abyſſus, vel aqua maris continue,& faciliter mouetur,ſic nos debemus eſſe agiles & mobiles per obedientiæ velocitatem, & per diligentiæ ſedulitatem.Et hoc oſtenditur cum dicitur,Maris: quia ſcilicet ſemper mare eſt in motu,& nunquam ceſſat fluere, aut refluere:ſic vere nec nos debemus ceſſare à motu & fluxu obedientiæ, & ſubiectionis,nec à motu diligentiæ & bonæ operationis.Et ideo de iſto motu maris dicitur in Pſalm 97.*Moueatur mare & plenitudo eius*.Nam ſicut motus maris ſecundum Ariſtotelem ſeruat illud à putredine,ſic vere motus iſte ſpiritualis ſeruat hominem à corruptione peccati. Ideo de bonis mobilibus & agilibus dicitur Deut.8.*Erumpunt fluuiorum abyſſi*. Et iſtud eſt contra pigros & delitioſos, & deſides, qui non mouentur per aliquod bonum opus,nec per obedientiam ad prælatos Et ideo iſti non ſunt ſimiles mari,nec ſunt abyſſus ſe mouens, ſed abyſſus dormiens,atque iacens.De quo Gen.8 *Clauſi ſunt omnes fontes abyſſi*.Et Genel.49.*De benedictionibus abyſſi iacentis deorſum*. Sed vere poſſunt lacui comparari, qui eſt aqua dormiens & immota,quæ (vt communiter)continet vermes & ranas,& circa ſe cõſueuit arbores & herbas infructiferas nutrire; & quia non mouetur,ideo faciliter corrumpitur, & putreſcit: ſic vere ſunt pigri & delitioſi inobedientes.& obſtinati: quia tales ſemper volunt quieſcere,& dormire, nec per aliquem laborem vel exercitiũ ſe mouere,& tales pro certo conſueuerunt in ſe nutrire vermes malarum affectionũ & deſideriorum peruerſorũ,ranas, id eſt,clamorem detractionis,& malorum verborum,vanarumq; locutionum. Et arbores infructuoſas,id eſt,perſonas inutiles, vt ſunt meretrices,& hiſtriones ſolent circa ſe habere, & de bonis ſuis nutrire.Et ideo tales per peccata plurima corrumpuntur.& maxime per gulam & luxuriam,auaritiam & inanem gloriam.Et de iſtis dicitur Exod.15.*Fiant immobiles quaſi lapis*. Non ſic,chariſſimi. ſed moueamur & laboremus:quia bonorum laborum glorioſus eſt fructus,Sapien.3.Habeamus mobilitatis a-

S gilitatem.Maris inquit ¶ Tertio debet habere vir perfectus dilectionis capacitatem. Apertæ, inquit, ſunt tibi portæ mortis. Mors enim quæ omnia recipit, ſignat charitatem, quæ omnes ſcilicet amicos & inimicos capit.Cantic.8.*Fortis eſt, vt mors dilectio*.Sicut enim abyſſus eſt locus apertus ad recipiendum omnes aquas tam dulces,quam amaras;ſic vere cor noſtrum debet eſſe apertum,capax,& latum, ad recipiendum per amorem & dilectionem omnes aquas,id eſt,omnes homines non ſolum dulces, id eſt bonos & amicos,imo etiam amaros, id eſt, malos & inimicos: quia ſcilicet diligere debemus bonos & malos,amicos & inimicos,amicos in Deum,inimicos propter Deum. Apertæ ſunt,inquit,tibi portæ mortis:quia ſcilicet portæ cordis ſui debent omnibus eſſe apertæ.De hoc Apoc 12.*Apertũ eſt oſtiũ in cœlo*, oſtiũ n.charitatiuorũ debet ad literã omnib.eſſe apertũ.Iob 31. *Foris non manſit peregrinus,oſtiũ meũ viatori patuit*, vt de pauperibus dicatur,ꝙ ipſe adaquauit eos velut in abyſſo multa.Et illud Gen. 8.*Rupti ſunt oẽs fontes abyſſi, & cataractæ cœli apertæ ſunt*. Et hoc eſt contra multos,qui ita ſunt clauſi per parcitatẽ,nec nõ per odiũ, & rancorẽ,& per inuidiã & liuorẽ, quod nullũ volunt recipere per amorem in atria cordis,nec etiã in oſtio domus ſuæ.Quod ſi aliquem recipiunt,ipſi pro certo non recipiunt, niſi notos, familiares & amicos; Iſti ſunt ſimiles vaſi facto de cera virginea & ex omni parte clauſo, in quo ſecundum Ariſtotelem ſi ſit in mari,aqua dulcis intrat,amara non;ſic vere iſti tenent ita ſe clauſos,quod ipſi intra cor ſuũ nõ recipiunt per amorem & dilectionem niſi aquam dulcem.id eſt,niſi illos,qui ſunt ſibi dulces benigni,familiares ... aquam autem amaram, id eſt, illos, quos inueniunt amaros per con... vel amaros per illatam vexationem ſcilicet inimicos,nullo modo ... amarent.Iuxta illud Threno.1. *Non crediderunt omnes habitatores orbis,non ingrederetur hoſtis per portas Hieruſalem.* Vnde tales abyſſi non ſunt aperti:ſed ſemper potius clauſi. Vnde Prouer. 8. *Certa lege vallabat abyſſos* Et illud prædictum: *Clauſi ſunt fontes abyſſi*: ſimiles illi mari ſeu abyſſo,quæ eſt in ſeptentrione, quæ ſcilicet virtute frigoris congelatur. Sic iſti per indeuotionem & auaritiam conſtringuntur.Iob.38.*Superficies abyſſi conſtringuntur.* Non ſic chariſſimi,ſcilicet habeamus dilectionis & charitatis capacitatem.Vnde Bern.in epi.2.*O bona mater charitas, quæ ſiue foueat infirmos,ſiue exerceat prouectos,ſiue arguat inquietos, diuerſa exhibens diuerſis ſicut filios diligit miſeros & vniuerſos.*

T ¶ Quarto dico,quod debemus habere diſcretionis luciditatem. Nam ſicut abyſſus habet naturam perſpicuam & diaphanam, & tamen obſcura eſt propter profunditatem: ſic vere homo debet habere virtutem perſpicuæ diſcretionis,& tamen cum hoc obſcuritatem timoris mortis,& finalis turbationis,& hoc oſtenditur cum dicitur, Oſtia tenebroſa vidiſti:quia vero homo ſemper debet videre, & conſiderare & in mente habere oſtia mortis,ſepulchri & purgatorij,quæ valde ſunt horribilia & tenebroſa: quia illa eſt terra tenebroſa & operta mortis caligine, ſicut dicitur Iob.10.Iuxta illud Hier.2.*Vide vias tuas in conualli* Dan.3. *Benedictus es qui intueris abyſſos*.Et iſtud proculdubio eſt hodie contra multos: quia vere quaſi nulli prouident de morte, nec præcogitant. Et ideo ſicut cœcus,qui non præuidet præcipitium, ſubito quandoque cadit in ipſum Sic quia iſti, qui per mundi proſperitatem excœcati ſunt,non vident,nec aduertunt ad præcipitium mortis & inferni,ideo ſæpe accidit,quod ſubito cum non ſperant cadunt in ipſum.Ideo de talibus dicitur Thren.2.*Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui*. Non ſic igitur, chariſſimi ſed habeamus diſcretionis luciditatem,dilectionis capacitatem,ſedulitatis nobilitatem,humilitatis profunditatem.Et ſic patent quatuor mẽbra auctoritatis.Accipitur igitur abyſſus pro homine vitioſo.

V ¶ Item accipitur pro tormento doloroſo ſcilicet pro pœna inferni.Et de hoc poteſt exponi illud Apoc.20.Vbi ipſe vidit Angelum habentem clauem abyſſi,& catenam magnam,& apprehendit dracoñe ſerpentem magnum, qui eſt diabolus & ſathanas,& ligauit eum,& miſit in abyſſum, clauſitque, & ſignauit ſuper eum.Angelus iſte eſt Chriſtus, qui dicitur Angelus magni conſilij.Eſai.9.Abyſſus eſt infernus & pœna æterna inſatiabilis & profunda In abyſſo igitur eſt cathedra id eſt, æternitas durationis,quia ipſi ſunt incluſi & incatenati perpetuo, Et ibi eſt clauis diuinæ ſententiæ & ordinationis, quæ ſcilicet eos includit, & in iſta abyſſo ligantur,& perpetuo includuntur,Draco,ſerpẽs antiquus,diabolus & ſathanas.

X ¶ In quibus verbis tria genera hominum oſtenduntur,quæ in abyſſo inferni perpetuo hoſpitabuntur, videlicet,fallacis amicitiæ ſectatores.(Draco) Tenacis auaritiæ profeſſores,(Serpentẽ antiquũ,) Mordacis eloquẽtiæ detractores (Diabolus inquit & ſathanas) Debent igitur in infernali abyſſo illi eſſe,qui ſunt fallacis amicitiæ ſectatores,& illi,qui ſunt ſocij,& concordes & amici in malo:quod oſtenditur cum dicitur,ibi eſt draco.Dicit enim Plinius lib.8.cap.14. quod dracones per flumina & maria velificãt ad paſcua meliora.Et tunc(ſicut dicitur)decẽ vel vndecim inuicẽ ſe coniungũt, & ſe per caudas colligant, vt per mare ſecuri circuẽant & tranſnatent.Sunt autẽ dracones ſecundũ Iſidorum,criſtati quibuſdã fiſtulis,quibus attrahunt ventum, linguam habent venenoſam. Et ideo ictu,& morſu venenant, & vulnerant quos inuadunt. Pro certo chariſſimi,tales ſunt mundi peccatores,& maxime diuites,auari,cauſidici,officiales & balliui,& etiam cæteri diuites, & potentes tam eccleſiaſtici q̃ ſæculares. Iſti enim ad modum draconum ſunt ſitibundi per auaritiam,ſunt & criſtati & mitrati per dignitatis eminentiã,ventum vanæ laudis attrahunt per vanitatem & iactantiã,linguam etiam habent venenoſam per falſorũ verborum fraudulentã deceptionem & malitiam. Et ideo ipſi lædunt alios circumſtantes ſcilicet pauperes & vicinos per iniuſtitiam,& violentiam. Et hoc pro certo: quia tales ſe colligant inuicem per confœderationem & concordiam: quia tales

mali

Exod.11. *Sument de ſanguine, ac ponent ſuper vtrumq; poſtem.* ❡ Item habeat Ac diſcretionis impios horrentem, ſeu Ac religionis terrenis cedentem. Num.8. *Leuitas conſecrabis oblatos domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael vt ſint mei.* ❡ Item habeat Ac dilectionis omnibus hærentem. Exod.21. *Diligo Dominum meum, & vxorem, ac liberos.* Philippenſ.1. *Oro vt charitas veſtra magis abundet.* ❡ Item habeat Ac cognitionis omnia ſcientem, Dan.5. *Scientia, intelligentiaque, ac ſapientia ampliores inuenta ſunt in te.* ❡ Item habeat Ac orationis dulciter loquentis. Geneſ.50. *Conſolatus eſt eos, & blande, ac leniter eſt locutus* Leu.4. *Rogabitque pro eo ſacerdos & pro peccato eius, ac dimittetur ei.* Patet igitur, quod per Ac intelligitur augmentum

B virtuoſum. ❡ Secundo dico, quod per Ac intelligitur augmentũ vitioſum, ſcil. profectus in malo, & multiplicatio vitiorum, ſicut enim vocabula vocabulis per Ac in oratione iunguntur, & orationis ſeries contexitur, & formatur. Sic dicam, quod diabolus ſolet malos inuicem per malam concordiam ligare & cõiungere, & mala malis accumulare, & adiungere, vt ſic orationem diabolicam, id eſt, vitiorum congeriem valeat colligare. Dicam igitur, quod per Ac intelligitur omnis ſuperadiunctio peccati, vel quicunq; profectus in malo. Nota igitur, quod mali proficiunt.

In { duritia cordis obſtinati,
tristitia vultus conturbati,
blanditia verbi palliati,
nequitia actus deprauati,
malitia dicti veneni. }

Proficiunt igitur, accreſcunt in duritia obſtinati tenoris. Exod. 14. *Indurabo cor eius, ac perſequetur vos.* Item in triſtitia conturbati ſtuporis. Exod.20. *Perterriti, ac pa.* Item in blanditia palliati ſermonis ſeu dulcoris, ſcil. in adulatione, contra illud, quod dicitur Leu.2. *Nec quicquam fermenti, ac mellis adolebitur in ſacrificio Domini.* Mel enim adulationem ſignat. Item in nequitia cumulati erroris. Pſal.54. *Die, ac nocte in me iniquitas & labor in medio eius & iniuſtitia.* Item in malitia venenati doloris Apocal.12. *Proiectus eſt ac-*

C *cuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat eos die, ac nocte.* Iſtud eſt igitur vnum Ac, quod concernit augmentum vitioſum. ❡ Tertio dico, quod Ac quandoque concernit augmentum doloroſum, ſcilicet aggregationem tribulationum, & pœnarum, & ſic ſignat.

Fatigationem, & laborem,
Deſolationem, & mœrorem,
Tribulationem & dolorem,

Multiplicatur dico in damnatis labor, & fatigatio. Hier.16. *Seruietis ibi Dijs alienis die ac nocte,* ſcil. dæmonibus in Inferno qui non dabunt vobis requiem. ❡ Item mœror & deſolatio. Hierem.9. *Super montes aſſumas fletum & lamentum.* Item dolor & tribulatio. Apoc.20. *Cruciabuntur die ac nocte in ſæcula ſæculorum.* Ac igitur

D concernit, & ſignat augmentum doloroſum. ❡ Quarto dico, quod Ac ſignat augmentum gaudioſum, ſcil. gloriam Paradiſi, quæ addetur iuſtis poſt tranſitum huius vitæ. Luc.14. *Voca* (inquit) *pauperes, ac debiles, cæcos ac claudos introduc huc.* Vt ſic Deus figuretur in illo Aſſuero Rege, de quo dicitur Heſter.1. Quod *ipſe fecit conuiuium grande principibus ſuis coram ſe, vt oſtenderet diuitias gloriæ & regni ſui ac magnitudinem & iactantiam potentiæ ſuæ.* Sic igitur patet quomodo Ac poteſt referri ad virtualia, ac criminalia, ad infernalia, ad ſupernalia. Si vero ad Deum velis referre, dic quod iſtud Ac eſt coniunctiuum & adiunctiuum, coniungit enim per charitatem, & per diuinæ & humanæ naturæ ſocietatem. Adiungit vero iuſtis gratiam & bonitatem, beatis gloriam & fœlicitatem: damnatis vero miſeriam & calamitatem, quæ ſc. omnia poſſent probari per Ac, ſed tranſeo cauſa breuitatis.

A *Achab.* Cum Achab fuit Rex Iſrael peruerſiſſimus, bene poſſunt per eum deſignari illi, qui in Iſrael, id eſt, in Eccleſia male regunt; vel etiam illi, qui in quibuſcunque dignitatibus vel officijs male præſunt. Et ſic notabo, quod Achab fuit

Auaritia deprauatus,
Iniuſtitia effrenatus,
Idololatria maculatus,
Impatientia conturbatus,
Cum Iezabele maritatus,
Ictu ſagittæ vulneratus,
Sanguis canibus ſuis datus.

Sic vere impij ſuperiores inflammantur per auaritiam. Exemplo iſtius, de cuius concupiſcentia dicitur 3. Reg.21. Quod *ipſe concupiuit vineam Naboth vt ſibi faceret hortum olerum.* Sic iſti agros & vineas vicinorum & ſubditorum ad literam ſuis hortis & poſſeſſionibus adiungunt. Item iſti effrænantur ad iniuſtitiam, ſicut iſte, qui per Iezabelem occidit Naboth, nec homicidiũ eius puniuit, eo quod hæreditatem ſuam ſibi vendere noluit, ſicut dicitur ibidem. Quia ſæpe contingit, quod mali iudices multa ſcelera committunt, quando poſſeſſiones aliorum pro libito habere non poſſunt; idololatriæ etiam ſeruiunt, ſicut de iſto dicitur 3.Reg. 16. *Qui ſeruiuit Baal, & fecit ſibi Templum, & Idolum:* quia ſcil. iſti Idolis ſuis, id eſt, ſuis magiſtris plus debito ſeruiunt, & eos pro Dijs colunt, & de exactionibus, quas procurant, templa & palatia ipſis conſtruunt, & faciunt: ſæpe tamen per impatientiam turbantur, ſicut de iſto legitur 3.Regum 20. Qui cum reprehenderetur à Propheta de hoc, quod impium Regem Syriæ non puniuerat, furibundus, & audire contemnens venit in Samariam: quia vere iſti noxios ſæpe dimittunt impunitos vel prece, vel precio incorrectos, & ſi ab aliquo Propheta, id eſt, ab aliquo probo viro reprehenduntur, ſtatim ad furorem, & ad iracundiam prouocantur, Prou.15. *Non amat peſtilens eum, qui ſe corripit.* Iezabeli etiam ſunt maritati, quæ interpretatur fluxus ſanguinis, & ſignat malas mulieres, quas tales diligunt, quarum inſtinctu faciunt multa mala, ſicut iſte inſtinctu vxoris ſuæ rapuit vineam Naboth, adorauit Idola &c. 3. Regum 21. *Concitauit Achab Iezabel vxor ſua; & abominabilis effectus eſt.* Iſti igitur finaliter ſagitta ſuæ damnationis læduntur, à canibus Infernalib. deuorantur, 3.Reg.21. *Si mortuus fuerit Achab in ciuitate, comedent eum canes.* ❡ Si vis expone in bono, & dic, quod B Achab, qui fuit Rex Iſrael, qui interpretatur videns Deum, & reprehenſus humiliauit ſe, ita quod ſcidit veſtem, operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauit, cubauit in ſacco, & ambulauit demiſſo capite, ſicut dicitur 3.Reg.21. in fine, & interpretatur frater patris, & genuit Ioram, qui interpretatur Dominus excelſus, poteſt ſignificare quemlibet virum iuſtum: quia iſte dicitur Rex, eo quod bene ſe, & alios regat per prudentiam, & diſcretionem; dicitur Rex Iſrael, quia videt Deum per fidem & contemplationem; dicitur reprehenſus timuiſſe; quia timet & prælatorum iuſtorum, & prædicatorum redargutionem; dicitur veſtẽ ſcidiſſe, eo quod veſtem ſuæ temporalis poſſeſſionis ſcindit, & diuidit per eleemoſynarum diſpenſationem; operuit ſe cilicio, id eſt, aſperitate pœnitentiæ per deliciarum abdicationem; ieiunat, & cubat in ſacco per abſtinentiæ macerationem; incedit dimiſſo capite, per humilitatem & ſubiectionem, & per diuini timoris conturbationem; & ſic iſte vocatur frater patris ſui Chriſti, per ipſius imitationem; & generationem. Ioram, id eſt, iuſtus dominus per iuſtam dignorum & bonorum promotionem. Ideo de tali Achab dicit Dominus 3. Reg 21. *Nonne vidiſti Achab humiliatum coram me? quia humiliatus eſt mei cauſa non inducam malum in diebus.*

Acharon. Nota quod Accaron fuit nobilis ciuitas Philiſtin. 1.Reg.5. & ideo iſta poteſt ſignificare Mundum, A Infernum, Paradiſum Signat enim mundum, qui debet horreri: quia Accaron interpretatur ſterilitas: quia ſcilicet mundus eſt ſterilis omni bono. Accaron enim erat ciuitas Paganorum, & mundus eſt ciuitas peſſimorum; quia ſcil. dicuntur Philiſtijm poculo ruentes: quia potu iniquitatis exhauſto ipſi ruunt finaliter in Infernum. Vnde Amos 1. *Conuertam manum meam ſuper Accaron, & peribunt reliquiæ Philiſtinorum.* Item Accaron ſignat Infernum, qui debet timeri. Accaron enim interpretatur ſterilitas, aut eruditio triſtitiæ, qui ſcilicet eſt ciuitas Philiſtinorum, id eſt, dæmoniorum, & talis eſt Infernus, iuxta illud 4.Regum 1. *Ite & conſulite Beelzebub, Deum Accaron, ſterilem & inanem, & ibi in triſtitia erudiuntur damnati cognoſcere ſemetipſos.* Zach.9. *Dolebit nimis Accaron, quoniam confuſa eſt ſpes eius.* ❡ Item Accaron poteſt ſignificare Paradiſum, qui debet optari, qui ſcil. Accaron interpretatur paſcua gregis: quia ſc. in Paradiſo sũt vera paſcua gregis Chriſti Ezec.34. *In montib Iſrael erunt paſcua eorum.* Ideo dicitur 1. Reg. 8. Quod Philiſtæi miſerunt arcam Dei in Accaron. Philiſtæi enim ſunt mũdani tyranni, qui ſcil. per tribulationes quas inferunt, mittunt arcam Dei, id eſt, animam ſanctam in Accaron (id eſt) in paſcua beatitudinis Paradiſi. Pſalm.22. *In loco paſcuæ ibi me collocauit.*

Achates. Vide infra de lapide.

Achaz. Fuit Achaz Rex Iuda iniquiſſimus: quia ſicut dicitur 4. Reg. 16. quod iſte non fecit quod placitum A

erat

Digitized by Google

erat domino, imo fudit ſtatuas Baalim, altare Templi depoſuit
ad inſtar altaris Damaſci, ibi nouum altare erexit iſte igitur po-
teſt deſignare malum prælatum, qui in Iuda, id eſt, in Eccleſia
non ſtudet facere quod Deo placet, ſed magis quod domino
diſplicet 1. Theſſal. 2. Deo non placent, & cunctis hominibus
aduerſantur. Achaz enim interpretatur apprehendens fortitu-
dinem: quia ſcilicet iſti prece, & precio prælaturarum, & diui-
tiarum fortitudinem apprehendunt. Iſti enim in Eccleſia facies
erigunt, ſcilicet in promotionibus ſtatuas Baalim: quia Baalim
interpretatur deuoratores, id eſt, illi, qui per prælatos malos in
Eccleſia promouentur, & per auaritiam, & gulam nituntur o-
mnia deuorare 1. Pet. 5 *Tanquam Leo rugiens circuit quærens, quem
deuoret.* Iſti etiam altare antiquum (id eſt) cultum diuinum,
quem Moyſes, id eſt, antiqui patres, & diſciplinas regulares in
Templo ſtatuerant, deponunt, & in fauorem Regis Aſſyriorum
(id eſt,) in fauorem ſæcularium altaris Damaſci ſimilitudinem,
id eſt, ſæcularium morum nouitates introducunt. Vnde 2. Pa-
ral. 27. *Direptis itaque Achaz omnibus vaſis domus Dei clauſit ianuas
Templi, & fecit ſibi altaria &c.* Iſti enim vaſa domus Dei, ſcilicet
theſaurum Eccleſiarum ſuarum, quos alij conſeruauerunt ex-
pendunt; ianuas, id eſt, cultum diuinum claudunt, & altaria no-
B ui cultus, (id eſt,) ritum morum ſæcularium introducunt. ❡ Sed
ſi vis adhuc potes dicere, quod Achaz poteſt ſignificare virum
iuſtum, & bonum Eccleſiæ prælatum. Achaz enim interpreta-
tur conuertens, apprehendens, ſeu conuerſus viſioni: quia ſci-
licet iſti conuertunt alios prædicando; conuertuntur etiam vi-
ſionem cœleſtium contemplando. Apprehendunt etiam (ſci-
licet) brauium vitæ æternæ, bene viuendo, & operando; & ſic-
ut iſte Achaz fuit Rex Iuda & dominus Hieruſalem, & pater
Regis Ezechiæ, qui fuit iuſtus, & fecit famoſum horologium,
ſicut dicitur Eſa. 38 Sic bonus prælatus eſt Rex Iuda, qui inter-
pretatur confitens, & Rex Hieruſalem, qui interpretatur viſio
pacis, in quantũ iſte libenter exercet laudem & confeſſionẽ, &
in quantum ipſe ſtudet ſeruare pacem, charitatem, & vnionem.
Generat enim filios iuſtos, per bonorum promotionem, & fa-
cit horologium, quod ſcil. ſonat in omnibus horis, per diuini of-
ficij celebrationem, & per horarum canonicarum decantatio-
nem Eſa. 7. *Locutus eſt Dominus ad Achaz &c.* Patet igitur, quod
Achaz poteſt ſignificare in malo & in bono.

A *Accedere.* Nota, quod generaliter loquendo multiplex
eſt acceſſus, ſcilicet diuinus, humanus, diabo-
licus. Eſt igitur dico acceſſus diuinus, & Deus accedit ad homi-
nem,

Carnem aſſumendo,
Gratiam infundendo,
Pœnas inferendo,
Mundum iudicando.

Primo igitur Deus acceſſit per carnis aſſumptionem. Figuratus
in Moyſe. de quo dicitur Exod 20. *Moyſes acceſſit ad caliginem.* Ca-
ligo enim ſignat carnis obumbrationem. Item iſte quotidie ac-
cedit per gratiæ infuſionem more medici, ſcilicet qui accedit ad
infirmum dans electuaria, vel vnguentum. Eccleſ. 32 *Accedit tibi
bona gratia.* De hoc vide infra in litera G. Item accedit per pœ-
narum, ſeu tribulationum illationem; ſicut ſcilic. chirurgus, qui
accedit cum raſorio ad infirmum ſcindendum, vt eum curet. De
quo Luc. 7. *Accedens Ieſus tetigit loculum dicens, Adoleſcens tibi dico ſur-
ge.* Tangere enim correctionem ſignat. Item iſte accedit ad iu-
dicij executionem. Malach. 3. *Accedam ad vos in iudicio.* Iſte eſt igi-
tur acceſſus diuinus. vide ſi vis proſecutiones infra de aduentu.
B ❡ Secundo dico, quod eſt acceſſus diabolicus, quia ſcilicet dia-
bolus ſemper paratus eſt accedere. Vnde de diabolo dicitur
Matth. 4. *Accedens tentator dixit Ieſu. Mitte deorſum, dic, vt lapides iſti
panes fiant, &c.*

Vt { noceat,
decipiat,
deijciat.

Iſte enim eſt ſicut Iudas, de quo dicitur Matth. 26. quod acce-
dens ad Ieſum. ait Rabbi. Primo enim ſalutauit, poſtea con-
ſputauit. Iſte poteſt figurari in Abimelech, Iudic. 9. &c. vide
in vltimo T. Iſte igitur eſt acceſſus diabolicus. ❡ Tertio di-
C co, quod eſt acceſſus humanus, & iſte proculdubio eſt multi-
plex

Acceſſus ad { Deum per gratiam,
Seipſum per ſui notitiam,
Proximum per amicitiam,
Paradiſum per gloriam,
Eccleſiæ gradum per iuſtitiam,
Peccatum per nequitiam,
Mundum per auaritiam,
Infernum per damnationem.

Eſt igitur 1. Acceſſus ad Deum, qui per gratiam fit & dilectionẽ
& orationem: vnde de diſcipulis in periculo exiſtentibus dici-
tur Matth. 8. *Acceſſerunt & ſuſcitauerunt eum dicentes: Domine ſalua
nos perimus,* vide infra in litera C. Item eſt acceſſus ad ſemetip-
ſum, qui fit per ſui notitiam & cognitionẽ De quo dicitur in Pſ.
63. *Accedet homo ad cor altum,* id eſt, ad cor profundum, *& exalta-
bitur Deus* ❡ Item eſt acceſſus ad proximum, qui fit per dilectio-
nem & ſubuentionem. Matth. 4. *Acceſſerunt Angeli, & miniſtra-
bant ei.* Miniſtrare enim ſubuentionem ſignat. Item eſt acceſſus
ad Paradiſum, qui fit per gloriæ aſſecutionem: vnde de Beatis
poteſt dici illud Tob. 9. *Cum omnes dixiſſent amen, acceſſerunt ad
conuiuium.* Sed de hoc vide infra in litera E. ❡ Item eſt acceſſus
ad Eccleſiam, qui fit per iuſtam promotionem. Ezech. 44. *Filij
Iſrael accedent, vt miniſtrent mihi, & ſtabunt in conſpectu meo.* Sed de
hoc vide bene in litera B. ❡ Item eſt acceſſus ad peccatum, qui
fit per malum conſenſum & operationem, de quo dicitur Ec-
cleſ 1. *Maligne acceſſiſtis ad eum.* ❡ Item eſt acceſſus ad mundum,
qui fit per terrenorum amorem & ambitionem, ita quod mun-
dus vocat ſuos Eſa. 57. *Accedite huc filij auguratricis ſemen adulteri
& fornicariæ:* Mundus enim eſt Ciuitas auguratrix & fornicaria.
Item eſt acceſſus ad Infernum, qui fit per damnationem. De
quo dicitur Iudith. 7. *Filij Moab, & Amon acceſſerunt ad Holofernem,*
id eſt, ad Luciferum. vel Holofernes interpretatur infirmans
vitulum ſaginatum: quia ſcilicet in Inferno vituli ſaginati, id
eſt, diuites, infirmitati ſubiacent ſempiternæ. Iſte eſt igitur ac-
ceſſus humanus tam bonus, ſcilicet, quam malus ❡ Item dico,
quod accedere idem eſt, quod venire, aſtare, appropinquare &
attendere. ❡ Notandum igitur, quod eſt quoddam accedere cõ- D
mendabile, & eſt accedere vituperabile. Dico igitur, quod ac-
cedunt aliqui commendabiliter, & iſti ſunt boni & iuſti. qui
Deo volunt eſſe propinqui, & iuſti, & ſibi mentaliter per cha-
ritatem vniri. ❡ Sicut enim videmus, quod omnia, quæ ſunt, acce-
dunt naturaliter ad ſuum originale principium; ſicut fluuius ad
mare, lapis ad terram, ignis ad ſphæram. Sic vere homo debet
accedere, coniungi & appropinquare ad Deum, qui eſt omni-
um rerum principium, & origo Nam ſicut res non poteſt perfi-
ci & quietari; niſi quouſque ad ſuum originale principium ac-
ceſſerit, eiq; fuerit copulata. Sic vere homo, ſi per peccatum à
Deo diſiungatur, non poteſt perfectam requiem inuenire, nec
ſua poteſt conſcientia conſolari, quouſq; per gratiam reuerſus
fuerit, & acceſſerit ad eundem. Vnde Greg. l. 25. moral. *Tot greſſi-
bus anima ad Deum accedit, quot bonis moribus mentis proficit, tot greſſi-
bus longe, quot malis cogitationibus decreſcit.* Et ideo de tali morali ac-
ceſſu poteſt exponi illud Matth. 26. *Acceſſit ad eum mulier habens
alabaſtrum vnguenti pretioſi:* In quibus verbis oſtenditur, quod tri-
bus modis ad Deum fit acceſſus (videlicet) E

Per { dignitatem promotionis,
charitatem affectionis
leuitatem compaſſionis.

Ad Deum (inquit) acceſſit mulier habens alabaſtrum vnguenti.
Dico igitur, quod quidam accedunt ad Deum per dignitatem
& promotionem. (Ad Deum inquit) Et iſtæ ſunt perſonæ Ec-
cleſiaſticæ, & maxime prælati. qui habent accedere ad Deum &
ad Eccleſiaſtica ſacramenta: & etiam acceſſores ipſius Dei poſ-
ſunt dici, quod re vera magna dignitas debet dici. Sicut enim
videmus, quod corpora, quæ magis accedunt ad cœlum, ſunt
nobiliora & digniora, ſicut patet de ſtellis, quæ ſunt

In { ſubſtantia ſolidæ,
efficacia fluidæ,
apparentia lucidæ,
ſitus ſublimitate
motus velocitate
actus nobilitate } ab iſtis inferioribus ſeparatæ.
naturæ dignitate

Sic vere (chariſſimi) nos alij Eccleſiaſtici, qui accedimus, & ap-
propinquamus ad firmamentum per gradum & ſtatum Eccle-
ſiaſticæ dignitatis, debemus eſſe cæteris inferioribus, id eſt, lai-
cis & ſæcularibus digniores, & meliores etiam, in moribus ſan-
ctiores; & ideo debemus eſſe ſicut ſtellæ; ſcilicet,

Soli

Google

Solidi per conſtantiam & Firmitatem,
Fluidi per clementiam & Pietatem,
Lucidi per ſcientiam & Claritatem,
Sublimes per contemplationem,
Veloces per bonam operationem,
Nobiles per omnimodam perfectionem.

Ab inferioribus ſeparati per excellentiam & diſtinctionem & per virtuoſam cõditionem. Ad Deum. Et ideo Eccleſiaſticis poteſt dici illud Num. 16. *Separauit vos Deus Iſrael ab omni populo, & iunxit ſibi, vt ſeruiretis ei in cultu tabernaculi, & ſtaretis coram frequentia populi, & miniſtraretis ei.* Idcirco accedere fecit ad ſe. Sed heu proh dolor nunc: hodie Eccleſiaſtici ſunt ſæcularibus peiores, & laicis in pluribus nequiores. Et ideo videtur, quod Eccleſiaſtici ſunt ſimiles Saturno, qui eſt quidam planeta cœlo propinquiſſimus, & ideo communi iure debet cœli influentiam participare plenius, quam cæteri planetæ, & tamen iſte eſt planeta

Maleuolus,
Tardus,
Terreus,
Retrogradus,
Siccus,
Nocturnus,
Ponderoſus,
Pallidus.

Et ideo in fabulis ſecundum Iſido. Iſte depingitur ſenex, triſtis & tenens falcem. Triſtis: quia fingitur à filio ſuo fuiſſe caſtratus, cuius virilia proiecta in mare Venerẽ creauerunt. Cum falce etiam pingitur: quia ad modum falcis multum nocet retrogradiẽdo. Reuera (chariſſimi) tales ſunt aliqui Eccleſiaſtici. Iſti enim, qui quantum ad gradum dignitatis ſunt firmamentum, id eſt, Deo propinquiſſimi, quia ſcilicet iuxta ipſum in Eccleſia, vt ſunt religioſi, & clerici. Et ideo deberent participare eius influentiam, & ſe eidem pro viribus conformare. Et tamen ipſi quãdoque ſunt cæteris nequiores: quia iſti ſunt Maleuoli per malitiam, tardi per pigritiam, terrei per auaritiam, frigidi per indeuotionem, ſicci per incompaſſionem, nocturni per ignorantiã, ponderoſi per negligentiæ immobilitatem, pallidi per inuidiæ & odij manifeſtam exeoſtationem. Nocent etiam retrogradiendo per falſam cauillationem, & detractionem, caſtrantur à filijs, per bonorum Eccleſiæ indebitam deuaſtationem, per ſuos peiores filios & vepres: quia, ſcilicet filij & concubinæ talium caſtrant, & depauperant eos. Et ideo iſti poſſunt depingi ſenes, per malorum operationem inueteratam, triſtes per odium & deſperationem, habentes falcem ſecantem, id eſt, rapinam: carnalis enim parentela Eccleſiaſticorum ipſos hodie depauperat atque caſtrat. Figura Danielis 14. De filijs & concubinis ſacerdotum, qui comedebant illa, quæ apponebantur Bel. Vide ſupra de Abſcondere. Iſti igitur non ſunt meliores, eo quod ad Deum acceſſerunt, per Eccleſiæ dignitatem, ſed potius nequiores: quia ſicut Saturnus eſt planeta mortificatiuus, ſecundum

F Martianum & Ptolomæum. Sic vere mali Eccleſiaſtici mortui ſunt in ſe, per malam vitam, & mortificatiui aliorum per mala exempla, ideo de talibus malis acceſſoribus dicitur Nume. 3. *Quiſquis acceſſerit ad tabernaculum, morietur.* Iſti enim ſunt, qui ambitioſe ſe ingerunt, & qui non vocati accedunt. E contra vero iuſti videntes periculum animæ & ſacramentorum Eccleſiæ dignitatem, timent accedere, & diuinum iudicium ſolent cum reuerentia formidare. Figurati Deut. 5. vbi dicitur, Quod filij Iſrael videntes montem ardentem, & fumigantem timuerunt prope accedere. Mons enim eſt Deus, qui per minas fumat, & punitiones ardet, quæ qui bene conſiderat, accedere timet, & vt tutius viuat in inferiori ſtatu ſe tenet, Hebr. 12. Non acceſſiſtis ad tractabilem ignem, veruntamen aduerte, quid quibuſdã accidit. Plinius philoſophus, cum claſſe iuxta Montem Ethna ardentem tranſiens, nimis prope Montem acceſſit, & ideo ignis ipſum & ſuos combuſſit. Sic vere indigni, qui ad iſtum ignem & ad officia Eccleſiaſtica accedunt, combuſtionem æternæ dã-

G nationis incurrunt. Nume. 3. *Si quis alienus ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.* ¶ Vnde nota, quod multa genera perſonarum prohibentur accedere ad dominum, ſcilicet ad Euchariſtiæ ſacramentum, vel ad dignitatis Eccleſiaſticæ gradum, videlicet, Duplices & adulatores; crudeles & flagellatores; hæretici & deceptores; polluti vitijs & peccatores. Duplicibus enim dicitur Eccleſ. 1. *Non acceſſeris ad eum duplici corde.* De crudelibus vero dicitur in Pſal 90. *Non accedet ad te malum, & flagella non appropinquabit tabernaculo tuo.* De hæreticis autem dicitur Nume. 16. *Ne quis accedat alienigena, & qui non eſt de ſemine Aaron ad offerendum incenſum domino.* Alienigena enim proprie eſt Deo hæreticus, qui eſt extra Eccleſiam. De immaculatis autem & immundis peccatoribus dicitur Leuit. 21. *Omnis, qui habet maculam, non accedet offerre hoſtiam domino.* Maculam dico, ſcilicet ... oniæ, luxuriæ, vel inuidiæ, &c. Sed nota proh dolor, quod iſta hodie non ſeruantur: qui re vera hodie ad dominum, ad Eccleſiaſtica beneficia & officia.

Accedunt { ignorantes, inconſtantes, diſcordantes, deſperantes, detrahentes.

Dico primo, quod his diebus ad Eccleſiam, & ad Chriſtum accedunt ignorantes. Iſti ſunt cæci, qui nihil vident; figurati per illos, de quibus dicitur Matth. 21. vbi cum prius dominus dixiſſet de Eccleſia. *Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum;* Subditur, *Acceſſerunt ad eum cæci & claudi in Templo.* Item accedunt inconſtantes, ſcil. homines imbecilles; figurati in illa ancilla oſtiaria. De qua Matth. 26. *Acceſſit ad Petrum Ancilla oſtiaria.* Iſti enim non ſunt niſi Ancillæ, & iſtud maxime poteſt referri ad quoſdam beneficiatos, qui non ſunt niſi Ancillæ in beneficijs ſuis: quia habent nomen, & magiſtri eorum habent vtilitatem. Item accedunt ad eum diſcordantes; figurati in illis oſſibus Ezech. 37 *Acceſſerunt ad oſſa; ita vnuſquiſq; ad iuncturam ſuam.* Ebrioſi enim & litigioſi inuicem ſe conſiderant, & more oſſium ſemper clamant. Item accedunt ad eum deſperantes (ſcilicet) quidam, qui non videntur aliquid ſapere de futuris, ſed tantum de præſentibus cogitãtes: figurati in Sadducæis, qui non credebant, nec Animam, nec Angelum, nec Reſurrectionem eſſe poſt mortem, ſicut dicitur Actor. 23. & Matth 22. *Acceſſerunt ad eum Sadducæi.* ¶ Item accedunt ad eum detrahentes; figurati in Phariſæis, qui interpretantur diuidentes: quia detractor diuidit charitatem, vnde Matth. 16. *Acceſſerunt ad eum Phariſæi,* &c. Non ſic (chariſſimi) non ſic. Sed accedant ad Chriſtum boni & iuſti. Acceditur ergo ad Deum per dignitatem & promotionem. (Ad eum inquit:) Ideo cuilibet eccleſiaſtico dicit Deus illud Exod. 19. *Aſcende ad me in montem & eſto ibi.* ¶ Secundo acceditur ad Deum per charitatem, & dile- H ctionem, quod oſtenditur cum dicit, *Acceſſit mulier.* Per acceſſum mulieris, quæ ſumme naturaliter afficitur ad illud, quod amat, intelligitur affectus amoris & dilectionis, per quem acceditur, & appropinquatur ad Deum. Nihil enim poteſt melius ire ad terminum, quam termino ſe vnire. Sic vere, quia amor & charitas faciunt hominum vnire Deo & coniungi, per charitatem & dilectionem ad Deum eſt acceſſus. Videmus enim, quod ferrum, quando eſt frigidum, nunquam poteſt cum alio ferro vniri, nec ad id perfecte accedere; ſed quando ferrum ignitum fuerit, ad aliud ferrum faciliter accedit, & cum eo vnitur, coniungitur, atque ligatur. Sic vere (chariſſimi) homo, quando eſt frigidus per intentionem, nunquam poteſt Deo appropinquare, nec ad eum perfecte accedere, nec cum eo ſe vnire: quia ſicut dicitur Prouerb. 15. *Longe eſt Dominus ab impijs.* Sed quando homo ignitur, & inflammatur per incendium charitatis, tunc cum Deo coniungitur & vnitur, & ad eum appropiat, & accedit: *Mulier ergo acceſſit.* Figura Matth. 9. Vbi quædam mulier, quæ fuerat in fluxu ſanguinis multis annis, acceſſit ad Ieſum, & tetigit fimbriam veſtimenti eius, & ſanata eſt. Et dictum eſt ei; *filia fides tua te ſaluam fecit, vade in pace:* ſed vere (chariſſimi) quamuis homo multis temporibus patiatur fluxum ſanguinis, id eſt, fluxum vitiorum, ſi tamen fuerit mulier, id eſt, affectiuus & charitatiuus, & acceſſerit ad Chriſtum per fluentem dilectionem & affectionem, tetigeritque per imitationem veſtimentum, id eſt, ipſius conuerſationem, ipſe pro certo ſanabitur, fluxus vitiorum in eo ſiccabitur, fides ipſius à Deo commendabitur, & pax & requies promittetur. Ideo dicitur in perſona Dei cuiuslibet illud Geneſ. 27. *Accede ad me vt tangam te.* Quia re vera (chariſſimi) nos debemus accedere, per amorem & dilectionem, & ad Deum, & ad proximum, ſecundum quod charitas nos obligat vni magis, quam alijs: figura ad hoc Ezech. 37. vbi dicitur. Quod Ezechiel vidit vnum campum magnum plenum oſſibus ſiccis. *Et prophetaui (inquit) oſſibus illis, & factus eſt ſonus, & ecce commotio: & acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam. Et vidi, & ecce ſuper ea nerui, & carnes aſcenderunt, & extenta eſt ſuper ea cutis, & egreſſus*

eſt in ea ſpiritus, & vixerunt ſteteruntque ſuper pedes ſuos, & viſus eſt exercitus grandis valde. Reuera campus iſte poteſt ſignificare planiciem huius mundi vel etiam Eccleſiæ militantis. Oſſa vero iſta poſſunt ſignificare multitudinem hominum huius vitæ, qui re vera naturaliter ſunt ſicci per carentiam humoris gratiæ & deuotionis, & admodum duri per indomabilitatem obſtinationis. Sed tamen quandoque accidit, quod Ezechiel eis prophetizat, id eſt, quod aliquis prædicator euangelizat talib. Regnum Dei. Et tunc vere debent accedere oſſa ad oſſa, id eſt, homo ad hominem, & etiam ad Deum per charitatem, & dilectionem, vnumquodq; ad iuncturam ſuam: quia vere in corpore Eccleſiæ membra debēt inuicem accedere per charitatem, & alter ad alterum propinquare, debet etiā quilibet collocari in iunctura ſua, id eſt, in ſtatu, officio, & beneficio ſuo, per pacis & cōcordiæ vnitatem. Quod eſt contra ambitioſos, qui in iuncturis proprijs non ſunt cōtenti; imo nituntur ſemper accedere ad alienas metas, id eſt, ad aliena officia: quæ alijs debentur & non ſibi; iuxta illud Matth 28. *Acceſſerunt, & tenuerunt pedes Ieſu.* Vnumquodque ergo debet accedere ad iuncturam ſuam, & non ad alienam; & ſic ſi quilibet eſt cōtentus loco, & ſtatu proprio, & alijs per charitatem ligatus, tunc pro certo ipſi acquirent neruos concordię, & vnionis, carnem fluidæ compaſſionis, cutem honeſtæ conuerſationis, ſpiritum diuinæ inſpirationis, vitam gratiæ & deuotionis. Et ſtabunt ſuper pedes ſuos, per virtutem fortitudinis, & perfectionis. Et ideo de tali acceſſu, & de tali coniunctione charitatiua poteſt exponi illud Acto. 8. *Accede & adiunge te ad currum iſtum.* Sed heu, proh dolor, talis acceſſus charitatis eſt hodie ratus in Eccleſia: quia hodie alter ad alterum non accedit niſi per odium, iram inuidiam & malignitatem, à Deo autem recedunt per culpam & iniquitatem; vnde Iob. 34 *Quaſi ex induſtria receſſerunt a Deo.* Et maxime tales ſunt mutabiles, & leues: quia ſicut dicitur Luc. 8. *Ad tempus credunt, & tempore tentationis recedunt.* Tales autem ſunt falſi amici, qui optime accedunt tempore proſperitatis; ſed ſi aduerſitas aduenerit, ſtatim recedunt. Similes locuſtis & muſcis, quæ in æſtate accedunt, in hyeme autē recedunt. Sic vere falſi amici per falſam amicitiam accedunt ad hominem, dum ſtatus & æſtas proſperitatis durat; ſed ſi hyems tribulationis, & paupertatis venerit, tunc vere ipſi ab illo fugiunt, & recedunt: de quibus Iob. 6. *Neceſſarij mei receſſerunt à me:* Non ſic (chariſſimi) ſed accedamus ad Deum & ad proximum per charitatem & dilectionem. *Acceſſit* (inquit) *mulier.* vnde Luc. 8. dicitur. Quod *mulier acceſſit, & tetigit fimbriam veſtimenti Ieſu.* Et, ſi vis, dic de acceſſu charitatiuæ familiaritatis, quæ fit in deuotione & oratione, & illud Bern. *Securum acceſſum habet homo ad dominum,* &c. ¶ Tertio accedamus ad eum per pietatem & compaſſionem. *Habens* (inquit) *alabaſtrum vnguenti precioſi.* Sicut enim videmus, quod volens accedere ad remotas partes, facilius & leuius accedit ibi per aquam, quam per terram, nauigando, quam ambulando. Sic vere (chariſſimi) ſi nos volumus accedere ad Deum, & ad Paradiſum, certo facilius & leuius accedamus per aquam fluidæ pietatis, (ſcilicet) faciendo eleemoſynas, & opera miſericordiæ, quam alias. Quia vere iſta eſt leuior & breuior via eundi ad Deum. Et hoc oſtenditur cum dicitur; (vnguenti precioſi;) quia re vera vnctura & linitura pietatis facit accedere ad Deum, & etiam ad Paradiſum. Figuratur Luc. 7. vbi dicitur, quod mulier intrauit ad Ieſum penes Simonem recumbentem, & ſtans retro ſecus pedes eius cœpit eos rigare lachrymis, capillis tergere, ore baſiare, vnguento vngere, atque delinire. Talis mulier debet eſſe quilibet Chriſtianus; quia mulier dicitur quaſi mollis aër: quia ſcilicet Chriſtianus eſſe deberet aereus per conſcientiæ puritatem, & mollis per amicitiam, & benignitatem. Iſte enim cum vnguento dulcis & fluidæ pietatis, debet accedere ad Ieſum. Quomodo? Certe, quia ipſe debet venire retro, & occulte, & abſcōdere pedes Ieſu, id eſt, pauperes, Chriſti, qui more pedū ſunt inferius circa terram in ſtatu infimo & depreſſo. Iſte (dico) debet multipliciter adiuuare (ſcil.) affectum compaſſionis emittendo, oſculum dilectionis imprimēdo, capillos & vellus exterioris poſſeſſionis expendendo, vnguentum dulcis pietatis & benignitatis eis miſericorditer largiendo. Et tunc dicetur de eis illud, quod de iſta muliere dictum eſt. *Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ideo de iſto vnguēto poteſt dici illud Ezech. 16. *Laui te aqua, & vnxi te oleo.* Quod præcipue verum debet eſſe de perſonis eccleſiaſticis, quæ præ cæteris hominibus debent habere vnguentum & oleum pietatis, quod fuit figuratum in Aaron, qui in conſecratione ſua oleo vngebatur &c. ſicut ſupra dictum eſt de Aaron. Ita quod de iſto acceſſu, qui fit per pietatem, poteſt dici illud Matth. 20. *Acceſſit ad eum mater.* Mater enim nomen eſt pietatis. Acceditur igitur ad Deum (chariſſimi) per pietatem & compaſſionem, per charitatem & dilectionem, per dignitatem & prælationem. ¶ Nota adhuc, quod in ſcriptura inuenitur

Acceſſus { beatificatiuus,
iuſtificatiuus,
viuificatiuus,
damnificatiuus,
mortificatiuus.

Eſt dico acceſſus beatificatiuus; & iſte eſt acceſſus quo anima poſt mortem accedit ad paradiſum. Super quo nota, quod omnis res naturaliter accedit ad ſuum terminum, & ad ſuum finē: vnde videmus, quod omnes res, quæ eſt in motu, naturaliter accedit ad quietem, quia ſcilicet quies eſt terminus motus. Sic vere (chariſſimi) cor noſtrum naturaliter debet accedere per deſiderium & affectum ad quietem gloriæ Paradiſi: quia æterna gloria nihil eſt aliud, quam terminus, & concluſio omnium motuum, & laborum. Et iſtum acceſſum acquirit anima beata quando Deo coniungitur per beatificam viſionem. Figura ad hæc Hæſter. 4. vbi dicitur. Quod Aſſuerus Rex maximus vidit Heſter ornatam, *quæ ſtabat in atria domus Regia, & placuit in oculis eius, & extendit ei virgam auream, quæ accedens oſculata eſt ſummitatem virgæ, & dixit ei Rex: Quid dicis Heſter Regina? quæ eſt petitio tua? etiam ſi dimidium Regni mei petieris, dabo tibi.* Chariſſimi per Heſter Reginam intelligitur anima, quia Heſter interpretatur abſcondita, id eſt, anima, quæ in corpore abſcōditur & celatur. Aſſuerus interpretatur beatificans, iſte eſt Deus, qui animas beatificat poſt hāc vitam. Sceptrum, quod nihil aliud eſt quam virga Regia, ſignat dignitatem & eminentiam gloriæ Paradiſi. Quando igitur, (chariſſimi,) Heſter Regina, id eſt, anima Chriſtiana, Regi Chriſto copulata per baptiſmum, de abſcondito latibulo corporis egreſſa fuerit, ſteteritque in atria domus Regiæ, ſcilicet in Paradiſo, tunc vere Aſſuerus beatificans, Deus Rex, & rector totius vniuerſi, ſtatim extendit virgam auream, id eſt, dignitatem æternæ beatitudinis: quia vere quando Chriſtus videt animam paratam gratijs & virtutibus, tunc vere multum placet in oculis eius. Et ideo extendit ſibi virgam, id eſt, dignitatem æternæ gloriæ, ad quam ipſa accedens delectatur, ipſamque apprehendit, amplexatur, & oſculatur, & à Rege Chriſto coram Angelis honoratur. Vnde Heſter 15. *Noli metuere, non morieris: accede ergo, & tange ſceptrum.* Vbi oſtenditur, quod ad Deum & ad æternam gloriam acceditur, per fiduciam & ſecuritatem. Noli (inquit) timere, per conſtantiam & ſtabilitatem, non morieris, id eſt, non deficies per iuſtitiam & ſeueritatem; tange (inquit) ſceptrum; proſequere ſi vis iſtas tres diuiſiones, iſte eſt ergo acceſſus beatificans. ¶ Secundo dico, quod eſt acceſſus iuſtificans, & iſte eſt acceſſus ad Eccleſiæ promotiones: quia, ſcilicet nullus debet accedere, niſi iuſtus, ſicut ſupra viſum eſt. Corpora ſuperiora, quæ ſoli ſunt propinquiora, & ſunt (vt communiter) clariora, ſicut patet de ſphæra ignis & ſuperioris partis aeris, vbi turbines, caligines & nebulæ non aſcendunt. Ideo partes illæ in claritate perpetua perſeuerant. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſoli iuſtitiæ ſunt propinqui per Eccleſiaſticum gradum, deberent cæteris eſſe clariores per ſapientiam & ſcientiam, & puriores per innocentiam. Et ideo dicitur in Pſalm. 33. *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.* Sed nota, quod quidam ſunt ſimiles Lunæ, quæ quanto magis accedit & appropinquat ad Solem, tanto magis perdit lumen, quantum ad noſtrum viſum, & quanto minus habet de luce, tanto magis eſt corrupta. Sic vere (chariſſimi) illi, qui appropinquant, & accedunt ad Solem iuſtitiæ Chriſtum per eccleſiaſticam dignitatem; illi (dico) non ſunt cæteris clariores per ſcientiam; imo obſcuriores per ignorātiam: quia vere illi, qui ſunt in Eccleſia, quod dolendum eſt, Deo propinqui, lumine gratiæ & ſapientiæ præ cæteris ſunt priuati. Et quamuis ipſi ſint obſcuriſſimi & inſufficientiſſimi; tamen ipſi per ſuperbiam & pompam, elationem & præſumptionem præ cæteris hominib. ſunt cornuti. Et certe melius eſſet talibus, quod ipſi eſſent ſine beneficio, quam quod indigni accederent ad dominum non vocati. Quia vere ex hoc incurrere promerentur æternæ iudicium vltionis: quia ſicut dicitur Numer. 3. *Externus, qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.* Figura de Oſia Rege Iuda 2. Paralip. 26. Qui voluit vſurpare officium Sacerdotis, & ingreſſus eſt Templum, & ado-

& adolere voluit incenſum ſuper altare thymiamatis quamuis non eſſet Sacerdos, nec de genere Sacerdotum; & ſtatim orta eſt lepra in fronte eius, & de Templo etiam eſt eiectus, & fuit leproſus toto tempore vitæ ſuæ, habitauitque in domo ſeparata, regno ſpoliatus. Sic vere (chariſſimi) illi, qui non ſunt Sacerdotes, id eſt, ſacra docentes, nec Sacerdotum, id eſt, Chriſti & ſanctorum filij vel imitatores, hodie accedunt ad miniſtrandũ in Templo Eccleſiæ: quia ſcilicet tales hodie promouentur & in Eccleſia ad dignitates, officia, & beneficia ſublimantur. Et ideo tales ſunt hodie leproſi, & corrupti & luxurioſi, & finaliter ipſi eijciuntur de Templo Eccleſiæ, & regno Paradiſi priuantur, & in domo ſeparata in inferno perpetuo commorantur. Sapientes ſunt ergo, qui non ambiunt iſtum acceſſum: vnde dicitur Exod. 34. Quod filij Iſrael & Aaron videntes cornutam faciem Moyſi timuerunt prope accedere. Quia vere illi, qui ſunt boni & iuſti, & filij Iſrael, id eſt, Deum videntes & contemplatiui, timent accedere per eccleſiaſticas promotiones prope Moyſen, id eſt, prope Deum. Et quare? Certe quia ipſi bene vident, cognoſcũt, & percipiunt, quod ipſe habet cornua, id eſt, rigorem iuſtitiæ & auſteritatis: quia ipſos paratus eſt lædere, & ferire, niſi faciant
M debitum ſuum. Iſte eſt igitur acceſſus iuſtificans. ¶ Tertio dico, quod eſt acceſſus viuificãs, & iſte eſt acceſſus Dei ad hominem per gratiam, & inſpirationem bonam. Sicut enim Sol certis temporibus accedit ad nos, & in ſuo acceſſu facit omnia reuirere, florere, & fructificare. Sic vere Deus quando accedit ad hominem peccatorem ipſum per ſuam gratiam viſitãdo, ipſe pro certo facit eum reuirere per gratiam & virtutes, & flores bonarum affectionum, fructuſque bonarum operationum producere & proferre. Figura Luc. 7. Vbi mortuus efferebatur vnicus filius matris ſuæ, & hæc vidua erat, & turba ciuitatis multa cum ea. Motus autem Ieſus ſuper ipſam acceſſit & tetigit loculum; hi autem, qui ferebant, ſteterunt, & ait, *Adoleſcens tibi dico ſurge, & reſedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum matri ſuæ.* Mater autem iſta (chariſſimi) eſt Eccleſia, quæ omnes fideles portat, & infra vterum fidei concipit atque nutrit, quæ re vera à multis turbis, & populis, linguis, & nationibus eſt hodie circumſepta. Sed vere ſæpe accidit, quod filius ſuus, id eſt, homo Chriſtianus moritur per peccatum mortale, & ad foueam Infernalem effertur. Illi autem, qui efferunt ipſum, ſunt quatuor, ſcilicet,

Spes longæ vitæ,
Spes futuræ pœnitentiæ,
Complacentia delectationis,
Diſplicentia ſatisfactionis.

Sed ad quid? vere quandoq; Chriſtus reſpicit huiuſmodi mortuum peccatorem, & motus miſericordia accedit ad eũ per ſuæ gratiæ inſpirationem, tangit etiam loculum in quo portatur, id eſt, ſtatum ſuum vel corpus per aliquam tribulationem, & ſic reuiuiſcit, qui erat mortuus per gratiæ ſuſceptionem & per cordis contritionem & conuerſionem, & loqui incipit per confeſſionem & gratiarum actionem, & maxime quando ſibi dicitur, Adoleſcens ſurge, per monitionem & prædicationem, & de tali acceſſu poteſt dici illud Geneſ. 27. *Accede ad me vt tangam te.* Quod etiã poteſt eſſe verbum prælati ſubditum examinare volentis. Sed vide eam ſuper illo verbo, Tangere. Iſte eſt ergo ac-
N ceſſus viuificans. ¶ Quarto dico, quod eſt acceſſus damnificans, & iſte eſt ille quo per affectionem, & auaritiam acceditur ad terrena. Papilio incaute accedens circa lumen comburitur. Sic homo dum incaute ad lumen mundanæ proſperitatis accedit, per tentationes comburitur, atque perit. Figura de Abimelech Iudicum 9. Qui indiſcrete accedens iuxta turrim altiſſimam, quæ erat in ciuitate, vt ignem ſupponeret, proiecit quædam ancilla fragmentũ vnius molæ, & alliſit cerebrũ eius. Turris (chariſſimi) eſt excellentia ſtatus mundani, ad quam homo multum cupit attingere, vt ignem rigoris & iuriſdictionis ibidem poſſit attendere, & nutrire. Et ideo ad iſtam turrim per ambitionem immoderatam quandoque tam incaute appropiat & accedit, quod ancilla, id eſt, caro mittit ſibi lapidem molarem, id eſt, aliquam fortem & duram tentationem, ipſumq; per diuerſa peccata mortalia diſſipat, & proſternit. Ideo bene dicitur 2. Reg 11. Quare acceſſiſtis ad murum, *an ignorabatis, quod multa deſuper*
O *tela mittantur?* Iſte eſt ergo acceſſus damnificans. ¶ Quinto dico, quod eſt acceſſus mortificans, ſcilicet ille, quo diabolus accedit ad tentandum, figuratus in illo Abimelech, &c. Abimelech enim eſt diabolus, qui accedit quotidie ad expugnandum turrim conſcientiæ, & ſumme nititur apponere ibi ignem concupiſcentiæ, iræ, auaritiæ, & luxuriæ. Et ideo ancilla conſcientiæ, ſcilicet, debet accipere molam, id eſt, conſiderare lapideam duritiem mortis, Iudicij, & inferni, vel fragmentum molæ, id eſt, fracturam corporis noſtri per mortem, & inde ferire Abimelech diabolum in caput eius, id eſt, in ſuæ tentationis principium, ſcilicet ſtatim, quod cogitationem & delectationem immittit; & ſic caput & principium ſuum taliter frangere, quod contra turrim conſcientiæ nequeat præliare. De tali autem acceſſu dicitur Matth. 4. *Accedens tentator dixit ei*, ſcilicet conſcientiæ & voluntati. *Mitte te deorſum.* Ideo bene docet Eccleſiaſt. 2. *Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.*

Accelerare. Accleratio.

A Nota, quod in ſcriptura inuenitur acceleratio, ſeu celeritas multiplex, moraliter loquendo.

Celeritas { laudabilis, damnabilis, amabilis, terribilis.

Prima eſt acceleratio diligentiæ. Secunda eſt acceleratio imprudentiæ. Tertia eſt acceleratio Dei gratiæ. Quarta eſt accelera-
B tio peſtilentiæ. ¶ Dico ergo, quod eſt acceleratio diligentiæ, ſeu obedientiæ, quando, ſcilicet, homines illa, quæ tenentur facere, prompte & celeriter exequuntur, ſimiles araneæ, quæ quamuis ſit modicum animal, tamen celeriter facit telam, & etiam ordinatiſſime facit ipſam: quia re vera quilibet debet bona opera, & iniuncta officia celeriter exequi & omnia honeſte & celeriter ordinare. Similis etiam vento, qui eſt impreſſio valde celeris motus, vnde Eccleſ. 43 *Eius imperio accelerauit ventus.* Vnde nota, quod celeriter bonum facere tria faciunt ſeu cauſant. Vel celeriter à malo deſiſtere vel ad Deum accelerare, & currere.

Timor concuſſiuus,
Dolor impreſſiuus,
Vigor innatiuus.

Accelerat ergo homo ratione timoris: quia vere qui Deum timet nũquam per deſiderium tepere ſolet. Exemplo 2. Paral. 26. Oziæ Regis Iuda: Qui cum adolendo incenſum lepra percuſſus eſſet, eo quod alienũ officium vſurparet, territus plaga accelerauit egredi. Item accelerat ratione doloris, dolor enim & tribulatio faciunt hominem celeriter bene agere. Exemplo molendini, quod tunc celerius currit, quando maior vis fluminis ipſum impellit. Etiam nauis celerius ad portum accelerat, quando maior vis fluminis ipſam portat. Quia re vera quãto eſt maior tribulationis impetus, tanto eſt ad Deum celerior mentis curſus & celerius attingitur cœli portus. Pſal. 15. *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt*; quod eſt contra pigros, &c. Item accelerat ratione vigoris: quia ſcilicet celerius currit iuuenis, quam ſenex, eo quod maioris (vt communiter) eſt vigoris. Sic illi, qui maiori vigore gratiæ replentur bonum celerius operantur Sapient. 2. *Vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter.* Sic ergo patet, quod eſt acceleratio diligentiæ. ¶ Se- C
cundo dico, quod eſt acceleratio imprudentiæ, quia, ſcilicet, imprudentes nimis celeriter, & nimis indeliberate, & præcipitanter operantur. Planeta enim quanto terræ propinquior, tanto videtur eſſe in motu celerior. Et hoc quia celerius complet curſum. Sic vere illi, qui ſunt terræ, id eſt, terrenis bonis propinquiores per auaritiam, & à cœlo remotiores per nequitiam, ſunt celeriores per præcipitem violentiam, & per indeliberatam imprudentiam. Vnde de iſtis dicitur à diabolo illud Eſa. 8. *Accelera, ſpolia detrahe, feſtina prædari.* Compara iſtos Tygridi, qui pro eo Tygris (quod idem eſt, quod ſagitta) dicitur, eo quod more ſagittæ celeriter currit, & graditur. Sic iſti more ſagittæ iactibus ſuis præcipites & contra pauperes ſunt crudeles. Figura 2. Mach. 9. in illo nequiſſimo Antiocho, de quo dicitur, quod cum iret in Iudæam contra Iudæos, ſuperbia repletus ignem ſpirans omnino in Iudæos præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere: quia re vera ſæpe fit, quod illi in multa infortunia ruunt, qui impetuoſe, celeriter, & præcipitanter cum ſuperbia alios lædere quærunt. Iſta eſt ergo acceleratio imprudentiæ. ¶ Tertio dico, quod D
eſt acceleratio diuinæ gratiæ. Deus enim celeriter dat aliquibus ſalutem, poſtquam immiſerit tribulationem & peſtem, vnde Baruch. 4. *Sicut enim viderunt vicini captiuitatem veſtram, ſic videbunt in celeritate ſalutem veſtram.* ¶ Quarto eſt acceleratio peſtilentiæ;

lentiæ; & hæc eſt, quod dum non aduertit homo in proſperitate exiſtens, infortunium eius celeriter venit. 2. Petr. 2. *Dominum* (inquit) *negant ſuperducentes ſibi celerem perditionem.* Arbores enim, & herbæ, quæ celeriter creſcunt, celeriter pereunt, vt patet in cucurbita, quæ valde celeriter venit ad complementum, ſed ſtatim ſiccatur & venit ad detrimentum. Sic vere qui ſubito fiunt diuites, celeriter per infortunia ſiccantur, & temporaliter & æternaliter tribulantur. Sapient. 3. *Si celerius defuncti fuerint, non habebunt ſpem in die agnitionis.*

A *Accendere.* & ſuccendere pro eodem ſignificant. Et eſt accendere ignem in aliqua materia combuſtibili miniſterialiter producere, & eam etiam inflammare. Sicut ergo moraliter loquendo diuerſa ſunt genera ignium; ſic ſunt diuerſa genera accenſionum. Et ſic nota, quod in ſcriptura reperitur

Accenſio { Flaminis ſeu Numinis,
Hominis,
Dæmonis.

Eſt (dico) accenſio numinis, id eſt, Dei qui ſcilicet in ſcriptura comparatur igni. Deut. 4. *Deus noſter ignis conſumens eſt,* & ideo ad modum ignis accenditur in quantum cum feruore aliquid operatur. Et poſſum notare, quod Deus moraliter loquendo accenditur multis modis. Nam iſte

Accenditur per { amorem,
dolorem,
ſplendorem,
rigorem.

Prima ergo accenſio amoris fuit in carnis aſſumptione, multum enim fuit accenſus ardens & feruens amor, quando pro nobis carnem aſſumpſit, Pſal 17. *Ignis à facie eius exarſit, carbones ſuccenſi ſunt ab eo.* Similis enim fuit illi igni, qui eſt in monte Æthna, qu continue ardet, & accenditur, & tamẽ illa terreſtris montis materia propter ignem non conſumitur. Sic vere iſte ignis Deus in monte totius perfectionis, id eſt, beata Virgine per incarnationem fuit accenſus, & tamen ſuæ virginitatis pudor non fuit ibi cõſumptus, nec in aliquo diminutus; figuratus in illo igne Exo. 3. Vbi rubus ardebat & accendebatur, & tamen non comburebatur. Pſal 77. *Ignis accenſus eſt in Iacob.* Iſta enim fuit accenſio amoris, quæ fuit in carnis aſſumptione. ¶ Secunda accenſio doloris fuit, in crucis paſſione & afflictione, ibi enim fuit Chriſtus Phœnici ſimilis, qui inter ligna aromatica ſuccendit, & incinerat ſemetipſum. Sic iſte inter ligna crucis fuit per dolorem accẽſus & per humilitatem incineratus. Thren. 2. *Succendit in Iacob, quaſi ignem flammæ deuorantis in Gyro.* ¶ Tertio eſt accenſio ſplendoris, quæ facta fuit in ſpiritus miſſione. Aliqua enim ſunt animalia, quæ mittunt ignem, quo aëra accenditur, quem attingit, ſicut legitur de dracone Sic Chriſtus ignem Spiritus ſancti emiſit, qui mundum per amorem accendit, & eum per fidem & ſcientiam illuminauit. Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat?* lucernæ enim igne accenduntur, & poſt per iſtum ignem domum illuminare noſcuntur. Sic Chriſtus ſicut bonus ſacriſta lucernas, id eſt, ſanctos igne Spiritus ſancti ſuccendit, & ſic per eos domum Eccleſiæ illuminat, vnde 1. Machab. 4. dicitur. Quod in templo dedicato & purgato accendunt lucernas ſuper candelabrum. ¶ Quarto eſt accenſio rigoris, quæ fiet in iudicij executione, & quotidie fit in tribulationum immiſſione, & malorum punitione. Deus enim eſt ſicut Calx viua, quæ ſcilicet aqua accenditur, oleo extinguitur. Quod Auguſt. de ciuitate Dei numerat inter mundi mirabilia, talis eſt Deus. Iſte eſt, qui aquis, id eſt, culpis & peccatis noſtris ſuccenditur per iuſtitiam ad vindictam. Oleo tamen, id eſt, operibus miſericordiæ ardor & ſuccenſio ipſius mitigatur. Pſal. 78. *Accendetur velut ignis zelus tuus* Iſte eſt ignis accenſus qui deuorauit extremam partem caſtrorum populi contra Deum murmurantis ſicut dicitur Num. 11. Quia re vera ignis diuinæ iuſtitiæ contra illos accẽditur quorum murmuribus, blaſphemijs, & iniurijs ſpiritus rigoris ipſius excitatur. Iudith. 8. *Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam prouocat, ſed potius, qui iram excitet & furorẽ accendat.* Iſta eſt ergo accenſio Dei, quæ eſt amoris, doloris, ſplendoris, rigoris, Inuenitur ergo acB cenſio numinis ſuperioris. ¶ Secundo principaliter dico, quod inuenitur accenſio hominis interioris, homo enim.

Accenditur interius per { dilectionem,
compaſſionem,
contritionem,
zelationem,
diſcretionem.

Primo dico, quod accenditur per dilectionem & amicitiam; quia ſcilicet viri boni faciliter amant, ſimiles Chryſolyto, cuius quædam ſpecies, quæ dicitur Chryſolentus, faciliſſime rapit ignẽ; ſicut etiam de ſpeculo concauo apparet, quod cum oſtenditur radijs ſolaribus, ſtatim accenditur ibi ignis, ſi pannus vel materia combuſtibilis adhibetur. Sic vere corda bonorum, quæ ſunt ſicut Chryſolytis precioſa per humilitatem, & per puritatem ſpecularia atque munda, faciliter rapiunt ignem amoris, quo ſcilicet per deſiderium accenduntur, & in amorem Dei, & proximi inflammantur. Ignem etiam compaſſionis, qui pungit & accendit cor ipſius, quando videt miſerias aliorum. Item ignem contritionis, quando cogitat propria ſcelera. Item ignem zeli iuſtitiæ & æquitatis, quando videt iniuſtitias alijs fieri. Item ignem luminoſæ eruditionis quando ſcilicet verbum Dei, vel bonum documentum ſibi per aliquem inſtillatur, faciliter rapit, qui cor ipſius ſtimulat & accendit, vnde de accenſione dilectionis poteſt dici illud Luc. 22. *Accenſo igne in medio atrij erat Petrus in medio* circumſtantium ſuppl. Et 2. Mach. 1. dicitur, quod cum perfuſi eſſent lapides aqua, ſcilicet accenſa eſt in eis flamma: quia ſcilicet qui aqua perfunduntur, faciliter per dilectionẽ accenduntur. ¶ De accenſione autem compaſſionis poteſt dici illud Actor. 28. *Accenſa pyra reficiebant* ſcilicet Paulus, & alij naufragoſi. ¶ De accenſione vero contritionis poteſt dici illud Pſ. 77 *Ignis accenſus eſt in Iacob, & ira Dei aſcendit in Iſrael.* Ira, dico, id eſt, diſplicentia de peccato. De accenſione vero iuſtitiæ & zelatione poteſt dici illud Eccl. 32. *Qui timent Dominum, inuenient iudicium iuſtum, & iuſtitias quaſi lumen accendent.* ¶ De accenſione vero diſcretionis dicitur Eſa. 50. *Omnes vos accendentes ignem accincti flammis ambulate in lumine ignis veſtri.* Ita eſt ergo accenſio hominis interioris. ¶ Tertio principaliter dico, quod inuenitur C accenſio dæmonis deterioris: dæmon enim eſt ſicut fornatius, qui diuerſos malos ignes accendit, vbi homines æſtuent. Vnde nota, quod diabolus accendit ignem temptationis, accendit ignem tribulationis, accendit ignem æternæ damnationis, accendit (dico) ignẽ temptationis: quia re vera diabolus ardorem malorum deſideriorum accẽdit, & ſic ignibus auaritiæ, luxuriæ, & diſcordiæ ſuccendit. Baruch. 1. *Ceperunt Chaldæi Hieruſalem & ſuccenderunt eam igni.* Chaldæi enim quaſi dæmones interpretantur. Sicut enim Plin. dicit in fin. 2. lib. Multa enim eſt quoddam bitumen, quod ſtatim cum tangit aliquod ſolidum, accenditur & tactu (vt ait) fugientes ſequitur, aqua vel liquore non extinguitur, ſed ſolum arena vel puluere ſuperatur. Inuenitur autem iſtud bitumen (vt ait) in vrbe Cõmagenæ. Re vera tale bitumen ſignat diaboli tentationem; quia re vera iſta eſt; quæ fortius accenditur, quod eum ſolidam materiam (id eſt) fortem & reſiſtentem hominem experitur: quia ſcilicet diabolus contra tales atrocius debacchatur, & luctatur. Hier. 46. *Fortis impegit in fortem.* Iſta etiam ſequitur fugientes: quia pro certo ignis tentationis non conſueuit quieſcere, ſtatimque cum inceperis fugere, ſed potius ſolet te perſequi & inuadere, ita quod vbicunq; declinaueris te poterit inuenire. Pſal. 18. *Non eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* aqua ergo delitiarum ignem hunc non extinguit, ſed potius ipſum irritat, & accendit. Hiere. 21. *Succendetur, & non ſit qui extinguat.* Solus enim puluis, id eſt, mortis memoria, & arena, id eſt, aſperitas pœnitentiæ iſtam ſuccenſionem extinguunt, & omnem diabolicam tentationem compeſcunt. ¶ Et ſi D vis ſcire quis eſt iſte ignis, diabolicum, dico, quod iſte eſt

Ignis { luxuriæ,
diſcordiæ,
malitiæ,
inuidiæ,
ſæuitiæ,
iracundiæ,
auaritiæ.

Iſti enim ſunt quidam mali ignes, quos diabolus per ſe & per alios nutrit, & per quos ciuitates Chriſti, id eſt, animas concremat & ſuccendit. Figura 4. Regum 8. vbi Benadab Regi Syriæ dictum eſt de filijs Iſrael. *Ciuitates eorum munitas igne ſuccendes, iuuenes eorum interficies, paruulos allides, & prægnantes diuides.* Iſte enim Rex Gentiles ſignat Diabolum, qui ſcilicet Ciuitates cordium non ceſſat prædictis malis ignibus ſuccendere. Iuuenes, id eſt, omnem fortitudinem in eis perdere, paruulos, id eſt, humilitatem & innocentiam ab eis tollere, & prægnantes, id eſt, conceptum boni propoſiti in ipſis perimere. Daniel 3. *Præcepit Rex, vt ſuccenderetur fornax ſeptuplum.* id eſt, ſeptem peccatis

ſeu

Digitized by Google

ſeu generibus ignium, Aduerte tamen, quod ibi dicitur, quod miniſtri non ceſſabant ſuccendere fornacem Babylonicam: quare vera Rex Babylonis, id eſt, confuſionis diabolus ad ſuccendendum fornacem ignium prædictorum multos habet malos miniſtros. Non enim eſt dare aliquem ignem de prædictis, quin habeat adiutorem, ſicut patet, quod luxuriam ſuccendunt Lenones, diſcordiam ſuccendunt detractores, malitiam mali conſultores, Inuidiam adulatores, Iram inſtigatores. Auaritiam ſuccendunt vxores & ſeruitores. Omnibus enim iſtis modis malis miniſtris vtitur diabolus ad ignes diabolicos ſuccendendum. Vnde de iſtis ſeptem dicitur Ezech. 39. *Succendent eam igni ſeptem annis.* Heu, proh dolor, talibus ignibus, eſt hodie ſuccenſa Eccleſia, de qua plangens Dauid dicebat in Pſalm. 73. *Incenderunt igni ſanctuarium tuum, in terra deſtruxerunt Templum tuum, polluerunt Tabernaculum nominis tui.* Et 2. Paral. 36. *Incenderunt hoſtes domum domini.* Religio incenſa eſt igne diabolico. Ezech. 49. *Incenderunt electam ciuitatem.* De mundo etiam, quod talibus ignibus ſit accenſus, dicitur Hier. 51. *Paludes incenſæ ſunt igni.* Et ſi vis dic, quod ſicut fornacis Babylonis ignis erumpens miniſtros ſuccenſionis occidit, ſic tales mali inſtigatores, qui alios ad peccatum ſuccendunt, mortem & damnationem incurrunt: quia ſicut dicitur Roman. 1. *Non ſolum qui talia agunt digni ſunt morte, ſed qui eis conſentiunt.* Sic igitur patet, quod diabolus accendit ignem tribulationis. ¶ Secundo dico, quod ipſe ſuccendit ignem tribulationis. Sicut enim aurifaber ſuccendit fornacem, in qua mundantur metalla. Sic diabolus accendit tribulationes, vt ibi affligantur iuſti. Hierem. 1. *Ollam ſuccenſam ego video, & facies eius à facie Aquilonis.* ¶ Tertio vero dico, quod iſti ſuccendunt ignem æternæ damnationis: quia ſcilicet ignis inferni, id eſt, punitio malorum per diabolum ſuccenditur, in quantum per eum procuratur. Eſt enim vnum bitumen, quod dicitur naphtha, quod ſecundum Plinium eſt valde cognatum ignibus, rapit enim ignem vndequaque extenſum. Vnde ſecundum Albertum cum tali bitumine ſolebant facere falſa miracula: quia ſcilicet capita luminarium, quæ erant in alto, tali bitumine liniebant, & poſt à longe ignem vel candelam præſentabant, & ſic ſubito ignis capiebatur in alijs, quod ſimplices per miraculum factum exiſtimabant. Talis conditionis videntur eſſe animæ damnatæ, ſunt enim cognatæ ignium infernalium: quia re vera ignis inferni ſtatim poſt mortem in eis rapitur, à quo miſerabiliter ſuccenduntur. Eſa. 1. *Ciuitates veſtræ ſuccenſæ ſunt igni.* ¶ Et ſi volumus poſſumus notare, quod in inferno ſuccenduntur E

Potentes oppreſſores,
Fallaces adulatores,
Inuidi murmuratores,
Diſcordiæ inflammatores,
Malitioſi exploratores,
Luxurioſi inquinatores,
Duri perturbatores.

Incenduntur ergo pauperum oppreſſores, ſcilicet tyranni & potentes. Vnde 3. Reg. 9. *Cepit Gazer, ſuccenditque eam.* Gazer enim interpretatur robuſte conſurgens, & ſignat tyrannos. ¶ Item incenduntur falſi adulatores, qui ſcilicet figurantur in Sicelech: quæ interpretatur vox deſecata: quia iſti habent vocem deſecatam & placentem 1. Reg. 30. *Amalechitæ ſuccendunt Sicelech.* Iſti enim ſunt, qui nunc incendunt thura adulationum, ſicut dicitur 1. Macha. 1. *In plateis incendebant thura*, & ideo iuſtum eſt eos incendi igne tribulationum. ¶ Item incenduntur in inferno inuidi detractores. Iſti ſunt Dagon: qui interpretatur piſcis mœroris: quia ſcilicet inuidi ſemper ſunt in mœrore. 1. Macha. 11. *Oſtenderunt ei Templum Dagon ſuccenſum.* ¶ Item ſuccenduntur diſcordiæ ſuccenſores, de quibus ſcilicet dicitur Eccleſ. 28. *Homo iracundus incendit litem.* Et iſti figurantur in Azoto, quod interpretatur incendium, de quo 1. Machab. 10. *Ionathas ſuccendit Azotum.* ¶ Item ſuccenduntur mali exploratores, illi ſcilicet, qui non ceſſant explorare facta aliorum, vt ſemper habeant vnde noceant. Et iſti figurantur in Syon quæ interpretatur ſpecula. Thren. 4. *Succendit ignem in Syon.* ¶ Item ſuccenduntur duri perturbatores: qui figurantur in Iacob: qui fuit luctator, & interpretatur ſupplantator, quia ſcilicet illi, qui alios luctando perturbant, & ipſos in pace viuere non permittunt, ſed potius ipſos decipiunt, & ſupplantant, in inferno cremantur. Vnde in Pſal. 77. *Ignis accenſus eſt in Iacob.* ¶ Item ſuccenduntur luxurioſi inquinatores. De quibus Oſeæ 7. *Omnes adulterantes quaſi Clibanus ſuccenſus.* Iſti figurati ſunt in Damaſco, qui interpretatur ſanguinem propinans, vel ſanguinis oſculum, quia ſcilicet, luxurioſi ſemper habent in oſculis, & labijs ſuis ſanguinem fœditatis admixtum. Hierem. 49. *Succendam ignem in muro Damaſci.* Patet ergo quomodo inuenitur multiplex incendium in ſcriptura.

Acceptio perſonarum. A Deo plurimum reprobatur: A quia ſicut dicitur Rom. 2. *Non eſt acceptio perſonarum apud Deum.* Vnde Actor. 10. *In veritate comperi, quod non ſit acceptor perſonarum Deus.* Non vult enim Deus, quod res vſibus communibus deputata in ſpecialibus commodis expendatur. Et idem perſona publica ſiue iudex, ſiue prælatus, qui vſibus communibus populi deputatur, non debet per acceptionem perſonarum, ita vacare ad particularium commoda amicorum, quod publicum amittatur: debet enim eſſe iudex vel prælatus, ſicut aqua, quæ de ſui natura eſt indifferens ſecundum Iſidor. ad omnem colorem & ſaporem, nec ad aliquid eſt determinata; determinat tamen ſe ſecundum qualitatem terræ, per quam tranſit: quia ſi tranſit per calidas, vel per dulces, vel per ſalſas terræ venas, efficitur calida, dulcis ſeu ſalſa, & inde venit, quod aliquæ aquæ ſiue in puteis, ſiue in fontibus inueniuntur ſalſæ, calidæ, ſeu dulces. Sic vere (chariſſimi) debet eſſe de quolibet prælato vel iudice eccleſiaſtico, vel mũdano: quia vere ipſe debet eſſe indifferens, & indeterminatus ad omnes colores, & ſapores, id eſt, ad omnes perſonas ſibi ſubiectas: quia ſcilicet non debet plus accedere ad vnum, quam ad alium per acceptionem perſonarum; imo in tali indifferentia æquitatis & iuſtitiæ debet æqualiter ei eſſe cura de omnibus, ſicut dicitur Sap. 6. Verumtamen ſecundum venas terræ, per quas tranſit, id eſt, ſecundum conditiones perſonarũ, quibus præeſt, conditiones ſuas debet conuertere & mutare, vt cum ſalſis ſalſus, cum dulcibus dulcis, cum bonis bonus, cum malis auſterus continue debeat inueniri. Non enim debet dici affectio perſonarum, nec acceptio, ſed ſecundum merita perſonarum prælatus iſtum promouet, illum punit, cum diuerſitas promotionis non procedat ex inæqualitate acceptionis, ſed ex inæqualitate ſuæ conditionis. Et ideo contra acceptatores dicitur Deut. 1. *Siue ciuis ſit ipſe, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum, ita paruum audietis vt magnum, nec accipietis cuiuſquam perſonam: quia Dei iudicium eſt.* Et ecce, quod per iſtas quatuor perſonas, quæ hic exprimuntur, ſcilicet Ciuis, peregrinus, magnus, & paruus, intelliguntur quatuor hominum ſpecies, quibus præcipue contingit per acceptionem perſonarum; qui propter hoc ſunt ſpecialiter interdicti. Et iſti ſunt, qui habent Carnalem propinquitatem, (Ciuis:) verbalem duplicitatem, (peregrinus:) elatam ſublimitatem (Magnus:) velatam humilitatem (Paruus.) ¶ Iſti enim ſunt conſanguinei, adulatores, diuites, B hypocritæ. Accipiuntur igitur quidam per propinquitatem carnalem. Ciuis inquit: quia vere multi ſunt, qui nec promouent, nec expediunt, niſi illos, qui ſunt ciues, compatriotæ, familiares, conſanguinei & vicini. Et tales ſunt ſimiles quibuſdam animalibus, quæ dicuntur Glires, de quibus dicit Plin. lib. 8. ca. 57. quod ſocios ſuos multum diligunt, contra alios vero pugnant, & parentes ſuos nutriunt, atque fouent. Re vera multi ſunt hodie tales prælati, principes, iudices, & magnates: quia vere in ſuis iudicijs & promotionibus, multum ſunt fauorabiles ſuis parentibus, ſocijs & vicinis, familiaribus & amicis, ipſoſque in cauſis & litigijs ſuis iuſte vel iniuſte fouent, & ſuſtinent contra omnes, & eos multoties quanquam indignos, promouent, & exaltant. Alios autem longinquos, & remotos impugnant multipliciter, & infeſtant. Iſtud maxime patet in malis iudicibus, & etiam aduocatis, qui ſocios ſuos inuicem ſuſtinent, alios autem non. Iſtud etiam eſt contra malos prælatos, qui quandoque nimis ſunt fauorabiles parentibus ſuis in præiudicium aliorum, ipſoſque ſuſtinent in ſuis criminibus contra iura. Iſti igitur faciunt contra illud, quod dicitur Matt. 5. *Diliges amicum tuum & odio habebis inimicum tuum.* Iſti igitur ſuſtinent ciues ſuos. Vnde Amos 4. *Super vnam ciuitatem plui, ſuper aliam non plui.* Heu (chariſſimi) ſic non debet eſſe, imo vere omnis iudex & prælatus ſumme debet cauere, vt ſemper teneat æquitatem. Sicut enim vidimus, Agricola ſpargit ſemen ſuum æqualius quantum poteſt ſuper terram. Et ideo manum cum greſſu concordat, vt æqualiter ſeminet ſemen ſuum. Veruntamen quando in diuerſis terris ſeminat, bene conſueuit in pingui & in bona terra magis ſpargere de ſemine, quam in macra. Sic

vere (chariſſimi) Agricola, id eſt, prælatus, vel iudex ſemen beneficiorum eccleſiaſticorum, & aliorum bonorum debet diſtribuere, ſecundum iuſtitiæ æquitatem, non vni multum, alteri parum per acceptionem perſonarum. Et ideo greſſus affectionum ſuarum, cum manu operationum debet proportionare, vt iuſte & æqualiter faciat facta ſua: quia ſicut ager non eſt pulcher, quando in vno loco multum, & in alio parum de ſemine ſpargitur. Sic nec collegium, conuentus vel Eccleſia bene ordinatur, vbi vnus eſurit, alius ebrius eſt; niſi forte terræ pinguedo vel macies, id eſt, perſonarum ſufficientia, aut inſufficientia hæc requirat: quia tunc debet erga eos inæqualiter ſe habere, alias non. Figura Deut. 18. Vbi dicitur, quod ſi aliquis leuita veniret ad miniſtrandum in Templo, ex aliqua longinqua ciuitate, alij, qui erant ibi prius, debebant eum recipere, & eandem ipſi ciborum portionem debebant recipere, ſicut & cæteri. *Sic* vere (chariſſimi) fit in templo, id eſt, in Eccleſiaſtico collegio vel conuentu ſunt aliqui extranei, vel longinqui, ipſi pro certo debent ab alijs fraterne & charitatiue tractari, & eandem portionem de bonis Eccleſiæ accipere, ſicut alij, qui magis ſunt prælatis noti, familiares & vicini. Vnde Ezech. 47. *Poſſidebitis eam ſinguli æque vt frater ſuus.* ſed non ſic mali: quia vere ipſi accipiunt perſonas per propinquitatem carnalem, (Ciuis,) dicendo ſcilicet ſuis carnalibus parentibus illud Epheſ. 5. *Fratres, iam non eſtis hoſpites*
C *& aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei.* ¶ Secundo dico. Quod alij accipiuntur per fallacitatem verbalem, (Peregrinus,) quia ſcilicet multi ſunt, qui fallaces, verboſos, & duplices adulatores magis, quam alios bonos ſuſtinent, promouent atque fouent. Ventus enim perflans aquam, facit eam eſſe inæqualē. Aqua enim de ſui natura habet eſſe æqualis. Et ideo ſecundum Iſidor. *Aqua dicitur quaſi aqua.* Verumtamen quando ventus flat in aquæ ſuperficie, inæqualitatē ibi generat & inducit. Sic vere (chariſſimi) quãuis in aqua, id eſt, in prælato habeat eſſe æqualitas diſtributionis & diſpenſationis, ita quod cæteris paribus non debet vnum magis, quam alium promouere, nec ad vnam partem magis, quam ad aliam declinare: Veruntamen ſic eſt, quod ventus adulationis ſic hodie perflat iſtis aquam, id eſt prælatos fluxibiles atque molles, quod inæqualitas affectionis & acceptionis in eis generatur; quia vere multoties accidit, quod prælati non promouent aliquos: niſi ſecundum quod vel ipſi vel alij pro ipſis flant, ſibilant, applaudunt, loquuntur, & adulantur. Et tales adulatores deſignantur ſub nomine peregrinus. Peregrinus enim dicitur à peregre, quod ſecundum Priſcianum eſt aduerbium cõmune: quia ſcilicet indifferenter ſe habet ad omnem locum & ad omne tẽpus: quia cõpetenter poteſt dici peregre venio, peregre ſum, peregre vado, peregre ero. Tales vero ſunt adulatores, quia ipſi ſe reddunt communes ad omne propoſitum, & ad omne quare, & ad omne tempus & locum, quantum eſt de verbali apparentia, ſed vere ipſi ſunt peregrini, id eſt, alieni: quia ſcilicet cor eorum alienum eſt ab illis, qui proferunt verba ſua. Eſai. 29 *Populus iſte labijs me honorat: cor autẽ eorum longe eſt à me*; & de talibus falſis peregrinis dicitur Sopho. 1. *Viſitabo* (inquit) *ſuper omnes, qui induti ſunt veſte peregrina, & viſitabo ſuper omnem, qui arroganter ingreditur ſuper limen in die illa, qui implevit domum domini Dei ſui iniquitate & dolo.* Iſti enim accipiuntur, & accipiunt; qui ſcilicet accipiuntur à prælatis, & accipiunt etiam beneficia ſua, quæ alijs debebantur. Pſal. 107. *Epiſcopatum eius accipiet alter.* Iſti igitur accipiuntur propter verbalem dupli-
D citatem. (Peregrinus inquit.) ¶ Tertio dico, quod quidã accipiuntur propter elatam proſperitatem. (Magnus inquit) quia ſcilicet, qui ſunt magni, vel in diuitijs, vel in parentibus, vel in eminentijs, vel in honoribus; quanquam ſint inſufficientes in moribus, hodie promouentur, ſuſtinentur, & contra iuſtitiã aduerſus pauperes roborantur, & ab omnib. acceptãtur: pauperes autem reprobantur, & refutantur: quia ſicut dicitur Prou. 14. *Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit. Amici vero diuitum multi.* Et ideo ſic eſt nobis hodie ſicut de ſtruthione. Struthio enim, ſicut dicitur in Glo. & à Gregor. in Moralibus ſuper Iob 39. talis eſt conditionis, quod oua ſua in ſabulo ponit, & ſtatim obliuiſcitur eorum, nec recolit de ipſis quamdiu in ſabulo fuerint, ſed tandem illa oua calore ſolis in ſabulo fouentur, & pullus ibi generatur, & tunc cum Struthio viderit, quod ouum ſuum factum eſt pullus, ipſum ſicut ſuum recipit, recolligit, atque nutrit, quem primitus in ſabulo contemnebat. *Struthio* (chariſſimi) ſignat acceptorem perſonarum, qui vere nullum recolligit, nec iuuat, quem in ſabulo, id eſt, in aſperitate & ſterilitate tribulationis, & paupertatis viderit hæreditare: dato quod iſti ſunt oua ſua, id eſt, de ſuo ſanguine & parentela, imo ipſos obliuiſcitur, & recipere dedignatur, ſed vere illos, qui ſunt extra ſabulum paupertatis, ſcilicet diuites homines, & potentes, iſtos (dico) recolligit, & acceptat, & eos iure vel iniuria promouet, & exaltat. Sæpe enim accidit, quod homo dum eſt in ſtatu paupertatis etiam à parentibus contemnitur, & eſt eis horrori: Sed ſi virtute ſolis, id eſt, virtute Dei occultæ prouidentiæ pullus effectus fuerit, id eſt, magnus, & diues, tunc ab eis cognoſcitur, recolligitur & fouetur: quia diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem, & hi, quos habuerat, receſſerunt. Prouerb. 19. Nam ad ſtatum proſperitatis deueniens recipitur, qui exiſtens in paupertatis ſabulo ſpernebatur, & hoc multum irrationabile eſt, quod homo, ſcilicet acceptetur propter proſperitatem annexam. Vnde dicit Hieronymus ſuper Malach. 2. Inter omnia peccata ſacerdotum, hoc maximum notatur, quando non cauſas, ſed perſonas conſiderant, & deſpecto iuſto paupere, diuites iniuſtos honorant. Et ſi talis acceptio diuitum in omnibus ſit reprehenſibilis, præcipue tamen debet in iudicibus reprehendi, quibus ex officio incumbit iuſtæ iudicium æquitatis. Et ideo tales debent eſſe iuſti, æqui pariter, & correcti. Cuius tamen contrarium in multis, proh dolor, hodie reperitur: *Sicut enim* videmus, quod virga de ſui natura habet eſſe recta: quandoque tamen taliter incuruatur quando eſt nouella, quod incuruata induratur; ita quod non poteſt amplius rectificari; quinimo potius frangitur, quam ad rectitudinem reuocetur. Sic vere iudex, qui debet eſſe virga ad alios corrigendum, de ſui natura officij habet eſſe iuſtus, rectus, & æquus. Sæpe tamen contingit, quod per acceptionem perſonarum efficitur curuus, falſus & tortus, & ad vnam partem magis quam ad aliam inclinatus. In qua curuitate aliquoties taliter per malam conſuetudinem induratur, quod vix aut nunquam poteſt ad æquitatem rectitudinis peruenire. Vnde Hierem. 13. *Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas, & ſic vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malum.* quia breuiter homines indurati in malis conſuetudinibus, & maxime ad acceptionem munerum, aut perſonarum, vix aut nunquam poſſunt amplius reſilire. Sicut enim virga curua nunquam efficitur recta, niſi primo in igne diſſoluatur, & molliatur, ſic nec tales efficiuntur iuſti, niſi igne Spiritus ſancti fuerint per inſpirationem & gratiam emolliti; & ſicut virga non lædit hominem bene veſtitum, ſed nudum, ſic vere tales mali iudices non lædunt, nec corrigunt, nec puniunt, nec caſtigant illos, qui diuitiarum temporalium veſtimenta deferunt, ſcilicet diuites & potentes; ſed illos, qui ſunt nudi à diuitijs per paupertatem ipſi lædunt, trucidant & affligunt; quando ſiue iuſte, ſiue iniuſte contra ipſos ſuam exaſperant poteſtatem. Figurati 1. Reg. 15. vbi Saul Rex iniquus pepercit pinguioribus Amalech, quicquid autem vile & reprobum fuit demoliti ſunt. Sic vere (chariſſimi) mali reges, iudices, & prælati parcunt hodie per acceptionem perſonarum pinguioribus Amalech, id eſt, malis diuitibus & iniquis, pauperes autem viles, reprobos, & depreſſos demoliuntur, trucidant, prædantur. De talibus loquitur Innocentius de conditione vilitatis humanæ. *Pauperum cauſas cum nota negligitis, diuitum cum inſtantia promouetis. In illis rigorem oſtenditis, in iſtis ex manſuetudine diſpenſatis, illos cum difficultate reſpicitis, iſtos cum fauore tractatis; illos negligenter auditis, iſtos ſubtiliter auſcultatis.* Accipiuntur ergo perſonæ, quæ habent elatam proſperitatem, (Magnus inquit.) De quibus dicitur. Actor. 8. *Hæc eſt virtus Dei, quæ dicitur magna.* ¶ Quarto au- E
tem dico, quod accipiuntur perſonæ illorum, qui habent velatam humilitatem, ſicut ſunt hypocritæ, qui per ſuam fictam humilitatem multoties à maioribus acceptantur. (Paruus.) Iſti enim ſunt parui, quantum ad apparentiam humilitatis, parui, id eſt, parum virtuoſi, parui, id eſt, parum veri, quia vere tales (vt communiter) non ſunt nec veri, nec valentes, nec virtuoſi, quamuis parui & humiles videantur. tales videntur ſimiles quibuſdam ſerpentibus, qui videntur eſſe minimi quantitate, & tamen ſunt maximi in nociua venenoſitate. Vnde dicit Iſidor. & allegat Poëtam, eſſe ſerpentem tantæ exiguitatis, quod eum calcatur, vix videatur. Et ideo illius venenum citius interficit, quam ab illo, qui percutitur, ſentiatur: ſic vere (chariſſimi) inter homines quidam ſunt magnæ exiguitatis per fictam humilitatem, ſunt tamen magnæ venenoſitatis per iniquam falſitatem; ſicut ſunt hypocritæ, qui propter ſuam fictam humilitatem & paruitatem non videntur, nec cognoſcuntur, quia ſcilicet ſua mali-

Digitized by Google

malitia contegitur & celatur; imo propter hoc multoties magis reputantur, & acceptantur, & promouentur, & ad conuentus, eccleſiaſticaque officia & beneficia ſublimantur. Sed ſæpiſſime accidit, quod illos, qui eos calcant, id eſt, qui eos corrigunt in caſtigando, inuiſibiliter & inperceptibiliter inuenenãt, & occidũt, ſcil. in abſentia eos diffamando, faciliter eis damnum eorum procurando, & eis mordaciter detrahendo. Et de tali fallaci prauitate loquitur Heſter. 10. *Fons paruus creuit in fluuium magnum.* Iſti enim qui primo ſunt fontes parui, per fictam humilitatem, quando vident perſonam ſuam maioribus acceptam, & quando vident, quod iam ſunt radicati & introducti in collegio, officio, vel beneficio, tunc pro certo bene volunt creſcere in fluuium magnum, & bene volunt apparere, & reputari magni fluuiales & excellentes, & auctoritatem in alios vſurpantes. Ideo pulchre loquitur Bern. de talibus. *Hypocritæ* (inquit) *volunt eſſe humiles ſine deſpectu, pauperes ſine defectu, bene veſtiti ſine ſollicitudine, delicate paſci ſine labore, alijs adulantes & alijs detrahentes, mordaces vt canes, doloſi vt Vulpes, ſuperbi vt Leones, rapaces vt Lupi, laſciui vt Vrſi, ibi volunt eſſe ſine auctoritate iudices, ſine viſu teſtes, poſtremo falſi accuſatores, & omni virtute carentes.* ¶ Iſta ergo ſunt quatuor genera hominum, qui faciliter acceptantur, ſcil. illi, qui habent

Velamentum humilitatis,
Fundamentum proſperitatis,
Parlamentum fallacitatis,
Ligamentum propinquitatis.

Inter paruum & magnum, peregrinum & ciuem nulla apud maiores debet eſſe diſtantia perſonarum. Ita (inquit) debet audiri vnus ſicut alius, quia Dei iudicium eſt. Ideo bene dicitur Leu. 19. *Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis.* Inter aquam putealem, vel lacualem, & pluuialem talis eſt differentia, quod fluuialis, putealis vel lacualis nõ irrigat niſi terram ſibi contiguam & vicinam, ſed illa quandoq; taliter irrigat & humectat, quod ibi facit creſcere multas herbas inutiles atque malas. Pluuia autem, quæ de cœlo venit, omnem terrã circumiacentem conſueuit æqualiter irrigare; ſic vere (chariſſimi) cum in mundo ſint duo genera hominum ſuperiorum, boni & mali, acceptatores perſonarum, & iuſti. Quidam ſunt, qui ſunt ſicut lacus vel puteus, id eſt, terreſtri modo in Eccleſia introducti, ſcil. prece, precio, vel fauore. Quidam etiam pluuia ſcilic. boni in cœlo, & cæleſti inſpiratione deriuati, vocati, & promoti. Illi certe, qui ſunt terreſtres puteales, & lacuales ſcil. acceptatores perſonarum non irrigant, nec humectant per beneficiorum ſuorum collationem niſi terram propinquam, id eſt, niſi iſtos parentes, amicos & propinquos, familiares pariter, & vicinos, quos quandoq; taliter impinguant. quod malæ herbæ, id eſt, mala deſideria & vitia & peccata in eis affluunt, & abundant. Sed vere illi, qui ſunt ſicut pluuia ſcil. cœleſtis, ſpirituales, iuſti, & boni à Deo introducti, tales (dico) omnem terram circumiacẽtem, id eſt, omnem populum ſibi ſubiectum æqualiter, & ſine perſonarum acceptione ſuis beneficijs quantum in ſe eſt irrigant, fœcundant ſecundum merita perſonarum. Vnde Leu. 7. *Cunctis filijs Aaron æqualiter per ſingulos diuidetur.* In Æthiopia ſecundum Iſido. & Plin. ſunt quidam populi, qui dicuntur Blenni, qui non habent caput, & oculos habent pectori infixos: ſic verè (chariſſimi) in Æthiopia regione exuſta, id eſt, in mũdo iſto, qui igne luxuriæ & auaritiæ comburitur, & ardet, ſũt multæ malæ perſonæ publicæ tam in ſæculo, quam in clauſtro, quæ pro certo videntur eſſe monſtra in natura. Carent enim capite, id eſt, recta intentione, quia ſcil. in omnib. ſuis actib. ipſi nõ attendunt niſi ad proprium lucrum, non ad vtilitatem communẽ. Oculos etiam habent in pectore circa cor, quia ſcil. iſti nõ habent oculos niſi ad illos, qui in eis ſunt in corde per affectionem particularem. Ad iſtos enim conuertunt oculos ſuos promouendo & exaltando. De iſtis dicitur figuraliter Iudith. 14. *Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non eſt in eo,* quia ſcil. cum eſſet dux exercitius Nabuch. & quadam die nimis potatus obdormiret, Iudith, quæ erat quædam mulier, abſtulit illi caput: ſic verè (chariſſimi) Holofernes, qui interpretatur infirmitas diſceſſionis vel firmans vitulum ſaginatum. id eſt, malus Iudex, princeps, vel prælatus, qui eſt dux & protector in aliquo exercitu, id eſt, in aliqua villa vel patria, collegio, vel Eccleſia, regione, vel religione, qui dicitur infirmitas diſceſſionis, quia ſcil ipſe eſt cauſa infirmitatum ſpiritualium, litium, & diſſenſionum, vitulos etiam ſaginatos, id eſt, diuites & impinguatos firmat, ſtabilit, & ſupportat, ſcil. per perſonarum acceptionem. Talis (dico) multoties vacat potibus, & ſolatijs mundanæ proſperitatis, ita quod per negligẽtiam efficitur ſomnolentus; & ſic quãdoq; accidit quod Iudith quædam mulier, id eſt, carnalis affectio, & perſonalis acceptio ipſum inuadit, & caput rectæ intentionis illi tollit, & in terram, id eſt, amorem terrenorum ipſum per auaritiam detrahit, & proſternit. Luc. 19. *Ad terram proſternent te, & non derelinquent ſuper te lapidem,* id eſt, aliquam conſtantiam vel virtutem. Dicit Plin. l. 8. quod ſunt quædam animalia, quæ incolis terræ, in qua morantur ſunt innoxia, quæ tamen extraneis plurimum ſunt infeſta. Vnde dicit, quod Angues circa Euphratem incolas terræ non lædunt. Alios autem de alijs partibus venientes ibidem percutiunt & occidunt. Dicit enim Plinius, quod Ariſtoteles tradit in quodam monte à ſcorpionibus incolas non lædi, ſed alios enecari. Sic (chariſſimi) per ſerpentes & ſcorpiones intelligo peruerſos iudices, principes, & prælatos, qui ſerpunt per auaritiam ſuper terram, & vt noceant, more ſcorpionis fallaciter blandiuntur. Iſti enim non nocent incolis terræ ſuæ, id eſt, parentibus, vicinis, & notis, & amicis, quia ſcil. iſtos non puniunt, etiam delinquentes, ſed vere omnes extraneos quamquam bonos & iuſtos rapinis & exactionibus ſiue iuſte, ſiue iniuſte cruciant, puniunt, & affligunt. Contra illud Deut. 16. *non accipies perſonam nec munera.* Lupus, ſecundum Homerum, iſtam habet aſtutiam, quia prædam non capit iuxta littus vbi catulos ſuos nutrit, imo vadit longe ad prædandum. Et hoc facit ne contra ſe, & catulos ſuos odium prouocet vicinorum; ſic vere acceptatores perſonarum non nocent, nec deprædantur illos, qui ſunt iuxta ſe & iuxta catulos ſuos, id eſt, illos, qui ſunt amici & propinqui ſibi, & catulis, id eſt, filijs & parentibus ſuis, imo iure vel iniuria tales ſuſtinent atque fouent; ſed vere eos, qui ſunt longe, qui nihil eos attingunt. nec ſunt noti, vel familiares, vel ſuorum, impoſitionibus & exactionib. impetunt & infeſtant Iob 39. *De longe contemplatur eſcam.* Et loquitur de aquila, cuius eſt talis natura, quod iuxta nidum ſuum non prædatur, ſed longe, &c. Expone ſicut ſupra ſecundum Marc. c. 4. Inter planetas ſunt quidam boni ſimpliciter, & iſti tam ſuos quam non ſuos ſemper iuuant, vt eſt Iupiter, & Venus: Alij ſunt mali totaliter, qui quamuis ſemper faciant bonum, non ſuis tamen ſemper faciunt malum, ſicut eſt Saturnus, & Mars: alij ſunt mediocres, qui ſuis ſemper bonum faciunt; non ſuis autem nũc bonum faciunt, & nunc malum: ſic vere inter Stellas ſuperiores, id eſt, principes, iudices, & prælatos, & etiam inter alios quoſcunq eſt magna differentia; quia ſicut dicitur 1. Co. 15 *Stella differt à Stella in claritate.* Sunt enim quidam ſimpliciter beneuoli ſcil. iuſti, perfecti. & ſancti viri. Et iſti pro certo ſine acceptione perſonarum tam ſuos, quam non ſuos, tam propinquos, quam remotos adiuuant ſpiritualiter & temporaliter, quantum poſſunt. Vnde iſti ſunt ſimiles patri ſuo, qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos. Matt. 5. Alij autem ſunt ſimpliciter mali, ſcil. raptores, crudeles, iniuſti, & iniqui & perſonarum acceptatores. Et iſti bene iuuant ſuos ſcil. parentes, familiares, amicos, & notos. Sed vere non ſuis ſcil. extraneis, ſemper conſueuerunt nocere; & eos detractionibus, deceptionibus, exactionibus & inuaſionibus multipliciter infeſtare. Alij autem ſunt mediocres, qui non ſunt penitus boni, nec penitus mali, qui ſuos ſemper iuuant, alijs autem nunc conferunt bonum, & nunc malum! Et breuiter hic poſſumus dicere. quod nullus eſt planeta ita maleuolus, qui ſuos ſcil. nunc iuuet, nunc noceat alienis: ſic vere nullus debet eſſe ita malus, qui non ſaltem ſuos ſcil. parentes & notos, vel ſubditos ſuos, qui in conſtellatione ſua, id eſt, iuriſdictione ſua ſunt, adiuuet & ſupportet, quicquid faciat alienis. quod eſt contra auaros, impios & crudeles, qui etiam proprijs amicis & vicinis & parentibus ſunt infeſti. Contra quos 1. Tim. 5. dicitur. *Qui ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infidelis deterior.* Oculus quandoq; decipitur, ita quod vnum iudicat eſſe duo. Et hoc fit quando aliquis humor, vel vapor groſſus turbat oculum. Vel etiam quando eſt aliquod intermedium inter oculum & rem viſam: ſic vere (chariſſimi) quando oculus noſter eſt turbatus per acceptionem perſonarum, ita quod nos videmus aliquam perſonam mediante aliquo groſſo medio, ſcilicet carnali affectione, vel cordiali odio, vel inuidia, vel rancore, tũc vere oculi noſtri iudicium faciliter decipitur diſcernendo, quia ſcilicet vnum credimus eſſe duo, bonum illius, quem diligimus, credimus in duplo maius, quam ſit, & ſimiliter malum illius,

Digitized by Google

quem odimus. Ideo bene præcipitur in Euangelio Ioan. 7. *Nolite iudicare ſecundum faciem, ſed verum iudicium iudicate.* Nimia propinquitas quandoque impedit verum iudicium; quia aut res viſa penitus non videtur, ſicut fit quando eſt immediate ſuper oculum, aut ſaltem maior videtur eſſe, quam ſit ſecundum rei veritatem, ſicut apparet de Luna, quæ quamuis ſit minor cæteris Stellis, videtur tamen omnibus eſſe maior; & hoc facit, quia nobis eſt propinquior; ſic verè (chariſſimi) nimia propinquitas cognationis, familiaritatis, vel affectionis impedit hodie certè iudicium rationis; quia verè, aut illud, quod diligitur, penitus non videtur, aut quia tantus eſt amor, quod homo non conſiderat aliquod malûm, nec aliquam ineptam conditionem, quæ ſit in illo, vel ſaltem ipſum maiorem, vel valentiorem reputat, quam cæteros & etiam meliorem, quamuis contrarium ſit de facto, quod totum facit propinquitas affectionis, & inæqualitas acceptionis. De hoc Greg. in homil. *Iudicare de ſubditis digne nequeunt, qui in ſubditorum cauſis non merita, ſed odium, vel gratiam attendunt.* Nota, quod ſicut videmus, quod ſol virtutem ſuam generaliter diſtribuit omnibus hominibus, quantum in ſe eſt, verumtamen ſecundum capacitatem & conditionem creaturarum, ſecundum magis & minus influentiam ſuam variat in eiſdem; ſicut patet de corporibus magis puris, quæ magis ab eo illuminantur; ſicut eſt aer & ignis; ſic vere bonus prælatus vel quæcunque bona perſona publica quantum eſt de ſe, debet influentiam ſuorum beneficiorum tam temporalium, quam ſpiritualium cunctis æqualiter diſtillare ſine acceptione aliquarum perſonarum. Verumtamen quia creaturæ inferiores, id eſt, homines ſibi ſubiecti ſunt diuerſimode diſpoſiti; quia alij ſunt alijs meliores, & etiam puriores, ſecundum hoc poteſt ſuperior ſuam influentiam variare, vt ſcilicet ſecundum merita & exigentiam perſonarum alios plus, quam alios illuminet, promoueat, & exaltet, ideo poteſt dicere quilibet talis illud Iob 32. *Non accipiam*
G *perſonam viri, & Deum homini non æquabo.* ¶ Vbi tres perſonæ oſtēduntur, quas ſine acceptione poteſt prælatus debite promouere, videlicet

Moraliter prouectos (viri)
Humiliter deiectos (homini)
Veraciter perfectos (Deum)

Primo igitur ſunt promouendi illi, qui ſunt moraliter prouecti. (Viri inquit) Sicut enim videmus, quod tunc mater parit, & emittit filium quando eſt bene formatus, & perfectus, & in vtero animatus, & completus. Sic vere prælatus tunc debet parere, emittere, & ad exteriora officia, & beneficia promouere ſubditum, quando videt eum in virtutibus & moribus formatum, & donis & gratijs animatum; ſed heu, pro dolor, videtur, quod multæ matres hodie pariant abortiuum. Mulier enim prægnans quando nimis premitur, vel quando aliquo graui & ponderoſo percutitur, tunc ita læditur, quod non poteſt expectare, donec fœtus in vtero formetur, & compleatur imo ante tempus abortiuum parturit & emittit. Sic (chariſſimi) per mulierem poſſum intelligere mollem, imbecillem, & affectuoſum principem, iudicem, vel prælatum; quia mulier dicitur quaſi mollis aer. Per ventrem ſuum poſſum intelligere clauſtrum, collegium ſubiectum, territorium, capitulum, vel conuentum, villam, patriam regionem. Fœtus ibi exiſtēs, id eſt, clericus & religioſus, vel etiam alia perſona ſubdita quæcunq; in vtero religionis vel Eccleſiæ, territorij vel patriæ; habitat vel moratur. Parturitio autem eſt ad aliquod beneficium vel officium emiſſio, & promotio. Accidit igitur (chariſſimi) quod quando mulier, id eſt, affectuoſus princeps, vel prælatus in vtero ſuo, id eſt, Eccleſia, conuentu, diœceſi, patria vel villa habens aliquē fœtum informatum, qui ſcil. non eſt formatus per gratias & virtutes, nec per ſcientiæ diſciplinam, ſcil. aliquam perſonam inſufficientē, ita quod non eſt tempus ipſum pariendi, id eſt, ad aliquod officium ſeu beneficium emittēdi, quandoq; tamen comprimitur, ſcil. affectione carnis, vel precibus amicorum vel principum & magnatum; quandoq; etiam iſte percutitur aliquo graui & ponderoſo, id eſt, magno ſacco, pleno pecunia, & tunc ipſe compellitur emittere, promouere, perficere, & parere abortiuum, id eſt, perſonam inutilem & ineptam: quod hodie apparet in multis principib. & prælatis, qui donis, fauoribus, & precibus hodie conſtituunt in officijs, & beneficijs, iudicaturis & præpoſituris & alijs, ignorantes, & improuidos, & iniquos: ideo dicitur Eſa. 3. *Dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis.* Illi enim qui ſunt pueri per inſufficientiam ſiunt hodie

principes per temporalem poteſtatem & potentiam,
ſunt effœminati per inconſtantiam, dominantur pe
tiam. non ſic. Sed viri debent promoueri, non abor
cipiam (inquit) perſonam viri, ſcilicet eum repellend
promouendo. Vnde Gen. 47. *Si quos noſti viros induſtr*
tue eos magiſtros pecorum meorum. Debent igitur pron
acceptione illi, qui ſunt moraliter prouecti viri, ne
ignari: vnde Pſalm 40. *Non accipiam de domo tua vitulos*
gibus tuis hircos. ¶ Secundo illi, qui ſunt humiliter d
mini.) Sagitta, quanto magis chorda deprimitur,
& altius eleuatur: ſic vere illi, qui in hoc mundo
& depreſſi, debent cito & alte promoueri, & eleu
humilitas oſtenditur cum dicitur, homini, quia ſ
de ſui natura eſt animal mite, flebile, imbecille, m
bile & fragile, per quem omnes ſtatus humilitatis
nis poſſunt competenter notari. Ideo de promo
poteſt dici illud Eccleſ. 17. *Deus de terra creauit homi*
dum ſe veſtiuit illum virtute. Deus enim, id eſt, præla
terra, id eſt, de ſtatu infimo creare, & erigere, hom
perſonam humilem, atque mitem, & ipſum per p
veſtire potentia & virtute, id eſt, bonorum tempo
tate & dignitatis etiam maieſtate: heu, proh dol
ciunt homines multi, quia vere ipſi non dant offi
ficia humilibus & deiectis; immo tantum ſuperior
bus, & prouectis, & maxime familiaribus & pr
non creant homines, ſed magis beſtias & bufones
mouent hodie humiles, ſed magis omni bonitate
deo ſic videntur hodie errare prælati Eccleſiaſtici
in promotionibus, quas faciunt, ſicut errat natur
ranæ, cum natura deberet creare hominem perfe
pletum. Aliquando tamen habet parum de ma
non poteſt omnia membra corporis perficere pr
paucitatem, & tunc materiam, quam habet, diſt
liter; quia membris, quæ ſunt prope cor, ſcilicet e
ti ſatis dat de iſta materia; membris autem inf
motis à corde, ſcilicet pedibus & manibus, quaſ
tans, quaſi nihil dat de materia ſua: & inde eſt,
cordi propinqua ſunt nimis magna, ſcilicet cap
membra autem extrema, & à corde remota ſu
ſicut de pedibus & manibus eſt oſtenſum. Cha
turam poſſumus intelligere prælatum, vel quen
cum diſpenſatorem; per corpus, quod iſta natu
& formare, intelligo quemcunq; locum Eccleſi
gium vel conuentum, quod talis habet guber
dicitur ad Rom. 12. *Multi vnum corpus ſumus in* C
quam habet diſtribuere, ſunt bona temporalia
cia & præbendæ; quia igitur (chariſſimi) ma
ſcilicet bona temporalia, eſt ita defectuoſa,
ſufficere pro omnibus membris, id eſt; pro om
quæ ſunt in Eccleſia vel conuentu, quia etian
creuit ambitio, quod vix ſufficeret pro vno; ide
prælatus ipſam etiam inæqualiter diſpenſat, qui
ſunt prope cor ſuum, ſcilicet familiaribus, & a
tibus, & propinquis, quos habet prope cor, da
materia, ſcilicet de bonis temporalibus Eccleſi
eos groſſos, diuites, & inflatos; illis autem, qui
& longe à corde ſuo, ad quos non habet partic
nem, & maxime pedibus, qui tangunt terram,
& depreſſis, qui in terra mortalitatis ſuæ contin
in terra, id eſt, in ſtatu infimo perſeuerant. Ta
dat de iſta materia, nec promouet eos ad offic
Et ideo iſti ſunt parui, exiles & informes, & ni
putati. Alij autem ſunt de iſtis beneficijs nimi
diuitijs dilatari. Vnde 1. Cor. 11. *Alius quidem e*
Non ſic (chariſſimi) non ſic quia ratione, no
acceptione, promoueri debent humiles & de
quit.) ¶ Tertio debent promoueri veraciter pe
ni & iuſti, qui Dei nomine deſignantur, Deu
ne vniuerſi, res quanto eſt melior, perfectior &
natura dat ſibi locum perfectiorem & nobil
(chariſſimi) debet facere princeps & prælatu
det aliquem ſubditum ſuum habere maiorem
virtutum bonitatem, & nobilitatem, tanto ip
cere ad altiorem dignitatem & ſublimitatem
Vnde in Pſalm. 81. *Ego dixi, dij eſtis, & fi. ex. o.*

Digitized by Google

Vegetium lib. de arte militandi. Tunc bene reſpublica regitur, quando non fit maior, niſi qui melior. Sed vere videtur, quod multi prælati ſunt ſimiles Bidello, qui in ſcholis aſſignat loca ſcholaribus vniuerſis, qui in tali aſſignatione non conſiderat merita perſonarum, immo ſecundum quod plura munera dant ei, vel ſecundum quod ſunt nobilioris parentelæ loca eis diſtribuit meliora; ſic vere ſunt multi iudices, & prælati, qui loca & officia & beneficia habent alijs aſſignare, qui recte ſunt quaſi Bidelli Dei in ſcholis Eccleſiæ militantes: quia vere iſti non diſtribuunt hodie iſta loca ſecundum merita perſonarum, quia, vt communiter, non dant melioribus meliora, imo ſecundum quod plura dona ab eis recipiunt, vel ſecundum quod eos vident nobiliores & potentioris parentelæ, ſecundum hoc multotiens locus eis nobilior aſſignatur. Vnde Innocentius de vilitate conditionis humanæ. *Vos non attenditis merita cauſarum, non perſonarum, non iura, ſed munera, non quod ratio dictet, ſed quod vos affectet, non quod cor ſentiat, ſed quod mens cupiat, non quid liceat, ſed quod libeat.* Et breuiter ſicut videmus, quod auis, vt communiter, non nutrit pullum, niſi quem ſcit, vel credit ſe procreaſſe ſecundum Iſidor. Sic vere multi ſunt prælati, qui nullum promouent, nutriunt vel exaltant, niſi illos, quos ex ſe, id eſt, ex ipſa parentela, familia vel patria nouerint procreatos. Vnde Hieronym. *Multa mala nos compellit facere carnalis affectus, & dum corporum reſpicimus propinquitatem, Dei offendimus maieſtatem.* Patet ergo, quod ſine acceptione debent promoueri veraciter perfecti Deum, humiliter deiecti, hominum, moraliter prouecti, vitij, &c.

A *Acceptabilis. Acceptus.* Nota, quod illud dicitur acceptabile, quod eſt placitum alicui, & ab eo approbatum tanquam melius, & magis vtile. Vnde nota: quod in ſcripturis reperitur.

Acceptio { perſonarum, rerum, operum, munerum.

Acceptandæ enim ſunt à Deo, & à nobis perſonæ iuſtiores, res ſpiritua, liores, opera meliora, munera certiora. De perſonis enim ſanctis dicitur 1. Reg. 18. *Acceptus erat in conſpectu vniuerſi populi.* De rebus etiam ſpiritualibus, ſcilicet virtutibus & ſacramentis, quod debent acceptari, dicitur 2. Cor. 6. *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc d. ſ.* De operibus autem virtualibus dicit Pſalm. 50. *Tunc acceptabis ſacrificium iu. obl. & ho.* De muneribus vero beatis, quæ præ terrenis operib. ſunt amanda, dicitur Sap. 3. *Dabitur*, inquit, *ei fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.* Dicit tamen, quod ſicut impetrantes habent tempus determinatum, à iure, in quo poſſunt beneficia impetrare, quod ſi tranſierint, non plus poſſunt; ſic vere Deus in iure ſuæ æternæ diſpoſitionis à nobis aſſignauit certum tempus, ſcilicet vitam iſtam, in quo ſcilicet beneficium æternæ beatitudinis promerendo poſſumus acceptare. Alias ſi tranſierit, neceſſe erit beneficio nos carere. vnde de iſto tempore merendi dicitur 2. Cor. 6. *Tempore enim accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiuui te.* His ergo omiſſis dico, quod ſoli iuſti ſunt Deo acceptabiles & probati. De hoſtia vero dicitur Leuit. 1. quod Hoſtia acceptabilis erat Deo, quæ erat maſculus ſine macula Deo oblata ad oſtium tabernaculi, & ſuper caput eius manus eſt poſita: quia re vera illi proprio domino ſunt acceptabiles & placentes, qui ſunt maſculi per vtilitatem conſtantiæ, ſine macula per carentiam luxuriæ, ad oſtium tabernaculi per dedicationem diuini ſeruitij & obedientiæ, manuſque ſibi ſuper caput impoſita per abſolutionem à reatu cuiuſlibet nequitiæ. Deus enim non acceptat, nec approbat in ſeruitio, nec in gradu Eccleſiaſtico Hoſtias maculatas, id eſt, perſonas vitiorum maculis deprauatas, ſicut patet Leuit. 11. Vbi albuginoſus, crinoſus, cæcus, claudus, excaudatus, à ſacrificio pellebatur & miniſterio. Aues etiam nō quæcunque erant acceptæ ſacrificijs, ſed ſolum aues gemebundæ, ſcilicet turtures & columbæ, ſicut dicitur Leuit. 1. quia breuiter ſoli iuſti, qui moribus ſunt ſani & integri, & per pœnitentiam gemebundi, & more turturis & columbæ ſimplices, benigni, domino ſunt accepti, & ab eo in Eccleſia, & in cœli gloria approbati. Ad Tit. 2. *Dedit ſemetipſum pro nobis, vt mundaret ſibi populum acceptabilem.* Igitur ſiue fiat mentio de perſonis, ſiue de operibus, ſiue de rebus; dic, quod ſemper bona ſunt acceptabilia, nunquam mala. Nota tamen, quod ſicut pueri, qui carent recto iudicio, magis eligunt & acceptant res inutiles, quam vtiles, pomum quam caſtrum, auem, quam clauem. Sic peccator quandoq; plus acceptat & approbat mala, quam bona, mundana, quam æterna, nepotulos ignorantes, quam extraneos ſapientes, ſimiles ruſticis, qui acceptant falſam monetam pro vera, quando vident eam deauratam. Non ſic pro certo, ſed ſoli iuſti & bona ſpiritualia ſunt acceptabilia apud Deum. Ideo petebat ſapiens informari Sap. 9. *Mitte ſapientiam de cœlis ſanctis tuis vt ſciam, quid acceptum ſit apud te.* Dic igitur de acceptabilibus bonorum illud quod ſcribitur Prou. 14. *Acceptus eſt regi miniſter intelligens:* vbi aduerte, quod Deo ſunt accepti & grati viri ſtabiles & patientes. Eſt inquit. Viri humiles & ſeruientes. Miniſter inquit. Viri ſubtiles & ſapientes. Intelligens inquit. Proſequere ſi vis; quia paucæ ſunt auctoritates ſub iſto ſignificato. Sed vide in alijs titulis ſimilibus, ſcilicet verbum Placere, Eligere, Bonum, Melius, Idoneum, Dignus &c. Vide ſupra de acceptione perſonarum, & infra de accipere in princ.

Accerſere. Nota, quod accerſere, & accire idem eſt, quod vocare, vel appellare, ſeu ad ſe adducere. vide infra de vocare, &c. A

Aceruus. Aceruare. Nota, quod aceruus eſt idem, quod accumulatio, ſeu aggregatio, & poteſt ſignificare multitudinem ſiue bona fuerit, ſiue mala. Vnde nota, quod in ſcriptura inuenio A

Aceruum { Meritorum, Peccatorum, Iuſtorum, Malorum, Diuitiarum, Miſeriarum, Lætitiarum.

¶ Et ideo eſt aceruus meritorum, qui eſt appetendus: ſicut enim agricula fructus ſegetum congregat in aceruos, ſic iuſti poſt pœnitentiæ agriculturam acquirunt cumulum meritorum. Vnde Eccl. 20. *Qui operatur terram ſuam, inaltabit aceruum frugum.* Vnde ille eſt aceruus frugum, de quo dicitur ſponſæ Cant. 7. *Aceruus tritici vallatus lilijs.* Item eſt aceruus vitiorum, qui eſt fugiendus. Mali enim coaceruant ſibi cumulum vitiorum. Vnde de peccatore dicitur Iob. 8. *Supra aceruum petrarum radices eius denſabuntur, & inter lapides commorabitur.* lapides eius ſignant vitia, in quibus radices cordis malorum ſignantur, & quamuis iſte ſit lectus duriſſimus, ibi tamen delectabiliter commorantur: ſimiles lepori, qui in aceruo lapidum aliquoties facit lectum, figuratus in Achor Ioſuæ 7. *Super quem lapidum aceruum congeſſerunt.* Achor enim qui interpretatur turbatio, vel tumultus ſe peruertens aut peruerſio, ſignat peccatorem, qui ſcilicet ſuis malis dictis & factis turbat, & peruertit alios ſine cauſa: iſte ergo non ſolum lapidibus, id eſt, peccatis mortalibus obruitur, imo etiam aceruos lapidum, id eſt, cumulum vitiorum ſuper eum aggregat, vt pondere iniquitatum preſſus de cætero non leuetur. 2. Reg. 18. *Poſuerunt aceruum lapidum ſuper Abſalon.* ¶ Item eſt aceruus iuſtorum, qui eſt frequentandus. iuſti in aceruo eſſe dicuntur, in quantum ſimul per charitatem & concordiam aggregantur. Vnde de iuſtis poteſt dici illud Ezech. 3. *Veni ad aceruum nouarum frugum.* iſte eſt aceruus iuſtorum, qui habitat iuxta fluuium Chobar, quod interpretatur grauitudo, id eſt, iuxta profluuium grauedinis & tribulationis morantur. Idem eſt aceruus malorum, qui eſt declinandus, diabolus enim aggregat peccatores per malas cōſiderationes in aceruum, id eſt, in vnum, vnde de malis dicitur Iob. 24. *Inter aceruos eorum meridiati ſunt, qui calcatis torcularibus ſitiunt.* Iſti enim ſunt acerui auarorum, qui ſcilicet dato, quod calcent torcularia, id eſt, quod habeant plenitudinem, ſemper tamen ſitiunt mundi bona. De aceruo autem malorum ſunt illi, de quibus dicitur 2. Tim. 4. *Coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, &c.* ¶ Item eſt aceruus diuitiarum, ſicut Ericius, qui ſe voluitat in aceruo pomorum. Soph. 2. *Siccitas ſpinarum & acerui ſalis erunt.* ſupple, filijs Amon. Dic quare diuitiæ comparantur ſpinis & ſali. ¶ Item eſt aceruus miſeriarum, qui eſt metuendus ſcilicet in inferno, vbi erit aceruus & cumulus tormentorum. Eſa. 7. *Erit Damaſcus ſicut aceruus lapidum in ruinam.* Hier. 50. *Lapides redigite in aceruos, & interficite eam.* ¶ Item eſt aceruus lætitiarum, id eſt, paradiſi gaudiorum, qui eſt affectandus: vnde Iob 5. *Ingredieris in abundantia ſepulchrum, ſicut infertur aceruus in tempore ſuo.* Non poſui hic figuras vel exempla, qui ſterile eſt vocabulum, ſed vide de congregatione & ſimilibus.

Digitized by Google

vno, qui mouebat alium ad deierandum dicens; quod ipſe pluries deierauerat, nec vnquam ei malum acciderat, vox vero de cœlo audita eſt. Falſum eſt (inquit) quia propter primum periurium domus tua combuſta eſt; propter ſecundum oculum perdidiſti; & adhuc reſtat tibi maior interitus. Sic ergo patet quomodo accidens poteſt accipi tribus modis. vide infra de Aduenire, & de fortuna, & hæc ſufficiant, &c.

A *Acedia.* Nota, quod acedia eſt quidam animi torpor, quo quis negligit bona inchoare, & faſtidit inchoata perficere, ſicut dicit Bern. in quodam ſermone, & ſic poſſumus notare, quod iſtud eſt vitium mirabiliter deteſtandum. Vitia enim, quæ ſunt contra naturam, ſunt plus cæteris fugienda. Cũ igitur natura ad hoc fecit hominem, vt laboret, ſicut dicitur Iob.5. *Homo naſcitur ad laborem.* Reſtat, quod acedia eſt contra naturam, & ideo fugienda. Iſtud bene videbantur percepiſſe Romani, de quibus dicit Aug. lib.4. cap.16. de ciuit. Dei, quod multos Deos, qui credebantur impellere homines ad motum receperunt in ciuitate Romani, & eos inter Deos publicos, id eſt, inter illos Deos, qui curam reipublicæ habebant templis eorum conſtructis, Romæ cum diligentia coluerunt. Veruntamen Dea Quies in vrbe non fuit recepta, ſed extra vrbem templum ipſius eſt conſtructum: noluerunt enim aliquem Deum habere ſecum, qui poſſet quietem, aut deſidiam procurare, nec propter laborem deditum eneruare. Si igitur Romani populum pigrum habere nolebant, multo fortius dominus odit eos, & de ciuitate paradiſi eijci eos facit, quietemq; corporis & acediæ valde ſpernit: vnde Prou.22. de diligentibus dicitur: *Vidiſti hominem velocem in opere ſuo? coram regibus ſtabit.* Et ideo Gregor. in glo. ſuper Exo.12. dicit ſic: *Nemo in huius vitæ itinere torpeat, ne in patria locum perdat.* Et aduerte, quod acedia, ſeu pigritia debet horreri, quia proculdubio Acedia

Mentem indurat,
Viſum obſcurat,
Aurem obturat,
Damna procurat.

B ¶ Dico, quod acedia mentem indurat, quia, ſcilicet homo negligens, & piger diſſueſcens ab exercitio virtuoſo paulatim induratur in malo, à quo finaliter non mutatur. ſicut enim à fide dignis audiui, In Lotharingia eſt fons, qui in hyeme fluit, in æſtate ſiccatur; ſed in hyeme quando fluit aqua eſt limpida & ſerena, in æſtate vero quando ceſſat fluere, vel currere, aqua mutatur in lapidem, qui omni anno extrahitur ab incolis, vt rediente hyeme fluat aqua: ſic vere eſt de multis, quia ſcilicet quamdiu currunt, & fluunt, id eſt, quamdiu laborant & bonis exercitijs intendunt, ſicut in hyeme, id eſt, in tribulationis tempore facere ſolent, tamdiu dico in puritate conſcientiæ perſiſtunt, quando vero à fluxu & motu exercitij per acediam deſiſtunt: ſicut ſcilicet in æſtate proſperitatis ſolitum eſt fieri apud multos, tunc paulatim per malas conſuetudines indureſcunt, ita quod per obſtinationem in deuotione finaliter lapides fiũt. Figurati in Nabal fatuo, ſed diuite 1.Reg.25. De quo dicitur ibidem: quod *emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factum eſt quaſi lapis.* Et iſta non ſolum ſunt vera de induratione voluntatis circa moralia, imo etiam de induratione intellectus & ingenij circa intellectiua. Vnde de inſtructione nouitiorum dicit Hugo, quod ſine exercitio ingenia in arterijs, & brachia in corporibus irrigeſcunt. Patet igitur, quod acedia mentem indurat.

C ¶ Secundo dico, quod acedia viſum obſcurat. Conſtat enim quod viſus intellectus, & claræ cognitionis obtunditur, quando homo per ſtudium, vel exercitium non mouetur: loricæ enim & alia arma ferrea per motum & contactionem clarificantur & ſplendent. Per quietem vero rubiginantur & fœtent; ſic vere ingenia mentis ſpeculatione per exercitium, & motum illuminantur: per acediam vero hebetantur, & per deſidiam obſcurantur. Vnde Caſſiod. in epiſt. *Natura humana ocijs hebetatur, dum autem laboribus eruditur.* Vnde etiam Seneca in epiſt. *Non refert vtrum ſtudium omittas, vel intermittas.* Igitur accedia viſum obſcurat.

D ¶ Tertio dico, quod acedia aurem obturat. Conſtat enim quod acedioſus & deſides raro volunt audire verbum Dei, vel monitionem cuiuslibet viri iuſti. Non volunt enim audire, quod dicitur, quia timent non poſſe facere, quod iubetur. Vnde Senec. in epiſt. 72. *Non putant deſidioſi ab alijs poſſe fieri, quod ipſi facere non poſſunt.* Ex infirmitate enim ſua de virtute aliorum ferunt ſententiam. Nam hæc, ad quæ imbecilles ſumus, dura & intolerabilia credimus; non quia hæc difficilia ſunt, ſed quia nos fluidi & inermes ſumus. Vide infra de auro, & de ſurditate. Dic (ſi vis) quod dormiens nihil audit, ſi piger ad nullum bonum intendit. Per dormientem enim intelligitur piger, ſicut dicitur Prouerb.6. Vſquequo piger dormis? Et Prou. 19. *Pigredo mittit ſoporem.* acedia igitur aurem obturat. ¶ Quarto dico, quod acedia damna procurat. Conſtat enim quod deſidioſi incurrunt damna

Corporalia,
Temporalia,
Spiritualia,
Æterna.

Incurrunt (dico) damna corporalia, quia corpus faciliter infirmatur, quando per acediam torpens congruis exercitijs non mouetur. ¶ Item procurat damna temporalia, quia ſcilicet qui per pigritiam inuoluitur, ſolet paupertati ſuccumbere, nec ditatur. Vnde Prou.21. *Omnis autem piger in egeſtate eſt.* ¶ Item procurant damna ſpiritualia, quia ſcilicet per acediam incurrunt multa mala peccata. Sextalis enim ſerpens eſt in motu tardiſſimus, eſt tamen mirabiliter venenoſus; quamuis multis coloribus ſit depictus. Sic vere illi, qui ſunt tardi & deſidioſi, ſunt præ alijs vitioſi, & per diuerſa crimina venenoſi, quamuis iſti præ cæteris ſint quandoque in conuerſatione multi coloris. Vnde Senec. in Prouer. *In mille facinorum furias mens otioſa diſcurrit.* ¶ Item procurat damna æternalia, quia ſicut dicit Bern. in ſermone quodam: *Otioſitas eſt mater nugarum, nouerca virtutum, virium ſuffocatrix, ſuperbiæ nutrix, gehennæ procuratrix.* Patet igitur quomodo acedia mala procurat, mentem obſcurat, indurat, &c. tranſeo, quia paucæ ſunt auctoritates. Vide de otio, pigro, dormire, ſomno, quiete, &c.

Achimaas. Interpretatur fratris mei onus, vel fratris mei aſſumptio. Fuit autem ſacerdos Domini, comes fugæ Dauid & exilij, qui ſcilicet currens per compendium 2. Reg. 18. victoriam ſociorum Dauid nunciauit eidem. Cauit tamen bene, quia de morte Abſalon noluit facere mentionem. Sciebat enim quod ſuper hoc Rex doleret. Igitur iſte ſacerdos ſignificare poteſt bonum prædicatorem; qui ſcilicet onus fratris debet dici, pro eo, quod onus pœnitentiæ fratribus ſuis, id eſt, alijs Chriſtianis imponit, & fratris etiam aſſumptio dicitur; pro eo quod alij Chriſtiani ad gratiam & gloriam per eum aſſumuntur. Pſal.88. *Domini eſt aſſumptio noſtra & ſancti Iſrael regis noſtri.* Iſte igitur Dauid Chriſtum per imitationem in ſuis tribulationibus comitatur. Iſte currens per compendium pœnitentiæ victoriam ſanctorum proteſtatur. Iſte etiã de morte Abſalonis tacet, quia, ſcilicet magis ad miſericordiam, quam ad iuſtitiam inclinatus de peccatorum mortibus, & de aliorum infortunijs non lætatur. Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat.* A

Actio. Actiuus. Actiua vita, vide infra de agere, de operari & de facere, & etiam vide poſt agere, vbi ponitur.

Accingere. Idem eſt, quod præparari, circundari, & muniri. Et accipitur (communiter) pro præparatione & munitione armorum. Vnde nota, quod eſt accingi diuinum, & accingi humanum. Deus enim accingitur potentiæ magnitudine. Pſalm.64. *Accinctus potentia, qui conturbas profundum maris & ſonum fluctuum eius.* Homo vero accingitur virtuali fortitudine. Prouerb.31. *Accinxit fortitudine lumbos ſuos.* Dicamus igitur aliquid de accinctione virtutum, qua ſcilicet iuſti contra dæmones accinguntur. Sicut enim videmus, quod milites accingunt ſe armis ſuis, vt ſemper ſint parati defendere ſe. Sic vere ſpiritualiter homo debet accingi virtutibus & gratijs, vt ad impugnandum hoſtes ſpirituales continue ſit paratus. Iuxta illud, quod dicitur in Pſalm. 44. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime.* Et præcipue per accinctionem in ſcriptura communiter intelligitur armatura pœnitentiæ; qua homo armatur, & accingitur contra carnem, & ſic de quolibet poſſet dici illud 4. Reg. 1. *Vir piloſus occurrit nobis Zona pellicea accinctus renibus.* In quibus verbis oſtenditur, quod homo debet accingi ſtabilitatis fortitudine, (Vir.) Sedulitatis promptitudine. (occurrit.) Mortalitatis mœſtitudine (pellicea.) Charitatis amicitia, (piloſus) Caſtitatis continentia, (Zona) Voluptatis temperantia, (Accinctus renibus.) ¶ Debes igitur accingi & armari fortitudine firmitatis. Vir inquit habens dimicare cum forti pugile, ſtrenuo & experto, neceſſe habet, quod ſit armis & viribus præmunitus. Sicut videmus, quod quia elephas habet A B

dimi-

Digitized by Google

dimicare contra draconem, ideo neceſſe eſt, quod ſit animal fortiſſimum. Quia etiam Leo habet dimicare contra pardum, ideo neceſſe eſt, quod fortitudine ſit munitus, quia breuiter tanto vnum contrarium debet eſſe fortius, quanto fortiori contrario obijcitur. Et ideo (chariſſimi) quia nos habemus fortiſſimum contrarium, ſcilicet diabolum, quia ſicut dicitur Iob. 41. *Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei*; qui factus eſt, vt nullum timeret, quia ſcilicet iſte eſt Draco fortiſſimus, Rex ſerpentum. Bene dico, quod neceſſe eſt, quod fortitudine, virtute & conſtantia ſimus accincti pariter & armati: Vir, inquit, quia debemus eſſe viri, id eſt, viriles, virtuoſi, vigiles, & vigoroſi. Ideo dicitur Iob. 38. *Accinge ſicut vir lumbos tuos*. Et iſtud proculdubio eſt hodie contra multos, qui non virtuoſi, ſed vitioſi; non vigoroſi, ſed deſidioſi; non ſunt in fortitudine glorioſi, ſed magis in laſſitudine debilitati, & mœſtitia defectuoſi: & ideo iſti non viri, ſed mulieres merito poſſunt dici, & hoc maxime verum eſt de mollibus, & delitioſis principibus & prælatis, qui nihil agunt, omne opus eorum imperfectum eſt, & muliebre. Eſa. 3. *Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt, mulieres dominatæ ſunt ei*. Et ideo videtur, quod moderni Eccleſiaſtici non ſunt viri, id eſt, virtuoſi, ſed viri, id eſt, viriles teneri & delitioſi; vel viri; id eſt, virulenti, atque venenoſi. Et ideo videtur, quod tales fuerunt figurati 1. Reg. 17. *Egreſſus eſt vir ſpurius de caſtris Philiſtinorum nomine Goliath de Geth, altitudinis ſex cubitorum armatus armis æreis, qui exprobrabat agmen Iſrael*. Sed finaliter Dauid proiecit contra ipſum lapidem cum funda & interfecit eum. Reuera (chariſſimi) tales viri ſpurij ſunt hodie multi in Eccleſia ſancta Dei, quia, ſcil. iſti non ſunt à legitimo viro Eccleſiæ, ſcilicet à Chriſto geniti, vel prompti per debitam promotionem, vel vocationem; imo vere à diabolo adultero ſunt per ſimoniam, vel per carnis affectum introducti in Eccleſiam, vel promoti. Iſti enim dicuntur venire de caſtris Philiſtinorum, qui interpretantur poculo ruentes; quia vere iſti ſunt de ſecta, & de exercitu dæmonum, qui de empyreo corruerunt. Dicuntur etiam de Geth, qui interpretatur opprimens; quia vere mali Eccleſiaſtici ſubditos ſuos opprimunt, & infeſtant. Iſti etiam præ cæteris ſunt armati ære, id eſt, pecunia, quam, ſcilicet non ceſſant per cupiditatem acquirere. habent etiam maximam altitudinem, ſcilicet in temporali eminentia, & habent lanceam temporalis poteſtatis munitam ferro atrocis crudelitatis. Et ideo filijs Iſrael, id eſt, bonis & iuſtis improperia, & iniurias faciunt, atque dicunt, ſicut dicitur Eccleſia. 33. *Contra bonum malum eſt, & contra vitam mors*, ſic & contra virum iuſtum peccator. Et ideo Dauid, id eſt, Chriſtus finaliter laxabit contra iſtos fundam occultæ ſuæ ſententiæ, & percutiet eos cum lapide, id eſt, cum duritie mortis æternæ, ipſoſque deijciet, & proijciet. Ideo de talibus poteſt dici illud 2. Reg. 16. *Egredere vir ſanguinum Belial, reddet tibi Deus ſanguinem domus Saul, quoniam inuaſiſti regnum*. Talibus enim viris ſanguinum & doloſis, qui vere & communiter non dimidiant dies ſuos, qui etiam regnum Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica beneficia per ambitionem inuadunt, finaliter, quando egredientur à corpore, reddet Deus ſanguinem, id eſt, pœnam, vltionem, & vindictam. Non ſic (chariſſimi) non ſic; ſed ſimus accincti ſtabilitatis fortitudine, (vir inquit) vt ſic ſimus de illis de quibus dicitur 1.
C Paral. 7. *Hi omnes accincti ad prælium viri fortiſſimi*. ¶ Secundo debemus accingi ſedulitatis promptitudine (occurrit) quia ſcil. ita debemus eſſe prompti

Ad { obediendum prælatis,
compatiendum ſubditis,
ſubſequendum proximis. }

Quia debemus recte occurrere, & nos ei præſentare. Occurrit, inquit 1. Mach. 10. *Occurrit ei frater eius Simon in adiutorium*. Simon interpretatur audiens, quia vere ſtatim, quod nos audiuimus voluntatem prælati, & neceſſitatem proximi, nos debemus occurrere, & circa eum ſedulo laborare. Et nota, quod dicit, (In adiutorium,) quia vere omne animal naturaliter diligit ſpeciem ſuam, & vno læſo cætera, quæ ſunt de eadem ſpecie, contriſtantur, occurrunt, & conſolantur; ſicut patet de porcis, & elephantibus, quorum vno clamante cæteri occurrunt, vt adiuuent, Sic vere (chariſſimi) nos alij alterum diligere, & ipſum in ſuis neceſſitatibus, miſerijs, & clamoribus adiuuare, & ei obſecrando occurrere, ac etiam obuiare debemus. Vnde Eſa. 21. *Cum panibus occurrite fugienti*. Vnde etiam cuilibet miſericordi poteſt dici illud Pſalm. 44. *Accingere gladio tuo*, ſupple ad ſcindendum panem egenis: quod eſt contra multos, qui nec prælatis volunt occurrere obediendo, nec proximis ſuis ſubueniendo; imo prælatis ſuis occurrunt per obſtinationem, conſpirationem, in obediendo, rixando, & appellando. Proximis ſuis etiam occurrunt eos exhæredando, & per violentiam opprimendo. Figura Exod. 14. vbi dicitur fugientibus Ægyptijs, occurrerunt aquæ, quæ, ſcilicet eos inuoluerunt, & in profundum ſubmerſerunt. Quia vere aquæ, id eſt, fluxibiles peccatores hodie occurrunt Ægyptijs nigris, id eſt, pauperibus & egenis, ipſoſque per rapinas & extorſiones, vſuras & deceptiones inuoluunt, deſtruunt & confundunt. Non ſic (chariſſimi) ſed accingamur ſedulitatis promptitudine. ¶ Tertio accingamur D
mortalitatis mœſtitudine. Pellicea inquit. Pellis enim quæ detrahitur ab animalibus mortuis ſignat memoriam mortis, qua pro certo nos debemus eſſe accincti, & armati, milites enim quandoque corijs & pellibus accinguntur & armantur. Pelles etiam aliquorum animalium ſunt medicinales, ſicut pellis ſerpentis, & pellis Leonis, quæ ſanant hæmorrhoidas, ſi ſuperſederit patiens, vt dicit Solin. Sic vere (chariſſimi) milites Chriſti, id eſt, fideles debent eſſe accincti & armati pellibus mortuorum, id eſt, memoria mortis contra iacula hoſtium, id eſt, contra vitia & peccata, & maxime contra luxuriam & ſuperbiam; quia vere talis pellis, id eſt, memoria mortis & mortalitatis noſtræ medicinalis eſt contra peccata, & maxime pellis ſerpentis & Leonis, id eſt, memoria mortis malorum, fallacium, crudelium & raptorum: qui ſcilicet vt communiter, male moriuntur. Si quis ſuper talibus pellibus ſederit, id eſt, in talium morte cogitauerit, tunc hæmorrhoide, id eſt, fluxu ſanguinis, & voluptate luxuriæ, & aliorum vitiorum poterit ſanari, quia ſicut dicit Greg. *Nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, ſicut cogitare qualis erit caro moritura*. Figura 1. Reg. 5. & 6. de Philiſthæis, qui patientes infirmitatem in membris pudibundis fecerunt ſibi ſedes pelliceas: ſic vere illi, qui in membris pudibundis, id eſt, in genitalibus patiuntur infirmitatem luxuriæ, debent ſibi facere ſedes pelliceas: quia, ſcilicet ipſi debent ſedere per iugem meditationem in pellibus mortalitatis humanæ. Exod. 12. *Renes veſtros accingetis, calciamenta habebitis in pedibus veſtris*. Calciamenta enim ſignant mortis memoriam, quia, ſcilicet ſunt de mortuis animalibus, qua certe nos debemus eſſe accincti, & calciati. Hierem. 6. *Accingere cilicio & conſpergere cinere luctum vnigeniti tibi fac planctum amarum*. Accincti enim debemus eſſe cilicio pœnitentiæ, & aſperitatis, cinere, id eſt, memoria noſtræ incinerationis & mortalitatis; luctu etiam amaræ contritionis, & planctu lachrymoſæ confeſſionis. Et ſic bene dico, quod nos debemus eſſe accincti mortalitatis mœſtitudine. (Pellicea inquit.) ¶ Quarto debemus accingi amicitia charitatis, (piloſus inquit) quia ſicut res piloſa eſt magis calida; ſicut patet de E
foderaturis; ſic nos debemus eſſe piloſi, id eſt, calidi, feruentes & charitatiui; quia, ſcilicet in amore Dei & proximi debemus eſſe feruentes & inflammati. Vnde Genes. 27. *Noſti, quod Eſau frater meus homo piloſus ſit*. Eſau enim interpretatur faciens, quia vere illi, qui ſunt Eſau facientes per bonorum operum executionem: qui ſunt etiam fratres per veræ amicitiæ executionem; qui ſunt etiam homines per ſapientiam & rationem; tales (dico) piloſi ſunt per charitatem & dilectionem. Et ideo talis accinctio charitatiua potuit figurari Dan. 10. vbi ipſe vidit virum vnum veſtitum lineis, & renes eius accincti auro obrizo, per amicitiæ charitatem. Aurum enim quod rubet & ſplendet, charitatem ſignat in ſcriptura. Sed heu proh dolor, quam pauci ſunt hodie tales piloſi & foderati, armiſque charitatis accincti! homo enim inter animalia minus piloſus eſt, quia etiam homo naſcitur nudus ſine pilis, & cornibus, & ſine alijs munimentis. Et pro certo (chariſſimi) multi ſeruant adhuc ſuam originalem conditionem; quia ſcilicet nudi ſunt, frigidi, & congelati, & foderatura charitatis, alijſque virtutum munimentis priuati; & hoc maxime illi, qui homines, id eſt, rationales, ſcilicet mundi ſapientes, Eccleſiaſtici & alij, quia plus quam animalia, id eſt, plus quam laici, & ſæculares ſunt omnibus gratijs denudati: nolunt enim acquirere foderaturam virtutum dicentes illud Iob. 1. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc*. Sed ſicut videmus, quod homo accidentaliter & poſt originis nuditatem acquirit piloſitatem & capillorum ornamentum, & vtilitatem; Sic homo quanquam à natura & origine careat charitate, debet tamen ipſam accidentaliter per gratiam procurare. Figura Gen. 27. vbi Iacob, qui erat ſenis, & ſin

Digitized by Google

ſine pilis accepit aliunde foderaturam, ſcilicet de pellibus hœdorum, quas circumcinxit manibus ſuis, & ſic acquiſiuit, & habuit benedictionem. Sic vere (chariſſimi) foderaturam charitatis ſi non habuerimus, debemus alibi procurare, & pellibus, id eſt, exemplis & conuerſationibus hædorum, id eſt, Sanctorum præcedentium nos inuoluere, & per imitationem velare, tegere, & veſtire: & ſic poſſumus benedictionem cœleſtis gloriæ vendicare. Ideo dicitur 1. Reg. 19. *Pellem piloſam caprarum poſuit ad caput David.* Simus igitur accincti charitatis amicitia (piloſus) vt ſic de ardore charitatis dicatur nobis illud Eſa. 50.
F *Accedentes ignem omnes vos accincti flammis.* ¶ Quinto, ſimus accincti caſtitatis continentia, quod oſtenditur, cum dicitur, Vir iſte habebat Zonam. Per Zonam enim, quæ corpus ſtringit, intelligitur caſtitas, quæ corpus à luxuria retrahit, & reſtringit, qua pro certo nos eſſe debemus accincti, ſimiles cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Onychinus, qui aliquando inuenitur rubens, aliquando niger, ſemper tamen inuenitur Zonis candidis circumcinctus; ſic vere (chariſſimi) ſimus nigri per pœnitentiæ auſteritatem, vel per humilitatis vtilitatem; ſiue ſimus rubei per feruentem charitatem, ſemper tamen debemus Zonis candidis, id eſt, puritate caſtitatis circumcingi. Figura Leui. 16. vbi dicitur de ſacerdotibus. *Tunica linea cidarim lineam proponet capiti.* Per linum enim in ſcriptura intelligitur candor caſtitatis & puritatis, quæ re vera in nos quadruplex debet eſſe. ¶ Eſt enim caſtitas mentis, quæ per tunicam lineam denotatur, quæ ſcilicet interius ſubtus aliam veſtem ſolet veſtiri, ſicut conſcientia latitat ſubtus carnem. Eſt etiam caſtitas carnis, & hæc ſignificatur per ſemoralia linea, quæ ſcilicet femora & genitalia operitur. ¶ Eſt inſuper caſtitas conuerſationis, & hæc eſt Zona linea, quæ veſtes ſtringit, quia ſcilicet veſtes honeſtatis debent per charitatem ornari. Eſt etiam caſtitas geſtus, & hæc intelligitur per cidarim lineam, quæ caput ornabat. In quo quidem quinque ſenſus corporales vigent, ad denotandum, quod caſtitas debet apparere in aſpectu oculorum, in auditu verborum, in locutione & geſtu, & cæteris ſimilibus. Et de tali modo accingendi dicitur de forti muliere. Prouerb. 31. *Accinxit fortitudine lumbos ſuos.* Et de Samuele. 1. Regum 2. quod *miniſtrabat in templo accinctus Ephod lineo.* Et iſtud proh dolor eſt contra multos, qui re vera non habent iſtam quadruplicem caſtitatem. Aliqui enim carent caſtitate conſcientiæ, ſicut hypocritæ, qui ſunt ſimiles cygnis, qui habent plumas exterius albas, carnem autem interius habent nigram; ſic iſti quamuis exterius in apparentia ſint albi per fictam charitatem, interius tamen in conſcientia ſunt nigri & corrupti per luxuriæ fœditatem: contra quos Matth. 23. *Væ vobis hypocritæ, qui mundatis quod de foris eſt, intus vero repleti eſtis rapina & iniquitate.* Item aliqui non habent caſtitatem in carne, quia ſicut videmus, *Omnis caro corruperat viam ſuam.* Geneſ. 6. Item caſtitatem non habent inhoneſti aliquando geſtus conuerſatione, quia ſicut videmus in populo, & in clero, in ſæculo & in clauſtro, & viri & mulieres portant hodie habitus meretricios, & penitus inhoneſtos. Aliquando etiam non habent honeſtatem in ſenſuum coactione, quia & loquendo & audiendo, & aſpiciendo moderni derogant caſtitati. Et ideo de iſta quadruplici incontinentia oppoſita quadruplici caſtitati poteſt intelligi illud Ezech. 7. *Venit finis ſuper quatuor plagas terræ*, (id eſt,) ſuper quatuor partes caſtitatis, quæ per terram frigidam denotatur. Non ſic chariſſimi, ſed ſimus accincti caſtitatis continentia. Zona. 4 Regum 4. *accinge lumbos tuos, & tolle baculum,*
G *&c.* ¶ Sexto debemus accingi voluptatis temperantia. *Accinctus* (inquit) *renibus.* Per renes enim intelligitur voluptas & carnalitas. Iuxta illud Pſalm. 15. *Increpuerunt me renes mei*, qui certo debent à nobis per temperantiam accingi, reſtringi pariter & arctari. Figura 4. Regum 4. quod quando Helyſeus tradidit baculum ſuo ſeruo Giezi, & miſit eum ad ſuſcitandum filium viduæ mortuum, ipſe præcepit ſibi, quod accingeret lumbos ſuos. Quia vere (chariſſimi) Deus præcipit & mandat, quod ſerui ſui, id eſt, Chriſtiani, & maxime Eccleſiaſtici, quibus ipſe tradidit baculum regiminis paſtoralis; & qui in mundo ſunt miſſi ad peccatores mortuos per gratiam ſuſcitandos, ſint accincti lumbos, & per carnalium temperantiam, & per refrænationem luxuriæ & carnalitatis; quia ſecundum Gregor. homil. 13. in Euangelia, *lumbos præcingimus, dum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.* Debemus igitur accingi temperantia voluptatis, continentia caſtitatis, amicitia charitatis, mœſtitudine mortalitatis, promptitudine ſedulitatis. ¶ Vir piloſus H (inquit) occurrit nobis Zona pelliceа accinctus renibus. Nota quod homo accingitur pœnitentiæ aſperitate, conſtantiæ virilitate, lætitiæ iucunditate, eminentiæ dignitate, verecundiæ imbecillitate. Primo igitur accingitur homo aſperitate pœnitentiæ: ideo dicitur 3. Reg. 20. *Accinxerunt ſaccis lumbos ſuos.* Hierem. 49. & 4. Macha. 3. *Accinctæ ſunt mulieres ciliciis.* & Eſa. 15. & Iohel. 1. *Quaſi virgo accincta ſacco.* ¶ Item accingitur homo conſtantiæ virilitate: de hoc Pſalm. 44. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime*, & 1. Machab. 3. *Accingimini filij potentes, & eſtote parati.* Et Gen. 49. *Gad accinctus præliabitur ante eum.* Et 1. Reg. 2. *Infirmi accincti ſunt robore.* Et 2. Reg. 21. *David erat accinctus enſe nouo.* Et Abacuc. 3. *Vt aſcendam ad populum accinctum noſtrum.* ¶ Tertio eſt accinctio lætitiæ iucunditate. Vnde in Pſalm. 64. *Exultatione colles accingentur.* ¶ Item accingitur homo eminentiæ dignitate, ſicut ſacerdotes paramentis: ad quod faciunt omnes figuræ ſuprapoſitæ. Et 2. Reg. 6. *David autem erat accinctus ephod*, ſcilicet in dedicatione arcæ. ¶ Item accingitur homo verecundiæ imbecillitate. Eſa. 8. *Accingite vos, & vincimini.*

Accipere. Idem eſt, quod à ſe capere, & idem eſt, quod A acquirere, vendicare, acceptare, & ſibi procurare. Nota igitur, quod duplex eſt acceptio, actiua ſcilicet & paſſiua; quia ſcilicet homo accipit, & accipitur. Accipit, quando homo acquirit illa, quæ ſunt animæ ſalubria, vel etiam quandoque inutilia & nociua. Vnde de acceptione virtutum dicitur Iudith. 14. *Accipiat vnuſquiſque arma ſua*, id eſt, gratias & virtutes. Item homo quandoque accipitur, ſcilicet ad gloriam temporalem, vel æternam. Et ſic dico, quod eſt acceptio paſſiua duplex, ſcilicet gloriæ temporalis, quando quis accipitur ad aliquam dignitatem. Vnde in Pſalm. 17. *Miſit de ſummo, & accepit me*: & gloriæ æternalis, quando quis acquirit & accipit, vel etiam accipitur ad æternam fœlicitatem. Vnde Ioannis 14. *Veniam, & accipiam vos ad meipſum.* ¶ Item adhuc dico, quod eſt B quædam actiua acceptio vituperabilis, & nociua: & hæc eſt quadruplex (ſcilicet)

Munerum perſonarum,
Rerum alienarum,
Infernalium pœnarum,
Iudiciorum perſonarum.

Acceptio munerum, de qua dicitur 1. Reg 8. *Acceperunt munera, & peruerterunt*, de qua Roman. 2. *Non eſt perſonarum acceptio apud Deum.* ¶ Rerum alienarum, ſicut ſunt auari & raptores, qui accipiunt per fraudem & rapinam. De hoc 1. Machab. 1. *Accepit ſpolia terræ Aegypti.* ¶ Item acceptio tormentorum. Vnde Matth. 23. *Propter quod amplius accipietis iudicium.* & Ioan. 19. *Accipite eum vos, & crucifigite.* De iſtis autem omnibus non omnia, ſed aliqua proſequamur. ¶ Dicamus de acceptione actiua, C quæ eſt vtilis & virtuoſa. Eſt igitur accipere idem quod gratiam acquirere, videmus enim, quod omne, quod eſt, nititur naturaliter accipere & acquirere illud, quod eſt ſui ipſius perfectiuum, nutritiuum, & allectiuum. Sicut enim videmus de accipitre, qui eſt auis clari viſus, alti volatus, & audacis motus, & appetitus: qui dicitur accipiter ab accipiendo, eo quod accipiendo prædam ſuam diligenter circumſpicit, & attendit: ſic vere (chariſſimi) nos pro poſſe noſtro debemus accipere, & acquirere prædam noſtram, ſcilicet, gratiam & virtutes, quæ re vera ſunt animæ nutrimenta, perfectiones, & oblectamenta; & ſic dicemur accipitres ab accipiendo; & maxime ſi fuerimus ad modum accipitris clari viſus per diſcretionem; alti volatus per contemplationem, audacis appetitus per conſtantiam & perfectionem. Et ideo de illis gratiis & virtutibus, quæ homo præcipue debet acquirere & accipere, poteſt exponi illud Exod. 25. vbi nominantur illa, quæ fuerunt à Moyſe accepta à populo ad tabernaculum fœderis conſtruendum, vbi dicitur. *Iſta ſunt, quæ accipere debetis. Aurum & argentum, & æs, hyacinthum, purpuram, coccum bis tinctum, & byſſum.* Ecce igitur in iſta figura multæ gratiæ virtutes, quas nos debemus accipere & acquirere ad hoc, quod mens noſtra efficiatur tabernaculum, & habitatio regis Chriſti. Debemus enim accipere Sapientiæ fulgorem, [Aurum,] Eloquentiæ dulcorem, [Argentum,] Pœnitentiæ valorem, [Æs,] Apparentiæ nitorem, [Hyacinthum,] Amicitiæ feruorem [Coccum] Continentiæ candorem [Byſſum.] ¶ Debemus primo accipere fulgorem ſapientiæ [Au- D rum.] Per aurum enim quod præ cæteris metallis plus ſplen-

det, & quod ſecundum Iſido. inter colores & metalla obtinet principatum, intelligitur ſapientia, atque diſcretio circumſpecta, quæ & ſplendorem honeſtatis continet & valorem totius bonitatis. Iſta enim inter alias virtutes eſt principalior, quia omnes aliæ per eam regulantur, componuntur, & etiam ordinantur. Et ſicut aurum eſt medicinale quid & virtuoſum, quia ſecundum Platearium aurum habet virtutem confortatiuam, ſuperfluorum à corpore abſterſiuam, ſyncopis curatiuam, & lepræ præſeruatiuam: ſic vere ſapientiæ diuinæ ratio & diſcretio eſt animæ medicinalis; quia per iſtam deſperati confortantur, ſuperflua, id eſt. diuitiæ abſterguntur, & diſperguntur, ſyncopis, quæ eſt timor cordis, id eſt, remorſus conſcientiæ. mitigatur, lepra, id eſt. peccatum luxuriæ, præſeruatur, & ſicut aurum habet ſoliditatem, ductibilitatem, & ruboris formoſitatem: Sic vere ſapientia, & diſcretio ſemper habet annexam ſoliditatem conſtantiæ, ductibilitatem obedientiæ, roboroſitatem charitatis & amicitiæ. Et ideo conſulit ſcriptura Apoc. 3. *Suadeo tibi emere aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & non appareat confuſio tua.* Aurum enim diuinæ ſapientiæ eſt ignitum per annexam charitatem, probatum per amotam falſitatem, præſeruat à confuſione æternæ damnationis, inducit locupletationem ſupernæ poſſeſſionis. Et ſic igitur debemus habere fulgorem ſapientiæ aurum. Et ideo iſta acceptio ſapientiæ fuit figurata Apoc. 10. vbi dicitur, *Accepi librum de manu Angeli & deuoraui, & erat in ore meo tanquam mel dulce, & cum deuoraſſem eum amaricatus eſt venter meus.* Chariſſimi, Angelus iſte ſignat Chriſtum, qui dicitur Angelus teſtamenti. Malachiæ 3. qui librum ſacræ ſcripturæ, & diuinæ ſapientiæ continet, atque portat, ſicut dicitur Col. 2. *Iſte eſt, in quo omnes ſunt theſauri ſapientiæ abſconditi.* Librum igitur ſcripturæ, & ſapientiæ debemus accipere, & recipere per humilitatem & deuotionem, ipſum deuorare per ſtudium, lectionem & meditationem, & inueniemus eum dulcem, ſicut mel per promiſſionis conſolationem, amarum autem cordi pro certo per damnationis comminationem, ideo de tali acceptione dicitur Prouerb. 8. *Accipite diſciplinam meam, & non pecuniam & doctrinam magis quam theſaurum eligite.* Accipite igitur ſapientiæ fulgorem

E (Aurum inquit.) ¶ Secundo accipiamus dulcorem eloquentiæ, id eſt, argentum. Argentum enim dulciſſime ſonat, colorem candidum portat, balſamum optime reſeruat, & iaſpidis virtutem iuuat. Nam, vt dicit Iſidor. Iaſpis plus valet in argento, quam auro Balſamus autem in vaſe argenteo melius reſeruatur. Reuera (chariſſimi) tale argentum debemus accipere, & acquirere, quia ſcil. dulciſſime debemus ſonare per eloquentiæ benignitatem: quia ſcil. temperate, & ordinate, ac moderate, dulciter, ac amicabiliter debemus proferre verba noſtra ſecundum perſonæ & negotij qualitatem, nam ſecundum Caſſiodor. ſuper Pſalm. 73. *Eloquens eſt ille qui ſcit parua ſubmiſſe, magna granditer, & media dicere temperate; qui ſcit inuenire præclare, annunciare magnifice, aperte diſponere, varie figurare.* Et in iſto argento balſamus diuinæ gratiæ melius reſeruatur, & iaſpis diuinæ ſcientiæ plus valet, proficit, & reputatur. Ideo dicitur Prouerb. 10. *Argentum electum lingua iuſti,* quia ſecundum Pſalm. 11. *Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum ſeptuplum.* Et iſtud eſt hodie contra multos, ad quos pertinet habere argentum eloquentiæ docendo, & prædicando; vel ex ſtatu, ſicut ſunt mendicantes religioſi, vel ex officio, ſicut ſunt prælati; quorum tamen multi, qui nec aurum accipiunt, nec argentum, nec ſapientiam, nec eloquentiam profitentur. ſed magis ignorantiam, & infacundiæ ruditatem. Vnde quilibet poteſt dicere Actor. 3. *Argentum & aurum non eſt mihi.* Vnde de iſta acceptione eloquentiæ poteſt dici illud 1. Mach. 11. *Accepit Ionathas argentum & aurum & veſtem, & abijt.* Ionathas enim interpretatur columba ſignans, quia viri ſimplices & benigni auro ſapientiæ, argento eloquentiæ, & veſte ſpiritualis apparentiæ ſunt muniti, & accedere ad regem Chriſtum præ alijs digni. Aduerte tamen proh dolor, quod quidam bene accipiunt argentum, non proculdubio in quantum ſignat pecuniam, &c. Vide infra de argento, & de munere. 4. Reg. 4. *Nunc autem accepiſti argentum & veſtes accepiſti, vt emas oliueta, &c. ſed lepra Naaman adhærebit tibi.* Non ſic (chariſſimi,) ſed accipiamus, & acquiramus dulcorem eloquentiæ (argentum.) ¶ Tertio accipiamus valorem pœni-

F tentiæ (æs inquit.) Per æs enim quod ſecundum Platearium ſi combuſtum fuerit habet virtutem diſſoluendi, conſumendi, vulnera purgandi, oculos abſtergendi, & carnes ſuperfluas corrodendi, & eas creſcere non permittendi, intelligitur virtus pœnitentiæ; quia vere ſi igne diuini amoris fuerit adusta, tunc vere multiplicem habet valorem. Diſſoluit enim per contritionem, purgat per confeſſionem, conſumit per ſatiſfactionem, oculos mentis abſtergit per claram diſcretionem, carnes ſuperfluas, id eſt, carnes voluptatis deſtruit per abſtinentiam, & carnis macerationem, & ſanitatem ſpiritualem inducit per virtutis reſtaurationem, & ideo acceptio & ſuſceptio amaræ pœnitentiæ nobis figuraliter innuitur. Matth. 1. *Noli* (inquit) *timere accipere Mariam coniugem tuam.* Maria enim, id eſt, amara pœnitentiæ debet eſſe coniunx noſtra, nobiſque copulata & coniuncta, eiuſque amaram proſperitatem non debemus formidare, vel timere; quia ſicut dicitur Iob 6. *Qui timet pruinam, veniet ſuper eum nix.* Pruina enim, quæ de terra venit, eſt pœnitentia temporalis, quam qui timuerit, & accipere neglexerit, nix quæ de cœlo venit, id eſt, pœna æterna à cœleſti ſententia inflicta ſuper eum veniet, & deſcendet. Pauent igitur delicioſi, qui nullam volunt pœnitentiam ſuſtinere, quia vere bene poſſunt æternæ pœnæ miſeriam expectare. Quia ſicut dicitur Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis.* (Æs inquit.) & ideo homines pœnitentes poſſunt figurari Exod. 27. vbi dominus præceperat Moyſi, quod ipſe faceret altare de lignis Setim, quod erat incremabile lignum & imputribile, & quod operiret illud ære, & quod haberet tres cubitos in altitudine, & tres in latitudine quadrangulis, & quod ibi faceret vnam craticulam in modum retis, quæ ligna concremanda ſuſtineret, quod etiam ibi faceret annulos in angulis eius, quibus portaretur; & quod faceret ad miniſterium eius vaſa, quibus cineres & ignis reciperentur, forcipes & forcinnculos; & quod omnia eſſent ærea, vectes etiam duos de lignis Setim opertos laminis æreis, quibus poſitis in annulis altare portaretur; & debebat eſſe concauum intrinſecus, & non ſolidum, ſed inane, ſicut dicitur Leui. 6. *Ignis in altari meo ſemper ardebit.* Chariſſimi. per altare illud poteſt intelligi vir pœnitens, & etiam quicunque perfectus, in quo deberent Deo Hoſtiæ bonorum operum immolari. Iſte debet eſſe de lignis Setim per virtutem perſeuerantiæ, quia nec aquis luxuriæ, nec igne auaritiæ debet putreſieri, vel cremari. Iſte debet operiri ære, id eſt, virtute pœnitentiæ, iuxta illud Deuteron. 33. *Ferrum, & æs calceamentum eius.* Iſte debet eſſe quadrus per quatuor virtutes Cardinales. Habet etiam tres cubitos in altitudine; hi ſunt Spes, fides, charitas. Item tres in latitudine; hi ſunt Contritio, confeſſio, & ſatisfactio. Iſte debet habere craticulam; hæc eſt virtus patientiæ, quæ ligna, id eſt, tribulationes ſuſtinet, atque portat. Item iſte debet habere annulos volubiles, id eſt, volubilitatem obedientiæ. Item vectes ad eum portandum, id eſt, virtutem ſpei & fiduciæ. Debet etiam habere vaſa ad miniſterium ſuum (ſcilicet) vas ad ignem continendum; hæc eſt virtus affectionis & amicitiæ; in qua ignis debet ardere perpetuæ charitatis. Debet etiam habere vas ad cineres recolligendum, hæc eſt memoria mortis & conſideratio, quæ cineres mortalitatis recolligit, & reſeruat. Debet etiam eſſe concauus per humilitatem non ſolidus, quæ erant inſtrumenta ad accipiendum carnes. per quod intelligo compaſſionem & pietatem, quæ carnem proximi accipit tanquam ſuam: & omnia iſta debent eſſe ærea vel ære operta per annexam pœnitentiam & aſperitatem, quæ per æs, ſicut dictum eſt, deſignatur. Ideo de homine pœnitente poteſt dici illud Deuteron. 8. *Cuius lapides ferrum ſunt, & de cuius montibus æris metalla fodiuntur.* Lapides enim Eccleſiæ, id eſt, inferiores, debent eſſe ferrum per conſtantiæ firmitatem, & habere æs, id eſt, pœnitentiæ aſperitatem. Ideo de perfectis viris dicitur Iob. 38. *Nunquid manus tua operata eſt cœlos, qui ſolidiſſimi quaſi ære firmati ſunt?* Vnde de acceptione pœnitentiæ poteſt dici illud Apocalyp. 3. *In mente habe qualiter acceperis, & audieris: & ſerua, & pœnitentiam age.* Debemus igitur accipere valorem [æs.] ¶ Quarto nitorem apparentiæ [hyacinthum inquit.] Per hyacinthum enim, qui colorem habet cœleſtium, intelligitur cœleſtis apparentia, & conuerſatio, quæ in nobis debet præcipue prælucere. Iuxta illud Hierem. 10. *hyacinthus & purpura indumentum eorum.* Figura Exod. 25. vbi præcipitur, quod ipſi accipiant pelles hyacinthinas ad operiendum tabernaculum: quia vere pellis & opertura noſtra, id eſt, exterior conuerſatio debet eſſe hyacinthina, id eſt, ſpiritualis, & cœleſtis. Phil. 3. *Conuerſatio noſtra in cœlis eſt.* Quod eſt

Digitized by Google

contra multos, quorum conuerſatio non eſt cœleſtis, ſed ter-
reſtris, non honeſta, ſed moleſta, non modeſta, ſed mortifera
alijs vel funeſta. Et potiſſime tales ſunt luxurioſi, quia leuis in-
ſolens conuerſatio talium non eſt cœleſtis, nec ſpiritualis, ſed
potius ſanguinea vel carnalis, nigra, turpis, inficiens, & letha-
lis. Vnde, ſicut videmus, quod pix, quæ naſcitur alba, propter
ignis decoctionem tandem efficitur nigra, digitos maculans
contingentis: ſic vere multi ſunt, qui quamuis in principio ha-
beant albam, id eſt, puram & honeſtam conuerſationem,
quandoque tamen accidit, quod in igne luxuriæ & carnalita-
tis coquuntur, tunc nigri coloris, infamis & turpis, & infecti-
uæ conuerſationis efficiuntur, alioſque per ſua mala exempla,
dicta & facta inficiunt & corrumpunt; vnde ipſi poſſunt dice-
re illud Thren. 5. *Pellis noſtra ſicut clibanus exuſta eſt.* Iſti igitur
non accipiunt bonam conuerſationem, ſed malam. Figurati
per Antiochum 1. Mach. 1. Qui accepit ſpolia terræ Ægypti;
quia ſcilicet iſti accipiunt ſpolia, id eſt, conuerſationem Ægy-
ptiacam nigram, fœtidam, & corruptam. Ægyptij enim decli-
nant ad nigredinem. Et ideo de iſta acceptione conuerſationis
honeſtæ poteſt dici illud Exod. 28. *Accipient aurum & hyacin-
thum & purpuram, coccumque bis tinctum & byſſum.* De iſtis autem
quatuor coloribus vide infra. Patet igitur quod nos debemus
accipere apparentiæ nitorem, pœnitentiæ valorem eloquen-
tiæ dulcorem ſapientiæ ſplendorem, & fac peragraphos de re-
ſiduo auctoritatis, & dic, ita dicitur Exod. 2. *Hæc ſunt*, inquit,
quæ accipere debetis. Sequitur, purpuram, coccum bis tinctum &
byſſum, vbi oſtenditur, quod nos debemus accipere Patientiæ
vigorem, Purpuram; Amicitiæ feruorem, Coccum; Continen-
H tiæ candorem, Byſſum. ¶ Accipiamus igitur vigorem patien-
tiæ, qui per purpuram denotatur, qui eſt color roſaceus: quia
ſicut roſa tanti eſt vigoris, quod quanto plus teritur, tanto plus
fragrat, ſic vere virtus patientiæ, tantæ eſt perfectionis quod
quanto magis per tribulationes teritur, tanto in robore con-
ſtantiæ fortius conualeſcit. Purpuram igitur debemus accipe-
re, id eſt, patientiæ firmitatem: quod eſt contra multos, qui ali-
quid volunt in patientia ſuſtinere: ſimiles camelis, qui gibbum
portant ſuper dorſa; quorum conſuetudo talis eſt, quod ſi ma-
giſter eorum paulo plus ſolito ipſos oneret, vel vltra conſue-
tum terminum eos ducat, ipſi ex toto reſiſtunt, onuſque reij-
ciunt & repellunt, vt dicit Iſidor. & Plin. Sic vere ſunt multi,
qui ſi à magiſtro & prælato ſuo aliquo graui & difficili præce-
pto, plus ſolito, onerentur, ipſi ſtatim impatientia moti, per
obſtinationem, & inobedientiam totaliter reſiſtunt, & per de-
ſperationem totum onus iniunctum reijciunt & dimittunt; &
maxime ſunt tales illi, qui portant gibbum, id eſt, inflaturam
ſuperbiæ & vanitatis. Vnde Hierem. 2. *A ſæculo confregiſti iugum;
rupiſti vincula, dixiſti: non ſeruiam.* Non ſic, ſed habeamus patien-
tiæ vigorem, Purpuram inquit. Vnde Ioan. 19. *Exiuit Ieſus por-
tans ſpineam coronam & purpureum veſtimentum.* Homo enim, qui
habet purpureum veſtimentum, id eſt, virtutem patientiæ, fa-
ciliter portat & ſuſtinet ſpineam coronam, id eſt, aſperitatem
pœnitentiæ. Debemus igitur accipere vigorem pœnitentiæ
purpuram. Vnde patiens eſt ille qui dicit in Pſal. 115. *Calicem ſa-
I lutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* ¶ Sexto debemus ac-
cipere ardorem amicitiæ, quæ deſignatur per coccum bis tin-
ctum, qui eſt color igneus & ardens, per quem ardor & ignei-
tas charitatis notatur, qua ſcilicet nos debemus erga Deum &
proximum inflammari; & ideo dicitur: Coccus bis tinctus, pro-
pter binam Dei & proximi charitatem: vnde cuilibet viro cha-
ritatiuo poteſt dici illud Ezech. 27. *Sericum & coccum propoſue-
runt in mercatu tuo*, id eſt, in conſcientia tua. Et hoc eſt contra
multos, qui nec Dei nec proximi habent amorem, imo pleni
ſunt odio, inuidia & rancore. Iſte enim coccus, id eſt, color ru-
beus, qui nobis præcipitur accipi; dicitur coccus bis tinctus,
ad notandum quod erat color intenſe flammeus, ardens, ig-
neus, & rubicundus; quod ſignat, quod amor debet eſſe fir-
mus, feruens, verus, integer, & perfectus. Sed vere iſtum coc-
cum habent hodie multi multum male tinctum & multum ſu-
perficialiter & imperfecte, illi ſcilicet, qui tantum amant in
proſperis & non in aduerſis; illi qui amant hominem non pro-
pter ſe, ſed propter ſua, illi qui amant non veraciter, ſed appa-
renter. Sic eſt enim de amore, ſicut de calore, ſic eſt ſcilicet,
quod calor exterior facit euaporare & mortificari calorem in-
teriorem naturalem, ſicut patet in aceto, vbi calor exterior
rumpit & mortificat calorem ſubſtantiæ interioris, & ſic illud
quod erat vinum, efficitur acetum, illud quod erat calidum &
humidum, efficitur frigidum & ſiccum: ſic vere chariſſimi
contingit hodie, quod multi habent tantum calorem & ardo-
rem exterius, quantum ad bona temporalia, vel exterius; id
eſt, fallaci apparentia, quod interius in ſubſtantia, id eſt, in
conſcientia remanent frigidi per indeuotionem, & ſicci per in-
compaſſionem; ſicut patet de illis qui per auaritiam diligunt
exterius mundi bona, qui re vera interius per verum cordis a-
morem non diligunt nec proximum, neque Deum; quia qui
dicit ſe amare Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax
eſt, & veritas in eo non eſt 1. Ioan. 2. *Coccum*, inquit, *bis tinctum*;
Vnde Num 19. præcipitur quod ſacerdos coccum bis tinctum
in ignem mittat, ad denotandum, quod coccus ardorem cha-
ritatis deſignat. Exod. 28. *Accipient purpuram coccumque bis tin-
ctum.* Accipiamus igitur feruorem amicitiæ. ¶ Septimo acci- K
piamus candorem continentiæ. Byſſum inquit. Byſſus enim
qui eſt color albiſſimus & puriſſimus, ſignat virtutem caſtita-
tis, quæ inter cæteras virtutes eſt viridior & purior; & Deo &
angelis, & etiam hominibus gratioſior: Ideo de caſta perſona
dicitur Prouer. 31. *Byſſus & purpura indumentum eius*: Et hoc eſt
contra multos, qui re uera non habent nec accipiunt caſtitatis
candorem, ſed carnalitatis fœtorem; nec puritatis albedinem;
ſed fœditatis nigredinem; nec continentiæ puritatem, ſed lu-
xuriæ vilitatem. Iſti debent facere conſilium Tob. 6. *Accipies*,
inquit, *virginem cum timore Domini.* Caſtitas enim eſt virgo pu-
ra, munda, pulchra, & placida, & ideo debemus dicere cum
Samſone Iudic. 14. *Hanc accipe mihi, quia placuit oculis meis*, ſed
econtra iſti faciunt ſicut Oſeas, qui accepit mulierem meretri-
cem & fornicariam. Iſta eſt luxuria quæ cum omnibus & ſæcu-
laribus & religioſis & maioribus & minoribus, vult fornicari
& mœchari. Non ſic chariſſimi, ſed habeamus Byſſum puriſſi-
mæ caſtitatis, vt cuilibet poſſit dicere illud Ezech. 16. *Cinxi te
byſſo, calciaui te hyacintho.* Accipiamus igitur candorem caſtita-
tis, feruorem charitatis, & vigorem patientiæ & firmitatis;
quia hæc ſunt, quæ accipere debemus. Iſta eſt igitur acceptio
actiua & commendabilis. ¶ Secundo dico, quod eſt acceptio L
paſſiua, quæ eſt mirabilis, & iſta eſt illa, qua homo à Deo acci-
pitur; & ad diuerſa per eam ordinatur. Vnde nota quod Deus
accipit hominem ſicut homo pecuniam de arca ſua accipit; vt
eam in vſus ſuos expendat, ſicut aurifaber metallum; vt illud
diuerſimode figuret & componat; ſicut ſciſſor pannum, vt eum
ſcindat; ſicut magiſter diſcipulum, vt eum à magiſterio repellat
vel eligat: breuiter enim iſta eſt veritas, quod ſicut artifex acci-
pit materiam, vt ea vtatur pro voto, ad bonum ſcilicet vel ad
malum; ſic Deus per ſuam ordinationem accipit hominem, vt
eo vtatur ſicut ſua creatura, & vt ipſum transformet in aliam
formam, id eſt, in alium ſtatum, ſiue bonum ſiue malum, ſecun-
dum diſpoſitionem ſuæ propriæ voluntatis, quod bene ſuppo-
nit Apoſtolus Roman. 9. vbi ait, quod Deus ad modum figuli
facit de eadem maſſa vas in honorem; vas in contumeliam, vt
eam beatificet & coronet; quia re vera homo quandoque à Deo
accipitur ad mundi prælationem vel ad cœli fruitionem, & et-
iam quandoque ad infortunium & tribulationem. Ideo dicit
Dominus Ioan. 14: *Venio & accipiam vos ad meipſum*; vbi oſtendi-
tur quod Deus accipit hominem

Vt { temporaliter glorificetur (Venio)
æternaliter damnificetur (Accipiam vos)
ſupernaliter beatificetur (Vos ad meipſum) }

Accipitur homo vt glorificetur temporaliter: Venio: Radius M
ſolis veniens ad terram vapores puros ibi accipit, vt ipſos ſur-
ſum eleuet & exaltet; ſic vere Chriſtus veniens ad hominem
per ſuam gratiam & viſitationem, & per ſuam ſpiritualem vo-
cationem, accipit ipſum per electionem, & eum exaltat per
promotionem, maxime ſi purus & ſanctus fuerit per vitæ &
morum perfectionem. Veniam inquit: Et ideo poteſt dicere
Dominus illud Exod. 20: *Veniam ad te, & benedicam tibi:* Sed
heu quam multi ſunt hodie qui non expectant, quod Deus ve-
niat & accipiat & promoueat eos; imo vere ipſi ſe ingerunt
quantum poſſunt ad eccleſiaſticas promotiones, & ſæpe acci-
dit quod Simoniace vel alias indebite promouentur. Sed pro
certo talibus accidet ſicut Leopardo, qui vt accipiat ſtercus hu-
manum arborem, &c. ſicut ſupra de Abſolon. Non ſic cha-
riſſimi, ſed Dei vocationem expectemus, quia vere ipſe accipit

hominem, vt glorificetur temporaliter. Exemplum de Dauid, de quo dicitur in Pſalm. [De poſt fœtantes accepit eum, &c.]

N ¶ Secundo accipitur homo vt damnificetur perſonaliter, Accipiam, inquit. Accipere enim, id eſt, acute vel acerbe vel acriter capere, & hoc fit, quando per mortem æternam Deus accipit & tollit de medio peccatorem: ſicut enim venator accipit feram cum canibus ſuis, quos poſt eam mittit, tandem detracta pelle, ipſam ad ignem coquit, ipſamque deuorat & conſumit; ſic vere, quando Dominus in nemore huius vitæ ſatis ſuſtinuit aliquam feram, id eſt, aliquem ferum hominem & crudelem, tandem canes ſuos, ſcilicet, infirmitates & mortem poſt eum mittit, ipſumque in diſtrictu iudicij accipit, & detracta pelle temporalis poſſeſſionis, ipſum ad ſtatum paupertatis deprimit, & etiam ignibus inferni ipſum applicat, & per æternam damnationem dentibus ſuæ iuſtitiæ ipſum vorat. Accipiam, inquit. Caſtor enim ſicut dicit Plinius, ita tenaciter accipit cum dentibus, quod non ſolum carnem perforat, imo etiam oſſa interius frangit; ſic vere Dominus cum dentibus ſuæ iuſtitiæ rigoroſæ ita acriter accipit hominem peccatorem, quod non ſolum carnem, id eſt, temporalem ſubſtantiam, per infortunia, vel carnem exterius lædit per mortem temporalem, imo etiam interiora oſſa, id eſt, animam frangit per æternam damnationem. Et ideo tam Deo quam Angelis quam infernalibus tormentis poſſunt dici illa verba Ioan. 19. *Accipite eum vos, & crucifigite.* Accipitur igitur homo vt damnificetur æternaliter.

O ¶ Tertio accipitur, vt beatificetur æternaliter. Ad meipſum inquit. Leo enim, quando fameſcit taliter accipit prædam, facit enim quendam circulum circa alia animalia cum cauda propria quam imprimit terræ, & tunc omnia animalia, quæ ſunt infra illum circulum ſtatim ſtupida, de circulo exire penitus nunquam audent, ſed expectant edictum & iudicium regis ſui, ſcilicet, Leonis, & tunc ipſe venit & quodcunque voluerit accipit ad partem ſuam. Et vt communiter ipſe accipit de pinguioribus, quæ ſint ibi. Chariſſimi, Leo, id eſt, Chriſtus, qui dicitur Leo de Tribu Iuda Apoc. 5. Iſte autem Leo à principio quendam circulum circa alia animalia, ſcilicet, circulum humanæ durationis & ambitum humanæ vitæ exemplauit, quem pro certo nullum animal, id eſt, nullus homo poteſt vel audet prætergredi quoquo modo, nec limitatum vitæ terminum pertranſire. Iob. 14. *Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poterunt*: quin imo omnes ſtupidi ſumus circa iſtum circulum, ſcientes quod omnibus mori eſt neceſſe. *Statutum eſt hominibus ſemel mori.* Hebræor. 9. ideo pro certo iſte Leo quando ſibi placet, ipſe accipit ad partem ſuam, & ad ſeipſum, ſicut rex omnium animalium, illum quem vult, ipſumque per mortem eligit, vt eum ad partem ſuam, ſcilicet ad beatitudinem gloriæ transferat & tranſportet. Et vt communiter ipſe accipit & ſibi appropriat magis pingues, id eſt, magis virtuoſos & bonos. Ad meipſum, inquit. Ideo Chriſtus cuilibet tali poteſt dicere illud Exod. 20. *Aſcende ad me in montem, & eſto ibi.* Et Apocal. 22. *Qui ſitit veniat, & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.* Accipitur igitur homo vt glorificetur, vt damnificetur, vt beatificetur. Nota ad hæc quod ſicut operarius in ſero mercedem recipit, ſic boni poſt diem huius vitæ dum ſero mortis aduenerit, accipiunt mercedem gloriæ Paradiſi. Vnde dicitur Matth. 19. *Quicunque reliquerit patrem & matrem, &c. propter me, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Matth. 20. Vbi dicitur quod illi, qui in vinea Domini laborabant, in ſero fuerunt vocati per procuratorem patriſfamilias, & pro mercede laboris acceperunt ſingulos denarios. Sic vere chariſſimi, illi qui in vinea eccleſiæ laborant per pœnitentiam, in ſero huius vitæ decliui noſtræ durationis mors, quæ eſt procurator Dei patris, vocat eos & tollit de labore huius vitæ, & redditur eis merces pro labore, quia ſcilicet ipſi accipiunt ſingulos denarios, id eſt, ſinguli accipiunt æternæ gloriæ portionem, ſcilicet, diuinam diſtributionem, quæ quidem gloria per denarium, qui eſt perfectus numerus, denotatur. Ideo dicitur 1. Corinth. 3. *Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem.* Et ideo de quolibet beato poteſt dici illud Sap. 5. *Accipient* (iuſti) *regnum*
P *decoris & diadema ſpeciei de manu Domini.* ¶ In quibus verbis oſtenditur quod beati accipiunt in gloria

Valoris plenitudinem, (Regnum,)
Splendoris pulchritudinem, (Decorem,)
Honoris celſitudinem, (Diadema.)

Ineſt enim talibus valoris plenitudo, quia ipſi habent regnum, & ſunt reges; quia, ſcilicet, ipſi principantur, imperant omnibus creaturis. Regnum enim eſt nomen valoris & poteſtatis: Cum enim materia informis diuiſa fuerit in duas partes, ſcilicet, in materiam elementalem & cœleſtem, ipſa tamen pars huius materiæ, quæ formam cœleſtem accepit, maiorem fortitudinem & nobilitatem acquiſiuit quam alia elementalis, quia, ſcilicet, illa eſt contenta forma propria. Et ideo illa ſuperiora corpora non corrumpuntur, nec ſecundum philoſophum maleficium machinantur, namque appetitus materiæ per formam cœleſtem, ſunt repleti, terminati & adæquati. Ideo ipſa corpora in virtute, poteſtate, quantitate, æqualitate perpetua ſine corruptione aliqua perſeuerant, quod tamen in corporibus elementalibus inferioribus ex contraria cauſa contrarium reperitur. Sic vere & loquendo ſpiritualiter, conſtat, quod ad modum materiæ humanæ natura bonorum diſtincta eſt in duas partes, quia quidam ſunt elementales inferius in eccleſia militante. Alij autem ſunt iam ſuperius in cœlo in eccleſia triumphante. Sed quid? pro certo illi, qui ſunt ſuperius, accipiunt & acquirunt multo maiorem poteſtatem & nobilitatem, quam iſti qui ſunt inferius in hac vita: nam qua forma cœleſtis, id eſt, gloria æterna & viſio beatifica replet & perficit omnes appetitus innatiue, id eſt, omnes affectus & deſideria voluntatis: Ideo ipſa corpora cœleſtia, id eſt, ipſi beati in nobilitate & virtute ſine corruptione & mortalitate perpetuo perſeuerant. Nos autem alij inferiores, qui ſub huius mundi viuimus elementis, quia forma elementalis, id eſt, gratia vel temporalis affluentia non perficit neque replet omnia deſideria cordis noſtri in Deo, neceſſe eſt, quod ſæpe & in natura & in moribus patiamur aliquam corruptelam. Et ideo de beatis qui iam acceperunt illam poteſtatem & iſtud regnum, dicitur Apoc. 5. *Dignus eſt agnus qui occiſus eſt, accipere virtutem & diuinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* ¶ Illi enim, qui Q
ſunt agni per benignitatem, qui ſunt occiſi ad litteram, ſicut martyres fuerunt, vel occiſi, id eſt, ſanguine carnalitatis priuati per caſtitatem, iſti dico, digni ſunt accipere

Virtutem ad perſeuerandum,
Diuinitatem ad fruendum,
Sapientiam ad contemplandum,
Fortitudinem ad impetrandum,
Honorem ſummæ dignitatis,
Gloriam ſummæ famoſitatis,
Benedictionem æternæ delectabilis voluptatis.

Ideo iſtis dicitur 1. Reg. 30. *Accipite benedictionem de præda hoſtium Domini.* Iſti igitur accipiunt regnum. Luc. 19. *Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam accipere ſibi regnum.* ſed heu proh dolor, tale regnum non eſt hodie in hoc mundo, quia vere totum regnum temporalis proſperitatis

Nec eſt { forte,
ſtabile,
durabile,
firmum.

Ideo de regno mundi dicitur Ezech. 17. *Fortes terræ tollet, vt ſit regnum eius humile, & non eleuetur.* Accipiunt igitur beati valoris plenitudinem. Regnum inquit. ¶ Secundo accipiunt ſplen- R
doris pulchritudinem. Decorem inquit. Cinis quamuis ſit vilis & deſpectus: quando tamen per ignis compurgationem efficitur vitrum, tunc claritatem accipit & ſplendorem, & efficitur corpus lucidum, peruium & tranſparens. Sic vere chariſſimi, quamuis homo ſit cinis, id eſt, vilis, rudis, corporeus & carnalis, quando tamen per ignem, id eſt, per mortis confractionem & per purgatorij afflictionem tranſierit, ipſe pro certo fiet vitrum, id eſt, beatus & glorioſus, & accipiet decorem, ſplendorem, claritatem & formoſitatem; quia ſicut dicitur Sap. 3. *Fulgebunt iuſti in conſpectu Dei.* Et ideo de quolibet beato poteſt dici illud Prouerb. 31. *Fortitudo & decor indumentum eius.* Corpus enim quanquam ſit in vita iſta rude, debile & deforme, in patria tamen erit pulchrum, lucidum, forte, ſolidum & decorum. Vnde in Pſal. 20. *Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo, gloriam & magnum decorem impones ſuper eum.* Vnde Eccleſ. 32. *Recumbe vt læteris propter illos, vt ornamentum gratiæ accipias, & coronam & dignitatem conſequaris.* Accipiunt igitur ſplendoris pul-

Digitized by Google

S pulchritudinem & decorem. ¶ Tertio accipiunt honoris celſitudinem. Diadema inquit, quod eſt ſignum maximi honoris & regiæ poteſtatis. Nam ſicut rex conſueuit coronare vxorem ſuam, & ſibi diadema imponere. ſic Chriſtus animam beatam corona æternæ gloriæ, & diademate æterni honoris coronabit & honorabit. Vnde Baruch. 5. *Imponet Dominus mitram capiti tuo honoris æterni.* Et de quolibet peccatore poteſt dici illud Can 3. *Videte regem Salomonem in diademate.* Figura Heſter. 6. vbi dicitur. *Homo quem rex honorare vult, debet indui veſtibus regijs, & imponi ſuper equum, qui eſt de ſella regis, & accipere regium diadema ſuper caput ſuum, & dicatur, ſic honorabitur quemcunque rex voluerit honorare* Chariſſimi, talis homo eſt quicunque beatus, quem pro certo rex Paradiſi honorare decreuit. Tria igitur honoris inſignia ſunt ſibi neceſſaria, ſcilicet, veſtes regiæ, equus regius, regium diadema. Veſtes regiæ ſunt quatuor dotes corporis, ſcilicet, agilitas, ſubtilitas, impaſſibilitas & claritas. Equus regius eſt requies æternitatis, in qua homo perpetuo habet quieſcere & ſedere. Regium diadema eſt honor excellentiſſimæ dignitatis, quo perpetuo homo beatus decoratur, inſignitur, & coronatur; quia ſicut dicitur Iacob. 1 *Vir cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* Et ſic bene dico, quod beati accipiunt honoris ſublimitatem, ſplendoris formoſitatē, vigoris auctoritatem ſeu poteſtatem: Igitur quod ſicut dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 4. *Quid habes*, inquit, *quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* quia reuera iſtud eſt certum: homo de ſe nihil habet gratiæ vel virtutis, niſi acceperit aliunde. Cum enim arbores in hyeme nudæ ſint, conſtat quod etiam ſemper nudæ manerent, quodque fructus, flores, & folia niſi illa omnia anno deſuper acciperent, non haberent, & niſi à Sole & Stellis influentiam obtinerent. Sic reuera homo nudus omnibus naſcitur, quia ſecundum Philoſophum, ipſe eſt ſicut tabula raſa, in qua nihil depingitur, ita quod nec folijs eloquentiæ, floribus ſanctimoniæ, fructibus boni operis & virtuoſæ efficaciæ munitur, niſi iſta de ſurſum accipiat, & à diuina gratia conſequatur. Bene igitur docet Matth. 10. *Gratis accepiſtis gratis date.* Cum enim omnia opera noſtra, ſiue ſint bona naturæ, gratiæ vel fortunæ, à Deo accepimus, iuſtum eſt quod ea alijs, qui non habuerint, gratis demus. quod eſt contra ſimoniacos & auaros, qui bene volunt accipere, ſed poſtea nihil dare: ſimiles illi Sillo, de quo legitur quod à Sillo Iries animalia armenta ſua petebat, & ſine refutatione accipiebat. Qui cum omnia per improbam importunitatem habuiſſet, finaliter puer ab ipſo vnum taurum repetijt, quem tamen ipſe, qui cuncta ab eo acceperat, puero dare denegauit. De quo cum puer doleret ita quod præcipitare ſe vellet, ſecundum fabulas in olorem eſt mutatus, qui eſt auis gemebunda, hoc eſt dictum, quod exinde gemuit & doluit, & de alterius ingratitudine triſtis fuit. Contra tales igitur Sillos dicitur Eccleſ. 4. *Non ſit porrecta manus tua ad accipiendū, & ad dandum collecta.* Non ſic chariſſimi, non ſimus Silli, ſed ſimus prudentes virgines, quæ accipientes lampades, id eſt, virtutes,

T exierunt obuiam ſponſo. ¶ Accipiamus igitur vt demus, & vt alijs diffundamus. Conſulo igitur quod accipiamus

Aurum,
Puerum,
Argentum,
Vnguentum,
Talentum,
Gladium,
Spolium,
Brauium,
Conſilium,
Panem,
Ignem,
Virginem,
Vxorem,
Doctrinam,
Diſciplinam,
Mariam,
Linteum,
Clypeum,
Spiritum ſanctum.

Dico igitur quod nos debemus accipere aurum ſapientiæ. 1. Machab. 4. *Acceperunt aurum multum.* ¶ Secundo accipiamus puerum innocentiæ. Matth. 2. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum.* Mater enim innocentiæ eſt iuſtitia, quæ debet haberi in Ægypto, id eſt, in obſcuritate pœnitentiæ. ¶ Tertio accipiamus argentum eloquentiæ. 1. Machab. 11. *Accepit aurum & argentum.* ¶ Quarto accipiamus vnguentum miſericordiæ. Vide Ioan. 12. dicitur de Magdalena, quod ipſa. *Accepit libram vnguenti pretioſi, & effudit ſuper caput Ieſu, & impleta eſt domus ex odore vnguenti.* Opera enim miſericordiæ inter alia ſunt magis fragrantia & famoſa. ¶ Quinto accipiamus talentum, id eſt, pondus & libram iuſtitiæ, Matth. 25. *Accedens qui quinque talenta acceperat dixit: Ecce alia quinque ſuper lucratus ſum.* ¶ Sexto accipiamus gladiū orationis. Eſa. 21. *Surgite principes accipite clypeum.* ¶ Septimo accipiamus ſpolium bonæ conuerſationis. 1. Mach. 5. vbi dicitur quod Antiochus cepit Ieruſalem, & accepit ſpolia eius. ¶ Octauo accipiamus brauium æternæ retributionis 1. Corint. 9. *Omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium.* ¶ Nono accipiamus conſilium ſanæ diſcretionis. Eccleſiaſt. 6. *Accipe conſilium intellectus.* ¶ Decimo accipiamus panem ſpiritualis refectionis. Matthæi 26. *Accepit panem & gratias agens benedixit.* ¶ Vndecimo accipiamus ignem charitatis feruentis & dilectionis: Vnde de Nehemia legitur 2. Machab. 1. quod iuſſit ſacerdotes accipere ignem & abſcondere. ¶ Duodecimo accipiamus vxorem, id eſt, copulam bonæ amicitiæ & ſocialis fœderationis. Tob. 1. *Accepit Annam vxorem ſuam.* Et Tob 2. *Non luxuriæ cauſa accepi vxorem meam* ¶ Decimotertio accipiamus virginem puritatis, continentiæ & mundanæ affectionis. Tob. 6. c. *Accipies virginem cum timore Dei* & Heſter. 1. *Accipiat mundum muliebrem.* ¶ Decimoquarto accipiamus doctrinam & eruditionem. Prouerb 11. *Doce iuſtum, & feſtinabit accipere.* ¶ Quintodecimo accipiamus diſciplinam & correctionem. Prouerb. 8. *Accipite diſciplinam, & non peccabitis* ¶ Decimoſexto accipiamus Mariam, id eſt, pœnitentiam & amaram contritionem. Matth. 1. *Noli timere accipere Mariam Magdalenam coniugem tuam.* ¶ Decimoſeptimo accipiamus clypeum, id eſt, audaciam & defenſionem. Eccleſiaſt. 37. *Contra hoſtem accipiet ſcutum.* ¶ Decimooctauo accipiamus linteum, id eſt, mundificantem confeſſionem. Ioan. 13. *Cum accepiſſet linteum, præcinxit ſe, & lauit pedes diſcipulorum ſuorum.* ¶ Decimonono accipiamus Spiritum ſanctum; id eſt, gratiam & perfectionem Acto. 1. *Accipietis virtutem Spiritus ſancti ſuperuenientis in vos.* Et ſic verificabitur illud Ioan. 1. *De plenitudine eius omnes accepimus.* ¶ Item adhuc nota

V quod aliqui accipiunt alienum multipliciter. Quidam per fraudem & cauillationem. Vide de fraude. Alij per rapinam & exactionem Vide de rapina. Alij per munerum receptionē, & ideo de talibus malis acceptionibus dicitur 1. Mach. 1. vbi loquitur de Alexandro Magno. [Cōſtituit prælia multa, & omnium obtinuit munitiones, & interfecit reges terræ, & tranſiuit vſque ad fines eius, & accepit ſpolia magnitudinis gentium, & ſiluit terra in conſpectu eius, & congregauit exercitū fortem nimis, & obtinuit regiones gentium & tyrannos, & facti ſunt ei in tributū.] Chariſſimi, rex iſte Alexander poteſt vere ſignificare mundi diuites & auaros, qui in hoc mundo imperant atq; regnant. Iſti enim hodie conſtituunt prælia multa, quia per lites & controuerſias ipſi impugnant hodiè contra omnes, quia deum non timent, & cunctis hominibus aduerſantur. 1. Theſſ. 2. Et ideo tales pertranſeunt hodie vſq; ad fines terræ, quia hodie occupant omnem terram, & accipiunt patriam, & munitiones, id eſt, bona immobilia, & ſpolia, id eſt, bona mobilia multitudinis gentium vicinatum, ita quod in conſpectu eorum ſilet omnis terra; quia nullus eſt qui audeat contra eos loqui verbum: Iſti enim congregant ſibi exercitum amicorum, quorum contrahunt ſocietates; & etiam ipſos tyrannos id eſt, mundi nobiles & potentes principes, & etiā prælatos, faciunt tales hodie per ſuas fraudes & vſuras ſibi tributarios & ſubiectos, ſicut ad literam patet de vſurarijs & aduocatis, qui à magnatibus accipiunt penſiones; & breuiter iſti occupant quaſi totas ſæculi regiones, quia verè diabolus dedit eis regiones gentium, & labores populorū poſſederunt. De talibus igitur poteſt dici illud Pſal. *Cepiſti captiuitatem, accepiſti dona in hominibus.* Et nota quod mali habent multiplicem acceptionem, ſcilicet; auaritiæ, vanæ gloriæ, violentiæ, peſtilentiæ. De auaritia dicit Pſal. 108. *Epiſcopatum eius accipiat alter.* Et 1. Reg. 8. dicitur de filijs Samuelis, quod ipſi acceperunt munera & peruerterunt iudiciū. De vana gloria dicitur Ioan. 5. *Gloriam ad inuicem accepiſtis.* De violentia dicitur in perſona pauperis ipſis tyrannis illud Ioan. 19. *Accipite eū vos & crucifigite.* Et de peſtilentia damnationis, quā ſcilicet, mali finaliter accipient, dicitur Lu 20. *Propter hoc accipient damnationē maiorē.* Vide de acceptione munerū, vbi munus. Sequitur de acceptione perſonarū.

Digitized by Google

A *Acquieſcere.* Idem eſt quod obedire, conſentire, concordiam facere vel nutrire. Nota igitur quod ſicut videmus, quod materia habet obedire & acquieſcere artifici ad hoc, quod exinde aliqua forma nobilis producatur; ſic vere homo acquieſcere, conſentire & obedire debet artifici ſuo, ſcilicet Deo, prælato, doctori & ſuperiori, & ſe ei pro viribus conformare; vt ſic forma nobilis gratiæ, ſcientiæ, vel gloriæ in ipſo valeat introduci: & de hoc Seneca in Prouerbijs. Et Iob 22. dicitur. *Acquieſce igitur ei, & habeto pacem.* Vbi oſtenditur quod nos debemus acquieſcere multipliciter,

Obediendo imperantibus. (Acquieſcere.)
Subijciendo corrigentibus. (Ergo.)
Compatiendo indigentibus. (Ei)
Conſentiendo conuiuentibus. (Habeto pacem.)

B Acquieſcamus igitur imperantibus obediendo. ¶ Et hoc oſtenditur cum dicitur, Acquieſce, quod eſt imperatiui modi, ad denotandum, quod illis qui habent auctoritatem imperandi ſcilicet Deo, prælato, & ſuperiori debemus acquieſcere & ei obedire, ſicut dicit Plin. & Ambroſius in Exameron. Quando rex apum extra alueare volat, apes eum ſequuntur, & ei mirabiliter obſequuntur, quia quælibet eius obſequio ſe offert, & ei proxima cupit eſſe, & ſi qua earũ defecerit vel ab acie errauerit, odore proſequitur, & ſentit vbicunque contigerit ipſum præceſſiſſe, & vbicunque rex præceſſerit, ibidem etiam caſtra figunt, regem etiam fatigatum portant. Rege viſo totus exercitus animatur, & eo perdito totus dilabitur; & ad alium regem fugit. Apes enim, vt dicunt, nequeunt eſſe ſine rege. Reuera chariſſimi, per regẽ iſtum poſſumus intelligere Chriſtum, qui eſt rex & rector totius vniuerſi, & qui principaliter in alueari, id eſt, collegio ſanctæ matris eccleſiæ principatur. Per iſtum etiam poſſumus intelligere quemlibet prælatum, & rectorem alicuius eccleſiæ, capituli, collegij vel conuentus. Nam pro certo Chariſſimi, iſtos reges noſtros debemus ſequi per obedientiam, & ſubiectionẽ; in eis acquieſcere, & obſequi per ſedulitatem, & deuotionem: eis pro poſſe debemus eſſe proximi per amorem & dilectionẽ, & eorum obſequijs nos offerre per voluntariam executionem. Vnde Luc. 22. *Sequimini eum quocunque introierit:* quia ſicut dicitur Eccleſ. 23. *Nihil dulcius quam reſpicere in mandatis Domini.* Gloria magna eſt ſequi Dominum. Nam vbicunque rex noſter Chriſtus vel prælatus præceſſerit bonum exemplum dando, & vbicunque ſe inclinauerit ſuam nobis voluntatem oſtendendo, pro certo nos debemus eum ſequi, eum imitando, & eius volũtatem per obedientiam adimplendo. Ipſum etiam debemus ſupportare adiuuando & compatiendo, vel in ſe, vel in ſubditis & in membris. Figura ad hoc Ezech 1. vbi dicitur quod ipſe vidit quatuor rotas ſuper terram, & erat, inquit, rota in medio rotæ & vbicunque declinabat quæ prima erat, ſequebantur & cæteræ, & erant rotæ in circuitu eius plenæ oculis ante & retro. Reuera chariſſimi, tales rotæ debemus eſſe nos alij eccleſiaſtici & religioſi. Quia vere ſicut rota eſt mobilis & vertibilis, ſic nos debemus eſſe mobiles & vertibiles per obedientiæ volubilitatem, celeritatem & velocitatem. Vnde Ezech. 10. *Rotas*, inquit, *ipſas ante me vocabit volubiles.* Et iſtæ rotæ debent eſſe occultæ per diſcretionem, & eſſe rota in medio rotæ per mutuam charitatem & dilectionem. quia ſcilicet quilibet debet fratrem ſuum in medio ſui ſcilicet in corde habere, & ipſum ſecũ gerere per mutuam charitatem & affectionem, & vbicunque prima eſt ſuper nos, ſcilicet ſuperior & prælatus, cæteri ſcilicet nos alij ſubditi debemus eum ſequi per obedientiam & ſubiectionem & imitationem. Vnde Matth. 8. *Magiſter ſequar te quocunque ieris.* Rege etiam, id eſt, prælato viſo totus exercitus, id eſt, totus populus ſibi ſubditus debet gaudere, conſolari & lætari, Iuxta illud, *Gauiſi ſunt diſcipuli viſo Domino.* Ioan. 20. Ipſo etiã abſente per mortem vel etiam ad literam ipſo extra Eccleſiam ſuam deuagante, vel eo male regente, totus iſte exercitus dilabitur & triſtatur, & in deterius inclinatur. Prouerb. 11. *Vbi non eſt gubernator, populus corruet*, quod maxime patet, quando collegium caret prælato ante electionem. Exemplum de Apoſtolis, qui Chriſto abſente & mortuo triſtati ſunt, ipſoque reſurgente, lætati. Et breuiter populus non poteſt eſſe vtiliter ſine rege, & ſine principe, iudice, vel etiam rectore. quod eſt contra illos qui dimittunt beneficia in vacatione diutina, nec vt deberent, prouident, ſed ſibi fructus retinent, atque ſeruant, & leuant: quod etiam eſt contra proteruos qui gaudent in vacatione eccleſiæ, vel in abſentia iudicis vel prælati, quia ſcilicet nonnunquam valent inuenire aliquam correctionem dicentes illud Oſeæ 10. *Non eſt rex nobis,* C *Non enim timemus Dominum, & rex quid faciet nobis?* Non ſic chariſſimi non, quia vere nos debemus acquieſcere, obediendo imperantibus Acquieſce, inquit, quod eſt imperatiui modi. Et de hoc Geneſ. 27. *Nunc igitur fili acquieſce conſilijs meis.* Sed heu quam pauci ſunt hodie tales veri obedientes, qui bonos prælatos diligant ac ſequantur, & qui eis obediant, acquieſcant & obſequantur, proh dolor moderni non ſunt obedientes, ſed odientes: non prælatos ſequentes, ſed eos perſequentes, non eos diligentes, ſed per contumaciam negligentes. Chariſſimi non ſic, ſed obediamus & acquieſcamus imperantibus, quia ſicut dicitur 1. Reg. 15. *Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Secundo acquieſcamus ſubijciendo corrigentibus, quod oſtendit cum dicitur, ergo, quod ſignat argumentum, reprehenſionem, & caſtigationem, vt ſi prælatus dicat, ergo fac hoc; ergo quare feciſti hoc: ergo non facias amplius, & hæc ſimilia: & huiuſmodi correctioni debemus acquieſcere, non per impatientiam reclamare: quod etiam verum eſt in diſputationibus, quia ſcilicet veris & ſanctis opinionibus eſt acquieſcendum, non in obſtinatione manendum, nec proterue per ſophiſmata rebellandum, quia ſicut dicitur Prouerb. 13. *Qui acquieſcit arguenti, glorificabitur.* Et ideo debemus eſſe ſimiles auro, quod inter metalla eſt ponderoſius, ſplendidius, ſolidius, firmius & ductilius. Nam aurum ſub malleo non finditur, ſed ſecundum voluntatem artificis in bracteas tenuiſſimas dilatatur, ſi tamen bene fuerit à ſordibus depuratum; percuſſum etiam non reſonat neque clamat, nec in igne conſumitur, ſed purgatur. Reuera chariſſimi, tales debemus eſſe nos, quia vere debemus eſſe ponderoſi per maturitatem, ſplendidi per ſapientiæ vel apparentiæ luciditatem, firmi & ſolidi per patientiæ ſtabilitatem, ductiles per correctionis humilitatem. Nam ſub malleo correctionis, aut igne tribulationis non debemus findi vel rumpi per bonorum operum defectum & diſcontinuationem; nec ſonitum murmurationis emittere per impatientiam & detractionem, nec ibi conſumi per deſperationem, ſed artifici, id eſt, Deo & ſuperiori noſtro acquieſcere, & ſecundum voluntatem eius nos ducere & regere per obedientiam & ſubiectionem, & nos etiam dilatare per charitatem & dilectionem. Et ideo docet Prouerb. 15. *Qui acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis*; ideo nos inſtruit Prouerb. 3. *Non deficias cum à Deo corripieris, quia quem diligit Dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.* Sed heu proh dolor, multi non ſic; quia vere corda multorum tanta ſuperbia ſunt repleta, quod nullam correctionem volunt ſuſtinere, imo ſtatim clamant per murmurationem, impatientiam, diſcordiam, litem, & rumpuntur & conſumuntur per deſperationem, & per apoſtaſiæ corruptelam, ſicut patet de malis religioſis; & iſti ſunt ſimiles auro ſophiſticato. Nam quando aurum non eſt bene purum, ſed habet æs vel aurichalcum immixtum, tunc malleatum corrumpitur, atque nec pro forma introducenda ad voluntatem artificis poteſt duci; ſic vere quia multi hodie habent admixtum aurichalcum, quod videtur eſſe aurum, quod non eſt, id eſt, hypocriticam fictionem; Ideo pro certo non poſſunt malleatores tribulationum & reprehenſionum in patientia ſuſtinere; imo per impatientiam ſæpiſſime deficiunt & rumpuntur. Vnde Exod. 6. *Non acquieuerunt ei propter anguſtiam ſpiritus & opus duriſſimum.* Non ſic chariſſimi, ſed acquieſcamus corrigentibus nos per ſubiectionem. Igitur inquit. De iſto ergo poteſt dici illud Ioan. 18. *Ergo rex es tu? tu dicis, quia rex ego ſum.* quaſi dicat, O tu ergo, id eſt, ô tu corrector, tu es rex & rector, ideo àcquieſcendum eſt. Vnde Eſa. 7. *Audite ergo domus Dauid*, &c. Vide infra de iſto correctore in loco ſuo. Igitur acquieſcamus corrigentibus per ſubiectionem.
¶ Tertio acquieſcamus indigentibus per compaſſionem, ei inquit. D
Nam per iſtud pronomen, ei, quod eſt pronomen generale, intelligo mundi miſeros & depreſſos, quos diuites non dignentur hodie proprijs nominibus nominare, ſed eos ſolent appellare ſub nominibus generalibus & remotis dicentes, ille vel illa, &c. talibus igitur miſeris debemus acquieſcere eis compatiendo, ipſorumque miſeriam conſolando, adiuuando, & eis ſubueniendo, vt de quolibet paupere dicatur. Iſte eſt, tenete eum, tenete, id eſt, in memoria per recordationem & affectionem; talis eſt affectio inter paſſeres, quia ſi vnus currit in laqueum, alij ad clamorem eius accurrunt, & quaſi eius clamoribus acquieſcentes ipſum nituntur

tur

tur pro viribus liberare, vt dicit Plinius. Sic vere chariſſimi, ſi aliquis frater noſter, vicinus vel amicus laqueo paupertatis vel tribulationis fuerit deprehenſus, ſtatim pro certo quod ad nos clamauerit noſtrum auxilium implorando, vere nos debemus acquieſcere, compati, & accurrere, & ipſum pro viribus adiuuare, & de paupertatis vel tribulationis laqueo liberare; & de tali acquictione poteſt intelligi illud quod dicitur de præconio ad Rom. 1. Matth. 8. *Acquieſcant omnibus quæ poſtulantur ab eis.* Sic enim videmus quod Leo parcit animalibus proſtratis, & quaſi veniam implorantibus. Nam ex nobilitate regalis animi talibus acquieſcit & indulget, ipſaque tangere non dignatur, vt dicit Iſidorus. Sic vere illi, qui habent regalem animum, id eſt, liberalem, beneuolum & benignum, quando vident inimicos ſuos vel etiam alios ad terrã proſtratos, id eſt, de ſtatu proprio cecidiſſe. & ad ſtatum infimum deuenîſſe, certe ipſi debent ei compati, & ei humiliato poſcenti veniam indulgere, & eum non debent lædere ſed iuuare, exemplo Dauid, qui cum poſſet occidere Saul inimicum ſuum, ei pepercit. 1. Regum 24. & 26. Vnde dicitur 1. Machab. 2. *Nonne Dauid in miſericordia ſua conſecutus eſt ſedem regni in Secula?* Vnde ſi eſurierit inimicus, cibum da illi, vnde Deut. 32. *Mihi vindictam, & ego eis retribuam.* Eccleſ. 28. *Qui vindicari vult, à Deo inueniet vindictam.* Vnde Hugo. *Nobile genus vindictæ indulgere, ſic non faciunt crudeles. non parcunt tribulato, ſed quando poſſunt præualere, nituntur vel iniuriam vſque ad vnguem vindicare.* Prouerb. 6. *Quoniam Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec ſuſcipiet pro redemptione dona plurima,* non ſic chariſſimi, ſed acquieſcamus indigentibus, compatiendo eis inquit Sapientiæ 3. *Fideles in dilectione acquieſcẽt*

E *illi.* ❡ Quarto debemus acquieſcere conuiuentibus conſentiendo, quia illis, qui conuiuunt nobiſcum, debemus eſſe acquieſcentes, concordes conſentanei, & pacifici & benigni, quod oſtenditur cum dicitur: *Habeto pacem.* Sicut enim videmus, quod animalia quæ ſunt ſimilis & conformis conditionis & naturæ, ſibi inuicem acquieſcunt & conſentiunt, & inter ſe pacifice conuerſantur. Sicut videmus de ouibus, bobus, & ceruis, elephantibus, & cæteris manſuetis animalibus, quæ gregatim viuere cõſueuerunt, & inter ſe pacifice conuerſari. Sic vere nos qui ſumus ſimilis conditionis & conformis, quia ſcilicet omnes ſumus Chriſtiani, eccleſiaſtici vel religioſi, debemus acquieſcere inuicem vel conſentire, & pacem & concordiam alter ad alterum cuſtodire. Habeto, inquit, pacem. Marc. 9. *Habete pacem inter vos.* Iuxta illud Ioan. 16. *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis.* Sed heu proh dolor, quia pauci ſunt hodie qui habeant inter ſe veram pacem, quia vere ſicut videmus mundus totus eſt in diſcordia & in lite. Vnde Ierem. 12. *Non eſt pax vniuerſæ carni, dicit Dominus.* Dicit enim Plinius & Ambroſius, quod multis cauſis pugnant inter ſe apes, ſed modico iactu pulueris vel lapidis ipſorum controuerſia quietatur. Sic vere hodie chariſſimi, inter nos ex multis cauſis oritur & rixa & contentio. Et multis occaſionibus fœdus pacis & vinculum diſſipatur; Sicut ad literam videmus de ſuperbis & ambitioſis, non poſſunt habere pacem inter ſe, ſed pugnis, litibus, verbis, minis, iniurijs, & detractionibus, alter ab altero impugnatur: quia ſicut dicitur Ieremiæ 16. *Abſtuliſti pacem à populo iſto.* Sed vere humana diſſenſio modico puluere vel lapide diſſipatur, quia ſcilicet quando nos fuerimus lapide ſcilicet ſepulchri, & terræ puluere cooperti, ſcilicet in morte, tunc omnis noſtra diſſenſio finietur, quia ſcilicet tunc oportebit nos pugnare vel cum vermib. in ſepulchro, vel forte cum dæmonibus in inferno, vel forte cum ignibus in purgatorio. Et propter hoc optime docet Sapiens. Eccleſi 28. *Memento nouiſſimorum. & deſine inimicari.* Non ſic chariſſimi. ſed acquieſcamus per mutuam concordiam & pacem. Vnde 4. Reg. 23. *Percuſſit fœdus coram Domino, vt ſuſcitaret verba fœderis, acquieuitque populus in pacto.* Acquieſcamus igitur inuicem cõcorditer conſentiendo, Benigniter compatiendo. Patienter ſubijciendo, Reuerenter obediendo. Et hæc de acquieſcere ſufficiant gratia breuitatis.

A *Acquirere.* Idem eſt quod accipere, lucrari, vendicare, ad ſe quærere. Nota igitur quod inueniemus multiplicem acquiſitionem, ſcilicet,

Acquiſitionem { numinis,
hominis,
dæmonis.

Numinis dico, quia ſcilicet Deus acquiſiuit ſibi eccleſiam, acquirit ſibi animas, & acquiſiuit nobis cœleſtem patriam. De acquiſitione eccleſiæ dicit Hieronymus exponens illud Pſalm. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* hæreditas quippe filio Sancta eccleſia data eſt, quam non moriens pater ei reliquit, ſed ipſe eam ſua morte mirabiliter acquiſiuit. De acquiſitione vero animarum dicitur 1. Petr. 2. *Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta populus acquiſitionis.* De acquiſitione vero cœleſtis patriæ per Adam perditæ, dicit quod Deus deduxit eos, ſcilicet, ſanctos Patres in montem ſanctificationis ſuæ, montem quem acquiſiuit dextera eius. Eſt igitur quædam acquiſitio ſuperni numinis. ❡ Secundo dico, quod eſt acquiſitio mortalis hominis. Et ſic nota quod eſt duplex acquiſitio quo ad præſens, ſcil. vitioſa, & virtuoſa. Vitioſa quando homo acquirit B

Mundanorum proſperitatem,
Vitiorum fœditatem,
Tormentorum pœnalitatem.

Et dicitur hic Sapientiæ 1. *In iuſtitia mortis eſt acquiſitio.* Sicut videmus quod latro acquirendo rem furatam, acquirit ſibi crimẽ furti, & exinde pœnas. Sic vere auarus dum auaro acquirit, acquirit crimen auaritiæ, & exinde diſpendium mortis æternæ. ❡ Item nota, quod eſt acquiſitio virtuoſa, quando ſcilicet homo acquirit gratias & virtutes, dona, merita & gloriam æternam, & iſtam pro poſſe noſtro debemus acquirere & procurare, omnis enim res appetit naturaliter ſuam perfectionem, pro poſſe vendicat, & acquirit. Sicut videmus de arbore quæ non ceſſat continue moueri & creſcere, quouſque acquirat debitum complementum. Sic vere chariſſimi, virtutes & perfectiones debemus pro poſſe acquirere, & continue de virtute in virtutẽ creſcere & proficere quouſque acquiſierimus complementum donorum, virtutum, ſcientiarum, gratiarum, & augmentum gloriæ Paradiſi. Et de iſta acquiſitione poteſt dici illud Prou. 3. *Melior eſt acquiſitio eius negociatione auri & argenti, primi & puriſſimi fructus eius.* In quibus verbis oſtenditur quod nos debemus acquirere complementum perfectionis triplici ratione, ſcilicet, Propter bonitatem qua cunctis præfertur. Melior eſt. Propter dignitatem ad quam hoc refertur. Acquiſitio auri & argenti. Propter voluptatem quæ per hanc confertur, primi & puriſſimi fructus eius. ❡ Habet igitur chariſſimi, acquiſitio gratiæ & virtutis bonitatis excellentiam, quia melior eſt. Illa enim acquiſitio eſt bona, per quam rudis materia ad formam nobilem tranſmutatur. Sicut videmus, quod cinis eſt turpis & vilis conditionis in igne, quandoque taliter diſponitur, quod efficitur vitrum; & ſic acquirit pulchritudinem, claritatem, formoſitatem, puritatẽ, & perſpicuitatem. Sic vere chariſſimi, dico quod acquiſitio ſpirituum eſt melior, quia ſcil. exinde acquiritur forma nobilis qua homo efficitur C

Clarus per diſcretionem,
Pulcher per honeſtam conuerſationem,
Purus per caſtitatem,
Perſpicuus per veritatem.

Et ſic igitur illa acquiſitio habet bonitatem excellentiæ, Melior inquit, Ideo de iſta acquiſitione poteſt dici illud Prouerb. 8. *Melior eſt ſapientia cunctis opibus, & omne deſiderabile non poteſt ei comparari.* Illud enim eſt melius quod à meliori principio immediatius emanat, & quod ad finem meliorem ordinatur. Et ideo ſpiritualia quæ à Deo principiantur & originantur immediate, & ad optimum finem ſcil. ad æternam beatitudinem ordinantur, bona & optima poſſunt dici, & ideo debent præ cæteris procurari. Iuxta illud 1. Corinth. 14. *Aemulamini chariſmata meliora.* Habet igitur iſta acquiſitio bonitatis excellentiam. ❡ Secundo dico quod ipſa habet dignitatis eminentiam, D quia præfertur negotiationi auri & argenti. Et bene. Sicut enim videmus quod corpora ſuperiora præferuntur inferioribus, quia ſcilicet incorruptibilia ſunt, & inuariabilia, & nobiliſſima, & ſimpliciter digniora. Sic vere chariſſimi. bona ſpiritualia & eorum acquiſitio bonis inferioribus præferuntur, ſicut nobiliora & digniora. Et ideo hic nominat duo bona temporalia, quorum acquiſitio non poteſt acquiſitioni ſpiritualium comparari, quæ tamen precioſiſſima ab hominibus reputantur, ſcilicet, Splendor ſcientiarum. Negotiatione inquit Auri. Valor diuitiarum. Argenti inquit, quod etymologizatur, quaſi ardens gentium, quia ſcilicet argentum & pecunia facit gentes per auaritiam ardere & æſtuare. Iſtorum enim acquiſitio eſt laborioſa, timoroſa, & doloroſa, laborioſa in ingreſſu, timoroſa in progreſſu, doloroſa in egreſſu Laborioſa quando acquiritur, Timoroſa quando ſeruatur, doloroſa quando perditur. Et ideo videtur de multis diuitibus & ſapientibus, quod ipſi ſint ſimiles

griphis, quæ ſunt aues & aquilæ à parte anteriori, & ſunt Leones & beſtiæ à parte poſteriori. Hi in montibus hyperboreis cuſtodiunt aurum & argentum & lapides precioſos, quorum tamen poſſeſſio & acquiſitio non eſt eis vtilis, quia ſcilicet eis non vtuntur, ſed eſt magis eis damnabilis, quia iſtorum cuſtodia dat eis ſolicitudinem & laborem ſicut dicit Iſidorus. Sic vere in montibus hyperboreis qui ſunt frigidiſſimi, id eſt, in excellentijs, officijs, & dignitatibus huius mundi, vbi frigus indeuotionis abundat, principantur hodie multi griphi, id eſt, multæ malæ perſonæ, quæ ſunt ſicut Aquilæ per volatum ſuperbiæ, & varietatis. Et ſicut Leones per impetum ſæuitiæ & crudelitatis: quia reuera quandoque habent in cuſtodia ſua aurum ſapientiæ ſæcularis, & argentum opulentiæ temporalis, ita quod bene poteſt talibus dici illud Can. 1. *Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.* Iſti enim acquirunt Murenulas, id eſt, ornamenta & paramenta auri & argenti, id eſt, ſcientiarum & diuitiarum. Sed vere ſæpe accidit quod talis poſſeſſio & acquiſitio eis non proficit, quia ſcilicet ea non vtuntur. Multi enim ſunt ita puſillanimes vel ita præſumptuoſi, quod licet habeant aurum ſapientiæ, tamen ipſi nolunt eo vti ſcilicet proximos iuuando, conſulendo & inſtruendo; & hoc malum, quia ſicut dicitur Lucæ 12. *Seruus ſciens voluntatem Domini ſui, & non faciens, vapulabit multis.* Et Iacob. 4. *Scienti bonum facere & non facienti, peccatum eſt illi.* Item alij ſunt ita parci & tenaces quod licet habeant argentum diuitiarum, ipſi tamen non audent nec ſibi nec alijs de neceſſarijs prouidere; & hoc peſſimum, quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 14. *Viro cupido & tenaci abſque ratione eſt ſubſtantia.* Talium igitur acquiſitio non proficit, ſed ſuo poſſeſſori nocet multipliciter & officit. Vnde Ambroſius ſuper Lucam 12. *Fruſtra congregat opes, qui his vti neſcit. Nec enim noſtra ſunt quæ non poſſumus auferre nobiſcum, ſed ſola virtus comes eſt defunctorum, ſola nos ſequitur miſericordia, quæ tabernacula defunctis acquirit æterna.* Acquiramus igitur chariſſimi, non temporalia ſed ſpiritualia, quia vere iſtorum acquiſitio habet dignitatis eminentiam, quia ſcilicet melior eſt negotiatione auri & argenti. Prouerb. 4. & Prouerb. 16. *Acquiri prudentiam, quia melior eſt cunctis opibus.* ¶ Tertio dico quia ipſa habet voluptatis affluentiam, quia ſcilicet iſta habet voluptatem & affluentiam gloriæ Paradiſi, quod oſtenditur cum dicitur, Primi & puriſſimi fructus eius. Fructus enim quod eſt illud vltimum quod reportat agricola de arbore, ſignat præmium gloriæ Paradiſi, quam pro laboribus pœnitentiæ reportamus. Et ideo videtur quod Paradiſus eſt ſimilis quibuſdam inſulis, quæ ſunt in Oceano, quæ dicuntur inſulæ fortunatæ, de quibus dicit Iſidorus, quod omnium bonorum copia ſunt repletæ. Ibi enim fructuum omnium maxima abūdantia; & maxime in vna, vbi omni tempore fructus abundat, ita vt nunquam deſit comedere volentibus. Ibi auium dulcis melodia. Ibi lactis & mellis affluentia. Ibi caprarum & ouium multitudo. Et ideo antiqui Poëtæ & Gentiles ibi crediderunt eſſe paradiſum. Et propter hoc, vt dicitur, vocauerunt illas inſulas fortunatas. Reuera talis eſt paradiſus, quia ibi vere eſt omnium bonorum opulentia. Eſt enim ibi fructuum & delitiarum affluentia. Auium, id eſt, beatorum Deum laudantium & gratias agentium conſonantia. Dulcedo lactis & mellis, id eſt, requies deuotionis & conſolationis. Oues & capræ quæ gregatim vadunt, id eſt, ſocietas concordantiæ, vnitatis & coniunctionis. Canes etiam quæ ſunt animalia fideliſſima, id eſt, firmitas fidelitatis & amoris & dilectionis; & ideo iſte locus poteſt dici proprie inſula fortunata. Paradiſus enim dicitur, quia ibi eſt paratus domini viſus. Fortunatus, quia omnium bonorum fortuna ibi abundat. Inſula etiam dicitur, quia ſcilicet nullus poteſt ibi intrare niſi per mare tribulationis, pœnitentiæ, amaritudinis & laboris, quia ſicut dicitur Acto. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei;* ſed tranſacta amaritudine huius maris, quando ad iſtam inſulam peruenitur, tanta copia fructuum ibi poteſt inueniri, acquiri & poſſideri, id eſt, tanta voluptatis dulcedo, quod ibi poteſt totus voluptatis appetitus, & tota animæ capacitas ſatiari. Iuxta illud Pſal. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Nam ſicut dicit Iſidorus. *Eſt quædam regio in Aphrica ita fertilis, quod ibi iacta ſemina in centuplum augmentantur.* Sic vere paradiſus eſt ita fertilis quod ſi ibi per Eleëmoſynam, pœnitentiam, & cæteras virtutes, ſemēn bonorum operum ſeminaris, fructum centeſimum, qui eſt perfectus numerus, id eſt, perfectionē & opulentiam æternæ gloriæ reportabis. Geneſ. 27. *Seminauit Iſaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum.* Et Matth. 19. *Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* & Matth. 13. dicitur *Semen cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum.* Heu Deus pro certo inſula non eſt mundus, quia vere in mundo non eſt bonorum abundantia, ſed indigentia,

Non { opulentia, ſed indigentia,
melodia, ſed triſtia,
concordia, ſed controuerſia,
fidelis amicitia, ſed amicitia falſa. }

Et ideo ibi non abundat fructus perfectæ dilectionis, imo iſta regio caret fructibus fruitionis. Vnde Sapient. 3. *Vacua, inquit, eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera illorum.* Et ideo mundus non eſt ſimilis inſulis fortunatis, imo eſt ſimilis cuidam monti, qui eſt prope Siciliam, qui dicitur mons Æthna, vbi non creſcit aliquis fructus, ſed perpetuis incendijs ſpiratur. Sunt enim ibi cauernæ ſulphure plenæ, & ex colliſione venti qui generatur ex fluctibus maris contigui, Sulphur illud quod eſt calidum, inflammatur. Et ſic dicitur quod ibi audiūtur quædam voces lamentantium; & ideo infernorum ſpiraculum creditur ibi eſſe, ſic vere chariſſimi, mundus eſt hodie plenus infinitis incendijs, ſcilicet incendio auaritiæ & cupiditatis, Incendio ſæuitiæ & crudelitatis, Incendio luxuriæ & carnalitatis. Sunt enim ibi cauernæ ſulphureæ, id eſt, homines peccatores cauati & defectiui, ſulphurei, infames, & fœtidi, qui pro certo ad flatum venti, id eſt, ad ſuggeſtionem tentationis; quæ à mari, id eſt, à diabolo mouetur, ſpirat faciliter iſtos ignes, Eccleſiaſt. 20. *Apertio oris illius inflammatio.* Et ideo in hoc mundo audiuntur hodie multi miſeri lamentantes, illi ſcilicet, qui iſtos ignes crudelitatis & cupiditatis ab iſtis cauernis ſulphureis, ſcilicet ab iſtis raptoribus & vſurarijs patiuntur. De quibus bene dicitur Iob 24. *De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamabit, & Deus inultum abire non patietur.* Et ideo mundus infernus, id eſt, locus crudelitatis & inſatiabilitatis proprie poteſt dici. iuxta illud Prouerb. 27. *Infernus & perditio nunquam implentur: ſic & oculi hominum inſatiabiles.* In iſto etiam monte non ſunt hodie fructus bonarum operationum, vel dulcedo perfectarum delectationum. Ideo poteſt figurari Matth. 21. in illa ficulnea in qua Dominus non inuenit fructus, ſed folia, & ideo maledixit ei, & aruit. Sic vere in mundo ſatis eſt de folijs, id eſt, de apparentia & de verbis, ſed vere nihil eſt ibi de fructu bonitatis & perfectæ voluntatis. Et ideo Dominus maledixit. Matthæi 18. *Væ mundo ab ſcandalis.* Et propter hoc iſte mundus eſt hodie totus aridus, quia ſcilicet ipſe caret fructu gratiæ & deuotionis. Lucæ 8. *Natum aruit, quia non habuit humorem.* Ideo dicitur in Pſalm. 77. *Dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ.* Non ſic Paradiſus, non chariſſimi, quia vere primi & puriſſimi fructus eius. Primi quantum ad promotionis honorem. Puriſſimi quantum ad viſionis ſplendorem. Fructus eius quantum ad fruitionis dulcorem. Et ideo talis locus debet acquiri & procurari. Vnde 2. Theſſal. 2. *Vocauit vos per Euangelium noſtrum in acquiſitionem gloriæ.* Et ſic patet quod eſt acquiſitio commendabilis. ¶ Secundo dico quod eſt acquiſitio humana, quæ eſt damnabilis. Et iſta eſt pro certo quando homo F

Acquirit { culparum montem & cumulum,
gazarum pontem & baculum,
pœnarum fontem & riuulum. }

Dico igitur quod mali acquirunt cumulum nequitiarum, & dic quod peccatum eſt ſicut monile Vulcani, quod quicunque habebat vel acquirebat, peribat; ſic peccatum, &c. Sapien. 1. *Iniuſtitia, mortis eſt acquiſitio.* Item mali acquirunt cumulum diuitiarum, ſimiles formicis quæ in granis aggregatis ſe cumulant; Apibus, quæ plures aggregant; Ericijs, quæ poma cooglobant. Et ideo de iſtis dicitur Baruch. 3. *Theſaurizant aurum, in quo confidunt homines; & non eſt finis acquiſitionis eorum.* Item mali acquirunt riuulum miſeriarum, ſcilicet pœnas inferni, de quo ad Roman. 13. *Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.* ¶ De G acquiſitione autem dæmonis vel prædicatorum qui diuerſimode acquirunt animas, omitto gratia breuitatis. Et ſufficit de acquirere ad præſens.

Accubare ſeu Accumbere.

Recumbere, Cibare. Cum accubitus ſit proprie locus ſtratus vel lectus ad quieſcendum, & accubandum, vel ad cubitum ponendum, vel ad innitendum factus; poſſumus dicere quod in ſcriptura multiplex accubitus inuenitur. Eſt enim accubitus

Flori-

Digitized by Google

Floridus & purus,
Aridus & durus,
Lucidus & ſecurus,
Fœtidus & impurus,
Horridus & obſcurus.

Accumbunt igitur iuſti virtutum floribus. De quo dicitur Ezechiel. 34. In herbis virentibus, in paſcuis pinguibus accubare ego faciam oues meas. ¶ Item accumbunt mundani terrenis operibus, ſcilicet in amore terrenorum, quæ ſunt per nimiam ſolicitudinem nimis dura. Amos 2. *Super veſtimentis pignoratis accubuerunt.* Veſtimenta igitur ſecundum Gregorium ſunt bona temporalia. ¶ Item accumbunt beati ſecuris turribus ſcilicet in Paradiſo. Sophoniæ 3. *Paſcentur & accubabunt, & non erit qui exterreat.* ¶ Item accumbunt mali culparum fæcibus. Vnde 2. Reg. 13. de Amon luxurioſo dicitur. *Accubuit Amon & quaſi ægrotantem cepit.* ¶ Item accumbunt damnati inferni ignibus. Accubabunt in medio eius gregis omnes beſtiæ gentium, & onocrotalus, & imber, & ericius, & in liminib. eius morabantur. Per iſta enim animalia accipiuntur diuerſa genera peccatorum. His igitur præmiſſis, nota quod eſt accubitus ſeu recubitus bonorũ,
B qui eſt laudabilis. Et eſt accubitus malorũ, qui eſt odibilis. ¶ Primo igitur videamus de bonorũ accubitu laudabili. Sicut enim videmus ad oculum, quod omne animal indiget quiete & accubitu poſt laborem; Sic vere omnis poſtquam ſatis laborauerit in negotijs huius mundi, neceſſe eſt quod aliquando aliquam quietem ſpiritualem, & aliquem mentalem accubitum conſequatur. Et de hoc poteſt exponi illud Geneſ. 49. *Iſſachar aſinus fortis accubans inter terminos.* Ecce hic oſtenditur quod boni diuerſimode requieſcunt & accumbunt, videlicet

In { ſecuritate ſpei confidentis,
humilitate cordis patientis,
poſteritate finis ſubſequentis.

Sit igitur in nobis ſpei ſecuritas & confidentia; quod oſtenditur cum dicitur Iſſachar, quod interpretatur, Dominum memorans. Item cordis humilitas & patientia, quia debemus eſſe aſinus fortis. Item ſit in nobis finis poſteritas cum præuidentia, quia ſcil. debemus habitare inter terminos. Eſt igitur requies ſeu accubitus in confidentia ſuſtentatoria, hoc eſt dictum, in ſpe & fiducia ipſius Dei. Iſſachar, elephas accumbit & dormit innixus arbori, habet enim tantam corporis grauitatem, quod ſi ad terram accumberet, dormiendo, nunquam poſſet ſe amplius leuare Et ideo neceſſe eſt, quod totus erectus ſuper poplites anteriores dormiat, & quod innitatur arbori dum accumbit Reuera chariſſimi. per elephantem poſſum intelligere quẽlibet virum iuſtum qui in vita iſta peragrat memoriam mundi huius. Iſte enim neceſſe habet alicubi accumbere & requieſcere per deſiderium & affectum. Modo ſic eſt, quod iſte naturaliter eſt grauis & ponderoſæ conditionis, quia ſcilicet homo naturaliter eſt grauis & ponderoſus ad bonum faciendum; & inclinatus ad malum exequendum, quia ſicut dicitur Gen. 8. *Senſus & cogitatio hominis prona ſunt in malum ab adoleſcentia ſua.* Et ideo ſi homo velit accumbere terræ, & quieſcere circa terrena, pro certo vix aut nunquam poterit ſe erigere ad æterna; imo erit in periculo quod ibi per auaritiam taliter infigatur, quod nunquã amplius erigatur. Quid debet igitur facere? vere ipſe debet accumbere totus erectus ſurſum ad æterna per deſiderium & affectionem. Debet etiam inniti arbori, id eſt, Deo per fiduciam, & per ſpem, & deuotionem, & ita requieſcet ſine periculo per mentis conſolationem. Et hoc oſtenditur, cum dicitur Iſſachar, quod interpretatur memorans dominum, quia vere ita debet ſperare & confidere in Domino, quod ipſum ſemper debet cõtinue memorare, & mentali memoriæ commendare, quia benedictus homo qui confidit in Domino, Hier. 17. Vnde Deut. 33. *Lætare Zabulon in exitu tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis.* Homo enim, qui dicitur Zabulon, id eſt, defluens per mortalẽ conditionem, debet eſſe ſicut Iſſachar in tabernaculis, & fiduciam & deuotionem habere. Iuxta illud Eſa. 32. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta.* Sed vere chariſſimi, videtur quod multis accidit ſicut elephanti, qui quandoque non eligit fortem arborem ad innitendum, imo innititur arbori interius concauæ, vel à venatore ſectæ, & tunc arbor illa ſtatim frangitur, ipſeque cadit & occiditur. Sic vere homo quandoque non innititur per ſpem & fiduciam forti arbori, id eſt, Deo & ſanctis, imo quandoque accumbit ſuper arborem putridam, id eſt, ſuper carnem & carnalem amicitiam, quandoque ſuper arborem ſectam & inſolidam, id eſt, ſuper mundum & mundanam proſperitatem & opulentiam. Quandoque ſuper arborem ventis expoſitam, id eſt, ſuper honorum eminentiam, quæ quidem cito ei deficiunt, ipſoque cadente per mortem, venatores inferni ipſum interficiunt & occidunt. Et ideo mundus & mundana proſperitas figuratur in baculo arundineo Ægypti, de quo Eſa. 36. *Ecce*, inquit, *confidis in baculum iſtum, arundineum confractum Ægypti, cui ſi innixus fuerit homo, intrabit in manum eius, & perforabit eam; ſic Pharao rex Ægypti omnibus qui confidunt in eo.* Ægyptus iſte chariſſimi, ſignat mundum, quia Ægyptus interpretatur tenebræ, & mundus iſte per ignorantiam tenebroſus. Baculus iſtius Ægypti eſt mundi proſperitas, quæ vere eſt baculus, id eſt, ſuſtentatio fatuorum, qui eſt arundineus, quia ſcilicet non eſt ſolidus neque firmus, ſed defectibilis & inanis, citoque ad modum arundinis diſſipatur, frangitur & deletur. Rex autem Pharao, qui iſtum baculum & iſtum Ægyptum, id eſt, mundum, & mundi proſperitatem gubernat, ſignat mundi principes & potentes, qui mundum & ſua proſpera habent in manu ſua, qui etiam dicuntur Pharao, qui interpretatur nudans, denegans & diſcooperiens, quia vere iſti denegant pauperibus pietatem, & ſubditos & vicinos ſuos per rapinam & exactionem diſcooperiunt & denudant. Iob. 24. *Nudos dimittunt homines indumenta tollentes.* Maligni & fatui confidunt in Ægypto, id eſt, in mundo, etiam innituntur per confidentiam ſuper baculo eius arundineo, id eſt, ſuper mundi proſperitate, & ſuper Pharaone rege eius, ſuper mundi diuitibus & potentibus, quæ tamen omnia cito deficiunt & franguntur, & ſic decipiuntur innitentes. Sicut quotidie videmus ad oculum de multis, qui ſperantes in ſe, quos promiſſionibus alliciunt, ſuis fraudulentijs decipiunt. Et ideo dicitur in Pſalm. 117. *Bonum eſt confidere in Domino, quam confidere in homine.* Et ideo ſtultus eſt elephas, id eſt, homo, qui accumbit per confidentiam ſuper iſtis. Ideo bene dicitur Eccl. 9. *Cum aliena muliere ne ſedeas, nec accumbas ſuper cubitum eius.* Aliena enim mulier eſt mundana proſperitas, quæ ſcilicet eſt more mulieris mutabilis atque vana, ſuper quam non eſt aliqualiter per amorem & confidentiam accumbendum. Non ſic igitur chariſſimi, ſed innitamur forti arbori ſcilicet, Deo & ſuper eum accumbamus per confidentiam ſuſtentatoriam, Iſſachar. Exemplo beati Ioannis de quo legitur Ioann. 13. quod ipſe recubuit in Cœna ſuper pectus Domini.
¶ Secundo accumbamus & requieſcamus per patientiam ſupportatoriam. Aſinus, inquit, fortis. Nam ſicut videmus quod tutum eſt accubare in caſtro forti & firmo, quod non timet machinas bellatorum. Sic vere tutum eſt accumbere ſpiritualiter quieſcere & dormire in virtute patientiæ & humilitatis, quæ nihil aliud eſt, quam quoddam caſtrum ſpirituale, quod non poteſt diſſipari nec deſtrui tribulationibus quibuſcunque. Et hoc oſtenditur cum dicitur aſinus fortis, quia ſcilicet debemus eſſe aſini per humilitatem, fortes per patientiæ firmitatem. Eſt enim aſinus ſecundum Iſidorum, animal ſimplex & tardum, humanis nutibus obediens & ſubiectum, obliuioſum, oneriferum, patiens oneris, itineris & laboris, vili & modico vtens cibo. Inter ſpinas & tribulos quærens victum. Talis pro certo debet eſſe vir fortis, humilis & perfectus, quia iſte debet eſſe ſimplex, id eſt, ſine plica malitiæ per innocentiæ puritatem, tardus per temperantiæ maturitatem, obliuioſus, ſcilicet iniuriarum per clementiam & pietatem, ſubiectus, ſcilicet maioribus per obedientiam & humilitatem, vtens modico cibo per abſtinentiam & ſobrietatem. Inter tribulos quærens victum per patientiam & aſperitatem, oneriferum & laborioſum per patientiam & longanimitatem. Ideo de talibus aſinis patientibus poteſt intelligi illud Geneſ. 44. *Oneratis aſinis reuerſi ſunt in oppidum.* Et ſicut videmus quod aſinus eſt fortior in parte poſteriori quam anteriori, ſic homo debet fortior & potentior eſſe in poſteriori parte ſenectutis, quam anteriori iuuentutis. 2. Cor. 12. *Cum enim infirmor, tunc fortior ſum.* Sed heu proh dolor, quam pauci ſunt hodie tales aſini in mundo ſcilicet viri patientes: videtur enim adimpletum hodie verbum Plinij, libro 9. capite 44. qui dicit, quod in frigidiſſimis regionibus, vt eſt Pontus, non inueniuntur aſini. Sic vere quia mundus eſt frigidiſſima regio per indeuotionem, quia ſcilicet amor diuinus, ardorque charitatis ibidem non ardet; Ideo nulli vel pauci aſini, id eſt, viri patientes & humiles inſunt ibi. Et ideo videtur impleta figura Exod. 13. *Primogenitum aſini mutabis oue:* quia vere iſti qui deberent eſſe aſini, id eſt, fortes, patientes, humiles & ſtabiles,

Digitized by Google

biles, ſcilicet clerici & teligioſi, & etiam alij Chtiſtiani, mutati ſunt hodie in oues, id eſt, in vitos molles, inſtabiles & imbeciles. Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus aſini virtuoſi & patientes in tribulationibus reſiſtentes, figurati 3. Reg. 13. pet illum aſinum Prophetæ mottui, quem Leo occiderat, qui ſtabat iuxta cadauer magiſtri ſui, de quo dicitut ibidem quod non comedit Leo de cadauere, nec læſit aſinum. Quia vere chariſſimi, illi qui ſunt vere aſini, id eſt, humiles & patientes, cui iuxta cadauer ptophetæ mottui, id eſt, iuxta Chriſtum mortuum ſtant, per ſuæ mortis meditationem à Leone, id eſt, à diabolo & cæteris crudelibus, nec ab eorum tormentis & tribulationibus læduntur nec grauantur. Ideo dicitur Eccleſ. 33. *Cibaria, & virga, & onus aſino, panis & diſciplina & opus ſeruo.* Accumbamus igitur & quieſcamus per patientiam cuncta ſuſtinentes. Et de tali accubitu fortitudinis & patientiæ dicitur illud prædictum Soph. 3. *Paſcentur, & accubabunt, & non erit qui exterreat.*

D ¶ Tertio accumbamus per præuidentiam in mortem cogitatam, id eſt, accumbamus in conſideratione mortis & futurorum contingentium. Accumbamus, inquit, inter terminos. Nam pet meditationem & conſiderationem debemus accumbere vel dormire inter terminos, iudicij, purgatorij, & inferni. Iſti ſunt fines concluſionis & viæ noſtræ. Et ideo nos debemus facere ſicut quædam belua, quæ dicitur vitulus marinus, quæ cubat & habitat inter terminos maris & terræ. In terra enim cubat ſicut beſtia, & ibi parturit fœtus ſuos. In mati autem natat & ambulat ſicut piſcis, & iſta belua ſuper omnia animalia opprimitur graui ſomno, vt dicit Plinius libro 7. capite 12. Vere chariſſimi, ſic debemus facere, quia vere nos debemus cubare in terra per conſiderationem noſtræ terreſtrietatis & mortalitatis. Item natare per mare, id eſt, per amaritudinem mortis, purgatorij, iudicij & infernalis aſperitatis; habere ſomnum, id eſt, requiem contemplationis æternæ fœlicitatis. Et ideo de iſta duplici conſideratione ſcilicet proſperitatis & aſperitatis, & de iſto vitulo poteſt dici illud Eſa. 27. *Ibi paſcetur vitulus, & ibi accubabit.* Vitulus enim iſte, ſcilicet homo contemplatiuus & conſideratiuus paſcetur ibi, ſcilicet in paradiſo, per opulentiæ contemplationem; & ibi accubabit in morte, in iudicio, purgatorio & inferno, per diuinæ iuſtitiæ meditationem. Heu proh dolor, quam pauci ſunt hodie tales vituli, quia vere vix inuenitur hodie qui cogitet vel qui præuideat de futuris, quod maxime verum eſt de mundi diuitibus, quos miſera proſperitas taliter delectat, quod non conſiderant finem ſuum. Vnde Thren. 1. *Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui.* Tales ſunt ſimiles ranis, quæ ſunt animalia in aquis dulcibus habitantia, cauda carentia, ſemper clamantia, ſuperuenientes timentia, & fugientia, animalia etiam ſunt lutoſa, venenoſa, ſub ventre ſunt maculoſa, abominabilia & odioſa. Vere tales ſunt multi diuites & potentes. Iſti enim in aquis dulcibus deliciarum habitant & morantur. Cauda etiam quæ eſt finis corporis, id eſt, memoria ſui finis, & conſideratione futurorum penitus ſunt priuati. Iuxta illud Eſaiæ 9. *Et diſperdet Dominus ab Iſrael caput & caudam.* Et ideo tales ſunt hodie clamantes per iactantiam, detractionem, & diſcordiam, timoroſi per ignorantiam, aquoſi per luxuriam, lutoſi per auaritiam, venenoſi per malitiam; maculoſi per macularum, & peccatorum abundantiam. Et ideo cunctis hominibus, id eſt, cunctis perſonis bonis & rationalibus ſunt odioſi, abominabiles, ſuperſtitioſi. Non ſic chariſſimi, non careamus cauda, id eſt, memoria noſtri finis, non ranæ, ſed ſimus vituli marini, & accumbamus inter terminos accidentium futurorum, vnde Eccleſi. 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* ¶ Accumbamus igitur

Per { præuidentiam conſideratiuam,
patientiam humilitatiuam,
confidentiam corroboratiuam. }

Iſte eſt igitur accubitus gratiæ, qui eſt virtuoſus, qui bene fuit figuratus Matth. 26. *Vbi mulier effudit precioſum vnguentum ſuper caput Domini recumbentis.* Quia reuera qui prædictis modis in Deo recubuerit, mulier, mollis aer, id eſt, diuina miſericordia ipſum vnguento precioſo conſolationis & gratiæ deliniet. Vnde Marci 6. & Lucæ 9. dicitur quod Dominus præcepit quod facerent turbas Accumbere ſuper herbam. Herba enim ſignat conſolationis refrigerium. Iſte eſt igitur accubitus gratiæ qui eſt virtuoſus.

E ¶ Secundo principaliter dico quod inuenitur accubitus gloriæ, qui eſt gaudioſus. Circa quod nota quod animalia poſtquam plena fuerint & ſatiata, ſolent requieſcere, accumbere & ſedere. Sic vere animæ beatorum, quæ æterna viſione & fruitione fuerint ſatiatæ, tunc per æternam conſolationem, ſecuritatem, & delectationem requieſcunt pariter & accumbunt. Vnde Ezechiel. 34. *Requieſcent in herbis virentibus, & in paſcuis pinguibus paſcentur, ſuper montes Iſrael paſcam eas & accubare eas faciam.* Iſtæ herbæ, iſta paſcua, iſti etiam montes ſignant Paradiſum, quia ſcilicet ibi eſt viror æternitatis, nunquam ſeneſcens. Paſcua nunquam areſcentia; Montes, id eſt, ſublimitas auctoritatis nunquam decreſcens ſeu euaneſcens. Iſte enim accubitus gaudioſus & lætus

Ratione ſocietatis,
Ratione ſatietatis,
Ratione auctoritatis,
Ratione ſuauitatis.

Et primo ratione ſocietatis. Conſtat enim quod ibi eſt bona ſocietas, quia vt dicitur Matth. 8. *Sancti venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Iſaac & Iacob in regno meo.* Item ratione ſatietatis, quia ſcilicet in illo accubitu Sancti habebunt ſatietatem æternam. Vnde Luc. 24. *Dum Ieſus recumberet cum illis, accepit panem & fregit & porrigebat illis.* ¶ Item ratione auctoritatis. Luc, 22. *Quis maior eſt, qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit?* ¶ Item ratione ſuauitatis. Cantic. 1. *Cum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis.* Eſt igitur quidam accubitus beatorum, qui eſt gaudioſus.

F ¶ Sed adhuc nota quod eſt accubitus malorum, qui eſt odibilis, ſeu vitioſus. Sed enim videmus quod beſtiæ accumbunt & requieſcunt ſecundum proprietatem conditionis & naturæ. Sic vere chariſſimi, homines beſtiales & animales, id eſt, ipſi peccatores in ſecundo iſto diuerſimode requieſcunt. Et ideo de maiori cohabitatione, accubitu & quiete poteſt exponi illud Iſa. 11. *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit.*

G ¶ Ecce igitur quod hic oſtendunt quatuor genera hominum peccatorum, qui in hoc mundo diuerſimode accumbunt, habitant & requieſcunt, videlicet,

Sectatores guloſitatis (Lupus,)
Dilectores proſperitatis, (Agnus,)
Exactores crudelitatis, (Pardus,)
Compertores carnalitatis, (Hœdus.).

Dico igitur primo quod in mundo habitant & accumbunt guloſitatis ſectatores. Et iſti intelliguntur ſub nomine Lupi: Lupus enim ſecundum Ariſtot. libr. 8. de animalibus eſt animal vorax & guloſum, qui quando eſurit nimis comedit; qui poſtquam fuerit ſatiatus multum appetit ludere, tandem accumbere, quieſcere & dormire. Et ideo quandoque rapit puerum, cum quo primo diu ludit, ſed finaliter eum occidit, & eſt animal valde vigil, & mirabiliter timet ignem: Vere chariſſimi, tales ſunt guloſi, quia vere ita ſunt voraces quod vltra neceſſitatem cibis & potibus ſe ſatiant, atque replent, qui ad literam poſt ſatietatem volunt ludere, accumbere, quieſcere & dormire, & cum puellis, id eſt, cum iuuenculis mulieribus ſolatiare & ludere, & tandem ipſas per luxuriam corrumpere & ſpiritualiter occidere vel fœdare. Tales etiam ſunt, quia ſcilicet circa carnis delitias volunt ſummopere vigilare. Ignem etiam timent, quia vere tales delitioſi mirabiliter timent ignem pœnitentiæ & aſperæ diſciplinæ. Ideo de tali accubitu poteſt intelligi illud Exod. 32. *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* tales fuerunt figurati in viris illis, qui poſt nimium potum oppugnauerunt Loth, vt iuuenes ad ſe ingreſſos fœdandos daret, Geneſ. 19. De hoc Gregorius in moral. lib. 1. *Pene ſemper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione ſoluitur, cor ad inane gaudium relaxatur.* Et de iſtis Lupis poteſt intelligi illud Geneſ. 49. *Beniamin lupus rapax mane comedet prædam & veſpere.* Accumbunt igitur & quieſcunt guloſitatis ſectatores, Lupus. Vnde poteſt dici illud Iſa. 27. *Paſcetur Vitulus & accubabit.* Vitulus enim carnales deſignat, qui figurati ſunt Iudith. 13. Vbi dicitur quod Holofernes recumbebat in ebrietate, & ideo mulier occidit eum, quæ vere mulier, id eſt, luxuria faciliter ſolet occidere illos, qui ebrietate & delitijs ſolent recumbere.

H ¶ Secundo dico quod in mundo iſto habitant, & accumbunt. Proſperitatis dilectores. Agnus inquit. Per agnum enim qui dicitur ab agnoſcendo, quia ſcilicet inter mille oues matrem ſuam agnoſcit, intelligo dilectores huius mundi, qui optime agnoſcunt matrem ſuam, id eſt, mundi proſperitatem, ipſamque more agni diligunt, & amplexantur, obediunt & ſequuntur. Et ſicut videmus quod agnus genua flectit,

Digitized by Google

flectit, balatum emittit, caput erigit, & quaſi ſuper terram accumbit, vt vbera matris ſugat; Sic vere tales ad matrem ſuam, id eſt, ad mundum caput intentionis erigunt, balatus etiam multarum ſupplicationum emittunt, genua, id eſt, affectiones cordis ſui ad terram, id eſt, ad terrena deflectunt, & ſuper terram, id eſt, ſuper amorem temporalium totaliter incumbunt. vt vbera proſperitatis ſugere valeant; acquirere, & habere, quæ etiam omnia ad literam videmus de ambitioſis, qui matrem ſuam, id eſt, ad mundi principes & prælatos caput erigunt per fictam dilectionem, balatum emittunt, id eſt, precum ſupplicationem, genua flectunt, per fictam humilitatem, ſuper terram accumbunt per fictæ reuerentiæ multiplicitatem. Et hoc totum vt vbera matris ſugant, id eſt, vt lac mundanæ proſperitatis de vberibus matris, id eſt, de beneficijs & dignitatibus & officijs mundanorum principum & prælatorum ſugant, recipiant & acquirant, quod maxime de eccleſiaſticis eſt verum. Ideo de eis poteſt dici illud Amos 2. *Accubuerunt iuxta altare & vinum damnatorum bibebant Dei ſui.* Mali enim eccleſiaſtici hodie iuxta altare, & iuxta Sancta ſanctorum accumbunt, & in corporalibus delicijs requieſcunt. Vinumque damnatorum, id eſt, mundi proſperitatem, de qua damnati peccatores inebtianrur, bibunt & hauriunt atque ſugunt. Tales fuerunt figurati 1. Regum 13. in illo Amon qui languere ſe ſimulauit, & accubauit ſuper lectum, & quaſi ægrotare cœpit. Et cum rex Dauid pater ſuus viſitaret eum, tradidit ei Thamar ſororem ſuam, pro cuius amore languebar, ad miniſtrandum ei, quod cum rex feciſſet, oppreſſit & corrupit eam; propter quod etiam ipſe poſtmodum peremptus eſt. Amon iſte chariſſimi, qui interpretatur populus dolens, & populus iniquus, ſignat mundi ambitioſos & huius ſæculi dilectores, qui pro certo multis iniquitatibus ſunt repleti. Thamar quæ interpretatur amara, ſignat mundi proſperitatem, quæ infernalem amaritudinem male vtentibus introducit. Amon igitur, id eſt, ambitioſus multoties fingit ſe eſſe languidum & humilem & benignum, & accumbit etiam ſuper lectum fictæ humilitatis, vt Dauid pater ſuus, id eſt, princeps ſuperior vel prælatus ipſum viſitet & confortet, & vt ſororem ſuam Thamar, id eſt, mundi proſperitatem; officium, vel beneficium, vel dignitatem, pro cuius amore & affectione languet, eidem conferat & miniſtret; quod ſi forte fecerit, ipſumque ſicut optat promouerit, ſtatim per ſuam malam vitam ſororem ſuam, hoc eſt dictum, adminiſtrationem ſibi commiſſam deſtruit, & diſſipat & corrumpit. Nam ſicut agnus primo eſt manſuetus, ſed finaliter acquirit & aſſumit cornua, & efficitur aries, dureque percutit atque ferit: ſic vere multi ſunt qui primo videntur eſſe agni mites, humiles & benigni, ſed vere quando fuerint promoti & aſſumpti, ipſi efficiuntur arietes, quia ſcilicet cornua ſuperbiæ & crudelitatis accipiunt, & ſubditos ſuos dure per rapinas feriunt & percutiunt. vnde de talibus poteſt dici illud Iſaiæ 65. *Lupus & agnus paſcentur ſimul, & Leo & bos comedent paleas.* ſimul enim in eadem perſona paſcitur & moratur agnus & lupus, bos & Leo, quia ſcilicet qui primo ſunt boues & agni per fictam humilitatem, efficiuntur finaliter Lupus & Leo per apertam crudelitatem & rapacitatem, vt ſcilicet paleas, id eſt, bona temporalia comedant per cupiditatem. Exemplum eſt Saul, qui primo ſine promotione fuit humilis, tandem factus rex, factus eſt peſſimus. Accumbunt igitur & habitant in hoc mundo proſperitatis dilectores. Agnus inquit. Vnde de iſtis dicitur Matthæi 23. & Lucæ 22. quod ipſi amant primos recubitus in cœnis, primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Super quo dicit Chryſoſtomus ſuper Matth. *Non,* inquit, *increpat eos, qui in primo loco recumbunt, ſed qui amant primos recubitus, ad voluntatem vituperationem referens, non ad factum. ſine cauſa enim in loco ſe humiliat, qui corde ſe præfert.* Accumbunt proſperitatis dilectores. ¶ Tertio dico, quod ibi habitant & accumbunt crudelitatis exactores. Pardus, inquit Pardus enim vt dicit Plinius, & ſecundum gl. Oſeæ 14. eſt animal velociſſimum, præceps & ſanguineũ, & crudele, more pantheræ diuerſis maculis picturatum. Eſt etiam animal libidinoſum, quia cum vxore Leonis adulteratur, & inde gignitur Leopardus, valde etiam eſt crudelis, quando ſui catuli rapiuntur. Reuera chariſſimi, tales Pardi ſunt hodie multi in mundo, ſcilicet, viri crudeles, impij & raptores, & maxime tyranni, principes & baillini, qui pro certo ſunt crudeles & ſine pietate, & ad ſanguinem, id eſt, ad occiſionem vel vindictam, vel ad ſubſtantiam pauperum ebibẽdam ſunt per rapinam præcipites & veloces. Abac. 1. *Leuiores Pardis equi eius.* Sunt etiam tales picti & ornati diuerſis maculis, id eſt, diuerſis fraudulentijs & cautelis, quibus pellis ſuæ conuerſationis verſipellis multipliciter variatur: quia, ſcilicet, tales habent multos modos fraudulentos, quibus poſſunt alios defraudare vel deprædari. Vnde Ierem. 13. *Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam, & Pardus varietates ſuas, ſic & vos poteritis bonum facere cum didiceritis malum.* Tales etiam ad literam ſunt libidinoſi, qui vxores inficiunt aliorum. Ideo de talibus poteſt dici illud Ierem. 5. *Equi amatores in fœminas & emiſſarij facti ſunt, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat.* Et ideo tales Pardi potuerunt figurari Daniel. 7. vbi dicitur, quod beſtia tertia ſimilis erat Pardo, & habebat alas ſicut Auis quatuor ſuper ſe, & habebat quatuor capita, & poteſtas data eſt ei. Sic pro certo chariſſimi, tales crudeles & tyranni, & maxime prælatorum & principum officiales, iudices, clientuli, & baillivi, ſunt hodie quaſi Pardus per fraudulentiam verſipellem. Dicuntur enim beſtia tertia: quia, ſcilicet, iſti non erunt in Paradiſo, nec in Purgatorio, ſed in tertio loco, ſcilicet, in Inferno, finaliter locabuntur. Iſti igitur habent hodie plura capita, id eſt, plures capitaneos, penſionarios, & magiſtros, de quorum curijs & familijs iſti ſunt: Alas etiam habent plures, id eſt, plures collaterales, auxiliarios & fautores, quibus auxiliantibus ad alta officia & beneficia prouehuntur & promouentur & exaltantur. Et ideo bene ſequitur, quod poteſtas data eſt eis, quia, ſcilicet, tales habent hodie in manu ſua quaſi totius ſæculi poteſtatem: quia *non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei.* Iob 40. Iſte eſt igitur accubitus crudelitatis. Et de hoc Geneſ. 49. *Requieſcens accubuiſti vt Leo & quaſi Leæna.* In mundo igitur iſto habitant & accumbunt crudelitatis duræ exactores. Pardus. [K] ¶ Quarto dico, quod ibi accumbunt carnalitatis ficti velatores, ſcilicet, hypocritæ, qui in nomine hœdi intelliguntur. Nam ſicut hœdus exterius eſt macer & hirſutus, interius tamen eſt mollis, pinguis, nitidus & carnoſus: ſic vere chariſſimi, hypocritæ & falſi religioſi exterius in apparentia & conuerſatione ſunt ſicci per fictam abſtinentiam & paupertatem & aſperitatem. Sunt etiam hirſuti per veſtium & habitus ruditatem atque vilitatem. Interius tamen ſubtus pellem, id eſt, ſubtus exteriorem conuerſationem, ipſi ſunt molles & carnoſi per luxuriæ voluptatem: quia ibi ſua carnalitas eſt velata, ſcilicet, per hypocriſis falſitatem. Et ideo ſicut hœdus finaliter efficitur hircus, quod eſt animal torui aſpectus & fœtidiſſimi odoris: ſic vere tales non obſtante hirſuta pelle ſuæ hypocriticæ fictionis efficiuntur hirci, id eſt, luxurioſi cum toruo aſpectu: quia, ſcilicet, luxurioſi ſemper habent oculos ad partẽ & ad latera, ſcilicet, per vicos & plateas, vt videant ſi ſit aliquid quod delectet: & maxime hoc faciunt hypocritæ religioſi, qui torue ſub ſuo caputio reſpiciunt inuiſibiliter vndequaque: quod ipſi ſunt grauiſſimi odoris, id eſt, peſſimæ infamiæ & fœtentis nominationis: quia, ſcilicet, luxurioſi poſt ſe relinquunt veſtigia ſuæ fœtidæ malæ famæ, figurati in ipſo Amon, ſicut ſupra dictum eſt, qui finxit ſe ægrotare, & accubauit, vt poſſet corrumpere ſororem ſuam. Quia vere multi ſunt qui fingunt ſe per hypocriſin eſſe infirmos, id eſt, humiles & religioſos, vt poſſint decipere & corrumpere ſorores ſuas, id eſt, iuuenculas Chriſtianas. Et de tali hædo poteſt intelligi illud Matt. 25. *Statuet hædos à ſiniſtris:* quia, ſcilicet, iſti poſiti ſunt in ſiniſtro obſcuro & abſcondito hypocriticæ falſitatis. Contra tales præcipitur Deut. 14. *Non coques hædum in lacte matris ſuæ.* Mater ipſorum eſt mundus, cuius lac ſignat dulcorem delitiarum, in quo pro certo iſti hœdi contra Dei præceptum per feruorem luxuriæ decoquunrur, Marc. 1. *Recumbebat autem ſocrus Simonis febricitans.* Iſti enim ſunt qui recubitus primos diligunt, & ſuper carnẽ & mundũ mente & affectione recumbunt, & tamen per fictam humilitatem recubitus vltimos eligunt, vt amplius honorentur, & vt humiles reputentur, nouiſſimi recũbere ſæpe quærunt. Iuxta illud Luc. 14. *Cum inuitatus fueris, recũbe in nouiſſimo loco, vt cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi, amice aſcende ſuperius, & erit tibi gloria corã ſimul diſcumbentibus.* Super quo dicit Chryſoſt. ſuper Matth. 23. *Aliquis,* inquit, *iactator audiens laudabile eſſe in vltimo loco recumbere diſcumbit poſt omnes, ſed non ſolum iactantiam cordis non dimittit, ſed adhuc aliam iactantiam humilitatis acquirit.* Accumbunt igitur carni, & habitant in hoc mundo Sectatores guloſitatis, Dilectores proſperitatis, Exactores crudelitatis, Velatores carnalitatis. Et hoc de accumbere vitioſo, luxurioſo, & doloroſo.

Acuere

A **Acuere. Acutus.** Nota, quod acutus poteſt multa ſignificare tam in bono quam in malo: ſignificat enim omne illud quod pungit, & omne illud quod penetrat atque ſcindit. Sic igitur dico quod acutus ſignat

Diuinæ punitionis puncturam,
Fraternæ correctionis vſturam,
Mundanæ afflictionis rupturam,
Hoſtilis tentationis iacturam,
Verbalis prædicationis ſcripturam,
Subtilis intellectionis naturam,
Noxialis detractionis raſuram,
Æternalis damnationis roſuram.

Dico igitur quod eſt acuties diuinæ punitionis. Et illa nihil aliud eſt quam ſeueritas ſuæ iuſtitiæ, quæ quandoque inuenitur aſpera & acuta, Aquila enim, quæ eſt rex auium, habet roſtrum & vngues acutos. Leo, qui eſt rex animalium idem habet. Sic vere Deus, qui eſt Rex Regum, acuitate ſeueritatis viget non ſolum roſtro, ſed etiam, vngue, id eſt, nō ſolum verbo, ſed etiam opere. Ore dico, quia acute loquitur comminando. Figuratus Apoc 1. in illo homine, qui habebat in ore gladium bis acutum. Item, opere: quia ſeuere & aſpere penetrat puniendo. Figuratus Apoc. 14. in Angelo, qui habebat falcē acutam, & vindemiauit botros vineæ terræ, quia, ſcilicet, Angelus teſtamenti Deus cum falce acuta ſuæ iuſtitiæ ſæpe punit, truncat, & vindemiat peccatores, qui ſunt vinea diaboli ſeu mundi. Iſta eſt ergo acuties diuinę punitionis.

B ¶ Secundo dico, quod eſt acuties fraternæ correctionis. Prælatus enim & ſuperior debet eſſe acutus & ſeuerus, & in corde iuſtitiá zelando & in ore redarguendo, & in opere caſtigando. Ignis enim tendit ſuperius in acutum, ſic prælatus vel ſuperior debet ſurſum in Deū ferri, & per ſeueritatem iuſtitię acui, & in ore ignis ſplendore diſcretionis lucere, & ardore charitatis feruere. Accipitres enim & aliæ aues nobiles valde habēt pectus acutū. Sic vere viri perfecti & morali virtute & cōditione nobiles, pectus cordis & animi debent acutum per zelum iuſtitiæ, & per remorſum conſcientiæ habere, ita quod omnis actus iniuſtus debet eis diſplicere, & iniquos debent ſeueriter & acute redarguere & punire. Figurati in illo gladio de quo dicitur Ezech. 21. *Gladius exacutus eſt & limatus, vt ſplendeat limatus eſt, vt cadat victimas, exacutus eſt.* Compara ſi vis tales gladios malis, &c. Vide inf. de gladio. ſic igitur dico, ꝙ acuties eſt fraternæ correctionis.

C ¶ Tertio dico, ꝙ eſt acuties terrenæ afflictionis. Mūdus enim eſt ſicut arbor ſpinoſa, quæ ex omnibus partibus eſt acuta. Iſte enim eſt ſicut Iuniperus acuta folijs, quæ diutiſſime ſeruat ignem. Sic vere mundus qui ignē concupiſcentiæ ſeruat in omnibus ramis ſuis, & in cunctis partib. ſtatus ſui, plenus eſt acutie & punctura ſolicitudinum & laborum: quia ſiue ſint ſcientię, ſiue diuitiæ, ſiue delitiæ, ſiue etiam honores & eminentię ſemper eſt ibi plus de punctura quam de vnctura, plus de miſeria quam de lætitia, plus de labore quam de dulcore. Ideo ſibi poteſt dicere illud Pſalm. 44. *Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent.* Eſt igitur

D acuties terrenæ afflictionis. ¶ Quarto dico, quod eſt acuties hoſtilis tentationis. Tentatio enim diabolica acuta dicitur: quia, ſcilicet, vſq; ad cor penetrare dignoſcitur. Iſte eſt enim ſicut Hiſtrix vel Porcus ſpinoſus, qui, ſcilicet, vndiq; aculeis circumſeptus, contra quem voluerit illam, quam voluerit, proijcit ſicut ſagittam & telum. Sic vere diabolus puncturis tentationum munitus illum aculeum, id eſt, illud genus tentationis, quod videt ſibi expedientius, proijcit, & nunc hunc, nunc illū percutit atque lædit. Vnde iſta eſt illa nouacula acuta, de qua dicit Pſal. 51. *Sicut nouacula acuta feciſti dolum.* Et de iſta acutie dicitur Eccl. 21. *Quaſi romphæa bis acuta omnis iniquitas.* Iſta bis acuta dicitur quia per eā corpus & anima perforatur. Iſta eſt igitur acuties hoſtilis tentationis.

E ¶ Quinto dico, quod eſt acuties verbalis locutionis vel prædicationis. Lingua enim prædicatoris dicitur pro eo, quod acute, ferueter & pungitiue alios penetrare tenetur. Vnde prædicator debet eſſe ſicut concha illa marina, de qua purpura tingitur, quæ ſecundum Plin. lib. 9. c. 32. habet linguam magnitudine digitali, ita ſcil. acutam & duram, quod alia conchylia perforat, quamuis teſtea ſint & dura, & eorum carnibus veſcitur & nutritur; ſub lingua vero venam habet, á qua precioſus liquor euomitur, de quo purpura ſpiratur. Sic vere prędicator linguam debet habere quandoque acutam, aſperam, ſeueram: quia ſcil. alios debet redarguendo, comminando, & timorē incutiendo penetrare & pungere, & carnes eorum, carnalem vitam reprehendendo, mordere & pro poſſe conſumere & delere. Deut. 32. *Gladius meus deuorabit carnes.* Precioſum etiam liquorem ſanctæ doctrinæ debet emittere, quo poſſit per charitatis ardores, ſeu per verecūdiæ ruborem, ſeu etiam per honeſtatis decorem, ſeu compaſſionē Chriſti ſanguinis & dolorem animas purpurare. Ier. 10. *Hyacinthus & purpura indumentum eorum.* Ideo de iſta acutie linguæ poteſt dicere illud prædictum Eſai. 49. *Poſuit os meum quaſi gladium acutum, ſub tegumento manus ſuæ protexit me, &c.* Iſta eſt igitur acuties verbalis prædicationis.

¶ Sexto dico, quod eſt F acuties ſubtilis: quia ſcilicet acutum ingenium ad modum fulguris ignei & ſplendentis penetrat omnia, quamuis ſint difficilia atq. dura, ſimilis Lynci vel Aquilæ, quæ viſum habent limpidum, & ſubtilem etiam diſcretionis actum, dicens illud Sap. 8. *Iuuenis & acutus inueniar in iudicio.* ¶ Septimo dico, quod eſt acu- G ties noxialis detractionis: quia ſcil. detractores habent linguam & dentes acutos, quibus lædunt & lacerant vniuerſos. Dentes enim acuti citius naſcuntur quam plani, ſecundū Auicennam, in quo notatur quod de ore malorum detractoria & acuta verba citius hodie prorumpunt, quam verba plana & dulcia, Pſal. 56. *Lingua eorum gladius acutus.* Et Pſal. 139. *Acuerunt linguam ſuam ſicut ſerpentes, venenum aſpidum ſub labijs eorum.* ¶ Octauo dico, quod eſt acuties æternalis damnationis Pœna enim æterna & ſententia iudicis acuta dicuntur: quia nullus eſt ita fortis aut potens, quin ab eo dolore & timore & miſeria penetretur, vnde in Pſ. 119. *Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs.* Sic igitur patet quomodo acuties ſumitur multis modis ſufficit igitur. vide infra in titulo gladius, ſpina, & vnguis, ſcindere, pungere. &c.

Accuſare. Idem eſt quod contra aliquos cudere, ipſumq; A verbis & impoſitionibus increpare. Et eſt multiplex accuſatio in ſcriptura, ſcilicet

Accuſatio {
Confeſſionis,
Correctionis,
Detractionis,
Ambitionis,
Exactionis,
Deceptionis,
Perditionis.

Duæ primæ ſunt bonæ, cæteræ quatuor ſunt peruerſæ. Prima eſt igitur confeſſionis, quando ſcilicet homo in foro conſcientiæ conſtituit vnam ſpeciem iudicij, facitque de ratione iudicem, de ſyndereſi accuſatorem & Dei procuratorem, de voluntate reum, de ſacerdote tabellionem, de confeſſione accuſationis lectorem, de pœnitentiæ impoſitione latorem, & de ſatisfactione executorem. Et de iſta accuſatione dicitur Prouerb. 18. *Iuſtus prior eſt accuſator ſui.* Vnde Chryſ. ſuper Matth. Homilia 51. *Si vis accuſare, accuſa teipſum, ſi vis linguam acuere, aduerſus peccata tua acue.* Eius ratio redditur in gl. Io. 3. vbi dicitur, quod initium boni eſt accuſatio mali. ¶ Secundo eſt accuſatio correctionis, qua ſci- B licet prælatus accuſat ſubditum, defectus ſuos ei oſtendendo, vt corrigatur & emendetur. Vnde Aug. de ſermone Domini dicit, quod accuſare vitium, officium eſt bonorum. Sicut enim videmus quod Aquila pullos ſuos verberat, ipſoſque roſtro vnguibus pungit & lacerat, vt de nido ſuo egredi, & ad volandum aſſuefacere extrerius eos progredi faciat: ſic vere prælatus pullos, id eſt, ſubditos roſtro id eſt, verbis accuſationib. & increpationibus; vnguibus id eſt, verberibus & punctionib. habet aliquoties pungere, mordere, corrigere, & caſtigare, vt ſic de nido, id eſt, de amore mundanæ voluntatis exeant per contemptum, vt ſurſum ad bona æterna volent per deſiderium & affectionē. Et talis accuſatio ſeu correctio eſt in patientia ſuſtinenda. Exemplo Chriſti. Matt. 27. Qui cum accuſaretur à principibus ſacerdotum, nihil reſpondit. ¶ Tertio eſt accuſatio detractionis qua C ſcilicet detractores hominem accuſant, eidem crimina imponentes, ipſumque per venenum detractionis mordentes & inficientes. Tales ſunt ſimiles Crocodilo, qui eſt beſtia venenoſa, quæ in aqua peragrat & in terris. Iſta enim naturaliter odit cetum, & contra ipſum in mari pugnat, & contra alios piſces qui ipſum ſequuntur. Sed quando videt quod non poteſt contra eū præualere, emittit de ore ſuo fumum venenoſum, & aquam circumiacentium inuenenat & corrumpit, & hoc facit vt per huiuſmodi venenum poſſit cetum cum ſuis piſcib. enecare. Quod videns cetus fumum odoriferum ad modum ambræ e contrario de ore mittit. & ſic totam primi fumi malitiam repellit, & ſic ſe atque ſuos ſequaces liberat & defendit. Reuera chariſſimi, multæ tales pugnæ hodie ſunt in mari huius mundi. Cetus enim odori-

Digitized by Google

odoriferus, ſignat bonos, famoſos & perfectos viros, & maxime bonos eccleſiaſticos & prælatos, quos alij piſces, id eſt, ſimplices ſæculares per imitationem & ſubiectionem habent ſequi. Crocodilus autem ſignat venenoſos detractores, qui in aquis delitiarum ſemper volunt viuere, & contra cetum, id eſt, contra bonum prælatum non ceſſant rixis & contentionibus & detractionibus præliari. Eſaiæ. 7. *Aſcendit Rex Raſin in Ieruſalem ad præliandum contra eum.* Sed Crocodilus, id eſt, detractor videt, quod non poteſt præualere, conuertitur ad aſtutias, & fumum, id eſt, verba infamatoria emittit de ore ſuo contra ipſum, in figura Apocalyp. 9. vbi dicitur quod fumus ad modum fornacis magnæ de puteo abyſſi aſcendit, qui obſcurauit ſolem & aerem; cum quo etiam locuſtæ armatæ de puteo prodierunt: quia ſcilicet fumus diffamatoriæ locutionis, quem puteus abyſſi, id eſt, malitioſus detractor emittit, quandoque ſolem & aerẽ, id eſt, bonam perſonam, claram & ſapientem & puram ſolet obtenebrare, & famam ipſius obſcurare. Et locuſtas, id eſt, malos ſequaces & ſocios ſolet ſecum educere & habere; quorum ſocietate vallatus bonis ſolet officere & nocere; quia pro certo cum vnus malus puteus id eſt, vnus malus profundus malitia inſurgit in collegio, ſtatim adeſt multitudo locuſtarum, id eſt, multitudo ſequacium peruerſorum, Pſalm. 104. *Dixit & venit locuſta & bruchus, cuius non erat numerus.* Sed vere ille debet emittere fumum odoriferum, & odorem bonæ famæ, & fragrantiam ſanctæ & honeſtæ conuerſationis, & ſic infamationem venenoſæ accuſationis fugabit, & inuidi detractores malitiam ſuperabit, ſe & ſequaces ſuos feliciter liberauit, ita quod ſibi poterunt dicere illud Cantic. 1. *In odore vnguentorum tuorum curremus, oleum effuſum nomen tuum*: & iſta potiſſime ſunt verba de illis, qui inſurgunt contra bonos prælatos, & contra ſuos piſces, id eſt, contra ſequaces, familiares & notos, & ab eo debite promotos, qui ſcilicet inuidia ſtimulante contra eos pugnant per appellationes, ipſoſque cupiunt inuenenare per falſas accuſationes, ſed iuſtitia triumphante vincuntur. Vnde Chryſoſtom. ſuper Matth. 4. dicit ſic. *Si vos cum diligentia vitam duxeritis, accuſatores lucernam veſtram non poterunt obumbrare.* Figura ad hæc Apocalyp. 12. vbi dicitur quod ſignum magnum apparuit in cœlo: quia ibi apparuit quædam mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Et dicitur ibi quod iſta mulier volebat parere, ſed quidã draco magnus, ſerpens antiquus, qui accuſabat fratres noſtros, inſidiabatur vt capra parturiens. Et dicitur ibi quod filius eius raptus eſt ad Deum, & tunc factum eſt prælium magnum in cœlo: quia Draco & Angeli ſui præliabantur cum Michaele & Angelis ſuis; ſed Draco proiectus eſt in terram, & Angeli eius cum eo. Qui videns ſe proiectum, perſecutus eſt mulierem quæ pepererat filium, ſed datæ ſunt mulieri alæ vt volaret in ſolitudinem, vt aleretur ibi: quod videns Draco aperiens os ſuum, & euomuit quendam fluuium, quem miſit poſt mulierem, vt traheret eam, ſed adiuuit terra mulierem, & abſorbuit flumen; & ſic de Draconis manibus eſt ſoluta: quod videns Draco ſe non poſſe præualere: abijt facere prælium cum reliquis de ſemine mulieris. Reuera chariſſimi, iſtud magnum apparet hodie multipliciter in cœlo, id eſt, in eccleſia ſancta Dei. Eſt enim ibi quandoque mulier, id eſt, pius & benignus prælatus; qui amictus eſt ſole, id eſt, dilectione magnæ charitatis, & ſub pedibus calcat, & contemnit lunam mundanæ proſperitatis, & coronatus eſt ſtellis, id eſt, gratijs & virtutibus atque donis magnæ ſanctitatis, quæ quidem mulier quandoq; neceſſe habet parere; id eſt, aliquod officium alicui concedere, & eum promouere. Et de tali muliere poteſt dici illud Eccleſiaſt. 26. *Sicut ſol oriens mundo in altiſſimis Dei, ſic mulieris bonæ ſpecies in ornamentis domus eius.* Michael & Angeli eius ſignificant bonos ſubditos & perfectos. Draco autem & ſui angeli ſignificant detractores, inuidos, ambitioſos, & malitioſos, qui dicuntur ſerpentes antiqui, & fratres ſuos accuſant per inuidiam, qui etiam inſidiantur mulieri, id eſt, bono prælato, vt partum eius, id eſt, beneficium quod habent conferre, ſibi valeant vſurpare. Veruntamen iſte fœtus, id eſt, iſtud beneficium quandoque rapitur ad Deum, id eſt, alicui bono conceditur ſecundum Dei voluntatem, & tunc pro certo oritur præliũ & diſceptatio inter Draconem & Michaelem, id eſt, inter malos, inuidos, atque bonos. Draco enim iſte pugnat prælatum diffamando. Michael pugnat ipſum ſuſtinendo & applicando. Et breuiter quandoque fit, quod iſte Draco, id eſt, detractor & accuſator proijcitur in terram, id eſt, dimittitur in ſtatu infimo, id eſt, in promotione, & tunc pro certo ipſe iraſcitur contra mulierem, id eſt, contra prælatum ſuum, & incipit eum perſequi, & facit contra eum conſpirationes, excitat lites & diſſenſiones, commouet rixas & appellationes, ita quod multoties ipſe compellitur fugere in ſolitudinem, id eſt, adire Curiam Romanam vt ibi tueatur, alatur, & defendatur. Iuxta illud Pſalm. 54. *Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.* Sed vere iſte Draco non propter hoc ceſſat: quia vere poſt ipſam ipſe mittit & vomit magnum fluuium, id eſt, magnos fluctus infamiarum & accuſationum, vt faciat eum trahi, deſtitui, & deponi, ſed finaliter terra, id eſt, ſtabilitas ſuæ iuſtitiæ ipſum adiuuat: vel terra, id eſt, terrena munera: vel terra, id eſt, aduocatorum ſagacitas, quæ aperit os, ſcilicet ad eum accuſandum. Et ſic iſta mulier, id eſt, iſte prælatus de Draconis periculo liberatur: vt dicat illud Eccleſiaſtic. 51. *Liberaſti me Domine de rugientibus præparatis ad eſcam.* Sed tunc quid facit malitioſus Draco? pro certo quando videt ſe nõ poſſe præualere contra iſtum; ipſe conuertitur ad perſequendum eos de genere ſuo, ſcilicet familiares, notos & amicos, quod eſt iniquiſſimum: quia pater non portabit iniquitatem filij, nec filius portabit iniquitatem patris, ſicut dicitur Ezechiel. 18. Et ideo de talibus falſis accuſatoribus & detractoribus dicitur Apocalyp. 12. *Nunc facta eſt ſalus & virtus & Regnum Dei noſtri & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos.* Apoc. 12. vbi oſtenditur quod talis detractoria accuſatio

Eſt { inductiua depreſſionis (Proiectus eſt)
destructiua dilectionis (Accuſator fratrum)
corruptiua coniunctionis (noſtrorum, inquit.) }

D ¶ Nota. Per falſas accuſationes ſublimitas deprimitur: quia homo proijcitur de ſtatu ſuo & gradu. Proiectus eſt, inquit. Ipſe etiam qui detractorie alios accuſat, ab omnibus proijcitur, vilipenditur & calcatur. Item fraternitas corrumpitur, fratrum inquit: quia ſcilicet ſemper habent ponere inter fratres diſcordias. ¶ Item communitas diſrumpitur: noſtrorum inquit, ſcilicet, quia vnitas, coniunctio vel communitas ab impijs detractoribus & falſis accuſatoribus rumpitur & caſſatur. Vnde Eccleſ. 28. *Suſurro & bilinguis maledictus; multos enim turbauit pacem habentes.* Et iſta communitas oſtenditur in pronomine, noſtrorum: quia ſignat communitatem, concordiam, & vnitatem. Dicamus igitur quod accuſatio inducit depreſſionem, proiectus eſt Draco. Pugnat contra Elephantem vt eum ad terram proijciat & proſternat, & vt ſanguinem eius bibat. Nam Draco qui habet ardorem inſatiabilem, de altis arboribus ſuper Elephantem inſilit, & vt bibendo ſanguinem eius qui eſt frigidus, ardorem ſuum temperet, ipſum impedit & inuadit, & cum cauda ſua pedes ipſius ligat, ipſumque cadere compellit, & ſic ſanguinem eius ebibit atque ſugit, vt dicit Plin. Reuera chariſſimi, ſic fit hodie multipliciter. Draco enim ſignat mundi cupidos & auaros, & maxime officiales prælatorum & principum, fraudulentoſque cauſidicos, vſurarios & bailliuos, qui pro certo ardorem & ſitim auaritiæ habent inextinguibilem. Per Elephantem quod eſt animal ſimplex & benignum, intelligo perſonas beneuolas & benignas, ſanguine, id eſt, temporali ſubſtantia & diuitijs opulentas. Sic eſt hodie quaſi per totum mundum, & maxime in curijs principum & magnatum, quod Draco, id eſt, auarus vel ambitioſus ſumme deſiderat bibere & acquirere ſanguinem Elephantis, id eſt, officium vel beneficium, vel temporalem ſubſtantiam ſuorum ſimplicium vicinorum, vt ardorem ſuæ auaritiæ temperet & refrenet. Et ideo iſte inſidiatur eis per fraudes & explorationes: quia ſcilicet malitioſi & detractores aliorum facta explorare non ceſſant, vt eos quando placuerit valeant accuſare. Marc. 3. *At illi obſeruabant eum ſi ſabbatho curaret hominem, vt accuſarent eum.* Tandem vero comperta occaſione; pugnat contra ipſos per lites & diſſenſiones, inſilit in eos per fortes accuſationes; pedes eorum ligat, per fraudes, pactiones & deceptiones. Et ſic eos à ſtatu proprio proijcit & cadere compellit per paupertatem & oppreſſiones; & ſanguinem eorum, id eſt, ſubſtantiam temporalem officium vel beneficium bibit & ſugit per rapinas & exactiones: vnde dicitur Num. 23. *Non accubabit donec deuoret prædam, & occiſorum ſanguinem bibat.* Et tales fuerunt figurati in ſeruo Mephiboſeth, qui accuſauit eum coram Dauid, & ſic obtinuit medietatem poſſeſſionis eius. Sic vere hodie illi qui dicuntur eſſe ſerui, id eſt, viles & depreſſi, ſcilicet malæ perſonæ, accuſant hodie coram Dauid, id eſt, coram Regibus magnatibus quibus adulantur, Mephiboſeth, id

eſt, bonas perſonas quibus deberent ſeruire, & ſic multoties acquirunt eorum hæreditates, officia, beneficia & præbendas, ipſoſque exinde proijciunt atque priuant. Ideo tales oppreſſi poſſunt dicere illud Pſalm. *Proiectus ſum à facie oculorum tuorum.*
E Inducit igitur accuſatio oppreſſionem. Proiectus, inquit. ¶ Secundo dico quod ipſa corrumpit dilectionem. Accuſator, inquit, fratrum, quia etiam amorem fraternum deſtruit accuſator. Exemplum de Ioſeph qui accuſauit fratres apud patrem de crimine peſſimo, ideo oderunt eum, ita quod eum reſpicere nolebant. Geneſ. 37. *Frater enim fratrem venatur vſque ad mortem,*
F *& inimici hominis domeſtici eius.* Micheæ. 7. ¶ Tertio dico quod accuſatio coniunctionem deſtruit. Non eſt enim ita perfecta coniunctio vel concordia, quin per accuſationem, oblocutionem, iniuriam, infamiam & detractionem diſſipetur, & etiam ſeparetur. Noſtrorum inquit, quod eſt pronomen commune. Et hoc poteſt dici illud Ioſue 5. *Noſter es an aduerſariorum?* quaſi diceret, ſi tu non es noſter, tu es aduerſarius. Patet igitur quod accuſatio vel detractio corrumpit dilectionem, diſſoluit coniunctionem, inducit oppreſſionem. Et ideo iſtis detractoribus & adulatoribus, qui ſcilicet non ceſſant alios accuſare, accidit ſicut Coruo, qui ſecundum fabulam Ouidij albus eſſe ſolebat, ſed quia ſoli cuius auis erat, Coronidem amicam ſuam de adulterio accuſauit, & ſtuprũ quod inſidias vidit, reuelauit propter quod ſol Coronidem interfecit, propter huius delationem fuit punitus, & de albo in nigrum colorẽ mutatus. In quo notatur, quod qui adulando magiſtris ſuis alios accuſant, & qui aliorum facta inſidiando explorant, triſte præmium & non tam fauorem quã odium reportant. Figurati in accuſatoribus Danielis, qui miſſi fuerunt in lacum Leonum, vbi fuerunt à Leonibus deuorati. Sic dicitur Daniel. 14. quia ſcilicet tales in loco inferni cũ Leonibus, id eſt, cum Dæmonibus proijcientur, vbi à Dæmonibus vorabuntur. Deuter. 19. *Si ſteterit teſtis mendax aduerſus hominem, reddetur ei, ſicut fratri ſuo facere cogitauit.* De alijs autem accuſatoribus ſcilicet Dæmonum & vitiorum quæ fient in iudicio, Vide infra titulo de iudicio & de conſcientia, &c.

A **Ad.** Nota quod Ad præpoſitio eſt quædam dictio reſpectiua ſignificans ſcilicet illum aſpectum quem aliquis habet ad aliud; ſignificat enim terminum terminantem, dependentiam motus ſeu actus. Et ſic dico quod eſt

vnum Ad, quod pertinet ad { creatorem, / deceptionem, / viatorem. }

¶ Eſt igitur vnum Ad quod pertinet ad creatorem: quia ſcilicet Deus habet ſuam attentionem & ſuum reſpectum ad res, & ad prouidentiam rerum, ſiue eas per miſericordiam diligendo, ſiue per iuſtitiam reſpuendo. Vnde Geneſ. 4. *Reſpexit Dominus ad Abel & ad munera eius. ad Cain vero & ad munera eius non reſpexit.* ¶ Item, eſt aliud Ad, quod pertinet ad deceptionem & fraudem, & quicquid facit, facit ad hominis nocumentum. Vnde diabolus eſt ille, qui dicit illud Ezechiel. 38. *Aſcendam ad terram abſque muro, veniam ad quieſcentes habitanteſque ſecure.* Sequitur. *Vt diripias & inuadas prædam.* Et illud Ezechiel. 21. *Mucro, mucro, euagina te ad occidendum.* ¶ Item eſt aliud Ad, quod pertinet ad viatorem, ſcilicet ad hominem qui recte proprie dicitur Ad; quia ſcilicet ipſe non eſt niſi quædam dependentia ad Aliud. Conditio enim ſua nullum ſtatum habet, imo tendit ad aliud inceſſanter: Vnde homini poteſt dici illud Ezech. 21. *Vade ad dexteram ſiue ad ſiniſtram, quocunque faciei tuæ eſt appetitus.*
B De primo igitur & de vltimo ad aliquid dicendum eſt. ¶ Igitur primo & principaliter dicamus quod eſt vnum Ad, ꝙ pertinet ad Deum creatorem. Et iſte eſt, vt dixi, reſpectus quem habet ad creaturas, & maxime ad hominem. Tota enim influentia ſuperiorum ordinatur ad regimen inferiorum, ſicut patet quia ſigna cœleſtia & planetæ reſpiciunt corpora inferiora & accidentia, & ea diuerſimode ordinant ſua influentia beneuola & maleuola. Sic reuera Deus, qui eſt ſummus & ſuperior, oculos ſuos præcipue ad homines & ad eorum regimen dirigit, & eos beneuolentia miſericordiæ, & maleuolentia iuſtitiæ ordinat & componit. Vnde de iſto Ad, id eſt, de generali cura quam habet Deus de homine, poteſt dici illud Io. 41. *Audiſtis quia dixi vobis, vado & venio ad vos.* q. d. tantam curam habeo ad vos vel de vobis, quod ad vos vado atque venio. In quibus verbis oſtenditur quintuplex Ad, id eſt, quintuplex reſpectus quem Deus habet ad hominem, videlicet.

Ad { Inſpirandum ſecretius, / reformandum diſcretius, / largiendum vberius, / puniendum ſeuerius, / viſitandum clementius, / iudicandum potentius. }

¶ Audiſtis inquit, q. d. audiri poteſt. Secretam inſpirationẽ probat verbum incertum. Videri non. Diſcretam informationem probat dictum apertum. Dixi. Vberem largitionem probat lucrum repertum. Vobis. Seueram indignationem probat ſignũ expertum. Vado. Benignam viſitationem probat iter incertum. Venio. Finalem iudicationem probat agmen conſertum. Vos. Dico primo quod Deus reſpicit ad hominem ſecretius inſpirãdo: quia ſcilicet ipſe eſt ſicut conſiliarius ſecretus, qui per gratiam interius inſpirat bonos actus, & virtuoſos habitus & conceptus, dicens homini illud Exod. 22. *Veniam ad te & benedicam tibi.* Sicut enim radius exit à facie, & tranſiens vſque ad ſpeculum erit tibi imago intuenti; ſic radius diuinæ gratiæ à Deo tranſit ad hominem, & in ſpeculo cordis ſuam ſanctam imaginem repræſentat, & eum per ſanctam imitationem in ſuam imaginem transfigurat. Geneſ. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Et talis Ad, id eſt, talis inſpiratio ſecreta hic oſtenditur, quando dicitur, Audiſtis: quia, ſcilicet, talis affectus vel aduentus vel reſpectus diuinus ad hominem non poteſt occulte videri, ſed ſolum poteſt credi & audiri. Vnde Iob 9. *Si venerit ad me non videbo eum, ſi abierit non intelligam.* Sicut enim dicitur Eccleſiaſt. 9. *Homo neſcit vtrum odio vel amore dignus ſit.* Et ideo homo ignorat ſi ad eum venit dominus vel recedit. Sic igitur patet quod Deus habet ad hominem reſpectum inſpiratiuũ. ¶ Secundo dico quod Deus habet ad hominem reſpectum informatiuum: quia ſcilicet, per ſcripturam & ſanctos mittit ad hominem verba ſua vt ipſum inſtruat & informet: vnde ipſe eſt qui dicit illud Prou. 8. *O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum intellig. te paruuli aſtutiam, & inſipientes animaduertite.* Iſte reſpectus informatiuus oſtenditur cum dicitur, Dixi, Gen. 12. *Dixit Dominus ad Abraham Egredere de terra tua &c.* Iſte eſt igitur reſpectus informatiuus. ¶ Tertio dico quod Deus habet ad hominem reſpectum ſeu affectũ muneratiuum. Et iſte eſt quando dominus mouetur ad hominẽ promouendum, & eum temporaliter vel æternaliter extollendũ. Calor enim ſolaris deſcenſus inferius ad vapores ipſos aſſumit, & eos ſurſum eleuat & extollit, & in nubes etiam eos vertit & exaltat. Sic calor & feruor diuinæ charitatis quandoq; reſpicit ad hominẽ, & eum temporaliter exaltat, & etiam quandoque æternaliter ipſum ditat. Vnde ipſe eſt qui dicit illud Io. 14. *Veniam & accipiam vos ad meipſum.* ¶ Quarto dico quod Deus habet ad hominem reſpectum caſtigatiuum ſeu punitiuum: quia, ſcilicet, ſicut motus lapidis eſt deorſum ad terram deſcendere & eam percutere. Sic motus diuinæ iuſtitiæ tendit ad hominem terrenum & peccatorem, vt ipſũ corrigat tribulationibus & conuertat dicens illud 1. Corin. 4. *In virga veniam ad vos, vel ſi conuerti noluerit vt ipſum conterat & confundat.* Sicut enim Latro venit ad domum diuitis vt eam ſpoliet, & Lupus venit ad gregem vt eum laniet: Sic Deus venit ad tales vt eos temporaliter & æternaliter ſauciet, & vt per infortunia temporalia, vel ad mortem corporis & animæ eos grauet: Vnde Dominus etiam dicit illud Apocalyp. 2. *Veniam ad te tanquam fur, & neſcies qua hora veniam.* Et iſtud oſtenditur cum dicitur, *Vado,* quod eſt ſignum diſplicentię & indignationis: quia, ſcilicet, tunc Deus videtur ab homine vadere & recedere, quando eum puniendo ad ipſum ſolet venire. Ioannis 14. *Quo ego vado, vos non poteſtis venire: quia vado ad patrem.* Patet igitur quod Ad, ſignat effectum caſtigatiuum ſeu indignatiuum. ¶ Quinto dico quod Deus habet ad hominem affectum viſitatiuum ſeu charitatiuum. Deus enim tantam affectionem ad hominem habuit quod ipſe venit ad eum perſonaliter factus homo, ſimilis Vnicorni qui vltro venit ad virginem; figuratus in Columba, de qua Geneſis 8. dicitur, quod ipſa venit ad Noë ad veſperam &c. Quia ſcilicet, in veſpere mundi Dei filius ſimplicior quam Columba venit ad hominem in arca vteri virginalis: de qua Bernardus de malitia ipſius. *Venit medicus ad ægrotos, redemptor Ad venditos, Ad errantes via, Ad mortuos vita.* Et Ambroſius ſuper Lucam dicit quod *venit iuſtus Ad peccatores, Pius ad impios, Humilis ad ſuperbos* Habet igitur ad hominem affectum charitatiuum ſeu viſitatiuum. ¶ Sexto dico quod ipſe habet ad hominem aſpectum ordinatiuum ſed iudicatiuum,

Digitized by Google

tiuum, quod, ſcilicet, fiet in iudicio, quando Dominus, ſcilicet
Iohan.dicit. *Surgite mortui venite ad iudicium*: vnde de iſto Ad, di-
citur Eſa. 3. *Stat ad iudicandum Dominus, ſtat ad iudicandos populos,*
Dominus ad iudicium veniet. Iſtud autem iudicium oſtenditur cum
dicitur, Ad vos, quod eſt terminus ad quem refertur oratio vel
diſputatio. Et ſignat etiam multitudinem aggregatam: quia, ſci-
licet, in iudicio populi congregabuntur, & contra eos dominus
diſceptabit. Ad vos, inquit: vnde dominus vellet omnibus di-
cere illud Phil.3. *Veniam ad vos cito.* Sic igitur patet quod iſta di-
C ctio Ad, ſex modis refertur ad creatorem. ¶ Sed ſecundo dico
quod Ad poteſt referri ad hominem viatorem. Conſtat enim
quod homo mortalis ſemper tendit ad aliud, nec habet ſubſi-
ſtentiam ſolidam in ſeipſo. Et ideo iſte poteſt proprie ſignificari
per Ad, quod habet dependentiam ſine ſtatu, & ſignat motum
& fluxum ad terminum terminantem. Multi enim ſunt termini,
& ad multos fines in hac vita. Eſt enim

Terminus {
Mortis,
Virtutis,
Peccati,
Inferni,
Paradiſi.

Iſti enim ſunt quinque termini generales ad quos diuerſimode
flectitur omnis homo, ſimilis flori Roſæ, quæ, ſcilicet, in quin-
que partes folia ſua mittit, & ad quinque partes barbulas ſuas
vertit, figuratus in probatica piſcina quæ habebat quinque
porticus & egreſſus. Sic vere homo qui flori merito compara-
tur: quia ſicut dicitur Iob 14. *ipſe quaſi flos egreditur, & conteritur*
& fugit velut vmbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet; conti-
nue vertitur ad aliquem prædictorum exituum vel etiam ter-
D minorum. ¶ Primo igitur dicamus quod Ad ſignat fluxum na-
turalem mortis naturæ. Homo enim eſt ſimilis aquæ, quæ ſem-
per currit ad partem decliuem, & à centro ad extremitates con-
tinue labitur & currit. Sic vere homo continue currit ad mor-
tem, nec ceſſat fluere & deficere quouſque ad extremitatem
peruenerit, & quouſque à mortis fluuio fluxus eius terminetur.
Vnde de quolibet poteſt dici illud Ioan. 20. *Surgens Petrus cucur-*
rit ad monumentum: de quo lamentando dicebat Ezechias Iſa. 38.
Ego dixi in medio dierum meorum vadam ad portas Inferni. Et nota
quod iſtud eſt

Ad {
neceſſitatis,
flebilitatis,
communitatis,
ſecuritatis,
iucunditatis,
aduerſitatis.

¶ Dico primo quod mors eſt Ad neceſſitatis. Vnde Dauid de
puero mortuo dicit 2. Regum. 12. *Ipſe non reuertetur ad me, ego au-*
tem magis vadam ad eum. ¶ Item eſt mors ad flebilitatis: vnde de
Maria dicitur Ioann. 11. *Quod ipſa vadit ad monumentum vt ploret.*
¶ Item eſt Ad communitatis. Omnes enim tendunt ad iſtud Ad.
Eccleſ.3. Omnia pergunt ad locum vnum. ¶ Item eſt ad ſecuri-
tatis: quia, ſcilicet, illi qui ſunt mortui habent certitudinem ſta-
tus ſui. Vnde Sapien. 5. ¶ Eſt Ad iucunditatis ſeu felicitatis, ſcil.
quantum ad bonos. Apocal. 2. *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo*
tibi coronam gloriæ. Item eſt Ad, aduerſitatis, ſcilicet, quantum ad
malos; quia, ſcilicet, mors malorum eſt illis initium tormento-
rum: vnde Prouerb. 4. *Inclinata eſt ad mortem domus eius, & egreſ-*
ſus eius ad inferos penetrabis. Et breuiter homo poteſt comparari
Soli, qui ab Oriente ad Occidens currit, & cum diu circuerit, fi-
naliter ad Occidentis terminum ſe deflectit. Sic vere homo ab
Ortu natiuitatis ad Occaſum mortis non ceſſat currere, niſi lu-
men vitæ ſuæ dignoſcitur occultare. Eccl.8. *Oritur Sol & occidit,*
& ad locum ſuum reuertitur: quia ſicut dicitur in Pſal. 106. *A Solis*
Ortu vſque ad Occaſum ſpecies decoris eius, quaſi dicat. A iuuentute
vſque ad ſenectutem mutatur omnis ſpecies atque decor. Eccl.
18. *A mane vſque ad veſperam immutabitur tempus.* Patet igitur quod
E Ad, ſignat fluxum naturalem. ¶ Secundo dico quod Ad, ſignat
motum virtualem. Sicut enim arbor per varias alterationes pro-
ficiſcitur ad debitum complementum, vt pote quod de natura
herbæ ad naturam arboris tranſit, tandem folia acquirit, & de
folijs ad flores, & ad fructus peruenit & attingit: Sic vere anima
de natura tranſit ad gratiam & ad virtutem, de virtute vero trã-
ſit ad gloriæ fructum & ad æternam beatitudinem & ſalutem.
Iſte enim eſt bonus perfectus per quem attingitur vtilis termi-
nus ſeu fructus: ſicut enim per gradus aſcenditur ad honores,
Sic ad Deum aſcenditur ſpiritualiter per virtutes. Vnde de tali
Ad, id eſt, de motu & profectu ad Deum & ad perfectionis ſta-
tum dicitur Eſa.2. *Venite aſcendamus ad montem Domini.* Mons e-
nim perfectionem ſignat. Vbi aduerte quod iſte profectus vir-
tutum, qui denotatur per Ad, poteſt melius perfici & compleri

Per {
adiutorium ſuperni fœderis, (Venite,)
dimiſſorium externi ponderis, (Aſcendamus) F
attractorium ſuperni numinis, (Ad montem)
directorium æterni ſyderis, (Domini inquit.)

¶ In iſto enim profectu virtutum ligato fœdere fortificamur,
Ideo venite. Contẽpto pondere leuificamur, Ideo aſcendamus,
Oſtenſo numine lætificamur, ad montem. Cõſpecto ſydere re-
ctificamur, Ideo dico, domini. Dico igitur quod ad iſtum pro-
fectum proficit charitas iuſte fœderata. Et hoc oſtenditur cum
dicitur. Venite, quod eſt verbum conuocatiuum plurium in v-
num adiunctiuum. Quando enim plures cauſæ coadiuuant, fa-
cilius pertingitur ad effectum. Sic vere quãdo homo per chari-
tatem pluribus eſt adiunctus, & per conſequens quando à plu-
ribus eſt adiutus, tanto fortior in virtutibus eſt profectus. Sicut
enim dicitur Prou. 18. *Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas fir-*
ma. Sequitur. *Turris fortiſſima nomen domini, ad eam fugit iuſtus &*
ſaluabitur. Venite inquit: vnde ipſe dominus dicit Matth. 11.
Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.
Et nota quod nos debemus venire

Ad {
Ardoris refrigerium,
Amoris deſiderium,
Doloris purgatorium,
Vigoris exemplarium,
Obedientiæ miniſterium,
Miſericordiæ rigatorium,
Pœnitentiæ reductorium,
Beneficentiæ refectorium,
Sapientiæ vel auditoris magiſterium.

¶ Veniamus igitur ad refrigerium ardoris, id eſt, ad profluuium
lacrymarum, quæ ardorem concupiſcentiæ refrigerant, de qua
Eſaiæ 55. *Omnes ſitientes venite ad aquas.* ¶ Item ad deſiderium a-
moris. Pſalm. *Sitiuit anima mea* &c. ¶ Item ad purgatorium do-
loris, dolor enim cõtritionis animam purgat, & ciuitatem pro-
curat, vnde iſta eſt porta ferrea, de qua dicitur Actor. 12. *Vene-*
runt ad portam ferream quæ ducit ad ciuitatem. ¶ Item ad exempla-
rium vigoris, quia, ſcilicet, ad bona exempla aliorum ſemper
debemus aſpicere. Prouerb. 6. *Vade ad formicam ô piger, & conſi-*
dera vias eius, & diſce ſapientiam. ¶ Item ad miniſterium ſapientiæ.
Ierem.1. *Ad omnia quæ mittam te ibis, & omnia quæ mandauero tibi*
loqueris ad eos. ¶ Item ad rigatorium miſericordiæ. Tobiæ 3. *Ad*
miſericordiam tuam venire licebit. ¶ Item ad reductorium pœniten-
tiæ. Oſeæ 6. *Venite reuertimini ad dominum.* Et Ioelis 2. *Conuerti-*
mini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu &c. ¶ Item ad refe-
ctorium Eleemoſynæ ſeu beneficentiæ: vnde Pſalm. 100. *Oculi*
mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum. ¶ Item ad ſapientiæ magiſte-
rium. Vnde 3.Reg.10. *Veniebant de cunctis populis ad audiendam ſa-*
pientiam Salomonis. Bene igitur dico quod ad multiplicem bo-
num profectum proficit charitas iuſte fœderata. Venite inquit.
¶ Secundo dicas, quod ad hoc proficit leuitas ſeu puritas ære G
pauperata, quæ oſtenditur cum dicitur, Aſcendamus. Aſcende-
re enim ſignum eſt leuitatis. Ille etiam qui aſcendit terram & in-
feriora dimittit. Ille inſuper qui ſurſum vult aſcendere, debet
ſeipſum à ponderibus expedire. Iſta autem omnia facit pauper-
tas ſpiritualis: quia ſcilicet iſta onera terrenorum bonorum cõ-
temnit & abdicat, & ideo mentem leuem & liberam faciens ad
profectum bonorum operum ipſam parat. Aſcendamus inquit.
Vnde Act. 13. *Petrus & Iohannes aſcenderunt in Templum ad horam o-*
rationis nonam: Sequitur autem quod Petrus dixit: Argentum &
aurum non eſt mihi. Igitur ad profectum virtutum proficit pu-
ritas ære pauperata. Aſcendamus inquit. ¶ Tertio dico, quod
ad hoc proficit bonitas ſurſum conſpicata. Ad montem, inquit.
Mons enim Paradiſum deſignat, cuius bona trahunt ad profe-
ctum, ſicut enim ait Greg. *Conſideratio præmij minuit vim flagelli, &*
iſte citius excitatur ad curſum qui ante ſe videt brauium. Et ideo bra-
uium ſeu præmium curſorum in altum ponitur, vt ad illud con-
tentius concurratur. Iſtud igitur cœleſte munus ſui precioſitate
debet nos trahere, vt ad illud per virtutes debeat quilibet feſti-
nare. Pone exemplum de Gruibus, quæ alte aſcendunt, vt vi-
deant ad quas partes debeant tranſuolare. Pone etiam quomo-
do Hirundines & aliæ quædam aues omni anno tranſuolant ad

pabula meliora. Sic vere & nos debemus per profectum bonorum operum tranſuolare, & ſurſum in ſpei altitudine conſiſtere, vt ad paſcua meliora, ſcil. ad gloriam Paradiſi, quæ promittitur, poſſimus efficaciter anhelare. Ad montem inquit. Mons enim altæ conuerſationis & ſublimis contemplationis eſt aſcendendus, & exinde fructus æternæ gloriæ ſpeculandus. Figura de Elia, qui in fortitudine cibi ſumpti ambulauit vſq; ad montem Dei. Et dicitur ibi quod in monte vidit dominum tranſeuntem, ſicut patet 3. Reg. 9. Quia, ſcilicet, qui in fortitudine cibi gratiæ doctrinæ, vel eucharistiæ ad montem contemplationis ſeu perfectionis tendit, dominum ibi inuenit, & cæleſte munus & præmium circumſpicit, ad quod currit. Vnde dominus dicit Exod. 17. *Aſcende ad me in montem.* Igitur ad profectum virtutum proficit bonitas ſurſum conſpicata. ¶ Quarto dico, quod ad iſtum virtuoſum profectum proficit deitas pie ſupplicata. Domini, inquit. Dominus enim ſicut benigniter manum ad mitem porrigit, vt ad eum per bona opera tranſcurratur. Nauis enim ad portum non peruenit, niſi quando ventus ipſam excitat & impellit; ferrum etiam ad magnetem non vadit, niſi quia ipſe lapis influens ipſum trahit. Solſequium etiam nunquam ad ſolem ſe vertit, niſi quia ipſe ſol occulte in ipſum influit ſiue agit: Sic vere loquendo moraliter nullus poteſt ad Deum per bona opera properare, niſi ipſum ipſemet per ſuam gratiam voluerit adiuuare, & ad hoc trahere & mouere. Ioannis 6. *Nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum.* Ad iſtum igitur debemus recurrere, & eum humiliter requirere, & ſuum pium auxilium implorare. Pſalm. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis.* Vnde nota quod nos debemus attendere, & per affectionem tendere

Ad eum
- videndum contemplationis ſpectaculo,
- quærendum ſupplicationis oraculo,
- guſtandum recreationis poculo,
- tenendum amoris & affectionis cœnaculo,
- fouendum dilectionis & compaſſionis toraculo.

¶ Igitur ſurgamus mentaliter ad Deum videndum oculo contemplationis. Pſal. 24. *Oculi mei ſemper ad dominum.* Exemplum Aquilæ, quæ libenter reſpicit ad ſolem: vnde illud: *Ego autem ad dominum aſpiciam.* ¶ Item ad Deum quærendum vel requirendum Oraculo ſupplicationis: quia ſicut puer læſus clamando venit ad matrem, ſic homo in tentationibus vel tribulationib. debet recurrere ad Deum patrem. Exemplum filij Prodigi Lucæ 15. habetur, qui dicebat poſt famem & miſerias, quas ſuſtinuerat, iſta verba. *Quanti,* inquit, *mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem fame pereo, ſurgam & ibo ad patrem meum.* Ideo & nos ſimiliter dicamus, & ad ipſum per orationem clamemus cum Pſalm 56 *Clamabo ad Deum altiſſimum, Deum qui benefecit mihi* Et maxime quia iſte eſt qui libenter audit clamantes & auxilium eius requirentes. Pſal. 106. *Ad dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me.* ¶ Item attendamus ad Deum guſtandum pabulo deuotionis, ſimiles Ceruo, qui ſitibundus currit ad fontem vbi ſcit plenitudinem aquæ. Sic & nos non debemus mundi bona per complacentiam guſtare, ſed ad Deum qui eſt vera ſatietas animæ, anhelare. Pſalm. *Quemadmodum deſiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad te Deum &c.* Vnde ipſe eſt qui dicit Matt. 11. *Venite ad me, & ego reficiam vos.* ¶ Item properemus ad Deum tenendum cœnaculo amoris & affectionis. Pſal. *Accedite ad eum & illuminamini.* Et Ioan. *Qui venit ad me, non eijciam foras.* ¶ Item debemus accedere ad eum fouendo, ſcilicet, in perſona pauperum toraculo compaſſionis. Vnde Matth 25. *Eſuriui & dediſtis mihi manducare* Sequitur. *In carcere eram, & veniſtis ad me.* Sic igitur patet, quod Deus eſt affectandus & feruenti deſiderio ſupplicandus; quod totum probat præpoſitio Ad, in dominum inquit. Pſalm. *Clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos.* Dico igitur quod ad profectum virtutum qui intelligitur per Ad, proficiunt vt viſum eſt,

Deitas ſupplicata,
Bonitas conſpicata,
Puritas non grauata,
Charitas fœderata.

Quæ oſtenſa ſunt in auctoritate prædicta. Venite aſcendamus ad montem Domini. Patet igitur quod Ad, ſignat, ſcilicet, mo-
K tum virtualem. ¶ Tertio principaliter dico quod Ad, ſignat motum criminalem, ſcilicet, affectum malorũ, qui ſemper machinantur ad malum, & ſemper inclinantur ad peccatum vt communiter. In fructibus enim cedri ſic accidit, quod ſi vnum putrefieri contingat, ille corruptus omnes alios fructus facit ad partem ſuam pendere, & omnes ramos arboris ſolet ad partem ſuam inclinare: ſic vere quando fructus corruptus, id eſt, peccatum mortale generatur in arbore, id eſt, in corde vel in pectore, ſtatim omnes rami affectionum & omnes fructus operationum à rectitudine iuſtitiæ flectuntur, & ad malum inclinantur. Vnde de tali Ad, id eſt. de tali inclinatione & putrefactione malorum poteſt dici illud Pſal. 106. *Aſcendunt vſque ad cælos & deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat.* Et nota quod mali inclinantur

Ad
- rapacitatem Auaritiæ,
- fallacitatem Amicitiæ,
- crudelitatem Iniuſtitiæ.

¶ De rapina poteſt dici illud Eſa. 56. *Omnes beſtiæ agri venite ad deuorandum.* De auaritia & concordia mala taliũ dicitur Eſa. 34. *Ibi congregati ſunt milui alter ad alterum.* De iniuſtitia & violentia dicitur Iob. 24. *Vigilantesque ad prædam præparant panem liberis.* Sic igitur dico quod Ad, ſignat motum criminalem. ¶ Quarto dico L
quod Ad, ſignat locum Infernalem. Iſte enim eſt terminus concluſiuus & finalis, ad quem omnes mali finaliter perueniunt & attingunt. Sicut enim mare eſt locus plenus aquis amaris, fluctibus & periculis, & beluis crudelibus & iniquis, ad quem omnia flumina finaliter applicantur ſicut ad hoſpitium proprium ſeu domum. Sic Infernus eſt locus amarus & periculoſus, ad quem veniunt finaliter omnes fluxibiles peccatores: vnde de iſto Ad, id eſt, damnatis dicitur illud Ierem. 15. *Qui ad mortem ad mortem; & qui ad gladium, ad gladium; qui ad captiuitatem, ad captiuitatem; qui ad famem, ad famem.* Et viſitabo ſuper eos. Quatuor ſpecies dixit dominus gladium & occiſionem, & Canes ad lacerandum, volatilia & beſtias ad deuorandum. Patet igitur quomodo Ad ſignat terminum infernalem. ¶ Quinto vero dico quod M
Ad, quandoq; ſignat terminum ſupernaturalẽ, ſcilicet, Paradiſum. Elementa enim habent motum ſuum à centro ad circumferentiam, & ab inferioribus ad ſuperiora. Sic iuſti finaliter ſurſum habent aſcendere, & ad cœli circumferentiam declinare. Vnde nota quod beati finaliter aſcendunt, ſcilicet,

Ad locum
- luminis,
- fluminis,
- culminis,
- numinis.

Aſcendunt inquit ad locum luminis vt conſolentur: vnde in Pſ. *Accedite ad eum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.* ¶ Item ad locum fluminis, vt ſatientur: vnde Chriſtus dicit Ioan. 7. *Si quis ſitit, veniat ad me & bibat.* Pſalm. *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.* ¶ Item ad locum culminis, vt honorentur. Vnde ſancti poſſunt dicere illud Pſal. 41. *Tranſibo in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei.* ¶ Item ad locum numinis, vt ſaluentur & præmientur: vnde Gen 32. *Vidi Deum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea.* Vnde etiam de iſto præmio dicitur Matth. 22. *Omnia parata ſunt, venite ad nuptias.* Patet igitur quomodo Ad, ſignat Paradiſum, Infernum, peccatum, virtutem & mortem. Hæc ſufficiant de iſta præpoſitione Ad.

Adam.

Nota quod Adam poteſt ſignificare multipliciter, A
ſignat enim

Hominem
- deiectum,
- prætectum,
- perfectum,
- infectum.

Significat dico primo hominem deiectum, ſcilicet hominem viatorem, & mortalem. ¶ Adam enim fuit,

De limo creatus,
Serpente fraudatus,
Labori dicatus,
Exilio datus,
Adam nominatus,
Morti ſubiugatus.

Sic pro certo homo de ſui natura eſt vilis, carneus & limoſus per fragilem conditionem. Item à ſerpente & ab vxore, id eſt, à diabolo & à carne faciliter decipitur per cõtinuam tentationẽ. Item labori & miſeriæ ſubijcitur per tribulationem & afflictionem. Item in exilio deijcitur, ſcilicet, in mundo per incolatus prolongationem. Item Adam proprie dicitur propter nominis interpretationem: quia, ſcilicet, iſte interpretatur terrenus vel indigena, propter materiam de qua eſt, & propter alienum ſoli inhabita-

Digitized by Google

inhabitationem ; & finaliter morti exponitur propter finalem corporis reſolutionem. Ideo breuiter quilibet mortalis homo poteſt dicere illud Zach. 13. *Homo agricola ego ſum, quoniam Adam exemplum meum ab adoleſcentia mea.* ¶ Secundo dico quod Adam ſignat hominem præfectum, & maxime Eccleſiaſticum vel prælatum. Adam enim fuit

A Deo formatus,
Primus homo datus,
Beſtijs prælatus,
Opere granatus,
Cuſtos deputatus,
Teſtis interpretatus.

Talis Adam eſt quilibet prælatus bonus, quia, ſcilicet, à Deo conſtituitur, & non à carne vel diabolo promouetur. Pſalm. 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion.* Primus & principalis prælatus & dominus aliorum omnibus ſubditis præficitur. Geneſ. 27. *Curuentur ante te filij matris tuæ, eſto dominus fratrum tuorum.* Hortis Eccleſiæque terreſtris cuſtos & accola efficitur. Cant. 1. *Poſuerunt me cuſtodem in vineis.* Operibus & laboribus, vigilijs & ſolicitudinibus, præ omnibus ſupponitur: exponitur Pſalm. *Exiet homo ad opus ſuum.* Et ideo iſte teſtificans interpretatur : quia ad teſtificandum & prædicandum hominibus voluntatem diuinam principaliter ordinatur. Vnde in Pſal. *Teſtis in cælo fidelis.* Iſte igitur ille Adam de quo 1. Cor. 15. *Factus eſt primus homo Adam in animam viuentem.* Signat igitur Adam præfectum. ¶ Tertio
C dico quod Adam ſignificat hominem perfectum, id eſt, virum iuſtum. Adam videns ſe nudum abſcondit ſe &c. Vide ſupra de abſcondere. Adam accepit pomum à muliere &c. Vide infra de Serpente, & de Muliere. Adam interpretatur teſtificans eos, vel teſtimonium eorum, vel homo, aut terrenus, ſiue indigentia, ſiue terra rubra, aut deſiderabilis. Adam igitur qui erat dominus omnium, & cuius viribus omnia animalia ſunt ſubiecta, ſignat Chriſtum, prælatum, vel virum perfectum, qui in ſua ſubiectione habet ſubditos, & vicinos : qui debet eſſe Teſtificans per veritatem, Homo per ſagacitatem vel benignitatem, Terrenus per humilitatem, Rubrus per charitatem ; Deſiderabilis per omnimodam ſanctitatem. Oſeæ 11. *In funiculis Adam traham*
D *eos in vinculis charitatis*, Signat ergo Adam virum perfectum. ¶ Sed ſecundo dico quod Adam poteſt ſignificare hominem imperfectum. Nam Adam qui per peccatum totum mundum deſtruxit, ſignat malum prælatum, vel etiam quemlibet peccatorem, cuius regimen malum, vel cuius peruerſum exemplum eſt alijs in ruinam: & poteſt dici

Teſtificans per falſitatem,
Homo per fragilitatem,
Terrenus per cupiditatem,
Indigena per virtutum ſterilitatem & paucitatem,
Rubrus per carnalitatem.

E ¶ Deſiderans per malorum appetitiuam multiplicitatem. Ideo de talibus dicitur Oſeæ 6. *Sicut Adam transgreſſi ſunt pactum.* Romanor. 5. *In Adam omnes moriuntur.* Vide infra in tit. Appellare.

A *Adadezer.* Nota quod Adadezer fuit Rex Syriæ, qui habuit prælium contra Dauid, à quo tamen fuit ſuperatus & victus, ſicut dicitur 2. Reg. 8. Interpretatur autem Adadezer præcipuus ſeparator: ſignat igitur diabolum, qui Dauid, id eſt, Deo ſemper eſt contrarius, & tamen ab eo fuit victus, qui etiam Syriæ, quæ interpretatur ſublimis, Rex dicitur, pro eo quod iſte cunctis ſuperbis, & ſublimibus principatur. Iob. 41. *Ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Dicitur etiam ſeparator præcipuus: quia, ſcilicet, iſte animas à Deo ſeparat, & ſecum in peccatum trahit, & in Infernum ducit & collocat. Prouerbio 16. Vir verboſus ſeparat principes: vel dic quod iſte ſignat hypocritam vel detractorem: quia, ſcilicet, Adadezer interpretatur teſtimonium fortitudinis, ſanctificatio ſine fortitudine, vel teſtificatio ſanctificationis, ſeu deorum auxilium, vel præcipuus ſeparator: quia pro certo hypocrita quantum ad verba dat teſtimonium ſanctificationi, fortitudini & virtuti. Iſte verbaliter communes dat virtutes, & tamen ſine ſanctificatione, ſine fortitudine, in quantum, ſcilicet, ipſe habet ſanctitudinem apparentem, ſed nullatenus exiſtentem. Et dicitur deorum auxilium quantum ad pulchram conuerſationem : ſed tamen ipſe ſeparator præcipuus per detractoriam odij ſeminationem. Dicitur etiam Rex Syriæ, id eſt, ſublimis per inanem gloriam & elationem. Dauid tamen, id eſt, Chriſtus ipſum conteret & vincet per finalem inferni damnationem 1. Paralip 18. *Percuſſit Dauid Adadezer Regem.*

Adamare. Vide infra in tit. amor, vel amare. Nota tamen A quod vt communiter in ſcriptura adamare ſumitur pro corrupto amore, ſicut de Dyna dicitur Geneſ. 34. *Quod Sichem adamauit eam & rapuit.* Et de Salomone 3. Reg. 11. *Quod ipſe adamauit alienigenas*, &c.

Adaquare. Vide ibi portare. Et ſi vis dic quod in ſcriptura A inuenitur adaquare doctrinæ, gratiæ & gloriæ. Doctrinæ dico quia, ſcilicet, prædicator adaquat auditores, dicens Gen. 24. *Bibi & adaquaui Camelos* Gratiæ etiam: vnde gratia eſt ille puteus de quo dicitur Geneſ. 29. Quod ex illo adaquabantur greges. Gloria inſuper vnde de filijs Iſrael dicitur in Pſ. *Quod Deus adaquauit eos velut in abyſſo multa.*

Adar. Apud Iudæos erat menſis duodecimus, & interpre- A tatur pallium, vel ſublimis, ſeu teſtis vigilans, aut ſeruus ſuſcitator, vel alio modo interpretatur grex vel populus. Applica ſi occurrit, & dic: iſte menſis ſignat virum iuſtum. Quia ſcilicet, debet dici menſis à mane quod eſt defectus: quia debet eſſe defectiuus per paupertatem. Debet eſſe duodecimus per duodecim articulorum fidei credulitatem. Debet eſſe pallium per adiutorium & per pietatem. Idem debet eſſe ſublimis per contemplationem, teſtis per veritatis, ſcripturæ & fidei affirmationem, vigilans per diligentiam & diſcretionem. Seruus per obedientiam & ſubiectionem. Suſcitator, ſcilicet, peccatorum in vitijs dormientium per prædicationem & correctionem.

Adeps. Idem eſt quod pinguedo, craſſitudo, aruina. Et ali- A quando accipitur pro medulla. Et poteſt accipi in bono & in malo. In bono enim ſignificat,

Gratiam & deuotionem,
Timorem & dilectionem,
Concordiam & coniunctionem,
Benignitatem & compaſſionem,

¶ Nam ſicut videmus quod pinguedo nutrit, inflammat, conglutinat & remollit: ſic vere diuina gratia

Per deuotionem nutrit,
Per dilectionem ignit,
Per coniunctionem vnit,
Per compaſſionem lenit.

¶ Et ideo de quolibet viro perfecto poſſum intelligere illud Iob 21. *Viſcera eius plena ſunt adipe, & medulla oſſa illius irrigantur.* In quibus verbis oſtenduntur quatuor effectus diuinæ gratiæ ſecundum quatuor proprietates, quæ poſſunt in adipe reperiri, quæ ſuperius ſunt expreſſæ. Eſt enim diuina gratia Affectionis inflammatrix. Viſcera eius Deuotionis ampliatrix. Adipe Cõpaſſionis irrigatrix. Medulla oſſa illius ¶ Dico igitur quod diuina gratia eſt inflammatrix affectionis. Videmus enim quod ad- B eps eſt nutrimentum ignis, ſicut patet in lampade. Nam res iuncta adipe, facilius inflammatur. Vere chariſſimi, talis eſt gratia Dei: nam iſta eſt proprie nutrimentum ignis charitatis: quia pro certo mens quæ adipe diuinæ gratiæ eſt iuncta per charitatis incendium, faciliter inflammatur, quod oſtenditur cum dicitur: Viſcera quia, ſcilicet, facit hominem viſceroſum, charitatiuum & affectuoſum. Vnde Philip. 1. *Quomodo cupiam omnes vos eſſe in viſceribus IESV Chriſti.* Et talis adeps fuit figuratus Leuit. 3. Vbi dominus præcepit ſibi offerri de hoſtia pacificorum adipem, quæ operit vitalia, & omnem pinguedinem quæ eſt intrinſecus: quia vere dominus vult quod de hoſtia pacificorum, id eſt, de perſonis pacificis & modeſtis tota adeps, quæ operit vitalia membra, id eſt, cor, vbi eſt ſedes vitæ, hoc eſt dictum, amor & affectio cordis eidem offeratur & diſtribuatur, & quod in alios vſus non expendatur, quia ſicut dicitur Leu. 3. *Omnis adeps domini erit iure*: quia, ſcilicet, Deus ſibi retinuit omnem adipẽ dilectionis, amoris & affectionis. Heu proh dolor, talem adipẽ non habent hodie multi : quia vere multi ſunt qui non habent vncturam charitatis, ſed carnalitatis, non pinguedinem affectionis, ſed infectionis. Non adipem charitatis & dilectionis, ſed proſperitatis & temporalis paſſionis : Et tales ſunt ſimiles Porco, qui eſt animal quod mirabiliter impinguatur, in tantum quod quandoque præ pinguedine perdit oculos, & in hyeme propter paucitatem motus maximam acquirit pinguedinem, in æſtate propter motum à pinguedine depauperatur, ſicut dicit Iſidorus, & patet ad ſenſum. Veruntamen pinguedo ipſius Deo anti-

Digitized by Google

antiquitus erat abominabilis, nec eius ſacrificijs erat apta, ſicut dicitur Leu. 11. Reuera chariſſimi, tales ſunt hodie multi, qui pro certo ita ſunt operti, quod viſum diſcretionis & contemplationis amiſerunt, qui, ſcilicet, non præuident, nec cogitant de futuris, imo per diuerſa vitia facti ſunt cæci. Iuxta illud Lucæ 18. *Cæcus ſedebat ſecus viam mendicans.* Iſti enim ſunt cœci per ignorantiam, ſedent per negligentiam, mendicant per auaritiam, ſũt ſecus viam, id eſt, in publico per iactantiam. Nam pro certo in hyeme, id eſt, in iſta nebuloſa vita mali parum laborant, & ideo multam pinguedinem proſperitatis, vel etiam carnalitatis acquirunt; & exinde etiam ad multa vitia prolabuntur: quia ſicut dicitur in Pſalm. 72. *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua, prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum, tranſierunt in affectum cordis &c. Et ideo talis pinguedo carnalitatis vel proſperitatis eſt Deo abominabilis, nec etiam vult ſibi præſentari. Vnde Eſai. 1. *Adipem pinguium, holocauſta arietum, ſanguinem vitulorum, agnorum, & hircorum nolui.* Sed vere quando veniet æſtas, id eſt, feruor iudicij & inferni, tunc oportebit iſtos eſſe in labore perpetuo in inferno. Et ideo tunc carnibus mundanæ proſperitatis & pinguedine voluptatis priuabuntur, paupertate & macerie grauabuntur. Eſai. 17. *Pinguedo carnis eius marceſcet.* Nam dicit Bernard. *Iuſtum eſt quod qui in laboribus hominum non ſunt, in laboribus dæmonum occupentur.* Et ideo de talibus dicitur in Pſalm. *Ne timueris cum diues factus fuerit homo &c. quoniam cum interierit, non ſumet* &c. ſequitur. *Laborauit in æternum, & viuet adhuc in finem.* Heu chariſſimi non ſic. Non acquiramus pinguedinem proſperitatis, ſed magis adipem charitatis: quia vere iſta

C eſt quæ eſt inflammatrix affectionis. Viſcera inquit. ¶ Secundo dico quod diuina gratia vel charitas eſt ampliatrix deuotionis, oſtenditur cum dicitur plena. Sicut enim bona & naturalis pinguedo reficit & nutrit corpus, venas & ſanguinem replet. Sic vere gratia vel charitas mentem per deuotionem nutrit, & reficit & impinguat, & venas conſcientiæ ſanguine deuotionis implet. Et ideo dicebat Dauid illud Pſal. 62. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Sic enim ros cœleſtis impinguat animam per deuotionem, ipſamque ſatiat & replet, & hoc maxime facit ros ille ſpiritualis qui de cœlo venit, id eſt, corpus Chriſti, quia iſte animam per deuotionem & per gratias & virtutes reficit atque nutrit: vnde in Pſalm. 80. *Cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos.* Boni enim cibantur frumento, id eſt, ſacramẽto ſeu nutrimento refectionis. Petra, id eſt, firmamento durationis. Melle, id eſt, lenimento deuotionis ſaturantur, ſcilicet, complemento perfectionis. Et iſtud figuratur Leuit. 3. Vbi dominus præcepit quod adeps qui operit illa, id eſt, membra nutritiua eidem offeratur. Iſte adeps eſt deuotio, quæ nutrit animam ſpiritualiter. dum, ſcilicet, per eam paſcitur in paſcuis virtutum per conſiderationem & contemplationẽ: vnde in Pſ. 22. *In loco paſcuæ ibi me collocauit.* quam pro certo Deus præcipue vult ſibi offerri. Heu proh dolor, iſtum adipem habent nunquã delitioſi: quia vere iſti non ſunt pleni deuotione, ſed carnalitate, luxuria, & infectione. Iſti ſunt ſimiles Gliribus, qui per totam hyemem dormiunt & dormiendo mirabiliter pinguantur. Sic vere delitioſi in hyeme huius vitæ turbulentæ ſunt in dormitione, ſolatio & quiete, nec aliquid cogitant de futuris. Ideo per luxuriam, gulam, voluptatem, & carnalitatem mirabiliter impinguantur. Et ideo dicitur Ieremiæ 7. *Filij colligunt ligna, patres ſuccẽdunt ignem, mulieres conſpergunt adipem ad faciendum placentas Reginæ cæli.* & quia breuiter & patres & mulieres & filij & omnis ſexus & conditio vult hodie placere familiari, & obedire reginæ cœli, id eſt, luxuriæ, quæ in cœlo, quod dicitur à celando, id eſt, in loco celato, ſecreto, abſcondito, & priuato ſuam vult exercere iuriſdictionẽ & regnum: qui ſicut dicitur Iob 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem*; vel in cœlo, id eſt, in ſtatu ſuperiorum & maiorum: vel in cœlo, id eſt, in ſtatu Eccleſiæ, vel religionis: vel in cœlo infra quod ſunt omnes creaturæ, id eſt, in toto mundo dominatur & imperat atque regnat. Nam alij præparant ligna, id eſt, mala verba, ſicut ſunt maquerelæ, id eſt, malæ querelæ. Alij conſpergunt adipem, id eſt, mala deſideria. Alij faciunt placentas, id eſt, mala opera, vel ſimulata & placidia obſequia, vt iſtam reginam, ſcilicet, carnalitatem & luxuriæ venerentur. Non ſic chariſſimi, non habeamus pinguedinem carnalis infectionis, ſed adipem gratiæ & deuotionis. Iſta eſt igitur ampliatrix deuotionis Plena ſunt inquit, Ezech. 39. *Comedetis adipem in ſaturitate.* Ita de tali plenitudine dicat anima illud Eccleſiaſt. 24. *In plenitudine ſanctorum detentio mea.* ¶ Tertio dico quod charitas ſeu gratia eſt regulatrix diuiſionis: quia ſcilicet, per diuinam gratiam & charitatem religatur, quod oſtenditur cum dicitur, Adipe. Sicut enim diuerſa metalla non conſolidantur nec vniuntur: niſi mediante aliquo adipe ſeu liquore, ſed ſemper oportet quod ſit ibi aliquod vnctuoſum. Sic vere nec diuerſa & contraria corda poſſunt per concordiam vniri, vel conſolidari, vel coniungi, niſi gratiæ vel charitatis adipe mediante, imo vero neceſſe eſt quod iſte adeps interueniat ad hoc quod nos per pacem & concordiam vniamur. Et hoc fuit figuratum Leuit. 7. Vbi Dominus retinet adipem beſtiarum, quæ pacifice & gregarim viuunt, dicens. *Adipem ouis & bouis & capræ non comedetis.* Ad denotandum quod adeps eſt coniunctio, & amor hominum pacificorum, etiam Deo placitus & acceptus. Et iſtud eſt contra illos, qui non quærunt ſocietatem ſimpliciũ & humilium & bonorum, ſed magis iniquorum & peccatorum, infamium & infectorum, rapacium atque raptorum, quorum tamen conſortium eſt à Deo interdictum: figura Leuit. 7. Vbi Dominus repudiat à ſuo ſacrificio adipem mortuorum: quia vere adeps, id eſt, coniunctio, concordia & vnio cadauerum, id eſt, perſonarum corruptarum mortuarum per peccatum, & per infamiam infectarum eſt à Deo reprobata, & nobis etiam interdicta. Vnde Leuit. 3. *Nec ſanguinem, nec adipem omnino comedetis.* Non enim debemus comedere, id eſt nobis incorporare per complacentiam ſanguinem vel adipem, id eſt, amicitiam & coniunctionem carnalem & ſanguinem hominum iniquorum. Non [sic] igitur chariſſimi, ſed habeamus adipem gratiæ & charitatis: quia vere iſta eſt religatrix diuiſionis, vel copulatrix coniunctionis. Adipe inquit. ¶ Quarto dico quod E ipſa eſt propitiatrix compaſſionis, quod oſtenditur cum dicitur quod medullis illius oſſa irrigantur: ſicut enim medulla quæ eſt quædam pinguedo irrigat & humectat totum corpus, & maxime ponitur in medio oſſium, vt per medullæ mollitiem ipſorum duritiès & ſiccitas temperetur. Sic vere diuina gratia vel charitas cor & mentem per pietatem irrigat & remollit, ipſumque per piam compaſſionem humectat. Et ideo oſſa corporis Eccleſiæ, ſcilicet, religioſi, Eccleſiaſtici vel prælati, qui inter cæteros debent eſſe firmiores, carnes fluxibiles & debiles peccatores debent confortare & ſuſtentare. Iſti dico debent ſemper in medio ſui, ſcilicet, in corde habere medullam, id eſt, mollitiem & liquorem mellifluæ pietatis: quia vere quanquam homo exterius appareat durus, oſſeus & auſterus per iuſtam correctionem & rigorem, interius tamen in corde debet eſſe mollis, medulloſus & benignus per dulciſſimam pietatem. Et ideo videtur quod talis adeps taliſque medulla ſit ſimilis adipi B leonis, de quo dicit Plinius lib. 28 cap. 8. Quod faciem mundificat, candoremque ſibi ſeruat, tumores oculorum ſanat, maxime ſi oleum roſaceum eidem adiungatur. Et iſto adipe ſi quis inunctus fuerit, morſus reptilium non timebit. Reuera talis adeps eſt dulcedo pietatis & compaſſionis, quam præcipue Leo de Tribu Iuda Chriſtus habuit & ſeruatur. Iſta enim faciem, id eſt, mentem mundificat & candidat & dealbat per innocentię puritatem; tumores etiam oculorum, id eſt, ſuperbiam & inflaturam oculi cordialis ſanat, ſcilicet, per humilitatem; & morſus reptilium, id eſt, tentationes dæmonum & motus deſideriorũ carnalium fugat per conſtantiæ firmitatem, & maxime ſi oleum roſaceum; id eſt, dulcor & compaſſio ſanguinis Ieſu Chriſti eidem adiungatur: quia vere homo pius & miſericors Chriſti paſſionis & fraternæ miſeriæ compaſſiuus vix aut nunquam, teſte Hieronymo, moritur mala morte. Et ideo talis adeps potuit figurari Dan. 14. Vbi dicitur quod Daniel tulit picem, adipem & pilos, coxit pariter, & dedit in os draconis, & diruptus eſt. Sic vere, chariſſimi, ſi nos habuerimus picem tenacis concordiæ & pietatis; Adipem viuacis clementiæ & vnitatis; Pilos mordacis pœnitentiæ & vilitatis, Cocturam feruentis amicitiæ atque charitatis: Nos pro certo poterimus contra draconem, id eſt, contra carnem & diabolum præualere. Habeamus igitur medullam pietatis. Medullis inquit oſſa illius irrigantur, quia vere Deus conſtituit populum ſuum ſuper excelſam terram, vt comederent hircos cum medulla tritici, & ſanguinem vuæ biberent meraciſſimum. Hircos dico, quorum pellis hirſuta eſt per humilem exterius conuerſationem, medullam tritici, id eſt, benignitatem & affectionem, ſanguinem vuæ, id eſt, ſanguinem, & charitatem & gratiam Dei: ¶ quia mera eſt iſta.

Religa-

Digitized by Google

Religatrix per coniunctionem,
Inflammatrix per affectionem,
Irrigatrix per compaſſionem.

Præcipit ergo dominus Leuit. 3. quod ſibi offerantur quatuor genera adipũ, ſcilicet, adeps qui operit illa, & nutritiua. Adeps qui operit renes, qui ſunt membra genitalia. Adeps qui operit inteſtina. Iſte quadruplex adeps ſignat quadruplicem amorem vel affectionem quam ſibi Deus præcipit offerri & ad eius laudem & gloriam ordinari, ſcilicet, Amorem propriæ vitæ, hoc eſt adeps qui operit vitalia. Item amorem filiorum, hoc eſt, ille qui operit renes, vbi eſt vis generatiua. Item amorem amicorum, hoc eſt, ille qui operit inteſtina. Item amorem temporaliũ, hoc eſt, adeps qui operit nutritiua. Ideo dicitur quod omnis adeps erit domini ibidem. Cætera vide infra in titulo de Pinguedine.

Adæquare. Vide in titulo Æqualitas.

A *Adeptus, ſeu Adipiſci.* Idem eſt quod acquirere, accipere, vendicare, & comprehendere. Communiter autem adipiſci pro acquiſitione gloriæ vel ſalutis accipitur, ſicut ad Hebr. 11. dicitur. [Sancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones.] Vbi nota, quod ſancti laborauerunt viriliter, operati ſunt iuſtitiam; Triumphauerunt nobiliter, vicerunt regna. Reportauerunt vtiliter, adepti ſunt repromiſſiones. Vide in[fr]a de operari, de vincere & repromiſſione.

A *Addere.* Nota quod addere idem eſt quod adiungere, accumulare, aggregare, apponere, & ſignãt multipliciter in ſcriptura. Signat enim accumulationem virtutum, culparum, diuitiarum, gloriæ, miſeriæ, quia proculdubio

Iuſtis additur virtutum riuulus,
Malis additur culparum cumulus,
Auaris additur gazarum baculus,
Damnatis additur pœnarum ſtimulus,
Beatis additur gloriæ titulus.

¶ Dico igitur quod eſt quædam additio vel iteratio virtualis. Et iſta proculdubio eſt illa qua boni in virtutibus proficiunt, & qua virtutes virtutibus ſemper adduntur. Pſalm. 83. *Ibunt de virtute in virtutem, &c.* Sicut enim nonnullæ ſunt arbores quæ ita abundant in fructibus, quod ſemper fructus fructui additur, & vno collecto alius floret, & alius maturitatem ſumit; ſicut de malo perſico dicunt tam Plinius quam Solinus. Ceruis etiam omni anno adduntur cornua, quæ ſunt ipſis contra aduerſa omnia munimenta, & proprij capitis ornamenta. Sic pro certo boni & iuſti ſemper debent virtutes virtutibus addere, & ſemper in melius proficiendo ſpiritualia cumulare, & bonorum operum fructus fructibus aggregare. Vnde Prouerbior. 1. *Audi fili mi diſciplinam patris* Sequitur: *Vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo* Iſta eſt igitur additio virtualis: quod etiam bene figuratur Iob vltimo: vbi dicitur quod dominus reſpexit ad patientiam, & addidit cuncta quæ ſua fuerant duplicia. Quia reuera ſæpe accidit quod diuina gratia taliter reſpicit hominem, quod virtutes ſuas duplicat, & addens alteram alteri ſpiritualiter hominem ditat. Eccleſ. 48. *Retro rediȷt ſol & addidit Regi vitam.* Vbi nota quod ad augmentum & additamentum virtutum proficit

Conſideratio præteritorum, (Retro redijt.)
Illuminatio meritorum, (Sol.)
Inueſtigatio poſteriorum. (Addidit Regi.)

Iſta eſt igitur additio virtualis, deſideratio ſuperiorum ſeu vti-
B lium vita eſt. ¶ Secundo dico quod eſt additio criminalis. Et hæc eſt quando homo ſemper addit & accumulat peccatũ peccato, pone ſi vis de peccatore continue peccante, quem Eremita duxit ad nemus, vbi inuenit hominem qui fecerat onus lignorum, quod non poterat leuare, & tamen ſemper addens ligna iterum tentabat ſi leuare poſſet; quod non valens, iterum ligna ſuperaddebat; & ſic quanto minus poterat onus leuare, tãto plus ſtudebat lignis apponere; talis, inquit eremita, es tu, qui cum faſciculum criminum tuorum portare non poſſis, crimina tamen criminibus ſemper addis. Iudic. 3. *Addiderunt filij Iſrael facere malum coram Domino*, contra illud Eccleſ. 21. *Fili peccaſti, ne iterum addas facere.* Dic etiam de mala ſocietate, quod ſit quædam additio mala: quia, ſcilicet, mali libenter ad inuicem ſibi adduntur. 1. Machabæorum 4: *Additi ſunt ad eos exercitus Syriæ.* Iſta eſt i-
C gitur additio criminalis. ¶ Tertio dico quod eſt additio temporalis. Et iſta quando homo addit & aggregat diuitias inceſſanter, ſicut faciunt auari, qui non ponunt ſtatum in rebus: vnde Seneca dicit, quod hoc habet peſſimum auaritia: quia non reſpicit vnde veniat, ſed quo tendat, quia, ſcilicet, iſta non ponit finem in quæſitis, immo continue cogitat de quærendis; vnde auari videntur ſimiles illi qui continue creſcebat, ita quod omni die vnum cubitum ad ſtaturam ſuam addebat, in tantum autem cubitum cubito addidit, quod vſque ad cœlum creuit, ita quod motum cœli retardare conatus, ictu fulminis à Dijs timẽtibus percuſſus occubuit Sic reuera hodie ſunt multi, qui non ceſſant ſtatui ſuo aliquid ſuperaddere, & agrum agro, cubitum cubito, minimum minimo quotidie cumulare. Eſai. 5. *Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro cumulatis:* ita quod iſti vſque ad altum mundi ſtatum videntur creſcere, & ordinem cœli, id eſt, conſuetudines patriæ, totumque ſtatum & quietem vicinorum ſtudent pro viribus impedire, in quantum omnibus volunt per violentiam & potentiam ſe præferre; & maxime cœlum, id eſt, ſtatum Eccleſiæ perturbare, & motus & iuriſdictiones, ordinem & iura eorum per iniuſtitiam retardare: Quapropter ſæpe fit quod Dij, id eſt, Deus & Angeli indignati ſolent contra tales inſurgere, & eos per temporalia infortunia, vel per mortem ſubitã, & tormenta Infernalia fulminare, ita quod tunc poteſt dici illud Eſai. 14. *Quo cecidiſti de cœlo Lucifer qui mane oriebaris? corruiſti in terram qui vulnerabas gentes, qui dixiſti in corde tuo, In cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo. Veruntamen ad Infernum detraheris in profundum lacus:* quia breuiter iſta ſunt vera quod illi qui contra exigentiam proprij ſtatus nituntur ad cœlum aſcendere, id eſt, ſe conditioni aliorum & nobilium aſſimilare & adæquare, ſtatum & iura cœli, id eſt, Eccleſiæ perturbare, gentes etiam, id eſt, pauperes per potentiam vulnerare, tales dico per infortunia ſolent cadere, & in Infernum ruere, in lacum miſeriæ declinare. Ideo de tali additione dicitur Iob 40. *An extrahere poteris Leuiathan hamo, & fune ligabis linguam eius? numquid pones circulum in naribus eius? &c.* Leuiathan enim interpretatur Additamentum, ſignificans tales auaros, qui quotidie addunt diuitias; & ideo finaliter hamo mortis de mundo extrahuntur, fune dãnationis ligantur, & circulo, id eſt, perpetuitate pœnarum tenentur. De talibus igitur additiuis dicitur 1. Machab. 11. *Rex Aegypti quærebat obtinere Regnum Alexandri dolo, & addere illud Regno ſuo.* Iſta eſt igitur additio temporalis. ¶ Quarto dico quod eſt additio gloriæ, quæ eſt ſpiritualis. Et iſta eſt additio, qua Deus addit D animæ gloriam poſt gratiam, ſecundam ſtolam poſt primam. Et de hoc poteſt exponi illud 1. Machabæorum 10. *Rex Alexander addidit adhuc glorificare Ionathan, & miſit illi fibulam auream.* ſicut ſcilicet, arbori poſt florem additur fructus, & ſicut homini poſt laborem additur requies atque lectus, & poſt famem additur cibus. Figura Danielis 4. Vbi dicitur quod poſtquam Nabuchodonoſor de beſtia factus iterum fuit homo, magnificentia amplior addita fuit ſibi: quia pro certo quando quis de beſtia in hominem, de malo in bonum, de peccatore in iuſtum reuertitur, magnificentia æternæ gloriæ eidem finaliter additur Eccleſiaſt. 45. *Addidit dominus Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem, & primitias fructuum terræ diuiſit illi.* Quinto vero dico, quod eſt additio miſeriæ, quæ eſt infernalis & hæc eſt illa qua damnatorum miſeriæ cumulantur, & aliæ alijs continue aggregantur: Pſalm. [Quem tu percuſſiſti perſecuti ſunt, & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt.] Sic igitur patet, quod multiplex eſt additio in ſcripturis. Et ſi vis dic adhuc de additione virtuoſa. ¶ Nota igitur, quod eſt additio virtuoſa, quando, ſcilicet, boni addunt gratias & virtutes, bona opera & meritoria. Et de hac dicitur Iſa. 29. *Oculi cæcorum videbunt, & addent mites in domino lætitiam*, vbi oſtenditur, quod nos debemus addere & aggregare, ſcilicet,

Sagacitatis lumina; (videbunt.)
Benignitatis flumina; (mites.)
Iocunditatis carmina; (lætitiam.)

Item eſt additio vitioſa, qua, ſcilicet, homo addit vitia & peccata; malas cõſuetudines & malos mores. Et de hoc dicitur Iud. 4. *addiderunt filij Iſrael facere malum in conſpectu domini, & tradidit illos in manu Iabin regis Chanaan*, vbi oſtenditur, quod talis additio vitiorum abdicat fidelitatem, quia, ſcilicet, ipſi filij Iſrael hæc faciunt, vendicat iniquitatem, facere inquit malum. Implicat inhoneſtatem, quia in conſpectu domini. Applicat damnoſitatem, quia ex hoc traditur homo in manu Iabin, id eſt, diaboli

Digitized by Google

qui eſt rex Chanaan, id eſt, inferni, &c. Vide proſecutiones in ſuis titulis.

A **Adducere.** Idem eſt, quod ad locum ducere, vel ad ſe ducere. Et idem eſt, quod applicare. Nota igitur, quod eſt adductio virtuoſa, & eſt quædam vitioſa; Virtuoſa eſt illa, qua homo adducitur ad Deum, & ad gratiam, & ad gloriam. Nam ſicut homo adducit amicum ſuum

Ad { conuiuium, vt recreetur.
hoſpitium; vt hoſpitetur,
ſtudium vt informetur,
prælium vt coronetur.

Sic ducit amicos ſuos ad conuiuium recreationis;

Ad { prælium tentationis,
ſtudium diſcretionis,
hoſpitium gratiæ & deuotionis,
conuiuium æternæ gloriæ.

Et ideo de adductione hominis ad gratiam & gloriam poteſt quilibet bonus dicere illud Ezech. 8. *Eleuauit me ſpiritus inter cœlum & terram, & adduxit in Ieruſalem in viſione Dei.* In quibus verbis reſpondetur ad omnia, quæ poſſunt quæri de homine, qui adducitur de loco ad locum. Si quæritur, quis adduxit? Reſpondetur, ſpiritus. Si quæritur, quomodo? Eleuando inter cœlum & terram. Si quæritur, vbi? Reſpondetur, in Ieruſalem. Si quæritur, ad quid? Reſpondetur, in viſione Dei, id eſt, ad videndum Deum. ¶ Dico igitur, quod ſicut homini, qui adducitur ad aliquem locum, neceſſarius eſt

B
Motus expediens,
Virtus obediens,
Ductor erudiens,
Locus alliciens,
Finis ſufficiens.

Sic vere homo, qui vult adduci ad ſtatum gratiæ & gloriæ, debet habere motum expedientem inter cœlum & terram. Virtutem obedientem, quia debet leuari, ducem erudientem, quia ſpiritū. Locum allicientem, Ieruſalem. Finem vel cauſam ſufficientem, ſcilicet, vt habeat viſionem Dei. ¶ Dico igitur primo, quod neceſſarius eſt motus expediens. Sicut enim ille qui adduci vult ad aliquem locum, neceſſe habet, quod ſecundum motum debitum ibi vadat. Sic vere ſi homo vult adduci ad Paradiſum, neceſſe eſt, quod motum tutum & honeſtum eligat, & aſſumat. Nam ſicut ad concluſiones non poteſt perueniri niſi per præmiſſa & per media. Sic nec ad Paradiſum poteſt homo adduci, niſi per præcedētia media vel præmiſſa, quæ nihil aliud ſunt quam gratiæ & virtutes. Et hoc oſtenditur cum dicitur, ꝙ talis debet eſſe inter cœlum & terram, vbi iſte motus deſcribitur; quantum ad regulam æquitatis, inter, id eſt, in medio; quantum ad copulam charitatis (inquit) quod eſt coniunctio; quantum ad arcem contemplationis ad cœlum & terram inquit; quantum ad iacturam macerationis ſeu inclinationis, Nam

C
Maceratio pœnitentiæ,
Contemplatio eminentiæ,
Copula fortis charitatis,
Regula iuſtæ æquitatis,

Sunt propriе quidam modi præueniendi ad regnum. Inter cœlum (inquit) & terram. Et ideo quod ibi ſit neceſſaria pœnitentia, habetur Deut. 29. Vbi dicitur, *Adduxit vos per deſertum quadraginta annos*, ſcilicet, de Ægypto ad terram promiſſionis, ad denotandum quod de Ægypto, id eſt, de mundo ad terram Paradiſi non peruenitur, niſi per deſertum pœnitentiæ deducamur. ¶ Item quod ibi ſit neceſſaria contemplatio patet in Pſal. 42. Vbi dicitur. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipſa me deduxerunt & adduxerunt in montem ſanctum tuum & in tabernacula tua.* Nam per lucem contemplationis, & per veritatem diſcretionis adducitur homo ad montem & ad tabernaculum æternæ refectionis, inter cœlum & terram inquit, vt accipiat prædam ſuam ſic vere homo debet ſe à terra; id eſt, à terrenis ſurſum ad cœlū, id eſt, ad cœleſtia eleuare per deſiderium & affectum, vt ſic prędam æternæ gloriæ valeat adipiſci. Et hoc poteſt exponi figura. 2. Regum 24. Vbi dicitur. *Eleuans Dauid oculos ſuos vidit Angelum ſtantem inter cœlum & terram euaginatio gladio, verſum contra Hieruſalem.* quia vere illi, qui ſunt boni, & Angelici, debent ſtare per conſtantiæ firmitatem inter cœlum & terram. Per contemplationis ſublimitatem euaginantes gladium, id eſt, Eleemoſynā vel orationem, verſi ad Hieruſalem, id eſt, ad paradiſum per deſiderium & affectionem. Sed pro certo chariſſimi, hodie multi, non ſic, ſunt enim multi, qui non ſe vertunt ad paradiſum, ſed ad mundum, non ad Hieruſalem, ſed ad Babylonem, non habent gladium orationis, ſed crudelitatis & exactionis. Non ſunt ſtantes per firmitatem, ſed cadentes per fragilitatem. Non ſunt inter cœlum & terram per contemplationem, imo ibi ſunt per ſuperbiam & elationem, qui ſicut res, quæ eſt inter cœlum & terram non eſt ſtabilis, ſed mobilis, non eſt firma ſed infirma, non in vno loco ſtabiliter commoratur, ſed à ventis & turbinibus agitatur, ſicut patet de nubibus, ſic vere multi ſuperbi ſunt ſurſum inter cœlum, & terram, id eſt, inter ſtatum ſummum, quem non poſſunt attingere, & ſtatum infimum, quem non contenti tenere per ſuperbiam extolluntur. Vbi pro certo non ſunt in vno propoſito ſtabiles, ſed per vana deſideria mobiles, non per ſufficientiam firmantur, ſed per ambitionem ventis ſuperbiæ, & elationis turbinibus diabolicæ ſuggeſtionis de loco ad locum, de officio ad officium, de beneficio ad beneficium, & de deſiderio ad deſiderium agitantur. Ideo dicitur Zachariæ 5. *Eleuauerunt amphoram inter cœlum & terrā.* Et ſi vis pone totam figuram de amphora, in qua erat incluſa mulier, quæ dicebatur impietas &c. ſicut infra tit. de impietate. Non ſic (chariſſimi) non ſimus inter cœlum & terram per ſuperbiam & elationem, ſed magis per deſiderium, & affectionem, & per cœleſtium contemplationem, quia pro certo (chariſſimi) ad hoc quod homo adducatur in paradiſum, iſte eſt motus, & hoc primum auctoritatis. ¶ Secundo dico quod neceſſaria eſt virtus obediens, leuauit me, inquit. Nam ſicut videmus, D
quod vt aliquis alicubi adducat, neceſſe eſt, quod moueatur, & quod ductori ſuo etiam obediat & eum ſequatur: ſic vere ad hoc, vt ad Deum abducamur, neceſſe eſt, quod per agilitatem bonorum moueamur, & quod ductori noſtro, ſcilicet, Chriſto obediamus, & obſequamur. quod oſtenditur cum dicitur, Leuauit me, quia ſicut res, quæ leuata de terra facilius mouetur, & agitatur, ſic ſi cor noſtrum leuatum fuerit à terrenis faciliter per obedientiam mouebimur, & ad cœleſtem gloriam adducemur. Ideo dicamus Luc. 21. *Reſpicite, & leuate capita veſtra.* Reſpicite per diſcretionis ſagacitatem. Leuate per ſubiectionis ſedulitatem. Capita, id eſt, corda per intentionis ſublimitatem. Quę ſunt noſtra per coniunctionis communitatem. Et ideo de tali adductione obedientiæ poteſt dici illud Ioan. 10. *Illas oues oportet me adducere, & vocem meam audient:* Nam ſicut illæ, quæ vocem paſtoris audiunt, adducuntur ad domum, ne à lupis deuorentur: ſic vere illi, qui ſunt oues, id eſt, ſimplices, & humiles & paſtori ſuo, id eſt, Chriſto vel prælato obedientes, & vocem mandatorum ſuorum audientes, & perficientes, iſti, dico ad domū paradiſi finaliter adducentur, & à lupis infernalibus non tenebuntur. Eſt igitur neceſſaria virtus obediens. ¶ Tertio eſt neceſ- E
ſarius ductor erudiens, ſpiritus inquit. Nam ſicut ille, qui alicubi vult adduci, & maxime ad locum propinquum & remotum, neceſſe habet, quod habeat aliquem ductorem de partibus, qui ipſum dirigat ne oberret: ſic vere quia nos debemus ire in regionem longinquam paradiſi, quæ nobis penitus eſt ignota, neceſſe eſt, quod habeamus ductorem, qui ſit de illis partibus, ſcilicet, Chriſtum vel ſpiritum ſanctum, qui nos dirigat, & conducat. Pſalm. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Nam ſicut Elephas naturaliter diligit hominem, & ideo videns eum diuiatum adducit eum ad iter rectum: ſic vere Chriſtus vel Spiritus ſanctus, qui mirabiliter humanum genus diligit, quando videt hominem deuiatum in hoc mundo per errores & peccata, ſolet quandoque ipſum per ſuam gratiam viſitare, & ad rectum iter ſalutis adducere, vel menari. quod eſt contra malos prælatos, qui gregem ſuum non adducunt per bonam doctrinam, & exempla, ad terram rectam gratiæ & virtutum vel gloriæ paradiſi, immo vere, quod dolendum eſt adducunt eos in deuium mortis æternæ: ſimiles Sturioni, quem propter pulchritudinem pellis ſequuntur multi alij piſces ſperantes ab eo defendi, ipſe autem adducit eos in os Balenæ, quæ ipſos retinet & tranſglutit: ſic vere multi ſunt, qui ſuos ſubditos & ſequaces, dum eis per mutationem ſe conformant, adducunt ad os Balenæ, id eſt, diaboli & ad mortis æternæ periculum, ſcilicet per ſua mala exempla & documenta. Ideo in perſona ſubditorum lamentatur Hier. Thren. 3. *Me minauit & adduxit in tenebris & non in lucem*, quia vere multi ſunt qui per malos doctores Eccleſiaſticos minantur, & adducuntur in tenebras æternæ miſeriæ, & non in lucem æternæ lætitiæ. quia ſicut dicitur Math. 15. *Si cæcus cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt.* Figura in Na

buche

buchodonoſor, de quo dicitur 4. Regum 24. quod ipſe *cepit Reges & Principes, fabrum & incluſorem de Hieruſalem, & adduxit eos in Babylonem.* In quo notatur, quod Rex Babylonis, id eſt, prælatus confuſionis, malus ſuperior, vel malus doctor ducit hodie in Babylonem, id eſt, in infernum per mala documenta & exempla, & per mala etiam incitamenta Reges & Principes & alios inferiores, quod maxime verum eſt de conſiliarijs & adulatoribus & malis ſeruitorib. Regum & Principum & magnatum ſuis malis conſilijs & vitiorum incitamentis, vnde quilibet talis fraudulentus de magiſtro ſuo poteſt dicere illud Ezechi. *Extendam ſuper eum rete meum & capietur in ſagena mea, & adducam eum in Babylonem.* Non ſic, (chariſſimi) ſed obeamus bono doctori Spiritui ſancto & ſpirituali, quia talis eſt neceſſarius, ſcilicet doctor erudiens. Gen. 8. *Adduxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ.*

F ¶ Quarto eſt neceſſarius locus allieiens, quando aliquis adducitur ad aliquem locum multum amœnum; poteſt eum mouere loci, quem deſeruit, ſterilitas, & loci, ad quem vadit amœnitas: ſic vere quia dum adducimur de hoc mundo ad Paradiſum, nos relinquimus locum indigentiæ & ſterilitatis, ſeruitiæ & crudelitatis, diſcordiæ & rixoſitatis, & vadimus ad locum opulentiæ & fertilitatis, iuſtitiæ, & æqualitatis, concordiæ, & vnitatis, fiduciæ & ſecuritatis. Bene dico, quod ibi debemus attrahi, & moueri, quod oſtenditur cum dicitur Hieruſalem, quæ interpretatur viſio pacis, vel pacifica, quia, ſcilicet, locus ille habet pacem perpetuam & ſecuram. Vnde 2. Reg. 14. *Surrexit igitur Ioab, & abijt in Geſſur & adduxit Abſolon in Hieruſalem:* vbi oſtenditur, quod iſtam adductionem facit temporalis abominatio facultatis. Surrexit Ioab i. virtualis illuminatio claritatis. Abijt in Gerſan, quod interpretatur applicans lumen. Pectoralis amaricatio. Nam (chariſſimi) ſi temporalem poſſeſſionem abominemur, ſi per virtualem diſcretionem illuminemur, ſi per pectoralem contritionem amaricemur, non eſt dubium, quod ad Hieruſalem recreationem adducemur. Vnde dicetur nobis illud 2. Regum 19. *Veni mecum vt requieſcas ſecurus mecum in Hieruſalem,* quod eſt contra dilectores, qui nec mundi miſerijs retrahuntur, nec cœleſtib. ſolatijs attrahuntur. Et ideo ad cœleſtem Hieruſalem adducuntur, ſed finaliter cum mœrore ad inferos producuntur. Non ſic (chariſſimi) ſed adducamur ad Deum, & ad Paradiſum, quia vere ad hoc incitat locus alliciens. Vnde de Adoni-bezec, quod interpretatur Dominus iuſtus dicitur Iud. 1. quod adduxerunt eum in Hieruſalem.

G ¶ Quinto ad hoc nos debet mouere finis proficiens, vel cauſa ſufficiens, vel fructus reficiens, quia, ſcilicet, ibi poterimus videre Deum facie ad faciem, in viſione (inquit) Dei, ſicut enim præmium & lucrum mouet hominem ad hoc, quod alicubi adducatur, ſicque maximum lucrum, & præmium nobis promittitur, ſcilicet, viſio Dei, quæ eſt tota merces, multum debemus moueri per deſiderium & affectum, quo ad illud cœleſte palatium adducamur. In viſione (inquit) Dei, quia, ſcilicet, ibi videtur per eſſentiam intrinſece & immediate ſecundum Apoſtolum 1. Corinth. 13. *Videmus (inquit) nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem,* quia ſicut dicitur in Pſalm. 83. *Ibunt de virtute in virtutem; videbitur Deus deorum in Sion.* ad quod requiritur effectus operationis (ibunt) profectus occupationis (De virtute in virtutem) reſpectus vel aſpectus contemplationis; (Videbitur) faſtigium dominationis (Deus eorum) refugium recreationis (in Sion) quod interpretatur ſpecula, quia, ſcilicet, ibi videtur Deus, & ſpeculatur. Nam ſicut ſecundum Plinium in India ſunt quidam Philoſophi, qui circa littus maris de mane, vſque ad veſperam ſolem in claritate ſua irreuerberatis oculis intuentur: ſic vere in paradiſo ſunt beati Philoſophi, ſcilicet, ſancti & Angeli qui circa mare, id eſt, circa affluentiam beatitudinis perpetuo perſiſtentes ſolem, id eſt, Deum irreuerberatis oculis per beatam viſionem & contemplationem perpetuo ſpeculantur, viſionem (inquit) Dei. Vnde Ezech 40. figurantur tales, vbi dicitur. *Facta eſt ſuper me manus Domini, & adduxit me illuc in viſionibus Dei, adduxit me in terram Iſrael, & dimiſit me ſuper montem excelſum nimis, ſuper quem erat quaſi ædificium ciuitatis vergentis ad auſtrum.* Manus enim Domini miſericordiæ Dei noſtri fit quandoque ſuper hominem ipſum viſitando, & adduxit eum in terram, id eſt, in terram Deum videntium, beatorũ, ſcilicet, & Angelorum, & ſtatuit ſuper montem excelſum, id eſt, ſuper Celitudinem cœli empyrei, & hoc in viſionibus Dei, id eſt, vt ibi Deum videat, & cognoſcat, in quo loco pro certo eſt ciuitas, id eſt, ciuium vnitas, collegium, & communitas beatorum, quæ pro certo vergit ad auſtrum, id eſt, ad proſperitatem & affluentiam omnium bonorum gaudiorum. Nam per partem auſtralem, in qua eſt ſol, & cæteri planetæ, qui ſubſunt circulo Zodiaco, quæ eſt pars fertilior, intelligitur fertilitas, atque proſperitas gloriæ æternæ, in qua ſol, id eſt, Deus planetæ, id eſt, ſancti ſub ipſo circulo Zodiaco, id eſt, in ipſo ambitu cœli empyrei commorantur. Et ideo pulchre loquitur Auguſtinus 22. de Ciuit. Dei, de iſta viſione. *Ibi (inquit) vacabimus, & videbimus, & amabimus, & laudabimus.* Ecce quod erit in fine ſine fine ſequitur. Nam, quod Deus præparauit diligentibus ſe, mente non capitur, ſpe non attingitur, charitate non comprehenditur, cuncta deſideria tranſgreditur, acquiri poteſt, æſtimari non poteſt,] ſequitur ibi: [tota virtus erit videre, quod amas, & ſumma fœlicitas amare, quod videas. Vbi beata vita in ſuo fonte bibitur, vbi veritatis viſio clariſſime aperitur.] Sic igitur patet, quod nos debemus adduci ad Deum & ad Paradiſum, quia hæc nobis oſtenduntur

Cauſa ſufficiens,
Locus alliciens,
Doctor erudiens,
Virtus obediens,
Motus expediens.

Nota adhuc, quod eſt alia adductio, virtuoſa, de qua dictum eſt. ¶ Sed etiam eſt & alia adductio vitioſa, & hæc eſt multiplex, vna qua adducitur de ſapientia ad ignorantiam, de Dei gratia ad iniuſtitiam, de affluentia ad indigentiam, de mundi gloria ad peſtilentiam. ¶ Adducitur enim homo, de ſapientia ad ignorantiam, quando in vita iſta ſapiens eſt in temporalibus, ſed ad mortem veniens excæcatur, in ſpiritualibus: quia H
ſæpe accidit, quod mundani ſapientes quando veniunt ad mortem, amittunt ſenſum, & diſcretionem, ita quod de rebus ſuis neſciunt ordinare: ſimiles Buboni, qui ad lumen Lunæ bene videt, ſed ad lumen ſolis ſi tradatur, lumen ipſius debilitatur, & ſui luminis claritas obfuſcatur. Sic vere multi ſunt, qui in lumine ſapientiæ lunaris, & prudentiæ mundanæ optime vident, dum durat nox huius turbulentæ vitæ; ſed vere quando deducuntur ad lumen ſolis, quando neceſſe eſt eis tractare de ſciẽtia ſpirituali, maxime in morte, quando ſumme de anima eſt cauẽdum, tunc vere ipſi nihil vident, quia iuſto Dei iudicio fit, teſte Gregor. vt peccator moriens obliuiſcatur ſui, qui dum viueret oblitus eſt Dei, ſui enim obliuiſcuntur tales, quia, ſcilicet, de ſalute ſui ipſius neſciunt cogitare conterendo, & confitendo, vel de rebus ſuis ordinando, & hoc quippe iuſte. Nam quãdiu viuunt ſapientiam ſuam vendunt, non mirum ſi in morte deficit eis, quia ſicut dicitur Ezechielis 7. *Qui vendit, ad id, quod vendidit, non reuertetur,* & de tali adductione dicitur Iob 12. *Ipſe nouit decipientem & eum, qui decipitur, adduxit conſiliarios in ſtultum finem, & iudices in ſtuporem.* Iſta eſt igitur adductio de ſapientia ad ignorantiam. ¶ Secundo eſt adductio de Dei gratia ad iniuſtitiam, & iſtam adductionem facit diabolus peccatoribus I
leuibus, & perſeuerare volentibus. Nam ſicut Auceps cum dulci ſibilo, & cum modico pabulo attrahit auem ad laqueum, & per conſequens ad mortem; ſic vere diabolus ſibilo ſuæ malæ ſuggeſtionis, & pabulo alicuius delectationis, trahit & adducit hominem ad laqueum peccati, & tentationis & per conſequẽs ad mortem æternæ damnationis. Ideo pulchre loquitur talibus in figura nauis Ezech. 27. *Repleta es (inquit) & glorificata es in corde maris, in aquis multis adduxerunt te remiges tui, ventus Auſtri contriuit te in corde maris.* talis enim nauis eſt homo, qui fluctuat per tentationes, & tribulationes in hac vita. Remiges autem eius ſunt vana deſideria, quibus iſta nauis per fluctus huius ſæculi agitatur. Ventus auſter, qui eſt calidus & humidus ſignat mundi proſperitatem, vbi calor auaritiæ & humiditas luxuriæ reperitur. Cor maris ſignat profunditatem, quod dicitur cor, quia eſt in medio terræ. dicitur mare propter amaritudinẽ tormentorum. aquæ autem multæ ſignant inundationem tentationum. Dico igitur, quod nauis id eſt, homo quando repletur, ſcilicet, mundi diuitijs, facultatibus, glorificatur in eminentijs, & dignitatibus. Et ideo accidit, quod remiges eius, id eſt, vana humana deſideria, adducunt eum in aquis multis, id eſt, inundatione fortium tentationum, & peccatorum de quibus Threno. 3. *Inundauerunt aquæ ſuper caput meum, dixi perij.* Ita quod mediante auſtro proſperitatis mundanæ in cor maris, id eſt, in infernum conteritur & caſſatur, Pſalm. *Transferentur montes in cor maris.* Abac. 3. *In mari via tua, & ſemita tua in aquis multis.*

Et ſic patet, quod homo adducitur De gratia ad iniuſtitiam, quod figuratur Dan. 3. vbi dicitur, quod rex Babylonis præcepit, quod adducerentur Sydrach & Miſac & Abdenago, & mitterentur in fornacem ignis, quia, ſcilicet, diabolus rex confuſionis ſtudet, vt boni pueri, viri iuſti, ad fornacem adducan-
K tur, & ibi igne concupiſcentiarum crementur. ¶ Tertio dico, quod adducitur homo de opulentia ad indigentiam, & etiam de mundi gloria ad peſtilentiam. Sicut enim videmus, quod bos quando eſt bene impinguatus, adducitur ad macellum vt ibi mactetur: ſic vere homo in iſta vita, quando impinguatus fuerit in mundi proſperitatibus, & honoribus, ſæpiſſime accidit, quod in fine ipſe ad mortem, & ad macellum indigentiæ & peſtilentiæ ſempiternæ ſiſtatur. Numer. 20. *Aſcendere feciſtis nos de Aegypto, & adduxiſtis locum iſtum peſſimum, qui non poteſt ſeri, nec ficum gerit, nec vineas, nec mala granata, inſuper, & aquam non habet ad bibendum.* Namq; pro certo Deus mortem corporalem, quam inducit in peccatores, de Ægypto, id eſt, de tenebroſa mundi proſperitate deducit, ipſoſque in locum peſſimum, ſcilicet, infernum per ſuam ſententiam detrahit, & adducit, qui re vera dicitur locus peſſimus propter quatuor indigentias, quæ ſunt ibi, quia, ſcilicet, ibi non eſt ficus, nec vinea, nec mala granata, nec aqua. Deeſt enim ibi Conſtantiæ iuuamen, ſcilicet, Ficus: Lætitiæ ſolamen, ſcilicet, Vinea: charitatis ligamen, communitatis &
L charitatis, Mala granata. Pietatis libamen, aqua. ¶ Dico igitur, quod in inferno non eſt iuuamen inſtabilitatis, quod oſtenditur cum dicitur, quod non eſt ibi ficus. Nam per ficum intelligo virtutem fortitudinis, quia ſecundum Iſido. Ficus fortificat hominem comedentem. Et ideo dicit, quod athletæ qui debebant bellum committere, ſolebant antiquis temporibus Pythagoræ ficubus nutriri. Sic vere virtus conſtantiæ, & fortitudinis hominem roborat, perficit, ſtabilit, atque iuuat. Et ideo nos alij, qui in ſtudio huius vitæ, in qua quidem omnes currunt, ſed pauci accipiunt brauium, habemus ſtare in bello tentationum, & tribulationum, iſto cibo, ſcilicet, ficubus, hoc eſt virtute conſtantiæ & fortitudinis debemus principaliter educari. Iuxta illud 1. Reg. 18. *Eſto vir fortis, & præliare prælia Domini.* & talis cibus pro certo non eſt in inferno, Quia ſcilicet ibi

Nulla virtus,
Nulla ſtabilitas,
Nullus vigor,
Nulla vtilitas,
Nullus ſtatus,
Nulla firmitas,

Quia, ſcilicet, nullam habent fortitudinem tormentis & dæmonibus reſiſtendi. Ideo damnatis poteſt dici illud Hiere. 5. *Pharetra eius quaſi ſepulchrum patens comedet omnes ſagittas tuas & panem tuum, deuorabit filios tuos & filias, gregem tuum & armenta tua, comedet vineam tuam, & conteret vrbes munitas tuas, in quibus habebis fiduciam.* Et loquitur de potentia regis Babylonis, qua comminatur populum Iſrael peccatorem. Iſte enim Nabuchodonoſor (chariſſimi) ſignat diabolū qui eſt rex Babylonis, id eſt, confuſionis: pharetra eius ſignat infernū in qua ſagittę ſuæ crudelitatis inueniuntur, quę bene dicitur eſſe ſicut ſepulchrū: quia ſicut, ſepulchrū eſt locus fœtidus vbi mortui tantūmodo reponūtur & non viui: Sic infernus eſt locus fœtidus, quia dicitur eſſe ignis, ſulphur & Spiritus procellarū. Locus etiā, in quo mortui, id eſt, peccatores & non viui, id eſt, vere iuſti & reponuntur, & reconduntur. Iſte igitur locus, iſta pharetra, ſcilicet, infernus deuorat, conſumit, & annihilat omnia bona damnatorum, ſcilicet, quantum ad ipſos. Nam dum ipſos de medio ſubtrahit, ipſe aufert ei ſagittas temporalis poteſtatis, quibus vicinos, & pauperes multis inuaſionibus ſagittabant. Item panem corporalis ſaturitatis, quem ipſi ſoli deuorabant, nec aliquid pauperibus erogabant, filios & filias, id eſt, ſolatium ſuę corporalis conſanguinitatis, propter quos poſt ſe ditandos pauperes exhæredirabant, greges & armenta temporalis facultatis continue accumulabant. Vineas iucunditatis & ficus fortitudinis & fraternitatis quibus illos impugnabant. Vrbes etiam munitas; id eſt, potentes viros ſuæ amicitiæ & ſocietatis, in quibus in hoc ſæculo confidebant, & qui ipſos in ſuis iniquitatibus ſuſtinebant. & ideo de fortitudine, poteſtate, proſperitate talium perdita & auulſa poteſt dici illud Abacuc. 3. *Ficus enim non florebit, & arua non afferent cibum,* quia vere iſti non habent fortitudinem, quia non ſunt ficus: non habent pulchritudinem, quia non florent: non habent plenitudinem, quia ſua arua nō afferunt eis cibum, &c. Igitur bene dico, quod in inferno deficit iuuamen ſtabilitatis, vbi (inquit) non eſt ficus. Vnde de fortitudine talium amiſſa, dicitur Num. 2. *Miles captiuus ductus eſt, ancillæ eius minabantur gementes.* ¶ Secundo dico, quod ibi deficit ſolamen iucundi-
tatis, quia non eſt ibi vinea, & per conſequens non eſt ibi vi- M
num, quod lætificet cor hominis, ſcilicet, virtus gaudij, & lætitiæ, iucunditatis & conſolationis: quinimo ibi eſt dolor, mæſtitudo, atque triſtitia ſempiterna, ſicut enim ſimia, teſte Iſidor. in plenilunio lætatur, ſed in defectu lunæ triſtatur, & hoc quia humor in cerebro ſuo, in plenilunio abundat, in defectu lunæ minuitur: ſic vere peccatores, qui dum durat luna mutabilis huius vitæ, ſunt in lætitia, gaudio & iucunditate; quando luna iſta eis deficiet, ſcilicet, in morte, tunc in inferno perpetuis deſolationibus triſtabuntur, & cauſa eſt, quia veræ humor proſperitatis & delitiarum, qui in plenilunio huius vitæ abundabat, tunc pro certo eiſdem deficit, atque ceſſat. Et ideo lamentātur damnati Threnor. 3. *Ceſſauit gaudium cordis noſtri, verſus eſt in luctum Chorus noſter, cecidit corona capitis noſtri: ve nobis quia peccauimus.* Tales enim habent deſolationem, quia ceſſauit gaudium cordis noſtri, verſus eſt, &c. depoſitionem, cecidit corona capitis, etiam condemnationem, væ inquit nobis quia peccauimus. Et ideo de defectu talis vineæ, & de mundanæ lætitiæ cōmutatione, quærit ſcriptura in perſona damnatorum. Hier. 2. *Quomodo* (inquit) *conuerſa es in prauum vinea aliena?* Nam vinea mundanæ conſolationis, quæ recte eſt aliena à Deo, conuertitur rabulis in prauum, id eſt, damnationem, triſtitiam & mœrorem. Et ſic igitur dico, quod locus, ad quem adducuntur mali, non habet ſolamen iucunditatis, non eſt ibi vinea. ¶ Tertio dico, quod N
iſte locus eſt peſſimus, quia ſcilicet non eſt ibi ligamen communitatis & charitatis, oſtenditur cum dicitur, quod non eſt ibi malum granatum: quod ſub vna theca continet multa grana, quæ cum quibuſdam mollibus intermedijs, ſe conſtringunt & ſibi inuicem ſunt coniuncta. Intelligo charitatem & concordiam, quæ ſub vna theca (id eſt) in vna domo, Eccleſia vel collegio, plura grana, id eſt, plures perſonas continet atque nutrit, quæ mediantibus parietibus mollis benignitatis, rubeæ & charitatiuæ ſibi per concordiam inuicem ſunt vnitæ, & maxime talis concordia eſt in Paradiſo. Vbi dicit Deus animæ beatæ: *dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum granatorum meorum.* Cant. 8. Quia vere animæ beatæ, ibi potant vinum æternæ conſolationis conditum melle, id eſt, dulcedine contemplationis cum malis granatis amoris & diſcretionis. Sed proh dolor iſtæ non in inferno, quia vere ibi non eſt dilectio, nec concordia, nec conſolatio. Sicut enim videmus, quod ſcintillæ, quæ de fornace exeunt non ſunt vnitæ, nec coniunctæ, immo per violentiam vna ab alia ſegregatur, diſpergitur, & ſe mouetur. Sic vere animæ damnatæ propter violentiam ignis, quo inflammantur, diuiduntur ab inuicem, per iram, turbationem, triſtitiam, & deſperationem, & etiam frater contra fratrem: ſicut narratur de vno vſurario, & filio eius quos alius filius factus religioſus videt in inferno deſcendentes viciſſim, vt duas ſitulas in puteo, & ſe inuicem mordentes, & maledicentes: pater dicebat filio ſe propter ipſum damnatum, dum, ſcilicet male acquiſierat, vt eum ditaret. Filius etiam maledicebat patri, eo quod propter bona ipſius male acquiſita, in quibus ei ſucceſſerat, damnabatur. Et de rixa talium poteſt dici illud Eſaiæ 9. *Ephraim vorabit Manaſſen, & Manaſſes Ephraim, & ſimul ipſi contra Iudam.* Nam Manaſſes, qui interpretatur obſtupeſcens vel obliuioſus: Et Ephraim, qui interpretatur fertilis, ſignat damnatos, qui prius fuerunt fertiles in hac vita, tandem in pœnis infernalibus ſunt obſtupentes & obliuioſi, ſcilicet, acerbitate pœnarum. Iſti (dico) ſe inuicem per odia & detractiones dicuntur deuorare, & tandem contra Iudam, id eſt, contra Deū conquerendo & murmurando ſimul inuicem conuenire. Et ideo defectus taliū malorum granatorum, id eſt, amoris, & vnitatis figuratur Ioel. primo, vbi dicitur. [Vinea cōfuſa eſt, & ficus elanguit, malum granatum & palma, & omnia ligna agri aruerunt, quoniā (inquit) periit gaudium à filijs hominū] tales ſunt ſine liquore conſolationis, quia non habent vineā, ſine dulcore deuotionis, quia nō eſt ibi ficus, ſine rubore dilectionis, quia non habent malū granatum, ſine virore formoſitatis, quia non eſt ibi palma, ſine vigore ſtabilitatis, quia nō ſunt ibi ligna, ſine cādore iucunditatis, quia ibi periit gaudiū à filijs hominū. Sic igitur patet, ꝙ locus inferni, ad quem adducuntur damnati eſt peſſimus, quia ſcilicet, ibi deficit ligamen communitatis & charitatis, malum granatū.

¶ Quarto

Digitized by Google

¶ Quarto dico ipſum peſſimum, quia ibi non eſt libamen benignitatis, & pietatis, quia non eſt ibi aqua, quæ ſignat feruorem pietatis, & refrigerium tormentorum, quæ re vera nota ſunt ibi, quia ibi non inuenitur pietas, ſed crudelitas, non refrigerium ardoris, ſed cõflatorium mœroris; non pœnarum temperamentum, ſed tormentorum additamentum. Exemplum de diuite, qui in toto inferno non potuit inuenire guttam aquæ, id eſt, aliquantulum miſericordiæ, ſicut dicitur Lucæ 16. Vnde Eſa. 55. *Computreſcent piſces ſine aqua, & morientur in ſiti.* Quod autem in inferno non ſit aqua, id eſt, refrigerium tormentorum & dulcor pietatis, patet Eſaiæ 3.4. vbi dicitur. *Conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur, & erit terra eius in picem ardentem, nocte & die non extinguetur.* vbi oſtenditur, quod ibi ſunt ligati ſolide (quia ibi eſt pix) locati fœtide, quia ibi eſt ſulphur, acriter igniti (ardentem) iugiter puniti die ac nocte: non extin-
P guetur. ¶ Iſte eſt igitur locus peſſimus, ad quem adducuntur peccatores quando de Ægypto huius mundi educuntur. Et ideo talis talium adductio, & eductio, fuit figurata 4. Regum 25. vbi dicitur, quod *ſerui Regis Babylonis apprehenderunt Sedeciam in planitie Hiericho, & adduxerunt eum ad Regem Babylonis, in Reblata, omnes autem bellatores, qui erant cum eo, diſperſi ſunt, & reliquerunt eum. Rex autem Babylonis excæcauit eum, filioſque eius coram ipſo occidit, & vinxit eum catenis, & adduxit Babylonem.* Chariſſimi, Rex iſte Babylonis ſignat diabolum, qui eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, ſicut dicitur Iob. 40. Qui in Babylone, id eſt, in confuſione inferni imperat atque regnat. Per Sedeciam Regem iniquum intelligo malos diuites & potentes, per Hiericho, quod interpretatur luna, intelligo mundi mutabilitatem & proſperitatem, per Reblata, quod interpretatur multum hoc, intelligo mortem, vbi re vera multum hoc, id eſt, totum hoc, quia quicquid totum venit hoc, & totum adducitur ad mortem. Dico igitur, quod dum Sedecias, id eſt, diues iniquus eſt in planitie Hiericho, id eſt, in planitie mundanæ proſperitatis, ſæpe accidit, quod ſerui Regis Babylonis, diaboli, ſcilicet, tribulationes, infirmitates, aduerſitates veniunt ad ipſum, & apprehendunt eũ, & adducunt primo in Reblata, id eſt, in mortem corporalem, vbi re vera ipſe inuenit Regem Babylonis, id eſt, diabolum, vbi etiam bellatores, qui cum ipſo erant, id eſt, mundani amici, ſcilicet, vxor, filij & alij, qui ei, dum viueret, aſſiſtebant, ipſum deſerunt, & relinquunt, nec de ipſo amplius curant. Iuxta illud Pſalm. *Amici mei & proximi mei de longe ſteterunt, & vim faciebant, qui quærebant animam meam;* ſcilicet, dæmones. Et quid chariſſimi? pro certo tunc temporis talis Sedecias talis diues excæcatur. Quia (ſicut videmus) mali diuites in mortẽ, fiunt cœci, quia non præuident damnationem æternam, nec volunt confiteri, & alienum reſtituere, vel emendare. Et ideo filij ipſorum interficiũtur, quia per bona ipſorum male acquiſita filij eorum, qui in eis ſuccedunt, incurrunt mortem æternam. Ipſi autem vinculis & catenis æternæ damnationis ligantur, & in Babylonem, id eſt, in infernũ ad pœnales miſerias adducuntur. Et ideo quia peſſimi ſunt ad locum peſſimum banniuntur. Ezech. 7 *Adducam* (inquit) *peſſimos de gentibus & quieſcere faciam ſuperbiam potentum.* Anguſtia ſuperueniente requirunt, pacem, & non erit. Eſt igitur locus peſſimus, ad quem, ſcilicet, damnati adducuntur, quia carent iſtis quatuor bonis, ſcilicet,

Libamine pietatis,
Ligamine charitatis,
Solamine iucunditatis,
Iuuamine ſtabilitatis.

Q Si vis adhuc nota, quod Chriſtus ad ſtatum Eccleſiæ vel religionis, vel ad locum æternæ habitationis ſibi vult adduci per illos, ad quos pertinet, ſcilicet, per prædicatores & prælatos quatuor genera perſonarum, ſcilicet,

Charitate feruentes,
Pietate fluentes,
Puritate nitentes,
Humilitate iacentes,

Vult igitur ſibi adduci illos, qui feruent per charitatem, & iſti ſunt fratres Ioſeph. De quibus Geneſ. 42. *Fratrem veſtrum ad me adducite.* Item illos qui fluunt pietate, ſignatos per patrẽ Ioſeph. Pater enim qui nutrit, eſt nomen pietatis. Geneſ. 45. *Nunciate patri meo gloriam meam, feſtinate & adducite eum ad me.* Item illos, qui nitent puritate Pſal. 44. *Adducentur Regi virgines.* Item illos, qui iacent humilitate, Geneſ. 43. *Non videbitis faciem meam niſi fratrem veſtrum minimum adduxeritis mihi.* Minimum dico, ſcilicet, per humilitatem. Tales igitur vult ſibi Chriſtus adduci & in ſuo ſeruitio, & in Eccleſiæ gradibus promoueri. Sed quid pro certo moderni ductores noſtri, ſcilicet, ſuperiores non occurrunt hodie ad Chriſtum, nec ad Eccleſiæ Chriſti ſtatum, tales perſonas, ſed potius inutiles & peruerſas. Vnde nota, quod iſti ibi hodie promouent, & adducunt

Inſania frementes,
Luxuria fœtentes,
Infamia ſqualentes,
Superbia tumentes,
Scientia carentes.

De inſanis & frementibus dicitur 1. Regum 21. *Vidiſtis hominem inſanum, quare adduxiſtis illum ad me? nunquid deſunt nobis furioſi?* De luxurioſis & incontinentibus dicitur 1. Paralipom. 1. *Salomoni adducebantur equi de Aegypto.* Equi enim luxurioſos deſignant Hierem. 5. *Equi amatores in fœminas.* De infamibus dicitur 1. Regum 30. *Inuenerunt virum Aegyptium, & adduxerunt eum ad Dauid.* Ægyptus enim qui interpretatur tenebroſus, qui eſt populus ſqualidus & ſubniger, ſqualorem infamis conuerſationis deſignat. De ſuperbis autem & inanibus dicitur Heſter. 1. *Quis Aſſuerus præcepit adduci reginam Vaſti vt oſtenderet cunctis populis pulchritudinem eius?* quæ propter ſuperbiam ſuam cito poſt depoſita eſt. De ignorantibus autem dicitur 2. Paralipomen. 17. quod Arabes adducebant pecora ad Ioſaphat: pecora enim ad Ioſaphat Regem Hieruſalem adducuntur quando ignorantes & hebetes in Eccleſia promouentur.

Adhærere. Coniungi, & conglutinari idem ſunt. Et ſignat amorem & dilectionem; ſocietatem & coniunctionem ſiue in bono ſiue in malo. Nota igitur, quod quadruplex eſt adhæſio (videlicet) A

Deſiderabilis atque virtuoſa.
Vituperabilis atque vitioſa.
Exaſperabilis atque doloroſa.
Remunerabilis atque gaudioſa.

¶ Adhæſio deſiderabilis ſignat Dei dilectionem, de qua 2. Regum 20. *Adduxerunt Regi viri Iuda, proximi ſocialem coniunctionem.* Actor. 17. *Quidam viri adhærentes Paulo crediderunt taciturnam locutionem.* Pſalm. 136. *adhæreat lingua mea faucibus meis.*

¶ Item vituperabilis ſignat perſeuerantiam in peccato. Pſal. *Adhæret tibi ſedes iniquitatis.* Item adhæſio exaſperabilis ſignat perſeuerantiam pœnæ æternæ, quæ adhærebit damnatis. Baruch 1. *Adhæſerunt nobis mala multa.* Item adhæſio remunerabilis ſeu delectabilis, ſignat perſeuerantiam æternalium gaudiorum, quæ, ſcilicet, adhærent beatis perpetuo: Hierem. 13. *Sicut adhæret lumbare lumbis viri, ſic agglutinaui mihi domum Iſrael.* De duabus igitur primus adhæſionibus aliquid eſt dicendum. ¶ Eſt igitur prima adhæſio deſiderabilis, quam debemus acquirere, qua, ſcilicet, nos debemus adhærere Deo & bonis æternis. Videmus enim quod res glutinoſa, ſicut eſt cera calefacta, facilis eſt adhæſionis, faciliter enim adhæret omni rei, cui applicatur. Sic vere (chariſſimi) cor noſtrum ſi fuerit glutinoſum per affectionem, calefactum per dilectionem, faciliter adhærebit per coniunctionem. Et ideo de quolibet ſic adhærente poſſum intelligere illud Lucæ 15. quod dicitur de illo filio, quod *adhæſit vni ciuium regionis illius.* Vbi dicitur, quod adhæſio amoris & affectionis eſt habenda triplici ratione, ſcilicet, quia

Per hanc adamatur Deitas æterna. Vni adhæſit.
Per hanc affectatur bonitas ſuperna. Regionis.
Per hanc copulatur vnitas fraterna. Ciuium inquit.

¶ Dico igitur, quod per hanc æterna Deitas adamatur: vni (inquit) adhæſit, id eſt, Deo. Omnia, quæ ſunt, naturaliter appetũt ſuo principio adhærere. patet in lapide ſurſum iactato, qui naturaliter habet deſcendere vt terræ, quæ ſuum eſt principium adhæreat, ſic vere chariſſimi, quia Deus eſt vnum omniũ rerum principiũ, ideo omnes debemus ad iſtũ deſcẽdere per deuotionem, & ei adhærere per charitatẽ & dilectionẽ. Iuxta illud Pſal. 72. *Mihi autem Deo adhærere bonũ eſt, & ponere in Domino ſpem meam.* Et hoc oſtenditur, quando dicitur, vni, quia per vnum intelligo Deum, qui eſt vnus ſimplex in eſſentia. De hoc Deuteronom. 6. *Audi Iſrael, Deus tuus vnus eſt.* Et ideo nos debemus eſſe ſimiles cuidam piſci qui dicitur Etherius, qui ſicut dicit Plinius & etiam Auguſtinus, quando ſentit venire tempeſtatem, timens, quod per fluctuum violentiam extra mare proijciatur, ita fortiter adhæret lapidi ſeu terræ, quod non poteſt moueri: ſic vere

ſic vere (chariſſimi) ita debemus adhærere, & coniungi Deo per fidem & charitatem, qui, ſcilicet, dicitur terra & lapis propter inconcuſſibilem firmitatem & ſtabilitatem, quod ſiue fluctus tentationum ingruat, ſiue tempeſtas tribulationum inualeſcat ipſum nullatenus dimittamus, ſed eidem per fidem & fiduciam, amorem, & amicitiam, ſtabilitatem & perſeuerantiam adhærentes nos continuo cum ipſo coniungamus, ne forte extra mare, id eſt, extra ſtatum pœnitentiæ & gratiæ repellamur. Vnde Tob. 10. *Omnia in te vno habentes non te debemus dimittere.* Et iſtud eſt hodie contra multos, qui pro certo Deo non adhærent per fiduciam & amorem, nec ei coniunguntur per perſeuerantiam firmiorem: imo vere ſi quandoque contingit, quod ei adhæreant per gratiam, ſtatim modica tempeſtate tentationis ab eo ſegregantur, & euelluntur, & eius inimico, ſcilicet, diabolo, mundo, & carni adhærent per peccatum. Ideo de talibus poſſum adducere illud Geneſis 1. Et Matthæi 19. *Relinquet homo patrem & matrem; & adhærebit vxori ſuæ*, homo enim talis, ſcilicet, peccator inconſtans imperſeuerans deteſtatur honorem numinis, (patrem inquit.) Non ſectatur honorem virginis (matrem ſuam) Amplexatur horrorem criminis. (Adhæret vxori ſuæ) id eſt, iniquitati, quæ eſt filia diaboli quam ipſe cum peccatoribus maritat, quod matrimonium, loquitur in ſuggeſtione, celebratur in delectatione, copulatur in conſenſu, conſummatur in operatione. Non ſic (chariſſimi) non, ſed pro Deo adhæreamus Deo per fiduciam fidem deuotionem & affectionem, quia iſte eſt vnus. Vnde Lucæ 16. *Vni adhærebit, & alterum contemnet.* Deuteronom. 4. *Adhæretis Domino Deo veſtro*, & nos etiam efficimur vni cum eo, quando eidem taliter adhæremus, quia ſicut dicitur 1. Corinth. 6. *Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt.*

C Dico igitur, quod per charitatiuam adhæſionem ſuperna Deitas adamatur. ¶ Secundo dico, quod per eam fraterna charitas ſeu vnitas copulatur. Ciuium (inquit) ſicut videmus, diuerſæ res poſſunt effici vnum per fortem adhæſionem, ſicut videmus de diuerſis lapidibus in pariete, qui mediante cæmento ita adhæret inuicem, quod videtur eſſe vnum: ſic vere (chariſſimi) nos alij, qui ſumus diuerſi & diuiſi naturaliter, quia diuerſa ſumus indiuidua, per fortem adhæſionem charitatis debemus effici vnum vnitate, ſcilicet, fraternæ concordiæ; pacis, ſocietatis & coniunctionis, quod oſtenditur cum dicitur ciuium, quia ciues ſunt illi, qui in ciuitatibus ſimul viuunt, & dicitur ciuis, ſecundum Hugonem, à cio cis, quod idem eſt quod aduoco, aduocas, eo quod aduocantur ad eandem cohabitationem. Vel Cocco, cois, quod idem eſt, quod coniungo, coniungis, & eſt ciuis communis generis, quia fratres, ſocij, vicini, & amici habent cohabitare per ſocietatem, coniungi & copulari & eſſe communes per mutuam charitatem & per concordiæ pacificam vnitatem. Et ideo bonis poteſt dici illud Epheſ. 2. *Fratres, iam non eſtis hoſpites, & aduenæ ſed eſtis ciues ſanctorum & domeſtici Dei.* Et de hoc Iob. 13. *Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum*. quia vere pellis & oſſa, quæ ſunt diuerſis in corporibus, & nos alij quamuis ſumus diuerſi conditione & natione, debemus inuicem adhærere per pacificam vnitatem, & hoc conſumptis carnibus, id eſt, non habito reſpectu ad carnis affectionem, vel ad lucrum carnalis vtilitatis vel proſperitatis, quia, ſcilicet, homo debet diligi, propter ſe non propter ſua. quia vere ſicut metalla non poſſunt adhærere perfecte, ſi ſit aliquid intermedium vtpote puluis, vel aqua, immo neceſſe eſt, quod metalla nulla ſe contingant quando conſolidantur: ſic vere illa non eſt perfecta adhæſio, vel amicitia, quæ adhæret alteri mediante aqua delitiarum vel puluere diuitiarum, & mediante aliquo lucro temporali, immo vero neceſſe eſt, quod homo nudus, id eſt, non conſideratis circumiacentibus tangatur, & ametur, & ad hoc quod iſte amor & iſta adhæſio aliquam habeat firmitatem, quia vere alias ſi nos amamus hominem, propter noſtrum commodum, talis amicitia non durabit. Et tamen proh dolor vix inuenitur aliquis, qui alium diligat, niſi propter propriam vtilitatem, quia homo veniens ad aduerſitatem vel paupertatem nullum penitus inuenit amicum. Vnde Sene. epiſtola 9. *Quemadmodum cœpit, ſic deſinet; neceſſe eſt enim, vt initia & exitus inter ſe congruant. Qui eſt enim vtilitatis cauſa aſſumptus, tamdiu placebit quamdiu vtilis erit; etenim florente amicorum turba circumſedet, circa autem euerſos ſolitudo, & deſertum, & deinde amici fugiunt, ibi probantur.* Iſti igitur non adhærent conſumptis carnibus: ſimiles Lapathi, qui ſicut non adhæret homini niſi veſtito: ſic nec iſti diligunt hominem niſi diuitem. Pſalm. 101. *Adhæſit os meum carni meæ.* Os meum, id eſt, fictus amicus adhæret carni, id eſt, proſperitati. Non ſic chariſſimi non, ſed habeamus adhæſionem charitatis & dilectionis: quia per hanc fratrum communitas copulatur. Roman. 12. *Adhærentes bono, odientes malum.* ¶ Tertio eſt habenda adhæſio amoris, quia per hanc cœli fœlicitas amplexatur. Regionis inquit. Videmus quod animalia libentius adhærent vberibus paſcuis. Sicut dicit Solinus, quod Salmo quando inuenit aquam dulcem, tanto amore ei adhæret, quod nunquam vult reuerti amplius ad amaram: ſic vere (chariſſimi) vberibus paſcuis regionis paradiſi & fertilitati bonorum æternalium debemus adhærere per affectionem, amorem, deſiderium & contemplationem. Tanta eſt enim dulcedo illius fontis, ſcilicet, voluptatis, quod nullo modo reuerti debemus ad aquam amaram proſperitatis mundanæ, quæ quidem amara dicitur, quia æternam amaritudinem introducit. Sed ipſam debemus fugere, vilipendere, deteſtari, & regioni paradiſi, fontique voluptatis æternæ perpetuo adhærere. Iuxta illud Iſaiæ 14. *Aduena ad eos adiungetur, & adhærebit domus Iacob.* Nos enim qui ſumus aduenæ & peregrini in miſera vita iſta, debemus adhærere & adiungi per affectionem & contemplationem domui, id eſt, regioni paradiſi, quæ eſt domus Iacob, id eſt, Chriſti, ſtrenui luctatoris, & ad eos, id eſt, ad ſanctos & beatos qui ibi ſunt, adiungi per ſpem, deſiderium & affectum, regionem inquit, vnde quolibet noſtrum dicatur Luc. 19. *Homo abijt in regionem longinquam accipere ſibi regnum.* Regio enim longinqua eſt paradiſus, ad quam pro certo nos debemus abire per contemplationem, vt regnum paradiſi nobis accipiamus, & occupemus, per affectionem. Et hoc eſt hodie contra multos, qui pro certo non adhærent cœleſtibus, ſed temporalibus. non diligunt æterna ſed externa, non capiunt fœlicem religionem, ſed mũdanæ proſperitatis poſſeſſionem. Iſti ſunt ſimiles Aſino & Capræ, qui non delectantur in bonis paſcuis, ſed adhærent carduis, & tribulis, atque ſpinis: ſic vere tales non curant hodie de vbertate regionis, nec adhærent, nec in bonis æternis delectantur, nec in eis cogitant, nec in ea contemplantur, immo vere adhærent carduis, tribulis & ſpinis, id eſt, bonis temporalibus, & terrenis Pſalm. 118. *Adhæſit pauimento anima mea*, quæ re vera propter punctiones & miſerias tribulationes & anguſtias, quæ ibi ſunt, poſſunt ſpinis, & tribulis comparari. Et de tali adhæſione poteſt dici illud prior. Corinthior. 6. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur.* Meretrix enim (chariſſimi) eſt mundus, qui non quærit niſi proprium lucrum. Iſte igitur. qui adhæret bona ſua diligendo, vnum corpus efficitur cum eodem, & per conſequens eſſe deſinit membrum Chriſti, quia ſcilicet membrum duorum corporum eſſe non poteſt. Non ſic (chariſſimi) nõ, ſed pro Deo adhæreamus ſupernæ fœlicitati, Fraternæ communitati, æternæ Deitati. Patet igitur quod eſt quædam adhæſio deſiderabilis, quam debemus eligere, ¶ Item dico ſecundo, quod eſt adhæſio vituperabilis, quam debemus contemnere, ſcilicet illa, qua homo præeligit, & adhæret temporalibus delectationibus diaboli ſuggeſtionibus, & malis ſocietatibus. Sicut enim videmus, quod metalla nobilia non adhærent faciliter ignobilibus; ſicut patet de auro, quod non poteſt adhærere ferro, & inde eſt, quod ferrum quantum eſt de ſe vix aut nunquam poteſt deaurari: ſic vere cor humanum, quod de ſe eſt nobiliſſimum, nunquam debet iſtis ferreis & ignobilibus bonis terrenis per auaritiam, nec bonis delectabilibus & carnalibus per luxuriam adhærere, quia talis adhæſio eſt vitioſa. Et hoc eſt contra multos, qui temporalibus ita adhærent per auaritiam, & carnalibus per luxuriam, quod vix poſſunt per aliquam violentiam correctionis, & prædicationis ſeparari, ſimiles Lampredæ, quæ eſt piſcis ſine oſſibus & molliſſimus. Et ſecundum Iſidor. iſta coit cum Serpente, & lapidibus ita fortiter adhæret, quod vix poteſt auferri: ſic vere mundi peccatores, qui ita ſunt molles, carnales & delitioſi, fluxibiles & defectuoſi, quod nihil penitus eſt eis oſſeum ſeu firmum, qui etiam coeunt cum diabolo ſerpente per diuerſa vitia & peccata. Iſti dico fortiſſime adhærent per malas conſuetudines, & deſideria & affectiones, lapidi ſeu terræ, id eſt, iſtis bonis inferioribus & terrenis, quia ſcilicet ſicut dictum eſt, ipſi adhærent diuitijs & honoribus per ambitionem & auaritiam. Vnde Pſal. 118. *Adhæſit pauimento anima mea.* Et ideo talibus finaliter adhærent multa mala, ſcilicet vitia, & peccata & infernalia tormenta. Vnde Baruch primo. *Adhæſerunt nobis multa mala*, & Hieremiæ 42. *Fames adhærebit vobis in Aegypto, & ibi moriemini.*

In

In Ægypto enim (id eſt) in inferno adhærebit fames æternæ damnationis illis, qui modo adhærent bonis mundi fame, (id eſt,) cum deſiderio auaritię & ambitionis, vbi oſtenditur, quod dãnatis adhæret obſcuritas ineuitabilis, quia ſunt in Ægypto, quod interpretatur tenebræ. Item edacitas inſatiabilis, quia ipſi habent famem. Item pœnalitas inæſtimabilis, quia ipſi moriuntur. Alij autem adhærent bonis carnalibus, per luxuriam, figurati in illo filio Sichem, cuius anima adhæſit Diuinæ filiæ Iacob, ipſamque corrupit, propter quod tam ipſe quam domus ſua perierunt. Sicut dicitur Geneſis trigeſimoquarto. Sic vere (chariſſimi) illi, qui adhærent per luxuriam iuuenibus mulieribus, aliquando & temporaliter, & æternaliter occiduntur. Et ideo talibus adhæret lepra Naaman, id eſt, luxuria, ſicut dicitur 4 Reg. 5. *Lepra Naaman adhærebit tibi.* Item nota, quod ſicut illi, qui ſubmerguntur, tenaciter adhærent rebus, quas primo inueniunt: ſic peccatores in vitijs ſubmerſi, iſtis mundi bonis, quæ circa ſe inueniunt, ſolent per nimium affectum tenaciter adhęrere, & maxime illis, quæ primo, id eſt, in adoleſcentia ſolent frequentare, de alijs vero, ſcilicet, de ſpiritualibus non curare. Et ideo de malis nota, quod aliqui adhærent diuitijs per auaritiam, alij delitijs per luxuriam, alij eminentijs per ambitionem & ſuperbiam. Alij diuitibus amicis, per adulationem & blanditiam, primo, &c. Et iſti ſimiles ſunt arbori, quæ ſemper adhęrent terræ, & iſti terrenis per auaritiam, figurati in filio prodigo, vt ſcribitur Luc. 15. ¶ Qui adhæſit vni ciuium, id eſt, mundo, & hæreditatem, id eſt, gratiam & gloriam diſſipauit per diuerſa peccata viuendo luxurioſe, id eſt, temporalibus ſuperflue vtendo, ſecundo, &c. Et iſti ſunt ſimiles oſſibus, quæ ſemper adhærent carni, ſic delitioſi carnalitati adhærent figurati in filio Sichem, qui adhæſit Dinæ, ſic dictum eſt ſupra, tertio, &c. & iſti ſunt ſimiles Hæderæ, quæ ſemper adhæret arbori, vt in altum aſcendat, ſic iſti per ambitionem adhærent arboribus dignitatum, vt ſurſum aſcendere valeant ad honores, Figurati in abſolom qui adhæſit quercui, & occiſus eſt, quarto, &c. quia adulatores, id eſt, falſi amici vix poſſunt auelli ab homine quamdiu inueniunt ibi lucrum. ſimiles Sanguiſugæ, quæ ita fortiter adhæret homini in aqua reperto, quod auelli nequit niſi primo ſuxerit, quantum cupit: ſic vere iſti, qui non quærunt niſi ſugere diuitias alienas, vix aut nunquam poſſunt euelli à curijs & hoſpitijs diuitum, in aqua proſperitatis & voluptatis viuentium, quamdiu ibi reperiunt ad ſugendum, vnde Draconi, id eſt, diuiti dicitur Ezech. 29. *Draco magne, qui cubas in medio fluminum.* ſequitur. *Piſces tui ſquammis tuis adhærebunt.* Non ſic (chariſſimi) ſed adhæreant nobis boni & iuſti, per amicitiam & ſocietatem. Pſ. 24. *Innocentes, & recti adhæſerunt mihi.* Patet igitur, quod multiplex inuenitur adhæſio in ſcriptura.

A *Adeſſe.* Nota, quod adeſſe ſignat præſentiam & promptitudinem partitiuam. Et ſic dicam, quod pertinet ad Deum, ad iuſtum, ad diabolum, ad impium.

Adeſt {
- Deus, vt ſubueniat.
- Iuſtus, vt obediat.
- Diabolus, vt decipiat.
- Impius, vt accipiat.

¶ Dico igitur, quod Deus adeſt ad ſubueniendum, quia, ſcilicet, Deus vbique eſt pręſens, & ſemper eſt paratus adeſſe ſi fuerit qui requirat, Adeſſe enim diuinum ſignat ſuam præſentiam, quam exhibuit in beata incarnatione, ſuam præſentiam, quam exhibuit in rerum adminiſtratione, ſuam præſentiam quam exhibet in gratiæ collatione, ſeu in adiutorio & ſubuentione, ſuam præſentiam quam exhibebit in animæ beatificatione & in glorioſa apparitione. Deus enim adeſt, per beatam incarnationem & per ſacramenti Euchariſtiæ diſtributionem. Eſa. 41. *Primus ad Sion dicet, ecce adſum.* Item adeſt per rerum vbique adminiſtrationem. Pſal. 138. *Si aſcendero ad cœlum, tu illic es. ſi deſcendero ad infernum, ades.* Item Deus adeſt per gratiam, & ſubuentionem. Ioann. 11. *Magiſter adeſt. & vocat te.* Et de Ioſeph vendito dicitur, quod Deus in fraude & circumuentione fratrum illi adfuit. Deus enim ſimilis eſt accipitri, qui vbicunque prædam paratam viderit, ſtatim adeſt ad eam capiendam. Sic Deus ſtatim quando mentem hominis videt paratam & diſpoſitam, ſolet adeſſe, & eam ſibi aſſumere, ad eam accedere, & eam adiuuare. Vnde Eſai. 58. *Tunc inuocabis, & ipſe exaudiet, clamabis, & dicet, ecce adſum.* Item Deus aderit per gratiæ collationem vel per beatificam apparitionem: tunc enim principaliter aderit, quãdo ſe intimare omnibus exhibebit 2. Mach. 1. *Tempus adfuit, quo ſol refulſit, qui prius erat in nubilo.* Et Eſai. 52. *Ego ipſe, qui loquebar, ecce adſum.* Patet igitur quomodo Deus adeſt ad ſubueniendum. B
¶ Secundo dico, quod diabolus adeſt ad decipiendum, ſemper enim diabolus ſe ſtudet exhibere præſentem, vt noceat, ſeu decipiat innocentem. Vnde Iob 1. dicitur, quod cum comparerent filij Dei coram Domino, adfuit inter eos ſathan, ſupple, ad nocendum ipſi Iob, & ad tribulationem ipſius impetrandum. C
¶ Tertio adeſt impius ad accipiendum. Mali enim ſemper volunt eſſe præſentes

Ad {
- accipiendum,
- importune petendum,
- explorandum,
- detrahendum,
- mala omnia facienda.

Vnde, iſte eſt ſicut vultur. De quo dicitur Iob 39. quod *vbicunq; ſenſerit cadauer, ſtatim adeſt.* ¶ Quarto adeſt iuſtus ad obediendũ, quia, ſcilicet, iuſtus ſe exhibet Deo, & ſuperiori & amico, & inimico. Deo dico, ei conſentiat, & vt per contemplationem & dilectionem ipſum aſſociet, & per deuotionem aſſideat, dicens illud Prouerbiorum 8. *Quando præparabat cœlos, aderam; cum eo cuncta componens, vt ei obediat.* Sicut Dauid, qui erat Rex, fuit dictum de Nathan. 3. Regum 1. *Adeſt Nathan Propheta.* Item amico, vt ei proficiat, & vt ipſum adiuuet, & ſuccurrat. Sicut inuocans auxilium contra Gabaa dixit filijs Iſrael ad ſuum adiutorium congregatis Iudic. 19. *in communi decernite quid facere debeatis.* Itam inimico vt ipſum corrigat & redarguat. ſicut de Helia dicitur, quod dato, quod ſciret, quod Achab Rex ipſum perſequeretur odio capitali, nihilominus pro eo corrigendo exhibuit ſe præſentem. 3. Regum 18. *Adeſt Helias.* ¶ Et breuiter de E
bona promptitudine voluntatis, quam habet homo, dicit, quod poteſt accipi in bono, & malo. In bono, ſcilicet, quando homo adeſt, id eſt; præſto eſt.

Ad {
- obediendum,
- obſequendum,
- adiuuandum,
- conſolandum,
- conſulendum,
- defendendum,

Et de iſta promptitudine voluntatis dicitur Iob 38. *Numquid mittes fulgura, & ibunt, & reuerentia dicent tibi adſumus?* Vbi oſtenditur, quod promptitudo obſequij, auxilij, & obedientiæ,

debet habere {
- Timorem magiſtri. (Numquid mittes.)
- Feruorem deſiderij. (Fulgura.)
- Vigorem miniſterij. (Reuerentia dicent tibi adſumus.)

Talis, qui vult adeſſe, neceſſe eſt, vt timeat. vt ardeat, vt redeat. Debet igitur obediens habere timorem, quia, ſcilicet, ipſe debet timere magiſtrum & prælatum ſuum, quod oſtenditur cum dicitur: Numquid mittes, quaſi dicatur: Ipſe habet aliquem, qui poteſt eum mittere. Eſaiæ 6. *Ecce ego, mitte me.* Item debet habere deſiderij feruorem. (Ibunt fulgura.) Abacuc. 3. *Ibunt in ſplẽdore fulgurantis haſtæ tuæ.* Item debet habere miniſterij fulgorem; quia, ſcilicet, non debet reddere grauẽ, immo daro, quod modo reuertatur de executione alicuius mandati, ſemper tamen debet eſſe vigoroſus in obedientiæ miniſterium, & dicere, Adſumus. Eſaiæ. 63. *Tunc inuocabis, & ipſe exaudiet, clamauis, & dicet adſum.* ¶ Item poteſt accipi in malo, quando ſcilicet homo adeſt F

Ad {
- nocendum,
- rapiendum,
- detrahendum.

Iob 1. *Adfuit etiam inter filios Dei ſathan.* vel ad peccandum. vel delitias frequentandum. Vnde Iob 39. *Vbicunq; ſenſerit cadauer, ſtatim adeſt.* Vide proſecutionem de præſentia, &c.

Adiicere. Nota, quod adijcere accipitur pro iterare; multiplicare, adiungere, aggregare. Et ſic poſſum notare, quod eſt adiectio virtutis, quæ præcipitur, adiectio ſalutis, quæ promittitur, adiectio culparum quæ prohibetur adiectio pœnarum quæ adhibetur. ¶ Eſt igitur primo adiectio virtutis, quæ dicitur haberi, quia, ſcilicet, iuſti debent virtutes virtutibus adijcere, & bona opera iugiter iterare. Pſal. *Adijciam ſuper omnem laudem tuam.* Deus etiam ipſis iuſtis virtutes adijcit, & eos multiplicat, & extollit Pſalm. 113. *Adijciat Do-* A

minus ſuper vos, & ſuper filios veſtros. Adijcitur enim iuſtis regula, ne poſſint errare, perſeuerantia ne poſſint ceſſare, gratiæ venia ne ſe poſſint excuſare, de diſciplina dicitur Eccleſiaſt. 15. *Adiecit mandata, atque præcepta.* De perſeuerantia dicitur in Pſalm. 60. *Dies ſuper dies regis adijcies, annos eius vſque in diem generationis & generationis.* De gratia vero ſeu miſericordia, quæ à Deo nobis continue adijcitur, poteſt dici illud 1. Regum. 3. *Adiecit Dominus vocare Samuelem.* Eſa. 7. *Adiecit Dominus loqui ad Achaz.* Iſta eſt igitur adiectio virtuoſa, quam adiectionem non habent mali, qui, ſcilicet, non adijciunt per pœnitentiam reſurgere, quando cadunt, Amos 5. *Domus Iſrael cecidit, & non adijcit vt reſurgat.* Virgo
B Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, & non eſt, qui ſuſcitet eam. Iſta eſt igitur adiectio virtuoſa, quæ debet haberi. ¶ Secundo dico, quod eſt adiectio ſalutis, quæ debet mereri, quia, ſcilicet,
C poſt gratiam adijcit gloriam, de quo Matthæi 6. *Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis.* ¶ Tertio dico quod inuenitur adiectio peccati, quæ debet caueri. Et iſta eſt, quando homo continue peccando adijcit peccatum peccato. 2. Paralipomen. 28. *Quare adijcere vultis ſuper peccata veſtra?* Tales ſunt illi, qui faciliter recidunt, & qui per obſtinationem ſemper adijciunt peccata, contra illud Eccleſiaſtic. 5. *Ne adijcias peccata ſuper peccata.* Et nota, quod non eſt adijciendum ad peccatum per iterationem, ad mandatum per tranſgreſſionem, ad ſapientiæ virum per inanem locutionem, ad ſufficientiæ ſtatum per inanem gloriam. De peccato, quod non ſit ei aliquid adijciendum, patet ſecundum medicos, ſimile additum ſuo ſimili facit ſurere. Vnde Eccleſiaſt. 21. *Peccaſti, ne adijcias iterum.* De præcepto vero, quod non per tranſgreſſionem vltra aliquid eſt faciendum, patet Deuteronom. 12. *Non addas quicquam, quicquam nec diminuas.* De verbis, quod non ſit aliquid per multiloquium ſuperaddendum, patet Eccleſia 11. vbi dicitur. *In medio ſeniorum ne adijcias loqui.* Iob 29. *Verbis meis addere nihil audebant.* De inani gloria vero, quod, ſcilicet, non occaſione eius aliquid ſit plus ſolito faciendum, ſicut, ſcilicet, faciunt illi, qui tot onera pœnitentiæ ſuperaddunt, quod ſuſtinere nequeunt, ſed ſuccumbunt, habes Eſa. 13. *Non adijcies vltrà, & glorieris,* id eſt, occaſione vanæ gloriæ non adijciendum onus pœnitentiæ ſupra vires, &c. igitur dico, quod eſt adiectio peccati, quæ debet caueri.
D ¶ Quarto dico, quod eſt adiectio tormenti, quæ debet horreri, quia ſcilicet damnatis continue adijciuntur tormenta. Hiere. 45. [Væ mihi, quia addidit Dominus dolorem dolori meo, laboraui in gemitu meo, & requiē non inueni.] Iſtis enim adijciuntur tormenta, nec Deus adijcit aliqua ſolatia vel oblectamenta, ſicut enim ipſemet dicit Oſeæ 1. *Non addam vltra miſereri eis,* & ibidem 9. *non addam, vt diligam eos.* Et ideo de quolibet tali dicitur Eſaiæ 24. *Corruet, & non adijciet vt reſurgat.* Patet igitur, quod quadruplex adiectio generaliter inuenitur. Vide ſupra de addere, & infra de opponere, adiungere, congregare, &c.

Adimplere. Idem eſt quod vſque ad ſummum implere, vel vt ad perfectum. Et nota, quod adimplētur iuſti gratia. Beati gloria, Boni ſolatijs, Mali ſupplicijs, & et-
A iam vitijs. ¶ Primo iuſti gratia. Vnde Hierem. 31. *populus meus adimplebitur bonis.* Item beati gloria, Pſalm. *Adimplebis me lætitia cū vultu tuo,* &c. Item boni ſolatijs, Actorum 2. *Adimplebis me iucunditate.* Item mali ſupplicijs, Eccleſia. 10. *Qui tenuerit illum, adimplebitur maledictis.* Et nota, quod de bonis poteſt exponi illud Eccleſiaſt. 50. *Manauerunt Putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum.* Vbi nota, quod debemus adimpleri viſceroſis affectibus pietatis (Manauerunt) Gratioſis profectibus ſanctitatis (Putei aquarum) Glorioſis ſucceſſibus voluptatis. (Quaſi mare inquit adimpleti ſunt.)
B ¶ Dico primo, quod debemus adimpleri affectibus Pietatis viſceroſis, quod oſtenditur cum dicitur, Manauerunt, quia ſcilicet, nos debemus manare, affluere, & deſtillare per continuā pietatem, & foris ad alios noſtrorum beneficiorum riuulos diffundere, & deriuare: ſimiles cuidam lapidi, qui vocatur Enydros: qui ſemper & perpetuo ſtillat aquam. Ideo dicitur in lapidario. *Perpetui fletus lachrymis deſtillat Enydros. Qui velut explens fontis ſcaturigine manat. Nam iſte lapis ſine diſcontinuatione, & ſine ſui diminutione perpetuo ſemper ſtillat. Cuius poteſt eſſe ratio, quia ſua occulta virtute aerem contiguum, in aquam condenſat, congelat, & conuertit, & ſic ſemper videtur aquam emittere, & guttatim perpetuo emanare.* Sic vere (chariſſimi) vir pius & miſericors ſemper & continue debet ſtillas eleemoſynarum & beneficiorum temporalium emanare, emittere, & ſtillare, & alijs indigentibus erogare ſine diſcontinuatione, ſcilicet perſeueranter. Iuxta illud Prouerb. quinto. *Deriuentur fontes tui foras & in plateis aquas tuas diuide.* Nam aerem contiguum, id eſt, exteriorem ſubſtantiam temporalem debet conuertere in ſtillas & pluuiam, id eſt, in eleemoſynam, & beneficia. Et ſi aquam iſtam continue emittamus, numquam tamen diminuemur per paupertatem, quia *qui dat pauperi, numquam indigebit.* Prouer. 28. Quia ſcilicet ſicut circa illum lapidem nouus ſemper introducitur aer, & ſic ſemper inuenit, quod condenſet, & ſic ſine diminutione continuat ſtillas ſuas: ſic Deus ſemper per occultam prouidentiam introducit nouum aerem, id eſt, nouas diuitias circa illos, qui affluunt pietate. Et ita poſſunt ſtillas eleēmoſynarum continuo emittere, vt dictum eſt. Vnde de Ioanne eleemoſynario dicitur, quod quanto plus dabat, tanto plus abundabat. Vnde Lucæ 6. *Date, & dabitur vobis.* Quæ omnia non ſolum debent eſſe vera de eleemoſyna temporali, immo etiam de ſpirituali, ſcilicet, de eruditione, doctrina & prædicatione: quia vere vir pius, & diſcretus, & maxime religioſus, clericus & prælatus debet aerem, id eſt ſacram ſcripturam in ſtillas & in pluuiam, id eſt, in verba ſua, & informatoria conuertere, & ſic debet alios per prædicationem, doctrinā, & eruditionem miſericorditer irrigare. Iuxta illud Ioel 3. *In illa die ſtillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel.* Contemplatiui debent iugiter dulcorem mellis, & lactis, id eſt, beneficiorum ſpiritualium & temporalium deſtillare, ideo de tali manatione poteſt dici illud Ezech. 31. *Flumina eius manabant in circuitu radicum eius.* Et loquitur de quadam arbore altiſſima & pulcherrima: Quia vere vir perfectus qui poteſt comparari arbori altæ, per contemplationem, arbori pulcherrimæ, per honeſtam conuerſationem, debet habere, ſcilicet eleemoſynarum & doctrinarum flumina per pietatis compaſſionem. Sicut enim fluuius non poteſt ſe continere, quin exeat, & quin aquam ſuā continue diſtribuat, atque mittat: ſic vere nec nos debemus nos continere, quin aquas, quas habemus, id eſt, ſcientias, & diuitias continue alijs diffundamus. Oſtenditur igitur hic, quod pietas debet habere vbertatem irrigatiuam, quia in circuitu debet affluere & manare, Charitatem conſtitutiuam, quia à radice, id eſt, à corde debet exire per charitatem, non ab hypocritica falſitate, radicum, inquit eius. Et ſic bene dico, quod nos debemus adimpleri pietatis affectibus viſceroſis. Vnde de iſta adimpletione pietatis poteſt dici illud Iudicū: [Miſericordia nobis & Charitas adimpleatur.] Manauerunt inquit. ¶ Se- C
cundo debemus adimpleri ſanctitatis virtutibus. Gratioſis, quia ſcilicet debemus eſſe putei aquarū. Quia ſicut puteus, & caterna profunda aquis tamen eſt irrigua, & fœcunda. Sic vere quilibet homo bonus debet eſſe puteus profundus & infimus per humilitatem, plenus aquis (id eſt) gratijs, & viribus per perfectionem & ſanctitatē, quibus ſcilicet mens poſſit irrigari ſpiritualiter, & etiam fœcūdari. Iuxta illud Cant. 4. [Puteus aquarū viuentium, quæ fluūt impetu de Libano,] vbi oſtenditur, quod gratia & virtutes noſtræ debent habere Abſconſionē (Puteus) Durationē (Aquarū viuentiū) quæ ſcilicet (non ſiſtunt:) Voluntatis promptitudinē. (Quæ fluunt impetu.) Charitatis pulchritudinē. (De Libano.) Sed heu proh dolor (chariſſimi) talis puteus iam non ſunt auari, quia vere iſti non ſunt putei per gratiā rediundationem, ſed per vitiorū, & cupiditatum abundantiā. Puteus enim eſt profundus & obſcurus, aquas ſuas exterius nō diffūdit vt communiter, imō eas reſeruat in caterna, & concauitate ſua ſibi ipſi. Puteus etiā indiget, quod aqua ipſius moueatur, alias faciliſſime putreſcit. Vere tales putei ſunt cupidi, & auari. Quia vere iſti ſunt profundi per inueſtigabilem fallacitatē & deceptionē. Iuxta illud Hiere. 17. *Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, & quis cognoſcet illud?* Sunt etiā obſcuri per ſuorum malorum contractuum velamentum, & abſconſionem: aquam etiam (id eſt) ſua bona temporalia, quæ recte ſunt fluxibilia ſicut aqua, alijs non diffundunt per eleemoſynarum diſtributionem, immo in concauitatibus ſuis, id eſt, in arcis, & latibulis ea ſeruant, per auaritiam & parcitatem, ita quod multoties ibidem putreſcunt per nimiam cuſtoditionem, ſicut ad ſenſum videmus de blado vino, & pane diuitum auarorum & vſurariorum, quæ propter nimiam cuſtodiam in putredinem conuertuntur. Iacob 5. *Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, & argentum veſtrum æruginauit.* Nam ſicut puteali aquæ neceſſarium eſt, quod ibi ſæpe hauriatur ad hoc, quod non putreſcat, quia ſcilicet, motus reſeruat à putrefactione, & inde eſt, quod aqua tanto melior eſt purior, quanto ibi ſæpius hauritur. Sic vere

(cha

Digitized by Google

(chariſſimi) neceſſe eſt, quod ad aquas diuitiarum noſtrarum ſæpe eleemoſynarum largam diſtributionem faciamus, ne forte putreſcant per nimiam reſeruationem. Quia aquæ diuitiarũ noſtrarum tanto ſunt apud Deum meliores, quanto pro erogando pauperibus ſæpius ibidem haurimus. Haurite igitur, & ferte architriclino. Debemus igitur impleri (chariſſimi) ſanctitatis virtutib⁹ gratioſis. 1. Pet. 1. *Gratia vobis, & pax adimpleatur.* Puteus (inquit) aquarum. ❡ Tertio adimpleamur voluptatis exceſſibus glorioſis vel fructuoſis. Quaſi mare (inquit) adimpleti ſunt, quia, ſcilicet, ſicut mare habet redundantiam & abundantiam aquarum inexhauſtibilem, & indefectibilem, abundantiam voluptatis, & ideo ſicut mare tunc eſt ſumme plenum, quando Luna eſt plena. Sic vere chariſſimi quando Luna id eſt, quando mutabilis voluntas noſtra eſt plena lumine, id eſt, gratijs, ſcientijs, donis, virtutibus, tunc vere ei paratur plenius mare, id eſt, plenior & amplior abundantia voluptatis æternæ. Epheſ. 1. *Omnia nobis adimplentur.* Ideo cuilibet poteſt dici illud Eſaiæ 60. *Tunc videbis, & affl[u]es, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum, quando conuerſa fuerit ad te multitudo maris.* In quib⁹ verbis deſcribitur æterna gloria ex ſapientiæ limpitudine. (Quia tunc videbis.) Ex opulentiæ plenitudine. (Quia tunc affl[u]es.) Ex charitatis amplitudine, quia tunc dilatabitur cor tuum. Ex voluptatis magnitudine. (Quando conuerſa fuerit ad te multitudo maris.) Ideo de adimplemento gloriæ dicitur illud Pſal. *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua.* Ideo dico, quod debemus adimpleri in æterna benignitate, ſeu pietate, virtutum fertilitate, ſeu vbertate, cœleſti fœlicitate, ſeu voluptate, &c.

A *Adinuenire.* Adinuentio. Nota, quod adinuentio idem eſt quod noua inuentio vel ordinatio. Et eſt adinuentio diuina, & humana. ❡ Diuina adinuentio ſignat illa, quæ Deus adinuenit vel inſtituit, & quæ ad ſalutem mortaliũ ordinauit, ſicut ſunt articuli fidei, Sacramenta Eccleſiæ, mandata Decalogi, opera pietatis. Iſta enim à Deo ſunt inuenta & ad ſalutem hominum ordinata. De quibus Eſa. 12. *Notas facite populis adinuentiones eius.* Et merito, quia ſicut dicitur Baruch. 3. *Hic adinuenit omnem viam diſciplinæ.* Et ideo Dauid dicebat Domino illud Pſalm. *In aduentionibus tuis exercebor.*

❡ Humana adinuentio ſignat illa vitia, quæ humana ſolertia contra Deum adinuenit, & potiſſime adinuentio ſignat illa vitia, ad quæ natura non inclinat, ſed ars, & malitia ipſa ſibi adinuenit & procurat, ſicut eſt idololatria, Sodomia, infidelitas, & malitia. De idololatria dicitur Sap. 14. *Superfluitas hominum hæc adinuenit.* De Sodomia dicitur in Pſalm. 105. *Fornicati ſunt adinuentionibus ſuis.* Seneca enim in quadam declamarione dicit, quod natura melius formauit concubitus animalium quam humanos, quia, ſcilicet, animalia non inueniunt aliud quam quod natura ſuadet, vilis autem & corrupta humana imaginatio adinuenit iſtos modos. Sapient. 14. *Adinuentio, illorum corruptio.* De infidelitate vero, & malitia dicitur micheæ 3. *Nequiter egerunt in adinuentionibus ſuis.* Quocunq; autem modo accipiatur adinuentio humana, ſemper vt communiter in malo ſignat. Et ſemper meretur iudicium, atque pœnam. Oſeæ 12. *Iuxta adinuentiones tuas reddet tibi.* Et Oſeæ 7. *circumdederunt eos adinuentiones eorum.*

A *Adire.* Idem eſt, quod vſque ad terminum ire. Et poteſt ſignificare in bono & in malo. In bono enim ſignificat motum affectionis, arcum orationis, ſtatum æternæ ſaluationis. De affectione, ſeu deuotione dicitur Luc. 8. quod illi non poterant adire Hieruſalem præ turba. Turba. n. ſollicitudinum & cognationum aditum impedit. De oratione dicitur Sap. 8. *Adij Dominum. & deprecatus ſum, &c.* De beatitudine vero poteſt accipi illud. Hebr. 4. *Adeamus cum fiducia ad thronum eius, &c.* In malo ſignat malam ſupplicationem proditorum, adulatorum interuentionem. & ad maiores interpellationem. De quo Act. 25. *adierunt Principes ſacerdotum poſtulantes aduerſum Paulum.* Breuiter loquendo, adire ſemper videtur includere ſupplicationem, & requiſitionem, ſiue bona fuerit ſiue mala. Vide infra in tit. Ire.

A *Adiurare.* Idem eſt, quod aliquid iuramento, vel ſub iuramenti fidelitate, vel firmitate requirere, vel mandare. Vnde iurans eſt ille, qui iuramentum facit. Adiurans eſt ille, qui iuramentum recipit, vel imponit. 1. Regum 14. *Adiurauit Saul populum dicens: Maledictus vir, qui comederit panem vſq; ad veſperam.* Et Geneſis 24. *Adiurauit me Dominus meus.* Ideo dico breuiter, quod adiurare idem eſt, quod aliquid firmiter præcipere vel inhibere. Et ſi vis dic, quod Deus adiurat nos, & quod nos ſumus adiurati, id eſt, firmiter requiſiti de quatuor, ſcilicet,

De { Veritate dicenda,
Pietate tenenda,
Tranquillitate ſeruanda,
Carnalitate vitanda.

❡ Dico igitur, quo nos ſumus adiurati de dicenda veritate. 2. Paralipomen. 18. *Iterum atque iterum te adiuro, vt non loquaris mihi niſi quod verum eſt.* Item ſumus adiurati de tenenda pietate. Gen. 50. *Aſcende, & ſepeli patrem tuum ſicut adiuratus es.* Item ſumus adiurati de ſeruanda pace, & tranquillitate. Canticorum. 3. *Adiuro vos filiæ Hieruſalem per Capreas, hinnuloſque Ceruorum, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam.* Deus enim vult quod dilecta ſua, id eſt, anima ſtet in tranquillitate, & pace, & ideo ipſe adiurat filias Hieruſalem, id eſt, potentias ſenſitiuas, per capreas, & Hinnulos, id eſt, per ſanctos & ſanctas, ne ipſam, per ſolicitudines ſuſcitent, aut euigilent. Item ſumus adiurati de vitanda carnalitate, vnde Gen. 24. *Adiurauit me dominus meus, ne acciperem filio eius vxorem de filiabus Chanaan.* Filiæ enim Chanaan ſunt delitiæ carnis. Patet igitur quomodo adiurati; & obligati ſub præcepto ſumus ad bona plurima facienda, & hæc ſufficiant.

Adiutorium. Eſt multiplex in ſcriptura, ſcilicet, A

Adiuuare { Dei,
Hominis,
Bonum,
Malum.

❡ Nota igitur, quod nos debemus alter alterum adiuuare. Apes enim vt dicit Ambroſius & Plinius inuicem ſe adiuuant, vnde quando vna venit de foris, ad alueare, onuſta floribus, tres vel quatuor de alijs ſtatim adſunt ad eam adiuuandam & exonerandam. Sic vere chariſſimi quoties videmus aliquam apem, id eſt, ſocium noſtrum oneratum aliquo vitio vel negotio, vel aliqua tribulatione, vel paupertate, vere nos ſtatim debemus iuuare, ſcilicet, eleemoſynis, orationibus, beneficijs, & ſubuentionibus & alter alterũ pro viribus ſupportare. Iuxta illud Gala. 6. *Alter alterius onera portate:* ſicut dicitur Prouerb. 18. *Frater, qui adiuuatur à fratre, ſicut ciuitas firma,* vbi oſtenditur triplex ratio, qua debemus alter alterum adiuuare, ſcilicet ratione ſimilis naturæ. Frater. Ratione ſtabilis iuncturæ. Adiuuare. Ratione nobis iuncturæ. Ciuitas. Ratione ſtaóilis ſtructuræ. Firma. Nã nos habemus ſimilem humanitatem. Frater. Nam in illo videmus flebilem neceſſitatem. Adiuuatur. Nam nos hæremus per periuncturam, & communitatem. Ciuitas. Nam ſic manem⁹ per fortem ſtabilitatem. Firma. ❡ Primo igitur debemus nos iuuare ratione ſimilis naturæ, vt patet de Elephantibus qui inuicem ſe diligunt, atque iuuant. Vnde dicitur à Solino libro de mirabilibus mundi, quod inter Elephantes maxima eſt cura alteri de altero. Nam fortiores alios vulneratos, & feſſos inter ſe recipiunt. & eos magis quam ſe adiuuant, & defendunt. quando etiam vnus ipſorum innixus arbori, arbore facta cadit in terram, vnde, ſcilicet, de ſe non poteſt plus ſurgere propter corporis grauitatem, tunc eo clamante & barriente alij occurrunt, ipſumque adiuuant pro poſſe, & ſubleuant; quod ſi forte nequeunt, cum eo præcompaſſione barriunt, atque plangunt. Vt dicit idem. Reuera (chariſſimi) tales debemus eſſe. Conſtat enim quod nos ſumus eiuſdem naturæ, & ſpeciei, quia omnes ſumus homines. Nam ſicut Elephas eſt animal manſuetũ, quia ſicut dicit Plinius libro octauo, capite primo. Memoriam & intellectum in multis habere videtur, ſic homo naturaliter eſt manſuetus, ratione & memoria præditus, & dotatus. Et ideo vere inter nos debet eſſe maxima amicitia, pietas, ſocietas, & maxima cura alteri de altero, quia vere nos debemus bona aliorum noſtra reputare congaudendo, & aliorum mala condolendo. Quia ſicut dicitur primo Corinth. 12. *Nos omnes vnum corpus ſumus in Chriſto: alter autem alterius membra. Si quid autem,* inquit, *patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra:* feſſos enim tentationibus, vulneratos tribulationibus, miſerijs & paupertatibus vel criminibus, debemus nos, qui ſumus fortiores, ſcilicet diuitijs, potentijs, & ſcientijs, virtutibus, & gratijs, adiuuare, defendere, & tueri. Et temporaliter ſubueniendo, & ſpiritualiter orando vel inſtruendo, corrigendo, & caſtigando, ſupportando, & miſerando. Iuxta illud

ad Romanos.15. *Debemus* (inquit) *nos infirmiores imbecillitatem infirmorum ſuſtinere.* Vnde quando accidit, quod vnus noſtrum cadit in infirmitatem, fracta arbore humanæ viuacitatis, vel cadit etiam in paupertatem, & tribulationem fracta arbore proſperitatis humanæ, & confidentiæ humanæ & ſecuritatis, cui innitebatur, tunc vere alij audito battitu, planctu, & querela ipſius, & auxilij imploratione, quando, ſcilicet, dicit, *Miſeremini mei, miſeremini mei ſaltem vos amici mei*, debent ad eum conuenire, & ipſum ſuis conſolationibus ab infirmitate, ſuis orationibus, & eleemoſinis à peccato, & purgatorio, ſuiſque temporalibus beneficijs à tribulatione & adiuuare, & benigniter in quantum poſſunt, ſubleuare; quod ſi forte nequiuerimus ſubuenire, ſaltē battitum doloris & compaſſionis debemus emittere, & per pietatem cum eo condolere. Figura de amicis, Iob.3. & vltimo. Qui audito ſuo infortunio ad eum conuenerunt, vt conſolarētur, eum conduluerunt & fleuerunt, & pro eius reuelatione Oues, & Arietes, & cætera munera præbuerunt. Et ideo 1. Mach. 3. dicitur. *Adiuuabant eum omnes fratres ſui, & omnes, qui ſe coniunxerant cum patre eius.* Adiuuemus igitur nos chariſſimi, quia ſumus eiuſdem naturæ. Frater inquit à fratre. Et quod iſtud debeat eſſe verum, ſatis videtur, per figuram Geneſ. 2. Vbi dicitur, quod cū Adam ſolus eſſet creatus, creauit Deus adiutorium ſimile ſibi, ſcilicet, mulierem. Quod eſt contra multos ſimiles canibus, qui non parcunt nec fratri nec patri, imo ſi vnus eorum percutitur, omnes alij canes currunt, non ad eum adiuuandum, ſed mordendum, & impugnandum. Sic vere multi ſunt, qui videntes fratres ſuos, notos & vicinos percuſſos aliqua tribulatione vel paupertate, tunc nituntur ipſos mordere, infeſtare, & exhæredare vel in ſe, vel in ſuis, ſicut patet de iſtis, qui inſurgunt contra homines mortuos filios, eorum inuadendo & impugnando &c. Ideo dicitur Micheæ 7. *Frater Fratrem venatur ad mortem, & inimici hominis domeſtici eius* Vnde iam verificatur illud Geneſis 2. *Adæ vero non inueniebatur adiutor ſimilis ſibi*, quaſi dicatur. Omnia alia iuuant hominem niſi homo, qui, ſcilicet, eſt ſibi ſimilis & conformis. Non ſic chariſſimi non, ſed alter alterum adiuue-
C mus, quia ſumus natura ſimiles, fratres à fratre. ❡ Secundo debet alter alterum iuuare ratione iuncturæ flebilis, quod oſtenditur cum dicitur, Adiuuatur, quia, ſcilicet ſupponendum eſt, quando aliquis adiuuatur, quod ipſe patitur indigentiam aliquā & aliud præiudicium & iuncturam. Eſt Scarus piſcis, qui comparem ſuum diligit miro modo, vnde ſi vnus ſit captus, & nitatur exire de ſportula piſcatoris, ſtatim alius videns ipſum luctantem, ipſum adiuuat, & caudam eius apprehendens in ore, ipſum extrahit quantum poteſt. Vt dicit Plinius libro trigeſimo ſecundo, capite ſecundo, allegans Ouidium in libro, qui Halieuticon dicitur. Sic vere alter noſtrum debet alterum dirigere, & iuuare. Nam ſi quis incluſus, & captus fuerit in aliqua ſportula piſcatoris, id eſt, aliqua tribulatione vel paupertate, vel etiam in purgatorio vel peccato, pro certo, alij, ſi poſſunt debent ipſū extrahere, adiuuare, & liberare, & cum ore, id eſt, cum verbis, ſupplicationibus, conſolationibus, inſtructionibus, & precibus & orationibus ipſum eripere, vel ſaluare. Pſalm. 106. *Adiuuit pauperem de inopia.* Et maxime quando videmus, quod ipſe luctatur, id eſt, quod ipſe facit debitum ſuum, & poſſe ſuum de exeundo, figura habetur Deuter.22. vbi dicitur, quod ſi Aſinū inuenimus ſub onere cecidiſſe, non debemus eum præterire, ſed eum ab onere liberare. Sic vere, ſi inuenerimus vnum Aſinum, id eſt, vnum pauperem detentum ſub onere tribulationis, & paupertatis, non debemus præterire, quaſi de eo non curantes; imo debemus ipſum pro viribus liberare. Eccl. 4. *Ne verearis proximum tuum in caſu ſuo.* Et 1. Mach. 8. *Si genti Iudæorum prius acciderit bellum, adiuuabunt Romani ex animo, prout eius tempus permiſerit*, vbi deſcribitur iſtud iuuamen,

Vt { neceſſarium. (Si acciderit.)
voluntarium. (Ex animo.)
ſaluatorium. (Iuuabunt.) }

D ❡ Quod eſt contra multos qui nulli tribulato vel miſero miſerentur: ſimiles quibuſdam fatuis populis Orientalibus, qui ſunt inter Tartaros, qui ex ritu ſuo habent, quod nulli compatiuntur miſero, nulli dant eleemoſynam egendo, nulli condolent tribulato, habent quod nunquam debent iuuare vel quem debent, ſed decernunt derelinquere, vel paupertate damnare. Iſtam enim fatuam opinionem videntur habere hodie quidā apud nos, qui videlicet nulli deſolato infortunato ſubueniunt ſeu parcunt. Pſalm. *Infirmati ſunt, nec fuit qui adiuuaret.* Sed more canum contra tales latrant potius, & inſurgunt, qui, ſcilicet, ita fatui ſunt, quod ad fortunæ varietatem non aſpiciunt, & quod ad opera occultæ Dei prouidentiæ non attendunt. Conſtat enim quod Deus pauperes eſſe voluit & propter eos, & propter nos: propter eos ne diuitijs perperam vterentur, propter nos etiam, vt virtus pietatis in eis exerceretur, vt ſic in eis mediante pietate, quæ ad omnia valet ſecundum Apoſtolum, quilibet mereretur. Ideo dicitur Deut.15. *Non deerunt pauperes de terra tua.* Et Dominus Ioan.12. *Pauperes ſemper habebitis vobiſcum*, &c. Non ſic chariſſimi non, ſed alter alterum adiuuemus, & maxime illos, qui ſubſunt oneri naturæ flebilis. ❡ Tertio adiuuare debemus alterum, ratione iuncturæ nobilis, quia ſcilicet nos ſumus quaſi ciuitas, quæ dicitur quaſi ciuium vnitas; quia ſicut ciues in illis, quæ tangunt cōmunitatem, ſunt iuncti ſibi, & indiuiſi, & alterum adiuuant: ſic vere nos, qui ſumus eiuſdem ciuitatis, ſcilicet Eccleſiæ, debemus alter alteri iungi per amicitiam & vnitatem, & alter alterum adiuuare, per beneficiorum & ſubuentionum largitatem, & per mutuam charitatem. Nam ſicut glires ſocios ſuos diligunt atque iuuant. vt dicit Plin.8. cap. 58. Sic vere ſaltem ſocios, conciues, & amicos, & coniunctos debemus diligere & iuuare, & eiſdem pro viribus ſubuenire. Et de hoc expone illud Pſalm. *Hieruſalem, quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio.* &c. Ciuitas ergo Hieruſalem, quæ interpretatur pacifica, ſignat bonorum pacificam vnitatem, quorum participatio, adiutorium, & promiſſio debet eſſe in idipſum, quia ſcilicet in idipſum, id eſt, vnitate & dilectione debet alter alterū adiuuare. Sed pro certo parum valet hodie talis coniunctio vel vnitas, quia dato, quod homines ſint eiuſdem ciuitatis, collegij, vel vnitatis, vix tamen, aut nunquam volunt alter alterū adiuuare, imo, quod peius eſt, magis hodie contrariantur vicinis ſuis, & coniunctis, & maior inuidia, briga, rixa, vel diſſenſio inter eos ſeminatur, quam in alijs extraneis & remotis. Et de hoc dicitur Hierem. 49. *Incenderunt electam ciuitatem.* Et Eſa. 19. *Concurrere faciam Aegyptios, & pugnabit vir contra fratrem ſuum, & ciuitas contra ciuitatem, & regnum aduerſus regnum.* Vbi oſtenditur, quod tria ſunt hominum genera, quorum alter alterum non adiuuat, ſcilicet, Vmbroſitatis regimine cæcati Aegyptij qui interpretantur vmbroſi. Carnalitatis inguine ligati, frater, & amicus, ſupple carnalis, Sublimitatis culmine locati, *Regnum*, (inquit) *contra Regnum.* Tenebroſi enim Aegyptij, id eſt, diuites & auari, quos mundi proſperitas excæcat & obſcurat. Item fratres & amici carnales & mundani. Item illi, qui in mundi dignitatibus, & diuitijs, & officijs ſunt conſtituti, tales dico alter alterum non adiuuant, imo præ cupiditate, falſitate, inuidia, & malignitate ſe lacerant, & impugnant. Quia ſicut dicitur Prou. 13. *Inter ſuperbos ſunt iurgia.* Eccl. 51. *In tempore ſuperborum ſine adiutorio.* Non ſic chariſſimi, ſed alter alterum adiuuemus, quia vere ad hoc tenemur ratione iuncturæ ſubtilis.

❡ Quarto ad hoc tenemur ratione ſtructuræ ſtabilis. Firma. E
inquit. Sic enim videmus, quod in domo ponuntur columnæ, firmæ, & ſtabiles, vt vna aliam adiuuet & ſupportet, vt ſic domus firmior, & ſtabilior poſſit eſſe: ſic vere chariſſimi, in vna domo fidei, & Eccleſiæ religionis, & patriæ ſunt plures columnæ, id eſt, plures perſonæ quarum debet alteram altera in ſuis affectibus adiuuare, vt ſic ipſarum domus, & communitas ſtabilior, & firmior poſſit eſſe. Firma, inquit. Tunc enim totum melius regitur, & etiam conditio fortior & ſtabilior reperitur, quando partes à partibus adiuuātur. Ideo Martha, dicebat Domino Lucæ 11. *Domine non eſt tibi curæ, quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare: dic ergo illi, vt me adiuuet*, quaſi dicat. Tunc ero firmior & fortior quando adiuta fuero per eandem. Et Lucæ 5. *Innuerunt ſocijs, qui erant in alia naui, quod venirent, & adiuuarent eos.* Firma inquit. Vnde 1. Machabæorum 1. *Aedificauerunt ciuitatem Dauid muro alto & firmo* Vbi nota, quod per adiutorium ciuitas religionis vel Eccleſiæ ſit firma, quatuor principaliter requiruntur, videlicet, laboris diligentia, (ædificauerunt.) Vigoris permanentia, quia ſcilicet, nos debemus eſſe Dauid. Amoris conſonantia, ciuitatem, id eſt, ciuium vnitatem. Valoris confidentia, Muro alto, & firmo. Et iſta proh dolor ſunt hodie contra multos, qui pro certo non vacant ad Eccleſiæ vel regionis ædificationem, ſed deſtructionem. Non enim habent.

Diligen-

Digitized by Google

Diligentiam,ſed negligentiam,
Non conſonantiam,ſed diſcordiam,
Non confidentiæ firmitatem, ſed inconſtantiæ debilitatem.

Et ratio eſt,quia vere quilibet,vacat ad propriam vtilitatem,& relinquit communem. Et ideo illa, quæ ſunt communia, ſunt hodie in multis locis peſsime gubernata. Propter hoc arguuntur hodie multi. Aggæi 1. *Quia,* inquit, *domus mea deſerta eſt,& vos feſtinatis vnuſquiſque in domum ſuam. propter hoc ſuper vos prohibiti ſunt cæli,ne darent rorem, & terra prohibita eſt ne daret germen ſuum.* Nam quia hodie multi Eccleſiaſtici præferunt priuatam vtilitatem communi,ideo cœlum,id eſt, Deus non mittit rorem ſuæ gratiæ, & etiam terra non profert proſpere fructus ſuos. Non ſic charisſimi, ſed ſimus ſimiles Formicis, quæ in communitate viuunt,pro communitate laborant,ſeſe inuicem adiuuant,& cõfortant. Quia vere ſecundum Ariſt. 4. Ethic. *Bonum, quo eſt communius, eſt diuinius.* Adiuuemus nos (chariſſimi.)

Propter { Structuræ firmitatem,
Iuncturæ paritatem,
Iacturæ neceſſitatem.

F ¶ Quia per hoc roboramur virtutum ſtructura. Firmi. Quia ſimul copulamur communi iunctura. Ciuitas. Quia ad hoc excitamur flebili iactura, Adiuuatur. Quia ad hoc inclinamur communi natura. Fratre. Nota,quod Deus adiuuat hominem,

Sicut { Pater filium nutriendo,
Tutor pupillum gubernando,
Doctor diſcipulum inſtruendo,
Ductor exercitum dirigendo,
Prælatus ſubditum corrigendo,
Dominus famulum præmiando.

¶ Eſt enim in rebus tanta conſonantia, quod ſemper ſuperior adiuuat inferiorem in ſuis effectibus. Vnde etiam dicit Ptolemæus, quod ſtellæ fixæ cum cœleſtibus orbibus cooperantur planetis inferioribus in ſuis influentijs proprietatibus. Sic vere charisſimi dico,quod res ſuperiores,ſcilicet, ipſe Deus,Angeli, & ſancti habent iuuare, & confortare nos alios inferiores, & nos etiam per ſuam gratiam viſitare, & nos in noſtris actibus gubernare. Et ideo Deus pulcherrime deſcribitur Eccleſiaſt. 34. *Protectori*(inquit)*potentiæ firmamentum virtutis, tegmen ardoris, vmbraculum meridiani, deprecatio offenſionis, adiutorium caſus, exaltans animam, illuminans oculos, dans ſanctitatem & vitam & benedictionem.* In quibus verbis oſtenditur, quod Deus adiuuat ſuos, conferendo defenſionem. Protector potentiæ, roborãdo perfectionem. Firmamentum virtutis, temperando tentationem. Regimen ardoris,recreando affectionem. Vmbraculum meridiani, concedendo indultionem. Deprecatio offenſionis,releuando depreſsionem. Adiutorium caſus, procurando promotionem. Exaltans animam, illuſtrando cognitionẽ. Illuminans oculos, confortando cognitionem. Sanitatem, Infundendo deuotionem. Vitam, influendo fruitionem, ſcilicet,benedictionem æternam.

G ¶ Dico igitur primo,quod Deus confert defenſionem,quia, ſcilicet, ipſe protector potentiæ. Nam ſicut Elephas teſte Solino videns hominem errantem, ipſum ad viam publicam reducit, & ſi Draco ei nocere voluerit, ipſum adiuuat,protegit, & defendit:ſic vere charisſimi,Deus per ſuas inſpirationes: vel etiam per ſuas correctiones, hominem per vitia deuiatum, ad viam ſalutis,hoc eſt, ad ſtatum gratiæ reducit, ipſumque contra Draconem diabolum, vel etiam contra alios tyrannos, & etiam contra mundi & carnis tentationes, & tribulationes defendit, protegit,atque iuuat, quando, ſcilicet, per ſpem, fiduciam,& orationem eius auxilium implorat. Et ideo dicitur in Pſal. 123. *Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium, Laqueus contritus eſt,& nos liberati ſumus.* Et ſequitur: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini,* quod oſtenditur cum dicitur. Protector potentiæ. Vnde Geneſ. 15. *Noli timere Abraham, quia ego protector tuus ſum.* Adiuuet igitur per defenſionem. Vnde in Pſalm. 36. *Adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos à peccatoribus & ſaluabit eos, quia ſperauerunt in eo.*

¶ Secundo adiuuat Deus roborando perfectionem,ſcilicet, fortificando hominem ad reſiſtendum, quia ipſe eſt firmamẽtum virtutis:ſimilis Cypreſſo,quæ ſecundũ Iſidor. imputribilis & ſolidæ eſt naturæ,& ita firma,quod nũquam cedit, ſed ſemper in eadem remanet firmitate. Et ideo inde fiunt fortiſſimæ columnæ ad ædificia ſuſtinẽda. Et iſta eſt arbor rotundiſſimæ figuræ,& iucundiſſimi odoris,nam figura eius rotunda eſt, & in altum acuta. Talis vere (chariſſimi) eſt ipſe Deus, & tales etiam debemus eſſe. Eſt enim rotundus per perfectionem,quia figura ſphærica eſt perfectior figurarum. Eſt in ſurſum act⁹ per contemplationem & æternam prælationem. Eſt imputribilis per immutabilem durationem. Malach. 3. *Ego Deus, qui non mutor.* Eſt inflectibilis per inconcuſſibilem firmitatem. Iucundi odoris per ſuæ famoſæ fragrantiæ ſuauitatem. Et ideo iſte eſt firma columna,ſtabilis,atque ſana,cui quilibet poteſt inniti per fiduciam & ſanitatem,quia,ſcilicet, quamdiu homo ei innixus fuerit, à ſtatu gratiæ & perfectionis nunquam cadet, quia ipſe ſuſtinet,& roborat perfectos,firmamentum virtutis. Pſal. *Dominus firmamentum meum & refugium meum Adiutor meus & liberator meus.* Ideo de tali adiutorio dicitur in Pſal. 54. *Deus noſter, refugium & virtus, adiutor in tribulationibus.* Ipſe enim eſt quaſi Cypreſſus in monte Sion, & quaſi palma exaltata in Cades. Vbi ſuam firmitatẽ notat. Famoſitas nominata, Cypreſſus, Auctoritas ſublimata,quia in monte Sion. Fertilitas ampliata, quaſi palma. Iniquitas abdicata. In cades, quod interpretatur, mutata. Tales hodie non ſunt multi, quia ita fiunt fragiles , & debiles, quod nulli oneri tribulationis vel tentationis, poſſunt aliqualiter ſubſiſtere, immo ſtatim per peccatum & per impatientiam per leuitatem, & inconſtantiam deficiunt & franguntur. Contra illud Senecæ. *Vere officio, quod ſemel ſumpſiſti, turpe oneri cedere.* Deus igitur per ſuam firmitatem roborat perfectionem.

¶ Tertio iuuat,quia temperat tentationem. Tegmen(inquit) ardoris. Sicut enim Tegmen domus iuuat illos, qui in domo ſunt,quia,ſcil. temperat eis ardorem ſolis , vel aeris exterioris: ſic vere Deus illos qui ſunt infra ſe per gratiam, & charitatem, præſeruat ab ardore ſolis,id eſt, à feruore tentationis interioris, quæ eſt de luxuria, & exterioris,quæ eſt de auaritia. Ideo dicebat, Eſa. 49. *Sub tegumento manus ſuæ protexit me.* Figuratus in nube quæ filios Iſrael conducebat. Exod. 13. quæ, ſcilicet, de die erat denſa & torida, contemperans eis ardorem ſolis, & eos contra calorem adiuuans & confortans. Sic Deus, &c. Vnde de tali adiutorio contra tentationis ardorem dicitur 2. Paralip. 26. *Adiuuit enim Dominus contra Philiſthijm,* quod etiam figuraliter ſignatur Hiere. 28. vbi dicitur. *Dixit ad me Ananias filius Azur,* (qui, ſcilicet, interpretatur adiutor lucidus.) *Contriui iugum Regis Babylonis,* id eſt, diabolicæ tentationis. Et iſtud eſt proprie adiutorium manutenẽtiæ diuinæ, quando,ſcilicet, Deus tenet hominem ne ſuccumbat tentationi, ipſamque ei contemperat, ſicut mater iuuat filium paruulum manu tenendo eum ne cadat lutum. Ideo dicat homo illud Pſal. 93. *Niſi quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea.* I

¶ Quarto Deus recreat refectionem, quia eſt vmbraculum meridiani, ſupple, caloris. Sicut enim vmbraculum tempore æſtiuo in meridie recreat viatores Sic Deus, in æſtu tribulationũ huius mundi per deuotionem & gratiam recreat homines atq; iuuat. Ideo dicat homo Cant. 2. *Sub vmbra illius, quem deſiderabam, ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo,* vbi oſtenditur, quod vmbra memoria, vel fiducia Dei, Crucis, vel Paradiſi. K

Laborem abijcit. (Sedi ſub vmbra illius.)
Amorem reficit. (Quem deſiderabam.)
Dulcorem conficit. (Dulcis gutturi meo.)
Vigorem perficit. (Fructus,inquit, eius.)

Et ideo ſicut Elephantes frequentant vmbram palmæ, & eius fructu veſcuntur, ſic nos debemus frequentare per deuotionẽ, vmbram, id eſt, memoriam Crucis, Paradiſi & Dei, vt fructibus ſuæ gratiæ & gloriæ ſatiemur. Sed econuerſo quidam ſunt ſimiles Heliæ, de quo dicitur 3. Regum 19. quod dormiebat ſub vmbra vnius Iuniperij, quæ eſt arbor pungitiua, & per vnum annum poſſunt cineres eius ſeruare ignem Græcum, vt dicit Iſidor. Talis pro certo eſt mundus, ſub cuius vmbra, id eſt, ſub cuius proſperitate quieſcunt, & dormiunt peccatores, quia vere iſte eo pungitiuus vel diuerſas tribulationes, & ignem auaritiæ continue ſeruat per cupiditates & ambitiones. Ideo de mũdi diuitibus dicitur Iob 40. *Sub vmbra dormit in ſecreto thalami in locis humentibus.* Non ſic chariſſimi, ſed ſub vmbra Dei, quia vere ipſe recreat affectionem.

¶ Quinto dico, quod ipſe præparat indultionem , quia ipſe eſt deprecatio offenſionis, quia, ſcilicet , pro quacunque offenſione ipſe eſt deprecabilis, & pro omni crimine poteſt eum fiducia deprecari, quia ſemper paratus eſt indulgere, ſimilis Leoni, qui parcit animalibus, quæ coram eo ſe proſternunt. Sic vere L

Chriſtus illis parcit, qui veniam implorando proſternūt ſe humiliter coram eo. quod eſt contra vindicatiuos, qui nulli volunt parcere delinquenti, immo etiam vſque ad vng.iem omnia volunt punire: ſimiles Caſtri, cui non ſufficit frangere carnem quam mordet. immo præ rabia crudelitatis & oſſa frangit ſicut Plinius, libro octauo, naturalis Hiſtoriæ dicit, exemplificans de muliere Getulica, quæ Leonem famelicum in deſerto reperiens ne deuoraretur precibus, & allegationibus impetrauit. Sic vere multi ſunt, quibus non ſufficit carnem exteriorem, id eſt, temporalem ſubſtantiam inimicorum ſuorum lædere, niſi etiam oſſa, id eſt, corpora & perſonas valeant flagellare. Contra quos 2. Regum. 2. *Numquid vſq; ad internecionem mucro tuus deſæuiet?* Non ſic Chriſtus, quia vero ipſe indulget deprecantibus: deprecatio offenſionis. Ideo dicamus Pſal. 54. *Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.* Dicat igitur quilibet deprecando, illud Pſalm. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me feſtina.* Quod tamen eſt contra multos qui ad Dei adiutorium in ſuis neceſſitatibus non recurrunt. Sed potius, in ſuis diuitijs, & etiam in mundanis amicitijs, confidunt. Vnde in Pſalm. *Ecce homo, qui non poſuit Deum adiutorium ſuum, ſed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum, & præualuit in vanitate ſua.* Iſte igitur præparat in dulc̨ionem: deprecatio, inquit, offenſionis.

M ¶ Sexto adiuuat, quia releuat depreſſionem. Adiutorium inquit caſus, quia, ſcilicet, quando homo cadit per aliquam tribulationem, paupertatem, vel depreſſionem, peccatum vel offēſionem, Deus releuat, ſcilicet, gratiam vel temporalem ſubſtātiam concedendo, ſicut homo, Aſinum ſuum, quem videt cecidiſſe, quod eſt contra multos, qui aliquem pauperem nolunt iuuare, vel ſubleuare. Pſalm. 71. *Et pauperem, cui non erat adiutor.* Sed Deus non ſic, quia ſicut dicitur Rom. 8. *Spiritus adiuuat infirmitatem noſtram.* Releuat igitur depreſſionem.

N ¶ Sed primo dico, quod ipſe adiuuat procurando promotionem temporalem & æternam. Exaltans, inquit, animam. Sicut enim res in igne poſitæ quandoque taliter adunantur, quod per ignem de forma vili ad formam nobilem reducuntur, ſicut patet de cinere qui per ignem efficitur vitrum: ſic vere artifex Deus quandoq; de igne tribulationis adducit hominem ad formam nobilem dignitatis & promotionis, quia quandoque Deus permittit homini multa aduerſa venire, vt ipſum finaliter ex aliqua occaſione faciat exaltari. Exemplum de Ioſeph, qui forte nunquam fuiſſet Dominus Ægypti, niſi proditioſa fratrum vēditio, dolor, & carceris mancipatio, fallax mulieris accuſatio præceſſiſſet: quia Deus per multas deductiones ſcit elicere concluſionem ſuam, ſcilicet, ſuorū honorē & promotionē quia nouit ſuos Deus de tentatione eripere. 2 Tim. 2 *Exaltans,* inquit. Vnde Eccl. 51. *Domine Deus meus exaltaſti ſuper terram habitationem meam* Sequitur. *Et non derelinquas me in tempore ſuperborum ſine adiutorio.* Pſal. 88. *Poſui adiutorium in potent:, & exaltaui electum meum in plebe mea* Procurat igitur Deus promotionem.

O ¶ Octauo dico, quod ipſe illuſtrat cognitionem. Illuminans inquit oculos, ſcilicet, interius. Sicut enim Hirundo pullos in nido excœcatos illuminat ſucco Chelidoniæ, oculos eorum adiuuat, & ſanatos eos à cœcitate, ipſorumq; oculos illuminat: ſic Deus videns hominem per vitia excœcatum, quandoq; adhibet ſuccum amarum Chelidoniæ, id eſt, amaritudinem tribulationis vel infirmitatis, vel conſiderationem amaritudinis mortis, iudicij & inferni. Et ſic eos contra cœcitatem peccati adiuuat, & oculos mentis ipſorum illuminat per gratiam & illuſtrat. Tale adiutorium petebat Dauid Pſal 12. *Illumina Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduerſus eum.* Iob 26. *Cuius adiutor es, nonne imbecillis? Cui dediſti conſilium? illi forſitan, qui non habet ſapientiam?* Iſte igitur adiuuat illuſtrando cognitionem.

P ¶ Nono dico quod Deus confortat conditionem. Sanitatem, inquit, quia, ſcilicet, ipſe confert bonitatem mentis & corporis, & ſic humanam fragilem infirmitatem confortat. Pſalm. *Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.* Iſtud enim eſt maximum adiutorium, ſcilicet, ſanitatem ſpiritualem conferre, & hominem à periculo liberare. Ad Rom. 8. *Spiritus adiuuat infirmitatem noſtram.* Adiuuat igitur Deus confortando conditionem.

Q ¶ Decimo dico, quod ipſe infundit deuotionem, vitam, inquit, quia, ſcilicet, deuotio eſt vita animæ Pſal n *Vitam & animam tribuiſti mihi.* Cœli & ſtellæ per eorum occultam influentiam, ſecundum Ptolomæum, in Almageſto, infundunt viuentibus vitam vegetabilem, & ſenſitiuam, quia ſine influentia cœleſti nihil poſſet viuere. Sic vere (chariſſimi) cœlum, id eſt, Deus, ſtellæ, id eſt, ſancti, & Angeli nobis alijs, qui ſumus inferius in hoc mundo, vitam deuotionis, & gratiæ ſubminiſtrant, quia ſine iſta influentia nihil poteſt in mundo per gratiam vegetare. Et ſicut videmus, quod lapides non participant vitam eorum, quia, ſcilicet, iſta cœli influentia propter eorum indiſpoſitionem & duritiam ipſos non penetrat, nec viuificat, neque iuuat: ſic vere duros, obſtinatos, crudeles, & lapideos peccatores, propter eorum indiſpoſitionem non viuificat, neque per gratiam & deuotionem vegetare facit. Vnde Eſaiæ 30. *Morientes non viuant, Gigantes non reſurgant.* Pſalm. 108. *Non ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur.* Non ſic chariſſimi, ſed diſponamus nos per pœnitentiam & confeſſionem, quia vere Deus paratus eſt infundere, ſicut dictum eſt, gratiam & deuotionem, vitam inquit.

¶ Vndecimo dico, quod Deus adiuuat influendo fruitionē. R
ſcilicet, cœleſtis gloriæ. Quod nota ſuper verbo benedictionem, vt ſic de quolibet dicatur illud Eccl. 44. vel Sap. 11. c. *Benedictionem omnium gentium dedit illi.* Et ſequitur. *Coronam auream poſuit ſuper caput eius.* Iſtud eſt autem ſummum & vltimum adiutorium, quod, ſcilicet, ſupplet omnes defectus. Ideo quilibet beatus poteſt dicere illud Pſal. 58. *Adiutor meus tibi pſallam, quia tibi Domine miſericordia, tu reddes vnicuique ſecundum opera ſua* Et il- I
lud Pſal. 85. *Tu Domine adiuuiſti nos, & conſolatus es nos.* Dico igitur, quod Deus adiuuat nos.

Dando fruitionem,
Infundendo deuotionem,
Illuſtrando cognitionem,
Confortando conditionem,
Procurando promotionem,
Reuelando depreſſionem,
Concedendo indulſionem
Temperando tentationem,
Roborando perfectionem,
Offerendo defenſionem.

Et propter hoc debemus ſuum adiutorium implorare. Vnde Pſal. 78. *Adiuua nos Deus ſalutaris, &c.*

Admirari.

Admirabilis. Nota, quod admiratio nihil aliud eſt quam ſtupor ex aliqua inſolita re in animo generatus. Cū igitur res poſſint diuerſimode inſolitæ & excellentes dici, ſcilicet, in bonitate vel malitia, hinc eſt, quod admiratio poteſt accipi multis modis. Eſt admirabilis

Voluntas ſacramentorum,
Bonitas ſanctorum,
Prauitas malorum,
Grauitas tormentorum,
Affluentia gaudiorum,
Status vniuerſorum,
Actus iudiciorum.

¶ Iſta tantum ſunt ſeptem mirabilia, quæ multo plus debent A
à nobis admirari, quam illa ſeptem mundi mirabilia, de quibus faciunt Hiſtoriæ mentionem. Dico igitur primo, quod admiranda ſunt fidei ſacramenta, quia reuera miraretur, qui bene conſideraret myſterium incarnationis, & virginalis parturitionis, Euchariſtiæ conſecrationis, Reſurrectionis & aſcenſionis. Sicut enim videmus, quod ſimplices admirantur ſolis ortum, quia neſciunt vnde venit, admirantur ſolis eclipſim ſeu defectum, quia neſciunt quomodo deficit, admirantur ſolis nubeū velamentum, quia neſciunt vbi ſe abſcondit: admirantur ſolis occaſum, quia neſciunt quo vadit. Sic vere dico, quod circa ſolem iuſtitiæ Chriſtum, multa ſunt admiranda, ſcilicet, quam mirabiliter à matre naſcitur, quod mirabiliter nube accidentiū in ſacroſancto Euchariſtiæ abſconditur, & tegitur, quam mirabiliter in cruce eclipſatur, & moritur, quam mirabiliter reſurgendo & aſcendendo occidit & reuertitur. Et ſic de iſto legitur Eſaiæ 9. quod *vocabitur nomen eius admirabilis conſiliarius. Deus fortis, pater ſæculi futuri, Princeps pacis.* Quid enim mirabilius quam ordinem rerum mutari? Deum hominem fieri? & genus humanum, quod mirabiliter conditum fuerat, mirabilius reformari: vt dicitur in collecta [Deus, qui humanæ generis dignitatem mirabiliter condidiſti, & mirabilius reformaſti.] Iſtud eſt mirabile ſignum, quod ſemel accidit in natura, de quo dicit Oroſius in Orcheſtra mundi, quod ante ſecundum bellū

Punicum multa mirabilia prodigia prouenerunt. Vnde dicitur, quod in Aphrica Sol & Luna viſa ſunt pugnare, cœlum in duo diuiſum eſt & tandem viſum eſt ardere, littora etiam Maris rũc arſerunt. Et ſi hæc, & alia prodigia mundum in admirationem traxerũt. Sic vere dico, quod in bello Punico, id eſt, in bello rubeo & ſanguineo, id eſt, in incarnatione vel paſſione (punicus enim color, ad rubedinem vergit) admirabilia prodigia, & curſum naturæ excedentia videtur Deus in incarnatione verbi feciſſe, quia, ſcilicet, ſol immutabilis, id eſt, Deus, & Luna mutabilis, id eſt, natura tunc inuicem pugnauerunt, quando, ſcilicet, Deus mortalis & homo immortalis facti fuerunt, quando contra naturam per Dei potentiam virgo parturit, & quando in cruce per ſymbolicã communicationem Deus moritur, & homo reſurgit. Illud etiam mirabile ſignum videtur innuere Dionyſius in Epiſtola hiſtorialiter, vbi dicit, quod ipſo exiſtente in Ægypto in ipſa hora Dominicæ paſſionis, ipſe vidit lunam, quæ erat in ſolis oppoſitione, vſque ad ſolem contra proprium curſum accedere, & ſe ſibi ſubmittere vel ſupponere, & eclipſin, quæ tunc accidit, ſic cauſare, & tandem ſubito ad locum, in quo prius fuerat, receſſiſſe. Iſta igitur fuit pugna mirabilis, qua ſol, & luna, id eſt, Deus & natura pugnarunt. & tamen non obſtante vtriuſque contradictione naturali. & pugna ſimul conuenerunt, Abacuc 3. *Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo.* Tunc igitur cœlum eſt viſum diuidi, per Dei ad mundum deſcenſionem. Eſaiæ 64. *Vtinam dirumperes cœlum & deſcẽderes.* Tunc cœlum ardere viſum eſt, id eſt, ipſe Dei filius per ipſius Dei mortem & paſſionem. Littus etiam maris, id eſt, ipſe fluctuoſus mundus tunc arſit per charitatis inflammationem. Vnde 2. Petri 3. *Cœli ardentes ſoluentur. Elementa autem ignis ardore tabeſcent.* Et ideo admiratio de talis ſolis prodigio ſatis videtur figurata 4. Regum 19. vbi dicitur, quod cum ſol retroceſſiſſet tempore Ezechiæ Regis Iuda, admirantes Babylonij rerum ordinem mutatum, inquirentes à ſuis idolis quid hoc eſſet, audiuerunt, quod hoc acciderat propter Ezechiam Regem, ſicut dicit Ioſephus: quapropter miſerunt nuncios ad eum, vt interrogarẽt eum de portento, quod acciderat ſuper terram: quia, ſcilicet, iſtud eſt verum, quod talis ſolis iuſtitiæ eclipſis, & mutatio, & retroceſſio, & humiliatio valde fuit admirabilis & ſtupenda, quæ tamen propter Ezechiam Regem, id eſt, propter genus humanum infirmum, vt ſalutem reciperet, fuit facta. Et ideo breuiter de tali admiratione poteſt dici illud Abacuc 1. *Aſpicite in gentibus & videte, admiramini & obſtupeſcite, quia opus factum eſt in diebus veſtris, quod nemo credet, cum enarrabitur.* Et ideo Dauid dicebat in Pſal. 8. *Domine Dominus noſter quam admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra.* Vbi aduerte, quod Deus eſt admirabilis propter multa, videlicet, quod

Hic cunctis præſidet eminenter (Domine Dominus)
Hunc homo poſſidet adhærenter (Noſter)
Hic cuncta præuidet ſapienter. (Quam admirabile)
Hi. cunctis euidet luculenter (Nomen tuum)
Hæc cuncta prouidet diligenter. (In vniuerſa terra.)

B ¶ Dico igitur, quod iſte eſt admirabilis ratione ſummę pręſidẽtiæ, mirum enim eſt, quod vnus omnibus præſideat, & quod vnus habeat dominium ſuper omnes, & tamẽ ſic eſt de iſto. Dominus inquit Eccleſiaſt. 1. *Vnus eſt altiſſimus creator omnipotens, Rex potens & metuendus nimis, ſedens ſuper thronum ſuum & dominans Deus.* Vnde ſicut dicit Plinius libro octauo. *Elephantes inuenientes ſignum hominis in arena deſerti, ſtatim admirantur, & ſtupent, & quaſi ipſum naturali inſtinctu Dominum animalium cognoſcerent, ſtatim retrocedunt & timent.* Sic vere cum Deus ſit Dominus omnium ſingulariter, ita quod Dominium ſuũ apparet in veſtigio creaturarum ſuarum, ipſum proculdubio debemus timere, & cum admiratione formidare, & ex hoc à peccatis retrocedere, & ceſſare. Quod bene figuratur Heſter 15. vbi dicitur, quod cum Heſter regina vidiſſet Aſſuerum Regem indutum veſtib. Regijs, auro, & lapidibus refulgentem, aſpectu terribilem, & in ſolio præſidentem, nec non furorem animi ardentibus oculis indicantem, in pallorem colore mutato corruit, & laſſum ſuper ancillam caput reclinans, in hæc verba prorupit. *Vidi te Domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ, valde enim mirabilis es, & facies tua plena eſt gratiarum.* Aſſuerus chariſſimi, qui interpretatur beatificans, ſignat Deum, qui præmiat, & beatificat omnes ſanctos. Iſte enim ſedet in ſolio Maieſtatis ſupernæ, in qua dominatur, & præſidet vniuerſis, qui etiam indutus eſt veſtibus regijs, id eſt, ſuis exterioribus creaturis, lapidibus etiam precioſis, id eſt, ſanctis hominibus & virtuoſis, quia, ſcilicet, in creaturis, & ſanctis ſunt quidam ipſius exteriores ornatus, qui ipſum reddunt mirabilem & ſtupendum. Pſal. *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis.* Hic (inquit) *Aſſuerus terribilis apparet in aſpectu, quia gladium iuſtitiæ ſecum tenet.* Nam ſicuti oculi eius ſuper iuſtos ad præmiandum, ita & ſuper peccatores ad puniendum. Vnde ipſe eſt ille, de quo in Pſal. 7. *Gladium ſuum vibrauit* Et alibi Pſalm. 75. *Tu terribilis es Domine, & quis reſiſtet tibi?* Iſte vero ſtat in ſolio, id eſt, in cœlo empyreo. Pſalm. *Dominus in cœlo ſedes eius.* Nec non furorem animi prætendit contra peccatores, affectum furientis producens cõtinue, ſicut patet in occultis iudicijs, & etiam aliquando manifeſtis. Sed hic ardentibus oculis apparet, quia & ſagittas ſuas ardentibus effecit; hunc igitur admiratur Heſter, id eſt, abſcondita, ſcilicet, anima rationalis, quæ realiter abſcondita eſt & celata ſub corpore, ſed etiam abſcõdita quo ad operationem ſuam: quia cum illa ſit, cui nihil debet eſſe abſconditum, ratione ſuæ limpidiſſimæ cognitionis, quamdiu tamen corpori eſt coniuncta, omnia ſunt ei abſcondita, immo etiam ipſa ſibimet abſconditur teſte Auguſtino. *Quid enim* (inquit) *anima mea cum tibi ipſi ſis præſens teipſam non cognoſcis? certe quia mole corporis es grauata: etiam es per corpus aliqualiter excæcata.* Vnde & quæ ſibi ſeparata ſunt & erunt manifeſta, abſcondita ſunt ei, dum corpori eſt coniuncta. *Nunc igitur abſcondita ſunt ab oculis tuis.* (Poteſt dici animæ cuiuslibet.) Hæc tamen abſcondita eſt regina, quia ipſa regit corporis membra cuncta. Ad imperium enim animæ & eius præſentiam mouentur omnia membra, qua non operãte operatio ceſſat omnis. Hæc igitur Heſter in pallorem mutato colore corruit, quippe ipſa conſiderans Dei pulchritudinem eius amore inflammata rubeſcit. Sed conſiderans eius paſſionis turpitudinem, eius dolore nigreſcit. *Nigra ſum, ſed formoſa,* &c. Sed conſiderans & cogitans iudicij ſeueritudinem, eius timore, palleſcit, in quo cum dolore diutius ſiſtit. Poſteriora dorſi eius in pallore auri, quia [beatus homo, qui ſemper eſt pauidus.] Hæc poſtea caput habet laſſum, & ſuper ancillam reclinat, quando vacans à contemplatione, carnis neceſſitatem procurat, & circa regimen propriæ carnis vacat, dicens iſti ancillæ ſuæ propriæ carni illud Geneſ. 16. *Agar ancilla Sarai vnde venis, & quo vadis?* Tandem in hæc verba prorupit. *Vidi te Domine,* &c. Valde mirabilis es, inquit. &c.

¶ Secundo dico, quod admirabilis eſt ipſe Deus ratione ſeruilis ſubiacentiæ. Noſter, inquit. Mirum eſt, quod noſter eſt cuius ſumus, nec tamen mirũ; quia eius ſumus effectiue. *Nos autem populus eius,* &c. Sed ipſe noſter eſt poſſeſſiue. Sic enim Deus naturam humanam ſibi vniuit, vt eſſet noſter per incarnationem. C
Geneſ. 37. *Caro enim & frater noſter eſt.* Sic & dum ab eo effecti, ſiue reparati ſumus per gratiam, ipſe noſter eſt per ſpiritualẽ adhæſionem. Non enim eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi ſicut adeſt nobis Deus noſter. Vnde ipſe videtur eſſe ſimilis Leoni Regi animalium, qui quamuis ſit vere ſylueſtris naturæ, quandoque tamen repertum eſt quod homini ſe donabat & ſe humanis vſibus dedicabat, quando, ſcilicet, hominem erga ſe beneficium ſentiebat, ſicut exemplificatur in vita beati Hieronymi in Hiſtoria tranſmarina. Sic re vera Deus quanquam de ſui natura ſit ab humana conditione valde extraneus, ſe tamen hominibus gratis & iuſtis conſueuit dare, & eorum ſeruitijs ſe ſpiritualiter deputare. Luc. 1. *Locutus eſt ad Abraham Patrem noſtrum daturum ſe nobis.* Et ideo de tali re mirabili poteſt dici illud Dan. 3. in perſona humanæ naturæ. *Signa & mirabilia fecit, apud me Deus excelſus,* &c. Vnde ipſe Deus eſt ſicut ignis, quia Deuteron. 4. *Deus noſter, ignis conſumens eſt.* De quo, ſcilicet, dicit Dionyſius capite duodecimo, de Angelica Hierarchia quod ſit incognitus, immenſurabilis, & inuiſus, ipſe tamen in omnibus, & per omnia dare ſe venit, tradens ſe omnibus quoquo modo appropinquantibus ſibi. Sic pro certo iſte ignis Deus omnibus ſe confert. & communicat, & cunctis digne ipſum requirentib. ſeipſum dat. Vnde dicit beatus Thomas de officio corporis Chriſti. *Se naſcens dedit ſocium, conueſcens in edulium, ſe moriens in pretium, ſe regnans dat in præmium.* Iſte igitur videtur noſter. Iſte eſt ipſe noſter, de quo Baruch. 3. quia *poſt hæc etiam in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt,* Patet igitur, quod Deus eſt admirabilis ratione ſeruilis ſubiacentiæ: noſter. inquit.

¶ Tertio dico, quod ipſe eſt admirabilis ratione præſtatæ ſapientiæ, quod notatur cum dicitur Admirabile, quia, ſcilicet, D

nihil

Digitized by Google

nihil mirabilius in natura, quam, quod omnia vno intellectu concipiantur, & ab vna intelligentia cognoſcantur, quod tamē eſt in iſto, quia, ſcilicet, omnia nouit, præterita & futura. Vnde Deus videtur eſſe ſicut illud admirabile ſpeculum, de quo narratur, quod tantæ quantitatis erat, quod cum poſitum eſſet ſupra muros vnius vrbis obſeſſæ, cuncta oppoſita apparebant ibidem, ita quod milites exercitus aduerſarij foris ſtantes dum ſe ibidem videbant, copioſitatem militum in vrbe credebant. Illi etiam de ciuitate, quod exterius faciebant aduerſarij, in ſuo ſpeculo cognoſcebant, & hoc quia in illo, quod in loco eminentiſſimo erat ſitum, omnia oppoſita reſultabant. Sic vere in ſpeculo æterno, ſcilicet, in Deo omnia relucent, & nitent, & cuncta, quę ſunt ſcibilia, ibi patent ita quod omnia, quæ ſunt ab eius ſapientia, ibi intrinſeca intuentur, & à beatis ipſum contemplantib. in ipſo cognoſcuntur, ipſe enim eſt vt dicitur Coloſſ. 2. *In quo ſunt omnes Theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi*, quia ſicut dicitur Sapien. 8. vbi de ſapientia diuina fit mentio, *ſcit præterita, & de futuris æſtimat, ſcit verſutias ſermonum, & diſpoſitiones argumentorum, ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & euentus temporum & ſæculorum.* Et ideo de mirabilitate iſtius ſapientiæ & ſciētiæ dicitur, in Pſal. 138. *Mirabilis facta eſt ſcientia tua, confortata eſt, & non potero ad eam.* Eſt igitur Deus admirabilis ratione præclaræ ſapientiæ. Admirabile inquit.

E ¶ Quarto dico, quod iſte eſt admirabilis ratione patentis euidentiæ. Nomen inquit tuum. Mirabile enim eſt, quod res incognita nominetur, & quod ille, cuius natura eſt incomprehenſibilis, ab intellectu creato aliqualiter cognoſcatur, quod tamen ita eſt, quia, ſcilicet, Deus [illegible] ſuis effectibus cognoſcitur, ita quod à nobis ſibi nomē imponitur, dato quod proprie quid ſit à nemine cognoſcatur. Nomen tuum inquit. Figuratus in illo Angelo, qui luctatus eſt cum Iacob Geneſis 32. Item in illo Angelo, qui apparuit Manoah. Iudi. 13. Item in illo, qui conduxit filium Tobiæ. Tobiæ 1. quorum, ſcilicet, quilibet requiſitus, quod eſſet nomen ſuum ſic legitur reſpondiſſe. *Cur quæris nomen meum, quod eſt mirabile?* quia pro certo ſicut dicitur Eſa. 9. *Vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius*, &c. Vide infra de nomine, & ibi pone de nominibus Dei. Eſt enim admirabilis ratione patentis euidentiæ. Nomen inquit tuum.

F ¶ Quinto dico, quod ipſe eſt admirabilis ratione ſeu ingentis ſeu latentis prouidentiæ, quæ, ſcilicet, oſtenditur cum dicitur. In vniuerſa terra. Mirū eſt enim quod vnus vniuerſam terram regat & ſuſtineat, & quod ad regimen vniuerſorum per totius orbius circuitum ipſius prouidentia extendatur. Et tamen ſic eſt de Deo, & ideo mirabilis poteſt dici. Ipſe enim ſimilis eſt lunæ, cuius occulta influentia & fluxum maris cauſat, & in oſſibus animalium medullarum augmentum vel decrementum in vniuerſo mundo efficit, & procurat. Sic vere influentia & prouidentia occulta ipſius Dei, qui, ſcilicet, eſt luna perfecta, in æternum, & teſtis in cœlo fidelis, mare magnum & ſpacioſum, ſcilicet, mundum & motus & fluxus ſuorum actuum ſiue accidentium regit & dirigit, & augmentum vel detrimentum omnium temporalium ſua occulta & mirabili prouidentia manu dicit. Pſal. 106. *Qui deſcendunt mare in nauibus, ipſi viderunt opera Domini & mirabilia eius in profundo.* In vniuerſa terra inquit. Pſal. *In vniuerſa terra iudicia eius.* Sic igitur patet quomodo Deus eſt admirabilis, quia præuidet, quia euidet, quia prouidet, quia ſubſidet. Et hoc eſt primum principale. Sic ergo dico, quod admirabilia ſunt in Deo fidei ſacramenta.

G ¶ Secundo principaliter dico, quod admirabilia ſunt virtutum ornamenta, quia ſcilicet mirabile eſt & ſpectabile videre hominem bonis moribus ornatum. Sicut enim arcus cœleſtis reputatur admirabilis propter pulchritudinem colorum: ſic iuſtus propter pulchritudinem virtutum. Compara iuſtum pantheræ, cuius colorem & odorem admirantur ſtupendo animalia vniuerſa: ſic iuſtus debet ab alijs admirari propter odorem famoſæ redolentiæ, & propter colores virtutum & gratiæ. Vnde de arcu cœleſti dicitur Eccleſiaſtic. 43. *Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, & ſuper hymbrem eius expaueſcet cor.* Vnde nota, quod admirari poſſumus in homine honeſtatem vernantis decoris, (pulchritudinem,) Puritatem florentis pudoris. (Candoris eius.) Veritatem fulgentis ſplendoris (Admirabitur oculus.) Pietatem fluentis dulcoris. (Super hymbrem eius.) Charitatem feruentis amoris. (Expaueſcet cor.) Probat honeſtatem, decens gratitudo. (Pulchritudinem.) Probat puritatem alba pulchritudo. (Candoris eius.) Probat veritatem clara limpitudo. (Admirabitur oculus.) Probat pietatem aquæ plenitudo (hymbrem eius.) Probat charitatem mentis hebetudo. Expaueſcet cor.) ¶ Igitur dico, quod mirari debemus honeſti decoris gratitudinem. Pulchritudinem inquit, quia, ſcilicet, pulchritudo morum eſt admiranda, & cum ſtupore & extaſi delectabiliter eſt videnda. Color enim eſt obiectum viſus & obiectum potentiæ. Sic vere honeſtatis decor obiectum eſt bene ordinati affectus, & eū etiam recreat, perficit & cuſtodit. Vnde Eccl. 40. *Gratiam, & ſpeciem deſiderabit oculus, & ſuper omnia virides ſationes.* Pulchritudo enim conuerſationis & morum, ſuper omnia mentem intuentis delectat, & ad bonum ipſum excitat & inclinat. Vnde etiam ſponſus ſponſam ſuam de pulchritudine commendabat dicens, ſcilicet, Cantic. 1. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum.* Et Iudith. 9. *Mirati ſunt nimis pulchritudinem eius.* Vide infra de Cedro. C. vbi inuenies de pulchritudine honeſtatis quæ procuidubio eſt miranda. Quod tamen eſt contra multos, qui, ſcilicet, non delectantur in pulchritudine morum, ſed potius in pulchritudine florum, non in pulchritudine virtuali, ſed in pulchritudine corporali. Sicut ſunt fatui iuuenes, quos pulchritudo corporis & propria & aliena allicit ad peccatum, Figurati in Naaman, qui interpretatur decorus, vel pulcherrimus. De quo legitur 4. Regum 5. quod ipſe quanquam eſſet diues & nobilis, nihilominus ipſe erat leproſus: quia, ſcilicet, hodie illi, qui ſunt corporaliter pulchri, quamuis in naturalibus gratijs diuites, fiunt faciliter per luxuriam in ſe, ſcilicet, corrupti & aliorum corruptiui, & ſpiritualiter decepti. Prouerb. 31. *Fallax gratia & vana eſt pulchritudo.* Et breuiter aſpectus & admiratio talis pulchritudinis eſt periculoſus, quia, ſcilicet, inducit hominem ad peccatum. Fabuloſe dicitur de Gorgonibus, quod fuerunt virgines tantæ pulchritudinis, quod cum haberent capillos ſerpentinos, omnes, qui eas videbant, in lapides mutabantur. De quibus etiam dicit Ouidius, quod cum tres eſſent ſorores, vnicum oculum habebant, quem altera ab altera mutuabat. Periculoſum igitur erat illas aſpicere, quia neceſſe erat in lapides ſe mutare. Tales procuidubio ſunt mulieres malæ, & pulchræ, quia, ſcilicet, iſtæ ſunt vnius oculi per malitiam conſimilem, quia, ſcilicet, quaſi omnes, ſunt percuſſę eodem baculo. Vna etiam alteri oculum ſuum mutuat in quantum altera alteram in muliebribus malitijs, in aſpectibus impudicis informat, & male & impudice aſpiciendi altera alteri exemplum dat. *Oculos habentes plenos adulterij.* 2. Petr. 2. & breuiter ſic fit, quod illi, qui tales aſpiciunt, periculum peccatorum incurrunt, in lapides commutantur, in quantum, ſcilicet, ſenſum & motum deuotionis bonæ operationis perdunt, & duritiam obſtando acquirentes in viros malos, & reprobos conuertuntur. Vnde Eccl. 9. *Auerte faciem tuam à muliere compta.* Sequitur. *Speciem mulieris alienæ admirati multi reprobi facti ſunt.* Et Iob 41. *Cor eius indurabitur quaſi lapis.* Capilli etiam eorum ſerpentes ſunt in quantum tortuoſi & pectinati, alijs venenoſi & materia & occaſio peccandi fiunt. Iudit. 16. *Colligauit Cincinnos ſuos mitra, ad decipiendum eum ſandalia eius rapuerunt oculos eius.* Admiremur igitur pulchritudinem morum non corporum, quia pro certo iuſtus & mortalis & honeſtus homo eſt ille ſol, de quo dicitur Eccl. 43. *Sol in aſpectu annuncians in exitu, vas admirabile opus excelſi.* Admiremur igitur honeſti decoris gratitudinem. Pulchritudinem inquit.

H ¶ Secundo dico, quod admirari debemus caſti pudoris pulchritudinem. Candoris inquit, & caſtitatem deſignat. Vide infra de candore, & infra in tit. lux. Et proſequere, ſicut habetur ibi. Et reuera mirabile eſt, quod homo carneus non eſt carnalis, & quod homo in concupiſcentia genitus fiat caſtus. Vnde perſona caſta poteſt dicere illud Sap. 8. *In conſpectu potentum admirabilis ero, & facies potentum mirabuntur me.* Et bene dixit admirabilis, quia viri caſti præ cæteris ſunt apud magnos amabiles & mirabiles. Miremur igitur caſti pudoris pulchritudinem.

¶ Tertio admiremur veri ſplendoris limpitudinem, id eſt, ſapientiæ certitudinem, quod oſtenditur, cum dicitur, Admirabitur oculus. Oculus enim admiratur, ſuper claritatis ſolaris excellentia. Sic vere oculus mentalis debet admirari ſuper ſapientiæ rationalis eminentia. Pſalm. 87. *Anticipauerunt vigiliæ oculi mei, turbatus ſum, & non ſum locutus.* Mirum eſt enim quod creatura corporalis & mortalis ſapientiam habeat, & quod homo de terra plaſmatus Deo, & Angelis compar fiat. Ideo Dominus admiratiue dicebat Iob 38. *Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam*

Digitized by Google

tiam: quaſi dicatur. Mirum eſt. Figura de regina Saba. 3. Reg. 10. quæ *Mirabatur in ſapientia Salomonis.* Matth. 7. *Admirabantur populi ſuper doctrina eius.* Miremur igitur veri ſplendoris limpitudinem. Quod eſt tamen contra mundanos, qui limpidos & veros ſcientificos Philoſophos non mirantur, ſed ipſos quaſi nihilum reputantes, quaſi ſterquilinium deteſtantur.

L ¶ Quarto dico, quod admirari debemus in viro iuſto pij dulcoris plenitudinem. Super hymbrem inquit eius. Mirum eſt enim in natura, quod nubes & pluuiæ ſurſum in aere generantur, quib. terra inferius irrigetur. Sic vere in aereis, id eſt, in quibuſdã bonis perſonis admirabilis eſt pietas, & humectoſa benignitas, quæ, ſcilicet, terram, id eſt, inferiores pauperes beneficijs irrigat, & eos ſpiritualiter & temporaliter vegetat, & fœcũdat, hymbrem inquit. Eſa. 55. *Deſcendit imber, & nix de cælo, & inebriat terram.* Pone ſi vis de Enhydro lapide, qui continue ſtillat aquam. Vide ſupra de abſcondere in litera A. Et nota ibi, quod valde eſt mirabile in natura, quod aqua non conſumitur in lapide. Ideo de talibus benefactoribus pauperum dicitur Matt. 7. *Locutus eſt mutus, & admirata ſunt turbæ.* dicentes Marc. 7. *Bene omnia fecit, ſurdos fecit audire, & mutos loqui.* Admiremur igitur pij dulcoris plenitudinem.

M ¶ Quinto admiremur veri amoris magnitudinem. Expaueſcet (inquit) cor. Verus enim amor habet ſtupefacere, & quaſi inſenſibile reddere. Et etiam amor & charitas aliorum nos habet in admirationem ducere, & ad amorem etiam inuitare, quia re vera illi ſunt præ cæteris admirabiles, & ſpectabiles, qui in vero amore ſunt firmi atque ſtabiles. Ideo dicitur Eſa. 60. *Tunc videbis & afflues mirabitur & dilatabitur cor tuum.* Et breuiter dico, quod perfecti viri, ſcilicet, amoroſi, dulcoroſi, luminoſi, caſti ſeu pudoroſi, honeſti, & gratioſi ſunt, quando inueniuntur admirandi & coram Deo & coram hominibus honorandi. Vnde de viro perfecto dicitur Eccleſ. 24. *In plenitudine ſancta admirabitur. In multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur.* Sic igitur patet quomodo admiranda ſunt in iuſtis virtutum ornamenta.

N ¶ Tertio principaliter dico, quod admiranda ſunt in malis culparum monumenta, quia re vera quidam ſunt hodie ita mali & tot culpis & vitijs pleni, quod in ſuo genere ſunt admirabiles, & ſtupendi. Monſtra enim quæ in natura ſunt deformia, reputantur admirabilia, ſicut patet, quia tunc deducitur in admirationem quando de Cyclopibus & Cynopibus de Acephalis, & de Cynocephalis audimus fieri mentionem. Sic vere dico, quod illi, qui ſunt in moribus monſtruoſi & vitioſi, per vitiorũ abundantiam alijs venenoſi, & in membris virtutũ defectuoſi deformiter, alijſque terribiles & periculoſi, in ſuo genere ſunt admirabiles, & alij horribiles & infames. Compara ipſos, ſi vis, illi mirabili beſtiæ, quæ dicitur manticora. Vide ea in tit. facies, c. finis. b. homo. b. & pone figuram Apocal. 18. De muliere ebria ſanguine Martyrum Ieſu, de qua dicit Iohannes, quod *miratus eſt cum vidiſſet eam.* Vide infra Ebrietas, vel pone figuram de beſtia quarta, quæ erat mirabilis & terribilis, & habebat dentes & vngues ferreos, deuorabat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat. Daniel. 7. Vide etiam infra, Dentes, & infra in tit. Ferrum. Aduerte autem quod non ſolum admiranda eſt in malis culparum infectio, imo etiam promotio ſubita, & ſubitus caſus & deſtitutio, ſubito enim & mirabiliter aſcendunt. Figurati Apoc. 13. in illa beſtia, quæ aſcendit de abyſſo, cui draco dederat maximam poteſtatem, ita quod mirata eſt vniuerſa terra, & adorauerunt beſtiam, dicentes. *Quis poterit pugnare cum beſtia,* &c. Sic etiam tales iniqui hodie virtute Draconis diaboli per promotiones ita aſcendunt de abyſſo, id eſt, de ſtatu infimo & profundo, quod omnibus ſtupor & admiratio fiunt. Tantam etiam poteſtatem à diabolo ſortiuntur, quod quaſi ab omnibus adorantur. Item iſti ſubito & mirabiliter deficiunt & pereunt. Figurati Ezech. 28. In ciuitate Tyri: cui ibidem dicitur ſic. *Principes maris in terra ſedebunt, & attoniti ſuper repentino caſu tuo admi-*

O *rabuntur, & aſſument ſuper te lamentum,* &c. Sic igitur dico, quod admirabilia ſunt in impijs malorũ detrim[illegible]. ¶ Quarto principaliter dico, quod admiranda ſunt in beatis gloriæ nutrimenta vel munimenta, locus enim & actus, & fructus beatorũ miranda ſunt & ſtupenda. Vnde de loco dicitur in Pſal. *Tranſibo vſque ad locum tabernaculi vſque ad domum Dei.* De fructu vero admirabili & de beatitudine inexterminabili dicitur 1. Petr. 2. *Admirates virtutes eius, qui nos de tenebris vocauit in admirabile lumen ſuum.* ¶ Quinto vero principaliter dico, quod admirãda ſunt in damnatis miſeriæ nocumenta. Pſal. *Admirati ſunt, turbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos.* ¶ Sexto vero dico, quod admiranda P ſunt naturæ ordinamenta, quia reuera ordo rerum & naturæ opera digna ſunt omni admiratione & omni laude & commendatione, & etiam diuinorum ſtatutorum iudiciorum & parlamenta, & dictamenta. Pſal. 138. *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis.* Qui enim bene conſideraret ordinem rerum, tã cæleſtium quam terreſtrium, & qui bene conſideraret quot mirabilia ſunt naturæ, pro certo inueniret materiam admirandi. Inueniret enim in ſtellis mirabiles influentias, in lapidibus mirabiles efficacias, in aquis mirabiles proprietates. In plantis mirabiles varietates, in animantibus mirabiles contrarietates. In iudicijs etiam Dei mirabilia ſunt, ſcil. quomodo quandoq; bonos deprimit, malos promouet, iuſtos cadere permittit, & malos ad ſalutem reuocat, & ad miſericordiam admittit. Vide de prouidentia Dei. Et de iudicijs. Ideo dicitur Eccl. 45. *Admirabile opus excelſi.* Et ſufficit. Vide infra de mirari.

Admiſcere. Vide in tit. Mixtio vel compoſitio, vel aggregatio. Videlicet in tabula.

Admonere. Idem eſt, quod recipere, concedere, conſentire, &c. Vide in tabula.

Admouere. Idem eſt, quod applicare, adaptare, &c. Vide in tabula.

Adnullare. Idem eſt, quod aliquid annihilare, deſtruere, diſſipare, &c. Vide in tabula.

Adolere. Nota, quod adolere idem eſt, quod incendere, A vel cremare, ſed potiſſime refertur ad adolitionem ſeu cremationem holocauſti, & incenſi, quod fit quando offertur in altaribus vel crematur. Vide infra de cremare & de incendere, & præcipue de incenſo, quia ſecundum quod moraliter loquendo in ſcriptura incenſum multiplex inuenitur, ſecundum hec multiplex eſt adolitio, ſcilicet, bona ſeu mala. Sed ſi vis, dic quod in ſcriptura adolitio ſignificat

Carnis macerationem,
Mentis inflammationem,
Cordis deuotionem vel orationem,
Vocis adulationem.

Signat dico aſperitatem pœnitentiæ, & corporis macerationẽ. Vnde Leu. 1. dicitur de carnib. hoſtiæ, quod oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare. Item ſignat mentis ardorem & dilectionem. Vnde Leu. 4. dicitur, quod ſacerdos omnem adipem tollet, adolebitque. Adeps enim qui conglutinat, & ignem nutrit, charitatem ſignat, Leu. 8. *Adipem adoleuit igni.* ¶ Item ſignat orationem & deuotionem. Vnde de altari aurea dicitur Exod. 40. *Quod adoleuit ſuper eo incenſum domino,* ſcilicet, Aaron, vel ſacerdos, & 3. Reg. 22. *Adolebant incenſum in excelſis.* &c. Vide infra de incenſo & de thure &c. ſufficit.

Adoleſcentia. Quantum ad præſens mihi occurrit, quod A adoleſcentia poteſt accipi tripliciter. Eſt enim adoleſcentia naturalis, virtualis, & criminalis. Naturalis idem eſt, quod iuuentus, & principium vitæ noſtræ. Virtualis idem eſt, quod vitæ & virtutum & morum perfectio. Criminalis idem eſt, quod ignorantia vel leuis & inſtabilis conditio. ¶ Dico igitur primo, quod eſt iuuentus, ſeu adoleſcentia naturalis, & iſta eſt ſicut cera mollis, quæ faciliter recipit impreſſionem ſiue pulchram ſiue turpem. Sic vere adoleſcens, qui adhuc eſt mollis, tener, & flexibilis, faciliter recipit impreſſionem gratiæ, vel peccati, ſecundum quod ſibi vnum magis quam aliud applicatur. Et ideo ſicut videmus, quod plantula noua debet teneri recta, & cum aliquo recto ligno ligari, quia ſi permitteretur in curuitate aliqua indurari, nunquam poſſet amplius rectificari: ſic poteſt adoleſcens per correctionẽ & inſtructionem lignis rectis, id eſt, bonis & iuſtis perſonis alligari per ſocietatẽ & coniunctionem, quia animal ſi in curuitate alicuius vitij per malam conſuetudinem induretur, vix aut nunquam amplius ad rectitudinem commutatur: vnde Prou. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, & cum ſenuerit non recedet ab ea.* Et Thre. 3. *Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua.* Vbi oſtenditur, quod bonum, imo neceſſe eſt, quod homo ab adoleſcentia ſua virtutibus applicetur, quadruplici ratione, ſcilicet, propter temporis aptitudinem (Ab adoleſcentia) Propter corporis fortitudinẽ (Viro) propter oneris aſperitatẽ. (Portauerit iugum.) Propter muneris vtilitatem (quia bonum, id eſt, vtile:) Vel quia tempus ad hoc eſt congruũ (Ab adoleſcentia.) Quia corpus eſt ſtrenuum. (Viro.) Quia opus nimis eſt arduum. Portauerit iugũ

Digitized by Google

Quia munus datur proficuum (Bonum) Debet igitur ad hoc mouere temporis aptitudo. Ab adoleſcentia inquit, quia vere adoleſcentia eſt tempus, proprie aptum ad conuerſionem & emendationem. Et triplici ratione, Propter

Faciliorem impreſſionem,
Manentiorem durationem,
Acceptiorem perfectionem.

¶ Eſt enim in adoleſcentibus, facilior impreſſio. Nam ſicut dicit Iſaac in diætis *Carnes animalium iuuenilium ſunt humidæ, flexibiles, atque molles, & ideo facilius digeruntur. Nam quando in ſtatu veniunt, duriores fiunt, & ad digeſtionem & conuerſionem magis ineptæ.* Sic vere chariſſimi illi, qui ſunt in iuuenili ætate, ſunt naturaliter molles, flexibiles, humidi, ducibiles & benigni, & ideo tunc eſt faciliuseos dirigere, inſtruere, conuertere, corrigere, informare, Pſal. *In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam.* Nam quando ad ſtatum crementi perueniunt, tunc per malas conſuetudines in vitijs indurantur, ita quod non faciliter conuertuntur, ſicut videmus ad ſenſum. Ideo de talibus duris & obſtinatis poteſt dici illud Eſa. 48 *Scio quia durus es, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.* Item in adoleſcentibus eſt manentior duratio, quia, ſcilicet, quod in adoleſcentia addiſcitur, manentius & firmius retinetur, quia iuxta commune dictum verſiculi. *Quod noua teſta capit, inueterata ſapit.* Vnde Prou. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.* Et ideo ſic debet eſſe de nobis, ſicut eſt de Apibus. De quibus dicit Ariſtot. & Ambr. in hexameron. Quod ipſæ recolligunt mel primo in pedibus anterioribus, deinde tranſmittunt illud ad pedes medios, tandem ad poſteriores, & tunc cognoſcitur in eis ponderoſitas, & ſic volant ad ſuũ alueare. Pedes anteriores ſignant partem anteriorem, & primã partem ætatis noſtræ, ſcilicet, ſtatum noſtræ adoleſcentiæ. Medij medium vitæ, ſcilicet, iuuentutem & virilitatẽ. Poſteriores vltimum vitæ, ſcilicet, ſenectutem. Nos igitur chariſſimi, debemus recolligere mel deuotionis & gratiæ, & bonorum operum in primis pedibus, id eſt, in primo tempore iuuentutis, atq; per perſeuerantiam debemus remittere vſque ad medios pedes, id eſt, vſque ad medium vitæ, tandem vſque ad poſteriores, id eſt, vſq; ad finem vitæ, & ſenectutem: vt ſic mel deuotionis & gratiæ in prima ætate adoleſcentia colligatur. & vſque ad ſenectutis poſterius perſeueret, vt ſic gratijs & virtutibus onerati ad alueare paradiſi finaliter atque fœliciter volitemus. Mane igitur ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua. Quod eſt contra multos ſimiles vaſis, quæ fiunt de Orichalco, quæ in ſui nouitate ſunt ſplẽdidiſſima & pulcherrima, ſed tandẽ paulatim palleſcunt, in fine autem ex toto rubiginantur, & deturbantur, ita quod liquores contentos corrumpunt, & inficiunt, ſi diu in eis ſeruantur. Sic vere multi ſunt, qui in iuuentute p bona opera rutilant, atq; ſplendent, ſed vere quanto plus viuunt, tanto plus palleſcunt, & à virtuali pulchritudine deficiunt, ita quod in fine & ſenectute efficiuntur turpes & rubiginoſi per diuerſa vitia & peccata, ita quod quicquid in eis continetur, ſcilicet, verba, opera & exempla, totũ inuenitur putridum, corruptũ & infectum. *Mors in olla vir Dei.* 4. Reg. 4. Nõ ſic boni, quia vere in bonis adoleſcentib. eſt manentior duratio. Itẽ eſt in eis acceptior perfectior, quia, ſcil. cæteris paribus plus placent Deo bona facta à iuuene, quam à ſene. Exemplũ de B. Ioanne, qui erat adoleſcens amictus ſyndone ſuper nudo. Mar. 14. De quo tamẽ legitur, quod *iſte erat diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus.* Io. vlt. Vnde de Dauid, qui interpretatur vultu deſiderabilis, dicitur 1. Reg. 17. *Erat adoleſcens rufus & pulcher aſpectu.* Margarita enim quæ in mane concipitur, melior eſt candidior, & pulchrior quam illa, quæ in veſpere generatur. Vt dicit Dioſ. & Iſid. Sic vere chariſſimi illi, qui in mane iuuentutis, & ab ipſo tempore adoleſcentiæ concipiuntur in gratia, & in eſſe virtuali producuntur, meliores ſunt cæteris paribus, & Deo acceptiores, & ſe putiores per innocentiam, pulchriores per apparentiã, candidiores per innocentiam, quam illi, qui in tempore ſenectutis ad Deum conuertuntur, quia. ſcilicet, tunc *eſt homo ſicut ſtella matutina in medio nebulæ.* Eccl. 50. Et ſic igitur dico, quod quia in tempore adoleſcentiæ homo conuerſus, eſt perfectionis acceptioris, & durationis manentioris, impreſſionis facilioris. Bene dico, quod ad huiuſmodi cõuerſionem in adoleſcentia faciendã nos debet mouere tẽporis aptitudo. Ab adoleſcentia inquit: Ideo faciamus, quod de nobis poſſit dici illud Hier. 48. *Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, requieuit in fæcibus ſuis, nec eſt transfuſus de vaſe in vas.* Idcirco permanſit guſtus eius in eo, & odor eius non eſt immutatus. Nos enim debemus eſſe fertiles per bonorum operum abundantiam, per longitudinis permanentiam, requieſcere in fæcibus per noſtræ vilitatis reminiſcentiam, non eſſe transfuſi per peccatorum interruptionem, habere guſtum per æternorũ deuotionem, & etiam odorem per bonæ famæ diffuſionẽ. Debemus igitur ab adoleſcentia in bonis occupari, quia hęc requirit aptitudo. ¶ Secundo dico, quod ad hoc competit corporis fortitudo. B Viro inquit: Homo. qui neceſſe habet fortem inimicum inuadere, hoc potiſſime debet facere illo tempore quãdo melius poterit armorũ pondera ſuſtinere, & quando maiori ſolet fortitudine abundare. Et ideo quia nos habemus fortes inimicos ſcilicet mundum, carnẽ, & diabolum inuadere, & vir pro viribus repugnare, ideo neceſſe eſt, quod illo tempore, quo corpus eſt fortius & virtuoſius ad arma bonorum operum ſuſtinenda, ſcilicet, ad ſcutum patientiæ, ad loricam pœnitentiæ, baltheum conſtrictiuum amicitiæ, galeã, quæ caput intentionis protegit, veritatis & iuſtitiæ lanceam, quæ à longe percutit, orationis enſem, qui ex omni parte ſcindit, aſperæ correctionis videlicet, in tempore adoleſcentiæ iſtos hoſtes per bona opera inuadamus. Viro inquit, quia, ſcilicet, dum ſumus viri, id eſt fortes & virtuoſi, ſcilicet, in ętate adoleſcentię, iſta debemus opera frequentare. Exemplum de Goliath. 1. Reg. 17. De quo dicitur, quod *ipſe erat vir bellator ab adoleſcentia ſua.* Quia vere bella bonorum operum & laborum debemus ab adoleſcentia, atque dum ſumus iuuenes frequẽtare. 1. Mach. 16. *Expugnauimus hoſtes ab adoleſcentia.* Quod etiam patet exemplo naturali de apibus. Inter apes talis eſt ordo, quod illæ, quæ ſunt fortiores & iuniores exeunt ad laborem & ad flores ad alueare portandos, ſeniores autem in aluear i remanent in quiete; vbi mella, & manſiones cuſtodiunt, vt dicit Plinius. Sic vere chariſſimi inter nos, qui ſunt iuuenes fortes, ſcilicet, & virtuoſi debent exire ad laborẽ exterioris diligentiæ, aſperioris pœnitentiæ, & ad flores honeſtatis apparentiæ, & etiam ad flores temporalis ſubſtantiæ, ipſamque debent ad alueare conuentus, vel Eccleſiæ aggregare, & ſenes & debiles ſuis laboribus fouere pariter & nutrire. Senes autem & debiles, qui corporis fortitudine ſunt priuati, circa mellis diſtinctionẽ, id eſt, circa dulcoris, & deuotionis & orationis confectionem & cœleſtis manſionis præparationem debent ſuſtinere, & vacare. Quia, ſcilicet, in Eccleſia iuniores debent per ſuos labores ſenibus de temporalibus prouidere, & ſenes per ſuas orationes debent iuuenes confortare, vel iuuenes, id eſt, ſæculares debent ſenibus, id eſt, maturis religioſis & Eccleſijs de floribus, id eſt, de temporalibus prouidere, quæ reuera ſunt tranſitoria more floris, ſenes autem debent eis de melle, id eſt, de dulcore ſpiritualium, vt dictum eſt, prouidere. Quia ſicut dicitur 1. Cor. 9. *Si ſpiritualia ſeminauimus vobis, non magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus.* Eſt igitur in adoleſcentia corporis fortitudo. Viro inquit. 1. Reg 18. *Eſto vir fortis, & præliare bella domini.*

¶ Tertio dico, quod in adoleſcentia debemus operibus in- C ſiſtere, & quod ad hoc debet mouere oneris grauitudo. Sicut enim onera grauia & ædificia ponderoſa debent imponi nouis columnis, quia, ſcilicet, magis ſunt fortes, ſtabiles, atque firmæ, non antiquis nec putridis nec corruptis: ſic vere, quia nobis incumbunt grauia onera, ſcilicet, tentationum, tribulationum, & laborum, & operationum, idcirco fortibus columnis, id eſt, corporibus dum ſunt in nouitate adoleſcentiæ, & iuuentutis fortitudine, & vigore, debemus imponere, non columnis putridis, id eſt, corporibus ſenibus, debilibus & infirmis, quod oſtenditur cum dicitur. Portauerit iugum, quia, ſcilicet, iugum diuerſarum tribulationum, laborum & operationum, ſtatutorum & mandatorum, neceſſe habemus per obedientiam tolerare. vnde Eccleſiaſtic. 40. *Occupatio magna creata eſt omnibus, & iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris ſuæ, vſque in diem ſepulturæ eorum.* Sed vere de multis poteſt dici illud Hier. 2. *A ſæculo confregiſti iugum, rupiſti vincula.* Mali enim rumpunt & frangunt per tranſgreſſionem iugum, id eſt, punitionem, impoſitiones & vinculum, ſcilicet, ſtatutorum ligaturas & obligationes. Hoc potiſſime eſt in religione, vbi multi ſunt ita obſtinati & ſuperbi, quod nulli iugo obedire volunt, ſiue ſubmittere colla ſua, imo ſæpe accidit, quod per inſolentiam & apoſtaſiam omnia diſſipant, atque frangunt: ſimiles Rhinoceroti, quæ eſt beſtia ita indomita, quod nullo poteſt iugo vel vinculo contineri. Sic vere nec iſti vinculis regularis obſeruantię, nec iugo laboris & obedientiæ poſſunt ſubijci, vel ſubmitti. Nam ſecundũ

Plinium

Digitized by Google

Plinium. *Rhinoceros viuus capi non poteſt niſi forte puellaris virginitas ipſam domet.* Sic vere iſti mali obſtinati, & affrenati capi nequeunt vel concludi in regularis vinculis diſciplinæ, niſi forte puellaris virginitas, id eſt, influentia virginis glorioſæ ad hoc ſua gratia operetur. Et ideo de tali Rhinocerote loquitur Iob. 39. *Nunquid volet Rhinoceros ſeruire tibi? aut morabitur ad præſepe tuum? nunquid alligabis eum ad arandum loro tuo? aut confringet glebas tuas poſt te:* quaſi diceret, non. Obſtinati enim ſunt quo ad ſubiectioné; præſumptuoſi, quia nolunt ſeruire: quo ad durationem, defectuoſi, quia non morantur ad præſepe, id eſt, in clauſtro: quo ad operationem delitioſi, quia ſcilicet, non arant, nec glebas ſui corporis confringunt per pœnitentiam: quo ad prætetitionem, iniurioſi, quia, ſcilicet, non alligantur loro diſciplinæ. Non ſic chariſſimi, ſed in adoleſcentia laboremus, quia ad hoc debet mouere laboris ſeu oneris grauitudo. Portauerit inquit iugum. Dicat igitur quilibet illud Zachar. 13. *Homo agricola ego ſum, quoniam Adam exemplum meum ab adoleſcentia mea*, quia ſicut dicitur ad Galat 6. *Vnuſquiſque onus ſuum portabit.* ¶ Quarto quia ad hoc mouet munorum plenitudo, quia vere ſicut vinea, quæ in ſui nouitate bene colitur, vberiorem fructum portat: ſic vere homo, qui in adoleſcentia per pœnitentiam & correctionem bene colitur, plures, & meliores fructus virtutum & præmiorum in vita ſua recipit & etiam in futura, quod oſtenditur cum dicitur. bonum eſt, quia, ſcilicet, bonitas gratiæ & gloriæ per virtutis opera generatur. Sicut dicit auctor de apibus. Apes in vere & autumno conficiunt mel, ſed id, quod fit in vere, magis eſt bonum, propter illarum nouitatem & puritatem. Sic vere quamuis in vere iuuentutis, & in autumno ſenectutis poſſint homines conficere, & acquirere mel, id eſt, dulcorem virtutum gratiæ & gloriæ, illud tamen, quod in vere iuuentutis acquiritur, quando, ſcilicet, flos affectionis purior eſt, melius debet merito reputari. Iuxta illud Prouerb. 24. *Comede fili mel, quia bonum eſt.* Et ideo chariſſimi per adoleſcentiam applicemus nos bonis operibus, quia hic requiritur fructus plenitudo, pœnæ mœſtitudo, ſtatus fortitudo, & temporis aptitudo. Eſt igitur adoleſcentia naturalis.

D ¶ Secundo dico, quod eſt adoleſcentia virtualis. Nam ſicut adoleſcens abundat in virtutibus naturalibus; ſic vere nos debemus abundare in virtutibus moralibus. Et ideo quilibet bonus & virtuoſus poteſt dici adoleſcens, id eſt, bonis motibus iuueneſcens. Ideo de quolibet tali poteſt dici illud Marc. 14. *Adoleſcens quidam ſequebatur eum,* ſcilicet, Ieſum *amictus ſyndone.* Nam ſicut ætas adoleſcentiæ eſt naturaliter feruentior, ſubiectior, & purior, ſic vere boni debent eſſe

Feruentioris charitatis (Adoloſcens)
Parentioris voluntatis (Sequebatur eum.)
Paratioris puritatis (Amictus ſyndone)

Debet igitur iuſtus ſeu moralis adoleſcens,
Charitatis facibus ardere,
Dignitatis iuſſibus parere,
Honeſtatis floribus ſplendere.

E ¶ Debent igitur habere charitatem feruentiorem. Nam ſicut in æſtate magis viget calor naturalis, ſic vere in viris perfectis magis abundat calor, & feruor ſpiritualis, ſcilicet, ignis amoris, & charitatis: quod oſtenditur cum dicitur Adoleſcens, quia adoleſcens dicitur ab adoleo, les, quod idem eſt quod incendo, dis, eo quod ætas illa eſt tota incenſa per calorem. Vnde in Pſal. 67. *Ibi Beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu.* Nam ſi de bonis quæritur vbi ſunt? reſpondetur, ibi, ſcilicet, in ſtatu gratiæ. Qui ſunt ipſi? ſunt Beniamin, id eſt, filij & dilectores proſperitatis æternæ. Quales ſunt ipſi? ſunt adoleſcentuli, id eſt, fortes, feruentes & virtuoſi. Quid agunt? pro certo ipſi ſunt in mentis exceſſu, id eſt, in mentali feruore, affectione, cogitatione, meditatione & contemplatione. Sed vere prohdolor non ſic, quia vere multi ſunt hodie adoleſcentes corpore, qui non ſunt adoleſcentes mente, & multi, qui non ſunt nec corpore nec mente. Nam ſicut vinum naturaliter eſt calidum & humidum, & tamen propter exterioré calorem abundantem humor eius conſumitur, & calor eius deſtruitur, ſicut patet in aceto, & ſic non eſt amplius calidum, nec humidum, ſed frigidum, & ſiccum: ſic vere multi quandoque ſunt boni, id eſt, viri perfecti, & Dei & Angelorum gratia lætificati, calidi per charitatem, humidi per pietatem, ſed calor exterior, id eſt, ardor, & amor exterior bonorum, id eſt, delitiarum & diuitiarum, ipſorum virtutem, & naturam per auaritiam & luxuriam corrumpit, ita quod ipſi efficiuntur frigidi per indeuotionem, & ſicci per incompaſſioné, & ideo tales non ſunt vinum per aliorum conſolationem, ſed ſunt eis in acetum per tribulationum mortificationem, quia ſcilicet ipſi ſunt aliorum mortificatiui per rapinam & vexationem, & ideo vicini eorum poſſunt dicere illud Pſalmiſtæ. *In ſiti mea potauerunt me aceto.* Verbum poteſt eſſe pauperum & vicinorum. Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus adoleſcentes ſpirituales, ſcilicet, feruentioris charitatis (Adoleſcens inquit.) ¶ Secundo ſimus paratioris volútatis (Sequebatur eum) Sicut enim adoleſcentes ſunt ſenibus magis flexibiles, & agiles, (ſicut enim adoleſcentibus filij diuitum & potentum ſolet aſſignari magiſter & prædagogus, qui eos conſtruat & informet, qué ipſi ſequuntur, & ei obediunt) ſic vere viri, qui perfecti, humiles, obedientes, & agiles ſunt, magiſtros ſibi aſſignatos, ſcilicet, Deum, & prælatos ſuos per humilitatem & obedientiam ſequuntur, eorumq; votis, deſiderijs, & mandatis ſuam paratam exhibent voluntatem. Vnde 1. Pet. 5. *Similiter adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus: omnes inuicem humilitatem inſinuate.* Vbi iſta ſubiectio commendatur, ex concordiæ viciſſitudine (Similiter inquit & inuicem) Ex conſtantiæ fortitudine (Eſtote) Ex fundamento perfectionis (Humilitatem) Ex documento diſcretionis (inſinuate) Et iſta ſubiectio obedientiæ oſtenditur, quando dicitur, Sequebatur eum, ſcilicet, Ieſum, quia vere Ieſum Dei filium vel Ieſum ſaluatorem, id eſt, bonum & iuſtum prælatum debemus ſequi, & ei obedire & obſequi. Vnde Seneca in prouerbijs dicit. *Oportunum eſt maiorũ ſequi veſtigia, ſi recte præceſſerint.* Quod eſt contra multos, qui reuera non videtur eſſe iuuenes, imo ſenes ſunt, tardi & ponderoſi, nec ad ſequendum alios ſunt apti. Sic multi ſunt in vitijs antiqui, & per malas conſuetudines aggrauati, pigritia & negligentia hebetati, à ſententia etiam diſcretionis & ſapientiæ ſpoliati, quod nec Chriſtum, nec prælatum per ſubiectionem, & obedientiam volunt ſequi, ſed magis illum per diuerſa vitia perſequi, nec volunt iſtis aliqualiter obedire, ſed magis eos contemnere & odire. Vnde videtur, quod multi ſunt ſimiles lupis, qui ſecundum Homerum libro de pugnis & aſtutijs beſtiarum, quando ſeneſcunt fiunt peſſimi, quia cum tunc propter corporis grauitatem nequeant beſtias venari, conuertuntur ad homines impugnandum, occidendum, & deuorandum. Sic vere multi ſunt, qui in vitijs antiquantur, & per grauitatem & ponderoſitatem negligentiæ taliter hebetantur, quod ipſi non curant, nec poſſunt contra beſtias, id eſt, contra motus beſtiales, & ſenſuales reſiſtere, ſcilicet, carnalia deſideria reprimendo, Deo & prælatis obediendo, & ſe in bonis actibus occupando, imo vere ipſi nitũtur impugnare homines, id eſt, motus & actus rationis, ſcilicet, Deũ & prælatos contemnendo, & per obſtinationem & negligentiam teſcendo. Ideo de illis poteſt dici illud Ezech. 19. *Leo factus eſt, & didicit capere prædam, hominesque deuorare.* Tales etiam Lupi, aliter exponendo, poſſunt dici cupidi & auari, qui vere ad literam quanto ſunt ſeniores, tanto ſunt nequiores, & ad auaritiam promptiores, quia, teſte Seneca, *Cum cætera vitia nobis ſeneſcentibus ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit.* Et in hoc maxime ſunt nequiſſimi, quia, ſcilicet, ipſi non nocent beſtijs & malis, crudelibus & iniquis, imo ipſos ſuſtinent, atque fouent, ſed vere homines, id eſt, bonos & ſimplices & benignos, rationabiles & iuſtos ipſi per rapinas, fraudes & vſuras quantum poſſunt, deſtruunt, & impugnant. Non ſic chariſſimi, non ſimus ſenes, tardi, pigri & iniqui, ſed ſimus adoleſcentes, obedientes, ſcilicet, & ſubiecti. Sequebatur (inquit) eum. Vt ſic quilibet poſſit dicere illud Matt. 8. *Magiſter ſequar te quocunque ieris* &c. Simus igitur chariſſimi paratioris voluntatis. F

¶ Tertio ſimus patentioris, vel formoſioris puritatis (Amictus ſyndone) Adoleſcentes ſunt, vt communiter quoad ſubſtantiam puriores, & etiã quod ad decentiam pulchriores, quia ſcilicet, natura non eſt in eis ſuperfluis & corruptis humoribus defœdata, ſed ſanguine rigata puriori, & ampliori pulchritudine decorata. Sic vere boni ſunt, & debent eſſe ſubſtantiæ purioris per innocentiam intrinſecam, & apparentiæ pulchrioris per continentiam extrinſecam, quod oſtenditur cum dicitur: *Amictus ſyndone*; quæ eſt pannus lineus candidus, atque mundus & ſignat cordis, & corporis puritatem. Et ideo nos debemus eſſe ſicut Ioſeph. De quo dicitur Matth. 27. Quod ipſe *accepto corpore Chriſti inuoluit in ſyndone munda.* Et Marc. 15. Quod *Ioſeph mercatus eſt ſyndonem.* Quia vere Ioſeph, qui interpretatur augmentum, id eſt, illi, qui volunt in gratijs augmentari, debent mercari, G

çari,

Digitized by Google

cari, & acquirere ſyndonem, id eſt, cordis & corporis puritatem. De talibus adoleſcentibus dicitur 1. Reg. 17. *Erat autem adoleſcens rufus, & pulcher aſpectu decoraque facie.* vbi talis puritas commendatur

A conſtantiæ firmitate (Adoleſcens)
A clementiæ pietate (Rufus, id eſt, ſanguineus)
Ab apparentiæ venuſtate (Pulcher aſpectu)
A cognoſcentiæ ſanitate (Decora facie)

¶ Sed heu proh dolor videtur, quod pauci ſunt hodie, qui tali adoleſcentia ſunt dotati, quia vere multi ſunt hodie, qui habent

Non { Innocentiæ puritatem, ſed luxuriæ fœditatem,
Decentiæ venuſtatem, ſed inſolentiæ leuitatem,
Scientiæ ſanitatem, ſed inſcitiæ prauitatem,
Continentiæ caſtitatem, ſed potius luxuriæ carnalitatem.

¶ Et ideo tales non ſunt proprie adoleſcentes, imo decrepiti ſeu ſenes, qui viſcoſi ſunt, phlegmatici & immundi, ſimiles Simijs, quæ in iuuentute ſua ſatis ſunt mundæ, in ſenectute autem fiunt immundæ. Maſculi autem in ſenectute fiunt fœtidi, & immundi, cunctis abominabiles, & deſpecti. Sic vere mundi ſunt, qui quamdiu durant, & perſeuerant in adoleſcentia virtuoſa, & in ſtatu gratiæ, & virtutis, ipſi ſunt puri, & mundi per innocentiam & caſtitatem. Sed vere quando per vitia & per malas conſuetudines antiquantur tunc fiunt immundi per luxuriam, corrupti per perſeuerantiam, & fœtidi per infamiam, deſpecti, & abominabiles, per omnium contemptum, & diſplicentiam. Pſ. 13. *Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt.* &c. Et ideo tales mali adoleſcentuli poſſunt dicere illud Pſal. 118 *Adoleſcentulus ſum ego & contemptus.* Et tales fuerunt figurati Luc. 15. in adoleſcentiore filiorum, qui acceptã portionem diſſipauit eum meretricibus, viuendo luxurioſe. Sic vere (chariſſimi) tales à patre ſuo Chriſto acquirunt, & accipiunt in baptiſmo portionem ſuam, ſcilicet, gratiam & innocentiam, ipſam diſſipant, & conſumunt per diuerſa vitia & peccata, & maxime viuendo luxurioſe. & fœtide & immunde. Non ſic chariſſimi, non, ſed pro Deo habeamus patentem puritatem, paratam voluntatem, feruentẽ charitatem. Et iſta eſt adoleſcentia virtualis, de qua virtuali adoleſcentia pulchræ loquitur ſcriptura Iob 29. Dicens ſic. *Quis mihi det, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ,*
H *quando petra fundebat mihi riuos olei* ¶ Circa tertium nota, quod eſt adoleſcentia carnalis, quia per adoleſcentiam intelligitur, ſtatus vitiorum & peccatorum. Et ideo de tali adoleſcentia poteſt intelligi illud Eccleſ. 11. *Adoleſcentia & voluptas vana ſunt*: vbi oſtenditur, quod ſecundum tres conditiones, quæ ſunt in adoleſcentia corporali, tria ſunt vitia in adoleſcentia criminali. Sunt enim adoleſcentes naturaliter feruidi, hũidi, fluidi: ſecũdum quas tres conditiones peccator cupiditatis facibus inflammatur, quantum ad calorem, adoleſcentia carnalitatis fæcibus inquinatur, quantum ad humorem, voluptas ſtabilitatis viribus ſpoliatur, quantum ad fluitionem, Vana ſunt inquit. Habent igitur mali adoleſcentes, id eſt, peccatores

Cupiditatem ardentem,
Carnalitatem fœtentem,
Fragilitatem fluentem.

Habent dico ardorem cupiditatis. Nam ſicut calor naturalis abundat in iuuenibus, qui naturales motus, & appetitus incitat, & inflammat: ſic peccatores abundant, in ardore, & calore cupiditatis, per quam motus & appetitus deſiderium ſuorum inflammatur per auaritiam, quod oſtenditur, cum dicitur Adoleſcentia: quod dicitur ab adoleo, les: quod idem eſt, quod incendo, dis: ad notandum, quod tales ardore auaritiæ ſunt incenſi. Nam mundana proſperitas eſt ſimilis cuidam fonti, qui eſt in Africa, de quo dicit Iſidorus, quod faces ardentes ibi extinguuntur, & extinctæ ibi reaccenduntur. Similis fons eſt in Gallia in Gratianopoli in Delphinatu Viennenſi, ſicut audiui ab Epiſcopo dicti loci, de quo Auguſtinus etiam facit mentionem de ciuitate Dei lib 20. cap. 5. Sic vere in mundo & in mundi proſperis illi, qui ſunt ardentes per charitatem, extinguuntur per iniquitatem, indeuotionem, tepiditatem. Illi qui ſunt ibi extincti, qui ſcilicet non ſunt per ardorem auaritiæ inflammati, ſi in fonte iſto, id eſt, in mundi proſperis immergantur, ſtatim eorum deſideria per auaritiam inflãmantur. Sicut enim pinguedo ligna facilius inflammari facit, ſi inuncta ex ea fuerint & linita: ſic pinguedo mundanæ proſperitatis, cor quod exinde linitur per complacentiam, facit per auaritiam inflammari. Eſa. 66. *Accendentes ignem omnes vos accincti flammis.* Et nota, quod dicit accincti flammis, quia tales accincti ſunt, & armati flammeis mundi diuitijs, quæ cor humanum per auaritiam comburunt. Pſalm. 105. *Flamma combuſſit peccatores.* Et tales adoleſcentes fuerunt figurati in illo Matth. 19. Cui præcepit Ieſus, quod ipſe *venderet omnia bona, & daret pauperibus, qui cum eſſet diues valde, abijt triſtis.* Sic vere illi, qui ſunt diuites, & diuitijs alligati, nihil reputant tam triſtabile, quam ab amore diuitiarum recedere, & bona ſua pauperibus erogare. Ideo de tali adoleſcentia poteſt intelligi illud Iob. 20. *Oſſa illius implebuntur vitijs adoleſcentiæ eius.* Habent igitur ardorem cupiditatis inquit. ¶ Se- I
cundo iſti habent humorem carnalitatis. Voluptas inquit Sicut enim videmus, quod adoleſcentes plus habent de humore radicali, ſic vere peccatores magis habent de humore carnalitatis, fluxuriæ, voluptatis, quæ recte eſt quaſi radicalis & intrinſecus humanæ conditionis naturalis appetitus. Ezech. 23. *Fornicati ſunt ab adoleſcentia ſua.* Voluptas inquit. Nam vt dicit Iſaac. Piſces recentes ſunt communiter viſcoſi & humidi, ideo indigent, quod ſaliantur, vt eorum ſuperflua humiditas conſumatur. Sic vere chariſſimi, qui ſunt ſpiritualiter recentes, ſcilicet, perſonæ inſolentes & immaturæ, ſolent abundare in humiditate & viſcoſitate luxuriæ & carnalitatis, malaque nutrimenta, id eſt, mala verba & exempla alijs vt communiter adminiſtrant, & ideo ſumme indigent quod per ſal (id eſt) per condimentum diſcretionis, vel per ſal, id eſt, per acritudinem correctionis & tribulationis à ſuis humidis carnalib. voluptatibus deſiccentur. Figurati in illo adoleſcente Luc. 7. Qui *efferebatur mortuus, cuius loculum Ieſus tetigit dicens, Adoleſcens tibi dico ſurge,* & ſic fuit reſuſcitatus. Sic vere quando homo eſt mortuus per peccatum, & maxime per luxuriam, quæ ad modum mortui fœtet qui effertur ad foueam Infernalem, non reſuſcitatur per gratiam, niſi Ieſus tangat loculum corporis ſui per correctionem & tribulationem. Et niſi dicat, *Adoleſcens tibi dico ſurge.* Vide figuram iſtam melius expoſitam ſupra in tit. Accedere, & voluptas. Ideo dicit illud Eccleſ. 2. *Non prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur.* Et ideo cuilibet tali adoleſcenti, id eſt, cuilibet perſonæ carnali poſſet dici illud Eccleſ. 16. *Non es* (inquit) *recordata dierum adoleſcentiæ tuæ, quando eras nuda & confuſione plena & conculcata in ſanguine tuo, ædificaſti tibi lupanar, & feciſti* K
tibi proſtibulum. Habent igitur tales humorem carnalitatis. ¶ Tertio dico, quod ipſi habent fluorem mobilitatis. Sicut enim adoleſcens naturaliter eſt mobilis, leuis, & inſtabilis, & etiam in corde debilis, ſic peccator habet mobilitatem inconſtantiæ, leuitatem inſolentiæ, debilitatem negligentiæ. Sunt enim debiles ad bene operandum, leues ad laſciuiendum, mobiles & inſtabiles ad perſeuerandum. Quod oſtenditur, cum dicitur: Vana ſunt, quia, ſcilicet, res vanæ ſunt illæ, quæ non ſunt durabiles, nec habent ſtabile fundamentum. Sic vere tales ſunt ita vani, quod non ſunt in vno propoſito ſtabiles, neque firmi, ſed per inconſtantiam mobiles & infirmi. Vana ſunt opera & riſu digna. Tales ſunt ſimiles Chamæleonti, cuius pellis non eſt determinata ad aliquem calorem, imo colorem ſuum ſecundum circumſtantes colores variat, atque mutat. Oculos etiam habet multum mobiles, & ſæpiſſime eos gyrat. Parum habet de ſanguine, & parum de carne, ſplene caret, vt dicit Iſidorus, & Auicen. Reuera tales ſunt multi huius mundi peccatores: quia ita habent oculos cordis mobiles & vertibiles per varios & multiuolos appetitus, quod nunquam in eodem propoſito perſeuerant, imo de vno propoſito ad aliud facillime ſe conuertunt. Eccleſ. 20. *Oculi eius ſeptemplices ſunt.* In eodem etiam colore virtutis & perfectionis, & bonæ conuerſationis non perſeuerant, imo ſecundum colores rerum exteriorum (id eſt) ſecundum aliorum circumſtantiũ mala exempla faciliter de colore ad colorem (id eſt) de virtute ad vitium ſe cõuertunt. Eccleſ. 16. *Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.* Et breuiter iſti nihil habent de ſplene, vbi eſt ſedes melancholiæ (quæ cauſat triſtitiam) id eſt, de mœrore timoris & conſiderationis, parum de ſanguine & de rubore pietatis & compaſſionis. Num. 12. *Caro eius deuorata eſt à lepra* Et ideo de talibus adoleſcentibus poteſt dici illud Gen. 8. *Senſus autem & cogitatio in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.* Heu chariſſimi, pro Deo non ſic, non ſimus Chamæleontes ſecundum iſtam conditionem, ſed ſimus Chamæleontes ſecundum aliam expoſitionem. Habeamus igitur oculos cordis mobiles per agibilium circumſpectionem, variemus colores conuerſa-

uerſa-

Digitized by Google

uerſationis per circumſtantium mutationem. Abdicemus carnem, & ſanguinem (id eſt) voluptatem & carnalitatem. Non habeamus ſplenem, qui ridere facit, id eſt mundi facultatem & proſperitatem, quæ ſcil. riſum introducit (hoc eſt) cordis vanitatem & iucunditatem. Vertere enim debemus oculos diſcretionis noſtræ ad conſiderandum, nūc temporalem vanitatem, nunc æternalem fœlicitatem, nunc infernalem aduerſitatem. Itemque colores debemus mutare: quia vere quicquid de coloribus morum, & perfectionum in alijs, quæ circa ſunt, viderimus, totum debet in pelle conuerſationis noſtræ per imitationem apparere, vt nobis poſſit dici illud Ezech. 16. *Laui te aqua, & emundaui ſanguinem tuum ex te, & vnxi te oleo, & veſtiui te diſcoloribus, & calceaui te hyacintho, & cinxi te byſſo.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus

Vendicare corporis puritatem (Laui te aqua)
Abdicare carnis fœditatem (Mundaui ſanguinem tuum)
Conſeruare dulcem pietatem (Vnxi te oleo)
Procurare motum honeſtatem (Veſtiui te diſcoloribus)
Refrenare iunctam volūtatem. (Calceaui te hyacintho)
Acceptare mundam caſtitatem. (Cinxit te byſſo.)

Sed vere chariſſimi non ſic mali & peruerſi, ſed vere ipſi ſunt ſicut dictum eſt, per inconſtantiam fluidi, per luxuriam humidi, per auaritiam feruidi. Et ſic eſt dictum de adoleſcentia criminali.

A **Adonias.** Fuit filius Dauid primogenitus, qui ſine licentia patris regnare volens confœderauit ſibi Ioab Principem exercitus patris ſui & Abiathar Principem Sacerdotum, & inſtructo conuiuio Regium etiam nomen aſſumpſit. Pater vero eius hoc ſciens, ipſum à Regno repudiauit, & Salomonem minorem filium in Regnum loco ipſius ſublimauit. Sicut dicitur 3. Reg. 1. *Adonias eleuabatur dicens, Ego regnabo* Et dic, quod ſicut Adonias perijt Sunamitem, vt ſic cum ea Regnum vſurpare valeret, propter quod etiam in Templo fuit occiſus, ſicut patet ibidem: ſic illi, qui Sunamitem, id eſt, beneficia Eccleſiaſtica petunt, & dignitatibus Eccleſiaſticis deſponſari quærunt, videli. et, vt regnent, & præſint, & non proſint, à Salomone, id eſt, à Chriſto finaliter occidentur, quando, ſc. in ipſo Templo Eccleſiæ prope altare Domini mortis temporalis & æternæ ſententia punientur &c.

A **Adonibeſec.** Nota, quod Adonibeſec fuit Rex Hieruſalem. qui pugnauit contra Ioſuæ, & filios Iſrael, aggregato ſibi exercitu & conuocatis Regum auxilijs Gentilium, contra ipſos viſus eſt præualere, & Gabaonitas, qui ad Ioſue confugerant, extirpare. Fuerunt tamen à Ioſue victi, & in ſpeluncam admoto lapide reclusi, & tamen interfecti ſunt & ſuſpenſi. Et interpretatur Adonibeſec Dominus pacis vel dominator iuſtitiæ Talis poteſt ſignificare quemlibet Regem, & Prælatum Hieruſalem terreſtris, id eſt, Eccleſiæ militātis; quia ſcilic. pacis & iuſtitiæ Dominus debeat eſſe, qui tamen quandoque ita fit in regimine ſuo malus quod contra Ioſue & filios Iſrael, id eſt, contra Chriſtum & viros iuſtos pugnāt, & ad ſuum auxilium Reges Gentiles, id eſt, ſæculares Principes ſibi confœderat, atq; vocat, & illos, qui ad Ioſue, id eſt, ad Chriſtum confugiunt, ſcilicet, ſimplices pauperes atque iuſtos exactionibus, atque depreſſionibus plus impugnat. Pſalm. 2. *Ecce Reges congregati ſunt conuenerunt in vnum aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius.* Sed reuera finaliter tam iſti quam ſui adiutores à Ioſue vincuntur (id eſt) à Chriſto, & in ſpelunca ſepulchra appoſito lapide concluduntur, & in Inferno finaliter ſuſpenduntur.

A **Adoptio.** Nota, quod adoptare nihil aliud eſt quam aliquē, qui non eſt filius naturalis, in filium voluntarie recipere, vel habere, & ad certam portionem hæreditatis tanquam proprium, & naturalem filium ordinare. Et ſic igitur dicam, quod eſt

Adoptio { Numinis, Hominis, Luminis, Criminis.

¶ Dico primo, quod eſt adoptio numinis: quia ſcilic. Deus adoptat homines per gratiam, & eos cum vnigenito & cum naturali filio ſuo ad hæreditatem æternam admittit, & ſic datur homini per gratiam, quod non habuerat per naturam: quia cum homo ſecundum Apoſtolū *ſit filius iræ* ipſum tamen facit per gratiam filium gloriæ. Iſta eſt enim quæ hic inchoatur per gratiam, iuxta illud Galat. 4. *Miſit Deus filium ſuum, vt adoptionem filiorum Dei reciperemus.* In fine vero complebitur per gloriam. Rom. 13. *Adoptionem filiorum Dei expectamus.* Deus enim facit ſicut illa ſpecies Aquilæ, quæ dicitur Oſſifragus. De qua dicit Plinius, quod pullos ab alijs auibus eiectos & derelictos recipit, & in nidum ſuum deferens eos nutrit. Sic vere: quia parentes noſtri Adam & Eua eiecerunt nos de Paradiſo, ideo verus oſſifragus Dei filius per incarnationem ad nos venit, & nos in ſuos filios adoptauit, & in nidum Paradiſi deferens æternæ gloriæ vberibus nos nutriuit Epheſ. 1. *Prædeſtinauit nos Deus in adoptionem filiorum.* Iuſti igitur filij Dei adoptiui, Chriſtus autem filius ſolus naturalis eius. Cuius contrarium Arrius aſſerebat, qui, ſcilic. aſtruens Chriſtum creaturam eſſe, & à Deo in filium adoptatum, inſtar Iudæ proditoris crepuit, & Conſtantinopoli dum ad latrinas ſecederet, inteſtina profudit: ſicut ponitur in hiſtoria tripartita. Iſta eſt igitur potentia numinis. ¶ Secundo dico, quod B
eſt adoptio clementis hominis: quia, ſcilicet, homo pauperes per charitatem quaſi in filios ſibi adoptat, in quantum bona ſua ipſis communicat, atque donat: ſicut de filia Pharaonis dicitur Exod. 3. Quod ipſa Moyſen adoptauit in locum filij. Sed de hoc vide infra de Eleemoſyna, de pauperibus & Miſericordia, &c.

¶ Tertio eſt adoptio gratiæ luminis, id eſt, adoptio virtutum: C
quia, ſcilic. cum homo naſcatur vitio originali & naturali, virtutes naturaliter non poſſidet niſi ipſas ex accidenti recipiat, & adoptet. Sicut enim dicit Seneca. *Virtutes Magiſtro indigent, ſine Magiſtro vitia diſcuntur;* hortus enim cordis & corporis noſtri ſpinas & tribulos ſolum germinat niſi quando homo virtutes adoptat, & eas ab intrinſeco ſibi inſerit, atque plantat. Matth. 21. D
Homo quidam plantauit vineam. ¶ Quarto vero dico, quod eſt adoptio culpæ vel criminis. Sicut enim dicitur Eccleſ. 7. *Deus fecit hominem rectum*, & tamen ipſe aliunde vitia adoptat, quando voluntarie delinquit, & peccat, & ea ſibi radicaliter aſſimilat, & acceptat. Vnde de talibus filijs poteſt dici illud Eſa. 1. *Væ ſemini nequam, filijs ſceleratis* &c. Sufficit.

Adorare. Idem eſt, quod ad plenum orare, & idē eſt quod A
ſupplicare, veniam quærere, gratias agere, reuerētiam facere, gratiam implorare, perſonam honorare, & ei obedire, & ſeruire. Quantum ad præſens autem dico, quod adoratio eſt duplex, ſcil.

Virtualis & meritoria,
Criminalis & damnatoria.

¶ Meritoria eſt illa, qua adoratur Deus & Sancti, quæ dicitur Latria quantum ad Deum. Dulia quantum ad Sanctos, & res ſanctas. Damnatoria eſt illa, qua adoratur diabolus, & dicitur Idololatria, & alia, qua adoratur mundus, & res mundanæ, & dicitur Hyperdulia. Dicamus igitur primo, quod eſt adoratio meritoria, qua, ſcilicet, Deus debet adorari, circa quod nota, quod omnis res in ſuis neceſſitatibus recurrit ad illud, quod ei præficitur in natura, vt cum ipſo reperiat auxilium & iuuamen. Iſtud videmus de quadam beſtiola, quæ dicitur orix, quæ per totam hyemem dormiēs in ortu caniculæ euigilat, quæ videns viſum ſuum debilitatum in dormiendo recurrit ad illam ſtellā, ipſamque attentis oculis conſiderat, ac ſi recte ipſam ex certa ſcientia adoraret, quod vtique facit vt per ſtellæ claritatem ſui viſus obſcuritas temperetur, ſicut dicit Plinius & Iſidorus. Reuera chariſſimi ſic debet eſſe nobis: quia vere quoties aliquam neceſſitatem, infortunium vel aduerſitatem patimur, neceſſe eſt, quod ad noſtros ſuperiores, ſcilicet, ad Deum, & Sanctos ipſos deuote adorando, & ſupplicando celeriter recurramus. Vnde Eſa. 49. *Vultu in terram demiſſo adorabūt te.* Nam ſi ſomnus, id eſt, dulcor & requies terrenorum nos excœcauerit per peccatum, oculoſque cordis noſtri lumine diuinæ gratiæ, diſcretionum, in toto vel in parte priuauerit, pro certo chariſſimi nos debemus recurrere ad ſtellam caniculam, i. e. ad Deum, ad glorioſam Virginem, vel ad Sanctos, qui dicuntur ſtellæ propter claritatem, dicuntur caniculæ propter fidelitatem: quia, ſcilic. canis eſt animal fideliſſimum, & ad ipſum debemus oculos cordis aperire per confeſſionē, ipſum reſpicere per contemplationem, ipſum adorare per deuotionē, coram eo ſtare per perſeuerātiæ durationem, & ſic poterimus lumen recipere per diſcretionem, & per diuinæ gratiæ ſuſceptionem. Vnde in Pſ. 33. *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.* Et hoc maxime fieri debet in ortu iſtius caniculæ, id eſt, in die ortus, id eſt, natiuitatis ſeu apparitionis Domini ſeu B. Virginis, vel

vel etiã in feſto cuiuslibet Sancti, vbi ipſe Chriſtus vel ipſe Sanctus nobis ſpiritualiter oritur, vel apparet. Figura Matth. 2. Vbi Magi prius infidelitate detenti, viſa ſtella & cognito Chriſti ortu, venerunt eum adorare, & ei thus & myrrham & aurum obtulerunt, & ſic per fidem illuminati fuerũt. Sic vere (chariſſimi) nos debemus ad ſtellam, id eſt, ad Deum & Sanctos venire per deuotionem, & eum adorare per fidem & honorationem & ei offerre thus, id eſt, fragãtem orationem. Myrrham, id eſt, amaram pœnitentiam & correctionem. Aurum, id eſt, claram ſapientiam & diſcretionem. Et ſic illuminabitur per gratiæ & fidei ſuſceptionem, dicentes. *Vidimus ſtellam eius in Oriente, & venimus cum muneribus adorare Dominum.* Et ideo de quolibet tali poteſt dici illud 1. Reg. 1. *Aſcendebat vir ille de ciuitate ſua ſtatutis diebus, vt adoraret, & ſacrificaret Domino exercituum in Sylo* In quibus verbis ſoluitur ad oẽs quæſtiones, quæ ſolent fieri de homine, qui vult aliquid facere. Soluitur enim hic ad iſtas circumſtãtias: Quis, quomodo, quando, ad quid, cui, & vbi. Oſtenditur enim quis debet eſſe, qui Deum deprecatur & adorat: quia debet eſſe, Vir ille. Quomodo hoc debet eſſe, quia aſcendendo de ciuitate ſua. Quando: quia ſtatutis diebus. Ad quid, vt ſacrificaret. Cui; Domino exercituum. Vbi, in Sylo. Diuide prædictam auctoritatẽ aliter ſi vis, & dic quod neceſſarium eſt. Potenter inſiſtere virtutis actibus, Vir ille. Patenter inſiſtere in virtutis gradibus. In Sylo. Feruenter ei aſſiſtere in ſalutis foribus. Aſcẽdebat. Mentem ſubijcere cultu reuerendo. Vt ſacrificaret. Aptum eligere poteſt pro agendo. Statutis diebus. Laudes depromere numini verendo. Domino Deo exercituũ. Eſt igitur neceſſaria, Moralis ſanctitudo: quia debet eſſe vir ille. Mẽtalis celſitudo; quia debet aſcendere de ciuitate ſua. Localis aptitudo: quia in Sylo. Finalis rectitudo quia vt ſacrificaret. Electio tẽporis competentis, ſtatutis diebus. Prælatio numinis excellentis.

B Domino Deo exercituum. ¶ Debet igitur adorans habere ſanctitudinem moralem: quia debet eſſe vir ille. Vir (dico) qui dicitur à virtute. Ille, quod eſt pronomen relatiuum: quia vere tales, qui volunt à Deo aliquid impetrare, debent eſſe virtuoſi & relatiui, id eſt, Dei & Sanctorum repræſentaui, ſequendo ipſorum regulam & exemplum. Iob 1. *Vir ille erat iuſtus, ſimplex, & rectus, & timens Deum*, Vnde Soph. 2. *Adorabunt eum viri de loco ſuo:* quia vere Deus vult adorari à viris & virtuoſis: quia, ſcil. talium oratio magis apud Deum reputatur, & etiam facilius expeditur. Sicut enim dicit Plin. Thus, quod in arbore antiqua naſcitur, magis valet. Thus etiam quod in inſulis, melius, ſicut credũt quidam. Vt dicit Iſidorus. Sic vere chariſſimi, illi viri, vel illę arbores, quæ ſunt antiquæ, id eſt, viri diſcreti, prouidi, & maturi, virtuoſi, & honeſti, & maxime qui ſunt in inſulis pœnitentiæ, aſperitatis, qui, ſcil. in mari, id eſt, mundi amaritudinibus ſunt vallati & vndique circumcincti, tales proferunt melius thus orationis: quia, ſcilicet, oratio talium eſt melior, efficacior & Deo etiam acceptior. Ideo dicebat Dauid. *Aſcendat oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Et iſtud eſt contra multos, qui non ſunt nec boni, nec iuſti, nec viri, nec virtuoſi. Et ideo eorum adoratio non eſt vtilis nec accepta. Iuxta illud Ioan. 9. *Scimus quia Deus peccatores nõ audit*. Debent igitur Dei adoratores eſſe viri (id eſt) iuſti & virtuoſi. Vbi notandum, quod iuſti adorant Deum tripliciter (ſcil.)

Reuerendo,
Obediendo,
Gratias agendo,

Reuerendo ſicut Abraham Gen. 18. Qui occurrit in occurſum Angelorum, & adorauit in terram, in ſignum, quod nos debemus occurrere in occurſum hominum valentium, Dei & etiam ſanctorum, & eos etiam per reuerentiã adorare. Item obediẽdo ſicut Abraham Gen. 22. Qui dixit pueris ſuis. *Expectate hic cũ Aſino quouſq; properantes adorauerimus, poſtea reuertemur ad vos:* quia, ſcilicet, homo perfectus debet properanter & celeriter adorare Deum, & completa vnius executione mandati in idipſum reuerti. Item gratias agendo, ſicut filij Iſrael Exod. 4. qui cum audierunt, quod viſitaſſet Dominus Iſrael, & reſpexiſſet afflictionem, adorauerunt proni, quia (ſcilicet) quando Deus nos viſitat bona conferendo, quando etiam reſpicit afflictionem noſtram de malo liberando, vere nos debemus eum adorare gratias agendo. Sic igitur dico, quod Dei adoratores debent

C habere ſanctitudinem. ¶ Secundo dico, quod adorans debet habere celſitudinem mentalem. *Aſcendebat* (inquit) *de ciuitate ſua.* Eſt enim neceſſarium, quod ille, qui vult aliquid impetrare ab aliquo, vadat ad locum, vbi ipſum nouit conuerſari. Et quia Deus ſurſum in cœlo verſatur ideo qui ab ipſo vult per orationem aliquid impetrare, neceſſe eſt, quod ibi aſcendat vt eleuetur per deſiderium & affectum, & quod de ciuitate ſua, id eſt, de tumultibus huius mundi ſe ſubtrahat, & ęxtollat. *Aſcendebat* (inquit) *de ciuitate ſua* Vbi nota, quod talis aſcenſio debet fieri per cordis humilitatem, per pacis communitatẽ: Per cordis humilitatem (dico) quando dicitur, aſcendebat. In quo verbo innuitur quod ante aſcẽſum locum infimum tenebat, id eſt, humilitatem, Sicut enim dicit Plin. quod ſunt quædam Aquilæ, quæ in terra, & in aqua, & in aëre capiunt prædam ſuam: ſic vere ſunt quidam qui prædam diuinorum beneficiorum adorando & ſupplicando aliquãdo capiunt in terra. i. in infimo humilitatis, aliquando in aqua, id eſt, in dulcore deuotionis, aliquando in aëre, id eſt, in excelſo contemplationis. Nam per humilitatem, contemplationem, & deuotionem poteſt diuina gratia vendicari. Et eſt figura 1. Reg. 25. De quadam muliere dicta Abigail, quę aſcendit ſuper aſinum ſuum, & venit in occurſum Dauid. Quem cum vidiſſet, adorauit ſuper terram, ipſique munera obtulit, & ſic iram ipſius placauit, & indulgentiã Nabal viro ſuo, qui Dauid offenderat, impetrauit, & rerum ſuarũ liberationem ſuis precibus procurauit. Sic vere chariſſimi, qui vult placere Dauid (id eſt) Deũ nobis per peccatum offenſum, & ſui & ſuorum liberationem impetrare, debet aſcendere ſuper aſinum, id eſt, ſe eleuare ſupra & vltra carnem per contemplationem & affectionem: debet occurrere Dauid, id eſt, Chriſto, per amorem & deuotionem. Debet etiam eum adorare ſuper terram, per humilitatem & deuotionem, & debet etiam ei munera offerre per pietatem & compaſſionem vel in ſe vel in membris ſuis, & ſic poterit impetrare Dei & hominũ placationẽ. Ideo dicitur Exod. 19. *Aſcende ad me in monte, & eſto ibi.* Fit igitur talis aſcenſus per cordis humilitatẽ. ¶ Secundo habet fieri per pacis communitatem: quia, ſcil. qui eſt in odio, ira, vel inuidia & diſcordia, pro nihilo Deũ adorat. Ideo neceſſe eſt, quod ſit in pace, charitate, concordia & vnitate. De ciuitate (inquit) ſua, quaſi dicatur, ipſe habebat ciuitatem, id eſt, ciuilem vnitatem. Vnde Eſ. 27. *Adorabunt in monte ſancto in Hieruſalem*, quæ interpretatur viſio pacis, in qua ſcilicet, debet fieri adoratio noſtra. Quod eſt contra multos, qui non habent pacis vnitatem, ſed rixarum malignitatem, non affectionem, ſed infectionem, non deuotionem, ſed ambitionem, nõ humilitatem, ſed pompoſitatem, non contemplationem, ſed temporalium amorem, & dilectionem. Et ideo tales non habent iuſtam nec vtilem adorationem. Contra quos Eccl. 28. *Homo homini reſeruat iram & à Deo quærit medelam.* quaſi dicatur, fruſtra fit. Non ſic chariſſimi, ſed habeamus celſitudinem mentalem. Aſcendebat &c. ¶ Tertio habemus aptitudinem localem: quia, ſcilicet, in loco opportuno, ſcilicet, in ſtatu gratiæ & infra ambitum fidei debemus adorare in Sylo, quod interpretatur amiſſio, & erat locus, vbi priuſquam Templum fundaretur, Deus adorabatur, ad ſignificandum quod in fide Eccleſiæ vbi peccata euelluntur à cordibus noſtris, & vbi Deus in præſenti colitur & adoratur quouſque veniamus ad Templum gloriæ Paradiſi, debemus facere adorationem noſtram. Vnde 1. Reg. 1. *Adduxit Samuelem in domo Domini in Sylo* Et ideo de tali locali aptitudine poteſt figuraliter dici illud Apocal. 22. *Hic Deum adora.* Locus enim aptus & deuotus multum facit ad deuotam orationem, & multum etiam ſolet mentem mouere. Sicut enim cœleſtes influentiæ plus influunt, & abundant in vno loco quam in alio ſecundum aſpectus magis directos vel indirectos, ſecundum Albertum de natura locorum: ſic vere certa ſunt loca Deo locata per ſpiritualem dedicationem placida, & accepta, & ad impetrandum influentiam diuinæ gratiæ opportuna, ſicut, ſcil. ſunt Templa, Eccleſiæ & altaria. 2. Paral. 32. *Coram altari vno adorabitis* &c. Eligamus igitur aptitudinem localem. In Sylo inquit, ſcil. vbi erat antiquitus tabernaculum, & interpretatur dimiſſio ſeu reſtitutio: quia ſcil. in Eccleſia, quando ibi adoratur deuote, peccata dimittuntur, & virtutes reſtituuntur. Pſal. 28. *Adorate Dominum in atrio ſancto eius.* &c.

E ¶ Quarto debemus habere rectitudinem finalem, vt ſacrificet inquit. Quia quando adoramus, habere debemus rectam intentionem, ſcilicet, vt Deum honoremus, mala à nobis pellamus, nobis vtilia procuremus: quia recte talis oratio eſt ſacrificium Deo, eique gratioſa & accepta. Iuxta illud Pſal. 50. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.* Vnde Exod. 21. *Eamus viam trium*

dierum

dierum in ſolitudine, vt ſacrificemus Domino Deo noſtro. Vbi oſtenditur ad hoc neceſſariam eſſe progreſſionem. (Eamus viam trium dierum) id eſt, per ſpem, fidem, & charitatem. Digreſſionem localem: quia in ſolitudine debemus eſſe, & digredi & fugere à tumultu negotiorum huius mũdi. Incenſum cauſale, vt ſacrificemus Domino Deo noſtro. Proficit enim ad deuote orãdum

Virtualiter progredi (Ibimus viam)
Actualiter digredi (In ſolitudine)

Manualiter congredi (vt ſacrificemus inquit, id eſt, vt bona opera faciamus) Et ſic patet, quod nos debemus habere finalem rectitudinem, quod eſt contra illos, qui adorant Deum in temporali proſperitate pro carnali corporalitate & pro ſuorum inimicorum damnoſitate, quibus dicitur Iac. 3. *Petitis: & non accipitis, eo quod male petatis* Non ſic igitur chariſſimi, ſed habeamus, vt dictum eſt, rectitudinem finalem. ¶ Quinto dico, quod nos debemus captare congruitatem temporalem. *Statutis* (inquit) *diebus*: quia, ſcilic. ſecundum quod dies eſt ſanctior & celebrior, magis debemus orationi inſiſtere & vacare. Dicit Plin. lib. 8. c. 1. Quod ſuper omnia animalia Elephantes ſunt maioris diſcretionis. Dicit. n. quod Elephantes in nouilunio conueniunt, in flumine ſe abluunt, & nouo ſyderi communiter ſe inclinant, & ſic ad lo. a ſua redeunt, atque vadunt. Chariſſimi per nouilunium poſſum intelligere quodlibet feſtum. Vbi Luna, id eſt, Chriſtus, vel B. Virgo, vel ille ſanctus, de quo fit feſtum, ſpecialiter oritur, & apparet, maxime quando de Chriſti ortu, vel Virginis in mundo, vel aliorũ ſanctorum ortu in Paradiſo ſpiritualis ſolẽnitas celebratur, tunc enim debemus ſimul conuenire per fidei & concordiæ vnionem. In aqua nos lauare deuotionem & lachrymarum effuſionẽ. Lunæ, id eſt Deo & ſanctis nos inclinare per reuerẽtiam, adorationem, & gratiarum actionem, & ſic lori & purificari ad domum noſtram, ſcil. ad Paradiſum poterimus redire per æternæ gloriæ adeptionem. Statutis (inquit) diebus, ſcilicet, in diebus feſtiuis ab Eccleſia ſtatutis. 1. Mach. 1. *Iſti ſunt dies, quos celebrare debetis.* Ioan. 12. *Conſcenderant, vt adorarent in die feſto.* Quod eſt cõtra multos, qui in diebus feſtis non adorant, imo ludos & choreas, proſtibula, & tabernas plus quam in alijs viſitant, & frequentant: de Eccleſia autem penitus nihil curant, ipſamque non adeunt, nec ſubintrant: figurati Ezech. 8. in illis, qui vertebant dorſum ad altare, & adorant ad ortum Solis. Vide ſupra de abominatione, vbi bene exponitur. Non ſic chariſſimi, ſed obſeruemus congrui-
G tatem temporalem. ¶ Sexto debemus attendere ſublimitatem paſtoralem: quia, ſcil. non debemus adorare carnem ſicut luxurioſi, qui flectunt genua ſua coram mulieribus. Vnde Eccleſ. 46. *Nudaſti femora tua, curuaſti genua tua mulieribus, dediſti maculam in gloria tua* Et loquitur Salomon. Item nec mundum, nec diuitias, ſicut cupidi, contra quos Eſa. 2. *Adorauerunt opus manuum ſuarum.* Item nec diabolum, ſicut faciunt ſuperbi. Sopho. 1. *Adorant ſuper tecta militiã cœli*, ſcilicet paſtorem noſtrum Deum, ſicut faciunt iuſti, quod oſtenditur cum dicitur: *Domino Deo exercituum.* Et de hoc dicitur Matth. 4. *Dominum Deum adorabis, & illi ſoli ſeruies.* Vbi oſtenditur, quod Deus eſt adorandus propter incommutabilem bonitatem (quia Deus) Propter inexhauſtibilem pietatem (quia tuus) Propter inſuperabilem poteſtatem (quia dominus) Propter incomparabilem dignitatem: (quia ſolus.) Et ideo ſicut Elephas ſecundum Plinium eſt animal boni intellectus, in tantum quod docetur cognoſcere Regem & ipſum adorare, & in ſignum reuerentiæ corã eo genua aliquantulum incuruare: ſic vere chariſſimi nos Regem noſtrum, ſcilicet Chriſtum debemus cognoſcere per fidem & diſcretionem, ipſum adorare per obedientiam, reuerentiam, & ſubiectionẽ, & coram eo genua cordis inclinare per benignitatem & deuotionem. Vnde 1. Paral. 19. *Inclinauerũt. & adorauerunt Regem Deũ.* quod eſt cõtra eos, qui adorant diabolum, & carnem, & mundum. Diabolum, eius ſuggeſtionibus obediendo, figurati in Sennacherib. Qui cum adoraret in Templo Neſrat Deum ſuum, duo filij occiderunt ipſum. Sic vere dum peccator huius mundi adorat diabolum ei obediendo, ſtatim adſunt duo filij ſui, ſcilicet, delectatio & cogitatio, qui ipſum percutiunt per malos conſenſus, & ipſum interficiunt per malos actus. De talibus dicitur 3. Reg. 18. *Seruiuit Baalim. adorauitque eum.* Talia etiam voluit diabolus quod Chriſtus faceret ſibi, dicens Lucæ 4. *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me* Sed bene ſciuit Chriſtus per ſcripturam ſoluere ad obiecta. Item alij adorant carnem, ſcilicet, mulieres per luxuriam (ſicut ſupra dictum eſt de Salomone,) alij mundum, & diuites mundanos. Non ſic chariſſimi non, ſed adoremus Dominum Deum exercituum. Iuxta illud Pſal. 65. *Omnis terra adoret te Deus, & pſallat tibi.* Attendamus igitur in oratione noſtra

Sublimitatem ſupernalem,
Congruitatem temporalem,
Finalem rectitudinem,
Localem aptitudinem,
Mentalem celſitudinem,
Moralem ſanctitudinem.

¶ Nota quod adorare debemus, H

Vt { Deus pacificetur,
Homo concilietur,
Senſus illuminetur,
Dæmon exuperetur,
Anima purificetur,
Gloria diſtribuatur, vel lucrificetur.

¶ Nam primo quod adoratio Deum pacificat. Numer. 23. Vbi cum Angelus euaginato gladio vellet occidere Balaam eo quod auaritia ductus Regi Pagano erat fauorabilis, ipſe adorando pronus in terra ipſum pacificauit. Sic vere quando Angelus teſtamenti Chriſtus euaginato gladio ſuę occultę ſententię mortis æternæ vulnera vult inferre, eo quod, ſcilicet, Balaam, id eſt, peccator cum Rege Pagano, id eſt, diabolo vel mundo fauorem contrahit & amorem, tunc ſi ad orationem, honorem, reuerentiam, & ſupplicationem conuertimur, ipſum nobis recõciliamus, & mortis æternæ gladium declinamus. *Adorent te filij patris tui.* Geneſ. 49. ¶ Item adoratio reconciliat, ſcilicet, hominem cum homine, fratrem cum fratre figura Geneſ. 32. Vbi Iacob timens Eſau fratris ſui iram, qui intentauerat ſibi mortem, occurrit & adorauit pronus in terra ſepties, & ſic reconciliatus eſt ſibi frater ſuus. Sic vere ſi aliquis frater noſter nobis iratus fuerit, humiliemus nos ei, adoremus, & honoremus, ſic cum eo poterimus concordare.

¶ Item adoratio illuminat. Figura Tobiæ 12. vbi iuuenis Tobias primo Deum adorauit, deinde felle piſcis oculos patris ſui liniuit, & ſic ipſe viſum recuperauit. Sic vere chariſſimi, ſi pater noſter, id eſt, ratio noſtra excœcata fuerit per peccatum, maxime ſtercore hirundinum, id eſt, amore temporalium, quæ ab Apoſtolo Philippenſ. 3. ſtercora nuncupantur, adoremus primo Deum per reuerentiam & deuotionem & felle amaritudinis liniamus oculos cordis noſtri, per conſiderationem, & ſic poterimus illuminari per diſcretionem, fidem, gratiam, & contemplationem. Sapientiæ 16. *Ad ortum Solis te oportet adorare.* ¶ Item quarto Adoratio dæmonem ſuperat, ſimilis lapidi gagati, qui eſt lapis niger, de facili combuſtibilis, fere ſicut thus, cuius fumus ſerpentes fugat, dæmoniacos prodit, & dæmonibus contrariatur, ſicut dicit Iſidorus. Sic vere ſi homo fuerit niger per humilitatem, combuſtibilis per charitatem, tunc vere eius fumus, id eſt, eius oratio, quæ ab ipſo emanat & eleuatur, habet ſerpentes, id eſt, motus carnales, qui in corpore noſtro ſerpunt, & etiam dæmones, id eſt, dæmonum tentationes ſuperare, vincere pariter, & fugare. Figuræ Tobiæ 8. vbi per orationem Tobiæ, & per fumum iecoris piſcis dæmon Aſmodæus, qui luxurioſos occidebat, fuit fugatus & per Raphaëlem in deſerto ligatus. Quia vere ſi Deum per deuotionem adorauerimus, & fumum deuotæ orationis emiſerimus, tunc dæmonem, qui luxurioſos interficit ſcilicet ſpiritum fornicationis fœliciter deuincemus, fugabimus, & pellemus. Pſalm. 65. *Omnis terra igitur adoret te Deus, & pſallat tibi.* Sicut enim dicitur Matthæ. 17. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, niſi in oratione & ieiunio.* ¶ Item adoratio animam purificat. Figura Actor. 8. vbi Eunuchus Reginæ Æthiopum, qui venerat adorare in Hieruſalem, & qui librum Eſaiæ legebat, meruit baptizari. Sic vere illi, qui Deum adorant per deuotionem & humilitatem, ſunt Eunuchi per caſtitatem; ſunt cum Reginis Æthiopum, id eſt, cum nigredine ſqualoris & abſtinentiæ, per pœnitentiæ auſteritatem; qui legunt libros ſcripturæ, per ſtudij ſedulitatem. Illi, dico, merentur purificari & baptizari, per innocentiæ puritatem. Iuxta illud Pſalm. 96. *Adorate eum omnes Angeli eius.* id eſt, omnes puri homines. ¶ Item adoratio Dei vitam continuat. Figura Eſaiæ 38. vbi Ezechia flente & adorante, additi ſunt vitæ quindecim anni. Sic vere orando & ſupplicando, vitam naturæ, gratiæ & gloriæ augmentamus. ¶ Item gloriam procurat.

Digitized by Google

Exemplum de Mephiboſeth, qui occurrens Dauid, & eum adorans, excuſauit ſe, & mediam hæreditatem ſuam ſibi reſtitui procurauit. Media pars iſta ſignificat Paradiſum, quæ adorando impetratur. Alia pars eſt mundi proſperitas, quam Deus per adorationem non præſtat, ſed ipſam ſeruis proditionis, id eſt, vilibus peccatoribus diſtribuit & reſeruat. Pſalm. [Ecce ipſi
I peccatores & abundantes in ſæculo obtinuerunt diuitias. ¶ Item nota, quod eſt adoratio nobis prohibita & damnoſa, ſcil.

Adoratio { Luxuriæ & infectionis,
Superbiæ & ambitionis,
Iactantiæ & adulationis.

¶ Circa quod aduertendum, quod peccatores faciunt hodie Deum de creaturis, eas immoderate amando & adorãdo. Item videtur quod hodie eſt quadruplex idololatria, ſicut erat antiquitus, realis, quod vtique ſumme eſt fugiendum. Et de hoc dicitur Eſa. 2. *In die illa proijciet homo idola argenti ſui, & ſimulachra auri ſui, quæ fecerat ſibi, vt adoraret talpas & veſpertiliones.* In quibus verbis ſecundum quatuor idololatrias, quę in mundo ſolebant eſſe, oſtenduntur quatuor malæ adorationes, quæ ſunt à nobis vt idololatriæ fugiendæ. Quidam enim ſolebant adorare beſtias, quidam ſtellas, quidam ſtatuas, quidam ignem. Sic vere (chariſſimi) eſt hodie adoratio inquinatæ carnalitatis, quoad beſtias. Veſpertiliones inquit Imperatricis pompoſitatis, quãtum ad ſtellas, quæ ſcilic. ſplendent ſimilitudine auri & argenti, quod ſcilicet etymologizatur arſio gentis. Argenti ſui & auri inquit. Adulatricis verboſitatis, quantum ad ſtatuas. Idola inquit, & ſimulachra. Inflammatricis crudelitatis, quantum ad ignem. Talpas inquit. ¶ Dico primo, quod eſt adoratio carnalitatis & luxuriæ. Sunt enim quidam, qui tanto errore decipiuntur, quod quandoque dicuntur beſtias adorare. Sicut dicitur de Tartaris, qui illam beſtiam, cui primo in mane obuiant, illa die faciunt Deum ſuum. Sic vere luxurioſi de malis mulieribus beſtialibus & luxurioſis faciunt hodie Deum ſuum, ipſaſque colunt per luxuriam, & adorant, quod datur intelligi ſub nomine, veſpertilionis, quod eſt animal carnoſum, quod nihil habeat oſſeum nec firmum, cuius ſanguis in membro inde linito pilos creſcere non permittit. Sic vere carnoſæ mulieres nihil habent oſſeum, virtuoſum, vel firmum. Sanguis etiam, id eſt, luxuria talium, pilos, id eſt, diuitias in homine creſcere non permittit, & tamen luxurioſi iſtas diligunt & adorant. Ideo de talibus dicitur 2. Regum 9. *Corruit in faciem, & adorauit* Iſta igitur eſt adoratio luxuriæ, quia ſcilicet luxurioſi adorant & colunt pulchras mulieres, & malas. Figura Apocalyp. 13. vbi quædam beſtia cornuta aſcendit de abyſſo, cui draco dederat magnam poteſtatem, fortitudini cuius nihil poterat reſiſtere, quæ fecit bellum cum Sanctis, & deuicit eos. Et vidit Ioannes vnam ſecundam beſtiam, quæ habebat cornua ſicut agnus, & loquebatur ſicut draco, cui data eſt poteſtas magna à prima beſtia, & fecit ignem deſcendere in terram, & fecit, quod omnes homines, pauperes & diuites, tribus & linguę adorarent primam beſtiam, & acciperent imaginem eius in frontibus eorum, & numerum nominis eius. Sed finaliter tam prima beſtia, quam ſecunda, tam omnes, qui characterem & nomen eius portauerunt, miſſi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris. Beſtia iſta prima (chariſſimi) eſt mala mulier beſtialis & luxurioſa, cornuta, coronata, & parata, cui pro certo draco, id eſt, diabolus dat hodie tantam poteſtatem, quod pauci ſunt, qui ei reſiſtant. Nam contra ſanctos & bonos taliter præliatur per ſuos geſtus, nutus, & affectus, quod ipſos vincit detrahendo ad luxuriam & peccatum. Exemplum de Dauid Salomone, & Samſone. Ideo dicitur 3. Eſd. 3. *Forte eſt vinum fortis eſt Rex, fortiores ſunt mulieres.* Beſtia ſecunda, quæ huic famulatur, repræſentat vetulas maquerelas, quæ re vera habent cornua, id eſt, introitum & ingreſſum ſicut agnus: quia ſcilicet blandiendo & benigniter iuuenculas alloquuntur; loquuntur autem ſicut draco, ſcilicet inſidiando & venenando. Et breuiter iſtæ vetulæ per ſuas malas ſuggeſtiones & inductiones faciunt ignem deſcendere in terram, id eſt, ardorem concupiſcentiæ & luxuriæ Matth. 9. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat?* faciunt ita, quod omnis ſtatus & conditio, id eſt, de omni ſtatu aliqui, ſiue ſit liber, ſiue ſeruus; ſiue ſit ſæcularis, vel religioſus; ſit etiam diues aut pauper, paruus vel magnus, adorant beſtiam primam, id eſt, malas mulieres iuuenes & formoſas. Et ideo multi ſunt, qui ita habent imaginem & nomen, id eſt, pulchritudinem & famam talium impreſſam in cordibus ſuis per improbum amorem, quod etiam in frontibus, id eſt, in apparentia eorum poteſt percipi ſiue legi, qui etiam ad literam literas nominis ipſarum ſcriptas deferunt, & earum characteres, donaria & inſignia gerunt. Sed vere (chariſſimi) finaliter tam prima beſtia, quam ſecunda, quam etiam portantes characterem & imaginē eius, id eſt, tam mala mulier, quam vetula, quam ſui mali dilectores in ſtagno ignis & ſulphuris, id eſt, inferni fœtoribus & ardoribus inuoluuntur: quia ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Iſta eſt igitur adoratio luxuriæ & infectionis. ¶ Secundo eſt adoratio ſuperbiæ & ambitionis, qua K
ſcilicet ſuperbi volunt ab alijs adorari & venerari. Quidam enim antiquitus adorabant ſtellas ſuperiores, & quia videbant eas ſplendere, credebant eas eſſe Deos. Sic vere ſtellæ, id eſt, ſuperiores & potentes per proſperitatem fulgentes hodie ab alijs ſicut Dij honorantur & adorantur, quod oſtenditur, cum dicitur: *Simulachra auri & argenti*, quod eſt metallum ſplendens, & magnæ reputationis, & ſignat diuites & potentes. Pſalm. 113. *Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum* &c. Ideo dicitur 2. Paralipom. 24. *Adorauit omnem militiam cœli* Figurari in Aman. Heſt. 3. cui omnes ſerui Regis, qui in foribus palatij verſabantur, flectebant genua, & adorauerunt eum. Solus autem Mardochæus non flectebat, nec adorabat eum, quod cum ipſe audiſſet, iratus eſt valde, & ideo mortem ſibi & ſuis parentibus procurabit, niſi aliud Dominus ordinaſſet. Sic vere ſuperbi ab hominibus volunt adorari, laudari, & magnificari. Quod ſi quis facere noluerit, damna non modica ſibi parat, niſi forte per Dei occultam prouidentiam aliud ordinetur. Sed ſicut prouidente Deo Aman ſuſpenſus eſt in patibulo, quod pro iuſto parauerat Mardochæo: ſic vere ſæpe ex Dei prouidentia fit, quod in eodem periculo, quod quis iniuſte & malitioſe alteri parat, ipſe perit: Quia qui fodit foueam, incidet in illam. Et qui ſtatuet lapidem proximo, offendet in illo. Et qui laqueum pro alio ponit, peribit in eo; *facienti nequiſſimum conſilium, ſuper eum deuoluetur.* Eccleſiaſt. 27. Iſta eſt igitur adoratio
ambitionis & pompoſitatis. ¶ Item eſt adoratio adulationis L
& fallacitatis. Idola inquit; qua ſcilicet adulatores adorant, & magnificant diuites & potentes, ſcilicet eis aſſiſtendo & obſequendo, & alijs detrahendo, & cætera ſimilia. Sicut enim antiquitus ſolebant adorari idola & ſimulachra, quæ muta, & ſurda, & ſine vita in templis ſuper altaria præficiebantur & colebantur: ſic hodie in mundo, & in templo Eccleſiæ, & alibi præficiuntur altaribus multæ ſtatuæ, quæ penitus nullius ſunt valoris, & tamen iſti præ cæteris volunt adorari, & ab adulatoribus adorari & honorari, & verbis ſuis decipi, & lactari. Figura Danielis 2. vbi Nabuchodonoſor Rex erexit quandam ſtatuam auream, coram qua voluit citharizari, & ipſam ab omnibus adorari. Sic vere quandoque diabolus Rex Babylonis (id eſt) confuſionis erigit in ſtatu prælationis, vel in aliquo officio publico ſtatuas (id eſt) perſonas inſufficientes, dum tamen ſint aureæ per diuitias, ita quod poſſunt munera præſentare. Non enim legitur fuiſſe erecta ſtatua lapidea vel lignea, ſed aurea; quia ſcilicet ad literam hodie aurei, non lapidei promouentur, & diuites, non pauperes in dignitatibus eriguntur. Et ideo tales volunt ab omnibus per adulationem & reuerentiam adorari, & in fiſtulis (id eſt, verbis deceptorijs iucundari. Vnde de iſtis dicitur Oſeæ 7. *In ſua malitia ſua lætificauerunt Regem, & in mendacijs ſuis principem* (ſcilicet) *ipſi adulatores.* De iſtis idolis poteſt dici illud Daniel. 14. *Erat idolum apud Babylonios nomine Bel.* Heu, proh dolor, quot ſunt hodie talia idola in Eccleſias? Non enim verificatur hodie verbum Balaam Numer. 23. *Non eſt* (inquit) *idolum in Iacob*: imo vere fere verificatur hodie illud 1. Paralipomen. 16. *Omnes Dij populorum idola.* Vide, ſi vis, figuram iſtam de ſtatua Nabuchodonoſor, vide infra in tit. Capi. g. Iſta eſt igitur adoratio accuſationis & crudelitatis; quia ſcilicet crudeles & iniqui volunt à ſuis familiaribus adorari. *Talpas*, inquit, *& argenti ſui.* Sunt enim aliqui, qui adorare ſolebant ignem, ſicut Babylonij & Aſſyrij, qui ſecundum magiſtrum in hiſtoria Eccleſiaſtica, quia videbant, quod ignis deuorabat & conſumebat omnia ſibi appoſita, ipſum tanquam Deum adorare & colere voluerunt. Sic vere (chariſſimi) ſunt hodie multi, qui de igne rapinæ & crudelitatis faciunt Deum ſuum, & etiam de perſonis igneis, crudelibus, rapacibus & iniquis, ſcilicet de malis principibus & tyrannis, qui omnia deuorant & conſumunt. Et iſti ſunt Babylonij, qui interpretantur viri confuſionis, ſcilicet mali officia-

Digitized by Google

les,iudices,& balliui; qui tales malos principes adorant & colunt, & exercitium crudelitatum & rapinarum, qui deſignantur in illis,qui adorant argentum & talpas: quia argentum etymologizatur arſio gentis,& talpa eſt beſtia carens oculis: quia ſemper verſatur in cauernis terræ; per quod ſignificantur mali diuites, & tyranni, qui cum ſint carentes oculis claræ diſcretionis,& cauernas bonorum temporalium frequentantes, ipſi tamen per rapinas & exactiones, iniurias & turbationes ſunt arſio & combuſtio aliorum,ſcilicet gentium vicinarum. Hierem.6. *Argentum reprobum vocate eos:quia Dominus proiecit illos.* De tali etiam argento loquitur 4.Reg.4. vbi dicitur,quod argentum non erat alicuius pretij in Hieruſalem: quia pro certo in cœleſti Hieruſalem tales non appretiantur,nec reputantur. Iuxta illud Sapient.7. *Tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius.* Et ideo tales crudeles adoratores figurantur Apoc.13. in illa beſtia prima & ſecunda, de qua dictum eſt, ſcilic. in primo membro auctoritatis &c Dic, quod prima beſtia eſt malus princeps, vel diues, qui præliatur in vita iſta, & præualet contra Sanctos,id eſt, contra ſimplices & innocentes. Beſtia ſecunda eſt malus balliuus vel officialis, qui nomine beſtiæ primæ,id eſt,magiſtri ſui,facit ſigna magna, & etiam ignem rapinæ & excoriationis facit in patria deſcendere & venire, qui & primam beſtiam,id eſt,magiſtrum ſuum, & imaginem eius, id eſt, vxorem & filios ab alijs adorari, ſcil. munera offerendo & emendas ſoluendo,gagiando. Vnde Mich.7. *Princeps poſtulat, & iudex in reddendo eſt, &c.* Vide Auguſtinum in ciuitate Dei. Sic igitur patent quatuor genera idololatriæ, quæ debemus proijcere & horrere:ſcil.

Crudelitatis inflammatricis,
Verboſitatis adulatricis,
Pompoſitatis imperatricis,
Carnalitatis inquinatricis.

¶ Nota adhuc,quod illud proprie adoratur,quod pro Deo colitur & amatur. Et ideo quia Hyperdulia & Idololatria ſunt mali honores & malæ adorationes quæ exhibentur diabolo & creaturis,poſſumus adhuc notare, quod ſicut antiquitus gentiles de diuerſis dæmonijs faciebant Deos ſuos, vtpote quidam adorabant Iouem,quidam Apollinem,quidam Bacchum,quidam Saturnum,quidam Venerem,quidam Cererem, quidam Martem: ſic etiam hodiernis temporibus homines de improbis creaturis faciunt Deos ſuos, in quantum ſcil. res & perſonas inutiles adorant,honorant, amant, & promouent, tanquam Deos. Dicam igitur,quod ſecundum ſcripturam

Quidam adorant { altilia, ſculptilia, reptilia, fictilia, hoſtilia.

M ¶ Dico igitur, quod inuenio adoratores altilium, id eſt, volatilium ſuperborum: quia ſcilicet noſtri ſuperiores, nobiles, & domini, qui ratione volatilis ſuperbiæ & altæ potentiæ, qua funguntur, alti & altiles poſſunt dici, volunt hodie adorari, & ab hominibus plus debito revereri, ſimiles illi Medeæ, ſeu illi Circæ magæ, quæ tantæ fingitur fuiſſe potentiæ, quod ſydera retro vertebat,flumina reciprocabat,& Lunam deſcendere,& coram ſe ſpumare & herbas inficere compellebat. Sicut ponit Ouidius lib.7. de transformatis ſiue Metamorphoſeos. Et de hoc etiam facit mentionem Auguſtinus de ciuitate Dei, lib.21. Quia re vera iſti ſuperbi volunt, quod omnia ipſis obediant, & quod omnia ipſos honorent & adorent, & quod ipſa Luna, & ſydera,id eſt,ipſi alti, clari,& nobiles eorum iuſſibus condeſcendant. Figurati in Ioſeph Gen.37. qui ſe ſomniaſſe dicebat. *Videbam,* inquit, *Solem, & Lunam, & Stellas vndecim adorare me. Videbam etiam nos ligare manipulos in agro, & quaſi conſurgere manipulum meum, & ſtare, & manipulos veſtros adorare manipulum meum.* De quo quidem ſomnio pater ſuus ipſum increpans ita dixit: *Quid (inquit) ſibi vult hoc ſomnium? Nonne ego, & mater tua, & fratres tui adorabimus te ſuper terram?* quaſi dicat: Iniuſtum eſt. Sic vere dico, quod tales præſumptuoſi videntur imaginari & ſomniare,quod à Sole,Luna & Stellis,id eſt,à quibuſcunq; claris & nobilibus perſonis debeant adorari,& quod etiam manipuli eorum, id eſt, ipſorum familiares & officiales, conſanguinei & nepotes digni ſunt erigi,& ſtare,& ab alijs manipulis, id eſt, ab alijs quibuslibet honorari. Illud potiſſime patet in collegijs eccleſiaſticorum, inter quos ſemper eſt dare aliquos præſumptuoſos. qui præ alijs ſe reputant honorabiles & reuerendos,& ab omnibus etiam adorandos, & per adulationem palpãdos,& ſuos etiam manipulos, id eſt, ſuos recõmendatos & ſibi fauorabiles volunt alijs præfici, & præ alijs promoueri. Et breuiter iſti ſunt,qui à parentibus & à fratribus, id eſt, à maioribus & patribus volunt adulatorie venerari, dicentes ſcilicet illud Matth.4. *Omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me.* Aduertant tamen iſti, quod ſicut iſte Ioſeph,qui à fratribus ſomniauerat adorari, à fratribus fuit venditus & expulſus. Sic tales præſumptuoſi, qui tantos honores appetunt, & ſe & ſuos adorari,& reputari plus debito volunt, odium aliorum in ſe & ſuos prouocant, & expulſionem, & damnum inde reportant. Gen.37. Hæc autem cauſa ſomniorum inuidiæ & odij fomitem miniſtrauit. Nam ſicut dicitur Apocal.19. *Beſtia, quæ ab omnibus gentibus fuerat adorata, in ſtagno ignis & ſulphuris eſt ſepulta.* Patet igitur, quod ſunt quidam adoratores altilium. ¶ Secundo dico, N quod ſunt quidam adoratores ſculptilium. Et iſti pro certo, vt communiter ſunt maiores & ſuperiores, quos ſcilicet diabolus tanta cæcitate percutit,quod vix eſt dare aliquem,quin habeat ſemper aliquod ſculptile, quod adorat, id eſt, aliquam perſonam inutilem, quam quaſi pro Deo colit, & cui plus debito credit, & quam præ alijs diligit & honorat: ſicut potiſſime de illis,qui nimis diligunt nepotulos, & qui,quamuis ſint ad literam more ſculptilium hebetes & ignari,ipſos reputant eſſe Deos,ita quod ad nullos alios habent oculos præter illos, de quibus ſcriptum eſt in Pſalmis: [Confundantur,qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulachris ſuis.] Pone figuram de ſtatua aurea erecta,quam ipſe Rex adorauit. Dan.3. & noluit ab alijs adorari,ſicut ſupra. Vel dic,& ipſi figurantur in illo Datio,Dan.6. qui fecit edictum, quod nullus adoraret de triduo Deum aliquem,niſi ſuum. Vnde Eſa.2. dicitur,quod opus manuum ſuarum adorauerunt,quod fecerunt digiti eorum: quia ſcilicet iſti videntur adorare illos, quos ipſimet creant & fabricant,id eſt,illos,quos ipſimet de nihilo faciunt & exaltant: Iſti igitur ſunt,qui adorant ſculptilia. Pſalm.105. *Fecerunt vitulum in Oreb, & adorauerunt ſculptile* Sunt igitur quidam adoratores ſculptilium. ¶ Tertio dico, quod ſunt quidam adoratores reptilium. O Et iſti pro certo ſunt fatui mundani, qui non adorant, neque honorant, niſi illos, qui circa mundana ſciunt repere, & in terrenis operibus procedere & valere, ſcil. mundi diuites & aduocatos,& mundi ſapientes & in officijs conſtitutos. Hodie enim nullus Philoſophus,nullus Theologus,nullus etiam homo ſanctus adoratur, ſeu etiam reputatur, quinimo totus honor ſeculi ad reptilia, id eſt,ad mundi diuites & ſapientes transfertur. Vnde nota,quod

Hodie adorantur { Laute conuiuantes, Cornua ventilantes, Dolo peſtilentes, Senſu rutilantes, Terram habitantes, Ficte volitantes.

¶ Igitur dico, quod hodie præ cæteris adorantur & commendantur illi, qui laute volunt conuiuari. Sic enim dicitur Dan.14. *Babylonij adorabant Bel*; qui pro eo dicebatur Deus,quod cibos innumeros comedere credebatur: quia vere illi hodie Babylonij viri confuſionis illos præcipue reputant & honorant, qui feſta & conuiuia lauta parant. ¶ Item adorantur illi, qui proterue ſolent alios ventilare. Et iſta eſt beſtia, quæ aſcendit de abyſſo, quæ bellum faciebat cum omnibus, quã omnis populus adorabat,ſicut dicitur Apoc.13. Quia re vera iſti præ cæteris hodie reputantur, à quibus alij impugnantur & ſuperantur. ¶ Item adorantur,qui dolo ſciunt alios defraudare,ſcilicet malitioſi,& cauteloſi,fallaces,aſtuti, & doloſi. Figurati in dracone, quem adorabant Babylonij,ſicut dicitur Dan.14. Draco enim,ſecundum Auguſtinum, animal eſt aſtutum. *Leo* (inquit) *aperte iraſcitur, draco occulte inſidiatur.* Vnde Apocalyp.13. *Adorauerunt draconem.* ¶ Item adorantur, qui ſapientia terrena ſolent præ alijs rutilare. Et iſti ſunt illa militia cœli, de qua dicitur Deuteron.17. *Adoramus Solem, & Lunam, & omnem militiam cæli.* Sol enim,Luna, & Stellæ propter ſplendorem ſignant ſeculi ſapientes. ¶ Item adorantur illi,qui in terra, & terrenis ſolent cor ſuum ponere, & illud mentaliter habitare, diuites ſcilicet, vſurarij, & potentes,figurati in talpis, quas filij Iſrael adorabant,

Digitized by Google

rabant, ſicut dicitur Eſ. 2. quia ſcil. talpæ habitant infra terram. Figurati etiam in Idolo Baal, qui interpretatur habens: quia ſcilicet illi, qui hodie habent diuitias, præ cæteris honorantur. Vnde de Rege Achab dicitur 1. Reg. 22. quod ipſe ſeruiuit Baal, & adorauit eum. ¶ Item adorantur illi, qui ſciunt ficte volitare, ſicut hypocritæ: quia ſcilicet quidam filij Iſrael, ſicut dicitur Eſ. 2. adorabant veſpertiliones, quæ videntur aues, & non ſunt: quia ſcilicet carent pennis: ſic hypocritæ, qui iuſti videntur, & non ſunt; quia pennas virtutum non habent, licet videantur habere, propter ſuam hypocriſim honorantur, & à ſimplicibus præ alijs reputantur. Vnde de imagine lignea dicitur Eſai. 44. quod artifex lignarius fecit imaginem viri, quaſi ſpecioſum hominem, habitantem in domo; fecit Deum, & adorauit, fecitque ſculptile, & curuatus eſt ante illud. Igitur ſunt reptilia diabolica, quæ à fatuis peccatoribus adorantur. Pone, ſi vis, figuram Ezech. 8. quæ ponitur ſupra de Abominatione reptilium.

P ¶ Quarto dico, quod ſunt adoratores fictilium. Et iſti ſunt, qui adorant, & exceſſiue diligunt bona mundi, quæ non ſunt vera bona, ſed ficta, ſicut ſunt diuitiæ, mulieres, & eminentiæ, quæ omnia figurantur in imagine beſtiæ Apocalypſ. 13. quam quicunque adorauerunt, in ſtagnum ignis miſſi ſunt. Quia re vera, qui imagines pro rebus, fictitia pro veris adorant, æternæ mor-

Q tis combuſtionem inde reportant. ¶ Quinto autem dico, quod ſunt adoratores hoſtilium, ſcilicet dæmonum: quia ſcil. multi ſunt, qui adorant hoſtes humanæ naturæ dæmones. Nam & mali Angeli volunt adorari, & horrendis ſuperſtitionibus volunt coli, ſicut de quodam idolo Indiæ narrat Adoricus, quod ſanguinem quadraginta virginum quandoque petebat: Boni vero Angeli ſe adorari non permittunt, ſed omnem orationem Deo faciendam deſcribunt, ſicut patet Apocal. 19. de Angelo, quem Ioannes voluit adorare, qui protinus dixit ſibi: [Vide ne feceris; conſeruus enim tuus ſum, & fratrum tuorum.] Adoratores enim iſti ſunt hæretici, ſortilegi, idololatræ, & nigromantici, &c. contra quos Deut. 30. *Si adoraueris Deos alienos, prædico tibi, quod pereas, &c.* ſufficit &c. Vide infra de Colere.

A *Adhuc.* Nota, quod Adhuc ſignat in ſcriptura

Imperfectionem,
Continuationem,
Superadditionem.

¶ Imperfectionem dico; Adhuc enim ſignat illud, quod adhuc eſt in fieri, & quod necdum eſt completum, ſicut illud Eſa. 38. *Dum adhuc ordirer, ſuccidit me,* necdum enim hæc orditio erat cõpleta. ¶ Continuationem etiam quandoq; ſignat, ſicut Gen. 18. dicitur, quod Abraham adhuc ſtabat coram Domino. ¶ Augmentum vero & ſuperadditionem deſignat, ſicut in Pſal. 91. dicitur: *Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi.* Adhuc igitur applicando ad mores, quandoque ſignat in bono, quandoq; in malo. Et primo dico, quod Adhuc in bono ſignat

Statum pœnitentiæ recuperatum,
Motum inſiſtentiæ reiteratum,
Fluctum affluentiæ deſideratum.

B ¶ Dico igitur, quod eſt vnum Adhuc bona recuperans, & iſtud ſignat pœnitentiam, quæ ſcilicet adhuc, id eſt, poſt lapſum peccati recuperat gratias & virtutes. Vnde de tali Adhuc dicitur Eſa. 29. *Nonne adhuc, & in modico, & in breui conuertetur Libanus in Chermel, & Chermel in ſaltum computabitur?* Iſte eſt enim proceſſus pœnitentiæ: quia ſcilicet in modico, & in breui, id eſt, cito & velociter Libanus, qui interpretatur candor gloriæ mundialis, & omnis curioſitas temporalis debet conuerti in teneritudinem & mollitiem compunctionis, & ſic computatur Chermel in ſaltum: quia ſcil. exinde ſaltus fit altæ & eleuatæ contemplationis, & ſaltatur ad fructum æternæ refectionis: arbor enim, quæ in hyeme mortificatur, ad æſtatem reuertitur iterum ad virorem: ſic vere peccator, qui ſiccus eſt, & indeuotus, dum eſt in hyeme peccati, adhuc poteſt per pœnitentiam reuiuere, & ad ſtatum ſalutis & gratiæ reuenire. Vnde illud Pſal. 91. *Adhuc multiplicabuntur, &c.* Et aduerte, quod Adhuc pœnitentiæ

Dolorem induit,
Lachrymis imbuit,
Vitia deſtruit,
Virtutes tribuit,
Cuncta reſtituit.

¶ Dico igitur, quod iſtud Adhuc pœnitentiæ ſolet dolorem induere, & oſtendere, ſcilicet pro culpa præterita. Vnde Rom. 8. *Omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc.* ¶ Item ſolet conſcientiam lachrymis imbuere, & complere. Vnde Gen. 7. *Adhuc poſt dies ſeptem pluam ſuper terram quadraginta diebus.* ¶ Item ſolet congeriem vitiorum deſtruere. Ion. 3. [Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.] Niniue dico, id eſt, ciuitas diaboli, id eſt, congeries vitiorum. ¶ Item ſolet virtutes tribuere, & ad iuſtitiam reducere. Pſal. 36. *Adhuc puſillum, & non erit peccator.* ¶ Item ſolet omnia bona reſtituere. Vnde Ezech. 36. *Adhuc in hoc inuenient me domus Iſrael, vt faciam eis, multiplicabo eos ſicut gregem hominum, vt gregem ſanctum, vt gregem Hieruſalem.* Ecce igitur eſt vnum Adhuc bona recuperans, ſcilicet pœnitentia. ¶ Se- C cundo dico, quod eſt vnum Adhuc bona reiterans. Et ſic dico, quod adhuc ſignat profectum bonorum operum, & virtutum, quodlibet enim bonum opus eſt quaſi vnum Adhuc, id eſt, quaſi vnus alius paſſus ſuperadditus ad eundem in cœlum. Natura enim nunquam eſt contenta aliquod ſolum producere, immo nititur aliud vlterius parturire. Cœlum enim non ſolum mouebitur hodie, immo Adhuc cras & poſt cras continue mouebit ſe. Sol non ſolum hodie mundum illuminat, immo ipſum Adhuc cras illuminabit. Arbor non ſolum in iſto anno fructificat, immo etiam Adhuc anno ſequenti fructificabit. Rom. 8. *Creatura parturit vſque adhuc.* Sic vere nos ſemper aliquid adhuc debemus boni agere, & per profectum bonorum operum continue pullulare. Figura 4. Reg. 4. vbi dicitur, quod cum illa mulier impleſſet omnia vaſa ſua oleo, vocans puerum, dixit ſibi. *Affer mihi adhuc vas,* ſupple, vt impleam; ac ſi diceret: Nunquam eſt à bono opere ceſſandum, ſed infuſioni olei, vel acquiſitioni gratiæ & virtutum continue inſiſtendum. Apoc. 22. *Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc, & ſanctus ſanctificetur adhuc.* Iſtud eſt igitur vnum Adhuc bona reiterans. ¶ Tertio dico, quod eſt D vnum Adhuc diu perſeuerans; ſicut cum dicitur: Adhuc facit hoc, Adhuc viuit, Adhuc eſt in tali loco. Tale enim Adhuc, id eſt, perſeuerantiam in bono diligit Deus. Figuratur in Rege Iſrael, qui Ben-adad dixiſſe fertur 3. Reg. 20. *Si adhuc viuit, frater meus eſt.* Et ideo nota, quod Adhuc perſeuerantiæ eſt continuandum

Fortiter ſuſtinendo,
Vtiliter loquendo,
Innocenter viuendo,
Humiliter agendo.

¶ Dico igitur fortiter ſuſtinendo. Vnde Apocalypſ. 6. *Suſtinete adhuc tempus modicum, donec impleatur numerus fratrum veſtrorum.* ¶ Item vtiliter loquendo. Gen. 18. [Obſecro, ne iraſcaris, ſi loquar ſemel ad Dominum meum.] ¶ Item innocenter viuendo. Iob 2. *Adhuc permanes in ſimplicitate tua, benedic Deo, & morere.* ¶ Item humiliter agendo. 1. Reg. 1. *Samuel pauper erat adhuc infantulus.* Iſtud igitur eſt vnum Adhuc diu perſeuerans. ¶ Quar- E to dico, quod eſt vnum Adhuc, multum exuberans, & iſtud Adhuc ſignat gloriam Paradiſi, quæ adhuc à fidelibus expectatur. Deus enim non ſolum dat ſtolam primam, ſed adhuc ſuperaddet & reliquam. Vnde Chriſtus videtur dicere cuilibet iuſto illud Ioan. 12. *Glorificaui & adhuc glorificabo.* Iſtud eſt enim illud Adhuc, quod nobis deficit, quamdiu ſumus in hac vita. De quo Luc. 18. *Adhuc tibi deeſt vnum,* ſcilicet gloria æterna, quæ eſt vltimum bonum Adhuc. Bonus enim princeps adhuc poteſt ſatiare, promouere, exaltare bonum militem vel vaſallum, liberalis etiam prælatus adhuc ſolet amplius beneficiare ſuum nepotulum & amicum. Sic vere Deus amicis non ſolum per gratiam benefacit, ſed per gloriam ditat. Zach. 1. *Adhuc affluent ciuitates meæ bonis, & conſolabitur adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Hieruſalem.* Sic igitur patet, quomodo in bono ſignificato Adhuc denotat Gloriæ beatitudinem, Perſeuerantiæ longitudinem, Proficientiæ aptitudinem, Pœnitentiæ mœſtitudinem. ¶ Item dico, quod Adhuc poteſt ſumi in malo ſignificato, Et ſic.

Adhuc ſignificat {
Actum imperfectum,
Vitalem defectum,
Iniuſtum profectum,
Ardentem affectum,
Damnoſum effectum.

¶ Primo ſignificat actus imperfectionem: quia ſcilicet homi- F nes imperfecti non ſunt, niſi vnum Adhuc: quia videntur eſſe in fieri, & nõ in facto, eſſe ſimiles arbori, quæ adhuc eſt in flore,

quæ

Digitized by Google

quæ modica occaſione ſiccatur, & tota ipſius perfectio præpe-
ditur. Ioann. 12. *Adhuc modicum lumen in vobis eſt.* Vnde hypo-
crita, cuius ſtatus imperfectus in ſcriptura legitur, comparatur
Scirpo, de quo dicitur Iob 8. quod cum adhuc ſit in flore, nec
carpitur manu, ante omnes herbas areſcit. Similes videntur
illi vni piſci, qui dicitur Ephimeron, qui eadem die moritur,
qua naſcitur. Vnde Seneca: *Stultitia ſemper incipit viuere.* Et ibi-
G dem: *Nihil turpius, quam ſenex incipiens viuere.* ¶ Secundo dico,
quod Adhuc ſignat vitalem defectionem, ſeu vitæ modicam
durationem. Humana enim vita non eſt niſi Adhuc, id eſt, quę-
dam mora breuis, defectibilis, incompleta: quia ſcilicet dum
homo non aduertit, & dum adhuc eſt in fieri, vita ſua deficit,
& mors venit. Eſa. 38. *Dum adhuc ordirer, ſuccidit me.* Vnde de ma-
lis, & de eorum vita dicitur in Pſal. 77. *Adhuc eſcæ eorum erant in
ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos.* Et Pſal. 36. *Adhuc puſillum, &
non erit peccator.* Etiam breuitas moræ ipſius ſaluatoris potuit ſi-
gnificari per Adhuc; ſicut dicitur Ioan. 14. vbi ipſe dixit: *Adhuc
modicum, & mundus iam me non videt.* Et Ioan. 7. *Adhuc modicum tē-
H pus vobiſcum ſum, &c.* Et ſic ſignat breuiter durationem. ¶ Tertio
dico, quod Adhuc ſignat malam perfectionem, id eſt, malo-
rum actuum exercitium & continuationem. Mali enim nun-
quam ponunt terminum in peccando, imo ſemper quærunt
Adhuc ſuperaddere peccata iterando. Hierem. 3. *Quam vilis
facta es nimis, iterans vias tuas.* Vnde in Pſalm. 77. dicitur: *Et appo-
ſuerunt adhuc peccare ei, & in iram excitauerunt eum in excelſo in ina-
quoſo.* 4. Reg. 9. *Adhuc vigent fornicationes Iezabel.* Et Apocal. 22.
I *Qui nocet, noceat adhuc* ¶ Quarto dico, quod Adhuc ſignat aua-
ram affectionem: quia auarus ſemper nititur ad aliquid Adhuc
habendum. Mich. 6. *Adhuc ignis in domo impij, theſauri iniquita-
tis, & menſura minor iræ plena* Et ad literam ibi loquitur de vſura-
rijs & auaris, qui ſimiles ſunt cani, qui tranſiens ſuper pontem
cum fruſtro carnis in ore, cum videret vmbram carnis in aqua,
non contentus illa, quam habebat, ſed adhuc aliam quærens, a-
peruit os, & totum perdidit. Semper enim petit adhuc impro-
bus & auarus, ambitioſus & importunus, dicens illud 4. Re-
gum 3. *Affer mihi adhuc.* propter quod ſæpe fit, quod nec illud,
quod cupiebat, acquirit, imò etiam illud, quod tenebat, perdi-
K dit. Significat igitur cupidam affectionem. ¶ Quinto dico,
quod Adhuc in malo ſignat æternam damnationem. Illa enim
eſt vltimum peſſimum Adhuc, quod peccatoribus reſeruatur.
De quo Exod. 11. *Adhuc vna plaga tangam Aegyptum.* Quod figu-
ratur Apocal. 11. vbi dicitur: [Væ vnum abijt, ſed adhuc veni-
unt duo væ;] vnum væ, ſcilicet culpa, quantum ad actum tran-
ſitorium, abijt, ſed vere adhuc peccatoribus poſt hanc vitam
reſtant duo væ, ſcilic. damnatio corporis & animæ, vt ſic poſt
væ culpæ ſequatur væ duplicis pœnæ & miſeriæ. Apoc. vltimo:
Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Qui in ſordibus, dico eſt culpæ,
ſordeſcat adhuc, ſcilic. in ſordibus miſeriæ. Et ſic igitur patet,
quomodo Adhuc ſignat nouem modis, tam in bono, quam in
malo. Et ſic ſufficit &c.

A ***Aduena.*** Eſt ille, qui aliunde aduenit, & eſt idem, quod
peregrinus, extraneus, alienus. Et poteſt acci-
pi in bono, & in malo. In malo ſignat hominem peccatorem,
in bono ſæculi contemptorem, in neutro fragilem viatorem.
Quod ſæculi contemptorem, patet in Pſalm. *Aduena ego ſum a-
pud te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei.* Quod fragilem viato-
rem, Geo. 19. vbi Loth dictum eſt: *Vt aduena ingreſſus es* Et Gen.
23. dixit Abraham: *Aduena & peregrinus ſum apud vos.* Item ſignat
hominem peccatorem: quia aduenæ non veſcebantur de ſan-
ctificatis, & maxime de Agno Paſchali, Exod. 12. Ideo ſanctis,
non peccatoribus dicitur Epheſ. 2. *Fratres, iam non eſtis hoſpites,
& aduenæ.* Item ſignat bonum activum mundi habitatorem:
quia ſæculares reſpectu eccleſiaſticorum ſunt aduenæ, & mi-
nus domeſtici. Sed contingit in ciuitatibus, quod aduenæ ſint
ciuibus ditiores: ſic in Eccleſia fit, quod ſæculares ſunt clericis
meliores. Vnde Eccleſiaſticis loquitur Dominus Deut. 28. *Ad-
uena, qui verſatur tecum, aſcendet ſuper te, & erit ſuperior; tu autem
deſcendes, & eris inferior.* ¶ Item accipitur pro homine perfecto,
qui ſe reputat peregrinum in vita iſta, nec ibi moratur, cor
ſuum ponendo in patria, bonaque mundi, non ſua propria re-
putando. Vnde in Epiſtola Didymi ad Alexandrum: *Nos non
ſumus incolæ huius mundi, ſed aduenæ. & ſic in mundum venimus, vt ibi
non liceat conſiſtere, ſed tranſire.* Et ſic de viris perfectis, qui hic
ſunt aduenæ, & finaliter ciues in Paradiſo, dicitur Eſa. 5. *Paſcen-
tur agni iuxta ordinem ſuum, & deſerta in vbertatem verſa comedent a-
quilo.* Vide quatuor virtutes perfectorum ſecundum quatuor
proprietates aduenarum. Nam

Aduenę debent viuere {
Beningniter,
Reuerenter,
Concorditer,
Patienter,
Steriliter,
Abſtinenter,
Fertiliter,
Affluenter. }

¶ Sic perfecti debent viuere in benignitate & reuerētia (Agni.)
In communitate & concordantia (Iuxta.) In ſagacitate & pa-
tientia (Ordinem.) Et ſic erunt in fertilitate & opulentia: quia
in vbertatem verſa comedent. ¶ Dico primo, quod debent ha- B
bere reuerentiam & benignitatem, ſicut aduena, qui non viuit
ſuperbe, nec auſtere: ſic boni debent reuerenter & humiliter
viuere. Igitur dicitur, Agni, quia agnus eſt animal leuiſſimum
& humiliſſimum, quod victualia non congregat, nec manſio-
nem ſibi parat. Sic vere vir perfectus, humilis & manſuetus, ſic
verus aduena non congregat ſuperflue, nec aliquid ſibi appro-
priat temporale, nec in mundo quærit finalem manſionem ha-
bere. Vnde ad Hebr. 13. *Non habemus hic manentem ciuitatem, ſed
futuram exquirimus.* Vnde Hier. 11. *Ego quaſi agnus manſuetus, qui
portatur ad victimam.* Quaſi agnus per humilitatem, manſuetus
per benignitatem, portatur ad victimam tribulationum per
patientiæ & obedientiæ ducibilitatem. Et iſtud eſt contra mul-
tos, qui re vera in mundo iſto non ſe habent ſicut aduenæ, ſed
ſicut hæreditarij domini, & compatriotæ: quia non habent hu-
militatem, ſed pompoſitatem; non benignitatem, ſed crudeli-
tatem; non patientiæ firmitatem, ſed magis iracundiæ ferocitā-
tem. Et ideo iſti non ſunt agni, imo vere ſunt leones, atque par-
di, quæ ſunt animalia crudelia, carnes beſtiarum innocentium
comedentia, & eas in poſterum aggregantia & reſeruantia, &
cauernas & latibula ſibi ædificantia. Sic vere mundi cupidi &
raptores beſtias innocentes, id eſt, pauperes, & vicinos exhære-
dant, eorumq; carnes, id eſt, ſubſtantias temporales per rapinā,
fraudem, & vſuram ſibi accipiunt, & accommodant, & ſibi ip-
ſas in poſterum auare accumulant & reſeruant, & cauernas &
latibula, id eſt, domos, caſtra, & palatia, ac ſi perpetuo ibi eſſent
manſuri, ſuperflue ſibi parant, in quibus ita tuti habitant, ac ſi
non eſſent aduenæ, & ac ſi non eſſent de hoc ſæculo receſſuri.
Ideo & de talibus poteſt dici illud Ezech. 32. *Leoni gentium aſſi-
milatus es, & draconi, qui eſt in mari.* Tales enim

Sunt {
Leones per crudelitatem,
Dracones per cupiditatem,
In mari per fluctuoſam proſperitatem. }

¶ Non ſic chariſſimi, ſed ſimus aduenæ mites & benigni, ſicut
agnus, ſimiles Moyſi, qui erat mitiſſimus. De quo ſcribitur A-
ctor. 7. quod ipſe fuit aduena in terra Madian, & viuamus be-
nigniter atque reuerenter. ¶ Secundo viuamus communiter C
atq; concorditer ſeu concordanter. Sicut enim videmus, quod
aduenæ, qui ſunt in terra aliena, viuunt pacifice & quiete, &
ſunt plures aduenæ ſimul, & ſolent inter ſe habere pacem &
vnitatem, amorem & familiaritatem, concordiam & benigni-
tatem. Sic vere chariſſimi nos, qui ſumus aduenæ in hac vita,
debemus habere inter nos concordiam, & amorem, & fœ-
dus, & amicitiam ampliorem. Sicut enim dicit Petrus Al-
phonſi in Dialogo ſuo: *Cameli ſunt talis conditionis, quod illi, qui
ſunt eiuſdem ſocietatis ſemper volunt ſimul comedere. Vnde ſi vnus come-
dere nequeat, ſolent alij ieiunare. Quapropter ſi eorum aliquis ſit infir-
mus, neceſſe eſt, quod de ſocietate tollatur, alioquin alij propter eius
ieiunium morerentur.* In hoc igitur docet nos ſcriptura, quod
nos, qui Chriſtiani eiuſdem ritus, conditionis, & fidei, &
ſocietatis ſumus, mutuæ charitatis & conformitatis, & nul-
lius ſingularitatis eſſe debemus. Et hoc quidem oſtenditur,
cum dicitur, Iuxta: quia ſcilicet vnus debet eſſe iuxta alium
per propinquitatem pacis, concordiæ, & dilectionis, vt ſic
alter de altero dicat illud 3. Reg. 13. *Oſſa illius pone iuxta oſſa mea.*
Iuxta enim ſimilitudinem, conformitatem & propinquitatem
deſignat. Quod eſt contra multos, qui re vera in vita iſta non
volunt viuere pacifice, nec quiete, nec volunt eſſe iuxta per
pacem & concordiam, immo vere longe ſunt alter ab alte-
ro per contentionem, rixam, & diſcordiam, & inuidiam,

per rixam, iracundiam, & litem, iuxta illud Pſal. 17. *De longe ſteterunt, & vim faciebant.* Iſti enim ſunt longe fugiendo, ſteterunt appropinquando, vim faciebant alios realiter & verbaliter impugnando. Sicut enim videmus, animalia manſueta volunt viuere in ſocietate & communitate, ſicut ſunt cerui, onagri, elephantes, oues, & boues, & paſſeres, & columbæ. Sed illæ aues & beſtiæ, quæ de carnibus viuere conſueuerunt, ſicut ſunt leones, vultures, & aquilæ, nec in pace, nec in ſocietate viuere didicerunt. Vnde dicit Auicen. lib. 1. quod quædam animalia ſunt vrbana, quædam agreſtia, ſed inter cætera homo non poteſt viuere ſolus, formicæ & apes in hoc ſibi communicant, quod in conſortijs viuunt, & breuiter animalia, quæ non comedunt carnes, viuunt pacifice; animalia autem carnes comedentia non. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt perſonæ manſuetæ, habent viuere pariter & coniunctim, in ſocietate, communitate, concordia & pace, & charitate. Nam illi, qui ſunt oues, quantum ad ſagacitatem diſcretionis; cerui, quantum ad velocitatem bonæ operationis, & obedientiæ, & ſubiectionis; onagri, quantum ad clamorem prædicationis, confeſſionis, orationis, & gratiarum actionis; apes, quantum ad mellificationem gratiæ & deuotionis; formicæ, quantum ad laborem diligentiæ & occupationis. Tales, dico, non poſſunt ſoli viuere per ſolitudinem odij & inuidiæ, partialitatis & diuiſionis, immo vere tales volunt in communitate, pace, atque concordia permanere. 1. Machabæor. 8. *Omnes obediunt vni, & zelus & inuidia non eſt inter eos.*

(Omnes, inquit,) ecce communio.
(Obediunt) ecce ſubiectio.
(Vni) ecce prælatio ſeu ordinis diſpoſitio.
(Et zelus & inuidia non eſt inter eos) ecce pacis & concordiæ conuentio.

Sed vere alij ſunt, qui comedunt carnes crudas, ſcilicet crudeles, homicidæ, iracundi, inuidi, & detractores, vſurarij, atque raptores, qui re vera poſſunt dici propter crudelitatem leones, vultures, & dracones. Iſti, dico, de ſocietate, pace, & amicitia, communitate & concordia nihil curant, alter ab altero per lites & diſcordias ſegregatur, & per partialitatis odia & inuidias ſolutus & ſolitarius diuagatur: quia ſicut dicitur Eſa. 57. *Cor impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non vult, & non eſt pax impijs, dixit Dominus.* Non ſic chariſſimi, non, ſed pro Deo ſimus boni aduenæ, & veniamus communiter atque concordanter. Iuxta illud Prouerb. 27. *Melior eſt vicinus iuxta, quam frater longe.* Iſti ſunt igitur boni aduenæ, qui ſcilicet adhærent & coniunguntur Deo & proximo charitatiue. Deo dico. Eſai. 56. *Filios aduenæ, qui adhærent Domino, proximo etiam.* Vnde Eſa. 54. *Aduena quondam tuus adiungetur tibi.* Viuamus igitur communiter atque

D colliganter. Iuxta, inquit. ¶ Tertio viuamus ſagaciter atque patienter. Aduenæ ſolent in terra aliena multa patientia tolerare, & ſe in omnibus gerere, & ordinare & ſapienter & mature. Sic vere in iſta patria huius mundi aliena debemus tribulationes & opprobria in patientia ſuſtinere. Non vindictam quærere de quocunque, ſed mature, ſapienter & ordinate cum omnibus non habere. Quod oſtenditur, cum dicitur ſecundum ordinem, quia ſcilic. nos debemus viuere prudenter & ordinate. Nam ſicut videmus, quod ſtellæ non ſunt in diuerſis circulis ordinatæ, & quælibet eſt contenta ſuo loco, ita quod quamuis vna iuxta aliam tranſeat, ipſam tamen in ſuis effectibus non perturbat, ſicut dicit Martianus: ſic vere (chariſſimi) nos, qui debemus eſſe ſtellæ per celſitudinem perfectionis, debemus viuere ordinate, prudenter & mature, & cum ſimus in cœlis in diuerſis circulis, id eſt, in diuerſis ſtatibus, officijs & beneficijs & manſionibus ordinati, & ſituati, quilibet tamen habet, & debet eſſe contentus loco, ſtatu, gradu, & officio ſibi dato. Iuxta illud 4. Reg. 14. *Contentus eſto gloria & ſede in domo tua.* Nam circulos, loca & officia vicinorum noſtrorum non debemus per ambitionem appetere, vel manſionem impetere, nec eos per diſſenſionem in ſuis actibus perturbare, ſed ſine ambitione nos cum omnibus ordinare. Iuxta illud Iudic. 5. *Stellæ manentes in ordine & curſu ſuo aduerſus Siſſaram pugnauerunt.* Simus, dico, ſtellæ manentes per ſtabilem perſeuerantiam, ſimus in ordine & curſu per mobilem obedientiam, ſimus aduerſus Siſſaram, id eſt, aduerſus diabolum pugnantes per virilem experientiam. Vnde de talibus aduenis ordinate viuentibus & vicinis non contriſtantibus dicitur Deut. 10. *Aduenam non contriſtabis, & non affliges eum;* aduenæ enim ipſi fuiſtis in terra Ægypti. Et ſic bene dico, quod oportet nos viuere ſagaciter atque patienter. ¶ Quarto dico, viuamus ſteriliter ſiue abſtinenter. E

Nam ſicut aduenæ & peregrini non ſolent quærere nec viuere delicate, immo in abſtinentia & parcitate: ſic vere nos alij in iſto mundo non debemus quærere delitias & carnalitates, immo debemus viuere in abſtinentia & parcitate; & eſſe contenti ſufficientia victus. Quod oſtenditur, cum dicitur, Deſerta, quia vere ſicut locus eſt deſertus ſine delitijs, ſine ſolatijs, ſine tumultibus, & ſine fructibus: ſic vere nos debemus viuere in deſerto abſtinentiæ & pœnitentiæ, vbi non ſunt delitiæ carnalitatis, ſolatia mundanæ iucunditatis, tumultus peruerſæ riroſitatis, nec fructus temporalis proſperitatis. Matthæ. 4. *Ductus eſt Ieſus à ſpiritu in deſertum,* id eſt, in locum abſtinentiæ. Et ideo ſequitur, quod ibi ieiunauit quadraginta diebus. Et hoc eſt contra delitioſos, qui in mundo iſto non quærunt, neque diligunt, niſi delitias corporales. Vnde in Pſal. 106. *Ponam deſertum in ſtagna aquarum;* quia vere deſertum, id eſt, ſterilitatem & ſiccitatem abſtinentiæ ipſi commutant in ſtagna aquarum, id eſt, in vbertatem corporalis opulentiæ: Non ſic, ſed ſicut aduenæ viuamus, ſteriliter ſeu abſtinenter. 1. Pet. 2. *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinete vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam;* ſimiles pelicano, quæ eſt auis magnæ abſtinentiæ, & maximæ ſiccitatis, & ſemper habitat in deſerto: ſic nos debemus eſſe ſicci, macri, & abſtinentes, & in deſerto abſtinentiæ commorari. Pſalm. 101. *Similis factus ſum pelicano ſolitudinis.* F

¶ Quinto, quod nos finaliter poterimus viuere fertiliter ſeu affluenter. Sicut enim aduena parce & diſcrete viuendo quandoque in terra aliena acquirit multa bona, & hæreditates, & poſſeſſiones, vnde poſtmodum laute viuit: ſic ſi nos in vita iſta parce & prudenter velimus viuere, poterimus acquirere poſſeſſionem gloriæ paradiſi, qua poſtmodum in affluentia perfruemur, quod oſtenditur, cum dicitur: In vbertatem verſa aduenæ comedent. Et tunc nobis poterit dici illud Eph. 2. *Fratres, iam non eſtis hoſpites & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei.* Vnde iſta affluentia commendatur

Ab affectione charitatiua (Fratres.)
A duratione non defectiua (quia iam non eſtis hoſpites & aduenæ.)
A communione concordatiua (quia iam eſtis ciues ſanctorum.)
A prælatione derogatiua (quia eſtis domeſtici Dei.)

Vt igitur (chariſſimi) nos poſſimus in poſterum viuere in affluentia, viuamus prius in abſtinentia, in ſapientia, in patientia, in concordia, in reuerentia. Et ſic erimus boni aduenæ. Et ideo de talibus aduenis dicitur Zach. 7. *Viduam, & pupillum, & aduenam, & pauperum nolite calumniari;* quia re vera ſiue per aduenas intelligantur pauperes & egeni, ſiue viri iuſti & perfecti, etiam ad literam extranei & egeni, Dominus ſolet tales diligere & dirigere, & de ipſis curam gerere, & eos defendere, & iuuare. Pſalm. 145. *Dominus cuſtodit aduenas, pupillum & viduam ſuſcipiet.* ¶ Adhuc autem videtur vnum exemplum ſatis mirabile, ſicut enim à fide dignis audiui, in Gallijs, in illa parte Pictauiæ, quæ Xanctonia nominatur, prope caſtrum Sibiſiæ fertur eſſe quoddam cœmiterium, cuius terra plus fauet extraneis & aduenis, quam propinquis; quia ſcilicet, ſi quis extraneus ibidem moritur, ſtatim in dicto cœmiterio ſibi conformis & præparatus tumulus à caſu fodientibus inuenitur: ſi vero aliquis de compatriotis & vicinis deceſſerit, terra ſolum & nullus tumulus apparebit. Aliud autem ſimile cœmiterium audiui eſſe in Vaſconia in diœceſi Agetanenſi. Aiunt autem prædicti Xanctoniæ Pictauienſes in territorio dicti caſtri cœmiterium quoddam eſſe, vbi pro eo hodie nõ ſepelitur aliquis; quia antiquitus, ſi ibi ſepeliebatur corpus hominis, ſtatim à terra reijciebatur, & nunquam infra terram mortuus recipiebatur. Cuius ſimile dicit antiquitus fuiſſe Geruaſius in inſula Cypri, ſed ceſſaſſe euomitionem corporum propter crucẽ boni latronis, quam ibi Helena dereliquerit. Sic re vera dico, quod Deus, qui re vera eſt terra, quæ in æternum ſtat. Eccl. 1. & cœmiterium, in quo mentes noſtræ ſunt per deuotionem condendæ, miſericordius ſe ſolet habere ad præfatos mundi aduenas & pauperes, quam ad ſeculi diuites, qui ſunt proprie mundi ciues. Ipſos enim ſolet ſuſcipere, & eis neceſſaria procurare, & ex quo hic non habent alium adiutorem, ſolet de eis temporaliter & æternaliter cogitare. Vnde Pſalm. 9. *Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor.*

De

Digitized by Google

De alijs vero, qui hic temporales habent fauores non ſe ſic ſolet intromittere vel curare. Quod etiam nos debemus facere, quia ſcil. cæteris paribus plus debemus fouere extraneos, quam vicinos. Leu. 19. *Si habitauerit aduena in terra veſtra, non exprobretis ei, ſed diligetis ſicut voſmetipſos.* Quod tamen eſt hodie contra multos, qui ſcil. omnes extraneos vilipendunt, & eos, quantum poſſunt, ſupplantant & confundunt: quod maxime faciunt mali iudices, qui per acceptionem perſonarum ſolos familiares, compatriotas, & conſanguineos promouent, alios vero tribulant, & moleſtant, ſimiles Diomedæis auibus, de quibus dicunt Solinus & Auguſtin. de ciuitate Dei, lib. 18. cap. 16. quod Græcis compatrioris ſuis applaudunt; quoſcunque vero alios percutiunt atq; lædunt: ſic iſti. Vnde Sapient. 19. *Alij quidem ignotos non recipiebant: aduenas, alij autem bonos hoſpites in ſeruitutem recipiebant.* Vide, ſi vis, magis ad plenum de Diomedæis, in reductorio tuo morali, lib. 8.

A *Aduentus.* Chriſti eſt duplex in ſcriptura, ſcilicet aduentus in carnem, & aduentus ad iudicium. Primus fuit amoroſus, ſed ſecundus rigoroſus; primns fuit clementiæ, ſed ſecundus iuſtitiæ; primus fuit pietatis, ſed ſecundus ſeueritatis. Sicut enim videmus, quod acus habet duas extremitates, primam, quæ eſt perforata, ſed non pungit, ſed fila in ſe recipit; vltimam, quæ multum eſt acuta, quæ dire perforat, atque lædit: ſic vere Chriſtus habet duas extremitates, ſcilicet duos aduentus ſuos, primum in carnem, ſecundum ad iudiciũ. Primus non fuit acutus per iuſtitiæ ſeueritatem, ſed hebetatus per clementiæ benignitatem, & perforatus per clauorum & lanceæ aſperitatem, fila, id eſt, fragiles peccatores in ſe recipiẽs per fidem & charitatem. Sed vere vltimus érit alterius conditionis, quia pro certo ipſe erit acutiſſimus ſeuere iudicando, pungitiuus iniquos condemnando, & pœnam æternam vſque ad intima examinando. & pœnam æternam vſq; ad interiorem animam infligendo. Ideo de ſententia iudicis dicitur Hebr. 4. *Viuus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* ¶ Aliquid primo de aduentu eius in carnem circa præſens opuſculum diſſeramus, & dicamus primo, quod quamuis Sol per totam noctem à noſtris viſibus lateat, ſolet tamen oriri finaliter, accedere & venire, diem in terris facère, & mundum præſentialiter viſitare: ſic vere quamuis Sol iuſtitiæ Dei filius diu à noſtris viſibus latuiſſet, & propter noctem, id eſt, propter obſcuritatem peccati Adæ ſuam nobis præſentiam occultaſſet, finaliter tamen voluit ad mundum iuſtum per carnis aſſumptionem accedere & venire, diuinæque gratiæ diem cauſare & facere, atque mundo claritatem ſuæ præſentiæ demonſtrare. Vnde de ipſo poteſt dici illud Eſaiæ 60. *Venit lumen tuum Hieruſalem, & gloria eius ſuper te orta eſt.* Et merito dicitur lumen, quod ſcilicet infinitas vtilitates nobis confert, ſignificans Chriſtum, qui ſuper omnes in hoc aduentu nobis vtilia procurauit. Quapropter poſſum breuiter notare, quod in hoc aduentu ille

Venit vt {
Liberator potentiſſimus,
Viſitator clementiſſimus,
Medicator prudentiſſimus,
Præmiator fœcundiſſimus,
Prædicator feruentiſſimus,
Informator ſcientiſſimus,
Imperator ſublimiſſimus,
Conſolator benigniſſimus,
Illuſtrator præclariſſimus.
}

B ¶ Dico igitur primo, quod ipſe venit vt ſtrenuiſſimus liberator. Et ideo aduentum ſuum petebat Dauid in Pſalm. 79. Illud dicens: *Veni ad liberandum nos Domine Deus virtutum.* ¶ Item venit vt clementiſſimus viſitator. Vnde Geneſis 37. dixit Iacob filio ſuo Ioſeph: *Fratres tui paſcunt oues in Sichimis, veni, mittam te ad eos.* Et 1. Regum 27. *Fratres tuos viſitabis, &c.* ¶ Item venit vt prudentiſſimus medicator. Vnde iſte eſt ille medicus, qui dicit de paralytico Matth. 8. *Ego veniam, & curabo eum.* ¶ Item venit vt fœcundiſſimus præmiator. Vnde ipſe poteſt dicere illud Geneſ. 30. *Modicum habuiſti antequam venirem ad te, nunc autem diues effectus es.* ¶ Item venit vt feruentiſſimus prædicator. Vnde ipſe dicit Matth. 9. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.* ¶ Item venit ſcientiſſimus informator. Vnde iſte eſt, cui dicitur Ioann. 3. *Rabbi ſcimus, quia à Deo veniſti magiſter.* ¶ Item venit vt ſublimiſſimus Imperator. Vnde de iſto dicitur Zach. 9. *Ecce Rex tuus venit.* ¶ Item vénit vt benigniſſimus conſolator. Vnde de iſto dicitur Ioan. 20. Quod *cum fores eſſent clauſæ, vbi erant diſcipuli congregati propter metum Iudæorum, venit Ieſus ianuis clauſis, & dixit eis: Pax vobis.* ¶ Item venit præclariſſimus illuſtrator. Vnde iſte eſt, qui dicit Ioan. 12. *Ego lux veni in mundum.* Ecce igitur, quot ſunt vtilitates iſtius Chriſti aduentus, Et ideo petebat humanum genus iſtum aduentum Cant. 5. *Veniat dilectus meus in hortum ſuum;* vbi oſtenditur, quod iſta ſupplicatio triplici ratione debuerat exaudiri:

Propter clamorem optatiuum (Veniat.)
Propter amorem coniunctiuum (Dilectus meus.)
Propter vigorem attractiuum (In hortum ſuum.)

Sicut enim Sol in aduentu ſuo tria facit beneficia, præſtat ſcil. remedium languoris, incendium caloris, ſtipendium nitoris; quia ſcil. omnia facit nitere, & florere: ſic Chriſtus in ſuo aduentu fuit

Remedium deſiderantium refrigeratiuum (Veniat.)
Incendium confœderantium euiſceratiuum (Dilectus meus:)
Stipendium perſeuerantium exuberatiuum (In hortum ſuum.)

¶ Dico igitur primo, quod in Chriſti aduentu quietatur amor deſiderans. Veniat. Nam ſicut dictum eſt, Sol in ſuo aduentu ad terram eſt remedium & refrigerium infirmorũ, ſicut patet, quia multæ ſunt infirmitates, quæ in Solis ortu & aduentu temperantur, & infirmorum deſideria quietantur: ſic vere Chriſtus in ſuo aduentu temperauit & refrigerauit infirmitates tentationum & tribulationum, & ideo deſideria ſanctorum patrum recreauit, & quietauit, qui quidem appetitus & deſideria oſtẽduntur, quando dicitur. Veniat, quod eſt optatiui modi, quaſi dicatur, Venerit, ipſe poteſt omnes appetitus, & deſideria, & optatus concludere, finire, & quietare. Et ideo ſanctus pater poterat dicere tunc, & etiam quælibet anima deuota poteſt dicere nunc illud Cant. 4. *Surge Aquilo, veni Auſter, perfla hortum meũ.* Filius enim Dei dicitur Aquilo, qui eſt ventus frigidus, propter iuſtitiam; Auſter, qui eſt ventus mollis, propter clementiam. Et iſte in aduentu ſuo perflat hortum Eccleſię, vel conſcientię, per ſuam gratiam & miſericordiam. Veniat igitur, dicebat humana natura, & ſancti patres, ſecundum Iorach in libro ſuo. Serpens murenam ſibilo euocat, & à profundo fluuij ipſam ſuo ſibilo ad littus trahit, emiſſoque veneno ſuo cum ipſa cõtrahit copulam, & exinde fœtus bonus generatur, non ſerpenti, ſed murenę ſimilis. Re vera (chariſſimi) per iſtam murenam intelligo diuinam naturam vel perſonam, quæ ab ęterno in fluuio beatitudinis habitauit. Per ſerpẽtem intelligo humanum genus, quod venenoſum & ſerpentinum fuerat per peccatum, quod à principio ſibilauit per feruentia deſideria, vt iſtam murenam, ſcilicet perſonam filij Dei de fluuio Paradiſi ad littus traheret huius mundi; ſicut patet de Prophetis, qui deuotiſſime ſibilabant. Eſa. 64. *Vtinam dirumperes cælos, & deſcenderes.* Et breuiter tantum fuit à parte humani generis ſibilatum, quod iſta murena, id eſt, diuina perſona venit ad littus huius mundi, acceſſit ad ſerpentem, id eſt, ad hominem, & cum eo per beatam incarnationem voluit matrimonialiter copulari, ita quod fœtus exinde reſultans, id eſt, Chriſtus nullũ ſerpentinum venenum habuit, quia ſcilicet nulla vitia humani generis contraxit, imo ſemper ſine diminutione murenicam naturam retinuit, i. diuinam. Ioann. 4. *Sibilum auræ lenis audiui.* Sic etiam chariſſimi, ſi nos volumus, quod iſta murena, Dei filius veniat ad nos per ſuam gratiam, pro certo non reſtat, niſi quod dimittamus venenum peccatorum per confeſſionem, & quod ſibilemus per deſiderium & affectionem, & per deuotam orationem, & ſtatim pro certo ipſe aderit per ſuæ gratiæ infuſionem, & per ſui adiutorij diſtributionem, & nobiſcũ copulabitur per charitatem & dilectionem, *Clamabis, & ipſe exaudiet; vociferabis, & ipſe dicet: ecce adſum,* Eſa. 58. Sed heu, proh dolor, quot ſunt hodie alia genera ſibilorum in mundo? Sibilat enim diabolus, vſurarius, & luxurioſus, & peccator venenoſus. ¶ Serpens enim, i. diabolus ſibilat per ſuggeſtionem & tentationem, vt murenam, i. animam de fluuio deuotionis extrahat, & eam ad littus mundi per amorem terrenorum attrahat, vt ſic cum ipſa per vitia & peccata ſocietatem contrahat. Ezech. 27. *Sibilauerunt ſuper te, ſcil. diabolus, caro, & mundus, & ad nihilum redacta es.* ¶ Item ſibilat vſurarius; quia vere ſerpentes venenoſi & malitioſi vſurarij, & auari ſibilant hodie murenis, id eſt, pauperibus & vicinis per falſas inductiones,

C

ctiones, ſuggeſtiones, & promiſſiones, vt ſic eos ad copulam ſuam, id eſt, ad malos contractus inuocent & inducant, vt eos de fluuio ſuo, id eſt, de hæreditatibus ſuis extrahant & euellant. ¶ Item ſibilat luxurioſus. Nam quando ſerpens corruptus & venenoſus, id eſt, luxurioſus vult prouocare ad copulam ſuam murenam, id eſt, iuuenculam mulierem, ipſe vere mittit ſibilum ſuum, id eſt, malas ſuggeſtiones & promiſſiones, vel ſibilum ſuum, id eſt, vetulam maquerelam, & ſic eam ſæpe ſui corruptam copulam attrahit, & inclinat; quia *corrumpunt bonos mores colloquia praua.* ¶ Item ſibilat peccator vitioſus. Quando enim ſerpens, id eſt, peccator vult admitti ad copulam murenæ, id eſt, ad copulam Chriſti ſacramento, quandoque accidit in quadrageſima, ſcilicet, quod ipſe ſibilat per orationem, venenum peccatorum ſuorum euomit per confeſſionem, & ſic ad copulam murenæ, id eſt, Chriſti in Paſchate admittitur per ſacramenti communionem. Verumtamen tranſacto actu illius copulæ, tranſacto feſto Paſchatis, ad venenum euomitum, id eſt, ad peccata dimiſſa reuertitur per recidiuationem, & in ipſum reuerſionem. 2. Petri 2. *Canis reuerſus ad vomitum, & ſus lota in volutabro luti:* vbi deſcribitur talis peccator, vt irreplebilis cupiditatis carnis, quia non ſatiatur, vt commutabilis debilitatis, quia reuertitur ad vomitum, vt inquinabilis carnalitatis, quia dicitur ſus, vt impurgabilis fœtiditatis, quia dicitur ſus lota in volutabro luti. Quia vere tales peccatores ſunt fœtidi & impurgabiles, ſunt carnales & inquinabiles, ſunt debiles & mulicbres, ſunt cupidi & irreplebiles. Non ſic (chariſſimi) ſed ſibilemus ad Deum per feruorem deuotionis & orationis, quia vere in ſuo aduentu quietatur amor deſiderans, ſcilicet deſiderium ſanctorum patrum, vt dictum eſt. Veniat, inquit, Deus, cuius aduentu gaudebat Eſaias dicendo cap. 14. *Prope eſt, vt veniat tempus eius, & dies eius non elongabuntur, miſerebitur*
D *enim dominus Iacob, & Iſrael ſaluabitur.* ¶ Secundo dico, quod in Chriſti aduentu inflammatur amor confœderans, Dilectus meus inquit. Sol quando ad terram appropinquat. & venit, cauſat calorem in mundo. Nam, vt dicit Iſidor. per reflexionem radiorum ſolarium ad corpus oppoſitum, ſcilicet ad terram præſentialiter calorem amoris, affectionis, & charitatis in ſæculo generauit. Nam quia tunc radius Solis Dei patris, videlicet ipſa perſona filij, fuit inclinatus per humilitatem vſque ad terram, id eſt, vſque ad terreſtrem humanam naturam, ibique per beatam incarnationem ſe reflexit. Ideo calorem amoris & charitatis, ſcilicet eius erga nos & noſtri erga ipſum cauſauit, & generauit, quod oſtenditur cum dicitur, Dilectus meus. Can. 5. *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.* Vbi amor ipſius cõmendatur ex innocentię puritate. (Candidus) Ex verecundiæ venuſtate (Rubicundus) Ex excellentia bonitatis (Electus) Ex eminentia ſanctitatis (Ex millibus.) Et ideo de iſto feruore mutuæ dilectionis dicitur Luc. 12. *Ignem*
E *veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* ¶ Et aduertamus chariſſimi, quod multiplici ratione debemus diligere Dei filium in iſto aduentu, ſcilicet quia Hoſtis malignitas per hunc ſuperatur, quia mundi peruerſitas per hunc reparatur, quia cœli fœlicitas per hunc declaratur. Iſte enim veniendo ſuperat Hoſtis malignitatem. Elephas enim quandoque cadit in foueam vnde non poteſt ſurgere, & tunc venit vnus venator, qui pungit ipſum lancea, tandem venit alius venator, qui quaſi adiuuans Elephantem de fouea liberat, eique pabulum adminiſtrat, quod videns eum Elephas, ipſum liberantem, tanto amore diligit, quod ſtatim domeſticatur, & tanti beneficij memor ipſum ſequitur, & ſeipſum de cætero gubernari permittit. Elephas, chariſſimi, eſt homo qui à primaria ſui conditione cecidit in foueam peccatorum, quam ſibi venator diabolus in tentatione Adæ in huius mundi nemore præparauit. Pſalm. 56. *Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam.* In qua quidem fouea iſte venator diabolus hominem lanceis diuerſarum tentationum & tribulationum pungebat. Et ideo ſecundus venator Chriſtus in iſto aduentu cum venit, primum venatorem diabolum fugauit, contra ipſum in cruce pugnauit, & Elephantem, id eſt, humanum genus de fouea peccati, de mortis etiam, & inferni iuriſdictione liberauit, ſibi etiam pabulum ſui proprij corporis præparauit. Et ideo tanti beneficij memores ipſum ſumme debemus diligere, & ipſum per bona opera ſequi, & iugiter obedire. Nos igitur diligamus eum quia ipſe *prior dilexit nos.* 1. Ioann. 4. Veniendo igitur ipſe ſuperat hoſtis malignitatem. Eſai. 35. *Ipſe veniet, & ſaluabit nos,* ſupple ab hoſtis malignitate, &c. ¶ Secundo eſt diligendus, quia veniendo reparat mundi peruerſitatem, ſimilis ciconiæ, quę in hyeme propter frigoris tempeſtates deſerit nidum ſuum, ſed in æſtate reuertitur ad eundem, ipſumque inueniens diſſipatum, diligenti ſtudio reparat, & reformat. Sic vere Deus in primo propter tempeſtatem peccati Adæ quaſi viſus fuit de nido ſuo, ſcilicet de eccleſia, mundo, & humana natura recedere, & abire, dum, ſcilicet ſibi ſubtraxit gratiam, & gloriam. Sed procerto adueniente tempore veris, id eſt, tempore gratiæ & legis nouæ, finito tempore hyemis, id eſt, legis antiquæ, iſta ciconia Dei filius voluit per beatam incarnationem ad nidum ſuum, id eſt, ad mundum, ad Eccleſiam, & ad naturam humanam venire, & reuerti. Et quia iſte nidus diſſipatus erat pluribus vitijs & peccatis. Ideo voluit ipſum donis, & gratijs, & virtutibus reparare. Ideo dicebat Zach. 1. *Reuertar in Hieruſalem in miſericordijs, & domus mea ædificabitur in ea.* Vnde 1. Machab. 10. *Venit Ionathas in Hieruſalem.* Sequitur. Et cœpit ædificare, & innouare eam. Diligamus igitur Chriſti aduentum, quia vere per hunc reparatur morum peruerſitas. ¶ Tertio diligamus, quia per [illegible] G
hunc declaratur cœli fœlicitas, ſicut enim hirundo per hyemem non videtur, quia tunc in remotis vel tranſmarinis regionibus creditur habitare, in vere tamen ſolet venire, & æſtatem propinquam, temporiſque nouitatem ſuo aduentu infallibiliter declarare: ſic Dei filius, qui ab æterno in Vltramarinis partibus, id eſt, in Paradiſi remotis partibus habitauit, ita quod in iſtis noſtris partibus per præſentiam corporis nullatenus videbatur, finaliter voluit venire, & per noſtræ naturæ aſſumptionem mundo viſibilis apparere. Iuxta illud Baruch. 3. *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.* Et ſuo benedicto aduentu tempus nouum gratiarum & virtutum; æſtatem etiam, in qua ſunt fructus, id eſt, vbertatem fœlicitatis æternæ huic mundo voluit declarare, præuenire, & nunciare, diſtribuere pariter & donare. Vnde illud prædictum Eſaiæ 6. *Venit lumen tuum Hieruſalem, & gloria domini ſuper te orta eſt.* Aduentus autem iſte figuratur Hierem. 8. *Turtur, & hirundo, & ciconia, cuſtodierunt tempus aduentus ſui.* Turtur enim, qui ſumme comparem ſuum diligit in tantum, quod eo mortuo nulli alij ſe coniungit, ſignat animam, quæ comparem ſuum, id eſt, corpus in tantum diligit, quod poſt eius ſeparationem nulli alteri copulatur. Ciconia autem, quæ carnibus & piſcibus veſcitur, ſignat carnem humanam, cuius carnes & piſces ſunt propria nutrimenta. Hirundo autem, quæ eſt auis agilima, ſignat diuinitatem, quæ eſt agilitate, & virtute pleniſſima. Iſta igitur tria, quæ in Chriſto Deo, & homine fuerunt, Turtur, hirundo, & ciconia, id eſt, diuinitas, anima, & corpus, modo cognouerunt tempus aduentus ſui, quia, ſcilicet per beatam incarnationem ad mundum pręſentialiter in vno homine Chriſto iſtis temporalibus aduenerunt, qui ſcilicet adueniens vt dictum eſt declarauit Cœli fœlicitatem, reparauit morum peruerſitatem, ſuperauit hoſtis malignitatem. Propter quod merito diligendus eſt, & ſuper omnia venerandus. Et ideo bene dico, quod per iſtum benedictum aduentum inflammatur amor confœderans. Dilectus inquit meus, quod bene videtur ſupponere ſponſa Can. 7. vbi dicit. *Veni dilecte mi.* ¶ Tertio dico, quod per H
iſtum aduentum procuratur, ſcilicet vbertas virtutum, & gratiarum, & fertilitas etiam gloriæ ſempiternæ, quod notatur cum dicitur, In hortum ſuum. Nam ſicut ſol adueniens, & appropinquans in vere ad terram, facit eam & arbores eius, radio ſuæ influentiæ virere, florere, fructus quoque multiplices generare, ſicut etiam agricola veniens ad hortum ſuum, ipſumque diligenter excolens & frequentans facit eum fructificare: ſic vere ille ſol iuſtitiæ & cœleſtis agricola Chriſtus Deus noſter, dum per beatam incarnationem ad hortum ſuum, id eſt, ad Eccleſiam, ad mundum, vel ad animam voluerit aduenire, ipſamque per doctrinam & prædicationem rigare, per correctionem & per pœnitentiam colere & putare, ipſum fecit virere per honeſtatem, florere per virtutum amœnitatem, fructificare per æternæ beatitudinis voluptatem, vt ſic ipſi perſonæ diuinæ dicat eccleſia vel anima de ſeipſa illud Cantic. 5. *Veni in hortum meum ſoror mea ſponſa.* Hortus igitur eſt Eccleſia, vel anima virtuoſa, quia ſicut hortus clauditur, foditur, putatur rigatur, purgatur, & ſic fructibus pluribus fœcundatur, & auibus dulciter cantantibus frequentatur: ſic vere Eccleſia vel anima poſt Chriſti aduentum fuit per mandatorum cuſtodiam clauſa, per pœnitentiam foſſa, per correctionem putata, [illegible]

deuotionem rigata, per confeſſionem purgata. Et ſic fructibus virtutum gratiæ & gloriæ fuit multipliciter fœcundata, & ex tunc ab auibus, id eſt, ab angelis vel à viris contemplatiuis modulantibus, & Deum magnificantibus frequentata. In Pſ. 103. *Super ea volucres cœli habitabunt, &c* Can. 4. *Hortus concluſus, ſoror, &c.* Vbi deſcribitur Eccleſia vel anima, Vt diſcretionis regulis vallata, quia hortus concluſus, Vt dilectionis nodulis ligata, quia ſoror, Vt compaſſionis ſitulis rigata, quia fons, &c. Sic igitur patet, quod in Chriſti aduentu procuratur valor exuberans, &c. ¶ Adhuc nota circa Chriſti aduentum, quod legatus à ſede Apoſtolica deſtinatus tria attendit, locum deputatum, tempus limitatum, modum ordinatum. Sic in Chriſto legato fideliſſimo ad rebelles huius mundi, attendimus

Loci deputationem (quia venit in mundum)
Temporis limitationem (quia non erat ibi manſurus)
Modi ordinationem, (quia venit humiliter.)

Hæc tria continentur Iob 38. vbi dicitur, [Huc vſque venies,] Vbi oſtenditur

Termini deputatio, (Huc.)
Temporis limitatio, (Vſque.)
Operis ordinatio, (Venies.)

Vel oſtenditur, quod Chriſtus fuit nobis

Supplementum neceſſitatis, (Huc.)
Complementum fertilitatis, (Vſque.)
Fulcimentum humilitatis, (Venies.)

K ¶ Fuit primo Chriſti aduentus neceſſitatis, ſupple, quia venit huc, id eſt, ad iſtum mundum indigentem, vt per ipſum ipſius indigentiæ ſupplerentur. Sicut enim pluuia de ſurſum adueniens ad terram aridam, & ſiccatam, ſupplet eius indigentiam & defectum, ſic vere Dei filius veniens, & deſcendens per incarnationem ad terram ſiccam & aridam, id eſt, mundum à gratiarum & virtutum humoribus deſiccatum, ſuppleuit eius ſpirituales miſerias & defectus. Et ideo admirantes de iſto aduentu poſſumus ſibi dicere illud Matth. 22. *Amice quo modo huc intraſti?* Et ipſe poteſt reſpondere, quod ipſe intrauit ſeruato ſolio maieſtatis, ſeruato lilio caſtitatis, ſeruato ſolio puritatis.

L ¶ Intrauit enim ſine maieſtatis diminutione. Sicut enim imago intra ſpeculum efficitur, & tamen in ſe non minuitur, vel mutatur, ſic Dei filius carnem aſſumpſit, & in mundum venit, ibique factus eſt viſibilis per carnis aſſumptionem, & tamen celſitudo ſuæ maieſtatis, Deitatis, & diuinitatis, non fuit propter hoc diminuta, nec in aliquo commutata. Eccleſ. 42. *Neque adiectum eſt, neque minuetur, neque eget alicuius auxilio* Ideo dicitur Matth. 22. *Intrauit rex vt videret diſcumbentes.* Rex, inquit, quia ſcilicet propter iſtum introitum non deſijt eſſe rex. Item intrauit ſine caſtitatis violatione. Sicut enim ſol intrat, & exit per vitrum ſplendidum & purum ſine vitiifactione & deſtructione, coloratur tamen ſecundum colorem vitri: ſic vere ſol iuſtitiæ Dei filius per vitrum ſplendidiſſimum, id eſt, per corpus virginis puriſſimæ intrauit per incarnationem, exiuit per natiuitatem ſine ſuæ puritatis & caſtitatis aliqua læſione, ibique coloratus fuit, & exteriori apparentia picturatus ſecundum ipſius vitri qualitatem, quia ſcilicet ibi *formam ſerui accepit, habitu inuentus vt homo*, ad Philipp. 2. Et ideo dicitur Ioann. 20. *Venit Ieſus clauſis ianuis*, quia ſcilicet ianuæ beatæ virginis fuerunt clauſæ per integritatem, puritatem, & caſtitatem, ante partum, & in partu, & poſt partum. Figuratæ Ezech. 4. vbi dicitur. *Erat porta in domo domini clauſa.* Sequitur. *Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſibit per eam, quoniam dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam. Eritque clauſa principi, & ſedebit in ea.* Talis porta pro certo eſt beata virgo, quamuis Deus Iſrael princeps totius vniuerſi in iſto benedicto aduentu ſederit in iſta per ſpacium nouem menſium, & per iſtam tranſierit incarnando & naſcendo fuit tamen ſemper clauſa per virginitatem, illæſa pariter & intacta per integerrimam caſtitatem, nec vnquam fuit aperta per aliquam voluptatem mali deſiderij, nec vir tranſiuit per eam per aliquam luxuriam. Vide 2. Paralipom. 23. *Fecerunt deſcendere regem, & introire per medium porta domus domini.* Vbi commendatur iſte introitus ab humilitate mundo declarata. (Fecerunt deſcendere) A ſublimitate digne nominata, (Regem inquit) A virginitate Deo dedicata (quia ſcilicet beata virgo è porta domini.) ¶ Sed adhuc dico, quod ipſe intrauit huc ſine puritatis defœdatione. Sicut enim lux intrat ſuper fæces, & tamen ſua puritas non contrahit maculam aliquam: ſic vere Deus intrauit per incarnationem & aduentum eius ſuper fæces, id eſt, ſuper mundum fœtidum & corruptum, & fæcibus, id eſt, peccatoribus fuit in hoc mundo ſociatus, & coniunctus, & tamen ſua puritas nequaquam extitit maculata, immò ſemper eſt & fuit in puritate perpetua perſeuerans, quia ſicut dicitur Sapien. 7. *Candor enim eſt lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis Dei* Quomodo igitur huc intraſti, ſolutum eſt. Et ideo ſapiens illa mulier 2. Regum 20. dicebat Ioab: *Appropinqua huc & loquar tecum.* Sic vere ſapiens mulier Eccleſia, vel humana natura dicebat antiquitus CHRISTO, quod ipſe appropinquaret huc, id eſt, ad mundum iſtum per aduentum in carnem, vt ſcilicet per eum defectus ipſius ſupplerentur. Nam ſicut lux incorporat ſe aëri, & ſic defectus ipſius ſupplentur, quia ſcilicet per eius aduentum aëris obſcuritas fugatur: ſic vere Dei filius veniens huc in hunc mundum, & aëri, id eſt, obſcuræ & caliginoſæ naturæ humanæ ſe copulans defectus ipſius ſuppleuit, quia obſcuritatem errorum, & ignorantiæ ab ea effugauit. Fuit igitur aduentus neceſſitatis, ſupplementum, huc inquit 4. Regum 8. *Vir Dei venit huc.* ¶ Secundo dico, quod Chriſti aduentus fuit fœlicitatis complementum, Et hoc oſtenditur cum dicitur, Vſque. M Vſque enim eſt aduerbium, quod ſignat terminum, finem, & complementum. Ad denotandum, quod Chriſti aduentus fuit finis, & terminus vitiorum, & virtutum complementum, & præmiorum. Sicut enim glorioſus & ſapiens artifex non libenter dimittit opus, quod incepit, imperfectum & incompletum: ſic vere Deus, qui vniuerſum mundum inceperat, & fecerat, noluit ipſum incompletum dimittere, immo ſeipſum, qui eſt principium, voluit finire, id eſt, homini vltimo creato per incarnationem coniungere, vt ſic totum vniuerſum perficeret, & compleret. Ipſe enim fuit complementum cœleſtium, terreſtrium, & infernorum. Cœleſtium ſcilicet Angelorum, eorum ruinam reparando. Terreſtrium, ſcilicet viatorum, eos in tentationibus adiuuando. Infernorum ſcilicet ſanctorum patrum, qui in limbo erant, eos ad cœli quietem & gloriam deducendo. Ideo de tali complemento loquitur 2. Paralip. 7. *Compleuit Salomon domum domini.* Vbi videtur, quod iſte aduentus eſt ſimilis cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Ceraunia. De quo dicit Iſidorus & Dioſcorides: quod eſt lapis germanicus, rutilans vt flamma, quæ venit de nubibus, vbi in locis tonitrui, & cum tonitruo generatur, & exinde inferius deriuatur. Cuius virtus eſt, perſonam, domum, & locum, in quo eſt, à fulmine & tonitruo tutum reddere, facit etiam curas vincere, & ſuauiter dormire. Reuera chariſſimi, talis eſt Chriſtus, qui reuera fuit lapis precioſiſſimus, ſurſum in ventre nubis, id eſt, puriſſimæ virginis procreatus & incarnatus. Vbi reuera erat locus tonitrui, id eſt, Spiritus ſancti, qui tonitruo comparatur, & exinde in iſto aduentu ad nos inferius deriuatus. Nam iſte habet mirabilem poteſtatem, quia vere ſi homo iſtum habeat per gratiam, fiduciam, & amorem, fulmen æternæ damnationis non timebit. In cauſis etiam mundanarum tentationum & tribulationum præualebit, & ſomnum ſuauem æternæ delectationis, & fœlicitatis finaliter obtinebit, Et ſic ipſum, lapis iſte ſic deſcendens & veniens, & temporaliter per virtutes, & æternaliter per gloriam perficiet, & complebit. Et ideo de iſto complemento, & de iſto Vſque poteſt dici illud Ioann. 2. *Implete, inquit, hydrias aqua.* Et ſequitur. *Et impleuerunt vſque ad ſummum.* Iſtud complementum accipiant boni in vita iſta per gratiam, & finaliter per gloriam. Ideo dicitur Sapient. 18. *Vſque ad cœlum attingebat ſtans in terra.* Boni enim qui ſtant per conſtantiæ firmitatem in terra per humilitatem, attingunt per contemplationem vſque ad cœlum, id eſt, vſque ad cœleſtium virtutum complementum & perfectionem. Heu Deus, quàm pauci ſunt hodie, qui ſunt completi talibus complementis, quia proh dolor multi ſunt, qui non ſunt completi in virtutibus, ſed in criminibus, non in gratijs, ſed in vitijs, non in gloria, ſed in miſeria. Iſti igitur non habent iſtud Vſque, ſed habent aliud, de quo dicitur Pſalm. 106. *Aſcendunt vſque ad cœlos, & deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat.* Mali enim aſcendunt per ambitionem vſque ad cœlos, id eſt, vſque ad excelſam prælationem. Et ideo deſcendunt finaliter per Dei iudicium & ordinationem, vſque ad abyſſos per æternam damnationem. Et ideo anima talium finaliter tabeſcet, & deficiet per triſtitiam & deſperationem. Non ſic chariſſimi non. Non habeamus complementum vitiorum, ſed meritorum, non culparum, ſed gratiarum,

Digitized by Google

rum,non tormentorum,ſed præmiorum. Quia vere chariſſimi, CHRISTI aduentus fuit(vt dictum eſt fœlicitatis complementum, vt de iſto aduentu exponatur illud 2. Paralip.12. *Seſach venit vſque ad Hieruſalem.* Seſach enim interpretatur magnus,ſignans Chriſtum, qui eſt dextera Dei patris, qui ad Hieruſalem,ad literam venit. Vbi ſuum vſque, id eſt, ſuum complementum perfecit, quia ſicut dicitur in Pſalm.49. *A ſolis ortu*
N *vſque ad occaſum ex Sion ſpecies decoris eius.* ❡ Tertio dico, quod Chriſti aduentus eſt humilitatis fundamentum. Venies inquit. Venire enim idem eſt, quod de termino à quo vſque ad terminum ad quem ire. Et quia Dei filius venit de termino à quo, id eſt, de excellentia ſublimitatis ipſius diuinitatis, & de cœli habitaculo ad terminum ad quem, id eſt, ad mundi infirmitatem & ad naturæ humanæ vtilitatem, ideo dico,quod ibi apparuit humilitatis maxime fundamentum. Venies inquit. Eſt enim humilitas,quod rex venit ad populum, doctor ad diſcipulum, dominus ad famulum. Et ideo de humilitate, & vtilitate ſui aduentus loquens Auguſtinus. *Venit,*inquit, *medicus ad ægrotos,redemptor ad perditos, ad errantes via, ad ignaros veritas, ad mortuos Vita.* Heu Deus, quam pauci ſunt hodie, qui velint venire ad humilitatem, aut ad facta & negotia modica, aut ad promotiones oneroſas & laborioſas, ſicut fecit Chriſtus. Quia vere,chariſſimi, hodie non quæruntur humilia, ſed ſublimia,non oneroſa,ſed glorioſa,non ſpiritualia,ſed temporalia,non cœleſtia,ſed terreſtria, non inferiora,ſed ſuperiora. Moderni enim ſunt ſimiles Lepori,qui optime aſcendendo, & currendo venit ad montem, ſed difficiliter deſcendit ad vallem. Et ratio eſt, quia pedes ſui anteriores ſunt pedibus poſterioribus breuiores, & ideo magis poteſt currere verſus montem quam verſus vallem.Sic vere ſunt multi ita ambitioſi,quod ſemper volunt aſcendere ad dignitates & promotiones, & optime ſciunt currere, & venire ad montes, id eſt, ad excellentias dignitatum, ſed ad valles, id eſt, ad ſtatus humilitatis,ad opera laborioſa, ad bona meritoria & oneroſa, ipſi pro certo non veniunt nec accedunt. Et eſt ratio: quia cum ipſi habeant pedes affectionum ante & retro: Ante dico,id eſt, ad bona Paradiſi,ad quæ oportet nos trahere. Retro etiam,id eſt,ad bona mundi, de quibus oportet nos viuere. Poſteriores pedes, id eſt, affectus ad temporalia, ſunt anterioribus ſpiritualibus longiores, largiores, & ampliores, & ideo iſti plus diligunt aſcendere per ſuperbiæ vanitatem, quam deſcendere per virtutem & humilitatem. Et ideo figuraliter poteſt de eis dici illud Ezechiel.1. *Ecce ventus veniebat ab aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens.* Iſti dicuntur ventus propter vanitatem, dicuntur nubes propter voluptatem, quia nubes eſt humida,dicuntur etiam ignis propter crudelitatem, dicuntur inuoluentes propter cupiditatem & rapacitatem, dicuntur venire ab aquilone, id eſt, à peccato per iniuſtam promotionem ad excellentiam, & dignitatem. Heu non ſic Chriſtus, quia magis quærebat infirmitatem humilitatis, quam celſitudinem dignitatis. Hoc apparuit Ioann.6. vbi ipſe fugit quando voluerunt ipſum facere regem. Et ideo ſicut dictum eſt, bene dico,quod ſuus aduentus fuit humilitatis fulcimentum, fœlicitatis complementum, neceſſitatis ſupplementum. Et ſic bene dicitur, hucuſque venies: & hoc ſufficit ad præſens. Sed vide de Chriſti incarnatione in alijs multis materijs, ſicut eſt mare, appropinquare, & deſcendere. ❡ Adhuc nota,quod ſicut lux de ſe eſt impaſſibilis,indefectibilis,immortalis,& ab humana habitatione ita remota, quod ſuum originale principium non poteſt à nobis percipi & palpari,rebus tamen corporalibus, mortalibus,& defectibilibus ſe incorporat, & de remotiſſimis ſuis habitaculis hic apud nos ſubito ſe præſentat: ſic vere chariſſimi, Dei filius nobis ab æterno incognitus ſua propria natura, impaſſibilis,indefectibilis,immortalis, qui, quantum ad corporalem præſentiam, à mundo fuit remotiſſimus ab æterno, quia *longe eſt dominus ab impijs* Eccleſ.12. rebus tamen corporalibus,ſcilicet humanis carnibus, & ſanguinibus voluit incorporari per iſtum aduentum & in eis incarnari, & à remotiſſimis habitaculis Paradiſi, hic nobiſcum corporaliter ſubito præſentari.Et ideo dicebat illud Ioan.12. *Ego lux veni in hunc mundum.* In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut lux corporalis habet nobilitatem, luciditatem, caliditatem, ſic vere lux ſpiritualis Chriſtus dignoſcitur habuiſſe nobilitatem dignitatis. Ego pronomen primitiuum. Luciditatem claritatis, Lux, Caliditatem charitatis, Veni in mundum. Ecce igitur quod hic oſtenditur Nobilitatis dignitas humiliter inclinata. Luciditas claritas humiliter eclipſata. Caliditas charitatis benigniter declarata. ❡ Dico igitur, quod in iſto benedicto aduentu ſuperna diuinitas inclinatur. Ego ſcilicet. Nam per iſtud pronomen, Ego, quod eſt primitiuæ ſpeciei, & primæ perſonæ, & nominatiui caſus, & numeri ſingularis intelligitur excellentia ipſius dignitatis, quæ reuera propter ſui excellentiſſimam dignitatem eſt in primitiua, ſcilicet ſpecie intellectualium,imo, proprie loquendo, ſuper omnem ſpeciem atque genus. Primæ etiam eſt perſonæ,quia ſcilicet ipſe eſt, qui dicit Apocalyp.1. *Ego ſum primus, & nouiſſimus, principium, & finis, α & ω.* Iſte etiam propter ſuas virtutes & perfectiones nominatiuus eſt & nominabilis,& dignus ab omnibus nominari. Eſ.42. *Ego dominus, hoc eſt nomen meum.* Numeri etiam eſt ſingularis, ſcilicet ſolus in dignitate, ſingularis in maieſtate, vnus & vnicus in diuinitate. Et ideo de iſta ſingulari excellentia dignitatis poteſt intelligi illud Pſalmiſtæ. *Singulariter ego ſum.* Vbi oſtenditur, quod Deus eſt eminentis perfectionis, quia Singularis: reſidentis durationis, Sum: præſidentis prælationis, Ego. Et tamen chariſſimi, iſta prælationis præſidentia, durationis reſidentia, perfectionis euidentia fuit in iſto tempore per ſummam humilitatem ad nos inferius inclinata, quando ſcilicet in iſto benedicto aduentu quaſi viſus fuit ſublimitatem ſuam relinquere, & hic inferius nobiſcum præſentialiter in humano corpore ſe transferre. Et ideo dicebat illud Eſa.52. *Propter hoc ſciet populus meus nomen meum, quia ego, qui loquebar, ipſe adſum.* Et ideo videtur, quod iſte Ego, id eſt, Dei filius ſit ſimilis cuidam lapidi,qui dicitur topazion, qui eſt lapis ſplendens, rarus,& fulgidus,& omnium gemmarum, & lapidum ſupperans claritatem cæteris maior,& pulchrior, accipientes recreans,& delectans & ideo in theſauris, regum & principum nihil precioſius inuenitur. Inuenitur enim tantæ magnitudinis ſecundum Plin. quod Ptolemæus Philadelphus fecit exinde imaginem quatuor cubitorum. Reuera chariſſimi, nihil precioſius eſt,quam ipſe Deus in hoc aduentu humiliter incarnatus. Ipſe enim eſt rarus,quia non niſi vnus. Deuter.6. [*Dominus Deus tuus vnus eſt*] Iſte etiam eſt ſplendens, ſcilicet ab æterno habet, & habuit ſplendorem gloriæ ſempiternæ. Et ſecundum Apoſtolum 1.ad Timoth.6. *Lucem inacceſſibilem inhabitat* Et ideo omnium gemmarum & omnium creaturarum claritatem, & bonitatem ſuperat,& excellit;& aſpicientes, id eſt, bonos viatores contemplantes, vel ſanctos & Angelos ipſum in patria ſpeculantes delectat,recreat & confortat,quia ipſe eſt in quem deſiderant Angeli proſpicere. Iſte etiam omnibus rebus poteſt dici maior,& quidditate, dignitate, & bonitate, quia ſcilicet ipſe eſt infinitus & immenſus. Et ideo de ſua incomprehenſibili infinitate pulchre loquitur ſcriptura Iob 11. *Excelſior cœlo eſt, & quid facies? profundior inferno, & vnde cognoſces? longior terra menſura eius, & latior mari.* Et ideo pro certo chariſſimi, tantæ magnitudinis fuit iſte lapis, quod ipſe ſe extendit vſque ad nos per beatam incarnationem, ita quod Philadelphus, qui à philos,quod eſt amor, id eſt,ſpiritus ſanctus, qui amor eſt amborum,ſcilicet patris & filij, iſtum fabricauit in imaginem, id eſt,in hominem imaginatum & corporeum, *faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem.* Geneſ.1. Et iſta imago, id eſt, iſte Chriſtus incarnatus dicitur eſſe quatuor cubitorum, propter quatuor ſubſtantias, quæ in CHRISTI conſtitutione conueniunt: duas, ſcilicet corporales, quæ ſunt caro & ſanguis, & duas ſpirituales,quę ſunt Deus & anima:& breuiter loquendo,nihil iſto precioſius,nihil iſto nobilius, nihil iſto melius vel tutius in theſauro Paradiſi, nec etiam in theſauro deuoti cordis humani. Et ideo dicebat Iob 28. *Trahitur ſapientia de occultis.* Nam adæquabitur ei topazion de Æthiopia, quia, ſcilicet illi, qui dicitur ſapientia paternæ diſcretionis, qui de occultis æternæ prædeſtinationis trahitur, ſed ad humilitatem incarnationis, iſti dico, qui eſt captiuus æternæ conditionis, non poteſt adæquari vel comparari topazion de Æthiopia, id eſt,valor alicuius mundanæ perfectionis. Iſte eſt igitur, ſcilicet ſuperna dignitas. Ego inquit. Quod eſt contra multos, quia vere proh dolor illi, qui habent hodie altas dignitates nolunt inclinari, ſed ſublimari. Non diligunt humilitatem, ſed pompoſitatem, nolunt deiectionem,ſed prælationem,nolunt deſcendere per ſubiectionem, ſed magis aſcendere per ambitionem. Et ideo multi præ ſuperbia dicunt illud, quod in perſona Babylonis dicitur Eſa.47. *Ego ſum, & non eſt præter me amplius,*

Digitized by Google

plius, quia ſcilicet tales credunt plus valere, quam omnes alij. Sed non ſic Chriſtus, quia pro certo in ſuo benedicto aduentu ſuperna dignitas inclinatur. Ego inquit Matthæ. 9. *Veniam,*
P *& curabo eum*, ſcilicet humanum genus languidum, & infirmum. ¶ Secundo dico, quod in Chriſti aduentu æterna claritas eclipſatur, ſcilicet lux. Lux quandoque tantam habet excellentiam claritatis, quod humanus oculus ipſam non poſſet nudam videre, maxime quando eſt debilis & infirmus. Et ideo oportet, quod aliquo medio interpoſito oſtendatur, per quod ſua excellentia aliqualiter retundatur. Quia ſicut dicit Philoſophus. *Excellentia ſenſatorum corrumpit ſenſum*: & inde eſt, quod infirmis, & incarceratis, & habentibus debilem viſum oſtenditur lumen in laterna, vt ſcilicet claritas, luminis debilitati ſenſus contemperetur. Sic vere chariſſimi, quia claritas, & excellentia Deitatis tanta eſt, quod humanus oculus eſt ad eius cognitionem totaliter ineptus, improportionatus, & debilis, & infirmus, ideo pater voluit ipſum quodam intermedio in quadam laterna nobis oſtendere, ſcilicet in corpore humano, vt ſe cordi noſtro infirmo, & peccatorum carceri à principio ſæculi mancipato ſua claritas aliqualiter hebetata, & obfuſcata, & eclipſata contemperaretur, & proportionaretur. Lux inquit, & propter hoc Eſa. 58. dicitur. *Orietur in tenebris lux tua*. Lux enim diuinitatis fuit orta in tenebris humanitatis. Vnde Iob 17. *Rurſum poſt tenebras ſpero lucem*, quia ſcilicet poſt cognitionem tenebrarum humanitatis in via, ſperamus videre facie ad faciem lucem diuinitatis in patria. Iſtud autem totum fuit in iſto aduentu, quando verificatum eſt illud Eſa. 60. *Venit lumen tuum Hieruſalem, & gloria domini ſuper te orta eſt, quia ecce tenebræ operient terram*. De iſta autem obfuſcatione claritatis æternæ habemus exemplum mirabile in natura. Dicit enim ille Iſidor. quod eſt quidam lapis precioſus, qui dicitur Heliotropium, qui eſt lapis viridis ſanguineis venis reſperſus, qui ſi in aqua poſitus, ſolis radijs contundatur, ipſum aërem ita immutat & obnubilat, quod ſol conſanguineus & eclipſatus eſſe videtur. Vnde dicitur in lapidario. [Sanguineum reddit mutato lumine ſolem, Eclipſimque ſuam terris effundere cogit.] Et ideo dicitur ab heli, quod eſt ſol, & tropos conuerſio, quaſi ſolem conuertens in ſanguinem. Re vera chariſſimi, videtur quod talis lapis fuit iſtis temporibus beata virgo iſta, fuit viridis per honeſtatem, ſanguinea per verecundam caſtitatem, in aquis poſita per deuotionem & pietatem. Nam iſta, quando ſolis radius, id eſt, gratia, & influentia filij Dei ipſam per Gabrielem viſitauit, tunc vere totum aërem, id eſt, totum curſum naturæ mirabiliter mutauit, quia ſcilicet ipſum ſolem iuſtitiæ Dei filium fecit per carnis aſſumptionem eſſe ſanguineum, & ab excellentia ſui luminis aliqualiter eclipſatum. Et ideo dicitur Heliotropium, id eſt, ſolis conuerſio, quia ſcilicet in iſto benedicto aduentu ſol iuſtitiæ Dei filius fuit in ſuo vtero conuerſus in hominem, & mutatus. Vnde Ioel. 1. *Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem*. Nam ſol, id eſt, ſplendor æternæ & inoffuſcabilis claritatis, Luna etiam, id eſt, natura vel perſona perpetuæ durabilitatis conuerſi ſunt in ſanguinem noſtræ humanitatis, & in tenebras humanæ mortalitatis. Iſtam conuerſionem deſiderabat Dauid in Pſal. 89. *Conuertere domine vſquequo, & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos*. Et non ponitur in Pſal. alibi niſi vbi dicitur Pſalm. 84. *Deus tu conuerſus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te*. Quia vere chariſſimi, quando Dei filius fuit per aduentum & incarnationem in hominem conuerſus & mutatus, populus eius fuit vita gratię viuificatus, & æterna lætitia iucundatus. Moraliter autem exponendo, poſſumus dicere, quod cũ nos fuerimus Heliotropium per viriditatem honeſtatis, per ſanguinitatem benignitatis, poſiti etiam in aqua deuotionis, percuſſi radijs diuinæ gratiæ & illuſtrationis, tunc vere nos conuertemus nobis ſolem Chriſtum in ſanguinem pietatis & compaſſionis, quia ſcil. quantum ad nos ipſe fiet ſanguineus, id eſt, pius, dulcis, & benignus, & à rigore ſuæ iuſtitiæ miſericorditer eclipſatus. Iſte eſt igitur lux. Ideo ſibi dicitur illud Eſa. 49. *Dedi te in lucem gentium*. ¶ Et nota, quod iſte bene dicitur lux, quia proculdubio ſicut lux eſt naturaliter

Illuſtratiua,
Inflammatiua,
Conſolatiua,
Iucundatiua.

Sic Chriſtus in ſuo aduentu nos illuſtrauit per veritatis informationem. Ioan. 3. *Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem*. ¶ Item nos inflammauit per charitatis æſtimationem. Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* Item nos confortauit per benignitatis conſolationem. Ioann. 14. *Non vos relinquam orphanos. vado, & venio ad vos*. ¶ Item nos etiam iucundauit per hilaritatis miniſtrationem. Et ſic dicitur Ioann. 20. quod *venit Ieſus ianuis clauſis, & dixit eis. Pax vobis*. Et ſequitur. *Gauiſi ſunt igitur diſcipuli viſo domino*. Iſta eſt igitur *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et tamen ſui eum non receperunt*. Ioan. 1. Sic igitur chariſſimi, dico, quod in Chriſti aduentu ſuperna claritas eclipſatur. ¶ Ter- Q
tio dico, quod in Chriſti aduentu ſuperna claritas declaratur. Veni inquit in mundum. Sicut enim ignis inferius veniens & deſcendens, inuenitur in ſe feruens, & calidus, alia etiam ſe contingentia calefacit & vrit: ſic vere Dei filius ad nos inferius veniens incarnatus oſtendit in ſeipſo habere calorem, amorem, feruorem, & charitatem, ipſamque quantum potuit ad alios deſtinauit. *Veni*, inquit, *in mundum*. Et ideo ipſe dicit Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* Et ideo videtur, quod Dei filius fuit ſimilis in aduentu cuidam lapidi, qui dicitur pyrites, qui recte videtur eſſe naturæ igneæ, quia quicquid ab eo tangitur, ſtatim comburitur, & inflammatur. Eſt enim lapis colore igneus & fulmineus, ſcintillarum etiam emiſſiuus: vt dicit Iſidor. Reuera talis eſt Chriſtus in ſuo aduentu, quia vere ipſe fuit totus flammeus, igneus, & fulmineus per fluentiſſimam charitatem; & ideo quaſi totum mundum ſuccendit iſto igne, & maxime illos, qui ipſum tangebant, ſcilicet fideles diſcipulos, & amicos. Nam ſicut illi, qui volunt eijcere ſerpentes de inſula piperis, piperque ad partem ſuam ſumere, ponunt ibi ignem, vt ſerpentes effugent, & ipſum piper decoquunt, & denigrant: ſic vere Deus in inſula huius mundi ignem charitatis & amoris in ſuo aduentu accendit, & ſic ſerpentes, id eſt, dæmones effugauit, & piper ſuum, id eſt, fideles ſuos ad partem ſuam accepit, ipſoſque per charitatem decoxit & inflammauit, & per humilitatem, & etiam patientiam denigrauit. Et ideo de iſto aduentu poteſt dici illud Ioan. 18. *Venit illuc cum laternis, & fuſtibus. & armis*. Vbi nota, quod Chriſti aduentus inflammat deſideria, quia venit cum laternis. Reuelat iuſtitiam, quia venit cum fuſtibus. Condemnat vituperia, quia cum armis. Et poriſſime chariſſimi, iſta duo vltima facit, & faciet CHRISTI aduentus ad iudicium, quia ſicut ignis habet illuminare, habet conſumere & conflagrare: ſic vere Dei filius veniens ad iudicium reuelabit & illuminabit abſcondita tenebrarum, ſcilicet vitia & peccata, quia *non eſt opertum, quod non reuelabitur, neque occultum. quod non ſciatur* Mar. 4. Quilibet enim leget in conſcientia alterius qualibus fuerit vitijs irretitus. Conſumet, id eſt, deuorabit, quia ſcilicet ardore, & rigore ſuæ aſperrimæ iuſtitiæ damnatos, atque reprobos inflammabit, ipſoſque in inferno perpetuo deuorabit. Cuius quidem ſignum erit ignis ille conflagrationis, qui faciem iudicis præcedet. De quo dicitur in Pſalm. 94. *Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius*: de quo etiam dicitur 2. Petr 3. *Adueniet dies domini ſicut fur, in quo cœli magno impetu tranſient, elementa calore ſoluentur, terra autem, & quæ in ipſa ſunt omnia opera exurentur*. Tunc enim erit Chriſtus realiter ſicut pyrites igneus, & flammeus, quia ſcilicet damnatos igniet, & inflammabit, & contra ipſos duram ſuam ſententiam fulminabit dicens illud Matth. 25. *Ite maledicti*, &c. Nam ſicut vt ſupra dictum eſt, ignis miſſus in inſula, ſerpentes facit fugere, & ſic piper purgatum remanet in arena: ſic vero ignis diuini rigoris & ſententiæ, ſerpentes, id eſt, damnatos, & dæmones, vſque ad inferni profundum fugabit, & ſic piper, id eſt, electos ſuos ab eorum fœdo conſortio ſeparabit, ipſoſque in horreo Paradiſi recolliget, & locabit. *Ipſe quaſi ignis conflans, & mundabit filios Leui*. Malach. 3. Pſalm. 49. *Deus manifeſte veniet, Deus noſter, & non ſilebit. Ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida*. Sed non ſic in aduentu iſto, non, quia vere vt dictum eſt in iſto aduentu inflammatur fraterna charitas (Veni) declaratur ſuperna veritas (Lux) Inclinatur æterna dignitas (Ego) Item nota, quod de quadruplici aduentu Chriſti poteſt intelligi auctoritas illa Ezechiel. 1. *Ecce*, inquit, *ventus turbinis veniebat ab aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens*. Vbi aduertendum eſt, quod ſicut Rex ad ciuitatem ſuam venit quadruplici ratione ſcilicet

Vt { conſoletur & concordetur,
viſitetur & caſtigetur,
reparetur & conſtruatur,
condemnetur & deſtruatur.

¶ Sic vere Chriſtus ad mundum iſtum dicitur quadrupliciter adueuire (videlicet) per dulcoris conſolationem (quia ventus) per rigoris caſtigationem (quia turbinis ab aquilone) per pœnitentiæ viſitationem (quia nubes) per iuſtitiæ executionem (quia ignis inuoluens) Deus enim per gratiam nos recreat, & defendit (Ventus) Per rigorem nos corrigit & offendit (Turbinis) Per turbationem nos reparat, & infundit (Nubes) per aduentum autem ad iudicium malos exterminat, & confundit (ignis inuoluens) Diuidamus adhuc aliter, & dicamus, quod Chriſti aduentus eſt recreatiuus æſtuantium (Ventus) Caſtigatiuus delinquentium (Ab Aquilone, & turbinis) Reparatiuæ
R conditionis (Nubes) Imperatiuę prælationis (Ignis) ¶ Dico primo, quod Chriſti aduentus eſt ęſtuantium refrigeratiuus, Ventus. Sicut enim ventus ſuo flatu recreat æſtuantes. Et ſicut rex veniens ad ſuam ciuitatem, confortat laborantes, concordat diſcordantes, & roborat militantes: Sic Dei filius quando venit ad ciuitatem ſuam, id eſt, ad animam per gratiam, ipſamque flatu bonarum inſpirationum vegetat, tunc (dico) ſolet æſtum tentationum temperare, laborem pœnitentię confortare, concordiam cum Deo, & Angelis procurare, & bonorum operum militiam roborare. Iſte igitur eſt ventus, qui ſcilicet refrigerat, & confortat. Vnde 3. Reg. 18. vbi dicitur, quod obtenebrati ſunt cœli, & ventus, & nubes, & facta eſt pluuia grandis. Nam quando à cœlo, id eſt, à Deo venit obtenebratio conſiderationis, & ventus gratiæ & diuinæ inſpirationis, nubes pietatis, & deuotionis, tunc fit in corde humano pluuia grandis ſpiritualis conſolationis. Ideo de iſto aduentu dicitur Hierem. 2. *In deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum.* Sed heu proh dolor quam pauci ſunt hodie, qui attrahant iſtum ventum, aut ad quos veniat vētus iſte. Multi enim nolunt ad ſe venire ventum gratiæ, ſed ſuperbiæ, non ventum inſpirationis, ſed prēſumptionis, non ventum diuinæ influentiæ, & bonitatis, ſed ventum diabolicæ peſtilentiæ, & pompoſitatis, ventumque inanis gloriæ & vanitatis. Et ideo de multis poteſt dici hodie illud Hierem. 14. *Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventum quaſi dracones* Vbi nota tria genera hominum, qui ventum attrahunt vanæ laudis, ſcilicet nobilitatis viribus dotati. Onagri inquit, quod ſcilicet teſte ſcriptura Iob 39. eſt animal liberum. Item ſublimitatis curribus elati, qui ſcilic. ſtant in rupibus dignitatum. Item cupiditatis facibus arctati. Dracones inquit. Sed heu Deus, quot ſunt tales in Eccleſia, qui ſcilicet per cupiditatis ambitionem, per ſublimitatis elationem, per nobilitatis præſumptionem, ventum vanitatis & ſuperbiæ attrahunt inceſſanter. Et ideo proh dolor videtur, quod eccleſia eſt hodie ſimilis cuidam regioni, quæ dicitur Aeolia, quæ eſt regio ventorum, in qua ſunt cauernæ, plenæ ſulphure, quæ flatu ventorum accenſæ, continue ignem ſpirant ſecundum Iſidorum. Reuera, chariſſimi, talis regio videtur hodie eſſe & mundus & eccleſia, quia vere ibi flant hodie venti infinitarum vanitatum, ſcilic. ventus Præſumptionis, Ambitionis, Turbationis, Inuidiæ, Superbiæ, Arrogantiæ, Inanis gloriæ & iactantiæ, vanitatis & pompoſitatis, & præſumptuoſæ nobilitatis. Et ideo poteſt dici Aeolia regio ventorum. Ibi enim ſunt hodie multæ cauernæ, id eſt, multi concaui peccatores. quia, quia ſunt pleni ſulphure, id eſt, mundi proſperitate ardente & fœtente, ideo ad flatum iſtorum, ſemper ſpirare ignem videntur, ſcil. ignem

Luxuriæ & fœditatis;
Sæuitiæ & crudelitatis,
Auaritiæ & cupiditatis,
Iniuſtitiæ & rapacitatis.

Et ideo de tali aduentu dicitur Iob 1. *Ventus*, inquit, *vehemens irruit à regione deſerti, qui irruit ſuper angulos domus, & oppreſſit filios Iob.* Sic vere talis ventus, qui à diſerto, id eſt, à diabolo procedit, ſubuertit hodie domum Eccleſiæ ſanctæ matris, & filios Dei, ſcilicet eccleſiaſticos & Chriſtianos interficit per vitia, & finaliter deſtruit per tormenta. Iſte eſt etiam ventus vrens, qui ſiccauit hœderam Ionæ, quia ſcilicet tales improbi venti, ſiccant hodie, & deſtruunt quicquid hodie in Eccleſia viride & virtuoſum inueniunt. Vnde de aduentu talis venti dicitur Matth. 7. *Venerunt flumina & flauerunt venti, & irruerunt ſuper domum illam, & cecidit.* Heu chariſſimi, non ſic Chriſtus, non quia vere ipſe venit animam à tentationibus refrigerare, & bonis omnibus fœcundare, ſimilis illi vento, qui dicitur Fauonius, qui dicitur à fouendo, eo quod ſuper terram veniens omnia vegetat atque fouet. Et ideo Deus venit in mentem humanam

Ad mentem { Illuſtrandum,
Expiandum,
Inflammandum,
Fœcundandum,

Ad tecum { Spatiandum,
Hoſpitandum.

¶ Iſte enim veniendo ſolet illuminare. Eſa. 60. *Veniet lumen tuum Hieruſalem.* Item veniendo ſolet expurgare. Malach. 1. *Venit ad templum ſanctum ſuum dominator Dominus, &c.* Sequitur. Ipſe enim quaſi ignis conflans, & purgabit filios Leu. Item veniendo ſolet habitare. Ioann. 14. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Item veniendo ſolet inflammare. Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram.* Item veniendo ſolet animam virtutibus fœcundare. Vnde Apocal. 22. *Ecce venio cito, & merces mea mecum eſt.* Patet igitur chariſſimi, quod primus Chriſti aduentus eſt æſtuantium refrigeratiuus. Ventus inquit. ¶ Secundo dico, quod S
Chriſti aduentus eſt delinquentium exaſperans, reuerberatiuus, vel vituperatiuus. Et iſte eſt quidam aduentus diuinæ correctionis, quo aliquando venit ad peccatorem, vt ipſum per temporales tribulationes corrigat, & ad viam ſalutis redigat & reducat. Nam ſi venit ſicut Rex aliquando ad ciuitatem ſuam rebellem, vt eam puniat & caſtiget: ſic Chriſtus aliquando venit ad hominem peccatorem Deo cōtrarium & rebellem, vt eum per tribulationes & infirmitates edomet & deuincat. 1. Cor. 4. *In virga veniam ad vos.* Et hic aduentus oſtenditur cum dicitur, quod turbo veniebat ab aquilone. Ventus enim qui ab aquilone venit, eſt frigidiſſimus, & ideo lutum deſiccat & aquam cōgelat, puluerem abſtergit, corpus conſtringit, flores euellit, & veſtimenta ſumere compellit. Sic vere per omnia facit ventus aduentus diuinæ correctionis & tribulationis. Iſta enim quando à Deo nobis aſpere immittitur, deſiccat lutum carnalitatis, congelat & fortificat aquam fluxibilitatis, fragilitatis aſtringit puluerem, cupiditatis tollit & euellit flores, curioſitatis aſtringit corpus, id eſt, mentem, ne per deſideria vana defluat, facit ſumere veſtimenta gratiarum & virtutum, vt homo per charitatem affluat. Et de hoc Eccl. 43. *Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cryſtallus ab aqua*, quia ſcil. per frigus correctionis, per aquilonem tribulationis gelatur aqua carnalis infectionis, & efficitur cryſtallus ſpiritualis perfectionis. Nam ſecundo Ariſt. flante vento aquilonis maſculi generantur, & flante auſtro fœmellæ. Sic vere chariſſimi, quandoque per aquilonem tribulationis homo efficitur maſculus & perfectus, qui in auſtro mundanæ proſperitatis eſſet fœmineus, id eſt, peccator fluitus & deſpectus. Iob 38. *Ab aquilone aurum venit*, id eſt, virtus & perfectio. Et breuiter. Deus quandoque venit ſubito dum non ſperatur, ipſum fortunæ caſibus ſubmittendo, & eum ſubito de mundo aliquoties auferendo: vnde dicitur Luc. 12. *quod ſi dixerit ſeruus ille, moram facit dominus meus, & cœperit comedere & bibere, & percutere familiam, veniet dominus ſerui illius, die qua neſcit, & hora qua ignorat, & partem eius ponet cum infidelibus.* Et ſequitur. *Sic & vos eſtote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Sic igitur chariſſimi, aduentus eſt delinquentium reuerberatiuus. ¶ Tertio T
dico, quod Chriſti aduentus eſt reparatiuæ conditionis. Sicut Rex veniens ad ciuitatem, ſi inuenit eam deſolatam & diſſipatam, ſolet eam reparare & reſtaurare: ſic Chriſtus ciuitatem Eccleſiæ voluit perſonaliter viſitare per incarnationem, & eam donis, virtutibus & gratijs reparare. Quod oſtenditur cum dicitur, Nubes. Nam ſicut nubes naturaliter eſt media inter cœlū & terram, aquam & pluuiam mundo mittit, per quam ſterilitas effugatur & bonorum fertilitas procuratur: ſic Dei filius, qui inter cœlum & terram, id eſt, inter Deum & hominē eſt medius, gratiarum affluentiam nobis miſit, & maxime in paſſione, quia tunc iſta nubes perforata & aperta, gratiam ſuam per quinque riuulos deſtillauit, & ſic mundū ſterilem & aridum bonis operibus fœcundauit, & eum reſtaurauit & reparauit, & per fidem & gratiā reformauit. Nubes inquit. Iud. 5. *Cœli & nubes deſtillauerunt aquas* Iſta nubes bene fuit figurata Ezech. 1. vbi ipſe vidit vnam ſimilitudinem, in qua erat vnum animal, quod habebat quatuor facies, ſcil. à parte ante faciem hominis à parte dextra

faciem

Digitized by Google

faciem leonis, à parte ſiniſtra faciem bouis, & deſuper faciem aquilæ. Reuera chariſſimi, talis nubes fuit Dei filius benedictus in ſuo aduentu. Ipſe enim non ſolum fuit nubes, imo etiam fuit animal quatuor facierum, ſecundum quatuor eius ſtatus. Fuit enim homo, quantum ad incarnationis humilitatem, Vitulus, quantum ad paſſionis toleratam acerbitatem, Aquila quantum ad aſcenſionem, homo per temperantiæ ſanctitudinem, bos per conſtantiæ fortitudinem, leo per iuſtitiæ rectitudinem, aquila per prudentiæ limpitudinem, homo in anteriori iuuentutis, bos in ſiniſtra aduerſitatis, leo in dextra proſperitatis, Aquila in ſuperiori dignitatis. Sicut enim Aquila de ſupremo ſuo habitaculo videt piſces in aqua natare, ad quos ſubito deſcendens, prædam ſuam accipit, & tandem reaſcendit: ſic Dei filius miſertus piſciculis peccatoribus, quos in mari huius mundi videbat vagari, ſubito venit ad eos per incarnationem, prædamque ſuam (id eſt) humanam naturam aſſumpſit, & tandem ſurſum ad celſitudinem Paradiſi iterum reaſcendit. Figura Ezech. 16. vbi dicitur, aquila grandis longo membrorum ductu, plena plumis venit ad Libanum, tulit medullam cedri, & ſummitatem frondium eius auulſit illam in terram Chanaan, & in vrbe negotiatorũ poſuit illam. Iſta aquila, chariſſimi, eſt Dei filius, qui reuera dicitur plenus plumis, id eſt, virtutibus atque donis, & varietate omnium gratiarum. Longa etiam membra dicitur habere, quia ſicut dicit Secundus Philo. Deus eſt ſphęra incircumſcriptibilis, cuius centrum vbique eſt, circumferentia nuſquam. Iſte dicitur venire ad Libanum ad literam, quia ſcil. ad terram illam, in qua eſt Libanus, ſcil. ad Iudæam per incarnationem voluit aduenire. Et ad quid? certe vt tolleret medullam Cedri. Cedrus enim excelſior inter omnes arbores eſt, humana natura, humilior inter omnes naturas, & iſtius Cedri medulla pars, ſcil. purior & melior, eſt illa portio humanæ naturæ, quam ſibi Dei filius in virgine copulauit. Ad Libanum igitur, id eſt, ad Iudæam & ad mundum iſta aquila venit, medullã Cedri, id eſt, florem humanæ naturæ ſibi per incarnationem aſſumpſit, quam in terram Chanaan, id eſt, cœlum in vrbe negotiatorum, id eſt, in Paradiſum, vbi perfecti negotiatores, id eſt, ſancti habent perpetuam manſionem, ipſam ſecum in aſcẽſione ſua finaliter tranſportauit, dicens illud Ioan. 16. *Exiui à patre, & veni in mundum, & iterum relinquo mundum & vado ad patrem.* Exiui dico à patre per æternalem generationem. Veni in mundum per temporalem incarnationem. Relinquo mundum per corporalem reſurrectionem. Vado ad patrem per ſupernalem ſublimationem, aſcenſionem & promotionem. Et ideo pulchre loquitur Beda ſuper Cant. lib. 3. Venio, inquit,

Vt {
Errantes corrigam,
Infirmantes adiuuem,
Dubitantes confirmem,
Bene agentium fructibus paſcar,
Certantes defendam,
Vincentes coronem,
}

Et reuera Chariſſimi, loquendo de nobis moraliter, tales aquilæ debemus nos eſſe, & etiam talia animalia. Debemus enim eſſe aquilæ per contemplationis limpitudinem, ſumentes medullam, id eſt, dulcedinem pietatis & compaſſionis, habere plumas multas gratiarum & perfectionis, longa membra perſeuerantiæ & durationis, & nos ipſos transferentes ad vrbem ęternæ negotiationis, fœlicitatis, & conſolationis. Quatuor etiam facies debemus habere, quia vere à parte ante, id eſt, præſentia nos debemus eſſe homines per benignitatem, à parte ſiniſtra, id eſt, in aduerſitate debemus eſſe boues per conſtantiæ firmitatem. In dextra proſperitatis debemus eſſe leones, quod eſt animal liberale, per clementiæ pietatem. A parte autem ſuperiori, ſcilicet in ſtatu dignitatis nos debemus eſſe aquilæ per contemplationis ſublimitatem. Sed vere multi ſunt, quibus iſta competunt ſecundum alium modum exponendi. Multi enim à parte anteriori, id eſt, in præſentia ſunt homines per blandimentum adulationis & deceptionis: Sed in parte ſiniſtra, id eſt, in abſentia ſunt boues per mugitum detractionis & diffamationis. In dextra proſperitatis ſunt leones per ſæuitiam & crudelitatem. In ſuperiori ſtatu dignitatis, ſunt aquilæ per ſuperbiam & proſperitatem. Non ſic Chriſtus in aduentu ſuo, non Chariſſimi, quia vere iſte fuit nubes per reparatiuam conditionem. Et de hoc Ioannis 22. *Nubes latibulum eius.* Et iſtud Pſalm. 246. *Operit Cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam,* Lucæ 21. *Videbunt Filium hominis venientem in nube.* Habuit igitur Chriſtus in aduentu conditionem reparatiuam. ¶ Quarto dico, quod ipſe habuit conditionem imperatiuam. *Ignis,* inquit, inuoluens. Et iſtud potiſſimè pertinet ad vltimum Chriſti aduentum, ſcilicet ad iudicium. Nam ſicut Rex quando venit perſonaliter ad ciuitatem rebellem, vt ipſam quandoque deſtruat & confundat, & ibi rigorem ſuæ vindicationis oſtendat: ſic vere Dei filius finaliter veniet perſonaliter ad hunc mundum, ſicut ad locum impium & rebellem, vt per rigorem iuſtitiæ ipſum in iudicio deſtruat, & vt poteſtatem ſuæ iuſtitiæ omnibus manifeſtet. Et hoc oſtenditur cum dicitur: Ignis inuoluens, quia vere ſicut ignis omnia deuorat & conſumit, ſic Chriſtus in iudicio ad modum ignis peccatores deuorabit per ſuam ſententiam, ipſos in inferno inuoluet & alligabit. De hoc Eſa. 66. dicitur: *Ecce Dominus in igne, veniet quaſi turbo:* vbi oſtenditur, quod Chriſtus veniet ad iudicium patenter. Ecce, potenter, Dominus ardenter, in igne. ¶ Primo dico patenter, quia ſcilicet ipſe veniens apparebit. *Totus enim mundus,* ſicut dicit Ioel. 3. erit in valle Ioſaphat, & in aëre circumſtanti, & ipſe Chriſtus de Cœlo veniens, & ſuper montem Oliueti deſcendens, ſe ſurſum in aere in forma ſerui, in qua iudicaturus eſt, omnibus demonſtrabit, quod oſtenditur cum dicitur. Ecce. Vnde Apocalypſ. 1. *Ecce venit cum nubibus; & videbit eum omnis oculus:* Patenter etiam fiet iudicium quo ad alios, quilibet de ſocio ſuo ſciet, & cognoſcet, in conſcientia ſua leget quare debet ſaluari vel damnari. Sicut enim in æſtate nidus in arbore propter folia non apparet, in hyeme autem defluentibus folijs omnibus declaratur: ſic vere chariſſimi, in nobis dum durat æſtas huius vitæ, vix poſſunt apparere vitia, niduſque diaboli, qui in noſtra conſcientia hoſpitatur, ſcilicet propter folia excuſationum, quæ noſtra interiora contegunt atque velant. Sed quando hyems ſcilicet aſperitas iudicij aduenerit, tunc omnia talia ceſſabunt, & per conſequens nidus peccatorum noſtræ malæ conſcientiæ omnibus apparebunt: Eſa. 1. *Erubeſcetis* (inquit) *ſuper hortis, quos elegeratis, cum fueritis ſicut quercus defluentibus folijs, & quaſi hortus ſine aqua.* Fiet igitur iudicium Patenter. Vnde illud Pſalm. *Deus noſter manifeſte veniet.* ¶ Secundo fiet potenter. Dominus inquit. Et de hoc 1. Reg. 2. *Dominum formidabunt aduerſarij eius; & ſuper ipſos in cœlis tonabit.* Vbi nota, quod iudicium comparatur tonitruo, quia tonitruum nihil eſt aliud, quam ruptio & diuiſio nubium. Et ideo ſecundum denſitatem vel raritatem nubium tonitruum diuerſimode ſonat, nunc alte, nunc baſſe, tunc mediocriter. Sic vere Dei iudicium & diuina ſententia, nihil aliud eſt; quam diuiſio nubium, ſcilicet hominum, agnorum ab hœdis, bonorum à reprobis, ſaluandorum à damnandis & è conuerſo. Et ideo ſecundum diuerſitatem meritorum & demeritorum iſtarum nubium, id eſt, iſtorum iudicandorum ipſum tonitruum, id eſt, ipſa Dei ſententia inæqualiter reſonabit, ſcilicet nunc alte, & horribiliter, & terribiliter damnatos condemnando, dicens illud. [Ite maledicti in ignem æternum, &c.] Item nunc baſſe & benigniter, ſcilicet beatos aduocando & dicendo, Matth. 25. *Venite benedicti patris mei, percipite paratum vobis regnum ab origine mundi:* & ſic bene dico, quod iudicium fiet potenter. Matth. 24. *Videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum poteſtate magna & maieſtate.* ¶ Tertio dico, quod iudicium fiet, ſcilicet cum rigore magnæ iuſtitiæ. Ideo dicitur. *In igne veniet & quaſi turbo,* quia ſicut dicitur ibidem Eſa. 66. *In igne dominus diiudicabit, & in gladio ſuo ad omnem terram.* Veniet igitur ardenter & rigoroſe. Vnde Matth. 24. dicitur, quod *ſicut exit fulgur ab oriente, & apparet in occidente, ſic erit in aduentu filij hominis.* Et ſi vis, compara Chriſtum venturum ad iudicium fulguri, quia fulgur cito venit, clare lucet, violenter ardet, & cum tonitruo apparet. Sic vere Chriſtus ſubito Veniet, apparendo cum celeritate. Veniet ardens, & cum ſeueritate. Veniet illuminans, & cum claritate. Veniet tonans, & cum maieſtate. Dico igitur, quod veniet ſubito apparendo. Et ideo iſte dicitur venire ſicut fur, priori ad Theſſal. 5. pro eo, quod ex inſperato veniet. vnde Apocalypſ. 3. *Ecce venio cito.* ¶ Dico autem, quod veniet aſpere vrendo, quia ſcilicet malos ſeueriter lædet, & vret. Eſa. 66. *Ecce Dominus in igne veniet.* Dico inſuper, quod veniet clare illuminando, quia tunc conſcientię alterutrum patebunt 1. Corinth. 4. *Veniet Dominus, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, &c.* Dico nihilominus, quod veniet magnifice tonando, quia ſcilicet ipſe veniet cum maieſtate. Vnde Matth. 25. *Cum venerit filius hominis in maieſtate ſua & Angeli eius cum eo.* Et Eſa. 3. *Ecce*

Digitized by Google

dominus veniet, &cæt. Et ſic igitur poteſt apparere, quod aduentus Chriſti ſecundum ſtatum ipſius quatuor habet, Prælationem imperatiuam, Conditionem reparatiuam, Correctionem deputatiuam, Infuſionem conſolatiuam. Et hæc ſufficiunt ad præſens. Sed vide de Chriſti incarnatione, & multis alijs materijs, ſicut eſt Venire, Appropinquare, & Defendere.

A *Aduenire.* Idem eſt, quod ad aliquem locum venire, vel ad aliquem hominem venire, vel ad aliquid venire. Et eſt idem aduenire quod accedere, Accidere, Appropinquare. Eſt igitur aduentus multiplex in ſcriptura. Aduenit enim homini Temporalis tribulatio, Æternalis condemnatio, Fraternalis adiuuatio, Spiritualis illuſtratio, Supernalis conſolatio, Mundialis viſitatio. ¶ Nota igitur, quod homini quandoque aduenit vel accidit, quod à Deo ſalubriter inſpiratur, quod à malis fallaciter defraudatur, quod in bonis vberiter proſperatur, quod à iuſtis benigniter adiuuatur, quod in mundo ſeueriter tribulatur, quod in cœlo fœliciter ſublimatur,
B quod in inferno crudeliter tumulatur. ¶ Aduenit igitur homini ſpiritualis illuſtratio, & hoc nihil eſt aliud quam gratia Dei, ſpiritus ſancti dona, & virtutes & merita. Nam ſicut fortis ventus vel aquarum inundatio quandoque ſic aduenit, quod arbores eradicat, & ſubuertit: ſic vere quandoque ex occulta Dei ordinatione aduenit mundatio gratiarum, & ventus & inſpiratio ſpiritus ſancti, quia arbores, quæ terræ inhærebant, id eſt, peccatores, qui temporalia, & peccata diligebant, per contritionem & conuerſionem de huiuſmodi terra eradicat, atque tollit, ſicut patet in multis peccatoribus, qui per diuerſam gratiam ad Deum ſubito conuertuntur. Exemplum de Paulo & Magdalena. Vnde Actor. 2. *Factus eſt repente de cœlo ſonus aduenientis ſpiritus vehementis.* Et ideo videtur, quod dominus ſit ſimilis Balenæ. Fœtus enim Balenæ dum incaute appropinquat ad littus, aliquando adhæret Sabulo, ibique recedente mari propter paucitatem aquæ ſiſtitur, ita quod matrem ſuam ſequi non præualet in profundum. Et ideo mater videns eum in periculo, de profundo maris apportat, & euomit ſuper ipſum magnam quantitatem aquæ ſicut fluuium, & ſic cum illa aqua à Sabulo & à littore retrahit, & à piſcatorum periculo ipſum liberat & reducit, vt dicit Iorath in libro ſuo. Balena eſt Deus, cuius fœtus eſt homo. Accidit igitur chariſſimi, quod iſte fœtus, ſcilicet homo, qui in mari potentiæ vel diuinæ gratiæ, per ſpem & fidem ambulans, ſequitur matrem ſuam, id eſt, Deum imitando & ei obediendo, quandoque incaute ad littus huius mundi per amorem & deſiderium appropinquat, & Sabulo, id eſt, mundi ſterilibus diuitijs, atque bonis taliter per affectum adhæret, quod de mari diuinæ gratiæ exit, ſicque Chriſtum ſequi per bona opera dimittit. Quod videns iſta pia mater Chriſtus quandoque euomuit ſuper ipſum magnam quantitatem aquarum, gratiarum, ſcilicet & virtutum, & flumen donorum ſpiritus ſancti. Et iſti fluctus aduenientes ipſum ad mare diuinæ gratiæ, id eſt, ad ſtatum pœnitentiæ per conuerſionem attrahunt, & à littore mundi, & ab amore bonorum temporalium & per conſequens ab infernalium piſcatorum periculo ipſum retrahunt, & educunt. Figura Apocal. 12. vbi dicitur, quod quidam Draco miſit quendam magnum fluuium, vt attraheret vnam mulierem, quæ fugiebat ad deſertum. Sic vere (chariſſimi) Chriſtus, qui dicitur ſerpens æreus in ſcriptura, qnandoque de ſpeciali gratia mittit, & emittit vnum magnum fluuinm gratiarum & donorum, vt vnam mulierem, id eſt, debiles & fragiles peccatores, qui ab ipſo fugiunt, & recedunt, & ad ſolitudinem huius mundi per auaritiam, & immoderatum affectum accedunt, ad ſe attrahat, & vt eos de mortis æternæ periculo liberet, & reducat. Ideo dicat quilibet peccator Deo illud Cant. 1. *Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Eſt enim gratia, & miſericordia diuina ſicut vnguentum attractiuum, quo Deus attrahit peccatores ad ſalutem. Et hoc oſtenditur cum dicitur, Reſpiciens dominus, quia ſcilicet dominus reſpicit hominem, ſuam gratiam infundendo. Et de hoc Eccleſiaſt. 11. *Eſt homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, abundans autem paupertate, & oculus domini reſpexit illum in bonum.* Sic igitur patet, quod
C homini aduenit viſitatio ſpiritualis. ¶ Secundo dico, quod homini accidit criminalis defraudatio, quia ſcilicet ſæpe accidit, quod auari, & vſurarij ficti, & falſi amici decipiunt hominem ſuis verbis fallacibus & promiſſis, ſimiles Balenæ, &cæt. Sic vere vſurarij quando volunt, quod aliquis vicinus eorum ſeparetur à terra, id eſt, à temporali ſua poſſeſſione, quando ſcilicet ipſum volunt trahere ad ſe, vt eis det, vendat, aut diſtrahat bona ſua, quando etiam ipſum ad mare, id eſt, ad amaritudinem paupertatis & exhæredationis volunt perducere, ipſi pro certo operiunt eum fluctu magno fallacium promiſſionum, quia ſcilicet bona ſua accommodant, & promittunt facere multa bona, & nunquam ei deficere, ſed ipſum iuuare, & ſic per fluctus ſuarum deceptionum ipſum ad mare, id eſt, ad amaritudines exhæredationis, tribulationis, & paupertatis perducunt. Iſtud etiam patet in malis mulieribus, quæ fluctibus verborum ſuorum ita attrahunt homines & decipiunt, quod priuant eos à terra ſua, id eſt, à proſperitate bonorum, ipſoſque perducunt ad amaritudinem paupertatis. Iſtud etiam patet in falſis raptoribus & bailliuis, qui fluctibus accuſationum, impoſitionum & exactionum, ſeparant homines à bonis ſuis terrenis, & eos ſequi & obedire compellunt, ipſoſque ad mare, id eſt, ad multas amaritudines conuenire procurant. Vnde Iob 9. *Non concedit quieſcere ſpiritum meum; & replet me amaritudinibus.* Figurati in illo Dracone, &c. ſicut ſupra. Sic vere Draco, id eſt, vſurarius, bailliuus, vel raptor, mulier, vel fictus amicus, & deceptor, fluctibus, falſorum beneficiorum, promiſſionum, verborum, deceptionum & accuſationum, mulierem, id eſt, pauperes vicinos ad ſe trahunt, & eos bonis proprijs ſpoliant. Et de iſta aduentione dicitur Prouerbior. 1. *Ego autem in interitu veſtro ridebo, cum vobis, quod timebatis aduenerit.* Verba ſunt deceptorum. Patet igitur, quod homini aduenit noxialis defraudatio. ¶ Tertio dico, quod D
ei aduenit conſolatio mundialis, ſicut videmus, quod homo ſubito de paupere fit diues. Sicut enim videmus, quod aqua per occultos meatus à mari veniens, facit creſcere fontes, & fluuios, atque riuos exuberare: ſic vere diuitiæ, quas occultæ per fraudes & vſuras homo acquirit, faciunt eum diuitem atque plenum, ita quod influentia maris, (id eſt) diaboli ſtatus eorum abundans, & exnberans eſt. Vnde Iob 12. *Abundant tabernacula prædonum, qui audacter irritant Deum.* Vnde de aduentione tali quo ad malos dicitur Exod. 14. *Iam aduenerat vigilia matutina, & ecce reſpiciens dominus ſuper caſtra Aegyptiorum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum.* Deus enim dando Ægyptijs, id eſt, malis, bona temporalia & nubes diuitiarum concedendo, videtur eos dulciter reſpicere. Finaliter tamen ſolet eos cum columna ignis infernalis interficere & delere Et nota, quod ſtatus talium dicuntur caſtra Ægyptiorum. Ægyptij, qui interpretantur tenebroſi, ſignificant mundi diuites peccatores, qui obſcuri ſunt per peccata, quorum pro certo ſtatus hodie in tantum creſcit, quod caſtris, id eſt, antiquis ſtatibus comparatur. Sicut patet de cauſidicis & bailliuis, ita quod ipſi ſunt terribiles pauperibus, *vt caſtrorum acies ordinata.* 1. Regum 28. *Vidit Saul caſtra Philiſtinorum, & timuit.* Et ideo diabolus facit talibus, ſicut Balena, quæ vomit fluuium poſt fœtum ſuum, ſicut dictum eſt ſupra. Sic vere diabolus quando timet, quod homo adhæreat terræ, id eſt, Deo per fiduciam, iuſtitiam, & gratiam, & quod ad littus diuinæ gratiæ ſe conuertat, ipſe pro certo quandoque facit, quod aduenit ſuper eum per vomitum diabolicæ occultæ malitiæ, vnus magnus fluuius proſperitatis, vel etiam fluuius malarum tentationum & ſuggeſtionum (vt quando procurat, quod ſit diues & potens) & ſic ipſum ad ſe per multa peccata attrahit, & ad mare infernalis amaritudinis ſecum ducit. Figura Apocalyp. 12. vbi Draco miſit fluuium poſt mulierem, vt faceret ipſam attrahi, ne fugeret in deſertum. Sic vere draco, venenoſus diabolus, quando videt hominem à ſe fugere, & ad deſertum pœnitentiæ, ſtatumque gratiæ euolare, conatur poſt eum mittere vnum magnum fluuium proſperitatis mundanæ, vel etiam magnum fluuium tentationum, delectationum, & malarum ſuggeſtionum, vt ipſum ad ſe retrahat, & ad peccatum attrahat, & adducat. Ideo Hier. 51. dicitur. *Abſorbuit me quaſi Draco* Et ideo de fluuio iſto, & etiam de talibus poteſt dici illud Iob 22. *Nunquid ſemitas ſæculorum cuſtodire cupis, quas calcauerunt viri iniqui, qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & fluuius ſubuertit fundamenta eorũ* vbi oſtendit tres rationes, quare debemus iſti fluuio non obedire, ſed terræ (id eſt Deo firmiter obedire, & non fluuio mundanæ proſperitatis nos implicare, ſcilic. quia Dei correctio nos reſtringit, qui ſcilicet dicit. *Nunquid ſemitas ſæculorum cuſto.* &c.

Quia

Digitized by Google

Quia praua correctio nos reſtringit, ſcilicet viri iniqui eam calcauerunt. Quia breuis duratio comminatur, quia ſublati ſunt ante tempus ſuum. Quia grauis damnatio memoratur, fluuius inquit ſubuertit fundamenta eorum. Aduenit igitur homini, vt dictum eſt, conſolatio mundialis: vnde ipſis diuitibus poteſt dici illud Iacob. 5. *Agite nunc diuites, plorate, & vlulate in miſerijs veſtris quæ aduenient vobis.* Et nota, quod non ſolum tentationes & tribulationes dicuntur miſeriæ, verum etiam nunc mundi conſolationes. Vnde Sen. in epiſtola: *Illos potius miſeros dixerim, qui nimia fœlicitate torpeſcunt.* ¶ Quarto aduenit homini ſuſtentatio fraternalis, quia ſcilicet quilibet debet aduenire fratri ſuo, ſi videt eum indigere, vt ipſum adiuuet, & ſuſtentet, ſimilis Balenæ, cuius fluctus adueniens liberat filium à Sabulo & periculo, ſicut dictum eſt ſupra. Sic vere ſi aliquis fœtus noſter, id eſt, aliquis conſanguineus vel amicus deueniat ad Sabulum, id eſt, ad ſterilitatem paupertatis, & ad aſperitatem aduerſitatis, & perdat plenitudinem maris, id eſt, affluentiam proſperitatis, pro certo nos debemus ei fluuium beneficiorum mittere, & ipſum ad mare, id eſt, ad affluentiam ſtatus ſui reducere, & à Sabulo aduerſitatis, & paupertatis, à piſcatoribus etiam (id eſt) à ſuis inimicis pro viribus liberare. Aliam etiam ſuſtentationem, & viſitationem ſpiritualem debemus proximis noſtris facere, quia vere ſi videmus eos adhærentes terræ, id eſt, peccato, vel terræ, id eſt, temporalibus per auaritiam, vel terræ, id eſt, triſtitiæ, nos debemus eis mittere fluuium conſolationum, inſtructionum, & informationum, & ipſos ad mare, id eſt, ad ſtatum gratiæ, veritatis, & gloriæ reducere, & attrahere, & à piſcatoribus dæmonibus liberare. Figura etiam in Dracone, qui mittit fluuium poſt mulierem, vt dictum eſt, quia ſcilicet ſi videmus aliquem de noſtris, qui appropinquet deſerto paupertatis, peccati, vel inferni, nos debemus ſibi mittere fluuium beneficiorum, conſolationum, inſtructionum, vt eum ad viam ſalutis & gratiæ retrahamus. Et talis fraternalis, ſpiritualis, & temporalis ſuſtentatio oſtenditur cum dicitur Columna, quia ſcilicet debemus eſſe alter alterius columna, fundamentum & fulcimentum. Et ideo de talibus poteſt dici illud 3. Regum 7. *Cumque ſtatuiſſet columnam dextram vocauit nomen eius Iachin, id eſt, firmitatem.* Vbi oſtenditur, quod debemus alter alterum ſuſtentare triplici ratione, ſcilicet quia ad hoc ſumus deputati. Cumque (inquit) ſtatuiſſet. Quia per hoc ſumus ſublimati, Vocauit (inquit) nomen eius. Quia per hoc ſumus roborati, Iachin, id eſt, firmitatem. Quod eſt contra multos ſimiles columnis plumbeis, quæ exterius ſunt pulchræ, interius autem concauæ, atque vacuæ, & ideo facillime franguntur. Sic vere falſi fratres & amici videntur in apparentia eſſe veri, ſed intus in corde ſunt vani, & ideo faciliter fallunt, atque decipiunt, & franguntur, nec in amicitia perſeuerant. Figurati per baculum arundineum Ægypti, de quo ſupra tit. de Accubare. Heu chariſſimi non ſic, ſed ſimus Iachin, id eſt, veri, ſtabiles, & in amicitia permanentes. Vnde cuilibet tali beneficio adiutori poteſt dici illud Sapient. 16. *Miſericordia tua Domine adueniens curabat illos.* Patet igitur, quod homini aduenit ſuſtentatio fraternalis.

¶ Quinto aduenit homini tribulatio temporalis, quia ſcilicet ſicut aurifaber aurum in igne purgabat, ſicut etiam medicus per ignem vulnera ſanat: ſic Deus, vel etiam prælatus, quando videt hominem impurum, & diuerſis vitijs vulneratum adhibent ignem correctionis, & tribulationis, vt ipſum purificent, atque ſanent: quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 2. *In igne probatur aurum, & argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.* Et ideo tam Deus, quam bonus prælatus ſunt ſimiles Balenæ, quæ, ſicut dictum eſt, fluctum euomit ſuper fœtum vagantem, & hærentem terræ, vt ſcilicet ipſum liberet à periculo. Sic quando aliquis incaute vagatur circa littus huius mundi, ita quod ſabulo, id eſt, re delectabili per immoderatum affectum adhæret, vtpote diuitijs, delicijs, vel eminentijs, per luxuriam, auaritiam, ſuperbiam, ita quod matrem ſuam, ſcilicet Deum, vel prælatum non ſequitur obediendo vel operando. Tunc vere Deus, *qui non vult hominem perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti,* ſicut dicitur 2. Pet. 3. vel etiam bonus prælatus euomit ſuper ipſum quandoque magnum fluctum maris aquæ, id eſt, amaritudines tribulationum, & correctionum, vt eum ad profundum maris, id eſt, ad ſtatum pœnitentiæ reducat, & à piſcatoribus inferni liberet, atque ſaluet. Figura de Dracone, qui miſit fluuium, vt attraheret mulierem, quæ fugiebat in deſertum. Quia vere Deus quando videt hominem fugere per vitia, & peccata ad deſertum inferni, ipſum quandoque cum flumine fortis tribulationis attrahit, & adducit. Prælatus etiam ſubditum volentem fugere ad deſertum mundi per apoſtaſiam, vel per nimiam mundanorum implicationem, ipſe pro certo debet ſibi mittere fluuium, id eſt, dulcem & benignam monitionem, & inſtructionem; quod ſi nolit, debet adhibere duram & fortem correctionem, vt ipſum reducat ad ſaluationem. Ideo dicebat Dauid Pſalm. 87. *Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.* Vnde de aduentu huiuſmodi correctionum & tribulationum dicitur Cant. 2. *Tempus putationis aduenit*: Putatio enim ſectionem tribulationis deſignat. Aduenit igitur homini tribulatio temporalis. ¶ Sexto aduenit homini ſublimatio, ſeu viſitatio G
æternalis, ſcil. æterna gloria, de cuius aduentu dicitur Matth. 6. *Adueniat regnum tuum.* Nam ſicut nubes naturaliter eſt humida, ita quod pluuia eius adueniens terram aridam irrigat, & fœcundat: ſic vere Deus, qui pius & roridus eſt naturaliter, humorem æternæ affluentiæ terræ aridæ, id eſt, bonis & pœnitentibus tribuit, & diffundit. Pſalm. *Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluuiam.* Et ideo adhuc videtur, quod Deus eſt ſimilis Balenæ, quia ſcilicet quando videt, quod fœtus ſuus, id eſt, bonus Chriſtianus ſatis diu adhæſit terrenæ vitæ, vel ſtatui pœnitentiæ, ipſe pro certo immittit fluctus infirmitatis & mortis, & ſic eum ad profundum maris, id eſt, ad profundum Paradiſi, & ad affluentiam voluptatis æternæ ſecum trahit, & eum à venatoribus inferni & mundi, & à cunctis periculis liberat, atque ſanat. Eſai. 60. *Tunc videbis, & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum, quando conuerſa fuerit ad te multitudo maris.* Sic igitur aduenit homini ſupernalis viſitatio. ¶ Septimo dico, quod aduenit ei infernalis condemnatio. Et ideo adhuc diabolus eſt ſimi- H
lis Balenæ, quia quando videt, quod fœtus ſuus, id eſt, peccator bene adhæret per deſiderium & affectum terræ, id eſt, bonis terrenis, atque quod non cogitat de futuris, ſed per diuerſa vitia circa littus huius mundi vagatur, tunc vere mittit ei fluctus infirmitatis & mortis, vt eum per damnationem æternam ad profundum maris, id eſt, ad inexhauſtibilem amaritudinem inferni ſecum ducat. Figura in Dracone, qui eum fluuio volebat ad ſe trahere mulierem, quia Draco diabolus mulieres, id eſt, fluxibiles peccatores ad ſe in infernum trahit, quando fluctus mortis eis mittit. Et ideo de tali aduentu pœnæ æternæ dicitur Iacob. 5. *Agite nunc diuites, plorate, & vlulate in miſerijs veſtris, quæ aduenient vobis.* Vbi damnatio inferni deſcribitur A mentali mœrore. Plorate. A verbali clamore. Vlulate. A pœnali dolore. *In miſerijs veſtris, quæ aduenient vobis.* & Apocalypſ. 11. dicitur. *Iratæ ſunt gentes, & aduenit ira tua, & tempus mortuorum iudicari & reddere mercedem ſeruis tuis.* Sic igitur patet chariſſimi, quod homini aduenit

Infernalis calamitas,
Æternalis fœlicitas,
Temporalis aduerſitas,
Mundialis proſperitas,
Fraternalis ſubuentio,
Criminalis deceptio,
Spiritualis infuſio.

Et hæc ſufficiant de aduenire ad præſens, &c.

Aduerſari. Idem eſt, quod contradicere, Rebellare, Opponere, inimicari, Infeſtare, Impugnare, & tribulare. Circa quod nota, quod eſt triplex aduerſitas, ſcil. A

Tentationis,
Tribulationis,
Damnationis.

Tentationis eſt illa, quæ ſcilic. mundus, caro, dæmonia, diuerſa mouent prælia. Mundus enim aduerſatur tentando de auaritia, Caro de gula, pigritia, & luxuria, Diabolus de odio, inuidia, deſperatione, ambitione, & ſuperbia: vnde Num. 33. *Aduerſabantur vobis in terra habitationis veſtræ.* Et de talibus aduerſationibus vide titul. de Tentatione. ¶ Item eſt aduerſatio tribulationis, qua aduerſatur nobis Deus, vt ab iniquitatibus retrahamur. De qua Numer. 22. *Ego veni, vt aduerſarer tibi, quia peruerſa via tua, mihique contraria*, qua etiam aduerſatur nobis mundus, vt ſuis impugnationibus terreamur. Contra quod Philipp. 1. *Ne terreamini ab aduerſarijs.* qua etiam aduerſatur nobis Diabolus, vt à bonis operibus retrahamur. 1. Petr. 5. *Aduerſarius veſter diabolus*

bolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret. ¶ Item eſt aduerſitas damnationis, & de hac Iob 30. *Mutatus es mihi in crudelem, & in duritiam manus tua aduerſaris mihi:* Et de iſtis aduerſitatibus, & earum obuiationibus, qualitatibus, & conditionibus vide in ſuis titulis. Sed nota hic, quod aduerſarius idem eſt, quod rebellis, contrarius, inimicus. Et ideo aduertendum eſt, quod ſunt aduerſarij, contrarij & inimici Dei, quibus etiam Deus eſt inimicus, ſcilicet peccatores, de quibus dicitur Exod. 23. *Aduerſor impium, dicit Dominus.* Item aliqui ſunt aduerſarij hominum. Item aliqua ſunt aduerſaria animarum. Dicamus igitur primo de aduerſarijs Dei, id eſt, peccatoribus. Et dicamus, quod illa res eſt magis contraria alteri, quæ habet qualitates magis contrarias, ſicut patet de igne & aqua, quæ ex omnibus ſuis qualitatibus ſibi inuicem contrariantur, quia ſcil. ignis calidus eſt & ſiccus. Aqua autem frigida & humida. Sic vere (chariſſimi) peccator ex omnibus ſuis qualitatibus eſt Deo contrarius & rebellis, Deus ignis, iſte aqua. Deus (dico) eſt ignis ſcilicet

Per { Dilectionem calidus,
Deſertionem frigidus,
Potentiam actiuus,
Clementiam purgatiuus.

¶ Peccator autem eſt aqua, ſcilicet,

Per { Leuitatem mobilis,
Carnalitatem fluxibilis,
Defectionem humidus,
Indeuotionem frigidus.

Ideo dico, quod Deus, & peccator ſunt inuicem aduerſarij. Et ideo ſicut duo aduerſarij ſolent ſe inuicem impugnare, & fortis contra debilem præualere: ſic peccator & Deus inuicem ſe impugnat, quia ſcil. peccator impugnat Deum, inobediẽdo, peccando, & contra voluntatem eius faciendo, Deus autem impugnat peccatorem, in peccatis eum dimittendo, proſpera ei conferendo, & tandem mortem æternam infligendo, quia ſcilicet Deus eſt fortior, & ideo in fine præualet contra iſtum. Vnde Leuit. 26. *Si inquit, non audieritis me, ſed ambulaueritis contra me, ego autem incedam aduerſus vos in furore contrario, & corripiam vos ſeptem plagis propter peccata veſtra.* Septem inquit, id eſt, vniuerſis plagis, pœnis miſerijs, & tormentis. Et propter hoc de quolibet Dei aduerſario peccatore dicitur illud Iob 15. *Cucurrit aduerſus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt.* In quibus verbis oſtenduntur quatuor, quæ peccatorem Dei conſtituunt inimicum, videlicet,

Leuitatis inconſtantia (Cucurrit,)
Vanitatis extollentia (Erecto collo)
Facultatis inundatio (Pingui)
Voluntatis obſtinatio (Ceruice)

B ¶ Dico igitur, quod peccator aduerſatur Deo per inconſtantiam leuitatis. Cucurrit inquit. Sicut enim videmus quod ille, qui tenetur alicui ſeruare conſtantiam, & fidelitatem, efficitur eius aduerſarius, quando eam ſibi frangit: ſic vere homo, qui Deo tenetur eſſe fidelis & conſtans, & nulla aduerſitate vel voluptate ab eo euelli, quia fit quandoque leuis, imperſeuerans, inſolidus & inconſtans, ideo Deo aduerſarius efficitur, & eius inimicus reputatur. *Cucurrit* (inquit) *aduerſus Deum,* &c. Nam ſicut ille, qui currit, non ſtat in eodem loco, ſed de loco ad locum inceſſanter, & velociter ſe tranſportat: ſic vere multi ſunt, qui non ſtant in eodem loco (id eſt) in eodem propoſito per conſtantiæ firmitatem, imo de loco ad locum, de deſiderio ad deſiderium, de bono ad malum, faciliter ſe conuertunt per inconſtantiæ leuitatem. Vnde Prouerbior. 1. *Pedes eorum ad malum currunt, & feſtinant* Et ideo multi ſunt ſimiles cuidam beſtiæ mirabili, quæ dicitur hyæna, quæ ſecundum Plin. non perſeuerat in eodem ſexu, imo mutat ſexum contra naturam omnium beſtiarum, quia in vno tempore inuenitur ſexus maſculini, & in altero fœminini, & eſt animal, quod ſe fingit habere vocem humanam. Et ideo tabernacula paſtorum frequentat, & ad ſe canes eorum euocat, vt eos deuoret, & conſumat. Re vera chariſſimi, tales ſunt multi peccatores, quia vere multi ſunt, qui in eodem ſexu (id eſt) in eadem conditione, bonitate, & perfectione, minime perſeuerant, imo multoties per leuitatem, & inconſtantiam mutant ſexum (id eſt) conditionem, & voluntatem, quia vere aliquando inueniuntur maſculi, id eſt, viri iuſti, boni, perfecti, fortes, & fideles amici, vt videtur. Sed pro certo ſæpe accidit, quod ipſi ab iſto ſtatu mutantur, & inueniuntur fœmellæ, id eſt, praui peccatores, & iniqui. Iſtud patet de illis, qui in paſchate videntur Deum diligere, & cum eo ſe tenere, quia ſcilicet tunc ſunt maſculi boni, & confeſſi, & contriti, qui ſtatim poſt efficiuntur fœmellæ, & ſicut prius, impij & iniuſti. Patet etiam in mundi amicis, qui quando creduntur eſſe maſculi, id eſt, fideles & firmi, ipſi inueniuntur fœmellæ, id eſt, debiles, atque falſi. Maſculi ſunt in proſperis, ſed fœmellæ in aduerſis. Maſculi ſunt in promiſſione, ſed fœminæ in executione. Maſculi ſunt in apparentia, ſed fœminæ in exiſtentia. Et ideo iſti Deo & mundo non ſunt amici, ſed potius aduerſarij & inimici. Et de hoc dicitur Eccl. 37. *Sodalis amico iucundabitur in oblectatione, & in tempore tribulationis aduerſarius erit.* Iſti ſcilicet falſi mundi amici, vocem ſe fingunt habere humanam, quia ſcilicet fingunt ſe eſſe homines bonos & iuſtos, prouidos & maturos, & cum tamen ſint beſtiæ, & iniqui, ſcilicet & crudeles: tabernacula, id eſt, curias principum, & paſtorum frequentant, vbi verbis ſuis fictis & adulatorijs canes, id eſt, iudices, & prælatos dominici gregis cuſtodes ad ſui amorem aduocant, & appellant, ipſoſque decipiunt & defraudant. Iſti igitur non ſtant, imò currunt, nec in eodem perſeuerant, imo motibus inconſtantiæ ſemper ſubſunt. *Cucurrit*, inquit, *aduerſus Deum.* vnde 1. Reg. 17. *Feſtinauit, & cucurrit ex aduerſo.* Et Hier. 23. *Eſt curſus eorum malus, & fortitudo eorum diſſimilis.* Iſti igitur ſunt aduerſarij propter inconſtantiæ leuitatem. ¶ Secundo ſunt alij aduerſarij C
Dei propter extollentiæ vanitatem. Erecto inquit collo. Superbi enim ſunt erecto collo, qui ſcil. ſe non dignantur ad alios inclinare, imo ſeipſos præ cæteris reputantes, elati & erecti ſicut ſtipites ſolent ire. Similes Leoni, cuius collum eſt inflexibile, ſemperque rigidum & erectum, & eſt animal beſtiarum ſimplicium inimicum, ſanguinis cupidum, atque vorax, & ideo ſuperbiſſimum & crudeliſſimum animal reputatur. Sic vere chariſſimi, illi, qui ſunt hodie Leones per crudelem rapacitatem, qui ſcil. ſanguinem, & aliorum ſubſtantiam deuorant, & ſimplicibus pauperibus, & vicinis ſe reddunt aduerſarios inimicos, iſti (dico) ſunt hodie ſuperbiſſimi, ita quod collum eorum, id eſt, mens, & intentio per humilitatem nequeunt flecti, imo ſemper habent collum per ſuperbiam rigidum & implicabile, & per humilitatem inflectibile. Et ideo de iſtis tam Dei, quam pauperum aduerſarijs poteſt dici illud 1. Pet. 5. *Aduerſarius veſter diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret.* Habent enim tales

Nequitiæ peruerſitatem, (Aduerſarius)
Superbiæ pompoſitatem, (Leo)
Iactantiæ verboſitatem, (Rugiens)
Sæuitiæ crudelitatem. (Quærens quem deuoret.)

Et hæc ſua ſuperbia oſtenditur cum dicitur Erecto collo. Et ideo dicitur Eſa. 3. *Eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo:* & ſequitur: *Decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & crinem earum nudabit* Filiæ Sion, ſunt perſonæ ſuperbæ, quæ dicuntur filiæ Sion, quod interpretatur ſpecula, quia ſcilicet tales, omnia volunt ſpeculari, videre, explorare, indagari, & perſcrutari. Sed vere quia iſti modo ambulant extẽto collo per ſuperbiam, ideo finaliter vertex ſuæ ſuperbiæ decaluabitur, & crinibus mundanæ proſperitatis & gloriæ nudabitur propter extollentiæ vanitatem. Erecto inquit collo. Eccl. 36. *Extolle aduerſarium.* Ideo de iſtis dicitur 1. Theſſal. 2. *Deum non timent, & omnibus hominibus aduerſantur.* ¶ Tertio dico, quod quidam ſunt Deo ad- D
uerſarij propter facultatis inundationem. Pingui inquit. Sicut enim ille, qui accipit munera ab aduerſario alicuius, ipſius aduerſarius cenſetur: ſic illi, qui ab aduerſario Dei, ſcilicet à mundo accipiunt munera ſua, ſcilic. delectatus, & proſpera, & maxime indebite, & iniuſte, tales (dico) Dei aduerſarij poſſunt dici: & talia mundi proſpera oſtenduntur, quando dicitur Pingui. Per pinguedinem intelligitur mundi proſperitas, quia ſicut res pingues ignem inflammant, ſic vere mundi proſpera ignem luxuriæ & auaritiæ inflammant, excitant, ſtimulãt, & augmentant. Et ideo dicitur Prouerb. 21. *Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur,* ſupple diuitijs Paradiſi. Quia ſicut dicitur in Pſal. 72. *Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum.* Sicut enim animalia pinguia recalcitrant, ſicut patet de equo, ludunt, ſicut patet de vreſo, luctantur, ſicut patet de tauro: ſic vere iſti, qui per proſperitatem facti ſunt pingues, recalcitrant Deo, & prælatis per inobedientiam, ludunt per inanem gloriam, luctantur, ſcil. contra pauperes per exactionem, rapinam, & iniuſtitiam. Et ideo dicant

cant pauperes illud Pſalm.21. *Tauri pingues obſederunt me.* Ideo de mundi diuitibus dicitur Hierem. 5. *Domus (inquit) eorum plenæ dolo, magnificati, ditati, impinguati ſunt, & dilatati, & prætererunt ſermones meos.* Mali enim hodie per dolum, fraudem, rapinam, & vſuram magnificantur, impinguantur, & dilatantur, & Dei mandata tranſgrediuntur. Et ideo finaliter concludetur illud Pſalm.... vbi dicitur. *Occidit pingues eorum, & electos Iſrael impediuit.* quia ſcilicet tales ad modum bouis ad hoc permittuntur in paſcuis huius mundi per diuitias, & delitias impinguari, vt in inferno finaliter occidantur. Ideo de talibus aduerſarijs poteſt dici illud Pſalm. *Irritat aduerſarius nomen tuum in finem.* Et finaliter dicent pauperes illud Exod. 15. *In fortitudine manus tuæ depoſuiſti aduerſarios meos.* Patet igitur, quod iſti ſunt Dei aduerſarij, pro-
E pter opulentiæ vbertatem. ¶ Quarto ſunt ſibi aliqui aduerſarij propter pertinaciæ fatuitatem, propter voluntatis obſtinationem. Ceruicem inquit, quia ſcilicet homines ceruicoſi, & obſtinati Deo per multa vitia ſe opponunt. Sicut enim res dura, & res mollis ſibi inuicem aduerſantur, & contrariantur: ſic vere illi, qui ſunt duri, inobedientes, obſtinati, & indomabiles, Deo, qui eſt ſicut molliſſimus ligni vermiculus, ſunt aduerſarij, contrarij & rebelles. Ideo tam Deus, quam prælatus poteſt dicere talibus illud Iob 30. *Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ aduerſaris mihi.* Et ideo tales obſtinati ſunt ſimiles Rhinoceroti ſeu vnicorni, quod non habet niſi vnum cornu in fronte, quod eſt ceruicoſum, in tantum, quod non poteſt capi, ligari, vel domari. Sic vere chariſſimi & in Eccleſijs & in clauſtris ſunt multi ita ceruicoſi, ita inobedientes, & obſtinati, quod etiam in fronte, id eſt, in apparentia portant cornu ſuperbiæ, inuaſionis, rixæ & diſſenſionis, iniuriarum, & malæ reſponſionis, quia ſcilicet prælatis & maioribus ſemper ſunt parati opponere frontem ſuam aperte & indomite, irreuerenter reſpondere. Et breuiter tales vix poſſunt concludi, vel capi, corrigi, vel domari. Vide ſupra de adoleſcentia: vbi diffuſius dicitur. Et ideo talibus ceruicoſis, & indomitis loquitur ſcriptura Eſa. 48. *Scio enim, quod durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.* vbi oſtenditur, quod iſti ſunt diffamati. Scio enim, quaſi dicatur ab omnibus æſtimati quales indomiti, durus es tu induratique ſunt ferrei obſtinati. (Ceruix tua) effrenati, quia ipſi habent frontem, Concitati, quia ipſi ſunt ærei, id eſt, faciliter clamantes & iniurioſi. Sicut enim ferrum eſt duriſſimum metallum, nec domari poteſt niſi fortiter igniatur, ſic etiam æs eſt ita ſonorum, quod quamuis modicum percutiatur, ſtatim clamat: ſic vere tales ita ſunt obſtinati, & per malas conſuetudines indurati, quod domari nequeunt vel conuerti, niſi igne fortis tribulationis, & correctionis ſuffragante. Ita etiam ſunt ſonori & litigioſi, brigoſi & iniurioſi, verboſi etiam & clamoſi, quod ſi à Deo vel prælato aliqua tribulatione vel correctione tanguntur, ſtatim ſonant, litigant, atque clamant, ſcil. impatientia, Deum etiam blaſphemijs feriendo, minas & iniurias fulminando, & prælato & ſuis ſequacibus detrahendo. Pſalm. *Aduerſum me omnes cogitationes eorum in malum.* Et ideo talibus ceruicoſis loquitur Deus Deut. 31 *Scio (inquit) contemptionem tuam & ceruicem tuam duriſſimam, adhuc enim viuente me, & ingrediente vobiſcum ſemper contentioſe egiſtis contra*
F *Dominum*, &c. ¶ Sic igitur apparet, quod Deo ſunt aduerſarij illi, qui ſunt

Obſtinatæ voluntatis,
Cumulatæ facultatis,
Effrenatæ vanitatis,
Euagatæ leuitatis.

Item nota, quod ſunt aliqua, quæ ſunt animæ contraria & aduerſa. Sicut enim dicitur in Hexameron. *Multa ſunt, quæ grauant apes, & eis aduerſantur, ſcilicet, ventus, pluuia, puluis, & etiam fœtor grauat eas maxime* Sic vere chariſſimi multa ſunt, quæ animæ aduerſantur, ſcilicet ventus diabolicæ ſuggeſtionis. Matthæ. 14. *Erat enim ventus contrarius illis.* Item pluuia carnalis delectationis, & maxime quando cōcomitatur fœtor luxuriæ & infectionis. Galat. 5. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.* Et 1. Pet. 2. *Abſtinete vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam.* Item puluis temporalis poſſeſſionis. vnde Exod. 8. *Percute puluerem*
G *terræ, & ſint ciniees in omni terra Aegypti.* ¶ Item nota quod mundana aduerſitas

Nobis offertur vt { Caſtigemur, / Informemur, / Conſolemur, &c.

Concordare ſi vis vide de tribulatione. Sed ſi vis adhuc poteſt dicere, quod ſicut in natura ſunt aliqua, quæ à ſua totali complexione ſunt alijs contraria & aduerſa, ſicut patet de venenis, quæ aduerſantur humanæ complexioni, ſicut etiam patet de penna Aquilæ, quæ quadam occulta virtute aduerſatur pennis gallinarum, ipſas ſcilicet, conſumit & rodit: ſic vere dico, quod in moribus quidam ſunt alijs contrarij & aduerſi, & eorum inuenenatiui, & nociui, & quaſi à tota ſpecie ad nocendum omnibus alijs apti nati, ſicut patet de quibuſdam obſtinatis & peruerſis, qui bonis omnibus aduerſantur, & qui ſemper rodere & infeſtare alios moliuntur. Pſalm. *Aduerſum me loquebantur, qui ſedebant in porta* Vnde nota, quod tales peruerſi ſolent aduerſari Deo ſuperbiendo, iuſto contrariando, alijs malis rebellendo. Quod aduerſentur Deo, patet Deuteronom. 9. vbi dicitur duro populo. *Semper enim aduerſus Dominum contendiſti.* Item quod aduerſentur ſibi ipſis mutuo, patet 1. Corinth. 4. vbi dicitur. *Vnus aduerſus alterum inflatur.* Sicut enim ponit Plinius, aliquæ ſunt herbæ venenoſæ ſibi inuicem contrariæ & aduerſæ, in tantum, quod quamuis quælibet hominem occidat, ſi tamen vna earum homini deuenenato detur, illum ſanat, & aduerſus aliud venenum pugnans hominem liberat atque ſaluat. Sicut exemplificat idem Plinius de Pardalianche herba venenoſa, quæ ſanat hominem à veneno ſcorpionum, quod vtique ad hoc applicabile eſt, quia etiam ipſi venenoſi & malitioſi peccatores ſibi inuicem aduerſantur, & inter ſe etiam præliantur & contrariantur, & diuerſis iris, litigijs, & odijs concitantur: quod vtique quandoque bonis eſt vtile, quia ſcilicet dum mali contra ſe inuicem occupantur, à nocumento corporis humani, id eſt, bonorum hominum impediuntur. Galat. 5. *Hæc enim inuicem ſibi aduerſantur.* Sufficit. vide infra de contrarietate.

Aduertere. Idem eſt, quod ad aliam partem vertere. A
Aduertere vero eſt ab aliquo loco vertere. Et ſic videntur ſupponere pro eodem. Vide infra de Auertere, &c.

Aduocatus. Eſt ille, qui pro iuſtitia alicuius cauſæ vel A
perſonæ apud aliquem iudicem interpellat. Et ideo ſicut duplex eſt curia, ſcil. temporalis & æterna, ideo poſſumus diſtinguere duo genera aduocatorum, ſcil. Temporales, & iſti ſunt illi, qui in cauſis, & curijs huius mundi pro negotijs aduocantur. Item ſpirituales, & iſti ſunt illi, qui pro nobis apud Deum deprecantur, ſicut ſunt ſancti, beata Virgo, Chriſtus, qui apud Deum pro humanis negotijs interpellant. In generali igitur loquamur de iuſto, & legitimo aduocato, Et dicamus illud 1. Ioann. 2. *Aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum* Vbi oſtenduntur tres conditiones, quæ in Chriſto aduocato humani generis eſſe dignoſcuntur, quas etiam quilibet iuſtus debet habere, videlicet,

Vtilitas bonitatis (Ieſum)
Benignitas voluntatis (Chriſtum)
Stabilitas firmitatis (Iuſtum)

¶ Dico igitur, quod aduocatio Chriſti vel Mariæ vel cuiuslibet B
ſancti habet bonitatis vtilitatem, Ieſum, qui interpretatur Saluator. Sicut enim & corpora ſuperiora ſunt vtilia, quia ſaluant, iuuant, defendunt iſta inferiora, ipſaque & eorum actus regulant, & gubernant, ſecundum Philoſophum: Sic vere Chriſtus & ſancti nobis ſunt vtiles atque boni, quia per eorum aduocationem, orationem & interpellationem apud Deum nos, qui ſumus inferius in hoc mundo, regulamur, dirigimur, & iuuamur, quod etiam debet eſſe in aduocatis huius mundi, quia ſcilicet per eorum patrocinia bona & vtilia debent omnia inferiorum negocia guberrnari, & fine debito terminari. Quod oſtenditur cum dicitur Ieſum, qui ſaluator interpretatur, quia ſcilicet iſti debent eſſe ſalus, & tutio aliorum, vt de quolibet dicatur illud Pſalm. 73. *Operatus eſt ſalutem in medio terræ.* Et hoc eſt hodie contra multos, qui pro certo non ſunt negociorum & partium ſaluatores, ſed potius deſtructores. De hoc narratur in fabulis, quod pica videns nidum ſuum ab auibus prædalibus infeſtari, furata eſt vnum ouum accipitris, & fouit illud cogitans, quod pullus natus optime defenderet nidum ſuum. Cuius contrarium factum eſt, quia cum pullus natus quadam die eſuriret, ipſam picam quæ ipſum fouerat, deuorauit. Sic vere chariſſimi, Pica, id eſt, pauper homo videns nidum

 ſuum,

Digitized by Google

ſuum, id eſt, poſſeſſionem, ſtatum, vel hæreditatem ſuam ab auibus prædalibus, id eſt, à mundi raptoribus, vſurarijs & diuitibus infeſtari, ipſe conducit ouum accipitris, ouum diaboli, id eſt, aliquem malum aduocatum, ipſumque fouet ſalarijs, atque donis, vt ſcilicet cauſam, & hæreditatem ſuam ſibi protegat, & defendat. Sed pro certo ſæpe accidit, quod iſte accipiter, id eſt, malus aduocatus, qui dicitur accipiter, ab accipiendo, ſcilicet munera, fame triſtitiæ cruciatur, ita quod cibus, quem apportat ſibi pica, id eſt, ſalaria, quæ dat ſibi pauper, ſibi non ſufficiunt, ideo in ſuum inſurgit patronum, atque ſuum interficit nutritorem, ſcilicet ipſum prodendo, negocium eius remiſſe tractando, & cum parte oppoſita paciſcendo. Eſa. 8. *Cum eſurierit, iraſcetur, & maledicet regi ſuo.* Iſti igitur non ſunt Ieſus, non ſunt ſaluatores, vel veri defenſores, imo remiſſimi tractatores, pecuniarum abſorbtores, partium depauperatores, ſceleratiſſimi proditores. Ideo de talibus poteſt dici illud Marci 16. *Ieſum quæritis Nazarenum crucifixum non eſt hic.* Quando enim Maria, id eſt, aliquis amarus & tribulatus credit venire ad Ieſum, ad bonum aduocatum, vt ipſum vngat ſalarijs & donis, pro certo poteſt ſibi dici, Surrexit Nazarenus crucifixus, non eſt hic, hoc eſt dictum, quod pars aduerſa crucifixit ipſum, pecuniam cruciatam ſibi dando, & ideo non eſt hic, quia ſcilicet non adimplet quod promiſit. O Deus, quot ſunt hodie tales crucifixi. Non ſic chariſſimi non, ſed exemplo
C CHRISTI habeamus bonitatis vtilitatem. ¶ Secundo dico, quod Chriſtus Aduocatus noſter habuit Pietatis benignitatem. Chriſtum inquit. Chriſtus enim interpretatur vnctus, quia ſcilicet bonus aduocatus debet eſſe vnctus, & linitus per pietatem, & benignitatem, quia ſcilicet pauperes debet miſericorditer adiuuare. Quod eſt contra multos, qui nolunt vngi pietate, ſed donorum multiplicitate, & mundana proſperitate. Et ideo ipſi non habent benignitatem, ſed ſæuitiam & crudelitatem. Nam ſicut res inuncta faciliter inflammatur, ſic vere aduocati, qui donis & lucris quotidie inunguntur, per cupiditatem & crudelitatem faciliter inflammantur. Et inde eſt, quod tales ſine aliqua pietate pauperum munera accipiunt, ipſos in ſuis cauſis decipiunt, alienas diuitias depaſcuntur, per fraudes & rapinas hæreditates alias aſſequuntur. Tales ſunt ſimiles pardo. Pardus enim eſt animal crudele, præceps ad ſanguinem, cuius pelles varijs maculis picturantur, qui mirabiliter eſt crudelis, quando filios ſuos perdit, vt dicitur Oſeæ 13. Re vera chariſſimi, tales ſunt hodie mali conſiliarij & aduocati, quia vere ad literam crudeles, & præcipites poſſunt dici, quia ſcilicet magis ſunt proni ad condemnandum, quam ad abſoluendum. Delectat enim eos videre ſanguinem, id eſt, iudicium, condemnationem, mortem, & pœnam. Pſalm. *Veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem.* Veloces dico, quia ſcilicet multi ſunt, qui velociter & ſine deliberatione ad ſententias proferendum prorumpunt. Et iſti pro certo chariſſimi, infinitis ſunt oculis, & maculis picturati, id eſt, cautelis, & malitijs, fraudibus, & nequitijs toti pleni, quia vix, aut nunquam deficit eis malitia vel cautela ad quodcunque negocium, ſiue etiam iuſtum ſiue iniuſtum fuerit, protrahendum. Ideo de eis loquitur Caſſiodorus multum ſerioſe. *Hi inquit ſunt, quorum ſi nares aſſpirauerit cuiuſdam rubiginoſa aura marſupij, confeſtim videbis in illis & oculos Argi, & manus Briarei, Harpyarum vngues, & periuria Laomedontis, & Vlyſsis argutias, & Simonis fallacias, & fidem Polymneſtoris, pietatem Pigmaleonis, Achitopel conſilia, Abſalonis oſcula.* Et ideo tales pardi verſipelles fuerunt figurati Ezechiel. 1. in illa beſtia, quæ erat plena oculis ante & retro, quæ etiam habebat quatuor facies, à parte ante habebat faciem hominis, à parte ſiniſtra bouis, In dextera Leonis, à parte autem ſupra erat facies Aquilæ. Re vera chariſſimi, tales ſunt mundi ſapientes, cauſidici & balliui, quia vere iſti in circuitu ſunt pleni oculis, id eſt, fraudibus, malitijs & cautelis, ante ſcilicet & retro, hoc eſt dictum, quantum ad præterita & futura, quia ſcilicet iſti vident clariſſime in negociorum regimine mundanorum, quia *filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt.* Luc. 16. vnde Zachar. 3. *Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* Vbi nota. Iſti ſunt induratæ voluntatis (Lapidem) Conſummatæ prauitatis (Septem) per quod intelligitur vniuerſitas. Informatæ claritatis, (Oculi ſunt) Et iſti pro certo habent quatuor facies, id eſt, quatuor ſtatus & decurſus vitæ (videlicet).

Statum {
Primitiuæ paupertatis,
Laboris & pœnalitatis,
Sequentis proſperitatis,
Honoris & dignitatis.

Pars enim ante, quæ eſt prima, ſignificat ſtatum iuuentutis quando ſcilicet incipiunt eſſe aduocati, balliui, & conſiliarij. Et in iſta parte iſti ſunt homines, quia homo eſt animal naturaliter nudum, & manſuetum, quia ſcilicet tunc in ſuo ingreſſu iſti ſunt nudi per paupertatem, quia, vt communiter, ipſi veniunt de humili plebe. Sunt etiam tunc manſueti, & affabiles per benignitatem. Pars ſiniſtra in ſcriptura ſignat aduerſitatem & pœnalitatem. Et in iſto pro certo ſunt boues, id eſt, diligentes & laborioſi, ſcilicet in ſuis cauſis, officijs, & negotijs propter lucrum, quia, vt communiter, plus laborant tales ad ſuam damnationem, quam boni ad ſuam ſaluationem. Hierem. 9. *Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium, vt inique agerent, laborauerunt.* Pars dextera ſignat ſtatum proſperitatis. Pſalm. 15. *Delectationes in dextera tua.* Et pro certo in iſta parte vos inuenietis faciem Leonis, quia iſti quando ad proſperitatem veniunt, efficiuntur, ſcilicet impij raptores & crudeles. Ezech. 19. *Leo factus eſt, & didicit capere prædam*, vt dicit Poeta, *Aſperius nihil eſt humili cum ſurgit in altum.* Pars ſuperior ſignat ſtatum dignitatis, officij, vel ſublimitatis. Et ibi pro certo tu inuenies faciem Aquilæ, quia vere tales quando ad ſtatum dignitatis, prælationis iudiciariæ vel alicuius excellentiæ perueniunt, pro certo ipſi efficiuntur Aquilæ, quæ eſt auis alte volans, acute pungens, ſanguinem & carnem comedens, & auiculas innocentes deuorans & conſumens: quia vere tales volant per ſuperbiæ vanitatem, acute pungunt per exactionis rapacitatem, ſanguinem vorant per ſæuitiæ crudelitatem, Auibus ſimplicibus, id eſt, pauperibus ſubditis, & vicinis ſunt inimici per iniuſtitiam & iniquitatem. Et de illis loquitur Ierem. 49. *Ecce aſcendet quaſi aquila & auolabit, & extendet alas ſuas ſuper Boſram*, id eſt, circa totam circumiacentiæ patriam per rapinam, & cupiditatem. Non ſic Chriſtus non chariſſimi, quia ipſe fuit vnctus per pietatem benignitatis. Pſalm. 44. *Vnxit te Deus Deus tuus oleo.* ¶ Tertio dico quod Chriſtus Aduocatus noſter habuit firmitatis ſtabilitatem (Iuſtum inquit) Iuſtum enim eſt illud, quod nihil habet ſuperfluum, nec aliquid diminutum. Sicut & rectum eſt illud, quod nec ad vnam partem flectitur, nec ad aliam, ſed in æqualitate & rectitudine debita perſeuerat. Qualis pro certo debet eſſe aduocatus, quia ad ipſum pertinet eſſe iuſtum. Sicut enim columna debet eſſe recta & firma, ſic aduocatus debet eſſe rectus per iuſtitiam, & firmus per conſtantiam: ſicut fuit Chriſtus, qui apud Deum patrem iuſte & firmiter pro peccatoribus intercedit. Vt ſic talibus conſiliarijs & aduocatis, balliuis, & iudicibus poſſit dici illud Pſalm. 118. *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Et hoc eſt contra multos, qui re vera non ſunt iuſti, nec veri, nec ſtabiles, neque firmi, imo & facillime de parte ad partem, de propoſito ad propoſitum, de vno ad alium ſe conuertunt, ſimiles ſigulæ ſtateræ, quæ ſtatim ſe inclinat ad illam partem vbi plus ponderat de pecunia. Vnde dato, quod modo ad vnam partem ponderat; ſi tamen maius pondus pecuniæ ex parte altera apponatur, ad illam protinus inclinatur. Re vera tales ſunt mali aduocati, quia quamuis ſint ex vna parte retenti dum tamen pars alia habeat maius pondus, id eſt, dum offerat maius munus, ipſi ſtatim ad eam ſe conuertunt, quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 10. *Pecuniæ obediunt omnia.* Sicut enim chamæleo ad modicum flatum venti mutat colorem, ſicut dicit Ariſtoteles: ſic aduocati, mali officiales, & balliui, ad flatum promiſſionum, munerum, & donorum ipſi mutant colorem ſuum, quia ſi videntur eſſe vnius coloris, id eſt, ex vna parte, ſi tamen inſufflentur per promiſſiones & dona in aures eorum, ad colorem oppoſitum, id eſt, ad partem contrariam ſe conuertunt publice vel occulte. Nam ſicut gallus, qui eſt ſupra campanile ad flatum venti ſe mutat de parte ad partem; ſic vere tales, qui ſupra campanilia altarum dignitatum præſident, ad flatum munerum, & promiſſionum firmitatem, propoſiti & fidelitatis ſtabilitatem deſerunt, & ad partem alteram occulte vel publice ſe conuertunt. Ita quod de eis poteſt dici illud Sap. 16. *Vniuſcuiuſque voluntati deſeruiens, ad quod quiſque volebat conuertebatur.* Non ſic chariſſimi. Chriſtus, non, quia vere ipſe vel beata Virgo, vel ille ſanctus, qui aduocatus noſter eſt apud Deum, habet, ſicut & boni aduocati debent habere [illegible]

Firmi

Digitized by Google

Firmiſſimam ſtabilitatem,
Pijſſimam benignitatem,
Veriſſimam vtilitatem.

¶ Adhuc nota, quod ſub nomine aduocatorum poſſunt intelligi mali, & fraudulenti conſiliarij & bailliui principum, & potentum, qui eos ad exactiones faciẽdas, rapinas exercendas, iniuſtitias committendas præmuniunt, & informant. Et poſſunt tales iniqui compatari Salamandræ, quæ circumſtando arborem, ſpuma ſua inuenenat fructus. Cuius quidem natura eſt in igne poſſe viuere, & ſine conſumptione durare, vt dicit Plin. lib.24.cap.9. Reuera chariſſimi, tales ſunt iniqui mali ſapientes, quia vere quando aliquam arborem, id eſt, aliquem principem vel prælatum circumſtant, & ei aſtant, ipſi pro certo cum ſua ſpuma venenoſa, id eſt, verbis ſuis, & conſilijs fraudulentis, & peruerſis omnes ramos eius, id eſt, omnes ipſius ſubditos inuenenant, inficiunt & corrumpunt, quia ſcilicet ipſi conſulunt fieri exactiones, tallias, & rapinas. Eſai. 19. *Sapientes conſiliarij Pharaonis dederunt conſilium inſipiens.* Iſti etiam in igne viuunt, quia ſcilicet dum ſunt in vita iſta, ſemper volunt eſſe in igne auaritiæ, luxuriæ, iracundiæ: poſt mortem autẽ erunt in igne æternalis miſeriæ, vbi ſine defectu aliquo perpetuo mori non poterunt vel finiri, & ſic fiet, vt igne culpæ tranſeant ad ignem pœnæ. Ezech. 15. *De igne egredientur, & ignis conſumet eos* Ibi etiam mori non poterunt. Pſalm. 48. *Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem* Et propter hoc de talium venenoſo conſilio poteſt dici illud Pſalm. 82. *Super populum tuum malignauerunt conſilium* In quibus verbis peruerſa talium conſilia quadrupliciter deſcribuntur (ſcil.)

Prælationis regimine (Super inquit)
Subiectionis grauamine (Populum)
Ab intentionis iniquitate (Malignauerunt)
A coniunctionis peruerſitate (Conſilium) quod eſt à con, ſimul, & ſilco, ſiles.

F Habent igitur primo tales mali conſiliarij regimina prælationis, quod oſtenditur cum dicitur Super, quia vere tales ſunt hodie in curijs regum, principum, prælatorum ſuper alios conſtituti. Sicut enim accipiter à magiſtro ſuo diligitur, eo, ſcilicet quod accipiter prædam & pro ſe & pro magiſtro ſuo accipit, & prædatur, ſuper pertica ponitur, & ſuper manum honorabiliter deportatur: ſic vere tales mali conſiliarij, bailliui, & aduocati à magiſtris ſuis, ſcilicet prælatis, & principibus honorantur, & ſuper pertica dignitatum, & in officiorum celſitudine collocantur ab ipſis. Et ratio eſt, quia vere ipſi magiſtri de eorum prædis, exactionibus, & rapinis, & de lucris, & commodis, tallijs, & emendis talium, fraudibus, circumuentis, & exactis ſentiunt ſe habere emolumentum, vnde Geneſ. 25. *Iſaac diligebat Eſau, eo quod de venationibus eius veſcebatur*, quia ſcilicet ipſi prædantur pro ſe, & pro magiſtris ſuis. Et ideo ſicut videmus, quod accipiter ſylueſtris non tantum lædit auiculas innocentes, ſicut domeſticus domeſticas, & hoc quia ſylueſtris tantum habet prædari pro ſe, domeſticus autem habet prædari pro ſe & magiſtro ſuo; ſic vere inter latrones publicos & priuatos talis eſt differentia, quia latrones, & raptores publici non tantum lædunt, aut damnificant rempublicam, vt priuati latrones, ſcilicet cauſidici, & conſiliarij, & bailliui. Et ratio eſt, quia illi pro ſe tantummodo habent rapere & vltra non, quia ſemper timent ſuſpendium. Iſti autem & pro ſe, & pro magiſtris ſuis habent exigere & extorquere, quia alias niſi magiſtris ſuis proficerent, ipſos in ſuis officijs & curijs non tenerent. Et vlterius, quia iſti de ſuis exactionibus nihil timent, ideo & mundum præ cæteris damnificant, atque grauant. Super inquit. Ideo dicant pauperes illud Pſalm. 87. *Super me confirmatus eſt furor tuus, & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.* Verba ſunt ipſorum pauperum ad prælatos & principes, qui furorem ſuum & fluctus ſuos, id eſt, ipſos malos conſiliarios, & bailliuos furibundos, litigioſos & fluctuoſos inducunt, & conſtituunt ſuper eos. Quod figuratum eſt Apocalypſ. 9. vbi dicitur, quod illæ locuſtæ habebant regem ſuper ſe Angelum abyſſi, qui Hebraice dicebant, Abaddon, Græce autem Apollion, Latine vero exterminans. Quia re vera chariſſimi, tales mali, qui ſunt reges & rectores ſuper locuſtas, id eſt, ſuper pauperes ſubditos conſtituti, poſſunt dici angeli per ſubtilitatem, abyſſi per malignitatem, exterminantes per rapacitatem. Habent igitur tales conſi-
G liarij mali regimina prælationis. Super inquit, &c. ¶ Secundo dico, quod ipſi ſunt grauamina ſubiectionis, quia ſcilicet ſicut totus reſpectus & affectus figuli eſt ſupra lutum ſuam ad id cõculcandum & decoquendum, ſic totus reſpectus talium eſt ſuper ſubditos ad eos conculcandos, grauandos, ſpoliandos, & deprimendos, & tribulationum ignibus decoquendos. *Super populum tuum*, inquit. Tales ſunt ſimiles cornicibus, quæ ſecundum augures dicuntur curas hominum agere ſuo geſtu & cantu, inſidiarum abſcondita reuelare, futura, & maxime pluuiam prædicere, vt dicit Iſidorus & Plinius. Sed quicquid ſit de opinione augurum, iſtud tamen verum eſt, quod iſta auis incolis eſt nociua, quia eorum ſemina diripit, & deuaſtat, ipſoſque ſuis clamoribus horridis ſæpe turbat. Aues etiam nobiles, ſcilicet Accipitrem & Aquilam ſuis clamoribus perſequi non formidat. Ex quo ſæpe accidit, quod aues nobiles indignatæ ipſam percutiunt, & occidunt. Re vera chariſſimi tales ſunt mundi ſapientes, & præcipue aduocati. Iſti enim à fatuis auguribus, id eſt, à mundanis creduntur totum mundum regere, & ſuo geſtu & cantu, id eſt, ſuis dictis, factis & conſilijs, totius mundi regimen pertractare, cauſarum euentus prædicere & ipſarum abſcondita reuelare, & pluuiam proſperitatis promittere ſe donare. Sed re vera qualitercunque de huiuſmodi mundanorum augurum ſit opinio, iſtud tamen poſſumus videre, & dicere quod tales incolis terræ, in qua ſunt, id eſt, vicinis ſuis, & ſubditis ſunt infeſti, quia ſcilicet eorum ſemina, id eſt, bona temporalia per rapinas, & exactiones deuorant, & ipſos ſuis horridis comminationibus, & clamoribus, terroribus perturbant. Aues inſuper nobiles, id eſt, ipſos bonos, & generoſos viros qui ſuis magiſtris ſubſunt perſequi, & inuadere ſuis malis exactionibus & conſilijs non formidant, ex quibus aliquando mortis ſolatium recipiunt, & reportant. Quia vere tales ita ſunt præſumptuoſi, obſtinati, ſuperbi, & ceruicoſi, & in potentia magiſtrorum ſuorum ita confiſi, quod nulli quanquam nobili, volunt reuerentiam aliquam exhibere, quia ſicut dicitur 1. Theſſal. 2. *Deum non timent, & cunctis hominibus aduerſantur.* Et ſicut videmus, quod cornices gregatim volant, pullos ſuos cadaueribus nutriunt, & quanto plus viuunt, tanto plus nigreſcunt; ſic vere tales mali gregatim volant, quia ſcilicet omnes videntur vnius gregis, & ſocietatis, quia alter alterum adiuuat, & ſupportat, pullos etiam ſuos, id eſt, filios & ſucceſſores de cadaueribus, id eſt, de bonis & diuitijs corruptis, id eſt, corrupto modo acquiſitis nutriunt, atque ditant. Et quanto plus in hoc mundo viuunt, tanto per peccata, & vitia plus nigreſcunt. Baruch. 6. *Nigræ ſunt facies eorum de fumo, qui in domo ſit.* Iſtorum igitur conſilia ſunt grauamina ſubditorum. *Populum* (inquit) *tuum.* Et hoc dicitur in Pſal. 93. *Populum tuum Domine humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt* Deſcribitur igitur conſilium talium ab exactionis auſteritate. ¶ Tertio deſcribitur ab intentionis peruer- H
ſitate. *Malignauerunt* inquit, quia ſcilicet intentio talium improba eſt, & maligna, quia quamuis fingant ſe ex iuſtitia procedere, intentio tamen eorum corrupta eſt, quia ſemper eſt per malitiam vel auaritiam fermentata. Sicut enim Vulpes eſt animal fraudulentum & malignum, pedes habet tortos, & nunquam recte incedens, gallinarum & pullorum inimicum; ſic vere tales fraudulenti ſunt & maligni, & nunquam in actibus ſuis recte, iuſte, vel plane incedunt, imo tortuoſe, cauilloſe, fraudulenter & malitioſe, pes ſuæ intentionis, & affectionis ſemper ſolet eſſe tortuoſus & claudus, & per malitiam, & rapinam, & auaritiam ſemifractus. Ideo de illo maligno Achas dicitur 4. Reg. 16. *Ambulauitque non recte.* Et nota, quod coruus naturaliter eſt amicus Vulpis, & pugnat pro ea contra taurum & taxum. Iſta tamen amicitia non videtur durare niſi quamdiu viuit ipſe, quia poſt mortem ſuam coruus nõ parcit pelli vel cadaueri Vulpis, imo ipſam deuorat & manducat. Sic vere corui nigri clamoſi, carnibus, & cadaueribus nutriti, id eſt, mali principes, & tyranni, qui ſunt nigri coloris per infamem conuerſationem, clamoſi per pauperum terrorem & comminationem, aliorum carnes, id eſt, ſubſtantias temporales deuorantes per rapinam & exactionem, tales (dico) corui pro certo hodie ſunt amici Vulpium, id eſt, talium fraudulentorum bailliuorum & aduocatorum, & eos contra taurum & taxum, id eſt, contra mercatores & agricolas adiuuant, & fouent, & pro ipſis militant, atque pugnant. Et ſicut ratio amicitiæ corui, & Vulpis poteſt eſſe, quia ſe ad aliena cadauera comedenda aſſociant: ſic vere inter iſtos amicitia eſt firmata, quia

Digitized by Google

quia ipſi ſunt ſocij ad rapinam, & in exactionibus participes, & coniuncti, & maxime quia coruorum, id eſt, principum exactiones, & rapinæ per talium malitias palliantur. Eſa. 1. *Principes tui infideles ſocij furum.* Veruntamen mortua Vulpe, id eſt, tali balliuo vel conſiliario, pro certo iſti amici diſtinguuntur, quia ipſe coruus, id eſt, ipſe malus princeps nunquam propter hoc parcit cadaueribus, id eſt, bonis temporalibus, vel filijs, & ſuceeſſoribus talium fraudulentorum, imo ipſi principes totum accipiunt ad partem ſuam, & quos in vita ſua dilexerant, in filijs ſuis perſequi non verentur. Et de hoc Hierem. 19. *Vnuſquiſque carnes amici ſui comedet in obſidione.* Iſti igitur Vulpes, impij, fraudulenti, & maligni malignauerunt. Vnde 1. Ioann. 5. *Totus mundus in maligno poſitus eſt.* Et ideo pulchre loquitur Caſſiodorus ſeu Sidonius in epiſtola. *Hi ſunt*, inquit, *in conuiuiis ſcurræ, in exactionibus harpyæ, in colliſionibus beſtiæ, in quæſtionibus ſtatuæ, ad intelligendum ſaxei, ad iudicandum lignei, ad cognoſcendum ferrei, ad amicitiam pardi, ad facetias Vrſi, ad fallendum Vulpes, ad ſuperbiendum tauri, ad conſumendum minotauri.* Deſcribitur igitur iſtorum conſilium ab intentionis peruerſitate: vnde Prouerb. 12. *Conſilia impiorum fraudulenta.*

I ¶ Quarto deſcribitur ab adiunctionis ſocietate, quia ſcilic. tales mali quamuis inter ſe per inuidias, & odia ſunt diuiſi ad nocendum, tamen ad nocendum alijs ſunt concordes inuicem, & vniti: quod oſtenditur cum dicitur *Conſilium*, quaſi commune ſilentium, vel conſilium idem eſt, quod concordia. Et dicitur à concilio, as, quod idem eſt, quod concordo, as, quia ſcilicet tales ad militandum contra alios ſunt concordes, & alter alterius adiutores. Serpens enim in ore multos habet dentes acutos, & recuruos, venenoſos, & nociuos inuicem coniunctos, aliqualiter tamen diuiſos & ordinatos. Et dicuntur dentes à demendo, quia ſcil. de cibis aliquid ſemper demunt, vt dicit Iſidorus. Sic vere ſerpentes, id eſt, mali principes habent hodie in ore ſuo, id eſt, in domo, curia, vel hoſpitio multos dentes, id eſt, multos malos bailliuos, & conſiliarios acutos per rapacitatem, curuos per falſitatem, coniunctos per malam concordiam, & communitatem, venenoſos per malorum conſiliorum & accuſationum peruerſitatem, cibos, id eſt, aliorum diuitias dementes per exactionem & crudelitatem, diſtinctos & ordinatos per officiorum multiplicitatem, diuiſos per inuidiam & odium & partialitatem. Ideo de tali communitate conſilij dicitur Matth. 26. *Exeuntes Phariſæi conſilium fecerunt aduerſus Ieſum.* Tales enim mali inter ſe ineunt per malitioſam communitatem, id eſt, conſilium, deliberatam malignitatem aduerſus Ieſum, id eſt, aduerſus pauperem, per iniuſtitiam & iniquitatem. Sic igitur patet chariſſimi, quod conſilium talium peruerſorum habet

Adiunctionem ſocietatis (Conſilium)
Intentionem peruerſitatis (Malignum)
Prælationem ſublimitatis (Super)
Turbationem communitatis (Populum tuum.)

A *Adulatio.* Eſt fallax verborum ſub ſpecie amicitiæ deceptio. Adulator enim eſt ille, qui loquitur placentia, vt amorem hominum, & fauorem poſſit attrahere, & exinde lucrum, & emolumentum acquirere. Eſt enim adulatio ſimilis oleo, quod eſt naturæ mollis, lenis & ſuauis, inficit, cum penetrat, & corrumpit, quia vix eſt aliquod vas ita forte quin per oleum penetretur, Apes etiam ſi oleo perfundantur, moriuntur ſecundum Ariſtotel. Sed ſi aceto perfuſæ fuerint iterum reuiuiſcunt. Re vera tale oleum eſt adulatio, quia vere adulatrix, & ſuauis locutio auditores lenit, & mollit blandiendo, commendando, applaudendo, & complacendo, ipſos tamen inficit & corrumpit, ſcilicet in ſuis vitijs confouendo, eorum mala facta iuſtificando & excuſando. Ideo dicit Hieronym. *Nihil tam corrumpit mentes hominum, quam adulatio. Plus enim nocet lingua adulatoris, quam gladius perſecutoris.* Eſt etiam iſtud oleum naturæ penetratiuæ, quia vix eſt aliquis ita ſibi conſtans, quin vſque ad intima per complacentiam penetretur, ſi adulationis oleo per ſui, & ſuorum recommendationem vngatur. Et ideo ſæpe accidit, quod apes, id eſt, boni viri, dum iſto oleo perfunduntur, per inanem gloriam moriuntur: niſi forte aceto correctionis vel aeris conſiderationis & aſperæ tribulationis iterum humectentur, quia, quod per adulationem moritur per correctionem aſperam reuiuiſcit. vnde dicitur in Pſal. *Corripiet me iuſtus, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Et propter hoc reprehenditur adulator Oſe. 12. *Tota die* (inquit) *mendacium & vaſtitatem multiplicat, & fœdus cum Aſſyrijs iniit, & ferebat oleum in Aegypto*, vbi oſtenditur, quod ſecundum quatuor proprietates olei, adulatio habet quatuor conditiones,

Oleum enim exterius vult apparere,
Illud quod eſt interius, facit latere,
Ferrum rubiginat & corrodit,
Cibos lenificat atque condit.

¶ Pro certo ſecundum iſta quatuor adulator quatuor cauſis adulatur: videlicet, B

Vt { Decipiat (Mendacium inquit)
Accipiat (Vaſtitatem multiplicat)
Placeat (Fœdus cum Aſſyrijs inijt)
Lateat, (Ferebat oleum in Ægypto, id eſt, in tenebris) }

Eſt igitur finis adulatoris decipere. Sicut enim oleum ſemper vult eſſe in ſuperficie, & ita quis quandoque decipitur, quia credit totum vas plenum de oleo, & tamen ibi eſt magis de aqua: ſic adulator ſemper vult apparere, non exiſtere, & ſuis apparentibus ſermonibus mundum decipere & fraudare, quod oſtenditur cum dicitur, Mendacium, quia ſcilic. tales ſunt mendaces in re & verbo. In re, quia vnum videntur eſſe, & aliud ſunt, videntur eſſe amici, & ſunt inimici, videntur boni, & ſunt mali, videntur amatores, & ſunt proditores. In verbo etiam ſunt mendaces, quia vix aut nunquam proferunt vnum verbum veritatis. Vnde Hierem. 9. *Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium.* Animalia, quæ lambendo bibunt, habent labia inæqualis portionis, habent etiam dentes diuiſos, linguam flexibilem & tenuem, vt melius aquam recipiant atque bibāt. Sic vere, Chariſſimi, illa animalia, id eſt, illi homines, qui lambere, id eſt, adulari & applaudere conſueuerunt, habent hodie labia inæqualia & dentes diuiſos, quia ſcilic. labia & verba ipſorum non ſunt æqualia per veritatem, ſed diuerſa, diuiſa & diſſimilia, & diſiuncta per mendacium & falſitatem, habent enim linguam flexibilem & mutabilem iuxta morem auditorum, & complacentiam & voluntatem, quia dum diuitibus adulantur, ipſi pro certo vertunt linguam multipliciter, ſcilicet, nunc ad bona ipſorum, ipſa commendando, nunc ad mala, ipſa excuſando, nunc ad eorum amicos, ipſos magnificando, nunc ad eorum inimicos, eos vituperando, & eis detrahendo, & eos diffamando, hoc totum faciunt, vt lambendo, & adulando, aquam, id eſt, emolumentum bibant, accipiant, & acquirāt, & vt aquam, id eſt, diuites flexibiles atque molles ad ſuum amorem trahant, & conuertant. Et hoc quia vere hodie nullus à talibus malis diuitibus diligitur, niſi qui eis mendaciter adulatur. Figura Iudicum 7. Vbi illi, qui lambuerunt aquam, fuerunt à Gedeone electi, & omnes cæteri reprobati. Sic vere hodie mali mundi principes, & prælati aliquem ad ſua officia, & beneficia non eligunt, niſi eos, qui adulando, & applaudēdo dulciter eos lambunt. 3. Reg. 22. *Lambuerunt canes ſanguinem Achab.* Et ideo de talibus mendacibus poſſunt loqui huiuſmodi principes, & pręlati illud Pſalm. *Filij alieni mentiti ſunt mihi.* Iſti enim videntur filij, ficte diligendo, qui tamen ſunt alieni à vere amando, mentiti ſunt mihi, fallaciter adulando. Nam ſicut dicitur Ozeæ 7. *In malitia ſua lætificauerunt regem & in mendacijs ſuis principem.* vnde Hieronym. ad Fabianum cap. 21. *Naturaliter ducimur malo. & adulatoribus noſtris libenter fauemus, & quamuis quiſque reſpondeat ſe indignum, ad laudem tamen ſuam intrinſecus mens lætatur.* Eſt igitur intentio adulatoris, vt decipiat. Mendacium, inquit.

¶ Secundo dico, quod talis eſt intentio, vt accipiat, quia ſcilicet ad hoc adulatur, vt aliquid lucri acquirat. Oleum enim impurum ferrum rubiginat, & corrodit. Sic vere adulatio illos, quos oblectat, & vngit, rodit, ſcilicet lucrum & munera eliciendo, & pro ſe ſemper acquirendo. Sicut enim videmus quod falx amplexando ſcindit, & accumulat herbam, pratumque ſpoliat & denudat: ſic vere adulator amplexando & applaudendo non quærit niſi lucrari, aggregare, perſonamque, cui loquitur aquilo en enio ſpoliare. ſicut patet de multis fatuis principibus, qui tot, & tanta dant mundi adulatoribus, & hiſtrionibus, quod ipſi aliquoties paupereſcunt. & hoc oſtenditur cum dicitur: *Vaſtitatem accumulat*, quia ſcilicet adulatores, dum ſibi accumulant, alios deuaſtant. Nam ſecundum Plinium, Lingua capræ eſt oliuæ exitialis & nociua, in tantum quod capra lambendo oliuam facit eam ſtereleſcere. Sic vere, chariſſimi, linguæ adulatorum ad modum capræ fœtentium & vilium, C

Digitized by Google

vilium, ſunt oliuis, id eſt, alijs bonis hominibus contrariæ & nociuæ: quia vere dum ipſos lambunt per adulationem, faciunt eos ſteriles & pauperes per ſuorum bonorum acquiſitionem. Et ideo de talibus accumulatoribus & vaſtatoribus dicitur Ioſue 3. *Conſurgetis de inſidijs, & vaſtabitis ciuitatem.* Et inuicem dicunt de alijs illud 1. Regum 14. *Irruamus ſuper Philiſthijm nocte & deuaſtemus eos.* Iſti enim ſuper Philiſtæos, id eſt, ſuper diuites & potentes irruunt, & veniunt (id eſt) ſubito & occulte, ſicut patet de hiſtrionibus, qui veniunt non vocati, vt eos ſcilicet deuaſtent. Figurati Deuteronom. 28. vbi dicitur: *Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes, quoniam vaſtabitur vermibus.* Quia vere chariſſimi, multi ſunt principes & prælati, qui quamuis habent optimas vineas, id eſt, magnos redditus & prouentus, tamen ex inde nullum fructum percipiunt; quia à vermibus, id eſt, à falſis adulatoribus, qui cum eis regnant, qui in ſuis officijs & hoſpitijs perſeuerant, totum diripitur & vaſtatur, ipſique domini fiunt pauperes, & ſuis diuitijs ampliantur adulatores. Ideo bene dicit Alanus de complanctu naturæ. *Quid, inquit, eſt adulationis vnctio, niſi domorum emunctio? Quid commendationis alluſio, niſi ſuperiorum deluſio? Quid laudis arriſio, niſi eorum deriſio?* Eſt igitur adulatoris intentio vt accipiat. ¶ Tertio eſt ipſius intentio vt placeat. *Fœdus*, inquit, *cum Aſſyrijs iniit.* Nam ſicut oleum adhæret, conglutinat, & demulcet, & lenit contingentem, vt dictum eſt: ſic adulatio ſemper quærit demulcere, quod oſtenditur, cum dicitur, Fœdus: quia vere tales, vt poſſint habere fœdus, complacentiam, & amicitiam, & fauorem Aſſyriorum (qui antiquitus fuerunt potentiſſimi, id eſt, mundi domini) & magnatum, ipſi non ceſſant verbaliter adulari, & maxime ad hoc nituntur ambitioſi, qui prælatorum & principum amicitias pro viribus acquirunt, vt per eos promoueantur; ſimiles Sirenibus, quæ in auribus nautarum dulciſſime cantant, ita quod quandoque faciunt ipſos obdormire, & tunc occulte nauem intreeunt, quam ipſę ſæpius diſſipant & ſubuertunt, ipſos nautas perimunt & occidunt. Sic vere chariſſimi, tales Sirenes, id eſt, tales fraudulenti adulatores dulciſſime & placentiſſime nituntur cantare, id eſt, adulari, blandiri, loqui & ſolatiari in auribus nautarum, id eſt, illorum, qui nauem Eccleſiæ, vel religionis, vel etiam patriæ dirigunt & gubernant, videlicet principum & prælatorum, ita quod aliquando obdormiunt & delectantur, & complacent ſibi in talibus adulatorijs modulaminibus, in tantum, quod ipſi dimittunt iſtam Sirenem, id eſt, ambitioſam intrare nauem, ſcilicet curiam, Eccleſiam, collegium, vel conuentum, dantque ſibi officium, beneficium, & præbendam; & ſic quando iſte ſe radicatum viderit, totam nauem illam, id eſt, totam domum, officium vel ollegium, in quo eſt, ſuis malis actibus & litibus, rixis & inuidijs & turbationibus diſſipat & ſubuertit. Figura de Iona, qui quia fuit dimiſſus intra nauem, ideo nauis periclitabatur, quare oportuit, quod extra proijceretur. Sic vere vtile eſſet naui Eccleſiæ, vel patriæ, quod tales exterius ad diabolum, vel per mortem, vel alias pellerentur; quia quamdiu viuunt tales malæ perſonę, vix aut nunquam poteſt ibi pax vel concordia conſeruari. Ideo dicitur Prouerb. 22. *Ejice deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntque rixa, & contumeliæ.* Iſti igitur cantant, vt placeant. *Fœdus* (inquit) *cum Aſſyrijs iniyt.* Ideo dicit diabolus de talibus illud Eſaiæ 28. *Percutiam iis fœdus cum beſtijs agri.* Diabolus enim hodie percutit fœdus inter beſtiam agri, id eſt, inter mundi principes, & tyrannos beſtiales, impios & crudeles, & iſtos iniquos adulatores; quia ſicut dictum eſt, nihil aliud quærunt, niſi vt placeant. Ideo videntur dicere diuites & potentes illud Eſaiæ 30. *Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à nobis viam, declinate à nobis ſemitam, ceſſet à facie noſtra ſanctus Iſrael.* Iſti loquuntur placentia, ne diſpliceant; loquuntur errores, vt demulceant; auferunt viam iuſtitiæ mala ſuggerendo; declinant, & peruertunt ſemitas pœnitentiæ delitias inducendo. Faciunt ab alijs ceſſare ſanctum Iſrael, ipſos in cunctis iniquitatibus confouendo. Vnde Caſſiodorus in quadam Epiſtola dicit: *Adulatio blande omnibus applaudit, omnibus ſalut dicit, prodigos vocat liberales, auaros parcos & ſapientes, laſciuos curiales, garrulos, obſtinatos conſtantes, pigros maturos & graues.* Hæc ſagitta leuiter volat, & cito infigitur. Eſt igitur intentio adulationis, vt placeat. ¶ Quarto eſt eius intentio, vt lateat; quia ſcilicet nullo modo vult, quod ſua mala intentio, deriſio, atque deluſio cognoſcatur. Nam ſicut oleum ita vult apparere, quod aquam, quæ ſub ipſo in eodem vaſe latitat, cooperit atque tegit: ſic vere adulatio, quanquam velit exterius apparere, aqua tamen, quæ ſub eo latet, ſcilicet interiorem conſcientiam ſummopere vult latere; quod oſtenditur, cum dicitur: *Oleum in Aegyptoferebat.* Ægyptus enim interpretatur tenebræ, ad deſignandum, quod iſti ſumme volunt, quod ſua adulatio ſit tenebroſa, id eſt, latens, abſcondita, & ignora; nolunt etiam, quod reputentur adulatores, imo veriſſimi conſultores. Iſti ſunt ſimiles coruo, qui eſt auis nigra, tenebroſa, & obſcura. Et tamen ſecundum Fulgentium quadraginta quatuor modis dicitur vocem mutare. Sic vere iſti, qui corui, id eſt, nigri, obſcuri, latentes & abſconditi volunt eſſe, vt dictum eſt, multis & infinitis modis mutant & variant vocem ſuam; quia nunc detrahunt, nunc adulantur; nunc verum dicunt, nunc mentiuntur, nunc quoque turbantur. Et breuiter iſti variant modos ſuos, ſecundum quod magis credunt hominibus complacere. Et ideo de talium varietate, nec non & abſcondita duplicitate poteſt intelligi illud Ezech. 27. *Byſſus varia de Aegypto texta eſt tibi in velum.* Iſti enim habent

Ornatus formoſitatem (Byſſus)
Affatus mobilitatem (Varia)
Velamen deceptionis (Ægypto)
Volamen ambitionis (In velum, inquit) quod ſemper vento mouetur.

¶ Et ideo pulchre loquitur Alanus in libro de complanctu naturæ, de adulatorijs. *Adulationis*, inquit, *peſtilentia percutuntur laterales principium, palatij canes, adulationis artifices, fabri laudis, figuli falſitatis.* Hi (inquit) *in auribus diuitum citharizant, fauos mellita locutionis eructant, caputque diuitum oleo adulationis iungunt, vt munera eliciant & emungant.* Sic igitur patet, chariſſimi, quod adulator quærit

Latere,
Placere,
Accipere,
Decipere.

¶ Adhuc nota, quod animal, quod eſt multorum vberum, eſt multorum filiorum, ſicut patet de porcis & caniculis, quę, quia habent plura vbera, ideo plures filios & pluries generant & producunt. Et econuerſo animal habens vberum paucitatem, ſicut eſt vacca; capra non generat filiorum multiplicitatem. Sic vere chariſſimi, diabolus, qui eſt animal crudeliſſimum; quia hodie à parte ſua habet in mundo multa vbera, id eſt, multos adulatores, cum quibus ipſe lactat & reficit mundi diuites & potentes, ideo multos filios & ſubditos generat atque nutrit; quia vere multi propter huiuſmodi vbera, & propter adulatores, & eorum vbera adulatoria & deceptoria efficiuntur filij diaboli & eius ſucceſſores in hæreditate ſua infernali. Ideo ipſe dicit animæ adulatione deceptæ illud Oſeæ 2. *Ego lactabo eam, & ducam eam in ſolitudinem;* vbi oſtenditur, quod Adulatio

Offert verbalem ſeductionem (Lactabo)
Confert lætalem promotionem (Ego)
Ligat mentalem affectionem (Ducam)
Legat pœnalem damnationem (In ſolitudinem.)

¶ Dico igitur, quod adulatio offert deceptionem verbalem, Lactabo. Elephas, ſecundum Philoſophum, ſi in deſerto ponuntur duæ puellæ, quæ optime incipiant cantare, id audiens, vadit ad eas, lambit eorum mammillas, delectatur in cantu, & obdormit, & tunc vna earum ſubito infigit gladium, ipſumque occidit, ſanguinemque eius recipiunt, vnde purpuram tandem tingunt. Sic vere chariſſimi, in deſerto huius mundi, vbi ſunt elephantes, id eſt, alti & magni, diuites & potentes, conueniunt hodie plures puellæ, id eſt, plures adulatores, qui more puellæ ſe præbent amicabiles, atque blandos. Quæ re vera circa iſtos elephantes non ceſſant per adulationem cantare, & vbera verborum lactantium & demulcentium eis offerre, & ita faciunt eos dormire, id eſt, in peccatis ſuis complacere, & delectari, ipſos quoque taliter decipiunt, quod ſanguinem eorum, id eſt, temporalem ſubſtantiam ſibi attrahunt, & acquirunt, & eos per paupertatem proſtratos deſerunt, & dimittunt. Lactabo, inquit, eam. Ideo de talibus dicitur Prouerbiorum 16. *Vir iniquus lactat amicum ſuum, & ducit eum per viam non bonam.* Lactare enim dicuntur adulatores; quia ſcilicet ſicut lac eſt quid dulciſſimum, aliquando tamen habet venenum admixtum: ſic vere verba adulato-

rum

Digitized by Google

rum ſunt dulciſſima, & placentiſſima, venenum tamen dece-
ptionis, & malæ intentionis, detractionis, & futuræ damna-
tionis continue ſecum portant; quia, vt communiter, ille idem,
qui in præſentia adulatur, in abſentia detrahit, atque mordet.
Nam ſicut ſcorpio facie blanditur, & cauda pungit; Apis et-
iam in ore portat mel, & in cauda habet aculeum: ſic vere tales
in ore habent mel, id eſt, dulcedinem adulationis, & ſemper
in facie, in prẹſentia blandiuntur. Sed pro certo in cauda, id eſt,
retro hoc eſt dictum, in abſentia inuenitur aculeus, id eſt, mor-
dacitas & punctio detractionis & diffamationis. Figura ſecun-
dum Ioſephum Geneſ. 2. vbi dicitur, quod ſerpens, qui ſeduxit
Euam, habebat faciem virginalem, & caudam cum corpore re-
liquo ſerpentinam, quia ſcilicet talẹs, vt dictum eſt, in facie, &
in præſentia videntur virgines, propter mel & blandimentum
dulciſſimæ locutionis, & in cauda, id eſt, in abſentia ipſi ha-
bent ſerpentinam naturam punctionis, detractionis, & diffa-
mationis. Et ideo de talium lactatione loquitur Hieremias
Threnorum 4. *Lamiæ nudauerunt mammas, lactauerunt catulos
ſuos.* Lamiæ enim, ſecundum Paſchaſium ſuper Threnos, ſunt
quædam monſtra, quæ ab homine incipiunt, & in beſtiam ter-
minantur; quia cum habeant faciem hominis, pedes tamen
habent equinos. Sic vere tales in facie, id eſt, in præſentia vi-
dentur homines, id eſt; boni & iuſti, blandientes & benigni, ta-
men in exiſtentia ipſi ſunt beſtiæ, id eſt, mordaces, detractores
& iniqui, pedes affectuum habentes equinos; id eſt, luxurioſos,
corporales, & ſuperbos. Vnde Seneca in Epiſtola: *Malum homi-
nem blande loquentem agnoſce tuum venenum eſſe; habet & inſitum ve-
nenum blanda oratio.* Dico igitur, quod adulatio offert verbalem
G deceptionem, Lactabo. ❡ Secundo dico, quod ipſa confert
promotionem lætalem; quod oſtenditur, cum dicitur, Ego,
quod eſt primæ perſonæ, primitiuæ ſpeciei. Quia ſcilicet mul-
ti ſunt, qui per adulationem fiunt primæ perſonæ; & primi præ-
lati ſuperiores & præcellẽtes in dignitatibus, & officijs, & præ-
laturis, tam in Eccleſia, quam in mundo, ita quod ipſi ſunt pri-
mitiuæ ſpeciei, id eſt, de genere, de ſtatu & ſpecie primitiuo-
rum & principum & prælatorum: ſimiles cuidam ſigno cœle-
ſti, qui dicitur Aquarius, qui ſecundum Poëtas fingitur pincer-
na Deorum fuiſſe, & ſuper ipſorum manus aquas fudiſſe, & in-
de totam gratiam acquiſiuiſſe, quod ab ipſis Dijs in cœlum ex-
titit collocatus, vt dicit Iſidorus. Sic vere chariſſimi, multi
ſunt hodie, qui quia Dijs, id eſt, ſuperioribus & prælatis ſer-
uiunt defundendo aquam in eorum manibus, id eſt, defun-
dendo, & dicendo verba mollia & adulatoria, ideo ab ipſis in
cœlum, id eſt, in ſtatum dignitatis & ſuperioritatis promouen-
tur, & præficiuntur, ita quod ipſi vocantur, Ego. Et ideo illi
dicunt Exod. 3. *Ego ſum, qui ſum*, quaſi dicat, Ego valeo ro-
binum cum dimidio. Et illud Ioann. 10. *Ego ſum paſtor bonus.*
Sed mentiuntur; ſed bene poſſunt dicere illud Pſalm. 21. *Ego
ſum vermis, & non homo; opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Ta-
les enim ſunt molles & delitioſi, quia vermes; rudes & caligi-
noſi, quia ſunt non homines, id eſt, rationales, ſed viles & fa-
ſtidioſi, quia ſecundum veritatem ipſi ſunt opprobrium homi-
num, & abiectio plebis. Confert igitur adulatio promotionem
H lætalem. Ego, inquit. ❡ Tertio ligat affectionem mentalem.
Sunt enim verba adulatoria ſicut quidam compedes, & cate-
næ, quibus amor, affectio diuitum alligata à diabolo ducun-
tur vbi vult, quæ ſuis peccata, ne reſiliant, conſtringuntur. Id-
eo dicit Auguſtinus ſuper Pſalm. *Adulatorum linguæ ligant homi-
nes in peccato. Delectat enim ea facere, in quibus non ſolum metuitur,
ſed etiam laudatur operator.* Sicut enim incantator verbis ſuis ta-
liter incantat ſerpentem, quod permittit ſe capi, duci, & pal-
pari: ſic adulator ita verbis ſuis ſeducit homines, & incantat,
quod per malas ſuas complacentias taliter ligantur, quod à dia-
bolo vbicunque voluerit de vitio ad vitium, & tandem de hoc
mundo ad æternum ſupplicium deducuntur. Quia vere adu-
latio eſt via, quæ videtur homini recta, & nouiſſima eius du-
cunt ad mortem. Ligat igitur affectionem mentalem. Du-
I cam, inquit. ❡ Quarto dico, quod adulatio legat damnatio-
nem pœnalem, quia ſcilicet per iſtam adducitur homo in ſoli-
tudinem, id eſt, in deſertum inferni. Sic enim auceps cum ſibi-
lo ſuo, id eſt, lingua adulatoris hominem attrahit in infer-
num. In ſolitudinem inquit. Ideo dicitur de iſtis: *Errauerunt
in ſolitudine, in inaquoſo viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.*
Iſti enim qui ab adulatoribus ducuntur in inuio, & non in via,
& qui ab ipſis in ſuis erroribus confouentur, iſti pro certo ſunt
vel erunt in ſolitudine infernalis condemnationis, nec per-
petuo intrabunt ciuitatem æternæ conſolationis. Dico igitur,
quod adulatio damnationem legat, promotionem indigne
confert, deceptionem auribus offert. Et hæc de adulatione ſuf-
ficiant.

Adulterium. Tripliciter poteſt accipi, ſcil. hiſtorice. Et A
eſt illud peccatum, quod committit vnus
coniugium alteri fidem frangendo per luxuriæ corruptelam.
❡ Item allegorice. Et hoc fit, quando indignus, ambitioſus vel
ſimoniacus veram vxorem Chriſti, vel boni prælati, ſcil. Eccle-
ſiam, dignitatem, officium, vel beneficium ſibi copulat, & qua-
ſi cum eo iniuſte contrahens per indignam promotionem ad
eam admittitur. ❡ Item ſpiritualiter, & moraliter. Et hoc ad-
ulterium nihil aliud eſt, quam quodlibet peccatum mortale,
per quod anima Chriſtiana, quæ debet eſſe vnica Chriſti vxor,
qui eam ſibi per fidem in baptiſmo copulauit, cum diabolo,
carne, vel mundo per peccatum Adæ criminaliter copulatur, &
exinde filios adulterinos, id eſt, mala opera concipit & educit.
Et ideo cuilibet iſtarum, ſcilic. tam Eccleſiæ, quam mulieri,
quam animæ dicitur Oſeæ 2. *Auferat*, inquit, *adulteria de medio
vberum ſuorum.* Dicamus igitur aliquid de duobus primis. Et
dicamus, quod adulter & adultera ſunt ſimiles illi, qui in terra
aliena ſeminat zizania, quod eſt ſemen malum, cuius fructus
nihil valet. Sic vere tales in hæreditate aliena conſtituunt ſe-
men adulterinum, & hæredes, & ſucceſſores, ſine iure & iu-
ſtitia. Et ideo tales non poſſunt ibi facere fructum, nec diutur-
nam poſteritatem habere. Vnde Sapientiæ 4. *Adulterinæ plan-
tationes non dabunt radices altas.* Nota igitur, quod per huiuſmodi
adulterium

Diſſipatur regula creatæ naturæ,
Eneruatur copula humanæ coniuncturæ,
Excitatur regula diuinæ cenſuræ.

❡ Dico igitur, quod per adulterium naturæ regula diſſipatur. B
Eſt enim regula naturæ, quod vnum animal non coeat cum il-
lis, quæ ſunt alterius ſpeciei. quod tamen adulteri faciunt, qui
cum alienis vxoribus copulantur, vel conuerſo prætergredi di-
gnoſcuntur. Et ideo diabolus facit talibus, ſicut facit paſtor
pullis aſinorum. Scientes enim paſtores, quod vna ſpecies li-
benter non cognoſcit aliam, & volunt, quod ex aſino & equo
generetur pullus, ipſum aſinum, quamdiu eſt pullus, ſupponunt
vberibus equæ in tenebris, & ſic ille pullus lacte equæ nutritus,
in amorem earum taliter exardeſcit, quod cõtra naturam cum
eis ſe copulat, & exinde tertiam ſpeciem, videlicet mulum gi-
gnit. Re vera chariſſimi, talis paſtor eſt diabolus. Nam ad il-
lum finem, quod poſſit inducere hominem ad frangendum le-
gem matrimonij & naturæ, & ad alienam ſpeciem, id eſt, ad
vxores aliorum per luxuriam anhelare, iſto vtitur artificio, quia
vere ab ipſa iuuentute, quamdiu ſunt pulli & adoleſcentes, ipſe
nutrit eos lacte equarum, id eſt, verbis, iocis, atque ſolatijs mu-
lierum, & ſic pro certo ipſos inclinat ad earum copulam appe-
tendam, dato, quod ſint alterius ſpeciei, id eſt, poſito, quod a-
lijs ſint matrimonialiter alligatæ. Quia breuiter hoc eſt ve-
rum, quod illi, qui vacant circa mulieres, & lacte, id eſt, ea-
rum mulcedine paſcuntur, faciliter ad adulterium inflamman-
tur; quia ſicut dicitur Hebræor. 5. *Omnis enim, qui lactis eſt par-
ticeps, expers eſt ſermonum iuſtitiæ.* Et ideo dicitur Hieremiæ 23.
Adulterio repleta eſt terra. Per adulterium igitur naturæ regula
diſſipatur. ❡ Secundo per adulterium iuncturæ copula ſegre- C
gatur, quia ſcilicet illa fidelitas, & illa indiuiſibilis vnitas, quæ
inter coniuges debet eſſe, per adulterium diſſipatur, quia ſcili-
cet vir & vxor alij carnaliter copulantur, & tunc iſta fidelitas
minime conſeruatur. Licet enim naturaliter leæna teneatur
ſequi copulam leonis, ſæpe tamen accidit, quod præ rabie li-
bidinis pardo ſe copulat, & coniungit. Sic vere mala mulier
ſæpe accidit, quod viro ſuo contempto, extraneo per adulte-
rium copulatur, ita quod leopardi, id eſt, filij ſpurij exinde ge-
nerantur, qui à leonis, id eſt, à veri mariti conditionibus ſunt
diuerſi. Ideo de talibus malis mulieribus dicitur Ezech. 16. *Fa-
cta es quaſi mulier adultera, quæ ſuper virum ſuum inducit alienum.*
❡ Tertio dico, quod per adulterium cenſuræ ferula conci-
tatur, quia ſcilicet adulteri tam ſecundum legem diuinam,
quam humanam debent lapidari, & mori. Deuteronom. 22. &
Leuitic. 22. *Lapidibus morientur adulter & adultera.* Iſta lex tamen
hodie

Digitized by Google

hodie non ſeruatur; quia ſi adulteri & adulteræ lapidarentur, lapides, qui ſufficerent, non inuenirentur. Veruntamen etſi pœna legis ceſſat, pœna tamen odij, & zeli, & malitiæ viri contra mulierem, & mulieris contra virum non ceſſat. Narrat Geruaſius in libro ſuo de ocijs imperialibus, quod inuentum eſt, vnã ciconiam cum alio, quam cum ſuo compare carnaliter ſecundum modum ſuum fuiſſe copulatam. Quod cum quadam die maſculus ſuus percepiſſet, quaſi diſſimulans receſſit, quæ rediẽs ſecum adduxit multitudinem aliarum, ipſamque adulteram alis & roſtris penitus peremerunt. In quo datur intelligi, quod zelus matrimonij, & pœna adulteri ab ipſis animalibus habet exemplum, & à diuinis legibus habet ortum. Ezech. 16. *Iudicabo te iudicijs adulterarum.* Quod ſcilicet iudicium ponitur Leu. 22. *Moriantur mœchus & adultera.* Morientur (dico) per copulam, & etiam per mortem ſaltem æternam. Sic igitur in adulterio corporali

Mouetur cenſura,
Rumpitur iunctura,
Læditur natura.

E Vnde igitur præcipitur Marc. 10. *Non adulteres, &c.* ¶ Circa adulteria ſpiritualia de quibus ſupra actum eſt, notandum, quod ille, qui eſt indigne promotus, adulterio, id eſt, adulteri filio comparatur. Sicut enim adulter non ex legitimo viro concipitur, & in aliena hæreditate introducitur, in qua nullum ius aſſequitur, imo ad reſtitutionem tenetur: ſic vere dignitas illa, quã mater impudica, id eſt, malus prælatus, ab adulterio, id eſt, à diabolo per pretium vel fauorem in vtero ſui amoris concipit, ita quod per talem matrem, id eſt, per ſimoniacũ vel affectuoſum prælatum ad Eccleſiaſtica officia parturitur, ſibiq; hæreditas crucifixi iniuſte elargitur, ibi pro certo nullũ habet ius, imo ad reſtitutionẽ tenetur. Iudic. 11. *Hæres in domo patris noſtri eſſe non poteris, quia de adultera natus eſt*; quia vere in domo Eccleſiæ non poſſunt eſſe legitimi ſucceſſores, quos mater adultera, id eſt, prælatus corruptus per fauorem vel per ſimoniam introducit. Heu Deus, quia vere multi moderni Eccleſiarum prælati in ſuis Eccleſijs vel collegijs vix introducũt aliquẽ, niſi per aliquẽ fraternalem fauorem, quod patet, quia de compatriotis & carnalib. amicis ſufficientibus & idiotis replent hodie totam Eccleſiam Iesv Chriſti. Hierem. 23. *In Prophetis Hieruſalem vidi ſimilitudinem adulterantium.* Quod figuratũ eſt Iudic. 11. vbi Iephthe de adultera natus, princeps in Hieruſalem factus eſt; quia plerumque fit, quod illi, qui ſic indebite introducuntur in Eccleſiam, tandem ad prælaturas, principatus, & officia promouentur. Ideo talium poſteritate loquitur deriſorie Eſa. 57. *Accedite*, inquit, *huc, filij auguratricis, ſemen adulteræ, & fornicariæ.* Vbi oſtenditur, quod quidam in Eccleſia promouentur

Per
- Malignitatem coniecturarum (Auguratricis.)
- Cupiditatem pecuniarum (Adulteræ, ab Adoleo, les, quod eſt, incendere.)
- Carnalitatis infectionem (Fornicariæ.)
- Affinitatis affectionem (Filij & ſemen.)

F ¶ Et primo dico, quod quidam promouentur per coniecturarum malignitatem: & iſti ſunt, qui ſunt filij auguratricis. Sicut enim augures per quaſdam coniecturas, & per motus, & per garritus auium conijciunt de futuris: ſic multi mali prælati per conditiones auium, id eſt, aliquorum ſubditorum cõiecturant de futuris cogitando, quod tales, ſi per ipſos promoueantur, erunt in futurum tam ſui, quam ſuorum defenſores, vel ſi non, quod econtrario fierent tam ſui, quam ſuorum aduerſarij turbatores; & ſic accidit, quod multi per huiuſmodi coniecturas promouentur & exaltantur. Vnde cuilibet tali promotori poteſt dici illud Eſa. 57. *Dilataſti cubile tuum, & ſuſcepiſti adulterum.* Filij, inquit, auguratricis. Contra quod Nũm. 23. dicitur. *Non eſt augurium in Iſrael.* Iſti igitur promouentur per coniecturarum malignitatem. ¶ Item alij promouentur per pecuniarum cupiditatem. Et iſti ſunt filij adulteræ. Adultera enim dicitur ab adolendo, quia per luxuriam adoletur, inceditur, & crematur, & exinde ad adulterium promouetur. Et ſignat prælatos & auaros, qui feruore cupiditatis accenſi, per adulterium ſimoniacæ promotionis in hæreditate Eccleſiæ conſtituunt ſpurios, id eſt, impios ſucceſſores. *Omnes adulterantes quaſi clibanus.* Ideo de talibus malis adulteris promotoribus dicitur Iob 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem*, quia ſcil. accipiunt dona ſua & committunt ſuas adulterinas ſimoniacas fraudes in caligine & occulto. ¶ Item tertio alij promouẽtur per infectionem carnalitatis, quia ſæpe accidit, quod per carnalia, quæ inuicem habuerunt, & per fornicationes, quas inuicem commiſerunt, ipſi prælati fornicarij ipſos promouent. *Fornicariæ*, inquit. Ideo de talibus dicitur Oſe. 2. *Filij fornicationum ſunt, quia fornicata eſt mater eorum.* ¶ Quarto alij promouentur per affectionem affinitatis, ſcilicet conſanguinei familiares, & compatriotæ. Quod oſtenditur, cum dicitur, *Semen & filij.* Sicut enim papilio inſidens oleribus & arbobus, dimittit ibidem peſtiferum ſemen ſuum, quod ſcil. poſtmodum erucæ ſequens totum hortum, & eius olera corrodunt: ſic multi ſunt mali, & peſtiferi, ſuperbi & ambitioſi prælati, qui in horto, id eſt, in Eccleſia, Abbaria, vel collegio, in quo ſunt, tantum ſeminant de peſtifera parentela & familia ſua, quod finaliter per eos totus ille hortus occupatur. Ideo dicitur Eſa. 1. *Væ ſemini nequam, filijs ſceleratis.* Ideo de iſtis poteſt dici illud Heb. 12. *Ergo adulteri, & non filij eſtis.* Aduertant tamen tales, quod proculdubio iſti filij ſui ſic affectuoſe promoti non perſeuerant poſt eos, imo finaliter à ſuis beneficijs ſucceſſores prælatorum euelluntur, & alij in locis eorum ponuntur. Vnde Sap. 4. *Adulterinæ plantationes & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas.* Sequitur ibidem 3. capit. *Filij adulterorum in conſummatione erunt.* Et ſic patet igitur talium promotio. Sed adhuc nota de tertio adulterio ſpirituali, quia ſicut mulier relicto proprio viro adultero ſe tradit, & efficitur adultera, & ex tunc vir ſuus eſſe abominatur, dote & hæreditate ſpoliatur, ſocietate viri priuatur, tandem morti ſecundum legem ſubiugatur: ſic vere anima viro proprio, ſcilic. Chriſto in baptiſmo copulata, ſuggeſtionibus & tentationibus mota, adulterio, id eſt, diabolo, mundo, vel corpori, per diuerſa peccata ſe copulat, propriumque ſponſum dimittit, & prædictis adulteris ſe committit. Et ideo Christo viro ſuo abominabilis efficitur, dote gratiæ & virtutum exuitur, à viro ſuo Christo per culpam & per iudicij ſententiam perpetuo diuiditur, & tandem mortis æternæ iudicio condemnatur. Sicut enim dicit Raban. lib. 7. de naturis rerum: *Meretrix eſt anima peccatrix, quæ cœleſti viro Chriſto derelicto adulterinos iniquitatis fructus de diabolo concipit.* Lupanar, id eſt, locus meretricoſus, eſt conſcientia peccatoris, vbi cum diabolo adulterinos perpetrat concubitus. Iſtam igitur adulteram, ſcilicet animam peccatricem, vir ſuus Christvs finaliter puniet, & eam in inferno comburet. Sicut enim leo vxorem ſuam cum pardo adulteratam, niſi forte primitus lota fuerit, ipſam vulnerat & inuadit, vt dicit Iſidorus: ſic vere Deus quando videt, quod vxor ſua, ſcil. anima, pardo, id eſt, diabolo verſipelli per peccatum copulatur, niſi antequam ad ipſum veniat, per confeſſionem lota ſit, abominatur, occidit, & condemnat eam morte æterna. Figura Ezech. 16. vbi cuidam adulteræ comminatur, quod veſtimentis ſuis nudabitur, naſus & aures eius præcidentur, & inimicis ſuis ad cõdemnandum dabitur. Sequitur. *Scelus tuum, & fornicationes tuæ fecerunt tibi hoc.* Sic vere (chariſſimi) poſtquam anima per peccatum adulterata fuerit, veſtimenta gratiarum & virtutum perdit. Naſus, id eſt, virtus deuotionis, qua æterna ſuauitas adoratur, item aures obedientiæ & ſubiectionis eidem auferuntur, & finaliter propter ſcelus & fornicationes iſtas inimicis ſuis, id eſt, dæmonibus commendatur, & cum eis in inferno concluditur, & bannitur, &c.

Ædes. Diſtingue de Æde, ſicut ſupra de Domo. Et ſi vis, nota, quod in ſcriptura inuenitur A

Ædes
- Interioris conſcientiæ,
- Exterioris opulentiæ,
- Securioris reſidentiæ,
- Superioris eminentiæ.

Ædes interior eſt præparanda, ſcil. conſcientia, de qua videlicet omnia immunda debent eijci, & omnia munda & ſancta immitti & induci. 1. Mach. 13. *Mundauit ædes, in quibus fuerant ſimulachra.* Et 1. Machab. 3. dicitur, quod ædem & atria ſanctificauerunt. Ædes exterior eſt deteſtanda, ſcil. ſtatus & opulentia habitationis mundanæ: quia re vera iſtæ ſunt

Ædes
- Voluptuoſæ,
- Litigioſæ,
- Ruinoſæ.
- Periculoſæ.

(Voluptuoſæ, dico.) Eſa. 13. *Reſpondebunt vlulæ in ædibus voluptatis.* Litigioſæ etiam, quia ſcilicet in ædibus mundanæ opulentiæ nõ ſunt niſi turbationes & lites. Vnde de malis dicitur Mich. 7.

Lingent puluerem ſicut ſerpens, velut reptilia terræ perturbabuntur in ædibus ſuis. Periculoſæ etiam ſunt, & ruinoſæ quia, ſcilicet tales domus, ædes, & ſtatus finaliter & faciliter deſtrui ſolent, & perire. Vnde Amos 3. *Diripientur ædes tuæ.* Et iterum ibidem: *Diſſipabuntur ædes multæ.* Ædes ſecurior eſt habitanda, ſcil. ædes fidei & Eccleſiæ, extra quam non eſt ſalus, & in qua morantur & habitant omnes iuſti. De quo Prou. 30. *Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regum.* Ædes enim & ſtatus Eccleſiaſtici fuerunt ædes regum, id eſt, virorum excellentium & ſanctorum. Iſti ergo ſoli ſtelliones, qui animalia ſunt ſtellata, & varie picturata, id eſt, viri iuſti vita, & conuerſatione ornati debent habitare, & ibi ſiſtere & manere: quamuis hodie, proh dolor, verificetur illud 2. Machab. 6. quod in ſacratis ædibus mulieres vltro ſe ingerebant. Quod vtique de locis ſanctis poteſt intelligi, quæ impudice quandoque à mulieribus frequentantur, vel etiam de ſtatibus & officijs Eccleſiæ, vbi mulieres, id eſt, perſonæ muliebres & ineptæ multoties promouentur. Ædes ſuperior eſt affectanda, ſcil. ædes Paradiſi; & iſtæ ſunt ſecundæ Aſſueri, de quibus dicitur Heſter. 2. quod virgines reginæ de cubiculo regio in ſecundas ædes ducebantur. Cubiculum regium eſt Eccleſia militans, ſecundæ ædes ſunt Eccleſia triumphans. Paradiſus enim eſt illa ædes ſancta, ad cuius ædificationem Dauid ſe dicit impenſas varias præparaſſe, 1. Paral. 29. Et ſic ergo patet, quomodo ædes dicitur multis modis &c. tranſeo, quia ſupra multa dixi de Domo.

A *Ædificare.* Nota, quod ædificare, conſtruere, componere, & facere idem ſignificare videntur; Ædificare enim dicitur proprie aliquem locum vel domum pro habitatione cōſtruere, & ſic dicitur Ædificare ab Ædes, & facio, facis, quaſi ędes facio. Eſt ergo (moraliter loquendo) multiplex Ædificatio, ſcilicet

Temporalis,
Virtualis,
Criminalis,
Spiritualis,
Corporalis,
Æternalis.

¶ Primo dico, quod eſt temporalis ædificatio, quando ſcil. aliquis componit, & conſtituit factum & domum mundanę proſperitatis opulentiæ, in qua quidem tot lapides ponuntur, quot bona temporalia acquiruntur. Et aduerte, quod ædificium proſperitatis mundanæ concomitantur, vt communiter, quatuor mala, videlicet,

Iniquitas in acquirendo,
Crudelitas in poſſidendo,
Pompoſitas in præſidendo,
Fragilitas in reſidendo & corruendo.

De iniquitate & iniuſtitia dicitur Hierem. 22. *Væ, qui ædificat domum ſuam in iniuſtitia, & cœnacula ſua non in iudicio.* De crudelitate & violentia dicitur Abac. 2. *Væ, qui ædificat ciuitatem in ſanguinibus.* De pompoſitate & iactantia ſeu ſuperbia dicitur Dan. 4. quod Nabuchodonoſor ſuperbia elatus deambulans per aulam Babylonis dicebat: *Nonne iſta eſt Babylon, quem ædificaui in domum regi, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei?* De fragilitate vero & ruinoſa exiſtentia dicitur Malach. 1. *Aedificabunt, & ego deſtruam.* Iſtos enim videtur Dominus modo ædificare, quia facit eis omnia ad votum ſuccedere, & ſtatum eorum ſemper in melius conualere. Ipſos tamen deſtruet, & temporaliter & æternaliter hoc confundet. Pſal. *Deſtrues eos, & non ædificabis illos.* Et Hier. 45. *Ecce, quos ædificaui, ego deſtruo,* &c. Et Iob 27. *Aedificauit ſicut tinea domum ſuam.* Iſta eſt enim domus, quæ non eſt ædificata ſupra firmam petram, ſed ſuper arenam bonorum temporalium, ideo faciliter deperit & caſſatur. Pſ. 116. *Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborant, qui ædificant eam.* Item ſpiritualis ædificatio eſt, quando aliquis ædificat domum interioris voluntatis & conſcientiæ, ſcil. mentem, in qua tot lapides ponuntur, quot virtutes & gratiæ procurantur. Eph. 2. *Conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino, in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in ſpiritu ſancto.* Item æternalis ædificatio eſt, quando aliquis ædificat ſibi ſuperiorem & perpetuam manſionem, in qua tot lapides ponit, quot bona opera facit, & quod merita apud Deum acquirit. De quo poteſt dici illud Pſal. *Hieruſalem, quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipſum.* Iſtæ ſunt ergo tres ædificationes, quarum prima eſt vitioſa, ſecūda virtuoſa, tertia glorioſa.

B ¶ Secundo dicamus aliquid de ædificatione virtuali ſeu morū, quæ eſt virtuoſa, quia re vera chariſſimi, quilibet noſtrum debet ſe ædificare, componere, & conſtruere, vt effici mereatur domus, & ædificium ſummi Regis. Apes enim primo ædificant domum regis ſui, & poſtmodum ędificant domos ſuas, ſecundum Plin. & Amb. Sic vere chariſſimi, primo & principaliter nos debemus ædificare domum pro Rege, id eſt, pro Chriſto, ſc. mentem interiorem, & poſtmodum ædificabimus domum pro nobis, ſcil. conuerſationem exteriorem, ſicut fecit Salomon, qui primo ędificauit templum Domini, & poſtmodum ædificauit domum ſuam, iuxta illud 1. Paral. 22. *Conſurgite, & ædificate ſanctuarium Domino Deo.* Sic non faciunt hypocritæ, qui domum exterioris conuerſationis ſuæ bene ædificant, domum vero Dei, id eſt, domum interioris conſcientiæ prętermittunt, dicentes illud Aggæi 1. *Nondum venit tempus domum Domini ædificandæ.* Imo quod peius eſt, ipſam peccatis & vitijs deſtruunt, & ſubuertunt. Pſal. *Deſtrues, & non ædificabis eos.* Non ſic ergo, ſed tam domum interiorem, quam exteriorem; tam domum Dei, quam noſtram ędificemus, componamus, conſtruamus, iuxta illud Agg. 1. *Aſcendite* (inquit) *in montem, portate ligna, & ædificate domum.* Et videte, quod ſicut in quolibet ædificio neceſſe eſt labores ſubire, onera ſuſtinere, materiam habere: ſic vere, ſi noſipſos ædificare volumus virtualiter, neceſſe eſt quod nos laboribus affligamus. *Aſcendite* (inquit) *in montem,* quod vtique magnus eſt labor. Item, quod nos oneribus ſupponamus; quod oſtenditur, cum dicitur, *Portate.* Quod nos virtutibus fulciamus, quæ nomine lignorum intelliguntur. (Lignum inquit) Ligna enim, id eſt, virtutes ſunt materia, de quibus homo virtuoſus ædificatur. Habeamus ergo

Laboris pœnalitatem,
Virilem ſtabilitatem,
Virtutum fertilitatem.

¶ Dico, quod ſi volumus ædificare noſipſos habitaculū virtutum, nos debemus habere pœnalitatē laborum, quod oſtenditur cum dicitur (*Aſcendite in montem*) Sicut enim aſcendere in montem graue eſt, & laborioſum, & maxime ſenibus, pueris & infirmis: ſic vere ad montem, id eſt, ad morum perfectionem aſcēdere, & graue eſt, & difficile, & ideo neceſſe eſt in bonis & actibus & operib. laborare, & maxime nobis, qui ſumus infirmi per inconſtantiam, qui ſumus pueri per imprudentiam, qui ſumus ſenes per impotentiā. Aſcēdamus ergo in montē. Eſa. 2. *Venite, aſcendamus in montē Domini, & ad domū Dei Iacob.* Et 1. Eſd. 1. *Aſcenderunt ad ædificandum templum Domini.* Neceſſaria eſt ergo laboris pœnalitas, quæ per aſcenſum in montē denotatur. Mons enim perfectionem deſignat, & aſcenſus in montē laborem, & pœnalitatem ſignat. Apes enim cum magnis induſtrijs & laboribus ædificant domos ſuas. Non ceſſant enim laborare & diſcurrere; quia ſicut dicit Plin. inter ipſas nulla eſt ocioſa, imo ocioſas à ſe eijciūt, & eas ſecum habitare non permittūt. Sic vere chariſſimi, continue debemus eſſe in labore & exercitio operis virtuoſi, vt ſc. domos conſcientiarū noſtrarū poſſimus virtualiter ædificare. Ocium enim debemus fugere, quia *omnia mala docuit ocioſitas.* Eccl. 33. Et ocioſorū deſidioſorum conſortia declinare, iuxta illud Senec 35. Epiſt. *Labor nutrit animos generoſos, ut laborem recuſas? non eſt viri timere ſudorem.* Quod vtique eſt contra multos, qui ita ſunt delitioſi, quod in bonis operibus nolunt aliqualiter laborare, de quibus dicitur in Pſ. *In labore hominum non ſunt, & cum hominib. non flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua.* Sed aduertāt iſti, quod dicit Bern. ſuper Cant. *Qui in laborib. hominum non ſunt, in laboribus dæmonum erunt.* Non ſic ergo, ſed habeamus laboris pęnalitatem. (Aſcendite, inquit, in montem.) Amos 9. *Qui ædificat in cælo aſcenſionem ſuam.* Et 2. Paral. 27. *Vrbes ædificauit in montibus.*

C ¶ Inſuper dico, quod ſi volumus virtualiter ædificare, neceſſe eſt, quod habeamus virilem ſtabilitatem; quia onera diuerſarum tribulationū, mandatorum & regularium ſtatutorum portare, & in patientia ſuſtinere debemus, iuxta illud Mich. 7. *Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei.* Hierem. 10. *Hæc infirmitas mea eſt, & portabo eam.* Formicæ enim magnas feſtucas & ponderoſas trahunt & portant, vt ex illis ædificent loca ſua. Sic vere, chariſſimi, nos onus magnarum & grauium tribulationum ſuſtinere & portare debemus, vt nobis ædificium virtutum & morum in iſto mundo, & ædificium Paradiſi in alio pręparare poſſimus. Debemus ergo habere virilem ſtabilitatem, ſeu patientię firmitatem. (Portat inquit.) ¶ Denique debemus habere virtutum fertilitatem, quod notatur, quando dicitur (Lignum.) Ligna enim, quibus

domus

domus moralis conſtruitur, ſunt virtutes. Sicut enim dicit Plin. Caſtores miro modo iuxta flumina ædificant domos ſuas, & dicit, quod gregatim vadunt ad ſyluam, & cum dentibus ligna ſcindunt, & vnum de ſocietate ſupinum ad terram proſternũt, & inter eius tibias ligna ponunt, & ſic de ipſo alij quadrigam faciunt, & ipſum cum lignis ad locum ædificij ſui trahunt. ꝙ Sic vere, chariſſimi, ad ſyluam perfectionis debemus gregatim, id eſt, concorditer ambulare. Ligna etiam virtutum & gratiarum cum dentibus, id eſt, cum orationibus debemus abſcindere & procurare. Ad terram etiam debemus nos per humilitatẽ proſternere, & inclinare. Et Eſa. 51. *Poſuiſti vt terram corpus tuum, & ſicut viam tranſeuntibus.* Ligna, id eſt, virtutes debemus amplexari, & retinere. Et ſic ædificium perfectionis debemus conſtruere, & iuxta fluuium deuotionis continue permanere. Et de hoc poteſt intelligi illud 4. Reg. 6. *Eamus ſinguli vſque ad Iordanem, & tollamus ſinguli de ſylua materias ſingulas, vt ædificemus ibi locum ad habitandum.* Et eſt aduertendum, quod

in Ædificio requiritur { Fundamentum,
Parietes,
Tectum,
Cæmentum,
Lapides,
Ligna,
Claui.

¶ Sic vere in ædificio morali requiritur fundamentum, hoc eſt, fides. Epheſ. 2. *Super ædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Item requiruntur quatuor cardinales virtutes. Ezech. 41. *Parietes ædificij quinque cubitorum.* Quinque, inquit, quia tectum, quod cæteris ſupereminet, eſt ſpes, quæ ſemper eſt de ſuperioribus, quæ facit quintam dimenſionem in ædificio iſto. Item ſequitur cæmentum, quod omnia ligat, hæc eſt charitas, *quæ eſt vinculum perfectionis*, ad Col. 3. Quia ſicut dicitur 1. ad Cor. 8. *Scientia inflat, charitas vero ædificat.* Item requiruntur lapides, id eſt, durities cõſtantiæ, perſeuerantiæ, & durationis; ligna etiam, id eſt, memoria crucis, & diuinæ paſſionis; claui etiam, in punctura compaſſionis & contritionis, de quibus poteſt dici illud 2. Par. 3. *Parauerunt biblij ligna & lapides ad ædificandum domum.* Iſtis ergo congregatis ædificatur homo interior & domicilium mentis pro Domino hoſpitando. Et ſic iſta erit illa domus, de qua dicitur Pr. 9. *Sapientia ædificauit ſibi domum, excidit columnas ſeptem.* Sapientiam enim, id eſt, quilibet homo ſapiens de ſeipſo ædificat domum virtutum, in qua pro certo ſeptem columnæ ponuntur id eſt, ſeptem prædicta, quæ ad domum virtutum requiruntur, ſcil. fundamentum fidei, parietes virtutum, tectum ſpei, cæmentum charitatis, lapides firmitatis, ligna crucis & paſſionis, claui etiam compunctionis. Talis erat domus, de qua dicebat Salomon 2. Paral. 2. *Domus, quam ædificare cupio, magna eſt nimis, & inclyta.* Sic ergo patet, chariſſimi, quod ſi bene volumus noſipſos ædificare, nos debemus habere, ſicut dictum eſt, virtutum fertilitatem, virium ſtabilitatem, laboris ſedulitatem; & ſic de nobis dicetur illud 1. Cor. 3. *Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis.* Iſta eſt ergo ædificatio virtuoſa. Et ſi vis, pone, quod ſicut in ædificio Eccleſiæ materialis ædificatur altare, ſedes, campanæ, campanile, & multa alia ſic in ædificio cõſcientiæ &c. Dic, ſi vis, ſicut in eodem, vbi agitur de Eccleſia. Iſta eſt ergo ædificatio virtualis, quæ eſt ædificatio interioris voluntatis & conſcientiæ.

F ¶ Tertio dico, quod inuenitur ædificatio criminalis, quæ eſt ædificatio prauitatis & iniuſtitiæ. Sicut enim boni ædificant ſpirituale ædificium, id eſt, virtutum compaginem in ſeipſis, vt ibi ſecum poſſit per gratiam Dominus habitare. Nehem. 2. *Venite, ædificemus Hieruſalem.* Quod etiam ipſe Dominus conſulit & requirit. Aggæi 1. *Ædificate domum Domini.* Sic pro certo mali non ceſſant ædificare domum diabolo in ſeipſis, ſcil. congeriem vitiorum: videmus enim, quod araneæ, quæ ſunt animalia venenoſa, mirabili artificio faciunt telas ſuas, & ad hoc ſolent diligentiſſime laborare. Sic vere venenoſi peccatores ad ædificandum tela diabolica, id eſt, vitiorum congeriem diligenter intẽdunt, ex hoc ſolo gaudentes, quod muſcas terrenorum bonorũ mediante vitiorum reti & ædificio capiunt & acquirunt. Vnde de peccatore poteſt dici illud Iob 27. *Ædificauit ſicut tinea domũ ſuam.* Ergo notabis, quod mali ædificant in ſeipſis altare crudelitatis vbi cremant pauperes egentes, cauernam cupiditatis, in qua congregant chamos latentes, lupanar carnalitatis, in quo natant ad actus fœtentes, aſcenſum pompoſitatis, quo aſpirant ad ſtatus ingentes. Dico ergo, quod iſti ædificant in ſeipſis altare crudelitatis & ſæuitiæ. Antiquitus enim in altaribus cremabantur animalia, vt Domino offerrentur. Sic mali vidẽtur adhuc vitium crudelitatis, loco altaris in ſeipſis conſtruere, in quo ſolẽt pauperes affligere, & cremare, quos reprehendẽs ſcriptura dicit Ioſuæ 22. *Quæ eſt iſta tranſgreſſio? cur reliquiſtis Dominum Deum Iſrael, ædificantes altare ſacrilegum?* Item dico, quod iſti ædificant in ſeipſis templum cupiditatis & auaritiæ. Auaritia enim templo comparatur, quia ex aggregatis lapidibus conſtituitur, & ab hominibus ibi donaria & pecunię congregantur. Et iſtud eſt vanum chamos idoli Moab, quod infatuatus Salomon legitur ædificaſſe, quia ſc. chamos interpretatur congregans, ſignificans auaritiam, quæ ſolet omnia congregare. 3. Reg. 11. *Ædificauit Salomon vanum chamos idolo Moab.* Itẽ dico, quod mali ędificant in ſeipſis lupanar carnalitatis. & immunditiæ. Ezech. 16. *Ædificaſti tibi lupanar, feciſti tibi proſtibulum in cunctis plateis, ad omne caput viæ ædificaſti ſignum proſtitutionis tuæ.* Item dico, quod mali ædificant in ſeipſis turrem ſeu aſcenſum pompoſitatis & ſuperbiæ. Hierem. 32. *Poſuerunt idola ſua in domo, in qua inuocatum eſt nomen meum, & ædificauerunt excelſa Baal.* Excelſa enim Baal ſignant altitudinem ſuperbiæ. Iſta eſt ergo ædificatio criminalis.

¶ Quarto dico, quod inuenitur ædificatio ſpiritualis, & iſta eſt ædificatio, qua nos in bono ædificamus proximos, quando eis documenta ſalutis damus, vel quando viuendo exempla virtutem eiſdem miniſtramus. Quodlibet enim bonum documentum vel exemplum eſt vnus lapis in ædificio conuerſionis fraternæ. 1 Theſſal. 1. *Conſolamini inuicem, & ædificate alterutrum.* Iſta eſt igitur ædificatio, qua Eccleſia per fidem & gratiam ſpiritualiter ædificatur, & qua à Deo dirigente, à prælato regente, à prædicatore monente, ab Angelo inſpirante, & iuſto quolibet coadiuuante ſpiritualiter conſtruitur & formatur. Deus enim principaliter ædificauit & fundauit Eccleſiam: non enim facta eſt humano opere, ſed diuino. *Niſi enim Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam.* Vnde iſte facit ſicut ille Rex, de quo legitur Iudith 1. quia *ipſe ædificauit ciuitatem potentiſſimam, &c.* Expone, ſi vis, de Eccleſia, & vide ibi. Vnde iſta eſt illa ſponſa Chriſti, de qua ipſe ſponſus loquens Angelis, prædicatoribus, Apoſtolis, Martyribus & prælatis (qui ſcilicet omnes in eius constructione ſunt & fuerunt Dei adiutores, iuxta illud, quod dicitur ciuitati nobiliſſimæ Tyro, Ezech. 27. *Finitimi tui, qui ædificauerunt te, ipſi impleuerunt decorem tuum.* dicebat ſic Can. 8. *Si murus eſt, ædificemus ſuper eum propugnacula argentea; ſi oſtium, compingamus illud tabulis cedrinis.* Et re vera Eccleſia & murus eſt, & oſtium. Murus eſt, dico, quod boni defenduntur & continentur in via; oſtium vero, quo boni introducuntur ad gloriam in patria. Murus eſt, cuius articuli fidei lapides fuerunt. Martyres pro cæmento iſtius muri proprium ſanguinem præbuerunt. Iſta enim eſt illa turris, de qua fit mentio in hiſtoria Nellini, quæ à terra abſorbebatur quoties ædificabatur, quouſque ſanguis iuuenis ſine patre fundamentis ædificij fuit mixtus. Iſta eſt Eccleſia, quia lapides eius, ſcilicet patres veteris teſtamenti omnes in inferna abſorbebantur, quouſque ædificium fuit Chriſti & martyrum ſanguine cæmentatum. Vnde Chriſto dicebant antiquitus ſancti patres illud Pſalm. *Benigne fac Domine in voluntate tua Sion vt ædificentur muri Hieruſalem.* quaſi dicant, tu eſto ſicut agnus benignus, & da nobis ſanguinem pro cæmento. Oſtium etiam eſt Eccleſia, per quod ſcilicet boni ad gloriam admittuntur, & mali etiam excluduntur. Quid ergo? pro certo iſta debet ædificari & compingi tabulis cedrinis, id eſt, bonis & altis perſonis, & ornari debet propugnaculis argenteis, id eſt, pretioſis virtutibus atque donis. Eccleſia enim eſt illa turris, de qua dicitur Cant. 5. *Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* In iſta enim turri Dauid & ſunt propugnacula, & ſunt clypei, id eſt, diuerſa genera virtutum, quarum quædam dicuntur propugnacula, quia valent ad hoſtes inuadendum, & dicuntur clypei, quia valent ad nos ab hoſtibus defendendum. De iſtis ergo mille clypeis & propugnaculis, quæ mille dicuntur propter perfectionem & complementum, quod habent, quia millenarius numerus eſt perfectiſſimus, quæ quidem virtutes ſunt armatura fortium & ſanctorum, poſſumus dicere, & notare, quod iſti clypei & propugnacula, quæ ad ædificationem Eccleſiæ concurrere dignoſcuntur, ſunt

Amor, charitas, & amicitia,
Pax, tranquillitas, atque concordia.

Splendor, veritas, & ſapientia,
Rigor, æquitas, atque iuſtitia,
Timor, humilitas, & reuerentia,
Vigor, firmitas, & permanentia,
Honor, honeſtas, atque decentia,
Squalor, paupertas, & abſtinentia.

Iſti ſunt ergo cancelli, in quorum quolibet ſuſpenduntur tres clypei, hoc eſt, virtutum variarum triplicari cohortes & cunei. Dico ergo, quod in hoc ædificio debet inueniri amor, & charitas, & amicitia. Vnde Ezech. 40. *Oſtendit mihi Angelus ædificium ciuitatis vergentis ad Auſtrum.* Auſter enim pars mundi calida feruorem dilectionis deſignat; quia ſicut dicitur 1. ad Cor. 8. *Charitas ædificat.* Item ibi debet eſſe pax, & tranquillitas, atque concordia. Rom. 13. *Quæ pacis ſunt, ſectemur; & quæ ædificationis ſunt, inuicem cuſtodiamus.* Item ibi debet eſſe ſplendor, & veritas, & ſapientia; quia ſicut dicitur Prouerb. 24. *Sapientia ædificabitur domus.* Item ibi debet eſſe rigor, & æquitas, atque iuſtitia. Eccl. 3. *In iuſtitia ædificabitur tibi.* Item ſit ibi timor, humilitas, & reuerentia. Vnde Actor. 9. dicitur: *Quia Eccleſia habebat pacem, & ædificabatur, ambulans in timore Domini, & in conſolatione Spiritus ſancti.* Item ibi debet eſſe vigor, & firmitas, & permanentia, quia ſcil. Deus eſt ille homo ſapiens, de quo dicitur Matthæi 7. quia *ipſe ædificauit domum ſuam ſupra petram.* Item ibi debet eſſe honor, honeſtas, atque decentia. 1. Cor. 14. *Omnia ad ædificationem fiant.* Vnde etiam de pulchritudine conuerſationis & honeſtatis poteſt dici illud, quod canit Eccleſia, & accipitur à Tobia 13. *Omnes muri tui & turres Hieruſalem gemmis ædificabuntur.* Item debet ibi eſſe ſqualor, & paupertas, & abſtinentia. De quo Eſaiæ 58. *Aedificabuntur in te deſerta à ſæculo.* Iſta erga ſunt propugnacula turris noſtræ, quæ à Deo fuerunt antiquitus ædificata, & in Eccleſia conſtituta, ita quod tunc dicebat Dominus illud Eſa. 44. *Dico Hieruſalem, ædificaberis; & ciuitatibus Iuda, ædificabimini, & deſerta eius ſuſcitabo.* Sed re vera iſtud ædificium pro magna parte collapſum, & deſtructum, & per vitia ibidem male præſidentium & habitantium diſſipatum eſt. Nam Prouerb. 14. dicitur, quia *ſapiens mulier*, id eſt, ſapiens anima vel perſona, *ædificat domum ſuam, inſipiens vero extructam deſtruit manibus.* Quare vera iam tot ſunt in Eccleſia inſipientes, & ineptæ perſonæ, quod ædificia virtutum, quæ dudum ibi ſancti viri ædificauerunt, iam per vitia penitus deſtruxerunt. Vnde cuilibet malo poteſt Dominus dicere illud 1. Paralipom. 22. *Multum ſanguinem fudiſti*, id eſt, multa peccata feciſti, non poteris ædificare domum nomine meo. Oportet ergo, quod Deus ipſam reædificaret & repararet, & virtutibus & moribus renouaret, alias forte omnino corrueret. 1. Machabæor. 19. *Cæpit ædificare, & renouare ciuitatem*, dicens ſcilicet illud Zachar. 1. *Reuertar ad Hieruſalem in miſericordijs, & domus mea ædificabitur in ea.* Et Hierem. 31. *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans, rurſuſque ædificabo te, & ædificaberis virgo Iſrael.* Patet ergo, H quod eſt ædificatio ſpiritualis. ¶ Quinto dico, quod inuenitur ædificatio materialis, ſcilicet domorum corporalium pro noſtra habitatione mortali. Et iſta pro certo eſt duplex, ſcilicet ædificium Dei, & publicum, quod debet fabricari cum diligentia, & ædificium noſtrum, ſeu priuatum, quod debet moderari cum temperantia. De ædificio ergo materialis Eccleſiæ ſeu templi, conſtat, quod ad eius conſtructionem debemus omnes currere, & ad hoc diligenter ſuccurrere, & pro viribus laborare. Natura enim primo format & ædificat in corpore membra publica, quam priuata. Primo enim format cor, hepar & cerebrum, quæ ſunt communia, & vniuerſalia membra, quam aures, & pedes, quæ ſunt particularia. Sic vere nos primo & principaliter debemus intendere ad ædificationem domus Dei, quæ omnibus eſt communis, quam ad domorum noſtrarum particularium & priuatarum inſtaurationem. Ad quod facit figura de Salomone, qui primitus legitur domum Domini, quam domum ſuam ædificaſſe. Filij Iſrael templum primitus in Hieruſalem reædificauerunt, quam conſtruerent domos priuatas. Ad hoc enim aſtringimur præcepto cogente. Ad hoc etiam inſtruimur natura docente. Ad hoc inducimur ſpiritu fauente. Præcepto, dico, cogente; quia ſcilicet per mandata Dei quilibet ad hoc cogitur. 1. Eſdræ 1. *Cyrus Rex propoſuit edictum, vt domus Dei ædificaretur.* Natura etiam ad hoc inducit. Nam de apibus legitur, quod primo & ante omnia ædificant domum regis; ergo nos debemus multo fortius domum Dei. Spiritus etiam ſanctus ad hoc fauet, & hoc ſibi placere prætendit. Vnde illud ad Eph. 2. *Omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino, in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu ſancto.* Vnde de templorum ædificatoribus dicitur Deo illud verbum Lucæ 7. *Dignus eſt, vt hoc ei præſtes, diligit enim gentem noſtram, & ſynagogam ædificauit nobis.* Tales enim templorum ædificatores à Deo commendantur, & donis & diuitijs ampliantur. Vnde eſt illud prædictum Zachar. 6. *Ecce vir oriens nomen eius, & ipſe ædificauit templum Domino, & ipſe portabit gloriam, & ſedebit, & dominabitur ſuper ſolio ſuo.* ¶ De ędificio noſtro I
priuato notare poſſumus, quod iſtud eſt moderandum, & ſuperfluitatibus, quæ ſtatus noſtros excedunt, ſagaciter præſcindendum. Aquilæ enim vno nido, & leones vna fouea ſunt contenti, apes etiam vna cella. Quidam etiam Philoſophi fuerunt, qui medio dolio pro omni ædificio contenti fuiſſe leguntur. Etiam quædam ſunt nobiles prouinciæ, in quibus homines cauernis pro domibus vtuntur, ſicut exemplificatur de Brachmanis in hiſtoria Alexandri, & aliæ, vbi homines teſtudinum marinarum (quæ in illis partibus ſunt maximæ) ſinguli vna pro habitaculo contentantur, ſicut exemplificat Solinus. Et ad hoc videtur alludere Seneca in lib. de morali. qui dicit, quod *breue tugurium virtutes recipit.* Ædificia ergo non ſunt in ſuperbiam & magnitudinem amplianda, nec in aliorum præiudicium fabricanda; quia ſicut dicitur Eccleſ. 21. *Qui ædificat domum ſuam impendijs alienis, quaſi qui colligit lapides in hyeme.* Lapides enim, qui in hyeme de lapidicinis colliguntur, gelant, atque franguntur. Sic vere talia ædificia cum aliorum iniurijs facta non debent diu durare, ſed faciliter ſolent & debent corruere & perire. Iſta eſt ergo ædificatio materialis. ¶ Sexto dico, quod inuenitur ædi- K
ficatio æternalis & imperialis, & iſta eſt ædificatio gloriæ, & palatij Paradiſi. Iſtud enim palatium nobis ædificamus, quando fide, & opere, Deo fideliter militamus, & quando per bona opera laboramus. Iſta eſt enim ædificatio lata, grata, rata, clara, chara. Lata eſt multos recipiens. Vnde Deus videtur dicere illud 2. Paral. 2. *Domus, quam ædificare cupio, magna eſt nimis & inclyta.* Grata eſt cunctos alliciens. 2. Cor. 5. *Aedificationem ex Deo habeamus, & domum non manufactam, ſed æternam in cælis.* Rata eſt ſcilicet, & firma, nunquam deficiens. Pſal. *Aedificauit ſicut vnicornis ſanctificium ſuum in terra, quam fundauit in ſæcula.* Clara eſt, & luculenta Deum proſpiciens. Pſal. *Aedificauit Dominus Sion, & ibi videbitur in gloria ſua.* Chara eſt, atque tranquilla, quietem ſentiens. Pſalm. *Aedificabo in generatione & generationem ſedem tuam.* Sedes enim quietem ſignat. Lata eſt, & ſublimis, & alta, honores ſubiens. Amos 9. *Aedificat in cœlo aſcenſionem ſuam.* Sic ergo patet, quomodo inuenitur in ſcriptura ædificatio ſupernalis, corporea, ſpiritualis, criminalis, virtualis, & temporalis &c. Vide de domo, & ſimilibus.

Ægrotare. Nota, quod inuenitur multiplex ægritudo, videlicet, A

Ægritudo { Corporalis languoris, Temporalis doloris, Virtualis valoris, Criminalis horroris, Infernalis laboris. }

Ægrotant enim mortales omnes corporaliter. Vnde Gen. 48. dicitur, quod *nunciatum eſt Ioſeph, quod ægrotaret pater eius.* Ægrotant pauperes temporaliter. Pauperes enim ægroti dicuntur, in quantum in mundi ſtatu debiles, & nullius valoris reputantur, imo ab omnibus horrentur & faſtidiuntur. De quo 1. Reg. 10. *Dereliquit me Dominus, quia ægrotare cæpi.* ¶ Ægrotant iuſti virtualiter. Iuſtus enim ægrotat, in quantum ſpiritu forti, & corpore & rebus debilis inuenitur. Æger enim dolet & triſtatur, caleſcit & inflammatur, & guſtus eius alter, quam ante fuerat, reperitur, quieſcere compellitur, & lubenter à medicinis congruis refouetur, ab amicis viſitatur, & medicis frequentatur, à nociuis cibarijs præſeruatur, & diligenti cuſtodiæ committitur, & in lecto, ne exeat, quandoque per violentiam detinetur. Sic vere iuſtus dolet per contritionē, triſtatur per timorē, caleſcit per diuinum amorem. 2. Reg. 13. *Adamauit Amnon Thamar ſororē ſuam, ita vt ægrotaret propter amorē eius.* Guſtat ſuauitatem diuinam per cōtemplationem. Tales enim ſolet quieſcere per deuotionem medicinis fouetur per ſacramētorum & bonorum documentorum adhibitionē; ab amicis viſitatur per ſanctorum reuelationem, & per Dei & Angelorum cōſolationem; à medicis frequentatur per prædicatorum & prælatorum viſitationem;

à nociuis

Digitized by Google

à nociuis cohibetur per mundi delectabilium abdicationem, diligenter cuſtoditur per Dei & ſuperiorum gubernationem; violenter etiam quandoque in lecto miſeriæ detinetur per tribulationem & flagellationem. Æger erat Dauid, de quo dicitur 2.Reg.19. quod *cum quæreretur, vt veniret ad Saulem; Reſponſum eſt, quod ægrotabat.* Et de Ezechia etiam Rege iuſto dicitur 4.Regum 20. quod *ægrotauit Ezechias vſque ad mortem.* Et re vera tales ægri gratijs vnguntur, à ſanctis iuuantur, à Chriſto curantur. Gratijs (dico) vnguntur. Vnde Marc.6. qui dicitur, quod *Apoſtoli vngebant oleo multos ægros.* A ſanctis etiam iuuantur & conſolantur. Vnde ſanctis dicitur Mar.16. quod *ſuper ægros manus imponēt, & bene habebunt.* A Chriſto etiam curantur. Vnde Act.6. dicitur, quod *afferebant ægros, & curabantur.* Ægrotant ergo iuſti virtualiter. Ægrotant etiam impij criminaliter. Peccator enim æger dicitur, quia ad omne bonum impotens reperitur, 4.Reg.8. *Aegrotauit Benadab Rex Syriæ.* Ægrotant etiam damnari æternaliter. Vnde Acham Regi peſſimo dictum eſt 2.Paral.21. *Tu autem ægrotabis peſſimo languore vteri* &c. Vnde infra de infirmitate.

A **Ægyptus.** Ægyptus, vt cõmuniter, quadrupliciter ſignat. Signat enim mundum, pœnitentię ſtatum, peccatum, & infernum. Ægyptus enim interpretatur tenebræ. Et ideo ſignat mundum, in quo eſt tenebroſitas errorum. Signat pœnitentiæ ſtatum, qui eſt tenebroſitas humiliatorum. Signat peccatorem, vel peccatum, quod eſt tenebroſitas vitiorum. Signat infernum, vbi eſt tenebroſitas tormentorum. Quod ergo per Ægyptum mundus intelligitur, patet Eſa.19. vbi de incarnatione CHRISTI dicitur: *Aſcendet Dominus ſuper nubem leuem, & ingredietur Aegyptum.* Quod etiam per Ægyptum intelligatur pœnitentiæ ſtatus, patet Exod.3. *Vidi afflictionem populi mei, qui eſt in Aegypto.* Quod etiam per Ægyptum intelligatur peccatum vel peccator, patet Eſa.31. *Aegyptus homo, & non Deus; & equi eius caro non ſpiritus.* Quod etiam per Ægyptum intelligatur infernus, patet Ezech.26. *Ecce ego ad te Pharao Rex Aegypti, Draco magne, qui*

B *cubas in medio fluminum.* ¶ Primo ergo dicamus aliquid de Ægypto, in quantum ſignat mundum, & notemus, quod per Ægyptum poteſt mundus intelligi triplici ratione: Primo in Ægypto eſt caloris inflammatio. Secundo ferarum habitatio. Tertio deſerti peragratio. Ægyptus n. æſtu b. inflãmatur, à feris habitatur, deſertis conuallatur. Sic vere chariſſimi, in mundo iſto eſt

Cupiditas feruentiſſima,
Societas iniquiſſima,
Anxietas pœnaliſſima.

Calores enim ardoris cupiditatem, feræ & beſtiæ deſignãt malorum ſocietatem, deſertum vero denotat laboris anxietatem. Dico ergo, quod in Ægypto iſta eſt nimietas ardorum. In Ægypto n. ſuperiori tantus viget æſtus ſecundum Iſidorum, quod nullus homo poteſt ibi tute morari. Soli enim ſerpentes, & baſiliſci, & alia reptilia viuunt ibi. Illi enim homines, qui ibi conuerſantur, toti nigri efficiuntur propter calorem. Sic vere in Ægypto huius mundi & maxime in parte ſuperiori, id eſt, in ſtatu diuitum & ſuperiorum regnant hodie multi & varij calores & ardores, ſcil. auaritia, luxuria, iracundia, propter quod ibi pauci homines, id eſt, paucæ perſonæ ratione vtentes conuerſantur, & multi Serpentes & mali peccatores inibi cõmorantur. Vnde Ezech.30. *Dabo terrorem in terra Aegypti, & diſperdam terram Phatures, & dabo ignem in Taphnis.* Sequitur. *Interficiam multitudinem Alexandriæ, & dabo ignem in Aegypto.* Vnde aduerte, quod qui in iſta Ægypto ardore auaritiæ ſunt inflammati habent generaliter iſta vitia, ſcilicet,

Ignorantiam,
Fraudulentiam,
Detractionem,
Adulationem.

Ignorantia oſtenditur, cum dicitur (Ægypti) quod interpretatur tenebra. Ideo dicitur. (Dabo terrorem in terra Ægypti.) Ad denotandū quod illi, qui ſunt per ignorantiā tenebroſi, faciliter ſunt ſtupidi, tremuloſi, quod maxime pertinet ad auaros, qui ſemper timent amittere bona ſua. Quia ſecundum Sen. *Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum ſucceſſimus ad metum.* Et in Pſal. *Trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Item fraudulentia oſtenditur, cum dicitur, Phatures, id eſt, ſtatus illorum, qui ſunt deceptio pauperum, calcator & oppreſſor. Item detractio denotatur in vocabulo Taphnis, quod interpretatur os inſanum ſerpentum. Detractores enim ſerpentib. ſimiles ſunt, quia os eorū inſanum eſt, & venenoſum & pernicioſum. Pſalm. *Os eorum abundauit malitia.* Item adulatio intelligitur per multitudinem Alexandriæ, quæ interpretatur alleuans tenebras, quia ſcilicet adulatores adulãdo & facta aliorum iuſtificando tenebras ſuæ deſperationis & timoris alleuant, & ſupportant, quia iſti ſunt, qui *in malitijs ſuis lætificant regem, & in mendacijs ſuis principes*, ſicut dicitur Oſeæ 7. In iſta ergo Ægypto, id eſt, in mundo prout dictum eſt, inuenitur deceptio, detractio, adulatio, & ignorantiæ offuſcatio. Viget enim hodie in mundo ignis & ardor auaritiæ & cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, & iracundiæ & crudelitatis. Dabo (inquit) ignē in Ægypto. Et ſic bene dico, quod in iſta Ægypto, id eſt, mundo eſt nimietas ardorum. ¶ Dico etiam, quod ibi eſt ſocietas malorum. In Ægypto enim habitant C multa crudelium animalium genera. Sunt enim ibi hippopotami, qui ſunt equi fluuiales, qui de die in aquis natant, de nocte vero exeuntes, ſegetes hominum depaſcunt. Item ibi ſunt crocodili, qui in Nili fluuio commorantes, mandibulam ſuperiorem ſoli inter omnia animalia dicuntur mouere. Item ibi naſcuntur baſiliſci, qui ſolo viſu & flatu dicuntur omnia viuentia interimere, & necare. Et pro certo in Ægypto huius mundi ſunt talia genera animalium peruerſorum. Primi enim ſunt luxurioſi, qui more hippopotamorum in fluuijs delitiarum verſantes, de nocte, id eſt, in abſcondito & occulto exeunt facere facta ſua turpia & immunda. Iob 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem.* Et ideo iſti dicuntur equi fluuiales, quia equus eſt animal valde luxurioſum Hier.5. *Equi amatores in fœminas, & emiſſarij facti ſunt, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat.* Item ſunt ibi auari & ambitioſi, qui more crocodilorum mandibulam ſuperiorē tantummodo mouent, inferiorem vero immobilem ſemper tenent, quia ſcilicet iſti ſemper ad ſuperiora anhelant, inferiora vero, ſcilicet proximi vtilitatem, mortis neceſſitatem, & inferni profunditatem non conſiderant, neq; cauent, ſed ſolum mouere ſuperiorem mandibulam, id eſt, tractare, & maſticare de ſuperbis & ſublimibus vanitatibus ſe delectant, dicentes ſcilicet illud Eſa.14. *Aſcendam in cœlum, &c.* Sunt etiam ibi inuidioſi, quorum viſus more baſiliſci alijs venenum eſt, quia ſcilicet omnibus, quos in proſperitate vident, inuident, & ipſos detrahendo inuenenant, & corrumpunt. Et ſic bene dico, quod quia in iſta Ægypto, id eſt, mundo commorantur inuidioſi, ambitioſi, luxurioſi, bene dico, quod ibi eſt ſocietas malorum. Vnde Ezech.30. *Fortiſſimi gentium adducentur ad diſperdendam terram, & euaginabunt gladios ſuos ſuper Aegyptum,* & ſequitur. *Tradam terram in manus peſſimorum.* Ibi eſt ergo ſocietas malorum.

¶ Eſt præterea ibi anxietas laborum, Ægyptus enim ex vna D parte circumdatur mari, ex omni alia parte deſertis inacceſſibilibus eſt vallata. Sic vere chariſſimi, mundus & mari & deſerto, id eſt, omni genere tribulationum, laborum & amaritudinum eſt vallatus. Ezech.29. *Erit terra Aegypti in deſertum & in ſolitudinem.* Iſtud maxime patet in filijs Iſrael, qui quamdiu fuerunt in Ægypto, ſemper fuerunt in ſeruitute, oppreſſione, & tribulatione: ſicut dicitur Exod.3. Et poſſumus aduertere, quod ſicut Ægyptus antiquus decem plagis principalibus fuit afflicta, ſcilicet ſanguine, ranis, ciniphibus, & muſcis, ſicut dicitur Exod.7. & 8. item morte animalium, grandine & veſicis, ſicut ibidem dicitur 9 item locuſtis & tenebris, ſicut dicitur Exod.10. item morte primogenitorum, ſicut dicitur Exod.12. Sic vere chariſſimi, Ægyptus mundi multis plagis vulneratur, multis tormentis ſubijcitur, multis vitijs imbuitur, multis tribulationibus infeſtatur. Et maxime ibi ſunt decem plagæ, per quas poſſumus intelligere quatuor genera hominum malorum, & ſex genera principalium vitiorum. Quatuor enim malorum hominum genera ſignificantur per quatuor reptilia animata, de quibus fit mentio per ranas, cimices, muſcas, & locuſtas. Ranæ enim clamoſæ ſignificant malos aduocatos, qui non ceſſant clamare, coaxare, & coarctare. Per cimices, qui Gallice dicuntur thentes, quæ dormientes inquietant, intelligas malos balliuos, qui non ceſſant alios moleſtare. Per muſcas, quæ vlceribus inſidiantur, intelligo malos iudices, qui non ceſſant aliorum defectus & vlcera ſeu ſcelera inueſtigare, vt ſanguinem ſuæ ſubſtantiæ temporalis poſſint per emendas ſugere, & habere. Locuſtæ ſignant detractores, qui famam aliorum non ceſſant rodere, & vaſtare. Locuſta enim os habet triangulum, & in cauda portat aculeum. Ideo de iſtis quatuor dicitur in Pſalm. *Quia rana, id eſt, muſca, cinex in locuſta fuerunt in AEgypto.* Sed dico adhuc; quod in iſtis plagis poſſunt intelligi ſex genera vitiorum. Ibi enim eſt ſanguis, ecce peccatum luxuriæ; quia

Digitized by Google

quia ſicut dicitur Oſeæ 4. *Furtum & adulterium inundauerunt ſuper terram, & ſanguis ſanguinem tetigit.* Item ibi fuit mors animalium, ecce peccatum pigritiæ, quod homines beſtiales occidit; quia ſecundum Senec. *Otium ſine literis mors eſt, & viui hominis ſepultura.* Item ibi eſt veſica inflata, ecce peccatum ſuperbiæ. Item ibi eſt grando, quæ dure percutit, ecce peccatum rapinæ & ſæuitiæ. Ibi fuerunt tenebræ, ecce peccatum ignorantiæ. Ibi eſt mors primogenitorum, id eſt, animarum, ecce peccatum inuidiæ. *Qui enim odit fratrem ſuum, manet in morte.* 1. Ioan. 3. Iſtis ergo vitijs & tribulationibus ſubijcitur Ægyptus huius mundi; quia ſicut dicitur Eſa. 19. *Dabo Aegyptum in manu crudelium Dominorum.* Iſta ergo eſt Ægyptus, prout dictum eſt, vbi inuenitur anxietas laborum, ſocietas malorum, & nimietas ardorum. Ideo de iſta Ægypto debent filij Iſrael, quantum ad effectum, recedere, & ad terram promiſſionis, quæ eſt in cœlo, anhelare. Iuxta illud Oſeæ 11. *Puer Iſrael, & dilexi eum, & ex Aegypto vocaui filium meum.*

E ¶ Sed ſi vis adhuc notare, dic, quod Ægyptus ſignat mundum bonos afficientem. Ægyptus enim ſemper legitur fuiſſe filijs Iſrael inimica, vel falſa amica, Inimica (dico) quia ipſos tenuit in ſeruitute, ſicut patet Deuter. 6. vbi dicitur: *Serui eramus Pharaonis in Aegypto.* Falſa vero amica. Vnde de fallacia mundani auxilij dicitur Eſaiæ 36. *Confidis ſuper baculum arundineum confractum iſtum ſuper Aegyptum, cui ſi innixus fuerit homo, intrabit in manum eius.* Sic vere dicam de mundo, quia ſcilicet ſemper eſt & fuit inimicus nociuus & contrarius filijs Iſrael, id eſt, viris iuſtis & bonis, & maxime viris Eccleſiaſticis & religioſis. Conſtat enim, quod mundani ſemper conſueuerunt perſequi viros iuſtos, & ſe eis oſtendunt inimicos. Exod. 1. *Oderantque aut filios Iſrael Aegyptij* vel ſaltem ſemper eſt & fuit ipſis falſus, & infidelis amicus, & ſuſtentator arundineus, atque vanus, & ideo ſperantes in mundo & mundanis arguuntur Eſa. 30. (Væ filij deſertores, qui ambulatis, vt deſcendatis in Ægyptum, ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis.) Talis ergo regio debet dimitti, & à viris prudentibus deſpici & exiri. Hier. 42. *Nolite intrare in Aegyptum.* Ille enim Ægyptum intrat, qui mundum, & mundi pompam diligit & affectat. In Ægyptum ergo, & in mundum per affectuum complacentiam non eſt intrandum, ſed abinde potius exeundum. Et merito; quia pro certo ibidem reſidentes diuerſis vitijs & varijs animarum periculis ſupponuntur. Hierem. 42. *Si ingrediamini in Aegyptum, vt ibi habitetis, gladius, quem vos formidatis, vt apprehendet vos in terra Aegypti, & fames, pro qua ſolliciti eſtis, adhærebit vobis in Aegypto.* Abinde vero exeuntes, & ipſum, quantum ad effectum, dimittentes, ſanctificantur & emendantur. Pſalm. *In exitu Iſrael de Aegypto &c. facta eſt Iudæa ſanctificatio eius.*

F ¶ Et, ſi vis, notabis, quod iſta Ægyptus, id eſt, mundus fugiendus eſt, & contemnendus propter multa, videlicet, quia eſt ibi

Gulæ voracitas,
Mentis captiuitas,
Luxus carnalitas,
Grauis cupiditas,
Grandis crudelitas,
Senſus obſcuritas,
Cordis debilitas,
Falſa fidelitas,
Vana proſperitas,
Boni ſterilitas,
Leuis fallacitas,
Triſtis aduerſitas,
Mortis neceſſitas.

Eſt (dico) in iſta Ægypto voracitas guloſitatis. Vnde illi guloſi dicebant Num. 11. *Recordamur piſcium, quos comedebamus in Aegypto.* Vulgus enim promiſcuum, vt dicitur ibidem, cœpit flagrare deſiderio carnium &c. Et percuſſit Dominus populum plaga magna, & vocatus eſt locus ille, ſepulchra concupiſcentiæ. Item eſt ibi captiuitas, ſeu ſeruitus ocioſitatis, in mundo enim ſeu in ſtatu peccati ſunt homines in ſeruitute pigritiæ & ocioſitatis detenti. Deut. 24. *Memento, quod ſeruieris in Aegypto.* Item eſt ibi immundicia, ſeu luxus carnalitatis. Vnde ei abundant equi amatores in fœminas, id eſt, viri luxurioſi: ſicut dicitur 3. Reg. 10. *Adducebantur equi de Aegypto Salomoni.* Vnde etiam de Aſmodeo dæmonio, quod occidebat fornicarios, id eſt, de Spiritu fornicationis, dicitur Tob. 8. quod *ligatus fuit in deſerto ſuperioris Aegypti.* Ægyptus enim ſuperior ſignat ſtatum mundanorum, qui ſcilicet dicuntur deſertum: quia carent omni bonitate, & dicuntur ſpiritum fornicationis ſecum habere, quia pleni ſunt carnis voluptate. Item eſt ibi fames & eſuries cupiditatis. Hier. 42. *Fames adhærebit vobis in Aegypto.* Item eſt ibi effrenitas crudelitatis, potiſſime apud ſuperiores & magnates. Eſa. 19. *Dabo Aegyptum in manu dominorum crudelium.* Item eſt ibi obſcuritas erroneitatis. Eſa. 19. *Emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Aegyptum, angulum populorum eius. Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere ſuo.* Item ibi eſt debilitas fragilitatis. Eſa. 19. *Aegyptus quaſi mulieres.* Item eſt ibi facilitas infidelitatis. Infidelis enim dicitur mundus, quia promittit auxilium, quod non reddit Eſa. 30. *Aegyptus fruſtra & vane auxiliabitur.* Falſus etiam & infidelis dicitur, quia aliud apparet quam inueniatur. Et ideo tam infideles, quam hypocritæ monſtruoſis animalibus, quæ apparent eſſe homines, etiam imaginibus, & idolis comparantur. Vnde Ezech. 20. *In idolis Aegypti nolite pollui.* Item eſt ibi proſperitas totius vanitatis. Hierem. 46. *Vitula formoſa, & elegans Aegyptus, ſtimulator ab Aquilone veniet ei.* Item ibi eſt ſterilitas totius bonitatis. Vnde prædictum Ezech. 29 *Dabo terram Aegypti deſertam.* Item ibi eſt verboſitas adulatoriæ prauitatis. Vnde de adulatore poteſt dici illud Oſeæ 12. *Fœdus cum Aſſyrijs inijt, & oleum in Aegypto ferebat.* Item ibi eſt aduerſitas grauis proſperitatis, quia in mundo vigent multa aſpera & aduerſa. Vnde Eſa. 19. *Onus Aegypti, concurrere faciam Aegyptios aduerſus Aegyptios, & dirumpetur ſpiritus Aegypti.* Item ibi eſt neceſſitas mortis, & mortalitatis, quia ſcil. poſt omnia neceſſe eſt omnes mori. Amos 4. *Miſi in vos mortem in via Aegypti.* Iſta ergo omnia vitia, & pericula ſunt in Ægypto, id eſt, in mundo, quapropter filij Iſrael, id eſt, viri iuſti ipſum, vt dictum eſt, debent exire, ipſumq; contemnere, & horrere. Ezech. 23. *Aegypti non recordaberis amplius.* Quapropter etiam Dominus ſolet inde ſuos educere, & ſaluare. Ioſuæ 24. *Dominus Deus noſter eduxit nos, & patres noſtros de Aegypto*, id eſt, de mundo vel peccato. ¶ Secundo dico, quod per Ægyptum poteſt ſtatus pœnitentiæ intelligi. Exod. 3. *Vidi afflictionem populi mei, qui eſt in Aegypto.* Ægyptus enim magnis caloribus inflammatur. Solitudinib. circundatur. Aquis & fluminibus irrigatur. Sic vere chariſſimi, pœnitentiæ ſtatus habet ardorem contritionis. Ezech. 30. *Dabo ignem in Aegypto.* Flumina lachrymoſæ compunctionis Gen. 50. *Fleuit Aegyptus 70. diebus.* Habet etiam deſerta laborioſæ afflictionis. Ezech. 29. *Dabo terram Aegypti deſertam, & ſeruient Domino Aegyptij.* Matth. 1. dicitur, quod *Angelus præcepit Ioſeph matrem & puerum accipere, & in Aegyptum à facie Herodis fugere.* In quibus verbis notare poſſum, quod à facie Herodis, id eſt, diaboli, in Ægyptum, id eſt, ad caliginem humilitatis & ad pœnitentiæ ſtatum debemus fugere, vt puerum, id eſt, puritatem cum matre eius innocentia poſſimus ſeruare. Quia re vera in Ægypto debet eſſe altare noſtræ deuotionis & ſeruitium diuinæ obedientiæ & famulationis. *Seruient* (inquit) *Domino Aegyptij*, id eſt, humiles & pœnitentes. ¶ Et ſi vis notabis quod in Ægypto, id eſt, in ſtatu humilitatis religionis, G & pœnitentiæ manendum eſt cum puero. Quia

Locus eſt { Saluationis tutiſſimæ,
Cognitionis certiſſimæ,
Dilectionis chariſſimæ,
Reuerſionis vltimæ.

Ibi enim animæ ſaluantur, & liberantur. Exod. 2. *Vir Aegyptius liberauit nos.* Ibi etiam diuina creduntur, & cognoſcuntur. Eſaiæ 19. *Cognoſcetur Dominus ab Aegypto.* Ibi etiam omnes amantur, & diliguntur. Deut 23 *Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus eſt, nec Aegyptium* &c. Ibi inſuper ad Deum reuertuntur & reducuntur. Eſaiæ 19. *Reuertentur Aegyptij ad Dominum &c.* ¶ Tertio dico, H quod per Ægyptum intelligitur peccatum vel peccata, & hoc quia

Solet { Luxurioſe aſpicere,
Se capitoſe erigere,
Litigioſe ſe regere,
Solatioſe conuiuere,
Superiores contemnere,
Inferiores opprimere,
Se meliores dimittere,
Graues dolores incurrere.

Dico ergo, quod Ægyptij, id eſt, peccatores ſeu mundani ſolēt inſpicere luxurioſe. Vnde Geneſ. 12. dicitur, quod *viderunt Aegyptij mulierem pulchram, & fecerunt, quod ſublata eſt in domum Pharaonis.* Item dico, quod iſti ſolent erigere ſe capitoſe, habent enim cor. & caput contra Deum & proximum induratum &

obſtinatum

obſtinatum. Exod. 14. *Indurabo cor Aegyptiorum, & perſequetur vos.* Indurabo, inquit, id eſt, indurari permittam. Item iſti ſolent ſe regere litigioſe. Vnde illud Eſa. 19. *Concurrere faciam Aegyptios contra Aegyptios.* Item ſolent conuiuere ſolatioſe. Mali n. non curant niſi ſolatiari, & ludere in proſperis huius mundi. Itẽ iſti ſolent contemnere ſuperiores. Vnde de Agar Ægyptia dicitur Gen. 16. *ꝙ concepiſſe ſe videns, deſpexit dominam ſuam.* De proteruis etiam ſubditis, qui prælatos & ſuperiores contemnunt, dici poteſt illud Gen. 46. *Deteſtantur Aegyptij omnes paſtores ouium.* Item iſti ſolent opprimere inferiores. Vnde Exod. 1. *Oderant filios Iſrael Aegyptij & affligebant eos, atque ad amaritudinem perducebant vitam illorum operibus duris.* Item iſti ſolent dimittere ſe meliores, quia ſcilicet mali non curant de ſocietate bonorum. Abominantur enim & comedere, & cohabitare cum eis contemnũt. Geneſ. 43. dicitur, quod Ægyptij prophanum putant homini conuiuium. Iſti etiam ſolent incurrere graues dolores, ſcil. finaliter in inferno. Figurati in illis Ægyptijs, qui ſubmerſi ſunt in mari rubro, per quod denotatur amaritudo inferni, cum Pharaone rege ſuo, per quem diabolus denotatur. De quo Exo. 14. *Fugientibus Aegyptijs occurrerunt aquæ, & inuoluit eos Dominus in medijs fluctibus.* ¶ Quarto dico, quod adhuc Ægyptus ſignat infernum, & hoc

Propter
- Ardorem exitioſum,
- Squalorem penurioſum,
- Errorem caliginoſum,
- Furorem impetuoſum.

Eſt enim ibi ignis inextinguibilis. Vnde illud prædictum Ezec. 30. *Dabo ignem in Aegypto.* Item ibi eſt ſqualor, ſeu ſterilitas inſatiabilis. Vnde illud prædictum. Ezech. 29. *Dabo terram Aegypti deſertam.* Item ibi eſt error inilluſtrabilis, vnde & Ægyptus interpretatur tenebræ, ſeu anguſtia aut tribulatio. Vnde Exo. 10. *Tenebræ ſuper terram Aegypti tam denſe, vt palpari queant.* Item ibi eſt furor nunquam placabilis, quia ſcilicet ſicut in ſuperiori Ægypto ſunt fere crudeles, ſic in inferno dæmones. Vnde illud Eſa. 19. *Dabo Aegyptum in manu dominorum crudelium.* Patet ergo, quod Ægyptus ſignat mundum, pœnitentiæ ſtatum, peccatum, infernum.

Æmulari. Æmulatio.

Nota, quod æmulari quandoque ſumitur pro inuidiæ malignitate, & quandoque pro amoris immenſitate, quandoque pro zelotipiæ acerbitate. ¶ Sumitur, dico, pro inuidiæ malignitate; & ſic ſumitur Eccl. 37. vbi dicitur: *Ab æmulantibus te abſconde conſilium;* & Gal. 5. vbi dicitur, quod *opera carnis ſunt immunditia &c.* Sequitur. Aemulationes contentionis, iræ, rixæ, inuidiæ. ¶ Sumitur etiam pro bona amoris integritate; & ſic dicitur 2. Cor. 12. *Aemulamini chariſmata meliora,* & 1. Corin. 14. *Aemulamini ſpiritualia,* & Apoſtolus dicebat 2. Cor. 11. *Aemulor enim vos Dei æmulatione &c.* ¶ Sumitur inſuper pro zeli dolore ſeu acerbitate; & ſicut quandoque ſumitur pro bono zelo, qui prouenit ex iuſtitia, ſicut Paulus dicebat de ſeipſo Galat. 1. *Abundantius æmulator exiſtens paternarum traditionum;* quod etiam docet ſcriptura 1. Machabæorum 2. vbi dicitur: *Aemulatores eſtote legis.* Cuiuſmodi æmulator & zelator fuit multoties ipſe Deus, qui ſcilicet more zelotypi furibunde animaduertit (ſicut vir in vxorem, quando videt, quod alijs ſe coniungit) in filios Iſrael, quod ſibi matrimonialiter coniunxerat, cum eos cum idolis fornicari videbat. Vnde Ioſuæ 24. dicitur: *Dominus enim ſanctus & fortis æmulator eſt.* Deuter. 4. *Dominus Deus tuus ignis conſumens, Deus æmulator.* ¶ Quandoque vero ſumitur æmulatio pro malo zelo, quod prouenit ex nequitia; & ſic ſumitur zelus & æmulatio pro malo zelo proſperitatis & gloriæ peccatorum, & iſtud fit, quando quis dolet, quia non eſt ſimilis peccatoribus in proſperitate mundana, & quando deſiderat & appetit talis eſſe, ſicut ipſi. De quo dicitur Prou. 23. *Non æmuletur cor tuum peccatores, ſed in timore Domini eſto tota die.* Et in Pſalm. dicitur: *Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fœnum velociter areſcent:* & Sapiens dicit alibi. *Non zeles gloriam, & opes peccatoris, neſcis enim quando ventura ſit ipſius ſubuerſio.* ¶ Quandoque etiam ſumitur æmulatio pro indiſcreto zelo, qui prouenit ex imperitia, & hoc eſt, quando quis nimis ſeuere zelat pro diuina lege cuſtodienda, vel pro honore religionis & huiuſmodi, & quando nimis exaſperat alios per iuſtitiam. De talibus dicitur Roman. 10. *Aemulationem Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.* Et ideo bene docet Apoſtolus Galat. 4. dicens: *Bonum æmulamini in bono ſemper.* Vide alia multa de zelo.

Æneus.

Vide infra in titulo Æs æris.

Æqualis. Æqualitas.

Cum æqualitas ſignificet quãdam proportionem rerum inuicem adæquatarum, videtur, quod idem ſit quod ſimilitudo, & ſic poteſt ſignificare æquitatem & iuſtitiam, ſocietatem & amicitiam, imitationem ſeu ſimilitudinem & æquiparantiam. De tali ergo æqualitate, & iuſtitia vide ſupra de amore, charitate, & amicitia, & infra de imitatione, ſimilitudine, & conſonantia.

Æquitas. Æqualitas.

Nota, quod æquitas ſeu æqualitas nomina ſunt relatiua. Vnde illa æqua dicuntur, quorum vnum alterum non excedit, & ſi vna & eadem res æqua dicatur, illa æquitas videtur ad partes ipſius referri, quia ſcil. quando partes rei inuicem ſunt æquatæ, & æqualiter collocatæ, ipſa res æqua proprie poteſt dici. Moraliter tamen & breuiter æquitas pertinet ad iuſtitiæ rectitudinem. Æquitas enim, ratio & iuſtitia æquiparantur. Iudex quippe, princeps vel prælatus, æquus, iuſtus & rationabilis debet eſſe, quia ſcil. æque & iuſte debet inter virum, & eius proximum iudicare, & ad vtrumq; ſine acceptione perſonæ æqualiter ſe habere, ſecundum quod iuſtitia perſuadet. Iſte enim debet eſſe ſimilis libræ ſeu ſtateræ, quæ eſt inſtrumentum æqualis & æqui ponderis, quod ſcilic. in tali æqualitate & proportione conſtituitur, quod nunquam, ſi vera ſit, ad vnam partem plus quam aliam ponderare videtur, iuxta illud Exod. 30. (Æqualis ponderis erunt omnia.) Sic vere iudex vel prælatus debet eſſe æquiſſimus vel iuſtiſſimus, & in proportione æquitatis & iuſtitiæ rectiſſime menſuratus. Ponderare enim vel ſe inclinare ad vnam partem plus quam ad aliam nunquam debet, nec vni iuſtitiam facere, & alteri denegare, nec vnum promouere, alium dimittere; ſed conſideratis meritis perſonarum, & proportione de merito ad meritum facta, debet ad omnes æque & æqualiter ſe habere, iuxta illud Sap 6. *Aequaliter eſt ei cura de omnibus.* Curam enim debet habere iudex, princeps vel prælatus de omnibus: qui ſcil. ita bene debet curare de remotis, vt de propinquis, de pauperibus, vt de diuitibus, de extraneis, vt de notis, iuxta illud Deut. 1. *Sicut ciuis ſic ille ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum, ita paruum, & magnum audietis.* Et ſic quilibet talis iudex vel prælatus poterit dicere illud Prou. 8. *Meum eſt conſilium & æquitas, mea eſt prudentia, mea eſt fortitudo.* ¶ In quibus verbis tria notantur, quæ pertinere ad bonos prælatos ſeu iudices dignoſcuntur. Debent enim habere

- Prudentiam in deliberando. (Meum eſt, inquit, conſilium.)
- Iuſtitiam in determinando. (Mea eſt æquitas inquit.)
- Conſtantiam in perſequẽdo. (Mea eſt inquit fortitudo.)

Habeant igitur
- Prudentiam deliberatiuam,
- Iuſtitiam determinatiuam,
- Conſtantiam corroboratiuam.

Habeant adhuc
- Prudentiæ maturitatem,
- Iuſtitiæ ciuilitatem,
- Conſtantiæ ſtrenuitatem.

Primo ergo dico, quod tales debent habere prudentiam in deliberando, quod oſtenditur, cum dicitur. (*Meum eſt* inquit *conſilium.*) quia re vera tales debẽt ſemper ſequi conſilia peritorum, non proprijs inniti ſententijs, iuxta illud Tob. 4. *Conſilium à ſapiente perquire,* quia ſicut dicitur Prou. 11. *Salus, vbi multa conſilia.* Firmamẽto enim & ſuo raptui celerrimo adiuncti ſunt 7. planetæ contrarij motus & diuerſi, quia vtrique recte prouiſum eſt à natura, vt contrarietas planetarum motum firmamenti raperet, & violentiam tẽperaret, quod ſi non faceret, tantus eſt impetus firmamenti, quod totum mundi machinam inflammaret. Sic vere chariſſimi, cum firmamentum, id eſt, principes & ſuperiores ſint, vt communiter, ad vindictam, & iracundiam præcipites, & veloces, ipſi tamen ſecũ debent habere planetas, id eſt, viros perfectos, quorum ſcientijs, & conſilijs, & adiutorijs, vtantur ad rempublicam gubernandam, & quorum prudẽtia tẽperãtur, ne ad motum ſuorum appetituũ ſenſitiuorum, impetuoſe & ſine ratione ferantur, ne forte niſi ſic fieret, tota ſubdita patria rapinis & exactionibus, vindictis & executionibus inflammaretur. Conſiliũ. Ergo bene dicit ille philoſophus Sedechias in libro de dictis Philoſophorum, quod bene eſt populo,

Digitized by Google

pulo, cuius Rex eſt bonæ diſcretionis, & boni conſilij, & ſapiẽs in ſcientijs. quod male eſt ipſi ſi aliquid prædictorum defecerit ei. De conſilio vere pulchre loquitur Petrus Rauen. *Conſilium* (inquit) *peritorum & ex apertis obſcura, ex paruulis magna, ex propinquis remota, & ex partibus tota æſtimat & perpendit, nouit enim qualiter, & qua via aggredi debeant vniuerſa.* Conſilium ergo & deliberatio debẽt æquitatem comitari, æquitatem habere & frequentare, æquitatem attendere & cogitare, iuxta illud Pſalm. *Oculi tui videant æquitatem.* Iſte eſt enim æquus animus, id eſt, placidus, trãquillus & quietus, prudens & deliberatiuus, qui ſæpe ſuggeritur in ſcriptura, quia ſcil. valde eſt neceſſarius tribus generibus perſonarum, ſcil.

Præſidentibus,
Metuentibus,
Contemplantibus.

Æquum ergo animum debent habere viri præſidentes, & ideo illi Regi Iſrael Achab dicitur 3.Reg.21. *Grandis auctoritatis es & bene regis regnum Iſrael, ſurge & comede panem, & æquo eſto animo.* Item æquum animum debent habere viri metuentes ſeu viri tribulati, & patientes, vt ſcilicet melius deliberent quid circa pericula vitanda agendum ſit. Vnde filijs Iſrael in tribulatione conſtitutis dictum eſt Iudith.7. *Aequo animo eſtote fratres, & expectemus à Domino miſericordiam.* Item æquum animum debent habere viri contemplantes, id eſt, Deum & cœleſtia meditantes. Vnde Iacob.5. dicitur. *Oret æquo animo & pſallat,* quaſi dicatur, Oratio æquo animo debet fieri. Habeant ergo illi, qui æqui &
C perfecti eſſe voluerint, prudentiam in deliberando. ¶ Secundo dico, quod habere debent iuſtitiam in determinando, quod oſtenditur, cum dicitur. (*Mea eſt æquitas.*) Prælatus enim & iudex debent dicere ęquitatem ſuam propriam eſſe, quia ſcilicet ipſe debet eſſe ęquus principaliter quo ad duo, ſcil. in prolatione iudiciorum, ſecundo, in diſtributione beneficiorum. Sic igitur æquus in iudicijs, ſcil. iuſte alienum & proximum iudicando, item in beneficijs ęque remotum & propinquum admittendo. Iudex enim debet eſſe ſicut centrum in medio ſphetæ, quod ab omnibus partibus ſphetæ ęqualiter diſtat. Et etiam debet eſſe ſicut terra, quæ in medio firmamenti diametraliter & æqualiter ſuſpenſa. Similiſetiam debet eſſe ſoli, qui eſt medius inter planetas, qui quando ad ſigna Arietis & Libræ peruenerit, noctes & dies æquales facit: Sic vere chariſſimi, bonus Prælatus & Iudex in medio iuſtitiæ debet eſſe, & ad omnes ſubditos patriæ ſibi commiſſos æquali affectione quantum ad iuſtitiam ſe habere, noctesq; & dies, id eſt, pauperes & diuites, amicos & inimicos, ſecundum quod merita ipſorum exigunt, æquanimiter ordinare. De æqualitate ergo quantum ad beneficia & alias promotiones poteſt dici illud Leuit.7. *Cunctis filijs Aaron æqua menſura per ſingulos diuidetur.* Æqua menſura, dico, ſcilicet, facta proportione & deductione de meritis vtrorumque. Item de æqualitate quantum ad iudicia reddenda & facienda poteſt dici illud Leuit 19. *Statera iuſta & æqua ſint pondera, iuſtus modus, æquusque ſextarius.* Et Col.4. *Quod iuſtum eſt & æquum, ſeruis præſtate.* Sed heu, proh dolor, quam multi ſunt, qui carent iuſta iuſtitiæ æquitate, vbi ſunt hodie, pro Deum, illi qui in promotionibus & iudicijs æqualiter ſe habeant? Si vis; dic ſicut ſupra de acceptione perſonarum & pone ſi vis exemplum de aqua, quæ dicitur quaſi æqua, quæ tamen varijs cauſis redditur inæqualis &c. Debent ergo habere iuſtitiam determinatiuam. (Æquitas inquit) vt & ſic ſubditi dicant eis illud Pſal. *Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua.* & ideo dicebat Salomon parabolas ſuas proferre. Prou.1. *ad intelligendum verba prudentiæ, & ad ſuſcipiendum iudicium, iuſtitiam æquitatem.* Habeant igitur iuſtitiam determinatiuam, quod vtique figuratum eſt Ezech.43. vbi de Ariel, id eſt, de altari dicebatur, quod quadrangulum æquis lateribus debebat eſſe, & Apocal.21. dicitur, quod *ciuitatis nouæ Hieruſalem longitudo & latitudo æqualia ſunt.* Ad denotandum, quod Principes & Prælati, qui ſcil. Hieruſalem, id eſt, Eccleſiæ altare & longitudo & latitudo, id eſt, partes principaliores poſſunt dici, debent æqualitatem diligere, æquitatem & iuſtitiam cuſtodire, vt vnus ſit interitus hominum & iumentorum, & æqua vtriuſq; conditio, Eccl.3. Æquitas igitur ſiue interior, quæ ſignat mentis tranquillitatẽ & modeſtiam, de qua Mala.2. *In pace & æquitate ambulauit mecum:* ſiue exterior, quæ ſignat, vt dictum eſt, iuſtitiam, valde eſt commendanda, à bonis hominibus frequentanda. Ideo dicebat ſapiens Prou.4. *Viam ſapientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas æquitatis, quas cum ingreſſus fueris, non arctabuntur greſſus tui, & currens non habebis offendiculum.* Habeant igitur iuſtitiam determinatiuam. ¶ Tertio dico, quod D
tales debẽt habere conſtantiam corroboratiuam: quod oſtenditur, cum dicitur (*Mea eſt fortitudo.*) De fortitudine ergo conſtantiæ, quam debent habere Prælati ad hoc, vt poſſit æquitatem iuſtitiæ conſeruare, vide ſupra titulo de electione, primo membro illius auctoritatis: *Forte lignum & imputribile* &c. in titulo de fortitudine, & alibi vbi agitur de conſtantia & fortitudine, in pluribus locis. Et ſic viro ſeu Prælato forti poterit dici illud Pſalm. *Virga æquitatis, virga regni tui.* Virga enim fortitudinem prælationis ſignificat, iuxta illud Pſal. *Cuſtodi innocentiam, & vide æquitatem, quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.* Plangendo tamen poſſumus dicere de curijs & domibus multorum iudicum & Prælatorum illud Eſa.59. *Conuerſum eſt retrorſum iudicium, & iuſtitia longe ſtetit, & corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi.* Cuilibet etiam iniquo dicitur in Pſal. *Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem, iniquitatẽ magis, quam loqui æquitatem.* Non ſic chariſſimi. Patet ergo, quod ille, qui bene vult habere æquitatem, debet habere prudentiam in deliberando ſeu prouidẽdo, iuſtitiam in determinando ſeu ordinando, conſtantiam in
perſeuerando ſeu reſiſtendo. ¶ De æquitate vero diuina nota, E
quod Deus & æquiſſimus & iuſtiſſimus & rectiſſimus eſt, ſuaque iudicia & opera æqua ſunt atq; iuſta, licet quandoq; prima facie contrarium videatur. Lancea enim in aqua partim intus & partim extra poſita, licet ſit rectiſſima, fracta tamen, & tortuoſa videtur. quod vtique facit diuerſitas ſcil. raritas, & denſitas mediorum. Viſus enim noſter faciliter fallitur, quia ſicut dicit Sen. *Nihil acie noſtra fallacius.* Sic vere oculus rationis noſtræ ita eſt imperfectus quod de Dei æquitate, & de lancea ſuæ iuſtitiæ rectiſſima, quantum ad actus iudiciorum ſuorum, iudicamus ſæpiſſime, quod ſit torta, & quod iniqua ſit, & non recta. Ezech.33. *Dixerunt filij populi mei: non eſt æqui ponderis via Domini.* Iſta tamen tortuoſitas non eſt in Dei operibus, ſed in defectuoſo iudicio mentis noſtræ. Conſtat enim quod ipſa eſt vera æquitas, & quod omnia opera ſua iuſta ſunt, non iniqua. Pſalm. *Iuſtus Dominus & iuſtitiam dilexit, æquitatem vidit vultus eius.* Et aduerte ſi vis, quod æquitas diuina.

Viuificat pœnitentes, gratiam infundendo,
Tutificat confidentes, impios arguendo,
Iuſtificat obedientes, mandata iniungendo,
Triſtificat delinquentes, tormenta immittendo,
Beatificat triumphantes, præmia largiendo.

De viuificatione pœnitentium dicitur in Pſal. *Viuificabis me in æquitate tua.* De tutificatione in ſe ſperantium dicitur Eſa.11. *Iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet in æquitate pro manſuetis terræ.* De iuſtificatione obedientium, quæ ſcil. fit per mandata æqua & iuſta eis tradita, dicitur in Pſalm. *Fidelia omnia mandata eius, confirmata in ſæculum ſæculi, facta in veritate & æquitate.* De damnatione vero ſeu triſtificatione deliquentium dicitur Sapien.5. *Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem, acuet iram duram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.* De ſaluificatione autem ſeu beatificatione triumphantium dicitur in Pſalm. *Replebimur in bonis domus tuæ, ſanctum eſt templum tuum, mirabile in æquitate.* Hæc igitur de æquitate tam diuina, quam humana ſufficiant.

Aer.

Nota, quod A

Aere nihil {
inanius,
mobilius,
vtilius,
ſubtilius,
corruptibilius,
damnabilius,
lucidius. }

Primo aer inanis ſignat vitam mortalem, quæ parum ſubſiſtit. Sapient.7. *Ego natus accepi communem aerem, & ſimiliter decidi in terram factam.* Et illud Sap.5. *Aer diuiſus eſt, continuo in ſe reclusus.* ¶ Item aer mobilis ſignat mundi proſperitatem quæ cito deficit. Aer enim ſubito de ſerenitate mutatur in turbinem, ſic proſperitas in aduerſitatem. Iob.37. *Subito aer cogetur in nubes, & ventus tranſiens fugabit eas.* Item aer vtilis ſignat gratiam, & charitatem, ſine qua homo non conſiſtit, ſicut ſcilicet, ſine aere homo non viuit. Sapient.17. *Aerem quem nulla quis ratione effugere poſſet.* ¶ Item aer ſubtilis, & purus ſignat virum iuſtum, qui corruptioni reſiſtit. Vnde viri iuſti figurantur in tentorijs ve

ſtibul

ſtibuli Aſſueri Heſter.1.De quibus dicitur, quod *tentoria erant coloris aerei*, id eſt, puri & cœleſtis. ¶ Item aer paſſibilis ſeu corruptibilis, qui ſcil. infinitis ſubiacet paſſionibus & impreſſionibus, ſignat virum iniquum, qui bono propoſito non perſiſtit. Aer enim ſemper ſurſum tendit, ſicut patet in ligno quod in aqua ſubmerſum, per aerem incluſum emergit. Vnde de ſuperbis poteſt dici illud 2.Mach.5.quod *viſi ſunt equites per aera diſcurrentes* ¶ Item aer lucidus & amicabilis ſignat gloriam æternam quæ grata eſt. De qua 1.Theſſ.4. *Nos qui viuimus rapiemur ſimul cum illis obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Domino erimus.* ¶ His igitur præmiſſis nota, quod aer accipitur multipliciter in ſcriptura. Accipitur enim pro

Viro bono & perfecto,
Viro vano & infecto,
Mundi proſperitate,
Contemplationis claritate,
Æterna fœlicitate.

B ¶ Dico igitur, quod nomine aeris intelligitur vir perfectus ſeu ſtatus perfectionis. Et de hoc Sap.2. *Spiritus diffundetur tanquam mollis aer.* In quibus verbis oſtenduntur quatuor proprietates aeris, quæ ſpiritualiter competunt viro iuſto. Eſt enim aer

Immaculabilis puritatis (Spiritus)
Communicabilis leuitatis. (Diffundetur.)
Repræſentabilis qualitatis (Tanquam) quod ſignat relationem ad aliud.
Valde tractabilis lenitatis (Mollis aer.)

Et iſtæ pro certo proprietates debent in quolibet noſtrorum reperiri, ad hoc, quod in nobis virtualis perfectio generetur. Debemus enim eſſe

Expulſiui carnalitatis quantum ad primum (Spiritus.)
Expulſiui carnalitatis quantum ad ſecundum (Diffundetur)
Expreſſiui conformitatis quantum ad tertium. (Tanquam)
Oſtenſiui benignitatis quantum ad quartum. (Mollis inquit aer.)

¶ Dico igitur, quod nos debemus eſſe carnalitatis expulſiui. Spiritus. Sicut enim videmus, quod aer naturaliter eſt purus, ſubtilis, perſpicuus, atque clarus: ſic vere nos debemus eſſe puri per innocẽtiam & caſtitatem, & per conſequens nos debemus expellere à nobis omnem voluptatem & carnalitatem. Debemus eſſe perſpicui per cõtemplationem, ſubtiles per diſcretionem, clari per honeſtam conuerſationem. Et hoc oſtenditur cum dicitur, Spiritus: quia ſcil. nos debemus eſſe viri ſpirituales ab omni carnalitate abſtracti. Iuxta illud Luc.24. *Palpate, & videte quoniam ſpiritus carnem & oſſa non habet.* ¶ Vbi nota, quod vir
C ſpiritualis debet habere

Exiſtentiæ veritatem (palpate & videte, inquit)
Continentiæ puritatem: (quia non debet habere carnem:)
Influentiæ pietatem: (quia non debet habere oſſa.)

¶ Et iſta pro certo ſunt contra multos, qui non deteſtantur opulentiam, ſed indigentiam. Non amplexantur pietatem, ſed crudelitatem. Non deſiderant continentiam, ſed luxuriam. Non concupiſcunt exiſtentiam, ſed apparentiam. Non habent ſpiritualitatem, ſed carnalitatem & voluptatem. Nec ſunt per puritatem aerei, ſed per carnalitatẽ terrei & corporei. Et ideo figurantur Ezech.37.vbi dicit, quod *ſuper oſſa quæ erant in campo, extento eſt cutis & caro, & ſpiritum non habebant.* Quia vere chariſſimi, in campo mundi & Eccleſiæ ſunt hodie multa oſſa, id eſt, multæ perſonæ duræ, & inſenſibiles, & obſtinatæ, crudeles, indeuotæ, quæ re vera habent hodie carnem & cutem. Cutem dico curioſæ apparentiæ, carnem voluptatis & luxuriæ, ſed pro certo ſpiritum non habent: quia vere ipſi carent ſpiritu, id eſt, puritate innocentiæ, caſtitatis, & continentiæ. Iſti ſunt ſimiles Struthioni, quæ eſt auis tantæ corpulentiæ, & carnoſitatis, quod magis videtur beſtia terrea, quam auis aerea: quia ſcilicet non volitat ſicut auis, ſed in terris habitat ſicut beſtia. Sic vere ſunt multi, qui tantum habent de corpulentia voluptatis & carnalitatis, quod ipſi pro certo videntur eſſe beſtiæ, id eſt, brutales, ſenſuales, diſcretione & ratione carentes, & in terra, id eſt, in terrena proſperitate per affectum & deſiderium habitantes, aues autem, & aerei, id eſt, puri, boni, ſpirituales, & perfecti nullo modo videntur eſſe: quia nec per contemplationem volant, nec temporalia contemnendo à terra, id eſt, à terrenis & infirmis ſe elongant. Et breuiter iſti non habent ſpiritualitatem innocentię & puritatis, ſed magis terreſtreitatem & carnalitatem luxuriæ & fœditatis. Vnde Ioſuæ 5. *Diſſolutum eſt cor eorum, non remanſit in eis ſpiritus.* Non ſic, chariſſimi, non, ſed ſi volumus eſſe aerei & perfecti, expellamus carnalitatem. Spiritus inquit. ¶ Secundo neceſſe eſt, quod excludamus cupidita- D
tem. Diffundetur inquit. Aer talis eſt naturæ, quod ſeipſum dilatat, diſtribuit, & diffundit. Nam ſi aliquis locus vel terra, vel aliquo alio corpore vacuaretur, ſtatim aer ratione ſua communicabilis & diffuſiuæ naturæ illuc intrat, & ſeipſum præſentem exhibet, vt ſcil. ipſum repleat vacuatum. Re vera chariſſimi, talis debet eſſe quilibet homo iuſtus, & pro certo ipſe debet habere virtutem diffuſiuam, ſcilic. clementiam & pietatem: quia vere ipſe debet eſſe miſericors atque pius, quod vbicunque viderit aliquem locum vacuum, id eſt, aliquam perſonam per paupertatem vel aduerſitatem diuitijs vel proſperis vacuatam, ipſe ſtatim ſe debet præſentare, ipſamque per pietatem & eleemoſynam perficere & replere, & ſic per conſequens cupiditatem & parcitatem ab ipſo repellere & fugare. Diffundetur inquit, vt ſic de quolibet poſſit exponi in bono illud Act.2. *Diffuſa ſunt omnia viſcera eius.* Vnde Sap.5. *Continuo aer diuiſus eſt*, quia vere viſcera, id eſt, cordiales affectus noſtri dicuntur alijs diuidi & diffundi per clementiſſimam pietatem, quod eſt contra multos, qui ita ſunt cupidi, tenaces, & parci, quod nulli volunt diffundere ſeu diſtribuere, nec ſe per affectum & compaſſionẽ, nec bona ſua per eleemoſynam, adiutorium, & ſubuentionem. Tales ſunt ſimiles dolio vino pleno, quod vinum ſuum nõ vult dimittere, nec diffundere quamuis fuerit perforatum, niſi forte à parte ſuperiori etiam fiat foramen per quod ventus poſſit intrare. Et ratio eſt: quia natura abhorret vacuum, & ideo dolium vinum ſuum non vult dimittere, nec ſe vacuare, niſi aliud quod ipſum impleat poſſit ſubintrare. Reuera chariſſimi, tales ſunt cupidi & auari. Abhorrent enim mirabiliter vacuum, id eſt, vacuitatem paupertatis & tenuitatis. Et ideo illud quod ipſi habent, ipſi nolunt dimittere, nec diffundere vel largiri, ſed ſibiipſis totum retinent abhorrentes vacuum paupertatis. Dicũt enim illud 2.Reg.3. *Nolo te reuerti vacuam ad terram tuam.* Non attendentes ad illud Lucæ 6. *Date, & dabitur vobis.* Et breuiter iſti nolunt aliquid amittere, nec aliquid erogare, niſi forte per diuinam inſpirationem iſti à parte ſuperiori, id eſt, quantum ad bona æterna aperiantur per deſiderium & affectum, & niſi ventus, id eſt, niſi influentia Spiritus ſancti corda ipſorum introeat, & ſubintret. Tales ſunt ſimiles Sanguiſugæ, quæ non ceſſat ſanguinem ſugere, & illum nunquam euomit nec diffundit, niſi forte quando fortiter premitur, aut crepat. Sic vere chariſſimi, auari non ceſſant ſugere, & acquirere ſanguinem, id eſt, ſubſtantiam temporalem, ſcil. rapiendo, vſurando, & fraudando, & nihil penitus vomere volunt, nec à ſe dimittere, nec alijs per eleemoſynam erogare, niſi forte quando non poſſunt aliud facere, ſcil. in morte, quando ipſi crepant, & rumpuntur: quia tunc ſanguis ipſorum, id eſt, temporalis ſubſtantia diffunditur, & ad vxorem, & hæredes filios, & executores deuoluitur, & ipſi vacui mortui, & crepati temporaliter, & æternaliter dimittuntur. Vnde pulchre loquitur Eccleſ.14. *Viro cupido & tenaci ſine ratione & ſubſtantia, Viro liuido ad quid aurum? coacervat enim & iniuſte alijs congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.* Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus puri, aerei, & excludamus cupiditatem. ¶ Tertio ſi volumus eſſe perfecti, exprimamus conformitatem, quia ſcil. nos debemus eſſe Deo, & Sanctis per imitationem ſimiles & conformes quod oſtenditur cum dicitur tanquam, quod eſt aduerbium ſimilitudinis, quod ad aliud refertur, & per quod vnus terminus alteri ſimilatur, & ſignat virtutem imitationis: quia quilibet debet Deo, & Sanctis, gratijs & virtutibus aſſimilari, & ipſis pro viribus cõformari. Sicut enim videmus, quod aer habet virtutem repręſentatiuam, & impreſſionum ſimilitudinem expreſſiuam, ſicut patet in Iride, vbi aer tingitur ſecũdum colorẽ Iridis, ſicut etiã patet in domo vbi aer tingitur ſecundum colorem telæ, quæ eſt in feneſtra per quam tranſit: ſic vere chariſſimi, nos debemus eſſe ſimilitudinem repræſentatiui, quia ſecundũ colores, id eſt, virtutes & perfectiones feneſtrarũ, id eſt, bonarũ perſonarum per quas tranſimus, & quibus nos aſſociamus, nos debemus colorari ſcil. perfectiones ipſarum in nobis ipſis per imitationẽ repræſentando, & totam domũ, Eccleſiam, vel patriam, ſeu collegiũ in quo ſumus, noſtræ cõuerſationis pulchritudine picturãdo. tanquã inquit. Vnde 1 Pet.2 *Ipſi* inquit, *tanquã lapides viui ſuper ædificamini domos ſpirituales.* Et Heb.3 *Moyſes fidelis in domo Domini tanquam famulus.*

Vbi

Digitized by Google

Vbi nota, quod debemus eſſe ſimiles ſanctis viris in benignita-
tis imitatione. Moyſes qui ſcilic. erat mitiſſimus, ſicut dicitur
Num.12 Incrudelitatis rectitudine, fidelis. Item in humilitu-
dinis promptitudine, famulus. Et ideo dico chariſſimi, quod
nos debemus eſſe ſimiles Chamæleonti, qui colores circumia-
centium parietum in pelle ſua repræſentat: quia vere virtutes,
& perfectiones circumiacentium vicinorum debent per imi-
tationem in pelle noſtra, id eſt, noſtra conuerſatione apparere,
repræſentari, exprimi & videre. Vnde Ezech.16. *Sumpſiſti veſti-
menta tua multicoloria*, quod eſt contra multos, qui bonis viris, at-
que coloratis nolunt per imitationem conformari, ſed magis
impijs, & iniquis. Non ſic chariſſimi non, ſed exprimamus cō-
formitatem, tanquam inquit. ❡ Quarto dico, quod ſi volumus
eſſe aerei & perfecti, neceſſe eſt, quod oſtendamus benignita-
tem. Mollis inquit aer. Sicut aer eſt quid molliſſimum & ratū,
ita quod omni rei corporali cedit, & locum proprium dimittit
ſuper veniente quocunq; alio corporali: ſic vere vir perfectus
debet eſſe per benignitatē moliſſimus & humilimus: ita quod
omnibus alijs ipſe debet per humilitatem cedere, non eis per
obſtinationem & malitiam contraire. Quod eſt contra mul-
tos; qui etiam contra Deum & Prælatos non verētur ſe oppo-
nere, nec ſuis maioribus procaciter obuiare, nec dignantur pro
quocunque locum, vel propoſitum relinquere, ſed per obſti-
nationē propoſiti contra omnes ceruicoſe & irreuerenter mi-
litant. Dan.11. *Nec quenquam Deorum verebitur, ſed aduerſus vniuerſa
conſurget*. Dilata ſi vis materiam iſtam ſicut de aduerſario in au-
ctoritate: *Cucurrit contra Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus
eſt*, ſuper verbo ceruice. Non ſic chariſſimi non; ſed ſimus mol-
les, id eſt, humiles, placabiles, & benigni; quia ſicut dicitur
Mat.11. *Ecce, qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt*: quia vere
illi, qui ſunt induti mollitie benignitatis, digni ſunt eſſe in do-
mibus æternæ fœlicitatis, cum Regibus perpetuæ dignitatis. Et
ſic igitur patet chariſſimi, quod ſi volumus eſſe perfecti, nos
debemus ſecundum conditiones aeris eſſe

Oſtenſiui benignitatis,
Expreſſiui conformitatis,
Excluſiui cupiditatis,
Expulſiui carnalitatis.

❡ Item nota, quod nomine aeris poteſt intelligi vir peccator,
ſtatuſque peccati, & ſtatus mundanæ proſperitatis. Et de hoc
poteſt intelligi illud Pſal.17. *Tenebroſa aqua in nubibus aeris, præ ful-
gore eius nubes in conſpectu eius tranſierunt grando, & carbones ignis*. Nā
ſicut aer eſt locus, vbi generantur multæ malæ impreſſiones,
quæ magna inferunt nocumenta: ſic in homine peccatore in
ſtatu peccati, vel in ſtatu proſperitatis & dignitatis, multæ im-
preſſiones peccatorum generantur, quæ animabus faciunt no-
cumentum. Et ideo videtur, ſicut in aere iſto generantur multę
impreſſiones, ſcilic. nubes, pluuia, ventus, coruſcatio, grando,
fulgur, ita quod in aere poſſumus videre

Quantum ad
- nubes, obſcuritatem (Tenebroſa.)
- pluuiam, humiditatem (Aqua)
- ventum, mobilitatem (Nubes tranſierunt.)
- coruſcationem, luciditatem (Præ fulgore)
- grandinem, frigiditatem (Grando)
- fulgur, caliditatem (Carbones ignis)

❡ Ita recte quantum ad iſtas ſex conditiones poſſumus videre
in ſtatu prædicto ſex ſpecialia vitia & peccata expreſſa in aere
humanæ conſcientiæ, & ibidem per agens diabolicum intro-
ducta: Eſt enim in iſto aere obſcuritas ruditatis, ecce nubes, te-
nebroſa inquit. Humiditas voluptatis, ecce pluuia, aqua inquit.
Mobilitas vanitatis, ecce ventus (Nubes inquit tranſierunt)
Luciditas palliationis, ecce coruſcatio (præ fulgore) Quantum
ad hypocritas frigiditas indeuotionis, ecce (grando) Caliditas
tribulationis (ecce fulgur) Carbones inquit ignis. Dico igitur,
quod in ſtatu peccati, proſperitatis, & dignitatis; generatur ru-
ditatis obſcuritas: tenebroſa. Sicut enim videmus, quod in aere
ex vaporibus, ex terra & aqua ſurgentibus, generantur nubes,
de quibus ipſe aer mirabiliter obſcuratur: ſic vere in ſtatu pec-
cati & homine peccatore generantur quandoque nubes, &
nubulæ erroris & ignorantiæ, quæ de vaporibus, id eſt; ex ipſis
conditionibus terræ & aquæ, id eſt, carnis & ſanguinis inſur-
gunt, & imprimuntur, quæ ipſum reddunt turbulentum, igno-
rantem, infectum & obſcurum, quod oſtenditur cum dicitur,
Tenebroſa. Vnde Prouerb.4. *Via impiorum tenebroſa, neſcitur vbi
corruunt*. Figura Apocal.9. vbi dicitur, quod *ſtella cecidit de cœlo,
& data eſt ei clauis putei abyſſi, quem cum aperuiſſet, exiuit de puteo fu-
mus, ſicut fornacis magnæ & obſcuratus eſt Sol, & aer de fumo putei.*
Iſte puteus chariſſimi, eſt humana caro, quam ſtella, quæ
de cœlo cecidit, id eſt, diabolus, qui de cœlo in mundum
corruit, quandoque per vana deſideria taliter aperit, quod
fumus malorum appetituum & tentationum ſolem, id eſt,
intellectum, & aerem, id eſt, affectum obnubilat per igno-
rantiam. Geneſ.1. *Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi*. Eſt igitur
in peccatore ruditatis obſcuritas. Tenebroſa inquit. ❡ Se-
cundo dico, quod in ſtatu peccati eſt voluptatis humiditas,
Aqua inquit. Nam ſicut in aere generatur impreſſio, quæ dici-
tur pluuia, quæ eſt impreſſio frigida, & humida ex humidis va-
poribus in nubis vtero generata, tandem vero calore reſoluta
in terras inferius diriuatur. Sic vere chariſſimi, tot vapores, id
eſt, tot tentationes, & ſuggeſtiones aſcendunt quandoque ad
interiora nubis, ad interiora conſcientiæ, quod ibi generatur
pluuia carnalitatis & voluptatis, & maxime quando calor natu-
ralis & feruor luxuriæ inualeſcit, & ſic nubem, id eſt, hominem
per vana deſideria diſſoluit, ipſumque ad terram, id eſt, ad ſta-
tum peccati detrahit, & euellit: Aqua inquit. Pſal.68. *Intrauerūt
aquæ vſque ad animam meam*. Aquæ ſcilicet carnalitatis & volu-
ptatis. Ideo de tali aere dicitur Deut.28. *Percutiet te Dominus fe-
bre, aere corrupto, & rubigine*, percutiuntur enim tales febre, id
eſt, ardore carnalitatis, aere corrupto proſperitatis, rubigine
cupiditatis. Sic igitur patet, quod in ſtatu peccati continetur
voluptatis humiditas. ❡ Tertio dico, quod in peccatore eſt va- K
nitatis mobilitas. Nubes trāſierunt. Sicut enim videmus, quod
aer eſt corpus leue & mobile, ita quod quando vento impelli-
tur, faciliter concitatur: ſic vere peccator eſt leuis per inſolen-
tiam, eſt mobilis per inconſtantiam. Et ideo quando vento va-
nitatis impellitur per ſuperbiam, faciliter in ſe agitat per extol-
lentiam, & iactantiam, quod oſtenditur, cum dicitur, Nu-
bes tranſierunt. Nam ſicut nubes tranſiens vndique circuit,
nec alicubi requieſcit, ſurſum vagabunde moratur, vbi ventis
& turbinibus agitatur, & finaliter euaneſcit & diſſipatur, ita
quod amplius non apparet, ſed alio loco eius ſubſtituitur. Sic
vere chariſſimi, ſuperbus nō quieſcit per propoſiti firmitatem,
ſed vagatur, & circuit per inconſtantiæ leuitatem: Surſum in
ſtatum eminentiæ aſcendit per ambitionem, vbi ventis vanita-
tum agitatur per elationem, finaliter tamen euaneſcit, & defi-
cit per mortem & damnationem. Et ideo de diſparentia, mor-
te, & damnatione talium nubium, & talis aeris euaporabili va-
nitate intelligitur illud Iob 37. *Subito aer cogetur in nubes, & ventus
tranſiens fugabit eas*. Talis enim aer, id eſt, peccator conuertitur
in nubem per vanitatis ſublimitatem, ſed finaliter per ventum,
id eſt, per mortis aduerſitatem fugatus, ſcilicet ad Inferni pro-
funditatem. Patet igitur chariſſimi, quod in aere, id eſt, in pec-
catore in ſtatu proſperitatis vel peccati generatur vanitatis
ventoſitas. ❡ Quarto dico, quod in tali aere generatur pallia- L
tionis luciditas. Præ fulgore. Sicut enim in aere generatur co-
ruſcatio, quæ eſt impreſſio ignis à nube exeuntis aerem illumi-
nantis, non tamen durantis & perſeuerantis, ſed cito deficien-
tis & euaneſcentis: ſic vere in mundo iſto generatur fulgor fi-
ctionis, & palliationis; vt hypocritarum, ſcilicet qui quamdiu
durant, præ claritate ſuæ fictæ honeſtæ conuerſationis viden-
tur pulcherrimi, totum mundum & patriam ſuis bonis operi-
bus illuſtrantes, veruntamen parum durant, aut perſeuerant,
imo cito deficiunt, atque ceſſant, & in nihilum redeunt atque
cadunt, quia ſicut dicit Senec. *Omnia ficta tanquam floſculi dila-
buntur, nihil enim ſimulatum, poteſt eſſe diuturnum*. Præ fulgore in-
quit. Et ideo dicitur Ezech.21. *Gladius exacutus eſt, & limatus, vt
fulgeat limatus eſt*. Habent igitur iſti palliationis luciditatem.
❡ Quinto dico, quod ipſi habent indeuotionis frigiditatem. M
Grando. Sicut enim teſte Ariſtot. impreſſio grandinis genera-
tur in ventre nubis ex vapore humido, & frigido, quaſi in plu-
uiam reſoluto præ frigiditate loci congelato (Vnde grando ni-
hil aliud eſt, niſi ſtilla pluuiæ in medio interſtitio aeris conge-
lata.) Sic vere chariſſimi, in ventre nubis, id eſt, in humana con-
ſcientia, & in aere, id eſt, in homine peccatore quandoque prę-
dominatur tantum frigus indeuotionis, quod quicquid eſt ibi
humidum & pluuiale, id eſt, quicquid eſt ibi deuotionis & pie-
tatis, per indeuotionem congelatur, ita quod exinde grando,
hoc eſt dictum, mala & indeuota opera ad alios deriuantur.
Vnde Pſalm.148. *Grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum pars ca-
licis eorum*. ❡ Sexto dico, quod ipſi habent tribulationis acer- N
bitatem

Digitized by Google

bitatem. Carbones ignis. Nam ſicut, chariſſimi, quandoque in aere generatur fulmen, quod nihil aliud eſt, quam terreſtris materia in ventre nobis per fortem conflagrationem ignita, & dirupta nube ad nos inferius deriuata, quæ ſcilicet ita eſt virtuoſa & actiua, quod quicquid attingit, frangit, diſſipat, & cōburit, vt dicit Ariſtot. & Iſidorus: ſic vere in talibus generatur fulmē, & ardor tribulationis, iracundiæ, & inuaſionis, ſæuitiæ, rapinæ, & exactiones, quem comitatur tonitruum terroris & comminationis, ex quibus pro certo circumſtantes, vicini & ſubditi inflammantur, conturbantur, & infinitis aduerſitatibus tribulantur, depauperantur, & conſumuntur. Carbones inquit ignis. Et de hoc figura Apoc. 16. vbi dicitur, quod *vnus Angelus effudit phialam ſuam in aerem, & facta ſunt fulgura, voces, & tonitrua, & terræ motus magnus.* Sic vere chariſſimi, quando Angelus ſcilicet ſatanæ phialam ſuā, id eſt, venenum tentationum ſuarum, & maxime peccatum impietatis & crudelitatis in aerem, id eſt, in virum ſuperbum & peccatorem altum, vanum, & potentem, vtpote in malum principem, & prælatum, officialem, iudicem, & baillinum fundit, tunc vere in patria circumiacenti fiunt fulgura rapinarum & exactionum, tonitrua terrorum & comminationum, terræ motus aduerſitatum & tribulationum. Et ſic etiam patet chariſſimi, quod aer, id eſt, ſuperbus, & peccator, vel ſtatus peccati, vel ſtatus proſperitatis, vel ſtatus etiam nefariæ dignitatis, iſtas ſex malas impreſſiones continet: ſcilicet,

Tribulationis ardorem,
Indeuotionis algorem,
Palliationis ſplendorem,
Ventoſitatem vanitatis,
Humiditatem voluptatis,
Obſcuritatem ruditatis.

¶ Et nota, quod adhuc per aerem, qui eſt locus altus, & ab iſtis inferioribus ſegregatus, & ab auibus frequentatus, luce etiam illuminatus, poteſt intelligi Paradiſus, vel ſtatus perfectionis & dignitatis, vbi eſt altitudo contemplationis, vbi debet eſſe ſeparatio, id eſt, contemptus inferioris mundi gloriæ, & poſſeſſionis, lumen etiam diſcretionis, & ſocietas auium, id eſt, virorum ſpiritualis conditionis. Vnde 1. Theſſ. 4. *Rapiemur ſimul cum illis obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Domino erimus.* Et ſicut ſuperior pars aeris eſt clara, & ab iſtis impreſſionibus elongata, à cunctiſq; ventis & turbinibus libera & quieta: ſic vere ſtatus perfectionis, & dignitatis, & cęleſtis fœlicitatis, à cunctis turbinibus & tribulationibus eſt remota, & à cunctis peccatorum impreſſionibus libera & quieta. Et allega, ſi vis, primam auctoritatem diuiſam. Aer eſt locus altus, ab auibus frequentatus, ventis atq; turbinibus agitatus. Sic vere ſtatus mundanarū dignitatum altus eſt per excellentiam, & ab auibus, id eſt, à ſuperbis hominibus frequentatur, & multis impreſſionibus, id eſt, peccatis & criminibus, vanitatib. & tribulationibus agitatur. Et allega, ſicut ſupra, & pone ſex malas impreſſiones in iſto aere, ſicut in auctoritate patet. Tenebroſa aqua Et pone, quomodo diabolus eſt princeps iſtius aeris Eph. 2. *Secundum principem poteſtatis aeris huius.* Et hæc de aere ſufficiant.

A

Æs. Æreus. Æneus.

Nota, quod æs eſt metallum rubeum, terreum, & fœculentum, & poteſt ſignificare in bono, & in malo. Poteſt enim ſignificare virum perfectum, & virum imperfectum. Poteſt ergo ſignificare virum perfectum. Sicut enim æs, ſeu cuprum eſt

Metallum { Rubei coloris,
Sonori clamoris,
Aurei ſplendoris.

Sic vere vir perfectus debet eſſe rubeus & igneus per amicitiā; ſonorus & canorus per eloquentiam; aureus & fulgidus per ſapientiam. Iſte enim debet rubere feruenter diligendo. Vnde Ezech. 24. *Pone eam ſuper prunas vacuam, vt incaleſcat & liqueſiat æs eius.* Iſte etiam debet ſonare patenter prædicando, vt ſic dicat illud Hier. 48. *Cor meum ad Moab quaſi tibia æris ſonabit.* Item iſte debet fulgere honeſte conuerſando. Vnde de Eſdra dicitur 1. Eſdr. 8 quod ipſe *reportauit de Babylone vaſa æris fulgentis optimi.* De tali ergo viro rubente per dilectionem, ſonante per prædicationem, fulgente per honeſtam conuerſationem, poteſt dici illud Ezech. 40. *Et ecce vir, cuius erat ſpecies quaſi ſpecies æris.* In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut res naturaliter

Eſt { Solidum & durabile,
Fulgidum & ſpectabile,
Fluidum & liquabile.

Sic proculdubio vir iuſtus debet eſſe
Solidus per conſtantiam & firmitatem (Vir inquit.)
Fulgidus per decentiam & honeſtatem (Cuius erat inquit.)
Fluidus per clementiam & pietatem (Quaſi, inquit, ſpecies æris.) quod ſcilicet liqueſit ad ignem.

¶ Primo ergo habeamus firmitatem conſtantiſſimam, quod oſtenditur, cum dicitur, Vir. Æs enim eſt metallum valde durabile; ita etiam forte & ſolidum, quod cum inſtrumētis æreis ſolebant antiqui colere terras, exercere bella, & omnia ſua opera facere, antequam inuentus fuit vſus ferri, ſecūdum Iſid. Sic vere, chariſſimi, nos debemus eſſe fortes & ſolidi, durabiles & perſeuerantes & firmi. Terram enim corporis noſtri debemus colere per pœnitentiam, bella etiam contra diabolum propter nos & propter ſubditos debemus mouere per audaciā & conſtantiam, ſemper enim debemus durare per perſeuerantiam, vt de nobis dicatur, quod de cœlis dicitur Iob 37. *Tu forſitan cum eo fabricatus es cœlos, qui ſolidiſſimi, quaſi ære fundati ſunt?* Et circa hæc nota, quod ærea fortitudo neceſſaria eſt ad multa, ſcilicet, B

Ad { reſiſtendum tentationibus,
ſubſiſtendum oppreſſionibus,
adſiſtendum operationibus,
inſiſtendum orationibus.

¶ Iterum neceſſaria eſt

Ad { morbos auferendum,
ſordes abluendum,
carnem macerandum,
fidem prædicandum.

Dico enim quod per temporalem fortitudinem tentationibus reſiſtimus. Hier. 1. *Dedit te in virum æreum, & in columnam ferream, & prœliabuntur aduerſum te, & præualere non poterunt.* ¶ Item tribulationibus ſubſiſtimus. Iſta eſt enim baſis fundamentū ad omnia difficilia ſuſtinendū. 2. Para. 6. *Fecit Salomon baſim æneam.* Et Exo. 39. dicitur, quod in tabernaculo factæ ſunt columnæ æneæ 20. cum baſibus ſuis. ¶ Item bonis operibus aſſiſtimus. Pſal. *Poſuiſti, vt arcum æreum brachia mea.* ¶ Item operationibus inſiſtimus. Vnde Num. 17. dicitur, quod *ibi erant thuribula ærea.* ¶ Item per iſtam ab infirmitatibus nos curamus. Vnde Num. 21. dicitur, *per aſpectum ſerpentis ænei curabantur percuſſi à ſerpentibus.*

¶ Item à noſtris ſordibus nos lauamus. Vnde 3. Reg. 8. dicitur, quod *Salomon fecerat mare æneum, in quo ſacerdotes immolaturi lauabantur.* Iſtud enim mare ſignificabat amaram pœnitentiam, in qua ſordes vitiorum lauantur. ¶ Item carnē noſtram, arcemus, & deuincimus. vnde 2. Paral. 4. dicitur, quod altare æneum factum eſt in templo, in quo, ſcil. carnales hoſtiæ cremabantur. Et Exod. 35. dicitur, quod *ipſe fecit altare æneum, & craticulam eius æneam.* Tale enim altare eſt fortis iuſtus, ſeu cor ſolidū viri iuſti, quod carnem concremat, & comburit. ¶ Item per hanc æneam fortitudinem fidem prędicamus, & Deum benedicimus. Vnde Exod 30. dicitur, quod *factum eſt labium æneum cum baſe ſua.* Et breuiter omnes virtutes noſtræ debent eſſe æreæ, id eſt, perſeuerantia & fortitudine communitæ, 4. Reg. 25. Omnia ærea. Vnde Exod. 27. *Omnia vaſa ex ære fabricabis.* Iſta conſtantia ſeu perſeuerantia oſtenditur cum dicitur Vir, quod eſt nomen fortitudinis, & virtutis. Et ecce, inquit, vir. In quibus tribus verbis aduerte, quod vir perfectus debet eſſe

Fortis ad laborandum (Vir)
Creſcens ad conſummandum (Et)
Promptus ad admirandum (Ecce)
Vir enim ſignificat fortitudinem.
Ecce ſignificat promptitudinem.
Et vero deſignat aliquam ſuperadditam plenitudinem.

Nam Et ſemper, vbicunq; ſit, ſignificat aliquid ſequens poſt ſe, ita quod proprie per Et poteſt ſignificari incrementum, ſuperadditio, adiunctio & profectus ad alia bona, & ſuperabundantia meritorum, vt ſic de tali Et, id eſt, de tali incremento, & de tali profectu ad complementum perfectionis poſſit dici illud Prouer. 4. *Iuſtorum ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum diem.* Sit ergo vir, vt de eo dicatur illud Iob 1. *Vir erat in terra Hus, nomine Iob, & erat ille ſimplex, & rectus, ac timens Deū, recedens a malo, & permanens in innocentia ſua.* Habemus ergo firmitatem conſtantiſſimam. Cuius tamen cōtrarium eſt in multis, qui nō ſunt fortes ſed debiles, dicentes illud Iob 6. *Non enim fortitu-*

fortitudo mea vt fortitudo lapidum, nec caro mea aenea eſt. ¶ Secundo dico quod nos debemus habere honeſtatem intentiſſimam, quod oſtenditur, cum dicitur [*Cuius ſpecies*] Æs enim quando bene politum & ſplēdidum, valde eſt ſpecioſum: ſpeciem enim auri videtur prætendere, & habere. Sic vere viri iuſti & honeſti, quando ab omni rubigine peccati vel malæ conſuetudinis ſunt purgati, & per maturam conuerſationem limati & politi, tunc vere Deo, & hominibus ſpecioſi ſunt & grati. Vnde Can. 5. *Species eius vt Libani electus cedri.* Aduerte tamen quod æs valde faciliter rubiginatur, niſi ſæpe oleo liniatur, vel arena fricetur, vel auro, ſeu ſtanno liniatur, vel deauretur. Iſta enim tria conſeruant æs à rubigine, ſcilicet,

Olei lenitura,
Arenæ fricatura,
Auri deauratura.

Sic vere chariſſimi, ſpecies honeſtatis humanę faciliter contrahit rubiginem alicuius peccati, alicuius inſolentiæ, alicuius infamiæ, niſi liniatur oleo clementiæ & pietatis, niſi confricetur arena pœnitentiæ, & aſperitatis, niſi etiam deauretur auro ſapientiæ, & fulgentiſſimæ ſanctitatis Et ideo hypocritæ, qui iſtis tribus videntur carere rubiginantur, & à fulgore honeſtæ conuerſationis denigrantur. Ezech. 24. *Væ ciuitati ſanguinum, olla cuius rubigo in ea eſt.* Habeamus ergo honeſtatem fulgentiſſimam, de quo 1. Mach. 6. *Refulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerunt mon-*
D *tes ab eis.* ¶ Tertio debemus habere pietatem feruentiſſimam, quod etiam poteſt denotari in vocabulo Æs (quaſi inquit ſpecies) æris Sicut enim æs per appoſitionē ignis poteſt liquefieri, ſic vere per clementiam & compaſſionem ſtatim quod ignis, id eſt, aſperitas alienæ miſeriæ nobis adiungitur, debemus miſericorditer liquefieri, & reſolui, & ad modum rei liquefactæ formis & figuris alienis, id eſt neceſſitatibus & miſerijs aliorū benigniter applicari, dicendo cum Pſal. *Factum eſt cor meum tanquā cera liqueſcens in medio ventris mei.* Et Iob 38. *Lapis ſolutus calore in æs vertitur.* Multi enim ſunt ſicut quædam ſpecies æris, quæ difficile funditur, & multas malleationes recipit: patet de ære, de quo fiunt pelues, quod nec ignibus ſoluitur, nec malleis facile diſſipatur. Sic vere chariſſimi, multi ſunt ita duri, parci, & auari, ꝙ nec igne diuini timoris ſoluuntur per clementiam & compaſſionem, nec malleis tribulationis ſuperantur per cōtritionem. Iſti potiſſime ſunt illi, qui ſunt pelues ad pauperes decoquendos, ſcil. impij & tyranni, quia vere tales nec pauperibus compatiuntur, nec correctionibus vel tribulationibus emēdantur. Vnde Hiere 5. *Domine percuſſiſti eos, & non doluerunt, attriuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam.* Non ſic chariſſimi, ſed ſimus ſicut illud æs, de quo fiunt campanæ, quæ in altis campanilibus ponuntur, & cum quibus gentes ad Eccleſiam vocantur, quod faciliter diſſoluitur & liqueſcit: quia vere chariſſimi, illi, qui digni ſunt & habiles, in alto gradu & ſtatu Eccleſiæ collocantur per prælationem, vt alios conuocent ad fidem per prædicationem. Tales ergo debent faciliter per compaſſionem diſſolui, & per pietatem & clementiam liquefieri, dicentes illud Can. 5. *Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt.* Patet ergo chariſſimi, quod boni & perfecti viri comparantur æri,

Quia { durant per infirmitatem,
fulgent per honeſtatem,
liqueſcunt per pietatem.

Si vis, potes applicare figuram illam de quatuor animalibus, de quibus dicitur Ezech. 1. quod in ipſis erant ſcintillæ quaſi aſpectus æris candentis. Patet ergo, quod æs ſignificat hominem
E perfectum & virtuoſum. ¶ Sed adhuc dico, quod æs poteſt ſignificare hominē infectum & vitioſum. Mali enim ſunt ſimulachra aurea, & argentea, & ærea, de quibus fit mētio Apoc. 9. *Aes enim ſtatim clamat ſi percutitur.* Æs inſuper faciliter rubigeſcit ſi non fricatur ſeu ſtrigilatur. Æs liqueſcit ſi ad ignem ponitur. Æs durum eſt ſi palpatur ſeu ſi tāgitur. Sic vere chariſſimi, peccatores, per impatientiam ſunt clamoſi, per inhoneſtam conuerſationem ſunt rubiginoſi, per mala deſideria ſunt liquefactibiles, fluidi & delicioſi, per crudelitatē & ſæuitiam ſunt duri & rigoroſi. ¶ Quod vero tales ſunt clamoſi & litigioſi, patet 1. Cor. 13. *Factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.* Quod vero ſint rubiginoſi, patet per illud Dan. 14. vbi de idolo Belis dicebatur, quod intrinſecus erat luteus, extrinſecus æreus. Illi enim qui ſunt idolum pictum & fictum, ſc. hypocritæ, ſunt proculdubio viles & lutei intus in cognoſcentia, foris vero ſunt ærei in apparentia. Iob 41. *Reputabit quaſi lignum putridum æs.* Quod etiam ſint carnales, & delitioſi, patet Dan. 1. vbi de ſtatua dicitur, quod *vēter eius, & fæmora ex ære erant.* Quod inſuper ſint crudeles & furioſi, patet Eſa. 48. vbi dicitur. *Scio enim, quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.* De ſuperbis igitur dicitur Zac. 6. *Et montes, montes ærei.* Iſti n. ſunt dij aurei, & ærei qui à fatuis cultoribus, id eſt, ab adulatorib. laudantur, ſicut dicitur Dan. 5. qui tamen à Deo finaliter cōſtringuntur. Pſ. *Contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* De talib. ergo perſonis facit diabolus vaſa ſua, quia ſcil. de aliquibus facit ollas ad pauperes decoquendum. De aliquibus facit tubas adiactandum & comminandum. De aliquibus facit cymbala ſua ad aliorū laudes prædicandum & reſonandum. De alijs autem facit arma ſua ad alios puniendum & inuadendum. Goliath enim veniens contra Dauid armatus erat æreis ocreis, & galea ærea, ſicut dicitur 1. Reg 17. *Rex etiam Roboam pro ſcutis aureis, quæ abſtulerat rex Aegypti, fecit fieri in Hieruſalem ſcuta ærea*, ad denotandum, quod quia rex Ægypti diabolus, de Hieruſalem, id eſt, de ſtatu Eccleſiæ & religionis abſtulit hodie clypeos aureos, id eſt, viros perfectos, idcirco in loco ipſorum conſtituuntur ſcuta ærea, id eſt, peccatores & imperfecti. Breuiter de peccatoribus poteſt dici illud Deut. 28. *Sit cælum, quod ſupra te eſt, aeneum, & terra, quam calcas, ferrea.* Cœlum enim & terra ferrei ſunt & ænei, quando ſubditi, id eſt, terra ſunt ferrei, id eſt, obſtinati, & quando prælati, qui ſunt cœlum, ſunt ærei, id eſt, rigidi & mali. Et ſi vis, nota, quod mali dicūtur ærei, quia vitijs corrūpuntur, quia malis deſiderijs diſſoluuntur, quia infernalibus ſupplicijs finaliter conſumuntur. Iſti (dico) corrumpuntur diuerſis vitijs. Hier. 6. *Omnes iſti principes declinantium, ambulantes fraudulenter, æs & ferrum, vniuerſi corrupti ſunt.* Item iſti diſſoluuntur peruerſis deſiderijs. Vnde de anima peccatrice dicitur Ezec. 23. *Pone eam ſuper prunas vacuam, vt liquefiat æs eius, & confletur.* Item iſti conſumuntur in ſupplicijs, ſcil. finaliter in inferno: vnde de Chaldæis, id eſt, de dæmonibus dicitur 4. Reg. 25. quod ipſi tranſtulerunt omne æs in Babylonē, id eſt, omnem peccatorem in infernum. Vnde de peccatoribus in inferno damnandis poteſt dici illud Ezech. 22. *Omnes iſti æs, & ferrum, & ſtannum in medio fornacis.* Patet ergo quomodo per æs intelliguntur non ſolum viri virtuoſi, ſed etiam vitioſi. ¶ De F
ære vero, in quantum ſumitur pro pecunia, notabis quod iſtud eſt æs per eleemoſynam effundēdum, æs per paupertatem voluntariam abijciendum, æs per deuotionem in vſus Domini conuertendum, & Deo offerendum. De æris effuſione dicitur Ioan. 2. *Nummulariorū effudit æs.* De æris abiectione dicitur Mat. 6. quod Apoſtoli non debebant portare æs in zona. De æris oblatione dicitur Exod. 38. quod æris oblata ſunt talenta 72. millia. Quod autem per æs quandoq; intelligatur duritia peccati, & obſtinatio malitiæ, patet Dan. 4. vbi de Nabuchodonoſore dicitur. *Alligetur vinculo ferreo & æreo.* Et Eccl. 28. dicitur de peccatore. *Vinculum eius vinculum æreum*, id eſt, fugiet pœnitentiam, & incurret in pœnam æternam. Portæ etiam inferi portę æreæ nominantur. Eſa. 45. cap. *Portas æreas conteram* &c. Hæc ergo de æs, æneus, & æreus ſufficiunt.

Æſtas. Eſt tempus anni calidum, & in quo ſol eſt nobis A
propinquior & vicinior. Cum ergo æſtas plures habeat proprietates, poſſumus aduertere, quod ſecundum diuerſas conditiones poteſt diuerſa ſignificare. Vnde breuiter poſſumus notare, quod

Æſtas ſignificat tempus. { Veniæ,
Gratiæ,
Gloriæ,
Vitæ præſentis,
Proſperitatis,
Aduerſitatis,
Diem nobis exhibitæ charitatis.

Et ſic dico, quod inuenitur

Æſtas { Culparum abolitiua,
Virtutum reparatiua,
Bonorum præmiatiua,
Laborum cumulatiua,
Malorum conſolatiua,
Dolorum aggregatiua,
Cunctorum ampliatiua.

Primo ergo dico quod per æſtatem intelligitur tempus veniæ vel pęnitētiæ, iſta eſt enim quæ culpas abolet & abſtergit. Sicut enim videmus quod in tempore ęſtatis ſolent à ſole arbores interius penetrari, & gūmoſi ac viſcoſi liquores exterius expelli, & tan-

Digitized by Google

& tandem flores,fructus,folia generari &produci:ſic vere chariſſimi in æſtate pœnitentiæ homines penetrantur à ſole id eſt,à diuina gratia per deuotionem,& contritionem, viſcoſi humores emittuntur per confeſſionē,& tandem boni fructus, id eſt, bona opera producũtur per ſatisfactionem. Vnde de tali æſtate poteſt dici illud Gen.8. *Aeſtas & hyems, nox & dies non requieſcent.* Æſtas enim eſt feruor &acerbitas contritionis. Hyems pluuioſa eſt humor & teneritas lachrymationis. Nox obſcura eſt horror & profunditas meditationis. Dies clara eſt ſplendor & iocunditas contemplationis. Iſta enim ſe habēt per ordinē. Quia primo homo fit feruidus per contritionem. [Æſtas] Secundo homo fit roridus per lachrymationem.[Hyems] Tertio homo fit obſcurus per timorem & profundam meditationem [Nox] Quarto vero homo efficitur hilaris & clarus per cōſcientiæ depurationem [Dies]id eſt,per ſpei conſolationem. Iſta eſt ergo æſtas veniæ ſeu pœnitentiæ. ¶Secundo dico,quod eſt æſtas gratiæ Sicut enim in æſtate fructibus abundāt, volucres cātant.luta ſiccantur,homines ditantur:ſic vere in ſtatu gratiæ, quando, ſcilicet,ſol iuſtitiæ Chriſtus nobis eſt per charitatē propinquus, tunc vero certo ſolent fructus bonorum operũ abundare, volucres diuinæ laudis gratiarum actiones reſonare,luta peccatorum ſolent deſiccari,&merita bonorum operum ampliari. Vnde de ſtatu gratiæ poteſt dici illud Pſal. *Tuus eſt dies & tua eſt nox, tu fabricatus es auroram & ſolem, tui ſunt omnes fines terræ, æſtatem & ver pſalmaſti ea.* In quibus verbis aduerte quod illud pronomen (tuus,)quod eſt pronomē poſſeſſiuum, aggregat poſſeſſionem Dei & in æſtate & ſtatu gratiæ quatuor genera perſonarum,

Diem, Noctem, Auroram, Solem	Per quæ denotantur	Fulgore nitentes[Dies]
		Timore palentes[Nox]
		Humore madētes vel dulcore fluentes[Aurora]
		Amore vel calore feruentes[Sol]

Sit ergo in nobis,

Splendor honeſtatis [Dies]
Vmbra humilitatis [Nox]
Dulcor pietatis[Aurora.]
Feruor charitatis[Sol.]

Iſtam auctoritatem potes proſequi & applicare vbicunque in themate in perſona Dei dicitur tuus vel tui, vel etiam poſſet dici de æſtate,ſed omitto gratia breuitatis. ¶ Tertio dico, quod per æſtatem intelligitur ſtatus gloriæ. Sicut enim in æſtate fructus ad quos homo laborauerat per totum annum, recolliguntur,feruores ſunt ampliores,dies lōgiores,noctes breuiores.ſic. vere chariſſimi in æſtate gloriæ Paradiſi omne illud præmium, ad quod & propter quod ordinantur omnes labores totius anni,id eſt,totius vitæ humanæ,recipitur & habetur. Ibi etiam eſt Dies perfectiſſimæ ſcientiæ,quæ quidē eſt longiſſima,quia,ſcilicet,nunquam corrumpitur ſeu deficit. Nox etiam ignorantiæ ibi eſt breuiſſima,quia,ſcilicet, beati parum aut nihil ignorant, quia ſicut dicitur Apoc.12. *Nox non erit in ea.* & Eſa.60. *Non occidet vltra ſol tuus & luna tua non minuetur.* Ibi etiam ſunt ardores feruentiſſimæ charitatis &c. Vnde de tali æſtate poteſt dici illud Eccl.50. *Quaſi lilia, quæ ſunt in tranſitu aquæ, & quaſi thus redolens in diebus æſtatis.* Sancti enim qui ſunt in patria, ſunt quaſi lilia per puritatem,ſunt in tranſitu aquæ per voluptatem,ſunt quaſi thus per orationem & deuotionem,ſunt redolentes per famæ diffuſionem,ſunt etiam in dieb. æſtatis per feruorem & dilectionē. Animalia enim quæ in hyeme propter defectum cibi macerantur,ſolent in æſtate propter ciborum copiam impinguari; ſicut patet in ouibus & ſimilibus. Animalia vero quæ propter defectũ & paucitatem motus, ciborum copia in hyeme impinguātur,ſicut ſunt porci,in æſtate poſtmodum propter motus multitudinem à carnibus pauperātur. Sic vere chariſſimi,illi, qui in hyeme huius vitæ ſunt pauperes,& depreſſi, & qui propter carentiam bonorũ temporalium ſunt carnibus,id eſt,diuitijs denudati,ſicut ſunt oues,id eſt,ſimplices & pauperes, iſti dico in æſtate,id eſt, in ſtatu fœlicitatis impinguabuntur, & voluptate bonorũ omniũ replebuntur. Pſal. *Replebimur in bonis domus tuæ.* Sed proculdubio porci,id eſt,mundi peccatores, qui in hyeme vitæ præſentis delitijs & diuitijs impinguantur, quando finaliter venient ad æſtatem,id eſt,ad ſtatum poſt mortem,tunc macres & famelici per æternam miſeriam inuenientur. Eſa.17. *At tenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius macreſcent.* Nunc enim ſunt tales pingues,quia parum mouentur per infortunia & tribulationes,quia,ſcil.parum laborant,& triſtantur. Vnde Hier. 48. *Fertilis fuit Moab, ab adoleſcentia ſua, requieuit in fecibus ſuis, non tranſfuſus de vaſe in vas, in captiuitatem non abijt.* Tunc vero in æſtate alterius vitæ, quando feruor & ardor & rigor mortis & iudicij inclinauerit,tunc quia motu æterni laboris mouebũtur, neceſſe erit, quod carne omnis proſperitatis & voluptatis denudentur. Iſta eſt ergo æſtas & gloria,quæ perpetuo durat,& vbi aues, id eſt, Angeli perpetuo modulantur. De quo Eſa.18. *Aeſtate perpetua erunt ſuper eum volucres.* Patet ergo, quod per æſtatem intelligitur ſtatus gloriæ,gratiæ, veniæ,ſeu pœnitētiæ. ¶Quarto dico, D quod per æſtatem intelligitur ſtatus vitæ præſentis. Sicut enim æſtas eſt tempus in quo debemus laborare,& pro viuendo in hyeme fructus & neceſſaria procurare: ſic vere vita præſens eſt tempus,in quo debemus laborare,& virtutes,& præmia cōgregare,vt finaliter in hyeme mortis,& in tempore poſt hāc vitam poſſimus inde vitam æternam acquirere & habere. Vnde Prouerb.6.ponitur exemplũ de formica. *Vade* inquit, *ad formicā ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam, quæ cum non habeat ducem aut præceptorem aut principē, parat in æſtate cibũ ſibi, & præparat in meſſe quod comedat.* E ¶Quinto dico, quod æſtas ſignat ſtatum proſperitatis. Sicut enim videmus,quod in tēpore æſtatis arbores & terræ fructus florib. & folijs adornantur,aues modulantur,æſtus augmētatur: ſic in ſtatu proſperitatis ſolent homines fructib.& folijs,id eſt,bonis exteriorib. adornari, & more auiũ ineptis & inſolentibus ſolatijs iocundari. æſtibus etiam auaritiæ & luxuriæ magis,quā alias inflammari. Et poſſumus notare, quod iſta æſtas, ſtatus proſperitatis eſt amicorũ congregatiuus, vitiorum generatiuus,malignorũ venenatiuus. In æſtate enim proſperitatis amici circa hominē aggregantur. Cornices enim, mures & hirundines, quæ in hyeme dormiunt & abſcondũtur, in æſtate inueniuntur,vigilant & apparent. Grues etiam,quæ in hyeme ſolent recedere,in æſtate ſolent iterum reuenire. Sic pro certo chariſſimi,amici mũdani in hyeme, id eſt,aduerſitate diſcedunt,fugiunt & dormiunt & non inueniuntur,in æſtate vero proſperitatis,quamdiu,ſcilicet, homo habet fructus bonorum temporalium,ipſi veniunt applaudunt & ſe ſociant,& præſentes efficiuntur,quia breuiter ſicut dicitur Prouer.19. *Diuitiæ addunt amicos plurimos.* ¶Item in iſta æſtate vitia generantur: ſicut enim videmus,quod vermes,muſcæ,culices,pediculi & pulices ſolent generari in æſtate,ſic omnia vitia in proſperitate. Et ideo homini accidit ſicut rutæ, cui plus proficit hyems, quam æſtas. In æſtate ab erucis comeditur,in hyeme vero non. Sic vere multi ſunt,quibus plus proficit aduerſitas quam proſperitas, quia, ſcilicet, in hyeme aduerſitatis perſeuerant in bono,in æſtate vero proſperitatis ab erucis,id eſt,peccatis & vitijs corroduntur. Vnde Pſal. *Ecce ipſi peccatores in ſæculo obtinuerunt diuitias.* ¶ Item in iſta æſtate maligni inuenenantur, quia, ſcilicet, ſicut ſerpentes ſunt magis venenoſi,&plus nocent in æſtate quam in hyeme:ſic mali in proſperitate quam in aduerſitate. Æſtas ergo ſignat ſtatũ proſperitatis,quod bene figuratur Iudic 3. in Eglon. rege Moab,quia ſolus ſedens in æſtiuo cœnaculo occiſus eſt ab inimico,quia,ſcilicet, illi qui æſtiuum cœnaculum proſperitatis ſectantur,à dæmonibus occiduntur. Vnde Prouerb.10. *Qui ſtertit æſtate, filius confuſionis eſt.* F ¶Sexto dico, quod æſtas poteſt ſignificare ſtatum aduerſitatis, feruorem & ardorem mortis, iudicij, & inferni, de quo poteſt dici illud quod ſcribitur Prou. 20. [Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æſtate, & nō dabitur ei.] Conſtat enim quod illi, qui nunc arare,id eſt, operari negligunt,in æſtate futuræ mortis fameſcunt. G ¶Septimo autem dico, quod æſtas ſignificare poteſt ſtatum Chriſti aduētus,& ſuæ nobis oſtenſæ charitatis &c. Sufficiant.

Æſtimare. Æſtimatio. A

Cum Æſtimare nihil aliud ſit,quam de aliqua re opinatiue & ex coniecturis aliquibus iudicare, potero dicere, quod æſtimare quandoque ſumitur comparatiue, ſicut Baruch.3. vbi dicitur. *Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius aduerſus eum,* id eſt,nullus comparabitur illi. Quandoque ſumitur adæquatiue, ſeu menſuratiue,ſicut dicitur Leuit.6. *Offeret arietem pro peccato, & dabit eum ſacerdoti iuxta æſtimationem menſuramque delicti.* Et illud Leuit.27. *Iuxta menſuram ſementis æſtimabitur pretium.* Quandoque ſumitur deteſtatiue, ſeu abominatiue,ſicut cum dicitur in Pſal. *Aeſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* Quandoq; ſumitur opinatiue,ſeu reputatiue, & ſic vt communiter ſumitur, quia, ſcilicet,æſtimare vt communiter,idem eſt,quod de occultis aliquid opinari,ſeu reputare,videre,credere,iudicare. ¶Notemus ergo,quod in ſcriptura reperitur

Digitized by Google

Æſtimatio { Summæ ſcientiæ, / Sanæ prudentiæ, / Sanæ ſtultitiæ.

¶ Æſtimantur enim res,

A { Deo realiter & intuitiue, / Iuſto ſagaci & ponderatiue, / Impio fallaciter & opinatiue.

¶Primo Deus res appretiatur & æſtimat, ipſaſq; videt & conſiderat, prout ſunt, ſine quacunq; deceptione. Vnde de ſapientia increata, quæ dominus eſt, dicitur Sap. 8. quod *ipſa ſcit præterita,*
B *& de futuris æſtimat.* ¶ Secundo iuſtus æſtimat res, quantũ valent cum prudenti ponderatione & diſcretione, non enim attendit rerũ apparentiam, ſed valor. Vnde pro certo ipſe iuxta doctrinam Senecę in epiſtola non æſtimat bonam nauẽ quia bene picta, ſed iuncta, bonum enſem quia bene ſplendens, ſed bene ſcindens bona regulam quia bene ſcripta, ſed bene recta, & ſic de alijs. Æſtimat enim iuſtus in ſeipſo quanta ſit fragilitas, in mundanis quanta mobilitas, in diuinis quanta nobilitas in infernis quanta pœnalitas, in æternis quanta fœlicitas, in ſpiritualibus quanta vtilitas. De tali ergo ſancta & prudẽti æſtimatione dicitur Leuit. 27. *Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarij ponderabitur.* De propria ergo fragilitate, quod ipſam debeat cogitare & æſtimare, patet per Senecam in Prou. vbi dicit, quod *niſi æſtimatis viribus aggrediaris ſarcinã ſubiacebis.* Et illud Gal. 6. *Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe cũ nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.* De mundanorum varietate & mobilitate, quod debeat æſtimari, patet Phil. 3. vbi dicitur. *Exiſtimo omnia detrimentum eſſe.* De Dei vero & ſanctorum & æternę gloriæ fœlicitate, quod æſtimanda ſit, patet Luc. 13. vbi dicitur *Cui ſimile æſtimabo regnum Dei?* De inferni pœnalitate quod ſit æſtimanda, patet Sap. 3. *Aeſtimata eſt afflictio & exitus illorum. & ab itinere iuſto abierunt in exterminium.* id eſt, deſolationem infernalem, vbi morſibus peruerſorum colubrorum exterminantur, id eſt, demoliuntur. Sap. 19. Item de æterna fœlicitate æſtimanda poteſt dici ad Deum illud Act. 26. *Aeſtimo me beatum apud te.* De bonorum vero ſpiritualium vtilitate, quod æſtimari debeat & penſari, patet, quia, ſcilicet, nos debemus cõſiderare & æſtimare mundi tribulationes, quæ cito tranſeunt, malorũ elationes, quæ cito pereunt, noſtras imperfectiones, quæ ſtare nequeunt, virtutum promotiones, quæ bonos prouehunt. Exiſtima ergo quod ſunt breues mũdi tribulationes. ad Rom. 8. *Exiſtimo, quod non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad æternam gloriam quæ reuelabitur in nobis.* Item exiſtima quam vanæ ſunt malorum conſolationes. Pſal. *zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns exiſtimabam vt cognoſcerem, hic labor eſt ante me.* Itẽ exiſtima, quod ſunt labiles noſtræ imperfectiones. 1. Cor. 10. *Si quis itaque exiſtimat ſe ſtare, videat ne cadat.* Item exiſtima ꝙ ſunt bonæ virtutũ promotiones 1. Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſationes myſteriorũ Dei* &c. Sic ergo dico, quod iuſtus æſtimat res prout valent cum prudenti ponderatione. ¶Tertio peccator &
C ſtultus æſtimat res prout apparent cum indiſcreta meditatione & opinione. Iudicant enim de rebus ſecundum exteriorẽ figuram, non ſecundum interiorem naturam, ſecundũ qualitatem patentem, non ſecundũ bonitatem latentem, ſecundum quod ſenſus exterior apprehendit, nõ ſecundum quod oratio cõprehendit. Quandoq; enim accidit quod oculus propter aliquam ſanguineam infectionẽ, ſpiritum viſibilẽ in neruo optico interius immutantẽ, æſtimat ſanguineum & rubeũ quicquid videt. Fit etiam quandoq;, quod propter phantaſiam conturbatam à vino æſtimat ebrius aliud, quã videat ſe videre. Ad quod facit fabula Ouidij de Baccho Deo vini, li. 3. fabula vltima, de quo dicit quod cũ eſſet iuuenis pulcherrimus, & à nautis Tyrrhenis deferretur naui, virtute eius factũ eſt, quod armenta nauis mutata ſunt in lynces, tigrides, & quod Pantheras timentes nautæ de naui proſilierunt, & in mari ſubmerſi fuerunt, hoc autem ad oſtendendũ virtutem vini à Poëtis fictum, & videlicet qualiter Bacchus, id eſt, vinum facit res aliter quam ſint imaginari, & vnum pro alio æſtimari, & remum nauis eſſe tigridem opinari. Quare re vera læſa & turbata imaginatio, de rebus nõ veraciter æſtimat, ſed vnũ eſſe putat aliud: ſicut ad literam patet de Melancholico, qui propter infectionem cerebri ab humore Melãcholico, ſeipſum quandoq; æſtimat eſſe regẽ, vel etiam beſtiam ſeu ouem, quandoq; cœlum humeris portare, quandoq; caput aureum vel arietinum habere. ſicut in pluribus locis exemplificant naturales. Virtus enim æſtimatiua inficitur, & infecta de rebus nõ veraciter opinatur. Sic re vera dico loquẽdo ſpiritualiter, quod multi ſunt, quorũ Phantaſia & imaginatio interiorque ſenſus & ratio quaſi penitus ſunt corrupti. Vinũ enim ſanguis & humor, id eſt, voluptas, vanitas, proſperitas terrenorum ipſos inficit multipliciter & corrumpit. Pſal. *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt, non eſt qui faciat bonum.* Et ideo pro certo iſti neſciunt de rebus veraciter iudicare, imo ſolent multa falſe & male æſtimare. Vnde de inuido dicitur Prouerb. 23. quod ipſe *ad ſimilitudinem arioli & coniectoris æſtimat quod ignorat.* ¶Notabo ergo quod mali male æſtimant & iudicant

De { ſumma veritate, quæ cunctis præeminet, / iuſti bonitate, quæ à malis abſtinet, / vitæ vanitate, quæ corpus ſuſtinet.

Æſtimãt ergo mali male de Dei maieſtate, & hoc potiſſime faciunt idololatriæ, qui deitatem attribuunt lapidib. atq; lignis, & etiam hominibus mortalibus & terrenis, ſicut apparuit in illis, qui crediderunt Iouem, Herculem, Æſculapium & Saturnũ deificatos, quos tamen cõſtat fuiſſe mortales omnes, impios & iniuſtos. Contra quos dicitur Sap. 14. quod eũ qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat, Deum æſtimauerunt, & incõmunicabile deitatis nomen lignis & lapidibus impoſuerunt. Et ideo in Pſ. *Aeſtimaſti inique, quod ero tui ſimilis.* Iſtud etiã pertinet ad illos, qui præ obſtinatione & ſuperbia Dei iuſtitiam cõtemnentes, videntur eam nimis leuem æſtimare, & de eius duritia non curare, figurati in illo Behemoth, de quo dicitur Iob 41. quod *quaſi ſtipulam æſtimabit malleum & deridebit vibrantem haſtam.* Pertinet etiam ad illos, qui beneficia Dei neſciunt cogitare, imo illud quod à Deo recipiunt, credunt à ſe & à ſuis meritis obtinere. Figurati in Nabuchodonoſor Eſa. 10. qui quanquam à Deo miſſus & ordinatus eſſet tanquam virga furoris ſui ad regna plurima conterenda, ipſe tamen potentiam illam & fortunam à Deo ſibi datam, ſibi attribuebat, & ſuis virtutibus aſcribebat. Vnde ibidem dicitur ſic. *Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei, mãdabo illi vt auferat ſpolia & diripiat prædam* Sequitur. *Ipſe autem non ſic arbitrabitur & cor eius non ita æſtimabit* &c. Et re vera multi ſunt tales, qui, ſcilicet, non conſiderant ſe eſſe baculos furoris Dei in filios peſtilentes, nec cõſiderant, quod poſtquam quis virga puerum caſtigauit, ipſam virgã in ignẽ ponit. Sic etiam dominus poſtquam crudeles & impios ad caſtigationem ſuorum accinxerit, ipſos finaliter igni tribulationum committit. Pertinet etiam talis æſtimatio ad viros faribũdos & ſuperbos, qui ſe exiſtimant vltra poſſe facturos, ſicut de ſuperbo Antiocho dicitur 2. Mach. 5. quod ipſe *præ ſuperbia æſtimauit ſe terram ad nauigandum, pelagus vero ad iter agendũ deducturum.* Patet ergo quomodo mali male æſtimant de Dei maieſtate. ¶ Iterum dico, quod mali male æſtimant de iuſti bonitate. Sicut enim teſte Ariſt. pueri ſua innocentia alios menſurant, & inde eſt, quod pueri cum ſint innocentes, omnes alios innocẽtes forma ſimili credunt eſſe, & ideo faciliter ſolent credere, & alijs aſſentiri: ſic iſti ex propria nequitia alios æſtimant & iudicant de eiſdem, quia enim ipſi mali ſunt, hinc eſt, quod omnes alios malos credunt, & quia ſe ſciunt non eſſe bonos, ideo omnes alios æſtimant eſſe malos. Eccl. 10. [ſtultus iuxta viam ſuam ambulans, cum ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat:] iſti figurati ſunt 1. Reg. 1. in Heli ſacerdote, qui annam eo, quod feruenter orabat, temulentam & ebriam æſtimabat Figurati ſunt etiam in Tobia, de quo dicitur Tob. 4. quod *ipſe vocauit ad ſe Angelum, quem hominem, æſtimabat*, quia, ſcilicet, tales illos, qui feruenter ſciunt orare per deuotionem, illos etiam, qui ſunt Angeli per vitæ mũditiam & carnis macerationem & coerctionẽ, credunt & æſtimant eſſe malos & homines carnales, & virtutibus nudos, & abundantia crimimũ temulentos. Et breuiter boni poſſunt dicere de quolibet tali malo æſtimatore illud Sap. 2. *Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo.* Sicut etiam Dauid ſanctus de ſeipſo dicebat in Pſal. 88. *Aeſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum.* In perſona etiam ipſorum malorũ dicitur Sap. cap. 5. *Nos autem vitam illorum*, ſcilicet bonorum, *æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei.* Iſti ergo mali male æſtimant de iuſti bonitate. Demum dico, quod mali male æſtimant de vitę vanitate. Et ſic dico, quod ipſi male æſtimant

De { terrenis, quæ diligunt nimis diligenter, / æternis, quæ negligunt nimis imprudenter, / virtualibus, quæ eligunt nimis negligenter.

De terrenis (dico) male æſtimant, Sap. 9. *Difficile æſtimamus quæ in terra ſunt.* Conſtat enim quod in æſtimatione iſtorum terrena

ſpiri-

Digitized by Google

ſpiritualibus præferuntur, & tamen ſcriptũ eſt ad Hebr.11 quod *Moyſes maiores diuitias æſtimauit improperium Chriſti, theſauris Aegyptiorum*. Vnde de iſtis dicitur 1. Timoth.6. quod *ipſi æſtimant quæſtum eſſe pietatem*. Pueri enim magis æſtimant pomum quam caſtrum, auem quam lucem, nutricem quam matrem. ¶ De æternis etiam male æſtimant, quia, ſcilicet, ipſa nõ tantum diligunt vt deberent, vnde de hoc poteſt dici illud Sap.17. *Aeſtimauerunt deteriora eſſe, quæ non videbantur*: quaſi dicatur: Inuiſibilia bona deteriora eſſe viſibilibus, ab eis æſtimantur. ¶ De ſpiritualibus vero bonis, aut virtutibus qualiter parum æſtimantur ab iſtis patet Sap.7. vbi dicitur. *Tanquam lutum æſtimabitur argentum*. Argentum enim ſpiritualia bona deſignat, quæ ab iſtis lutea reputantur. Breuiter ergo patet, quomodo inuenitur æſtimatio impij, iuſti & Dei, & hoc ſatis ſit.

Æſtus. Nota, quod in ſcriptura triplex inuenitur æſtus. Eſt enim æſtus vitioſus, virtuoſus, doloroſus.

Æſtus { vitioſus eſt auaritia ſeu cupiditas,
virtuoſus eſt amicitia, amor & charitas,
doloroſus eſt violentia ſeu aduerſitas.

De æſtu ardoris & concupiſcentiæ poteſt dici illud Hierem.36. *Cadauer eius proijcietur ad æſtum per diem*. Cadauer enim ſignat fœtentem carnem luxurioſorum, vel vilem concupiſcentiam auarorum, qui æſtu luxuriæ & auaritiæ inflammantur. Vnde Iudit. 8. dicitur Manaſſe, quod in diebus meſſis hordeaceæ, inſtabat enim ſuper alligantes manipulos in campo, (ecce ſignum auaritiæ) *venit æſtus ſuper caput eius, & mortuus eſt*.

Concupiſcentia enim ſolet { Vrere,
Soluere,
Premere.

Vrere dico, videlicet per ſollicitudinem. Gen.31. *Die noctuq; æſtu vrebar & gelu, fugiebatque ſomnus ab oculis meis*. Soluere etiam, ſcilicet, per luxuriæ turpitudinem. Eſa.5. *Væ qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam, vt vino æſtuetis cui conſentanea eſt luxuria*. Prou. 20. *Luxurioſa res eſt vinum*. Premere, per terrenorum pondus & grauedinem. Matt.20. *Portauimus pondus diei, & æſtus*. ¶ Itẽ de æſtu amoris & amicitię poteſt exponi illud Iob 38. *Indica mihi, per quã viam ſpargitur lux ſuper terram, & diuiditur æſtus*. ¶ Item de æſtu aduerſitatis & violentiæ poteſt dici, quod duplex eſt æſtus aduerſitatis, ſcilicet, temporalis, & æternæ. Temporalis fuit ille, de quo dicitur Ionæ 4. *Ortus eſt ſol ſuper caput Ionæ, & æſtuabat*. Æternus eſt ille, de quo dicitur Apoc.16. *Aeſtuauerunt homines æſtu magno & blaſphemauerunt Deum*. A talibus ergo æſtubus ſaluantur iuſti, quia ſicut dicitur Hiere.17. *Beatus vir qui confidit in Domino, & erit tanquam lignum quod tranſplantatur ſuper aquas, & ad humorem mittit radices, & non timebit cum venerit æſtus*. Iſta omitto proſequi, quia pauciſſimæ ſunt auctoritates, & quia ſuperius dictum eſt de calore, & de ardore. Prædictas etiam figuras de æſtuatione Ionæ & Monaſſes, &c. Omitto

Ætas. Nota, quod ætas ſignat literaliter tẽporis diſtinctiones. Et ideo omnes illæ res, quæ tempore menſurantur, quibuſdam ætatibus diſtinguuntur, & variantur. Ætas ergo alicuius rei ſignat ſuam totalem durationem, vel ſuæ durationis aliquam certam diſtinctionem. Sed quia de ætate naturali non intendimus agere, niſi quantum ad mores poſſumus applicare, ideo breuiter dicamus, quod

Ætas rei poteſt mihi denotare ſuum { Crementum,
Augmentum,
Complementum.

Ideo breuiter nota, quod ſicut vita naturalis per ſeptem ætates vſque ad finem decurrit: ſic vita ſpiritualis & moralis per ſeptẽ ſpeciales virtutes ad ſuum peruenit complementum. In vita enim naturali ſeptem ætates ſecundum aliquos computantur, ſcilicet, infantia, pueritia, adoleſcentia, iuuentus, ſenectus, ſenium, decrepitas. Secundum vero alios quinq; ætates tantummodo computantur, ſcilicet, Infantia, pueritia, adoleſcentia, iuuentus, ſenectus. ¶ Et poſſumus dicere, quod ſimiliter in vita morali debent eſſe quinque ſpeciales virtutes. Sit igitur in nobis, ſcilicet,

Infantia verecundiæ & humilitatis,
Pueritia innocentiæ & puritatis,
Adoleſcentia perſeuerantiæ & continuitatis,
Iuuentus conſtantiæ & probitatis,
Senectus prudentiæ & maturitatis.

Infantia enim ſignat verecundiam & humilitatem. Infans enim dicitur quaſi non fans, id eſt, quaſi non loquens, quia, ſcilicet, verecundia & humilitas non præſumunt nec audent loqui, & maxime de bonis propinquis. Amos 5. *Propter hoc prudens in illo tempore tacebit quoniã dies mali ſunt*. Pueritia ſignat vitæ & ignorantiæ puritatem. Pueritia enim à puritate dicitur. Vnde Oſe 11. *Puer Iſrael, & dilexi eum*. Adoleſcentia deſignat perſeuerantiæ continuitatem, quia adoleſcens dicitur quaſi adhuc creſcens, vel quaſi adultus & creſcens. Vnde Luc.7. *Adoleſcens tibi dico, ſurge*. Surge inquit, id eſt, quod incepiſti, continua & perfice. Iuuenis ſignat conſtantiæ probitatem 1. Ioan.2. *Scribo vobis iuuenes, quia fortes eſtis, & verbum Dei in vobis manet*. Senectus vero ſignat prudentiæ maturitatem. Vnde Iob 12. *In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia*. Tales ergo ætates ſpirituales debemus habere, & ſic vitam noſtram poterimus laudabiliter conſummare. Vnde 3. Reg 1. *Et rex Dauid ſenuerat, & habebat ætatis dies plurimos*. Et videte hic tria, quæ perfectam ætatẽ poſſunt in homine denotare tam temporaliter, quam ſpiritualiter, ſcilicet,

Honoris celſitudo. [Rex]
Vigoris fortitudo. [Dauid, manu fortis]
Senſuum plenitudo, [quia ſenuerat, & habebat ætatis plurimos dies.]

Iſta enim tria non ſolent inueniri niſi in illis, qui perfectæ ſunt ætatis, ſcilicet,

Honor & eminentia,
Vigor & permanentia,
Senſus & ſapientia.

Sicre vera ſpiritualiter neceſſe eſt, quod ætatem ſpiritualẽ plenam & perfectam, ſcilicet, omnium virtutum congeriem habeamus, ſi iſta tria iuſte & debite habere cupiamus, ſcilicet,

Celſitudinem promotionis [Rex]
Fortitudinem durationis [Dauid]
Plenitudinem diſcretionis. [Senuerat.]

¶ Primo ergo requiritur perfecta ætas ad promotionis celſitudinem, quia, ſcilic. homo quamdiu eſt puerilis ætatis & imperfectę, non admittitur ad honorem nec etiam ad menſam patris recipitur, quia ſecundũ philoſophum, iuuenes nemo eligit duces. Sic vere illi, qui ſpiritualiter ſunt prouectæ & perfectæ ætatis, ad prælationem & promotionem debent recipi & admitti, quod oſtenditur, cum dicitur [Rex] quia, ſcilicet, qui habent ætatem perfectam, debent fieri reges & præſides aliorum, ſcilicet, maiores in dignitate & honore. Quod vtique natura ſagax bene videtur in ſuis operibus deſignare. Animalia enim bruta quando habent plures filios, ſicut ſunt ſues & caniculæ, ſolent primo naſcẽtem plus diligere, & primam & pinguiorem mammillam eiſdẽ porrigere & extendere: ad quod quidem facit illa figura de Ioſeph, qui vocans fratres ſuos ad conuiuium, vnumquemque iuxta ætatem ſuam primum vel vltimum fecit ſedere, ſicut dicitur Gen. 43. quia quanto plus habuerunt de ætate, tanto plus habuerunt in illa menſa de proprietate. Et pro certo chariſſimi, talis Ioſeph debet eſſe quilibet ſuperior prælatus, qui ad menſam eccleſiaſticorum beneficiorum habet alios promouere, ſituare, & iuuare, quia, ſcilicet, ipſe debet eos ſituare, vnũquemq; ſecundum ætatem ſuam, id eſt, ſecundum ſuam perfectionem & virtutem. Quanto enim eſt antiquior in tali ætate, tanto pro certo debet eſſe prior in dignitate, & potior in beneficij quantitate: Prioribus enim & antiquioribus & melioribus, & perfectioribus ſunt petiores mammillæ, & vberiores porrigendæ, id eſt, præbendæ vberiores, ſedes & prælationes priores diſtribuendæ & concedendæ. Nam etiam inter elephantes ille dicitur ducere gregem, qui perfectiorẽ habet ętatem. Quia vere ad gregem ſubditorum regendum, ducendũ gubernandum, ille eſt ſufficientior, qui in ætate eſt antiquior, id eſt, in virtutib. perfectior. [Rex inquit.] Et ideo fratres Ioſeph videntes ipſum ætatis adhuc imperfectę dicebant, Gen.38. *Nũquid rex noſter eris, aut ſubijciemur ditioni tuæ?* quaſi dicat, non decet, quia, ſcilic. non pueri ſed prouecti ſunt aliorũ præſides & maiores conſtituendi. Quia ſicut de Dauid legitur 1. Paral. 32. *Dauid ſenex & plenus dierum regem conſtituit Salomonẽ*. Ideo de tali promotione poteſt exponi illud Dan.5. vbi dicitur, quod in conuiuio Balthaſar vnuſquiſq; ſecundum ſuam bibebat ætatem. Requiritur ergo talis ætas ſpiritualis ad obtinendam celſitudinem promotionis. ¶ Secundo dico, quod talis ætas requiritur ad cõtinendam firmitudinẽ durationis, quod oſtẽditur cum dicitur Dauid, quod interpretatur manu fortis. Quia vere nullus efficitur manu fortis, nullus efficitur Dauid, nullus efficitur conſtans & robuſtus, niſi ſit in ætate perfecta, id eſt, in virtutum congerie cõſtitutus.

B

C

Digitized by Google

Vnde Iud. 8. *Iuxta ætatem robur eſt hominis.* Ideo de tali Dauid, & eius fortitudine dicitur 1. Reg. 18. *Percuſſit Saul mille, & Dauid decem millia.* Et 1. Reg. 17. dicitur quod *feſtinauit Dauid & cucurrit ad*
D *pugnam.* ¶ Tertio dico, quod talis ætas virtutis & perfectionis requiritur ad acquirendam plenitudinem diſcretionis, quod oſtẽditur, cum dicitur: Senuerat. Senectus enim Sapientiam deſignat, quia ſicut dicitur Sap. 4. *Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Teſte enim Plinio, Archelaus dicit quod cuniculi ſeu parui lepores quod habent annos ætate, tot introitus faciunt in cauernis ſuis. Vnde in hoc videntur eſſe ſagaciores, in quantum, ſcilicet, introitus ad cauernam ſuam ſibi parant, & faciũt ampliores. Sic vere chariſſimi, in hoc debet eſſe ſagacitas ſpiritualis ætatis noſtræ, quia quanto plus habemus de ætate & naturali & morali, tanto ad cauernam noſtram, ſcilicet, ad Paradiſum debemus nobis plures introitus per bona opera facere, & plures vias intrandi Paradiſum inuenire, & plures modos intrandi cœleſtem Hieruſalem procurare. Quod oſtenditur cum dicitur quod *Dauid ſenuerat, & habebat ætatis plurimos dies.* Dies enim iſti ſunt virtutes & perfectiones, quos quanto plures habemus, tanto plures vias nobis ad cœlum facimus, & paramus, tanto etiam ampliori ſagacitate & ſpirituali prudẽtia præpollemus. Vnde Eccl. 6. *Plures dies ætatis habuerit.* De Dauid dicitur 1. Paral. vlt. quod mortuus eſt in ſenectute bona *plenus dierũ & diuitijs.* Iſta vero diſcretio ſumma debet apparere in perfecte loquendo, & diſcrete alios inſtruẽdo. Iuxta illud Ioan. 4. *Ætatem habet, ipſe de ſe loquatur.* & Iob 32. *Sperabam quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapientiam.* Patet ergo, quod ſpiritualis ætas hominem habilem reddit ad promotionem facit ſtabilem ad durationem, facit ſubtilẽ per diſcretionem. Habilem (dico) ad promotionem, quia præſtat eminentiam honoris. 2. Mach. 6. *Cogitare cœpit ætatis & ſenectutis ſuæ eminentiam.* Item ſtabilem ad durationem, quia præſtat permanentiam vigoris. Eccl. 26. *Species faciei ſuper ætatem ſtabilem.* Item ſubtilem ad diſcretionem, quia præſtat ſapientiam ſplendoris. Luc. 2. *Ieſus autem proficiebat ſapientia, ætate, & gratia.* Quæ tamen ſunt contra malos, qui, ſcilicet, ſunt ætate & antiquitate pleni, quia in malis annis, id eſt, in vitijs indurantur. 2. Mach. 6. *Ætate pariter & dementia prouectus.* Et ſic de ætate ſpirituali ſufficit. Vide infra de ſenectute, & ſupra de anno, & die, & antiquitate.

A *Æternus. Æternitas.* Nota, quod æternitas ſignat menſuram durationis interminabilis, influxibilis, inuariabilis. Tempus enim eſt menſura motus. Et ideo ſicut mobile ſemper vertitur, fluit, & de loco ad locum mouetur: ſic tempus, quod ipſius eſt menſura, ſemper de momento ad momentum fluit, & nunquam in eodem ſtatu ſubſiſtit. Æternitas autem eſt menſura rei permanentis, ſcilicet, ipſius, cuius eſſentia eſt tota ſimul, ita quod non nouit præteritum vel futurum. Et ideo ipſa æternitas eſt idem, quod duratio vel menſuratio, quę neceſſe incipit, nec eſſe deſinit, nec de puncto ad punctum labitur, nec de ſtatu ad ſtatum variatur. Poſſumus ergo notare quod duplex eſt æternitas, ſcilicet, bona & mala: per bonam enim æternitatem deſignatur

Dei immenſitas ſeu eſſentia,
Cœli fœlicitas & opulentia,
Morum ſtabilitas & permanentia.

Nam { Dei immenſitas nunquam variatur,
Cœli fœlicitas nunquam terminatur,
Bonorum bonitas ſemper augmentatur.

Primo ergo de bona æternitate dico. Perſeuerans enim & ęterna poteſt dici Dei immenſitas. Vnde Dan. 7. dicitur. *Poteſtas eius poteſtas æterna.* Et Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata ſum.* Item perſeuerans & æterna poteſt dici cœli fœlicitas. Vnde Eccleſ. 31. *Perfectus inuentus eſt, & erit illi gloria æterna.* Item perſeuerãs, & æterna poteſt dici morum ſtabilitas, quia, ſcilicet, boni ſemper debent in ſua bonitate perſeuerare, & nunquam amplius deficere, vel ceſſare, vnde Sap. 5. *Iuſti autem in perpetuum viuent.* Et Eccleſ. 15. *Nomine æterno hereditabit illum.* De iſta vero vltima æternitate, id eſt, bonorum perſeuerantia, & durabilitate multa poſſumus dicere, ſed in alijs titulis iam dictis de perſeuerantia & ſtabilitate multa meminimus nos dixiſſe. hic ſolum aduertendum eſt, quod omnia quæ ſunt, deſiderant & affectant attingere ad æternitatem, id eſt, ad ſui continuationem & perpetuationẽ. Nihil eſt enim quod naturaliter deſideret non eſſe vel non fuiſſe. Et ideo ad talem continuationem vel perpetuationem habendam ſolent omnia procurare proficua, & declinare nociua. Sic vere perpetuationem perſeuerantiæ, & æternitatem ſupernæ gloriæ ſumme debemus diligere, & ad eam totis viſceribus laborare. Nullus enim ſapiens debet velle morale perdere, ſed ipſum debet perpetuo ſine peccati reſiſtentia conſeruare. Dan. 3. *Rex in æternũ viue* &c. Vide de gloria æterna & de beatitudine, de perſeuerantia, de durabilitate, conſtantia, & cæteris, ſimilibus. Sic ergo æternitas accipitur in bono. ¶ Secundo dico, quod æternitas poteſt dici in malo, & ſic accipitur

Pro { Voluntate obſtinata,
Conſuetudine indurata,
Pœna inferni interminata.

De obſtinata ergo voluntate dici poteſt illud Iudæ, qui dicit quod Deus malos Angelos vinculis æternis ſub caligine reſeruauit. Item de indurata conſuetudine poteſt dici illud Eccleſ. 12. *Ibit homo in domum æternitatis ſuæ.* Item de interminata pœnalitate poteſt dici illud Pſal. *Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem.* ¶ Si autem vis adhuc notare alio modo, dic, quod in ſcriptura reperitur

Æternitas {	Immutabilis,	Prima Dei	} eſt.
	Imitabilis	Secunda iuſti	
	Appetibilis,	Tertia cœli	
	Formidabilis.	Quarta inferni	

¶ Primo ergo eſt æternitas Dei, quæ ſemper eſt manens, & immutabilis. Veritas enim ſuæ eſſentię nunquam mutatur aut variatur, imo ipſe idem permanet, nec aliqualiter immutatur. Pſ. *Veritas Domini manet in æternum.* Et alibi. *Tu autem Domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generationem.* Ipſe enim eſt æternus à parte ante, quia ſicut dicitur Micheæ 5. *Egreſſus eſt à diebus æternitatis.* A parte nunc, quia ſicut dicitur Eſa. 57. *Ipſe eſt habitans æternitatem, & ſanctum nomen eius.* A parte poſt. 2. Pet. 3. *Ipſi gloria nunc & in diebus æternitatis.* Et in Pſal. *Sedebit Dominus Rex in æternum.* Quia ergo iſte æternus eſt immutabilis, atque firmus, iuſtum eſt, quod tanquam rei firmę & ſtabili & tanquam fundamento indefectibili, eidem per fidem, ſpem, & deuotionem principaliter inuitamur, & ab omni fama defectibili & credulitate penitur abſtrahamur. Sicut enim dicitur Ioan. 5. *Hic eſt verus Deus, & vita æterna.* Et Dan. 6. dicitur, quod ipſe eſt viuus & æternus. Omnia enim quæ in Deo ſunt, indefectibilia, & æterna ſunt. Ipſe enim habet æternum nomen, æternum verbum, æternam miſericordiam, æternam iuſtitiam, æternam vitam, æternam veritatem, æternam poteſtatẽ. De nomine enim Dei dicitur Eccleſ. 37. quod [nomen eſt illi, viuens in ęternum.] De verbo Dei dicitur in Pſal. *In æternum Domine permanet verbum tuum.* De miſericordia autem Dei dicitur in Pſ. *Miſericordia Domini ab æterno vſque in æternũ, ſuper timentes eum.* De iuſtitia Dei dicitur in Pſal. *Iuſtitia tua iuſtitia in æternum* De vita Dei dicitur Eccleſ. 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia ſimul.* De veritate eius dicitur in Pſal. *Veritas Domini manet in æternum.* De poteſtate vero eius dicitur Dan. 7. *Poteſtas eius poteſtas æterna* &c Hæc eſt ergo æternitas Dei, quæ ſemper eſt manẽs, & immutabilis vita. ¶ Secundo dico, quod eſt æternitas iuſti, quę eſt imitabilis, quia dat nominis perpetuitatem. Eccleſ. 15. *Nomine æterno hereditabit eum.* Quia confert gloriæ copioſitatem. 2. Cor. 4. *Æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Quia repromittit æternæ vitæ hæreditatem. Hebr. 9. *Repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æternæ hereditatis.* ¶ Tertio dico, quod eſt æternitas cœli, quæ eſt appetenda, quia ibi eſt infinita gloria 1. Petr. 5. *Vocauit nos in æternam ſuam gloriam.* Quia ibi eſt habitatio tuta ab omni ruina. 2. Cor. 5 *Habemus domum non manufactam, ſed æternam, in cælis.* Quia ibi eſt conſolatio continua. 2. Theſſ. 2. *Qui dilexit nos, & dedit conſolationem æternam.* ¶ Quarto dico, quod eſt æternitas inferni, quæ eſt formidanda, quia ibi nulla eſt flammæ crepitantis extinctio. Baruch. 4. *Ignis ſuperuenit ei ab æterno, quia ibi nulla eſt pœnarum intermiſſio.* 2. Theſ. 1. *Pœnas dabunt in interitu æterno.* Quia ibi nulla eſt liberatio [Iudas in Canonica ſua] *Vinculis æternis ſub caligine reſeruantur,* ſupple, damnati.

Æthiopia. Nota, quod æthiopia eſt regio feruentiſſima, ſolis ardoribus expoſita, & ab omni aëris temperamento ſemota. Et ideo homines iſtius regionis nigri ſunt, & deformes, & caliginoſi, & in multis partibus monſtruoſi, qui etiam quaſi penitus vadunt nudi. Iſta regio feris & ſerpentibus eſt referta, & pro magna parte arenoſa, vacua & deſerta. Et ideo res nomini congruere dignoſcitur, quia æthiopia, caligo vel tenebræ interpretatur. Igitur moraliter loquendo dico, quod Æthiopia ſignificare poteſt

Pœn

Digitized by Google

Pœnitentiam
Peccatum
Mundum
Tribulationem & ſtatum
Mortem
Infernum

iuſtorum,
malorum,
vanorum,
miſerorum,
defunctorum,
mundanorum.

¶ Et ſic dico, quod inuenitur

Æthiopia
Pœnitentiæ,
Opulentiæ,
Peſtilentiæ,
Violentiæ,
Defluentiæ,
Turbulentiæ.

¶ Primo ergo dico, quod Æthiopia ſignificat ſtatum religionis vel hominum pœnitentium. Ibi enim abundat

Calor macerationis,
Ardor contritionis,
Nigredo palloris & humilis conuerſationis,
Nuditas paupertatis & tenuis poſſeſſionis.

¶ Iſta eſt ergo

Æthiopia quæ
Deum præuenit
Deum requirit
Preſſos liberat
Cœlum occupat
per
deuotionem,
orationem,
compaſſionem,
ſaluationem.

Deum (dico) præuenit ſibi deuote credendo. Pſal. *Aethiopia præueniet manus eius Deo* Deum etiam honorat deuote orando. Pſal. *Coram illo procident Aethiopes.* Vnde de Eunucho Candacis reginæ Æthiopum dicitur Act. 8. quod *ipſe venerat in Hieruſalem.* Ahijs etiam ſubuenit ipſis miſericorditer compatiendo Vnde de Abdemelech Æthiope dicitur Hier. 38. quod ipſe compaſſus Hieremiæ, qui erat in luto carceris, fecit eum liberari. Cœlum vero & paradiſum occupat, ſibi finaliter habitando. Vnde de Hieruſalem loquitur Dauid in Pſa. *Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Aethiopum hi fuerunt illic.* Iſta eſt ergo Æthiopia pænitentiæ.

B ¶ Secundo dico, quod inuenitur Æthiopia epulētiæ, & ſic Æthiopia ſignat ſtatum peccati, vel etiam ſtatum mundi, vbi, ſcilicet, viget ardor concupiſcentiæ & auaritiæ, calor & ſiccitas indeuotionis & ſpiritualis indigentiæ, vbi feræ & ſerpentes, id eſt, peccatores verſantur, & vbi nigredo malæ conuerſationis & obſcuritas ignorantiæ reperitur. Nota ergo, quod

in iſta Æthiopia eſt
Flumen delitiarum,
Draco malitiarum,
Pauor triſtiarum,
Labor moleſtiarum,
Horror nequitiarum.

De flumine delitiarum dicitur Gen. 2. quod *fluuius Phyſon circuit omnem terram Aethiopia.* De dracone malitiarum dicitur in Pſalm. *Contribulaſti capita draconum in aquis, dediſti eam eſcam populis Aethiopum.* De pauore triſtitiarum dicitur Ezech. 30. *Erit pauor in Aethiopia cum ceciderint vulnerati in Aegypto.* De labore moleſtiarum dicitur Eſa. 45. *Labor Aegypti & negociatio Aethiopia ad te tranſibunt.* De horrore vero nequitiarum dicitur Abacuc. 3. *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopia, turbabuntur pelles terra Madian.*

C ¶ Tertio dico, quod inuenitur Æthiopia peſtilentiæ. Peccatores enim & mundani poſſunt dici Æthiopes: qui ſicut Aethiopes ſemper leguntur fuiſſe inimici filiorum Iſrael, & contra eos pro crudelibus regibus dimicaſſe, ſicut legitur 2. Paral. 14. ſic mali ſemper ſunt inimici bonorum & laici clericorū, & mundani religioſorum. Et ſicut Æthiopes habent nigredinem ſempiternam, quæ nec natura poteſt mutari: ſic mali perpetua nigredine vitiorum & malæ conuerſationis rubigine taliter ſunt infecti, & ita in ſuis iniquitatibus indurati, quod vix aut nunquam poſſunt mutari, vel ad bonum conuerti. Hier. 13. *Si poteſt Aethiops mutare pellem ſuam & pardus varietates ſuas, ſic & vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malum.* Iſta eſt ergo Aethiopia

D peſtilentiæ, ſcil. ſtatus peccati vel mundi. ¶ Quarto dico. quod inuenitur Aethiopia violentiæ, & iſta eſt ſtatus tribulationis. Status enim tribulationis præſentis habet feras & dracones, id eſt, mundi tyrannos. Habet deſerta, id eſt, ſterilitatem bonorum. Habet ardorem, id eſt, infirmitatem & laborem.

E ¶ Quinto dico, quod eſt Aethiopia defluentiæ, ſcilicet, ſtatus mortis, qui habet dracones & ſerpentes, qui comedunt corpus, & habent ſterilitatem, & vacuitatem bonorum omnium

F mundi, & habent ardorem multiplicium dolorum. ¶ Sexto dico, quod eſt Aethiopia turbulentiæ, ſcilicet, ſtatus infernalis, qui habet dracones & feras, habet atrocitatem dæmoniorum, habet etiam ardorem, & ſqualorem, id eſt, acerbitatem ignium & tormentorum. Et ſic ergo bene concluditur, quod quilibet iſtorum ſtatuum aduerſitatis per Aethiopiam deſignatur Soph. 2. [Et vos Æthiopes interfecti gladio meo eritis, &c.] Vide in tabula, quia in diuerſis locis deponuntur exempla de Aethiopia.

Affectio. Affectus.

Nota, quod affectio, vt communiter, accipitur pro deſiderio vel amore. Aduerte tamen, quod Philoſophice loquendo, affectio dicitur ab officio, cis, quod idem eſt quod affligo, gis. Et ſic affectiones ſunt quædam paſſiones animi quibus ſc. mens imperfecta grauatur. Sic igitur dicunt, quod mens humana quatuor affectionibus afficitur in hac vita, quæ ſunt gaudium, & dolor, de bono & malo præſenti Spes & timor, de bono & malo futuris. Aut enim anima gaudet de aliquo bono præſenti, aut ſperat bonum futurum. Aut de malo præſenti dolet, aut malum futurum timet. Iſta ſunt illa quatuor, quæ oriuntur ex corde. Eccl. 37. [Ex corde quatuor oriuntur, bonum, malū, vita, & mors.] Bonum enim & malum, ſunt gaudium & dolor. Vita & mors, ſunt ſpes & timor. Iſtæ enim ſunt quatuor affectiones, quæ in bonis ſunt bonæ, in malis vero ſunt malæ. Boni enim gaudent de virtutibus dolent de criminibus, ſperant præmia, timent tormenta. Et ſic figurantur in arca teſtamenti Exod. 25. vbi dicitur, quod arca teſtamenti, quæ erat de lignis Sethim incremabilibus & imputribilibus, habebat quatuor angulos, & in quatuor angulis quatuor circulos aureos: quia re vera arca teſtamenti, id eſt, anima ſancta vel conſcientia bona, quæ nec igne cupiditatis vritur, nec aqua voluptatis mutatur, quatuor etiam angulos, id eſt, quatuor bonas affectiones continet. Et quatuor circulos, id eſt, quatuor Cardinales virtutes habet: quia videlicet in anima ſancta angulum gaudij concomitatur circulus temperantiæ. Angulum doloris concomitatur circulus fortitudinis vel conſtantiæ. Angulum ſpei concomitari debet circulus iuſtitiæ. Angulum vero timoris concomitari debet circulus prudentiæ. Gaudium enim ne mētem diſſoluat, debet gubernare temperantia Dolorem ne mentem abſorbeat, debet aſſociare fortitudo vel conſtantia. Spem ne indebite præſumat, debet concomitari iuſtitia. Timorem vero ne per deſperationem nimis deprimat, debet regere prudētia. Sic igitur in arca teſtamenti quatuor anguli quatuor circulos continebunt, quando in anima ſeu conſcientia. quatuor affectiones, quatuor virtutes cardinales, ad ſui gubernaculum poſſidebunt. Vnde Exod. 37. *Fudit quatuor circulos aureos, quos poſuit in quatuor angulis.* Iſtæ ſunt igitur bonæ affectiones bonorum. ¶ Sed adhuc dico, quod ſunt quatuor affectiones malorum: quia re vera malorum mens per quatuor affectiones fluctuat,

Nunc
inaniter gaudendo,
ſine cauſa dolendo,
ſuperflue ſperando,
imbecilliter timendo.

In varias ſpecies ſe commutat. Figura Daniel. 7. vbi ipſe vidit quatuor ventos qui pugnabant, & in medio mari ſimiliter aſcendebant. Quatuor autem venti ſunt quatuor vanæ & volatiles affectiones, quæ in mari fluctuoſo, id eſt, in corde peccatoris contra ſe inuicem præliantur. Eſa. 57. *Impij cor quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt.* Et ideo quatuor beſtiæ, id eſt, quatuor peccata ſequuntur iſtos ventos, id eſt, iſtas ventoſas affectiones concomitantur. Gaudium enim iſtorum ſequitur intemperantia: quia, ſcilicet, ipſi neſciunt eſſe in gaudioſis temperati Dolorem & aduerſitatem ſequitur impatientia & inconſtantia, quia, ſcilicet, iſti nunquam ſunt contra aduerſa firmati, aut roborati. Spem iſtorum ſequitur præſumptio: quia ſemper plus quam debeant ſunt elati. Timorem vero talium concomitatur deſperatio: quia ſupra modum per terribilia ſunt grauati. De talibus igitur ventis & ventoſis affectionib. poteſt diabolus dicere illis peccatorib. illud Zach. 2. *In quatuor ventos cæli diſperſi vos,* de qua pugna dicit Seneca epiſt. 56. *Quid prodeſt totius regionis ſilentium, ſi affectus fremunt?* Sequitur. *Nulla placida eſt quies niſi quam ratio appoſuit.* ¶ His igitur præmiſſis dicamus, quod affectiones alio modo in ſcriptura ſumuntur. Eſt enim affectus ſeu affectio idem quod amor, deſiderium vel voluntas. Et ſic dicam, quod inuenio affectiones bonorum, quæ ſunt laudabiles, & affectiones malorum, quæ ſunt damnabiles.

Sunt enim affectiones ſicut alæ, vel ſicut pedes animæ, quibus
ipſa ad diuerſa defertur. Vnde Aug. *Pes meus eſt affectus meus, eo fe-
ror quocunque feror.* & ideo ſicut videmus, quod locuſtæ & talia
parua animalia multiplices habent alas, quaſdam ſcilicet ſur-
ſum erectas, quaſdam lateraliter extenſas, quaſdam in longum
corporis protenſas: ſic dico, quod ſancti & iuſti multiplices ha-
A bent bonas affectiones, quaſdam, ſcilicet, quas ad Deum, & ad
bona æterna erigunt, quaſdam quas lateraliter ad proximos
porrigunt, quaſdam quas ad ſeipſos dirigunt. Figurati Eſai. 6.
in Seraph. De quibus dicitur, quod *ſex alæ vni, & ſex alæ alteri.* Et
dicitur ibi, quod de iſtis ſex alis duæ ad faciem erectæ, duæ erga
pedes erant protenſæ, duæ vero ad volandum erant extenſæ.
in quo notatur, quod vir iuſtus alas affectionum ſuarum par-
tim debet ſurſum ad amorem Dei & honorem æternorum, eri-
gere, partim ad proximos per pietatem & charitatem exten-
dere, partim ad pedes proprios regendos, id eſt, ad ſeipſum
dirigere 1. Paral. 28. *Similitudo quaſi Cherubin extendentium a-*
C *las ſuas.* ¶ Nota igitur, quod iuſti debent habere affectio-
nem

Altam,
Latam,
Rectam, &
Curtam.

Alta debet ad Deum aſcendere. Lata debet ſe ad proximos ex-
tendere. Recta debet ad ſeipſum intendere. Curta debet à
mundo & à carnalibus parentibus recedere. Igitur dico, quod
affectio noſtra debet eſſe alta. Deum, ſcilicet, contemplando,
& æterna bona amando & affectando. Aues enim quæ ſunt bi-
pedes, vt communiter ſolent alta diligere, & ſurſum ad aera
ſe leuare: quod contrarium eſt in ſerpentibus, qui ſcilicet ca-
rent pedibus, quia ſcilicet inferius in terra remanent, & ſupe-
rius nunquam volant. Sic vere aues ſpirituales, id eſt, viri iu-
ſti, qui pedes bonorum affectuum habent binos, in quantum,
ſcilicet, Deum, & proximum diligunt, ſurſum per deſideria ad
Deum, & ad bona æterna ſe erigunt, & in Deum diligenter in-
tendunt, & bona æterna ſummis affectibus concupiſcunt.
Pſal. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis.* Et Thren. 3.
Leuemus corda noſtra cum manibus ad dominum. quod tamen ſer-
pentes, id eſt, peccatores non faciunt: quia pedibus bonorum
affectuum carent, & ideo in terrenorum latebris ſe abſcon-
dunt. Exod. 15. *Deſcenderunt in profundum quaſi lapis.* Sic igitur af-
fectio noſtra alta figurata eſt Ezech. 10. vbi dicitur, quod ele-
uarunt Cherubin alas ſuas, & exaltata ſunt à terra. Alæ enim
affectiones deſignant: quia, ſcilicet, de terra, id eſt, à terrenis
D debent eleuari ad Deum. ¶ Secundo dico, quod affectio de-
bet eſſe lata, proximum, ſcilicet, diligendo, & ſe per pietatem
ad pauperes extendendo. Metallum quanto nobilius, tanto
ductilius, & ad extendendum facilius. Patet in auro, quod in
bracteas tenuiſſimas dilatatur. Sic vere affectio tanto eſt no-
bilior, quanto ad proximos & pauperes eſt per charitatem di-
latatior, & extenſior. Figura 2. Para. 3. vbi dicitur, quod Cheru-
bin facti ſunt in Templo, qui ſunt cooperti auro puro, quorum
alæ 20. cubitis extendebantur: quia, ſcilicet, viri ſancti, & ma-
xime ſcientifici (quia Cherubin interpretatur plenitudo ſcien-
tiæ) & potiſſime illi, qui in Templo ſtatus Eccleſiaſtici ſunt lo-
cati, debent eſſe per ſanctam conuerſationem deaurati, alæ
ſuæ, id eſt, ipſorum affectus ad pauperes & proximos dilatati.
Vnde Apoſtolus 2. Cor. 6. *Os noſtrum patet ad vos ô Corinthij, cor
noſtrum dilatatum eſt.* Sit igitur affectio noſtra lata, ad proximum
E extendendo. ¶ Tertio ſit affectio noſtra recta, ſe ad noſipſos
dirigendo. Homo enim debet affectionem rectam, iuſtam &
moderatam in ſe habere, vt ſcilicet nihil velit aut affectet niſi
recte & iuſte. Figuratus in ſanctis animalib. Ezec. 1. vbi dicitur,
quod *pedes eorum pedes recti.* Pedes enim affectus ſignant, vt di-
ctum eſt. Vide figuram iſtam expoſitã infra in Facies b. & Leo,
F c. ¶ Quarto ſit affectio noſtra curta, moderate terreſtria dili-
gendo, quia re vera affectus noſtri debent eſſe breues, modera-
ti & curti quantum ad parentes carnales, & quantum ad tem-
poralia mundi bona. Similes illis auibus, quæ apodes nomi-
nantur, quæ ſcilicet habent tibias ita breues, quod nunquam
poſſunt incedere ſuper terram, imo ſi ad terram deſcenderint,
nequaquam amplius inde ſurgunt. Et ideo iſtæ aues continuo
ſunt volantes, & quando nidificant aut quieſcunt, ſolent in
rupibus quieſcere, vbi ſcilicet facili impulſu poſſunt inferius
cadere, & in aerem ſe recipere, & volare, ſicut experimentaliter
in inſula Maiorica reperitur, vbi ſunt multimodæ tales aues, &
ſicut etiam ponit liber de natura rerum. Re vera tales aues de-
bemus ſpiritualiter eſſe: quia, ſcilicet, tibias & pedes affectio-
num debemus ita curtas & moderatas habere, quod in terra,
id eſt, amore terrenorum vel in carnali amore ipſas non exten-
dere, nec in terrenis negocijs ambulare, ſed potius ſurſum cir-
ca bona ſpiritualia volare, & in Paradiſi rupibus mentaliter ha-
bitare debemus. Vnde Aug. ſuper illud. [Si quis ſitit, veniat ad
me & bibat.] *Sitiamus Chriſtum, veniamus ad eum non pedibus, ſed af-
fectibus, non vagando, ſed amando.* Et ſuper illud Ioan. 7. *Si gratiam
ſaluatoris cognoſcere volumus, & ad eius viſionem venire, fugienda eſt
turba affectuum malorum, & fugiendum eſt ad Templum, vt & nos Tem-
plum Dei fieri mereamur, quos Deus inuiſere, & in quibus manere digne-
tur.* Sic igitur patet, quod affectus bonorum debet eſſe

Altus,
Latus,
Rectus,
Curuus.

Sed re vera affectus malorum non eſt talis: quia pro certo iſte
eſt Affectus

Baſſus, terrena cupiens,
Strictus, pauperes fugiens,
Tortus, iniqua faciens,
Longus, ad ſuos rediens,
Altus ardua ambiens.

¶ Habet igitur mali affectum baſſum, ſeu infimum, vel depreſ- G
ſum, terrena cupientem: ſimiles enim videtur fulguri, quod in
ſe eſt ardens, & alta penetrans, & cõburens, quod de cœlo ver-
ſus terram ſemper inuenitur deſcendere, & nunquam è cõuer-
ſo de terra verſus cœlum aſcendere. Terreſtris enim materia in
fulgure dominatur. Propter quod neceſſe eſt, quod ad terram
finaliter deprimatur. Sic vere impij ardentes & auari, aliorũ per
rapinas grauatiui, & cõbuſtiui, pondere affectionũ terreſtrium,
quæ in eis dominantur, ad terram, id eſt, ad terrena bona dimiſ-
ſis cœleſtibus per deſiderium inclinantur, nunquam vero è cõ-
uerſo de terra ad cœlum, id eſt, de terrenis ad cœleſtia ſuble-
uantur: quia re vera affectiones eorum ſemper tendunt ad infi-
ma, & ſemper ſpernunt aut deſerunt cœli ſumma. Pſal. 62. *In-
troibunt ad inferiora terræ partes vulpium*, id eſt, Dæmonum *erunt.*
Iſti igitur habent affectum baſſum, terrena cupientem. ¶ Se-
cundo dico, quod iſti habent affectum arctũ, pauperes fugien-
tem. Non enim dilatant affectus ſuos ad alios diligendum, vel
ad bonum eis faciendum, ſed ipſos reſtringunt & arctant ad ſe-
ipſos amandum, & aliquid de vtilitate propria ſolũ curandum,
quod eſt contra naturam: quia cor transfert vitam, & calorem
quem habet, in omnia alia membra. Iſti vero nõ volunt fouere
niſi ſe ſolos. Phil. 2. *Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt.* habent igitur af-
fectum arctum, pauperes fugientem. ¶ Tertio habent affectũ
tortum, iniqua molientem. ſicut, ſc. peruerſi & malitioſi, quo-
rum affectio à iuſtitiæ rectitudine deuiat, & ad iniquitates faci-
liter ſe obliquat. Similes Vulpi, cuius pedes ſunt torti, & non re-
cti. Et ideo greſſus eius in omnibus ſunt obliqui. Sic vere pedes
affectionum iſtarũ rectitudine & veritate carent. Et ideo greſ-
ſus ſuorum operum à iuſtitia titubant, & vacillant. Si enim affe-
ctio ſit torta & iniuſta, neceſſe eſt, quod operatio ſit iniqua.
Sap. 2. [Dixerunt impij apud ſe cogitantes nõ recte.] Sequitur.
[Venite circumueniamus iuſtũ. quoniã inutilis eſt nobis, morte
turpiſſima condemnemus eum.] Quia enim non erat recta af-
fectio ſeu cogitatio, ideo iniqua ſequitur operatio. Iſti ſimiles
ſunt Vulcano, de quo dicunt fabulæ, quod quia dũ Iuno ipſum
pareret, in terram cecidit, ideo perpetuo claudus fuit. Et quia
erat turpiſſimus, ideo de cœlo, & de Deorum conſortio eſt eie-
ctus. Tales ſunt malitioſi, quos Iuno, id eſt, diabolus parturit &
producit. Iſti enim pro eo, quod ad terram, id eſt, ad terrena per
auaritiã cadunt, claudi, torti, & malitioſi in affectione efficiun-
tur, & quia etiam turpes ſunt moribus, ideo à Paradiſo, à Dei &
Angelorum conſortio excluduntur. 2 Reg. 9. *Erat autem Mephi-
boſeth claudus vtroq; pede.* Habent igitur affectum tortum, iniqua
molientem. ¶ Quarto dico, quod impij habent affectum lon-
gum, ad ſuos tranſeuntem, & tales potiſſime ſunt illi, qui affe-
ctu carnali nimis diligunt filios & parentes. In quo proculdu-
bio nos eccleſiaſtici ſumus præ cæteris vitioſi, quos amor nepo-
tum & filiorum taliter trahit, quod alibi non cogitamus, aut in-
tendimus. In montibus etiã Caſpijs prope Alanos eſt vna regio,
vbi filij comedũt patres ſuos. Aiunt enim quod melius eſt ipſos
mortuos

Digitized by Google

mortuos comedere, quam terræ vermibus commendare. Sic vere nos eccleſiaſticos filij noſtri, id eſt, parentes carnales comedunt, in quantum propter nimium affectum, quem habemus ad eos, nos corrodunt, & in quantum damnationis noſtræ cauſa & occaſio exiſtunt. Ezech.5.[Filij comedent patres ſuos.] Mali igitur eccleſiaſtici ſimiles ſunt cancro, qui ſcilicet in tempeſtate ſolet adhærere lapillis. Sic iſti nullum habent ſolatium, niſi dum amplexantur lapides, id eſt, ſuos ignaros nepotulos, & parentes. Iob.24. *Non habentes velamen, amplexantur lapides.* Habent igitur affectum longum, ad ſuos tranſeuntem. ¶ Quinto habent affectum altum ardua ambientem. Sed vide de ambitione infra, & in tabula. Et compara iſtos lepori, ſicut infra de Circuire in litera C. Sic igitur patet, quod mali habent multiplicem malum affectum, ſcilicet, baſſum ſtrictum, tortum, longum, & altum &c. Et ſic ſufficit: vide in tabula.

Afferre. Idem eſt, quod aliquid ferre, id eſt, aliquem ferre. Vnde nota, quod in ſcriptura inuenitur quadruplex afferre, ſcilicet, afferre obedientiæ, beneuolentiæ, iniuſtitiæ & auaritiæ. ¶ Eſt igitur primo vnum afferre obedientiæ, & iſtud eſt illud, quo iuſti bono corde, id eſt, optimo recipiunt verbum, & afferunt fructum in patientia. Luc.8. Dico igitur primo, quod ſicut arbor affert fructum ſuum in horto patris familias, ſic & nos in horto Chriſti, qui eſt Eccleſia, debemus afferre fructus multiplicis vbertatis. Sicut enim arbor primo affert folia exterioris conuerſationis, ſic & nos debemus afferre folia exterioris conuerſationis, flores interioris affectionis, fructus vtilioris operationis: & ſicut ſunt aliquando fructus prope terram, qui ſunt inſipidi, & ſuperius circa ſummitatem, qui ſunt ſapidi & maturi: ſic vere nos in vita iſta, dum ſumus circa terram, debemus portare fructus gratiarum, laborum, operum, & virtutum, qui pro tempore huius vitæ ſunt inſipidi & acerbi, ſed quando erimus in ſummitate culminis Paradiſi, tunc fructus dulces æternæ gloriæ proferemus, quia ſicut dicitur Heb.12. [Omnis diſciplina in præſenti videtur non eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet,] & ſicut eadem arbor quandoque plura genera fructuum affert, & idem homo affert quandoque plura genera munerum, ſic & nos debemus afferre plura genera gratiarum, operum, & virtutum. Ideo dicat homo illud Eſa.60. *Pro ære afferam aurum, & pro ferro afferam argentum, pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum.* In quibus oſtendit, quod ſicut terra affert quatuor genera metallorum, ſcilicet, aurum, argentum, ferrum & æs, ita nos debemus afferre quatuor virtutes (ſcilicet)

Honeſtatis ſplendorem (Aurum)
Caſtitatis candorem (Argentum)
Contritionis mœſtitudinem (Æs)
Durationis fortitudinem (Ferrum)

¶ Debemus igitur afferre ſplendorem honeſtatis, quia, ſcilicet, nos debemus afferre aurum, quod ſuper omnia alia metalla ſplendet, & ponderat, & ſignat honeſtatem, quæ exterius in oculis hominem ſplendet per bonam conuerſationem, & exemplum, & operationem, & ponderat per maturitatem & diſcretionem. Ideo dicitur Eſa.60. *Omnes de Saba venient aurum & thus deferentes*, quia, ſcilicet, nos debemus afferre aurum, id eſt, ſplendorem honeſtatis, & pondus maturitatis, & thus redolentiæ & famoſitatis. Sicut enim videmus de iſtis fructibus, qui dicuntur Citrones (qui ſunt fructus aurei coloris) quod illi ſunt meliores, qui ſunt ponderoſiores, & hoc quia tunc ſucco & humore, vt communiter, pleniores: ſic vere chariſſimi, inter nos, qui debemus eſſe aurei & honeſti illi meliores debent dici, qui per maturitatem plus ponderant. Et hoc, quia tunc in ſucco & humido deuotionis & gratiæ, plus abundant, & exultant. Iſte eſt fructus, quem ſumme diligit Deus. Vnde dicitur Gen.27. *Affer mihi de venatione tua, vt comedam, & benedicat tibi anima mea*, quia vere ipſe Deus talibus fructibus recreatur, ſcilicet, bonis operibus & honeſtis. Tales fructus non portant inſolentes, & leues perſonæ, quæ recte ſunt ſimiles carduis, qui ſunt herbæ ſpinoſæ & pungitiuæ, qui loco fructus afferunt quaſdam lanugines ita leues, quod à vento diſperguntur cum quodam peſtifero ſemine infructuoſo intra incluſo. Sic vere mali pungitiui & iniurioſi nullum fructum bonorum operum proferunt, ſed quædam opera inſolentia, lanuginoſa & leuia, quæ ventus vanitatis importat, quia, ſcilicet, ad intentionem inanis gloriæ faciunt, quicquid agunt. Vnde Hier.51. *Vana ſunt opera & riſu digna.* Non ſic chariſſimi non, ſed afferamus ſplendorem honeſtatis, aurum. Nee.8. *Egredimini in montem, & afferte frondes oliuæ arboriſq; pulcherrimæ*, (id eſt,) honeſtatis pulchritudinem & virorem. Vnde etiam de iſto argento dicitur Hier.10. Lignum eſt argento inuolutum, de Tharſis affertur, afferte igitur ſplendorem honeſtatis ¶ Secundo debemus afferre candorem caſtitatis. Argentum. Per argentum enim, quod eſt metallum cæteris candidius, intelligitur virtus & puritas caſtitatis, quæ album & purum facit ſuum poſſeſſorem. Figura Exod.38. C
vbi dicitur, quod columnæ atrij tabernaculi fœderis fuerunt veſtitæ argento, ad denotandum, quod nos alij eccleſiaſtici & Chriſtiani qui ſumus columnæ in atrio Eccleſiæ militantis, quod quidem atrium ſtat ante tabernaculum fœderis Eccleſiæ triumphantis, debemus eſſe veſtiti argento (id eſt,) candida puritate, atque mundiſſima caſtitate, quia iſta eſt quædam veſtis, quam Deus multum amat ſibi afferri. Pſalm.44. *Afferentur Regi virgines.* Sed heu videtur, quod multis poteſt hodie dici illud Eſa.1. *Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam, vinum tuum mixtum eſt aqua*, quia vere ſua caſtitas in ſcoriam luxuriæ & fœditatis conuertitur, & vinum ſuæ perfectionis & gratiæ in aquam voluptatis & gaſtrimargiæ commutatur. Iſti ſunt ſimiles ſambuco, quæ eſt arbor grauis odoris & in folijs & in fructu, & iſta affert quoſdam fructus non albos, ſed nigros, non mundos, ſed immundos, qui etiam maculant, & cõtaminant contingentes. Sic vere luxurioſi hodie afferunt fructus, & folia, id eſt, verba & opera, qui fœtentis ſunt odoris vel ardoris per infamiæ vilitatem & immũditiæ fœditatem. Nam quia fructus (id eſt,) opera talium ſunt nigra fœtida, & maculata, turpia, luxurioſa, & aliorum maculatiua & corruptiua, ideo tam de ipſorum fructibus quam folijs (id eſt,) tam de eorum operibus quam verbis fœtor infamiæ euaporat. Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus ſicut Magdalena. Luc.7. Quæ attulit alabaſtrum vnguenti, quia vere nos debemus eſſe Maria per acredinem pœnitentiæ, afferrẽ alabaſtrum qui eſt lapis candidus, per albedinem continentiæ, & habere vnguentum odoriferum precioſum per dulcedinem redolentiæ. Debemus igitur afferre candorem caſtitatis (argẽtũ.) Vnde Chriſtus dicit 4. Reg.2. *Afferte mihi vas nouum* (id eſt) continentiæ puritatem. ¶ Tertio dico, quod nos debemus afferre mœſtitudinem contritionis, quod oſtenditur cũ dicitur, D
Æs. Æs enim quod facit amarum quicquid in eo continetur, ſignat virtutem confeſſionis & conſiderationis, quæ mentem humanam amaricat, & conturbat. Figura de altari holocauſtorum cum ſuis vaſis & inſtrumentis, quæ omnia fuerunt ærea, ſicut bene exponitur ſupra in tit. Accipere. C. quia vere ſi nos volumus eſſe altare Dei, ita quod ſacrificia bonorũ operum in nobis domino offerantur, neceſſe eſt, quod nos ſimus ærei per contritionem, amaritudinem, & mœrorem. Vnde 1.Paral.22. *Pondus æris erat innumerabile.* Figura Ezech.24. vbi dicitur de quadam olla. *Pone* inquit, *eam ſuper prunas vacuam, vt incaleſcat, & liqueſiat æs eius. & confletur in medio eius inquinamentũ, & conſumatur rubigo eius.* Iſta olla chariſſimi, ſignat humanam conſcientiã, ſeu mentem, quæ ſemper per cogitationes & deſideria fluctuat, & ebullit, quæ re vera debet eſſe ærea per amaritudinẽ contritionis, vt dictũ eſt. Iſta enim debet poni ſuper prunas, id eſt, ſuper ignem purgatorij & Inferni per tormentorũ cõſiderationem, debet eſſe vacua per ſuæ imperfectionis meditationẽ debet caleſcere per feruorẽ & deuotionem, debet liqueſieri per mœrorem & contritionem & ita conflabitur per pœnitentię deputationem, & inquinamentum & rubigo peccatorũ ſuorum conſumetur & annihilabitur per confeſſionẽ & ſatiſfactionẽ. Sicut enim videmus, quod aliquæ arbores afferunt fructus amaros, qui magis ſunt medicinales quã dulces: ſicut patet de amygdalis, ſic vere chariſſimi magis eſt nobis medicinale, & vtile afferre fructus amaros, quã dulces, id eſt, habere amaritudinem cõtritionis, quam dulcedinem mũdanæ cõſolationis, quia [beati, qui nunc lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.] Matth.5. quia ſicut dicitur Eccleſ.7. *Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij*, quia pro certo plus proficit lugere per contritionem, & futurorum meditationem, quam conuiuiari per temporalem conſolationem. Debemus igitur habere & afferre cõtritionis mœſtitudinẽ. De qua poteſt dici illud Dan.14. *Attulerunt cinerem, & cribrauit per totũ Templum Aes.* ¶ Quarto debemus E
afferre durationis fortitudinem. Ferrum inquit. Per ferrum enim quod eſt fortiſſimum & duriſſimũ metallum, intelligitur forti-

Digitized by Google

fortitedo, firmitas, ſcilicet, perſeuerantiæ & conſtantiæ, quam pro certo nos debemus afferre, portare, & habere: ſimiles lignis Sethim, quæ ita ſunt fortia & durabilia, quod nec aqua putreſcunt, nec igne cremantur, vt dicit Iſidor. Sic vere nos debemus eſſe fortes, perſeuerantes, & conſtantes, quia nec aqua voluptatis, nec ignis aduerſitatis debet nos per aliquod peccatum rumpere, vel cremare. Figura Exod.25. vbi præcipitur, quod arca teſtamenti, & altare thymiamatis fierent de lignis Sethim. Ad denotandum, quod illi, qui in Eccleſia ſunt arca teſtamenti, & altare thymiamatis, id eſt, eccleſiaſtici & prælati, & etiam alij Chriſtiani, qui debent eſſe arca, in qua teſtamentum, & tabulæ legis & fidei, manna deuotionis, & virga correctionis debent eſſe & etiam altare, in quo Deo bona debent opera immolari, nos dico debemus eſſe de lignis Sethim per imputribilem perſeuerantiæ firmitatem. Ferrum inquit, Deut.8. *Cuius* (inquit) *lapides ferrum ſunt.* Nam ſicut fructus, quem affert arbor, tanto eſt melior, quanto poteſt diutius conſeruari, ſic vere opera noſtra tanto ſunt meliora, quanto durabiliora. Ioan.15. *Elegi vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat,* vbi oſtenditur, quod nos debemus habere Moralem vtilitatem (elegi vos) Prouectus agilitatem (Eatis) Operum fertilitatem (Et fructum afferatis) Durantem ſtabilitatem (Et fructus veſter maneat.) Sic igitur dico, quod nos debemus afferre

Fortitudinem durationis,
Mœſtitudinem contritionis,
Pulchritudinem caſtitatis,
Gratitudinem honeſtatis,
Et ſupra circa hæc.

F ¶ Item nota, quod nos debemus afferre

Doctrinam ſpeculantibus, vt informentur,
Vigorem militantibus, vt roborentur,
Coronam triumphantibus, vt præmientur,
Veniam pœnitentibus, vt conſolentur,
Fumentum indigentibus, vt nutriantur,
Tormentum delinquentibus, vt puniantur.

Vult igitur Deus afferri doctrinam ſpeculantibus, ſimilis ſoli, qui lumen ſuum affert mundo. Nehemiæ 8. *Dixerunt Eſdræ ſcribæ vt afferret librum legis.* Item fortitudinem militantibus, vt ſol qui affert & confert fortitudinem & vigorem, patet de homine, qui de die poteſt melius operari, quam de nocte. Luc.7. *Attulit mulier alabaſtrum,* qui eſt lapis durus ſignans firmitatem & vigorem. Item afferri coronam triumphantibus. Zach.11. *Afferte mihi mercedem meam.* Item vult afferri veniam pœnitentibus. Vnde Dan.13. *Afferte mihi oleum, quo vngar.* Deus enim in clementina facta pauperibus dicit ſe inungi. Matth.25. [Quod vni ex his feciſtis, mihi feciſtis.] Item vult afferri fomentum indigentibus. Vnde 3.Reg.17. *Affer mihi buccellam panis.* Item vult afferri tormentum delinquentibus, 1.Reg.19. *Afferte eum ad me vt in lecto occidatur.* Punitio enim malorum eſt quidam fructus iuſtitiæ, quem ſibi Deus à iudicibus vult afferri. 1.Reg. 17. de Dauid bono iudice dicitur, quod ipſe attulit in Hieruſalem caput Philiſthæi. Iſtud eſt igitur obedientiæ executiuæ. ¶ Item nota, quod ad Deum afferuntur (ſcilicet

Iuuenes, ſicut ad Doctorem,
Infirmi, ſicut ad Curatorem,
Iuſti, ſicut ad Præmiatorem,
Iniuſti, ſicut ad Correctorem.

G ¶ Iſte enim eſt iuuenum, & innocentium doctor. Ideo dicit Pſal.28. *Afferte domino filios arietum.* Et Marc.11. *Attuli ad te filium meum.* Figura. 4 Reg.2. Vbi Heliſæus præcepit ſibi afferri vas nouum, in quo poſuit ſal, vt ſanaretur ſterilitas terræ: quia, ſcilicet, quando homo à ſua nouitate & iuuentute affertur ad Heliſæum, id eſt, ad Deum, & in eo conuertitur & affertur, ipſe Deus ponit in eo ſal diſcretionis & ſapientiæ, & ſic terram ſuæ fragilis humanæ naturæ à ſterilitate bonorum operum, quæ per peccatum inducitur, liberat, atque ſanat. Nam ſicut multum diuites diligunt afferri ſibi fructus in ipſorum nouitate, ſic Deus ſibi vult conuerti homines in ſua iuuentute. Num.13. *Afferte nobis de fructibus terræ.* Iſte eſt errantium & deuiantium ductor. Figura 1.Paral.15. vbi Dauid præcepit, quod afferent arcam in locum ſuum: ad denotandum, quod Deus illos qui per peccatum ſunt extra locum ſuum, id eſt, extra ſtatum gratiæ & ſalutis, ipſe ibidem facit ferri, & adduci. Matth.17. Et Marc.9. *Afferte illud ad me.* ¶ Item ſecundo. Iſte eſt infirmorum curator. Et ideo, ſcilicet, nos alij, qui ſumus infirmi per fragilitatem & peccatum, debemus ad eum afferri tanquam ad medicum, vt ſanemur. Figura de infirmis, qui ad Deum & Apoſtolos afferebantur vt ſanarentur, vt dicitur Marc.1. *Afferebant ad eum omnes male habentes.* ¶ Item, iſte eſt iuſtorum præmiator. Sap.10. *Non dereliquit eos, donec afferret ei ſceptrum regni.* ¶ Item ipſe eſt malorum condemnator. Ideo, ſcilicet, ad eum in iudicio afferentur, vt iudicentur, & condemnentur. 3.Reg.3: *Afferte mihi gladium,* vt dixit Salomon, & præcepit truncari puerum medium, quia ſcilicet, in iudicio ipſe Rex Salomon, ſcilicet Chriſtus gladio ſuæ iuſtitiæ truncabit, & ſecabit per mortem æternam pueros peccatores. Eſa.65. *Puer centum annorum morietur.* Figura 1.Reg.19. vbi Saul præcepit ſibi afferri Dauid infirmum de lecto, vt occideretur. Sic vere Chriſtus infirmos peccatores de lecto mundanæ proſperitatis ſibi faciet afferri, per mortem ad iudicium, vt in Inferno perpetuo occidantur. ¶ Nota adhuc circa hoc iterum, quod ſicut arbor, quæ bene colitur, & in bona terra plantatur affert fructus: ſic homo fructus bonorum operum producit, quando per virtutes, & gratias ſeipſum viſitat, atque colit. Apoc.22. Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus, vbi oſtenditur, quod ſicut tria requiruntur in arbore ad hoc, quod poſſit fertiliter afferre fructum, videlicet, H

Vt humectetur, viſitetur, vegetetur. Vel,
Vt cultum ſubeat, aquam madeat, lutum habeat.

¶ Sic in arbore ſpirituali, ſcilicet, homine adhoc, quod fructum gratiæ & gloriæ in futuro afferat neceſſe eſt ipſum

Viſitari per diligentiam curioſam (Ex vtraque parte)
Humectari per influentiam virtuoſam (Fluminis)
Vegetari per affluentiam gratioſam, quia, ſcilicet, debet eſſe lignum vitæ)

Id eſt, habens vitam gratiæ. ¶ Dico igitur primo, quod nos debemus per curioſam diligentiam viſitari. Ex vtraque parte inquit. Nam ſicut arbor, & vinea diligenter viſitatur, ex omni parte circuitur, foditur, & purgatur: ſic vere homo debet à ratione diligenter viſitari per circumſpectionem, quia, ſcilicet, ex omni parte ſeipſum conſiderare, ſcilicet, quaſi fuit in ingreſſu, quia ſperma fœtidum. Qualis in progreſſu, quia ſaccus ſtercorum. Qualis erit in egreſſu, quia cibus vermium. Item ſe debet circuire per diſcuſſionem quantum ad mores (ſcilicet)

Quantum deficit, officit, proficit.

¶ Item quantum ad virtutes & peccata, ſcilicet, quantum omittit, quantum committit, quantum amittit. Item quantum ad bona recepta, ſcilicet, quid recepit in creatione, (quia eſſentiam) quid in recreatione (quia gratiam) quid in futura præmiatione (quia gloriam) Item ſe debet adhuc circumſpicere quantum ad tormenta, quid, ſcilicet, homo patitur in hac vita, quid in morte, quid in purgatorio, quid in iudicio, quid in Inferno. Et ad talem circuitum faciendum monemur Eſa.23. *Surge circui ciuitatem.* Surge (inquit) per terrenorum abominationem. Circui per futurorum conſiderationem, ciuitatem, id eſt, perſonæ tuæ ſtatum, & conditionem. Et ſic ſi fueris Circuitus per diſcretionem, Foſſus, per pœnitentiæ macerationem, Purgatus per confeſſionem. Fructus bonorum operum, gratiæ etiam & gloriæ afferes, & produces, quæ quidem circumſpectio oſtenditur, quando dicitur, Ex vtraque parte, quia ſcilicet

Et ex parte corporis, animæ, principij, finis,

Nos debemus circumſpicere noſmetipſos: ſimiles Aquilæ, de qua dicit Plinius, quod quando ſedet ſuper rupem, ſæpiſſime circumſpicit. Vnde prout dicit, ſua continentia eſt, vel reſpicere ſolem, vel ſuos vngues, vel reſpicere circumquaque. Sic vere chariſſimi, nos, qui ſedemus in rupe, id eſt, in duritia præſentis memoriæ, vel in rupe, id eſt, in celſitudine alicuius dignitatis, debemus eſſe diſcreti & circumſpecti, quia, ſcilic. nos debemus reſpicere Solem, id eſt, Dei æternæ gloriæ claritatem, & ſe-

Digitized by Google

& fœlicitatem. Item proprios vngues curuos, & de nobis naſcentes, id eſt, noſtrorum defectuum, & naturalium & moralium multiplicitatem turpitudinem, & curuitatem, & noſtrorum operum pungitiuam acuitatem. Item vndique circumſpicere, ſcilicet, ad exteriora, ad ſuperiora, ad præſentia, & ad futura. ſcilicet conſiderando quanta eſt

Temporalium fallacitas,
Supernalium fœlicitas,
Infernalium crudelitas.

¶ Ex vtraque igitur parte debemus circumſpicere, vt, ſcilicet, melius poſſimus à periculis præcauere. Et ideo dicat quilibet illud Eccl. 24. [Penetrabo inferiores partes terræ,] quia, ſcilicet, terram, id eſt, terreſtrem naturam noſtram debemus per circumſpectionem penetrare & videre, circuire & conſiderare quantum ad omnes partes eius, vt ſic arbor conſcientiæ noſtræ bene circumdata & purgata, bonos fructus afferat, & producat. Figurati Apoc. 1. in illo, qui habebat gladium ex vtraque parte acutum. Gladius iſte eſt humana ratio, quæ vtraque parte, ſicut dictum eſt, debet ſcindere circumſpicere, & videre: & ſic nos erimus de illis, de quibus dicitur Matth. 13. Marc. 4. Luc. 8. *Hi ſunt qui corde bono & optimo ſuſcipiunt verbum, & fructum afferunt in patientia.* Debemus igitur per diligentiam viſitari, circuiri, frequentari. ¶ Secundo dico, quod nos debemus per affluētiam humectari. Fluminis. Sicut enim videmus, quod plantæ tunc melius afferunt fructum, quando competenter rigantur: ſic vere homo tunc melius fructificat bona opera, & fructus gratiæ & gloriæ melius quando ſpiritualiter rigatur, & ideo homo debet eſſe ſicut Paradiſus terreſtris, qui ſicut dicitur Gen. 2. habet quatuor fluuios ipſum continue irrigantes. Sic vere chariſſimi nos debemus quatuor fluminibus, id eſt, quatuor virtutibus irrigari, & iſti ſunt fluuius deuotionis, fluuius donorum & ſpiritualis conſolationis, fluuius pietatis & compaſſionis, fluuius ſcripturæ, & inſtructionis, & doctrinæ, & electionis, vt ſpiritualiter humectari fructus multiplices afferamus. Et ideo de quolibet tali poteſt dici illud Ioan. 7. *De ventre eius fluent aquæ viuæ.* Et illud Pſalm. 45. *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei,* id eſt, animam. Et 1. Par. 11. *Attulerunt aquam ad Dauid, vt biberet.* Sed heu Deus, quam multi ſunt hodie, qui iſtis fluminibus non rigantur, imo fluuijs alijs contra ſalutem animæ multoties irrorantur, lamentantes cum Dauid. *Super flumina Babylonis ſedimus, & fleuimus.* Babylon iſta chariſſimi, quæ interpretatur confuſio, ſignat mundum, vbi omnia ſunt confuſa, cuius flumina ſunt hodie varia, atque multa (ſcilicet)

Fluxus { mundanæ proſperitatis,
humanæ carnalitatis,
veſanæ aduerſitatis.

Super iſta igitur flumina hodie multa genera peccatorum dicuntur ſedere, & quieſcere per deſiderium & affectionem, & flere per timorem & deſperationem. Sedent igitur ſuper flumina proſperitatis diuites & delitioſi, Iſte eſt Nilus fluuius turbidus, qui irrigat Ægyptum, in quo ſunt Crocodili, & Hippocampi, qui ſunt equi fluuiales, de fluuio exeuntes circumiacentes ſegetes depaſcuntur. Sic vere in fluuio mundanæ proſperitatis, qui Ægyptum (id eſt,) mundum iſtum tenebroſum irrigat & fœcundat, habitant hodie Crocodili (id eſt,) diuites & potentes, qui more Crocodili præ duritia obſtinationis impenetrabiles poſſunt dici: Sunt etiam ibi Hippocampi, (id eſt,) carnales & delitioſi, qui more equorum ad luxuriam, & laſciuiam ſunt feruentes, & per gulam & gaſtrimargiam omnes circumiacentes delitias ſunt deuorantes. Et ideo tales reprehenduntur Hierem. 2. vbi dicitur. *Et nunc quid tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi vis in via Aſſyriorum, vt bibas aquam fluminis?* quaſi dicatur, non eſt ibi bonum. ¶ Secundus fluuius iſtius Babylonis eſt fluuius carnalitatis, & iſte ſimilis eſt Euphrati, qui ad literam tranſit per Babyloniam, & interpretatur humus, ad quem deſcendentes bubali, ſicut dicit Philoſophus in inguinibus circumiacentibus taliter ſuis cornibus alligantur, quod fugere non valentes à venatoribus capiuntur. Sic vere circa fluuium carnalitatis, qui recte poteſt dici humus, eo quod omnis carnalitas ſuper fœdis humoribus eſt fundata, ſunt hodie multa inguina (id eſt,) multa carnalia delectabilia, vtpote pulchræ mulieres, & talia, quibus dum incaute bubali, (id eſt,) homines appropinquant, taliter quandoque per malas complacentias alligantur, quod vix poſſunt amplius reſilire, quinimo ibidem vſque ad mortem perſeuerantes à venatoribus dæmonibus capiuntur. Et talis fluuius fuit figuratus Eſa. 34. vbi dicitur. *Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur, & erit terra eius in picem ardentem, nocte & die non extinguetur in ſempiternum,* quia vere fluuius carnalitatis habet Longum tenorem (Picem) Fœdum odorem (picem ardentem) Fortem ardorem (nocte & die non extinguetur.) ¶ Tertius fluuius eſt crudelitatis, & iſte eſt fluuius igneus, de quo dicitur Dan. 7. *Fluuius igneus, rapidusque egrediebatur à facie ſedentis in throno.* Quia vere ab illis, qui ſedent in throno iudiciariæ poteſtatis, egreditur hodie fluuius igneus crudelitatis & rapacitatis, à quo vicini & ſubditi abſorbentur, & inflammantur, & deuorantur. ¶ Quartus fluuius eſt aduerſitatis. Et iſte eſt fluuius, qui à morte & infirmitatibus incipiens, peccatores in Infernum detrahit, atque portat. Iſte eſt fluuius damnationis, qui à fonte progrediens, ad mare terminatur: quia, ſcilicet, æterna damnatio à fonte (id eſt,) à dulcedine delitiarum egreditur vbi ſumit principium, & in mari (id eſt,) infernali amaritudine terminatur. Et iſte eſt fluuius Cocyti de quo dicitur Iob. 21. *Dulcis fuit glareis Cocyti, & poſt ſe omnem hominem trahit, & ante ſe innumerabiles.* Glareæ, id eſt, lapilli, Cocyti, id eſt, fluuij Infernalis, hoc eſt dictum ipſi damnati inueniunt in vita iſta dulcedinem proſperitatis. Et ideo finaliter trahuntur ad amaritudinem æternæ aduerſitatis. Iſta igitur ſunt quatuor flumina Babylonis, quibus homines irrigati fructus bonorum operum non producunt. Non ſic chariſſimi non. Non irrigemur iſtis fluminibus, ſed fluminibus Paradiſi, vt ſupra dictum eſt. Et ſic afferre poterimus fructus bonos. Ezech. 31. [Flumina eius manabant in circuitu eius.] Et ita nos poterimus eſſe ſicut lignum quod plantatum eſt, ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Sic igitur patet, quod nos debemus per affluentiam humectari. Fluminis, inquit. ¶ Tertio dico, quod ſi fructus bonos volumus afferre, nos debemus per Dei gratiam vegetari, lignum inquit vitæ. Sicut enim arbor non profert fructus, niſi habeat vitam vegetatiuam, intrinſece: ſic nec homo ſpirituales prædictos fructus poteſt afferre, niſi intrinſece vita diuinæ gratiæ, charitatis & influentiæ vegetetur. Patet de peccatoribus, qui ſunt ſicut lignum mortuum atque ſiccum, in quibus non afferuntur

Folia ſanæ locutionis,
Flores puræ affectionis,
Fructus bonæ operationis.

¶ Et ideo non reſtat niſi quod omnis arbor, quæ non facit fructum bonū, excidatur, & in ignem mittatur. Luc. 3. & Ioan. 15. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & omnem, qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum plus afferat.* Simus igitur lignum vitæ, vita gratiæ vegetati, vt de nobis poſſit intelligi illud Gen. 2. *Lignum quoque vitæ in medio Paradiſi.* Simus dico lignum, quod naturaliter eſt tenerum, per pietatem teneram, habeamus vitam (id eſt,) operādi virtuoſitatem, & ſic finaliter poterimus eſſe in medio Paradiſi per æternam beatitudinem & fœlicitatem. Patet igitur chariſſimi, quod ſi fuerimus vegetati, humectati, viſitati, quod ad modum arboris afferre poterimus bonos fructus (ſcilicet,) fructus bonorum operum, virtutum, & gratiæ, in præſenti, & fructus fœlicitatis & gloriæ in futuro. patet igitur, quod eſt affectio obedientiæ. ¶ Secundo, principaliter dico, quod eſt afferre beneuolentiæ, & illud eſt afferre diuinum, quo, ſc. Deus affert fidelibus omne bonum. Figuratus in illo ligno vitæ, de quo dicitur Apoc. 22. quod erat ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fruct. 12. per menſes ſingulos. De duodecim igitur fructibus ſalutaribus, quos nobis affert arbor noſtra fœcundiſſima Chriſtus, vide infra vbi agitur de Chriſti paſſione, in litera C. Et breuiter iſte eſt, qui affert bonum bonis. Eſa. 60. *Pro ferro afferam argentum,* & etiam exequando mala malis. Hier. 11. *Afferam enim ſuper eos mala.* patet igitur quod eſt afferre beneuolentiæ. ¶ Tertio principaliter dico, quod eſt afferre iniuſtitiæ, & illud eſt afferre malorum, qui, ſc. ſunt ſimiles quibuſdam terris, quæ ita ſunt ſteriles, quod ſi frumentum ſeminatur in illis, non afferunt niſi ſiliginem, aut auenam. Sic mali ſatis poſſunt frumentū, id eſt, bonam doctrinam recipere, ſed ſemper ſolent auenam & ſiliginem, id eſt, opera inutilia afferre, & bonum in malum mutare. Matt. 13. *Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde igitur habet zizania?* Abacuc. 3. capite. *Arua non afferent cibum.* Iſti etiam ſunt ſimi-

K

L

Digitized by Google

ſimiles taxo, & alijs quibuſdam arboribus venenoſis: quia ſcilicet, iſti, cum ſint mali, opera ferunt mala. Matth. 7. *Mala arbor malos fructus facit.* Vnde nota, quod afferunt

Opus proditionis,
Opus adulationis,
Opus crudelitatis,
Opus cupiditatis.

¶ Opus proditionis dico, ſicut patet 2. Reg. 4. vbi dicitur, quod illi qui Isboſeth proditioſe occiderant, attulerunt caput eius ad Dauid, de quo triſte præmium reportarunt. Item opus adulationis. Hier. 11. *Ad quid mihi thus de Saba affertis, & calamum ſuaue olentem?* quaſi dicat: Fumus adulationis non placet mihi. Item opus crudelitatis, ſicut de illis 4. Reg. 10. *Attulerunt capita filiorum Regis*, quos, ſcilicet, crudeliter occiderant. Item opus cupiditatis. Mar. 12. *Afferte mihi denarium*, verbum poteſt eſſe diaboli, auarum ad pecuniam inuitans. Item opus carnalitatis. Iudicum 15. *Attulerunt hædum ei de capris.* Iſtud eſt igitur afferre iniu-
M ſtitiæ. ¶ Quarto principaliter dico, quod eſt afferre auaritiæ: quia, ſcilicet, auari ſemper volunt ſibi aliquid afferri. Similes ſanguiſugæ, quæ ſemper cupit ſugere. Prou. 30. *Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ dicentes, Affer affer.* Vnde verſus: Fers aliquid? non. Eſto foras. Fero, quid? ſatis. Intra. Vnde nota, quod iſti volunt, quod eis afferantur Carnes, Gen. 27. *Afferte mihi duos hædos optimos.* Piſces. Ioan. 21. *Afferte mihi de piſcibus quos prendidiſtis.* Pecuniæ. Actor. 4. *Afferebant pretia, & ponebant ante pedes Apoſtolorum.* Vaſa. Dan. 5. *Præcepit afferri vaſa argentea & aurea*, &c. Et ſic patet, quod eſt Afferre auaritiæ, iniuſtitiæ, beneuolentiæ, obedientiæ, & hæc de afferre ſufficiant.

A ***Afficere.*** Nota, quod afficere idem eſt quod moleſtare, lædere, vel nocere. Et ſic nota, quod eſt affectio

Tædij vel laboris,
Odij vel doloris,
Vitij vel fœtoris,
Supplicij vel terroris.

Afficiuntur igitur iuſti faſtidio vel labore. Et ſic dicebat Moyſes illud Num. 11. *Inueniam gratiam in oculis tuis ne tantis afficiar malis.* ¶ Item afficiuntur boni ſupplicio, tædio, labore, vel, dolore, quia, ſcilicet, mali afficiunt bonos tribulationibus infinitis, ſicut Chriſtus Apoſtolis prædicebat Matth. 10. *Conſurgent filij in parentes, & morte eos afficient, & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum.* Sicut etiam figuraliter ponitur Marc. 12. quod alium ſeruum capite vulnerauerunt, & contumelijs affecerunt. ¶ Item afficiuntur impij flagitio vel fœtore, ſcilicet, vitio carnalitatis. Vnde Apoſtolus loquens contra impudicos dicebat Rom. 1. *Tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, vt contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* ¶ Item afficiuntur reprobi æterno incendio vel furore. Vnde dominus peccatrici ciuitati loquitur Nau. 3. dicens. *Proijciam ſuper te abominationes tuas, & contumelia afficiam.* Sufficit: quia paucæ ſunt auctoritates, vide in tit. iniuria, moleſtia, contumelia, nocere, & lædere, &c.

A ***Affigere.*** Nota, quod affigere nihil aliud eſt quam aliquid in aliquo figere, & ponere, & vt ibi fortiter adhæreat, clauis conſuere, vel ligare. Signat igitur affixio perſeuerantiam & adhærentiam, ſiue bona fuerit, ſiue mala. Et ſic nota, quod Chriſtus affigitur cruci, vt pendeat. Iuſtus affigitur Templo, vt ibi ſplendeat. Impius affigitur patibulo vt ibi ſtrideat. Gladius affigitur impio, vt ipſo pereat. Exemplar affigitur in pulpito, vt ibi pateat. Deuotus affigitur cruci. vt ibi maneat. Pœnitens affigitur timori, vt dire doleat. Dico igitur, quod eſt affixio, ſeu confixio Chriſti in cruce pendentis, figurati, ſcilicet, in Serpente æneo affixo palo Num. 21. ſicut habes infra. Vnde ipſe eſt, qui dicit de Iudæis Zach. 12. *Aſpicient ad me, quem confixerunt.* Et Malach. 3. *affiget homo Deum ſuum.* ¶ Item eſt affixio iuſti in Templo ſplendentis, & ſic affigitur ſpeculum in ſtipite, & candelabrum in pariete, vt ibi ſplendeat vniuerſis. Sic iuſti in Eccleſia perſeueranter affiguntur, vt cunctis luceant, qui in domo ſunt. Figurati 3. Reg. 6. vbi dicitur, quod Salomon laminas aureas affixit in Templo per totum; laminæ enim aureæ iuſtos ſignant, qui in Templo Eccleſiæ perſeueranter affixi fulgent, & rutilant ſicut aurum. ¶ Item eſt affixio impij in patibulo ſtridentis: quia ſcilicet impij in Inferno adhærent, & firmiter affiguntur. Figurati in Amon & filijs eius, de quibus legitur Heſt. 8. quod ipſum & filios eius affixerunt cruci. ¶ Item eſt affixio gladij malos occidentis, ſicut de Ioab legitur 2. Regum 18. quod ipſe affixit tres lanceas in corde Abſalon, per quas tres concupiſcentiæ intelliguntur, quæ à diabolo in corde peccatoris figuntur. Sicut etiam de Saul legitur 1. Reg. 19. quod lancea niſus eſt configere Dauid, ſed ſaluatus eſt: quia diuertit, quia ſcilicet Saul abutens diabolus ſemper nititur lancea tentationis bonos configere, qui tamen ſemper debent ab eo diuertere, & cauere. ¶ Item eſt affixio exemplaris publici parentis, quod etiam poteſt referri ad ſceleratos, qui in patibulis in vijs publicis affiguntur, vt ſint alijs in exemplum. Sicut de Moyſe legitur Num. 16. quod laminas factas de thuribulis conſpiratorum, qui incendio perierant, affixit in altari, vt exemplum eſſent omnibus, vt, ſcilicet, timore ſimilis pœnæ à conſpirationibus, & ſeditionibus præcauerent. ¶ Item eſt affixio deuoti in cruce ſtudentis: quia, ſcilicet, vir deuotus ſeipſum cruci Chriſti per deuotionem & continuam compaſſionem affigit. Vnde Apoſtolus Galat. 2. *Chriſto confixus ſum cruci.* ¶ Item eſt affixio pœnitentis dominum timentis. Vnde pœnitens dicit illud Pſalm. 118. *Confige timore tuo carnes meas.* Et illud, *Conuerſus ſum in ærumna mea dum configitur ſpina*, & hoc de affixione & confixione ſatis dicitur. Vel ſi vis, nota quod iuſtus debet eſſe Affixus Cruci per compaſſionem, Templo per deuotionem; Timori per contritionem. Et cætera concorda ſicut ſupra.

Afflictio. Eſt multipliciter in ſcriptura, virtuoſa, ſcilicet, & vitioſa. Virtuoſa eſt illa, qua homo ad ſalutem animæ ſuæ affligitur, & hoc interius per contritionem & conſiderationem, & exterius per carnis macerationem & correctionem. Et de iſta dicitur Leuit. 15. *Omnis anima, quæ afflicta non fuerit de iſto, peribit de populo ſuo.* Et eſt alia afflictio vitioſa, qua ſcilicet, tyranni affligunt pauperes per crudelitatem, qua etiam auari affligunt ſeipſos per laborem & ſedulitatem, qua etiam dæmones affligunt damnatos per tormentorum æternam ſæuitiam, & pœnalitatem. Et ideo dicitur in Pſalm. 37. *Afflictus ſum & humiliatus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei.* ¶ Diſtinguamus igitur aliter, & dicamus, quod eſt afflictio ſuſtinenda patienter, & eſt afflictio contemnenda ſapienter. Dico igitur, quod eſt afflictio in patientia ſuſtinenda, & iſta eſt afflictio pœnitentiæ, tribulationis & correctionis. Nam ſicut videmus, quod vinea in hyeme ſuſtinet multas afflictiones, ſcilicet, ſciſſiones, foſſiones, & purgationes, vt in æſtate fructus habeat ampliores: ſic vere neceſſe eſt, quod in hyeme huius vitæ, afflictiones tribulationes, & contritiones, & correctiones in patientia ſubeamus, vt in æſtate proſperitatis fructus æternæ gloriæ habeamus: quia vt communiter, ille, qui in hoc mundo affligitur, in alio conſolatur. Ideo dicitur Num. 1. *Afflixi te, non affligam te vltra dicit dominus.* Sicut enim videmus, quod medicus affligit infirmum vt eum ſanet, ſcilicet, diætam aſperam imponendo, & medicinam amaram immittendo: ſic vere Deus per multas amaritudines, tribulationes, & deſolationes illos infirmos, quos habet in cura, in hoc mundo permittit affligi, vt eos per ſanitatem æternæ gloriæ conſoletur æternaliter. Et ideo, quod Deus intromittat ſe de omnibus tribulatis, & afflictis, patet 4. Reg. 14. vbi dicitur. *Vidit dominus afflictionem Iſrael amaram nimis.* In quibus verbis ponitur triplex ratio, quare debemus huiuſmodi tribulationes in patientia ſuſtinere: videlicet Benignitas Dei contemplantis (Vidit dominus) Luciditas cordis ſpeculantis (Iſrael) Vtilitas pœnæ tribulantis, (Amaram inquit nimis) Afflictio enim quæ in patientia ſuſtinetur, attrahit Dei reſpectum. Vidit dominus. Deputat cordis affectum: quia facit ipſum eſſe Iſrael. Procurat vitæ profectum: quia amara eſt. ¶ Dico igitur, quod afflictio tribulationis & contritionis diuini reſpectus dant benignitatem. Vidit inquit, dominus: quia, ſcilicet, dominus conſueuit videre oculo ſuæ miſericordiæ homines deſolatos & afflictos, ſcilicet, vt ipſos roboret, liberet, & temperet. ¶ Reſpicit enim tribulatos ad eos roborandum, quia vere magnum dat robur militibus, quando ſciunt, quod ille videt eos certare, à quo ſunt poſtmodum ſecundum labores præmiandi. Sicut exemplificatur de Veſpaſiano, qui cum eſſet cum Romano exercitu in Iudæa, conſuluerunt Duces ne prælium ingrederetur, & hoc, ne ſi forte periret, totus exercitus laberetur, tunc fecit altum ſcaphaldum ſeu ſolarium, vnde poſſet præliantem exercitum ſpeculari, vt ſcilicet, benefacientes poſſent præmiari; quod ſcientes milites, taliter pugnauerunt, quod victoriam habuerunt, ſicut ponit Ioſe-

Digitized by Google

Ioſephus in libro, vbi agit de deſtructione Hieruſalem. Ideo di-
cebat Hier. Thren. 1. *Vide domine afflictionem meam, quoniam ere-
ctus eſt inimicus* ¶ Item reſpicit ad liberandum. Sicut enim Aſina
tantum diligit Pullum, quod videns ipſum in igne, intrat ad
eum liberandum, vt dicit Iſid. ſic vere Deus tantum diligit ho-
minem, quod ignem afflictionis & paſſionis intrauit, vt eum
de igne æternæ tribulationis liberaret. Vnde Exod. 3. *Vidi affli-
ctionem populi mei, qui eſt in Aegypto, & clamorem eius audiui, & de-
ſcendi, vt liberarem eum.* ¶ Tertio reſpicit ad temperandum: quia
ſicut caladrius, ſi reſpicit infirmum, ſignum eſt, quod eius infir-
mitas temperatur. & ipſe ſanatur, & è conuerſo, ſi vertit ei dor-
ſum, ille infirmus moritur, & eius infirmitas aggrauatur. Sic
vere quando Deus videt hominem in mundi afflictionibus, in-
firmitatibus, & tribulationibus languidum, quando reſpicit
eum oculo ſuæ dulciſſimæ pietatis, ſcilicet, conſolationem im-
mittendo, ſpem & fiduciam dando, & virtutem & cõſtantiam
largiendo, qualem reſpectum petebat Dauid 2. Reg. 16. vbi di-
citur. *Si forte reſpiciat dominus afflictionem meam, & reddat mihi bo-
num pro maledictione*, ſcilicet, ipſum conſolando, ſpem & fiduciã
promittendo, dolorem tribulationum & tentationum ita tem-
perat, quod ad ſanitatem, proſperitatem, pacem & temporalẽ
ac perpetuam ipſe venit. Vnde Eccl. 11. *Eſt homo marcidus, egens
recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate, & oculus
Dei reſpexit illum in bono. & erexit illum ab humilitate eius.* Quandoq;
autem accidit, quod iſte caladrius vertit eius dorſum talib. tri-
bulatis & infirmis, & tunc non iuuat eos per apertam vel oc-
cultam conſolationem. Et tunc ſæpe accidit, quod tales per
impatientiam & deſperationem moriuntur: quia ſcilicet, mul-
ti in hoc mundo affliguntur, vt hic incipientes in Infernum
tranſeant de tormento ad tormentũ. Exemplum de Antiocho
2. Mach. 9. Qui acerbe fuit afflictus, & ibi in dolorib. mortuus,
& damnatus. Ideo talib. dicitur Hier. 30. *Dorſum & non faciem
oſtendam eis in die perditionis eorum dicit dominus.* Deus enim affli-
git, & probat, ſicut Iob & Tobiam, qui erant boni, & tamẽ fue-
runt afflicti. Iob 2. *Tu autem commouiſti me, vt affligerem eũ fruſtra.*
Item Deus affligit, & purgat, ſicut Nabuchodonoſor. qui in
flagellis fuit emendatus Dan. 4. Ideo dicitur Exo. 1. [Præpoſuit
eis magiſtros operum, qui affligebant eos oneribus,] ſed quan-
to magis opprimebant eos, tanto magis multiplicabãtur. Item
Deus affligit, & damnat, ſicut Pharaonem induratum. Eccl. 2.
Afflictionem dedit dominus peccatori. Item affligit Deus hominem,
& ſeipſum glorificat, ſicut in cœco nato. Ioa. 9. *Qui cæcus natus
fuit non propter peccata ſua aut ſuorum, ſed vt manifeſtarentur opera
Dei in illo.* Debemus igitur mundi afflictionem ſuſtinere patien-
ter: quia ſcil. diuini reſpectus dat benignitatem. *Vidit inquit do-
minus* Ideo dicebat Dauid in afflictione poſitus. *Vidiſti domine,
ne ſileas, ne diſcedas à me.* Exo. 3. *Vidi afflictionem populi mei, & deſcen-
di vt liberarem eum*, &c. ¶ Secundo dico, quod huiuſmodi affli-
ctio mentalis affectus confert puritatem: Iſrael quia ſicut Col-
lyrium mordicatiuũ ita purificat oculos, & ſuperfluos humores
abſtergit, quod claram & plenam reddit viſionem: ſic vere af-
flictio contritionis & tribulationis & correctionis, quæ mentẽ
& carnem mordificant, atq; pungunt, cor humanum ita purifi-
cat, & ab humore carnalitatis abſtergit, quod viſum diſcretio-
nis & contemplationis ſibi reſtituit & reducit. Ideo conſulit
Ioan. Apoc 13. *Collyrio inunge oculos tuos, vt videas.* Et hoc oſtendi-
tur cum dicitur: quod afflictio facit hominem eſſe Iſrael, id eſt,
videntem Deum: Nam ſicut Iacob exiſtens in afflictione ſpiri-
tuali & corporali: ſpirituali dico, quia tunc ſumme timebat
Eſau fratrem ſuum, qui contra eum veniebat (Corporali) quia
tunc erat in lucta actuali cum Angelo, ſicut dicitur Geneſi. 32.
Tunc dico meruit vocari Iſrael, id eſt, vidẽs Deum, & ideo ipſe
dicit ibidem. *Vidi Deum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea*,
ſic vere quando nos ſumus in afflictione ſpirituali, & corpora-
li. Spirituali dico, quæ nihil aliud eſt quam timor, contritio, &
futurorum conſideratio, & maxime timor aduentus Chriſti
Ieſu fratris noſtri, quem ſcilicet, nos ſcimus contra nos ad iu-
dicium venturum. Item corporali, quæ nihil aliud eſt quam
correctio, tribulatio, & carnis maceratio, & contra tentatio-
nes lucta & præliatio. Tunc dico nos meremur vocari Iſrael, id
eſt, videntes Deum: quia, ſcil. per tales afflictiones cor noſtrum
depuratur, vt Deum clarius intueatur, quæ quidem viſio fit per
gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro. Prima eſt in æni-
gmate, & imagine, in figura, & in nube, ſecunda autẽ erit aper-
te, nude, intrinſece, quidditatiue, eſſentialiter, & proprie, in
quantum, ſcil. ipſi Deo placuerit humano ſe intellectui præ-
ſentare. Vnde dicit Apoſtolus 1. ad Cor. 13. *Ex parte*, (inquit) *co-
gnoſcimus, & ex parte prophetamus, cum autem venerit quod perfectum
eſt euacuabitur quod ex parte eſt. Videmus enim per ſpeculum in æ-
nigmate, tunc autem facie ad faciem.* Et ideo chariſſimi, tunc po-
terit cuilibet noſtrum dici illud, quod ſcribitur Gen. 32. *Non
vocaberis vltra Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum.* Tunc ceſſabit tri-
bulatio: quia non vocaberis vltra Iacob (id eſt) luctator. Tunc
aſtabit contemplatio quia tu appellaberis Iſrael videns Deum.
Tunc vigebit vitæ longitudo (erit inquit) quod denotat ſtabi-
litatem durationis, tunc videbimus facie (ſanctificando nomen,
inquit, tuum) Sic igitur patet chariſſimi, quod huiuſmodi affli-
ctio mentalis affectus continet puritatem (Iſrael.) ¶ Tertio di- E
co, quod huiuſmodi afflictio profectus confert vbertatẽ, quod
oſtenditur, cum dicitur amaram. In rebus medicinalibus, vt
communiter, illa ſunt vtiliora, quæ ſunt amariora, ſicut patet
de Amygdalis, ſicut infra patet de myrrha, quæ eſt ſpecies ama-
riſſima, & tamen vtiliſſima & nobiliſſima. Sic vere mundi affli-
ctio, contritio, correctio, tribulatio, quamuis ſenſualitati, &
carni ſit amara, grauis & tædioſa, animæ tamen & ſpiritui eſt
vtilis & virtuoſa, medicinalis, & fructuoſa, quia ſcil. retrahit
hominem à peccato, facit eum contemnere præſentia, accele-
rare ad futura. Vnde 3. Reg. 8. *Conuerſi ſunt à peccatis ſuis propter
afflictionem ſuam.* Amaram inquit. Narrat Plinius, quod palma
aliquoties propter terræ pinguedinem ſteriliſcit, & tunc ſum-
mum eſt ei remedium ponere ad radicem eius cinerem & ſa-
lem, quæ ſunt res amaræ, ſalſæ & acres. quæ terræ pinguedi-
nem conſumunt, & ſic palmæ vbertatem reſtituunt, atq; red-
dunt. Sic vere chariſſimi, ſæpe accidit, quod pinguedo terræ, id
eſt, mundana proſperitas facit hominem, qui palmæ propter
æternitatem comparatur, quia, ſcilicet, teſte Iſidor. Palma eſt
arbor longiſſimæ durationis facit ipſum, dico, à fructibus bo-
norum operum ſterilem & inanem, ſed vere, quando ſal & ci-
nis, id eſt, acreto, ſalſedo, & amaritudo, ſcilicet, afflictionis cõ-
tritionis, correctionis, conſiderationis, timoris, & tribulatio-
nis ei adiungitur, iterato per bona opera fœcundatur, & ad vir-
tutem priſtinam reſtauratur Et ideo de tali amaritudine poteſt
dici illud verbum Achior, Iud. 5. *Fontes amari obdulcorati ſunt*,
quia vere chariſſimi, amaritudo præſentis afflictionis conuer-
titur in dulces fontes æternæ conſolationis. Et ſic patet chariſ-
ſimi, quod propter vitalem profectum, qui procuratur, pro-
pter mentalem affectum qui depuratur, propter diuinum af-
fectum, qui excitatur, Afflictio huiuſmodi eſt in patientia ſu-
ſtinenda. ¶ Item nota, quod eſt afflictio crudelitatis, quia, ſcili- F
cet, tyranni in hoc mundo, ſicut ſupra dictum eſt, affligunt ho-
mines per exactiones, fraudes, vſuras, & rapinas, & etiam per
iniurias corporales, contra quos Eccleſ. 4. *Cor inopis ne afflixeris*,
ipſi autem faciunt illud Pſal. 43 *Afflixiſti populos, & expulſiſti eos*,
ſcilicet, de ſuis poſſeſſionibus, & domibus Eſa. 63. *Afflixerunt
ſpiritum ſancti eius.* Et ad exercendum huiuſmodi afflictionem
crudelitatis, iſti pro certo ſæpe nutriunt afflictionem laboris
& ſedulitatis, quia, ſcilicet, tyranni, balliui, vſurarij, & auari,
multipliciter affligunt ſe, ſcilicet, laborando, vſurando, rapien-
do, & alijs nocendo. Eccl. 10. *Labor ſtultorum affligit eos.* & ideo
de tali afflictione crudelitatis, & de afflictione nimiæ ſedulita-
tis iſti perueniunt ad afflictionem infernalis pœnalitatis, ita
quod ipſi poterunt dicere illud Pſal. 43. *Humiliaſti nos in loco af-
flictionis, & cooperuit nos vmbra mortis*, vbi oſtenditur, quod mali
in inferno tripliciter affliguntur. Affligunt enim pauperes in
hoc mundo, per

Suæ { Præſidentiæ ſublimitatem,
Fœculentiæ carnalitatem,
Sapientiæ ſubtilitatem.

¶ Contra quæ tria ipſi in inferno tripliciter affliguntur, ſcil. in
dignitatis depreſſione, humiliaſti nos, voluptatis abſterſione,
quia ipſi ſunt in loco afflictionis, in claritatis priuatione, quia
cooperuit eos vmbra mortis ¶ Dico igitur, quod afflictores af- G
fliguntur in depreſſione dignitatis, humiliaſti nos. Sicut enim
videmus, quod nubes ſurſum eleuata ſuis grandinibus, toni-
truis, & fulminibus terram percutit, atque lædit, finaliter ta-
men ardor ſolis ipſam diſſoluit, & ab alto loco aeris vſq; ad ter-
ram inferius reſoluendo, eam in pluuiam detrahit, atque de-
uoluit: ſic vere nubes, id eſt, mali & ſuperbi dum ſunt ſurſum
in loco alto aeris, id eſt, in celſitudine officij vel alicuius digni-
tatis, terram ſubiectã, id eſt, inferiores ſubditos, & vicinos ſuis
gran-

Digitized by Google

grandinibus iniuriarum, & exactionum, ſuis tonitruis comminationum, ſuis etiam fulminibus corporalium inuaſionum, ſæpiſſime percutiunt. atq; lædunt, ipſosq; multipliciter grauant, afficiunt, & affligunt. Sed vere finaliter ardor diuini rigoris, ipſos percutit per ſuæ occultæ ſententiæ fulminationẽ, ipſos diſſoluit per corporis mortem & deſtructionem, & ipſos ad terrã, id eſt, ad infernum & ad ſtatum infimum, detrahit, per præſentis dignitatis amiſſionem, per æternæ vilitatis depreſſionẽ, per infernalis grauitatis damnationem, & per corporis, & animæ laborem, & dolorem, & afflictionem: Et hoc oſtenditur cum dicitur, Humiliaſti nos Deus, quia ſcil. tales deprimuntur, affliguntur, & humiliantur finaliter in inferno. Vnde Pſalm. 104. *Humiliauerunt in compedib. pedes eius, ferrum pertranſit animam eius.* Quia vere chariſſimi, tales ibi perdunt, Superbiæ præſumptionem. (Humiliauerunt) Laſciuiæ decurſionem, (quia ſunt in compedibus.) Sæuitiæ cõcuſſionem, quia, ſcil. (ferrum,) id eſt, diuitia tormentorum ſuorum animam penetrat, & pertranſit. Ideo de talib. dicitur Eſa. 2. *Humiliabitur altitudo virorum.* Et de iſta afflictione dicitur Eccleſ. 1 *Vidi quoque quod in his ſit vanitas, & afflictio ſpiritus.* Affliguntur igitur tales in dignitatis depreſſione, humiliauerunt inquit. Eccl. 36. *Extolle aduerſarium, & affige ini-*
H *micum.* ¶ Secundo dico, quod afflictores affliguntur in voluptatis abſterſione. in loco afflictionis. Sicut enim videmus, quod porcus quamdiu viuit, & impinguatur nullum bonum facit, imo vicinos multis damnis inquietat, & affligit, finaliter occiditur, caro eius in certo loco reponitur, & plurimo ſale ſalitur, vt ſuperflua humiditas conſumatur: ſic vere mali dũ viuunt, in mundo, nullum bonum faciunt, imo vt impinguentur voluptatibus & proſperis huius mundi, vicinos ſuos multis modis inquietant, & affligunt. Sed vere finaliter iſti occiduntur, in loco certo, ſcil. in ſalario inferno reponuntur, vbi ſalc, id eſt, tormentorum ſalſedine ſaliuntur, & affliguntur, & ſic ſuperflui humores ſuæ primæ proſperitatis & voluptatis, abſterguntur & conſumuntur, quod oſtenditur cum dicitur, In loco afflictionis, quia ſcilicet, infernus eſt locus afflictionis, non conſolationis & voluptatis. Vnde Sap. 3. *Aeſtimata eſt afflictio exitus illorum, & ab itinere iuſto abierunt in exterminium.* Tales optime figurantur Ionæ 4. vbi dicitur: *Afflictus eſt Ionas afflictione magna, & iratus eſt.* Et dicitur ibidem, quod Ionas poſtquam laboraſſet, ſedit contra Orientem, & fecit ſibi vmbraculũ, & aſcendit quædam hædera ſuper caput Ionæ, vt protegeret eum ab æſtu & lætatus eſt Ionas lætitia magna ſuper Hæderam, & præparauit Deus vnum vermem, & percuſſit hæderam & exaruit. & præcepit Dominus vento calido & vrenti, & percuſſit ſuper caput Ionæ, & æſtuauit, & contriſtatus eſt, & doluit, & tanto dolore afflictus eſt, quod petijt animæ ſuæ, vt moreretur. Hædera iſta chariſſimi, quæ per ſe non poteſt ſtare propter ſuam debilitatem ſignat mundi proſperitatem & voluptatem, quæ de ſe nullum habet ſtabile fundamentum. Accidit igitur, quod dum Ionas id eſt, homo laborat in hoc mundo, vt faciat ſibi vmbraculum, id eſt, vt habeat aliquem gradum vel ſtatum, quod ſit ei refrigerium & velamen, Hædera, id eſt, mundana proſperitas ſe offert ſubito ſuper eum, quia, ſcilicet, fauente fortuna ſæpe accidit, quod homo ſubito peruenit ad aliquem magnum gradum, ita quod fatuus homo in iſta vmbra, in iſta eminentia, in iſta proſperitate, in iſta voluptate, quandoq; gloriatur, lætatur, & conſolatur, & de futuris nihil penitus meditatur, ibique requieſcit, & conſolatur. Iob. 40. *In vmbra dormit in ſecreto thalami in locis humentibus.* quod videns Deus ſubito per ſuam occultam ſententiam præparat ei vermem, id eſt, mortem corporalem, quæ totam Hæderam, id eſt, totam mũdi proſperitatem & voluptatem diſſipat, deſtruit & deſiccat. Et adhuc iſtud non ſufficit, quia ipſe præparat ei ventum calidum & vrentem, id eſt, feruorem, & vſtionem infernalium tormentorum, quæ ipſam taliter triſtificat & affligit, quod dolore, & deſperatione commotus, mortem deſiderat & affectat, quia ſicut dicitur Apoc. 9. *Deſiderabunt homines mori, & effugiet mors ab eis.* Iſti igitur ſunt in loco afflictionis. Et ideo de quolibet damno dicitur Iob. 20. *Deuorabit eum ignis, qui non ſuccenditur,* id eſt, qui non indiget ſufflatorio, *& affligetur relictus in tabernaculo ſuo*, id eſt, in inferno & in corpore proprio. Iſti igitur afflictores affli-
I guntur in voluptatis abſterſione. ¶ Tertio affliguntur in claritatis priuatione, quia ſcilicet ſua claritas, ſapientia, & ſubtilitas, qua in iſto mundo alios decipiebant, & affligebant, & cõtra eos præualebant, in obſcuritatem, & ignorantiam cõuertetur, quod oſtenditur cum dicitur, Vmbra mortis. Et nota, quod æterna damnatio, & afflictio dicitur vmbra mortis. Nam ſicut in vmbra latitant bufones, & habitant latrones, qui tranſeuntes ſpoliant, & occidunt: ſic vmbra inferni, & æterna damnatio eſt latibulum, domus & tabernaculum bufonum, id eſt, inflatorũ mundi ſapientum, qui more bufonis oculos habent interius lucentes, claros, & ſubtiles, & tamen lumen ſolis, id eſt, veritatis ſapientiam non diligunt nec frequentant, habitant ibi etiam latrones, id eſt, dæmones, qui mortem æternam inferunt animab. Vmbra inquit mortis. [Prudentia enim carnis, mors eſt.] Rom. 8. quia ſcilicet mortem æternam inducit, & etiam caliginem perpetuæ cæcitatis. Nam hominem, qui ea indebite abutitur, ad iſtum locum inducit vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Et de iſtis dicitur Eccl. 5. *Perierunt in afflictione peſſima.* In iſtis igitur mundi afflictionibus perditur

Claritatis ſubtilitas,
Voluptatis proſperitas,
Dignitatis ſublimitas.

¶ Et ſic igitur oſtenditur, quod eſt afflictio
(Interior,) quæ eſt contritionis,
(Exterior,) quæ eſt vexationis ſeu tribulationis,
(Poſterior,) quæ eſt damnationis.

Sufficit Vide vbicunque agitur de tribulatione, &c.

Affluentia. Idem ſonat, quod abundantia, opulentia, copia, fertilitas & vbertas: in ſpeciali autem, affluentia idem eſt quod magna exuberantia proſperitatis. Nota igitur, quod quadruplex inuenitur affluentia,

Corporalis, quæ mentem inficit,
Temporalis, quæ cito deficit,
Spiritualis, quæ multum proficit,
Æternalis, quæ mentem reficit.

¶ Prima eſt affluentia delitiarum quæ eſt corporalis & infectiua. Exemplum de Samſone idololatria & luxuria infecto, qui dicebat Eccleſiaſt. 2. *Vadam, & affluam delitijs, & fruar bonis.*

¶ Secunda eſt affluentia diuitiarum, quæ eſt temporalis & defectiua. Ideo dicitur in Pſal. 61. *Diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere.*

¶ Tertia eſt affluentia virtutum & meritorum, quæ eſt ſpiritualis & perfectiua, de qua Salomon loquens de ſancta anima dicit Cantic. 8. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, delitijs affluens innixa ſuper dilectum ſuum?* Quod exponens Gregor. lib. 16. c. 9. mora. dicit ſic. *Anima ſancta niſi verbi Dei delitiis afflueret, de deſerto aſcendere non valeret: delitiis igitur affluit & aſcendit, quia de myſticis paſcitur, ad ſuperna contemplanda leuatur.*

¶ Quarta eſt affluentia gloriæ & præmiorum, quæ eſt æternalis & perfectiua, & iſta eſt affluentia, quam habent animæ in patria. Vnde Dominus pulchre loquitur animæ beatæ Hierem. 30. dicens *Saluabo te de terra longinqua & ſemen tuum*, &c. Sequitur. *Et reuertetur Iacob, & requieſcet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formidet, quoniam tecum ſum (ait dominus) vt ſaluem te.*

¶ His igitur præmiſſis, quod ſcilicet affluentia & proſperitas idem ſunt, & quia duplex eſt proſperitas, temporalis, ſcilicet & æternalis. Ideo duplex affluentia poteſt dici. Temporalis, & hæc eſt, quando homo ſcientijs, diuitijs, & delitijs, & eminentijs affluit & abundat, & iſta eſt periculoſa: quia ſicut videmus, quod vinum quanquam de ſe ſit bonum, ſi tamen immoderate potetur, multa generat corpori nocumenta, quia

Ebrietatem cauſat,
Senſum tollit,
Obliuionem inducit,
Motum impedit,
Corpus lædit,
Incitat luxuriam,
Animam damnat.

¶ Sic vere mundi proſperitas quanquam moderate ſumpta & bene miniſtrata poſſit eſſe vtilis & proficua, ſi tamen immoderate ſumatur & diligatur, & ſi quis ea male & incaute vtatur, tunc multa mala in homine generantur, Nam generant

Scientiæ præſumptionem,
Diuitiæ elationem,
Delitiæ carnalitatem,
Eminentiæ pompoſitatem.

Talis

Digitized by Google

Talis enim affluentia facit hominem ſpiritualiter ebriũ. Nam ei ſolet auferre ſenſum ſpiritualis diſcretionis, inducere obliuionem diuinæ beneficentiæ, & prouiſionis, & corpus eius interius, id eſt, conſcientiam taliter lædere, quod ſibi tollit motũ bonæ operationis. Et ideo de tali affluentia loquitur Dauid in Pſ.61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Diuitiæ mentis hæ ſunt, ſcientiæ, diuitiæ carnis hæ ſunt, delitiæ, diuitiæ rerum, ſunt pecuniæ, quæ omnia affluant, non eſt ibi cor, id eſt, amor & complacentia, ſiue affectio apponenda, ſed ſic ſuperficialiter eis vtendum; vt *qui habent, ſint quaſi non habentes* 1.Cor.11. Et de iſta affluentia, vide in alijs titulis vbi agitur de proſperitate. Sed eſt alia affluentia, æternalis, quam ſcil. anima recipit in patria, vbi, ſcil. bonorum omnium vbertate repletur, & Deum facie ad faciem contemplatur. Sicut enim videmus: quod aqua copioſius affluit in riuulo, quando à fonte viuo immediate ſcaturit: ſic æterna voluptas & proſperitas, tunc abundanter affluit in anima, quando ipſi fonti viuo, ſc. Deo immediate coniungitur in patria, & quando in infinitate ſuæ eſſentiæ beatitudinem accipit, atque haurit. Et ideo animæ beatæ dicitur illud Eſa.60. *Tunc videbis & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum.* vbi oſtenditur, quod illa affluentia conſiſtit

In claritate cognitionis (Videbis.)
In voluntate fruitionis (Afflues & mirabitur.)
In charitate dilectionis. (Dilatabitur cor tuum.)

C ❡ Habent igitur beati cognitionis claritatem. Tunc inquit videbis: ſicut dicit Iſid. Saura eſt genus lacertæ, quæ in hyeme latitat in cauernis: vbi propter nimiam moram viſus eius taliter hebetatur, quod mirabiliter obſcuratur, ſed Saura adueniente æſtate de cauerna egreditur, & ſolem apertis oculis intuetur, & ſic per ſolis influentiam viſus eius roboratur, & in integrum reſtauratur. Sic vere (chariſſimi) anima humana quamuis de ſui natura lumine diſcretionis, intellectus & rationis à Deo ſit dotata, quia tamen in cauerna corporis dum durat hyems præſentis vitæ compellitur habitare, hinc eſt, quod propter moram, quam contrahit in iſta cauerna, propter coniunctionem cum corpore corruptibili, viſus ſuæ naturalis ſcientiæ hebetatur, & ſic ſuæ rationis ſpeculum obſcuratur, quia ſicut dicitur Sap.9. *Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit inhabitatio terrena ſenſum.* Et inde eſt, quod nos, in hac vita nihil proprie videmus. Non enim videmus eſſentiam, quidditatem, & intrinſecam exiſtentiam alicuius rei, ſed tantummodo apparentiam exteriorem, colorem, odorem, & ſaporem, figuram, qualitatem, & quantitatem. Præterita etiam obliuiſcimur, præſentia non aduertimus, & futura penitus ignoramus. Et breuiter de nobis poteſt dici illud Act.9. *Apertis oculis nihil videbat.* Vnde Seneca in epiſtola dicit, quod *animus noſter ad cognoſcendum verum caligat.* Et in fine de liberalibus artibus dicitur. *Nihil eſt in natura niſi dubium. Et ſic Manſiphoni credimus, hoc vtique certum eſt, nihil eſſe certi.* Quod etiam Plinius de naturali mundi hiſtoria lib.2. dicit. *Hæc* (inquit) *ſingula improuidam mortalitatem inuoluunt, ſolum vt inter iſta certum ſit nihil eſſe certi, nec quicquam homine miſerius, aut ſuperbius.* Sed vere, quando æſtas, id eſt, feruor mortis aduenerit, tunc eum iſta Saura, id eſt, anima de cauerna proprij corporis exierit, & extra terram, ſcilicet ſurſum ad Paradiſum deducta fuerit, tunc (inquam) ſolem, id eſt, claritatem diuinæ eſſentiæ intuebitur, & oculus ſuæ cognitionis perfecte illuminabitur, & omnis obſcuritas erroris & ignorantiæ fugabitur, & in ipſo ſpeculo æterno, ſcilicet Deo, ipſi intellectui omnium rerum veritas oſtenditur. Vnde 1. Corinth.13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.*

D ❡ Eſt enim triplex cognitio, ſeu viſio, (videlicet)

Intuitiua,
Abſtractiua,
Speculatiua.

Intuitiua eſt illa, quæ videt intrinſecè res immediate & per ſe. Iſtam non habemus in via, ſed iſtam habet Angelus, & anima ſeparata & maxime beata. ❡ Abſtractiua eſt illa qua conſideratur res mediante ſua ſpecie, ſicut in hyeme cognoſcitur roſa per ſpeciem ſuam, quam intellectus abſtrahit: & iſta eſt cognitio, qua cognoſcimus res in via, ſcilicet, per abſtractionem ſpecierum. Et iſtam etiam poteſt habere Angelus, & anima ſeparata. Exemplum de diuite. Luc.16. qui ſpeciem fratrum ſuorũ in mente habebat. ❡ Tertia eſt cognitio ſpeculatiua, qua ſcilicet homo cogitat aliquid mediante aliquo repræſentatorio ipſius, ſicut patet in ſpeculo, quod res oppoſitas repræſentat. Et iſtam etiam habet Angelus in anima beata, quia ſcil. in ipſo ſpeculo æterno, ſcilicet in verbo, in quo omnes creaturæ relucent, & omnes earum motus, actus, & conditiones extrinſecæ, & intrinſecæ, ipſi poſſunt videre & cogitare quicquid volunt, & virtutes herbarum, & numerum ſtellarum & ſimilia. Et non mirum, ſi diabolus poteſtate ſibi relicta oſtendit Chriſto *omnia regna mundi*, ſicut dicitur Matth.4. ſi in ipſo ſpeculo æterno, ſcil. in verbo, & in mente diuina omnia poſſunt videri. Ideo de quolibet poteſt dici illud Eſa.33. *Regem in decore ſuo videbunt, & oculi eius cernent terram.* Verumtamen quia verbum eſt ſpeculum voluntarium, ideo quantum ad aliqua ſe poteſt tenere clauſum, vtpote quantum ad diem iudicij. Sed breuiter hoc eſt verum, quod anima videt, & cognoſcit in verbo quicquid ipſa vult cognoſcere, & videre, quia alias non eſſet beata, ſi aliquid videre vellet, quod videre non poſſet, Iob 31. (Vidi ſolem cum fulgeret, & lunam incedentem clare;) vbi oſtenditur, quod ibi cognoſcitur

Diuinitatis claritas (Solem.)
Dubietatis veritas (Cum fulgeret.)
Creaturarum qualitas (Lunam.)

❡ Et ſic ego dico, quod iſta affluentia conſiſtit in veritatis cognitione. (Videbis, inquit) Vnde Prouerbiorum 3. *Beatus homo, qui inuenit ſapientiam, & qui affluat prudentia, melior eſt acquiſitio eius negociatione argenti, & auri, primi & puriſſimi fructus eius.*

❡ Secundo dico, quod conſiſtit in voluptatis fruitione. Afflues inquit & miratur. Sicut enim cœlum ſeruit mundo de tot & tantis luminaribus, quod humanus oculus præ copia & multitudine, varietate & pulchritudine, affluentia & plenitudine miratur, ſicut etiam princeps magnificus, de tot, & tantis ferculis ſeruit in feſto ſuo, quod inuitati de affluentia ſtupefiunt. Sic vere Deus in patria ipſis animalibus inuitatis & beatis tot lumina, tot fercula, & tot præmia atque gaudia ſubminiſtrat, quod præ nimia voluptate, vbertate, multiplicitate, & præ infinita copia, opulentia, affluentia, & abundantia ipſæ animæ admirantur. Vnde Eccl.43. *Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, & ſuper imbrem eius expaueſcit cor.* Mirabitur enim anima E

Diuinitatis formoſitatem (Pulchritudinem)
Humanitatis luciditatem (Candoris inquit.)
Fęlicitatis fertilitatem, voluptatem, & vbertatem (Quia ſuper imbrem eius expaueſcit cor.)

Et ideo bene concludit Apoſtolus 1.Corinth.2. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* Teſte Plin. Panthera eſt picturis pulcherrima, liberaliſſima, quia prædam ſuam omnibus communicat; fragrantiſſima, quia de ore ſuo odorem ſuauiſſimum emittit, & ideo iſtam beſtiam omnes aliæ beſtiæ libenter ſequuntur, ipſamque diligunt, & ei obſequuntur, eamque vident, reſpiciunt, & ſpeculantur, & eius pulchritudinem admirantur. Re vera chariſſimi, talis eſt Deus; eſt enim pulcherrimus, quia ſcilicet omnis pulchritudo creaturarum in eo eminenter relucet; eſt etiam liberaliſſimus, quia ſcilicet *ipſe eſt, qui dat omnibus affluenter, & non improperat*, Iacob.1. *Solem enim ſuum facit oriri ſuper bonos & malos*, Matth.5. Eſt etiam fragrantiſſimus, quia vere odorem, fragrantiam, & ſuauitatem voluptatis æternæ animalibus diſtribuit & diffundit. Vnde ipſe dicit illud Can.1. *In odorem vnguentorum tuorum curremus, oleum effuſum nomen tuum.* Et ideo, quia ſuauiſſimus, liberaliſſimus, & pulcherrimus eſt, debet diligi, inſequi, amari, inſpici, & contemplari, adoptari, & admirari, quod potiſſime faciunt ſancti in patria, qui continue vident eius claritatem, continue guſtant ſuam ſuauitatem, continue percipiunt ſuam largitatem, continue admirantur ſuam inexhauſtibilem bonitatem, & ſuam infaſtidibilem charitatem. Et ideo anima beata poteſt dicere illud Heſter.15. *Conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ, valde mirabilis es, Domine, & facies tua plena eſt gratiarum.* Et maxime de ſuauitate iſtius affluentiæ poteſt dici illud Cantic.5. in perſona cuiuslibet animæ: *Guttur eius ſuauiſſimum, & totus deſiderabilis, talis eſt dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus.* Iſta admirabilis formoſitas & ſuauitas fuit figurata 3.Reg.10. vbi dicitur: *Videns Regina Saba omnem ſapientiam Salomonis, & domum, quam ædificauerat, & cibos menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium, non habebat vltra ſpiritum*, ſcilicet præ admiratione & ſtupore. Nam pro

Digitized by Google

certo, chariſſimi, quando Regina Saba, id eſt, anima beata, videt ſapientiam Salomonis, id eſt, diuinæ ſcientiæ profunditatem; domum, quam ædificauit, id eſt, cœli empyrei nobilitatem, cibos menſæ eius, id eſt, æternæ ſatietatem voluptatis; habitacula ſeruorum, id eſt, beatorum diuerſitatem, & meritorum varietatem, ordinemque miniſtrantium, id eſt, Angelorum ordinatam communitatem, vere chariſſimi, credibile eſt, quod miretur, & quod vltra non habeat ſpiritum præ ſtupore, vt dicat illud Pſal. 8. *Domine Dominus noſter, quam admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra?* Et ideo de tali affluentia loquitur ſcriptura Eccl. 2. *Vadam & affluam delitijs, & fruar bonis.* Et Zachar. 1. *Aff. ciuitates meæ bonis, & conſolabitur adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Hieruſalem.* Conſiſtit igitur talis affluentia in voluptate,
F fruitione, vel repletione. ¶ Tertio conſiſtit in charitatis affectione. (Dilatabitur, inquit, cor tuum.) Sicut enim videmus, quod radij, quanto plus appropinquant ad circumferentiam, tanto inter ſe amplius dilatantur; & quanto plus appropinquant ad centrum, tanto amplius conſtringuntur, ſicut patet in rota quadrigæ: ſic vere homines, qui ſurſum in cœli circumferentia locabuntur, per charitatem dilatabuntur, diffundentur, & elargabuntur. Illi autem, qui in centro, id eſt, in inferno ponentur, per odium & inuidiam conſtringentur. *(Dilatabitur,* inquit, *cor tuum.)* Et de hoc 2. Cor. 8. *Os noſtrum patet ad vos, ô Corinthij, cor noſtrum dilatatum eſt.* Sicut enim dilatatio rei facit eam alia in ſe capere & recipere: ſic charitas ita dilatat & elargat cor humanum, quod per amorem omnia recipit in ſeipſo, quod maxime verum eſt in patria, vbi quilibet diligit Deum plus, quam ſeipſum, quia ſecundum Auguſtinum: *Paradiſus eſt ciuitas, cuius Rex veritas, cuius lex æquitas, cuius pax charitas, cuius vita æternitas.* Et ideo de tali affluentia dicitur illud prædictum Cant. 8. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit,* &c. Vnde Eſaiæ 66. dicitur ſic. *Repleamini ab vbere conſolationis Hieruſalem, vt mulgeatis, & delitijs affluatis ab omnimoda gloria eius.* Patet igitur, quod talis affluentia habet

Charitatem inexhauſtibilem (Dilatabitur, inquit, cor tuum.)
Voluptatem inæſtimabilem (Affluens, inquit, & mirabitur cor tuum.)
Claritatem inoffuſcabilem (Quia tunc, inquit, videbis,)

Et ideo dicitur Zach. 1. *Affluent ciuitates meæ bonis.* Et hæc de Affluere ſufficiant.

A ***Agar.*** Nota, quod Agar, quæ fuit ancilla Saræ, & ab ea in ſociam aſſumpta, & Abrahæ viro vt pateret ſubſtituta, poteſt ſignificare in bono & in malo. In bono autem ſignat Eccleſiam de gentibus aſſumptam, & quia Sara, id eſt, antiqua vxor ſynagoga bonum fructum parere non poterat, Chriſto vero Abrahæ copulatam, quæ ſcilicet inter genua Saræ, id eſt, ſynagogæ peperiſſe dicitur, pro eo quod Eccleſiam ſynagogam dominam, & magiſtram ſe habuiſſe fatetur. Apoſtolus tamen Galat. 4 exponit econtrario, quia ſcil. per Agar accipit ſynagogam, per Saram Eccleſiam. Et ideo expone ſicut vis.
B ¶ In malo vero ſignificato dic quod Agar ſignat animam peccatricem. Agar enim fuit ancilla quo ad conditionem, fuit Ægyptia quod ad nationem, dominam ſuam, quæ eam, in ſociam aſſumpſerat, contempſit, concepiſſe ſe videns, quod ad præſumptionem. Feſtiuitas vigiliæ, ſolennitas ſuſcitans feſta, dicitur, quantum ad interpretationem. Ab Abraham vero tandem expellitur per vindictam & punitionem, ſicut omnia patent Gen. 16. & 21. Talis pro certo eſt peccatrix anima, quæ re vera eſt ancilla, quia vitijs famulatur. Iſta eſt Ægyptia, quia anguſtijs, & laboribus ſubiugatur. Ægyptus enim interpretatur anguſtia. Iſta contemnit dominam, quia diuinam ſapientiam, quæ eam in ſociam per carnis aſſumptionem aſſumpſerat, dedignatur, & ei ſeruire deteſtatur. Iſta de conceptu ſuperbit, quia dum ſcientiam, aut virtutes concepiſſe ſe ſentit, ſtatim in præſumptionem & ſuperbiam eleuatur. Iſta ſuſcitat feſta, quia in mundi feſtis & proſperitatibus delectatur. Iſta eſt feſtiuitas vigiliæ, quia primo in vita iſta feſtiuat, & poſtea in alia faciet vigiliam in inferno, vbi continue ieiunatur. Finaliter autem in iudicio ab Abraham, id eſt, à Chriſto in deſertum, id eſt, in infernum pelletur & eijcietur, vbi miſeriæ deputabitur. Iſti igitur dicitur Gen. 16. *Agar ancilla Sarai vnde venis, & quo vadis? reuertere ad dominam tuam, & humiliare ſub manibus eius.* Vel dic, quod Agar eſt caro, quæ concipiens iniquitatem vel ſæculi proſperitatem, contemnit dominam & ſociam, ſc. rationem &c. ſicut ſupra. Vel dic, quod Agar ſignat quoſdam ingratos qui de ancillari vili, & humili ſtatu eleuati, & in ſocios aſſumpti promotores ſuos contemnunt, & ſuos benefactores & dominos, poſtquam ad ſtatū magnum venerint, vilipendunt. Iob 19. *Inquilini domus meæ & ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum.* Iſti igitur eijci, & deponi merentur, & ab Angelo, id eſt, à quolibet viro iuſto merito arguuntur. Gen. 21. *Quid agis, Agar* quaſi dicat, male facis, quia tuum benefactorem contemnis, &c. Vide ſupra de abſtinentia. Et infra de ancilla.

Ager. Multipliciter accipitur in ſcriptura. Per agrum enim intelligitur diuina ſcriptura, religio, conſcientia, ſtatus perfectionis, & contemplationis, mundus, paradiſus, & infernus. Et ſic dico quod eſt A

Ager
- Colendus,
- Claudendus,
- Videndus,
- Linquendus,
- Petendus,
- Horrendus.

¶ Ager igitur colendus eſt in ſacra ſcriptura. Nam ſicut in agro creſcunt multa genera fructuum & ſegetum: & maxime quando ſcinditur, foditur, & colitur competenter: ſic vere in ſacra ſcriptura, colliguntur multa ſpiritualia nutrimenta doctrinæ, & documenta, quando diligenter per ſtudium & debitam expoſitionem foditur, colitur, aratur. Hierem. 26. *Sion quaſi ager arabitur.* Figura Gen. 29. *Profectus Iacob venit in terram orientalem, vidit quoque puteum in agro, treſque greges ouium accumbentes.* Nam Iacob. i. homo, qui vult venire ad terram Orientalem, id eſt, ad Paradiſum, debet primo videre agrum ſacræ ſcripturæ, vbi pro certo, puteum inſcrutabilis profunditatis inueniet, puteum etiam doctrinæ, & lectiones, & tres greges, id eſt, tres ſtatus Eccleſiæ, ſcil. incipientes, proficientes, & perfectos circa eum accumbentes: Iſte enim eſt ager gratiſſimæ poſſeſſionis, difficilis cognitionis, nobis iniunctæ frequentationis, vtilis & profundæ meditationis. Quod iſte ager ſit gratiſſimus ad habitandum, patet in Pſal. Vbi Dominus inuitans homines ad iſtum agrum, ait. *Cognoui omnia volatilia cæli,* id eſt, omnes ſubtiles & ſtudioſos, *& pulchritudo agri mecum eſt.*

¶ Item quod ſit ager difficillimus ad cognoſcendum; patet 1. Paralip. 11. Vbi dicitur, quod *ager illius regionis erat plenus hordeo.* hordeum enim quod eſt inuolutum cortice, & cuius medulla ſine mola non habetur, niſi frangitur, ſacram ſcripturam ſignat, quæ cortice exterioris hiſtoriæ, ſeu literæ inuoluitur, & cuius medulla ſenſuum non cognoſcitur, niſi per expoſitionem frangatur. 1. Regum 14. *Scitis agrum Ioab habentem meſſem hordei.*

¶ Item quod iſte ſit ager nobis iniunctus ad frequentandum, & maxime nobis Eccleſiaſticis, qui in iſto non in alio debemus ſtudere, patet Ruth. 2. vbi Boos præcepit ipſi Ruth per hunc modum. *Ne vadas,* inquit, *ad colligendum in alterum agrum.* Quod tamen eſt contra multos Eccleſiaſticos, qui libentius frequentant agrum aliarum ſcientiarum, quam iſtum, de quibus dicitur Iob 21. *Alij quaſi onagri, in deſertum egrediuntur ad opus ſuum, vigilanteſque ad prædam præparant panem liberis, agrum non ſuum demetunt.* Iſti enim dicuntur onagri, qui iugo diſciplinæ nolunt teneri, dicuntur vigilare, pro liberis, quia pro præda diuitiarum acquirenda, & pro ditandis nepotibus ſolent magis in alienis, quam in Theologicis ſcientijs vigilare. ¶ Item quod iſte eſt ager vtiliſſimus ad contemplandum, patet Geneſ. 24. vbi dicitur, quod Iſaac exierat ad meditandum in agro, quando adducta fuit ſibi Rebecca pro vxore, ſicut dicitur Gen. 24. quia ſcil. ad hoc quod homo accipiat vxorem ſuam, id eſt, ſapientiam & doctrinam, neceſſe eſt, quod in agro ſacræ ſcripturæ ſtudeat & mediteтur, videat, & contempletur. Iſte eſt igitur agere colendus.

¶ Secundo dico, quod eſt alius ager, qui eſt claudendus. Et iſte eſt ager conſcientiæ, quia ſcilicet debet cum diligentia cuſtodiri. Nam per agrum intelligitur ſtatus perfectionis, religionis, contemplationis, & cordialis affectionis Sicut enim videmus, quod ager eſt locus, à quo homo reportat vitam, fructum, cibum, & nutrimentum: ſic vere à ſtatu perfectionis, religionis, contemplationis, & cordialis affectionis, ſi debito modo colitur, magnos fructus gratiarum & meritorum poſſemus

Digitized by Google

mus reportare, vt ſic poſſimus dicere illud Hierem. 4. *Habemus theſaurum in agro frumenti, hordei, & olei, & mellis*, vbi oſtenditur quod ſicut ager corporalis ſeritur, clauditur, impinguatur, & irrigatur: ſic ager religionis, & conſcientiæ, & ſtatus perfectionis debet habere

Staturam intentionis (frumentum)
Clauſuram diſcretionis (hordeum)
Vncturam compaſſionis (olei.)
Loturam deuotionis (mellis.)

Debet enim cor noſtrum & ſtatum noſtrum Intentio recta ſeminare, diſcretio ſana circulare, compaſſio mollis impinguare, Deuotio dulcis irrigare.

C ¶ Dico igitur, quod ager iſte debet ſeminare per intentionem. (Frumentum inquit. Sicut enim videmus, quod ager non profert bonum fructum, niſi bonum ſemen ibidem fuerit iniectum & ſeminatum: ſic nec corpus noſtrum fructum bonarum affectionum, nec fructus bonarum operationum poteſt producere, niſi prius ſemen rectæ intentionis, & boni propoſiti ibidem fuerit ſeminatum. Eſt enim intentio ſicut illud ſemen ſinapis Matth. 13. quod *accipiens homo ſeminauit in agro ſuo*, quod minus eſt omnibus ſeminibus, ſed cum creuerit, fit maius omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli habitent in ramis eius. Iſtud granum, chariſſimi, eſt bona intentio propoſitum, & voluntas: quod quamuis quandoque ſit modicum & imperfectum, quando tamen in agro conſcientiæ ſeminatur, paulatim per diuerſa incrementa, & multos motus & conſiderationes deuenit ad augmentum, ita quod efficitur arbor magna, id eſt, opera conſummata, ita quod volucres cœli, id eſt, Angeli in iſtius arboris ramis, id eſt, in iſtius operis particulis, & conditionibus delectantur. Et iſtud ſemen datur intelligi, cum dicitur, Frumenti, quia ſicut frumentum eſt nobilius ſemen quod poſſit eſſe: ſic & nos in corde debemus ſerere melius ſemen, id eſt, melius propoſitum, cogitatum, & conceptum & intentionem & cogitationem, quam poterimus vllo modo. Pſalm. *Seminauerunt agros, & plantauerunt vineas*. Et nota, quod in lege Leuit. 19. dicitur. *Non ſeres agrum diuerſo ſemine*: ad denotandum, quod duas intentiones in vno actu non debemus habere: quia *væ duplici corde, & homini, qui ingreditur terram duabus vijs*. Eccleſ. 2. Debet igitur homo habere vnum ſimplex ſemen id eſt, vnam bonam rectam, & ſimplicem intentionem. Sed heu videtur, quod multis accidit ſicut illi Matth. 13. qui *ſeminauit bonum ſemen in agro ſuo, & occulte ſuper venit inimicus, qui ſuper ſeminauit zizania*, & ſic agrum fœdauit, nec fructum aliquem reportauit. Sic vere chariſſimi ſæpe accidit, quod quamuis homo in agro conſcientiæ ſuæ ſeminauerit bonum ſemen, id eſt, bonum propoſitum & voluntatem, inimicus tamen eius, ſcilicet, diabolus occulte per ſuas ſuggeſtiones ibi ſuperſeuerit zizania, id eſt, aliquam intentionem corruptam, vel affectionem, vtpote inanem gloriam vel aliquid tale, & ſic totus ager conſcientiæ per huiuſmodi zizania, id eſt, per tales immiſſos malos cogitatus, motus, & actus, & affectus, inficitur, maculatur & denigratur, nec fructus debitus reportatur. Fructus, dico, bonorum operum, & gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro. Vnde Hierem. 13. *In agro vidi abominationes tuas*. Non ſic chariſſimi, non, ſed ſeminemus frumentum rectæ intentionis, vt ſic de nobis dicatur illud Pſalm. 4. *A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati ſunt*. Vnde Geneſ. 47. *accipite ſemina, & ſerite agros, vt fruges habere poſſitis*. Debet igitur ager ille ſeminari per intentionem.

D ¶ Secundo debet circulari per diſcretionem, hordeum. Sicut enim videmus quod ager diligenter clauditur & vallatur, ne fructus eius à beſtijs introeuntibus deuoretur: ſic vere conſcientia debet claudi & vallari per diſcretionem, & ſenſuum coerctionem, ne beſtiæ, id eſt, mala deſideria, tentationes, & peccata valeant ſubintrare. Quod oſtenditur, cum dicitur, *Hordei*: quia ſicut hordeum habet thecam, ſeu pellem, quæ medullam interiorem vndique vallat, cooperit atque claudit, ita quod nihil eſt ibi detectum vel diſcoopertum: ſic vere nos debemus habere clauſuram, & cooperturam diligentis cuſtodiæ, diſcretionis, & cohibitionis, per quam ſenſus noſtri omnibus rebus nociuis claudantur, & interioris conſcientiæ medulla ſine læſione ſeruetur. Vnde 1. Paralipom. 11. *Erat ager regionis illius plenus hordeo*. Vbi oſtenditur, quod conſcientia debet eſſe

Nutrimento dotata, quia ager,
Complemento ditata, quia plenus,
Velamento velata, quia hordeo.

Sed heu proh dolor quam multi ſunt hodie, qui agrum propriæ conſcientiæ non claudunt delectationibus, ſed vtilibus, non criminibus, ſed virtutibus, non nociuis, & damnabilibus, ſed magis proficuis & ſalutaribus. Et ideo de multorum agris & conſcientijs videtur illud impletum Prouerbiorum 24. *Per agrum hominis pigri tranſiui, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrtica, operuerunt faciem eius ſpinæ, ſed & materia lapidum deſtructa eſt*. Quia vere chariſſimi, vinea, & ager viri ſtulti, id eſt, cor, & conſcientia hominum peruerſorum vſtionis prurigine ſtimulatur, vrticæ punctionis acumine cruciatur, ſpinæ clauſionis velamine deſolatur, quia vere materia lapidum, id eſt, cuſtodia ſenſuum, murus & ambitus diuinorum mandatorum per diuerſa vitia diſſipatur. Et ideo ſicut videmus quod cœmiteria, quæ ſunt loca aperta & expoſita, & ideo non clauſa nullis fructibus abundant, ſed vt communiter herbis & fructibus infructuoſis ſunt plena, & domus & receptaculum mortuorum corporum: ſic vere multi ſunt ita aperti & expoſiti mundi delectabilibus, quod nullam clauſuram diſcretionis habent. Et ideo beſtiæ nociuæ, id eſt, ipſi dæmones per tentationes ad libitum intrant, ibi etiam plantæ infructuoſæ, id eſt, inutiles cogitationes, & affectiones continue creſcunt, ibi etiam corpora mortua, id eſt, opera mala & peccata mortalia in abundantia requieſcunt. Et ideo de deſtructione talis clauſuræ loquitur ſcriptura Eſa. 5. *Deſtruam ſepem eius, & erit in direptionem*. Non ſic chariſſimi non, ſed ſit ager cordis noſtri circulatus per diſcretionem.

¶ Tertio debet eſſe impinguatus per compaſſionem (Olei inquit.) Sicut enim ager impinguatur vt fructificet, & ad hoc, vt ibi maior pinguedo abundet, ſolet agricola fœces. & lutum ibi ponere: ſic vere ad hoc, quod ager noſtræ conſcientiæ fructibus bonorum operum repleatur, neceſſe eſt, quod primo, per pietatem, & compaſſionem impinguetur. Et quod ibi fœces, & lutum noſtræ vilitatis & mortalitatis per iugem recordationem ponantur, vt huiuſmodi pinguedine copioſius repleatur (Olei inquit) Per oleum enim quod famelicos paſcit, ignem nutrit, vulnera lenit, intelligitur virtus compaſſionis, quæ per eleemoſynas famelicos ſatiat, ignem charitatis ampliat vulnera, id eſt, mundi tribulationes lenit & temperat. Et ideo dicitur Eccleſiaſt 9. *Oleum de capite tuo non deficiat*. Sed heu pro dolor multi ſunt, qui in agro ſui cordis iſtud oleum, iſtam pinguedinem non immittunt, immo vero oleo carnalitatis, & mundanæ proſperitatis cor ſuum ſatiant & inungunt, & iſtud patet per euidentiam facti, quia ſicut membra quæ ſunt inuncta oleo mandragorino, & efficiuntur inſenſibilia, ſtupida, & quaſi mortua, ita quod vulnera, ſciſſuras non percipiunt, neque ſentiunt, vt dicit Iſidor. Sic multi ſunt, qui oleo carnalitatis, & proſperitatis inuncti, ſunt taliter imbuti, & conſopiti, & inuoluti, quod recte videntur inſenſibiles; quia ſcilicet nec dolorem alienæ miſeriæ ſentiunt per compaſſionem, nec propria peccata percipiunt per contritionem, nec exteriora vulnera temporalium tribulationum, nec futura mala & bona aduertunt per conſiderationem. Et iſtud patet de mundi dilectoribus. qui ita ſunt in proſperis oblectationibus immerſi, quod non videntur ſentire aliqua mundi tormenta, nec aliquas pœnas. quas eis Deus infligat. Quod patet, quia propter hoc ad Deum minime conuertuntur. Ideo dicitur Hierem. 2. *Domine, verberaſti eos & non doluerunt, attriuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam*. Heu, chariſſimi, non ſic. Non ſimus impinguati oleo proſperitatis, ſed magis oleo compaſſionis & pietatis, vt ſic ager cordis noſtri proferat bonos fructus. Ideo præcipitur Prouerbiorum 24. *Diligenter exerce agrum tuum, vt poſtea ædifices domum tuam*; quia ſcilicet quando ager conſcientiæ bene colitur per pœnitentiam, bene exercetur per diligentiam, bene impinguatur per pietatem & clementiam, tunc domus cœleſtis gloriæ conſtruitur in excelſis. Et ſic ager iſte figurabatur Iudicum 1. vbi Axa filia Caleph præmonita eſt à viro, vt à patre peteret agrum irriguum, cui ſcilicet gementi & ſuſpirandi irriguum ſuperius & inferius dedit pater. Sic vere anima à patre ſuo Deo debet agrum irriguum, id eſt, cor pium & miſericors petere, & compaſſionis lacrymas ſuperius pro dilatione futuræ fœlicitatis, & inferius pro incurſione præſentis miſeriæ, & fraternæ calamitatis pro viribus impe-

F trare. Debet igitur impinguari per compaſſionem. ¶ Quarto debet irrigari per deuotionem (*Mellis* inquit.) Nam ſicut ager indiget irrigatione ad ſiccitatis temperationem: ſic cor humanum indiget irrigatione & humiditate deuotionis, vt ſiccitas & cruditas indeuotionis valeat temperari. Quod oſtenditur, cum dicitur, *Mellis*, quia ſcilicet mel, quod de rore cœleſti gignitur, & eſt liquor dulciſſimus, intelligitur deuotio, quæ cœleſti influentia nobis immittitur. & pio cordi & dulcis & ſapida repetitur. Ideo dicitur Prouerbiorum 24. *Comede, fili, mel, quia bonum eſt.* Comede inquit. Sicut enim vrſus tantum diligit mel, quod non obſtante corporis grauitate ſurſum in arboribus aſcendit ad aluearia apum, vt melle ibi exiſtente valeat recreari: ſic vere nos ita debemus diligere vel deuotionis, & ſpiritualis conſolationis, quod pro ipſo inueniendo & habendo debemus ſurſum ad arborem Paradiſi, vbi apes, id eſt, Sancti & Angeli conuerſantur, aſcendere per deſideria & affectionem, & per æternorum contemplationem, & per terrenorum contemptum & abominationem, non obſtante, quod moles, & grauitas, & inclinatio mentis noſtræ nos inferius detrahat ad terrena. Vnde de homine deuoto dicitur Deuteronom. 32. quod *Deus conſtituit eum ſuper excelſam terram, vt comederet fructus agrorum, vt ſugeret mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo*, &c. Quod eſt contra multos, qui dulcedinem deuotionis nec volunt, nec diligunt, nec frequentant, quinimo bona mundi, quæ amara ſunt, & doloroſa, diligunt & affectant. Figurati in filijs Iſrael Num. 11. qui in deſerto abhorrebant manna dulciſſimum, & porros, & allia, quæ in Ægypto comederant, affectabant, qui ſcilicet ſunt cibi acres & aſperi. Sic vere, chariſſimi, multi ſunt in deſerto huius mundi, qui abominãtur dulcedinem mannæ, id eſt, dulcorem bonorum ſpiritualium & deuotionis, & nihil aliud deſiderant, quam porros, & allia, carnes & piſces, Ægypti, id eſt, mundi huius delitias & diuitias, quæ porris & allijs comparantur, quia choleram, hoc eſt dictum, ardorem luxuriæ & auaritiæ excitant & inducunt. Quia ſicut dicitur Iob 6. *Animæ eſurienti etiam, quæ amara ſunt, dulcia eſſe videntur.* Quando enim anima, id eſt, appetitus eſurit per auaritiam, tunc mundi bona, quæ ad literam ſunt amara, ſcilicet

Propter { Laborem, qui eſt in acquirendo,
Timorem, qui eſt in conſeruando,
Dolorem, qui eſt in amittendo. }

Et videntur eſſe dulcia, delectabilia, bona atque vtilia & ſana. mella vero deuotionis & ſpiritualium bonorum illi ſunt inſipida & amara. Prouer. 22. *Anima ſaturata calcabit fauum.* Non ſic (chariſſimi) non, ſed agrum noſtræ conſcientiæ, mellæ, id eſt, deuotionis dulcedine irrigemus. Figurati Iudicum 1. vbi Axa petijt à patre ſuo agrum irriguum, ſedendo in aſino, & ſuſpirando, qui dedit ei irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Sic vere nos, qui in aſino corporis ſedemus, debemus ſuſpirare & petere, vt pater noſter Deus det nobis irriguum ſuperius, hoc eſt, deuotionem, & inferius, hoc eſt, contritionem. Patet igitur, quod ager noſtræ conſcientiæ debet

Per { Deuotionem irrigari,
Compaſſionem impinguari,
Diſcretionem claudi,
Intentionem ſeri. }

Iſte igitur eſt ager, vt viſum eſt, videndus, & conſiderandus, Cant. 7. *Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, & commoremur.*

G ¶ Tertio principaliter dico, quod inuenitur ager petendus & appetendus, & iſte eſt ager Paradiſi, quia ſcil. iſte eſt Ager

Odoroſus,
Specioſus,
Gaudioſus,
Precioſus,
Copioſus,
Gratioſus,
Glorioſus.

Eſt igitur ager odoroſus propter ſanctorũ redolentiam. Gen. 27. *Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni.* ¶ Item eſt ſpecioſus propter corporum refulgentiam: ibi enim eſt candor lilij refulgentis. Matth. 6. *Conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt, non laborant, neque nent.* ¶ Item eſt gaudioſus propter bonorum abundantiam. Ideo Matth. 13. dicitur. *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro, quem qui inuenit homo abſcondit, & præ gaudio vendit omnia, & emit agrum illum.* ¶ Item eſt precioſus propter pretij excellentiam, fuit enim cariſſime emptus, ſcilic. ſanguine Chriſti. Vnde iſte poteſt dici Achel demach, id eſt, ager ſanguinis Matth. 27. & Hiere. 32. *Ager pecunia emetur.* ¶ Item eſt copioſus propter nullius indigentiam. Gen. 27. *Odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* ¶ Item eſt ager gratioſus propter cordium complacentiam. Vnde iſte eſt ager contemplantium, de quo Gen. 24. vbi dicitur quod Iſaac egreſſus fuit ad meditandum in agro inclinata iam die, & poteſt eſſe ager, de quo Eſau rediens pro lenticula primogenita dedit. ¶ Item eſt ager glorioſus propter habitantium præeminentiam. Vnde 2. Reg. 2. *Vocatum eſt nomen loci illius ager robuſtorum in Gabaon.* In iſto enim agro nullus habitat niſi fortis, id eſt, niſi glorioſus, & ſanctus. Et ideo iſte ager eſt omnibus peccatoribus alienus. vnde 2. Paral. 26. dicitur de Ioſaphat, quod non ſepelierunt eum in agro regalium ſepulchrorum, eo quod eſſet leproſus. Iſte eſt igitur ager petendus ſeu appetendus, ſcilicet paradiſus.

¶ Quarto dico, quod eſt quidam ager, qui eſt contemnendus ſcil. mundus. Iſte enim eſt ager, vbi non creſcunt niſi herbæ infructuoſæ, ſcilicet, homines mali, & vitia & peccata. Vnde illud prædictum verbum Prou. 24. *Per agrum hominis pigri tranſiui*, &c. Iſte enim eſt ager pigrorum imprudentium, & ſtultorum, vbi pro certo abundat vrtica, id eſt, carnalitatis vſtura & ſpina, id eſt, cupiditatis punctura, & ibi deficit materia, id eſt, virtutum, & Dei mandatorum clauſura. Et nota ſi vis, quod mundus eſt H

Ager { Voracium auarorum,
Rapacium tyrannorum,
Mordacium detractorum,
Fallacium deceptorum,
Crudelium iniquorum,
Carnalium immundorum. }

¶ In agro enim huius mundi habitant auari voraces, figurati in canibus famelicis, de quibus dicitur 4. Reg. 9. quod Iezabel comederunt canes in agro Naboth. ¶ Item tyranni rapaces figurati in beſtijs, quæ dicuntur beſtiæ, quaſi vaſtiæ, à vaſtando, de quibus dicitur Ezech. 24. quod facti ſunt, ſcilic. pauperes in deuoratione omnium beſtiarum agri. ¶ Item ibi ſunt detractores mordaces. Hiere. 14. *Si exiero ad agros, ecce occiſi gladio*, gladio inquam illo, de quo dicitur in Pſalm. *Lingua eorum gladius acutus.* ¶ Item ſunt ibi deceptores fallaces, id eſt, adulatores, de quibus poſſunt diuites dicere illud Eſa. 43. *Glorificabit me beſtia agri.* ¶ Item iſti ſunt iniqui & crudeles. Gen. 4. *Cum eſſent ambo in agro, conſurrexit Cain aduerſus Abel, & occidit eum.* ¶ Item iſti ſunt immundi, & carnales. Vnde Hiere. 13. *Vidi in agro abominationes.* Et breuiter dicere poſſum, quod per agrum intelligitur paradiſus, vbi eſt vbertas gloriæ. Iſte eſt ager

Requietionis,
Contemplationis,
Conſolationis,
Durationis.

¶ Requietionis dico. Ideo dicitur 2. Paralip. 26. *Non ſepelierunt eum in agro regalium ſepulchrorum, eo quod eſſet leproſus.* ¶ Item contemplationis. Geneſ. 25. *Iſaac autem egreſſus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die.* ¶ Item conſolationis. Matth. 23. *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro.* ¶ Item durationis. Matth. 24. *Qui in agro eſt, non reuertatur.* ¶ Item nota, quod eſt ager

Pœnalitatis,
Crudelitatis,
Deceptionis,
Proditionis,
Perditionis.

¶ Eſt enim in mundo pœnalitas laboris, & ideo iſte eſt ager, in quo laborabat filius ſenior. Lucæ 15. Et de quo Eſau laſſus rediens pro lenticula primogenita dedit. Gen. 25. ¶ Item eſt ibi crudelitas doloris. Matth. 27. *Vocatus eſt ager ille acheldemach (id eſt) ager ſanguinis* & Ezech. 7. *Qui in agro eſt, gladio morietur.*

¶ Item eſt locus proditionis, quia ipſe eſt ager, in quo proditioſe ſurrexit Cain contra fratrem ſuum. Geneſ. 4. Eſt locus, in quo tetendit Abimelech. Iudic. 9. ¶ Item eſt locus perditionis. Vnde iſte eſt ager, in quo Eſau venationi vacans, benedictionem perdidit. Ipſam vero Iacob non in agro, ſed domi reſidens reportauit, ſicut dicitur Geneſis 27. Bene igitur dicitur Matth. 13. *Ager eſt mundus.* Iſte igitur ager eſt contemnendus.

¶ Quinto

K ¶ Quinto dico, quod eſt ager abhorrendus. Et iſte ſignat infernum, qui eſt ager omnium damnatorum, vbi ſcil. à dæmonibus infeſtantur, Oſeæ 13. *Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis, dirumpam interiora iecoris eorum, conſumam eos quaſi Leo, beſtia agri ſcindet eos, perditio tua Iſrael.* & 4. Reg. 9. *In agro vorabunt eos aues.* Et nota (ſi vis) quare dæmones dicuntur beſtiæ, propter immanitatem, & aues, propter ſuperbiæ vanitatem. Patet igitur quomodo inuenitur multiplex ager, ſcil. horrendus, petendus, ſpernendus, videndus, colendus. Et hæc de agro ſufficiant.

A *Agere.* Idem eſt, quod facere, operari, laborare, & exercere, & cætera ſimilia. Nota igitur, quod in ſcriptura inuenitur agere virtuoſum, & agere vitioſum. Et dico primo, quod vnum agere eſt virtuoſum, quod eſt agere iuſtorum. Vnde nota, quod omnis creatura naturaliter appetit exire in actũ & illos actus facere, qui ſibi à natura debetur. Sicut videmus, quod ignis ſemper quærit calefacere, ſol illuminare, terra fructificare, anima cogitare, & breuiter nihil eſt quin libenter velit exire in actum ſuum ſibi à natura debitum, & ſuæ virtuti proportionatũ. Re vera (chariſſimi,) ſic debet eſſe in nobis, quia vere ſummo deſiderio & ſtudio debemus velle exire in actum noſtrum nobis debitum & iniunctum, ſcil. in actum bonorum operum. Et ideo nos ſemper, quantum in nobis eſt, debemus calefacere per dilectionem, illuminare per diſcretionem, fructificare per operationem, cogitare per meditationem. Et ideo ad tales ſpirituales actus exercendos, & agendos monet ſcriptura in Pſal. 26: *Expecta Dominum, viriliter age:* vbi oſtenditur, quod ad bene agendum & operandum requiritur

Conſolatrix ſpei certitudo (Expecta)
Adiutrix Dei celſitudo (Dominum)
Roboratrix rei fortitudo (Viriliter age)

Debet igitur eſſe in agentibus aliquod bonum certitudo ſpei conſolantis. *Expecta* inquit. Sicut enim videmus, quod in agilibus ſemper habetur oculus ad finem, qui intenditur & deſideratur: ſic in moralibus ſemper debemus habere oculum ſpei ad illum finem glorioſum, qui ex bonis laboribus expectatur. Expecta inquit. Sicut enim videmus, quod agricola non ceſſat per totum annum laborare, agere, & diſcurrere propter ſpem, & expectationem futuri fructus. Romipeta etiam multis laboribus impetrat beneficium ſub expectatione: ſic nos in vita iſta debemus laborare, & bene agere ſub expectatione bonæ fidei, quam habemus de futura præmiatione. *Expecta* inquit. Et in Pſal. *Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua.* Onager enim ſumme diligit aquam claram, licet multum ſitiat, licet etiam omnes alias beſtias videat de illa aqua bibere, ipſe tamen in ſiti ſua dicitur expectare quouſque inueniat aquam claram. Re vera chariſſimi, ſic debemus facere: cum enim ſint duo genera aquarum, id eſt, duo genera proſperitatis & voluptatis, ſcilic. vna turbida, hæc eſt mundi proſperitas, quæ turbida eſt, impura, obſcura & confuſa. Iſte eſt enim fluuius turbidus, qui irrigat Ægyptum, de quo dictum eſt ſupra, in tit. afferre. Alia eſt clara, hæc eſt proſperitas æterna, vbi claritas, & perſpicuitas viſionis æternæ relucet, beſtiæ agri, id eſt, mundi peccatores beſtiales potant hodie de prima aqua turbida, id eſt, de mundi proſperitate, quia nihil aliud diligunt quam proſpera huius mundi. Ideo quæritur Hierem. 2. *Quid tibi vis in via Ægypti vt bibas aquam turbidam?* Sic vere illi, qui ſunt onagri, id eſt, boni, & iuſti, de iſta aqua turbida mundanæ proſperitatis non curant, imo in ſiti, feruore, affectu, & deſiderio aquam claram futuræ fœlicitatis cum ſpe, & fiducia expectant. Quia ſicut dicitur Thren. 3. *Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. Expecta igitur, reexpecta ibi modicum.* Eſa. 28. *Expectemus Dominum,* ſcilicet, dum durat tempus huius vitæ. Iterum reexpectemus, ſcilicet, dum durabit pœnitentia purgatorij, quia vere ibi modicum, ibi, quia, ſcil. & illud tempus, & iſtud modicum eſt reſpectu, ſcilic. æternæ gloriæ, quam ſperamus & expectamus. Sed ſcitis quid eſt? pro certo multi ſunt ſimiles Britonibus, qui ſemper expectant regem ſuum Arthurum, & non venit. Sic vere multi mali ſunt, qui expectant, & ſperant habere gloriam in futuro, quæ tamen nunquam adueniet, quia propter iniquitates ſuas ſpe ſua fraudabuntur. Ita quod ipſi poterunt dicere illud Eſa. 59. *Expectauimus lucem, & ecce tenebræ, ſplendorem, in tenebris ambulauimus, palpauimus, ſicut cæci parietem, & quaſi abſque oculis attrectauimus,* quia mali dum viuunt habent obſcuritatem ignorantiæ, quia ſunt cœci, & abſque oculis. Habent cupiditatem auaritiæ, quia non ceſſant palpare & attrectare, ſcilicet, mundi bona, ideo ipſi habent inanitatem confidentiæ; quia expectant lucé, & ſplendorem, finaliter autem habebunt aduerſitatem indigentiæ, quia ipſi poterunt dicere: *Ecce tenebræ, & in tenebris ambulauimus.* Non ſic (chariſſimi) non, ſed bene habeamus & agamus ſpei conſolantis certitudinem. *Expecta* inquit, vt ſic cuilibet dicatur illud Pſal. *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum omnes qui ſperatis in Domino.* Et illud Eccleſiaſt. 6. *In domeſticis ſuis fiducialiter aget.*

¶ Secundo dico, quod neceſſarium eſt habere Dei adiuuantis gratitudinem Dominum, inquit. Sicut enim videmus in naturalibus, quod cauſa ſecundaria non agit ſine cauſa primaria, alioquin actus ſuus erit imperfectus; ſicut patet, quod homo non poteſt hominem generare, niſi adiutus ab influentia Solis, & ſtellarum, quæ reſpectu ipſius ſunt cauſæ primariæ: ſic etiam in moralibus nullum bonum actum poſſumus elicere, niſi quamdiu ſimus adiuti à Deo, & per gratiam præuenientem, cooperantem, & conſummantem ſpiritualiter confortati. Ideo dicit Deus in Euangelio Ioan. 15. *Sine me nihil poteſtis facere.* Et Ioan. 1. *Sine ipſo factum eſt nihil*; quod oſtenditur, cum dicitur, *Dominum.* Vnde Act. 14. *Multo tempore demorati ſunt fiducialiter agentes in Domino.* Eſt enim de anima, & de Deo, ſicut de palma maſcula & fœmella. Nam, vt dicit Plinius & Iſidorus, Fœmella palma non fructificat, niſi iuxta maſculam ſit taliter ex propinquo plantata, quod odore, & vento, & influentia, ipſius maſculi poſſit perfundi. Et ideo, vt dicunt, conſueuerunt agricolæ ſemper binas palmas plantare, ſcil. maſculum & fœmellam. Sic vere (chariſſimi) palma fœmella, id eſt, anima ita eſt debilis, & defectuoſæ naturæ, quod nihil poteſt bene agere, nec fructum boni operis producere, niſi Deo maſculo, viro, & ſponſo ſuo per charitatem coniungatur, & niſi odore & inſpiratione, conſolatione & adiutorio ſuæ gratiæ perfundatur. Et ideo neceſſe eſt, quod iuxta ipſum per amorem & deſiderium tranſplantetur, alioquin bonis fructibus & actibus priuaretur: *Dominum,* inquit. Et de hoc dicitur Eſa. 12. *Ecce Deus Saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo, quia fortitudo mea & laus mea Dominus.* Sed heu, proh dolor, multi ſunt hodie, qui in actibus & in operibus iſtius cauſæ primariæ, ſcil. Dei influentiam non recipiunt, & ideo in actionibus ſuis non proficiunt, nec aliquid bene agunt, imo in omnibus deficiunt & oberrant. Ideo de malis dicitur in Pſal. *Linguis ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum ſub labijs eorum.* Et nota, quod dicitur venenum aſpidum, quia ſcilicet talis eſt naturæ, quod facit hominem dormire, & dormiendo mori, & ſic impedit hominem, ne aliquid bene agat. Re vera chariſſimi, tale venenum eſt diabolica tentatio, delectatio, & ſuggeſtio: quia quando in corde hominis fuerit immiſſa, ſtatim homo incipit dormire, quieſcere, & delectari in mundi proſperis, & ita dum non aduertit, moritur per diuerſa peccata, & finaliter per mortem corporis & animæ, & ſic ab actu bonorum operum impeditur, quia furor illius ſicut ſimilitudo ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas. Tales enim male agunt, & non bene, quod vtique facit mens effrænata, quia furor illius mens venenata, ſecundum ſimilitudinem ſerpentis. Mens obſtinata, obturantis aures ſuas. Non ſic (chariſſimi) non ſic, ſed ſit in nobis Dei conſolatoria gratitudo. Dominum. Philip. 3. *Hoc agite, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.*

¶ Tertio, ſi bene volumus agere, dico, quod in nobis debet eſſe roboratoria fortitudo. Viriliter, inquit, age; quia ſcilic. vires ſpirituales debent in nobis roborari & fortificari: naturaliter enim nihil operatur ſine virtute & potentia naturali, quia ſubſtantia non exit in actum, niſi potentia mediante; ſicut videtur, quod anima non intelligit, niſi per potentiam intellectiuam, nec vult per potentiam volitiuam, & ſic de alijs. Sic vere loquendo moraliter nihil boni agere poſſumus, niſi habeamus potentiam ſpiritualis fortitudinis & virtutis, quod oſtenditur, cum dicitur, Viriliter, quia ſcilicet virilitatem virtutis debemus habere. Vnde 1. Paralipom. 22. *Confortare, viriliter age, neque timeas, neque paueſcas.* Quod eſt contra multos, qui non viriliter & fortiter, ſed muliebriter atque debiliter operantur. Mulier enim propter defectum caloris non poteſt fortiter agere. Sic vere multi ſunt, qui patiuntur defectum caloris, charitatis, & feruoris, deuotionis, & ideo non poſſunt exercere actus alicuius bonæ operationis. Non ſic igitur chariſſimi, ſed habeamus mentis fortitudinem roborantem, Dei celſitudi-

ſitudinem inſpirantem, ſpei certitudinem conſolantem, & ſic poterimus bene agere. Iuxta illud Eſa.1. *Quieſcite agere peruerſe, diſcite bene agere.* Et ſi quæris quid ſit bene agere, dico, quod eſt agere

Diligenter,
Patienter,
Sapienter,
Confidenter,
Pœnitenter.

Agamus igitur actus diligentiæ. 2. Paral. 19. *Agite diligenter, & erit Dominus vobiſcum, in bonis.* ¶ Item actum patientiæ. Vnde in Pſal. *Age, & conforte tur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* ¶ Item actus ſapientiæ. 4. Reg. 18. *In cunctis ad quæ procedebat, ſapienter agebat.* ¶ Item actus confidentiæ. Pſalm. *Fiducialiter agam, & non timebo.* ¶ Item actus pœnitentiæ. Ezech. 18. *Conuertimini, & agite pœni-*
D *tentiam.* Iſtud eſt igitur agere virtuoſum. ¶ Secundo dico principaliter, quod eſt agere vitioſum, & iſtud eſt agere malorum. Nam ſicut potentia naturalis quandoque propter indiſpoſitionem inſtrumenti, ſeu organi non poteſt exire in actum, imo actus contrarios operatur, ſicut patet in Phrenetico, in quo vis intellectiua propter indiſpoſitionem cerebri non poteſt recte intelligere, & id conuertitur ad actum contrarium, ſcil. ad vanas intellectiones & imaginationes cogitandas: ſic vere in moralibus inſtrumentum rationis, videlicet voluntas, aliquando per diuerſa peccata taliter indiſponitur, quod nullus bonus actus ab ea agitur, imo multi actus contrarij mali & vitioſi ab ea producuntur. Ideo talibus dicitur Hier. 9. *Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium; vt inique agerent laborauerunt.* Contra quos dicitur Eccl 15. *Nemini mandauit impie agere, & nemini dedit ſpacium peccandi.* De quibus etiam intelligitur illud Ioan. 3. *Omnis, qui male agit, odit lucem.*
Vbi oſtenditur

Peccatorum pluralitas (Omnis)
Iniquitas (Male agit)
Obſcuritas (Odit lucem)

Pluralitas peccatorum dico, quia *ſtultorum infinitus eſt numerus.* Eccl. 1. Arbores agreſtes plures portant fructus, quam domeſticæ Animalia etiam rapacia & guloſa plures filios generant, quam mitia, ſicut patet de Canibus, & Lupis, qui multos filios generant reſpectu ouium & Caprarum. Sic vere in moralibus plus eſt hodie de male agentibus & guloſis, & de agreſtibus peccatoribus, quam de domeſticis, & de bonis. Arbor enim agreſtis diabolus, qui eſt guloſum animal, poteſt dici quod plures filios in mundo generat, quam Chriſtus domeſticus & benignus, quod oſtenditur cum dicitur, Omnis. Et de hoc Iob 40. *Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Eſt igitur in eis pluralitas.

E ¶ Secundo dico, quod in eis eſt iniquitas. Male inquit agit: Nam ſicut arbor mala fructus malos facit, ſic viri iniqui ſemper conſueuerunt malos fructus facere. Male inquit agit. Et de hoc Daniel. 12. *Impie agunt impij.* ſicut enim Leo, quod eſt animal impium & crudele, nihil conſueuit agere niſi opera crudelia & impia, ſcilicet, deuorare, occidere, ſanguinem bibere, carnes manducare: ſic vere multi ſunt hodie ita mali & impij, quod nihil penitus agunt, in quo crudelitatis, & impietatis vitium non luceſcat. Nam per vſuras, fraudes, & rapinas, accuſationes, impoſitiones, & exactiones, alios conſueuerunt lædere, perſequi, & inuadere, & eorum carnem, & ſanguinem, id eſt, ſubſtantiam temporalem deuorare. Et de talibus malis auctoribus, impijs, crudelibus, & iniquis, poteſt intelligi illud Prouerb. 16. *Abominabiles regi, qui agunt impie.* Habent igitur iſti
F iniquitatem: Male agit inquit. ¶ Tertio dico, quod male agentes habent obſcuritatem: odit inquit lucem. Nam ſicut aues immundæ, & beſtiæ magis vadunt de nocte, quam de die. ſic vere mali magis volunt exire ad agendum opera ſua mala de nocte, id eſt, in abſcondito & occulto & ſecreto, quam de die, id eſt, quam in claro & in publico, & in aperto. Odit, inquit, lucem, quia, ſcilicet, lucem claritatis, manifeſtationis, & publici & aperti mali odiunt & abhorrent, ſicut patet de auaris, qui malos contractus ſuos volunt in obſcuro, in ſecreto, & occulto facere. Patet etiam de luxurioſis. Et breuiter omnes mali odiunt lucem, id eſt, manifeſtationem; quia ſicut dicitur Eph. 5. *Omne, quod manifeſtat, lumen eſt.* Ideo malis poteſt dici illud Apocalypſ. 18. *Lux lucernæ non lucebit tibi.* Tales ſunt ſimiles bubonibus, & noctuis, quæ non volãt, niſi de nocte. Quia tales non volant ad actus ſuos malos, niſi in nocte, id eſt, in ſecreto & abſcondito. Sicut bene dicitur de luxurioſis Iob 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem, dicens: Non me videbit oculus.* Et ideo de talibus male agentibus dicitur Prouerbiorum 6. *Iniqui de terra tollentur, & qui inique agunt, auferentur ex ea.* Patet igitur chariſſimi, quod

Male Agentes volunt { Obſcuritatem, Iniquitatem, Societatem, Pluralitatem.

¶ Et ſi vis ſcire, qui ſunt illi, qui male agunt, dico, quod illi ſunt, qui

Agunt { Imprudenter, Fraudulenter, Crudeliter, Diſcorditer, Negligenter.

¶ Dico igitur, quod eſt malus actus negligentiæ. 2. Paralip. 24. *Leuitæ agere negligentius.* Item actus imprudentiæ. 2. Paralip. 20. *Ignoramus quid agere debemus.* Item actus fraudulentiæ. Pſalm. 35. *Doloſe egit in conſpectu Dei, vt inueniatur iniquitas eius ad odium.* ¶ Item actus ſæuitiæ & impietatis. Vnde Daniel. 12. *Impie agent impij.* ¶ Item actus diſcordiæ & contrarietatis. Vnde Deut. 31. *Semper contentioſe egiſtis contra Dominum.* Omnes enim iſti male agentes à Deo male dicuntur. Pſal. 24. *Confundantur omnes iniqua agentes ſuperuacue, & à Deo finaliter damnabuntur.* Vnde Rom. 1. *Qui talia agunt, digni ſunt morte, & qui eis conſentiunt.* Sic igitur patet, quod eſt agere vitioſum &c.

Agi. In paſſiuo idem eſt, quod agitari, vel moueri. Vnde nota, quod A

Actio ſeu Agitatio eſt { Feruoris inflammatiui, Furoris effrenatiui, Terroris comminatiui, Doloris diſſipatiui.

¶ Agitur enim homo iuſtus per ſpiritum intellectus agitantem inſpirantem, & ſic aguntur ſancti, & ad feruenter operandum mouentur. Roman. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt.* ¶ Item agitur peccator per dæmonem inſtigantem. Vnde de dæmoniaco dicitur Lucæ 8. quod ruptis vinculis agebatur dæmonijs in deſerto. Vnde de diabolo tentante dicitur Eccleſ. 38. quod ſtimulo boues agitat. Et de Antiocho furibundo dicitur 2. Machabæorum 9. quod ipſe iuſſit agitari currum, cœleſti eum iudicio perurgente. ¶ Item agitur Dei iuſtitia contra quemlibet malum delinquentem. Vnde Eſa. 10. *Agitabit manum ſuam contra te.* ¶ Item agitatur damnatus per pœnam & terrorem intus affligentem, Eſaiæ 24. *Agitatione agitabitur terra.*

Actiuus. Seu Actiua vita. Nota, quod actiuus dicitur ab agendo, & à virtualiter operando. Diſtinguitur enim virtuoſa in contemplatiuam & actiuam. Contemplatiua verſatur circa conſiderationem ſuperiorum, Actiua vero circa adminiſtrationem exteriorum. Prima directe tendit in Deum; Secunda miſericorditer tendit in proximum, & etiam per exercitium bonorum operum in ſeipſum. Sicut enim videmus, quod mundus habet duplicem partem: ſcilicet ſuperiorem, quæ eſt clara, & limpida, vbi ſunt planetæ, & lux, & vbi tenebræ & nubila non aſcendunt; & inferiorem, quæ impreſſionibus ſubiacet, & quæ ventis & turbinibus agitatur: ſic vere in mundo ſpirituali, id eſt, in Eccleſia eſt ſpiritualiter duplex ſtatus: ſcilicet contemplatiuorum, qui clari ſunt, & quiete ſurſum in Deum erecti, & ab omni motu exteriorum ſollicitudinum alieni, ſed potius ſtellis, id eſt, ſanctis familiares, & vicini; item ſtatus actiuorum, qui ſcilicet terrenorum negotiorum curis aguntur, & qui hic inferius turbinibus laborum & ſollicitudinum ſtimulantur. Deus enim à principio de aquis creauit volucres, quæ ſurſum aſcenderent. Et de eiſdem creauit piſces, qui in ipſis aquis inferius remanerent, & qui in aquis continue fluctuarent. De quo etiam dicit Hymnus: *Qui ex aquis ortum genus partim remittis gurgiti, partim leuas in aera.* Sic vere ſpiritualiter Deus ex aquis humanæ fragilitatis ordinauit duo genera perſonarum, ſcilicet, contemplatiuos, qui ſurſum aſcenderent in altum volando & cogitando mentaliter, & piſces, id eſt, actiuos, qui inferius in ſtatu ſubdito, negotijs intenderent temporaliter. De iſtis duabus vitis accipitur communiter figura Luc. 10. de Maria quæ

Digitized by Google

quæ Dominum quieſcendo audiebat, & de Martha, quæ circa miniſterium laborabat, quia, ſcil. contemplatiui quieti mentis inſiſtunt. Actiui vero laboribus erga proximos aſſiſtunt. Et ſi tu quæris, propter quid eſt Actiua vita, audi Bedam ſuper Luc. 10. vbi dicit ſic. (Actiua vita eſt cibare eſurientem, docere ignorantem, corrigere errantem, curare infirmantem, ad humilitatem reducere ſuperbientem.) De contemplatione vero ſi quæris quid eſt. Audi Hug. libr. de arca myſtica: vbi dicit, quod *contemplatio eſt libera mentis perſpicacia, in diuina ſapientia conſideratione ſuſpenſa.*

B ¶ Nota, quod actiua vita commendabilis eſt,

Quia quo ad { ſtatum eſt ſecurior,
proximum eſt vtilior,
meritum eſt opulentior. }

¶ Eſt dico primo ſecurior. Iſta enim non eſt ita difficilis, aut ardua ſicut alia, & ideo nec ita periculoſa. Icarus enim filius Dedali, idcirco perijt, quia volare altius præſumpſit: ſi enim iuxta patris præceptum mediocrius volaſſet, nunquam in mari calore pennis liqueſcentibus perijſſet. Vnde verſus:

Icarei nati memores, eſtote parati
Iuſſa paterna pati, medium tenuere beati.

Sic vere dico, quod ſecurius eſt in vita actiua, id eſt, in ſtatu mediocriter viuere, quam nimis ardue in vita perfecta & contemplatiua velle volare. Multi enim ſunt, qui ſi inferius remanerent in actiua vita, ſecure tranſirent, quique indiſcrete appetũt ardua, damnationem incurrunt. Quod figuratum eſt Deut. 20. vbi imperfecti remittuntur à bello, &c. Melius enim iudicauit legiſlator quod domi remanerent, quam quod in bello cederent, aut perirent. vnde Iſidor. 3 de immob. *Vtilius eſt,* inquit, *in actiua ſaluari, quam in contemplatiua damnari, quia & Loth in peruerſa ciuitate iuſtus fuit, & in monte peccauit.* & Greg. in moral. *Cum ad contemplatiuam vitam idonea diſcretione non ſufficis, ſolam actiuam ſecurius tene.* Eſt igitur ſtatus ſecurior. ¶ Secundo dico, quod actiua

C vita eſt ſtatus proximo vtilior. Generaliter enim inter fructus illi, qui minus ad medicinam ſolent valere, conſueuerunt ad nutrimẽtum plus proficere. Vnde cum duæ ſunt ſpecies amygdalorum, dulces ſcilicet & amaræ, conſtat, quod licet amaræ plus proficiunt medicinæ, dulces tamen plus competunt nutrimento. Sic vere dico, quod amari, id eſt, contemplatiui, & pœnitentię diditi, in ſe virtuoſiores, & ſpirituali medicinæ meliores ſunt. Dulces tamen, id eſt, actiui ad nutriendum proximum plus proficiunt, in quantum erga alios dulces fiunt. Vnde Proſper. lib. de contemplatione: *Actiuus ſuſcipiendo peregrinum, veſtiendo nudum, gubernando ſubditum, redimendo captiuum, tuendo violenter oppreſſum, ab omnibus iniquitatibus ſe depurat, & vitam ſuam bonorum operum fructibus locupletat.* Eſt igitur vita actiua proximo vtilior.

D ¶ Tertio dico, quod ipſa eſt merito maior. Et terra enim & arbor plus in valle fructificant, quam in monte, & anima magis impinguantur in hyeme, quam in æſtate. Sic vere plus ſolent quandoque fructu & pinguedine meritorum repleti illi, qui in valle actiuæ vitæ, & in hyeme laborum exteriorum vtilitati reipublicæ militant, quam illi, qui in monte, & æſtate contemplatiuæ vitæ perſeuerant. vnde Bernard. ſuper Can. ſer. 9. *Noli nimis inſiſtere oculis contemplationis, quia meliora ſunt vbera prædicationis. Nam etſi Rachel fuit formoſior, Lia tamen fuit fœcundior.* Dicam breuiter, quod multi ſunt quibus actiua vita eſſet fructuoſior, vtilior, & ſecurior, quam contemplatiua. Exemplo auium nocturnarum, quarum oculis lux lunæ eſt contemperantior, quam lux ſolis, quia ſcilicet in arduis, & ſpiritualibus non ſufficiunt aſpicere, imo faciliter poſſent errare, & oculos veri intellectus perdere, qui tamen in lumine lunæ, id eſt, in regimine terrenorum poſſent ſine periculo pertranſire. Sicut ad literam videmus de quibuſdam ſæcularibus, clericis, & ſapientibus mundanis, qui quando volunt de Theologicis diſputare, & mentem ſuam in difficultatibus eleuare, faciliter ſolent deficere, & errare, qui tamen temporalia iuſte ſciunt regere, & actiuæ vitæ ſine periculo deſeruire. Et de iſtis exponit Gregor. in moral. illud Euangelicum Matth. 5 *Si oculus tuus ſcandalizat te, proijce eum, &c. bonum eſt tibi luſcum ad vitam ingredi, quam cum duobus oculis in gehennam mitti.* Nam vt ait idem, melius eſt homini quod oculus intellectus, quando ſe erigens ad ardua ſcandalum erroris generat, eruatur, hoc eſt, quod à talium inquiſitione ſuperſedeatur, & cum vno oculo, id eſt, cum ſola diſcretione temporalium iuſte & pie viuatur, quam quod duos oculos habens, id eſt, de vtroque ſe intromittere & iudicare volens, in tenebras exteriores mittatur. Ad quod etiam applicat idem Gregor. ibidem illam figuram Exod. 19. vbi Dominus legem in monte traditurus, præcepit populum longe ſtare, & beſtiam, quæ montem tangeret, lapidari, ad denotandum, quod montem & arduitatem diuinorum ſecretorum populum, & beſtiæ, id eſt, ſimplices non debent tangere curioſe inquirẽdo, ſed de longe ſtare, veraciter credendo, & ſimpliciter confitendo, alias pro certo valde ſunt reprehendendi, & lapidibus, id eſt, duris reprehenſionibus obruendi. Vnde Gregor. ibidem dicit. *Nimirum,* inquit, *peruerſæ menti eſſe expedientius potuiſſet, vt occupata mundo, terrena negotia ageret, quam per contemplationis ſtudia ad perniciem multorum vacaret.* Sic igitur patet, quod in multis, & quo ad multos actiua vita, præfertur contemplatiuæ. Quia

Securior } quo ad { ſtatum,
Vtilior } proximum,
Fœcundior } fructum.

¶ Adhuc tamen nota hic, quod contemplatiui & actiui ſunt, in differentia quadruplici, quidam ſunt ſoli actiui, & ad contemplandum penitus ſunt inertes. Quidam ſolum contemplatiui, & circa actiuam, ſeu negotiorum regimen penitus ignorantes. Quidam ſunt actiui, & contemplatiui in vtriuſque ſtatu valentes. Quidam nec actiui, nec contemplatiui, ab vtraque vita deficientes, & vitam malam, & voluptuoſam ſectantes. Triplex igitur ſtatus bonorum prædictus ſimilis videtur folliculis, qui ſunt in roſa, quorum quidã ſunt ex toto, quidam ex nullo, quidam partim imberbes, & partim barbati. Similes etiam ſunt Aquilis, quarum ſecundum Pli. quædam prædantur ſolum in aere, quædam ſolum in terra, & in aqua, quædam ſurſum in aere, & quandoq; deorſum natando in aqua. Vnde etiam ego Aquilam recolo me vidiſſe, quæ habebat vnum pedem acutorum vnguium, & digitorum fiſſorum ſicut habent aues prædales, alium vero pedem habebat latum & clauſum ſicut Anſer, & ceteræ fluuiales, ita quod cum vno pede ſurſum in aere rapiebat, cum alio vero in aqua natans inferius ſe regebat. Sic vere dico, quod in mundo tres ſpecies ſunt iuſtorum. Quidam ex toto barbati, id eſt, ex toto ſpirituales & cõtemplatiui, & barba ſpiritualis ſapientiæ præditi. Quidam iſta barba carent, ſicut ſunt ſimplices ſæculares & actiui. Quidam vtramque naturam participant, ſicuti ſunt prelati, qui quandoque ſunt actiui, quandoque contemplatiui. Quidam enim iſtorum cum primis aquilis ſolum volant ſurſum cœleſtia contemplando, quidam ſolum deorſum terreſtria gubernando, quidam nunc deorſum nunc ſurſum, ſicut boni prælati ſpiritualia & temporalia miniſtrando. Figurati in Moyſe, qui nunc in montẽ ad Dominum aſcendebat, nunc in valle ad populũ deſcendebat. Quia re vera quidam ſunt optimi in ſpiritualibus, nihil vero valent in temporalibus, & econuerſo, quidam, qui optime talia adminiſtrant, ſed de ſpiritualibus nihil guſtant, quidam vero vtrumque ſe ſciunt regere, & cum contemplatiuis volare, & cum actiuis natare. Breuiter igitur concludere poſſumus quod alti contemplatiui raro ſiunt boni actiui, ſicut ad literam patet de magnis & ſpeculatiuis clericis, qui in regimine temporalium ſunt ignari. Et econuerſo boni actiui raro ſunt ſpeculatiui. Vnde Greg. 6. moral. *Sæpe qui Deum quieti poterant contemplari, preſſi occupationibus ceciderunt. Et ſæpe qui occupati humanis vſibus viuerent, ſua quietis gladio ſunt extincti.* Sic igitur patet, quod quibuſdam proficit plus contemplatiua, quibuſdam vero actiua & contemplatiua. Et hæc de actiua & contemplatiua generaliter ſufficiunt. Vide de ſæculari, & Negotium, Labor & ſimilia.

Agilis. Vide in titulo Leuis. Motus facilis, Velox, Celer, Cito & ſimilia, quia auctoritates non ſunt. A

Agnoſcere. Nota, quod agnoſcere in ſcriptura multis modis ſumitur. Debet enim quilibet

Agnoſcere { Deum per fidei illuminationem,
ſeipſum per ſuiipſius conſiderationem,
proximum per charitatem & ſubuentionem,
ſubditum per diſcretam examinationem,
beneficium per gratiam & remunerationem. }

¶ Dico igitur, quod agnoſcere debemus Deum, ipſum vere credendo. Omnia enim quæ ſunt ſuperiora ſua cognoſcunt. Sicut enim de Elephantibus legitur, quod ad ſtellas, & lunam aſpiciunt, & eas ſuo modo adorant, & tanquã ſuperiores ſibi intelligunt Vnde Pli. lib. 2. oſtendit, quomodo omnia quadã naturali agnitione, & quodam intrinſeco ſenſu cognoſcunt motum B

 ſyde-

Digitized by Google

ſyderum & naturam, ſicut exemplificat de Orige beſtia in ortu caniculę euigilante, & de cane tunc rabiem facilius incurrente, & de oſtrea ſe in plenilunio replente, de formica in interlunio à labore ceſſante, de fibra ſecundum lunæ obſeruantiam ſericum conficiẽte, de heliotropio ſe continue ad ſolẽ conuertẽte. Et de multiplici Herba & àrbore omni anno ſe ſecundum ſolis tempora diuerſimode gubernante. Alibi etiam ponit idem doctor quomodo Elephas nouilunium ſentit, & ad balneum vadit. Simia ſecundum lunam triſtis, & læta fit, Selenites lapis ſicut luna variatur in cœlo, eius imagines in ſe repræſentat, & oſtẽdit omnia. Igitur ſtellas videtur agnoſcere, & earum influẽtiam repræſentare. Et illi, quod ſibi in natura præponitur, obedire. Sic reuera dico, quod omnis homo debet ſuum ſummum ſuperiorẽ, à quo omnino depẽdere agnoſcitur cognoſcere, ſcil. Deum cœli & eius virtutem, & influentiam percipere, & ſuam ſummam bonitatem ſentire, & per fidem firmiſſimam ipſum credere, & tenere: bruta enim agnoſcunt ſydera, ſatis etiam congruum videtur rationi, quod etiam homo rationalis ſyderum factorem agnoſcat, & quod ſibi obediat, atque credat. Vnde Eph. 4. *Occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei.* Et Coloſſ. 1. *Impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia.* Sed ad quid? pro certo de multis verificatur illud Luc. 24. quòd diſcipuli euntes in Emaus, qui interpretatur mater feſtinans, cum quibus Dominus in via loquebatur, ipſum minime cognoſcebant. *Tenebantur enim*, inquit, *oculi eorum ne eum cognoſcerent.* Quia reuera multi ſunt hodie etiam illi, de quibus in Scriptura quotidie loquitur Dominus, ſcilicet clerici, & etiam illi, cum quibus perſonaliter habitant, ſcilicet religioſi & presbyteri euntes ad Emaus, id eſt, ad matrem feſtinantem, id eſt, ad carnalitatem & proſperitatem, quæ ſunt duæ matres non quærentes niſi feſta & ſolatia, quorum oculi intellectus, viſco cupiditatis vel lippitudine carnalitatis vel fumo vanitatis, ita tenentur, & per hebetationem ignorantiæ ita ligantur, quod ipſum non agnoſcunt, nec ſpeculantur, quinimo, ipſum prorſus ignorare videntur, in quantum de eo non curant, nec ſibi famulantur. Vnde iam verificatur illud Pſalm. 141. *Non erat qui cognoſceret eum.* Vnde Gen. 42. *Fratres ipſe cognoſcens non eſt agitus ab eis.* Et Hier. 2. *Sacerdotes non dixerunt vbi eſt Dominus, & tenentes legem neſcierunt me, & paſtores præuaricati ſunt in me.* Vnde de illis, qui etiam ex operibus poterant Deum agnoſcere, dicitur Sap. 13. Non ſic chariſſimi, ſed agnouerunt, quis eſſet artifex Non ſic, chariſſimi, ſed agnoſcamus, eum ipſum vere credendo, quia ſicut dicitur 1. Timoth. 2. *Ipſe vult omnes homines ſaluos fieri, & ad* C *cognitionem veritatis, venire.* ¶ Secundo debemus agnoſcere noſmetipſos conſiderando. Oculus enim in hoc defectuoſus dicitur, quia cognoſcit alia & non ſeipſum. Sic vere illi defectuoſi ſunt, qui alia cognoſcentes, ſui notitiam prætermittunt. Bernard. in meditationibus ſuis dicit. *Multi multa ſciunt, ſed ſeipſos neſciunt.* Debet enim homo agnoſcere ſe, ſcilicet quam vilis in ingreſſu, quam culpabilis in progreſſu, quam triſtis & quam fragilis in egreſſu. Dicat igitur illud 2. Reg. 19. *agnoſco ſeruus tuus peccatum meum.* Sed de hoc vide infra de videre, vbi inuenies reſponſum Apollinis, γνῶθι σεαυτόν. Aduerte tamen, quod multi ſunt, qui in proſperis non volunt ſe cognoſcere, dum vero ſunt in flagellis, tunc incipiunt ſe videre, cognitionem propriam præſentare, & ſe eſſe homines cogitare. Vnde de Balaam loquitur Numer. 24. quod cadens apertos habebat oculos, quia reuera quando homo cadit vel infortunium vel in peccatum, tunc cognoſcit veracius ſemetipſum. Exemplum de Adam & Eua, qui poſt peccatum cognouerunt ſe nudos, quia ſicut dicit textus, *Tunc aperti ſunt oculi eorum.* Homo enim tunc cognoſcit propriam fragilitatem, quando ſe ſentit cecidiſſe in aliquam vilitatem. Et ideo quandoque fit, quod Deus permittat hominem cadere, vt diſcat fragilitatem propriam cogitare. Exemplum de Petro, &c. Vide infra cadere. Homo etiam ad infortunium, & tribulationem veniens ad interiora reducitur, & ab exterioribus reſiliens ſe cognoſcit. Et qui in proſperis elatus, ſeipſum ignorauerat, cum labitur, quanta ſit humana impotentia in ſe ſentit. Figuratus in Antiocho, de quo dicitur 2. Machab. 9. quod licet in proſperis exiſtens ſupra hominem elatus exiſteret, ex graui tamen ſuperbia in agnitionem ſui ductus eſt percuſſus à Domino plaga. Agnoſcamus igitur D noſmetipſos conſiderando. ¶ Tertio agnoſcamus proximos, ipſis ſubueniendo exemplo ſerpentum, qui Marſos & Pſillos agnoſcunt. Et quamuis omnes lædere ſoleant, iſtis tamen tanquam notis & proximis parcunt, ſicut ponit Plinius & Solin. Sic vere nullus debet eſſe ita ſerpentinus & malus, quin notos, conſanguineos, & proximos recognoſcat, & quanquam alijs noceat, quin tamen ipſis faueat atque parcat, exemplo Ioſeph, qui quamuis eſſet in alto ſtatu & gradu, fratres tamen ſuos quanquam ſibi maleficos recognouit, nec ipſius nocuit, imo fauit, & eos ſecrete fauorabiliter recollegit. Vnde Geneſ. 45. dicitur, quod ipſe cauit, quod nullus alienus intereſſet agnitioni mutuæ. Vide ſi vis hiſtoriam, & dic, quod eſt contra multos, qui ſtatim vt ad aliquem magnum ſtatum veniunt, nullum dignantur agnoſcere prius notum. Eccl. 12. *Non agnoſcetur in bonis amicus.* Vnde Innoc. de ambitioſo dicit, quod *ſtatim vt honorem erigitur, priores dedignatur amicos, notos ignorat, amicos contemnit, comites antiquos fugit, vultum auertit, ceruicem erigit, faſtum oſtendit*, &c. Vide etiam in manipulo florum ſi vis, vel in lib. Innoc. de vilitate humanæ naturæ. Non ſic chariſſimi, ſed agnoſcamus proximos, ipſis ſubueniendo. ¶ Quarto agnoſcamus ſubditos, ipſos examinando. E Competit enim vt prælatus agnoſcat ſubditum, vt ſcilicet ſciat vtrum honore vel vituperio ſit dignus. Vnde Prou. 17. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, gregeſque tuos conſidera*, & bene dicit vultum, id eſt, exteriorem conuerſationem, ex qua ſcil. coniecturatur ex homine qualis ſit. Quia ſicut dicitur Eccl. 38. *ad agnitionem hominum, vultus eorum.* Nota quomodo quot ſunt homines, tot ſunt vultus & etiam tot voces, ſecundum Plin. lib. 1. Sed de hoc alibi. Aduerte tamen, quod multi ita mutant vultum conuerſationis ſuæ, quod non poſſunt bene agnoſci: ſicut ſunt hypocritæ, falſi amici, proditores & ſimiles. Compara tales Sphyngi, quod erat monſtrum, ſecundum Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. de quo non poterat agnoſci vtrum eſſet quadrupes vel volatile: ſic eſt de multis, &c. Ideo de talibus dici poteſt illud Iob 4. *Stetit quidam cuius non agnoſcebam vultum imago coram oculis meis.* quaſi dicat. Iſti ſunt imagines, & non res, & ideo aliud videntur eſſe quam ſint, quare non poſſunt bene cognoſci. Vnde Eccl. 16. *in populo magno non agnoſcar.* Non ſic, ſed agnoſcamus ſubditos ipſos examinando. ¶ Quinto dico, quod F nos debemus agnoſcere benefactores, ipſis regratiando. Vnde poteſt exponi illud Eccleſiaſt. 44. Agnouit, ſcilicet gratus homo eum, ſcilicet benefactorem ſuum in benedictionibus ſuis, & dedit illi hæreditatem. Et tamen multi ſunt ita ingrati, quod non cognoſcunt hominem, niſi dum accipiuntur ab eodem, vnde tunc videntur dicere illud Geneſ. 38. *Agnitis muneribus, dixit: Iuſtior me es.* Patet igitur, quod multæ ſunt bonæ agnitiones quas debet habere bona perſona, vt ſic figuretur in beato Petro, qui interpretatur agnoſcens, &c. Dilata ſicut infra in titulo de Petra. Vbi per Petrum intelligitur vir perfectus. Vt ſic dicat illud Eccleſiaſt. 24. *Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis & ſanctæ ſpei.* Et hoc de agnitione ſufficit quo ad præſens. Vide infra de Cognoſcere, Noſcere, Videre, &c.

Agnus. Multipliciter accipitur in Scriptura. Vnde nota, A quod per agnum intelligere poſſumus

Iuſtum conuerſantem moraliter,
Chriſtum hic viuentem humaniter.
Impium ſe regentem carnaliter.

Dico igitur, quod agnus ſignat virum iuſtum, dulcem, manſuetum, & pium, quia ſcilicet ſicut antiquitus erant agni præcipuæ hoſtiæ, quæ Domino offerri poſſunt: ſic hodie viri iuſti ſumme ſunt acceptabiles domino quando ſibi in Eccleſia offeruntur. Et ideo videtur quod de hoc poteſt exponi illud 1. Reg. 7. *Et obtulit ille holocauſtum integrum Domino*: expone ſi vis quomodo vir iuſtus debet eſſe integer, & non diuiſus, &c. *Tulit itaque Samuel agnum lactantem tenerum.* Et ideo quilibet talis poteſt dicere illud Hierem. 11. *Ego quaſi agnus manſuetus.* ¶ Vbi oſtenditur quod B ſicut

Agnus { Gregem præcedit,
Paſtori obedit,
Matrem cognoſcit,
Iraſci neſcit.

Sic vir perfectus debet
Exemplariter præcedere (Ego)
Regulariter ſuccedere (Quaſi)
Gratificando cognoſcere (Agnus)
Humiliando vileſcere (Manſuetus)

¶ Dico igitur, quod vir perfectus exemplariter præcedit. Ego.

Agnus

Agnus enim vt communiter vult ire antè gregẽ, ac ſi vellet iter, alijs demõſtrare. Sic pro certo vir perfectus debet alios pręcedere per bona opera & exempla, & viam vitæ vniuerſo gregi Eccleſiæ demonſtrare, quod oſtenditur, cum dicitur Ego: quia per iſtud pronomen Ego, quod eſt primæ perſonæ, datur nobis intelligi quod nos debemus eſſe primi exemplares, & præcipue ad bene agendum, & ad boñum exemplum alijs oſtendendũ. Vt ſic quilibet dicat illud Apo. 1. *Ego ſum primus & nouiſsimus*, quia ſcil. nos debemus eſſe primi per boni exempli dationem. Nouiſſimi per humilitatem & ſubiectionem. Dilata ſi vis iſtud verbum Ego, ſicut ſupra in titulo, de Agricola, & aduentus Chriſti, adulatio. Vnde talis exemplaris agnus figuratur Apoc. 21. vbi dicitur, quod in ciuitate Hieruſalem lucerna eius erat agnus. Ad denotãdum, quod in ciuit. Dei Eccleſiæ nulla eſt pulchrior lucerna quam agnus, id eſt, vir iuſtus & maxime bonus & manſuetus prælatus, qui ſcil. illuminat exemplatiter vniuerſos, vt de tali exemplari viro dicatur illud Ioan. 1. *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Talis igitur exemplatiter præcedit. Ego. ❡. Secundo dico, quod vir perfectus regulariter ſuccedit, quòd oſtenditur cum dicitur: Quaſi, ſicut enim videmus, quod agnus ſecundum Iſidor. talem colorem habet quales habet venas mater eius ſub lingua, vnde colori venarum ipſius matris ipſe agnus in vellere ſe conformat, vt dicit etiam Ariſt. de animalibus: ſic vere nos alij debemus nos per imitationem conformare & regulare per exempla bona matris noſtræ, id eſt, noſtrorum ſuperiorum & maiorum, quia ſecundum quod videmus eos habere venas coloratas ſub lingua, id eſt, verba colorata, & honeſta, nos debemus vellus noſtræ conuerſationis mutare, ſcil. nos eis conformando ſecundum regulam verborum ſuorum viuendo, eorum bonos actus imitando, quod oſtenditur, cum dicitur, Quaſi: quod eſt aduerbium ſimilitudinis, quod ex ſua natura aliquid aliud repræſentat, cum ſit aduerbium relatiuum ad denotandum quod eorum ſimilitudines, virtutes, & exempla debemus in nobiſipſis repræſentare, & ad eos per imitationis regulam nos referre. Prou. 7 ſtatim ſequitur. *Quaſi Bos ductus eſt ad victimam, & quaſi Agnus*: vt ſic quilibet dicat illud Eccleſ. 24. *Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatem odoris.* Sicut enim myrrha eſt ſpecies amariſſima, tamen odorifera, & medicinalis: ſic vere, chariſſimi, nos debemus eſſe amari per contritionem, odoriferi per famoſam conuerſationem, & medicinales per ſanctitatem, & perfectionem. Quaſi igitur myrrha electa debemus eſſe, vt ſic quilibet poſſit eſſe *quaſi Agnus coram tondente ſe, qui obmuteſcit.* Eſa. 53. Debemus enim habere aptitudinem conformitatis (quaſi Agnus) Promptitudinem mobilitatis (quia coram tondente, id eſt, coram prælato vel rectore debemus ſemper eſſe prompti ad obediendum) Multitudinem humilitatis (quia ſemper nos debemus eſſe muti, nihil reſpondendo, ſed humiliter tranſeundo) vt ſic quilibet dicat illud Oſeæ 14. *Ero quaſi ros, & Iſrael germinabit quaſi lilium.* Dico igitur, quod vir perfectus regulariter debet ſuccedere, quia ſcilicet aliorum ſe debet regulis conformare. Quaſi inquit, 1. Reg. 15. *Recenſuit eos quaſi Agnos.* ❡ Tertio dico, quod ipſe debet efficaciter cognoſcere. Agnus inquit. Agnus enim talem habet vim diſcretiuam, quod inter mille oues ipſe cognoſcit matrem ſuam, quæ lactauit & genuit eum, & ideo Agnus dicitur ab agnoſcendo ſecundum Iſidor. Sic vere chariſſimi, nos alij debemus habere virtutem diſcretiuam & cognitiuam; quia, ſcil. per gratitudinem debemus matrem noſtram, id eſt, benefactores noſtros cognoſcere, & ipſos inter alios plus amare. *Agnus* inquit. Ideo dicitur Apoc. 21. *Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt Agnus.* Agnus enim (id eſt) vir perfectus. Et ideo bene lucerna dicitur, in quantum diſcreta cognitione luminoſus efficitur, gratificatus, & agnoſcens ſuos benefactores, illuminat, regratiatur, clarificat, & commẽdat. Quod proh dolor eſt hodiè contra multos, qui optime accipiunt beneficia aliorum, nullum tamen benefactorem volunt recognoſcere, nec de ipſis amplius cogitare. Cum tamen dicat Seneca in epiſtola, quod *iuſtiſsimum eſt benefacto gratiam, & iniuria reddere talionem.* Eſt enim de hominibus ſicut de aliquibus animalibus, quia quædam ſunt tenacis memoriæ, ſicut Canis, qui eſt animal gratificum, & optime cognoſcit benefactorem ſuum, ſicut etiam Aſinus, & Camelus. Alij ſunt obliuioſæ memoriæ, ſicut Struthio, & Columba. Solus autem homo ſecundum Auicennam memorat oblita, ſicut etiam dicit Ariſtot. lib. 1. animalium. Sic vere inter homines magna eſt differentia, quia quidam ſunt tenacis memoriæ, ſcil. boni, & iuſti, qui more Canis ſunt fideles, & per debitam gratitudinem benefactorum ſuorum cognitores. Alij autem ſunt obliuioſi, quia ſcilicet tanto vitio ingratitudinis ſunt repleti, quod ſtatim obliuiſcuntur ſuſcepti beneficij qualitatem. Iſti ſunt ſicut Columba ſeducta non habens cor, Oſeæ 7. Quia non videtur habere cor ad recogitandum beneficia ſibi facta. Similes illi de quo dicitur Geneſ. 40. *Succedentibus proſperis oblitus eſt interpretis ſui.* Quapropter proh dolor videtur hodie verificatum illud dictum Simonidis, de quo dicitur in lib. de Prouerbijs philoſophorum, quod cum ab eo peteretur, quid erat illud in mundo quod facilius ſeneſceret, reſpondit, beneficium. Heu chariſſimi non ſic, non ſimus obliuioſæ memoriæ, ſed tenacis per gratiarum debitam actionem, nec ſimus Columbæ, vel Struthiones per inſipientiam obliuionis: ſed ſimus homines per rationis limpiditatem. Simus Canes per fidelitatis certitudinem. Simus Aſini per pœnalitatis mœſtitudinem. Simus Cameli per ſubiectionis promptitudinem, quia ſcilicet Camelus quando oneratur, ſuper poplites ſe inclinat. Et ſic ſimus tenacis memoria per beneficiorum gratitudinem. Solus enim homo memoret oblita, quia ſcilic. perſona rationabilis, quamuis quandoque videatur beneficia recepta obliuiſci, in quantum non ſtatim remunerat quod accepit, loco tamen, & tempore debet ea memorari, & retributione congrua compenſare. Agnus inquit. Communicabit Lupus cum Agno, quia ſcil. dato, quod aliquis ſit Lupus, id eſt, malus, ſi tamen ab eo recipit aliquod beneficium, ipſe Agnus, id eſt, ipſe iuſtus debet nihilominus ſibi gratus eſſe, & bona ſua communicare, Eſa. 11. *Habitabit Lupus cum Agno, & Leo & ouis ſimul morabuntur.* Sit igitur Agnus, id eſt, agnoſcens & memorans, quia ſicut dicit Chryſoſto. ſuper Matth. homil. 35. *Optima benefactorum cuſtos eſt ipſa memoria eorundem, & perpetua confeſsio gratiarum.* Debemus igitur (chariſſimi) ſi volumus eſſe perfecti, efficaciter cognoſcere. Agnus inquit. ❡ Quarto dico, quod nos debemus cordialiter vileſcere Manſuetus, quia ſcil. quilibet præ humilitate, benignitate, & manſuetudine debet vileſcere ſibi ipſi. Nam ſicut Agnus eſt animal manſuetiſſimum & humilimum Sic vere nos debemus eſſe apud noſmetipſos cordialiter & mentaliter humilimi, & benigniſſimi & manſuetiſſimi. Manſuetus, inquit. Vnde in Pſal. *Manſueti autem hæreditabunt terram.* Nam vt dicitur 2. Tim. 2. *Seruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes.* Et iſtud proh dolor eſt contra multos, qui quamuis ſint in ſeruitio Dei, ſcil. in ſtatu Eccleſiæ, vel religionis: non tamen deſinunt litigare, ſed orare. Non ſunt manſueti, ſed criminibus aſſueti. Non ſunt benignitate dotati, ſed magis crudelitatibus effrenati. Et ideo iſti non poſſunt dici agni, per benignitatem, ſed magis Apri, & Lupi per crudelitatem. Sicut enim Aper eſt animal iracundiſſimum, in tantum, quod in ipſo furoris impetu quaſi ex certa ſcientia in venatoris gladium ſe infigit: ſic vere multi ſunt ita ſuperbi, furibundi, & iracundi, quod in ipſo gladio venatoris, id eſt. diaboli, ſcilicet furore & deſperatione ſeipſos confodiunt & transfigunt. Et ſicut aper quando eſt calefactus crudeliter percutit, & lædit quicquid inuenit, ſegetes etiam & vineas deuorant, & deuaſtant ipſi apri; ſic vere furibundi & iracundi, crudeles & effrenati tyranni, quicquid eis obuiat & obſiſtit, non verentur rapinis, exactionibus, & corporalibus inuaſionibus infeſtare, & vineam & meſſem, id eſt, circumadiacentem patriam deuorare, & ſuis rapinis, & exactionibus infeſtare. Vnde in Pſ. *Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.* Non ſic (chariſſimi) non, ſed ſimus agni manſueti: ſimiles illi de quo dicitur 1. Reg. 7. quod *Samuel obtulit agnum lactentem, tenerum integrum in holocauſtum.* Expone ſi vis & dilata. Igitur, chariſſimi,

Mentaliter miteſcamus,
Sagaciter cognoſcamus,
Regulariter conformemur,
Exemplariter præſentemur.

Et ſic erimus agni, id eſt, viri boni, virtuoſi & perfecti. Et ſic de quolibet dici poterit illud Exod. 12. *Erit enim Agnus ſine macula, maſculus, anniculus.* ❡ Et ſi vis nota quod iuſtus poteſt dici

Agnus {
mentaliter iucundatus,
moraliter ordinatus,
cordialiter fœderatus,
ſupernaliter depuratus,
ſupernaliter ſublimatus,
æternaliter præmiatus.

Eſt igitur Agnus iucundus per ſpiritualem lætitiam. Sap.19. *Tãquam agni exultauerunt magnificantes te Domine.* Item eſt Agnus ordinatus per prudentiam. Eſa.5. *Paſcentur agni iuxta ordinem ſuum.* Item eſt Agnus pacificus & fœderatus per amicitiam & cõcordiam. Eſa.12. *Habitabit Agnus cum Lupo.* Item eſt Agnus purgatus per caſtitatem & munditiam. Leu.1. *Offeret agnum agniculum, & ſine macula.* Item eſt Agnus ſublimatus, ſcil. finaliter in paradiſo per honoris excellentiam. Apoc.14. *Vidi ſupra montem Sion agnũ ſtantem.* Item erit Agnus præmiatus per æternam gloriam, Oſeę 4. *Paſcet eos quaſi agnum in latitudine,* & hoc quia vixit quaſi Agnus tribulationibus ſubiugatus per patientiam. *Ego quaſi Agnus manſuetus qui portatur ad victimam.* Et Eſa.53. *Quaſi Agnus coram tondente ſe obmuteſcit.* Patet igitur, quod Agnus ſignat virũ virtuoſum.

D ¶ Secundo principaliter dico, quod Agnus ſignat regem glorioſum, ſcil. Chriſtum. Chriſtus enim eſt ille Agnus, quem illa ouis ſimpliciſſima beata Virgo protulit in hunc mundum. Et ideo ſicut videmus, quod Agnus eſt animal benignum & lætũ, ita quod ante gregem ludere, ſalire, & currere conſueuit, finaliter tamen fit aries, munitus cornibus & totius gregis ductor: ſic vere Chriſtus humilimus, & benigniſſimus fuit, & etiam lætitia ſpirituali iucundus, quia recte videtur quaſi ludens modis varijs, ante gregem Eccleſiæ, ſcil. exemplum alijs dando, & viã ſalutis oſtendendo diuerſimode ſalijſſe. Salijt enim de cœlo in virginis vterum (ecce via humilitatis) De vtero in mundum (ecce via caſtitatis) quia ſcilic. ſine virili ſemine. De mundo in crucis patibulum (ecce via pœnitentiæ & aſperitatis.) De cruce in infernum (ecce via miſericordiæ & pietatis) De inferno in paradiſum (ecce via contemplationis & fœlicitatis.) Et ideo de talibus luſibus & ſaltibus poteſt exponi illud Prou.7. *Statim eũ ſequitur quaſi Bos ductus ad victimam, & quaſi Agnus.* Et ideo finaliter iſte factus eſt aries, ductor, ſcil. gregis Eccleſiæ, & cornibus, id eſt, auſteritate iuſtitiæ præmunitus. Et ideo de illius agni varijs conditionibus poteſt exponi illud Apoc.7. *Agnus, qui in medio throni eſt reget eos.* In quibus verbis ſecundum conditiones agni deſcribitur Chriſtus

Quantum ad { Incarnationem,
Conuerſationem,
Mortem & paſſionem,
Iudicij prælationem,
Gloriæ durationem.

¶ Sicut enim

Agnus { Habet pietatem,
Diligit ſocietatem,
Patiens ad aduerſitatem,
Acquirit ferocitatem:

Sic vere Chriſtus fuit dulciſſimæ benignitatis Agnus (ecce incarnatio) grauiſſimæ ſocietatis. In medio (ecce conuerſatio) Firmiſſimæ ſtabilitatis. Qui eſt (ecce mortis tribulatio) Fortiſſimæ auctoritatis. Throni (ecce iudicij dominatio) Altiſſimæ ſublimitatis. Reget eos (ecce gloriæ ſublimatio.) Nam reuera Chriſtus habuit

Dulciſſimam benignitatem,
Gratiſſimam ſocietatem,
Firmiſſimam ſtabilitatem,
Fortiſſimam auctoritatem,
Digniſſimam ſublimitatem.

Fuit igitur in Chriſto, benignitas dulciſſima. Et hoc oſtenditur cum dicitur Agnus Agnus enim Græce ſecundum Iſidor. idem eſt, quod pius latine: quia ſicut Agnus eſt animal pijſſimum, & benigniſſimũ, ita Chriſtus, cuius pietas, humilitas, & benignitas ſummo apparuit in incarnatione, quãdo pietate motus homo voluit fieri, vt humanũ genus ſaluaret. Iuxta illud, (Agnus redemit oues, Chriſtus innocens patri reconciliauit peccatores.) Quod prophetæ antiquitus petebant. Eſa.16. *Emitte agnum, Domine, dominatorem terræ.* Et hoc hodie eſt contra multos, qui non habent benignitatem, ſed crudelitatem, non pietatem, ſed auſteritatem; nõ manſuetudinis lenitatem, ſeu duritiæ, & amaritudinis ruditatem. Et ideo iſti non agnis, imo Leonibus, & vrſis poſſunt merito comparari, quæ ſcilicet ſunt animalia

Non { pia, ſimplicia, modeſta, } ſed { crudelia, immitia, infeſta & iniqua.

Nam ſicut iſta animalia domeſticas, & ſimplices beſtias deuorãt, ſic & homines impij & impij per rapinas & vſuras alios depauperant, quod maxime verum eſt de malis principibus, officialibus, prælatis, iudicibus, & bailliuis, quorum totus appetitus eſt ad impietates & crudelitates, & iuſtitias exercendas. Ideo de talibus dicitur Prou.28. *Leo rugiens, & Vrſus eſuriens, princeps ſuper populum pauperem.* Iſti enim quamuis exterius videantur agni in conuerſatione, inueniuntur Leones in malorum operum crudeli executione. Vnde illud Eſa.11. *Habitabit Lupus cum Agno, & Leo & ouis ſimul morabuntur,* quaſi dicat, Iſti quamuis eſſe debeant, & videantur agni & oues, ſunt tamen in veritate lupi & leones. Apoc.13. *Habebat cornua duo ſimilia Agni, & loquebatur, ſicut draco.* Non ſic Chriſtus (chariſſimi) non, quia pro certo ipſe habuit dulciſſimam benignitatem, quia Agnus, id eſt, pius. ¶ Secundo dico, quod ipſe habuit gratiſſimam ſocietatem. E In medio inquit. Agnus enim multum diligit ſocietatem, & de ea inuenta lætatur, de ea autem amiſſa triſtatur. Sic vere Chriſtus ſemper voluit viuere in ſocietate, communitate, concordia, & vnitate. Et etiam hodie multum vult, quod homines per amorem & gratiam ſocientur. Quinimo quando ab eo per peccatum ſeparantur, per pietatem dolore permouetur. Vnde ipſe dicit Prouerb.8. *Delitiæ meæ eſſe cum filijs hominum,* quia vere magnæ delitiæ ſunt homini bono eſſe cum hominibus, id eſt, habere familiaritatem cum perſonis bonis ratione vtentibus & diſcretis. Et ſic fecit Chriſtus: quod oſtenditur cum dicitur, *In medio.* Ideo de ipſo dicitur Ioan.20. *Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum, & dixit eis, Pax vobis,* vbi oſtenditur, quod bona ſocietas debet habere

Fidelitatis fortitudinem (Stetit)
Sinceritatis ſanctitudinem (Ieſus)
Æqualitatis rectitudinem (In medio)
Humilitatis ſubiectionem (Diſcipulorum ſuorum)
Communitatis coniunctionem (Pax vobis inquit.)

¶ Et iſtud proh dolor eſt contra multos, quia reuera non ſunt in medio, ſed in angulo, nolunt ſocietatem ſed partialitatem, non volunt communitatem, ſed ſocietatis & familiæ paucitatem. Sicut ſunt cupidi & auari, qui in domo ſua nollent aliquem inuenire niſi ſe: ſicut etiam ſunt inuidi & ſuperbi, qui dolent, quando in patria, villa, domo, vel collegio vident aliquos ſibi pares. Et tales ſunt ſimiles Vulturibus, qui ſecundum Gregorium, & Iſidor. non patiuntur apud ſe alios vultures habitare. Et hoc propter hoc quod prædæ circumiacentis patriæ nõ ſufficerent vtrobique. Sic vere multi ſunt, qui præ inuidia & auaritia, non poſſunt pati iuxta ſe in ſocietate vlla & patria, aliquẽ ſibi ſimilem & conformem, vt patet de mercatoribus & vſurarijs eiuſdem villæ, quorum alter alteri inuidet. Et hoc eſt ideo, quia volunt, quod ipſi ſoli poſſint habere omnes prædas patriæ circumiacentis, ſcilicet omnes vſuras, lucra & rapinas. Ideo tales poſſunt dicere illud Hierem.15. *Solus ſedebam, quoniam amaritudine repleſti me.* Non ſic Chriſtus chariſſimi, quia iſte voluit viuere in ſocietate, & communitate. Ideo de tali agno dicitur Apoc.14 *Vidi ſupra montem Sion agnum ſtantem, & cum eo 144. millia,* &c. Habuit igitur gratiſſimam ſocietatem. In medio inquit.

¶ Tertio habuit firmiſſimam ſtabilitatem, qui eſt inquit. Et F hæc fuit firmitas patientiæ, quam habuit Chriſtus in paſſione. Agnus enim eſt animal patientiſſimum. Nam ſiue ſpolietur vellere ſiue cute, non percutit, neque mordet. Ligatuſque à carnifice, captuſque ab hoſte minime ſe defendit. Hic videns lupum aliquamdiu fugit. Sed tandem ſubito gradum figit, & ſibi non voce vel balatu, ſed ſimplici vultu tantummodo parci petit. Reuera chariſſimi, talis fuit Chriſtus in paſſione. Ibi enim fuit patientiſſimus; quia dato, quod ab hoſtibus & carnificibus & Iudæis fuerit captus & ligatus, nudatus, & ſpoliatus, vellere, & cute, id eſt, veſtibus, & pelle per expoliationem & pellis lacerationem, nullum tamen percuſſit ſe defendẽdo, nec momordit iniuriando, nec balatum alicuius impatientiæ emiſit detrahendo & dure reſpondendo, quia ſicut dicitur Eſa.53. *Cum malediceretur, non maledicebat.* Iſte aliquando videns lupum, id eſt, populum Iudaicum fugit: dans ſcilicet exemplum in figuris. Ioan.10. *Ieſus autem ſe abſcondit & exiuit,* &c. Sed finaliter adueniente hora paſſionis ſubito gradum fixit per conſtantiæ firmitatem, luporumque ſcilicet Iudæorum ſæuitiam expectauit, & non pedibus fugiendo, non cornu percutiendo, non voce iniuriando, ſed ſimplici vultu patienter ſuſtinendo, luporum iſtorum malitiæ ſe ſubijciendo. Ideo dicitur Eſa.53. *Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt, & ſicut agnus coram tondente ſe obmuteſcit, & non aperuit os ſuum.* De huiuſmodi agni paſſione habemus exemplum in naturis animalium. Leopardus enim quandoque dome-

Digitized by Google

domeſticatur, & à venatoribus ducitur ad prædandum, ſed dicitur, quod quando prædam ſuam perdit, furore repletus, inſurgit in ſuos venatores, qui ſtatim oſtendunt ei agnum occiſum & ſanguinem, & ſic eius feritas pacificatur & domatur. Sic vere (chariſſimi) Leopardus Deus pater, primo fuit domeſticus ante peccatum, ſed quãdo prædam ſuam, id eſt, humanum genus per peccatum Adæ perdidit, ſumme eſt iratus, in tantum quod etiam venatores ſuos, qui ipſum ducebant, id eſt, ſanctos patres, qui in ipſum credebant, deuorabat, & id inferno recludebat. Sed vere à tempore quo agnus, id eſt, Chriſtus filius ſuus fuit occiſus per paſſionem, pacificatus fuit, & humano generi reconciliatus, & de cætero ceſſauit hominibus inferre nocumenta. Figura Exod. 12. Vbi ad hoc quod filij Iſrael liberarentur ab angelo ſcil. percutiente, & de Ægypto educerentur, & in terram promiſſionis deducerentur, Dominus præcepit occidi agnum immaculatum & maſculum, & eius ſanguine domos filiorum Iſrael ſignari, & ſic liberati ſunt & ſaluati. Sic ad hoc, quod humanum genus de Ægypto, id eſt, de mundo vel de inferni periculo ad terram promiſſionis paradiſi deduceretur, & quod ab Angelo percuſſore, id eſt, à percuſſione damnationis liberarentur, neceſſe fuit agnum immaculatum, id eſt, Chriſtum innocentem occidi, & eius ſanguine domus, id eſt, conſcientias hominum per compaſſionem intingi. Apocal. 7. *Vidi agnum quaſi occiſum.* Nullus enim malus angelus poteſt illam domum cordis vel conſcientiæ percutere, qui huius agni ſignaculo, voluerit ſe ſignare. 1. Petr. 1. *Precioſo ſanguine Agni immaculati redempti eſtis.* Et ſic igitur patet, quod Chriſtus habuit firmiſſimam ſtabilitatem, quod oſtenditur cum dicitur: Qui eſt, quia iſtud verbum Eſt ſignat ſtabilitatem reſidentiæ, vnde Apoc. 5. *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere fortitudinem.* ¶ Quarto dico, quod Chriſtus habuit iuſtiſſimam auctoritatem. Throni inquit. Agnus enim finaliter recipit cornua, & dure percutit. Sic vere Chriſtus finaliter efficietur aries ſcilicet in iudicio, vbi cornua aſperæ iuriſdictionis ſuſcipiet, & peccatores percutiet, & proſternet: quod oſtenditur cum dicitur Throni, quia ſcilicet tunc habebit ſedem in throno iudiciariæ poteſtatis: de quo dicitur Dan. 7. *Thronus eius ignis accenſus, rota eius ignis flamma, fluminis igneus, rapiduſque egrediebatur à facie eius*, quia vere in iudicio

Thronus diuinæ iuriſdictionis.
Rotæ angelicæ congregationis,
Fluuius ſententialis executionis.

Toti erunt ignei per rigoris iuſtitiæ ſeueritatem, quia ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida. Ideo de iſto agno dicitur Apoc. 6. in perſona damnatorum. *Abſcondit nos à facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ ipſorum.* Et de malis dicitur Apocal. 17. (Hi cum agno pugnabunt, & agnus vincet eos.) De iſto agno dicitur Apoc. 5. *Dignus eſt agnus qui occiſus eſt, aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius.* Quia vere agnus iſte ſoluit, legit, aperit, & percurrit librum humanæ redemptionis. Et

Septem ſigilla fuerunt:
- Incarnatio,
- Conuerſatio,
- Paſſio,
- Ad inferos deſcenſio,
- Reſurrectio,
- Aſcenſio,
- Ad iudicium aduentio.

Sic igitur dico, quod iſte habuit iuſtiſſimam auctoritatem. Throni. ¶ Quinto dico, quod iſte habuit digniſſimam ſublimitatem, quia ipſe eſt rex. *Reget* inquit *eos.* Agnus enim gregem vt communiter præcedit, & lactis vbera ſugit. Sic Chriſtus per dignitatis excellentiam gregem Eccleſiæ militantis & triumphantis dicitur præcedere, gubernare, & regere, & lac æternæ beatitudinis præcipue poſſidere, ipſumque tam ſibi, quam alijs dare. Et de hoc Apoc. 19. *Beati qui ad cœnam agni vocati ſunt.* Reget inquit eos. Ideo dicit quilibet beatus illud Pſal. 23. *Dominus regit me, & nihil deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit.* Et de iſta excellentia regis poteſt figuraliter dici illud Apoc. 14. *Vidi ſupra montem Sion, agnum ſtantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentia nomen eius & nomen patris eius ſcriptum in frontibus eorum.* Et dicitur ibi, quod coram illo erant quinque genera hominum, ſcilicet Citharœdi illi, qui empti ſunt de terra, illi, *qui cum mulieribus non ſunt coinquinati illi, qui ſequuntur agnum quocunque ierit, & illi, quorum in ore non eſt inuentum mendacium.* Omnes enim iſti cantabant canticum nouum in conſpectu agni, quatuor animalium, & quatuor ſeniorum. Agnus iſte chariſſimi eſt Chriſtus Ioan. 1. *Ecce agnus Dei.* Iſte ſtat hodie ſupra montem Sion, id eſt, in celſitudine dignitatis æternæ: quæ Sion, id eſt, ſpecula dicitur eo quod Deus ibi continue ſpeculatur. Cum iſto ſunt quatuor animalia, id eſt, quatuor Euangeliſtæ. Seniores ſunt Patriarchæ. Citharizantes ſunt angeli laudantes. In conſpectu igitur agni, animalium ſeniorum, & citharœdorum, id eſt, in conſpectu Chriſti, Euangeliſtarum, Patriarcharum, ſunt hodie in Paradiſo illi, qui nomen Dei patris, id eſt, fidem ſanctæ Trinitatis in frontibus, id eſt, in publico profitentur. Sunt etiam ibi caſtitate fulgentes. Qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, veritate vincentes. In quorum ore non eſt inuentum mẽdacium, paupertate ſqualentes. Qui empti ſunt de terra, humilitate fluentes. Qui ſequuntur agnum quocunque ierit. Omnes enim iſti digni ſunt ſtare coram agno ſuperius in regno ſuo, quia acceptus eſt regi miniſter intelligens. Iuxta illud Apoc. 7. *Qui in conſpectu agni amicti ſunt ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum. Et clamabant voce magna, ſalus Deo noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & agnum.* Patet igitur (chariſſimi) quod agnus noſter Chriſtus habet

Faſtigij dignitatem (Reget eos)
Iudicij poteſtatem (Throni)
Patientiæ ſtabilitatem
Amicitiæ ſocietatem
Affluentiæ benignitatem.

Et ſic de Chriſto nota ſi vis, quia per agnum intelligitur vir carnalis, ſimplex & ignorans. Et allega. *Vitulus & agnus paſcentur ſimul*, &c. Vide ſupra, in tit. Accumbere. Vbi ponitur: Et allega contra prælatos ignorantes figuram: (Vide ſupra montem Sion.) Et expone contrario modo. ¶ Et ſi vis, nota, quod agnus I
habet multas defectiuas conditiones (videlicet)

Impotentiam in reſiſtendo,
Ignorantiam in iudicando,
Inſolentiam in exultando,
Immunditiam in conuerſando.

Habet igitur impotentiam in reſiſtendo. Sic vere mali ſunt fragiles, ad bene operandum & ad vitijs reſiſtendum, permittunt enim ſe à carnifice diabolo pertractari, & in grege inferni finaliter congregari, & ibi pro libito deuorari. Vnde Actorum 8. & Eſa. 53. *Agnus coram tondente ſe obmuteſcet.* De diabolo vero poteſt dici illud Eſa. 40. *In brachio ſuo congregabit agnos.* Et ipſis dæmonibus ſimul illud Amos 6. *Comedetis agnos de grege, & vitulos de medio armenti.* Item habet ignorantiam. Sic mali ſunt, vt communiter in ſpiritualibus ignorantes. Vnde de fatuo iuuene dicitur Pr. 7. *Quaſi agnus laſciuiens & ignorans, & neſcit, quod ad vincula ſtultus trahatur.* Item habet inſolentiam. Eſt enim animal inſolens, petulans & ludicrum. Sic mali in vanitatibus ſunt valde læti, Pſalm. *Exultauerunt montes vt Arietes, & colles ſicut agni ouium.* Eccleſ. 47. *Cum leonibus luſit quaſi cum agnis.* Item habet immunditiam. Eſt enim animal carnoſum & pingue. Sic mali per carnalitatem, &c. Eſa. 30. *Paſcetur agnus ſpatioſe.* Et hoc de agno vitioſo, glorioſo, virtuoſo ſufficit.

Agon. Idem eſt, quod certamen, bellum, pugna. Et accipitur A
pro tribulatione, tolerantia. Sicut de Chriſto in paſſione conſtituto dicitur Lucæ 22. quod *factus in agonia prolixius orabat.* Et 2. Tim. 2. *Qui certat in agone, non coronabitur niſi qui legitime certauerit.* Accipitur etiam pro tentationis reſiſtentia. Et ſic Eccleſiaſt. 4. *Pro iuſtitia agonizare pro anima tua.* Vide igitur infra in alijs titulis conſimilibus.

Aggrauare. Nota, quod aggrauatio nihil aliud eſt, quam
maioris grauaminis, vel ponderis appoſitio. A
Et ſic proprie dicitur illud aggrauatum, quod eſt magis graue, difficile & ponderoſum effectum. Sic igitur breuiter nota, quod eſt

Aggrauatio:
- Diuinæ ordinationis,
- Mundanæ tribulationis,
- Criminalis obſtinationis,
- Naturalis inclinationis.

¶ Deus enim aggrauat contra peccatores ſuam ordinationem, quando ſcilic. figit ſuam ſententiam contra ipſos. Et ſic dicitur 1. Reg. 5. *Aggrauata eſt manus Domini ſuper Azotios.* Item fortuna aggrauat contra homines fortem tribulationem. 1. Paralip. 10. *Aggrauatum eſt prælium contra Saul.* Et Iob 23. *Manus plaga mea aggrauata eſt ſuper gemitum meum.* Item aggrauat peccator ſeipſum, per

Digitized by Google

per obſtinationem. Obſtinatio enim,& mala conſuetudo faciunt hominem ad omne bonum ponderoſum & grauem. Aggrauat enim cor, ne intelligat. 1. Reg. 6. *Quare aggrauatis corda veſtra ſicut aggrauauit AEgyptus?* Aggrauat aures, vt libenter non audiat. Eſa. 6. *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua.* Et Zach. 7. *Aures ſuas aggrauauerunt ne audirent, & cor ſuũ poſuerunt vt adamantem.* Aggrauat pedes ne ad bonum currant. Vnde de bonis dicitur 2. Reg. 3. *Quod pedes eorum non ſunt compedibus aggrauati.* Item aggrauat corpus,& animam per vitioſam inclinationem. Vnde Sap. 9. *Corpus quod corrumpitur,* id eſt, corpus corruptibile *aggrauat animam, & deprimit inhabitatio terrena ſenſum multa cogitantem.* Sufficit. Vide infra de Grauitate, Pondere,&c.

Aggredi. Idem eſt, quod inuadere, vel impugnare. Sed omitto propter paucitatem auctoritatum.

A **Agreſtis.** Dicitur illa arbor, vel ille fructus, quid in agro, vel in horto creſcit, quæ ſcilicet aut non fructificant, aut fructus acres & inutiles faciunt. Signant igitur, quia guſtui ſunt acrea, inſipida, & amara, opera pœnitentiæ. Et ſic de agno paſchali dicitur Exod. 12. quod cum lactucis agreſtibus manducari debeat, quæ quia vere inutiles, & infructuoſæ ſunt, ſignificare poſſunt peccatores, vel peccata, vel etiam mundi bona. Et ſic præcipitur Deuter. 20. quod ligna pomifera non ſuccidentur. *Si qua autem ligna* inquit, *non ſunt pomifera, ſed agreſtia, ſuccide,* &c. Non plus, quia non ſunt auctoritates. Dato, quod infinita inuenirentur exempla. Vide de agro, à quo deriuatur agreſtis.

A **Agricola.** Nota, quod multiplex agricola repetitur in ſacra Scriptura, videlicet:

Prælatus, } qui colit agrum { exteriorem,
Perfectus, } { interiorem,
Beatus, } { ſuperiorem,
Mundanus, } { inferiorem.

Prælatus enim colit, agrum Eccleſiæ, ipſum debite regendo, ſeminando, purgando, & frequentando. Ioan. 15. *Pater meus agricola eſt.* ¶ Præfectus colit agrum cõſcientiæ, ipſum mundando, & herbis & arboribus, id eſt, gratijs & virtutibus adornando. Colit etiam agrũ Paradiſi, ipſum contemplando; Agrum purgatorij, & inferni, ipſum meditando; Agrum proprij corporis, ipſum fodiendo, & per pœnitentiam macerando; Agrum etiã pauperum, ipſum per eleemoſynas impinguando. Vnde Gen. 9. *Cœpit Noe vir agricola exercere terram.* ¶ Beatus colit agrum cœleſtis patriæ, ibi habitando, & eius fructibus perfruendo. Vnde 2. Tim. 2. *Laborantem agricolam oportet primum, de fructibus percipere.* ¶ Item mundanus colit agrum præſentis vitæ, & viæ ipſum amando, & fructum diuitiarum aggregando, & ſibi, non pauperibus accumulando, figuratus in illo diuite, cuius ager vberes fructus attulit. Luc. 12. Qui de horreis augmentandis cogitans, animam nocte illa perdidit. Figuratus etiam in illis malis agricolis, qui vineam ſibi locatam retinere volentes ſeruos patrisfamilias afflixerunt, & ideo vineam perdere meruerunt, & perditionem, & pœnam incurrerunt; quia ſcil. mali mundani, qui vineam mundi ſibi commiſſam, ſibi appropriant, & ſeruos Chriſti, ſcil. pauperes fructus eius priuant, damnationem finalem reportant. Hierem. 51. *Collidam in te agricolam & iugales eius.* Dicamus igitur in genere, de bono agricola & de malo. Agricola enim eſt ille, qui colit agrum, & poteſt ſignare prælatum, qui per diligentiam paſtoralem colit agrum Eccleſiæ vel religionis. Poteſt etiam ſignificare virum perfectum, iuſtum, & bonum, qui agrum ſui cordis vel corporis, per pœnitentiam viſitat, atq; colit. Ideo poteſt dicere quilibet perfectus illud Zachar. 13. *Homo agricola ego ſum.* Vbi oſtenditur, quod ſicut agricola corporalis tria ſolet facere, quia ſc. vt melius faciat negotium ſuum, ſolet

Spoliari,
Occupari,
Roborari.

Solet ſpoliari ne veſtibus grauetur, ideo homo, quod eſt animal nudum. Item occupari vt actibus probetur, quia agricola. Item roborari, vt viribus iuuetur. Ego ſum inquit. Sic vere loquendo ſpiritualiter dico, quod ſi volumus eſſe ſpirituales agricolæ, nos debemus

Donis terreſtribus ſpoliari, (Homo)
Bonis operibus agitari (Agricola)
Sanis virtutibus roborari (Ego ſum.)

B ¶ Debemus igitur denudari temporalibus Homo, quia ſcil. vltra neceſſitatem & indigentiam ſtatus noſtri non debemus temporalia cumulare, imo ſicut agricola vt leuior, & expeditior ſit ad laborandum veſtimenta ſua deponit, ſic, & nos veſtimenta noſtra, id eſt, exteriora bona mundi debemus quantum ad affectum deponere, & noſipſos per largitatem, & eleemoſynam denudare, vt ſic ad colendum noſmetipſos per bona opera expeditiones poſſimus apparere. Et hoc oſtenditur, cũ dicitur Homo, quia homo naturaliter eſt animal nudum: ad denotandum, quod cor noſtrum non debet eſſe nudum, & ſine affectione diuitiarum, & ab indumentis bonorum temporaliũ denudatum. Iuxta illud Pſal. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Vt de quolibet poſſit dici illud Ioan. 19. *Ecce homo:* Sicut enim videmus, quod omnia, quæ ſunt, abijciunt ſua ſuperflua veſtimenta, & paramenta: ſicut patet de Serpente, qui dimittit pellem, vt renouetur, de arbore, quæ dimittit folia vt tandem nouis folijs adornetur: ſic vere nos debemus dimittere, ſaltem quantum ad amorem & affectum, pelles & folia exteriorum temporalium bonorum, vt ſic virtutibus renouemur vt ſic oneribus alleuiemur, & vt ſic cœleſtib. gaudijs, & præmijs adornemur. Sic vere de multis videtur, quod nõ ſunt homines, imo recte videntur eſſe ſimiæ, quia quamuis habeant effigiem humanam, non eſt tamen nuda, imo cum hirſuto vellere, pelleq; hiſpida eſt veſtita. Sic vere in mundo ſunt multi, qui per auaritiam ita ſunt in pelle hirſuta, id eſt, in veſtimentis diuitiarum, & in vellere temporalis poſſeſſionis inuoluti & induti, quod recte non videntur eſſe homines, ſed beſtiæ ſimiales, quia ſc. tota eorum affectio, amor, atque deuotio eſt ad delitias huius mundi. Et ideo de tali homine dicitur in Pſal. *Homo cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Iumentis, inquit, quia ſcilicet ſicut iumenta habent faciem pronam verſus terram, non erectam, ſicut homo: ſic vere multi ſunt, quorum facies, id eſt, mens & affectio eſt totaliter inferius ad terram, id eſt, ad terram per auaritiam inclinata, & à cœlo & cœleſtibus penitus retrouerſa. Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus agricolæ nudi, & terrenorum amore exuti. Homo inquit. Iuxta illud Eſa. 61. *Filij peregrinorum agricolæ erunt*, quia ſcilic. ſi nos volumus eſſe veri agricolæ, neceſſe eſt, quod nos habeamus

Charitatem & humilitatem (Filij)
Paupertatem & benignitatem (Peregrinorum)
Firmitatem & ſtabilitatem (Erunt.)

Debemus igitur denudari temporaliter, &c. ¶ Secundo dico, quod nos debemus agitari actualiter. Nam ſicut agricolę ſe ſolent cito, & ſæpe & multoties agitare, & mouere: ſic & nos per bona opera continue debemus moueri & agitari, ſcil. de virtute in virtutem, de bono ad bonum, de merito ad meritum. Quod oſtenditur cum dicitur Agricola, quia agricola poteſt deriuari ab ago, agis, & colo, colis, eo ſcil. quod agendo & operando debemus colere noſmetipſos, vt ſic de quolibet dicatur illud Geneſ. 9. *Cœpit Noe vir agricola exercere terram, & plantauit vineam.* Vnde nota, quod talis

Agricola debet { Celeriter inchoare (Cœpit)
{ Viriliter laborare (Noe)
{ Stabiliter continuare (Vir)
{ Viriliter ſe occupare (Exercere.)

Debet enim homo velociter incipere. Cœpit. Celeriter perficere, quia debet eſſe Noe, qui interpretatur quietus. Stabiliter inſiſtere, quia debet eſſe vir. Fœliciter perficere, quia debet exercere terram cordis & corporis ſui per pœnitentiam, & laborem. Quod eſt contra multos, qui ſunt ita pigri & in carnalibus delitijs conſopiti, quod non poſſunt ſe mouere per diligẽtiam, & laborem, ſed ſemper volunt quieſcere, & dormire per pigritiam & torporem. Non ſic, ſed ſimus agitati actualiter. Agricola inquit. Vnde 2. Mach. 12. *Iudæi agriculturæ operam dabant.*

¶ Tertio ſimus roborati firmiter vel virtualiter. Ego ſum inquit; quia ſcilicet homo non poteſt eſſe bonus agricola, niſi ſit virtuoſus & robuſtus. Quod eſt contra multos, qui ita ſunt debiles, quod ſi aliquando incipiunt laborare, ſtatim deſinunt, atq; ceſſant. Similes columnis, quę fiunt de lignis mollibus, ſiue ſalicibus, quæ non perſeuerant in ſua firmitate, imo ſtatim ſi aliquantulum onerantur, flectuntur, & inclinantur, franguntur, & diſſipantur. Sic vere multi ſunt ita debiles, & imperfecti, quod nullum onus laboris & pœnitẽtiæ poſſunt ſuſtinere; imo ſtatim ſedent, ceſſant, deficiunt nec ſubſiſtunt contra quos dicit Sen. (vtere officio, quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri cedere.)

Digitized by Google

dere. Quod oſtenditur cum dicitur: *Ego ſum*, quia ſcilicet iſtud verbū Sum, es, ſignat firmitatem & realitatem eſſentiæ: ad denotandum, quod eſſentiales, firmi, & reales, fortes, ſtabiles eſſe debemus, vt ſic dicamus illud Amos 7. *Armentarius ego ſum vellicans ſycomoros.* Et illud Exod. 3. *Ego ſum qui ſum.* Et 1. Corinth. 3. *Dei agricultura eſtis.* Sic igitur patet, quod ſpiritualis agricola debet virtute vigere labori ſtudere, terrenis carere. *Homo* inquit *agricola ego ſum.* Et ſic patet de bono agricola.

¶ Item nota, quod agricola poteſt mihi in malo ſignificato ſignificare mundi diuites, & auaros, quorum totus appetitus eſt circa culturam & regimen agri huius mundi. Ideo de ipſis poteſt dici illud Geneſ. 25. *Factus eſt Eſau vir gnarus venandi, & homo Agricola*, vbi oſtenditur, quod diuites & auari habent hodie infectoriam carnalitatem, quia ſcilicet ſunt Eſau, qui interpretatur rubens, deceptoriam ſubtilitatem, quia ſunt gnari venandi, afflictoriam cupiditatem quia ſunt homines agricolæ, quia ſcilicet modernis temporibus colunt agrum huius mundi; Quidam

Carnaliter immunda ſectando,
Fallaciter fraudes frequentando,
Pœnaliter lucra cumulando.

Habent igitur iſti carnalitatis infectionem. Eſau, qui interpretatur rubens, quia ſcilicet iſti ſunt per carnalitatem, & luxuriam rubei, ſanguinei, & infecti. Sicut enim videmus quod res ſanguinolenta faciliter maculat contingentem, ſic perſonæ ſanguineæ, & carnales faciliter per ſua mala verba & exempla maculant, & inficiunt contingentes, id eſt, ſocios, & vicinos. Et ideo de talibus rubeis, & carnalibus perſonis poteſt d[illegible]illud Eſa. 9. [Veſtimentū mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis.] Vere illi, qui ſanguinitatem luxuriæ habent admixtam, ignea perpetua combuſtione damnabuntur. Narrat philoſophus, quod Bubalus ſumme odit colorem rubeum. Et ideo videns venatorem rubeis veſtimentis indutum, ad eum currit, vt eū feriat, & occidat. Sic vere chariſſimi, Bubalus, id eſt, Deus naturaliter videtur odiſſe homines luxurioſos, quorum veſtimenta, id eſt, caro ſanguine, & rubedine luxuriæ eſt infecta. Et ideo, finaliter iſte Bubalus tales homines luxurioſos rubicundos per infirmitatem inuadit, per mortem corporis percutit, & per æternam damnationem occidit, vt de talibus rubeis & infectis carnalibus luxurioſis, & delitioſis, & de tali malo agricola Eſau dicatur illud Malach. 1. *Eſau autem odio habui, Iacob autem dilexi* quia ſcilicet Dominus, ſicut diligit Iacob, id eſt, luctantes, pœnitentes, & laborantes, ita odit Eſau, id eſt, carnaliter viuentes, & conuerſantes. Iſti igitur habeant carnalitatis infectionem. Eſau.

¶ Secundo dico, quod ipſi habent ſubtilitatis deceptionem, quia ſcilicet ipſi ſunt viri gnari venandi. Nam ſicut venator per multas artes & fraudes decipit beſtias, atque capit: ſic mali & peruerſi in hoc mundo habent infinitos modos decipiendi & defraudandi, & eos diuerſimode illaqueandi, & capiendi, ſicut patet de auaris, & vſurarijs, qui pauperes in ſuis malis contractibus irretiunt & inuoluunt, & eos exhæredant, depauperant, & defraudant. Iſtud etiam patet de adulatoribus & proditoribus, & de hypocritis, & deceptoribus. Nam adulatores per dulcem eloquentiam, proditores per fictam amicitiam, hypocritæ per fictam apparentiam alios decipiunt, & defraudant, ipſoſq; capiunt, & venantur. gnarus inquit venandi. Ideo dicitur Eccleſiaſt. 23. *Venatio Le[illegible]nis onager in ſolitudine, ſic & paſcua diuitum ſunt pauperes.* Ideo [illegible]alibus deceptoribus loquitur ſcriptura Hierem. 5. *Inuenti ſunt in populo meo inſidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros, ſicut decipula plena auibus, ſic domus eorum plena dolo.* Sicut enim auceps ſibilando trahit & ducit auem ad decipulam & ad mortem, ſic vere tales per ſibilos falſarū promiſſionum, verborum, & palliationum, audientes decipiunt, & ſeducunt. & ideo tales ſunt ſimiles viperæ, quæ ſecundum Phyſiologum ſibilando detrahit murænam de flumine, ipſamque ad ſui copulam ad littus maris attrahit, & adducit. Sic vere multi ſunt, qui ſuis ſibilis, id eſt, verbis fraudulentis, & deceptorijs murænas, id eſt, pauperes ad ſui copulam, id eſt, ad ſuos malos contractus inducunt, & de fluminibus ſuis, id eſt, de ſuis omnibus beneficijs, & poſſeſſionibus per vſuras, fraudes, & rapinas eijciunt, & deducunt. Ideo pauperes poſſunt dicere illud Thren. 3. *Venatione ceperunt me quaſi auem.* Tales enim figurantur in ipſo Nemroth Geneſ. 10. Qui *erat robuſtiſſimus venator coram Domino.* Quia vere hodie tales venatores, & deceptores ſunt mundo cæteris fortiores, ſed caueant ne eis accidat, ſicut Eſau, qui dum vacaret venationi, perdidit benedictionē ſuam, Sic vere timeo, quia dum iſti vacant venationibus, & deceptionibus aliorum, quod benedictione cœleſtis gloriæ priuabuntur. Iſti igitur habent ſubtilitatis deceptionem.

¶ Tertio dico, quod agricolæ huius mundi habent cupiditatis afflictionem, quod oſtenditur cum dicitur Homo agricola, quia ſicut agricola non habet oculum, niſi quod de labore ſuo habeat fructum, lucrum & emolumentum: Sic nec cupidi, & auari ad aliud aſpiciunt niſi quod de ſuis laboribus, fructum & lucrum diuitiarum acquirant. Vnde tales poſſunt dicere illud Zach. 13. *Homo agricola ego ſum.* Sicut enim videmus, quod Vrſus eſt animal inquietum, quia ligatum catena quotidie laborat, circa ſtipidē mouetur, & agitatur, ſic vere auari & cupidi huius mundi, qui ſtipiti, id eſt, mundo catena auaritiæ ſunt ligati non ceſſant per auaritiam laborare diſcurrere, & currere, & circuire, vt lucrum temporale poſſint acquirere, multa, & diuerſa terrarum ſpacia peragrare: & tāmen ſicut labor Vrſi omnimodo caret profectu: ſic vere finaliter labor auarorū nullum commodum eis confert, quinimo damnum infernalis miſeriæ eis infert. Ideo de talibus agricolis dicitur Amos 5. *Vocabunt agricolam ad luctum & ad planctum.* Quia vere chariſſimi, illi, qui ſunt agricolæ per auaritiam, vocantur à Deo per ſui iudicij occultam ſententiam ad luctum & ad planctum, id eſt, infernalem miſeriam. Patet igitur quod tales habent E

Afflictiuam cupiditatem,
Deceptiuam ſubtilitatem,
Infectiuam carnalitatem.

Et tunc verificabitur illud Ioël 1. *Deuaſtatum eſt triticum, confuſum eſt vinum, & elanguit oleum, & confuſi ſunt agricolæ.* Et hæc de agricola ſufficiant.

Ait. Videtur eſſe verbum, quod non habet niſi tertiam perſonam præteriti temporis & primam & tertiam præſentis. Quandoque enim dicitur Aio, ait, aiunt, in præſenti, communiter vero dicitur Ait in præterito. Ponitur autem Ait pro dixit. Et poteſt poni diuerſimode in ſcriptura, ſecundum materiam, in qua ponitur, ſcilicet, A

Ordinatiue,
Determinatiue,
Deliberatiue,
Comminatiue,
Imperatiue,
Gratulatiue.

Dicitur igitur ordinatiue, vel determinatiue ſeu deliberatiue, ſemper enim ſignat fixam, & deliberatam propoſiti ordinationem: ſicut Geneſ. 35. dicitur, quod Iacob conuocata omni ſua domo ait: *Abijcite Deos alienos.* Comminatiue etiam dicitur, vnde Ioſeph comminando fratribus ſuis ait. *Sic probabo, ſi pacifici eſtis*, Geneſ. 42. Ponitur etiam imperatiue vbi Chriſtus Marc. 2. *Ait paralytico, Surge, tolle grabatum tuum.* &c. ¶ Item gratulatiue Mat. 25. Vbi dicitur, quod Dominus ait ſeruo bono. *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui*, &c Vide de dicere.

Ala. Alæ ſunt inſtrumenta, ſeu membra quibus mediantibus corpora volatilium ſurſum in aërem ſubleuantur. Et accipiuntur in ſcriptura in bono & in malo. In bono ſignant alas animæ, ſcilicet bonas affectiones, deſideria, & voluntates, virtutes & perfectiones, quæ animam portant, & eleuant ſuperius ab æterna per contemplationem, & ab infimis eleuant per terrenorum abominationem. Et de talibus alijs dicitur figuraliter Apocal. 12. *Datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ vt volaret in deſertum.* ¶ Item ſignant alas Eccleſiæ, & iſti ſunt boni prælati, & bonæ perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ corpus Eccleſiæ ſuis doctrinis & exemplis deferunt, ſuſtinent, atque portant. Et taliter accipiendo poteſt ſignificare quemlibet virum perfectum, ſub cuius regimine & protectione cæteri à dæmonibus defenduntur, & in fide Eccleſiæ congregantur. Vnde Matth. 23. *Congregat Gallina pullos ſuos ſub alis.* ¶ Item ſignant alas diuinæ potentiæ, miſericordiæ, & clementiæ, ad quas tentationibus & tribulationibus debemus refugere, & per deuotionem & deſiderium anhelare. Vnde Pſalm. 16. *Sub vmbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas.* ¶ Item alæ accipiuntur in malo. Et ſunt alæ malæ affectiones, præſumptiones, & ambitiones, quibus mediantibus anima per ſuperbiam extollitur, & leuatur. ¶ Item alæ ſunt malæ diuitiæ, & poſſeſſiones, vel mali malorum collaterales, quorum auxilio homo quandoque in-

Digitized by Google

iuſte ad alta dignitatum officia promouetur. Hierem. 8. *Aſcendet*
B *quaſi aquila, & euolabit, & extendet alas ſuas.* ¶ Sic igitur nota, quod in ſcriptura inuenio

Alam { Extentam ad defendendum,
Erectam ad aſcendendum,
Retentam ſeu retractam ad fouendum,
Perflatam ad volitandum.

Defendit ala diuinæ protectionis. Per alam enim intelligitur diuinum adiutorium, & miſericordia, ad quam debemus fugere, ſicut pulli ne à miluo diabolo rapiamur. Pſalm. 35. *In tegmine alarum tuarum ſperabo.* Aſcendit ala mentalis contemplationis ſeu affectionis. Vnde de iſtis dicitur Ezech. 11. *Eleuauerunt Cherubin alas ſuas, & eleuata ſunt de terra.* Cuſtodit ala prælati iuriſdictionis ſeu charitatis & dilectionis, quia ſcilic. ad modum Gallinæ fouet ſubditos. Vnde ipſis dicatur illud Pſal. *In velamento alarum tuarum exultabo.* Volitat ſeu extẽdit alæ humanæ præſumptionis, & elationis. De qua Eſa. 18. *Væ terræ Cymbalo alarum, quæ eſt transflumen Aethiopiæ.* ¶ Diſtinguamus igitur breuiter, quod ſunt alæ virtuoſæ, quas debemus habere, & ſunt alæ vitioſæ, quas debemus horrere. De bonis alis, virtuoſis & ſpiritualibus poteſt exponi illud ſupradictum Apoc. 12. *Datæ ſunt mulieri duæ alæ.* In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut alæ ſunt plicabiles, ſunt binæ, ſunt pennatæ: ſic in anima debent eſſe tria genera alarum ſpiritualium, videlicet,

Affectio deſiderans (mulieri) Ecce plicatura.
Dilectio confœderans (duæ) Ecce ligatura.
Diſcretio conſiderans (alæ) Ecce pennatura.

C ¶ Habet igitur anima ſeu vir perfectus affectionem deſiderantem. Mulieri inquit. Sicut enim videmus, quod ala de ſui natura faciliter plicatur, ſic affectio faciliter debet de bono deſiderio, ad bonum deſiderium inclinari, plicari pariter, & conuerti, quod oſtenditur cum dicitur: Mulieri, quia mulier de ſui natura eſt affectiua, deſideratiua. Sicut patet Geneſ. 3. Vbi dicitur de Eua, quod videns mulier lignum, quod eſſet pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue, ſtatim comedere affectauit, & comedit ad denotandũ, quod bona ſpiritualia & æterna debemus deſiderare, & ardenter affectare, & ad ea per affectionem ſuperius euolare: vt ſic de quolibet tali dicatur illud Apocal. 12. *Apparuit in cœlo mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius.* Mulier enim id eſt, vir affectiuus debet apparere in cœlo, quia ſcilic. non debet niſi cœleſtia affectare. Et ideo dicitur, quod debet eſſe amicta ſole, cuius claritas eſt indefectibis. Per quod intelliguntur bona æterna, quæ circa nos debemus ad modum amictus ſemper habere per deſiderium & affectum. Lunam autem mutabilem & variabilem, id eſt, defectibilia mũdi bona debemus habere ſub pedibus per abominationem & deſpectum. Debemus igitur eſſe ſimiles Coturnicibus, quæ quando tranſeunt mare, vt veniant ad calidas regiones, deſcendunt quandoque ad mare quando ſunt fatigatæ volando, vt ſcilicet aliqualiter ſuper aquam quieſcant, tũc autem ne à profectu ſui itineris retardentur, miro vtuntur artificio, quia ſcilicet vnam alam tenent ſurſum erectam, vt venti beneficio ſemper vlterius tranſeant, cum alia autem ala in maris fluctibus ſe gubernant: vt dicit Iſid. Sic vere, chariſſimi, debemus facere. Cõſtat enim quod nos habemus duas alas, ſcilicet, rationem & affectionem in terra. Conſtat, quod omnes habemus trãſire vltra mare, id eſt, vltra amaritudinem huius vitæ vſque ad regionem paradiſi. Dico igitur, quod ſi fatigati tentationibus & tribulationibus quandoq; deſcendimus ad mare, id eſt, ad amaram mundi proſperitatem, vt habeamus conſolationem aliquam temporalem, vt pote, quia neceſſe habemus, aliquod temporale negotiũ miniſtrare, tunc ne forte impediamur à profectu virtutum, vnam alam, videlicet, affectionem debemus ſemper ſurſum erigere ad ęterna deſideranda, & affectanda. Et cum alia ala, id eſt, cum vſu debitæ rationis prudentiæ & diſcretionis, debemus nos in huius vitæ fluctibus gubernare. Et ideo de talibus alis dicitur figuraliter Ezech. 11. *Eleuauerunt Cherubin alas ſuas, & rota pariter.* Quia vere illi, qui ſunt Cherubin per ſcientiæ plenitudinem. Illi, qui ſunt rotæ per obedientiæ promptitudinem. Illi, qui ſunt pariter per amicitiæ viciſſitudinem, dico, quod illi debent eleuare alas affectionis ad cœleſtium beatitudinem. Et nota, quod illi Cherubin habebant quatuor alas, quatuor inquit facies vni, & quatuor pennæ vni, quia ſcilicet anima quatuor affectiones, quæ ſcilicet ſunt dolor & gaudiũ, ſpes & timor, quibus ſcilicet nunc ad vnum, nunc ad aliud deſiderium circumfertur. Similis enim videtur ludolocæ monſtro marino. De quo ponit liber de natura rerũ allegans Ariſtotelem, quod quatuor habet alas, duas, ſcilicet in facie, & duas in dorſo: Cũ igitur facies denotet præſentia, dorſum vero abſentia vel futura, poſſum dicere, quod quatuor iſtæ alæ, quatuor bonorum affectiones denotant, duas ſcilicet quæ verſantur circa res præſentes, quæ ſunt ſcilicet dolor, & gaudium. Et duas, quæ ſunt in dorſo, quæ verſantur circa res abſentes & futuras, quæ ſunt ſpes & timor. Iuſti autem gaudent de præſentibus bonis, quæ fecerunt, & dolent de præteritis malis, quæ commiſerunt, timent vero futura ſupplicia, quæ meruerunt, & ſperant futura Paradiſi ſolatia ad quæ creati fuerunt. Vnde de iſta quadruplici ala affectionũ, poteſt dici illud Daniel. 7. *Alas habebat auis quatuor ſuper ſe.* Habet igitur vir perfectus affectionem deſiderantem. (Mulier inquit.)

D ¶ Secundo habet alias alas ſcilicet dilectionem cõfœderantem. (Duæ.) Ala enim in corpore auis, nunquam eſt ſola, imo ſemper conſueuerunt eſſe binæ & binæ. Sic vere alæ charitatis & dilectionis in anima nunquam conſueuerunt eſſe ſolæ, imo ſemper binæ & binæ, quia ſemper debent eſſe ſimul amor Dei & amor proximi. Quod oſtenditur cum dicitur, Duæ: quia ſecundum Greg. *Per dualitatem duplex charitas deſignatur, quia in his duobus tota lex pendet, & prophetæ.* Matth. 22. Aquila talis eſt conditionis, quod in nido ſuo non dimittit niſi duos pullos, quia ſi forte tertium genuerit, proijcit, & emittit, & hoc, quia timet grauari ſi plures pullos, quam duos, ipſum oporteret nutrire. ſicut dicit Plin. Sic vere chariſſimi, in nido cordis noſtri debemus fouere & nutrire duos pullos, (id eſt,) duos amores, Dei ſcilicet & proximi, quia ſi forte tertius pullus ſe ingeſſerit, vel vt amor mundi, ipſum debemus expellere, quia forte ipſum fouendo per auaritiam grauaremur. Et ideo de duabus alis figuraliter dicitur Eſa. 6. Quod Seraphin duabus alis tegebant faciem, duabus pedes, duabus volabant. Seraphin enim qui ab incendio denominantur, ſignant homines, per charitatem feruidos & incenſos, quia reuera cum duabus alis, (id eſt,) cum duplici charitate ipſi ſe regunt, & tegunt, & quantum ad faciem, (id eſt,) quantum ad ſtatum interiorem, & quantum ad pedes, id eſt, quantum ad ſtatum exteriorem, & quantum ad volatum, id eſt, quantum ad ſtatum ſuperiorem. Et fuit hoc figuratum Exod. 36. vbi dicitur, quod in tabernaculo fœderis erant duo Cherubin, qui alas ſuas extendebant, & ſe mutuo reſpiciebant, & ſuper arca teſtamenti ſedebant. Iſti duo Cherubin ſignant homines ſcientificos & perfectos, quia Cherubin interpretatur plenitudo ſcientiæ, qui reuera debent eſſe duo, quia ſecundum Greg. *Minus quam inter duos charitas haberi nõ poteſt.* Et ideo dico, quod iſti debent eſſe in tabernaculo, id eſt, infra. Eccleſiam militantem per fidem & deuotionem, ſedere ſuper arcam teſtamenti, id eſt, ſuper Eccleſiam triumphantem per conſiderationem & affectionem, & ſe mutuo reſpicere per pietatem, adiutorium, & ſubuentionem. Et de hoc Ezech. 1. [Vnum quodque duabus alis tegebat corpus ſuum.] Debemus igitur habere dilectionem confœderantem. (Duæ, inquit.)

¶ Tertio debemus habere diſcretionem conſiderantem. (Aquilæ) Nam ſicut Aquila de ſui natura habet eſſe plumoſa & neruoſa, ſic vere anima debet eſſe neruoſa per operationis fortitudinem, & debet eſſe plumoſa per contemplationis celſitudinem: quia ſicut auis plumoſa facilius eleuatur ad ſuperiora, ſic nos debemus per contemplationem ad ſuperiora conſideranda & meditanda faciliter eleuari. quod oſtẽditur cum dicitur Aquilæ, quæ eſt auis velocis motus, alti volatus, & clari viſus, & plumoſi corporis, neruoſi pectoris. Sic anima debet eſſe velocis motus per orationem; alti volatus per contemplationẽ, clari viſus per conſiderationem, plumoſi corporis per virtutem & multiplicem perfectionem, neruoſi, id eſt, animoſi pectoris per feruorem & dilectionem. Vnde Exod. 19. *Portaui vos ſuper alas Aquilarum.* Figura ad hæc Ezech. 17. Vbi dicitur. *Aquila grandis venit ad Libanum, magnarum alarum, longo membrorum ductu, onuſta plumis, tulit medullam cedri.* Aquila illa eſt homo perfectus, & contemplatiuus, qui dicitur eſſe grandis per virtutum abundantiam, longus per ſtabilem perſeuerantiam, magnarum alarum per contemplationis ſublimitatem, plumoſus, per perfectionis multiplicitatem. Et debet venire ad Libanum, id eſt, ad montem cœli per deuotionis propinquitatem. Et ſic finaliter poterit habere medullam cedri, id eſt, æternæ fruitionis dulciſſimam voluptatem. Simus igitur chariſſimi alati

Per

Digitized by Google

Per { Diſcretionem conſideratiuam (Aquilæ)
Dilectionem confœderatiuam, (Duæ)
Affectionem deſideratiuam (Mulieri.) }

¶ Item nota, quod ſunt alæ hominis peccatoris, quibus in altum tollitur per promotionem, & ſuperbiam & elationem. Et de iſtis dicitur Daniel. 7. *Ecce alia beſtia quaſi pardus, & habebat alas quaſi auis quatuor ſuper ſe, & quatuor capita erant in beſtia.* Et in iſta figura oſtenditur, cum peccator tripliciter eſt alatus, (videlicet)

Per { Pectoralem elationem (Quaſi pardus)
Temporalem poſſeſſionem (Habebat alas)
Supernalem promotionem. (Quatuor capita.) }

Primo igitur dico, quod peccator eſt alatus per elationem pectoralem. quia ſicut auis per alas eleuatur, extollitur & affertur: ſic peccator per alas vanitatis & ſuperbiæ ſuper alios vult extolli, & per ſuperbiam taliter agitatur, quod ſeipſum nimis repræſentat, alios vilipendit. Et hoc oſtenditur cum dicitur figura. Ecce alia beſtia quaſi pardus, dicitur

Ecce, Alia, Beſtia, Pardus } propter { apparentem obſcurationem,
rationis alienationem,
inſenſatam indiſcretionem,
efferatam ſuperbiam & ambitionem. }

Nam ſicut pardus eſt animal ſuperbum, elatum, rapax & crudele, cũ pelle varie picturata, ſic tales ſuperbi, & elati ſunt crudeles vt communiter & raptores, & pellem exterioris apparentiæ ſemper volunt habere diuerſis & varijs ornatibus, & faſcibus picturatam. Et ideo dicitur de talibus, & in perſona talium pardorum Oſeæ 13. *Quaſi pardus in via Aſſyriorum occurram eis.* De alijs vero ſuperbiæ & præſumptionis eorum dicitur Oſeæ 4. *Ligauit eum ſpiritus in alis ſuis.* Spiritus dico ſuperbiæ. Iſti ſunt figurati in ſtruthione. De quo dicitur Iob 39. *Cum tempus fuerit in altum alas erigit, deridet equũ. & aſcenſorem eius.* Sic igitur patet, quod iſti ſunt alati per elationem ſeu ſuperbiam pectoralem.

¶ Secundo dico, quod iſti ſunt alati, per poſſeſſionem, ſeu ſubſtantiam temporalem. Et hoc oſtenditur quando dicitur, quod iſta beſtia habebat alas quatuor. Nam ſicut alæ ſunt circumiacentes corpori, & circa corpus extenduntur, & dilatantur, & illis mediantibus corpus auiculæ ſurſum fertur: ſic vere temporales poſſeſſiones, quæ peccatoribus adiacent, & circũſtant, multũ hodie extenduntur, & dilatantur. Et ideo iſti multoties per ſuperbiam extolluntur, quia ſicut dicit Auguſt. *Difficile eſt vt ſuperbus non ſit, qui diues eſt.* Sed nota, quod iſtæ alæ dicuntur quatuor. Quia ſcilicet alæ mundanæ proſperitatis cõſiſtunt in quatuor rebus,

In { Diuitijs,
Delitijs,
Honoribus,
Scientijs, }

Et nota, quod volatilia imperfecta, inueniuntur cum pluribus alis, quam perfecta. Sicut patet de multis vermibus, qui habent ſex alas vel quatuor. Aues autem perfectæ non. Sic vere chariſſimi illi, qui ſunt hodie imperfectiores, habent alas, id eſt, temporales poſſeſſiones ampliores. Et ideo ſicut talia animalia in lege erant immunda, ſic tales immundi & fœtidi apud Deum reputantur. Et ideo de iſtis dicitur Lucæ 15. *Quod altum eſt apud homines, abominabile eſt apud Deum.* Iſti fuerunt figurati in illa Aquila, de qua ſupra dicitur. Quia vere iſti ſunt hodie aquilæ grandes per magnæ famæ reputationem. Habent magnas alas & longa membra per bonorum immobilium dilatatam poſſeſſionem. Onuſti ſunt plumis, per mobilium ampliationem. Veniunt etiam ad Libanum, id eſt, ad honorum promotionem. Et tollunt medullam cedri, id eſt, totius proſperitatis delectationem. Sunt igitur iſti alati per poſſeſſionem ſeu ſubſtantiam tẽporalem. Vnde Eſa. 8. *Extenſio alarum eius implens latitudinem terræ.* ¶ Tertio dico. Quod mali ſunt alati per defenſionem ſeu potentiam magiſtralem, ſeu fraternalem, quod oſtenditur cum dicitur, quod iſta beſtia habebat plura capita. Quia vere mali in iſto mundo habent plura capita, id eſt, plures capitaneos, & magiſtros, collaterales pariter & ſodales, defenſores & fautores, & promotores & adiutores, quibus mediantibus ſic per quaſdam alas ad alta dignitatum & officiorum ſublimantur, & extolluntur, efferuntur & prouehuntur. Tales ſunt ſimiles cuidam ſerpenti, quem dicitur Hercules occidiſſe, ſicut dicit Iſidor. qui dicebatur Hydra, qui habebat quinque capita, & quando Hercules vnum abſcindebat, duo capita pro eo naſcebantur. Sic vere mali, & maxime officiales, aduocati, & balliui vendicant ſibi hodie plura capita, id eſt, plures capitaneos & fautores, quod ſi forte Hercules ſtrenuus miles, id eſt, Deus talia capita eis auferat, ipſi pro certo ſtatim procurant, pro vno perdito duo acquirere. Veruntamen finaliter omnia ſua capita eis auferentur, & ipſi ab Hercule, id eſt, à Deo temporaliter & æternaliter occidentur. Figura Apocal. 19. Vbi ille, qui ſedebat in equo albo, pugnabat contra beſtiam, quæ habebat plura capita, & quæ aſcenderat de abyſſo, & ipſam vna cum ſuo pſeudopropheta & cum illis, qui habebant eius characterem, in ſtagno ignis & ſulphuris relegauit. Sic vere chariſſimi, Chriſtus, qui in equo albo puriſſimæ humanitatis ſedet, finaliter contra tales beſtias, ſic incapitatas, quæ vt communiter veniunt de abyſſo, (id eſt,) de ſtatu vilitatis & paupertatis, & contra pſeudoprophetas eorum, id eſt, contra eorum adiutores, promotores, proxenetas, & ſuarum nequitiarum fautores, contraque illos, qui ſuum portant characterem, id eſt, contra illos, qui ſuum portant nomen, hoc eſt dictum, contra ſuos hæredes & ſucceſſores, qui ſcilicet in ſuis bonis male acquiſitis, eis male ſuccedunt, pugnabit per mortem temporalem, vt eos in ſtagno ignis & ſulphuris, id eſt, in inferno vbi eſt ignis, id eſt, ardor inextinguibilis, ſulphur, (id eſt,) fœtor intolerabilis, per damnationem æternam perpetuo relegabit. De talibus beſtijs dicitur ad Titum 1. *Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri.* Vbi oſtenditur, quod tales mali ſunt

Mentaliter errantes. (Cretenſes, id eſt, tenebroſi)
Verbaliter fallentes. (Mendaces)
Crudeliter furentes. (Quia malæ beſtiæ.)
Carnaliter viuentes (Ventres pigri.)

Et ideo de talibus alatis & eorum alis, id eſt, de talibus malis & eorum fautoribus dicitur Hierem. 2 *In alis tuis inuenta eſt ſanguis pauperum & innocentium.* Alæ enim diuitum & magnatum, id eſt, eorum balliui, & conſiliarij, quorum conſilijs reguntur & gubernantur. Alæ etiam talium malorum, id eſt, eorum magiſtri, & fautores, pro certo ſunt hodie pleni ſanguine, id eſt, temporali ſubſtantia pauperum & innocentium, quam ſcilicet ſemper per rapinam, & vſuram rapiunt & extorquent. Zachar. 5. *Habebat alas quaſi alas Milui:* quæ ſcilicet eſt auis quæruloſa rapinæ. Et nota quod tales alæ poſſunt figurari Ezech. 1. Vbi dicitur, quod manus hominis erant ſub alis. Quia vere tales alæ, id eſt, tales capitanei, & fautores ſemper habent manus, ſcilicet ad accipiendum munera ab eiſdem, alias enim ipſos non promouerent, niſi ab eis aliquid manualiter acciperent. Sunt igitur peccatores alati per lateralem promotionem, vel per fraternalem prouiſionem. Item per pectoralem elationẽ. Item per temporalem poſſeſſionem. Pone, ſi vis, illam figuram mirabilem Zachar. 5. de mulieribus, quæ habebant alas Milui, quæ portabant amphoram, &c. Item nota, quod inueniuntur ſcorpiones alati, &c. Vide infra de detractoribus. Item eruca cum ſit vermis, recipit alas, & fit Papilio, & volat cum auibus. Sic viles homines mediantibus alis diuitiarum, quas acquirunt, fiunt milites, & volant cum nobilibus. Vide infra de Nobilitate.

Albedo. Nota, quod generaliter in ſacra Scriptura reperitur A

Albedo { Mentis,
Carnis,
Cutis,
Veſtis,
Vultus,
Cultus. }

Albedo igitur mentis ſignat interiorem innocẽtiam. Et de hac poteſt exponi illud Ioelis 1. *Vineam meam decorticauit, albi facti ſunt rami eius.* Quando enim vinea animæ decorticatur per cõfeſſionem & denudatur, tũc conſcientiæ, per innocentiam dealbatur, Pſalm. 50. *Aſperges me Domine hyſſopo. & mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* ¶ Item albedo carnis ſignat continentiam puriorem. Et de hoc videbitur infra: de qua Ioan. 20. *Vidit duos angelos in albis ſedentes.* ¶ Item albedo cutis ſignat corporalem pulchritudinem, & decentiam. Vnde Leuit. 13. vbi dicitur quod *ſi caro, & cutis, quam ignis exuſſerit, albam & rufam habuerit cicatricem, contaminabitur.* &c. ¶ Item albedo veſtis honeſtam ſignat apparentiam Matth. 17. dicitur, quod veſtimenta Chriſti facta ſunt alba, ſicut nix. ¶ Item albedo vultus ſignat

gloriæ refulgentiam. Vnde Apoc. 7. dicitur de beatis. *Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt & vnde venerunt?* ¶ Item albedo cultus, ornatus ſignat inſolentiam, vel etiam temporalē deſignat opulentiā. Et iſta eſt albedo, de qua dicitur, quod Iudæi illuſerūt Chriſtum indutum veſte alba, &c. Dico igitur, quod albedo eſt fundamentum omnium colorum, purioris & ſimplicioris naturæ cæteris coloribus, pulchrioris etiam apparentiæ, faciliter tamen maculatur, & eius macula difficulter reparatur. Et talis eſt tectæ puritas innocentiæ, ſeu candor nitidæ caſtitatis, quia vere iſta eſt virtus cæteris purior, pulchrior & gratior, quaſi fundamentum omnium aliarum. Maculatur tamen faciliter, per peccatum, & maxime per luxuriæ fœditatem. Et vix, aut nunquā amplius depuratur. ¶ Circa quod nota, quod in ſacra Scri-
B ptura reperitur quadruplex albedo, ſcilicet,

Albedo { internæ puritatis, | hypocriticæ fallacitatis, | æternæ fœlicitatis, | externæ proſperitatis.

De illis autem, qui ſunt albi albedine puritatis poteſt dici illud Luc. 9. *Facta eſt ſpecies vultus eius altera, & veſtitus eius albus refulgens.* In quibus verbis oſtenditur triplex albedo puritatis, ſcilicet in mente, in carne, & in veſte. Prima eſt puritas innocentiæ mentalis. Secunda eſt puritas continentiæ carnalis. Tertia eſt puritas decentiæ, vel apparentiæ moralis. Dico igitur, quod nos debemus habere

Mentalis innocentiæ nitorem. (Vultus eius)
Carnalis continentiæ candorem. (Species eius altera.)
Moralis apparentiæ decorem vel ſplendorem (Veſtitus, inquit, eius refulgens.)

Habenda eſt igitur innocentia mentalis. (Vultus, inquit eius.) Vultus enim ipſius animę eſt cor, & conſcientia, quia ſicut vultus eſt illa pars corporis, quæ principaliter apparet hominibus, ſic cor & conſcientia eſt pars illa animæ quam Deus principaliter intuetur, & quæ Deo immediatius præſentatur, quia ſicut dicitur 1. Reg. 16. *Homines vident ea quæ apparent. Dominus autem intuetur cor.* Et ideo ſicut videmus, quod homo ſumme ſtudet vultum ſuum purū & mundum ſeruare, ſic homo cor ſuum debet pro viribus ſeruare in innocentiæ puritate, & omnem fœditatem peccatorum abſtergere, vel purgare, vt de eo poſſit dici illud Iacob 1. *Hic comparabitur viro conſideranti vultum in ſpeculo natiuitatis ſuæ.* Vbi oſtenditur, quod ad puritatem innocentiæ habendam requiritur

Supernæ claritatis ſpeculatio. (Viro conſideranti)
Internæ vilitatis meditatio. (Natiuitatis eius.)
Externæ ſanctitatis imitatio. (Speculo.)

Sicut enim mulier volens ſeruare faciem puram & albam reſpicit ad ſpeculum, ſic homo, qui vultum cordis ſui vult ſeruare innocentem, atque purum, ſæpe debet reſpicere ad ſpecula, id eſt, ad aliorum exempla, & ſe ſecundum eorum virtutes, & mores componere, & ornare. Et de tali albedine innocentiæ dicitur figuraliter Apoc. 1. *Caput eius & capilli eius candidi ſunt ſicut lana alba, & tanquam nix* quia vere caput cordis & intentionis, capilli cogitationis & affectionis debent habere candorem, & albedinem innocentiæ, & perfectionis. Et iſtud proh dolor, eſt contra multos, qui reuera non habent innocentiam, ſed nequitiam, non puritatem, ſed fœditatem, non albedinem, ſed nigredinem, non conſcientiæ ſanctitatem, ſed omnis iniuſtitiæ prauitatem. Tales ſunt ſimiles Cygno, qui quamuis exterius habeat plumam albam, habet tamen interius carnem nigram. Sic vere multi ſunt, qui quamuis exterius in apparentia videantur eſſe puri, albi, innocentes, & mundi per hypocriticam fictionem, interius tamen in conſcientia ſunt nigri, fœtidi & corrupti per vitia & peccata. Ideo de talibus vultibus dicitur Eſa. 40. *Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos & decor vultus eius deperijt.* Nam in peccatoribus & maxime in hypocritis exſiccatur, & extirpatur fœnum conuerſationis & flos affectionis, & ſic deperit decor vultus eius, id eſt, innocentia cordis & intentionis. Non
C ſic chariſſimi, ſed habeamus innocentiam mentalem. ¶ Secundo dico, quod debemus habere continentiam carnalem, & hæc eſt albedo exterior, quæ denotatur cum dicitur: *Facta eſt ſpecies altera.* Species enim humana tunc fit quaſi altera, quando per carnis continentiam dealbatur, quia ſcilicet tenere caſtitatē videtur eſſe vltra, & extra limites humanæ conditionis quia ſecundum Hieron. *In carne præter carnem viuere, potius eſt angelicum, quam humanum.* Et ideo videtur, quod humana natura alteratur & dealbatur ſicut vapor humidus, & aquoſus ſuperius in medio interſtitio aeris, qui quandoque propter vincentem frigiditatem in niuis albiſſimæ ſubſtantiam commutatur. Sic vere chariſſimi, quamuis ſit homo naturaliter humidus & aquoſus, fluxibilis & carnalis, quando tamen venit frigus duri timoris, ipſum quandoque taliter coneutit & conſtringit, quod ipſum in niuem candidam, id eſt, in hominem album, mundum, caſtum & purum alterat, & conuertit, ita quod ei poteſt dici illud 1. Reg. 10. *Inuenies*, inquit, *cuneum prophetarum, & inſiliet in te Spiritus Domini, & mutaberis in virum alterum.* Vbi oſtenditur, quod ad albedinem caſtitatis habendam neceſſarium eſt combinari ſagaciter, quia ſcilicet homo debet ſectari ſocietatem bonam & honeſtam. Cuneum, inquit, prophetarum. Item inſpirari viuaciter: quia ſicut dicitur Sapient. 8. *Non poſſum eſſe continens niſi Deus det.* Inſiliet, inquit, in te Spiritus Domini. Item commutari ſeu alterari moraliter. *Mutaberis*: inquit, *in virum alterum.* Sed heu proh dolor quam pauci ſunt hodie, qui habent talem alterationem, quinimo videtur, quod multi habent contrariam, & aduerſariam, quia de albedine caſtitatis & continentiæ mutantur in nigredinem carnalitatis & luxuriæ. Similes Piperi quod naturaliter eſt album. Sed ſecundum Dioſcor. à Sarracenis in furno coquitur, & crematur, & ſic eius albedo in nigredinem alteratur, virtute etiam germinandi priuatur. Sic vere multi ſunt qui quamuis deberent eſſe albi per caſtitatem, quia tamen à Sarracenis, id eſt, à dæmonibus in furno tentationum, & in ardore mundanæ proſperitatis coquuntur, ideo in nigredinem luxuriæ alterantur & virtute germinandi per bona opera ſpoliantur. Vnde de eis poteſt dici illud Baruch. 6. *Nigræ ſunt eorum facies de fumo qui in domo fit.* Fumus enim diabolicæ tentationis facit per infamiam & luxuriam nigreſcere faciem ſuæ conuerſationis. Tales fuerunt figurati Daniel. 4. in Nabuchodonoſor, qui de homine mutatus eſt in beſtiam: quia quāuis tales ſint homines, id eſt, rationales per naturam efficiuntur tamen beſtiæ per carnalitatem & luxuriam: quia ſcilicet beſtialiter viuentes non videntur habere vltima alicuius rationis. Baruch. 6. *Beſtiæ meliores ſunt illis.* Non ſic chariſſimi, ſed ſimus albi & puri per caſtitatem, quia homines albi & caſti Deo placent. Figura Apocal. 3. Vbi Deus dicit de innocentibus: *Qui vicerit, veſtietur veſtimentis albis.* Ideo bene conſulitur Apocal. 3. *Suadeo tibi emere aurum* &c. *vt veſtimentis albis induaris, vt non appareat confuſio nuditatis tuæ.* Dico igitur, quod nos debemus habere continentiam carnalem. Facta eſt inquit, ſpecies eius altera. ¶ Tertio debemus habere albedinem puri- D
tatis quantum ad apparentiam moralem: quia ſcilicet veſtitus noſter debet eſſe albus & refulgens: quia ſcilicet veſtitus noſtræ exterioris apparentiæ debet albere in ſe per ſanctitatem & puritatem, & refulgere in alios per bonum exemplum & honeſtatem: quod eſt contra multos, qui ſimiles ſunt Pici, quæ naturaliter eſt alba, ſed tandem ſuper ignem coquitur, & bullitur, & ſic in nigredinem commutatur, ita quod quicquid ab ea contingitur, maculatur. Sic vere chariſſimi, homo naturaliter debet eſſe albus, id eſt, modeſtus, rationalis & honeſtus, multi tamen ita bulliunt per inſolentiæ leuitatem, & ita coquuntur per luxuriæ fœditatem, quod color ſuæ apparentiæ in nigredinem malæ & inhoneſtæ conuerſationis mutatur, ita quod alij per eorum mala exempla inficiuntur, & maculantur. Quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 13. *Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea.* Non ſic, ſed habeamus albedinem honeſtatis. Veſtitus inquit eius factus eſt albus: vt de nobis poſſit dici illud Apoc. 3. *Non inquinauerunt veſtimenta ſua, ideo ambulabunt mecum in albis: quia digni ſunt.* Et ſic patet chariſſimi, quod albedo puritatis diſtinguitur

In { innocentiam voluntatis, | continentiam caſtitatis, | apparentiam honeſtatis.

¶ Item nota, quod albedo hypocriticæ fallacitatis eſt ſicut nix, E
quæ exterius pulchra, fæces & vias putridas cooperit, atque tegit, & ita homines decipit, quod dum credunt eſſe in via bona & plana, ipſi cadunt in foueam & in lutum. Sic vere candor hypocriſis, quæ exterius in homine apparet, multa immunda vitia & peccata velat, atque tegit, quæ interius in conſcientia latitant. Et ideo homines in talibus decipiuntur: quia dum credunt inuenire bonam viam, id eſt, hominem virtuoſum & perfectum, ipſi non inueniunt niſi lutum, id eſt, perſonam vitioſam, fœtidam & corruptam. Figura Leuit. 13. *Cumque color albus*

Digitized by Google

albus in cute fuerit, & capillorum mutauerit aſpectum, ipſa quoque caro viua fuerit, lepra vetuſtiſſima iudicabitur: quia vere chariſſimi quando albus color hypocriſis eſt in apparentia & in cute, capilli autem, id eſt, interiores affectiones, & caro, id eſt, conſcientia interius ſunt corrupti, tunc eſt lepra, & infectio peſſima reputanda. Nam ſecundum Iſidor. antiqui ſolebant equos diuerſimode dedicare. Vnde dicit, quod equi albi aeri dedicabantur, ad denotandum, quod illi, qui ſunt albi per hypocriſim, aeri & vento, id eſt, vanitati, & inani gloriæ deputantur &c. Ideo de talibus equis albis dicitur Apoc. 6. *Et ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper eum habebat arcum, & data eſt ei corona*: quia vere (chariſſimi) illi, qui ſunt hodie in equo albo, id eſt, in ſtatu hypocritico, ſemper habent arcum, id eſt, punctionem detractionis & murmurationis, & talibus (quod dolendum eſt) dantur hodie coronæ, (id eſt,) ſtatus & eminentiæ dignitatum. Item nota, quod eſt albedo curioſitatis & proſperitatis. Sicut enim color albus ſua pulchritudine viſum attrahit & delectat, ipſum tamen diſgregat, lædit, & diſtrahit, atque aggrauat: ſic mundi proſperitas, & curioſitas, quæ oculos cordis attrahit ad ſui conſiderationem, ipſos ſolet diſgregare, & diſſoluere per mala deſideria & affectiones, grauare etiam, & lædere per malorum appetituum ampliationem: & ſicut color albus faciliter maculatur, ſic proſpera faciliter deſtruuntur. Et ideo ſicut Herodes illuſit Chriſtum quando ipſum remiſit ad Pilatum, qui eum crucifixit, & induit eum veſte alba, ſicut dicitur Lucæ 22. ſic Deus quando induit homines veſte alba, id eſt, mundi proſperitate, ipſos pro certo videtur illudere, & ad Pilatum, & ad Crucem, id eſt, ad diabolum, & ad Inferni tormenta finaliter, deſtinare. Figura Geneſ. 30. Iacob & Laban fecerunt pactionem, quod Iacob habebat oues varias, Laban autem habebat albas & nigras. Sic vere Chriſtus, & diabolus videntur inuicem pepigiſſe, quod Iacob luctator Chriſtus ad partem ſuam varios recipit. id eſt, virtutum varietate dotatos. Laban, autem, id eſt, diabolus ad partem ſuam accipit albas pariter, atque nigras, hoc eſt dictum, illos, qui albedine proſperitatis fulgent exterius, & qui nigredine peccati & iniquitatis pallent interius. Item nota. quod eſt albedo æternæ gloriæ & fœlicitatis: quia ſcilicet iuſti in Regno patris rutilant, atque fulgent. Et de hoc dicitur Ioan. 20. Vbi duo Angeli in albis ſedentes apparuerunt mulieribus. Albedo enim ſtatum immortalitatis, & impaſſibilitatis & æternæ claritatis deſignat. Ideo dicitur Apoc. 6. *Data ſunt ſingulis ſtolæ albæ.* & Apoc. 7. *Hi, qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt & vnde venerunt?* ſequitur. *Hi ſunt, qui venerunt ex magna tribulatione*, quia ſcilicet in hoc mundo patiuntur aduerſitatem, in alio recipiunt ſtolam albam, id eſt, ſtatus immortalitatem, & claritatem. Pſal. 62. *Niue dealbabuntur in Selmon, mons Dei mons pinguis, &c.* Selmon enim qui interpretatur pax, vel ſenſus, vel fortis imago, vel virtutis vmbraculum, ſignat Paradiſum, vbi ſcilicet eſt pax, quæ non perturbatur, Senſus, qui non offuſcatur, imago quæ non deturpatur, virtutis vmbraculum, vbi anima recreatur. Et ſic iſte eſt mons Selmon, vbi anima beata claritatis refulgentia dealbatur. Sufficit de albedine.

Aleph. Eſt prima litera alphabeti Hebraici, quæ interpretatur mille, vel doctrina tentationum. Et eſt titulus præpoſitus quibuſdam Pſalmis, & quibuſdam Hieremiæ lamẽtationibus. Significat igitur illum, qui eſt α & ω, principium & finis, ſcilicet, Deum, qui dicitur mille, qui eſt major numerus, qui poſſit eſſe propter immenſitatem. Et dicitur doctrina tentationum: qui contra tentationes noſtras docet infirmitatem. Pſalmi igitur noſtri & lamentationes, id eſt, gaudia noſtra, luctus, & proſperitates, & aduerſitates ab iſto debent intitulari, & ab eo incipere, & ad eum terminari. Dico igitur, quod Aleph inuenitur eſſe laudis & congratulationis,

Titulus { confeſſionis, eruditionis, timoris, nitoris, vigoris.

¶ Eſt dico titulus laudis. Pſalm. Aleph. *Benedicam dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo.* Item eſt titulus confeſſionis. Pſalm. 33. Aleph. *Confitebor tibi domine in toto corde meo.* Item eſt titulus eruditionis. Pſalm. 36. Aleph. *Noli æmulari in malignantibus, &c.* Item eſt titulus timoris. Pſalm. 111. Aleph. *Beatus vir, qui timet dominum*, &c. Item eſt titulus nitoris, & puritatis. Pſalm. 11. Aleph. *Beati immaculati in via, &c.* ¶ Item eſt titulus vigoris. Prou 31. Aleph. *Mulierem fortem quis inueniet?* De lamentationibus vero poſſum notare, quod aleph, id eſt, Deus eſt titulus noſtræ

Aduerſitatis,
Obſcuritatis,
Calamitatis,
Mutabilitatis.

Igitur incipiamus ab iſto Aleph. Ab iſto titulo lamentum pro noſtra aduerſitate: ſicut fecit Hieremias volens lamentari deſtructionem Hieruſalem. Thren. 1. Aleph. *Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo, facta eſt quaſi vidua domina gentium*, &c. ¶ Item lamentum pro noſtra ignorantia, & obſcuritate. Thren. 2. Aleph. *Quomodo obtexit caligine filiam Sion, proiecit in terram inclytam Iſrael.* ¶ Item lamentum pro noſtra calamitate. Thren. 3. Aleph. *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.* Item lamentum pro noſtra mutabilitate. Thren. 4. *Quomodo obſcuratum eſt aurũ, mutatus eſt color optimus.* Et breuiter dico, quod in omni actu pſalmi vel lamenti ſemper debemus præponere Aleph (id eſt) Deum, qui eſt principium omnium bonorum operum & virtutum. Sufficit, &c.

Alexander. Nota, quod Alexander interpretatur alleuans A
tenebras, vel auferens anguſtias tenebrarum. Et ſic poteſt ſignificare Chriſtum, qui alleuauit tenebras errorum, & temperauit anguſtias tribulationum & dolorum. Alexander enim fuit Rex orbis & magnificus, & glorioſus, qui cũ modica manu, ſcil. cum quatuor millibus equitum & triginta millibus peditum orbem ſubiecit, ſecundum Oroſium. Sic Chriſtus glorioſus & ſublimis cum paucis millibus (id eſt) cum paucis prædicatoribus & Apoſtolis, infinitos populos ſuæ fidei ſubiugauit. Vnde 1. Machab. 1. dicitur quod Alexander egreſſus de terra Sethim debellauit Darium, & conſtituit prælia multa, & omnium obtinuit munitiones. Sethim interpretatur fixus. Darius interpretatur fertilis, quia vere Alexander Chriſtus de terra fixa, & æterna patria Paradiſi egreſſus, Darium fertilem, id eſt, mundum vicit, & contra ſectas errorum conſtituit prælia prædicando, & earum munitiones obtinuit, à vana credulitate populum reuocando. Vel ſi vis dic per Alexandrum, qui mundum occupauit, & tamen ſatiatus non fuit, & tamen in fine veneno periit, ſignari diabolum, vel ambitioſum, qui non ſatiatur honoribus, & qui finaliter mortis æternæ ſubiugatur doloribus.

Alleluia. Nota, quod alleluia eſt cantus gaudij & exulta- A
tionis, qui ſcilicet in ſcriptura ſignat gaudium, lætitiam, exultationem, & laudem. Interpretatur enim Alleluia, laudate dominum. Et ideo iſtud canticum dicitur eſſe cãticum beatorum, qui ſcilicet Deum laudando lætantur. Et eum benedicendo & amando continue occupantur. Vnde Tobias de cœleſti Hieruſalem loquens dicit Tob. 13. *Per omnes vicos eius alleluia cantabitur, benedictus dominus, qui exaltauit eam. vt ſit Regnum eius in ſæcula ſæculorum.* Iſtud eſt enim canticum Eccleſiæ: quia ſcilicet inter cætera, quæ in Eccleſia cantantur, in Eccleſia alleluia ſæpius replicantur. Eſt autem alleluia titulus quorundam Pſalmorum, ad denotandum, quod laus diuina debet omnibus ſumme placere, & quod ipſam debemus præ cæteris indeſinentius replicare, & omnes Pſalmos noſtros, id eſt, omnes alias cordis lætitias à laude diuina incipere, & intitulare. Igitur laudetur Deus de iuſtitia erga delinquentes. De miſericordia erga pœnitentes de munificentia erga triumphãtes, de indulgentia erga ſupplicantes, de munditia erga innocentes, de clementia erga credentes & eum confitentes: Deus enim fecit iuſtitiam delinquentibus: ideo laudatur Apocal. 19. Vbi dicitur. *Audiui vocem in cœlo turbarum multarum dicentium alleluia. laus & gloria & virtus Deo, quia vera & iuſta iudicia eius ſunt. Et iterum dixerunt alleluia, & ſeniores adorauerunt dicentes Amen Alleluia* Item faciet miſericordiam pœnitentibus. Ideo dicitur in Pſal. 135. alleluia. *Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia eius.* & Pſal. 116. Alleluia. *Laudate dominũ omnes gentes.* Item indulget ſupplicantibus. Pſal. 114. Alleluia. *Dilexi, quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ.* Item munificus eſt triumphantibus. Apoc. 19. *Audiui vocem quaſi tonitruum dicentium alleluia, Gaudeamus & exultemus: quia venerunt nuptiæ.* Nuptiæ enim ſatietatem deſignant, & quandam munificentiæ largitatem. ¶ Item ipſi ſibi complacent in innocentibus. Pſalm. 112. Alleluia. *Laudate pueri dominum.* Et alibi. Pſalm. 11. Alleluia.

Beati immaculati in via. Item Deus congaudet credentibus,& cũ confitentibus. Et ideo in Pſal.115. dicitur, Alleluia. *Credidi propter quod locutus ſum*, &c. Et alibi. Alleluia. *Confitebor tibi domine*, &c. Vide infra de laude.

A *Alleuare.* Nota, quod alleuatio eſt Dei & Diaboli. Deus enim alleuat hominem miſericorditer adiuuando, ne corruat per deſperationem. Pſal. 144. *Alleuat dominus omnes, qui corruunt, & erigit omnes eliſos.* Suum enim alleuare idem eſt, quod ſuum adiuuare. Item alleuat Diabolus homines per ſuperbiam erigendo, vt corruant ad damnationem. Vnde poteſt ſibi dici illud Pſal. 72. *Deieciſti eos, dum alleuarentur*, &c. Vide infra de eleuare vbi ad plenum. Et de leuare, &c.

Alleuiare. Vide titulum de Leuitate.

A *Allicere.* Idem eſt, quod attrahere aliquem ad aliquid faciendum per verbum, vel nutum, vel tactum applauſiuum, ſicut faciunt adulatores. Et nota, quod homo quandoque allicitur ad bonum, quandoque ad malum. Nota etiam, quod hominem alliciunt ad malum, carnalia, temporalia, adulationes, munera, &c. Sed nihil ad præſens, quia non ſunt auctoritates. Vide infra de attrahere, inclinare, inducere, &c.

A *Allidere.* Nota, quod allidere idem eſt quod ad aliquid lædere. Eſt enim alliſio quando aliquid contra aliquid durum ita impingit, quod quaſi penitus diſſipatur. Et ideo in ſcriptura loquendo moraliter per alliſionem intelligitur Tentatio, quæ mẽtem eneruat, deriſio, quę manus aceruat, Tribulatio, quæ mala coacetuat, elatio, quæ mentem proteruat. Alliditur dico quis per offendiculum tentationis. Eſa. 64. *Alliſiſti nos in manu iniquitatis.* Item alliditur per ictum tribulationis. Vnde Eſa. 30. dicitur quod [dominus oſtendet conſummationem furoris ſui, & allidet in turbine & in lapide grandinis.] ¶ Item alliditur homo per flatum elationis. Vnde Pſal. 101. *Eleuans alliſiſti me*, ¶ Item allidit homo manum ad manum per applauſum deriſionis. Vnde Hier. 48. dicitur. *Allidet manum Moab in vomitu ſuo, & erit in deriſum etiam ipſe*, &c. Vide titulum Offendere, Percutere, &c.

A *Alimentum.* Et illud, quod ad reſtitutionem vel reſtaurationem humorum, qui per actionem ealoris in corpore continue deperduntur natura animalibus eſt conceſſum. Nam quia calor naturalis, & etiam innaturalis continue humores diſſoluit & conſumit, ideo neceſſarium fuit alimentum, quod in humores conuerteretur, vt corpus animalis in ſui ſtatus conditione nutriretur: vt dicit Auicenna. Sic vere ſpiritualiter, chariſſimi, illud eſt alimentum ſpirituale, quo humor animæ, id eſt, eius gratia, virtus, deuotio, & dilectio quando deperditur reſtauratur. Nam quia calor concupiſcentiæ, & ardor mundanæ proſperitatis continue agit in animam ipſam, ſcilicet per tentationes, & deſideria calefaciendo, & mouendo, ideo humor deuotionis, & gratiæ virtutis & pariter meriti in ea continue deſiccatur. Et ideo neceſſe eſt, quod ad huiuſmodi humoris reſtaurationem alimenta ſpiritualia continue miniſtrentur, quæ quidem alimenta ſunt lectio, deuotio, eruditio, donorum infuſio, & æternæ gloriæ conſolatio. Talia ergo alimenta ſpiritualia debemus appetere, & amare. Iuxta illud Gen. 41. *Clamauit populus ad Pharaonem alimenta petens.* In quibus verbis oſtenduntur tria neceſſaria ad huiuſmodi alimenta habenda & procreanda, ſecundum tres conditiones, quæ poſſunt in alimentis corporalibus inueniri. ¶ Alimenta

B enim corporalia alliciunt, expediunt, proficiunt. Deſiderantur enim ab omnibus, ideo alliciunt. Clamauit inquit ad Pharaonem. Cunctis etiam viuentibus ſunt neceſſaria, ideo expediunt; quia ſcilicet eis indiget omnis populus. Suſtentant etiam corpus humanum, ideo proficiunt. Alimenta inquit petens. ſcil. tanquam proficua, & neceſſaria. Sic vere dico, quod ad iſta alimenta ſpiritualia habenda requiritur, & conſideratur feruor deuotionis deſideratiuæ. Clamauit enim. Videmus enim quod omne animal naturaliter & auide & feruenter ſuum deſiderat nutrimentum, in tantum, quod pro ipſo habendo rugit, mugit, circuit, vociferat, atque clamat: ſicut patet de Vrſo, qui tanta auiditate fertur in ſuum alimentum, ſcilicet in mel quando poteſt ipſum inuenire, quod non obſtante aſcenſus difficultate, oneris ſui corporis grauitate, apum punctione, mallei percuſſione vſque ad locum mellis graditur, & aſcendit, vt dicit Theophraſtus. Sic vere chariſſimi, tanto ardore & feruore, auiditate, & cupiditate, deuotione, & affectione debemus appetere alimenta ſpiritualia, ſcilicet doctrinam, gratiam & gloriam, vel Euchariſtiam, quod non obſtante aliqua temporali punctione ſeu concuſſione tribulationis, vel aliqua grauitate laboris & pœnitentiæ, & vexationis, ibi debemus aſcendere, attingere, & venire, vt ſic poſſimus appetitum & deſiderium ſatiare. Et iſte feruor deſiderans oſtenditur cum dicitur: *Clamauit*, quia ſcilicet clamor vocalis locutionis oſtendit quid ſit ardor mentalis affectionis. Et de hoc Iudith 4. *Clamauit omnis populus ad dominum inſtantia magna.* quod eſt contra multos, qui reuera ad alimenta habenda, ſeu procuranda non ſunt feruentes, ſed torpentes, non diligentes, ſed negligentes, non ad hoc laborantes, ſed ad contrarium operantes, quia, ſcilicet non curant hodie de ſpiritualibus alimentis. Sed magis de temporalibus & corporalibus nutrimentis, vtilitatibus, & oblectamentis. Sicut enim Ciconia venenoſis alitur & nutritur, cibos autem delicatos non curat: ſic mundi peccatores rebus venenoſis, id eſt, mundi delectabilibus & proſperis nutriuntur, & ipſa cum totis deſiderijs amplexantur. Alimenta autem delicata, ſcilicet bona ſpiritualia & æterna vilipendunt, projciunt, & contemnunt. Ideo de talibus malis & malorum alimentis dicitur Gen. 47. *Dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & Bobus, & Aſinis.* Quia vere mundi bona ſunt tantum alimenta pro mundi peccatoribus, ſcilicet pro carnalibus & delicioſis, (equis) pro debilibus & affectuoſis, (ouibus) pro cupidis & laborioſis, (Bobus) pro ſtolidis & deſidioſis, (Aſinis.) Et iſti fuerunt figurati in illo populo carnali Num. 11. qui non delectabatur niſi in alimentis Ægypti, ſcilicet in Cucumeribus, & Peponibus, Allijs, atq; Porris. Non ſic chariſſimi, ſed alimenta ſpiritualia, non corporalia affectemus: quia ad hoc requiritur affectio deſideratiua. [Clamauit inquit] Secundo dico, quod circa huiuſmodi alimenta conſideratur collectio. [Populus inquit.] Nam ſicut videmus, quod alimenta non ſunt vni tantum homini vel animali neceſſaria, ſed omnibus, & ideo omnia animalia naturaliter conueniunt in alimentorum perquiſitione, procuratione, & prouiſione: ſic vere chariſſimi alimenta, ſpiritualia, de quibus ſupra dictum eſt, neceſſaria ſunt nobis vni, ſed omnibus. Ideo omnes debemus inuicem per amorem & concordiam, charitatem & amicitiam conuenire, vt huiuſmodi alimenta poſſimus prouidere, prouocare. Similes formicis, quæ ad alimenta procurandum ſimul vadunt, ſimul laborant, ſimul viuunt & diligenter in æſtate prouide[illegible] de quo in hyeme tandem viuant. Sic vere nos debemus tandem ſimul per fœdus charitatis viuere, & in æſtate ad procurandum huius vitæ alimenta ſpiritualia, quæ tempore futuræ hyemis poſt hanc vitam nobis proficiant, & valeant, cum diligentia laborare [Populus inquit] Et de hoc poteſt dici illud 2. Reg. 15. *Ecce populus multus veniebat pariter.* Sicut enim Papa libenter audit collegium, Abbas capitulum, Rex populum, ita quod eis in ſimul multa conceduntur, quæ ſingulis non darentur. Sic vere nos omnes per concordiam & charitatem conueniamus, & alimenta gratiæ & gloriæ, cæteraque Dei beneficia à domino poſtulemus, facilius poterimus obtinere. Quod eſt contra multos, qui in congregatione amoris, vnitatis & ſocietatis nolunt viuere, nec manere, quinimo alter ab altero per rixas, inuidias, & diſcordias ſegregantur. Et ideo non mirum ſi huiuſmodi alimenta eiſdem minime conferantur. Et de hoc dicitur 3. Reg 16. *Populus autem diuiſus eſt in duas partes.* Non ſic, ſed ſit in nobis collectio confœderatiua. [Populus.] Tertio dico, quod cõſideratur in alimẽtis refectio exuberatiua, [alimenta.] Alimenta enim poſſunt dici eo quod alant mentem, quia ſicut alimenta corporalia alunt, & nutriunt, impinguant, & reficiunt corpus, ſi iſta ſpiritualia cor & mentem nutriunt ſpiritualiter & impinguant. Ideo dicebat Apoſtolus 1. Tim. 6. *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus.* Quia vere alimenta mentalis refectionis, & tegumẽta moralis conuerſationis dant homini ſufficientiam æternæ conſolationis. Contenti, inquit, ſimus. Sed heu, proh dolor, talia alimenta mentis & animi refectiua non accipiunt hodie multi, imo alimenta carnalia. corporalia oblectamenta, quæ ſunt tam animæ quam corporis infectiua, quod maxime faciunt auari, qui aluntur diuitijs, luxurioſi delitijs ſuperbi vanitatibus, iactantijs & extollentijs, præſumptuoſi vanis ſcientijs, curioſi vanis lætitijs, hypocritæ inanibus glorijs. Sicut enim homo ab infantia veneno nutritus, venenum recipit pro alimentis, ſic tales, qui ab adoleſcentia ſua talibus venenoſis ſunt

Digitized by Google

nutriti, & talibus mundi bonis delectati & aſſueti, non quærunt alia nutrimenta, quia, ſcilicet de alimentis ſpiritualibus, quæ mentem impinguant, & reficiunt, nihil curant. Ideo lamentatur Ioel. 1. *Perierunt alimenta de domo domini.* ſcilicet ſpiritualia, quia reuera (quod dolendum eſt) in domo domini, id eſt, in religione, vel Eccleſia perierunt, & defecerunt alimenta deuotionis, & dilectionis, & eleemoſynæ, & compaſſionis, Euchariſtiæ, & contemplationis. Hierem. 52. *Non erunt alimenta populo terræ.* Sed reuera alia alimenta, ſcilicet delitiæ & diuitiæ ibidem affluunt, & abundant. Nam ſicut aquila nutrit pullos ſuos carne & ſanguine, ſic vere Diabolus peccatores nutrit carne & ſanguine, id eſt, delitijs, & oblectamentis carnalibus & terrenis. Eccleſ. 40. *Alit enim animam ſuam cibis alienis.* Bona enim mundi dicuntur aliena, quia aliunde veniunt, quia alienis remanent, & quia à domino nos faciunt alienos. Non ſic, chariſſimi, ſed habeamus alimenta ſpiritualia, quibus ſcilicet, Prælati debent nutrire pecora ſibi commiſſa. Vnde Geneſ. 46. *Viri Paſtores ſunt, & curam habent alendorum gregum*, quia reuera, vt dictum eſt, iſta ſunt alimenta, quę tribuunt refectionem exuberatiuam, quæ requirunt collectionem confœderatiuam, quæ faciunt affectionem deſideratiuam. Et ſi vis, nota, quod ſunt alimenta pauperum, quæ ſunt exteriora ſcilicet eleemoſynæ. De quo Tob. 1. dicitur, quod eſurientes alebat nudiſque veſtimenta præbebat. Item ſunt alimenta deuotorum, quę ſunt interiora, & iſta ſunt lectio, deuotio gratia, Euchariſtia, quæ interius nutriu[illegible] iam mentem. Et iſta ſunt alimenta, quibus debet caſtrum [illegible]ordis eſſe munitum. Vnde illud prædictum 1. Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus.* Vnde Gen. 47. dicitur, quod Ioſeph alebat fratres ſuos omnémque domum patris ſui, præbens ſingulis cibaria. ¶ Item ſunt alimenta bonorum, quæ ſunt ſuperiora. Vnde de muliere ſtellata, id eſt, de anima beata dicitur Apoc. 12. quod ipſa ſumptis alis volauit in deſertum, vbi alitur per tempus & tempora. Vide de nutrimento cibo, & manducare, &c. ſimilia.

Alienum. Dicitur omne illud, quod non eſt proprium noſtrum. Et dicitur alienus, quaſi aliunde natus. Et poteſt accipi in bono & in malo. In bono quando quis eſt alienus à mundo, vitio, & peccato. Et ſic alienus ſignat viros perfectos, quos mundus non poteſt vocare ſuos. Et de hoc in perſona Dei dicit Dauid Pſal. 59. *Mihi alienigenæ ſubditi ſunt.* Et Pſal. 107. *Mihi alienigenæ amici facti ſunt.* Vnde & Iob in perſona viri iuſti dicebat Iob 19. *Inquilini mei quaſi alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum.* ¶ Item poteſt accipi in malo, & ſic ſignat illos, qui alieni ſunt à Deo, à fide, à gratia, à moribus, à Paradiſo. Et ita alienus poteſt dici tam diabolus, quam peccator, quam mundus. Dæmones etiam dicuntur alieni, quia quamuis in principio fuerat domeſtici, in caſu tamen facti ſunt alieni. Vnde dominus potuit dicere illud Iob 19. *Noti mei quaſi alieni receſſerunt à me.* Iſti autem proprie dicuntur Dij alieni, quia ſcilicet ab illis, qui ſunt à fide alieni, creduntur eſſe Dij: & ideo iſti adorari prohibentur Gen. 35. *Abijcite Deos alienos.* Et Exod. 20. *Non habebis Deos alienos.* Et ibidem. *Non adorabis Deum alienum.* ¶ Dico igitur, quod peccator poteſt dici alienus, quia ſcilicet nihil habet commune cum Deo. Sicut enim videmus, quod alieni, ſeu extranei non diliguntur, ſicut domeſtici, licet quandoque ad tempus amplius honorantur, quinimo ſi fit eis ſolatium ſeu feſtum, cito tamen deficere comprobatur: ſic mali non diliguntur à Deo, licet quandoque hic in mundo in diuitijs & promotionibus temporalibus fiat eis à domino breue feſtum, à quo tamen finaliter ſicut alieni recedunt, & impenſos honores tanquam alienos dimittunt. Hiere. 30. *Non dominabuntur amplius alieni.* Potiſſime autem mali Eccleſiaſtici alieni dicuntur, pro eo quod eſſe legitimi viri Eccleſiæ non videntur, in quantum iniuſte in beneficijs alijs perſonis debitis inducuntur. Eccleſia enim modernis temporibus ſimilis videtur perdici, quæ fouet filios alienos. Cuculus enim auis fraudulenter oua ſua in nido perdicis fouenda ponit, quæ perdix tanquam ſua fouet & diligit, ipſi tamen finaliter ſuam nutricem dimittunt, & cum Cuculo tempore ſuo recedunt, ſicut ponit liber de naturis rerum. Sic vere proh dolor Cuculus, id eſt, diabolus oua ſua, ſcilicet, peccatores perdici, id eſt, Eccleſiæ fouendos tradit, in quantum in nido ſuo, id eſt, in ipſius Eccleſiæ beneficijs ipſos promouet, & extollit, ita quod iſta mater Eccleſia ſic deluſa iſtos hodie fouet & nutrit, & bona, quæ debebantur filijs, iſtis alienis tradit. Ideo iam poſſunt filij Eccleſiæ dicere illud Thren. 4. *Hæreditas mea verſa eſt ad alienos, domus noſtra ad extraneos.* Et Eſa. 1. *Regionem veſtram coram oculis veſtris alieni deuorant.* Iſti tamen filij alieni quando ſunt bene foti & ditati, de nutrice non curant, nec ei bona faciunt, aut procurant, imo matri ſuæ diabolo derelicta Eccleſia ſe ſociant. Vnde in Pſal. 17. *Filij alieni inueterati ſunt, filij alieni mentiti ſunt, & claudicauerunt à ſemitis ſuis.* Vnde Hierem. 17. *Perdix fouit, quæ non peperit, fecit diuitias non in iudicio, in medio dierum ſuorum derelinquet eas.* Vnde alienis, qui non curant de vtilitatibus Eccleſiarum poteſt dici illud Baruch. 4. *Obliti enim eſtis eum, qui nutriuit vos, & contriſtaſtis nutricem veſtram Hieruſalem.* Sic igitur patet, quod mali miniſtri Eccleſiæ dicuntur alieni, quos etiam tanquam alienos Deus à miniſterio in ſuo iudicat repellendos. Vnde iſti debent timere illud, quod dicitur Numer. 3. *Si quis alienus acceſſerit, morietur.* In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut alienus in terra aliena habitat, ſemper habet ſtatus dubietatem, mentis peruerſitatem, quia ſcilicet ſemper nititur ſuppeditare illos de partibus. Pſalm. 108. *Diripiant alieni labores eius.* habet etiam nullam hæreditatem, ſæpe patitur diuerſitatem, & ſic dico, quod peccator alienus dicitur, Quia dubius & ſuſpicioſus. [Si.] quia ſuperbus & præſumptuoſus. [Quis.] Quia egenus & penurioſus. [Egenus.] Quia afflictus & laborioſus [Morietur.] ¶ Dico igitur, quod peccator agitatur dubietate [Si.] Sicut enim ſtatus peregrinorum & alienorum non eſt ſtabilis, neque firmus, imo ſemper habent eſſe in pendulo, & in dubio, & in incerto: ſic vere peccator in vita iſta ſemper eſt in dubietate, timore, anxietate, & incertitudine ſtatus ſui, quia, ſcilicet, teſte Ambroſ. *Et de præterito meminit habere quod doleat, & de futuro videt ſibi ſupereſſe, quod timeat.* dubitat enim de interioribus, ſcilicet, propter criminum immenſitatem, dubitat de exterioribus, id eſt, temporalium defectum & tenuitatem, dubitat de poſterioribus, ſcilicet futuræ damnationis aduerſitatem. Iſte igitur nihil habet ſtabile, atque certum, quia ſicut dicitur Iob 15. *Sonitus terroris in auribus impij. & cum pax ſit, inimicitias ſuſpicatur*, quod oſtenditur cum dicitur [Si.] quæ eſt conditio naturalis, dubia, & incerta, ad denotandum, quod ſtatus peccatorum eſt conditionatus, dubius, & incertus, mobilis pariter & infirmus. Ideo præ deſperatione videtur loqui peccator in Pſalm. 138. *Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? ſi aſcendero in Cœlum, tu illic es, ſi deſcendero ad Infernum, ades. Si habitauero in extremis maris*, &c. Et breuiter quocunque ſe vertat peccator, ſemper eſt in dubio, & in incerto. Si aſcendit in Cœlum per conſiderationem, inde repudiatur. Si deſcendit ad Infernum, ibi condemnatur. Si ambulat per mare, id eſt, per mundum, ibi flagellatur. Nam Columba eſt auis dubia, quia ſi deſcendit ad terram, dubitat de laqueo, vel ſagitta. Si aſcendit ad aerem, dubitat de accipitre, & breuiter nunquam eſt in tuto quouſque redierit ad foramen. Sic vere, (chariſſimi,) peccator ſemper dubitat, & timet accipitrem, id eſt, diabolum, ſagittam, id eſt, mortem, laqueum, id eſt, æternæ damnationis vinculum, nec vnquam eſt certus, vel tutus quouſque ad locum, & foramen ſuum, id eſt, ad Deum, & ad Eccleſiam, & ad ſtatum gratiæ redierit per charitatem, gratiam, & amorem. Dubitant iterum peccatores in hoc mundo amittere, ſcilicet, proſperitatem, incurrere pœnalitatem, & perdere carnalitatem. Sed proh dolor ipſi non dubitant amittere beatorum ſocietatem, vel ſanctitatem, offendere Dei maieſtatem, & incurrere æternæ mœſtitudinis grauitatem. Et quare non dubitant? certe quia non cogitant, neque vident aliquid de futuris. Et ideo ſicut cœcus, qui nihil videt, quandoque vbi eſſet merito dubitandum, ibi non dubitat, nec timet. Sic vere mali & per malitiam excœcati, qui pericula ſibi imminentia non vident, timent vbi timere non deberent, ſcilicet in mundi aduerſitatibus, quia *trepidauerunt timore vbi non erat timor.* Pſal. 13. Vbi autem ſumme eſt timendum, ſcilicet in Dei offenſione, & futura damnatione, ipſi non dubitant, neque timent. Vnde Eccleſ. 7. *Sunt*, inquit, *impij, qui ita ſecuri ſunt, ac ſi iuſtorum facta habeant.* Iſti ſunt ſimiles Ceruo, qui dum eſt in nemore, nihil videtur dubitare, imo elatis cornibus circuit, & diſcurrit. Sed quando à venatoribus concluditur, à canibus perſequitur in chordis, & laqueis conſtringitur, tunc incipit lachrymari ſecundum Iſidor. dubitare pariter & timere. Sic vere, chariſſimi, peccatores quamuis ſint in ſtatu dubitabili & periculo, ipſi tamen non videntur aliquid timere, imo cornibus ſuperbiæ elati, ceruicoſe, obſtinate, & proterue

Digitized by Google

vndique efferuntur. Sed proh dolor quando multitudo Canum, id eſt, infirmitatum eos inuaſerit, quando venator, id eſt, mors eos in ſepulchro concluſerit, quando etiam laqueus diuinæ ſententiæ eos in Inferno ligauerit, tunc timebunt & trepidabunt, tunc ſtridebunt, & dubitabunt, tunc etiam flebunt, & formidabunt, *ibi enim erit fletus & ſtridor dentium.* Matth. 22. Dico igitur, (chariſſimi) quod peccator agitatur dubietate. Si inquit. Vnde iſti dubitando videntur dicere illud Pſal. 136. *Quo*
D *cantabimus canticum domini in terra aliena.* ¶ Secundo dico, quod peccator eſt alienus, quia inſtigatur peruerſitate ſcilicet ſuperbia & præſumptione. Quia alienigenæ, vt communiter, quando poſſunt habere dominium, nituntur ſuppeditare illos de partibus, quibus deberent potius obedire, & eiſdem pro viribus obuiare. Et hoc eſt, quod dicitur Deut. 38. *Aduena, qui verſatur tecum, aſcendit ſuper te, & erit ſuperior, tu autem deſcendes, & eris inferior.* Sic vere peccator tanta aduerſitate percutitur, quod ille, qui eſt alienus à Deo illos, qui ſunt eius compatriotæ, vicini pariter & propinqui, ſcilicet bonos & iuſtos, quibus tenetur obedire & maxime prælatos dominos & magiſtros ipſe pro certo ſemper per ſuperbiam nititur ſuppeditare, vilipendere, & calcare, & eiſdem peruerſe obſiſtere, atque pro viribus contraire, Eſa. 6. *verſa eſt in prauum vinea aliena.* Vnde quilibet à talibus impulſus poteſt dicere illud Abdiæ 1. *Quis detrahet me in terram?* Et merito, quia ſicut dicitur Iob. 9. *Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi, quos tranſtulit in furore ſuo.* Vide infra de quis, quod oſtenditur cum dicitur, *Quis*: iſtud enim pronomen, *quis*, cum tota prolapia, poſteritate & conſanguinitate ſua vnam habet peruerſitatem, quia ſemper in omni conſtructione vult præire illam partem orationis, à qua regitur, & gubernatur: vt dicit Priſcianus. Ioan. 5 *Alius ante me deſcendit.* Et Ioan. 20. *Alius diſcipulus præcurrit citius Petro.* Et tamen Petrus erat Prælatus, qui poterat rationabiliter ire primus. Sic vere, (chariſſimi) mali, peruerſi, ſuperbi, & obſtinati, ſemper volunt per ſuperbiam præcedere, illoſque poſt ſe ponere à quibus debent regi gubernari & regulari, ſcilicet bonos, prouidos & maturos. Et maxime ſuos Principes, & Prælatos, quod potiſſime videtur inter clericos & religioſos, vbi mali, peruerſi & obſtinati, & ſuperbi ſemper volunt alijs præeminere. Quis inquit. Iſti ſunt ſimiles Hirco, qui quamuis ſit animal fœtidiſſimum, ſi tamen ſit in vno grege ſemper, vt communiter, vult omnes alios præcedere, & ante omnes alios primus ire. Sic vere, (chariſſimi) quamuis peccator ſit fœtentiſſimus per luxuriam, infamiam & peccatum, alios tamen per ſuperbiam, vt communiter, vult anteire. Iſte eſt igitur Quis. Vnde Eſa. 22. *Tu quis es, aut quaſi qui es.* Vbi oſtenditur, quod iſti ſunt deſpectiuæ conditionis (quia dicitur tu es) præſumptiuæ volitionis (Quis) disiunctiuæ diſſenſionis (Aut) defectiuæ durationis: quia ipſi proprie non ſunt, ſed quaſi ſunt (quaſi quis es.) Ideo de talibus alienis poteſt quilibet bonus dicere illud Pſalm. 53. *Alieni inſurrexerunt aduerſum me,* quia ſcilicet tales inſurgunt contra bonos, quibus debuerant obedire: ſtimulantur igitur peruerſitate. Quis inquit.
E ¶ Tertio dico, quod peccator dicitur alienus, quia ſpoliatur hæreditate: quod oſtenditur cum dicitur, Alienus acceſſerit. Sicut enim alieni, vt communiter, non habent hæreditatem in terra aliena, in qua ſunt, ſed communiter bonis mobilibus acquiſitis & aduentitijs ſunt contenti: ſic vere, (chariſſimi) peccatores nihil habent in hæreditate paterna Paradiſi. Imo bonis mobilibus, aduentitijs, id eſt, bonis temporalibus, defectibilibus, & accidentalibus, mundaniſque proſperitatibus ſunt contenti: quod oſtenditur cum dicitur alienus; quia ſcilicet iſti quaſi aliunde nati alieni ſunt, & extranei ab hæreditate Paradiſi. Ideo poſſumus dicere de eo illud Prouerb. 5. *Non des alienis honorem tuum, ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui ſint in domo aliena.* Sed ſcitis, quod recte videtur, quod talibus accidat ſicut pullis Aquilæ. Aquila enim alienat, & proijcit vnum à ſede pullis ſuis, quia vltra duos non vult nutrire. Sed eſt quædam auis quæ dicitur Ibys ſecundum Ariſtot. quæ inueniens huiuſmodi pullum ita à patre ſuo alienum & proiectum, ipſum in filium recipit, & adoptat. Sic vere (chariſſimi) quando verus Aquila Deus homines peccatores à ſe alienauerit, & nido ſuo, id eſt, hæreditate Paradiſi priuauerit, & ipſos ab amore & gratia ſua abiecerit & repudiauerit, ſtatim inueniunt alium receptorem, ſcilicet diabolum, ſeu mundum, qui nullum conſueuit degenerem refutare. qui ſtatim ipſos recipit & adoptat, & bonis, & proſperis huius mūdi nutrit, & recreat, & impinguat. Et ideo de mundo, & diabolo poteſt dici illud Eccleſ. 49. *Dederunt enim Regnum ſuum alijs, & gloriam ſuam alienigenis*: diabolus enim & mundus dant hodie alijs, & genti alienæ, id eſt, mundi peccatoribus, à Deo & ab hæreditate Paradiſi alienis Regnum & gloriam ſuam, gloriam, id eſt, honorem totius mundanæ proſperitatis. Ideo talibus dicitur illud Baruc. 3. [Inueteraſti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum deſcendentibus in Infernum.] In quibus verbis oſtenditur, quod mundus dicitur locus & Regnum alienorū, id eſt, peccatorum quadruplici ratione, videlicet propter pigritiæ ſenectutem (Inueteraſti) propter nequitiæ ſeruitutē (In terra aliena) propter lethalem ſocietatem (coinquinatus es, inquit, cum mortuis) propter finalem anxietatem (quia deputatus es cum deſcendentib. in Infernum) In terra aliena, ſcil. huius mundi, in qua mali imperant atque regnant, ipſi veniunt, & deſcendunt in Infernum, & hæreditate Paradiſi perpetuo ſpoliantur. Dicitur igitur peccator alienus, quia non dotatur hæreditate. ¶ Quarto dicitur alienus, quia flagellatur aduerſitate. Morietur inquit. Sicut enim videmus, quod alieni & aduenæ multis laboribus exponuntur, parum ab alijs reputantur & incommoda plurima patiuntur: ſic vere peccator finaliter laboribus mortis exponitur, à Deo, & Angelis, & Sanctis contemnitur, & tandem in Inferno perpetuis incommodis ſubiugatur. Morietur, inquit, ſcilicet morte temporali, & æterna. Vnde Eſa. 27. *In gladio morientur peccatores populi mei.* Vnde de talibus alienis dicitur Ezech. 14. *Homo de Iſrael ſi alienatus fuerit à me, faciam eum in exemplum & in prouerbium, & diſperdam eum.* Pone ſi vis quomodo alienati à ſenſu finaliter moriuntur. Figura 1. Mach. 15. *Alienatus mente Antiochus.* &c. Vide ibi. Patet igitur, quod peccator dicitur alienus, quia, ſicut dictum eſt,

Aduerſitate grauatur,
Hæreditate priuatur,
Peruerſitate tumeſcit,
Dubietate tremeſcit.

¶ Nota vlterius, quod alienus dicitur Mundus, Diabolus, Tyrannus. Mundus: Vnde in Pſalm. 48. *Relinquent alienis diuitias ſuas.* Et Hier. 19. *Alienum fecerunt locum iſtum.* Mundana etiam proſperitas dicitur aliena. Prouerb. 23. *Puteus anguſtus eſt aliena.* Mulier etiam mala dicitur aliena. Prouer. 7. *Vt eruat te ab aliena, quæ verba ſua dulcia facit.* Et etiam omnia bona mundi aliena dicuntur, & hoc quia aliunde & ab extrinſeco nobis veniunt, & alienis etiam poſt nos remanent. Vnde Senec. epiſt. 1. *Omnia, Lucili, aliena ſunt, & tempus tantum noſtrum eſt.* Et breuiter mundus dicitur proprie terra aliena. Iam diabolus. Oſeæ 2. *Reſpiciunt Deos alienos.* Item tyrannus. Eſa. 1. *Coram oculis veſtris regiones veſtras alieni deuorant.* Et Oſeæ. 7. *Comederunt alieni robur eius*, &c. ſufficit.

Alienigena. Dicitur ille, qui eſt aliunde genitus. Et poteſt ſignificare hominem peccatorem, ſicut dictum eſt de alieno. Et nota, quod populus Philiſtinorum, qui ſemper fuit filijs Iſrael contrarius & rebellis, dicebatur populus alienigenarum, ad denotandum, quod peccatores ſemper ſunt Deo, & populo eius contrarij & rebelles. Iſtos in pluribus conflictibus expugnauit Dauid, ſicut ipſe dicit in Pſal. 59. *Mihi alienigenæ ſubditi ſunt.* Ad denotandum, quod Dauid manu fortis, id eſt, Chriſtus peccatores per mortem corporis impugnabit, & eos in Inferno ſeruituti perpetuæ ſubiugabit. ¶ Nota igitur, quod per alienigenam intelligitur peccator multiplici ratione, videlicet, quia reprobatus lethaliter, quia maculatus carnaliter, quia diſgregatus diſpariter, quia caſtigatus crudeliter. Iſti enim ſicut indigni à Deo reprobantur. Non vult enim Deus, quod ad altaris ſacrificium admittantur, vel quod ad dignitates Eccleſiaſticas recipiātur. Vnde de Agno Paſchali dicitur Exod. 12. quod *alienigena non comedet ex eo.* Et Neemi 13. dixit Neemias in perſona boni Prælati. *Mundaui eos ab omnibus alienigenis. & conſtitui ordines Sacerdotum & Leuitarum.* Ciuitas tamen iam fit hodie contrarium; quia ſcilicet mali præ cæteris in Eccleſia acceptantur. Vnde 1. Machab. 5. dicitur. *Repleta eſt omnis Galilæa alienigenis.* Figura 1. Machabæor. 3. vbi dicitur, quod Antiochus miſit ad conterendum Iudæam, vt conſtitueret habitatores eius filios alienigenarum. Item iſti vt immundi per luxuriam maculantur. 2. Eſdræ 8. *Terra polluta eſt abominationibus alienigenarum.* Et ideo Neemias præcepit, quod viri Iſrael, id eſt, viri Eccleſiaſtici dimitterent omnes vxores alienigenas, qui ſcilicet Neemias, id eſt, bonus Prælatus valde debet

Digitized by Google

debet cauere ne Eccleſiaſtici cum malis mulieribus inquinen-
tur. Et tamē, proh dolor, de Salomone dicitur 2. Reg. 11. Quod
ipſe *adamauit mulieres alienigenas.* Item iſti ſocialiter nō ligantur.
Non enim ſolent mali per bonam ſocietatem ligari, nec chari-
tatis fœdere colligari. Neem. 3. *Separauerunt omnem alienigenam.*
Boni etiam debent à talibus ſeparari Neem. 9. *Separatum eſt ſe-
men filiorum ab omni alienigena.* Non decet enim quod filij Iſrael,
id eſt, boni malorum ſocietatem ſectentur. Et tamen, proh do-
lor, ipſi dicunt illud Pſal. 107. *Mihi alienigenæ amici facti ſunt.* Item
iſti finaliter æternaliter cruciantur & puniuntur, ſcilicet in In-
ferno 1. Mach. 11. *Occidit alienigenarum in die illa tria millia*, quia
ſcilicet iſti in Inferno collocabuntur, damnabuntur, & crucia-
buntur. Ita quod tunc poterit dici illud Pſal. 86. *Ecce alienigenæ,
& Tyrus, & populus Aethiopum hi fuerunt illic.* Illic dico, ſcilicet in
mundo fuerunt Deum offendendo, & nunc illic, ſcilicet in In-
ferno erunt peccata luendo. Oſtenditur igitur hic, quod il-
lic, ſcilicet iu Mundo, vel in Inferno erunt tria genera peccato-
rum, ſcilicet Solitudinis ſectatores, ſcilicet Alienigenæ. Multi-
tudinis turbatores, Tyrus anguſtians vel tribulans. Limpitu-
dinis contemptores, vel turpitudinis poſſeſſores, populus Æ-
B thiopum, qui interpretantur caliginoſi. ¶ Dico igitur, quod il-
lic erunt ſectatores ſolitudinis, qui ſcilicet nomine alienigena-
rum intelliguntur. Alienigena enim eſt ille, qui non eſt de pa-
tria, de ciuitate, vel de villa, & ſignat hominem ſolitarium, qui
ſcilicet non eſt de ciuitate, id eſt, de ciuium vnitate: quia om-
nem communitatem, concordiam, & ſocietatem videtur fuge-
re, vilipendere & horrere, imo moribus & conditionibus, col-
loquijs & conſilijs vult ab omnibus ſeparari, claudi pariter, &
velari. Et ideo de talibus alienigenis dicitur Neem. 9. *Separatum
eſt ſemen filiorum Iſrael ab omnibus alienigenis.* Sicut enim teſte Iſi-
dor. Aues prædales quarum roſtrum eſt curuum & vngues acu-
ti, ſolent viuere ſolæ, & à communitate aliarum auium ſepara-
ri, & ab omnibus alienari, & ſegregari; ſic multi ſunt mali pec-
catores & in ſæculo & in clauſtro, qui per quandam vitæ auſte-
ritatem, ſolitudinem, & partialitatem nihil volunt habere cō-
mune cum alijs, ſed ab omnibus eſſe diſtincti, diuiſi pariter &
diſiuncti. Et maxime tales ſunt aues rapaces & detractores,
qui carnes crudas non ceſſant deuorare. Tales etiam ſunt auari
& raptores, quorum roſtrum, id eſt, verba habent curuitatem
fallaciitatis. & vngues, id eſt, opera habent acuitatem rapacita-
tis. Iſti dico ſoli & ſolitarij à bonorum ſocietate & frequentia
diuiſi, perpetuo volunt eſſe ſoli. Thren. 3. *Sedebit ſolitarius, &
tacebit.* Iſti enim habent tepiditatem (Sedebit, Horrent ſocieta-
tem (Solitarius) Tenent procacitatem (Tacebit) Et ideo de
tali malorum diſtinctione dicitur Num. 8. *Alienigena non ms ce-
bitur vobis.* Et Neem. 13. *Separabunt omnem alienigenam.* Iſti non
erant digni comedere de hoſtijs & ſacrificijs ſanctificatis, nec
intrare Templum Domini, & maxime de Agno Paſchali, ſicut
dicitur Exod. 12. & Leui. 22. Ad denotandum, quod huiuſmodi
ſolitarij alienigenæ non ſunt digni ad cibum ſanctificatum ſa-
cramenti altaris accedere, nec Templum Paradiſi intrare, ma-
xime cum tam in Euchariſtia quam in Paradiſo ſit maxima ſo-
cietas, communitas, & charitas intellecta. Sunt igitur ſectato-
C res ſolitudinis. ¶ Secundo dico, quod illic erunt turbatores
multitudinis, impij, ſcilicet & tyranni, qui populum ſibi ſubdi-
tum & vicinum rapinis & exactionibus anguſtiant, & infeſtāt,
quod oſtenditur cum dicitur Tyrus, quia Tyrus interpretatur
anguſtians & tribulans. Et ideo Dauid inter alios, qui ipſum
infeſtabant, & grauabant, nominat alienigenas cum habitan-
D tibus Tyrum. Iſti igitur ſunt turbatores multitudinis. ¶ Tertio
dico, quod ibi ſunt poſſeſſores turpitudinis: quod oſtenditur
cum dicitur, Populus Æthiopum. Æthiopes enim ſunt populi
nigri, ſolis ardoribus infeſtati, & interpretantur caliginoſi. Sic
vere in mundo iſto ſunt plures peccatores, qui ſunt inflammati
per auaritiam & ambitionem, qui ſunt denigrati per infamiā
& malam conuerſationem, qui ſunt caliginoſi & excæcati per
ignorantiam & indiſcretionem, quia ſcilicet limpitudinem diſ-
cretionis & ſapientiæ claritatem abdicant, deſerunt, & cōtem-
nunt, & omnem moralem turpitudinem, atque nigredinem
profitentur. Ideo talibus obſcuris, tenebroſis, & caliginoſis,
nigris, & vitioſis peccatoribus dicitur Hierem. 13. *Si mutare po-
teſt Aethiops pellem ſuam, & Pardus proprietates ſuas, ſic & vos pote-
ritis bonum facere cum didiceritis malum.* Sunt igitur alienigenæ
moralis turpitudinis poſſeſſores, vulgariter multitudinis tur-
batores, localis ſolitudinis ſectatores. Si vis autem per alieni-
genam intelliguntur, conuerſi & pœnitentes. Vnde Lucæ 17.
Non eſt inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo niſi hic alienigena. I-
tem per alienigenam intelligitur proditor, & deceptor. Eccl.
11. *Admitte ad te alienigenam, & ſubuertet te in turbine, & alienabit te
à vijs proprijs.* &c. ſufficit.

Alius. Idem eſt, quod alter, & ſignat hominem, ab alio di- A
ſtinctum, & diuerſum. Et poteſt intelligi in bono.
Et ſic alius eſt ille, qui à mundo & mundanis vitijs eſt diuerſus,
diſtinctus pariter & diuiſus. Et de hoc Ioan. 10. *Alias oues habeo,
quæ non ſunt ex hoc ouili.* Alius etiam poteſt dici ille, qui eſt ſu-
peradditus & adiunctus. Et ita poteſt ſignificare quemlibet
bonum ſocium & amicum, qui nobis in neceſſitatibus adiun-
gitur, & per pietatem, & adiutorium aggregatur. Et de hoc
Prouerb. 11. *Alij diuidunt propria, & ditiores ſunt.* ¶ Item alia ſigni-
ficant multa vniuerſaliter aggregata. Ioan. 21. *alia ſigna multa
fecit Ieſus.* Et omnibus iſtis modis poteſt accipi in bono. ¶ Se- B
cundo dico, quod poteſt accipi in malo. Et ſic alius ſignat ho-
minem diuerſum, diuiſum & diſtinctum ab alijs per odium &
malignitatem, vel per vitæ diſſimilem qualitatem. Et de tali-
bus dicitur Prouerb. 10. *Alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate
ſunt.* Et 1. Corinth. 11. *Alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt.*
Vbi nota, quod homo de ſui natura eſt eiuſdem ſpeciei cum
alijs, non diuerſæ, habet etiam os paruum, ad denotandum,
quod debet eſſe animal temperatum, & faciliter ſatiatum. Eſt
etiam animal rationale, atque nudum, à quibus tribus pecca-
tor videtur eſſe alius triplici ratione, (videlicet) propter mo-
rum difformitatem (Alius quidem) propter mentis cupidita-
tem (Eſurit) propter mundi proſperitatem, vel propter ſenſus
obſcuritatem (Alius autem ebrius eſt.) ¶ Dico igitur, quod iſti
ſunt difformiter ab alijs ſegregati: quod oſtenditur cum dici-
tur, Alius quidem. Dicuntur enim alij, quia ſcilicet diuiſi ſunt
ab aliena conuerſatione. Quidam etiam ſunt alij, id eſt, ſingu-
lares in ſua mala conditione. Iſti enim non volunt eſſe eiuſdem
ſpeciei cum alijs, ſcilicet per amicitiæ vnitatem & charitatem,
ſed volunt eſſe alij per diuiſionem & diuerſitatem. Tales ſunt
ſimiles Scyllæ, Cepæ Caninæ, quæ quandoque inuenitur ſo-
la, & tunc mortifera eſt & venenoſa, & eſt in littoribus maris
ſecundum Platear. Sic vere tales, qui ita ſunt ſolitarij, ſingula-
res, & difformes communitati aliorum, qui, ſcilicet iuxta ma-
ris littus, id eſt, iuxta fluctus mundanorum negotiorum ſem-
per inueniuntur plantati, iſti (dico) & communiter mortiferi
ſunt & venenoſi per vitia & peccata, & per mala opera, & ex-
empla. Et ideo de talium difformitate dicitur 1. Cor. 15. *Alia eſt
caro volucrum & alia beſtiarum.* Vbi oſtenditur, quod iſti ſunt
ſeparati difformitatibus, alia & alia, inquinati carnalitatibus:
quia ſunt caro beſtiarum, eleuati pompoſitatibus. Volucrum
inquit. Ideo de eis dicitur Sapien. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad
videndum, quoniam diſſimilis eſt alijs vita eius.* Tales ſunt ſi gurati
Dan. 7. *Ecce (inquit) beſtia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis
nimis, dentes habens magnos & ferreos, comedens, & diminuens, & re-
liqua pedibus conculcans, diſſimilis autem erat cæteris beſtijs, quas vide-
rat ante eam, & habebat cornua decem.* Vere (chariſſimi) tales ſunt
hodie multi peccatores, quia iſti ſunt terribiles pauperibus
per aduerſitatem, mirabiles diuitibus per proſperitatem, for-
tes nimis per temporalem poteſtatem. Dentes, id eſt, verba ha-
bentes ferrea per mordacitatem. Ideo iſti comedunt alios
per rapacitatem. Iterum dico, quod iſti diminuunt, ſcilicet
de fama aliorum per detractionem, & de temporali ſubſtan-
tia per rapinam, vſuram, & exactionem, & reliquos etiam, de
quibus, ſcilicet non poſſunt aliquod malum dicere, concul-
cant & vilipendunt per ſuæ laudis ſuppreſſionem, vel aliqua-
lem detractionem, vel conculcant, ſcilicet per oppreſſionem,
& ſuppeditationem. Et ideo iſti ſunt diſſimiles alijs, ſcilicet
bonis per vitæ & famæ excellentem imperfectionem. Cornu-
ti ſunt etiam per ſuperbiam, & elationem. Ideo de talibus alijs
dicitur Dan. 7. *Ecce alia beſtia quaſi Pardus.* Sic igitur patet, quod
peccator dicitur alius propter morum diuerſitatem. ¶ Se- C
cundo dico, quod dicitur alius propter mentis cupiditatem.
Eſurit inquit. Peccatores enim per cupiditatem & ambitio-
nem ſemper eſuriunt & ſitiunt bona mundi, nec poſſunt ali-
qualiter ſatiari, & ideo iſti ſunt alij, quam deberent. Cum e-
nim homo habeat inter animalia os minimum, quaſi alienum,
& contra propriam naturam imputatur ei quando tanta a-
uaritia æſtuat, quod eius appetitus nequit diuitijs ſatiari.
Bona enim mundi ſunt ſicut fons Tantali, de quo dicitur,
quod

Digitized by Google

quod quanto quis magis bibebat, tanto plus ſitiebat. Sic vere quanto plus de bonis mundi biberis, & acquiſieris, tanto plus ſities, & eſuries, id eſt, ardor & appetitus auaritiæ magis creſcet. Eccl. 24. *Qui edunt me adhuc eſurient, & qui bibunt me adhuc ſitient.* Mundi proſperitas loquitur, quæ non facit niſi deſiderium prouocare, & ideo debemus eſſe ſimiles Ceruo, qui quando calefactus eſt & ſitibundus, dato quod inueniat aliquem riuulum, nunquam tamen ibi ſiſtit, quia ſcit, quod non ſatiaretur ibi, ſed deſiderium prouocaret. Et ideo currit vſque ad fontem, vt ibi in aquæ abundantia ſuum repleat appetitum, vt dicit magiſter in libro proprietatum. Sic vere chariſſimi, nos qui in hoc mundo ſumus diuerſis tentationibus calefacti, pro Deo non ſiſtamus in riuulo mundanæ proſperitatis: quia vere iſta non ſatiat, neque replet, imo deſiderium per auaritiam prouocat, & accendit. Vnde Eſa. 5. *Nobiles eius interierunt fame, multitudo eius ſibi exaruit.* Sed curramus per deſiderium, & affectum vſque ad fontem viuum gloriæ Paradiſi, vbi ad plenum ſatiabitur noſtri capacitas appetitus. Pſalm. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Et illud, *quemadmodum deſiderat Ceruus ad fontes aquarum*, &c. In mundo autem iſto eſt contrarium: quia ſcilicet bona mundi de ſe non dant ſufficientiam, ſed indigentiam, non ſatietatem, ſed anxietatem, non fertilitatem, ſed cupiditatem. Et iſtud patet in mundi raptoribus & auaris, qui quanto plus accumulant, tanto plus indigent, deſiderant, & mendicant. Vnde de talibus alijs dicitur Prouerb. 11. *Alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt*, quia breuiter teſte Senec. *Diues eſt non qui magis habet, ſed qui minus cupit.* Cauſas autem quare mundi bona non ſatiant, vide infra titulo Saturare. Bene igitur dico, quod peccator poteſt dici Alius propter mentis cupiditatem. Eſurit

D inquit. ¶ Tertio dico, quod peccator dicitur Alius propter mundi proſperitatem, vel propter ſenſus obſcuritatem. Alius (inquit) ebrius eſt. Homo naturaliter eſt nudus iuxta illud Iob. 1. [Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ.] Eſt etiam animal rationale: ideo peccator quando acquirit veſtimenta temporalis proſperitatis & poſſeſſionis, qui etiam ex hoc perdit ſenſum, & vſum debitæ rationis, & diſcretionis, alius eſt quam deberet. Et hoc oſtenditur quando dicitur, Alius ebrius eſt. Sicut enim vinum immoderate ſumptum aufert homini ſenſum & motum, & facit eum vacillare, & titubare, & quaſi aliũ à propria natura: ſic mundi proſperitas homini aufert ſenſum debitæ rationis & diſcretionis & motum virtuoſæ operationis, ipſumque facit titubare ab itinere virtutis & perfectionis: ideo de tali ebrietate dicitur in Pſ. 106. *Turbati ſunt, & moti ſunt, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt.* Rom. 14. *Alius credit ſe manducare omnia.* Contra illud Leu. 10. *Vinum, & omne quod inebriare poteſt, non bibetis.* Et cætera vide ſupra de Abſtinentia. Sic igitur patet (chariſſimi) quod peccator dicitur Alius propter mundi proſperitatem, vel ſenſus obſcuritatem, mentis cupiditatem, morum difformitatem. Ideo Alius merito poteſt dici. Et ſi volumus notare, poſſumus dicere, quod Alius poteſt dici fallacijs palliatus, Sæuitijs effrenatus, negotijs occupatus, nequitijs implicatus. ¶ Dicitur (inquam) alius ille qui fallacijs palliatur,

E ſicut ſunt hypocritæ, falſi amici, & proditores. Inueniuntur enim alij qui credebantur. Pſalm. 17. *Filij alieni mentiti ſunt mihi.* Item illi, qui ſæuitijs effrenantur, ſicut ſunt crudeles, & tyranni. De quibus dicitur Ioan. 21. Petro dictum eſt. *Alius te cinget & ducet*, ſcilicet *quo tu non vis*, ſupple violenter. Item illi, qui mundi negotijs occupantur. Figurati in illo, de quo dicitur Matth. 22 quod *alius iuit ad villam ſuam* (id eſt) ad mundi negotia, & ſic à Regis nuptijs eſt excluſus. Item illi, qui nequitijs implicantur. Vnde illi duo latrones dicuntur alij Luc. 23. *Crucifixi ſunt cum Chriſto alij duo nequam.* Sic igitur dico, quod Alius ſignat peccatorem. ¶ Sed adhuc nota, quod vir perfectus poteſt dici

F Alius, qui (ſcilicet) propter vitæ excellentiam & ſanctitatem alius ab alijs poteſt dici. Et de hoc 1. Corinth. 12. *Alij datur ſermo ſcientiæ, alij ſapientia vel ſpiritus, alij fides, alij gratia ſanitatum, alii operatio virtutum, alij prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alij interpretatio ſermonum.* Et breuiter ille, qui vult eſſe Alius (id eſt) ſingularis excellens, & perfectus in omni bono, per ſpiritum eſt prouectus. Et nota, quod de talibus poteſt exponi illud 1. Corint. 15. *Alia eſt claritas Solis alia Lunæ alia Stellarum*, quia vere claritas, & excellentia perfectorum, qui per Solem, Lunam, & Stellas intelliguntur, eſt alia, & alia, id eſt, ab aliorum communi vſu per eminentiam ſegregata & diuiſa: in quibus verbis talium perfectorum excellentia & claritas deſcribitur à lucida claritate Solis, à fluida pietate Lunæ, à ſolida firmitate Stellarum. Habent igitur boni lucidum ſplendorem, quia ſcilicet comparantur Soli. Nam ſicut Sol poteſt dici alius ab alijs luminaribus, propter excellentiam claritatis, quia ſcilicet quantum eſt de ſe, ſua claritas eſt inoffuſcabilis, inextinguibilis, & inuariabilis. Sic vere claritas bonitatis, ſapientiæ, & diſcretionis, & honeſtatis bonorum & perfectorum non offuſcatur per ignorantiam, nõ variatur per inſolentiam, non extinguitur per imperſeuerantiam, imo in eodem ſtatu perſeuerat. Eccleſ. 27. *Omnis homo ſanctus manet in ſapientia ſicut Sol.* Et ideo de talibus alijs dicitur 1. Cor. 12. *Alij per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ.* Habet igitur lucidum ſplendorem. ¶ Secundo habet fluidum dulcorem. Luna inquit. Nota quod ſicut Luna eſt alia & diuerſa, excellens & ſeparata ab alijs luminaribus in humiditate: quia ſecundum Ambroſ. *Luna dicitur mater roris, fons humoris, decor noctis.* Sic viri perfecti alios excellunt in humore dulcoris, & compaſſionis. Nam ros pietatis ab eis deſtillatur, & nox, id eſt, ſtatus pauperum, & egenorum ab eis decoratur. Et ideo ſicut videmus, quod Luna quantumcunque rorem inferius adminiſtret, ſua tamen influentia ex hoc non minuitur, neque ceſſat: ſic vere boni & miſericordes non minuuntur, nec depauperantur, quamuis rorem beneficiorum alijs largiantur, imo per Dei ordinationem ſæpe fit, quod bonis ampliantur potioribus. Lucæ 6. *Date, & dabitur vobis.* Et Eſa 60. *Non occidet vltra Sol tuus, & Luna tua non minuetur amplius*, &c. De talibus alijs dicitur Prou. 11. *Alij diuidunt propria, & ditiores ſunt.* ¶ Tertio dico, quod non tantum habent iſti fluidum dulcorem, imo etiam habent ſolidum tenorem Stellæ, quæ dicuntur à ſtando: quia ſcilicet propter ſuam perpetuam ſtabilitatem aliæ ſunt ab aliorum corporum mutabilitate: quia ſcilicet in firmamento continue voluuntur, nunquam tamen deficiunt, neque imo in firmamento perpetuo perſeuerant. Sic vere boni, & perfecti ita ſunt per virtutem perſeuerantiæ in firmamento, id eſt, in fide Eccleſiæ, vel in ſtatu gratiæ radicati, ſtabiliti, & firmati, quod quamuis moueantur tribulationibus, agitentur tentationibus, ipſi tamen per peccatum non franguntur, per inconſtantiam non mutantur, per impatientiam non turbantur, per morum inſufficientiam non perduntur, ſed magis & magis per firmitatem perpetuam roborantur. Vnde Dan. 12. *Iuſti autem fulgebunt ſicut Stellæ in perpetuas æternitates.* Ideo de talibus alijs dicitur Ioa. 14. *Alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum.* Iſti dicuntur paracleti per aliorum conſolationem, dicuntur à patre dati per diuinam inſtitutionem, dicuntur manere in æternum per perſeuerantem durationem. Et ideo iſti dicuntur Stellæ à ſtando: quia ſcilicet in fide, & moribus ſunt ſtabiles, atque firmi. Sed heu, proh dolor, quot ſunt hodie, qui habeant firmitatem Stellarum, pietatem Lunarem, claritatem Solarem? Pro certo pauci, quod dolendum eſt. Claritas ſapientiæ nebulis ignorantiæ denigratur: ideo non ſunt Sol. Pietas influentiæ iaculis auaritiæ deſiccatur: ideo non ſunt Luna. Firmitas exiſtentiæ, iaculis ignorantiæ perforatur. Et ideo proh dolor iſti non ſunt hodie Stellæ. Non ſic (chariſſimi) non, ſed prõ Deo habeamus, ſicut dictum eſt, Splendorem lucidum (Solis) dulcorem fluidum (Lunæ) tenorem ſolidum (Stellarum.) Et ſic erimus alij per vitam, & ſanctitatem eminentem, & ab alijs ſegregati. Et nota, quod tales alij, (id eſt,) tales ſingulares & iuſti

Vtiliter		occupari,
Viriliter		operari,
Opulenter		fœcundari,
Eminenter	ſolent	exaltari,
Celeriter		agitari,
Moraliter		immutari,
Salubriter		liberari.

¶ Dico igitur quod iuſti viriliter occupantur. Ioan. 4. *Alij laborauerunt, & vos in labores eorum introiſtis.* Item viriliter operantur. 1. Cor. 12. *Alii datur operatio virtutum.* ¶ Item opulenter fœcundantur, ſupple, fructu bonorum operum. Vnde Lucæ 8. *Aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum.* ¶ Item eminenter ſublimatur, ſcilicet ad honores ſpirituales, & æternales. Vnde Eph. 4. dicitur. quod *Deus alios paſtores, & doctores, alios vero Euangeliſtas dedit.* ¶ Item celeriter agitantur, ſcilicet obediendo prompte maioribus: vnde illud Ioan. 20. *Alius diſcipulus præcurrit citius Petro.* Item moraliter immutantur, ſupple, ſe conuertendo ad bonum. Vnde de Saul dicitur 1. Regum 10.

quod

Digitized by Google

quod *Deus immutauit ſibi cor aliud.* ¶ Item ſalubriter liberantur, ſupple, in patria. Vnde Matth. 27. dicitur, quod *Chriſtus alios ſaluos fecit.* Sic igitur patet, quod iſti dicuntur alij, in quantum ſunt ſingulariter perfecti, & à cunctis vitijs alieni: vnde de Deo dicitur Eſa. 65. *Quod ſeruos ſuos vocauit nomine alio.* Quilibet igitur bonus debet tales alios diligere, & eorum vtilitatem velle. Iuxta illud Phil. 2. *Nemo, quod ſuum eſt, quærat.* Et hæc de alieno, alienigena, & alio ſufficiant.

Alligare. Diuerſimode ſonat in ſcriptura. Nota igitur, quod ſecundum quod ex ſcriptura perpenditur, per alligaturam poteſt intelligi Gratia, quæ ligat perfectos. Lex, quæ ligat electos, Culpa, quæ ligat infectos, Pœna, quæ ligat eiectos, Gloria quæ ligat prouectos. ¶ Nam primo per gratiam, & diſciplinam ligantur perfecti, quia pro certo iſta eſt ſecundum Pſalm. 146. quæ *ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.* ¶ Item per legem ligantur dyſcoli, ſuperbi, & erecti Marc. 3. *Nemo poteſt vaſa fortis diripere, niſi prius fortem alliget.* ¶ Item per culpam ligantur infecti, id eſt, peccatores ſcilicet cum vinculo malæ conſuetudinis. Vnde Lucæ 13. Chriſtus dicit, quod filiam Abrahæ, quam alligauit ſatanas 18. annis, oportebat curare ſabbato. Item per pœnam alligantur miſeri, & deiecti. Vnde de Herode dicitur, quod ipſe alligauit Ioannem, & poſuit in carcerem. ¶ Item per gloriam alligantur beati ſcilicet ſurſum in patria, vbi ita ligati ſunt, quod amplius indecadere non poſſunt. Vnde Eccleſ. 6. *Vincula illius alligatura ſanitatis.* Dicamus igitur aliquid de alligatione morali, quæ fit per gratiam. Iſta enim nihil aliud eſt quam mandatorum obſeruatio, religionis ſubiectio, legis diuinæ obligatio, charitatis coniunctio, quibus, ſcilicet homo domitus, & ligatus Deo per obedientiam ſubijcitur, & eidem debite famulatur. Sicut enim Leo in nemore capitur, ligatur, domatur, & tandem Regibus & Principibus præſentatur: ſic vere peccator quando capitur per conuerſionem, alligatur per ſtatutorum regularium impoſitionem, domatur per obedientiam, & ſubiectionem, & tandem Regibus & Principibus, id eſt, Deo, & Angelis præſentatur per æternæ gloriæ acquiſitionem: ſic erat alligatus Paulus Actor. 20. vbi dicit. *Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalem.* In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut animal captum & ligatum ſubiugatur, inſtigatur, obedit, accedit: ſic vere nos debemus Regulari tenaciter (Alligatus) inſpirari viuaciter (Spiritu) obedire celeriter (Vado) peruenire fœliciter (in Hieruſalem. ¶ Dico igitur, quod debemus tenaciter regulari (Alligatus inquit.) Nam ſicut videmus, quod bos alligatus & domitus regulariter, & ad voluntatem ductoris in patientia circuit, & laborat: ſic vere homo, qui ligatus & ſtrictus eſt vinculis charitatis, & catenis regularium ſtatutorum & diuinorum mandatorum, honeſte, regulariter, patienter, & reuerenter debet ſe habere, & in agro Eccleſiæ per pœnitentiam laborare. (Alligatus inquit) Luc. 19. *Inuenietis pullum Aſinæ alligatum*, vbi oſtenditur, quod hominem alligat Perſeuerantiæ ſtabilitas (Inuenietis) quod ipſe non recedet Obedientiæ humilitas (Pullum) & patientiæ tranquillitas (Aſinæ) Quod pro certo eſt contra multos, qui nec perſeuerantia, obedientia, vel patientia ſunt ligati, imo proh dolor, tanta leuitate, proteruitate, inconſtantia, & inobedientia ſunt elati, quod nec Deo, nec Prælato, nec vinculis ſalutaribus, nec ſtatutis regularibus volunt ſubmittere colla ſua. Tales ſunt ſuperbi, & elati, & obſtinati, & in ſæculo & in clauſtro, ſimiles Onagro, quod eſt animal, quod nulla arte domatur, nec aliqua induſtria regulatur. Sic vere multi ſunt, qui ita ſunt obſtinati, & elati, quod vix, aut nunquam poſſunt à Prælato & à ſuperiore domari, regulari. alligari, vel ſubiugari. De his dicitur Iob 11. *Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & quaſi pullum Onagri ſe liberum natum putat.* Sicut etiam Rhinoceros eſt animal indomabile, & alligabilē, ſic tales, &c. Ideo Iob 39. dicitur. *Nunquid alligabis Rhinocerontem loro?* quod impoſſibile eſt, niſi Deus apponat manum. Sed proh dolor, iſta ſua indomabilitas cedit eis in præiudicium, & iacturam. Sicut enim aper eſt animal indomabile, & indomeſticabile, vt communiter, & tamen venator aliquando in ſuis retibus, & catenis ipſum alligat, & conſtringit, & tunc enſe, & gladio ſuo ipſum vulnerat, & occidit: ſic vere tales obſtinati, & proterui, qui pro tempore huius vitæ nolunt per diſciplinam ligari, vel domari, finaliter à venatore Deo vinculis ſuæ ſententiæ ligabuntur, & æternæ damnationis retibus arctabuntur, & gladio tormentorum Infernalium necabuntur. Figura Dan. 4. Vbi de Nabuchodonoſor dicitur: *Alligetur vinculo ferreo & æreo, & cum feris ſit pars eius, cor eius ab humano immutetur, & cor feræ detur ei.* Quia vere chariſſimi, iſti ſunt ſuperbi, ceruicoſi & proterui, finaliter vinculis ferreis, id eſt, tenacitate, & perpetuitate æternæ damnationis ligabuntur, & corde humano, id eſt, diſcretione, & ſapientia pręe tormentorum immanitate priuabuntur. Ideo de talibus dicitur Matth. 14. *Herodes tenuit, & ligauit Ioannem, & poſuit ipſum in carcerem.* Ideo de zizanijs dicitur Matth. 13. *Alligate eos in faſciculos ad comburendum.* Vbi oſtenditur quod peccatores in inferno tenaciter conſtringuntur (Alligate eos) difformiter diſtinguuntur (Per faſciculos) Acerbiter affliguntur (Ad comburendum) Heu, chariſſimi, non ſic, ſed pro Deo alligemur, ſtringamur, domemur in vita iſta regularibus diſciplinis. Ne forte oporteat finaliter alligari in Inferni incendijs, & catenis. Sic igitur dico, quod debemus tenaciter vel moraliter regulari. Alligatus inquit. Exemplo Apoſtoli, qui dicebat Actor. 21. *Non ſolum alligari, ſed mori paratus ſum pro nomine Ieſu Chriſti.* C ¶ Secundo dico, quod debemus viuaciter inſpirari. Spiritu inquit. Sicut enim animal alligatum ad voluntatem ductoris ducitur vndequaque, ſic nos ad voluntatem, inſpirationem, ſuggeſtionem ductoris noſtri Spiritus ſancti debemus duci ad omnia bona opera exerçenda. Nam ſicut ſpiritus, id eſt, ventus nauem per fluctus maris ducit ad portum, quando in velum eius directe percurrit, atque ſufflat: ſic vere Spiritus ſanctus quando per ſuas inſpirationes ſufflat in velum voluntatis, ipſam nauem, id eſt, ipſam animam in huius mundi pelago fluctantem, ad portum ſalutis, ſcilicet ad Paradiſum pertrahit. Vnde Pſal. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Sed pro dolor videtur, quod multis animalibus accidit ſicut naui. Eſt enim ſecundum Iſidor. quidam piſcis paruus vix ſemipedalis, qui dicitur Echineis, cuius eſt tanta vis adhærentiæ, quod quando naui adhæret, ipſam facit immobilem, & ita venti flatibus contrariatur, quod nauis immobiliter ſiſtitur, nec ad portum per ventum ducitur, vel minatur. Sicut etiam exemplificat Plin. de naui prætoriana, quæ per talem piſcem extitit arreſtata. Vere chariſſimi, talis eſt amor mundi, ſeu peccatum auaritiæ, quia pro certo quando naui, id eſt, animæ adhæſit, ab obedientia, & à progreſſu bonorum operum ipſum impedit, ita quod in mari huius mundi per auaritiam ſiſtitur, nec ad portum Paradiſi per venti, id eſt, Spiritus ſancti influentiam applicatur. Non ſic, chariſſimi, ſed ab omnibus alligatutis mundi amoris caueamus, vt ligati loris mandatorum Dei vento, id eſt, influentiæ Spiritus ſancti viuaciter pareamus, vt per ipſum ad Paradiſi gloriam perueniamus: & ſic quilibet dicat illud Ezech. 8. *Eleuauit me ſpiritus, & adduxit in Hieruſalem:* quia pro certo illi omnes, qui taliter alligantur in terris, æternaliter ligabuntur, & ſtabilientur in cœlis Matth. 18. *Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis*, &c. Debemus igitur inſpirari viuaciter. D ¶ Tertio debemus obedire veraciter vel celeriter, Vado, inquit, quod eſt præſentis temporis, ad denotandum, quod ſicut animal alligatum magiſtro ſuo obedit, & poſt eum vadit, & non ſecundum voluntatem propriam, ſed ſecundum voluntatem magiſtri ſe regit; ſicut patet de Simia & de Vrſo. Sic nos diuinis præceptis, & charitatis vinculis alligati debemus ſemper eſſe præſentes id eſt, præſto, & parati ad obediendum, ita quod magiſtrum noſtrum, id eſt, Deum Prælatum debemus ſequi, & non ſecundum noſtram voluntatem, ſed ſecundum ſuam dirigi ſeu regi. Vado inquit, Lucæ 7. *Dico huic vade, & vadit.* De quo poteſt dici illud Apoc. 9. *Solue quatuor Angelos, qui alligati ſunt*: quod talis moralis alligatio eſt ad obediendum quædam liberatio, & ſolutio. Quod eſt contra multos, qui non dicunt vado in præſenti, imo videntur dicere vadam in futurum, quia ſemper procraſtinant obedire, nihil prompte, ſeu celeriter facientes & adimplentes. Non ſic, chariſſimi, ſed obediamus celeriter. ¶ Quarto dico, quod E neceſſe eſt quod perueniamus fœliciter. In Hieruſalem, inquit, id eſt, in beatitudinem Paradiſi. Sicut enim bos poſtquam diu alligatus in agro laborauerit, finaliter ad domum domini ſui ducitur, & ad præſepe ponitur, vbi impinguatur: ſic vere homo poſtquam in agro huius mundi per pœnitentiam laborauerit, vinculis diuini amoris, & diſciplinæ funibus alligatus finaliter ad domum domini ſui, ſcilicet ad Paradiſum ducitur, & ad præſepe æternæ recreationis introducitur, & ad præſepe vbi perpetuo recreatur. In Hieruſalem inquit: vt ſic dicatur illud Eccleſiaſt. 24. *In Sion firmata ſum, & in ciuitate ſan-*

Digitized by Google

Ædificata ſimiliter requieui, & in Hieruſalem poteſtas mea. Vbi oſtenditur, quod beati habent Securitatem (firmata ſum) Communitatem (Ciuitate) Tranquillitatem, (Requieui) Auctoritatem (quia in Hieruſalem poteſtas mea.) Et cætera ſicut ſupra de adducere, in illa auctoritate præallegata. [Eleuauit me ſpiritus, & adduxit me in Hieruſalem, &c.] Acto. 21. *Virum, cuius Zona hæc eſt, ſic alligabunt in Hieruſalem*, &c. Sic igitur patet, quod nos debemus Fœliciter peruenire, celeriter obedire, viuaciter inſpirari, tenaciter vel moraliter regulari. Et ſic patet, quod erimus ſpiritualiter alligati. Et nota ſi vis, quod per alligaturam intelligitur cura & diligentia paſtoralis, quia ſicut medicus alligat vulnera infirmorum, ſic prælatus peccata ſubditorum, & eorum malos motus, & actus alligare, ſtringere, vel ſanare debet. Ezech. 34. *Quod perierat requiram, quod abiectum erat reducam, quod confractum fuerat alligabo, & quod pingue & forte cuſtodiam, & quod infirmum conſolidabo* &c. ſufficit.

A *Alioquin.* Videtur coniunctio diſiunctiua, ſignat enim idem quod vel, vel ſaltem ſeu, vel pro certo. Et ideo vide infra de Vel.

A *Aliquis. Aliquid.* Quia aliquis diminuitur à ſigno vniuerſali, ſcilicet ab omnis, & ſignificatum commune contrahit ad quid certum & limitatum, poſſet dici, quod de ſui natura aliquis ſignat Chriſtum, vel quemlibet virum perfectum, qui conſtituitur in excellenti ſingularitate, & qui proprie nominari nequit, ſed ſolum dicitur aliquis ſub quadam generali dubietate. Signat igitur aliquis Pauperem qui contrahitur & diminuitur à mundi proſperitate, dæmonem, qui contrahitur à cœlo ſocietate, Peccatorem, qui diminuitur à gratiæ libertate, Auarum qui contrahitur ab omni hilaritate, & conſtituitur in ſtricta partialitate. Quandoque demit & ſubtrahit à generalitate: & ſic omnis & aliquis apponuntur tanquam ſingulare, & vniuerſale, & ſic aliquis ſumitur pro quidam, & iſto modo dicitur aliquid idem quod modicum, ſeu parum. Sic enim dicitur, non multum eſt, tamen aliquid eſt. Et ſic ſumitur vbi dicitur Ioan. 1. *A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe.* Singularitatem etiam, & à generalitate diminutionem ſignat. Quandoque autem aliquid ſignificat eſſentiæ certitudinem, & ſic aliquid & nihil, & aliquis & nullus opponuntur. Et ſic de Deo, reſpectu cuius omnia nihil ſunt & qui ſolus eſt aliquis vel aliquid, dicitur 1. Cor. 3. *Nec enim qui plantat, nec qui rigat eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus.* His præmiſſis dicam, quod illud pronomen aliquid, quod componitur ab alius, & quis, in bono ſignificat, & in malo. ¶ In
B bono enim ſignificat Aliquid ipſius Dei perfectionem, hominis iuſti conditionem, cœli bonorum poſſeſſionem. Et primo dico, quod eſt vnum aliquid, quod ſpectat ad Deum, qui eſt aliquid ſingulariter, Deus enim, vt dictum eſt, eſt aliquid, cætera autem nihil ſunt. Deus enim per ſingularem perfectionem eſt aliquis, id eſt, alius quis, id eſt, ab alijs diſtinctus, & ſingulariter eminens vniuerſis. Dan. 6. *Non inueniemus aliquam occaſio-*
C *nem niſi in Deo.* Occaſionem aliquam, id eſt, perfectionem. ¶ Secundo dico, quod eſt vnum Aliquid quod ſpectat ad iuſtum, quod eſt aliquid virtualiter. Iuſtus enim eſt aliquid ſcilicet per eſſe gratiæ, peccator autem nihil eſt. Quia dato quod ſit aliquid quantum ad eſſe naturæ, tamen nihil aut nullus eſt quantum ad eſſe gratiæ: quia teſte Auguſt. *Peccatum nihil eſt, & nihil fiunt homines cum peccant.* Ideo dicitur Galat. 6. *Si quis exiſtimat ſe eſſe aliquid, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.* Eſt igitur iuſtus aliquis vel aliquid, quantum ad eſſe naturæ veritatem, & quantum ad gratiæ bonitatem, & quantum ad perfectionis ſingularitatem. Vnde Iacob. 1. *Voluntaria genuit nos* ſcilicet Deus *verbo veritatis, vt ſimus initium aliquod creaturæ eius.* Aduerte igitur, quod tales aliqui ſcilicet viri ſancti & iuſti ſolent perſiſtere in bonis moribus per permanentiam, reſiſtere aſperis caſibus per patientiam, deſiſtere à malis actibus per pœnitentiam aſſiſtere deuotis partibus per amicitiam, abſtergere de fratrum cordibus omnem nequitiam. Dico igitur, quod ille, qui eſt aliquis vel aliquid ſpiritualiter, per permanentiam in bono perſiſtit; ex diuina enim voluntate & gratia iuſti in bono permanent, & in virtute gloriæ perſeuerant. Sapient. 11. *Quomodo autem poſſet aliquid permanere niſi voluiſſes?* Item talis aliquis per patientiam aſperis reſiſtit. Iacob. 5. *Triſtatur aliquis veſtrum, oret æquo animo & pſallat: per pœnitentiam à malo deſiſtat.* Vnde 2. Pet. 3. dicitur, quod *Deus non vult aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Item per amicitiam precibus aſſiſtit, ſeu conſentit. Iuſti enim & ſancti, qui ſcilicet aliquid ſunt in exaudiendis aliorum iuſtis precibus ſemper ſunt prompti. Ideo ſcriptura docet nos tales aliquos requirere, & eorum opem in neceſſitatibus implorare. Iob. 5. *Voca igitur ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad aliquem ſanctorum conuertere.* Item ille omnem nequitiam exterminat, & ſiſtit, quia vir iuſtus per correctionem & monitionem aliorum iniquitates depellit, ipſoſque per bonam conuerſationem rutilare facit. Baruch. 6. *Niſi aliquis extערſerit ęruginem, non fulgebunt.* Patet igitur, quod iuſtus eſt aliquod loquendo virtualiter. ¶ Tertio dico, quod peccator eſt aliquid loquendo criminaliter. Aliquid enim, vt dictum eſt, habet quandam ſingularem diſtinctionem, & etiam detractionem, & à toto diminutionem ſignificat, & ſic aliquid accipitur pro aliquantulum, quia ſcilicet peccator ſemper vult eſſe diſtinctus, & ſingularis per ſocietatis, & charitatis carentiam, & diſcordiæ & inuidiæ partialitatem, & ſemper ſolet à virtutibus detrahere, ſeu diminuere, ſeu etiam in virtutibus diminutus eſſe per iniquitatem. Ideo per aliquid intelligitur vel ipſe peccator, vel ipſum peccatorem. Peccator dico. Iob 6. *Poteſt aliquis guſtare quod guſtatum adfert mortem?* Aliquis enim, id eſt, peccator peccatum guſtat, quod mortem æternam ſibi propinat, quia ſicut dicitur Iaco. 1. *Peccatum cum conſummatum fuerit, generat mortem.* De peccatore etiam dicitur Apoc. 21. quod *in ciuitatem nouam non intrabit aliquid coinquinatum*, & immundum peccatum etiam dicitur aliquid. Iudith. 5. *Perquire ſi eſt aliqua iniquitas eorum.* Et Act. 18. *Siquidem eſſet peccatum aliquid, aut facinus peſſimum*, &c. Vnde etiam de Eccleſia dicitur Ephe. 2. quod *Deus dilexit eam non habentem maculam, neque rugam, nec aliquod huiuſmodi*: patet igitur quomodo peccator dicitur aliquid loquendo criminaliter. ¶ Quarto dico, quod bona mundi dicuntur aliquid diminutiue ſeu contemptibiliter. Conſtat enim quod gutta aquæ poteſt dici aliquid, id eſt, modicum ſeu aliquantulum reſpectu maris Sic bona temporalia reſpectu æternorum. Et nota, quod bona temporalia dicuntur aliquid, videlicet, quia

Rapaces auide cupiunt,
Tenaces nullis impartiuntur,
Audaces lætanter rapiunt,
Veraces pauperi iaciunt.

Bona igitur temporalia ſunt aliquid quod auide cupiunt rapaces ſeu raptores, id eſt, inſatiabiles auari. De quo Eccleſiaſt. 23. *Anima calida quaſi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat*: quaſi dicat: *Anima ardens.* id eſt, mens auari quando aliquid terrenum quod cupierit, acquirit, & amplectitur, tunc ad tempus ſitis ſuæ auaritiæ extinguitur, ſed cito poſt fortius accendetur. ¶ Item terrena aliquid ſunt, quod nemini diuidunt tenaces, id eſt, homines parci: qui ſcilicet nemini diſtribuunt bona ſua. Similes illis idolis Babyloniæ, de quibus dicitur Baruch. 6. quod *neque infirmo, neque mendicanti aliquid impartiuntur.* ¶ Item ſunt aliquid, quod lætanter rapiunt rapaces, ſcilicet audaces, impij, & crudeles raptores. De quibus Amos 3. *Nunquid dabit Catulus Leonis vocem de cubili ſuo niſi aliquid apprehenderit?* ¶ Item ſunt aliquid quod alijs erogant veraces, hoc eſt dictum, viri miſericordes & pij. Vnde Actor. 4. dicitur, quod *nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, ſuum aliquid eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia*: quod illud aliquid, id eſt, illud modicum, quod quidem habent viri pij, non eſt proprie ſuum, quia illud communicatur omnibus tanquam commune, & non proprium. Sic igitur patet, quod terrena dicuntur aliquid contemplabiliter. ¶ Quinto dico, quod bona ſpiritualia, id eſt, æterna dicuntur aliquid eſſentialiter ſeu permanſibiliter. Terrena in reſpectu ſpiritualium non ſunt aliquid, nec minimum in reſpectu æternorum: ſpiritualia autem, & æterna bona proprie ſunt aliquid, quia ſemper manent, & perſiſtunt. Vnde de illo aliquid poteſt intelligi illud Matth. 20. Vbi dicitur, quod *mater filiorum Zebedæi acceſſit ad Ieſum petens aliquid ab eo*, & conſequenter declarat illud *aliquid* dicens: *dic vt ſedeant*, &c. Et ſic patet quomodo ſecundum diuerſa ſignificata aliquid ſeu aliquis diuerſimode poſſunt ſumi, &c. vide infra de quidam, quod idem eſt quod aliquis. Aliquid vero aliquantulum ſignant mundi bona, quæ valde ſunt ſtricta, pauca, contracta, & modica reſpectu bonorum cœleſtium immenſitatis De quibus Actor. 3. dicitur, quod *claudus reſpiciebat Apoſtolos, ſperans ſe aliquid accepturum ab eis.* De iſtis potes allegare, & dilatare pro libito: quia hic concordantiæ auctoritatum non habentur.

Ali-

Digitized by Google

Aliquando. Nota, quod aliquando eſt aduerbium temporis, quod eſt medium inter ſemper, & nunquam Signat enim interpoſitionem temporis vel horarum. Et poteſt pertinere tam ad bonos, quam ad malos. Boni enim habent ſuum aliquando: quia, videlicet, non poſſunt ſemper eſſe in actu benefaciendi, ſed aliquando redeunt ad opera virtuoſa, vt quia non ſemper vacant circa contemplatiuam, ſed quandoque redeunt ad actiuam. Vnde dico, quod ipſe debet

Aliquando
- Simplicibus prædicare,
- Vacillantes confirmare,
- Cœleſtia cogitare,
- Se aliis communicare,
- De rebus propriis ordinare.

¶ Dico aliquando prædicare. Eccleſiaſt. 37. *Anima iuſti annunciat aliquando de aliis vera.* Dico aliquando confirmare, ſicut Petro dictum eſt Lucæ 22. *Tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos.* ¶ Dico etiam aliquando alta cogitare. Pſalm. *Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite.* ¶ Dico inſuper, quod ipſi debent aliquando extraneis communicare. Eccleſ. 13. *Si communicabit Lupus agno aliquando.* ¶ Dico nihilominus, quod ipſi debent aliquando circa negocia propria vacare, & de ſuis negocijs ordinare. Gen. 30. *Iuſtum eſt vt aliquando prouideam domus meæ.* Et ſic per conſequens poteſt dici de alijs actibus bonorum: Non enim oportet, quod homo ſemper circa vnum negocium ſit intentus, imo oportet, quod aliquando nunc ad vnum, nunc ad aliud ſit extentus, exemplo arboris, quæ non ſemper eadem menſura fructus proferat, imo aliquando ſatis, aliquando parum fructificat. De malis etiam dici poteſt, quod ipſi habeant ſuum aliquando. Nam ſicut febris habet ſuas interpellationes, quia ſcilicet non ſolet ſemper æqualiter affligere, ſed aliquando plus, aliquando minus vexare, & aliquando ex toto deficere & ceſſare: ſic mali, non ſemper ſunt in eodem gradu malitiæ, ſed aliquando plus, aliquando minus ſtudent iniquitati & nequitiæ, iuxta illud Ioannis 11. *Nonne duodecim horæ ſunt diei?* Et ſi quandoque à malo ceſſant, tamen in malum iterum recidunt, Roman. 7. *Viuebam ſine lege aliquando.*

Aliter. Nota, quod aliter eſt aduerbium qualitatis, & quia denotat quandam alterationem, mutationem, contradictionem, ideo ſecundum quod alteratio vel contradictio bona vel mala fuerit, ſecundum hoc aliter moraliter loquendo bonum vel malum ſignificabit. In bono enim poteſt ſignare Pœnitentes, qui ſe habent aliter per conuerſationem, Proficientes, qui ſe habent aliter per virtutum continuam additionem. Beatos, qui ſe habent aliter per gloriæ adeptionem, ſic de alijs. In malo vero poteſt ſignare falſos amicos & hypocritas, qui ſe habent aliter quam appareant per fictionem, per mortis, ſcilicet & inferni incurſionem, Rebelles & dyſcolos, qui ſemper dicunt aliter per contradictionem, Diuites, qui ſe inuenient eſſe aliter per proſperitatis perditionem, & per mortis & inferni incurſionem. Diſcordes & litigioſos, qui ſentiunt aliter per diſſenſionem, Et generaliter omnes peccatores, qui continue peccant aliter per nouorum criminũ multiplicationem. Concorda ſi vis de omnibus iſtis, & proſequere ſecundum naturam tituli ſeu ſignati, quia in concordantijs parum ponitur, ſeu nihil.

Alloqui. Vide infra in titulo loqui.

A longe. Signat in bono & in malo. In bono ſignat illos, qui à mundo, & à mundana proſperitate ſunt à longe, ſignat etiam hominem, qui à longe ſtat à ſtatibus, & promotionibus, non reputans ſe dignum. Lucæ 18. *Publicanus à longe ſtans*, &c. Item accipitur in malo per beneficium, ſufficientiam, & ſubuenientiam, imo ſtat à longe ſcilicet Deo per peccatum & nequitiam, à prælato per obſtinationem & irreuerentiam, à proximo per parcitatem & auaritiam. Ideo de talibus dicitur Matth. 26. *Petrus autem ſequebatur à longe.* Et cætera ſimilia. Et illud Matth. 27. *Stabant autem à longe mulieres multæ, quæ ſecutæ fuerant à Galilæa eum*, &c. Vide vbi de longe.

Altare. Eſt iſte locus, in quo Deo Hoſtiæ, & ſacrificia immolantur. Et ideo altare poteſt ſignificare multipliciter in ſcriptura. Vnde nota, quod ſignat cor iuſti, quod intra latitat, ſtatum Eccleſiæ, quæ foris militat, ſtatum gloriæ, quæ ſurſum habitat, Redemptorem, quem iuſtus viſitat. Peccatorem, qui ſemper hæſitat. De altari interiori, ſcilicet de corde viri iuſti poteſt dici illud 1. Paral 22. *Hæc eſt domus Dei, & altare.* De ſtatu vero Eccleſiæ, & de miniſterio altaris dicitur in Pſalm. 42. *Introibo ad altare Dei*, &c. ¶ De Paradiſo qui ſcilicet figuratur in altari thymiamatis, quod intus in ſancta ſanctorũ latebat, ad quod ſummus ſacerdos ſemel in anno, & non ſine ſanguine introibat, ſicut dicitur ad Hebr. 8. *quia*, ſcilicet *ſacerdos noſter Chriſtus per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta æterna, redemptione inuenta*, dicitur Apoc. 6. *Vidi ſubtus altare Dei animas interfectorum*, de ipſo dicitur 1. Cor. 9. *Qui altari deſeruiunt, cum altari participant.* De peccatore vero poteſt dici illud Macha. 4. *Viderunt altare prophanatum.*

¶ Dico igitur, quod per altare intelligitur cor humanum & B
mens, & conſcientia viri iuſti. Et hoc quia antiquitus quandoque altare fiebat de terra. Exod. 20. *Altare de terra facietis mihi.* Quandoque de lapidibus, ſicut dicitur Geneſ. 35. *Tulit Lapidem, & ædificauit altare domino.* Quandoque de lignis, Exod. 38. *Fecit altare holocauſti de lignis Sethim.* Quandoque de ære, ſicut erat altare holocauſti Exod. 25. Quandoque de auro, ſicut erat altare thymiamatis. Exo. 30. Reuera talis debet eſſe cor ſeu conſcientia viri iuſti, quia ſcilicet debet eſſe terrena per humilitatem: lapidea per firmitatem: lignea per paupertatis voluntariæ leuitatem, aurea per ſapientiæ charitatem, ærea per eloquentiæ ſonoritatem. Et ſic erit altare, in quo Deo ſacrificabitur Spiritus contribulatus. Figuratus Exod. 38. *In ipſo altari holocauſti cuius figura talis erat*, &c. Vide ſupra de accipere, in tertio membro, id eſt, auctoritatis. Et ideo tali altari dicitur Num. 4. cap. *Altare aureum inuolues hyacintho.* In quibus oſtenduntur tria, quæ ſunt neceſſaria ad hoc, quod cor noſtrum ſit altare Dei, quia ſcilicet Ardor charitatis debet radicari (Aureum) Liuor vanitatis debet abdicari (Inuolues) Nitor honeſtatis debet vendicari (hyacintho inquit) Debemus igitur habere charitatis ardorem (Altare inquit aureum) Nam per aurum, quod rubet, & ſplendet, charitas deſignatur, quæ ſcilicet rubori & ſplendori igneo comparatur, eo quod animum efficit feruidum & accenſum. Et iſtud figuratur Leui. 6. Vbi dicitur. *Ignis in altari meo ſemper ardebit*: quia vere in altari cordis humani nunquam debet deficere ignis, feruor, ardor deuotionis, amoris, deſiderij, charitatis. Iſtud altare poterat figurari in lege antiqua Exod. 30. *Facies quoque altare ad adolendum thymiama.* Et nota, quod iſtud altare erat intra tabernaculum, erat enim de lignis Sethim incremabilibus & imputribilibus; erat veſtitum auro, in iſtud debeat intrare ſacerdos cum igne, thymiamate & cum ſanguine, ſicut dicitur ibidem. Vere, chariſſimi, tale altare debet eſſe cor noſtrum & conſcientia, quæ interius in tabernaculo cordis & corporis noſtri celatur, & latitat. Iſte enim debet eſſe de lignis Sethim, per perſeuerantiæ firmitatem, quia nec aquis carnalitatis, nec igne cupiditatis debet deſtrui vel cremari. Iſte etiam debet eſſe veſtitus auro, id eſt, eminentia ſanctitatis, & rubore feruidæ charitatis. Ad iſtud debet intrare homo per conſiderationem, debet habere ignem, id eſt, feruorem, & dilectionem, thymiama, id eſt, feruentem orationem, ſanguinem, id eſt, Chriſti paſſionis & ſanguinis cõpaſſionem. Pſalm. 42. *Introibo ad altare Dei.* Et debetis ſcire, quod Deut. 16. præcipitur. *Non plantabis lucum iuxta altare domini Dei tui*, nullus enim lucus, nullum nemus, nullus vmbra debet eſſe iuxta altare, ad denotandum, quod iuxta altare cordis noſtri nihil eſſe vmbroſum, vitioſum, & tenebroſum: ideo omnia debent eſſe clara, lucida, perſpicua atque munda. Sed heu videtur hodie, quod multi non habent hodie altare aureum, ſed plumbeum: ſicut enim plumbum eſt nigrum, obſcurum, ponderoſum, tingens, & maculans quicquid tangit: ſic vere altare cordis talium eſt nigrum, & obſcurum per ignorãtiam, ponderoſum per pigritiam, maculatiuum & infectiuum per luxuriam, & ideo tales ſunt figurati in illo nequiſſimo Ieroboam. 3. Regum 13. qui ædificauit altare ſacrilegum, & ſuppoſuit vitulos aureos, & eis immolauit: ſic vere mali peccatores, qui dicuntur Ieroboam, qui interpretatur ſuperbia diiudicans, quia ſcilicet ipſi ſunt ſuperbi in ſe, & male iudicantes quantum ad alios, iſti dico de corde ſuo faciunt altare ſacrilegum, ipſumque dedicant diabolo, & diuerſis vitijs, & Peccatis, & maxime ibi coluntur vituli, id eſt, delitiæ carnales, aurei, id eſt, diuitiæ temporales. Vnde Pſalm. 50. *Tunc imponent ſuper altare tuum vitulos.* Non ſic, chariſſimi, non, ſed habeamus altare

tare aureum, id eſt, cor per charitatem inflammatum. Leuit. 6. *Tota cremabitur in altari.* Et Iudith. 13. *Cumque aſcenderet flamma altaris in cœlum, Angelus pariter in flamma aſcendit*: quod quando in altari cordis flammeſcit charitas, tunc ipſum comitatur Angelica puritas. Apoc. 8. *Altare aureum quod eſt ante thronum Dei.* Debemus igitur habere in altari cordis charitatis ardorem ſeu ruborem.

C ❡ Secundo dico, quod ad hoc, quod cor noſtrum ſit altare Dei neceſſe eſt, quod horreamus vanitatis liuorem. Inuolues inquit: quia ſcilicet non debemus cor noſtrum denudare, nec oſtendere per iactantiam & vanitatem, ſed ipſum tenere clauſum inuolutum per diſcretionis ſagacitatem. Sicut enim Ericius inter ſpinas ſuas ſe claudit, & inuoluit, ita quod de eo nihil penitus eſt apparens, & hoc facit vt à canum, & aliorum animalium morſibus ſe defendat, & ſic chariſſimi, nos debemus interiora noſtra, ſcilicet cor & affectum claudere per ſenſuum cohibitionem, inuoluere, & tegere per debitam diſcretionem, & ab exteriori apparentia & iactantia & inani gloria abſcondere, vel celare, vt ſic ab exterioribus nocumentis, tentationibus, & oblectamentis ipſum diutius tueamur. Nam ſicut videmus, quod altaria materialia teguntur pluribus tegumentis, ſic vere altaria ſpiritualia, ſcilic. corda noſtra per diſcretionem, cuſtoditionem, & cohibitionem tegi, inuolui pariter, atque claudi debent. Vnde figuraliter poteſt dici illud Num. 4. *Menſam propoſitionis inuoluent hyacinthino pallio*, quia vere, chariſſimi, cor noſtrum debet eſſe menſa propoſitionis, quia ſcilicet ibi continue debent proponi diuerſa fercula, id eſt, diuerſa genera virtutum & gratiarum. Iſta dico, ſemper debent eſſe inuoluta, id eſt, diſcrete & abſcondite cuſtodita, & ſub humilitatis velamine circumcluſa. Iudith. 4. *Altare operuerunt cilicio.* Deus enim humilem, & rudem conuerſationem diligit, quæ interiorem munditiam & ſanctitatem cuſtodit. quod bene figuratum eſt Ioſuæ 8. Vbi dicitur, quod *Ioſua ædificauit altare domino de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit*: quod Deus non exteriora polimenta, ſed interiora animæ diligit ornamenta. quod eſt contra vanos glorioſos, qui pro certo altare cordis ſui nolunt abſcondere, ſed oſtendere, non reponere, ſed exponere, non celare, ſed reuelare, non per diſcretionem inuoluere, ſed per inanem gloriam & iactantiam colere, & ornare, & quicquid habent interius, volunt exterius declarare. Sicut enim Ericius quando in aqua ponitur, ſe extendit, & pedes quos recluſerat, manifeſtat exterius, & oſtendit; ſic vere illi, qui in aqua mundanæ proſperitatis ponuntur, ſtatim per varia deſideria, & per inanem gloriam, & iactantiam omnibus oſtenduntur. Talia altaria ſimilia ſunt altaribus paraſceues, quæ nuda hominibus oſtenduntur, quia vere tales ſe nudos volunt hominibus reuelare, ſcilicet proprium cor alijs temere reuelando, & bona ſua temere oſtendendo. Ideo Deus finaliter talia altaria deſtruet. 2. Paral. 14. *Altaria peregrini cultus ſubuertit.* Cultus enim peregrinus & extraneus eſt illud, quod debet eſſe ſecretum, publice reuelare. Non ſic, chariſſimi, ſed horreamus vanitatis liuorem.

D ❡ Tertio dico, quod ad hoc, quod cor noſtrum fiat altare Dei, neceſſe eſt, quod teneamus honeſtatis nitorem. Sicut enim altaria munde & honeſte tenentur, ſic vere cor munde & honeſte debet teneri, vt altare domini poſſit eſſe. quod oſtenditur cum dicitur quod hyacinthino debet eſſe velatum pallio, qui, ſcilicet eſt pannus vel pellis coloris cœleſtis, ad denotandum quod color, id eſt, exterior conuerſatio & apparentia cęleſtis ſpiritualis honeſta debet nos regere, & velare. Hier. 10. *hyacinthus & purpura indumentum eorum.* Quod eſt contra multos, quia vere ſicut pauca vel nulla animalia videmus, quæ ſint coloris aurei cœleſtis vel hyacinthini, ſic vere pauci ſunt hodie in mundo, quorum color, id eſt, conuerſatio ſit cœleſtis & hyacinthina, id eſt, ſpiritualis, ſancta, pudica, & honeſta. Et ideo videtur, quod corda multorum ſunt ſimilia altari holocauſtorum, quod erat æreum, non aureum, ſicut dicitur Exod. 26. quod non hyacintho velabatur, ſed non cooperiebatur. Numer. 4. in quo non thymiama adolebatur, ſed caro, & ſanguis, & adeps immolabatur, ſicut dicitur Leuit. 1. 2. 3. & quaſi per totum, quod non erat in ſanctuario, ſed exterius in atrio ſeu in publico. Pro certo, chariſſimi, tale altare videtur eſſe cor humanum multorum hominum peruerſorum, quia vere iſti nõ ſunt aurei per charitatem, ſed ærei & clamoſi per impatientiæ & detractionis auſteritatem, non ſunt induti hyacintho cœleſtis apparentiæ, ſed purpura, id eſt rubore carnalis inſolentiæ. Non in eis adoletur thymiama fragrantis orationis, ſed adeps carnalis affectionis, & caro & ſanguis luxuriæ conuerſationis. Non ſunt in ſanctuario per orationem & contemplationem, & ſpiritualium conſiderationem, ſed potius foris in mundi atrio per temporalem negociationem, per temporaliũ amorem, & affectionem. 2. Mach. 6. *Altare plenum erat illicitis, quæ lege prohibebantur.* Et ideo de talium mala conuerſatione dicitur Iudith 4. *Altare domini operuerunt cilicio*, quod eſt veſtis rudis & turpis, quia vere mali operiunt hodie cor ſuum, quod altare domini deberet eſſe cilicio, id eſt, mala, auſtera, turpi, & infami conuerſatione. Non ſic chariſſimi, ſed teneamus honeſtatem, horreamus vanitatem, habeamus charitatem, &c. Et ſic erimus altare domini. ❡ Et nota ſi vis, quod cor humanum ad hoc, quod ſit altare domini, debet eſſe locus timoris & turbationis, locus amoris & dilectionis, locus doloris & contritionis, locus clamoris & orationis, locus timoris, & gratiarum actionis, locus dulcoris & compaſſionis, locus honoris & diuinæ habitationis. E Igitur ſit ibi ardens dilectio, quæ non extinguatur ſicut præceptum eſt Leui. 6. *Ignis in altari meo ſemper ardebit.* Nam ſecundum Valerium & Titum Liuium, in templo Veſtæ debebat ignis inextinguibilis ſemper ardere, & à virginibus, & mũdi ſacerdotibus debebat inceſſanter nutriri, quod ſi extingueretur ex eorum culpa, mortis ſupplicium incurrebant: ſicut exemplificatur ibidem; multo fortius igitur in altari cordis ſemper debet ignis charitatis ardere, &c. Quod tamen eſt contra multos ſimiles filijs Aaron, qui alienum ignem, ſcilicet concupiſcentiæ & auaritiæ in hoc altari inferunt, & ideo merito pereunt. ❡ Item ibi ſit turbatio. Vnde Num. 16. præcipitur, quod laminæ thuribulorum illorum, qui ambitioſe miniſtrantes igne conſumpti fuerant, altari affigerentur, vt eis viſis timor ſimilis ſupplicij haberetur. Item ibi ſit doloris contritio. Ioel 2. *Inter veſtibulum & altare plorabant ſacerdotes miniſtri domini.* Item ibi ſit clamans oratio. Gen. 12. *Aedificauit Abraham altare, & inuocauit ibi nomen domini.* Item ibi ſit canens gratiarum actio, ſeu etiam laus & deuotio. Eccleſ. 47. *Stare fecit cantores contra altare.* Item ibi ſit dolens compaſſio, & maxime cõpaſſio mortis Chriſti, de quo Leu. 8. *Fudit ſanguinem per altaris circuitum.* Et ſic ibi erit vltimum, ſcilicet diuina manſio & habitatio, Amos 9. *Vidi dominum ſtantem ſuper altare*: ſed proh dolor cor multorum iam non videtur eſſe altare domini, ſed potius altare idolorum vel diaboli. Nam ſicut dicitur 1. Mach. 1. *Antiochus rex peſſimus de templo domini accepit altare aureum, in quo thymiama adolebatur, & templum ſuis precioſis omnibus ſpoliauit.* Et legitur, quod ſolum altare æneum ibi reliquit, in quo tamen idolum Iouis poni fecit, & ipſum immundis ſacrificijs prophanauit: ſicut dicitur ibidem 1. Machab. 4. Sic rex peſſimus diabolus altare aureum, id eſt, cor ſanctum de templo mentis noſtræ ſubmouet, & altare æneum, id eſt, cor vanum ibi retinet, quod ſcilicet idolo, id eſt, peccato ſubijcit, & diuerſis vitijs ipſum prophanat, & inficit. Ideo de talibus poteſt dici illud Ioſuæ 22. *Cur reliquiſtis dominum Deum Iſrael, ædificantes altare ſacrilegum, & à cultu ipſius recedentes?* Non ſic chariſſimi non, ſed ſit cor noſtrum ſanctum immaculatum domino Deo noſtro, in quo ſacrificia iuſtitiæ, oblationes, & holocauſta domino offerantur, ſed heu, proh dolor quomodo altare cordis multorum eſt hodie prophanatum. Eſt enim excelſum per ſuperbiam, diuiſum per diſcordiam, &c. Sicut infra in fine iſtius cap. Sic igitur patet de altari cordis. F ❡ Nota vlterius, quod per altare poteſt intelligi ſtatus Eccleſiæ, & etiam diuinus cultus. Nam ſicut antiquitus, & etiam nunc altare diuerſis & multis cæremonijs ſolet coli, & nobiliter parari, & adornari, iuxta illud 4. Reg 16. *Altare thymiamatis erat paratum*, ſic etiam ſtatus Eccleſiæ multis ritibus, & cultibus occupatur: Et ideo ſicut miniſtri, qui ſeruiunt regibus, & menſis ſuis, diligenter parãtur, informantur, & purgantur: ſic Eccleſiaſtici, qui Chriſto regi in menſura altaris deſeruiunt, debent parari per conuerſationem, informari per diſcretionem, depurari per confeſſionem. Et ideo de miniſtris altaris poteſt exponi illud Luc. 1. *Apparuit Angelus ſtans à dextris altaris incenſi.* In quibus verbis oſtenduntur quinque conditiones, quæ in Eccleſiaſticis debent eſſe ſecundum quinque conditiones, quæ apparent in ſacerdote quando vadit ad altare. Sacerdos enim lauatur, ornatur, erigitur ad dextram altaris, porrigitur, & per eum incenſum ſuccenditur. Sic vere, chariſſimi, miniſtri altaris debent habere ſpiritualiter

Digitized by Google

Euidentiæ claritatem. (Apparuit) Ecce ornamentum.
Innocentiæ puritatem. (Angelus) Ecce lotuta.
Permanentiæ firmitatem (Stans) Ecce ſtatuta.
Æternalium affectionem. (A dextris) Ecce dextta.
Pectoralium orationem. (Incenſi) Ecce ſuccenſura.

¶ Dico igitur primo, quod miniſtri altaris debent haberi claritatem euidentiæ (Apparuit inquit.) Sicut enim videmus, quod miniſtri altaris paramentis pulchris & euidentibus adornantur corporaliter, & ſic inter alios plus apparent: ſic vere Eccleſiaſtici paramenta & ornamenta virtutum & gratiarum debent habere, vt ſic per eminentiam vitæ & ſanctitatis poſſint inter alios euidenter apparere (Apparuit inquit.) Nam ſicut corpora cœleſtia ſunt lucida, & ideo magis euidenter apparent: ſic vere Eccleſiaſtici, qui in firmamento, id eſt, in ſtatu Eccleſiæ ſunt locati, luce & claritate ſanctitatis ita debent pollere, quod inter alios debent eminere, & apparere per excellentiam eminentem. Vnde Apoc. 12. *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta ſole, & Luna ſub pedibus eius.* Eccleſiaſtici enim dicuntur ſignum, propter futurorum deſignationem dicuntur magnum, propter meritorum augmentationem, dicuntur apparere, propter ſanctitatem & perfectionem; dicuntur eſſe in cœlo, propter dignitatem & prælationem, dicuntur eſſe mulier, propter pietatem & compaſſionem, dicuntur amicti ſole, propter claritatem & diſcretionem, dicuntur habere lunam mutabilem, ſub pedibus, propter terrenorum deteſtationem. Tales ſunt ſimiles floribus, qui quamdiu durant, pulcherrimæ ſunt apparentiæ, facillime tamen gelu, vel ardore ſiccantur, vento & pluuia diſſipantur, & ſic omnis eorum decor & apparentia annullatur. Sic vere nos debemus eſſe per virtutes & merita ita floridi, quod noſtra apparentia debet eſſe omnibus gratioſa, ita vt omnes de nobis poſſint dicere illud Cant. 2. *Flores apparuerunt in terra noſtra.* Veruntamen aliqui ſunt qui æſtu auaritiæ, pluuia carnalitatis, & luxurioſæ: gelu malignitatis & inuidiæ percutiuntur, & ſic perdunt totius apparentiæ pulchritudinem & decorem, & totius excellentiæ gratitudinem & virorem. Eſa. 40. & Iacob. 1. *Exſiccatum eſt fœnum, & decidit flos, & decor vultus eius deperijt.* Non ſic chariſſimi, ſed ſit in nobis euidentiæ claritas, vt ſic de nobis poſſit dici illud Amos 9. *Vidi dominum ſtantem ſuper altare.*

¶ Secundo dico, quod in nobis debet eſſe innocentiæ puritas (Angelus inquit.) Sicut enim miniſtri altaris corporaliter purificantur, mundificantur, & lauantur: ſic Eccleſiaſtici ſpiritualiter debent eſſe puri & mundi, loti & purificati per innocentiam interius, & per continentiam exterius, iuxta illud Pſal. 25. *Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum domine.* Et hoc oſtenditur cum dicitur Angelus. Nam ſicut Angelus eſt quoddam puriſſimum, quod carnem & ſanguinem non habet, ſic Eccleſiaſtici debent eſſe ita puri, quod nihil debet in ſuis moribus & conditionibus apparere, quod ſit ſanguineum vel carnale. Iuxta illud Lucæ 24. *Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet.* Similes pellicano, qui eſt, auis ſicciſſima in tantum, quod modicum habet valde de carne. Hic filius in tantum diligit, quod pro eis viuificandis ſe vulnerat, & eos proprio ſanguine, quem ſuper eos effundit, viuificat. Solitudinem etiam diligit, & frequentat, vt dicit liber de natura rerum. Sic vere chariſſimi, debemus eſſe, quia vere ita debemus eſſe ſpirituales & angelici, & ita per puritatem & cõtinentiam deſiccari, quod & pauciſſima caro, id eſt, rara & modica carnalis voluptas debet in nobis inueniri. Et ideo nos debemus ſolitudinem & deſertum abſtinentiæ & patientiæ frequentare, iuxta illud Pſal. 101. *Similis factus ſum pellicano ſolitudinis, &c.* Sic etiam ſi pulli noſtri, id eſt, parentes, ſubditi, vel vicini moriuntur, & deficiunt, id eſt, ad ſtatum paupertatis & aduerſitatis peruenerint, nos pro certo debemus eos pro poſſe noſtro viuificare, & adiuuare, & per benignam ſubuentionem ad ſtatum priſtinum reſtaurare, & ad hoc ſanguinem noſtrum exponere, id eſt, noſtrã ſubſtantiam temporalem ipſis communicare, & ſuper eos effundere. Ideo de talibus Angelis dicitur Apoc. 10. *Et vidi alium Angelum fortem deſcendentem de cœlo, amictum nube.* Vbi oſtenditur, quod nos Eccleſiaſtici debemus eſſe

Excellentis ſanctitatis (Alium)
Eminentis puritatis (Angelum inquit)
Affluentis pietatis (Amicte nube)
Reſidentis firmitatis (Fortem)
Euidentis humilitatis (Deſcendentem de cœlo.)

Diction. Berchorij.

Sic igitur patet, quod in nobis debet eſſe innocentiæ puritas (Angelus inquit.) I ¶ Tertio dico, quod in nobis debet eſſe reſidentia firmitatis (Stans inquit) ſicut enim miniſtri altaris, dum ſunt in actu miniſtrandi, vt communiter habent ſtare: ſic vere nos debemus eſſe ſtantes per conſtantiæ & perſeuerantiæ ſtabilitatem (Stans inquit) & de hoc Apoc. 8. *Stetit Angelus iuxta aram templi.* Vbi nota, quod Eccleſiaſtici debent ſtare

Sicut	Milites	ad	præliandum,
	Pedites		ambulandum,
	Aduocati		poſtulandum,
	Philoſophi		contemplandum.

Iſti debent eſſe ſimiles elephanti, quod eſt animal ita ponderoſum, quod ſi ad terram proſternitur, vix, aut nunquam amplius erigitur. Et ideo ſiue dormiat, ſiue vigilet, ſemper habet ſtare: vt dicit Philo. Sic vere quia homo naturaliter eſt grauis ad bonum faciendum, ponderoſus & inclinatus ad cadendũ in peccatum, hinc eſt, quod ſi quandoque ad terram, id eſt, amorem terrenorum proſternitur, vel ad ſtatum alicuius vitij vel peccati, vix aut difficulter, aut nunquam poteſt ſurgere. Et ideo neceſſe eſt ſibi, quod continue ſtet per conſtantiam & perſeuerãtiam, & quod ſumme caueat, quod ad terram, id eſt, ad ſtatum peccati, vel ad terrenas diuitias per auaritiam vel per aliud peccatum, non defluat, neque cadat, vt dicit illud Abacuc. 2. *Super cuſtodiam meam ſtabo.* Vnde dicitur 1. Mach. 7. *Intrauerunt ſacerdotes, & ſteterunt ante faciem altaris.* Et iſtud eſt contra multos Eccleſiaſticos, qui vere iuxta altare Dei non ſunt ſtantes per conſtantiam & vigorem, ſed dormientes per negligentiam & torporem: de quibus dicitur Amos 2. *Accubuerunt iuxta omne altare.* Non ſic, ſed ſit in nobis conſtantiæ, ſeu reſidentiæ firmitas, ſeu perfectio. K ¶ Quarto dico, quod in nobis debet eſſe æternorum ſagax affectio. A dextris: per dexteram enim intelliguntur bona æterna & proſperitas Paradiſi, ſicut per ſiniſtram intelliguntur bona mundi, & proſperitas temporalis. Et ideo ſicut videmus quod miniſtri altaris pro maiori parte habent ſtare ad partem dexteram: ſic vere ſpiritualiter Eccleſiaſtici debent ſe tenere à parte dextera bonorum æternalium per deſiderium, & affectum: quia ſicut Prou. 4. dicitur. *Vias, quæ à dextris ſunt, nouit dominus. Peruerſæ autem viæ ſunt, quæ à ſiniſtris ſunt.* quod nihil aliud eſt dicere, niſi quod bonum & tutum eſt affectare bona ſpiritualia & æterna, periculoſum autem & peruerſum eſt amare temporalia, & terrena. Et de hoc poteſt dici illud 2. Paral. 5. *Cantores & Leuitæ concrepabant ſtantes ad Orientalem plagam altaris.* Orientalis autem plaga bona æterna deſignat. Sit igitur in nobis æternorũ affectio. L ¶ Quinto ſit in nobis internorum feruens oratio. Incenſi inquit. Nam ſicut ſuper altare adoletur incenſum, ſic ſuper altare cordis interius debent Eccleſiaſtici ſuper carbones feruoris & charitatis ponere, & adolere incenſum deuotæ orationis. Nam ſicut incenſum ſuperius eleuatur: ſic vere oratio feruens & deuota ſuperius ad Deum ſicut fidelis nuncius tendit vt impetret quod optatur: quia ſicut dicitur Eccleſ. 25. *Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit,* & ideo dicebat Dauid, Pſal. 140. *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Figura Apoc. 8. Vbi Angelo, qui ſtabat iuxta altare aureum, data ſunt incenſa multa, & aſcendit fumus aromatum in conſpectu Dei. Sic vere de thuribulo cordis virorum Eccleſiaſticorum debet fumus, & incenſum deuotæ orationis erumpere coram Deo. Vnde Exod. 30. dicitur. *Pones altare contra velum, & ante arcam coram propitiatorio, & adolebit incenſum Aaron ſuper eo ſuaue & fragrans.* Et 2. Mach. 3. dicitur, quod ſacerdotes ante altare iactauerunt ſe & inuocabant de cœlo dominum. Sic igitur patet quod

Eccleſiaſtici debent habere
- Deuotam orationem,
- Diſcretam affectionem,
- Reſidentiæ firmitatem,
- Innocentiæ puritatem,
- Euidentiæ claritatem,

Si vis applica hoc quomodo ſtatus Eccleſiæ debet eſſe altare ſeu locus amoris, doloris, timoris, &c. Sicut ſupra in litera C. in fi. vbi notatur de altari cordis. Nota tamen proh dolor, quod hodie videtur contrarium præmiſſorum, vbi enim hodie circa altare (id eſt) in ſtatu Eccleſiaſtico oratio, vbi ſancta & cœleſtis affectio, & alia quæ præmiſi: vere videtur, quod ibidem totaliter pereunt, & quod miniſtri altaris ritum eius in ritum ſæculi conuerterunt, figurati 4. Reg. 16. in Achaz impio rege, qui videns altare Damaſci, ad ipſius ſimilitudinem altare in Hie-

ruſalem conſtruxit, & altari Domini depoſito, ſuper nouum ſacrificari mandauit. Damaſcus enim, id eſt, ſanguinem bibens, vel ſanguinem propinans, ſanguinis potus vel ſanguinis oſculum, ſignat mundum, qui ſuis cunctis conditionibus inuenitur ſanguineus & carnalis, quia reuera altare, id eſt, cultus & ritus iſtius Damaſci, ſcilicet mundi in Hieruſalem, id eſt, in Eccleſia transfertur, & altare domini, ſcilicet cultus & ritus diuinus ibi deponitur, & aufertur, ſicut videmus ad oculum, Eccleſiaſtici noſtri mundi cultum & mores ſæculares acceperunt, & ritum Eccleſiæ antiquum moreſque prædeceſſorum ſuorum virorum ſpiritualium relinquerunt, & ſic altare domini pro altari Damaſci dimiſerunt. De quo 2. Machab. 4. *Sic factum eſt*, inquit, *vt ſacerdotes iam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſacrificiis neglectis, feſtinarent participes fieri palaſtra*, &c. Et ſequitur, quod ipſi cupiebant participes fieri palæſtræ, & patrios honores nihil habentes, his ſimiles eſſe cupiebant, quos antea hoſtes & peremptores habuerant, ſcilicet ſæcularibus. Non ſic chariſſimi, ſed circa cultum altaris domini diligentius intendamus, ritum & cultum Eccleſiaſticum teneamus, & mores ſæcularium fugiamus, & ſic domino merito placeamus. Eſa. 56. *Placebunt mihi ſuper altari meo*: quia prohdolor ſtatus mundanus & hominum peccatorum eſt altare excelſum per ſuperbiam, diuiſum per diſcordiam, pollutum per luxuriam, ardens per auaritiam, occidens per ſæuitiam, neminem defendens per cuſtodiam. Dico igitur, quod iſtud eſt altare ſuperbiæ & elationis. Ideo dicitur 4. Reg. 23. quod *Altare excelſum deſtruxit Ioſias*. Item diſcordiæ & diuiſionis. Vnde 3. Reg. 13. *Ecce Altare ſcindetur, & effundetur cinis, qui in eo eſt*. Item luxuriæ & pollutionis: vnde illud prædictum 1. Machab. 4. *Viderunt altare prophanatum* &c. ¶ Item auaritiæ & ambitionis: vnde 2. Paral. 24. dicitur, quod oſſa ſacerdorum combuſta ſunt in altaribus idolorum, quia ſcilicet oſſa, id eſt, conſtantia, & firmitas ſacerdotũ diaboli, id eſt, peccatorum in altari huius mundi deſtruitur, & crematur. ¶ Item occiſionis & iniuſtitiæ: ſicut Math. 23. dicitur, quod *filius Barachiæ fuit occiſus inter templum, & altare*. ¶ Item eſt altare nullius defenſionis ſeu cuſtodiæ, quia ſcilicet nemo ſaluatur ibidem. Sicut patet de Ioab, qui fugiens in tabernaculum, & tenens cornu altaris occiſus eſt, ſicut dicitur 3. Reg. 2. Et hæc ſufficiunt.

A *Alter* Idem eſt quod alius, extraneus, diuerſus pariter, & diuiſus, vel alter idem eſt quod mutatus, variatus, alteratus, & à ſua priſtina conditione conuerſus, & alienatus, ſiue bona fuerit, ſiue mala: & ſi vis potes, notare, quod alteratur pœnitens cum conuertitur, iuſtus cum peruertitur, mundus cum ſubuertitur, vita cum euertitur, diues cum damnatur, pauper cum ſaluatur; Concorda ſi vis de omnibus, & ſi non inueneris concordantias, vide de mutatione. Dicamus igitur breuiter, quod duplex eſt alteratio ſeu mutatio, ſcilicet virtuoſa, & hæc eſt quando quis alteratur de malo ad bonum, de bono in melius, & de meliori in optimum Et de hoc Luc. 9. *Facta eſt ſpecies eius altera*. Alteratio vitioſa, ſignat hominem de bono in malum mutatum, & alteratum; Signat etiam hominem, qui non manet vnus per amorem & charitatem, ſed eſt alter, id eſt, diuiſus & diuerſus per odium, & partialitatem, ſicut ſupra dictum eſt. Et ideo de tali altero infra dicetur in 2. Auctoritate expoſita. Dicamus igitur, quod eſt alteratio virtuoſa, quã debemus habere. Sicut enim videmus quod omnia alterantur & variantur, ſicut patet de arboribus, quæ de ſiccitate alterantur ad viriditatem, & de animalibus, quæ de iuuentute ad ſenectutem, de fructibus, qui de acerbitate alterantur in maturitatem: ſic vere nos debemus conuerti & mutari, & alterari de ſiccitate indeuotionis ad humiditatem deuotionis & compaſſionis, de iuuentute indiſcretionis & immaturitatis ad ſenecturem diſcretionis & maturitatis, de acerbitate inſolentis cõditionis ad maturitatem honeſtæ conuerſationis. Et ſic de nobis poterit dici illud 1. Reg. 10. *Inſiliet in te Spiritus domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alterum*. In quibus verbis oſtenditur, quod ſicut in alteratione naturali requiritur cauſa, à qua fit alteratio, modus ſecundum quem fit permutatio, finis, propter quem fit variatio: ſic vere in alteratione & mutatione ſpirituali requiritur Cauſa efficiens (Spiritus inquit domini) Modus proficiens (prophetabis inquit cum eis) Finis ſufficiens. (mutaberis in virum alterum) Igitur chariſſimi ſit cauſa, ſpiritus influentia, (Spiritus inquit inſiliet,) Sit modus, bonorum aſſiſtentia (Cum eis inquit.) Sit finis malorum deſiſtentia ſeu virtutis continentia (Mutaberis inquit in virum alterũ.) ¶ Dico igitur, quod ſi volumus alterari, neceſſarius eſt auctor B efficiens. Sicut enim videmus; quod plantæ, & vegetabilia non alterantur niſi cauſa efficiente mediante, ſed quando cauſa ſuperior influit, ſcilicet ſol in tempore veris, tunc omnia vegetabilia alterantur, reuireſcunt, atque mutantur: ſic vere homo non poteſt moraliter alterari, niſi influentia ſolis, id eſt, Spiritus ſancti gratia intrinſecus operetur: ſed quando ipſe actor & artifex omnium, qui habet omnem virtutem, ſcilicet Spiritus ſancti, per ſuæ gratiæ radium mentem tangit, tunc hominem totum in alteram ſpeciem alterat, & conuertit, quia ſcilicet ſicut ſol de arbore ſicca facit floridam, de ſterili fluctuoſam, ſic Spiritus ſancti gratia de peccatore facit iuſtum, & de defectuoſo moribus virtuoſum: & ſic dico, quod bene requiritur actor efficiens, ſcil. Spiritus ſanctus & gratia Dei, quod oſtenditur cum dicitur Sap. 1. *Spiritus domini replenit orbem terrarum*. Et ideo Spiritus ſanctus comparatur igni, quia ſicut videmus, quod ignis de ſua virtute actiua & purgatiua ita alterat iudem materiam & deformem, quod in alienam ſpeciem eam mutat, ſicut patet de cinere vili & deſpecto, de quo mediante igne fit vitrũ lucidum atque clarum, ſicut etiam patet de terra, vel lapide, de quo per ignis conflagrationem eliquatur metallum ſcilicet æs vel aurum: ſic vere ignis Spiritus ſancti talis eſt virtutis, quod quando per ſuam gratiam, & per ſuam influentiam & ſuorum donorum redundantiam vult agere in perſonam, licet tamen quis ſit lapideus per duritiam obſtinationis, ferreus per frigiditatem indeuotionis, cinereus per vilitatem conuerſationis, ipſum taliter alterat, quod in vitrum & metallum, (id eſt,) in hominem perfectum & virtuoſum, honeſtum, lucidum & gratioſum ipſum conuertit totaliter & commutat. Sicut apparuit de Paulo, & de Magdalena. Vnde Iob 28. *Ferrum de terra tollitur, & lapis ſolutus calore in æs vertitur*. Nam

Ferrea frigiditas,
Ferrea infirmitas, } de homine tollitur,
Lapidea ſoliditas,

Et in æs, id eſt, in hominem bonum & perfectum conuertitur, quando ignis Spiritus ſancti caliditas intrinſecus operatur: & ideo de homine ſic alterato habetur figura Luc. 9. Vbi dicitur, quod *Ieſus aſcendit in montem oliuarum, aſſumpto Petro, Iacob, & Ioanne, & transfiguratus eſt ante eos, & facta eſt ſpecies vultus eius altera, & veſtitus eius albus refulgens*: quia vere ille, qui vult de malo in bonũ, de bono in melius virtute Spiritus ſancti alterari, primo debet aſcendere in montem Paradiſi per affectionem, montem dico, oliuarum per compaſſionem, habere ſecum Petrum & Iacobum, id eſt, bonorum ſocietatem & cõiunctionem, vel Petrum, qui interpretatur agnoſcens, id eſt, ſui peccati conſiderationem, & Iacobum, qui interpretatur ſupplantans feſtiuantem, id eſt, propriæ carnis, quæ non quærit niſi feſta, macerationem, & Ioannem, in quo eſt gratia (id eſt,) gratiam & deuotionem: & ſic fiet ſpecies eius altera per conuerſionem & mutationem, & veſtitus eius albus & refulgens per honeſtam conuerſationem. Requiritur igitur in tali alteratione actor efficiens Spiritus domini. Ad quod facit Greg. ſuper Ezech. dicens, quod *Spiritus ſanctus fecit mirabiles mutationes in ſanctis hominibus. Implet enim puerum citharœdam, & facit Pſalmiſtam; Iuuenem, iudicem ſenum facit; Implet Amos paſtorem, & facit prophetam: Implet Petrum piſcatorem, & facit Apoſtolorum principem: Implet Paulum perſecutorem, & facit prædicatorem: Implet Matthæum publicanum, & facit Euangeliſtam. Quam igitur inſani ſumus, qui hunc Spiritum non quærimus?* quod eſt contra multos, qui iſto auctore mediante, iſto Spiritu mouente & inſpirante, iſto igne calefaciente, iſto radio inflammante & illuſtrante non mutantur, nec in melius alterantur, ſed potius propter ipſius defectum in deterius conuertuntur. Similes vino in quod dum calor exterior & innaturalis agit, ipſum alterat, & alterando corrumpit, & in acetum variat & conuertit, ita quod illa eadem ſubſtantia, quæ prius erat calida & humida ſcilicet vinum, efficitur frigida ſicca ſcilicet acetum. Sic pro certo (chariſſimi) ſunt multi, qui calorem Spiritus ſancti nolunt in ſuis cordibus agere, imo calori innaturali & exteriori, id eſt, ardori auaritiæ & inflammationi exterioris proſperitatis taliter ſe exponunt, quod ipſi in alienam ſpeciem alterantur, quia de vino fiunt acetum, de bono fiunt malum. Nam ſi prius erant calidi per charitatis feruorem, humidi per pietatis dulcorem, ipſi efficiuntur frigidi per indeuotionis algorem, & ſicci

per

Digitized by Google

per incompaſſionis duritiam & ſtridorem. Et ideo de peregrino calore dicitur Iudith.8. de Manaſſe viro Iudith, quod *cum ſtaret circa alligantes manipulos in agro, cecidit æſtus ſuper caput eius, & mortuus eſt*: quia vere quando æſtus innaturalis, id eſt, ardor cupiditatis & proſperitatis cadit ſuper illos, qui circa manipulos, id eſt, circa diuitias temporales in agro huius mundi vacant, facit eos per diuerſa peccata deficere, atque mori. Non ſic chariſſimi, non ſit ergo in nobis calor corruptiuus, ſed ignis Spiritus ſancti, purgatiuus & alteratiuus: quia vere iſte eſt in alteratione morali Actor efficiens. Spiritus inquit Domini. Ezech. 37.

C *Ingreſſus eſt in ea Spiritus Domini, & vixerunt*. ¶ Secundo requiritur, quod ſit modus proficiens, & iſte modus oſtenditur cum dicitur, prophetabis cum eis, id eſt, cum aliis prophetis: per quod datur intelligi, quod ſi volumus moraliter alterari, neceſſe eſt, quod ſimus cum prophetis, id eſt, cum bonis perſonis prouidis & diſcretis, bonam ſocietatem ſectando. Item neceſſe eſt, quod prophetemus, id eſt, quod de occultis & ignotis cogitemus de morte, de iudicio, de Paradiſo, de inferno, per conſiderationem ſæpius recolendo. Eſt igitur ad hoc neceſſaria occultorum conſideratio (Prophetabis inquit) perfectorum conglutinatiò (Cum eis inquit) Eſt dico neceſſaria conſideratio rerum occultarum (prophetabis) Sicut enim cogitatio & fortis imaginatio alterat hominem corporaliter, ſicut dicitur Eccleſiaſt.30. *Ante tempus ſenectam adducet cogitatus*. ſic vere fortis imaginatio & cogitatio futurorum facit hominem alteratum moraliter & mutatum. Ideo dicitur in Pſal.67. *Cogitaui dies antiquos & annos æternos in mente habui*. Et ideo videtur, quod talis propheta, id eſt, talis occultorum præuiſio ſimilis eſt cuidam lapidi, qui dicitur Magnes, qui ſi pulueri zatus in quatuor angulis domus ſuper carbones ponitur, ita commouet, & alterat cerebrum & imaginatiuam, quod tota domus in qua eſt, videtur ibi exiſtentibus cadere, & perire, vt dicit Iſidorus. Sic vere (chariſſimi) magnes, id eſt, virtus conſiderationis, & cogitatio futurorũ, ſi ſuper quatuor angulos domus, id eſt, quatuor affectiones cordis noſtri ſuperponitur, & maxime ſi puluerizatus fuerit per noſtræ mortis puluerizationis meditatione, ſi etiam carbones deſolatorij, id eſt, conſideratio ignis infernalis ſibi adiuncti fuerint per tormentorum infernalium recogitationem, tunc cerebrum & imaginatio noſtra aliter per timorem alterabitur, quod tota domus, in qua ſumus id eſt, tota mundi proſperitas nobis videbitur fragilis, & defectuoſa, vana, fluxibilis, & riuuloſa, & ſic de nobis ipſis poterit dici illud Ioan.6. *Hic eſt verus propheta, qui venturus eſt in mundum*. Quod eſt contra multos, qui nihil prophetant, nec præuident de futuris, vel de Dei abſconditis & ſecretis: dicentes illud Amos 7. *Non ſum Propheta, nec filius Propheta*. Non ſic chariſſimi, ſed ſit in nobis futurorum cogitatio. Item ſit in nobis perfectorum combinatio. Cum eis, id eſt, cum viris perfectis, bonis & iuſtis Mercurius enim talis conditionis, quod planetis, quibus coniungitur, faciliter ſe conformat, ita quod beneuolis beneuolus, & maleuolis maleuolus inuenitur: vt dicit Martianus, & Tho Sic vere, chariſſimi, eſt de homine, quia ſecundum qualitates perſonarum, quibus adiungitur & aſſociatur, faciliter alteratur, ſiue boni fuerint, ſiue mali, quia cum bonis bonus, & cum malis efficitur malus. Et ideo ad bonam alterationem habendam neceſſe eſt, quod cum bonis & perfectis perſonis aſſociemur & adiungamur, cum eis inquit, vnde Prouerb.13. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit*: iuxta illud Senec. epiſtola 7. *Quantum potes, cum his verſare, qui te meliorem facturi ſunt, illos tecum admitte, quos tu potes facere meliores*. Vnde etiam idem Senec. epiſtola.4. dicit. *Plus tibi viua vox & conuictus quam oratio proderit; in rem præſentem venias oportet; homines enim amplius oculis, quam auribus credunt, & hoc quia longum iter eſt per præcepta, breue. & efficax per exempla*. Et exemplificat de Zenone, Socrate, & Epicuro: quorum ſocietas & præſentia plus profecit diſcipulis, quam doctrina, cum eis, quia *cum euntibus ibant & cum ſtantibus ſtabant*. Vt Ezechiel.1. dicitur de ſanctis animalibus. Vnde ad Gal.6. *Alter alterius onera portate*. vnde de bono amico dicit Senec. *Eſt enim is, qui eſt quaſi alter idem*. Sic igitur patet, quod requiritur perfectiorum combinatio, occultorum meditatio: & iſte eſt modus proficiens. Prophetabis inquit cum eis. ¶ Tertio dico quod ad moralem

D alterationem & conuerſionem requiritur finis ſufficiens. Mutaberis. inquit, in virum alterum; quia ſcilicet finis conuerſionis & alterationis noſtræ debet eſſe vt poſſimus viri alteri fieri, id eſt, excellentes & perfecti à communi conuerſatione aliorum, per vitæ eminentiam alteri etiam & alieni, ſimiles corallio, qui in mari rubro exiſtens eſt lignum, ſcilicet radix mollis, flexibilis, & tenella, ſed quando de aqua extrahitur, ita variatur & alteratur, quod in lapidem commutatur, vt dicit Iſidor. Sic vere (chariſſimi) quamuis homo exiſtens in mari rubro: in mundo ſub rubris aquis mundanæ carnalitatis & proſperitatis, ſit ligneus, & imperfectus, mollis, fragilis, & defectuoſus, quando tamen ab iſtis aquis per Dei inſpirationem interius, & per fortem tribulationem exterius extrahitur, taliter aliquoties alteratur, quod in corallinm, id eſt, in lapidem precioſum, id eſt, in virum perfectum, & virtuoſum, fortem, lapideum, vigoroſum, charnatiuum, rubeum, viſceroſum, totaliter commutatur, ita quod recte efficitur alter homo. *Mutaberis*, inquit, *in virum alterum*. Vnde Apocal.14. *Vidi alterum Angelum volantem per medium cœli*. Vbi oſtenditur, quod in nobis debet eſſe euidentiæ claritas (Vidi) excellentiæ bonitas (alterum) innocentiæ puritas (Angelum) celſitudinis lenitas (volantem) rectitudinis æquitas (per medium cœli) Et ſic erimus alterati & mutati per finem ſufficientem, per modum proficientem, per cauſam efficientem. ¶ Item ſi vis, in malo ſignificatu, dic, quod E (ſicut ſupra dictum eſt) peccator dicitur alter, qui non eſt idem per amicitiam, imo eſt alter per diuiſionem & diſcordiam. Nõ eſt illud quod eſſe videtur, per exiſtentiæ veritatem, imo alter per hypocriſis fictitiam & falſitatem. Non eſt idem per perſeuerantiam & permanentiam, ſed potius alter & alteratus per mutabilem inconſtantiam. De conditionibus igitur talium malorum alterorum vel in malo alteratorum poſſum notare, quod iſti

Inquinantur luxurioſe,
Sublimantur ambitioſe,
Iucundantur ludibrioſe,
Fœderantur malitioſe,
Perturbantur ſeditioſe,
Eleuantur præſumptuoſe,
Refutantur ignominioſe.

Iſti dico luxurioſe fœdantur. Vnde Iob 31. *Scortum ſit alterius vxor mea*. Item ambitioſe ditantur ſeu promouentur. Pſalm. *Epiſcopatum eius accipiat alter*. Item ludibrioſe lætantur. Eſa.34. *Piloſus clamabit alter alterum*. Item malitioſe ligantur, ſeu fœderantur. Eſa.34. *Ibi congregati ſunt milui alter ad alterum*. Item ſeditioſe turbantur. Vnde vaccis pinguibus Samariæ dicitur Amos 4. *Exhibitis altera contra alterum*. Item præſumptuoſe inflantur. Vnde 1. Corinth.4. *Vnus aduerſus alterum*. Item finaliter à Deo ignominioſe fugantur & refutantur. Vnde Lucæ 17. dicitur quod *vnus aſſumetur, & alter relinquetur*. ¶ Sed ſi vis, adhuc nota quod F alter poteſt ſignificare in malo hominem alteratum & mutatũ à bona conuerſatione, hominem etiam diuerſum & diuiſum à charitate, identitate, & vnione, & per ſingularitatem ſeparatũ ab aliorum communi vita & conditione, & ſic accipiendo, Alter nihil eſt aliud, quam peccator. Et ideo de talibus alteris vel alteratis poteſt exponi illud Eſa.34. *Ibi congregati ſunt milui alter ad alterum*. Ibi dico ſcilicet in mundo, iudicio, & inferno: quia ibi milui, id eſt, querulosi peccatores alter ad alterum ſimul & pariter congregabuntur & damnabuntur. In quibus verbis oſtenduntur quatuor, quæ reddunt hominem à Deo alterum & diuiſum, videlicet,

Societas illicita (Congregati ſunt)
Anxietas elicita (mihi)
Singularitas diuerſa (alter)
Mutabilitas peruerſa (altum)

Eſt igitur in peccatoribus illicita ſocietas, congregati ſunt, qui ſcilicet mali & peruerſi ita ſunt hodie combinati & coniuncti aduerſus iuſtos & bonos. Eſt enim inter Lupos talis ſocietas, quod quando vnus inuenit bouem vel aſinum deuiatum, ſi viderit, quod contra eum non poteſt præualere, ſtatim incipit vlulare, & alios conuocare. Omnes autem alij propinqui vlulatum eius audientes, ſtatim congregantur, & ſic omnes inuicem cõtra prædictum animal præliantur, ſicut pluries & in pluribus eſt expertum. Reuera (chariſſimi) ſic faciunt hodie multi tam in ſæculo, quam in clauſtro, qui ſi vnus malus vel lupinus vult aliquem bouem, vel aſinum, id eſt, aliquem ſimplicem prælatum, ſocium, vel vicinum inuadere, ne forte ipſum contingat ſuccumbere, ſtatim vlulat, alios ſocios malos & lupinos ad ſe conuertendo, conſpirationes faciendo, dona & munera promittendo, qui reuera ſtatim ad eum conuocantur, & congregantur

Digitized by Google

gantur, quia, ſcilicet mali ſemper conſueuerunt malos iuuare, ad eorum negocia intereſſe, & ſe ad eos congregare. Luc. 17 *Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ.* Et ſic inuicem ſociati contra alios præliantur. Iſta combinatio ſumme apparet in diuitibus, bailliuis, & aduocatis, qui, vt communiter, vnus pro altero contra omnes alios ſe opponunt. Nehe. 4. *Congregati ſunt vt pugnarent contra Hieruſalem.* Figura. 1. Regum 28. *Congregauerunt Philiſthijm agmina ſua, & præparauerunt ſe ad bellum contra Iſrael.* Et ideo de talibus malis poteſt intelligi illud Amos 4. *Exhibitis altera contra alteram:* loquitur vaccis pinguibus montis Samariæ, ſcilicet mundi diuitibus & pinguibus à Deo alteratis, qui contra alteros, id eſt, contra pauperes, id eſt, bonos exeunt ad bellandum. Sic igitur patet, quod in iſtis malis
G alteris eſt ſocietas illicita. ¶ Secundo dico, quod iſti ſunt à Deo alteri, quia in eis eſt anxietas elicita. Milui inquit. Sicut enim miluus elicit anxietatem crudelitatis & rapacitatis erga pullos innocentes, eiſque mirabiliter inimicatur, eorumque carne & ſanguine ſatiatur: ſic vere mundi raptores, vſurarij, & auari ſemper eliciunt, fabricant, & conficiunt anxietatem pullorum, id eſt, innocentium ſimplicium, & pauperum vicinorum, ipſoſque non ceſſant accuſationibus infeſtare, vexationibus anxiare, exactionibus tribulare, rapinis, vſuris, & fraudibus, ipſos carne & ſanguine, id eſt, ſua temporali ſubſtantia ſpoliare. Iſti dicuntur milui, quia ſecundum Iſidor. dicuntur quaſi molliter volantes, quia ſcilicet tales molliter & ſuauiter viuunt in bonis & rapinis pullorum vicinorum, & per ea volant hodie, & extolluntur ad altas ſæculi dignitates. Zach. 5. *Habebant alas quaſi alas milui.* Et de pauperibus dicitur illud Pſalm. 108. *Epiſcopatum eius accipiat alter:* quia vere chariſſimi, tales alteri peccatores accipiunt hodie & rapiunt epiſcopatus, id eſt, domos, & poſſeſſiones pauperum vicinorum. Si vis, pone hic figuram de mulieribus, quæ habebant alas milui. quæ portabant amphoram ſcilicet in qua erat incluſa impietas, &c. vide infra. Sunt igitur iſti alteri propter illicitam ſocietatem. Item propter eli-
H citam anxietatem. ¶ Sed adhuc tertio dico, quod iſti dicuntur alteri, quia in eis eſt diuerſa ſingularitas. Alteri, inquit, quia ſcilicet mali nolunt eſſe ijdem cum alijs per concordem communitatem, imo volunt eſſe alteri & diuerſi per partialem ſingularitatem &c. proſequere ſicut ſupra de alio in primo membro primæ auctoritatis diuiſæ. Et compara tales ſquillæ ſicut ibi. Tales alteros non amat Deus, imo vero ipſe amat illos, qui per amicitiam, communitatem, & charitatem volunt cum alijs eſſe vnum, cum enim ipſe ſit vnus, ideo diligit vnitatem, Lucæ 17. *Vnus aſſumetur, alter relinquetur,* ſcilicet à Deo. Eſt igitur in tali-
I bus diuerſa ſingularitas (Alter.) ¶ Quarto dico, quod eſt in eis diuerſa mutabilitas (alterum) quia ſcilicet iſti alterantur, & mutantur de bono in malum, & de malo in peius Similes hyænæ, quæ eſt beſtia, quæ alteratur quandoque & mutatur quantum ad ſexum: quia ſcilicet aliquando eſt maſculus, alio tempore eſt fœmella. Vt dicit Plinius. Sic vere mali nõ perſeuerant, ſed quandoque habent ſexum maſculinum, id eſt, perfectionem & virtutem, ſed ibi pro certo non perſeuerant, quia ſtatim per diaboli, mundi, & carnis ſuggeſtionem totaliter alterantur, quod in ſexum fœmineum, id eſt, perſonas molles, fluxibiles, defectibiles, imperfectas commutantur, & conuertuntur. Et ideo de talibus alteris & alteratis poteſt dici illud Luc. 9. *Facta eſt ſpecies eius altera.* Tales abominatur Deus 1. Corinth. 4. *Vnus aduerſus alterum inflatur:* Ille vere, qui eſt vnus per eſſentiam ſcilicet Deus, inflatur, id eſt, indignatur per diſplicentiam aduerſus alterum, id eſt, aduerſus talium alterabilem incõſtantiam. Eſt igitur chariſſimi, in talibus mutabilitas peruerſa ſingularitas diuerſa, anxietas elicita, ſocietas illicita, & ideo ſunt alteri, &c. Sufficit.

A ***Alterutrum.*** Nota, quod iſtud aduerbium alterutrum ſemper ſignificat ſocietatem, ſiue bona fuerit ſiue mala, & ideo nota in bono, quod nos debemus

Alterutrum {
Diligere,
Deplangere,
Extergere,
Detergere,
Attingere,
Non lædere.

Igitur chariſſimi, alterutrum diligamus firma charitate. Vnde 1. Ioan. 3. *Credamus in nomine Ieſu Chriſti, & diligamus alterutrum.* ¶ Item alterutrum deplangamus, ſupple, compatiendo dulci pietate. Vnde de Ionatha & Dauid dicitur 1. Reg. 20. quod *oſculantes ſe alterutrum fleuerunt.* ¶ Item alterutrum attingamus, ſemper coniunctim, & concorditer viuendo in bona ſocietate: figurati in Cherubin, de quibus dicitur 3. Reg. 6. quod *ala vnius alterum attingebat.* Ideo dicitur Iacob. 4. *Nolite detrahere alterutrum, & nolite ingemiſcere fratres in alterutrum, quod viuatis concorditer & pacifice.* Item alterutrum detegamus, ſupple, peccata noſtra per confeſſionem nuda veritate. Iacob. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Item alterutrum extergamus & abluamus munda puritate, & correctionis ſecuritate. Vnde Ioan. 13. *Et vos debetis alter alterius lauare pedes.* ¶ Item alterutrum non lædamus, grata bonitate. Actor. 7. *Fratres eſtis, ad quid nocetis alterutrum?* Non enim mali ſic alterutrum ſe habent, non enim ſunt alterutrum per concordiam iuncti, imo potius per inuidiam, odium & malitiam ſunt diſiuncti. Gen. 13. *Diuiſi ſunt alterutrum frater à fratre ſuo.* Dic, ſicut ſupra in fine, quomodo mali ſunt litigioſi, libidinoſi, &c.

Altrinſecus. Nota, quod ſicut alterutrum ſignat coniunctionem & ſocietatem, ſic altrinſecus ſignat A
diuerſitatem & diſparitatem. Illa enim dicuntur eſſe altrinſecus, quorum vnum eſt in vna parte, aliud in alia; & ideo expone ſecundum materiam in bono vel in malo, quia paucæ ſunt auctoritates, &c.

Alternus. Alternatim idem eſt quod viciſſim. Et nota, A
quod eſt alternatio perfectorum, qui alternatim de actiua ad contemplatiuam conuertuntur, & econuerſo. ¶ Item peccatorum, qui alternatim nunc in vno, nunc in alio vitio excitantur. Item damnatorum, qui alternatim de vno tormento ad alium detrahuntur, & de aquis niuium ad calorem nimium deducuntur. Beatorum, qui nunc deitatem, nunc humanitatem contemplantur. Et cætera non proſequor, quia nullæ ſunt auctoritates. Vide tit. de viciſſim. Et infra appropinquare, manere.

Altitudo. Nota, quod altitudo in ſcriptura quandoque A
ſumitur pro profunditate inferiori, quandoque vero communiter pro ſublimitate ſuperiori: quod autem ſignificet profunditatem, patet, quia dicitur Marc. 4. Quod ſemen aruit, quia non habebat altitudinem terræ: quod vero ſignat ſublimitatem; patet Eccleſiaſt. 1. Vbi dicitur, *Altitudinem cœli, & latitudinem terræ quis dimenſus eſt?* ¶ Primo igitur dico, quod in ſcriptura, inuenitur multiplex altitudo profunda. Eſt enim altitudo, id eſt, profunditas Diuinæ prouidentiæ, cuncta diſponentis; mundanæ opulentiæ, mentes ſeducentis; inferni peſtilentiæ, cuncta ſuſtinentis; humilis ſubſiſtentiæ, cuncta ſufferentis; ſtabilis permanentiæ, diu perſiſtentis; fallacis fraudulentiæ ſeu malitiæ, omnibus nocentis. De profunditate diuinæ prouidentiæ dicitur Roman. 11. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius?* De profunditate vero mundanæ proſperitatis dicitur in Pſalm. 68. *Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me.* Et illud Pſalm. 55. *Ab altitudine diei timebo.* De profunditate vero inferni dicitur Sapient. 10. *Ab altitudine inferorum eduxit illos.* De profunditate vero humilitatis dicitur Luc. 5. *Duc in altum, & laxate retia in capturam.* De profunditate autem ſtabilis perſeuerantiæ dicitur Sapient 3. *Spuria vitulamina non dabunt radices altas.* De profunditate autem fraudulentiæ, & malitiæ dicitur Apoc. 2. *Non cognouerunt altitudinem ſatanæ.* Omnibus enim iſtis modis accipitur altitudo pro pro-
funditate. ¶ Sed adhuc dico, quod accipitur pro ſublimitate, & B
ſic dico, quod multipliciter diſtinguitur in ſcriptura. Eſt enim

Altitudo {
Æterna,
Temporalis,
Spiritualis.

Æterna nihil aliud eſt quam celſitudo, ſeu dignitas gloriæ. Et de hoc poteſt intelligi hoc, quod dicitur Eccleſiaſt. 24. in perſona animæ beatæ: *Ego in altiſſimis habito.* Spiritualis, & hæc eſt duplex, ſcilicet bona, & hæc eſt contemplatio, de qua in Pſalm. 90. *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Mala, & hæc nihil aliud eſt quam ſuperbia vel elatio. De qua Eſa. 10. *Viſitabo ſuper gloriam altitudinis oculorum Aſſur.* ¶ Item eſt altitudo temporalis, & hæc eſt duplex, bona ſcilicet & mala. Bona eſt prælationis eminentia. De qua Apoc. 21. dicitur, quod *ciuitas ſancta habebat murum magnum & altum,* id eſt, ſtatum ſuperbum & excelſum: Mala, & hæc nihil eſt aliud quã terrenę poteſtatis, & proſperitatis excellentiæ, & indebitæ promotionis euidentia, & de hac Lu. 16. *quod*
homi-

Digitized by Google

hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deum. Diſtinguamus ergo breuiter, quod eſt Altitudo contemplationis, Altitudo damnationis, Altitudo prælationis, Altitudo mentalis ſuperbiæ & elationis, Altitudo virtualis excellentiæ & perfectionis, Altitudo æternæ beatitudinis & promotionis. Eſt igitur altitudo contemplationis, qua ſcilicet homo eleuat ſe ab iſtis inferioribus, ipſa vilipendendo, & cor ſuum tranſportat ad altitudinem rerum æternarum, ſcilicet eas ſpeculando, conſiderando, & affectando. Sicut enim videmus, quod Stellæ luminaria non inferius in terra ſunt locata, ſed ſuperius in altitudine firmamenti: ſic vere chariſſimi, ſi nos volumus eſſe luminaria mundi, id eſt, viri perfecti, lucidi & honeſti, ſapientes, clari & diſcreti, nos non debemus hic in terra ſituari vel collocari per affectionem, ſed ſurſum in firmamento cœli per cœleſtium contemplationem, vt ſic quilibet poſſit dicere illud Apocal. 21. *Suſtulit me in ſpiritu in montem magnum & altum, & oſtendit mihi ciuitatem ſanctam Hieruſalem.* Ecce igitur in verbis iſtis quatuor, quæ facit homo, qui vult aſcendere loca alta, ſecundum quæ quadruplex altitudo moralis debet in homine repetiri. Homo enim qui ad alta aſcendit, ab infimis ſegregatur. Suſtulit me, In intimis roboratur (in ſpiritu) Superius eleuatur, (montem.) Vlterius ſpeculatur: quia ſcilicet vndique poteſt reſpicere & videre. Ideo dicitur, Oſtendit mihi ciuitatem. Et ecce in iſta auctoritate oſtenditur, quod homo ſecundum iſta quatuor poteſt quadrupliciter extari. Efficitur enim altus moraliter, & temporaliter, & æternaliter per dignitatem, promotionem temporalem & æternam, per quatuor, quæ ad hoc requiruntur (videlicet) per terrenorum deteſtationem (Suſtulit me) per internorum roborationem (in ſpiritu) per meritorum cumulationem, (in montem altum.) Et manum per æternorum contemplationem. Et oſtendit mihi ſanctam ciuitatem Hieruſalem. ¶ Sit igitur in nobis terrenorum deteſtatio. Suſtulit inquit; quia ſcilicet à terra, id eſt, à terrenis debemus eſſe ſublati & elati per eorum deteſtationem, & cõtemptum, & abominationem. Sicut enim videmus, quod homo non poteſt ſuperius aſcendere niſi prius ab infimis ſe ſubtrahat, & elonget: ſic vere ſi ad gradum perfectionis volumus aſcendere, & ſi apud Deum volumus eſſe alti, vel etiam ad altitudinem promotionis tam temporalis quam æternæ aſcendere, neceſſe eſt per voluntariam paupertatem ab affectu iſtorum exteriorum bonorum diſiungamur, & diuidamur, & ſeparemur, ipſa ſcilicet vilipendendo, & quaſi pro nihilo reputando: Homo enim tanto eſt altior, quanto plura ponit ſub pedibus eius. Eſt igitur apud Deum altiſſimus mundus per contemptum ſub pedibus eius ponendus. Et reuera tales fuerunt philoſophi, & ſancti, qui alta & ardua quæſierunt, & fortunam, & caduca bona ſub pedibus calcauerunt, figurati Apoc 12. Vbi dicitur, quod *cœleſtis mulier erat amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius*, Luna dico, (id eſt) variabilis & delectabilis mundus Ideo de tali altitudine paupertatis poteſt intelligi illud 2. Corint. 8. *Altiſſima paupertas eorum abundauit in diuitias ſimplicitatis.* Res enim leues nunquam inferius morantur, niſi violenter ibidem detineantur. Ideo videmus de Aquila, quæ eſt auis leuiſſima, quod ad inferiora non deſcendit, niſi victus neceſſitate cogente. Ideo accepta præda ſua ſtatim ab inferioribus ſe elongat, & ſurſum in rupibus altis vbi habitat, ſe transportat. Vt dicit Greg. in moral. Sic vere illi, qui ſunt leues, puri, boni ſcilicet & perfecti, & ad modum Aquilæ claritate diſcretionis ſunt dotati, nunquam debent in infimis, & terrenis per deſiderium commorari, quinimo ſi contigit quandoque eos propter humanam neceſſitatem ad inferiora mundi negotia deſcendere, ſtatim pro certo finito, & completo negotio debent ſe ab iſtis inferioribus abſentare, & ipſa per affectum & deſiderium dimittere, & ſurſum ad rupem Paradiſi per contemplationem, & altitudinem virtutum, & per meritorum perfectionem debent quam cito poterunt euolare. Iob 36. *Eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidũ ſuum*, quod oſtenditur, cum dicitur, *Suſtulit me.* Figura Daniel. 7. Vbi dicitur: quod ipſe *vidit vnam beſtiam, quæ habebat alas ſicut Aquila*, & dicitur ibi, quod *iſta beſtia ſublata eſt de terra, & ſuper pedes quaſi homo ſtetit, & cor eius datum eſt ei.* Reuera tales beſtiæ debemus eſſe, quia vere alæ noſtræ, id eſt, deſideria & affectus debent eſſe aquilinæ, id eſt, ſpirituales & virtuoſæ, & ſic nos erimus ſublati de terra per contemptum terrenæ proſperitatis. Stabimus ſuper pedes noſtros per virtutem ſtabilitatis. Cor noſtrum dabitur nobis per aſpectum ſagacitatis: quia, ſcilicet, diſcrete, & ſagaciter cogitare poterimus de futuris. Et iſta omnia ſunt contra multos, qui pro certo non deteſtantur terreſtria, ſed cœleſtia; non inferiora ſed ſuperiora; non tẽporalia, ſed æternalia; non ſe ſeparant à mundanis per voluntariam paupertatem, ſed in eis totaliter ſe inuoluunt per nefariam cupiditatem, & ideo iſti non ſunt alti, imo dici poſſunt infimi & depreſſi. Eſa. 2. *Et incuruabitur altitudo virorum.* Non ſic chariſſimi, ſed ſit in nobis terrenorum deteſtatio. *Suſtulit me*, inquit. Vnde Eſa. 58. *Si abſtuleris de medio tui catenam, &c. Suſtollam te ſuper altitudinem terræ, & cibabo te hereditate Iacob.* ¶ Secundo dico, quod ſi volumus ſpiritualiter eſſe D
alti, debet eſſe in nobis internorum roboratio. In ſpiritu, inquit. Sicut enim homo, qui interius habet ſpiritum fortem, & virtutem naturalem, robuſtam, aſcendit facilius in cœlum, id eſt, in altum: ſic ſi interius in conſcientia habuerimus fortitudinem ſpiritus roborantis, facilius aſcendemus ad altitudinem ſpiritualem, ſcilicet ad altitudinem perfectionis, promotionis, & æternæ conſolationis. *In ſpiritu* inquit. Et de tali altitudine dicitur Ezech. 11. *Eleuabit me ſpiritus, & introduxit me ad portam domus domini.* Iſta eſt autem altitudo affectionis. Nam ſicut ſcintilla igne inflammata ſurſum eleuatur, ſic vere affectio virtute ignis ſancti Spiritus accenſa, hæc inferiora deſerit, & ſurſum ad alta bona cœleſtia deſideranda & affectãda ſe erigit, & ad perfectionis altitudinem ſe conuertit. Et de tali altitudine dicitur Ezech. 1. *Statura quoque, & altitudo erat in rotis*, vbi oſtenditur, quod talis affectio habet perſeuerantem durationem, Statura, promotionem remunerantem altitudo, ſubiectionem obedientem Rotis, quæ ſcilicet faciliter vertuntur. Et illud eſt contra multos quorum affectio non eſt igne ſancti Spiritus inflammata, ſed per diuerſa peccata ipſo damnabiliter eſt priuata. Et iſti non aſcendunt per affectionẽ ſuperius, ſed deſcendunt per auaritiam & ambitionem inferius. Nam ſicut ſcintilla extincta non alte aſcendit, ſic affectio, in qua ignis Spiritus eſt extinctus, non aſcendit ſuperius alta & cœleſtia deſiderando, ſed deſcendit inferius terreſtria per auaritiam affectando Non ſic, ſed habeamus interius ſpiritum roborantem, vt ſic de nobis dicatur, illud Sap. 3. *Fulgebunt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arũdineto diſcurrent.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus habere apparẽtiæ pulchritudinem, Fulgebunt, cõſcientiæ rectitudinẽ, Iuſti, audientiæ promptitudinem, diſcurrent. Sit igitur in nobis internorum roboratio ſeu inſpiratio. Spiritu inquit. ¶ Tertio ſi volumus eſ- E
ſe alti, ſit in nobis meritorum cumulatio. in montem altum & magnum. Sicut enim res multæ ſimul aggregatæ faciunt magnũ cumulum ſeu altum, ſic virtutes & merita in homines aggregata faciunt per eminentiam ſanctitatis & perfectionis altũ & ſublimem, & ab alijs diſtinctum per elongantiam & diſiunctum. quod oſtenditur cum dicitur Montem, quia ſecundum Iſidor. mons eſt cumulus terræ cæteris terræ partib. cœlo vicinior, & altior. Sic vere viri perfecti virtutibus & meritis cumulati ſunt, cœlo, id eſt, Deo, & bonis æternis per affectionẽ & dilectionem viciniores, id eſt, per vitæ eminẽtiam cæteris hominibus altiores. Pſalm. 103. *Montes excelſi &c.* Et ibid. *Aſcendunt montes, & deſcendunt campi.* Et ſicut ſecundum Iſid. montes ſunt exterius ſolidi, verſus cœlum erecti; cum terra tamen coniuncti, quandoque interius concaui ſunt, & ſuper montes aquarum attractiui, fontium & fluminum de ſuis interioribus eductiui, metallorum & lapidum contentiui, aromatum, & fructuum productiui, radiorum ſolarium ſuſceptiui, & ſolaris illuminationis diutius retẽtiui. Tales pro certo ſunt etiam viri perfecti. Iſti enim verſus cœlum eriguntur, & inaltantur per affectionẽ, contemplationem, & eminentem perfectionem, terram tamẽ tangunt per inferiorum infernalium tormentorum conſiderationem, & perpetuæ vilitatis meditationem. Sapient. 18. *Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra.* Iſti ſunt concaui per humilitatem, vacui per voluntariam paupertatem, fontes & flumina producunt, id eſt, lachrymarum vel compaſſionis, doctrinæ vel prædicationis dulcifluam largitatem, Ioel. 3. *Stillabunt montes dulcedinem.* Iſtas autem aquas à Deo attrahunt per deuotionem, & ſedulitatem, ipſaſque alijs diſtribuunt per compaſſionem, & pietatem, Pſalm. 103. *Inter medium montium pertranſibunt aquæ.* Iſti ſunt ſolidi per conſtantiæ firmitatem, iſti ſunt lucidi per diſcretionis ſagacitatem, iſti lapides & metalla continent, id eſt, virtutes & merita per perfectionem & ſanctitatem. Deut. 8. *Cuius lapides ferrei ſunt, & de cuius montibus æris metalla fodiuntur.* Item iſti producunt aromata, id eſt, deuotam orationem. Pſalm. *Tange montes, & fumigabunt.* Vel aromata,

Digitized by Google

id eſt, famoſam conuerſationem, illuminationem etiam radiorum ſolis, id eſt, diuinam gratiam diutius retinent per perſeuerantiam & durationem. Pſalm. 75. *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.* Et ſic ſi tales montes fuerimus nos, erimus alti per vitæ eminentiam & perfectionem. Pſal. 94. *Altitudinem montiũ ipſe conſpicit.* & Daniel. 4. *Altitudo eius vſque ad cœlum, rami eius pulcherrimi & fructus eius nimius.* Si igitur volumus apud Deum eſſe alti, ſit in nobis meritorum cumulatio.
F ¶ Quarto dico, quod in nobis debet eſſe æternorum ſpeculatio, oſtendit (inquit) mihi ſanctam ciuitatem: ſicut enim ille, qui vult videre non ſolum prope, imo etiam longe, ſolet aſcendere ad aliquem locum altum, ſicut dicitur de gruibus quando volunt alicubi longe ire, ſolent primo altiſſime aſcendere, vt videant terminum, ad quem vadunt, ne in via deficiant, & oberrent, vt dicit Iſidor. ſic vere ſi nos volumus videre, cognoſcere & animaduertere illa, quæ ſunt longe ſcilicet bona æterna, & fœlicitatem gloriæ Paradiſi, nos pro certo debemus aſcendere in altum per contemplationem, & ne in via huius mundi per vitia & peccata deuiemus, terminum ad quem tendimus ſcilicet Paradiſum debemus iugiter ſpeculari. Oſtendit, inquit, mihi ciuitatem ſanctam Hieruſalem. Vbi nota quod Paradiſus eſt claritate perſpicuus, Oſtendit mihi, charitate contiguus, ciuitatem, id eſt, ciuium vnitatem, puritate præcipuus, ſanctam, vnitate continuus, Hieruſalem, id eſt, pacifica. Vnde Apocal. 12. *Altitudo & latitudo ciuitatis erant æqualia.* Et Eſa. 19. *Ciuitas ſolis vocabitur vna.* Sic igitur dico, quod debemus habere

Æternorum ſpeculationem,
Meritorum cumulationem,
Internorum roborationem,
Terrenorum deteſtationem.

¶ Et ſic poterimus quadrupliciter eſſe alti. 1. Regum 10. *Altior erat Saul vniuerſo populo* &c. ¶ Item nota, quod per altitudinem intelligitur ſtatus elationis, ſuperbiæ, & præſumptionis, indebitæ promotionis, mundanæ famæ, & reputationis, temporalis & iniquæ dominationis, proſperitatis, & prælationis. Sicut enim videmus, quod aues rapaces altius volant, quam aliæ aues: ſic vere mali peccatores ad altiora beneficia & officia quandoque volitant, & attingunt, quam boni & iuſti. Altiores etiam iuſtis hominibus volunt per præſumptionem & ſuperbiã ſemper eſſe. Et ideo de talium mala altitudine tam ſpirituali, quam temporali poteſt dici in perſona eorũ illud, quod dicebat Lucifer Eſa. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium.* In quibus verbis oſtenditur, quod mali in hoc mundo tripliciter inaltantur, videlicet, per præſumptionem, *Aſcendam*, per elationem ſuperaltitudinem, per promotionem (nubium.)
G ¶ Facit igitur eos altos præſumptio pectoralis. *Aſcendam* inquit. Sicut enim videmus, quod res ignita & inflammata ſemper quærit ſurſum, & in altũ aſcẽdere, ſicut patet de flamma, quæ ſemper eſt in motu & agitatione, & quaſi videtur violenter ſurſum ferri: ſic vere illi, quos & ardor ambitionis inflammat interius, & accendit, ſemper præſumptuoſe volunt ſurſum ad alta dignitatum, & officiorum beneficia volare, & ſe ſuper alios reputantes, volũt omnibus anteferri. Et ad hoc non ceſſant ſeſe per labores ſuos, & diligentiam, importunitatem, & vigilantiam agitare. Aſcendam inquit. Aſcendam enim eſt verbum deſiderantis aſcẽſum, quia ſcilicet iſti ſumme deſiderant in altum per promotionem leuari. Dicunt enim illud Can. 7. *Aſcendam in palmam, & apprehendam fructum eius.* At literam enim ipſi non quærunt aſcenſum, niſi vt habeant fructus beneficiorum. Pſal. 67. *Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuitatem*: captiuitas dicuntur beneficia, & officia taliũ, quia ſcilicet per ea in captiuitatem rediguntur, quando indigne ad ea promouentur, contra quos Rom. 11. *Noli alta ſapere, ſed time.* Et 12. *Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes*: quia ſicut dicitur Prouerb. 17. *Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam.* Nam ſicut lapis, qui contra naturam propriam in altum proijcitur, cito & neceſſario inferius cadit: ſic illi, qui contra naturam propriam, id eſt, contra meritum & debitum volunt per violentiã, id eſt, contra Deum, & rationem ſurſum inaltari, ſcilicet per præſumptuoſam ambitionem, tales, dico, neceſſe habent cadere vſque ad inferni depreſſionem. Ideo illi Lucifero, qui contra rationem voluerat eſſe ſimilis altiſſimo, id eſt, ſuper cœlos ponere ſedem ſuam, dicitur Eſa. 14. *Verũtamen ad infernum detraheris, ad profundum laciis. Quomodo cecidiſti Lucifer? &c. decidiſti in terram, qui vulnerabas gentes*: & ibidem. *Detracta eſt ad infernos ſuperbia tua*: quia breuiter huiuſmodi præſumptionem & ambitionem caſus ſeu ruina & damnatio comitatur. Habent igitur mali præſumptionem pectoralem.

¶ Secundo fiunt elati per elationem criminalem. Super altitudinem inquit, quia ſcilicet ſemper volunt ſuper alios præferri, dominari, & reputari, ſimiles oleo, quod ſemper vult ſupernatare, & nunquam ad fundũ deſcendit niſi per violentiam. Sic vere mali, elati, & ſuperbi in quocũque, id eſt, in quacunque villa, regione, vel religione, collegio, capitulo, vel conuentu, ipſi ſe ſemper volunt per elationem & ſuperbiam alijs anteferri, præponi & etiam ſupereſſe, quinimo ſi viderint aliquem inter eos creſcere, reputari, vel promoueri, ſtatim inuidia ſtimulante ipſum conculcabunt, & ſuppeditabunt, & eum pro viribus impugnabunt. Super inquit. Deut. 28. *Et eris ſemper ſupra, & non ſubtus.* Iſti videntur ſimiles capræ, quæ quamuis ſit animal ignorans & fœtens, nihilominus ſemper quærit aſcendere loca alta. Sic tales dato, quod modici ſint valoris, ſemper tamen quærunt altius honorari & alijs anteferri. Ideo de talibus dicitur in Pſal. 82. *Super populum tuum malignauerunt conſilium.* Dilata ſicut ſupra de aduocato in 1. membro iſtius auctoritatis. Contra tales elatos loquitur Pſ. 78. *Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu*, id eſt, nolite extollere in altũ cornu veſtrum. Nolite. l.a.d.i. Iſti igitur ſunt alti per elationẽ criminalẽ.

¶ Tertio mali fiunt alti per promotionem temporalem; quod oſtenditur quando nubibus comparantur. I
Nubium inquit: ſicut enim nubes nihil aliud eſt niſi vapor ex aqua & terra ſuperius eleuatus, quia vapor de terra & mari erigitur ſurſum, in altum porrigitur, in nubem etiam conuertitur, quæ ſurſum in alta parte aeris diu perſeuerat, terramq; ſibi ſubiectam pluuijs, grandinibus, & fulminibus verberat, ipſamque ventus vndiq; agitat, & finaliter iſta nubes in aquam, vel ventum reſoluitur, & ſic ad terram cadere compellitur, & taliter euaporat quod in aere vbi fuerat, eius veſtigium nõ apparet: ſic vere vapor, id eſt, vana & inſufficiens perſona quãdoque de terra & de mari, id eſt, de infimo ſtatu, vel etiam de paupere & humili plebe per inſpirationem diaboli extollitur ſurſum in aerem, id eſt, ad altam dignitatem ſeu officium promouetur, ita quod nubes alta, id eſt, altus prælatus vel iudex efficitur, ſurſumque in ſtatu etiam prælationis vento vanitatis, & ſuperbiæ multipliciter agitatur, & ideo terrã, & patria ſibi ſubiecta ab eo ventilatur. Nam ſubditos ſuos infeſtat tribulationis fulminibus, & rapinæ & exactionis turbinibus, ſuorumq; malorum exemplorũ grandinibus, ſuæ carnalitatis pluuijs, & ſuarum comminationum tonitruis; ſed finaliter iſte per mortem reſoluitur, & ad terram, ſcilicet, miſeriæ, & tenebrarum detrahitur, & de alto loco dignitatis ſuſtollitur, ita quod ipſius veſtigium nunquam amplius in hoc ſæculo reperitur. Pſal. *Nubes* inquit, *tranſierunt, grando & carbones ignis*: tranſeunt enim per mortem nubes & grando & carbones ignis, id eſt, iſti mali & eorũ vexatio, quam in alios exercebant. Ideo iſti poſſunt dicere illud Pſal. *Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me*, ſupple, inferni. Iſti igitur ſunt alti per indebitam promotionem, per indomitam elationem, per illicitam præſumptionẽ. Sed caueant quod dicitur Luc. 16. *Quod altum eſt hominibus, abominatio eſt ante Deum.* De altiſſimo vide infra, &c. ſufficit.

Altiſſimus. In ſuperlatiuo gradu eſt ille, qui nullum habet altiorem. A
Et ſic generaliter loquendo, Altiſſimus nihil aliud eſt niſi Deus. Nam ſicut cœlum empyreum dicitur altiſſimum, quia nullum corpus ei ſupereſt, imo omnibus creatis corporibus ſupereminet, ipſaq; infra ſe & ſub ſe continet, & recludit, ſic Deus altiſſimus, quia nihil habet ſe ſuperius, altius, ſeu maius, imo omnibus rebus ſupereminet, & omnia alia ſub ſuæ Maieſtatis Celſitudine, ſub ſuæ poteſtatis fortitudine, in ſuæ quantitatis latitudine, in ſuæ infinitatis amplitudine recludit, continet, & coarctat. Et ideo ſibi poteſt dici illud Pſ. 31. *Tu ſolus altiſſimus in omni terra.* Et ecce, quod Dei ſummitas, ſeu altitudo deſcribitur ſecundum tres conditiones, quæ in iſto vocabulo Tu, poſſunt reperiri. Eſt enim tu numeri ſingularis; Solus, Nominatiui caſus; Altiſſimus, Omnis generis. In omni inquit terra. Sic vere Deus dicitur habere ſingularitatem indiuiſibilem, Tu ſolus: ſupernalitatem inattingibilem, Altiſſimus: generalitatem ineuitabilem, In omni terra.

¶ Eſt igitur indiuiſibilis ſingularitatis. Tu ſolus. Sicut enim iſtud vocabulũ Tu, ſemper eſt numeri ſingularis. Sic Deus ſingularis poteſt dici propter excellentiſſimas conditiones, quas habet. Singularis enim eſt Deus in quidditate, quia nullus Deus niſi ipſe, In dignitate, quia omnis dignitas depẽdet ab eo, In bonitate, B

Digitized by Google

nitate, quia ipſe bonus eſt eſſentialiter & ſimpliciter: omnia alia ſunt bona ſecundum quid & participatiue in poteſtate, quia *non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeret.* Iob 41. Et ideo iſte dicitur ſolus, quia, ſcilicet, ipſe eſt ita ſolus & ſingularis, quod nullum habet parem. Nam ſicut ab vnitate omnes alij numeri ſumunt ortum, ipſa autem vnitas à nullo originatur, vel principiatur: ſic vere ab ipſo Deo & ſolo omnia alia dependent, ipſe autem à nemine eſt dependens. Et ideo de ipſo Deo & de ſua tali altiſſima ſingularitate dicitur Eccleſiaſt. 1. *Vnus eſt altiſſimus creator omnium, omnipotens Rex potens, & metuendus nimis.* Iſte eſt ſimilis Phœnici, quæ eſt auis vnica, ſingularis atque ſola, & contra naturam omnium animalium aliorum nullum in ſua ſpecie parem habens: Eſt autem auis plumis pulcherrima, ſimilis Pauoni, victu mundiſſima, vita longiſſima; quia, ſcilicet, per quingentos annos viuit, & in conditione mirabiliſſima. Nam cum diu vixerit, tunc aromatica ligna quærit, in quibus in feruentiſſimis orientis regionib. ſe incendit, de cuius cinere vermis naſcitur, qui reſumptis alis in auem priſtinam procreatur, & ſic Phœnix mirabilis renouatur. Et per talem modum ſua ſingularis ſpecies reſeruatur, & in eſſe perpetuatur & continuatur: hæc omnia dicit phyſiologus & Ambroſius in hexameron. Re vera chariſſimi, talis eſt Deus, eſt enim iſte ſolus & ſingularis in ſua ſpecie, quia non eſt dare Deum niſi vnum. Deu. 6. *Dominus Deus tuus Deus vnus eſt.* Nullum etiam habet parem vt dictum eſt, in conditione & poteſtate, in quo bene excedit naturam omnium aliorum, quia, ſcilicet, nihil eſt in mundo quin aliquem parem habeat niſi ipſe, nec etiam in humanitatis puritate, quia contra naturam omnium aliorum ad modum phœnicis fuit ſine virili ſemine, & ſine carnis propagine procreatus. Pſal. 85. *Non eſt ſimilis tui in dijs Domine,* &c. Et ſequitur. *Tu dominaris poteſtati maris.* Iſte eſt igitur ſolus in prælatione, pulcherrimus in perfectione, mundiſſimus in conditione, diutiſſimus in perpetua duratione. Pſal 91. *Tu autem altiſſimus in æternum Domine.* Perpetuo enim durat, & nunquam deficit, nec mutatur ſolus, & in ſua mirabili renouatione ſolus, quæ eſt facta ex carnis aſſumptione. Iſte enim chariſſimi, ſe mirabiliter renouauit, ipſe enim ligna aromatica, id eſt, viſcera beatæ Virginis fragrantia, pura, & etiam ſancta inuenit, & ad ipſa per incarnationem ſe humiliter inclinauit, & igne charitatis & dilectionis ſuccenſus, ibidem per humilitatem ſeipſum incinerauit, *& exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, & habitu inuentus vt homo.* Philip. 2. Nam inter iſta ligna aromatica, id eſt, inter viſcera virginis glorioſæ iſta phœnix, iſte Deus in vermem, id eſt, in mortalem hominem eſt mutatus. Mutatus dico, non conuerſione diuinitatis in carnem, ſed humanitatis aſſumptione in Deum, & finaliter per reſurrectionem, & glorificationem, alas, id eſt, quatuor dotes corporis reſumpſit, & ſic factus eſt auis, id eſt, totaliter ſpiritualis, & ad Paradiſum euolauit; & ſic ſine corruptione eſſe ſuum, & naturam ſuam perpetuo conſeruauit. Iob 29. *Gloria mea ſemper innouabitur, & ſicut palma multiplicabo dies.* Iſte eſt igitur phœnix ſolus & ſine pare; ideo ei poteſt dici illud 1. Regum 21. *Tu ſolus, & nullus tecum;* quia ſicut dicitur Marc. 6. *Erat nauis in medio maris, & Ieſus ſolus in terra,* quaſi dicatur, totus mundus eſt in mari, id eſt motu, fluxu & mutabilitate: Ieſus autem ſolus eſt in terra, id eſt, in firmo & in ſtabilitate. Patet igitur, quod Deus eſt incomparabilis ſingularitatis. Solus.

¶ Secundo dico, quod ipſe eſt inſuperabilis ſupernalitatis, quia ipſe eſt altiſſimus. Nam ſicut Aquila Rex auium eſt altiſſimi volatus, in tantum, quod humanis oculis non videtur, & ita eſt clari viſus, quod quamuis in altiſſimis partibus aeris ſit eleuatus, piſciculos tamen in aqua videt natare: & ideo ſecundum voluntatem ſuam ſubito quandoq; deſcendit, ipſoſque ex improuiſo deuorat, & conſumit. Vt dicit Iſidorus & Plinius. Sic vere chariſſimi, eſt de Deo: Iſte eſt enim Aquila, quia, ſcilicet, ipſe Rex & Dominus eſt ſingulorum. Pſalm. 73. *Deus autem Rex noſter ante ſæcula.* Item iſte volat altiſſime, quia, ſcilicet, ipſe altiſſimæ eſt poteſtatis, dignitatis & Maieſtatis. Pſalm. 90. *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Ita enim eſt altiſſimus, quod humanus oculus, ſenſus, & intellectus, ſuæ dignitatis non poteſt altitudinem contemplari. *Deum enim nemo vidit vnquam, ſed nec videri poteſt.* Ioan. 1. Sed vere nihilominus ipſe ſemper conſiderat, atque videt inferius in mari quicquid in fluuijs & in fluctibus huius mundi piſces, id eſt, homines fluxibiles faciunt, atque dicunt. Cum enim habeat clariſſimum viſum, id eſt, ſcientiam infallibilem, ideo quicquid in humanis agitur, ſiue paruum fuerit, ſiue magnum, ſiue bonum fuerit, ſiue malum, quamuis de hoc non caueamus, ipſe conſiderat, atque videt; quia Pſal. 112. *Excelſus Dominus & in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo, & in terra.* Sed vere, quamuis iſtam occultam viſionem piſciculi, id eſt, peccatores non timeant, ipſe ſubito per ſuam occultam ſcientiam ad eos deſcendit, ipſoſque per mortem corporalem percutit, & eos per damnationem animæ deuorat & conſumit, aliquamdiu enim diſſimulat, ſed finaliter dure ferit. Ideo bene dicitur Eccleſiaſt. 5. *Altiſſimus enim eſt patiens redditor.* Et ratio; quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 12. *Altiſſimus odio habet peccatores:* quod eſt contra multos, qui re vera de occulta Dei præſcientia, cogitatione, & ſcientia, prouiſione, & ſententia, iuriſdictione, & iuſtitia non cogitant, nec aduertunt; & quia vident ipſum aliquamdiu punitionem differre, facere multa crimina non omittunt. Et ideo ſæpe accidit, quod ſubito vindictam, & iram, mortem, & damnationem ab eodem recipiunt, & incurrunt, ideo ipſe dicit Eſaiæ 42. *Tacui ſemper, ſilui, patiens fui, quaſi parturiens loquar diſſipabo, & abſorbebo ſimul.* vide ſupra, abſorbere, vbi iſta auctoritas diuiditur, & exponitur. Iſte eſt igitur Aquila auis altiſſima, quia, ſcilicet, ipſe eſt Deus inſuperabilis ſupernalitatis.

¶ Tertio dico, quod ipſe eſt ineuitabilis generalitatis; quia ipſe eſt in omni terra, vel genere. Extra enim iuriſdictionem ſuam non poteſt homo fugere. Sicut enim ſol habet generaliſſimam poteſtatem ſuper omnes inferiores creaturas, quia, ſcilicet, ſuis radijs habet tangere, viuificare, & illuminare, non vnū, ſed omnia, non in vno loco, ſed vbique: Sic vere Deus habet generaliſſimam iuriſdictionem; quia, ſcilicet, radius ſuæ influentiæ, & miſericordiæ, ardor etiam, & rigor ſuæ iuſtitiæ ad omnes tam bonos, quam malos & vbiq;, ſcilicet, in cœlo, mundo, & inferno, generaliter ſe extendit. Quod oſtenditur cum dicitur: *In omni terra,* quia, ſcilicet, *vbique & in omnibus principatur* 2. Paral. 36. Pſalm. 96. *Tu es altiſſimus ſuper omnem terram.* Sapient. 6. *Generaliter eſt ei cura de omnibus.* Vnde Pſalm. 65. *Omnis terra adoret te Deus.* Omnes etiam inferiores quantum eſt de ſe, viuificat per gratiam, illuminat per doctrinam, ipſos dirigit atque iuuat, regit etiam, atq; gubernat. quod eſt contra multos, qui in mundo iuriſdictionem exercent: quia ſcilicet, illos, qui ſibi ſubiecti ſunt, non dirigunt, nec corrigunt, nec adiuuant, nec ſupportant, ſed magis ipſos per rapinas & exactiones deſtituunt, & conturbant: ſimiles non ſoli, ſed Saturno, ſeu Marti, de quibus dicunt Aſtrologi, quod cunctos in dominio ſuo natos grauant; & cum ſint planetæ mortis, in ipſis vel occiduntur, vel turbantur, quando, ſcilicet, loca natiuitatis eorum peragrant, vel frequentant. Similes etiam ſunt Leoni, qui cum ſit Rex generalis animalium cæterorum; ipſe tamen non dirigit, neque iuuat, imo ipſe crudeliter occidit, deuorat, & cruentat. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt mali, & iniqui Principes, Iudices, & Prælati, qui iuriſdictiones generales obtinent in hoc mundo, qui reuera ſuis ſubditis non prouident, ſed inuident, non ſubueniunt, ſed deficiunt; non eos regulant, ſed eos ſtrangulant; non eos per iuſtitiam defendunt, ſed eos per iniuſtitiam, crudelitatem, & rapinam ſpoliant, & afficiunt, & offendunt. Vnde Prouerb. 28. *Leo rugiens, & vrſus eſuriens, Princeps impius ſuper populum pauperem.* Iſti enim ſunt peruerſi, crudelitate (Leo.) immerſi carnalitate. (Vrſus) ſubuerſi cupiditate. (Eſuriens) imbuti malignitate (Princeps impius) copulati rapacitate. (Super populum pauperem.) Sed chariſſimi, non ſic Deus, quia vere ipſe Dominatur generaliter. (In omni terra.) Sublimatur ſupernaliter (Altiſſimus) principatur ſingulariter. (Solus.) Et ſic bene dicitur: [Tu ſolus altiſſimus in omni terra.] Et hæc de alto, altiore, altiſſimo ſufficiunt. D

Alueus. Nota, quod Alueus eſt ipſa via fluminis ſeu riui; quæ, ſcilicet, aquis repleta nomen fluminis induit. ſeu riui; & poteſt ſignificare mundum, de quo Ioſuæ 4. *Per arentem Alueum tranſiui.* In iſto enim Alueo non ſunt aquæ gratiarū. Vnde Eſa. 19. *Calamus, & iuncus marceſcent, & nudabitur Alueus,* &c. Item poteſt ſignificare, ſcripturam, vbi, ſcilicet, aquæ plurimæ abundant. Vnde 4. Regum 3. *Alueus replebitur aquis.* Item poteſt ſignificare Eccleſiam, ſeu religionem; & ſic iſte eſt Alueus Iordanis, de quo dicitur Ioſuæ 4. quod duodecim lapides fuerunt aſſumpti de Alueo Iordanis, per quos duodecim Apoſtoli, vel etiam quicunque viri Eccleſiaſtici deſignantur; qui, ſcilicet, ceſſante mortalitatis fluxu à Iordanis Alueo, id eſt, à ſtatu A

præſen-

Digitized by Google

præſentis militantis Eccleſiæ aſſumuntur. Iſta non proſequor. Vide de flumine, &c.

A *Amalech* Nota, quod per Amalech, qui fuit de genere Eſau, ſicut dicitur Geneſ. 36. & qui filijs Iſrael ad terram promiſſionis euntibus in deſerto obuiauit, & contra eos pugnauit, ipſum tamen Ioſue ſuperauit, ſicut dicitur Exodi 17. & Saul poſtea deleuit, & Dauid debellauit, ſicut dicitur 1. Regum 15. & 2. Regum 1. & qui interpretatur gens bruta, & populus lambens, poteſt generaliter ſignificare quoslibet mundi peccatores, qui, ſcilicet, ab Eſau diabolo deſcendentes, & eius filij exiſtentes, iuxta illud Ioan. 8. *Vos ex patre diabolo eſtis*, ſunt gens bruta per ignorantiam; ſunt populus lambens per adulatricem blanditiam, & fallaciam, ſunt populus Dei, id eſt, viris iuſtis obuiantes per diſcordiam, & eos impugnantes per iniquitatem & iniuriam: iſti bene figurantur Iudicum 6. vbi dicitur, quod cum ſeuiſſet Iſrael, Madian & Amalech, & orientales populi veniebant, & omnia deuaſtabant: quia re vera Madian, qui interpretatur iniquitas, vel contradictio, id eſt, diabolus erga humanum genus iniquus, & contrarius, Amalech, id eſt, omnis peccatorum cœtus, orientales populi, id eſt, omnes carnales motus, qui, ſcilicet, in carne noſtra oriuntur, iſti dico ſimul filijs Iſrael, id eſt, ſanctis viris inimicantur, & ſemina virtutum ſuarum, quæ ſunt ſemina interiora, vel bonorum ſuorum temporaliũ, quæ ſunt ſemina exteriora pro viribus deprædantur. Vnde 1. Reg. 30. *Amalechitæ impetum fecerunt in Siceleb.* Iſti tamen à Ioſue, à Saul, à Dauid Ducibus Iſrael, id eſt, à Chriſto, & Angelis finaliter ſuperabuntur, & per damnationem perpetuam delebuntur. Vnde Dominus dicit Exod. 17. *delebo Amalech, de ſub cœlo.* Et ſi vis, nota, quod Amalechitæ, id eſt,

Sæculi peccatores {
- Inuicem fœderantur,
- A malis honorantur,
- A iuſtis flagellantur,
- A Deo condemnantur.

B ¶ Dico, quod inuicem fœderantur, ſcilicet, contra bonos, vt patet in Pſal. 82. vbi Dauid dicit, quod contra ipſum ſimul fœderati & vniti venerũt Amon, & Amalech alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Aſſur venit cum illis, & facti ſunt in adiutorium filijs Loth. Expone (ſi vis) de malorum concordia, ſecundum interpretationem vocabulorum. Item quod à malis honorentur, & defendantur, & maxime ditiores, patet 1. Reg. 15. vbi dicitur, quod Saul pepercit pinguioribus Amalech. Item quod à iuſtis, ſcilicet, Prælatis verberentur, & flagellentur, patet 1. Reg. 15. Vbi Dominus præcipit ſic. *Vade, & percute Amalech, & demolire vniuerſa eius, & non parcas ei, neque concupiſcas aliquid ex rebus eius.* Quod etiam à Deo deleantur, & damnentur, patet in illo verbo prædicto Exod. 17. *Delebo Amalech de ſub cœlo.* Vel ſi vis dic, quod Amalech eſt diabolus, qui, ſcilicet, eſt lambens per blanditiam delectationum, & ſuggeſtionum, & tamen populo Dei eſt inimicus, & contrarius per pugnam tentationum, & tribulationum, &c. dic vt ſupra.

A *Amon.* Qui fuit Princeps in palatio Aſſueri, qui ſuper omnes eleuabatur, qui adorari gloriabatur, qui Mardechæum ſe non adorantem dedignabatur, qui Iudæis inimicabatur, & eos occidere nitebatur, die tamen qua erat lætior, in illo quod parauerat patibulo ſuſpendebatur, & qui iniquus comprimens, & coanguſtans interpretatur, ſicut hæc omnia patent Heſter. 5. & deinceps, poteſt ſignificare ambitioſos, & æmulos peccatores, qui re vera iniqui ſunt quantum ad conditionem, comprimentes, & anguſtiantes alios per tribulationẽ, & vexationem. Eleuati apud Reges per promotionem, & iuriſdictionem, vel exaltati in corde ſuo per elationem. Adorari, & honorati volentes per ſuperbiam, & præſumptionem. Iudæis, id eſt, bonis & iuſtis inimici, & eis nocentes per inuidiam, & detractionem, finaliter tamen poſt præſentem lætitiam in infernali patibulo, quod male agendo quotidie præparant, erũt pendentes per damnationem, & deſperationem. Iſta autem omnia poſſunt dici de diabolo. Concorda vt vis Heſter 7. *Inimicus noſter iſte eſt Amon peſſimus.*

A *Amare.* Amor duplex eſt, ſcilicet, Spiritualis, & temporalis, ſeu diuinus, & mundanus. Diuinus eſt quadruplex ſcilicet,

Amor {
- Dei,
- Proximi,
- Virtutum,
- Æternorum.

Mundanus eſt quadruplex, ſcilicet,

Amor {
- Sui,
- Suorum,
- Diuitiarum,
- Delitiarum.

Amor {
- Dei, & proximi dicitur charitas, ſeu dilectio,
- Æternorum & virtutum affectio,
- Diuitiarum dicitur cupiditas, vel auaritia,
- Delitiarum dicitur carnalitas, ſeu luxuria.
- Parentum, & vicinorum dicitur vana amicitia.

¶ Dicamus igitur, quod eſt verus amor, quem debemus habere, & quam falſus amor, quem debemus horrere: Debemus igitur habere verum, purum, ſanctum, perfectum amorem, quia, ſcilicet, Deum, & proximum, bona ſpiritualia, & æterna debemus diligere, & amare. Sicut enim videmus, quod ignis aquam calefacit, & eam ſurſum aſcendere, & feruere, & bullire facit: ſic vere chariſſimi, ignis ſpiritualis amoris cor humanum inflammat, ipſumque feruere per bona deſideria facit, ſurſumq; aſcẽdere, & eleuari ad bona ſpiritualia, & æterna, vt ſic dicat illud, *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo*, Canticorũ 2.

¶ Nota igitur, quod amor comparatur calori. Et nota, quod calor naturalis habet tres effectus bonos, contra tres malos effectus, quos inducit calor innaturalis, & accidẽtalis. Calor enim naturalis habet corpus roborare, colorare, eleuare. Innaturalis autem habet econuerſo corpus eneruare, deturpare, incuruare. Et pro certo talis eſt differentia inter amorem ſpiritualem, mundanum, & temporalem. B

Amor ſpiritualis	Roborat, Colorat, Eleuat,	per	conſtantiam, decentiam, fiduciam.
Amor mundanus	Eneruat, Deturpat, Incuruat,	per	torporem, horrorem, timorem.

¶ His igitur viſis, ecce quod in iſta auctoritate oſtenditur, quod amor ſpiritualis eſt habendus triplici ratione, videlicet, quia mentem fortificat, quo ad interiora; fulcite me; quia mentem pulchrificat, quo ad exteriora floribus; quia mentem tutificat quo ad poſteriora. Stipate me malis inquit, id eſt, pomis. C

Primum facit conſtantiæ fortitudo. (Fulcite;)
Secundum facit decentiæ pulchritudo (floribus.)
Tertium facit fiduciæ certitudo, (Stipate inquit,) id eſt, ſtipite fidei adhibete.

¶ Dico igitur, quod verus amor per conſtantiam fortificat, per decentiam pulchrificat, per fiduciam tutificat ſeu certificat. D Fortificat igitur per conſtantiam (fulcite inquit me.) Calor naturalis talis eſt naturæ, quod ipſe fortificat omnem ſubſtantiam, in quam agit, vt patet in homine, qui quamdiu durat calor naturalis, ſcilicet, in iuuentute, fortis & ſtabilis inuenitur, ipſoque deficiente in naturam contrariam commutatur, debilitatur, & eneruatur. Sic vere amor ſpiritualis & bonus facit hominem ſpiritualiter fortem, ſtrenuum, & conſtantem. Nam quamdiu homo calorem feruoris, deſiderij, & amoris habuerit, tamdiu ſpiritualem fortitudinem, firmitatem, conſtantiam, perſeuerantiam, permanentiamque poſſidebit. Quod oſtenditur, cum dicitur, Fulcite me quia, ſcilicet, amor eſt quoddam firmiſſimum fulcimentum, quod contra omnia aduerſa ſtabilit, roborat, & confirmat; vt patet de martyribus, qui ardore diuini amoris, ita fuerunt ſtabiles, & conſtantes, quod omnibus pœnis, & cruciatibus obſtiterunt, & mortem pro Domino ſuſtulerunt. Nam ſicut animalia, quæ calorem habent maiorem, conſtantiam habent fortiorem, & audaciam potiorem: ſicut patet de Leone, quod eſt animal calidiſſimum, in tantum quod ſemper dicitur febricitare, & oleum etiam, in quo carnes eius coquuntur, febrem vnctis corporibus inducere; quod vtique eſt animal fortiſſimum & audaciſſimũ: ſic vere illi, qui calorem ſpiritualis amoris maiorem obtinent, & feruorem, fortitudinem, & conſtantiam in aduerſis habent alijs potiorem, & etiam audaciam fortiorem, virtutem manentiorem, durabiliorem & firmiorem. Prouerb. 30. *Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum.* Leo (dico) per charitatis feruorem, fortiſſimus per firmitatis vigorem, ad nullius pauet occurſum per cõſtantiam animoſam, audaciam, & valorem. Sicut enim dromedarius, quod teſte Conſtantino eſt animal calidum atque ſiccum, eſt animal cibi parciſſimum, in motu velociſſimum, in labore conſtantiſſimum, quia, ſcilicet, vna die poteſt per centum

Digitized by Google

rum leucas peragrare,ſic vere illi,qui ſunt calidi per dilectionẽ, & ſicci per voluptatis abſterſionem, parci per abſtinentiæ macerationem , fiunt veloces per obedientiam,ſubiectionem,& conſtantes ad laboris & pœnitentiæ tolerationem,& ad omnẽ bonam operationem.Sicut enim dicitur Cantic. 8, *Fortis eſt vt mors dilectio, dura vt infernus æmulatio.* Fulcite igitur me inquit. Et ideo de tali fulcimento conſtantiæ poteſt dici illud Heſter. 1. *Eburneis circulis inſerti erant & columnis marmoreis fulciebantur.* Heu procerto chariſſimi,talis calor non eſt ardor mundani amoris, quia vere iſte non dat fulcimentum,ſed detrimentum; non iuuamentum,ſed nocumentum; non conſtantiæ firmamentum. ſed debilitatis & defluentiæ ſigmentum. Iſtud patet in mundi diuitibus & peccatoribus , qui feruore mundani caloris caleſcunt , qui non fortes ad bene operandum, nec ſtabiles ad reſiſtendum, nec conſtantes ad perſeuerandũ, imo per omnia, & in omnibus ipſi ſunt debiles atque vani. Dicit enim Iſidor. quod calor innaturalis & exterior corpus debilitat & eneruat, ipſumque minorat & deſiccat. Et inde eſt , vt dicit Iſidorus, quod Æthiopes & Afri,qui continuis caloribus exuruntur,parui ſunt & ſicci,inconſtantes, timidi & inertes. Per calorem enim innaturalem humores deſiccantur, pori aperiuntur , ſpiritus exhalantur,& ſic corpus interius remanet frigidum , & per conſequens timidum & infirmum. Sic re vera chariſſimi illi,qui ardore mundani amoris vruntur,& maxime illi,qui auaritię & luxuriæ ardoribus inflammantur , parui ſunt in virtutibus , debiles in operibus,timidi in affectibus,& ſicci à gratijs ſpiritualibus. Nam iſte calor exterior,ſcilicet improbus amor,humores, id eſt,eorum virtutes,& gratias deſiccat , poros, id eſt, ſenſus corporis & affectus mentis per vana deſideria aperit,& dilatat, & ſpiritus & vapores, id eſt,interiores gratiæ & virtutes exhalant,& timor,& inconſtantia generantur, & ſpiritualis debilitas radicatur,& ita,infirmi,debiles, vani, & inconſtantes efficiuntur,& redduntur. Ideo de tali amore dicitur Dan.13. *Erant ambo vulnerati amore.* Et Hierem.22.dicitur mundo; *Contriti ſunt amatores tui.* Non ſic chariſſimi,ſed habeamus diuinum amorem, non mundanum , quia vere diuinus & ſpiritualis amor, ita mortificat hominem naturaliter,quod nihil,quod pro amato patiatur,eſt ſibi difficile ſeu graue. Vnde Auguſtinus de viduitate. *Non ſunt* , inquit, *difficiles labores amantium,in eo enim quod amatur,aut non laboratur,aut labor amatur.* Dico igitur , quod amor ſpiritualis fortificat per conſtantiam firmitatis: *Fulcite*, inquit, *me.*

¶Secundo dico,quod amor pulchrificat per decentiam honeſtatis,Floribus inquit,calorem ſolis attingẽs interius ad medullam arboris facit pariter florere & virere. Calor etiam naturalis,qui eſt interius in corde, cauſat & efficit ruborẽ & pulchritudinem exterius in corpore. Et ideo quoque corpus mortuũ & calore naturali priuatum pulchritudinem, & decorem inficit. Sic vere calor naturalis,id eſt, amor & affectio ſpiritualis,quo ſc. Deus & bona ſpiritualia & æterna deſiderantur , & amantur,iſte dico,ſi ſit interius in conſcientia, cauſat decorem & pulchritudinem honeſtatis,exterius in apparentia. Facit enim hominem

Per honeſtatem floridum,
Per venuſtatem nitidum,
Per caſtitatem albidum,
Per verecundiam rubicundum.

¶Sicut enim amor mundanus facit, quod homo ſe teneat mũdum,& pulchriorem vt placeat amato , ſic igitur amor Dei, vt placeat magis Deo, floribus inquit; vt ſic talis poſſit dicere illud Cant. 2. *Flores apparuerunt in terra noſtra.* Sic vere chariſſimi, talis nõ eſt amor improbus carnalis,& mũdanus,quia iſta pro certo non cauſat pulchritudinem , ſed turpitudinem , non honeſtatem,ſed leuitatem,non decorem,ſed horrorem, non ſpiritualẽ decentiam,ſed corporum inſolentiam,ſicut patet in luxurioſis. Nam ſicut videmus,quod calor exterius denigrat hominem,& deturpat,florumque pulchritudinem deſtruit , & deſiccat ſicut patet de Æthiopibus, qui propter intenſum calorem turpes & nigri efficiuntur,ſic vere chariſſimi calor exterior, id eſt, amor temporalis & carnalis hominem inficit & deturpat,& florem,& pulchritudinem honeſtatis ei aufert , ipſumque per infamem cõuerſationem velut horribilem Æthiopem denigrat, videlicet interius per mala deſideria inflammando, & exterius per leuitatis inſolentiam offuſcando. Ideo dicere poſſunt illud Canticorum 1. *Nolite conſiderare me, quod fuſca ſim , quia decolorauit me ſol.* Sol dico, id eſt, ardor amoris & concupiſcentiæ mundialis. Dic ſi vis , quod talibus accidit ſicut piperi, quod primo album eſt,tandem per decoctionem fit nigrum. Vnde ſupra de Albedine , Ideo dicitur de talibus deſiccatis & denigratis illud Thren 4. *Denigrata eſt facies eorum ſuper carbones.* Non ſic chariſſimi,non,ſed ſit nobis amor diuinus,quia vere iſte per honeſtatem pulchrificat & decorat. Et hoc dicit Rabanus in quodam ſermone: Amor (inquit) diuinus eſt ignis,& lux, vinum,mel,& ſol:

Ignis eſt in affectione,
Lux eſt in conuerſione,
Vinum in contemplatione;
Mel in gratiarum actione,
Sol in æterna beatifica viſione.

Dico igitur , quod amor ſpiritualis pulchrificat conuerſationem per decentiam (floribus inquit.)

¶ Tertio dico,quod amor tutificat per fiduciam Stipate inquit me malis. Spes enim & fiducia eſt quaſi ſtipes, qui præſeruat,& ſuſtinet hominem,ne per deſperationem corruat,atque cadat,& maxime ſtipes malorum vel pomorũ,hoc eſt dictum, ſpes & fiducia fructuum paradiſi & bonorum æternorum. Sicut enim calor eleuat ſubſtantiam,in quam agit,ſicut patet de igne,qui fauillas inflammatas facit ſurſum aſcendere, & aquam bullientem eleuari. Sic vere verus & diuinus amor facit per deſideriorũ feruorem bullire, & per ſpem & fiduciam ſurſum ad bona æterna aſcendere, & per conſequens ab his inferioribus ſe leuare. Et ſicut videmus quod res bene apodiata & ſtipata, perfectius & tutius quieratur,ſic vere homo,qui ſtipide ſpei eſt ſuffultus,dulcius,tutius,altius requieſcit. Stipate inquit me malis. Eſt enim amor ſimilis malis mandragoræ,quæ comeſta vel odorata faciunt hominem taliter requieſcere,& dormire,quod ſi ſcindatur,vulneretur,vel lædatur,non percipit,neque ſentit, & ideo iſta ſolent dari,ſecandis,vt dolorem non ſentiant ſecaturæ,vt dicit Dioſco. Vere chariſſimi,talis conditionis eſt perfectus amor,facit enim hominem per ſpem,conſolationem,& contemplationem,in bonis æternis requieſcere, & dormire,in tantum,quod illi, qui iſtis malis & pomis mandragoræ ſunt cibati,recreati,vel potati,in ſciſſuras tribulationum, laborum & vexationum , quas pro Deo vel pro bonis æternis, vel pro re amata patiuntur in hoc ſæculo,nõ ſentiunt,nec aduertũt. Prou. 23. *Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerunt me . & non ſenſi.* Et ideo Deus dedit ſecandis,i. ſuis martyribus poma,id eſt,amorẽ, ſpem , & deſiderium Dei & bonorum æternorum,& ſic facti ſunt inſenſibiles,quia ſcilicet ſomnus,ſuauitas,& dulcedo ſpei, ipſos taliter recreabat,quod omnia in patientia ſuſtinebant, & ac ſi nihil ſentirent propter Deum omnia tolerabant. Ideo pulchre loquitur de amore Bernard. in lib. de diligendo Deum : *O iugum ſancti amoris quam dulciter capis, quam glorioſe illaqueas, quam ſuauiter premis,quam delectabiliter oneras, quam fortiter ſtringis , quam prudenter erudis? O felix amor ex quo oritur ſtrenuitas,morum puritas, affectionum ſubtilitas,intellectuum & deſideriorum ſanctitas , operũ claritas, virtutum fœcunditas , meritorum dignitas , & ſublimitas præmiorum.* E

¶ Vnde nota quod tantus debet eſſe amor noſter ad Deum quod pro ipſo ſi ſit etiã neceſſe,& pro eius fide mori debemus, ſicut exemplariter videmus,quod omnia mẽbra morti & omni periculo pro capite ſe exponunt. Si enim inueniũtur homines, qui amore alter alterius moriuntur, multo fortius amore ipſius Dei creaturis ſuis id agendum eſt , qui ſcil. *prior pro nobis mortuus eſt* 1. Ioan. 4. Nos igitur diligamus Deum , quoniam ipſe prior dilexit nos,quod autem moriuntur homines alterutro amore, patet in infinitis exemplis , ſcilicet de Piramo, & Thyſbe, de quo ponit Ouidius lib. Metamorph. Item de illo, qui ante fores amicæ ſuæ ſe ſuſpendit,ſupra cuius ſepulchrum ipſa tandem mortua eſt,vt ponit ibidem lib.3. Itẽ quæ his temporibus aduenerunt,ſicut in florentia,vbi iuuenis quidam domicellam diligens,cũ diceret quicquid ipſa peteret ſe facturũ, & ipſa oculos ipſius petijſſet, ſtatim oculos ſibi effodi fecit , & in pyxide ipſi miſit,ꝙ videns ipſa,ipſum in maritum accepit,& ſibi caſu ſimili oculos effodiſſet ; niſi quia amico ſuo ſeruire quãdiu viueret voluit. Ipſi igitur coniuges hoſpitale fundauerunt , & ibi cum pauperibus honeſte vixerunt. Item de Domina de Coſſiaco in Francia,cui amicus ſuus caſtellanus , qui mortuus fuerat vltra mare cor ſuum miſerat,maritus tamen caute fecerat,quod ipſe in pulmento comederat cor amici , quæ poſt tam precioſum morſel- F

Digitized by Google

morſellum noluit amplius manducare, ſed fame & miſeria ſe mori permiſit. De alijs etiam duobus narratur, quorum quilibet ſyncopizando amore alterius præſentia mortuus eſt. Plinius etiam libro ſeptimo ponit, quod Cienus patronum ſuum tantum amauit, quod cum eſſet mortuus, & ſecundum ritum, qui tunc temporis erat, corpus eius cremaretur, idem Cienus ignem ingreſſus, ſe pariter cōcremauit. Et breuiter iſtud eſt verum quod multi pro inuicem mortui ſunt: quapropter multo fortius pro Chriſto quilibet mori debet, quem pro ſuo amore mortuum eſſe videt. Sicut etiam martyres fecerunt, qui mortẽ Domino rependerunt. Et ideo Senec. epiſt. 4. monet mortem fortiter ſuſtinere. *Non vides quā ex friuolis cauſis mors contemnatur? Alius ante fores pependit amicæ. Alius ſe præcipitauit è tecto.* Sequitur. *Hoc age quotidie, vt poſſis æquo animo vitam relinquere.* Et nota quomodo Chriſtus eſt amicus, & quomodo ſicut Patronus nos liberauit, pro nobis occubuit. Ipſi igitur debemus oculos cordis dare, & mortem ſpiritualem, & ſi neceſſe fuerit, corporalem pro eo tolerare Galat. 4. *Si fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi.* Sed heu chariſſimi, pro certo talis non eſt amor mūdanus, quia vere iſte non habet annexam fidei vel fiduciæ certitudinem & dulcorem, imo ſemper triſtitiam, formidinem & timorem. Nam ſicut calor exterior innaturalis corpus deprimit, incuruat, detrahit & declinat, vt patet de illis, qui amant diuitias, delitias & honores, qui ſemper timent ea amittere. Vnde Seneca. *Quantum ſucceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſſimus ad metum.* Non ſic amor diuinus, quia vere iſte annexam habet ſpem, & fiduciam, non timorem. *Stipate* inquit *me malis.* Et ideo talis qui taliter eſt ſpe bonorum æternorum ſuffultus, poteſt dicere illud Canticorum 4. *Emiſſiones tuæ Paradiſus malorum punicorum.*

¶ Vbi nota, quod amor cauſat

Odorem attractiuum (Emiſſiones)
Splendorem perfectiuum (Paradiſus, id eſt, parans Dei viſum.)
Dulcorem allectiuum, (Malorum punicorum,) quæ ſcilicet præ cæteris malis ſunt dulcia, atque bona.

Sic igitur dico, quod diuinus & ſpiritualis amor debet haberi, & procurari. Quia præſtat fiduciæ tutificans fulcimentum (Stipate) præſtat decentiæ gratificans paramentū. (Floribus) præſtat conſtantiæ fortificans fundamentum (fulcite) Adhuc nota, quod quicquid amatur ſecundum Philoſophum ſub ratione boni amatur. Sicut enim intellectus tendit in veri cognitione, ſic affectus tendit in boni dilectionem. Et ideo quanto homo plus habet de bonitate, tanto plus habet de diligibilitate. Et ideo quanto quis in moribus eſt melior, tanto Deo & hominibus amabilior & acceptior reputatur. Et ideo de amore Dei ad homines poteſt dici illud 2. Regum 1. *Sicut mater vnicum amat filium.* In quibus verbis amor Dei ad homines apparet

Ex viſceroſa benignitate. (Mater,)
Ex curioſa ſedulitate (vnicum amat,)
Ex glorioſa hæreditate (Filium)

In ipſo enim { Benignitas oſtenditur, Sedulitas impenditur, Hæreditas promittitur. }

G ¶ Dico igitur, quod Deus amare videtur ex oſtenſa benignitate, quia dicitur mater. Nihil enim ita eſt pium vel benignum vel tam amoroſum, ſicut mater erga filium. Et ideo dico, quod Dei benignitas, amor, & pietas bene oſtenditur, quando Deus materno nomine nuncupatur. Ideò videtur, quod Deus ſimilis eſt Herodio, de quo dicitur in hexameron, quod ſuper omnes aues habet affectum pium & benignum circa pullos in tantum, quod non ſolum nutrit ſuos, imo etiam alienos. Nam pullum ab Aquila proiectum & derelictum Herodius in nido ſuo recipit, & eum in filium adoptat, ipſumque recreat, atque nutrit vt dicitur ibidem. Sic vere chariſſimi nihil eſt quod tanta affectus pietate polleat ſicut Deus circa pullos, id eſt, circa homines nutriendos. Nam ſuos & non ſuos, bonos ſcilicet & malos, peccatores & iuſtos ſuis beneficijs recreat, ſuis adiutorijs ampliat. ſuis cōſolationibus, vel ſpiritualibus, vel temporalibus, reficit, & ſuſtentat *facit* enim *ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos* Matth. 5. Et maxime iſtud ipſi competit, quia illos, quod Aquila, id eſt, mundus vel diabolus deſerit, vilipendit, repulit vel repellit, ſcilicet pauperes, & depreſſos, iſte in ſuos ſpiritualiter adoptat ipſoſque temporaliter ſuſtentat, & æternaliter recreat & confortat. *Pauperes* enim *elegit Deus* Iacob. 2. Deut. 10. *Deus enim amat peregrinum, & dat ei victum & veſtitum.* Et ſic bene dicitur Mater, quæ ſcilicet ita bene nutrit turpes filios, ſicut pulchros. Vnde de ipſo poteſt dici illud Galat. 4. *Quæ ſurſum eſt Hieruſalem, libera eſt, quæ eſt mater noſtra.* Vbi nota, quod iſte habet

Potentiæ firmamentum (Surſum,)
Concordiæ ligamentum, (Hieruſalem,)
Clementiæ nutrimentum. (Mater noſtra.)

Amare igitur videtur Deus homines ex oſtenſa benignitate, quod patet maxime in incarnatione & in paſſione, &c. dilata ſi vis. Mater.

¶ Secundo videtur nos amare expenſa ſedulitate; vnicum inquit amat. Sicut enim parentes qui non habent niſi vnicum, ipſum ſumme diligunt, & in eius cuſtodia diligenter vigilant, atque ſtudent. Sic vere Deus quemlibet hominem ſicut vnicum diligit, & ad eius cuſtodiam per ſuam occultam prouidentiam, & adhibitam angelorum diligentiam ſollicite, & ſedule extendit (vnicum inquit amat) Sapient. 11. *Diligis enim omnia, quæ ſunt. quoniam tua ſunt, quia amas animas.* Nota autem, quod dicitur vnicus, quia ſcilicet, non debet habere niſi vnicum amorem, ſcilicet diuinum, charitatiuum, & ſpiritualem. Sicut enim vno oculo clauſo ille, quia apertus remanet, rectius tendit in obiectum, ſicut patet de ſagittantibus: ſic vere ſi oculum cordis ad mundanum amorem clauſeris, tunc oculum, id eſt, reſpectum ad diuinum amorem in ipſum Deum fortius, & rectius infigere præualebis. Quia ſecundum Ariſtot. *virtus vnita, eſt fortior, ſeipſa diſperſa.* Patet igitur amor Dei in expenſa ſedulitate. Ioan. 11. *Ecce quomodo amat eum.* Vnicum inquit amat Luc. 7. *Efferebatur filius vnicus matris ſuæ.*

¶ Tertio patet ex promiſſa hæreditate. Filium inquit. Sicut enim pater hæreditatem reſeruat filio, ſic Deus hominibus hæreditatem, ſimilis caniculæ, quæ ſecundum Iſidor. *catulos ſuos ad vbera ſua admittit, & pinguiori, & meliori meliorem mammillam extendit.* Sic vere Deus melioribus hominibus vbera mea æternæ voluptatis præparat, & pleniorem portionem gloriæ melioribus ſemper præſtat. Filium inquit Ioan. 3. *Tanquam filius nobis offert ſe Deus.* Et de iſto amore dicitur Ioan. 16. *Ipſe enim pater amat vos, quia vos me amaſtis.* Amat igitur Deus, quod probat

Hæreditas collata. (Filium,)
Sedulitas probata. (Vnicum diligit.)
Benignitas innata. (Mater)

¶ Et ſi vis quilibet debet ſtudere vt ſit amabilis tam Deo, quam mundo. Plus enim eſt appetibile amari, quam timeri, ſicut etiā ipſa bruta dicuntur facere, quæ quandoque ſolent hominibus applaudere & quaſi mercando humanam amicitiam amicabiliter ſe habere, ſicut patet de caniculis, & de ſimijs, & de catis, etiam de Leone legitur, qui quandoque videns hominem ſe abſcondit, non (vt dicunt auctores) quod timeat hominem, ſed potius ne ab eo timeatur. In quo proculdubio ſatis inſtruimur, quod amabiles debemus nos reddere, Dei & bonorum amicitiam acquirere, & plus amari, quam timeri ſtudere. Iuxta illud Philip. 4. *De cætero fratres quæcunque ſancta, quæcunque pudica, vera, iuſta, amicabilia cogitate.* Sed ſi quæris qui ſunt illi, qui ſunt amabiles tam apud Deum, quam apud mūdum, Reſpondeo, quod iſti

Sunt { Simplices, Humiles, Subtiles, Affabiles, } ſine { malitia, ſuperbia, arrogantia, ſtultitia. }

¶ De ſimplicibus & innocentibus dicitur 2. Regum 1. quod Ionathas, qui interpretatur columba, erat amabilis ſuper mulieres De humilibus dicitur Heſter 2. quod Heſter quæ interpretatur abſcondita, ſignans humiles, qui bona ſua ſemper abſcondunt, ſuper omnes gratioſa & amabilis videbatur. De ingenioſis vero & ſubtilibus dicitur Sapient. 8. *iuuenis & acutus inueniar in iudicio, & in conſpectu potentium admirabilis ero.* De affabilibus & eloquentibus dicitur Eccl. 20. *Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit.* Si igitur nos in verbis fuerimus ſapientes, ingenioſi & intelligentes, humiles & non inaniter gloriantes, ſimplices etiam & innocentes, nos certo erimus amabiles, & amorem Dei & hominem promerentes, ita quod cuilibet dicetur illud Ezech. 16. *Vidi te, & ecce tempus tuum, tempus amantium.* Iſta igitur ſufficiant de amore bono.

Amor

Digitized by Google

A *Amor mundi.* Nihil aliud eſt, quam affectus, & deſiderium rerum mundanarum. Et quia bona mundi, aut ſunt diuitiæ, aut delitiæ, aut honores, ideo amor iſte quantum ad iſta tria conſideratur. Et primo quantum ad diuitias, & ſic iſte amor nihil aliud eſt quam auaritia: vel quantum ad delitias, & ſic nihil aliud eſt quam luxuria vel carnalis infectio; vel quantum ad honores, & ſic dicitur ſuperbia ſeu ambitio. Generaliter igitur de amore mundi dicitur illud Prou. cap. 21. *Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur.* Vbi oſtenditur, quod iſte

Amor inducit { Ambitionem (Qui)
Obliuionem (Vinum)
Carnalitatem (Pinguia)
Cupiditatem (Non ditabitur.)

¶ Cauſat igitur ambitionis anxietatem. Qui inquit. Nam ſicut qui, & quæ, & quod, & ſua ſimilia ſecundum Grammaticos videntur eſſe ambitioſæ naturæ, quia ſemper volunt in cõſtructione poni ante partem, à qua reguntur: ſic vere multi, qui ita amant eminentias, & honores, quod præ nimio ambitionis ardore ſemper nituntur alijs anteferri, & eos in dignitatibus & officijs præuenire. Dicit Plinius, quod inter Elephantes iuuenculi vadunt primi. Sic vere hodie illi, qui ſunt moribus, & ſciẽtijs iuniores, volunt per ambitionem cæteris eſſe priores, & in officijs, & beneficijs potiores: figurati Gen. 24. in Eſau malo & peruerſo, ruffo & piloſo, qui in vtero matris colluctabatur cum Iacob fratre ſuo, vt primus naſceretur; qui tamen luctatus eſt, quod obtinuit, quod primus naſceretur, & quod nomen primogeniti obtineret. Sic vere charíſſimi, in vtero matris, id eſt, in clauſtro, vel in collegio religionis vel Eccleſiæ, vel etiam in domo propria, vel terra alicuius principis, latitant hodie Iacob & Eſau, id eſt, boni & mali. Sed quando accidit, quod mater, id eſt, prælatus vel ſuperior neceſſe habet parere, id eſt, quando vacat aliquod beneficium, ita quod neceſſe eſt, quod aliquis de clauſtro emittatur, & exterius promoueatur, tunc vere fit briga, lucta, inuidia, contentio, diuiſio inter iſtos, qui ſunt in vtero, vel in clauſtro: quilibet n vult primus exire ad promotionẽ, ſed finaliter ſæpiſſime accidit, quod ille, qui eſt Eſau, qui interpretatur rubens per luxuriæ carnalitatem, qui eſt piloſus per temporalem facultatem, qui eſt etiam peior per omnimodam iniquitatem, talis (dico) primus exit, primus promouetur, & ad primum & excellentiorem dignitatis gradũ aſſumitur; & quantum ad pinguiorem portionem hæreditatis mundanæ, vel Eccleſiaſticæ, primogenitus nuncupatur. Ideo de talibus dicitur Matth. 23. *Amant enim primos recubitus in menſis, primas Cathedras in ſynagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Iſti ſunt de quibus in tertia Canonica Ioann. dicitur: *Qui amat primatum gerere.* Et illud Romanor. cap. 12. *Qui præeſt in ſolicitudine.* Ideo de talibus dicitur in Pſalm. 14. & 23. *Quis aſcendet in montem Domini?* quia ſcilicet illi, qui ſunt quis, id eſt, ambitioſi, & præſumptuoſi aſcendunt hodie contra ius, & rationem ad montem Domini, id eſt, ad altitudinem officiorum & dignitatum ita quod de ipſis poſſumus quærere illud Eſaiæ 60. *Qui ſunt iſti qui vt nubes volant?* Habet igitur amor mundi ambitionis anxietatem. Qui inquit.

B ¶ Secundo dico, quod amor mundi inducit obliuionis ebrietatem, quia dicitur Vinum. Sicut enim vinum rationem tollit, ignorantiam & obliuionem inducit, appetitum inflammat & accendit, ſic amor mundi & mundanus rationem, & diſcretionem annihilat, voluntatem per mala deſideria inflammat, & Dei & bonorum æternorum obliuionem & contemptum inducit, facit, & procurat, vnde Eccl 18. *Vinum & mulieres apoſtatare faciunt homines.* Et ſicut videmus, quod vinum debile faciliter per aquæ immixtionem perdit feruorem ſuum, ſic vere mundanus amor deperit, & tepeſcit quando aqua tribulationis, paupertatis, vel afflictionis ſuperuenerit: tunc enim omnis feruor mundani amoris remittitur, & ceſſat, quando aliquid difficile imperatur. Eſa. 1. *Vinum tuum mixtum eſt aqua.* Et ratio eſt. Nam, quia mundanus amor, non quærit niſi lucrum, ideo quãdo mundani vident aliquem ad aliquem ſtatum venire, ad ſtatum ſcilicet paupertatis, vel aduerſitatis, ita quod nullum lucrum vident ſe poſſe ab eo reportare, ſtatim amor remittitur, & ab eis dimittitur, qui primitus amabatur; quin imo ſicut videmus, quod ribaldi vino ebrij poſtquam ſcilicet comedentes & bibentes amicitias contraxerunt, ſæpiſſime amor eorum in odium conuertitur, ita quod in fine alter ab altero verberatur; ſic vere inter illos, qui vino mundani amoris ſunt ebrij, ſæpe naſcitur odium poſt amorem, ita quod illi, qui ſimul vt amici vixerant, in fine per lites, odia, brigas, diſſenſiones, occaſione modica ſe verberant: ad quod bene facit illud, quod ciuitati Ieruſalem in tribulatione poſitæ dicitur Hierem. 4. *Contempſerunt te amatores tui, animam tuam quærent.* De tali amore dicitur 2 Reg. 13. *Maius fuit odium, quo oderat eam, amore, quo eam prius dilexerat.* Quod bene in annulo Moyſi figuratur, quem vxori Æthiopiſſæ dedit, virtute cuius oblita eſt quicquid boni ſibi fecerat Moyſes vir ſuus, ac ſi nunquam antea ipſum cognouiſſet, ſicut ponit Ioſephus. Talis enim annulus eſt ingratitudo, quæ ſemper ſolet mundanum amorem concomitari, quia re vera iſta facillime facit obliuiſci beneficia habita, & recepta, & anhelare amplius ad habenda. Vnde ſemel petitum eſt à quodam Philoſopho quid eſſet, quod facilius ſeneſceret. Reſpondit, beneficium. Et ideo dicit Seneca, quod *memoria beneficiorum eſt labilis, iniuriarum vero tenax.* Habet igitur amor mundi obliuioſam ebrietatem (vinum.)

¶ Tertio dico, quod habet luxurioſam carnalitatem (pinguia) quia ſcilicet facit hominem amare pinguedinem delitiarum carnalitatis, & proſperitatis, pulchras mulieres, & cæteras mundi turpitudines, ſcilicet delectabilia: tales ſunt ſimiles narciſſo, qui fuit iuuenis pulcherrimus, qui in tantum dilexit imaginem ſuam, quam in fonte videbat, quæ præ nimio amore oblitus periculi, cecidit in fontem, & mortuus eſt, vt dicit Ouidius: Sic vere multi ſunt, qui imagines, id eſt, pulchras mulieres, quas in fonte proſperitatis conſiderant, ita feruenter amant, & deſiderant, vt periculi infernalis damnationis obliti, in fontem mundanæ proſperitatis per carnalitatem & luxuriam immerguntur, & per æternam damnationem finaliter moriuntur, figurati in Samſone Iudicum 16. qui amauit mulierem, quæ habitabat in valle Sorec, & vocabatur Dalila, ex qua ſc. iſta mala incurrit quia ab ipſa Dalila fuit tonſus, Philiſtæis fuit traditus, ab eis fuit excæcatus, & ligatus, & forti carceri mancipatus, & finaliter cum ipſis interemptus. Charíſſimi, vallis Sorec ſignat mundi proſperitates, quia Sorec interpretatur vitis mundi & vere proſperitas illa, & vitis, quæ mundanos inebriat peccatores Hieremiæ cap. 2. *Quomodo conuerſa eſt mihi prauum vitis aliena?* Dalila igitur ſignat aliquam leuem & inſolentem mulierem, quæ in valle mundanæ proſperitatis, pulchritudinis & formoſitatis habitat, atque manet. Hanc igitur dum Samſon, id eſt, homo, immoderate & luxurioſe vult amare, neceſſe eſt, quod multa pericula propter hoc incurrat. Nam à vellere temporalis poſſeſſionis tondetur, quia ſcilicet mulieres quicquid poſſunt rapiunt, & furantur. A viſu rectæ diſcretionis cæcatur, quia ſcil. luxurioſi videntur excæcati, quia non vident corporis & rerum perditionem, famæ propriæ exinanitionem; & futuram damnationem. Iterum vinculis malarum conſuetudinum alligantur, Philiſtæis, id eſt, dæmonibus ſubiugantur, & finaliter infernali carceri mancipantur, atque morte perpetua condemnantur. Ideo de hominibus luxurioſis dicitur Hiere. 5. *Equi amatores in fœminas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat.* Iſti igitur amant pinguia, id eſt, mundi & carnis delectabilia, faciunt enim iuxta illud Ezech. 22. *Pinguiſſimum pecus aſſume.* Iſti ſunt ſimiles Gallo qui Gallinam prædiligit pinguiorem, ipſamque vult habere ſibi viciniorem. Sicut dicit Iſidor. Sic vere luxurioſi mulieres formoſas diligunt, de alijs non curantes. Habet igitur amor mundanus luxurioſam carnalitatem (Pinguia.) C

¶ Quarto dico, quod amor mundi habet penurioſam cupiditatem. Non ditabitur inquit: Nam ſecundum Senec. *Diues eſt non qui magis habet, ſed qui minus cupit,* quia ſcilicet ſufficientia facit hominem diuitem. Et econuerſo poſſumus dicere. Pauper eſt non qui minus habet, ſed qui magis cupit, quia ſcilicet cupiditas facit hominem pauperem. Et hoc quia facit, quod nihil homini ſufficiat quod habeat; imo ſemper deſiderat, & cupit plus habere, quod oſtenditur cum dicitur: Non ditabitur, id eſt, nihil ei præ cupiditate ſufficiet. *Ignis enim nunquam dicit, ſufficit.* Prou. 30. Ouis enim vt communiter, nunquam eſt ſine fame, habet enim duos ventres; quorum, dum eſt in paſcuis non replet, niſi vnum. Et ideo qui vacuus eſt, ſemper fameſcit. Et inde eſt, quod ouis plus fameſcit, & auidius comedit in ſero, quã in mane, vt dicit Iacobus de Loſanna. Sic vere charíſſimi, diuites in ſæculo nunquam ſunt ſine fame, ſine penuria, & ſine deſiderio auaritiæ & cupiditatis. Habent igitur duos ventres, i. e. D

conſciẽtiam & burſam. Et ideo quia in paſcuis mundanæ proſperitatis ipſi non replent diuitijs acquiſitis, niſi vnum vẽtrem, videlicet burſam & arcam, quia ſc. mundi bona non attingunt vſque ad animam, ſed exterius remanent circa corpus; hinc eſt, quod alter venter, ſcilic. appetitus & voluntas, vacuus remanet & inanis, Et ideo fames & ardor cupiditatis, nunquam propter hoc quietatur, imo in ſero, i. in ſenectute auidius & cupidius comedunt, id eſt, diuitias accumulant, & acquirunt, quam in mane iuuentutis faciebant. *Hoc eſt enim proprium auaritiæ*, teſte Seneca, *quod cum cætera vitia nobis ſeneſcentibus ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit*. Quia ſcilicet ſicut dicitur Prou. 13. *Venter impiorum inſaturabilis.* Iſti igitur non ditantur, id eſt, non acquirunt ſufficientiam. Vnde Eccleſiaſt. 5 *Qui amat diuitias, fructus non capiet ex eis.* Nam vt dicitur Eccleſiaſt. 10. *Nihil iniquius quam amare pecuniam.* Patet igitur, quod mundanus amor continet penurioſam cupiditatem, luxurioſam carnalitatem, obliuioſam ebrietatem, ambitioſam anxietatem. Et ideo amor iſte eſt merito fugiendus.

A *Amaritudo.* Eſt multiplex in ſcriptura. Eſt enim amaritudo temporalis, & amaritudo æternalis. Temporalis etiam diuiditur, in amaritudinem culpæ, vnde Ierem. 2. *Vide quam malum & quam amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.* Item in amaritudinem præſentis miſeriæ. Et de hac Ruth 1 *Amaritudine me repleuit omnipotens.* Item in amaritudinem contritionis & pœnitentiæ de qua Ierem. 6. *Luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum.* Item in amaritudinem æternæ peſtilentiæ Thren. 1. *Et ipſa oppreſſa amaritudine.*

¶ Diſtinguendo igitur breuiter poſſumus dicere, quod eſt amaritudo ſuſtinenda, & eſt amaritudo tuenda. Debet enim in patientia ſuſtineri amaritudo contritionis & pœnitentiæ, & amaritudo tribulationis & præſentis miſeriæ. Plinius dicit, quod plantæ amaræ quamuis minus valeant ad nutriendum, valent tamen magis ad mendicandum. Sic vere amaritudines & labores quamuis non dent in hoc mundo nutrimentum mundanæ recreationis; ſunt tamen medicina ſpiritualis reparationis, quia ſc. ſanant animam à vitijs, & peccatis. Ideo conſulitur cuilibet noſtrum. Ierem. 6. *Luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vaſtator.* In quibus verbis oſtenduntur quatuor amaritudines, quæ à nobis potiſſime ſunt habendæ, videlicet amaritudo

Mentalis contritionis (Luctum)
Verbalis confeſſionis (Planctum)
Carnalis afflictionis (Amarum)
Finalis ſubuerſionis ſeu moralis conſiderationis (Repente veniet vaſtator.)

B ¶ Habeamus igitur contritionem mentalem. Luctum inquit. Luctus enim proprie ſignat amaritudinem mentis, quia luctus dicitur quaſi lugens intus, Lugens aliter dicitur quaſi luce egens, ad denotandum, quod intus in corde debemus per contritionem lugere; quia videmus & aduertimus propter peccata noſtra egere luce gratiæ & veritatis. Amara medicina interius in ſtomacho recepta; ventrem laxat, malos humores purgat, ſanitatemq; reparat, & reſtaurat. Sic vere chariſſimi, amara contritio, quæ interius in ſtomacho cordis recipitur, ventrem, id eſt, conſciẽtiam laxat per ſuiipſius emollitionem, humores, id eſt, vitia & peccata attrahit, & aggregat per diſcretam meditationem, ipſos etiam emittit, & purgat per confeſſionem, & ita ſanitatem ſpiritualem reparat per omnimodam ſatisfactionem. Ideo de tali amaritudine dicitur Ezech. 21. *Fili hominis ingemiſce in contritione lumborum, & in amaritudinibus ingemiſces coram eis.* Et nota, quod dicit ingemiſces, quia ſicut videmus, quod turtur multoties cantat, imo gemitum pro cantu reddere conſueuit, & maxime quando comparem ſuum amiſit, quia ex tũc gemere nunquam ceſſat, ſic vere chariſſimi, cantum mundanæ lætitiæ debemus dimittere, gemitumq; contritionis emittere, & amiſſionem comparis noſtri, id eſt, Chriſti, quem per peccatum perdidimus, continue lugere, & plangere, Lugere enim debemus

De peccatorum commiſſione,
De bonorum omiſſione,
De Dei offenſione,
De paradiſi amiſſione,
De inferni acquiſitione.

¶ Et non ſolum de iſtis debemus habere amaritudinem lacrymarum exterius. Ideo dicitur Eſaiæ 24. *Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam.* Vbi nota, quod contritio

Lætitiam auellit (Cum cantico non bibent)
Luxuriam expellit (Vinum)
Triſtitiam impellit (amara erit potio bibentibus illam.)

Ideo de amaritudine fletus dicitur Eſa. 33. *Angeli pacis flebunt amare.* Contritio enim purificat, quia facit homines angelos, pacificat angeli pacis, amaricat, amare flebunt. Iſtud apparuit in Petro, qui Deum negauit, ſed egreſſus foras fleuit amare, & ſic fuit primo amaricatus, à culpa purificatus, Deo & Angelis reconciliatus & pacificatus. In cuius ſignum poſt reſurrectionem ipſe in ſpeciali, mulieribus monſtrauit dicens: Dicite diſcipulis eius, & Petro, &c. Habeamus igitur luctum interioris contritionis. Eccleſiaſt. 38. *Fili ſuper mortuum produc lacrymas.* Sequitur: *Propter delaturam autem, amare fer luctum.* Delatura, idem eſt quod accuſatio, detentio, proditio. Vult igitur dicere, quod quando mortuus, id eſt, peccatum mortale latet in corde noſtro, tunc quando videmus, quod eſt ibi delatura, id eſt, remorſus, accuſatio, & murmuratio conſcientiæ, quæ iſtum mortuum nobis accuſat, prodit & manifeſtat, tũc pro certo nos debemus facere luctum amarum contritionis. Eſa. 22. *Recedite à me, amare flebo, nolite incumbere vt conſolemini me.* Et Ezech. 27. *Plorabunt te in amaritudine animæ planctu amariſſimo.* Patet igitur, quod eſt amaritudo contritionis mentalis. Luctum vnigeniti fac tibi.

¶ Secundo eſt amaritudo confeſſionis verbalis, quia ſcilicet verba, quibus confitemur peccata noſtra, debent eſſe feruentia & amara, quod oſtenditur cum dicitur Planctu: Planctus eſt verbum cum dolore emiſſum, & exterius declaratum. Iob 10. *Loquar in amaritudine animæ meæ.* Mare enim cum ſit amariſſimum, eſt tamen mortuorum corporum emiſſiuum, fontium, atque fluminum purgatiuum, nauſeæ pronocatiuum, capitis perturbatiuum, & ſuipſius purgatiuum, ſecundum Baſilium & Ambroſium in hexameron. Sic vere chariſſimi, debet eſſe de mari, id eſt, de homine pœnitente. Iſte enim debet caput propriæ imaginationis turbare per timorem, & conſiderationem, fontes & flumina debet facere per lacrymarum irrigationem, mortua corpora, id eſt, peccata mortalia, debet emittere, & ſeipſum purgare, & mundificare per amaram confeſſionem, & nauſeam confeſſionis habere per vitiorum omnimodam expulſionem. Vnde Pſal. *Quorum os maledictione plenum eſt & amaritudine.* Maledictione dico; quia ſcilicet nobiſipſis debemus maledicere, nos ipſos accuſando. Dicitur, quod aqua tranſiens per amaram venam terræ, in amaritudinem commutatur. Sic vere chariſſimi, quando vox noſtra ab amara vena, id eſt, ab amara conſcientia venit, tunc debet eſſe triſtis, flebilis, & amara, quia quando conſcientia, quæ per diuerſa peccata fuit amara per contritionem amaricatur, tunc exinde amara, triſtis, & flebilis confeſſio generatur. Et de hoc Iob 22. *Nunc autem in amaritudine eſt ſermo meus, & dolor plagæ meæ aggrauatus.* Et Eſaiæ cap. 22. *Vocauit Dominus ad fletum, & planctum, & caluitium, & cingulum ſacci.* Vbi oſtenditur, quod planctus confeſſionis debet habere

Flebilitatem (fletum)
Humilitatem (caluitium)
Pœnalitatem (cingulum ſacci.)

Eſt igitur amaritudo confeſſionis verbalis.

¶ Tertio eſt amaritudo afflictionis carnalis quando ſcilicet, per pœnitentiam & abſtinẽtiam, vel per temporalem tribulationem homo efficitur turbulentus & amarus. Amarũ inquit. Et talis amaritudo multum eſt procuranda, & in patientia ſuſtinenda. Et hoc duplici ratione, ſcil. quia per huiuſmodi amaritudinem hoſtis ſuperatur, & mens conſolatur. Hoſtis (dico) ſuperatur. Nam ſicut muſtela rutam amaram comedit, & ſic armata de baſiliſco triumphat; ſic vere ſi rutam, i. e. amaritudinem pœnitẽtiæ & afflictionis habuerimus, ipſaque armati fuerimus, baſiliſcus, qui ſibilo occidit, id eſt, diabolus vel caro, qui ſibilo ſuarum ſuggeſtionum, & tentationum animas perimunt, & occidunt, à nobis ſuperabitur, & vincetur. Nam amaritudines mundanarum tribulationum quando nobis Deo operante vel permittente infliguntur, contra hoſtes ſpirituales ſunt animæ medicina. Ideo dicebat Ezechias poſt infirmitatẽ. Eſa. 38. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima.* Per hãc igitur hoſtes ſuperantur. Iterum dico, quod per hanc mentes conſolantur. Amaritudinẽ n. pœnitentiæ, & afflictionis & tribulationis ſemper con-

Digitized by Google

per concomitatur aliqua conſolatio, vel ſpes de breuitate, vel ſpes de futura proſperitate. Sicut n. ſpecies amaræ, ſicut myrrha & aloe, ſunt multum medicinales, verumtamen propter ſuam amaritudinem non poſſent ſumi, niſi pigmẽtarius ſpecies dulces adiungeret: ſic vere nec mundi tribulationes & afflictiones quanquam vtiles poſſunt ab homine ſuſtineri, niſi verus pigmentarius Deus dulcedinem conſolationum immitteret, & miſceret: ſed quando dulcedo ſpei de æterna proſperitate quæ per hoc acquiri ſolet adiungitur, tunc tota amaritudo huiuſmodi temperatur.

¶ Et nota, quod mundi tribulationes dulcificantur per duo, ſcilic. per compaſſionis recordationem, & per lectionis meditationem.

¶ Primo enim dico, quod ad hoc valet paſſionis recordatio. Sicut enim aqua maris efficitur dulcis quando ſuper dulces venas terræ tranſit, ſecundum Ariſt. & Iſidor. ſic vere chariſſimi, quia videmus, quod amaritudo tribulationum tranſiuit per dulces venas, id eſt, per ſanctos viros, ſc. per Chriſtum, & Martyr. quia *quotquot Deo placuerunt, per multas tribulationes tranſierunt.* Iudic. 8. Ideo nobis alijs debent eſſe ſapidæ atque dulces Figura Exodi 15. vbi populus non poterat bibere de aquis Marath præ amaritudine, & Moyſes ſtatim poſuit ibi lignum, & factæ ſunt dulces. Sic vere chariſſimi, qui mundi tribulationes præ amaritudine bibere vel ſuſtinere non poſſumus, pro Deo adhibeamus lignum, ſcil. crucis, & cogitemus quantam amaritudinem in cruce Chriſtus pro nobis paſſus eſt, & ſic pro certo in iſta aqua amara, id eſt, in mundi tribulatione, & pœnitentia, & afflictione inueniemus dulcedinem & ſaporem. Eccl. 38. *A ligno indulcata eſt aqua amara.*

¶ Item ipſam obdulcorat ſcripturæ vel lectionis meditatio, figura 4. Reg. 4. vbi cum cibus, qui erat in olla, non poſſet manducari à filijs prophetarum præ amaritudine, miſcuit ibi Heliſæus farinam, & ſic factum eſt pulmentum dulce. Sic vere chariſſimi, ſi amara pulmenta mundanarum tribulationum ſuſtinere non poſſumus, farinam, ſcilic. ſcripturam cum ſuis promiſſionibus, comminationibus, mandatis, & negationibus adhibeamus. & ſic tota eorum amaritudo reputabitur quaſi nihil, & nobis in dulcedinem conuertetur. Iob 6. *Animæ eſurienti etiam, quæ amara ſunt dulcia eſſe videntur.* Et iſta obdulcoratio erit potiſſime finaliter poſt mortem, quia ſcil pro mundanis miſerijs & tormentis æterna conſolatio concedetur. Vnde poteſt dici illud Iudith 5. *Fontes amari obdulcati ſunt.* Vbi oſtenditur, quod iſta amaritudo eſt refrigerium æſtuantium. Fontes. Eſt igitur amaritudo præſentis afflictionis.

E ¶ Quarta eſt amaritudo ſequẽtis turbationis, & iſta eſt amaritudo mortis, iudicij, & inferni, quam ſemper in mente debemus habere, quæ oſtenditur, cum dicitur, *Repente veniet vaſtator,* quia ſcilicet ſemper debemus cogitare quomodo repente, hora, quam neſcimus, veniet vaſtator noſter, id eſt, mors, Dei occulta ſententia, & iudicium. Sicut enim videmus, quod licet fluuius ſit naturaliter dulcis, quando tamen aqua maris ibi refluit, tota eius dulcedo tunc in amaritudinem conuertitur, ſicut de quodam fluuio, qui dicitur Hydaſpes, exemplificat Ouidius & Solinus, qui in principio currit dulciſſimus, in fine tamen propter fontem Exampæum amariſſimum qui ſibi adiungitur, efficitur amariſſimus. Sic vere chariſſimi, quamuis homo ſit dulcis, lætus, conſolatus, iucundus, ſi tamen ſibi adiungatur fons amarus leti, refluxus maris, id eſt, conſideratio amaritudinis infernalis, & mortis, neceſſe erit, quod efficiamur amari, id eſt, triſtes, meditatiui, & turbulenti. Nam ſicut paruulo, quem mater vult ab vberibus ablactare, ſuperponitur aliquid amarum, quod dũ paruulus videt, quod neceſſe eſt ei tangere, à lactis dulcedine retrahitur, & ab vberib. ſegregatur, ſic vere chariſſimi, ſi ab vberibus mundanæ cõſolationis volumus puerum noſtrum, id eſt, affectum & deſiderium ſegregare, non reſtat niſi vt amaritudinem iudicij, mortis, & inferni ſuperponamus & ſic lactis huius dulcedinem abhorrebimus, & etiam fugiemus, vnde conſulitur Hier. 31. *Statue tibi ſpeculam, pone tibi amaritudines, dirige pedes tuos in viam rectam, in qua ambulaſti.* Nam quando quis habet ſpeculum claræ conſiderationis, & adiungit ſibi amaritudines finalis turbationis, tunc poterit dirigi in viam pacis, & perfectionis. Repente igitur veniet vaſtator Eſa. 30. *Subito dum non ſperatur, veniet contritio tua* Et Micheæ 5. *Nunc vaſtaberis filia latronis.* Habent igitur amaritudinem meditationis, tribulationis, contritionis, confeſſionis, quia iſtæ ſunt amaritudines vtiles atque bonæ. Iſta eſt amaritudo commendabilis.

¶ Sed nota, quod eſt amaritudo deteſtabilis, & iſta eſt amaritudo culpæ, & pœnæ æternæ Iob 3. *Occupet eum caligo, & inuoluatur amaritudine.* Sicut enim videmus, quod aquæ dulces finaliter veniunt ad mare, & in amaritudinem vertuntur, ſic vere mundi dulces, & delitioſi, & carnales peccatores, & vitioſi finaliter neceſſe habent venire ad mare, id eſt, ad amaritudinem infernalem, vbi in amaritudinem damnationis conuertuntur. De amaritudine igitur damnationis poteſt intelligi illud Deut. 32. *Vua eorum vua fellis & botrus amariſſimus, fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile.* Vbi oſtenduntur quatuor amaritudines, quæ in fine hominibus infliguntur, quæ quatuor amaris conditionibus comparantur, videlicet, F

Mortis triſtitia (Vua fellis)
Chriſti iuſtitia (Botrus amariſſimus)
Hoſtis ſæuitia (Draconum)
Pœnæ mœſtitia (Venenum aſpidum.)

¶ Habent igitur cõditionem amaritudinis mortis. Sapor amarus. Sicut vere ſecundum naturales magis habet de caliditate & terreſtreitate, ſic vere amaritudo mortis cõſtat ex calore diſſoluente, & ex terreitate diſſolutionem patiente. Nam ex actione caloris innaturalis ipſum corpus in terrã redigitur, & mutatur. Et hoc oſtenditur cum dicitur Vua fellis. Vua n. quæ eſt dulcis, ſignat carnem dum viuit. Fel autem, quod ipſam vuam amaricat, ſignat ipſam mortem. Nam ſicut inter omnia membra corporis fel eſt amariſſimum, ſic vere inter omnes hominis contritiones, dolores, afflictiones, mors eſt amariſſima. Ideo dicitur Eccleſ. 41. *O mors, quam amara eſt memoria tua homini.* Ideo homini morienti poteſt dici illud Act. 8. *In felle amaritudinis video te eſſe.* De iſto felle loquitur Ariſtoteles de animalibus lib. 2. & dicit, quod nec inter volatilia, nec inter natalitia, nec inter reptilia eſt aliquod animal quin habeat fel ſecundum magis & minus. Sic vere chariſſimi, non eſt dare inter volatilia, id eſt, inter nobiles & potentes, nec inter natalitia, id eſt, inter aquas delitiarum frequentantes, nec inter reptilia (id eſt) inferiores diuites circa terram, & terrena repantes, & laborantes, aliquod animal (id eſt) aliqua perſona, quæ careat felle (id eſt) amaritudine mortis. Et hoc quia ſicut dicitur Hebr. 9. *Statutum eſt hominibus ſemel mori.* Sic igitur patet amaritudo corporalis depoſitionis.

¶ Secundo dico, quod eſt amaritudo iudicij ſeu ſupernalis iuriſdictionis, quod oſtenditur cũ dicitur, Botrus amariſſimus. G Quia ſc. calor exceſſiuus humorem deſiccat, & ſubſtantiam, in quam agit, in amaritudinem conuertit, ſicut patet de cinere. Sic vere quia in die iudicij calor & ardor exceſſiui rigoris & iuſtitiæ in botro cypri, id eſt, in Chriſto dominabitur, ideo iſte botrus, qui de ſe eſt mollis, pius & tenellus, in amaritudinem conuertetur ſcilicet, peccatoribus, qui ab eo damnabuntur. Habet enim ſapor amarus ſecundum Conſtantinum virtutem inciſiuam & diuiſiuam, quia ſc. Chriſtus in iudicio, rigore iuſtitiæ amaricatus ſcindet, & diuidet bonos à malis, & e conuerſo, dicens bonis. Venite, & malis. Ite. Et ideo de iſta amara & dura ſententia dicitur Soph. 1. *Vox Dei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.* Iſta eſt igitur amaritudo iudicialis, ſeu ſupernalis iuriſdictionis.

¶ Tertio eſt amaritudo æternalis deſolationis. Nam ſicut nullus eſt ſapor, ita deſolabilis guſtus, ſicut amarus; ſic nulla eſt H pœna, quæ ita ſit doloroſa & afflictiua, deſolabilis, & turbatiua, ſicut amaritudo pœnæ æternæ, quæ oſtenditur cum dicitur Deut. 32. *Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile.* In quibus verbis oſtenditur, quod infernalis damnatio habet multas amaritudines, & dolores. Habet enim

Maculatiuam impuritatem (Fel)
Inflammatiuam crudelitatem (Draconum)
Perturbatiuam ebrietatem (Vinum)
Eneruatiuam debilitatem (Venenum) ſcil. aſpidum, quod dormire facit.

¶ Eſt ibi impuritas maculatiua. Fel. Nam ſecundum Conſtantinum, Fel eſt impuritas ſanguinis & humorum, ſicut fæx I in ventre reſidens. Et ideo ſi foramina, per quæ purgatur fel, oppilentur; fel aſcendẽs ad ſtomachum inficit, atque maculat totum corpus, vt dicit Conſtantinus. Sic vere chariſſimi, pœna æterna eſt recte quaſi impuritas, fæx, atque calamitas omnium aliarum pœnarum & ideo inferius in inferno, ſicut in profundo

Digitized by Google

vaſis eſt eius habitaculum, locus, & receptaculũ ſempiternum, vbi ſc. tanta eſt tenacitas, & concluſio æternæ Dei ſententiæ, ꝙ exinde nequit recedere, vel abire, imo ibi iſtud fel, iſta amaritudo, iſta damnatio perpetua maculat, tingit, & inficit peccatores Ideo dicat damnatis illud Pſal 68. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* Heu Deus, adhuc deberent aduertere delitioſi huius mundi, qui in vinis dulcibus, in delitijs, recreationibus quotidie conſolantur, nec futurum fel amaritudinis, quod eis à Deo paratum eſt, meditantur, quia reuera veniet dies, quod tota eorum dulcedo in felleam amaritudinem conuertetur. Prou. 26. *Anima autem eſuriens etiam amarum, pro dulci ſumet:* iſti enim qui modo ſunt eſurientes per inſatiabilem guloſitatem, qui non amant niſi dulcia per deliciarum carnalitatem, tunc pro certo, pro dulcibus amara ſument, per æternæ damnationis amariſſimam ſocietatem. Eſt igitur ibi impuritas maculatiua. Fel.

K ¶ Secundo eſt ibi ſocietas perturbatiua, quia ibi ſunt dracones, id eſt, dæmones terribiles & horribiles ad videndum. Nam ſicut dracones in Æthiopia feruentiſſima regione naſcuntur, qui præ caloris ardore flammam de ore emittere dignoſcũtur, [illegible] vere in horribili regione inferni inueniũtur dracones, id eſt, dæmones horribiles & crudeles, quam flammam crudelitatis ſemper emittunt, ita, quod damnatos ſocios deuorant, & conſumunt. Ideo de iſta regione dicitur Hiere. 50. *Et erit habitaculum draconum, & paſcua ſtruthionum* :ꝫ dracones enim ſunt dæmones, peccatores autem ſunt ſtruthiones, qui ſimul in eodem habitaculo infernali habitare compelluntur. Ideo de tali amaritudine ſocietatis dicitur Deut. 32. *Deuorabunt eos aues* morſu amariſſimo. *Dentes beſtiarum immittam in eos cum furore trahentium ſuper terram atque ſerpentium.* Heu Deus ad iſtam ſocietatem non aduertunt illi, qui hodie nolunt habere ſocios niſi pulchros & nobiles domicellos vel etiam domicellas, qui pauperes & infirmos contemnunt, & vilipendunt, & eorum ſocietatem declinant, atque deuitant: & tamen tunc temporis neceſſe habebunt habitare non cum pauperibus, ſed cum draconibus, non cum languentibus, ſed cum frementibus, non cum delicatis hominib. ſed cum crudeliſſimis dæmonibus: quia ſicut Eſa. 34. *Deſcendent vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus*: tauri enim & vnicornes, id eſt, diuerſa genera dæmoniorum ſunt ſocij & vicini principum, potentum & ſublimium dominorum Et Ezech. 2. *Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas.* Eſt igitur ibi ſocietas perturbatiua.

L ¶ Tertio eſt ibi ebrietas conſopitiua. Vinum inquit eorum. Dicitur enim pœna æterna vinum, quia ſicut vinum reddit hominem ebrium, ignorantem, & inſcium, ſic ibi præ acerbitate tormentorum damnati ſunt ebrij, id eſt, carentes ſenſu, ratione, & diſcretione, motu in vigore & operatione. Ad hoc deberent aduertere mundani ſapientes, qui malitijs & aſtutijs, qui cautelis & quærelis, qui fraudibus & ſubtilitatibus alios modo decipiunt, & ſeducunt, quia vere tunc erunt ebrij, id eſt, priuati ſuis ſubtilitatibus, malitijs, & cautelis. Pſal. 106. *Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt.* Et ideo de tali amaritudine poteſt intelligi illud Prou. 31. *Noli regibus dare vinũ.* Sequitur. *Da vinum his, qui amaro animo ſunt.* Regibus enim, id eſt, bonis perſonis, ſe diſcrete regentibus non eſt dandum vinum damnationis æternæ. Sed væ his, qui amaro animo ſunt, id eſt, damnatis, deſperatis & amaris. Eſt igitur ibi ebrietas conſopitiua.

M ¶ Quarto eſt ibi anxietas eneruatiua. Venenum (inquit) aſpidum inſanabile. Æterna enim amaritudo dicitur venenum aſpidũ, quia corpus eneruat, & diſſoluit hominem, ſiue euigilatione dormire facit, & ipſum in dormiendo perimit, & occidit, ſicut dicit Iſidorus. Sic vere venenum, id eſt, inuenenatio dæmonum, & amaritudo æterna animam deſtruit, & eneruat ipſamque vigore & virtute ſpoliat, atque priuat, ſibi etiam ſomnum mortis ęternę tribuit, à quo perpetuo non reſurgit. Hie. 51. *Dormiat ſomnum ſempiternum.* Pſal. 40. *Qui dormit non adijciet, vt reſurgat.* Iſtud eſt igitur venenum inſanabile à quo homo perpetuo non ſanatur nec reſurgit. Hierem. 30. *Inſanabilis eſt dolor tuus, peſſima plaga tua.* Et ideo iſta veneni amaritudo figuratur Apocal. 8. Vbi dicebatur, quod Stella quę dicebatur apſinthium, cecidit in aquas, quæ quia ideo amaræ factæ ſunt; ideo multi homines mortui ſunt aquis. Stella iſta chariſſimi, eſt primus Angelus Lucifer, qui reuera dici poteſt apſinthium amarum, qui de cœlo cecidit vſque ad aquas miſeriæ infernalis. Et ideo tanta eſt ibi hodie amaritudo, quod quicunque in aquis huiuſmodi balneatur, morti perpetuo deputatur. Venenum igitur aſpidum. Eſa. 11. *In foramine aſpidis, & in cauerna reguli, qui ablectatus fuerit, manum ſuam mittit.* Illi enim qui ablactantur, id eſt, qui lacte deuotionis & gratiæ ſunt priuati, quando mortui fuerint condemnati, in foramine aſpidis, & in cauerna reguli, id eſt, in dæmonum habitaculo, ſcilicet, in inferno erunt perpetuo collocati. Patet igitur, quod æterna amaritudo eſt eneruatiua anxietate, & conſopitiua ebrietate. Et ſatietas indelectabilis (Fel) Societas vituperabilis. (Dracones) Ebrietas ineuitabilis (Vinum) Anxietas indefectibilis. (Venenum aſpidum inſanabile.)

Ambitio. Prout communiter accipitur, eſt vitium animi, quod nihil aliud eſt quam immoderatus appetitus, & ardens deſiderium habendi excellentias, & honores. A

Nam ſicut videmus, quod ventus eſt inquietæ naturæ, & ideo ſemper eſt in motu & agitatione, & ſemper deſiderat ſurſum ferri, vnde etiam ventus contentus, in viſceribus terræ, ſe fortiter agitans atq; mouens, terram quandoq; concutit, atq; rumpit vt exeat, & aſcẽdat. Sic vere malitia ſunt hodie inquieti, fluctuoſi, & ambitioſi, quod ſemper per promotiones deſiderant ſurſum ferri. Vnde etiam ſi in cauernis terræ, id eſt, in collegijs & conuentibus detinentur, tanto ardore ambiunt exire, & ad exteriora officia & beneficia promoueri, quod terram in qua ſunt concluſi, Eccleſiam vel religionem, cui ſunt ſubiecti, per rixas, appellationes, diuiſiones, & tribulationes concutiunt, & dirumpunt, ita quod quaſi per violentiam neceſſe eſt, vt ad exteriora exeant, promoueantur pariter, & aſcendant: alioquin terræmotum tribulationum ſuſcitant, & procurant. Ideo de talibus dicitur Iob 9. *Terram commouet de loco ſuo, & columnæ eius concutiuntur.* De ambitioſis dicitur Eſa. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium. ſimilis ero altiſſimo.* In quibus oſtenditur, quod per ambitionem

Inflammantur deſideria (Aſcendam)
Affectantur magiſteria (Super altitudinem,)
Poſtponuntur viri virtuoſi, (Nubium,)
Præponuntur viri vitioſi. (Similis ero altiſſimo.)

¶ Dico igitur, quod per ambitionem deſiderium inflammatur. B Aſcendam inquit. Vinum quamdiu eſt nouum & imputum, ſemper ſolet feruere, & intra dolium calefieri, & etiam ſurſum extra dolium aſcendere & eleuari, quod ſi forte intra dolium ipſum voluerit aliquis per violentiam detinere, totum deſtruit & dirumpit: Tales pro certo ſunt ambitioſi, qui ita ſunt feruentes & inflammati per deſideria, vt ſuperniţantur exire proprium dolium id eſt, ſtatũ, in quo ſunt contenti & incluſi, & extra vel vltra ipſum aſcendere, ſc. alias dignitates, officia, beneficia, vel præbendas, quia ſc. non ſunt contenti loco proprio, ſed ſemper ambiunt ad maiora beneficia vel præbendas. Quod ſi forte prælatus ipſorum velit eos intra dolium, id eſt, intra clauſtrum vel conuentum vel etiam in illo ſtatu, in quo ſunt tenere, & recludere & ab exterioribus dignitatibus vel officijs coercere, ipſi pro certo quandoq; ſolent per lites, & diſcordias omnia diſſipare, & etiam quandoque per apoſtaſiam regulares obſeruantias deſtruere, & exire. Dicunt igitur. Aſcendã. Et ideo ambitioſi vidẽtur ſe conuocare Eſa. 2. *Venite, & aſcendamus ad mõtem Domini, & ad montem Dei Iacob.* Vbi nota, quod tales ſunt

Concorditer adunati (Venite)
Mentaliter eleuati (Aſcendamus)
Maligniter ſublimari (Ad montem Dei.)

Tales videntur eſſe ſimiles Draconi. Vt dicit Iſidorus. Draco eſt animal ſitibundum, ardens, & inflammatiuum, ita quod non poteſt aqua ſatiari. Et ideo os vento aperit, vt per venti frigiditatem ardor ipſius temperetur. Et quia ſcit, quod circa velum nauis flat communiter ventus, ideo ſumme nititur ibi volare, & inde accidit, quod quandoque motu & impulſu & pondere ſui corporis taliter concutit nauem ad cuius velum deſiderat aſcẽdere, quod ipſam deſtruit, & ſubuertit, vt dicit idẽ. Reuera chariſſimi, per draconem iſtum poſſunt intelligi ambitioſi, quorum affectus, appetitus, & ambitus, per ardorem & deſiderium habendi taliter eſt ignitus, quod vix, aut nunquam poteſt aquis, id eſt, præbendis & officijs ſatiari, quia venter ipſorum inſaturabilis. Et ideo iſti ſummopere diligunt ventum vanæ laudis, mundanæ proſperitatis, gloriam & fauorem, & quia ſciunt quod ſatis eſt de tali vento in naui religionis vel Eccleſiæ, vel

Digitized by Google

vel etiam in curia, vel patria ſæculari, & maxime ſuperius velo, id eſt, in altis officijs, prælaturis & beneficijs, & præbendis, idcirco toto ſtudio ſurſum ad huiuſmodi vela, id eſt, ad altitudinem huius promotionis nituntur, & ambiũt euolare, vt ſic vẽto vanæ laudis, qui ibi flat, poſſint ambitionis deſiderium temperare. Et ideo ſæpe accidit, quod per eorum ambitus, motus, ictus, niſus & impulſus; rixas, lites, diſcordias, appellationes, & diuiſiones, quas ſcilicet tales ambitioſi Dracones, per ſe & amicos ſuos ſuſcitant, vt ad huiuſmodi vela promoueantur, volitent & aſcendant, tota nauis religionis, vel Eccleſiæ, curiæ, vel patriæ, in qua ſunt, concutiatur, ſubuertatur & turbetur. Iſtud patet ad oculũ de multis collegijs & conuentibus, quæ propter brigas & contentiones ambitioſorum ad paupertatem & ſolitudinem ſunt redacta. Ideo de talibus draconibus loquitur ſcriptura Hier. 14. *Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventum, quaſi Dracones.* Onagri qui ſunt animalia ſyluestria & indomabilia; ſignant obſtinatos & ſeditioſos, qui ſcil. à nullo præſide vel prælato volunt corrigi vel domari. Dracones, ſicut dictum eſt, ſignant inflammatos & ambitioſos: tales igitur hodie volunt ſtare in rupibus, id eſt, in excelſis officijs & dignitatibus, vt ventum vanę glorię poſſint attrahere, & habere. Ambitio igitur inflammat deſideria. Et hoc dicit Bernardus, de conſideratione ad Eugenium. *O ambitio ambientium crux, quomodo omnibus places, omnes torques: nil acrius cruciat, nil moleſtius inquietat, nil tamen apud miſeros mortales celebrius negotijs eius.* Patet igitur, quod per ambitionem deſiderium inflammatur. Aſcende inquit, quaſi dicat humilis eſt mihi gradus iſte, ad ſuperiorem volabo. Dicit enim illud Pſalm. 54. *Quis mihi dabit pennas columbæ, & volabo, & requieſcam.*

C ¶ Secundo dico, quod per ambitionem magiſterium affectatur. Super altitudinem inquit nubium. Nihil enim deſiderant ambitioſi, niſi quod poſſit ſuper altitudinem aſcendere, alta officia occupare, & beneficia alijs debita prece vel precio vſurpare. Balſamus quando eſt purus, fundum petit, ſi autem ſophiſticatus fuerit, ſurſum natat, ſicut dicit Iſidorus. Sic vere, chariſſimi, illi, qui ſunt puri & boni in Eccleſia, vel religione, ſemper per humilitatem volũt eſſe in fundo, & in ſtatu infimo, & depreſſo, quia ſc. ſufficit eis etiam modicus ſtatus. Sed pro certo illi, qui ardore ambitionis ſunt ſophiſticati, ſemper volũt ſurſum in officijs & excellẽtijs natare, ſupereſſe, præfici, vel extolli; ſuper altitudinem inquit; Ericius quando videt vitem vel arborem fructibus opulentam, aſcendit illuc, pomaq; vel vuas deijcit, & colligit quantum poteſt, & tandem in illis pomis recollectis ſe volutat, ita quod ſpinis ipſius infiguntur, & ita oneratus ad cauernam ſuam graditur, vbi pomis huiuſmodi exoneratur, & exinde catuli ipſius nutriuntur. Vt dicit Iſidorus lib. 12. Reuera chariſſimi tales ſunt ambitioſi, qui more Ericij ſpinis, id eſt, ſtimulis & ſollicitudinibus ſunt repleti. Iſti enim ſumme affectant aſcendere per promotiones ad altas arbores & pomiferas, i. ad alta officia & beneficia diuitiarum fructibus opulenta, ſed iſta affectant, nõ vt proſint, nõ vt proficiant, ſed vt inficiãt, non vt acquirant virtutes & gratias, ſed vt accumulent temporales diuitias. Et iſtud patet, quia quando in iſtam arborẽ poſſunt aſcendere, quando ſc. tantum poſſunt aſcendere prece vel precio, fauore vel timore, vt in mundo, vel in Eccleſia ad aliquod altum officium, ad aliquam altam arborem, ad aliquẽ altum ſtatum promoueantur, & aſſumantur, ita vt indices efficiantur vel prælati, ipſi pro certo ſtatim ſe conuertunt ad poma illius arboris congreganda, ad fructus, lucra, emolumenta temporalia, quæ ibi poſſint acquirere recolligenda & accumulanda, in quibus per auaritiam, affectũ & deſiderium ſeipſos volutant, & inuoluunt; quæ quidam non in illo loco conſueuerunt expendere, nec dicti loci pauperibus diſtribuere, ſed pro certo ad cauernam propriam ſc. ad patriam, de qua ſunt nati pro catulis, id eſt, pro parentibus proprijs educandis, ditandis, & honorandis ſolent ea deportare, dictam arborem, id eſt, dictum locum, cui poſſunt pro alijs ditandis ſuis fructib. ſpoliare. Heu Deus quot ſunt tales in Eccleſia Ericij: Ideo dicitur Eſa. 34. *Ibi habuit foueam Ericius, & enutriuit catulos ſuos.* Et Eſa. 14. *Dabo eam in cauernam Ericij, & in paludes aquarum.* Iſti ergo volunt aſcendere ſuper altitudinem. Ideo dicunt Eſa. 14. *Supra aſtra cœli exaltabo ſolium meum.* Ideo iſti volunt aſcẽdere ſuper altitudinem. Aſtra, quæ in cœlo religionis, vel Eccleſiæ refulgent, ſunt diuerſa notabilia, & clara officia, & beneficia, ſuper quæ ambitioſi affectant præfici & eleuari. Et ideo de talibus ambitioſis pulchre loquitur Innocentius de vilitate lib. 2. *Ambitioſus* (inquit) *ſtatim vt eſt ad honorem prouectus, in ſuperbiam extollitur, in iactantiam effrenatur, non curat prodeſſe, ſed gloriatur præeſſe, reputat ſe meliorem, quo ſe cernit ſuperiorem, priores amicos contemnit, antiquos comites vilipendit, vultum auertit, ceruicem erigit, faſtum oſtendit, gaudia ſublimia meditatur, præeſſe molitur, ſubditis onerosus, omnibus infeſtus, præceps, grauis, arrogans, importunus.* Dico igitur, quod ambitio affectat magiſterium quia vult eſſe ſuper altitudinem.

¶ Tertio dico, quod ambitio poſtponit ſufficientes. Nubiũ: D
quia ſc. ambitioſus vult præferri ipſis nubibus, id eſt, viris altis ſufficientibus, & perfectis, qui nubibus comparantur, quia ſicut nubes eleuantur, mouentur, pluunt, coruſcant, fulminant atque tonant; ſic viri perfecti ſunt alti per cõtemplationem, mouentur per bonam operationem, coruſcant per honeſtam conuerſationẽm, pluunt per pietatem, & operationem, tonant per doctrinam & prædicationem, fulminant per iuſtitiam & correctionem; & tamen ſuper iſtos volunt ambitioſi præferri per ſuperbiam & elationem. Et quare? quia pro certo ipſi ſunt nubes, per aliam ſignificationem, quia ſunt

Alti per ſuperbiam,
Humidi per luxuriam,
Mobiles per inconſtantiam,
Coruſcantes per iactantiam,
Tonantes per diſcordiam,
Fulminantes per ſæuitiam.

Et ideo quia iſtæ ſunt nubes malæ, & volunt præferri nubibus bonis, ideo de eis poteſt dici illud Iudæ 1. Hi ſunt nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Vbi oſtenditur, quod

Ambitioſi habent {
Obſcuritatem (Nubes)
Impietatem (Sine aqua)
Pompoſitatem (A ventis)
Mobilitatem (Circumfertur)

¶ Iſti ſunt ſimiles hæderæ, quæ quamuis ſit arbor debilis, ſterilis, fœtida, & immunda, tamẽ ſuper altas magnas arbores ſolet multoties eleuari. Sic vere ambitioſi quamuis nullius meriti ſint vel virtutis, quamuis ſint fœtidi quantum ad conuerſationem debiles quantum ad durationem, ſteriles quantum ad bonam operationem, ipſis tamen magnis & altis arboribus, id eſt, bonis perſonis & ſufficientib. multoties, operante diabolo pręferuntur, quod vtique ſæpiſſime cedit in totius Eccleſiæ detrimentum, quia ſc. per malum regimen talium perſonarum ſubditis multa incommoda generantur. Figura Iudic. 9. Vbi parabolice dicitur, quod cum ficus, vitis, & oliua nollent acquieſcere, vt alijs arboribus imperarent, accidit, quod rhamnus extitit in regem ſublimatus, qui ſtatim conuocatis cedris, & alijs arboribus vniuerſis pręcepit eis vt ſub vmbra quieſcerent, & manerent. Quod cum vidiſſet rhamnus arbores, ſcil. excelſas ſibi ſubiectas, egreſſus eſt ignis de ipſo, qui omnes ſubiectas arbores, & cedros Libani deuorauit. Sic vere chariſſimi, loquendo ſpiritualiter, ſępe accidit, quod ficus, vitis & oliua, quę ſunt bonæ arbores, & fructiferæ, i. boni & ſancti viri vilipendunt regnum, & honorem & regimen huius mundi dicentes cum Chriſto. *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Iuxta illud Eccleſiaſt. 7. *Noli quærere ab homine ducatum.* Quia ſcilicet magis profecti gloriantur ſubeſſe, quam præeſſe, magis obedire, quam præire, magis tenere humilitatem quam occupare ſæculi dignitatem. Exemplum de Chriſto Ioan. 6. Qui fugit, quando ipſum voluerunt facere regem. Quia ſicut dicitur Prouerbiorum 16. *Melius eſt humiliari cum mitibus, quam diuidere ſpolia cum ſuperbis.* Sed quid? pro certo rhamnus non ſic. Rhamnus enim, quæ eſt arbor ſpinoſa, deformis, ignea, & ramoſa, ſignat ambitioſos, ſpinoſos per mordacem detractionem, deformes per infamem conuerſationem, & ramoſos per multiplicem affectionem, & igneos per inflammatam ambitionem. Et iſti pro certo non refutant regnum, quinimo totis viſceribus ad hoc ambiunt, & anhelant. Et ideo proh dolor ſæpe accidit, quod tales ad Regnum ſublimantur, ita quod ſub vmbra ſuæ iuriſdictionis cedros Libani, id eſt, bonas & virtuoſas perſonas eminentes per vitæ ſanctitatem, ſibi ſubijciunt, & ſupponunt. Sed vere iſtud eſt in ipſorum non modicum detrimentum, quia ſtatim quando tales Rhamni vident ſe in huiuſmodi regimine confirmatos, ipſi pro certo emittunt ignem crudelitatis, ſuſcitant turbationes, commouent ſeditiones, procurant diuiſiones, infligunt exactiones, imponunt

ſubuentiones. Et ſic diuerſis modis arbores ſibi ſubditas, etiam ipſas cedros Libani, id eſt, ipſos viros ſublimes perfectos turbant, afficiunt & affligunt Ideo dicitur Prouerb. 28. *Regnantibus impijs ruina hominum.* Iſti igitur ſunt ambitioſi, qui nubes, id eſt, perſonas dignas & ſufficientes ſibi ſubijciunt, & ſupponunt.

¶ Dico igitur, quod ambitio poſtponit ſufficientes. Nubium inquit.

E ¶ Quarto dico, quod ambitio præponit deficientes. Similis, inquit, ero altiſſimo. Quia ſcilicet multi ſunt, qui per ambitionem indigne promouentur, fiunt virorum altiſſimorum & ſanctiſſimorum, ſcilicet, fundatorum & Eccleſiaſticorum ſucceſſores, ita quod efficiuntur ſimiles in dignitate & honore. Lucæ 1. *Filius altiſſimi vocabitur.* Et ſic igitur patet, quod per ambitionem

Deficiens præponitur,
Sufficiens poſtponitur,
Magiſterium affectatur,
Deſiderium inflammatur.

Adhuc nota, quod de ambitioſis poteſt exponi illud Eccl. 40. In ventre eius ignis ardebit. In quibus verbis ſecundum tres conditiones, quæ poſſunt in igne repetiri, quia ſc. ignis vacuat, agitat, & inflammat, virium ambitionis tripliciter eſt deſcriptum. Habet enim ambitio

Irrepletam vacuitatem (Ventre)
Inquietam mobilitatem. (Ignis)
Indiſcretam cupiditatem (Ardebit)

F ¶ Dico igitur, quod ambitio cauſat vacuitatem in ventre. Ignis ſemper habet cõſumere, & per conſequens in loco, in quo eſt vacuare. Et inde eſt, quod ignis & ventoſa aerem, qui locum replet, conſumit, & ventoſam vacuat, & quia natura abhorret vacuum, ideo ventoſa ſtatim attrahit ſanguinem membri cui apponitur, vt eo loco conſumpti aeris ſua vacuitas repleatur. Sic vere chariſſimi, quando ignis ambitionis agit in ventoſam, id eſt, in aliquam perſonã, ſtatim reddit eam vacuam & inanẽ. Ambitio enim in ſua imaginatione quicquid ventoſam replebat, id eſt, omnia bona, quæ ambitioſus habebat, annihilat, & conſumit, id eſt, facit nihilum reputari, & ſic per conſequẽs tota concauitas appetitus remanet vacua & inanis, quia ſcil. nihil ſe reputat obtinere, iuxta illud Pr. 13. *Et quaſi pauper cum in multis diuitijs ſit:* & propter hoc talis ventoſa, talis ambitioſus non ceſſat prece vel precio procurare, attrahere & acquirere ſanguinem alienum, id eſt, diuitias, officia, præbendas, & beneficia, humorem membri, cui inſidet, id eſt, ſubſtantiam Eccleſiæ, in qua manet, vt ſui appetitus vacuitas & paupertas per huiuſmodi repleatur. Ideo de Pharaone dicitur Exod. 15. *Dixit inimicus, perſequar, & comprehendam, diuidam ſpolia, & implebitur anima mea.* Et iſta vacuitas oſtenditur cum dicitur: *Ventre*, quia ſcilicet, venter eſt membrum concauum, quod multas habet vacuitates, ita quod nunquam ex toto repletur. Et maxime quia cibos, quos hodie recipit, digerit, & emittit, vt iterum recipiat cibos nouos.

G ¶ Sic vere ambitioſus concauus, capax, inſatiabilis, mentaliter vacuus, nunquam poteſt repleri, nunquam eſt contentus cibis, id eſt, beneficijs acquiſitis, ideo illa, quæ habet, cupit digerere, permutare, dimittere, & aliud nouum recipere & habere. Ideo dicitur Prou. 13. *Venter impiorum inſaturabilis.* Habet igitur vacuitatem. Secũdo habet mobilitatem Ignis. Sicut enim ignis omnem materiam, in qua agit, agitat atque mouet, ſicut patet de flamma, quæ nihil aliud eſt quam aer ignitus: Sic vere ambitio mentem quaſi ignem, facit mobilem, fluxibilem, mutabilem, inconſtantem, quod maxime apparet de ambitioſis, qui ſi modo habent vnum beneficium vel ſtatum, volunt habere, aliud & tandem aliud & ſemper aliud. Semper enim ſunt in motu, & nunquam ſiſtunt circa vnum, mutabiles etiam ſunt, quia ſc. per permutationes non ceſſant de vno ad aliud euolare contra illud Luc. 10. *Nolite tranſire de domo in domum.* Et iterum 1. Cor. 7. *Vnuſquiſque in eadem vocatione, qua vocatus eſt, in eadem permaneat:* & ideo tales ſunt ſimiles Ceruo, qui omni anno proijcit cornua, & acquirit noua, omni etiam anno vſque ad ſeptenarium ſemper acquirit, vnum nouum cornu, vt dicit Pli. li. 7. c. 33.

¶ Sic vere chariſſimi, tales non ceſſant mutare, & permutare cornua, & dignitates, & beneficia, ſtatus, & officia ſua, nulli enim talium ſufficit ſtatus ſuus quia ſecundum Senec. *Improba menti nihil ſatis eſt.* Omni etiam anno faciũt poſſe ſuum, vt aliud nouum cornu, id eſt, aliquod nouum beneficium accreſcat, quouſque veniant ad ſeptenarium, id eſt, ad vniuerſarum diuitiarum complementum, quia ſcil. ambitioſi nunquam ceſſant acquirere beneficia, quouſque vltra modum repleti fuerint & ditati. Ideo de talibus cornibus & cornutis poteſt dici figuraliter illud Dan. 8. quod ipſe vidit vnum Hircum venientem ab Occidente, qui habebat vnum cornu, & ventilabat ad Orientem, & nihil poterat ei reſiſtere, ita etiam quod vnum Arietem fortiſſimum, quem obuium habuit, comminuit, & contriuit, & fractum eſt cornu eius, ſed loco ipſius quatuor cornua prouenerunt. Sic vere chariſſimi, ſæpiſſime accidit quod Hircus, i. e. aliqua vilis perſona fœtens & infamis, venit ab Occidente, id eſt, ab inſpiratione Diabolica vel ab Occidente, id eſt, ab humili plebe, & aſcendit ſuper faciem terræ, id eſt, ſuper faciem Eccleſiæ, facit etiam tantum quod acquirit vnum cornu, id eſt, aliquod officium, beneficium, ſeu dignitate & tunc non ceſſat vẽtilare, diſcurrere, laborare, arietes etiam bonos, & ſimplices impugnare, quouſque de cornu ſuo facta ſint quatuor, hoc eſt dictum, donec pluribus cornibus, id eſt, multis pluribus officijs, penſionibus, redditibus, beneficijs, præbendis multipliciter ſit ditatus. Abacuc. 3. *Splendor eius vt lux erit, & cornua in manibus eius.* Nam quia tales acquirunt cornua, id eſt, officia, & beneficia, ideo fiunt lucidi, & fulgidi per gloriam temporalem. Ignis ergo, ſupple, mobilis & inquietus. Vnde dicitur Pſ. *Ignis ſuccenſus eſt in Iacob, & flamma aſcendit in Iſrael.* Vbi oſtenditur, quod ambitioſi habent

Ardoris deſiderium (Ignis accenſus)
Laboris miniſterium (quia ſicut Iacob, id eſt, luctatores)
Honoris magiſterium (Iſrael)

Dico igitur, quod ambitio habet inquietabilem mobilitatem ignis.

¶ Tertio dico, quod habet inextinguibilem cupiditatem. Ardebit inquit. Sicut enim ignis comburit, & ardet quicquid tangit & tanti eſt ardoris, quod nihil poteſt ei ſufficere. Sic vere ambitioſus, omnes quos tangit, id eſt, omnes ſocios & vicinos vult comburere, infeſtare, conculcare, & ſuppeditare. Et tantus eſt ardor cupiditatis, quod nihil poteſt ei ſufficere, quinimo ſemper deſiderat ampliora. Prou 30. *Ignis nunquam dicit, ſufficit.* H
Heu Deus, quod mala cauſat hodie in mundo & in religione & Eccleſia inſatiabilis ardor, atque cupiditas clericorum? Nam ſæpiſſime accidit, quod propter talium ambitioſam cupiditatem, totus ſtatus in quo eſt, Eccleſia vel religio diſſipatur, turbatur, & depauperatur. Dicunt Iſidor. & Solinus, quod Vipera eſt genus Serpentis, quæ in ſe concipit maximam multitudinẽ filiorum, aliquando viginti. Iſti autem filij ita ſunt guloſæ naturæ, quod humor ventris ipſius matris ſuæ non poteſt ipſorum ſufficere nutrimento, & ita tempus partus nolũt expectare, nec per viam naturæ exterius exire, imo ardorem ſuæ guloſitatis in propriam matrem retorquentes faciunt ſibi corrodendo foramen & laniatis matris lateribus vi erumpũt, (& ideo dicitur vipera, quaſi vi pariẽs) & matrem propriam interimunt dum exeunt iſtæ viperæ gignẽdæ. Reuera chariſſimi, talis vipera videtur hodie eſſe Eccleſia, vel religio, vel etiam ſuperior, & Prælatus. Nam hodie in vtero talium, i. in eorum conuentibus, collegijs, atq; clauſtris, generantur, & aggregantur hodie multi peruerſi filij, id eſt, multi ambitioſi ſubditi, & iniqui: quia ſicut dicitur Eccl. 1. *Stultorum infinitus eſt numerus.* Et pro certo iſti, videlicet, mali religioſi, & clerici ſunt hodie guloſæ naturæ, id eſt, conditionis ambitioſæ, cupidæ, & auaræ. Et ideo humor ventris iſtius matris, hoc eſt dictum, victus & veſtitus lectio, eruditio, quam in ventre iſtius matris, id eſt, in ſuæ religionis, vel Eccleſiæ clauſtro vel conuentu poſſunt inuenire, non ſufficit eis. Et ideo nõ expectant naturæ ſolutionem, hoc eſt dictum, tempus debitum ſuæ promotionis, non volunt expectare, vt mater eorum, ſcilicet, Eccleſia, religio, vel Prælatus ipſos pariat & ad exteriora officia, vel beneficia promoueat, & emittat, imo pro certo vi volunt erumpere, & exire. Et ideo ſæpe accidit, quod latera matris ſuæ, id eſt, ſtatuta regularia deſtruunt, dirumpũt, & per rixas, lites, diſcordias, matrem iſtam, ſcilicet prælatum, religionem, vel Eccleſiam corrodunt, depauperant, & conſumunt; & ſic violenter pariuntur, quia ſcilicet propter eorum ambitionem & importunitatem neceſſe eſt, quod contra Deum, & rationem extra ventrẽ clauſtri vel conuentus ad exteriora

Digitized by Google

teriora officia, vel beneficia emittantur, non per viam communem, iuſtitia mediante, ſed per viam extraordinariam, ſimonia, malitia, & violentia ſuffragante. Et iſtud videmus ad oculum, quia propter ambitiones malorum filiorum, multæ Abbatiæ, multæ Eccleſiæ, multi Prælati ſunt hodie corroſi, depauperati, & annihilati, Baruch 2. *Exacerbaſtis eam, quæ nutriuit vos, & contriſtaſtis Ieruſalem nutricẽ veſtram.* Et ideo videtur, quod talis pugna in vtero matris fuit figurata in lucta Iacob & Eſau in vtero matris. Gen. 25. Qui taliter in vtero colluctabantur appropinquante partu, vt fere mortua ſit mulier mater eorum præ triſtitia & dolore. Et finaliter ille, qui erat prior & piloſus, ſc. Eſau, exiuit primus. Sic vere cum tempore partus, i. tempore promotionis vacante aliquo officio vel beneficio neceſſe eſt aliquem emitti, & promoueri, ſit pugna in clauſtro, vel in vtero inter Iacob & Eſau, i. inter diuerſas partes, & ſic ſæpe accidit, quod mater eorum, ſc. Eccleſia, religio, vel Prælatus propter taliũ brigas quaſi periclitatur, depauperatur, & tribulatur. Sed finaliter Eſau primo exit, quia ſc. hodie illi, qui ſunt Eſau, id eſt, rubei per carnalitatẽ, illi, qui ſunt piloſi per temporalẽ facultatẽ (vide ſupra de amore figurã iſtam) tales dico exeunt primi ad beneficij ſeu officij dignitatem: tales igitur habent cupiditatem inſatiabilem, qui ſcil. ita ardenter volunt promoueri, quibus non ſufficit gradus ſuus. Quod oſtenditur cum dicitur Ardebit, quia ſc. iſti per cupiditatem ardent, & inflammantur. Ideo tales poſſunt dicere illud Luc. 24. *Nonne cor noſtrum ardens erat.* Pſ. *Exarſit ignis in Synagoga eorum, flamma combuſſit peccatores.* Et ſic igitur chariſſimi patet, quod ambitio habet inæſtimabilem cupiditatem, ardebit; inquietabilem mobilitatem, ignis; inſatiabilem vacuitatẽ, in ventre; Et hæc de ambitione ſufficiant.

A *Ambire. Ambitus.* Idem eſt quod Circuire, ſeu circumdare. Et ideo vide infra de Circumdare, vel de vallare.

A *Ambo.* Idem eſt quod duo, & ſignat coniunctionem, combinationem, dualitatem, & pluralitatem. Et ideo poteſt accipi in bono & in malo. In bono ſignat charitatem, combinantem ſocietatem, amicitiam & vnitatem. Et ſi vis nota, quod bona ſocietas habet

Maturitatem in deliberando,
Subtilitatem in deſiderando,
Stabilitatem in perſeuerando,
Iuſtitiam in operando,
Amicitiam in diligendo,
Concordiam in conueniendo,
Compaſſionem in condolendo.

Dico ergo, quod illi, qui ſunt ſpiritualiter ambo, id eſt, qui ſunt combinati in bono, coniuncti, & aſſociati debent eſſe maturi, prudentes, & deliberantes. Vnde poteſt intelligi illud, quod de Abraham, & Sara dicitur Gen. 18. *Erant autem ambo ſenes prouectaque ætatis, & deſierant Saræ fieri muliebria.* Senectus enim ſenſus maturitatem ſignat. Item debent eſſe ſubtiles & conſiderantes. Vnde de Bezeleel & Ooliab dicitur Exod. 35. *Quod Deus ambos erudiuit ſapientia, vt faciant opera, &c.*

¶ Item debent eſſe ſtabiles & perſeuerantes. Vnde enim bona ſocietas niſi perſeueret? Vnde Tob. 8. *Conſeneſcamus pariter ambo ſani.*

¶ Item debent eſſe iuſti & bene operantes, vnde de Zacharia & Eliſabeth dicitur Luc. 1. *Erant autem ambo iuſti coram Domino.*

¶ Item debent eſſe amici, & ſe mutuo diligentes, vnde de Dauid & de Ionatha, qui ſe mirabiliter diligebant, dicitur 1. Reg. 20. Quod ambo egreſſi ſunt in agro, & ſibi amicitiam iurauerunt. Et Geneſ. 21. dicitur, quod Abraham & Abimelech percuſſerunt ambo fœdus.

¶ Item, quod debeant eſſe pij & condolentes, patet Tob. 10. vbi dicitur, quod Tobias & Sara cœperunt ambo flere, ſcilic. propter compaſſionem abſentis filij, &c. In malo vero potes dicere, quod mala ſocietas, quæ denotatur in iſto nomine ambo, habet

Iniquitatem,
Peruerſitatem,
Carnalitatem.

De iniquitate dicitur Leuit. c. 20. *Portabunt ambo iniquitatem.* Et mortis æternæ pœnalitatem ſuam. De peruerſitate, & contrarietate dicitur Gen. 26. De vxoribus Eſau, quod ambæ offenderant animam Iſaac. De carnalitate vero dicitur de impudicis iudicibus Dan. 13. Quod ambo erant vulnerati amore Suſannæ. De finali vero talium damnatione dicitur Eccl. 10. *Perditionem ambo hæreditabunt.* Et Luc. 6. *Ambo in foueam cadunt.* Sufficit de duplici ambo. Vide infra de duo & Binus.

Ambulare. Idem eſt quod ire, pergere, progredi, & accipitur dupliciter in ſcriptura, ſc. virtuoſe, & ſignat profectum, & progreſſum de virtute in virtutem, & actum laboris, & occupationis. Et de hoc Matt. 2. *Tolle grabatum tuum, & ambula.* A

¶ Item accipitur vitioſe, & ſic ſignat malum profectum, & progreſſum, & malam occupationem & laborem. Sap. 5. *Laſſati ſumus in via iniquitatis, & ambulauimus vias difficiles.* Eſt igitur ambulatio ſeu profectus virtuoſus, quem debemus exercere. Sicut enim videmus, quod omne animal viuum naturaliter appetit ambulare. Sic vere nos ſi per gratiam ſumus viui, debemus ambulare moraliter, hoc eſt dictum, motum, & actum, & profectum bonorum operum exercere, vt ſic nos ſimus de illis, quibus dicitur Eſa. 40. *Aſſument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.* Ecce igitur in iſta auctoritate quinque neceſſaria homini, qui vult ambulare corporaliter cõtra quinque impedimenta, quæ talis ambulans poteſt habere, ſecundum quæ hic oſtenduntur quinque quæ ſunt homini neceſſaria, qui in via morum perfecte deſiderat ambulare. Solet enim hominem impedire caſus labilitas. Ideo debet habere pennas, ne ſcil. inferius cadat. Viſus obſcuritas, ideo ſit aquila: motus tepiditas, ideo currat. Virtutis paucitas nõ laboret. Fortunæ qualitas, ideo caueat ne deficiat. Contra iſta incommoda debent in nobis eſſe (ſi tute volumus ſpiritualiter ambulare) quinque remedia opportuna. Sit igitur in nobis

Spes erigens (Pennas)
Lux dirigens (Aquila)
Vis diligens (Currens)
Virtus fortificans (Non laborabunt)
Senſus rectificans (Non deficient)

¶ Spes enim valet contra caſum, Lux diſcretionis valet ad illuminandum viſum, Motus valet contra tepiditatem, virtus valet contra debilitatem: Senſus ſeu cautela valet contra periculorum damnoſitatem.

¶ Si igitur recte velimus ambulare ſit in nobis ſpes erigens (pennas) homo, qui habetur neceſſe ambulare per locũ vbi eſt lutorum multiplicitas, fouearum profunditas, & laqueorum immenſitas (talis dico) multum indiget, quod habeat aliquem baculũ, quo erigatur, ſuſtentetur, & ſubleuetur. B Modo certum eſt, quod nos omnes habemus ambulare vſque ad terminum Paradiſi per viam huius mundi, in quo pro certo lutum luxuriæ, fouea auaritiæ, & laqueus ſuperbiæ reperitur. Et ideo pro certo neceſſe eſt, quod habeamus baculum ſpei & fiduciæ, qui nos ſuſtineat & erigat, ne per deſperationem & diuerſorum vitiorum commiſſionem cadere compellamur, quod oſtenditur cum dicitur Pennas. Nam per alas, ſeu pennas virtus fiduciæ & ſpei deſignatur; quia ſicut alæ corpus ſurſum eleuãt, ne auis cadat, ſic ſpes animam ſurſum ad cœleſtia & ad Deum erigit, ne per aliquod peccatum corruat. Et maxime ne per auaritiam cadat inferius ad terrena. Vt ſic de nobis poſſit dici illud Iob 34. *Cum tempus fuerit, in altum alas erigit.* Sicut enim teſte Iſidoro, & Plin. Ortygometra quandoq; mare tranſuolat, ſed quando præ laſſitudine ad aquam deſcendit, vnam alam ſemper ſurſum erigit, vt beneficio venti adiuta ſemper vlterius ambulet & procedat, ne forte à profectu cœpti itineris retardetur. Sic vere chariſſimi, nos, qui mare huius mũdi habemus tranſire, ſemper quamdiu ibi quieſcimus & moramur, debemus habere alam ſpei ſurſum ad Deum, & ad bona cœleſtia eleuatam, vt ſic vento, id eſt, operatione ſancti Spiritus operante ambulare, & per viam morum proficere non ceſſemus, ne forte per caſum, id eſt, per deſcenſum ad mare, id eſt, ad mundi negocia fluctuoſa, à profectu itineris ſalutaris, & à progreſſu bonorum operum retardemur. Ideo dicitur Eccleſiaſtic. cap. vigeſimo quarto. *Gyrum cœli circuiui ſola, & profundum abyſſi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui:* vbi nota, quod nos debemus ambulare, per ſuperiorum contemplationem (Gyrum cœli circuiui) per inferiorũ circumſpectionem (profundũ abyſſi penetraui) per negotiorum peragrationem. (In fluctib. maris ambulaui) quia breuiter, ſiue cœleſtia contemplemur, ſiue terreſtria meditemur, ſiue circa negotia occupemur, ſemper tamen debemus ambulare, i. in via morum tráſire, & proficere. Requiritur igitur ad ſpiritualiter ambulandum Spes erigens alas, vnde Eſ.

Digitized by Google

2. *Venite aſcendamus ad montem Domini.* Sequitur, & ambulabimus in ſemitis eius.

C ¶ Secundo requiritur lux dirigens, aquila, homo, qui habet ambulare per locum, vbi eſt viarum multiplicitas, ſignorũ mutabilitas, itinerantium raritas, & temporis obſcuritas, eſt in magno periculo deuiandi. Et ideo neceſſe eſt, quod habeat clarum lumen. Modo certum eſt, quod in iſto mundo, in quo neceſſe habemus ambulare, & tranſire, eſt viarum multiplicitas, id eſt, cõditionum, & ſtatuum, & negociorum, ita quod neſcit quã viam melius eſt tranſire, & tenere. Eſt etiam ibi mutabilitas ſignorum, iſta eſt falſitas hypocritarum, quia ſicut latrones in vijs publicis mutant ſigna, & ponunt ibi falſa ſigna, vt peregrini ea ſequendo veniant ad ſpeluncam ſuam. Sic vere dæmones in via huius mundi poſuerunt falſa ſigna, id eſt, hypocritas falſos & fictos, vt ſcilicet, eos ſequendo, eos imitando, & eis obediendo, ad ſpeluncam nos detrahant infernalem, vnde iam poſſumus dicere illud Pſalm. 73. *Signa noſtra*, ſupple, *bona non vidimus, iam non eſt Propheta*. Iterum eſt ibi itinerantium raritas, quia ſcil. pauci ſunt itinerantes, id eſt, bonum exemplum præbentes, & coram nobis ad patriam ambulantes Ioa. 6. *Multi abierunt retro, & iam cum Chriſto non ambulant.* Iterum eſt temporis obſcuritas, quia totus mũdus plenus eſt obſcuritate ignorantiæ & erroris. Et ideo vere chariſſimi, dico, quod nos ſumus in periculo deuiandi, & ad æternæ mortis ſupplicium veniendi, iuxta illud Pſ. 81. *Neſcierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant.* Et ideo neceſſe eſt, quod habeamus lucem dirigentem, lucem dico ſapientiæ, & diſcretionis, prudentiæ, & debitæ rationis, & ita tute, & ſine errore poterimus ambulare. Eſa. 60. *Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui.* Pſalm. *Domine in lumine tuo ambulabunt.* Et hoc oſtenditur cum dicitur, quod nos debemus eſſe aquila, quæ ſcilicet eſt auis, quæ pollet clariſſimo viſu, ita quod Solem in ſua claritate irreuerberatis oculis intuetur. Sic vere chariſſimi, viſus noſtræ diſcretionis, intellectus, & rationis debet per diuinam ſapientiam taliter clarificari, quod Solem iuſtitiæ Chriſtum, vel Solem, id eſt, claritatem bonorum æternorum debemus ſine reuerberatione, id eſt, abſq; reflexione ad mundi bona reſpicere, contemplari, intueri pariter, & videre, vt de nobis dicatur illud Pſal. 102. *Iuuentus tua renouabitur vt aquilæ.* Iuuentus dico, quæ ſcilicet eſt ætas viſus clarioris, motus fortioris, formæ pulchrioris, ad denotandum, quod nos debemus ambulare clare per diſcretionem, Eph. 5. *Vt filij lucis ambulate fortiter per bonam operationem.* 3. Reg. 19. *Ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei.* Pulchre per honeſtam conuerſationem. 1. Theſſ. 4. *Honeſte ambuletis ad eos, qui foris ſunt.* Requiritur igitur ad bene ambulandum lux dirigens. Aquila.

D ¶ Tertio requiritur vis diligens, quia ſcilicet, diligentia eſt multum neceſſaria in ſpirituali profectu. Current, inquit. Sicut enim homo, qui habet ambulare vbi eſt amœnitas, quæ diſtrahit: aſperitas, quæ retrahit: timor, ſeu imbecillitas, quæ contrahit: faciliter contrahit moram, & ideo neceſſe eſt, quod ſit diligens, ſic vere chariſſimi, quia in iſto mundo eſt amœnitas proſperitatis, qua diſtrahimur, aſperitas diuerſitatis, qua retrahimur, timiditas noſtræ imbecillitatis, qua contrahimur, ideo faciliter in hoc mundo contrahitur mora, & propter hoc neceſſe eſt, quod ſimus ſeduli, diligentes, & curioſi. Current inquit. Currere idem eſt quod diligenter, cito, atq; celeriter ambulare, 1. Cor. 9. *Sic currite, vt comprehendatis.* Sed heu pro dolor, videtur, quod multi ab iſto curſu, ab iſta ſedulitate, ab iſta ambulatione, & profectu multipliciter retrahuntur. Nam recte videtur, quod ſint ſimiles tigridi, quæ quando venatorem perſequitur, vt fœtum ſuum, quem deportat, recuperet, dum currit poſt ipſum, inuenit ſpecula, quæ venator in ſua via poſuit, & dimiſit in quibus ſpeculis dum tigris videt vmbram propriam, credit eſſe catulum ſuum, & ideo lambendo ſpeculum ſiſtit, & à curſu ſuo impeditur, & ita venator fugit, nec ipſa amplius recuperat Catulum, quem amarat. Vt dicit Iſidorus. Reuera chariſſimi, homo proprie huic Tigridi poteſt comparari. Conſtat, quod Catulus & fœtus noſter, quem ſumme debemus diligere, eſt ipſa gloria paradiſi, ſed vere ſæpiſſime accidit, quod per diuerſa peccata iſtum Catulum perdimus, nobiſque à venatore, id eſt, à Deo ſubtrahitur & aufertur, ita quod neceſſe habemus ad iſtum venatorem Deum per bona opera proficiſci, currere, progredi, ambulare, vt, ſcilicet, Catulum noſtrum, ſcilicet perditam poſſimus gratiam & gloriam recipere, & accipere, & habere. Philip. 4. *Curro autem, ſiquo modo comprehendam.* Sed quid, pro certo in via huius mundi, per quam ambulamus, ſunt hodie multa ſpecula, id eſt, multi diuites, præ ſplendore mundanæ gloriæ refulgentes, in quibus pro certo vmbra mundanæ proſperitatis, quæ ad modum vmbræ fluit & refluit Sap. 5. *Tranſierunt omnia, ſicut vmbra rutilat, & refulget.* Et ideo dum fatua Tigris, id eſt, fatuus peccator delectatur in huiuſmodi vmbra mundanæ proſperitatis, quæ in iſtis ſpeculis, id eſt, in mundi diuitibus videtur relucere, & dum ſiſtit per deſiderium & affectum & per ſimilem gloriç appetitum, ipſe pro certo à curſu, & profectu virtuoſorum operum impeditur: occupatio enim circa vmbram mundanæ proſperitatis curſum bonorum operum impedit, & retardat. Et breuiter ſic concludendo, Catulum ſuum amiſſum, ſcilicet gratiam & gloriam non recuperat, nec receptat. De talibus dicitur Iohan. 6. *Multi diſcipulorum abierunt retro, & iam cum illo non ambulant*, quia vere illi, qui deberent eſſe diſcipuli, id eſt, ſeduli, & aſtuti, diligentes & curioſi, quando retro, id eſt, ad mundi bona, & ad vmbram mundanæ proſperitatis, quæ retro nos finaliter habent remanere, abiunt, & diuertunt. Tales dico cum Deo non ambulant, neque currunt. Non ſic chariſſimi non; non diligamus vmbræ vanitatem, ſed rei veritatem, non mundi proſperitatem, ſed cœli fœlicitatem, non negligentiæ tarditatem, ſed curſus bonorum operum velocitatem. *Currite* inquit. Heb. 12. *Curramus ad propoſitum nobis certamen.* Vnde de diligentia dici poteſt illud Luc. cap. 13. *Oportet me hodie, & cra. & ſequenti die ambulare*, id eſt, quotidie, continue, & diligenter. Eſt igitur neceſſaria ad bene ambulandum vis diligens.

¶ Quarto dico, quod eſt neceſſaria virtus fortificans. Non laborabunt: debilitas enim impedit ab ambulando. Et ideo qui bene vult ambulare, neceſſe eſt, quod ſit ita fortis, quod laboribus non grauetur. Sic vere qui vult ſpiritualiter in via iuſtitiæ & pœnitentiæ ambulare, neceſſe eſt, vt habeat fortitudinem, conſtantiam, & virtutem, ita quod huiuſmodi iter illi non ſit difficile, neque graue. Non laborabunt quaſi dicatur, ita ſunt fortes & conſtantes, quod ambulare poſt Dominum non eſt eis labor. Pſalm. 72. *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Quod eſt contra multos, qui ita ſunt fragiles & debiles, quod debite nequeunt ambulare. Ideo talibus eſt neceſſarius panis fortificans, ſcilicet nutrimentum doctrinæ & ſcripturæ, & aqua deuotionis, & gratiæ, vt ſic cum Helia ambulent in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei Oreb. Iuxta illud Eſaiæ cap. quadrageſimo. *Ambulabunt, qui liberati fuerint, & venient in Sion.* Eſt igitur neceſſaria virtus fortificans, &c. E

¶ Quinto eſt neceſſarius ſenſus rectificans (id eſt) cautela ne oberremus. Non deficiant (inquit) quia ſcilicet propter pericula, quæ ſunt in iſta vita cauere debemus, ne poſſimus deficere vel errare. Quod eſt contra multos, qui reuera in iſto itinere multipliciter deficiunt, & oberrant. Et ideo multa pericula incurrere dignoſcuntur, ſimiles Catulo Balenæ, qui quandoque dum ambulat poſt matrem ſuam, deficit in via, ita quod ſabulo & littori nimium appropinquat, ita quod præ aquæ paucitate ibi circa ſabulum remanet, & à piſcatoribus capitur, & necatur, vt dicit Iorath. Sic vere chariſſimi, multi ſunt, qui dum in hoc mundo poſt Deum ambulant per mare pœnitentiæ & laboris, aliquando exeunt, & deficiunt à profectu huius itineris per peccatum. Nam dum arenis, & littoribus (id eſt) diuitijs mundi incaute appropinquant per deſiderium, & affectum, ibi quandoque totaliter per auaritiam arreſtantur, ſiſtunt, vacant, & occupantur. Et ſic ab iſto profectu retardantur, & piſcatorum infernalium periculis exponuntur, à quibus tandem per mortem corporis capiuntur, & finaliter per mortem ſpiritus occiduntur. Iſti igitur deficiunt, dicentes cum Dauid, Pſal. 118. *Defecit in ſalutari tuo anima mea.* Et propter hoc bene conſulitur Eph. 5. *Videte quomodo caute ambuletis*, quia ſcil. non eſt mundi littoribus appropinquandum, nec arenis huius ſæculi adhærendum. Sit igitur in nobis F

Senſus rectificans,
Virtus fortificans,
Vis diligens,
Lux dirigens,
Spes diligens.

Item nota, q; de bona ambulatione poteſt exponi illud Ezech. 28. *Poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum, ambulaſti perfectus*

Digitized by Google

perfectus in vijs tuis. ¶ Et nota, quòd ſicut circa illum, qui ambulat corporaliter, attenditur locus, motus, & virtus: locus alliciens, motus proficiens, virtus ſufficiens. Sic vere chariſſimi, circa illum, qui vult moraliter ambulare, debet attendi: Locus reficiens. Ciuitas ſuperna, in monte ſancto Dei. Motus proficiens. Charitas ſuperna, in medio lapidum ignitorum. Virtus ſufficiens, Bonitas interna. Perfectus in vijs tuis.

¶ Attendamus igitur chariſſimi, locum allectiuum ſupernæ ciuitatis; nexum coniunctiuum fraternæ charitatis, motum affectiuum internæ bonitatis. Attendatur igitur à nobis ciuitatis locus alliciens: in monte. Sicut enim ille, qui ambulat, ſemper habet oculum ad terminum, ad quem tendit, & quanto locus pulchrior, tutior, ditior, tanto libentius eo vadit. Sic vere chariſſimi, ſemper debemus habere oculum cordis ad terminum Paradiſi, ad quem habemus ambulare, & iſtum terminum ſæpe cogitare, affectare, præuidere, & in mente per deſiderium retinere. Et maxime quia iſte eſt locus cæteris omnibus pulchrior, per amœnitatem, tutior per ſecuritatem, ditior per fęlicitatem, quia vere chariſſimi, ibi eſt amœnitas, quæ non deformatur ſecuritas; quæ non perturbatur, fœlicitas, quæ non minoratur. Et ideo libenter, àrdenter, deſideranter, & fœliciter debemus ad huius ſecuritatis celſitudinem, ad huius fœlicitatis plenitudinem, ambulare. Quæ quidem fœlicitas, ſecuritas, amœnitas oſtenditur, cum dicitur in monte ſancto Dei.

(Monte) ecce ſecuritas atque celſitudo,
(Sancto) ecce formoſitas, & pulchritudo,
(Dei) ecce fertilitas, atque plenitudo.

Ideo de ambulatione ad talem terminum dicebat Eſa. 2. *Venite aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Iacob, & ambulabimus in ſemitis eius.* (Venite) Ecce mentis concorditas. (Aſcendamus.) Ecce ſtatus ſublimitas (Ad montem Dei) Ecce loci ſecuritas (Ad domum Dei Iacob) Ecce rei formoſitas (Et ambulabimus in ſemitis eius.) Ecce actus vtilitas. Simus igitur chariſſimi, ſimiles Vrſo, qui ſentiens eſſe ſurſum examen apum, & fauos mellis, quanquam ſit grauis corpore, ibi tamen ardenter ambulat, & aſcendit, vt ſic poſſit mellis dulcedine ſatiari vt dicit Plinius: Sic vere chariſſimi, ex quo ſurſum in arbore, id eſt, in excellentia Paradiſi eſt mel, i. dulcedo æternæ ſatietatis, eſt examē apum ſupernę ſocietatis, ſemper pro certo debemus ibi habere oculum cordis, & voluntatis, & illam ſatietatem, & ſocietatem affectare, & ad ipſam allici, & anhelare, & non obſtante quacũque cordis vel corporis grauitate eo pro viribus ambulare, & aſcendere, & per deſiderium nos leuare. Quia vere chariſſimi, iſte eſt locus alliciēs, vt dictum eſt, in monte inquit ſancto Dei. De quo in Pſ. 67. *Mons coagulatus, mons pinguis, mons, in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo.* Habet enim iſte mons amoris tenacitatem. (Coagulatus) Dulcoris proſperitatem (Pinguis) decoris amœnitatem (Ideo beneplacitum eſt Deo habitare in eo) Ambulemus igitur ad locum allicientem. Figurati in Helia 3. Reg. 19. Qui ad monitionem Angeli ſurrexit de ſub vmbra Iuniperi, vbi dormiebat, & panem, & aquam comedit, & ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei. Sic vere chariſſimi, ad monitionem Dei Angeli teſtamēti, id eſt, Chriſti, & ſuorum prædicatorum vmbram Iuniperi (id eſt) mundanam proſperitatem, quæ dicitur vmbra propter mutabilitatem, dicitur Iuniperus, quæ ſc. eſt arbor pungitiua, propter admiſtam tribulationum aſperitatem, debemus dimittere, & horrere, & etiam aquam, & panem per abſtinentiam manducare. Et ſic ad montem Dei Oreb, id eſt, ad Paradiſi gloriam applicare. Pſal. 54. *In domo Dei ambulauimus cum conſenſu.* Attendatur igitur ciuitatis locus alliciens.

¶ Secundo attendatur charitatis nexus proficiens. Sicut enim videmus, quod ille, qui habet longe ambulare, libenter bonæ ſocietati ſe copulat, & adiũgit. Sic vere nos, qui obſcura nemora vitæ huius neceſſe habemus ambulare, & tranſire, multum debemus appetere bonam ſocietatem, & cum bonis perſonis, prouidis & honeſtis debemus nos adiungere, & per charitatē & concordiam copulare. Quod oſtenditur cum dicitur, quod nos debemus eſſe in medio lapidum ignitorũ. Vbi nota, quod bona ſocietas debet habere, Æquitatis rectitudinē (in medio) Firmitatis fortitudinem (Lapidum) Charitatis amplitudinem (Ignitorũ) Et ita nos poterimus figurari per illum Apoc. 2. Qui habebat ſeptem ſtellas in dextera ſua, & ambulauit in medio ſeptem candelabrorum aureorum. Quia nos debemus habere ſeptem ſtellas, id eſt, vniuerſitatem virtutum, & meritorum, & ambulare in medio (id eſt) in ſocietate candelabrorum aureorum, hoc eſt dictum, virorum bonorum charitatiuorum, & perfectorum. Et nota, quod ad bonam ſocietatem ſectandam; & charitatem cum omnibus obſeruandam;

Dictat natura;
Docet ſcriptura;
Signat figura.

Dictat natura, vt dicit Plinius. *Caſtores ſuam ſpeciem diligunt, gregatim viuunt, ſimul ad ligna praparandum domicilijs ambulant, & ſe mutuo adiuuant, in terris habitant, in aquis natant, circa flumina ſibi ædificia parant, nam ſine humiditate, & aqua viuere non poſſunt, habent caudam de natura piſcis, quam neceſſe eſt eis ſæpiſſime humectare, & ideo neceſſe habēt circa flumina habitare,* vt dicit Plin. Sic vere chariſſimi; nos debemus diligere per charitatem, gregatim viuere per ſocietatē, ſimul ambulare per concordiam & vnitatem, alter alterum adiuuare per pietatem, & largitatem, in terris habitare per pœnitentiæ maceratione m, in aquis natare per deuotionem, circa flumina Paradiſi moram facere per contemplationem, & ibi domos & manſiones ædificare per meritorum cumulationem. Cum anima noſtra habeat caput, & caudam, id eſt, rationem, quæ eſt caput, voluntatem, quæ eſt cauda, pro certo iſta cauda, ſcil. voluntas eſt de natura piſcis, quia, ſcil. faciliter rumpitur per peccatum, niſi ſæpe in aqua deuotionis, & gratiæ balneetur. Et propter hoc neceſſe eſt, quod grex caſtorum, id eſt, ſocietas perfectorum circa flumen per affectionem habitet, vt caudam ſuam, id eſt, voluntatem in aquis deuotionis ſæpius balneet, & humectet Ideo in nubium latibulis ædificant domum Iob 22. *Nubes latibulum ſuum, & circa cardines cœli perambulat.* Societatem igitur docet natura, ſed hanc etiam docet figura. Dicit enim de Saül quod dum eſſet per ſe, neſciebat prophetare, ſed inuenit cuneum prophetarum, & adiunxit ſe in eis, & ſtās prophetauit cum eis. Sic vere dato quod homo quantum eſt de ſe, neſciat aliquod bonum facere, & maxime prophetare (id eſt) de bonis Paradiſi, de ſupplicijs Inferni, & de alijs occultis Dei aliquid cogitare, ſi tamen cum prophetis, id eſt, bonis viris, & ſpiritualibus aſſocietur & adiungatur, ipſe efficitur propheta, id eſt, ſanctus, ſpiritualis, & bonus, de rebus futuris, & occultis præuidens, cogitans, & aduertens. Et ad hoc facit ſcriptura Prou. 24. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* Ideo de Chriſto dicitur, quod ipſe erat ſemper in ſocietate bona. Ioan. 20. *Stetit Ieſus in medio Diſcipulorum ſuorum.* Attenditur igitur in ambulatione ſpirituali: Nexus perficiens: In medio inquit lapidum ignitorum, id eſt, in ſocietate virorum perfectorum & charitatiuorum. Dan. 3. *Ambulabant in medio flammæ.*

¶ Tertio attenditur & requiritur virtus ſufficiens. Perfectus (inquit) in vijs tuis. Quia ſcil. neceſſe eſt, quod homo, qui bene vult ambulare corporaliter, non ſit puer, vel ſenex, nec debilis nec infirmus, imo debet eſſe homo perfectus fortis agilis & vigoroſus. Sic vere qui moraliter vult ambulare, non debet eſſe puer per ignorantiam, ſenex per pigritiam, debilis, & infirmus per inconſtantiam, imo vere ipſe debet eſſe vir, id eſt, virtuoſus per ſanctitatem, vigoroſus per firmitatē, agilis per obedientiæ lenitatem. Et hoc oſtenditur cum dicitur: *Ambulaſti perfectus in vijs tuis*: quia ſc. nos debemus eſſe perfecti in ætate, & virtute ſpirituali & morali. Geneſ. 17. *Ambula coram me, & eſto perfectus.* Vbi iſta perfectio deſcribitur à moribus operationis (ambula) à ritibus conuerſationis (coram me) à viribus perdurationis (Eſto perfectus) Et ſic chariſſimi, bene patet, quod nos debemus in ſpirituali ambulatione attendere internam bonitatem, Fraternam charitatem, ſupernam ciuitatem. Quæ omnia proh dolor ſunt hodie contra multos; qui reuera non habent oculum ad cœli ciuitatem, ſed ad mundi voluptatem, non ad locum allectiuum, ſed ad mundum infectiuum, non ad attrahentem fœlicitatem, ſed ad diſtrahentem proſperitatem. Iterum iſti non procurant ſocietatem perfectam, ſed infectam, nō virtuoſam, ſed vitioſam, non ſpiritualem, ſed carnalem, nō honeſtate maturam, ſed leuitate fatuam, & impuram. Iterum iſti non habēt perfectionē, ſed infectionem, non ſunt virtuoſi, ſed defectuoſi, non ſunt ſtabiles, ſed mobiles, non vigoroſi, ſed præ fragilitate nimia infructuoſi. Et ideo pro certo chariſſimi, tales in via morum, & virtutum non ambulant, neque currunt, imo per multa vitia, & peccata deuiant, & diſcurrunt. De iſtis dicitur Prou. 2. *Relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebroſas, qui lætantur cum male fecerunt, & exultant in rebus peſſimis.* Tenebroſas inquit. Iſti ſunt ſimiles Talpæ, quæ ſemper in tenebris ambulat, atque

viuit;

viuit, quia caret oculis. Et ideo licet in terra ſe ſciat tegere in ſuis latibulis, & cauernis, extra terram poſita neſcit ſe penitus gubernare, imo à miluo vel alia aue rapaci comeditur, & voratur. Sic vere mundi peccatores peccatorum tenebris excæcati, quanquam in terra, id eſt, in vita præſenti ſint aſtuti, & ſapientes, ita quod in latibulis & cautelis huius vitæ ſciant optime ſe habere, quando tamen extra terram iſtam per mortem ponentur, penitus diſcreto & tuto regimine priuabuntur: quia à Miluis, id eſt, à Dæmonibus rapientur, & in Inferno perpetuo vorabuntur. Ideo dicitur in Pſ 81. *Neſcierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant*. Non ſic chariſſimi, non, ſed pro Deo attendamus

Locum allicientem (Supernæ ciuitatis)
Nexum proficientem (Fraternæ charitatis)
Actum ſufficientem (Internæ bonitatis.)

Et ſic in via morum poterimus ambulare. Et ſi vis, nota, quod viri perfecti ambulant in vijs Domini, ſeu in ſemitis legis Dei, iuxta illud prædictum Eſ. 2. *Ambulanimus in ſemitis eius*. Et ſi quæris, quæ ſunt ſemitæ legis Dei, Dico quod

Semita legis Dei ſunt:
Veritas,
Charitas,
Puritas,
Æquitas,
Simplicitas,
Sedulitas,
Iuſtitia,
Prudentia,
Concordia,
Spiritualis Iuſtitia.

Iſtæ enim ſunt viæ ſpirituales, per quas ambulare debemus. Et primo quidē in veritate exemplo Ezechielis, qui Eſ. 38. dicebat Deo, *Memento, quomodo ambulauerim coram te in veritate*: Item in charitate. Eſa. 5. *Ambulate in lumine ignis*. vnde ignis charitatem deſignat. Item in puritate, ſc. innocentiæ, & cōtinentiæ. Pſ. 100. *Perambulabam in innocentia cordis mei*, & Apoc. 3. *Ambulabunt mecum in albis*. Et Rom. 6. *In nouitate vitæ ambulemus*. Item in æquitate. Malach. *In pace, & in æquitate ambulauit mecum*. Item in ſimplicitate, quia ſicut dicitur Prou. 11. *Voluntas Dei eſt in his, qui ſimpliciter ambulabant*. Et hoc quia ſicut dicitur ibidem. *Qui ambulat confidenter*. Item in ſedulitate. Mich. 5. *Sollicite ambulare cum Deo tuo*, ſupple, debes. Item in prudentia. Prou. 9. *Ambulate per vias prudentiæ*. Item in iuſtitia. Prouer. 8. *In viis iuſtitiæ ambulo*. Item in concordia. Pſ. 54, *In domo Dei ambulauimus cum conſenſu*. Item in ſpirituali triſtitia. Malach. 3. *Ambulauimus triſtes coram Domino*.

K ❡ Adhuc nota, quod eſt quædam ambulatio vitioſa. Et iſta eſt malus progreſſus, & proceſſus, quando ſcil. homo ambulat per viam vitiorum, & per eam progreditur, & procedit. Nota igitur, quod ambulant per iſtam viam quidam

Nimis:
Alte per ſuperbiam,
Baſſe per auaritiam,
Molliter per luxuriam,
Leuiter per iactantiam,
Tortuoſe per fallaciam,
Retrograde per iniuſtitiam.

Nimis alte ambulant ſuperbi. Pſal. 103. *Qui ambulant ſuper pennas ventorum*. Et Eſa. 3. *Ambulauerunt filiæ Sion erecto collo*. Item nimis baſſe ambulant auari, quia ſcil. inferius circa terrena. Eccl. 24. *In fluctibus maris ambulaſti*. Item nimis molliter ambulāt delitioſi Mich. 6. *Ambulaſti in voluptatibus, vt darem te in perditionem*. Item nimis leuiter ambulant iactatores. Iob 9. *Ambulabunt in vacuum, & peribunt*. Item nimis tortuoſe ambulant proditores 2. Par. 21. *Ambulauit Ioram non recte*. Item nimis retrograde ambulant obſtinati peccatores Ioan. 6. *Multi diſcipulorum abierunt retro, & iam cum eo non ambulant*. Sufficit.

A *Amen*. Nota, quod Amen dictio Hebraica, quæ à nemine translatorum in linguam Latinam fuit translata, imo ſicut Alleluia, ſic Amen dictio aſſertiua fuit ſine alia tranſlatione dimiſſa, & ad nos cum literis noſtris latinis in ſacra ſcriptura tranſmiſſa, multipliciter ſignat in ſcriptura. Nam quia interpretatur, vere, veritas, fiat, ſeu fideliter notare poſſum, quod ſignat

Aſſertionem determinatiuam, quia interpretatur Vere.
Affectionem deſideratiuam, quia interpretatur Fiat.
Æternitatem nunquam defectiuam, quia interpretatur Veritas.
Fidelitatem ſemper permanſiuam, quia interpretatur Fideliter.

Iſtud eſt enim quadruplex Amen, quod ſcilic. habuit Chriſtus, & quod debet habere quilibet Chriſtianus, & maxime vitæ perfectionis, quia pro certo iſte debet habere Amen aſſertiuum in locutione, quia quicquid ipſe dicit, debet dicere vere & ſine mendacio, & dicere Amen. Amen petitiuum in affectione. quia quicquid dicitur boni, ſemper debet petere quod fiat, & dicere amen. Amen duratiuum in conditione, quia ſcilicet, in omnibus conditionibus ſuis debet ſemper lucere veritas, & eſſe exiſtens & verus ſicut amen. Amen repletiuum in promiſſione, quia ſcilicet ſemper debet eſſe fidelis, non fictus, vt quilibet poſſit dicere amen. Quod amen ſignat aſſertiue, ita quod nihil aliud ſit dicere Amen quam dicere vere, ita eſt, patet Ioan. 3. Vbi Chriſtus ait Nicodemo: *Amen amen dico tibi &c.* Item quod dicere Amen ſit idem quod dicere fiat, patet Apocal. 5. Vbi dicitur, quod *ſeniores adorauerunt Deum, dicentes Amen*. Et in Pſalm. dicitur *Amen amen, Fiat, fiat*. Et Deut. 27. Vbi poſt interpretationes dicitur, quod *omnis populus reſpondit Amen*.

❡ Item quod ſignificat veritatem & exiſtentiam ſine aliqua fictione, patet Ioan. 8. Vbi Chriſtus dicit. *Amen amen dico vobis, priuſquam Abraham fieret, ego ſum*. Item quod ſignificat fidelitatem, patet Apoc. 3. *Hæc dicit Amen teſtis fidelis*. Præmiſſa igitur interpretatione Amen, poſſum dicere, quod cum cæteris præmiſſis, Amen, vt communiter, ſignat Chriſtum, qui eſt veritas, vel veram immutabilem aſſertionem voluntatis diuinæ. Et ſic notabo, quod

Amen, id eſt, veritas:
Contemnit diuites,
Conciliat diſcordantes,
Collaudat credentes,
Locupletat egentes,
Remunerat largientes,
Recommendat pœnitentes,
Exterminat delinquentes,
Magnificat præſidentes,
Reſuſcitat morientes,
Exaſperat præſumentes,
Lætificat deplangentes,
Certificat ſupplicantes,
Beatificat promerentes.

Dico primo, quod contemnit diuites ſc. malos Matth. 19. *Amen dico vobis, diues difficile intrabit regnum cælorum*. Item humiliat ſuperbientes. Matt. 18. *Amen dico vobis niſi conuerſi efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum*. Item conciliat diſcordantes Matth. 5. *Eſto conſentiens aduerſario tuo &c. ne iudex ponat te in carcerem, amen dico tibi, non exibis inde*. Item extollit credentes Ioan. 6. *Amen amen dico vobis, quia qui credit in me habet vitam æternam*. Item locupletat indigentes, id eſt, ſpirituales pauperes, qui ſcilicet propter Chriſtum temporalia vilipendunt. Matth. 19. *Amen dico vobis vos, qui ſecuti eſtis me, &c. Et omnis qui reliquerit domum, agrum, patrem, & matrem &c. Propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Item remunerat pauperes ſua largientes. Vnde ipſe dicit Matth. 10. *Qui dederit calicem aquæ frigidæ in nomine meo, Amen dico vobis non perdet mercedem ſuam*. Item recommendat pœnitentes. Vnde de Ioanne in deſerto pœnitentiam agente, & prædicante ipſe dicit Matth. 11. *Amen dico vobis, inter natos mulierum non reſurrexit maior Ioanne Baptiſta*. Item ipſe exterminat delinquentes. Malach. 4. *Percutiam terram anathemate, amen*: terram dico, id eſt, peccatores terrenos. Item magnificat bene præſidentes. Vnde Matth. 24. de fideli ſeruo & bono diſpenſatore & vigili dicitur: *Amen dico vobis, ſuper omnia bona ſua conſtituet eum*. Item reſuſcitat morientes. Vnde Ioan. 5. *Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent*. Item exaſperat, ſeu redarguit de ſe præſumentes, ſicut apparuit in B. Petro, cui Dominus dixit. *Amen dico tibi, antequam gallus cantet, ter me negabis*. Ioan. 13. Item lætificat, ſeu conſolatur triſtes ſeu lugubres & plangentes Ioan. 15. *Amen amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos &c. Sed triſtitia veſtra vertetur in gaudium*. Item certificat orantes, ſeu ſupplicantes: ibidem Iohan. 10. *Amen amen dico vobis, ſi quod petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis*. Item beatificat, ſeu ſatiat diligentes. Vnde de Tobia, vxore & ami-

Digitized by Google

& amicis dicitur Tob.9. *Quod cum omnes dixiſſent amen, acceſſerunt ad conuiuium.* Sic igitur patet, quod Amen, id eſt, veritas diuina, quæ eſt Chriſtus, facit hominibus cuncta bona.

A *Amicitia.* Duplex eſt, ſcilicet, naturalis, & acquiſita. Naturalis eſt illa, quæ ſuper principia naturalia eſt fundata, ſcilic. ſuper conſanguinitatem, & iſta vix, aut nunquam poteſt diſſolui, quia teſte Petro Bleſenſi in libro de Amicitia, nullum eſt adeo graue vitium, quod delere poſſit extrema naturæ veſtigia. Acquiſita eſt illa, quæ inter perſonas acquiritur, & de nouo accidentaliter copulatur. Et iſta potiſſime conſurgit ex ſimilitudine quia ſimilitudo rerum ſecundum antiquos eſt cauſa amicitiæ earundem. Talis igitur amicitia eſt duplex, ſcilic. vera, ſtabilis, & perfecta: Falſa, mutabilis & infecta. Loquamur igitur primo de amicitia virtuoſa. Circa quod dico, quod nos debemus eſſe ſimiles membris corporalis animalis, quæ inter ſe tantam amicitiam, & vnitatem contraxerunt, vt vnum reputet bonum alterius, bonum ſuum, & ſimiliter malum, & inde, quod vno patiente alia compariuntur & econuerſo, vnum etiam pro alio periculis ſe exponat, ſicut patet de manu, quæ pro tuitione aliorum membrorum ictibus ſe opponit. Et vlterius, quod ſi vnum membrum alteri forefaciat, nunquam membrum læſum propter hoc vindictam expetit à lædente. Sic vere chariſſimi cum nos omnes ſimus membra, ſeu particulæ corporis Chriſti myſtici, quæ eſt Eccleſia, quia ſecundum Apoſt.1.Cor.12. *Multi vnum ſumus in Chriſto, alter autem alterius membra,* ideo ſumma amicitia debemus alter alterum diligere. Nam ſi aliquis noſtrum aliqua proſperitate lætetur, debēt alij congaudere: Si autem econuerſo aliquis noſtrum aliqua infirmitate grauetur, debent alij condolere, & ipſum defendere, & iuuare, & eidem pro viribus ſubuenire. Alter etiam pro altero ſe pœnis, & laboribus exponere. Sed alter alterum aliquo caſu lædat, non debet vindictam petere, ſed potius miſericorditer indulgere dicens illud Sen. *Offendit* (inquit) *ſi inimicus eſt, fecit quod debuit, ſi amicus, fecit quod voluit.* Hoc bene videtur innuere Eccl. Et ſi perduxeris ad amicum gladium, non deſperes, eſt enim regreſſus ad amicitiam, quia ſcil. ſi amicum offenderimus, nunquam eſt propter hoc deſperandum. Et hoc ideo, quod ſc. ad ipſum pertinet indulgere. Et de talium mutua lætitia vel triſtitia dicit Aug. in lib. 83. qq. *Amicorum mala æquanimiter ſuſtinemus, quia in eorum bonis delectabiliter congaudemus.* Et ideo de talibus alteri compatientibus tam nos, quam Deus poſſumus dicere illud Ioan.16. *Vos amici mei eſtis.* In quibus verbis oſtenditur, quod vera amicitia conſtat ex tribus principaliter. Habet enim Concordiæ ligamentum, vos; fiduciæ tutamentum amici; animi cuſtodem, mei, conſtantiæ firmamentum (eſtis.)

B ¶ Conſtat igitur vera amicitia ex concordiæ ligamento, vos. Iſtud enim pronomen vos, ſignificat pluralitatem aggregatam, quia vos non poteſt referri ad vnum ſolum, imo ad plures ſimul congregatos, ad denotandum, quod quamuis ſimul plures & diuiſi in natura, debemus tamen eſſe vniti per amicitiam & charitatem, & congregati per concordiam, & vnitatem. Similes Columbis, quæ ſunt aues ſeſe inuicem diligentes, ſimul in eodem alueari commorantes, pacifice inuicem conuerſantes, ſocietatem frequentantes, & ſibi factam iniuriam de pullis, qui ſibi quotidie detrahuntur, nequaquam amplius recordantes. Sic vere chariſſimi, nos debemus inuicem alter alterum diligere, ſimul in amicitia & concordia viuere, bonam ſocietatem diligere, & illatas iniurias obliuiſci nec eas amplius reminiſci. Vos. Ideo de tali aggregata amicitia dicitur Ioan.14. *Vos autem dixi amicos.* Quod autem viri amici debeant habere ſocietatē, & concordiam, patet per Senecam Epiſt.88. *Non ſum amicus, niſi quicquid agitur ad te pertinens, meum ſic conſortium omnium rerum inter nos facit amicitia.* Quia vere proſpera & aduerſa debent inter veros amicos eſſe communia, vt in proſperis ſimul congaudeant, & lætentur, & in aduerſis ſimul condoleant & triſtētur. Sic igitur patet, quod vera amicitia conſtat ex concordiæ ligamento, Vos.

C ¶ Secundo conſtat ex fiduciæ tutamento. Amicus enim dicitur ille, qui ex fidelitate & ſecuritate talis eſt, vt de ipſo poſſimus confidere. Et hoc oſtenditur cum dicitur, Amici, quia amicus dicitur quaſi animi cuſtos, ad denotādum, quod alter amicorum debet alterum tanquā ſuum proprium animum cuſtodire, i.e. ſecretū & fidelitatem alterius tute, fidenter, ſecrete, & fideliter cuſtodire. Nam vt dicitur Eccl.27. *Denudare amici myſteria deſperatio eſt animæ infelicis.* Secretum n. & fidelitas eſt de iure naturæ. Et ideo ſecundum Theologos ſub præcepto tenemur ipſum cuſtodire. Nam ſicut vos lapideum vndiq; clauſum illa, quæ interius ponuntur, ita contegit, vt exterius aliquis non videat, ſic vere chariſſimi nos debemus eſſe in fidelitate ita lapidei, atq; firmi, vt quod nobis ſeruandum interius committitur, & quicquid ſub ſecreto nobis celandum commendatur ita debet perfecte contegi, ſeu claudi, vt nulli debeat homini reuelari. Quod proh dolor eſt contra multos, qui reuera non videntur eſſe vas aureum vel lapideum, imo videntur eſſe vas cryſtallinum, ſeu vitreum. Nam ſicut talia vaſa ſunt naturæ peruiæ, claræ, perſpicuæ, diaphanæ, & ideo quicquid interius ponitur, ſtatim manifeſtatur, videtur, & apparet: Sic vere multi ſunt, qui videntur eſſe naturæ diaphanæ, i. conditionis falſæ, & proditioſæ, quia ſc. nullum ſecretū poſſunt retinere, imo quicquid eis committitur, ſtatim per infidelitatem, & per imperitię leuitatem alijs reuelant. De talibus loquitur Eccl.27. *Qui denudat arcana proximi, perdit fidem, & non inueniet amicum ad animum ſuum.* Non ſic chariſſimi non: Non ſimus infideles, nec proditores, ſed ſecretorum nobis commiſſorum ſagaciſſimi celatores, fideliſſimi cōſultores & cuſtodes veriſſimi, vel tutores. De hoc Ambroſius, de officio lib.3. *Solatium huius vitæ eſt, vt habeas cui pectus tuum aperias, vt collocès tibi fidelem virum, cui arcana pectoris committere poſſis, qui & in proſperis congaudeat; & in aduerſis condoleat, in tribulationibus exhortetur, & in infortunijs conſoletur.* Sic igitur patet, quod vera amicitia conſtat ex fiduciæ tutamento. Amici inquit.

¶ Tertio dico, quod conſtat ex cōſtantiæ firmamento, quod D oſtenditur cum dicitur Eſtis. Nota, quod iſtud verbum ſum, es, ſignat ſtabilitatem, durationem, & firmitatem. Patet Exod.3. *Qui eſt, miſit me ad vos,* ad denotandum, quod nos debemus veri amici eſſe, non apparere, & amicis noſtris perfecte, ſtabiliter, firmiter, & durabiliter inhærere, non ſolum in proſperis, imo etiam in aduerſis. Vt ſic dicatur nobis illud Ioann.14. *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tribulationibus meis.* Et ideo ſic debet eſſe de nobis ſicut de quibuſdam arboribus. Sunt enim quædam arbores, quæ habent humorem interius glutinoſum, & tenacem, quæ omni tempore virent, & in æſtate videntur ridere, in hyeme autem propter frigus exterius, quod ad interiora arboris calorem repercutit, videntur pallere, vt dicit Alfraganus. Reuera chariſſimi, tales debemus eſſe, quia vere humor, id eſt, amor & affectio cordis noſtri debet habere tenacitatem, veritatem, firmitatem. Nam folia noſtra exteriora, id eſt, conſolatoria, documenta, & adiutoria, & cætera ſimilia debent in nobis iugiter permanere, nec ipſa debemus amittere, ſed in æſtate proſperitatis, & in hyeme aduerſitatis, debemus in eodem ſtatu apparentiam amicitiæ conſeruare, & nos cum folijs beneficiorum præſentes omnibus exhibere, diuerſimode tamen, quia in æſtate proſperitatis debemus nos oſtendere ridentes, hilares, & iucundos ſcilicet, amicis noſtris congaudendo. In hyeme autem, id eſt, in ſtatu aduerſitatis, quando videmus ſuper amicos noſtros infortunium aliquo caſu venire, tunc dico debemus nos oſtendere præ compaſſione pallidos, atque triſtes, frigus enim tribulationis, quod amicum noſtrum percutit, calorem noſtrum, i.e. exterius gaudium debet repercutere, & ita fugare. Et ſic debemus etiā præ deſolatione & compaſſione pallere. Ideo de tali durabili conſtantia amicitiæ dicitur Prou.17. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt, & frater in anguſtijs comprobatur.* Super quo dicit Caſſiodorus in quadam epiſtola *Verus amicus omni tempore diligit. Nam tormentum non ſeparat, labor non ſuperat, taurea non laxat, quem vera amicitia confœderat.* Et iſtud proh dolor eſt hodie contra multos, qui reuera in amicitia non ſunt durabiles, ſed mutabiles, non conſtantes, ſed torpentes, non ſolidi, ſed fluidi, non perſeuerantes, ſed occaſione modica deſinentes. Quia breuiter mundani amici non perſeuerant in aſperis, ſed in proſperis; non in miſerijs, ſed in ſolatijs; non in aduerſitatibus, ſed in fœlicitatibus; & ideo non eſt amor verus, ſed amor debilis, atque falſus. Et propter hoc videtur quod mundani amici ſunt ſimiles cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Selenites, qui colore cādido pingitur. In quo ſecundum Iſidor. apparet figura Lunæ, & ſecundum quod Luna creſcit, & decreſcit, ſic illa figura in illo lapide augetur, vel minuitur, vel etiam totaliter annullatur. Tales pro certo ſunt amici mundani Iſti enim ſemper habent reſpectum, & oculum ad lumen Lunæ, id eſt, ſplendorem

Digitized by Google

rem mundanæ proſperitatis. Nam quamdiu Luna, id eſt, aliquis ipſorum amicus, vel conſanguineus, vel affinis plenus eſt lumine proſperitatis mundanæ, tamdiu eius imago, id eſt, amor, & affectio, & memoria ipſius in iſto Selenite plus abundat, quanto autem lumen ſuæ proſperitatis magis decreuerit, tanto imago, & repræſentatio ipſius amicitiæ plus ceſſabit. Et hinc eſt, quod ſi Luna, id eſt, perſona directa lumen proſperitatis per eclipſim paupertatis vel aduerſitatis emittat, tunc vere in Selenite, id eſt, in amicis mundanis imago eius & memoria, affectio eius & amicitia totaliter deficiet, & peribit. Si autem iſta Luna per proſperitatem iterum illuminetur, tunc eius imago in amicis fictis iterum repræſentatur, & ab his adamatur. Et breuiter bene verificatur verbum Sapientis Prouer. 19. *Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem, & hi, quos habuit, ſeparantur.* Igitur de talibus loquitur Senec. in epiſtolis. *Negociatio eſt non amicitia, quæ ad commodum accedit, detrahit enim amicitia, qui eam parat ad bonos caſus.* Non ſic chariſſimi, non reſpiciamus tantum proſpera, ſed improſpera & aduerſa, vt ſic perfectam amicitiam, conſtantem, fidelem, concordem, & pacificam habeamus. Ad hoc mouet Petrus Bleſ. in lib. de Amicitia. *Amicitia*, inquit, *eſt diuitibus pro gloria, pauperibus pro cenſu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, ægrotis pro medicina, mortuis pro vita, infirmis pro ſanitate. Vera*, inquit, *amicitia vno oculo reſpicit amicum diuitem, & mendicum, fortem, & debilem, ſanum, & ægrum, humilem, & ſublimem.* Conſtat igitur ſicut dictum eſt amicitiam eſſe ex conſtantia ſtabilitatis, ex fiducia fidelitatis, ex concordia communitatis. Vos igitur amici mei eſtis.

E ¶ De falſa autem & ficta amicitia nota, quod falſi amici non quærunt niſi proprium lucrum. Et inde eſt quod falſi amici non diligunt aliquem niſi ipſum in tali ſtatu videant, vt ab ipſo poſſint aliquod commodum reportare. Nam ſicut videmus, quod vinea ſeruatur, viſitatur, clauditur, & vallatur, quamdiu ibi ſunt fructus, ſed fructibus collectis à nullo penitus frequentatur. Sic vere quamdiu diues habet fructus diuitiarum, multos inuenit viſitatores amicos, & adiutores. Sed pro certo ſi per paupertatem vel aduerſitatem iſtis fructibus fuerit ſpoliatus, tunc à nemine amplius viſitatur, ſed ab omnibus penitus derelinquetur. *Derelinquetur filia Sion, ſicut vmbraculum in vinea* Eſa. 1. Et ideo de falſis, & inconſtantibus mundi amicis poteſt dici illud Eccl. 6. *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.* Vbi oſtenditur, quod mundanus amicus præſentatur in proſperitate, ſocius menſæ, variatur in fidelitate: quia non permanet, abſentatur in aduerſitate, in die neceſſitatis. Iſti igitur proſperitatem diligunt: quia ſcilicet non inueniuntur niſi in proſperis. Nam ſicut Locuſta in æſtate venit, quando ſcilicet, fructus in terra inuenit, quos comedit: In hyeme autem quando terra fructibus eſt nudata, minime reperitur. Sic vere mundani amici tempore æſtiuo, ſcil. proſperitatis, quando terram, id eſt, aliquem ſuum cognatum, ſocium, & amicum inueniunt fructus diuitiarum abundare, ita vt circa ipſum inueniant, quod comedant, quod lucrentur, quod accipiant, quod acquirant, tunc dico optime inueniuntur, tunc circa hominem circumeunt & diſcurrunt. Vnde Eccl. 7. *Sodalis amico coniucundatur in oblectatione.* Sic vere chariſſimi, ſi hyems aduerſitatis vel paupertatis venit, quæ terram, id eſt, amicum ipſum fructibus diuitiarum ſpoliet, atque priuet, tunc vere non inuenientur, nec ei amplius obſequentur, nec circa eum circumibunt, vel morabuntur. Sicut enim locuſta habet pedes flexibiles verſus ſeipſam, ſic vere pedes, id eſt, affectiones & deſideria talium ad ſeipſos, id eſt, ad lucrum proprium reflectuntur. Et ideo dico, quod tales proſperitatem diligunt, quod oſtenditur cum dicitur: Eſt amicus ſocius menſæ, quia ſcilicet, dum homo eſt ad menſam, id eſt, ad recreationem mundanæ proſperitatis, tunc à talibus falſis amicis laudatur, & etiam frequentatur: Et ideo de talibus dicitur Eccl. 6. *Eſt amicus ſecundum tempus*: quia ſcil. in æſtate, non in hyeme, in proſperis, non in aduerſis eſt amicus. Et de tali amicitia loquitur Tullius dicens: *Delicata eſt amicitia, quæ diuitias ſectatur.* Iſti igitur diligunt proſperitatem

F ¶ Secundo dico, quod mundani amici eligunt mobilitatem. Non permanet, inquit, quaſi dicat, non eſt ſtabilis, neque firmus, neque permanens, nec fidelis, ſed mutabilis, varius, & inconſtans. Videmus, quod vnumquodque aſſimilatur regulæ, & exemplari ſuo: quia ergo mundana amicitia regulatur ſecundum mundi proſperitatem, quæ quidem eſt mutabilis atq; caſſa, ideo dico, quod oportet eam ſimiliter eſſe mutabilem atque vanam. Non permanet igitur. Et ideo videtur, quod iſta eſt ſimilis mari: nam, vt dicunt Philoſophi, mare regulatur ſecundum Lunam: Et ideo Luna exiſtente plena, vel à parte Cœli, vt eſt in nouilunio, vel à parte terræ vt in plenilunio, tunc mare aqua eſt plenum, luna etiã lumine decreſcente vel à parte Cœli, vt in ſeptima die poſt nouilunium, vel à parte terræ, vt eſt in ſeptima die poſt plenilunium, tunc ſimiliter decreſcit, & minuitur aqua maris. Et ſic regulariter ſecundum varios motus Lunæ, variatur mare incremento vel decremento continue ſicut ponit Macrobius. Chariſſimi, per lumen Lunæ, quæ continue variatur, intelligitur mundi & mundanorum proſperitas, quæ continue alteratur, & quæ in fine menſis, id eſt, in fine huius vitæ totaliter deficit, atque perit. Vnde Eccl. 43. *A Luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione menſis.* Per mare fluctuoſum intelligo humanam amicitiam, quæ ſemper habet aliquid amaritudinis & defectus. *Nouiſſima enim ipſius amara velut abſynthium.* Prou. 10. Dico igitur, quod mare, id eſt, mundani regulantur per lumen Lunæ, id eſt, per mundi proſperitatem, ad quam, ſcil. ſemper habent aſpectum. Nam ſi in Luna, id eſt, in aliqua perſona lux mundanæ gloriæ abundanter increſcat, tunc vere in mari (id eſt) in amicis, aqua (id eſt) amicitia tẽporalis augmentabitur, atque creſcet. Si autem iſtud lumen defecerit, & decreuerit, tunc vere aqua maris (id eſt) mundanorum amicorum affectus & amicitia deficiet ſimiliter, & decreſcit, quia breuiter tantum & tamdiu diligitur homo, quantum & quamdiu lux mundanæ proſperitatis in eo refulget. Nõ permanet igitur iſta amicitia. Eccl. 27. *Stultus vt Luna mutabitur.* Et ideo mundana amicitia eſt illa, quæ *breui viuens tempore repletur multis miſerijs, & nunquam in eodem ſtatu permanet.* Iob 13. Vbi oſtenditur, quod mundi amicitia habet modicam durationem (breui viuens tempore) Grauem afflictionem (Repletur multis miſerijs) leuem mutationem. Et nunquam in eodem ſtatu permanet. De hoc Senec. in epiſt. 9. Ad Luciliũ. *Quemadmodum cœpit amicitia, ſic deſinat neceſſe eſt, vt initia & exitus inter ſe congruant.* Et ideo qui vtilitatis cauſa aſſumptus eſt, tamdiu placebit, quãdiu vtilis erit, reflorentes amicorum turba circumſedit, circa euerſos ſolitudo eſt, & inde amici fugiunt, vbi probantur. Permanet inquit.

¶ Tertio dico, quod mundani amici negligunt, quia in tempore neceſſitatis, ſupple, non permanebunt: quia ſcil. ab aduerſitate amicorũ fugiunt, & recedunt. Sicut enim videmus, quod vnum contrarium fugat aliud, ſicut patet de frigore in hyeme, quod fugat calorem ad interiora: Sic vere mundani amici ſunt molles, & delitioſi, & ideo frigori tribulationum ſunt oppoſiti. Hinc eſt; quod adueniente iſto ſuo contrario, ſcilic. frigore aduerſitatis, vel paupertatis circa aliquem amicorum, ſtatim iſti fugiunt, & eum deſerũt, & dimittunt, quod oſtenditur cum dicitur quod iſti non permanent in die neceſſitatis. Iſti ſunt ſimiles cuidã beſtiæ, quæ dicitur Oryx, quæ ſecundum gl. Eſ. 51. eſt beſtiola ſimilis muri, quæ in æſtate bene vigilat, ſed hyeme dicitur dormitare. Sic vere chariſſimi, multi ſunt, qui in æſtate, id eſt, in tempore proſperitatis bene vigilant circa perſonam, & diſcurrunt. Sed vere ſi tempus hyemis, id eſt, tempus aduerſitatis vel paupertatis vel alicuius neceſſitatis aduenerit, tunc vere iſti nõ inueniuntur, imo fugiunt, & abſconduntur, & ideo dormire dicuntur, quia ſc. in neceſſitatibus amicorum non ſe exercitant, nec mouentur. Ioan. 11. *Lazarus amicus noſter dormit.* In die inquit neceſſitatis. Ideo de talibus friuolis amicis poteſt dici illud Deut. 32. *Vbi ſunt dij eorum in quibus habebant fiduciam? Surgant, & opitulentur vobis, & in neceſſitate vos protegant* Nam dij, id eſt, falſi amici, qui à ſimplicibus, & fidelibus, qui in eis ponunt fiduciam ſuam, coluntur, & honorantur ſicut dij, iſti dico in tempore neceſſitatis aliorum non ſurgunt pro eis laborando, non opitulantur eos adiuuando, non protegunt eos defendendo. Et ſic igitur patet, quod falſi amici abſentantur, commutantur, præſentantur. Sunt Stabiles ad proſperitatem, ſocius menſæ. Habiles ad mobilitatem, non permanent: Fragiles ad aduerſitatem, neceſſitatis.

¶ Adhuc nota, quod de veris amicis poteſt exponi illud verbum 2. Reg 16. *Veni Chuſi Arachites amicus Dauid.* In quib. verbis oſtenditur, quod quis poteſt dici amicus propter ſacramentum tutæ fidelitatis. Chuſi. Propter iuuamentum piæ benignitatis. Arachites. Propter ligamentum puræ ſocietatis. Amicus Dauid

Debet

Digitized by Google

Debet igitur habere fidelitatis tutum ſacramentum. Quod oſtenditur cum dicitur Chuſi. Quod interpretatur tenebræ, ſeu niger, ſeu ſecretum: quia ſcilicet ad verum amicum pertinet quod ſit niger, ſecretus, tenebroſus, velatus pariter & vmbroſus quantũ ad illa quæ ſibi in fidelitate ſunt cõmiſſa 2. Reg. 17. *Malum eſt conſilium Chuſi.* Quod eſt contra multos qui non ſunt ſecreti nec fideles, ſed indiſcreti expoſiti & aperti. De quibus dicitur Prouer. 25. *Sicut vrbs patens abſque murorum ambitu, ſic homo qui neſcit in loquendo cohibere ſpiritum ſuum.* Tales figurantur 2. Reg. 15. *Occurrit ei Chuſi ſciſſa veſte.* Quia ſcilicet illi qui deberent eſſe Chuſi ſecretarij & fideles, habent hodie veſtem ſciſſam, id eſt fidelitatem deſtructam. Veſtis enim fidelitatis quæ interiora deberet tegere & celare, eſt hodie in multis ita ſciſſa, quod quilibet poteſt videre & faciliter perſcrutari quicquid eis interius eſt commiſſum. De quibus dicitur Hier. 9. *Omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur, & inimici hominis domeſtici eius.* Et ideo dicitur Eccleſ. 19. *Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum. Et ſi eſt tibi delictum, noli denudare.* Et hoc eſt quod dicit Tullius lib. de Amicitia. *Verus amicus raro inuenitur, eſt enim is qui eſt quaſi alter idem.* Et Hieron. ad Ruſin. *Obſecro te ne amicitiam, quæ diu quæritur, vix inuenitur, difficile ſeruatur.* Ad quod bene facit illud Eccleſiaſt. cap. 7. *Amicus fidelis ſit tibi quaſi anima tua* Habeat igitur fidelis amicus fidelitatis tutum ſacramentum. Chuſi.

I ¶Secundo habet benignitatis pium iuuamentum. Arachites inquit, quod interpretatur ſuſcitans fratrem captiuum: quia vere ſi volumus eſſe veri amici tam Dei quam hominum, neceſſe eſt quod fratres noſtros vicinos familiares & amicos captiuos & depauperatos & tribulatos ſuſtineamus, conſolemur & releuemus, & in ſuis neceſſitatib. adiuuemus, ſimiles magneti, qui cum ferro videtur habere amicitiam & conuenientiam, quia ſ. ipſum naturaliter attrahit & ſibi copulat & coniungit, ſic vt dicit Iſidor. Sic vere illos cum quibus amicitiam & conuenientiã habemus, ſi videmus eos fieri ferreos, id eſt, frigidos pauperes vel tribulatos, nos pro certo debemus ipſos attrahere, & in ſuis neceſſitatibus adiuuare, & à ſuis miſerijs releuare. Arachites inquit 2. Reg. 15. *Veniente Chuſi Arachite amico Dauid ingreſſus eſt Abſalon in Hieruſalem.* Quia vere per aduentum bonorum amicorum Abſalon, & alij triſtes, & flebiles ad Hieruſalem, id eſt, ad ſtatum pacificum conuertuntur. Sed pro certo chariſſimi, pauci ſunt hodie tales magnetes, id eſt, amici pij & adiutores. Et ideo videtur verificatum illud verbum Iſidori, qui dicit quod eſt ſpecies magnetis in Æthiopia, quæ ferrum reſpuit, & repellit, contra conditionem propriæ ſpeciei. Inuenitur etiam magnes, vt dicit idem, qui in vno ſuo angulo ferrum attrahit, in alio autem ipſum retrahit, atque fugat. Sic vere chariſſimi, multi ſunt falſi magnetes, id eſt, vani amici, qui nomen, non proprietatem portant amicitiæ, iuxta illud Prouerbior. 37. *Eſt amicus ſolo nomine.* Qui vere ferrum, id eſt, pauperes & tribulatos amicos ſuos ad ſe non attrahunt, non inuitant, imo ipſos à ſe repellunt, & abominantur, fugant, fugiunt, deuitant, quia ſicut dicitur Eccleſ. 13. *Diues commotus confirmabitur ab amicis. humilis autem cum ceciderit, expelletur etiam à notis.* Inueniuntur etiam alij in Æthiopia huius mundi magnetes, id eſt, alij falſi amici, qui ferrum iſtud, id eſt, pauperes cognatos vicinos in vna parte attrahunt, in alia parte repellunt. Nam quando ſunt eis neceſſarij, & indigent auxilio eorum, tunc eos optime attrahunt, aduocant, & eis applaudunt. Sed ſtatim quod de ipſis fecerunt, nec eis amplius indigent, tunc oſtenſo eis alio angulo, id eſt, alia ſimilitudine vel facie ipſos repudiant, & contemnunt, obliuiſcuntur, fugiunt, & expellunt, quia breuiter tanta eſt hodie debilitas amicitiæ, vt nullus diligat alium niſi propter propriũ commodum, & niſi quamdiu ipſo ſe viderit indigere. Et hoc dicitur Eccleſ. 13. *Si habueris, conuiuet tecum ſi nihil habueris derelinquet te.* Ideo de tali falſa amicitia dicitur Prou. 14. *Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit, amici vero diuitum multi.* Non ſic chariſſimi non, ſed ſimus Arachites, id eſt, fratres, pauperes, captiuos, & miſeros adiuuantes. Simus & verus magnes, ipſos, ſcilicet inuitantes & attrahentes, non repudiantes, nec repellentes, quia vere ad veram amicitiam requiritur, vt habeamus benignitatis pium iuuamentum. Arachites inquit 1. Paralip. 27. *Chuſi Arachites amicus Regis.*

K ¶Tertio dico, quod ad veram amicitiam requiritur ſocietatis purum ligamentum: quia debemus eſſe amici Dauid, id eſt, bonarum perſonarum: quia ſcilic. bonos ſocios puros & ſanctos, qui poſſint dici Dauid; ſcil. manu fortes per fidelitatem & conſtantiam, vultu deſiderabiles per honeſtatem & apparentiam, debemus ad amicitiam recipere, & eos nobis in ſocietate & amicitia copulare. Et de hoc poteſt dici illud 1. Reg. 16. *Venit Dauid ad Saul, & ſtetit coram eo* Vbi nota, quod vera amicitia habet Concordiæ propinquitatem (venit ad Saul) Conſtantiæ fidelitatem (ſtetit) Perſeuerantiæ ſedulitatem (coram eo.) Sed circa iſta poſſumus aduertere, quod ſunt quidam falſi amici, qui habere bene volunt ſocietatẽ in laboribus, non in honorib. In tribulatione, non in conſolatione. In aduerſitate, non proſperitate. Cum tamen dicat Paulus 2. Cor. 1. *Si fuerimus ſocij paſſionum, erimus & conſolationum.* Et ideo iſti ſunt ſimiles apibus. Dicit Plin. lib. 11. cap. 11. Quod inter apes ſunt quædam imperfectæ apes, quæ dicuntur fuci, quæ certe ſunt quaſi ſeruæ, & quaſi mancipia aliarum. Iſtę .n. alijs cooperantur, & multum laborant ad faciendum mella. Veruntamen in vere quando mella ſunt matura, expellunt eas aliæ apes, & mel comedere non permittunt. Sic vere chariſſimi eſt de multis in alueari Eccleſiæ vel religionis: quia vere multi ſunt, qui fucos, id eſt, pauperes ſocios ſuos cognatos pariter & vicinos optime recipiunt ad laborandum: quia quando auxilio eorum indigent ad facienda mella, id eſt, ad aliqua ſua negocia peragenda, tunc ipſos optime ſecum patiuntur, & quamdiu durat tempus hyemis, id eſt, paupertatis vel aduerſitatis, ab eis ſociari quam plurimum gratulantur. Sed vere quando iſti perueniunt ad tempus veris, id eſt, ad ſtatum proſperitatis, quando mella diuitiarum ſunt ab eis congregata, tunc vere nolunt amplius ſocios ſecum habere in proſperis, quos primitus habuerant in aduerſis, imo à melle ſuæ temporalis conſolationis ipſos eijciunt, eoſque fugiunt, fugant, atque deſpiciunt, & contemnunt. Figurati in pincerna Pharaonis, quem quamuis Ioſeph in carcere nutriuiſſet, ipſiq; fauorabile ſomnium interpretatus eſſet, tamen vt dicitur ibi, 1. Gen. 40. *Succedentib. proſperis oblitus eſt interpretis ſui.* Sic vere chariſſimi, multi ſunt, qui quamuis ab alijs recipiant multa bona, dum ſunt in aduerſitate & paupertate, ipſos tamen obliuioni penitus tradunt, quando ſunt in proſperitate. Nõ ſic igitur chariſſimi, ſed habeamus, & perquiramus bonorum ſocietatem. Et ab eis ſimus boni ſocij & fideles. Amicus (inquit) Dauid Iac. 2. Amicus Dei appellatus eſt. Quod eſt contra multos, qui magis volunt eſſe amici & ſocij malorum, quam bonorum, peruerſorum quam iuſtorum. Matth. 11. *Ecce homo vorax & vinipotator. & publicanorum amicus.* vbi oſtenditur, quod mundi amicitia habet edacitatem inſatiabilẽ (vorax) ebrietatem incommendabilem (vini potator) ſocietatem vituperabilem (publicanorum amicus.) Non ſic igitur chariſſimi, habeamus ligamen puræ ſocietatis (amicus Dauid) Præbeamus iuuamen piæ benignitatis Arachites. Teneamus velamen tutę, atq; ſecretę fidelitatis (Chuſi inquit.) Et hæc de amore Dei & mundi, & de amicitia bona & mala ſufficiunt.

Amica. Nota breuiter, quod in ſcriptura triplex repetitur amica, videlicet amica creatoris, amica viatoris, amica peccatoris. Prima eſt amica magnæ dignitatis, ſ. anima Chriſtiana, quæ ſc. creatoris eſt ſpecialis amica. Iſtam .n. commendat ipſe creator Cant. 1. dicens: *Ecce tu pulchra es amica mea, columba mea ecce tu pulchra, oculi tui columbarum* Secunda eſt amica magnæ vtilitatis. Et iſta nihil aliud eſt quam ſapientia vel prudentia. De qua Prou. 7. *Dixi ſapientiæ ſoror mea es, & prudentiam vocaui amicam meam.* Tertia eſt amica magnæ ſecuritatis. Et iſta eſt B. virgo, quę eſt defenſatrix & nutrix omnium peccatorum. Ideo quilibet debet eam in auxilium conuocare, dicens illud Cant. 2. *Surge amica mea, & ſpecioſa mea, & veni columba mea.* Cum iſta enim eſt amicitia iungenda, & ad ipſam deuotio eſt habenda. Iſta eſt enim quæ dicit 2. Reg. 2. *Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum.* Nos vero talem amicitiam nullo modo debemus renuere ſed ſibi potius conſentire 1. Mach. 14. *Omnium vna ſuit ſententia amicitijs annuere, &c.* Sufficit. A

Amictus. Amiciri. Nota, quod amictus, ſiue ſit nomen, ſiue participium, idem eſt quod tegimen, coopercuculum, abſconſio, vel velamen. Accipitur etiam pro veſtimento vel etiam pro ornamẽto. Sic ergo notabo, quod eſt amictus virtutis & gratiæ, ſalutis & gloriæ, ſplendoris & ſapientiæ, decoris & honeſtatis, doloris & pœnitentiæ, apparentię erroris & leuis inſolentiæ. Primus eſt amictus iuſtorum, qui ſcil. virtutibus & gratijs amicti ſunt, & ornati 2. Machab. 4. *Apparuerunt duo iuuenes virtute decori, ſpecioſiq; amictu.* Iſti enim ſunt duo, (quia charitate A

charitate ligati.) Sunt iuuenes (quia puritate dotati) Sunt virtute decorati (quia probitate firmati.) Sunt ſpecioſi amictu quia honeſtate vallati.) Ideo de tali amictu perfectionis & ſanctitatis dicitur Aaron Eccl. 50. *In accipiendo ipſam ſtolam gloriæ, & veſtiri eum in conſummatione virtutis in aſcenſu altaris ſancti gloriã dedit ſanctitatis amictum.*

¶ Secundus eſt amictus ſanctorum, qui ſc. ſunt in patria, qui ſc. luce cœleſtis gloriæ ſunt amicti. Sicut de beata anima dicitur Apoc. 12. *Quod Ioannes vidit mulierem amictam Sole*, i. æterna claritate, *& luna mortalitatis ſub pedibus eius.* Ideo de ſanctis dicitur Apocal. 7. *Quod ipſi ſunt amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum.*

¶ Tertius eſt amictus doctorum, i. quorumlibet ſapientium, qui ſc. luce cœleſtis gloriæ ſunt amicti, Pſ. *Confeſſionem & decorem induiſti, amictus lumine ſicut veſtimento.*

¶ Quartus eſt amictus mœſtorum, i. pœnitentium & contritorum, in quorum habitu & amictu opera pœnitentiæ relucescunt. Vnde de Helia & Enoch dicitur Apoc. 11. *Quod miſi prophetabant amicti ſaccis.*

¶ Quintus eſt amictus clericorum, qui ſc. præ cæteris debent honeſtatis pulchritudine amiciri: de quo 3. Eſd. 7. *Steterunt Sacerdotes & Leuitæ amicti ſtolis.*

¶ Sextus eſt amictus inſolentium & vanorum, de quo Ap. 18. in perſona Babylonis dicitur: *Væ ciuitas illa magna, quæ amicta erat byſſo.* Iſti ſunt igitur diuerſi ſpirituales habitus vel amictus, quibus diuerſi diuerſimode ſunt induti.

A *Aminadab.* Nota, quod Aminadab interpretatur populus vrbanus, populus ſpontaneus, populi rota. Qui etiam fuit dignus, vt apud ipſum arca teſtamenti reponeretur, propter cuius repoſitionem fuit à Domino benedictus, ſi. ut dicitur 1. Reg. 7. & 2. Reg. 6. Poteſt ſignificare homines vrbanos, ciuiles, & domeſticos, qui more rotæ ſunt agiles & promptè obedientes, & ad omne bonum ſpontanei & concordes, quia reuera tales digni ſunt arcam ſacramentorum vel dignitatum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum recipere, & exinde gratiam & benedictionem nunc & in futurum habere, vt dicitur 1. Reg. 7. *Intulerunt arcam in domum Aminadab &c.*

A *Aman. Amon. Ammon.* Nota, quod in ſcriptura inueniuntur tria nomina, quæ de malis perſonis generaliter fuerunt dicta. Vnus ſcribitur cum A, & iſte eſt Aman ab Aſſuero exaltatus, qui ſc. ab omnibus gaudebat flexis genibus adorari. Et quia Mardochæus ipſum adorare nolebat, ideo ſtuduit nõ ſolum in mortem eius, imò etiam in mortem totius Iudaici generis machinari, finaliter tamẽ fuit ſuſpenſus & in patibulo, quod alteri parauerat illa die, qua magis lætus fuerat, morti datus. Sicut ponitur Heſt. 5. Et deinceps. Et proculdubio iſte gerit figuram omnium ſuperborum, ſicut & Abſalon, &c. Factum eſt ſupra in loco ſuo. Secundus Amon ſcribitur cum ſimplici M & O. Et iſte fuit filius Loth, inceſtuoſe à filia generatus, qui ſuperfuit vna cum poſteritate ſua contra filios Iſrael, dato quod eiuſdem eſſet cõſanguinitatis aut generis, moleſtus, & ſibi inuidus, & contra eos prœliatus, ſicut dicitur Gen. 19. & Iud. 10. à Dauid fuit tamen finaliter victus, & pœnis, & laboribus ſubiugatus, ſicut dicitur 2. Reg. 12. Et iſte typum gerit omnium inuidorum: quos ſc. Loth, qui interpretatur declinans, diabolus, qui à Dei obedientia declinauit, in filia ſua, quæ eſt malitia, generat. Et contra filios Iſrael, id eſt, contra bonos generaliter ipſos armat, bonis. n. ſemper inuident, & cõtrariantur, dato quod eiuſdem ſocietatis vel generis, viciniæ, vel patriæ eſſe noſcantur, ſicut dicitur Iud. 10. *Filij Amon Iordane trãſmiſſo vaſtarunt Iudam & Beniamin & Ephraim, afflictuſque eſt Iſrael nimis.* Conſtat enim quod inuidus etiam proprijs non parcit amicis, vel conſanguineis. Ideo ſi ut alibi dixi, cum ſemel à quodam Philoſopho peteretur *quid eſſet illud, à quo præcipuè cauendum:* Reſpondit, *ab inuidia* (inquit) *amici, & ab iniuria inimici.* Dauid tamen, id eſt, Chriſtus iſtos finaliter damnabit, & æternis miſerijs ſubiugabit 1. Reg. 11. *Percuſſit Amon vſq; dum incaleſceret dies.* Tertius Amon ſcribitur à nonnullis cum duplici M, & ab aliquibus cum ſimplici. Et iſte fuit filius primogenitus Dauid, qui typum gerit luxurioſorum, iſte enim ſororem ſuam corrupit, & poſtquam corrupiſſet eam eiecit, quam frater ſuus Abſalõ vindicauit, qui Amon in conuiuio temulentum occidit: Tales ſunt luxurioſi, qui proprijs conſanguineis vix parcunt iuxta illud 4. Reg. 21. *Ammon ſeruiuit immunditijs.* Et quorum amicitiæ finaliter in odium conuertuntur, quia reuera tales ebrietate, & temulẽtia ſæpe grauantur, & finaliter ab Abſalõ, qui interpretatur patris amaricatio, id eſt, diro iudicio perimuntur 2. Reg. 13. *Cum temulentus fuerit Ammon, percutite eũ, & interficite.* Et ſic dico, quod tres iſti, ſcil. Aman, Ammon ſignant luxurioſos, inuidioſos, & præſumptuoſos. Dic tamen ſi vis, quod Amon ſeu Amonitæ, & filij Amon ſignant generaliter omnes peccatores. Quia Amon interpretatur populus

Dolens,
Murmurans,
Iniquus,
Inutilis,
Parcens,
Mœrens.

¶ Interpretatur etiam onerans, vel onuſtus, nutriens vel nutritus: Et proculdubio talis eſt populus peccatorum, quia pro certo iſti ſunt populus dolens, per triſtitiam, murmurans per inuidiam, iniquus per malitiam, inutilis per pigritiam, parcens per perſonarum acceptionem, mœrens per deſperationem, nutriens & nutritus per gulam & delectationem, onerans, ſupple, alios per vexationem, onuſtus per finalem inferni damnationem. Iſti enim in hoc mundo vitijs prædictis poſtquam fuerint obnoxij, in fine erunt per damnationem æternam onuſti, & cunctis tribulationibus aggrauati. Vnde de principe exercitus Dauid, ſcil. Ioab, id eſt, de Chriſto, qui eſt princeps exercitus Dei patris, dicitur 1. Paral. 20. quod *poſt anni circulum quando ſolent reges ad bella procedere, congregauit exercitum & robur militiæ, & vaſtauit terram filiorum Amon.* Quia Ioab, qui interpretatur pater, id eſt, Chriſtus poſt circulum anni, id eſt, poſt finem vitæ exercitum angelorum & ſanctorum aggregabit, & terras filiorum Amon, id eſt, mundum, qui eſt habitatio peccatorum, vna cum peccatoribus vaſtabit, & perpetuo condemnabit. Vel ſi vis, per Amon poteſt intelligi diabolus, qui iuſtis inimicatur, qui dolet, murmurat, deſperat, inuidet, & contriſtatur, & qui in inferno, damnatione grauatur, & oneratur, & Ioab, id eſt, à Chriſto vincitur, & ſubiugatur, Ezechiel. cap. 25. *Pone faciem tuam contra filios Amõ, &c.* Vide ibi, ſi vis dilatare. Dic ſi vis, quod Amon qui interpretatur parcens, nutriens, nutritus, dolens donans, filius generis, onuſtus, matris fœtus, & fidelis, poteſt ſignificare virum perfectum, qui parcit indulgendo, nutrit eleemoſynam dando, vel prædicando, nutritur ſcientiam vel deuotionem guſtando, donat liberaliter ſua diſſipando, dolet, & gemit per contritionem, onuſtus per Dei timorem & conſiderationem, fidelis eſt per fidei & veritatis confeſſionem, filius eſt matris fœtus per humilitatem, obedientiam, charitatem, & ſubiectionem, Eſ. 11. *Filij Amon obedientes erunt.* Et ſufficit. B

Amorrhæus. Nota quod Amorrhæus fuit quidam populus terræ promiſſionis accola, qui tamen propter ſcelera ſua fuit à Domino contemptus, & à Ioſue deletus penitus & expulſus, ſicut patet in li. Ioſuæ cap. 2. & 10. Et deinceps: Interpretatur autem Amorrhæus amarus, vel loquẽs, vel populus ſcitus, vel populus illuminatus. Igitur generaliter loquendo, per Amorrhæos poſſunt intelligi peccatores, qui reuera amari omnibus dici poſſunt; qui carent ſuauitatis & pietatis dulcore; loquentes etiam ſunt præ garrulitatis & iactantiæ clangore, qui etiam in hoc mundo præ cæteris ſunt illuminati proſperitatis & mundanæ ſubtilitatis ſplendore. Sciti & cogniti poſſunt dici famoſitatis & vulgaris opinionis odore, terram promiſſionis, id eſt, ſtatum diuitiarum inhabitant in magnificentia & honore, à qua ſcilicet in morte repelluntur. A Ioſue, id eſt, per Chriſtum in inferno delentur in omni triſtitia & dolore vnde Amos 2. *Exterminaui Amorrhæum à facie eorum*, ſcilic. filiorum Iſraẽl, *cuius altitudo cedrorum, & altitudo eius & fortis ipſe quaſi quercus, & contriui fructum eius deſuper, & fructus eius ſubter.* Vel Amorrhæus eſt diabolus, qui ſcil. eſt amarus præ inuidia, illuminatus in ſcientia; ſcitus, & cognitus præ malitia, qui terram promiſſionis, id eſt paradiſum inhabitauit, ſed inde à Ioſue, id eſt, à Deo & à filijs Iſrael, id eſt, ab Angelis expulſus eſt, &c. Allega vt ſupra. A

Amos. Qui fuit paſtor, & propheta, vel Amos, qui fuit pater Eſaiæ prophetæ, vel generaliter iſtud nomen Amos, quod interpretatur fortis & potens, onerans aut robuſtus, poteſt ſignificare CHRISTVM filium Dei Patris, qui fuit, & eſt paſtor & princeps populi Chriſtiani, qui reuera dici poteſt fortis, robuſtus, & potens, & qui etiam onere mandatorum onerat vniuerſos. Nauis enim contemperate onerata A

ſecurius

Digitized by Google

ſecurius vadit per mare quam vacua. Grues etiam mare tranſuolantes lapillos in pedibus ſolent portare, vt ipſorum onere ſe poſſint contra flatus ventorum fortius ſtabilire. Sic vere, quia Deus videt, quod onus diuinorum mandatorum iuſtos ſtabilit, & ab omni leuitate compeſcit, & dum mare præſentis vitæ tranſuolant, vel tranſnatant, ipſos tutiores efficit atque reddit, ideo ipſos onere mandatorum & mundi tribulationum onerat, & iugo diſciplinæ & pœnitentiæ ipſos grauat. Vacuitas enim, id eſt, libertas, eſt quandoque cauſa ſubmerſionis mortalis & damnationis æternalis, quia ſcil. homo faciliter ad vitia labitur, quando aliquo repreſſorio pondere non tenetur. Ideo verus Amos onerans, id eſt, Chriſtus dicit Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis. & ego reficiam vos, iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue* Talis enim Amos, id eſt, Chriſti debet eſſe filius & imitator quilibet Eſaias, id eſt, quilibet Chriſtianus. Et ſic dicitur Eſa. 27. *Factum eſt verbum Domini. ad Eſaiam filium Amos.* Vel ſi vis, dic quod Amos, qui conſtanter idololatris rebellauit, & propter Achab prædicare in Samaria non omiſit, ſicut dicitur in prologo ſuper Gen. & Amos 7. Poteſt intelligi vir perfectus, & maxime prædicator vel prælatus, qui (ſcil.) paſtor eſt & Propheta. Paſtor dico, alios regendo, & temporaliter & ſpiritualiter nutriendo, & propheta profunde cogitando, & futura & incognita præuidendo & meditando. Amos 8. *Quid tu vides Amos?* Iſte enim debet eſſe ſpiritualiter ita fortis, & potens per conſtantiam, quod nullum debet timere, veritatem dicendo, ſed idololatras & peccatores redarguere, & onerare, & eorum culpas, & futuras pœnas eis oſtendendo. Et ſic dicetur illud Amos 7. *Rebellauit contra te Amos in medio Samariæ.* Vel per Amos, qui alio modo interpretatur, auellens populum, vel populi diuulſio, poteſt intelligi diabolus, vel tyrannus, qui ſpiritualiter, & temporaliter populum euellunt à iuſtitia, vel à fide, vel à temporali proſperitate, & pace. Vnde ipſe Amos dixit ſeptimo: *Non ſum Propheta, neq; filius Propheta, armentarius ego ſum, vellicans Sycomoros* Sufficit.

A *Amouere.* Nota, quod amouere idem eſt quod à loco mouere, tollere, & auferre. Et nota, quod amouere quandoque pertinet ad Deum, quandoque ad virum iuſtum, quandoque ad virum impium. Deus enim

Amouet { Vitia à pœnitentibus,
Supplicia à patientibus,
Solatia à delinquentibus.

Amouere (dico) vitia: ideo petebat Dauid in Pſal. 18. *Viam iniquitatis amouet à me.* Item amouet ſupplicia, quia ſcil. non ſolum aufert culpam, imò etiam pœnam. Ideo rogabat Dauid in Pſ. 38. *Quoniam tu feciſti, amoue à me plagas tuas.* Item aufert, & amouet ſolatia, ſicut patuit, quia ipſe amouit Saul à regno, ſicut dicitur 1. Reg. 15. & 2. Reg. 7. *Saul amoui à facie mea.* ¶ Item iuſtus debet amouere, & à ſe tollere, & auferre

Carnalia, ne inficiatur.
Deceptorem, ne decipiatur,
Mulierem, ne alliciatur.

¶ Amoueamus igitur omnem carnalem delectationem, & affectionem. Sicut enim de Samuele legitur 1. Reg. 1. *Ipſe fuit cum matre, donec amoueret eum à lacte.*

¶ Item amoueamus verbalem detractionem. Prou. 4. *Remoue à te os prauum, & detrahentia labia longe fac à te.*

¶ Item amoueamus mulierem, id eſt, omnem muliebrem inquinationem. Sicut de Giezi legitur, quod *ipſe acceſſit vt amoueret Sunamitem de pedibus Heliſei.*

¶ Item mali amouent à ſe bonos, nolunt enim (vt communiter) ſocietatem bonorũ, ſicut de Saul legitur 1. Reg. 18. Quod *Saul non rectis oculis reſpiciebat Dauid, & timuit eum, eo quod eſſet Dominus cum eo, & amouit eum à ſe.* Sic igitur patet, quod inuenitur triplex amotio, ſcil. Dei, iuſti, & impij. Vide in alijs titulis, quia paucæ ſunt auctoritates.

A *Amplexari.* Nota, quod amplexari idem eſt quod aſtringere, circumdare, vel ligare. Accipitur igitur (vt communiter) pro illa aſtrictione, quam facit homo cum brachijs erga illum, quem diligit. Brachia enim habent amicitiam cum corde. Et ideo quicquid cor diligit, brachia libenter amplexantur, & ſtringunt, & ipſi cordi pro poſſe aſſociant, & adiungunt. Sic igitur patet, quod amplexus ſignat amorem, & familiaritatem, & ſpecialis amicitiæ claritatem. Notabo, igitur, quod in ſcriptura inuenitur quadruplex amplexus, ſcil.

Amplexus { Dei, Iuſti, Impij, Diaboli, } qui eſt { Salutatiuus, Dilectiuus, Infectiuus, Deceptiuus.

¶ Deus enim iam amplexatur iuſtos, vt ipſos teneat. Vnde anima beata dicit de Deo illud Cant. 2. *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me:* manus .n. læua ſeu ſiniſtra ad portandum & ſuſtinendum eſt fortior. Manus vero dextera ad agendum & operandum eſt agilior, ſecundum Solinum. Cum igitur Deus habeat duas manus, ſcil. dexteram, quæ eſt charitas, & ſiniſtram, quæ eſt pietas, bene dicit anima beata, quod læua pietatis eſt ſub capite ad ſuſtinendum, & dextera amplexatur ad diligendum & retinendum.

¶ Item iuſtus amplexatur bona, ne ipſis careat, amplexatur enim ſapientiam velut amicam. Vnde Prou. 4. *Glorificaberis cum ſapientiam fueris amplexatus.* Iuſti .n. ſe inuicem amplexantur charitatiue diligendo, & ſe alterutrum ſocialiter aſtringendo. Vnde de Iacob dicitur Geneſ. 33. *Quod frater eius amplexatus eſt eum, ſtringenſque collum eius & oſculans fleuit.*

¶ Item impius amplexatur terrena, vt ipſa habeat: totus .n. amplexus, & totus amor malorum eſt circa terrena, vel circa amorem ſuorum carnalium amicorum, quos ipſi quãquam nullius ſint ſufficientiæ, tenere amplexantur, & diligunt. Exemplo illius Piſcis, qui dicitur Kyloz, qui duobus pedibus poſterioribus amplexatur lapides & duobus alijs rapit tranſeuntes piſces, ſicut dicit Plin. in lib. de naturis rerum. Sic vere mundani lapides, id eſt, inſufficientes & inſenſibiles, ignorantes carnales amicos ſuos ſolent tenere, amplexari, & ſolum erga eos occupari, cunctis vero alijs ſolent inſidiari, & contra eos litibus & vexationibus præliari. De quibus dicitur Iob 24. *Non habentes velamen amplexantur lapides, vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliauerunt.* Quod etiam mali amplexantur, & diligunt temporalia & carnalia, & etiam alios malos exemplo Simiarum quæ libenter ſe mutuo amplexantur, patet Thr. 4. Vbi dicitur quod *qui veſcebantur voluptuoſe, amplexati ſunt ſtercora.*

¶ Item diabolus amplexatur fatuos, vt eos mulceat, quia ſicut ſecundum Plinium Leo tunc maxime prædam amplexatur, quando timet, quod ei auferatur. Sic diabolus per proſperitatis applauſus amplexatur fatuos, ne (ſcil.) eos perdat. Eſ. 5. *Rugiet vt catulus Leonis, & tenebit prædam & amplexabitur, & non erit qui eruat,* &c. Vide adhærere, apprehendere, circumdare, diligere, & aſtringere vel Tenere

Amplius, or, are. Nota, quod amplius ſemper ſignat aliquod augmentum ſiue temporis, ſiue loci. Et ſic amplius idem eſt quod de cætero. Vt Tob. 3. *Amplius ex te non videamus filium.* Siue operis, & ſic amplius idem eſt quod adhuc, ſicut in Pſal. *Amplius laua me ab iniquitate mea.* Siue rei ſeu muneris, & ſic amplius idem eſt quod maius Agg. 1. *Reſpexiſtis ad amplius, & ecce factum eſt minus.* Breuiter igitur Amplius idem eſt quod plus. Vide infra. A

Ampliare. Vero eſt idem quod augmentare, & ſic accipitur pro honorari, ditari, magnificari, quod poteſt ſumi in bono vel in malo. In bono dico, ſicut 3. Reg. 1. vbi dicitur, quod *ampliauit dominus nomen Salomonis.* In malo vero ſicut Eccl. 33. *Non te amplifices ſuper omnem carnem,* &c. Vide de augere, creſcere, augmentare, magnificare, &c. Vel amplum idem eſt, quod latum. Vide vbi latitudo. A

Amputare. Nota, quod amputare idem eſt, quod reſcindere, vel ſecare, vel auferre, vel ſeparare. Poteſt enim aſſumi tripliciter in ſcriptura. Eſt enim A

Amputatio { Meritoria,
Damnatoria,
Afflictoria.

¶ Prima eſt amputatio vitiorum, quando (ſcil.) à nobis ſuperfluitates & vitia, malaque malorum conſortia amputamus, & nos ab eis ſeparamus. Et ſic petebat Dauid in Pſ. 118. *Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum, quia iudicia tua iucunda.* Sic etiam dicitur Iudith 13. De Iudith, quod Holoferni amputauit cum pugione ceruicem. Holofernes enim eſt diabolus, cuius ceruix, id eſt, cuius primus impetus delectationis & tentationis eſt amputandus, & ne contra nos præualeat auferendus 2. Mach. 1. *Capitibus amputatis foras proiecerunt.* Secunda eſt amputatio virtutum & meritorum. Mali enim nolunt eſſe in moribus integri & perfecti. Diabolus enim ſicut crudelis carnifex amputat eis ſpiritualia membra, ſcil. gratias & virtutes. Vnde

quidam habent linguam amputatam, in quantum carent recta locutione : quidam autem, quia carent obedientia & auditione, quidam humerum, quia carent fortitudine & patientiæ ſuſtentatione, quidam caput, quia carent bona & ſana intentione, quæ (ſcil.) eſt caput in actibus moralibus, quidam genitalia, quia carent prædicatione, & ſpirituali filiorum productione, quidam manus, quia carent omni bona operatione. Quod enim iſti habeant linguam rectæ locutionis amputatam, patet 2. Mach. 7. Vbi dicitur, quod Antiochus fecit amputari Machabæo linguam. De aure vero obedientiæ patet Mar. 14. Vbi dicitur, quod Petrus, qui interpretatur diſſoluens (id eſt) diabolus, qui diſſoluit mentes hominum, amputauit auriculam ſerui principis ſacerdotum. De humero patientiæ & fortitudinis patet 2. Mach. 12. Vbi dicitur, quod Iudæi peruerſi Nicanoris crus & humerum amputarunt. De capite intentionis patet 1. Paral. 10. Vbi dicitur, quod Philiſthæi amputarunt caput Saul, & corpus ipſius ſuſpenderunt. De genitalibus vero ſpiritualis prædicationis & productionis patet Deut. 23. Vbi dicitur quod Eunuchus amputatis teſticulis & abſciſſo ventre non debebat templum intrare. Hoc eſt dictum, quod qui neſcit prædicare, non debet in Eccleſia beneficium obtinere. De amputatione vero manuum bonæ operationis patet Iudicum 1. Vbi dicitur, quod 60. Reges amputatis ſummitatibus manuum colligebant fragmenta menſæ Adonibeſec. Iſta eſt ergo amputatio virtutum, & meritorum. Tertia eſt amputatio bonorum & gaudiorum, & iſta eſt illa, qua Deus amputat à malis gaudium & ſolamen ſupple in morte. Baruch. 4. *Amputabitur exultatio multitudinis.* Sufficit de amputare &c.

A *An.* Nota, quod iſta dictio An, eſt dictio interrogatiua, & ponitur dubitatiue, inquiſitiue, redarguitiue, alternatiue, Ponitur (dico) dubitatiue Gen. 27. *Accede ad me, vt probem te virũ tu ſis filius meus Eſau an non?* Ponitur (dico) inquiſitiue, & ſic ſumitur Iudic. 20. vbi dicitur, *Debeo vltra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin, an non?* Item ponitur redarguitiue, ſeu executiue, & ſic ſumitur 4. Reg. 19. vbi dicitur. *An fiduciam habes in Aegypto propter currus & equites?* & Iudic. 15. *An idcirco vocaſtis nos ad nuptias, vt ſpoliaretis nos?* Ponitur etiam alternatiue, & ſic dicitur 4. Reg. 19. *Vis vt aſcendat vmbra decem lineis, an non?* & Rom. 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio,*

Anguſtia,
An { *Perſecutio,*
Fames,
Gladius,
Periculum.

B ¶ Igitur dico, quod per iſtud Aduerbium, An, monetur homo à Deo vel ſcriptura

Conſiderare diuinam Celſitudinem & Maieſtatem,
Vituperare mundanam plenitudinem & facultatem,
Dinumerare iuſtorum paucitudinem & paupertatem,
Reformidare dæmonum fortitudinem & prauitatem,
Recogitare iudicis promptitudinem & celeritatem,
Paruipendere carnalem turpitudinem & fœditatem,
Comprehendere cęlorum Celſitudinem, & puritatem.

¶ Igitur dico, quod per iſtud aduerbium redarguitiuum & inquiſitiuum nos inducimur, & monemur ad Dei Maieſtatem conſiderandum Iob 22. *An cogitas, quod Deus excelſior cœlo ſit, & ſuper ſtellarum verticem ſublimetur*, quaſi dicat: Hæc cogitare debes.

¶ Item ad mundi vanitatem vituperandam ſeu deteſtandam 4. Reg. 18. *An ſperas in baculo arundineo atq; confracto Aegypto*, id eſt, in mundo non eſt ſperandum, cum ſit baculus arundineus, id eſt, vanus, & debilis, & confractus, non habens quicquam ſolidi, ſeu certi.

¶ Item ad iuſtorum paucitatem dinumerandam. Ier. 5. *Quærite in plateis eius, an inueneritis virum facientem iudicium*, qu. d. vix, vel raro.

¶ Item ad dæmonum prauitatem & reformidandam, & præmeditandam Iob 40. *An extrahere poteris Leuiathan hamo, & fune ligabis linguam eius?* quaſi dicat, difficile eſt.

Item ad iudicis celeritatem recogitandam Marc. 13. *Vigilate, neſcitis enim quando Dominus domus veniat, ſero, an media nocte, an galli cantu an mane?*

¶ Item ad carnis vilitatem vilipendendam 1. Cor. 6. *An neſcitis quoniam qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur?*

¶ Item ad cœli puritatem comprehendendam, quæ ſcil. tanta eſt, quod malos & impios non admittit 2. Cor. 6. *An neſcitis, quia iniqui regnum Dei non poßidebunt.* Et cætera omitto, & tranſeo gratia breuitatis. Vide infra de vtrum.

Ananias. Nota, quod Ananias ſecundum quod diuerſarum A perſonarum nomen extitit, poteſt ſic diuerſimode deſignare, inuenio enim

Bene præſidentem,
Parte comedentem,
Ananiam { Angelum generantem,
Falſo prophetantem,
Petro mentientem.

Primus ſignat bonum ſuperiorem, quia ſicut dicitur 2. Paralip. 26. Ananias numeratur inter Principes Dauid.

¶ Secundus ſignat virum abſtinentem & munditiæ profeſſorem, quia Ananias numeratur inter pueros regios abſtinentes Dan. 1.

¶ Tertius ſignat Deum creatorem, quia ſcilicet, Angelus inuenitur dixiſſe Tob. 1. *Ego ſum Azarias Ananiæ magni filius* Tob. 5. Et Ananias bene interpretatur donum gratiæ, vel reſpondens gratiæ, vel gratificans grate dominum, quia ſcilic. bonus Prælatus, & vir perfectus eſt proptie donum gratiæ Dei, quia bene operando gratiæ correſpondet, & qui Deo regratiatur grate.

¶ Quartus vero Ananias ſignat hypocritam & deceptorem. Vnde Hieremias fertur dixiſſe Ananiæ pſeudoprophetæ illud Hier. 18. *Audi Anania, non miſit Dominus, &c.*

¶ Quintus autem Ananias ſignat auarum & mentitorem, quia ſcilic. Ananias fraudauit beatum Petrum de precio agri & mentitus eſt ipſi, quapropter continuo exſpirauit, ſicut dicitur Actor. 5.

Anathema. Nota, quod Anathema ſemper in ſcriptura A ſumitur in malo. Signat enim execrationem, maledictionem, excommunicationem, & abominationem. Nota ergo, quod Deus maledicit, & anathematizat aliqua genera perſonarum & rerum, videlicet,

Idololatrarum infidelitatem,
Diuitiarum temporalitatem,
Superbiæ faſtum & pompoſitatem,
Omnem nequitiam & iniquitatem,
Chriſti blaſphemiam, & proteruitatem.

De idololatria patet Deut. 13. vbi præcipitur, quod *ſi quis aliqui ciuitatem ad idololatrandum inuitaret, ipſe cum ipſa ciuitate accendi deberet, & ſic omnia conſumi, quod nihil de illo anathemate fideli alicui adhæreret* Ipſi enim idololatræ, & hęretici, & eorum ciuitates & bona tanquam res anathematizata debent à fidelibus vilipendi, & ab omnibus refugi & horreri.

¶ De temporali opulentia poteſt figuraliter poni illud, quod dicitur Ioſue 6. de Ciuitate Hiericho, quæ interpretatur luna, cuius bona fuerunt anathematizata, & filius Iſrael interdicta, quorum quia Achor aliquid contra mandata Domini retinuit, ideo lapidibus obrutus fuit. Sic reuera Hiericho, id eſt, mundus ad modum lunæ mutabilis, cũ omnibus bonis ſuis quãtum ad effectum eſt filijs Iſrael, id eſt, Chriſti fidelibus interdictus, cuius bona ſi quis vltra licentiam à Deo conceſſam habuerit lapidationi infernalis miſeriæ ſubijcitur. Vnde 1. Par. 2. *Achor turbauit Iſrael, & peccauit in furto anathematis.* Et bene dicit turbauit. Achor enim interpretatur turbatio, quia reuera auari alios in mũdo turbant, & finaliter infernali turbationi ſubiacent. Ideo ipſi Achor legitur Ioſue dixiſſe Ioſ. 7. *Quia turbaſti nos, conturbet te Dominus in die hac.* De ſuperbia autem patet Iud. 16. vbi dicitur, quod cũ populus dixiſſet ipſi Iudic. *Omnia vaſa bellica & conopeum principis Holofernis accipe*, ipſa tamen vniuerſa in anathema obliuionis tradidit. De hæreſi vero, & blaſphemia patet Gal. 1. vbi dicitur. *Licet Angelus de cœlo euangelizauerit vobis, præterquam euangelizauerimus vobis, anathema ſit.* De nequitia vero & iniquitate malorum, qui ſcilic. à Deo in iudicio anathematizabuntur, excommunicabuntur, & interdicentur, dicitur in perſona Do-

mini

Digitized by Google

mini illud Mal. 4. *Veniam, & percutiam terram anathemate.* Sufficit. Vide de excommunicatione, Maledictione, &c.

A **Anatoth.** Nota, quod Anathoth interpretatur obediens Domino, vel reſpondens de obedientia, vide de reſpondere.

A **Ancilla.** Idem eſt, quod famula, ſerua, miniſtra, ſeu ſubdita. Et accipitur in ſcriptura in bono, & malo. In malo accipitur pro anima peccatrice, quæ carni, mundo, & diabolo, ſubijcitur & obedit. Iſta dicitur Ancilla non filia, quia ſcil. ſerua eſt & non libera. Non enim eſt peccatrix anima ſui iuris, quia ſæpe compellitur ſenſualitati ſeruire, & carnis appetitibus obedire. Et tamen dicit Bern. quod *Ancillam imperare, & dominam ancillari magna abuſio eſt.* 1 Mach. 2. *Quæ erat libera facta eſt ancilla.* Ancilla etiam dicitur, quia non habet hæreditatem in domo Paradiſi, imò finaliter eijcietur in tenebras exteriores Gen. 21. *Eijce ancillam & filium eius*, id eſt, animam peccatricem & peccatum ipſius.

¶ Item per ancillam intelligitur caro, quæ ſemper vitijs ancillatur. Gal. 4. *Qui autem de ancilla ſecundum carnem natus eſt.*

B ¶ Item accipitur in bono & ſic ſignat animam, ſeu perſonam humilem, ſedulam, ſeu diſcretam, quę Domino famulatur Luc. 1. *Ecce ancilla Domini* Item ſignat voluntatem, quæ debet eſſe ancilla rationis.

¶ Item carnē quæ debet eſſe ancilla animæ. Item Eccleſiam, quæ eſt ancilla Chriſti Pſal. *Ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ.* Dicamus igitur breuiter, quod ancilla ſignat animam, ſeu perſonam, quę domino deſiderat famulari. Et ideo tali ancillę poteſt dici illud Gen. 16. *Agar ancilla Sarai vnde venis, & quo vadis* In quibus verbis oſtenduntur tria, quę debemus habere ſi Deo digne volumus ancillari, ſecundum tres conditiones, quę in bona ancilla debent reperiri. Debet enim habere

Humilitatem,
Sedulitatem,
Sagacitatem.

Sic vere (chariſſimi) ancilla ſpiritualis debet habere humilitatis ſubiectionem (Agar quæ interpretatur aduena) Sedulitatis cōmotionem (Ancilla Sarai) ancilla enim dicitur à cilleo, les: quod eſt idem quod moueo, ues.

C ¶ Sagacitatis diſcretionē, quia debet ſcire vnde venit & quo vadit. Habeat igitur humilitatem ſubiectiuam (Agar.) Nam ſicut videmus, quod ancilla ſolet humiliter famulari propter ſui domini dignitatē, propter magni lucri vtilitatem, propter proprię paupertatis neceſſitatem. Sic verę anima, vel perſona debet humiliter in diuino ſeruitio ſe habere propter diuinę dignitatis excellentiam, propter futuræ vtilitatis opulentiam, propter propriæ neceſſitatis indigentiam. Et iſta humilitas oſtenditur, cum dicitur Agar, quod interpretatur aduena, qui ſcil. in terra aliena vbi habitat ſolet humilius ſe habere, ad denotandum, quod nos alij qui in hoc mundo ſicut in terra viuimus aliena, debemus eſſe præ cæteris humiles & benigni vt de nobis dicatur illud Gen. 16. *Habebat ancillam Aegyptiam nomine Agar*, vbi oſtenditur quod nos debemus habere

Diligentiam (Ancillam)
Abſtinentiam (Ægyptiam)
Indigentiam (Agar, quæ dicitur aduena)

Sed pro certo, chariſſimi, multi ſunt non ſicut aduenæ, ſed ſicut hæreditarij poſſeſſores, quia ſc. non volunt humiliter ancillari, ſed ſuperbe & crudeliter principari. Nō volunt ſubeſſe, ſed volunt præeſſe, non volunt ſubijci, ſed volunt præfici. Iſti ergo nō videntur eſſe aduenæ, i. aliunde venientes, ſed magis videntur huius mundi eſſe filij ſibi hæreditarie ſuccedentes. Iſti ſunt ſimiles auiculis, quæ quando ad caueā de nouo apportantur, tūc quia vident ſe in loco extraneo detentas, ſolēt primitus eſſe triſtes & vix volunt comedere vel cantare, ſed finaliter quando inueniunt ſatis ad comedēdum & bibendum paulatim obliuiſcuntur, quod alienæ ſint, & quod aliūde veniunt, imò recte ibi incipiunt viuere, comedere, cantare, pſallere, & tripudiare, ſicut in loco proprio, ac ſi ibi eſſent genitæ, & ac ſi aliunde nunquam fuiſſent apportatæ. Sic vere chariſſimi, ſi auicula, i. homo bene cogitaret, quod in cauea huius mundi eſt aliunde, ſc. per creationem apportatus, & ibi ſicut in loco extraneo detentus, & poſitus nunquam rideret, vel gauderet nec in hoc mundo delectationem haberet, dicens cum Pſalm. 38. *Aduena ego ſum apud te, peregrinus ſicut omnes patres mei.* Et Pſal. 136. *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena.* Sed quia multi in iſta cauea, qua detinentur, ſcil. in mundo habent voluntatem ſuam ad comedendum & bibendum, hoc eſt dictum, mundi delectabilia & proſpera ideo ſuæ conditionis videntur obliti. Nam, quod aliunde veniunt, & à Deo non cogitant, nec aduertunt, ſed hoc videntur penitus obliuiſci, quia ſcil. ita bibunt, & comedunt, quieſcunt, & dormiunt, cantant, & tripudiant, ſaliunt & ſuperbiunt, lætantur, & conſolātur in iſta cauea, ac ſi eſſent perpetuo remanſuri, & ac ſi ibi eſſet ipſorum habitaculum ſempiternum. Et ideo videtur, quod talibus dicitur illud Eph. 2. *Fratres iam non eſtis hoſpites, & aduenæ ſed eſtis ciues*, cum tamen iſtis dici deberet illud Gen. 19. *Vt aduena ingreſſus es.* Ideo videtur, quod talis per Agar ſit figuratus Geneſ. 21. vbi dicitur, *& Agar ancilla Sarai cum ſe concepiſſe videret ſuperbiuit, & contempſit dominam ſuam.* Sic vere multi ſunt, qui quando vident ſe concepiſſe, id eſt, quando vident, quod in vtero ſuo, id eſt, ſuis receptaculis, domibus & habitaculis diuitias conceperunt, & aggregauerunt; ſtatim obliuiſcuntur, quod ſint ancillæ, & contra Sarai id eſt, contra Deū ſuperbiunt, & eius mandata proijciunt, & contemnunt. Non ſic chariſſimi, ſed ſimus ad modum bonæ ancillæ, & habeamus humilitatem ſubiectiuam. Agar inquit Gen. 16. *Ecce ancilla tua in manu tua eſt.*

¶ Secundo debemus habere ſedulitatem commotiuam, ſeu obſecutiuam, quod oſtenditur cum dicitur ancilla, debet eſſe ſedula, & ſtudioſa, diligens, & curioſa, agilis, & operoſa, vt ſic Domino ſuo placeat, & maxime diligentia ſua debet apparere in domorum mundatione, in oſtiorum clauſione, in commiſſorum cuſtoditione, & in iniūctorum adimpletione. Sic & nos debemus eſſe ſeduli domum conſcientiæ mundificando; ſtudioſi, oſtia ſenſuum claudendo; virtuoſi, commiſſa cuſtodiendo; operoſi labores iniunctos perficiendo. Et hoc oſtenditur cum dicitur ancilla Sarai. Ancilla enim dicitur ab An, quod eſt circum, & Cilleo Cilles, quod idem eſt, quod moueo, moues. Sarai autē interpretatur anguſtia. Ancilla ergo Sarai eſt ille, qui in anguſtia per ſollicitudinem eſt diligens, operatur, & circuit, & mouetur Matth. 26. *Acceſſit ad Petrum ancilla oſtiaria.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus habere diligentiam ſedulitatis. (Acceſſit) reſidentiam ſtabilitatis (ad Petrum) euidētiam ſubtilitatis. (Oſtiaria.) Vel nota, quod debemus eſſe parati ad obſequēdum. (Acceſſit inquit) firmati ad permanendum (ad Petrum) aſtuti ad diſcernendum (quia oſtiaria.) Quia ſcilicet ſubtiliter debemus diſcernere, quid ſit per oſtia ſenſuum introducendum in cameram cordis noſtri; & quid repellendum. Sic heu, proh dolor multi ſunt non ſic, quia reuera multi ſunt, qui non habent ſedulitatem, ſed tepiditatem; non diligentiam, ſed negligentiam; non ſunt ſtudioſi, ſed deſidioſi; non laborioſi, ſed delitioſi. Iſti ſunt ſimiles columbæ, quæ eſt auis humida & luxurioſa, & quandoq; ſedens ſuper arborem dum debuerat, quo deberet tendere, ita quod dum negligenter & tarde accipit volatum ſuum, ſubito auceps proijcit ſagittam, & eam occidit, vt dicit Plinius. Sic vere multi ſunt, qui ſunt ita pigri, ita tardi, id eſt, negligentes ad volatum bonorum operum exequendum, vt vix velint ſe mouere de armis, id eſt, delitijs huius mundi, immo ſunt ſemper tardi, deliberando de ſua motione, conuerſione, & mutatione cogitando, & præuidendo, nunquam tamen adimplendo, & ideo vorator & auceps diabolus taliter mittit ſubito ſagittam mortis ipſoſque interficit, antequam impleant quod proponunt. & ita ſua negligētia cauſa eſt ſuæ mortis. Et propter hoc de talibus ancillis negligentibus dicitur Nahum 2. *Ancillæ eius minabuntur gementes, vt columbæ murmurantes in cordibus.* Illi enim qui ſunt columbæ, id eſt, negligentes, tepidi, & carnales minabuntur, ſcil. à dæmonibus in infernum, vbi in cordibus ſuis gement & perpetuo murmurabunt. Tales ancillæ fuerunt figuratæ 2. Reg. 4. vbi ancilla oſtiaria, quæ purgabat triticum, obdormiuit, tunc ingreſſi duo latrones qui Isboſeth Regem Iſrael occiderunt: Sic chariſſimi, dum ancilla, id eſt, ratio, quæ oſtia ſenſuum debet cuſtodire, ne aliquid nociuum ſubintret, quando, dico, ipſa dormit per negligentiam in mundi proſperis, tunc ſubito intrant latrones, id eſt, vitia, peccata, tentationes, & dæmonum ſuggeſtiones qui Regem, id eſt, animam interficiunt per conſenſus, & operationes. *Fur enim non venit niſi vt furetur, & mactet, & perdat.* Ioan. 10. Vel etiam quando ancilla, id eſt prælatus obdormit per negligentiam, & torporem, pro certo ſæpe fit quod multos latrones, id eſt, multas malas perſonas permittit in domum Eccleſiæ, quam cuſtodiebat, intrare, qui more furum ſolum de lucro ſolent curare,

& per mala opera Regem Iſrael Chriſtum in ſemetipſis crucifigere, & eum quantum in ſe eſt occidere, & turbare Tob. 1. *Occiderunt Regem filij eius.* Ideo de qualibet tali negligenti ancilla poteſt dici illud Deut. 5. *Requieſcat ſeruus tuus, & ancilla.* Non ſic chariſſimi non; ſed ſimus ſtudioſi, diligentes, & curioſi & operantes, & habeamus ſedulitatem occupatiuam.

E ¶ Tertio debemus habere ſagacitatem meditatiuam, quia ſcilicet, quiſque debet aduertere, vnde veniat, aut quo vadat. Nam ſicut ancilla ſapiens optime conſiderat vnde venit, quia ſcilic. de ſtatu paupere & humili, & quo vadit, ſcil. ſi officium ſuum dimittat, quia ſcilicet ad domum propriam ipſam oportet reuerti, vbi forte non inueniet niſi paupertatem, & ideo ipſa nititur bene ſeruire, vt in domo Domini ſui diutius commoretur. Sic vere nos debemus conſiderare vnde venerimus, ſcilicet vilitatem noſtræ natiuitatis. Iterum quo vadimus, ſcil. neceſſitatem noſtræ mortalitatis, iudicij, purgatorij, & infernalis pœnalitatis. Et ſic, ſi ſapientes fuerimus, Domino bene diligenter & prouide ſeruiemus, vt in ea domo; quæ eſt paradiſus, continue commoremur, & ne ad domum noſtram nobis pro peccato debitam, ſcil. ad infernum reuerti turpiter compellamur. Videamus ergo vnde venimus, & quo vadimus, natiuitatem, & mortem, principium, & finem, terminum à quo, & terminum ad quem, quia iſtæ ſunt duæ extremitates, in quarum medio voluitur, atq; vertitur vita noſtra. Sed pro certo diabolus facit multis, ſicut formica grano, volẽs enim Formica, quod granum non poſſit germinare, ſed quod poſſit in cauerna ſua reſeruare, & ipſum in hyeme mãducare, aufert ei extremitates, & ſic granum perdit virtutem germinandi, & ideo tunc ab ipſa in cauernam portatur, & in tempore hyemis deuoratur. Sic vere diabolus abſtulit hodie multis ſuas duas extremitates, ſcilic. memoriam ſuorum extremorum, quia ſcilic. non cogitant nec in fine natiuitatis vilitatem, nec mane mortis neceſſitatem, ſicut ſunt mundi diuites, qui non cogitant, niſi de præſentibus: nihil autem de præteritis, aut futuris Eſa. 4. *Auferet à te Dominus caput, & caudã* Et ideo iſti non germinant per bonam operationem, & in cauernam inferni portantur, per mortis diſpoſitionem, vbi in hyeme, id eſt, tempora poſt mortem deuorantur, & roduntur, ad ęternam damnationem. Non ſic chariſſimi nõ; ſed ſimus ſapientes ancillæ, ſcilicet præuidentes, & meditantes in præteritis, & futuris. Iuxta illud Sap. 8. *Præterita nouit, & de futuris æſtimat.* Vnde Sen. *Si prudens fuerit, animus tuus tribus temporib. diſpenſetur, præterita meditare, præſentia ordinare, futura præcauere*, & ſic quilibet poterit dicere. *Ego ſum Ruth ancilla tua.* Ruth enim interpretatur videns, quia ſcilicet per diſcretionem, & conſiderationem nos debemus, ſicut dictum eſt, videre præterita, & futura. Et ſic chariſſimi, dico, quod nos debemus habere ſagacitatem meditatiuam, vnde venis, & quo vadis, ideo ad eius diſcretam diſcretione inducimur Ion. 1. *Quod eſt opus tuum, quæ terra tua, vnde venis & quo vadis, vel ex quo populo tu es?* Iſta omnia debemus conſiderare, ſcilicet actuum qualitatem, quod eſt opus tuum, naturæ vilitatem, quę terra tua, mortis neceſſitatem, quo vadis? ſtatus nobilitatem, ex quo populo es tu? Et ſic ſi nos habuerimus

Sagacitatem meditatiuam,
Sedulitatem obſecutiuam,
Humilitatem inclinatiuam,

Sicut bonæ ancillæ Deo, & Prælatis poterimus famulari, ita quod nobis dicatur, *Ecce ancilla Domini* Luc. 1. Sufficit.

A *Angelus.* Angelus teſte Gregor. in Moral. nomen eſt officij, non naturæ. Et accipitur Angelus dupliciter in ſcriptura, ſcil. naturaliter, & moraliter. Naturaliter ſeu literaliter eſt Angelus quędam ſubſtantia ſpiritualis, rationalis, & intellectualis, ſemper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo miniſtrans, gratia non natura immortalitatem obtinẽs; vt dicit Damaſcen. Et talis Angelus eſt duplex, bonus, ſcilicet & malus, Bonus, qui in principio ſuæ creationis Deo adhæſit, æternam gloriam adeptus per quam Dei eſſentiam continue ſpeculatur Matth. 18. *Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei.* Malus, qui creatori ſuo obediens in iſto caliginoſo aëre eſt detruſus & ad bonorum exercitium, & peruerſorum ſupplicium deputatus. Prouerbiorum 13. *Semper iurgia quærit malus, Angelus autem crudelis mittetur contra eum* Item accipitur moraliter, & ſic poteſt ſignificare viros prouidos, ſpirituales, Angelicos, & cœleſtes, quantum ad Angelos bonos, vel malos, & ſuperbos, quantum ad operationem ad Angelos malos. Dicamus igitur aliqua de quolibet Angelo bono tam naturali, quam morali. Et quia in ſcripturis doctorum Theologiæ, quaſi omnium de naturis Angelorum latiſſimi ſunt tractatus, & maxime in 2. lib. ſent. & in ſcriptis deſuper fabricatis, ideo parum intendo dicere ſuper iſtis, ſed qui breuiter, ſuccincte, pulchre, clare, dilucide & diſerte voluerit proprietatem, virtutem, conditionem, operationẽ, cognitionem, & rationem gradus, & ordinis diſtinctionem naturæ Angelicæ agnoſcere, legat librum de proprietatib. rerum, vbi in ſecunda particula agit de Angelis; quæ & quot requirit; verumtamen ne de proprietatibus Angelicis totaliter ſileamus aliquid huic operi adiungamus. Dicamus igitur, quod ſicut Rex in propria domo, & regno habet multos milites, & miniſtros ad diuerſa officia deputatos, quorum quidam ei aſſiſtunt, alij per regnum circumeunt, & diſcurrunt. Sic vere Deus habet exercitum Angelorum qui ſunt ei ſpirituales milites, atq; ſerui, & circa ipſum per Hierarchias, & ordines in diuerſis officijs conſtituti quia ſcil. quidam ei continuo aſſiſtunt. Alij per regnum, id eſt, per mundum ad eius exequenda mandata volitant, atq; vadunt. Et ideo dicitur Angelus, quod idem eſt quod nuncius, quia ſcil. tales ſunt Dei ſpirituales nuncij & miniſtri. Ideo de angelis poteſt dici illud Pſalm. 103. *Facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis.* In quibus verbis deſcribuntur quantum

Ad creationem (Facit)
Ad ſubiectionem (Angelos ſuos)
Ad conditionem (Spiritus)
Ad cognitionem (Flammam)
Ad prælationem (Ignis)

¶ Dico ergo primo, quod Angeli ſunt creatione digniores (quia Deus facit eos) conditione puriores (Spiritus) ſubiectione propriores (quia ſunt Angeli, i. miniſtri Dei) cognitione clariores (flammam) prælatione fortiores (Ignis.) Sunt igitur digniores creationis, facit ſcilic. Deus. In hoc enim priuilegiata eſt natura Angeli, & animæ, quia non ex elementorum coniunctione, non ex ſeminum commixtione, ſed ex immediata Dei creatione in eſſe producuntur. Quanto enim ſubſtantia eſt purior & perfectior tanto à nobiliore & perfectiore artifice introducitur in natura. Et quia natura Angelica eſt nobiliſſima & perfectiſſima, ideo eſt rationabile, quod à ſummo artifice Deo per immediatam creationem introducetur in natura. Ideo bene dicitur, quod *Deus facit Angelos.* Vnde Deus poteſt dicere illud Eccl. 24. *Ego feci in cœlis vt oriatur lumen indeficiens.* Nam ſecundum aliquos ſub creatione lucis quando dicitur. *Fiat lux & facta eſt lux* Gen. 1. creatio naturæ Angelicæ deſignatur, quæ propter ſuam excellentiam luci vel lumini comparatur. Sunt igitur Angeli dignioris creationis (Facit.) B

¶ Secundo ſunt purioris conditionis (Spiritus) quia, ſcilicet, Angelus nihil habet corporale, nihil corruptibile, nihil mortale, imò naturam habet puram ſpiritualem, agilem, & ſubtilem, iuxta illud Luc. 24. *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet.* Nam ſicut aër eſt naturæ puriſſimæ, penetrabilis & ſubtilis, qui quando vento impellitur, & mouetur, aliquando naues ad portum ducit, aliquando ipſas in profundum ſubuertit. Sic vere Angeli natura ſunt puriſſimi. Vnde & à Dionyſio dicuntur algamata, i. ſpecula puriſſima, & clariſſima. Et iſta, quando vento, id eſt, inſpiratione diuinæ voluntatis mouentur, naues, id eſt, animas ad portum paradiſi perducunt, vel per executionem iuſtam ipſas in profundum inferni pertrahunt, & conducunt. Iſti ergo ſunt Spiritus. Vnde Dionyſius de diuinis nominib. c. 6. *Eſt* (inquit) *Angelus imago Dei, manifeſtatio occulti luminis, ſpeculum purum, ſplendidum & immaculatum, & incontaminatum, recipiens totam, ſi fas eſt dicere, ſpecioſitatem bene formatæ Dei formitatis.* Et nota, quod iſti dicũtur ſpeculum & imago. Nam ſicut Smaragdus eſt lapis puriſſimus, ita quod more ſpeculi imagines repræſentat, ſicut dicit Iſidor. Sic vere Angelus eſt ita purę & ſpecularis naturæ, quod imago Trinitatis, imago diuinæ puritatis, imagines etiam vniuerſæ creaturæ naturalis iudicantur, in eo rutilant, & apparent. Eſt enim ſicut dicitur Sap. 8. *Candor lucis æternæ, ſpeculum ſine macula, & imago claritatis vel bonitatis Dei.* Sunt igitur conditionis purioris, Spiritus. C

¶ Tertio dico, quod ipſi ſunt ſubiectionis amplioris, quia dicuntur Angeli & miniſtri. Apes enim Regem ſuum ſequuntur, & ei obediunt & obſequuntur, ipſumque extra alueare concomitantur, & ei pro viribus eſſe proximæ nituntur, & ei obediunt, & aſſiſtunt, & ei per dilectionem appropiant, & accedunt, D

& in

Digitized by Google

& in eius officijs, & miniſterijs occupantur. Et ſicut apes circa Regem ſuum in diuerſis cellulis ſunt locatæ; ſic angeli circa Deum in diuerſis ordinibus, & Hierarchijs, ſtatibus & officijs ſunt conſtituti. Miniſtri (inquit) Hebr. 1. *Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus in miniſteriũ miſſi.* Miniſtri enim ſunt angeli ipſius Dei deputati ad cuſtodiam animarum, ad regimen creaturarum, ad diuinæ voluntatis adimpletionem, & ad dæmonum coërctionem. Cuſtodiunt enim animas ſiue bonas, ſiue malas à tempore creationis ſuæ vſq; ad diem mortis, regunt etiam creaturas, quia quicquid in inferioribus agitur, per Dei voluntatem ab angelis ordinatur. Dæmones etiam coërcent, ne ſcil. vltra poſſe noſtrum contra nos per tentationes ſæuiant, & nos per tribulationes afficiant, vel impugnent. Dei etiam voluntatem implent quia ſicut cauſa primaria effectus ſuos perficit mediante ſecunda, ſicut Rex mediante Seneſchalco, Papa mediante legato, Artifex mediante inſtrumento. Sic Deus voluntatem implet, perficit, denunciat, & declarat mediante miniſterio angelico. In miniſterium ergo miſſi. Iſti enim ſunt ſimiles ſtellis. Sicut. n. ſtellæ rerum, & temporum ſunt immutatiuæ. Nam ſecundum Ariſtotelem omnia inferiora variantur, alterantur, & mutãtur in conditionibus ſuis naturalibus per ſtellarum & orbium influentiam, & naturam. Nam ſecundum ſtellarum motus, & operationes coniunctiones, & oppoſitiones, retrogradationes, vel conſtitutiones, inferiora diuerſimode variantur, quamuis huiuſmodi influentia ſit mortalibus occulta, incognita & ignota, & inde eſt, quod nunc æſtus, nunc frigus, nunc ventus, nunc pluuia in his inferioribus occulte, & ſubito generatur, vt dicit idem. Sic reuera chariſſimi, eſt de angelis. Nam ſicut ſtellæ preſunt naturalibus operationibus, ſic angeli voluntarijs occaſionibus, & accidentalibus. Quia breuiter quicquid in his infimis accidit, & totum, quod fit diſpenſante Dei miſericordia vel iuſtitia, ſicut dicunt aliqui doctores, angelorum occultis influentijs, & miniſterijs adimpletur, ſicut etiam per infinita exempla tam ſcripturæ, quam alia poſſet dilucide manuduci, ideo nunc æſtus, nunc pluuia, id eſt, nunc aduerſitas, nunc proſperitas ſubito veniunt in hac vita, ſecundum quod angeli accepta diuinę ordinationis ſententia ipſam inuiſibiliter exequuntur Iob 35. *Per hos enim iudicat populos, & dat eſcam multis mortalibus.* Nam per hos, id eſt, per horum miniſterium Deus infert mortalibus iudicium aduerſitatis, & eis dat eſcam proſperitatis, ita quod quilibet angelus poteſt dicere illud Luc. 22. *Ego in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat.* Et ſi volumus, circa miniſterium angelorum poſſumus notare, quod iſti ſolent

Increpare delinquentes,
Expurgare pœnitentes,
Eleuare contemplantes,
Satiare fameſcentes,
Excitare torpentes,
Liberare pereuntes,
Illuminare cœcutientes,
Dirigere viatorem,
Reprimere peccatorem,
Repellere tentatorem,
Reducere oberrantem,
Conducere ad cœleſtia tranſeuntem.

E ¶ Primo (ſcil. dico) quod angelus ſolet malos increpare, vnde Iud. 2. dicitur, quod *angelus Domini apparuit ad locum flentium, & increpauit filios Iſrael.*

¶ Item ſolet bonos purgare, ſicut dicitur Eſa. 6. quod *angelus calculo ignito purgauit labia Eſaiæ Prophetæ.*

¶ Item ſolet mentem eleuare, vnde de Iacob ſcalam contemplante dicitur Geneſ. cap. 28. quod *ipſe vidit angelos in ſomnis aſcendentes, & deſcendentes ad ſcalam*, deſcendunt enim ad homines, ipſis compatiendo, & aſcendunt, mentes ad Deum eleuando.

¶ Item ſolet famelicos, i. illos, qui æterna deſiderant, recreare & ſatiare. Figurati in angelo, *qui attulit panem Heliæ, & ambulauit vſque ad montem Dei.* 3. Reg. 19.

¶ Item ſolet torpentes excitare, vnde de angelo loquitur Actor. 12. quod ipſe illuminato carcere, & percuſſo latere Petri excitauit eum dicens; *Surge velociter.* Angelus enim illuminat carcerem mentis ipſius peccatoris per ſuiipſius agnitionem, percutit latus, id eſt, cor per immiſſam contritionem, & eum excitat per remorſum conſcientiæ, & ſic eum liberat à damnatione, & à poteſtate Herodis, id eſt, diabolicæ verſutiæ.

¶ Item angelus liberat pereuntes, vt patet Dan. 3. in tribus pueris ab igne liberatis.

¶ Item illuminat cœcos vt patet Tob. 11. de angelo, cuius documento Tobias cœcus fuit illuminatus.

¶ Item dirigit viam, quomodo filium Tobiæ in via direxit. Tob. 5. & deinceps.

¶ Item diabolum repellit, vt Apocal. 20. vbi angelus ligauit ſatanam in puteum abyſſi. Et Tob. 8. vbi angelus relegauit dæmonem in deſertum ſuperioris Ægypti.

¶ Item angelus peccatori obuiat, & eius malam voluntatem reprimit, ſicut de Balaam, qui ibat ad maledicendũm, cui Angelus contrarius obuiauit, & ipſius malum propoſitum reprehendit.

¶ Item angelus errantes reducit, patet de Agar ad dominam ſuam per angelum reducta, Gen. 16.

¶ Item angelus ad paradiſum conducit & inducit, patet Luc. 15. vbi factum eſt, quod moreretur Lazarus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Et Exod. 24. *Ecce ego mittam angelum meum, qui te cuſtodiat in via, & inducat in terram, quam promiſi patrib. veſtris.* Patet igitur, quod angeli ſunt ſubiectionis amplioris, quia ſunt angeli, id eſt nuncij & miniſtri, Matth. 4. & Luc. 4. *Acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei.*

¶ Quarto dico, quod iſti ſunt cognitionis clarioris, quia cõparantur flammæ ignis, qui ſcilicet in ſe lucet interius, & alios illuminat exterius. Sic vere angeli in ſe lucent per claram cognitionem, & illuminant alios per occultam inſpirationem. Habent enim cognitionem ſpecularem, quæ eſt in verbo, in quo vident occulta & ſecreta: abſtractiuam, qua ſcilicet per ſpecies vel innatas, vel à rebus receptas poſsũt omnia quæ ſunt cognoſcere. Item intuitiuam, quia ſcil. ex propria ingenij perſpicacitate angeli intuitiue & intrinſece poſſunt videre rerũ eſſentias & naturas, flamma ſunt ergo ignis in cuius figura dicitur de angelo, qui apparuit mulieribus, quod *aſpectus eius erat ſicut fulgur, veſtimenta eius ſicut nix* Et ideo dicitur Apocaly. 1. *Capilli eius candidi, oculi eius vt flamma ignis pedes eius ſimiles Orichalco*, videtũr, quod Angelus habet puriſſimam conditionem, quia habet capillos candidos: clariſſimam cognitionem, quia habet oculos vt flamma ignis, firmiſſimam durationem, quia habet pedes ſimiles Orichalco. Patet igitur de angelis, quod angeli habent F

Cognitionem clariorem,
Subiectionem ampliorem,
Cognitionem puriorem,
Creationem digniorem.

Vide in libro de proprietatibus rerum, & inuenies qualiter, & quare angeli in ſcriptura diuerſimode nominantur, quibus rebus, & quare, in picturis, varie figurantur. Qualiter etiam, quomodo per diuerſas Hierarchias & ordines diſponuntur. Vide etiam (ſi vis) in Mauritio, vbi de triplici Hierarchia eleganter diſtinguit de natura angelica. Igitur his habitis ſileamus, & de angelo morali, id eſt, de viro iuſto & perfecto, aliquid breuiter diſſeramus.

¶ Dico igitur, quod vir perfectus poteſt angelo comparari, G & angelus nuncupari. Et ideo de quolibet viro perfecto poteſt exponi illud Apocal. 10. *Vidi alium angelum fortem deſcendentem de cœlo, amictum nube, & Iris in capite eius.* Ecce igitur (chariſſimi) quinque conditiones, quæ in quolibet Angelo poſſunt reperiri, in quibus quilibet vir perfectus, debet eum imitari ad hoc, quod moraliter poſſit Angelus nuncupari. Debet igitur habere conditionis eminentiam. (Alium inquit Angelum) durationis reſidentiam (Fortem) ſubiectionis defluentiam, vel abiectionis ſubiacentiam (deſcendentem de cœlo) compaſſionis redundantiam. (Amictum nube) perfectionis abundantiam, ſeu diſcretionis relucentiam, (quia Iris debet eſſe in capite eius.) Dico igitur, quod nos debemus habere eminentię dignitatem. (Alium,) Sicut enim angelus excellit omnes creaturas in naturæ nobilitate, eminentia, & dignitate, ita, quod propter ſuam eminentẽ conditionem, virtutem & perfectionem quaſi videtur exemptus à conditionibus, variationibus, naturis, & regulis omnium aliarum creaturarum. Sic vir perfectus debet per ſanctitatem, & eminentiam bonæ vitæ alios præcellere, & ab aliorum communibus conditionibus ſeſe totaliter ſegregare, quod oſtenditur cum dicitur: Vide alium, quia ſcilic. nos de-

bemus eſſe alij per vitæ eminentiſſimam ſanctitatem vt de noſtra eminenti conditione dicatur illud 1. Cor. 15. *Alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum, &c.* Vide eam ſupra de alio in litera A. *Habeamus igitur eminentiæ dignitatem.* Alium Apoc. 7. *Vide alterum Angelum aſcendentem ab ortu.*

H ¶Secundo habeamus reſidentiæ firmitatem. Fortem inquit. Sicut enim angelus habet naturam perpetuam & conſtantem, ita quod nunquam deficit, nec moritur, nec corrumpitur, nec mutatur. Sic vere nos debemus eſſe fortes, ſtabiles, atque firmi per conſtantiæ & perſeuerantiæ reſidentiam & virtutem, quia ſcilicet per nullum peccatum debemus abeſſe gratiæ, deficere, ſeu mori, nec per aliquam tentationem variam alterari, deſtrui, vel corrumpi, 2. Reg. 14. *Sicut angelus Dei, ſic Dominus meus Rex, vt nec benedictione, nec maledictione moueatur.* Et iſtud proh dolor eſt contra multos, qui re vera non habent ſtabilitatem, ſed mobilitatem, non durationem, ſed defectionem, non conſtantiæ ſoliditatem, ſed inſolentiæ leuitatem. Et ideo non ſunt fortes, ſed debiles, non perſeuerantes, ſed fragiles, non angeli, ſed dæmones. Nam mali angeli quanquam à Deo creati fuerint boni, in iſta tamen bonitate minime perſtiterunt, imo ſtatim peccauerunt, & de empyreo ceciderunt. Sic vere multi ſunt, qui quamuis quandoque ſint boni, in bonitate tamen minime perſeuerant, imò per diuerſa peccata ſtatim mutantur, & corrumpuntur, & alterantur Iob 4. *Ecce qui ſeruiunt ei, non ſtabiles, in angelis ſuis reperit prauitatem.* Iſti ſunt ſimiles illis horrendis animalibus, quæ dicuntur griphes, quæ à volucre incipiunt, & in beſtiam terminantur. Nam à parte interiori ſunt aquilæ, in poſteriori autem ſunt leones, ſicut dicit Iſid. & Hug. Sic vere multi ſunt, qui à parte ante, id eſt, in principio in iuuentute ſunt aquilæ, id eſt, viri ſpirituales & angelici, qui ſcilicet, more aquilæ clare vident per diſcretionem, alte volant per contemplationem, fortiter rapiunt per bonam operationem. Sed vere tales, qui ſic à volucre incipiunt, in beſtiam terminantur, quia ſcilicet in ſua bona conditione non permanent, nec perſiſtunt, imo à parte poſteriori, id eſt, in ſenectute, & in fine ipſi inueniuntur beſtię, & leones, id eſt, beſtiales, leonini, mali, perfidi, & peruerſi. Iſtud patet de multis malis Prælatis & Eccleſiaſticis, qui in ſuo ingreſſu ſunt angeli, in ſuo progreſſu ſunt homines, in ſuo egreſſu ſunt dæmones, in ſuo principio ſunt aquilæ, in ſuo termino ſunt leones. Et ſic nullam habent conſtantiæ vel perſeuerantiæ firmitatem, ſed totius fragilitatis, & inconſtantiæ leuitatem. Iſtud potiſſime patet de detractoribus, qui à parte ante (hoc eſt dictum) in præſentia videntur eſſe aquilæ, id eſt, boni ſpirituales. Sed pro certo à parte poſteriori in abſentia ipſi inueniuntur leones, id eſt, mordaces, detractores, & ſuſurrones 1. Pet. 5. *Aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret* Non ſic, chariſſimi, non, non ſimus mutabiles, ſed ſtabiles, non degenerantes, ſed perſeuerantes, non à ſtatu gratiæ decidentes, ſed ibi perpetuo permanentes, quod oſtenditur cum dicitur Fortem. Oſe. 12. *In fortitudine ſua directus eſt cum angelo.* Vt de nobis poſſit dici illud 3. Eſd. 3. *Forte eſt vinum, fortior eſt rex, fortiores ſunt mulieres*, vbi oſtenditur, quod per tria poſſumus eſſe fortes, ſcil.

Per { Feruorem deuotionis (Vinum)
Splendorem diſcretionis (Rex, qui ſcil. bene ſcit regere)
Dulcorem compaſſionis (Mulieres.) }

Sic igitur debemus habere reſidentiæ firmitatem. Fortem inquit.

I ¶ Tertio debemus habere humilitatis ſubiectionem. Deſcendentem inquit de cœlo. Sicut enim angeli habẽt obedire Deo, & eius voluntatem implere, & ad ſuæ voluntatis executionem de cœlo ad terram humiliter deſcendere & venire. Sic vere nos debemus Deo, & noſtris maioribus humiliter obedire, & in operibus virtuoſis iugiter miniſtrare, & ad terram & ad ſtatum infimum & ad noſtræ terrenitatis conſiderationem per humilitatem deſcendere & venire. Deſcendentem inquit Matth. 28. *Angelus Domini deſcendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum.* Angelus iſte (chariſſimi) eſt vir perfectus, qui de cœlo, id eſt, de excellentia contemplationis ad terram, & ad conſiderationem ſuæ terrenæ conditionis debet humiliter inclinari, lapidem etiam ſepulchri ſui debet per mortis memoriã continue reuoluere, & ſuper ipſum per feruentem meditationem continue reſidere. Quod eſt contra multos, qui reuera nolũt deſcendere per obedientiã ad miniſteriũ, ſed aſcendere per ſuperbiam ad magiſterium. Non deſcendere per ſubiectionem ſed aſcendere per ambitionem. Et ideo iſti non debent deſcẽdere cum bonis angelis, imò debent aſcendere cum lucifero, & malis ſpiritibus & peruerſis, qui ſcil. dicebant Eſa. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero altiſſimo.* Tales ſunt ſimiles fumo, qui ſemper ſurſum aſcendit, ſed quanto plus eleuatur, tãto amplius euaneſcit. Sic vere mali, ſuperbi, & ambitioſi ſemper quærunt aſcendere, & non deſcendere, ſed alijs præferri, non eis deferri, ad alta officia promoueri, non ab eis remoueri. Veruntamen quanto plus aſcendunt per promotionem, tanto plus euaneſcunt per ſuperbiam & elationem. Figurati Apoc. 9. vbi *de quodam puteo exiuit fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol de fumo putei.* Sic vere chariſſimi, de puteo, i. de mundo, vel de ſtatu peccati emanat hodie fumus, i. vir ambitioſus & ſuperbus, qui ſc. ſurſum in ſtatu eccleſiæ promouetur, ſed pro certo ſol, i. ſtatus clarus eccleſiaſticæ religionis, aẽr, i. ſtatus purus regularis conditionis hodie obſcuratur de fumo putei, i. de mala vita & infamia talium fumorum, & peruerſorum ambitioſorum, & ſuperborum. Quia breuiter loquendo, & religio & eccleſia hodie inficitur, maculatur, & contaminatur per ſubditorum ſuorum obſcuriſſimam fœditatem. Non ſic chariſſimi non, non aſcendamus per vanitatem, & ambitionem, ſed more angelico deſcendamus per humilitatem & ſubiectionem. (Deſcendentem inquit de cœlo.)

¶ Quarto dico, quod ſi moraliter volumus eſſe angeli, nos K debemus habere benigniſſimam compaſſionem. (Amictus inquit nube.) Angeli enim boni compatiuntur peccatorib. quando vident eos à veritatis regula deuiare, quod patet, quia ipſos contra dæmones defendunt, & tuentur. Exemplum de angelo Tobiæ, qui Aſmodæũ ligauit in deſerto, qui occiderat maritos Annæ Tob. 7. Exemplum de angelo, qui apparuit Domino cõſolans eum dum eſſet in agonia, Luc. 22. Exemplum de angelo, qui apparuit Tobiæ, qui conduxit eum. Breuiter loquendo, cõcludere poſſum, quod boni angeli iuuant peccatores, & eis cõpatiuntur, vnde Iud. 2. *Angelus Domini apparuit ad locum flentium.* Sic pro certo viri perfecti debent compati alijs per pietatem, & per compaſſionem miſereri, ipſos in ſuis neceſſitatibus adiuuare, ſc. errantes conducendo, triſtes conſolando, tentatos, & tribulatos protegendo, & defendendo, quod oſtenditur cum dicitur, amictus nube. Per nubem enim quæ ſtillas pluit nobis & mittit intelligitur deſtillatio dulciſluæ pietatis, qua ſc. boni angeli, i. viri boni angelici & perfecti debent eſſe amicti & operti Pſ. 14. *Operit cœlum nubibus & parit terra pluuiam.* Quando enim Deus operit cœlum, i. virum perfectum angelicum, atq; ſanctũ nubibus dulciſſimæ pietatis, tunc certe inferioribus, i. ſubditis, & vicinis pluuia, hoc eſt dictum, benefactorũ abundantia præparatur. Ideo de bonorum pietate, & compaſſione poteſt dici illud Eſ. 33. *Angeli pacis amare flebunt*, ſ. prę compaſſione ſuper miſerijs peccatorum. Quod eſt contra multos, qui magis ſunt ſimiles malis angelis, quam bonis, quia ſc. aliorum culpis, aut miſerijs non compatiuntur, ſed in eis potius delectantur. Alios etiam non adiuuant, aut confortant, ſed eos potius afficiunt & moleſtant, ita quod boni poſſunt dicere de talibus malis angelis illud 2. Cor. 12. *Datus eſt mihi angelus ſatanæ, qui me colaphizet.* Non ſic chariſſimi non, ſed habeamus benigniſſimam compaſſionem. (Amictus nube.)

¶Quinto habeamus ſagaciſſimam diſcretionem. Nam ſicut L angelus eſt res diſcretiſſima habens intellectum ſubtiliſſimum, ita quod omnes rerum imagines & ſpecies in eo relucent & apparent. Sic & nos debemus habere ſagaciſſimam & clariſſimam diſcretionem, ita quod cognitio omnium rerum, quæ pertinẽt ad ſalutem, debet in noſtris cordibus relucere, quod oſtenditur cum dicitur, Iris in capite eius. Per iridem enim in qua apparẽt omnes colores rerum inferiorum, intelligo humanũ, & diſcretum intellectum, qui diuerſarum rerum cognitionibus, coloribus, & conditionibus debet eſſe totaliter picturatus. Quod re vera eſt hodie contra multos, qui pro certo non ſunt per diſcretionem, & ſapientiam colorati, ſed magis per ignorantiam obſcurati. Non ſunt picturati, ſed excęcati, nõ ſunt Iride coronati, ſed nebulis & tenebris obfuſcati. Et ideo iſti nõ ſunt Iris per repræſentatiuam cognitionem, ſed bene comparantur Iridi quitum ad aliam conditionem. Iris enim ſecundum Ariſt. ſemper eſt ex oppoſito ſolis. Item Iris cum duobus cornibus tangit terram. Item Iris nunquam apparet niſi tempore pluuioſo. Et hoc quia Iris nihil aliud eſt, niſi refulgẽtia colorum impreſſa per radios

dios ſolares in ventre nubis humidæ & aquoſæ. Item ſecundum Ariſtotelem Iris nunquam apparet de nocte, ſed ſemper de die, niſi forte rariſſime, ſcilicet ſemel in quinquaginta annis: iterum Iris nunquam apparet puncto meridiei, quando Sol eſt in ſua maxima claritate. Hæc omnia dicunt Ariſtoteles in libro Meteororum, & Iſidorus: Re vera chariſſimi, tales Irides ſunt hodie multi in mundo, quia primo multi ſunt in mundo, qui ſemper ſunt ex oppoſito Solis, id eſt, ſemper contrariantur Soli iuſtitiæ Deo per mentis peruerſitatem, deſperationem, & obſtinationem, Eſaiæ cap. 5. *Cucurrit aduerſus Deum erecto collo*, *quia manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum*. Geneſis cap. decimoſexto. Iterum cum duobus cornibus, ſcilicet, cum intentione & affectione ipſi tangunt terram, id eſt, temporaria, & terrena per auaritiam, & ambitionem Iudith cap. decimo tertio: *Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non eſt in eo.* Iterum iſti non videntur, non apparent, non inueniuntur niſi tempore pluuioſo, id eſt, cum tempore proſperitatis, quia ſcilicet amici ſui bene inueniunt eos in proſperis, ſed nullatenus in aduerſis. Et ideo dicitur, quod Iris videtur de die, non de nocte, quia ſcilicet multi ſunt, qui bene ſe monſtrant in die proſperitatis, ita quod iſti videntur dicere illud Iohann. cap. duodecimo: *Si quis ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt.* Sed vere in nocte, id eſt, aduerſitatis tempore ſe abſcondunt, quia breuiter rariſſime accidit, quod mundani amici in nocte aduerſitatis hominibus ſe præſentent Pſalm. 103. *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa per omnes beſtiæ ſyluæ*: quando enim nox, & tenebræ aduerſitatis ponuntur circa aliquem, tunc fere omnes beſtiæ ſyluę, id eſt, omnes viri beſtiales, peccatores, & falſi amici ab ipſo fugiunt, pertranſeunt, & recedunt. Et ideo bene poſſumus concludere vltimum, ſcilicet, quia tales Irides nunquam videbuntur in puncto meridiei, quia vere quando Sol CHRISTVS, meridiem æternæ claritatis faciet in paradiſo, tunc iſti minime videbuntur. Ita quod quantum ad eos verificabitur illud, Amos cap. octauo: *Occidet Sol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis.* Non ſic ergo chariſſimi, non ſimus tales Irides, ſed ſimus Irides reuerſæ, cauſatum colorum, & ſpecierum per ſagaciſſimam cognitionem, vt ſic ad modum Iridis, ſeu arcus cœleſtis in cœlo habeamus continue manſionem, vt ſic de nobis dicatur illud Geneſ. cap. 6. *Apparebit arcus meus in nubibus.* Vbi oſtenditur, quod talem diſcretionem concomitatur decoris euidentia (Apparebit) rigoris incidentia (arcus) honoris præſidentia (in nubibus cœli.) Et ſic erimus Angeli claræ cognitionis. Et ſic de nobis dicetur illud, quod de viro perfecto dicitur Malachiæ cap. 2. *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam.* Sequitur: *quia angelus Domini exercituum eſt.* Patet ergo, quod ſi volumus eſſe angelici, & perfecti, nos debemus habere clariſſimam cognitionem (Iris in capite) dulciſſimam compaſſionem (nube) humillimam ſubiectionem (deſcendentem) reſidentiæ durationem (fortem) Eminentem conditionem. (Altum.) Dicitur igitur bene: *Vidi alium Angelum fortem deſcendentem de cœlo, amictum nube, & Iris in capite eius*, &c. Et hæc de angelis ſufficiant.

Expoſitiones enim tot figurarum & exemplorum de Angelis, ſicut in diuina pagina reperiuntur, propter prolixitatem omiſi. Vide ſupra de altari, vbi illa auctoritas, *apparuit Angelus Domini ſtans à dextris altaris incenſi*, exponitur, & diuiditur. Et ſi vis, nota quod Angelus, id eſt, vir Angelicus ſolet

Præcedere exemplariter,
Conducere ſocialiter,
Reſiſtere virtualiter,
Accendere cordialiter,
Defendere efficaciter,
Corrigere ſeueriſſime,
Inſtruere ſagaciſſime,
Deguſtare ſuauiſſime,
Adorare deuotiſſime,
Conſiderare ſubtiliſſime,
Deſiderare feruentiſſime,
Prædicare doctiſſime,
Miniſtrare promptiſſime,
Cum Deo demum conregnare beatiſſime.

Dico primo, quod iſti debent exemplariter pręcedere, vnde Exod. 32. *Angelus meus præcedet te.* M

Item debet ſocialiter conuiuere, ſeu conducere, Tob. 5. *Angelus Domini concomitetur vobiſcum.*

¶Item debet virtualiter reſiſtere, ſed diabolo & vitijs, Pſal. 34. *Angelus Domini coarctans eos.*

¶Item debet cordialiter accendere, ſcilicet alios ad amorem Dei & proximi Iud. cap. decimotertio: *Angelus Domini in flamma aſcendit.*

¶Item debet efficaciter defendere, Pſalm. 33. *Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.*

¶Item debet ſeueriſſime corrigere, ſcil. obſtinatos exemplo angeli, qui occidit exercitum Sennacherib. Eſ. 38. & Pſalm. 34. *Angelus Domini perſequens eos.*

¶Item debet ſagaciſſime inſtruere, Apoc. 1. *Significauit, quæ oportet fieri cito, loquens per angelum.*

Item debet ſuauiſſime deguſtare, ſ. Euchariſtiam & ſpiritualia Pſal. 77. *Panem angelorum manducauit homo.*

¶Item debet deuotiſſime adorare, Pſal. 96. *Adorate eum omnes angeli eius.*

¶Item debet ſubtiliſſime conſiderare Matth. 19. *Angeli in cœlis ſemper vident faciem patris.*

¶Item debet feruentiſſime deſiderare 1. Petr. 1. *In quem deſiderant angeli proſpicere.*

¶Item debet altiſſime prædicare, Apoc. 5. *Audiui vocem angelorum multorum.*

Item debet humillime miniſtrare, Matth. 4. *Acceſſerunt angeli & miniſtrabant ei.* Et ſic poterit beatiſſime conregnare, Matthæi cap. decimo ſexto: *Filius hominis venturus eſt in gloria ſua cum Angelis ſuis, &c.* Talis ergo debet eſſe bonus Angelus, id eſt, vir angelicus, & perfectus, & diuino ſeruitio deputatus. Et ſic dicetur de ipſo illud Matth. 22. *In regno Dei non nubent, neque nubentur, ſed ſunt ſicut angeli Dei*: & hæc de angelo morali ſufficiunt quantum ad præſens.

¶ Et ſi vis nomen angeli referre ad malum ſignificatum, potes dicere, quod mali poſſunt dici angeli, quia ſc. ſicut angelus à natura humana, & ab omnibus carnis paſſionibus eſt ſeparatus, ſic multi ita ſunt præſumptuoſi, quod non videntur ſapere quid humanum, & conditiones fragilitatis humanæ penitus ignorare. Et ideo alios videntur contemnere, & ſe præ alijs reputare, & contra delinquentem acerbiter debacchari. Vnde iſti ſunt angeli crudeles, de quibus dicitur Prou. 17. *Angelus crudelis mittetur contra eum.* Nota, ſi vis, in vitis patrum, lege, & dic, de illo, qui noluit cum fratre ſuo operando in cella manere, ſed dixit ſe ſicut angelum, velle ſine potu, & cibo cõtemplationi vacare, qui cum in ſolitudine ſex diebus ſine cibo manſiſſet & præ fame deficeret, nocte venit pulſans ad fratris ianuam, petẽs cibum: Aperi frater inquit, ianuam, quia fame pereo. Alius autem deridens aperire nolebat. Tu non es inquiens, frater meus, quia frater meus angelus factus eſt. Et ſi vis poteris dicere contra vanos, qui ſe angelos fingunt eſſe, quod angelus caret corporea ſoliditate, & ideo non dormit, nõ comedit, &c. Sic mali & vani carent ſoliditate ſuperbię, & perſeuerantia durationis, dormitione deuotionis, cibo Euchariſtię, & doctrinę, & lectionis. Et ſic iſti ſunt angeli Satanæ, qui ſe transfigurant in angelos lucis 2. Cor. 11. N

Angulus.

Nota, quod angulus nihil aliud eſt quam concurſus duarum linearum rectarum in conum & pyramidem tendentium, & inuicem vnitarum. In ſcriptura igitur per angulum poſſunt multa notari. Signat enim angulus in bono animum, qui eſt angulus clauſus, & Chriſtũ, qui eſt angulus rectus, prælatum ſeu quemlibet virum iuſtum, qui eſt angulus firmus, Eccleſiæ ſtatum, qui eſt angulus tutus. Eſt enim angulus locus clauſior ſeu ſecretior, locus rectior, locus firmior locus tutior. Dico ergo, quod angulus eſt locus ſecretior, ſeu clauſior. In angulo enim duæ lineæ ſimul clauduntur, & ſignat cor, quod debet eſſe ſecretum & clauſum, & ab omnium vitiorum introitu alienum. Talis locus anguloſus figurari potuit 3. Reg. 7. vbi dicitur, quod *in angulis columnarum variæ erant cælatiuæ*, quia re vera anguli, id eſt, corda columnarum mundi, ſcilicet principum, prælatorum, & clericorum debent eſſe ſculpti virtutibus & depicti, & varijs diſciplinis celati. Quatuor enim anguli conſtituunt rem quadratam, quæ cæteris rebus & figuris eſt, vt communiter, magis firma. Sic vere, quatuor affe- A

ctiones

Digitized by Google

ctiones bene ordinatæ conſtituunt cor perfectum, ipſumque faciunt ſtabile, conſtans, & firmum. Quod bene figuratur Ezech. 46. vbi dicitur, quod *atrium templi quatuor habebat Angulos, & in angulis atriola diſpoſita.* Aduerte tamen quod dicitur Iob 1. quod ſcilicet; filijs Iob conuiuijs vacantibus irruit ventus, à regione deſerti & concuſſit quatuor angulos domus, & ſubuerſa domo, vniuerſos occidit. Sic vere dico, quod ſæpe fit, quod dum filij Iob, qui interpretatur dolens, id eſt, bona propoſita, & bonæ mentis conſiderationes, quæ filij ſunt doloris circa cõuiuia delectationum ſe laxant, ventus vanitatis ſuperbiæ, quatuor angulos, i. quatuor cordis affectiones concutit, & cuncta deſtruit, & ſubuertit. Quod bene figuratur Exod. 27. vbi dicitur, *quod in altari erant cornua per quatuor Angulos*, quia ſcil. in altari cordis malorum per quatuor angulos affectionum inueniuntur hodie cornua vanitatum & præſumptionum. Cum reuera econtra, ſicut ex præcepto Domini Num. 15. *In quatuor Angulis palliorum debebant inſeri fimbriæ, vt homo recordaretur Dei mandatorũ*, ſic in quatuor angulis cordis deberent non cornua ſuperbiæ, & vanitatis, ſed potius fimbriæ humilitatis inſeri, vt ſic homo Dei mandatorum ſtudeat recordari. Deuteron. 22. *Funiculos in fimbrijs facies per quatuor angulos pallij tui.* Iſte eſt ergo Angulus locus ſecretior.

B ¶Secundo dico, quod angulus eſt locus rectior, & ſic ſignat redemptorem, qui fuit ſemper angulus, nulla vitiorum obliquitate diſtortus, angulus enim eſt vnus, & tamen conſtat ex duabus lineis, duos etiam parietes coniungit, & eos in ſe colligat, atque vnit. Sic Chriſtus vnus eſt, & tamen ex duabus naturis conſtat, diuina, ſcil. & humana, & duos parietes, id eſt, duos populos, Iudaicum ſcilicet, & Gentilem in ſe, & in fide ſua coniunxit pariter, & vniuit. Ideo iſte lapis Angularis dicitur, in quo ſcilicet, vterque populus iungitur, & in quo tota ſtructura fundamenti Eccleſiæ ſuſtentatur Pſalm. 117. *Lapidem quem repro. ædi. hic fa. eſt in ca. an.* & Epheſ. 2. dicitur. *Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctũ in Domino* Iſte angularis lapis fuit figuratus in ędificatione templi Salomonis, vbi ſicut ponit Hiſtoria ſcholaſtica, erat lapis, quem artifices nullo loco adaptare valebant. In fine vero operis cum in ſummitate parietis vnicus lapis deficeret, ille lapis toties reprobatus illi loco fuit taliter adaptatus, ac ſi propter hoc fuiſſet ſpecialiter fabricatus. Hic eſt ergo Chriſtus, quem primi ædificatores Eccleſiæ, ſcil. Iudæi, & populi Iudæorum omnino refutauerunt, & ad nihilum, & tanquam lapidem inutilem damnauerunt. Iſte tamẽ contra ſpem eorum fuit in ædificio Eccleſiæ taliter adaptatus, quod in ſuperiori, & in ſummo Angulo fundamenti fuit diſpoſitus & locatus Pſalm. 117. *Lapidem, quem reprob. ædific. hic fa. eſt in ca. ang.* De quo vtiq; admiratiue dicebatur Iob 38. *Super quo*, inquit, *baſes eius* id eſt, terræ, vel Eccleſiæ *ſolidata ſunt? aut quis dimiſit lapidem angularem eius?* Chriſtus ergo eſt Angulus, qui eſt rectior.

C ¶ Tertio dico, quod Angulus eſt locus firmior. Et ſic dico, quod per angulum poteſt intelligi Prælatus, vel quilibet Eccleſiaſticus, vel etiam quilibet in ſæculo ſuperior, vel præfectus. Sicut enim anguli domorum ſunt cæteris partibus vt communiter, magis fortes, & hoc quia quadratioribus, & fortioribus lapidibus conſtruuntur, quod ideo neceſſarium eſt, quia ſi angulus caderet vterque paries rueret, & periret, in cælo etiam & in Zodaico illa ſigna, quæ domus angulares ſeu cardinalia ſigna dicuntur, fortiora, & influendo, & ſignificando maiora eſſe noſcuntur. Sic vere tales, qui in populo angulares & principales exiſtunt, debent eſſe firmiores, & in bonis operibus fortiores quod ad ſuſtentationem Eccleſiæ, vel patriæ meliores. Ideo de prælato poteſt dici illud Eſa. 28. *Ecce ego ponam in fundamentis Sion lapidem probatum, angularem & pretioſum.* Iſte eſt ergo Angulus firmior.

D ¶ Quarto dico, quod angulus eſt locus tutior, & ſic proculdubio ſignat ſtatum Eccleſiæ vel religionis, in quo ſolo tute & ſecure poſſumus habitare. Signat etiam ſtatum paupertatis, qui pro eo tutus dicitur, quia inde nullus inuitus expellitur, & quia nunquam pauperi inuidetur. Senec. *In ſe obſeſſa via pauperi pax eſt.* Ideo bene dicitur Prouerb. 21. quod *melius eſt ſedere in angulo dogmatis, quam cum muliere litigioſa.* Mulier enim litigioſa eſt ſecta infidelium, vel etiam mundana proſperitas, in qua pro certo non eſt tutum manere, quinimo melius eſt, & tutius in Eccleſiæ paupertatis angulis habitare.

¶ Sic ergo patet quomodo angulus poteſt ſignare in malo, E
& ſic eſt angulus obſcurior, deſpectior, ſuſpectior, immũdior. Obſcurior (dico) quia raro illuminatur. Deſpectior, quia pauperes & viles perſonæ in Angulo ſedere iubentur. Res etiam deſpectæ, de quibus parum curatur, in Angulo proijciuntur. Suſpectior, quibus illi, qui ſibi timent in Angulo latitant, & illi, qui nocere volunt, in Angulis abſconduntur. Immundior etiam, quia fæces & immunditiæ domus in Angulo reponuntur, ibi etiam mingitur, & vilitates aliæ in Angulo libentius efficiuntur, ſicut patet de cattis qui in Angulis ſtercorizant. Dicam ergo, quod Angulus poteſt ſignare peccatorem, quia eſt obſcurus per falſitatem & doloſitatem Pſalm. *Veritas non quærit angulum.* Deſpectus apud Dei Maieſtatem. Vnde Babylon in deſerta dicitur Hierem. 51. *Non tollam ex te lapidem in angulum.* Suſpectus propter occultam iniquitatem, & propter iniquam in omnibus voluntatem. De malis iudicibus dicitur Dan. 13. quod *ipſi latebant in angulo pomerij vt Suſanna nocerent.* Immundus propter luxuriæ fœditatem. Vnde de luxurioſa muliere dicitur Prouerbior. 7. *Nunc foris, nunc in plateis, nunc in angulis inſidias ponit.* Vel ſi vis, dic per angulum ſignificari diuerſa vitia, ſcilicet

Doloſitatem, quæ eſt obſcurior,
Iniquitatem, quæ eſt ſuſpectior,
Carnalitatem, quæ eſt immundior,
Inſolentiam ſeu inuerecundiam, quæ eſt deſpectior,
Odium & inuidiam, quæ eſt conſtrictior.

Allega, vt ſupra, vel dic, quod angulus eſt mundus, qui dici poteſt ſtrictus locus, quia nulli ſufficit. Locus obſcurus, quia ſcientia & veritas deficit. Locus ſuſpectus, quia nullus ibi proficit, immo tẽtator ibi inſidiatur, & interficit. Locus deſpectus, quia nullus ſanctus ipſius habitatorem ſe efficit, ſed potius ipſum contemnit, & reijcit. Locus immundus, quia omnes inquinat, & inficit. Allega ſicut ſupra. Et hæc de angulo ſufficiunt.

Anguſtia.

Anguſtia. Idem eſt quod tribulatio, aduerſitas, triſtitia, A
ſeu pœnalitas. Et dicitur anguſtia ab An, quod eſt contra, & guſtus, quia ſcil. guſtum humani appetitus non delectat, ſed ipſum afficit, & contriſtat. Dicitur etiam anguſtia ab anguſtus, quia ſcil. per locum arctum & anguſtum moleſtũ eſt tranſire. Sic vere per anguſtiam, & tribulationem tranſire non eſt delectabile, ſed moleſtum. Nota ergo, quod eſt anguſtia deteſtabilis, & eſt Anguſtia damnabilis, & triſtabilis, delectabilis, & commendabilis.

¶ Commendabilis eſt illa, quæ in hac vita pro Deo, & pro ſalute animæ ſuſtinetur. Et iſta nihil aliud eſt quam pœnitentia, contritio, abſtinentia, ſeu afflictio in patientia tolerata. Et de hac Marc. 4. Matth. 7. *anguſta eſt porta, & arcta eſt via, quæ ducit ad vitam.*

¶ Item eſt anguſtia deteſtabilis, & hæc eſt, quæ pro mundo, pro diuitijs, pro carne, pro delitijs, pro honoribus, & eminentijs, in hoc ſæculo ſuſtinetur. Et de hac dicitur Dan. 13. *Anguſtiæ ſunt mihi vndique & quid eligam ignoro.*

¶ Item eſt anguſtia contriſtabilis. Et hæc eſt anguſtia in- B
fernalis: de hac in Pſalm. 118. *Tribulatio, & anguſtia inuenerunt me.* Sapient. cap. 5. *Turbabuntur timore horribili præ anguſtia ſpiritus gementes.* Et Threnorum cap. 1. *Inimici eius apprehenderunt me inter anguſtias.* Vbi oſtenditur, quod in anguſtia infernali Securitas excluditur, quia ibi ſunt inimici, Mobilitas excluditur, quia apprehenderunt eam quaſi dicatur non poteſt plus fugere, Pluralitas includitur, quia ſcilicet non habet vnam ſolam, ſed plures. Inter anguſtias inquit. Ergo ibi excluditur ſecuritas, quia ſcilicet anima eſt inter inimicos ſuos. Inimici inquit eius. Nam ſicut ouis, quæ eſt inter lupos, columba inter accipitres, aſinus inter Leones, mercator inter latrones, non ſunt in tuto, vel in ſecuro loco & hoc quia ſunt inter hoſtes, & inimicos capitales. Sic vere nec anima ſola ſine adiutore Deo & angelis derelicta, eſt in ſecuritate, quando eſt inter dæmones infernales, & hoc quia omnes ſunt ipſius inimici, ſaluti ipſius inuidentes, & de eius interitu congaudentes. Pſalm. 37. *Inimici mei viuunt, & confirmati ſunt*

qui

Digitized by Google

qui oderunt me. Vbi oſtenditur, quod anima damnata habet inimicos, Confœderatæ coniunctionis, quia ſunt plures ſimul. (Inimici inquit) interminatæ durationis, quia ſcilicet nunquam moriuntur, imo ſemper viuunt, immutabilis obſtinationis, quia confirmati ſunt, implacabilis affectionis quia oderunt me gratis. Talis inimicitia eſt ſimilis inimicitiæ pardi, & Leonis. Iſti duo enim ſibi inuicem inimicantur, & quia pardus non poteſt Leoni fortitudine præualere, ideo tali vtitur aſtutia. Facit enim vnam foueam à parte anteriori latam, à poſteriori ſtrictam & anguſtam in qua à poſteriori parte eſt foramen per quod pardus, qui eſt gracilior, poteſt tranſire, Leo autem, qui eſt groſſior, tranſire non poſſet. Videns ergo pardus, quod leo dormit, inuadit ipſum & prouocat ad ſequendum in illam foueam, ad quam fugit, leo autem inueniens latam viam in introitu ſequitur & proſequitur pardum vſque ad interiora, quæ quia nimis ſunt ſtricta & arcta, ideo leo non poteſt vltra tranſire, imò quanto plus intrat, tanto magis ſe coarctat, & tunc pardus pertranſiens per aliam viam per quam intrauerat, leonem anguſtiatum à tergo impetit, & occidit. Sicut dicit Homerus in libro de pugnis, & aſtutia beſtiarum. Reuera chariſſimi talis inimicitia, talis pugna, talis aſtutia eſt hodie inter diabolum & animam, qui ſibi inuicem inimicantur. Figura. Geneſ. 3. vbi ſerpenti, id eſt, diabolo dicitur. *Inimicitias ponam inter te & mulierem.* Poſſum ergo dicere, quod ſicut leo eſt animal generoſum, ſic homo quantum ad animam. Senec. *Generoſus eſt animus hominis & facilius ducitur quam trahatur.* Pardus eſt diabolus verſipellis, qui reuera contra leonem, id eſt, contra hominem, non poteſt niſi per aſtutiam præualere, quia ſcilicet non poteſt ipſum ad peccatum per violentiam inclinare: ſed ad quid? pro certo iſte pardus diabolus habet vnam foueam periculoſam, ſcilicet, infernum cuius pro certo introitus eſt multum latus, fundus autem anguſtus, quia mundana proſperitas, quæ eſt ingreſſus, & via iſtius foueæ eſt hodie delectabilis, atque lata: quia teſte Matth. 7. *Lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad mortem, & multi ingrediuntur per eam.* Sed vere fundus iſtius foueæ ita ſtrictus, arctus, & anguſtus eſt, vt ex quo aliquis intrauerit, non poterit vlterius pertranſire. Et ideo pardus iſte diabolus videns, quod leo, id eſt, homo incipit dormire, id eſt, delectari & ſibi complacere in mundi delectabilibus, impetit eum per ſuggeſtiones, prouocat ipſum per tentationes, & facit, vt per peccata & malas operationes in principio ſe ſequatur ad foueam infernalem. Vbi quia inuenit foueam latam, id eſt, viam proſperitatis, ideo vſque ad intima ſe immergit, & vſque ad altitudinem inferni per mortem animæ, & corporis ſe immittit, vbi pro certo taliter conſtringitur ſæuitijs, & arctatur pœnæ ſupplicijs, vt non poſſit liberari, nec vltra progredi vel exire, imò neceſſe habet ibi perpetuo remanere. Et ideo inimicus eius pardus, diabolus videns, quod non poteſt ſe de anguſtia liberare, ipſum audacter cruciat, & affligit. Deuteron. 23. *In anguſtia, & vaſtitate opprimet hoſtis.* Iſtud fuit figuratum Num. 22. vbi dicitur, quod dum Balaam eſſet ſuper aſinam, & ad regem Moab properaret, expectauit eum Angelus euaginato gladio in anguſtijs duarum maceriarum, vbi neque ad dexteram neque ad ſiniſtram tranſire poterat. Sic vere chariſſimi, angelus, ſcilicet, Sathanas expectat in anguſto loco inferni, vbi per anguſtiam duarum maceriarum, id eſt, ipſius ſepulchri & mortis, vel per anguſtiam corporis & animæ habemus tranſire, & vbi non eſt locus diuertendi, vel ſugiendi illis, qui ſupra aſinam carnalitatis & ſenſualitatis equitant, atque ſedent, qui, ſcilicet ad mandatum regis Moab, id eſt, ad voluntatem mundi circumeunt, & diſcurrunt, vt, ſcilicet, ipſos gladio ſupplicij æterni feriat, interficiat, & occidat. Et ſi ſimus ſapientes, non erimus ſicut aſina Balaam, quæ videns Angelum cum gladio in illo loco anguſto, deuiauit, & nullo modo voluit, vltra progredi, ſed antequam veniret ad illud anguſtum, ſtetit, & vltra procedere non præſumpſit. Si bene attendimus quod angelus Sathana cum gladio ſuo expectat nos in anguſtia mortis & inferni, ſtatim à via peccati debemus diuertere, & nullo modo vlterius pertranſire, ne forte ab iſto angelo in iſto anguſto occidamur per damnationem, & per anguſtiæ perpetuæ læſionem. De tali anguſtia & inimicitia loquitur Scriptura Luc. 21. *Circumdabunt te inimici tui vallo, & coanguſtabunt te, & ad terram proſternent te.* Vbi oſtenditur: quod in iſta inimicitia, de qua loquitur Scriptura, non eſt locus euaſionis, (quia circumdabunt te) non eſt locus dilatationis (quia coanguſtabunt te) non eſt locus concordantiæ (quia ipſi ſunt inimici tui) non eſt locus reſidentiæ (quia ad terram proſternent te.) Et ideo non reſtat, niſi quod anima dicat illud 1. Paral. 21. *Ex omni parte anguſtiæ me premunt.* Bene ergo patet, quod ibi excluditur ſecuritas, Inimici inquit.

¶ Secundo dico, quod ibi concluditur libertas ſeu mobilitas, quod Apprehendunt, inquit, eam; Sicut enim videmus, quamdiu lepus eſt exterius, velociter circuit & mouetur, ita quod vix ab aliquo poteſt capi, veruntamen quando à venatore in aliquo anguſto reti concluditur, tūc ſua leuis mobilitas retardatur, & ipſe apprehenditur, capitur, excoriatur & manducatur. Sic peccator, quamdiu eſt in nemore huius vitæ, non facit niſi diſcurrere, circuire, & per foreſtā huius ſæculi euagari, ita quod vix à venatore, id eſt, à Deo, qui ipſum quotidie per tribulationes perſequitur, ipſius leuitas, vagabundaq; mobilitas reſtringatur, ſed finaliter iſte inducetur in rete anguſtiſſimum, ſcil. in mortem, de qua non poterit fugere, & tunc ibi apprehendetur per diuinam ſententiam à canibus, id eſt, dæmonibus & eis committetur, à quibus pelle temporalis ſubſtantiæ exuetur, & ab inferni ſupplicijs deuorabitur. Apprehendunt ergo eam. Apoc. 19. *Apprehenſa eſt beſtia, & pſeudopropheta & viui miſſi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris, &c.* De tali apprehenſione, & anguſtia dicitur Iob 15. *Vallabit eum ſicut regem anguſtia.* Mobilitas ergo concluditur. C

¶ Tertio dico, quod pœnalitas includitur, quia, ſcilicet, ibi ſunt anguſtiæ in plurali. Inter anguſtias inquit. Sunt autem iſtæ anguſtiæ, infirmitatis, afflictio, proſperitatis, amiſſio, paradiſi excluſio; & mortis afflictio; & inferni damnatio. Sicut enim ſerpens tranſeundo per anguſtum, & ſtrictum foramen, pellem deponit, ita quod totus nudus vlterius tranſit. Sic vere anima, quæ per ſtrictiſſimum foramen mortis pertranſit, pellem, ſcilicet, temporalem ſubſtantiam, carnem ſeu corpus dimittit, & poſt ſe derelinquere debet & tota nuda nihil ſecum niſi peccata portans ad inferni anguſtiam cogitur pertranſire. Inter anguſtias, inquit, quaſi dicat, non eſt vna ſola anguſtia, imò plures Dan. 13. Anguſtiæ mihi ſunt vndique. Eſt igitur anima peccatrix in anguſtia. D

propter { Incluſam pœnalitatem, / Concluſam mobilitatem, / Excluſam ſecuritatem.

Nota, ſi vis, aliquantulum curioſius diſtinguere. Dico, quod anguſtia dicitur ab Ango, quod idem eſt, quod conſtringo vel coarcto:

¶ Et ſic notabis, quod eſt E

Anguſtia {
Mundialis habitationis,
Temporalis tribulationis,
Cordialis coarctationis,
Virtualis contriſtationis,
Noxialis deſperationis,
Infernalis deſolationis.

Prima eſt anguſtia terrenorum, quæ, ſcilicet, ita ſunt ſtrictæ modicæ, & anguſtæ, vt nullius animi capacitati ſufficiant, non ſufficiunt enim bonis, quia ſicut dicitur: *Animo Dominum contemplanti anguſta eſt omnis creatura.* Et hoc quia ſecundum Auguſtin. *Animam Dei capacem, nihil minus Deo replere poteſt.* Omnia autem temporalia non ſunt niſi punctus reſpectu æternitatis, & omnia creata non ſunt niſi punctus reſpectu diuinæ infinitatis. Malis etiam non ſufficiunt; quia ſemper nituntur plus habere, & ſemper deſiderant ſtatus latitudinem ampliorem, ſimiles vento in anguſto loco viſcerum terræ contento, qui locum anguſtum abhorrens, concutit totam terram: Sic cupidi omnia concutiunt, vt ad latitudinem exeant ab anguſto. Et ideo breuiter mundanis omnibus poteſt dici illud Ioſ. 17. & 4. Reg. 6. *Populus multus es, anguſtus eſt tibi locus montis Effraim.* Et ideo ſancti ad modum incarcerati, qui abhorrens anguſtias, deſiderat libertatem, abhorrent corporis & mundi anguſtiam, & cœleſtis altitudinis deſiderant ciuitatem, dicentes Deo illud Eſa. 49. *Anguſtus eſt hic mihi locus, da mihi locum vt inhabitem.* ¶ Secunda eſt anguſtia ſæculi flagellorum, id eſt, tribulationum & afflictionum, quibus ſcilicet boni anguſtiati ſunt in hoc mundo. Hebr. 11. *Egentes, anguſtiati, afflicti; quibus dignus non erat mundus.* In tali tamen anguſtia, poſſunt iuſti conſolari triplici ratione. Primo, quia Chriſtum habent ductorem. Secūdo

quia

Digitized by Google

quia ipſum habebunt liberatorem. Tertio, quia ipſum habebunt vindicatorem & defenſorem. Iſti enim à Chriſto ducuntur. Vnde de Dauid, id eſt, de Chriſto dicitur 1. Reg. 22. quod *conuenerunt ad eum omnes, qui erant in anguſtia conſtituti, & factus eſt eorum princeps.* Item quod ab eo liberentur, patet Prou. 11. *Iuſtus de anguſtia liberatus eſt.* Et Prou. 12. *Effugiet iuſtus de anguſtia.* Item quod ab eo finaliter vindicentur, patet Sap. 5. vbi dicitur quod *ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, &c.*

¶ Tertia eſt anguſtia hominum peccatorum. Peccata enim ita anguſtiant, & ſtrictificant cor humanum, vt non poteſt recipere ſecum Deum per gratiam; proximum per amicitiam, virtutes per complacentiam; Vnde de peccatore dicitur Eccl. 17. *Anguſtiabitur peccatis.* Et Iob 15. *Anguſtia vallabit eum.*

¶ Quarta eſt anguſtia hominum perfectorum ſeu contritorum, quia ſc. iuſti ſemper ſunt in quadam anguſtia cordis, quia ſcil. ſemper anguſtiantur dolore commiſſorum, & dolore cõmittendorum de periculo viæ & de dilatione patriæ, vnde de hoc Dauid iuſtus dicebat in Pſ. 118. *Tribulatio & anguſtia inuenerunt me & contex. me tenebræ.*

¶ Quinta eſt anguſtia obſtinatorum, qui ſcil. in anguſtia deſperationis exiſtunt, figurati in Saul, qui dicebat ſicut dicitur 2. Reg. 1. *Sta ſupra me, & interfice me, quoniam tenent me anguſtiæ.*

¶ Sexta eſt anguſtia damnatorum: de qua Eſa 30. *Onus iumentorum auſtri in terra tribulationis & anguſtiæ.* ſed de iſta, ad plenum viſum eſt ſupra. Sed ſi vis, adhuc potes dicere ſecundum Mauricium, quod anguſtia tribulationis, vel timoris & contritionis ad multa proficit, quia ſcil. ipſa facit

Deum {
cogitari mentaliter,
inueſtigari realiter,
propitiari ſuauiter,
exquiri & deprecari humiliter.
}

Facit, dico, Deum recogitari. Ion. 2. *Cum anguſtiaretur in me anima mea, Domini recordatus ſum* Item facit Deum quæri, & inueſtigari Eſa. 26. *Domine in anguſtia requiſierunt te.* Item facit Deum miſereri & propitiari Deut. 26. *Dominus Deus noſter reſpexit humilitatem noſtram & laborem, & anguſtias.* Item facit Deum orari & deprecari. Baruc. 3. *Anima in anguſtijs & ſpiritus attritus clamat ad te.* Sufficit. Vide de tribulatione, contritione, & dolore, &c.

A *Anima.* Eſt quædam ſubſtantia ſimplex, incorporea, ſpiritualis, & rationalis, ad viuificandum, & mouendum corpus, ex nihilo à Deo creata. Quia de animæ natura dicere niſi in quantum poteſt tangere mores, ad iſtud non ſpectat opuſculum, ideo de hoc penitus ſileamus; vt aliquid de anima, quantum ad mores inſeramus. ¶ Dico igitur, quod anima eſt ſimilis Turturi, quæ eſt auis ſimplex & caſta. Eſt enim turtur ſociam ſuam multum diligens, & amiſſione eius ſemper dolens. Et ideo ſi ſociam ſuã perdiderit, nulli alteri amplius ſe coniungit, ſed memor ipſius ſemper gemit, vt dicit Iſido. Reuera chariſſimi, talis eſt anima. De ſui enim natura eſt ſimplex, caſta, pura pariter atque munda. Et ideo anima dicitur ab A, quod eſt ſine, & αἷμα quod eſt ſanguis, quia ſine ſanguine, id eſt, ſine macula fœditatis. Iſta etiam ſociam, cui Deus ipſam à creatione coniungit, videlicet, carnem humanam, miro amore diligit. Quia ſecundum apoſtolum Eph. 5. *nemo carnem ſuam odio habuit.* Tantus enim eſt amor animæ ad corpus, quod ab ipſo nũquam quærit naturaliter ſeparari, & ſi per mortem ſeparata fuerit hoc non eſt ſine triſtitia & dolore. Mar. 14. & Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem* Ab ipſo etiam ſeparata nulli alteri compari, id eſt, nulli alteri carni vel corpori, copulatur, imò contra Pythagoricam opinionem, quaſi vidua, vbi Deo placuerit cõmoratur, & de amiſſa ſocietate ſemper gemere perhibetur, quia ſecundum Auguſt. *Anima beata quamdiu eſt ſeparata, ſemper habet quendam gemitum,* id eſt, quendam appetitum, inclinationem, & deſiderium ad ipſum corpus, & per conſequens non poteſt perfecte beatificari, quouſque in reſurrectione iterum corpori ſit vnita. Ideo de tali naturali amicitia inter animam, & corpus poteſt intelligi illud Geneſ. 34. *Conglutinata eſt anima eius cum ea.* Et ſi iſta amicitia inter corpus, & animã ſeruatur ab anima circa corpus, multo fortius debet ſeruari circa Deum. Iſte eſt enim animæ verus compar ſocius, & maritus, cui ipſa matrimonialiter deſponſatur. Iſtũ igitur debet ſumme diligere, & ſi per peccatum ipſum perdiderit, de hoc debet gemere & dolere, nullum præter ipſum debet admittere, ſed eius aduentum cõtinue expectare. Pſ. 26. *Expecta dominum viriliter age.* Nulli enim alteri compari, ſcilicet, nec mundo, nec carni, nec diabolo debet ſe coniungere per deſiderium & affectum, ſed ad verum ſponſum ſuum totis viſceribus anhelare. Et ratio eſt, quia ſicut maritus habet vxorem iuuare, & defendere, & prolis propagine fœcundare, ſic Deus animam quando ſibi per gratiam copulatur, à dæmonibus & vitijs eam defendit, vt ipſam virtutibus, & gratijs iungat, & fœcundet. Et ita de anima, quæ ita per gratiam eſt coniuncta, poteſt dici illud Hier. 31. *Et erit anima eorum quaſi hortus irriguus.*

¶ Quibus verbis oſtenditur, quod anima debet habere tres conditiones morales ſecũdum tres conditiones naturales, quas dignoſcitur obtinere. Habet enim anima naturaliter Durationis æternitatem (Erit) Diuinitatis conformitatem (Quaſi,) Potentiarum fertilitatem (quia eſt hortus irriguus, vbi ſcilicet ſunt plures arbores.) Sic vere in anima debet eſſe moraliter loquendo, cordis ſtabilitas perſeueratura, Erit, Dei conformitas repræſentatiua, Quaſi, Morum fœcunditas exuberatiua, Hortus irriguus. Habeat igitur primo perſeuerantiæ ſtabilitatem, Erit, Nam ſicut anima naturaliter eſt perpetua & immortalis, ita quod eius eſſentia non poteſt deficere, nec perire, iuxta illud Matth 10. *Animam autem non poſſunt occidere.* Sic vere moraliter ipſa debet eſſe perpetua & immobilis per perſeuerantiæ firmitatem: quia ſcilicet nunquam debet deficere per peccatum ſed in eſſe gratiæ perpetuo manere, quod oſtenditur cum dicitur, Erit: quod eſt futuri temporis, ad denotandum, quod debemus non tantummodo eſſe in præſenti, ſed etiam in futuro, per conſtantiæ & perſeuerantiæ futuram ſtabilitatem, & maxime, quia iſtud verbum ſum, es, eſt, ſignat conſtantiam, firmitatem, & reſidentiam duratiuam. Sapient. 8. *Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.* Et ideo videtur, quod anima debet eſſe ſimilis cuidam conſtellationi, quæ dicitur Arcturus, Septentrio Arctophylax ſeu Bootes, quæ ſecundum Greg. & Iſid. habet ſeptem ſtellas quarum tres à quatuor ſunt diſtinctæ. Iſta autem conſtellatio nunquam occidit, imò in omni tempore anni continue apparet. Eſt enim propinqua Polo Arctico, ſtellæ maris immobili, circa eum continue vertitur, & ideo nobis nunquam occidit, vel diſparet. Stella maris, chariſſimi, quæ eſt immobilis, & nauigantes dirigit, eſt Deus: cuius eſſentia, Non mouetur, Non variatur, non vertitur, non mutatur, imò perpetuæ eſt immobilitatis. Malach. 3. *Ego dominus, qui non mutor.* Et ideo nautas, id eſt, homines viatores, qui mare nauigant huius mundi, ad portum dirigit paradiſi. Septentrio igitur eſt anima quæ ſeptem ſtellis, id eſt, ſeptem virtutibus, quarum ſcil. tres Theologicæ à quatuor Cardinalibus ſunt diſtinctæ, debet eſſe moraliter inſignita. Figura eſt Apoc. 1. *In illo, qui habebat ſeptem ſtellas in dextera ſua.* Et iſta pro certo nunquam debet occidere per peccatum, ſed continue & perpetuo circa polum arcticum, id eſt, circa Deum eſſe & apparere per gratiam & dilectionem, & circa eum moueri, & circuire per laborem, & operationem, conſiderationem, & contemplationem, deuotionem, & orationem. Vnde Eſai. 60. *Non occidet vltra ſol tuus.* Et Can. 3. *Surgam, & circuibo ciuitatem.* Et illud, proh dolor, eſt contra multos, quorum animæ non videntur immortales, ſed temporales, non durabiles, ſed defectibiles, non permanentes ſed per imperſeuerantiam à firmitate boni propoſiti deſiſtentes, quia multi ſunt, qui in bonis operibus minimè perſeuerant, imò ſi ipſi quandoque incipiunt, ſtatim deficiunt, atq; ceſſant. Ideo tales poſſunt dicere illud Pſ. 118. *Defecit in ſalutare tuum anima mea,* quia ſicut dicitur Ezec. 18. *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur.* Non ſic chariſſimi ſed habeamus permanentiæ ſtabilitatem: Erit inquit. Sap. 4. *Placita erat Deo anima eius.*

¶ Secundo habeat anima conſonantiæ cõformitatem. Quaſi inquit. Nam ſicut anima naturaliter eſt imago ipſius Dei, ſic vere moraliter ipſa debet eſſe eius imago, hoc eſt dictum, habere eius conformitatem, imitationem, ſimilitudinem, & figuram quantum ad mores, gratias, & virtutes, quod oſtenditur, cum dicitur, quaſi, quod eſt aduerbium ſimilitudinis, & ſignat comparationem, conformitatem, & ſimilitudinem, & relationem. Ad denotandum, quod nos debemus Deo per bona opera cõformari, comparari, aſſimilari, & referri. Et Matth. 5. *Eſtote ſimiles patri veſtro, qui in cælis eſt.* Et ideo videtur, quod anima debet eſſe ſimilis cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Selenites, in quo ſecundum Dioſ. & Iſid. ſemper apparet imago lunæ, & ſecundum quod luna recipit varias immutationes, ſecũdum hoc illa

imago

Digitized by Google

imago in illo lapide variatur, & immutatur, ſit itaque, quod nunc noua, nunc plena, nunc in incremento, nunc in decremento imago eius reperitur. Et ſic in omnibus ſuis mutationibus, lunæ variationibus conformatur. Sic vere cum in anima appareat, & exiſtat imago lunæ. id eſt, beatiſſimæ Trinitatis, Deitatis, & diuinitatis, hinc eſt quod quantum ad morales cõditiones ſibi debet totaliter conformari, & iſtam lunam Deum, & maxime Chriſtum quantum ad omnes motus, & conditiones, mores & perfectiones, labores, & operationes, quas habuit in hoc mundo debet pro viribus imitari. Vnde Apoſt. Epheſ.5. *Imitatores Dei eſtote, ſicut filij chariſſimi.* Et ideo iſta debet renouari per conuerſionem, creſcere per meritorum cumulationem, decreſcere per humilitatem & ſubiectionem, & eſſe plena lumine per ſagacitatem & diſcretionem. Ideo de tali aſſimilatione, & comparatione & mutatione, quæ oſtenditur cum dicitur Eccl 50. *Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena in diebus ſuis lucet.* Anima enim debet eſſe conformis Deo; Quo ad conſtantiæ ſtabilitatem: Quaſi ſtella, quæ ſcilicet dicitur à ſtando (Quo ad clementiæ benignitatem) Matutina, quæ ſcilicet eſt hora diei magis humida: Quo ad concordiæ vnitatem ſeu communitatem: In medio, quia ſcilicet habet coniungere extrema: Quo ad orationis feruidum vaporem, Nebulæ: Quo ad diſcretionis fulgidum ſplendorem: Quaſi luna plena, quaſi inquit. Vnde de anima dicitur Eccleſiaſtic.23. *Anima calida quaſi ignis*, id eſt, quaſi Deus, qui dicitur ignis conſumens, Deut.4. Et illa pro certo chariſſimi ſunt, contra multos, qui Deo nolunt cõformari, ſed difformari; non eum imitari, ſed eius morib. contrariari; non ei per virtutes aſſimilari, ſed ei per peccata totaliter diſparari. Quia proh dolor multi ſunt hodie, qui Deum non imitantur, ſed mundo, carni, vel hoſti, per diuerſa vitia conformantur. Iſti fuerunt figurati Apocal.13. *Vbi omnes gentes acceperunt imaginem beſtiæ, & characterem eius.* Ideo iſti finaliter vna cum beſtia illa miſſi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris. Sic vere chariſſimi, hodie quaſi totus mundus accepit in ſua conuerſatione imaginem beſtiæ, hoc eſt dictum, mundi, & carnis, & hoſtis. Imago enim mundi accipitur per auaritiam, carnis per luxuriam, hoſtis per ſuperbiam mundi. Et ideo finaliter tam iſti ſignificati & imaginati tali imagine, id eſt, tali nefaria conuerſatione & imitatione, vna cum beſtia quam imitantur, id eſt, cum mundo, hoſte vel carne, in ſtagno ignis. & ſulphuris, id eſt, infernali miſeria damnabuntur Pſalm.10. *Ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.* Non ſic, chariſſimi, non; ſed habeamus conſonantiæ ſeu ſimilitudinis, & virtualis efficaciæ conformitatem, quia ſcilicet Deo & ſanctis debemus eſſe conſoni, ſimiles, conformes, vt dictum eſt: vide infra in loco
D ſuo.

¶ Tertio dico, quod anima moraliter debet habere virtutum opulentiæ fœcunditatem: hortus irriguus, inquit Nam ſicut anima naturaliter habet plures potentias, ſcilicet memoriam, intellectum, & voluntatem, ſic moraliter ipſa debet habere plures ſpiritales potentias; id eſt, plures gratias, & virtutes. Debet habere ingenium ad contemplandum per diſcretionem. Voluntatem ad affectandum per dilectionem. Memoriam ad Dei beneficia recolendum per gratiarum actionem, quod oſtenditur cum dicitur, hortus irriguus. Nam ſicut hortus irriguus producit ex ſe plures plantas fructificantes & formoſas. Sic vere anima, quæ re vera ipſius Dei hortus eſt & viridarium, poteſt dici iuxta illud Can.4. *hortus concluſus ſoror mea, hortus concluſus fons ſignatus*, qui ſcilicet hortus quinque fontibus diuini ſanguinis eſt rigatus, multas arbores, id eſt, multas virtutes debet habere, producere, & proferre, ex quibus fructus æternæ gloriæ ſeruabitur in futurum. Et ideo videtur, quod ſic eſt de anima, ſicut de palma. Nam & dicit Plin. inter palmas eſt dare maſculum, qui propria virtute fructificat. Et eſt palma fœmina, quæ non fructificat niſi ita ſit plantata, vt eius ſcilicet maſculi, odore, vapore, redolentia, & influentia poſſit tangi. Quod ſi forte ſibi ſuccidituг maſculus, infra biennium ſterileſcit. Re vera chariſſimi, talis eſt anima. Iſta enim habet vnum maſculum, vnum virum ſcilicet Chriſtum, cui in baptiſmo matrimonialiter eſt coniuncta, & per fidei copulam deſponſata. Oſeæ 2. *Sponſabo te mihi in fide.* Sed pro certo iſta fœmella, ſcilicet anima tunc temporis, & non alias fructus bonorum operum producit, quando maſculo ſuo Chriſto per amorem & deſiderium eſt coniuncta, & ſibi per charitatem & gratiam eſt vicina, & eius opere per deuotionem eſt reſperſa, quia anima tunc ſicut hortus irriguus fructificat, & virtutibus & gratijs fœcundatur Eſa.58. *Illa terra inculta facta eſt, quaſi hortus voluptatis* Et Eſa.55. *Delectabitur in craſſitudine*, id eſt, in virtutum plenitudine *anima veſtra*. Sed vere chariſſimi ſi iſte maſculus Chriſtus ſibi per peccatum ſubtrahatur, tunc vere neceſſe habet, vt à fructu bonorum operũ ſterileſcat, ita quod ipſa poteſt dicere illud Eſa.49. *Ego ſterilis & non pariens.* Et Eſa.29. *Vacua eſt anima eius.* Sed heu proh dolor quot ſunt tales hodie animæ, quæ propter defectum ſocietatis ſui veri ſponſi Chriſti ſterilitatem incurrerunt. Non ſic, ſed ſimus hortus irriguus, & habeamus

Morum fœcunditatem,
Dei conformitatem,
Cordis ſtabilitatem.

Et ſic poterit dici. Erit anima eorum quaſi hortus irriguus, &c. Et ſi vis, notare potes, quod anima viri iuſti ſeu

Anima iuſta debet
- Contriſtari diuino timore,
- Subleuari ſpe ſeu amore,
- Illuſtrari diſcreto ſplendore,
- Operari vtili labore,
- Præliari cum forti vigore,
- Perſcrutari Dei conſilia,
- Contemplari cœli magnalia,
- Occupari circa vtilia,
- Suſtinere cum patientia,
- Adhærere cum permanentia,
- Continere cum temperantia,
- Abſtinere cum pœnitentia,
- Liqueſcere per deuotionem.
- Flammeſcere per affectionem,
- Se ſternere per ſubiectionem,
- Se tegere per tuitionem.

¶ Dico igitur, quod anima iuſti ſpiritualiter contriſtatur, id eſt, per timorem, & contritionem. Pſal.6. *Anima mea turbata eſt valde.* Et Chriſtus dicit Matt.26. & Mar.14. *Triſtis eſt anima mea, vſque ad mortem.* E

¶ Item per ſpem ſuperius eleuatur. Iob 7. *Elegit ſuſpendium anima mea.*

¶ Item per diſcretionem & ſcientiam illuſtratur. Pſalm.138. *Anima mea cognoſcet nimis.*

¶ Item per diligentiam operatur. Prou.13. *Anima operantium impinguabitur.* Item contra hoſtes ſpirituales viriliter præliatur. Eccl.4. *Vſque ad mortem agonizare, pro anima tua.* Item Dei mandata & opera ſagaciter perſcrutatur. Pſ.118. *Mirabilia teſtimonia tua, ideo ſcrutata eſt anima mea.*

¶ Item cœli magnalia contemplatur. Pſ.114. *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Requiem dico contemplationis.

¶ Item circa vtilia occupatur. Prou.16. *Anima laborantis laborat ſibi*, id eſt, ad vtilitatem ſuam.

¶ Item dico, quod anima iuſti ſolet cum patientia ſuſtinere. Prou 129. *Suſtinuit anima mea in verbo eius.*

¶ Item ſolet cum perſeuerantia adhærere. Pſ.62. *Adhæſit anima mea poſt te.*

¶ Item ſolet cum temperantia continere. Eccl.26. *Non eſt digna ponderatio continentis animæ.*

¶ Item ſolet cum pœnitentia abſtinere. Iob 6. *Animæ eſurienti, quæ amara ſunt dulcia eſſe videntur.*

¶ Item per deuotionem debet liqueſcere. Cant.5. *Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt.*

¶ Item per affectionem debet flammeſcere, id eſt, feruenter deſiderare. Pſ.41. *Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.

¶ Item per ſubiectionem debet ſe ſternere, id eſt, ſe humiliare Iudic.4. *Humiliauerunt animas ſuas, in ieiunijs ſuis.* Et Iudith.8. *Humiliemus Deo animas noſtras.*

¶ Item per tuitionem debet ſe cuſtodire, & protegere Deut. 4. *Cuſtodi temetipſum & animam tuam ſollicite.* Iſta enim ſunt illa, quæ anima noſtra debet facere, vel habere, vt ſic poſſit coram Deo digna, & acceptabilis apparere. Quapropter ipſam debemus Deo committere, & pro ipſa ipſius miſericordiam exorare. Oret igitur vt

Liberetur,
Præſeruetur,
Adiuuetur,
Conſoletur.

Dico vt liberetur, dicens illud Pſal.141. *Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo.* Et Pſal.119. *Domine libera animam meam à labijs iniqui, quoniam ſanctus ſum.* Item vt conſoletur. Pſ.85. *Lætifica animam meam ſerui tui, &c.* Sufficit igitur de anima in bono ſignificato. Iterum nota, quod de anima peccatrice poteſt exponi illud Pſ.43. *Humiliata eſt in puluere anima noſtra, conglutinatus eſt in terra venter noſter.* In quibus verbis oſtenditur, quod anima peccatrix incurrit tria mala contra tres proprietates, quæ ſibi naturaliter inſunt. Habet enim anima naturaliter

Promotionis nobilitatem,
Affectionis ſublimitatem,
Conditionis ſimplicitatem.

¶ Sed vere quando ipſa peccat mortaliter, tunc non adeſt nobilitas, ſed flebilis calamitas cum ſtatus vilitate, quia humiliata eſt in puluere. Tunc non adeſt ſublimitas, ſed deprimens cupiditas, cum mentis grauitate, quia conglutinatus eſt in terra. Tunc non eſt ſimplicitas, ſed corporis impuritas cum carnis voluptate, Venter inquit noſter. Dico igitur, quod anima peccatrix habet ſtatus vilitatem, & indignitatem; quod oſtenditur cum dicitur. Humiliata eſt in puluere. Sicut res, quæ inferius humiliatur, neceſſe eſt, quod à ſuperioribus deprimatur, & ſicut res, quæ in puluere dimittitur, pro vili tenetur, & habetur. Sic vere anima peccatrix, quæ in ſtatu infimo peccatorum, & puluere diuerſorum vitiorum tegitur, & vallatur, vilis merito reputatur, & à ſuperioritate dignitatis, reputationis, & excellentiæ deprimitur, deponitur, & humiliatur. Ideo de anima peccatrice dicitur in Pſal 104. *Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertranſiuit animam eius.* Vbi oſtenditur, quod talis anima peccatrix eſt

Turpiter deiecta, } quia { humiliauerunt,
Fortiter iniecta, } quia { in compedibus,
Ferociter traiecta, } quia { ferrum pertranſiuit animam eius.

Sicut enim videmus, quod carbo inflammatus eſt pulcher, lucidus, & formoſus, extinctus autem eſt niger, immundus, maculans, & deformis. Sic vere anima inflammata per gratiam & charitatem coram Deo & angelis eſt lucida, pulchra, gratioſa, digna, laudabilis, & formoſa. Si autem extincta fuerit per peccatum, tunc vilis & deformis efficitur, nigra pariter, & infecta. Sicut enim carbo extinctus, maculatus, faciliter frangitur, ſtridorem emittit cum calcatur faciliter; ſic vere peccator ita eſt niger, per infamem conuerſationem, quod ipſe inficit & maculat quicquid eum tangit per imitationem, quia ſicut dicitur Eccl.13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* Tales etiā finaliter ſi anguntur per impatientiam, faciliter accenduntur per luxuriā, & auaritiam, & ſi calcantur per correctionem, ſtatim ſtrident per impatientiam & detractionem. Ideo de talib. nigris, infectis, vilibus & infamibus dicitur Thren.4. *Denigrata eſt facies eorum ſuper carbones.* Humiliata eſt igitur in puluere. Et nota, quod dicit in puluere. Nam ſicut puluis veſtimenta maculat, & deturpat. Sic vere peccatum animam maculat & corrumpit, & ipſam inficit, vilificat, & deformat. Ad quod facit exemplum de lapide Alexandri. Dicitur enim in quadam hiſtoria, quod Alexandro fuit delatus quidam lapis pretioſus, qui poſitus in ſtatera præponderauit omnibus ponderibus, quæ poſſent ex alia parte poni. Sed quando lapis iſte modico puluere velabatur, tunc modica palea ſibi in pondere præponderabat. Re vera chariſſimi, talis eſt anima. Iſta enim dum ſine puluere, & ſine peccato perſeuerat, tanti eſt pōderis, valoris, reputationis, & nobilitatis, quod nihil poteſt ei præponderari nec etiam æquiparari. Vnde Eccl.26. *Non eſt digna ponderatio animæ continentis.* Sed pro certo ſi iſto puluere fuerit maculata, tunc ita vilis efficitur, vt nihil ponderare, ſeu valere coram Deo penitus reputetur. Eſa.49. *Ad contemptibilem animam.* Habet igitur talis anima vilitatem & indignitatem. Oſeæ 2. *Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas.*

G ¶ Secundo habet anima peccatrix grauitatem, & cupiditatem. Quia conglutinata eſt in terra bonis temporalibus & terrenis. Sicut enim ſcintilla accenſa ſuperius aſcendit; extincta autem inferius ad terram deſcendit, ſic vere anima, igne charitatis & gratiæ ſuccenſa, ſurſum ad Deum eleuatur & ad bona æterna, per contemplationem, & affectionem: ſi autem iſta agnitione caruerit & per peccatum extincta fuerit, tunc per cupiditatem, & auaritiam, ima petit, & ad terram & terrena per immoderatum affectum, & deſiderium ſe deflectit, & tali terræ, id eſt, terrenis ſe copulat, & committit. Conglutinata eſt, inquit, in terra. Gen.33. *Conglutinata eſt anima eius cum ea.* Habet igitur grauitatem & cupiditatem.

¶ Tertio habet anima peccatrix voluptatem & carnalitatem, quod oſtenditur cum dicitur, Venter noſter. Nam per ventrem, in quo viget omnis appetitus, intelligitur appetitus, & deſiderium voluptatis carnalis, quia ſicut in ventre eſt ſtomachus, qui cibos recipit; ſunt ibi renes, qui ignem luxuriæ nutriunt: ſic in deſiderio multorum eſt ſtomachus guloſæ voracitatis, & renes igneæ carnalitatis, & fœditatis. Eſa.66. *Anima eorum in abominationibus ſuis delectata eſt.* Tales poſſunt dicere illud Iob 32. *Venter meus quaſi muſtum abſque ſpiraculo.* Muſtum enim in vaſe, quod non habet ſpiraculum, interius feruet, quod totum vas deſtruit, & dirumpit, ſic venter talium ita feruet per malos appetitus, vt ſeipſum per peccata diſſipet, & ſubuertat. Tales ſunt ſimiles cuidam piſci, qui dicitur Caracho, de quo dicit Ariſtot. quod quaſi totus eſt in ventre, habet enim maximum ventrem reſpectu corporis ſui reliqui. Et ideo, vt ait, multæ fæces in eius vtero continentur. Sic vere chariſſimi, ſunt aliqui qui quaſi videntur eſſe toti in ventre, per carnalitatis & luxuriæ voluptatem, venter enim ſiue carnalis appetitus eſt maximus, quia *venter impiorum inſaturabilis.* Prouer.13. Et ideo multæ fæces, id eſt, multa carnalia vitia & peccata in iſto ventre, id eſt, in malorum appetitu & deſiderio inueniuntur. Eccleſ.40. *In ventre eius ignis ardebit.* Vbi oſtenditur, quod anima peccatrix habet

Luxuriæ fœditatem (In ventre)
Superbiæ pompoſitatem (Ignis)
Sæuitiæ crudelitatem (Ardebit)

quia ſcilicet ſemper nititur aſcendere, & ſtridorem, & ſtrepitum emittit. Sic igitur patet, quod anima peccatrix habet carnalitatem, voluptatem, cupiditatem & grauitatem, infirmitatem & vilitatem. Humiliata eſt igitur anima noſtra in puluere, conglutinatus eſt in terra venter noſter. Heu chariſſimi, pro Deo non ſic &c. Et nota adhuc ſi vis, quod ſicut dicitur Ezech.18. *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur.* Et nota quod quandoque

Anima moritur per {
Gulæ ſubmerſionem,
Auaritiæ combuſtionem,
Iracundiæ occiſionem,
Mendacij deceptionem,
Luxuriæ inquinationem,
Malitiæ fraudationem.

De ſubmerſione gulæ poterit dici illud Pſ.68. *Intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* De combuſtione auaritiæ dicitur Eccl.32. *Anima calida quaſi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat.* De occiſione iræ dicitur Iob 18. *Cur perdis animam tuam in furore tuo?* De mendacio dicitur Sap.1. *Os, quod mentitur, occidit animam.* De luxuria dicitur Prou.6. *Quod mulier, viri precioſam animam rapit.* Et illud. *Qui autem adulter eſt propter cordis inopiam perdet animam ſuam.* De malitia vero dicitur Sap.16. *Homo occidit per malitiam animam ſuam.*

¶ Nota adhuc ſi vis, quod in ſcriptura quandoque anima ſumitur pro vita corporali, ſicut Hiere.40. vbi dicitur, quod *Iſmael miſſus erat percutere animam Godolyæ.* Et illud Ioan.13. *Animam meam pono pro te.* Et Ioan.12. *Qui amat animam ſuam, perdet eam.* Sed de iſta anima nihil ad præſens. Vide infra de vita. De hoc etiam, quod anima ſumitur quandoq; pro tribulatione, & pro animæ afflictione, ſicut Iob 38. *Viuit Dominus, qui fecit nobis animam hanc,* nihil ad præſens, ſufficit.

Animal.

Nota, quod animal dicitur, quicquid viuit ſenſitiua vita. Et dicitur animal quia animam habet, vel quia animatur. Dicamus igitur moraliter, quod per animal poteſt intelligi omnis creatura rationalis ſiue bona fuerit, ſiue mala. Et ſic dico, quod in ſcriptura reperitur multiplex animal ſcilicet, A

Animal {
Mortale,
Vitale,
Carnale,
Lethale,
Æternale.

Inue-

Inuenitur,dico,animal mortale,& ſic ſignat quemlibet viatorem,qui ſc.dum in hoc mundo peragrat, vitam animalem ducit, & animalibus paſſionibus ſubiacet,dum hic viuit. De quo 1.Cor.15. *Prius quod animale eſt,deinde quod ſpirituale eſt.* Quia ſcil. homo nunc eſt animal mortale,tandem vero poſt reſurrectionem erit animal ſpirituale, id eſt, impaſſibile, & immortale. Vnde de animalibus hic mortalitati ſubiectis dicitur Iohel.1. *Ingemuit animal, mugierunt greges.*

¶ Item inuenitur animal vitale,quia omne animal viuit, alias nõ diceretur animal. Et ſic animal ſignat hominem iuſtum, vita gratiæ viuidum,& ſenſibus diſcretionis munitum. De quo in Pſal 144. *Aperis tu manum tuam,& imples omne animal benedictione.* Sed de hoc videbitur infra latius.

¶ Item inuenitur animal carnale. Et ſic animal ſignat peccatorem. Animal enim de ſui natura cõſtat ex carne & ſanguine. Sic peccator ex carnali immunditia,& fœditate. Vnde de peccatoribus dicitur Ezech.8. *Ingreſſus vidi,& ecce ſimilitudo reptilium animalium,abominatio,& vniuerſa idola domus Iſrael.* Sed de hoc etiam videtur infra latius.

¶ Item eſt animal lethale,ſeu crudele. Et ſic animal ſignat diabolum. Vnde de peccatoribus, & damnatis dicitur Sap.17. *Tranſitu animalium & ſerpentum ſibilatione commoti,tremebundi peribant.*

¶ Item eſt animal æternale. Et ſic ſignat beatos, qui ſunt animalia Dei patris. Pſalm.67. *Animalia tua habitabunt in ea,paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.* His igitur præmiſſis dicendum eſt, quod ſicut duo ſunt genera animalium, videlicet animalia domeſtica & animalia fera; Sic loquendo moraliter, duo ſunt genera animalium ſpiritualium ſc. domeſtici,id eſt, boni & iuſti, & ſylueſtres,id eſt, peccatores & impij. Dicamus igitur,quod per animalia quandoque poſſunt intelligi viri iuſti. Sicut enim animalia habent motum,ſenſum,& actum,quia ſcilic. mouentur,ſentiunt,& operantur. Sic vere iuſti habent motum bonæ voluntatis & affectionis. Senſum dulcis pietatis,& compaſſionis,quia ſcil.ipſi ſentiunt miſeriam alienam,actum bonæ,& vtilis operationis. Et ideo de talibus animalibus poteſt dici illud Ezech.1. *quod animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis.* Ibant dico:ecce motus voluntatis;reuertebantur, ſupple , ad compaſſionem proximi, ecce virtus pietatis; In ſimilitudinem fulguris, quod ſcil. eſt res mirabiliter actiua;ecce actus virtutis & probitatis.

B ¶ Notabo ergo,quod in ſcriptura inuenio

Animal:
- Oculatum,
- Eleuatum,
- Subiugatum,
- Dedicatum,
- Conturbatum,
- Affectione dotatum.

¶ Tale enim proculdubio debet eſſe vir iuſtus, qui ſcilicet eſt oculatus, circumſpiciendo diſcrete. Eſt eleuatus,contemplando ſupernaliter & alte. Eſt ſubiugatus Deo ipſi obediendo deuote. Eſt dedicatus ſcil. Deo,ſibi ſeruiendo iugiter & prompte. Eſt conturbatus Deum & eius iudicia timendo, & recipiendo attente. Eſt affectu dotatus proximos diligendo aperte. Eſt igitur iuſtus, animal oculatum per diſcretionem, ſimilis ſcil. illi animali,quod dicitur Lynx,quod ſcilicet vltra parietem dicitur videre. Similis etiam illis Æthiopibus, quos Solinus quaternos oculos habere dicit,quia ſcilic.iuſtus vltra parietem corporis & rerum temporalium conſiderat, & variæ circumſpectionis oculos ſecum portat,figuratus Apoc.4. vbi dicitur, *quod iſta quatuor animalia erant plena oculis ante & retro,* hoc eſt dictum,quod iuſti debent eſſe circumſpecti & oculati quantum ad præſentia, & abſentia, & quantum ad præterita,& futura. Item iuſtus eſt animal eleuatum per contemplationem , & ſic poteſt comparari illi animali,quod dicitur Gryphes, quod alas aquilæ dicitur habere, & ſurſum in aere volare, & Smaragdos lapides pretioſos in montibus hyperboreis diligenter ſeruare, vt ponunt Iſidor. & Plin. Sic iuſtus debet eſſe animal volatile, quia ſcil. alis altæ conſiderationis debet per contemplationem volare,& ſe ſurſum mentaliter eleuare. Ezech.1. *Cumque eleuarentur animalia,eleuabantur pariter & rotæ,* hoc eſt dictum,quod animalia,id eſt, viri perfecti eleuantur per contemplationem,& rotæ,id eſt,ſimplices,vel actiui eleuantur eorum exemplo per terrenorum contemptum,& deteſtationem. Item iuſtus eſt animal ſubiugatum,ſcilic. Deo, & prælato,& potiſſime bonus ſubditus,ſimilis Bobus & Aſinis, quæ ſunt animalia viribus humanis ſubiecta & ad vtilitatem hominum ordinata. Sic ſimplices figurati ſunt in aſina Balaam, quam (vt patet Num.22.) Dominus ſuus contra rationem vrgebat, & quæ quamuis eſſet animal brutum, Angelum tamen melius quam ipſe Balaam, qui erat animal rationale, videbat, quæ ad ipſum, dominum ſcilicet ſuum cum ab eo vrgeretur, arguendo dicebat. *Nonne,* inquiebat, *animal tuum ego ſum,quare me percutis,ecce iam tertio;* Sic vere Balaam Hariolus, id eſt, mali ſuperiores non ceſſant aſinas,& animalia ſibi ſubiecta, id eſt, ipſos ſubditos ſuos percutere & grauare, quamuis in veritate ipſi in ſimplicitate ſua Angelum,id eſt,Deum melius videant,quam ſui domini,qui ſunt rationabiles,& diſcreti. Ipſi enim dicere poſſunt illis. Nonne animal tuum ego ſum &c. Vide de tali ſubdito animali poteſt dici illud,Ezech.10. *Ipſum eſt animal,quod vidi ſubter.* Item dico,quod iuſtus eſt animal dedicatum. Aliqua enim animalia fuerunt antiquitus dijs gentium dedicata, ſc. Lupus Marti, ſcilicet Pauo Iunoni, Equus Soli. Sic vere iuſti & maxime religioſi,& clerici ſunt Deo dedicati & ipſius ſeruitio mancipati, figurati in animalibus mundis,quæ diuinis ſacrificijs erant apta. Leuit.1. Et ſi vis compara tales Boui, Arieti, Oui, & Agno,& Hœdo: Boui propter maturam prudentiam, Arieti propter conſtantiam, Oui propter lac, id eſt, propter clementiam, Agno propter innocentiam, Hœdo laſciuo propter lætitiam & diuinæ laudis harmoniam. Vnde de Eccleſiaſticis Deum laudantibus poteſt dici illud Apocal.6. *Audiui tanquam vocem in medio quatuor animalium.* Item iuſtus eſt animal conturbatum, ſcilic. diuino timore,& obedientia ſuperioris, ſimilis Camelo, & Pardo,quod eſt animal timoroſum, & tamen pulchris maculis picturatum,ſic enim iuſti ſunt timoroſi, & per virtutum colores ſunt decori. Gen.9. *Sit terror ſuper animalia tua.* Item iuſtus eſt animal affectuoſum & pium quia ſicut naturale eſt omni animali ſuum ſimile diligere , & catulos ſuos defendere & nutrire,ſic iuſti ſe inuicem diligunt, & pie alios nutriunt, & alunt. Eccl.13. *Omne animal diligit ſibi ſimile.* Item iuſtus & animal mundum,& vtilitati aliorum congruum. Leuit.11. *Hæc ſunt animalia,quæ comedere debetis.* Et nota, quod in arca Noe munda animalia fuerunt plura,quam immunda,quia ſcilicet de mundis ſeptena,de immundis vero tantummodo fuerunt ibi bina. Sic vere in arca Eccleſiæ plures debent eſſe boni quam mali , & plures mundi & ſancti,quam impij vel immundi. Pſalm.67. *Animalia tua habitabunt in ea.* Cuius tamen contrarium eſt hodie, vnde iam poteſt dici illud Sap.19. *Pro natione animalium produxit terra muſcas.* Et Hiere.12. *Conſumptum eſt animal,& volucre.* Cuius tamen deberet eſſe contrarium,iuxta illud Exod.9. *De animalibus filiorum Iſrael nihil perijt.* Patet igitur quomodo per animalia poſſunt intelligi viri iuſti. ¶ Sed adhuc dico quod nomine animalium poſſunt intelligi viri peccatores & impij. Et ſic dico, quod inuenio

Animalia:
- Bruta,
- Muta,
- Immunda,
- Furibunda.

¶ Sic vere dico, quod peccatores ſunt bruta per ignorantiam. Iud.2. *Hi autem quæcunque quidem ignorant blaſphemant, & quæcunque naturaliter tanquam bruta animalia norunt in his corrumpuntur.* C Item ſunt muti per diuinæ laudis carentiam. Sap.11. *Immiſiſti eis multitudinem multorum animalium in vindictam.* Item ſunt immundi per luxuriam. Ideo bene dicitur Leui.7. *Sanguinem omnis animalis non ſumetis in cibum,* id eſt, luxuriam immundorum non ſumetis in exemplum. Item ſunt furibundi per iracundiam. Vnde de ſimplicibus dicitur Abacuc.2. *Vaſtitas animalium deterrebit eos* (ſufficit) compara primos equo, quod eſt animal brutum, ſecundos Crocodilo lingua carenti, quod eſt animal mutum, tertios Porco, quod eſt animal immundum, quartos Leoni vel Tigridi, quod eſt animal ſæuum,&c. Vide infra de beſtijs. Et vide infra de ſanctis animalibus cum quatuor faciebus.

Animus. Nota,quod animus accipitur pro A

- Corde,
- Mente,
- Anima,
- Cogitatione,
- Interiori voluntate.

¶ Nota igitur, quod inuenio animum bonorum, animum malorum. Et ideo primo de bono animo aliquid diſſeramus, & dicamus, quod ſicut camera interior mundus tenetur, tutius cuſtoditur, honeſtius præparatur. Sic animus, & mens noſtra, vbi ſcilic. theſaurus diuinæ gratiæ debet eſſe repoſitus; debet munde teneri per innocentiæ puritatem; tute ſeruari per diligentiæ ſedulitatem; honeſte ornari per virtutum multiplicitatem. Et nota, quod ſicut dicit Seneca epiſt. 41. *Animus prout à nobis tractatus eſt, ita nos ipſe tractat.* Philoſophi enim antiqua attendentes animum virtutem intellectiuam, & cognitiuam habere, ipſum Deum eſſe, & diuinam virtutem habere crediderunt. Et ideo ipſum virtutibus ornauerunt. Sicut videtur ſupponere Cato dicens. *Si Deus eſt animus nobis vt carmina dicunt. Hic tibi præcipue ſit pura mente colendus.* Seneca enim epiſt. 31. iſtius opinionis fuiſſe videtur, quod ſcil. animus humanus ſit Deus, dicens. *Animus*, inquit, *ſi rectus, bonus, & magnus eſt, quid aliud hunc voces, quam Deum in humano corpore habitantem*; Item ſupponit epiſtol. 41. circa principium, & epiſt. 82. dicit: *Quem*, inquit, *deorum ſponſorem accepiſti? eum, qui neminem fallit, animum boni, ac recti amatorem.* Et breuiter, quia in animo humano, eſt illa vis rectitudinis, quæ ſynderesis nominatur, quæ contrariatur naturaliter omni malo, ideo quandam vim diuinam eſſe animum putauerunt, à quo huiuſmodi rectitudinem emanare viderunt. Vt autem iſtam opinionem ad veritatem aliqualiter reducamus, poteſt commode ſuſtineri, quod rectus & bene ordinatus & morigeratus animus Deus dicitur, pro eo, quod ad nullum malum inclinatur, nulla fortuna vincitur, temporalia contemnendo ſupergreditur, cœleſtia meditatur, & quaſi Deus mortalia contemplatur, & dijs immortalibus, id eſt, Angelis conformatur Gen 3. *Eritis ſicut dij ſcientes bonum & malum.* Ideo bonum & rectum animum deſcribens Seneca epiſt. 66. dicit ſic: *Animus*, inquit, *intuens vera, peritus fugiendorum, non ex opinione, ſed ex natura precia rebus imponens, toti ſe inſerens mundo, & in omnes eius actus contemplationem ſuam mittens, cogitationibus intentus, in aduerſis inuictus neutri fortunæ ſubmiſſus, ſuper omnia, quæ hic accidunt, eminens, imperturbatus, intrepidus, infractus, quem fortuita nec deprimant, nec attollant. Talis* (inquit) *animus virtus eſt.* Et vt breuius concludam, vt ipſe Sen. in epiſt. 65. inquit. *Talis eſt ſapientis animus, qualis mundus ſuper lunam.* Mundus enim ſuper lunam habet multas proprietates notabiles, ſcil.

Claritatem ſine caligine,
Serenitatem ſine nube,
Tranquillitatem ſine turbine,
Perpetuitatem ſine corruptione,
Cœli propinquitatem ſine elongatione,
Situs ſublimitatem ſine depreſſione.

B Sic verè bonus & ſanctus animus habet claritatem proſperitatis & ſapientiæ. Vmbra enim terræ, id eſt, amor terrenorum non aſcendit ad interſtitium animi ſapientis, vt ibi noctem ignorantiæ poſſit cauſare, & lumen ſapientiæ perturbare, vnde Salomon dicebat Eccl. 2. *Propoſui à vino abſtinere carnem meam, vt transferrem animum meum ad ſapientiæ lucem.* Vnde de ſapienti animo loquitur Seneca epiſt. 78. *Si animus*, inquit, *tibi in vſu eſſe ſolet, ſuadebis, docebis, audies, quæres, recordaberis, dices.* Quod eſt contra multos, qui ſcilicet non videntur habere in animo ſapientiæ claritatem, quia ſcilicet vmbra terreni amoris ipſorum animos taliter obtenebrauit, vt nullum bonum velint audire, nihil vtile ſcire, dicere, nihil arduum velint quærere, in Dei operibus nolint meditari, Dei beneficiorum nolint recordari. Vnde pro certo iſte animus, non eſt ſupra lunam, id eſt, ſupra rerum mutabilitatem poſitus, ſed infra potius conſtitutus, & ideo tenebris inuolutus, Iudith. 14. *Turbati ſunt animi eorum valde.*

¶ Item debet bonus animus habere ſerenitatem & tranquillitatem immoderantiæ. Sicut enim ſupra lunam non eſt turbo, ventus, vel alicuius varietatis motus, ſic in bono animo non debet eſſe aliquis motus malus ſcilicet motus triſtitiæ, quia mœrore animi deijcitur ſpiritus. Nec motus iracundiæ. Prouerb. 16. *Qui dominatur animo ſuo, melior eſt expugnatore vrbium.* Item debet habere durationem perſeuerantiæ. Res enim quæ ſupra lunam ſunt, ſunt incorruptibiles & æternæ. Sic animi bonorum per perſeuerantiam ſunt durabiles, & per fortitudinem immortales. Sicut enim illa non ſubſunt elementaribus paſſionibus ſic nec animi bonorum ſubſunt vitiorum alterationibus. Ideo conſtanti viro dicitur Tobiæ 5. *Forti animo eſto, in proximo eſt, vt à Deo cureris.* Vnde Seneca dicit epiſtol. 65. *Quem in mundo Deus locum obtinet, hunc in corpore animus. Seruiant deteriora melioribus, & fortiſſimus ſtet aduerſus fortuita:* Item debet habere ſublimitatem eminentiæ. Debet enim animus ſurſum eſſe ad Deum erectus, & ad affectanda & contemplanda cœleſtia ſublimatus, & ab inferioribus ſegregatus. Vnde Seneca, *Validiorem*, inquit, *animum excelſiorem, & ampliorem facit virtus.* Nam cætera cupiditates irritant, animum deprimunt, & cum videntur attollere, inflant: quia reuera animus mundanorum quos terrena faciunt cupidos & auaros, nunquam eſt nobilis & excelſus, ſed ſuperbus potius & inflatus. Nec ſe excuſet aliquis dicendo ſcilicet ſe non ſufficere ad animum ſuum ad contemptum terreſtrium & meditationum cœleſtium erigendum, quia non eſt aliquis quantumcunque ruſticus vel pauper vel ignarus, quin virtuoſum animum poſſit habere & mentem ſuam de inferioribus ad ſuperiora leuare. Vnde Seneca ep. 66. *Poteſt*, inquit, *ex caſa, id eſt, ex paupere domo vir magnus exire, & ex deformi, humilique corpuſculo formoſus animus atque magnus. Et quoſdam ita fortuna generare videtur, vt approbet poſſe virtutem in omnibus naſci.* Et in epiſt. 31. *Animus*, inquit, *tam in Quiritem Romanum, quam in libertinum, quam in ſeruum poteſt cadere. Quid eſt eques, aut libertinus, aut ſeruus? nomina ex ambitione aut iniuria nata, ſubſilire in cælum ex angulo licet.* Sic igitur patet quid eſt proprie bonus animus, & qualem debet habere animum homo iuſtus. Si vis, adhuc nota, quod boni habent animum

Pronum ſeu voluntarium ad obediendum,
Vnum ad conſentiendum,
Æquum ad iudicandum,
Firmum ad tolerandum,
Lætum ad ſpiritum exultandum,
Amarum ad pœnitendum,
Circumſpectum ad cognoſcendum,
Fortem ad operandum,
Triſtem ad meditandum,
Audacem ad repugnandum,
Purgatum ad munde viuendum,
Præparatum ad Deo complacendum.

¶ Sit igitur in animo pronitas obedientiæ. Exod. 35. *Omnis voluntarius & prono animo offerat domino.* Et 1. Paral. 28. *Tu autem Salomon ſerui ei corde perfecto & animo voluntario.* Item ſit ibi vnitas concordiæ & amicitiæ, ſicut de illis, qui contra Holofernem, id eſt, contra diabolum ſuperbum rebellauerunt, dicitur Iudith. 1. *quod omnes vno animo contradixerunt ei.* Item ſit ibi æquitas omnis iuſtitiæ ad iudicandum. Iudith. 7. *Aequo animo eſtote fratres.* Item ſit ibi firmitas perſeuerantiæ & obedientiæ. Tob. 5. *Forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo cureris.* Item ſit ibi hilaritas gaudij, & ſpiritualis lætitiæ, quia ſicut dicitur Prouerb. 17. *Animus gaudens ætatem floridam facit, ſpiritus vero triſtis deſiccat oſſa.* Item ſit ibi amaritudo contritionis, & pœnitentiæ 1. Reg. 1. *Cum eſſet Anna amaro animo, orauit Dominum flens largiter.* Et de Dauid, qui ſignat Chriſtum, dicitur 1. Reg. 22. *quod omnes qui erant oppreſſi ære alieno, & amaro animo, conuenerunt ad eum, & factus eſt eorum princeps.* Item ſit ibi limpitudo circumſpectionis, & ſapientiæ. Eccleſiaſtic. 7. *Luſtraui vniuerſa in animo meo, vt ſcirem conſiderare & quærere ſapientiam.* Item ſit ibi fortitudo bonæ operationis & efficaciæ. Vnde Seneca epiſtola 76. *Validum animum facit virtus.* Item ſit ibi mœſtitudo timoris, meditationis, & ſpiritualis triſtitiæ. Sicut de Heſter legitur Heſter 15. quod *roſeo colore vultu perfuſa, & gratis, & nitentibus oculis celabat animum triſtem.* Item ſit ibi magnitudo vigoris & audaciæ, ſicut de illo audaci iuuene dicitur, 2. Mach. 7. quod *mirabantur omnes adoleſcentis animum*, quo ſcil. pœnas contemnebat, & Antiocho contradicebat. Et de matre eius dicitur ibidem, quod *fœminea cogitationi maſculinum animum inſerebat.* Item ſit ibi ſanctitudo nitoris & munditiæ. Iacobi 4. *Purificate corda duplices animo.* Item ſit ibi pulchritudo decoris, & honeſtæ apparentiæ. Prou. 16. *Hominis eſt præparare animum.* Et hæc ſufficiant de animo virtuoſo. De animo vero malo, & vitioſo poſſumus notare, quod mali dicuntur habere

Animum { Effrenatum, Eneruatum, Deſolatum.

¶ De animo effrenato, crudeli, & irato dicitur 2. Machab. 9. D
quod

Digitized by Google

quod *Antiochus ignem ſpirans animo in Iudæos, iuſſit accelerari currum.* De animo molli & eneruato, dicitur Eccl. 7. *Noli eſſe puſillanimus in animo tuo.* De animo vero triſti & deſolato dicitur Prouer. 15. quod *in mœrore animi deijcitur ſpiritus.* Sufficit, vide infra de corde, & voluntate, de mente, quia hic non dilataui me per exempla, & figuras, gratia & cauſa breuitatis, &c.

A *Anna* Nota, quod tam in ſcriptura, quam extra fit communiter mentio de quinque mulieribus dictis Anna: inuenitur enim

Anna { Mater Samuelis,
Filia Phanuelis,
Vxor Raguelis,
Coniunx Tobiæ,
Mater Mariæ. }

¶ Igitur per Annam, quæ interpretatur gratia reſpondens vel donans, vel donatio, poteſt intelligi gratia diuina, quæ, ſcilicet, dicitur reſpondens, donans, vel donatio, quia gratia gloriæ correſpondet, à Deo ſolo datur, & omnia bona dona. Iacob. 1 *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt.* Et reuera iſtud nomen ſcilic. Anna, id eſt, diuina gratia videtur competere quinque generibus perſonarum, quia reuera iſta eſt.

Mater obedientium,
Filia Deum contemplantinm,
Vxor Deum in pauperibus paſcentium, & nutrientium,
Coniunx diſcretorum & conſiderantium,
Genitrix amarorum & pœnitentium.

¶ Dico igitur, & diuina gratia concernit obedientes. Et ſic iſta eſt Anna mater Samuelis, qui interpretatur exaudiens Deum, qui reuera gratia diuina illis proprie mater eſt, qui Deum, & Dei mandata obediendo exaudiunt prompto corde 1. Reg. 1. *Concepit Anna, & peperit filium, vocauitque nomen eius Samuel.*

¶ Item gratia pertinet ad Deum contemplantes. Et iſta eſt Anna filia Phanuelis, qui interpretatur contemplans Deum. Et iſta eſt, *quæ Ieſum recepit in vlnis* Lucæ 1. vnde de iſta dicitur ibi, quod *erat Anna propheteſſa filia Phanuel, quæ non diſcedebat de templo ſeruiens Deo, die ac nocte.* Quia reuera Anna. id eſt, diuina gratia propheteſſa dicitur, quia facit meditari futura. Et dicitur filia Phanuelis, quia facit contemplari æterna. Et dicitur proceſſiſſe in diebus ſuis, quia facit hominem perſeuerare. Et dicitur à templo non diſcedere, quia facit Deo ſeruire, & Deum orare.

¶ Item gratia concernit compatientes. Et iſta eſt Anna vxor Raguelis, qui interpretatur paſcens Deum, quia ſcil. gratia illorum eſt vxor, & ſocia, qui Deum in perſona pauperum paſcunt. Tobiæ 7. *Vocauit Raguel Annam vxorem ſuam,* ac ſi diceret, quod vir, & pius, & compatiens nutritor pauperum iure poteſt diuinam gratiam inuocare.

¶ Item gratia concernit diſcretos viros, & omnia conſiderantes, quia, ſc. diſcretio & conſideratio non poſſunt haberi ſine Anna, id eſt, ſine gratia diuina mediante. Et iſta eſt Anna vxor Tobiæ, quia Tobias interpretatur conuertens, ſignificans illos, qui Dei gratia mediante & cooperante ad conſiderationem vniuerſorum per diſcretam ſapientiam ſe conuertunt. Tob. 1. *Accepit Tobias Annam vxorem de tribu ſua.*

¶ Item gratia pertinet ad amaros corde & pœnitentes, quia, ſcil. ſine Anna, id eſt ſine gratia Dei amaritudo contritionis & pœnitentiæ non habetur, & iſta eſt Anna mater Mariæ, quia Maria interpretatur mare amarum, ſignificans pœnitentes, quorum eſt gratia Dei mater. Et de hac Anna poteſt accipi illud, quod de prima Anna dictum eſt 1. Reg. 1. *Cum eſſet Anna amaro animo, orauit Dominum flens largiter.*

B ¶ Vel ſi per Annam vis accipere aliquam ſanctam virginem, vel perſonam, vel etiam animam, dic, quod iſta debet eſſe Mater obedientiæ, & ſubiectionis quo ad Samuelem, Filia diuinæ ſapientiæ, & contemplationis, quo ad Phanuelem, Vxor clementiæ & piæ pauperum nutritionis quo ad Raguelem, Coniunx prudentiæ & conſiderationis quo ad Tobiam, Genetrix pœnitentiæ & contritionis quo ad Mariam. Allega ad ſingula ſicut ſupra.

A *Annus.* Nota, quod annus eſt ſpacium temporis continentis duodecim menſes; & ſolis per 12. ſigna peragrationes. Et breuiter cum annus denotet mihi durationē & tempus, poſſum notare, quod in ſcriptura annus poteſt ſignificare tempora vniuerſa, ſiue bona fuerint ſiue mala. Nota igitur quod in ſcriptura reperitur

Annus { Laboris & afflictionis,
Doloris & contritionis,
Valoris & perfectionis,
Timoris & punctionis,
Mœroris & turbationis,
Fœtoris & corruptionis,
Horroris & damnationis,
Dulcoris & ſaluationis. }

Annus laboris ſignat ſtatum vitæ præſentis, qui eſt primus & principium aliorum, iuxta illud Exod. 12. *Hic annus primus erit in menſibus anni.* Et iſte annus ad literam currit per quatuor tempora, ſcilicet,

Ver,
Æſtatem,
Autumnum,
Hyemem.

Quantum ad elementa. Vel per quatuor ætates, ſcil. pueritiam, iuuentutem, ſenectutem, & ſenium, quantum ad corpora. Vnde de tempore huius vitæ dicitur in Pſalm. *Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis.* Si autem in potentijs, octuaginta anni: & amplius eorū labor & dolor. Et iſtud tempus proprie figuratur in ſex annis laboris humani, de quibus dicitur Leu. 25. *Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, ſeptimo vero anno ceſſabis ſerere & metere,* quaſi dicat. In ſenario annorum vitæ præſentis laboris, in ſeptenario vero futuræ quietis à labore ceſſabis. Vnde de breuitate iſtius vitæ dicitur Iob 16. *Ecce breues anni tranſeunt, & ſemitam, per quam non reuertar, ambulo.* Nota, quod annus conſtat ex duodecim menſibus, & duodecim conſtat ex quatuor & tribus & quinque. Quia ſcilicet annus præſentis vitæ conſtat ex quatuor elementis, quo ad corpus: ex tribus potentijs, quo ad animam: ex quinque ſenſibus, quo ad compoſitum vtriuſque vnde de muliere, id eſt, de natura humana dicitur Matth. 9 quod *ſanguinis fluxum patiebatur 12. annis.*

¶ Annus doloris ſignat ſtatum pœnitentium. Et iſte ſtatus B pœnitentium figuratus eſt in 40. annis, in quibus manſerunt filij Iſrael in deſerto. Vnde Io. 2. dicitur *quod 46. annis ædificatum eſt templum,* quia ſcilicet templum mentis per pœnitentiam conſtituitur, quando 40. annis pœnitentiæ & ſex annis opus miſericordiæ fabricatur, vnde Actorum 7. dicitur de Moyſi, quod *ipſe erat potens in operibus, & in verbis, cum impleretur ei 40. annorum tempus.* Et de hoc etiam Neemiæ 9. dicitur, *Per 40. annos paui ſti eos,* &c. Annus valoris ſignat ſtatum virtutis & gratiæ. Et iſte ſtatus poteſt proprie comparari anno vni, annis duobus, annis tribus, annis quatuor, annis quinque, annis ſex, annis ſeptem. Anno dico vni, quia iſte ſtatus continet concorditer pacis & concordiæ vnitatem, charitatis & amicitiæ binitatem, ſanctæ fidei trinitatem, Cardinalium virtutum quaternitatem; cohibitionis ſenſuum quinitatem; operum miſericordiæ ſextitatem, Sacramentum Eccleſiæ ſeptitatem.

¶ Dico igitur, quod in ſtatu virtuoſo eſt vnus annus, id C eſt, vnitas pacis & concordiæ. Eſa. 21. *Adhuc in vno anno quaſi in anno mercenarij & auferetur omnis gloria Cedar, & reliquiæ ſagittariorum,* quaſi dicat. In vnitate pacis auferuntur ſagittæ omnis controuerſiæ, & diuerſitatis. Quod ibi ſint duo anni duplicis charitatis & amicitiæ, patet Hier. 28. vbi dicitur. *Confringam iugum Nabuchodonoſor regis Babylonis poſt duos annos dierum,* id eſt, confringam diaboli iugum poſt duplicis charitatis complementum. Item quod ibi ſunt tres anni fidei trinitatis patet 3. Reg. 10. vbi dicitur, quod *claſſis Salomonis ſemel per tres annos ibat in Tharſis, & inde apportabat aurum.* Aurum enim ſapientiæ & gratiæ acquiritur, quando in anno perfectionis trinitatis fides creditur, & impletur, &c. dic ſicut de alijs.

¶ De anno igitur, id eſt, de ſtatu virtutis & gratiæ poteſt di- D ci illud, quod de præceptis Dei dicitur Prou. 3. *Longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Iſte autem annus figuratur in anno ſeptimo, vbi fiebat relaxatio ſeruorum, & remiſſio tributorum, quia ſcilicet in ſeptenario virtutum ſeruitus culpæ remittitur, & tributum omnis nequitiæ relaxatur. Exod. 21. *Sex annis ſeruiet tibi, ſeptimo egredietur liber.* Annus timoris & punitionis ſignat mortem, & diem iudicij, & executionē

Dei ſententiæ. De morte enim dicitur in Pſ.30. *Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* De iudicio vero dicitur Eſa.63. *Dies vltionis in corde meo, annus retributionis meæ venit.* Annus fœtoris, erroris vel corruptionis, ſignat ſtatum peccati & nequitiæ. Pſ.89. *Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.* Et Pſalm.77. *Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum feſtinatione.* Annus horroris ſignat ſtatum damnationis æternæ pœnalitatis, & miſeriæ. De quo Apoc.20. dicitur, quod *ſerpens antiquus diabolus apprehenſus, poſitus eſt in carcerem, & ligatus per annos mille.* Annus ſplendoris ſeu dulcoris ſignat ſtatum æternæ ſaluationis, & lætitiæ. De quo in Pſalm.76. *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* Et Pſal.64. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate.* Et iſta figuratur in anno iubilæo, vbi fiebat plena remiſſio, & requietio, & hæreditatis reſtitutio. Sic anno gloriæ omnis reatus remittitur, & hæreditas Paradiſi reſtituitur, & requies perpetua poſſidetur. Eccl.26. *Annos vitæ in pace impleuit, &c.* Vide infra de 12. menſibus tit. de Menſe, vel de duodecim.

A *Annunciare.* Idem eſt quod intimare, narrare, prædicare, reuelare, declarare. Et eſt duplex annunciatio, prout ad præſens occurrit, ſcilicet, confeſſionis & prædicationis. Confeſſionis, de qua in Pſal.50. *Iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Item prædicationis. De hac Eccl. 10. *Qui habet pennas, annunciet ſententiam.* Item eſt annunciatio angelicæ conſolationis. Luc.2. *Annuncio vobis gaudium magnum, quia natus eſt vobis hodie ſaluator mundi.* Quia ergo annuncio magis ſupponit pro prædicatione, ideo exponamus illud Eſa 58. *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo ſcelera eorum, & domus Iacob peccata eorum.* In quibus verbis oſtenditur, quod quilibet prædicator debet habere, Sedulitatis proſecutionem (Clama ne ceſſes) Auctoritatis prolocutionem. (Quaſi tuba exalta vocem tuam) Aſperitatis reprehenſionem (Annuncia populo meo, &c.)

B ¶ Habeat igitur diligentiæ ſedulitatem *(Ne ceſſes inquit.)* Nam ſicut videmus, quod corpora cœleſtia nunquam ceſſant à motu, & curſu, ſicut patet de Sole, & Luna, & de ſtellis, imo continue, inceſſanter, & perpetuo circumeunt, & mouentur, vt ſic per ea obſcura illuminentur, viuentia vegetentur, & tota rerum machina in ſuo ordine conſeruetur. Sic vere chariſſimi, prædicatores ſpirituales, & cœleſtes, & etiam alij ſancti viri non ceſſant circumire, & currere per bonorum operum ſedulitatem, & per iniuncti ſibi officij executiuam agilitatem, ſicut patuit de Paulo, & primis Eccleſiæ prędicatoribus & fundatoribus, qui continue quamdiu vixerunt, laborauerunt, circuierunt, prædicauerunt, ita quod ſuis doctrinis, influentijs, & exẽplis mundum illuminauerunt, vegetauerunt, & ſpiritualiter nutrierunt. Non ceſſes ergo ſimilis formicæ, quæ non ceſſat in æſtate diſcurrere, & cum magnis laboribus grana ad cauernam ſuam trahere, vt inde poſſit vitam in hyeme ſupportare. Sic vere prædicatores non debent ceſſare diſcurrere prædicando, vt grana, id eſt, animas poſſint ad cauernam trahere Paradiſi, & vt inde poſſint tanta merita acquirere, quod in hyeme, id eſt, in ſtatu poſt mortem vitam valeant gloriæ reportare. *Clama ergo, ne ceſſes.* 1.Reg.7. *Ne ceſſes pro nobis clamare ad Dominum.* Inceſſanter enim debemus clamare ad Dominum ſcilicet ad Deum per orationem, ad proximum per prædicationem, ad noſmetipſos per confeſſionem. Et hoc eſt contra multos, qui re vera officiũ prædicationis vel laborem bonæ operationis non continuant nec frequentant, ſed potius ipſum diſcontinuant, & in ipſo deficiunt, atque ceſſant. Vnde recte videtur quod multis accidit ſicut fluuio, qui à ſuo inceſſabili curſu aliquoties retardatur. Dicit enim Iſidor. quod eſt quidam lapis precioſus, dictus Achates, qui ſi ad fluuium applicetur, facit eum deſiſtere & ceſſare ab ordine, curſu, & fluxu, facitque arreſtare, & quaſi per violentiam retroire. Et ideo, vt ait, magi iſto lapide ſolent vti. Re vera chariſſimi, talis lapis videtur eſſe amor huius mundi, & appetitus vanæ laudis, vitium negligentiæ, & proſperitas mundana. Nam quamuis aliquis ſit fluuius currens & non ceſſans, id eſt; perſona diligens, ſedula, ſollicita, & bonis laboribus, curſibus, moribus, prædicationibus, & annunciationibus, & operibus dedita, & maxime in ſpeciali prædicationis officio deputata; ſi tamen iſte lapis Achates, id eſt, amor mundi, vana gloria, & vitium negligentiæ ei adiungitur, ſtatim per inconſtantiam & per imperſeuerantiã à curſu & motu ſuo deſiſtere comprobatur, & per vitia & peccata à curſu & profectu bonorum operum retrouertitur, quod maxime patet de multis modernis prædicatoribus, qui non prædicant, niſi vt poſſint habere gloriam & proſperitatem, quod patet, quia non curam de pauperibus, ſed de diuitibus, non apparent in aduerſis; ſed in proſperis, non frequentant populum pauperem; ſed magis diuitem, atque pinguem. Et quando ad proſperitatem & præliationem veniunt, ab iſtis laboribus retrocedunt, figurati in Iordane Ioſue 4. qui, cum recto inceſſanter itinere ad Mare fluere conſueuiſſet, ipſe tamen econuerſo ſtetit, & etiam retroceſſit, & principem Ioſuæ cum ſuo populo tranſire permiſit. Sic vere multi ſunt, qui quamuis continue habeant inceſſanter ire, fluere, & per bona opera currere verſus mare, id eſt, ad fluentiam Paradiſi, & circa iniunctum ſibi officium laborare, ipſi tamen econtrario retrocedunt per vitia & peccata, & potiſſime per obſtinationem, & ad contraria negotia ſe conuertunt. Vnde in Pſalm.113. *Mare vidit & fugit, Iordanis conuerſus eſt retrorſum.* Nam tales, qui deberent eſſe mare per amaritudinem & contritionem, qui deberent eſſe Iordanis, qui interpretatur riuus iudicij, id eſt, ſeipſos iudicantes per diſcretionem, & alios irrigantes per compaſſionem, & prædicationem, ſtant hodie & ſiſtunt, & ceſſant à fluxu bonorum operum per defectum & diſcontinuationem, & etiam conuertuntur retrorſum, per obſtinationem, & deſperationem, & per principum ſæcularium applauſum & adulationem; & per ſuorum criminum diſſimulationem. Non ſic chariſſimi non; non ſiſtamus, ſed curramus; non ceſſemus, ſed laboremus; non curſum noſtrum diſcontinuemus, ſed ipſum inceſſanter & iugiter frequentemus. Non ceſſes ergo, ſed clama, quia ſcilicet inceſſanter per orationem, confeſſionem, & gratiarum actionem, & prædicationem, & proximorum informationem, debemus vociferare, & clamare Pſalm.95. *Annunciate de die in diem ſalutare eius,* id eſt, continue & inceſſanter. Et Hierem.26. *Annuncians feſtinus veniet.* Similes etiam Seraphin Eſaiæ 6. qui non ceſſant quotidie clamare ſine fine dicentes, *Sanctus, Sanctus, Clama ne ceſſes.*

¶ Secundo debemus habere eloquentiæ auctoritatem. Quaſi tuba (inquit) exalta vocem tuam. Quia ſcilicet prælatus, iudex, prædicator, & annunciator debet habere vocem authenticam, & tubalem. Nam ſicut tuba ſollicitat in prælijs, lætificat in conuiuijs, triſtificat in ſupplicijs, & conuocat in diuinis officijs. Sic vere tuba prædicationis excitat auditores, ad præliandum contra tentationes, inuitat ad Paradiſi conſolationes, deterret per comminationes, lætificat per promiſſiones, conuocat ad Dei officia, condemnat, id eſt, condemnandos iudicat ſcilicet peccatores ad inferni ſupplicia. Quia ſicut videmus, quod tuba eſt ſtricta à parte tenentis, & lata à parte aliorum: tuba etiam non debet eſſe plena, ſed vacua, alias nunquam ſonaret: Sic vere illi, qui tubam prædicationis tenet & portat, debet à parte ſua habere ſtrictiorem partem, & alijs tradere largiorem, quia primo ſcilicet ipſe debet facere, poſt docere. Plenitudinem etiam mundanæ proſperitatis non debet habere, ſed magis vacuitatem voluntariæ paupertatis. Et ſic tuba ſua per optime reſonabit. Quaſi tuba ergo exalta vocem tuam. Oſ.8. *In gutture tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper domum Domini.* Quaſi aquila inquit. Sicut enim Aquila habet vocem roborantem, ſonoram & clamoroſam in tantum, quod aues prædales ipſam audientes ita deterrentur, vt illa die non audeant ſecure inuetere, nec ſibi prædam acquirere, vt dicit Plin. Sic vere prædicator chariſſimi qui re vera debet Aquilæ comparari, & propter viſum claræ diſcretionis, propter volatum altæ contemplationis, debet habere vocem authenticam, comminatoriam, & clamoroſam, ita quod aues prædales, id eſt, mundi principes, vſurarij, & raptores ita debent eum timere, vt audita eius voce, monitione, doctrina, & correctione, ab irruitione crudelitatis, & rapacitatis totaliter abſtineant. Tales ſunt figurati Apocal 8. vbi dicitur. *Vidi & audiui vocem vnius aquilæ volantis, per medium cœlum clamantis, væ, væ, væ, habitantibus ſuper terram,* vbi oſtendit, quod tales debent habere, contemplationis celſitudinem, volantis intellectionis limpitudinem, aquilæ iuriſdictionis rectitudinem, quia debent volare per medium cœlum, prædicationis certitudine; quia ſcilicet debent dicere & clamare maledictiones, quæ peccatoribus ſunt finaliter infligendæ, dicendo *væ, væ, væ, habitantibus in terra:* væ ſcilicet in mortis

ſuppli-

Digitized by Google

ſupplicio, væ in tremendo iudicio, væ inſuper in inferni exterminio. Quaſi tuba ergo exalta vocem tuam. Quod proh dolor chariſſimi, eſt hodie contra multos prædicatores quorum vox non videtur ſimilis tubæ, ſed fiſtulæ, quia ſcilicet non loquuntur authentice deterrendo, ſed loquuntur palpatice adulando; non accipiunt partem ſtrictam, ſed potius partem latam. Non ſunt etiam vacui per terrenorum contemptum, ſed potius ipſi ſunt pleni per eorum deſiderium, & affectum. Et ideo vox talium hodie non percipitur, non timetur, non auditur, non reueretur. *Iſti enim dicunt, & non faciunt, & qui prædicant non furandum, furantur, aſſumentes teſtamentum Dei per os ſuum. Ipſi vero gloriantur in malitia, & odiunt, & fugiunt diſciplinam.* Et ideo verum eſt hodie verbum Greg. in homil. qui dicit, quod *loquentis auctoritas perditur, quando vox operæ non iuuatur.* Non enim annunciant triſtitia, ſed læta, non diſplicentia, ſed placentia, non veritatem ſed palliatam adulationibus falſitatem. Oſeæ 4. *Populus meus in ligno ſuo interrogauit, & baculus ſuus annunciauit ei.* Per baculum enim & lignum ſiccum intelligitur prædicator indeuotus, qui more baculi alios adulando ſuſtentat. Non ſic ergo chariſſimi non ſed habeamus locutionis auctoritatem, vnde de tali authentica annunciatione dicitur Hierem. 33. *Clama ad me*, inquit, *prædicator ad populum, & annunciabo tibi grandia & firma, quæ non ſcis. Quaſi tuba exalta vocem tuam.* Pſal. 92. *Eleuauerunt flumina vocem ſuam.*

D ¶ Tertio dico, quod prælatus vel prædicator debet habere correctionis aſperitatem, quod oſtenditur, cum dicitur. *Annuntia populo meo ſcelera eorum, &c.* Ad tales enim pertinet ſubditis & auditoribus defectus ſuos oſtendere, & ipſos corrigere, arguere & caſtigare. Sicut enim dicit Iſidor. Augures dicunt, quod cornix habet virtutem præſagiatiuam. Nam ſecundum ipſos cornix ſuis cantibus, geſtibus, & moribus abſcondita pericula denunciat, & etiam futura incommoda manifeſtat. Sic vere prædicatores ad modum Cornicis debent eſſe nigri per humilitatem & per abſtinentiæ macerantem aſperitatem. Pſalm. 91. *Bene patientes erunt, & annuncient occulta pericula, latibula, & incommoda vitiorum in peccatoribus*, arguendo, oſtendendo, comminando, & corrigendo. Futura incommoda, ſcilicet mortis, iudicii, & inferni, eis debent veraciter annunciare & declarare. *Annuncia ergo populo meo, &c.* Vt ſic talis poſſit dicere illud Micheæ 3. *Repletus ſum fortitudine ſpiritus Dei & virtute vt annunciem Iacob ſcelus ſuum, & Iſrael peccatum ſuum.* Et iſta proh dolor ſunt contra multos prædicatores, qui vere modernis temporibus vel non volunt, vel non audent dicere veritatem. Non audent, dico, quia ſcilicet hodie de auditoribus ſermonum verificatum eſt illud verbum Amos 5. *Oderunt in porta corripientem, loquentem perfecte abominati ſunt.* Moderni enim non diligunt correctores, ſed adulatores, non caſtigantes ſed blandientes, non crimina improperantes, ſed defectus occultantes, & excuſantes. Quia breuiter nullus poteſt hodie contra mundi peccatores aliquid dicere, quin ab eis odiatur, perſequatur, diffametur & impugnetur Gal. 4. *Inimicus factus ſum vera dicens vobis.* Dicit auctor de proprietatibus. Eſt quædam fera nomine Louide, magnitudine Bouis, quæ in Boemia reperitur, quæ cum à canibus, vel venatoribus perſequitur in quodam folliculo ſubtus mentum miro modo calefacit aquam dum currit, quam ſcilicet aquam ſuper canes, & venatores proiicit, & quicquid tangit, depilat, & exurit, & ſic canes, & venatores fugere, & à perſecutione ſui deſiſtere compellit. Re vera chariſſimi, tales feræ ſunt hodie multi peccatores, quia vere ipſi nolunt, vt aliquis venator, vel canis, id eſt, aliquis prælatus, vel prædicator ipſos perſequatur, mordeat, corrigat, vel reprehendat, quod ſi forte fecerint, ſtatim adhibent aquam calidam, & ardentem, id eſt, verba iniurioſa, diffamatoria, & peruerſa, quæ contra ipſos occulte & publice fulminant, proiiciunt, atque mittunt, & ſic ipſos compellunt fugere, & à perſecutione prædicationis, aut correctionis deſiſtere, & ceſſare. Quia ſicut dicitur Prou. 9. *Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit.* Ipſe dico ſcilicet deriſor. Quia ſicut dicitur Prouerb. 15. *Non amat peſtilens eum, qui ſe corripit.* Iſti ergo non audent corripere. Iterum alij non volunt, & iſti ſunt adulatores, qui non quærunt niſi palpare, adulari, & adulatoribus complacere Eſa. 30 *Loquimini nobis placentia.* Iſti enim nituntur annunciare non diſplicentia, ſed proſpera, non aſpera, nec aduerſa, figurati in falſis prophetis, de quibus dicitur 2. Paralip. 18. *Ecce omnes vno ore bona regi annunciant.* Non ſic chariſſimi non, ſed habeamus aſperitatem correctionis, auctoritatem locutionis, ſedulitatem commotionis, & ita erimus boni annunciatores, & prædicatores. Vnde Pſal. 72. *Vt annunciant omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.* Et ſi adhuc volumus notare, poſſumus dicere, quod nos debemus annunciare, & dicere aliqua Deo, aliqua presbytero, aliqua proximo Deo enim debemus annunciare propriam neceſſitatem in oratione Pſal. 55. *Deus vitam meam annunciaui tibi; poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo.* Presbytero propriam iniquitatem in confeſſione. Hiere. 4. *Annunciate in Iuda, & in Hieruſalem auditum facite.* Iuda interpretatur confitens. Et illud Pſ. 50. *Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Dei ſublimitatem proximo, & propriæ ſalutis vtilitatem in prædicatione. Eſa. 52. *Quam pulchri ſuper montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis ſalutem.* Et ſic notabo, quod prædicator debet alijs de Deo annunciare

Diuinæ laudis magnificentiam;
Dei operum omnipotentiam;
Dei iudicij duram iuſtitiam,
Cœleſtis gloriæ munificentiam.

¶ De laude Dei dicitur in Pſalm. *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.* De operibus Dei dicitur in Pſ. A
Annuncient opera eius in exultatione. De iudicio & iuſtitia diuina dicitur in Pſal. *Os meum annunciabit iuſtitiam tuam, tota die ſalutare tuum.* Et Hier. 50. *Annuntient in Sion vitionem Domini Dei veſtri, &c.* De gloria vero æterna dicitur Io. 1. *Annunciamus vobis vitam æternam.* Et ibid. *Annunciamus vobis quoniam Deus lux eſt*, & reliqua ſimilia. Vide infra in tit. annunciare, dicere, prædicare, annumerare. Vide de numerare.

Ante. Nota, quod Ante quandoque ſignat tempus, quandoque ordinem, quandoque locum. Vel Ante quandoq; ſignat temporaliter, quandoque præſentialiter, quandoque ordinaliter. Ergo dicamus primo, quod Ante ſignat, temporaliter loquendo,

Quo ad { Deum, æternam durationem,
Mundum, mortalem conditionem;
Virum iuſtum, animi præparationem,
Virum doctum, cautelæ adhibitionem.

¶ Ante enim idem eſt quod prius. Et ſignat illud, quod aliud B
habet in tempore præcedere, & illud, quod in ordine temporis debet alia anteire. Et quia Deus præcedit tempore ratione æternitatis, præſens vita præcedit futuram ratione mortalitatis: quia ſecundum Apoſtolum 1. Cor. 15. *Prius quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt iuſtus præparat*, id eſt. Ante parat animum ratione neceſſitatis, prudens præuidet factum vel negotium per cautelam ſagacitatis. Ideo bene dico, quod iſta præpoſitio Ante poteſt ad iſta quatuor applicari.

¶ Dico ergo, quod Ante ſignat diuinam æternitatem. Vnde in Pſal. dicitur. *Deus autem rex noſter ante ſæcula.* Et alibi. *Ante Solem permanet nomen eius.* Et alibi. *Permanebit cum Sole, & ante Lunam.* Et Eſaiæ 43. *Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me non erit.* Item ſignat præſentem mortalitatem: quia ſcil. præſens vita præcedit futuram, & eam neceſſario antecedit. Vnde de labilitate vitæ huius & proſperitatis ſeu iuuentutis, quæ ſunt quædam antecedentia ad futuram vitam, dicitur Iob. 8. *cum adhuc ſit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas areſcit.* De malis vero dicitur Iob 22. *Nunquid ſemitam ſeculorum cuſtodire cupis, quam calcauerunt viri iniqui, qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & fluuius ſubuertit fundamenta eorum?* Item ſignificat diligentem præparationem, ſeu ſedulitatem. Eccl. 18. *Ante orationem præpara animam tuam.* Vnde de diligentibus mulieribus dicitur Luc. 24. *quod ante lucem fuerunt ad monumentum.* Vnde etiam de diligentia poteſt ſumi illud, quod canitur in Eccleſia. *Non ſit nobis vanum mane ſurgere ante lucem, quia promiſit Dominus coronam vigilantibus.* Item ſignat præuenientem ſagacitatem. Prudens enim Ante factum, & ante negotiationem ſolet cogitare, & omnia, quæ agit, conſilio & conſideratione debita præuenire. Eccl. 37. *Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum ſtabile conſilium.* ¶ Vel diſtinguamus aliter, & dicamus quod Ante ſignat C

Iuuentutis tempus primordiale;
Senſualitatis tempus exitiale,
Bonitatis tempus ſpirituale;
Sagacitatis ſeu ſedulitatis tempus rationale;
Fatuitatis ſeu celeritatis tempus occidentale vel nocumentale.

Digitized by Google

¶ Dico igitur, quod Ante ſignat tempus iuuentutis. Sicut enim illud quod vadit ante, præcedit illud, quod venit poſt, ſic iuuentus ſenectutem antecedit. Et ſicut videmus, quod in Pueris pars anterior grauior eſt, & debilior quam ipſa pars poſterior, quod patet, quia præ grauedine partis anterioris & prioris & ſuperioris ipſi ſolent proni terram tangere, & faciliter cadere, & ſe in luto multipliciter inquinare. Sic vere in hominibus pars anterior ſcilicet iuuentus eſt (vt communiter) debilis, & ad cadendum in via facilis & procliuis. Poſterior vero pars ſcilicet ſenectus ſolet in eis eſſe fortior, & à vitijs liberior & tutior. Vnde Seneca dicebat: *Gaudeo non quia ſenui, ſed quia in me vitia ſenuerunt.* Et illud 2. Corinth. 12. *Cum autem infirmor, tunc fortis ſum.* Multi enim ſimiles ſunt non pueris, ſed illi Serpenti, qui dicitur Dracuncopedes, quia ſecundum Vincentium in ſpeculo ſuo naturali, à parte ante habet faciem virgineã, à parte vero poſt ſerpentinam. Vnde de illa ſpecie dicitur fuiſſe ſerpens in quo Diabolus ſeduxit Euam. Sic vere multi ſunt, qui in iuuentute ſunt meliores, quam in ſenectute: quia à parte ante ſcilic. in iuuentute ſunt aliquando virginei, puri, ſimplices & humani, in parte vero poſteriori ſcilicet in ſenectute fiunt ſerpentini, malitioſi, cupidi, & iniqui. Luc. 10. *Sunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Melius eſt ergo contrarium ſcilic. quod iuuentus laſciuior antecedat, & ſenectus maturior poſt ſuccedat. Vnde bene poteſt dici illud Eccl 32. *Ante grandinem præibit coruſcatio.* Coruſcatio enim quæ clara eſt, id eſt, iuuentus, grandinem, id eſt, ſenectutis frigiditatem pręcedit. Signat ergo ante tempus iuuentutis.

D ¶ Secundo ſignat tempus ſeu ſtatum ſenſualitatis, vel etiam mundanæ proſperitatis. Et iſtud eſt vnum ante hominum peccatorum, qui ſenſualitatem rationi anteponunt. Similes enim videtur eſſe illi animali Æthiopico quod Nalis dicitur (Æthiopib ſcilic.) ſeu Camelopardalis, cuius pars anterior poſteriori præfertur: quia ſc. à parte ante eſt altiſſima, cum pedes eius anteriores & collum ſunt valde alti, à parte vero poſteriori eſt baſſa Sic vere multi ſunt, qui cum habeant duas partes ſc. anteriorem i. carnem, & ſenſualitatem, quæ naturaliter præcedit, & poſteriorem, id eſt, animam & ſpiritualem vitam, & rationem, quæ aduenit, & ſuccedit, iuxta illud prædictum 1. Cor. 15. *Prius quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt,* ſic eſt, quod in iſtis vincit pars anterior, id eſt, ſenſualitas, & carnalitas, & proſperitas, quæ in vita iſta tanquam pœnitentia antecedunt. Iſta enim apud eos ſunt valde alta, & in reputatione valde magna, quia *quod altum eſt apud homines, abominatio eſt ante Deum.* Luc. 16. Pars vero poſterior ſc. anima rationalis, & ſpiritualis vita, & futura gloria baſſa eſt & infima apud eos. Et ideo de tali ante malorũ, dicitur Prou. 16. *Ante ruinam exaltabitur ſpiritus.* Iſtud tamen ante parum durat, ſicut ſupra dictum eſt. Iob 8. *Cum adhuc ſit in flore nec carpatur manu &c. ante omnes herbas areſcit.*

E ¶ Tertio dico, quod ante ſignat ſtatum ſpiritualitatis & ſanctitatis, & etiam ſtatum æternæ fœlicitatis, quia ſcil. ſicut omne animal tendit ſemper ad partem anteriorem, ſiue auis volando, ſiue piſcis natando, ſiue quadrupes ambulando, ſiue etiam reptilia ſerpendo vel reptando, omnia enim naturaliter poſteriora dimittunt, & ad partem anteriorem ſe trahunt: Sic vere cum in natura rerum ſint duo genera bonorum ſcilic. anteriora, id eſt, ſpiritualia & æterna, quæ ſunt nobiliora, & nobis tanquam meliora ante oculos antelata, & poſteriora ſcilicet temporalia, quæ poſt nos neceſſario ſunt dimittenda, iuſtum & rationabile eſt, quod dimiſſis poſterioribus per affectum nos trahamus ad anteriora & contemptis temporalibus, appetamus ſpiritualia & æterna. Figurati in ſanctis animalibus Ezech. 1. De quibus dicitur, quod *non reuertebantur cum incederent, ſed vnumquodque ante faciem ſuam gradiebatur.* Quod eſt contra illos, qui vadunt lateraliter ad amicos, ſicut cancer, vel qui retrocedunt ad amorem terrenorum, ſicut Hippopotamus, qui exiens flumen, & vadens paſcere ſegetes, ambulat retrocedendo, ne ipſius veſtigia cognoſcant: Sic & iſti faciunt figurati in vxore Loth quæ retro reſpexit, & perijt: quia ſicut dicitur Luc. 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt Regno Dei.* Dic ſi vis de Cadino, qui retrotrahendo armenta Herculis furabatur.

F ¶ Quarto dico quod ante, ſignat ſtatum ſagacitatis vel ſedulitatis, quia re vera ad omnem hominem pertinet, quod ante tempus neceſſitatis operetur, & faciat quicquid poteſt. Melius eſt enim bene faciendo præuenire, quam plus debito expectare. In vno enim apparet prouidentia & diligentia, in alia vero negligentia. Formica enim ante hyemem laborat, & aggregat vnde poſtea ſe paſcat. Sic & nos ante mortem laborare debemus, vt quiete cum Domino poſt viuamus. Nota ergo, quod nos debemus præuenire,

Peccata confitendo,
Terrena largiendo,
Animam præparando,
Vtilia operando,
Noſipſos perſcrutando,
Noſipſos humiliando,
Periculum prætauendo.

Præueniamus igitur, & anticipemus peccata confitendo: vnde Eccl. 17. *Ante mortem confitere. Viuens & ſanus confiteberis.* Et illud Eccl. 18. *Ante languorem para medicinam.* Et illud Iob 4. *Antequam comedam ſuſpiro.* Item ſimus diligentes, beneficia largiendo. Eccleſ. 14. *Ante mortem benefac amico tuo.* Item ſimus anticipantes, & diligentes animam præparando: vnde illud Eccl. 18. *Ante orationem præpara animam tuam.* Item vtilia operando. Eccleſ. 14. *Ante mortem operare iuſtitiam.* Item noſmetipſos humiliando. Eccl. 18. *Ante languorem humilia te.* Item periculum præcauendo Eccl. 18. *Ante iudicium præpara iuſtitiam.* In omnibus enim iſtis & ſimilibus debemus antecedere, & factum & negotium præuenire. Patet igitur quomodo eſt vnum ante prudentiæ, diligentiæ, & ſagacitatis.

¶ Sed quinto dico, quod eſt vnum ante, id eſt, vna anticipatio ſtultitiæ & fatuitatis, hoc eſt, quando, ſcilic. homo in aliquo negotio magis anticipat & accelerat, quam deberet. Et ſic nota, quod mali & fatui ſolent ante tempus G

Gaudere, Docere,
Dolere, Vires ſuas exercere.

¶ Primum eſt ante magnæ vanitatis, quando ſcil. homo gaudet pro ſpe futuri commodi, quod ſorte neſcit adhuc ſi habebit, vel quando de rebus tranſeuntibus, quæ in vita hac antecedunt, immoderate lætatur. Malum enim ſignum eſt quando puer ante tempus ridet: ſicut de Zoroaſte exemplificat Solinus, qui riſit ſtatim cum natus fuit, quem tandem bella Perſica rapuerunt. Cantus etiam & gaudium Sirenarum ſi antecedat, futuram pronunciat tempeſtatem. Sic vere gaudia fatuorum, quæ ſine cauſa ante tempus fiunt, in futuram triſtitiam terminantur. Et ſæculi ſolatia, quæ ante fiunt, Infernales triſtitiæ conſequuntur. Et etiam ad literam experimur, quod quando gaudium immoderatum antecedit, cito triſtitia poſt ſuccedit. Prou. 14. *Extrema gaudij luctus occupat.* Et è conuerſo expertum eſt, quod ſi mœror & triſtitia antecedit, ſolet lætitia poſt venire Io. 16. *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.* Vnde de tali ante dicitur. Prou. 16. *Contritionem præcedit ſuperbia, & ante ruinam exaltabitur ſpiritus.* Et Prouer. 18. *Antequam conteratur, exaltatur cor hominis, & antequam glorificetur, humiliabitur.*

¶ Secundum eſt ante magnæ ſimplicitatis & imbecillitatis, quando ſc. homo anticipat futurum dolorem, vtpote quando dolet, & timet de morte futura vel de infortunio, quod ſibi neceſſario eſt venturum. Vnde dicit Senec. in Epiſtola: *Stultum eſt ante tempus dolori ſuo occurrere, quare doles miſer, nonne ſatis dolebis, cum tibi, quod verebaris, aduenerit.*

¶ Tertium eſt ante præſumptionis & fatuitatis, quando ſcil. homo vult docere antequam addiſcat, ſicut ſunt quidam, qui volunt opiniones profundas & Theologicas tractare, de quibus nec ſtuduerunt nec audiuerunt, qui ſc. facile decidunt in errores, ſimiles arboribus ante tempus & in hyeme florentibus, quas pruina decoquit, & conſumit. Iuxta illud prædictum Eſa: 18. *Ante meſſem totus effloruit.* Et Eſa. 66. *Antequam parturiret, peperit.* Et ideo iſtis dicitur illud Eccleſ. 16. *Antequam loquaris diſce.*

¶ Quartum eſt ante audaciæ & proteruitatis quando ſc. homo vult alios in factis arduis præuenire, & vltra vires ſe periculo exponere, & præire. De quo illud prædictum Eccl. 18. *Ante iudicium interroga teipſum & ante negotium recogita vires tuas.* Patet ergo quomodo ante accipitur multis modis quando ſumitur temporaliter.

¶ Secundo principaliter dico, quod ante quandoque ſumitur ordinaliter quando ſcil. denotat ordinem perſonarum, vtpote quando dicitur. Ille vadit ante alios, ille conſequenter, & ille poſt. Et ſic dicam, quod ante denotat mihi duos ſcil. Prælatos, & ſuperiores, & miniſtros, ſeu ſeruitores. Nam ſicut videmus, quod homines antecedunt, H

Vt

Digitized by Google

Vt viam oſtendant,
Vt plebem defendant,
Vt ſibi alii honores faciant & impendant.

Sic vere dico, quod Prælati debent eſſe & ire ante nos exemplariter viam oſtendendo Mat. 2. *Stella quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos vſque dum veniens ſtaret ſupra, vbi erat Puer.* Iſti enim debent dici Stellæ à ſtando propter ſtabilitatem boni propoſiti Debent videri in Oriente propter ſtabilitatē virtutis & meriti Debent antecedere poſt oſtenſionem boni exempli Debent alios ducere vbi Puer eſt, id eſt, puritas per adhibitionem boni documenti. Similes enim debent eſſe Stellæ Lucifero, quæ ante Solem præcedit, & ante diem oritur, & diem propinquam oſtendit. Sic iſti ante per exempli dationem & per futuræ diei & lucis, id eſt, gratiæ & gloriæ prænunciationē, habent præire, & viam ſalutis omnibus declarare. Lucæ 1. *Præibis enim ante faciem domini parare vias eius, ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius.* Figurati in Arca Teſtamenti, quæ filios Iſrael tranſituros Iordanem antecedebat, & in Columna ignis & nubis, quæ eis viam in Eremo demonſtrabat. Quia ſcilicet iſti Prælati, & Prædicatores, & Doctores, qui debent eſſe ſicut Lucifer virtualiter rutilando, ſicut Arca fœderis omnes charitatiue continendo, ſicut Columna ignis in ſe ſtabiliter perſeuerando, & ad bonum alios inflammando, & ſicut Columna nubis alios doctrinis imbuendo & beneficiis irrigando, Iſti (dico) debent eſſe ante per exemplorum bonorum oſtenſionem, & per aliorum directionem. Ideo Prælato poteſt dici illud, quod dicitur Moyſi Exod. 17. *Antecede populum, & ſume tecum de ſenioribus Iſrael, & virgam, qua percuſſiſti fluuium, tolle in manu tua.* Prælati enim & Doctores ante alios exemplariter ambulant, ſeniorum, id eſt, prudentiam & meliorum ſocietatem frequentant, & virgam ſeueritatis & iuſtitiæ qua flumina, id eſt, carnales & fluxibiles feriant, ſecum portant. Gen. 32. *Antecedite & ſit ſpatium inter gregem & gregem.* Vnde de Paſtore, id eſt, de prælato dicitur Ioan. 10. *Cum proprias oues emiſerit, ante eas vadit, & oues eum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius:* Patet ergo, quod iſti debent ire ante nos exemplariter viam oſtendendo. Secundo iſti debent antecedere virtualiter alios defendendo. Debent enim Prælati & ſuperiores ante ſubditos, Tyrannis; Hæreticis, Dæmonibus ſe obiicere, & eos in omnibus defendere & iuuare. Sicut enim ponit Iſido. & Solinus: Coturnices maria tranſeuntes, & accipitres timentes, & ſe ab eis non poſſe defendere cognoſcentes, de Cornicibus Duces ſibi faciunt, quæ ante eas, & cum eis mare tranſeunt, ipſas trans mare conducunt, & à nociuis auibus defendunt, & ita pro eis pugnant, quod quandoque cruentæ & ſanguinolentæ & vulneratæ reueniunt; ſicut ſecundum eos expertum extitit de quibuſdam: Sic vere cum ſimplices, qui mare huius fluctuoſæ vitæ habent tranſire, ab accipitribus, id eſt, à Dæmonibus, Tyrannis & Hæreticis ſe timeant offendendos, neceſſe eſt, quod Duces & Prælatos & ſuperiores, qui eos in virtute præſtarent, ſibi eligerent & haberent, qui ſcilicet ipſos in omni periculo poſſent antecedere, hoſtibus ſe opponere, & eos defendere, & iuuare, dicētes ſcilicet cuilibet imbecillo illud Eſaiæ 45. *Ego anteibo, & glorioſos terræ humiliabo, portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam, &c.* Iſta potiſſime debent verificari de Principibus, & militibus, quorum officium eſt ante populum ad bella pergere, & pro eis defendendis labores prælii tolerare. Sicut de Dauid dicitur 1. Reg. 17. quod *armiger eius antecedebat eum.* Antecedere ergo debent virtualiter alios defendendo. Tertio antecedunt Prælati honorabiliter aliis præeminendo. Ante alios enim ſunt locandi, & honorandi, & aliis honorabiliter præponendi. Vnde de honorabili Prælato poteſt dici illud Pſalm. *Ante Solem permanet nomen eius.* Ante Solem dico, id eſt, ante quoſcunque genere & ſcientia claros debent Prælati præponi, &c. Miſit ante eos virum. Iſtud ergo eſt Ante, quod pertinet ad ſuperiores.

¶ Sed adhuc eſt vnum Ante, quod pertinet ad miniſtros & ſeruitores, & maxime ad prædicatores, quia ſicut ſeruitor ante dominum vadit, & ſic viam præparat, atque facit, ſic prædicator ante dominum incedit, & populum conuertendo viam domino præparat, qui poſtea in corda eorum ſuccedit. Ideo dicitur Luc. 1. *Tu Puer Propheta altiſſimi vocaberis, præibis enim ante faciem domini parare vias eius.* Vnde Mal. 3. dicitur. *Ecce mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem tuam &c.*

¶ Item eſt aliud Ante, quod pertinet ad damnatos & peccatores, quia ſcilicet ſicut latro ante ſeruientes ducitur, vt pro demeritis ſuſpendatur, ſic peccatores Dæmones ante ſe ducūt, & ad inferni patibulum ipſos trahunt. Carnifices enim latronem honorare videntur eum anteponendo, & tamen ipſum dehonorant ad ſupplicium deducendo. Sic vere Dæmones nunc videntur peccatores honorare in quantum eos faciunt antecedere in mundi proſperis, & præeſſe. Finaliter tamen ipſos ad damnationem æternam trahunt, & honorem, quem ſibi fecerant care vendunt. Vnde de tali Ante dicitur Thre. 1. *Paruuli eorum ducti ſunt in captiuitatem ante faciem tribulantis.* Sic ergo patet quomodo ante ſumitur ordinaliter, quando ſcilicet denotat ordinem in perſonis.

¶ Tertio principaliter dico, quod ante ſumitur præſentialiter. Illud enim eſſe ante aliud dicitur, quod ſibi perſonaliter præſentatur. Signat igitur illam præſentiam, qua homo ſe præſentat Deo & ſuperiori, ei obſequendo & voluntatem ipſius faciendo. Et ſic dicam generaliter, quod ante ſumitur pro omni genere præſentiæ, ſiue bona fuerit ſiue mala. Signat igitur præſentiam. I

Virtuoſam & commendabilem,
Glorioſam & honorabilem,
Stuporoſam & admirabilem,
Amoroſam & affectabilem,
Fructuoſam & delectabilem.

¶ Item præſentiam inſidioſam, periculoſam, ruinoſam, faſtidioſam, affectuoſam. ¶ Præſentia virtuoſa eſt illa, qua quis ad obſequendum Deo vel Prælato ſe exhibet per diligentiam & obedientiam ſcilicet præſentem, & qua homo habet ſemper ante oculos mentis ſuæ Deum, & eius opera, & iudicia. Simul ergo ante Deum nos ſibi in ſtatu gratiæ præſentando, & nos ſibi recommendando deuote. Iuxta illud Luc. 1. *erant autem ambo iuſti ante Dominum.* Et 1. Theſſ. 3. *In ſanctitate ante Deum.* Deo etiam ſeruiendo & orando. Iuxta illud Pſalm. *Domine ante te omne deſiderium meum.* Et ei obſequendo Pſalm. *Venite adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus coram domino, qui fecit nos:* Et ei per contemplationem continue aſſiſtendo. Figurati in velo poſito ante Arcam. De quo vide infra, in tit. appendere, in principio. Habeamus etiam ante oculos conſiderationis noſtræ illa, quæ pertinent ad ſalutem. Iuxta illud Prouerb. 23. *Diligenter attende, quæ ſunt poſita ante faciem tuam.* Sit ergo ante nos & ante oculos cordis noſtri

Dei miſericordia, vt promereatur,
De iuſtitia, vt caueatur,
Dei clementia, vt diligatur,
noſtra miſeria, vt contemnatur,
fraterna amicitia, vt compleatur.

De Dei miſericordia dicitur in Pſal. *Quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt.* De iuſtitia dicitur in Pſal. *Iuſtitia ante eum ambulabit, & ponet in via greſſus ſuos.* De Chriſto dicitur Gal. 3. *Ante quorum oculos Chriſtus proſcriptus eſt, & in vobis crucifixus.* De noſtra vero mortali conditione ante oculos habenda dicitur Eccl. 15. *Ante hominem vita & mors,* ſupple debent eſſe. De fraterno vero amore, & quomodo quilibet debet eſſe ante oculos alterius per affectionem, dicitur Eccl. 34. *Ante faciem hominis ſimilitudo alterius hominis.* Iſta eſt igitur præſentia virtuoſa.

¶ Secunda eſt præſentia glorioſa, & iſta eſt illa, qua nos in gradu & ſtatu eccleſiaſtico ſumus, & viuimus ante Deum ei ſcilicet in beneficiis & officiis eccleſiaſticis ſeruiendo; quod ſcilicet valde eſt glorioſum & honorabile, quamuis ſit periculoſum & formidabile. Sicut enim in præſentia iudicis non eſt tutum ſore facere, in præſentia Regis non eſt decens immundum eſſe, ita in ſtatu iſto, vbi ante Deum ſumus, debemus mundi & ornati virtutibus apparere, vt ſic quilibet dicere poſſit illud Tob. 12. *Ego ſum Raphael Angelus vnus ex ſeptem, qui aſtamus ante dominum.* Et Apocal. 4. dicitur: quod *procidebant ſeniores ante ſedentem in throno, & adorabant viuentem in ſæcula.* Inuehe ſi vis contra illos, qui ante Deum in officio diuino vel in eccleſia volunt eſſe præſentes, & qui à ſuis beneficiis ſunt abſentes. K

¶ Tertia eſt præſentia ſtuporoſa. Et iſta eſt illa qua Deus carne indutus, ante faciem hominum voluit apparere, de qua Luc. 2. *Viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum.* L

¶ Quarta eſt præſentia ſtudioſa, & iſta eſt illa, qua Deus ante ſe in ſui memoria habet iuſtos, de ſalute eorum curam gerens M

& illa

Digitized by Google

& illa etiam, qua ante oculos diſpoſitionis ſuę habet totũ mundum, ipſum ordinans & gubernans. Sap. 11. *Similiter ante te eſt*

N *orbis terrarum.* ¶ Quinta eſt præſentia timoroſa, illa ſcilicet, *qua nos omnes oportet apparere in iudicio ante Deum.* De qua ad Rom. 14. & 2. Cor. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt accipiat vnuſquiſque prout in corpore geſſit, ſiue bonum fuerit, ſiue malum:* Chriſtus enim iudicans figuratur in illo Rege Luc. 19. qui abiens in regionem longinquam accipere ſibi Regnum & reuerti, & rediens rebelles, qui eum ſuper ſe regnare noluerant, ante ſe fecit interfici. *Accipite,* inquit, *eos & interficite ante me,* quia ſc. Chriſtus, quia ad Regnum Cœleſte in aſcenſione abiit, quãdo in iudicio redibit, peccatores, qui nunc de eo non curant, ante ſe cruciabit, & condemnabit. Pſalm. *Ignis ante ipſum præcedet & inflammabit in circuitu inimicos eius.*

O ¶ Sexta eſt præſentia gaudioſa ſeu fructuoſa. Illa ſcilicet qua ſunt beati in patria præſentialiter ante Deum. De qua Apo. 14. *Sine macula ſunt ante thronum Dei.* Et loquitur de his, *qui empti ſunt de terra, & qui cantabant canticum nouum ante ſedem Dei & ante quatuor animalia,* id eſt, de ſanctis, qui ſcilicet ante Chriſtum & quatuor Euangeliſtas ſunt in gaudio ſempiterno.

P ¶ Septima eſt præſentia inſidioſa, & iſta eſt illa qua Diabolus ſemper eſt ante nos, & nobis præſens ad inſidiandum, & ad vitiorum offendicula ponendum, Pſal. *Foderunt ante faciem meam foueã.* Figuratus in illo Dracone Apoc. 12. De quo dicitur, quod *Draco ſtabat ante mulierem, quæ erat maſculum paritura, vt deuoraret filium eius:* quia ſcil. Draco Diabolus ſemper inſidiando præſens eſt, vt fœtum boni propoſiti in muliere, id eſt, in anima perimat, & occidat. Veruntamen de ſic præſentib. dicitur Prouer. 1. *Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum,* quia ipſi (iuſti, ſcilicet) ſciunt inſidias præcauere.

Q ¶ Octaua eſt præſentia periculoſa, & iſta eſt illa, qua peccator eſt ante diabolum ei ſeruiendo & mala opera faciendo. Ideo commendantur illi, de quibus dicit Dominus 3. Reg. 19. & ad Rom. 11. *Reſeruaui mihi ſeptem millia hominũ, qui non curuauerunt genua ante Baal,* id eſt, qui non exhibuerunt ſe præſentes ad obediendum diabolo. Præſentia etiam periculoſa ſignat mundi bona, quæ ſunt hic ante nos. Sicut enim ſpecula proiiciuntur ante Tigrim, vt ab itinere tardetur, retia ante Ceruum, vt à venatore capiatur, grana ante porcum, vt ad macellum trahatur. Sic diabolus iſta hic ante nos & noſtræ mentis oculos obiicit, vt miſer dum hic ſiſtitur à bona via poſſit tardari, ad delectabilia poſſit allici, & in rete diaboli, id eſt, in peccato inuolui, & ad damnationem trahi. Vnde de malo anteceſſore dicitur id, quod de muliere in ornatu meretricio occurrenti. Prouer. 7. quod *fatuus ſtatim eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam, & neſcit, quod ad vincula ſtultus trahatur.*

R ¶ Nona eſt præſentia affectuoſa. Illa ſcilicet qua fatui ſemper in corde ſuo habent præſentes nepotulos & amicos, ſemper de eis carnaliter cogitando. Ante ſe etiam volunt habere ipſos ſolos in ſuis officiis & dignitatibus collocando & ſtatuendo. Vnde de pueris & citharœdis, id eſt, nepotulis & adulatoribus dicitur Apoc. 14. quod *ipſi ſoli cantabant canticum ante ſedem.* Quia re vera multi ſunt hodie Principes vel Prælati ante quorum ſedem non gaudent aliqui niſi nepotes vel adulatores.

S ¶ Decima eſt præſentia faſtidioſa, & iſta eſt illa, qua Deus faſtidit peccatores, ſicut quando aliquis odit aliquem, videtur ſibi, quod ſemper habeat eum ante ſe præ faſtidio & horrore. Naum. 1. *Ante faciem indignationis eius quis ſtabit?* Sic ergo patet quomodo Ante ſignat multimodam præſentiam perſonalem, quantum ad præcedentiam localem, & quantum ad antecedentiam temporalem. Sufficit. Vide infra de coram, de conſpectu, & de Facie, &c.

A ***Antequam.*** Nota, quod iſta dictio Antequã ſignat quandam accelerationem, feſtinantiam, anticipationem, & præuentionem, ſiue bona fuerit, ſiue mala. Poteſt igitur Antequam referri ad Deum, ad iuſtum, ad mundum, & ad impium. ¶ De Deo enim dicam, quod ipſe antecedit temporis æternitate, animæ ſagacitate, potenti auctoritate, clementi benignitate. Ipſe enim præuenit omnia æternitatis longitudine. Ioan. 8. *Amen amen dico vobis antequam Abraham fieret ego ſum.* Et illud Prou. 8. *Antequam omnes colles, ego parturiebar.* Item præuenit omnia ſagacitatis limpitudine, quia, ſcil. ſapientia increata fuit ſecum ab æuo, dicens Eccleſ. 24. *Antequam quicquam faceret, à principio cum eo eram cuncta componens.* Et Sap. 8. dicitur. *Scit præterita, & de futuris æſtimat, monſtra & ſigna ſcit antequam fiant.* Item præuenit omnia auctoritatis plenitudine & fortitudine. Vnde ipſe eſt qui dicit Hierem. 1. *Priuſquam te formarem in vtero noui te, & antequam exires de ventre ſanctificaui te, & Prophetam in gentibus dedi te.* Sequitur. *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas & deſtruas & ædifices & plantes.* Item præuenit benignitatis promptitudine, dicens Eſa. 65. *Antequam clament ego exaudiam, & adhuc illis loquentibus ego audiam.*

¶ De viro iuſto etiam quomodo ſcilicet iſta dictio accelerătiua ſcilicet antequam pertineat ad ipſum, dicam, quod iuſtus debet præuenire ſuſpirando mentaliter per contritionem, ſupplicando humiliter per orationem, ſe mutando realiter per cõuerſionem, deguſtando ſuauiter per deuotionem. Feſtinet igitur mentaliter ſuſpirare Iob. 3. *Antequam comedam ſuſpiro, & quaſi inundantis aquæ ſic rugitus meus.* Item feſtinet humiliter ſeu viliter ſupplicando, dicens domino illud Prouerb. 30. *Duo rogaui te ne deneges mihi antequam moriar.* Diuitias & paupertatem ne des mihi, ſed tãtum tribue victui meo neceſſaria. Item feſtinet moraliter ſe mutare. Iohel. 2. *Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem antequam veniat dies domini.* Item feſtinet ſuauiter deguſtare, dicens, Luc. 22. *Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum antequam moriar.* B

¶ De peccatore vero ſeu impio quomodo Antequam pertinet ad ipſum, dico, quod accelerat bonis inuidere, vanis apparere, magnis præeminere. Bonis (dico) inuidere, vnde de iniquis fratribus Ioſeph dicitur Gen. 37. quod *antequam accederet ad eos, cum vidiſſent eum procul, cogitauerunt eum occidere.* Vanis etiam ſatagunt eminere, ſeu etiam apparere, dicentes Sap. 2. *Coronemus nos roſis, antequam marceſcant.* Item feſtinant alte præeminere. Vnde Prou. 18. *Antequam conteratur, exaltatur cor hominis, & antequam exaltetur, humiliatur, &c.* Vide ſupra de ante, & infra, de prius & priuſquam. C

Antiquus. Antiquitas. Nota, quod in ſcriptura multiplex antiquitas reperitur tam in bono, quam in malo ſignificato. Et quia infra de Senectute ſatis plene tractare propono, ideo breuiter de antiquitate, tranſeo. Dicemus igitur breuiter quod in ſcriptura reperitur Antiquitas A

Mentaliter cogitanda,
Humiliter veneranda,
Moraliter imitanda,
Stabiliter adamanda,
Salubriter renouanda,
Totaliter deteſtanda,
Veraciter obſeruanda,
Sagaciter formidanda & declinanda.

Debent enim mentaliter cogitari antiquitas æternalis, ſcilicet ipſe Deus & res, quæ ſunt perpetuæ & æternæ, vel quæ à mundi principio inceperunt ſcilicet inuariabilis ordo rerum, opera Dei, & mirabilia naturæ. Sic faciebat Dauid cum dicebat in Pſ. *Cogitaui dies antiquos & annos æternos in mente habui.* Deus enim proprie Antiquus dicitur, quia ſua æternitas nec incipit nec finitur. Vnde de ipſo, & de ipſius antiquo, & æterno Regno dicitur Dan. 7. *Venit antiquus dierum & iudicium dedit ſanctis excelſi, & Regnum obtinuerunt ſancti.*

¶ Secundo dico, quod debet humiliter venerari antiquitas temporalis. Antiqui enim debent à iuuenibus venerari, & ſupportari, & cum reuerentia honorari. Vnde antiquis debet dicere iuuenis illud Iob. 32. *Iunior ſum tempore, vos autem antiquiores, ideo demiſſo capite veritus ſum vobis oſtendere ſententiam meam.* B

¶ Tertio dico, quod debet moraliter imitari antiquitas virtualis; iſta enim eſt antiquitas ſapientiæ, & maturitas morum. De qua dicitur Iob 12. *In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.* Iſta ergo antiquitas eſt habenda & imitanda triplici ratione, quia illi, qui taliter ſunt antiqui, tutius ſolent procedere, clarius ſolent cognoſcere, cautius ſciunt ab omni malo ſe abſtinere, & recedere. Iſti enim tutius incedunt, quia ſcilic. per viam virtutum & morum. Hier. 6. *Interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea.* Item iſti clarius & ſapientius cognoſcunt. Ideo bene dicitur Eccl. 39. *Sapientiam antiquorum exquiret ſapiens & in Prophetis vacabit.* Item iſti cautius & fortius à malo recedunt. Ideo dicitur Matt. 5. *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis, Non occides, non mœchaberis, &c.* ac ſi diceret, quod ſi iuuenes à malo arceantur, multo fortius antiqui vitare vitia tenentur. Iſta eſt ergo antiquitas virtualis. C

¶ Quar-

Digitized by Google

D ¶Quarto dico, quod debet amari antiquitas fraternalis ſcilicet antiqui ſocij & amici, & illi ſunt, qui in bonis operibus & virtutibus perſeuerantia fidelis amicitię ſunt antiquati de qua Eccl. 9. *Non derelinquas amicum antiquum, nouus enim non erit ſimilis illi. Vinum nouum amicus nouus, veteraſcet, & cum ſuauitate bibes illud.* Quod tamen eſt contra illos, quibus tantummodo noua placent, & antiquos & bene probatos familiares & ſocios vilipẽdunt. Ac ſi eis diceretur illud Eſa. 42. *Priorum ne memineritis, & antiqua ne intueamini.* Contra illud etiam ſunt, qui in ſcientiis nouas opiniones & adinuentiones ſectantur: antiquorum vero facta & dicta deteſtantur, contra illud prædictum Eccl. 39. *Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens.*

E ¶Quinto dico quod debet renouari antiquitas baptiſmalis i. e. ſtatus puritatis & innocentiæ quem antiquitus habuimus, & hoc ſi per vitia fuerit deprauata Eſa. 61. *Aedificabunt deſerta à ſeculo, & ruinas antiquas erigent.*

F ¶Sexto dico, quod debet deteſtari antiquitas criminalis, id eſt, antiquatio, in vitiis induratio, & obſtinatio in peccatis qualem habebant illi, qui antiquas Idololatrias ſectabantur. De quibus dicitur 4. Reg. 17. *Vſque in hodiernum diem morem ſequuntur antiquum.* Tales enim in vitiis antiquati emendari, & corrigi non dignantur, imo (quod peius eſt) in ſuis vitiis gloriantur. Quod autem iſti nollent eſſe meliores, patet Eccl. 16. *Non exorauerunt pro peccatis ſuis antiqui Gigantes.* Item quod glorientur in ſua obſtinatione, patet Eſa. 23. vbi contra Tyrum loquitur Propheta improperans, quod *ipſa gloriabatur à diebus priſtinis in antiquitate ſua* Iſta tamen antiquitas eſt abhorrenda, & per pœnitẽtiam in melius immutanda, ſicut orabat Dauid in Pſal. dicens. *Ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum, cito anticipent nos miſericordia, &c.*

G ¶Septimo dico, quod debet obſeruari antiquitas magiſtralis, id eſt, illud mandatum vel regula, quæ nobis à Deo & ab antiquis patribus eſt iniuncta. Iuxta illud Prouerb. 22. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui*, id eſt, mandata & ſtatuta, quæ tibi à Deo & antiquis patribus ſunt tradita, quia te vera & facta & dicta antiquorum debent honorari, & obſeruari. Ideo nos clerici & religioſi, qui ab antiqua ſanctorum patrum conſuetudine nunc ſumus quaſi penitus alieni, debemus dicere Domino illud Pſ. *Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ Domine?* quaſi dicat, vbi ſunt miracula & mirabilia opera, quæ ſancti antiquitus faciebant, conſtantia, quam habebant, pœnitentia, quam ſuſtinebant, zelus fidei, quo feruebant, virtutes quibus pollebant. Vtinam ergo Deus ad illas primas antiquitates nos reduceret, & nos virtutibus renouaret, dicẽs illud Amos 9. *Suſcitabo tabernaculum Dauid, quod cecidit, & quæ corruerant, reſtaurabo, & reædificabo eum ſicut à diebus antiquis* ipſe n. eſt, qui talem reparationem ab antiquo promiſit dicens Eſa. 1. *Reſtituam iudices tuos, vt fuerant prius, & conſiliarios tuos ſicut antiquitus.*

H ¶Octauo dico, quod debet declinari ſeu præcaueri antiquitas ſagacitatis & fortitudinis, & iſta eſt antiquitas malitiæ diabolicæ, qui ſcil. antiquus eſt in malitia & ætate. Ideo iſte dicitur Serpens antiquus, qui ſc. more Serpentis eſt in malitia diuius & obliquus, de quo Apoc. 2. *Proiectus eſt Draco ille magnus Serpens antiquus, qui vocatur diabolus & ſatanas.* Sic ergo patet quomodo antiquitas ſumitur octo modis. Non applicaui auctoritates, exempla, vel figuras, gratia breuitatis. Vide infra in titulo de ſenectute plura.

A *Antichriſtus.* Nota, quod Antichriſtus dicitur ab anti quod eſt contra, & Chriſtus: quia ſcil. ille futurus iniquitatis filius Antichriſtus contra Chriſtum & Chriſti fidem ſe obiiciet, & eam pro viribus deſtruet, & ſubuertet. Iſte enim ſimilis erit Baſiliſco, cuius viſus interficit Draconem, cuius aſpectus aues volantes ab alto deiicit. Eſtq; ſimilis Salamandræ, quæ tacta radice omnia poma inuenenat, & inficit; quia reuera iſte multos ſpiritualiter interficiet, volantes, i. e. ſanctos & contemplantes ab altitudine veræ fidei & contemplationis deiiciet, & arbores, i. e. fundamentum fidei, ſc. ſacram per malas expoſitiones inuenenabit, & ſic omnia poma, id eſt, omnes fideles pro magna parte erroribus deſtruet, & corrumpet. Tunc enim prout dicit ſcriptura, tantus erit motus in mundo, quod ſi fieri poſſet, in errorem mutarentur electi. Vnde figuratur Apocal. 13. in Beſtia, *quæ de abyſſo aſcendit, quæ decem cornua, decemque diademata deſuper cornua, & ſeptem capita habuit, & tanta poteſtate vſa eſt, quod omnes eam adorauerunt, nec ſibi aliquis reſiſtere potuerunt, ignem enim de cœlo deſcendere faciebat, & mediante quadam alia Beſtia cui ſuam dederat poteſtatem, omnes ſubiugabat; & characterem ſui nominis in omnibus imprimebat. Iſtæ* tamen *duæ Beſtiæ, prima* ſcilicet *& ſecunda cum omnibus, qui characterem receperant, perierunt; & finaliter* (ſicut Apocal. 19. dicitur) *in ſtagno ignis & ſulphuris viui miſſi fuerunt.* Sic antichriſtus de Abyſſo, id eſt, ab ipſo Diabolo veniet; ſeptem capita, id eſt, ſeptem capitalia vitia habebit, decem cornua, id eſt, ſuperbiam contra decem mandata, & decem diademata, vel decem coronas, id eſt, victorias contra ipſa, ea ſcilicet tranſgrediendo & contradicendo accipiet. Quandam aliam Beſtiam, id eſt, Pſeudoprophetas ſuos per mundum deſtinabit, & diriget, & ipſis mediantibus per falſa ſigna & miracula mundum decipiet, cunctos ſuppeditabit; & conteret; & characterem ſui nominis, id eſt, fidem ſuam vbique ſeminabit, & mittet, & finaliter cum omnibus ſuis ipſe peribit & ſuccumbet & in igne & ſulphure in æternum punietur & viuet Pſalm. *Laborauit in æternum, & viuet adhuc in finem.* Et alibi. *In ignem deiiciet eos in miſeriis, & non ſubſiſtent.* Et alibi. *Ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum.* De iſto igitur iniquitatis filio poſſunt multa dici ſecundum ſanctos, de ipſius conditione, operatione, duratione, & damnatione.

¶Iſte enim filius iniquitatis: B

quantum ad	Conditionem	erit	nequiſſimus
	Operationem		potentiſſimus & fortiſſimus
	Durationem		breuiſſimus
	Damnationem		miſerrimus.

Quantum ad conditionem enim conſtat ſecundum ſanctos quod ipſe in Babylone de Tribu Dan generabitur, à natiuitate Dæmone replebitur, à quo in cunctis malis artibus inſtruetur, & ſe Meſſiam Iudæis promiſſum mentiens, à Iudæis recipietur, & ab ipſis vt Deus coletur, & ſicut Rex & Dominus metuetur. Vnde Apoſtolus 2. Theſſ. 2. vocat *eum hominem peccati filium perditionis, qui aduerſatur & extollitur ſuper me, quod dicitur Deus, aut colitur, ita vt in templo Dei ipſe ſedeat, oſtendens ſe, tanquam ipſe ſit Deus.*

¶ Item quantum ad operationem conſtat ſecundum ſanctos, quod ipſe multa falſa miracula faciet, ſcripturas ad ſuum intentum exponet, quoſdam miraculis, quoſdam minis, quoſdam blanditiis ad ſe conuertet, ſanctos in fide firmos interficiet, & conteret, Reges ſubiugabit, & ſubiiciet, & in omni proſperitate & gratia conualeſcet: vnde ipſe figuratur in illo paruo cornu quartæ Beſtiæ Dan. 7. quod *habebat os loquens grandia, & oculi hominis erant in cornu illo, & faciebat bellum aduerſus ſanctos, & præualebat eis, donec venit antiquus dierum, & iudicium ſedit.* In quarta n. Beſtia, id eſt, in tempore quartæ Monarchiæ, ſcilicet Romanorum, naſcetur cornu modicum, id eſt, viliſſimus Antichriſtus, qui dicitur cornu propter duritiam & ſuperbiam, qui dicitur oculos hominis habere ſubtilitatem & malitiam: quia contra ſanctos pugnabit, & eis ad literam præualebit, & contra Deum grandia loquetur, in quantum legem Euangelicam condemnabit, & ſe Deum prædicabit, ſua tamen poteſtas deficiet, quãdo antiquus dierum ſcilicet Deus ſedebit, & ſeculum iudicabit. Quia dicitur 2. Theſſ. 2. *Ipſum Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui.* Filii enim Iſrael, qui ab Alexandro inter montes Caſpios in plaga ſeptentrionali ſuper Oceanum, vbi nunc eſt finis imperii magni Canis; inter duo caſtra Gog & Magog fuerunt incluſi, & ſecundum Ioſephum facto terræmotu in conſpectu Principis, montibus cadentibus ſuper montes, ibidem partim montibus, partim muro indiſſolubili, & portis ferreis obſerati; & qui adhuc ibi dicuntur eſſe incarcerati, qui ſcilicet nudi ſunt; carnibus crudis & arborum fructibus viuunt, & in maximo numero conſiſtunt, & qui quadam cœleſti virtute, & montiũ, portarum, & murorum firmitate & Imperatoris de Cathaio; ſcilicet, magni Canis militia obſeruati exire nequeunt excepto duntaxat: quia pro monſtro ipſe magnus Canis aliquos de eis quandoq; portis apertis extrahit, & mirabili gratia in exercitu ſuo ſecum ponit. Iſti (dico) Antichriſto finaliter coniungentur; & congregatis aliis Iudæis, qui ſunt per orbem diſperſi, ab eis ſimul recipietur, & ipſis mediantibus terribilia operabitur cõtra ſanctos.

¶ Item quantum ad durationem conſtat ſecundum expoſitores ſcripturæ, quod ipſe tantum in ſua potentia durabit, quantum Chriſtus in ſæculo prædicauit ſcilicet *per tempus & tempora*; ſicut dicitur Danielis 7. Vel per *dies mille ducentos ſexaginta*, ſicut dicitur Apocalypſis 11. quæ faciunt tres annos cum dimidio:

quia ſcilicet *niſi abbreuiarentur dies illi, non fieret ſalua omnis caro, ſed propter electos breuiabuntur.* Matth. 24. Eſt enim quoddam animal in Æthiopia iuxta fontem Nigris dictum, quod tantæ venenoſitatis eſt, quod quicquid videt, inficit, & occidit, natura tum remedium poſuit, quia ſibi vultum ad terram inclinatum dedit. Sic vere natura naturans Deus, iſtum venenoſiſſimum Serpentem, qui omnia ſua malitia inuenenare ſtudebit, pro remedio electorum parum durare faciet, & vultum eius, ſ. vitam ipſius ad terram per mortem inclinabit, & conuertet, & ipſum ante tempus deſtruet, & ſubuertet. Pſalm. *Non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.*

¶ Item quantum ad damnationem conſtat ſecundum ſanctos, quod poſtquam in ſumma gloria & pompa per prædictū tempus regnauerit, ſe in cœlum aſcenſurum iactabit, & montem Oliueti conſcendet, vbi ipſum de cœlo Dominus fulminabit, & cum ſuis ſequacibus in æternum damnabit. Sed de omnibus iſtis plene tractatur à ſanctis & doctoribus, & maxime à Methodio martyre, cui ſecundum Hier. multa in carcere reuelata ſunt de futuris temporibus Antichriſti. Item à Petro Comeſtore in Hiſtoria Scholaſtica, & alijs pluribus, ideo tranſeo. Si quem autem amplius audire delectat, videat libellum fratris Nicolai de Argentina ordinis Fratrum Prædicatorum, quem de fundamentis fidei Chriſtianæ direxit Baldonio Archiepiſcopo Treuiren. vbi de Antichriſto, & futuris temporibus multa dicit in vltima parte libri.

C ¶ Sed mortaliter loquendo per Antichriſtum poteſt intelligi diabolus, vel etiam quilibet vir iniquus, qui ſc. contra Chriſtum eſt poſitus, & ei voluntate, & morib. oppoſitus, & eidem contrarius & diuerſus. Vnde de malis dicitur 1. Io. 2. *Nunc antichriſti multi facti ſunt.* Sicut n. Antichriſti officium erit Deum denegare, Regē ſe clamare, ſanctos moleſtare, ſigna perpetrare, modicum durare, vitam fulmine terminare. Sic mali Deū negant per obediētiam & rebellionem, Reges & magni æſtimari volūt per inanem gloriam & præſumptionem, Sanctos & bonos moleſtare non ceſſant per crudelitatem & tribulationem, Signa mirabilia videntur poſſe facere, quantum ad mundanorum & fatuorum æſtimationem, per fallaciam & deceptionē. Modicum tamen inueniuntur durare per ſuæ corporalis vitæ præuentionem, & finaliter fulmine atrocis ſupplicij perire per damnationem. De tali ergo Antichriſto dicitur 1. Io. 2. Antichriſtus eſt, qui negat patrem & filium. Negat (dico) ſc. male operando: quia ſicut dicit Apoſt. *Confitentur quidem ſe noſſe Deum, factis autem negant.* Et illud 2. Ioan. 1. *Hic eſt ſeductor & Antichriſtus.* Sufficit. vide de Peccatore.

A *Antrum.* Dic, ſicut de foſſa, fouea, vel cauerna.

A *Annulus.* Nota, quod annulus idem eſt quod circulus ex aliqua materia fabricatus, & forma rotunda & circulari, ſine principio & fine in ſeipſum reductus. Dico igitur, quod ſicut inuenio annulos materiales ad plura officia & negocia applicari, ſic inuenio (loquendo moraliter) plura genera ſpiritualium annulorum, & ad diuerſa ſpiritualia negotia congruendorum. Inuenitur ergo materialis annulus ad ſignādum, ad portandum, ad ſtringendum, ſeu ligandum, ad ſubarrandum, ad ornandum. Primus ſignat fidem, qua anima ſignatur. Secundus ſignat ſpem, qua anima portatur. Tertius ſignat charitatem, qua anima ſtringitur vel ligatur. Quartus ſignat gratiam, qua anima ſubarratur. Quintus ſignat gloriam, qua anima finaliter adornatur. Signat ergo annulus fidei ſignaculum, Spei ſuſtentaculum, Charitatis tenaculum, Gratiæ cingulum, Gloriæ titulum.

¶ Dico primo, quod eſt annulus ad conſignandum. In annulis enim principum & magnatum præcioſi lapides inſeruntur; in quibus diuerſæ figuræ ſculpuntur, cum quibus literæ ſignantur & ſigillantur. Sic reuera fides eſt annulus ſummi Regis, in qua, & ſub qua omnia ſua ſecreta ſignantur, & includuntur, & cum qua animæ fideles quodam ſpirituali charactere conſcribuntur. Iſte enim eſt annulus Pyrrhi Regis, in quo lapis erat dictus Achates, in quo Apollo cum cithara, & nouem Muſæ cum ſuis inſignijs erant pictæ, figuris (vt inquit Solinus) nō ſculptis, ſed ingenitis. Sic vere in annulo Dei (id eſt) in fide Catholica eſt Apollo cum cithara, id eſt, Chriſtus & ſacra ſcriptura, notitia de eiſdem, & nouem Muſæ cum ſuis inſignijs, id eſt, notitia de nouem ordinibus Angelorum, cum proprietatibus eorundem. Annulus enim formam habet circuli, carens principio atque fine, & ſic ſignat fidem de æternitate, ſeu etiam de deitate, quæ (ſcil.) nec finem, nec principium habet. Annulus etiam in tertio digito portatur, & ſic ſignat fidem de Trinitate. Annulus inſuper de terreſtri materia efficitur, & ſic ſignat, fidem de humanitate. Et ſic dico, quod annulus ſignat,

Quantum ad figuram, æternam deitatem,
Quantum ad locum, vbi ponitur, perſonarum Trinitatem,
Quantum ad materiam, humanitatem.

Iſte eſt ergo annulus, de quo loquitur Pythagoras in li. Romanor. vbi dicit, quod ſi Epilepticus faciat ſibi annulum de vngula Zamur, id eſt, aſini nigredinem non habentis, prohibet eius caſum. Reuera ſi quis de vngula Zamur, id eſt, de extremitate ſeu humanitate Chriſti, qui nigredinem peccati non habuit, annulum perfectæ fidei portauerit, caſum damnationis perpetuæ non timebit. Quod bene figuratum eſt Dan. 6. vbi in lacu annulo Regis ſignato Daniel ſedens in medio leonum, non fuit ab eis deuoratus. Et Heſter. 8. vbi per literas annulo Regis à Mardochæo ſignatas Iudæorū populus fuit à malitia Aman, & à mortis periculo liberatus; quia re vera expertum eſt, quod annulus fidei Regis noſtri Chriſti & noſtræ Catholicæ diſciplinæ, tantæ eſt poteſtatis & virtutis, quod in lacu leonum, id eſt, dæmonum, ne fidelibus noceant, ora clauduntur, & eorum potentia Dei virtute ſuperatur, & per literas tali annulo ſignatas, id eſt, per ſacram ſcripturam fidem Catholicam continentem Iudæorum, id eſt, fidelium populus liberatur. De tali ergo annulo poteſt dici illud Dan. 14. *Signantes annulo Regis abierunt.* Aduerte tamen, quod Aman abutendo annulo Regis literas mortis ſcripſit. Sed Mardochæus eodem annulo bene vtendo ſalutis literas econtrario procurauit, ſicut dicitur Heſter. 3. & 8. Sic vere ſæpe fit, quod Aman ſuperbus diabolus annulo fidei Chriſtianæ malæ vtendo, & errores & hæreſes ſeminando, literas mortiferas (id eſt) corruptam doctrinam ſcribit. Sed Mardochæus (id eſt) doctor vel prædicator fidei, bene intelligendo eidem contradicit, & literas ab eo ſcriptas (id eſt) doctrinam à diabolo, vel ab hæreticis propagatam reuocat, & confundit. Vnde Hier. 8. dicebat Regina Heſter: *Obſecro, vt nouis epiſtolis veteres Aman inſidiatoris & hoſtis literæ corrigantur.* Fides eſt ergo annulus ad conſignandum.

¶ Secundo dico, quod ſpes eſt annulus ad portandum. Annulus enim, ſicut prædixi, ratione rotunditatis æternitatem deſignat. Et ideo per annulum proprie ſpes de æternitate & æterna ſalute intelligitur, per quam anima, ne in laboribus deficiat, ſuſtentatur, & cum fiducia ad gloriam deportatur. Mediantibus enim annulis ſolent portari lampades in Eccleſiam, ſuſpendi cortinæ, & tabulæ in parietibus affigi. Sic vere mediante ſpe cœleſtium, animæ ad Paradiſum portantur, corda ſurſum per deſiderium ſuſpenduntur, & mentes in Deo tenaciter affiguntur. Figurā Exod. 30. vbi dicitur, quod *in altari Thymiamatis ex vtroque latere facti ſunt duo annuli, vt impoſitis vectibus portaretur.* Altare, id eſt, cor iuſti per ſanctitatem aureum, quatuor virtutibus quadratum, & ad Thymiama deuotionis offerendum à Deo ſpecialiter ordinatum. Iſtud, inquam, altare, id eſt, iuſtus vel cor iuſti, quantum ad duo ſui latera, & ad duas ſui partes, id eſt, quantum ad animam, & quantum ad corpus, debet habere annulos firmæ ſpei, quia ſc. à parte dextera, quæ eſt anima, debet ſperare æternam viſionem & fruitionem; à parte ſiniſtra, id eſt, quantum ad corpus debet ſperare futuram reſurrectionem, & corporis glorificationem. Iſti enim ſunt quatuor annuli ſanctæ ſpei, quibus mediantibus, dum tamen adſint vectes, id eſt, opera, virtutes, & merita, homo poteſt ad Paradiſum portari, & in tribulationibus conſolari, & in fide & moribus retineri. Ideo de talibus, quæ erectæ ſuper baſes ſuas in tabernaculo ponebātur, dicitur Exod. 27. *Fundes* (inquit) *in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis, & erigere tabernaculum.*

Tabernaculum enim eſt cor iuſti, quod tabulis aureis, id eſt, ſanctis conſtruitur, laminis aureis, id eſt, virtutibus & exemplis operitur, annulis ſpei tenetur, portatur, & erigitur, & vectibus firmi propoſiti ſuſtentatur. Spes ergo eſt annulus ad portandum ſeu ſuſtinendum.

D ¶ Tertio dico, quod charitas eſt annulus ad conſtringendū;

medián-

mediantibus enim annulis balthea & zonæ ſtringuntur, & veſtimenta inuicem coarctantur, & arma etiam circa opera coaptantur. Sic vere mediante charitate inuicem per dilectionem ſtringimur, & cum Deo & proximo colligamur. Figura Exod. 28. vbi dicitur, quod *ſuperhumerale & rationale annulos in ſummitatibus habebant, quibus ſuper pectus & humeros ſacerdotis cum vittis coccineis ſtringebantur.* Quia re vera ſummus ſacerdos CHRISTVS ſuperhumerali, id eſt, bonis actiuis & rationali, id eſt, bonis contemplatiuis induitur, & ſemper vult ea annulos charitatis habere, vt ſibi ad inuicẽ poſſint adſtringi, & fortius adhærere, & vittis hyacinthinis, id eſt, cœleſtibus deſideriis mediantibus inuicem ſe tenere. Vnde Exod. 28. *Stringes* (inquit) *rationale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis, & vitta hyacinthina, & maneat iunctura fabrefacta.* Patet ergo, quod charitas eſt annulus ad ſtringendum.

E ¶ Quarto dico, quod gratia eſt annulus ad ſubarrhandum. Sponſæ enim annulis à viris ſuis ſubarrhantur, vt ex tunc ſibi & nulli alteri coniungere ſe teneantur. Sic vere anima a Deo deſponſanda & vnienda, neceſſe habet annulum diuinæ gratiæ ante omnia accipere, quo ſcilicet Deus ſolet animas ſubarrhare, & ſibi ſpecialiter dedicare. Tali añulo erat ſubarrhata Beata Agnes, cum dicebat: *Recede à me pabulum facinoris, quia iam ab alio amatore præuenta ſum. Annulo ſuo ſubarrhauit me, &c.* Iſto etiam annulo erat ſubarrhata Iudith, quando Holophernem occidit. Quia ſicut dicitur Iudith 10. *Ipſa ſumpſit dextralia & lilia, inaures & annulos, & omnibus ornamentis ornauit ſe.* & ſic Holophernem inimicum populi Domini ſuperauit. Iſte eſt annulus, quem Thamar Iudæ Patriarchę, qui eam imprægnauit, oſtendit, & ſic ſeſe ab incendio, quod Iudas ſibi parauerat, liberauit, Gen. 38. Iſte eſt annulus, quo pater filium prodigum reuertentẽ ſubarrhari mandauit, Lucæ 15. *Induite* (inquit) *eum ſtola prima, & date annulum in manu eius.* Quia re vera ſi Holophernem, id eſt, diabolum, Dei & Sanctorum inimicũ volumus ſuperare, ſi ab incendio inferni nobis pro peccatis noſtris debito nos volumus liberare, & ſi ad patrem noſtrum Deum per pœnitentiã reuertentes digne coram Deo volumus apparere, neceſſe eſt, quod annulum gratiæ ſuæ portemus, & habeamus, & quod eo nos ornemus & pręparemus, & quod indui prima ſtola, quæ eſt innocentia, annulum ſuæ gratiæ pro arrha & pro ſigno obtinendæ ſalutis eidem oſtendamus, dicentes illud Geneſis 38. *Cognoſce, cuius ſit annulus,* quaſi dicatur, tuus eſt annulus, tuum eſt ſignum tua eſt arrha, quam mecum porto, per quam ab incendio mortis æternæ me debeo liberare, & hoſtem humani generis ſuperare, & me tuum filium tibi reconciliatum debeo comprobare.

F ¶ Patet ergo, quod gratia eſt annulus ad adornandum. Reges enim, & Principes, Pontifices etiam, & Abbates pro honore & gloria ſolent annulos portare, & Maieſtatem ſuam annulis & precioſis lapidibus decorare. Sic vere Sancti in patria, qui ſcilicet Reges & Pontifices dici poſſunt, iuxta illud 1. Petri 1 *Vos eſtis genus electum, Regale Sacerdotium, &c.* annulo æternæ beatitudinis decorantur, & eo beatifice & dignifice adornantur. Vnde iſte annulus poteſt figurari 1. Machabæorum 6. vbi vocauit Rex Philippum, vnum de amicis ſuis, & propoſuit eum ſuper vniuerſum regnum ſuum, & tradidit ei diadema, & ſtolam, & annulum ſuum. Rex enim Regum Dominus quotidie per mortem vocat ad ſe nunc vnũ, nunc alium de amicis ſuis, & cum ad ſe peruenerint, dat eis ſtolam immortalitatis, dat eis diadema, iſt eſt, coronam, quæ ſignat triumphum, quia dat eis victoriam ſecuritatis, & dat eis annulum gloriæ, honoris, & perpetuæ dignitatis. Vnde illud prædictum: *Tulit Rex annulum ſuum, quo vtebatur, & tradidit Mardochæo,* Heſter 8. Patet ergo, quomodo annulus in bono ſignificato accipitur quinque modis.

G ¶ Sed, ſi vis, dic, quod annulus in malo ſignificato poteſt deſignare

Mentis inſtabilitatem,
Animi cupiditatem,
Mundi vanitatem,
Sæculi dignitatem.

Inſtabilitatem dico quia conſtat, quod annulus ratione formæ rotundæ faciliter mouetur, & currit. Annuli etiã concaui à ioculatoribus ſolent argento viuo repleri, & ſuper ignem calefieri, qui ſtatim ſaltare & moueri incipiunt, & ac ſi haberent animam ſic diſcurrere. Tales ſunt multi mali, qui ſcilicet ſunt quaſi annuli adhærentes diabolo per peccatum; quia ſcilicet iſti ſunt mobiles & inſtabiles, & ad omnẽ malum vertibiles & plicabiles. Nam quandoque de multis contingit, quod ipſi

Sunt vacui per defectum ſufficientiæ.
Sunt argento viuo (id eſt) pecuniis repleti per cumulationem pecuniæ, & temporalis ſubſtantiæ.
Sunt ſuper ignem calefacti per ardorẽ auaritiæ & concupiſcentiæ, & ſic fiunt ſaltatiles per inſtabilitatem inſtantiæ.

Patet de ambitioſis, argento & pecunia plenis, igne auaritiæ inflammatis, qui non ceſſant de beneficio ad beneficium, & ad voluntatem ioculatoris diaboli continue ſe mouere. Argentũ enim viuũ in vaſe calefacto quieſcere neſcit. Sic & pecunia in ambitioſo neceſſario ſe oſtendit, in quantum ad aliquid petendum ſaltat continue, atque tendit. Iſti figurantur in filia Herodiadis, quæ ſaltabat coram Rege; & complacuit Herodi & ſimul diſcumbentibus, & impetrauit caput Iohannis Baptiſtæ. Quia re vera tales ſaltatores ambitioſi faciunt hodie tantum, quod ipſi placent Regibus & conuiuis, id eſt, ſuperioribus, & eorũ amicis, & ſic fit, quod ipſi caput Ioannis, qui eſt in carcere, id eſt, Eccleſias & beneficia fundata de ſancto Ioãne, vel de aliis ſanctis, quæ tamẽ captiua & incarcerata ſolent tenere, important & reportant. Iſti enim dicunt illud Eccleſiaſt. 3. *Tempus plangendi, & tempus ſaltandi.* Prælatis tamen & ſuperioribus dicitur illud Eccleſiaſt. 9. *Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne forte in efficacia ipſius pereas.* Et ſicut videmus, quod annulus (vt communiter) eſt fulgidus & politus, lapidibus precioſis ornatus, in ſeipſum circulariter reflexus. Sic tales mali per proſperitatem ſunt fulgidi, theſauris & lapidibus precioſis pleni & muniti, & in ſeipſos, id eſt, ad propriã vtilitatem reflexi & intenti. Iſti enim quicquid dicant, aut faciant, totum ad ſeipſos reflectunt, & ad proprium lucrum, & vtilitatem pro poſſe conuertunt. Pſalm. *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina,* id eſt, auaritia. Iſti ergo annuli ſimiles ſunt annulis plumbeis ſophiſticatis & falſis, quia pueris pro argenteis recipiuntur, ſed comperta veritate eiiciuntur, & pro nihilo reputantur. Sic iſti falſi tãtum ſciunt facere, & tanta palliare & fingere, quod à ſuperioribus pro aureis & bonis recipiuntur, & eis in aliquo digito, id eſt, in aliquo beneficio adhęrere & inſidere permittuntur, qui tamen, cum fuerit valor eorum cognitus, repudiantur, & à Deo & bonis ſuperioribus reprobantur. Vnde Hieremiæ 22. *Si fuerit Iechonias annulus in manu dextera mea, inde extraham eum, dicit Dominus.*

¶ De annulo autem mundanæ dignitatis, honoris, & proſperitatis poteſt dici, quod iſte eſt annulus Reginæ Æthiopum, de quo dicit Ioſephus, quod vbi ipſum in digito ſuo poſuit, ſtatim Moyſem virum ſuum oblita fuit, & ac ſi eum alias non vidiſſet, de ipſo non curauit. Sic vere, cum quis annulo proſperitatis & mundanæ ſublimitatis à diabolo ſubarrhatur, ſæpe fit, quod virum ſuum Deum obliuiſcitur, & ab eo elongatur. Hier. 2. *Populus meus oblitus eſt mei.* Et Pſal. *Obliuioni datus ſum tanquam mortuus,* Ideo Dominus minatus talibus Eſaiæ 3. vbi dicitur: *In die illa auferet Dominus,* ſupple, *à filiabus Sion, quæ ambulabant extento collo, inaures annulos & gemmas, &c.* quia ſcilicet, Deus tales annulos dignitatis & proſperitatis ſolet auferre, quando videt homines ſalutem ſuam propter hoc denegare. Patet ergo, quod annulus in bono ſumitur, & in malo. Vide infra de Circulo. H

Antiochus. Antiochia.

A Nota, quod Antiochus fuit rex iniquiſſimus, qui ſcil. templum ſpoliauit, idolum in templo collocauit, & adorari mandauit, filios Iſrael trucidauit, multos Hieruſalem diſſipauit, deſeri legem Dei mandauit, & vitam miſerabiliter terminauit; ſicut omnia patent 1. Macchabæorum 1. 2. 3. 6. & 2. Macchabæorum 1. vſque ad 9. cap. Per Antiochum intelligi poteſt diabolus, vel etiam vir iniquus. Diabolus enim templũ Eccleſiæ bonis perſonis ſpoliat, & pro poſſe virtutibus illud priuat, idola, id eſt, inſufficiẽtes ibi collocat, & eos exaltari & honorari prouocat, filios Iſrael, id eſt, iuſtos eradicat, & diuerſis tribulationib. eos turbat, muros obſeruantiæ & diſciplinæ, & ambitum Dei mandatorum deſtruit, & legem Dei impedit pro viribus, & confundit.

Finaliter tamen confunditur, atque perit, & damnationem ampliorem accipit, & acquirit. Interpretatur autem Antiochus pauper ſilens, vel pauperis ſilẽtium, quia pro certo diabolus eſt pauper, propter gratiæ vacuitatem; ſilens, id eſt, occulte decipiens, propter malitiæ fallacitatem, & pauperum, id eſt, pecca-

Digitized by Google

torum dicitur ſilentium, pro eo, quod eos facit ſilere à Dei laude & confeſſione, propter verecundiam & peruerſitatem. De iſto igitur 1. Macha. 1. quod *paratum eſt regnum in manu Antiochi*, qui prius dictus eſt radix peccatrix, &c. Vel ſi vis, poteſt dici, quod Antiochus, id eſt, diabolus templum conſcientiæ virtutibus ſpoliat, idola, id eſt, vitia ibi collocat, filios Iſrael videntes Deum, id eſt, diſcretas conſiderationes ibi trucidat, & muros diſciplinæ inde tollit & eradicat.

B ¶ Vel ſi vis, dic, quod Antiochus eſt peccator, vel tyrannus, qui templum propriæ conſcientiæ violat, & venundat, filios Iſrael, id eſt, bonos & ſimplices grauat, & moleſtat, legem Dei transgreditur, & diſſipat, idolũ abominabile, id eſt, peccatum colit, & in templo cordis ſui collocat, & muros Hieruſalem, id eſt, immunitatẽ Eccleſiæ pro poſſe diſſipat, & perturbat. Sicut enim Antiocho male ſucceſſit, quia *putrefactus & exul in montibus perijt, & tunc primum in agnitionem ſui peruenit*, ſicut dicitur 2. Machabæorum 9. ſic finaliter peccator & tyrannus exul à patria Paradiſi, fœtens per infamiam, & vitiis putrefactus, in montib. propriæ elationis per æternam damnationem moritur, & in deſperatione & triſtitia conſummatur. Et ſicut alius Antiochus iunior à tutore ſuo Triphone cum eo ambulante doloſe occiſus eſt: ſic peccator à diabolo, qui in vita iſta ipſũ tueri, & ſibi aſſociare videtur, in quantum ſcilicet ſibi facit pro voto ſuccedere, finaliter occiditur, & in æternum damnatur. Iſte ergo pauper ſilens dicitur, quia à Dei laude ſilet & tacet, & in ęterna paupertate moratur. Vide, ſi vis, infra pluribus locis, vbi fit mentio de Antiocho ſicut in tabula notatum eſt.

C ¶ De Antiochia vero, quæ interpretatur paupertatis ſilentium, & pauper ſilens, & in qua Petrus Apoſtolus, primo Epiſcopus extitit, & in qua diſcipuli Chriſti primo Chriſtiani dicti ſunt, & tonſura clericalis inuenta, ſicut legitur Actorũ 11. & in Hiſtoria Eccleſiaſtica, poteſt ſignificare Eccleſiam ſanctã Dei, quæ paupertatem habet, ſupple, ſpiritualem, in quantum temporalia contemnit, & ſilentium, in quantum ſine reclamatione patienter ſuſtinet mala, quæ ſentit, quia re vera ibi poſt Chriſtum primus Pontifex ad literam Petrus fuit, & hæc nomen Chriſtianitatis fidelibus erogat, & tonſuram, id eſt, ſtatum clericalem continet, ordinat, & diſponit. Concorda, ſi vis, quia tranſeo gratia breuitatis. Vel ſi vis, dic, quod Antiochia, i. Eccleſia eſt locus tutus ad habitandum, aptus ad prædicandum, factus ad militandum.

¶ Quod ſit locus tutus ad habitandum, patet 2. Machabæorum 4. vbi dicitur, quod *Onias tuto loco ſe continebat Antiochiæ.*

¶ Quod ſit locus ad docendum & prædicandum, patet Actor. 13. vbi dicitur, quod in *Eccleſia, quæ erat Antiochiæ, erant Prophetæ, & Doctores.*

¶ Quod etiam ſit locus ad militandum, patet 2. Machabæorum 4. vbi dicitur, quod *Lyſias abiit Antiochiam, & elegit milites, &c.* Sufficit.

A *Appellare.* Nota, quod appellare idẽ eſt quod reclamare, vel appellare idem eſt quod aduocare. Primo modo accipitur pro litigatione, & pro ſuperioris iuriſdictionis imploratione. De quo Actorum 25. *Cæſarẽ appello.* Sequitur. *Cæſarem appellaſti ad Cæſarem ibis.* Secundo modo accipitur pro aliqua promotione, vt quando aliquis vocat, & appellat aliquem ad aliquam dignitatem, vel officium exercendum. Et talis appellatio, vocatio, electio, vel promotio potuit optime figurari Geneſis 2. vbi dicitur, quod *Adam conſtitutus eſt Rex & Dominus omnium animantium, & ideo Deus adduxit ad eum omnia animalia, vt videret, ad quid vocaret ea.*

Talis eſt Prælatus, qui conſtitutus eſt à Deo Rex, Magiſter, & Dominus aliorum, quia omnia animantia, id eſt, omnes alii de collegio debent ad eum venire, ſicut ad Principem & Paſtorem, & ipſe eos debet vocare, ſcilicet ad promotionem & conſolationem, & dare eis nomẽ, id eſt, gloriam & reputationem, ſecundum eorum virtutem, conditionem, & perfectionem. Et de hoc Geneſis 4. *Appellauit Adam nominibus ſuis cuncta animantia, & cuncta volatilia cæli, & cunctas beſtias terræ.* Ecce igitur tria genera hominum, qui ab Adam, id eſt, à Chriſto vocantur, appellantur, & eliguntur ad promotionem cœleſtem, vel per Adam, id eſt, à Prælato, ad dignitatem Eccleſiaſticam vel terreſtrem, videlicet,

Miſerantes affluentiſſime. Animantia.
Laborantes diligentiſſime. Beſtias terræ.
Contemplantes eminẽtiſſime. Volatilia cœli.

¶ Vocantur ergo ab Adam affluentiſſime miſerantes, qui ſignificantur per animantia. B Res enim animata vegetatur, & ſentit, & nutritur. Nam ſi animal animatum pungatur, puncturam, percipit atque ſentit. Sic vere illi qui ſunt animati per gratiam, vegetati atque nutriti per deuotionem; ſentiunt bene puncturas & miſerias aliorum per pietatem & compaſſionem. Et ideo ſicut in corpore animato membra ſuperiora ſemper influunt in inferiora. Sic vere inter nos illi, qui ſunt ditiores & ſuperiores, debent aliis vitam & ſanguinem, id eſt, ſuſtentationem & conſolationem miniſtrare ꝑ largifluam pietatem. Ideo de iſto ſenſu doloris & compaſſionis poteſt intelligi illud Lucæ 2. *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, quia gladius, id eſt, pœna & miſeria aliorum debet animam noſtram per miſericordiã & compaſſionem transfigere & penetrare. Sed heu, proh dolor, videtur de multis, ꝙ ipſi pro certo non ſunt animati: quia ita vere ſunt duri & crudeles, quod ipſi non videntur ſentire dolores & miſerias aliorum, quod patet, quoniam eis non condolent, nec miſerantur, nec compatiuntur, nec conſolantur. Et ideo ſunt ſimiles Cæto vel Balænæ. Balæna enim, vt dicit Iorath in libro ſuo, eſt pinguiſſimus piſcis, & maximus, in tantum, quod ſuper dorſum ſuum congregatur ibi tantum materiæ, quod inde creſcunt arbores & frutices abundanter, ita quod illa belua videtur in ſenectute eſſe ſimilis vni monti, ad quem accedentes nautę ſine periculo non euadunt. Nam belua fluctus de ore eijcit, & naues propinquas abſorbet & ſubmergit. Eſt enim belua tantæ pinguedinis, quod licet perforetur iaculis piſcatorum, ipſa tamen non ſentit, ac ſi non eſſet res animata, ſed mortua. Veruntamen quando ad carnẽ, quæ latet interius ſub pinguedine, peruenitur, tunc ſentit, & aquæ maris amaritudinem non ſuſtinens, littus petit, vbi capitur, & quandoque de captione ipſius tota patria ditatur & emendatur. Re vera, chariſſimi, tales Balænæ ſunt diuites & auari, qui pro certo hodie accumulant & aggregant arenas, id eſt, diuitias temporales, quæ more arenæ difficulter aggregantur, & faciliter diſperguntur. Vnde Abacuc 2. *Væ ei qui congregat non ſua, vſquequo aggregat ſuper ſe denſum lutum.*

Et ideo potiſſime fit in ſenectute, quod tunc (vt communiter) auaritia magis abundant, & ideo arenæ diuitiarum magis tunc hominem aggrauant. Ita quod tales videntur aliquotes præ ſui ſtatus magnitudine eſſe montes, id eſt, excellentes & eminentes, inflati, tumidi, & ſuperbi. Nam frutices & herbas, id eſt, poſſeſſiones terrenas ſibi per rapinas, id eſt, fraudes aggregant abundanter propter quod (vt dictum eſt) in montis ſimilitudinem augmentantur, & ideo nõ erit tutum accedere circa iſtos nec eſſe talium proximos vel vicinos, nam quando ſuper nautas maris, id eſt, ſuper pauperes per amaritudinem paupertatis nauigantes ad æterna, tot fluctus tribulationum, rapinarum, litium & exactionum, accuſationum & impoſitionũ immittunt, euenit, quod ipſos annihilant, & ſubuertunt. Vnde Hier. 51. *Ecce ego ad te mons peſtifer, qui corrumpis vniuerſam terram.* Iſti etiam tantam habent hodie pinguedinem carnalitatis, proſperitatis, & voluptatis, quod nullũ iaculum correctionis, nullam puncturam compaſſionis volunt hodie concipere & ſentire. Et ideo videtur, quod ipſi non ſunt animati, ſed mortui per peccatum. Vnde Prouerbiorum 23. *Verberauerunt me, & nõ dolui, pœnitendo, vulnerauerunt me*, ſcilicet pauperes clamãdo & ſupplicando, *& non ſenſi*, compatiendo & miſerando. Sed vere finaliter, quando caro quæ eſt ſubtus pinguedinem, id eſt, interior anima pungetur, ſcilicet per puncturam ſententiæ diuinæ, tunc vere bene ſentient amaritudinem aquæ maris, & amaritudinẽ pœnæ æternæ. Nam tunc habebunt neceſſe ad littus maris, id eſt, ad mortem, quæ littus eſt, finis & terminus maris fluctuoſi huius vitæ, accedere & venire, vbi pro certo à dæmonibus, vermibus & ignibus capientur & occidẽtur per damnationem æternam. Et de eorum pinguedine, id eſt, de eorum ſubſtantia temporali, diuitiis, officiis, & beneficiis, quando diuiduntur & diſtribuuntur, tota quandoque patria emẽdatur, ſicut patet de beneficijs morientium clericorum, quæ tunc ſaltem alijs conferuntur; quia ſcilicet diuitiæ, quas in vita auare acquiſiuerant, & conſeruauerant, in morte alijs diſperguntur. Vnde Eccleſiaſt. 14. *Qui coaceruat iniuſte, alijs congregat, & in bonis ipſius alius luxuriabitur.*

Ah chariſſimi, non ſic pro Deo, non ſimus ita arenoſi per cupiditatem, nec ita pingues per proſperitatem & carnalitatem,

quod

quod aliorum miſeriis non conſentiamus per compaſſionē & pietatem, ſed ſimus animati, viui, & ſenſitiui, vt ſic ad promotionem temporalem & æternam ab Adam, id eſt, à Prælato, vel à Chriſto poſſimus appellari, vocari, nominari, & eligi. Animantia, inquit. Quia ſicut dicitur Geneſis 2. *Omne, quod vocauit Adam animæ viuentis, ipſum eſt nomen eius.* Nam pro certo ab iſto Adam, id eſt, à Chriſto vel Prælato vocantur, & appellantur, vt dictum eſt, viſceroſe miſerantes. Animantia, inquit.

C ¶Secundo dico, quod ab ipſo vocantur ſtudioſe laborantes. Beſtiæ, inquit, terræ. Beſtiæ enim (vt cōmuniter) ſunt in motu & labore. Nam, vt dicit Auguſtinus libro de ciuit. Dei 11. *Admiranda eſt in brutis animalibus prudentia, & quadam ſimilitudo rationis.* Habent enim euidentiam, ſolertiam, & diligentiam in educatione filiorum, in ædificatione manſionum & latibulorum, in medicatione vulnerum, in fuga nociuorum, in præſagio mutationis temporum futurorū, in cognitione & diſcretione comparium & ſociorum, quia ſcilicet vxores ipſas & ſocios recognoſcūt. Et poteſt etymologizari beſtia, quaſi bene ſcia. Re vera, chariſſimi, tales debemus eſſe, quia vere circa labores & opera virtutum debemus habere prudentiā ſtudioſam, ita quod in nobis appareat ſimilitudo & efficacia rationis, ne de nobis poſſit dici illud Baruch. 6. *Beſtiæ meliores ſunt illis.* Debemus igitur ſtudioſe educare filios, id eſt, ſubditos, parentes, pauperes, & vicinos per doctrinam & eruditionem, & etiam per eleemoſynam & compaſſionem, manſiones etiam cœli nobis parare per bonam operationem, vulnera, id eſt, peccata medicari per pœnitentiam & confeſſionem, nociua, ſcilicet mala exempla & conſortia declinare per prudentiam & diſcretionem, mutationem temporum, id eſt, defectum mūdanæ proſperitatis, & aduentum futuræ aduerſitatis, ſcilicet mortis, iudicii, & inferni præuidere per futurorum recordationem & conſiderationem. Iuxta illud: *Nouit præterita, & de futuris æſtimat.* Sapientiæ 8. Notos etiam noſtros, benefactores, familiares, & amicos, ſubditos, ſocios, & vicinos debemus diligere per charitatem & affectionem, recognoſcere per adiutorium & ſubuentionem, & cum eis pacifice conuerſari per concordiam & amicitiæ perfectiſſimam vnionem. Et ſic dicemur beſtiæ, id eſt, bene ſciæ, quia ſcil. ſic erimus bene ſcientes, ſtudioſi, prouidi, & diſcreti, & in bonis operibus laborioſi, & ſic erimus electione, vocatione, nominatione, promotione digni, vt ſic dicat Chriſtus vel Prælatus ſuperior illud Oſeæ 2. *Percutiam cum eis fœdus cum beſtia agri.* Et Iob 5. dicitur: *Beſtiæ agri pacificæ erunt tibi.* Heu, proh dolor, quam paucæ ſunt hodie tales beſtiæ in mundo. Moderni enim non dicuntur beſtiæ per ſtudioſam ſagacitatem, imo vere dicuntur beſtiæ per venenoſam crudelitatem. Vbi enim hodie (proh dolor) in modernis pietatis educatio; manſionum cœleſtium præparatio, peccatorum meditatio, nociuorum declinatio, futurorum cogitatio, amicorum recognitio? Vere chariſſimi, in pauciſſimis, quia hodie multi ſunt, qui nutrimentum aliis non parant per pietatem, ſed eis denegant per parcitatem; non præparant cœleſtium manſionem, ſed infernalium poſſeſſionem; non ſtudent ſcelera meditari, ſed magis vitia cumulare; non quærunt nociua declinare, ſed improficua frequentare; non volunt futura tempora cogitari, ſed tantum præſentia memorari, non cupiunt vicinos & ſocios recognoſcere & iuuare, ſed magis eos rapinis & exactionibus, iniuriis & detractionibus impugnare. Ideo de talibus beſtiis dicitur Sapiētiæ 16. *Cum illis ſuperuenit ſæua beſtiarum ira, morſibus peruerſorum colubrorum exterminabātur.* Tales fuerūt figurati in illa beſtia quarta, Danielis 7. *quæ erat fortis & terribilis, habens dentes ferreos, quæ deuorabat, & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat.* Expone ſicut alibi. Ah chariſſimi, pro Deo non ſic, non, ſed ſimus beſtiæ, id eſt, bene ſciæ, ſtudioſæ, & laborioſæ, vt ſic ab Adam, id eſt, à Chriſto vel Prælato appellemur, & promoueamur, quia vere ipſe vocat & nominat ſtudioſe laborantes. Beſtias, inquit, terræ.

D ¶Tertio dico, quod ipſe promouet, vocat, & nominat luminoſe contemplantes. Volatilia, inquit, cœli. Per volatilia enim, quæ clare vident, alte volant, infima relinquunt, ſuperioribus appropinquant, intelliguntur viri contemplatiui, qui clare vident per diſcretionem, alte volant per ſublimium meditationem, infima deſerunt per terreſtrium abominationem, ſuperioribus appropinquant per æternorum deſiderium & affectionem.

Et ideo tales ſunt digni vocari ad temporalem & æternalem dignitatem & promotionem. Et ideo tam Chriſtus, quā ſuperior Prælatus poteſt dicere illud Pſalmiſtæ: *Cognoui omnia volatilia cœli, & pulchritudo agri mecum eſt.* Sed heu, proh dolor, quam pauca ſunt hodie talia volatilia: quia vere vix inuenitur hodie vnus homo contemplatiuus. Ideo quaſi lamentando dicitur Hierem. 4. *Intuitus ſum, & ecce non erat homo, & omne volatile cœli receſſit*; quia vere vix inuenitur homo, id eſt, perſona vtens debita ratione, nec volatile, id eſt, homo eleuatus vel volitans in contemplatione. Non ſic chariſſimi, non ſic, ſed ſimus luminoſe contemplantes, ſtudioſe laborantes, viſceroſe miſerantes. Et ſic ab Adam, i.e. à Chriſto vel Prælato poterimus vocari, nominari, appellari, eligi, & etiam promoueri, &c.

Apparere. Nota, quod apparitio eſt multiplex in ſcriptura, ſcilicet, A

Dei,
Angeli, &
Hominis.

Dei, qui ſcilicet apparet pœnitentibus, vt eos ſaluet; & apparet peccatoribus, vt eos damnet; apparet iuſtis, vt eos ſaluet. Et iſta apparitio potiſſime fuit in incarnatione. Geneſis 9. *Apparebit arcus meus in nubibus.* Iterum apparet damnatis; quod potiſſime fiet in iudicio. Sap. 6. *Horrendo & cito apparebit nobis, quoniam iudicium duriſſimum fiet his, qui præſunt.*

Item eſt apparitio Angeli. Matth. 2. *Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph.*

Item eſt apparitio hominis 2. Regum 1. *Apparuit homo veniens de caſtris. Saul.* Dicamus ergo moraliter, quod apparere idē eſt, quod ſe manifeſtare, reuelare, declarare, & oſtendere. Et ſic apparitio idem eſt, quod exterior conuerſatio, in neceſſitate ſubuentio, cordis manifeſtatio, & criminis confeſſio. Et ideo ſecundum hanc ſignificationem Apparere pertinet ad virum honeſtum & perfectum. Sicut enim videmus, quod corpora cœleſtia propter ſuam pulchritudinem, celſitudinem, claritatem, & formoſitatem plus habent euidentiæ in apparentia, magiſque ſe declarant, manifeſtant, & oſtendunt: ſic vere illi qui ſunt viri perfecti, cœleſtes, & ſpirituales, qui plus cæteris habent de claritate diſcretionis, de altitudine contemplationis, & de pulchritudine moralis perfectionis, ſunt hodie magis apparentes, euidentes, & ſe oſtendentes, per apparentiam ſanctitatis & eminentis conuerſationis. Ideo de quolibet tali poteſt exponi illud Apocalypſ. 12. *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius.* Et ecce, chariſſimi, quia ſicut res, quæ apparet, præſentatur, reuelatur, declaratur, denudatur: ſic vere qui ſpiritualiter volunt digne coram Deo & Angelis apparere, debent

Præſentari per amicitiæ veritatem (Apparuit.)
Reuelari per conſcientiæ puritatem (In cœlo.) Res enim cœleſtes cæteris ſunt puriores.
Declarari per euidentiæ claritatem (Amicta Sole.)
Denudari per opulentiæ raritatem (quia Luna, id eſt, mundi proſperitas debet eſſe ſub pedibus eius.)

Sit igitur in nobis

Amicitiæ veritas,
Conſcientiæ puritas,
Euidentiæ claritas,
Opulentiæ raritas.

¶Habeamus igitur amicitiæ veritatem (Apparuit.) Verus enim amicus ſemper apparet, ſemper inuenitur, ſemper videtur, non ſolum in proſperis, imo etiam in aduerſis. Sicut enim ſtella fixa & immobilis, vt eſt polus arcticus, ſemper in omni tempore anni apparet, & in hyeme, & in æſtate: ſic vere verus, fixus, & firmus amicus omni tempore anni, ſcilic. in hyeme tribulationis, & in æſtate proſperitatis & conſolationis ſemper apparet, ſemper eſt paratus, ſcilicet ad congaudendum in proſperis, & ad condolendum, iudicandum conſolandum, & ſupportandum in aduerſis; quia ſicut dicitur Prou. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt.* B

Apparuit ergo. Et ideo ſicut ſtella iſta diutius & clarius apparet, & videtur in hyeme, quam in æſtate, dato quod omni tempore poſſit videri: ſic vere verus & fidelis amicus magis nititur apparere, videri, & illuminare, inueniri & adiuuare in hyeme, quam in æſtate, hoc eſt, in tempore aduerſitatis, quam proſperitatis; tribulationis, quam conſolationis, triſtitiæ, quam lætitiæ. Figura Lucæ 22. vbi dum Chriſtus eſſet in tribulatione & agonia paſſionis, *apparuit ei Angelus Domini, confortans eum.* Quia vere dū amici noſtri ſunt in paſſione & afflictione, in agonia & miſeria,

ſeria, in aduerſitate & paupertate, nos debemus eis apparere, ſi fuerimus Angelici, puri ſcilic. & fideles, & eos pro viribus confortare. quod eſt contra multos falſos amicos, qui apparent nõ in aſperis, ſed in proſperis; non in ſupplicijs, ſed in delitijs; non in aduerſitate, ſed in fœlicitate. Iſti ſunt ſimiles hirundinibus, quæ in æſtate optime videntur, inueniuntur, & apparent, ſed adueniente hyeme ſtatim recedunt, fugiunt, & diſparent. Sic vere tales amici falſi, dum durat æſtas proſperitatis, optime ſe oſtendunt, & circa hominem in eius obſequijs & negotijs volitant, & diſcurrunt. Sed vere ſi hyems, id eſt, ſtatus aduerſitatis aduenerit, ſi homo ad paupertatem deſcenderit, tunc pro certo hirundinum, id eſt, falſorum amicorum & adulatorum collegium diſparebit, ipſosq; in aliquo adiutorio nullus inuenit, aut videbit. Iſtud potuit figurari Iudic.13. vbi dicitur quod *Manoe & vxor eius proni ceciderunt in terram, & vltra non apparuit eis Angelus.* Angelus, chariſſimi, qui non habet carnem & oſſa, ſignat falſum amicum, qui re vera non habet oſſeam firmitatem, nec etiam carneam pietatem. Quando ergo accidit, quod Manoe & vxor eius, id eſt, aliqui vicini, ſocij, vel parentes cadunt in terrã, id eſt, in aliquod infortunium, & deuoluuntur ad ſtatum paupertatis vel aduerſitatis, tunc pro certo Angelus, id eſt, falſus & fictus amicus vltra non apparet eis, nec ab eis in aliquo neceſſitatis articulo reperitur. Quia ſicut dicitur Prou.14. *Fratres hominis pauperis oderunt eum, & inſuper noti eius longe receſſerunt ab eo.* Ideo poteſt pauper dicere paupertati. Longe fecerũt à me notos meos, poſuerunt me abominationem ſibi. Ita quod de eis poſſunt alij dicere illud Gen.37. *Puer non comparet, & ego quo ibo?* Non ſic, chariſſimi, non; pro Deo diſpareamus per inſtabilitatẽ atque fictitiam falſitatem, ſed appareamus, & nos præſentemus per amicitiæ veritatem (Apparuit.) Sit igitur in nobis amicitiæ veritas (Apparuit.)

C ¶ Secundo debet eſſe in nobis conſcientiæ puritas, quia ſcil. nos debemus eſſe in cœlo, id eſt, in ſtatu puro. Sicut enim res, quæ ſuperius ſunt in cœlo, ſunt puræ, & ſine corruptione, & quando nubes, quæ eſt intermedia, tollitur, tunc talia apparẽt, & videntur. Sic vere conſcientiæ noſtræ debent eſſe cœleſtes, atque puræ, & amoris nubibus & nebulis peccatorum per contritionem debent ſacerdotibus apparere, reuelari, & declarari per contritionem.

Sicut enim in cœlo ſurſum commotio, atque tonitruum generatur, nubes rumpitur, & diſſipatur, ignis, qui latuerat, apparet, & manifeſtatur, pluuia redundat, & accumulatur. Sic vere in cœlo, id eſt, in bona & cœleſti perſona fit tonitruum contritionis, & pluuia lacrymoſæ affectionis, fit coruſcatio reuelationis & confeſſionis, vt ſic appareat ignis latitantis intentionis, & diſſipetur nubes, id eſt, velamen excœcationis, id eſt, nebula culpabilis infectionis. Iſta eſt igitur apparitio puræ confeſſionis. In cœlo, inquit, id eſt, in ſtatus puritate, quem ſcil. confeſſio introducit. De tali apparitione dicitur Gen.1 *Congregentur aquæ,* id eſt, peccata, *in locum vnum,* ſc. per confeſſionem & conſiderationem. *& appareat arida,* id eſt, conſcientia pura & munda. Et Ezech.8. *Apparuit oſtium vnum,* id eſt, os ipſius confitentis. Ideo de tali cœlo, id eſt, de tali apparentiæ puritate dicitur Eccl.43. *Species cœli in viſione gloriæ.* Heu proh dolor talem apparitionem non habent multi. Sunt enim aliqui, qui per confeſſionem nolunt apparere, ſed latere; nolunt reuelari, ſed excœcari; nolunt manifeſtari, ſed per verecundiam occultari. Et ideo tales nolunt eſſe in cœlo, id eſt, in conſcientiæ puritate, ſed in terra, id eſt, in conſcientiæ fœditate. Et ideo videtur, quod tales ſunt ſimiles leoni, qui quando intrat in foueam, vnde non poteſt exire, præ verecundia non audet apparere, ſed, vt lateat, intrat in ſecundam foueam, vbi inuenit ciſtam, in qua capitur & tenetur. Et cætera vide ſupr. vbi Abſcondere in lit. A. Non ſic chariſſimi, ſed appareamus per conſcientiæ puritatem (In cœlo inquit.) Et ratio eſt quia ſicut dicitur in Pſal. *Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam,* id eſt, in conſcientia pura, & munda, apparente, nudata, & per confeſſionem purgata Mat.24. *Apparebit ſignũ filij hominis in cœlo.* Talis etiam apparitio eſt quando homo facit, quod peccata ſua appareant, & quod nihil lateat confeſſorem. Vnde Hierem.13. *Nudaui fœmora tua ante faciem tuam, & apparuit ignominia tua.* De multis tamen eſt contrarium, qui peccata ſua non faciunt apparere. Vnde Luc.11. *Væ vobis, qui eſtis vt monumẽta, quæ non apparent.* Non ſic, ſed habeamus conſcientiæ puritatem.

D ¶ Tertio debemus apparere per euidentiæ claritatem, quod oſtenditur, cum dicitur, quod mulier erat amicta Sole; quia ſc. mulier quælibet mitis perſona, i. euidentia claritatis, pulchritudine honeſtatis debet eſſe amicta, & exterius adornata. Nam ſicut propter ſuam claritatem ſumme videtur, & apparet, cunctis etiam rebus lumen & pulchritudinem adminiſtrat: Sic lux, ſplendor, & ſpecies honeſtatis ſuper omnes virtutes rutilat atq; fulget, & eſt illa, quæ in homine magis reſpicitur, & quę per cõſequens plus apparet. Iſta enim virtus eſt exterius, aliæ poſſunt latere interius. Aliæ poſſunt occultari, iſtam autem neceſſe eſt demonſtrari. Et ideo iſta, quando bene eſt luminoſa per bonæ conuerſationis exemplarem claritatem, totam patriam ſuis dictis exemplis illuminat, & illuſtrat. Ideo de tali Sole dicitur: *Sol illuminans per omnia reſpexit.* Et de tali apparẽti honeſtate dicitur Cant.2. *Flores apparuerunt in terra noſtra.* Sicut enim flos habet gratiſſimam apparentiam, ſuauiſſimam redolentiam, habet tamen debiliſſimam exiſtentiam, quia ſc. modico vento, æſtu, vel pluuia diſſipatur. Sic vere virtus honeſtatis eſt gratiſſima ad cõtemplandum, ſuauiſſima ad odorandum, eſt tamen debiliſſima ad ſubſiſtendum. Flos enim eſt virtus honeſtatis, quæ modico vento ſuperbiæ, modico æſtu auaritiæ, modica pluuia luxuriæ diſſipatur. Hanc enim diſſipat

Luxuria per inſolentiæ leuitatem,
Auaritia per impudentem lucri cupiditatem,
Superbia per iactantiæ pompoſitatem, per ſæuitiæ crudelitatem, & per extollentiæ ſublimitatem.

Iac.1. & idem habetur Eſa 40. *Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit Flos.* De claritate ergo honeſtæ apparentiæ dicitur Mat.2. quod *ſtella, quæ apparuit eis, antecedebat eos.* Non ſic ergo, chariſſimi, ſed habeamus euidentiæ claritatem (Amicta Sole.)

¶ Quarto debemus habere opulentiæ raritatem, id eſt, terrenorum contemptum. Nam ſicut res nudatur, & detegitur, vt appareat: ſic vere homo ſe debet veſtimento temporalis ſubſtantiæ nudare, & detegere per abominationẽ & contemptũ, vt ſic coram Deo poſſit tutius apparere. Conſtat n. quod res inuoluta non bene apparet, ſeu videtur. Sic vere illi, qui diuitijs exterioribus ſunt inuoluti, & exterioribus & proſperitate vallati non proprie apparent, nec plane poſſunt cognoſci vel videri. Si enim conſiderantur & attenduntur iſta temporalia, nunquã apparent naturalia. Ideo Senec. *Tolle,* inquit, *vniuerſa fortunæ mendacia, intus teipſum conſidera;* quaſi dicat: Tunc tibi apparebis, cum ab imaginatione tua omnia ſubmouebis, quod oſtenditur, cum dicitur, quod Luna ſub pedibus eius; quia vere Luna, id eſt, mutabilis mundi proſperitas, & rerum temporalium facultas, quæ ſubditos ſuos per diuerſa peccata facit lunaticos, id eſt, dementes, debet eſſe ſub pedibus noſtris, & à nobis conculcari per abominationem & contemptum, vt ſic dicat quilibet noſtrum illud Eſa.66. *Cœlum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum.*

Quod eſt contra multos, qui optime videntur retinuiſſe illud Exod.23. *Non apparebis in conſpectu meo vacuus,* quia vere tales nolunt vacui diuitijs apparere. Et ideo auari ſunt ſimiles ericio, qui quandoq; in ſpinis taliter ſe inuoluit, quod aliquid de eo non apparet. Sic vere mũdi diuites & auari ſunt ita inuoluti & immerſi in diuitijs, quæ in modum ſpinarum ſollicitant atque pungunt, quod nulla nuditas voluntariæ & ſpiritualis paupertatis, quæ fit per contemptum temporalis facultatis, poteſt in eis apparere. Dilata, ſi vis, de ericio, ſicut ſupra Alludere. Abſcindere, Alleluia. Eſa.34. *Ibi habuit foueam ericius,* quia ſc. ſicut ericius in cauernis & foueis ſe abſcondit: ſic auari in mundi diuitijs terreis & terrenis. Non ſic, chariſſimi, non, ſed habeamus opulentiæ raritatem, & mundanæ facultatis & proſperitatis contemptum. Iuxta illud Pſ. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Figurati in illis virgis Iacob, Gen.30. de quibus dicitur, quod *in his, quæ expoliata fuerant, candor apparuit;* ac ſi diceret, quod tunc homo virtutibus candidatur, quando à diuitijs ſpoliatur. Et ſic coram Deo & Angelis digne poterimus apparere. Ezechielis 1. *Apparuit rota vna ſuper terram.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus habere

Honeſtatis luciditatem (Apparuit)
Voluntatis mobilitatem, ſcilicet per obedientiam (Rota vna.)
Paupertatis agilitatem (Super terram.)

Et ſic chariſſimi, bene dico, quod ſi vere in nobis fuerit

Opulentiæ raritas,
Euidentiæ claritas,

Con-

Digitized by Google

Conſcientiæ puritas,
Amicitiæ veritas.

Digne poterimus coram Deo & Angelis apparere,& ſic finaliter, *cum Chriſtus apparuerit, vita veſtra & vos apparebitis cum ipſo in gloria*, Coloſſ.3. *Apparuit ergo ſignum magnum in cœlo, mulier amicta Sole,& Luna ſub pedibus eius*, Apoc.12.

Sed ſi vis adhuc circa hoc notare, potes dicere, quod boni debent apparere corã Domino tribus modis, iuxta illud Deut. 16. *Tribus vicibus in anno apparebit omne maſculinum in conſpectu Domini*; quia ſc. iuſti

Apparent in ſtatu { Gratiæ, vbi probantur. / Iuſtitiæ, ſcilicet in iudicio, vbi indicantur. / Gloriæ, ſcilicet in cœlo, vbi coronantur.

¶ Prima eſt apparitio decoris, quando ſc. homo apparet in ſtatu gratiæ & virtutis ante Deum honorifice decoratus, ſicut de Iudith dicitur, quod ipſa incomparabilis decoris omnium oculis apparebat. Et re vera iſti fiunt decori

Per { Munditiæ candorem, / Iuſtitiæ rigorem, / Prudentiæ ſplendorem, / Decentiæ virorem.

Apparent enim boni per munditiam candidi. vnde de eis poteſt dici illud Num.12. *Maria apparuit candens, ſicut nix.*

¶ Item apparent per iuſtitiam rigidi. Vnde Iob 23. *Volo enim te apparere iuſtum*. Et illud Iudic.14. *Apparuit catulus leonis ſæuus nimis,& rugiens.*

¶ Item apparent per prudentiam ſplendidi, ſicut dicebat ille 2.Mach.6. *Senectute quidem dignus apparebo.*

¶ Item apparent per decentiam nitidi. Prou.27. *Apparuerunt herbæ virentes.*

¶ Secunda eſt apparitio terroris, quando ſcil. homo apparebit in iudicio coram Deo, vel etiam quando ſibi Dominus terribilis apparet. Sap.17. *Perſonæ triſtes illis apparentes terrorem incutiebant.*

¶ Tertia eſt apparitio dulcoris, quando ſc. beati apparebunt in gloria coram Deo,& quando gloria Paradiſi omnibus apparet. *Ego autem in iuſtitia apparebo in conſpectu tuo, ſatiabor cum apparuerit gloria tua.* Num.16. *Apparuit gloria Domini,&c.*

¶ Item nota, quod eſt apparitio Dei. Sicut enim ignis ſecundum Dionyſium de diuinis nominibus, quantum eſt de ſe, eſt inuiſibilis,& non poteſt apparere, ſed quando alicui terrenæ materiæ incorporatur, ſicut aeri, ſicut ligno, aut ferro, tunc videtur ſenſibiliter,& apparet, ſicut patet in flamma, carbone & ferro ignito: ſic vere Deus, qui de ſua natura humano ſenſu nõ poteſt percipi, nec videri, nec hominibus apparere, quia ſcil. *Deum nemo vidit vnquam*, Ioan.3. finaliter voluit alicui corporali materiæ, ſc. humanæ naturæ coniungi, conglutinari, & ſic factus eſt hominibus viſibilis & apparens. Ideo dicitur Gen.9. *Apparebit arcus meus in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram.*

Arcus enim diuinæ iuſtitiæ, ſc. filius, quo mediante Deus pater ſagittabit in iudicio peccatores, in nubibus, id eſt, in puriſſimæ humanitatis carnibus, ſeu in virginis viſceribus fuit ſignum, quod pacem inter cœlum, id eſt, Deum patrem,& terram, id eſt, humanum genus reformauit, & eos inuicem confœderauit, & inuicem concordauit. De apparitione igitur ad homines poteſt exponi illud verbum 2.Reg.1. *Apparuit homo die tertio veniens de caſtris Saul veſte conſciſſa.* In quibus verbis oſtenditur, quod Chriſtus quatuor modis dicitur apparere hominibus in hoc mundo:

In { Natiuitate, / Morte, / Reſurrectione, / Iudicio.

Apparuit igitur in numinis incarnatione, quantum ad primum, apparuit homo in ſanguinis deſtillatione, quantum ad ſecundum; veſte conſciſſa in hominis renouatione, quantum ad tertium, quia die tertio; in turbinis fulminatione, quantum ad quartum, quando ſc. ipſe veniet de caſtris Saul. Apparuit, ergo Deus in incarnatione Domini Ieſu Chriſti. Apparuit, inquit, homo. Vnde ad Tit.3. *Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei,&c.*

Sicut enim ex impreſſione radiorum ſolarium in nube rotida, humida, & aquoſa generatur Iris, quæ tandem ſenſibiliter apparet. Sic vere ex impreſſione & infuſione radij diuinitatis in vtero virginis glorioſæ, quæ ad modum nubis per pietatem tota fuit reſoluta, humida, & aquoſa, reſultauit Iris, hoc eſt dictum, Chriſtus Dei filius incarnatus, qui in hoc mundo ſenſibiliter apparuit viſibilis & mortalis. Ad quod facit illud ſupra delegatum, Gen.9. *Apparebit arcus meus in nubib. cæli,&c.* Et ſicut Iris duobus cornibus tangit terram, in medio autem tangit cœlum, ita quod cœlum & terram videtur inuicem colligare: ſic vere chariſſimi, cum Chriſtus habeat tres partes, id eſt, tres naturas, ſcilicet naturam diuinitatis, naturam animæ, naturam corporis, cum vna iſtarum tangit cœlum, id eſt, Deum patrem, & cum duabus tangit terram, id eſt, peccatores ſc. cum natura corporis & animæ. Nam quantum ad diuinitatem, ſimilis eſt Deo patri; quantum ad corpus & animam, ſimilis eſt mortalibus, quia *ipſe eſt in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*. Phil.3.

Et ideo cœlum & terram videtur coniungere, quia ſcilicet incarnatus coniunxit, reconciliauit & concordauit Deum & peccatores,& cœlum, id eſt, diuinitatem & humanitatem, ſublimitatem & humilitatem, ſtabilitatem & mortalitatem in eodem ſuppoſito copulauit, ſecundum illud, quod canitur: *In ſe reconcilians ima ſummis.* Iuxta illud: *Pauper & diues obuiauerunt ſibi*, Prouerbiorum 22. Et in Pſalm. *Simul in vnum diues & pauper.* Et ſicut Iris in ſe continet infinitos colores, in tantum, quod ſecundum Iſidor.& Ariſtot. nullus poſſet eos picturare. Sic vere Chriſtus pictus fuit omnium colorum, morum, & perfectionum pulchritudine,& de ipſis etiam tantum habuit, quod nullus pictor, dictor, lector,& prædicator poſſet colores iſtos deſcribere, vel narrare Ezechielis 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

Sicut enim, teſte Ariſtotele, colores omnium rerum refulgent in Iride: ſic vere colores omnium virtutum, exemplorum, & perfectionum, quæ in cũctis naturæ rebus poſſunt inueniri, in iſto principaliter refulſerunt,& apparuerunt. Figura Apocal.10. vbi Ioannes vidit *vnum Angelum amictum nube, & Iridem in capite eius.* Iſte Angelus, chariſſimi, eſt Chriſtus, qui re vera habuit nubem & Iridem: Nubem, dico, puriſſimæ humanitatis, qua fuit circundatus,& Iridem deitatis, qua fuit coronatus. Apparuit ergo homo. Et de hoc poteſt dici illud Iob 25. *Poteſt homo comparatus Deo apparere natus de muliere.* Vbi oſtenditur, quod Chriſtus in incarnatione habuit

Humanitatem, quia homo,
Deitatem, quia comparatus Deo,
Mortalitatem, quia natus,& per conſequens moriturus,
Fragilitatem, quia de muliere.

Ideo de tali homine apparente poſſum dicere illud 2.Reg.18. *Apparet mihi alter homo currens.* Iſte enim fuit

Perſonaliter præſentatus (Apparet mihi.)
Mirabiliter immutatus (Quia fuit quodammodo alter.)
Actualiter incarnatus (Homo.)
Virtualiter occupatus (Currens.)

Patet igitur, quod Chriſtus hominibus apparuit in incarnatione diuinitatis. Apparuit homo.

¶ Secundo apparuit in humanitatis flagellatione, ſcilicet in paſſione crucis, quod oſtenditur, cum dicitur, veſte conſciſſa. Vnde dicitur in Pſalm. *Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia.* H

Saccus enim humanitatis fuit conſciſſus per paſſionem,& tandem impletus eſt lætitia per reſurrectionem. Vnde videtur, quod Chriſtus fuit ſimilis balſamo, cuius pellis in vere ſcinditur & liquor ipſius deſtillatur, qui à cultoribus in ampullis recipitur,& tandem medicinæ vſibus reſeruatur, vt dicit Iſidor.l.17. Sic vere, chariſſimi, in tempore veris, ſc. circa feſtum Paſchatis, pellis veri balſami, id eſt, Chriſti fuit per mortem perforata, ita quod liquor, ſcil. ſanguis ipſius precioſus deſtillauit,& emanauit, quem in ampullis cordium deuotorum fidelium debet populus recipere, & ibi per iugem Chriſti paſſionis memoriam conſeruare, vt ſibi contra infirmitates diuerſorum peccatorum medicina, ſeu remedium poſſit eſſe. Vnde de tali apparitione poteſt dici illud Pſal. *Apparuerunt fontes aquarum, reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum.*

Fontes enim aquarum, id eſt, vulnera Chriſti in paſſione apparue-

apparuerunt,quæ balſamum Dei in ſanguinis effuſione peccatoribus manauerunt. Veſte igitur conſciſſa. Ideo Chriſtus fuit figuratus Apoc.19. vbi dicitur,quod *ille,qui ſedebat in equo albo,qui vocatur fidelis & verax, quem omnis cœli exercitus ſequebatur, habebat veſtem aſperſam ſanguine.* Sic vere Chriſtus,qui in equo albo puriſſimæ naturæ ſedit, qui fidelis & verax eſt,quem omnes cœli Angelorum exercitus ſequuntur,veſte humanitatis aſpera ſanguine paſſionis fuit circundatus, & velatus. Patet ergo,quod Chriſtus apparuit in humanitatis flagellatione. Veſte, inquit, conſciſſa.

I ¶ Tertio dico,quod Chriſtus apparuit in naturæ renouatione. Die,inquit,tertio. Sicut enim cinis,poſtquam per ignis cõflagrationem tranſiuerit, alteratur, & renouatur,& in vitrum, quod eſt ſplendidum & lucidum,transformatur. Sic vere caro Chriſti, quæ prius erat cinerea & mortalis, per ignẽ duriſſimæ paſſionis tranſiuit,& ſic in tertia die renouata, alterata, & trãſformata,per reſurrectionem in naturam vitream, id eſt,glorificatam & ſplendidam eſt mutata.Quod oſtenditur,cũ dicitur, Die tertio;quia reſurrectio Chriſti die tertio fuit facta. Narrat Philoſophus de phœnice quod eſt auis vnica in deſerto Arabię diutiſſime viuẽs,more pauonis pulcherrima, quæ poſtquã diutiſſime vixerit,quærit ligna aromatica, in quibus æſtatis ardoribus ſe ſuccẽdit,de cuius puluere poſt tres dies apparet vermiculus procreatus, qui tandem alis reſumptis in auem priſtinam reformatur,& ad deſertũ euolat & recedit. Sic vere chariſſimi Chriſtus vnicus & vnigenitus Dei patris,& virginis matris, qui in conuerſatione & moribus pulcherrimus poterat dici, poſtquam aliquãdiu in deſerto huius ſæculi vitam duxit, ligna aromatica benedictæ crucis aſſumpſit, & in ea maxime charitatis feruorem ad genus humanum ſe torruit, tandem tertia die de iſtis cineribus, id eſt, de iſto homine mortuo extitit vermis,id eſt,ipſemet Chriſtus per reſurrectionem procreatus,(qui ſc.dicit in Pſ.*Ego autem ſum vermis,& non homo,*) & in auem priſtinam reformatus & renouatus, & alis etiam, & plumis, i.e. dotibus corporis decoratus,finaliter autem in aſcenſione ad deſertum Paradiſi euolauit corporaliter glorificatus. Et ideo de iſta apparitione,& die tertio reſurrectionis dicitur Luc.22. *Surrexit Dominus vere,& apparuit Simoni.* Et Mat.16.*Oportebat eum occidi,& tertio die reſurgere.* Apparuit ergo Chriſt⁹ in naturæ renouatione.

K ¶ Quarto dico,quod ipſe apparebit, ſc. in iudicio, vbi cauſas omnium definiet,& diſſoluet. *Veniens*,inquit,*de caſtris* Saul. Saul enim Rex Iſrael ſignat Deum patrem,cuius caſtra & tentoria ſignificant manſiones Paradiſi, de quibus pro certo Chriſtus veniet,quando ad iudicandum viuos & mortuos apparebit. Et ideo de tali apparitione loquitur Sap.6. *Horrende & cito apparebit vobis,quoniam iudicium duriſſimum fiet.* Nota de hoc iudicio, quomodo per cometæ proprietates moralizetur. Cometa enim eſt quædam ſtella,quæ non ſemper,ſed caſualiter apparet, quæ nihil aliud eſt, quam vapor ſimul aggregatus & compactus,& per feruorem accenſus & illuminatus,qui ſemper, quãdo apparet,ſolet aliqua triſtitia & terribilia,& maxime mortalitatem nobilium deſignare,ſecundum Aſtrologos; & ſicut dicunt Mathematici,quando iſta apparet, ſignat guerras & prælium affuturum. Sic vere chariſſimi, Chriſtus, quando in iudicio apparebit,ardore iuſtitiæ totus accenſus erit,ita quod peccatores conſumet & deuorabit, & guerras & prælia ſignificabit,in quantum ſc. per vltionem iuſtitiæ contra nefandos impios dimicabit. Ideo ipſe dicit illud Deut.22. *Ignis ſuccenſus in furore meo,& ardebit vſque ad inferni nouiſſima.* Prælium enim dicitur ſignificare, quia quando Chriſtus ad iudicium apparebit,tunc totus mundus cum ſuis elementis vel electis contra impios dimicabit. Sap.5 *Pugnabit pro eo orbis terrarum contra inſenſatos.* Iſta enim apparitio terribilia ſignificabit , in quantum in iudicio impios & damnatos ad ſententiam conuocabit. Vnde de ipſis poteſt dici illud Iob 24. *Si ſubito apparuerit aurora,arbitratur vmbram mortis.* Veniet ergo de caſtris Saul. Ideo de iſta apparitione & aduentu dicitur Matth.24.*Sicut fulgur exit ab oriente,& apparet vſque in occidentem:ſic erit aduentus filij hominis.* Patet igitur, quod Chriſtus apparebit

In { Definitione deſtrictæ cenſuræ,
Reſurrectione propriæ naturæ,
Collatione pœnalis iacturæ,
Incarnatione ſupernæ præturæ.

Prima Apparitio fuit humanitatis,
Secunda fuit ſtabilitatis,
Tertia fuit honeſtatis & nouitatis,
Quarta autem erit æquitatis & auctoritatis

Appareamus ergo,chariſſimi,moraliter,ſicut Chriſtus. Habeamus ergo in paſſione vitę nouitatem, in incarnatione ſtabilitatem,in reſurrectione iuſtitiæ æquitatem, & ſeueritatem, ſicut Chriſtus in iudicij diſcuſſione. Et ſic finaliter habebimus æternæ gloriæ voluptatem,ſicut Chriſtus in æterna conſolatione & aſcenſione. Et ſic verificabitur illud Col.3. *Cum Chriſtus apparuerit,vita veſtra,& vos apparebitis cum ipſo in gloria.*

¶ De apparitione autem Dei,qua apparet hominibus,poteſt L adhuc notari, quod ipſe apparet

Spiritualiter,
Sacramentaliter,
Potentialiter,
Miniſterialiter.

Sacramentaliter,ſc.in Euchariſtia, de qua Leu.16. *In nube apparebo ſuper oraculum.* Potentialiter,ſcil.in iudicio, ſed de hoc dictũ eſt. Miniſterialiter,ſc.in Epiphania, vbi ipſe in miniſterio Stellæ apparuit Regib. Mat.12. In miniſterio aquæ apparuit Baptiſtæ, in miniſterio vini & aquæ apparuit conuiuis. Ioan.3. Item apparuit,vt peccata mundi tolleret,Spiritualiter. Et ſic apparet quotidie hominibus ſua eis beneficia largiendo, vnde nota, quod Deus apparet homini

Erudiendo ſagaciter,
Influendo mentaliter,
Reuelando veraciter,
Conſolando ſuauiter,
Arguendo ſeueriter,
Præmiando fœliciter.

¶ De eruditione patet ad Tit.3. *Apparuit gratia ſaluatoris noſtri* Dei omnibus hominibus erudiens nos.

¶ De influentia vero patet 3.Reg.3. vbi Dominus apparuit Salomoni,eidem ſc. ſapientiam influendo.

¶ De reuelatione autem futurorum & occultorum patet Gen.12. *Apparuit Dominus Abrahæ,&c.*

¶ De conſolatione patet Lucæ 24. vbi dicitur, quod *ſurrexit Dominus vere,& apparuit Simoni,* qui ſc. erat in deſperatione,quia eum negauerat.

¶ De redargutione patet Luc.24. vbi dicitur,quod *duobus diſcipulis apparuit Ieſus,& exprobrauit incredulitatem eorum.*

¶ De præmiatione inſuper patet in Pſal. *Satiabor,cum apparuerit gloria tua,&c.* Nota adhuc,quod quidam apparent,& ſunt ſicut boni & perfecti, qui ſunt per vitæ ſanctitatem,& apparẽt per honeſtatem. Exod.24. *Apparebit omne maſculinum in conſpectu Domini.* Quidam apparent,& non ſunt,ſicut hypocritæ; dæmones enim ſunt ſicut pictores,qui operantur de eleuatura , qui ſc.faciunt apparere,quod non eſt. Videtur,quod pictura exit de pariete ſic picto,tamen in ſuperficie ſolum eſt pictura. Sic diaboli ita ſophiſticant hypocritas,quod faciunt eos apparere, quod non ſunt,contra quos Chryſoſtomus: *Hypocrita,aut appare, quod es,aut eſto,quod appares.* Ideo de talibus hypocritis nota,ſi vis, quomodo iſti ſunt ſpecula falſa , vbi res apparent alio modo, quam ſint. Matt.24 *Sunt ſimiles ſepulchris dealbatis, quæ apparent hominibus ſpecioſa,intus autem ſunt plena ſpurcitia.* Quidam non apparent,& ſunt,ſicut multi affabiles, qui exterius videntur inſolẽtes,cum tamen intus habeant,conſciẽtiam valde bonam. Quidam non apparẽt,nec ſunt,ſicut mali,qui non habent nec ſanctitatem,nec morum honeſtãtem. Sufficit. Vide infra de Parere, Videri, Oſtendere, Manifeſtari,&c.

Appendere. Nota,quod appendere ſumitur quandoq; pro ſuſpendere,quandoq; pro ponderare, pro emere,vel librare. Dico ergo quod loquendo materialiter A

Appenditur { Velum ſeu cortina,vt templum orne-tur,
Res, ſc.in manu, vt de valore eius deliberetur,
Res, ſcil. in ſtatera , vt pondus ipſius comprobetur pecunia vt alicubi perſoluatur,
Reus,ſc.in furca,vt puniatur,
Veſtis , ſcilicet in pertica, ne polluatur,
Inſtrumentum muſicum ad clauum, ne frangatur.

Sic vere dico,quod loquendo moraliter, in ſcriptura inuenitur

Appenſio

Digitized by Google

Appenſio { Contemplationis, Diſcretionis, Probationis, Satisfactionis, Punitionis, Spei, Deſiderij vel affectionis.

B ¶ Eſt igitur appenſio contemplatiuorum, quorum ſcil. corda ſunt ſicut quædam mundiſſimæ cortinæ ante templum Paradiſi per conſiderationem & contemplationem appenſa. Vnde Exod. 26. præcipitur: *Sic facies velum de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, & appendes ante quatuor columnas.* Velū enim iſtud eſt vir perfectus, quatuor pretioſis coloribus, id eſt, quatuor virtutibus cardinalibus, ſc. hyacintho cœli, & pura, id eſt, prudentia, purpura, quæ decet Reges, id eſt, iuſtitia, cocco igneo, id eſt, fortitudine bis tincta, ſcilic. quantum ad bona facienda, & mala toleranda, byſſo candida, & in terra nata, id eſt, temperantia, retorta tamen, id eſt, firma & longa perſeuerantia compoſitus & confectus, & ante Deum per contemplationem appenſus, & quatuor columnis, id eſt, doctrinæ quatuor Euangeliorum innixus. Exod. 40. *Cum intuliſſet arcam in tabernaculum, appendit ante eam velum.* Iſta eſt ergo appenſio contemplatiuorum.

C ¶ Item dico, quod eſt appenſio diſcretorum ſeu prouectorum, qui ſc. per deliberationem & prudentiam omnia ponderant & appendunt, librant, probant, circumſpiciunt, & attendunt; de qua Eccl. 42. *Quæcunque trades, numera, & appende, datum vero omne deſcribe.*

D ¶ Item eſt appenſio Iudicum & prælatorum, qui ſcil. ſicut veri campſores in ſtatera æquitatis debent librare & ponderare probare & examinare merita ſingulorum. Vnde prælatus debet dicere inſufficientibus illud Danielis 5. *Appenſus eſt in ſtatera, & inuentus & minus habens.* Iuſtus vero & ſufficiens poteſt dicere, & petere illud Iob 31. *Appendat me in ſtatera iuſta, & ſciat ſimplicitatem meam.* Tali autem modo appendere ſumitur pro iudicare. Vnde etiam Dominus appendere dicitur, eo quod aliquid ponderat & librat, iudicat & ſancit Iob 28. *Aquas appendit in menſura.*

E ¶ Item eſt appenſio fidelium debitorum, qui ſc. ſtatim, quod debent pecuniam, appendunt, & ſoluunt, & ſatisfaciunt creditori. Moraliter etiam loquendo, pecuniam noſtram, id eſt, bona opera debemus appendere creatori. Vnde de Abraham dicitur Gen. 23. quod *pro agro ſepulturæ appēdit pecuniam, quam Ephron poſtulauerat.*

Ager enim perpetuæ ſepulturæ eſt Paradiſus, pro quo pecunia bonorum operum eſt ſoluenda, & in ſtatera iuſtitiæ Domino appendenda, 1. Eſd. 8. *Appenſum eſt argentum & aurum in domo Dei.* Fatui tamen non ſic, non enim appendunt in bonis vſibus bona ſua. Ideo dicitur Eſa. 55. *Quare appenditis argentū veſtrum non in panibus, & laborem veſtrum non in ſaturitate?*

F ¶ Item eſt appenſio peccatorum, qui ſc. nunc appenduntur, id eſt, alte ponuntur, & eleuantur per ſuperbiam. Vnde de ſuperbo poteſt dici illud Eſa. 60. *Appendit terram ſuper nihil.* In inferni autem patibulo finaliter appenduntur per executiuam iuſtitiam, ſicut de proditoribus eunuchis dicitur Heſt. 2. quod *appenſus vterque eſt in patibulo.*

G ¶ Item eſt appenſio ſanctorum & perfectorum, qui ſc. in ſpe & deſiderio æternorum ſuperius ſunt appenſi De quo Eſa 40. dicitur, quod *ipſe appendit tribus digitis molem terræ.* Tres enim digiti ſignificant tria bona, in quibus æterna beatitudo conſiſtit, ſcilicet fruitionem, viſionem, & tenſionem. In quibus pro certo mentes ſanctorum appenduntur, & ne polluantur vitijs, vel frangantur tentationibus, ſuperius eleuantur. Vnde Prouerbiorum 21. *Appendit omnia corda Dominus, &c.* Vide infra de Suſpendere.

A **Aperire.** Idem eſt quod detegere, diſcooperire, diſſoluere, nunciare, reuelare, oſtendere, manifeſtare, declarare, demonſtrare. Et eſt in ſcriptura multiplex apertio, ſc.

Dei,
Hominis,
Scripturæ,
Gloriæ,
Cordis,
Oris,
Manus affectus.

Dico igitur, quod Deus primo dicitur aperire, ſicut enim rex quandoq; aperit theſaurum ſuis, vt ſuis militibus ſtipendia largiatur: Sic vere Deus theſaurum miſericordiæ continue aperit, vt diuerſa dona meritorum, virtutum & gratiarum ſuis militibus, atque fidelibus contribuat, & miniſtret. Vnde 1. Mach. 3. *Aperuit rex ærarium ſuum, dedit ſtipendia militibus ſuis, & mandauit eis, quod eſſent parati ad omnia.* In quibus verbis oſtenditur, quod nos debemus aperiri

Per { Deſiderium cordis & affectionem, (aperuit ærarium) Remunerantem rerum largitionem, (Dedit &c.) Obedientem auris attentionem, (Mandauit eis) Expeditam mentis ſubiectionem, (quia debemus eſſe parati, &c.)

Et ſic dico, quod homo debet aperire cor, quo ad primum, manum, quo ad ſecundum, aurem, quo ad tertium, oculos, quo ad quartum. Et ſic dico, quod debent eſſe aperta

Corda ad diligendum (aperuit ærarium)
Manus ad porrigendum (Dedit)
Auris ad attendendum (Mandauit eis)
Oculi ad aſpiciendum (Parati ad omnia.)

Aperiatur igitur cordis affectio. Ærariū ſuum. Concha marina ſeipſam ad rorem aperit, & aquam amaram in ſe claudit. Et ideo lapidem precioſum, qui Margarita dicitur, in ſe gignit, vt dicit Ariſtot. & Iſidor. Sic vere chariſſimi, nos debemus aperire cordis noſtri affectionem per charitatem & dilectionem ad rorem, id eſt, ad Deum & eius gratiam & deuotionem. Clauſi debemus eſſe ad amarā mundanæ proſperitatis poſſeſſionem, & ſic lapidem precioſum, id eſt, Deum poterimus cōcipere per ſuæ beneuolentiæ acquiſitionem. Ideo dicit Pſalm. *Aperite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ.* Tali modo fuit aperta virgo, & ideo lapidem precioſum Deum generauit. Tali modo etiam apertus eſt nobis Deus. Affectio enim cordis ſui ſemper eſt aperta ad peccatores diligendum, & ad veniam recipiendum. In ſignum eius Chriſtus in cruce habuit latus apertum, ad denotandum, quod Deus per veram charitatem ita eſt hominib. apertus, quod ipſos paratus eſt recipere vſq; ad intima cordis ſui. Et de hoc Cant. 5. *Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo.*

Quod oſtenditur cum dicitur ærarium ſuum. Ærarium enim eſt Theſaurus Dei, in quo reponit homines tam bonos quam malos, eſt eius affectio & miſericordia, quę omnia concludit & recipit. Quod eſt contra multos, qui per affectionem non ſunt aperti, ſed per partialitatem & odium ſunt operti: multi enim ſunt ita clauſi, quod nullum volunt recipere ad ſuam affectionem, amicitiam, & amorem, quia nec Deum, nec proximum, nec vicinum, nec remotum volunt diligere vel amare. Hier 13. *Ciuitates auſtri clauſæ ſunt, & non eſt, qui aperiat.* Auſter, qui eſt ventus mollis & calidus, ſignat mollitiem mundanæ proſperitatis, quia vere ciuitates auſtri, i. viri mundani in proſperitate viuentes, ita ſunt clauſi per odium, partialitatem, auaritiā & inuidiā, quod non eſt, qui aperiat. Sed non ſic chariſſimi, imo vere ſemper debet eſſe aperta cordis affectio. Et ad hoc inducit ſponſus animam, Cant. 5. *Aperi mihi ſoror mea, ſponſa mea,* quia Deus aperuit ærarium ſuum, i. Theſaurum miſericordiæ ſuæ.

¶ Secundo debet manus aperiri, ſ. refectio, quia ſc. manus miſericordiæ ſemper debent eſſe expoſitæ & apertæ ad dandum, & largiendum. Sicut enim fons naturaliter eſt apertus & expoſitus, ita quod nulli volenti haurire ſe vetat, nec pauperi, nec diuiti, nec bono, nec malo. Sic vere exemplo Dei ſemper debemus eſſe expoſiti omnibus, & aperti per piiſſimam largitatem; ita quod nulli debemus noſtrū auxilium denegare. Iuxta illud Pſal. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Et iſtud oſtenditur cum dicitur: *Dedit ſtipendia militibus ſuis,* quia ſicut Deus non ceſſat dare ſtipendia, dona, & beneficia omnibus creaturis, quia ſc. ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos, ſic & nos debemus beneficia & adiutoria omnib. impartiri, in quantum eſt poſſibile. Pſalm. *Dedit dona hominibus.* Et hoc eſt pro certo hodie cōtra multos, qui re vera non habent manus apertas ad largiendum, ſed ad accipiendum, non apertas per largitatem, ſed clauſas per auaritiam & parcitatem. Sic re vera ſunt multi cupidi & auari, qui non ceſſant à Deo beneficia recipere; ſed nihil volūt ei reddere, nec aliquid ſuis pauperibus erogare. Contra quos Eccleſ. 4. dicitur: *Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, ſed ad dandum collecta.* Talibus accidit ſicut pineæ, quæ ita

Digitized by Google

ita eſt clauſa & ita ſtricta, quod nullus poteſt eam aperire, nec de contentis fructibus manducare, ſed finaliter pinea iſta ſuper ignem ponitur, fortiter percutitur, & ſic neceſſario ſua tenacitas relaxatur, & ſic per violentiam pinea aperitur, & quicquid de fructibus in ea latebat ei auſertur, & alijs diſpergitur & confertur. Sic vere chariſſimi, multi ſunt hodie ita duri, ita aſtricti, ita auari, & ita tenaces per incompaſſibilem parcitatem, quod nulli pauperi ſe volunt aperire, ſed quamdiu viuunt, pinellos ſuos, id eſt, diuitias ſuas ſibi ſolum volunt reſeruare, & nihil alijs erogare, ſed vere finaliter oportebit, quod totum dimittāt. Nam morte corporali fortiter percutientur quantum ad corpus, & ſuper pinellos, i. e. ſuper carbones inferni ponent, quantum ad animam, & tunc oportebit, quod aperiantur, & diuidantur per ſeparationem animæ à corpore, & pinellis & bonis ſuis priuentur, & ſpolientur, & quod diuerſimode diſpergantur, tunc autem, qui poteſt capere, capiet, quia aliud hæredes, aliud vxor, aliud executores habebunt, & ſic miſeri auari, qui viſcera ſua pauperibus in hac vita clauſerunt, nihil vtilitatis penitus reportabunt. Non ſimus ergo clauſi per parcitatem, ſed aperti per largitatem, non ſint bona noſtra nobis ſolis repoſita, ſed omnibus expoſita, non ſint per parcitatem velata, ſed per largitatem pauperibus reuelata, iuxta illud Prouerbiorum 31. *Manum ſuam aperuit inopi.* Et in Pſalm. *Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate.* Aperiatur igitur manus refectio, largitio.

C ¶ Tertio aperiatur auris attentio. Mandauit inquit circa quod nota, quod Deus aperit homini ſua ſecreta ei reuelando, mandata ſua ei iniungendo, ipſum delinquentem corrigēdo, ipſum bene agentem præmiando. Homo autem Deo debet aperiri, mandata eius diligenter auſcultando, & aures cordis efficaciter aperiendo & applicādo. Aperit ergo Dominus ſecretorum abſconſionem, quod maxime fit per ſcripturam. Vnde Apocal. 5. *Dignus es Domine aperire librum, & ſoluere ſignacula eius.* Librum enim Sacræ ſcripturæ cum ſuis ſignaculis, & clauſuris, id eſt, cum ſuis difficultatibus, obſcuritatibus & figuris Deus aperit, atque ſoluit. Luc. 24. *Nonne cor noſtrum ardens erat, cum aperiret nobis ſcripturas?* Et ibidem. *Aperuit eis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas.* Et ibidem. *Aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum.* Item aperitur Deus per mādatorum iniunctionem, taliter fuit apertus Moyſi, quando mandata dedit ei. Vnde in Pſal. *Mandauit nubib. deſuper, & ianuas cœli aperuit.* Item aperitur per peccatorum vocationem & ad pœnitentiam continuam receptionem. Apoc. 3. *Dedi ante te oſtium apertum, quod nemo poteſt claudere.* Iſtud oſtium eſt Dei vocatio & miſericordia, quæ pro tempore huius vitæ ſemper eſt aperta. Item aperitur per tormentorum inflictorum vulnerationem, quia ſicut venator videns beſtiam aliquantulum vagabundam, ſubito & inſperate aperit pharetram, & mittit ſagittā, & eam percutit, & quandoq; occidit. Sic vere Deus, dum homo vagatur in mundi proſperis, ſubito aperit pharetrā ſuæ occultæ ſententiæ & iuſtitiæ, emittit ſagittam mortis tribulationis vel infirmitatis, ipſumque, dum non ſperat, per mortē vulnerat, & occidit, Iob 30. *Aperuit pharetram ſuam & afflixit me.* Afflixit me dico, vel in bono per correctionem & temporalem tribulationem, vel in malo per æternalem damnationem. Ad iſta igitur omnia debemus attendere, ſcilicet,

Dei
- Correctionem,
- Punitionem,
- Vocationem,
- Reuelationem,
- Inſtructionem,
- Mandatorum iniunctionem.

(Mandauit inquit eis) & aures cordis noſtri ad iſta omnia audienda & retinenda ſagaciter aperit, vt ſic nobis dicatur illud Baruch. 3. *Audi Iſrael mandata vitæ.* Et nos poſſumus dicere illud Eſa. 50. *Dominus Deus aperuit mihi aurem.* Et iſtud eſt contra multos, & maxime contra inobedientes, & obſtinatos, qui re vera non videntur habere aures ad Dei mandata audiendum. Vnde ſic eſt de talibus, ſicut de animalibus in quadam prouincia Æthiopiæ.

Dicunt enim Iſidorus & Plinius: quod eſt in Æthiopia quædam patria, vbi omnia animalia quadrupedia naſcuntur ſine auribus. Sic vere chariſſimi, in iſto mundo multi ſunt peccatores, qui ad modum quadrupedum beſtialiter viuunt, & ſine auribus, & ſine virtute auditus, & attentione diuinorum mandatorum inueniuntur: quod patet, quia nullam correctionem, monitionem, prædicationem, vel inſtructionem volunt attendere, vel audire. De iſtis dicitur Hier. 6. *Incircumciſæ aures omnium, & audire non poſſunt.* Non ſic chariſſimi, ſed aperiatur in nobis auris attentio.

¶ Quarto aperiatur oculorum ſubiectio, quia ſcil. ita debemus eſſe expoſiti & aperti, quod per veram obedientiam poſſimus eſſe ad cuncta ſua beneplacita præparati. Et hoc oſtenditur cum dicitur, quod eſſent parati ad omnia. Et ideo de viris obedientibus dicitur 1. Machabæorum 3. *Accingimini filij potentes, & eſtote parati.* Ideo de apertura obedientiæ poteſt figuraliter exponi illud verbum Actuum 12 *Venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad ciuitatem, quæ vltro aperta eſt eis.* Porta enim ferrea eſt vir inobediens, & obſtinatus, ferreus, atque durus, quæ tunc temporis vltro aperitur, quando Deo, & prælatis ſuis per voluntariam obedientiam ſubiugatur. Aperiamur ergo chariſſimi per

- Promptam ſubiectionem,
- Certam attentionem,
- Dulcem compaſſionem,
- Veram affectionem.

¶ Item nota, quod adhuc eſt apertio oculi, & eſt apertio oris, D
& apertio cœli. Ideo de iſtis tribus poteſt dici illud Apocal. 4. *Vidi oſtium in cœlo.* vbi oſtenditur, quod

- Aperitur oculus per diſcretionem (Vidi)
- Aperitur os per locutionem (Oſtium)
- Aperitur cœlum per receptionem (Apertum, inquit, in cœlis)

Aperitur ergo viſus limpitudo, vt clare diſcernat, oris aptitudo, vt verba decernat, cœli latitudo, vt bonos non ſpernat. Dicitur igitur primo, quod in ſcriptura inuenitur apertio viſualis diſcretionis. Vidi inquit. Sicut enim in vere lacerta, quæ ſentit ſe habere viſum hebetatum, exit de cauerna ſua, inter foramen petræ, & oculos ad ſolem aperit, vt viſus claritatem recuperet, quam amiſit, ſicut dicit Iſidorus de quadam lacerta, quæ dicitur Saura. Sic vere chariſſimi, homo, qui pro tempore huius vitæ habet viſum diſcretionis multum hebetatum, de cauerna proprij cordis debet exire, carnis conditiones tranſcendendo, foramen petræ, id eſt, duritiam pœnitentiæ debet intrare parce, & temperate viuēdo, oculos cordis debet aperire ad ſolem, id eſt, ad Deum eius miſericordiam implorando, & ſic viſum claræ diſcretionis recipiet, lucide conſiderando & contemplando & videndo.

Videndo dico, ſc. inferiora, contemplando ſuperiora, conſiderando præterita, præſentia & poſteriora, quod oſtenditur cum dicitur: Vidi. Ad hoc incitamur Baruch 2. vbi dicitur. *Aperi oculos tuos & vide.* Vide, conſidera, meditare, & cogita & contemplare

- Præſentium inſtabilem vilitatem,
- Cœleſtium durabilem voluntatem,
- Peccatorum damnabilem prauitatem,
- Futurorum notabilem grauitatem.

Et ſic poteris dicere Vidi. Heu Deus, quam multi ſunt hodie, qui non videntur habere oculos apertos, non illuminatos, ſed excæcatos, non diſcrete conſiderantes, ſed obſcuros & ignorantes, quia vere multi ſunt, qui hodie non vident, nec conſiderant aliquid, quod pertineat ad ſalutem, ſimiles talpæ, quæ habet oculos ſecundum Ariſtotelem: veruntamen non ſunt aperti, imo carne, & corio ſunt operti, & ideo talpa nihil videt, imo perpetuo cęca manet. Sic vere multi ſunt, qui oculos cordis ſui habent ita clauſos & velatos corio carnalitatis & mundanæ proſperitatis, quod viſum diſcretionis, ſapientiæ & conſiderationis penitus amiſerunt, & cæcitatem ignorantiæ incurrerunt, quod patet, quia ipſi non cogitant nec aduertunt, nec de mundi vanitate, nec de naturæ vilitate, nec de mortis propinquitate, nec de iudicij ſeueritate, nec de inferni aduerſitate, nec de cœli fœlicitate, ſed tantummodo cogitant de præſenti proſperitate. Et ideo carent omni ſpirituali iucunditate. Figuratur in Tobia cæco, qui dicebat Tobiæ 5. *Quale gaudium mihi eſt, qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli non video?* vbi oſtenditur, quod tales

- Deſolationis turbantur fulmine (Nullum gaudium mihi eſt)
- Indiſcretionis cæcantur turbine (In tenebris ſedeo)
- Contemplationis priuantur lumine (Lumen cœli inquit non video)

Non

Non ſic chariſſimi; non: ſed aperiamus oculos per diſcretionem (Vidi inquit.)

E ¶ Secundo aperiamus ora per locutionem. Oſtium inquit apertum quia vere oſtium oris noſtri ſemper debet eſſe apertũ

Ad
- Orationem,
- Confeſſionem,
- Gratiarum actionem,
- Et proximorum informationem, & conſolationem.

¶ Primo dico per orationem, vnde Eccl. 39. *Aperiet os ſuum in oratione & pro delictu ſuis deprecabitur.*

¶ Item aperitur os per confeſſionem. Ezech. 29. *Dabo tibi os apertum.* Quod eſt contra multos, de quibus dicitur Eſa. 10. *Non fuit, qui moueret pennam, & qui aperiret os, & ganniret.* Item aperitur os per deuotionem, vnde in Pſal. *Os meum aperui, & attraxi ſpiritum.* Item aperitur per prædicationem, inſtructionem, informationem. Eccl 15. *In medio Eccleſiæ aperuit os eius, impleuit eum Dominus.* Contra quos dicitur Thren. 2. *Prophetæ tui non aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.* Item aperitur per laudem & gratiarum actionem. Eſa. 5. *Aperuit os ſuum abſque vllo termino.* Sed econtra multi aperiunt illud per iniuriam, & detractionem, iactantiam & præſumptionem; iracundiam & comminationem. Et de hoc in Pſ. *Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut Leo rapiens & rugiens.* Leo enim (vt communiter) habet os apertum, & ad rugiendum, mordendum, & rapiendum expoſitum & paratum. Eſt enim naturæ feruentiſſimæ, & ideo præ nimio feruore os aperire iugiter conſueuit. De Salamandra etiam dicit Plin. quod de ore ſemper emittit ſaliuam venenoſam, quæ quicquid tangit inuenenat, & aquas, in quas cadit, lymphaticas facere conſueuit. Sic vere chariſſimi multi ſunt, qui præ nimio feruore iracũdiæ, & præ nimio veneno malitiæ ſemper habent os apertum ad mordendum per detractionem, & ad ſaliuam venenoſam malorum verborum emittendam per iniuriam & infamationem. Ideo de talibus dicitur in Pſalm. *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos, ſedens aduerſus fratrem tuum loquebaris.* Non ſic pro Deo chariſſimi, non aperiamus os per detractionem, ſed ipſum aperiamus per bonam & honeſtam locutionem (oſtium inquit apertum,) quia ſcilicet os & oſtium per quod verba exeunt à corde. Ideo de quolibet debet dici illud Dan. 13. *Aperuit oſtium pomerij.* quia ſcilicet os quod eſt oſtium pomerij cordis noſtri, ſemper debemus per orationem, confeſſionem, deuotionem, gratiarum actionem, & eruditionem aperire. Patet ergo, quod aperiuntur ora per locutionem (Vidi inquit oſtium apertum) Act. 16. *Aperta ſunt omnia oſtia.*

F ¶ Tertio aperitur cœlum per receptionem. (In cœlis inquit) Sicut enim porta conuiuij aperiri ſolet inuitatis, ſic vere cęlum & gloria Paradiſi aperitur bonis hominibus & perfectis, qui à Deo ſunt à mundi origine inuitati. vnde Ezechiel. 1. *Aperti ſunt cœli, & vidi viſiones Dei.* Et Apocal. 12. *Apertum eſt templum Dei in cœlo.*

¶ Circa quod debemus aduertere, quod cœlum aperitur contemplantibus, vt ſpeculentur contemplantes Act. 7. *Ecce video cœlos apertos, & Ieſum ſtantem.* Secundo aperitur vt conſolentur laborantes. Gen. 7. *Cataractæ cœli apertæ ſunt.* Tertio aperitur, vt recreentur indigentes: Et de hoc in Pſalm. *Ianuas cœli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum.* Chriſtus enim aperuit ianuã cœli in aſcenſione, & ſic manna, id eſt, dulcedinem æternæ voluptatis ſuis indigentibus erogauit. Iſta ianua clauſa fuit fatuis virginibus, quæ lampades ſine oleo, id eſt, opera ſine merito portauerunt, quæ dicebant. *Domine Domine aperi nobis,* ſed reſpõſum eſt eis. *Neſcio vos.* Matth. 25. Et breuiter in iſta ianua recipiũtur iuſti, & excluduntur iniuſti. Sicut enim auis non recipit ad nidum ſuum aliquem pullum, nec ouis (vt communiter) aliquem agnum, niſi quos ſe ſciuerint generaſſe: Sic vere nec Deus aliquem hominem ad nidum Paradiſi, vel ad vbera æternæ voluptatis recipit, vel admittit, niſi illos, quos per fidem ſe viderit generaſſe, & per gratiam nutriſſe. Et ideo peruerſi & iniqui, qui tali modo non ſunt à Deo geniti vel nutriti nunquam ad iſtud receptaculum ſunt admiſſi. Ideo de tali bonorum receptione dicitur Eſa. 26. *Aperite portas iuſtitiæ, & ingredietur gens iuſta cuſtodiens veritatem.*

¶ Et ſic patet chariſſimi, quod aperitur Paradiſus ad receptionem, os & labia ad locutionem, & oculi per diſcretionem: Et ſic eſt apertio lucida diſcretionis, & placidæ locutionis, promptæ receptionis, &c. Et ſi breuius volumus notare ſequendo Mauritium, poſſumus de Deo dicere, quod ipſe multipliciter eſt apertus. Ipſe enim eſt qui dicit Mat. 7. & Luc. 11. *Pulſate & aperietur vobis.* Eſt igitur apertus

Ad
- Reuelandum,
- Conſolandum,
- Miſerandum,
- Erogandum,
- Aſpiciendum,
- Recipiendum,
- Puniendum,
- Gratiam infundendum,
- Gloriam diſtribuendum.

¶ Aperit ergo ad ſecretorum reuelationem. Vnde Apoc. 5. dicitur, quod *vicit Leo de Tribu Iuda aperire librum, & ſoluere ſignacula eius,* id eſt, aperire ſecreta ſapientiæ & ſcripturæ. Item aperit ſe ad oppreſſorum conſolationem. Ideo Baruch 2. dicitur: *Aperi oculos tuos & vide, inclina aurem & audi.* Item aperit ſe per piam miſerationem. Vnde 2. Paral. 6. *Aperiantur quaſo oculi tui, & aures tuæ intentæ ſint ad orationem, quæ, &c.* Item aperit ſe ad beneficiorum erogationem Pſalm. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Item aperitur ad curam & attentionem & ad ſuorum gubernationem 3. Reg. 8. *Sint oculi tui aperti ſuper domum hanc.* Item aperitur ad bonorum receptionem, & beatificationem. Vnde Apoc. 4. *Vidi oſtium apertum in cœlo.* Item aperitur ad malorum damnationem. Vnde Apoc. 9. *Data eſt ſtella clauis, & aperuit puteum abyſſi.* Item ad gratiarum infuſionem. Numer. 20. *Aperi populo huic theſaurum tuum fontem aquæ viuæ.* Item aperitur ad gloriæ diſtributionem Pſalm. *Ianuas cœli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum.* Item de iuſto potes dicere, quod ipſe debet aperire arcam, ſeu theſaurum, vt ſubueniat, carcerem, vt captiuos expediat; cor ſuum, vt alienam miſeriam ſentiat, oculos, vt ſaluti neceſſaria videat, aures, vt Dei mandata audiat, manus; vt eleemoſynas & opera pia faciat, os, vt Deum laudet, & alios erudiat. De primo Eccl. 43. *aperti ſunt theſauri.* Matt. 2. *apertis theſauris ſuis obtulerunt munera.* De ſecundo Actor. 5. *Angelus Domini aperiens carcerem eduxit eos.* Item tertio aperiamus cor ad ſentiendum vel ad compatiendum, exemplo Chriſti, cuius latus apertum fuit ad oſtendendum affectum compaſſionis & dilectionis. Ioan. 19. *Aperuit latus eius, &c.*

Item aperiamus oculos, ſc. mentis ad intelligendum Ioan. 9. *Quomodo aperti ſunt tibi oculi?* Et Luc. 24. *Et aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt Dominum.*

Item aperiamus aures ad audiendum Eſa. 50. *Dominus aperuit mihi aurem.*

Item aperiamus manus ad beatificandum Deut. 15. *Præcipio tibi, vt aperias manum tuam fratri tuo.*

Item aperiamus os ad Deum laudandum Lucæ 1. *Apertum eſt illico os Zachariæ & loquebatur benedicens Deum.* Aduerte tamen, quod quidam contrario modo aperiuntur, quia ſc. mali aperiũt os ad maledicendum Pſ. *Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut Leo rapiens & rugiens oculos ad explorandum, aures ad mania audiendum.* Et ideo talibus erit apertus infernus ad eos recipiendum Pſ. *Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan.* Sic igitur patet quomodo apertio ſumitur multis modis: Sufficit.

Applicare. Nota, quod applicare idem eſt, quod ad ſe aliquid attrahere, præſentare, approximare, & adaptare. Notabo ergo, quod applicatio in bono ſumitur & in malo. In bono enim ſignificato inuenitur Applicatio A

Studioſa,	quæ fit ad	Miniſtrandum,
Serioſa,		Examinandum,
Gratioſa,		Complacendum;
Glorioſa,		Aſſiſtendum.

¶ Prima eſt applicatio bonorum diſcipulorum, qui ſcil. ſeipſos applicant & præſentes exhibent ſuperioribus, vt obſequantur, doctoribus, vt erudiantur, proximis, vt ſubueniant, prælatis, vt obediant. Num. 3. *Applica tribum Leui, & fac ſtare in conſpectu Sacerdotis, vt miniſtrent ei, & excubent, & obſeruent quicquid ad cultum pertinet.* B

¶ Secunda eſt applicatio prælatorum, qui ſcilicet ad ſe applicant promouendos, vt eos examinent, vt cognoſcant. Vnde Exod. 40. *Applicabis ad te, Aaron cum filijs ſuis ad fores tabernaculi teſtimonij, & lotos aqua indues ſanctis veſtibus vt miniſtrent mihi:* Iſti enim promouendi debent applicari ad Moyſen; id eſt,

ad

Digitized by Google

ad prælatum per examinationem, debent lauari per confeſſionem & purificationem, debent indui per ſanctam conuerſationem, & ſic poterunt miniſtrare per officij dignam executionem: ſed de hoc vide ſupra Aaron in principio.

¶ Tertia eſt applicatio bonorum ſeu iuſtorum, qui ſcil. per baptiſmum & per pœnitentiam gratiam diuinam recipiunt, & ſic Deo applicantur, & adhærent, & ſibi placidi, & accepti fiũt. Zach. 2. *Applicabuntur multi ad Dominum.*

¶ Quarta eſt applicatio beatorum, quos ſcil. Deus ſibi præſentat, & applicat, & eos in Paradiſo ſibi aſſociat & adaptat. Vnde Eccl. 33. *Ex his benedixit & exaltauit, ex his ſanctificauit & ad ſe applicauit.*

C ¶ In malo vero ſignificato poteſt dici, quod quidam applicantur diabolo ſibi ſeruiendo, quidam carni ſibi conſentiendo quidam mundo ſe ei immiſcẽdo. De diabolo patet Dan. 11. Vbi de Antichriſto dicitur, quod *applicabuntur ei plurimi fraudulenter:* de carne & de mala muliere dicitur Prou. 9. quod *qui applicabitur illi deſcendet ad inferos.* De mundo vero poteſt dici 1. Mach. 15. *Applicuit Antiochus ſuper Doram, &c.*

A *Apponere.* Nota, quod apponere idem eſt, quod aliquid ponere, ſicut dicitur, quod cibaria apponuntur vel ad aliud ponere, addere ſeu adiungere. Signat igitur in bono & in malo. In bono enim ſignat virtutum appoſitionem, & bonorum multiplicationem, ſicut Prouerbiorum 10. vbi dicitur, quod *timor Domini apponet dies.* In malo vero ſignat malorum operum additionem Pſalm. *Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum, & non intrent in iuſtitiam.* Dicam ergo, quod eſt appoſitio

Virtualium, ⎫ Vendicari,
Æternalium, ⎪ Affectari,
Temporalium, ⎬ quæ debet Deteſtari,
Criminalium, ⎪ Euitari,
Infernalium, ⎭ Formidari.

B ¶ Eſt dico appoſitio, id eſt, adiunctio vel præſentatio, additio vel multiplicatio virtualium, & iſta pertinet ad vniuerſos & perfectos, qui ſemper de virtute in virtutem proficiunt, & virtutes virtutibus adijciunt, & apponunt. Sic n. in arbore continue noui rami adiunguntur, & noui fructus annis ſingulis apponuntur: ſic etiam bonis viris nouæ virtutes continue multiplicantur. Vnde Prou. 3. dicitur: *Præcepta,* inquit, *mea cuſtodiat cor tuum, longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Ipſi etiam viri iuſti Deo & ſanctis hominibus ſtudent ſe apponere, & eorum conſortio ſpiritualiter aggregare. Vnde Hier. 50 *Apponentur ad Deum fœdere ſempiterno:* & de Achior Iudith. 14. dicitur. *Appoſitus eſt ad populum Iſrael* & Dan. 13. cap. *Rex Aſtiages appoſitus eſt ad patres ſuos.* Ad Deum, ad populum ſanctum & ad patres noſtros, id eſt, ad bonos & antiquos viros debemus nos adiungere, & apponere, nos cum eis charitatiue & tenaciter fœderare. Iſta eſt ergo appoſitio ſpiritualis & virtualis. Talis etiam ſpiritualis appoſitio poteſt dici præſentatio ſacramentorũ & ſacræ ſcripturæ, quæ hic, ſicut quædam fercula, appoſita ſunt hominibus Luc. 10. *Manducate, quæ apponuntur vobis.* Et eſt etiam virtualis appoſitio illa, qua homo apponit ad faciendum & ad ſciendum bonum diligentiam opportunam Eccl. 8. *Appoſui cor meum, vt ſcirem ſapientiam.*

Item eſt appoſitio æternalis, & iſta eſt illa, qua Deus apponit bona gloriæ ſuper bona gratiæ, ſicut fit in conuiuijs vbi fercula ferculis apponuntur. Vnde de Deo poteſt dici illud Actor. 16. *Cumque duxiſſet eos,* ſc. Apoſtolos in *domum ſuam, appoſuit eis menſam, & lætatus eſt cum omni domo ſua.* Item eſt appoſitio temporalis, i. e. temporalium bonorum, quæ ſcil. apponuntur in menſa huius mundi. Caueat tamen homo, quia in iſta menſa latent multa venena. Ideo bene dicitur Eccl. 15. *Appoſui tibi ignem, & aquam, ad quod volueris porrige manum.* Et ideo tutum eſt, quod oppoſitis caute & parce vtamur, iuxta illud Eccl. 31. *Vtere quaſi homo frugi,* id eſt, quaſi homo temperatus & parcus, *his quæ tibi apponuntur.*

Item eſt appoſitio criminalis, & iſta eſt, qua mali peccata peccatis apponunt, & vbi eos pœnitere debuerat, plus delinquunt. Pſalm. *Appoſuerunt adhuc peccare ei, &c.* Vnde de Herode dicitur Act. 12. quod *non ſufficiebat ſibi Iacobum occidiſſe, imo videns, quod placeret Iudæis, appoſuit vt apprehenderet & Petrum.* Item eſt appoſitio noxialis, ſcil. appoſitio tormentorum, quæ malis finaliter apponuntur. Et de hoc Apoc. vlt. *Si quis appoſuerit ad verba hæc, apponet Deus ſuper illum plagas ſcriptas in libro hoc.* Sufficit: vide in alijs titulis ſynonymis, &c.

Apoſtata. Nota, quod Apoſtata idem eſt, quod præuaricator, & legis, fidei, vel religionis tranſgreſſor & ad A
ritum vel ſtatum alium auctoritate propria temeraria declinator. Sicut enim, ſecundum Senec. lib. de naturalibus quæſtionibus, ranę quandoque in nubibus generantur, vel ibi vento vel turbine raptæ introducuntur, & eleuantur, quæ tandem rupta nube cum pluuia cadere comprobantur. Sic vere fit, quod illi, quos turbo diabolicæ impreſſionis in nube religionis vel Eccleſiæ, vel etiam in fide apparenter, cum non habeant ſtabile fundamentum, ſolent cadere, & ruptis limitibus nubis, id eſt, religionis vel fidei, in qua videbantur manere, inde per Apoſtaſiam recedere, & inferius ad ſæculum, vel ad infidelitatem deſcendere vel vagari. Patet in primo Angelo apoſtatico, qui à nube cęleſtis habitationis cecidit. In primo homine, qui à clauſtris Paradiſi receſſit. In Iuliano apoſtata, qui nubem Eccleſiæ & fidei dimiſit, in quolibet apoſtata moderno, qui religionem & habitum derelinquit, & cum pluuia voluptatis mundanæ inferius ad ſtatum ſæcularium ſe deflectit. Et bene cum pluuia, quia vere pluuia mundanæ proſperitatis & carnalitatis, quam deſiderant, cauſa eſt, quod iſti à ſtatu ſuo cadunt, & ad mores ſæculares deſcendunt. Iuxta illud Eccl. 19. *Vinum & mulieres apoſtatare faciunt etiam ſapientes.* Tales figurantur Apoc. 19. in illis ſpiritibus malis, qui *in ſpecie ranarum exiuerunt, & bellum in ſæculo commouerunt.*

Sic vere iſti, qui ſpiritus, id eſt, dæmones proprie poſſunt dici ratione obſtinationis, immundi ratione carnalis delectationis, & ranis ſimiles ſunt ratione loquacitatis, & inſtabilis conditionis à dracone, i. e. à diabolo emittunt, & in terram, id eſt, in terrenum ſtatum & habitum mittuntur. Vbi ſæpe fit, quod per eos lites & diſſenſiones generantur, vt patuit in Iuliano, qui tot bella & tribulamina contra Eccleſiam ſuſcitauit. Patet etiam in renegatis, qui acrius ſæuiunt infideles, quam alij infideles. Bene igitur dicitur Pr. 6. quod *homo apoſtata vir inutilis graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & in omni tempore iurgia ſeminat.* Vbi aduerte, quod apoſtata eſt (vt communiter)

Fragilis in ſtatu, quia ⎧ Homo ineptus in actu,
⎪ Vir inutilis, malignus in affatu,
⎪ Digito loquitur, diſſolutus in aſpectu,
⎨ Annuit oculis, leuis ingreſſu,
⎪ Terit pede, malitioſus in cogitatu,
⎪ Corde prauo, diſcors & dyſcolus in conuictu.
⎩ Omni tempore iurgia ſeminat.

Proſequere (ſi vis) contra apoſtatas quia infinitæ figuræ, & exempla poſſent poni. Sed deficiunt auctoritates. Vide in tabula, in diuerſis partibus huius operis multa reperies, &c.

Apoſtolus. Idem eſt, quod nuncius ſeu miſſus. Ad literam n. A
de Apoſtolis legitur, quod à Chriſto miſſi fuerunt, & fidem eius prædicauerunt, & docuerunt. Siue ergo loquamur de Apoſtolis veris & realibus, ſiue de Apoſtolis ſpiritualibus, id eſt, de quibuslibet viris ſanctis, & maxime de prædicatoribus, poſſumus dicere, quod Chriſtus fuit ſicut Rex apum, de quo ſcribitur, quod nunquam ſolus apparet, imo quoties exit alueare ſuum, ſemper comitatur eundem apum circumſtantium multitudo. Sic vere Chriſtus Rex regum ab alueari cœli ad terram exiens, ſolus non apparuit, imo ſecum primo Angelorum comitiuam adduxit, & tandem ſibi ſanctos Apoſtolos aggregauit, quos tanquam fratres ſuos & ſocios ſecum tenuit, & eos tanquam futuros fidei fundatores perſonaliter docuit & inſtruxit. Marc. 6. *Conuenientes Apoſtoli ad Ieſum, nunciauerunt ei omnia, quæ egerant.* Vnde Luc. 6. dicitur: *Elegit 12. quos Apoſtolos nominauit.*

In quibus verbis aduerte, quod iſti fuerunt à Deo probati, in fide fundati, Mundo delegati, gradu ſublimati. Fuerunt enim in morali bonitate præcipui, quia elegit, in fidei veritate perſpicui, quia duodecim, in officij ſedulitate aſſidui, quia Apoſtoli, id eſt, nuncij, in faſtigij ſublimitate perpetui, quia nominati, id eſt, electi. In electione enim notatur bonitatis, ſcilic. quia meliora ſolent eligi. In 12. fidei veritas, ſcilicet propter 12. articulos. In apoſtolatu, officij ſedulitas, quia Apoſtolus interpretatur legatus vel nuncius. In nominatione, ſtatus auctoritas,

Digitized by Google

tas, quia ſcilicet prælati ſolent eligi, & à conſtituentibus nominari. Fuit enim in eis

Bonitas perfectiua, } Quoad { Mores,
Veritas inſtructiua, Fidem,
Sedulitas executiua, Officium,
Autoritas imperatiua, Statum ſeu gradum.

Vel diuide aliter, & dic, quod iſti ſunt virtute commendati, quod notat electio. Debite numerati, quia 12. proprie nominati, quia Apoſtoli dicti ſunt, famoſe diuulgati, quia nomina eorum, &c.

B ¶ Dico igitur, quod iſti fuerunt virtutibus dotati, quod oſtenditur cum dicitur, quod Chriſtus elegit eos. Electio enim bonitatem ſupponit, quia ſecundum philoſophum nihil eſt eligibile, niſi ſub ratione boni. In omni enim materia ſemper ſolent eligi meliora. Natura enim in corpore animalis de cibis receptis vtilius & melius recipit, & ad corporis nutritionem cuſtodit, illud vero, quod impurum & immundum eſt, eijcit, & dimittit. Sic vere natura naturans Deus de omnibus mũdi perſonis meliores elegit & Apoſtolos ordinauit, & per eos membra corporis Eccleſiæ, id eſt, vniuerſos fideles fide & doctrina nutriuit. Impuros vero & peccatores & obſtinatos infideles contempſit penitus, & eiecit. Vnde Matth. 13. *Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt.* Iſtud autem potiſſime intelligitur, quo ad Deum cuius iudicium non fallitur, quia re vera quo ad mundum, cuius fallax eſt iudicium, ſæpe contrarium reperitur. Conſtat enim quod in mundo iſto non ſemper eliguntur magis boni & virtuoſi, & ideo hominum electio non ſemper atteſtatur virtuti. Sicut enim video quod ſenſus humani ſæpiſſime deluduntur, ita quod vnum pro alio eligere, & malum pro bono ſumere dignoſcuntur, incantatores enim oculos deludunt, & Alchymiſtæ cuprum ſophiſticatum pro auro vendunt. Mali apothecarij vnam ſpeciem pro alia tradunt, & ſic fit, quod veram electionem impediunt, ita homines malum pro bono recipiunt. Ipſa etiam natura hominis quando corrupta eſt & infirma, non ſemper recipit ſeu eligit de aſſumptis cibarijs puriora & meliora, ſed ſibi ſimiliora, dato quod ſint corpori deteriora, membra enim corrupta & læſa humores ſibi ſimiles attrahunt, bonos vero & vtiles dimittunt, & ſic propter defectum debitæ electionis, corruptionem ampliorem inducunt. Sic pro certo in mundo iſto multæ ſunt ſophiſticationes, & ſenſus & rationis deceptiones. Incantatores enim & alchymiſtæ, id eſt, adulatores exterius loquendo, & dæmones interius inſpirando ita obnubilant, & decipiunt iudicium quorundam ſuperiorum, quod ipſi non eligunt ad ſæculi dignitatem, quod bonum eſt, ſed quod malum, corrupti enim abominabiles facti ſunt in iniquitatibus ſuis. Et ideo corruptos, & malos ſibi ſimiles ad ſe trahunt, & eos dimiſſis melioribus eligunt, & præponunt, figurati in illo Bachide 1. Mach. 9. de quo dicitur, quod *ipſe elegit viros impios & conſtituit dominos regionis.* Talium ergo electio non atteſtatur bonitati, quia re vera iſti non eligunt bonos in vaſa ſua, nec malos etiam foras mittunt, imo potius malos retinent & eligunt, bonos vero negligunt & poſtponunt
A 3. Reg. 18. *Eligite vobis bouem vnum.* Tales malos electos potes comparare boui

Propter { Carnoſitatem voluptatis carnalis,
Tarditatem pigritiæ actualis,
Carnoſitatem pompæ & ſuperbiæ ſæcularis.

Non ſic Apoſtoli, quia vere mundi meliores fuerunt electi. Et ideo electio ſua bene atteſtatur virtuti. Vnde de eis dicit Chriſtus Ioan. 13. *Ego ſcio quos elegerim,* q. d. ego ſcio, quod meliores elegi. Ideo de eis dicitur Actor. 1. quod *præcipiens Apoſtolis per ſpiritum ſanctum, quos elegit, aſſumptus eſt, quibus & præbuit ſeipſum viuum.* Patet ergo de Apoſtolis, quod fuerunt virtutibus dotati, quod ſcilicet deſignatur nomine electionis. Elegit inquit.

C ¶ Secundo dico, quod iſti fuerunt debite numerati ſeu ſerioſe ſignati, quia ſc. iſti ſolum fuerunt 12. Numerus enim duodenarius eſt numerus, & in natura, & in ſcriptura, & in figura ſacratus. In natura patet, quia ipſum cœlum in 12. ſigna, quorum quatuor dicuntur cardinalia, eſt diſtinctum. In figura patet, quia in ciuitate ſancta Hieruſalem ſicut dicitur Apocal. 12. *duodecim erant portæ quæ 12. margaritis erant ſculptæ.* Duodecim viri fuerunt à Ioſue electi, qui trans Iordanem arcam Domini coram populo portauerunt, ſicut dicitur Ioſuæ 2. *In veſtimento etiam Aaron fuerunt duodecim lapides precioſi quatuor ordinibus ſubdiuiſi.* In ſcriptura patet multis locis vbi duodenarius numerus eligitur in quo huius numeri ſecreta virtus & perfectio deſignatur. Iacob enim 12. Patriarchas genuit Apoc. 12. *Mulier duodecim Stellas in ſuo capite habuit.* Et *de omni Tribu Iſrael ante thronum Dei 12. millia ſignatorum Ioannes vidit.* Per numerum igitur iſtum fides intelligitur Catholica, quæ 12. articulis eſt diſtincta. Et ideo proprie Apoſtoli 12. eliguntur, pro eo, quod fidem Catholicã, quæ ex 12. conſtat articulis prædicare mittuntur. Iſti n. ſunt 12. ſigna cœli, id eſt, Eccleſiæ Dei, qui omnes Apoſtoli dicti fuerunt. Quatuor tamen cardinales, id eſt, principales fuerunt, ſc. Euangeliſtæ, in eo, quod Euangelia conſcripſerunt. Ioſue enim ſaluator, & Aaron ſummus ſacerdos, id eſt, Chriſtus iſtos 12. elegit, & in veſtimento ſuo, id eſt, in Eccleſia pro ornatu precioſiſſimo poſuit, & eos ciuitatis cœleſtis Hieruſalem portas fecit, & mundi patriarchas effecit, & tanquam ſtellas 12. pro illuminandi mundi tenebris ordinauit. Bene ergo dicit Chriſtus Ioh. 6. *Ego duodecim vos elegi.* Ideo bene dicitur Luc. 9. quod *Chriſtus conuocatis duodecim Apoſtolis dedit eis poteſtatem.* Fuerunt igitur debite deſignati (ſcilicet) in numero duodenario. Duodecim inquit.

¶ Tertio dico, quod iſti fuerunt proprie nominati, & hoc D
quia Apoſtoli ſunt vocati. Apoſtolus enim interpretatur miſſus, nuncius, vel legatus, quia re vera iſti tanquam Chriſti legati mira auctoritate ſuffulti fuerunt, & tanquam nuncij miſſi per mundum fuerunt, & Dei voluntatem hominibus nunciauerunt, fidem prædicauerunt, & populos docuerunt. Luc. 11. *Mittam ad vos Prophetas, & Apoſtolos, & Scribas.* Et bene dicuntur nuncij ſeu miſſi, quia ſcil. nuncius quando mittitur, quamdiu eſt in itinere, nihil poſſidere dignoſcitur, imo ſemper eſt in ſollicitudine & labore quouſq; ad ſuum Dominum reuertatur. Sic iſti per mundum pauperes diſcurrerunt, temporales diuitias contempſerunt, & tandem non ſine pœnis & laboribus ad Dominum redierunt. Similes enim videntur fuiſſe hirundinibus, quę ſecundum Solinum non in terra, ſed in aere cibum ſumunt, & non quieſcendo vel ſedendo, ſed potius volando & diſcurrendo comedunt. Lapſura etiam mœnia quodam naturæ ſenſu cognoſcunt, & ideo nunquam in talibus nidificant aut quieſcunt. Inde eſt (vt ait ideo) quod hirundines in ciuitate Thebarum, quæ ſæpiſſime capta eſt, non habitant, nec in area Terei, qui fuit crudelis tyrannus, nidificant, aut conſiſtunt. Re vera tales fuerunt Apoſtoli, quia ſcil. iſti lapſura & ruinoſa mœnia, id eſt, ſtatus, gradus & faſtigia huius mundi, quæ ſcilicet cito cadunt, & labuntur, & continue ruinam minantur, noluerunt frequentare, nihilque caducum aut tranſitorium poſſidere, nec etiam in area Terei, id eſt, in curijs principum & tyrannorum voluerunt perſiſtere, vel manere, nec in terra, id eſt, in bonis terrenis cibum delectationum capere, nec ibidem diuitijs abundare, ſed potius volando, id eſt, per mundum tanquam peregrini diſcurrẽdo, in aere, id eſt, ſub dio, ſine domicilio ſtuduerunt cibum virtutum ſumere, & ſe non temporaliter, ſed ſpiritualiter impinguare. Vnde iſti fuerunt, qui dixerunt Matt. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Iſti ſunt ergo Apoſtoli, id eſt, miſſi, ſicut dicitur Matt. 10. *Duodecim Apoſtolorum nomina ſunt hæc:* ſequitur: *Hos 12. miſit Ieſus, præcipiens eis & dicens. In viam gentium ne abieritis, & ciuitates Samaritanorum ne intraueritis:* ſequitur: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, &c.* fuerunt ergo proprie nominati Apoſtoli. Vnde nota, quod Apoſtolus eſt nomen

Humilitatis,
Sedulitatis,
Iucunditatis,
Stabilitatis,
Sagacitatis,
Auctoritatis,
Pœnalitatis,
Fidelitatis,
Charitatis,
Veritatis,
Poteſtatis,
Maieſtatis.

¶ Eſt igitur (dico) nomen humilitatis. Vnde ipſe Paulus Apoſtolus per humilitatem dicebat 1. Corinth. 15. *Non ſum dignus vocari Apoſtolus.* Et Ioan. 13. *Nec Apoſtolus maior eſt eo, qui miſit illum.* Item, quod ſit nomen ſedulitatis, patet Roman. 11. Vbi Apoſtolatus B

Digitized by Google

ſtolatus vocatur miniſterium: *quamdiu* (inquit) *ſum gentium Apoſtolus, miniſterium meum honorificabo.* Item, quod ſit officium lætitiæ & iucunditatis, patet, quia ipſi Apoſtoli in tribulationibus gaudebant, & in paſſionibus exultabant. Vnde Act.5. dicitur, quod *ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Item, quod ſit nomen ſtabilitatis, patet Actor.8. Vbi conſtantia eſt ſtabilitatis: apparuit in hoc, quod dicitur, quod *omnes diſperſi ſunt*, ſcil. præ timore perſecutionis *per regionem Iudeæ & Samariæ præter Apoſtolos.* Item, quod ſit nomen ſagacitatis, patet 2.Tim.1. Vbi dicitur. *Poſitus ſum ego prædicator, & Apoſtolus, & magiſter gentium.* Magiſter enim & prædicator ſcientiam, & ſagacitatem ſupponit. Item, quod ſit nomen auctoritatis, patet, quia mandata eorum ſeruantur, & ſeruabantur pro lege Actor.15. *Perambulabat Paulus Syriam præcipiens cuſtodiri præcepta Apoſtolorum, & ſeniorum.* Item, quod ſit tamen pœnalitatis, patet, quia omnes tribulationes & martyria ſunt perpeſſi. Luc.11. *Mittam ad vos Prophetas & Apoſtolos, & ex illis occidentur, & perſequentur.* Item, quod ſit nomen fidelitatis, patet, quia ipſi Apoſtoli in fide fuerunt cæteris firmiores. Vnde Luc. 17. dixerunt Apoſtoli. *Domine adauge nobis fidem.* Item, quod ſit nomen ſeu officium charitatis, nec non ſocietatis & vnitatis, patet, quia Apoſtoli cum Chriſto vixerunt & inter ſe pacifice permanſerunt. Vnde Luc.22. *Ieſus diſcubuit, & 12. Apoſtoli cum eo.* Item, quod ſit nomen veritatis, patet, quia propter timorem cuiuſcunque nunquam voluerunt veritatem tacere. Vnde Actor.4. dicitur, quod *virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Ieſu Chriſti.* Item quod ſit nomen poteſtatis, patet, quia ipſi habuerunt poteſtatem

Peccata ſoluendi,
Dæmones fugandi, &
Mirabilia faciendi.

Vnde Actor.12. *Multa prodigia & ſigna fiebant per Apoſtolos in Hieruſalem.* Item, quod ſit nomen Maieſtatis & æternæ fœlicitatis, patet, quia ipſi cum Chriſto regnant in æterna gloria. Vnde Apocal.21. dicitur, quod *Apoſtolorum nomina erant ſcripta in portis cœleſtis Hieruſalem.* Quia igitur iſti habuerunt omnia ſupradicta, bene patet, quod ipſi fuerunt proprie nominati, Apoſtoli.

F ¶ Quarto dico, quod hic oſtenditur, quod ipſi fuerunt honore ſublimati, quod oſtenditur cum dicitur, nominauit. Nominatio enim idem eſt, quod dignitatum aſſumptio & electio, & bonæ famæ ſeu boni nominis diuulgatio. Vnde Matt.10. *Apoſtolorum nomina ſunt hæc.* Vnde infra de nomine, ſi vis dilatare. Sic ergo patet quomodo ſancti Apoſtoli ſummis virtutibus voluerunt pollere, & quomodo etiam nos omnes Eccleſiaſtici Apoſtolorum ſucceſſores debemus eorum multis virtutibus relucere. Sed re vera in multis hypocritis patet contrarium, quia ſc. iſti ſunt, qui ſicut dicitur Apoc.2. *ſe dicunt Apoſtolos eſſe, & non ſunt,* quia pro certo ſicut dicitur 2.Cor.11. *Pſeudoapoſtoli, operarij ſubdoli transfigurant ſe in Apoſtolos Chriſti.* Et ideo iſti ſequuntur viam Iudæ, qui primo electus fuit Apoſtolus, ſed finaliter factus eſt diabolus. Sufficiunt ergo de Apoſtolo in genere, quæ ſunt dicta, quia in multis huius operis partibus de Apoſtolis ſunt notata, &c.

A *Apprehendere.*

Nota, quod apprehendere idem eſt quod prendere, & accipere, conſequi, capere, occupare. Cum iſtud igitur verbum referatur quandoque ad Deum, quandoque ad virum iuſtum, quandoque ad virum impium, quandoq; ad diabolum. Sic igitur notabo, quod inuenitur Apprehenſio

Potentiæ ſumme mirabilis,
Iuſtitiæ ſumme laudabilis,
Nequitiæ ſumme damnabilis,
Tormenti ſumme triſtabilis.

B ¶ Eſt igitur apprehenſio diuina, quæ eſt mirabilis Sicut enim videmus, quod Leo, & aquila, animalia alia nobilia apprehendunt, & capiunt alia debilia animalia, tanquam ſua: Sic Deus homines pro voluntatis debito apprehendit, & de ipſis, prout vult, ordinat, & diſponit. Ipſe enim fecit vnam apprehenſionem, quæ fuit magnæ potentiæ, carnem aſſumendo. Figuratus in Moyſe Exo.4. qui per caudam apprehendit draconem. Cauda enim finem temporum ſignat, in quo Chriſtus Draconem carneum, id eſt, humanitatem apprehendit, & ſibi perſonaliter aduniuit. Heb.2. *Non angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* Quotidie autem ipſe facit quandam apprehenſionem magnæ clemētię, quia videlicet ipſe apprehendit peccatorem, vt à vitijs educat, iuſtum, vt per virtutes deducat, beatum, vt ad gloriam perducat. Sicut videmus, quod homo, qui in carcere eſt vel in fouea, vel in aqua, apprehenditur vt educatur. Sic vere Deus quādoq; peccatorem per gratiam apprehendit, & ipſum de fouea & de carcere peccati extrahit & educit. Hier.31. *Apprehendi manum eorum, vt educerē de terra Aegypti,* quod bene figuratur Mar.1. Vbi dicitur, quod *Chriſtus apprehenſa manu leuauit, & curauit ſocrum Simonis febricitantem,* & Marc.8. Vbi dicitur, quod *apprehenſa manu extra vicum eduxit, & illuminauit cæcutientem,* & Luc.14. Vbi dicitur, quod *apprehenſa manu ſanauit virum hydropiſi laborantem,* quia re vera Chriſtus clementiſſimus medicus manum miſericordiæ ſuæ extendit, & peccatores apprehendit, & eos à febre auaritiæ, à cæcitate ignorantiæ, ab Hydropiſi ſeu ab inflatura ſuperbiæ eleuat, illuminat, ſanat, liberat, & educit, vt ſic bene poſſit dicere peccator illud Pſalm. *Apprehende arma & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi* Item apprehenditur puer à matre, vel à nutrice, vt educetur, ne ſcilicet errare permittatur. Sic vere Deus apprehendit iuſtos ipſos, per virtutes deducendo, & ne errent per vitia, protegendo Eſa.42. *Ego dominus vocaui te, & apprehendi manum tuam, & ſeruaui te.* Item apprehenditur conuiua, vt ad conuiuium introducatur, & inducatur. Sic finaliter Deus iuſtos apprehendit, & accipit, & eos in Paradiſi conuiuium introducit. Canticor.8. *Apprehendam te, & ducam te in domum genitricis meæ.* Vnde etiam de Paulo dicitur Actor.9. quod *apprehenſum illum duxit ad Apoſtolos.* Figura de Noe, qui apprehenſam columbam intulit in arcam, quia ſcilicet Noe, qui interpretatur requieſcens, id eſt, Deus, qui in ſua beatitudine requieſcit, Columbam, id eſt, beatam animam à mundi diluuio recedentem, apprehendit, & recipit, & eam in arcam Paradiſi reponit, ſicut ipſi Chriſto à mortuis reſurgenti fuit dictum, Iudic.5. *Surge Barach, apprehende captiuos tuos ô filij Abinoem.* Vnde infra de ſurgere. Iſta eſt ergo apprehenſio diuina, quæ eſt mirabilis.

¶ Secundo vero dico, quod eſt apprehenſio iuſti, quæ eſt laudabilis. C Iuſtus enim ſicut auis nobilis bene docta ſemper apprehendit aliquam bonam prædam, de qua magiſtrum ſuum Deum lætificet, & confortet. Apprehenſio enim poſſeſſionis valde eſt vtilis, quia ſcilicet melior eſt conditio poſſidentis. Sic vere illi ſpiritualiter meliores ſunt, qui bona ſpiritualia actualiter exequuntur, & efficaciter apprehendunt. Poſſeſſio enim talis vtilis eſt, quia ſcilicet ſalutem operatur æternam, iuxta illud Prouer.3. *Lignum vitæ eſt his, qui apprehendunt eam, & qui tenuerit eam beatus.* Et ſi volumus, poſſumus dicere, quod apprehendenda eſt

Diſciplina,		Cuſtodiat,
Sapientia,		Erudiat,
Pœnitentia,	quæ nos	Perficiat,
Dei gratia,		Alliciat,
Cœli gloria,		Reficiat.

¶ De diſciplina cuſtodiente dicitur in Pſalm. *Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis, de via iuſta.* De ſapientia erudiente dicitur Eccl.15. *Qui continens eſt iuſtitiæ, apprehendet illam,* &c. ſequitur. *Cibauit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum.* De pœnitentia perficiente poteſt dici illud Cantic.7. *Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus eius.* Palma enim quæ eſt ſpinoſa in ſtipite inferius, ſed ſuperius fructuoſa, pœnitentiam ſignat, quæ hic inferius eſt aſpera, ſurſum vero in Paradiſo eſt delectabilis. De gratia diuina alliciente, vel diuina ſcriptura nutriente poteſt dici illud Baruch.4. *Hic eſt liber mandatorum Dei, & lex, quæ eſt in æternum: omnes, qui tenent eam, peruenient ad vitam, qui autem dereliquerint eam, in mortem. Conuertere Iacob, & apprehende eam.* Dei gloria vero æterna, beatificante, & reficiente poteſt dici illud 1.Timoth.6. *Apprehende vitam æternam, in qua vocatus es.* Aduerte tamen, quod ſicut canis multoties impeditur ne prædam, quam ſequitur, apprehendat, & hoc potiſſime quando inuenit nouam prædam, per cuius odorem veſtigium primæ perdit; Sic vere ſæpe fit, quod homo ab apprehenſione bonorum ſpiritualium & æternorum impeditur, quando inuentis mundi delectabilibus occupatur. Pone de Tigride, quæ occupatur circa ſpecula, & ſic non apprehendit venatorem, nec catulum, ad quem currebat. Ideo de mala muliere, id eſt mundi proſperitate vel de carne dicitur Prouerb.2. *Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur,*

nec

Digitized by Google

me apprehendent ſemitas vitæ. Iſta eſt apprehenſio iuſti, quæ eſt laudabilis.

¶ Tertio dico, quod eſt apprehenſio impij, quæ eſt damnabilis. Mali enim apprehendunt mala, & ab eis finaliter apprehenduntur, iuxta illud Eccleſ. 7. *Noli facere mala, vt te non apprehendant*, & potes notare ſi vis, quod mali apprehendunt, bonos, vt eis inferant tribulationem, honores, vt eos occupẽt per ambitionem, mendacium, vt eo pallient ſuam locutionem, diuitias, vt eis ſatient ſuam affectionem, mulieres, vt eas polluant per delectationem. De apprehenſione tribulationis poteſt dici illud Actor. 12. quod *Herodes apposuit, vt apprehẽderet & Petrum, quem cum apprehendiſſet, miſit in carcerem.* De apprehenſione ambitionis dicitur Hierem. 49. *Decepit te ſuperbia ſua, qui habitas in cauernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis.* De apprehenſione mendacij & vanæ locutionis dicitur Hierem. 8. *apprehenderunt mendacium, noluerunt reuerti*, & bene dicitur noluerunt reuerti, quia (vt communiter) mẽdaces, incorrigibiles ſunt. De apprehenſione vero luxurioſæ delectationis dicitur Prouer. 7. *Apprehenſum iuuenem deoſculabatur eũ.* Eccleſiaſt. 26. *Qui tenet mulierem quaſi qui apprehendit ſcorpionem.* Compara ſi vis mulierem ſcorpioni. De apprehenſione vero tẽporalis poſſeſſionis Eccleſ. 34. *Quaſi qui apprehẽdit vmbram, & perſequitur ventum, ſic & qui attendit ad viſa mendacia.* Res enim tranſitoriæ dicuntur vmbra & mendacia. Sapient. 5. *Tranſierunt omnia velut vmbra.* Iſta eſt ergo apprehenſio impij, quæ eſt damnabilis.

¶ Quarto vero dico, quod inuenitur apprehenſio diabolica ſeu tormenti, quæ eſt triſtabilis. Sicut enim Lupus, & Leo, & latro, poſtquam diu nocuerint, apprehenduntur, & miſerabiliter puniuntur, ſic peccatores finaliter à diabolo apprehenduntur per mortem, & inferno & tormentis infernalibus deputantur. Eccleſ. 23. *Hic in plateis ciuitatis vindicabitur, & quaſi pullus equinus fugabitur, vbi non ſperauit, apprehendetur.* Et nota, quod mali finaliter patiuntur apprehenſionem

Tremoris,
Stuporis,
Pudoris,
Languoris,
Laboris,
Doloris.

¶ Primo tremoris. Pſal. 47. *Conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos.* Item ſtuporis Luc. 5. *Stupor apprehendit omnes.* Item pudoris. Vnde Babylon, quæ interpretatur confuſio, dicitur Hierem. 50. *Inuenta es & apprehenſa, quoniam dominum prouocaſti.* Item languoris. Vnde Thren. 1. *Inimici eius apprehenderunt eam inter anguſtias*, id eſt, in carcere inferni. Item laboris. Hier. 6. *Tribulatio apprehendit nos.* Item doloris, i. carceris Apoc. 20. *Apprehendit Draconem ſerpentem antiquum, & ligauit eum.* Patet ergo quomodo eſt apprehenſio

Pœnæ,
Culpæ,
Diuinæ gratiæ &
Potentiæ.

Sufficit. Vide de accipere, & de comprehendere, & acquirere, in alijs titulis ſimilibus, &c.

Appropinquare Appropinquatio.

Idem eſt quod adiunctio, præſentatio, aduentus, & applicatio, & ſic poteſt ſignificare moraliter ſocietatem amicitiam, & charitatem, coniunctionem, & vnitatem. Nota ergo, quod eſt appropinquare Dei & hominis. Appropinquat enim Deus humano generi per incarnationem, finaliter autem appropinquabit per iudicij examinationem, nunc etiam appropinquat per gratiæ infuſionem, per temporalis adiutorij conſolationem & per futuram glorificationem. Homo autem debet appropinquare Deo per mentis eleuationem, per feruorem & deuotionem, per amorem & dilectionem. Sic enim eſt de appropinquatione Dei ad hominem & hominis ad Deum, ſicut de imagine in ſpeculo. Si enim imaginem veſtram videritis in ſpeculo, & acceſſeritis ad ipſam, ſtatim ipſa accedit ad vos, quod ſi ab ipſa receſſeritis, & elongati fueritis, ſtatim illa imago à vobis elongabitur, & recedet. Sic vere chariſſimi, ſi ad veram imaginem & exemplar totius perfectionis, ſcilicet ad Chriſtum, qui in ſpeculo fragilis mortalitatis apparuit in hoc mundo, volumus accedere, & appropinquare per deuotionem & amorẽ, ſtatim pro certo ad nos appropinquabit per gratiam & conſolationem. Quod ſi ab ipſo elongati fuerimus per pompoſitatem, & obſtinationem, & ipſe ſimiliter recedet à nobis per cõtemptum & abominationem, per gratiæ, & gloriæ ſubtractionem, & per æternæ miſeriæ inflictionem. Iſta appropinquatio ſumme apparuit in ſanctis patribus, qui per gratiã & deuotionem Deo appropinquauerunt. Ideo iſtam imaginem, ſcilicet filium ad ſe per incarnationem appropinquare fecerunt vſque ad oſculum, & ad ſe mirabiliter attraxerunt. Ideo de tali reciproca appropinquatione dicitur Iacob. 4. *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis.* In quibus verbis oſtenditur

Charitatis acceſſus (Appropinquate.)
Dignitatis exceſſus. (Deo)
Humilitatis proceſſus (appropinquabit)
Vtilitatis ſucceſſus. (vobis)

Nam charitas requiritur, dignitas oſtenditur, humilitas extenditur, vtilitas impenditur.

¶ Dico igitur primo, quod hic oſtenditur acceſſus requiſitus B
intimæ charitatis. (Appropinquate inquit) quia ſcilicet ſemper debemus eſſe propinqui per deſiderium, deuotionem, amorem, & dilectionem, & per iugem ſuæ potentiæ contemplationem. Dicit Ambroſius in hexamero, quod apes mirabiliter diligunt regem ſuum, & circa ipſum volitant & diſcurrunt, & quælibet, quantum poteſt ei appropinquat, & ei proxima cupit eſſe. Sic vere chariſſimi, regem noſtrum Chriſtum ſumme debemus diligere, & circa eum per affectum & deſideriũ volitare, & nos in obſequijs eius per bona opera occupare, & ei per deuotionem, & dilectionem, & contemplationem appropinquare, quia vere quilibet ſumme debet appetere, quod prope iſtum regem per charitatem & gratiam poſſit eſſe: Appropinquate ergo, vt de vobis exponatur illud Luc. 15. *Erant autem appropinquantes Ieſu publicani & peccatores.*

¶ Et ſi vis nota, quod appropinquare debemus, videlicet C

Per { Orationem, vt exaudiamur,
Contemplationem, vt erudiamur,
Diſcretionem, ne decipiamur,
Pœnitentiam, vt in cœlo recipiamur,
Continentiam, ne inficiamur. }

De oratione dicitur in Pſalm. 140. *Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo domine.* De contemplatione erudiente dicitur Deuterono. penult. *qui appropinquant pedibus eius, vident de doctrina illius.* De diſcretione præcauente dicitur Eccleſiaſt. 4. *Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum domini, & appropinqua vt audias.* De pœnitentia cœlum præparante dicitur Matth. 3. *Agite pœnitentiam; appropinquauit enim regnum cælorum.* De continentia munde famulante dicitur Exod. 28. *Facies fœminalia linea, vt operiant carnem turpitudinis ſuæ Aaron, & filij eius, quando ingrediuntur in tabernaculum, & quando appropinquant ad altare:* fœminalia quæ coercent pudibunda, caſtitatem deſignant, quam potiſſime illi tenentur habere, qui in altari & tabernaculo Eccleſiæ officio diuino appropinquãt. De qualibet ergo tali bona appropinquatione poteſt exponi in bono ſignificato illud, quod dicitur Luc. 22. *Appropinquauit Iudas, vt oſcularetur eũ.* Tunc enim Deus ab homine oſculatur, quando ſibi per gratiam & amorem coniungitur, & vnitur. Heu Deus, quam pauci ſunt hodie tales, qui Deo taliter appropinquant, quia re vera multi ſunt, qui Deo per contemplationem, gratiam, & dilectionem nullatenus appropinquant, ſed magis per peccatum ab eo ſe ſubtrahunt, & elongant, & ſibi intra ſe non videntur eſſe propinqui, & veri ſocij & amici, imo pro certo per odium & rancorem inter ſe inuicem ſunt longinqui. Ideo de tali elongatione dicitur Soph. 3. *In domino non eſt confiſa, & ad Deum ſuũ non appropinquauit.* loquitur de qualibet mala perſona, de iſtis dicitur in Pſalm. 90. *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, ad te autem non appropinquabit.* Vbi oſtenduntur duo genera hominum peruerſorum, qui Deo minime appropinquant videlicet aſpis, quę aures ſuas obturat, vt non audiat incantatorem. Et iſta ſignat induratos & obſtinatos in malis conſuetudinibus & peccatis, qui aures cordis habent, ita obduratas per malum propoſitum, quod nullum incantatorem, i. nullum prælatum vel prędicatorem, correctorem, vel minorem volunt audire, nec ſuis ſermonibus obedire Pſalm. 57. *Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, quæ non audit vocem incantantium.* Item Baſiliſci non appropinquant: & iſti ſignant inuidos & detractores, quorum viſus, & flatus, aſpectus,

& affatus eſt venenoſus, quia omnes, quos in proſperitate conſiderant, flatu detractionis inuenenant, & diffamant. Ideo de talibus Deo non appropinquantibus dicitur in Pſ. 90. *Flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo*, quia vere tales, qui dicũtur flagellum, quia ſc. alios dictis & factis flagellant, Deo nec ſuo tabernaculo, ſc. paradiſo nunquam appropinquant, nec accedũt, imò vere ſicut fluuius quanto plus fuit, tanto magis recedit à fonte, à quo ſumit ortũ, & appropinquat ad mare, ſic mali fluxibiles & delitioſi quanto plus fluunt, & viuunt, tãto à Deo vero fonte plus recedunt per peccatum, & appropiant ad mare, id eſt, ad amaritudinem infernalem Pſal. *Appropinquauerunt vſq; ad portas mortis.* Non ſic chariſſimi non, ſed appropinquemus Deo per charitatem, quia vere intimæ charitatis requiritur acceſſus. Appropinquate inquit.

D ¶ Secundo dico, quod hic ſupernæ dignitatis prætenditur exceſſus. (Deo inquit) quia ſcilicet maxima eſt dignitas appropinquare Deo, cum ipſe ſit potentiſſimus & nobiliſſimus, quia ſecundum Pſalm. 94. *Deus magnus Dominus & Rex magnus ſuper omnes Deos.* Talem potiſſime dignitatem habent illi, qui in gradu dignitatis & prælationis Domino ſunt propinqui, & in gradu religionis vel eccleſiaſticæ dignitatis ſuperius ſunt promoti. Talis enim debent eſſe ſicut corpora cœleſtia, quæ quanto ſunt cœlo propinquiora, tanto clariora, nobiliora, digniora & meliora, &c. Dic ſicut ſupra vbi accedere, & dic, ſi vis, totum cum ſuis intentionibus & figũris. Non ſic chariſſimi, ſed appropinquemus Deo, quia iſte habet dignitatem excellentiſſimam, & ideo ſui familiares, propinqui, & acceſſores habent dignitatem & excellentiam propinquiorem & ſpecialiorem. Dico igitur, quod ſupernæ dignitatis prætenditur exceſſus. Deo inquit, vnde Nu. 16. dicitur ſic: *Mane notum faciet Dominus, qui ad ſe pertineant, & ſanctos applicabit ſibi, & quos elegerit, appropinquabunt ei*, quaſi dicatur, illi qui à Deo electi & in gradu eccleſiaſtico propinqui ſunt & Deo applicantur & accedunt, ſancti debent eſſe ſi ad ipſum voluerint pertinere. Aduerte tamen, quod de multis malis eccleſiaſticis poteſt Dominus dicere, ſicut de Iuda dixit Chriſtus Matth. 29. *Ecce appropinquabit, qui me tradet.* Et tamen dicitur, quod cum Iudas appropinquaſſet, vt oſcularetur Dominum, dixit ſibi, *Amice ad quid veniſti?* Hodie enim proh dolor illi, qui appropinquãt Deo, ſunt illi, qui magis produnt eum & offendunt, dato quod ipſum in altari quotidie oſculantur, & tangunt. Ideo de his in Pſ. 37. conqueritur Dominus, dicens: *Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt, & ſteterunt.* Sol enim eſt fortunatus planeta. Veruntamen ſecundum Aſtrologos planetæ, qui approdinquant ſoli, & qui cum eo in linea ecliptica perambulant, infortunati efficiuntur, & quanto ſibi amplius coniunguntur, tanto magis infortunium in his inferioribus operantur. Sic pro dolor ſæpe fit, quod illi, qui ſoli iuſtitiæ Chriſto in gradu dignitatis eccleſiaſticæ ſunt propinqui, & ſibi in linea eccleſiæ plus coniuncti, ſunt magis infortunati, impij, & iniqui, & per malas ſuas influentias & exempla iſtis inferioribus, ſcilic. ſæcularibus & laicis plus nociui. Figura 2. Regum 1. dicitur, quod *Philiſtæorum currus & equites appropinquabant regi Sauli*, ſed hoc erat non ad adiuuandum, ſed ad nocẽdum. Sic vere iſti propinqui ſunt in gradu eccleſiæ regi Chriſto, ſed hoc non ad bene, ſed ad male faciendum, 1. Paralip. 10. *Appropinquauerunt Philiſtæi perſequens Saul & filios eius.* Non ſic chariſſimi, &c. ſed ſupernæ dignitatis prætendatur exceſſus Deo, inquit.

E ¶ Tertio grandis humilitatis oſtenditur proceſſus, Appropinquabit inquit, quia ſicut maxima eſt humilitas, quod rex velit eſſe propinquus militis, dominus ſerui, diues pauperis, ſic magna fuit humilitas atque ſumma, quod Deus, qui dici poteſt Rex, dominus atque diues, velit eſſe propinquus noſter, familiaris pariter & vicinus per gratiam in præſenti, & per gloriã in futuro, & maxime per beatam incarnationem, in qua proculdubio Dei filius nobis appropinquauit & noſter propinquus factus fuit, in quo ſumma humilitas relucescit. Sicut enim ſol in tempore veris incipit appropinquare ad nos, & mundum ſuis radijs illuſtrare calefacere, & vegetare. Sic Dei filius, quando ver gratiæ venit, mundo per incarnationem & natiuitatem appropinquauit, & mundum radijs ſuæ gratiæ vegetauit. Appropinquauit inquit. Iacob. cap. quinto: *Aduentus Domini appropinquauit.*

F ¶ Nota ergo quod Deus appropinquat nobis quadrupliciter, ſcilicet

Per carnis aſſumptionem,
Per gratiæ infuſionem,
Per gloriæ conceſſionem,
Per ſui iudicij exactionem.

De carnis igitur aſſumptione dicitur Luc. 21. *Appropinquat redemptio veſtra.* De gratiæ infuſione dicitur Rom. 13. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit.* De gloriæ conceſſione dicitur Matthæi 3. *Appropinquabit regnum cælorũ.* Et Luc. 10. *Appropinquat in vos regnũ Dei.* De iudicij diſcuſſione dicitur Ezech. 30. *Væ, væ diei, quia appropinquat dies Domini, dies nubis.* Et nota, quod dies iudicij dicitur dies nubis triplici ratione. Nam ſicut nubem quandoque concomitatur tonitrui concuſſio, pluuiæ reſolutio, fulgoris inflammatio. Sic vere nubem diei iudicij concomitabitur tonitruum ſententiæ terribilis proclamationis, quantum ad omnes pluuia dulcoroſæ conſolationis, quantum ad bonos, dum ſcilicet dicet: *Venite benedicti, &c.* Fulgur perpetuæ condemnationis, quantũ ad malos, dum ſcilicet ipſe dicet: *Ite maledicti in ignem æternum.* Appropinquat igitur Deus hominibus. Et ſic dico, quod eſt grandis humilitatis proceſſus. Applica, ſi vis, de humilitate Chriſti in natiuitate & paſſione.

¶ Quarto dico, quod hic grandis vtilitatis promittitur ſucceſſus. Vobis inquit, quia ſcilicet nobis, id eſt, ad vtilitatem noſtram fiunt appropinquationes Dei ad nos Sicut enim medicus appropinquat infirmo, vt eum ſanet, ſic Deus humano generi per incarnationem & paſſionem, gratiam & correctionem appropinquauit & appropinquat, vt ſanitatem ſpiritualem introducat, figura Luc. 10. vbi dicitur, quod *Samaritanus vulnerato appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum.* Nam verus Samaritanus Chriſtus humano generi ſeu homini diuerſis vitijs vulnerato appropinquauit per incarnationem & paſſionem, & etiam ei quotidie appropinquat per gratiam, inſpirationem, & correctionem, & vulnera peccatorum alligat, atque ſanat, vinumque conſolationis, & oleum pietatis & compaſſionis infundit, diſtribuit, & propinat. Ideo de tali appropinquatione & eius vtilitate dicitur Malach. cap. 4. *Orietur vobis Sol iuſtitiæ timentibus nomen meum.* Patet igitur, quod in iſta auctoritate oſtenditur, G

Vtilitatis ſucceſſus (vobis)
Humilitatis proceſſus (appropinquauit)
Nobilitatis exceſſus (Deo)
Charitatis acceſſus (appropinquante.)

¶ Et ſi vis, nota, quod mali diuerſimode appropinquant, videlicet perſecutores iniquitati, adulatores fallacitati, falſi amici ſeu proditores malignitati, omnes iniqui infernali pœnalitati, luxurioſi fœditati. De perſecutoribus dicitur in Pſ. 118. *Appropinquauerunt perſequentes me iniquitati.* De adulatoribus dicitur Eſa. 29. *Appropinquat populus iſte ore ſuo, corde autem ſuo longe ſunt à me.* De falſis amicis etiam dicitur in Pſ. *Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt, & ſteterunt.* De luxurioſis autem dicitur Iob 33. *Appropinquabit corruptioni anima eorum.* De omnibus autem malis generaliter quomodo appropinquant ad pœnam æternam dicitur in Pſal. *Appropinquauerunt vſque ad portas mortis.* Et ſi vis adhuc nota, quod appropinquare non ceſſant H

Iudicium, vt diſcutiamur,
Mors corporis, vt interficiamur,
Diabolus, vt per eum decipiamur,
Infernus, vt in eo deglutiamur,
Paradiſus vt in eo reficiamur.

De iudicio dicitur Ezech. 9. *Appropinquauerunt viſitationes vrbis.* De morte dicitur Ezech. 7. *Finis venit, appropinquauit dies*, & ſic de alijs ſufficit.

Aptus. Aptitudo.

Nota, quod aptitudo idẽ eſt, quod diſpoſitio, conuenientia, cõgruitas, cõpetentia & idoneitas Item igitur (vt communiter) ſint cum neceſſe ſit, quod materia aptetur, & diſponatur ad hoc, quod forma introducatur in ipſam, & hoc quia ſi materia non ſit idonea, nunquam ibi introducitur bona forma, & inde eſt, quod artifices materias ſuas ante omnia idoneant, & adaptant, vt ibi formam debitam introducant. Sic vere cum nos ſimus ſicut materia in manu Domini, & ſicut lutum in manu figuli, Hieremiæ 18. *Sicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea domus Iſrael*, ita quod ad hoc vt ipſe in nobis multiplices formas gratiæ, gloriæ, & morum, & virtutum introducere poſſit, ante omnia neceſſe eſt, quod per bonam voluntatem apti ſiamus, A

& quod

Digitized by Google

& quod ad receptionem huiuſmodi nos idoneos faciamus, vt ſicut ſolos aptos, & idoneos prudentes reges in ſuis officijs ponunt, & ſolos idoneos peritos magnates ad conuiuia ſua recipiunt, ineptos vero repudiant, & poſtponũt: Sic vere Chriſtus illos, qui per gratiam, & bonam voluntatem ſunt apti, & accepti, & per virtutes & mores idonei, in officijs & beneficijs inſtituit, & eos finaliter in Paradiſi conuiuio introducit. Figuratus in rege Iſrael, de quo dicitur 1. Regum 14. *quemcunque videbat virum fortem & aptum ad prælium, aſſociabat ſibi.* Et ideo breuiter cuilibet bono & bene diſpoſito & morali viro poteſt dici illud 1. Machabæorum 19. *Audiuimus de te, quia vir potens es, & aptus es, vt ſis amicus noſter.* Iſta autem auctoritas poteſt dici cuilibet ad ſtatum magnatum vel religionis ſtatum, vel ad Eccleſiæ gradum, vel etiam æternæ gloriæ fructum recipiendum. Dic igitur, quod aptitudo moralis & bona diſpoſitio virtualis tria requirit, videlicet

Famam redolentis odoris,
Virtutem eminentis vigoris,
Zelum adhærentis amoris.
Famoſum odorem probat auditus vulgatus (Audiuimus inquit de te.)
Virtuoſum vigorem probat animus firmatus (quia inquit potens es)
Viſceroſum amorem probat affectus (aptus inquit es, vt ſis amicus noſter)

¶ Dico igitur quod ſpiritualis aptitudo requirit, vt homo ſit per bonam famam redolens & odoroſus, quod oſtenditur cum dicitur, Audiuimus de te, quaſi dicat, fama tua vulgata eſt vſque ad aures noſtras. Pſalm. 47. *Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate Dei.* Et Iob 42. *Auditu auris audiui te, nunc oculus meus videt te.* Primo enim oportet, quod auditus præcedat ratione famæ vulgatæ & nunc ſequatur viſus ratione vitæ probatæ. Sicut enim apes delectantur in auditu harmoniæ, & in odore & fragrantia florum fumorum & ſpecierũ. Sic vere ſumme eſt delectabile ſpiritualiter, quod de aliquo dulcis melodia, id eſt, bonus rumor audiatur, & odor famæ congruæ ſentiatur. Ideo de aptitudine famæ poteſt dici illud 2. Machab. 2. *Quæcunque ad ornatum apta ſunt, exquirenda ſunt,* cuius tamen contrarium eſt de multis, de quibus dicitur Hierem. 13. quod *lumbare computruerat, vt nulli vſui aptum eſſet,* quia re vera multi hodie ita ſunt per infamiam putridi & fœtidi, quod ad omnem bonum penitus ſunt inepti. Fit igitur homo per bonam famam redolens & odoroſus. Audiuimus inquit de te.

¶ Secundo fit per conſtantiam ſtrenuus & vigoroſus (quia inquit vir potens es) vir dico, id eſt, virilis & virtuoſus, potens, id eſt, in omni bono ſtrenuus & vigoroſus. Nullus enim aptus eſt ad prælium niſi fortis, & ideo cum *militia ſit vita hominis ſuper terram.* Iob 5. nullus in vita iſta aptus & idoneus dicitur, niſi qui in omni bono fortis, conſtans & ſtrenuus reperitur. Potens inquit es, ſupple ad bonum faciendum, ad Deo ſeruiendum, & ad malo reſiſtendum 1. Paral. 26. *Erant apti ad bella, & pro rege contra aduerſarios dimicabant.* & 1. Machabæor. 1. *Accingimini filij potentes, & eſtote parati.* Contrarium tamen eſt de multis, qui ſcilicet ita ſunt fragiles, impotentes & imbecilles, quod ad omne bonum ſunt inhabiles, de quibus Sapient. 4. *confringentur rami inconſummati, fructus eorum inutiles & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.*

¶ Tertio dico fit fidelis & amoroſus. Aptus inquit es, vt ſis amicus regis. Maior enim aptitudo, quam poſſit habere ſeruitor, eſt, quod ſit fidelis, & quod ſine fictione diligat magiſtrũ ſuum. Sic vere ille apud Deum aptus & acceptus dicitur, qui fidelis & diligens reperitur. Vnde 1. Machabæor. 8. & 13. *Si qui in vobis apti ſunt conſcribi, inter amicos noſtros ſcribantur, & ſit pax inter nos.* Et breuiter apti debemus eſſe, Fideliter diligendo, virtualiter perſiſtendo, famam vulgariter diffundendo, ſicut iam viſum eſt. Aptitudo etiam noſtra debet apparere

In contritione mentali,
In correctione reali,
In perſeuerantia ſeu in permanſione finali.

De compunctione dicitur Heſter. 14. *Heſter depoſuit veſtes regias, & luctui apta veſtimenta ſuſcepit.* De correctione dicitur 1. Macha. 14. quod *quæcunque apta erant ad correctionem eorum, poſuit in eis.* De perſeuerantia vero & duratione dicitur Luc. 9. quod *nemo mittens manum ad aratrum & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei.* Contra malos vero, qui ad omne bonum inepti ſunt, poteſt dici, quod iſti comparantur ligno crucis domini. De quo narrat Hiſt. ſcholaſt. quod artifices templi ad nullum opus ipſum poterant adaptare, ſemper enim inueniebatur aut nimis longum, aut nimis curtum, & ideo lignum illud tanquam inutile proiecerunt in lutum, & c in eo fuit poſtea dominus crucifixus. Sic vere multi ſunt, qui nec ad vnum, nec ad aliud bonum apti ſunt, vbicunque enim ipſos tentaueris, inutiles inuenies & videbis, ſolum enim ad dominum crucifigendum videntur apti, & ad eum offendendum per iniqua opera ſua ſemper prompti. De quibus dicitur Rom. 9. quod *iſti ſunt vaſa iræ, apta in interitum,* & c. ſufficit.

Apud. Nota, quod iſta præpoſitio apud quandam intraneam habitationem & quoddam interius habitaculum ſignat, & poſſum dicere, quod in ſcriptura in bono ſignificato inuenio, vnum A

Apud quod eſt {
Infinitæ capacitatis,
Inſignitæ nobilitatis,
Temporalis proſperitatis,
Criminalis iniquitatis,
Auaritiæ & cupiditatis,
Infernalis tenacitatis, &
Pœnalitatis.
}

Primum apud pertinet ad Deum, quia ſcilicet ad ipſum omnia ſunt perpetua & infinita, ſicut ipſe eſt infinitus. Deus enim ſecundum ſuum apud, id eſt, ſuum modum illa, quæ ſua ſunt continendo poſſumus dicere, quod habeat vnum apud

Æternum,
Inæternum,
Supernum,
Fraternum ſeu externum vel modernum.

Apud æternum ſignat immutabilitatem ipſius deitatis, quia ſicut dicitur Iacob. 2. *Apud ipſum non eſt transmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.*

¶ Apud inæternum ſignat filialis emanãtiæ veritatem, quia, ſcilicet filius apud eum ipſum eſt ab æterno. Ioan. 1. *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Inæternũ etiam apud ipſius Dei poteſt dici ſua ſapientia increata, qua ſcilicet videt & conſiderat preſentia & futura Iob 21. *Apud ipſum ſapientia & fortitudo, ipſe habet conſilium & ſapientiam.* Proprie autem apud eum eſt notitia futurorum. Vnde de duratione vitæ humanæ dicitur Iob 14. *Numerus menſium eius apud te eſt,* id eſt, in diſpoſitione & notitia tua.

¶ Apud ſupernuum ſignat cœleſtis gloriæ vbertatem, ipſe enim Paradiſus eſt hoſpitium ipſius, apud quod in plenitudine luminis ſuperius requieſcunt beati Pſalm. 35. *Apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen* 1. Ioan. 1. *Annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem.*

¶ Apud modernum ſeu fraternum ſignat præſentis Eccleſiæ ſtatum & ſecuritatem apud quam, ſcilicet, habitant fidelium cœtus & extra quam alicui non eſt ſalus. Apud Eccleſiam enim quæ eſt domus Dei, peccata remittuntur Pſalm. 50. *Apud te propitiatio eſt.* Animæ redimuntur. Pſalm. 50. *Apud dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio.* Deuoti exaudiuntur. Pſalm. 41. *Apud te oratio Deo vitæ meæ, dicam Deo ſuſceptor meus es.* Deus laudatur & ipſius magnificentia extolluntur. Pſalm. 21. *Apud te laus mea in Eccleſia magna:* Iuſta etiam iudicia redduntur, quia ſicut dicitur Col. 3. *Non eſt perſonarũ acceptio apud Deum,* ibi iuſti viuunt & peregrinantur. Pſalm. 38. *Aduena ego ſum apud te.* Et ibi diuina adiutoria & beneficia quotidie ſentiuntur. 1. Ioan. 2. *Aduocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Et breuiter apud Deum, id eſt, apud Eccleſiam, quæ eſt domus. Debet inueniri

Miſericordia,
Iuſtitia,
Propitiatio ſeu venia & indulgentia,
Oratio & deuotio,
Laus & gratiarum actio.

¶ Sic ergo patet quod apud diuerſimode refertur ad Deum. Iſtud eſt ergo apud infinitæ capacitatis, quo ſcilicet aliquid eſſe dicitur apud Deum. B

¶ Secundo dico, quod eſt apud inſignitæ nobilitatis, & iſtud eſt illud, quo aliquid eſſe dicitur ſpiritualiter apud iuſtũ. Nam apud iuſtum inuenitur C

Deus,
Gratia,

Merita,
Virtutes,
Hoſpitalitas,& alia bona multa.

Vnde ipſe Deus dicit Ioh.14. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*: de hoſpitalitate vero dicitur Act.11. quod *fratres rogauerunt, Paulum, vt apud eos maneret aliquot dıebus*. Iſtud enim apud bene poteſt bonam ſocietatem ſignificare, quia ſcilicet ſumme debemus appetere apud bonos & iuſtos homines habitare, quia ibi tutius eſt manere. De quo 1. Cor.16. *Cum venerit Timotheus, videte vt ſine timore ſit apud vos.*

¶ Tertio dico, quod eſt vnum apud temporalis proſperitatis,& iſtud apud ſignat mundum & mundanos, apud quos eſt abundantia diuitiarum. Gen. 24. *Palearum & fœni plurimum eſt apud vos.*

¶ Item eſt vnum apud criminalis iniquitatis, & iſtud eſt illud quo aliquis habitat, vel cauſam ducit apud iniquos. Sicut enim periculoſum eſt apud latrones viuere, & cum Leonibus habitare, ſic periculoſum eſt ſocietatem iniquorum ſectari, & cum Iacob dicere Gen.32. *Apud Laban peregrinatus ſum*. Laban enim idololatra, qui mutauit ſeptem vicibus mercedem Iacob, ſignat generaliter omnes malos.

¶ Item eſt vnum apud auaritiæ & cupiditatis, & hoc eſt quãdo auari apud ſe omnia volunt congregare. Vnde pauper poteſt dicere vſurario vel auaro illud Pſalm. *Subſtantia mea apud te eſt.*

¶ Item eſt vnum apud infernalis tenacitatis, de quo dicitur Eccl.9. *Quodcumque poteſt facere manus tua, operare inſtanter, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia eſt apud inferos, quo tu properas.* Sic ergo patet quomodo apud ſumitur multis modis, &c.

A *Aqua.* Nota, quod aqua diuerſimode accipitur in ſcriptura. Aqua enim accipitur in bono & in malo. In bono ſignat gratiam & deuotionem, & refrigerium, & gloriæ conſolationem, lacrymarum inundationem, ſapientiæ eruditionem, & cuiuslibet perſonæ moralem perfectionem, & fluxibilem moralitatis conditionem.

¶ Signat, dico, gratiam & deuotionem. Et de hoc Eccl. 29. *Initium vitæ hominis aqua, & panis.* Item voluptatem gloriæ & cõſolationem. Et de tali aqua dicitur in Pſal. *Deſiderat ceruus ad fontem aquarum.* Itẽ lacrymarum inundationem. Vnde Hierem.9. *Quis dabit capiti meo aquam, oculis meis fontem lacrymarum?* Item ſignat ſapientiæ eruditionem. Eccl.15. *Aqua ſapientiæ ſalutaris potabit eum.* Item ſignat moralem perfectionem. Apoc. 22. *Oſtendit mihi angelus fluuium aquæ vitæ procedentem à ſede Dei & agni.* Item ſignat naturæ conditionem. Et ideo dicitur 2.Reg.24 *omnes morimur & quaſi aqua delabimur ſuper terram.* Sic ergo accipitur aqua in bono multipliciter.

¶ Sed adhuc dico, quod poteſt accipi in malo, & ſic poteſt ſignificare peccatorum.

Fluxibilitatem,
Voluptatem,
Proſperitatem,
Leuitatem,
Mobilitatem,
Grauitatem, &
Pœnalitatem.

Signat igitur vitiorum fluxibilitatem, de hoc poteſt dici Sap.5. quod *anima peccatrix eſt quaſi nauis quæ pertranſit fluctuantem aquam.* Item ſignat delitias & proſperitatem. Et de hoc Pſal.22. *Super aquam refectionis educauit me.* Item ſignat pœnalitatem & aduerſitatem. Pſal.68. *Saluum me fac Deus quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* Et 3. Reg.22. *Suſtentate eum pane tribulationis & aqua anguſtiæ.* Item ſignat æternæ damnationis acerbitatem, & de hoc Hierem.8. *Potum dedit nobis aquam fellis.* Dico igitur, quod per aquam intelligitur perfectio moralis. Et ideo de hoc exponamus illud præ allegatum Apocal.22. *Oſtendit mihi Angelus fluuium aquæ vitæ ſplendidum tanquam cryſtallum.* In quibus verbis oſtenditur, quod quatuor ſunt effectus perfectionis moralis, ſeu gratiæ diuinæ in homine ſecundum quatuor effectus naturales, quos in aqua poſſumus reperire. Aqua enim naturaliter

Imagines repræſentat,
Terram adiacentem humectat,
Herbas & arbores vegetat,
Fæces & ſordes purificat, atque lauat.

Sic vere chariſſimi gratia diuina introducit in animam,

Scientiam repræſentatiuam (Oſtendit mihi)
Clementiam leuificatiuam (fluuium)
Deuotionem cordis nutritiuam (vitæ)
Confeſſionem mentis purgatiuam (ſplendidum tanquam cryſtallum.)

¶ Dico igitur chariſſimi, quod aqua ſpiritualis ſignat repræ- B
ſentatiuam ſapientiam. Oſtendit inquit. Sicut enim videmus, quod aqua habet virtutem ſpecularem, ita, quod rerum figuras & imagines repræſentat, quia ſcilicet aqua eſt corpus peruium, perſpicuum, tranſparens ſecundum philoſophos naturales. Sic vere diuina ſapientia, & maxime ſcriptura diuina, occulta & abſcondita ſolet repræſentare, & imagines, figuras & ænigmata rerum occultarũ hominibus declarare. In iſta enim aqua ſicut in ſpeculo poſſumus cognoſcere, & videre de imagine conuerſationis noſtræ, vtrum perfecta, vel imperfecta, virtuoſa, vel vitioſa, bene formata, vel deformata ſit, quia ſicut dicitur Prouer. 27. *In aqua reſplendent vultus reſpicientium.* Talis aqua fuit figurata Exod.18. Num.20. Vbi dicitur, quod populus Iſrael ſitiuit miſerabiliter in deſerto, & tunc Moyſes cũ virga percuſſit petram, & ſtatim fluxerunt aquæ, ita quod bibit omnis populus & iumenta. Petra iſta, chariſſimi, ſignat ſacram ſcripturam, quæ per radicitatem ſenſus hiſtorialis, & per difficultatem ſenſus ſpiritualis petra duriſſima dici poteſt, iſtam tamen quando Moyſes id eſt, aliquis doctor vel prædicator cum virga ſui ingenij percutit, diuidit, & exponit, tũc vere aquæ diuinæ ſapientiæ & doctrinæ exinde emanant, ita quod populus, i. perſonæ diſcretæ, & ſapientes, iumenta, id eſt, perſonæ ſimplices & ignorantes ibidẽ poſſunt bibere, recreari, inſtrui, & doceri. Pſal. *Homines & iumenta ſaluabis domine.* Et iſta repræſentatio eſt illa, à qua doctrina & iudicium denotatur, quando dicitur, Oſtendit mihi quia ſc. Dei ſapientia & ſcriptura eſt illud, in quo, & à quo hominibus oſtenditur quicquid eſt neceſſarium ad ſalutem. Vbi nota, quod in ſcriptura oſtenditur

Agendorum vtilitas,
Tormentorum aduerſitas,
Gaudiorum fœlicitas.

Oſtenditur, dico, ibi vtilitas agendorum. Apoc.4. *Oſtendam tibi, quæ oportet fieri cito.* Item aſperitas tormentorum Apoc.17. *Oſtendam tibi damnationem meretricis magnæ.* Item oſtenditur gaudiorum fœlicitas. Apoc.21. *Veni oſtendam tibi nouam nuptam ſponſam agni* Heu proh dolor chariſſimi, pro certo talis aqua non eſt ſapientia mundi, quia te vera teſte Iacobo eſt terrena, animalis, & diabolica, quia vere iſta non eſt ſpeculatio per oſtenſam rectum veritatem, ſed turbida per obſcuritatem. Plus enim habet ſapientia huius mundi,

De { Obſcuritate, quam de claritate,
Fallacitate, quam de veritate,
Ignorantia, quam de ſcientia,
Malitia, quam de iuſtitia.

Iſta eſt ſimilis Nilo fluuio, qui irrigat Ægyptum, qui ſemper eſt turbidus, in quo crocodili, qui ſunt animalia, quæ habent cutem duriſſimam, & hippotami, qui ſunt equi fluuiales, qui in eo habitant, hodie nutriuntur, recreantur, & verſantur. Sic re vera in turbido fluuio mundanæ ſapientiæ, quæ Ægyptum & mundum irrigat, & fœcundat, habitant, nutriuntur, & recreantur illi, qui ſunt equi fluuiales per luxuriam, & illi, qui ſunt crocodili per obſtinationis duritiam. De hoc dicitur Hierem.2. *Quid tibi vis ſuperbia, vt bibas aquam turbidam?* Iſtam diligunt falſi & cauteloſi. Dicit enim Iſidorus quod equus naturaliter diligit aquam turbidam, & econtra bos diligit aquam claram. Vnde ſicut equus percutiendo eum pedibus ex certa ſcientia turbat aquam turbidam, ſapientiam mundi, ipſamque per fraudes, aquam. Sic vere chariſſimi, mali homines diligunt hodie malitias, & cautelas nituntur ſemper turbare, ſicut patet de aduocatis. Sed vere bones, id eſt, boni & ſimplices viri aquam claram diuinæ ſapientiæ diligunt, & frequentant. Eccleſiaſt.15. *Aqua ſapientiæ ſalutaris potabit eum.* Iſti igitur turbatores figurati ſunt Ezechielis cap.32. vbi dicitur: *Leoni gentium aſſimilatus es, & Draconi, qui eſt in mari, & ventilabas cornu in fluminis tuis.* Tales enim ſunt leones per crudelitatem, ſunt Dracones per fallacitatem, ventilant cornu per pompoſitatem & turbant aquam mundanæ ſapientiæ per peruerſionem. Iſta enim ſapientia mũdi eſt aqua contradictionis, in qua iurgatus eſt populus contra dominum, propter quod Moyſes & Aaron cõdemnati ſunt ne terram promiſſionis intrarent, ſicut dicitur Num.20. Quia vere mun-

Digitized by Google

te mundi ſapientia non docet niſi litigare, contradicere, & iurgare, per diuerſa peccata contra dominum rebellare. Et ideo Moyſen & Aaron & ſuos poſſeſſores priuat introitu terræ promiſſionis, hoc eſt dictum, ingreſſu gloriæ Paradiſi. Non ſic chariſſimi, ſed habeamus ſcientiam repræſentatiuam (Oſtendit inquit.)

C ¶ Secundo habeamus clementiam rorificatiuam (fluuium inquit) Aqua enim naturaliter loca adiacentia humectat, ſiccitatem temperat, & ardorem refrigerat, & irrigat. Re vera chariſſimi, talis eſt aqua pietatis, clementiæ, & benignitatis. Iſta enim pauperes circumiacentes irrigat, ſiccitatem ſuæ ſterilitatis & paupertatis temperat, ardorem ſuæ deſperationis & triſtitiæ refrigerat, & ſic eos per beneficia & adiutoria irrigat, & fœcundat, quod oſtenditur cum dicitur Fluuius, quia ſcilicet fluuius fluidæ pietatis nun ceſſat aquam beneficiorum & eleemoſynarum diffundere, & tribulatos & pauperes irrigare. Ideo de quolibet viro pio poteſt dici illud Ioan. 7. *Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ*. Aqua enim viua eſt miſericordia & eleemoſyna perſeuerans indeficiens, atque viuens, quæ re vera de ventre, id eſt, de corde fluido atque pio debet cõtinue deſtillare. Et bene dicitur eleemoſyna aqua viuens, quia ſicut aqua viua ſemper ſcaturit, & quantum extra parturit, tantum ab intra recipit. Sic eleemoſyna & miſericordia quanto plus exterius ſe diffundit, tanto ab occulto diuinæ prouidentiæ viuacius continuatur, & venit. Ita proprie vir pius poteſt dici *puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano*. Et breuiter dico, quod ſicut dicitur Ioan. 4. *Miſericordia eſt fons aquæ ſalientis in vitam æternam*. Figura Gen. 7. Vbi dicitur. *Multiplicatæ ſunt aquæ, & eleuauerunt arcam in ſublime à terra*. Quia pro certo quando aquæ pietatis & miſericordiæ in homine multiplicantur, arca eius, id eſt, anima ad ſublimitatem gloriæ Paradiſi prouehitur, & leuatur. Heu proh dolor talem aquam non habent hodie diuites peccatores, quia re vera chariſſimi iſti

Non habent { Pietatem, ſed cupiditatem,
Clementiam, ſed auaritiam,
Pietatis dulcorem, ſed cupiditatis ardorem.

Talis aqua videtur eſſe ſimilis cuidam fonti, qui eſt in Ægypto, de quo dicit Iſid. lib. 12. c. 2. quod faces extinctæ in eo accenduntur, & accenſæ in eo extinguuntur. Et ſic patet, quod aqua iſtius fontis non eſt refrigeratiua, ſed potius inflammatiua. Sic vere eſt de auaritia, & de mundi voluptate, quia vere ſi homo, quanquam extinctus, id eſt, quanquam ab igne cupiditatis immunis in aqua mundanæ proſperitatis fuerit immerſus, ſtatim per mala deſideria, per auaritiam, iracundiam, cupiditatem & ambitionem accendetur, inflammabitur, & vretur, quia pro certo aqua auaritiæ & proſperitatis contraria eſt aquæ miſericordiæ & pietatis: Ipſa enim non refrigerat, imo vrit. Sap. 16. & vlt. *Ignis in aqua valebat ſuper ſuam naturam, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur*. Si qui etiam accenſi ſint per deſiderium charitatis, & in iſta aqua fuerint immerſi, ſtatim per diuerſa vitia extinguentur, & charitatis incendio priuabuntur. Non ſic chariſſimi non, ſed habeamus clementiam rorificatiuam (Fluuius inquit.)

D ¶ Tertio debemus habere aliam aquam, ſcil. deuotionem fructificatiuam (Vitæ inquit) Sicut enim videmus, quod aqua arbores vegetat, atque nutrit, & in eis folia, flores, & fructus introducit. Sic vere deuotio corda vegetat ſpiritualiter, nutrit, viuificat, & confortat, & flores puræ procurat affectionis, folia ſanæ locutionis, fructus virtuoſæ operationis introducit pariter, & procurat (Vitæ inquit) Quia vere deuotio eſt vita animæ Iob 9. *Si lotus fuero aquis niuis, & fulſerint tanquam mundiſſimæ manus meæ*. Nam ſine aqua deuotionis vita gratiæ non poteſt in homine perſeuerare. Dicit Plinius & Iſid. quod fiber ſeu caſtor habet caudam de natura piſcis, & ideo facliter computreſcit, niſi in aqua ſæpius humectetur. Chariſſimi, per caudam in ſcriptura intelligitur virtus perſeuerantiæ. In lege enim animal, quod carebat cauda, diuinis non acceptum fuit in oblatione, ſicut dicitur Leuit. 22. Ad denotandum, quod ſine cauda finalis perſeuerantiæ à domino non poſſumus, acceptari. Sed pro certo chariſſimi, iſta cauſa eſt in homine de natura piſcis, quia ſcilicet neceſſe eſt, quod aqua deuotionis ſæpe humectetur, alioquin per interruptionem diuerſorum peccatorum facilliter corrumpitur, & mutatur. Et hoc eſt, quod videmus de multis, qui quia non habent deuotionem, ideo non habent perſeuerantiæ durationem. Quia re vera quando homo deuotionem obliuiſcitur, nec de Deo & ſuis iudicijs meditatur, nec ſuorum criminum prauitatem, mortis propinquitatem, inferni pœnalitatem, naturæ fragilitatem, & cœli fœlicitatem ſæpius contemplatur, neceſſe eſt quod in diuerſis vitijs dilabatur, & quod ſua perſeuerantia dirumpatur. De hoc Eſaiæ 50. *Computreſcent piſces ſine aqua, & morientur in ſiti*. Vbi oſtenditur, quod illi, qui carent aqua deuotionis, incurrunt

Letalem carnalitatem (Piſces)
Finalem iniquitatem (morientur)
Mentalem cupiditatem (quia ipſi ſunt in ſiti)

E Quia vere chariſſimi, defectus deuotionis ſolet cauſare carnalitatis infectionem, iniquitatis defectionem, cupiditatis affectionem. Habeamus igitur chariſſimi, deuotionem fructificatiuam (vitæ) Ad quod incitat Apocalyp 22. *Qui ſitit, veniat, & accipiat aquam vitæ gratis*.

¶ Quarto habeamus aliam aquam, videlicet confeſſionem purificatiuam ſplendidam. Aqua enim quando eſt clara & mũda, ſolet ſordes abluere, & mundare. Sic vere confeſſio, ſi fuerit munda, pura, integra, dilucida, ſerena atque clara, animam abluit, purificat atque mundat. Leuiticor. 13. *Vas lineum lauabitur aqua*. Sicut enim calida aqua cum cinere veſtes purificat, atque lauat, ſic vere confeſſio quando eſt feruens & calida per contritionem, & cinerem vitæ mortalitatis habet admixtum per iugem conſiderationem, tunc animam purificat, ipſamque reſtituit ad munditiæ puritatem. Ezechiel. 16. *Laui te aqua, & vnxi te oleo, & mundaui ſanguinem tuum ex te*. Vbi nota, quod confeſſio

Dat munditiæ puritatem (Laui te aqua)
Dat lætitiæ iucunditatem (vnxi te oleo)
Dat decentiæ formoſitatem (Mundaui, inquit, ſanguinem tuum ex te)

Et ideo aqua confeſſionis, & lacrymoſæ contritionis eſt ſimilis aquæ viuæ fontis, de quo dicit Iſidorus lib. 12. quod in Sardinia ſunt fontes calidi, qui ſanant oculos inde lotos, niſi forte fures fuerint, qui ſe lauant; quia tunc ſolet eos totaliter excæcare. Talis eſt fons lacrymoſæ confeſſionis, quia vere ipſe ſanat oculos mentis noſtræ, maxime quando eſt per contritionem fortiter calefacta, niſi forte fuerimus fures & latrones, quia pro certo illi, qui Deo & ſacerdoti propria crimina volunt furari, & ſubtrahere, ſcilicet ipſa in toto vel in parte vel in modo circumſtantias celando per iſtam aquam non ſanantur, ſed per obſtinationem, & malam conſuetudinem potius excæcantur, quia ſe. excæcauit eos malitia eorum. Sapient. 2. Non ſic chariſſimi, ſed habeamus aquam purificantis confeſſionis, quæ denotatur per fluuium ſplendidum ſicut cryſtallum. quia ſicut cryſtallus eſt corpus ita ſplendidum, atque clarum, quod quicquid intus eſt, poteſt videri. Sic vere confeſſio noſtra debet eſſe ita dilucida, atque clara, quod quicquid in corde latitat, totum debet exterius declarare, vt ſic cuilibet poſſit dici illud Tobiæ 13. *Luce ſplendida fulgebit*. Et Apocal. 4. *Vidi mare vitreum ſimile cryſtallo*. Vbi nota, quod confeſſio ſecum

Aſperitatem contritionis debet habere (mare)
Fragilitatem conditionis debet videre (vitreum)
Lucidatem oſtenſionis debet tenere (quia debet eſſe ſimilis cryſtallo)

Et ſic igitur chariſſimi, patet, quod eſt quadruplex aqua moralis & virtuoſa, quam debemus habere, ſcilicet aqua

Purificantis confeſſionis,
Fructificantis deuotionis,
Rorificantis compaſſionis,
Repræſentantis diſcretionis.

F Oſtendit mihi fluuium aquæ vitæ ſplendidum tanquam cryſtallum. ¶ Item nota, quod aqua poteſt accipi in malo, & ſic ſignat,

Delitias,
Voluptates,
Proſperitates,
Aduerſitates, vt ſuperius eſt dictum.

Tales igitur aquas debemus refutare, & de earum periculis præcauere, ne earum fluctibus ſubmergamur. Per aquam enim intelligitur mundi proſperitas, quæ (ſcilicet) conſtat

In delitiarum voluptate,
In diuitiarum facultate,
In honorum celſitudine,

In corporum fortitudine.

Quæ tamen omnia tranſeunt, atque pereunt ſicut aqua. De aqua ergo mundanæ proſperitatis poteſt exponi breuiter illud verbum Eſa. 19. *Areſcet aqua de mari.* In quibus verbis oſtenditur, quod mundi proſperitas ad modum aquæ habet tria incommoda, videlicet,

Infructuoſam ſterilitatem (Areſcet)
Defectuoſam labilitatem (Aqua)
Periculoſam pœnalitatem (Mare inquit.)

¶ Dico igitur, quod eſt infructuoſæ ſterilitatis (Areſcit) ſicut enim aqua quando nimis abundat, facit herbas & arbores ibi contentas areſcere & deſiccari, eo quod conſopit in eis virtutẽ naturalem. Sic vere mundi proſperitas illos, iu quibus nimis abundat, facit ab humore & virore gratiæ areſcere, & per conſequens à fructu bonorum operum deſiccari, vt ſic dicat homo illud Pſal. *Aruuit tanquam teſta virtus mea.* Nam ſicut arbores & herbæ, quæ circa aquas inueniuntur, vt cõmuniter, infructuoſæ ſunt, vt ſalices & iuncus. Sic vere illi, qui circa aquas mundanæ proſperitatis ſunt plantati per deſiderium & affectum (vt communiter) fructu bonorum operum ſunt carentes. Et ideo videtur, quod talis eſt differentia inter aquam mundanæ proſperitatis, & aquam temporalis aduerſitatis, ſicut in quibuſdam fontibus, de quibus tractat Iſidorus lib. 12. Dicit enim quod in Sicilia ſunt duo fontes, quorum vnus fœcundat potatos, alter ſteriles facit. In Boemia etiam ſunt alij duo fontes, quorum vnus memoriam, alter obliuionem inducit. Re vera chariſſimi, tales fontes ſunt aduerſitas, & proſperitas. Aduerſitas enim eſt ille fons, qui memoriam inducit, & fœcunditatem bonorum operum introducit, quia pro certo dum homo eſt in aduerſitate, ipſe melius ſolet illa, quæ ſunt ſaluti neceſſaria, memorari, ſcilicet

Beneficiorum diuinorum vbertatem,
Dei miſericordiam & pietatem,
Propriæ naturæ fragilitatem,
Mortis neceſſitatem,
Iudicij auſteritatem, &
Inferni pœnalitatem.

Et ſic homo mouetur ad habendum bonorum operum vbertatem. Clamat enim ad dominum dicens Pſalm. 68. *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam. Infixus ſum in limo profundi.* Item Pſal. 118. *Memor fui iudiciorum tuorum domine, quæ à ſæculo ſunt.* Nam vt dicitur Eſa. 28. *Vexatio dabit intellectum auditui.* Sed aqua, quæ eſt fons mundanæ proſperitatis, eſt alterius naturæ, quia pro certo in ſuis potatoribus obliuionẽ Dei, & ſuorum iudiciorum, & beneficiorũ eius inducit, & ſterilitatem bonorum operum introducit. Pſalm. *Veruntamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt.* Areſcet ergo. Et de hoc Geneſ. 1. *Congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum vnum, & appareat arida.* Aquæ enim ſub cœlo ſunt mundanæ proſperitatis, quando in locum vnum, id eſt, in vnam perſonã congregantur, & applicantur, tunc vere arida, id eſt, bonorum operum ariditas ſeu ſterilitas ibi patet. Talis aqua fuit figurata 4. Reg. 2. vbi dicitur; quod *terra Hiericho erat optima, ſed aquæ fontis eius erant peſſimæ, quæ faciebant ſterileſcere terram.* Hiericho chariſſimi, quæ interpretatur luna, ſignat mundũ, cuius figura ad modum lunæ continuo variatur, quia mundus tranſit & concupiſcentia eius Ioann. 3. Terra autem huius villæ ſignat humanam naturam, quæ in Hiericho, id eſt, in mundo habitat, & moratur, quæ re vera optima dicitur, quia ſcilicet ſuper naturas inferiores & creaturas iſta eſt nobiliſſima, & ad finem optimum ordinata. Fons autem & aqua quæ irrigat iſtam ciuitatem & iſtam terram, eſt mundana proſperitas, quæ re vera peſſima dicitur, quia ſcilicet ad peſſimum finem æternæ mortis hominem pertrahit, & perducit, & etiam in terra Hiericho, quam irrigat, id eſt, in hominibus, quos fœcundat, ſterilitatem morum, virtutum, & operum introducit. Ideo talibus poteſt dici illud Eſaiæ 47. *Venerunt tibi ſimul duo hæc*, ſcilicet ſterilitas & viduitas. Sed ſciendum, quod dicitur 4. Regum 2. quod *Heliſæus accepit vas nouum terreum & poſuit ibi ſal. & miſit in iſtum fontem, & ſic ſanatæ ſunt aquæ illæ, nec vlterius peſſimæ fuerunt, nec ſterilitatem amplius induxerunt.* Sic vere chariſſimi, ſi homo, qui eſt rigatus fonte mundanæ proſperitatis, habuerit ſecum ſal, id eſt, ſapientiam & diſcretionem, vas terreum, id eſt, ſuæ terreitatis, vtilitatis, & mortalitatis memoriam, & conſiderationem, tunc pro certo aquæ mundanæ proſperitatis ei non poterunt nocere, nec in ipſo ſterilitatem inducere vel cauſare, quia pro certo mundi proſpera nunquam nocent eis diſcrete vtentibus, & mortem præ oculis habentibus. Sed vere illis, qui iſtis omnibus carent, contrariæ ſunt & nociuæ, & ſpiritualis ſterilitatis inductiuæ. Ideo quilibet talis poteſt dicere illud Eſaiæ 49. *Ego ſterilis, & non pariens.* Et ideo Dauid multitudinem talium aquarum horrebat, dicens in Pſalm. 143. *Libera me de aquis multis, & de profundis aquarum.* Moderatæ enim aquæ proſperitatis mundanæ valent amplius, quam exceſſiuæ. Ideo leges debemus ponere aquis iſtis. Prou. 8. *Legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos.* Eſt igitur mundi proſperitas infructuoſæ ſterilitatis. Areſcet inquit.

¶ Secundo dico, quod ipſa eſt defectuoſæ labilitatis, quod H
oſtenditur cum dicitur Aqua. Quia ſicut aqua habet debilem exiſtentiam, quia ſcilicet ſecundum philoſophos, aqua non ſiſtitur termino proprio ſicut corpora ſolida, imo quantum eſt de ſe, ſemper labitur, atque fluit. Sic vere mundi proſperitates

Siue ſint
- Diuitiæ,
- Delitiæ,
- Scientiæ,
- Eminentiæ,
- Pulchritudo,
- Fortitudo, continue ſunt in fluxu.

Tantæ enim ſunt debilitatis, & ita modicæ exiſtentiæ & firmitatis, quod ſemper, cito, faciliter, continue, & quotidie variantur, alterantur, deficiunt, pereunt, & labuntur. Et de hoc 2. Regum 14. *Omnes* inquit *morimur, & quaſi aquæ dilabimur ſuper terram.* Et de hoc Numer. 24. *Fluit aqua de ſitula.* Situla chariſſimi, eſt mundus, qui ad modum ſitulæ ſemper vertit faciem ad fontem, id eſt, hominem quamdiu eſt vacuus & indigens, & quãdiu poteſt aliquid extrahere, & haurire, ſtatim autem quando videt ſe plenum vertit ei dorſum. Ab iſta ergo ſitula, id eſt, à mundo aqua mundanæ proſperitatis continue fluitat, & decurrit. Et ideo videtur, quod iſta aqua ſit ſimilis cuidam fonti, qui eſt in Idumæa, qui ſecundum Iſidor. fons Iobabin appellatur, qui non ſemper ſeruat eundem colorem, imo quater in anno ſe mutat. Nam, vt dicit, per tres menſes videtur cinereus, per tres rubeus, per tres viridis, per tres clarus.

Cinereus quantum ad terram,
Rubeus quantum ad ignem,
Viridis quantum ad aquam,
Clarus quantum ad aerem.

Sic vere chariſſimi, mundi proſperitas nunquam permanet in eodem ſtatu, quia ſemper variatur, & mutatur, quæ nunc eſt turbida, nunc clara, nunc deficiens, nunc apparens. Nam aliquando apparet ibi cinis & puluis terrenæ facultatis, ex qua ſurgit peccatum auaritiæ. Aliquando ſanguineitas crudelitatis, ex qua naſcitur peccatum iracundiæ. Pſalm. *conuertit aquas eorum in ſanguinem.* Aliquando cœruleitas curioſitatis, ex qua oritur peccatum laſciuiæ & luxuriæ. Aliquando aereitas pompoſitatis, quam comitatur peccatum ſuperbiæ: & ſic patet, quod iſta aqua continue variatur. Vel dic aliter, quod ſcilicet in iſto fonte apparet

Igneitas cupiditatis,
Aqueitas carnalitatis,
Terreitas tepiditatis,
Aereitas pompoſitatis.

Breuiter loquendo, iſta aqua non eſt durabilis, ſed mutabilis, non eſt firma, ſed infirma; nõ eſt proficiens, ſed deficiens, & de hoc in Pſ. *Ad nihilum deuenient*, ſupple mundi proſpera, *tanquam aqua decurrens.* Si vis, compara iſti fonti conditionem humanam quantum ad naturam, & quantum ad gratiam, quantum ad culpam, ſicut habes in ſermone de illo, qui moritur in die natiuitatis domini. *Tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo.* ſuper verbo procedens in ſecundo membro principali. Eſt igitur mundi proſperitas defectuoſæ labilitatis (Aqua inquit.)

¶ Tertio eſt iſta aqua periculoſæ aduerſitatis & hæc breuiter I
comparatur mari (Aqua inquit de mari.) ſicut enim aqua maris eſt multum amara, cum etiam maris ſint infinita pericula, fluctus, motus, nebulæ & ventus, ita quod naues ibidem ſæpius ſubmerguntur. Sic vere aqua proſperitatis multas habet amaritudines & ſapores, mœſtitudines & dolores, miſerias, anguſtias, & labores, ibi eſt

Ventus

Digitized by Google

Ventus ſuperbiæ;
Nebula ignorantiæ;
Fluctus inuidiæ,
Motus iracundiæ.

Et ideo nauis ibi exiſtens, id eſt, anima ſeu homo multis laboribus & periculis, peccatis etiam & vitijs ſubiacet, ita quod etiam quandoque per damnationem æternam ſubmergitur in profundum. De hac profunditate aquæ, I. de præſenti, & futura tribulatione & aduerſitate poteſt dici illud Pſalm. *Operuit aqua tribulantes eos.* Et alibi: *Forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquam intolerabilem.* Et de damnatis dicitur Ier. 8. *Cibauit nos abſinthio, & potum dedit nobis aquam fellis.* De mari igitur, id eſt, de amaritudine tribulationis. Ideo de talibus poteſt dici illud Abac. 3. *In mari via tua, & ſemita tua in aquis multis.* (In mari inquit via tua) Vbi nota, quod in mari mundanæ proſperitatis multa ſunt pericula. Et inter cætera pericula ſecundum Iſid. eſt ibi vnum periculū, quod dicitur Charybdis, quæ eſt quædam vorago, quæ non ceſſat aquas abſorbere. Aquas enim primo abſorbet, & tandem ipſas euomit, & iterum reſorbet. Sic vere in mari mūdanæ proſperitatis eſt quoddam maximum periculum, vbi latet vorago inferni, quæ re vera aquas, i. e. homines abſorbet, quando in morte à mari mundanæ proſperitatis ei mittuntur, ipſos etiam finaliter euomit, ſc. per reſurrectionem, vt à Chriſto in iudicio condemnentur, Apoc. 20. *Et mare dedit mortuos ſuos*, poſtmodum vero ſcil. poſt iudicium ipſos iterum reabſorbet, vt perpetuo crucientur. Sic igitur chariſſimi, patet ex præmiſſis, quod aqua mundanæ proſperitatis continet

Periculoſam aduerſitatem (Mari)
Defectuoſam labilitatem (Aqua)
Infructuoſam ſtabilitatem (Areſcet.)

K ¶ Item nota, quod ſunt aquæ temporalis aduerſitatis, quibus homo probatur. Iud. 7. *Ad aquas probabo illos.*

¶ Item ſunt aquæ æternæ fœlicitatis, quibus iuſtus lætatur. Et de hoc in Pſal. *Flumen Dei repletum eſt aquis.*

¶ Item ſunt aquæ moralis ſanctitatis, ſcilicet virtutes, quibus iuſtus rigatur Iob 29. *Radix mea aperta eſt iuxta aquas.*

¶ Item ſunt aquæ humanæ fragilitatis, quibus homo grauatur. Pſal. *Aſſumpſit me de aquis multis.*

¶ Item ſunt aquæ mortalis pœnalitatis, quibus homo turbatur. Eccl. 40. *Aquæ omnes in mari conuertuntur.*

¶ Item ſunt aquæ æternæ iucunditatis, à quibus Deus laudatur, ſcilicet ipſi beati. Pſal. *Benedicite aquæ omnes, quæ ſuper cælos ſunt Domino, laudate eum, &c.*

¶ Item ſunt aquæ baptiſmalis puritatis, quibus culpa lauatur Iob 9. *Si lotus fuero, quaſi aquis niuis.*

¶ Item ſunt aquæ infernalis calamitatis, quibus malus damnatur, Iob 26. *Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis, &c.* Sufficit.

A **Aquæductus** Nota, quod aquæductus, cum quo tranſfunditur aqua de loco ad locū, ſignat virginem benedictam, vel Chriſtum, vel humilitatis virtutē, quia ſcil. virgo transfundit nobis Chriſtum; Chriſtus humilitatem, humilitas gratiam, gratia gloriam, &c.

A **Aquila** Quoniam conditiones Aquilæ ad diuerſas materias applicantur, ſuperfluum eſſet hic eas omnes ponere, cum diuerſis locis diuerſimode ſint inſertæ. Breuitatis tamē gratia dicamus; quod per aquilam in ſcriptura intelligitur vir perfectus, & hoc multiplici ratione. Aquila enim eſt calida & ſicca, fortis & animoſa, plumoſa & neruoſa, alti volatus, clari viſus, fortis odoratus. Volat n. ſine fatigatione diutiſſime, videt ſine obſcuritate clariſſime, odorat ſine impeditione remotiſſime, quia ſicut dicit gl. ſuper Matth. 24. Aquila ſentit cadauera vltra mare. Sic vere chariſſimi, ſi volumus eſſe perfecti, nos debemus eſſe calidi per charitatem, ſicci per voluntariam paupertatem, vel per abſtinentiæ parcitatem, animoſi per conſtantiæ firmitatem, alte volare per contemplationem, & hoc infatigabiliter per perſeuerantiæ durationem, clare videre per diſcretionem, longe odorare per deuotionem, quia vltra mare huius mundi, ſc. in paradiſo debemus ſentire, & odorare prædam noſtram, quæ eſt ibi, ſc. ipſum Deum & bona æterna, vnde Iob 39. dicitur: *Aquila de longe contemplatur eſcam, vbicunque ſenſerit cadauer, ſtatim adeſt*: de tali aquila poteſt exponi illud Apoc. 8. *Audiui vocem vnius aquilæ volantis.* In quib. verbis oſtenduntur quatuor conditiones aquilæ, quæ in quolibet perfecto, & maxime prælato debent potiſſime relucere. Habet enim aquila

Concuſſiuum clamorem (Audiui)
Diffuſiuum dulcorem (Vocem)
Viſualem ſplendorem (Aquilæ)
Corporalem vigorem (Volantis.)

¶ Sic vere chariſſimi, vir perfectus, & maxime prælatus debet habere omnia iſta, debet enim eſſe in ipſo clamor concuſſiuus prædicationis (audiui) dulcor diffuſiuus & diſtributionis (Vocem, quæ ſc. vndique ſe diffundit) ſplendor reſpectiuus ſpeculationis (aquilæ) vigor perfectiuus operationis (Volantis) B

Sit igitur in nobis

Prædicatio rigida;
Diſtributio fluida,
Operatio ſolida,
Speculatio fulgida.

Dico igitur, quod prælatus debet habere locutionem cōcuſſiuam (audiui) quia vere ad prælatum, & prædicatorem pertinet authentice loqui, ardenter pariter, & feruenter, vtſcilicet fortius imprimat & ne ab auditoribus contemnatur, & vt prædicatorem audiens terreatur. Dicit enim Plinius de aquila, quod in aſpectu, & auditu terribilis eſt auibus alterius ſpeciei & etiā prædalibus. Vnde dicit, quod Herodius illa die, qua audit aquilam reboantem & clamantem ſuper prædam irruere non præſumit. Sic vere prælatus vel prædicator debet eſſe & in vultu peccatoribus ipſum videntibus & audientibus terribilis, quia vere ita debet authentice, & rigide loqui, corrigere, inſtruere, comminari, arguere, & prædicare, quod aues prædales, id eſt, peccatores ipſum debent timere, & præ timore ipſius à præda omnium malorum operum quieſcere & ceſſare. Oleæ 8. *In gutture tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper domum Domini.* Et hoc oſtenditur, quando dicitur audiui, quia ſcilicet iſte debet per prædicationem comminationem, & reprehenſionem facere ſe audiri, & auditores facere concuti, & terreri. Geneſ. 3. *Vocem tuam Domine audiui, & timui, eo quod nudus eſſem.* Illi enim qui audiunt rigidos prædicatores, & prælatos, timent, ſc. damnationem futuram, & maxime quando vident ſe nudos virtutibus & moribus atque bonis. Quod eſt cōtra multos prædicatores, & prælatos, qui ita ſunt tepidi, delitioſi & fluidi, quod nec audiuntur, nec timentur. Iſti ſunt ſimiles crocodilo, quod eſt animal, quod in fluminib. habitat, & moratur, & iſtud animal, vt dicit Plinius, caret beneficio vocis, quia nunquam loquitur, nec auditur. Sic vere chariſſimi, multi ſunt prædicatores & prælati, qui in fluminibus delitiarum continue volunt eſſe. Et ideo pro certo tales carent beneficio vocis, quia ſcilicet iſti per prædicationem, doctrinam & correctionem non loquuntur, nec per conſequens audiuntur. Nam vt dicit Chryſ. *Mirum eſt aliquid fortiter dici ab homine molliter profeſſo*: & dato quod quandoque prædicent, audiri tamen timeri vel imitari, obediri vel exaudiri propter ſuam vitam carnalem & diſſimilem non merentur. Non ſic bonus prælatus, vel prædicator, quia vere ſe bene facit audiri & timeri, Habacuc cap. 4. *Domine audiui auditionem tuam, & timui.* Habeat igitur vir perfectus locutionem concuſſiuam (audiui inquit)

¶ Secundo debemus habere diffuſiuam cōpaſſionem (Vocem inquit) Aquila enim ſecundum Plinium eſt auis liberaliſſima, nam prædam ſuam ſola non comedit, imò auibus, quæ ſecum ſunt, liberaliter impartitur, & ideo aliæ aues prædales ſolent ipſam ſequi, & eius ſocietatem frequentare, vt ſc. de præda ipſius poſſint aliquid vendicare: Sic vere chariſſimi vir præfectus debet eſſe diffuſiuus, liberalis, & compaſſiuus. Nam prædam ſuam, i. bona ſibi commiſſa non debet ſolus comedere, ſed omnibus, qui ſecum ſunt, miſericorditer C

Diffundere,
Diſtribuere;
Diuidere, &
Liberaliter diſpenſare:

Et hoc ſiue ſint bona diuitiarum, ſiue bona ſcientiarū; ſiue bona quarumlibet gratiarum, ſeu etiam fortunarum, & ſic ab aliis auibus, ſcilicet pauperibus frequentabitur, & ab eis ſicut eorū pater, & Dominus inſequetur. Nam pius homo ſolet pauperes conuocare, & ipſos de bonis ſuis liberaliter enutrire, & eorum ſocietatem patienter, atque benigniter tolerare. *Multi enim colunt perſonam potentis, & amici ſunt dona tribuentis.* Prouerb. 19 Ideo talis debet dicere illud Eccleſiaſt. ca. 24. *Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini. ſpiritus enim meus ſuper mel dulcis.* Et hoc oſtenditur, quando dicitur vocem.

Digitized by Google

Vox enim habet naturam mirabiliter diffuſiuam, nam cum ſit vna, & ab vno ore emiſſa, in omnes tamen circumſtantes, & ad omnes tamen liberaliter dilatatur. Sic vere chariſſimi, vir miſericors, atque pius debet bona & beneficia ſua vndique alijs diffundere, & per pietatē, & eleemoſynam alijs elargiri; Pauperes enim videntur talibus dicere illud Cantic. 3. *Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Et hoc pro certo eſt contra multos, qui re vera non habent liberalitatem, ſed parcitatem, non ſunt diffuſiui, ſed reſtrictiui. Alijs bona ſua non diſtribuunt, ſed aliena furantur, atque rapiunt. Tales ſunt ſimiles non aquilæ, ſed vulturi, quæ eſt auis illiberalis, & ideo prædam ſuam ſolus conſueuit comedere, & nihil alijs erogare, imo reſiduum in nido ſuo reponere, & pro ſe, vxore & filijs in poſterum reſeruare, vbi aliquoties cōſueuit totum putrefieri, & perire: ſic vere auari & parci bona ſua alijs per pietatem & eleemoſynam non diuidunt, ſed in nidis ſuis, arcis & abditis totum recipiunt, & abſcondunt, ipſa etiam ſoli comedunt, atque rodunt, & pro ſe, vxore & filijs in poſterum reſeruant, ita quod per nimis diuturnam cuſtodiam aliquoties computreſcunt. Ideo tales bene audiunt illud Prou. 5. *Habeto eas ſolus, & non ſint alieni participes tui.* Non ſic chariſſimi, non ſimus reſtricti, ſed diffuſi, non ſimus cupidi, ſed fluidi, nō totum nobis retineamus, ſed alijs diſtribuamus. Et ſic ad modum aquilæ habebimus diffuſiuam cōpaſſionem (vocem inquit) vt & de tali aquila dici poſſit illud Hier. 48. *Ecce quaſi aquila volabit, extendet alas ſuas ad Moab.* Extenſio enim alarum liberalitatem, & bonorum ſuorum dilatationem & diffuſionem ſignat.

D ¶ Tertio, ſi volumus eſſe perfecti, dico, quod nos debemus habere diſcretiuam ſpeculationem. (Aquilæ, inquit.) Nam ſicut aquila habet viſum clariſſimum, ita quod Solem irreuerberatis oculis intuetur, & ideo ſecundum Iſidor. Aquila dicitur, qua ſi habens acutos oculos: ſic vere chariſſimi, prælatus & prædicator, & quilibet vir perfectus debet habere viſum clariſſimę diſcretionis, in tantum, quod Solem iuſtitiæ Chriſtum, Solem etiam, id eſt, claritatem bonorum æternorum debet clariſſime ſpeculari & reuerberatione, id eſt, ſine reſpectu habito ad bona mundi oculos mentis ſuæ figere & tenere. Vnde de aquila dicitur Iob 29. quod *de longe contemplatur eſcam*, id eſt, Deum, & Paradiſi bona. Et ſicut aquila pullos ſuos docet Solem reſpicere, & eos, qui lacrymantes oculos auertunt, quaſi degeneres repellit; illos autem, qui eum reſpiciunt, quaſi ſibi cōſimiles recipit, atque nutrit: ſic vere prælatus debet ſubditos, & auditores verbis, & exemplis docere, & inducere ad Solē iuſtitiæ recipiēdum & deſiderandū, quod ſi hoc recte faciant, debet eos diligere & promouere. Si autem oculos ab ipſo auerterint, & ad mundi bona conuerterint, debet eos repellere, tanquam degeneres refutare, & de nido ſuo, i. de amore & affectione propterea reijcere & fugare, Deut 32. *Sicut aquila prouocans pullos ſuos, & ſuper eos volitans*: quia ſc. prælatus debet ſubditos ſuos educere, & prouocare ad volandum ſurſum, & ad videndum, & reſpiciendum aduertendum, & cogitandum Dei ſpeculationem, & bonorum æternorum contemplationem, & ad terrenorum contemptum, & abominationem, vt ſic quilibet dicat illud Iob 31. *Vidi Solem, cum fulgeret, & Lunam incedentem clare.* Vbi nota, quod nos debemus

Speculari { Cœleſtium claritatem (Solem.)
Terreſtrium vanitatem (Lunam.)
Mentalium vanitatem (Clare.) }

Vide ergo
Claritatem cœleſtium, vt hanc deſideres (Solem)
Vanitatem terreſtrium, vt hanc vituperes (Lunam incedentem, id eſt, proſperitatem mutabilem.)
Puritatem mentalem, vt hanc recuperes (Clare; quia ſcil. ſumme debes videre, & aduertere, quod mens ſit pura, lucida, atque clara.)

Et iſtud eſt contra multos, qui re vera non habent oculos ad Solem, ſed ad terram; non ad cœlum, ſed ad mundum, non ad cœleſtia, ſed ad terreſtria. Et ideo multi ſunt, ſicut vere degeneres & ſpurij filij aquilæ, qui oculos ſuos à Sole auertunt, & ad terram, id eſt, ad terrena & mundi proſpera ipſos dirigunt & conuertunt, & ideo nidum veræ aquilæ patris ſui Chriſti, ſcilicet Paradiſum perdunt totaliter, & amittunt. Vnde de aquila dicitur Iob 39. *Pulli eius lambunt ſanguinem.* Non ſic ergo, chariſſimi, non, ſed pro Deo habeamus diſcretiuam ſpeculationem, (Aquila.)

¶ Quarto, ſi volumus eſſe perfecti, debemus habere perfectiuam operationem (Volantis inquit,) quia ſcilicet ſicut aquila eſt auis fortis & neruoſa, quod ideo alte, cito, fortiter & velociter volat: ſic nos debemus eſſe fortes & neruoſi per conſtantiæ firmitatem, & alte, eminenter, cito, velociter, & feruēter volare per bonorum operum probitatem, 2. Reg. 1. *Aquilis velociores, leonibus fortiores.* (Volantis inquit.) Et nota, ſi vis, quod operatio iuſti debet E

Iugiter multiplicari,
Firmiter continuari,
Faciliter ſeu libenter exagitari,
Ardue ſeu eminenter altificari.

Iſtæ enim ſunt quatuor conditiones volatus aquilæ, quia ſcilicet ille ſit

Sæpe,
Continue,
Cito, &
Alte.

Sic vere dico, quod volatus bonorum operum noſtrorum debet eſſe multiplicatus exemplo aquilæ, quæ ſuam iuuentutem renouat. Pſal. 103. *Iuuentus tua renouabitur vt aquila.*

¶ Item firme continuatus, quia ſc. aquila quādo incipit, valde diu & continue volat: ſic iuſtus in bono perſeuerando, vnde Eſa. 40. *Aſſument pennas vt aquila, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.* Vide etiam ſupra de Ambulando.

¶ Item libenter inchoatus; aquila enim velociter & fortiter volat: ſic iuſtus faciliter, & libenter, & obedienter, & fortiter debet facere bonum opus 2. Reg. 1. *Aquilis velociores, leonibus fortiores.*

¶ Item alte ſeu eminenter inaltatus & conſummatus; aquila enim altiſſime volat, & in arduis habitat: ſic iuſtus ardua opera aggreditur, & altam & eminentem vitā ſectatur, vnde illud Iob 39. *Ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum.* Patet igitur, chariſſimi, quod nos debemus habere

Virtuoſam operationem,
Luminoſam ſpeculationem,
Diffuſiuam diſtributionem,
Concuſſiuam prædicationem.

Et ſic de aquila ſufficit. Alias autem conditiones tam in bono, quam in malo vide alibi. Nota auctoritatem illam Ezech. 17. *Aquila grandis venit ad Libanum diuiſam & proſecutam in ſermone. Nunquid ad præceptum eleuabitur aquila?*

¶ De aquila vero in malo ſignificato potes dicere, quod ſicut aquila eſt naturaliter F

Præceps, quoad volatum,
Acuta, quoad viſum,
Rapax, quoad tactum,
Cadauer diligens, quoad guſtum,
Alte ſe erigens, quoad ſtatum.

Sic peccator eſt præceps & vindicatiuus per iracundiam: Vnde Deut. 28. *Adducet Dominus ſuper te gentem de extremis finibus ad ſimilitudinem aquilæ volantis cum impetu.*

¶ Item eſt acuti viſus per malitiam. Vnde etiam ſicut via aquilæ in cœlo non poteſt videri: ſic nec cautelæ malorum bene poſſunt cognoſci, Prou. 30. *Tria ſunt mihi difficilia ad cognoſcendum.* Sequitur: *Via aquilæ in cœlo, &c.*

¶ Item eſt pungitiui vnguinis per rapinam, id eſt, auaritiam. Matth 24. *Vbicunque fuerit corpus, congregabuntur aquilæ*, ſupple, ad deuorandum.

¶ Item cadauera, id eſt, corpora auium & animalium diligit per gulam & ingluuiem, Iob 39. *Vbicunque ſenſerit cadauer, adeſt ſtatim.*

¶ Item altius cæteris ſemper volat per pompoſitatem & ſuperbiam, Abdiæ 1. *Si exaltatus fueris, vt aquila, & inter ſydera poſueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.* Dilata, ſi vis, quia multæ ſunt aquilæ proprietates, quæ applicantur ad malos. Vide ergo in tabula iſtius operis, vbi in ſeptuaginta locis inuenies de aquila. Sufficit.

Aquilo. Nota, quod Aquilo ſit pars orbis Septentrionalis, aliquando ſupponens pro ipſa parte mundi polo arctico conuicina, aliquando pro vento frigidiſſimo ab illis partibus veniente. Poſſumus moraliter dicere, quod per Aquilonem poſſunt intelligi quæcunque aſpera & grauia, ſiue proficiant, ſiue lædant, tam in bono, quam in malo. Inuenio enim Aquilonem A

Aſperum

Digitized by Google

Aſperum & aduerſum,
Miſerum & diuerſum,
Nociuum & ſubuerſum,
Læſiuum & immerſum.

Primus ſignat ſtatum præſentis aduerſitatis. De quo Eccleſiaſt. 43. *Frigidus ventus Aquilo flauit.* Secundus ſignat ſtatum mundanæ cupiditatis, vbi ſcilicet ſterilitas, & carentia omnium bonorum ſpiritualium inuenitur, ſicut fit temporaliter in Aquilone. Vnde Iob. 26. *Extendit Aquilonem ſuper vacuum.* Tertius Aquilo ſignat ſtatũ peccati ſeu iniquitatis, à quo ſcilicet Sol iuſtitiæ eſt remotiſſimus. Vnde prouenit omnis flatus nociuus. Hier. 1. *Ab Aquilone pandetur omne malum ſuper vniuerſam terram.* Quattus ſignat locum infernalis miſeriæ, & pœnalitatis; quia ſicut in Aquilone ſunt feræ immaniſſimæ: ſic in inferno &c. Hierem. 41. *Venient ei prædones*, id eſt, dæmones, *ab Aquilone.* Dico ergo breuiter, quod eſt Aquilo

Ferendus,
Cauendus,
Timendus,
Petendus.

¶ Primus igitur Aquilo ſignat præſentem tribulationem, quia re vera ſicut Aquilo ventus eſt frigidus, dato, quod ſit ad ſuſtinendum difficilis, eſt tamen vt plurimum bonus. & vtilis, quia ſcilicet iſto flante, mares, non fœminæ (vt communiter) generantur; iſto flante Delphini & alij piſces melius audire perhibentur, iſto flante luta ſiccantur, & viæ mundæ efficiuntur; iſto etiam flante pori exterius clauduntur, & virtutes naturales interius fortificantur, ſicut omnia patent per Plinium & Iſidorũ, & alios naturales. Pars etiam mundi Aquilonaris in metallis eſt copioſa, quoad populos eſt fortis & bellicoſa, quoad ſitum eſt altior, quoad locum eſt tutior, quia ſcilicet ibi non abundant animalia venenoſa. Re vera talis eſt ſtatus tribulationis, quia pro certo dato, quod ſit grauis & difficilis, quoad ſenſum, eſt tamen vtilis quoad fructũ. Conſtat enim (vt communiter) quod plura generat bona ſpiritualia in nobis aduerſitas, quã proſperitas, quia ſc. iſta mares, id eſt, viros perfectos, & laborib. duratos ſolet generare & facere, auditum mandatorum Dei, & virtutem ſcientiæ ſolet aperire, & detegere, quia ſcilicet *vexatio dat intellectum*, Eſaiæ 29. Poros affectuum & ſenſuum exteriorum, ne ſcilicet in vana deſideria defluant, ſolet claudere & temperare, luta carnalium vitiorum ſolet abſtergere & extirpare, iuxta illud Prouerb. 25. *Ventus Aquilo diſſipat pluuias, virtutes ſolet multiplicare, & interiorem conſtantiam roborare, & locum altiorem*, ſcilicet Paradiſum finaliter *vendicare*, & ſic ſolet homo ex tribulatione bona quam plurima reportare. Bene ergo dicitur Iob. 37. *ab Aquilone aurum venit*, aurum dico, id eſt, omnimoda vtilitas. Si autem quæris, quæ ſit vtilitas Aquilonis, id eſt, tribulationis, paupertatis, timoris, & conſiderationis futurorum, ſcilicet mortis iudicij, & inferni. Dico, quod ſicut ex ſcriptura perpendo, talis Aquilo eſt

Sanctorum habitatio,
Virtutum cumulatio,
Malorum eneruatio,
Cœlorum acquiſitio.

¶ Dico, quod in tali Aquilone ſancti commorantur, quia ſcilic. verè magis eligunt aduerſa, quam proſpera, exemplo Chriſti, qui *moriturus in Hieruſalem iuit*, Ioan. 11. & tamen *regnum accepturus fugit*, Ioann. 7. Sicut autem ſecundum Solinum coturnices mare tranſuolaturæ, nunquam flante Auſtro exeunt; Aquiloni vero, vt ait, libentius ſe committunt: Sic vere ſancti & viri iuſti, qui mare huius mundi tranſuolare debent, & ad partem per præſens pelagus nauigare, Auſtrum ventũ mollem, id eſt, mundi proſperitatem tanquam ſibi contrariam & nociuam ſolent fugere, & Aquiloni laboris, tribulationis, paupertatis, & pœnitentiæ ſe committere, & aſpera, quam proſpera plus amare; quod figuratur etiã in ſacerdote, Leuit. 1. de quo dicitur, quod *immolabit ad latus altaris, quod reſpicit ad Aquilonem.* Figuratur etiam in libero, qui ad Aquilonarem partem altaris ponitur, quamdiu ſacrificium celebratur, quia re vera illi, qui ſunt ſacerdotes, & libri viri ſancti & ſcientifici, debent partem Aquilonarem prædictam eligere, & ſacrificium laudis ibidem Domino immolare. Et merito. quia re vera illi, qui nunc ſunt in Aquilone, finaliter erunt in Auſtro, id eſt, illi, qui nunc ſunt in tribulatione. finaliter erunt in gaudio, & econuerſo illi, qui nunc ſunt in cõſolatione, finaliter erunt in tædio. Dicit enim Plinius, quod Toninus piſcis, quando de mari exit ad flumen, ſemper exit à latere dextro; quando vero redit ad mare, ſemper reuertitur à ſiniſtro. Sic vere illi, qui fluuium huius mundi intrant per partẽ dexteram proſperitatum, finaliter reuertentur per partẽ ſiniſtram aduerſitatum, quia ſicut ſcriptum eſt, Luc. 2. *Væ vobis qui nunc ridetis, quia lugebitis & flebitis vos.* Figura ad hoc Ezech. 46. vbi dicitur, *quod ille, qui per portam Aquilonarem templum intrabat, per Auſtralem exire debebat, & econtra ille, qui per Auſtralem ingrediebatur, per Aquilonarem regredi tenebatur.* In quo proculdubio notatur, quod illi, qui nunc per Aquilonem tribulationis intrant, finaliter per Auſtrum æternæ fœlicitatis remeabunt. Econtra, qui nunc per Auſtralem proſperitatem eccleſiæ vel mundi ingrediuntur, finaliter per Aquilonem æternæ tribulationis egredi compellentur. Quapropter ſancti viri in præſenti vita Aquilonem, id eſt, tribulationis ſtatum eligunt. Et ideo in exitu, i. e. in futuro ſæculo læte viuunt. Vnde Numer. 2. *Ad Aquilonis partem caſtra metati ſunt filij Dan.* Patet ergo, quomodo in Aquilonari tribulatione ſancti commorantur.

¶ Item dico, quod ibi virtutes generantur, ſeu cumulantur. D
Sicut enim dicit Iſidor. meliores ſmaragdi generantur in Aquilone, quam alibi. Vnde etiam ponũt tam Iſidor. quam Solinus, quod in Hyperboreis montibus, qui ſunt in vltimis finibus Aquilonis. Arimaſpi ſolebant eſſe populi, qui ſcilicet vnicum oculum in fronte habebant, qui pro ſmaragdis contra Gryphes beſtias volatiles & crudeliſſimas dimicabãt. Sic re vera dicam, quod Aquilo, id eſt, ſtatus paupertatis & tribulationis plures & etiam meliores ſmaragdos lapides pretioſos, id eſt, plures & maiores virtutes continet, quam Auſtralis, id eſt, quam ſtatus proſperitatis mundanæ. Et ideo Arimaſpi monoculi, id eſt, ſancti viri oculo vnicæ & ſimplicis intentionis inſigniti, qui ſc. magis elegerunt cum vno oculo ad vitam ingredi, quam cum duobus in gehennam mitti, iſti dico) plagam Aquilonarem, i. pœnitentiæ & aduerſitatis ſtatũ inhabitauerunt, vbi pro ſmaragdis, id eſt, pro virtutibus acquirendis contra Gryphes volatiles, id eſt, contra ſuperbos dæmones pugnauerunt, & eis inuitis iſtos pretioſos lapides habuerũt. Et breuiter hoc eſt verum, quia in tali Aquilone virtutes generantur & cumulantur. Vnde Hierem. 46. *Victima Domini in terra Aquilonis.* Vnde etiam de cryſtallo qui ſignat mentis conſtantiam, dicitur Eccleſiaſt. 43. *Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis.*

¶ Tertio dico, quod in tali Aquilone, id eſt, in aduerſitatis E
ſtatu eneruantur. Cõſtat enim quod ventus Aquilo aerem purificat, nubes & nebulas tollit, muſcas & locuſtas occidit. Sic vere fit, quod Aquilo tribulationis nebulas vitiorum eradicat, & aerem conſcientiæ depurat, muſcas vero & locuſtas, quæ os habent quadrangulum, id eſt, adulatores & falſos amicos habet fugare, & eos oſtendere, & probare. Conſtat autem, quod mali tribulationes non ſuſtinent, & ideo eorum vitia declarantur, quæ ſub hypocriſi latitabant, vnde bene dicitur illud Prouerbiorum 25. quod *ventus Aquilo diſſipat pluuias*, pluuias dico; id eſt, falſos amicos. Eſt ergo talis Aquilo malorum eneruatio.

¶ Quarto dico, quod talis Aquilo eſt cœlorum acquiſitio. F
Conſtat n. quod tribulatio præſens futuram conſolationem inducit Ioan. 16. *In mundo preſſuram habebitis, in me autem pacem.* Dicit etiam Philoſophus, ꝙ turtures qui annuatim ad alias tranſuolant regiones, flante Auſtro volunt habere ductorem in volando; ſi vero Aquilo flauerit ipſis ſufficit pro ductore, & per ſe tranſuolant ſine duce ad denotandum, quod illi, qui in Auſtro proſperitatis habitant, ſi ad Paradiſum tranſuolare volunt, neceſſe eſt, quod ibi cum alieno adiutorio ſe tranſportent. Illi vero, quos Aquilo tribulationis afflat, cum minori difficultate & facilius ibi volant. Vnde de pauperib. & tribulatis dicitur Hier. 31. *Adducam eos de terra Aquilonis, & congregabo eos ab extremis terræ.* Et Ezech. 44. in perſona cuiuslibet tribulati dicitur: *Adduxit me per viam portæ Aquilonis in conſpectu domus Domini. Et vidi & ecce impleuit gloria Domini domum.* Patet igitur, quomodo Aquilo tribulationis eſt

Cœlorum acquiſitio;
Malorum eneruatio;
Virtutum cumulatio;
Sanctorum habitatio:

Et ſic dico, quod eſt Aquilo ferendus ſeu ſuſtinendus, qui ſignat præſentem tribulationem.

¶ Secundo

G ¶ Secundo principaliter dico, quod Aquilo cauendus, qui ſignat mundanam habitationem. Aquilo enim feras habet terribiles & crudeles, ſcilicet vrſos, tigrides, vnicornes. Aquilo feroces & crudeles habet populos, in tantum, quod eorum aliqui carnibus veſcuntur humanis, ſicut de Scythis, & Danis, & Antropophagis exemplificat Solinus, quorum cibi humana erant viſcera, ita quod eorum metu aliæ nationes longe receſſerunt ab eis, & propter hoc (vt ait) à mari Caſpio, iuxta quod habitabant, vſque ad Seres nullus mortalium morabatur. Hodie etiam in illa plaga terræ adhuc ſunt populi dicti Baalim, qui paſſim comedunt carnes humanas, & ad hoc etiam emunt homines, vel furantur, qui populi adhuc videntur eſſe de reliquijs Antropophagorum, & Imperio Tartarorum de Gazaria, vltra mare Caſpium ad partem reſident Aquilonis. Iſta ergo pars Aquilonaris mundum ſignat, vbi ſcilicet frigus indeuotionis abundat, & à quo Sol iuſtitiæ Chriſtus valde diſtat: *quia ſcilicet longe eſt Dominus ab impijs*, Eccle. 39. vbi re vera crudeles populi commorantur, quorum alter alterum comedit, deuorat, & prædatur, ibi enim ſunt

Dæmones, qui comedunt animam,
Homicidæ, qui comedunt corpus,
Auari & latrones, qui comedunt bona,
Detractores, qui comedunt famam,

Et ſic à diuerſis diuerſimode deuoratur & comeditur totus homo. Vnde Hierem. 51. *Ab Aquilone venient prædones.* Et ideo tales Aquilonares & mundanos debemus fugere, & eorum comitiuam contemnere, & eos ſolos & ſolitarios dimittere, & vitare. Hierem. 50. *Aſcendet gens ab Aquilone ad ponendum terram eius in ſolitudinem.* Iſte eſt igitur Aquilo cauendus.

H ¶ Tertio principaliter dico, quod inuenitur Aquilo timendus, qui ſignat inferni deſolationem. Aquila enim, quia longe eſt à radijs ſolaribus, eſt patria frigidiſſima, & in multis ſuis partibus obſcuriſſima, ſicut de Aquilonari regione, quæ dicitur Apotophoron, exemplificat tam Plinius, quam Solinus, quod ibi nunquam Sol lucet, ſed eſt ibi perpetua nox, iſtaque terra Solem non nouit, nec (vt aiunt) viciſſitudines temporum, nihilq; aliud de cœlo recipit, quam hyemem ſempiternã. Talis eſt infernus, quia ſcilicet ibi radij diuinæ gratiæ & miſericordiæ non attingunt, & ideo ibi eſt nox æternæ obſcuritatis, & hyems perpetuæ aduerſitatis. Bene ergo dicitur Ezechiel. 1. *Ecce* (inquit) *ventus turbinis veniebat ab Aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens.* Et ſic nota, quod iſte Aquilo

Habet { Ardorem, qui non extinguitur,
Tempeſtatem, quæ non minuitur,
Obſcuritatem, quæ non illuminatur.

De ardore dicitur Hierem. 1. *Ollam ſuccenſam ego video, & faciem eius ab Aquilone.* De tempeſtate dicitur Eccleſ. 43. *Verberauit terram tempeſtas Aquilonis.* De obſcuritate vero dicitur Eſaiæ 14. *Ab Aquilone enim fumus venit.* Iſte eſt igitur Aquilo timendus, quia ſcilicet iuſti ſemper debent habere oculos mentis ad conſiderandum iſtum Aquilonem. Figura 3. Reg 7. vbi dicitur, quod *de bobus qui erant ſub mari æneo tres reſpiciebant ad Aquilonem.* Iſte eſt igitur Aquilo timendus, qui ſignat inferni deſolationem.

I ¶ Quarto principaliter dico, quod eſt Aquilo petendus, qui ſignat Eccleſiæ vel Paradiſi conſolationem. In Aquilone enim eſt ſtella immobilis, polus arcticus, circa quem voluitur cœlũ, & quem circumeunt omnes ſtellæ. Pars enim Aquilonaris altior eſt cæteris partibus terræ. Quod ex hoc probatur, quod cum mare Ponticum & Caſpium, quæ non ſunt Aquilonaria, intrant multa nobilia flumina ab Aquilone venientia in Boſphoro, Thracio, & in Propontide, quæ ſunt quædam ſtricta maris prope Conſtantinopolim, & etiam in ſtricto de Marrochio, ſemper fluit mare ab Aquilone verſus Occidentalem Oceanum, & nunquam econuerſo, ex quo concluditur partes Aquilonares eſſe Occidentalibus altiores. Audiui dici, quod quidam Ianuenſis de nouo fecit nauem in mari Albo ſeu Hyrcano, quod eſt quædam portio Aquilonaris Oceani, vt de Roſſyna in Cathayum & in Orientem per Aquilonis circuitũ nauigaret, ſed quando fuit recte ſub polo, inuenit mare ita altum, quod quaſi rependo ſupra montem nauem ſuam ducere oportebat, qui timens periculum in futuro deſcenſu, retroceſſit. Talis ergo Aquilo ſignat Paradiſum, qui eſt locus altiſſimus ſuper cœlum, vel etiam ſupra Eccleſiam Dei. Iuxta illud Pſalm. *Mons Sion latera Aquilonis ciuitas Regis magni*, à quo omnia flumina, & omnia maria, id eſt, omnia bona veniunt, & deſcendunt: quia re vera ibi eſt populus immobilis, id eſt, ipſe Deus, qui eſt immutabilis & æternus. Malach. 3. *Ego Dominus, qui non mutor*, circa quem omnes ſtellę, id eſt, iuſti per deuotionem voluuntur, & circa quem ipſum cœlum Eccleſiæ circumfertur. Vnde de Sole, id eſt, de quolibet viro iuſto dicitur Eccleſiaſt. 1. *Oritur Sol*, &c. Sequitur. *Renaſcens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem, luſtrans vniuerſa in circuitu.* De Diabolo, igitur, qui altitudinem huius cœli ſuperbe petijt, vel de ambitioſo, qui altitudinem cœli Eccleſiæ ambitioſe appetit, dicitur Eſaiæ 14. *Aſcendam in cœlum, ſuper aſtra cœli exaltabo ſolium meum*; ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis. In iſto autem Aquilone debet *poni menſa cum panibus propoſitionis*, vt dicitur Exod. 26. Quia ſcilicet in Aquilone Eccleſiæ militantis poſita eſt mẽſa ſcripturæ. In Aquilone vero Eccleſiæ triumphantis poſita eſt menſa, & refectio gloriæ. Pſalm. 23. *Paraſti in conſpectu meo menſam.* Vide iſtam figuram melius in titulo de Menſa. Patet ergo, quomodo inuenitur Aquilo

Petendus,
Timendus,
Cauendus, &
Suſtinendus.

Sufficit. Vide de Septentrione &c.

A **Ara.** Nota, quod Ara ſumitur pro altari, hoc ſolum videtur eſſe de differentia. quia infideles vocabant Aram, quod fideles dicebant altare. Vnde iſtud eſt verum, quod in ſcriptura vbicunque (vt communiter) ponitur Ara, ſemper ſupponit pro altari idolorum. Hinc ille verſus:

Eſt Hara porcorum, ſed dicitur Ara Deorum.

Dic igitur, quod apud malos Ara triplex inuenitur, ſcilicet,

Ara { Cordium / Manuum / Cultuum } vbi offertur { Immunda cogitatio, / Impia operatio, / Idololatriæ immolatio.

Tales ergo à malis ædificantur, & ibidem grata dæmonum ſacrificia offeruntur. 3. Regum. 14. *Et fecerunt ibi ſtatuas & lucos, & adoleuerunt incenſum ſuper aras more gentium.* A bonis vero deſtruuntur & ſubuertuntur. Deuteronom. 12. *Diſſipate aras eorum, & confringite ſtatuas, lucoſque ſuccidite.* Non ſolum enim ara mali affectus, cogitatus, & actus eſt deſtruenda, & per fidem & pœnitentiam ſubuertenda, imo etiam luci & obumbracula malarum excuſationum, & occultãrum circumſtantiarum ſubmouendæ. Et ſtatuæ, id eſt, quæcunque malæ ſimilitudines & inhoneſtæ ſpecies ſubmouendæ. Iuxta illud: *Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.* Quod tamen eſt contra multos Eccleſiaſticos, qui Aras vitiorum, moreſque & cultus Gentilium id eſt, malorum non deſtruunt, ſed ipſos potius in Hieruſalem & in Eccleſia introducunt. Exemplo Achab. 3. Regum 16. de quo dicitur, quod *ipſe poſuit Aram Baal in templo, & plantauit lucum &c.* Vide ſupra de altari.

A **Arabs. Arabia.** Nota, quod Arabia & Arabs tam in bono, quam in malo ſignificant.

Signat enim Arabia { Animam, / Eccleſiam, / Idololatriam.

Animam dico, quia ſcilicet Arabia interpretatur humilis. Et eſt Arabia regio, in qua thus colligitur, vbi lex fuit data, & in qua mons ſanctus Synai collocatur. Sic in Eccleſia vel anima ſancta eſt humilitas, & timor diuinus. Eſaiæ 21. *Onus in Arabia.* Eſt etiam thus deuotionis, & mons altiſſimæ contemplationis, & aromata virtutum & omnimodæ perfectionis. Vnde de Chriſto dicitur in Pſalm. 71. quod *viuet, & dabitur ei de auro Arabiæ.* Aurum enim Arabiæ ſignat virtutes Eccleſiæ, vel animæ ſanctæ. Quod autem ſignificet Gentilitatem, patet, quia etiam caput infidelium Machometus in Metha ciuitate Arabiæ fuit ſepultus, vbi etiam colitur hodie, & ab Arabibus populis adoratur. Interpretatur etiam callida vel inſidiatrix. Vnde de Alexandro infideli dicitur 1. Machab. 1. quod *fugit Alexander in Arabiam.* Dicitur tamen ibi, quod fuit illi Alexandro caput ſublatum, & inimico ſuo miſſum, ad denotandum, quod illi qui in Arabiam id eſt, in mũdum vel ad idololatriam fugiunt, caput, id eſt, animam perdunt. Sic etiam potes dicere, quod per Arabes poſſunt intelligi boni & mali. Arabes enim, qui interpretantur humiles vel occidentales, & qui thus habent, & in tentorijs habitant, ſignant iuſtos, qui ſcilicet habent humilitatem & deuotionem, & occidentales, id eſt, qui conſiderant occaſum ſuum per mortis meditationem. Thus habẽt, id eſt, deuotionem. In tentorijs

habitant

habitant, in quantum conſiderant tranſitoriam & mutabilem vitæ huius peregrinationem. Iſti enim in mundo habitationem non eligunt, dicentes illud Hebr. 13. *Non habemus hic manentem ciuitatem.* Vnde de Babylone, id eſt, de mundo dicitur Eſai. 13. *Non ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi.* Sed iſti potius Deo obedire & ſeruire, & ſpiritualia dona offerre contendũt. Pſalm. 71. *Reges Arabum & Saba dona adducent.*

¶Item Arabes, qui interpretãtur callidi & inſidiatores, poſſunt ſignificare malos & deceptores. Vnde etiam de Zabdia Arabe dicitur 1. Machab. 11. quod *ipſe interfecit illum, qui ad ipſum confugerat ad refugium.* Arabes enim ſunt gentes deditæ latrocinijs & rapinis, ſicut ſupponitur 2 Paralip. 22. vbi dicitur. *Interfecit latrones Arabum, qui irruerant in caſtra.* Sufficit.

A *Arare.* Idem eſt, quod colere, laborare. Et ideo ſecundum quod inuenitur multiplex ſpiritualis cultura, ſecundum hoc poteſt dici multiplex aratura, quia ſcilicet homo debet arare & colere

Mentem per ſapientiam,
Corpus per pœnitentiam,
Eccleſiam per diligentiam.

Hier. 26. Sion quaſi ager arabitur &c. Vide de Colere &c.

A *Arbitrari.* Nota, quod arbitrari idem eſt, quod reputare, exiſtimare, credere, vel opinari. Vide in alijs titulis ſimilibus.

A *Arbor.* Nota, quod in ſcriptura arbor poteſt accipi multipliciter. Vnde nota quod in ſcriptura inuenitur

Arbor {
Proficiens,
Deficiens,
Inficiens,
Sufficiens,
Reficiens.
}

¶Iuſtus enim eſt arbor, quæ proficit, quia ſc. fructus bonorum operum producit. Vnde Leuit. 26. *Terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur.* Mundus autem ſeu homo eſt arbor, quæ deficit, quia ſecundum Ariſtot. homo dicitur arbor euerſa, cuius ſc. caput eſt radix, & membra ſunt rami. Iſte eſt arbor valde fragilis, finaliter per mortem eradicanda. Iob 19. *Quaſi euulſæ arbori abſtulit ſpem meam.* Mũdus vero ſeu peccator eſt arbor, quæ inficit, ſimilis enim Taxo, quæ eſt arbor venenoſa. Vnde Matt. 7. *Arbor mala fructus malos facit.* Paradiſus eſt arbor, quæ ſufficit. Iſta eſt arbor, in quam aſcendit Zachæus; vt videret Ieſum. Luc. 19. Crux Chriſti eſt arbor, quæ reficit. Iob 30. *Manducabant herbas, & arborum cortices.* His ergo omiſſis ſolum dicendum eſt de arbore fructuoſa, ſcilicet de cruce, & tandem de arbore virtuoſa, ſcilicet de viro iuſto.

B ¶Dico igitur, quod per arborem poteſt intelligi lignum crucis. Nam ſicut arbor vitem, ex qua vinum elicitur, ſuſtinet & ſuſtentat: ſic vere arbor crucis vitem nobiliſſimam; videlicet Chriſtum, qui dicit Ioa. 15. *Ego ſum vitis vera, & pater meus agricola eſt*, ex qua precioſus liquor ſui ſanguinis deſtillauit, ſuſtinuit, & portauit Ideo canitur: *Flectet ramos arbor alta &c.* Nulla ſylua talem profert, & ſuperni membra Regis. De tali arbore dicitur Luc. 13. *Habebat quidam arborem fici plantatam in vinea ſua.* In quibus verbis oſtenditur, quod ficus naturaliter arbor

Fœcundatur, ideo dicitur Arbor fici,
Radicatur, quod plantatum eſt;
Frequentatur, quia vinea.

Sic vere arbor crucis, quantum ad iſta tria poteſt dici

Recreatio mendicantium (Arbor fici.)
Confirmatio fluctuantium (Plantatum eſt.)
Occupatio laborantium (Vinea.)

C ¶Igitur dico, quod arbor crucis poteſt dici indigentium recreatio, (Arbor, inquit, fici) Sicut enim videmus, quod arbor naturaliter profert fructum, qui fructus eſt indigentibus nutrimentum. Sic pro certo arbor crucis fructum ventris virginis benedictæ protulit, & portauit. Qui re vera eſurientibus, id eſt, deuotis dat ſalutiferum nutrimentum. Quod oſtenditur, quando crux dicitur arbor fici: Ficus enim eſt arbor, quæ omni tempore fructum portat, & eſt fructus eius dulciſſimus, & ſumme corporis nutritiuus, fructus etiam eius & in æſtate & hyeme perſeuerat, & vno fructu collecto alius matureſcit, ſicut dicit Iſidor. Iſte etiam fructus, ſecundum ipſum, habet corpus mirabiliter roborare. Vnde dicitur, quod tempore Pythagoræ Athletæ nutriebantur talibus fructibus, vt magis in prælio fortes eſſent. Ficus etiam habet vnam proprietatem; quia tauri indomiti ſi ſub ficu fuerunt ligati, facilius domantur, & melius ſua laſciuia refrænatur. Re vera chariſſimi, talis arbor & talis ficus eſt crux. Iſta enim chariſſimi, portauit fructum dulciſſimum Ieſum Chriſtum, qui animas ſibi deuotas per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro recreat atque nutrit Cantic. 2. *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Nam in omni tempore, ſcil. in æſtate proſperitatis, & in hyeme aduerſitatis iſte fructus, id eſt, Chriſtus crucifixus, ſi per crucis & paſſionis memoriam & fiduciam aſſumatur, animam recreat & confortat. Athletas etiam, id eſt, illos, qui in prælio tentationum militant in hoc mundo, per conſtantiam roborat, & ſupportat. Iſta etiam arbor, ſcil. crux, & Chriſti fides, tauros & laſciuos homines, & ſuperbos, ſi ſub ipſa per deuotionem & compaſſionem & fidei ſuſceptionem fuerint ligati, facit domitos & maturos; quod de mundi Principibus Regibus, & Imperatoribus apparuit, qui virtute crucis domiti, iugum Chriſtianæ fidei receperunt, vnde de talibus dicitur Ioan. 18. *Cum eſſes ſub ficu vidi te.* Et nota, quod dicitur de ficu. Dicit enim Dioſ. quod ruta habet amicitiam cũ ficu; quia ruta, quæ ſub ficu eſt plantata, lætior & melior inuenitur. Sic vere chariſſimi, ruta quæ occidit baſiliſcum, id eſt, viri pœnitentes & amari, qui baſiliſcum, id eſt, carnem ſuam ſciunt mortificare, debent pro certo plantari ſub ficu & ſub cruce per deuotionem & paſſionis compaſſionem, & per fiduciam & affectionem, & etiam per ſuæ virtutis implorationem, & ſic virorem gratiæ & perfectionis, & ſpiritualem lætitiam poterit habere ampliorem. *Et erit folium eius viride, & non deſinet facere fructum.* Hierem. 17. Eſt igitur crux indigentium recreatio, quia ſc. ſua dulcedine mentes deuotas recreat, atque nutrit. Arbor, inquit, fici. Daniel. 4. *Eratque arbor illa pulcherrima, & fructus eius nimius*, Matthæi 24. *Ab arbore fici diſcite parabolam, cum produxit iam ex ſe fructum.* Hoc eſt primum.

D ¶Secundo dico, quod crux eſt fluctuantium ſuſtentatio: Plantatam inquit. Sicut enim arbor, quæ eſt radicata & fundata, quicquid ei imponitur & innititur, ſuſtinet & ſuſtentat, ita quod etiam arbores, ſicut eſt hædera vel vinea, altiſſime ſubleuantur. Sic vere chariſſimi, arbor crucis ita eſt fortiter ſtabilita, firmata & fundata in fidei veritate, quod nullis turbinibus perſecutionis potuit deſtrui vel euelli, & ideo illos, qui ei innitũtur per ſpem & fiduciam, quamuis de ſe ſint fragiles, debiles, & infirmi, ſuſtinet atque portat, ne ſcil. per peccatum & deſperationem cadant & defluant in infernum, ipſoſque ſurſum ad altitudinem Paradiſi conſueuit extollere, & leuare Figurata in *ſcala Iacob per quam vidit Angelos aſcendentes in cœlum, & Dominum innixum ſcalæ*, ſicut dicitur Gen. 28. Vere talis ſcala, per quam Angeli, id eſt, viri ſpirituales ad Cœlum aſcendunt, eſt benedicta crux, quæ re vera eſt ſcala. Per virtutem enim crucis Chriſti, & per virtutem crucis pœnitentiæ homines aſcendunt ad cœlum Figura de Zachæo, Lu. 19. quia *aſcendit in arborem ſycomorũ, vt videret Ieſum.* Quia vere arborẽ crucis, quæ dicitur ſycomorus ſeu ficus vacua, quia ſcilicet crux eſt Iudæis ſcandalum, gentibus aũt ſtultitia, debemus per deuotionem & pœnitentiã aſcendere, ſi Ieſum volumus in Paradiſo videre. Iſti autem ſcalæ fuit Dominus innixus, quando ſc. per paſſionem in ipſa fuit poſitus & extentus, ad cuius exemplum ibi debemus etiam inniti per fiduciam & amorem, paſſionem & cõpaſſionem: quia vere iſta eſt laborantium ſuſtentatio. (Plantatam inquit,) quia vere iſta eſt ſicut lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. Quia ergo plantatum dicitur, ideo fixum & firmũ fundamentum, ſtabilitum & roboratum innuitur eſſe. Et propter hoc ſimus ſimiles elephanti, qui fatigatus volens quieſcere, quærit aliquam fortem arborem; cui innititur, ne forte ad terram proſternatur, & propter pondus corporis ſurgere nequeat, ſed ibidem occidatur. Vnde etiam dicit Plinius, quod elephas palmam diligit, & frequentat, & ei innitendo pondus ſuum ſubleuat & ſupportat, & de eius ſuauibus fructibus veſcendo, ſeipſum recreat & confortat. Sic vere chariſſimi, quotieſcunque fatigati fuerimus tentationibus vel tribulationibus huius mundi, nos debemus arborem & palmam crucis, per paſſionis deuotionem & compaſſionem adire, & fructum, ſcil. crucifixum nobis condolendo incorporare, & eum ſpiritualiter manducare, iſti etiam arbori per amorem & fiduciam inniti & appodiare, & ſic in crucis memoria, fiducia, deuotione & compaſſione requieſcere & dormire. Cantic. 2. *Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus eius.* Sed heu, proh dolor, multis hodie accidit

cidit

elephanti. Dicit enim Plinius, quod venator quandoque, dum elephas dormit, ſecat arborem, cui innititur, & ſic propter pōdus beſtiæ arbor debilitata frāgitur, & ei ſubtrahitur. & elephas cadit, proſternitur, & occiditur. Sic vere chariſſimi, multoties accidit, quod venator diabolus per delectationes & tentationes ſubtrahit homini arborem crucis, ipſiusque memoriam, fiduciam, & amorē, & ſic neceſſe eſt, quod cadat in diuerſa peccata. Vnde cum difficile ſit reſurgere, ibidem proſtratus inuenitur, & ſic per mortem corporis & animæ à venatore diabolo trucidatur. Nō ſic chariſſimi non, non ſubtrahatur nobis arbor iſta, ſed ei per deuotionem & fiduciam aſtringamur (quia vere illa eſt ſuſtentatio) ipſique firmiter innitamur, & ei per fidem & deuotionem alligemur. Iudith 6. *Alligauerunt Achior ad arborem*, quia vere iſta eſt ſuſtentatio laborantium. (Plantatam, inquit.) Vnde Geneſ. 2. *Plantauerat autem Dominus Deus paradiſum voluptatis à principio, in quo poſuit hominem, quem formauerat.*

Si quæratur autem,
Quis fecit crucem? dicitur, quod Dominus Deus.
Quomodo? dicitur, quod plantando.
Quando? dicitur, quod à principio.
Qualem? dicitur, quod paradiſum voluptatis.
Quare? dicitur, quod ibi poneret hominem, quem formauerat, ſcilicet,
Chriſtum per paſſionem,
Quemlibet deuotum per compaſſionem.

Patet ergo, quod crux eſt laborantium ſuſtentatio.

E ¶ Tertio dico, quod iſta eſt operantium occupatio. (Vinea, inquit.) Sicut enim vinea ab agricola colitur & viſitatur, vt fructus ab ea reportetur: Sic vere crux deberet à nobis per deuotionem coli, viſitari, & frequentari, vt fructus æternæ voluptatis valeat reportari. Ideo nobis præcipitur Matth. 20. *Ite & vos in vineam meam.* Iud. 9. *Præcidentes ramos de arboribus, ſequebantur Ducem.* Eſt igitur arbor crucis

Occupatio operantium,
Suſtentatio laborantium,
Recreatio & meditatio indigentium.

F ¶ Item nota, quod per arborem intelligitur vir perfectus. Nā ſicut arbor habet radicem in terra fixam, à qua humorē attrahit, ex quo nutritur: ſic vere vir perfectus habet radicem cordis fixam in Deo, quia *iactat omnem cogitatum in Domino*, & inde humorem gratiæ per deuotionem ſugit, & ita creſcit in virtutibus & meritis, quouſque habeat vltimum complementum, ſcilicet gloriam paradiſi. Et hoc eſt ſine dubio contra multos qui non habent cor fixum in terra, id eſt, in Deo, nec ponunt ibi fiduciam ſed in diuitijs, in potentijs, in amicitijs datam. Et ideo iſti non poſſunt creſcere, nec ad complementum gloriæ peruenire, imo vere ſicut arbor, cuius radix non eſt in terra firmiter innixa faciliter exſiccatur, & à viridario extirpatur, & in ignem mittitur, ſic vere iſti, qui non habent cor & intentionem principaliter ad Deum, perdunt humorem gratiæ & deuotionis, & virorem honeſtę conuerſationis. Et ideo in ignem æternum finaliter mittuntur, & ab horto eccleſiæ auelluntur: *Quia omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur, &c.* Matth. 3. & Luc. 3. Non ſic chariſſimi, ſed pro Deo habeamus cor fixum in Deo, vt ſic habeamus virtutum perfectionem, vt de quolibet dicatur illud Dan. 4. *Arborem vidiſti ſublimem & robuſtam cuius altitudo vſque ad cœlum, rami eius pulcherrimi, & fructus eius nimius.*

G ¶ Ecce igitur quatuor, quæ debet eſſe in quolibet perfecto, ſecundum quatuor conditiones, quæ ſunt in arbore. Nam ſi vis eſſe perfectus, oportet quod tu ſis

Contemplationis turribus elatus (Cuius altitudo, &c.)
Conuerſationis floribus velatus (Rami eius pulcherrimi.)
Perdurationis fructibus firmatus (Robuſtus)
Operationis lætus vbertate (Fructus eius.)

H ¶ Primo igitur dico, quod ſi vis eſſe perfectūs, tu debes eſſe contemplationis turribus elatus. (Sublimem, inquit.) De natura enim arboris eſt, quod licet à terra oriatur, & ſua radix ſit in terra firma, tamen erigitur verſus cœlum. Sic vere radix, licet ſit in terra, id eſt, origo noſtra à carne & ſanguine debemus tamen ſurſum erigi verſus cœlum per intellectum cœleſtia contemplando, per deſiderium ea affectando. Sed ſit, quod dicit Commentator ſuper lib. virg. vbi ipſe dicit, quod illæ arbores ſunt cæteris altiores, quæ habent corticē duriorem, vt patet in quercu & pinu: ſic vere chariſſimi, ſpiritualiter loquendo, illi, quorum cortex, i. vita exterior & apparentia & durior, quantū ad pœnitentiā & tribulationem, & groſſior & aſperior, h. e. dictum, illi, qui duriora ſuſtinent in hac vita, ſunt pro certo magis eleuati ſurſum ad cœleſtia contemplanda & affectanda. Nam ſicut ſecundum Commentatorem groſſus & durus cortex non ſinit humorem dilatari circumquaque, ſed eum cogit ſuperius eleuari, & ita arbor creſcit in altum: ſic vere chariſſimi, quando aliquis habet durum corticem, i. quando patitur duritiam paupertatem, & aduerſitatē exterius, humor eius, i. interior amor & affectio non dilatatur, circumquaque ad temporalia & ad mundana, quia ſc. nihil inuenit ſibi proſperum quod appetat, imo vero quaſi violenter compellitur ſurſum ad Deum eleuari, & ad æterna contemplanda, quia ſecund. Greg. *Mala, quæ nos hic premunt, ad Deum citius venire compellunt*, quia vere tribulatio infirmitatis & paupertatis compellit hominem ſurſum per contemplationem & deſiderium eleuari. Et hoc oſtenditur, cum dicitur, quod *arbor erat ſublimis, & altitudo eius vſque ad cœlum.* Altitudo n. arboris, i. intellectus & voluntas viri perfecti debet tangere ſuper cœlum & terram, ſc. contemplando & affectando, vt vere ſemper debet homo habere præ oculis Dei dignitatem, iucunditatem, fœlicitatem, ſocietatē, vt de eo dicatur illud Sap. 15. *Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra.* Sed heu, proh dolor, quā pauci ſunt hodie, qui ſurſum ad cœleſtia eleuantur, imo vero quaſi omnes remanent hodie inferius circa terram, & circa bona terrena per auaritiam, cœleſtia penitus nō curantes. Et ideo videtur, quod homo impeditur hodie creſcere verſus cœlum ad modum arboris, propter duo. Nam quandoque arbor impeditur creſcere ſuperius propter terræ pinguedinem, ſicut palma. Aliquando etiam propter ramorum multitudinem, ſicut rhamnus. Dico igitur primo, quod palma ſecundum Ariſtotelē impeditur creſcere, nec bene ſurſum eleuatur, quando in terra pingui eſt plantata. Sic vere ſpiritualiter loquendo, illi, qui ſunt hodie plantati & ſituati in pinguedine mundanæ proſperitatis, qui abundant in diuitijs, delitijs, ſcientijs, honoribus, iſti (dico) vere propter huiuſmodi pinguedinem & proſperitatem impediuntur creſcere verſus cœlum, quia vere ibi tantum alliciuntur à proſperitate mūdana, quod nihil prorſus cogitant de æternis. Ideo Iob 15. dicitur: *Cucurrit*, ſc. diues *contra Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt operuit faciem eius craſſitudo, & de lateribus eius à ruina dependet.* Faciem enim, id eſt, intellectum operuit pinguedo proſperitatis, ita quod nō poſſunt intelligere, quæ recta ſunt. Nam porcus quandoque propter nimiam pinguedinem perdit viſum, ſecundum Magiſtrum: Sic vere porcus, id eſt, immundus peccator, quando impinguatur delitijs & diuitijs temporalibus, ipſe vere perdit viſum diſcretionis & contemplationis. Iſtud patet ad oculum de diuitibus, quia vere ipſi perdiderunt hodie oculum & viſum, quia ſcilicet non vident, nec conſiderant, nec cogitant, nec imaginantur ea, quæ dicunt, ſcilicet

Vitæ vtilitatem,
Mundi vanitatem,
Carnis fragilitatem,
Mortis propinquitatem,
Iudicis ſeueritatem,
Inferni acerbitatem,
Paradiſi fœlicitatem.

¶ Et hoc patet, quia vere ſi iſta bene viderent, & conſiderarent, nunquam committerent tot iniqua, nunquā vicinos ſuos taliter excoriarent & exhæredarent, ſed vere iſti recuperabunt oculos in inferno, quia tunc optime cogitabunt, quid eis poſſet valere, quia ſola vexatio dabit intellectum auditui, Eſa. cap. 28. Exemplum de diuite Luc. 16. *qui eleuans oculos, cum eſſet in tormentis, vidit Abraham.* Heu, proh dolor, tunc deficiet iſta pinguedo, quæ impedit hodie viſum eorum; quia vere nihil habebunt proſperitatis, ſimiles porco, qui licet in hyeme pingueſcat, in æſtate tamen macreſcit, ſecundum Plinium, ſic vere chariſſimi, licet iſti in hyeme, id eſt, in vita iſta turbulenta ſint pingues & diuites & repleti, quando tamen veniet æſtas, id eſt, feruor diei iudicij, & ardor ignis æterni, tunc ceſſabit pinguedo proſperitatis, & æternæ paupertatis macredine macreſcent. Et de hoc Eſaiæ cap. 17. *Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marceſcent.* Et hoc fuit figuratum Geneſ. cap. 41. vbi primo *Pharao vidit vaccas pinguiſſimas in vberrimis paſcuis, tandem vaccas macerrimas, quæ primarum pinguedinem conſumpſerunt.* Et hoc fuit ad deno-

Digitized by Google

denotandum, quod illi, qui primo in vita hac erant pinguiſſimi & ditiſſimi, poſtea fiēt paupertimi & macerrimi, ita quod pinguedo primaria totaliter conſumetur. Iſtos igitur impedit creſcere pinguedo terræ, ſicut palmam. Sed ſcitis, quid eſt? Vere ſecundum Palladium palmæ ſolet bene remedium adhiberi. Nam quando ſal & cinis circa radicem palmæ ponitur, tunc pinguedo ſuperflua conſumitur, & ſic palma ab eleuatione & cremento nullatenus impeditur. Re vera per ſal in ſcriptura intelligitur ſenſus & diſcretio, ordo, pondus, & menſura. Nam ſicut ſal eſt condimentum omnium ciborum, ita quod ſine ipſo nihil valent: Sic vere diſcretio debet omnia condire, & ad debitum ſaporem reducere, & omnibus menſuram & ordinem imponere, alias omnia nihil valent. Item notandum, quod per cinerem mortis memoria deſignatur: quia ſcil. tunc incinerabimur, & in puluerem reducemur. Quid igitur, chariſſimi? Vere ſi palma, id eſt, ſi homo ſit plantatus in nimia pinguedine, id eſt, in magna mundi proſperitate, adhibeat ſal & cinerē, habeat diſcretionem debite vtendo mundi proſperis, ſcilicet ea non diligendo, ſed contemnendo; ea iuſte alijs diſpenſando, non auare congregando, & cætera ſimilia; habeat etiam cinerem, id eſt, memoriam mortis præ oculis, & ſic vere nunquam pinguedo ipſum impediet à cremento. Quia ſecundum Hieronym. non eſt vitioſum habere opes, ſed eis male vti. *In omni ſacrificio tuo appones ſal.* Leuit. 1. Et Eccleſiaſt. 8. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua* &c. Patet igitur, quod aliqui omittūt ad cœleſtia eleuari, ſcilicet per contemplationem ſicut palma. Sed vere adhuc dico, quod impediuntur ſicut rhamnus. Eſt enim arbor multorum ramorum, & ideo non poteſt ſurſum alte creſcere; & ratio eſt, quia vere humor, qui deberet ſurſum aſcendere, & arborem eleuare, ad ramos vadit circumquaque, & ſic crementum arboris impeditur. Chariſſimi, per rhamnum diuitem, auarum, & per ramos eius intelligo filios, vxorem, & hæredem. Nam ſicut rhamnus eſt arbor multum ſpinoſa, & non tantum ſtipites, ſed etiam rami, in tantum, quod pungit & lacerat cōtingentem, & veſtes & lanas tollit ab ouibus & tranſeuntibus. Sic vere iſti diuites ſunt pungentes & ſpinoſi, ſcilicet balliui, raptores, vſurarij, & auari, & non tantum ipſi, imo etiam rami eorum, id eſt, vxor, filij, & familia: quia vere omnes rapiunt, vſurant, acquirunt: patet maxime in vxoribus & filijs Bargenſium, & etiam cauſidicorum, qui ſunt ardentiores ad acquirendum, quam ipſi viri. Et ideo omnes contingentes, id eſt, omnes proximi & vicini ſentiunt eorum punctutas & rapinas: quia pars veſtium & lanæ, id eſt, ſuæ ſubſtantiæ temporalis ab eis ſemper detrahitur & tollitur. Patet illud quia vere iſti cauſidici & auari nec habent vicinum, à quo per fas vel per nefas aliquid non extorqueant quoquo modo, ſc. pratum, vineā, & cætera ſimilia. Vnde: *Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt, & mulieres dominatæ ſunt eis.* Eſaiæ 3. Exactores, id eſt, diuites, auari, cauſidici, balliui, & officiales, qui exigunt pecunias & vſuras. (Mulieres) quia vere non tantum ipſi, ſed etiam vxores eorum non continent, quo ſe ſuſtentent. Quid igitur dicemus de iſtis rhamnis? Pro certo ipſi impediuntur creſcere, & ad cœleſtia per contemplationem & deſiderium eleuari, propter multitudinem ramorum, id eſt, filiorum, & parentum. Quomodo? Certe quia humor, id eſt, eorum amor, & affectio cordis eorum, quæ deberent ſurſum ad Deum tenere, & tendere, dilatatur ad ramos, id eſt, ad filios & parentes: quia vere omnis iſtorum amor & affectio, cogitatio & attentio eſt in filijs ſuis, ſcilicet eis acquirendo, quomodo poſt ſe poſſint eſſe diuites in hac vita, & fiunt pro eis ditandis auari, vſurarij, & doloſi raptores & balliui, & in tantum circa temporalia pro eis occupantur, quod ad cœlum per contemplationem & deſiderium non leuantur. Ideo de iſtis dicitur Iob. 24. *Vigilantes* (inquit) *ad prædam, præparant panem liberis, agrum non ſuum demetunt, & vineam eius, quē vi oppreſſerunt, vindemiant, nudos dimittunt homines, veſtimenta tollentes &c.* Pondera bene auctoritatem. Heu, proh dolor, vtinam iſti aduerterent illud, quod dicit Magiſter in hiſtorijs de rhamno, Iudic. 9. vere ipſe dicit, quod rhamnus eſt calidiſſimæ naturæ, & ideo in feruore æſtatis per ſe ſolet in calidis regionibus inflammari, ita quod nō tantum ſtirpes, imò etiam rami, nec non & aliæ arbores contingentes per eum comburuntur. Sic vere timeo, quod erit de iſtis rhamnis, qui ſunt calidiſſimæ, id eſt, ardentiſſimæ naturæ, per auaritiam & cupiditatem, quia vere in calida religione, id eſt, in inferno, vbi eſt ignis inextinguibilis, quando æſtas, id eſt, feruor æterni ignis eos inuaſerit, tunc dico, comburentur, & æternaliter damnabuntur, non ſolum ipſi, qui ſunt ſtipes & radix, qui male acquiſiuerunt pro filijs, imo etiam ipſi rami & circumiacentes, id eſt, ipſi filij, & vxor, & alij male ſuccedentes: quia vere non illi ſolum, qui male acquirunt, damnabuntur, imo etiam vxor, filij, & hæredes, ſi in rebus male acquiſitis ſuccedunt, & ſi ea conquerentibus non reſtituunt, vt tenentur. Et iſta fuerunt aperte figurata Iudic. 9. vbi dicitur quod *ſemel rhamnus fuit ab arboribus ſublimatus in regem. & dum aliæ arbores requieſcerent ſub vmbra eius, egreſſus eſt ignis de rhamno, & eas combuſſit.* Sic vere tales hodie regūt, quia habent officia, balliuas, & dignitates; item iſti habent vmbram, magnam hæreditatem, poſſeſſionem, & tēporalitatem, quam acquiſiuerunt; quæ recte comparantur vmbræ quia vere iſta temporalia fluunt more vmbræ. *Tranſierunt velut vmbra*, Sapient. 5. In iſta igitur vmbra, id eſt, in iſta hæreditate requieſcunt hodie aliæ arbores, id eſt, alij homines de eadem parentela, ſcilicet vxor, filij, & hæredes & executores, hi omnes requieſcunt in vmbra rhamni, omnes ſuccedunt quilibet pro ſua parte. Sed vere taliter dum ſuccedunt in bonis male acquiſitis, & dum non faciunt debitum ſuum in reſtituendo, pro certo ignis inferni ſuccēdit eos cum rhamno, quia eadem damnatio affliget male acquirentem, & male ſuccedentem & detinentem. *Et ſuccendetur vtrumque ſimul & non erit qui extinguat.* Eſa. 1. Igitur & de hoc narratur exemplum terribile de quodam Sancto, qui raptus ad infernum vidit hominem ſupinum in maximo igne, & de ventre exibat arbor permaxima, cuius altitudo vſque ad ſummum ignis, & in diuerſis ramis illius arboris erant homines ſuſpenſi, qui eodem igne omnes cremabantur. Et petens ab Angelo, qui eum ducebat, quid hoc eſſet? Reſpondit: Homo (inquit) ille fuit quidam diues, qui quandam magnam arborem, id eſt, magnam hæreditatem acquiſiuit iniuſte, & hæc eſt arbor (inquit) quæ de vētre eius exit. Illi autem (inquit) qui ſuſpenſi ſunt in ramis arboris, id eſt, in portione ſuæ hæreditatis, ſunt eius ſucceſſores, vxor, & filij, & cæteri; quia quilibet adhæſit ſuo ramo arboris, id eſt, portioni ſuæ hæreditatis. Et ideo (inquit) & ille diues, & mali filij, & ſucceſſores eodem igne, eadem pœna perpetuo ſunt afflicti. Et ideo quid plura chariſſimi? Vere ſicut filij ſunt cauſa damnationis parentum, quia pro eis ditandis male acquirunt: ſic vere econuerſo patres ſunt cauſa damnationis filiorum, in quantum bona ita male quæſita eis relinquunt. Vnde Eccleſ. 41. de patre impio quæruntur filij, *quoniam per ipſum ſunt in opprobrio.* Nam filij in inferno murmurant de patribus ſuis de hoc ſcilicet, quod bona acquiſiuerunt, pro quibus damnantur. Et econuerſo patres de filijs, vxore, & executoribus, eo ſcil. quod propter eos primo ſe dicant eſſe damnatos. Et quia illi non fecerūt emendas, ſicut debuerunt, ideo bene dicitur Eccl. 16. quod *melius eſt mori ſine liberis, quam relinquere filios impios.* Iſti igitur impediuntur modo rhamni creſcere, & ad cœleſtia eleuari, propter multitudinem ramorum, id eſt, filiorum. Et ideo vere Deus facit multis, quos diligit, ſicut ſapiens agricola, qui ſolet ramos arborum præſcindere, quando vult, quod ſuperius creſcant verſus cœlum. Sic vere Deus multis aufert ramos, id eſt, filios & poſteritatem, & hoc, quia videt, quod ſi eos haberent, fierent iniqui & auari propter eos, & ſic nunquam ad cœleſtia ſe leuarent, ſed inferius in terrenis per auaritiam remanerent. Non ſic chariſſimi, ſed pro Deo erigamur ad cœleſtia affectanda & contemplanda, vbi dicamus, quod *noſtra conuerſatio in cœlis eſt*, Philippenſ. 3. Quia vere ſi vis eſſe perfectus, debes eſſe contemplationis elatus turribus. Altitudo eius vſque ad cœlum.

¶ Secundo dico, ſi vis eſſe perfectus, tu debes eſſe velatus I
conuerſationis floribus (Rami, inquit, pulcherrimi.) Nam ſicut ad perfectionem arborum requiritur quod habeat corticē, quæ interiora velet, alioquin arbor ſiccatur. Sic vere ad perfectionem hominis requiritur, quod habeat exteriorem corticem, id eſt, exteriorem honeſtam conuerſationem, quæ interiores cogitationes & leues volitiones velet & cælet. Et hoc oſtenditur, cum dicitur, Rami eius pulcherrimi: quia vere rami noſtri, i. exterior apparentia debet eſſe pulcherrima, i. honeſtiſſima & maturiſſima, vt nihil ſit ibi turpe, nihil inſolens, nihil inhoneſtū, vt de quolibet dicatur illud Hieremiæ 11. *Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam vocauit Dominus nomē tuum.* Nota, oliuam. Oliua enim omni tempore reſeruat pulchritudinem & virorem, & hoc, quia habet humorem virtuoſum & te-

Digitized by Google

nacem. Sic vere tu debes omni tempore, ſcilicet hyeme aduerſitatis, & æſtate proſperitatis habere virorem honeſtæ conuerſationis. Quod eſt contra inſolentes, qui iſtum virorem ſæpe perdunt, & hoc, quia non habent interius in corde humorem virtuoſum deuotionis, & compaſſionis. Non ſic chariſſimi, ſed vere ſi vis eſſe perfectus, tu debes honeſtæ conuerſationis ornari floribus.

K ¶ Tertio dico, ſi vis eſſe perfectus, tu debes perdurationis firmari viribus. (Robuſtus, inquit.) Nam ſicut ad perfectionem arboris requiritur, quod habeat ſtipitem fortem, qui arborem ſuſtineat: ſic vere ad perfectionem hominis requiritur, quod habeat ſtipitem, id eſt, robur boni, fortis, & perſeuerantis propoſiti: quia vere debet eſſe robuſtus homo, & fortis & perſeuerantis propoſiti: quia vere debet eſſe robuſtus homo, & fortis tentationibus reſiſtendo, & in ſtatu vigoris perſiſtendo, iuxta illud Daniel. 10. *Confortare, & eſto robuſtus.* Sed ſcitis, quid eſt? Vere nos videmus, quod arbores ſitæ iuxta flumina & in pratis, vt ſunt ſalices, non ſunt fortes, ſed molles, & fluctuoſæ. Sic vere chariſſimi, qui ſunt ſiti iuxta flumen delitiarum, vel mundanæ proſperitatis, non ſunt fortes ad perſeuerandum & reſiſtendum, ſed molles fluxibiles, & fragiles ad cadendum. Iſtud ſtatim apparebit poſt Paſcha, quia vere in ſtatu gratiæ, in quo modo ſunt, non perſeuerabunt, imo à diabolo more ſalicis, vbicunque voluerit, plicabuntur, & ad priſtinam vitam reuertētur. Contra quos Seneca dicit: *Vtere officio, quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri cedere.* Et ideo vtile eſſet talibus, quod eis fieret ſicut Corallo, quod primo eſt radix, quādiu eſt ſub aqua in mari rubro, flexibilis & mollis, ſed cum à piſcatoribus de aqua extrahitur, in lapidem induratur. Sic vere, quia iſti, qui ſunt ſub aquis delitiarum & mundanæ proſperitatis detenti, ſunt fluxibiles & fragiles, vtile eſſet, quod exinde extraherentur per tribulationem & infirmitatem & paupertatem, vt ſic fortes fierent ad reſiſtendum. Et vere ita facit ſæpe Dominus illis, quos diligit; quia ſubtrahit eis proſpera, quæ auertunt à Deo per diuerſa crimina, quæ inducunt, & dat aduerſa, quæ ſcilicet compellunt hominem agnoſcere ſeipſum, mundum contemnere, & ad Deum ſe conuertere. Iuxta illud 2. Machabæorum 9. *In agnitionem ſui ductus eſt, percuſſus à Domino plaga.* & ita fiūt ſicut Corallum duri & fortes ad mundi grauamina tolerandum, & ad diu perſeuerandum. Vnde Iob 38. *In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ.* Et hoc eſt tertium auctoritatis; quia ſi vis eſſe perfectus, tu debes perdurationis firmari viribus.

L ¶ Quarto dico, quod ſi vis eſſe perfectus, tu debes operationis ditari fructibus. *Eſca,* inquit, *vniuerſa eſt in eis.* Nam ſicut ad perfectionem arboris requiritur, quod poſſit fructificare: ſic vere homo non poteſt eſſe perfectus, niſi fructus bonorum operum producat. Vnde debes eſſe ſimilis ficui, qui quaſi omni tempore fructus habet, & vno cadente, alter ſuccedit. Sic vere in tempore debes in fructu bonorum operum abundare, ita quod vno emiſſo aliud ſemper debet ſuccedere, ita quod vnum ſit in facto, aliud ſit in propoſito. Quod oſtenditur ibi: *Fructus omnes eius;* quia vere fructus operum noſtrorum debēt eſſe plurimi. Pſalm. 1. *Erit tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* Sed heu, proh dolor videntur multi hodie omittere fructificare ad modum aliquarum arborum,

Quidam ſicut { Oliua, Palma, Vitis, Piper.

¶ Et primo dico, quod quidam ſicut oliua omittūt fructificare. Oliua enim ſterilis eſt, quando à capris lambitur. Sic vere quidam ſunt, qui quando lābuntur verbis fallacibus adulatorijs & fraudulentis, ipſi fiunt ſine fructu bonorum operum, quiā propter huiuſmodi verba committunt multa crimina & peccata, & ſic impediuntur fructum facere ſalutarem. Patet de luxurioſis, qui propter verba blandientia, quæ profert alter alteri, vir mulieri, & econuerſo, vetula maquerela, & cætera ſimilia committunt luxuriam: quia fauus deſtillans labia meretricis, vt patet Prouerbiorum 5. Patet etiam in Principibus & Prælatis, qui propter blanda & ſeductoria verba adulatorum, & balliuorum & aliorum aſtantium, qui ſua mala facta iuſtificant, & eis in ſuis iniquitatibus, exactionibus, & rapinis blandiuntur, ſcilicet ſubditos accuſando, & cætera ſimilia, deteriores, & penitus ſuperbi & elati. Certum eſt enim, quod propter adulationes circumſtantium diuites multa mala committunt, &c. Exemplifica & dilata. Et ideo Eſaiæ 9. *Erunt, qui beatificant, ſeducentes, & qui beatificantur, præcipitati,* & Eſa. 3. *Popule mi qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt.* (Præcipitati, inquit) quia certe dum ipſi complacent ſibi in ſuis actibus malis propter huiuſmodi verba, ipſi præcipitantur in peccatum & finaliter in Infernum. Vnde diabolus facit diuitibus, ſicut quidam ſolebat facere tyrannus, qui martyribus Chriſti vngebat melle plantas pedum, tunc adhibebat duas Capras, quæ pedes linguebant, & mel ſugebāt, & ſic martyres ridere compellebat. Et ita faciebat mori ridendo mirabiliter in tormentis. Sic vere chariſſimi, facit diabolus martyribus ſuis, id eſt, diuitibus & principibus, qui multa martyria, multos labores ſuſtinent pro mundo: quia vere ipſos in mundo linit & vngit melle, id eſt, dulcedine proſperitatis, dat eis diuitias, delitias & honores, & tunc vere adhibet eis Capras, id eſt, viles, fœtidas & infames perſonas in ſocietate eorū quod patet: quia vere illi, qui in officijs magnatum ſunt, deteriores cunctis alijs hominibus ſunt, ſcilicet, ſuperbi & raptores, mendaces, &c. Et ideo ipſi vere ſtatim incipiunt lambere, adulari, applaudere, & ſimilia. Et ita dum lambunt, pro certo ſugunt ſibi mel & acquirunt dignitates, dona & præbendas. Et quid ſequitur? Vere dum taliter lambunt & adulantur eiſdem, ipſi vere faciunt eos ridere ad literam, vel in mundi proſperis delectari, & in ſuis acquiſitionibus complacere, & ita finaliter moriuntur in ridendo, quia ſc. perſeuerant vſque ad mortem, & dum taliter rident, mortis temporalis & æternæ iaculis feriuntur. Et de hoc Prou. 16. *Vir iniquus lactat amicum ſuum, & ducit eum per viam non bonam.* Ideo *riſus dolori miſcebitur* &c. Prou. 14. Iſti igitur omittunt fructificare ſicut oliua.

¶ Item alij perdunt fructificare ſicut palma. Palma enim fœmella tamdiu fructificat, quamdiu palmæ maſculæ eſt coniuncta. Si autem maſcula ſubtrahatur, tunc ceſſat fructificare. Sic vere homines fœminini, id eſt, imperfecti nō poſſunt fructum bonum & bonorum operum producere, niſi palmæ maſculæ, id eſt, perſonis bonis & perfectis ſint ſociati & coniuncti, quia vere bona ſocietas facit hominem bonum, qua ſubtracta efficitur ſæpe malus, & à bona fructificatione impeditur. Pſal. 17. *Cum ſancto ſanctus eris &c.* Ideo vtile eſt ſemper ſectari bonā ſocietatem, id eſt, ad bona declinare, maxime palmæ fœmellæ, id eſt, perſonis imperfectis. Exemplum 4. Reg. 12. Ibi Ioas Rex fecit multa bona ratione boni Pontificis Ioiadæ quem ſecum habebat, qui bona ſuggerebat, & conſulebat, ſed eo mortuo factus eſt idololatra & commiſit multa mala & iniqua. Sic vere faciunt noſtri Reges, Principes & Prælati, quia propter defectum bonæ ſocietatis & boni conſilij faciunt multa mala. Ideo præcipitur Eccl. 9. *Viri iuſti ſint tibi cōuiuæ.* Igitur illi ceſſant à fructu bonorum operum ſicut palma. M

¶ Sed adhuc ſunt alij, qui omittunt fructum facere ſicut vitis. Vitis enim efficitur ſterilis, quando non foditur, quando ſuperfluis oneratur, & quando in altum non leuatur ſupra palū, & maxime ſecundum Plin. quando perfunditur aqua ſalſa. Sic vere chariſſimi, quando homo nō foditur per pœnitentiæ macerationem, quando non alte leuatur per contemplationem & æternorum affectionem, quando ſuperfluis, id eſt, temporalib. non exoneratur per eleemoſynarum largitatem, ipſe vere ſterilis efficitur à fructu bonorum operum. Et maxime illi fiunt ſteriles, qui perfunduntur aqua ſalſa, & ſcientia vel ſapientia mūdiali, ſcilicet cauſidici & cæteri mundi ſapientes, quia vere tales vix aut nunquam proferunt aliquem fructum bonum, imo ſunt pleni vitijs & peccatis, & ideo iſta ſapientia comparatur aquæ ſalſæ, quia ſicut aqua ſalſa facit potantem ſitibundum, ſic mundus facit faciliter poſſeſſores ſuos ſiti auaritiæ æſtuare, & nunquam diuitijs & officijs ſatiari: quia iſta *eſt ſapientia terrena, animalis, diabolica.* Iacob 3. Ideo talis aqua fuit figurata 4. Reg. 2. vbi dicitur, quod in *Hiericho ciuitate erat terra optima ſed ibi erat aqua peſſima, qua faciebat ſterilem terram.* Chariſſimi per Hiericho quæ interpretatur Luna, intelligo mundi ſapientiam: quia vere ſicut Luna in principio habet parum de lumine, tandem in medio menſis habet plenum lumen, in fine autem mēſis perdit penitus lumen ſuum. Sic vere iſti in principio habent parum de lumine, id eſt, de mundi ſapientia, ſed quando ſunt in medio menſis, i. in medio vitæ ſuæ, tūc ſunt in plenilunio, quia vere habent plenitudinem ſapientiæ ſæcularis, tunc totus mundus cōcurrit ad eos, deducunt omnes cauſas, habent penſiones, N

occu-

Digitized by Google

occupant officia, regunt omnes curias, lucrantur omnes pecunias. Sed vere in fine menſis, id eſt, in fine vitæ ſuæ in morte deficit eis penitus lumen ſuum, id eſt, ſenſus & ſapiētia, qua pollebant: quia iſti in morte ſunt ſtultiſſimi, res ſuas peſſime ordinãt & communiter peſſime moriuntur. Ideo Iob. 18. *Nonne lux impij extinguetur?* Et Eccl. 44. *A Luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione menſis.* Iſti igitur ſunt ciuitas Hiericho. Et ſicut ad ciuitatem omnia bona affluunt, ſunt tamen ibi plures ſordes quã in alijs locis, ſic omnia bona officia, honores & munera abundant in iſtis, licet pluribus fæcibus, id eſt, pluribus peccatis & vitijs ſunt fœdati. Dicitur enim quod in Hiericho erat terra optima, quia vere iſti habent terram optimam, id eſt, optima naturalia, optimum intellectum & ſenſum naturalem, ſed aqua peſſima, id eſt, mundi ſapientia, qua perfunduntur, ipſos facit ſteriles à fructu bonorum operum & virtutum: quia prudentia carnis mors eſt. Ideo Apo. 8. *multi homines mortui ſunt ex aquis: quia amaræ factæ ſunt.* Patet igitur, quod iſti ſunt ſimiles vineæ, quo ad ceſſationem fructificationis &c.

D ¶Item alij omittunt fructũ facere ſicut Piper &c. Dic, ſi vis, quomodo Piper coquitur, vt ſterileſcat. Patet igitur chariſſimi, quod multi diuerſimode impediuntur facere fructus bonos. Et ideo iſti debent vti conſilio Ariſtot. qui dicit, quod quando arbor ceſſat fructificare, poteſt ſibi mederi hoc modo, ꝙ radix arborum debet ſcindi, & lapis immitti, & tunc groſſus humor arborum deflue, qui eſt cauſa ſterilitatis, & aere ſubintrante poterit fœcundari. Sic vere homo, ſi tu vides te ſterilem à bonis operibus, pro Deo ſcinde radicem, id eſt, cor tuum per contritionem, pone ibi lapidem, id eſt, tumulum tuum per mortis tuę recordationem. Fac humorem groſſum, id eſt, peccata tua, quæ ſunt cauſa huius ſterilitatis, defluere per confeſſionem: attrahe aerem, id eſt, gratiam Spiritus ſancti per deuotionem, & ſic poteris iterum eſſe fœcundus per bonam operationem. Hoc eſt igitur remedium requiſitum ad morum perfectionem, ſc. quod erit cum dicitur: Fructus eius erit nimius, quia tu debes habere plurimos fructus, plurima bona opera, plurimas gratias & virtutes. Et hoc fuit figuratum Apoc. 21. vbi Ioan. *vidit iuxta flumen multas arbores, quæ erant fœcundiſſimæ, in tantum, quod afferebant duodecim fructus per menſes ſingulos.* Tales vero ſunt viri perfecti, qui iuxta flumen deuotionis ſunt ſiti: quia vere iſti omni menſe, imo etiam omni die debent producere duodecim fructus, id eſt, duodecim bona opera pietatis, ſex ſcilicet corporalia, quæ iſto verſu continentur:

Viſito, poto, cibo, recolligo veſtio, condo.

Dilata bene, & explica. Item ſex opera ſpiritualia, quæ ſunt:

Inſtrue, caſtiga, remitte, ſolare, fer, ora.

Inſtrue, ſcilicet ignorantem, caſtiga & corripe delinquentem, remitte in te peccanti, ſolare triſtem & deſperantē, fer, id eſt, ſupporta oneroſum, ora, ſcil. pro peccatore. Iſtos igitur duodecim fructus debes habere, & ſic eris perfectus. Dico igitur ſecundum auctoritatem, quod tu debes habere fœcunditatem & vbertatem, ſtabilitatem & firmitatem, pulchritudinem & honeſtatem, celſitudinem & dignitatem. Et hæc de arbore ſufficiunt.

A ***Arca.*** Multipliciter accipitur in ſcriptura. Per arcam enim intelligitur religio, vel Paradiſus, mundus, & vir perfectus. Et ſic poſſum dicere, quod eſt arca firmæ tuitionis, quãtum ad religionem, vel Eccleſiam, vel Paradiſum, ſtrictæ concluſionis, quantum ad mundum, pulchræ formationis, quantum ad virum perfectum. Primam arcam debemus ingredi, ſcilicet Eccleſiam vel religionem. Geneſ. 6. *Ingredere arcam tu, & filij tui.* A ſecunda debemus egredi, ſcilicet à mundo & à carne. Gen. 8. *Egredere de arca tu, & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tuorum.* Ad tertiam debemus progredi, ſcilicet ad virum perfectum, eum imitando, & eius ſocietatem ſectando. Vnde 1. Reg. 4. *Afferamus ad nos arcã fœderis Domini.* De iſto igitur vltimo modo, ſcilicet quantum arca poteſt ſignificare quemlibet virum perfectũ, aliquid diſſeramus. Dicamus igitur, quod arca poteſt ſignificare quamlibet perſonam moralem, & virtuoſam, & perfectam. Sicut enim videmus, quod arbor multis laboribus & tonſionib. percutitur, & ſic ad formam arcæ deducitur: ſic vere homo multis tonſionibus & percuſſionibus tentationũ & tribulationum, abſtinentiæ & pœnitentiæ primitus flagellatur, & ſic in arcam, id eſt, in virum perfectum & virtuoſum fabricatur. Nam ſicut dicitur Iudith. 8. *Quotquot Deo placuerũt, per multas tribulationes tranſierunt.* Ideo de quolibet virtuoſo poteſt dici illud Exod. 25. *Facit arcam de lignis Sethim.* Vbi oſtenditur, quod ſicut arca materialiter debet eſſe clauſa, munda, fortis, & firma: ſic vir perfectus, vel anima debet habere prudentiam munditiam, & conſtantiam. Prudentia facit concluſionem, ſupple, ſenſuum (Arcam, inquit, quæ dicitur ab arcano.) Munditia tollit infectionem, quia facit hominem eſſe non terreum, ſed ligneum, id eſt, mundum & purum (De lignis, inquit.) Conſtantia tollit corruptionem, quia facit hominem eſſe de lignis Sethim, quæ ſunt imputribilia. Habeamus igitur, chariſſimi, prudentiæ regulamentum, munditiæ ſubleuamentum, conſtantiæ roboramentum. Dico igitur, quod in nobis debet eſſe

Diſcretionis veritas,
Conditionis puritas,
Durationis firmitas.

¶Primo igitur dico, quod nos debemus habere diſcretionis B
ſagacitatem (Arcam.) Nam ſicut videmus, quod arca clauditur & ſeratur ad claudendũ & continendum, cœlandum & cuſtodiendum principaliter ordinatur: ſic vere vir perfectus ſeipſum debet per diſcretionem claudere, & feneſtras ſuas, id eſt, cor & ſenſus per prudentem cuſtodiam ab illicitis appetitibus coercere & bona interiora, ſc. gratias & virtutes tute atque ſagaciter cuſtodire, & ab aliorum viſibus occultare. Et hoc oſtenditur, cũ dicitur (Arcam.) Arca enim etymologizatur quaſi arcana cuſtodiens, vel quaſi auri cuſtos, & dicitur ſecundum Iſidor. ab arceo, arces, eo quod viſum arceat & cohibeat, ne ſc. videat quod interius occultatur. Poteſt etiam dici ab arcano, pro eo, quod res arcanæ & ſecretæ recluduntur & occultantur in arca. Sic vere vir perfectus debet dici arca, qui ſc. arcanum ſuæ perfectionis & virtutis debet ita ſagaciter cuſtodire, & ſeipſum ita arctum & clauſum tenere, quod viſus alienos poſſit à ſuæ conditionis notitia coercere. Exemplo Democriti Philoſophi, qui ſecundũ Senec. de ſeipſo dicebat: *Veni Athenas*, inquit Democritus, *nemo vnquam me agnouit.* Et ideo Senec. alibi dicit: *Vt omnibus eſſe notus, fac vt neminem noueris* id eſt, teneas teipſum cælatum & clauſum. Arca ergo figura. Num. 4. vbi dicitur, quod *arcam teſtamenti inuoluunt velamine hyacinthino* quia re vera arca teſtamenti, id eſt, bona & perfecta perſona debet eſſe per diſcretam cuſtodiam inuoluta, & clauſa pariter, & velata, ſimilis Tortucæ, quæ eſt beſtiola, quæ infra quaſdam thecas duriſſimas taliter ſe recludit, quod aliquid ab ea exterius non videtur, imo & pes & caput & reſiduum corporis ab omni parte ſub thecis illis cõcludatur & cælatur. Sic vere, chariſſimi, quilibet vir perfectus debet per diſcretam cuſtodiam ſeipſum includere & cęlare, & caput ſuæ intentionis, pedes etiã ſuæ affectionis, totũ etiam corpus ſuæ moralis conditionis debet per humilitatis cuſtodiã ab alijs occultare. Iuxta illud Eſa. 26. *Intra in cubiculum tuum claude oſtia tua ſuper te.* Quod re vera eſt contra multos, qui pro certo nolunt claudi, ſed oſtendi, nolunt latere, ſed apparere, nolunt occultari, ſed manifeſtari. Tales ſunt hypocritæ, qui opera ſua faciunt coram hominibus vt glorificētur ab eis. Tales etiã ſunt ſuperbi & vani, qui per iactantiam omnia bona ſua alijs manifeſtant. Sicut enim potus bulliens etiam ſi non haberet niſi vnã fabam, ipſam ſtatim producit & exterius ipſam oſtendit. Sic tales, qui per appetitum vanæ laudis bulliunt, quicquid habent de bono interius, totum volunt manifeſtari exterius. Non ſic chariſſimi, ſed ſimus arca clauſa, videlicet per prudentem cuſtodiam & diſcretam, & ſic erimus ſimiles Tabernaculo, in quo erat (ſecundum Apoſtol Heb. 9.) *arca teſtamenti circumtecta ex omni parte.* Habeamus igitur diſcretionis ſagacitatem (Arcam inquit.)

¶ Secundo debemus habere conditionis puritatem ſeu ſin- C
ceritatem (De lignis inquit) Sicut enim videmus, quod arca debet eſſe munda & pura, ſic vere homo perfectus debet habere conditionem puram ſpiritualiter atque mundam, quod oſtenditur cum dicitur de lignis. Eſt enim differētia inter ligna & lapides, quia ligna ſunt magis aerea, atq. pura, & ideo in aqua ſuperius perna tant. Lapides autem ſunt naturæ terreę atq; groſſę, & ideo ad fundum inferius detrahuntur. Sic vere talis eſt differentia inter ligna ſpiritualia & lapides, id eſt, inter perfectos & imperfectos, & inter bonos & malos quia re vera ligna, id eſt, viri perfecti ſunt magis puri &, ideo ſurſum in ſuperficiem, i. ad bona Paradiſi volunt ſemper aſcēdere, & per deſideriũ enatare, & aquam mundanæ proſperitatis ſub ſe deprimere, contemnere & calcare. Vnde Gen. 7. *Ferebatur arca ſuper aquas.* Lapides autem, id. lapidei peccatores, qui moraliter ſunt terrei, i. impuri pa-

arcus extenti, à facie grauis prælij. Quartus eſt arcus humani vigoris, id eſt, potentiæ ſæcularis, qui ſcilicet eſt

Arcus { fallibilis, frangibilis, damnabilis.

¶ Fallibilis dico. Oſeæ 7. *Facti ſunt quaſi arcus doloſus.* Frangibilis. 1. Reg. 2. *Arcus fortium ſuperatus eſt.* Et alibi. *Arcus eorum confringatur.* Damnabilis inſuper poteſt dici, ſcilicet, pauperibus, qui ſagittantur. Vnde Pſal 63. *Intenderunt arcum ſuum rem amaram, vt ſagittent in occultis immaculatum.*

¶ Quintus vero arcus eſt virtualis decoris, quia ſcilicet per arcum maxime cœleſtem, qui multis coloribus eſt decorus, intelligitur vir perfectus. de quo Eccle. 43. *Vide arcum, & benedic qui fecit illum, quoniam ſpecioſus in decore ſuo.* His igitur præmiſſis dicendum eſt aliquid de arcu dulcoris ſeu etiam decoris, qui eſt arcus perfectionis, & ſic ſignat quemlibet virum perfectum, & maxime beatam Virginem, vel etiam Dei filium incarnatum. Eccl. 50 *Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ.*

¶ In quibus verbis de Chriſti Incarnatione oſtenditur Inclinata Dei ſublimitas. (Arcus) Declarata morum formoſitas. (Refulgens.) Conſeruata matris Virginitas: quia iſtud fuit factum inter nebulas gloriæ, id eſt, inter puriſſima Virginis glorioſæ. Ibi enim Dei ſublimitas inclinatur (Arcus) Arcus enim quamuis ſit lignum durum & ſiccum, mediante tamen chorda ipſe contrahitur, inclinatur & curuatur. Sic vere Dei filius quã uis ab æterno in excellentia ſuæ maieſtatis exiſtens ab æterno fuiſſet hominibus rigidus atque durus, quod patuit in condemnatione Adæ & Luciferi, nunc tamen per chordam ſuæ dulciſſimæ pietatis fuit rigor ſuus incuruatus, & ad carnis aſſumptionem fuit humiliatus & inclinatus. Sicut enim arcus cœleſtis à cœlo in terram videtur deſcendere, cœlum & terram inuicem coniungere, ſic vere filius incarnatus, à cœlo in terram, id eſt, ab excellentia diuinitatis vſque ad depreſſionem terreæ humanitatis videtur mirabiliter deſcendiſſe, & cœlum & terram, id eſt, diuinam naturam & humanam in ſeipſo inuicem cõiunxiſſe. Ideo de arcu diuini rigoris taliter contemperato & curuato poteſt dici illud Pſal. 45. *Arcum conteret & confringet, arma & ſcutum comburet igni.* Arcus enim, id eſt, rigor iuſtitiæ, arma, id eſt, vigor pœnitentię, ſcutum, id eſt, ſtridor duritiæ, in beata Chriſti Incarnatione fuerunt confracta & humiliata & inclinata. Pſal. *Et arcus eorum confringatur.* Quod eſt proh dolor contra multos, qui re vera per pietatem non curuantur, per humilitatem non inclinantur ſed per ſuperbiam eriguntur, & crudelitatem extẽduntur. Tales ſunt ſimiles cuidam Serpenti, qui dicitur Chelydrus, qui ſecundum Iſid. & Luc. ſemper vadit erectus, nec ſe poteſt flectere quoquo modo. Sic vere multi ſunt ita rigidi, ita duri, ita ſtolidi, ita ſuperbi, quod ſemper volunt ire erecti per ſuperbiam & pompoſitatem, & extenti per duritiam & auſteritatem, nec volũt aliqualiter inclinari per miſericordiam & pietatem, nec per aliquam humilitatem, quod re vera eſt ſumme vituperabile, quia vere plus diligit Deus pietatem, quam ſeueritatem, dulcorem quam rigorem, humilitatem quam ſublimitatem. Ideo de talibus ſuperbis dicitur Iob 15. *Cucurrit contra Deum erecto collo.* Iſti ergo non ſunt arcus curuati, ſed arcus extẽti, ad ſagittandũ pauperes per rapinas ſemper diſpoſiti & parati. Vnde illud prædictum Pſal. 63. *Intenderunt arcũ rem amaram, vt ſagittent in occultis immaculatum.* Sicut enim ab arcu extento & parato procedunt ſagittæ, ſic à mundi crudelibus potentibus & ſuperbis, procedunt ſagittæ tribulationum & exactionum. Eſa. 5. *Omnes arcus eius extenti.* Vnde illud prædictum Oſeæ 7. *Facti ſunt quaſi arcus doloſus.* Sed pro certo chariſſimi, de talibus verificabitur illud Zach. 9. *Diſſipabitur arcus belli.* Et illud Oſeæ 2. *Arcum & gladium conderam de terra*, quia ſcilicet Chriſtus finaliter tales ſuperbos impios & crudeles diſſipabit, cõteret, & ſubuertet. Non ſic Chriſtus (chariſſimi) quia vere iſte non fuit per ſuperbiam extentus, ſed per patientiam & humilitatem inclinatus. Oſtenditur ergo Dei ſublimitas inclinata. (Arcus inquit.)

¶ Secundo morum luciditas declarata. (Refulgens) Sicut enim ex impreſſione radiorum ſolarium in nube rorida arcus reſultat, ita quod omnes colores rerum inferiorum ibi refulgent, ſic vere ex impreſſione Spiritus ſancti qui ſunt duo radij à Sole, id eſt, à Deo patre quanquam diuerſimode procedentes, in nube rorida, id eſt, in vtero Virginis glorioſæ reſultauit arcus, id eſt, mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, in quo pro certo omnes colores virtutũ & perfectionum reſplenduerunt, & mirabiliter reluxerunt. (Refulgens inquit.) Et de hoc Act. 12. *Lumen refulſit in habitaculo carceris.* Carcer enim & habitaculum diuinitatis fuit corpus Chriſti, qui ſcilicet diuinitatem per beatam Incarnationem in ſe continuit & incluſit. In quo quidem habitaculo lumen omnium perfectionum reſplenduit & refulſit. Circa quod debes aduertere, quod in arcu cœleſti ſunt quatuor principales colores, ſecundum quatuor elementa. Apparet enim ibi color viridis, quantum ad terram, color candidus, quantum ad aerem, color cæruleus, quantum ad aquam, color rubeus, quantum ad ignem. Et de alijs coloribus intermedijs apparet ibi vna infinitas. Sic vere chariſſimi in Chriſto, vel in Virgine, vel in quolibet viro ſancto debet primo reſplendere terra per ſuæ mortis conſideratione͂, & exinde debet reſultare color viridis honeſtatis: quia ſcil. ſicut color viridis magis placet inter colores, ſic honeſtas inter virtutes. Item iſte debet repræſentare aerem, quod eſt elementum purum, per conſcientiæ puritatem, & exinde reſultat color candidus caſtitatis Item debet habere aquam, id eſt, fraternam miſericordiam, ex qua reſultat color cæruleus pietatis. Item debet habere ignem ardentis affectionis, ex quo reſultat color rubeus charitatis. Et ſic ſibi poterit dici illud Ezech 16. *Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.* Vel alio modo exponendo poſſumus dicere, quod iſti quatuor colores ſignificant quatuor virtutes Cardinales. Color enim rubeus & igneus ſignat aſperitatem rigoris & iuſtitiæ, Color candidus & aereus ſignat puritatem & claritate͂ prudentiæ, color autem viridis & terreus ſignat ſtabilitatem conſtantiæ. Color vero cæruleus & aqueus ſignat moderame͂tum temperantiæ. Ignis enim vrit & inflammat, ſic iuſtitia arguit, flagellat, punit pariter, & caſtigat. Aer etiam illuminationem recipit & demonſtrat. Sic prudentia lumina veritatis ſemper portat. Terra ſtabilis & immobilis perſeuerat. Sic fortitudo infirmitate perſeuerantiæ atque cõſtantiæ ſemper durat. Aqua vero propter ſui mollitiem & indeterminatam qualitatem ſecundum Iſid. omnibus ſaporibus & coloribus ſe contemperat, ſic temperantia omnib. ſe coaptat. Iſtos igitur colores, iſtas virtutes & perfectiones debet quilibet vir perfectus habere, & ipſis coram Deo & hominibus colorari & ornari. Et ſic erit ſimilis cuidam lapidi, qui dicitur Excoliceros, qui eſt lapis multorum colorum ſub quadam varietate differentium, qui ſecundũ Iſid tot habet valores, quot habet colores. Quod eſt contra hypocritas qui multos habent colores honeſtæ apparentiæ, & tamen nullos habent valores perfectionis aut exiſtentiæ. Iſti ſunt ſimiles cuidam Serpenti, qui dicitur Orphites qui eſt Serpens multorum colorum, de quo dicit Iſid. quod, quot habet colores, tot habet dolores, & quot habet in cute picturas, tot habet artes nocendi, & venenoſas puncturas. Non ſic, ſed habeamus colores omnium virtutum & perfectionum, vt de nobis dicitur illud Ezech. 16. *Cinxi te byſſo, calceaui te hyacintho, indui te ſubtilibus, veſtiui te diſcoloribus* Et ſic quilibet erit refulgens 1. Mach. 6. *Refulſit Sol in clypeos aureos, & reſplenduerunt montes ab eis.* Oſtenditur ergo morum luciditas declarata. (Refulgens inquit) vnde illud prædictum Eccl. 43. *Vide arcum, & benedic qui fecit illum, valde glorioſus eſt in decore ſuo.* Sequitur. *Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus &c.*

¶ Tertio dico, quod dicitur matris Virginitas nunquam maculata, quod oſtenditur cum dicitur: Inter nebulas gloriæ. Sicut enim arcus inter puras nubes & nebulas habet relucere, & E
ibidem per reflexionem radiorum ſolariũ apparere, ipſas aute͂ nebulas non ſolet corrumpere, ſed eas ſui præſentia mirabiliter decorare. Sic vere Chriſtus in puriſſimis nubibus & nebulis viſcerum Virginis glorioſæ per infuſionem radiorũ Spiritus ſancti & per Incarnationem apparuit, & refulſit. Quas quidem nebulas, id eſt, quæ Virginis viſcera non vitiauit vel maculauit, ſed mirabiliter decorauit (Nebulas inquit gloriæ.) Nebula gloriæ dicitur illa; quæ non eſt obſcuritate offuſcata, ſed claritate illuminata: & pro certo talis nebula fuit partus Virginis glorioſæ, iſta enim non habuit aliquam maculam vel aliquam obſcuritatem alicuius fœditatis, voluptatis, vel carnalitatis, imo ſemper habuit claritatem puritatis, & lumen ſplendidæ Virginitatis: fuit ergo ſuus vterus nebula gloriæ. Ad quod facit illud 3. Regum 8. *Dominus dixit, quod habitaret in nebula.* In quibus Virginitas Mariæ deſcribitur vt deifice dedicata. (Dominus) quia ſcilicet domino non alteri fuit deputata. Ezech. 44. *Dominus ſolus intrat & exit per eam.* Ite͂ vt publice prædicata. (Dicit inquit.) Vt cœlice deputata: quia ſcilicet dicitur nebula: & ideo iſta fuit

Digitized by Google

ſimilis cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Iris qui ſecundum Dioſc. & Iſid. ſic dicitur, eo quod ſolis radio percuſſus Iridem facit in proximis parietibus apparere Et iſte lapis dicitur iuuare mulieres parituras. Sic vere (chariſſimi) fuit beata Virgo. nam quando verus radius Solis, i. Spiritus ſanctus, qui re vera eſt radius Solis, i. Dei patris, iſtum lapidem intrinſecus illuminauit, quando ſcilicet Spiritus ſanctus ſuperuenit in illam, & obumbrauit ſibi Virtus altiſſimi, tunc vere arcus cœleſtis, id eſt, Dei filius in circumſtantibus parietibus, id eſt, in ſuis puriſſimis viſceribus per beatam Incarnationem apparuit & reluxit. Iuxta illud Gen. 9. *Apparebit Arcus meus in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & terram.* Et ideo iſte lapis, ſc. beata Virgo mulieres pariẽtes, id eſt, perſonas laborantes, periclitantes & patientes creditur ſuis precibus mirabiliter adiuuare: quia vere nulla eſt tribulatio, miſeria, vel deſolatio, triſtitia ſeu tentatio, ſi Mariæ ſuffragium deuote imploretur, quin ipſius miſericordia ſuffragetur. Ideo dicit beatus Bern. in quodam ſermone. *Si criminum immanitate turbatus, ſi conſcientiæ fœditate confuſus, horrore iudicij perterritus, ſi barathro deſperationis abſorptus, Mariam cogita. Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, ipſam enim cogitans non erras, ipſam rogans non deſperas, ipſam ſequens non deuias, ipſa tenente non corruis, ipſa protegente non metuis, ipſa duce non fatigaris, ipſa propitia non damnaris: & ſic in teipſo poteris experiri, quam merito ſit dictum nomen Virginis Maria, id eſt, Maris ſtella.* Illa eſt igitur Iris lapis precioſus, quæ adiuuat parturientes, & quæ cœleſtem Iridem repræſentat. Et ideo fuit figurata Apoc. 10. vbi Ioannes vidit *Angelum amictum nube, & Iris erat in capite eius*, quia re vera beata Virgo, quæ propter puriſſimam virginitatem poterat Angelus appellari, fuit amicta nube, i. caſtiſſima puritate, quia ſc. ſecundum Hieronym. *ſemper eſt Angelis cognata virginitas.* & coronata, ornata & honorata fuit Iride, i. incarnati filij diuinitate. Sic igitur patet, quod hic oſtenditur matris virginitas intacte ſeruata, morum luciditas ſplendide monſtrata, Dei ſublimitas in carne curuata. Et ſic ergo bene dicitur. *Quaſi arcus refulgens* &c. Et hoc de arcu ſufficit. Nota quod ad iſtam auctoritatem poteſt applicari illud thema.

> Arcum meum ponam in nubibus, (in annunciatione.)
> Apparebit arcus meus in nubibus. (In aduentu vel natiuitate.)
> Sume arma tua, pharetram, & arcum. (In natiuitate, vel apparitione.)
> Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum. (In annunciatione, & diuiſe ſermonem ad Virginem.)

Pharetra fuit Chriſti humanitas, arcus Chriſti diuinitas, quæ fuerunt arma beatę Virginis, quibus in annunciatione angelica fuit armata. Nota igitur, quod per arcum intelligitur rigor iuſtitiæ, & vigor potentiæ, & maxime in iudicio. Iob. 19. *Arcus meus in manu mea ſemper inſtaurabitur &c.*

A ***Ardor. Ardere.*** Nota, quod ardor poteſt accipi multipliciter in ſcriptura. Eſt enim ardor affectionis, & eſt ardor afflictionis Ardor affectionis eſt duplex, ſc. ardor virtuoſus, qui eſt charitas; Ardor vitioſus, qui eſt ambitio, nimia ſolicitudo, & cupiditas. De ardore charitatis dicitur Lucæ 24. *Cor noſtrum ardens erat cum aperiret nobis ſcripturas.* De ardore cupiditatis & carnalitatis, tentationis & ambitionis dicitur Eccl. 40. *In ventre impij ignis ardebit.* Iterum eſt ardor afflictionis, & hic eſt duplex ſcilicet temporalis & æternalis. Temporalis aliquando eſt mentalis, aliquando verbalis, aliquando realis. Mentalis eſt nimia ſolicitudo, triſtitia, & iracundia. Deuter. 32. *Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit*, &c. Verbalis eſt detractio ſeu iniuria, ſeu ad luxuriam incitatio. Et de hoc Eccl. 9. *Eloquium eius quaſi ignis ardeſcit.* Realis eſt tribulationis inflammatio. Et de hoc Eſai. 34. *Conuertetur terra eius in picem ardentem.* Et Eccleſiaſt. 18. *Ardorem refrigerabit ros.* Item eſt ardor afflictionis æternalis, & hic eſt duplex, ſcil. purgatorij & inferni. Purgatorij, Apoc. 8. *Mons magnus igne ardens miſſus eſt in mare.* Item eſt ardor afflictionis inferni. Et de hoc Deuter. 32. *Ardebit vſque ad inferni nouiſſima.* Dicamus ergo, quod eſt Ardor virtuoſus, quem debemus habere, ardor vitioſus, quem debemus cauere, ardor doloroſus, quem debemus timere. De ardore igitur bono poteſt exponi illud Eccl. 50. *Quaſi thus ardens in igne.* In quibus verbis oſtenditur triplex ardor bonus, quem ſumme debemus habere, videlicet, ardor

> Affectionis,
> Dilectionis,
> Correctionis.

¶ Sicut enim res ardens ſeu ardor ſurſum tendit, calefacit, incendit, purgat, & puritatem impendit, ſic vere B

> Per affectionem ſurſum eleuamur. (Thus,)
> Per dilectionem intus inflammamur, (Ardens)
> Per correctionem à malis purgamur, (Igne.)
> Habeamus igitur ardorem affectionis ſurſum eleuantis, (quaſi thus.)

Nam ſicut videmus, quod flamma quamdiu ardet, ſemper ſurſum tendit, ſic vere mens noſtra quãdo per affectionem ardet, ſemper ſurſum ad Deum & ad bona æterna affectanda & deſideranda ſe erigit, atque leuat. Et hoc oſtenditur quando dicitur thus, quia ſicut thus ardens reſoluitur in fumum fragrantiſſimum, quia ſurſum in ſublimibus euaporat, ſic vere mens noſtra ſi per veram affectionẽ arſerit, ſurſum ad cœleſtia per ſana deſideria reſoluetur, & ab iſtis inferiorib. erigetur, & odor bonæ famæ ab eo vndique diffundetur. Vnde Cant. 4. *Ibo ad montem myrrhæ & ad collem thuris.* Debet n. dici vir perfectus, mons per altam contemplationem, (Myrrhæ) per carnis mortificationem quia ſc. myrrha eſt illud quo mortui inunguntur. (Collis) per eleuatã intentionem. (Thuris) per feruentem affectionem. Heu proh dolor chariſſimi, quam pauci ſunt hodie tales, quia re vera affectio & deſiderium modernorum nõ tendit ad ſuperiora, ſed ad inferiora. Non ſuperius eleuatur, ſed inferius inclinatur, non quærit cœleſtia, ſed terreſtria, non æterna, ſed externa, non ſuperiora affectat, ſed per auaritiam in mundanis & infimis ſe delectat, & ideo tales non ſunt ardentes per cœleſte deſiderium & affectionem, ſed magis feruentes per auaritiam & ambitionem. Et ideo chariſſimi, videtur, ꝙ tales ſunt ſimiles cuidam impreſſioni aeris, quæ dicitur A ſub deſcendens, qui vapor inflammatus & à ſummo inferius protenſus, qui à ſuperiori parte incenditur, ita quod flamma ad partem poſteriorem & inferiorem detrahitur & deſcẽdit. Et ideo ſicut dicit Ariſt. in lib. Meteororum, talis impreſſio. A ſub deſcendens dicitur, & à vulgo creditur ſtella cadens, eo ſcilicet, quod ille ignis rutilans & ardens à ſuperiori ad infima deriuatur. Re vera chariſſimi, tales ſunt auari & cupidi. Iſti n. pro certo nihil aliud ſunt niſi vapor inflammatus. Vapor dicitur propter indurabilẽ vanitatem Iacob. 4. *Quid autem eſt vita noſtra? vapor eſt ad modicum parens.* Inflammati dicuntur propter auaritiam, & cupiditatem, ſed quid? pro certo iſta inflammatio ambitionis & auaritiæ non eos eleuat ad affectionem bonorum æternorum, imo eos ſemper deprimit, ad cupiditatem bonorum terrenorũ. Et ideo tales apte A ſub deſcendens, i. ſtella cadens, quia ſc. tales à principio vſque ad finem, à ſuperiori vſque ad inferius, à natiuitate vſque ad mortem non ceſſant ardere per cupiditatem, cadere per iniquitatem, deſcendere, ſc. ad bona mundi per auaritiam & ambitioſam voluntatem. Tales ſtellæ fuerũt figuratæ Apoc. 8. vbi dicitur, quod *ſtella magna ardens ſicut facula cecidit de cœlo in tertiam partem fontium, fluminum & aquarum. Dicebatur autem ſtella Abſynthium.* Et factæ ſunt aquæ in amaritudinem & Abſynthium propter ſtellam, & multi homines mortui ſunt ex aquis, quia amaræ factę ſunt. Re vera chariſſimi, tales ſtellæ ſunt auari & ambitioſi, qui per mala deſideria ad modum faculæ ſemper ardent. Iſti enim dicuntur cadere de cœlo in terram, quia ſcilicet, cœlum, id eſt, cœleſtia derelinquunt, ad terramque, id eſt, ad terreſtria ſe conuertunt. Iſti enim dicuntur Abſynthium, quia ſcilic. tam in ſe, quam in alijs amaritudinem introducunt. Sunt enim amari quo ad alios per iniuriam, & vexationem. Vnde *ipſi ſunt amari velut Abſynthium, & acuti velut gladius biceps.* Prouerbiorum 1. Sed quid? pro certo, quando talis ſtella habitat & moratur in aliqua patria, & maxime quando præfertur, & ad dignitatem ſeu officium promouetur, tunc vere fontes, flumina, & aquæ, quibus ipſe adiungitur, amara fiunt. (fontes dico) id eſt, pij & miſericordes, qui alios potant. (Flumina, id eſt, operarij, & agricultores, qui cõtinue currunt & laborant. (Aquæ) id eſt, delitioſi, & diuites (hoc eſt dictum.) Omnia genera hominum, qui eis ſubſunt, vicinantur, vel ſociantur, in amaritudinem cõuertuntur, triſtitiam pariter, dolorem, propter ſc. iniurias, rapinas, fraudes, & vſuras, quas ab eis patiuntur. Ideo de talibus poſſunt dicere ſui ſocij & vicini. *Solus ſedebam, quoniam amaritudine repleſti me.* Hierem. 15. Ideo de talib. ſtellis ardentibus dicitur Eſa. 10. *Gloria eius ſuccenſa ardebit. quaſi ignis combuſtio.* Non ſic (chariſſimi) non pro Deo. Non ardeamus per auaritiam & ambitionem, ſed ardeamus per ſanum deſide-

Digitized by Google

ſiderium & bonam affectionem. Habeamus igitur ardorem affectionis ſurſum eleuantis (Thus inquit.)

C ¶ Secundo habeamus feruorem dilectionis intus inflammātis. (Ardens inquit.) Sicut enim res, quæ ardet faciliter alteri poteſt coniungi, ſicut patet de vitro & ferro ignito, quod tunc alteri ferro poteſt vniri, ſic vere cor, quod per amorē feruet, & ardet, Deo & proximo ſe coniungere ſemper ſtudet. (Ardens, inquit) Lucæ 24. *Cor noſtrum ardens erat.* Ad quod facit figura Leuitic ſexto, vbi dicitur. *Ignis in altari meo ſemper ardebit.* Quia re vera chariſſimi in altari cordis noſtri ignis & ardor perfectæ charitatis ſemper & continue debet inueniri. Vnde Dominus de iſto ardore dicit Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat?* Semper, inquit, quia vera charitas & perfectus amor nunquam ex toto deficit, nec perit. Nam (vt dicit Tullius) *vera amicitiæ perpetuæ ſunt*, & hoc, quia in hoc mundo incipiunt, & in patria perficiuntur. Et ideo dicit Apoſtolus 1. Corinth. 13. *Charitas nunquam excidit.* Et ideo pro certo (chariſſimi) nos debemus eſſe ſimiles cuidam lapidi precioſo, qui dicitur Asbeſton, qui talis eſt conditionis, quod cum ſemel accenſus fuerit, nunquam perpetuo poteſt extingui, imo continue & perpetuo ardet. Vnde dicit Iſidor. quod in quodam templo fuit facta vna lucerna de iſto lapide, qui nec vento, nec pluuia, nec tempeſtate potuit deſtrui. Re vera chariſſimi, tales lapides debem⁹ eſſe. Ardor enim & feruor charitatis, dilectionis & amoris, tam ad Deum, quam ad proximum, ita debet in nobis eſſe perfectus, quod nec vento tentationis, nec tempeſtate tribulationis, nec pluuia alicuius proſperitatis vel acquiſitionis deficere vel perire poſſit. Eſa. 65. *Ignis ardens tota die.* Et breuiter nos debemus eſſe tales, quod nos ſimus digni eſſe lucernæ & candelabra aliorum, per dilectionem ardentes, & per diſcretionem lucentes, per exemplum & per bonam conuerſationem alios inextinguibiliter illuſtrantes, & ſic de quolibet tali dicetur illud Dan. 10. *Oculi eius vt lampas ardens.* Hoc eſt contra multos, quorum cor non ardet per dilectionem, ſed potius per inuidiam, & iracundiam, & furorem. Non ſic, ſed habeamus dilectionem mentes inflammantem.

D ¶ Tertio debemus habere ardorem, ſcilicet correctionem mala caſtigantem. (In igne inquit.) Sicut enim ignis ardens agendo in materia purgabili ipſam igniendo, & fæces eius conſumendo purificat & depurat. Sic vere ardor correctionis, aduerſitatis & tribulationis, pœnitentiæ & zeli diuini, de quo ſcilicet dicitur 1. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam*, quādo per miniſterium boni prælati, vel per inflictionem occultæ Dei iuſtitiæ ferrum, id eſt, peccatorum cor ferreum, durum & obſtinatum frangit & vrit, fæces & ſordes ſuorum peccatorum conſumit & annihilat, & ſic illud purificat atque mundat. In ignem inquit. Eccleſ. 2. *In igne probatur aurum & argentum:* ſic & homines receptabiles in camino humiliationis. Sed pro certo (chariſſimi) multis accidit hodie ſicut ferro, quod quamdiu ardet in igne, ad voluntatem artificis poteſt fabricari, duci, & malleari, & in quamcunque figuram mutari, ſed amotum de igne, & refrigeratum, ſtatim in priſtinam duritiem reuertitur, & immalleabile efficitur, ſicut ante. Sic vere multi ſunt, qui dum ſunt in igne alicuius fortis tribulationis vel correctionis, fiunt molles per benignitatem, plicabiles per ſubiectionem & humilitatem, ſed vere quando ipſi poſſunt ſanari & refrigerari, liberari & proſperari, tunc iterum incipiunt indurari per crudelitatem, obſtinari per malignitatem, & in malam primam conſuetudinem mutari. Exemplū de Pharaone, qui in plagis obediebat, extra plagas contradicebat. *Induratum eſt enim cor Pharaonis, & non dimiſit populum.* Et ideo vere, quia tales nolunt mutari vel cōuerti per temporalem ardorem & tribulationem, ideo Deus ad modum fabri adhibebit fortiorem ardorem, ſcilicet æternam ignis infernalis damnationem. Nam, quia ignem correctionis & tribulationis nolunt ſuſtinere temporaliter, neceſſe habebunt ipſum ſuſtinere æternaliter, quia *vindicta carnis, impij & ignis & vermis*, Eccleſ. 7. Eſt enim damnatus ſimilis monti Æthnæ, qui eſt quidam mons in inſula Siciliæ, qui perpetuis incendijs ſemper ardet. Sic pro certo damnati, ex quo ad maris inſulam, id eſt, ad mortis & inferni amaritudinem peruenerint, perpetuis ardoribus cremabuntur. Figura Apocalyp 8. vbi dicitur, quod *mons magnus igne ardens miſſus eſt in mare.* Quia vere (chariſſimi) illi, qui ſunt montes per excellentiam dignitatis, qui ſunt magni per opulentiam facultatum, iſti igne ardent per tormentorum crudelitatem, & mittuntur in mare, id eſt, in perpetuæ amaritudinis acerbitatem. Eſaiæ 33. *Quis ex vobis poterit habitare cum ardoribus ſempiternis?* Heu (chariſſimi) non ſic, prō Deo, ſed caueamus, ne incurramus iſtum ardorem tribulationis & ne incurramus æternalem, ſuſtineamus temporalem. Sic igitur patet (chariſſimi) quod eſt triplex ardor bonus, & quod iuſtus tripliciter debet ardere, ſcilicet,

Per { Correctionem exterius vrentem (Ignem.)
Dilectionem interius vrgentem (Ardens.)
Affectionem ſuperius ſurgentem (Thus.) }

Sic igitur erimus quaſi thus ardēs in igne, ita quod de quolibet noſtrum poterit dici illud Eccl. 48. *Surrexit Helias quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat*, quia ſcilicet iuſti non ſolum ardentinus per amorem, imo etiam extra in opere per pœnitentiam & dolorem, & in verbo per eloquentiam & feruorem. Nota quod iſtud thema poteſt applicari ad iſtam auctoritatē. *Lucernæ ardentes in manibus veſtris*, Luc. 12. *Oculi eius quaſi lampas ardens.* De Ioanne Euangeliſta, vel Auguſtino vel Doctore. *Erat lucerna ardens & lucens*, Ioan. 5 De Ioanne Baptiſta. *Spiritus gloria Domini quaſi ignis ardens*, Exod. 24. De Spiritu ſancto, &c.

¶ Nota, quod eſt ardor malus, de quo poteſt exponi illud Eccleſ. 40. *In ventre impij ignis ardebit.* Vbi oſtenditur quadruplex ardor malus, ſcilicet, E

Ardor { Carnalitatis. (In ventre.)
Cupiditatis. (Ignis.)
Crudelitatis. (Impij.)
Aduerſitatis, ſcilicet, æternæ (Ardebit inquit.) }

Ardet enim peccator per luxuriam & carnalitatē, per ſæuitiam & crudelitatem, per auaritiam & cupiditatem, finaliter autem per æternam miſeriam & aduerſitatem. De ardore luxuriæ dicitur Iudith. 12. *Erat enim ardens in concupiſcentia eius.* De ardore ſæuitiæ dicitur Eccl. 23. *Anima callida quaſi ignis ardens non requieſcet, donec aliquem glutiat.* De ardore auaritiæ dicitur Eſai. 34. *Erit terra eius in picem ardentem.* De ardore æternæ miſeriæ dicitur Apocal. 19. *Miſſi ſunt in ſtagnum ignis ardentis & ſulphuris.* Allega, ſi vis, figuras & exempla, quia ſatis inuenies. Iſti ſunt ſimiles promontorio Theothema in Gonlolia Æthiopiæ prouincia ſupra mare ſito, quod ſecundum Plinium perpetuo flammat & ardet: & etiam tempore pluuiæ ardor eius amplius irritatur, & maioribus ignibus inflammatur. Sic vere tales mali ſemper & inceſſanter flammis malorum ardorum vruntur, & quanto plus imbrium, id eſt, diuitiarum & beneficiorum, dulciumque verborum recipiunt, amplius ſuccenduntur: imber enim delitiarum ſuccendit luxuriam, imber diuitiarum auaritiam, imber dulcium verborum iracundiam. Et ideo imber diuinæ miſericordiæ ab eis contemptus, in eis excitabit ardoris æterni violentiam. Eſa. 65. *Iſti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.* Et hoc ſufficit.

Area.

Nota, quod area idem eſt quod platea non penitus mundata, nec ſtrata, circa domos poſita, excutiendis frugibus opportuna. Notare ergo poſſumus, quod eſt Area A

Exterioris opulentiæ,
Interioris conſcientiæ,
Vtilioris reſidentiæ,
Pœnalioris violentiæ,
Superioris excellentiæ,
Inferioris peſtilentiæ.

Eſt dico area opulentiæ exterioris. Iohel. 2. *Implebuntur areæ frumento.* Et talis area eſt diſtribuenda & pauperibus communicanda. Nu. 15. *De cibis veſtris, ſicut de areis primitias ſeparabitis.* Item eſt area conſcientiæ interioris. Iſta eſt enim area Areuna, quod interpretatur lumen vel illuminatio gratiæ, in qua à Dauid fuit ad vocem Angeli altare conſtructum, ſicut dicitur 2. Regum 24. *Conſtitues altare in area Areuna Iebuzæi.* Et in qua à Salomone fuit poſtea templum ædificatum 2. Paralip. 3. *Cœpit ædificare Salomon domum domini in Hieruſalem in monte Moria in loco, quem parauerat Dauid in area Ornan Iebuzæi.* Quia re vera in area Ornan, id eſt, in conſcientia viri iuſti gratia & ſcientia illuminati, conſtitui debet domus deuotionis & charitatis, & templum totius honeſtatis & ſanctitatis. Ideo Chriſtus videtur dicere cuilibet illud 1. Paral. 21. *Da mihi locum areæ tuæ, vt ædificem domino altare.* Item eſt area religionis vel eccleſiæ ſeu reſidentiæ vtilioris. Iſta eſt n. area, quæ debet inhabitari, quia ſcilicet extra eam non eſt ſalus. Area itē eſt, quæ debet expurgari, quia fæces vitiorum nō debent ibi eſſe. Area inſuper, qua debent ventilari, id eſt, exa-

Digitized by Google

minari, vt ſcilicet bona grana, id eſt, boni viri retineantur, mali vero excutiantur. Eſt dico in iſta area fidelium habitatio. 2. Eſd. 2. *Sedit omnis multitudo in area templi*. Item eſt ibi vitiorum expiatio. Matt. 3. *Permundabit aream ſuam*. Item ibi eſt bonorum malorum diſcuſſio & ſegregatio, quod potiſſime fiet in die iudicij, vnde Luc. 3. dicitur de Chriſto, quod *ventilabrum in manu ſua, & ventilabit aream ſuam, & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili*. Iſta eſt ergo area reſidentiæ vtilioris. Item eſt area violentiæ ſeu turbulentiæ pœnalioris, ſc. mundus, qui eſt area, vbi continue laboratur. Hier. 51. *Filia Babylonis quaſi area tritura*. Iſta eſt area, quæ tota fuit madida, vellus vero ſolummodo fuit ſiccum: quia ſcil. totus mundus madefactioni carnalitatis fuit ſubditus præter vellus Gedeonis, i. præter virginem glorioſam, quæ ab omni vitio fuit ſicca. Iſta eſt area, ex qua mali per mortẽ rapiuntur, & inde per turbinis violentiam exportantur. Oſe. 1. *Erunt ſicut puluis turbine raptus ex area, & ſicut fumus de fumario*. Item eſt area peſtilentiæ inferioris, ſc. area inferni, de qua dicitur Dan. 2. *contrita ſunt pariter teſta, æs, ferrum, argentum, & aurum, & redacta in fauillam æſtiuæ areæ*, quaſi dicat; Omnes mundanæ diuitiæ ad nihilũ computantur, quando ad fauillam æſtiuæ areæ, id eſt, ad incendium areæ inferni comparantur. Item eſt area eminentiæ ſuperioris, ſc. area paradiſi, de qua Chriſtus pro quolibet beato poteſt dicere illud Cantic. 6. *Dilectus meus deſcendit* (ſupple per mortem) *in hortum ſuum ad areolam aromatum, vt lilia colligat*. Sufficit de area.

A *Arena.* Nota, cum arena habeat aſperitatẽ, ariditatem, ſterilitatem, multiplicitatem, inſtabilitatem, ſecundum varias eius conditiones poteſt habere diuerſas ſignificationes. Dico igitur, quod inuenitur arena aſperitatis, quæ pœnitentiæ deſignat ſtimulum. Arena enim ſua aſperitate ſordes vaſis abſtergit, & carpinat, ſua ariditate fluxum maris ſiſtit & terminat, ſua proprietate precioſa tegit, & germinat, quia ſc. aurum & lapides precioſi teguntur, & gignuntur in arenis maris & fluminum. Sic vere dico, quod aſperitas pœnitentiæ ſordes vitiorum abſtergit, quia ſcil. ſicut arena ſua aſperitate licet tactum offendat, vaſa tamen mundat, & purgat, ſic pœnitentiæ vel tribulationis aſperitas, & ſi corpus offendat, animam tamen purificat atque polit. Quia ſc. ſicut vaſa arena fricata ſolent ſplendere, ſic ſancti viri pœnitentia tacti, ſolent ſcientijs, & moribus relucere Oſe. 1. *Erit numerus filiorum Iſrael quaſi arena maris*.

¶ Item iſta arena pœnitentiæ fluxum carnalitatis reſtringit. Sicut enim dicunt philoſophi, quod ſiccitas arenæ eſt cauſa, quod mare nõ tranſit terminos ſuos: ſic ſiccitas abſtinẽtiæ, quæ pœnitentiam comitatur, omnem fluxum ſuperfluitatis ſtringit. Hier. 5. *Poſui arenam terminum mari, præceptum ſempiternum, quod non præteribit*.

¶ Item iſta arena pœnitentiæ lapides precioſos, & metalla diuerſarum virtutum generat atque tegit, vnde Deut. 33. *Immolabunt victimas iuſtitiæ, inundationem maris quaſi lac ſugent, thesauros abſconditos arenarum*. Hæc eſt igitur arena aſperitatis, quæ pœnitentiæ deſignat ſtimulum.

¶ Secundo dico, quod inuenitur arena frigiditatis, ſiue aridi-
B tatis, quæ mortalitatis deſignat tumulum. Arena enim quæ eſt frigida, ſicca, inſipida, ponderoſa, & fluxus maris reſtrictiua, ſignat mortem, quæ finis, & terminus maris, id eſt, fluctuoſæ vitę exiſtit, quæ humore voluptatis caret, & quæ grauis, aſpera, & inſipida ad guſtandum, & ſuſtinendum eſt, vnde illud Hier. 5. *Poſui arenam terminum mari &c.* Arena enim ſignat pondus æternæ tribulationis & mortis, ſc. pœnam æternam, quæ ſc. aſpera & grauis, & quæ fluxus & fluctus malorum terminat Iob. 6. *Quaſi arena maris hæc grauior*, ſcilicet pondus pœnæ æternæ. Et ſicut in arena Lybiæ inueniuntur dracones, ſic mali finaliter habebunt habitaculum in inferno, vbi torquẽantur per dæmones Apocal. 2 *Stetit draco ſuper arenam maris*. Vel ſi vis, poſſes dicere, quod arena ſignat pondus timoris, vel ipſum timorem inferni, quem fluxus carnalitatis reſtringit. Sed de hoc dic ſicut ſupra dictum eſt de pœnitentia. De tali vero arena, quam ſcil. melius eſt ſuſtinere, quam pœnam æternam, poteſt dici illud Prouerbior. cap. 27. *Graue eſt ſaxum, & oneroſa arena ſed ira vtroque grauior*. Hæc eſt igitur arena ariditatis, quæ mortalitatis deſignat cumulum.

¶ Tertio inuenitur arena ſterilitatis, quę iniquitatis deſignat
C titulum. Arena enim, cuius eſt tanta ſterilitas, quod nihil poteſt ibi creſcere, ſignat ſtatum peccati, in quo nullum bonum creſcit, quia frigiditas indeuotionis, ſiccitas incompaſſionis, ponderoſitas pigritiæ, inconiunctibilitas diſcordiæ & inuidiæ, impediunt omne bonũ. Ideo de peccatore poteſt dici illud Eccl. 22. *Arenam & ſalem & maſſam ferri facilius eſt portare, quam hominem imprudentem, fatuum, & impium*.

¶ Quarto dico, quod eſt arena multiplicitatis, quæ boni vel mali deſignat cumulum, quia ſcil. quandoque arena deſignat multitudinem bonorum vel malorum 2. Reg. 17. *Congregetur vniuerſus popul⁹, qui eſt ſicut arena maris*. Vnde de multitudine beatorum dicitur illud prædictum Oſe. 1. *Filij Iſrael quaſi arena maris*. De multitudine vero damnatorum dicitur de Nabuchodonoſor, id eſt, de diabolo Abac. 1. *Congregauit quaſi arenam maris captiuitatem*. Mali enim ſunt innumerabiles, & immenſurabiles vt arena. Eccl. 1. *Arenam maris & pluuiæ guttas, quis dinumerabit?* Et Ier. 33. *Nec metiri arena maris poſſunt*. D

¶ Quinto dico, quod eſt arena fluxibilitatis, quæ diuitiarum deſignat riuulum. Sicut enim arenæ ſteriles & leues facile diſperguntur, & diuitiæ, quæ etiã ſunt ſteriles, & ſine fructu modico tribulationum vento perduntur, & diſperguntur, & difficile congregantur, nihil enim habent ſtabilitatis. Et ideo domus conſcientiæ ruinoſa dicitur, quæ *fundata ſuper arenam diuitiarum prohibetur*. Matth. 7. Et ideo indignatiue loquitur Dominus contra Eccleſiam arenis diuitiarum hærentem. Hierem. 9. *Dabo*, inquit, *Hieruſalem in aceruos arenarum, & in cubilia draconum*. Nauis enim arenæ hærens impeditur, ne veniat ad portum, & balena ne redeat ad pontum. Et breuiter, ſicut arena modici eſt precij vel valoris, ſic diuitiæ temporales reſpectu æternorum. Sap. 7. *Omne aurum in comparatione illius arena eſt exigua*. Et hæc ſufficiunt de arena. E

Areſcere. Ariditas. Cum ariditas ſignificet humoris defectum, poſſumus notare moraliter, ꝙ ſicut multiplex eſt humor, ſic in ſcriptura multipliciter ariditas inuenitur. Inuenitur enim ariditas paupertatis, quam debes tolerare, abſtinentiæ & puritatis, quam debes procurare, indeuotionis, quam debes temperare, ſenectutis, quam debes honorare, mortis & aduerſitatis, quam debes formidare. A

¶ Eſt igitur ariditas ſeu areſcentia lætanter toleranda, ſcilicet ariditas paupertatis, quia videlicet ſicut videmus, quod multa ſunt, quæ plus valent ſicca, quam humida, arida, quam virentia, ſicut patet de ſpeciebus, ſcil. de Zingibere & Cinnamomo quæ plus redolent ſicca, quam viridia, ſic vere ſæpe fit, quod multis plus proficit paupertas, & terrenorum bonorum ariditas & ſterilitas, quam proſperitas vel vbertas, quia ſcil. multi ſunt qui in ariditate paupertatis virtutibus ſolent fragrare, qui tamen ſi humidi & diuites eſſent, poſſent vermibus vitiorum corrumpi, & famæ redolentiam non habere. Talis ergo ariditas paupertatis debet amari, & patienter, & læte tanquam res vtilis, tolerari. Vnde pauperes debent regratiari Deo dicentes illud Pſal. 65. *Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertranſibunt pede, ibi lætabimur in ipſo*. B

¶ Secũdo dico, quod eſt ariditas procurãda, ſc. ariditas abſtinentiæ. Res enim aridæ melius conſeruantur, quam humidæ: & ideo fœnũ, & palea ſibi exponitur, vt humor ſuperfluus deſiccetur, vt ſic meli⁹ à putrefactione ſeruetur Sic vere caro noſtra melius præſeruatur à putredine vitiorum, ſi per abſtinentiã areſcere compellatur, & ſi ſoli, id eſt, tribulationum ardoribus exponatur. Conſtat enim quod terra arida, & arenoſa melius ſolet aquam habere. Sic vere vir abſtinens; & marcidus, & ab humore carnalitatis aridus melius ſolet aquam gratiæ, & ſcientiæ exhaurire. Figura Ezech. 37. vbi oſſibus aridis dicitur ſic: *Oſſa arida audite verbum Domini*, ſequitur: *introducam in vos ſpiritum, & viuetis. & dabo ſuper vos neruos & ſuccreſcere faciam in vobis carnes, & cutem, &c.* quia re vera cõſtat, quod illi, qui ſunt per abſtinentiã aridi, Spiritum ſanctum magis ſunt apti recipere, per gratiam viuere, & neruis charitatis ligari, carnibus fluidæ pietatis rigari, & cute recentis honeſtatis velari. Ideo bene dicit Dominus Eſ. 44. *Effundam aquas ſuper ſitientem, & fluenta ſuper aridam*. Et Dauid abſtinens & ſqualidus de ipſo dicebat in Pſal. 101. *Ego ſicut fœnum arui*. Hæc eſt igitur ariditas procuranda. C

¶ Tertio dico, quod eſt ariditas temperanda, & etiam irriganda, ſc. ariditas cordis, quæ nihil aliud eſt, quam indeuotio, & defectus humoris gratiæ, quia ſc ſicut videmus, quod arbor eradicata propter defectum humoris areſcit, & penitus ſterileſcit, ſic vere cum quis per peccatum à Deo eradicatur, ſtatim per indeuotionẽ ſolet areſcere, & fructibus bonorum operum vacuatur. Figuratus in ficu maledicta, de qua dicitur Marc. 11. D

Rabbi

Digitized by Google

Rabbi ecce ficus, cui maledixiſti, aruit. Et illud Eſa. 15. *Aruit herba, defecit germen, viror omnis interijt.* Iſta potiſſime ſunt contra hypocritas, qui humore gratiæ carent, & ideo viror ſuæ fictæ perfectionis faciliter areſcit. Quapropter ſcriptura comparat tales ſcirpo vel carecto, quę eſt herba lateraliter ſcindens, in locis paludoſis creſcens, & ſine aqua faciliter exareſcens. Vnde Iob 8. *Nunquid viuere poteſt ſcirpus ſine humore, aut carectum viuere ſine aqua cum adhuc ſit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas areſcit.* Sequitur: *Sic ſpecies hypocritæ peribit.* Conſtat enim quod hypocritæ ſunt ſcindentes, id eſt, detractores & iniurioſi, ſunt etiam carnales & paludoſi. Et ideo non mirum, ſi ſint aridi & virtutibus penurioſi. Pſal. 36. *Tanquam fœnum velociter areſcent, & tanquam olera herbarum cito decident.* Iſta eſt ergo ariditas tẽperanda. Exod. 4. *Accipe aquam de flumine, & effunde ſuper aridam.* Et nota, quod mali ſunt aridi in omni ſui parte, ſcilic. in corde per indeuotionem. Pſal. 101. *Aruit cor meũ, quia oblitus ſum comedere panem meum.* Manus per eneruationem, & ineptam operationem Marc. 3. *Erat homo in ſynagoga habens manum aridam.* Lingua per ineptam locutionem. Eſa. 45. *Lingua eorum ſiti aruit.* Oſſa per inconſtantię remollitionem, Pſal. 103. *oſſa mea ſicut gremium aruerunt.*

E ¶ Quarto dico, quod eſt ariditas miſeranda, ſc. ſenectutis, de qua Iob 7. *Induta eſt caro mea putredine & ſordibus pulueris, cutis mea aruit & contracta eſt.* Ligna enim arida citius franguntur. Sic homines ſenes facilius naturaliter moriuntur. Pſ. 89. *Mane floreat & transeat, veſpere decidat, induret, & areſcat.*

F ¶ Quinto dico, quod eſt ariditas formidanda Et iſta eſt ariditas mortis, & etiam temporalis, & æternæ aduerſitatis. Sicut enim quotidie videmus, diuites areſcunt proſperitatem perdẽdo, Eſa. 40. *Ventus flauit in eos, & aruerunt.* Mortales areſcũt, corpus per mortem amittendo, Pſ. 21 *Aruit tanquam teſta virtus mea, & lingua mea adhæſit faucib. meis, & in puluerem mortis deduxiſti me.* Peccatores areſcunt mortẽ æternam incurrendo, vnde de peccatore exponitur illud Marc. 9. *Vbicunq; ſpiritus*, id eſt, dæmoniũ *apprehenderit eum allidit eum, & ſpumat, & ſtridet, & areſcit.* Sequitur: *Et frequenter in ignem & aquam miſit eum, vt eum perderet.* Conſtat n. quod peccator in inferno dæmonibus ſubijcitur, tribulationibus alliditur, ſtridet per deſperationem, areſcit per triſtitiam & deſolationem, ſpumat per malorũ verborum emiſſionem, in igne ponitur per æternum ardorem, in quo ſubmergitur per laborioſum ſudorem, vel per lacrymoſum fletum, ibi enim erit fletus, & ſtridor dentium, qui ſicut dicitur Iob 24. *Ad ardorem nimium tranſibunt ab aquis niuium &c.* Et breuiter quicquid peccator in iſta vita habet viroris & amœnitatis, humoris & voluptatis, valoris & auctoritatis, vigoris & proſperitatis, totum in inferno ſiccatur, & perit & totum annihilatur, & areſcit. Vnde Ioan. cap. 15. de peccatore non ferente fructum dicitur, quod *mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & in ignem mittetur, vt ardeat.* Et iſta de areſcere ſufficiunt. Vide inf. de Societate.

A *Argentum.* Gratia breuitatis dupliciter in ſcriptura accipitur argentum. Accipitur enim materialiter, & moraliter. Materialiter ſignat diuitias temporales, ſicut dicitur Act. 3. *Argentum & aurum non ſunt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do.* Moraliter ſignat perſonas virtuoſas, morales, & ſpirituales, Prouerb. 10. *Argentum electum lingua iuſti.*

¶ Dicamus ergo, quod eſt argentum, quod debemus habere, & eſt argentum, quod debemus horrere. Argentum, quod eſt habendum, ſignat morum perfectionem, quia (chariſſimi) per argentum in ſcriptura intelligitur vir perfectus. Eſt enim argentum metallum album, purum, ſonorum, balſami potiſſime ſeruatiuum, & virtutis in iaſpide iuuatiuum. Nam ſecund. Iſid. in vaſe argenteo balſamus optime conſeruatur, & iaſpis ſi argẽto ſocietur, virtus ſua vigoratur. Re vera talis eſt vir perfectus, quia vere talis eſt albus, per caſtitatem & pudicitiam, purus per innocentiam, ſonorus per eloquentiam balſami, qui ſumme redolet, ſeruatiuus per bonæ famæ redolentiam, iaſpidis ſibi adiuncti, i. e. ſuorum ſociorum viciuorum iuuatiuus per pietatem & beneficentiam. Et ideo de viro argenteo, puro, innocente, candido, atque caſto poteſt dici illud Prou. 25. *Aufer rubiginem de argento & egredietur vas puriſſimum* De argentea etiam eloquentia dicitur in Pſal. 11. *Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne examinatum.* Exponamus ergo de argento, i. e. de viro perfecto illud Canticor. cap. 3 *Columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum.*

¶ In quibus verbis oſtenduntur tres conditiones argenti, quæ debent eſſe in quolibet viro iuſto. Argentum enim habet

Soliditatem (Columnas)
Ductilitatem (Reclinatorium)
Luciditatem (Aureum)

Sic vere ſi volumus eſſe perfecti, nos debemus habere ſoliditatem perſeuerantiæ (Columnas) Ductilitatem obedientiæ, quia debemus ad voluntatem prælatorum reclinari (Reclinatorium inquit) Luciditatem claræ ſcientiæ, quia debemus eſſe aurei. Habeamus ſtabilem firmitatem, ductilem voluntatem, nobilẽ claritatem. Sit igitur in nobis permanentia ſtabilis (Columnas) Argentum enim eſt metallum naturaliter ſolidum atque firmum, quod non faciliter ſcinditur, vel caſſatur. Sic vere nos debemus eſſe per veritatem conſtantiæ & perſeuerãtiæ ſolidi, ſtabiles, atq; firmi, ita quod in nullo modo per aliquod peccatum debemus faciliter deficere vel perire. Nam ſicut argentum in igne probatur, & ſi ſit purum, non ibi conſumitur, ſed purgatur & ſolidatur, ſic vere ignem tribulationis debemus ſuſtinere, & ibi per conſtantiam ſuſtinere, & per impatientiam, & imperſeuerantiam non deficere, nec à bono deſiſtere vel ceſſare. Ignis enim, i. e. tribulatio non debet eſſe argenti, id eſt, viri iuſti, conſtantis, & ſtabilis conſumptio ſed probatio, quia ſc. ſicut argentum, ſi ſit purum, colorem & albedinem non ſolet in igne mutare, imo album de igne examinatur, purgatur, atque probatur, Pſal. *Probaſti nos Deus: igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentum.* Talis autem conſtantia fuit in Mutio, qui manum volũtarie in igne tenuit ſecundum Tit. Liuium. Talis fuit in Laurentio, qui in igne tyrannum deriſit. Talis fuit in tribus pueris, quos ignis non læſit, ſed clarificauit. Et talis conſtantia oſtenditur, cum dicitur, quod nos debemus habere columnas, quæ ſcil. denotant fortitudinis atque conſtantiæ firmitatem. Et de hoc Eccleſiaſt. 26. *Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.* Tales potiſſime columnas debet habere Eccleſia, quia vere eccleſiaſtici prælati, qui ſunt eius columnæ ſpirituales, eo ſcilicet quod totum pondus diligentiæ, & regiminis paſtoralis eis incumbit, debent eſſe aurei per ſapientiam, argentei per eloquentiam, debent eſſe baſes, id eſt, ſuſtentatio aliorum per beneficentiam, debẽt eſſe firmi & ſtabiles per conſtantiam; debent eſſe mulieres per clementiam. Sed pro certo (chariſſimi) multi non ſic, quia vere in multis columnis eccleſiæ non eſt hodie firmitas, non ſtabilitas, ſed fragilitas, non conſtantia, ſed imperſeuerantia. Et ideo iſti ſimiles nõ ſunt argento vero, imo argento viuo, quod nullam habet ſoliditatem vel firmitatem, ſed eſt naturaliter ita mobile, quod ſemper currere nititur, & continue labitur & mouetur, in igne etiam non durat, imo ſi in igne ponitur ſtatim euaporat, & reſoluitur, & in fumum & nihilum euaneſcit, & eliquatur. Sic vere multi ſunt hodie & in eccleſia & in mundo ita mobiles, inſtabiles, & infirmi, quod in vno propoſito bono & firmo nequeunt reſidere, ſed continue de deſiderio ad deſiderium, de virtute ad vitium, de beneficio ad beneficium ſatagunt currere, vel tranſire, vix enim poſſunt inuenire ſtatum, aut locum, qui eis ſufficiat. Et ideo tales nõ habent pedes ſtabilis mulieris, imo ſunt ſicut illa fatua *mulier, quæ erat garrula, & vaga, quietis impatiens, & non valens in vno loco conſiſtere.* Prou. 7. Iſti etiam ſi in igne alicuius tentationis vel tribulationis ponuntur, ibidem nõ ſubſiſtunt, imo ſtatim reſoluuntur per imbecillitatem, euaneſcunt per pompoſitatem, deficiunt, & annihilantur per deſperationem, impatientiam, iniquitatem. Ideo de tali argento dicitur Hierem. 6. *In igne conſumptum eſt plumbum, argentum reprobum vocate eos, quoniam Dominus proiecit illos.* Non ſic (chariſſimi) ſed ſimus argentum ſolidum, id eſt, cõſtantes, & perſeuerantes, & habeamus ſtabilem firmitatem (Columnas inquit) Exod 38. *Columnas veſties argento*, id eſt, viros iuſtos, & maxime eccleſiaſticos & prælatos indue conſtantiæ fulcimento.

¶ Secundo debemus habere, ſi volumus eſſe argentei & perfecti, ductilem voluntatem (Reclinatorium) Sicut enim argẽtum de ſui natura eſt ductibile, malleabile, & in diuerſa figura fabricabile & conuertibile, ſic vere nos debemus eſſe ita ductiles & tractabiles per virtutem obedientiæ, quod artifex noſter, ſcilicet Deus vel prælatus ad voluntatem non debet fabricare, caſtigare, conuertere, & mutare. Num. 10. *Fac tibi tubas argenteas ductiles*, quod oſtenditur cum dicitur Reclinatorium, quod dicitur à re, quod idem eſt, quod iterum, & clinare, quod eſt flectere & curuare, ad denotandum, ꝙ ad voluntatem prælatorũ noſtrorũ debemus nos clinare, flectere & diuerſimode humiliare, & curuare, & non ſemel ſolũ, imo iterum & iterũ Heſt. 13. G

Laſſa

Laſſa ſuper ancillam reclinauit caput Luc.2. *Reclinauit puerum in præſepio.* Quod re vera eſt contra multos, qui ita ſunt duri, ceruicoſi, obſtinati & proterui, quod nec Deo, nec Eccleſiæ, vel prælato volunt obedire, curuare, flectere, vel clinare, ſimiles Leoni, cuius collum eſt inflectibile, &c. ſicut ſupra. Argentum enim verum, & etiam quodcunque metallum, ſi argentum viuum ſibi adiungitur, fragile efficitur. Sic vere quia iſti argentum viuum, id eſt, mundi diuitias in cordibus ſuis viuere permittunt, ideo non obedientes, ſed faciliter frangibiles & impatientes fiunt. Ezech.21. *Scoria argenti facti ſunt.* Non ſic (chariſſimi) ſed pro Deo habeamus nobilem charitatem. (Aureum inquit.)

D ¶ Sicut argentum naturaliter eſt lucidum atque clarum, ſic nos ſpiritualiter debemus eſſe clari & lucidi. & hoc interius per ſapientiam & diſcretionem, & exterius per apparentiã, honeſtatem, & bonam cõuerſationem. Et hoc oſtenditur cum dicitur, Aureum, quia ſc. res aurea inter cæteras res inferiores magis fulget, & ſplendet ad denotandum, quod per ſapientiam interius, & per apparentiam exterius, debemus ſplendere & coram Deo, & hominibus relucere, & ſic de nobis poterit dici illud 3.Reg.7. *Fecit Salomon altare aureum, menſam auream, & candelabra aurea.* Vbi nota, quod ad hoc, quod poſſimus habere ſpiritualem claritatem, nos debemus habere cultum Deitatis, quia debemus eſſe altare, vbi ſcilicet colatur Deus. Fontem pietatis, quia ſcilicet, nos debemus eſſe menſa, quæ ſcilicet, recreat eſurientes. Item lumen veritatis, quia ſcilicet, debemus eſſe candelabra aurea, quæ ſcilicet, illuminant domum, & rerum veritatem oſtendunt. Et ſic de tali argento, ſiue auro poterit dici illud 2.Paral.1. quod *Salomon præbuit in Hieruſalem argentum & aurum quaſi lapides.* Sic igitur patet, quod nos debemus habere.

Claritatis luciditatem (Aureum)
Voluntatis ductilitatem (Reclinatorium)
Firmitatis ſtabilitatem (Columnas argenteas)

Adhuc nota, quod per argentum in ſcriptura intelliguntur diuitiæ temporales. Et iſtud argentum (chariſſimi) pro certo nos debemus vilipendere & horrere. Argentum enim dicitur quaſi ardens gemens, ad denotandum, quod mundi diuitiæ ſuos ardent, cruciant, & ſollicitant poſſeſſores ſcilicet,

Per laborem, qui eſt in acquirendo,
Per timorem, qui eſt in conſeruando,
Per dolorem, qui eſt in amittendo.

Et hoc idem dicit quidam poeta. *Diues diuitias non congregat abſque labore. Non tenet abſque metu, non perdit abſque dolore.* Eſt igitur in acquiſitione labor, in ſeruatione timor, in amiſſione dolor. Et ideo ipſę merito debeat vilipendi, abominari, & horreri. De tali argento dicitur Eſa.1. *Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam, vinum tuum mixtum eſt aqua.*

E ¶ Vbi nota, quod diuitiæ ſunt horrendæ, quia carent
Stabilitate (Verſum eſt)
Nobilitate (quia dicuntur ſcoria)
Iucunditate (quia mixtæ ſunt aqua, ſcilicet, tribulationis)

Habent ergo ipſæ diuitiæ nobilitatem inſtabilem (verſum eſt) Sicut enim videmus, quod niues quamdiu apparent ſunt delectabiles, atque pulchræ, & in tantum oculos ad ſui aſpectum attrahunt, quod viſum diſgregant, diſtrahunt, atq; lædunt, faciliter tamen reſoluuntur, & ad nihilum conuertuntur, ſic diuitiæ quamdiu durant multum placent, ita quod oculum cordis per vana deſideria diſtrahunt, ſed finaliter & faciliме perdũtur, & ad nihilum conuertuntur (Verſum eſt inquit) Et ſic poſſunt dicere earum poſſeſſores illud Iob 30. *Verſa eſt in luctum cithara mea.* Tales argentum non amauerunt ſancti, quia ſcilicet, nullam habebant durabilem firmitatem. Eſa.13. *Cõgregabo ſuper eos, Medos qui argentum non quærant, nec aurum velint.* Carent ergo ſtabilitate Secundo carent nobilitate (ſcoria) Quia vere diuitiæ fæces, & ſcoriæ reputantur à ſanctis viris. Phil.4. *Omnia arbitratus ſum tanquam ſtercora.* Sap.7. *Tanquam lutum æſtimabitur argentum,* & Prou. 26. *Quomodo ſi argento ſordido ornare velis vas fictile.* Argentum non erat alicuius precij in Hieruſalem.

¶ Tertio carent iucunditate, quia vere vinum mundanæ proſperitatis ſemper eſt mixtum cum aqua alicuius laboris, deſolationis & aduerſitatis. *Dederunt ei bibere vinum felle mixtum.* Soph.1. *Argentum eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ.* Et hoc de argento ſufficit.

A *Arguere.* Idem eſt, quod corrigere, reprehendere, caſtigare, emẽdare. Circa quod nota, quod caſtigare ſeu arguere pertinet principaliter ad prælatum, prædicatorem, iudicem, magiſtrum, vel etiam ad parentes. Prælatus enim & iudex debent arguere ſubditos, Prædicator auditores, Magiſter diſcipulos, Parentes filios. Sicut enim Aquila teſte Plin. roſtro & vnguibus percutit, atque pungit pullos, vt de nido compellat exire, atque victum quærere, & volare, ſic vere prælatus prędicator, iudex, magiſter, & pater debent ſuos filios (id eſt,) inferiores, & diſcipulos, & auditores, & ſubditos roſtro (id eſt,) verbis, vnguibus (id eſt,) verberibus pungere, arguere, corrigere, caſtigare, vt ſic ad exeundum nidum carnalitatis & voluptatis, & ad quærendum victum gratiæ, deuotionis & veritatis, & ad volandum per contemplationem ad altitudinem æternæ fœlicitatis ipſos poſſint compellere, inſtruere, & docere, inducere & animare, & in cunctis bonis actib. & operibus inſtruere, & informare. Et ſic etiam facit Deus, quia ipſe nos arguit per ſcripturam commonendo, & per mundi tribulationes quaſi cum violentia compellendo. Et ideo cuilibet tali dicitur 2. Timoth.4. *Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina.* In quibus verbis oſtenditur, quod omnis correctio ſeu argutio debet fieri

Cum
Concuſſiua ſeueritate (Argue inquit, increpa)
Allectiua benignitate (Obſecra inquit)
Dilatiua maturitate (In omni patientia)
Diſcuſſiua ſagacitate (Et doctrina inquit)

Sit igitur in maioribus iuſtitiæ ſeueritas concuſſiua, Clementiæ benignitas allectiua Scientiæ ſagacitas diſcuſſiua, Prudentiæ maturitas dilatiua. ¶ Habeat igitur quilibet ſuperior exemplo B
Dei iuſtitiæ ſeueritatem (Argue, Increpa) Corpora quæ ſunt alijs ſuperiora, ſunt (communiter) ſeniora, & in ſuis qualitatibus ſeueriora, aſperiora, & excellentiora. Iſtud patet de igne inter elementa, de ſole inter planetas, de Leone inter beſtias & animalia, de Aquila inter volatilia. Ignis enim ſuo ardore, ſol ſuo calore. Leo ſua audacia, aquila ſua ſæuitia & crudelitate, alia ſibi ſubdita corpora antecellunt. Sic vere (chariſſimi) in moralibus illi, qui ſunt ſuperiores & maiores, debent eſſe per correctionem, & iuſtitiam alijs fortiores, ſeniores, & ſeueriores, vnde pro certo iſti debẽt eſſe ignei per rigorem, ſolares per ardorem, leones per aſperitatem, aquilæ per ſeueritatem. Sit igitur in prælatis & in maioribus ignis & ardor correctionis, ſolatque ſplendor cognitionis, Leo vigoris & conſtantiæ, aquila rigoris, & audaciæ. Debet enim eſſe prælatus igneus in corrigendo, ſolaris in cognoſcendo, leoninus in conſtantia, aquilinus in audacia. Et pro certo ſubditos difficiles, atque peruerſos cuiuſcunque ſtatus exiſtat, debet ſecundum rigorem iuſtitiæ caſtigare, & arguere, & increpare, & corrigere, & audacter, ſeueriter, & conſtanter contra eos militare, quia ſicut de leone dicitur Prouerb.30. *Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum.* Et hoc oſtenditur quando dicitur, Argue, increpa. De hoc in Pſal.67. *Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum.*

¶ Vbi nota quatuor genera hominum peruerſorum, qui debent argui & reprehendi, increpari, & vilipendi (ſcilicet) ſæuientes crudelitatibus (Feras) Innitentes proſperitatibus (Arundinis inquit, ſcilicet diuites & auaros, qui in baculo arundineo Ægypti, id eſt, in mundi fragili proſperitate confidunt. Item Combinatos per malignitatem. (Congregatio inquit) Inclinatos ad carnalitatem ſcilicet, illos, qui ſemper volunt eſſe cum vaccis populorum, id eſt, cum mulieribus. Sit igitur in talibus iuſtitiæ ſeueritas. Sed nota, quod iſta ſeueritas debet eſſe iuſta, quia ſcilicet, non debet excedere per crudelitatem, nec debet remitti per tepiditatem. Quod eſt contra multos, qui neſciunt tenere medium, quia aut nimis acriter puniunt, ſcil. excoriando, exigendo, & rapiendo, & ſubditos per violentiam affligendo, aut nimis tepide arguunt, malefactoribus prece vel precio indulgendo, & tyrannos & iniquos inuadere non audendo. Iſti ſunt ſimiles Phaetonti, de quo dicit Ouidius, quod Sol pater ſuus fecit eum aurigam curruum ſuorũ. Sed quia nimis erat iuuenis, neſciuit eum tenere in medio curſu, imo aliquãdo ducebat nimis alte, & tunc comburebat cœlum, & ſtellas, aliquando declinabat inferius, & tunc comburebat terram, & herbas in tantum quod quaſi totum mare deſiccauit, ita quod terra afflicta clamauit ad Iouem, vt huiuſmodi aurigam deponeret & auferret. Sic vere fit hodie loquendo ſpiritualiter. Nam vere ſępe accidit, quod ſol iuſtitiæ Chriſtus committit hodie filiis ſuis, id eſt, mundi principibus, & prælatis regimen curruum ſuorũ,

id eſt,

id eſt, prælaturam, & regimen Eccleſiarum, conuentuum, patriarum, & villarum. Sed vere multi ſunt qui neſciunt tenere medium, aliquando enim nimis eleuantur per ſuperbiam & elationem, & tunc non formidant affligere, impetere, & arguere cœlum & ſtellas, nobiles & potentes per indiſcretam præſumptionem (quia ſcilicet vix habent tales ſocium, vel vicinũ quin eũ velint affligere) & iure vel iniuria impugnare, infeſtare, deponere vel grauare. Hierem. 49. *Superbia cordis tui extulit te.* Heu Deus quot ſunt hodie tales fatui principes, ballimi, iudices, & prælati, qui per ſuperbiam neminem reuerentur, imo etiam vltra quam poſſunt furere, & ſæuire nituntur, de quibus Eſ. 16. dicitur. *Vidimus ſuperbiam Moab, ſuperbus eſt valde, ſuperbia eius & arrogantia & indignatio eius plus quam fortitudo eius.* Iſti etiam nimis appropinquant inferius ad bona mundi per auaritiam, & tunc vere iſti per ſe & malos familiares comburunt, & affligunt per rapinas, exactiones, impoſitiones, & vexationes terram ſibi ſubditam & herbas & arbores, id eſt, mulieres & homines, quibus præſunt, in tantum enim terram & patriam ſuam deſiccant, depauperant, conſumunt, quod totum mare & totã ſubſtantiam temporalem ſibi ſubtrahunt, atque ebibunt, ita quod eos clamare ad Iouem, lugere, & plangere faciunt, & compellunt Ideo talib. dicitur Eſa. 14. *Tu terram tuam diſperdidiſti, tu populũ occidiſti.* Et Iob. 24. dicitur: *De ciuitatibus fecerunt viros gemere* Heu non ſic, non habeamus ſæuitiæ crudelitatem, ſed debitæ iuſtitiæ ſeueritatem. Vnde Greg. *Sit enim amor non emolliens, ſit rigor non exaſperans, ſit zelus non immoderate ſæuiens, ſit pietas, non plus, quam expedit parcens.* Habeamus igitur iuſtitiæ ſeueritatem (argue, increpa.)

D ¶ Secundo debet habere prælatus clementiæ benignitatem (Obſecra inquit) Virga quanto in arbore eſt altior, tanto naturaliter eſt gracilior, mollior, & flexibilior. Sic vere homo quanto in arbore huius mundi vel eccleſiæ altiorem gradum obtine, tanto debet eſſe gracilior per humilitatem, & flexibilior per benignitatem, quod oſtenditur cum dicitur obſecra. Quia vere prælatus, vel iudex non ſemper debet rigidus apparere, imo quandoque ſecundum perſonas cum quibus agit, debet manſuetudinem tenere, & ſubditos ſuos benigniter ad bonum inducere & obſecrando ipſos dulciter caſtigare, dicens 1. Pet. 2. *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinete vos à carnalibus deſideriis.* Nam aliquando in perſonis duris & obſtinatis plus facit benignitas, quam ſeueritas, plus dulcedo, quam acredo, plus clementia, quam iuſtitia. Sicut enim adamas lapis eſt duriſſimus, qui nec ferro, nec chalybe poteſt frangi, qui tamen modico hirci ſanguine frangitur, & caſſatur, vt dicit Iſid. lib. 16. c. de Cryſtallis, ſic vere multi ſunt duri & obſtinati, ita quod, nec ferro, nec chalybe, id eſt, aliqua tribulatione vel duritia poſſunt conuerti, vel domari, qui tamen ſi ſanguis calidus dulcis, piæ & benignæ monitionis, & inductionis eis adhibeatur, ſtatim franguntur, & conteruntur, eos pœnitet, & ſe emendant. Bene ergo dicit obſecra. Quod re vera eſt contra multos, qui nulli delinquenti volunt parcere, nulli indulgere, nulli ſubuenire, cum nullo miſericorditer agere, ſed vſque ad vltimum cum potentia contra omnes crudeliter deſæuire. Et ideo faciunt homines obſtinare, & deſperare, & ſuperindurare. Tales figurantur in Roboam, 3. Reg. 12. & 13. qui, quia rigorem noluit petenti populo remittere, neceſſe habuit regimen amittere. Contra iſtos loquitur ſupra epiſtolam 2. Tim. 3. *Nihil furioſo ſceleratius præceptore, qui cum ad omnes eſſe debeat manſuetus, econtrario toruo vultu, trementibus labiis, rugata fronte, effrenatus cum conuitiis, facie commutata, cum clamore perſtrepit, & errantes non tantum à bono retrahit, imo ſua ſæuitia ipſos in peccatorum foueam præcipitat, atque mergit.* Non ſic (chariſſimi pro Deo) ſed habeat ſuperior clementiæ benignitatem. (Obſecra inquit)

E ¶ Tertio debet habere ſuperior prudentiæ maturitatem (In patientia inquit) Nam (chariſſimi) hodie neceſſe eſt, quod prælati & ſuperiores ſint prudentes, & maturi, patientes, & diſſimulantes, & ſub diſſimulatione multa tranſeuntes, locumq; ſc. & tempus exequendæ iuſtitiæ expectantes Amos 5. *Prudens in tempore illo tacebit, quoniam dies mali ſunt.* Sicut enim Aquila cornicem poſt ſe clamantem diu diſſimulat, & ſupportat & ac ſi non videret, de ea parum curat, tamen finaliter cum locũ ſuum inueniat, ipſaq; clamare nõ omittat, eam vulnerat, percutit, atque necat, vt dicit Iſid. & Plin. ſic prudens prælatus vel ſuperior quicũq; cornices, i. impios homines impunitos diſſimulet, nec eos ſtatim cum peccauerint deſtruat, vel occidat, ſed expectata debita opportunitate ſi ceſſare noluerint, eos percutiat, atque puniat. Ideo bene dicitur, in patientia, quia ſicut dicitur Eccl. 2. *Vſque ad tempus expectabit patiens, & poſtea redditio iucunditatis.* Igitur prudentię maturitatem habeat.

F ¶ Quarto dico, quod debet habere ſuperior ſcientiæ ſagacitatem (In doctrina inquit) quia ſc. docte, ſcienter, ſubtiliter, & ſapienter debet ſuperior diſcutere quare qualiter, & quando debeat hominem arguere, & punire. Sicut enim dicit Plin. Leo talis eſt diſcretionis, quod quando vulneratur, miro modo attendit ſe tangentem primo, & contra ipſum lapides, vel iacula iacentem, ipſumq; primo impetit, & inuadit. Si quis etiam contra ipſum telum miſit, ipſum tamen non læſerit, tunc eum rotatim corripit, & proſternit, ipſum tamen alias non vulnerat, nec occidit. Et ſic Leo inter malefactores taliter diſcernit, quod conſueuit quemlibet punire ſecundũ qualitatem criminis, quod commiſit. In quo quidem (chariſſimi) datur ſuperioribus & pręlatis intelligi, quod inter criminoſos, & ſuorum criminum qualitates diſcrete debent diſcernere, diſcutere, examinare, & cognoſcere, vt ſecundum quod quemlibet viderint commiſiſſe, punitionem, & iuſtitiæ executionẽ, & correctionem valeant adimplere. (Doctrina inquit) Et hoc fuit figuratum in lege Exod. 39. vbi dicitur, quod *ſacerdos ſummus debebat habere ante pectus quoddam paramentum, quod dicebatur rationale iudicij, in quo ſcripta erat doctrina & veritas*, ad denotandum quod ſuperiores, qui ſunt aliorum ſacerdotes, id eſt, duces ſacri, debent habere in pectore & in corde ſani iudicij diſcretionem, & verum intellectum & rationem, doctrinæ & ſcripturæ eruditionem, veritatis & iuſtitiæ executionem. Doctrina ergo debet eſſe doctus, inſtructus, & informatus, vt ſic ei dicatur illud Matt. 22. *Magiſter, ſcimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces.* Vt ipſe ſit de numero illorum, de quibus dicitur Dan. 12. *Veruntamen docti intelligent.* Et iſtud pro certo eſt cõtra multos modernos iudices & prælatos, qui re vera non ſunt ſapientes, ſed ignorantes, non ſunt inſtructi, ſed deſtructi, non diſcrete iudicant, ſed diſtricte vendicant, non ſubtiliter diſcutiunt, ſed crudeliter emendas, & munera excutiunt. Et breuiter non ſunt ſapientes ad alios gubernandum, ſed ad eos exhęredandum. Heu (chariſſimi) non debet hoc eſſe, quia vere ſuperior debet habere ſapientiam, doctrinam, & ſcientiam, vt ſcil. (ſicut dictum eſt ſupra) inter qualitates criminũ ſapienter diſcernat, & vt diuerſos diuerſimode puniat, & caſtiget. Ad hoc pulchre inducit Petrus Rauennẽſis in epiſtola. *Exhibe te Ioannem inceſtuoſis, Mathatian Apoſtatis, fornicantibus Phineem, Heliam idololatris. Petrum mentientibus, blaſphemantibus Chriſtum* Huius enim vitę breuiſſimus eſt excurſus, finis autem horribilis, & incertus. Sit igitur in prælato ſcientiæ ſagacitas, atque diſcretio, prudentiæ maturitas, atq. dilatio, clementiæ benignitas, atque compaſſio, iuſtitiæ ſeueritas, atq; correctio. Nam (chariſſimi) de his omnibus dat nobis exemplum ipſe Deus Habet enim ſeueritatem. Matth. 25. *Domine ſcio, quia durus es.* Benignitatem Oſeæ 6. *Miſericordiam volui, & non ſacrificium.* Maturitatem, quia *patienter expectat Deus, nolens aliquem perire.* Sagacitatem quia ſcilicet negotia diſcutit antequam puniat. Et de hoc exemplum Gen. 18. de Sodomitis, de quibus dicit ſic: *Deſcendam, & videbo vtrum ſcelus, quod venit ad me, opere compleuerunt.* Argue ergo, obſecra, &c.

Ariditas. Vide ſupra in titulo Areſcere.

Aries. Nota, quod aries ſignat multipliciter in ſcriptura. Signat enim Chriſtum redemptorem, iuſtũ præceptorem, Chriſtum propugnatorem, carnalem peccatorem. Quod ſignificet Chriſtum, patet Gen. 22. vbi Abraham occidit. & immolauit arietem hærentem cornibus, & ſic Iſaac extitit liberatus à morte, quia ſcilicet aries Chriſtus cornibus crucis hærens fuit Deo patri immolatus, & per eius mortem Iſaac, id eſt, homo redemptus, & liberatus Exo. 26. *Offeret arietem immaculatum de grege, &c.* Aduerte tamen, quod iſte aries in iudicio percutiet ſine miſericordia peccatores, vermis enim dicitur eſſe in capite arietis, ipſum mouens ad percutiendum. Et ideo alio modo dicitur veruex, quaſi vermem vehens. Sic vermis iuſtitiæ caput, i. mentem Chriſti mouebit, & ad percutiendum impios excitabit. Dan. 8. *Vidi arietem cornibus ventilantem, & omnes beſtiæ non poterant reſiſtere.* A

B ¶ Item quod ſignificet bonum prælatum, patet. Aries enim eſt dux gregis, habet cornua, quibus ferit, habet lanam, qua induitur, & qua alios tandem induit. Sic prælatus alios per regimen ducit, cornua dignitatis habet, lana virtutum & bonorum

Digitized by G

norum exemplorum induitur, qua cæteros, ſcil. ſubditos tandem veſtit. Pſ. 64. *Induti ſunt arietes ouiũ, & valles, id eſt, ſubditi abũdabunt frumento.* Pone, ſi vis, figuram Danielis 8. *Vidi, & ecce aries ſtabat ſuper portam Vlay, qui habebat duo cornua magna, & vnum excelſius altero.* Quia pro certo ſuper portam eccleſiaſticæ dignitatis ſunt hodie arietes, id eſt, prælati præſides conſtituti, quapropter duobus cornibus altis, id eſt, duplici teſtamento, nouo, ſcilicet excelſiore, & alio, id eſt, antiquo debẽt eſſe muniti. Aduerte tamen, ꝙ in Gazaria, & alijs regionibus aquilonis inueniũtur magni arietes qui latiſſimas habent caudas ad modum rotũdi clypei ordinatas. Sic vere hodie fit, quod multi prælati caudas, id eſt, familiarium, parentum, & nepotulorum ſequelas habẽt ita magnas, ita etiam diuitiarum pinguedine circumſeptas, quod quaſi horribile eſt videre. Ad hoc eſt etiam hodie multorũ prælatorum cura, vt ſcil. multitudinem ſecum trahant, & vt in ſuis Eccleſiis ipſos promoueant, atque portent. Ideo breuiter de talibus arietibus, & eorum ſequacib. poteſt exponi illud Eſa. 60. *Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes in Nabaioth miniſtrabunt tibi.* Cedar interpretatur tenebræ, mœror: Nabaioth interpretatur ſedens, concludens, requieſcens, & loquitur Eccleſiæ in figura Hieruſalem, quia pro certo quando arietes Nabaioth, id eſt, prælati quieſcentes, & carnales miniſtrant & ſedent in regimine paſtorali, tunc omne pecus Cedar, id eſt, omne genus hominum tenebroſorum, id eſt, ineptarum & inſufficientiũ perſonarum ibidem per eos aggregatur. *Vbi enim fuerit corpus, congregabuntur & aquilæ,* Matt. 24. Si vis compara tales ceraſtæ ſerpẽti, qui nihil habet arietinum præter cornua, & tamẽ abſconſo corpore arietem ſe fingit, &c. ſicut ponit Plinius. Tales ſunt iſti, qui nihil habent perfectionis, niſi ſolum cornibus dignitatum muniuntur, quibus ſeipſos faciunt & prætendunt eſſe arietes, i. e. homines virtuoſos. Aries enim dicitur, ab ares, quod eſt virtus, cum tamen in rei veritatẽ ſint ſerpentes venenoſi, i. e. peccatores & vitioſi. Thr. 1. *Facti ſunt principes eius velut arietes,* non dicit arietes, ſed velut arietes, &c.

¶ Item quod aries ſignificet Chriſti propugnatorem, id eſt, martyres & iuſtos, patet, quia ſc. iſti more arietum fuerunt occiſi, & Deo immolati, & proprio ſanguine rubricati, & contra idololatras pugnando multipliciter oblati, figurati in operimento tabernaculi, quod erat de pellibus arietum rubricatis, quia ſc. ornamentum, & opertimentum tabernaculi, i. e. Eccleſiæ fuerunt ipſi arietes, ipſi ſancti & martyres, & pelles, eorum proprio ſanguine rubricatæ. Tyranni enim ſolebant magnã habere gloriam, quando ſanctos martyres poterant velut arietes detruncare, & proprio ſanguine purpurare. Eſa. 22. *Ecce gaudium, & lætitia iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum.*

¶ Item quod aries ſignificet carnalem peccatorem, patet, quia ſcilicet aries eſt animal pingue. Vnde Pſ. Deut. 32. *Cum adipe agnorum & arietum filiorum Baſan, &c.*

A *Arma.* Sunt corporis munimenta ad defenſionem, vel inuaſionem ordinata, & poſſunt ſignificare in malo & in bono. In malo ſignant

Potentiam popularem,
Subſtantiam temporalem,
Malitiam cordialem,
Scientiam ſæcularem.

Quib. pro certo mali & impij in hoc ſæculo ſunt armati ad bonos impugnandum & inuadendum. Ideo talia arma ſunt abijcienda, vilipẽdenda, & cõtemnenda, 1. Mac. 8. *Proiecerunt ſinguli arma ſua, & fugerunt.* Figura 1. Reg. 18. vbi Dauid, cum induiſſet arma Saul, quæ erant nimis grauia, non potuit ſic incedere, & ideo ipſe expoliauit, & dimiſit, & cum alijs armis contra Goliam properauit. Sic vere (chariſſimi) arma Saulis, id eſt, diaboli, ſcil. quæ ſuperius ſunt expreſſa, ſunt grauia & ponderoſa, quia ſcilicet hominem deprimunt in Infernum, & ideo talibus armatus & grauatus non poteſt incedere tute contra Goliam, id eſt, diabolum, imo primo neceſſe eſt, quod iſta arma ab affectu ſuo expoliet, abijciat, & expellat, 1. Reg. 31. *Expoliauerunt eum armis ſuis.*

B ¶ Item poſſunt arma ſignificare in bono, & ſignant gratias & virtutes, merita opera virtuoſa, & ſpirituales ſcientias & diuitias, quibus homo ſpiritualiter armatur ad diabolũ impugnandum, & ad ſe de ius impugnationib. defendendum, & ideo de talibus armis dicitur Geneſis 27. *Sume arma tua, pharetram, & arcum,* vbi oſtẽditur, quod debemus habere conſtantiam fortificatiuam (Arma tua) prudentiã commemoratiuam (pharetram quæ ſcilicet continet ſagittas) Sic prudentia cogitat de ſagittis futurarum pœnarum clementiam mentis plicatiuam (Arcum) Conſtantia iaculum excutit, prudentia de fine diſcutit, clementia plectit & percutit.

C ¶ Sit igitur in nobis conſtantia, quæ mentem roborat (Sume inquit arma tua) Sicut enim miles, antequam intret præliũ, neceſſe eſt, quod armis defenſiuis optime ſit munitus, vt corpus eius ab aduerſarij iaculis tueatur, ſic vere antequã homo debeat aggredi hoſtem diabolum in prælio tentationum, neceſſe eſt, quod primo accipiat arma defenſiua, roboratiua, & fortificatiua, ſicut eſt virtus conſtantiæ, & firmitas boni propoſiti, vt ſic in tentationibus non ſuccumbat, & fortis & ſtrenuus appareat: *Sume ergo arma tua.* Arma enim dicuntur ab armo, quia protegũt armum, id eſt, latus, & ſignant gratias, & virtutes, quæ contra diabolum tuentur. Et ideo docet Apoſtol. Epheſ. 6. *Accipite armaturam Dei, vt poſſitis ſtare.* Habeamus ergo arma pro capite, vbi ſunt ſenſus, & ſic neceſſe eſt, quod habeamus galeam diſcretionis, quæ ſenſus regit, & tegit, ad Epheſ. 6. *Galeam ſalutis aſſumite.*

D ¶ Itẽ habeamus arma pro corde & pectore. Et ſic habeamus ſcutum fidei, quod eſt vnum, & habet tres angulos, quia ſc. fides eſt de Vnitate, & Trinitate. *Et aſſumite* inquit, *ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela ignea inimici extinguere.*

E ¶ Itẽ habeamus arma pro toto corpore, & hæc ſunt *lorica iuſtitiæ.* Iuſtitia enim ſecundum Ambroſiũ in ſermone, *communis eſt virtus.* Et ſic poterimus per iſta arma omnibus hoſtis iaculis obuiare, Sicut enim videmus, quod omnia, quæ ſunt, habẽt aliqua arma ad ſui defenſionẽ, ſicut videmus de Oſtreis, limacibus, & conchylibus, quæ habent quaſdam teſtas duras & fortes, in quibus contra pericula ſe recludunt, & ſic à nocumentis exterioribus ſe defendũt, ſic vere (chariſſimi) quotquot ſumus, iſta arma ſpiritualia & defenſiua, id eſt, virtutem conſtantiæ, fidei, & ſapientiæ, & prudentiæ continue debemus habere, vt ſic omnibus tentationibus, & vitijs poſſimus efficaciter obuiare, & ab omnibus nos ſaluare. Nam ſicut turris pluribus armis vndique vallatur vt ab inimicis eam obſidentibus teneatur, ſic circa nos debemus habere plures gratias & virtutes, vt contra obſidionem dæmonis, per arma huiuſmodi defendamur. Cantic. 4. *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Et nota, quod dicit mille, quia vere tot & tanta arma virtutem debet habere, quod ſolet hoſtis iacula fulminare. Nam ſi iaciat iaculum ſuperbiæ, inueniat clypeum humilitatis, ſi iaculum luxuriæ, inueniat clypeum caſtitatis, ſi iaculum auaritiæ, inueniat clypeum largitatis, & ſic de alijs, vt ſic diabolo poſſit dici illud Ezech. 23. *Haſta & clypeo armabuntur contra te.* Heu proh dolor (chariſſimi) quot ſunt hodie apud multos talia arma. Mũdi enim peccatores non ſunt armati virtutibus, ſed criminibus, non gratijs, ſed vitijs, non bonis operibus, ſed ſceleribus, non ſanctitate, ſed iniquitate. Et ideo plangit hodie Eccleſia 2. Reg. 1. *Perierunt arma bellica, inclyti Iſrael ſlete.* Multi enim ſunt hodie armati, ſicut ceruus, cornibus ſuperbiæ & elationis, quidam ſicut aper, dentibus ſuſurri & detractionis, quidam ſicut Leo, vnguibus ſæuitiæ & crudelitatis. Nam ſuperbi armantur cornibus. Zach. 1. *Hæc ſunt cornua, quæ ventilauerunt Iudam.* Nam crudeles armantur vnguibus, id eſt, manibus pungitiuis & rapacibus. Eccl. 27. ſcribitur, *Leo venatori inſidiatur, nam detractor armatur dentibus.* Deut. 32. *Dentes beſtiarũ immittam in eos, &c.* Nam deceptor armatur viribus & venenis. Et ideo de talibus ſic armatis poteſt dici illud Pſ. 56. *Filij hominum dentes eorum arma & ſagitta, & lingua eorum vt gladius acutus.* Non ſic (chariſſimi,) ſed habeamus arma defenſiua gratiarum, & virtutum, & maximæ conſtantiæ, fortitudinis & firmitatis, & ſic inimicis noſtris poterimus obuiare dicentes cuilibet ipſorum illud Num. 20. *Non tranſibis per me, alioquin armatus occurram tibi.* Sit igitur in nobis conſtantia virtutẽ roborans (Arma inquit tua) vnde de tali Pharetra memoriæ dicitur 1. Pet. 4. *Cogitatione armamini.*

F ¶ Secundo debet eſſe in nobis prudentia finem cõſiderans, quod oſtenditur cum dicitur, ſume pharetram. Per pharetram enim quæ ſolet continere iacula & ſagittas, intelligitur virtus prudentiæ, quæ per conſiderationem ſagittas finalium tormẽtorum, ſcil. aſperitatem mortis, purgatorij, iudicij & inferni, præmeditatur, vt ipſa, ſcilicet poſſimus debite præcauere (Pharetram inquit) vt de nobis dicatur illud Eccl. 27. *Pharetrã ſuam aperiet, & accipiet omnem ſagittam.*

G ¶ Tertio debet eſſe in nobis clementia de lõge verberans (Ar-

cum

Digitized by Google

cum inquit)Per arcum enim qui eſt plicabilis naturę,& ſagittas longe proijcit contra hoſtes, intelligitur virtus clementiæ & pietatis, quæ naturaliter eſt plicabilis atque mollis,& ſagittas ſuas, id eſt, eleemoſynas, vel beneficia longe, ſcilicet, ad pauperes vndequaque mittit contra hoſtem.(Arcum inquit) ideo de quolibet noſtrum deberi dici illud Apoc.6. *Ecce, inquit, equus albus,& qui ſedebat ſuper eum habebat arcum,& data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus habere carnis puritatem. (Equus albus)mentis pietatem. (Habebat arcum.) Et ſic ex iſtis habebimus alia duo, ſcilicet, cordis firmitatem. (Exiuit inquit vincens) Cœli maieſtatem. (Data eſt ei corona) Quia vere (chariſſimi) clementia eſt quædam ſpiritualis armatura, quæ pro certo purificat, quia dat equum album, id eſt, corpus purum; fortificat, quia facit vincere; glorificat, quia dat coronam gloriæ. Debemus ergo habere arcum, id eſt, flexibilitatem pietatis. Quod eſt contra multos, qui re vera non poſſunt flecti per humilitatem & pietatem, ſimiles cuidam ſerpēti, qui dicitur Chelydrus, qui non poteſt flecti, &c. Dic ſicut ſupra de arcu, primo mēbro auctoritatis diuiſæ in fine primæ paginæ. Non ſic (chariſſimi) ſed rogo quod ſit in nobis virtus clementiæ hoſtem impugnantis (Arcum) virtus prudentiæ finem meditantis (Pharetram) virtus conſtantiæ mentem roborantis. (Arma inquit) Sume igitur arma tua, pharetram & arcum. Et ſic poterimus dicere illud Num.32. *Armati & præcincti pergemus ad prælium.* Talia enim arma ſpiritualia ſunt, & non carnalia, 2. Corinth.10. *Non ſecundum carnem militamus, ſed ſecundum ſpiritum.* Arma enim iuſtitiæ noſtræ non ſunt carnalia. Iſta autem ſunt arma

Iuſtitiæ,
Munditiæ,
Pœnitentiæ,
Sapientiæ.

Iuſtitiæ dico 2.Cor.6 *Per arma iuſtitiæ à dextris,& ſiniſtris.* Munditiæ etiam, vnde illud prædictum 2.Cor.10. *Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia.* Pœnitentiæ vero de quibus Rom.13 *Abijciamus opera tenebrarum,& induamur arma lucis.* Inſuper 2.Machab.3. *Qui ſedebat in equo videbatur habere arma aurea.* Talibus ergo debemus eſſe muniri, vt contra hoſtes ſimus cōtinue præparati, ſicut præcipitur in ſcriptura 1.Mach.14. *Præcepit Iudas armatos eſſe locis opportunis.* Et merito, quia ſicut dicitur Luc.11. *Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt cuncta, quæ poſſidet.* Verumtamen multi ſunt qui arma ſpiritualia proijciunt, & ſic omnia bona perdūt. Vnde 1.Mach.5. *Proiecerunt arma ſua & fugerunt.* Nota ad hanc auctoritatem poſſunt applicari iſta themata. *Per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris. Induamur arma lucis. Sume arma mea,& ingredere prælium. Apprehendite arma & ſcutum. Armati aſcenderunt filij Iſrael. Armatus occurram tibi. Fortis armatus cuſtodit atrium. Induite armaturam Dei, &c.* Nota quomodo Dauid armatus fuit funda, & lapidib. & baculo contra Goliam. Infra de baculo, vel de cruce. Nota quomodo Muſtela armatur ruta contra baſiliſcum. Vide ſupra. Et ſufficit.

A **Armentum.** Nota, quod armenta dicuntur congregationes magnorum animalium, ſicut greges pecudum minutorum. Igitur moraliter loquendo per armentum poteſt intelligi

Religio, qua boni congregantur,
Mundus, quo mali combinantur,
Infernus, quo damnati ligantur.

¶ Eſt enim armentum

Iuſtorum,
Malorum,
Damnatorum.

¶ Iuſti ſunt armentum, quod benedicitur Deut.7. *Benedicet Dominus fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo atque vindemiæ, oleo, & armentis:* & Deut.25. *Benedictus fructus armentorum tuorum.* Mali ſunt armentum, quod maledicitur, Deut.28. *Maledictus fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum.* Iſti enim ſunt armenta bruta, muta, pinguia, & carnalia, quæ ſc. finaliter de mundi delitijs extrahuntur, & à carnifice diabolo ſpiritualiter occiduntur Abac.3. *Abſcindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præſepibus.*

Damnati ſunt armentum, quod lupis traditur, id eſt, dæmonibus in inferno. Vnde Hier.3. *Greges eorum, & armenta eorum, filios eorum & filias eorum comedit confuſio,* id eſt, infernus, &c. Vide infra de grege. &c.

Aromata. Nota, quod aromata, quæ nihil aliud ſunt, quam ſpecies ſuauis odoris, delicati ſaporis, medicantis A
valoris, & condientis vigoris, quæ ſcil. ſua fragrantia delectant olfactum, ſua dulcedine reficiunt guſtum, ſua efficacia eradicant morbum, ſua influentia condiunt mortuum cadauer, à putrefactione præſeruantia, poſſunt inquam iſta moraliter ſignificare virtutes, & maxime orationis ſuffumigium, quæ ſc. bonę famæ odorem diffundunt, Cant.4. *Odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata.* Charitatis affectum profundunt, 1 Paral 9. *Præerant ſimilæ & vino & oleo, & aromatibus.* Sanitatis medelam refundunt, quia ſc. vitiorum morbos curant, Cant.5. *Meſſui myrrham meam cum aromatibus meis.* Conſtat enim quod myrrha medicinalis eſt fragilitatis, & corruptionis. Horrorem confundūt, quia ſc. mortuum non ſinunt putrefieri in inferno. Vnde de Iacob mortuo dicitur Gen.50. quod *Ioſeph aromatibus condiuit patrem.* Et ſequitur. *Conditus aromatibus repoſitus eſt in loculo ſuo.* Conſtat enim quod ille mortuus, qui aromatibus virtutum conditus fuerit, vermes infernalis miſeriæ non incurrit, ſed incorruptus coram Deo ſemper ſiſtit, aduerte enim quod aromata ſeu ſpecies aromaticæ in vaſis, & locis clauſis debent ſeruari, quia alias fumus & vapor odoriferus faciliter euaporaret, & ſic tota eorum efficacia deperiret. Sic vere virtutes debent per humilitatem abſcondi, non per iactantiam aut vanitatem publicari. Si enim per inanem gloriā propalantur, conſtat, quod earum virtus, & meritum annullatur. Figura Eſa.39. vbi dicitur, quod Ezechias rex Iuda cellam aromatum ſuorum & vniuerſa, quæ inuenta ſunt in theſauris eius, oſtendit nuncijs regis Babylonis, ſuper quo fuit acriter reprehenſus, & quod omnia à Babylonijs diriperentur, fuit à Deo comminatus. Quia re vera ſic eſt, quod qui Babylonijs, id eſt, ſæcularibus, & extraneis cellam cordis ſui aperit, & aromatum theſauros, i. virtutum ſuarum ipſis per inanem gloriam oſtendit, omnia meretur perdere, & nullum inde fructū aut meritum reportare. Teſte n. Greg. *deprædari deſiderat qui theſaurum publice portat.* Sufficit de aromatibus Vide de Incenſo, &c.

Arrogantia. Vide de ſuperbia, & plene inuenies.

Ars. Artifex. Quoniam ars nihil aliud eſt quā ſcientia faciendi, vel docendi aliquid per certas regulas ordinata, videtur, quod per artem poſſumus intelligere in bono ſignificato induſtriam habituatā ad faciendum bonum. De qua Eccl.38. *Vnuſquiſque in ſua arte ſapiens,* id eſt, ſapiens & induſtrius *debet eſſe.* In malo vero ſignificato induſtriā faciendi malum, ſicut de illo malo rege dicitur 2.Par.33. quod *malis artibus inſeruiebat, obſeruabat omnia, ſectabatur auguria, &c.* Breuiter dico, quod inuenitur ars

Temporalis,
Virtualis,
Noxialis.

Temporali vti eſt congruum, ſicut de Paulo legitur, quod *manibus proprijs laborabat. Erat enim ſcenofactoriæ artis* Act.18. Virtuali vti eſt arduum. Iſta eſt ars, quæ non inuenitur in Babylone, id eſt, in homine peccatore Apoc.18. *Omnis ars non inuenitur in ea.* Noxiali vti eſt fatuum, de quo dicitur Act.8. quod *magus Simon multo tempore populum magicis artibus dementarat.*

¶ De artifice vero nota, quod ille dicitur artifex qui facit artem, vel qui facit arte, id eſt, qui non caſu, nec vſu, ſed per artem, B
& ſcientiam operatur. Nota ergo, quod in ſcriptura inuenitur artifex

Summæ potentiæ,
Magnæ prudentiæ,
Vanæ ſcientiæ.

Primus eſt artifex cœlorum creator, ſc. ipſe Deus, de quo Sap.1. *Omnium eſt enim artifex, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens.* Et pro certo artifex eſt iſte, qui ſcit eligere, qui ſcit conſtruere, qui ſcit inſtruere. Eligere dico, quia ſc. ſicut bonus artifex meliorem eligit materiam in quam agat, ſic Deus meliores eligit pro ſe ipſo. Patuit in virgine, quam elegit, vt ex ea Chriſtum hominem fabricaret Eſa.40. *Forte lignum & imputribile eligit artifex ſapiens.* Conſtruere vero ſcit, vnde de ciuitate Eccleſiæ militantis, & triumphantis dicitur Heb.11. quod *ciuitatis huius artifex & conditor Deus eſt.* Inſtruere etiam nouit, vnde Sap.7. *Omnium artifex docuit me ſapientia.*

¶ Secundus eſt artifex ſui reformator; bonum enim artifi- C
cium eſt ſeipſum ſcire virtutibus, & moribus idoneum fabricare, quod pertinet ad quemlibet virum iuſtum, vel etiam alios

exemplis & prædicationibus cōponere, & formare, quod pertinet ad prædicatores, & doctores, figuratos in illis artificibus, qui templum Salomonis ædificauerunt, quia ſc. anima propria eſt templum interius; Eccleſia vero, & quæcunque alia perſona eſt templum exterius 1. Cor. 3. *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Ideo de talibus prudentibus artificibus dicitur 2. Par. 2. *Miſi tibi virum prudentem & ſcientiſſimum in auro & argento, ære & ferro.* Sequitur. *Qui ſciat adinuenire prudenter, ſi quid neceſſarium eſt cum artificibus tuis.*

D ¶ Tertius eſt artifex culparum ſectator, & ſic artifex poteſt dici quicunq; malus & malitioſus homo, qui exemplo diaboli artificioſe, & cauteloſe ſcit alijs nocere. Vnde de diabolo, id eſt, de peccatore dicitur Oſe. 8. *Artifex fecit illum, & non Deus.* Et ibid. 13. *Factura artificum totum eſt.* Et ſi vis diuerſis artificib. applica diuerſa genera peccatorum, ſed non proſequor ſed tranſeo gratia breuitatis, ad cætera.

A ***Arundo.*** Nota, quod arundo in bono ſumitur, & in malo. In bono enim ſignat virum humilem, & obedientem, in malo vero ſignat virum inſtabilem, nec ſtare valētē. Signat dico in bono ſignificato virum humilem, qui promptus obedit, qui ſicut arundo ſolet eſſe

Ad flatum mobilis,
Ad tactum fragilis,
Intus vacuus,
Foris perſpicuus,
Igniti facilis,
Menſuris habilis.

Conſtat enim quod arūdo facile mouetur. Sic iuſtus ad flatum & volūtatem boni prælati, vel ad inſpirationem Spiritus ſancti faciliter agitatur: vnde de B. Ioanne dicitur Matt. 11. *Quid exiſtis in deſertum videre, arundinem vento agitatam?*

¶ Item arundines facile caſſantur. Sic iuſti in ſua reputatione valde debiles ſunt, veruntamen tanto ſunt fortiores, quanto ſe reputant fragiliores, ſicut etiam patet de arundine, quæ cedenti vento non eradicatur, nec frangitur, vbi magna arbor vēti impetu frangeretur. Et breuiter, tales arundines, ſc. iuſti ſunt intus vacui per voluntariam paupertatem, exterius ſplendidi, & perſpicui per exemplarem honeſtatem. Facile igniuntur per ſancti Spiritus charitatem. Et per eos alij menſurantur per iuſtitiā, & æquitatem. Et ideo de iuſto dicitur Apocal. 21. quod *Angelus ille de arundine aurea menſus eſt ciuitatem.* Vnde de iuſtis in arundineto Paradiſi habitantibus, dicitur Sap. 3. *Fulgebunt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis, &c.*

B ¶ In malo vero ſignificato dic, quod arundo ſignat impium, qui facile cedit. Arundo enim, id eſt, vir mundanus eſt

Intus vacuus, carendo gratia,
Flecti aſſiduus, carens conſtantia,
Foris perſpicuus, præ mundi gloria,
Moueri ſolitus, iugi triſtitia,
Ignibus deditus in valle ſtygia.

Quia ſc. mundanus nullam habet virtutum plenitudinem nullam habet conſtantiæ aut fiduciæ certitudinem, nullam habet diuinam pulchritudinem, habet timoris, & triſtitiæ mobilitatem, & inquietudinem, habet ad ignitionem infernalem valde magnam aptitudinem. De tali igitur arundine, & eius inutilitate, & inconſtantia dicitur Ezech. 29. *Fuiſti baculus arundineus domui Iſrael, quem cum apprehenderunt manu, confractus es, & lacerasti humerum eorum.* Fatuum enim eſt conuinci per fiduciam. In talibus enim nihil eſt valens ad ſuſtentandum, ſed bene valent ad bonos percutiendum, & aceto potandum Marc. 15. *Percutiebant caput eius arundine.*

A ***Arx, arcis.*** Nota, quod arx idem eſt quod turris vel ſummitas ædificij, ſeu caſtri, locus, ſcil. altior, locus tutior, locus ſecretior ciuitatis, & ad defenſionem aliarum ciuitatis partium ordinatus. Moraliter ergo loquendo, poſſum dicere, quod in ſcriptura inuenitur arx

Perfectionis,
Contemplationis,
Habitationis.

B ¶ Arx ſanctæ, & mundæ perfectionis eſt ipſa anima. Iſta eſt enim quam Dauid, id eſt, Chriſtus diligit, & in qua ſibi habitationem conſtruxit 2. Reg. 5. *Cepit Dauid arcem Sion, hæc eſt ciuitas Dauid.* Iſta eſt enim mundanda à vitijs, & munde tenenda. Vnde 1. Mach. 13. *Mundauit arcem à contaminationibus.*

¶ Arx altæ contemplationis eſt militans Eccleſia. Vnde iſta dicitur Arx Sion, quæ interpretatur ſpecula, quia Deus videtur, creditur, & contemplatur ibidem. Sed proh dolor, hodie in multis verificatur illud 1. Machab. 3. *Filij alienigenarum erant in arce.*

¶ Arx tutæ habitationis eſt cœli patria, de qua dicitur Pr. 9. quod *ſapientia, ſc. increata miſit ancillas ſuas,* id eſt, prædicatores, *vt vocarent ad arcem,* id eſt, vt inuitarent homines ad patriam. Sufficit. Vide de turri, &c.

Aſa. Fuit rex Iuda, primo bonus, poſtea malus, & interpretatur ſuſtollens factura, tollens plaſmatio. applica, ſi vis, ad bonos principes, vel ad malos, & pone ad vtrumq; propoſitum de hiſtorijs Aſa 3. Reg. 15. & 2. Par. 14. & deinceps, &c. A

Aſaph. Fuit de genere Leuitarum, vnde nata fuit quædam familia miniſtrorum templi. Potiſſime autē iſti fuerunt cantores, qui pſalmos & cantica Domini iubilabant in tēplo, ſicut dicitur 1. Paral. 5 & 6. Interpretatur autem Aſaph, cōgregans vel colligens, ſeu congregatio vel collectio. Poteſt igitur ſignificare viros Eccleſiaſticos, ſimul per charitatem vnitos & congregatos, & laudis diuinæ ſeruitio & miniſterio deputatos 1. Par. 16. *Conſtituit Dauid de Leuitis coram arca Domini, qui miniſtrarent, & recordarentur operum eius, qui glorificarent, & laudarēt Dominum Deum Iſrael, Aſaph principem, &c.* Sequitur. *Aſaph autem, vt cymbalis perſonaret.* Expone, ſi vis, auctoritatem de ſeruitoribus templi, ſeu Eccleſię, quorum eſt eſſe coram altari, per deuotionem, miniſtrare per ſubiectionē, & diligētem occupationem, opera Dei recordari per contemplationem, & conſiderationē, Deum laudare per ſpiritualem exultationem. Vnde 1. Paral. 25. *Igitur Dauid & magiſtratus ſegregauerunt in miniſterio templi filios Aſaph, &c.* A

Aſcalon. Quæ fuit ciuitas Philiſtinorum, quæ interpretatur appenſa, infamis, ſeu ignis ignobilis, ſignat mundum, qui eſt habitatio peccatorum, qui dicitur appenſus, quia caret firmitate, dicitur infamis, quia abundat iniquitate, dicitur ignis, quia feruet cupiditate, dicitur ignobilis, quia plenus vilitate & ruſticitate. Et ſi vis, nota, quod Aſcalon, i. mūdus, ignobilis dicitur & infamis, qui caret honore, ſqualet horrore, pauet timore. In mundo enim omnis honor perditur, & annihilatur. Amos 1. *Perdam habitatorem de Azoto, & tenentem ſceptrum de Aſcalone.* Ibi etiam eſt horror, quia à iuſtis non inhabitatur. Sopho. 2 *Gaza deſtructa erit, & Aſcalon in deſertum.* Ibi inſuper timor, & pauor reperitur, & mens humana continue ſollicitatur. Vnde Zachariæ 9. (*Videbit Aſcalon*) *& timebit, & Gaza dolebit nimis.* A

Aſcendere. Idem eſt, quod de infimis ad ſumma ſurgere. Nota igitur breuiter, quod diuerſi poſſunt aſcendere diuerſimode, quia aſcendunt A

Iuſti, mores, cumulando,
Diſcreti, alta contemplando,
Prælati, ſtatum augmentando,
Beati, cœlum vendicando,
Superbi, magna præſumendo,
Ambitioſi, culmen appetendo,
Diuites & opulenti, honores tenendo.

De aſcenſu iuſtorum, qui eſt virtutum cumulatiuus, quo ſcilicet aſcenditur ad magnum perfectionis gradum, dicitur Canticorum 3. quod *Salomon purpureum aſcenſum media charitate conſtrauit.*

¶ De aſcenſu diſcretorum, qui eſt arduorum contemplatiuus, poteſt dici illud Pſ. 63. *Aſcendet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.*

¶ De aſcenſu prælatorum, qui eſt dignitatum occupatiuus, dicitur Luc. 13. *Amice aſcende ſuperius, tunc tibi gloria coram ſimul comunantibus.*

¶ De aſcenſu autem beatorum, qui eſt cœlorum occupatiuus dicitur in Pſ. *Quis aſcendit in montem Domini, &c.*

¶ De aſcenſu autem ſuperborū, qui eſt fatue præſumptiuus, dicitur in Pſ. *Aſcendunt vſque ad cœlos, deſcendunt vſque ad abyſſos.*

¶ De aſcenſu ambitioſorum, qui eſt honoris appetitiuus, dicitur Apoc. 13. *Vidi de mari beſtiam aſcendentem.*

¶ De aſcenſu vero diuitum & dignorum dicitur ibid. *Vidi aliam beſtiam aſcendentem de terra.*

¶ Dico ergo, quod ieuenitur in ſcriptura, moraliter loquendo, duplex aſcenſus, ſcilicet virtuoſus, & vitioſus. Virtuoſus eſt ille, quo homo relinquit ſaltem quantum ad affectum inferiora B

bona

Digitized by Google

bona mundi, & ad ſuperiora affectanda & contemplanda ſe conuertit. Ille etiam, quo homo de infimitate viriorũ ad eminentiam vitæ & morum eleuatur. Ille inſuper, quo homo de ſtatu & valle præſentis miſeriæ, ad cœli gloriam ſublimatur. Et de tali aſcenſu allega illam auctoritatem 1. Reg. 2. *Aſcendebat vir ille de ciuitate ſua.* Vide de ardore, vbi diuiditur. Item ad hoc illa auctoritas Eſa. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo.* Vide eam ſupra, vbi altitudo. Item allega illam auctoritatem, *Venite aſcendamus in Bethel*: In ſermone: *Surgite & ite, quia nõ habetis hic requiem.* Item ad hoc allegatur illud Gen. 2. *Fons aſcendebat de terra rigans vniuerſam ſuperficiem terræ.* Vide eam in ſermone de aſcẽſione. *Aſcendet quaſi aquila.* Et quia in iſtis quatuor auctoritatibus diuiſis & proſecutis, multa poſſunt componi, & contineri de bono aſcenſu, tam de aſcenſione Chriſti, vel Virginis, vel cuiuslibet Sancti, ideo de ea quo ad præſens taceamus. Eſt igitur aſcenſus virtuoſus. Item eſt aſcenſus vitioſus, & iſte eſt aſcenſus elationis, ambitionis, iniuſtæ promotionis. Et de hoc dic, vt ſupra, vbi ponitur illa auctoritas Iſa. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo.*

C ¶ Sed ne ita crude videamur tranſire, diuidamus de aſcenſu Chriſti, vel beatæ Virginis, vel cuiuslibet animæ ſaluãdæ illam auctoritatem Geneſ. 49. *Aſcendiſti cubile patris tui*, vbi oſtenditur quod ſancti aſcendunt in cœlũ, propter tria bona maxima, quæ ſunt ibi. Eſt enim ibi ſecuritas imperturbabilis (Aſcẽdiſti) quod eſt præteriti temporis, q. d. iam es in tuto, iam tranſmiſiſti. Item trãquillitas pacificabilis (cubile) hæreditas durabilis (Patris tui, inquit.) Eſt enim ibi ſecuritas, quæ non perturbatur, trãquillitas, quæ pace lætatur, hæreditas, qua iuſtus dotatur. Eſt ergo illic ſecuritas nunquã perturbata (aſcendiſti) Sicut n. auis quando in ſupremis partibus aeris aſcendit, tunc videtur eſſe in tuto, quia ſc. ab inferioribus periculis eſt exempta, ſic anima, ex quo ad illum locum altiſſimum aſcenderit, à periculis omnibus tuta erit. Sicut enim ad ſupremum interſtitium aeris non aſcendunt vapores, ideo ſecundum philoſophos nullæ ſunt ibi impreſſiones, vnde non generatur ibi nec ventus, nec tonitruum, nec pluuia, nec grando, ſic vere ad illud ſupremum interſtitium paradiſi non aſcẽdunt vapores, id eſt, mundi peccatores, vel diabolicæ tentationes. Et ideo nullæ ſunt ibi tribulationes. Ibi n. non eſt ventus elationis, tonitruum comminationis, fulgur & grando rapinæ, & exactionis. Et ideo dico, quod eſt ibi ſecuritas, quia ſc. hæc omnia ſunt preterita & tranſacta. Aſcendiſti inquit, quod eſt præteriti temporis. Et de hoc 1. Mac. 5. *Aſcenderũt in montem Sion cum lætitia.* Et de Chriſto dicitur in Pſ. 67. *Aſcendiſti in altum.* Nam ſicut videmus, quod fructus, qui ſunt ſurſum in ſummitate arborum, ſunt magis in tuto, quam illi, qui ſunt inferius in hac vita. Venite ergo aſcendamus ad montem Domini. Et nota, quod paradiſus dicitur mons, quia mons eſt

Locus ſublimitatis,
Locus ſecuritatis,
Locus vbertatis,
Locus claritatis.

¶ Sic pro certo Paradiſus habet in ſitu ſublimitatem, in ſtatu ſecuritatem, in cognitione claritatem, in fruitione vbertatem. Compara, ſi vis Paradiſum monti Libani, &c. Sic ergo patet, quod ibi eſt ſecuritas imperturbata (aſcẽdiſti) vnde 1. Reg 24. *Aſcendunt ad loca tutiora deſerti.* Heu proh dolor, talis ſecuritas nõ eſt in mundo, quia ſicut animalia innocẽtia in nemoribus ſemper ſunt in periculo, quod ab animalibus rapacibus & crudelibus deuorentur, ſic vere hic inferius in hoc mundo ſemper ſumus in periculo, quod ab animalibus, i. e. à dæmonibus, & mũdi tyrannis, & principibus diuerſimode perturbemur. *Aſcendamus ergo ad tutiora loca deſerti*, id eſt, ad ſecuritatem. Et primo quidem per deſiderium & affectionem, & finaliter ibi aſcendemus per æternæ gloriæ conſecutionem. Eſt igitur ibi ſecuritas imperturbata.

D ¶ Secundo eſt ibi tranquillitas pacificata, & hoc oſtenditur, quando dicitur cubile. Ideo Paradiſus dicitur cubile, quia eſt locus pacis, quietis, tranquillitatis, & voluptatis. Nam poſt labores & æſtus diurnos homo ſolet ad cubile ſuum recurrere, & ibidem aſcendere, & quieſcere, & dormire. Sic vere Paradiſus eſt locus veræ quietis, pacis & tranquillitatis. Et ideo Chriſtus, & ſancti poſt labores huius vitæ adueniente veſpera mortis ad iſtud cubile aſcenderunt, & ibi pacifice, & delectabiliter quieuerunt. Ideo de Chriſto poteſt dici 3. Eſdræ 3. *Darius rex aſcendit in cubiculum, & dormiuit.* Heu proh dolor, tale cubile non eſt mundus, quia vere ibi non eſt tranquillitas, ſed aduerſitas, non quietudo, ſed amaritudo, non lætitia, ſed triſtitia, non pacis cõcordia, ſed tumultuum & litium diſcordia. Et ideo de tali cubili dicitur Eſa. 34. *Erit*, inquit, *cubile draconum, & paſcua Struthionum, occurrent dæmonia, Onocentaurus & piloſus clamabit alter ad alterum, ibi cubauit lamia, ibi habuit foueam ericius, ibi congregati ſunt milui alter ad alterum.* Vbi nota quod mundus eſt cubile diuerſorum generum peccatorum, propter quorum frequentiam eſt merito perturbatus. Cubant enim ibi, accubãt, & requieſcũt inflammati cupiditate draconum. Draco ſpirat ignem, & ſignat auaros. Aggrauati cupiditate (Struthiones) Struthio eſt ita ponderoſa, quod non poteſt volare, ſic deſidioſi. Obſtinati peruerſitate (dæmonia) Dæmones habent voluntatem peruerſam, ſic obſtinati effrænati crudelitate (Onocentaurus) quod eſt animal ceruicoſum, & crudele, ſic tyranni Occupati verboſitate (piloſus) Saltat enim, clamat & ludit, ſic verboſi. Inquinati carnalitate (quia ibi cubat lamia) Lamia monſtrum luxurioſum, quia habet pedes equinos. Cumulati mundi facultate (Ericius, armatus ſpinis, id eſt diuitijs pungentibus cor humanum) Delectati in rapacitate (Miluus, qui ſc. pullos rapit) Vide proſecutionem in locis ſuis. Non eſt igitur mundus cubile pacis, ſed magis tribulationis & litis, vbi tot peruerſa animalia conuerſantur. Sed vere Paradiſus, non ſic, quia pro certo ibi eſt tranquillitas pacifica. Vnde in Pſ. 149. *Exultabunt ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis.*

E ¶ Tertio dico, quod ibi eſt aſcenſus, quia ibi eſt hæreditas amplificata (Patris inquit tui) Paradiſus enim eſt cubile & habitaculũ patris noſtri, & ideo iure hæreditario nobis debetur. Ideo dicebat Chriſtus. *Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum*, Ioan. 16. *In domo enim patris mei manſiones multæ ſunt.* Obtinent igitur ſancti in Paradiſo fructificam hæreditatem, pacificam tranquillitatem, tutam ſecuritatem. Et ideo tutum eſt aſcendere, & volare.

F ¶ Item nota, quod per aſcenſum intelligitur contemptio tẽporalium & inferiorum. Et ideo de quolibet, ſic aſcendẽte poteſt dici illud Gen. 2. *Fons aſcendebat de terra, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.* Vnde contemnenda ſunt temporalia, vt habeas veritatis ſpectaculum, vel lecturam (Fons) vt præbeas pietatis rotaculum vel lituram (irrigãs) vt caueas prauitatis periculum, vel iacturam (de terra) vt teneas dignitatis pinnaculũ vel præturam, id eſt, vt obtineas dignitatem & honorem & prælationem (Aſcendebat) Primo ergo temporalia ſunt contemnenda, vt habeas veritatis ſplendorem & cognitionem (Fons inquit) Videmus naturaliter, quod quanto res minus habet de fæculentia, & minus de groſſis humoribus, tanto plus habet de lumine, & claritate, & eo plus de opacitate, quo & plus de corpulentia. Patet in ſtellis, Sole, & planetis, quæ quia carẽt groſſitie, ideo ſunt clara, & lucida, & peruia. Re vera (chariſſimi) ſic loquendo ſpiritualiter, quanto aliquis habet minus de fæcibus, & de fæculentia terrenorum in corde ſuo per amorem, tanto clarior & verior reperitur. Quod oſtenditur cum dicitur fons. Fõs enim eſt naturæ peruiæ & ſpecularis, in quo videtur, quicquid ibi eſt, imago etiã ibi impreſſa ſtatim ibi apparet, & videtur, niſi forte fons fuerit turbatus, fæcibuſq; permixtus, quia tunc nihil ibi apparet. Sic vere quando homo non eſt admixtus fæcibus temporalitatis per deſiderium & amorem, & per auaritiã, tunc eſt clarus & verus, non fictus, non obſcurus, non velatus, non hypocrita, imo quicquid eſt in eo interius in corde, apparet exterius in apparentia. Vnde Prou. 27. *Sicut ſplendent vultus reſpiciẽtium in aquis, ſic manifeſta ſunt corda hominum prudentibus.* Et nota, quod dicit prudentibus, quaſi dicat, tu non debes cor tuum oſtendere, vel reuelare fatuis & inſipientibus, qui neſciunt cælare cælanda, nec dicere dicenda, ſcilic. bonis & prudentibus te debes planum, verum, & manifeſtum exhibere. Quod eſt contra hypocritas, & contra fraudulentos & malitioſos qui ita ſunt ficti, & obſcuri, & velati, quod non poteſt ſciri quid habent interius in corde & cogitatione, vnum penſant interius, & aliud oſtendunt exterius, fingunt ſe bonos, & ſunt mali, fingunt ſe amicos, & ſunt inimici; & breuiter in eis non eſt, niſi fraus & deceptio, cautela, & palliatio, malitia & fictio. O Deus, quot ſunt hodie tales, & quot ſunt hodie de falſis amicis in mundo, qui tamẽ fingunt ſe bonos & veros, quamdiu poſſunt facere commodum ſuum erga perſonam, ſed vere ſtatim poſtquam non poſſunt plus aliquid lucrari, erga eum, vtpote quia deuenit ad paupertatem, tunc vere plane oſtendunt ſuam falſitatem & fi-

Digitized by Google

ctionem,quia ſc.nihil plus de eo curant, ſed eum dimittunt,& ſic cordis ſui fictam amicitiā manifeſtant, ſimiles locuſtis, quæ in æſtate apparent,quamdiu inueniunt ad rodendum, quia ſcil. tunc ſunt fructus, & herbæ, ſed vere in hyeme non videntur. Sic vere iſti in æſtate proſperitatis quamdiu inueniunt fructus &emolumentum erga perſonā,quamdiu ab eo poſſunt habere aliquod commodum,tamdiu ei apparent,eius negotijs vagant, & ei obſequuntur,& applaudunt. Sed vere ſi venerit hyems, i. tempus,paupertatis & aduerſitatis,ita quod tales non inueniát amplius quod rodant,quod lucrentur circa ipſum,vere tūc amplius non apparent erga eum,imo eum dedignantur videre,& ſalutare. Tales igitur non ſunt veri,nec plani imo falſi, & fraudulenti,quia n.non quærunt niſi proprium cōmodum, & maxime in hoc peccant quidam falſi,qui ſe fingunt amicos,vt ſciát ſecretū aliorum,poſtmodum eos accuſant, & reuelant, de iſtis Eccl.12.*In labijs ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiatur,vt ſubuertat te in foueam.* Ah(chariſſimi)non ſic,ſed ſimus veri & plani, ſimus ſicut fons clarus,vbi fæces temporalium non ſunt mixtæ. Vt de quolibet dicatur illud Zach.13. *Erit fons patens domui Dauid in ablutionem peccatoris,& menſtruata.* De Chriſto etiā dicitur Eccl. 1.*Fons ſapientiæ verbum Domini in excelſis.* Si prædicat de aſcenſione,dic nota in excelſis. Fons enim in monte ſcaturiendo per conductus poteſt deſcendere ad vallem,& iterum ad eandē altitudinem reuenire.Sic vere Chriſtus,qui eſt in monte Paradiſi,ab æterno ſcaturiuit, & per conductus humanitatis, & vteri virginalis ad vallem huius mundi declinauit, & iterum in ipſo conductu humanitatis noſtræ voluit ad eandem altitudinē, ſc. ad cœli palatium reuenire,ideo dicitur,in excelſis Ideo Nu.24. dicitur.*Excelſum quidem habitaculum tuum.* Iſte eſt igitur fons. Patet igitur prima ratio quare debent temporalia ſperni, ſcil.pro habendo veritatis ſplendore, & cognitione.

G ¶ Secundo pro acquirendo pietatis dulcore & compaſſione (irrigans) Nubes enim nūquam rigat terram, quamdiu aquam ſuam ſecum portat,imo oportet,quod eam prius deſerat,& dimittat.Sic vere homo nunquam poteſt rigare per pietatē,eleemoſynam,& largitatem,terram, i. pauperes & egenos, quādiu aquam ſuam,id eſt,bona tēporalia retinet,diligit,& conſeruat, imo vere ſi ipſe vult habere virtutem irriguæ pietatis,& largitatis,oportet neceſſario,quod pluuiā ſuam, i. mundi bona deijciat per contemptum,diſtribuat per manum,& dimittat propter Chriſtum. Quod oſtenditur cum dicitur irrigans, q.d.tu debes alios pijs beneficijs irrigare.Sed heu videtur quod multi ſe habent diuerſimode in huiuſmodi irrigatione.Quidam n.irrigant alios ſicut nubes,quidam ſicut fluuius, quidam ſicut puteus,quidam ſicut mare.

¶ Primo quidam ſicut nubes, & iſti ſunt boni, & iuſti,quia ſicut nubes irrigat terram ſubiacentem æqualiter,&non percipitur tantum pluuia ſua in vno loco ſed in tota patria, ſic vere boni & iuſti eleemoſynarij pluuiam ſuam, id eſt, eleemoſynas ſuas ſpargunt æqualiter,& non faciunt acceptionē perſonarū, ſed breuiter omnibus indigentibus & non ſolum in vno loco, domo, familia, vel perſona, ſed in patria debet influentia ſuæ miſericordiæ deriuari.Et ideo dicit, quod irrigabat vniuerſam ſuperficiē terræ,id eſt,totā patriam.Iuxta illud. *Deriuentur fontes tui foras,& in plateis aquas tuas diuide.* Prou 5. Alij ſunt toraculum largitatis,ſicut fluuius;nā fluuius nō irrigat niſi partes ſibi coniunctas & vicinas.Sic ſunt multi,qui nullam pietatē faciūt,niſi perſonis ſibi cōiunctis,vt vicinis familiaribus,& etiam illis, qui apud eos ſuis obſequijs bona huiuſmodi promerentur, quia ſc. occupant pauperes & vicinos in ſuis operib. & poſtea dant eis eleemoſynam, & id credunt multum, cum hoc tamen non ſit datio,ſed ſolutio,nō gratis datum,ſed debitum. de iſtis dicitur Hier.6.*Paſcet vnuſquiſque eos,qui ſub manu ſua ſunt.* Iſti non paſcūt niſi eos,qui eis ſubſunt,ſc.illos de parentela,de vicinia,familiares,&c.Sed adhuc dico,quod ſunt alij ſicut puteus,& tales ſunt putei &auari.Puteus enim non irrigat niſi ſeipſum.Aqua enim eius non exit exterius ad aliena loca,imo oportet, quod cū difficultate inde hauriatur,aqua etiam eius quando ſæpe nō mouetur per hauſtum, facilè contrahit corruptelam. Vere tales ſunt auari,quia vere ipſi non irrigant beneficijs ſuis,niſi ſeipſos, vxorem,filios,&familiam. Aquam n. bonorum ſuorum temporalium non diuidunt nec communicant cuicunq; per æquā pietatem vel largitatē,imo totum reſeruant ſibi ipſis,imo nullus poteſt ab eis aliquid de aqua ſua,id eſt,de diuitijs extorquere,niſi cum difficultate, ſcilicet per rapinam,vel extortionem, ſicut faciunt balliui, principes, & latrones, imo fere ſæpe accidit,quod propter defectum hauriendi, propter defectum exponendi manum ad diuitias ſuas, vt eas dent & diſtribuant, ſæpiſſime putrefiunt. Patet de vino & blado diuitum, quod ſæpe corrumpitur propter defectum diſtribuendi, tempore ſuo,& propter ſuam nimiam cuſtodiam. Tales auari faciunt iuxta conſilium Prouerb.5. *Habeto*,inquit,*eas*, ſcilicet diuitias, *ſolus,& non ſint alieni participes tui.* Sed adhuc dico, quod quidam irrigant ſicut mare. Mare enim vapores ſuos humidos ſuperius ad nubes,quæ non indigent irrigatione,mittit. Sic vere multi ſunt, & maxime mundi diuites, qui more maris ſunt fluctuoſi per lites, & diſcordias, & per diuerſas ſolicitudines temporales,& amari per diuerſa vitia & peccata, quia *impij ſicut mare feruent* Eſa.57. Tales(dico)mittunt humores ſuos,id eſt,dona & munera ſuperius verſus nubes,id eſt,ad principes, & prælatos, & alios iudices,& magnates, vt ſc. eorum gratiam acquirant, & vt ab eis officia & beneficia obtineant, & vt eos ſuſtineant, & foueant cauſas ſuas, quia (vt communiter) hodie magis amant homines dare munera nubibus, id eſt, potentibus,qui non indigent, quam pauperibus. Patet quia iſtis fiunt magna conuiuia, alijs nihil. Et hoc eſt contra doctrinam ſaluatoris. Lucæ 14.*Cum facies conuiuium,noli vocare diuites, ne & ipſi reinuitent te,& fiat tibi retributio,ſed voca pauperes,& claudos,qui non habent vnde retribuant tibi,& pater tuus, qui eſt in cœlis,retribuat tibi,&c.* Heu (chariſſimi)non ſic,non ſimus mare, puteus ſeu flumen, ſed ſimus nubes rorida,quæ æqualiter,& abundanter irrigat vniuerſa,ſicut fuit Chriſtus, qui ſpiritualiter, & temporaliter bona ſua diuiſit abundanter, quod maxime aperuit tempore illo, quando pluuiam ſuam, id eſt, dona Spiritus ſancti diſcipulis ſuis dedit,(pluuiam ſuam dico)Nam ſicut vapores aſcendunt à terra,& fiunt nubes,à quibus pluuia,ignis, & fulgura poſtmodum deriuantur,ſic vere Chriſtus hodie aſcendit,vt tandem in Pentecoſte pluuiam,id eſt,dona,& gratias Spiritus ſancti cum igne viſibili diſcipulis ſuis deſtinaret, vt ſic corda diſcipulorum arida irrigaret,ſimiles balænæ,&c. Dic,ſi vis,ſicut in ſermone. Dicat igitur quilibet pius irrigator, & maxime Chriſtus illud Eccl.24.*Exiui de Paradiſo.Dixi,rigabo hortum meum,&c.* Si prædicas de aſcenſione,dic ſicut ſupra. Si autem de alio quocunque feſto,dimitte illud exemplum vltimum,& verbum iſtud de auctoritate,ſc.exiui de Paradiſo. Hoc eſt igitur ſecundum, quare ſc.temporalia ſunt contemnenda,videlicet, vt habeas pietatis dulcorem,& compaſſionem(Irrigans inquit)

¶ Tertio contemnenda,vt caueas prauitatis horrorem & infectionem,ſcilicet auaritiam (De terra inquit) Vtile eſt enim homini repleto, quod ipſe minuat ſibi, & quod eijciat ſuperfluos humores,alioquin eſſet in periculo mortis. Sic vere homo repletus diuitijs niſi eas eijciat, fugiat, & contemnat,ſaltē quantum ad affectum,ipſe eſt in periculo mortis, culpæ,& gehennæ(De terra inquit)Nam ſicut auis ſurgit de terra,alioquin eſt in periculo capiendi viſco vel laqueo,ſic vere tu debes fugere,contemnereq; terrena,alioquin tu es in periculo, & capieris viſco luxuriæ,vel laqueo auaritię.Ideo dicitur Abrahæ Gen. 12.*Egredere de terra tua,& de cognatione tua,& de domo patris tui,&c.* id eſt,de mundo & carne,&c.Sed heu videtur,quod multi ſunt ſicut fatuæ aues. Auicula enim tamdiu remanet in terra, quod ibi capitur,& necatur.Sic multi tantū delectantur in terrenis, quod ibi per diuerſa vitia capiuntur,ſicut aneta,quæ non volat alte,nec ſe elongat à terra,& circa noctem volat,hæc enim videns nemus aliquantulum altum deſperat tranſire, ſed videns ibi feneſtram apertam,eligit ſibi viam illam, ſed inueniens ibi rete,capitur, & retinetur. Sic vere(chariſſimi)illi, qui volitant circa terram & circa terrena negotia in caligine huius mundi, qui nolunt ſurſum eleuari per terrenorum contemptum, tales dico facile capiuntur.Nam quando tales vidēt, & conſiderant nemus magnum, id eſt, ſyluam mandatorum Dei, certe ipſi timent tranſire,timent facere,quæ iubentur. Et ideo ſibi eligunt viam apertam, viam latam,viam publicam, id eſt, viam mundi,quia ſcil. fiunt mercatores, aduocati, &c. huiuſmodi. Eligunt aliquam certam feneſtram, aliquem certum modum viuendi,opus aliquod vel exercitium, ſed vere ſtatim inueniunt rete diaboli,id eſt,laqueos tentationum ſcilicet auaritiam, ſuperbiam,luxuriam,inuidiam.Nam ex talibus filijs & ſimilibus conficitur iſtud rete. Et ideo homo per diuerſa vitia capitur,& H

per

per æternam miſeriam cruciatur. *Confortati ſunt in terra, de malo ad malum egreſſi ſunt.* Hieremiæ 9. Ah (chariſſimi) non ſic, ſed pro Deo temporalia contemnamus, quia vere neceſſe eſt propter euitandum periculum, id eſt, cupiditatis horrorem & infectionem, vt obtineas dignitatis honorem, & prælationem.

I ¶ Quarto eſt neceſſarium, vt obtineas dignitatis honorem, & prælationem (Aſcendebat, inquit) Sicut enim videmus quod magna eſt dignitas corporibus cœleſtibus, quod ab iſtis corruptibilibus ſunt ſeparata, ſic vere honorem magnum habet homo ſpiritualiter, quando ab iſtis infimis & temporalibus ſe diiungit, & ſeparat per contemptum. Quod oſtenditur cũ dicitur. Et aſcendebat. Et ſicut aſcẽſus, & eleuatio ſignum eſt dignitatis, ſic ille, qui ab iſtis terrenis per contemptum ſe eleuat, dignus & nobilis dici debet, vt de hoc dicitur Lucæ 19. *Aſcendit in arborem*, quia in terra Deum videre non poterat, ſc. Zachæus, quia, ſecundum homiliam, Deum facile nemo videt, conſtitutus in terra. Nam ſicut videmus, quod flamma eſt ita dignæ & nobilis naturæ, quod abhorret inferius detineri, ideo ſurſum ſemper nititur eleuari, ſic vere cor nobile iſta infima abhorret & vilipendit, & ea parum reputat, ſuperiora quoque quærit, dicens Eſa. 2. Mich. 4. *Venite aſcendamus ad montem Domini & docebit nos vias ſuas.* Patet igitur (chariſſimi) ſecundum auctoritatem quomodo talis aſcenſus, id eſt, terrenorum contemptus veritatem facit ſplendere (Fons) pietatem facit madere (Irrigans) cupiditatem facit horrere (De terra) Dignitatem facit pollere (Aſcendebat) In fine autem ſi vis, dic de illis qui hic digne per iuſtam promotionem aſcendunt, quod iſti ſunt ſicut ſigna cœleſtia, quorum aſcenſus, ſi ſigna ſunt fortunata & bona, in iſtis inferioribus bonum facit. E conuerſo autem malorum ſignorum aſcenſio malum ſignificat, & in inferioribus omne malum efficit, atque cauſat. Sic vere dicam, quod, quando boni aſcendunt ad dignitatem in mundo, cauſant gaudia, & vtilitates. E contra autem malorum aſcẽſio & promotio omnium inferiorum & ſubditorum eſt deſtructio, & turbatio. Vnde de malo aſcendente, id eſt, de malo homine dignitatem obtinente poteſt dici illud Pſalm. *Aſcendunt populi, & irati ſunt, dolores obtinuerunt omnes habitatores Philiſtijm.* De bono vero aſcendente ad officium dignitatis dicere poteſt quilibet illud Apoc. 7. *Vidi alterũ Angelum aſcendentem ab ortu ſolis.* Vbi nota, quod hic oſtenduntur quinque, quæ debet habere, qui ad gradum prælationis aſcendunt (videlicet)

Decoris ſpeculum,
Valoris cumulum,
Splendoris oculum,
Nitoris floſculum,
Honoris titulum.

K ¶ Habeat ergo decoris conuerſationem, vt refulgeat (Vidi inquit) cumulum valoris in perfectione, vt emineat (alterum, i. e. ſit alter, quam alij) oculum ſplendoris in cognitione vt clare videat (Angelum inquit) floſculum nitoris, i. e. puritatis in affectione vt ſurſum adeat (Aſcendentem inquit) titulum honoris in promotione, vt iuſte ſedeat, ſeu præſideat (ab ortu ſolis, id eſt, à Deo) Bona cõuerſatio debet apparere. Vidi inquit, q. d. iſte eſt viſibilis, & apparẽs. Moralis perfectio debet præeminere (Alterum) quia ipſe debet eſſe totus alter ab alijs per ſingulares virtutes. Diſcreta cognitio debet relucere, quia debet eſſe Angelus. Pura affectio ima debet horrere, quia debet aſcẽdere ab amore terreno (Aſcendentem inquit) Alta promotio digne debet ſedere, quia ipſe debet venire ab ortu ſolis, i. à Deo, & à Dei inſpiratione. Habere ergo debet decoris ſpeculum, clare conuerſando, quod oſtenditur cum dicitur, (Vidi) Res enim clariores ſunt (vt communiter) altiores & viſibiliores, vt patet de ſtellis. Sic vere dico, quod illi, qui in cõuerſatione ſunt clari, & qui ab alijs videntur & conſiderantur, vt conſpicui, debent eſſe in dignitate magis ardui. Vidi inquit, q. d. Clarus eſt & viſibilis per honeſtam conuerſationem, dignus eſt aſcendere per promotionem. Vnde de talibus clare conuerſantibus, & viſibilibus promotis, & aſcendentibus poteſt dici illud 1. Reg. 28. *Deos vidi aſcendentes de terra.*

Deos, inquit, iuxta illud Pſ. *Ego dixi dij eſtis.* E contrario autem illis, qui non ſunt dij, id eſt, rudibus, & imperfectis dicitur Exo. 19. *Cauete ne aſcendatis in montem.* Patet ergo, quod qui alte vult aſcendere, debet habere decoris ſpeculum clare conuerſando, (Vidi inquit)

¶ Secundo debẽt habere valoris cumulum cæteris eminendo, quia ſc. ipſe debet eſſe alter, quam alij, per ſingularem perfectionem (Alter inquit) Corpora enim alta, & cœleſtia ſunt alterius conditionis, quam inferiora elementaria & terreſtria, non enim recipiunt peregrinas impreſſiones, nec ſubiacẽt corruptioni, vel caſui. Sic vere illi, qui alte per promotionem habẽt aſcendere, ſingulari perfectione debent gaudere, nullius peccati corruptioni ſubiacere, ſed alteri, quam alij per diſtinctam bonitatem debent apparere (Alterum inquit) Vide ſupra de altero. Vnde de promotione, & aſcenſu talis alterius poteſt dici illud Pſalm. 108. *Epiſcopatum eius accipiat alter.* Vnde Heliæ, & Enoch viris perfectiſſimis, & alteris dictum fuit Apoc. 11. *Aſcendite huc, & aſcenderunt in cœlum.* Hodie tamen proh dolor ſæpe fit, quod ad gradum dignitatum non aſcẽdunt illi qui perfectione ſunt alteri, ſed potius illi, qui ſunt ab omni bono immutati, & alterati. Vnde de nequiſſimo Antiocho dicitur 1. Mach. 1. quod *ipſe aſcendit Hieruſalem in multitudine graui, & intrauit ſanctificationem cum ſuperbia*, quia reuera ſæpe fit, quod illi, qui præ cæteris ſunt peiores, Hieruſalem (id eſt,) Eccleſiæ prælaturam aſcendunt, ſanctificationem ſtatus Eccleſiaſtici indigne intrant, & recipiunt, & multitudinem grauem ſuorum parentum, & amicorum carnalium ſecum trahunt. Hieremiæ 49. *Aſcendit quaſi Leo de ſuperbia Iordanis.* Compara, ſi vis, malos præſides Leoni, &c. Non ſic, ſed habeamus valoris cumulum (Alterum inquit.) L

M ¶ Tertio habeat ſplendoris oculum diſcrete iudicando, quod notatur cum dicitur (Angelum inquit) Nota quod corpora quo ſunt ſubtiliora, ſunt communiter altiora. Patet de aere, & de igne. Patet etiam de partibus aeris, quia illæ, quæ ſunt altiores, ſunt ſubtiliores & rariores. Sic vero dico, quod illi qui ſunt per ſciẽtiam & diſcretionẽ ſubtiles debẽt eſſe per promotionem ſublimes, Angelum inquit, q. d. quilibet talis debet eſſe Angelus ſubtiliter cogitando, & iudicando. Figura Iud. 13. vbi dicitur, quod *Angelus Domini aſcendit in cœlum in flamma.* quia ſcil. in flamma claræ cognitionis debet vir angelicus aſcendere ad cœlum prælationis Iud. 13. *Aſcendit Angelus Domini de Galgala ad locum flentium.* Galgala interpretatur reuelatio, quia ſc. tales iuſti à diuina reuelatione aſcenſum promotionis aſſumunt, & ad locum flentium, id eſt, ad laborem prælationis aſcendunt. Et nota quomodo officium prælationis dicitur locus flentium. Quia re vera minus eſt ibi gaudij, quam mœroris. Et de tali promotione plus debet homo gemere, quam ridere. vnde Eſa. 15. & Hier. 48. habetur ſic *Per aſcenſum enim Luith flens aſcendet, &c.* & in Pſalm. dicitur: *Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum.* Angelus ergo debet eſſe, id eſt, ſubtilis & diſcretus (Dic ſicut vis) Aduerte tamen, quod hodie ſæpe fit quod ad iſtum gradum non ſemper ſcientes aſcendunt, ſed potius ignorantes. Figura Apoc. 13. vbi dicitur, quod *ipſe vidit de mari beſtiam aſcendentem cornibus munitam, & diadematibus inſignitam, & bellum contra ſanctos facientem*, quia ſc. beſtiæ hodie, id eſt, ignorantes non Angeli gradum dignitatis aſcendunt, cornuti & mitrati fiunt, diadema honorum gerunt, & ſanctos, id eſt, bonos ſubditos tribulant, & ſubuertunt & tamen aſcenſus & promotio talium beſtiarum in Eccleſia prohibetur à Deo Eſa. 35. *Non erit ibi Leo, & mala beſtia non aſcendet ſuper eam.* Non ſic ergo ſed angelum, &c.

¶ Quarto habeat floſculum nitoris, pure affectando (Aſcẽdentem inquit) Vapor quanto eſt purior, tanto altius aſcendit. Sic illi, qui ſunt mundiores in affectione, debẽt eſſe altiores in promotione Pſ. 23. *Quis aſcendet in montem Domini?* Sequitur. *Innocens manibus, & mundo corde.* N

¶ Quinto habeat titulum honoris, iuſte ſubintrando, quia ſcilicet ipſe debet venire ab ortu ſolis, id eſt, à Deo Pſalm. *Ab ortu ſolis vſque ad occaſum & ex Sion ſpecies decoris eius.* Omnes enim ſtellæ incipiunt aſcenſum ſuum ab ortu ſolis. Sic omnes prælati debent à Chriſto incipere, non à carne, non à ſimonia, non à mundo, &c. Vnde quod Dominus tales aſcendere faciat, & promoueat, patet Amos 9. vbi dicitur: *Aſcendere feci Iſrael de terra Ægypti.* Sic ergo patet, quomodo quinque ſunt neceſſaria ad dignum promotionis aſcenſum. Replica, & hoc ſufficit, &c. O

Aſer, Patriarcha filius Iacob interpretatur atrium, diuitiæ, beatitudo, aut beatus erit. Iſte ergo ſignat Chriſtum, vel prælatum, ſeu virum iuſtum, qui eſt atrium ad reſpiciendum, diuitiæ ad reficiendũ, beatitudo ad perficiendum, beatus A

Digitized by Google

erit ad ſufficiendum. Iſte enim proficit alijs, ideo dicitur atriũ, diuitiæ, & beatitudo. Ideo de hoc dicitur Geneſis 49. *Aſer pinguis panis eius, & præbebit delitias regibus.* Proficit etiam ſibi. Ideo dicitur. *Beatus erit.* Et de hoc Deuteronom. 33. *Benedictus in filijs Aſer.*

A *Aſia.* Gradiens, ſeu eleuans, ſeu auferens, aut elatus, ſuſtollens Dominum, vel plaſmatio Domini. Expone, ſi vis de anima, quæ graditur proficiendo, de religione, quæ eleuat contemplando, de mundo, qui aufert damnificando, de diabolo, qui eſt elatus ſuperbiendo, &c.

A *Aſinus.* Eſt animal vile, humile, ſtolidum, & rude, laboribus deditum, & humanis vſibus dedicatum. Et ſignat illos, qui ſeipſos reputant viles, humiles, atque rudes, & qui continue laborant per pœnitentiam, & vtilitatibus proximorũ ſe deputant per veram amicitiam. De talibus ergo dicitur Geneſ. 49. *Iſachar aſinus fortis accumbens inter terminos, vidit requiem, quod eſſet bona, & ſuppoſuit humerum ad portandum, & factus eſt tributis ſeruiens.* Sicut enim aſinus poſt laborem accũbit, ſic iuſti poſt huius vitæ miſeriam, accumbunt cum Abraham, Iſaac, & Iacob. Diuide ergo, & proſequere auctoritatem iſtam ſicut ſupra in tit. accumbere. Vel ſi vis, quod cum aſinus ſit animal ſolidum, ſtolidum, & hiſpidum, ita quod propter primum fortiter oneratur, propter ſecundum ſenſibus hebetatur, propter tertium immundum reputatur, poſſum dicere, quod aſinus ſignat tria, videlicet virum iuſtum, ſimplicem, & corpus; Iuſtum, qui eſt aſinus patiens, ſimplicem, qui eſt aſinus inſipiens, corpus quod eſt aſinus rudens.

B ¶ Dico ergo, quod eſt aſinus ſignans iuſtum patientem, qui multum oneratur. Aſinus enim eſt animal patiens oneris & laboris. Sic iuſtus. Vnde Eccl. 33. *Cibaria, & virga, & onus aſino.* Cibaria doctrinæ, virga diſciplinæ, onus laboris & pœnitentiæ, & breuiter iuſtus poteſt dici ille aſinus, de quo dictũ eſt ſupra. Iſachar aſinus fortis, &c. Item aſinus ſignat ſimplicem ignorãtem, qui iuſte ſupportatur. Vnde dicitur Exod. 23. & Luc. 14. quod *aſinus, qui in foueam cadit, debet ſubleuari, & à periculo liberari.* Item 3. Reg. 13. dicitur, quod *Leo iuxta aſinum ſtabat, ipſumque non lædebat, aut comedebat.* In quo notatur, quod aſini, i. ſimplices nõ debent offendi ab alijs vel grauari, nec etiam ſpiritualiter ſcandalizari, ſed potius eripi à periculo & iuuari. Iſti figurantur in aſina, quam Chriſtus equitauit. Matt. 21. Et in alia, quæ Angelũ melius, quam propheta Balaam vidit, & eum increpauit, quia ſc. ſimplices à Deo ſunt ſpecialiter dotati, & ad videndum Angelum, i. e. ad contemplandum ſpiritualia prophetis, i. e. viris literatis, & ſapientibus ſunt pares facti. Aug. *Simplices rapiunt cælos, & nos cum literis mergimur in profundum.* Item aſinus ſignat corporis ruditatem, qui iuſte ſtimulatur, ſeu ſubiugatur 3. Reg. 13. *Sternite mihi aſinum.* Iſte eſt aſinus, in quo ſedẽs Axa filia Caleph ſuſpirauit, ſicut dicitur Iud. 1. Quia re vera anima filia Dei ſemper debet gemere quamdiu ſe videt aſino corporis inſidere, ſed tranſeo cauſa breuitatis.

Aſor. Vide interpretationem & expone ſecundum hoc, & ſecundum hiſtoriam. Fuit enim Aſor ciuitas gentilis.

A *Aſpectus. Aſpicere.* Nota, quod aſpectus in ſcriptura accipitur actiue, & paſſiue. Actiue accipitur quando homo aſpicit, videt, cogitat, meditatur, & aduertit illa, quæ ſibi ſunt neceſſaria ad ſalutem, videlic. ad Dei maieſtatẽ. Mich. 7. *Ego autem ad Dominum aſpiciam.* Item ad mũdi vanitatem Hier. 4. *Aſpexi terram, & ecce vacua erat, & nihil, &c.* Ad cordis prauitatem. Pſalm. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo. Chriſti pœnalitatem Zachar. 12. *Aſpicient in me, quem confixerunt.* Deus etiam aſpicit homines per ſuam dulciſſimã pietatem. Pſ. *Protector noſter aſpice Deus.* & Pſ. *Aſpice in me, & miſerere mei.* Et de his omnibus dic, ſicut de reſpicere, & videre. Itẽ aſpectus accipitur paſſiue, & ſic aſpectus hominis idẽ eſt, quod exterior apparẽtia, & conuerſatio, quæ ab alijs aſpicitur & videtur Gen. 3. *Vidit mulier lignum, quod eſſet pulchrum, aſpectu delectabile.* Nota ergo, quod aſpectum iſtum debemus componere, & ornare per virtutem honeſtatis, ne aliquid ibidem appareat, quod oculos intuentis offendat. Et de tali aſpectu poſſit dici illud Ezehiel. 1. *Aſpectus rotarum & opus earum quaſi ſi eſſet rota in medio rotæ, & vna ſimilitudo ipſarum.* Iſta auctoritas potiſſime poteſt dici de religioſis vel clericis. In quibus verbis oſtenditur, quod ad hoc, quod aſpectus noſtræ conuerſationis ſit apud Deum & homines gratioſus, neceſſe eſt, quod ibi appareat

Velocitas motus,
Agilitas actus;
Identitas affectus,
Conformitas habitus.

¶ Sic igitur in aſpectu conuerſationis noſtræ neceſſaria eſt nobis velocitas obeditiua, commutatiua (Rotarum) vtilitas executiua (Opus earum) Identitas charitatiua, quia debemus eſſe rota in medio rotæ per charitatem mutatiuam, quia debemus eſſe vna ſimilitudo, ſc. in nobis. Debemus enim habere commutationem, & vnitatem, affectionem, & veracem imitationem.

¶ Debemus igitur commutari velociter, quia debemus eſſe rotæ. Rotæ inquam, quę mouentur de loco ad locum, & faciliter de ſuperiori ad inferius declinantur: Sic vere nos debemus faciliter & velociter cõmutari, volui, & verti moraliter, & localiter per virtutem obedientiæ, & ſubiectionis exterius, & per virtutem conuerſionis pœnitentiæ interius. Nam à ſuperiori ſtatu elationis & ſuperbiæ debemus verti, volui & mutari ad inferius humilitatis & patientiæ. De loco etiam ad locum debemus velociter ad præceptum ſuperioris volui per virtutem ſubiectionis & obedientiæ. Ideo de talibus rotis, i. de viris obedientibus & ſeipſos moraliter conuertentibus & localiter mouentibus dicitur Ezech. 10. *Rotas illas audiente me vocauit volubiles.* B
Quod eſt contra multos, qui re vera per obedientiam non voluuntur, per pœnitentiam non conuertuntur, per contritionem etiam non mutantur, imo re vera per obſtinatam maliciã immobiles, & immutabiles inueniuntur, quia & Deo & prælatis indurati procaciter opponuntur. Iſti ergo non conuertũtur de malo in bonum, imo potius de bono in malum, ſimiles quibuſdam lapidibus, qui in Hibernia generantur. Dicit enim Iſidor. quod quidam lacus eſt in Noruegia Hiberniæ, in quo ſi palus ligneus quanquam ſit mollis & flexibilis infigitur, illud, quod eſt in aqua, efficitur lapideum, quod in terra, efficitur ferreum, & ſic per virtutem illius lacus lignea mollities in duritiã lapideam & ferream commutatur. Re vera (chariſſimi) multæ tales improbæ conuerſiones, mutationes, & adulterationes, ſunt hodie in lacu huius mundi. Et qui ipſum aſpexerit, & cor eius humectauerit, delectauerit, & attraxerit ipſe pro certo cõuertitur in lapidem, & in ferrũ, quæ ſunt res frigidæ, duræ, immobiles, atque graues, quia ſc. iſti ſunt frigidi per deuotionem, duri per obſtinationem, immobiles per obedientiam, atq; graues per auaritiam. Ideo de talibus lapideis, & ferreis dicitur Exod. 15. *Fiant immobiles quaſi lapis.* Non ſic (chariſſimi) ſed pro Deo ſimus rotæ volubiles & mobiles, noſipſos ad bonum conuertendo, & Deo, & ſuperioribus obediẽdo (Rotarum inquit) Ezech. 1. *Apparuit rota vna ſuper terram.* Pulchrum eſt nc videre, & aſpicere hominem agilem, & obedientem. Aſpectus enim ſolis, & cœli tanto eſt mirabilior, quanto dignoſcitur eſſe mobilior. Ideo Prou. 22. dicitur: *Vidiſti hominem velocem in opere ſuo? coram regibus ſtabit.* Ideo præcipitur Eccl. 31. *In omni opere tuo velox.* Vnde de aſpectu tali poteſt exponi illud Matth. 28. Vbi dicitur de Angelo, quod *erat aſpectus eius ſicut fulgur, veſtimenta eius ſicut nix.* Quia talis debet eſſe Angelus per ſapientiam, fulgureus per obedientiam, niueus per caſtitatẽ & munditiam (Rotarum inquit) Vnde ibidẽ Ezech. 1. *Statura quoque erat in rotis, & altitudo, & aſpectus horribilis, & totum corpus in circuitu plenum oculis, &c.* Expone, & dic quomodo iuſti ſunt horribiles, id eſt, terribiles & dæmonibus, & iniquis. Debemus ergo agitari, ſeu commutari velociter prompte obediendo.

¶ Secundo dico, quod nos debemus occupari viriliter ſeu vtiliter, bonum perficiendo. (Opera inquit earum.) Multa enim ſunt, quæ libenter aſpiciuntur propter effectus mirabiles quos operantur, ſicut patet de ſtellis & lapidibus precioſis. Sic iuſti merito aſpici promerentur, pro eo, quod mirabilia virtutum opera exequũtur, quemadmodum de Dauid, qui interpretatur manu fortis, dicitur 1. Reg. 16. quod *ipſe erat pulcher, decoraque facie,* ſic ſcil. quod illi ſunt pulchriores ad aſpiciendum, qui ſunt fortiores ad bene operandum Ioan. 5. *Opera, quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me.* Patet ergo, quod nos debemus vtiliter occupari, bonum perficiendo. C

¶ Tertio dico, quod nos debemus diligere veraciter, quia ſc. nos debemus eſſe rota in medio rotæ, hoc eſt, dictum, quod alter debet habere alterum in medio ſui, id eſt, in corde per dilectionem & amorem. Sicut enim inter duo ſpecula vicina imago vnius reſultat vſque ad intima alterius, ita quod quo- D

dammodo

Digitized by Google

dammodo vnum habet aliud in medio ſui, in quantum ſcilicet, imago vnius in alio reſultat, ſic vere inter ſocios, & amicos, & vicinos tanta debet eſſe identitas charitatis, quod alter alterũ debet in ſeipſo iugiter cõtinere, & portare (Rota inquit in medio rotæ) vt ſic quilibet poſſit dicere ſocijs & vicinis ſuis illud Luc. 22. *Ego autem in medio veſtri ſum*, Et talis aſpectus vbi refulget charitas, valde eſt gratioſus. Sicut patet de aſpectu roſarũ, quæ coloris ſunt ignei & purpurei. Figura Ezech. 1. vbi dicitur, quod *de ſanctis animalibus exibant ſcintillæ quaſi aſpectus æris candentis*. Æs enim candens & ardens ſignat charitatem. Rota, inquit, &c. Ezechiel. 1. *In medio eorum ſimilitudo quatuor animalium & hic aſpectus eorum*. Iſtud tamen eſt contra mundanos amicos, qui non ſunt ſicut rota in medio rotæ, ſed potius ſicut rota iuxta rotam; qui ſcilicet, non ſe contingunt niſi modicum & in puncto. Quia re vera contactus amoris & charitatis illorum nõ eſt intrinſecus, ſed extrinſecus, & ideo valde eſt modicus, & ineptus. Non ſic (chariſſimi) ſed ſit aſpectus noſter charitatiuus. Debemus ergo affectare veraciter.

E ¶ Quarto debemus imitari conformiter, quia ſcilicet vna debet eſſe ſimilitudo ipſorum quatuor. Nam quotquot ſumus, debemus eius eiuſdem cõformitatis, ſimilitudinis & æqualitatis, communitatis, & vnitatis, ſcilicet, ſine partialitate & ſingularitate, vt ſic dicamus illud Prouerb. 1. *Marſupium ſit vnum omnium noſtrum*. Sicut enim videmus, quod animalia, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, vnam habent ſimilitudinem & figuram, ſic vere illi, qui ſunt eiuſdem ſpeciei & eiuſdem fidei, religionis, Eccleſię, vel collegii, debẽt habere inuicem conformitatem, vnitatem, ſimilitudinem & paritatem. Quod eſt contra multos, qui recte videntur eſſe monſtrum in natura. Eſt enim monſtrum in natura, quando vnum indiuiduum diuerſificatur notabiliter à ſua ſpecie, ſicut dicit Iſid. quod in Æthiopia ſunt homines, qui capite carent, & oculos habẽt in humeris. Sic vere multi ſunt hodie in ſæculo, & in clauſtro, qui in conditionibus & in moribus & habitu, & geſtu ſunt aliis diſſimiles, & difformes, ſicut patet de modernis religioſis, ſæcularibus, & clericis ſe inſolite veſtientibus, & gerentibus, ita quod recte tales videntur eſſe hodie monſtrum in natura, quia ſcilicet, non ſequuntur modum, & regulam aliorum, carent enim capite rectæ intentionis. Oculi autem ſuæ conſiderationis videntur eſſe in humeris, quia ſcilicet, nõ reſpiciunt niſi ad tẽporalia, & ad mundi bona, id eſt, ad mundanæ gloriæ vanitatem. Ideo de taliũ diſſimilitudine dicitur Sapient. 2. Grauis eſt nobis ad videndum, quoniã diſſimilis eſt aliis vita eius. Et poteſt eſſe verbum bonorum, & perfectorum, quibus pro certo graue eſt videre talia monſtra, id eſt, tales inſolentes ſe taliter inhoneſte portantes & gerentes. Et hoc bene figuratur Ezec. 1. vbi dicitur, quod *ſuper caput animalium erat quaſi ſimilitudo firmamenti, quaſi aſpectus cryſtalli horribilis*. Quia re vera noſtra moderna animalia, i. e. noſtri religioſi & clerici videntur habere firmamenta ſuper caput, in quantum, ſcilicet per curioſitatem veſtium ſunt ſtellati, & more cryſtalli lucidi & ornati. Iſte tamen ornatus dicitur horribilis, quia pro certo magnus horror eſt bonis hominibus tales aſpicere, & eorum horribilem conuerſationem videre, &c. Iſtud applica contra milites, & alios curioſos, qui gloriantur aliis eſſe in aſpectu diſſimiles & difformes Nahum. 2 *Aſpectus eorũ quaſi lampades; & quaſi fulgura diſcurrentia*. Non ſic, ſed ſit vna ſimilitudo omnium. Vnde Ezech. 1. *Aſpectus rotarum ſimilitudo vna*. Non ſic (chariſſimi) ſed pro Deo habeamus ſimilitudinem, communitatem & conformitatẽ, & faciamus ſicut Chriſtus Phi. 2 *qui fuit in ſimilitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo*. Sit igitur in nobis vnitatis conformitas, charitatis identitas, & voluntatis mobilitas, ſic habebimus aſpectum pulchrum, gratioſum, laudabilem, & formoſum, vt de nobis dicatur illud Ezec. 1. in fine. *Vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendentis in circuitu, velut aſpectum arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ, hic erat aſpectus ſplendoris per gyrum, & ſimilitudo gloriæ, Dei, &c.* Expone de aſpectu conuerſationis iuſtorum. Et ſi vis, dic quomodo aſpectus virgarum faciebat concipere oues Geneſis 30, Sic exemplum bonorum, &c. Vide vbicunque ſit mentio de conuerſatione & exemplo. De aſpectu autẽ Chriſti paſſiuo, quo aſpicitur à deuotis, poteſt dici, quod iſte inuenitur; ſcilicet,

Specioſus, carnem aſſumendo,
Doloroſus, crucem ſuſtinendo,
Gratioſus, veniam concedendo,
Virtuoſus, inferos ſuperando,
Rigoroſus, impios iudicando,
Glorioſus, in cœlo triumphando.

¶ Fuit igitur in Chriſto aſpectus decoris, quia ſecundum Pſalm. F *Iſte in carne apparens fuit ſpecioſus præ filiis*, & Gen. 39. *Erat Ioſeph pulchra facie & decorus aſpectu*. Item fuit in eo aſpectus doloris, quia ſcilicet, de iſto paſſionem ſuſtinente dicitur Eſa. 52. *Inglorius erit inter viros aſpectus eius*. Et ibidem 53. *Vidimus eum, & non erat aſpectus*. Virum dolorum & ſciẽtem infirmitatem. Item fuit in eo aſpectus vigoris, quia ſcilicet, de ipſo inferos ſuperante & à mortuis reſurgente poteſt dici illud Daniel. 3. *Aſpectus faciei eius immutatus eſt*. Item erit in eo aſpectus rigoris ſcilicet in iudicio. Vnde de filio hominis ſedentem in throno dicitur Ezech. 1. *Similitudo* inquit, *throni. & quaſi aſpectus hominis deſuper, & vidi quaſi ſpeciem electri, velut aſpectum ignis intrinſecus*. Expone de iudicio, & igne, & iuſtitię rigore. Item erit in eo aſpectus ſplendoris, ſcilicet in patria, quando aſpicietur à nobis hæc viſio gloriæ Dei. Et iſta ſufficiant de aſpectu paſſiuo. De aſpectu vero actiuo vide infra de aſpicere, & de reſpicere, & de aliis titulis ſynonymis. Vt de nobis dicatur illud Matth. 28. *Erat autem aſpectus eius ſicut fulgur, & veſtimenta eius, ſicut nix*. Quod eſt contra multos, de quib. propter aſpectum ſuæ inhoneſtæ conuerſationis poteſt dici illud Ezec. 1. *Statura quoque erat in rotis, & altitudo & aſpectus horribilis*. Allega themata per omnia vocabula, ſiue de aſpectu, ſiue de opere, ſiue de medio, ſiue de vno, ſiue de ſimilitudine. Nota, ꝙ equus ad aſpectum virgæ incipit currere, ſic homo ex conſideratione virgæ, i. e. conductionis Dei vel prælati. Figura Gen. 30. de ouibus, quæ ad aſpectum virgarum cõceperunt. Vide tam de correctione, quam de reſpicere. Nota, quomodo Elephas ad aſpectũ ſanguinis ad prælium animatur. Sic & nos ex conſideratione ſanguinis & paſſionis debemus contra diabolum animari. Zach. 12 *Aſpicient in me, quem confixerunt*. Hebr. 12. *Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, &c.* Vide infra de Reſpicere.

A *Aſpergere.* Nota, quod aſpergere idẽ eſt, quod aliquid ſuauiter ſpargere. Et quia inuenio, ꝙ multa ſparguntur, & diſperguntur, notabo, quod aſpergere poteſt ſignificare in bono & in malo. Eſt enim aſperſio

Fluminis,
Sanguinis,
Cineris,
Pulueris,
Olei,
Hyſopi,
Sulphuris.

¶ Prima eſt aſperſio innocentium, qui aſperguntur flumine baptiſmali. Figura Nu. 19 vbi dicitur, quod *qui tangebat cadauer hominis mortui immundus efficiebatur*. Sed tandem aqua expiationis aſpergebatur, & taliter mundabatur. Sic vere quia nos omnes cadauer mortui Adam carnem ab ipſo ducendo tangimus, ideo immunditiam originalis culpæ contrahimus. Sed quando aqua expiationis in baptiſmo aſpergimur, tunc à tali infectione mũdamur, ſi tamen fide propria ſiue parentũ vtamur & fulciamur Heb. 10. *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda*.

¶ Secunda eſt aſperſio ſperantium & credentium; qui ſcilic. aſperguntur ſanguine virtuali, ſcilic. ſanguine Chriſti & meritis ſuæ paſſionis. Virtus enim ſanguinis Chriſti eſt aſperſio credentium, quia ſicut aſperſio roris ardorem aeris temperat, & aſperſio pinguedinis ignẽ inflammat, ſic virtus dominicæ paſſionis & ſanguinis calorem concupiſcentiæ ab aere conſcientię refrigerat, & ardorem Spiritus ſancti inflammat. Chriſtus ergo figuratur in ſacerdote qui ſanguine paſſeris occiſi leproſum ſepties aſpergebat, & ſic eum purificabat, & mũdabat, ſicut dicitur Leuitic. 4. Quia re vera ſummus ſacerdos Chriſtus ſanguine paſſeris, id eſt, proprii corporis immolati, leproſum, i. e. genus humanũ aſperſit, & ſepties, hoc eſt dictum, perfecte & integre à ſeptem peccatis mortalibus expiauit Eſ. 42. *Ipſe aſperget gentes multas*. Ideo fidelibus dicitur Heb. 12. *Acceſſiſtis ad ſanguinis aſperſionem melius loquentem quam Abel*. Et bene melius loquitur ſanguis Chriſti, quia ſ. ſanguinis Chriſti miſericordiam prædicauit. Vnde Leuit. 16. dicitur, quod *propitiatorium ſanguine ſepties aſpergebatur*, ad denotandum, quod propitiatio omnium peccatorum per ſanguinẽ Chriſti figuratum efficiebatur. *Sanguis autem Abel iuſtitiam poſtulauit*, Gen. 4. *Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra*.

¶ Tertia eſt aſperſio pœnitentium quia ſcilicet, aſperguntur

cineribus, vt ſuperfluitas corrodatur. Recentes enim pelles aſperguntur cinere, vt pilus cadat, & euellatur. Panni etiam immundi aſperguntur lixiuio, quod fit de cinere, vt inde maculæ ſuſtollantur. Sic vere peccatores, qui ſunt putridi ſpiritualiter & immũdi, cinere, qui acris eſt ſaporis, & mortificatiui vigoris id eſt, pœnitentiæ aſperitate aſpergũtur, & ſic pili exterioris vanæ conuerſationis reddunt, & corruptio carnalitatis conſumitur, & omnis vitiorum immunditia abſtergitur, & innocentiæ mũditia reparatur. Ideo anima poteſt figurari in Thamar filia Dauid de qua ſtuprata ab Amon legitur 2. Regum 13. quod *aſpergens cinere caput, & rupta talari tunica de domo corruptoris ſui recedebat clamando.* Quia re vera Thamar, quæ interpretatur amara & commutata, id eſt, anima pœnitens, à priſtina conuerſatione ſe commutans, videns quod frater ſuus, id eſt, corpus ipſam fœdauit diuerſis vitiis, debet amara & triſtis eſſe per contritionẽ, tunicam conſcientiæ rumpere per cordis & oris confeſſionem, clamare, ſcilicet ad Deum per orationem, caput mentis cinere aſpergere per pœnitentię macerationem & afflictionem, interius gemere per amaram contritionem, & manus apponere per ſatisfactionem, & de domo corruptoris ſui, id eſt, de mundo recedere per contemptum & abominationem. Abſalõ fratrem ſuum, qui interpretatur patris lucerna, id eſt, ad Chriſtum accedere per affectionẽ. De tali ergo aſperſione cineris dicitur Hebreæ 9. *Cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat.* Ideo conſulitur Hierem. 25. *Vlulate paſtores, & clamate, aſpergite vos cinere optimates gregis.*

D ¶ Quarta eſt aſperſio morientium, qui ſcilicet aſperguntur puluere finali ſeu mortali, hoc eſt dictum, conſiderationis, reſolutionis, & pulueris, in quem corpus redigitur per mortem. Sicut enim video, quod pulueres ſpecierum condiunt ſalſamẽta, & cibaria, & carnes putreſcere non ſinunt, ſic puluis memoriæ mortis ſi inde aſperſi fuerimus, ſpiritualiter nos condiet, & ſapidos in ore Dei faciet, & per timorem inde conceptum ad cõuenientiam debitam nos reducit, & per peccata putrefieri non permittet. Ideo bene dicit Mich. 1. *In domo pulueris puluere vos conſpergite.* Vnde 2. Reg 1. dicitur ſic: *Die tertia apparuit homo veniens de caſtris Saul veſte conſciſſa, & aſperſus puluere caput, & venit ad Dauid.* Talis n. poteſt ſignificare hominem timoroſum, qui puluere, id eſt, conſideratione mortis aſperſus, & veſte corporis per pœnitentiam conſciſſus, de caſtris Saul, i. e. de ſtatu peccati recedit, & ad Dauid, id eſt, ad Chriſtum venit.

E ¶ Quinta eſt aſperſio indigentium, qui ſcilicet à viris piis aſperguntur oleo, id eſt, eleemoſyna temporali, quæ ſcilicet dolores pauperum more olei mitigat, atq; lenit. Figura Leuit. 14. digitum dextræ manus ſepties contra Dominum aſperget, quia re vera oleum miſericordiæ de ſiniſtra bonorum temporalium ſumitur. Dextra vero bonorum æternorum inde tangitur, inquantum pro intentione æternorum eleemoſyna pauperib. elargitur. Septies autem contra Dominum aſpergitur, quãdo amore Dei ſeptem miſericordiæ opera efficiuntur. Vnde de tali aſperſione olei miſericordiæ dicitur Leu. 8. quod Moyſes tollẽs collyridem aſperſam oleo, pane & lagena tradidit eam Aaron & filiis eius.

¶ Sexta eſt aſperſio contemplantium, qui aſperguntur hyſſo-
F po ſalutari, id eſt, humilitatis virtute, quę per hyſopum deſignatur, dicentes Domino illud Pſal. 50. *Aſperges me Domine hyſopo, & mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Hyſopo enim aſpergebatur aqua, qua purificabantur mundandi, ſicut dicitur Leu. 14. ad denotãdum, quod nulla poteſt eſſe purificatio, lotio, vel aſperſio vitiorum, niſi humilitas intercedat. Quinimo ſi quis aquæ lacrymoſæ deuotionis aſpergitur, neceſſe eſt quod hyſopus immittatur. Vnde videtur, quod viri deuoti ſimiles ſunt auibus Diomedæis in ſylua Diomedæa, quę in mari Mediterraneo frequentabant, & quodã mirabili ritu aquam de mari in aliis portantes, aram ala, excutiendo aſpergebant, & ſuo modo luſtrabant. Quia re vera viri deuoti aquã lacrymarũ debent in mari, id eſt, in amaritudine conſiderationis accipere, arã cordis inde aſpergere, templum Dei per deuotionem ſic emũdare, & ſe humiliter Deo dedicare. Vnde Leuitis, id eſt, viris eccleſiaſticis, & deuotis præcipitur Num. 8. *Aſpergantur aqua luſtrationis, & radant omnes pilos ſuæ carnis.*

G ¶ Septima eſt aſperſio delinquentium, qui aſperguntur ſulphure minerali. Puluis enim ſulphuris facit fœtere, & ardere. Quia re vera, quando ſulphur peccati in homine ſpargitur, fœtorem infamiæ incurrit, & ardorem gehennæ finaliter ſentit. Vnde Iob 18. dicitur de peccatore. *Calcet ſuper eum quaſi rex interitus.* Sequitur, *Aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur, &c.* Sufficit de aſpergere. Vide de Spargere, &c.

Aſpicere. Nota, quod Aſpicere idem eſt, quod aliquid acute & attente inſpicere. Et eſt idem, quod conſiderare, attendere, & videre. Et ſic dicam breuiter, quod A

Aſpicere { Dei / Iuſti / Impii / Diaboli.

Deus aſpicit cuncta diſponendo,
Iuſtus aſpicit digne meditando,
Impius aſpicit alios explorando,
Diabolus aſpicit omnibus inſidiando.

¶ De aſpectu Dei dicitur in Pſalm. *Dominus de cœlo in terram aſpexit, vidit omnes filios hominum.* De aſpectu iuſti dicitur ad Hebr. 1. *Aſpicite in gentibus, videte, & admiramini.* De aſpectu inuidioſo impii dicitur Mich. 7. *Aſpiciet me inimica mea, & induetur confuſione.* De aſpectu malitioſo diaboli dicitur Abacu. 3. *Aſpexit & diſſoluit gentes, & contriti ſunt montes ſæculi, incuruati ſunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius.* Dicam⁹ ergo aliquid de aſpectu Dei, & iuſti. Deus enim aſpicit omnia, licet nõ videatur aſpicere. Sunt quædam animalia, quorum oculi non videntur, ita quod non videre, vel non aſpicere crederentur niſi videre per experientiam probarentur, ſicut patet de pulicibus & aliis minutis animalibus. Sic vere fatuo videtur, quod Dominus non habeat oculos, & quod nõ aſpiciat facta noſtra, pro eo quod multa diſſimulare, & ac ſi non videret de rebus modicum curare videtur, iuxta illud Ezech. 8. *Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.* Et iuxta illud Iob. 22. *Nubes latibulum eius nec noſtra conſiderat.* Et de fatuis: dicitur in Pſalm. *Et dixerunt quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo:* Et Eſaiæ 57. *Dixit ipſe Deus. Ego tacens, & quaſi non videns.* Verumtamẽ ſic non eſt in re, quia ipſe videt & aſpicit vniuerſa, quod licet non ſemper, quandoque tamen per experientiam manifeſtat 2. Machab. 7. *Dominus Deus aſpicit veritatẽ.* Vnde 2. Machabæorum 12. *Vniuerſa conſpicit Deus Dominus.* Ideo ibidẽ 15. dicitur, *Honora eum, qui vniuerſa conſpicit.* Et ſi vis nota, quod Deus aſpicit

Indigentes ad eis miſerandum,
Supplicantes ad eos audiendum,
Laborantes ad eos præmiandum,
Delinquentes ad eos ſubueniendum.

¶ Dico ergo, quod Deus aſpicit miſeros, vt eis ſubueniat. Aſpe- B
ctus enim eius eſt ſicut Caladrii, qui infirmum aſpiciendo dicitur ſanare. Ideo petebat Dauid in Pſalm. *Aſpice in me, & miſerere mei.*

Item aſpicit humiles, vt eos exaudiat. Vnde Eccl. 35. *Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit, & non diſcedet donec altiſſimus aſpiciat.*

¶ Item aſpicit bene operantes & laborantes, vt eis remunerationem faciat. Eccl. 24. *Penetrabo inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.*

¶ Item aſpicit malos, vt eos puniat, quod potiſſime fiet in iudicio, quando videbitur *aſpectus cryſtalli horribilis ſuper capita animalium,* ſicut dicitur Ezech. 1. Baſiliſcus enim niſi primo aſpiciatur ab homine, ipſum ſi aſpicit interficit. Lupus etiam ſi aſpiciat antequam aſpiciatur ab homine, raucum facit. Sic vere niſi in primo dum hic viuimus Deum aſpexerimus ſc. per fidem & deuotionem aſpectum eius in iudicio ſuſtinere non poterimus. Si enim expectemus, quod tali aſpectu primus nos videat, neceſſe eſt, quod ſic aſpiciens nos occidat, quapropter neceſſe eſt, quod à nobis primus inſpiciatur, vt aſpectus ſui violentia deuitetur. Eccl. 16. *Montes ſimul, & colles & fundamenta terræ cum aſpexerit illa Deus, tremore concutientur.* Et in Pſal. 84. *Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit.* Vnde Eccl. 2. dicitur, *Væ, qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas, & quid facient cum inſpicere cœperit Dominus:* Sed de iſto aſpectu diuino, vide infra vbi reſpicere. Sed de aſpectione viri iuſti, nota, quod ſicut Aquila de longe proſpicere prædam ſuã, & ideo indiguit acuto viſu, ſic quia præda noſtra, ſc. gloria Paradiſi longe diſtat à nobis, neceſſe eſt, quod clarum & acutum habeamus diſcretionis viſum, vt ſ. aſpicere poſſimus illa, quæ ad hanc prædam acquirendam ſunt neceſſaria de remotis. Multa enim ſunt interim aſpicienda, conſideranda & videnda, vt finaliter præda cœleſtis gloriæ non per fidem, ſed per ſpeciem aſpiciatur, & Deus Deorum in Sion videatur. Ergo nota, quod iuſtus aſpicit

Seipſum ad ſe cognoſcendum,
Mundum ad vilipendendum,
Proximum ad ſubueniendum,
Prælatum ad obediendum,
Deum ad ei ſeruiendum,
Diabolum ad eum fugiendum,
Peccatum ad eiiciendum,
Impium ad eum deteſtandum,
Infernum ad eum metuendum,
Paradiſum ad eum appetendum.

C ¶Iſtis enim detur aſpiciendo & conſiderando oculis viri iuſti, figuratus *in rota Ezech. 1. quæ in circuitu oculis erat plena.* Igitur aſpice te ipſum, vt te deſpicias, ſ. natiuitatem, quam vilis ſit, vitam quã fragilis ſit, mortem, quam miſerabilis ſit. Vnde de Petro dicitur Ioan. 20. quod *inclinauit ſe, & aſpexit in monumentũ*, id eſt, ad mortem. Item aſpice mũdum, vt hunc reiicias, ſcilicet, quam ſit vanus, varius, defectiuus. Hier. 4. *Aſpexi terram, & ecce vacua erat & nihil.* Item aſpice proximum, vt huic ſubuenias. Aſpice enim dico, ſupple, ad ei ſubueniendum, ad eum diligendum, & ipſius miſeriam ſubleuandum 2. Eſd. 6. *Præcepi, & aſpexi, vt adiuuent eos, qui ſunt in captiuitate Iudæorum.* Item aſpice prælatum, vt ſcilicet ei obẽdias, & vt bona exempla ab eo recipias. Exo. *Aſpice, & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* De viro iuſto etiam & exẽplari; qui ad hoc debet aſpici, vt imitetur, poteſt dici illud Exod. 33. *Aſpiciebant tergum Moyſi, donec ingrederetur tentorium.* Item aſpice Deum, vt ſcilicet ei ſeruias, & vt in ipſum credas & timeas Mich. 7. *Ego autem ad Dominum aſpiciam.* Aſpiciendus eſt veniens in carne, tranſiens ad crucem, aſcendens ad culmen, rediens ad examen. Veniens (dico) per incarnationẽ. Sic aſpiciebat eum Daniel dicens Daniel. 7. *Aſpiciebam in viſione noctis, & ecce filius hominis veniebat.* Moriens etiam per crucem & paſſionem, quia ſcilicet populus, qui hunc ſerpentem pendentem in palo proſpicit, ſanatur. Numer. 21. Vnde Marc. 15. de Chriſto dicitur crucifixo. *Erant autem mulieres à longe aſpicientes.* Aſcendens etiam ad Paradiſi culmen aſpiciendus eſt Act. 1. *Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cælum, &c.* Aſpiciendus eſt inſuper rediens ad iudicium, & examen. Vnde ipſe iudicaturus dicit Zachar. 12. *Aſpicient ad me, quem confixerunt.* Aſpice ergo Deum naſcentem humiliter, morientem vtiliter, aſcendentem viriliter, iudicantem ſeueriter, triumphantem notabiliter, 1. Pet. 1. *Iſte eſt* (inquit) *in quem deſiderant Angeli reſpicere.* Item aſpice diabolum, vt eum caueas. Vnde de illa fera beſtia Dan. 7. dicitur ſic. *Aſpiciebã, donec euulſæ ſunt alæ eius.* Item proſpice peccatum, vt quid ſit ſentias 4. Reg. 18. *Aſcende & aſpice contra mare,* id eſt, ad amaritudinem peccati. Item aſpice impium, vt eum fugias Prou. 7. *Proſpicio per cancellos domus meæ, video vecordem iuuenem.* Aſpice Infernum, vt eum metuas Eſ. 5. *Aſpeximus in terram, & ecce tenebræ tribulationis.* Item aſpice Paradiſum, vt eum cupias. Vnde Mich. 4. *Aſpiciat in Sion oculus noster.* Et Hier. 5. *Circuite vias Hieruſalem, & aſpicite.* Iſta de aſpicere, inſpicere, conſpicere, & proſpicere ſufficiant. Vide infra de reſpicere, & de oculo, & videre.

A **Aſſiduitas.** Nota, quod aſſiduitas idem eſt, quod cõtinuatio, frequẽtatio, aſſuefactio; Poteſt tamẽ accipi in bono, & in malo, ſicut bene proſequitur Mauritius in ſuis diſtinctionibus. Vnde notabo, quod in ſcriptura reperio aſſiduitatem

Virtuoſam & laudabilem,
Vitioſam & odibilem,
Doloroſam & damnabilem,
Gaudioſam & durabilem.

¶Prima eſt aſſiduitas bonorum, qui ſcilicet aſſidue intendunt, ad bonum Eccleſiaſt. 6. *In mandatis Domini aſſiduus eſto.* Secundo eſt aſſiduitas prauorum, qui ſcilicet aſſidue volunt facere mala. Vnde Eccl. 12. *Non eſt ei bene, qui aſſiduus eſt in malis.* Tertia eſt aſſiduitas infernalium tormentorum, quæ ſc. aſſidue & continue infliguntur damnatis. Vnde Eccl. 41. *Filiorum impiorum peribit hæreditas, & cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrii.* Quarta eſt aſſiduitas ſupernalium gaudiorum. Vnde beati dicunt illud Eccleſiaſt. 51. *Laudabo nomen tuum aſſidue.* Dic ergo, quod eſt aſſiduitas bona, quæ debet frequentari. Sicut. n. video quod non vna gutta, ſed guttarum cadentium aſſiduitas lapidem cauat, non vna lectio audita, ſed audiendi aſſiduitas diſcipulum informat, non vnicus ictus, ſed percuſſionum aſſiduitas ferrũ edomat, ſic re vera aſſiduitas bonorum operum, bonos habitus generat, virtutes fouet, animum inſtruit & finaliter gloriam æternam procurat. Et ideo pro certo nulli debet ſufficere vnicus bonus actus imo neceſſe eſt, quod frequenter plurimum bonum opus: Oportet ergo aſſidue

Deum exorare,
Bonos frequentare,
Mandata ſeruare,
Deum laudare,
Corpus caſtigare.

¶De aſſidua oratione dicitur Iac. 5. *Multum valet deprecatio iuſti aſſidua.* De aſſidua bonæ ſocietatis frequẽtatione dicitur Eccl. 27. *In medio cogitantium legem Dei aſſiduus eſto.* De aſſidua mandatorũ obſeruatione dicitur illud prædictum Eccleſ. vlt. *Laudabo nomen tuum aſſidue.* De aſſidua corporis caſtigatione dicitur Eccl. 30. *Seruum inclinant operationes aſſiduæ.* B

¶ Sed pro certo eſt alia aſſiduitas mala, quæ debet euitari: Mali enim non ſunt aſſidui in bonis operibus, ſed in malis. Sunt enim Aſſidui

Vana loquendo,
Falſa dicendo,
Sine cauſa iurando,
Carnalia ſectando.

Iſti enim aſſidue loquũtur inaniter. Vnde Ecc. 20. *Fabula vana in ore indiſciplinatorum erit aſſidua.* Item iſti aſſidue fantur mẽdaciter contra illud Eccl. 7. *Noli velle mentiri omne mendacium, aſſiduitas enim illius non eſt bona.* Et ibid. 20. *Potior fur, quam aſſiduitas viri mendacis.* Item iſti aſſidue peierant ſine cauſa iurando, contra illud Eccl. 23. *Nominatio Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus ſanctorum non admiſcearis, quoniam non eris immunis ab eis.* Et ibidem. *Iurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in ea ſunt.* Item iſti aſſidue delinquunt carnalia ſectando, contra illud, quod inhibetur Eccleſ. 9. *Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia ipſius.* Sufficiat. Vide infra de continue, & frequentare, & in tit. de aſſueſcere, & conſuetudine, &c.

Aſſimilari. Aſſimilatio. Nota, quod aſſimilari idẽ eſt, quod comparari, conformari, ſimilis fieri ſeu dici. Nota igitur breuiter quod boni aſſimulantur diuerſis rebus propter diuerſas virtutes & proprietates, quas habent. Iſti enim gerunt aſſimulationem A

Pœnitentiæ,
Sapientiæ,
Eminentiæ,
Obedientiæ.

¶Pœnitẽtiæ dico. Et ſic homo poteſt dicere illud Iob 30. *Comparatus ſum luto, & aſſimilatus ſum fauillæ & cineri.* Expone quibus rebus ſe comparant & aſſimilant pœnitentes (ſc. luto) quia reputant ſe fragiles (fauillæ,) quia debent eſſe feruentes & agiles, (cineri,) quia debent eſſe acres, diſcolores, & humiles, (ſapientiæ etiam,) quia ſcilicet quilibet valde debet conari, quod ſapientibus aſſimiletur. Matth. 7. *Omnis, qui audit hæc verba, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram.* (Eminentiæ vero) quia ſcil. cœleſtia contemplando debet altioribus comparari. Vnde Cantic. 7. *Statura tua aſſimilata eſt palmæ* (Obedientiæ inſuper,) quia ſcilicet quilibet iuſtus debet ſe conformare illis qui per bonam operationem, & obedientiam ſunt agiles. Cant 8. *Surge dilecte mi, aſſimilare capreæ, hinnuloque ceruorum.* Auctoritati nihilominus & excellentiæ, quia ſcilicet vir iuſtus, maxime prælatus debet eſſe authenticus & excellens. Cantic. 1. *Equitatui meo aſſimilaui te in curribus Pharaonis.*

¶De malis vero nota, quod ipſi gerunt ſimilitudinem B

Superbiæ deuorantis,
Luxuriæ inquinantis,
Gaſtrimargiæ eneruantis.

¶Ideo ipſis dicitur illud Ezech. 32. *Leoni gentium aſſimilatus es, & draconi, qui eſt in mari.* Dic quicquid volueris de leone, & dracone & mari contra mundanos & contra mundum. Luxuriæ etiam. Ideo in Pſal. dicitur: *Aſſimilabor deſcendentibus in lacum.* Compara luxuriam lacũi Aſphalti, vel alteri. Gaſtrimargiæ inſuper, quæ ſcilicet mentes & vires eneruat. Vnde Hier. 6. *Specioſæ & delicatæ aſſimilaui, &c.* tranſeo, quia infra in litera S, de ſimilitudine tractabitur ſatis plene.

Aſſiſtere, & Aſtare. Aſſiſtere enim idem eſt, quod alicui appropinquare, & ſiſtere. Aſtare vero idem eſt quod ad latus ſtare. Notabo ergo, quod in ſcriptura reperitur Aſſiſtere A

Fauoris, quod fit ad adiuuandum,

Honoris,

Honoris, quod fit ad imperandum,
Vigoris, quod fit ad miniſtrandum,
Liuoris, quod fit ad machinandum.

Primũ eſt aſſiſtere diuinitatis. Iſta enim eſt ſemper parata aſſiſtere cuilibet in ſe ſperanti, neceſſitatem & indigentiam patiẽti. Bern. de Deo dicit, quod *ipſe nouit vt veritas, amat vt charitas, aſſiſtit vt pietas.* Pſ. *Qui aſtitit à dextris pauperis, vt ſaluam faceret à perſequentibus animam eius.* Iſte enim aſtitit dulciter carnem ſumẽdo, aſtabit acriter mundum iudicando, aſtabit largiter bonos præmiando. Prima fuit aſſiſtentia grandis amoris, fuit enim tunc ſicut mater aſſiſtens puero ne labatur in lutum Eccl. 51. *In conſpectu aſtantium factus eſt mihi adiutor.* Secunda erit aſſiſtentia magni rigoris, ſc. in iudicio, quando iudicaturus orbem aſſiſtet Iac. 5. *Iudex ante ianuam aſſiſtit.* Tertia erit aſſiſtentia magni vigoris, quãdo ſc. aſſiſtet ſanctis in patria, præmia diſtributurus. De quo Hebr. 9. *Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum.* Et ſic patet, quomodo eſt vnum aſſiſtere diuinitatis.

B ¶Secundum eſt aſſiſtere auctoritatis. Aſſiſtere enim regi vel iudici eſt honoris, & auctoritatis officium. Et ſic dico, quod Deo aſſiſtunt Angeli ſicut miniſtratores. Beati tãquam imperatores, Iuſti, qui ſunt in via, tanquam contemplatores, & ſeduli ſeruitores. Aſſiſtit n. Deo Angelus ſibi miniſtrando Tob. 12. *Ego ſum Raphael vnus de ſeptem, qui aſtamus ante Deum.* Aſſiſtũt Deo beati ſecum contegnãdo. Vnde de B. Virgine dicitur in Pſ. 44. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate.* Aſſiſtit etiam Deo quilibet eccleſiaſticus, ipſum contemplando, & in officio Eccleſiæ famulando. dicens cum Pſ. 5. *Mane aſtabo tibi, & videbo quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Patet ergo quomodo eſt vnum aſſiſtere auctoritatis.

C ¶Tertio dico, quod eſt vnum aſſiſtere ſedulitatis, & iſtud eſt aſſiſtere iuſtorum, qui aſſiſtunt Deo ſibi ſeruientes, aſſiſtũt pauperibus ſibi ſubuenientes, aſſiſtunt ignorantibus ipſos inſtruẽtes, aſſiſtunt triſtibus ipſos conſolantes, aſſiſtunt ægrotantibus ipſos adiuuãtes. Conſtat enim quod omnes boni ſuo modo aſſiſtunt Deo ſibi ſeruitium exhibendo. Regi enim apum aſſiſtũt intentiſſime exercitus aliarum. Vnde Dan. 7. dicitur quod *millia millium miniſtrabant ei, & decies millies dena millia aſſiſtebant ei.* Vnde quilibet poteſt dicere illud Luc. 1. *Ego ſum Gabriel, qui aſto ante Deum.* Conſtat. n. quod infirmis & pauperibus aſſiſtunt, ipſos miſericorditer adiuuando, & eis ſubueniendo. Vnde Rom. 16. *Commendo vobis ſororem Phœben, vt aſſiſtatis ei in quocunque negotio veſtri indiguerit.* Conſtat inſuper, quod ipſi libenter aſſiſtunt triſtibus ipſos conſolando. Vnde de ſanctis mulieribus pro morte Domini deſolatis dicitur Luc. 24. quod *cum conſternata eſſent, duo viri aſtiterunt iuxta illas in veſte fulgenti.* Conſtat nihilominus, quod aſſiſtunt ignorantibus ipſos inſtruendo, ita quod de quolibet doctore poteſt exponi illud Act. 12. *Angelus Domini aſtiti, & lumẽ refulſit in habitaculo carceris*, lumen dico doctrinæ in habitaculo conſcientiæ. Et ſi vis, potes dicere, quod aſſiſtunt ſuperioribus ipſis obediendo. Zach. 4. *Iſti ſunt duo filii olei ſplendoris, qui aſſiſtunt dominatori.* Vide eam expoſitam in ſermone. Iſtud ergo eſt aſſiſtere ſedulitatis.

D ¶Quarto dico, quod eſt vnum Aſſiſtere iniquitatis, quia ſc. viri iniqui ſemper ſe adhibent aſſiſtentes ad omnem iniuſtitiam faciendam. Vnde nota, quod mali Aſſiſtunt

Sociis ad explorandum,
Sibi inuicem ad conſpirandum,
Principibus ad alios ſuperandum, & ad aliis imperandum.

Primum eſt Aſſiſtere malitioſorum, qui ſcilicet in omni loco volunt aſſiſtere ad explorandum, quid agatur. Pſ. *Aſtitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit.* Secundum eſt Aſtare principum & tyrannorum, qui ſcilicet aſſiſtunt ſimul ad conſpirandum contra Eccleſiam, & contra pauperes. Vnde in Pſalm. 2. *Aſtiterunt Reges terræ aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius.* Tertium eſt Aſſiſtere iudicum, officialium, & aduocatorum, qui ſcilicet aſſiſtunt regibus & principibus in officiis, vt poſſint nocere inferioribus. Vnde de Doech Idumæo, qui aſſiſtebat Regi Saul, dicitur 1. Reg 22. quod *ipſe occidit ſacerdotes Domini.* Sic ergo patet, quod eſt quadruplex aſſiſtere, generaliter loquẽdo. Vide exempla, figuras & proſecutiones in aliis titulis conſignificatiuis, &c.

A *Aſſyrii.* Nota, quod Aſſyrii, qui interpretantur ſuſtollẽtes vigilias Domini, fuerunt populi infideles, filiorũ Iſrael inimici, qui ſcilicet cum regibus ſuis peſſimis Salmanaſar, Sennacherib, & Nabuchodonoſor filios Iſrael moleſtauerũt, Hieruſalem ſuccenderunt, & populum ipſius captiuauerunt, & in Babylonem & Mediam tranſtulerunt, & terram promiſſionis de manibus eorum ſuſtulerunt. Igitur per iſtos poſſunt intelligi dæmones, qui bonos occupant, & captiuant, & terra promiſſionis atque cœleſti gloria eos priuant. Poſſũt etiam ſignificare malos ſæculares, qui filios Iſrael viros eccleſiaſticos moleſtant, Hieruſalem, id eſt, Eccleſiam pro viribus diſſipant, & bona eorũ rapiunt, & deuaſtant, & eos captiuitati, id eſt, ſeruituti ſubiugant, & condemnãt, 4. Reg. 17. *Tranſlatus eſt Iſrael in Aſſyrios.* Et, proh dolor, ſicut Deus antiquitus filios Iſrael pro eo, quod de Aſſyriis confidebant, & ſpem magis in hominibus, quam in Deo ponebant, fœdus cum eis inibant, & eorũ idola adorabant, ſicut patet 3. Reg. 16. & 2. Paral. 28. & Ezec. 23. Ideo Dominus ipſos in manibus Aſſyriorum tradidit, & eos per eos diſſipauit. Sic hodie Eccleſiaſtici, quia fauores ſæcularium quærunt, & auxilia mundana plus, quam diuina diligunt, idola eorum, id eſt, vitia ſæcularia apud ſe introducunt & colunt, ideo Deus in manibus Aſſyriorum, id eſt, principum & tyrannorũ ſæcularium, vel etiam dęmonum ipſos dimittit, & ipſos per eos deſtruit, & confundit. De Hieruſalem enim dicitur Ezech. 23. *Ipſa inſaniuit libidine in amatores ſuos Aſſyrios.* De Iſrael etiam dicitur Oſeæ 12. quod *fœdus cum Aſſyriis iniit, & oleum in Ægypto ferebat*, & tamen 4. Reg. 19. dicitur: *Vere diſſipauerunt Reges Aſſyriorum terras.* Iſti tamen finaliter à Iudith ſub Holoferne, ab Angelo ad Sennacherib fuerunt deſtructi, & miſerabiliter diſſipati, quia ſcilicet mali, qui nunc premunt bonos, finaliter deſtruentur, & auxilio Iudith, id eſt, Beatæ Virginis, & Angelorum Domini ſubuertuntur. Iudith 15. *Aſſyrii in fugã ibant præcipites.* Iſti ergo tollunt vigilias Domini, quia ſcilicet dæmones ſomnum peccati immittunt, & ſic vigilias Dei, ſapientiam & diligentiam tollũt. Mali etiam & tyranni vigilias Domini dicuntur tollere, in quãtum ſuis moleſtiis Dei officium, quod vigilando fit, impediunt. Si vis in bono ſignificato, dic, quod Aſſyrii interpretantur directi, vel dirigentes, & dilecti, vel diligentes, ſignificantes bonos, qui diligunt & diliguntur, & in bono alios dirigunt & diriguntur. Tales autem Aſſyrios diligit Deus, & eos finaliter ſaluat Chriſtus. Vnde Mich. 5. *Erit iſte pax Aſſyriis, cum venerit in terram noſtram.*

Aſſur. Nota, quod Aſſur quandoque ſumitur pro rege, quandoq; pro terra Aſſyriorum, & poteſt ſignificare in bono & in malo. In malo enim ſignat diabolum, vel quemcunq; tyrannum, vel impium etiam omnium malorum collegium. Eſt enim Aſſur nomen A

Superbiæ, qua quis confunditur,
Sæuitiæ, qua quis læditur,
Potentiæ, qua quis minuitur,
Concordiæ, qua contra bonos vnitur & coniungitur,
Iuſtitiæ, qua contra bonos exequitur.

¶Mali enim habent ſuperbiam & elationem, quæ tamen finaliter diſſipatur. Vnde Zach. 10. *Humiliabitur ſuperbia Aſſur.* Vnde illud Eſ. 10. *Viſitabo ſuper fructum magnifici cordis Regis Aſſur.*

¶Item habent ſæuitiam, & crudelem turbationem. Vnde Eſa. 10. *Væ Aſſur, virga furoris mei, & baculus ipſe eſt.*

¶Item ipſi habent altam potentiam & prælationem. Ezech. 31. *Ecce Aſſur quaſi Cedrus in Libano.* Sequitur. *Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiſo Dei.* De promotione malorũ, & quomodo iſta *arbor finaliter fuit ſuccisa*, ſicut dicitur ibid. ſic proſperitas malorum finaliter peribit. Vnde ibid. *Aſſur cadat in gladio, &c.*

¶Item iſti habent inter ſe contra bonos malam concordiam & confœderationem. Vnde in Pſal. *Etenim Aſſur venit cum illis, & facti ſunt in adiutorium filiis Loth.*

¶ Item iſti habent omnem iuſtitiam & bonorum oppreſſionem Eſa. 52. *In Ægypto habitauit populus meus in principio, Aſſur abſq; vlla cauſa calumniatus eſt eum.*

¶ Et nota, quod Aſſur interpretatur negotiator, aut negotiatio, aut ignis illuminatio, quia ſcil. mali per auaritiam negotiantur, per mundanam ſapientiam illuminantur, & igne infernali finaliter igniuntur.

Si vis in bono ſignificato, dic, quod Aſſur interpretatur dirigens ſeu diligens, beatus ſeu gradiens. Et ſic ſignat virum perfectum, qui diligit per charitatem, dirigit per veritatem, beatus eſt per ſufficientiam, graditur per diligentiam. Sufficit, &c.

Aſſu-

Digitized by Google

Aſſumere. Aſſumptio. Cum Mauritius de Aſſumptione diffuſe tractet, ideo ſub bre- A niloquio pertranſibo. Dicam ergo, quod in ſcriptura fit mentio de duplici aſſumptione, paſſiua ſcilicet, & actiua. Paſſiua dico, qua quis ſumitur ad aliquid faciendum. Actiua vero, qua quis aſſumit aliquid ad vtendum. Dicamus ergo primo de aſſumptione, qua quis aſſumitur paſſiue. Et ſic dico, quod ſicut principes & magnates aſſumunt ſibi diuerſimodos ſeruitores, variis & diuerſis officiis deputatos: ſic Deus homines per ſuam occultam inſpirationem & prouidentiam ſolet aſſumere, & de vno ſtatu ad alium trāsferre, & ad vſos ſuos diuerſimode deputare. Sicut enim dicitur Hier. 18. *Sicut lutum in manu figuli: ſic ſunt homines in manu Dei.* Et ideo ſicut figulus aſſumit lutum, & inde format vaſa diuerſa, nunc ad vnum, nunc ad aliud officium: ſic Deus de maſſa humani generis homines aſſumit, & ſecundum quod ſibi placet, ad diuerſos fines & ſtatus ipſos diuerſimode ordinat & diſponit. Ideo poſſumus dicere illud Pſalm. *Domini eſt aſſumptio noſtra, & ſancti Iſrael Regis noſtri.* Nota igitur, quod homo aſſumitur

De mundo ad religionem, vt Deo ſeruiat,
De peccato ad conuerſionem, vt mortem fugiat,
De ſubiectione ad prælationem, vt fructum faciat,
De miſeria ad ſaluationem, vt bonum ſentiat.

B ¶ Iſti ſunt enim quatuor modi, quibus quis aſſumitur ad bonum, quia videlicet

Religioſus aſſumitur ad famulandum,
Pœnitens aſſumitur & eiulandum,
Prælatus aſſumitur ad imperandum,
Beatus aſſumitur ad congregandum.

A Deo aſſumitur ad religionem. Sicut enim paterfamilias aſſumit tauros ſylueſtres, vt ipſos ligatos, caſtratos, & domitos, vti libet, laboribus ſubiuget, ſtimulo pungat, cantu leniat, & eos quamuis diligat, nihilominus oneribus ipſos non tamen vltra vires ſubmittat. Sic Deus homines ſylueſtres & ſæculares quādoque ſolet inſpiratiue aſſumere, iugo obediētiæ ſubdere, vinculo religionis ligare, ſtimulo timoris pungere, & à priſtina cōuerſatione domare, & vtilibus laborib. ſubiugare, cantu tamen cœleſtium promiſſionum lenire. De tali autē aſſumptione exponit Mauritius illud Hier. 3. *Aſſumam vos, vnum de ciuitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion, & dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina.* Vnum inquit & duos, &c. quaſi dicat, pauci ex multis aſſumuntur in Sion, quæ interpretatur ſpecula, id eſt, in religionem, vbi Deus ſpeculatur. Nota etiam, quod dicit: *Dabo paſtores iuxta cor meum*, ad denotandum, quod paſtores Eccleſiæ quadam occulta diſpoſitione iuxta cor Domini conſtituuntur, & ab ipſo ſpecialiter eliguntur, iuxta illud Heb. 5. *Nemo aſſumat ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Et iſtud nō ſolum eſt verum de bonis, imo etiam de malis, quia ſcilicet ſicut dicitur Iob 34. *Sæpe fit, quod Deus regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.* Vel etiā poteſt dici, quod iuxta cor domini debent eligi, non iuxta affectionem propriā vt ſcilicet magis attendatur Domini voluntas, quam priuata vtilitas. Iuxta illud 1. Corint. 10. *Nemo quod ſuum eſt quærat, ſed quod multorum.* Nota etiam, quod dicit. *Iſti debent paſcere ſubditos ſcientia & doctrina:* quod eſt contra multos, qui hodie aſſumuntur in religionis, vel Eccleſiæ paſtores, qui non ſunt iuxta cor Domini, nec ad paſcendum alios per ſcientiam eruditi. Sed de hoc vide infra in eodem titulo N. Illi ergo, qui ad religionem aſſumuntur, poſſunt dicere cum Pſal 26. *Pater meus, & mater mea*, i. e. mūdus, *& caro dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me.* Et ſi vis, nota, quod religioſi aſſumuntur

Vt { diligentius famulentur,
luculentius ſpeculentur,
efficacius operentur.

Aſſumuntur enim ad ſeruiendum diligentiſſime. Vnde Hier. 35. *Aſſumpſi vniuerſam domum Rechabitarum, & introduxi eos in domū Domini*, ſupple ad ſeruiendum Deo, Aggæi 2. *Aſſumam te Zorobabel ſeruum meum.* Item aſſumuntur ad contemplandum cœleſtia, & recipiendum reuelationem myſteriorum diuinorum. Vnde Matth. 17. *Aſſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & transfiguratus eſt ante eos.* Et Ezech. 27. *Aſſumam filios Iſrael*, id eſt, vidētes Dominum, &c. Item aſſumuntur ad operandum, ſeu etiam ad prædicandum efficaciſſime. Vnde Spiritus ſanctus dicit Act. 13. *Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus miniſterii, ad quod aſſumpſi eos*, ſcilicet ad officium prædicationis. Patet igitur, quomodo quandoque quis à Deo aſſumitur ad religionem. Vide infra de Religione.

¶ Secundo dico, quod quandoq; quis ſumitur ad conuerſionem, ſc. quando per pœnitentiam conuertitur à peccato. C Deus enim eſt ſicut ſapiens artifex, qui aſſumit in littore lapides precioſos, quanquam rudes & impolitos; quia ſc. bene ſcit exinde trahere vtilitatem, quamuis habeant in apparentia vilitatem. Deus enim ignobilia mundi, ſ. peccatores ſibi aſſumit, & eos eligit & conuertit, & inde lapides precioſos, id eſt, homines virtuoſos facit. Patet de Paulo, & aliis Apoſtolis, quos aſſumpſit; quia ſc. ignobilia mundi eligit Deus, vt confundat fortia, 1. Cor. 1. Et Pſ. 17. *Miſit de excelſo, & aſſumpſit me de aquis multis, liberauit me ab inimico meo potenti.*

¶ Tertio dico, quod quandoq; quis aſſumitur ad prælationē. D Prælatus n. aſſumitur ab electoribus adminiſtratiue, & executiue. A Deo vero ordinatiue, & inſpiratiue. Deus enim debet eſſe auctor præcipuus in aſſumptione Prælati. Sicut enim firmamētum ſecū aſſumit, & rapit planetas, & facit eos moueri ad proprium raptum & motum, & contra ipſorum inclinationem & motum, ſecundum quod neceſſarium eſt ad regimen vniuerſi: ſic Deus homines trahit contra proprium appetitum, inclinationem, & motum, vt expedire iudicat, & in prælationis officio ſecum ducit. Vnde Matth. 17. dicitur, quod *Deus aſſumpſit Petrum, Iacobum, & Ioannem, & duxit eos in montem ſeorſum.* Mons n. prælationis ſignificat faſtigium. Iſta autem aſſumptio, raptus, tractus, vt dictū eſt, dicitur eſſe motus violentus, nō proprius, quia ſc. ipſi naturali planetarum motui eſt contrarius, ad denotandum, quod ipſi ſic aſſumpti ſuam promotionem non debēt appetere, ſed potius inuiti & violentati debent diuino tractui obedire, & ſibi eum quadam diſplicentia conſentire, dicentes illud prædictū Pſ. *Domini eſt aſſumptio noſtra.* Et illud Pſ. 17. *Miſit de excelſo, & accepit me, & aſſumpſit me.* Veruntamen ſic eſt de multis; ſicut de ipſis planetis; quando enim ſunt retrogradi, tūc motus naturaliter eorum nō eſt contra firmamentū. Sic vere multi mali & ambitioſi nō cum diſplicentia Dominum promotorem ſequuntur, ſed voluntarie & ambitioſe, & cum magna cōplacentia iſti motui ſe conformant. Et ideo quando conſecrantur Epiſcopi, oportet, quod dicant, volo; non enim traherentur inuiti, quamuis dicat Greg. quod *ad prælationem ſe ingerentes ſunt repellendi, ſe vero ſubtrahentes, & ſe indignos reputantes cum violentia ſunt trahendi.* Nota tamen, quod hodie aſſumuntur ad iſtud officium multi inhabiles & indigni, videlicet quos aſſumit cognatio, largitio, ambitio. De cognatione patet, quia ſicut patet, illi de cognatione ſæpe omnibus præferuntur, efferuntur. Aiunt n. quod Chriſtus non extraneos, ſed propinquos ad Apoſtolatum aſſumpſit. Aiunt inſuper, quod ſicut ſcribitur in lege Exo. 12. *ad eſum agni principaliter aſſumebantur illi de domo propria. Si autem adhuc aliquid ſupereſſet, aſſumebantur vicini cunctis alienigenis penitus reſecatis.* Sic ergo dicitur, quod parentes propinquos primo, vicinos vero & compatriotas ſecundo ad eſum agni, id eſt, patrimonium crucifixi debent aſſumere, & de quibuſcunque alienigenis non curare, dicentes illud Hiere. 44. *Aſſumam Nabuchodonoſor Regem Babylonis ſeruum meum, & ponam thronum eius ſuper lapides iſtos.* Et re vera ſæpe fit, quod ad thronum dignitatum nō aſſumuntur niſi proprii cognati & ſerui. Serui dico id eſt, familiares, vel ſerui, id eſt, illi, qui de donis, precibus, & adulationib. ſciunt ſeruire. Tales ergo aſſumit cognatio. Quoſdam etiam, vt dixi, aſſumit largitio; quia ſcil. apud multos, qui prius offert, prius aſſumitur, ſicut ſcribitur de illis 3. Reg. 13. quod *quicunque volebat, implebat manum ſuam, & fiebat ſacerdos Baal.* Et vere tales proprie ſunt ſacerdotes Baal, i. Diaboli, non Chriſti. Iſti vidētur facere iuxtà conſilium Prophetæ Ezech. 24. vbi dicitur: *Pinguiſſimum pecus aſſume*; quia ſ. iſti pinguiores, i. ditiores aſſumunt. Vnde Eccl. 13. *Si largitus fueris, aſſumet te; & ſi non habueris, derelinquet te.*

¶ Item alios aſſumit ambitio; quia ſcil. illi, qui ardenter ſe ingerunt, libentius aſſumuntur. Vnde Deuter. 29. *Aſſumat ebria ſitientem.* Ebrii enim ſunt diuites ſuperiores, qui ſcilicet hodie ſitientes, id eſt, auaros & ambitioſos aſſumunt, dicentes illud, quod dictum fuit Ieroboam peſſimo Duci, 1. Reg. 13. *Aſſumam te, & regnabis ſuper omnia, quæ deſiderat anima tua.* Iſti ergo non aſſumuntur à Deo, niſi forte permiſſiue, ſed à diabolo actiue, & procuratiue. Matthæ. 4. *Aſſumpſit eum diabolus, & ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi.* Patet ergo quomodo quidam aſſumuntur ad prælationem.

¶ Quarto dico, quod quidam aſſumuntur ad cœleſtem beatitudi-

Digitized by Google

titudinem & fruitionem. Ibi enim primo fuit aſſumptus Chriſtus. Ideo dicitur Actor. 1. *Hic Ieſus, qui aſſumptus eſt à vobis in cœlum, &c.* Tandem aſſumpta eſt beata Virgo. Vnde canitur. *Aſſumpta eſt Maria in cœlum, &c.* Quotidie aſſumuntur iuſti. Vnde Pſalm. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, habitabit in atriis tuis.* Sic ergo
F primo patet quomodo eſt multiplex aſſumptio paſſiua. ¶ Sed adhuc dico, quod eſt aſſumptio actiua, illa ſ. qua boni aſſumunt bona, & mali diſſimiliter ſumunt mala. Nota ergo, quod boni aſſumunt, & ſibiipſis recipiunt

Scientiam, vt ignorantes erudiantur,
Iuſtitiam, vt mali tolerentur,
Sapientiam, vt alta noſcantur,
Miſericordiam, vt pauperes alantur,
Perſeuerantiam, vt bona compleantur,
Compaſſionem ad miſerandum,
Prædicationem ad alios informandum,

Iſta enim omnia ſunt à iuſtis accipienda, & à diuerſis diuerſimode ſunt ſumenda. Igitur accipiant ſeu aſſumant ſcientiam ignorantes, ſecundum Eſdræ 10. *Aſſumpſit Eſdras librum coram multitudine.*

¶ Item accipiunt iuſtitiam præſidentes. Vnde Zach. 11. *Aſſumpſi mihi duas virgas, vnam vocaui decorem, & aliam vocaui funiculum, & paui gregem.*

¶ Item aſſumant ſapientiam contemplantes. Vnde ſapiens de ſapientia dicit Sap. 8. *Quæſiui mihi ſponſam aſſumere eam, & amator factus ſum formæ illius.*

¶ Item aſſumant miſericordiam locupletes. Eccleſiaſt. 29. *Propter mandatum aſſume pauperem & propter inopiam.*

¶ Item aſſumant perſeuerantiam bene operantes. Vnde Eſa. 40. *Aſſument pennas ſicut Aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.*

¶ Item aſſumant compaſſionem miſericordes ſeu condolentes. Vnde Ezechiel. 32. *Aſſume lamenta ſuper Pharaonem Regem Aegypti.*

¶ Item aſſumant prædicationem doctores & ſapientes. Numerorum 24. *Aſſumens Balaam parabolam ſuam ait, &c.* Et illud Apoſtoli Epheſ. 6. *Gladium ſalutis accipite, quod eſt verbum Dei.*

¶ De aſſumptione vero, qua Deus aſſumpſit hominem, poſſent dici multa, ſed omnia tractata ſunt per doctores. Vnde humana natura poteſt dicere illud Pſalm. 17. prædictum. *Miſit de ſummo & accepit me. Dedit in opprobrium conculcantes me.* Aduerte tamen, quod Chriſtus non aſſumpſit vitia ſecundum naturam. Vnde nota, quod ipſe aſſumpſit pœnalitates corporales, & ſpirituales, vt famem, ſitim, laſſitudinem, triſtitiam, gemitum & timorem. Vnde Chriſtus, de quolibet ſtatu aſſumpſit aliquid, ſc. de ſtatu

Innocentiæ peccati immunitatem,
Naturæ { lapſæ corporis mortalitatem,
reparatæ gratiæ plenitudinem,
glorificatæ fruitionem. }

¶ Item ipſe non aſſumpſit pœnalitates, quæ important vitium vnde ipſe non aſſumpſit

Ignorantiam,
Infirmitatem,
Malitiam,
Concupiſcentiam,
Iracundiam,
Iniuriam,
Superbiam,
Luxuriam,
Gaſtrimargiam, &c.

Et eſt aſſumptio idem, quod ad aliquem ſtatū honoris ſumptio Eccleſiaſtica in electione promotio, ſiue deputatio. Et ideo de talium aſſumptione Chriſtus dicit illud Hierem. 25. *Aſſumam omnes cognationes Aquilonis.* vbi oſtendit, quod illi, qui ad gloriam aſſumuntur, debent inſpiratiue vocari. (Aſſumam) Charitatiue ligari. (Cognationes) Occupatiue turbari. (Aquilonis,) quæ ſcilicet eſt pars frigida & ventoſa, aſſumendi inquit. Alligari veris amoribus cognationes, quæ ſcilicet magis inuicem ſolent ſe amare.

Item occupari duris laboribus, ſcilicet illi, qui de regione frigida Aquilonis, id eſt, illi, qui in frigore tribulationum & laborum ſunt exercitati: proſequere, ſicut ſupra de accipere, in illa auctoritate, *Veniam, & accipiam vos ad me.* Iſta ergo de Aſſumere ſufficiant.

Aſtutia. Nota, quod aſtutia ſumitur in bono, & ſic accipitur pro prudentia & induſtria Prou. 13. *Aſtutus omnia agit cum conſilio.* Item aſſumitur in malo, & ſic idem eſt, quod malitia, vnde dicitur 2. Cor. 11. quod *Diabolus ſeduxit Euam aſtutia ſua, &c.* Vide de malitia & prudentia. A

At. Nota, quod iſta dictio At, quandoq; ſumitur pro Sed, ſicut Num. 12. *At non talis ſeruus meus Moyſes, qui in omni domo mea fideliſſimus eſt.* Quandoque ſumitur pro Et, ſicut illud Geneſ. 8. vbi de Columba dicitur. *At illa venit ad eum ad veſperam.* Quandoque vero & communiter accipitur pro Tunc. Vnde de Abraham vocato à Deo dicitur Geneſis 22. *At ille reſpondit, Adſum,* id eſt, ille tunc reſpondit Adſum. Accipitur etiam pro ſtatim, pro certo, & pro vero. Referri ergo poteſt ad viros iuſtos, & ad viros impios, & ſic quandoq; ſignificare bona. A

¶ Dico ergo, quod iſtud aduerbium at poteſt referri ad virum iuſtum. Et ſic dicam, quod per at in viro iuſto poteſt ſignificari

Mentis agilitas ſtatim obediens,
Cordis ſtabilitas fortiter patiens,
Clara ſubtilitas Deum aſpiciens,
Cordis humilitas ſeſe ſubiiciens,
Orans ſedulitas iuuamen ſitiens,
Actus virilitas bono proficiens,
Abſtinens parcitas dulcia fugiens,
Morum ſinceritas culpas abiiciens,
Rerum tenuitas æterna cupiens,
Perfecta charitas animos vniens,
Laudis alacritas diuina ſentiens.

Dico ergo, quod talis at, i.e. vir iuſtus maioribus paret agiliter, ſemper enim eſt paratus Deo & maioribus obedire. Geneſ. 22. *Abraham, Abraham, At ille reſpondit Adſum.* Laudis alacritas diuina ſentiens. Exod. 8. *At ille iuxta* (inquit) *verbum tuum faciam.*

¶ Item res aſperas ſuſtinet fortiter, 2. Mach. 6. *At ille glorioſiſſimam mortem magis, quam odibilem vitam eligens voluntarie ibat ad ſupplicium.*

¶ Item conſiderat Deum ſubtiliter, ſcilicet per cõtemplationem & fidem. Geneſ. 32. *At ille, nequaquam appellabitur nomen tuum Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum.* Iſrael enim interpretatur videns Deum.

¶ Item ſe ſubiicit cunctis humiliter Gen. 30. *At ille reſpondit, Tu noſti quomodo ſeruierim tibi.*

¶ Item ad Dominum orat ſeduliter 2. Par. 18. *At ille clamauit ad Dominum, & auxiliatus eſt ei.*

¶ Item continuat bona viriliter: quia ſcilicet iuſtus ſemper ſtudet creſcere, continuare, & proficere in via virtutum & morum. Iud. 19. *At ille conſurgens cœpit velle proficiſci.*

¶ Item extenuat culpas ſinceriter, quia ſcilicet per confeſſionem lacrymoſam culpas ſuas abſtergit, & lauat, vt ſic cœli conuiuium mundus introeat, & aſcendat. Iud. 19. *At poſtquam lauerunt pedes ſuos, recepit eos ſenex in conuiuium.*

¶ Item cibos ſumit valde tenuiter. Vnde de Dauid ſitiente cui oblata fuit aqua dicitur 2. Reg. 17. *At ille noluit bibere.*

¶ Item diuitias fugit ſagaciter 3. Reg. 14. *At ille ſtatim abſterſit puluerem de facie ſua.* Puluis enim bona terrena, quæ faciliter vento tribulationum diſperguntur, deſignat, quæ ſcilicet iuſti in quantum ad effectum abſtergunt. Vnde de Apoſtolis dicitur Matth. 4. *At illi continuo relictis retibus & naui ſecuti ſunt eum, ſcilicet Ieſum.*

Item iſte at charitatem docet veraciter Luc. 10. *At ille dixit. Diliges Dominum Deum tuum.* Vnde etiã vir charitatiuus debet proximo ſuo verba charitatiua ſemper dicere, iuxta illud Luc. 15. *At ille dixit, fili tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt.* ¶ Item Deum credi prædicat firmiter Mat. 1. *At ille egreſſus cœpit prædicare.* Et Act. 16. *At illi dixerunt, crede in Dominum Ieſum.* ¶ Item Dei laudes promit alacriter, Act. 21. *At illi cum audiſſent, magnificabant Deum.* Sic ergo patet quomodo per at intelligitur homo iuſtus, vel quomodo per at intelliguntur opera viri iuſti. ¶ Sed adhuc dico, quod quandoque iſtud aduerbium at ſignat virum malum, vel opera viri mali. Sicut enim ſupra tetigi At ſignificat idem, quod Sed, Et, Tunc,

Sed, Diſiungit & exterminat.
Et, Coniungit & conglutinat.
Tunc, Protrahit & procraſtinat.

Sed, dico, diſiungit quicquid permiſſum eſt exterminando, ſicut dicitur non fuit hoc, ſed hoc. *Non veni ſoluere legem, ſed adimplere. Non veni vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem patris mei.*

mei, ſemper enim. Sed præſupponit aliquid negatiuum & ſic ſemper videtur deſtruere quicquid in oratione ante ipſum præcedit: Et etiã in oratione ſemper aſſociat, & adiungit. Tunc vero non pro nunc, ſed pro tempore futuro ſupponit. Per at igitur, quod iſta tria ſignificat peccator intelligitur, qui ſcilicet diſiungit & exterminat per inuidiam & detractionem. Inuidus enim ſemper nititur deſtruere quicquid boni de aliquo ſibi offertur. vnde 2. paral. 36. dicitur. *Mittebat Dominus ad illos per manus ſeruorum ſuorum. At illi ſubſannabant nuncios Dei, & parui pendebant ſermones eius.* Item adiungit, & conglutinat, ſcilicet, bona terrena per auaritiam & ambitionem, 3. Reg 2. *At ille ait, afferte, &c.*

¶ Item retardat & procraſtinat per beneficiendi negligentiam, & dilationem, vnde de Columba, quæ eſt auis volatus pigri, dicitur Ge. 8. *at illa venit ad Noe ad veſperam.* veſpera enim tardior hora diei procraſtinationem, dilationem, & negligentiam malorum ſignat, qui ſcil. ſemper tunc, & non nunc, ſemper veſpere, & non mane, ſemper in ſenectute, & non in iuuentute bene facere proponunt. De tali igitur at, id eſt, de peccatore ſic procraſtinante per negligentiã, ſic conglutinante per auaritiã, ſic exterminante per detractionem & inuidiam poſſumus notare, quod iſte At

Superbiæ ſedet in rupibus,
Luxuriæ iacet in fæcibus,
Sæuitiæ clamat cum vocibus,
Stultitiæ credit ſermonibus,
Ignorantiæ latet in nubibus,
Violentiæ natat in fontibus,
Excellentiæ pellitur ſedibus.

Dico ergo, quod talis at, id eſt peccator in rupib. ſedet ſuperbię. Exo. 14. *At illi egreſſi erant in manu excelſa.* Iob 19. *At vos contra me erigimini.* Item in fæcibus iacet luxuriæ, vnde Matth. 8. dicitur de immundis ſpiritibus. *At illi exeuntes abierunt in porcos.* quia ſcilicet immũdi homines porcos, id eſt, actus luxurioſos frequentant. Vnde de Dalila, per quam luxurioſa mulier deſignatur, dicitur Iudic. 16. *At illa fecit eum, ſcil. Samſonem dormire ſuper genua ſua,* vbi ſc. fortitudine priuatus & inimicis traditus fuit.

¶ Item talis at, ſcil. peccator cum vocibus clamat ſæuitiæ. Semper enim profert, & clamat verba crudelia & iniqua. Marc. 15. *At illi iterum clamauerunt, crucifige eum.*

¶ Item ſermonibus credit ſtultitiæ, citius enim credit malis conſiliis quam bonis. Vnde de Roboam fatuo Rege 2. Par. 10. dicitur ſic. *At ille reliquit conſilium ſenum, & cum iuuenibus tractare cœpit.* Sequitur. *At illi reſponderunt, vt iuuenes & vt nutriti cum eo in delitiis.*

¶ Item iſte at in nubibus latet ignorantiæ, ſeu luminibus caret prudentiæ, 3. Reg. 14. *At ille non poterat videre, quia caligauerant oculi e us præ ſenectute.*

¶ Item iſte in fontibus natat violentiæ, ſc. in gaſtrimargia, & ebrietate. Vnde de Loth ebrio dicitur ſic Geneſ. 19 *At ille non ſenſit nec quando filia accubuit cum eo.*

¶ Item iſte at à ſedibus pellitur gloriæ Paradiſi. Vnde de illo, qui non habebat veſtem nuptialem, dicitur Matt. 22. dictũ eſt ſibi, *Amice quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? at ille obmutuit.* Et ſequitur, quod *eiectus eſt in tenebras exteriores.* Sic ergo patet quomodo per at poteſt intelligi vir impius & vir iuſtus.

A *Attamen.* Nota, quod attamen ſicut tamen & veruntamẽ eſt quædam dictio exceptiua, excipit enim & detrahit à ſententia prænotata. Eſt etiam dictio aſſertiua, & ſignat idem, quod pro certo. Sumitur ergo in bono & in malo. In bono enim ſignificato videtur aſſerere & iniungere

Dolorem contritionis, quæ ſolet vitia deſtruere,
Valorem perfectionis, quæ ſolet defectus reiicere,
Timorem turbationis, quæ ſolet gaudia recipere.

Dic ergo, quod ſcriptura per iſtud nomen attamen aſſerit habendum animi dolorem & contritionem, ſcilicet, pro delictis Iob 14. attamen *dum caro eius viuet, dolebit, & anima illius in semetipſa lugebit.*

¶ Iterum aſſerit tenendum virtutum valorem & perfectionem 2. Par. 15. *Attamen cor Aſa erat perfectum cunctis diebus eius.*

¶ Item aſſerit timendum diuinum honorem, & prælationem Soph. 3. *Attamen timebis me ſuſcipiens diſciplinam.*

B ¶ In malo vero ſignificato dico quod attamen certificatiuum aſſerit,

Superbos vana diligere,
Brigoſos lites eligere,
Ingratos cœlorum non tangere.

A Quod ſuperbi vana diligant, dicitur 3. Reg. 3. *Attamẽ populus immolabat in excelſis.* Quod brigoſi lites eligant, patet 3. Reg. 15. vbi dicitur ſic. *Attamen bellum fuit inter Abiam & Hieroboam.* Quod ingrati vero cœlũ non tangant, aut Paradiſi bona non colligant, patet Num. 14. vbi dicitur ſic, *Attamẽ omnes illi, qui viderunt maieſtatem meam, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram, quam iuraui patribus eorum.* Sic ergo patet quomodo attamen aſſerit, & ſic ſi vis potes dicere, quod poteſt denotare hominem veracem, vel etiam veritatis veritaté, quæ ſcilicet audet aſſerere omne, quod verum eſt, ſiue bonum fuerit ſiue malum, &c. Vide de at & de attamen.

Atque. Nota, quod atque eſt quoddam aduerbium, quod ſemper ſignat quandam additionem, adiunctionem & multiplicationem. Sicut cum dicitur, Fecit illud, atque illud. *Comedit, atque bibit, &c.* Addit enim ad præcedentem orationẽ, ſicut 3. Reg. 22. *Iterum atque iterum adiuro te, vt non loquaris mihi niſi verum.* Semper enim atq; augmentum ſignat, & crementum 1. Reg. 2. *Puer autem Samuel proficiebat, atq; creſcebat.* Sicut ergo infra de Et dicetur, poſſumus notare, quod iſtud aduerbium ſignat moraliter loquendo additamentum A

Virtutum & meritorum, quo quilibet debet proficere,
Criminum & vitiorum, quod quilibet debet reiicere,
Pœnarum & tormentorum, quo quilibet debet tremiſcere,
Bonorum & gaudiorum, quod quilibet debet appetere.

¶ Eſt igitur quoddam atque, quod eſt virtutum aggregatiuum, & iſtud ſignat iſtos bonos, qui non ceſſant in bono proficere, & virtutes virtutibus aggregare, ita quod ipſos poſſum atq; proprie nominare, ſicut de Noe dicitur Geneſ. 6. *Noe vir iuſtus atque perfectus fuit, in generationibus ſuis cum Deo ambulauit.* Vnde nota, quod iſte, atque, creuit ſeu profecit

In { quietudine virtutis contemplatiuæ (Noe quieſcentes)
fortitudine virtutis operatiuæ (Vir)
rectitudine virtutis iudicatiuæ (Iuſtus)
plenitudine virtutis conſummatiuæ (Perfectus)
certitudine virtutis charitatiuæ (cum Deo)
promptitudine virtutis executiuæ ſeu obeditiuæ (Ambulauit) }

Igitur dico, quod Atque, id eſt, vir iuſtus, & bonus, & in bono perfectiuus, & creſcens ſolet quieſcere cœlum contemplando. B Noe, inquit, qui interpretatur requieſcens. Nulla autem eſt tam vera quies, ſicut eſt contemplatio Dei & æternorum. Aug. *inquietum eſt cor meum bone Ieſu, niſi quieſcat in te.* Vnaquæque res enim proprie quieſcit in loco ſuo, & vnaquæque potentia in ſuo obiecto. Cum ergo Deus ſit & locus proprius & obiectũ proprium mentis noſtræ, dico, quod tunc dulcius requieſcit, quãdo ipſum per contemplationem certius apprehendit Geneſ. 7. *Ingreſſus eſt Noe in arcam.* Sequitur. *Multiplicatæ ſunt aquæ, & eleuauerunt arcam in ſublime.* Et in c. ſeq. *Requieuit arca mẽſe 7.* id eſt, vir deuotus ingreſſus eſt mentem altam & eleuatam, & in contemplatione ſecreta quieſcẽtem. Vt ſic de tali, atque, exponatur illud Neem. 4. *Proſpexi, atque ſurrexi.* Surgere enim mentis eleuationem, & proſpicere limpidam contemplationem deſignat. Debet ergo talis atque, quieſcere alta contemplando. Noe inquit &c. Proſequere, ſi vis, ſicut alibi. Et breuiter dicere poſſũ, quod vir iuſtus ſignificari poteſt per, atque, propter virtutum accumulationem, vt dictum eſt. Omnia n. naſcentia per quaſdam additiones veniunt ad crementum, & perfectionis debitũ complementum. Corpora enim creſcunt per additionem humorum, nubes creſcunt per additionem vaporũ, flumina creſcunt per additionem riuorum, ætates creſcunt per additionem annorum. Sic vere dico, quod vir iuſtus creſcit, & perficitur per additionem virtutum & meritorũ, ipſe eſt ergo, atque, id eſt, virtutum aggregatiuus, vel in ipſo eſt Atque, id eſt, virtutũ aggregatio & perfectio. Vnde de Dauid 2. Re. 5. dicitur *quod ingrediebatur proficiens atque ſuccreſcens, & Dominus erat cum eo,* Et ſi vis, nota quod ille, atque, ſibi addit, & aggregat.

Confeſſionis eloquentiam,
Diuinæ legis obſeruantiam,
Charitatiuam amicitiam,
Propugnatiuam reſiſtentiam,

Obeditiuam diligentiam,
Circumſpectiuam vigilantiam,
Carnis terſiuam continentiam,
Ordinatiuam ſapientiam,
Lacrymatiuam condolentiam,
Informatiuam prudentiam,
Caſtigatiuam pœnitentiam,
Exultatiuam affluentiam.

¶Dico igitur, quod talis atq; debet ſibi ſuperaddere confeſſionis eloquentiam. Vnde Num. 21. dicitur, quod *filii Iſrael venerũt ad Moyſem, atque dixerunt, peccauimus.* ¶Item diuinæ legis obſeruantiam, Leu. 18. *Cuſtodi leges meas, atque iudicia,* Prouerbiorum 3. *Cuſtodi legem atque conſilium meum, & erit vita animæ tuæ.* ¶Item charitatiuam amicitiam. Vnde de charitate loquens ſcriptura dicit Cant. 8. *Lampades eius ignis atque flammarum.* ¶Item contra peccata reſiſtentiam, Deuteron. 2. *Aſcendemus, atque pugnabimus, ſicut præcepit Dominus.* ¶Item obeditiuam diligentiam, Deut. 30. *Diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci eius.* ¶Item circumſpectiuam vigilantiam, ſeu fugere peccati prouidentiam, 1. Regum 19 *Ille abiit, & aufugit, atque ſaluatus eſt.* ¶Item ſuperaddere depuratricem continentiã, 4. Regum 5. *Vade lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua, atq; mundaberis.* ¶Item ordinatricem ſapientiam, 2. Paralipomenõ 2. *Dedit Dominus Dauid Regi filium ſapientem atq; prudentem,* Eccleſ. 1. *Deditque cor meum, vt ſcirem prudentiam atque doctrinam.* ¶Item ſuperaddit lacrymatricem condolentiam, ſcilicet fraternam compaſſionem, Tobiæ 10. *Flebat mater eius, atque dicebat: Heu me fili mi.* ¶Item caſtigatricem pœnitentiam, Prouerb. 29. *Virga atq; correctio tribuet ſapientiam.* ¶Item exaltatricem cordis lætitiam, Prou. 29. *Iuſtus laudabit atq; gaudebit.* Patet ergo, quod eſt quoddam atque, quod eſt virtutum aggregatiuum.

C ¶Secundo dico, quod eſt vnum atque, quod eſt criminum cumulatiuum, & iſtud nihil aliud eſt, quam profectus in malo, & continuatio vitiorum, vel ipſum peccatum auaritiæ, vel cõgregatio terrenorum. Notabis ergo, quod quotidie ſuperadditur in malis

Ingrata cæcitas, quæ beneficia nunquam recogitat,
Durata prauitas, cuius malitia mentem exagitat,
Vorax cupiditas, quam auaritia vrget & excitat,
Mordax loquacitas, quæ maleficia refert & recitat,
Rapax crudelitas, quæ iracundiam mouet & ſuſcitat,
Edax guloſitas, quam vinolentia nutrit & viſitat.

De ingrata cæcitate dicitur Deut. 32. *Generatio praua atq; peruerſa haccine reddis Domino populus ſtulte & inſipiẽs?* De durata & obſtinata prauitate dicitur Deut. 9. *Ne aſpicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum.* De voraci cupiditate, quam ſcil. mali aggregant in corde ſuo, & quæ ſemper aggregat aliena, dicitur Ioſuæ 24. *Poſſediſtis terram eorum, atque interfeciſtis illos.* Et Iudicum 8. *Occupate aquas vſq; Bethoron, atque Iordanem.* Auari enim & raptores ſemper quærunt alios occaſionaliter vel realiter grauare & occidere, & bona eorum occupare atque poſſidere. Iudic 3. *Eglon percuſſit Iſrael, atque poſſedit vrbem palmarum.* De detractoria mordacitate dicitur Deut. 13. *Murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atque dixiſtis, odit nos Dominus.* De iracundia & crudelitate dicitur Iob. 41. *De naribus eius procedit fumus quaſi ollæ ſuccenſæ atq; feruentis.* De edaci ebrietate ſeu guloſitate dicitur Thr. 4. *Gaude & lætare filia Edõ, quæ habitas in terra Hus, ad te quoque perueniet calix, inebriaberis, atque nudaberis.* Patet ergo, quod per atque poteſt deſignari ſuperadditio vitiorum.

D ¶Tertio dico, quod eſt vnum atque, quod eſt pœnarum augmentatiuum ſeu augmenti pœnarum denotatiuum. Et ſic notabis quod malis ſuperadditur

Deſtructio ſuæ ſublimis eminentiæ,
Deletio ſuæ famoſæ excellentiæ,
Afflictio ſuæ mentalis ſcientiæ,
Incurſio gentis hoſtilis & potentiæ,
Abſterſio omnis terrenæ opulentiæ,
Abſconſi omnis luminis & lætitiæ.

Deſtruitur enim finaliter in ipſis impiis ſummus honor atque ſublimitas, Deut. 28. *Deſtruantur muri tui firmi atque ſublimes.* Et. 3. Reg. 22. *Altare illud excelſum deſtruxit, atque combuſſit.* ¶Item delebitur in illis ſuum nomen atq; famoſitas, Ioſ. 7. *Circumdabunt vos Chananæi atque delebunt nomen veſtrum de terra.* Et Iudicum 9. *Atque ita factum eſt, vt fumo & igne mille homines necarentur.* Fumus enim infamiam ſignificat. Ignis vero ardorem infernalem demonſtrat. ¶Item affligetur, & deſolabitur in illis ſui cordis læta iucunditas. Ioſuæ 24. *Affliget vos atque ſubuertet.* Et Eſa. 3. *Mœrebunt atque lugebunt portæ eius.* ¶Item ipſos vallabit, atque grauabit hoſtis duri potẽs crudelitas. Dæmones enim ipſos hoſtiliter inuadent Iudicum 20. Atque ita factum eſt, vt ex omni parte ab hoſtibus cæderentur. Item ab eis abſtergetur, & auferetur omnis boni grandis fertilitas Ezech. 35. *Dabo montem Seir deſolatum atq; deſertum.* ¶Item ab eis abſcondetur omnis lucis ſplendor, & claritas, ſeu omnis lætitiæ laus, & iucunditas. Eccl. 5. *Cunctis diebus vitæ ſuæ comedet in tenebris & triſtitia.* Patet ergo, quod eſt vnum atque pœnarum augmentatiuum.

¶Quarto dico, quod eſt vnum atque gloriæ miniſtratiuum. E
Conſtat enim quod in Paradiſo bona alia atque alia miniſtrantur, ſicut de conuiuio Aſſueri dicitur Heſter. 1. quod *bibebant, qui inuitati erant aureis poculis, & aliis, atq; aliis vaſis cibi inferebantur.* De Rege Aſſuero etiam dicitur ibidem, quod conuiuium illud fecit, vt oſtenderet diuitias gloriæ Regni ſui, ac magnitudinem, atq; iactantiã potentiæ ſuæ. Sic Deus faciet beatis in Paradiſo: quia ſicut dicitur Dan. 6. *Ipſe eſt liberator atque ſaluator.* Sufficit de quadruplici atque. Vide infra de Et.

Atubi. Nota, quod atubi idem ſignat, quod quando, vel vbi, A
vel poſtquam, &c. Vide ibidem, quia atubi videtur eſſe compoſitum de at, pro, ſed, & vbi, pro, poſtquam.

Attendere. Idem eſt, quod vacare, auſcultare, aduertere, A
ſtudere, vel ad aliquid audiendum vel faciendum diligentiam exhibere. Nota ergo, quod ſuper omnia Eccleſiaſtici & Prælati debent eſſe ſollicíti & attenti. Nam ſicut ſerui Principum ſolent eſſe attẽti circa negocia ſibi commiſſa, & nos debemus eſſe circa Dei officium & circa curã regiminis animarum. Ideo de talibus poteſt dici illud Actor. 5. *Viri Iſraelitæ attendite vobis de hominibus iſtis.* Vbi oſtenditur, quod nos debemus

Attendere, ad
- interiorem cordis nobilitatem (Viri)
- ſuperiorem Dei ſublimitatem (Iſraelitæ videntes Deum)
- exteriorem mundi ſocietatem (Attende de hominibus)

¶Eſt igitur attendenda interior morum nobilitas: quia ſcilicet ſumme debemus attendere quomodo poſſimus eſſe viri, id eſt, in moribus virtuoſi. Sicut enim natura ad nihil aliud attendit, ex quo puer eſt natus, niſi quod per diuerſa incrementa ipſum poſſit facere virum, ſic vere ad nihil tantum debemus attendere, quam quod tot augmenta gratiarum & meritorũ poſſimus acquirere, quot nos poſſimus eſſe viri, i. e. virtuoſi & perfecti. Ad quod monet ſcriptura 1. Reg. 18. quemlibet Eccleſiaſticum & Prælatum, dicens, *Eſto vir fortis, & præliare prælium Domini.* Et aduertendum, quod homo, qui vult attendere, quod ſit vir, primo & ante omnia debet attendere, & cauere ab omnibus, quę cor & mentem molliunt, & quæ virilitatem tollunt, ſicut de Gallis Belgicis refert Iulius Cæſar, quod mercatores ornamenta muliebria & effœminatiua ad eorum prouinciam deferẽtes ſolebant occidere, nolentes quod aliquid ad eos deferretur, quo mollities generaretur & virilitas tolleretur. Nota ergo quod attendere debemus

A luxuriá effœminatiua,
A crapula conſopitiua,
Ab hypocriſi ſimulatiua,
A loquacitate deliratiua,
A vana gloria ſe efferente,
Ab auaritia terrena diligente.

Igitur attendamus à luxuria effœminatiua, vt de muliere mala loquitur ſapiens Prouer. 7. vbi dicit, *Attende fili mi verba oris mei. ne abſtrahatur in viis illius mens tua.* Sequitur. *Multos enim vulneratos deiecit, & fortiſſimi quique ab ea interfecti ſunt.* Item attendamus à crapula conſopiente, & ſubmergente. Luc. 21. *Attendite vobis, ne grauentur corda veſtra crapula, & ebrietate.* ¶Item attendamus ab hypocriſi decipiente. Vnde Eccl. 1. *Ne fueris hypocrita in conſpectu hominum.* Et Matt. 7. *Attendite vobis à falſis Prophetis.* Item attẽdamus à loquacitate nimis abundante, Vnde Eccl. 2. *Ne ſcandalizeris labiis tuis, attende tibi ne forte cadas.* ¶Item attendamus à vana gloria ſe offerente. Vnde Matt. 5. *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis.* Taliter ergo attendẽdo, & præcauendo erimus viri, & virtutibus validi, & robuſti 2. Reg. 13. *Confortamini, & eſtote viri.*

¶Item attendatur à nobis ſuperior Dei ſublimitas. Iſraelitæ, C
id eſt,

id eſt, videntes Deũ: quia ſcilicet Deum, & bona æterna debemus attendere, & videre. Omnia enim naturaliter attendũt ad ſuum principium. Ideo videmus, quod animalia, quæ vultum habent inclinatum ad terram, quæ eſt eorum naturale principium, ſemper aſpiciunt, & attendunt. Sic vere (chariſſimi) quia Deus eſt noſtrum principium, qui ſcil. nos creauit, & tandem perditos recreauit, ideo dico, quod ſemper ad ipſum debemus attendere, & oculos cordis noſtri ad eum eleuare. Eſa. 51. *Attendite ad petram vnde excisi eſtis.* Et in ſignum huius habet homo ſtaturam erectam, vt ſcilicet ad Deum & ad bona cœleſtia continue reſpiciat, & attendat, ſicut ad illum, qui eſt principium omnium & origo. Iſraelitæ, inquit, id eſt, Deum videntes vt ſic de quolibet dicatur illud Ioan. 1. *Hic eſt vere Iſraelita, in quo dolus non eſt.* Sed vere (chariſſimi) videtur hodie verbum vnum verificatum, quod dicitur Rom. 9. *Non enim* (inquit Apoſtolus) *Omnes, qui ex Iſrael ſunt, hi Iſraelitæ ſunt.* Cæcitas enim pro parte contingit in Iſrael: quia re vera eum nos omnes, qui ſumus ex Iſrael, id eſt, ex populo Chriſtiano, vel ſtatu Eccleſiaſtico, debeam' eſſe Iſraelitæ, id eſt, diuina, cœlum, & cœleſtia attendentes, videntes, & conſiderantes, nec iſtud tamen fit: quia vere cœcitas nũc contingit in Iſrael: quia ſ. multi ſunt hodie per malitiã, & peccatum taliter excœcati, quod ad Deum attendere nunquã volunt. Zachar. 7. *Attendere noluerunt, auerterunt ſcapulam recedentes.* Non ſic, ſed attendatur à nobis ſuperior Dei ſublimitas Iſrael inquit, id eſt, videntes Deum. Vnde Deut. 28. *Attende, & audi Iſrael.* Et ſi quæris quid vel ad quid debet Iſrael, id eſt, vir perfectus attẽdere, Reſpondeo, quod boni debẽt attendere ad Deũ, vt ipſum audiant, ad legem, vt ipſam faciant, ad Prælatos, vt eis obediant, ad ſubditos, vt eis proficiant, ad ſapientiã, vt per eam inſtrui valeant, ad Chriſti mortem, vt ei condoleant. Quod ergo nos debemus attendere ad Deum audiendum & diligendũ patet Eſa. 51. vbi dicitur, *Attendite ad petram vnde excisi eſtis.* Item, quod debemus attendere legem ad implendum, patet in Pſal. 77. *Attende popule mi legem tuam.* Quod debeamus attendere ad Prælatis obediendum, dicitur Eſa. 51. *Attendite ad Abraham patrẽ veſtrum, & ad Saram, quæ peperit vos.* ¶ Item ad ſubditos gubernandum. Actor. 20 *Attendite vobis, & vniuerſo gregi.* ¶ Item ad ſapientiam, doctrinam, & prudentiam addiſcendum, &c. Prouerb. 4. *Vt ſciatis prudentiam.* & Prouerb. 5. *Fili mi attende ſapientiam meam.* Et 1. Timoth. 4. *Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.* ¶ Item ad Chriſti mortem meditandum, & condolendum. Vnde Thr. 1. *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte, ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus.* Iſta ergo attendendo erimus Iſrael, id eſt, videntes Deum & illa, quæ pertinent ad ſalutem. Oſeæ 5. *Attendite domus Iſrael.* Attendatur ergo à nobis ſuperior Dei ſublimitas (Iſrael inquit.)

D ¶ Tertio attendatur à nobis exterior plebis communitas: quia ſc. nos debemus attendere & cauere ab hominibus. Summe enim eſt neceſſarium, quod homo caueat, & attendat cui ſocietati ſe copulat & coniungit. Omnia enim animalia naturaliter cauent, & attendunt à ſocietate animalium aliorum, quæ ſibi ſunt contraria & nociua. Vnde videmus de animalibus domeſticis, quod ſumme cauent à ſocietate reptilium & ferarum. Ouis enim naturaliter attendit à lupo, columba ab accipitre, pullus à miluo, taxus à vulpe, onager à leone, hæc enim ſibi inuicem contrariantur. Sic vere (chariſſimi) ſumme eſt nobis cauendum de ſocietate, copula, & amicitia, cautela, & malitia reptilium & ferarum, id eſt, hominum impiorum, ne forte ab eis inuenenemur, vel ſpiritualiter occidamur malis eorum verbis, operibus, & exemplis. Attendamus ergo à lupina rapacitate, à vulpina calliditate, & miluina verboſitate, à leonina crudelitate, ab accipitris pompoſitate. Nam per lupum intelliguntur rapaces, ſc. balliui, officiales, qui oues, i. e. ſimplices deprædantur. Eccl. 11. *Attende tibi à peſtifero.* Nam per vulpes intelliguntur fallaces, ſc. falſi amici & hypocritæ. De quibus Eccleſ. 6. *Ab amicis tuis attende.* Et Eccleſ. 12. *A domeſticis tuis attende.* Et Matth. 7. *Attendite vobis à falſis Prophetis, &c.* Nam per miluum intelliguntur loquaces, ſc. detractores, qui ſemper clamitant & loquuntur. Luc. 12. *Attendite vobis à fermento Phariſæorum.* Nam per leonem intelliguntur mordaces, ſc. iniurioſi & inuaſores. Eccleſi. 8. *Cum fatuo ne eas in deſertum, nihil enim eſt in conſpectu eius ſanguis.* Attendamus ergo ab iſtis hominibus, ſc. à lupinis & rapacibus, à vulpinis & fallacibus, à miluinis & loquacibus, à leoninis & mordacibus. Attendite ergo ab hominibus: quia re vera (chariſſimi) filii hominum dentes eorum arma, & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Habent enim impii homines, vt dictum eſt, rapacitatem (Ideo dicitur: Quia habent arma & ſagittas) Fallacitatem. (Ideo dicuntur filii hominum: Quia ſc. videntur eſſe benigni & humani, vt decipiant.) Item loquacitatẽ. (Ideo dicuntur habere linguam.) Mordacitatem (Ideo dicuntur habere dentes vt gladius acutus.) Eſt igitur in iſtis peruerſitas atq; rapacitas, calliditas atq; fallacitas, verboſitas atq; loquacitas, crudelitas atq; mordacitas. Attende ergo ab iſtis hominibus.

¶ Et ſi quæris, à quibus hominibus neceſſe eſt attendere & cauere, dico, quod Attendendum eſt

Ab inimico, ne deſtruat,
A falſo amico, ne decipiat,
Ab iniquo, ne conficiat,
A pompoſo, ne ſubiiciat,
Ab hypocrita, ne te inficiat.

De inimicis dicitur Eccl. 6. *Ab inimicis tuis ſepara te, & ab inimicis tuis attende.* De falſis amicis dicitur Eccl. 32. *A filiis tuis caue, & à domeſticis tuis attende.* De quo dicitur Eccl. 27. *Attende ab iniquo* De pompoſo ſeu ſuperbo dicitur Luc. 20. *Attendite vobis à Scribis, qui volunt ambulare in ſtolis, & amãt ſalutationes in foro.* De falſis vero hypocritis & malitioſis dicitur Lucæ 12. *Attendite à fermento Phariſæorum,* quod eſt hypocriſis. Sic ergo patet, quod nos debemus attendere ſocietatem exteriorem, ſublimitatẽ ſuperiorem, nobilitatẽ interiorem. Attendatur ergo ſocietas exterior ne damnemur, ſublimitas ſuperior, vt alliciamur, nobilitas interior, vt perficiamur. Viri ergo Iſraelitæ attendite ab hominibus. Thema. Attendite. Abraham patrẽ veſtrum. In capella vel in clauſtro. Attẽdite populi de Longe. Attẽdite & videte, ſi eſt dolor ſimilis, ſicut dolor meus. In paſſione. Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo poſuit nos Spirit' ſanctus, ſc. in Synodo.

A

Attenuatio Nota quod Attenuatio idem eſt, quod diminutio, conſumptio, & minoratio. Sed nota, quod in bono ſignat, & in malo. Et ſic dicam, quod ſignificat

Abſtinentiam, qua attenuatur carnalitas,
Indigentiam, qua attenuatur temporalitas,
Corporis infirmitatem, qua attenuatur antiquitas,
Iniquitatem, qua attenuatur omnis bonitas,
Carnalitatem, qua attenuatur omnis honeſtas,
Aduerſitatem, qua attenuatur proſperitas.

Eſt ergo attenuatio abſtinentium, qui perdunt pinguedinem carnalitatis. Vnde de populo, qui ieiunauerat, dicitur Neh. 5. quod *valde attenuatus erat populus.* Eſt etiam attenuatio pauperũ & indigentium, qui ſc. pinguedinem terrenorum non habent. De quo Hieremiæ 14. *Si introiero in ciuitatem, ecce attenuati fame.* Eſt inſuper attenuatio ſeneſcentium & infirmantium, in quibus attenuatur virtus naturæ. De quo Iob 17. *Spiritus meus attenuabitur, dies mei abbreuiabuntur, & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum.* Et Sophoniæ 2. *Attenuatio robur eius.* Eſt etiam attenuatio delinquẽtis, in quibus ſc. attenuantur virtutes. Vnde de peccatore dicitur Iob 18. *Attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat coſtas eius.* Item eſt attenuatio fornicantium, in quibus ſc. attenuatur caro, vita, fama & ſubſtantia. Vnde luxurioſo Amon dictum eſt 2. Reg. 13. *Quare attenuaris macie fili Regis, &c.* Reſpondit: *Amo Thamar.* Item eſt attenuatio tribulatorum ſeu decidentium, qui ſc. attenuãtur à mundi proſperitate per tribulationem præſentem vel futuram. Vnde Eſa. 17. *Attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo carnis eius marceſcet.* Vide de Tenuitate.

A

Atterere. Attritio. Nota quod atterere idem eſt, quod aliquid terere, vel in puluerem reducere, vel etiam conculcare. Signat autem contemptum, & conculcationem, pœnam miſeriam, & tribulationem. Et nota, quod eſt homo, qui atteritur per

Humilitatem mortaliter,
Aduerſitatem temporaliter,
Antiquitatem corporaliter,
Mortis neceſſitatem pœnaliter,
Iniquitatem ſpiritualiter,
Inferni pœnalitatem æternaliter.

De attritione humilitatis, quæ eſt pars contritionis, qua ſcilic. homo concipit contemptum ſui, & diſplicentiam peccati, dicitur Eſa. 4. *Attrita eſt ciuitas vanitatis.* Sed de hac vide infra de cõtritione. De attritione aduerſitatis, qua ſc. mali atterunt pauperes in hoc mundo, dicitur Eſa. *Quare atteritis populum meum,*

& facies pauperum commolitis? Tali etiam attritione fuit attritus Chriſtus in cruce. Vnde Eſ.53. *Ipſe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.* Tali etiam attritione atterit Deus quandoque homines, vt eos à malo conuertat, ſed tamen ſæpe fit, quod tribulationis attritio nõ proficit obſtinatis. Vnde Hier. 5. *Percuſſiſti eos & non doluerunt, attriuiſti eos, & renuerunt recipere diſciplinam.* De attritione autem antiquitatis & mortis poteſt dici illud Eſaiæ 51. *Terra ſicut veſtimentum atteretur,* & habitatores eius interibunt. De attritione iniquitatis dicitur Ezech. 23. *Dixi ei quæ attrita* (alias fornicata) *eſt in adulteriis.* Et de iſta exponitur illud Deuteron. 23. *Non intrabit Eunuchus attritis vel amputatis teſticulis in Eccleſiam Dei.* Teſticuli enim vbi ſtat virtus generatiua, virtutem producendi bona opera ſignant. De attritione vero damnationis, vel æternæ calamitatis dicitur Iob 20. *Filii eius* ſcilicet, Diaboli *atterentur egeſtate, & manus illius reddet ei dolorem ſuum, &c.*

A *Atrium.* Nota, quod atrium nihil aliud eſt quam habitaculum ante domum ſuper columnas more appendicii conſtitutum. Sumitur etiam quandoq; pro domo, pro palatio, vel pro quocunque habitaculo. Moraliter autem in bono ſumitur, & in malo. Sicut enim ſcriptura deſtinguit tria atria circa templum, videlicet Atrium

Mundorum,
Mulierum,
Immundorum.

Sic dicam, quod in mundo ſunt diuerſæ habitationes, manſiones, & ſtatus, ſcilicet, ſtatus mundorum, per quem intelliguntur perfecti. Mulierũ, per quem intelliguntur imperfecti. Immundorum, per quem intelliguntur peccatores & impii. Nota ergo primo in bono ſignificato, quod inuenitur Atrium

Interius,
Anterius,
Superius,
Exterius,
Inferius.

B ¶Primum eſt atrium deuotorũ, quod munde & ſancte debet teneri; ſc. atrium interius, i. interior conſcientia & voluntas, de qua dicitur 3. Reg. 8. *Sanctificauit Rex medium atrii,* Iſtud eſt enim atrium in quo debent homines intrare per meditationẽ, & ibi ſpirituales hoſtias immolare, Pſ. 99. *Tollite hoſtias, & introite in atria eius adorare Dominum in atrio ſancto eius.*

C ¶Secundum eſt atrium clericorum, ſc. atrium anterius, id eſt, ſtatus Eccleſiaſticus figuratus in atrio maiori, de quo dicitur 3. Reg. 7. quod *atrium maius erat rotundum, trium ordinum, de lapidib. ſectis.* In ſtatu enim Eccleſiæ, quod eſt maius cæteris atriis ante Templum Paradiſi, tres ſunt ordines perſonarum, ſc. Prælatorum, religioſorum, & clericorum. Et ſi vis notare de atrio religionis vel Eccleſiæ, dic, quod eſt

Ad {
contemplandum ſubtiliter,
ſupplicandum humiliter,
confitendum alacriter,
reflorendum virtualiter,
concordandum vnanimiter,
perſeuerandum immobiliter,
continendum corporaliter,
abſtinendum efficaciter.
}

Dico ergo, quod iſtud eſt atrium contemplationis. Ezech. 46. *Porta atrii interioris, quæ reſpicit ad orientem, erit clauſa.* Contemplantes enim diligunt ſolitudinem, & clauſuram. Et Ezech 8. *introduxit,* ſcilicet, Angelus *in atrium domus Domini, &c.* Et nota ſi vis, quomodo Ezechiel *tunc vidit abominationes, quæ fiebant in Hieruſalem,* quas habeamus ſupra de abominatione in litera A. quia pro certo qui bene conſiderat & contemplatur, videt hodie fieri multa abominabilia in iſto atrio militantis Eccleſiæ.

¶Item iſtud eſt atrium ſupplicationis & orationis. Pſalm. 95. *Adorate Dominum in atrio ſancto eius.*

¶Item eſt atrium laudis & confeſſionis. Pſ. 99. *introite portas eius in confeſſione, atria eius in hymnis, confitemini illi.*

¶Item iſtud eſt atrium virtutis & reflorentis conuerſationis. Vnde in Pſ. 133. & 134. *In atriis domus Dei noſtri florebunt.*

¶Item iſtud eſt atrium pacis, concordiæ, & vnionis, 2. Eſdr. 5. *Conuenerunt vnanimiter in atrium, quod erat ante ianuam.*

¶Item iſtud eſt atrium perſeuerantiæ & durationis, Pſal. 121. *Stantes erant pedes noſtri in atriis tuis Hieruſalem.*

¶Item iſtud eſt atrium continentiæ, & caſtæ affectionis. Vnde Ezech. 44. dicitur. *Cum ingredientur portas atrii interioris, veſtibus lineis induentur.*

¶Item iſtud eſt atrium abſtinentiæ & carnalis macerationis Vnde Ezech. 44. *Vinum non bibet Sacerdos, quando ingreſſurus eſt in atrium.* Iſtud eſt ergo atrium religionis vel Eccleſiæ, vbi proculdubio multæ debent eſſe virtutes. Sed hodie (quanquam proh dolor) videtur verificari illud 1. Machab. 4. vbi dicitur, quod *poſtquam Gentiles occupauerunt Hieruſalem viderunt ſanctificationem deſertam, altare prophanatum, portas exuſtas, & in atriis virgulta nata.* Quia enim gentiles, id eſt, mali Eccleſiaſtici & peccatores quidoque habitant in Hieruſalem, id eſt, in Eccleſia, ideo proh dolor ſanctificatio & ſanctitas ibidem deſeritur. Altare, id eſt, cultus altaris deſtituitur. Portæ, id eſt, Prælati per auaritiam exuruntur, & atria, id eſt, ſtatus Eccleſiaſtici particulares, virgultis, id eſt, vitiis & ſuperfluitatibus adimplentur. Et breuiter hodie poteſt dici illud Ezech. 10. *Nubes impleuit atrium interius.* Nubes dico, i. e. turbulentia vitiorum. Inde ergo eſt ſecundum atrium, quod eſt clericorum.

¶Tertium eſt atrium beatorum, ſcilicet, atrium ſuperius, i. e. D
Paradiſus, quod re vera poteſt dici Atrium

Splendoris,
Honoris,
Amoris,
Valoris,
Decoris,
Dulcoris.

Ibi eſt enim ſplendor inoffuſcabilis: vnde Ezech. 10. *Atrium repletum eſt ſplendore gloriæ Domini.*

¶Item ibi eſt honor inexterminabilis. Vnde Heſter. 5. de anima beata dicitur, quod *ipſa induta regalibus veſtimentis ſtetit in atrio domus Regiæ.*

¶Item eſt ibi inextinguibilis. Vnde in Pſ. 83. *Concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini.* Item ibi eſt valor incomparabilis. Vnde in Pſ. 83. *Melior eſt dies vna in atriis tuis ſuper millia.*

¶Item ibi eſt decor immaculabilis. Pſ. 91. *Plantati in domo Domini in atriis domus Dei noſtri florebunt.* Item ibi eſt dulcor valde delectabilis. Vnde Eſaiæ 62. *Comedent & laudabunt Dominum, bibent in atriis ſanctis meis.*

¶Quartum vero eſt atrium mundanorum, ſcilicet atrium ex- E
terius, id eſt, mundus, in quo ſcilicet immundi peccatores verſantur, & maxime tale atrium ſignat curias principum & magnatum. Vnde iſtud eſt Atrium vbi

Iuſtus arctatur,
Impius exaltatur,
Chriſtus negatur,
Auaritia inflammatur,
Iniuſtitia dominatur.

Dico, quod in atrio mundi iuſtus arctatur & conſtringitur. Vnde de Hie. dicitur Hier. 32. quod *ipſe erat clauſus in atrio carceris.* Et vere in atrio, & in curiis, & domibus dominorum iuſti ſunt illi qui magis ſunt clauſi, contempti, & depreſſi.

¶ Item dico quod in iſto atrio impius exaltatur & extollitur. Vnde de Aman iniquo legitur Heſt. 6. quod *Aman interius atrium ipſius domus Regiæ intrauerat.*

¶ Item Deus negatur, & dimittitur. Vnde de Petro quamuis ſancto legitur Matt. 26. quod *in atrio Principis Sacerdotum ter Chriſtum negauit,* ad denotandum, quod nullus eſt ita ſanctus, ſi curias dominorum & eorum atria frequentet, quin faciliter mentiatur, & quin negare Dominum vel verbis, vel operibus compellatur.

¶Item ibi auaritia inflammatur, & inſtruitur. Vnde Lucæ 23. dicitur, quod *incenſo igne in medio atrii Petrus calefaciebat ſe ad ignem.*

¶Item ibidem iniuſtitia dominatur, atque colitur. Vnde de atrio prætorii & de atrio Principis Sacerdotum nota, quod ibi iniuſtiſſime Chriſtus innocens fuit deluſus, percuſſus & accuſatus, ſicut dicitur Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Io. 18. Iſtud eſt igitur atrium peccatorum, ſc. mundus vel mundi ſtatus, & Principũ & magnatum palatia ſeu domus, quod figuratur Ap. 11. vbi dicitur ſic: *Atrium, quod eſt foris Templum, non metiaris illud, quoniam datum eſt gentibus,* ac ſi diceret, quod tale atrium, quod foris Templum, id eſt, foris Eccleſiæ ſtatum eſt, eſt ſine ordine, iuſtitia, & menſura (non metiaris inquit illud.) ¶ Quintum eſt atrium F
damnatorum, vnde dæmonibus videtur dici illud Ezech. 9. *Contaminate domum, replete atria interfectis,* id eſt, damnatis, &c. Sufficit de atrio. Vide infra de domo.

Auaritia.

Auaritia. Eſt vitium animi, quod immoderate mouetur ad bona mundi affectandum, & deſiderandum. Et dicitur auarus, quaſi habens manus varas, id eſt, curuas. Et ſecundum Iſido. lib. etym. Auarus dicitur, ſicut & auidus ab aueo, es, quod idem eſt, quod cupio, cupis. Et ſic auaritia dicitur quaſi auens aurum. Nota igitur, quod auaritia eſt alienum cupere, & ſua retinere. Et ideo auarus poteſt comparari Gryphibus quæ ſecundum Iſid. ſunt animalia crudelia, à parte ante aquilæ, & à parte poſt Leoni ſimilia, quæ in mōtibus Hyperboreis cuſtodiunt aurum, & lapides precioſos, qui ibi abundant, ita auidæ & auaræ, quod dato, quod ſibiipſis non proficiant, exinde tamen aliquid accipi non permittunt, imo ſi quis aliquid inde percipere voluerit, ipſum inuadunt crudeliter, & affligunt. Et ſic propter iſtorum auidiſſimam inſatiabilitatem bona illa ſunt inutilia, & nulli hominum proficua. Reuera (chariſſimi) tales Gryphes ſunt hodie mundani, cupidi, & auari, qui in Hyperboreis montibus, id eſt, in mundanis officiis, prælaturis, dignitatibus ſæpiſſime conuerſantur.

Conſtat enim quod iſti hodie habent in cuſtodia aurum & lapides precioſos, hoc eſt dictū, diuitias temporales, quia ecce ipſi peccatores & abundantes in ſæculo obtinuerunt diuitias. Sed pro certo iſta hodie ita auare cuſtodiunt, quod nec ipſi audent ad ſufficientiam comedere, nec aliis volunt aliquid elargiri, ſed omnia auare, parce, tenaciter & auide cuſtodiunt. Et ideo tali bona inutilia poſſunt dici, quia ſcilicet nec ſibi, nec aliis faciunt hodie fructum. Eccleſ. 5. *Qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis.* Et iſti pro certo (chariſſimi) dicuntur habere figurā aquilæ & leonis, quia ſcilicet iſti habent aquilinam ſuperbiam & pompoſitatem, leoninam ſæuitiam & crudelitatem, & vtriuſq; vnguium curuitatem & acuitatem, id eſt, auaritiam, parcitatem, & cupiditatem.

¶ Ideo iſti poſſunt dicere illud 2. Reg. 1. *Aquilis velociores, leonibus fortiores.* Iſti enim ſunt veloces vt aquilæ alte volando per ſuperbiam, & fortes vt leones, alios impugnando per ſæuitiam. Iſti ergo ſunt auari: ideo de talibus poteſt exponi illud 1. Reg. 8. *Declinauerunt poſt auaritiam, acceperunt munera, & peruertunt iudicium.* Et cuilibet auaro poteſt dici illud Hier. 22 *Tui vero oculi, & cor ad auaritiam,* vbi oſtenditur quomodo auaritia vrit affectionem (cor) cæcat diſcretionem (oculi) premit intentionem) quia ſcilicet inclinat eam ad auaritiam. Per auaritiam enim inflammatur affectio, obfuſcatur diſcretio, & inclinatur intentio.

B ¶ Facit ergo auaritia affectionem inflammari, quod oſtenditur, cum dicitur, quod ipſa eſt in corde, (Cor inquit) Quia vere ſicut ignis facit feruere vas cui apponitur, ſic auaritia cor humanū, quando ei apponitur, facit illud per cupiditatē & deſiderium ebullire. Vide hic 3. quæſt. 5. Accuſationis circa finem, Alanum de Archiptædio vbi tractat de auaritia, vbi dicitur. O radix omnis malitiæ auaritia, ſeruitus Idololatriæ, mater vſuræ, genitrix ſimoniæ, fomes culpæ, macula gehennæ, abyſſus inſatiabilis, inſatiata Charybdis, *quæ nunquam dicit ſufficit.* Inflammatur ergo per auaritiā affectio. Et ideo videtur, quod auari ſunt ſimiles Iaſpidi vel Ambræ, quæ fricata vel calefacta paleas eleuat, atque rapit. Sic vere quando tales calefiunt, & inflammantur per vitium auaritiæ, tunc ad trahendum paleas, id eſt, defectiua mundi bona per vſuram, rapinam, falſam mercantiam ſæpiſſime conuertitur. Figurati in filiis Iſrael, qui ſubiugati Imperio Pharaonis *diſperſi ſunt ſuper omnem terram Aegypti pro paleis colligendis, & pro diuitiis, & ædificiis Pharaonis fabricandis.* Sic (chariſſimi) Pharao, qui interpretatur nudans, diſſipans, & denegans, ſignat vitium auaritiæ, quæ vicinos depauperat & denudat, & eleemoſynas & adiutoria eiſdem ſubtrahit, atque negat. Iſti ergo Pharaoni, id eſt, peccato auaritiæ, quando filii Iſrael, id eſt, homines famulantur, ad paleas bonorum temporalium attrahendas & accumulandas, per Ægyptum, id eſt, per mundum vndique diſperguntur, ſcilicet ad aſſiſas, ad mercata, & ad alia mundi lucra. Inflammat ergo affectionem (Cor inquit) Ideo poſſūt dicere auari illud Lucæ 24. *Nonne cor noſtrum ardens erat?* Et nota, ſicut ignis quando bene ardet, non poteſt lignis ſatiari, ſed magis augeri, ſic cor per auaritiam ardens, lignis, id eſt, diuitiis nequit ſatiari, imo quanto magis diuitiæ accumulantur, tanto ignis cupiditatis ardentius inflammatur, & ad habendum magis inſatiabiliter inclinatur. Prouer. 30. *Ignis autem nunquam dicit ſufficit.* Nam ſicut dicitur Eccleſiaſt. 5. *Auarus non implebitur pecunia.*

Cauſa autem quare diuitiæ non implent, nec ſatiant cor humanum, eſt multiplex. Primo quia auaritia eſt, quaſi ignis, pecunia quaſi lignum, & quanto plus habet quis de lignis pecuniæ, tanto plus creſcit ignis auaritiæ, quia *ſecundum ligna Syluæ exardeſcit ignis.* Eccl. 28. Item pecunia implet burſam, ideo non poteſt replere cor, quia nullum corpus poteſt implere duo loca. Item quia pecunia eſt cibus burſæ, auaritia eſt fames cordis.

¶ Item quia cibus non ſatiat ventrem niſi ibi intret, pecunia autem non poteſt intrare cor. Item pecunia eſt finita, auaritia autem non poteſt replere infinitum. Item quia ſecundum Auguſtinum *animam Dei capacem nihil minus Deo replere poteſt.* Et quia quicquid eſt, minus eſt Deo, ideo nihil, quod ſit ſine Deo, poteſt animam replere. Item quia cor auari eſt quaſi Abyſſus & quaſi Infernus, qui repleri non poſſunt, ideo bene dicitur Prou. 27. *Infernus & perditio non implebuntur.* Sic & oculi hominum inſatiabiles. Prou. 13. *Iuſtus comedit & replet animam ſuam, venter autē impiorum inſaturabilis.* Vnde Berna. *Non plus ſatiatur auarus auro, quam corpus aura.* Dico igitur, quod auaritia vrit affectionem (Cor, Ezech. 33. *Auaritiam ſuam ſequitur cor eorum.*

¶ Secundo dico, quod auaritia cæcat diſcretionem. (Oculi C
inquit) Sicut vnus denarius quanquam modicus, poſitus immediate ſupra oculū priuat eum, & impedit viſum, ſic vere mundi bona quamuis modica ſint, ſi immediate & immoderate ponantur prope oculum cordis per auaritiam, viſum diſcretionis impediunt, atq; tollunt. Ideo de talibus illud 1. Ioan. 2. *Tenebræ excæcauerūt oculos eius.* Et ideo videtur, quod auarus ſit ſimilis vrſo, qui cum bacino ardenti ei oſtenſo excæcatur. Sic vere tales per bacinum, i. per metalla, & per diuitias huius mundi, in quibus ardor auaritiæ eſt incluſus, quando ipſa per auaritiam reſpiciunt, excæcantur, & diſcretionis lumine priuantur, oculi etiam cordis ſui ab humore deuotionis & gratiæ ſpoliantur. Figura 4. Regum vltimo. Vbi *Rex Babylonis eruit oculos Sedechiæ, & vinctum catenis duxit eum ad Babylonem.* Sic vere Rex Inferni diabolus excæcat hodie cupidos auaros, lumenque diſcretionis & ſapientiæ ab eis ſibi tollit, vinculiſque malarum conſuetudinum eos ligat, & ſic eos in Babylonem, ſ. ad Infernum ad libitum ſecum ducit. *Si cæcus ducatū præbeat, ambo in foueam cadunt.* Matt. 15. & Lucæ 6. Nam ſi eſt cæcus diabolus & cæcus auarus, qui ei obedit ipſumq; ſequitur, & ab eo ducitur & regitur, neceſſe eſt finaliter, quod cadant in foueam Infernalem. Figuratur etiam in Tobia ſtercoribus hirundinum excæcato: bona enim mūdi ab Apoſtolo Phil. 3. *ſtercora* nuncupantur. Iſta enim ſunt, quæ hominem excæcāt, & veritatis lumine priuant. Vnde Eccl. 20. dicitur, quod *xenia & dona excæcant oculos.* Cæcus enim dicitur auarus, quia non videt, nec conſiderat ad aliquid, quod pertinet ad ſalutem. Non enim cogitat de mundi vanitate, de naturæ vilitate, de cæli fœlicitate, de Iudicii auſteritate, de mortis propinquitate, de Inferni pœnalitate. Ideo de talibus dicitur in Pſ. 117. *Oculos habent, & non videbunt, nares habent, & non odorabunt.* Ideo Apoſtolus Epheſios bene docet ſ. ad Eph. 5. *Auaritia nec nominetur in vobis ſicut decet ſanctos.* Patet ergo, quod auaritia excæcat diſ-
cretionem (Oculi inquit tui.) D

Tertio dico, quod auaritia premit intentionem: quia ſc. inclinat eam, cum dicitur. Ad auaritiam inquit. Dicit Iſid. & Pli. quod in Ægypto ſuperiori circa fontem Nigrin, qui opinione quorundam caput Nili creditur, creſcit quoddam animal pernicioſum, quod dicitur Catoblebas, cuius eſt tanta venenoſitas quod ſine remedio perimit quicquid videt, caput tamen habet ita graue, quod ſemper ipſum portat inclinatum ad terram. Tales pro certo ſunt auari in Ægypto huius mundi circa Nilum, id eſt, circa flumen mundanæ proſperitatis verſantur, quia re vera iſti venenoſiſſimi ſunt, quia ſcil. ita ſunt veneno auaritiæ inebriati, quod quicquid vident circa eos, ſcil. omnes ſocios, & vicinos volunt per vſuras, cautelas, & malitias venenare, exhæredare, & depauperare.

Caput enim, id eſt, intentio talium eſt ita grauis & ponderoſa per malas conſuetudines, & peccata, quod ad terram, id eſt, ad mundi bona, & terrena ſemper eſt per auaritiam inclinatū, quod oſtenditur cum dicitur Ad auaritiam. Iſta enim præpoſitio Ad ſignat terminum ad quem, id eſt, ad ipſa mundi bona, ad quæ iſti ſunt inclinati Hierem. 8. *A minimo vſque ad maximum auaritiam omnes ſequuntur.* Vnde Eſa. 56. *Declinauerunt vnuſquiſque ad auaritiam.* Ideo dicitur Amos 9. *Auaritia in capite omniū & nouiſſimum ipſorum gladio interficiam.* Et ideo dico auaritia, vbi nota, quod auaritia eſt vitiorum origo, quia ipſa eſt in capite, plurimorum

Digitized by Google

morum rubigo, omnium, inquit, tormentorum prurigo, quia *nouiſſimum eorum gladio interficiam.* Eſt (dico) auaritia origo vitiorum, quia dicitur eſſe in capite 1. Tim. 6. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Item eſt rubigo plurimorum, omnium inquit, Hier. 6. *A maiore vſque ad minorem omnes auaritiæ ſtudent, à Propheta vſque ad Sacerdotem omnes faciunt dolum.* Item eſt prurigo tormentorũ, quia ſcilicet in nouiſſimo iſti interficiuntur. Ideo dicitur Exod. 15. *Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* Conſtat ergo, quod auaritia multa mala procurat tam temporalia, quam æterna.

Tollit enim honorem & promotionem,
Infert dolorem & afflictionem,
Affert horrorem & abominationem,
Infligit pœnalitatem & maledictionem,
Perdit ſocietatem & communionem.

¶Dico ergo quod iſta tollit honorẽ & dignitatem. Conſtat enim quod ſoli illi, qui auaritiam odiunt, ad dignitates ſunt aſſumendi, ſicut dicitur Exod. 18. *Prouide tibi viros induſtrios ex omni plebe, qui oderint auaritiam, &c.* Et merito, quia ſicut dicit Poeta. *Non turres, non arma ducem tutantur auarum.* Potiſſime autem iſti dignitate cœleſti priuantur quia ſicut dicitur 1. Corint. 6. *Auari regnum Dei non poſſidebunt* Et Epheſ. 5. *Fornicator, aut immundus, aut auarus quod eſt Idolorum ſeruitus, non habebit hereditatem in regno Chriſti & Dei.*

Item dico, quod auaritia infert dolorem & aduerſitatem. Patet enim quod ſicut Bubo ab omnibus infeſtatur auibus, ſic auarus à cunctis dilaceratur ſcilicet raptoribus, & omnib. exponitur laboribus, vnde Dominus Eſa. 47. *Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus ſum, & percuſſi eum:* vnde Hieron. *Quid enim eſt auarus niſi arca principum, præda latronum, ſibilus omnium?* Item dico quod auaritia cauſat horrorem & vilitatem, facit enim hominem abominabilem. Epheſ. 5. *Immunditia, aut auaritia non nominetur in vobis.* Facit enim hominem ignominioſum & ignobilẽ. Item dico, quod auaritia meretur maledictionem & acerbitatem. Ideo dicitur Abac. 2. *Væ qui congregat auaritiam domui ſuæ, vt in excelſo ſit nidus eius.* Et Augu. dicit: *Maledicatur diſpenſator auarus cui largus eſt Dominus.* Item dico, quod auaritia perdit iuſtorum cõmunionem & ſocietatem, quia conſtat, quod nullus bonus frequentat libenter auarum, 1. Corinth. 5. *Non commiſceamini fornicariis, aut auaris, aut rapacibus.* Ecce ergo quot mala facit auaritia. Sed pro certo e conuerſo carentia auaritiæ plurima facit bona, facit enim in bono perſeuerare, & finaliter in cœlo hæreditare. Scriptum eſt enim Prou. 28. quod *qui odit auaritiam, longi fient dies eius* Et Eſ. 33. dicitur, quod *qui proiicit auaritiam ex calumnia, iſte in excelſo habitabit, panis ei datus eſt, aquæ eius fideles ſunt, regem in decore ſuo videbunt, &c.* quod nobis concedat Chriſtus, qui poſt ſua ſe dat. Sic igitur patet, quod auaritia premit intentionem, cœcat diſcretionem, vrit affectionẽ Bene ergo dicitur auaro. *Tui vero cor & oculi ad auaritiã.* Quia igitur de materia auaritiæ in infinitis locis agitur in opere iſto, quia pauciſſima ſunt themata, in quibus nomen auaritię ſit inſertum, hinc eſt, quod de iſta materia quo ad præſens ſufficiunt, quæ dicta ſunt, &c.

A **Audax. Audacia.** Nota, quod audacia poteſt eſſe virtus & vitium. Eſt n. audacia, quæ ſignat conſtantiam & virtutem, quando ſc. vir iuſtus audacter & intrepide facit opus virtuoſum, & reſiſtit, & obuiat rei malæ. Exẽplo Ioſeph ab Arimathia de quo dicitur Marc. 15. quod *audacter introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Ieſu.* Alectoria enim eſt lapis, qui reperitur in Gallo, & facit hominem audacem: talis eſt virtutis, quia iſte eſt, qui facit hominem ſolidum & conſtantem, & in terribilibus non timentem. Et potiſſime iſtud facit virtus fidei quam Gallus, qui eſt ales diei nuncius, i. e. Chriſtus nobis tradidit, & in ſe, & ad ſe protulit, & produxit, quæ ſcilic. pœnis & tormentis audacter reſiſtere facit, ſicut in martyribus apparuit, qui ſc. more apri tanta audacia fulti fuerunt, quod ſe pro fide gladiis oppoſuerunt, & ſe transfigi fortiſſime permiſerunt, ita quod de quolibet audaci & virtuoſo viro poteſt dici illud, quod de equo dicitur Iob 39. *Terram vngula fodit, exultat audacter, in occurſum pergit armatis, contemnit pauorem, nec cedit gladio.* Nec mirum, ſi iuſti fide certa fulti & virtute fortitudinis ſtabiliti, in terribilibus, audaces fuerunt, quia etiam ipſi Pagani, qui ſine fide fuerunt, quinimo (vt in pluribus) animam mori cum corpore non timuerunt, & plurib. ſuis actibus audacia & conſtantia claruerunt, & mortem, quod terribilia contempſerunt, ſicut exemplificat Senec. Epiſtola quadam de Mutio, qui ignem voluntarie ſuſtinuit, de regulo, qui cruci ſe ſponte affigi permiſit, & ne iuramẽtum frangeret hoſtium manibus ſeſe dedit, de Catone, qui ne hoſti confuſibiliter ſeruiret gladio ſe transfixit, &c. Epiſtola etiam quarta exemplificat de multis, qui ſe timore pœnæ confuſibilioris morti tradiderunt. Multo fortius iuſti audacter mori debẽt ſpe & amore gloriæ potioris. Sic faciebat Apoſtolus cum dicebat 2. Corinth. 11. *In quo quis audet, in inſipientia dico, audeo & ego, ſuper iuſtitiam,* ac ſi diceret ſi alii ſunt audaces inſipientes, audax eſſe debeo ſapienter. Sed ſi vis, dic quod audacia bona ceſſat quandoque in homine propter

Defectum ſocietatis,
Exceſſum debilitatis,
Potentiam crudelitatis,
Excellentiam auctoritatis.

¶Et primo dico, quod homo ſpiritualiter non eſt audax quando ſibi deficit ſocietas charitatiua, id eſt, Deus, gratia, vel charitas. Ideo dicitur Geneſis 44. quod Patriarchæ dicebant, *quod nõ audebant videre faciem viri, niſi ſecum ducerent fratrem ſuum.* Item quando excedit debilitas eneruatiua ſicut de Moyſe adhuc imbecilli, *qui videns rubum ardentem non audebat reſpicere contra Dominum,* ſicut dicitur Exod. 3. Item quandoque eſt crudelitas ſtupefactiua, ſicut patet de illis prædicatorib. qui non audent reprehendere potentes, ſimiles miluo, qui eſt auis audax contra pullos, & timida contra coruos, ſicut dicitur de leone Num. 24. *Accubans quieſcens requieuit vt leo, quem ſuſcitare nemo audebit.* Item quandoque ſupereminet auctoritas prærogatiua, ſicut de Deo & eius excellenti auctoritate dicitur Iob. 37. *Timebunt eum viri, & non audebunt contemplari omnes, qui ſibi videntur ſapientes.* Et Iohannis 21. dicitur, quod *nemo diſcumbentium audebat interrogare Ieſum.* Patet igitur, quod eſt audacia bona ſignans virtutem & conſtantiam.

B ¶Secundo dico, quod eſt audacia mala ſignans præſumptionem & ſtultitiam, & iſta eſt, quod homo eſt audax ad faciendũ malum. Vnde nota, quod ſecundum Mauritium in ſcriptura reperitur audacia præſumptionis, quæ eſt hæreticorum, inuaſionis, quæ eſt phreneticorum, id eſt, tyrannorum & iracundorũ infectionis, quæ eſt luxurioſorum, obſtinationis, quæ eſt pernicioſorum. Promptuoſi tantum audaces ſunt ad opiniones inueniendum, & ad verba ſuperflua & hæretica proferendũ, ſimiles aquilæ, quæ eſt auis audax & animoſa, ita quod altius cæteris volat, & Solem intuetur, &c. Sic iſti nimis alte præſumunt volare, & nimis ſubtiliter & clare conantur de Deo diſputare, 2. Petri 2. *Audaces ſibi placentes, ſectas non metuunt inducere blaſphemantes.* Iracundi etiam & furioſi ſunt audaces, quia ſcilicet, nec Deum timent, nec hominem reuerentur, & maxime quando habent facere contra debiles & imbecilles: ſimiles enim ſunt Crocodilo, quod eſt animal audax contra fugaces, & timidum contra audaces. Ideo *ſocietas audacium fatuorum declinari iubetur* Eccl. 8. vbi dicitur. *Cum audace non eas, in via ne forte grauet mala ſua in te.* Sequitur. *Cum iracundo non facias rixam, & cum audace non eas in deſertum, quoniam nihil eſt in conſpectu eius ſanguis.* Luxurioſi etiam nimis ſunt audaces ad laſciua opera facienda. Vnde Eccleſ. 22. *Patrem, & virum confundit audax.* Item obſtinati etiam ſunt audaces ad ſua fatua propoſita ſuſtinenda, & ad Deum quaſi ex induſtria irritandum. Vnde Iob 12. *Abundant tabernacula prædonum, qui audacter prouocant Deum, &c.* Sic patet, quod eſt audacia virtuoſa, & vitioſa, &c. Vide de fortitudine, & conſtantia.

Audire. Generaliter accipitur in ſcriptura, pro obedire, auſcultare, conſentire, & nõ contradicere. Et eſt audire Dei, & audire hominis. Deus enim dicitur audire, quando noſtris precibus condeſcendit, conſentit pariter, & attendit, & ſic diuinum audire nihil aliud eſt, quam ſuum concedere, miſereri & indulgere Eccleſ. 45. *Audiuit enim vocem ipſius & induxit eum in nube diei.* A

Aliquando etiam diuinum audire ſignat rigorem ſuæ iuſtitiæ. Nam ſicut iudex primo audit, poſtea punit, ſic Deus primo audit crimina attendendo, tandem punit pœnam inferẽdo, & de hoc Pſalm. 77. *Audiuit Deus, & ſpreuit, & ad nihilum redegit valde Iſrael.*

¶Item eſt audire hominis. Et ſic vir audiens idem eſt, quod vir patiens, obediens, tacens, & conſentiens Ioannis 8. *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit.* Nota ergo, quod nos debemus eſſe auditores verbi Dei, ſcripturæ, & mandatorum diuinorũ: dicit Iſid. B

quod

Digitized by Google

quod Delphin mirabiliter delectatur in auditu, ſc. melodiæ, & ideo quandoque ad vocem Symphoniæ, quam faciunt nautæ, iſti conueniunt, ſaltant, gaudent, atque tripudiant, & lætantur, in tantum quod aliquando ſportulas, & retia piſcatorum ingrediuntur & ab eis capiuntur. Et ideo Delphini dicuntur in Græco Simones, quod idem eſt, quod auditores, eo ſcil. quod audiendo melodiam delectantur. Recte (chariſſimi) tales debemus eſſe, nam pro certo nos debemus ſumme delectari in auditu melodiæ, in auditu verbi Dei vel ſcripturæ, quæ re vera aliquando ſonat grauiter & baſſe loquendo de inferno, aliquãdo alte loquendo de Paradiſo, aliquando dulciter per promiſſiones, aliquando auſtere per comminationes. Pſal. 28. *Vox Domini ſuper aquas Deus maieſtatis intonuit, Dominus ſuper aquas multas.* Quando igitur accidit, quod piſcator, id eſt, Deus, Prælatus, vel Prædicator ſonat melodiam ſuam, ſcil. prædicationem, lectionem, vel eruditionem in aliqua nauicula, id eſt, in aliqua Eccleſia, conuentu vel capitulo, vel quocunque loco, pro certo Simones, id eſt, deuoti & obedientes debent ad eum conuenire, & eius melodiam reuerenter & attente, & obedienter audire, & gaudere ſpiritualiter & lætari, & per conuerſionem in eius laqueis ſe ligare. Simus ergo ſicut Maria, de qua legitur Luc. 10. *Maria autem ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius.* Vbi nota, quod verbum Domini eſt audiendum

Cum
- Deuotione (Maria)
- Subiectione (Sedens ſecus pedes Domini)
- Attentione (Audiebat verbum)
- Diſcretione (Quia illius, non alterius.)

C ¶ Habeamus igitur deuotionem (Maria) Maria enim interpretatur amara & illuminata, quia vere illi, qui audiunt verbum Dei, debent illuminari per gratiæ infuſionem: quia ſecundum Gregor. *In vanum laborat lingua Prædicatoris, niſi intus fuerit gratia Saluatoris.* Item debet amaricari per contritionem & deuotionem Sicut enim concha maris aperiendo ſe ad rorem concipit Margaritam, & ſicut Maria aperiens ſeipſam ſancto Spiritui concepit Chriſtum, ſic vere homo, quando ad rorem verbi Dei per deuotionem ſe aperit, Chriſtum in ſe ſpiritualiter concipit atque nutrit. Ideo de tali Maria dicitur Lucæ 2. *Maria autem conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Maria, inquit, id eſt, amara, quia reuera (chariſſimi) auditus verbi Dei inducit amaritudinem

Conſiderationis & timoris,
Contritionis & doloris,
Deuotionis & mœroris.

¶ Ideo de tali auditu dicitur Abacuc 3. *Audiui & conturbatus eſt venter meus, à voce contremuerunt labia mea.* Quod eſt contra multos, qui in audiendo verbum Dei non habent deuotionem, ſed deriſionem, non cordis amaricationem, ſed vocis verboſam ſtrangulationem. Iſti ſunt ſimiles Gallinis in æſtate, quæ nõ volunt audire, quando ad grana appellantur. Et ratio eſt quia tunc ſunt plenæ & ſatiatæ, & ideo de alia ſatietate nõ curant. Sic vere quia tales ſunt pleni & ſatiati proſperitate mũdi, & affectione carnis, ideo quando à Prædicatore vel Prælato appellantur ad granum gloriæ ſempiternæ, ibi dedignantur venire, & audire. Vnde Hieremiæ 22. *Locutus ſum in abundantia tua tibi, dixiſti, Non audiam.* Quia re vera (chariſſimi) illi, qui hodie ſunt in mũdi proſperitate, & abundantia, ſunt præ cæteris magis duri ad audiendum, obediendum, & ad diuina mandata perficiendum & exequendum. Non ſic (chariſſimi) ſed audiamus cum deuotione (Maria inquit) De qua ſcilicet dicitur Lucæ 1. quod *cum audiſſet Angelum, turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.*

D ¶ Secundo dico, quod neceſſe eſt, quod audiamus cum ſubiectione (Sedens inquit ſecus pedes Domini) Homo enim qui vult eſſe perfecte obediens & audiẽs, neceſſe eſt, quod habeat virtutem ſubiectionis, quod ſuis maioribus per humilitatem ſe ſubijciat, & ſubmittat (Secus inquit pedes Domini) Vt ſic de quolibet tali poſſit dici illud Lucæ 18. *Cæcus ſedebat ſecus viam mendicans.* Nos enim qui ſumus cæci per ignorantiam, qui ſedemus per negligentiam, debemus eſſe ſecus viam ſacræ Scripturæ per verbi Dei audientiam, & mendicare per deſiderium & appetentiam. Audiamus ergo cum ſubiectione. Oẽs aues Aquilæ naturaliter ſunt ſubiectæ. Aquila enim eſt Regina auium, Et ideo iure Regio omnes aliæ aues ſuæ ſubijciũtur iuriſdictioni & poteſtati. Et ideo dicitur de Herodio, quod illa die, quo Aquilam reboantem & clamantem audiet, ad prædam ſuam exire ſeu progredi non audebit. Sic vere (chariſſimi) cum nos omnes ſimus naturaliter ſubiecti veræ Aquilæ ſc. Deo, ſicut ordinario, vel Prælato, ſicut ſuo delegato, vel Prædicatori, ſicut ſuo ſubdelegato, pro certo illa die, qua illam Aquilam Domini ſc: Prælatum vel Prædicatorẽ audierimus reboare, clamare, prædicare vel mãdare, in tantũ debemus reuereri, & timere, quod illa die ad nullam prædam alicuius mali debemus progredi vel volare. Ideo dicitur in Pſ. 94 *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Quod eſt contra multos, qui quamuis omni die Regem ſuum ſc. Prædicatorem vel Prælatum, vel Deũ clamantem, docentem, & prædicantem audiant, nunquam tamẽ propter hoc à vitijs, & criminibus ſe retardant. Ideo de talibus dicitur. *Mandata Domini audientes omnia fecere contraria.* Non ſic, ſed ſedeamus cum ſubiectione.

¶ Tertio audiamus cum attentione. Audiebat inquit verbum. E
Dicit Plinius, quod Panthera eſt animal pulchrum, & in ſuperficie diuerſis maculis picturatum, iſtud quando clamat, quendam dulciſſimum vaporem emittit (Vocem inquit dulciſſimam) Et ideo omnia alia animalia & in odore & clamore ipſius delectata ipſam diligunt & ſequuntur, & in eius pulchritudine recreantur, & ad eam audiendum & odorandum diligenter attendunt, & occupantur. Re vera (chariſſimi) talis Panthera eſt Chriſtus, quilibet etiam bonus Prædicator vel Prælatus. Iſte enim debet habere

Pulchritudinem conuerſationis & honeſtatis,
Odorem fragrantiſſimæ famoſitatis,
Clamorem dulciſſimæ loquacitatis.

¶ Et ideo alia animalia, id eſt, omnes alij homines debent eſſe attenti ad iſtam Pantheram, id eſt Deum, Prælatum, vel Prædicatorem audiendum, ſequendum, diligendum, & contemplandum, & ad vocem ſuorum mandatorum executioni debite demandandum: quod oſtenditur cum dicit: Audiebat, id eſt, ad audiendum cum diligentia attendebat. Ideo ad attente audiẽdum & obediendum inducitur Eſa. 49. *Audite inſulæ, & attendite populi de longe.* Nam pro certo (chariſſimi) illi, qui ſunt inſulæ, id eſt, fluctibus maris, id eſt, mundi amaritudinibus vndique vallati, illi etiam, qui ſunt populi de longe, i.e. qui à Deo per peccatum elongantur, tales dico ad attendendum & Dei Prælatorũ mandata audiendum, & obediendum præ cæteris obligantur. Seu heu proh dolor, videtur, quod multi ſunt ſimiles Draconi. Dicit enim Plinius quod cum omnia animalia, vt dictum eſt, diligant Pantheram, & vocem eius libenter audiant & attendant, ſolus Draco iſtam fugit, & odit, & audita eius voce in cauernam ſuam ſe abſcondit, odoremq; eius fragrantiſſimum reputat pro veneno. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt hodie ita maligni & Draconini, ita per auaritiam, inuidiam, & iracundiam inflammati, quod ipſi de Panthera id eſt, de prælatis vel prædicatoribus, quinimo etiam de ipſo Deo penitus nihil curãt, imo ipſum odiunt, fugiunt & deuitant, odoremq; & famam ſuæ bonæ conuerſationis; & vocem ſuæ prædicationis, eruditionis & correctionis reijciunt, & declinant. Quia ſicut dicitur Prou. 15. *Non amat peſtilens eum qui ſe corrigit.* Quod potiſſime de multis peccatoribus apparet, qui ſtatim, vt audiunt vocem Pantheræ; id eſt, aliquod verbum informationis dici, exeunt de ſocietate, & fugiunt, & ad cauernam, id eſt, ad tabernam continuo ſe deflectunt, Contra quos dicitur in Pſ. 94 *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Non ſic ergo (chariſſimi) ſed audiamus cum attentione.

¶ Quarto debemus audire cum diſcretione: quod oſtendi- F
tur cum dicitur: Verbum illius, quia ſcilicet, vir diſcretus & ſapiens non audit quodcunque verbum, ſed tantummodo verbum illius ſcilicet Dei, vel boni, & honeſti viri. Auditus enim, id eſt, anima eſt ſicut os in corpore. Nam ſicut os omnes cibos recipit, bonos autem & ſapidos in ventrem mittit, malos autem repellit & reijcit, ſic vere auditus, qui omnes cibos, id eſt, omnia verba in anima habet recipere, illa tãtum debet admittere & ventri memoriæ commendare, quæ ſunt ædificatoria atque ſana, illa autem, quæ inutilia ſunt, leuia & non bona, debet quantocyus refutare. Debes igitur audire verbum illius, id eſt, verbum Dei, vel bonarum perſonarum ſicut dicitur Lucæ 11. *Beati, qui audiunt verbum Dei.* Quod eſt contra multos, qui re vera magis delectantur audire verba leuia & ſcurrilia, quam bona & vtilia. Similes capris, de quibus ſecundum Plinium dicit Archelaus. quod per aures dicuntur

Digitized by Google

ſpirare. Sic vere multi ſunt hodie, qui auribus dicuntur ſpirare, quia vere aures eorum ſemper pruriũt, atq; ſpirant ad rumores & inſolentias audiendas. Ideo de talibus dicitur Act.17. *Athenienſes autem ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire, aut loqui aliquid noui.* Non ſic (chariſſimi) ſed audiamus attente, diſtricte diſtinguamus inter verba, & bona & vtilia recepteмus, vana autem & inutilia refutemus, dicentes mundi vaniloquis & detractoribus illud Amos 5. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, cantica lyræ tuæ non audiam.* Et nota, ſi vis, quod verbum Dei eſt audiendum multipliciter, ſc.

Cum { Lætitia,
Innocentia,
Reuerentia,
Patientia,
Obedientia,
Sapientia.

Auditi enim debet lætanter. Pſ.33. *Audiant manſueti, & lætentur.* Item innocenter Pſalm.25. *Lauabo inter innocentes manus meas:* ſequitur: *Vt audiam vocem laudis.* Item reuerenter, Eccl.32. *Audi tacens ſimul & quærens, & pro reuerentia accedet tibi gratia bona.* Item obedienter, Pſ.7. *In auditu auris obedіuit mihi.* Item ſapienter, Pr.1. *Audiens ſapiens ſapientior erit.* Item patienter, Eccl.6. *Audi fili mi & accipe conſilium.* Sequitur. *Subijce humerum tuum & porta.* Et ſi vis dicere, quæ ſunt illa, quæ non audienda, vide infra de aure in fine. Patet igitur, quod nos debemus audire illa, quæ ſunt audienda, cum diſcretione, cum attentione, cum ſubiectione, cum deuotione. *Maria ergo ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius.* Sufficit.

A *Auertere* Idem eſt, quod cõtra aliquem ſe vertere. Et nota, quod omne peccatum habet fieri per cõuerſionem ad bonum cõmutabile, vel per auerſionem à bono incommutabili. Non enim quando quis peccat intendit ſe auertere à Deo, ſed quia peccando conuertit ſe ad eius oppoſitũ ſc. ad bona mundi, ideo per conſequens auertit ſe ab ipſo. Auertere ergo idem eſt, quod contrariari, & obuiare, rebellare, recedere, fugere, elongare. Et poteſt accipi in bono & in malo. In bono, quando homo auertit ſe à vitijs & peccatis, iuxta illud Pſ.118. *Auerte oculos tuos, ne videant vanitatem.* Item quando Deus per miſericordiam auertit ſe ab homine, à malefactis ſcil. noſtris, ea ſc. obliuiſcendo & indulgendo Pſ.50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis.*

Item poteſt accipi in malo, & hoc quantum ad Deum, & quantum ad hominem. Quantum ad Deum, quando ſcilicet Deus auertit ſe ab homine ipſum negligendo, & ipſum in peccatis dimittendo, & ſibi ſuam gratiam denegãdo. Ideo dicebat Dauid, Pſ.12. *Vſquequo auertis faciem tuam à me?* Item quantum ad hominem, & hoc eſt quando homo auertit ſe à Deo per peccatum, & obſtinationem, & duritiam cordis, & à bonorũ ſocietate, & à ſtatu gratiæ: Et de hoc poteſt dici illud Zach.6. *Auerterunt ſcapulum recedentes.* Loquamur ergo de auerſione, qua Deus auertitur à nobis propter peccata noſtra, quia de auerſione hominis à Deo ſatis ſupra dictũ eſt in hoc verbo Aduerſari, in illa auctoritate. Cucurrit aduerſus Deum erecto collo, &c. Et dicamus, quod talis auerſio nihil aliud eſt quam cõtemptus, abominatio, oblitio, & adiutorij, & gratiæ & finaliter gloriæ ſubtractio. Sicut enim videmus, quod naturaliter vnumquodq; ſe auertit à ſuo contrario, ſicut ignis ab aqua, & econuerſo, ſic vere quia inter Deũ & peccatorem eſt maxima contrarietas, quia ſicut dicitur Eccl.33. *Contra bonum malum eſt, & contra virum iuſtum peccator,* hinc eſt, quod ipſe Deus à peccatoribus ſicut à ſibi contrarijs & rebellibus ſe auertit, dicente Pſ.88. *Auertiſti adiutorium gladij eius & non es auxiliatus ei in bello.* In quibus verbis oſtenditur, quod Deus à peccatoribus tripliciter ſe auertit, videlicet, quia ceſſat corrigere, quia non vult protegere, quia differt affligere.

B ¶ Auerſus enim videtur Deus, quia non infert correctionẽ diuitibus (Gladij inquit) Non confert protectionem militibus (Non es inquit auxiliatus ei) Non differt damnationẽ peccantibus (In bello inquit) Oſtendit igitur auerſionem Dei à peccatore per incorrectionem, quod oſtenditur cum dicitur Gladij, quia ſc. quando Deus non pungit eos gladijs, aut iaculis & tribulationum, & aduerſitatis, imo permittit eis omnia proſpere ſuccedere ſignum eſt, quod Deus non curat de eis, & de eorum ſalute deſperat ſicut medicus, qui deſperãs de ſalute infirmi omittit cibare & potare, & cõcedit ei vinum & carnes pro libito. Ideo de talibus dicitur in Pſ.80. *Dimiſit eos ſecundum deſideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus ſuis.* Ideo de talibus dicitur 1. Mach.9. *Ceſſauit gladius ex Iſrael.* De tali auerſione conqueritur Dauid in Pſ.43. *Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris inopiæ, & tribulationis noſtræ;* Facies enim Domini eſt eius correctio, tribulatio, & à temporalibus retractio, quia iſtam faciem ſemper oſtendit amicis ſuis, quia *ego quos amo, arguo & caſtigo,* Apocal.3. Dorſum autem ipſius Dei eſt eius temporalis proſperitas, iucunditas, & ſanitas corporalis. Iſtud enim dorſum vertit ad inimicos ſuos ſcil. ad peccatores: quia ecce ipſi peccatores in ſæculo obtinuerunt diuitias. Faciem ergo auertit Deus ab homine, quando ſibi ſubtrahit correctionem, infirmitatem & aduerſitatem. Dorſum autem oſtendit, quando mundi proſperitate ſinit eum gaudere, dicens Hierem.30. *Dorſum & non faciem oſtendam eis in die perditionis ipſorum dicit Dominus.* Prudens ergo Propheta & Dei iudicia cognoſcens dicebat. Pſal 43. *Quare faciem auertis, &c.*

Sciebat enim quod Deus eſt ſimilis Caladrio, de quo dicit Plin. quando auertit faciem ſuam ab infirmo, & vertit ei dorſum, ſignum eſt, quod ille infirmus morietur, quando autem econuerſo vertit ſibi faciem, & ipſum attentius intuetur, ſignum eſt, quod ipſe ab infirmitate huiuſmodi conualeſcet. Sic vere (chariſſimi) quando Deus auertit à peccatore faciem ſuam, quando ſc. non dignatur reſpicere, id eſt, viſitare, corrigere, caſtigare, ſignum eſt, quod ille infirmus morietur, & quod ſibi mors perpetua reſeruatur, & maxime quando vertit ad eum dorſum ſuum, id eſt, quando affluẽtiam temporalium ſibi præſtat, quia ſecundum Ambr. *Succeſſus temporalium æternæ damnationis eſt indicium.* Si autem iſte Caladrius attẽte reſpicit hominem peccatorem per continuam correctionem, tribulationem, & dorſum ſuum ſibi ſubtrahit, id eſt, temporalem conſolationem tunc vere ſignum eſt, quod iſte veniet ad ſanitatem & æternæ gloriæ recreationem, *quem enim Deus diligit, corrigit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.* Pr.3. Ideo de auerſione iſtius faciei dicebat, & timebat Dauid Pſalm.29. *Auertiſti faciem tuam à me, factus ſum conturbatus.* Quia vere iuſtus multum timet, & turbatur, quãdo videt, quod Deus auertit ab eo faciem ſuam, & quod nullam aduerſitatem aut peſtilentiam ſibi mittit, & quod ipſum ſine correctione derelinquit, & econuerſo tunc lætatur, & conſolatur, quando à Deo temporaliter flagellatur. auertitur ergo Deus quando non infert correctionem. Auertiſti (inquit) adiutorium gladij.

C ¶ Secundo auerti dicitur, quando non confert protectionem. Sicut enim rex videtur ſe auertere à milite impugnato, quando dimittit eum in manibus hoſtium, nec ipſum protegit vel defendit, ſic vere Deus videtur auerſus ab homine, quando in prælio tentationum, quibus à dæmonibus impugnatur, ipſum dimittit ſuccumbere, ipſum renuit adiuuare. Quod oſtenditur cum dicitur. *Non es auxiliatus ei,* Eſa.63. *Circumſpexi, & non erat auxiliator.* Quando enim homo non ſentit aliquod auxilium ſpirituale in pugna tentationum & tribulationum, ſignum eſt, quod ab ipſo auertit ſe Deus, ipſumq; deſerit, & dimittit. Pſ.43. *Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros, & qui oderũt nos diripiebant ſibi.* Vnde Thr.2. *Auertit Dominus dexteram ſuam,* id eſt, auxilium ſuum à facie inimici, ſuccendit in Iacob quaſi ignem flammæ deuorantis in gyro. Succendit, inquit, id eſt, ſuccendi permiſit. Auertitur ergo Deus non conferendo protectionem.

D ¶ Tertio auertitur in afferendo damnationem. In bello, inquit, quia Deus peccatoribus, à quibus auertitur, & recedit, in bello ſuo, ſcil. in die iudicij ſeruat damnationem æternam. Vnde auerſis, & peccatoribus dicitur 1. Machabæorum 4. *Non concupiſcatis ſpolia, quia bellum contra nos eſt.* Patet igitur, quod Deus à nobis auertitur damnationem non auferendo, protectionẽq; non conferendo, correctionem non inferendo. Sed pro Deo, quæ eſt ratio, quare Deus taliter ab homine ſe auertit? Certa ratio eſt, quia homo primo à Deo per peccatũ ſe auertit, & ad mundi bona & delectabilia ſe conuertit. Sunt enim multi, qui cum ſtatim ei, aduenit tentatio, aut tribulatio aliqualis, ipſi pro certo à Deo per peccatum & nequitiam, per iram & impatiẽtiam ſe ab eo auertunt, ipſumque deſerunt, & dimittunt, & ad diabolum ei obediendo ad mundi delectabilia ea diligendo, per ſuperbiam, luxuriam & auaritiam ſe conuertunt. Talibus accidit ſicut fallaci vxori poteſt accidere per virtutem adamãtis: dicit Dioſcorides & Iſidorus quod adamas talis eſt virtutis,

quod

Digitized by Google

quod ſi mulieri dormienti ponatur ſubtus caput, ſtatim ſi fidelis eſt viro ſuo, cogitur ipſum virtute lapidis amplexari, ſi autem infidelis eſt ei, tunc virtute & præſentia lapidis indignata dormiendo ab eo ſe auertit, & ſubito ipſum refugit, reſilit, & recedit. Reuera (chariſſimi) Adamas, qui attrahit ferrũ, ſignat mundi tentationes, & delectationes. Adamas etiam, qui eſt lapis duriſſimus, ſignat mundi tribulationes.

Mulier autem ſignat quemlibet Chriſtianum. Homo autem Ieſum Chriſtum qui cuiuſlibet hominis eſt ſponſus, Dominus, atque pater. Sic igitur accidit, quod adamas, id eſt, mundi tentationes aut tribulationes ſi alicui adhibentur pro certo ſtatim probari poteſt ſi viro ſuo Chriſto fidelis fuit, aut infidelis, quia ſc. ſi legitimus fuerit, & perfectus, conuertetur ad eum amplexandum, diligendum, & adorandum. Anima enim ſi bona fuerit, ſi mundi tentationibus, tribulationibus, aut delectationibus tangitur, ſtatim ad Deum regratiandum, adorandum & diligendum inclinatur, ſed vere ſi falſus fuerit aut inconſtans, rũc per deſperationem, & impatientiam ab eo auertitur, & fugatur. Ideo de tali infideli auerſione dicitur in Pſ. 77. *Auerterunt ſe, & non ſeruauerunt pactum.* Deus enim eſt ſicut imago, quæ eſt in ſpeculo, quæ ſc. conuertit ſe ad te, ſi ad eam conuerteris. Auertit autem ſe ſtatim, quando ab ea te auertis. Vnde ipſe eſt qui dicit 2. Paral. 7. *Si auerſi fueritis, & dereliqueritis iuſtitias meas, euellam vos de terra, &c.* & Leuit. 26. *Si ambulaueritis contra me, ego contra vos aduerſus incedam in furore contrario.* Et aduerte ſi vis, quod mali auertuntur à Deo, ſicut degener pullus Aquilæ auertitur à ſolis radio. Non enim per dilectionem ad eum vertuntur, ſed per obſtinationem ab eo auertuntur. Vnde 3. Reg. 11. *Iratus eſt Dominus Salomoni, eo quod auerſa eſſet mens eius à Domino.*

E ¶ Vnde nota, quod mali auertuntur

A Deo per infidelitatem,
A proximo per impietatem,
A paupere per crudelitatem,
A veritate per mendacium & vanitatem.

Auertuntur, dico, à Deo iniquitatem & idololatriam ſectando. Vnde Iud. 8. *Auerſi ſunt filij Iſrael, & fornicati ſunt in Baalim.* Item auertuntur à proximo, charitatem & amicitiã denegando, contra illud Eccl. 41. *Ne auertas faciem tuam à proximo tuo.* Item auertuntur à paupere, eleemoſynam non impendendo contra illud Tob. 4. *Fac*, inquit, *eleemoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini.* Item auertuntur à vero, falſitatem & mendacium & vanitatẽ frequentando. Vnde Tim. 4. *A veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* E contra autem iſti deberent auerti

A propria voluntate,
A carnali voluptate,
Ab inepta vanitate,
Ab iniuſtitiæ prauitate.

De voluntate propria dicitur Eccl. 18. *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.* De carnalitate autem exponitur illud Eccleſ. 9. *Auerte oculos à muliere compta, &c.* De vanitate vero dicitur in Pſalm. 118. *Auerte oculos meos, ne videant vanitatem, &c.* De iniuſtitia vero dicitur Eccl. 17. *Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniuſtitia tua.* Patet igitur, quod quia nos auertimur à Deo per peccatum, quod ipſe auertitur à nobis multipliciter, vt dictum eſt. Cum tamen neceſſe eſſet nobis, quod ipſe auerteret à nobis non ſe, nec miſericordiam ſuam, ſed potius iram ſuam, ſicut ſupplicabat Dauid in Pſalm. 84. dicens, *Conuerte nos Deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuam à nobis.* Et illud Pſalm. 50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.* Iſta ergo de auerſione ſufficiant. vide ſupra de aduerſus, & infra de conuertere, & reuerti, &c.

A *Auferre.* Nota breuiter loquendo, quod Deus aufert aliqua malis, & aliqua iuſtis. Aufert enim malis temporalem aduerſitatem, ne caſtigentur, mundialem proſperitatem, ne conſolentur, Virtutum ſtabilitatem, ne roborentur, carnalem viuacitatem, vt moriantur, æternalem fœlicitatem, vt condemnentur.

¶ Dico igitur, quod malis aufertur temporalis aduerſitas ſeu correctio. Eſa. 5. *Auferam ſepem eius & erit in direptionem.* Sepes enim qui communiter fit de ſpinis ſignificat mundi pũcturas & correctiones, quæ in hoc mundo peccatoribus auferuntur, vt eis in perpetuum inferantur.

Secundo aufertur ab eis proſperitas, ſicut dicitur Ezech. 21. *prophane impie dux Iſrael aufer cidarim, tolle coronam*, id eſt, depone correctionem. & Eſa. 3. *Auferet Dominus ornamenta filiarum Sion ſc. lunulas, torques, armillas, monilia, &c.* & Eſa. 16. *Auferetur lætitia & exultatio de Carmelo.*

Tertio auferetur ab eis ſtabilitas, Ezech. 39 *Auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum.* Tales enim non ſunt lapidei & ſtabiles, nec ad reſiſtendum, nec ad virtualiter operandum, ſed magis ſunt carnei & fragiles, & proni ad cadendum in peccatum, & ad ſpiritualiter deficiendum. Eſa. 3. *Aufert Dominus à Hieruſalem & à Iuda validum & fortem, & omne robur panis.* Item auferetur ab ipſis viuacitas ſc. anima per mortem. vnde Luc. 8. *Etiam id quod habere putat, auferetur ab eo.* Item aufertur ab eis fœlicitas: vnde Matth. 21. *Auferetur à vobis regnum Dei.* ¶ Item B multa ſunt, quæ bonis ſimiliter auferuntur. Aufert enim Deus à bonis & iuſtis

Cordis prauitatem;
Rerum facultatem;
Carnis fragilitatem;
Duram aduerſitatem;
Pœnæ calamitatem.

¶ Aufert igitur Deus à nobis cordis prauitatem. Hier. 4. *Auferte præputium cordis veſtri.* Exod 34. *Auferas iniquitates & peccata, noſque poſſideas.* Item aufert ab eis rerum facultatem. Zach. 3. *Auferte ab eo veſtimenta ſordida*, id eſt, mundi proſpera, quibus exterius veſtiuntur. Item aufert ab eis carnis fragilitatem Michææ 5. *Auferam equos tuos de medio tui.* Equus enim ſignificat carnalitatem. Eſa. 30. *qui eorum caro, & non ſpiritus.* Item aufert ab eis duram aduerſitatem. Leu. 26. *Auferam malas beſtias de medio tui*, id eſt, ſæculi crudelitates & aduerſitates. Item aufert ab eis inferni pœnalitatem. Et de hoc Eſa. 57. *Auferte offendicula de via populi mei.* Et illud Pſ. 118. *aufer à me opprobrium & contemptum.* Et Eſa. 25. *auferet Dominus omnem lacrymam ab omni facie.*

¶ Nota adhuc, quod homo debet auferre de corde ſuo vitia & peccata, vt ſic poſſit illud facere mundum & purum habitaculum Deo patri: & ideo ſibi dicitur Amos 5. *aufer à me tumultum carminum tuorum.* In quibus verbis oſtenditur, quod nos de- C bemus à nobis auferre rixoſitatem, tumultum, indiſcretam iucũditatem (Carminum inquit) incompletam hæreditatem (tuorum inquit) ſc. illud; quod tuum eſt, debes à te auferre. Auferatur ergo à nobis rixoſitas inquieta, iucunditas indiſcreta, hæreditas incompleta. Dico ergo, quod à nobis debemus auferre inquietam rixoſitatem. Aufer inquit tumultum. Sunt enim quædam aues, quæ non volunt eſſe in frequentia & tumultu, ſed magis in ſolitudine & quiete; ſicut pellicanus & phœnix, & generaliter omnes aues prędales. Sic vere (chariſſimi) vir bonus & perfectus quantum poteſt aufert à ſe ſollicitudinem & tumultum & interius & exterius. Interius dico ſc. à corde ſtrepitum cogitationis, affectionis, iracundiæ, auaritiæ & ambitionis. Exterius ſcil. fluctus & motus negotiorum terrenorum & ſuperfluæ occupationis. Vitam etiam ſolitariam & quietam, pacificam & modeſtam debet ſumme conſeruare. Sicut enim homo quietus non diligit tumultum in camera ſua, ſic vere nec Chriſtus in corde noſtro, vbi eſt camera ſua, nec etiam in quacunq; perſona ſibi ſpecialiter dedicata. Aufer ergo tumultum: ideo Chriſtus tumultuantibus, & negociantibus in templo dicit Ioan. 2. *Auferte iſta hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis.*

Et hoc eſt contra multos, qui re vera non quiete, nec pacifice conuerſantur, ſed magis qui per mundi negotia & per rixas & diſcordias tumultuantur inuicem, & rixantur, Eſaiæ 3. *Tumultuabitur puer contra ſenem & ignobilis contra nobilem.* Dixit auctor de apibus, quod aliquando habent inter ſe bellum, diſcordiam & tumultum, ſed dicit, quod ſi modicus puluis, vel lapillus deſuper proijciatur; ſtatim ſua tumultuoſa diſcordia quietatur.

Sic vere (chariſſimi) proh dolor in hoc mundo apes, id eſt, homines ſunt ſæpiſſime in rixa, lite, diſcordia, & tumultu, dum durat miſera vita pręſens, ſed pro certo quando modicus lapillus ſepulchri eis ſuperponetur, vel etiam modicus puluis, i. e. aliquantulũ de terra in morte ſuper eos proijcietur, tunc omnis eorum tumultus & diſcordia ſedabitur, & intercipietur: dicitur Iob 3. *Ibi impij ceſſauerunt à tumultu.* vbi dicitur; quod in morte vel in inferno iniquorum crudelitas coarctatur, ibi impij, gaudiorum fœlicitas terminatur, ceſſauerunt, peruerſorum, rixoſitas annullatur, à tumultu inquit. Auferamus igitur, chariſſimi, inquietatis rixoſitatem.

¶ Secun-

Digitized by Google

D ¶ Secundo auferamus indiſcretam iucunditatem, Carminum inquit tuorum, ſicut n. auicula, quæ ſe ſentit captam laqueo, ſiue viſco, non poteſt pſallere, vel cantare, imo à ſe abdicat omnem melodiam ſui cantus, ſic vere nos, qui in iſta valle miſeriæ diuerſis tribulationum & infirmitatum laqueis ſumus capti, omnem ſuperfluam lætitiam & iniquam debemus penitus abdicare, & cogitãdo miſeriam ſtatus noſtri ſemper in mærore & triſtitia verſari. Carminum inquit, quia re vera mundi carmina & lætitiæ, ſolatia temporalia debent à nobis penitus elongari. Vnde Baruch. 2. *Auferam à vobis vocem iucunditatis, & vocem impij.* Nam ſicut dicitur Ezech. 2. *Liber ille, vbi erat ſcriptũ carmen, continebat etiam lamentationes & væ:* Ad denotandum, quod mundi carmina ſeu lætitia temporalis ſemper ſolent lamentationes & væ triſtitiæ temporalis & perpetuæ comitari, quia ſicut dicitur Prou. 14. *extrema gaudij luctus occupat.* Aufert ergo indiſcretam iucunditatem.

¶ Tertio debemus auferre aſſuetam proprietatem, quod oſtenditur ibi (Tuorum inquit) quia ſcil. illud, quod eſt tuum, illud quod eſt propria hæreditas & poſſeſſio, debes tibi auferre: tuus enim eſt pronomen poſſeſſiuum, & ſignat, quod poſſeſſionem tuam propriam debes pro Deo abdicare, iſtam autem tuã poſſeſſionem appello cordis voluntatem, carnis voluptatem rerum facultatem. Eſt n. voluntas in nobis auferenda ipſam obedientiæ ſubiugando, vt ſic dicamus Deo & prælato: *veruntamen non mea, ſed tua voluntas fiat.* Luc. 23. Eſt etiam carnis voluptas aſtringenda, ipſam per pœnitentiam macerando, quia ſicut dicitur Eccl. 22. *Infirmitas carnis ſobriam facit animam,* & 1. Cor. 9. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo.* Item eſt rerũ facultas deponenda, ipſam totaliter contemnendo, & pauperibus miſericorditer erogando. Prouer. 3. *De ſubſtantia tua da pauperibus.* Ideo bene concluditur Luc. 6. *Qui aufert quæ tua ſunt ne repetas,* quia vere ſi Deus vel prælatus auferunt à nobis quæ noſtra ſunt, ſc. voluntatem, voluptatem, & facultatem, nos non debemus cõtradicere, ſed magis in patientia ſuſtinere (Tuorum ergo) Sic igitur patet, quod ab affectu cordis noſtri auferenda, fuganda, & elonganda eſt hæreditas tẽporalis, iucunditas pectoralis, rixoſitas mundialis. *Aufer ergo à me tumultum carminum tuorum.* Thema pro ſanctificatione B. Virginis vel Prou. 25. *Aufer rubiginem de argento & egreditur vas puriſſimum, &c.*

A

Augere. Augmentum.

Nota, quod augmentum, ſeu etiam incrementum poteſt accipi multipliciter, ſecundum quod ſunt multa, quæ poſſunt minui, vel augeri, in bono ſcil. vel in malo. Deus enim augmentat iuſtos

In virtutibus,
In honoribus,
In muneribus.

Dat enim Deus virtutum incrementum interius, honorum ſupplementum exterius, munerum complementum ſuperius & poſterius. Primo igitur dico, quod eſt augmentum virtutis, quæ fit interius. Sicut ergo video, quod quadam naturali virtute arbores, & alia vegetantur, & creſcunt, dum tamen vitam habeant naturalem, ſic homines vita gratiæ vegetati, ſemper debent in melius augeri, & in virtutibus & moribus cumulari: quod vtique facit Dominus, quia tamen homo culturam diligentiæ & pœnitentiæ apponit, tũc Deus incrementum & augmentum virtutum multiplicat & apponit, 1. Corint. 3. *Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit.* Vnde 2. Corint. 9. *Multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ.*

¶ Secundo dico, quod eſt augmentum honoris, qui fit exterius, quo ſc. boni quandoq; à Deo promouentur, & ad vtilitatem aliorum in dignitatibus augmentantur. Influentia enim Lunaris omnia humida facit augeri, ſicut patet in mari, & in medullis teſtudinum marinarum, quia ſcil. luna ſecundum doctores mare ſecum ſolet eleuare & trahere, & ſic illud facit creſcere, & augere. Sic vere influentia & prouidentia Dei bonos ſolet quandoque ad dignitates eleuare, & trahere, & ſuperius augere, creſcere, & venire Pſ. 104. *auxit populum ſuum vehementer, & firmauit eum ſuper inimicos eius.*

¶ Tertio dico, quod augmentum valoris ſeu ſalutis, quæ fit ſuperius, ſc. in gloria quando beati veniunt ad vltimarum augmentum, ſicut luna in plenilunio: vnde Prou. 4. *Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta proteget te,* & Act. 2. *Dominus autem augebat eos, qui ſalui fiebant.* Sed ſi vis in malo, dic quod mali augentur

Malitijs,
Diuitijs,
Supplicijs.

B ¶ In malitijs dico, ſeu in vitijs. Vnde de Pharaone dicitur Exod. 9. quod *ipſe auxit peccatum, & ingrauatum eſt cor eius,* & Eze. 23. dicitur, quod *illa mala mulier auxit fornicationes ſuas.* Et etiam numerus malorum quotidie augetur & bonorum diminuitur. vnde 2. Reg. 15. *Populus augetur cum Abſalon.* Item in diuitijs, quia ſcil. malorum proſperitates magis augentur, quam bonorum. Gen. 34. *Augere dotem, munera poſtulare.* Item in ſupplicijs, quia ſc. pœnæ malorum in inferno ſecundum quantitatem culparum augentur. Vnde Deut. 24. *Augebit Dominus plagas tuas, plagas magnas & perſeuerantes, infirmitates peſſimas & perpetuas, &c.* Vide de creſcere & profectu, &c.

A

Auis.

Poteſt ſignificare dupliciter in ſcriptura. Significat n. in malo, & in bono. In malo ſignat perſonas volatiles ac leues, vanos pariter & elatos, qui ad modum auis per aerem huius mundi vagantur. Auis enim dicitur ab à, quod eſt ſine, & via, quaſi ſine via, ad denotandum, quod peccator non ſeruat regulam, neq; viam, & iuxta ſalutis ſemitam non ſe tenet. Vnde Iob 33. *Semitam ignorant auis.* Et ideo ſicut aues multis periculis ſunt ſubiectæ, quia aliquando capiuntur viſco, laqueo, vel ſagitta, ſic vere vani homines, & ſuperbi multis peccatorũ periculis ſunt ſubiecti, quia pro mundi delectabilibus acquirendis aliquando ab aucupe diabolo capiuntur, & viſco luxuriæ, ſagitta inuidiæ, laqueo auaritiæ aſtringuntur, quia *ſicut piſces capiuntur hamo, & aues laqueo ſic capiuntur homines tempore malo.* Eccl. 9. Item poteſt auis ſignificare hominem perfectum, & ſic auis idem eſt, quod vir perfectus, quia ſicut auis vitam ducit aeream, victualia non congregat, & de infimo ad ſuperiora ſemper volat, ſic vir perfectus vitam aeream & puram, & mundam ſolet ducere, per caſtitatem, victualia non aggregare, per auaritiam, & rapacitatem: de infimis vero ad ſuperiora volare per cœleſtium deſiderium & affectionem, & per terrenorum vituperium & abominationem. Ideo de tali aue poteſt exponi illud Iob 5. *Homo naſcitur ad laborem, & auis ad volandum.* In quibus verbis oſtenduntur tria, quæ debent eſſe in homine perfecto moraliter, quæ ſunt in qualibet aue naturaliter. Auis enim habet naturaliter

Viſum ſplendidiorem,
Motum velociorem,
Situm ſublimiorem.

B ¶ Sic vere vir perfectus debet habere luciditatem in diſcernendo (Homo,) quia eſt animal rationale, agilitatem in operando (ad laborem) ſublimitatem in contemplando (ad volandum) debet enim eſſe vir perfectus luculenter informatus, quia debet eſſe homo diligenter occupatus, quia eſt ad laborem. Excellenter ſublimatus, quia ſc. ipſe debet eſſe auis, ad volandum per contemplationem ordinatus. Simus igitur informati clare diſcernendo (homo) Sicut enim auis naturaliter habet clarum viſum, ſic vere ſi volumus eſſe aues ſpirituales, id eſt, viri virtuoſi & perfecti, debemus habere clarum viſum diſcretionis, ſapientiæ, & rationis, quod oſtenditur cum dicitur, homo. Homo enim eſt animal rationale, quod inter bonum & malum, inter delectabile & triſtabile, inter eligibile & refutabile naturaliter iudicat, & diſcernit, & ſignat hominem diſcretum rationabilem, & prudentem, qui inter bonum & malum diſcernere, & eligenda eligere, refutanda etiam ſcit refutare. Homo ergo Iob 38. *Poſuit in viſceribus hominis ſapientiam.* Et ideo homo eſt ſimilis cuidam aui, quæ dicitur Aquila, quæ ſuper omnes aues clariſſimum habet viſum, in tantum quod ſolem directis oculis intuetur.

Sic vere, &c. dicitur ſupra de Aquila. Similis etiam debet eſſe cuidam aui, quæ dicitur ſphinx, quæ dicitur eſſe auis cum facie humana & pedibus ſerpentis, de qua etiam Auguſt. de ciuitate Dei facit mentionem, quia ſcil. iſte debet eſſe auis intelligendo & videndo ſubtiliter, homo ratiocinando ſagaciter, ſerpens mala præcauendo prudenter. Vnde figuratur in illo animali Ezech. 1. quod *cum facie auis faciem habebat humanam.* Et iſtud eſt contra multos, qui re vera non ſunt ſicut aues diurnæ, quæ claritate viſus lętantur, imo ſicut aues nocturnæ, quæ viſus obſcuritate gloriãtur. Ideo tales ſimiles ſunt buboni, quæ eſt auis obſcuri viſus, & ideo chariſſimi ſolem non poteſt ſuſtinere, ſed in lunæ

Digitized by Google

lunæ lumine delectatur. Sic &c.ſicut ſupra de Aquila. Non ſic ergo,ſed ſimus informati clare diſcernendo.

C ¶ Secundo ſimul occupati bonum operando (Ad laborem inquit) Sicut enim videmus,quod aues agilis,velocis, atq; mobilis ſunt naturæ,ita quod per aera velociter ſe transferunt atq; mouent, ſic vere (chariſſimi) boni & perfecti ſemper debent per bona opera ſe mouere, & per bonorum laborum occupationem de loco ad locum velociter ſe transferre, quod oſtenditur cum dicitur(Natus eſt ad laborē) ideo bonis bene laborantibus & operantibus, obedientibus & occupantibus poteſt dici illud Eſa.57. *In multitudine viæ tuæ laboraſti,& non dixiſti, quieſcam. Bonorum enim laborum glorioſus eſt fructus*, ſicut dicitur Sap.4. Quod eſt contra multos, qui reuera nolunt per bona opera laborare, ſed magis per pigritiam dormitare, nolunt ſe aliquo bono opere occupare,ſed per carnis delitias ſeſe ſine exercitio delectare. Iſti ſunt ſimiles ſtruthioni, quæ eſt auis ponderoſa & difficilis ad mouēdum, & ideo iſta non volat,nec velociter circuit,aut laborat,habet enim nimis de carnoſitate,& parum de plumoſitate, & ideo multum habet de pondere & grauitate. Sic vere(chariſſimi)multi ſunt, qui tantum habent de ponderoſitate auaritiæ,& de carnoſitate luxuriæ,& ita parum de plumoſitate virtutum & morum , quod non poſſunt ſe mouere per laborem alicuius exercitij virtuoſi,imo circa terram, id eſt bona terrena continue conuerſantes , de bonis cœleſtibus & ſpiritualibus nihil curant.Ideo dicitur in Pſal.72. *In labore hominum non ſunt,& cum hominibus non flagellabuntur.* Ideo tenuit eos ſuperbia,operti ſunt iniquitate,& impietate ſua. Heu(chariſſimi)non ſic,ſed ſimus occupati bonum operando.

D ¶ Tertio ſimus eleuati ſurſum contemplando (Ad volandum inquit.)Nam ſicut auis naturaliter volat ſurſum,& ab iſtis inferioribus ſe eleuat, & elongat, ſic vere vir perfectus debet ſurſum volare per contemplationem , & deſiderium , & affectionem ad bona cœleſtia & æterna, & ab inferioribus & terrenis ſe debet quantum ad affectionem penitus elongare , ad volandum inquit,vt ſic de eo dicatur illud Apoc.14. *Vidi alterū Angelum volantem per medium cœli*: vide ſupra de altero,& de Angelo. Et iſtud eſt contra multos,qui reuera ſurſum ad cœleſtia nunquam volunt volare, ſed ſemper inferius per auaritiam in terrenis hærere.Iſti ſunt ſimiles noctuæ,quæ nunquam alte volat, imo ſemper circuit, & volitat inferius circa terram, & de nocte,& nunquam de die, & quærit vndique cum quodam odibili & horribili clamore prædam ſuam. Sic vere auari huius mundi amatores, qui reuera ſurſum ad bonorum æternorum conſiderationem non volitant, non feruntur, ſed tantummodo circa terram i. terrena inferius occupantur, iſti etiam in nocte & caligine vitiorum, & non in die gratiarum & virtutum per huius vitæ aerem circumeunt & mouentur, vbi ſæpe horribiliter detrahendo & blaſphemando volitant, clamitant, & loquuntur,& vbi prædis diuitiarum præ cæteris fœcundantur. Iſti ergo non ſunt aues ad volandum , imo beſtiæ ad gradiendum, & ſuper terram per auaritiam ambulandum, quia ſicut dicitur Hierem.9. *Confortati ſunt in terra,de malo ad malum egreſſi ſunt.* Non ſic ergo,chariſſimi non,ſed pro Deo ſimus ad contēplandum ſublimati, ad operandum occupati, ad diſcernendū informati.Simus igitur in diſcernendo prudentes,homo,in operando feruentes,ad laborem,in contemplando ſurgentes,ad volandum inquit.Et ſic erimus aues ſpirituales,ita quod de nobis poterit dici illud Eccl.41. *Aperti ſunt theſauri, & auolauerunt nebulæ quaſi aues.* Et hæc de aue ſufficiant.

A *Auris*, In ſcriptura diuerſimode poteſt accipi. Auris enim per quam vox ingreditur ad auditum,poteſt ſignificare prædicatorē,per quem in corpore etiam vox ſacræ ſcripturæ alijs inſtillatur.Prouer.18. *Auris ſapientium quærit doctrinam.* Item auris,quæ iudicat inter voces quæ ſc.ſit grauis, quæ acuta,quæ dulcis, & quæ rudis, poteſt ſignificare quemlibet iudicem vel prælatum,qui reuera in corpore myſtico Eccleſię,officium auris tenet,quia ſc. iſte debet iudicare inter aliorum voces,i.inter aliorum laudes,& actiones, iactantias, & adulationes, & diſcernere quid ſit leue vel graue, quid vituperabile vel laudabile. Vnde Iob 12. *Nonne auris verba dijudicat, & fauces comedentis ſaporem?* Generaliter autem in ſcriptura per aurem intelligitur virtus obedientiæ, attentionis, & diligentiæ, quia ſicut auris aliorum vocibus intendit, & quicquid dicitur iudicat & perpendit,ſic vere obedientia,& diligentia ad vocem Dei, & prælati ſui ſemper habet intendere, vt præceptum eius valeat adimplere.Et eſt auris ſicut ianua cordis. Et ideo ſicut ianitor debet cauere, ne aliquis hoſtis per ianuam domus admittatur,ſic diſcretio, quæ eſt ianitor cordis humani,ſumme debet cauere, ne per ianuam aurium aliquis animæ inimicus, id eſt, aliquod malum,ſiue detractorium,ſiue adulatorium,ſiue deceptorium, ſiue iactatorium admittatur, imo pro certo ianua aurium omnibus talibus hoſtibus debet claudi,iuxta illud Eccl.28. *Sepi aures tuas ſpinis,& noli audire verbum nequam.* In quibus verbis oſtenditur,quod aures noſtræ

Debent præmuniri (ſepi)
Debent experiri,ſc.per correctionem(ſpinis)
Debent operiri(noli audire verbum nequam)

Aures enim cordis noſtri per
- Patientiam præmuniuntur (ſepi)
- Diligentiam aperiuntur (aures)
- Correctionem experiuntur(ſpinis)
- Diſcretionem operiuntur (quia cauet, ne audiant verbum nequam)

¶ Eſt igitur auris obedientiæ ſeu auſcultationis & attentionis per patientiam præmunienda(Sepi inquit) Aures enim habent naturaliter aliquam firmitatem,ſunt enim oſſeæ,& cartilaginoſæ, & anfractuoſæ, vt ſcil. nihil nociuum cerebro poſſit interius ſubintrare. Sic pro certo aures auditus noſtri debent eſſe oſſeæ,ſtabiles atque firmæ per virtutem patientiæ & vigoris,vt ſic omnia nociua poſſint repudiari, reijci, & refutari,ne vſque ad cerebrum,i.vſque ad animam valeant penetrare. Aures enim habent anfractuoſas circumuolutiones ne nimis libere intret aer,ad denotandum, quod verbum auditum non debemus ſtatim recipere vel credere,quia qui credit cito,leuis eſt corde, ſed cum quadam difficultate & anfractuoſa examinatione admittere,quod oſtenditur cum dicitur Sepi. Nam ſicut ſepes obuiat ſuperuenientibus animalibus, ne vſque ad hortū ſeptum valeant penetrare,ſic vere munimentum patientiæ omnibus exterioribus verbis,iniurijs,turbationibus,& tentationibus opponitur, & obſiſtit vt aures noſtræ exinde ſint ſeptæ, vallatæ pariter, & munitæ,ne ſcil. per impatientiam & iracundiam poſſint vſque ad animam penetrare. Sepi ergo,i.e.habe ſepem patientiæ, cuſtodiæ , & diligentiæ munimentum, quia pro certo ſicut dicitur Eccleſ.36. *vbi non eſt ſepes, diripitur poſſeſſio.* Dicit enim Plin.quod elephas auribus eſt armatus,habet enim aures longas, & protenſas,& inferius inclinatas, quas aliquādo erigit,& draconem exinde percutit,atq; ferit. Sic vere (chariſſimi)nos debemus habere aures ſpiritualis auditus,lōgas, i. lōganimitate patientiæ,manſuetudinis & modeſtię præmunitas, & inferius per reuerentiam,humilitatem & beneuolētiam inclinatas dicente domino in Pſ.85. *Inclina aurem tuam & exaudi verba mea.* Iſtas etiam debemus erigere per attentionem,& ad diuinas promiſſiones & comminationes extollere audiendo Dei verbum & prædicationem,& ſic draconem,i.e.diabolum poterimus percutere,& fugare.Illud enim quo diabolus magis læditur,magis percutitur,magis fugatur,eſt quando homo patienter & humiliter, reuerenter, & benigniter audit monitiones,& correctiones, vel etiam iniurias, & turbationes. Ideo cuilibet dicitur Neæ.1. *Sint aures tuæ auſcultantes, & oculi tui videntes.* Patientia ergo eſt ſepes & munimentum aurium. Sepi inquit.Oſeæ 2.. *Sepiam vias tuas ſpinis.* & Eccleſiaſt.28. *Sepi aures tuas ſpinis.* Quod eſt contra multos, qui reuera non videntur habere aures ſeptas,nec per patientiam circumdatas aut munitas, quia ſcilicet nihil quod eis diſpliceat poſſunt audire, nec prædicatorum monitionem vel prælati correctionem, nec alicuius iniuriantis inuaſionem,imo ſtatim fiunt impatientes per iracundiam & turbationem. Ideo tales reprehenduntur Hierem.6. *Incircumciſæ aures eorum, & audire non poſſunt.* Non ſic, chariſſimi, quia auris noſtra eſt per patientiam præmunienda (Sepi) B

¶ Secundo dico, quod auris noſtra eſt per diligentiam aperiēda,quia vere chariſſimi ſemper debemus habere aures apertas ad audiēda mandata,documēta,inſtructiones,& correctiones,quod oſtēditur cum dicitur aures tuas. Auris enim ſecundum Iſid.dicitur ab hauriendo,eo quod omnes voces hauriat,atque bibat,quia vere aures noſtræ debēt eſſe haurientes C

reci-

Digitized by Google

recipientes,& audientes quicquid eis de bonis informationib. inſtillatur. Quando enim mulier prægnans eſt mortua, neceſſe eſt, quod eius os aperiatur, vt aer ſubintret, alioquin fœtus cõceptus perimeretur. Sic vere (chariſſimi) quando mulier, i. anima mortua eſt per peccatum, prægnans tamen eſt aliquo bono propoſito, vtpote proponit conuerti & abſtinere, tunc ſumme neceſſe eſt, quod os, i. auditus eius aperiatur, & quod aer, i. bonorum verborum puritas recipiatur & audiatur, ne forte fœtus, qui iam cõceptus fuerat moriatur, Mar. 7. *Statim apertæ ſunt aures eius*. Quod eſt contra multos, qui reuera aures ſuas diuinis verbis non aperiunt, imo claudunt, vanitatibus autem mundi ipſas aperiunt, & nõ claudunt, quia reuera multi ſunt, qui non videntur habere aures ad audiendum verbum Dei, nec aliquã bonam informationem, ſed bene videntur eas habere ad audiendum vanitatem & deriſionem, detractionem & adulationẽ, & ideo quantũ ad audiendum verbum Dei, & bona documẽta iſti videntur ſimiles quibuſdam animalibus de quibus dicit Iſid. quod eſt in Æthiopia regio, vbi omnia animalia quadrupedia naſcuntur ſine auribus, etiam Elephantes, quia reuera tales, qui in Æthiopia huius mundi verſantur. & qui ſunt quadrupedes, id eſt, qui quatuor his affectionib. per diuerſa deſideria feruntur, ſine auribus naſci, & eſſe dicuntur, quia ſc. auditu verbi Dei, lectionis, & correctionis, prędicationis, & inſtructionis priuati eſſe videntur, quia reuera diabolus abſtulit talib. aures cordis, vnde Ezech. 23. *Nares tuas, & aures tuas præcident*. quia reuera mundi peccatores non habent hodie nares, id eſt, odorarum deuotionis, nec aures, i. e. auditũ attentionis, obedientiæ, & ſubiectionis, vel auditum ſanæ eruditionis. Dicit enim Ariſt. lib. de animalibus, quod omnia animalia ouantia carent auribus, quia vere (chariſſimi) illa animalia, quæ faciunt & ponunt oua, id eſt, mundi bona & diuitias, hoc eſt dictum, auari & cupidi, qui *ad modum ſtruthionis ponunt in arena oua ſua, & obliuiſcuntur vbi poſuerunt ea*, Iob 36. tales (dico) hodie carent auribus, ſcil. quantum ad audiendum bona & vtilia documenta Ier. 6. *Incircumciſæ aures eorum, & audire non poſſunt*, ſed pro certo quantum ad audiendum friuola atque vana iſti non carent auribus, imo maximas habent aures, ſimiles quibuſdam monſtris, quæ ſunt in Scythia, quæ ſecundum Iſidor. ſunt homines dicti Oneſti in Inſulis leonum habitantes, ita protenſas aures habentes, quod exinde cooperiunt totum corpus. Sic vere multi ſunt hodie, qui habent aures ita magnas, quod per totum corpus, id eſt, per omnem locum, terram, & patriam ſe diffundunt, quia ſc. omnia volunt inueſtigare, & maxime vanitates, & rumores. Et ſic tales quantum ad bene audiendum carent auribus & auditu, quantum ad vanitates autem audiendas, auribus optime ſunt muniti. Ideo de talibus dicitur 2. Tim. 4. *Erit* (inquit) *tempus cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur*. Eſt igitur auris cordis noſtri per diligentiam aperienda (Aures inquit, id eſt, haurientes) Neh. 8. *Erant autem aures omnis populi erectæ*.

D ¶ Tertio dico, quod eſt auris cordis noſtri per cõtrouerſiam experienda, quia auris, i. virtus obedientiæ debet ſumme comprobari, experiri & videri, quãdo per correctionem, ſeu per aliquã diſplicentiam pungitur, & feritur, quia ſicut dicitur Prouerb. 15. Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio ſapientium commorabitur, quod oſtenditur cum dicitur Spinis, quia ſc. ſpinæ aſperæ correctionis, vel iniurioſæ locutionis, aures noſtras, id eſt, auditum obedientiæ & patientiæ ſumme probant. Talem experientiam habuit Chriſtus, de quo dicitur Matthæi 27. & Ioh. 10. *quod milites plectentes coronam ſpineam impoſuerunt capiti Ieſu*. ſed vere multi ſunt ſicut canes ignobiles, quę, cum aures eorum ſpinis punguntur, ſtatim ſequi prædam ſuam omittunt. Sic multi ſunt, qui puncturam alicuius correctionis vel iniurioſæ locutionis non poſſunt in ſuis auribus ſuſtinere, imo ſtatim indignantur, & iraſcuntur, & ad vindictam commouẽtur, & ſic à ſequela prædæ ſuæ, ſc. Chriſti retardantur, quem primo per patientiam ſequebantur. De iſtis dicitur Luc. 8. *Et ortæ ſpinæ ſuffocauerunt ſemen*. Et igitur auris cordis per correctionem experienda.

E ¶ Quarto dico, quod eſt per diſcretionem cuſtodienda, quia ſcil. ſemper debemus cauere, ne per aures intret aliquod verbũ, per quod interius anima irritetur. Sicut enim aſpis audiens incantatorem cum cauda claudit aurem ſuperiorem, & aliam claudit imprimendo eam ad terram, ita quod terra & cauda ſunt illa, *cum quibus aſpis claudit, & cuſtodit aures ſuas ne per illum, qui loquitur, incantetur*, ſicut dicit gloſſa ſuper Pſ. 57. ſic ſtatim quando videmus paratum incantatorem, id eſt, diabolum, qui nos vult incantare per occultam ſuggeſtionem, vel luxurioſum, qui nos vult incantare per impudicam locutionem, vel adulatorẽ, qui nos vult incantare per deceptionem, vel detractorem, qui nos vult incantare per alterius famæ corroſionem, vere nos debemus adhibere caudam, id eſt, memoriam finis noſtri, ſcilicet memoriam mortis, iudicij, purgatorij & inferni, item terram, id eſt, memoriam noſtræ vilitatis, & ſic cum iſtis duobus debemus claudere & obturare aures noſtras, & huiuſmodi incantationes & improbas ſuggeſtiones reſpuere, & refutare, & ſic periculum captionis, incantationis, conſenſus, & operationis poterimus declinare. Et ſic ſecundum Pſalm. 56. *Erimus ſimiles aſpidi ſurdæ & obturanti aures ſuas, vt non exaudiat vocem incantantium*. Quod eſt contra multos ſimiles nautis qui in cantibus Sirenarum delectantur, & ſic dormiunt & ſomniãtur, & à Sirenis deuorantur. Sic vere multi, qui non claudunt, nec cuſtodiunt aures ſuas à prauis ſuggeſtionibus & loquelis, imo in cantibus Sirenarum, id eſt, in verbis deceptorijs mulierum, vel adulatorum taliter delectantur, quod dormire, id eſt, peccato conſentire quaſi neceſſario compelluntur, & ſic ab iſtis deceptoribus deuorantur, depauperantur & deſtruuntur. Eſt igitur auris cuſtodienda, quod oſtenditur cum dicitur: *Noli audire verbum nequam*. Pſal. 37. *Ego autem tanquam ſurdus non audiebam*, quia reuera cantus Sirenarum, id eſt, ſuggeſtio diaboli, luxurioſi, deceptoris, vel adulatoris, detractoris, vel falſi accuſatoris non eſt aliqualiter audienda. Ideo debemus dicere illud 1. Mach. 2. *Non audiamus verba regis Antiochi*. Et nota, quod multa ſunt, quæ à iuſtis audienda non ſunt, ſc. mendaciter fallentes, mordaciter loquentes, fallaciter vngentes, inaniter lætantes, maligniter hortantes, carnaliter conuerſantes. Igitur dico, quod illi qui volunt fallere mendaciter, id eſt, viri mendaces, quia ſicut dicitur Prouerb. 29. *Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes miniſtros habebit impios*. Item dico, quod nec audiendi ſunt illi, qui lædere quærunt mordaciter, ſc. detractores, de quo in Pſ. 30. *Factus ſum tanquam vas perditum, quoniam audiui vituperationem multorum*. Item nec illi audiendi ſunt, qui alios vngunt ſuauiter, ſc. adulatores, Amos 5. *Cantica lyræ tuæ non audiam*. Item nec illi, qui lætantur inaniter, ſc. ioculatores, Pſ. 37. *Locuti ſunt vanitates, ego autem ſurdus non audiebam* Item nec illi, qui hortantur maligniter, ſcil. mali conſiliarij, hæretici, accuſatores, vnde Deut. 13. *Non audies verba illius Prophetæ aut ſomniatoris*. Item illi, qui conuerſantur carnaliter, ſc. malæ mulieres, vnde Eccl. 9. *Nec audias eam, ſc. ſaltatricem, ne forte pereas in efficacia ipſius*. Bene ergo dicit: *Noli audire linguam nequam*, hoc eſt dictum, linguam mendacium mordacium, fallentium, ſeu etiam adulantium, ioculatorum, ſeu inaniter lætantium malorum conſiliariorum, ſeu ad malum exhortantiũ, luxurioſorum, ſeu ad libidinem incitantium, vnde Eſdr. 60. *Non audietur vltra iniquitas*. Boni etiam principes & prælati non debent audire voces & accuſationes malorum balliuorum Iob 39. *Ibi non audierunt vocem exactoris*. Sic igitur patet, quod auris noſtra debet operiri per diſcretionem, experiri per correctionem, aperiri per diligentiam, præmuniri per patientiam, vt ſic bene dicatur: *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire verbum nequam*. Sufficit.

A *Aurora* Nota, quod aurora quandoq; ſumitur pro illa hora, quæ eſt media inter noctem præcedentem & diem ſequentem, quandoq; autem ſumitur pro illa ſtella, quæ in illa hora ſolet ſurgere, diem præcedere, ante Solem ire, tenebras fugare, & propinquum lucis ortum ſua præſentia nũciare. Dicam ergo moraliter, quod in Scriptura inuenitur aurora

Mirabilis perfectionis,
Fluxibilis conditionis,
Conſolabilis refectionis.

Eſt, dico, aurora, quæ ſignat moralem perfectionem, & ſic per auroram intelligitur beata virgo. & etiam quilibet ſanctus homo. Aurora enim habet noctem terminare, Solem præſentare, tenebras fugare, lucem declarare, latrones turbare, ægros confortare, cuncta decorare Quia reuera beata virgo noctem culpæ, & legis etiam antiquæ terminauit, nunc etiam in ſuis deuotis noctem aduerſitatis, & culpę terminat, atq; finit. Vnde de beata Cecilia canitur: Dum aurora finem daret dixit beata Cecilia, Eia milites Chriſti abijcite opera tenebrarum.

¶ Item iſta diem gratiæ inchoauit, lucem veritatis profudit, & mun-

& mundum illuminauit, errorum tenebras fugauit, & ſolem iuſtitiæ Chriſtum ſicut mater filium præceſſit, & aduentum ipſius nunciauit. Vnde 2. Reg. 13. *Lux auroræ oriente ſole mane abſque nubibus rutilat.*

Item iſta latrones turbauit, quia ſ. ſicut latrones videntes auroram ſciunt diem eſſe propinquã, ſed ideo turbantur, timẽtes ne deprehendantur, ſic dæmones quoties iſtã auroram, i. beatam virginem vident adeſſe, ſolent proculdubio formidare Iob 24. *Si ſubito apparuerit aurora, arbitrantur vmbram mortis.* Item iſta ægros, i. peccatores lætificauit & confortauit, quia ſcil. ſicut in ortu auroræ ægri alleuiantur, & aues cantant, & modulantur, ſic in aduentu & ortu virginis glorioſæ nec non in auxilio gratiæ ſuæ, omnes deſolati & peccatores fuerunt ſpiritualiter conſolati, & tribulationibus & tentationibus alleuiati, & omnes aues, i. iuſti gratulati & lętificati. Vnde Gen. 32. legitur, quod Angelus dixit Iacob, qui cum eo luctabatur, *iam aſcendit aurora, dimitte me*, ac ſi diceret, iam eſt tempus, quod omnis luctatio tribulationis & tentationis ceſſet, quia aurora i. e. beata virgo appropinquat. Iſta eſt ergo aurora oriens, aurora progrediens, aurora in cœlo perpetuo reſidens, Oriens dico in natiuitate. Vnde Iudæis, & infidelibus dicitur Iob. 3. *Expectet lucem & nõ videat, nec ortum ſurgentis auroræ* progrediens etiam in aſcenſione. Vnde Can. 6. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens*, &c. In cœlo etiam manens in fœlicitate & æternitate, ibi enim perpetuo locum ſuum habet. Vnde Iob. 38. *Quis oſtendit auroræ locum ſuum?* Sic ergo dico, quod aurora ſignat perfectionem moralẽ i. virginem glorioſam, & ſi vis dic de filijs auroræ, id eſt, de deuotis virginis glorioſæ, ſicut in fabulis reductorij tui poſuiſti, videlicet tit. N.

B ¶Secundo dico, quod aurora ſignat conditionem moralem, vitam humanam, quia ſc. ſicut aurora valde modicum ſolet durare, & nunquam in eodem ſiſtere, ſed deficiente nocte & die ſuccedente ſtatim deficere & ceſſare, ſic vita humana ſemper eſt in proceſſu, & motu, citoque ceſſat, & aduenıente die veritatis & claritatis propinquæ noctem huius mundi relinquit Cant. 6. *Progreditur quaſi aurora.*

C ¶ Tertio dico, quod ſignat gratiam & gloriam ſupernaturalem, quia ſc. iſta eſt, quæ noctem mundi tenebrarum terminat, & diem æternæ fœlicitatis præſentat. Vnde illud 2. Reg. 23. *Lux auroræ oriente ſole rutilat.* Sufficit.

A *Aurum.* Multipliciter accipitur in ſcriptura. Accipitur enim pro ſapientia ſpirituali, pro apparentia honeſta & virtuali, pro opulẽtia temporali, & pro omni perfectione morali. Accipitur primo pro ſapiẽtia ſpirituali, & de hoc Prou. 16. *Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt.* Et hoc dilata ſicut ſupra in verbo hoc, Accedere, in primo membro illius auctoritatis. Iſta ſunt, quæ accipere debent aurum & argentum & æs. Item accipitur pro honeſta apparentia & virtuali, & de hoc poteſt dici illud Exod. 47. *Veſtiuit arcam auro puriſſimo*, & hoc dilata ſicut ſupra in verbo Auferre, in auctoritate quæ ſic eſt, Pro argẽto auferam aurum. Item accipitur pro opulẽtia temporali, & de hoc Iob. 3. *Poſſidet aurũ & replet domos ſuas argento.* Et nota, quod iſtud aurum à malis affectatur, à bonis deteſtatur, peccatum concomitatur, paradiſus per eum aufertur, per eum confortatur infernus. Dico, quod aurum mundanæ opulentiæ à malis affectatur. Et nota, quod aurum diligitur à formicis Æthiopiæ, ſicut ſupra. Item quomodo ſeruatur à griphibus ſicut ſupra de auaritia. Et ideo de talibus auaris aurum diligentibus & affectantibus poteſt dici illud Eccleſiaſt. 31. *Multi ſunt in auro caſus*: & ibidem. *Qui diligit aurum, non iuſtificabitur.* Item dico, quod à bonis deteſtatur: & de hoc poteſt dici illud Iob. 41. *Sternet ſibi aurum quaſi lutum.* & Eſaiæ 13. *Suſcitabo ſuper eos Medos, qui argentum non quærant nec aurum velint.* Item peccatum concomitatur. Vnde Eccleſiaſt. 31. *Qui aurum diligit, non iuſtificabitur.* & Eccleſ. 31. *Beatus vir, qui inuentus eſt ſine maculá, qui poſt aurum non abijt.* Item infernum ſolet conferre Eccleſ. 8. *Multos enim perdidit aurum & argentum.* Paradiſum ſolet auferre. & de hoc Ioſuę 7. vbi agitur de Acham, qui furatus fuit regulam auream de bonis Hiericho, & exinde fuit occiſus, nec terram promiſſionis intrauit, quam alias intrauiſſet.

B ¶ Item accipitur aurum pro perfectione, gratia, & ſanctitate morali: & de hoc poteſt dici illud. *Viuet, & dabitur ei de auro Arabiæ.* In quibus verbis oſtenditur, quod quatuor ſunt effectus gratiæ diuinæ, ſecundũ quatuor conditiones, quæ in auro poſſunt reperiri: eſt enim in auro naturaliter ſubtilitas duratiua, Viuet, ductilitas extenſiua, dabitur inquit, luciditas oſtenſiua, auro inquit, & grauitas depreſſiua, Arabiæ, quod interpretatur occidentalis. Res enim quæ eſt grauis, faciliter deprimitur, & occidit, atque cadit. Re vera tales conditiones habet aurũ diuinæ gratiæ. perfectionis, & ſanctitatis, iſtud enim habet firmitatis durabilẽ vigorem, Viuet, largitatis ductibilem dulcorem, dabitur inquit, refulgentem vitæ ſinceritatem, auro, Deprimẽtem mentis humilitatem, Arabiæ.

¶Eſt igitur in auro, i. in homine perfecto firmitatis durabilitas, viuet. Aurum enim tantam habet durabilitatem, quod ſcil. quamuis in igne liqueſiat, aut diſſoluatur, ibi tamen non cõſumitur ſed purgatur, nec ibi deficit, aut minoratur, nec pondere nec valore. Sic vere vir perfectus ita debet eſſe firmus, perſeuerans, & ſtabilis, atque conſtans, quod nullus ignis tribulationis aut tentationis, aduerſitatis aut paupertatis, quamuis ipſum afficiat & inflammet, ibi tamen non debet per aliquod peccatum deficere vel conſumi. nec per impatientiam & deſperationem in virtutis, & meriti valore, ſeu pondere minorari, ſed potius à peccatis & vitijs depurati, & in virtute perfectionis & gratiæ ſine detrimento iugiter commorari: quod oſtenditur, cũ dicitur Viuet; q. d. non morietur, nec deficiet, nec ceſſabit, ſed in ſtatu virtutis & gratiæ durabit & perſeuerabit. Aurum enim comeſtum habet prorogare vitam ſecundum medicos. Sic vere aurum diuinæ gratiæ facit hominem viuere, perſeuerare, & durare ſpiritualiter, temporaliter & æternaliter, quia ſicut dicitur Ioan. 6. *Qui manducat hunc panem viuet in æternum.* De tali auro loquitur ſcriptura Eccleſ. 2. *In igne probatur aurum, & argentum*, ſicut & homines receptabiles in camino humiliationis: & ideo quilibet vir firmus, ſtabilis, & perſeuerans poteſt dici *quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide precioſo.* Eccleſ. 50. Eſt igitur in homine perfecto firmitatis durabilitas, Viuet inquit. Inuehe ſi vis contra illos, qui non perſeuerant, neque viuunt, imo deficiunt, & moriuntur. C

¶ Secundo eſt in homine perfecto largitatis dulcibilitas, dabitur. Nam ſicut aurum eſt metallum, quod ad voluntatem artificis ducitur, plicatur, & dilatatur, in tantum quod propter ſui dilatationem in tenuiſſimas laminas conuertitur, ſic vir perfectus per virtutem pietatis debet eſſe plicabilis & ductiuus, ita quod circumquaq; ad pauperes & vicinos debet extendi, & per adiutoria & beneficia dilatari, in tantum quod ſi in tenuem laminam conuertitur, i. incurrit tenuitatem paupertatis non debet propter hoc vereri: pij enim & liberales homines ſæpe ſolent tenues & pauperes fieri, eo quod virtute largitatis volũt ad alios dilatari. Et talis virtus oſtenditur cum dicitur (Dabitur) quia ſc. tales volunt alijs dare ſe & ſua. Se dico pro alijs laborando, & eos informando, & inſtruendo, Sua dico ſc. eleemoſynas pauperibus erogando, amicis & vicinis ſubueniendo, & Deum pijs muneribus laudando, adorando, & honorando Matt. 2. *Apertis theſauris ſuis obtulerunt domino aurum, thus & myrrhã.* Ideo de tali largitate, & datione poteſt dici illud Gen. 24. *Prolatis vaſis argenteis, & aureis veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro munere.* Vbi oſtendit, quod virtutem largitatis debet concomitari candor caſtitatis (Argenteis) rubor charitàtis (Aureis) nitor honeſtatis veſtib⁹) Sic ergo patet, quod in nobis debet eſſe largitatis ducibilitas (Dabitur.) D

¶ Tertio dico, quod vir perfectus debet habere relucentem ſinceritatem (auro inquit) Aurum enim dicitur ab aura, quia ſcilicet aurum ad modum auræ eſt metallum purum, clarum, & ſincerum. Sic vere vir perfectus debet eſſe purus, mundus, clarus, caſtus & ſanctus. Vt ſic de eo dicatur illud Exod. 37. *Fecit candelabrum de auro puriſſimo.* Nam ſicut aurum eſt metallum ita purum, quod in aliquod aliud metallum non poteſt mutari, eſt etiam ita purum, quod nullam lineam nigram poteſt imprimere corpori cui confœderatur, ſic vere nos debemus eſſe ita puri & ſancti, quod nullo modo debemus in aliud metallum, i. in aliam perſonam, ſcil. malam peccatricem poſſe mutari quoquo modo, nec aliquam lineam nigram, i. aliquod malum opus aliqualiter operari. Habeamus igitur ſinceritatem relucentem, E

¶ Quarto habeamus deprimentem humilitatem (Arabiæ inquit) ſicut enim aurum eſt metallum cæteris grauius & ponderoſius, ita quod ſi percuſſum fuerit non reſonat ſicut alia metalla, ſic vere vir perfectus debet habere pondus humilitatis, per quod debet appetere inferius ad ſtatum infimum inclinari, & tantæ debet eſſe patientiæ & firmitatis, quod ſi percuſ- F

ſus

ſus fuerit aliqua tribulatione vel correctione, nō debet per impatientiam reſonare, & contra Deum aut prælatum aliquatenus murmurare, quod oſtenditur cum dicitur Arabiæ, quod interpretatur humilitas ſeu occidentalis. Et ideo aurum Arabiæ nihil aliud eſt, quam virtus humilitatis, quæ hominem ſuo pondere deprimit, ne per vanitatem ſuperius efferatur: ideo dicitur Eſai. 21. *Si quæritis, quærite onus in Arabia*, quia ſcil. onus Arabiæ, i. pondus humilitatis eſt principaliter quærendum, & procreandum. Sicut enim apis portans mel inferius volat, ſic & nos ſi mel diuinæ gratiæ habuerimus, per humilitatem inferius volitemus. Et ideo de iſto pondere auri dicitur in parabolis 28. quod *Dauid ad faciendos leunculos aureos pro qualitate menſuræ pondus diſtribuit*, quia vere illi, qui peritiæ, & maturitatis, & deprimentis humilitatis pondus habent inferius volant, &c. Heu proh dolor (chariſſimi) quam pauci ſunt hodie, qui iſtis prædictis quatuor perfectionibus ſunt dotati. Vbi enim ſunt hodie, qui habent

Humilitatis grauitatem,
Sinceritatis claritatem,
Benignitatis largitatem,
Stabilitatis firmitatem.

Nam proh dolor moderni nō videntur hodie habere firmitatem, ſed fragilitatem, non pietatem, ſed crudelitatem, nō claritatem, ſed obſcuritatem, non humilitatem ſed pompoſitatem. Non habent (dico) firmitatem, quia ſcilicet, ſtatim deficiunt & franguntur per impatientiam, & imperſeuerantiam. Ideo de auro dicitur Thre. 4. *Filij Sion & inclyti eius amicti auro primo, reputati ſunt in vaſa teſtea.* Idem dico, quod non habent pietatem, quia ſcil. ipſi magis crudelitate, & cupiditate, & auaritia ſunt repleti. Figurati Exod. 32. vbi dicitur, quod *Aaron proiecit argentum in ignem, & mutatum eſt in vitulum, quem filij Iſrael adorauerunt*. Sic vere (chariſſimi) illi, qui in ignem auaritiæ ab Aaron, id eſt, à diabolo ſunt immiſſi, efficiuntur vituli, quia ſcilicet non faciunt niſi terram, & terrena colere & arare, in quibus hodie ita ditantur, & magnificantur, quod à filijs, id eſt, à vicinis & compatriotis honorantur, & adorantur. Iſti ergo fiunt in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Item iſti non habent puritatem, claritatem, aut ſinceritatem, ſed potius diuerſorum vitiorum obſcuritatem, & impuritatē. Ideo lamentatur Thre. 4. *Quomodo obſcuratum eſt aurum, immutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum.* Nam reuera hodie obſcuratum eſt aurum ſanctitatis, mutatus eſt color honeſtatis, diſperſus eſt lapis firmitatis. Item iſti non habent humilitatem, ſed potius ſuperbiam & vanitatem. Ideo de illa ciuitate ſuperba dicitur, Hier. 51. *Calix aureus Babylon.* Et de Nabuchodonoſor principe ſuperbiſſimo & crudeliſſimo dicitur Dan. 2. *Tu es caput aureum.* Heu (chariſſimi) pro Deo non ſic, non habeamus conditiones defectiuas, ſed profectiuas, non vitioſas ſed virtuoſas, non criminales, ſed morales, non damnabiles, ſed laudabiles. Habeamus igitur

Puritatem & humilitatem,
Sinceritatem & puritatem,
Benignitatem & pietatem,
Stabilitatem & firmitatem.

Et ſic erimus aurum & aurei per perfectionem & ſanctitatem, & de quolibet dicetur, *Viuet, & dabitur ei de auro Arabiæ.*

G ¶ Adhuc nota quod per aurum quod rubet, quod valet, quod ſplendet, poteſt intelligi rubor charitatis, valor gratiæ & bonitatis, ſplendor gloriæ & fœlicitatis. Et ideo tale aurum debet pro poſſe quilibet procurare. Apoc. 3. *Suadeo tibi emere aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & veſtimentis albis induaris.* Vbi nota, quod aurum ignitur, & conflatur, probatur, & purgatur, valet, & reputatur, reſplendet, & illuſtratur. Tale igitur aurum debemus emere & acquirere. Acquiramus ergo charitatis feruorem ignitum, quoad primum. Firmitatis vigorem probatū, quo ad ſecundum, Bonitatis valorem, locuples fias, quoad tertium. Claritatis ſplendorem, & veſtimentis albis induaris, quo ad quartum. Aurū enim quod rubet, & in igne ponitur, ſignat ardorem charitatis. Aurum, quod in igne probatur, & ibi non conſumitur, ſed purgatur, ſignat augmentum virtutum & ſanctitatis. Aurum, quod rutilat, atque ſplendet, ſignat fulgorem æternæ claritatis. Explica & applica, expone, & allega ſicut volueris: & hoc de auro ſufficit.

A ***Auſter. Auſtralis.*** Nota, quod auſter eſt ventus vnus, qui venit directe à meridie, qui ſecūdum eius diuerſas conditiones diuerſimode accipitur in ſcriptura. Accipitur enim Auſter

Pro felicitate æternali,
Pro proſperitate temporali,
Pro ſpiritus ſancti influentia,
Et pro virtutum affluentia.

Accipitur (dico) pro æternali fœlicitate. Nam ſicut auſter ſeu pars auſtralis eſt cæteris mundi partibus magis feruida atque clara, & hoc quia in illa parte eſt ſol in ſua fortiori virtute ſecūdum Iſidor. ſic vere regio paradiſi eſt clariſſima per ſplendorem cognitionis, & eſt feruida per virtutem dilectionis. Nam ibi ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter in ſua maxima virtute ſplēdet, & rutilat, & apparet. In figura huius dicitur Num. 8. quod candelabrum aureū luminis ponebatur in parte auſtrali: quia, ſcilicet Chriſtus & ſancti, qui per virtutem diſcretionis & ſapientiæ candelabra lucentia poſſunt dici, ad auſtrum claritatis æternæ perpetuo ſunt locati. Ezech. 40. *Oſtendit mihi quaſi ædificium ciuitatis ad auſtrum.* De iſto auſtro venit Chriſtus & Spiritus ſanctus in hunc mundum. Abac. 2. *Deus ab auſtro veniet, & ſanctus de monte Pharam.* Accipitur igitur auſter pro æternali fœlicitate.

¶ Secundo accipitur pro temporali proſperitate, eſt enim auſter ventus calidus & humidus, corporum grauatiuus, infirmitatum inductiuus, nebularum & turbinum generatiuus. Sic vere mūdi proſperitas dicitur habere caliditatem & humiditatem. Calorem dico auaritiæ, humorem carnalitatis & luxuriæ, nebulas obſcuritatis & ignorantiæ, turbines crudelitatis & ſæuitiæ. Et ideo cauſat infirmitates iniquitatis & nequitiæ, & grauedinem corporum generat, id eſt, pondus damnationis & miſeriæ. B

¶ Ideo præcipitur cuilibet viro bono Ezech. 21. *Pone faciem contra Hieruſalem, quæ eſt ad auſtrum, ciuitas* ſc. pacis & proſperitatis, quia vere contra auſtrum mūdanæ proſperitatis debet quilibet ſeipſum ponere contemnendo & fugiendo.

¶ Tertio accipitur auſter pro Spiritus ſancti, vel etiam pro Chriſti, ſeu etiam diuinæ gratiæ virtute & bonitate. Et de tali auſtro dicitur Iob. 37. *Nonne veſtimenta tua calida ſunt, cum perflata fuerit terra auſtro?* In quibus verbis ſecundum quatuor conditiones auſtri oſtenduntur quatuor conditiones diuinæ gratiæ, vel etiam Chriſti, ſeu Spiritus ſancti. Iſte auſter ſuperficiem terræ renouat calore ſuo, & humore omnia vegetat, puluerē aſtringit & euacuat, etiā replet, & fœcundat. Sic vere iſte auſter operatur ſpiritualiter omnia ſupradicta. Nam per hunc renouatur decor honeſtatis. (Veſtimenta tua.) Per hunc inflammatur ardor voluntatis. (Calida ſunt) Per hunc expiatur horror prauitatis. (perflata fuerit) Per hūc procuratur virtus vbertatis. (terra inquit.) C

¶ Dico ergo quod per iſtum honeſtatis decor renouatur. (Veſtimenta inquit tua.) Sicut enim auſter ſuo calore & humore grauamina & ſemina aperit, & terræ ſuperficiē virore renouat atq; polit, ſic vere Spiritus S. vel etiam Chriſtus influentia ſuæ gratiæ ſuperficiem noſtrę exterioris conuerſationis per virtutem renouat, honeſtatis quod oſtenditur cum dicitur, Veſtimenta, quia, ſc. veſtimentum noſtræ exterioris conuerſationis per ipſius influentiam renouatur. Ideo iſte dicit Zach. 3. *Auferte ab eis veſtimenta ſordida.* Sequitur. *Et induerunt eum veſtibus*, &c. D

¶ Secundo dico, quod per hunc voluntatis feruor inflammatur (Calida inquit ſunt.) Eſt enim auſter ventus calidus, tranſit enim ſecundum Iſid. per Zonam torridam & à loco feruentiſſimo, vbi ſol eſt in ſua maxima virtute, ad nos confluere conſueuit, & ideo aerem calefacit, & poros terræ & corporum aperit. Et ideo corporibus humores & ſudores de terræ viſceribus receptos ſuo calore educere conſueuit. Sic iſte auſter ſpiritualiter venit à loco feruentiſſimo inextinguibilis charitatis ſc. à Paradiſo, & ideo terram i. e. voluntatem per ſana deſideria inflāmat, ipſamque pro certo per confeſſionem aperit, & exinde humores & vapores i. vitia & peccata extrahit, & educit. *Calida inquit ſunt* Pſ. 18. *Non eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* Et Nee. 7. *non aperiantur portæ Hieruſalem vſque ad calorem ſolis.* E

¶ Tertio per hunc prauitatis horror expiatur (perflata inquit) Sicut enim auſter ſuo flatu puluerem abſtergit, & terram purificat, atque mundat, ſic vere flatus, & influentia iſtius auſtri puluerem & lutum fœditatis & iniquitatis à nobis eliminat, & abſtergit (Perflata inquit) Can. 4. *Surge aquilo, veni auſter, perfla hortum meum.* F

¶ Quar-

Digitized by Google

¶ Quarto per hunc vbertatis valor procuratur (terra) quia ſicut terra per auſtri influentiam fructibus fœcundatur, ſic homo vbertate gratiarum & virtutum per influentiam & gratiam iſtius auſtri fœcundatur, & repletur (Terra inquit) Pſ. 84. *Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra dabit fructum ſuum.* Nã quando dominus ſc. Spiritus ſanctus vel Chriſtus dat benignitatem ſuæ inſpirationis & gratiæ, tunc vere terra noſtra, i. cor, & volũtas noſtra dat fructum ſuum ſc. fructum gratiarum, & operum, & virtutum. Et ſic patet, quod iſte eſt auſter, per quem renouamur, per quem inflammamur, per quem depuramur, per quem fœcundamur. Simus ergo ſimiles accipitri de quo dicit Grego. quod quando in ſenectute ſe ſentit pennarum pondere prægrauatum, expandit alas ſuas contra ſolis radios flante auſtro, & ſic eius humores interius reſoluuntur, pori corporis aperiuntur, & tunc plumæ veteres excutiuntur, & nouæ plumæ ſuſcitantur, & ſic virtutes eius fortiores ad volandum efficiuntur. Sic vere (chariſſimi,) quia nos ſumus alis, i. ſenectute malæ cõſuetudinis, & pennarum, i. malorum operum, affectionum, & cogitatuũ pondere prægrauati, hinc eſt, quod ad radios ſolares i. ad gratiam Dei, quæ corda calefacit per charitatem, & ad flatum Auſtri, i. e. inſpirationem Spiritus ſancti debemus alas affectuum noſtrorum extendere per deſiderium & amorem, & ſic per eius virtutem nos diſſoluemus interius per contritionem, aperiemus per confeſſionem, pennas veteres priſtinæ malæ cõuerſationis deponemus per perfectam conuerſionem & mutationem, & renouabimur per virtutum reſtaurationem, & ſic erimus fortiores per bonam operationem, & melius volabimus per contemplationem. Et de hoc dicitur Iob. 39. Vbi de accipitre loquitur, & poſſunt eſſe verba directa ad Spiritum ſanctum. *Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit accipiter extendens alas ſuas ad auſtrum?* Patet ergo, quod auſter ſignat Spiritum ſanctum, vel Chriſtum. Veſtimenta ergo tua calida ſunt cum perflata fuerit terra auſtro. Thema de aduentu, vel de Spiritu ſancto. Veni auſter, perfla hortum meum. Item thema de Chriſti natiuitate vel incarnatione. Pſalm. 77. *Tranſtulit auſtrum de cælo*, & de auſtro ſufficit.

Aut. Nota, quod iſta dictio Aut idem ſignat, quod vel: cum igitur ſit diſiunctiua, poſſumus dicere moraliter loquẽdo, quod ſignificare poteſt

Libertatem bonorum,
Vanitatem malorum,
Vitæ fragilitatem,
Mentis diuerſitatem.

Eſt ergo vnum Aut, quod ſignat animi libertatem, quia ſcil. ad hominem liberę conditionis pertinet, quod non ſit aſtrictus ad vnum faciendum, ſed magis quod poſſit facere hoc aut illud: & ſic aut poteſt ſignificare in bono & in malo, ſecundum quod libertas poteſt eſſe bona vel mala. Vnde de vtraque poteſt dici illud Matt. 12. *Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut malam & fructum eius malum.*

¶ Item eſt vnum aut quod ſignat incertam vanitatem, i. inſtabilitatem, & incertitudinem voluntatis malorum, qui ſcil. non ſunt niſi vnum aut, quia nihil habent ſtabile ſeu firmũ, ſed magis quicquid agunt, aut dicunt, eſt conditionale, inſtabile, & incertum ſicut de illis dicitur Matt. 6. & Luc. 16. *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire, aut enim vnum odiet, & alterum diliget, aut vni adhærebit, & alterum contemnet.*

¶ Item eſt vnum aut, quod ſignat vitæ fragilitatem. Vita enim humana poteſt dici, aut, i. alternatiua, inſtabilis, & incerta, & faciliter mutabilis atque vana. Vnde Iob. 7. *Quid eſt homo, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum?*

¶ Item eſt vnum aut, quod ſignat diſcordiam & diuerſitatẽ, & ſic ſignat diſcordes & detractores, & pacis & concordiæ diſiunctores. Aut enim diſiungit, ſicut Et cõiungit. Vnde Amb. *Valde nobis pertimeſcendum eſt ne nauem noſtram aut fluctus abſorbeat, aut in æternam prædam pirata crudelis abducat.* Vide de vel, & ſeu.

¶ Igitur ſupponendo, quod Aut poſſit ſignificare virum iuſtum, qui ſc. habeat nobilem & non ſeruilem animi libertatem, & etiam arbitrio Dei vel prælati promptam, & mutabilem, & ad omne bonum vertibilem voluntatem, vt ſupra in principio patet, notabo igitur quod quilibet, qui eſt talis aut

Aliena non ſolet rapere,
Superbiam ſolet refugere,
Patienter ſolet ſuſtinere,
Sapienter ſolet attendere;
Oris luxum ſolet reprimere;
Deo gratus ſolet exiſtere,
In domino ſolet recumbere,
Scripturis ſolet incumbere,
Deo preces ſolet effundere,
Caſtitatem ſolet diligere,
Diuitias ſolet contemnere;
Cum domino ſolet quieſcere.

Dico, quod talis Aut, i. vir iuſtus liberæ, ac nobilis voluntatis, alienum non rapit per auaritiam. Tob. 2. *Non licet vobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.* Item non ſuperbit per extollentiam. Tob. 4. *Superbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittes?* Item ſolidus eſt per patientiam. Iob. 6. *Aut quis finis meus vt patienter agam?* q. d. Bonus erit finis. Item clare videt per ſapientiam. Iob. 10. *Nunquid oculi carnei tibi ſunt, aut ſicut videt homo, & tu videbis?* q. d. non, imo videt melius quam homo. Item os reprimit præ abſtinentia. Matth. 6. & Luc. 12. *Nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid induamini.* Itẽ Deo placet per innocentiam. Iob. 13. *Aut placebit ei, quem celare nihil poteſt.* Itẽ in Deo gaudet per amicitiam. Iob. 17. *Aut poterit in omnipotente delectari.* Item ſcriptis ſtudet per diligentiam, Iob. 39. *Aut morabitur ad præſepe tuum*: præſepe eſt ſacra ſcriptura Item Deum orat per eloquentiam, Iob. 40. *Nunquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?* Item carnem domat per continentiam. Iob. 25. *Aut apparere mundus natus de muliere?* Eph. 5. *Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia ne nominetur in vobis.* Item opes odit per temperantiam Act. 20. *Argentum, & aurum, aut veſtrum nullius concupiui.* Matt. 19. *Qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, &c.* Item ſummæ quietis quærit lætitiam ſc. gloriam paradiſi. Pſ. 14. *Domine quis habitabit in taberna, tuo aut quis recumbet in monte ſan. tuo. qui ingreditur ſine macula, &c.* & Pſalm. *Aut quis ſtabit in loco ſancto eius.* C

¶ Quantũ ad hoc etiam per aut intelligitur vir imperfectus, qui ſcilicet eſt per ebrietatem & ignorantiam incertus, quia videlicet neſcit quid eligit, aut quid credit ſc. hoc aut illud Ioan. 8. *Vos autem neſcitis vnde venio, aut quo vado.* Per inſtabilitatẽ & inconſtantiam mobilis & alternatiuus, quia ſcil. neſcitur, quid aut qualis ſit, aut bonus aut malus, in eo enim nihil eſt certi Luc. 17. *ecce hic, aut ecce illic*, vt & dicere poſſit illud 1. Cor. 13. *Factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.* Vnde huic poteſt dici illud Apoc. 3. *Vtinam calidus eſſes, aut frigidus, ſed quia tepidus es incipiam euomere te de ore meo.* Iſti enim ſunt proprie hypocritæ, contra quos Chryſ. *Hypocrita aut apparere quod es. aut eſto quod appares.* Per ſeparatiuam peruerſitatem & diſcordiam diſiunctiuus, vt & detractoribus diſiunctiuis, ſeditioſis, & diſcordib. dicatur illud Iob. 6. *Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam, aut mugiet bos cum ante præſepe plenum fuerit, aut poterit comedi inſulſum, quod non eſt ſale conditum, aut poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem?* q. d. talis, aut i. talis diſiunctiuus & diſcors poteſt dici onager rugiens, bos mugiens, inſulſum, & venenum inficiens,

¶ Notare poſſum breuiter, quod peccator poteſt dici Aut D
multiplici ratione, videlicet quia

Non curat domino complacere,
Non vult alijs indulgere,
Permittit pauperes indigere,
Solet per iram exardere,
Neſcit futura præuidere,
Amat inſanus apparere,
Tentat contra Deum valere,
Neſcit à furore abſtinere,
Solet conſilio carere,
Neſcit in paupere tacere,
Studet alienum habere,
Quærit in peccatis iacere,
Cogetur in inferno dolere.

Dico ergo, quod peccator dicitur aut, quia non curat Deo placere, mali enim nunquam vellent placere Deo, nec eſſe boni & iuſti, cum ſint ſuis vitijs obſtinati Pſal. 76. *Aut non apponat vt complacentior ſit adhuc.* Item quia nõ vult alijs culpas indulgere. Mali enim bene volunt à Deo ſibi parci, ſed tamen illis, à quibus offenſi fuerint, nunquam parcunt. Pſalm. 76. *Aut obliuiſcetur miſereri Deus.* Item quia permittit pauperes indigere, ſed quia non vult pauperes refouere, vel ipſis miſericorditer cõdolere Pſ. 76.

Digitized by Google

Aut in finem miſericordiam ſuam abſcondet. Itē quia ſolet iracundiæ ſtudere, ſeu per iram ſe mouerē. Pſ.84. *Aut extendes iram tuā à generatione ad generationem*. Item quia neſcit futura præuidere, Pſal. 93. *Aut qui finxit oculum non conſiderat*. Item quia ſolet furioſe ridere ſeu inſanus apparere. Neſcit enim malus habere modum, nec in lætitia, nec in ira. Sap.14. *Aut enim dum lætantur inſaniunt, aut certe vaticinantur falſa, aut viuunt iniuſte, aut periurant cito*. Item quia tentant contra Deum valere, ſemper enim repugnat malus voluntati diuinæ. Eſa.10. *Aut exaltabitur ſerra contra eum, à quo trahitur*. Compara iſtos ſerræ, quæ nō vlterius procedendo, ſed è contra & retrorſum trahēdo rodit. Sic iſti ſemper Deo & prȩlato contrariando agunt, de quo arguuntur Eſa.36. *Aut quo conſilio rebellare diſponis?* Item quia neſcit à furore abſtinere Abac.3. *Nunquid in fluminibus iratus es Domine, aut in fluminibus furor tuus, aut in mari indignatio tua?* Item quia ſolet cōſilio carere. Mich.4. *Nunquid rex non eſt tibi, aut conſiliarius tuus periji*. Item quia neſcit moderate tacere, mali enim (vt communiter) ſunt loquaces, iuxta illud Matth.10. *Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini*. Et Iob.13. *Voca me, & ego reſpondebo tibi, aut certe loquar, & tu reſponde mihi*. Item ſtudet alienum habere: talis enim aut, i.e. peccator libenter vacat auaritiæ & rapinæ, & ideo Apoſt.1.Corin.5. docet ſocietatem talium fugiendam, d. *Si is, qui frater inter vos nominatur, eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicēs, aut ebrioſus, aut rapax, cum eiuſmodi nec cibum ſumite*. Itē, quia ſemper quærit amplius pœnitere. Ier.13. *Sicut mutare poteſt Aethiops pellem ſuā, aut Pardus varietates ſuas, ſic & vos poteritis bonum facere cum didiceritis malum*. Item, quia iſte finaliter habebit in inferno dolere, ſeu lugere, quando præ deſperatione dicere poterit Domino illud Iob.7. *Nunquid mare ſum ego, aut cetus quia concluſiſti me carcere*, ſcil. infernali. Patet ergo quomodo aut multis rationibus ſignat vi-

A tum malum. Sufficit de Aut. Vide inf. de Vel.

Autem. Nota, quod autem eſt aduerbium affirmatiuum, eſt enim idem quod vere, ſeu certe, ſumitur enim quaſi determinatiue, & certificatiue: & breuiter dic, quod autem poteſt referri ad bonos, qui in corde, verbo & opere ſolent veritatem habere, & etiam ad viros iniquos, qui omnia volunt mendaciter affirmare, vel ad ipſum Deum, à quo omnis certitudo & veritas ſolet principaliter emanare. Nota ergo, quod aūt ſignat

Certitudinem { bonitatis immutabilis, quo ad Deum,
veritatis commēdabilis, quo ad iuſtum,
vanitatis affirmabilis, quo ad impium. }

Signat igitur autem quandam certitudinem increatam, ſ. ipſum Deū, quia reuera ipſe eſt certus in eſſentia inuariabili, in potētia inſuperabili, in iuſtitia irrefragabili, in clementia inexterminabili, in patientia imperturbabili, in excellentia incomparabili, in amicitia inſeparabili. De veritate diuinæ eſſentiæ dicitur in Pſ.101. *Tu autem ipſe es, & anni tui non deficient*. De veritate ſuæ potentiæ dicitur 2.Cor.9. *Potens eſt autem Deus*. Et 3.Reg.11. poteſt dici de eo. *Erat autem Roboam vir fortiſſimus*: Roboam enim interpretatur dilatans populum. De veritate autem ſuæ iuſtitiæ dicitur Ier.11. *Tu autē Domine Sabaoth, qui iudicas iuſte*. De veritate vero ſuæ clementiæ poteſt dici illud Pſ. 32. *Miſericordia autem Domini manet in æternum*. De veritate autem patientiæ ſuæ dicitur Sapient.c.15. *Tu autem Domine Deus noſter ſuauis, & verus & patiens, & in miſericordia diſponens omnia*. De certitudine ſuæ prærogatiuȩ excellentiæ dicitur in Pſ.73. *Deus autem rex noſter ante ſæculum*. De certitudine vero ſuæ amicitiæ poteſt dici illud Ier. 14. *Tu autem in nobis Domine, & nomen ſanctum tuum inuocatum eſt ſuper nos, &c.* Patet ergo quomodo autem ſignat quandam certitudinem in-

B creatam, & quomodo refertur ad Deum.

¶ Secundo dico, quod ſignat quandam certitudinem ordinatam, in quantum refertur ad virum iuſtum. Quilibet enim iuſtus debet eſſe autem, id eſt, vir certus, verax, & firmus quantum ad omnia facta ſua. Eſt igitur autem, id eſt, firmus,

Miſerando clementer, Exorando feruenter,
Supplicando fidenter, Prædicando patenter,
Occultando latenter. Item
Seduliter miniſtrando,
Humiliter conſeruando,
Patienter ſuſtinendo,
Pœnitenter affligendo,
Perſeueranter permanendo,
Obedienter obtemperando,
Æternaliter gloriando.

Et breuiter iſtud eſt verum, quod in omnibus actibus humanis debet firmitas & veritas apparere. Et primo quidem clemēter miſerando, vt dicat quilibet illud Pſ.51. *Ego autem ſicut oliua fructi. in domo Dei ſpe. in miſer. altiſs.* Item feruenter adorando Pſ.108. *Ego autem orabam*. Item fidenter ſperando Pſ.141. *Ego autē in te ſperaui Domine, dixi tu es ſpes mea* Itē patenter prædicando Pſ.74. *Ego autē annunciabo in ſæculum. cantabo Deo Iacob*. Ille enim qui eſt autem, i. vir firmus, verus, & certus, ſicut dictū eſt, clementer viuit, feruenter orat, fidenter ſperat, patenter prædicat, itē humiliter ſe allegat, dicens illud Pſ.21. *Ego autem ſum vermis & non homo, &c.* Et illud Pſ.39. *Ego autē mendicus ſum & pauper, &c.* Item ſeduliter miniſtrat Luc.22. *Ego autem in medio veſtri ſum, ſicut qui miniſtrat*. Item patienter tolerat Pſ.37. *Ego autem in flagella paratus ſum* Item ſeueriter ſe caſtigat, Pſ.34. *Ego autem cū mihi moleſti eſſent, induebar cilicio*. Item obedienter obtemperat Pſ.37 *Ego autem tanquam ſurdus non audiebā*. Item ſtabiliter perſeuerat Pſ.29. *Ego autem dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum*. Item efficaciter ſe humiliat. Pſ.115. *Ego autem humiliatus ſum nimis*. Item finaliter ȩternam gloriam acquirit, & vendicat Sap.5. *Iuſti autem in perpetuum viuent* Et iterum: *Illi autem ſunt in pace* In omnibus iuſtitiā operatur, & ſeruat Pſ.16. *Ego autem in iuſtitia apparebo conſpectui tuo ſatiabor cum apparuerit gloria tua*. Sic ergo quantum ad iuſtum Autem ſignat quandā certitudinem ordinatam. ¶ Tertio dico, quod ſignat quandam C certitudinem ſimulatam. Et ſic de quolibet malo poteſt dici illud Matt.24. *Si autem dixerit malus ſeruus, morā facit Dominus meus*, &c. ſequitur: *Veniet dominus ſerui illius die, qua non ſperat, partemque eius ponet cū infidelibus* Si vero vis conſolatorie de Autem aliquid dicere, ſuppone quod autem, i. veritas, & certitudo fuerit quidam valens homo, qui omnia voluit eſſe, omnia facere, omnia dicere, omnibus ſe cōmunicare. Et ſic notabis quod autem voluit eſſe Deus glorioſus iuſtus virtuoſus, homo vitioſus ſeu doloroſus. Autē enim ſignat Deum, vt dictum eſt, & ſic dico, quod ipſe habet maieſtatem inſuperabilem. Quandoque autē ſignat iuſtum, & ſic habet bonitatem incomparabilem. Quandoque refertur ad impium, & ſic habet prauitatem inæſtimabilē. Igitur dico valens homo. ¶ Dominus autem habet maieſtatem inſuperabilem, & merito, quia pro certo, ſicut ex ſcripturis poteſt D colligi, Autem eſt

Rex, quia digniſſimus,
Lex, quia certiſſimus,
Iudex, quia iuſtiſſimus,
Vindex, quia ſeueriſſimus,
Creator, quia potentiſſimus,
Saluator quia clementiſſimus.

Dicam ergo, quod autem, i. certitudo, ſeu veritas eſt quidā rex magnæ dignitatis. Autē enim eſt rex perpetuus & immortalis, ſicut dicit Apoſt.1.Tim.1. *Regi autem ſæculorum immortali inuiſibili honor, & gloria*. Et nō mirum ſi ipſe ſit rex glorioſus, immortalis, quia etiam quandoq; ipſe ſimul fuit rex & Deus, ſicut bene teſtatur Dauid in Pſ.73. *Deus autē rex noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutem in medio terræ* ¶ Item autem eſt lex magnæ veritatis, & ideo à Domino ſuo nullus declinare deberet, ſed eum potius ſicut legem totius veritatis diligere & amare Pſal.118. *A lege autem tua non declinaui*. & ibid. *Legem autem tuam dilexi*. De deitate autē ſua & veritate ſimiliter loquitur Ierȩmias dicēs Ier.10. *Dominus autem Deus verax eſt*. & Apoſt. dicit: *Eſt autem Deus verax, omnis autem homo mendax*. ¶ Item autem eſt iudex magnæ æquitatis. Iudex n. eſt, qui probat, & examinat diligenter, & qui punit, & exterminat ſapiēter Ier.11. *Tu autē Domine Sabaoth, qui iudicas iuſte, & probas renes & corda, videam vltionem tuam ex eis*. ¶ Item autem eſt vindex magnæ ſeueritatis, punit n. ſeueriter omnes malos, & ideo de eo bene poteſt dici illud Pſ.58. *Tu autem Domine deridebis eos, & ad ni. de. omn. gentes*. Item dico, ꝙ autem eſt creator maximæ potentiæ. Ipſe enim eſt Deus, quia omnia poteſt. In cælo n. dominatur & imperat, & inde quicquid vult ordinat, atque mandat Pſ.113. *Deus autem noſter in cælo omnia quæcunq; voluit fecit*. ¶ Itē autem eſt Saluator maximæ pietatis. Ipſe enim à quibuſdā vocatur Ieſus, qui interpretatur Saluator, quia ſc. Ieſus fuit Saluator

Sapiens,
Moriens,
Patiens.

Sapiens (dico) quia ſicut dicitur Luc 2. *Ieſus autē proficiebat ſapientia*. Moriens etiam, quia ſicut dicitur Matt.26. *Ieſus autem iterum clamans voce magna emiſit ſpiritum*, moriens ſc. pro ſalute ſuorum, & Ioh.19. *Ad Ieſum autem cum veniſſent, vt viderunt eum mortuū, non fregerunt eius crura*. De clementia ergo Saluatoris iſtius autem dicitur

Digitized by Google

citur in Pſ.85. *Deus aũt noſter propitius & clemẽs, & multa miſericordia, omnibus inuocantib. ſe.* Et ſic patet quomodo Dn. autem, i. diuina
E certitudo habet maieſtatem inſuperabilem. ¶ Secundo dico, ꝙ Dominus autem habet bonitatẽ incomparabilem. Iſtud vocabulũ Autem, i. veritas & certitudo pertinet ad quemlibet iuſtũ ſicut iam ſuperius viſum eſt in §.2. Videtur vero, quod multi viri iuſti inſimul congregati voluerunt vocari autẽ, & inter ſe vnã confratriã fecerunt, & firmitatem inuicem contraxerunt. Deus autẽ iſtius congregationis voluit eſſe caput, qui ad eam alios inducit Iac.1. dicens: *Scitis autem fratres mei dilectiſſimi.* Et videtur, quod Deus illos, qui ſunt autem, id eſt, qui ſunt veri & iuſti,

Commendat de fideli ſtabilitate,
Informat in cœli ſubtilitate,
Auiſat de futura mortalitate,
Inſtruit in virtuoſa humilitate,
Inducit in gaudioſa fœlicitate,
Imbuit ſancti Spiritus benignitate.

Commendat (dico) de fideli ſtabilitate, dicens illud Luc.22. *Vos aũt eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationib. meis.* ¶ Itẽ informat ipſos in omni veritate & ſubtilitate Ioh.15. *Vos aũt dixi amicos, quia omnia quecunq; audiui à patre meo, nota feci vobis.* Itẽ auiſat, ſeu præmunit illos de futura mortalitate & aduerſitate dicens illud Pſ. 81. *Vos aũt ſicut homines moriemini, & ſicut v. de prin. cadetis.* ¶ Itẽ inſtruit eos in omni humilitate & ſanctitate Matt.22. *Reges gentium dominantur eorum.* Sequitur: *Vos aũt non ſic, ſed qui maior eſt veſtrum, fiat ſicut minor,* vt & quilibet dicat illud Io.3. *Iſtũ oportet creſcere, me aut. minui.* ¶ Item inducit eos in æternã fælicitatẽ & ciuitatẽ, Ioh.16. *Vos aũt contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudiũ.* ¶ Itẽ ipſos replet Spiritus ſancti bonitate & ſanctitate Act.1. *Vos aũt replebimini Spiritu S. non poſt multos hos dies.* Per autẽ, intelliguntur viri iuſti, qui ſc. dicunt illud 1. Theſ.5. *Nos autẽ, qui diei ſumus, ſobrij ſimus.* Et dicunt ẽt illud, quod canitur in Eccl. *Nos autẽ gloriari oportet in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Iſtis etiam videtur Deus compati, Matt.8. vbi dicit: *Miſereor ſuper turbam, &c. Si dimiſero eos ieiunos, deficient in via, quidã n. ex eis de longe venerũt.* Et breuiter tales aũt ſunt illi, quos ſpiritꝰ regit, ſicut bene dicitur 1. Cor.12. vbi dicitur, ꝙ *alij per ſpiritũ datur ſermo ſapientiæ, alij aũt ſermo ſciẽtiæ, &c.* & Eph. 4. *Quoſdã autem dedit Apoſtolos.* Sic ergo patet quomodo autem habet bonitatẽ incõparabilem, in quantũ, ſc. per autẽ intelligitur homo iuſtus. ¶ Tertio aũt dico, ꝙ autẽ habet quandoq; prauitatẽ intolerabilẽ in quantum, ſc. per autem intelligitur homo vanus: peccator n. autem dicitur, in quantum ſua malitia vere & certitudinaliter cõfirmatur. Et ſic notabo, quod põt ſignificare

Auaros, terrena diligentes,
Impios, pauperes abominantes,
Fatuos, propria negligentes,
Proteruos, capita indurantes,
Verboſos alios deridentes.

Auari ergo dicuntur Autẽ, vnde Ier.22. *Tui autem oculi & cor ad auaritiã.* Item quod impij dicantur autem, patet Matt.25. vbi dicitur. *Quinq; aũt ex eis erãt fatuæ.* ¶ Item ꝙ duri & obſtinati ſignificantur per autẽ, patet Act.19. *Cum aũt quidam indurarentur, & nõ crederent, & maledicerent viã Domini, diſceſſit Paulus ab eis.* ¶ Item ꝙ deriſores, & linguoſi ſignificãtur per autẽ, patet Act.17. vbi dicitur: *Quidam autẽ Epicurei, & Stoici Philoſophi diſputabant cũ Paulo.* Et quidam dicebant: *Quid vult ſeminator verborũ hic dicere? Dæmoniorum nouorum videtur denuntiator eſſe.* Et breuiter quilibet peccator põt dici autem, & maxime hypocrita, ſicut in Pſ.49. dicitur: *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meũ per os tuum, tu vero odiſti diſciplinã?* Et pro certo tales autẽ Deus finaliter deſtruet, & eos in inferno ſubuertet. Pſ.36. *Dominus autẽ deridebit eũ quo proſpi. quod ve. dies eius.* Patet ergo quomodo iſta dictio autem pertinet ad Deum, ad iuſtum, & ad impium. ¶ Si aũt vis truſatorie & conſolatorie vlterius aliquid dicere de Autẽ, oportet ſcire, ꝙ Dominus autem fuit quidam valentiſſ. qui diuerſis cognominib. vocabatur, & diuerſis officijs vtebatur. Iſte n. quadã die voluit eſſe Apoſtolus & fecit ſe vocari Petrũ, & ſub ſpecie B. Petri voluit ſequi Dominũ & ei miniſtrare, & ſecundũ veritatem non erat Petrus, ſed Andreas frater Petri, ſicut dicitur Ioh.1. *Erat aũt Andreas frater Simonis Petri.* Voluit autem vſurpare nomen fratris ſui Petri, eo quod Senatus Apoſtolici Princeps eſſet, non tamen bene audebat à principio ſe iungere Ieſu, timens quod eum cognoſceret. Ideo dicitur Matt. 26. & Marc.14. *Petrus autem à longe ſecutus eſt Ieſum.* Imo etiam iſte non audebat intrare domũ, ſicut dicitur Ioh.18. *Petrus autem ſtabat ad oſtium foris.* Quadam autem die Dominus Autẽ audaciam ſumens, obtulit Domino ſe & ſua, & fidelitatem & perſeuerantiam repromiſit, ſicut dicitur Luc.24. *Petrus autem dixit ad Ieſum? Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ſed nõ ego.* Etiã ſi oportuerit me mori tecũ, non te negabo. Etiam alias fuit valde audax, Chriſto aperte repugnando, & primum in conſilijs reſpondendo, & ad oſtia pulſando fortiter, & clamando. Iſte n. legitur Domino cõtradixiſſe. Quadam n. die miſit ſibi Dominus cibaria, quę videbantur mala, & dixit ſibi: *Surge, macta & mãduca:* ſicut dicitur ibi, ſc. Act.10. *Dixit autẽ Petrus Abſit à me Domine.* Altera vero die Dominus propoſuit quęſtionẽ, quem eũ eſſe dicebant homines, & diuerſis diuerſa reſpondentib. requiſiuit ſententiam huius autẽ, vnde Matt.16. dicitur: *Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondit Simon Petrus: Tu es Chriſtus filius Dei viui.* Legitur etiam iſtum altera vice oſtium quoddam, vbi intrare volebat, clauſum inueniſſe, & fortiſſime pulſaſſe, & impegiſſe, ſicut dicitur Act.12. *Petrus aũt perſeuerabat pulſans.* Iterum altera vice voluit eſſe miles, & fecit ſe vocari Dauid: fuit n. in veritate iſte autem fortiſſimus, quia etiã iſte eſt, qui interfecit Goliam gigantem, vnde ſcribitur 1. Reg. 17. *Dixit autem Dauid ad Philiſthæum. Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini.* & ſequitur: *Videntes autem Philiſthijm. quod mortuus eſſet fortiſſ. eorum, cœperunt fugere.* Iſta autem vincebat, & omnes aduerſarios ſuperabat, & merito, quia valde in Deo ſperabat, & confidebat, vnde ipſemet dicebat in Pſ.54. *Ego autem in te ſperaui Domine.* Et alibi. *Ego autem ſperaui in miſericordia altiſſimi.* Fuit etiam deuotiſſimus miles, & Deũ deuotiſſime exorabat, & multas etiã pœnitentias faciebat, ſicut ipſemet dicit. *Ego autem cum mihi moleſti eſſent induebar cilicio.* Et alibi: *Ego autem clamaui ad te Domine, dixi tu es ſpes mea.* Et merito, quia ipſemet Dominus Ieſus Chriſtus in propria perſona docuerat ipſum orare, & eleemoſynam facere, & de craſtino non curare. Docuit (dico) primo, ipſum orare. Matth.6. *Tu autem cum oraueris, intra in cubiculũ tuum, & ora patrem tuum in abſcondito.* Docuit etiam eum eleemoſynam facere, dicens Matth.6. *Te autem faciente eleemoſynam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua.* Docuit inſuper de craſtino non curare, & temporalia non amare, vnde Matth.6. Dominus dicit ſibi: *Quis autem veſtrum cogitans poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum.* Sequitur: *Nolite ergo ſolliciti eſſe in craſtinum.* Poſtea autem alia vice Dominus autem voluit eſſe mercator, & fecit ſe vocari Ioſeph & voluit vacare de nocte ad ſepulturas mortuorum, & alia opera pietatis. Et hoc eſt quod legitur Marc.15. *Ioſeph autem mercatus ſyndonem deponens Ieſum de cruce, inuolutum ſyndone poſuit in monumento.* Iſta enim fuit ita ſapiens mercator, quod de modica pecunia lucrum ſciebat maximum reportare, vnde Matth.25. dicitur, quod *accedens autem qui duo talenta acceperat alia duo inquit lucratus ſum.* Et ſequitur remuneratio: *Euge ſerue bone & fidelis intra in gaudium Domini tui.* Iterum alia vice ipſe voluit eſſe prædicator, & facere miracula ſicut Chriſtus, & homines ad ſe conuertere, & introducere ſectam nouam. Et ideo legitur Ioh.2. *Cum autem eſſet Ieſus Hieroſolymis in Paſcha in die feſto, multi crediderunt in eũ videntes ſigna, quæ faciebat.* Non enim quærebat ſalutem hominum, & quotidie prędicabat, nec famam humanam quærebat, vnde ipſe dicebat Iohan.5. *Ego autem ab homine teſtimonium nõ accipio ſed hoc dico, vt ſalui ſitis.* Ipſe enim Spiritum ſanctum promittebat credentibus in ſe, ſicut dicitur Ioh.7. *Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ:* hoc autem dicebat de Spiritu ſancto quem accepturi erant credentes in eũ. Item iſta alia vice voluit eſſe paterfamilias & vnius magni hoſpitij gubernator, vnum tamen modum peſſimũ habebat, quia ſemper de nocte veniebat, & tamẽ volebat, quod vſque ad aduentum ipſius vigilarent, vigilantes vero præmiabat, dormientes puniebat. Et hoc eſt quod dicitur Luc.12. *Dixit autem Dominus: Quis putas eſt fidelis ſeruus, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Sequitur: *Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes.* Et ſi in prima vigilia, & ſi in ſecunda, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi. Vnde tandem ſciendum eſt, quod ipſe Dominus autem quadam die voluit ſe fingere eſſe Ieſum. Vnde de eo dicitur Matth. cap. 16. *Venit autem Ieſus in partes Cæſareæ Philippi.* De hoc tamen male ſemel accidit ſibi: quia ſcilicet Pilatus inuenit eum, & Iudæis tradidit ad flagellandum, & etiam crucifigendum, ſicut dicitur Lucæ cap.23. vbi dicitur, quod *Pilatus dimiſit Barrabam, Ieſum autem flagellandum tradidit, vt crucifigeretur.* Veruntamen bene ſciuit prudenter euadere in alio periculo, de quo fit mentio Iohannis cap. octauo, vbi dicitur:

Digitized by Google

quod *tulerunt lapides vt iacerent in eum. Ieſus autem abſcondit ſe, & exiuit de templo.* Et alibi dicitur, *cum vellēt ipſum Iudæi præcipitare de ſupercilio montis, dicitur, quod Ieſus autem tranſiens per mediū illorum ibat.* Breuiter ergo iſtud eſt certū, quod Dominus aut tanta fecit miracula, quod à multis creditus fuit Deus. Iuxta illud prædictum Hier. 10. *Deus autem verus eſt.* Et ſi petis, vbi eſt iſte Deus? reſpōdet Dauid dicens. *Deus autem in cælo.* Si petis, quid facit? reſpondet: *Dominus autē cælos fecit.* Applica omnia, quæ ſupra dicta ſunt de Autem, vbi diſtinguitur, quod autem eſt rex, quia dignus, &c. Iſta vero de Domino Autem ſufficiant gratia ſolatij. Et etiā iſta valent ad inueniendum auctoritates autem, quæ in cōcordantijs tam veteribus, quam nouis non ponuntur, &c.

A *Auxilium.* Idem eſt, quod adiutorium. Et ideo vide de adiutorio, vbi multa poteris hic accommodare, ſed breuiter loquendo dico, quod eſt duplex auxilium,

Vnum ſtabile, aliud fragile,
Vnum firmum, aliud infirmum,
Vnum perfectum, aliud imperfectum.

Primum auxilium eſt auxilium Dei, de quo dicitur in Pſal. 120. *Auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram.* Secundum eſt auxilium mundi, quod multum eſt defectibile atque vanum. Et de hoc Eſa. 30. *Væ qui ambulatis vt deſcendatis in Aegyptum, ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, habentes fiduciam in vmbra Aegypti.* Et nota, quod mundi auxilia propter ſuum inſtabilem defectū comparantur vmbræ. Sap. 5. *Tranſierunt omnia velut vmbra.*

¶ Nota ſi vis, quod de diuino auxilio poteſt exponi illud Pſ. 19. *Mittat tibi auxilium de Sancto, & de Sion tueatur te.* Vbi nota, quod Dei auxilium confert puritatem immaculabilem. (De ſancto inquit) confert claritatem inoffuſcabilem (de Sion) confert firmitatem incommutabilem (Tueatur inquit) vide ſupra de adiutorio.

A *Azarias.* Nota, quod Azarias, qui interpretatur continens Deū, vel apprehenſio Domini, ſeu videns fortiter Dominum, ſeu robuſta viſio Domini, vel auxiliū Domini, ſeu adiuuās populum, poteſt ſignificare quemlibet virum iuſtum, qui continet Dominum per gratiam, videt Dominum per cōtemplationis ſapientiam, adiuuat populum per clementiam, Auxilium eſt Domini per prædicationis induſtriam, apprehendit finaliter Dominum per fœlicitatem & gloriam. Et nota, quod

Azarias eſt nomen { Conſtantiæ rigoroſæ, Potentiæ virtuoſæ, Excellentiæ glorioſæ, Innocentiæ pretioſæ. }

Pertinet enim ad virum perfectum, quod ſit conſtans, & authēticus, malos increpando, vnde 2. Paral. 26. legitur, quod *Azarias ſacerdos ingreſſus poſt Ioſaphat regem, qui contra Domini mandatum incenſum in templo adolere volebat, cum videret eum ob hoc à Deo lepra percuſſum. ipſum attente reprehendit, & de templo tanquam leproſum expulit & fugauit.* Quia reuera vir conſtans & perfectus & maxime Pontifex vel Prælatus, nec regem, nec Principem debet timere, imo ſi videt eos iura & officia Eccleſiaſtica vſurpare, & lepra vitiorum putreſcere & fœtere, debet ipſos acriter redarguere, & per excommunicationis ſententiam à templo & ab eccleſia coercere, vnde ibidem dicitur, quod *Azarias ſacerdos & octoginta ſacerdotes Domini viri fortiſſimi reſtiterunt regi.*

¶ Item decet, quod ſit potens & magnificus. Azarias enim eſt nomen Regium, quia ſcilicet quilibet perfectus debet ſe, & alios regere virtuoſe, vnde 4. Reg. 16. *Regnauit Azarias filius Amaſiæ.*

¶ Item decet, quod ſit excellēs & Angelicus Angelus enim, qui Tobiam iuuenem conduxit & qui patrem cœcum illuminauit, Azariam Ananiæ filium ſe vocauit. Ananias autem interpretatur donum gratiæ, quia reuera vir perfectus debet eſſe

Angelicus in conuerſatione,
Bonus conductor in prælatione,
Illuminator in prædicatione.

Filius Ananiæ, id eſt, gratiæ in virtutū acquiſitione, vnde Tob. 5. *Ego ſum Azarias, Ananiæ magni filius.*

¶ Item decet, quod ſit innocēs & mirificus, ſicut patet de Azaria Dan. 3. qui innocens in ignem miſſus, pro eo quod Idololatrare nolebat, nihil ab incendio fuit paſſus, quia ſcilicet vir iuſtus tantæ debet eſſe innocentiæ, quod prius debet ſe permittere in ignem proijci, quā à veritate mutari, vel alicui vitio ſeu dæmonio famulari, & ſic illæſus à Deo poterit conſeruari, & Deum benedicere, & in eius laudibus occupari. Dan. 3. *Benedicite Anania, Azaria, Miſael Domino, laudate, &c.* & hæc de Azaria ſufficiant.

Azymus. Nota, quod Azymus dicitur panis ſine fermento, quia ſcil. coqui conſueuit ſub cinere, vel in furno. Dicitur enim ab à, quod eſt ſine, & zyma, quod eſt fermentū. A Et attende, quod *ſicut per fermentum cuius modicum totam maſſam corrumpit*, ſicut dicitur 1. Cor. 15. intelligitur malitia ſeu peruerſa intentio vel peccatum, ſic per azymum econtra poteſt intelligi ſimplicitas intentionis, gratia & innocentia virtualis, vel etiam Euchariſtiæ ſacramentum, quod non debet concomitari aliquod fermentum nequitiæ vel peccati 1. Cor. 5. *Non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis.* Et aduerte, quod ſecundum legem Exo. 12. Tempore, quo agnus Paſchalis debebat immolari, ſeptem diebus populus azyma comedebat, & fermentum in ſuis tabernaculis non habebat, & ſic ad agni comeſtionem ſe populus præparabat. Ad denotandum, quod illi, qui agnum immolatum, ſcilicet Chriſtum in altari & in Euchariſtia volunt digne ſumere, primo debent ſeptem diebus vniuerſaliter azymum puritatis conſcientiæ ſibi incorporare, & ſpiritualiter comedere, fermēto peccati & malitiæ carere, & ſic per interiorem ſinceritatem ſpiritualiter ſe præparare. Leuit. 23. *Comedetis azyma ſeptē diebus*, id eſt, toto tempore vitæ veſtræ puritatem conſcientiæ veſtræ ſeruabitis, ſecundum Gregorium enim per ſeptenarium vniuerſitas deſignatur. Et nota, quod in ſcriptura repetitur azymus cum lactuca, azymus cum polenta, azymus cum oleo, azymus cum carne, azymus cum cinere. In quo notatur, quod Euchariſtia debet ſumi, vel quod puritas conſcientiæ debet ſeruari cum lactuca, id eſt, cum pœnitentiæ acritudine. Cum polenta, quæ inter manus fricando à ſpica excutitur, id eſt, cum bonorum operum plenitudine, cum oleo, id eſt, cum charitatis dulcedine, cum carne, id eſt, cum pietatis fluida mulcedine, cum cinere, id eſt, cum futuræ mortalitatis cōſiderata mœſtitudine. Iſta enim omnia faciunt ad azymos panes Euchariſtiæ digne ſumendum, vel ad azyma puritatis conſcientiæ obſeruandum, videlicet pœnitentiæ acredo, quæ ſc. per lactucam intelligitur. Exod. 11. *Edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus.*

¶ Item boni operis plenitudo, quæ ſc. intelligitur per polentam. Ioſ. 5. *Comederunt de fructibus terræ azymos panes & polentam.* Item charitatis dulcedo, quæ ſcil. notatur in oleo. Leuit. 7. *Offerent panes ſine fermento conſperſos oleo, & lagena azyma vncta oleo.* Item pietatis fluida manſuetudo, quæ ſcilicet intelligitur in carnibus quæ ſunt molles, vnde de Gedeone dicitur Iud. 6 quod *ipſe apposuit coram angelo azymos panes, & carnes.* Item conſideratæ mortis & finis mœſtitudo, quæ intelligitur in cinere, vnde Exod. 12. *Coxerunt farinam, & fecerunt ſubcinericios panes azymos.* Sufficit de azymo, vide de fermento, & de pane.

Azotus. Nota, quod Azotus fuit ciuitas Philiſtijm Idololatrarum, qui Dei & filiorū Iſrael ſemper inimici fuerunt, qui tempore Hely arcam teſtamenti ceperunt, & in Azotum duxerunt. Interpretatur autem Azotus incendium vel incendens. Igitur iſta ciuitas ſignat mundum, vbi Idololatræ, id eſt, peccatores conuerſantur, quia ſcilicet filijs Iſrael, id eſt, iuſtis inimicantur, qui arcam Dei ad ſe trahere, & moribus ſuis corrumpere nituntur, quæ etiam mundana ciuitas incendium dici poteſt, pro eo, quod ibi cupiditas & luxuria multipliciter ſuccenduntur, 1. Mach. 10. *Succendit Ionathas Azotum, & ciuitates, quæ erant in circuitu eius*, vel poteſt Azotus ſumi pro diabolo, qui iuſtos edit, arcam, id eſt, animam captiuat, & incendens interpretatur, quia quos poteſt tentationibus inflammat, vel ſi per Azotum religionem vel eccleſiam intelligis, dic, quod Azotus ignis patrui vel incendium interpretatur, quia ibi igne charitatis Chriſti iuſti ſuccenduntur. Actor. 8. *Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus eſt in Azoto*, id eſt, in charitatis incendio. Sufficit.

B.

BAal, vel Baalim. Cū Baal vel Baalim in ſingulari vel plurali eſſent quædam Idola, in quibus dæmones loquebantur, quibus mali ſeruiebant, eis filios & filias immolabant, & generaliter ipſa Idololatræ inter Chananæos adorabāt, ſicut patet, per decurſum S. ſcripturæ, notandū, quod

Digitized by Google

quod ſecundum Iſidorum & Comeſtorem iſtud nomen à primitiua Idololatria proceſſit. Belus enim Rex Aſſyriorum, qui primus in Babylone regnauit, cui mortuo vnus filius eius ad temperandum mortis ipſius dolorem imaginem fecit patri conſimilem, cui diuinos honores impendit, qui mos ad poſteros deuolutus idololatriam generauit. Varij enim populi horum exemplo corrupti diuerſa ſibi Idola fecerunt & alij Bel, & alij Belzebulis, alij Belphegor, alij Baal, alij Baalim, ſecundũ varietatem vel corruptionem linguarum ſuum Idolum vocauerunt.

B ¶Igitur loquendo moraliter, per Baal, qui erat Idolum alicui Dæmoni deputatum, & qui interpretatur vir vel vetuſtas, ſiue habens vel deuorator, poſſumus intelligere

Hoſtem deceptorem,
Virum peccatorem,
Mundum voratorem.

Intelligitur ergo per Baal & Baalim Diabolus plenus malitia: quia ſcil. iſte interpretatur vetuſtas. Er Diabolus dicitur hoſtis antiquus. Talis autem antiquitas ſignat malitiam. Iſte eſt enim ille Baal, cui mali filios & filias immolant, quando auaritiæ & mundi lucris nec non peccatis ipſos implicant, quia ſic Dæmonium peccatis aptant. 4. Reg. 17. *Seruierunt Baal, & conſecrabant filios ſuos & filias per ignem.* Iſte eſt Baal, in cuius nomine falſi Prophetæ vaticinantur, cui ſtatuæ funduntur, & eius nomine adorantur, cui Reges, & populi relicto Domino famulantur. Prophetæ Baal ſunt mali Doctores, & Clerici, & maxime varijs ſcientiis occupati. Hierem. 2. *Prophetæ prophetauerunt in Baal. & Idola ſecuti ſunt.* Statuæ Baal ſunt mali Prælati, qui ſcil. in officijs ſtatuuntur, & ibi honorantur, & adorãtur. Hodie enim in multis Templis & Eccleſijs non videbis imagines ſeu Prælatos, niſi ſtatuas Baal, i. homines ſtatuales & inſcios, & Baalim, i. Diabolo per vitia deputatos. Reges vero Baal ſunt mali Principes & Tyranni, qui ſc. cultum diuinum, i. e. virtutum exercitium deſerunt, & per diuerſa peccata Baal, i. Diabolo famulantur & ſeruiunt. Vnde de Ochoſia Rege Iſrael dicitur 3. Reg. 12. quod *ipſe ſeruiuit Baal, & eum adorauit.* Patet ergo quomodo per Baal poteſt intelligi diabolus plenus malitia.

C ¶Secundo dico, quod per Baal poteſt intelligi peccator plenus nequitia: maxime iſte ſignat Tyrannos, qui poſſunt interpretari viri: quia virent proſperitate (vetuſtas) quia indurantur mala conſuetudine & antiquitate (habentes) quia pleni ſunt diuitijs & terrena facultate (deuoratores) quia aliena deuorant rapina & crudelitate. Iſti enim ſunt Baal, cui libamen offertur, qui in excelſo colitur, & adoratur. Cuius tamen domus finaliter diſſipatur. Quia reuera diuitibus offertur libamen adulationis. Vnde adulatorib. dicitur Hierem. 7. *Non proderit vobis iurare mendaciter, libare Baalim, & ire poſt Deos alienos.* Ipſi etiam impenditur cultus diuini honoris & exaltationis. Hier. 19. *Libauerunt Diis alienis:* ſequitur: *Et ædificauerunt excelſum Baalim.* In iſtis tamen intelligitur deſtructio doloris, & damnationis, ſc. in Inferno 2. Paral. 23. *Deſtruxerunt domum Baal, & ſimulachra ipſius confregerunt.* & Iudi. 6. dicitur Gedeoni. *Deſtrues aram Baal.* Iſte eſt ergo peccator plenus nequitia.

D ¶Tertio dico, quod per Baal poteſt intelligi mundus plenus terrena opulentia: quia ſc. Baal interpretatur habens. Mundus enim nõ quærit niſi habere. Vnde 4. Reg. 19. *Repleta etiam eſt domus Baal.* Et ideo ſicut Baal interpretatur deuorans, ſic mundus animas deuorat, in quantum facit, quod in inferno animæ deuorentur &c. Sufficit de Baal.

A *Babylon, Babylonia.* Dicitur quædam Regio in Chaldæa, vbi Rex Nabuchodonoſor regnauit, & vbi primus Monarchiam obtinuit Chaldæorum, fuit autem Babylon ciuitas nobiliſſima. De cuius nobilitate ſi vis aliquid aliud agnoſcere, vide Hiero. in glo. 13. & Oroſiũ anno poſt vrbem conditam 244. in titulo de Regno Perſarum & Cyro Rege, vel Chronicam Nicolai Trenech Anno 31. quintæ ætatis, in quibus locis inuenies ad plenum quam mirabilis & glorioſa fuit ciuitas Babylonis, quæ tamen tandem per Titum ſubuerſa & ſubacta, paulatim in ſe deficiens, monſtrorum habitaculum eſt effecta, vbi de hoc facit plenariam mentionem.

¶Notare ergo poſſumus, quod in ſcriptura Babylon ſumitur multis modis. Signat enim peccatorem, mundum, & Infernum. Et ſic dicam, quod eſt

Babylon	interior exterior inferior	quia eſt locus	confuſionis, turbationis, damnationis.

B Eſt dico Babylon interior. Et ſic Babylon idem eſt, quod conſcientia peccatoris, vel etiam ipſe peccator, in qua ſ. Nabuchodonoſor diabolus dominatur, in qua ſancti pueri, i. virtutes in fornace concupiſcentiæ comburuntur, in qua ſtatua aurea, i. amor mũdi & diuitiarum à diabolo erigitur & exaltatur, & quæ finaliter à beſtijs, id eſt, à vitijs, & à Dæmonibus ſubiugatur, & occupatur, & per damnationem æternam deſtruitur, & diſſipatur. Ideo de peccatore prius in proſperitate conſtituto, & finaliter damnato & deſtituto, vel etiam de conſcientia mala dicitur Apoc. 18. *Cecidit Babylon illa magna. & facta eſt habitatio Dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi, & omnis volucris immundæ.* Et ſi vis dicere quot ſunt vitia ſeu Dæmonia iſtius ciuitatis, dic ſicut in auctoritate Paragraphi ſequentis, & per illas beſtias intellige vitia peccatoris. De finali vero iſtius damnatione dici poteſt illud Apoc. 18. *Suſtulit Angelus fortis lapidem molarem, & miſit in mare, dicens, hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna:* Angelus enim fortis eſt Chriſtus, qui malos finaliter deſtruet, & in mari, i. in amaritudine infernali ſubmerget. Iſta eſt ergo Babylon interior.

¶Secundo dico, quod eſt Babylon exterior, & iſta ſignat mundi ſtatum & gloriam hominum peccatorum, qui bene dicitur Babylon, quæ interpretatur confuſio & tranſlato, pro eo quod ibi omnia ſunt inordinata, inania & confuſa, & finaliter cuncta erunt defectibilia & tranſlata, & bene ibi omnia ſunt confuſa: quia ſicut dicitur Dan. 2. in Babylone ſtatuæ aureæ adorabantur, homines vero adorare compellebantur, pueri ſancti in fornace ponebantur, & ſicut dicitur Daniel. 3. Idolum Belis ibi adorabãtur, & Draco colebatur pro Deo. Reuera talis inordinatio & confuſio eſt in mundo: quia pro certo ibi eriguntur & extolluntur ſtatuæ aureæ, idola, & Dracones, i. perſonæ diuites ignorantes & crudeles, & igni & miſeriæ deputantur homines & pueri, id eſt, perſonæ rationales ſcientificæ, & innocentes. Quia breuiter ibi hodie promouentur peiores, & ſubiacent meliores. Nota ergo quod iſta ciuitas, quę dum eſſet in ſua proſperitate, *omnia alia regna ſubiugauit, deſtruxit & conturbauit,* ſicut bene dicitur Hier. 50. & ergo ſignat mundum & mundanos peccatores, quibus dum adeſt proſperitas, & opportunitas, non ceſſant alios turbare. Vnde Hierem. 51. *Calix aureus Babylon in manu Domini, de ipſo biberunt gentes, & ideo commotæ.* Sicut ergo Ieruſalem ſignat Paradiſum, ſic Babylon ſignat mundum. Sunt enim iſtæ duæ ciuitates, de quibus videtur tractare Aug. lib. de ciuitate Dei, ſcil. ciuitas Chriſti, & ciuitas diaboli. Prima ergo Hieruſalem eſt eligenda. Alia autem, ſc. Babylon eſt fugienda. Et ideo de iſta Babylone, i. de mundo poteſt exponi illa auctoritas Eſa. 13. *Erit* (inquit) *Babylon illa ciuitas glorioſa, requieſcent ibi beſtiæ & replebuntur domus eorum Draconibus, habitabunt ibi ſtruthiones, & piloſi ſaltabunt ibi, reſpondebunt ibi vlulæ in ædibus eius, & Sirenæ in delubris voluptatis.* Et ecce, quod in iſta figura oſtenditur, quod Babylon, id eſt, mundus eſt timendus propter plura genera hominum peruerſorum, qui ibi conuerſantur. Sunt enim ibi

Effrænati crudelitate (Beſtiæ)
Inflammati cupiditate (Draconibus)
Aggrauati tepiditate (Struthiones)
Conſolati proſperitate (Piloſi ſaltabunt ibi)
Occupati verboſitate (Vlulæ)
Inquinati carnalitate (Sirenæ)

Sunt (ideo) primo in iſta Babylone homines per crudelitatem effrænati, ſc. Tyranni, raptores & inuaſores. Beſtiæ, inquit, quæ ſecundum Iſidor. dicuntur à vaſtando. Et Deut. 32. *Dentes beſtiarũ immittam in eos cum furore trahentium ſuper terram atq; ſerpentium.* Allega ergo de crudelibus quomodo comparantur beſtiis reptilibus. Secundo ibi ſunt per cupiditatem inflammati (Draconibus.) Vide de Dracone in auaritia Eſaiæ 34. *Erit cubile Draconum, & paſcua Struthionum.* Item tertio ibi ſunt per tepiditatem aggrauati, ſc. pigri & negligentes; qui ad modum Struthionis ita ſunt ponderoſi, quod nequeunt volare, vel per bona opera ſe mouere (Struthiones, inquit) Ideo quilibet, qui eſt in mundo, poteſt dicere illud Iob. 30. *Frater fui Draconum, & ſocius Struthionum.* Quarto dico, quod ibi ſunt per proſperitatem conſolati. Piloſi (inquit) ſaltabunt ibi, ſc. qui in hoc mundo non faciunt niſi gaudere, ludere, & ſaltare, cantare, & tripudiare. Eſa. 34. *Onocentaurus & piloſus clamabunt alter ad alterum.*

¶Quinto dico, quod ibi ſunt per verboſitatẽ occupati. Vlulę inquit, ſcilic. qui per vlulationem & detractionem, iactantiam

Digitized by Google

& elationem ſemper volunt vlulare. Vide de vlula. Vnde Exo. 32. *Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.*

¶ Sexto ibi ſunt per carnalitatem inquinati. Sirenæ, inquit, per quas luxurioſi & carnales notantur. Vide de Sirenis. Hiero. *Ad patriam properantes, mortiferum Sirenarum cantum ſurdis auribus tranſeamus.* Si vis potes dilatare de quolibet pręmiſſorum. Ecce igitur quales ſunt habitatores iſtius Babylonis. Vnde illud prædictum Apoc. 18. *Cecidit Babylon illa magna, &c.* & facta eſt habitatio Dæmoniorum, &c. Et ideo proh dolor iſta Babylon eſt fugienda, & à fidelibus contemnenda. Hier. 50. *Recedite de medio Babylonis,* & merito, quia pro certo ipſa eſt locus languoris, locus laboris: locus (dico) languoris, Pſ. 136. *Filia Babylonis miſera.* Item locus laboris. Eſa. 13. *Onus Babylonis, quod vidit Eſaias.* Item locus ſtuporis. Hier. 51. *Facta eſt Babylon in ſtuporem,* locus

Doloris,
Infamiæ,
Stultitiæ,
Iactantiæ,
Inconſtantiæ,
Immunditiæ.

Locus (dico) doloris. Ezech. 17. *In medio Babylonis morietur.* Item locus infamiæ. Eſa. 14. *Perdam Babylonis nomen,* id eſt, famam. Item locus ſtultitiæ. Vnde Dan. 2. præcepi Nabuchodonoſor, vt perirent omnes ſapientes Babylonis. Item locus iactantiæ. Vnde Nabuchodonoſor dicebat Dan. 4. *Nonne hæc eſt Babylon ciuitas magna, quam ædificaui in domum Regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei?* Item locus inconſtantiæ, quia ſcilicet parum durat gloria mundi. Apoc. 18. *Cecidit illa Babylon ciuitas magna.* Item locus immunditiæ Apoc. 17. *Babylon magna mater fornicationum.* Hæc eſt ergo Babylon exterior.

D ¶ Tertio dico vlterius, quod per Babylon in ſcriptura poteſt intelligi Infernus. De hoc poteſt exponi illud Pſal. 136. *Super flumina Babylonis illic ſedimus, & fleuimus dum recordaremur tui Sion.* Vbi oſtenduntur quatuor mala, quæ ſunt in Babylonia Infernali. Eſt enim ibi

Cumulata pœnæ multitudo (Flumina inquit Babylonis)
Arreſtata motus aptitudo (Sedimus)
Inſolata mentis mœſtitudo (Fleuimus)
Memorata cœli plenitudo (Dum recordaremur tui)

In iſta enim ciuitate Babylonica Infernali aduerſitas cumulatur: quia ibi ſunt flumina Babylonis, id eſt, fructus tormentorũ, quæ ad modum fluminis indefectibiliter ſcaturiunt, & emanant. Ezech. 31. *Flumina eius manabunt in circuitu eius* Item ibi mobilitas coarctatur (Sedimus) quaſi diceret. Non eſt ire nec ante, nec retro, oportet ibi arreſtari. Tobiæ 3. *In tenebris ſedeo, & lumen cæli non video.* Tertio iucunditas eneruatur (Fleuimus inquit) Matt. 22. *Ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Quarto fœlicitas memoratur: quia ſcilicet ipſi ſemper habebunt præ oculis fœlicitatem Paradiſi, quam perdiderunt, quod eſt eis maxima deſperatio atque pœna. *Dum recordaremur* (inquit) *tui Sion.* Pſalm. 136. *Obliuioni detur dextera mea ſi non meminero tui.* Et ſic patet, quod in iſta ciuitate Babylonica, ſcilicet, in Inferno, memoratur fœlicitas, eneruatur iucunditas, arreſtatur mobilitas, cumulatur aduerſitas. Ideo de iſta Babylone dicit Pſalm. ibidem. *Filia Babylonis miſera.* Hierem. 20. *in Babylonem veniet, & ibi morietur,* Sufficit.

A *Baculus.* Si vis igitur, nota, quod in ſcriptura reperio baculum viatoris, quo quis pertranſit magis faciliter. Item baculum ſenioris, quo quis ſubſiſtit magis ſtabiliter, baculum pugnatoris, quo quis ſe defendit magis vtiliter, baculum præceptoris, quo quis præeſt magis ſolenniter, baculum inuaſoris, quo quis nocet magis crudeliter, baculum iocatoris, quo quis ludit magis alacriter. Viator enim indiget baculo ad tranſeundum. Iſte eſt baculus gratiæ, qui ſumme eſt neceſſarius viatoribus huius vitæ Geneſ. 32. *In baculo meo tranſiui Iordanem.* Item æger ſeu ſenior indiget baculo ad ſuſtentandum, & iſte eſt baculus panis, id eſt, Euchariſtiæ, ſine quo aduerſus hoſtes nullus reſiſtit, nec in ſtatu gratiæ ſubſiſtit. Vnde Leuit. 26. *Tradem in manus hoſtium, poſtquam confregero baculum panis veſtri.* Item pugnator indiget baculo ad ſe defendendum, & iſte baculus ſignat crucem, qua defendimur contra hoſtes. Pſalm. 22. *Virga tua & baculus tuus, &c.* ſicut infra. Item præceptor indiget baculo ad caſtigandum. Et iſte baculus ſignat executionem iuſtitiæ, vel etiam flagellum legis diuinæ. Iſte eſt enim baculus, quo viuificari præcipitur filius viduæ 4. Reg. 4. *Baculum meum tolle in manu tua, & ponas ſuper puerum.* Item latro ſeu inuaſor vtitur baculo ad nocendum ſeu ad contetendum. Et iſte baculus ſignat rapinam, & crudelitatem, vel etiam ipſos malos. Eſa. 10. *Væ Aſſur, virga furoris mei & baculus ipſe eſt.* Item ioculator vtitur baculo ad ludendum ſeu ad conſolandum. Et iſte baculus generaliter in ſcriptura ſignat apodiamentum & ſuſtentationem. Et ideo in ſcriptura inuenitur multiplex baculus. Eſt enim baculus diuini adiutorij ſeu miſericordiæ, & iſte eſt baculus, cui generaliter innituntur omnes peccatores. Iuxta illud Pſalm. 22. *Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Virga enim diuinæ iuſtitiæ, & baculus diuinæ ſuſtentationis & miſericordiæ, debet homines conſolari. Iſte enim baculus quandoque eis frangitur, ſcilicet quando nimio pondere peccatorum grauantur, & ei temere homines innituntur. Vnde Hiere. 48. *Quomodo confracta eſt virga fortis, baculus glorioſus?* q. d. mirum eſt quomodo baculus diuinæ miſericordiæ poteſt alicui confringi, deficere vel laſſari. Item eſt baculus Euchariſtiæ. Et iſte eſt baculus, qui conceſſus eſt pueris, debilibus & infirmis, pro tempore huius peregrinationis. Et idem dicitur viaticum: quia ſcilicet viatoribus ſolum eſt neceſſarius Vnde Exod. 21. *In baculis ſuis profecti ſunt.* Item eſt baculus adiutorij humani, & temporalis proſperitatis. Et iſte eſt mirabiliter defectiuus, ſemper enim frangitur, & deficit in neceſſitate. Nullus enim qui ſibi innixus fuit, extitit per eum ſuſtentatus. Et ideo *iſte eſt baculus arundineus Aegypti, ſuper quẽ ſi innixus fuerit homo confringetur, & perforabit manum eius,* ſicut dicitur Eſa. 36. & Ezech. 29. & 4. Reg 18.

¶ Sed eſt alius baculus fortitudinis & firmitatis, & iſte eſt baculus crucis. Crucis dico realis, quod idem eſt, quod paſſio Chriſti, vel crucis moralis, quod idem eſt, quod pœnitentia & afflictio Iſte eſt n. baculus, qui datus fuit Thamar pro arrha, quem oſtendens Iudæ, à morte eſt liberata. Quia reuera Thamar, id eſt, anima nunquam perpetuo moritur, quæ iſto baculo ſcilicet crucis memoria ſubarrhatur. Vnde ipſa poteſt dicere domino de baculo crucis illud præallegatum. *Virga tua & baculus tuus,* &c. Vbi nota, quod baculus crucis dat triſtitiam aduerſantibus ſcilicet Dæmonibus (ideo dicitur Virga) dat fiduciam militantibus (dico dicitur Baculus) dat lætitiam triumphantibus (ideo dicitur conſolata ſunt.) Eſt igitur iſte baculus aduerſantium deſolatio, quod oſtenditur cum dicitur Virga. Sicut enim canis cum virga fugatur, canis etiam virgam timet, de qua ſe ſentit verberatum fuiſſe, ſic canis diabolus cum auxilio virgæ crucis Chriſti fugatur, vincitur, & domatur. Nam per ipſam ſentit ſe fuiſſe aliquando ſubiugatum ſcilic. in Chriſti paſſione. Eſa. 30. *Pauebit Aſſur virga percuſſus.* Ideo talem virgam & baculum habuit Dauid contra Goliam. Primo enim arma Saulis depoſuit, baculum in manu accepit, peram, fundam, & quinque lapides aſſumpſit, & ſic armatus Goliam ſuperauit, ſicut dicitur 1. Reg. 17. Sic vere nos debemus arma Saulis diaboli, ſcilicet peccata, & vitia, & bona temporalia dimittere, baculum dominicæ crucis, peram interioris conſiderationis, fundam orationis, quæ ſcilicet de longe percutit, quinque lapides, id eſt, quinque vulnera dominicæ paſſionis aſſumere, & contra Goliam, id eſt, contra hoſtes ſpirituales per iugem recordationem ſpiritualiter nos armare, & ſic eos poterimus ſubiugare, & contra eos præualere, Exod. 12. *Tenentes baculos in manibus.*

¶ Secundo dico, quod iſte baculus eſt militantium, ſeu laborantium ſuſtentatio, (Baculus inquit) Sicut enim in periculoſis paſſibus, & in grauibus guerris, & litibus homo ſolet ſuſtentari baculo ſuo, & in eo confidere, ſic vere baculus crucis eſt ſuſtentatio, fiducia, & adiutorium, & in periculis tentationum, & in bellis tribulationum. Ideo iſte eſt ſimilis arbori, cui innititur Elephas quando dormit, &c. Dic ſicut ſupra de arbore in paragrapho. Secundo dico, quod crux eſt fluctuantium ſuſtentatio.

¶ Tertio dico, quod iſte baculus eſt triumphantium iucunditas (Conſolata inquit ſunt) Sicut enim victor conſolatur in baculo ſuo, & in armis ſuis, quando videt quod per ea de hoſtibus triumphauit, Prælati & Cantores in Eccleſijs & Officijs in ſignum honoris baculis vtuntur, ſic homo perfectus conſolatur ſpiritualiter in cruce domini, quando videt quod per eius virtutem hoſtes ſuos, ſcilicet, carnem, mundum, & diabolum ſubiugauit, debellauit, & expugnauit, & ad conſolationem per virtutem crucis & Chriſti paſſionis attigit, & applicauit

Digitized by Google

cauit. Ideo dicebat Apoſtolus Galat. 6. *Mihi autem abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Ideo vir perfectus cogitans in cruce poteſt dicere illud Pſalm. 93. *Secundum multitudinem dolo. me. in cor. me. conſola. tua lat. ani. me.* Et nota, quod tria genera hominum ſolent portare baculum ſcilicet ſenes, & infirmi viatores, & peregrini, pugnatores ſeu impugnati, Pōtifices ſiue prælati, qui ſcilicet vtuntur baculo paſtorali. Sic vere ſpiritualiter baculus crucis eſt neceſſarius illis, qui habent ſenectutem fragilitatis, vt ſuſtententur, Iob. 10. *Baculum ſenectutis noſtræ ſolatium vitæ noſtræ.* Item illis, qui faciunt peregrinationem præſentis calamitatis, vt innitantur. Et ideo Chriſtus dum eſſet peregrinus apud nos iſtum baculum portauit, dicens Geneſ. 32. *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior,* quia ſc. Chriſtus in baculo crucis tranſiuit Iordanem, id eſt, fluuium paſſionis, & ſic ad paradiſum eſt regreſſus cum duabus turmis, id eſt, cum illis, qui in ipſum ex duobus populis, Iudæis ſcilicet & gentilibus crediderunt. Item illis, qui habent bellum & guerram aduerſitatis, vt muniantur, Zach. 8. *Et vir & baculus in manu eius.* Item illis, qui alijs præſident, vt ab alijs honorentur, & vt alijs præcellere merito videantur, Numer. cap. vigeſimoprimo, *Aſcendat puteus, quem foderunt principes in datore legis & in baculis ſuis.* Iſte enim baculus, ſcilicet crucis memoria, vel ſpes diuinæ miſericordiæ vel gratiæ, ſumme decet prælatos, ſicut figuratur in fabulis Poetarum, vbi Æſculapius filius ſolis ſemper pingitur cum ſerpente in baculo inuoluto, quia reuera ipſi prælati & eccleſiaſtici, qui (Solis) id eſt, Dei ſunt ſpeciales filij, ſemper debēt baculum cum ſerpente, id eſt, crucem cum crucifixo tenere, & in deuotione, & memoria ſecum habere, vnde cuilibet prælato vel doctori dicitur illud 4. Reg. 4. *Accinge lumbos tuos ſicut vir, & tolle baculum meum in manu tua, & pones ſuper faciem pueri, & viuet.* Quia pro certo quando prælatus vel prædicator eſt accinctus lumbos per continentiam, ſicut vir per conſtantiam & habet baculum Heliſæi, id eſt, crucem Chriſti per memoriam, vel baculum, id eſt, diuinæ Scripturæ ſcientiam, ſeu diuini adiutorij & miſericordiæ fiduciam, ipſe pro certo facit pueros, id eſt, pueriles, & immundos peccatores per gratiam reuiuiſcere, & ad ſtatum ſalutis per pœnitentiam reuenire. Crux ergo & crucis memoria eſt baculus dans licentiam præſidentibus. Iſte eſt ergo baculus dans lætitiam triumphantibus, dans conſtantiam militantibus, dans triſtitiam aduerſantibus. Virga ergo tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Et hæc de baculo ſufficiunt.

A **Balaam.** Balthac, Balthaſar, Bananias, omitto gratia breuitatis. Vide interpretationes, & hiſtorias eorum, & ſic poteris exponere in bono, vel in malo, &c.

A **Balteus.** Nota, quod Balteus accipitur pro cingulo, quod ſupra veſtem portatur, & maxime pro illo cingulo, quod loco honoris & gloriæ aſſumitur. Eſt enim Balteus militum, præſulum, pugilum, & regum, &c. Vide ſi vis Mauritium, qui de Balteo gratioſe diſtinguit. Omitto enim gratia breuitatis. Balteus enim ſtringens eſt charitas. Balteus veſtes retinens, eſt caſtitas ſeu parcitas. Balteus ornans, eſt honeſtas ſeu dignitas, &c. Allega ſi vis.

A **Baptiſmus. Baptizare.** Nota, quod baptiſmus eſt primum fidei ſacramentum, quod reuera eſt quaſi baſis & fundamentum totius Catholicæ diſciplinæ. Et ideo à ſanctis baptiſmus dicitur ianua ſacramentorum. De baptiſmo autem in quantum eſt ſacramentum eccleſiæ, ſeu etiam in quantum poteſt ſignificare loturam & purificationem ipſius, ſiue per munditiam & caſtitatem, ſeu innocentiæ puritatem, ſeu etiam per confeſſionem & pœnitentiæ ſanctitatem, poteſt breuiter exponi illud Marc. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* In quibus verbis oſtenditur baptiſmus tam realis, quam moralis, quam etiam ſpiritualis. Purificatio enim & lotura debet habere

Fidei fundamentum, cui innitatur,
Criminum piamentum, quod exequatur,
Gloriæ complementum, quod concludatur.

¶ Dico ergo, quod nos debemus habere
Firmiſſimum fundamentum (Crediderit)
Puriſſimum rotamentum (Baptizatus fuerit)
Tutiſſimum firmamentum (Saluus erit.)
Primum eſt quantum ad principium,
Secundum quantum ad medium,
Tertium quantum ad terminum.

Habeamus igitur firmiſſimam ſtabilitatem quantum ad ingreſſum (crediderit inquit) quia ſcilicet Catholica fides debet eſſe noſtrum primarium fundamentum, Apocal. cap. 21. *Fundamentum primum eſt Iaſpis.* Debemus enim firmiter credere, & ſimpliciter confiteri. Ergo dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis ſitis. Compara ſi vis fidem Iaſpidi, vel compara eam cordi, quod eſt fundamentum vitæ. Non poteſt enim eſſe aliqua digna baptizatio vel lotio criminum, niſi fundetur in Catholicæ fidei ædificio. Ideo bene dicitur Matth. 24. *Baptizate eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*

B ¶ Secundo habeamus ſinceritatem quantum ad progreſſum, baptizatus fuerit.

¶ Nota quomodo elephantes in noua Luna conueniunt, & ad flumen vadunt vbi ſe baptizant, & nouæ ſtellæ ſe inclinant, &c. vide de Elephante, Iudith. 12. *Iudith vero baptizabat ſe in fonte.* Talis enim baptiſmus purificatiuus

Per gratiam inchoatur,
Per pœnitentiam mediatur,
Per ſpiritum ſanctum roboratur,
Per gloriam conſummatur.

Ibi enim eſt gratia, quæ viuificat. Aqua enim facit arbores & herbas viuere: ſic baptiſmus animas. Et ideo Matth. 21. dicitur; *Baptiſmus Ioannis è cœlo erat.* Iohannes enim interpretatur in quo eſt gratia, ad denotandum, quod ibi abundat gratia cœleſtis. Item ibi eſt pœnitentia, quæ purificat Luc. 3. *Prædicabat baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Item ibi concurrit Spiritus ſanctus, qui fortificat, Actor. c. 6. *Vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies.* Sequitur: *Et accipietis virtutem ſuperuenientis Spiritus ſancti in vos.* Item ibi ſubſequitur æterna gloria quæ ſaluificat. Vnde 1. Pet. cap. 3. *Animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam,* quas & nunc ſimilis formæ ſaluas facit baptiſma. Patet ergo, quod baptiſmus habet à vitijs immunitatem quantum ad progreſſum (Baptizatus inquit, id eſt, lotus & purificatus.)

C ¶ Tertio dico, quod habet glorioſam ſecuritatem quantum ad egreſſum (Saluus, inquit, erit) Nauta enim ad hoc ſpecialiter intendit, vt in egreſſu ſuo poſſit habere portum ſalutis, & proſperitatis. Sic vere iſte debet eſſe finis, & intentio noſtra, vt ſic per mare huius mundi poſſimus nauigare, quod ad ſalutem & ſecuritatem in egreſſu mortis poſſimus attingere & venire (Saluus erit.) Ideo dicamus cum Dauid, Pſal. 3. *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* Et nota, quod Dauid facit ad modum nautæ periculum patientis, qui videt quod iam aqua intrat in nauem ſuam, ita quod ipſe eſt in periculo ſubmergendi, ideo clamat: Saluum me fac, id eſt, pone me in ſecurum. Sic vere quia aquæ, id eſt, pericula tentationum iam intrant vſque ad animam, ideo debemus dicere: Saluum me fac De⁹. Et nota, quod multa pericula ſunt in mari, à quibus debemus quærere fieri ſalui. Eſt enim in mari periculum adamantis attrahentis ferrum, periculum Sirenarum, quæ inducunt ſomnum, periculum Charibdis, quod abſorbet nauigiū, &c. Vide de Adamante, lib. de lapidibus, ca. de Magnete. Item vide de Sirenis lib. de animalibus, in tit. ſuo. Item vide de Charybdi in cap. de mari. Homo ergo, qui in talibus periculis eſt, debet dicere, Saluum me fac, Matt. 14. *Magiſter ſalua nos, perimus.* Pſ. *Saluaſti enim nos de affl. nos & odi. noſ diſper.* Ideo Act. 9. dicitur: *baptizati erant in nomine Domini Ieſu.* Ieſus autem interpretatur Saluator. Sic ergo patet, quod baptiſmum concomitatur neceſſario fœlicitas ſeu ſecuritas in egreſſu, ſinceritas & mentis puritas in progreſſu, ſtabilitas atque fidelitas in ingreſſu. Et ſic erimus ſpiritualiter baptizati, purificati, & mundati. *Baptizetur ergo vnuſquiſque veſtrum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Amen.

A **Baſis.** Eſt fundamentum, pes, & ſuſtentamentum cuiuſlibet rei. Et poteſt ſignificare in moribus virtutem fidei & conſtantiæ, quæ hominem ſtabilit, atque firmat, Eccleſ. 6. *Compedes illius in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis.* Vbi nota, quod firmitas noſtra debet apparere in affectu reprimendo (compedes) quaſi coniungens & ligans pedes. Et vitijs reſiſtendo (fortitudinis inquit.) In gratia ſubſiſtendo (baſes virtutis) Et ſic de nobis dicetur Act. 3. *Conſol. data ſunt baſes eius.* Et aduerte, quod ſicut patet ex Scriptura Exod. cap. 26. & deinceps, & 3. Regum cap. 7. *Omnia vaſa tabernaculi collocabantur ſupra baſes*, ſcilicet columnæ,

Digitized by Google

columnæ, tabulæ, altare, mare Æneum ſeu labrum: in quo notatur, quod in Tabernaculo ſeu in Templo vel Eccleſia nullum debet eſſe vas, id eſt, nulla perſona cuiuſcunque ſtatus exiſtat quin ſuper prædictis baſibus collocetur, & quin ſuper fide, ſpe, & conſtantia, & perſeuerantia ſtatuatur. 1. Eſdræ 3. *Collocauerunt altare ſuper baſes ſuas.* Sed aduerte quid dicitur 4. Reg. 25. quod *Princeps militiæ Nabuch, tulit columnas duas & mare æneum & baſes, quas fecerat Salomon in Templo domini.* Sic vere hodie Diabolus videtur de Templo cordium noſtrorum ſuſtuliſſe columnas rectitudinis, mare contritionis & amaritudinis, & baſes fidei, & conſtantiæ, & fortitudinis, quæ Salomon, id eſt, Chriſtus poſuerat hoc in Templo. Vnde 4. Reg. 16. *Tulit Rex Achaz calathot, baſes & luterem qui erat deſuper, ſed etiam mare depoſuit de bobus æreis, qui ſuſtentabant illud.* Vel ſi vis per baſes Eccleſiæ potes intelligere viros iuſtos, quos diabolus ſuſtulit, &c. Sufficit.

A *Beatitudo.* Beatitudo non ſolum eſt virtus, & perfectio, imo etiam eſt complementum omnium perfectionum & virtutum. Conſiſtit enim beatitudo in perfectione completiſſima, quæ ſcilicet caret omni defectu. Quod quia nō poteſt eſſe in iſta vita, hinc eſt, quod proprie loquendo gloria æterna dicitur beatitudo, vbi homo eſt completiſſimus, & in moribus, & in ſcientijs, & in delicijs. Quælibet enim potentia habet ſuum perfectiſſimum complementum. Nam intellectus eſt perfectus in ſcientijs, voluntas in delicijs, iraſcibilis in eminentijs. Eſt enim beatitudo ibi rationalis, quæ tendit in verum, & ideo perficitur in veritate ſcientiarum, Concupiſcibilis, quæ tendit in bonum, & ideo ibi eſt bonitas omnium deliciarum, Iraſcibilis, quæ tendit in arduum: & ideo ibi eſt arduitas omniū dignitatum, honorum, & eminentiarum. Et ſic eſt ibi perfecta beatitudo. Pſalm. 143 *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt, beatus populus cuius Dominus Deus eius.* De iſta ergo beatitudine quantum proficit, quantum reficit, quantum ſufficit, vide infra titulo de gloria æterna, & de Paradiſo. Sed breuiter loquendo, exponamus de beatitudine illam auctoritatem Matthæi 16. *Beatus es Simon Bariona.*

B ¶ Vbi nota, quod ſi ad beatitudinem iſtam volumus attingere, neceſſaria ſunt nobis tria, ſcilicet quod

Realiter exiſtamus (Es inquit)
Humiliter audiamus (Simon, qui interpretatur audiens)
Simpliciter conuiuamus (Bariona, quod interpretatur filius Columbæ)
Primum facit perſeuerantia (Es)
Secundum obedientia (Simon)
Tertium beneuolentia (Barionæ)

Primo, &c. Es. quia ſum, es, ſignat exiſtentiam, realitatem, & perſeuerantiæ firmitatem. Et ideo talis debet eſſe ſimilis columnæ Cypreſſi, quæ ita eſt firma, quod nulli oneri cedit, &c. Vide de Cypreſſo, ſcilicet de fortitudine. Quod eſt contra multos, qui re vera ſunt ſimiles columnis factis de Salice, quæ ſtatim deficit & plicatur. Sic iſti nunquam perſeuerant reſiſtēdo, aut ſubſiſtendo. Contra quos Senec. *Vtere officio, quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt enim oneri cedere.* Non ſic, ſed ſtabiliter ſubſiſtamus (Es inquit) Iob. *Eris ſtabilis, & non timebis.* Iac. 1. *Beatus vir, qui ſuffert tentationem.*

¶ Secundo neceſſe eſt, quod humiliter audiamus (Simon inquit) Vide ſupra de audire, vbi loquitur de Sirenibus, & de Delphinis, qui diligunt audire melodiam, &c. Vide ibi. Sed nota, quod quidam ſunt ſicut Draco, qui non delectatur audire vocem Pantheræ, imo fugit, &c. Vide in eodem titulo. Non ſic, ſed ſimus Simon, qui interpretatur obediens vel audiens. Eccleſ. 2. *Si dilexeris audire, ſapiens eris.* Apoc. 1. *Beatus qui legit, & qui audit verba Prophetiæ huius, & ſeruat ea, &c.* Et Luc. 11. *Beati qui audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud.*

¶ Tertio neceſſe eſt, quod ſimpliciter conuiuamus. Bariona, inquit, quod interpretatur filius columbæ, quia nos debemus eſſe filij per ſubiectionem & humilitatem, & columbæ per compaſſionem & ſimplicitatem Matth. 10. *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes & ſimplices ſicut columbæ.* Vide de Serpente & de Columba in titulis ſuis. Columba enim eſt auis ſimplex & pauida. Prouerbior. 28. dicitur *Beatus homo qui ſemper eſt pauidus.* Et in Pſalm. 111. *Beatus vir qui timet dominum.* Et ſic igitur ſi nos habuerimus

Beneuolentiam in conuiuendo,
Obedientiam in audiendo,
Perſeuerantiam in reſiſtendo.

Pro certo finaliter erimus beati. Prouerb. 29. *Qui cuſtodit legem, beatus eſt.* Nota adhuc, quod de hoc poteſt dici illud Iaco. 1. *Beatus vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.* Vbi nota, quod ſi volumus eſſe beati, debemus habere, ſcil. accumulatam perfectionem (Vir) examinatam diſcuſſionem (Cum probatus fuerit) auctorizatam promiſſionē, quia accipiet coronam vitæ. Sit igitur in bonis perfectio, Vir, Vide ſupra vbi attingere in auctoritate illa. Vir piloſus occurrit nobis.

¶ Secundo ſit in nobis diſcuſſio. Probatus, Iob. 23. *Probauit me, ſicut aurum, quod per ignem tranſit.*

¶ Tertio erit in nobis promotio, (accipiet inquit coronā vitæ) Vide vbi accipere, in illa auctoritate diuiſa, & expoſita. *Accipient iuſti Regnum decoris, & diadema ſpeciei, de manu Domini, &c.*

¶ Sed adhuc nota, quod de gloria & beatitudine æterna poteſt exponi illa auctoritas, quam dixit Regina Saba Salomoni. 1. Paral. 9. *Beati ſunt ſerui illi, qui aſſiſtunt coram te omni tempore.* In quibus verbis oſtenditur, quod illa beatitudo æterna conſiſtit in quatuor virtutibus, contra quatuor defectus quæ ſunt, vt communiter, in mundo, qui quidem impediunt ne homo habeat in hoc mundo beatitudinem, & ſufficientiam, & complementum: quia ſecundum Boe. lib. 3. de conſol. *beatitudo nihil aliud eſt, quam ſtatus omnium bonorum, aggregatione perfectus,* id eſt, ſtatus, cui nihil deficit. Sunt igitur in mundo quatuor defectus principales, ſcilicet.

Præſumptionis vanitas,
Diſſenſionis pronitas,
Conditionis vilitas,
Durationis breuitas.

Sed re vera (chariſſimi) contra iſtos quatuor defectus erunt in patria quatuor virtutes, quæ conſtituent hominem bonum vel beatum, videlicet, ſubiectio contra præſumptionem: quia ipſi ſerui Dei (Serui inquit tui) dilectio contra diſſenſionem: quia ipſi aſſiſtunt & appropinquant. Item prælatio contra depreſſionem, quia ipſi coram te. Duratio contra corruptionem: quia ſcilicet iſti durant in omni tempore.

¶ Eſt igitur ibi ſubiectio, quæ non perturbatur. (Serui inquit tui.) Sicut enim videmus, quod res corporales habent inter ſe perpetuam ſubiectionem: quia ſcilicet omnia inferiora obediunt planetis. Planetæ autem obediunt in ſuis motibus firmamento. Firmamentum autem mouetur ſecundum influentiam cœli cryſtallini ſecundum Ariſtotel. Sic vere (chariſſimi) in Paradiſo eſt perfectiſſima ſubiectio, quia ſcilicet tota cœleſtis curia, quæ ordinata eſt per gradus, ordines, & ſtatus, legiones, & diſtinctiones, ſine aliqua contradictione habet perfectiſſimam ſubiectionem: quia ſibi inuicem, ſecundum gradus varios Angeli & homines famulantur, & tandem pariter omnes ſubſunt & obediunt creatori. Ideo dicitur (Serui tui) Omnes enim ſeruiunt Deo, & quilibet eſt contentus ſtatu, conditione, & gradu ſuo, quia illud dicitur 1. Machab. 8. *Omnes obediunt vni, & zelus, & inuidia non eſt inter eos.* Ideo talibus ſeruis dicit vel loquitur ſcriptura Apocal. 22. *Seruient ei, & faciem eius videbunt.* Heu (chariſſimi) ſic non eſt hodie in Eccleſia militante, quia ibi vere non eſt perfecta ſubiectio ſed præſumptio, quia vere moderni non quærunt ſeruire ſed præire, non famulari, ſed dominari, non obedire, ſed obſtinate & præſumptuoſe prælatis, & ſuperioribus contraire. Heu Deus, vbi eſt hodie, & in ſæculo, & in clauſtro perfecta ſubiectio? vbi eſt, qui proprio ſtatu, & officio ſit contentus? Vbi eſt, qui cum amore, & reuerentia, & ex corde Prælatis obediat pro certo quaſi nulli, quia tanta eſt hodie in multis præſumptio & obſtinatio, quod nec Deo, nec Prælato velint ſeruitium exhibere. Quibus optime dicitur Hier. 22. *Locutus ſum tibi, in abundantia tua: dixiſti, Non ſeruiam.* Tales ſunt ſimiles quibuſdam arboribus. Quærit enim Ariſtotel. lib. de vegetalibus, quæ eſt ratio quare quædam arbores ſunt ſteriles. Et dicit, quod quia humor arboris aliquando eſt groſſus & frigidus, terreus & compactus, ideo actioni caloris & influentiæ naturæ faciliter non obedit, imo ei obuiat, & reſiſtit, & ſic humor huiuſmodi propter ſui reſiſtentiam ad ramos non dirigitur, nec in fructuum ſubſtantiam commutatur & per conſequens ſterilis efficitur talis arbor. Sic vere (chariſſimi) dico etiam ſpiritualiter, quod multi ſunt quorum

C

rũ humor, id eſt, interior affectio eſt ita frigida per indeuotionem, & ita groſſa per ſuperbiam & ruditatem, quod naturæ, i. Prælato vel ſuperiori ſuo nolunt obedire, ſed ei quantum poſſunt per inobedientias, rebellationes, & appellationes obuiant & reſiſtũt, & eius voluntati temere contradicunt. Et ſic pro certo tales non diriguntur. nec conuertuntur, non corriguntur, nec emendantur. Et ideo fructibus, & bonis operibus, & gratijs, & virtutibus, meritis, & beatitudinibus non fœcundantur, ſed ſterilitatem omnium bonorum ſortiuntur. Eſa. 57. *Venerunt tibi ſimul duo hæc, ſterilitas, & viduitas.* Sed non ſic (chariſſimi) in Paradiſo: quia vere ibi erit perfecta obedientia & ſubiectio, ideo ibi eſt perfecta beatitudo (Serui inquit tui.) Et ideo de differentia ſeruorum Dei, qui ſunt in Paradiſo, & malorum ſeruorum Eccleſiæ, qui ſunt in mundo, pulchre loquitur ipſe Deus Eſa. 65. *Ecce ſerui mei comedent, & vos eſurietis, ecce ſerui mei bibent, & vos ſitietis, ecce ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini.* Habent igitur tales ſerui beatitudinem: quia ſicut dicitur Eſa. 54. *Hæc eſt hereditas ſeruorum domini.* Ideo de ipſis poteſt dici illud 3. Reg. 10. *Beati ſunt viri tui, & beati ſerui tui, qui ſtant coram te ſemper.* Eſt igitur ibi ſubiectio ſine præſumptione.

D ¶ Secundo dico, quod ibi eſt dilectio ſine diſſenſione, quod oſtenditur cum dicitur, Aſſiſtunt, & appropinquant: quia ſcilicet iſti ſemper ſunt aſſiſtentes & propinqui ipſi Deo, & etiam ſibiipſi per veriſſimum amorem, & ideo ſunt beati. Nomen enim aſſiſtentiæ, & propinquitatis ſignat propinquitatem & copulam charitatis. Sicut enim videmus, quod ſtellæ, quæ ſunt in cœlo, ſunt ſibi inuicem multum propinquæ, & ipſi firmamẽto ſemper aſſiſtunt: quia ſcilicet in eo ſunt infixæ, & ſecundum etiam motum firmamenti mouentur continue & ſine ceſſatione, ſic vere (chariſſimi) ſtellæ, id eſt, beati, qui ſunt in patria, ſibi inuicem ſunt multum propinqui per mutuam charitatem, ipſi etiam firmamento, id eſt, Deo ſemper ſunt aſſiſtentes, ſcilicet, diligendo & contemplando, & ſe in eum per dilectionem intrinſecam infigendo, ipſumque continue ſequendo, voluntatem propriam ſecundum voluntatem ipſius regulando, & ei perfecte obediendo. Ita enim eſt eorum voluntas motui firmamenti, id eſt, diuinæ voluntati conformata, quod etiam ſi videant patrem, aut filium in inferno, non dolebunt, nec ei miſerebuntur, nec ei condolebunt: quia aliter non eſſent perfecte beati. Ideo de iſta aſſiſtentia poteſt dici illud Zachar. 4. *Iſti ſunt duo filij olei ſplendoris tui qui aſſiſtunt dominatori vniuerſæ terræ.* Heu Deus, non ſic de nobis alijs, qui ſumus in hoc mundo: quia vere non poſſumus comparari proprie ſtellis fixis, ſed ſtellis erraticis, quæ in firmamento non ſunt fixæ, imo contra firmamentum mouentur, nec ſibi inuicem ſunt coniũctæ, imo vna ab altera ſæpiſſime, & remotiſſime elongatur. Iſtud patet de Sole & Luna, qui ſibi in plenilunio totaliter opponuntur. Sic vere (chariſſimi) nos alij qui recte ſumus ſicut ſtellæ erraticæ, quia ſcilicet in multis deficimus & erramus, non ſumus perfecte fixi in firmamento, id eſt, in Deo, vel in firmamento, ſcil. in ſuperiori & prælato noſtro per dilectionẽ, nec ei obedimus per ſubiectionem, nec ipſum ſequimur per imitationem, niſi forte quando violenter ab ipſo trahimur per tribulationem & correctionem, imo vere ſibi multipliciter repugnamus, & eidem per peccatum & vitia obuiamus, & per obſtinationes & inobedientias. Iuxta illud: *Mandata domini audientes omnia fecerunt contra.* Inter nos etiam non ſumus propinqui per amicitiam, imo vere ſæpiſſime accidit, quod per diuerſas rixas, diſſenſiones, & diuiſiones alter ab altero elongamur, & per magnas etiam iniurias inuicem opponimur, & contrariamur. Sed vere (chariſſimi,) non ſic ſancti, qui ſunt in patria: quia vere iſti habent perfectam dilectionem, & contemplationem. Et de hoc pulchre loquitur Proſper li. de vita contemplatiua. *Erit, inquit, in vita illa intellectus ſine errore. memoria ſine obliuione, cogitatio ſine peruagatione, charitas ſine ſimulatione, ſenſus ſine offenſione* Tobiæ 13. *Beati omnes, qui diligunt te.* Conſiſtit igitur beatitudo in perfecta dilectione & charitate, quia ſcilicet ibi eſt dilectio ſine diſſenſione.

E ¶ Tertio dico, quod ibi eſt prælatio ſine depreſſione: quia ſcilicet beati ſunt in ſtatu honoris, prælationis, & dignitatis, quod oſtenditur cum dicitur: Coram te. Ipſi enim habent eſſe coram Deo, & in præſentia ſummi regis, & in curia ſummi imperatoris: quod vtique magnus debet honor & dignitas reputari. Coram te inquit, quia ſicut dicitur in Pſalm. 71. *Honorabile nomen eorum coram illo.* Ideo poteſt dicere quilibet eorum Deo illud Pſalm. 55. *Vt placeam coram Deo in lumine viuentium.* Vbi oſtenditur, quod iſti ſunt acceptabiles (Placeam) Præſentiales vel præſentabiles (Coram Deo) Impaſſibiles, quia ſunt in lumine viuentium. Sũt igitur beati. quia ſicut dicit Auguſtin. *Beati immaculati, Si vis eſſe beatus, eſto immaculatus.* Pſal. 64. *Beatus, quem elegiſti & aſſumpſiſti. habitabit in atrijs tuis* Eſt igitur ibi prælatio ſine depreſſione, (Coram te.)

¶ Quarto eſt duratio ſine corruptione, quia ſcilicet ipſi durant in omni tempore, id eſt, perpetuo, ſicut enim dicit Iſidor: F
eſt quædam inſula in Hibernia, vbi nunquam homines moriũtur. Sic vere (chariſſimi) paradiſus eſt talis inſula, quia vere beati qui ibi ſunt, non incurrunt nec mortem, nec infirmitatem, nec corruptionem, nec tribulationem, imo in omni tempore ſemper perpetuo viuunt, & ſunt beati. quia, *iuſti autem in perpetuum viuent.* Ideo ipſi poſſunt dicere illud Pſalm. 33. *Benedicam domino in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo* Et ideo de iſta immortali duratione loquitur Proſper in lib. de vita contemplatiua, vbi inquit. *Erit incolumitas ſine debilitate. ſalus ſine dolore, vita ſine morte. facilitas ſine impedimento, ſecuritas ſine periculo. ſaturitas ſine faſtidio & perfecta ſanitas ſine morbo.* Vnde de iſta perpetuitate dicitur in Pſalm. 38. *Beati qui habitant in domo tua domine, in ſæculum ſæculi laud.* &c. Sed proh dolor taliter non eſt in hoc mundo, quia vere (chariſſimi) ibi non eſt duratio, ſed corruptio, non æternitas, ſed fragilitas, non fortitudo, ſed turpitudo non ſtabilitas, ſed infirmitas. Et ideo videtur, quod nos in hac vita ſumus ſimiles glaciei, quæ nullam habet durabilem firmitatem, quia faciliter frangitur, & per calorem reſoluitur, & in aquam & lutum conuertitur & mutatur. Sic vere chariſſimi, nos in hoc mundo ſumus valde fragiles, quia per calorem modicæ infirmitatis, vel per lutum alicuius aduerſitatis faciliter diſſoluimur, morimur, frangimur, & caſſamur. Vnde Sapient. 19. *Facile diſſoluentur ſicut glacies*, ſed non ſic ibi, quia vere ſicut dictum eſt, iſti habent durationem æternam, prælationem ſupernam, dilectionem fraternam, ſubiectionem internam. Et ſic benedicitur. *Beati ſerui tui, qui aſſiſtunt coram te ſemper.*

¶ De beatitudine vero morali & virtuoſa, quam homo per G
virtutem conſequitur in hac vita, poſſum notare quod illi dicuntur beati, qui ſunt

Vigiles & diligentes,
Stabiles & patientes,
Humiles & obedientes,
Flebiles & compatientes,
Subtiles & intelligentes,
Pauperes & eſurientes,
Prudentes & ſapientes,
Sperantes & in Deo confidentes,
Eleuati & contemplantes,
Deuoti & ſpiritualia deguſtantes.

De vigilibus dicitur Luc. 12. *Beati ſunt ſerui illi, quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes.* De ſtabilibus & patientibus dicitur 1. Pet. 3. *Si quid patimini propter iuſtitiam, beati.* De humilibus & obedientibus dicitur in Pſalm. 111. *Beatus vir, qui timet dominum, in mandatis eius cupit nimis.* De flebilibus & compatientibus dicitur Matth. 5. *Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis.* & in Pſalm. 40. *Beatus qui intelli. ſu. egenum & paup. in die ma. libe. eum do.* De ſubtilibus & intelligentibus dicitur in Pſalm. 93. *Beatus homo quem tu eru. Do. & de lege tua docueris eum.* De pauperibus & eſurientibus dicitur Matth. 5. *Beati pauperes ſpiritu. &c.* Et ibidem *Beati qui eſuriunt. & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* De ſapientibus & prudentibus dicitur Eccl. 14. *Beatus vir, qui in ſapientia morabitur.* De ſperantibus, & in Deo confidentibus dicitur in Pſalm. 32. *Beata gens cu. Do. De. eius.* De eleuatis & contemplantibus dicitur Luc. 10 *Beati oculi qui vident, quæ vos videtis.* De deuotis vero & ſuauiter deguſtantibus dicitur Apoc. 19. *Beati, qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt.* Omnes enim iſti ſunt *beati, immaculati in via, qui ambulant in lege domini.* Pſalm. 11. Quia reuera de talibus beatitudinibus quando habentur in via, peruenitur ad æternam beatitudinem, quæ finaliter habebitur in patria de qua ſcilicet dicitur. *Beati mortui qui in domino moriuntur.* Apoc. 14. Si vis diſtinguere de diuerſis beatitudinibus ſcripturæ vide, *Beati immaculati in via Beati, qui habitant in domo. Beati pauperes*, & ſic de alijs. Item ſi vis dic, quod quædam eſt beatitudo temporalis, quæ nihil eſt niſi proſperitas. Vnde in Pſalm. 143.

Beatum

Digitized by Google

Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt, &c. &c. Vide de proſperitate, &c.

A **Bellum.** Idem eſt, quod guerra, prælium, duellum, controuerſia, litigium. Et accipitur in ſcriptura in bono & in malo. In bono quando quis temporaliter iuſte bellat, & militat contra malos iuſtitiam exequendo, vel infideles perſequendo. Spiritualiter autem accipitur quando quis contra vitia & tentationes reſiſtit, quando contra ea per pœnitentiam, abſtinentiam & caſtitatem, & cætera opera meritoria præliatur. Ideo dicitur 1. Mach. 3. *Melius eſt mori in bello, quam videre mala gentis noſtræ & ſanctorum.*

¶ Item poteſt accipi in malo, & hoc temporaliter, & ſpiritualiter.

¶ Temporaliter, & ſic bellum accipitur pro diſſenſione, & diſcordia diuiſione, controuerſia, & murmuratione. Et de hoc 2. Mach. 14. *Bella nutriunt, & ſeditiones mouent, & non ſinunt regnum eſſe quietum.* Spiritualiter autem accipitur in malo, & ſic bellum ſignat

Hoſtis ſuggeſtiones,
Carnis tentationes,
Mundi vexationes,
Inferni turbationes.

Et de hoc 1. Mac. 4. *Non concupiſcatis ſpolia, quia bellum contra vos eſt.* Dicamus igitur, quod bella debemus fugere & vitare, nec eorum auctores eſſe. Sed ſi nobis accidant, debemus fortiter dimicare. Et ideo de iſtis bellis ſpiritualibus, quæ contra nos quotidie per carnem, mundum, & hoſtem concitantur, poteſt exponi illud Eſa. 42. *Effudit ſuper eum indignationem furoris ſui & forte bellum, & combuſſit eum.* Ecce ergo, quod in verbis iſtis oſtenditur bellum

Cum diligentia præcauendum,
Cum patientia ſuſtinendum,
Cum tremulentia metuendum.

Bellum, quod eſt præcauendum, eſt corporalis conſolatio, quæ notatur per verbum Effudit. Bellum, quod eſt ſuſtinendum, eſt temporalis tribulatio, quæ notatur in verbo Indignationis & furoris. Bellum, quod eſt metuendum, eſt æternalis flagellatio, quæ notatur cum dicitur Forte bellum.

B ¶ Primum igitur bellum, quod debemus facere, eſt bellum conſolationis. Sunt enim multi quos diabolus non poteſt vincere per tribulationes, & ideo procurat eis mundi conſolationes ſcil. diuitias & ſic vincit eos per luxuriam, auaritiam, delicias, ſc. dignitates & eminētias, & ſic vincit eos per ſuperbiam, & huiuſmodi bellum mundanæ proſperitatis notatur cū dicitur, Effudit. Effundere enim idem eſt, quod fundere, diſpergere, mundare, &c. Et ideo videtur, quod diabolus pugnat contra tales, ſicut crocodilus contra cætum, qui videns, quod cætū non poteſt viribus ſuperare, effundit ſupra eum fumū & aquam venenoſam, vt ſic præualeat contra ipſum, & ipſum inuenenet, & occidat, vt dixit Iorath. Sic vere (chariſſimi) vidēs diabolus, quod non poteſt præualere contra hominem, effundit ſupra eum aquam venenoſam, ſc. mundanam proſperitatem, vt quia procurat ſibi officium vel dignitatem, delicias vel diuitias. Et hoc pro certo ad hoc facit, vt eum per vanam ſuperbiam ſeu luxuriam inuenenet, vel corrumpat: quia ſicut videmus, multi ſunt, qui in ſtatu paupertatis vel aduerſitatis ſunt boni, qui adueniente proſperitate vel dignitate efficiuntur mali, luxurioſi, & ſuperbi. Exemplum de Saul. Vnde Amos 9. *Vocat aquas maris, & effundit ſuper faciem terræ.* Et hoc fuit figuratum Apoc. 16. Vbi *quartus Angelus effudit phialam ſuam in ſolem, & datum eſt ei æſtu affligere homines & igne, & æſtuarunt homines, & blaſphemauerunt nomen Domini.* Sic vere (chariſſimi) ſæpe accidit, quod quamuis homo ſit ſol, & vir perfectus, lucidus & bonus, quando tamen Angelus Sathanæ phialam venenatam mundanæ proſperitatis ſuper eum effundit, ipſe efficitur raptor, ſuperbus, & tyrannus, & homines, ſcilicet, ſubditos, & virtuoſos taliter æſtu, & igne tribulationum, & rapinarum ardore affligit, quod ipſos per deſperationem compellit aliquoties nomen Dei blaſphemare. Iſtud eſt igitur primum bellum diaboli, ſcilicet quando ſuper nos effundit proſperitatem. Vnde 1. Paralip. 29. *Vir bellator eſt, & effundens ſanguinem,* quia ſcilicet vir bellator, id eſt, diabolus ſanguinem mundanæ proſperitatis, quæ faciliter maculat, & corrumpit, effundit ſuper homines quantum poteſt. Sed reuera (chariſſimi) contra iſtud bellum debet homo eſſe armatus virtute temperantiæ, quia ſcil. temperate debet vti mundi proſperis & diſcrete. Et ſic in iſto prælio poterit præualere, ſcil. mundi proſpera præcauendo, fugiendo, vel ſaltem conculcando, & vilipendendo. Sicut enim videmus, lignum quamuis ſit in aqua mundanæ proſperitatis, debet tamē ſupernatare, & ſe ſurſum ſemper ad cœlū eleuare per affectionem, & aquam ſub ſe ponere per terrenorum contemptum & abominationem. Et hoc admonet Iohel 4. cap. dicens ſic, *Suſcitate robuſtos, aſcendant viri bellatores,* id eſt, viri perfecti, qui ſunt in mundana proſperitate, debent ſuſcitari, vt non deſcendant inferius per affectum, ſed vt aſcendant ſuperius per contemptum. Ex talibus enim bellis exterioribus, videlicet ex mundi proſperis ſurgunt (vt communiter) bella interiora, ſcilicet, motus carnis, tentationes, ambitiones, & iræ, & cæteri mali affectus. Vnde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentijs veſtris? Debemus igitur præcauere bellum conſolationis.

C ¶ Secundo dico, quod nos debemus ſuſtinere bellum tribulationis, quod quidem datur intelligi quando dicitur, Indignationem furoris ſui. Quia vere (chariſſimi) indignationem, furorem, & impetum mundi, tribulationem infirmitatum & tribulationum turbines debemus in patientia ſuſtinere. Talia autem bella infert nobis mundus, qui non ceſſat tribulationes, & iniurias ſuſcitare. Talia potiſſime inferunt alijs mali, diuites, & tyranni, & maxime mali iudices, qui contra vicinos & ſubditos, & præcipue contra pauperes & bonos rapiendo, iniuriando, accuſando, falſa imponendo, & diffamando belligerant, atque pugnant. Sicut enim Draco, qui eſt animal inflammati coloris, habet bellum contrarium contra elephantem, & hoc ſecundum Auicennam: quia cum elephas habeat multum de ſanguine frigido, & melancholico, ideo Draco cupit illum bibere ad calorem ſuum refrigerandum, & ideo contra eum pugnat, ſic vere (chariſſimi) quia dracones & tyranni ſunt inflammati per crudelitatem, vel cupiditatem, ideo ſanguinem elephantis, hoc eſt, ſubſtantias temporales ſubditorum & vicinorum deſiderant bibere, & acquirere, vt ſic ardorem ſuæ auaritiæ vel ſæuitiæ valeant temperare. Et ideo pro certo contra huiuſmodi elephantes non ceſſant bella rapinarum, exactionum, & vſurarum immiſericorditer exercere. Et tale bellum datur intelligi quando dicitur Furoris, quia ſcilicet bellum tribulationum & aduerſitatum ſolet cum furore, & iracundia exerceri. Vnde Pſalm. 57. *Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentum ſicut aſpidis ſurdæ, &c.* Compara eos ſi vis aſpidi, vbi ſupra. Et tale bellum pro certo figuratur Daniel. 7. vbi dicitur, quod *quoddam cornu ortum eſt in capite vnius beſtiæ, quod habet oculos & os loquens grandia, & tria alia cornua euulſa ſunt à facie eius, & faciebat bellum contra ſanctos, & præualebat eis.* Sic reuera in capite vnius beſtiæ, id eſt, in loco capitalis vnius eminentiæ, officij, dignitatis, aliquando inuenitur inter cætera vnum cornu modicum, id eſt, aliqua vilis & mala perſona ad modum cornu dura per obſtinationem, acuta per punctionem, quæ habet oculos quaſi hominis, id eſt, ſubtilem, & fallacem malitiam, & cauillationem, & os loquēs grandia, id eſt, reſpectu maiorum adulationem, reſpectu minorum iactantiam & comminationem, reſpectu etiam omniū eloquentiæ deceptionem, & verborum palliationem. Et pro certo tale cornu quanquam ſit modicum originaliter, id eſt, de humili plebe natum, taliter tamen quandoque fauente fortuna augmentatur, & magnificatur, quod à facie eius auelluntur alia cornua, id eſt, alij potentes viri, quia ſcilicet tales quandoq; faciunt deponi, auelli & adnihilari potentes, vel potentiores, nobiliores & antiquiores, & meliores ſe. Et breuiter iſti faciunt hodie bellum contra ſanctos, quia reuera tales (inquam) ſanctos Dei & bonos, pauperes, ſimplices ſubditos, & vicinos debellant ſuis vexationibus & impugnant, quia reuera (chariſſimi) ſicut dicitur 2. Paral. 32. Tales ſunt ſimiles Sennacherib, qui *vertit totum impetum belli contra Hieruſalem,* id eſt, contra bonos, pacificos & modeſtos. Contra iſtud autem bellum debemus eſſe armati virtute patientiæ, fortitudinis, & conſtantiæ, & pro Dei amore debemus omnia fortiter tolerare, vt ſic quilibet dicat illud Sap. 8. *In multitudine videbor bonus, & in bello fortis.* Iſtud eſt igitur ſecundum bellum, quod debet ſuſtineri, ſcilicet bellum temporalis tribulationis, Furoris.

¶ Sed tertio dico, quod eſt aliud bellum, quod potiſſime eſt timendum, ſcilicet, bellum infernalis condemnationis vel inflammationis, quod oſtenditur cum dicitur, Combuſſit eum,

quia

Digitized by Google

quia ſcilicet iſtud fit bellum à Deo contra iniquos in generali iudicio ſentētiatiue, & ab igne perpetuo executiue. Et ideo videtur, quod Deus bellabit contra iniquos ſicut quædam fera, quę eſt in Boemia, quæ dicitur Loth, vel Lod, in lingua Boemica, de qua dicit auctor de proprietatibus rerum, quod quādo à venatoribus inſequitur, recolligit aquam in gutture ſuo, & per motus vehementiam ita eam calefacit quaſi bullientem, & tandem contra venatores & canes conuertitur, & per ipſam aquā feruentiſſimam, quam de ore eijcit, eos mirabiliter exurit, & affligit, & ab eius perſecutione deſiſtere, ſic compellit. Sic reuera (chariſſimi) faciet Deus, quia enim ipſe videt, quod venatores & tyrāni & ſuperbi, quod etiam canes, id eſt, peccatores, impudici, & luxurioſi, inſatiabiles & auari ipſum quotidie per diuerſa vitia perſequūtur, ideo quāuis modo fugere, ſuperſedere, & diſſimulare videatur, in iudicio tamē ipſe ſe cōuertet cōtra eos, & aquam feruentiſſimam, & auſteritatē ſuæ iuſtitiæ, ardorem ſuæ duræ ſententiæ, & ignem infernalis & gehennalis miſeriæ in eos fulminabit, ipſoſque comburet æternaliter, & turbabit. Combuſſit inquit eum, quia reuera ſecundum Pſal. *Ipſe erit ſicut ig. qui combu. ſyl. & ſicut flam. combu. mon.* Quia pro certo (chariſſimi) iſte ignis comburet montes, id eſt, malos ſuperiores, & ſyluam, id eſt, malos inferiores. Ideo de tali bello peccatoribus inferendo dicit Iob 20. *Immittat eum in iram furoris ſui, & pluat ſuper eum bellum ſuum.* Contra iſtud bellum (chariſſimi) debemus habere arma iuſtitiæ. Quia reuera, qui armis iuſtitiæ & bonorum operum armatus fuerit & munitus, in iſto prælio non ſuccumbet dicens cum Pſ. 139. *Obumbraſti ſuper caput meum in die belli.* Et ſic patet, quod eſt bellum præcauendum, bellum ſuſtinendum, bellum metuendum. Sed adhuc dico, quod eſt triplex bellum meritorium, ſcil. bellum pœnitentiæ, quo caro vincitur, bellum patientiæ, quo mundus ſternitur, bellum fidei & iuſtitiæ, quo dæmon ſpernitur.

E ¶ Bellemus igitur contra carnem per pœnitentiam, ſimiles muſtelæ, quæ armata ruta contra Baſiliſcum mouet bellum, & præualet contra ipſum. Sic vere ſi ruta amara pœnitētiæ armati fuerimus contra Baſiliſcum, id eſt, contra carnem venenoſam ſecure militabimus & vincemus. Vnde ad Hebr. 11. *Fortes facti ſunt in bello: conualuerunt de infirmitate.* Quod eſt contra multos, qui in bello carnis nō ſuperant, ſed vincuntur, ſimiles elephanti, qui in bello poſitus ad vocem ſuis, ſeu modicæ porcellæ taliter terretur, quod virtutem bellandi amittit. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt, qui in bello tentationis vocem ſuis, id eſt, carnis ſuggeſtionem taliter timent quod ab ea ſuperari ſe permittunt, & virtutem bellandi amittunt. 4. Reg. 25. *Viri bellatores noctem fugerunt.* Bellemus igitur contra delectationes per pœnitentiam.

F ¶ Item bellemus contra tribulationes per patientiam. Sicut enim tortuca infra ſuam duram teſtā ſe recludit, & ſic exteriores ictus non ſentit, ſic vere ô homo, qui vis exteriores ictus, & tribulationes non ſentire, neceſſe eſt duram teſtam te patiētiæ habere, & in ipſa per humilitatem, & tui conſiderationem te ipſum recolligere, & tenere, & ſic mundi ictus & tribulationes te nunquam poterunt ſuperare, & ſic eris ſicut filij Ruben & Manaſſes, *qui erant viri bellatores, ſcuta portantes,* ſicut dicitur 1. Paral. 5. Quod eſt contra multos, qui ſi aliqua modica tribulatione feriantur, vel modica occaſione tanguntur, ſtatim clamant per impatientiam & rixantur, ſicut patet de litigioſis, diſcordibus, dyſcolis, & peruerſis, qui non poſſunt cum aliquo pacifice conuerſari. Similes vrſo quod eſt animal impatientiſſimū, qui ſi modicum percutiatur, ſtatim ſe nititur vindicare, imo ſi ſecūdus eum percuſſerit, ſtatim dimittit primum, & perſequitur ſecundum. Quando autē cibus ſuus ſibi aufertur, tunc impatientius conturbatur. Sic vere iracundi & impatientes ſtatim efferuntur ad iniuriam, & vindictam. Et ſi cibus bonorum ſuorum temporalium eis per rapinam ab aliquo auferatur, tūc ad iram, triſtitiam, & diſcordiam commouentur. De talibus ergo belligeris litigioſis poteſt intelligi illud 1. Mach. 14. *Bella nutriunt, ſeditiones mouent, & non ſinunt regnum eſſe quietum.* Non ſic ergo, ſed bellemus contra mundum per patientiam.

G ¶ Tertio bellemus contra hoſtem per fidem & per iuſtitiam. Sicut enim dicit Ambroſius in hexame. quod apes pugnant pro rege ſuo, & mori pro ipſo glorioſum arbitrantur, ſic vere debemus per fidei firmitatem contra hoſtem & infidelitatem, & errores pro ipſo rege noſtro bellare, & ſi neceſſe fuerit pro ſuæ fidei defenſione morti nos exponere & donare. Tales enim bellatores fuerunt martyres. Vnde Baruch. 3. *Ibi fuerunt gigantes nominati, quia à principio fuerunt ſtatura magna ſcientes bellum.* Martyres enim dicti ſunt gigantes, propter morum eminentiam, nominati, propter famæ redolentiam, ſcientes bellum propter fidei permanentiam & conſtantiam. Et ſic ergo patet, quod nos debemus bellare contra errores per fidelitatem, contra dulcores per pœnalitatem. Et hæc de bello morali ſufficiant. Vide igitur vbi pugnare, prælium, lis, diſcordia, nocere, inuadere, &c.

Bene. Circa iſtud aduerbium bene, quod eſt aduerbium qualitatis, nota quod bene eſt quædam circumſtantia, vel adiacentia virtuoſa, quæ vnicuique in ſuo genere dat efficaciam, & valorem. Et ſic dicitur, quod illæ res dicuntur bene eſſe, quæ nihil habent ſuperfluum, nec aliquid diminutum, nec quantum ad ſubſtantiam intrinſecam, neç quantum ad accidentia extrinſeca. A

¶ Vnde proprie iſtud vocabulum bene denotat mihi ſtatum ſufficientiæ & debitam proportionem omnium qualitatum ſine impedimento alicuius nocumenti. Et hoc verum eſt non ſolum in corporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus. Quia ille homo dicitur eſſe bene ſpiritualiter, qui non eſt diminutus in neceſſarijs, id eſt, in fide, moribus & virtutibus, quia talibus dicit Pſal. 127. *Beatus es, & bene tibi erit,* vel qui non eſt abundans in ſuperfluis, id eſt, in vitijs & criminibus, vtpote quia non eſt extra locum proprium, id eſt, extra Deum per peccatum mortale, ſicut dicitur de lapide inſtructura, vel de membro in corpore, quæ tunc temporis non dicuntur eſſe bene, quando à loco proprio ſunt remota. Sic nec illi bene eſſe dicuntur, qui per peccata extra locum ſuum proprium, qui Deus eſt, vel extra exigentiā & terminos ſui ſtatus per ſuperfluitatem, & exceſſum aliquem extolluntur. Vnde Eccl. 12. *Non eſt ei bene, qui aſſiduus eſt in malis.* Nota ergo, quod ſicut ille dicitur eſſe bene, qui bene loquitur, qui bene graditur, qui bene odoratur, qui bene operatur, qui bene audit, qui bene cernit, qui bene guſtat, qui bene palpat, ſic loquendo ſpiritualiter, ille dicitur eſſe bene quo ad Deum, qui bene loquitur per confeſſionem & orationem, & qui bene cātat per gratiarum actionem. Iterum ille, qui bene graditur per promptæ obedientiæ ſubiectionem, qui bene odoratur, ſcilicet, ſuauitatem bonorum æternorum per deuotionem, & contemplationem, qui bene operatur per bonorum actuum executionem. Iterum qui bene audit per prædicationem, vel bonam monitionem. Et qui bene cernit per prudentiam & diſcretionem. Item qui bene guſtat, ſcilicet, aliorum miſeriam per compaſſionem. Et qui bene tangit & palpat, ſcilicet, aliorum defectus per correctionem. Et ideo de tali, qui tam bene ſe habet in omnibus poteſt dici illud Mar. 7. *Bene omnia fecit, ſurdos fecit audire, & mutos loqui.* Bene ergo nos habeamus in locutione, peccata noſtra confitendo, Deum laudando, magnificando, ipſum orando, gratias agendo, & ſupplicando. Vnde de hoc in Pſal. 32. *Cantate ei canticum nouum, bene pſallite ei in vociferatione.* Quod eſt contra multos, qui omnibus huiuſmodi bonis locutionibus videntur carere, ſimiles piſcibus & natatilibus, quæ naturaliter carent voce, quia vere mundi peccatores & maxime piſces, id eſt, delicioſi & voluptuoſi, voce diuinæ laudis, orationis, & confeſſionis videntur penitus ſpoliati, quamuis multis alijs ſuperfluis locutionibus ſint multipliciter abundantes. Figurati per illum filium, qui adductus eſt ad Ieſum, ſicut dicitur Mar. 9. qui quamuis eſſet mutus, ſpiritus tamē malignus quando ipſum arripiebat, faciebat ipſum ſpumare. Sic vere tales, qui à bonis locutionibus ſunt muti, ſpuma malorum verborum, ſc. detractionis, adulationis, iactantię & diſcordię ſunt imbuti, de talibus ergo mutis dicitur in Pſal. 30. *Multa ſunt labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtum, inſuper & abu.* Non ſic (chariſſimi) ſed bene nos habeamus in locutione, vt de nobis poſſit dici illud Deut. 5. *Bene omnia ſunt locuti.* Simus ergo bene quantum ad ſanam locutionem. B

¶ Secundo dico, quod debemus eſſe bene quantum ad bonam progreſſionem, quia ſc. bene debemus progredi, & ambulare, & procedere per virtutem obedientiæ, ſc. Dei & prælatorum mandata ſequendo, vt ſimus de numero illorum trium, quæ gradiuntur bene, de quibus dicitur Prou. 30. *Tria ſunt quæ bene gradiuntur, & nominantur ibi,* ſcilicet, C

Leo,
Gallus,
Aries.

Leo(dico) qui eſt rex animalium, per quem intelliguntur boni ſuperiores. Gallus læte cantans, per quē intelliguntur viri prædicatores. Aries, per quem intelliguntur boni ſimplices & inferiores. Tales(dico)bene coram Deo gradiuntur. Quod eſt cōtra multos, qui recte videntur perdidiſſe virtutem progreſſiuā, id eſt, obedientiam ſimiles limaci, quæ eſt ſuper omnia animalia tardi motus, quæ etiam quando pungitur non ex hoc celerius progreditur, imo penitus tūc arreſtatur. Sic vere multi ſunt & pigri, & tardi ad bene ambulandum, & ad mandatis Dei & prælatorum obediendum, quinimo ſi à Deo vel prælato punguntur per correctionem, vel aliquam tribulationem, ex hoc celerius ad executionem bonorum operum nō mouentur, imo quod eſt peius, per obſtinationem & inobedientiam penitus aliquoties arreſtantur, & in teſta dura obſtinationis, & irreuerentiæ abſconduntur. Ideo de talibus dicitur Sap.15. *Pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum.* Non ſic (chariſſimi) ſed ambulemus bene per obedientiæ progreſſionem, vnde Tob.6. *Bene ambuletis, & ſit Deus in itinere veſtro.*

D ¶ Tertio habeamus nos bene quantum ad promptam auditionem, quia ſcil. prædicationes, documenta bonorum, & monitiones debemus libenter audire. Hier.42. *Bene ſit nobis cum audierimus.* Quod eſt contra multos, de quibus dicitur in Pſal.35. *Noluit intelligere, vt bene ageret.* Ideo de talibus poteſt intelligi illud, quod dicit Iſid. in lib. etymolo. vbi dicit, quod in aliquibus partibus Æthiopiæ omnia quadrupedia naſcuntur ſine auribus, etiam elephantes. Sic pro certo multi ſunt in Æthiopia huius mundi, qui auribus videntur carere, quia ſcil. nullum bonum documentum volunt audire, vnde Exod.11. *Non audiet vos Pharao,* quia ſicut dicitur Prou.14. *Qui illuſor eſt, non audit cum arguitur.* Quod etiam poteſt allegari de inuidis, qui nullum bonum de alijs poſſunt audire. Figurati in illis Iudæis Acto.7. *Qui continuerunt aures ſuas ne audirent Stephanum, & impetum fecerunt vnanimiter in eum,* quia ſc. tales non ſolum non audiunt, imo contradicendo, & detrahendo impetum faciunt. Non ſic ergo (chariſſimi) ſed bene nos habeamus quantum ad promptam auditionem.

E ¶ Quarto habeamus nos bene, quantum ad claram diſcretionem ſeu viſionem, vt ſcil. bene & diſcrete videamus & conſideremus illa quæ pertinent ad ſalutem, vt nobis dicatur illud Hierem.1. *Bene vidiſti, quia vigilabo ſuper verbo meo, vt faciam illud.* Quod eſt contra multos, qui bene non vident, imo ad modum talpæ videntur oculis eſſe priuati, quia nihil vident nec conſiderant de pertinentibus ad ſalutem, ideo non cogitant de futuris præſentibus excæcati, excæcauit enim eos malitia eorum, ſicut dicitur Sap.2. Non ſic(chariſſimi) *ſed bene nos habeamus quantum ad diſcretionem,* vt quilibet dicatur *bene & religioſe de reſurrectione cogitans* 2.Mach.12. Debemus ergo bene videre per diſcretionem.

F ¶ Quinto dico, quod bene debemus odorari per deuotionem, quia ſc. ſuauitas æternæ fœlicitatis ſemper debet in cordis naribus odorari, & de hoc Luc.6. *Licet ſabbatu benefacere.* Sabbatum enim ſignat requiem deuotionis & contemplationis.

G ¶ Sexto dico, quod debemus bene operari per bonorum actuum executionem. Vnde 1.Tim.3. *Qui bene miniſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirent.*

H ¶ Septimo dico, quod ille eſt bene, qui bene guſtat per compaſſionem, videlicet, miſerias aliorum Prou.11. *Bene conſurgit diluculo, qui quærit bona,* videlicet aliorum.

I ¶ Octauo dico, quod ille eſt bene, qui bene ſedet per promotionem. Sicut enim membrum tunc dicitur eſſe bene, quādo eſt in loco proprio non nimis alte, non nimis baſſe, ſed in loco à natura ei ordinato, & ſibi proportionato, ſic ille dicitur eſſe bene, qui in iſto mundo habet, & tenet locum & ſtatum ſuæ conditioni congruum & aptatum, vt quia non eſt nimis alte, ſicut ſunt illi, qui in altis dignitatibus & officijs nullis exigentibus meritis ſunt locati, qui recte videntur eſſe monſtrum in natura, recte ac ſi pedes eſſent in corpore in loco capitis ſituati. Nec nimis baſſe per immoderatam depreſſionem, ſicut ſunt multi boni & ſancti, qui ſine promotione in ſtatu infimo ſunt relicti, qui recte ſunt ſicut ſi caput in loco pedum eſſet locatū. De quadruplici indebita locatione dicitur Eccl.10. *Vide ſeruos in equis, & principes ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram.* Iſti ergo non ſunt bene, ſed ille dicitur eſſe bene, qui habet ſufficientiam ſecundum exigentiam ſui ſtatus, vnde Eſa.3. *Dicito iuſto, quoniam bene fructum adinuentionum ſuarum comedet.* Et ſic patet, quod octo requiruntur ad hoc, quod aliquis dicatur integraliter eſſe bene.

¶ Sed adhuc nota, quod quidam dicuntur eſſe bene ſpiritua- K
liter, quidam temporaliter, quidam æternaliter. Spiritualiter, ſicut ſunt boni & iuſti, qui habent conſcientiam tranquillam & quietam nullo mortali crimini moleſtatam, vnde Eccl.1. *Timēti Deum bene erit.* Item temporaliter, ſicut ſunt mali, qui in mundo iſto præ ceteris proſperantur, vnde Hier.12. *Quare via impiorum proſperatur, bene eſt omnibus, qui præuaricantur & inique agunt.* Item quidam dicuntur eſſe bene æternaliter, ſicut ſunt beati, quibus nihil deficit, & quibus omnia abundant. Vnde in Pſ.127. *Beatus es, & bene erit tibi.* Et hæc de bene ſufficiant.

Benedicere. Nota, quod eſt benedictio, qua benedicit A
Deus homini, itē qua benedicit homo Deo, item qua benedicit homo homini. De prima dicitur in Pſ.131. *Viduam eius benedicens ben. pau. eius ſat. pan.* De ſecunda dicitur in Pſ.33. *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo.* De tertia dicitur Leuit.9. *Extendens Aaron manus ad populum benedixit eis.*

¶ Nota ergo, quod benedictio, qua Deus benedicit homini, nihil aliud eſt quam ſuæ gratiæ infuſio, ſuorum beneficiorum collatio, æternorum præmiorum promiſſio. Sicut enim ros cœleſtis herbas facit germinare & viuere, ſic diuina gratia & beatitudo animam facit germinare per gratiam in præſenti, & fructificare per gloriam in futuro. Et ideo dicitur in Pſ.48. *Anima eius in vita benedicetur.* Et Gen.1. *Benedixit eis Deus dicens: Creſcite & multiplicamini.* Et ideo de Dei benedictione poſſumus exponere illud Gen.49. *Omnipotens benedicet tibi benedictionibus cœli deſuper, benedictionibus abyſſi iacentis deorſum, benedictionibus vberum & vuluæ.* Et ecce in iſta auctoritate tanguntur tria genera benedictionum, quibus Deus hominibus benedicit. Prima eſt benedictio influentiæ ſpiritualis, & iſta eſt benedictio cœli deſuper. Secūda eſt benedictio affluentiæ temporalis, & iſta eſt benedictio abyſſi deorſum. Tertia eſt benedictio opulentiæ ſupernalis, & iſta eſt benedictio vberum & vuluæ.

¶ Prima ergo Dei benedictio ſignat gratiam interiorem. Ille enim eſt apud Deum amplius benedictus, qui bonis, & virtutibus cæteris amplius eſt dotatus. Vnde Eſa.44. *Effundam ſpiritum meum ſuper ſemen tuum, & benedictionem meam ſuper ſtirpem tuam, & germinabunt inter herbas quaſi ſalices iuxta præter fluentes aquas.* Et nota, quod ipſe comparat hominem taliter benedictū ſalici quæ iuxta aquas creſcit, ſine aquis non proficit, ſibi ex aquis mollitiem acquirit, ita quod efficitur arbor tenera faciliter plicabilis, atque mollis. Sic pro certo homo iuxta fluenta gratiæ, & diuinæ benedictionis creſcit virtutibus & meritis, & ſine iſtis non proficit quo ad Deum. Eſa.50. *Computreſcent piſces ſine aqua, & morientur in ſiti.* Sed vere ſi iſta aqua adfuerit, tunc homo in virtutibus augmentatur, & fit mollis & tener per clementiam & benignitatem, fit etiam plicabilis per obedientiæ promptam facilitatem. Vnde de tali cremento dicitur in Pſ.106. *Benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis.* Iſta eſt igitur benedictio cœli, i. gratia cœleſtis & ſpiritualis, vnde Gen.27. *In rore cœli & in pinguedine terræ erit benedictio tua.* Et talem benedictionem videbatur habere Iob de qua dicitur Iob 1. *Operi manuum eius benedixiſti, & poſſeſſio eius creuit in terra.* Taliter non ſunt benedicti immundi, cupidi & auari, nec cæteri peccatores quos ignis auaritiæ & luxuriæ ab humore gratiæ deſiccauit. Ioh.1. *Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti.* Non ſic ergo, ſed habeamus gratiam vel influentiam interiorem, quæ eſt prima Dei benedictio, vnde Eccl.39. *benedictio Dei quaſi fluuius inundabit.*

¶ Secundo dico, quod benedictio Dei quandoque ſignat B
opulentiam exteriorem. Nam tunc Deus dicebatur hominem antiquitus benedicere, quando faciebat ipſum in diuitijs abūdare, vnde Deut.28. *Venient ſuper te vniuerſæ benedictiones iſtæ. Benedictus eris in ciuitate, benedictus in agro, benedictus fructus ventris tui, benedicta horrea tua, & benedictus fruct⁹ terræ tuæ.* Et breuiter in multis locis V.T. temporalis proſperitas ſub benedictionis nomine deſignatur. 1.Reg.25. *Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi.* Et iſta eſt benedictio abyſſi iacentis deorſum. Sicut n. abyſſus, id eſt, mare inferius piſcibus, quos nutrit. dat benedictionem, vitam & recreationem, quod tamen animalibus dat quandoque interitum & ſubmerſionem, ſic vere mundi proſperitas piſcib. id eſt, bonis, deuotis & bonis actiuis, qui ipſa, ſcilicet proſperitate mundana bene ſciunt vti, & in ipſa ſciunt ſe bene regere, eſt cauſa benedictionis & ſalutis, quæ tamen animalibus, ſcilicet peccatorib. ipſa male vtentibus eſt cauſa maledictionis, at-

que

Digitized by Google

que mortis. Nam in eadem aqua lignum buxi ſubmergitur,& deſcendit ad profundum, vbi lignũ abietis ſupernatat. Sic vere in aqua & abyſſo mundanæ proſperitatis buxus, quod eſt lignũ ponderoſum & durum, id eſt, mundi peccatores, duri & obſtinati, graues,& ad terrena per auaritiam inclinati, ſubmergũtur per damnationem, vbi abies, quæ eſt arbor leuis, ſc. viri boni & iuſti ſupernatant,& euadunt per ſaluationem. Vnde talib. peccatoribus benedictio iſta mutatur in maledictionem. Vnde Malach. 2. *Maledicam benedictionibus veſtris.* Iſti figurantur in Ægyptijs qui in mari ſunt ſubmerſi, vbi tamen filij Iſrael illæſi tranſierunt. Sic vere Ægyptij, id eſt, mali in mari mundanæ proſperitatis pereunt in abyſſum, vbi tamen Iſraelitici, id eſt, boni & iuſti tranſeunt ſine damno. Ideo de malis dicitur Exod. 15. *Abyſſi operuerunt eos. deſcenderunt in profundum quaſi lapis.* De bonis autem actiuis, quibus iſta abyſſus proficit, poteſt dici illud Ezech. 31. *Aquæ nutrierunt illum, abyſſus exaltauit eum.* Iſta eſt ergo ſecunda benedictio, qua benedicit Deus, ſcil. per opulentiam exteriorem (Benedictio inquit abyſſi iacentis deorſum.)

C ¶ Tertia benedictio, qua benedixit Deus, fit per affluentiam vberiorem vel ſuperiorem, quod oſtenditur cum dicitur, Benedictio vberum & vuluę. Per vbera enim intelligitur vbertas æternæ gloriæ, aqua, lac, id eſt, dulcedo voluptatis æternæ exprimitur,& iſta eſt benedictio vltima, quam ſeruat paterfamilias Deus primogenitis filijs, id eſt, bonis hominib. Dicit enim Iſid. quod ſunt aliqua animalia, quæ primogenitis filijs dant vbera meliora. Vnde dicit, quod canicula catulo ſuo primogenito & pinguiori conſueuit dare mammillam vberiorem, primam & meliorẽ. Sic vere Chriſtus primogenitis ſuis, i. iuſtis & bonis, de quib. dicitur Exod. 4. *Primogenitus meus Iſrael.* Et Hier. 31. *Ephraim primogenitus meus,* ſemper conſueuit dare vbera meliora, id eſt, dulcedinẽ benedictionis æternæ, & cœleſtis gloriæ plenitudinem. Iſta eſt benedictio, de qua loquitur Mat. 25. *Venite benedicti patris mei, percipite regnum.* Sed reuera (chariſſimi) multis Eccleſiaſticis accidit frequenter ſicut Eſau, qui quamuis eſſet primogenitus Iſaac, & ad ipſum de iure pertineret benedictio, germanus tamẽ ſuus Iacob benedictionem reportauit. Sic vere (chariſſimi) quamuis Eſau primogenitus Iſaac, id eſt, quamuis Eccleſiaſtici ſint de iure communi primogeniti Chriſti, & ad ipſos quodammodo præcipue pertineat benedictio æternæ gloriæ, ſæpe tamẽ accidit, quod ſecundo geniti, id eſt, ſæculares nobis ſpoliatis iſtam benedictionem reportant. Vnde ibidem Gen. 27. dicitur. *Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam* (Fraudulenter inquit) Iſta eſt enim pia fraus, quando Iacob poteſt ſupplantare Eſau, quando homo poteſt ſubſtitui in loco Angeli, quando bonus ſæcularis poteſt ſubſtitui in loco non boni Eccleſiaſtici. Ideo de talibus dicitur in Pſ. 23. *Hic accipiet benedictionem à Domino & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo.* Iſta eſt ergo tertia benedictio Dei, quæ fit per affluentiam vberiorẽ vel ſuperiorem (Benedictio inquit vberum) De talibus vberibus loquitur ſponſus Can. 1. *Meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis* Chriſtus etiam dicit de quolibet viro iuſto ibidem Cant. 1. *Dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur,* & iſta eſt benedictio, quæ eſt de fructibus ſolis & lunæ, de qua loquitur Deut. 33. De pomis fructuum Solis ac Lunæ,& de vertice montium antiquorum, & de pomis collium æternorum. Vbi nota, quod iſta benedictio habet

Claritatem inobfuſcabilem (Solis inquit & Lunæ)
Dignitatem inſuperabilem (De vertice inquit montium antiquor.)
Firmitatem incommutabilem (Collium inquit æternorum.)

Et iſta eſt tertia Dei benedictio. Benedicit ergo Deus in affluẽtia æternalium, per opulentiam externalium, per influentiam internalium. Et iſta ſunt tria genera benedictionis, quibus benedicit Deus homini.

D ¶ Item notandum, quod iſta benedictio diuina pluribus hominibus datur à Deo. Vnde in Pſ. 113. *Benedixit domui Iſrael, benedixit domui Aaron, benedicit omnibus qui timent Dominum.* Vbi nota, quod à Deo principaliter benedicuntur tria genera hominum, ſc. illi, qui habent

Intelligentiæ limpitudinem (Iſrael, id eſt, videns Deum)
Perſeuerantiæ firmitudinem (Aaron, id eſt, mons fortitudinis)
Obedientię promptitudinem (timent inquit dominum)

Dico ergo, quod à Deo benedicuntur illi, qui habent limpitudinem claritatis, ſcil. viri diſcreti, ſpirituales & contemplatiui, qui Deum vident, & cœleſtia meditantur. Quanto enim aer purior eſt, tanto maiorẽ copiam lucis recipit à ſole. Sic homo quanto ſpiritualior, tanto maiorem benedictionem & gratiæ vel gloriæ infuſionem recipit à Chriſto (Iſrael inquit, id eſt, videns Deum.) Quod figuratur Gen 32. Vbi quando Iacob fuit factus Iſrael,& quando nomen eius fuit mutatum, dicitur ibi, quod *Angelus benedixit eum in loco.* Vnde in Pſal. 83 *Benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion.*

¶ Secundo benedicuntur illi, qui habent fortitudinem firmitatis (Aaron) qui interpretatur mons fortitudinis. Quia ſicut lux copioſius diffunditur ad montes, quam ad valles, ſic diuina benedictio & gratia magis diffunditur ad homines fortes, conſtantes & perſeuerantes, altos & virtutibus eminẽtes, (Aaron inquit) Eccl. 45. *Excelſum fecit Aaron fratrem ſuum.* Et Eccl. 36. *Secundum Benedictionem Aaron da populo, &c.*

¶ Tertio benedicuntur illi, qui habent promptitudinem voluntatis, ſc. humiles, obedientes, & Deum timentes & reuerẽtes. (Qui timent inquit Dominum) Sicut enim valles plus recipiunt de pluuia, quam alia terra, ſic humiles de gratia & benedictione. Eccl. 1. *Timenti Deum, bene erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur, &c.* Si vis, vide in diſtinctionibus Mauritij in iſto titulo, vbi multa inuenies. E

¶ Item nota, quod eſt alia benedictio, quando, ſc. benedicit homo Deo. De qua Dan. 3. *Benedicite omnia opera Domini Domino, &c.* Et iſta benedictio nihil aliud eſt quam laus Dei & magnificatio, gratiarum actio, & glorificatio. Vnde ibidem Dan. 3. *Benedicat terra Dominum, laudet, & ſuperexaltet eum in ſecula.* Et iſta pro certo benedictio eſt ab hominibus Deo danda in proſperis & aduerſis. Vnde Tob. 3 *Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat.* Quod eſt contra multos, qui in Deum benedicendo, laudando, & magnificando non occupantur, nec ei de beneficijs collatis regratiantur, ſed econuerſo per blaſphemias, iurationes,& malas locutiones ipſum maledicere ſæpius dignoſcuntur, & potiſſime in aduerſis, ſimiles quibuſdam hominibus, qui ſecundum Iſidorum in deſertis Æthiopiæ cõmorantur, qui nihil aliud faciunt niſi ſolem continue reſpicere, & ipſum propter ardorem, quem eis infert dira imprecatione maledicere. Sic vere multi ſunt qui quando ſentiunt ardorem ſolis, id eſt, aliquam tribulationem eis à ſole iuſtitiæ immiſſam, ſtatim ad ipſum blaſphemandum & maledicendum conuertuntur. Figurati Apoc. 16. vbi dicitur, quod *datum eſt ſoli affligere homines æſtu magno, & igne, & blaſphemauerunt Deum.* Non ſic ergo, ſed in proſperis & in aduerſis Deum benedicamus & ipſum magnificemus, regratiemur,& collaudemus, dicentes Apoc. 7. *Benedictio, & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio & honor, & virtus, fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſeculorum, Amen, &c.*

¶ Item adhuc dico, quod eſt alia benedictio, qua, ſc. benedicit homo homini, qua antiqui ſolebant vti, quæ nihil aliud eſt, quam quædam oratio vel imprecatio, vel quædam diuini adiutorij imploratio, ſicut ſolebant facere patres filijs. Antiquitus enim quaſi quodam iure hęreditario patres filijs benedicebant, & eis bona futura imprecabantur, & quaſi per quandam affectionem & benedictionem ad poſteros, maxime ad primogenitos tranſmittebant, ſicut patet de Iſaac benedicente Iacob, & Eſau Gen. 27. Et de Iacob Gen. 38. & 39. & de Moyſe Deut. 32. Antiquorum enim videtur fuiſſe opinio, quod bonorum parentum filijs proficeret benedictio. Vnde Eccl. 3. *Benedictio patris firmat domos filiorum.* Sed iſtud erat verum, quando filij bonorum parentum imitatores efficiebantur, quia alias benedictio non valebat. F

¶ Item eſt alia benedictio, qua benedicit homo alicui rei,& iſta vtitur Eccleſia in rerum Eccleſiaſticarum benedictione,& hoc nihil aliud eſt, quam quædam conſecratio, vel ad diuinos vſus deputatio, de qua poteſt dici illud Matt. 26. *Accepit Ieſus panem, & benedixit &c.* Et ſic patent quatuor genera benedictionum. Et hoc ſufficit. G

Beneficium. Benefacere. Nota primo, quod beneficium accipitur (vt communiter) pro gratia, liberalitate, curialitate, eleemoſyna, adiutorio. Nota ergo, quod omnia, quæ ſunt, nituntur ſummę ſibi inuicem benefacere, & vnum alterum adiuuare. Bonum enim eſt ſui ipſius diffuſiuum & cõmunicatiuum. Et ideo omnis bona res ſemper benefaciendo,& alijs beneficia impendẽ- A

Digitized by Google

do ſe communicat,& diffundit. Sol enim illuminat,ignis ſempet calefacit,aqua ſemper humectat, terra cõtinue fructificat. In quo datur nobis exẽplum ,quod beneficia noſtra,gratias & ſolatia ſemper debemus alijs impendere,& infundere Doctrinæ illuminationẽ ignorantibus (Sol inquit) amoris calefactionem frigeſcentibus(ignis)aquæ & vini humectationem ſitientibus(panis)fructificationem eſurientibus debemus continue deſtillare,vnde Eſa.1. *Quieſcite agere peruerſe,diſcite bene agere.* Nũquam enim debet homo ceſſare quin ſemper alicui benefaciat, vel ſibi,vel alteri.Sibi(dico)in bonis operibus ſe cõtinue exercendo,iuxta illud Hieron. *Semper aliquid boni facito, vt te diabolus inueniat occupatum*,quamuis de malis dicatur Hierem.4.*Sapientes ſunt,vt faciant mala,bene autem facere neſcierunt*. Alteri dico,ſcilicet aut ſpiritualiter inſtruendo,aut temporaliter ſubueniendo,aut actualiter conſolando. Sicut enim videmus, quod truncus arboris humorem continue & nutrimentũ recipit à radice, quod tamen ſibi non retinet,imo ad ramos & ad extremas partes arboris ipſum mittit,ſic vere nos,qui à radice,id eſt,à Deo humorem ſuorum beneficiorum,ſc.ſcientiam literarum, vel opulentiam diuitiarum continue recipimus, ipſa nobis totaliter retinere non debemus, ſed ipſa ad ramos poſteriores, id eſt,ad indigentes & pauperes tranſmittamus. Videmus enim,quod pili & vellera animalium pendent naturaliter inferius verſus pedes, ſic vere vellus, & indumentum diuitiarum noſtrarum & bonorum noſtrorũ temporalium debent inferius ad pedes, id eſt,ad infirmos,& indigentes,& pauperes deriuari, vnde Caſſiod.in quadam epiſtola. *Pietate plenum eſt peregrinantem gẽtem publicis beneficijs obligare,& non tantum compatriotas ad ſubſtantia lucra admittere,quãtum ipſos quoque extraneos inuitare*. Ad hoc facit,quod dicitur Marc.14. *Pauperes ſemper habebitis vobiscum, & cum volueritis poteritis eis benefacere*. Et iſtud pro certo eſt hodie contra multos,qui libentius benefaciunt diuitibus, quam pauperibus, ſimiles quibuſdam tauris agreſtibus, qui ſunt in India, quorum pili non tendunt inferius verſus pedes, imo contra naturam omnium animalium vertuntur ſuperius verſus caput, ſicut dicit Plin.Sic vere multi ſunt,quorum pili exteriores,id eſt,exteriores diuitiæ & poſſeſſio temporalis non ſunt ordinati inferius ad pauperes nutriendum,imo vere tẽdunt ſuperius ad diuites honorandos,promouendos pariter,& ditandos.Contra quos loquitur Petrus Rauennas in quodam ſermone. *Imperiti*,inquit, *& omnino inutiles elegantibus beneficijs,& officijs ampliantur,diuitiæ cumulantur diuitibus,& non eſt qui reſpiciat pauperem & mendicum. Heliſæus vaſa vacua implebat & deficientibus oleum dabat, hodie vero contemnuntur vaſa vacua,& plena ſuperimplentur, ligna in ſyluas, & aqua in mare deferuntur,& arentis terræ ſubtrahuntur,& flumina,quæ non indigent,irrigantur*. Non ſic igitur,ſed demus beneficia indigẽtibus, non ſuperabundantibus,vnde Eccl.14. *Ante mortem benefac amico tuo,& exporrigens da pauperi ſecundum vires tuas*. In quibus verbis oſtenditur de beneficio quando debet dari,quia ante mortem, cui debet dari, quia amico & pauperi, quomodo debet dari, quia exporrigendo,id eſt,extenſe porrigendo,quantum debet dari,quia ſecundum vires ſuas.

B ¶ Nota ergo, quod in beneficio conferendo debemus attẽdere celeritatem,quia ante mortem,neceſſitatem,quia pauperi,charitatẽ,quia amico,largitatem,quia exporrigendo, facultatem,quia ſecundũm vires ſuas. Attendamus ergo in beneficio celeritatem conferentis,quia ſc.ſtatim, cito, velociter & libenter debemus beneficium impartiri.Nam ſicut ſtatim,quod membrum læditur,natura ad eius adiutorium ſanguinem mittit ad locum læſionis,& hoc celeriter,ſponte, & ſine violentia aliquali,ſic homo ſtatim,quod videt indigentiam alterius,ſpõte,celeriter,& libẽter debet ſibi ſanguinem mittere, id eſt,neceſſarium ſubſidium erogare. Nõ enim debet expectare,quod rogetur vel requiratur,imo pro certo habita opportunitate,& viſa neceſſitate ipſe debet petitionem alterius præuenire. Et hoc eſt,quod dicit Sen.lib.4. de beneficijs. *Gratiſſima*, inquit, *ſunt beneficia parata occurrentia & facilia,vbi nulla mora fuit niſi in accipientis verecundia*. Optimum eſt eam occupare,antequam rogemur. quia probus homo rogando rubore ſuffunditur,qui autem hoc tormentum remittit,multiplicat munus ſuum. Sed ſic non faciunt multi,quia nullam prorſus curialitatem volunt facere alicui niſi cum magna violentia & labore,& ideo dona & beneficia talium non ſunt ſpontanea neque grata, ſed potius violenta. Sicut enim myrrha arbor emittit duplicem liquorẽ, ſcil.vnum qui primo ſpontanee de arbore emanat, & iſte eſt optimus,& dicitur in Scriptura *myrrha electa*, & alio modo dicitur ſtacte,item aliquando quaſi violenter per inciſſuras deſtillat,& iſte illaudabilior iudicatur,ſic vere inter duo genera beneficiorum illud debet illaudabilius iudicari, quod per diuerſas inciſſuras, id eſt, per varias precum inſtantias, quaſi cum violentia extorquetur.Illud autẽ optimum dicitur,quod ſponte & celeriter erogatur. Ideo dicit Sen.ibidem de benef. lib.4. *Non tulit gratu,qui cum precibus accepit*. Nulla res carior conſtat, quam quę precibus empta eſt:moleſtum enim verbum & oneroſum eſt dimiſſo vultu dicere. Rogo. Eſt igitur benefaciendũ celeriter,quod oſtenditur cum dicitur. Ante mortem benefac (hoc eſt dictum)ſtatim,celeriter,ac inſtanter, mors n.ſemper eſt parata,& ideo cum dicitur, Ante mortem, innuitur,quod ſtatim,& ſine dilatione debet adimpleri,vnde 1.Paral.22. *Ante mortem omnes præparauit expenſas*. Ideo de tali celeritate dicit idẽ Sen. in Prou.Philoſophorum. *Beneficium bis dat,qui dat celeriter*. Attenditur ergo in beneficio celeritas conferentis(Ante mortem inquit.

¶ Secundo attendenda eſt neceſſitas patientis,quod oſtenditur cum dicitur pauperi,quia ſc.quanto pauperior & indigẽtior,tanto celerius debemus ſibi beneficium elargiri iuxta illud Pſ.111.*Diſperſit,dedit pauperibus*,&c. Iſta eſt ergo regula euangelica,Luc.14.*Cum facis conuiuium,noli vocare diuites* ,&c.*Sed voca pauperes,qui non poſſunt tibi retribuere, & pater tuus,qui eſt in cælis, reddet tibi*. Quod vtique eſt contra multos, qui beneficia non dant pauperibus, ſed potius diuitibus, vt ſupra dictum eſt. Et hoc quia in dando non conſiderant proximi neceſſitatem, ſed tantum propriam vtilitatẽ,quia vere hodie(vt communiter)quoties aliquid datur, ſemper de retributione ſperatur. Contra quos dicit veritas Luc.6. *Si benefeceritis his,qui vobis benefaciunt,quæ vobis gratia,ſiquidem & peccatores hoc faciunt*. Nam peccatores peccatoribus fœnerantur,vt recipiant fœnalia Sequitur; *Benefacite, date mutuum,nihil inde ſperantes*. Et de hoc pulchre loquitur Sen. lib.de benefic. *Elige*,inquit,*eum, qui gratus,non redditurus ſit. Fœnus enim non beneficium eſt circumſpicere non vbi optime,ſed vbi ſtudioſiſſime ponas, vt inde facillime tollas*. Conſideremus ergo in beneficijs proximi neceſſitatem(Pauperi inquit.) C

¶Tertio debemus conſiderare amorem & charitatem(Amico inquit)Cęteris enim paribus magis tenemur beneficium facere parẽtibus,& amicis,quam extraneis & remotis,hoc enim docet natura. Cor n.magis infundit de calore mẽbris ſibi proximis,ſicut ſunt hepar & renes,quam remotis,ſicut ſunt manus & pedes. Fons etiam abundantius infundit aquam in propinquum riuulum,quam in remotum. Sic tenetur homo magis tenetur infundere bona ſua, & beneficia in amicos & parẽtes,& propinquos, quam extraneos & remotos, cæteris tamen paribus,vnde Sen.ibidem:*quamuis omni petenti dare debeas,tamen in beneficio ſpectandi ſunt recipientium mores,animus,habitatio,ſocietas,& obſequium nobis impenſa*:Quod eſt contra multos, qui proximis, vicinis,&amicis non ſtudent benefacere,ſed nocere,ſimiles quibuſdam porcellis,ſeu ſuibus, quæ omnes ſuos fœtus deuorare conſueuerunt.Sic pro certo multi ſunt, qui omnes fœtus ſuos, id eſt,omnes conſanguineos, vicinos, & amicos exhæredare, depauperare, moleſtare, & deuorare nituntur,nulliq; ſuorum benefaciunt,quod magis diligunt erga ſe extraneos,quam propinquos,contra quos Apoſtolus 1.Tim.5.*Qui ſuorum,& maxime domeſticorum curam non habet,fidem negauit,& eſt infideli deterior*. Attendere ergo debemus amorem & charitatem (Amico inquit) vnde Eccl.22.*Fidem poſſide cum amico, & in tempore paupertatis illius permane illi fidelis*. D

¶ Quarto dico, in benefaciendo debemus attendere vigorem &facultatem,ſc.bonorum noſtrorum,quod oſtenditur cũ dicitur:Secundum vires tuas,quia ſcilic. homo non debet dare vltra quam facultates ſuæ ſuppetunt ad continuandum. Quod eſt contra multos, qui tantum dant vna vice,& ita prodige, & ſuperflue expendunt bona ſua, quod efficiuntur pauperes, & inanes,ſimiles quibuſdam arboribus,quæ tantum in vno anno emittunt de fructibus quod efficiuntur ſteriles in ſecundo. Sic communiter dicitur de oliuis,quod tales vna vice,id eſt,in vno tempore tantum expendunt, quod ſteriles & pauperes cito fiunt,nec amplius quicquam expendunt, ſicut ad ſenſum videmus de fatuis, & prodigis nobilibus, qui tribuunt vltra vires. Contra quos dicit Senec. vbi ſupra: *Caue* (inquit) *ne beneficium maius ſit facultate: ſequuntur enim talem largitionem rapinæ, vt ad largiendum ſuppetant copia, cum enim dando egere cœperint, alienis bonis* E

vim

vim inſerunt, & maiora odia conſequuntur eorum, quibus ademerunt, quam fauores eorum, quibus dederunt. Ad quod Tob. 4. *Quomodo poteris, ita eſto miſericors, & ſi multum, multum, & ſi parum, parum tribue,* ſecundum ergo vires, vnde 1. Eſdr. 2. *Secundum vires ſuas dederunt impenſas Domino.* Attendamus ergo in dando beneficia, vigorem & facultatem.

F ¶ Quinto dico, quod nos debemus attendere dulcorem & largitatem, quia ſc. largiter, benigniter, & dulciter ſunt beneficia conferenda. Exporrigens inquit, ſcilicet extenſe porrigens (hoc eſt dictum) liberaliter & gratanter, lætanter, affluenter, & abundanter, quod vtique non faciunt parci, & auari, & ingrati, quia *manus iſtorum eſt extenſa ad accipiendum, & ad dandum collecta.* Eccl. 4. Similes Leoni, qui ſemper habet vngues clauſos & incuruatos, etiam quando incedit, timens ne contra terram lædantur, niſi quando vult accipere prædam, quia tunc ipſos optime extendit. Sic vere multi ſunt, quorum manus & vngues ſunt ſemper clauſæ per parcitatem, niſi forte quando accipiunt prædam, id eſt, quando recipiunt beneficia ab alijs: tunc enim optime ſciunt extendere manus ſuas. Beneficia enim tam Dei, quam proximorum gratanter recipiunt, ſed nullum penitus reſtituunt. Contra quos Sen. epiſt. 83. *Errat qui beneficium libentius accipit, quam reddit: hilarior enim debet eſſe qui ſoluit, quam qui mutuat.* Exporrigens ergo, id eſt, extenſe porrigens, vnde Pſal. 54. *Extendit man. ſu. in retri.* Et Luc. 24. *Accipiens panem fregit, & porrigebat illis.* Quia ſi tu dicas, quod quia vides te multa beneficia alijs contuliſſe, & tamen ex nullo te commodum reportaſſe, attende, rogo te, ſententiam Senec. dicentis in prædicta epiſt. *Poſt malam* (inquit) *ſegetem ſerendum eſt, nam quicquid perierat infœlicis ſoli aſſidua ſterilitate, vnius anni reſtituit vbertas.* Poſt naufragium maria tentantur naui. Cuius rei euentus incertus eſt, ſæpe tentandus eſt. Nam vt alibi dicit Sen. *Collecta perdenda ſunt, vt ſemel bene ponas.* Vnum autem (chariſſimi) eſt in iſta materia attendendum, quod dicit quidam ſapiens, qui dicitur Simonides, ſicut dicit Senec. in Prouerb. Peritum enim fuit ab ipſo, *quid erat in mundo quod facilius ſeneſcebat,* qui reſpondit, *quod beneficium.* Quia breuiter (chariſſimi) apud ingratos beneficia recepta ſtatim ſeneſcunt, id eſt, ſtatim dantur obliuioni. Ipſi enim videntur bibiſſe de vno fonte, qui eſt in Æthiopia qui inducit obliuionē ſecundum Iſid. Et iſtud pro certo debet eſſe, quia homo, qui recipit beneficium, ipſum ſemper per gratiarum actionem recognoſcere, & ſine obliuione iugiter memorari debet, quia ſicut dicit Hieronym. *Optima beneficiorum cuſtos eſt confeſſio.* Ideo pulchre loquitur Seneca, lib. 2. de benefic. *Hæc* (inquit) *inter duos beneficij lex eſt, vt alter ſtatim obliuiſcatur dati, alter autem nunquam obliuiſcatur accepti beneficium taceat, qui dedit, narret qui accepit:* Patet ergo (chariſſimi) quod in beneficio alteri conferendo debet concomitari facultas, charitas, largitas, neceſſitas, claritas, ideo bene dicitur, *Ante mortem benefac amico tuo, & ſecundum vires tuas exporrigens da pauperi.* Pro omni ergo concluſione dicatur illud Sen. lib. de benefic. quod *illud beneficium pulchrum eſt, quod nulla dilatione eſt ſuſpenſum, nullis precibus redemptum, nullis meritis comparatum.* Hæc ergo iam dicta de beneficijs humanis ſufficiunt.

¶ De beneficijs autem diuinis vide in titulis ſuis, ſcilicet vbi Chriſti natiuitas, Chriſti aduentus, Chriſti paſſio, & ſic de alijs.

A **Beneplacitum.** Componitur de bene & placeo, ces; Et eſt proprie loquendo beneplacitum idē, quod amor, complacentia, accepta & bona voluntas alicuius perſonæ erga aliquam rem, vnde Pſ 46. *Beneplacitum eſt Do ſu. ti. eum,* &c. & econuerſo de peccatoribus, Eccleſ. 34. *Non ſunt beneplacita ſubſannationes iniuſtorum.* Vide de bene & placere, de complacere, de amore Dei, &c.

A **Benignitas.** Idem eſt, quod manſuetudo, beneuolentia, mititas & lenitas, & poteſt dici benignitas à bonus & ignis, quaſi bona igneitas, quod videtur eſſe illa virtus, quæ iracundiæ opponitur, & eſt virtus animi qua hominis mens eſt tranquilla, mitis, pacifica erga omnes.

¶ Nota ergo, quod ad hominem inter cætera animalia magis pertinet, quod ſit benignus. quia ſecundum philoſophum homo eſt animal manſuetum naturaliter. Vide ergo de benignitate hominis infra, vbi clementia, pietas & manſuetudo: quia enim pauciſſimæ ſunt auctoritates de iſto vocabulo, ideo dimitto.

¶ De benignitate autem Dei nota, quod iſta apparet

In peruerſorum conuerſionē,
In peccatorum redemptione,
In æternorum collatione.

Primo dico, quod apparet in peruerſorum conuerſione. Vnde Roman. 2. *Benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit.* Sicut enim pater benigniter ſe habet ad filium caſtigandum, & corrigendum, ſic Deus ad peccatorem. 4. Regum 25. *Locutus eſt eis benigne Rex.*

¶ Secundo apparet in peccatorum redemptione, ipſe enim factus eſt ſicut agnus benigniſſimus pro ſalute hominum immolatus, nullum lædens cunctis proficiens, omnibus benigniter ridens. Vnde ad Titum cap. 3. *Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei.* Sicut enim leo eſt animal erga hominem placidum & benignum, quia hominem non niſi in magna fame comedit, proſtratis mulieribus & paruulis parcere conſueuit, ſic Deus erga humanum genus eſt benignus, quia ſemper conſueuit parcere, & miſericorditer indulgere illis, qui ſunt mulieres per pietatem, qui ſunt proſtrati per paupertatem, qui ſunt paruuli per humilitatem. B

¶ Tertio apparet Dei benignitas in præmiorum collatione Vnde de Pſ. 64. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate, &c.* Breuiter illa materia abundat in auctoritatibus & figuris & vocabulis, ideo qui voluerit exempla de benignitate, videat in alijs titulis, vt dictum eſt. C

Beniamin. Fuit minor filius Iacob, quem peperit ſibi Rachael, & interpretatur filius virtutis, filius dextræ, ſiue filius aſininus, ſiue filius dierum, aut filius amaritudinis. Talis pro certo Beniamin eſt quilibet vir perfectus, & maxime talis fuit beatus Paulus, *qui fuit de tribu Beniamin,* ſicut ipſe dicit Philippenſ. 3. Iſte, dum eſt in vita iſta, debet eſſe filius amaritudinis per contritionem, filius aſininus per onerum tribulationem & ſupportationem, filius virtutis per omnium bonorum operum executionem. Et ſic in alia vita fiet filius dextræ per æternæ proſperitatis ademptionem. Et ſic fiet filius dierum per æternæ vitæ diuturnam durationem. A

¶ Et nota, quod Beniamin fuit iunior filiorum, & ideo à Iacob præcipue diligebatur, & fratribus ad labores exeuntibus Beniamin domi retinebatur, ſicut dicitur Gen. 42. ſcyphus etiam Ioſeph in ſacco Beniamin eſt inuentus, ſicut dicitur Gen. 44. In menſa etiam fratrum Ioſeph & filiorum Iacob, pars Beniamin quinquies cæteris erat maior. Beniamin enim erat frater Ioſeph vterinus, & ideo de cibarijs menſæ ſuæ pinguiorem portionem quam alijs ſibi dedit Item Beniamin minor & iunior ſignat perſonas humiles, & benignas, & maxime viros perfectos & contemplatiuos, quia ſemper erga patrem ſuum Deum in domo Paradiſi, per contemplationem morantur, dum fratres ſui, id eſt, viri actiui ad labores mundanos exterius occupantur. Vnde in Pſal. 67. *Ibi Beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu* Iſtam auctoritatem vide, ſi vis, diuiſam & proſecutam in themate de ſancto Iohanne Euangeliſta. In ſacco etiam talium, id eſt, in corde & conſcientia humilium facilius inuenitur ſcyphus Ioſeph, id eſt, ſcientia diuina, quæ inebriat auditores. In menſa etiam æternæ gloriæ tales habebunt pinguiorem portionem, iuxta illud Ioſue cap. 18. *Sors prima filiorum Beniamin.* Et ideo ratio eſt, quia pro certo Ioſeph, id eſt, Chriſtus tales Beniamin, id eſt, tales perſonas humiles fratres reputat vterinos, quia ſcilicet Chriſtus fuit humillimus, & ideo omnes humiles reputat fratres ſuos, & de bonis menſæ Paradiſi abundantius eis donat, ipſoſque cæteris magis amat, vnde Gen. cap. 43. *Attollens oculos ſuos, vidit Beniamin fratrem ſuum vterinum.* Vel dic, quod Ioſeph ſignat mundi prælatos, iudices, & magiſtros, qui fratribus ſuis vterinis, id eſt, parentibus carnalibus & amicis quanquam ſint Beniamin, id eſt, cæteris & iuniores & ignorantiores, de menſa tamen ſua, id eſt, de bonis Eccleſiæ ſolent eis abundantius dare, quam alijs antiquioribus & prouectis. Vnde Abdiæ cap. vnico. *Beniamin poſſidebit Galaad.* Beniamin enim quamuis eſſet vltimus in ordine menſæ, maiorem tamen accepit portionem quam præcedentes. Sic vere illi, qui in menſa Eccleſiæ ſunt vltimi, ſcilicet pauperes & humiles, quando verus Ioſeph, id eſt, Chriſtus venit diſtribuere bona ſua, ſcilicet in iudicio, maiorem partem gloriæ obtinebunt; quam illi, qui ipſos in magnis honoribus nunc præcedunt. Vel dic, quod in mundo illi quan-

Digitized by Google

doque pinguius beneficiantur, & promouentur, qui in menſa vltimi ſedent, id eſt, qui minus cæteris reputabantur, & de quibus minus ſperabatur. Eccl. 11. *Inſuſpicabilis portabit diadema.*

B ¶ Si vis accipere in malo, dic, quod Beniamin, qui interpretatur filius amaritudinis & filius aſininus, ſignat peccatorem, qui ſemper in hoc mundo habet amaritudinem peccati, & in futuro habebit amaritudinem inferni, qui ad modum aſini tardus eſt per pigritiam carnalem. Et ſic Beniamin maiorem portionem habet de cibis Ioſeph, quam alij fratres ſui. Sic vere mali plus habent (vt cōmuniter) de bonis huius mundi, quam viri iuſti, & boni. Vnde Pſal. *Ecce ipſi pec. & abun. in ſe obti. diui.* In ſacco etiam talium inuenitur ſcyphus Ioſeph ſcilicet mundi ebrietas, atque gula, &c.

A *Beſtia.* Nota, quod beſtia dupliciter accipitur in ſcriptura ſc. in bono ſignificato, & in malo. In bono ſignificato per beſtiam poteſt intelligi vir perfectus, qui ſicut videmus, quod beſtia naturaliter viget in naturalibus virtutibus, ſicut patet, quia quædam beſtiæ ſunt magnæ prouidentiæ ad aggregandum, ſicut eſt ericius & formica, aliæ ſunt magnæ induſtriæ ad venandum, ſicut ſunt araneæ, aliæ ſunt magnæ ſagacitatis ad odorandum, ſicut canis, quædam magnæ diſcretionis ad ſpeculandum, ſicut lynx & caprea, quædam magnæ diſciplinæ ad domeſticandum, vt elephas, ſic vere viri perfecti poſſunt dici beſtiæ, quia ſibi prouident in futurum per diſcretionem, prędam bonorum æternorum caute venantur, & acquirunt per bonam operationem, futuram ſuauitatem odorantur per deuotionem, futura etiam gaudia & tormenta ſc. clare ſpeculantur per contemplationem, & conſiderationem, faciliter etiam domeſticantur per obiectam ſubiectionem, & per moralem conuerſionem. Vnde Iudith 11. *Beſtiæ terræ obtemperant illi.* Et ideo tales dicuntur beſtiæ, quaſi bene ſciæ, quia ſc. ſunt in pluribus bene ſcientes & diſcernentes. Ideo de talibus poteſt dici illud Eſa. 13. *Glorificabit me beſtia agri, Dracones & ſtruthiones.* Sicut enim omnes beſtiæ fœtus ſuos diligunt, ipſoſque pro viribus defendunt, & multis nocumentis, & periculis pro eis ſe exponunt, illæ etiam de vna ſpecie ſe inuicem diligunt, & naturaliter ſibi parcunt, nec (vt communiter) ſeſe deuorant vel occidunt, ſic pro certo boni viri illos de ſpecie ſua, ſc. parentes, cognatos, ſocios, & vicinos debent diligere, nec alteri debēt quoquo modo nocere. Iob 5. c. *Beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi,* ſed potius ſe inuicem adiuuare, iuxta illud Gal. 6. *Alter alterius onera portate, &c.* Filios etiam ſuos, id eſt, ſubditos debent, ſi ſint, prælati, diligere & fouere, & pro poſſe defendere, & pro ipſis periculum non timere. Et ſic nota, quod tales beſtiæ

Habent { vnitatem,
charitatem,
bonitatem,
firmitatem.

De vnitate pacifica talium dicitur Iob 5. *beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.* De charitate vero dicitur Oſeæ 2. c. *Percutiam fœdus cum beſtia agri.* De bonitate vero dicitur Baruch 6. *Beſtiæ meliores illis.* De firmitate & fortitudine dicitur Prou. 30. *Leo fortiſſimus beſtiarum & ad nullius pauebit occurſum,* & ſic tales erunt illæ beſtiæ, de quibus dicitur Marc. c. 1. *Erat Ieſus cum beſtijs, & Angeli miniſtrabant ei.*

B ¶ Sed adhuc dico, quod beſtia in ſcriptura accipitur in malo ſignificato, & ſic per beſtiam quandoque intelligitur diabolus, quandoque peccator. Beſtię enim dicuntur ſecund. Iſid. omnia animalia poteſtati hominum non ſubiecta, & dicuntur beſtiæ, à vaſtando, quia ſcil. ſegetes deuorant, atque vaſtant, animalia etiam innocentia deuorant & manducant, ſic vere diabolus poteſt dici beſtia à vaſtando, quia cum ſit hominibus contrarius, non ſubiectus, omnia bona ipſorum non ceſſat pro viribus deuaſtare, & ipſos quantum poteſt, ſpiritualiter deuorare Geneſ. 37. *Beſtia deuorauit Ioſeph.*

¶ Et nota, quod quattuor proprietates habent beſtiæ,
Odiunt humanam vitam,
Procurant humanam damnoſitatem,
Exercent mentalem crudelitatem,
Abhorrent moralem bonitatem.

Sic pro certo diabolus vtilitatem hominum non diligit, quia ſcilicet ipſe inuidet humanæ naturæ, quam videt per gratiam poſſe aſcendere in cœlum, vnde ipſe corruit per peccatum. Et ideo iſte eſt illa beſtia Daniel. 7. *quæ habebat dentes, & vngues ferreos, & deuorabat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat.*

¶ Item iſte damnoſitatem humanam procurat. Nam ſicut omnes beſtiæ ſemper habent aliquas armaturas, quibus poſſint hominibus vim inferre, propter quæ periculoſæ ſunt timendæ, ſicut aper dentes, ceruus cornua, leo vngues, ſerpens venenum, ſic vere (chariſſimi) dæmones habent contra homines proprias armaturas, i. diuerſos nocendi modos. Armati ſunt cornibus ſuperbiæ, & auſteritatis dentibus, & vnguibus crudelitatis, veneno malitiæ & calliditatis. Et ideo iſti merito ſunt timendi, & ſummopere præcauendi, quia ſemper parati ſunt nocumenta facere & trahere homines in peccatum, vt ipſos comedere valeant per tormentum. Vnde Sap. 16. *A multitudine beſtiarum exterminati ſunt,* & Deut. 32. *Dentes beſtiarum immittam in eos, &c.* Nota, quod à talibus beſtijs

Liberantur beati,
Deuorantur damnati,
Superantur infecti,
Moleſtantur perfecti.

Dico, quod à talibus beati liberantur. Vnde Iob 5. *Beſtiam terræ non formidabis.* Et de Paradiſo dicitur Eſa. 35. *Ibi non erit leo nec beſtia mala.* Et Ezech. 34. *Ceſſare faciam beſtias malas.*

Item iſti damnati deuorantur. Vnde Ezech. 39. *Beſtijs terræ dedi te ad deuorandum.*

¶ Item infecti ſuperantur ſc. fragiles & voluptuoſi. Vnde Ezech. 5. c. *Mittam in vos famem, & beſtias peſſimas.*

¶ Item ab iſtis beſtijs perfecti moleſtantur. Vnde Apoc. 17. dicitur quod *mulier, quæ ſedebat ſuper beſtiam coccineam, erat ebria ſanguine martyrum Ieſu, &c.* Compara diabolum diuerſis beſtijs. Et vide in mortalitatibus. Et ſi vis figuras vide Dan. 7. Apoc. 13. & 17. in opuſculo quod feci.

¶ Sed tertio dico, quod per beſtiam poſſunt intelligi peccatores. C Circa quod notandum, quod per beſtias ſecundum ſeptem conditiones, quæ eis inſunt, poſſunt intelligi ſeptem genera hominum peccatorum. Beſtiæ enim naturaliter ſunt indomitæ, immundæ, ocioſæ, voraces, tenaces, crudeles, & in nocte plus quam in die congaudentes. Sic vere (chariſſimi) mundi peccatores ſunt indomiti per ſuperbiam, immundi per luxuriam, ſunt ocioſi per acediam, ſunt voraces per gaſtrimargiam, ſunt tenaces & rapaces per auaritiam, ſunt crudeles per iracundiam, ſunt in nocte, i. e. in tribulatione aliorum gaudentes per inuidiam.

¶ Primo ergo peccatores comparantur beſtijs, quia ſunt indomiti per ſuperbiam. Nam ſicut beſtiæ indomitæ nullius viribus ſunt ſubiectæ, & elatæ ſunt & vagabundæ, ſic vere ſuperbi, indomiti & obſtinati, nullius prælati viribus volunt per obedientiam ſubiugari ſed elate, & ſuperbe ſicut beſtię volunt per ſæculum diuagari. Vnde tales figurantur in illa beſtia Daniel. 7. de qua dicitur. *Prima beſtia quaſi Leæna, & alas habebat Aquilæ.* Vbi nota, quod ſuperbi pleni ſunt ambitione, quia ſemper volunt eſſe primi. (Prima inquit.) *Amant enim primos recubitus in menſis, & primas Cathedras in ſynagoga, & vocari ab hominibus Rabbi.* Item vacui ſunt diſcretione, quia dicuntur beſtia. Vnde iſti ſunt de illis, *qui habent characterem beſtiæ in frontibus ſuis.* Apocal. 16. Beſtię enim dicuntur peccatores, quia in futuris non meditantur, ſed in præſentibus delectantur. Iſti pleni ſunt crudelitate ſicut Leæna, in hoc ſcil. quod eſt animal crudeliſſimum, maxime quando habet catulos, ſic enim & ſunt ſuperbi, potiſſime quando habent filios, quia ſcil. pro ipſis nutriendis & ditandis non ceſſant rapere & prædari. Vnde Eſa. 30. *Ex eis Leæna, & Leo & regulus volans.* Item iſti pleni ſunt pompoſitate, quia ſcilicet habent alas quaſi aquila. Aquila enim ſignat ſuperbos, qui alis vanitatis & pompoſitatis efferuntur. Ezechiel. 17. *Aquila grandis venit ad Libanum, &c.* Et ſic patet, quod per beſtiam intelliguntur ſuperbi & ambitioſi. Et ſi vis, compara eos in ſpeciali Apro, vel Leoni, &c. De tali ergo beſtia poteſt dici illud 4 Regum 14. *Indignatione beſtiæ ſaltus conculcauerunt carduum.* Solent enim ſuperbi faciliter indignari, & per ipſos carduus, id eſt, pauperes conculcari. Iſti ſunt ergo beſtiæ ſaltus ſcilicet ſuperbi & præſumptuoſi.

¶ Secundo dico, quod per beſtiam deſignantur carnales & D luxurioſi, nam ſicut beſtiæ naturaliter ſunt immundæ & in

immun-

Digitized by Google

immundis antris cubilibus requieſcunt, ſunt etiam vt communiter libidinoſæ, & luxurioſæ actibus occupatæ, ſic etiam luxurioſi immundi ſunt, atque fœdi, & in actibus & ſocietatibus vilibus & immundis præ cæteris delectantur. Vnde Eccleſiaſt. 3. *Dixi de filiis hominum, vt probaret eos Deus, & vt oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis.* Heu Deus, quot tales beſtiæ habitant hodie in Eccleſia ſancta Dei. Ideo lamentatur Sophonias ſub figura Niniuæ ciuitatis dicens Sopho. 2. *Quomodo factum eſt in deſertum cubile beſtiæ.* Et nota, quod luxurioſi ſunt beſtiæ, quæ volunt viuere in

Iucunditate,
Societate,
Obſcuritate.

In iucunditate dico, quia ſicut beſtiæ ſunt petulantes & laſciuæ, & maxime quando ſunt ſatiatæ, ſie luxurioſi. Vnde Iob 40. *Omnes beſtiæ agri ludent ibi.* Item iſti volunt viuere in ſocietate. Tales enim diligunt more beſtiarum ſocietatem ſibi ſimilium peccatorum. Vnde Eſai. 13. *Requieſcent ibi beſtiæ, & implebuntur domus eorum Draconibus, & habitabunt ibi ſtruthiones, & p loſi ſaltabunt ibi, & reſpondebunt vlulæ in ædibus eius, & Syrenæ in delubris voluptatis.* Vide ſupra de Babylone. Item volunt viuere in obſcuritate, quia ſcilicet, ſicut beſtiæ libentius vadunt de nocte, quam de die, & in obſcuris etiam locis, antris & abditis commorantur, ſic luxurioſi in obſcuritate & caligine, in antris & latibulis, id eſt, in ſecretis locis volunt facere facta ſua, ſimiles vrſo, qui quando vult facere illum actum, quantum poteſt à viſibus hominis ſe abſcondit, ideo dicitur Iob. 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem.* Ideo de talibus beſtiis dicitur in Pſalm. 103. *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ,* quia dicitur à ſilendo ſecundum Iſido. eo quod in ſylua fit ſilentium propter hominum rarum acceſſum, ad denotandum, quod tales ſua malefacta volunt ſileri, taceri, & celari. Beſtiæ igitur ſunt immundi, & luxurioſi.

E ¶Tertio dico, quod per beſtias deſignantur pigreſcentes, & ocioſi, vel deſidioſi. Nam ſicut beſtiæ nullo bono exercitio occupantur, ſic homines pigri nullis bonis exercentur. Similes limaci, quod eſt animal pigerrimum, &c. Ideo de talibus dicitur ad Titum 1. *Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri.*

F ¶Quarto dico, quod per beſtias intelliguntur voraces & delitioſi, quia ſicut beſtiæ brutali appetitu feruntur in cibum, nec vllo modo ſe ſciunt per temperationem refrænare, ſic guloſi brutaliter, & intemperate, & ſine moderamine rationis, in cibos, & potus ſuperfluos efferuntur. Iſti enim ſunt beſtiæ, quæ non ceſſant deuorare. Vnde Hier. 11. *Venite congregamini omnes beſtiæ terræ, properate ad deuorandum.* Sic vere ſicut iſtæ beſtiæ non ceſſant alias beſtias, ſcilicet, piſces, & carnes ſuperflue deuorare, ita iſti etiã nunc ab aliis, ſcilicet, à moribus, & deſideriis carnalibus infeſtantur. Ezech. 23. *Qui in agro eſt, beſtiis tradetur ad deuorandum.* Et finaliter iſti deuorabuntur ab aliis beſtiis, ſcilicet à Dæmonibus in inferno. Vnde Ezech. 32. *Saturabo de te vniuerſas beſtias terræ.* Sunt igitur beſtiæ voraces, guloſi, delicioſi. Compara eos ſi vis, cani, vel Leoni, qui quandoque tam ſuperflue ſumunt cibum, quod neceſſe eſt eos totum euomere, &c. Applica bene contra ebrioſos.

G ¶Quinto dico, quod per beſtiam intelliguntur inuidi & malitioſi. Beſtiæ enim (vt communiter) magis gaudent in tenebris quam in luce, & de nocte non de die quærunt victum ſuũ. Beſtiæ etiam carnibus crudis veſcuntur. Et reuera tales beſtiæ ſunt inuidi, quia in nocte, id eſt, in tempore aduerſitatis aliorum iſti gaudent, & conſolantur. In die autem alienæ proſperitatis ipſi fugiunt, & contriſtantur. Vnde illud ſupra dictum Pſalm. 103. *Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ. Ortus eſt ſol, & congregatæ ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur.* In nocte enim, id eſt, in aduerſitate aliorũ, beſtiæ id eſt, inuidi tranſeunt, & ſaliunt, & lætantur. Quando autem ſol proſperitatis oritur aliis, tunc præ triſtitia in cubilibus abſconduntur. Tales beſtiæ ſunt ſimiles vni beſtiæ dictæ catoblepa, quæ eſt in Ægypto iuxta fontem Nigrin, qui eſt apud Heſperios Æthiopes, vt plerique exiſtimauere Nili caput, quæ tantæ eſt venenoſitatis, quod quicquid ipſa videt, vel quicquid ipſam in facie reſpicit, continuo expirat, & ideo ſaluti hominũ natura prouidit, quod ipſa beſtia ſemper portat caput ad terram inclinatum, habere nim corpus iners, & caput valde graue. Recte (chariſſimi) tales beſtiæ ſunt inuidi, quia vere viſus eorum aliis eſt venenũ, quicquid enim vident in aliis proſperum, ſi poſſunt deſtruunt & corrumpunt. Caput enim ad terram inclinatum portant, quia ſcilicet, bona aliorum circumſpicere nunquam audent. Nam vt dicit Senec: *quot ſunt bona fœlicium; tot ſunt ſupplicia inuidorum.* Iſtæ enim ſunt tales beſtiæ ſicut loquitur Sap. 11. Vbi dicitur, quod *potens erat Deus immittere in aduerſarios ignotas beſtias, vaporem ignis ſpirantes, aut odorem fumi proferentes, aut horrendas ſcintillas ab oculis emittentes.* Vbi nota, quod inuidi dicuntur ignotæ beſtiæ, per fallacem cauillationem, ignem ſpirantes per malorum conſiliorum machinationem, fumum proferentes per bonæ famæ aliorum denigrationem, ſcintillas ab oculis, per aliorum triſtem & nociuam circumſpectionem, emittentes. Et ideo bene deſcribitur inuidia in lib. Ouid. Meta. 2. fabula 12. vbi dicit, quod *inuidia habebat faciem macram, vultum pallidum, riſum obliquum, dentes liuidos, pectus fellεum, linguam veneno ſam, riſum paruum, ſomnum nullum, vigiliam multam, curam infinitam, domus eius ſub terra erat, ſole carebat, frigore algebat, lucem non habebat carnes vipereas comedebat.* Hæc Ouidius quamuis metrice. Et dicitur ibidem, quod hæc inuidia inuaſit quãdam filiam regis, quæ dicebatur Aglauros, & ipſam tantum verberauit, & veneno ſuo taliter interfecit, quod eam in nigrum lapidem commutauit. Et hoc pro tanto dicitur, quia inuidi quando inſurgunt contra aliquem, ipſum per falſas machinationes & accuſationes taliter inficiunt, quod ipſum lapidem nigrum, id eſt, pauperem, & ſine valore efficiunt. Et illi ſunt (vt communiter) contra bonos magis inuidi, qui cæteris minus valent. Vnde figuraliter dicitur Apoc. 11. quod *beſtia, quæ aſcendit de abyſſo faciebat bellum contra ſanctos,* quia vere in quodam collegio, patria vel religione illi, qui de abyſſo, id eſt, de vili & infimo ſtatu veniunt, bellis inuidiis, & malitiis ſuis bonos cæteris plus affligũt. Sunt igitur beſtiæ inuidi & malitioſi. H

¶Sexto dico, quod per beſtias intelliguntur iracundi, & litigioſi. Sicut enim videmus, quod beſtiæ naturaliter ſunt crudeles, & ad percutiendum, mordendum, vel lædendum faciliter concitantur, ſic iracundi faciliter, & modica occaſione ad irã, & vindictam mouentur, & ad iniuriam aliis inferendam. Vnde 2 Mach. 4. *Nihil dignum habebat ſacerdotio animus crudelis tyranni, feræ beſtiæ iram gerens, &c.* Compara eos, ſi vis, Apro, quod eſt animal iracũdum in tantum quod ardore vindictæ in venatoris gladium ſe infigit. Sunt igitur beſtiæ, iracundi, & litigioſi.

¶Septimo dico, quod comparantur beſtiis auari, ambitioſi: I Sicut enim beſtiæ ſunt rapacis conditionis, quia ſcilicet ſemper inſidiantur, vt rapiant, & prædentur, ſicut dicitur de Leone in Pſalm. 9. *Inſidiatur quaſi Leo in ſpelunca ſua, inſidiatur, vt rapiat.* Sunt etiam beſtiæ tenacis naturæ, quia non libenter communicant vna aliis prædã ſuam, ſicut patet de vrſo, qui nullo modo patitur prædam ſuam, nec cibum ſuum ſibi auferri, ſicut etiam patet de Lupo, qui prædam ſuam aliis non diuidit, ſed abſcondit, ſic vere (chariſſimi) auari ſunt (vt communiter) rapaces, & tenaces. Rapaces (dico) in acquirendo, & tenaces in cuſtodiendo, quod etiam vngues beſtiarũ figurant, qui communiter ſunt curui & acuti; acuti, vt rapiant; curui, vt retineant. Nã ſicut videmus quod beſtiæ ſunt immoderati, & quaſi inſatiabilis appetitus, ſie vere nunquam poſſunt diuitiis ſatiari. Vnde iſti ſunt ſicut Hydropicus, qui ſcilicet ſemper ſitit. Iuxta illud Ioel. 1. *Beſtiæ agri quaſi area ſitiens.* Et in Pſal. 193. *Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua.* Sic igitur patet, quod per beſtias intelliguntur auari, & ambitioſi, iracundi, & litigioſi, inuidi, & malitioſi, voraces, & delicioſi, acedioſi, & deſidioſi, carnales, & luxurioſi, ſuperbi, & præſumptuoſi. Ideo breuiter de talib⁹ beſtiis poteſt dici illud Sopho. 2. *In medio eius greges omnes beſtiæ gentium.*

¶Sed adhuc nota quod per beſtiam poteſt intelligi Chriſtus K Omnis enim beſtia (vt communiter) mirabiliter diligit fœtus ſuos. Sic Chriſtus mirabiliter diligit homines, quos creauit. Sa. 11. *Diligis enim omnia, quæ ſunt, quoniam tua ſunt.* Et ſicut beſtiæ quãquam feræ, tamen quandoque efficiuntur domeſticæ, & manſuetæ, maxime quando primo capiuntur, & incatenantur, &c.

Bibere. Nota, quod bibere multipliciter accipitur. Accipitur enim ſpiritualiter, 1. Corinth. 10. *Bibebant autem omnes de ſpirituali conſequente eos petra.* Petra autem erat Chriſtus. A Item accipitur materialiter, vt Exod. 32. *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Spiritualiter autem accipitur multipliciter, ſcil. in bono & in malo. In bono accipitur multipliciter, quia quandoque homo bibit per deuotionem, quan-

Digitized by Google

doque per ſcripturæ lectionem, quandoque per gratiæ receptionem, quandoque per gloriæ æternæ acquiſitionem, quandoque per tribulationem, quandoq; per compunctionẽ. Vnde Cant.5. *Comedite amici mei, & bibite.* Item accipitur in malo, & ſic per bibere intelligitur incorporatio multorum peccatorum & vitiorum, quia ſicut dicitur Iob.15. *Homo abominabilis & inutilis eſt, qui bibit aquam iniquitatum.*

¶Dicamus ergo primo, quod bibere idem eſt, quod attrahere, haurire, incorporare. Et ſic per bibere intelligitur bonorum ſpiritualium acquiſitio. Sicut enim ille, qui bibit, illud, quod eſt exterius, intus attrahit, & ſibi incorporat, & iũgit, ſic homo bona ſpiritualia debet bibere, attrahere & haurire, & ipſa ſibi incorporare, & vnire. Et ideo de ſpirituali potatione poteſt dici illud Can.5. *Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo.*

B ¶Nota igitur in iſta auctoritate, quod boni bibunt tria genera potuum vtilium, & bonorum. Bibunt enim ſpiritualem ſuauitatem. (Mel) temporalem aduerſitatem (vinum) æternalem fœlicitatem (Lac)

¶Dico igitur (chariſſimi) quod boni bibunt in hac vita ſpiritualem ſuauitatem, & iſta ſignificatur per mel. (Cum melle inquit meo) Mel enim, quod eſt dulce & delectatiuum, medicinale & mundificatiuum, nutritiuum & impinguatiuum, ſignat potum gratiæ & deuotionis ſcripturæ & ſciẽtiæ & lectionis, quem pro certo homo debet bibere per orationem & diligentis ſtudii occupationem. Et hoc quia talis potus delectat contemplantes, medicatur ægrotantes, nutrit eſurientes, impinguat ſpiritualiter macilentos. Ideo de melle deuotionis & lectionis, & de eius potu ſpirituali dicitur Deut.22. *Conſtituit eũ ſuper excelſam terrã, vt comederet fructus agrorum, vt ſugeret mel de petra, oleumq; de ſaxo duriſſimo.* Iſte enim potus dicitur fructus agrorum, quia nutrit & impinguat, dicitur mel, quia placet & delectat, dicitur oleum, quia illuminat. Iſtum potum ergo debemus bibere. Vnde cuilibet dicitur illud Ruth.2. *Bibe aquas, de quibus pueri bibunt.* Pueri enim, id eſt, viri puri & ſancti bibunt aquas, ſc. lectionis & deuotionis. Et ideo iſtæ potiſſime ſunt bibendæ, quia ſicut dicitur in Pſalm.74. *Iſte eſt calix in manu domini vini meri.* Dicit Plinius, quod apes non bibunt (vt communiter) niſi aquam puram & claram. Nam ſi apes in aqua aliqua ſtercora ſua eiecerint, ex ipſa amplius nunquam bibent. Sic vere (chariſſimi) pueri, id eſt, viri ſancti aquam claram, & puram diuinæ gratiæ & ſcripturæ bibere debent. Nam aquam, in qua ſunt fæces & ſtercora, id eſt, ſcientiam & proſperitatem mundanam debent ſancti viri fugere, & cauere. Vnde Prou.5. *Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui.* Et bene dicit tua. quia aquę iſtæ ſunt virtutes, quæ proprie ſunt noſtræ. Aliæ autem aquæ, ſcilicet mundi & fortunæ bona non ſunt noſtra, quia ſecundũ Senecam in epiſtola quadam, *nihil noſtrum eſt, quod aliunde euenit.* Nota de Biante Prienæo Philoſopho, qui poſt captiuitatem & bonorum omnium iacturam, & domus & vrbis ruinam, lætus erat dicens *ſe nihil ſuum amiſiſſe, & quod omnia ſua ſecum habebat,* ſcilicet virtutes. Iſte enim non biberat aquam alienam, ſed propriam, nec aquam turbidam, imo claram. Quod eſt contra multos ſimiles equis, quia aquam turbidam prædiligunt, & ſi clara fuerit, cum pedibus eam turbant. Sic vere mundi ſapientes plus diligunt aquam turbidam mundanæ ſcientiæ, quam aquam claram diuinæ ſcripturæ, ipſamque per fallaciam & cautelas non ceſſant continue cõturbare, quod poteſt allegari cõtra malos Theologos, qui aquam diuinæ ſcripturæ, quæ de ſe clara eſt, atque pura, per ſuas falſas expoſitiones perturbant. Vnde Ezech.34. *Cum aquam puriſſimam bibebatis, reliqua pedibus veſtris turbabatis, & oues meæ, quæ conturbata pedibus veſtris fuerunt, hæc bibebant.* Oues enim, id eſt, ſimplices aqua ſacræ ſcripturæ potantur, quæ ſi turbata, id eſt, corrupte expoſita fuerit, moriuntur. Ideo reprehẽduntur tales Hie.2. *Quid tibi vis ſuper via Aegypti, vt bibas aquam turbidam?* Non ſic ergo boni, quia vere iſti bibunt ſuauitatem ſpiritualẽ, & potiſſime iſti delectantur in guſtu & potu ſanguinis IeſuChriſti. Nam ſicut Leo delectatur bibere ſanguinem, & de eo recreatur & nutritur, ſicut etiã Leopardus ſanguine ſimiæ bibito ab infirmitate curatur, ſic vere vir deuotus tunc delectatur, & ſanatur, quando per compaſſionẽ & deuotionem Chriſti, & martyrum ſuorum ſanguine imbibitur, & potatur. Vnde Nu.23. *Non accubabit Leo donec rapuerit prædã ſuam, & occiſorum ſanguinem bibat.* Ideo dicit Chriſtus Ioh. 6. *Qui bibit ſanguinem meum, habet vitam æternam.* Veruntamen caueatur de iſto potu, ne ſic indebite ſumatur. Quia vere iſte eſt ſicut liquor vnius arboris vel herbæ, quæ dicitur ferula, quæ homini eſt medicina, murænis tamen ſeu lampredis ipſam bibentibus eſt mors. Sic corpus & ſanguis Chriſti bibentibus bonis eſt vita, mors peccatori, quia ſicut dicitur 1. Cor.11. *Qui bibit calicem Domini indigne reus erit mortis.* Bibunt ergo iuſti ſuauitatem ſpiritualem.

¶Secundo dico, quod boni bibunt in hoc mundo aduerſitatem temporalem. Et hoc oſtenditur cum dicitur, Vinũ, quia per vinum quod vulnerib. infuſum inuenitur acre & mordax, quod etiam bibitum ſoporem inducit, mentem turbat, fortitudinem tollit, intelligitur mũdi aduerſitas, quę mordicat & affligit, & corpus debilitat atque turbat. Vnde de tali vino dicitur Eſ.24. *Ceſſauit gaudium tympanorũ, quieuit ſonitus lætantiũ, conticuit dulcedo citharæ cum cantico. Non bibet vinum, amara erit potio bibentibus illam.* Tale n. vinum, i. eſt. mundi tribulationem bibit in mundo Chriſtus, vnde dicitur Matt.27. *Dabant ei bibere vinũ cum felle mixtum.* Tale vinum offert Chriſtus amicis ſuis Marc. 10. *Calicem quidem meum bibetis.* Iſtud vinũ cum ſpe ſpiritualis lætitiæ eſt bibendũ. Vnde Eccl.9. *Comede in lætitia panẽ tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* Et nota, quod vinum tribulationum abhorrent delicioſi, diligunt perfecti & virtuoſi, affectant iucundi & gaudioſi. De iſto ergo vino non curant delitioſi Matth. 27. *Et cum guſtaſſet, noluit bibere,* dicentes illud Matt.26. *Pater, ſi fieri poteſt, trãſeat à me calix iſte.* Iſtud vinum diligunt perfecti & virtuoſi Iudit. 12. *Bibebat vinum cum iucunditate.* Marc.10. *Calicem quidẽ meum bibetis.* Iſtud vinum diligunt viri iucundi & gaudioſi. Vnde in Pſ. 68. *In me pſallebant, qui bibebant vinum.* Bibunt igitur in hoc mundo aduerſitatem temporalem. C

¶Tertio dico, quod boni bibent fœlicitatem æternalẽ, quia D vere de potu mundanæ tribulationis peruenitur ad potum æternæ cõſolationis. Vnde: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* Et alibi. *Calix meus inebriãs quã præclarus eſt.* Et iſte potus ęternæ voluptatis oſtenditur, cum dicitur lac. Cũ lacte meo inquit. Nam per lac, quod eſt dulciſſimum, intelligitur dulcedo illius æternæ voluptatis. Vnde Eſa.55. *Sumite abſq; vlla commutatione vinum & lac.* Ideo de tali potatione poteſt exponi illud Ezech.25. *Ipſi comedent fruges tuas, & ipſi bibent lac tuum.* Et eſt ſciendum, quod iſte potus eſt potus

Charitatis,
Voluptatis,
Vnitatis,
Dignitatis,
Æquitatis.

Potus dico charitatis. Ideo dicitur Cant.5 *Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini, chariſſimi.* Item eſt potus voluptatis. Vnde Pſ. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Et ideo propter voluptatẽ iſte allicit affectum Eccl.24. *Qui bibunt me, adhuc ſitient.* Item iſte eſt potus vnitatis Prou.9. *Comedite amici mei, & bibite.* Item iſte eſt potus dignitatis, quia ſc. iſte potus ſumitur in menſa ſummi Imperatoris cum Rege, & Regina paradiſi. In menſa dico. Vnde Luc.22. *Vt edatis, & bibatis ſuper menſam meam.* Cum Rege dico. Vnde Heſt.7. *Illi, qui inuitati erant ad feſtum regis, bibebant omnes aureis poculis.* Cum Regina etiam, i. cum beata virgine, vnde Heſt. 7. *Intrauit itaq; Rex & Amon ad conuiuiũ, vt biberent vinum cum Regina.* Et ſic igitur eſt potus dignitatis. Itẽ iſte eſt potus æquitatis, quia ſc. quilibet æque, & proportionaliter ſecundum meritũ ipſum bibit: Vnde Dan.5. dicitur quod *in conuiuio Balthaſar vnuſquiſq; ſecundũ ſuam ætatem bibebat.* Ideo poteſt dicere quilibet beatus illud Pſ. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei.* Et ideo de lacte iſto poteſt exponi illud Iudic 4. vbi dicitur, quod *Iahel aperuit vtrem lactis, & dedit bibere Siſaræ.* Iahel interpretatur aſcendens, & ſignat Chriſtum, quia reuera beatis in patria vtrem lactis aperit, in quantum æternæ voluptatis abundantiam eis donat. Patet ergo, quod boni bibunt potũ æternæ conſolationis, potum externæ tribulationis, potum internæ inſpirationis, i. e. gratiæ & deuotionis, ſcripturæ, & lectionis. Et ſic patet, quod eſt multiplex potus bonus. ¶Sed adhuc eſt notandum, quod bibere accipitur in malo multipliciter. Eſt enim bibere.

Proſperitatis,
Iniquitatis,
Pœnalitatis.

Primus potus eſt delectabilis, ſed periculoſus. Secundus eſt delectabilis, & opprobrioſus. Tertius eſt contriſtabilis & laborioſus.

¶Dica-

Digitized by Google

E ¶ Dicamus ergo, quod primus malus potus eſt proſperitas mundialis. Iſte enim eſt potus laxatiuus, ſubmerſiuus, inuenenatiuus & conſopitiuus. Laxatiuus (dico) eſt ſimilis ſucco vnius arboris, quæ dicitur Taxus, qui ita laxat bibentem, quod ipſum interficit. Sic proſperitas ita hominẽ laxat, & eneruat per mala deſideria ad delectabilia mundi, quod ipſum interficit per diuerſa peccata. Vnde iſte eſt potus laxatiuus Sedechiæ, quem bibit in præſentia Regis Babylonis, ſicut dicitur in hiſtoria Scholaſtica, per quem potum in præſentia omnium ignominioſe laxatus eſt, vnde Hierem. 27. *Bibite, & inebriamini, & vomite.*

¶ Item dico quod iſte eſt potus ſubmerſiuus, quia ſicut ille qui ſubmergitur, ex nimio potu vias ſpirituum includente ſuffocatur, ſic homo, qui eſt in proſperitate, tantum haurit, & bibit, acquirit & attrahit de aqua diuitiarum & delitiarum, quod in illis per malas complacentias & per diuerſa vitia ſuffocatur. Iſtud potiſſime pertinet ad guloſos, qui in vinis, & potibus ſubmerguntur, vnde Dan. 14. *Nonne vides quãta comedat, & bibat omni die?* Item iſte eſt potus conſopitiuus, quia ſicut venenum Aſpidis facit hominem, qui eum bibit, obdormire; & dormiendo mori, ſic mundi proſperitas ſuos bibitores, amatores, & poſſeſſores facit in vitiis obdormire, & per mortem æternam finaliter interire. Figura ad hoc de Iahel Iudic. 4. quæ Siſſariæ ſitienti aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, qui cum ſtatim obdormiret, infixit clauum tabernaculi in temporibus eius, & mortuus eſt. Sic vere dum Iahel, id eſt, diabolus homini diuitiarum ſitibundo aperit vtrem lactis, id eſt, dulcedinẽ proſperitatis, ipſeq; ipſam imbuit, imbibit, ſtatim pro certo conuertit ſe ad dormiendũ, id eſt ad ſe in delitiis delectandum, & à bonis operibus repeſcendum Eſa. 51. *Calicem ſoporis bibiſti*, & nunc ſubito venit Iahel, id eſt, diabolus, qui clauum mortis in eo infigit, & ipſum per mortem æternam affligit. Iſtum enim potum mundanæ proſperitatis ſequitur (vt communiter) mors infernalis acerbitatis, & etiam periculum temporalis aduerſitatis, vnde Iob 1. *Et cum Filii & filiæ Iob comederent & biberent vinum in domo fratris ſui primogeniti, venit ventus ſubito à regione deſerti, qui oppreſſit eos.* Iob (chariſſimi) ſignat Deum patrem, primogenitus frater noſter eſt lucifer, qui dicitur primogenitus, quia vt dicitur Iob 40. *Ipſe eſt principium viarum Dei*, dicitur frater noſter, quia ab eodem patre Deo creati ſumus Malac. 2. *Pater vnus eſt omniũ noſtrum*, domus eius dicitur mundus, & mundana proſperitas. Et ideo ab Apoſtolo iſte dicitur *Deus huius ſeculi*, & à Chriſto dicitur *princeps mundi*. Io. 14. Sæpe ergo accidit, quod cum filii Iob id eſt, Chriſtiani bibunt vinum mundanæ proſperitatis in domo fratris ſui, id eſt, in mundo, venit quandoque ſortis ventus aduerſitatis, qui ipſos temporaliter, & æternaliter obruit & occidit. Ideo dicitur Luc. 12. *Cum cœperit ſeruus malus comedere, bibere, & inebriari, veniet dominus illius hora qua non ſperat, & partem eius ponet cum infidelibus.* Eſt ergo potus conſopitiuus Abac. 2. *Bibe tu ergo, & conſopire, inebriet te calix dextræ domini.*

¶ Item eſt potus venenatus. Animam enim per diuerſa peccata venenat, & corrumpit. Et hoc quandoque per luxuriam. Ezech. 23. *calicem ſororis tuæ bibes profundum & latum & bibes illum, & epotabis vſque ad fæces.* Item quandoque per auaritiam, vnde Iob 5. *Bibant ſitientes diuitias eius.* Et Eſa. 29. *Somniat ſitiens quod bibat, & cum expergefactus fuerit, laſſus adhuc ſitiet.* Auari enim quanto plus bibunt de aqua proſperitatis, tanto magis ſitiunt & ardeſcunt. Vnde Io. 14. *Qui biberit ex aqua hac, ſitiet iterum.* Item inuenenat per iracundiam, vnde Hiere. 25. *Bibent, & turbabuntur, & inſanient.* Et iſte calix poteſt vocari calix Babylonis, de quo Hier. 51. *Calix aureus Babylon in manu Domini, de ipſo biberunt gentes, & ideo commota ſunt.* Iſte enim calix aureus, ſc. ſplendor mundanæ proſperitatis facit moueri ad multa vitia, & peccata ſuos peccatores, & poſſeſſores. Veruntamen potum huius calicis non debent diligere viri perfecti, ſicut bene figuratum eſt in Rechabitis. Hier. 35. qui de calice vini, quod eis porrexit Hieremias, bibere noluerunt, ſed ad mandatum patris abſtinentiã ſeruauerunt, & ideo cæteris pereuntibus, ſaluari à Domino meruerunt, ſicut dicitur ibidem. Iſte eſt ergo (chariſſimi) primus malus potus, ſc. proſperitas mundialis.

¶ Secundus malus potus eſt iniquitatis criminalis, & iſtum
F potum bibunt generaliter peccatores. Pſal. Fæx eius non eſt exinanita, bibẽt omnes peccatores terræ. Iſte eſt potus illius fontis, qui eſt in Æthiopia, cuius aqua bibita facit bibentem obliuioſum, quia ſc. aqua, & fons peccati quando hominẽ inebriat, Deum, & eius mandata, propriã etiam vtilitatem, mortem, iudicium, & inferni pœnalitatem facit obliuiſci. Prou. 31. *Bibant, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ.* Iſta eſt aqua maledictionis, quam bibens adultera, diſrũpebatur vterus eius, ſicut dicitur Nu. 5. quia ſc. animæ quæ adulteratur cũ carne, mũdo, & Diabolo per peccatum, quando aquam iniquitatis bibit, tunc vterus cordis ſui per ſuperbiam intumeſcit, & finaliter per mortem æternam rumpitur, atq; perit. Iſti n. ſunt, *qui non dormiunt, niſi malefecerint, qui comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.* Prou. 4. Ideo Iob 15. dicitur. *Qui bibit quaſi aquam iniquitatem.* Potus enim peccati mortalis figuratur in calice Pharaonis, de quo dicitur Gen. 40. quod *de vite habente tres propagines, erumpebant gemmæ, veniebant flores & vuæ, ex quibus exprimebatur vinum in calicem Pharaonis.* Pharao eſt diabolus, cuius calix eſt peccatũ, vitis eſt anima, cuius tres propagines ſignant tres potentias: ab his igitur exeunt gemmæ malarum ſuggeſtionum, flores delectationum, vuæ malorũ conſenſuum & volitionum, quæ tandẽ in calicem peccati mortalis exprimuntur per actus malarum operationum. Et ſic Pharao diabolus lætificatur per complacentiam in complemẽto talium actionũ. Iſte eſt ergo potus iniquitatis criminalis.

¶ Tertius malus potus eſt aduerſitas infernalis. Iſte eſt potus G damnationis, quo Deus inebriat peccatores, vnde Hier. 18. *Inebriate eum calice iræ Domini.* Et ideo de tali potu dicitur in Pſal. *Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.* Iob 21. *De furore omnipotentis bibent.* Sicut enim ebrietas aufert ſenſum, & motum, ſic damnatio æterna, & acerbitas tormentorum aufert ab ipſis damnatis ſenſum, i. vſum rationis, motum, i. actũ virtutis, & operationis. Vnde iſti ſunt ſicut Delphinus, de quo dicit Plinius, quod quando fit tonitruũ, ita fit ſtupefactus, quod efficitur quaſi ebrius, & cadit in profundum maris, & tunc à piſcatoribus faciliter capitur. Sic vere peccatores, quando fiet iudiciũ, vbi Chriſtus terribiliter tonabit, tunc Delphinos, i. peccatores vino furoris ſui inebriabit, & ſic ad profundum inferni cadunt, & in perpetuæ damnationis retibus ſe inuoluent. Ideo de iſto potu dicitur Hier. 27. *Bibite & inebriamini, & vomite & cadite, neq; ſurgatis à facie gladii, quem ego mittam inter vos.* Vbi nota, quod damnati

Cœcantur errore (Et inebriamini)
Damnantur horrore (Vomite)
Priuantur vigore (Cadite)
Ligantur tenore (Neque ſurgatis)
Turbantur terrore (A facie inquit gladii)

Et breuiter de iſto potu intelligitur illud Apoc. 16. *Sanguinem dediſti eis bibere*, i. vilitatem & infectionem. & Eſa. 37. *Bibant vrinam equorum ſuorum.* Ideo de tali potu dicitur in Pſal: *Ignis, grando, nix glacies, ſpiritus procellarum pars calicis eorum.* Et concluditur Apoc. 14. *Quia adorauit beſtiam, & accepit imaginem eius, bibet de vino iræ Dei.* Iſti ergo triplex malus potus, ſcilicet,

Potus infernalium tormentorum,
Criminalium peccatorum,
Temporalium gaudiorum.

Et ſic dico, quod bibere accipitur ſpiritualiter multis modis. H Sed adhuc dico, quod bibere accipitur materialiter. Circa quod nota, quod temperate eſt bibendum. Exemplũ de Elephante, qui potatus inuaditur à Dracone, alias non, ſic diabolus libentius tentat hominem, qui multum bibit. Ideo conſulitur Eccl. 31. *Si bibas illud*, ſ. vinũ *moderate, eris ſobrius.* Et Ezech. 4. *Aquam tuã in menſura bibes.* Nam quando exceſſiue bibitur, tunc exinde detractio, laſciuia, & ſecretorum reuelatio, nec non & luxuria generatur. Exemplum de Loth, cui filiæ dederunt bibere vinum, & inebriatus commiſit inceſtum. Gen. 19. &c. Vide de abſtinẽtia, de ebrietate, & de vino. Ideo bene dicitur Eſ. 5. *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendum ebrietatem.* Et hæc de bibere ſufficiant.

Bethel. Interpretatur domus Dei, & ſignat Paradiſũ, Eccleſiã, vel religionem, quæ pro certo eſt domus, & habitaculum ſummi Dei. In iſto enim loco dormiuit Iacob, quãdo vidit ſcalã. In iſto loco luctatus eſt cum Angelo. Oſeæ 12. In Bethel inuenit Angelum. In iſto loco ædificauit altare domino fundens oleum deſuper. Gen. 35. Ad denotandum, quod in iſto loco debemus dormire per contemplationem, Scalam, i. viam, & cœleſtia videre per diſcretionem, Angelum inuenire, i. ſpiritualem conuerſationem vel angelicam congregationem, Altare ædificare per orationem, oleum fundere per compaſſionem. Ideo conſulitur cuilibet Ge. 35. *Aſcẽde in Bethel, & habita ibi.*

¶Vbi

¶Vbi nota, quod iſte locus eſt locus
Dignitatis & excellentiæ (Aſcende)
Vbertatis & opulentiæ (Bethel, id eſt, domus Dei)
Firmitatis & confidentiæ, ideo dicitur (Habita ibi)

¶Primo igitur dico, quod iſte eſt locus ſublimitatis. Ideo dicitur Cant. 2. *Similis eſt capræ ſuper montes Bethel.* Item iſte eſt locus auctoritatis, quia eſt domus Dei. Baruc. 3. *O Iſrael, quam magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius.* Bethel, inquit, vnde Iacob dicitur, quod *ipſe tetendit tabernaculum ſuum ab Occidente habens Bethel.* Ge. 12. Itē iſte eſt locus ſecuritatis, ideo dicitur (Habita ibi.) Gen. 35. *Venite aſcendamus in Bethel,* &c. Vide auctoritatem iſtam diuiſam & proſecutam, ſupra vel infra, tit. de Aſcendere vel ſecuritas.

¶Et nota adhuc ſi vis, quod per Bethel, vbi fuit locus idololatriæ, poteſt intelligi mundus, vbi eſt locus vitiorum omnium, vnde Amos 4. *Venite in Bethel, impie agite, &c.*

A **Bethleem.** Interpretatur domus panis, & ſignificat paradiſum, vbi eſt panis æternæ ſatietatis, vel etiā vbi eſt panis gratiæ & ſanctitatis, vel ſcripturam, vbi eſt panis doctrinæ & veritatis. Et iſta domus panis eſt, in qua Dei filius
A Maria parturitur,
A paſtoribus inuenitur,
A regibus adoratur,
Ab angelis prædicatur.
Sicut dicitur Luc. 2. *Iſta eſt Bethleem de cuius fonte, & ciſterna bibere deſiderabat Dauid,* ſicut dicitur 1. Paral. 11. Quia vere (chariſſimi) Dauid manu fortis, i. quilibet vir perfectus ſumme debet deſiderare fontem, i. gloriam æternam, quæ eſt in Bethleem, id eſt, in Paradiſo, vel fontem gratiæ, & deuotionis quæ eſt in Bethleem, i. in Eccleſia vel religione, vel fontē ſcientiæ, & lectionis, quæ eſt in Bethleem, id eſt, in ſacra ſcriptura. Et ideo ſimus de illis fortibus, qui irruperunt per exercitum Philiſtinorum, & hauſerunt aquam de iſta ciſterna. Et ſic de quolibet dicetur illud 1. Reg. 16. *Venit Samuel in Bethleem, & admirati ſunt ſeniores,*

A **Bis.** Iſtud aduerb. Bis, ſignat multiplicationem, iterationem, profectum, perſeuerantiam, & augmentationem. Et nota, quod poteſt accipi in bono, & in malo.

B ¶ In bono dico, quod per Bis intelligitur iterata operatio, vt quando homo non eſt contentus ſemel facere bonum, niſi etiam iteret, & augmentet. Et hoc poteſt intelligi quantū ad gratiam in præſenti & quantum ad gloriam in futuro. Eſt enim in India vna inſula Fauonii ſpiritu ſaluberrima, quæ dicitur Crapo. Vnde ibi ſecundum Plinium eſt æſtas bis in anno. Et ibi etiam arbores bis in anno fructificant fructus ſuos. Sic vere (chariſſimi) boni debent bis fructificare, & fructus bonorum operum, non ſemel, imo bis & pluries producere, & ſic bis hābebunt æſtatem (ſcilicet) æſtatem gratiæ in præſenti, & æſtatem gloriæ in futuro. Figurātur in Cocco bis tincto, qui ponebatur in veſte Aarō, quia ſc. illi qui in bis tincto, i. igne & ardore charitatis, ſcil. hic & in futuro tinguntur, Chriſti veſtes efficiuntur. Dicat ergo quilibet iuſtus illud Luc. 18. *Ieiuno bis in ſabbato, &c.*

C ¶Item accipitur iterata caſtigatio. Cuprum enim de prima fuſione, non poteſt eſſe putum nec bene aptum, imo oportet, quod iterum refundatur. Sic homo durus & obſtinatus, & in malis conſuetudinib. induratus, per vnam correctionem non poteſt bene mutari, corrigi, & conuerti, imo neceſſe eſt eā bis, & pluries iterari. Ideo dicitur Exo. 17. & Num. 20. quod *Moyſes percuſſit virga bis ſilicem antequam exiret aqua,* quia ſcil. neceſſe eſt, quod lapidei peccatores pluries percutiantur, antequam aqua lacrymarum poſſit exire.

D ¶ Iterum per iſtud bis intelligitur iterata peccatorū damnatio. Prima, quæ fit per culpam, ſecunda per pœnā. Prima, quæ fit per tribulationem præſentem, ſecunda per futuram. Vnde iſti ſunt de quibus dicit Iudas in canonica ſua. Arbores autumnales infructuoſæ, bis mortuæ, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones. Bis enim mortui dicuntur peccatores, per culpam, & per conſuetudinē, vel per mortem corporis, & per mortem animæ, &c. Vnde Eccl. 21. *Quaſi romphea bis acuta omnis iniquitas.*

E ¶ Iterum per bis intelligitur iterata inconſtantium conditio, qui ſimiles ſunt Virbio, qui bis fuit vir ſecundum fabulas, quia iſti nunquam perſeuerant in vno, contra illud Eccl. 32. *Si bis interrogatus fueris habeat caput reſponſum tuum, &c.* Et hæc ſufficiant de Bis.

Bini. Nota, quod numerus binarius poteſt ſignificare in bono, & in malo. Nota ergo, quod eſt A

Binarium { internum, ſupernum, externum, æternum,

Primum eſt Binarium duplicis charitatis, quod ſc. interius homo in mente debet figere. Teſte enim Pli. vbi loquitur de prodigiis, quandoque dum ſacrificia fiebant, reperta ſunt in vna hoſtia bina corda. Sic vere quicunq; Deo ſacrificat & offert, bina corda, i. duplicis charitatis amorem habere tenetur, ſicut figuraliter dicitur 2. Paral. 4. *In columnis templi bini ordines malogranatorum ſingulis reticulis iungebantur.*

¶ Secundum eſt binarium bonæ ſocietatis. Nam ſicut dicit Plin. Illi qui ſeminant ſeu plantant palmas, ſemper conſueuerunt bina ſemina plantare. Illi etiam, qui ligant boues, ſemper conſueuerunt binos, & binos ligare, ad denotandū quod illi, qui ſunt palma per virentem honeſtatē, qui ſunt Boues per benignitatē, & pietatem ſemper eſſe debent bini per mutuā coniunctionē & charitatē. Vnde dicitur de Chriſto Luc. 10. quod *ipſe deſignauit alios ſeptuaginta duos diſcipulos, & miſit illos binos, & binos ante faciem ſuam.* Et iſta cōbinatio charitatis figurata eſt Ge. 6. vbi Dominus præcepit Noe, quod *de auibus & animalibus binos, & binos inducat in arcam, vt poſſint viuere,* quia vere tam in animalibus, quā in auibus, i. tam in ſæcularib⁹, quam in religioſis, tam in actiuis, quam in cōtemplatiuis, tam in laicis, quam in clericis illi ſoli in arca Eccleſiæ per gratiam poſſunt viuere, qui ſe ſciunt per concordiæ vinculum combinare. Ideo Exod. 26. dicitur. *Binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur.*

¶Tertium eſt binarium malorum vnitatis, qui in hoc mundo contra bonos per peruerſam concordiam binantur, vnde *de animalibus immundis bina in arca poſita ſunt, de mundis vero ſeptena,* ſicut dicitur Gen. 7.

¶Quartum eſt binariū ſupernæ claritatis, ſc. bona ſtola gloriæ paradiſi, corporis, & animæ, vnde Gen. 45. dicitur, quod *Ioſeph dedit ſingulis fratribus binas ſtolas.*

¶ Item dico, quod binarius numerus quandoque ſignat in malo. Et ſic poteſt ſignificare B
Diuiſionem,
Diſcordiam,
Odium,
Diſſenſionem.
Numerus enim binarius eſt primus, qui recedit ab vnitate. Et ideo à Boetio in Arithmetica ſua iſte dicitur numerus infamis ad denotandum, quod illi ab vnitate concordiæ per diſcordiā, & per odium & diuiſionē recedunt, qui apud Deum & homines ſunt infames. Vnde de tali binaria diuiſione poteſt dici illud Ezech. 41. *In duobus oſtiis ex vtraq; parte bina erant oſtiola.*

Byſſus. Byſſus eſt indumentum puriſſimum, ſeu pannus alb⁹ & mundus, factus de lino Ægyptiaco ſecundum Iſidor. & Pli. Et dicitur byſſus à candore, quia byſſus Græce, cādor dicitur latine. Et iſte (vt cōmuniter) in ſcriptura ſignat nitorem caſtitatis, innocentiæ, & puritatis. Ideo de bona anima vel bona perſona dicitur Prouerb. 31. *Byſſus, & purpura indumentum eius.* Et nota, quod de byſſo innocentiæ & puritatis dicuntur eſſe facta in ſcriptura plurima ornamēta circa tabernaculū fœderis & miniſtros. De byſſo enim facta ſunt funes, vittæ, & cinctoria, vela, tyara, & tentoria, veſtes, cortinæ, & opertoria. Sic vere (chariſſimi) byſſus innocētiæ & caſtitatis eſt vita, funis, & cinctorium temperantiæ, quo ſc. homo ſtringitur, cingitur, & ligatur, ne defluat in peccatum. Eſt etiā velum, tyara, & tentorium excellentiæ, quia ſcilic. magna eſt excellentia ſpiritualis homini, quod ſit innocens atq; caſtus. Eſt etiam veſtis cortina, & opertorium apparentiæ. Byſſus enim caſtitatis eſt honeſtior apparentia, quæ ſit in homine. Eſt igitur innocentia ſeu caſtitas byſſus A
Temperantiæ & parcitatis,
Excellentiæ & dignitatis,
Apparentiæ & honeſtatis.
Eſt (dico) byſſus temperātiæ, qua omnes ſuperfluitates & vitia reſtringuntur. Et ideo caſtitas eſt funis, illud cinctorium, de quo Ezech. 16. *Cinxi te byſſo, calceaui te hyacintho.* Figura ad hoc Exo. 28. vbi præcipitur Moyſi, quod *tunicā Aaron ſacerdotis ſtringeret byſſo.* Quia vere tunica carnis noſtræ, maxime clericorum, & ſa-

Digitized by Google

& ſacerdotum, ſemper debet eſſe ſtricta, ligata, & cincta byſſo puriſſimæ caſtitatis.

¶ Secundo caſtitas eſt byſſus excellentiæ & dignitatis. Ideo dicitur, quod *ſacerdotes filii Aaron habuerunt Tyaras byſſinas in capitibus ſuis*. Exod. 28. Tyara enim eſt ſignum dignitatis, & byſſus eſt ſignum caſtitatis, ad denotandum, quod dignitas ſacerdotis ſemper debet habere annexam caſtitatem. In cuius rei ſignum Epiſcopi moderni veſtimẽtis, & mitris lineis, & byſſinis vtuntur in multis officiis Eccleſiæ, Figura ad hoc Ezech. 27. vbi loquitur vni excellenti ciuitati, ſcilicet, Tyro ſub metaphora nauis per quam poteſt Eccleſia deſignari, vbi dicitur, quod *byſſus varia de Aegypto texta eſt tibi in velum*. Caſtitas enim dicitur byſſus varia propter apparentiæ decorem, dicitur de Ægypto quæ eſt Regio calida, & interpretatur anguſtia, propter pœnitentiæ feruorem, dicitur eſſe velum nauis Eccleſiæ propter excellentię honorem. Nam ſicut velum in altiori ponitur loco, & per velum nauis ad portum ducitur, ſic caſtitas in Eccleſia altior, & excellentior cæteris virtutibus reputatur, & per ipſam homo ad portum ſalutis à vento & flatu ſancti Spiritus dirigitur, & portatur.

¶ Tertio dico, quod innocentia & caſtitas eſt byſſus apparentiæ, & honeſtatis: *byſſinũ* enim (vt dicitur Apoc. 19.) *iuſtificationes ſanctorum* ſunt. Vnde Geneſ. 41. *Veſtiui cum ſtola byſſina*, ſcilicet Pharao Ioſeph. Et tale veſtimentum caſtæ apparentiæ debent habere eccleſiaſtici. Figura Apocal. 19. vbi dicitur, quod *exercitus cælorum, qui ſequebatur ſedentem in equo albo erant veſtiti byſſino albo & mundo*. Quia vere (chariſſimi) exercitus, & congregatio virorum eccleſiaſticorum debent Regem ſuum Chriſtum ſedentẽ in equo albiſſimæ carnis, ſequi per imitationem, & habere byſſinum veſtimentum, id eſt, caſtam & mundam cõuerſationem Ideo dicitur Prouerb. 31. *Byſſus & purpura indumentum eius*. Sed vere iſtud veſtimentum habent quandoq; hypocrytæ exterius, ſed ipſi carent camiſia interius, quia ſcil. habent caſtitatem in apparentia, nõ in conſcientia, ſicut erat diues epulo, *qui induebatur purpura, & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide*, Lucæ 16. Et ſic patet, quod caſtitas & innocentia concomitantur, & quodammodo inducunt apparentem honeſtatem, excellentẽ dignitatem, reſtringentem parcitatem.

¶ Nota, ſi vis, quod per byſſum albiſſimam & puriſſimam intelligitur candor æternæ gloriæ, quæ eſt veſtis & regimẽ beatorum. Vnde de anima beata dicitur Apocal. 19. *Venerunt nuptiæ agni, & eius vxor parauit ſe, & datum eſt ei, vt cooperiat ſe byſſino ſplendenti, & candido*. Vide ſupra, vbi accipere, vbi inuenies auctoritatem. Iſta ſunt, quæ accipere debetis, byſſos, & pilos caprarum.

A *Bitumen.* Bitumen eſt terra tenax, argilloſa, & glutinoſa, ad conglutinandum & ligandum naues multum apta. Et ſignat in bono, & in malo. Vnde dic, quod bitumen gratiæ & charitatis deſignat vnguentum. Carnalis ſocietatis denotat cæmentum, mundanæ cupiditatis innuit talentum.

¶ Dico ergo quod bitumen in bono ſignat gratiam & charitatem, quæ habent coniungere, & ligare per cõcordiæ vnitatem. Figura Gen. 6. vbi Noe præcipitur, quod *arcam liniat bitumine intrinſecus*: quia ſcilicet arca Eccleſiæ, vel animæ debet eſſe linita interius bitumine charitatis, & exterius bitumine dulcis claritatis, ne ibidẽ intret aqua iniquitatis. Et tali bitumine linita eſt fiſcella Moyſi Exod. 2. in qua poſitus infantulus nunquam in fluuio eſt ſubmerſus. Quia vere (chariſſimi) ſi fiſcella cordis noſtri charitatis bitumine ſit linita, nunquã aqua voluptatis, & mundanæ proſperitatis, quanquã in ipſa ponamur per peccatum, & damnationem nos ſubmerget. ¶ Item dico, quod bitumen in malo ſignificat carnalitatem, & voluptatem, quæ ad bonum bituminis attrahit, atque ligat, quod patet de carnalib⁹, & luxurioſis, qui ex quo iſto bitumine ſunt liniti, ſic in ipſo per malas conſuetudines alligantur, quod amplius exire non poſſunt. Iſtud eſt enim bitumen Aſphalti, qui ſecundum Solinum & Iſid. ligat indiſſolubiliter, attrahit & vrit, quia ſcilicet luxuria vrit per malas affectiones, attrahit per malas delectationes, & ligat per malas conſuetudines & occaſiones. Et ideo iſtud eſt vnum periculum maris, quod dicitur Bithalaſſus ſecundum Iſidor. qui eſt locus bituminis in fundo maris, in quo dum nauis impingit, ita fortiter arreſtatur, quod citius frangitur, quam euadat. Sic dicitur de naui, vbi erat Paulus Actor. 27. *Cum incidiſſemus* (inquit) *in Bithalaſſum, impegimus nauem*. Et dicitur ibi, quod *ipſa nauis fracta eſt, & deſtructa*, Sic vere (chariſſimi) peccatum carnale ita fortiter ligat, & tenet nauem, id eſt, hominem in eum impingentem, quod quaſi perpetuo non poteſt euadere, imo per mortem facilius frangitur, quam de tali bitumine liberetur. Ideo de tali bitumine dicitur Gen. 14. quod *ibi erat vallis ſyluestris, quæ habebat puteos multos bituminis*. Vallis iſta eſt mũdus, vbi pro certo ſunt putei bituminis, id eſt, luxurioſi quia ſicut dicitur Prouerbior. 23. *Puteus profundus os alienæ*. Et Eccleſiaſt. 7. dicitur de mala muliere, quod *vincula ſunt manus eius, &c.* Item dico, quod bitumen ſignat cupiditatem. Bitumen enim, quod dicitur Naphtha, more Sulphuris nutrit ignem, & ipſum rapit, etiam à longinquo, ſic mundi bona ignem cupiditatis accendunt, & mentes more bituminis alligant & ſtringunt. Vnde Gigantibus, de diuitibus dicitur Geneſ. 11. quod *ipſi habuerunt lateres pro ſaxis, & bitumen pro cæmento, in conſtructione turris Babylonis*, quia ſcilicet diuites huius mundi in conſtructione turris, id eſt, altitudinis ſtatus ſui vtuntur lateribus ſaxeis, id eſt, crudelitate & duritia, & bitumine tenaci, i. e. cupiditate & auaritia. Patet igitur, quod eſt bitumen charitatis & concordiæ, & eſt bitumen voluptatis, & carnalitatis, &c.

Biuium. Nota, quod Biuium ſecundum Iſidorum l. 15. cap. vltimo, eſt locus duarum viarum, quarũ vna vadit ad dexteram, alia ad ſiniſtrã. Et eſt locus periculoſus & dubioſus. Periculoſus (dico) quia ibi bonis inſidiantur latrones, & ibi etiam ſedent meretrices & lenones. Ambiguoſus etiam eſt locus, quia ſcilicet ibidem de duabus viis homo neſcit, quæ eſt eligenda, ita quod homo quandoque dum credit eligere tutiorem, eligit periculoſiorem. Et ideo in Biuiis ſolent cruces, imagines, & lapides, poni & erigi, vt dum homo ipſas ſequitur, in itinere dirigatur. Iſte locus ſignat mundum, ſeu etiam vitam iſtam, quia vere hic eſt locus duarum viarum, id eſt, duorũ ſtatuum principaliũ, prima, quæ vadit ad dextram, eſt via beatorum, quæ tendit ad dextram proſperitatis æternæ. Secunda malorum, quæ tendit ad ſiniſtram aduerſitatis inferni. Iſte eſt locus ergo periculoſus, quia vere latrones infernales, i. e. dæmones & meretrices, id eſt, peccatores carnales ibidem inſidiantur. Figura de Thamar, quæ operta pallio ſedebat in Biuio, & ſic decepit Iudã, qui cum vellet illam propter adulteriũ comburere, oſtendit Arrhabonem, & dimiſſa eſt. Sic mũdi peccatores maxime vſurarii, qui in Biuio huius mũdi ſedent, & quieſcunt taliter pallio cautelarum ſe inuoluerunt, quod à Iuda, id eſt, à prælatis ipſos comburere & corrigere volentib. non læduntur, ſed ab eis oblatis Arrhabonib⁹, id eſt, donis, & muneribus liberantur Ezech. 21. *Stetit Rex Babylonis in Biuio*. Et ideo de iſto Biuio ſunt cruces & imagines, id eſt, viri boni & iuſti; qui carnẽ ſuam crucifigunt cum vitiis, & cum concupiſcẽtiis, vt ipſos ſequendo & imitando homo à ſalutis itinere non diuertat. Vnde Marc. 11. *Inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in Biuio*. Vbi nota, quod ſancti viri, qui in huius mundi Biuio dantur aliis in exemplum, dicuntur inueniri per fidelitatem, quia ſcilicet fideles viri bene inueniuntur in neceſſitatibus. Dicuntur etiam pulli per benignitatem. Dicuntur etiam eſſe ligati per diuinorum mandatorum afflictionem. Dicuntur eſſe ante ianuam paradiſi per exemplarem viæ moralis & ſpiritualis oſtẽſionem.

¶ Vel dic, quod Biuium ſignat mortem, in qua ſunt duæ viæ, ſcilicet dextera & bona, quæ vadit ad paradiſum, ſiniſtra & mala, quæ tendit ad infernũ. Et ideo iſte eſt locus periculoſus propter latrones infernales, qui tunc animæ inſidiantur. Eſt etiam locus dubioſus, quia ſcilicet incertum eſt, per quam iſtarum viarum anima ducetur. Et ideo neceſſe eſt, quod cruci ſc. Chriſti, per compaſſionem & imaginibus, ſc. ſanctorum per deuotionem homo principaliter innitatur, vt per viam rectã ad Paradiſi hoſpitium deducatur, &c. Sicut enim videmus, quando duo homines ſunt in via, & ſequitur eos canis, nõ poteſt ſciri cuius canis ſit vſq; ad Biuium; ſed tunc viris ab inuicem recedentibus, canis magiſtrũ ſuum ſequitur, ſiue ad dexteram ſiue ad ſiniſtram, & ſic cognoſcitur cuius erat, ſic vere in via vitæ nunquã poteſt de cane, id eſt, de homine ſciri cuius ſit, ſc. Dei, vel diaboli, ſed quando ad Biuium mortis peruenerit, tunc ſequitur dominum ſuum, ſc. Deum ad dexteram ſi ſit bonus; vel diabolum ad ſiniſtram, ſi ſit malus. Illum ſequitur ad Paradiſũ, vt perpetuo gaudeat. Iſtum ſequitur ad infernum, vt in æternũ doleat, vt dicat illud Iob. 23. *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.* B

A **Blandiri.** Nota,quod blandiri idem eſt,quod applaudere, allicere,attrahere,& ad præbendū conſenſū ſuper aliquo,verbis & nutibus incitare.Et ſignat in bono.

Conſolationem,
Affabilitatem,
Iucunditatem,
Gratiarum actionem,&
Ad aliquid faciendum bonam inductionem.

Nota ergo,quod eſt triplex blandimentum,ſc.iuſti,Dei,& impii.Blanditur ergo

Iuſtus ad regratiandum,
Deus ad alliciendum,
Malus ad decipiendum.

Primo dico,quod blanditur iuſtus ad regratiandum. Exemplū de cane,qui blanditur domino ſuo, vt accipiat panē. De tigride,quæ ſecundum Plin.illi,qui catulum ſuum extraxerat,vultu & cauda blandiebatur. Ad denotādum,quod Domino noſtro, ſc.Deo,qui catulum noſtrum,id eſt,animam de infernali fouea liberauit,debemus deuote blādiri,regratiari,& applaudere,& ipſum ad panem æternæ gloriæ concedendum verbis deuotæ orationis,nutibus bonæ operationis, totis affectibus inuitare. Quod etiam debet ipſe de nobis erga benefactores noſtros, & amicos, quia eis debemus blandiri,& regratiari, & in tribulationibus eos conſolari,vnde Heſter.15.dicitur,quod *Aſſuerus ſuſtentans Heſter vlnis ſuis, & verbis blandiebatur.* Prælati etiam , & prædicatores debent peccatores blandiendo allicere,& conſolationem tribulatis præbere, vnde Iud. 19. de muliere fugitiua dicitur,*quod vir ſuus ſecutus eſt eam,volens ei reconciliari, atq; blandiri, & ſecum ducere.*

¶Secundo dico,quod blanditur Deus ad alliciendum.Accipitur enim blandiri pro diuina benignitate & cōſolatione, qua Deus blanditur omni ſua beneficia conferēdo, vt ipſum lætificet,& confortet.Exemplum de matre,quæ paruulo blanditur, poſtquam eum verberauit,vt ipſum pacificet. Exemplum etiam de nutrice,quæ paruulo ploranti blanditur. Sic vere Deus blanditur homini poſt tribulationes, conferendo conſolationes,quia ipſe eſt qui poſt tempeſtatē tranquillum facit Tob. 3. vnde Eſa.66.*Gloriam gentium ſugetis, ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis.*

¶Tertio dico,quod blanditur malus ad decipiendum.Et hoc potiſſime faciunt proditores,& adulatores.Proditores (dico) ſimiles Scorpioni,qui facie blanditur,cauda vero pungit, quia proditor in facie,id eſt,in apparētia blanditer alloquitur,amare ſe fingit,& obſequitur, qui tamen in cauda à parte retro, id eſt,in abſentia pungere,lædere, machinare, & nocere penitus nunquam ceſſat,vnde Eccl 12. *In labiis ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiantur tibi,vt ſubuertat te in foueam.* Sic blandiebatur vxor Samſoni Iud.14.*Blandire (inquit) viro tuo & ſuade vt indicet tibi quid ſignificet problema.* Item blandiuntur adulatores, ſimiles cani,qui blanditur melius veſtito. Sic iſti magis diuiti blandiūtur,vt Tob.11.vbi dicitur, quod *canis Tobiæ blandimento cauda ſua gaudebat.* Vnde de blandis adulatoribus dicitur Prou. 29. *Qui blandis fictiſque ſermonibus loquitur amico ſuo, rete extendit ante pedes eius.*Iſtud etiam patet in luxurioſis,qui in blandiendo decipiūt auditores.Sicut dicitur de mala muliere Prouerb 7.*Quæ procaci vultu blanditur iuueni,& blanditiis labiorum ſuorum protraxit illum, & ſequitur quaſi bos ductus ad victimam.* Et ſic patet, quod triplex eſt blandimentum,ſcilicet ſummi creatoris,iuſti viatoris, & vani deceptoris.

A **Blaſphemia** Vide vbi malefacere. Itē vide ſupra, vbi benedicere, vbi agitur de benedictione , qua benedicit homo Deo in inuectione.Et nota, ſi vis,quod blaſphemia,nihil aliud eſt,quā iniurioſe de Deo loqui, quod vtiq; ſub pœna mortis in lege prohibebatur, ſicut patet de blaſphemo lapidato Leuit.24. Ad quod tamen non aduertunt multi, qui ſicut Chelidrix ſpumam venenoſam malorum verborum iurando & blaſphemando ſemper emittunt. Chelidrix enim eſt ſerpens,qui ſemper incedit ore aperto, & ſemper ſpumam venenoſam diffundit,& ſignat iniurioſos,& blaſphemos, qui contra Deum & homines non ceſſant ore patulo ſpumā iniuriarum & verborum horribilium ſeminare.Vnde de talibus dicitur Eſa.1. *Reliquerunt Dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſrael, alienati ſunt retrorſum.*& Hiere.3 *Pro verbis pœnitentiæ, verbis ſuperbiæ blaſphemaſti.*Contra quos dicit gl.ſuper Pſ.68.*Grauius peccant, & blaſphemant ſedentem in cœlo,quam qui crucifixerunt ambulantem in ſolo,&c.*Vide de blaſphemia in tit. ſupra dictis, vbi detractio,& vbi locutio mala,&c.

Bonitas.Bonum. Bonū tripliciter accipitur in ſcriptura.Eſt enim bonum,temporale,ſpiritale,& æternale.Bonum temporale ſignat mundanam proſperitatem,quæ multa continet bona particularia,ſc.diuitias,delitias,& honores,ſcientiam,fortitudinem,pulchritudinem,& potentiam.Et iſta ſunt communia bonis & malis. Vnde Matt. 25. dicitur,quod *paterfamilias vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua.* Et tamen dicitur ibi,quod quidam iſtorum ſeruorum male iſtis bonis vtendo tormentum acquiſiuerunt, alii autem bene vtendo gloriam à domino ſuo adepti fuerunt. A

¶ Aliud eſt bonum ſpirituale,& iſtud nihil aliud eſt, quam gratia, virtus,meritū,& perfectio, de quo Eccl.31.*Stabilita ſunt bona illius in Domino.* Et iſtud bonum diuiditur in diuerſos titulos.

¶Quia aliud bonum eſt charitas, aliud caſtitas,& ſic de aliis, vnde Pſ. *Declina à malo,& fac bonum.*

¶Aliud eſt bonum æternale, & iſtud nihil aliud eſt,quam gloria æterna,vnde in Pſ.*Credo videre bona Domini in terra viuentiū.*Et Eccl. 39. *Bona bonis creata ſunt à principio.* De bono igitur morali, ſeu ſpirituali,quo efficitur moraliter homo bonus, aliquid primitus diſſeramus.Circa quod primo notandum eſt, quod homo debet habere bona omnia,quæ habet erga ſe. Debet enim habere

Bonam {
Vitam,
Viam,
Famam,
Conſcientiam,
Efficaciam.
Apparentiam.

¶Habeamus ergo bonitatem vitæ puriſſimæ Prou. 16. *Initiū bonæ vitæ facere iuſtitiam.* Secundo habeamus bonitatem vitæ rectiſſimæ,Hier.7. *Bonas facite vias veſtras.*Et Ier. 6. *Hæc eſt via bona, ambulate in ea.* Tertio habeamus bonitatem famæ nitidiſſimæ, quia ſecundum illud Prou.15.*Fama bona impinguat oſſa,*& Eccl.7. *Melius eſt nomen bonum,quam vnguenta pretioſa.*Et Eccl. 41. *Curam habe de bono nomine.* Quarto habeamus bonitatem conſcientiæ ſanioris,vnde 1.Tim.1.*De corde bono, & conſcientia bona.* Quinto habeamus bonitatem efficaciæ plenioris, Matth.5 *Videant opera veſtra bona.* Sexto habeamus bonitatem apparentiæ pulchrioris 1.Pet.2. *Conuerſationem inter gentes habentes bonam.* Vlterius ergo dicamus de bonitate morali. Bonū enim iſtud habet ſubiectū perpetuum,ſcilicet animam rationalem. Et ideo cum ab ipſo non poſſit auelli niſi per *peccatum*,quod ſecundum Auguſt. *Adeo eſt voluntarium,quod ſi non eſt voluntarium,non eſt peccatum*, bene ſequitur,quod iſtud eſt perpetue bonum , quia ſcil. anima noſtra non tollitur niſi voluntas ad hoc inclinetur. Nota ergo, quod in omni actione naturæ nō impeditæ ſemper illud, quod vtile & bonum eſt eligitur,& illud,quod malum eſt, refutatur, ſicut patet in corpore, vbi natura de cibis eligit,& retinet illud, quod eſt purum & bonum, refutat autem,& emittit, quod eſt malum,corruptum & impurum Sic homo illud, quod eſt bonum & vtile ad animam nutriendam , ſcilicet bona ſpiritualia debet ſibi retinere & acquirere.Illa autem,quæ ſunt impura & mala, ſcil. vitia & peccata, vel etiam bona temporalia debet fugere & abiicere, Amos 5. *Quærite bonum,& non malum.* Si autē tu quæris,quæ ſunt illa bona ſpiritualia, quæ ſunt præcipue vel principaliter eligenda, audi ſcripturā Mich.6.vbi dicitur. *Indicabo tibi homo quid ſit bonum,& quid requirat Dominus à te,vtiq; facere iudicium,diligere miſericordiam,& ſollicite ambulare cum Domino Deo tuo.*Quamuis ergo bonum ad modum riuuli diuidatur,ecce tamen quatuor bona particularia,quæ à nobis ſunt præcipue eligenda,& eorum oppoſita fugienda:

Primum eſt bonum iuſtitiæ (Facere inquit bonum)
Secundum eſt bonum clementiæ (Diligere miſericordiam)
Tertium eſt bonum diligentiæ (Sollicite inquit ambulate)
Quartum eſt bonum amicitiæ (Cum Deo inquit tuo)

¶Eligat quoq; homo,& maxime eccleſiaſticus vel prælatus bonum iuſtitiæ & æquitatis (Facere iudicium inquit) Nā ſicut illud lignum in ædificiis magis reputatur bonum , quod magis eſt

Digitized by Google

eſt rectum, ſic in ædificio Eccleſiæ illa vita, vel ille actus magis reputandus eſt vtilis, atq; bonus, qui per virtute iuſtitiæ plus eſt rectus. Quod potiſſime pertinet ad prælatū, qui debet eſſe ſicut abies, quæ eſt arbor alta, leuis & recta. Et ideo talis arbor eſt bona ad malum nauibus faciendum. Sic vere illi, qui habent altitudinem contemplatiuæ voluptatis, leuitatem voluntariæ paupertatis, rectitudinem iuſtitiæ & æquitatis, boni debēt merito reputari ad hoc, quod in naui Eccleſiæ, vt mali, i. ſuperiores & prælati erigantur, & quod ad dignitatis apicem ſublimētur Ezech. 27. *Cedrum de Libano tulerunt, vt facerent ſibi malum.* Sed vere (chariſſimi) iſtud bonum non habent hodie multi, quia ſc. multi ſunt, qui non ſunt iuſti, æqui & recti, imò per acceptionē perſonarum ſunt tortuoſi, & gibboſi, quia ſc. ſemper magis declināt ad vnam partem, quam ad aliam, & in iudicijs, & in promotionibus, ſimiles ſerpenti, qui nunquam recte, imò ſemper tortuoſe incedit. Sic iſti nunquam ſeruant rectitudinem æquitatis, quia ſc. ſemper declinant vel ad dexteram prece, & fauore vel pretio, iniuſte liberando vel promouendo, vel ad ſiniſtrā crudelitate, vel odio iniuſtam contemnendo, vel deprimendo. Iſti ergo non faciunt bonum iuſtitiæ. Vnde Mich. 3. *Nunquid non veſtrum eſt noſſe iudicium, qui odio habetis bonum*, ſcil. iuſtitiæ, *& diligitis malum?* quaſi dicat, non. Non ſic ergo, ſed faciamus iudicium, ſc. de nobis, nos per pœnitentiam puniendo, de ſubditis, ipſos iuſte promouendo, vel corrigendo, vt ſic dicat quilibet noſtrum illud Pſalm. *Feci iudicium, & iuſtitiam, &c.* quia ſicut dicitur Prou. 13. *Iuſtis retribuentur bona.* Nam ſicut dicitur Prou. 16. *Initium bonæ vitæ facere iuſtitiam, accepta enim eſt apud Deum magis quam immolare hoſtias.* Habeamus ergo bonum iuſtitiæ & æquitatis (Facere inquit iudicium.)

D ¶Secundo habeamus bonum clementiæ & pietatis, quod oſtenditur cum dicitur (Diligere miſericordiam) Miſericordia enim erga pauperes eſt ſummum bonum, quod ſecundum Apoſtolum *ad omnia valet.* Sicut enim videmus, quod bonum eſt naturaliter ſuiipſius communicatiuum, ſicut patet de bona arbore, quæ fructus non ceſſat emittere bonos, & eos alijs communicare, ſi vere bonus homo fructus diuitiarum ſuarum per miſericordiam alijs largitur, & ſeipſum alijs diffundere, communicare, & tribuere per pietatis opera ſemper ſtudet, quia ſicut dicitur Eccl. 7. *Bonum eſt te ſuſtentare iuſtum* Vnde Matth. 7. *Arbor bona bonos fructus facit*, & Matth. 12. *Bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona*, & Prou. 14. *Miſericordia & veritas præparant bona.* Diuites. n. de theſauris ſuis debent pauperibus dare bona, & non mala. Quod eſt contra auaros, qui ſemper conſueuerunt dare ſibi bona, & pauperibus deteriora. Contra quos eſt commune prouerbium. Qui ſibi nequam eſt, cui aliquando bonus erit? Iſti ergo non habent bonum clementiæ. De malo enim ſemine, vel de mala arbore ſemper naſcitur malus fructus. Sic iſti auari, qui mali ſunt, & peſſimi, ſemper faciunt mala, & crudelia opera, & nunquam miſericordiam, ſeu bona. Matth. *Non poteſt arbor bona malos fructus facere, neq; arbor mala fructus bonos facere* Habeamus igitur bonum clementiæ & pietatis. Ad hoc enim incitat natura, ſcriptura, & figura. Natura (dico) exemplū de Leone, qui parcit infantibus, mulieribus, & proſtratis. Quia vere homo debet eſſe miſericors, maxime erga pauperes, impotentes, & erga quoſcunque proſtratos, & depreſſos. Et ad hoc facit figura de Samaritano Luc. 10. *qui appropians fecit miſericordiam cum ſauciato ipſum ad domum deferendo, & curam eius agendo. & vinum & oleum ſuis vulneribus infundendo.* Sic vere bonus Chriſtianus debet ſauciatis & deſolatis appropiare per compaſſionem, curam eorum gerere per diligentiam, & prouiſionem, vinum etiam cōſolationis, & oleum pietatis infundere per beneficiorum largitionem. Ad hoc etiam facit ſcriptura Matth. 5. *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam cōſequentur.* Diligite ergo miſericordiā, quia vere miſericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dominus. Habeamus ergo bonum clementiæ & pietatis. Et hoc eſt ſecundum.

E ¶ Tertio debemus habere bonum diligentiæ & ſedulitatis, quod oſtenditur cum dicitur: Ambulate ſollicite. Motus continuus cœli eſt illud, quod magis eſt nobis vtile, ſeu bonum, quia ſecundum Philoſophos per motum cœli cōtinuum generantur omnia, quæ hic inferius producuntur, nam niſi cœlum moueretur, nihil in mundo viueret vel generaretur. Sic vere (chariſſimi) illud quod eſt magis vtile in homine, eſt motus cōtinui exercitij, diligentiæ, & laboris. Iſte enim ſeruat à corruptione peccati per gratiam, & facit hominem viuere, & in ipſo virtutes & merita generari, quod oſtenditur cum dicitur, quod ſollicite debet ambulare, id eſt, diligenter ſe in bonis operibus exercere Ezech. 4. *Panem ſuum in ſollicitudine comedent.* Iſtud potiſſime patet de prælatis, quorum ſollicitudo, diligentia ſeu cura ſumme eſt ſubditis vtilis atq; bona, vt ſint ſicut Simō, *qui perambulās ciuitates ſollicitudinem gerebat earum*, ſicut dicitur 1. Mach. 16. Simus ergo ſicut formica, quæ de victu quærendo, & procurando, & de re ſua publica regēda multum eſt ſollicita, & attenta, nunquam enim videtur dormire, ſed in ſuis operib. ſemper ſollicite circuite. Sic & tu nunquam per pigritiam dormias, ſed ſemper in executione bonorum operum circumeas, & diſcurras. *Vade ergo ad Formicam ò piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam.* Prou. 6. Nam (vt dicitur Ier. 49.) *præ ſollicitudine quieſcere non potuit* Quod eſt contra deſides ſeu pigros, qui non ſunt ſimiles cœlo per continuum motum, imò videntur terra per continuum ſtatum. *Terra enim immobilis in æternum ſtat*, ſicut dicitur Eccl. 1. Sic iſti quantum ad bona opera ſunt immobiles, atq; pigri. Vnde Exod. 15. *Fiant immobiles quaſi lapis.* Non ſic, ſed habeamus diligentiam executiuam, quia hoc eſt ſummum bonum. Vnde quia ſicut dicitur Iac. 4. *Scienti bonum facere, & non facienti peccatum eſt illi.* Et Eph. 4. dicitur. *Laboret operando manib. ſuis, quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti.* Sollicite ergo ambulate. Vnde Hier. 6. *Hæc eſt via bona, ambulate in ea.* Habeamus igitur diligentiam executiuam.

¶ Quarto habeamus aliud bonum, ſcil. amicitiam charitatiuam cum Deo. Iſta enim præpoſitio cum ſignat coniunctionē, ſocietatem, amicitiam, & charitatem. Sicut enim filius patriſfamilias quamdiu eſt in poteſtate patris & cum patre, nō poteſt facere conditionem ſuam deteriorem, arbor quamdiu eſt cum terra adhærens & coniuncta, ſemper poteſt viuere, virere & fructum facere, infans quandiu eſt cum matre, ſemper ab ipſa defenditur, & docetur, ſic homo quamdiu eſt cum Deo per charitatem, tandiu non deterioratur per peccatum, & tandiu ab ipſo iuuatur, & tandiu viuit per deuotionem, viret per conuerſationem, fructificat per operationem. Cum Deo ergo, vnde Geneſ. 6. *Noe vir iuſtus atq; perfectus fuit, & cum Deo ambulauit* Ideo de illa bona & charitatiua adhæſione, loquitur Pſ. dicens. *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt.* Habeamus igitur bonū amicitiæ charitatiuæ, bonum diligentiæ executiuæ, bonum clementiæ & pietatis, bonū iuſtitiæ & æquitatis. Et ſic moraliter erimus boni, quando tot bonis moralibus erimus adimpleti. Et ſic erimus ſicut illa terra, de qua dicitur Num. 14. *Terra, quam circuiuimus, valde bona eſt* Hæc ergo de bono morali ſufficiant. F

Bona temporalia.

A Nota, quod bona temporalia bonis proficiunt, & malos inficiūt, in ſe deficiunt, & nullis ſufficiunt. Primo ergo dico, quod iſta bona in ſe ſunt defectiua, quia. n. ſua principia intrinſeca ſunt corrupta, ideo iſta non poſſunt eſſe durabilia. Et iſta comparantur illi arbori fractæ & inciſæ, cui dum innititur Elephas ſtatim frangitur, & Elephantem cadere facit, & à venatorib. capi. Quia vere bona tēporalia ſunt in ſe debilia & defectiua, ita quod ſi eis homo per affectum innititur, faciliter pereunt, & franguntur, & poſſeſſor, & dilector eorum in deſperationem labitur & in mortem, & à venatore diabolo capitur per peccata, vnde iſta arbor figuratur *in baculo arundineo Aegypti, cui dum innititur homo confringitur, & innitentibus humeris laniatur*, ſicut dicitur Eſaiæ 36. Sic vere bona mundi dicuntur baculus, propter generalem ſuſtentationem, ſed dicuntur arundinea, propter facillimā corruptionem. Dicūtur eſſe Ægypti, quod interpretatur anguſtia, propter laborum, & ſollicitudinum annexionem. Iſta igitur dicuntur eis innitentes decipere per ſui defectum, & eos perforare per multum peccatum. Ideo de indubitabili fragilitate iſtorum bonorum dicitur Iob 21. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferos deſcendunt.* Figura ad hæc Luc. 12. vbi dicitur, quod ille diues cuius ager attulit fructus vberrimos, qui dicebat animæ ſuæ: *Anima multa bona habes repoſita in annos plurimos comede, & bibe,* &c. ille mortuus eſt & perdidit quicquid habebat. Quia breuiter ſicut dicitur Eccl. 10. *Omnis potentatus breuis vita.* Sunt igitur iſta bona in ſe defectiua.

B ¶Secundo ſunt malis infectiua. Mandragora. n. quamquam debite ſumpta ſit medicinalis, & bona, immoderate tamē ſumpta naturaliter eſt nociua: habet. n. virtutē congelatiuam, conſopitiuam, & mortificatiuam. Facit. n. hominem immoderate dormire, & dū dormit, cōgelat ſpiritus, & humores, & virtutē mortificat naturalem, ſicut dicit Platearius, & alij auctores. Sic

vere bona temporalia bene vtentibus proficiunt, ſed male vtentes inficiunt, quia hominem faciunt dormire, & delectari, congaudere, & complacere, & dũ non aduertit, paulatim congelant ipſum per indeuotionem, & finaliter eum mortificant per multorum criminum generationem. Vnde de talibus bonis dicitur Rom. 7. *Quod ergo mihi bonum eſt, factum eſt mors.* Iſti igitur bona malos inficiunt.

C ¶ Tertio dico, quod iſta bona nullis ſufficiunt. Rationem enim aſſignat Auguſt. quare homo bonis iſtis non poteſt ſatiari, dicens, quod quia cor humanum capax eſt Dei, qui eſt infinitus, ideo nullum bonum finitum poteſt eum replere: *Animam* (inquit) *Dei capacem nihil minus Deo replere poteſt.* Iſta enim ſunt de natura aceti, quod habet prouocare appetitum, quia ſ. iſta bona ſemper generant ardorem habendi, vnde Iob 30. *Expectabam bona, & venerunt mihi mala.* Bonum enim, id eſt, ſufficientia quęritur, & expectatur, & tamen ſemper malum, ſcil. auaritia generatur.

D ¶ Sed quarto dico, quod iſta bona bonis proficiunt. Sicut enim humor terrę arbori proficit, & hoc quia arbor, & ad ſui, & ramorum nutrimẽtum eum mittit, ſic bona temporalia & terrena bonis actiuis proficiunt, quia ipſa ad neceſſitatem, non ad ſuperfluitatem accipiunt, & tam ad ſui, & ſuorum, & etiam ramorum, & pauperum exteriorum adiutorium, & nutrimẽtum ipſa accipiunt & acquirunt. Ideo de talibus bonis dicitur Eccl. 39. *Bona bonis creata ſunt à principio.* Rom. 8. *Diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonum.* Illud .n. idem quod vni nocet, alteri quandoq; proficit. Vnde ſemen Iuſquiami animalib. eſt mors, quod tamen paſſeribus eſt cibus. Sic vere temporalia bona animalibus, id eſt, peccatoribus & carnalibus ipſis vti neſcientibus eſt cauſa mortis æternæ, paſſeribus autem & auibus, id eſt, viris diſcretis & ſpiritualibus, qui eis bene ſciunt vti, eſt cibus, adiutorium, & augmentum, Eccl. 13 *Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum. & nequiſſima paupertas in ore impij.* Sed quæ eſt ratio, quare illud ſemen, quod de ſe eſt venenoſum, nõ nocet paſſeribus. Reſpondet Auicenna, & dicit, quod Paſſer habet ſtrictiſſimas venas, & ideo fumus ſeminis in ventre recepti non poteſt aſcẽdere per venas vſque ad cor ad eum mortificandum, cuius tamen contrarium eſt cauſa contraria in animalibus. Sic vere (chariſſimi) illi, qui habent ſtrictas venas ſcientiæ, ſicut viri iuſti & ſcrupuloſi iſto ſemine non læduntur, & hoc quia fumus eius, ſc. amor, & affectio iſtorum bonorum temporalium ad cor eorum non attingit, iuxta illud Pſal. *Diuitiæ, ſi affluant, nolite cor apponere.* Cuius tamen contrarium reperitur in animalibus, id eſt, peccatoribus, qui habent venas conſcientiæ multum latas, ita quod fumus, id eſt, amor diuitiarum ad cor eorum penetrat, & ipſos per auaritiam mortificat, & obſcurat, vnde Eccl. c. 39. *Omnia bonis in bonum, ſed impijs. & peccatoribus in malum conuertuntur.* Et ſic patet, quod bona temporalia bonis proficiunt, nullis ſufficiunt, malos inficiunt, & in ſe deficiunt, &c.

A *Bona æterna.* Nota, quod bona æterna ſunt appetenda, propter lucis tutiſſimam ſecuritatem, propter rerum pleniſſimam ſatietatem, propter ſtatus lõgiſſimam ſtabilitatem. Habent enim iſta bona firmamentum ſecuritatis: & hoc probat loci celſitudo, quia ſc. iſta bona ſunt in cœlo, vbi eſt locus ſecuriſſimus. Ideo poſſunt dicere illi, qui ſunt ibi, illud Matt. 17. *Domine bonum eſt nos hic eſſe, &c.* Compara locum iſtum monti Olympi, vbi propter ſuam altitudinem, nec grando, nec turbo, nec aliqua mala impreſſio attingit. Item iſta bona habẽt complementum fertilitatis, &c. Compara inſulis fortunatis, in quibus omnia bona ſponte naſcuntur, vnde in Pſal. *Replebuntur in bonis domus,* & Sap. 7. *Venerunt mihi omnia pariter, &c.* Vnde de Sanctis poteſt dici illud 1. Paral. 4. *Inuenerunt paſcua vberrima valde bona.* Vnde iſti ſunt qui dicebant in Pſ. *Replebimur in bonis domus tuæ ſan. eſt tem. tu. mira. in.* *Deus enim replet in bonis deſiderium eorum & renouabitur, vt aquilæ, iuuentus tua.* Item iſta bona habent fundamentum ſtabilitatis, quia ſc. perpetuo durant, & illi, qui ipſa habent, perpetuo viuunt; vnde Marci 9. *Bonum eſt tibi ad vitam ingredi, &c.* Compara paradiſum inſulæ Hiberniæ vbi homines non moriuntur, &c. Vide de paradiſo & de gloria ęterna in ſuis titulis & remiſſionibus, &c. Et ſi vis ſcire de talibus bonis quomodo acquiruntur, audi Dauid in Pſal. dicentem: *Quis eſt homo, qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam à malo, &c.* Proſequere auctoritatem ſi vis.

B ¶ Item nota, quod bona æterna conſiſtunt in viſione, fruitione, & quietione. Dico in fruitione. Vnde Sap. 2. *Fruamur bonis, quæ ſunt.* Dico in viſione, vnde in Pſal. *Credo videre bona Domini.* Dico inſuper quod conſiſtunt in quietione. vnde Geneſ. 49. *Vidit requiem, quod eſſet bona, &c.*

Bos. Nota, quod bos quandoque ſignat in malo, quandoque ſignat in bono. In malo ſignat carnalitatem, ſeu carnem. Nam ſicut bos eſt animal magnæ carnoſitatis, magnæ tarditatis, magnæ pœnalitatis, ſic caro, i. vir carnalis; & peccator, eſt carnoſa & pinguis per voluptatem, tarda per pigritiæ tepiditatem, pœnalis & laborioſa ad exercẽdum omnem iniquitatem. Et ſicut bos vinculis cingitur, ſtimulis pungitur, retrocedendo paſcitur ſecundum Plinium, ſic caro, & carnales vinculis malarum conſuetudinum ligantur, ſtimulis malorum deſideriorum punguntur, & retrocedendo per obſtinationem, & Deo, & prælatis contradicunt, & in mundi paſcuis, & proſperis depaſcuntur. Dico, quod iſti vinculis malę conſuetudinis alligantur. Ideo de carnali iuuene dicitur Prou. 7. *Statim eam ſc. mulierem ſequitur quaſi bos ductus ad victima, & neſcit, quod ad vincula ſtultus trahatur.* Item dico, quod malorum deſideriorum ſtimulis agitantur, vnde Eccleſ. 38. *Stimulo boues agitat.* Item dico, quod per contradictionem retrocedendo cibantur, vnde 2. Reg. 6. dicitur, quod *boues qui portabant arcam recalcitrabant:* quia ſcil. inter nos eccleſiaſticos ſunt multi, qui ſub arca religionis, vel Eccleſiæ contradicere, & recalcitrare non ceſſant, & contra Deum & prælatos temere rebellare. Et ideo ſicut bos maxime qui non poteſt bene laborare, ad hoc impinguatur, vt mactetur, ſic vere mundi peccatores, qui per pœnitentiam non laborant, ad hoc impinguantur in proſperis huius mundi, vt in macello inferni poſtmodum trucidentur, vnde dicitur 1. Reg. 11. quod *rex Saul iratus eſt nimis, & aſſumens vtrumque bouem concidit eos in fruſta.* Sic vere Deus contra tales finaliter iraſcetur, & eos in inferno concidet, & occidet. A

¶ Item dico, quod ſignat in bono, & ſic per boues intelligũtur boni viri & perfecti, & maxime boni prædicatores, & boni actiui. Vnde de ijs poſſumus exponere illud Iob c. 1. *Boues arabant, & aſinæ paſcebantur.* In quibus verbis oſtenditur, quod iſti propter tria poſſunt proprie dici boues. Bobus enim B

Nihil { Sedulius occupatur,
Humilius ſubiugatur,
Vtilius operatur. }

Sic vere viri perfecti occupantur cum diligentia, & ſedulitate (arabant inquit) Subiugantur cum patientia, & humilitate (Aſinæ inquit) Operantur cum efficacia, & vtilitate (quia ſcil. per eos aſinæ paſcebantur) Dico ergo quod iuſti habent diligẽtiam in operando. Sicut .n. boues non ceſſant arare, & laborare, & laborem ſuum continuare & frequentare, & in laborando non murmurare, nec recalcitrare, ſic vere iuſti ad labores bonorum operum exercendos debent ſedule vacare, & ſine murmuratione, & non in impatientia, ſiue diſcontinuatione & deſiſtentia, cum omni executione, & diligentia debent in agro Eccleſiæ per pœnitentiam laborare, & terram ſui corporis per diſciplinam colere, & arare (Arabant inquit.) Et ſic iſti erunt de illis bobus arantibus, de quibus dicitur 3. Regum cap. 19. vbi dicitur: quod *Heliſæus in duobus iugis boum arantibus vnus erat.* Et ſicut videmus, quod in arando bos pungitur, terra ſcinditur, aratrum trahitur, & cum eo ligatur & coniungitur, ſic vere in oratione pœnitentiæ, & diligentiæ, bos, id eſt, homo debet pungi per diuinum timorem, terra cordis debet ſcindi per contritionis dolorem, aratrum diuinorum mandatorum debet trahi per executionis vigorem, & ad ipſum debet homo ligari per dilectionem, & amorem. Quia *nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Sicut enim in aratro eſt, & ferrum, & lignum, ſic in aratro diuinorum mandatorum, eſt ferrea durities comminationum, & lignea mollities conſolationum & promiſſionum. Quod eſt contra multos ſimiles bobus indomitis & impinguatis, qui aratrum trahere dedignantur. Sic vere pingues & delicati, indomiti & obſtinati, aratrum mandatorum Dei trahere nunquam volunt, ſed ipſum per diuerſa peccata dimittunt, quod potiſſime patet de multis pinguibus & diuitibus, qui præ cæteris iugum diuini timoris, & aratrum ſuorum mandatorum repellunt, vnde in Pſalm. *Boues eorum craſſæ abundantes in greſſibus ſuis.* Non ſic, ſed habeamus diligentiam & ſedulitatem (Arabant inquit.)

¶ Secundo habeamus patientiam & humilitatem. Sicut enim C
bos

Digitized by Google

bos collum iugo ſubijcit, receptum iugum non abijcit, bubulco obedit, & ei ſe ſubijcit, ſic nos maxime eccleſiaſtici debemus iugo diſciplinę nos humiliter ſubijcere, & bubulco.i.Deo, vel prælato benigniter obedire. Quod figuratur 2.Paral.4. vbi dicitur, quod *Salomon fecit mare vnum æneum, & de ſubter poſuit 12. boues fuſiles, quorum quidam reſpiciebant ad Orientem, alij ad Occidentem, alij ad Auſtrum, alij ad Aquilonem.* Iſti boues ſunt viri iuſti, & humiles, qui mare, id eſt, amaritudinem tribulationum ſuſtinent, atq; portant. Iſti enim dicuntur 12. qui eſt numerus conſtans ex decem, & duobus, quia ſcil. boni debent cum binario charitatis cuſtodire denarium mandatorum. Et iſti pro certo debent reſpicere per conſiderationem ad Orietem natiuitatis, ad Occidétem mortalitatis, ad Meridiem iudicij, vbi ſol Chriſtus erit in furore iuſtitiæ, & ad Aquilonem inferni. Aquilo enim eſt pars frigidiſſima, & ſignat infernum. Ideo de iſta humilitate & benignitate poteſt dici illud Num.7. *Obtulerunt in ſacrificio pacificorum boues duos.* Sed nota, quod duo requiruntur ad hoc, quod bos domitus, & ſubiectus efficiatur. Debet enim à iuuentute caſtrari, quia tunc melius domatur, & fortius operatur, & amplius creſcit & augmentatur. Item debet bono ſeni & antiquo coniungi, & aſſociari, & copulari. Sic vere ille eſt ſubiectior, & humilior, qui cum ſenibus & ſapientibus contrahit ſocietatem, & qui à iuuentute vouet, & tenet caſtitatem. Simus igitur humiles, & patientes. Sed pro certo multi ſunt ſimiles quibuſdam bobus Indicis, qui habent tria cornua, & pedes equinos ſecundum Bedã in lib. de imagine mundi. Sic vere multi ſunt, qui pedes affectionum habent equinos per luxuriam, & tria habent cornua per triplicem ſuperbiam, quia ſc. iſti ſuperbiunt de diuitijs, de nobilitate, & de pulchritudine, vel de bonis naturæ, fortunæ, & gratiæ. Non ſic, ſed ſimus humiles (Aſinæ inquit) quod eſt animal humile, & deiectum. Vnde Gen.12. *Fuerunt Abrahæ oues & boues, & aſini, & ſerui.* Habeamus ergo patientiam, & humilitatem.

D ¶Tertio habeamus efficaciam, & vtilitatem, quia ſc. omnia, quæ ſunt in boue, ſunt homini vtilia, ſcil.

Pellis ad calceandum,
Fimus ad terram impinguandum,
Caro ad homines nutriendum.

Sic vir bonus omnibus eſt vtilis, ſcil.

Caro ſuæ vitæ & perfectionis,
Pellis ſuæ conuerſationis,
Fimus ſuæ temporalis poſſeſſionis.

Alios enim calceant per bona exempla, nutriunt per bona documẽta, impinguant per eleẽmoſynas, ſeu dona. Et hoc oſtenditur cum dicitur: Paſcebantur, quia ſcil. tales boues, & temporaliter, & ſpiritualiter alios nutriunt, atque paſcunt, vnde Ezec. 34. *Oues paſcuntur à paſtoribus.* Nam ſicut dicitur Prou. 14. *Vbi non ſunt boues præſepe vacuum eſt.* Sit ergo in nobis vtilitas, humilitas, ſedulitas. Et erimus ſpirituales boues, &c.

A *Brachium.* Nota, quod per brachium, in quo viget hominis maxima fortitudo, & ad operãdum potior aptitudo, intelligitur communiter in ſcriptura potẽtia, ſeu virtus. Et ideo nos inuenimus brachium diuinum, & brachium humanum. Brachium diuinum eſt ipſe filius, quo mediante pater operatur quicquid facit, vnde Luc.1. *Fecit potentiam in brachio ſuo:* ſicut enim brachium conſtat ex carne, & oſſe, & medulla, ſic Chriſtus ex interiori anima, quæ eſt ſicut medulla, vt ex corporea ſubſtantia, quæ eſt ſicut caro, & ex Deitate, quæ eſt ſicut oſſa. Chriſtus enim in ſe habet humanitatem, & Deitatem, & compoſitum ab vtraq; & ſicut brachium extenditur, & aliquo reflectitur per dulcorem. Et iſtud etiam ſignat ſubſtantia brachij. Oſſea enim ſubſtantia, quæ eſt dura, ſignat iuſtitiam, & auſteritatem. Carnea autem ſubſtantia, quæ eſt mollis ſignat eius clemẽtiam, & benignitatem. Vnde iſte eſt illud brachium Dei patris, de quo admiratiue quærit Scriptura, Eſa.53. *Brachium Domini cui relatum eſt?* ſcil. quantum ad incarnationem, q.d. paucis. Et nota, quod Chriſtus, ſeu etiam potentia Dei dicitur brachium

Punitiuum,
Redemptiuum,
Defenſiuum.

Nam per illud peruerſi homines puniuntur, vnde Pſ. *In brachio virtutis tuæ diſp. aduer. me.* Vnde iſtud eſt brachium extentum, de quo Ezech.20. *Viuo ego dicit Dominus, In manu forti, & brachio, & furore effuſo regnabo ſuper vos.* Secundo dico, quod per iſtud fideles populi redimuntur. Brachium enim ſi extracto ſanguine percutitur, totum corpus à periculo redimitur, & laxatur. Sic vere iſtius brachij minutio facta eſt, corporis, id eſt, generis humani redemptio. Vnde in Pſalm. *Redemiſti in brachio tuo populum tuum filii Ia. & Io.* Tertio dico, quod per iſtud brachium viles, & debiles defenduntur. Brachium enim pro toto corpore verberibus ſe opponit. Mater etiam portat in brachio filios & infantes: ſic iſto brachio pro nobis per mortem percuſſo nos fuimus defenſi, & ab ipſo portati, & ſuſtentati, vnde Eſa.11. *Portabam eos in brachijs meis.*

¶Secundo dico, quod inuenitur brachium humanum. Et iſtud ſignat potentiam, & fortitudinem, vt dictum eſt. Et quia in quolibet corpore duo ſunt brachia, ſc. dextrum, & ſiniſtrum, ideo poſſumus diſtinguere duplicem mundi, ſeu eccleſiæ poteſtatem. Prima & dextra eſt ſpiritualis, ſecunda & ſiniſtra eſt tẽporalis: Prima principaliter remanet apud prælatos, ſecunda apud principes & præfectos. Primum eſt brachium defenſiuũ, ſecundum, brachium defectiuum. Defenſiuum.n. brachium eſt potentia ſpiritualis, vt dicitur Pſal.17. *Poſuiſti vt arcum æreum brachia mea.* Iſta enim brachia ſunt prælati, & prædicatores, quibus mediantibus boni à diabolo, & à tentationibus defenduntur, & proteguntur, vnde Sap.5. *In brachio ſancto ſuo defendet eos.* Brachia enim ſunt amica cordis. Et ideo quicquid cor amat, brachia amplexantur, & ad cor trahere nituntur. Sic vere prælati, & prædicatores & etiam quilibet boni viri, cordis, id eſt, Dei ſunt amici, & ideo cæteros nituntur verbis, & exemplis ad iſtud cor reducere, & omnes homines charitatiuis tenaculis amplexari. Vnde de charitatiuo amore talium brachiorum dicitur Dan.2. *Pectus & brachia tram de argento* B

¶Item brachium defectiuum eſt potentia temporalis. Et iſtud eſt C

Brachium { Aridum,
Fluidum,
Inualidum.

Brachium (dico) aridum ſine pietatis dulcore figuratũ eſt Dan.10. in illo, qui loquebatur Danieli, de quo ſcribitur, quod *brachia eius erant quaſi ſpecies æris.* Æs enim eſt durum, & ſiccum & clamoſum. Sic brachia huius mundi, i. mundi potentes ſunt duri, pleni crudelitate, ſicci ſine pietate, clamoſi, id eſt, pleni rixa & pompoſitate. Zach.11. *Brachium eius ariditate ſiccabitur:* Fluidum dico ſine firmitatis vigore. Aliqua.n. ſunt animalia, quæ habent brachia ſine oſſibus ſicut Polypi in mari, qui tamen ſi amplexantur hominem, ipſum faciliter ſubmergunt: Talia brachia ſunt carnales amici, & homines delitioſi, qui oſſibus fortitudinis carentes illos, quos amplexantur, & diligunt ſuis malis exemplis in peccata ſubmergunt. Ideo iſtud eſt brachium carneum. 2.Paralip.32. *Cum eo eſt brachium carneum,* & Hier.17. *Ponit carnem brachium ſuum.* Inualidum dico ſine debilitatis tenore, vnde Pſalm. *Brachia peccatorum confitentur* Cancer enim & locuſtæ habent brachia, quæ tamen ſunt valde fragilia, atque vana. Sic multi ſunt ita fragiles, inconſtantes, & vani, quod nullus poteſt inuenire aliquam firmitatem Iob 31. *Brachium meum cum ſuis oſſibus conteratur.*

¶Si vis nota, quod adhuc in ſcriptura inueniuntur quatuor D
ſpiritualium brachiorum genera, ſcil.

Brachia { Superiora,
Inferiora,
Interiora,
Exteriora.

Prima ſunt ſancti, qui ſunt brachia Eccleſiæ triumphantis. Vnde de quolibet ſancto dici poteſt illud Eſa.52. *Parauit Dominus brachium ſanctum ſuum.* Secunda ſunt iuſtitiæ Eccleſiæ militantis. Sicut enim brachia ſunt bina, dextrum, ſc. & ſiniſtrum, & ſe inuicem iuuantia, in tantum, quod dextrum percutitur pro ſiniſtro, & è cõuerſo, niſi forte fuerit materia venenoſa, ſunt etiam pro toto corpore ſe opponentia, ſic iuſti cum ſint in bina differentia, quia ſcil. quidam ſunt dextri, ſcil. diuites, alij ſiniſtri, id eſt, pauperes, debent alter alteri ſubuenire, & ſi neceſſe ſit, alter pro altero ſuſtinere, & pro toto corpore eccleſiæ vel fidei tyrãnis & infidelibus contraire, niſi forte talis, qui patitur ſit venenoſus, id eſt, hæreticus, vel corruptus, quia ſcil. tales ab alijs non ſunt iuuandi, ſed in tribulatione, & miſeria dimittendi, Iob cap.18. *Conſumat brachia eius primogenita mors.* Tertia brachia ſunt virtutes animæ intra latentes. Vnde illud prædictum,

Pectus, & brachia, erant de argento. Dan.2. Quarto verò ſunt opera corporis extra manentis. Per brachia.n. quibus mediantibus operamur, & quorum pulſus denotat inferiorem cordis diſpoſitionem, intelligitur virtus operatiua, vel ipſa opera exteriora, quæ ſc. oſtendunt qualis ſit virtus, & diſpoſitio cordis noſtri, Eſa.44. *Operatus eſt in brachio fortitudinis ſuæ.* Et nota, quod ſicut in infirmo denudatio, & dilaceratio brachiorum ſignum eſt mortis, ſic in peccatore quando per iactantiam opera ſua bona, vel mala publicat, & denudat, ſignum eſt, quod ipſum mors perpetua ſubſequetur Iob 38. *Brachium excelſum confringetur.*

¶ Sed ſi vis, adhuc intellige per brachia charitatis amplexus. Nam ſecundum Plin. Ouid. Cancer ſi ſine brachijs ſepelitur in terra, efficitur Scorpio. Vnde Ouid. *Litoreis æquoreis ſi demas brachia Cancri, Cætera ſuppoſitas terra, de parte ſepulta, Scorpius exibit, caudaq; minabitur vnca* Sic verè dicam, quod ſi quis brachia, id eſt, virtutem binæ charitatis perdat, & ſe ſub terra per auaritiam ſepeliat, ſcorpio, id eſt, venenoſus, & peſſimus efficitur, & in proditorem, & impium commutatur 1. Cor.13. *Si charitatem non habuero, nihil ſum, &c.*

A *Breuitas.* Nota, quod breuitas, curtitas, paruitas idē ſunt, & opponitur breuitas longitudini, durationi, & magnitudini. Notandum ergo, quod triplex inuenitur breuitas in ſcriptura, ſcil.

Breuitas { Laudabilis, Triſtabilis, Damnabilis.

Prima igitur eſt commendabilis, & iſta eſt breuitas mortis cōſiderata. Sicut.n. aues fluuiales breuem caudam, quia ſi longā, impedirentur in natando ſecundum Ariſtot. ſic verè caudam, quæ ſequitur nos, id eſt, finem, & mortem debemus in noſtra imaginatione habere breuem, & citam, & velocem, & celeriter affuturam, quia verè illi, qui habent longam caudam, id eſt, qui diu ſperant viuere, faciliter à vacatione ſpirituali, i. à profectu bonorum operum retardantur in flumine mundi huius. Ideo de tali breuitate dicitur Eccl.11. *Breuis in volatilibus apis*, 1. Cor.7. *Tempus enim breue eſt.*

¶ Secunda eſt breuitas contriſtabilis. Et iſta eſt breuitas vitę. Sicut enim planeta quanto eſt terræ vicinior, tāto circulus ſuus eſt breuior, & breuiori tempore ad terminū attingit, ſicut patet de Luna, quæ eſt cæteris terræ propinquior, nam breuiſſimū habet circulum, ita quod vno menſe peragrat Zodiacum, vbi Saturnus per triginta annos moratur, ſic verè nos alij, qui ſumus hic in hoc mundo corporaliter propè terram, imò in terra conuerſantes breuem vitę circulum cu.. mus, quia verè circulus vitæ humanę eſt breuiſſimus, & valde celeriter adimpletur, vnde Iob 10. *Numerus dierum meorū finietur breui.* Et Iob 13. *Homo natus de muliere breui viuens tempore replet mul. miſ. Breues.n. dies hominis ſunt* (Natus inquit de muliere) Ecce vilis ingreſſus (Breui viuens tempore, Ecce curtus progreſſus Natus de muliere) Ideo cum reatu (Breui viuens tempore) Ideo cum fletu (Repletur multis miſerijs.) Ideo cum metu. Ideo bene concluditur Iudith 7. *Finis noſter breuis.* Vnde nota, quod iuſti quandoque breuiter dimittuntur viuere, ne ſi diu viuerent, peccato corrūperentur, vel vt citius ad gloriam aſſumūtur, vnde de Enoch dicitur Sap. 4. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, ne ſictio mutaret animum eius* Sequitur: *In breui conſummatus expleuit tempora multa.* Mali verò etiam quandoque breuiter viuunt, & hoc ne amplius boni per eos lædantur, & vt ad tormenta, quæ meruerunt trahantur, vnde Matth.24. *Niſi abbreuiati fuiſſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro, ſed propter electos breuiabuntur.* hoc eſt ergo breuitas contriſtabilis.

¶ Tertia eſt breuitas illaudabilis. Et iſta eſt triplex, ſcil.

Breuitas { Iniquitatis, Proſperitatis, Subtilitatis.

Breuitas iniquitatis eſt quādo homo eſt ita breuis ſpiritualiter, quod non ſe poteſt exercere ad aliquod bonum opus. Nam ſicut tibia vulpis dextra breuior eſt, quam ſiniſtra, quapropter neceſſe eſt ipſam continuè claudicare, ſic affectiones bonæ, quæ per dextram tibiam deſignantur, in multis ſunt ita curtæ, breues, & paucæ, quod non poſſunt ſe extendere longè, ſcilicet ad bona paradiſi affectanda, nec ad inimicos diligendos, ſed tantum ad illa, quæ ſunt propè, ſcil. ad bona mundi, & ad amicos. Et ideò tales ſpiritualiter claudicant, & oberrant. Ideo de tali breuitate dicitur Eſaiæ 28. *Pallium breue vtrumque operire non potuit.*

¶ Item eſt breuitas proſperitatis ſimilis nebulæ, quæ breuiter finitur. Vnde Eſa.30. *Dabit Dominus vobis panem arctum, & aquam breuem.*

¶ Item eſt breuitas ſublimitatis, vnde Eccl.10. *Omnis potentatus breuis vita.*

¶ Item eſt breuitas fallacitatis, & inconſtantię, & inſtabilitatis. Et iſta eſt breuitas durationis hypocritarum qui ſunt ſimiles fictis ſtellis, quæ breuiſſimè durant. Et etiam breuitas illorum, qui quamuis benè quandoque incipiant, breuiter tamen durant, vnde Iob 20. *Hoc ſcio, quod ex quo poſitus eſt homo ſuper terram, quod laus impiorum breuis ſit, & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Nam (vt dicitur Eccleſiaſt.25.) *breuis hominis malitia*: & ſic patet, quod eſt breuitas laudabilis, triſtabilis, damnabilis, commendabilis.

¶ Et ſi velles adhuc notare, poſſes dicere, quod eſt breuitas B commendanda, contemnenda, ſuſtinenda, metuenda, appetenda.

¶ Commendanda dico, quia pro certo competens breuitas diligitur tam in operibus, quam in verbis, vnde ſcriptum eſt Rom.9. quod *verbum abbreuiatum fecit Dominus ſuper terram*, vnde dicitur, quod *breuis oratio penetrat cælos* Eſa.28. *Abbreuiationem audiui à Domino.* Breuitas autem contemnenda eſt, quando homo in verbis & operibus ita eſt breuis, quod veritas negocij non poteſt ſub tam breuib. verbis comprehendi, vel tam breui fine compleri, vnde illud Eſa.28. *Breue pallium vtrumque operire non poterit*, & Mich.2. dicitur, *Non eſt abbreuiatus ſpiritus domini, vt ſaluare non poſſit* Breuitas autem ſuſtinenda eſt, & paupertas, & bonorum terrenorum tenuitas, de qua illud Eſa.30. *Dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam breuem*, ſcil. pro tempore vitæ huius. Sed talis breuitas generat latitudinem gloriæ paradiſi Sap. 16. *Hi autem in breui inopes effecti, nouam guſtauerunt eſcam* Breuitas autem metuenda eſt acceleratio iuſtitiæ diuinæ, & futuri iudicij, Pſ. *Cum exarſerit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.* Breuitas autem appetenda eſt celeritas futurorum gaudiorum Eſa. 29. *Adhuc in modico, & in breui conuertetur Libanus in Charmel.* Breuitas attendenda eſt breuitas aduerſitatum, quæ ſtatim tranſit Eccl.10. *Breuem languorē præſcindit medicus*, ſ. Chriſtus, &c. Sufficit.

Buccina. Nota, quod buccina ſeu tuba, quæ ſonum facit A terribilem, & horrendum, poteſt ſignificare ſacram Scripturam, ſeu bonam doctrinam, & prædicationem, quia ſc. ſicut buccina prius manu tāgitur, quam ori applicetur, & quam ſonus audiatur, ſic verè prædicator prius debet manum apponere operando, quam ſonum promere prædicando. Actor.1. *Cæpit Ieſus facere & docere.* Notabo ergo, quod Buccina prædicationis & doctrinæ ſacræ eſt

Exultatio conuiuentibus,
Exhortatio præliantibus,
Reuocatio fugientibus,
Conuocatio feſtinantibus,
Conturbatio delinquentibus,
Cautela ſeu præuiſio metuentibus.

Buccina igitur ſcripturæ lætificat per diuinæ laudis iubilationem & per ſpiritualem conſolationē 3. Reg 1. *Clangetis buccina, & dicetis. Viuat Rex Salomon.* Item exhortatur, & excitat, ſ. ad pugnandum contra vitia, & ad benè operandum, & ad inimicis reſiſtendum per commotionem Ios.6. *Accipietis buccinas, quarum vſus eſt iubilęi* Item reuocat ſ. à malo per exhortationem 2.Reg. 18. *Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit populum.* Item conuocat per bonam operationem, atque animationem, Iud.6. *Clangens Gedeon buccina conuocauit domum Abiezer.* Item conturbat per cōminationem, quia ſc. buccina ſonus eſt terroris. Exod.19. *Erat mons terribilis, & ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in maius.* Item præmunit per inſidiarum, & periculorum reuelationem, vnde Ezech.33. de ſpeculatore dicitur, quod *canere debebat buccina, vt alij præcauerent, &c.* Vide de tuba,

Butyrum. Nota, quod per butyrum in ſcriptura intelligi- A tur ſpiritualis perfectio, mundialis infectio, æternalis refectio. Spiritualis perfectio (dico) nam per butyrum, quod habet mollire, cōdire, nutrire, poteſt intelligi gratia, ſcientia, vel ſcriptura, quæ remollit hominem per compaſſionem & contritionem, condit ipſum per diſcretionem, nutrit, & impinguat ipſum per deuotionem, & dilectionem. Vnde Iob 29. *Lauabo pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei.* Pedes noſtræ affectionis debent lauari butyro, & pinguedine dilectionis, vel ſcripturæ, & lectionis, vel butyro gratiæ, & deuotionis vel

vel diſcretionis, & ſic petra, id eſt, Chriſtus neceſſe habebit nobis fundere riuos olei compaſſionis, & mel ſpiritualis lætitiæ, & conſolationis. Tale butyrum habuit Chriſtus, & habere debet prælatus, vnde Eſa. 7. *Butyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Butyrum enim ſacræ ſcripturæ, maxime quando mel deuotionis ſibi adiungitur, facit hominem diſcernere inter bonum & malum.

¶ Nota adhuc, quod butyrum, quod eſt pinguedo lactis, & inficit tangentem, ſignat mundi voluptatem, & carnalitatem, vnde iſtud eſt butyrum, quod Iahel dedit Siſaræ, ſicut dicitur Iud. 5. *in phiala principum obtulit butyrum.* Et ſequitur, quod *iſta Iahel percuſſit eum malleo & infixit clauum in caput eius*, quia vere propter butyrum carnalium deliciarum incurrunt multiores clauum mortis æternæ, & malleum æternalium tormentorum.

¶ Item per butyrum poteſt intelligi voluptas gloriæ paradiſi, quæ impinguat animam, atq; lenit, vnde Iob 20. dicitur de impio: *Non videat torrentes mellis, & butyri.* Patet ergo, quod eſt butyrum ſpiritualis perfectionis, mundialis infectionis, & ſupernalis perfectionis, &c. Sufficit.

C.

A *Cadauer.* Nota, quod Cadauer, quod ſecundum Iſid. dicitur à cadendo, ſignat corpus animalis mortui carens vita, quod ſcil. de ſtatu vitæ ad corruptionem cadit. Moraliter dico, quod ſignat mortis reſolutionem, culpæ diſſolutionem, carnis inquinationem, animæ damnationem, ſanctorum deuotionem. Primum eſt cadauer putridum, ſecũdum eſt cadauer horridum, tertium eſt cadauer fœtidum, quartum eſt cadauer aridum, quintum eſt cadauer floridum.

¶ Primum eſt cadauer, quod debemus videre, quia ſc. cadauer noſtrum futurum & conditio corruptionis & mortis ſumme debet conſiderari & diligentius prævideri, ſicut de Samſone dicitur Iud. 14. quod *ipſe declinauit vt videret cadauer Leonis*, & ibi dicitur, quod *fauum mellis inuenit ibi in cadauere.* Quia re vera Samſon, i. quilibet homo miſtus debet quandoq; à tumultu viæ publicæ, id eſt, ſæcularium negotiorum declinare, vt poſſit de morte cogitare, & leonum, id eſt, tyrannorum cadauera, quia ſcil. ab eorum vita priori diſcrepant, reſpicere & videre, quod pro certo ſi ſic fecerit, fauum mellis, id eſt, dulcedinem deuotionis ibidem poterit reperire. Conſtat enim quod cõſideratio malorum, mortis, & corruptionis corporum vniuerſorum eſt generatio deuotionis, & caſtigatio vitiorum. Teſte enim Plin. quamuis Baſiliſcus viuens venenoſus ſit, cadauer tamen eius in multis proficit, quia à loco vbi eſt, muſcas, volucres & araneas repellit. Sicut exemplificat de Pergamis, qui nobile templum Apollini conſtruxerunt, qui ibi cadauer Baſiliſci ponunt & ſic ab ingreſſu templi prædicta animalia perpetuo ſubmouerunt. Sic vere quamuis caro viuens ſit venenoſa, & vita malorũ perniciosa, cadauer tamen, id eſt, mors eorum conſiderata, & in templo cordis recondita, eſt vtilis, atque bona. Inde .n. aues, id eſt, ſuperbiam, muſcas, id eſt, luxuriam, araneas, id eſt, auaritiã eijcit, vt mes malarum cogitationum, ibidem ingredi nõ permittit. Bene ergo dicitur Eccl. 7. in fin. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Iſtud eſt ergo cadauer, quod debemus videre Eſa. 66. in fin. *Videbunt cadauera virorum, qui præuaricati ſunt in me.*

B ¶ Secundo dico, quod eſt cadauer, quod debemus horrere, ſcilic. cadauer culpæ ſeu peccati, vel etiam hominem peccatorem. Non eſt enim in mundo, ita gratus, ita charus homo, quin efficiatur horribilis omni vitio ſtatim cum factus eſt cadauer poſt mortem. Sic vere dico, quod omnis homo viuens, id eſt, vita gratiæ vegetatus, debet cadauer, id eſt, mortuos peccatores horrere, & eorum ſocietatem fugere, & vitare, exemplo apum, qui cadauera non contingunt. Figura de leone, quod eſt animal nobile, quod *cadauer inobedientis Prophetæ non tetigit, nec comedit* 3. Reg. 13. Quia ſcil. à leone, & ab apibus, id eſt, à viris iuſtis cadauera vitiorum, vel malorum perſonarum, & corruptarum non ſunt per imitationem comedenda, nec per ſocietatem tangenda, Deut. 14. *Carnibus eorum non veſcimini, & cadauera non tangetis.* Hoc eſt igitur cadauer, quod debemus horrere. Aduerte tamen hic vnum notabile. Nam 4. Reg. 13. dicitur, quod cadauer Heliſæi, qui fuerat Propheta, cadauer hominis mortui in ſepulchrum eius proiectũ, reſuſcitauit, ipſe à mortuis non ſurrexit. Sic vere dico, quod ſæpe fit, quod mali religioſi & clerici more cadauerum in vitijs cumulati, cum ipſi ſint Prophetæ, id eſt, homines literati, aliena cadauera, id eſt, alios peccatores eos tangentes, & frequentantes his doctrinis, & fictis exemplis à vitijs reſuſcitant, ipſi vero peccatores, & mortui perſeuerant. Sicut patet de malis prælatis qui alios per correctionem emendant, de malis doctoribus, qui alios per prædicationem meliorant, de hypocritis, qui alios bonis exemplis ſanant, ipſi tamen à morte criminum non ſe lauant. Hoc eſt ergo cadauer, quod debemus horrere.

C ¶ Tertio dico, quod eſt cadauer, quod ſolet fœtere ſcil. caro humana, quæ ſplena eſt immunditia, & fœtore. Eſa. 34. *De cadaueribus eorum aſcendet fœtor.* Tale autem cadauer non tangunt turtures, id eſt, homines mundi, ſed vultures, id eſt, homines immundi De quibus Iob cap. 39. *Vbicunque cadauer fuerit, ſtatim adeſt.*

D ¶ Quarto dico, quod eſt cadauer, quod credimus ardere. Et ſic cadauer, quod poſt mortem remanet, ſignat animam damnatam, quæ remanet poſt reſolutionem compoſiti. Nam ſicut in Oriente, loco ſepulturæ cadauera comburuntur, ſic animæ peccatrices in inferno cremantur. Hier. 36. *Cadauer eius proijcietur ad æſtum.* Figura Hier. 16. Vbi comminatum peccatoribus, dicens, quod *erunt cadauera*, id eſt, animæ *eorum in eſcam volatilibus cæli, & beſtijs terræ*, id eſt, dæmonibus & vermibus.

E ¶ Quinto vero dico, quod eſt cadauer, quod videmus florere, ſc. corpora, & reliquiæ ſanctorum, vnde Gen. 50. *Aromatibus condierunt patrem Ioſeph* ſc. Iacob. Iſte enim mos erat cadauerum conditorum, vide vbi corpus, & vbi caro. Sufficit.

A *Cadere.* Nota, quod cadere idem eſt, quod de ſtatu alto ad ſtatum infimum deſcendere, & corruere & poteſt ſignificare dupliciter, in bono ſcil. & in malo. Et ideo eſt notandum, quod homo cadit quadrupliciter,

Virtualiter per humilitatem,
Naturaliter per mortalitatem,
Criminaliter per iniquitatem,
Temporaliter per aduerſitatem.

Cadit ergo primo per humilitatem virtualem. Cadere enim de ſui natura ſignat humilitatem, reuerentiam & honorem quando ſc. homo de altitudine elationis & ſuperbiæ ad inferiora cadit per conſiderationem & humilitatem, quia conuertit ſe ad conſiderationem mortis, iudicij, & inferni, & ſuæ propriæ vilitatis. Sicut .n. Delphini teſte Ariſtotel. audito tonitruo præ timore efficiuntur quaſi ebrij, & cadunt ad fundum maris, ſic nos debemus audito tonitruo Scripturæ diuinæ, & diuinorum mandatorum inebriari per compunctionem, & ad fundum maris debemus cadere per futuram amaritudinem, & eius cõſiderationem. Ideo de tali caſu dicitur Tob. 12. *Cum audiſſent, turbati ſunt, & ceciderunt in faciem ſuam.* Sicut enim illæ aues, quæ lingua Gallica dicuntur Crauans: Latine autem aues arboreæ, quæ naſcuntur vice fructuum ſecundum commentatorem ſuper lib. Ariſtotel. vegetabil. quamdiu ſunt in arbore, ſeu in ligno nullam habent vitam, quæ tandem cadentes in mare viuificantur, & in auium naturam mutantur, quod vtique contingit propter frigiditatem aquæ poros claudentem, & ſpiritus ne exhalent retinentem, & ſic vitam accidentaliter generantem, vt idem dicit, ſic vere ſæpe accidit, quod homo dum eſt in arbore eminentiarum, ita eſt peccator, & carnalis, quod penitus caret vita. Verumtamen quandoque cadit inferius in mare, ſcilicet ſe conuertendo ad conſiderationem amaritudinum huius mundi, & ſic frigus diuini timoris claudit in eo poros exteriorum ſenſuum, & deſideriorum, & ſic boni ſpiritus, id eſt, bonæ virtutes, & affectiones in eo generantur, & vita ſpiritualis introducitur & habetur. Ideo de tali caſu humilitatis, conditionis, & timoris dicitur Luc. c. 8. *Semen cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum* & Gen. 17. *Cecidit Abraham pronus in terram, & adorauit* Cadit ergo homo per humilitatem virtualem, &c.

B ¶ Secundo dico, quod cadit homo per mortalitatem naturalem, & iſte caſus eſt duplex: primo quantum ad corpus, ſecundo quantum ad animam. Quantum ad corpus dico, quia ſicut cadit fructus de arbore, aut per violentiam, aut nimiam maturitatem, ſic corpus noſtrum de arbore huius vitæ cadit in terram, & putreſcit, aut per maturitatem nimiæ ſenectutis, aut per violentiam alicuius occiſionis, vel aduerſitatis. Ideo dicitur

dicitur Ezech.29. *Super faciem terræ cades.* Et Eſa.40. *Vere fœnum eſt populus, exſiccatum eſt fœnum, cecidit flos, & decor vultus eius depe...* Itẽ cadit homo quantum ad animam. Et hoc tripliciter. Quia quãdoque in purgatorium, ſicut Elephas, qui cadit arbore fracta, cui innititur, qui barrit, & quærit auxilium aliorum, qui clamore audito ſtatim conueniũt ad adiuuandum, vel ſaltem ad barriendum præ compaſſione. Sic homo cadit per mortem in purgatorium, vbi luget deſiderans auxilium ab amicis, cum ſurgere non valeat per ſe ipſum. Et ideo amici debẽt per opera ſatiſfactoria auxilium impartiri ſi poſſunt, vel ſaltem compatiendo plangere, ſi non poſſunt. Et ideo de tali caſu dicitur Eſa.24. *Qui ſe explicuerit de laqueo, cadet in foueam.* Laqueus enim eſt mors quæ omnes illaqueat, ſed poſt mortem venit fouea purgatorij, quæ mortis laqueo pertranſito animas infouеat. Item quantum ad animam quandoque cadit homo in infernum. Et iſte eſt caſus fulguris, quod quamuis luceat, & ardeat, quia tamẽ habet partes terreſtres admixtas, neceſſe habet cadere, & ſe in terra profundare, & nunquam amplius ſuperius euolare. Sic vere peccator, qui more fulguris in aëre huius vitæ fulget (dico) & ardet, fulget per proſperitatẽ, ardet per cupiditatem propter terreitatem vitiorum, quam habet per mortem cadere, & per damnationem æternam inferius in inferiora terræ introire, nec exinde perpetuo reuenire, vnde Amos 5. *Cecidit, & non adijciet, vt reſurgat.* Ideo tales figurantur Apoc.8. vbi dicitur; *Stella magna cecidit de cœlo ardens ſicut facula,* Eſ.14. *Quomodo cecidiſti Lucifer, qui mane oriebaris, corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes, detracta eſt ad inferos ſuperbia tua?* Mali .n. dicuntur Luciferi propter ſplendentẽ proſperitatem, qui tamen cadũt ad inferni profunditatem propter eorum ſuperbiam, & iniquitatem, & propter illatam alijs crudelitatem, vnde Pſ. *Cadent in retiaculo eius peccatores.* Item cadit homo quantum ad animam in paradiſum. Et iſte eſt bonus caſus. Sicut enim lapis naturaliter cadit ad cẽtrum, ſic anima beata ad Deum naturaliter tendit, & quando moritur ad ipſum in paradiſum cadit. Nam ſicut Balauſtia, quæ eſt flos mali Granati, quando cadit ſolet recolligi, & in Apotheca reponi, & medicinæ vſibus reſeruari, ſic anima bona quando de corpore cadit, ab angelo recolligitur, & in apotheca paradiſi reponitur & ſeruatur, vnde in Pſ. *Impulſus euerſus ſum vt cade. & Dom. ſuſcep. me.* Et ſic ergo patet, quod homo cadit diuerſimode per mortalitatem naturalem.

C ¶ Tertio dico, quod homo cadit per aduerſitatem temporalem. Sicut enim videmus, quod ſcintilla quamdiu eſt igne & lumine decorata ſurſum diſcurrit per aëra, quæ tamen finaliter igne iſto & luce priuatur, & ſic inferius cadere compellitur, vbi ex tunc vilis atque cinerea reperitur, ſic homo quandoque exiſtens in luce proſperitatis per mundum diſcurrit, ſed quando à ſtatu ſuo cadit per paupertatem, & luce proſperitatis priuatur per aduerſitatem, ex tunc tam ab amicis quam ab extraneis vilis, & impotens reputatur, vnde de Antiocho 2. Machab.9. dicitur: *Quem contingit impetu euntem de curru cadere.* Sed nota, quod diuites ſunt ſimiles Catto, qui talis eſt conditionis, quod quando de alto cadit ſemper cadit ſupra pedes ſuos, & ſemper ſuis pedibus ſuſtentatur. Sic vere diuites quando cadunt per aduerſitatem (vt communiter) pedes ſui recolligunt eos, hoc eſt, amici, noti, & vicini, & hoc quia ſperãt in poſterum lucrum, & cõmodum reportare, quod tamen de alijs animalibus, ſc. de pauperibus non eſt ita, quia vere ſi à ſtatu ſuo ceciderint, non habent aliquem pedem .i. aliquem amicum, vel adiutorem, qui ipſos velit ſuſtinere, nec in aliquo ſupportare. Vnde de iſto caſu dicitur Eccl.13. *Diuite decepto multi ſunt recuperatores. Humilis vero, cum ceciderit, expelletur etiam à notis* Iſtud bene patuit in Arcade filio Iouis, & in Caliſtone matre ſua, quę ſecundum fabulas à Iunone fuerat mutata in vrſam, quia dũ Arcas eſſet venator egregius, & intraſſet ſyluam, in qua cum vrſis degebat mater ſua in vrſam mutata, caſu inuenit eam, quanquam eam non cognoſceret propter pellem, ipſa tamen cognoſcens filium ſuum voluit venire ad eum, ipſumque materno affectu reſpiciebat, ipſe vero timebat & fugiebat, ipſamque ſagittare voluit, niſi Iupiter pater ſuus inhibuiſſet. Vide Ouid. in Met. li.2. fabula 5. Sic vere quando aliquis mutatur de figura humana in vrſam, id eſt, de diuite in pauperem, de fęlice in miſerum, de ſublimi in infimũ, de potente in infirmum, tunc vere proprius filius eius Arcas, id eſt, quicunque eius carnales, & mundani amici, qui Arcades dici poſſunt pro eo, quia in arca diuitias cuſtodiunt ipſum recognoſcere dedignantur, & ipſius ſocietatem refugere comprobantur, & quamuis ab ipſo reſpiciantur, requirantur, & implorentur, ipſi tamen non exaudiunt, imò ſępe accidit, quod ſagittis, id eſt, verbis & iniurijs eum lædunt, vnde Prou.14. *Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit. Amici vero diuitum multi erunt.* Aduerte tamen, quod caſus iſte aduerſitatis quandoque proficit ad ſalutem. Conſtat enim quod per talem caſum homo in ſui agnitionem ducitur, & amicorum mundanorum ignauiam expertitur. Vnde de Balaam, qui interpretatur abſque ſubſtantia, dicitur Num.24. *Adiutor ſermonum Dei, qui viſionem omnipotentis videt, qui cadit, & aperiuntur oculi eius.* Ex quo enim aliquis efficitur abſque ſubſtantia per paupertatem, oculi eius intellectus aperiuntur per prudentiæ claritatem, ita quod poſt caſum melius videt, & audit ſermonum Domini veritatem. Cadit igitur homo per aduerſitatem temporalem, vnde Eſa. 40. *Iuuenes in infirmitate cadunt.*

¶ Quarto dico, quod homo cadit per iniquitatem criminalem. Et ſic cadere nihil aliud eſt, quam peccare, & à bono profectu, & gratiæ ſtatu deficere, & deſiſtere, & ceſſare. Vnde in Pſal. *Ibi ceciderunt, qui oper. in.* Ideo lamentando dicebat Eſ. c.64. *Cecidimus quaſi folium vniuerſi, iniquitates gratia abſtulerunt nos.* D

¶ Circa quod aduertendum eſt, quod ego inuenio quatuor genera perſonarum qui cadunt faciliter per peccatum, videl. E

Excœcati,
Onerati,
Nimis iuuenes,
Nimis ſenes,
Cœcitatem dat ignorantia,
Grauitatem dat auaritia,
Iuuentutem dat laſciuia,
Senectutem facit pigritia.

Cadunt igitur in peccatum per ignorantiam excœcati ſicut ſunt potiſſime illi, qui ignorant propriam fragilitatẽ, & qui de proprijs meritis præſumunt, quia Deus tales dimittit cadere in peccatum, vt cognoſcant ſemetipſos, & vt diſcant alijs miſereri. Et iſta fuit ratio ſecundum Greg. quare Deus permiſit cadere Apoſtolum Petrum, *vt quia futurus erat paſtor Eccleſiæ, diſceret ex caſu ſuo alijs delinquentibus miſereri.*

¶ Sicut enim mater quandoque dimittit paruulum cadere in lutum, ipſumque tamen retinet, ne penitus labatur, & hoc facit, vt ex tali caſu magis caueat in futurũ, ſic Deus facit amicis ſuis, &c. Ideo dicitur in Pſ. *Cum ceciderit non collidetur, quia Dom. ſu. ma. ſu. Septies enim in die cadit iuſtus. & reſurget.* Prou.24. Cadunt ergo per ignorantiam excœcati. Matth.15. *Cæcus ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt.*

¶ Secundo faciliter cadunt per auaritiam onerati; Sicut enim ille, qui habet aliquod graue onus, faciliter cadit, ſic illi, qui tẽporalibus diuitijs, officijs, & negotijs ſunt onerati, faciliter corruunt in peccatum, quia ſcil. faciliter efficiuntur auari, crudeles & ſuperbi. Sicut enim lepus currens verſus vallem facillime cadit propter anteriorum crurium breuitatem, ſic vere illi, qui ad vallem mundanorum negotiorum, & officiorum currunt, & vadunt, faciliter cadunt in diuerſa peccata. Vnde Pſal. *Hi in curribus, hi in equis, ipſi obligati ſunt. & ceciderunt.* F

¶ Tertio faciliter cadunt per inconſtantiam excitati, & iſti ſunt nimis iuuenes, quia ſicut pueruli non habent fortitudinem ſtandi, imò faciliter cadunt, niſi à nutrice teneantur, ſic vere multi ſunt ita debiles, leues, & ad cadendum fragiles, quod niſi ad manum diuinæ miſericordiæ teneantur, ſtatim ad modicũ flatum tentationis cadunt in peccatum. Eſai.40. *Iuuenes in infirmitate cadent.* Vnde tales ſunt, ſicut illa domus fundata ſuper arenam. Matth.7. *contra quam flauerunt venti, & venerunt flumina, & cecidit, & fuit ruina eius magna.* Tales debẽt aduertere illud, quod dicit Plin. de vngula Aſini albi, quæ prohibet Epilepticum à caſu, ſi factus exinde annulus portetur. Sic vere vngula, id eſt, duritia iuſtitiæ, & correctionis Chriſti, qui fuit aſinus per patientiam, & fuit albus per continentiam, iſta (dico) ſi per conſiderationem portentur, prohibent ne homo corruat in peccatum. Vel per iſtam vngulam duram intelligitur firmitas conſtantiæ Chriſti, quæ portata per imitationem prohibet à tali caſu. Et ſic erit *ſicut domus ædificata ſuper firmam petram, quæ impulſa non cedit, imo ſtetit,* ſicut dicitur Matth.7. Et ideo de talibus debet fieri ſicut apes faciunt, quia ſecundum Ambroſ. apes faciunt fauos ne cadant ab alueari. Sic vere prælati, & prædicatores debent tales debiles, & imperfectos fortificare, & fulcire bonis documentis, & exemplis, ne cadant, vel ne corruant in peccatum. G

Vnde

Vnde 2. Paralip. 24. dicitur, quod *præceptum eſt artificibus, quod inſtaurarent domum domini, vt quod cadere cœperat, fulciretur.* Cadunt igitur in peccatum illi, qui ſunt per inconſtantiam concitati.

H ¶ Sed quarto dico, quod faciliter cadunt per ſomnolentiam aggrauari, vel per malitiam obſtinati. Et iſti ſunt ſenes, id eſt, in vitijs antiquati, qui faciliter cadunt in diuerſa peccata & maxime in peccatum deſperationis, figurati in illo ſene, qui *ſedens ſuper ſellam, cecidit retrorſum, & fractis ceruicib. expirauit*: ſicut dicitur 1. Reg. 4. Et ſic patet, quod per iniquitatem, & peccatum cadunt faciliter iſta quatuor genera perſonarum. Aduerte tamẽ, quod illi, qui plus de ſe, & ſuis virtutibus confidunt & præſumunt, ſunt illi, qui facilius, & turpius cadunt. Similes enim videntur Icaro filio Dædali, qui quia nimis alte voluit volare, & viam mediam non tenere, cecidit, & ſubmerſus eſt. Sic vere ſæpe fit, quod tales, qui alte de ſe confidunt, ſperant, & ita altam viam perfectionis aggrediuntur, & tentant, quod eos Deus dimittit cadere, vt fragilitatem propriam recognoſcant. Nu. 24. *Cadit, & aperiuntur oculi eius*, qu. d. talis caſus aperit oculos cadentium, quod ſcil. quandoque eſt vtile, quia reſurgunt fortiores, & ſic fiunt in poſterum cautiores. Vnde Seneca in Prou. *Cautior eſt in reliquis lapſus anterior.* Exemplum de Petro ſicut ſupra. Fatuum eſt igitur de ſe nimis præſumere, & alios velle antecedere, & præire, & per præſumptionem, & ſuperbiam alijs ſe præferre. Dicit enim Plin. quod Hyæna beſtia ſemper conatur, quod homo eam præcedat, & hoc quia quadam occulta virtute homo eam præcedens à mente alienatur, & de equo cadit, & ab eo deuoratur, qui tamen ſi poſt eam vadit, non corruit, nec nutat. In hoc igitur patet, quod illi, qui alios præcedere volunt, alieni à ſenſu & ratione fiunt, & à ſtatu gratiæ ſpiritualiter facilime cadunt, qui ſi ſequi alios & humiliter ſe habere quærunt, in ſtatu gratię & fortunę tutius, & ſine periculo diu ſiſtunt. De ſuperbis ergo cadentibus poteſt dici illud Apoc. 8. *Vidi ſtellam de cœlo cecidiſſe* De humilibus autem dicitur 3. Reg. 1. *Si fuerit vir bonus non cadet.* Bene ergo dicit Apoſt. 1. Cor. 10. *Qui ſtat, videat ne cadat.*

I ¶ Nota adhuc, quod faciliter conſueuit cadere, & deficere præſumptuoſus, ſecundum illam auctoritatem. *Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos, &c. Decor vultus eius deperijt, exſiccatum eſt fœnum,* Pſal. *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem.* Rerum proſperitas, cecidit flos. Eſa. 21. *Cecidit Babylon.* Carnis formoſitas, ſeu vana iucunditas, decor vultus eius deperijt. Vnde Thren. 5. *Cecidit corona de capite noſtro, ceſſauit gaudium cordis noſtri.* Et hoc de cadere, vel de Caſu ſufficit, &c.

A *Capharnaum.* Nota, quod Capharnaum fuit ciuitas prope Hieruſalem, vbi Chriſtus quandoque perſonaliter habitauit, & prædicauit, & miracula multa fecit, quę tamen eum non recepit, ſed potius per ſuperbiam ſe eleuauit: quapropter ipſam dominus maledixit, ſicut dicitur Matth. 4. & 8. & 11. Iſta ciuitas poteſt ſignificare diuites, quia Capharnaum interpretatur ager pinguedinis, quia pro certo illi qui diuitijs impinguantur, & quibus Chriſtus in ſcriptura prædicat, & ipſis multa beneficia impartitur, ſunt illi, qui minus verbum Dei recipiunt, & qui plus per ſuperbiã eriguntur propter quod æternam maledictionem amplius promerentur, vel idem dic de clericis, apud quos Deus perſonaliter habitat, ſc. in ſacramẽto altaris, &c. ſicut ſupra: qui tamen ipſum præ cæteris contemnunt, & in ſuperbiam ſe extollunt. Vnde Matth. 11. *Et tu Capharnaum nonne vſq; ad cœlos exaltaberis? vſq; ad infernum deſcendes, quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, forte manſiſſent vſque adhuc.* Vel dic, quod Capharnaum, quæ interpretatur villa conſolationis, eſt paradiſus, quia ſc. Chriſtus poſtquam de tentatore diabolo triumphauit, *ſtatim in Capharnaum declinauit*, ſicut dicitur Matth. 4. ad denotandum, quod illi ſoli paradiſum villam conſolationis intrant, qui de tentationibus diaboli victorizant. Ioan. 2. *Deſcendit Ieſus Capharnaum, & ipſa mater eius, fratres eius, & diſcipuli eius, & ibi manſerunt.*

Caiphas. Nota, quod Caiphas fuit peſſimus, qui dominum conſuluit occidendum, & interpretatur ſagax, vel inueſtigator vomens ore. Et dicitur *propheta ſſe, non quia Propheta, ſed quia pontifex*, ſicut dicitur Iohan. 11. Iſte ergo malos Pontifices ſignat, qui Chriſtum in perſona pauperum crucifigunt, qui quamuis ſint peſſimi, tamen eo ipſo, quod ſunt pontifices quicquid dicunt pro prophetia reputatur. Eccleſiaſt. 13. *Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum eius vſq; ad nubes perduxerunt.* Et ideo iſti dicuntur ſagaces per malitiam ſecularem; Inueſtigatores, ſc. criminum aliorum, vt extorqueant pecunias per auaritiam ſingularem, & ſunt ore vomentes per immundam, & crudelem verborum prolationem, & emiſſionem, Pſ. *Os tuum abundat malitia, &c.*

Cain. Nota, quod Cain primogenitus Adam inuidit Abel ſecundo genito, eo quod eius ſacrificia placebant domino plus, quam ſua, ipſe ergo proditorie occidit Abel innocentem, & ideo factus eſt vagus, & profugus ſuper terram, & ſignum poſitum eſt in facie eius, ſcil. tremor capitis ſecundum Ioſephum: & ſignat Iudæos, qui fratrem ſuum Chriſtum innocentem per inuidiam occiderunt, vel etiam fratrem ſuum ſecundo genitum, ſcilicet populum Chriſtianum inuidendo interimunt, in quantum fid. m illius nullam dicunt. 1. Iohan 3. *Cain ex maligno ſpiritu occidit fratrem ſuum.* Ideo Iudæi ſunt hodie vagi, & profugi ſuper terram, nullam habentes propriam regionem. Signum etiam habẽt in facie, in quo eſſe Iudæi in omnibus cognoſcuntur. Eſa. 57. *Abijt vagus in via cordis ſui.* Vel dic, quod Cain, qui interpretatur poſſeſſio, ſignat auaros, qui fratres ſuos innocentes, & pauperes impetunt, & inuadunt. Et ideo iſti ſemper habent caput intentionis tremulum per timorẽ, & titubationem, & etiam ſemper ſunt ſuper terram, id eſt, in terrenis negocijs vagabundi, &c. A

Calamitas. Nota, quod eſt calamitas pœnæ, culpæ, & miſeriæ. Sed vide de miſeria, &c. A

Calamus. Nota, quod Calamus eſt ſpecies arundinis iunci interius concaui, & ad ſcribendum literas opportunus. Antequam enim vſus pennarum auium haberetur calamo ſcribebatur, qui mos adhuc apud Iudæos ſeruatur. Sunt etiam Calami in Oriente, quorum medulla decoquitur, & ſaccharum efficitur. In Iudæa etiam ſunt Calami ſuauiſſimi odoris, qui inter Aromata precioſiſſimi reputantur. Dicam ergo, quod Calamus intus concauus, extra politus; ſignat prædicatorem. Pſalm. *Lingua mea calamus ſcribæ*, quia ſcil. iſti eſſe debent intus concaui, ſcil. in corde per humilitatem, extra vero plani per ſimplicitatem. Debent etiam eſſe vtiles ad ſcribendum in cordibus aliorum per doctrinam bonæ eruditionis, contentiui ſacchari, id eſt, dulcedinis, & deuotionis, & odoris fragrantiſſimi per odorem bonæ famæ, & opinionis. Hierem. 6. *Thus de Saba mihi affertis calamum ſuaue olentem.* Ad quod facit figura Exod. 25. Vbi dicitur, quod *in conſtructione candelabri erant calami aurei qui latera ipſius veſtiebant*, in quo notatur, quod candelabrũ luminis, & doctrinæ conſtruitur, quando Calami, id eſt, doctores, & prædicatores cooperantur. Et ſicut Calami nutriuntur in locis humidis, ſic vere prædicator, vel doctor debet in humore deuotionis nutriri. Iob 40. *Sub vmbra manet in ſecreto calami in locis humentibus.* Et ſicut de arundinibus, & calamis fiunt virgæ ad menſurandum, ſicut ſupponit ſcriptura Ezech. 41. *Fũdata erant latera templi ad menſuram calami*, ſic re vera iſti poſſunt dici calami menſuræ, vel quia ſciunt alios deſcribere, & menſurare, vel quia docent alios eſſe menſuratos, & modeſtos; & cognoſcere, & menſurare ſe ipſos. Vnde de talibus calamis poteſt dici illud Ezech. cap. 40. *Ecce vir veſtitus lineis, & calamus menſuræ manuum eius.*

¶ Et ſi vis dic, quod calamus ſcribens eſt ſcientia. Calamus menſurans eſt temperantia, calamus virens eſt honeſta apparentia, calamus fragrans eſt bonæ famæ redolentia, &c.

Calcare. Vide infr. in tit. Conculcare, &c.

Calceare. Calceamentum. Nota; quod ſecundum moralitatem calceamenta ſignant morum ſanctitatem, mundi facultatem, Chriſti humanitatem. Et primo morum ſanctitatem, ſcil. gratias & virtutes, & maxime exempla ſanctorum patrum præcedentium, quibus anima debet eſſe ornata, & calceata. Calceamenta enim ſunt de pellibus animalium mortuorum, per quod intelliguntur viri ſancti præcedentes & mortui, quorum pellis, id eſt, quorum conuerſatio exemplaris eſt Calceamentum animæ: pellibus enim mortuis, id eſt, memoria mortis noſtræ, & aliorum debet eſſe quilibet calceatus. Ideo de tali calceamento dicit Apoſtolus Epheſ. 6. *Calceati pedes in præparationem Euangelij pacis.* A

Digitized by Google

¶ Item calceamentum ſignat mundi facultatem, & ſic ſignat mundi bona, vel etiam mundi delectabilia, & peccata, quibus pedes, id eſt, affectiones peccatorum & auarorum teguntur, & inuoluuntur. Et nota, quod iſta interdicuntur tribus generibus hominum, ſ. ſpeculantibus, prædicantibus & militantibus. Militantibus dico, quia dictum eſt Ioſuæ in militia exiſtenti Ioſuæ 5. *Solue calceamenta de pedibus tuis.* Speculantibus inſuper, ſicut patet de Moyſe, qui dum ſpecularetur viſionem rubi, dictum eſt ſibi Exod. 3. *Solue calceamenta de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt.* Prædicantibus inſuper. Ideo Apoſtolis præceptum eſt, Matth. 10. *Nolite portare ſacculum, neque peram, neque baculum, neq; calceamenta, &c.* Vide iſtam auctoritatem diuiſam infra in tit. de Nolle. Vbi nota, quod per calceamenta Simiæ capiũtur, quia re vera illi, qui in terra ſanctæ Eccleſiæ vel religionis volunt manere, non debẽt in pedibus, id eſt, in affectibus calceamẽta bonorum temporalium, & deſideriorum carnalium poſſidere, alioquin non poſſunt bene militare contra vitia cum Ioſue, nec contemplari cœleſtia cum Moyſe, nec prædicare Dei myſteria cum Apoſtolorum grege. Sicut enim calceamenta pedis ſiniſtri nihil valent pro dextro, ſic nec iſta temporalia, quæ ſunt ſiniſtra & defectiua, competunt dextris pedibus, id eſt, affectibus virtuoſis. Eſa. 20. *Tolle calceamenta de pedibus tuis, & fecit ſic vadens nudus, & diſcalceatus.*

B ¶ De calceamentis igitur virtutum poteſt exponi illud Ezec. 16. quod dirigitur ad animam Chriſtianam, *Laui te aqua, vnxi te oleo, veſtiui te diſcoloribus, calceaui te hyacintho, cinxi te byſſo, indui te ſubtilibus.* Vbi nota, quod ad hoc, quod anima ſit ſpiritualiter calceata, ipſa debet eſſe

Puritate rorata (Laui te aqua)
Pietate rigata (Vnxi de oleo)
Honeſtate velata (Veſtiui te)
Sanctitate vallata (Calceaui te hyacintho)
Caſtitate ligata (Cinxi te, inquit, byſſo.)

Vide expoſitionem trium primorum membrorum, in tit. de Lauare, vbi ponetur.

C ¶ De quarto autem membro oſtenditur, quod anima debet eſſe ſanctitate vallata. Calceaui, inquit, te hyacintho, id eſt, pellibus hyacinthinis. Pelles enim hyacinthinæ, quæ colorem habent cœleſtem, & quibus fuit tabernaculum fœderis coopertum ſignat virtutem ſanctitatis, & ſpiritualis, ac cœleſtis vitæ bonitatem, & perfectionem, quę in iſto mundo tabernaculum fœderis .i. ipſum Chriſtum & ſanctos cooperuit, atque texit, & iſta dicitur eſſe de pellib. animalium mortuorum, per quod carnis mortificatio, & mortis conſideratio denotatur, quam ſcilicet anima debet habere. Tali ergo pelle debet eſſe calceata anima per ſanctorum præcedentium imitationem. Et ſic dicetur ei illud Cant. 7. *Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis tuis filia principis.* Et nota, quod calceamenta debent eſſe pura, puncta, vncta, tincta, fortia, mollia, ad pedem aptata, compede ligata. Sic vere in calceamentis animæ, & conſcientiæ perfectionis debet eſſe

Puritas deuotionis,
Punctura timoris,
Vnctura dulcoris,
Tinctura decoris,
Ligamen amoris,
Mollities compaſſionis,
Fortitudo durationis,
Aptitudo diſcretionis.

Pedes enim affectionum animæ { Compaſſio mortificat, / Timor pungit, / Dulcor vngit, / Decor tingit, / Amor cingit, / Operatio mollificat, / Duratio fortificat, / Diſcretio aptificat.

Talia fuerunt calceamenta Chriſti, de quibus Ioannes dicebat, Ioan. 1. *Non ſolum dignus ſoluere corrigiam calceamenti eius.* Talia autem calceamenta peccatoribus auferuntur, & pœnitentibus conferuntur. Auferuntur (dico) peccatoribus, vnde Eſa. 3. dicitur, quod *auferet Dominus à filiabus Sion ornamenta calceamentorum.* Item pœnitentibus conferuntur. Vnde de talibus dicitur in figura Luc. 15. quod *pater filio prodigo reuertenti fecit dari ſtolam primam, annulum in manibus, & calceamenta in pedibus.* Ad denotandum, quod iſti, qui per pœnitentiam ad Deum reuertitur, ſtola prima, quæ eſt gratia, conceditur, annulus bonæ operationis in eius manibus corrigitur, & calceamenta, id eſt, ſanctorum exempla in eius pedibus, id eſt, in affectibus collocãtur. Ideò breuiter cuilibet præcipitur Ezech. 24. *Calceamenta tua erant in pedibus tuis.* Debet ergo eſſe anima ſanctitate vallata (Calceaui inquit te hyacintho) vnde Baruch 6. *Hyacinthus, & purpura indumẽtum eorum.* Talia calceamenta debent habere illi, qui celebrant ſcil. Eccleſiaſtici, & religioſi, vnde Eſa. 5. *Corrigia calceamenti eius non rumpetur.* Figura Deut. 29. vbi dicitur, *quod calceamenta filiorum Iſrael non ſunt attrita in deſerto, ſed ſemper integra permanſerunt.* Ad denotandum, quod filij Iſrael, id eſt, viri ſpirituales in deſerto huius mundi ſemper debent calceamenta perfectionis, & mortificationis, & bonæ imitationis integra conſeruare, & durabiliter cuſtodire. Quod eſt contra multos ſimiles Lenienſibus, qui vtuntur calceamentis ligneis, quæ ſunt grauia ad portandum, & facilia ad conſumendum. Sic vere multi ſunt, qui calceamenta bonorum temporalium, quæ faciliter conſumuntur, & difficiliter poſſidentur, prædiligunt, quam iſta ſpiritualia, de quibus agitur Deut. 33. *Ferrum, & æs calceamentum eius.* Non ſic ergo, ſed anima ſit ſanctitate vallata.

¶ Vltimo dico, quod anima debet eſſe caſtitate purgata, vel ligata. *Cinxi*, inquit, *te byſſo*, quia ſcilicet zona caſtitatis debet quilibet eſſe cinctus, reſtrictus pariter, & ligatus, &cæt. Vide ſupra de byſſo, & allega ſicut ibi. Et hoc de bonis calceamentis ſufficit.

¶ Sed adhuc dico, quod calceamenta ſignant humanitatem Chriſti. Nam ſicut pes in calceamento ponitur, & in eo inuoluitur, ſic in calceamento humanæ mortalitatis fuit per Chriſti incarnationem inuolutus pes Deitatis. Iſtud calceamentum ſoluere eſt myſterium Chriſti incarnationis tractare, cuius ſe eſſe indignum Ioannes Baptiſta dicebat Ioan. 3. *Cuius non ſum dignus, &c.* Vnde, *Non dormitabit, neque dormiet, nec ſoluetur cingulum renum eius, nec rumpetur corrigia calceamentorum eius.* Vbi nota, quod Chriſtus non habuit ſomnolentiã, non dormitabit. Non habuit inſolentiam, quia non ſoluetur, non habuit inconſtantiam, quia habuit cingulum, nec habuit deſiſtentiam, quia corrigia calceamenti eius, id eſt, nodus in vnione, & aſſumptione carnis in verbo nunquam fuit diſtincta, nec rupta, ſed vbique eſt credita, & prædicata. Pſal. *In Idumæam extendam calceamentum meum, &c.* D

Chaldæi. Nota, quod Chaldæi interpretantur ſecundum Hieron. quaſi feræ, quaſi feroces, quaſi dæmones, quaſi mammillæ. Fuerunt enim populi crudeliſſimi, quia filios Iſraël ſubiugauerunt, & eis damna plurima intulerunt, qui regnum Babyloniæ tenuerunt, & Regi Nabuchodonoſor ſeruierunt. Per iſtos igitur intelligo mundi potentes, qui reuera dici poſſunt Chaldæi, quia ſunt quaſi feræ, ſine ratione, feroces ſine compaſſione, dæmones cum obſtinatione, mammillę cum lactatione, id eſt, cum deceptione. Iſti enim crudeles, & iniqui virtute regis Nabuchodonoſor, id eſt, diaboli, in Babylone, id eſt, mundo potentes, dominantur, & filijs Iſrael, id eſt, in bonis crudeliter aduerſantur, 2. Eſdræ cap. 5. *Exterminata eſt Iudæa à Chaldæis.* Et aduerte, quod mali dicuntur Chaldæi, quia ipſi ſunt A

Tumentes per ſuperbiam,
Feruentes per ſæuitiam,
Ardentes per auaritiam.

Sunt (dico) per ſuperbiam tumentes, vnde Eſai. 13. dicitur de Babylone, quod *ipſa erat glorioſa in regnis, inclyta in ſuperbia Chaldæorum.*

¶ Item per ſæuitiam ſunt feruentes, vnde Habac. 1. dicitur: *Ecce ego ſuſcitabo Chaldæos gentem amaram, & velocem, ambulantem ſuper latitudinem terræ, vt poſſideat tabernacula non ſua, horribilis & terribilis eſt ex ſemetipſa, &c.*

¶ Item ſunt per auaritiam ardentes, vnde de fornace Babylonis, id eſt, de peccato auaritiæ dicitur Dan. 3. quod *flamma incendit, quos inuenit circa fornacem Chaldæos.*

¶ Vel ſi vis, dic, quod Chaldæi ſunt dæmones, qui filios Iſraël .i. fideles tentationibus obſident, qui quaſi feræ & feroces per crudelitatem feruent, & mammillæ per fallacitatem mulcent, & in Babylone, id eſt, in confuſibili mundo iſto dominãtur, & valent, vbi vniuerſis aduerſantur, & nocent, vnde Hier. 39. *Domum Regis & domum vulgi ſuccenderunt Chaldæi.* Nos ergo ſi prudentes ſumus, debemus iſtorum imperium fugere, & à

mundo

Digitized by Google

mundo vbi ipſi imperant declinare Hie.40. *Recedite de medio Babylonis & de terra Chaldæorum egredimini.*

A *Calendæ.* Nota, quod Calendæ dicebantur, & adhuc dicũtur primi dies menſium ſeu ſolennitates, quæ in principio menſium conſueuerunt fieri. Iudæi .n. in noua luna ſolent menſes ſuos incipere, & tunc ſolennitatem ſolebant facere, quæ apud eos dicebatur Neomenia vel Calendæ. Gentiles etiam circa principium ſuorum menſium ſolenniates facere conſueuerunt quas Calendas vulgariter vocauerunt. Diſtingue ergo moraliter ſicut ſupra in titulo Feſtum, quia nihil ad præſens, &c.

A *Caleph.* Nota, quod Caleph fuit vnus de exploratoribus, qui terram promiſſionis præuidit, & cæteris ſpeculatoribus deſperantibus, & populum murmurare facientibus ipſe ſolus cum Ioſue cor populi confirmauit, ad eam acquirendam virtualiter animauit. Et ideo omnibus, qui de Ægypto exierunt in deſerto pereũtibus, ipſe cum nouo populo terram promiſſionis duce Ioſue intrauit, ſicut patet Num.14. & Ioſuæ 14. Interpretatur autem Caleph Canis, vel quaſi viride, ſeu quaſi cor. Per iſtum autem poſſumus intelligere bonos, & ſcientificos Eccleſiaſticos. Cum.n. omnes ſint conſtituti à domino, vt terram promiſſionem paradiſi ſpeculentur, & videant, & ad eã acquirendam per bona opera populum incitent & inuitent, multi tamen inueniuntur mali exploratores, & clerici, qui ſuis malis operib. & exemplis ad contrarium eos mouent. Caleph tamen, i. bonus ſcientificus non ſic tenera, ipſe .n. terram paradiſi explorat, & ſpeculatur contemplando, & ad eius deſiderium alios animat, & hortatur prædicando, & ideo finaliter cęteris excluſis huius promeretur ingreſſum virtualiter operando. Et ideo quilibet talis dicitur canis, quia cognoſcit dominum per fidelitatem. vel quia latrat per prędicationem. Dicitur quaſi viridis, quia viret per honeſtatem, & per virtutem, amœnitatem, & perfectionem. Dicitur quaſi cor, quia amat per charitatem & dilectionem. 1. Macch. 2. *Caleph dum teſtificatur, in eccleſia accepit hereditatem.*

B ¶ Vel ſi vis accipere in malo, dic, quod iſte ſignat malum prælatum, quia dicitur explorator per nimis curioſam de factis alienis inquiſitionem. Dicitur canis per inſatiabilis auaritiæ vendicationem. Dicitur viridis per carnis, & laſciuiæ maculationem. Dicitur quaſi cor per ſuorum carnalem affectionem.

A *Caleſcere.* Caleſcere, Concaleſcere, Incaleſcere, Calor. Nota, quod calor accipitur in ſcriptura generaliter tribus modis. Eſt enim

Calor
- Habendus,
- Horrendus,
- Timendus,

Calor habendus ſignat ſpiritualem feruorem, quo anima debet eſſe inflammata. Calor eſt principalior, & prior omniũ naturalium qualitatum. Et ideo ſciẽdum quod philoſophi diſtinxerunt duplicem calorem in natura, ſic inuenio calorem ſpiritualem duplicem in ſcriptura. Eſt enim in natura calor cęleſtis, atque ſolaris, & calor accidentalis, vel elementalis. Primus eſt viuificatiuus & conſeruatiuus, ſecundus eſt mortificatiuus, & corruptiuus. Conſeruat enim & viuificat calor naturalis, ſicut patet de calore naturali in corpore, qui eſt cauſa vitę. Calor autem accidentalis mortificat, ſicut patet de calore infirmitatis, & febris, quæ mortem inducit. Et ideo iſtos duos calores, poſſum diſtinguere in moribus, calorem bonum, & malũ, virtuoſum, & vitioſum, ſpiritualem, & criminalem. Bonus enim feruor viuificat animam, malus occidit ipſam. Primo ergo dicamus de calore bono, & ſpirituali comparando ipſum calori naturali. Et dicamus, quod ſicut omnia corpora, quæ ſunt, indigent calore naturali ad ſui conſeruationem, ſic vere omnes animæ indigent calore ſpirituali ad ſui perfectionem. Sicut enim calor habet virtutem eleuatiuam, quia habet motum à centro, ad circumferentiam, & ideo materiam, in qua eſt, habet eleuare ab infimis ad ſuperiora, ſic vere calor & feruor ſpiritualis, cor, in quo eſt facit ſurſum ferri, in Deum, & ab amore inferiorum, & temporalium eleuari, & in Deo & ſuperioribus delectari. Et ideo dicebat Dauid in Pſalm. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.* In quibus verbis oſtenduntur quatuor genera feruorum ſpiritualium ſecundum quatuor conditiones, quas poſſum in calore naturali reperire. Calor enim naturaliter habet inflammare, diſſoluere, penetrare, conſumere. Sic dico ſpiritualiter, quod

Feruor
- Dilectionis eſt inflammatiuus. (Concaluit inquit cor)
- Contritionis eſt penetratiuus (Intra me inquit)
- Deuotionis eſt reſolutiuus vel dilatiuus (In meditatione inquit mea)
- Afflictionis eſt deſiccatiuus (Exardeſcit ignis inquit)

Primus ergo calor ſignat dilectionem. Sicut enim calor naturaliter habet inflammare, & materiam inflammando immutare, ſic charitas & amor Dei, & proximi animum facit per bona deſideria inflammari, & in amatum transformari & quodammodo mutari, quia amor eſt motus animi transformans amantem in amatum. Et ſicut calor habet coniungere diuerſas materias, ſicut patet de duobus metallis quę per calorem ignis ſimul vniuntur, & conſolidantur, ſic charitas vnit, conſolidat, & cõcordat corda contraria, & diuerſa. Ideo de calore iſto dicitur Eccl.4. *Si duo dormierint ſimul fouebuntur mutuo, vnus quomodo calefiet?* quaſi dicatur, impoſſibile eſt. Charitas enim requirit ſubiectum, in quod aget. Calor etiam habet virtutem conſeruatiuam, ſic charitas 1. Reg.11. *Cras erit vobis ſalus, cum incaluerit ſol.* Nota ergo figuram de panibus propoſitionis, qui calidi offerebantur in templo, frigidi vero deponebantur de menſa aurea ſicut ſupponitur 1. Reg. 21. quo notatur, quod nullus dignus eſt offerri Deo tanquam panis viuus in Eccleſia vel in templo niſi ſit calidus charitate, quinimo ſi quis frigidus & indeuotus, ibidem inueniatur, iuſtum eſt, quod ſubſtitutus alijs deponatur. Eſt.n. charitas ſimilis vni lapidi, qui dicitur Heliotropium, qui talis eſt conditionis, quod poſitus in aqua ad radios ſolis, ſtatim facit eam bullire. Sic vere charitas, quando in corde alicuius ſubintrat, neceſſe eſt, quod per bona deſideria ebulliat, & caleſcat. Quod eſt contra multos ſimiles aliquibus fontibus, quorum aqua non poteſt calefieri propter ignem. Vnde dicitur, quod in Caturtuno eſt quidam fons, cuius aquæ propter quemcunque ignem non poſſunt calefieri, vel ebullire. Sic vere multi ſunt ita frigidi, & tepidi per odium, & per iram, quod nullo modo poſſunt calefieri per charitatem, & amorẽ. Quod maxime patet in multis mundi diuitibus, odioſis, partialibus, & iracundis, qui nec Deum nec proximum volunt amare. Figurati in Dauid 3. Reg. 1. de quo dicitur, quod *cum operiretur veſtibus, non calefiebat.* Quia vere tales, qui veſtimentis bonorum temporalium ſunt cooperti vix aut nunquam poſſunt per charitatem, & amorem calefieri. Quod etiam poteſt allegari contra hypocritas qui veſtibus bonæ conuerſationis operiuntur, & tamen calore dilectionis non inflammantur. Vnde Agg.1. dicitur, *Cooperuiſtis vos, & non eſtis calefacti.* Non ſic ergo, ſed habeamus calorem dilectionis (*Concaluit* inquit *cor meum*) Iob 31. *de velleribus ouium mearum calefactus eſt.*

C ¶ Secundo habeamus feruorem contritionis. Iſte enim eſt calor penetratiuus (intra me inquit) calor enim cœleſtibus, & ſolaris penetrat vſq; ad interiora terræ, & ibi lapides, & metalla generat, & producit. Sic vere calor, & feruor contritionis debet penetrare cor noſtrum: & ibi virtutes, & gratias generare. Pœnitens.n. debet eſſe ſicut terra pallida exterius, interius autem habet ignem, & calorem ſcil. in inferno, & in latere habet mare. Sic pœnitens vere debet habere exterius pallorem mortificationis, interius ardorem contritionis, & circa latera corporis ſui debet habere mare, id eſt, amaritudinem pœnitentiæ, & afflictionis (Intra me igitur.) Eſt enim contritio ſicut calor ſubintrans alembicum, quid diſſoluit roſas, & exinde facit aquam roſaceam deſtillare. Sic vere feruor contritionis quando ſubintrat alembicum cordis noſtri, diſſoluit, & annihilat herbas virides, quæ ibi ſunt, id eſt, vitia & peccata, & aquam ſcilicet lacrymarum facit exinde fluere, & exire. Figura Ezech. 24. vbi de quadam peccatrice ciuitate in figura cuiuſdam ollæ rubiginoſæ dicitur ſic: *Pone eam ſuper prunas vacuam, vt incaleſcat æs eius, & conſumatur rubigo eius.* Olla iſta eſt anima peccatrix, plena rubigine peccatorum, quæ cum primo vacua cunctis bonis, ſuper prunas & ſuper opera pœnitentiæ ponitur, æs eius, id eſt, cor per contritionem caleſcit, liqueſcit, & diſſoluitur, & ſic inquinamentum, & rubigo vitiorum annihilatur, conflatur, & conſumitur. Nam, vt dicitur Iob 28. *Lapis ſolutus calore in æs vertitur.* Intra me ergo. Vnde de iſto Intra in Pſ. dicitur. *Omnia, quæ*

intra

Digitized by Google

intra me ſunt, nomen ſanct. eius Iſte eſt ſecundus calor, id eſt, feruor contritionis.

D ¶Tertio dico, quod per calorem intelligitur feruor deuotionis, & iſte eſt calor dilatatiuus & reſolutiuus. Nam ſicut calor habet dilatare materiam, in quam agit, ſic deuotio dilatat animam ad conſiderandum & videndum illa, quæ debent videri ſcil. mortem, iudicium, infernum, & paradiſum, &c. Quod oſtenditur, cum dicitur: In meditatione, vnde Pſal. *Meditatus ſum nocte cum corde meo.* Ipſam etiam habet liquefacere, & reſoluere per amorem, vnde Exod. 16. dicitur de Manna, quod *cum incaluiſſet Sol liqueſiebat.* Fons enim tunc eſt calidior, quando tempus eſt frigidum, ſicut patet in hyeme. Sic vere fons deuotionis in homine debet eſſe calidior & feruentior, quando hyems tribulationis eſt in eo frigidior, atque maior. Iſte eſt fons Solis, de quo narrant Iſidor. Plin. & Solin. qui eſt in Africa circa Debris. Vincentius in ſpeculo naturali deſcribit ſitum eius inter Cyrenen, & Æthiopum, circa Garamantes. Hic fons eſt de nocte feruentiſſimus, de die vero frigidiſſimus, quia ſc. fons deuotionis in nocte tribulationis feruet, in die vero proſperitatis tepet. Vnde iſtæ ſunt *aquæ calidæ quas inuenit Anan in ſolitudine, dum paſceret aſinos*, ſicut dicitur Gen 36. Sed proh dolor multi ſunt, qui iſtas calidas aquas nunquam habent, quia ſcil. multi ſunt, qui ſemper per indeuotionem ſunt tepidi, per incompaſſionem frigidi, per obſtinationem duri, per imperfectionem impuri, ſimiles puteis & cauernis profundis, quæ in æſtate magis ſunt frigidæ, quam alias. Sic vere illi, qui ſunt in æſtate mũdanæ proſperitatis, ſunt hodie per indeuotionem frigidi plus, quam alij. Proſperitas. n. ſimilis eſt cuidam lapidi, qui dicitur Epiſtes, qui ſecundum Iſidor. ſi in aqua feruenti ponitur, ſtatim facit eam à bullitione ceſſare, & tandem ex toto frigeſcere. Sic vere quando mundana proſperitas in pelui cordis, per affectionem ponitur, tunc aqua feruens deuotionis à bullitione & profectu ſuo ceſſat, & frigiditas indeuotionis ſuccedit. Eccl. 43. *Frigidus ventus Aquilo flabit & gelabit cryſtallus ab aquis.* Non ſic ergo, ſed habeamus feruorem deuotionis.

E ¶Quarto debemus habere feruorem afflictionis, & iſte eſt calor conſumptiuus, quia ſicut calor habet comburere, & conſumere, & ſuperflua deſiccare, ſic pœnitentia & afflictio, vel etiam immiſſa à Deo tribulatio habet ſuperfluitatem morum, & vitiorum deſiccare, conſumere, & vaſtare. Quod oſtenditur, cum dicitur, Exardeſcet ignis. Ignis enim propter ſuum exceſſiuum calorem vltra modum affligit. Pſal. *in conſpectu eius exardeſcet ignis, & in cir. ei. tempe. vali.* Et aduertendum eſt, quod quadruplex inuenitur ignis, ſcil.

Ignis { Lucens, ſed non vrens,
Vrens, ſed non lucens,
Lucens, & vrens,
Nec vrens, nec lucens.

Primus eſt in Empyreo, ſecundus eſt in inferno, tertius eſt in mundo, quartus eſt in corpore humano. Vnde recte ignis, qui lucet, & vrit, eſt mundana tribulatio, quia quamuis iſta vrit per afflictionem, lucet tamen per diuinæ ſcientiæ & gratiæ generationem, & immiſſionem. Iſte eſt ergo calor conſumens, vnde Eccl. c. 23. *Anima calida quaſi ignis ardens* Vnde Hiob. c. 6. *Cum incaluerit Sol, ſoluentur niues de loco ſuo.* Niues enim, id eſt, peccata de loco, id eſt, de corde ſoluuntur, quando à calore Solis, & à tribulatione à Chriſto immiſſa caro exterius affligitur. Et ſic patet quadruplex bonus calor, ſc. calor afflictionis, deuotionis, contritionis, dilectionis. Sed adhuc eſt ſciendum, ſicut prædictum eſt, quod eſt quidam calor corruptiuus & deſtructiuus, ſicut calor elementalis, quia enim calor eſt qualitas magis actiua, ideo citius, & facilius corrumpit, & deſtruit ſubiectum, in quod agit. Et iſte calor poteſt ſignificare feruorem malorum deſideriorum, quæ animam diuerſimode calefaciunt, & inflãmant. Et quia calor iſte habet triplicem conditionem, ſcil.

Attractiuam,
Corruptiuam,
Commotiuam.

Ideo ſecundum tres conditiones ego poſſum diſtinguere in anima triplicem eſſe malum appetitum & feruorem, quia calor attractiuus, eſt auaritia, calor corruptiuus eſt petulantia, calor commotiuus eſt iracundia.

F ¶Eſt igitur primo calor, & feruor auaritiæ, qui eſt attractiuus. Nam ſicut calor de ſui natura habet attrahere humorem, ſicut patet de Sole, qui attrahit humidos vapores, ſicut etiam patet in vẽtoſa, vbi ignis attrahit ſanguinem membri, cui apponitur, ad replementum vacuitatis loci, in quo eſt, ſic vere calor, & ardor auaritiæ habet ſemper attrahere per fas, vel per nefas humores, & ſanguinem, & diuitias, & poſſeſſiones illorum membrorum. i. hominum, quibus apponitur, coniungitur, aſſociatur, & vicinatur, & hoc vt vacuitatem loci, in quo ſcil. eſt cor auari, quod ſemper eſt vacuum & inane, repleat diuitijs aliorum. Sicut enim chalcedonius calefactus attrahit paleas, ſic auarus calore auaritiæ æſtuans paleas bonorum temporaliũ attrahere, rapere, & acquirere, nunquam ceſſat. Et ſicut Ceruus calefactus currit ad fontem, vbi laute bibit de aqua frigida, ita quod ſic ibi frigeſcit & rigeſcit, quod amplius fugere neſcit, & capi neceſſario à venatoribus ſe permittit, ſic auarus per auaritiam calefactus, ad fontem bonorum temporaliũ inhiat quantum poteſt, ita quod ibi frigeſcit per indeuotionẽ & capi à dæmonibus ſe permittit per æternam damnationem. Ideo de talibus dicitur Iac. 2. *Calefacimini & ſaturamini.* Ideo de auaro, & inſatiabili ardore ſui appetitus dicitur figuraliter in perſona auari Eſa. 44. *Coxit pulmentum, calefactus eſt, & ſaturatus eſt & dixit vah, calefactus ſum, & vidi focum.* Iſti enim omnino calefiunt per auaram affectionem. Saturantur per temporalium acquiſitionem, & finaliter vident focum, id eſt, infernum per æternam damnationem. Et debet ſciri, quod ſicut calor excœcat, vt patet in Vrſo, qui per peluim candentem cœcatur, item indurat, deſiccat, vt patet in luto indurato per Solem, item deuaſtat, vt patet de igne ligna conſumente, ſic auaritia facit hominem ſpiritualiter cœcum, obſtinatum, & durum, & à bonis ſpiritualib. vacuum & vaſtatum. Et ideo bona temporalia figurantur in illis ſtercorib. Tob. 2. vbi dicitur, quod *calida ſtercora hirundinum excæcauerunt Tobiam*, & ideo dicitur Eccl. 22. *Anima calida quaſi ignis ardens non requieſcet, donec aliquid glutiat.* Iſte igitur eſt calor auaritiæ, qui eſt attractiuus.

¶Secundus eſt calor iracundiæ, qui eſt commotiuus. Sicut. n. G calor habet concitare, & mouere materiam, in quam agit, ſicut patet in flamma ignis, quæ continue agitatur, & mouetur, quæ non eſt aliud quam calor & ignis agens in materiam aëream, ſic calor iracundiæ, quando cor humanum inflammauerit, ipſum per diuerſos appetitus mouet & agitat interius, & per mala verba, & opera exterius. Talibus enim accidit, ſicut Caſtaneæ, quę ſi ſine apertione corticis in igne ponitur, propter incluſum calorem corticem rumpit, fumum emittit, exterius ſalit, & exit. Sic vere calor & furor iracundiæ, cor quo eſt incluſus, agitat, atque mouet, ita quod neceſſe eſt os aperire per malas locutiones, fumum emittere per aliorum infamationes, exterius ſalire, per iniurias multas, & malas operationes. Ideo de tali calore dicitur Oſe. 7. *Omnes calefacti ſunt quaſi Clibanus, deuorauerunt iudices ſuos.* Quod de fatuis ſubditis poteſt dici, qui quando per iracundiam calefiunt, ſtatim contra ſuos iudices, & prælatos inſurgunt. Iſte eſt ergo calor iracundiæ qui eſt commotiuus.

¶ Tertio dico, quod eſt calor petulantiæ ſeu luxuriæ, qui eſt H corruptiuus. Sicut. n. omnis calor exterior corrumpit, & turbat vinum debile in æſtate, niſi forte fuerit in aliquo loco frigido, infimo, & occulto, ſic vere calor, & ardor luxuriæ faciliter corrumpit hominem debilem & infectũ, niſi forte ſit in loco, & in ſtatu frigido per aduerſitatẽ, & occulto & infimo per humilitatem, Hier. 51. *In calore eorum ponam potus eorum.* Patet de Aſſuero rege, de quo dicitur Heſt. 1. quod *cum incaluiſſet rex Aſſuerus vino, iuſsit venire Vaſthi, &c* Sicut enim metallum calefactum diſſoluitur, molleſcit & liqueſcit, ita quod faciliter in diuerſas formas mutatur, ſic vere ille, qui per luxuriam & carnis petulantiam calefit, faciliter per mala deſideria diſſoluitur, & ab artifice diabolo in formas peccatorum varias transmutatur. Ideo dicitur 2. Pet. 2. *Cœli magno impetu tranſient, elementa vero calore ſoluentur.* Et aduerte, quod illud peccatum neſcit dignitatem (cœli) quia etiam viros cęleſtes inuadit, neſcit tarditatem (Magno impetu) mutat qualitatem (Tranſient inquit, Frangit firmitatem (ſoluentur inquit elementa) Et ſciendum, quod iſte calor deturpat colorem, vt patet in pipere prius albo, quam in calore nigreſcit. Item eneruat vigorem, patet in corpore, quod in tẽpore niuis eſt vigoroſum, quando calor eſt, pigret. Item immutat decorem, ſicut patet de Æthiopibus, qui propter calorem Solis, ſunt turpes. Sic vere calor, & ardor luxuriæ deturpat calorem conuerſationis, eneruat vigorem conſtantiæ & perfectionis, maculat decorẽ totius moralis conuerſationis. Et bene dicitur

dicitur in Pſalm. *Non eſt, qui ſe abſcondat à calore eius.* Sic ergo patet, quod triplex eſt malus calor, ſcil. Corruptionis, qui eſt luxuria, Commotiuus, qui eſt iracundia, Attractiuus, qui eſt auaritia. Nota, ſi vis, quod calor poteſt ſignificare pœnam ignis æterni, &c. Vide de Ardore Iob 24. *Ad calorem nimium deſcendent ab aquis niuium.*

A **Caligo. Caligare.** Nota; quod caligo idem eſt, quod obſcuritas, turbulentia, & nebuloſitas, ſecretum, & tenebroſitas oculorum. Et accipitur dupliciter in ſcriptura, in bono ſc. & in malo. Circa quod aduertendum eſt, quod multiplicem caliginem reperio in ſcriptura ſcil.

Caliginem {
Contritionis,
Aſcenſionis,
Infectionis,
Tribulationis,
Deceptionis,
Excæcationis.

Sic ergo dicam quod inuenitur

Caligo {
Pœnitentium & flebilium,
Metuentium & humilium,
Simulantium & fingentium,
Laborantium & egentium,
Delinquentium & cadentium,
Ignorantium & errantium.

Dico ergo primo, quod eſt quædam caligo flebilium, & pœnitentium, & iſta eſt caligo contritionis. Sicut .n. nebula ſurgens à mari & à terra, aërē obnubilat, caliginat, & obſcurat, ſic vere in conſcientia peccatoris nebulæ conſiderationum, & affectionum, quæ à mari, id eſt, ab amaritudine peccatorum reſoluuntur, totum aërem conſcientiæ faciunt per contritionem nebuloſum, & obſcurum. Ezech. 12. *In caligine efferens, & in tenebris portaberis* Ideo de tali caligine dicitur figuraliter Gen. 15. *Quod cum occubuiſſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas tranſiens.* Sic vere (chariſſimi) quando ſol iuſtitiæ nobis occubuit per peccatum, tunc, pro certo tria ſunt nobis neceſſaria, ſcil. caligo tenebroſa contritionis, clibanus dilectionis, & lampas honeſtæ conuerſationis. Et iſta eſt caligo, in qua dominus habitat. Exod. 19. *Veniam ad te in caligine nobis.* Vnde in Pſal. *Nubes & caligo in circuitu eius.* Iſta eſt ergo caligo contritionis.

B ¶ Secundo dico, quod eſt caligo humilium, & metuentium, & iſta eſt caligo abſconſionis, & iſta ſignat quandoque humilitatem, qua boni abſcondunt bona, quod facit humilitas. Ideo de bonis poteſt dici illud Sen. Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Humilitas enim eſt quædam ſpiritualis caligo, in qua lex diuina Moyſi, id eſt, rationi datur, & in qua dominus commoratur. Exod. enim 20. dicitur, quod *Moyſes accepturus legem, acceſſit ad caliginem*, quia ſcil. caligo humilitatis eſt neceſſaria ad hoc, quod homo cognoſcat Dei myſteria. Vnde de Deo dicitur in Pſal. *Nubes & caligo in circuitu eius iuſti. & iudi. cor. ſe. ei* Boni ergo ſunt ſicut Ceruus, qui quando eſt pinguis, quærit loca caliginoſa, & abſconditur, vt ibi lateat ne capiatur, ſicut ſupra ponitur de Abſcondere. Exod. 24. *Vocauit Deus Moyſen de medio caliginis.*

C ¶ Tertio dico, quod eſt caligo fingentium, ſc. caligo, & obſcuritas abſconſionis, & falſitatis, qua ſcil. mali volunt abſcondere mala, & maxime vſurarij, & luxurioſi. Iob 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem.* Tales .n. ſunt ſimiles Catto, qui in loco caliginoſo conſueuit egerere fæces ſuas, quia ſcil. tales volunt facere in occulto fœtida facta ſua. Ideo de væcorde iuuene luxurioſo dicitur Prou. 7. *Quod ipſe iuit ad fatuam mulierem in noctibus tenebroſis, & caligine, adueſperaſcente die* Quod etiam verum eſt de vſurarijs, qui in occulto ſcil. & ſub caligine fictionum contractus ſuos fingunt. Eſa. 60. *Tenebræ operient terram, & caligo populos.* Idem eſt etiam de hypocritis & proditoribus. Vnde iſti finaliter diuidentur à iuſtis Iob 28. *Lapidem caliginis. & vmbram mortis diuidet torrens à populo peregrinante.*

D ¶ Quarto dico, quod eſt caligo egentium, laborantium, & hæc ſignat tribulationis ſtatum. Caligo enim ſignat carentiam lucis, & ſolatij, & proſperitatis, vnde Eſa. 5. *Lux obtenebrata eſt in caligine eius.* Iſta autem caligo inuenitur in triplici loco; ſcilicet in mundo, in iudicio, in inferno. Mundus enim eſt ſimilis mari pontico, quod quamuis ſit cæteris maribus magis dulce, eſt tamen amplius nebuloſum, ſecundum Iſidor. Sic vere (chariſſimi) quamuis mundus, & mundana proſperitas habeat dulcedinem temporalium ſolatiorum, habet tamen caliginem & nebulam tribulationum, & tormentorum: vnde mundus eſt *terra tenebroſa, & operta mortis caligine vbi vmbra mortis, & nullus ordo,* Iob 10. Item iſta inuenitur iudicio. Vnde de iſta caligine dicitur Soph. 1. *Dies illa dies iræ, dies calamitatis, & miſeriæ eſt.* Item inuenitur in inferno, vbi eſt perpetua obſcuritas, & caligo. Mons .n. Æthna, qui ſemper ardet, eſt caliginoſus, & fumoſus. Fontes etiam calidi communiter ſunt caliginoſi, & obſcuri, & ſignant infernum, qui ardet, fumat, & eſt obſcurus. Compara ſi vis infernũ illi loco, qui dicitur Pterophoros inter montes Ripheos: De quo dicunt Plinius, & Solinus, quod in æternam tenebrarum merſus caliginem nihil aliud de cœlo recipit, quam hyemē ſempiternam. Vnde Eſa. 8. *Ecce inquit tribulatio, & tenebræ, diſſolutio, & anguſtia, & caligo perſequens,* vbi oſtenditur, quod damnati patiuntur laborem, tribulationem, errorem, tenebras, dolorem, anguſtias, timorem (Caligo.) Iſta eſt ergo caligo damnationis, & peſtilentiæ.

¶ Quinto dico, quod eſt caligo peccantium, & delinquentium, & iſta eſt caligo infectionis, & immunditiæ, caligo ſ. culpæ, quæ luci gratiæ opponitur, & tenebras errorum inducit. E
Vnde Iob 3. *Occupet eum caligo, nec ſit in recordatione.* Sicut .n. ponitur in libro Hayconi de hiſtoria Tartarorum, & Georgiana, eſt quædam prouincia dicta Auiſon, vbi creduntur homines in æterna caligine habitare, quia ſcil. in fundo cuiuſdam vallis profundiſſimæ inter montes, vbi eſt horrenda caligo, & vbi nuſquam hominum eſt acceſſus, audiuntur latratus canini, gemitus hominum, mallei fabrorum; & hinnitus equorum. Fertur enim, vt ait, quod iſte fuit quidam exercitus hominum peccatorum, qui terræ motu deſcenderunt ad ima, nec poſtmodum exiuerunt, ſed in perpetua caligine remanſerunt. Iſtud etiam inueneram notatum in quadam mappa mundi antiqua; in deſcriptione Hiberniæ, ſeu Georgianæ. Tales igitur videntur eſſe immundi peccatores, & vt communiter omnes mundani, quia reuera infra terram, id eſt in amore terrenorũ incluſi luce gratiæ, & veræ ſcientiæ videntur priuati, & in vitiorũ caligine condemnati. Vnde iſta eſt terra tenebrarum, operta mortis caligine. Vnde de mundi populo poteſt dici illud 2. Mach. 3. *Concidit in terram, eumq; multa circumfuſum caligine rapuerunt.* Hæc eſt ergo caligo peccantium & delinquentium.

¶ Sexto dico, quod eſt caligo errantium, & hæc eſt caligo excæcationis & ignorantiæ, & iſta eſt caligo oculorum, quando F
ſcil. oculus intellectus efficitur per ignorantiæ caliginem hebetatus, ita quod videre non poteſt illa, quæ pertinet ad ſalutem, quod vtiq; quandoq; accidit de fumo ſuperbiæ, quandoque ex humore luxuriæ, & quandoque ex puluere mundanæ opulẽtię. Dicit enim Plin. & Iſidor. quod ſuccus Amygdalorum dulcium cum cortice comeſtus generat caliginem oculorum, per quod denotatur, quod fructus mundanæ proſperitatis, qui continet dulcedinem voluptatis, & corticem temporalis facultatis, facit per ignorantiam poſſeſſorum ſuorum oculos intellectuales hebetari & per malam conſuetudinem excæcari. Vnde de Iſaac dicitur Gen. 27. *Senuit Iſaac, & caligauerunt oculi eius, & videre non poterat.* Senectus .n. eſt voluntas in malo indurata. Iſaac, qui dicitur riſus, i. conſolatio proſperitatis humanæ, vel mũdanæ ſunt cauſa caliginis ſpiritualis. Non ſic boni & iuſti, quia de eis dicitur Eſa. 32. *Non caligabunt oculi videntium, & aures ſurdorum diligenter auſcultabunt* Et ſic patet ſextuplex genus caliginis ſc. ignorantium, delinquentium, laborantium, ſimulantium, humilium, & flebilium, &c.

Calix. Calix (vt communiter) poteſt ſignificare continens, ſc. A
ſcyphum, & contentum ſc. potum, quamuis generaliter calix ſignificet tribulationem, ſignificat tamen quandoque inebriantem

Mundi conſolationem,
Sacræ ſcripturæ eruditionem,
Diuinæ gratiæ inſpirationem,
Diuini ſanguinis deſtillationem,
Humani criminis inhibitionem.

Poſſumus ergo dicere generaliter, quod de ſex generibus calicum, & potuum, videtur ſcriptura facere mentionem ſcil. de tribus bonis, & de tribus malis. Calix primus eſt ſpiritualis, inſpiratio ſcil. gratiæ, & ſcripturæ irrigatio, ſecundus temporalis tribulatio, tertius æternalis recreatio. Primum calicem bibunt contemplantes, id eſt, viri ſpirituales & deuoti, qui ſcil. calice gratiæ, & ſcripturæ ſtudent inebriari. Figurati 2. Reg. 12.

In oné

Digitized by Google

In oue pauperis hominis, quæ nutrita cum filijs eius, & ab eo empta, creuerat apud eum de pane eius comedens, & de calice bibens, & in ſinu ſuo dormiens, quia reuera anima deuota & contemplatiua à paupere Chriſto per paſſionem emitur, cum filijs, id eſt, cum ſanctis eius apud eum in eccleſia nutritur, & ibi per merita creſcit, & augmentatur, pane Euchariſtiæ cibatur, & calice gratiæ, & ſcripturæ potatur. De iſto ergo ſpirituali calice dicitur in Pſal. *Calix meus inebrians quam præclarus eſt.*

¶ Secundum calicem bibunt militãtes ſc. calicem tribulationum temporalium & paſſionum corporalium, quę Chriſti milites exemplo Chriſti debent bibere, & in patientia ſuſtinere. Luc. 22. *Accepto calice gratias egit.* Matth. 20. *Calicem quidem meum bibetis.* Chriſtus enim fecit probam, quia bibit primus. Tertium calicem bibunt triumphantes, & ſancti ſc. qui ſunt in patria, qui inebriantur calice conſolationis æternæ. Pſal. *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei tu es, qui reſtitues hereditatem meam mihi* Sed de iſtis tribus calicibus, vide ſupra in titulo de bibere in auctoritate diuerſa in tribus.

B ¶ Item dico, quod eſt calix & potus malus. Et iſte eſt Calix
Mundanæ proſperitatis,
Humanæ iniquitatis,
Inferni pœnalitatis.

Et ſic de iſtis tribus vide in eodem titulo in diſtinctione in trib. membris ſuis. Vbi inuenies de triplici malo potu cõcordatum, & allegatum de calice. Vnum tantummodo addendum eſt hic circa illud membrum, in quo agit de proſperitate, quod figuraliter dicitur Apoc. 17. Vbi dicitur, quod *ipſe vidit ſedere fornicariã mulierem, quæ dicebatur Babylõ ſuper beſtiam vnam, quæ induebatur purpura, & Byſſo, & plena erat nominibus blaſphemiæ, ebria erat ſanguine martyrum Ieſu, calicem aureum portabat vbi potum abominabilem deferebat.* Mulier iſta ſignat mundi proſperitatem, quæ ad modum mulieris mutabilis eſt & vana. Iſta dicitur induta purpura, quod eſt regium veſtimentum, quia continet peccatum ſuperbiæ, dicitur ſedere propter peccatũ acediæ, dicitur fornicaria propter peccatum luxuriæ, dicitur plena nominibus blaſphemiæ propter peccatũ detractionis & inuidiæ, dicitur eſſe ebria propter peccatum gaſtrimargiæ. Sed dicitur quod ebria erat ſanguine propter peccatum iracundiæ, dicitur habere poculum, id eſt, calicem aureum propter peccatum auaritiæ, & iſta mulier dicebatur Babylon, quod interpretatur confuſio, propter deordinationem omnimodæ nequitiæ. Ideo dicitur Hier. 51. *Calix aureus Babylon &c.* Vide in prædicto membro.

A **Caluitium. Caluus.** Caluitium nihil aliud eſt quam denudatio capitis propter defectum capillorum, vt quando capilli à capite eradicantur vel auelluntur. Et poſſumus dicere, quod eſt caluitium virtuoſum, & quod eſt caluitium vitioſum. Caluitium enim accipi poteſt in bono, & in malo. In bono ſignat
Nuditatem confeſſionis,
Flebilitatem contritionis,
Largitatem poſſeſſionis.

Dico, quod ſignat confeſſionis nuditatem, quia ſicut in caluitio caput eſt nudatum, & capillorum velamentum ablatum, ſic in confeſſione caput, & intentio denudatur, & reuelatur, & omne velamen excuſationis, & palliationis aufertur, vnde Eſa. 15. *In cunctis capitibus eorum caluitium.*

¶ Item ſecundo dico, quod ſignat contritionis flebilitatem. Antiquis enim in morte amicorum, & in alijs infortunijs ſolebat fieri caluitium, & raſio capillorum, in ſignum deſolationis, & fletus. Sic vere peccator quando videt amicam ſuam ſc. animam mortuam per peccatum, & mortis æternæ infortunium ſibi paratum, ipſe pro certo debet ſibi facere caluitium fletus, & contritionis. Et ſicut ſecundum Cõſtantinum, caluitium accidit ex defectu humoris, ſicut patet in ſenibus, & ſiccatis, & inde eſt, quod raro accidit pueris vel mulieribus, qui in humore abundant, ſic iſtud ſpirituale caluitium ſ. contritio, & confeſſio ſenibus, i. viris perfectis accidit. Mulieribus autem & pueris, id eſt, perſonis carnalibus, & peccatricibus nunquam venit, qui in humore carnalitatis abundant. Sicut enim dicit Auicenna, Camelus inter animalia ſolus caluescit, ad denotandum, quod illi, qui ſunt ſpirituales Cameli, i. viri pœnitentes oneribus pœnitentiæ aſſueti, debent caluescere per contritionem, & ſe denudare per confeſſionem, vnde Mich. 1. *Dilata caluitium tuum ſicut aquila* Ideo bene dicitur Eſa. 22. *Vocabit dominus ad fletum & ad luctum, & ad caluitiũ, & ad cingulum ſacci.* Vocabit dico ad cordis contritionem (Ad luctum inquit) ad lacrymarum prolationem (Fletum) ad oris confeſſionem (Caluitium) ad carnis afflictionem, (Cingulum inquit ſacci.)

¶ Item ſignat poſſeſſionis paucitatem, vel compaſſionis largitatem. Capilli enim ſignant diuitias, quorum caſus ſignat largitatem, quæ diuitias pauperibus diſpenſat & caput intentionis à diuitijs denudat. De tali caluitio dicitur Leu. 13. *Vir de cuius capite capilli fluunt, caluus, & mundus eſt.* Talia ergo caluitia ſcil.
Confeſſio,
Lacrymatio,
Eleëmoſynarum erogatio,

ſunt honoranda, & nullatenus deridenda. Nam ſicut dicitur 4. Reg. 2. Pueri qui Heliſæum caluum deriſerunt, dicentes, *Aſcende Calue* ſtatim ab Vrſis ferocibus perierunt, quia ſc. Vrſi infernales illos deuorant, qui iuſtorum caluitiem, i. bona facta deridant. Chriſtus enim in loco caluariæ crucifigebatur: ad denotandum, quod cum taliter decaluatis manere dominus delectatur. Aduerte tamen, quod ſicut dicitur Leu. 13. *in caluitio quandoque oriebatur macula alba, vel rufa, & ſic talis caluus reputabatur leproſus.* Sic vere ſæpe fit, quod in ſpirituali virtutũ caluitio naſcitur macula rufa, i. hypocriſis, vel alba, id eſt vana gloria, vtpote quando quis inaniter gloriatur de eleëmoſyna, vel confeſſione, vel quando ad oſtentationem talia facit, quia pro certo talis debet reputari non mundus, ſed leproſus, non virtuoſus, ſed vitioſus. Et ſic caluitium ſignat in bono.

¶ Sed adhuc dico, quod eſt caluitium vitioſum ſcil. in quantum ſignat in malo. Capilli enim in quantum ſunt capitis & corporis ornamentum, ſignant virtutes. Et ideo caluitium ſignat iſtorum defectum capillorum ſcilicet meritorum, & virtutum. Et ſic caluitium nihil aliud eſt, quam paupertas ſpiritualis quantum ad virtutes. Sicut enim dicit Auicenna, Struthio ſola inter aues caluescit, per quod datur intelligi, quod illi, qui ſunt ſicut Struthio graues, & ponderoſi, pigri, & carnales, ab ornatu talium capillorum faciliter decaluantur, vnde Eſai. 3. *Pro eo, quod eleuatæ ſunt filiæ. & ambulauerunt extento collo, decaluabit dominus verticem filiarum Sion, & crimen earum nudabit.* Sequitur. *Et erit pro ſuaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro criſpanti crine caluitium.* Sicut enim caluitium generatur ex defectu illius humoris, qui eſt materia capillorum, cuius ſignum eſt, quod fit facilius in ſenectute, vbi humor eſt ſiccatus, cuius etiam ſignum eſt, quia raro accidit mulieribus & pueris, quorum cerebrum multum abundat in humore, ſic vere caluitium ſpirituale, id eſt carentia virtutum accidit in nobis propter defectum humoris deuotionis, dilectionis, & compaſſionis, & propter ſiccitatem indeuotionis, dilectionis, & compaſſionis. Et ideo ſenes, id eſt, in vitijs antiquati iſtud caluitium incurrunt Hierem. 47. *Venit caluitium ſuper Gazam.* Quod figuratum eſt primo Paral. 19. vbi dicitur, *quod Rex Amon*, i. diabolus *pueros Dauid decaluauit.* Mulieres autem, id eſt, viri clementes, iuuenes, id eſt, viri fortes tali caluitio non plectuntur, vnde Hierem. 16. *Nec caluitium fiet pro eis.*

Calumnia. Calumnia accipitur pro iniuria, pro malitia, pro mendacitate, pro aduerſitate, pro iniquitate. A
Accipitur (dico) primo pro iniuria, vnde in Pſalm. *Redime me à calumnijs hominum.* Item accipitur pro malitia. Oſe. 12. *Chanaan in manu eius ſtatera doloſa, calumniam dilexit.* Item accipitur pro mendacitate, vnde Eccl. 26. *A tribus timuit cor meum, delaturam ciuitatis, collectionem populi, & calumniam mendacem, &c.* Item accipitur pro aduerſitate Eccl. 5. *Si videris calumniam egenorum, ne mireris.* Item accipiamus pro iniquitate, vnde Eccleſiaſt. 4. *Vidi calumnias, quæ ſub ſoli geruntur*, &c. Vide in titulis iſtis, & maxime vide de iniuria, &c.

Camelus. Eſt animal oneriferum, humanis viribus ſubiugatum, & pro portandis ponderibus deputatum, qui quando oportet onerari, ſuper genua ſe incuruat. Et ideo dicitur Camelus, quia came Græce, dicitur curuum Latine, ſecundum Iſid. Et eſt aduertendum, quod Camelus, ſecundum varias conditiones, quas habet, poteſt ſignificare contrarias perſonas, & diuerſas tam in bono, quam in malo. Vnde videtur generaliter loquẽdo, quod Camelus poteſt ſignificare hominem gratijs ornatum, ſuperbum, vitijs deprauatum, virum diuitijs cumulatum, hoſtem malitijs occupatum, Chriſtum iuſtitiæ coronatum. Quia ſcilicet vir perfectus ad modum Cameli onera portantis ſe Deo, vel prelato inclinat per ſubiectionem, & humili-

Digitized by Google

militatem, & oneribus pœnitētiæ ſe dedicat per patientiæ ſtrenuitatem. Ideo tales figurantur in illis camelis, de quibus dicitur 3. Reg. 10. quod *Regina Sabæ intrauit Ieruſalem cum comitatu magno, & multo, & diuitiis, & Camelis portantibus aromata.* Regina enim iſta eſt eccleſia, quæ reuera comitatum fidelium habet multum, & diuitias charismatum & donorum, Camelos habet, id eſt, viros iuſtos, qui aromata redolentia gratiarum & virtutum non ceſſant continue deportare.

B ¶Secundo dico, quod Cameli ſignant ſuperbum vitiis deprauatum. Camelus enim vltra conſuetā diætam nō vadit. Quod ſi aliquis vltra conſuetū ducere voluerit, totum onus reiicit, & deponit. Camelus iſte eſt ſuperbus, quia ad modum Cameli gibbum & inflaturam ſuperbiæ ſecum portat, quia vere tales vltra conſuetudinem non faciunt. Quia ſi onus alicuius mandati à prælatis eis magis ſolito imponitur totum per proteruitatem & inobedientiam ab eis repellitur. Ideo de ſuperbis dicitur Eſa. 30. *Leo, leæna, & regulus volans portantes ſuper gibbum camelorum theſauros ſuos.* Leo, leæna, & regulus ſignant tria genera ſuperbiæ ſcil. ſuperbiam

De generis nobilitate (Leo)
De rerum fœcunditate (Leæna)
De officiorum ſublimitate (Regulus volans)

Iſta enim tria genera ſuperbiæ portant hodie theſauros vitiorū & demeritorum ſuper gibbos camelorum, i. ſuper gibboſam conſcientiam peccatorum. Et ſicut camelus habet in ventre quatuor diſtinctiones, quibus cibum quadruplici officio committit, vt ſc. prima diſtinctio, ſeu venter primus recipiat cibum omnino crudum, ſecundus agat principium digeſtionis, tertius digerat, quartus digeſtionem perficiat, ſic ſunt in ſuperbo, & peccatore quatuor cellulæ, in quas per ordinem recipitur peccatum ſcilicet

Cogitatio,
Delectatio,
Conſenſus,
Operatio.

Ideo de talibus finaliter accidet illud, quod dicitur Ier. 49. *Cameli eorum erunt in direptionem.*

C ¶Tertio dico, quod camelus ſignat virum diuitiis cumulatum. Camelus enim habet ſupra ſe magnū gibbum, & infra ſe plures ventres ad herbas, & ad alia nutrimenta recipienda. Sic diues magnum habet gibbum, & cumulum diuitiarū, & plura receptacula pro eis capiendis. De talibus dicitur Match. 19. *Facilius eſt tranſire camelum per foramen acus, quam diuitem intrare in regnum cælorum.*

D ¶Quarto dico, quod camelus ſignat hoſtis peruerſitatem. Camelus enim eſt inimicus equi, & eſt animal ruminans, & eſt animal gibboſum. Sic diabolus eſt inimicus hominis, & eſt ruminans per diſperationem, & gibboſus per præſumptionem. Ezech. 25. *Rabath in habitaculum camelorum erit.*

E ¶Quinto dico, quod camelus ſignare poteſt Chriſti benignitatē. Camelus enim felle caret, & ad onera ſe inclinat. Sic Chriſtus felle caret per virtutem benignitatis, & ad onus mortis ſe inclinat per virtutem humilitatis. Et ſicut camelus habet aſperos pilos, ſic conuerſatio Chriſti fuit aſpera per virtutē pœnitentiæ & auſteritatis. Et hoc ſupponitur quando de beato Iohanne dicitur, quod *veſtimenta eius erant de pilis camelorum.* Matth. 3.

A **Caminus.** Nota, quod caminus ſicut & fornax locus eſt ad faciendum ignem ordinatus. Et ſic nota, quod in ſcriptura reperitur caminus

Quem { Boni continent, Miſeri ſuſtinent, Mali retinent, }
Ad quem mali pertinent.

In primo camino ſunt iuſti amore feruentes, & iſte eſt caminus & feruor deuotionis, contritionis, & charitatis, de quo Apoc. 1. dicitur, quod *pedes*, id eſt, affectus *filii hominis erant ſimiles orichalco ſicut in camino ardenti.* Iſte enim eſt ille caminus Domini, de quo dicitur Eſa. 31. *Dixit Dominus, cuius ignis eſt in Sion, & caminus in Hieruſalem.*

¶In ſecundo camino ſunt miſeri mœrore lugentes, & iſte eſt caminus tribulationum, quem tyranni ſuccendūt, in quo boni purgantur, atque probantur. Eccl. 2. *In igne probatur aurum, & argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis*, & Eſ. 48. dicitur: *Elegi te in camino paupertatis.*

¶In tertio camino ſunt iniqui furore frementes, Et iſte eſt ardor iracūdiæ, auaritiæ, luxuriæ, de quo poteſt exponi illud Exo. 9. *Tulerunt cinerem de camino, & ſparſerunt in cælum, & facta ſunt vlcera in hominib. & iumentis.* Eccl. 22. *Ante ignem camini vapor, & fumus inaltatur, ſic ante ſanguinem maledicta, & contumeliæ, & minæ.*

¶In quarto vero camino ſunt damnati ſtridore dolentes. Et iſte eſt caminus inferni, de quo Matt. 13. *Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis, ardentis, &c.* Vide infra de Fornace.

Campeſtris. De campeſtribus autē poteſt dici, quod dicitur de campo, ſc. quod ſignat A

Conſcientiam interiorem,
Pœnitentiam aſperiorem,
Scripturam ſeu ſapientiam lucidiorem,
Eccleſiam ſecuriorem,
Mundi patriam deteriorem,
Cœli gloriam fœliciorem,
Inferni miſeriam inferiorem.

De conſcientia interiori dicitur 1. Reg. 15. *Ecce ego abſcondar in campeſtribus.* De pœnitentia aſperiori dicitur 4. Reg. 25. *Fugit Sedechias per viam, quæ ducit ad campeſtria deſerti.*

¶De ſcriptura lucidiori dicitur Num. 36. *Hæc ſunt mandata & iudicia, quæ præcepit Dominus ad filios Iſrael in campeſtribus.*

¶De eccleſia ſecuriori poteſt dici illud Num. 22. *Filii Iſrael caſtra metati ſunt in campeſtribus.*

¶De mundo vero interiori poteſt dici illud 2. Reg. 17. *Ne moreris hac nocte in campeſtribus.*

¶De paradiſo ſuperiori dicitur Ioſ. 13. *Poſſeſſionem diuiſit Moſes filiis Machir in campeſtribus Moab trans Iordanem.*

¶De inferno inferiori dici poteſt illud Eſa. 65. *Erunt campeſtria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum, &c.* Sufficit. Vide de Agro.

Campus. Nota, quod campus ſecundum Iſid. eſt locus iuxta ciuitates ad præliandum & ſpatiandū aptus. Et eſt aduertendum, quod ſecundū ſex proprietates campi poſſumus diſtinguere ſex particularia loca. Nam A

In Campis { Quæruntur gratioſa ſolamina, Gignuntur fructus & ſemina, Leguntur flores & gramina, Labuntur fontes & flumina, Aguntur lites & certamina, Pelluntur ſordis putamina. }

Primus eſt campus animæ, vel conſcientiæ,
Secundus eſt campus ſcripturæ, vel ſapientiæ,
Tertius eſt campus religionis, vel eccleſiæ,
Quartus eſt campus paradiſi, ſeu patriæ,
Quintus eſt campus mundi, ſeu miſeriæ,
Sextus eſt campus inferni, ſeu triſtitiæ.

In primo campo angeli delectantur,
In ſecundo campo clerici contemplantur,
In tertio campo perfecti ſpatiantur,
In quarto campo beati præmiantur,
In quinto campo viatores præliantur,
In ſexto campo damnati cruciantur.

¶Primus campus eſt gratioſus ſcilic. anima ſancta: ſecundus campus eſt ſpatioſus ſc. ſcriptura: tertius campus eſt fructuoſus, ſc. religio vel ſtatus eccleſiaſticus & perfectus: ſed quartus campus eſt glorioſus, ſc. paradiſus: quintus campus eſt laborioſus, ſc. mundus: ſextus vero campus eſt periculoſus, ſc. infernus.

¶Dico ergo primo, quod eſt campus gratioſus ad delectandum, & iſte eſt campus animæ, ſeu conſcientiæ ſanctæ, in quo Chriſtus & angeli delectantur, Luc. 6. *Stetit Ieſus in loco campeſtri, & turba diſcipulorum*, id eſt, angelorum cum eo. B

¶Secundo dico, quod eſt campus ſpatioſus ad meditandum ſeu ſpeculandum, & hic eſt campus S. Scripturæ, vbi clerici ſpeculantur, & vbi à medicis, i. prædicatoribus & doctorib. ſpirituales medicinæ recolliguntur, vnde de ſtudioſis poteſt dici. Mach. 11. *Ante lucem vigilauerunt in campo Aſer.* Aſer interpretatur ſagitta luminis, hæc eſt ſcriptura, quæ eſt ſagitta ad corrigendum, & lucerna ad dirigendum. C

¶Tertio dico, quod eſt campus fructuoſus ad ſatiandum, & iſte eſt ſtatus perfectionis. Nam ſicut in campis naſcuntur fructus, & fruges, & flores, quæ ſunt tam animalium quam homi- D

Digitized by Google

num nutrimẽta, ſic in ſtatu religionis & Eccleſiaſticę perfectionis ſunt viri floridi per honeſtatem, ſunt fructus, id eſt, viri fluidi per pietatem, ſunt herbæ bonorũ affectuum, ſunt fruges bonarum operationum. Et ideo tam homines, quã animalia & tam boni, quam mali in talib' campis inueniunt ſpiritualia nutrimenta, id eſt, bona documẽta, & exempla. Et ſi vis, dic, quod hic eſt proprie campus Eccleſiæ, vbi homines per pœnitentiam reuiuiſcunt. Figuratus in illo campo Ezech. 37. vbi oſſa arida inſufflante ſpiritu reuixerũt. Vnde beata virgo, quę fuit ſemper in campo iſto ſc. ſtatu perfectionis, dicebat Can. 2. *Ego ſum flos campi, & lilium conuallium.* Vbi aduerte, quod iſte campus eſt locus amœnitatis, & puritatis, quia ibi eſt flos virginitatis, & caſtitatis, lilium Humilitatis, & vbertatis conualliũ. Et ideo quilibet, qui in iſto campo moratur, debet eſſe *quaſi oliua ſpecioſa in campis, & quaſi platanus exaltata iuxta aquas.* Eccleſ. 24. cap. Eccleſiaſtici enim debent habere

Compaſſionis dulcorem (Oliua)
Perfectionis vigorem, (Platanus)
Affectionis celſitudinem, (Exaltata)
Deuotionis plenitudinem, (Iuxta aquas inquit.)

Compara, ſi vis Eccleſiaſticos oliuæ & platano, & proſequere. Eſt igitur iſte campus locus fructuoſus ad ſatiandum.

E ¶Quarto dico, quod eſt campus glorioſus ad præmiandum, ſc. Paradiſus. Ezec. 3. *Egreſſus ſum in campũ, & ecce ibi erat gloria domini.* Sicut enim in cãpo ſunt fontes, & flumina ad viatores recreandum, & refrigerandum, aues ad modulãdum, virores ad ſpeculandum, ſic in campo Paradiſi ſunt flumina æternæ voluptatis, aues æternæ iucunditatis, viror æternæ amœnitatis, quibus beati recreantur, & ſatiantur, iucundantur, & delectãtur, vnde in Pſ. *Campi tui replebuntur vbertate.* Sequitur: *Pingueſcent ſpecioſa deſerti & exultabunt,* Figura Deut. 8. Vbi dicitur, quod in terra promiſſionis, in campis, & in montibus erumpunt fluuiorũ abyſſi. Vbi aduerte, quod iſte locus habet excellentiã indepreſſibilem. (In montib. inquit) affluentiam indefectibilem (erumpunt) opulentiam inexhauſtibilem (Fluuiorum abyſſi.) Et ideo dicitur breuiter Eſa. 41. *Aperiam in ſupremis collibus flumina, & in*
F *medio camporum fontes.*

¶Quinto dico, quod eſt campus laborioſus ad militandum ſc. mundus. Sicut enim agricolæ in campis laborant & operantur, milites certant, & præliantur, aucupes venantur, & inſidiãtur, ſic vere in mundo eſt locus laboris & pœnitentiæ, eſt locus vigoris atq; militiæ, eſt locus erroris & fallaciæ, ibi enim laborant & operantur boni, ſimplices & viatores. Ibi contra mundum hoſtem, & carnem præliãtur viri perfecti & meliores, ibi etiam inſidiantur ſc. alter alteri, viri callidi & deceptores. Vnde nota, quod mundus eſt

Campus
- Pugnæ & militiæ,
- Luctus & triſtitiæ,
- Fraudis & malitiæ,
- Mortis & ſæuitiæ,
- Tumoris & ſuperbiæ.

Quod ſit campus pugnæ, patet, quia militia eſt vita hominis ſuper terram. Vnde de Arphaxat & Nabuchodonoſor dicitur Iudith. 1. quod *iſti pugnauerunt in campo.* Vnde de diabolo poteſt dici illud 1. Machab. 21. Quod *Triphon miſit exercitum magnum in campum.*

¶Item quod ſit locus triſtitiæ, patet Zachar. 22. Vbi dicitur. *Magnus erit planctus in Hieruſalem, ſicut planctus ad Remmon in campo Magedo.*

¶Item quod ſit locus fraudulentiæ, patet, quia in campis lãtent latronum inſidiæ 2. Regum 15. *Ecce ego abſcondar in campeſtrib. deſerti.*

¶Item quod ſit locus ſæuitiæ, patet, quia in campis pecora à feris, & Lupis deuorantur, & innocentes etiam aliquoties à latronibus occiduntur. Vnde de Ioſia bono rege legitur 2. Par. 35. *Quod Pharao ipſum occidit in campo Magedo.*

¶Item quod ſit campus ſuperbiæ, patet Geneſ. 15. Vbi dicitur, quod *in campo ædificauerunt gigantes turrim,* ſicut dicitur Gen. 11. Quia vere ſuperbi non ceſſant ædificare turres & ædificia in hoc mundo, hoc eſt dictum, ſtatus eminentiam ampliare. Ideo talibus accidit ſicut Sedechiæ, de quo dicitur Hierem. 39. *Comprehenderunt Sedechiam in campo ſolitudinis Hiericho,* ſcil. milites regis Babylonis. Hiericho enim quæ interpretatur luna, ſignat mundum, qui more lunæ continue eſt in fluxu, quia vere in cãpo mundi comprehenduntur ſcilicet à dæmonibus & peccatis illi, qui dicuntur Sedechias, qui erat rex impius, & periurus, ſc. peccatores & mali. Iſte ergo campus eſt locus laborioſus ad militandum.

¶Sexto dico, quod eſt campus pericoloſus ad habitandũ ſc. G
infernus. Sicut enim in campis iuxta ciuitates proiiciuntur cadauera corrupta & omnia vilia, & immũda, propter quod Lupi, & canes ſolent ibi ſæpius habitare, ſic vere infernus eſt ille cãpus, in quo à ciuitate huius mundi proiiciuntur peccatores putridi, & in quo ipſos deuorabunt dæmones, & tortores. Vt Ezec. 37. vbi *ipſe vidit campum qui erat plenus oſſibus mortuorũ.* Et ideo iſte eſt campus Sennaar, qui interpretatur fœtor, vbi ciuitas Babylon, id eſt, confuſio fuit ædificata, vt dicitur Gen. 11. & vbi *amphora plena impietate,* id eſt, anima peccatrix *fuit deleta.* Sicut dicitur Zach. 5. Et ſic patet multiplex campus, ſc. periculoſus, laborioſus, Fructuoſus, glorioſus, & gratioſus. Sufficit.

Chanaam. Chananæus. ſeu Cham.

Nota quod Chanaam fuit filius Cham filii Noe, qui patrem inebriatum deriſit. Dicitur etiam Chanaam ipſa terra, quam ipſe Chanaan inhabitauit, quæ, quia habitatores eius fuerunt peſſimi, dæmoniis ſacrificantes, & ipſos filios immolantes, ideo populus ille de terra illa à domino ſublatus eſt, & filii Iſrael introducti. Et ſic terra prius Chanaan fuit, poſt vero Iudæa vel Iſrael nominata eſt. Dicam igitur, quod iſta terra, & ille populus ſecundum diuerſas conditiones, & interpretationes poteſt ſignificare diuerſa. Significat enim

Mundum, qui inficit,
Auarum, cui nihil ſufficit,
Religionem, quæ perficit,
Paradiſum, qui reficit,
Infernum, qui interficit.

Quod ſignificet mundum & mundanos, patet, quia Chanaan interpretatur negociator vel poſſidens vel æmulator, quia vere mundus non quærit niſi lites, & negocia tractare, terras & diuitias poſſidere, & aliis æmulari, & inuidere. Et ideo patriarchæ ſcil. Abraham, & Iſaac terram Chanaan dimiſerunt, & in Ægyptum peregrinatum iuerunt, & vxorem ibi accipere noluerunt. ſicut dicitur Gen. 28. Quia pro certo ſancti in mũdo, & eius negociis nõ ſuerunt habitare mentaliter, imo in Ægypto, qui interpretatur tenebræ, i. in obſcuritate tenebrarum, id eſt, tribulationum peregrinati corporaliter. Ideo dicebat Iſaac filio ſuo Geneſ. 28. *Non accipias vxorem de filiabus Chanaan.* Et ſicut Chananæi filias ſuas ſacrificabant dęmoniis, ſic mundani magis volunt filios ſuos deputari vitiis, quam Deo vel eius obſequiis. Et ſicut manna defecit quando filii Iſrael attigerunt terminos terræ Chanaan, ſic vere filiis Iſrael, id eſt, religioſis, & clericis mãna deficit, & ſe crudos, & indeuotos reperiunt, quando terram Chanaan, id eſt, mundum & mundi negocia plus debito frequentant, & tangunt. Exod. 15. *Obriguerunt omnes habitatores terræ Chanaan, &c.*

¶Item, quod ſignificat hominem impium, & auarum, patet, quia Cham ſeu Chanaam patrem nudauit, & pudenda eius de- A
riſit, & interpretatur negociator, ſuſpirans, motus, & poſſidens populos. Sic auarus etiam patri non parcit, imo ſi poteſt, eum denudat, ſpoliat, & tandem de ipſo ridiculum ſuum facit, ſicut patet de filiis impiis. Hi quoque ſunt in continuo motu, ſuſpirantes ſemper, raro læti, abſque mora negociantes, & per diuitias ſuas in ſubiectione populos poſſidẽtes. Pauperes enim videntur alterutrum dicere illud Gen. 45. *Onerantes iumenta ite in terram Chanaam;* quaſi dicerent; Alibi non inueniuntur prata, vnde de auaris poteſt dici illud Gen. 13. *Chananæus, & Pherezæus, habitant in terra.* iſti enim ſemper pugnant contra filios Iſrael, id eſt, contra bonos. Num. 21. *Chananæus pugnauit contra filios Iſrael.* Iſti tamen non ſolum pugnant contra filios, id eſt, cõtra Eccleſiaſticos, imo ſunt mixti cum eis, & ſunt pars eorum, quia ſcil. vbique. & in mundo, & in Eccleſia inuenietis auaros. Vnde Ioſue 16. *Habitauit Chananæus in medio Ephraim.*

¶Item quod ſignet religionem vel Eccleſiam, patet, quia in B
terra Chanaã patriarchæ habitauerunt. Chriſtus & apoſtoli inde fuerunt, ipſam filii Iſrael acquiſiuerunt, & malis habitatoribus electis bonos introduxerunt. Talis eſt religio vel Eccleſia. Io. 2. *Nuptiæ factæ ſunt in Chana Galilææ.* Gen. 13. *Abraham habitauit in terra Chanaam,*

¶Item quod ſignet Paradiſum, patet, quia Chanaan interpre-

tatur

tatur poſſidens donum, quia poſſidetur proprie donum Dei. Pſal. *Tibi dabo terram Chanaan funiculum hered. veſt.* in terra Chanaan habitauit Iſrael, id eſt, vir videns Deum, & ibi eſt Hieruſalem, quæ eſt viſio pacis, quia ſcil. in paradiſo eſt & Dei & pacis, perfecta viſio, Ideo ibi optabat ſepeliri Iacob, dicens Gen. 50. *In terra Chanaan ſepelies me.*

¶ Item quod ſignat diabolum, patet, quia ſicut Chananæi ſemper fuerunt Iſraelitis contrarii, ſic dæmones ſunt fidelibus inimici. Num. 21. *Chananæus pugnauit contra filios Iſrael, & victor exiſtens tulit ex eo prædam.*

¶ Item quod ſignificet infernum, patet, quia interpretatur ſuſpirans: & in inferno eſt ſuſpirium ſempiternum. Neh. 9. *Humiliaſti habitatores terræ Chanaan.* Et ideo de damnatis poteſt intelligi illud Num. 4. *Chananæus moratur iuxta mare*, vid. in amaritudine infernali, &c. Sufficit.

A *Candelabrum.* Eſt inſtrumentum, quo lumen in domo, vel in menſa ſuſtētatur, & per quod locus, vbi eſt, illuminatur, & caligine depuratur. Et dicitur candelabrum à candela, eo quod candelabrum ſolet eſſe vehiculū candelarum. Quia igitur in ſcriptura agitur de triplici domo illuminabili, ſcil.

De domo { Eccleſiæ, Animæ, Cæleſtis patriæ.

Item poſſumus diſtinguere tria genera candelabrorū, eſt ergo candelabrum domus interioris, domus exterioris, domus ſuperioris.

¶ Candelabrum domus interioris vel interius, ſcil. animæ eſt illa virtus, quæ illuminat animam, & iſta eſt ſplendor veritatis, quæ templum cordis humani purificat ab errore. Et ſicut videmus, quod candelabrum habet plures partes ad ſui conſtitutionem, ſc. baſim, ſtipitem, brachia, & culmen, & lumen, ſic vere candelabrum veritatis debet habere

Chriſtum pro baſe & fundamento,
Fidem pro ſtipite & fulcimento,
Prudentiam circa temporalia pro brachio ſiniſtro,
Scientiam circa naturalia pro brachio dextro,
Sapientiam circa æternalia pro culmine ſupremo,
Diſcretionem circa omnia lumine claro.

¶ Et ſic de iſto candelabro, & de anima dicitur illud Eccleſiaſt. cap. 26. *Lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, & ſpecies faciei ſuper ætatem ſtabilem, columnæ aureæ ſuper baſes argenteas & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.* Mulier iſta eſt anima, quæ pedibus firmi propoſiti eſt fulcita, & candelabro veritatis cum lucerna prudentiæ decorata. Et ideo iſtud candelabrum figuratum eſt in illo candelabro Exod. 25. *quod erat ex auro puriſſimo & ductile, quod ſeptē habebat lucernas, & in tabernaculo fœderis ponebatur.* Sic vere chariſſimi candelabrū veritatis, quod ſemper debet in tabernaculo cordis noſtri lucere, debet eſſe aureū per ſanctitatem, ductile per pietatem, vt ſemper ſint ſimul miſericordia, & veritas, & debet habere ſeptem lucernas, id eſt, cognitionū ſpiritualium vniuerſitatē, quia ſicut dictum eſt, debet ſecū habere fidem, ſcripturam, prudentiam, ſcientiam, ſapiētiam, diſcretionem, contemplationē. Et ſic per iſtas ſex lucernas poteſt anima illuminari. Et erit ſimilis illi, *qui ambulat in medio ſeptem candelabrorum aureorū.* Apoc. 1. Et ſic dicet illud 2. Paral. 13. *Eſt quoq; apud nos candelabrū aureum, & lucerna eius.* Sed vere proh dolor multi ſunt, qui carent tali candelabro, qui ſcilicet prædictis luminibus non illuſtrantur, ſed peccatis, & erroribus obſcurantur. Figura 1. Mach. 1. vbi dicitur, quod *Antiochus rex tulit de templo menſam, altare, & candelabrum.* Quia reuera chariſſimi, Antiochus, id eſt, diabolus, abſtulit hodie de templo cordis multorum

Compaſſionis dulcorem (Menſam inquit)
Orationis feruorem (Altare inquit)
Diſcretionis ſplendorem (Candelabrum inquit.)

Non ſic (chariſſimi) non, ſed ſimus ſicut illa Sunamitis 4. Reg. 4. Quæ dixit viro ſuo, quod *faceret in domo ſua Heliſæo prophetæ cœnaculum paruum, menſam, ſellam, lectum, & candelabrum:* quia vere (chariſſimi) in domo cordis noſtri nos debemus vero Heliſæo, id eſt, Chriſto per virtutes, & gratias cœnaculum, & habitaculum præparare, in quo pro certo debet poni menſa ad alios educandum, hoc eſt, clementia, ſella ad alios iudicandum, hoc eſt, iuſtitia, lectus ad placide quieſcendum, hoc eſt, pax & concordia, candelabrum ad illuminandum, hoc eſt, prudentia, Et ideo de tali candelabro dicitur 1. Mach. 4. *Intulerunt altare incenſorum, & candelabrum, & menſam in templum.* Iſtud eſt ergo candelabrum luminis interioris.

B ¶ Secundo dico, quod eſt candelabrum domus exterioris, quæ ſcil. eſt eccleſia, & iſtud candelabrum ſignat viros Eccleſiaſticos, perfectos, claros, prouidos, & maturos, diſcretos & luminoſos, qui ſuis doctrinis & exēplis domū eccleſiæ illuminant, & illuſtrant. Et ſic ſunt viri ſancti, & boni prælati, & prædicatores, & doctores. Sicut enim candelabrum habet baſim inferius, qua ſuſtinetur, ſtipitem in medio, quo erigitur, brachia in latere, quibus extenditur, ſic homo perfectus habet baſim, id eſt, fidei ſuſtentamentum: ſtipitem, id eſt, ſpei ſubleuamentum, brachia, id eſt, charitatis amplexamentum. Et ſicut candelabrum in medio ponitur, lumen ſupra ponitur, à vento & pluuia defenditur, ſuperfluitatibus emungitur, & purgatur: ſic vir perfectus, & maxime prælatus, debet eſſe in medio æquitatis, ſine perſonarum, aut munerum acceptione, debet habere lumē veritatis ſine deceptione; debet à vento vanitatis & pluuia voluptatis ſe præſeruare per temperantiam, debet à ſuperfluitatibus diuitiarum purgari per eleemoſynam & clementiam. Ideo de tali candelabro dicitur Zach. 4. *Ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius ſuper caput eius.*

C ¶ Vbi aduertendum eſt, quod illud candelabrum debet conſiderari quantum ad compoſitionem aureum. Quantum vero ad operationem, quia debet illuminare. Lampas eius inquit. Quantum ad conuerſationem debet prudēter ſeruari, quod oſtenditur, cum dicitur, quod debeat aliquid habere ſuper caput eius. Iſte enim debet eſſe purus in cōpoſitione (ideo dicitur aureum totum) clarus in operatione (ideo dicitur habere lampadem) cautus in ſui conſeruatione, quia ſc. debet habere caput velatum (Super caput eius inquit.)

¶ Attendatur ergo compoſitio moraliter, quia viri perfecti debent eſſe aurei toti, & ſancti, ſcil. interius in conſcientia, & exterius in apparentia, quia ſcil. non debent eſſe ſicut hypocritæ, ſcil. aurei exterius, & non interius, ſed totum quicquid agunt, debet eſſe aureum, atq; ſanctum. Et figurabuntur in candelabro tabernaculi, quod totum erat aureū, in cuius compoſitione concurrebat baſis, brachia, lampades ſeptem, oleū, lux, ſcyphi, calami, ſphærulæ, lilia, munctoria, & vaſa ad emuncta extinguenda Sic vere ad compoſitionem moralem Eccleſiaſtici & perfecti debent concurrere iſta, videlicet

Aurum ſapientiæ,
Lux gratiæ,
Baſis fidei,
Hoſtile ſpei,
Brachia charitatis,
Oleum pietatis,
Septem lampades ſeptiformis ſpiritus bonitatis.

Iſti etiam debent habere ſcyphos ſcientiæ, calamos eloquentiæ ſphærulas volubiles obedientiæ, lilia caſtitatis & continentię, emunctoria largitatis, vaſa ad emungendum emuncta alienæ paupertatis. Vaſa enim iſta erant plena aqua, & quando ſuperfluitates candelabrorum abſtergebantur & emungebantur in illis vaſis ne fœterent, extinguebātur, & ideo per iſta vaſa pauperes deſignātur, qui aqua miſeriæ ſunt pleni, quia ſuperfluitas diuitiarum candelabri & cuiuslibet viri eccleſiaſtici, & prælati per clementiam debet emungi, & per eleemoſynam in iſta vaſa debet extingui, quamuis multi faciunt contrarium, qui ſuperfluitates diuitiarum in vaſa talia non extinguunt, ſed in diuitib. parentibus & adulatoribus totum expendunt, & ideo non mirum eſt ſi per infamiam iſta fœtent. Debent igitur iſti eſſe candelabra aurea, vnde 2. Paral. 4. *Fecit candelabra cum lucernis ſuis, vt lucerent ante oraculum ex auro puriſſimo.* Et aduerte illud, quod dicit Iſidor. de quodam candelabro vel templo. Erat vnum candelabrum, quod continue ardebat, & lucebat, nec aliqua tempeſtate poterat extingui, factum enim erat de quodam lapide precioſo, qui dicitur asbeſton, qui ſemel accenſus, nunquam amplius extinguitur. Sic vere viri perfecti, & maxime eccleſiaſtici, & prælati in tēplo eccleſiæ militantis debent eſſe candelabra ad alios illuminandum, docendum & dirigendum, qui ſine dubio ita debent eſſe cōſtantes, & perſeuerantes, quod lux ſuorum bonorū exemplorum & documentorum nunquam debet

Digitized by Google

deficere,ſed continue perdurare,vnde Prouerb.30. *Non extinguetur in nocte lucerna eius*.Quod bene poteſt figurari, Numer.8 vbi dicitur: *Candelabrum in parte auſtrali erigatur*.Auſtralis ergo & meridialis pars,quæ claritaté habet maiorem,ſignat, quod claritas & ſplendor ſpiritualis iſtorum ſemper debet aliis lucere, Matth. 5. *Nemo accendit lucernam,& ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum,vt luceat omnibus,qui in domo ſunt*. Vnde adhuc aduertendum eſt de iſto candelabro,quod dicitur Num.4.vbi præcipitur, quod *candelabrum aureum quoties extra tabernaculum portabatur,debebat hyacinthino pallio eſſe velatum,nec debebat nudum oſtendi*, ad denotandum,quod viri eccleſiaſtici ſemper debent eſſe velati,ſc.velamento honeſtatis & ſecretæ humilitatis,ſemper debent tenere ſe clauſos,& opertos, nec ſe debent aliquo modo per hypocriſin,& iactátiam propalare. Quia ſicut dicitur Prouerb.25.*Beatus,qui cuſtodit pallium ſuum in die frigoris*.Et ſic iſti erũt de illis,de quibus dicitur Apocal.11.*Iſti ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra ante Deum lucentia*. Iſtud eſt ergo candelabrum domus exterioris.

D ¶Tertio dico,quod eſt candelabrum domus ſuperioris, & iſtud eſt Chriſtus,& ſancti,qui ſunt in patria, quia ſicut dicitur Apoc.21.*Lucerna ciuitatis eſt agnus*.Et Zach.4.*Ecce candelabrum aureum totum*.Et Apocalyp.1. dicitur: *quod filius hominis ambulat in medio ſeptem candelabrorum aureorum*(id eſt, Sanctorum.Et ſic patet,quod eſt candelabrum domus interioris,exterioris, & ſuperioris,&c.

A **Candor.** Quia dictum eſt ſuperius de albedine, ideo parum intendo dicere de candore. Vnum tamé aduertendum eſt,ſc.quod candor(vt communiter)á frigiditate generatur.Sicut enim dicit philoſophus,frigiditas eſt mater albedinis. Candor ergo nihil aliud eſt quã quædam qualitas in ſuperficie corporis á frigido generata. Et eſt aduertendum,quod ſecundum hoc eſt triplex candor corporalis

Niueus,
Lineus,
Luteus,

Candor ſecundum hoc poteſt conſiderari tripliciter in ſcriptura.Signat enim puritatem,caſtitatem,& falſitatem: Puritatem dico ſcilicet innocentiæ,& iſte eſt candor niueus & ideo pueris innocentibus in baptiſmo datur veſtis candida. Angeli etiã,qui ſunt innocentiſſimi, depinguntur cum candida veſte communiter. Et dicitur Marc.16. quod *mulieres viderunt angelum coopertum ſtola candida*.Et ideo præcipitur Eccl.9. *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida,& oleum de capite tuo non deficiat*. Vbi aduerte, quod innocentia debet habere operculum honeſtatis (Veſtimenta inquit candida)roraculum pietatis(Oleum)cœnaculum firmitatis(Omni tempore inquit nõ deficiat.) Sit ergo innocentia lucens,& perſpicua,mulcens,& roriflua, durans, & continua.Sed vere multi perdunt illum candorem,ſicut coruus, qui ſecundum fabulas fuit auis candida, ſed per eius ſuggeſtionem Phœbus magiſter ſuus commiſit homicidiũ & Coronidem,quam ſumme diligebat occidit,ideo coruum de albo in nigrum mutauit. Vide Ouidium metamorph.li.2.fab.7.Sic vere illi hodie perdunt candorem innocentiæ, qui per relationes, & adulationes faciunt magiſtros ſuos committere multa mala.Iſte eſt candor miſericordiæ, & pietatis, ſeu innocentiæ, & puritatis.

B ¶Secundo dico,quod eſt candor lineæ caſtitatis. Candor enim lineus ſeu byſſinus ſignat caſtitatem,quia lineum eſt illud, quod ponitur ad carnem,vt ſeruetur pura & munda,ſic caſtitas facit carnem eſſe puram & mundam. Apoc.19.*Datum eſt ei, vt operiat ſe byſſino ſplendenti, & candido*.Vide ſupra de byſſo. Sed iſte candor perditur,ſicut candor piperis,&c. Non ſic, ſed ſimus candidi, Cant.5.*Dilectus meus candidus,& rubicundus,electus ex millibus* Vbi aduerte,quod caſtitas debet habere charitatis ardorem (Rubicundus)bonitatis valorem(Electus.) Et nota,quod vir caſtus dicitur electus. Thus enim quanto candidius, tanto melius,& maxime,quando exit ab arbore nouella. Sic vere homo quanto candidior per caſtitatem, tanto melior & acceptabilior,& eligibilior,& vtilior debet dici. Talis potiſſime fuit Chriſtus figuratus in *illo angelo, qui erat in nube candida*. Apoc.1. *Capilli eius candidi ſicut lana alba*.Iſtud patet per beatam virginẽ, de qua figuratiue dicitur Apoc.19. *Vxor agni parauit ſe,& datum eſt illi, vt operiat ſe byſſino ſplendenti & candido*: quia iſta fuit vxor Chriſti per charitatem,parata per honeſtatem, byſſo operta per caſtitatẽ. Ideo dicitur Eccl.34.*Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus*.Ideo de iſto candore dicitur Sapient.7.*Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula; & imago bonitatis Dei*. Iſtam auctoritatem diuiſam,& proſecutam vide infra de luce.Iſte eſt igitur candor lineæ caſtitatis.

¶Tertio dico,quod eſt candor luteæ falſitatis.Et iſte eſt, candor hypocritarum, qui ad modum parietis lutei exterius ſunt candidi per fictam caſtitatem, interius tamen lutei & viles per iniquitatem.Iuxta illud Actor.24.*Percutiet te Deus paries dealbate*. C
Baſiliſcus enim licet ſit bene venenoſus, ſiue venenoſiſſimus, eſt tamen candido diademate coronatus. Sic hypocritæ licet ſint venenoſi peccatores & iniqui, tamen candido diademate caſtitatis fictiuæ ſunt coronati. Talis candor figuratur per candorem lepræ Leuit.13.vbi dicitur, quod candor in cute ſignificabat aliqualiter lepram in carne, quia ſcil.candor fictiuæ caſtitatis ſignificat Lepram hypocriticæ prauitatis.Et ſic patet, vt dictum eſt

Candor { Luteus,vel candor falſitatis,
Lineus,vel candor caſtitatis.
Niueus,vel candor puritatis.

¶Item nota ſi vis quod eſt candor proſperitatis temporalis, fœlicitatis æternalis,formoſitatis corporalis.De primo, Eſaiæ 2 *Si introierit vir aureum habens annulum in veſte candida*.De ſecundo Sapient.7.*Candor enim eſt lucis æternæ*.Apoc.20.*Vidi Thronum magnum candidum*.De tertio Threnor.cap.4.*Candidiores niue, nitidiores lacte*.

Canere.Cantare. Sciendum in primis, quod cantus in ſcriptura multipliciter accipitur, videlicet tam in bono,quã in malo. Cantus enim eſt emiſſio vocis cum diuerſitate concordi & proportionata,lætitiam animi demonſtrans.Et ſignat in bono officium,orationem, laudem, & gratiarum actionem, & ſpiritualem conſolationẽ & prædicationẽ.Ideo de talibus cantibus dicitur 1.Paral.16.*Sacerdotes coram arca fœderis Domini iugiter canebant*. In malo autem ſignat inanem lætitiam,iactantiam,laſciuiam,deriſionem, detractionem.Ideo de talibus malis canticis dicitur Soph.2.*Vox cantantis in feneſtra,coruus in ſuperliminari*.Dicamus igitur,quod in ſcriptura inuenitur videlicet cantus A

Laudabilis & meritorius,
Mirabilis & allectorius,
Damnabilis & deceptorius.
Primus cantus debet frequentari,
Secundus cantus debet affectari,
Sed tertius debet deteſtari.

Dico ergo,quod eſt cantus cum diligentia freqũẽtandus. Iſta eſt enim differentia inter aues,& animalia,quia aues delectantur in cantando,animalia autem nõ. Nam aues potiſſime paruulæ,libenter,& delectabiliter ſolent cãtare, & maxime quãdo fuerint ſatiatæ.Sic vere iſta eſt differentia inter beſtias ſpirituales,id eſt,peccatores & aues cœleſtes,id eſt,viros perfectos, bonos & iuſtos, quia vere iſtæ beſtiæ in cantu & lætitia ſpirituali nullatenus ſe delectant,ſed aues,id eſt,viri ſpirituales,cantũ ſalutis frequentant & maxime quando fuerint ſatiati. Nã boni quando bonis temporalib.vel etiam gratiis & virtutibus á Deo ſatiantur,ſolent cantare per gratiarũ actionem. Pſ. *Cantabo Domino,qui bona tribuit mihi*.Quandoq;etiam ſatiantur infortuniis, & tribulationibus,tunc cantare ſolent per compunctionẽ,& orationem,& per ſpiritualem conſolationem,vnde Ezech.32. *Fili hominis cane carmen lugubre*.

¶Item quando ſatiantur á Deo pabulo S Scripturæ & gratiæ, tunc vere ipſi debent cantare prædicationem,& aliorũ eruditionẽ. Apoc.8.*Angeli,qui habebant tubas,parauerunt ſe, vt canerent tuba*.Tubæ enim ſunt dicta S.Scripturæ,quibus habitis neceſſe eſt,vt canamus.

¶Item ſi fuerint ſatiati venenoſis cibis diuerſorum peccatorum,tunc pro certo ipſi debent canere per confeſſionem. De quo cantu dicitur 1.Cor.15 *Canet enim tuba,& mortui reſurgent incorrupti*.Tuba enim confeſſionis facit mortuos peccatores reſurgere á corruptione damnationis.Et ideo quia Chriſtus fuit vnctus oleo lætitiæ præ conſortib.ſuis,hinc eſt, quod ſemper tales cantores vult ſecum habere,& eorum cantus in ſuis auribus reſonare.Figura Apocalypſ.cap.14.vbi dicitur, quod *ante ſedem agni erat maxima multitudo angelorum, qui cum ſuis citharis cantabant canticum nouum*,veruntamen ibi dicitur, quod *ipſi habebãt quatuor cõditiones:ipſi n.erant emti de terra,erant ſine macula quia*

virgines

Digitized by Google

virgines cum mulieribus coinquinata non fuerunt, & in ore eorum non erat inuentum mendacium, & ſequebantur agnum quocunque ibat. Iſte agnus (chariſſimi) eſt Chriſtus, coram quo citharœdi, id eſt, viri ſpirituales quotidie ſpiritualia cantica modulantur: Verumtamen iſti debent habere quatuor conditiones, quia ſcilicet iſti debent eſſe ſine macula, ſine mendacio, ſequi agnum, empti de terra.

B ¶Circa quod aduertendum, quod ſpirituales cantores debent

Opulentiam abdicare realem (Empti inquit de terra)

Continentiam procurare carnalem (Sine macula)

Eloquentiam amputare verbalem (In ore inquit eorum)

Extollentiam incuruare mentalem (Quia ipſi debent ſequi agnum, &c.

Debet igitur ſpiritualis cantor abdicare proſperitatē. Sicut enim fiſtula non poteſt bene cantare quamdiu ſit plena, imo neceſſe eſt, quod ſit vacua, quia alias non bene ſonat, ſic vere homo nunquam bene cantat ſpiritualiter, niſi ab amore temporalium vacuetur. Quod oſtenditur cum dicitur, quod iſti, qui cantabant canticum nouum, empti ſunt de terra, id eſt, de amore terrenorum empti. Auiculæ enim tunc melius cantant, quando à terra extolluntur, ſic viri ſpirituales quando à terrenorum amore per paupertatem ſpiritualem eriguntur. Ideo iſti poſſunt dicere cum Dauid. *Quomodo cantabimus canticū Domini in terra aliena?* quaſi diceret. Nō poteſt fieri niſi ab iſta terra exeamus. Quod eſt contra auaros, qui non ſunt empti de terra, ſed magis plantati in terra. Et ideo nullum cantum ſpiritualem poſſunt dicere coram Deo, quia nec orationem, nec confeſſionem, nec conſolationem, nec monitionē poſſunt canere, vel narrare: cōtra illud: *Cantate Domino, & benedicite nomini eius.* Auaritia enim eſt ſimilis Lupo, quia Lupus eſt animal vorax, quod dum reſpicit hominem, aufert ei vocem, ita quod nō poteſt canere ſeu loqui Anhelitus enim Lupi corrumpit aerem. Sic vere (chariſſimi) auaritia, quæ Lupinam voracitatē, & inſatiabilitatem continet, ſtatim, quando eos tenuerit, vocem & cantū ſpiritualem aufert. Ideo tales dicuntur Eſa. 56. *vniuerſi canes muti, latrare non valentes.* Non ſic (chariſſimi) ſed abdicemus proſpera temporalia. Empti inquit de terra, vt dicatur de quolibet noſtrum illud Dan. 7. *Sublata eſt de terra & ſuper ſedes, &c.*

C ¶Secundo dico, quod ſi volumus bene cantare, neceſſe eſt, quod depuremus corpora noſtra per caſtitatē, quod oſtenditur cum dicitur. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. Sicut tympanum, quando eſt pingue non poteſt bene ſonare, imo neceſſe eſt, quod ſit valde ſiccum, ſic vere illi qui ſunt pingues per carnalitates, non poſſunt ſonum, & cantum diuinæ laudis & orationis vel cōfeſſionis cantare, imo vere neceſſe eſt, quod homo ſit ſiccus per caſtitatem, & ab omni carnalitatis humore, & pinguedine denudatus. Ideo talibus dicitur Eccleſiaſt. 9. *Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ.* Quia ſicut dicitur ibidem, *propter ſpeciem mulieris multi perierunt.* Vnde dicit Auguſt. *Nihil tam ab arce contemplationis virilem animum deiicit, ſicut fœminæ blandimenta.* Ideo à mulieribus & à carnalibus, & luxurioſis actibus debet quilibet Eccleſiaſticus abſtinere, vt coram agno immaculato Chriſto ſit acceptabilis canere, & pſallere. Et merito, quia verus cantus, & laus, & iubilus perſonarum mūdarum, & pudicarum eſt Deo mirabiliter gratioſus, & diabolo odioſus. Cantus enim galli albi timetur ſecundum Iſidor. mirabiliter à Leone, quia reuera Leo diabolus timet, odit, & fugit cantum ſpiritualē galli albi, id eſt, hominis caſti, & puri. Cantus enim orationis, profeſſionis, & confeſſionis, laudis, contritionis, & prædicationis talis non poteſt à diabolo ſuſtineri. Ideo de talibus debet, & poteſt dici illud Matth. 26. *Continuo Gallus cantauit, & recordatus eſt Petrus verbi Ieſu*, & ſequitur. *Et egreſſus foras fleuit amare.* Ecce igitur quomodo ad cantum galli ipſum diabolus reliquit, & ille ad dominum ſe conuertit. Et ſecundum veritatem cantores, & Dei ſeruitores decet eſſe valde ornatos, & maturos 2. Paral. 35. *Cantores ſteterunt in ordine ſuo.* Figura 1. Reg. 16. vbi dicitur, quod *quando Dauid canebat cithara, dæmonium recedebat à Saul, & leuius ferebat.* Sic vere ſi ſpiritus fornicationis exagitat Saul, i. carnem, percute citharam cordis tui, & fac ipſam ſonare & cantare per orationem, & confeſſionem, & ſic dæmonium ſuperabis, & carnis ſtimulos leuius ſuſtinebis.

Hi ſunt igitur, &c. Et per conſequens delectabilius cantantes. Ideo dicitur figuraliter de cantu illo Apoc. 8. *Primus angelus tuba cecinit.* Angelus ſignat carnis puritatem. Debemus igitur abdicare carnalitatem & proſperitatem.

¶Tertio ſi volumus bene cantare, debemus abdicare verboſitatem & loquacitatem. In ore (inquit) eorum non eſt inuentum mendacium. Sicut enim raucedo vocis impedit cantum, ſic mendacium, ſtultiloquium, deriſio, detractio, quæ ſunt quędam raucedines ſpirituales, non ſinunt hominem bene cantare. Sub nomine enim mendacii intelligitur omnis locutio mala. Ideo dicitur Eccleſiaſt. 7. *Noli velle mentiri omne mendacium.* Et ratio eſt, quia ſicut dicitur Sapient. 1. *Os quod mentitur, occidit animam.* Circa illud igitur eſt ſciendum, quod eſt multiplex malus cantus. Eſt enim cantus nimis altus, nimis falſus, nimis raucus, & nimis blandus. Cantus nimis altus eſt iactantia, & elatio, & tales ſunt ſimiles cuculo, qui alte, & continue cantat, verūtamen nihil dicit niſi de ſeipſo & ſuis factis, & ſuorum. Ideo deriſorie dicitur Eſa. 23. *Bene cane, frequenta canticū meretrix obliuioni tradita, vt memoria tui ſit*, quaſi dicatur, illi vident ſe eſſe in obliuione, & ſine memoria, & ideo de ſe canunt, contra illud Matth. 6. *Noli canere tuba ante te, &c.* Item cantus raucus eſt detractio, & deriſio. Ideo tales ſunt ſimiles Ranis, quæ voce ſua rauca continue volunt cantare quamdiu neminem vident. Sic detractores in abſentia non in præſentia ſemper murmurant, & diffamant. Tales enim cantant de aliis nimis rauce, id eſt, nimis diffamatorie, ſeu male: ſimiles etiam vlulis, quæ ſunt aues nocturnæ, quæ clamādo, & deridendo videntur cantare. Vnde poſſunt alii dicere illud Iob. 30. *Nunc autem derident me iuniores tempore*: & ſequitur, *Nunc autem in cantum eorum verſus ſum.* Cantus blandus eſt adulatio, & mala ſuggeſtio. Et tales ſimiles ſunt Sirenis, quæ ſuo cantu trahunt nauigantes ad naufragium, quia ſcil. cantus adulatorum, luxurioſorum, & malorum ſuggeſtorum, & maxime hæreticorum ſibi, & aliis ſunt cauſa periculi ſempiterni. Michææ 2. *Cantabunt canticum cum ſuauitate.* Ideo tales poſſunt dicere illud Amos 5. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, cantica lyra tuæ non audiam.* Cantus falſus eſt lætitia mundialis, & conſolatio, quæ falſa eſt. & vana: tales ſunt ſimiles cygno, qui eſt auis, quæ continue in fluminib. vult conuerſari, cuius cantus eſt ſignum, & præſagium mortis ſuæ. Sic vere cantus & lætitia mundialis, quam exercent homines, qui in fluminibus diuitiarum viuunt, eſt ſignum & præſagium, quod mors æterna eſt eis præparata. Amos 8. *Conuertam omnia feſta in luctum, & cantica veſtra in planctum.* Ideo comminatorie dicitur talibus Eſa. 24. *In canticis non bibent vinum, amara erit potatio bibentibus illam.* Iſti igitur (chariſſimi) non ſunt, in quorum ore non eſt inuentum mendacium. Non ſic (chariſſimi) ſed abdicemus loquacitatem, ſi volumus dicere canticum Deo gratum. D

¶Quarto dico, quod neceſſe eſt, quod vendicemus humilitatem: quod oſtenditur, cum dicitur: Sequuntur agnum quocunq; ierit: ſequitur, ſignat obedientiam, imitationem, humilitatem, & ſubiectionem. Qui enim bene, & delectabiliter vult cantare, debet ſe aliis bonis cantorib. conformare. Sic vere, ſi illos ſpirituales cantus bene dicere volumus, neceſſe eſt, quod bonis cantoribus, ſc. Chriſto & Sanctis nos per humilitatem, & ſubiectionē conformemus. Ideo dicitur de ſequendo Matt. 8. *Sequere me, & dimitte mortuos. &c.* Et Matth. 4. dicitur, *quod Petrus, & Andreas relictis retibus ſecuti ſunt Chriſtum.* Sicut enim ille, qui non ſequitur alios in cantu vocali, diſſonantiam facit, ſic in cantu ſpirituali ille dicitur diſcrepare, qui per arrogantiam ſe dedignatur aliis conformare. Ideo talibus pulchre loquitur Hieron. Id Iulianum. *In cithara*, inquit, *diaboli tres ſunt falſæ voces*, ſcilicet,

Elatio, quam habuit in cœlo,

Snggeſtio, quam cœpit in Paradiſo,

Deſperatio, quam cepit in inferno.

Muſica enim diaboli ab altiori cātu incepit. Inchoauit enim in cœlo antiphonā elationis dicens: *Ponam ſedem meam ad Aquilonem*: altius. n. incepit, quam debuit, ideo cecidit. Poſtea de cœlo deſcendens inchoauit in Paradiſo antiphonam ſuggeſtionis, & poſtea in inferno antiphonam deſperationis. Differt. n. muſica Chriſti à muſica diaboli, quia diaboli incipit ab altiori, Chriſti vero ab humiliori. Audi doctorem muſicæ ſpiritualis. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* & Matth. 11. & 1. Mach. 6. *Pars exercitus per loca humilia ibat caute & ordinate.*

Digitized by Google

Habeamus igitur humilitatem,
Horreamus loquacitatem,
Contemnamus proſperitatem,
Dimittamus carnalitatem.

Et ſic *digni erimus cantare nouum canticum coram agno*, & merito, quia pro certo Deus mirabiliter diligit bonos cantus. Dicit enim Soli. fontem eſſẽ in Sicilia, qui quodam occulto inſtinctu naturæ videtur in cantu, & melodia delectari, ſi enim iuxta fontẽ aliquis ceperit canticis, vel melodiis reſonare, ſtatim videbit aquã plus ſolito ſurgere, & erumpere, & ſurſum ſe ſupra margines eleuare. Sic vere fons ſapientiæ verbum Dei in talibus ſpiritualibus canticis delectatur, & magis ſolito erumpit in beneficiis & lætatur. Bene ergo dicitur in Pſalm. *Cantate Domino & benedicite nomini eius*. Et nos etiam Exod. 15. cum Moyſe dicamus. *Cantemus domino glorioſe*. Igitur cantemus Deum laudando. Pſalm. *Cantate domino canticum nouum, laus eius in Eccleſia ſanctorum*, Item Deum orando. Pſalm. *Miſericordiam, & iudicium pſallam tibi domine*. Item Deo regratiando. Pſalm. *Cantate domino, quoniam magnifice fecit*. Item Deum confitendo. Pſalm. *Cantate domino canticum nouum*. Sequitur. *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius*. Item Deum prædicando. Ioelis 2. *Canite tuba in Sion, vocate cœtum, congregate populum, &c.* Prædicatores tamen multis poſſunt dicere illud Matth. 11. *Cecinimus vobis, & non ſaltaſtis, lamentauimus vobis, & non planxiſtis*, quaſi dicatur. In nullo correcti eſtis propter cantum prædicationis noſtræ. Iſte eſt ergo cantus laudabilis, & meritorius.

F ¶ Secundo dico, quod eſt cantus mirabilis, & allectorius, ſcilicet cantus, & conſolatio beatorum, qui laudando & regratiando iugiter cantant Deo, vt Apoc. 15. *Vbi Ioannes vidit ſanctos ſtantes ſupra mare, habentes citharas, cantantes canticum nouum Moyſi ſerui Dei, & canticum agni.*

G ¶ Tertio dico, quod inuenitur in ſcriptura cantus damnabilis, & deceptorius. Et iſte ſignat ſuggeſtionẽ diaboli, & peccatorum, de quo dicit Hieronym. *Cantus diaboli eſt cupiditas, cantus hominis eſt voluptas*. Soph. 2. *Vox cantantis in feneſtra, coruus in ſuperliminari*. Et hoc ſufficit. Vide infra titulo de Laude, Pſallere, & Exultare.

A **Canis.** Quia canis habet tam multas bonas conditiones, quam malas, quas longum eſſet per omnia declarare, ideo de ipſo duxi quaſi ſub ſilentio tranſeundum, ſed qui plus viuere voluerit, recurrat ad moralia ſuper librũ de proprietatibus rerum, vbi inueniet, quod requirit. Nota ergo breuiter, quod canis ſignat quandoque

Virum virtuoſum,
Virum vitioſum,
Hoſtem venenoſum.

Signat igitur canis virum virtuoſum. Et hoc quadrupſici ratione, ſcilicet, propter fidelitatẽ, propter humilitatem, propter vtilitatem, & propter ſedulitatem. Habet enim canis fidelitatẽ, quia etiam ſecundum Plin. Canis pro domino ſuo hoſtibus ſe opponit, ipſumque occiſum non derelinquit, & homicidam morſu, & latratu prodit, & oſtendit. Vt in geſtis Caroli Magni exemplum habetur de Macario proditore, & Leporario, qui duellum in inſula noſtræ dominæ Pariſiis fecerunt pariter quo morte Alberici Burgundi ductoris, & ducis vxoris reginæ dicti Caroli Franciæ regis. Sic vere vir fidelis dominum ſuum, ſcilicet Deum vel benefactorem debet diligere, & cognoſcere, & propter fidem ipſius morti ſe opponere, & contra aduerſarios fidei, ſcilicet, diabolum, & hæreticos viriliter dimicare, & ipſo latratu prædicationis, & morſu correctionis debet acriter impugnare. Ideo dicitur Tob. 6. *quod Tobias profectus eſt, & canis ſecutus eſt eum.*

¶ Item propter humilitatem. Canis enim ſi à domino percutitur, non iraſcitur; ſi fugatur, non indignatur, imo ſi per vnam viam deiicitur ſiue eiicitur, per aliã reuertitur, nec ceſſabit applaudere, quouſque pax ipſius reformetur. Sic vere vir humilis & patiens ex deſpectu, & depreſſione non debet indignari per obſtinationem, ſed magis cum humilitate pacem ſuam, & gratiam procurare. Et ſi per vnam viam repellitur, debet aliam viã quærere, vt ad aliorum gratiã reuertatur. Et ſicut canis eſt animal magnæ memoriæ per præteritorum conſiderationem, & beneficia recognoſcens per gratiarũ actionẽ. Vnde Tob. 11. dicitur, quod *canis præcurrit, qui ſimul fuerat in via*, & quaſi nuncius blandimento caudæ gaudebat, ſic, &c.

¶ Tertio propter vtilitatem, lingua enim canis eſt medicinalis, extrahit enim morbum, à vulnere. Re vera lingua talis eſt vir iuſtus, quia vere lingua & locutio ſua, prædicatio, eruditio, monitio, correctio, & conſolatio eſt aliis medicina, vnde Luc. 16. *Veniebãt canes, & lingebant vlcera eius*. Et eſt etiam canis, vtilis, quia latrat, mordet, & lingit, atq; feras capit. Sic prælatus debet latrare prædicando, debet mordere corrigendo, debet lingere conſolando, & feras, i. peccatores capere, eos ad pœnitentiam conuertendo.

¶ Quarto propter ſedulitatem. Canis enim ſedule cuſtodit domum domini ſui à latronibus, & gregem à Lupis. Sic iuſtus, maxime prælatus, vel prædicator, debet domum Dei, quæ eſt Eccleſia, per diſcretionẽ cuſtodire, & exinde morſu correctionis, latratu prædicationis, debet Lupos & latrones, i. dæmones, & impios coercere. Eccl. 13. *Quæ coniunctio hominis ad canem? Et melior* (Eccleſiaſt. 9.) *eſt canis viuus Leone mortuo.* Et ſic patet canis fidelitas, humilitas, vtilitas, & ſedulitas, Pone ſi vis alias cõditiones adiungendo, vel inuehendo. Signat ergo canis virum virtuoſum.

¶ Secundo ſignat virum vitioſum ſcil. peccatorem. Canis enim eſt animal vorax, famelicum, inuidum, & immundũ. Sic peccator eſt mordax detrahendo, vorax guloſe comedẽdo, famelicus auare acquirendo, inuidus de bonis aliorum dolẽdo, immundus luxuriam exercendo: eſt enim inuidus mordax, & detractor. Inuidet enim canis illi, qui ſubintrat domum, in qua eſt, ipſumq; mordet, lacerat, atque fugat. Vnde Hier. 15. *Gladium ad occiſionem, & canes ad lacerandum.* B

¶ Item per canes deſignantur voraces comeſtores, & guloſi. 3. Reg. 14. *In ciuitate comedent eos canes*. Item inſatiabiles, auari, & ambitioſi. Vnde in Pſalm. *Famem patientur vt canes, & circuibũt ciuitatem*. Item immundi, luxurioſi. 3. Reg. 21. *Linxerũt canes ſanguinem Naboth*. Item per canes intelliguntur recidiuantes, & peccatores. Canis enim reuertitur ad vomitũ, & peccator ad peccatum confeſſum, & auarus ad illud, quod fuerat reſtitutum, quia ſicut dicitur Prou. 26. *Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum, ſic ſtultus, qui iterat ſtultitiam ſuam.*

¶ Item per canes intelliguntur crudeles, & rabioſi. Canis enim faciliter efficitur rabidus, & tunc gregi, quem cuſtodit, efficitur periculoſus, quia niſi teneatur, totum inficit & occidit. Sic peccator, maxime prælatus, quando fit rabidus per crudelitatem, gregi ſubditorum ſuorum multum nocet per rapacitatem. Pſal. *Circumdederunt me canes multi, con. mal. ob. me.*

¶ Item per canes intelliguntur adulantes. Canis enim lambit aquam, & blanditur, & applaudit melius veſtito. Sic adulator magis diuitem honorat. Iud. 7. *Solent canes lambere aquam.* Et nota, quod ſicut canes à nobilibus conuiuiis expelluntur, & à delicatis cibariis coercentur, ſic vere tales peccatores à cõuiuiis Paradiſi merentur expelli Apoc. 22. *Foris canes, & venefici, & à delicatis cibis corporis Chriſti debent merito coerceri.* Nam (vt ſecundum Plin.) coriandri ſemen, quod hominibus eſt cibus, & medicina, canibus eſt mors, ſic vere Euchariſtia, quæ hominibus, i. e. bonis ratione vtentibus eſt vtilis, canibus iſtis ſcil. peccatorib. eſt damnabilis. Ideo bene præcipitur Matth. 7. *Nolite ſanctum dare canibus, & nolite ante porcos ponere Margaritas.* Et ſic patet, quod canis ſignat hominem vitioſum.

¶ Tertio dico, quod canis ſignat hoſtem venenoſum ſcilicet diabolum. Nam ſicut canis mordet, latrat, inuidet & inficit, ſic diabolus inuidet ſaluti hominis, latrat per ſuggeſtionem, mordet per delectationem, inficit, & corrumpit per conſenſum, & operationem. Et ideo petebat Dauid, *Erue à framea Deus animam meam, & de ma. can. vni. me.* Eſt igitur canis ſignificatiuus viri virtuoſi, viri vitioſi, hoſtis venenoſi, &c. Ed adiũge ſi vis ad quodlibet membrum alias conditiones, ſicut inuenies in morali. Sufficit. C

Canities. Canus. Nota, quod canities eſt albedo capillorum, quæ (vt communiter) duo ſignat, videlicet prudentiam, & ſenectutem. Prudentiam dico pro eo quod cani capite & antiqui, ſint (vt communiter) magis diſcreti & prouidi, ideo cuiuſcunque ætatis fuerint prudentes, poſſunt dici cani. Sap. 4. *Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata, &c.* Vnde Eccleſiaſt. 6. *Stude ſapientiæ fili mi, & vſque ad canos inuenies eam*, id eſt, vſque ad ſenectutem. & Leui. 19. *Coram cano capite conſurge, &c.* Vide de ſenectute, & prudentia, &c. A

Capere. Captio. Sciendum, quod capere primo eſt idem quod concludere, ligare, tenere, & A

ſubiu-

ſubiugare. Et accipitur in ſcriptura aliquando actiue, aliquando paſſiue

Actiue capit { Deus,
Homo,
Diabolus.

Capit Deus, ſc. pœnitẽtes per conuerſionem, delinquentes per damnationem, triumphantes per ſaluationẽ. Capit (dico) pœnitentes, & hoc facit quandoq; cum hamo ſuæ occultæ inſpirationis, aliquando cum reti prædicationis. Ezech. 12. *Extendã ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea.* Item capit per damnationem delinquentes. Deus enim immittit canes ſuos ad capiendum feras, ſc. peccatores, ſc. caſus, infirmitatem, & mortem, & tandem per damnationẽ in inferno coquit, & deuorat vniuerſos. Oſe. 5. *Ego capiam, & vadam, & tollam, & non eſt, qui eruat.* Vnde de Dei executoribus, ſc. morte, & diabolo poteſt dicere damnatus illud Pſ. *Ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes.* Item capit triumphantes per ſaluationem. Deus enim capit bonos ad partem ſuam, vnde 2. Reg. 5. *Cepit Dauid arcem Sion.*

¶ Secundo dico, quod eſt captio qua capit homo, & iſta nihil aliud eſt quam captio, & acquiſitio meritorum peccatorũ, terrenorum, & æternorum. Homo enim capit virtutes acquiſitiue. Ezech. 19. *Leo factus eſt, & didicit prædam capere.* Item homines prædicatiue, Luc 5. *Eritis iam homines capientes.* Item capit terrena multiplicatiue. 2. Paral. 28. *Ceperunt prædam infinitam.* Item æternam gloriam beatiue fruendo. Pſ. *Vt hæreditate capias terram.*

¶ Item tertio actiue capit diabolus ſc. per culpam in præſenti, & per pœnam in futuro, & de tali captione poteſt dici illud Nau. 2. *Leo cepit ſufficienter ſibi, & impleuit cubile ſuum præda.*

B ¶ Sed adhuc dico, quod eſt captio paſſiua, & tunc capi idem eſt, quod concludi, & contineri; & poſſumus dicere, quod Deus capitur per incarnationem, homo capitur per peccatum & damnationem, vnde nota, quod paſſiue loquendo, videlicet

Capitur { Chriſtus quando vir efficitur,
Iuſtus quando conuertitur,
Iniuſtus quando decipitur.

Deum cepit laqueus amoris, quia ſc. verus amor ad nos ipſum fecit capi, videlicet capi
Virginis gremio,
Breui præſepio,
Crucis ſupplicio,
Tumuli tugurio.

Deum enim cepit virginitas, ſed hominẽ capit iniquitas: Deum (dico) cepit virginitas in incarnatione. Ipſe enim fuit vnicornis, quem virgo capit in gremio, & concludit, quem venatores, id eſt, ſancti patres capere non poterant quoquo modo. Ideo B. virgini dicitur, *Quem cœli capere non poterant, tuo gremio contuliſti.* 3. Reg. 8. *Si cœlum, & cœli cœlorum te non capere non poſſunt, quanto magis nec domus iſta?*

¶ Item dico, quod iuſtum capit ſtimulus doloris, quando ſc. homo contritus, & compunctus dimittit ſe capi, & ad bonum conuerti Thren 3. *Venatione ceperunt me quaſi auem.*

¶ Item dico, quod capit iniuſtum Sibilus deceptoris, id eſt, tentatio diaboli. Sicut enim videmus, quod venatores & aucupes diuerſimode capiunt beſtias, & volucres, quia aliquando cum laqueo, aliquando cum ſagitta, aliquãdo cum viſco, ſic vere dæmones diuerſimode capiunt homines, id eſt, animas per peccatum ſc. aliquando cũ ſagitta volante in die, quæ eſt ſuperbia, aliquando cum laqueo cõſtringente, qui eſt auaritia, aliquando cum viſco tenente & inficiente, qui eſt luxuria. Ideo de tali captione dicitur Pr. 5. *Iniquitates ſuæ capient impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringetur.* Et propter hoc de diuerſis modis capiendi peccatores tam per pœnam, quam per culpam poteſt dici illud Eſa. 8. *Offendent*, inquit, *ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & vincientur, & capientur.* Vbi eſt aduertendum, quod captio culpæ & pœnæ introducuntur in homine, videlicet

Per pompoſitatem elationis (cadent & conterentur.)
Per cupiditatem affectionis (Offendent ex eis plurimi.)
Per carnalitatem infectionis, quod oſtenditur cum dicitur (vincientur.)

C ¶ Capitur igitur homo à diabolo per elationem & pompoſitatem, quod oſtenditur cum dicitur Cadent. Cadere n. proprie eſt ab alto ad infimum ruere, quod vtique pertinet ad ſuperbos, qui in alto ſuperbiæ conſtituuntur, & inde ad culpam & ad pœnam corruunt, & capiuntur, ſimiles Pardo, qui quãdo ſentit ſtercora humana ſurſum in arbore; vbi à venatore ex induſtria ponuntur, ſurſum ſalit, vt ea comedat, multum enim diligit ea, & ideo ſuper ſudes acutas ſubtus arborem cadit, & ſic accipitur, & perit, vt dicit Plin. Sic vere dum ſuperbi ſurſum ad arborem mundanarum dignitatum ambiunt, & aſcendunt vt ſtercora mundanarum diuitiarum & deliciarum habeant, ſubito ſuper ſudes acutas tormentorũ inferni cadunt, & ſic capiuntur, & pereunt. De tali autem ambitioſorum caſu dicitur in Pſ. *Cadet cum dominatus fuerit pauperum.* De tali autem captione dicitur 2. Reg. 5. *Cepit Dauid arcem Sion.* Arx enim, quæ eſt ædificium altum, ſignat ſuperbos, qui à Dauid, qui interpretatur manu fortis, i. à diabolo per ſuperbiam capiuntur 2 Paral. 25. *Amaſiam regem cepit rex Iſrael* Capitur ergo homo per elationem, & pompoſitatem.

¶ Secundo dico, quod capitur homo per affectionem & cupiditatem, quod oſtenditur, cum dicitur Offendent. Offendere n. idem eſt, quod ad aliquod obſtaculum ſe collidere, & inde dicitur offendiculum illud. quod in via alicuius ponitur, vt ad illud collidatur, & cadat, & capiatur. Et ſic capiuntur auari, qui ad mundi bona per immoderatum appetitum offendunt; ſimiles lupo, qui dum offendit ad pedicam ſuis, ibi capitur. Similes etiam auiculæ, quæ dum offendit, & tangit laqueum, ſtatim conſtringitur & capitur. Sic vere auari, dum tangunt bona temporalia, quæ recte ſunt pedica, & laqueus ad capiẽdum animas, ſtatim per auaritiam ſtringuntur, & à diabolo capiuntur. Nam ſicut auari capiunt pauperes per ſuas malitias, ſic diaboli capiunt auaros, & hoc per laqueum cupiditatis, finaliter autem pedica æternæ pœnalitatis. *Sicut enim piſces, & aues capiuntur laqueo, ſic capiuntur homines in tempore malo.* Eccl. 9 Offendent ergo! Sicut enim canis rabidus ambulat vacillando, ita quod ad omnia circumiacentia offendit: ſic etiam auari ad omnia, quæ ſunt circa eos, ſc. ad aliorum domos, prata, vineas, & cætera bona offendunt per deſiderium & affectum, vnde Ioan. 11. *Qui ambulat in nocte, offendit.* Iſti igitur ſunt fraudulentæ vulpes; quas Dominus præcepit capi. Cant. 2. *Capite nobis vulpes, quæ demoliuntur vineas.* Compara auaros vulpi, quæ ſemper claudicat, & eſt fallax, & mortuam ſe fingit. Sic iſti claudicant, quia nunquam rectam intentionem habent, ſine recta intentione omnia faciunt, imo mortuos & ſimplices, vt decipiant alios, ſe confingunt. Capiuntur ergo per auaritiam & cupiditatem. D

¶ Tertio capitur homo per infectionem, & carnalitatem, E quod oſtenditur cum dicitur Vincientur. Carnalitas enim eſt vinculum, quo homo irretitur, vincitur, illaqueatur, eſt enim ſicut viſcus, qui auiculas vincit & ligat, ita quod in viſco capiũtur, deplumantur, & comeduntur. Sic vere carnalitas ita vincit hominem, quod vſque ad mortem ipſum vinctum detinet malis complacentijs, delectationibus, & peccatis, & ſic deplumatur, ſc. plumis virtutum & meritorum, plumis etiam temporalium bonorum, & tandem in inferno capitur, & deuoratur. Iſtud patet de luxurioſis, qui aliquando à malis mulieribus capiuntur ita fortiter, & per malas complacentias ab eis vinciuntur tam ardenter, quod vix aut nunquam amplius liberantur, imo ab eis deplumantur, & ſpoliantur. Eccl. 7. *Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor eius, vincula ſunt manus eius.* Vnde Prou. 7. De procaci muliere dicitur, quod *ipſa erat præparata ad capiendas animas.* Tales capiuntur ad modum Elephantis, qui capitur ad cantum puellarum. Vel ad modum nautarum in mari, qui capiuntur, & ſomniantur ad cantum Sirenarum. Sic vere viri ad cantum, & plauſum malarum mulierum vinciuntur, ergo 2. Paral. 36. dicitur, quod *Chaldæi Sedechiam regem vinctum catenis duxerunt in Babyloniam.* Et ſic patet, quod quidam capiuntur per carnalitatem, quidam per cupiditatem, quidam per compoſitatem. Et hoc de capere ſufficiat.

Capillus. Nota, quod in ſcriptura inueniuntur capilli portãdi, capilli ligandi, capilli tondendi. Primi ſignant A virtuales perfectiones, quæ debent portari. Secundi ſignant cordiales affectiones, quæ debent ligari. Tertij ſignant temporales poſſeſſiones, quæ debent tonderi. Dico ergo primo, quod per capillos intelliguntur virtuales perfectiones, & ſignificatur per capillos triplex virtus, ſecundum quod capillus datus eſt propter tria animalibus, videlicet

Digitized by Google

In tegumentum propter nuditatem,
In ornamentum contra ruditatem,
In tutamentum contra frigiditatem.

Et ſic capilli poſſunt ſignificare triplicem virtutem, ſc. honeſtatis, quæ nuditatem cœlat, virtutem ſanctitatis, quæ vilitatem velat, virtutem charitatis, quæ frigiditatem fugat. Signant enim capilli videlicet honeſtatis conuerſationem, ſanctitatis præparationem, charitatis inflammationem.

B ❡ Dico ergo primo, quod capilli ſignant honeſtatem. Sicut enim capilli ſunt illa pars corporis, quæ apertius oſtēditur, quæ exterius exponitur, & quę diligentius componitur, & qua quicquid eſt interius abſconditur. Sic virtus honeſtatis præ cæteris virtutibus plus apparet, in conſpectu hominum magis fulget. Et ſi quid eſt in homine defectiuum, ſub hac magis abſcōditur, atque latet. Et ideo ad ipſius compoſitionem decentem quilibet ſapiens ſumme ſtudet. De talibus capillis loquitur ſcriptura 1. Cor. 11. *Capilli pro velamine dati ſunt* Et aduerte, quod Ariſtot. in lib. de Phyſiognomia dicit, quod capillus niger ſignat rectitudinem mentis. Ad denotandum quod nigra & humilis conuerſatio bonæ mentis eſt ſignificatio. Quia ſecundum Gregor. *per hæc, quæ foris apparet, quid intus lateat aperitur*, ſed aduerte, quod dicitur Leuit. 13. quod *quando capillus mutatur in flauum, ſignat lepram*, quia reuera quando cōuerſatio efficitur flaua, & inſolens, atq; leuis, & ad literam quando capilli procurantur per artem fieri crocei, atq; flaui, ſignum eſt quod ibi interius lateat lepra malæ, & corruptæ voluntatis. Habeamus ergo nigros capillos atq; albos, non flauos, quia ſc. conuerſatio noſtra non debet eſſe flaua per inſolentiam & leuitatem, ſed magis nigra per humilitatem, & alba per munditiæ caſtitatem. Vnde Dan. 7. *Capilli eius tanquam lana munda*. Patet igitur, quod per capillum intelligimus honeſtatem.

C ❡ Secundo dico, quod per capillum intelligimus virtutum multiplicitatem. Sicut enim vides, quod capilli ſunt capitis ornamentū, & quod per capillos radicum arbores, & herbæ adhærent terrę, & in terra radicantur ſicut patet de porris, cepe & alijs, ſic vere virtutes, & bonæ affectiones animæ ſunt ornamētum mētis. Nam per iſtas cum terra, id eſt, cum Deo coniungimur, & vnimur, in ipſo radicamur, & fundamur. De iſtis capillis dicitur Matt. 10. *Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt*. Deus enim numerat, & ponderat capillos, id eſt, virtutes & merita ſingulorum. Figura de Abſalon, *cuius capilli ſingulis annis appendebantur*. Sed reuera tales capillos nō videtur habere multi. Sicut enim dicunt Solinus, & Plinius, Leones carentes iuba, id eſt, capillis ſupra collum ſunt quaſi degeneres à generoſitate, & audacia Leonina, & vt dicunt, illi Leones, qui de Pardi adulterio procreantur, tali inſigni crinium non ornantur. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt, qui carent capillatura virtutum, & bonarum affectionum. Et reuera iſti carent ſpirituali audacia, & virtute, & à probitate degenerant aliorum. Quod vtiq; in illis apparet, qui in matre ſua, id eſt, in Eccleſia à Pardo, id eſt, à diabolo adulterine & male & Simoniace generantur, & promouētur, quia (vt communiter) tales carent crinibus bonarum affectionum, virtutum, & meritorū. Figurati in Samſone. Iudic. 16. qui quādiu capillos ſuos habuit, nec ſuperari, nec excœcari potuit, ſtatim ergo quando crines perdidit, virtutem & fortitudinem amiſit, excæcatus, ligatus, & incarceratus fuit. Sic vere homo ſtatim, quod perdit capillaturam virtutum, & potiſſime ſeptē crines, id eſt, ſeptem virtutes, vel ſeptem ſancti Spiritus dona, pro certo ſua virtus, & fortitudo ab eo recedit, & fugit, ita φ i x tunc Philiſtæis, id eſt, dæmonibus & peccatis non poteſt reſiſtere, imo ab eis per malas complacentias capitur, & in carcere malæ conſuetudinis vincitur, & tandem per obſtinationem & mentis obnubilationem excœcatur, & in fine in ruina domus corporis ſui ſc. in morte cum Philiſtæis, i. dæmonibus moritur, & opprimitur atque damnatur. Iſtos potiſſime capillos aufert Dalila, i. mala mulier, vel Dalila, quæ interpretatur ſitula, id eſt, auaritia, & aliarum peccatorum genera priuant hominem his capillis. Ideo peccata ſua plangebat Dauid dicens: *Multiplicatæ ſunt iniquitates meæ ſuper capillos capitis mei*. Non ſic (chariſſimi,) ſed habeamus capillos virtutum, & meritorum, iuxta illud Luc. 21. *Capillus de capite veſtro non peribit*. Signant ergo capilli virtutum multiplicitatem.

D ❡ Tertio dico, quod capilli ſignant amorem & charitatem. Capilli enim dati ſunt in munimentum, muniunt enim hominem contra frigoris tempeſtatem, & calorem nutriunt, & defendunt, ſicut patet de bonis & piloſis foderaturis, & ſubducturis. Sic vere charitas per bona deſideria calefacit, & animā à nocumento frigoris indeuotionis defendit. In cuius ſignum Nazaræi quando erant in tempore conſecrationis & obſeruationis ſuæ, capillos ſuos non radebant, & ſic ſanctificationem acquirebant. Quia vere qui foderaturam charitatis ſeruat, virtutem & ſanctitatem multiplicat, vnde Apocal. 1. *Capilli eius ſicut lana alba*. Sicut enim lana calefacit, ſic & charitas. Et ſic igitur patet, quod capilli ſignificent charitatis inflammationem, ſanctitatis aggregationem, & honeſtatis conuerſationem. Iſti ſunt ergo capilli portandi.

❡ Sed ſecundo dico quod inueniuntur capilli ligandi, & iſti ſignant cordiales affectiones. Sicut enim videmus, quod mulieres ligant, lauant, tricant & pectinant capillos ſuos, ſic vere nos debemus noſtras affectiones, quæ more capillorum de noſtris cordibus oriuntur, ligare, reſtringere, ornare, componere, pectinare, & abluere. Ligantur enim per diſcretionem, quia non ſinunt eos affluere quantum vellent. Pectinantur etiam per confeſſionem, abluūtur per lacrymarum effuſionem. Ideo de talibus capillis dicitur 2. Reg. 14. *Non cadet capillus capitis filij tui*. Sed audi, quid dicit Herodotus. Quod ſcilicet homines calidarum regionum, ſicut Æthiopiæ, multos habent capillos nigros & reflexos, & ſunt tamen, vt dicit, corporis parui, coloris nigri, animi defectiui. Sicut vere hodie qui ſunt de regione calida huius mundi, ſcilicet auari & luxurioſi, & ſuperbi, multos capillos, id eſt, multas vanas affectiones, multa deſideria, & ambitiones noſcuntur habere. Pſalm. *Multiplicata ſunt ſuper capillos capitis mei*. Verumtamen (vt cōmuniter) ſunt parui corporis per meritorum attentionem, nigri coloris per malā conuerſationem, animi defectiui per cordialis conſtantiæ eneruationem. Ideo de iſtis poteſt dici illud, quod dicitur de illis locuſtis, quæ aſcenderunt de abyſſo Apocalyp. 9. de quibus dicitur; *quod habebant capillos ſicut mulieres*. Iſti ergo ſunt capilli ligandi.

❡ Item tertio dico, quod inueniuntur capilli tondendi, & iſti ſignant mundi temporales poſſeſſiones. Capilli enim ſunt de ſuperfluitate, & non de neceſſitate naturæ, ſunt enim corpori quaſi accidentales, & ideo ſine læſione poſſunt auferri. Nam quando non auferuntur, calores, ſudores, & vermes ibi generantur. Tales ſunt mundi diuitiæ, ſunt enim extra naturam hominis, & ideo iſtæ debent à corpore radi, euelli, tonderi & pauperibus erogari. Hierem. 7. *Tonde capillum tuum & projice*: nam ſi iſti capilli debite tondantur, iterum ſolent renaſci; quia diuitiæ diſtributæ ſolent amplius abundare. Exemplum de Samſone, cui poſt tonſionem capilli iterum renati fuerunt, ita quod fortitudinem priſtinam reſumpſit; quia vere pij, & eleemoſynarij viri poſtquam ſua temporalia pro Chriſto tondent, & erogant, maiorem fortitudinem plenitudinem diuitiarum (vt communiter) conſequuntur, & habent: patet de Tobia, qui in fine fuit ditior; ſed vere ſi iſta per eleemoſynam non tonduntur, tunc exinde calores auaritiæ, ſudores luxuriæ, vermes inuidiæ generantur. Ideo ſimus ſicut Magdalena, *quæ pedes Domini oſculabatur, & capillis ſuis tergebat*, Luc. 7. Pedes enim corporis Chriſti myſtici ſunt pauperes, qui in inferiori parte iacent, qui vere vnguento pietatis à diuitibus ſunt vnguendi, & capillis bonorum temporalium ſunt tergendi. Quod eſt cōtra multos diuites, qui capillos ſuos non extendunt ad pauperes, ſed ad ſuperiores, non ad eleemoſynam, ſed ad pompam, non ad mitigandum pauperum vulnera, ſed ad offerendum diuitibus munera. Iſti ſunt ſimiles quibuſdam tauris ſylueſtribus, qui ſunt in India, quorum capilli contra naturam omnium animalium ſuperius extenduntur verſus caput, non inferius verſus pedes; quia certe capilli diuitiarum diuitum modernorum non deſcendunt hodie inferius ad pedes, (id eſt) ad pauperes, ſed magis contra rationem tendunt ſuperius ad diuites & maiores, quia (ſcilicet) pro promotionibus, & officijs habendis, iſtis habent conferre magna dona, facere conuiuia, expendere magna encœnia, ad pauperes enim penitus nihil emittunt, nec de eis aliquid curant. Vnde Amos 6. *Bibentes vinum in phialis, & vnguentis optimis delibuti, nihil patiebantur ſuper contritionem Ioſeph*. Non ſic ergo, ſed tondeamus capillos poſſeſſionum, conſtringamus capillos affectionum, deferamus capillos perfectionum, &c. ſufficit.

Capra.

A Eſt animal hiſpidum, ſqualidum, fœtidum; quare dico, quod per capram in Scriptura ſignificatur ſtatus pœni-

pœnitentium vel pœnitentiæ, ſtatus indigentium vel indigentiæ, ſtatus delinquentium vel immunditiæ. Dico igitur, quod per capram intelligitur pœnitentia, quæ ſcilicet eſt aſpera & hiſpida. Nam ſicut ouis ſignat ſimplicitatem, agnus innocētiam, aries conſtantiam, ſic capra pœnitentiam. Ideo Exod. 36. dicitur, quod *in operimento tabernaculi erant 11. Saga de pilis caprarum.* Ideo Num. 15. dicitur, *qui neſciens peccauerit, offeret capram*, id eſt, pœnitentiam. Item ſignat paupertatem, & indigentiam, ſeu etiam ſtatum pauperum, qui more capræ ſunt ſqualidi, Pr. 27. *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos.* Item ſignat peccatum ſeu peccatorem; quia ſc. fœtet: Exod. 6. *Obtulerunt hircos caprarum pro peccato, &c.*

A **Caprea.** Idem eſt, quod Syluestris capra, hirſuta, & hiſpida, agilis & leuis, & ſignat eremitas religioſos, & perfectos, qui ſcil. plerumque Syluas inhabitant, habitum ſqualidum portant, & per bona opera & obedientiam cito volant. Canticor. 2. *Surge dilecte mi, ſimilis eſto capreæ, hinnuloque ceruorum, &c.*

A **Captiuus. Captiuitas.** Nota, quod Captiuus dicitur ille, qui violenter captiuus alienæ ſubijcitur ſeruituti. Ideo dico, quod multiplex inuenitur Captiuitas in Scriptura, videlicet Captiuitas

Corporalis, quæ eſt miſerorum,
Temporalis, quæ eſt egenorum,
Virtualis, quæ eſt perfectorum,
Noxialis, quæ eſt peccatorum,
Partialis, quæ eſt ſanctorum,
Æternalis, quæ eſt damnatorum.

Prima eſt captiuitas cui eſt condolendum ſc. his, qui in terris alienis capti ſunt, & maxime Chriſtianis, qui in terris infidelium ſunt captiui, vnde Ezech. 25. *Terra Iſrael deſolata eſt ſuper domum Iuda, quoniam ducti ſunt in captiuitatem.*

B ¶ Secunda eſt captiuitas, cui eſt miſerandum, & ſuccurrendum, ſc. miſeria pauperum & tribulatorum, qui hic ſub aliorum dominio infortunijs opprimuntur. Vnde iſti ſunt, qui dicere poſſunt illud Tob. 3. & Tob. 7. *Traditi ſumus in direptionem & captiuitatem.* Aduerte tamen, quod talis captiuitas, id eſt, tribulatio, ſeruitus, vel paupertas valde proficit ſuſtinenti, ipſum enim *compellit ad cor ſuum redire, & ad Deum recurrere, & orare*, ſicut ponitur in lib. 2. Eſd. 9. Et qui non eſt in vſu, quod filij Iſrael in terra ſua poſiti Deum dereliquerunt, in captiuitatem vero tranſlati ad Deum recurrerunt, & leges ipſius ſeruauerunt, ſicut etiam nunc patet ad oculum de Iudæis: quia reuera ſæpe fit, quod illis, quibus pax & proſperitas officit, tribulatio & paupertas proficit; quia ſecūdum Greg. *Aduerſitas oculos aperit, quos proſperitas claudit.* Vnde Baruch 2. *Populus eſt duræ ceruice, & conuertetur ad cor ſuum in terra captiuitatis ſuæ, & ſcient quia ego dominus.*

C ¶ Tertio eſt captiuitas, de qua eſt congaudendum: & iſta eſt ſeruitus obedientiæ & religionis, quæ ſc. affectiones varias, & vagas ſeruituti Chriſti ſubijcit, & ſuorum imperio mandatorum, vnde de Tobia dicitur Tob. 1. *Quod in captiuitate poſitus viam veritatis non deſeruit.* Nam ſicut *captiui de Babylone in Hieruſalem redierunt, & templum domini conſtruxerunt*, ſicut dicitur 2. Eſdr. 5. Sic ſancti religioſi, & perfecti viri Babylonem, id eſt, mundum relinquunt, & Hieruſalem, id eſt, ſtatum Eccleſiæ & religionis aſcenderunt, & templum fidei ſuis doctrinis ædificauerunt, 1. Eſdr. 4. *Filij captiuitatis ædificent templum.* Et nota, quod tales

Captiui { In domino conſolantur,
Cœleſtia contemplantur,
A miſeria liberantur,
In gloria præmiantur ſeu iucundantur.

Dico, quod tales captiui conſolantur ſpiritualiter. Pſalm. *In conuertendo dominus captiui Sion facti ſumus ſicut conſolati.* Item cōtemplantur ſupernaliter, Ezec. 1. *Cum eſſem in medio captiuorum iuxta fluuium Chobar, aperti ſunt cœli, & vidi viſiones Dei.* Item liberantur finaliter, ſcilicet à miſerijs mundi, Eſa. 61. *Spiritus domini miſit me prædicare captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem carceris.* Item iucundantur æternaliter, Pſalm. *Cum auerterit dominus captiuitatem plebis ſuæ exul. Ia. & læta Iſrael.* Eſt ergo captiuitas, cui eſt congaudendum.

D ¶ Quarta eſt captiuitas, à qua eſt fugiendum, ſcil. captiuitas peccati: qua ſc. peccatores tentationibus capti à peccato, id eſt, à diabolo ſub iugo diuerſarum concupiſcentiarum captiui tenentur. Conſtat enim quod peccator, & maxime per malam conſuetudinem obſtinatus, non eſt ſui iuris, imo quaſi violēter detinetur captiuus, vnde Eſa. *Captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam.* Vnde anima talium poteſt dicere illud Eſa. 49. *Ego ſterilis & non pariens, transmigrata, & captiua*: talem tamen captiuitatem ſolet potiſſime facere luxuria, quæ hominem præ cæteris magis ligat, ſicut de Holoferne dicitur Iudith 15. quod *pulchritudo Iudith captiuam fecit animam eius.* Iſta eſt captiuitas à qua fugiendum eſt. Eſa. 52. *Excutere de puluere, conſurge ſede Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia Sion.*

¶ Quinta fuit captiuitas, in qua fuit manendum, ſc. illa, qua E
qua fuerunt ſancti in limbo, ſc. ante Chriſti incarnationem, ad quam etiam paruuli ſine baptiſmo morientes deſcenderunt. Threnorum 1. *Paruuli ducti ſunt in captiuitatem à facie tribulantis.* Sancti etiam patres ibi fuerunt detenti, ſed per Chriſti ſanguinem liberati: detenti dico. Eſa. 23. *In captiuitatem traduxerunt robuſtos*: liberati vero, vnde Eſa. 49. *Vtique captiuitas à forti tolletur*, quod ſcil. factum eſt in reſurrectione, & aſcenſione, quoniam ſecundum Apoſtolum, *aſcendens Chriſtus in altum, captiuam duxit captiuitatem*, Eph. 4. Iſta eſt ergo captiuitas, in qua fuit manendum.

¶ Sexta eſt captiuitas, à qua ſumme timendum eſt, & iſta eſt F
captiuitas inferni, à qua nullus relaxatur: diabolus enim eſt, ſicut Soldanus Babyloniæ, apud quem nulla eſt redemptio captiuorum, quia in inferno nulla eſt amplius ſalus damnatorum, de quibus Eſa. 46. *Anima eorum in Captiuitatem ibit.* Vnde de Nabuchodonoſor, id eſt, de diabolo dicitur Abac. 1. *quod ipſe congregat quaſi arenam captiuitatem, &c.* Vide de redimere, & ſeruitute, &c.

Caput. Nota, quod caput accipitur tripliciter in Scriptura. Accipitur enim

Literaliter,
Figuraliter,
Spiritualiter.

Caput literaliter ſignat mentis audaciam, & vigorem, & ſtatus A
eminentiam & valorem, ſtatuſque excellentiam & honorem, & ſic accipitur in Pſalm. *De torrente in via bibit, propterea exaltauit caput.* Et eſt aduertendum, quod iſtud caput aliquando deprimitur per verecundiam & humilitatem, aliquando erigitur per eminentiam & auctoritatem, aliquando tenetur per ſapiētiam & maturitatem, &c. Humilitas enim deſignatur in capitis depreſſione. Eccleſ. 8. *Presbytero humilia animam, magnato humilia caput tuum* 3. Reg. 21. dicitur de Achab humiliato, quod *ipſe ambulat depreſſo capite, vel demiſſo.* Auctoritas enim & audacia deſignatur in capitis erectione. Vnde Eccl. 20. *Ab humilitate leuabit caput.* Maturitas & prudentia deſignatur in capitis mediocri delatione. Vnde *prudentia eſt illa corona aurea ſuper caput iuſti.* Iob 29. *Lucerna eius lucebat ſuper caput meum.*

¶ Iterum dico, quod caput accipitur figuraliter, & ſic caput B
ſignat mundi Capitaneos, & Principes, Iudices, & Prælatos: caput enim pars eſt corporis ſuperior & altior, per quam totum corpus regitur. Sic tales in corpore Eccleſiæ ſuperiorem & eminentiorem, digniorem, & altiorem locum tenent, & ab eorum arbitrio dependet regimē aliorum. Et ideo de B. Petro legitur, quod quando Chriſtus ipſum Prælatum & Capitaneum Eccleſiæ conſtituit, ipſum Cephas, quod caput interpretatur, nominauit. *Tu vocaberis*, inquit, *Cephas* Ioa. 1. Cephas enim lingua Syra idem eſt, quod caput lingua Latina, & inde dicuntur Acephali, id eſt, ſine capite. De tali ergo capite loquitur Dauid in Pſalm. *Conſtitues eum in caput gentium.* Et Deut. 28. *Conſtituet te dominus in caput, & non in caudam*: & ideo de iſtis poteſt dici illud 1. Reg. 15. *Cum eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es.* Et aduerte in auctoritate iſta, quod caput generaliter habet conditiones, quæ poſſunt comparari ad bonos ſuperiores. Caput enim

Oſſibus armatur,
Medullis rigatur,
Senſibus ornatur.

¶ Sic vere caput, id eſt, Prælatus debet componi oſſibus fir- G
mitatis. Quod oſtenditur cum dicitur Eſſes. Medullis pietatis & clementiæ; quod oſtenditur cum dicitur. Oculis, in quibus, ſc. eſt multus humor. Senſibus claritatis & prudentiæ, quod oſtenditur cum dicitur Caput. Quia ſecundum Iſid. Caput dicitur à capiendo, eo quod capiat, & contineat omnes ſenſus. Habeat igitur Prælatus

Con-

Digitized by Google

Conſtantiæ fundamentum,
Clementiæ foramentum,
Prudentiæ documentum.

Habeat igitur conſtantiam,& perfectionem. Caput enim habet oſſa dura & fortia ad ſui ſuſtentamentum, eſt enim membrum magis oſſeum,quod eſt in corpore. Sic vere prælatus debet habere oſſeitatem fortitudinis & virtutis, debet enim eſſe fortis ad perſeuerandum,durus ad corrigendum. Et aduerte, quod oſſa in capite habent adiunctam pelliem,& capillos ad ſui tegumẽtum. Pellis enim quæ eſt mollis & plicabilis,ſignat benignitatem. Capilli autem,qui ſunt exterius,ſignant temporalem facultatem. Quia reuera duritia prælati,id eſt,rigor eius & iuſtitia,& fortitudo, & conſtantia ſuperiorum debet habere adiunctam benignitatẽ,vt condoleat,& temporalẽ facultatem ne indigeat. Debet enim prælatus habere diuitias ad eminentiam ſui ſtatus ſuſtinendam,& ad pauperum miſeriam releuandam. Exemplo Magdalenæ,*quæ capillis capitis ſui pedes Ieſu tergebat*. Ideo de tali capite dicitur Cant.5.*Caput eius ſicut aurum optimum, & comæ eius ſicut elatæ palmarum*. Prælatus enim debet eſſe aurum per firmitatem, debet eſſe optimus per bonitatem,debet eſſe ſicut palma, quæ ſemper viret, per honeſtatem, debet etiã habere comas,id eſt,temporale facultatem. & iſta oſſea firmitas prælatorum oſtenditur cum dicitur eſſes: Eſſe enim ſignat exiſtentiam,reſiſtentiam,& firmitatem. Oſtenditur etiam hoc ipſum.cum dicitur paruulus & humilis. Humilitas enim mater eſt conſtantiæ,& firmitatis,& ideo de iſta humili firmitate poteſt dici illud Cant 2.*Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit ſuauitatem odoris*. Habeamus igitur conſtantiæ fundamentum & firmitatem,vnde Ezech.4.*Firmamentum erat ſuper caput eorum*,ſc. ſanctorum animalium.

D ¶ Secundo habeat clementiæ foramentum & fortitudinem. Sicut enim caput eſt plenũ cerebro medulloſo, nec eſt aliquod membrum in corpore,quod tantam medullæ plenitudinẽ habet ſicut caput,ſic vere prælatus debet eſſe ille in toto corpore Eccleſiæ, qui magis debet habere de medulla manſuetudinis, pietatis & dulcoris,vnde Pſal.*Sicut vnguentum in capite*,& Can.5. *Caput meum plenum eſt rore*, & Eccl.9. *Oleum de capite tuo non deficiat*. Prælatus enim debet habere rorem dulcoris & benignitatis, vnguentum compaſſionis & pietatis, oleum lætitiæ, conſolationis & charitatis.Quod oſtenditur cum dicitur in auctoritate:Oculis tuis.Oculus n.eſt membrum humidiſſimum,& ideo faciliter habet plorare ad denotãdum, quod prælatus debet habere humorem dulcifluæ pietatis,& effundere lacrymas cõpaſſionis.Ideo debet prælatus dicere illud Iob 29. *Oculus fui cæco,& pes claudo*,vnde Iei.9.*Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lacrymarum?*

E ¶ Tertio habeat prælatus prudentiæ documentum,& hoc oſtenditur cum dicitur Caput.Caput enim à capiendo dicitur, eo quod capiat omnes ſenſus, videlicet oculos ad videndum, aures ad audiendum,linguam ad loquendum, nares ad odorãdum,& tactum totum ad tangendum. Sic vere prælatus debet continere omnem ſenſum ſpiritualem, videlicet viſum diſcretionis, auditum obedientiæ & ſubiectionis, odoratum deuotionis,loquelam ſanæ locutionis, guſtum contemplationis,tactum paſſiuum clementiæ & compaſſionis,& tactum actiuum iuſtitiæ & correctionis. Debet enim prælatus videlicet

Videre per diſcretionem,
Audire per cauſarum diſcuſſionem,
Odorare per deuotionem,
Guſtare per contemplationem,
Loqui per eruditionem,
Tangi per compaſſionem,
Tangere per correctionem.

Ideo de tali capite,id eſt, de tali prælato prudente, & diſcreto poteſt dici illud Eſa.9.*Longæuus & venerabilis ipſe eſt caput*.Et Eccl. 2.*Sapientis oculi in capite eius*,vnde gloſſ.Interl.Leu.16.*In capite eius organum eſt ſapientia*,ſed heu proh dolor, quam pauca ſunt hodie talia capita,id eſt,tales Capitanei in Eccleſijs,& communitatibus huius mundi. Vbi ſunt enim hodie inter ſuperiores,qui habeant videlicet

Conſtantiæ fortitudinem,
Clementiæ plenitudinem,
Prudentiæ claritatem.

Vere fortes pauci moderni ſunt,nec ad reſiſtẽdum fidei vel Eccleſiæ inimicis,nec ad obuiandum tentationibus & peccatis, nec ad perſeuerandum in virtutibus & Dei mandatis.Iſti enim ſunt ſicut caput Vrſi,quod ſecundum Iſidor. valde eſt debile,& ideo percuſſum faciliter frangitur,& fracto Vrſi capite totum corpus ipſius eneruatur. Sic vere(chariſſimi) multi ſunt Capitanei & Superiores, qui ſic ſunt debiles ad reſiſtendũ, fragiles ad cuſtodiendum,& labiles ad deficiendum,quod modica percuſſione tentationis,modico ictu tribulationis,modico conflictu vexationis ſtatim deficiunt,& franguntur, ita quod eorum malis exemplis alia membra,id eſt,alij fideles Eccleſię peccatis & periculis exponuntur. Commune eſt enim Prouerbium,*Dũ caput ægrotat,cætera membra dolent*.Ideo poteſt hodie plãgere Eccleſia,& dicere illud 4.Reg.4.*Caput meum doleo*. Et in Pſal.*Conuertetur dolor eius in caput eius*.Iſti figurantur in capite Holofernis, quod *abſciſſum eſt à corpore,& ſuſpenſum eſt in muris Bethuliæ*, quia vere tales mali Capitanei ſunt hodie à corpore Eccleſiarũ ſuarum abſciſſi & diuiſi, non enim ſunt firmi ad perſeuerandum cum illis,ſicut patet de illis, qui curias regum & principum, & etiam curiam Romanam circumeunt ſine cauſa, & dimittunt Eccleſias deſolatas.Et ideo bene dicitur,quod iſti ſuſpẽduntur in muro,quia ſc.tales per iactantiam & elationẽ,per ſuperbiam & ambitionem,ſemper ſuperius ſunt ſuſpenſi:& breuiter bene verificatur de eis illud Eſa.1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens,à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas*. Non habent ergo iſti conſtantiæ fortitudinem.

¶ Sed adhuc dico, quod moderni non habent clementiæ plenitudinem. Non enim ſunt medulloſi, ſed furioſi,non clementes,ſed ſæuientes,non miſericordes,ſed cum Deo & hominibus ſunt diſcordes. Iſtud patet ex illis, qui non vacant niſi ad pecuniarum exactionem, ad ſubditorum vexationẽ, ad malas & inuentitias accuſationes,qui in nullo videntur eſſe molles & pij,ſed duri & crudeles,parci,obſtinati,& contra Deum & homines indurati.Tales autem Capitanei ſimiles ſunt capiti vituli marini,quod ita eſt durum,quod vix poteſt ferula ferrea quaſſari. Sic vere tales ſunt hodie ita duri & indurati, crudeles,& obſtinati, quod non poſſunt ad aliquam elementiam, nec etiã ferula ferrea diuini timoris ad miſerandum pauperibus incitari. Non enim faciliter dant ſua,ſed faciliter rapiunt aliena,de quibus dicitur Eccl 25.*Non eſt caput nequius ſuper caput colubri*. Et bene dicitur malus Capitaneus caput colubri, quia ſicut coluber per medium abſcinditur,pars coniuncta capiti viuet, pars autem remota,ſcilicet cauda moritur.Sic hodie in Eccleſia illi, qui coniuncti,familiares & affines capitum,id eſt,ſuperiorum, viuunt,promouentur & exaltantur, alij, qui ſunt remoti,& ad quos non habetur affectio,ſine vita,id eſt,ſine aliqua proſperitate dimittuntur,imo quod peius eſt multis quandoque vexationibus affliguntur,Iob 2.*Caput aſpidis ſuget,& occidet eum lingua viperæ*.

¶ Iſti dicuntur caput aſpidis,quæ dicitur ab aſpirando,quia ſc.iſti ſemper aſpirant ad ampliores honores. Dicuntur etiam lingua viperæ,quia ſc.ipſi mordent,& inuenenant per rapinam. Iſti poſſunt dicere illud 2.Reg.3.*Nunquid caput canis ego ſum?* Caput enim canis eſt inſatiabilis appetitus, ſic iſti bonis aliorum non ſatiantur. Eſa.7. *Caput Syriæ Damaſcus*.Damaſcus interpretatur bibens ſanguinem.Quia Capitanei huius mundi non ceſſant bibere ſanguinem alienum.

¶ Sed tertio dico,quod Capitanei mali non habent prudentiæ limpitudinem.Caput enim pingue non poteſt habere ſenſus acutos.Vnde equi,qui habent nimium pingue caput, faciliter perdunt oculos: & quia tales hodie impinguantur diuitijs, delitijs,& adulatorum fallacijs,iuxta illud Pſalm. *Impinguaſti in oleo caput meum*.Ideo acutos ſenſus prudentiæ, & ſapientiæ non videntur habere,& ſi ſapientes ſunt in temporalibus,non tamẽ in ſpiritualibus:quia igitur moderni Capitanei carẽt prudẽtia, & diſcretione,carẽt clementia,& compaſſione,carent conſtãtia,& duratione,ideo hodie iſti ſunt ſine gloria,& honore. Solebat.n.antiquitus corona aurea eſſe ſuper caput noſtrum,i.ſuper collum prælatorum,quia antiquitus ſolebant honorari,timeri,& à mundi principibus reuereri,hodie autem eſt contrarium,quia nec à ſubditis diliguntur, nec ab extraneis metuuntur,nec à ſuis proprijs reputantur, & quod peius eſt,ab omnib. raptoribus ſpoliantur. Et ratio poteſt eſſe naturalis,quia ſicut videmus, quod capita piſcium(vt communiter)ſunt immundiora,& ad lauandum,& mundificandum difficiliora,ſic hodie multi Capitanei ſunt cæteris immundiores, & ad mundificandum & corrigendum difficiliores.Ideo plangit Eccl. Thren.4. *Defecit*

Digitized by Google

Defecit gaudium cordis noſtri, cecidit corona de capite noſtro, væ nobis, quia peccauimus, Non ſic ergo (chariſſimi) ſed habeat Prælatus

Prudentiam ad diſcernendum,
Clementiam ad miſerandum,
Conſtantiam ad permanendum.

Et ſic erit Eccleſiæ verum caput. Accipitur ergo caput allegorice vel figuraliter.

F ¶ Sed adhuc dico, quod caput accipitur figuraliter, quia ſc. per caput eſt intelligi Chriſtus, qui eſt caput Eccleſiæ, & cuiuſlibet Chriſtiani, iuxta illud Eph. 5. *Chriſtus caput eſt Eccleſiæ.* Dicitur autem Chriſtus caput Eccleſiæ propter

Eminentiam celſiorem,
Influentiam pleniorem,
Conſtantiam ampliorem.

Chriſtus enim omnibus eminet per dignitatem, influit per charitatem, continet per bonitatem omnes virtutes, caput enim alijs membris eſt altius (ecce dignitas) in alijs membris influit amorem propius (ecce charitas) omnes corporales ſenſus continet plenius (ecce bonitas) Caput enim continet carnem, oſſa, neruos, medullam, & venas. Continet dico

Carnem ad vacui repletionem,
Oſſa ad cerebri defenſionem,
Neruos ad corporis ligationem,
Medullas ad humoris diffuſionem,
Venas ad ſanguinis fluitionem.

Sic Chriſtus continet carnem fluidæ pietatis, qua repletur vacuitas alienæ paupertatis, continet oſſa firmitatis, qua ſuſtentatur debilitas noſtræ fragilitatis, continet neruos charitatis qua ligatur diuerſitas contrarietatis, continet medullam benignitatis, ex qua fluit humor gratię & ſanctitatis, continet inſuper venas largitatis, qua cunctis diffunditur ſanguis temporalis ſubſtantiæ & facultatis. Ideo de tali capite loquitur Oſe. 1. *Congregabuntur filij Iudæ, & filij Iſrael pariter, & ponent ſibimet caput vnum*, Eccleſia enim figuratur *in ſtatua Nabuchodonoſor, cuius caput factum eſt de auro optimo.* Et ideo ſicut videmus, quod Serpens tantum diligit caput ſuum, quod totum corpus pro defenſione capitis tantum exponit, ſic vere totum corpus Eccleſiæ, & omnia mēbra, & omnes Eccleſiæ fideles caput ſuum Chriſtum tantum debent diligere, quod omnibus pœnis & laboribus ſe debent pro Chriſto exponere, & maxime pro fidei defenſione. Nam ſicut videmus, quod à capite corpus regitur, ſenſus & motus cęteris membris miniſtrantur, ſic vere à Chriſto corpus Eccleſiæ gubernatur, & ſingulis membris compaſſionis & motus bonæ operationis conceditur & donatur. Vide in Pſ. *Sicut vnguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron.* Vnguentum enim capitis, id eſt, influentia Chriſti deſcendit in barbam, barbam Aaron, id eſt, in quemlibet fidelem. Tertio dico, quod caput accipitur moraliter, & ſic caput ſignat mentem & voluntatem interiorem, ætatem & iuuentutem. Signat dico mentem & voluntatem, id eſt, interiorē, quia ſicut caput eſt membrum corporis principale, quo fracto moritur neceſſario totum corpus, ſic intentio eſt principalis pars in homine interiori, quæ ſi per peccatum fuerit infecta, neceſſe eſt, quod tota motum congeries deſtruatur.

G Nota ergo, quod caput intentionis debet eſſe videlicet

Superius erectum,
Crinibus coopertum,
Mundius pectinatum.

Debet (dico) erigi per affectionē, velari per abſconſionē, purgari per confeſſionem. Debet (dico) erigi per cœleſtium affectionē, quia ſicut aries dormit erecto capite, ſic homo ſemper debet eſſe erectus ad Deū intentione. Luc. 21. *Reſpicite & leuate capita veſtra.* Quod eſt contra auaros, & qui capita ad cœleſtia non erigūt, ſed ad terreſtria ipſa ſemper inclinant, ſimiles quibuſdam hominibus Æthiopiæ, qui ſecundum Iſid. & Pli. ſemper incuruati vadunt, & more pecudum caput ad terram inclinant. Sic iſti per auaritiam taliter incuruantur; quod inclinare caput intentionis ad terram & ad terrena continue dignoſcū-3. Reg. 21. *Ambulauit demiſſo capite.* Quia ſicut dicitur Amos 9. *Auaritia in capite omnium, & nouiſſima eorum gladio interficiam.*

¶ Secundo dico, quod iſtud caput velari debet per abſconſionem. Spirituales enim viri cum crinibus humilis & honeſtæ conuerſationis celant voluntatē, & intentionem, nec patefaciunt per elationem. Leu. 10. *Capita veſtra nolite nudare.* Figurati in Dauid, de quo dicitur 2. Reg. 15. *Quod Dauid aſcendebat cliuum oliuarum nudis pedibus flens, & operto capite.* Opertimentum enim capitis ſignat humilitatem, & deuotionem, verecundiam, & mortis recordationem, & exteriorum obliuionem: & in ſignū huius caput mortuorum ſudario tegitur, caput etiam lugentium veſtibus operitur ad denotandum, quod caput intentionis & mentis noſtræ debet eſſe per humilitatem velatum, vt commiſſa lugeamus, & vt de morte memoriam habeamus. Vnde Heſter. 14. *Stercore & cinere impleuit caput.* Stercus enim eſt memoria noſtræ vilis generationis: cinis autem eſt memoria noſtræ terreſtris & triſtis reſolutionis. Veletur ergo caput per abſconſionem.

¶ Tertio ergo vngatur caput per deuotionem. Antiquitus enim ſolebant vngere capita vnguentis refrigeratiuis. Sic & nos caput mentis noſtrę debemus per deuotionem vngere, vt ęſtus concupiſcentiæ carnalis poſſimus à noſtris cordibus refrenare. Eccl. 9. *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.*

¶ Quarto lauetur caput vel purgetur per confeſſionem. Vnde Mat. 6. *Innunge caput tuum, & faciem tuam laua.* Sed reuera videtur, quod caput intentionis nobis aufertur

Per auaritiam & cupiditatem;
Per negligentiam & tepiditatem;
Per immunditiam & carnalitatem;
Per inconſtantiam & duplicitatem.

¶ Et primo per auaritiam, quia multi ſunt ſimiles quibuſdam hominibus, ſeu monſtris humanam ſpeciem fingentibus, qui à Plinio in India dicuntur eſſe, qui ſc. dicuntur capita Canina habere, & ex pellibus animalium ſibi faciunt veſtes vel veſtimētum, & iſti Cynocephali dicuntur, & nominantur à Cynos; quod eſt Canis, & Cephas quod eſt caput. Sic vere auari nō habent caput humanum, i. intentionem humanam, piam & iuſtā, ſed magis iniuſtam, & caninam, inſatiabilem, & auarā, & ideo iſti de ſubſtantijs pauperum ſibi faciunt veſtimentum. Et ideo dicunt iſti 2. Reg. 3. *Nunquid caput Canis ſum ego?* Iſti moriuntur ſicut vir Iudith Manaſſes, de quo dicitur Iudith. 8. *Quod cecidit æſtus ſuper caput eius, & mortuus eſt.* H

¶ Secundo perditur caput per luxuriam. Sicut enim Abimelech mortuus eſt quia ab vna ancilla in capite percuſſus eſt Iudith 9. & ſicut Iudith Holopherni propter ſpeciem ſuam capto caput abſtulit, ſic luxurioſi caput rectæ intentionis perdunt, dum à mulieribus per carnis delectamenta capiuntur. Iudit. 13. *Ecce Holofernes iacet in terra & caput eius non eſt in eo.*

¶ Tertio perditur per negligentiam & tepiditatem. Figura de Isboſeth Rege Iſrael, *qui cum dormiret, & ancilla oſtiaria triticum purgaret ingreſſi ſunt duo Principes latronum, & abſtulerunt caput Principis, ſc. Regis*, ſicut dicitur 2. Reg. 3. Ancilla oſtiaria eſt ratio, quæ pro certo dum exterius ad negocia vacat, & per negligentiam dormit, latrones, id eſt, Dæmones caput rectæ intentionis tollunt. 2. Reg. 16. *Vadam & amputabo caput eius.*

¶ Quarto perditur per inconſtantiam & duplicitatem Sicut enim vnius corporis vnū eſt caput, ſic vnius mentis vna & ſimplex debet eſſe intentio, quia *vir duplex animo inconſtans eſt*, &c. Iac. 1 Multi enim ſunt ſicut Serpens, qui dicitur Amphisbæna, qui ſecundum Iſid. duo capita dicitur habere: Sic viri inconſtātes, falſi amici, & hypocritæ malitioſi, plures & varias habēt intentiones. Figurati in *illa beſtia* Apoc. 12. *quæ 7. capita habebat*, figurati etiam in Cerbero, qui plura capita habebat ſecundū fabulas, ſed de hoc vide in ſermone, *Rectas facite ſemitas* &c. Sic ergo patet, quod per caput intelligitur mens ſeu intentio.

¶ Sed adhuc dico, quod per caput moraliter intelligitur iuuentus, & vitæ inceptio. Quia ſicut caput eſt prima pars corporis, ſic iuuentus eſt prima pars vitæ, & ideo ſicut vitium capitis redundat in totum corpus, ſic vitium iuuentutis ipſius vniuerſaliter totius eſt deſtructio vitæ ſequentis. Verumtamen multi videntur ſimiles Satyris & Faunis, quorum eſt quædam ſpecies, quæ caput habet humanum, pedes autem Caprinos habet. Nā ab humana ſpecie incipiunt, & in figuram pecudum terminantur. Sic vere multi ſunt, qui in capite, & in iuuentute vitæ ſuæ videntur eſſe boni, humani, rationabiles, & iuſti, miſericordes & pij, in pedibus autem, i. in fine corporis, i. in ſenectute efficiuntur ipſi brutales, & Caprini, luxurioſi, ſuperbi, & auari, crudeles, impij, & tyranni. Iſti etiam ſunt ſimiles Gruibus, quarum capita ſunt rubea, ſed pedes ſunt nigri, & defectiui. Iſti etiā ſunt ſimiles Gryphis, quorū caput & pars anterior eſt Aquila in pede autem & parte poſteriori ſunt leonini. Sic iſti in anteriori iuuen- I

Digitized by Google

uentutis ſunt aquilæ, id eſt, viri ſpirituales, & contemplatiui, in poſteriori autem ſenectutis ſunt leones, i. crudeles, impij & tyranni mordaces pariter, & raptores. Iſti ergo figurantur in ſtatua Nabuchod. *cuius caput erat aureum, pectus & brachia argentea, vẽter, & femora erant ærea, pedes autem pro parte erant ferrei & pro parte terrei,* ita quod iſta ſtatua quãto magis à capite verſus pedes procedebatur, tanto amplius deteriorabatur. Sic vere multi ſunt, qui quanto magis viuunt, tanto deteriores fiunt, quia ſicut ſuæ iuuentutis eſt aureum, i. bonum & ſanctum, pedes autẽ ſuæ ſenectutis ſunt terrei per cupiditatẽ, ſunt ferrei per crudelitatẽ, vnde talibus loquitur Apoſtolus Gal. 3. *Cum ſpiritu cœperitis, carne conſummamini.* Sic ergo patet, quod caput accipitur moraliter, quia ſc. per caput intelligitur affectus vel iuuentus. Item caput accipitur figuraliter, quia ſc. per caput intelligitur Chriſtus, vel Prælatus. Item accipitur literaliter, quia ſc. per caput intelligitur membrum hominis, ſeu ſtatus hominis.

A *Carbones.* Nota breuiter, quod per carbones intelligitur quicunque ardor, ſiue bonus fuerit, ſiue malus. In bono autem ſignat

Ardorem { Pœnitentiæ & tribulationis,
Amicitiæ & dilectionis,
Iracundiæ & tribulationis,
Peſtilentiæ & damnationis.

Carbo igitur deſignat pœnitentiam & aduerſitatem, vnde de illo carbone dicitur Tob. 6, quod *Tobias iecur piſcis Angeli iuſſu exenterati poſuit ſuper carbones, qui fecit fumum, qui fugauit dæmonium.* Quia ſc. ſi carbo, id eſt, ardor contritionis & pœnitentiæ, iecur affectionis vrit, fumus orationis ſtatim oritur & ſic diabolus fugit. Eſa. 44. *Super carbones eius coxi carnes.* Item ſignat amicitiam & charitatem, vnde de ſanctis animalibus dicitur Ezec. 1. *Quod aſpectus eorum erat quaſi carbonum ignis ardentium.* Item ſignat iracundiam, Eccl. 8. *Ne incendas carbones peccatorum arguens eos.* Item ſignat inferni violentiam, vnde de damnatis dicitur in Pſal. *Cadent ſuper eos carbones, in miſerijs non ſubſiſtent:* & de iudicio diuino dicitur; *quod ſagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs.* Tráſeo hic, quia paucæ ſunt auctoritates.

Carcer. Carcer eſt locus clauſus, ad cuſtodiam malefactorum primitus adinuentus, verum, quia quandoq; iuſti pro impijs rapiuntur vel capiuntur, ideo hodie ſæpiſſime accidit, quod tam iuſti, quam impij carceribus mancipentur, Actorum c. 26. *Multos ſanctorum in carceribus ego incluſi.* Moraliter ergo accipiendo, dico, quod in ſcriptura inuenitur multiplex carcer. Eſt enim

Carcer { Eligendus,
Negligendus,
Confringendus,
Metuendus.

Primus eſt ſtatus religionis, qui debet eligi. Secundus eſt corpus corruptionis, qui debet negligi. Tertius eſt culpa infectionis, qui debet confringi. Quartus autem eſt pœna damnationis, qui debet corrigi ſiue metui.

B ❡ Eſt igitur carcer eligendus, & iſta eſt clauſura Dei mandatorum, & regularium ſtatutorum, & etiam mundanarum tribulationum, in qua homo debet incarcerari, vt ibi pœnitentiá faciat pro delictis, & vt arceatur à vitijs & peccatis. Videmus enim quod omnia, quæ ſunt in proprijs carceribus ſunt incluſa. Terra enim & elementa ſunt incluſa infra ambitum cœli, aues & animalia infra ambitum aeris, animæ & ſpiritus infra ambitum corporum, lingua etiam ne ſuperflue loquatur, infra carcerem dentium, oculi etiam ne nimis aſpiciant, arctati ſunt carcere palpebrarum, fructus vt edentis appetitum aliquantulũ remorentur, in carceribus pellium exteratũ. Sic vere homo moraliter includitur in carcere mandatorum & temporalium tormentorum, vt refrenetur à ſuperfluitatibus. Iſte eſt carcer ille, de quo dicitur Eccl. c. 4. *Quod de carcere catenisq; quandoque egreditur quis ad regnum, & natus in regno inopia conſumitur.* Iſtud apparuit in Ioſeph, qui de carcere eductus promotus eſt ad regimen totius Ægypti. Gen. 41. Vnde 4. Reg. 25. dicitur, quod *rex Babylonis ſubleuauit caput Ioachim Regis Iuda de carcere.* Iſte eſt carcer eligendus ſeu ſuſtinendus.

C ❡ Secundo dico, quod eſt carcer negligendus, & ille eſt carcer corporis noſtri, quem ſc. debemus vilipendere, & per pęnitentiá frangere, & de eius ſeruitute ad libertatem Dei filiorum exire. Corpus enim eſt carcer animę. Ierem. 38. *Manſit Ieremias in carcere,* vnde Iob 7. *Nunquid mare ſum ego aut cœtus, quia circumdediſtis me carcere?* ❡ Tertio eſt carcer confringendus, & iſte eſt carcer D peccati, in quo homo per malas cõſuetudines & per malas cõplacentias alligatur, & in iſto carcere ſeruatur homo à diabolo, vt exinde ad patibulum inferni trahatur. Figura de Samſone, qui primo fuit tonſus, poſtea captus, tandẽ excæcatus, & poſtea incarceratus. Quia primo capilli virtutum auferuntur, & perduntur, & ſic homo per malum conſenſum capitur, per peccati complacentiam excæcatur, & per malas conſuetudines incarceratur, vnde de malis dicitur Sap. 17. *Digni ſunt carere luce, & pati carcerem tenebrarum.* De iſto carcere homo liberabitur per Dei benignitatem, quia ſicut Saphirus eſt lapis, qui ſecundum Dioſcor. & lapidarium vincula tacta dirumpit, & liberat de carcere vinctum, ſic Dei miſericordia de carcere peccati liberat hominem, & educit. Item inde liberatur homo per contritionis auſteritatem. Quod figuratum eſt in Petro, *qui dormiebat in carcere Herodis, vinctus catenis duabus, quem tamen percuſſo eius latere angelus excitauit, & fractis vinculis de carcere liberauit.* Sicut dicitur Act. 12. Sic vere licet homo ſit in carcere peccati vinctus catenis duab. ſc. catenis peruerſę voluntatis interius, & catenis malæ conſuetudinis exterius, quando tamen angelus, i. Deus prędicatur, vel prælatus ipſum percutit per duram verbalem, vel realẽ reprehenſionem, tunc excitatur per ſuiipſius cõſiderationem, & exit carcerem peccatorum per pœnitentiam & confeſſionem. De tali carcere loquitur Chriſtus Eſa. 61. *Euangelizare pauperib. miſit me, prædicare annum placabilem Domini, & clauſis apertionem carceris.*

❡ Quarto autem eſt alius carcer, qui eſt metuendus. Et iſte eſt E duplex, ſc. carcer purgatorij & inferni. Carcer enim purgatorij eſt ille carcer, in quo poſitus eſt magiſter pincernarum Pharaonis, quia poſt tres dies recordatus eſt Pharao miniſterij ſui, & reſtitutus eſt in gradum priſtinũ. Iſti enim tres dies ſignant tres pœnas, quæ ſunt in purgatorio, ſc. dolor pro commiſſis, omiſſis, & pro immiſſis, vel iſti tres dies ſunt ignis & afflictio, viſionis Dei dilatio, offenſæ Dei recordatio ſeu contritio. Poſtquã enim homo in purgatorij carcere iſtis tribus diebus ſteterit, certum eſt, quod ad miniſtrandum in menſa regis & Dei in paradiſo receptus erit. Ideo de illis, qui ſunt ibi, dicitur Eſa. 24. *Claudentur ibi in carcere, & poſt multos dies viſitabuntur.* Ideo dico, quod alius eſt carcer metuendus, & eſt locus inferni. Iſte eſt carcer perpetuus peccatorum, de quo nullus exit. Vnde Mat. 5. *Aduerſarius mittet te in carcerem, amen dico tibi, non exibis inde.* Iſtud figuratum eſt in Leone illo, Ezech. 19. *qui homines deuorabat, qui tandem fuit reti captus, & in carcere poſitus, ne audiretur vox ipſius ſupra montes.* Sic vere leones & prædones, qui homines per vſuras, fraudes, & rapinas deuorant, & prædantur, in rete mortis inuoluuntur & capiuntur, & in inferni carcere perpetuo includũtur, ne vox terrorum ſuorum ſuper montes eminentiarum huius mundi amplius audiatur. Ideo de tali carcere dicitur Sapient. 17. *In carcere cuſtodiebantur ſine ferro recluſi.* Et ſic patet, quod eſt carcer timendus, conſtringendus, negligendus, eligendus.

Chariſsimus. Nota, quod chariſſimus dicitur à charitate. A Et tunc idem eſt, quod dilectiſſimus. Aut à cariſtia, & tunc idem eſt, quod chariſſimus vel precioſiſſimus. Semper igitur chariſſimus notat in bono. Et ideo nota, quod ille, qui vult Deo & ſanctis eſſe chariſſimus, debet multis virtutibus abundare. Nam ſicut ille lapis charus & precioſus dicitur, qui multis ſpecialibus proprietatibus inſignitur, ſic ille Deo & ſanctis meretur eſſe chariſſimus, qui multis bonis virtutibus eſt dotatus. Sicut n. pater illum filiũ, qui ei præ alijs aſſimilatur, habet chariſſimum, ſic Chriſtus illum chariſſimum reputat, qui ipſum in virtutibus imitatur, & qui ſibi in moribus ſe conformat. Et hoc videtur innuere Apoſt. Eph. 5. vbi dicit: *Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi.* Vbi aduerte, quod quilibet talis debet eſſe

Fortis & ſtabilis (Eſtote)
Concors & habilis (Imitatores Dei)
Dulcis & humilis (Sicut filij chariſſimi.)

❡ Fortis (dico) & ſtabilis, & hoc oſtenditur in verbo (Eſtote) vide in tit. Eſtote ſup. in lit. E. Marc. 9. *Hic eſt filius meus chariſſimus.* Eſſe enim verbum ſubſtantiuum, fortitudinem & permanentiam ſignat. Et nota, quod quilibet talis debet eſſe

Stabilis { Suſtinendo fluctus terribiles,
Reprimendo motus damnabiles,
Refutando flatus fallibiles,
Diligendo cœtus laudabiles.

❡ Igitur

B ¶ Igitur ſi volumus eſſe chariſſimi, ſimus fortes, ſtabiles & manentes, fluctus terribiles ſuſtinendo & tribulationes in patientia tolerando. Rom. 12. *Non vos defendentes chariſsimi, ſed date locum iræ.*

¶ Item motus damnabiles reprimendo, & carnis deſideria refrenando. 1. Petri 2. *Chariſsimi, obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinete à carnalibus deſiderijs quæ militant aduerſus animam.*

¶ Item flatus inutiles refutando, ſeu verba adulatoria non credendo 1. Ioan. 4. *Chariſsimi, nolite credere omni ſpiritui, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſunt.*

¶ Item fratres laudabiles diligendo, & charitatem firmiter ſectando & continendo 1. Ioa. 4. *Chariſsimi, diligamus nos inuicem, quia charitas ex Deo eſt.* Qui ergo modo vult eſſe chariſſimus Deo, ſit iſtis quatuor iam dictis fortis & ſtabilis.

C ¶ Secundo dico, quod neceſſe eſt, quod ipſe ſit erga Deum concors & habilis, quia ſc. ipſe debet eſſe imitator Dei & ſanctorum, & eis pro poſſe ſimilis & cõformis (Imitatores inquit) Vnde dicitur de imitari. 3. Ioa. 1. *Chariſsime noli imitari malum, ſed quod bonum eſt.* Qui bene facit, ex Deo eſt &c.

D ¶ Tertio vero dico, quod iſte debet eſſe in conuerſando dulcis & humilis, quia debet filius (Sicut filij inquit) Vide in filio quomodo ſignat humilitatem & captiuitatem, &c. 1. Ioan. 3. *Chariſsimi, nunc filij Dei ſumus.* 1. Cor. 4. *Miſi ad vos Timotheum, qui filius meus chariſsimus.* Iſta ergo de Chariſſimo ſufficiant. Vide de charitate.

A *Charitas* Charitas teſte Auguſt. Super Ioan. Homil. 8. Ponitur de pœn. diſt. 2. Radix eſt omnium bonorũ. Iſtud enim videtur velle Greg. in Hom. qui dicit, quod *ſicut ab vna radice multi, ſic à charitate multæ virtutes procedunt,* nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, niſi maneat in radice charitatis. A radice enim procedũt medulla, flos, folium, & fructus. Sic à charitate, quæ nihil aliud eſt, quam amor Dei & proximi, procedunt

Medulla compaſſionis,
Flos bonæ affectionis,
Folium bonæ locutionis,
Fructus bonæ operationis.

Quia breuiter charitas omnem perfectionem includit. Vnde Col. 3. *Super omnia autem charitatem habete, quæ eſt vinculum perfectionis.* Quamuis ergo charitas multos & infinitos habeat effectus, tamen habet quatuor effectus ſpirituales. Oſtẽditur enim quod charitas amat veraciter: quia dicitur charitas à charus, rarum. Ditat fœliciter (habete) ligat tenaciter (vinculum) complet ſagaciter, (perfectionis)

B ¶ Dicamus ergo primo, quod charitas amat veraciter, nihil enim perfecte amatur, niſi per charitatem. Hæc enim Deum taliter inflammauit, quod ad hominis miſeram contritionem, & ad carnis aſſumptionẽ ipſum miſericorditer inclinauit. Fuit enim ſicut adamas, qui attrahit ferrum, quãquam ſit duriſſimũ, quia vere quamuis Deus durus & auſterus videretur, tractus eſt tamen funibus charitatis ad hoc, vt homo efficeretur, vt per eũ homo ſaluaretur, & ad eius conſortium admitteretur. Charitas enim dicitur quaſi chara vnitas: quia ſc. iſta fecit hominem Deo taliter charum, quod de vtroq; factum eſt vnum 1. Ioan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis Deus: vt filij Dei nominemur, & ſimus.* Item debet corda noſtra ſic inflammare, quod ad diligendum Deum & proximũ debemus iugiter inhiare. Sic vere charitas non apparet ſolum in proſperis, imo in aduerſis. Etiam ſimilis eſt charitas illi lapidi, qui dicitur carbunculus, qui eſt lapis ignei coloris qui ita ardenter rutilat, quod nocte non extinguitur ſplendor eius, ſicut dicit Iſid. Sic vere vera charitas tam erga Deũ, quam erga proximum ita debet eſſe firma, vera, & tenax, quod non ſolum in die, id eſt, in tempore proſperitatis debet lucere & apparere, imo potius in nocte, i. in tempore tribulationis & aduerſitatis. In proſperitate enim ſuorũ gaudet charitas & lætatur, in aduerſitate autem condolet, compatitur, & triſtatur, adiuuat pariter & conſolatur. Stellæ enim magis videntur de nocte lucere, quam de die. Sic boni & charitatiui amici plus ſe oſtendunt alijs lucentes, & adiuuantes eos, & conſolantes in aduerſitate, quam in proſperitate. Pro. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna eius.* Chryſopaſſus eſt lapis, qui de die apparet aureus, de nocte autem igneus eſſe videtur. Nam in die videtur pallere ſicut aurum, in nocte autem rutilat ſicut ignis. Quia boni de die, i. e. in proſperitate debent ſplendere per lætitiam & iucunditatem ſc. alijs congaudendo, pauperes adiuuando, Deum laudando, & magnificando. De nocte autem i. e. in aduerſitate debent rubere, & ardere per charitatem, ad Deũ feruenter recurrendo, aduerſa fortiter vilipendendo, amicos depauperatos diligendo, & feruorem ſuæ dilectionis erga eos amplius oſtendendo: quia ſicut dicitur Prou. 12. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt.* Vnde Ber. Super Cant Sermone 20. *Sit fortis & conſtans amor tuus, nec cedens terroribus, nec ſuccumbens laboribus.* Amemus affectuoſe, circumſpecte, & valide. Cuius tamen cõtrarium faciunt multi, & maxime falſi amici, qui non habent perſeuerantem amorem, quia amor eorum tantum durat in proſperis, & deficit in aduerſis. Ideo iſti ſunt ſimiles Soli, qui dicitur quaſi Solus lucens, qui tantum videtur lucere de die, & nunquam de nocte. Sic vere iſti dicuntur quaſi Soli lucentes, qui ſc. ſibi ſoli volunt proſpicere & lucere, & nullum alterum adiuuare: nam amicis ſuis tamdiu apparent in die proſperitatis, quamdiu lucrari cupiunt aliquid, vel poſſunt erga eos, nunquam in nocte aduerſitatis. Si enim paupertas ſeu aduerſitas venerit, ſtatim falſorum amicorum conſortium diſparebit. Sicut enim dicit Sen. *Amicum proſperitas inuenit, aduerſitas probat.* Et alibi dicit, *quod inde amici fugiunt, vbi probantur.* Sed non ſic vera charitas, quia iſta amat veraciter, propter quod pulchre loquitur Aug. lib. de laudibus charitatis. *Charitas in aduerſitatib. tolerat, in proſperitatibus tentat, in duris paſsionibus fortis eſt, in bonis operibus hilaris eſt, in temporalibus ditiſsima, in hoſpitalitate latiſsima, inter bonos fratres lætiſsima, inter falſos patientiſsima.* Ad hoc etiam facit, quod dicit Hug. lib. de charitate. Vbi dicit: *Magnam vim habes ô Charitas, tu ſola trahere Deum potuiſti de cœlo ad terram. O quam forte eſt vinculum tuum, quo Deus ligari potuit, & homo iniquitatis vincula dirupit. Neſcio quid magis in laude tua dicere poſſum, quam quod Deum de cœlo ad terram traxiſti, & quod hominem de terra ad cœlum ſubleuaſti.* Charitas igitur amat veraciter.

¶ Secundo dico, quod charitas ligat tenaciter. Quod oſtenditur cum dicitur. Iſta habent vinculum, quos enim vinculum perfectæ charitatis ligat, ita tenaciter eos iũgit, quod nec locorum diuerſitas, nec ſtatuũ imparitas, nec contingentium caſuũ aduerſitas poteſt ipſos amplius ſeparare. Quod bene dicit Apoſtol. Rom. 8. *Quis,* inquit, *nos ſeparabit à charitate Chriſti?* & ſequitur. *Certus ſum,* inquit, *quod neque mors, neque vita, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum poterit vos ſeparare à charitate, quæ eſt in Chriſto.* Charitas n. eſt ſicut vinculum, quo ligantur Boues. Quia ſicut dicit Plin. Boues ſocios ſuos, cum quibus ligantur, ſolent valde diligere, ſocietatem eorum frequentare, & ſe inuicem lambere, & ſi ab inuicem in paſcuis diuidantur, ſolent alter alterũ quærere, & pium affectũ erga ſocium ſolent mœſtis mugitibus declarare. Sic vere illi, quos vere charitas ligat, ſe inuicem diligunt, & frequenter lambunt, applaudunt, & ſalutant, & ſi aliquo caſu ab inuicem receſſerint, vtpote, ſi charitas illorum per aliquam occaſionem turbata fuerit vel diſiuncta, de hoc conqueruntur & dolent, & ad eam recuperandum laborare non ceſſant. Eſt igitur charitas vinculum, ligat enim hominem, & Deum, amicum & amicum, & quod fortius eſt, inimicũ & inimicum. In tabernaculo enim fœderis ligabatur ſaccus cum ſacco, cortina cum cortina, ſuperhumerale cum rationali. Quia breuiter in omnibus paramentis illis vix erat aliquid quin ligaretur aliquibus ligamentis, ſicut legitur Exod. 26. & deinceps. Sic vere inter nos, qui ſumus tabernaculum Eccleſiæ militantis, non debent eſſe aliqui, quin per charitatis vincula ſint ligati. Ezech. 4. *Ecce data ſunt ſuper te vincula, & ligaberis in eis.* Charitas enim non ſolum vinculat homines, imo etiam vinculauit ipſum Deum. Vnde Hugo lib. de charitate dicit ſic: *Charitas Deum ſuperauit, & adduxit eum vinculis ſuis alligatum, adduxit eum ſagittis ſuis vulneratum. O charitas, vulneraſti impaſsibilem, æternum feciſti mortalem, hæc autem omnia feciſti, vt omnia corda noſtra emollires.* & ſequitur in eod. lib. *Charitas omnẽ languorem ſanat, vitiorum radices extirpat, mentem illuminat. conſcientiam mundat, animam lætificat, Deum demonſtrat. Animam enim quam inhabitat charitas, ſuperbia non inflat, inuidia non deuaſtat, ira non diſsipat, triſtitia mala non vexat, auaritia non excæcat, gula non inflammat, luxuria non coinquinat.* Sed heu proh dolor quam pauci ſunt qui charitatis vinculo ſunt aſtricti. Multi ſunt ſimiles Rhinoceroti, qui nulla aſtutia poteſt capi, nec vllis poteſt vinculis detineri. Sic vere multi ſunt ita ceruicoſi & proterui, & odioſi, & iniurioſi, quod nunquam amotis vinculis capiuntur, ſed ſi captiui eſſe credantur infra ambitũ amicitiæ & charitatis, ſubito in-

Digitized by Google

uenta occaſione talia vincula deſtruunt,atq; frangunt. Hieremiæ 2. *A ſæculo confregiſti iugum,rupiſti vincula.* Sed pro certo quanuis peccatores diſrumpant vincula charitatis,permittunt ſe tamen ligari vinculis iniquitatis. De quibus dicitur Prou.5. *Iniquitates ſuæ capiunt impium,& funibus peccatorum ſuorum conſtringuntur.* Et aduerte,quod quidam capiuntur & ligantur vel vinculantur per cupiditatem, alij per carnalitatem , alij per tepiditatem. Cor & burſam ligat cupiditas,corpus & carnem ligat carnalitas,pedes & manus ligat tepiditas. Cupidi ligantur ſicut aſini mercatorum,qui vinculo capiſtri ſui taliter inuoluuntur,quod etiam à comedendo coercentur. Sic vinculum auaritiæ,& parcitatis homines taliter ligat,quod de bonis proprijs ad ſatietatem comedere non ſunt auſi. Oſeæ 5. *Vidit Ephraim languorem ſuũ, & Iudas vinculum ſuũ.* Iſti figurati ſunt in Sedechia Rege.4.Reg. vlt. *qui captus eſt à Nabuchodonoſor, & per ipſum excæcatus, & catenis vinctus,ductus eſt in Babylonem.* Quia reuera per auaritiam homo à diabolo capitur, & ne ſeipſum cognoſcat excœcatur, & ne de poteſtate diaboli exeat,vinculis parcitatis,& obduratæ voluntatis alligatur,& ſic in Babylonem, id eſt, in infernum ducitur & minatur. Item alij vinculãtur per carnalitatem, ſicut ſunt luxurioſi,figurati in Samſone, quem Dalila ligauit, totondit & excœcauit, ad denotandum, quod qui per malas mulieres hic vinculis malarum concupiſcentiarum ligatur, per pauperationem tondetur,per obſtinationem excœcatur,per malam conſuetudinem incarceratur. Ideo dicebat Salomon Eccl.7. *Inueni mulierem morte amariorem , vincula ſunt manus eius , ſagena cor eius.* Item alij ligantur per tepiditatem,quia ſicut homo ligatus non poteſt ſe mouere,nec fugere, nec laborare, ſic illi,qui vinculo torporis,& deſidiæ ſunt ligati,ad nullum bonum opus poſſunt ſe mouere. Eccl.28. *Vinculum eius vinculum ferreum.* Non ſic(chariſſimi) diſrumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum eorum, & ligemur vinculis non torporis, ſed amoris, non auaritiæ. ſed amicitiæ,non carnalitatis,ſed charitatis, quia reuera ſicut dictum eſt,charitas ligat tenaciter (Vinculum inquit.)

D ❡ Tertio dico,quod charitas ligat fœlicitet,quod oſtenditur, cum dicitur: Habere: Habeo enim eſt verbum poſſeſſionum, ſignat enim poſſeſſionem alicuius rei, ad denotandum , quod charitas facit nos poſſidere merita & virtutes in pręſenti,&gloriam perpetuam in futuro. Teſte enim Senec. *Diues eſt non qui magis habet,ſed qui minus cupit.* Et quia charitas fecit hominẽ ſufficientem ſibi,ideo facit eum diuitem. Vnde Aug.lib. de laudib. charitatis. *In charitate omnis diues eſt pauper* : eſt enim ſimilis illi lapidi,qui dicitur Galactites,qui ſecundum Iſidor.& Dioſcor.vbera lacte replet,quia vere vbera charitatis,lac gratiæ & virtutis,lac diuitiarũ ſpiritualium & ſalutis noſtræ poſſeſſorib. procurare nituntur. Calor enim ſecundum naturales eſt cauſa fœcunditatis arborum,& herbarum,quod bene apparet, quia regiones frigidæ,ſicut eſt Neogrigia & viciniæ,ſunt regiones ſteriles,& ſine fructu. Sic vere charitas eſt cauſa diuitiarũ, & fructuum ſpiritualium,gratiarũ, & virtutum, quia ſine iſta nullus poteſt producere bonũ fructũ. Ideo poteſt dicere illud Phil. 4. *Habeo autem omnia,& abundo.* Et nota,quod dicit omnia,quia ſc. omnes virtutes facit charitas nos habere. Et ſpecialiter tres virtutes oriuntur à charitate,ſcil.pietas,& compaſſio,benignitas, & deuotio,ſtabilitas,& duratio. Charitas enim generat cordis compaſſionem,mentis deuotionem,ſtatus durationem. Calor enim nubes in pluuiam reſoluit,fructus in arbore dulces facit, lutum in fornace deſiccat, & forte reddit. Sic charitas nubem mentis noſtrę ita per confeſſionem reſoluit,quod exinde ſtillate pluuiam,id eſt,eleemoſynarum largitionem facit,fructus etiam cordis noſtri ita dulces facit quod maturãtur per deuotionem,& eos humiles reddit ad Dei acceptionem , lutum etiam fragilis mentis noſtræ decoquendo indurat per perfectionem, ita quod efficimur ſtabiles ad reſiſtendum contra omnem tẽtationem. Ideo de charitate dicit Apoſt.1.Corint.3 *Charitas patiens eſt,benigna eſt,non agit perperam,non quærit quæ ſua ſunt &c.* Iſtam auctoritatem diuiſam cum 12.Proprietatibus charitatis vide in ſermone. Et propter hoc de diuerſis virtutib. à charitate emanãtibus pulchre loquitur Bern.in Epiſt.2. dicens. *O bona mater charitas , quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos, ſiue arguat inquietos,diuerſis diuerſa exhibẽs,ſicut filios diligit vniuerſos. Cum te arguit mitis eſt,cum tibi blanditur ſimplex eſt,pie ſolet ſæuire,ſine dolore mulcere, patienter nouit iraſci,humiliter nouit indignari, mater eſt non ſolum hominum ſed etiam Angelorum, quæ in terris, & in cœlis ſunt, pacificauit, Deum hominibus placauit, & hominem Deo reconciliauit.* Hæc Bern. Oſtenditur ergo,quod charitas eſt habenda,quia ditat fœliciter,quia ligat tenaciter,quia amat veraciter,&c. Vide de charitate ſupra, vbi amor, dilectio, ardor,calor,ignis, & in pluribus alijs titulis.

Carmelus. Nota, quod Carmelus mons eſt in India fructuoſus,& pinguis,& interpretatur mollis, vel tenellus,ſeu ſciens circumciſionem,aut ſcientia circumciſionis. Dicam igitur breuiter loquendo, quod iſte mons ſignat triplicem locum,ſeu ſtatum,ſc. A

Statum { Moralem virtutibus perfectum,
Cœleſtem muneribus refectum,
Carnalem criminibus infectum.

❡ Primo dico,quod ſignat virtutum opulentiam,ſcil.ſtatum hominum perfectorum , ſicut eſt ſtatus religionis primæuæ, quia ſc.ibi fuit omnium virtutum vbertas. Ibi enim fuit mollities beneuolentiæ , teneritudo pietatis & clementiæ , ſcientia veræ prudentiæ & circumciſionis. Et ideo nota, quod in iſto Carmelo abſtinentiæ, & temperantiæ, id eſt, in religione vel Eccleſia debet & ſolet eſſe ſanctorũ habitatio, ſimplicium recreatio,deuotorũ conſolatio. Ibi enim ſancti ſolent cõmorari. Vnde de ſancto Helia dicitur,quod *ipſe fugiens à facie Iezabel habitauit in Carmelo.* 3.Reg.18. *Aſcendit Helias in verticem Carmeli.* In illo enim ſtatu ſolebant ſancti frequentari,& à laicis ſęcularibus viſitari. Sicut de Sunamitide dicitur 4.Reg.4. *Quod ipſa profecta eſt ad virum Dei in verticem Carmeli.*

❡ Item dico,quod ibi ſimplices debent recreari. Erat enim Carmelus locus paſcuoſus,vbi animalia nutriebantur, ſic ſimplices laici bonis doctrinis,& exemplis, quæ inueniebantur in religione,& Eccleſia ſolebant ſpiritualiter enutriri. Micheæ 7. *In medio Carmeli paſcentur.*

❡ Item ibi ſolent deuoti conſolari. Vnde Hierem.2. *Introduxi vos in terram Carmeli,vt comederetis fructum eius & optima illius.* Sed heu non ſic hodie,quia iam videtur verificatum illud Hierem. 4. *Aſpexi,& ecce Carmelus deſertus & vrbes eius deſtructæ.* Quia reuera quaſi totus ſtatus religionis conuerſus eſt quo ad virtutes in ſolitudinem & deſertũ. Vnde diabolus in perſona Nabuchodonoſor gloriatur ſe deſtruxiſſe iſtum Carmelum Eſa.37. *Saltum Carmeli ego confodi,& ſiccaui aquam, & riuos aggerum.* & Amos 1. *Exſiccatus eſt vertex Carmeli*: ſignat ergo Carmelus virtutum opulentiam. Vel ſi vis per omnia dic idem de ſacra Scriptura. Dic ergo,quod Carmelus ſignat ſcripturæ ſapientiã. Secũdo ſignat cœlorum abundantiam ſcil. gloriam beatorum : ideo cuilibet bono promittit Dominus illud Eſa.35. *Gloria Libani ad te veniet decor Carmeli,& Saron.* Tertio poteſt ſignificare mundanam affluentiam 1.Reg.25. *Erat homo quiſpiam in ſolitudine Maon,& poſſeſſio eius in Carmelo,& erat vir ille magnus,& diues.* Et aduerte,quod dicitur Eſa.16. *Auferetur lætitia,& exultatio de Carmelo,&c.*

Carmen. Nota,quod in ſcriptura reperitur multiplex carmen ſcilicet malorum , bonorum , & optimorum. Mali enim triplex,vt communiter, dicunt carmen,videlicet A

Carmen quod { Allicit,
Deficit,
Inficit.

❡ Carmen alliciens ſignat fallaciam proditorum, qui ſcilicet ſuis fallacibus verbis decipiunt , ſicut quidam quibuſdam incantatorijs carminibus innitentes,de quo Prouer.25. *Acetum in viro,qui cantat carmina corde peſſimo.* Iſta ſunt carmina Medeæ, quibus nihil erat impoſſibile, quia ſcil. per carmina ſua Solem obſcurabat,ſenes ad iuuentutem reducebat , & multa alia mirabilia faciebat. Sic adulatores,& falſi,&c. Carmen deficiens ſignat lætitiam mundanorum , quæ ſcilicet in triſtitiam & luctum finaliter commutatur. De quo Eccleſiaſt.12. *Conſurgent volucres ad vocem ſcilicet in iudicio,& obſurdeſcent omnes filiæ.* Carminis excelſa quoque timebunt,& formidabunt in via. Carmen inficiens ſignat laſciuiam malorum , ſcilicet luxurioſorum,& etiam Dæmonum, qui ſcilicet malos ſuggerendo inficiunt audientes quibus debent prudentes dicere illud Amos 5. *Auſer à me tumultum carminum tuorum, canticum lyræ tuæ non audiam.*

❡ Item dicam,quod boni quadruplex etiam (vt communiter)dicunt carmen,videlicet Carmen

Contritionis,quod dicitur latenter,
Orationis,quod dicitur feruenter,

Com-

Compaſſionis,quod dicitur dolenter,
Gratiarum actionis,quod dicitur lætanter.

Contritio eſt carmen flebile. Vnde de libro miſſo Ezechieli dicitur,quod *ibi erant lamentationes,& carmen,& væ.* Lamentationes ſc.contritionis,carmen confeſſionis,væ pœnalis ſatisfactionis. Oratio eſt carmẽ vtile,de quo in Pſal. *Immiſit dominus in os meum canticum nouum,carmen Deo noſtro.* Compaſſio eſt carmen lugubre,de quo Ezech.32. *Fili hominis cane carmen lugubre ſuper multitudinem Ægypti.* Gratiarum actio eſt carmen ſalubre. De quo poſt tranſitum maris rubri dicitur Exod.15. *Quod Moyſes & filij Iſrael cecinerunt hoc carmen domino dicentes: Cantemus domino glorioſe,&c.* Optimi autem, id eſt, beati Deo multiplex dicunt carmen, ipſum ſcilicet perpetuo laudando, & eo exultando, de quo 2.Paralip.7. *Sacerdotes ſtabant in officijs ſuis, Leuitæ in organis carminum domini, quæ fecit Dauid Rex ad laudandum dominum quoniam in æternum miſericordia eius,&c.* Vide ſupra in verbo Canere.

A *Carnalia.* Nota,quod carnalitas idem eſt, quod voluptas, ſed de carnalitate ſatis dictum eſt ſupra ſc.penul. tit.præcedenti,item ſupra tit. de abſtinentia in illa auctoritate ibi expoſita. *Obſecro vos*,&c. 1.Pet.2. Item infra vbi delitiæ,& in alijs multis locis. Verum ne totaliter dimittam materiam intactam, nota, quod carnalia ſunt præcauenda triplici ratione videlicet.quia habent

Mentem excœcare,
Corpus eneruare,
Carnem inflammare.

Habent(dico)mentem excœcare. Dicit enim Plin.quod catulus canis quanto pinguiori lacte nutritur tanto tardius dicitur videre. Sic vere homo quanto lacte carnalitatis, & voluptatis abundantius nutritur,tanto à viſu diſcretionis, conſiderationis,& contemplationis amplius impeditur. Iſtud patet in luxurioſis & carnalibus,qui recte videntur penitus excœcati. Non enim cogitant de futuro,nec de ſpiritualibus bonis ſc. de morte,Iudicio,& Inferno:quia ſicut dicitur 1.Cor.2. *Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus.* Ideo talibus loquitur Apoſt.1. Corinth.3. *Ego autem non potui loqui vobis tanquam ſpiritualibus ſed tanquam carnalibus*,vnde de carnalibus dicitur Ezech 23. *Carnes eorum ſicut carnes aſinorum,& ſicut equorum fluxus eorum*,quaſi dicatur. Iſti ſunt equi,& aſini,id eſt,brutales & excœcati. Contra illud Pſ. *Nolite fieri ſicut equus & mulus.* Habet igitur carnalitas excœcare.

¶ Secundo dico, quod carnalitas habet mentem inflammare. Arbores enim quæ habent viſcoſum humorem faciliter inflammantur,ſicut patet in Abiete,& Pinu. Sic vere illi, qui viſcoſitatem carnalitatis,delitiarum & voluptatis,igne malorum deſideriorum,conſueuerunt faciliter inflammari. Caro enim pinguis faciliter ardet. Sed proh dolor vir carnalis. Ideo conſulit Apoſt.Gal.5.& Rom.8. *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.*

¶ Tertio dico,quod carnalitas poteſt eneruare. Sicut enim arbores,quæ paſcuntur in paludibus, ſicut ſunt Salices, & Platani,faciliter putreſcunt: ſunt enim præ alijs arboribus debiles & infirmæ,ſic vere illi, qui in paludibus voluptatis & carnalitatis verſantur, per mortem & peccatum facilius eneruantur. Rom.7. *Ego autem carnalis ſum venundatus ſub peccato* 1.Cor.9. *Qui ſeminat in carne,de carne metet corruptionem.* Patet ergo, quod homo per carnalitatem excœcatur, inflammatur, eneruatur & hoc ſufficit.

A *Caro.* Quintupliciter accipitur in Scriptura. Accipitur enim pro exteriori facultate vel proſperitate, pro interiori voluptate,vel carnalitate, pro miſeriori vilitate vel fragilitate, pro vberiori pietate & benignitate, pro ſanctæ Euchariſtiæ dignitate & auctoritate. Caro n. eſt illa pars corporis,quæ magis apparet exterius,& ſic ſignat mundi temporalitatem,quę extra vos eſt,& ad modum carnis faciliter defluit & ſiccatur. Et de talibus carnibus,tyrannis & raptoribus, qui ad modum leonũ carnibus beſtiarum innocentium, id eſt, de ſubſtantia pauperum viuunt Micheæ 3. *Violenter tollitis pelles eorum deſuper eis,& carnes eorum deſuper oſſibus eorum.* Item caro eſt illud membrum, quod magis ebullit interius, & ſic ſignat carnalitatem Galat.5. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.* Et 1.Pet 2. *Obſecro vos abſtinete à carnalibus deſiderijs,quæ militant aduerſus animam.* Sed vide iſtam ſupra de abſtinentia. Vbi exponitur. Item caro eſt illa pars corporis,quæ facilius defluit interius, & ſic ſignat vitæ fragilitatẽ. Vnde in Pſ. *Recordatus eſt quia caro ſunt,ſpiritus vadens & non rediens.* Item caro eſt illud membrum, quod inuenitur mollius & humidius,& ſic ſignat cordis benignitatem,& pietatem ſeu charitatem Gen.2. *Adhærebit homo vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*, & Gen.37. Iudas ait fratribus,vt Ioſeph vitam tueretur, *Caro & frater noſter eſt.* Item caro eſt ille cibus,qui nutrit perfectius,& vberius,& ſic ſignat corpus Chriſti,qui eſt cibus & refectio peccatorum. Ioan.6. *Caro mea vere eſt cibus.*

¶ Dico igitur aliter ordinando quod eſt B

Quædam Caro, quæ debet { Macerari, Vegetari, Extirpari, Manducari, Palpari.

Dico ergo,quod eſt caro per abſtinentiam maceranda. Et iſta eſt caro corporis noſtri. Carnes n. nimis pingues propter ſuam viſcoſitatem ſunt illaudabiles. Et ideo Aues nobiles, vt cõmuniter, parum habent de carne, & hoc præuidet natura ne propter pondus carnis impedirentur in volando. Sic vere quando caro noſtra nimis per delicias impinguatur, tunc deterior efficitur,quia ſc. ſemper ad modũ equi pinguis ſpiritui recalcitrare molitur, impedit etiam carnalitas & voluptas contemplationis volatum. Ioh.6. *Spiritus eſt,qui viuificat, caro autem non prodeſt quicquam.* Et ideo Aues nobiles,i. ſpirituales viri carnoſitatis pondere non grauabuntur, quia ſc. per abſtinentiam & pœnitentiam carnes ſuæ continue attenuabuntur, & ſic per deſiderium & affectum ad cœleſtia leuiter ferentur Luc.24. *Palpate & videte,quia ſpiritus carnem,& oſſa non habet.* Iſti enim poterant dicere illud 2.Cor.10. *In carne ambulantes non ſecundum carnem militemus:arma enim militiæ noſtræ non ſunt carnalia.* Et ratio poteſt reddi per illam auctoritatem prædictam Gal.5. Vbi dicitur,quod *caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.*

¶ Aduerte ergo in verbis iſtis triplicem rationem propter C
quam caro merito eſt contemnenda & etiam reprimenda,ſcil. quia cunctis virtutibus eſt denudata, quia prauis affectibus eſt inflammata,quia duris tumultibus eſt excitata. Iſta enim ſunt tria mala carnis noſtræ,videlicet turba defectuum;quia dicitur caro, quæ dicitur à carendo, eo quod careat omni bono & ardor affectuum,quia dicitur concupiſcit,rixa tumultuum, quia dicitur aduerſus ſpiritum. Eſt enim in carne virtutum defectus ſeu carentia,malorum affectus & complacentia,litium tumultus & diſſonantia:Et ideo ibidem virtutum defectus & carentia,quia dicitur caro à carendo,quia ſc.caret naturaliter omni bono. Iſta eſt n. terra Adam,quæ fuit à Deo maledicta: *Maledicta*,inquit, *terra in opere tuo cum operatus fueris eam, non dabit fructus ſuos,ſpinas & tribulos germinabit tibi.* Spinæ enim & tribuli,i.e.mala deſideria & delectationes in terra illa generantur, & ideo ſtultum eſt ſeminare in terra huiuſmodi, quia *qui ſeminat in carne,de carne metet corruptionem.* 2.Corin.9. Habet enim carentiam trium bonorum ſpecialiter. ¶ Caret enim caro noſtra. D

Mentis puritate,
Status firmitate,
Morum honeſtate.

Caret(dico)mẽtis puritate,quia ſicut pix,maxime reſoluta eſt, impura,& immunda, ita quod quicquid tangit maculat, atque fœdat,ſic caro potiſſime,ſi igne luxuriæ reſoluitur, ita efficitur impura, quod quicquid tangit ſc. anima ſibi coniuncta, vel ſocietas ſibi adiuncta per eam maculatur. Eccl.13. *Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea.* Ideo dicebat Apoſtol.2.Cor.7. *Mundemus nos ab omnibus inquinamentis carnis.*

¶ Iterum iſta caret ſtatus firmitate. Caro enim non ſtat in E
eodem ſtatu,quia modo ſana,modo infirma,modo triſtis,modo læta, modo turpis, modo pulchra, modo viuens, modo mortua. Similis cuidam fonti Idumææ, qui ab incolis dicitur fons Iob,qui quater in annis ſingulis mutat colorem. In quibuslibet enim menſibus mutatur color eius ſecund. Iſid. Quia reuera caro humana ſemper eſt in motu,& in fluxu. Iſta enim quaſi flos egreditur,tranſit, effugit ſicut vmbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet. Iob 13. Vnde Pſ. *Caro mea immutata eſt propter oleum*,quia ſicut dicitur Matt.26. *Spiritus quidem promptus eſt,caro autem infirma.* Fragilitas enim carnis nulla duratione aut ſtabilitate fulcitur Iob 6. *Non enim fortitudo mea, vt fortitudo lapidum, nec caro mea ænea eſt.* Et iſtud patet, quia neceſſe eſt, quod omnis caro moriatur, & putreſcat, iuxta illud Pſalm. *Ad te omnis caro veniet*, & ideo Ioſue moriturus dicebat, Ioſue 23.

Viam vniuerſæ carnis ingredior hodie. Ad hoc aduertant illi, qui tanta cura cuſtodiunt carnem ſuam, quia pro certo neceſſe eſt, quod breuiter putrefiat. Pallas n. Gigas filius Euandri quōdam Latinorum Regis filius pluſquam mille quadringentis annis ſub terra ſteterat incorruptus, qui tandem tēpore Henrici III. Imperatoris inuentus & ad muros Vrbis, quos altitudine ſuperabat erectus, cum ibi diu ad ventum & pluuiam incorruptus manſiſſet, finaliter tamen viam vniuerſæ carnis ingreſſus, mortali corruptione extitit diſſolutus. Pſalm. *Defecit caro mea, & cor meum.* Vnde tamen infert fidelibus conſolationem, quia ſcilicet certi ſunt de futura carnis reſurrectione. Iob 33. *Conſumpta eſt caro eius à ſupplicijs, reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.* Et in Pſalm. *Refloruit caro mea*, &c. Caret ergo caro ſtatus firmitate.

F ¶ Item dico, quod caret morum honeſtate. Caro enim de ſe eſt ſicut Iuuenca, quæ dicitur vacca ſine iugo, quæ iſta eſt inſolens atque leuis, quod ſaltare, ludere, & inſoleſcere non ceſſat, & maxime ſi fuerit impinguata. Sic vere caro humana ſi fuerit bene paſta & nutrita, nunquam ceſſat ludere inſolenter, & inhoneſte ſe portare, niſi forte ferro rationis & temperantiæ arceatur. Vnde Apoſt. ad Eph. 2. loquens de ſeipſo ante conuerſionem dicebat ſic: *Aliquando conuerſati ſumus in deſiderijs carnis, facientes voluntatem eius.* Hierem. 46. *Vitula elegans Aegyptus ſtimulator ab Aquilone veniet ei.* Iſta igitur eſt caro, quæ caret honeſtate, firmitate & puritate. Vnde iſta eſt, de qua dicitur 1. Pet. 1. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos fœni, exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos.* Eſt igitur in carne virtutum defectus & carentia. Caro inquit.

G ¶ Secundo dico, quod in carne eſt malorum affectus, & complacentia, quod oſtenditur cum dicitur: concupiſcit. Semper enim eſt caro in concupiſcentia vel in concupiſcendo & deſiderando aliquid animæ nociuum, Prou. 1. *Stulti ea, quæ ſibi ſunt noxia cupiunt.* Caro enim eſt ſimilis cineri Iuniperi, qui ſeruat ignē inextinguibilem quandoq; per annum. Similis eſt etiam cuiuſdam pelli Serpentis, qui ab Iſid. vocatur Scitale, qui eſt Serpens pulcherrimus in colore, in tantum quod propter dorſi ſui lucentem pulchritudinem ad ſpeculationem attrahit intuentes, ita quod ſæpe dum non aduertunt, ipſos occidit. Et pellis iſtius Serpentis tanti eſt feruoris, quod etiam in hyemis frigoribus ferueſcere nunquam ceſſat. Re vera talis eſt humana caro, quia non obſtante, quod ipſa ſit cinis ſeu è cinere, dato quod hyems paupertatis & tribulationis ipſam arceat, ſemper tamen per mala deſideria feruet, & ignem malarum affectionum nutrit 2. Pet. 2. *Pelliciunt in deſiderijs carnis.* Eccl. 7. *Quid nequius, quam quod caro & ſanguis cogitant?* Iſta enim dum exteriori pulchritudine homines attrahit, ipſos per tentationes ſæpe inuenenat, atque ferit. Quia ſicut dicitur Prou. 23. *nouiſſimo mordebit vt coluber, tanquam regulus venena diffundet.* Et propter hoc de malis deſiderijs noſtræ carnis quantum noceant, quantum moueant, patet ex ipſa Apoſtoli prohibitione ad Roman. 13. *Curam carnis ne feceritis in deſiderijs.* Iſtud potiſſime verum eſt de affectu carnali ad nepotulos & parentes, quos pro certo nimis diligimus & fouemus, & ipſos ſupra merita promouemus. *Caro enim & ſanguis reuelat nobis* Allegamus enim illud Eph. 5. *Nemo carnem ſuam odio habuit.* Et illud Eſa. 58 *Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.* Cum tamen deberemus dicere illud 2. Cor. 5. *Neminem nouimus ſecundum carnem.* Oculi tamen carnei nobis inſunt, quibus carnaliter aſpicimus ad parentes. Vnde Hier. *O quanta mala facere nos compellit carnalis affectus, &c.* Sunt igitur in carne malorum affectus. (Concupiſcit, inquit) Vnde 1. Ioan. 2. *Quicquid in mundo eſt, aut eſt concupiſcentia oculorum, aut concupiſcentia carnis, aut ſuperbia vitæ.*

¶ Tertio dico, quod in carne ſunt litium tumultus, quia ſcil. ſemper rebellat aduerſus ſpiritum, ſemper enim aut ipſum nititur inuenenare per delectationes, aut ipſum infeſtare per vanas cogitationes, aut ipſum moleſtare per mūdi tribulationes, aut ipſum conturbare per terrores, & opiniones 2. Cor. 7. *Nullam requiem habuit caro mea.* Et ideo eius inſultus & tumultus, eius litigia & naufragia debent à ſapientibus timeri, & totis viribus præcaueri: quanquam enim Baſiliſcus ſit Serpens modicus, de cœlo tamen attrahit aues magnas, quas eius aſpectus inuenenat, & occidit. Quamuis etiam ſus ſit animal valde vile, eius tamen vox ita eſt Elephanti horribilis, quod ipſa audita retrocedit à Prælio præ timore, vel ſaltem amittit priſtinam audaciam & vigorem, vt dicit Plin. quamuis inſuper Leo ſit animal valde audax, tamen mirabiliter timet ignem. Sic vere (chariſſimi) quamuis homo habeat ad modum Elephantis conſtantiæ fortitudinem, ad modum Leonis audaciæ plenitudinem, nihilominus ipſe debet timere carnem ſuam, quia vere iſta eſt ſicut Baſiliſcus per delectationes inuenenando, ſicut ſus per cogitationes inquietando, ſicut ignis per affectiones mentem inflammando. Iſta eſt igitur aduerſus ſpiritum. Ideo docet Petrus 1. Pet. 2. *Abſtinete vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animā.* Qualis autem controuerſia ſit inter ſpiritum & carnem, oſtendit Apoſtolus Gal. 5. vbi enumerat fructus ſpiritus, & tandem enumerat decem & ſeptem opera carnis ei contraria, quæ ſunt ſicut 17. machinæ, vel ſagittæ, quibus caro aduerſus ſpiritum præliatur. Dicit ergo ſic. *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, Idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidia, homicidia, ebrietates, comeſſationes.* Patet ergo, quod in carne noſtra abundant vitia ſupradicta, ſc. bonorum defectus ſeu carentia, malorum affectus & complacentia, litium tumultus & diſſonantia.

¶ Item dicitur Ro. 8. *Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.* Si igitur ſecundum carnem vixeritis, moriemini, ſi ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et ſic ſimus de illis ſanctis, de quibus dicit Apoſtolus Gal. 5. *Qui autem Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs*, ſcilicet reſiſtendo eiſdem. Et ſic patet, quod eſt quædam caro, quæ debet macerari.

¶ Secundo dico, quod eſt quædam caro, quæ debet vegeta- H
ri. Et iſta eſt caro, ſc. mollities, & dulcedo benignitatis & pietatis. Caro enim ſecundum Conſtantin. eſt neceſſaria in corpore ad vacui repletionem, & ad vitalis caloris conſeruationem. Sic vere pietas neceſſaria eſt in Eccleſia ad replendam pauperum vacuitatem, & ad conſeruandum amorem, & charitatem. Eze. 37. *Succreſcere faciam in vobis carnes, & dabo vobis ſpiritum, & viuetis.* Talis enim caro, ſc. pietatis dulcedo

Eſt pauperum nutritiua,
Eſt Domini ſpeculatiua,
Eſt ſalutis impetratiua,
Eſt quietis procuratiua.

¶ Quod ſit pauperum nutritiua patet Epheſ. 5. vbi dicitur, I
quod *nemo carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit, & fouet eam.* Vnde Phil. 1. *Permanere in carne*, id eſt, in pietate neceſſarium eſt. Item quod ſit Dei ſpeculatiua, patet Iob 19. *In carne mea videbo Deum ſaluatorem meum.* Item patet quod eſt ſalutis impetratiua. Eſa. 40. *Videbit omnis caro ſalutare Dei.* Item patet, quod eſt quietis procuratiua. ſcilicet in gloria, Pſal. *Caro mea requieſcet in ſpe.* Veruntamen videtur, quod multi ſunt ſimiles Ericio, qui ſecundum Plinium valde modicum dicitur habere de carne, & hoc quia nutrimentum eius tranſit in ſpinas, & non in carnem. Sic vere Ericij, id eſt, diuites huius mundi, qui ſpinis diuitiarum mentem pungentibus & ſollicitantibus ſunt induti, modicum habent de carne pietatis. Totum enim nutrimentum ſuarum diuitiarum tranſit in ſpinas, & conuertitur in exteriorem poſſeſſionem, non in carnem, nō in eleemoſynarum largitionem, vel fluidam compaſſionem. Ideo de modicitate carnis ſuæ dicitur Num. 12. *Caro eius conſumpta eſt à lepra.* Lepra enim auaritiæ conſumit in hominibus carnem, & humorem clementiæ, Iob 33. *Conſumpta eſt caro mea à putredine, & ſordibus pulueris.* Ideo crudeles pietate carentes vidētur dicere illud Iob 19. *Pelli mea*, i. vitijs, conſumptis carnibus pietatis *adhæſit os meum*, i. duritia meæ crudelitatis. Non ſic, ſed ſit in nobis caro dulcedinis, & pietatis. 4. Reg. 4. *Caro ſua facta eſt, ſicut caro pueri.* Eſt igitur quædam caro, quæ debet vegetari.

¶ Tertio dico, quod eſt quædam caro, quæ debet extirpari, & iſta ſignat carnalitatem & voluptatem. Num. 11. *Flagrauit populus deſiderio carnium.* Epheſ. 2. *Aliquando conuerſati ſumus in deſiderijs carnis noſtræ, facientes voluntatem carnis cogitationum.* Tales carnes comedunt delitioſi, qui in actibus carnalibus iugiter occupātur Iob 31. *Quis det de carnibus eius, vt ſaturemur?* Iſtæ carnes ſunt dimittendæ, & execrandæ. Animalia enim quæ carnes comedunt, (vt communiter) ſunt immunda, nec antiquitus diuinis ſacrificijs erant apta, ſicut patet de leonibus & de lupis. Sic vere illi, qui ſunt immundi & in carnalitatibus conuerſantur, à Deo & hominibus reprobantur. Ideo reprobantur carnales. Eſa. 22. *Ecce gaudium, & lætitiam, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum.* Audiant igitur illud, quod dicitur 1.

Corinth.

Corinth.15. *Caro, & ſanguis Regnum Dei non poſſidebunt* Iſta eſt igitur caro, quæ debet extirpari.

K ¶ Quarto dico, quod eſt alia caro, quæ debet manducari. Et iſta eſt caro Chriſti in Sacramento altaris. Sicut enim caro eſt cibus, qui inter omnia melius nutrit, ſic corpus Chriſti digne ſumptum ſuper omnes cibos ſpirituales melius mẽtem impinguat. Ioan.6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.*

L Quinto eſt alia caro, quæ non debet palpari. Et iſta ſignat vitam, & conditionem humanam, quam per detractionem nõ debemus comedere, vel palpare. Animalia enim & aues, quæ carnibus non vtuntur, munda, & domeſtica reputantur, ſicut patet in bobus, bubalis atq; ceruis, quia vere illi, qui carnes alias non deuorant detrahendo, ſunt apud Deum, & homines meliores. Prou 23. *Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec eorum, qui carnes offerunt ad veſcendum.* Quod eſt contra multos ſimiles Hyænæ, quæ eſt beſtia crudeliſſima, quæ in comedendo carnes humanas delectatur, & ideo mortuos detumulare, & deuorare fertur. Sic vere detractores nihil reputant tam ſapidum, ſicut carnes aliorum, id eſt, vitam & mores hominum lacerare. Ideo etiam ſepultos & mortuos, id eſt, illos, qui per humilitatem, & mortis memoriam ſe ab humanis laudibus intumulant, & abſcondunt, non ceſſant tales impij detegere, & diffamare, extrahere & deuorare, & eorum defectus ſi quos habeant alijs reuelare. Ideo cuilibet talium videtur dictum illud Dan.7. *Surge & comede carnes plurimas.* Plurimas enim carnes deuorare dicuntur, quia vix eſt aliquis, qui eorũ dentes euadere poſſit. Obloquuntur enim de bonis, & de malis, de magnis, & de paruis, de extraneis, & de propinquis. Ideo iſti figurantur in illis auibus, quibus dicitur Apoc.19. *Venite, & congregamini, vt manducetis carnes Regũ, carnes tribunorum, carnes fortium, & equorum, & carnes ſedentium in ipſis, & carnes omnium liberorum, & ſeruorum, puſillorum, & magnorũ.* Et quod plus eſt, & deterius, iſti non parcunt proprijs conſanguineis, & amicis. Vnde Hiere 19. *Vnuſquiſque carnes amici ſui comedet in obſidione.* Non ſic (chariſſimi) ſed dicat quilibet illud Pſ. *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* quaſi dicatur, non debeo. Sic ergo patet, quod caro diuerſimode accipitur in ſcriptura, &c.

A *Caſtellum.* Nota, quod Caſtellum accipitur pro Villa, quæ minor eſt ciuitate, accipitur etiam pro munitione, & fortalitio defenſiuo. Dic ergo, quod Caſtellum ſignat mentem viri iuſti, quæ eſt virtutum Turribus munita. Vnde de Rege Iſrael Ioſaphat dicitur 2.Paral 27. quod *ipſe in ſaltibus ædificauit Caſtella, & Turres.* Item ſignat mentem viri impij, quæ eſt vitijs ſtabilita. Iſta eſt enim munitio, & fortalitium diaboli. Vnde de Holopherne dicitur Iudith.2. quod *ipſe aſcendit omnia Caſtella eorum, & obtinuit omnem munitionem.* Item ſignat mundum, ſcilicet,

In quo { Æmulatur criminoſa paupertas,
Vinculatur ſimplicium libertas,
Diſſipatur virtualis libertas.

In iſto enim Caſtello peccatores accumulantur Luc.17. *Cum ingrederetur Ieſus in quoddam Caſtellum, occurrerunt ei decem viri leproſi.* Item ibi homines vitijs ſubijciuntur, & vinculantur. Luc.19. *Ite in Caſtellum, quod contra vos eſt, & inuenietis aſinam & pullum alligatum.* Item ibi virtutes deſtruuntur, & diſſipantur Num.31. *Caſtella flamma combuſſit.* Item per Caſtellum intelligitur Religio, vel ſtatus etiam perfectorum, quia ſc. in iſto Caſtello Chriſtus hoſpitatur, fides prædicatur, & Chriſtus manifeſtatur. Ibi dico, quod Chriſtus hoſpitatur per fidem & charitatem. Vnde de ſancta anima dicitur Luc.10. *Intrauit Ieſus in quoddam Caſtellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam.* Ibi etiam fides prædicatur. Vnde Luc.8 dicitur, quod *Chriſtus ibat per Ciuitates, & Caſtella prædicans.* Ibi inſuper Chriſtus reuelatur, quia ſc. iſti, qui ſunt in iſto Caſtello, veriorem notitiam habent de Chriſto. Vnde Luc.24. dicitur, quod *Chriſtus manifeſtauit ſe duobus diſcipulis in Caſtello nomine Emaus, &c.*

A *Caſtitas.* Nota, quod caſtitas ſecundum Aug. lib. de Diff. eſt virtus imperum carnis ſub iugo rationis refrenans. Ideo videtur, quod iſta virtus omnino ſit neceſſaria. Caro enim *quæ ſemper concupiſcit aduerſus ſpiritum*, animam & mentẽ per mala deſideria combureret, niſi eam per virtutem caſtitatis ratio coerceret. Iſta eſt enim ſicut quoddam genus eboris, quod in terra cum lapidibus generatur ſecundum Plin. lib.36. c.17. cui talis eſt virtus, quod corpora in eo ſepulta à putredine ſolet præſeruare. Et ideo, vt dicit, in talis lapidis ſepulchro fuit ſepultus Darius Rex Perſarum. Sic vere dico, quod ebur candidæ caſtitatis, & maxime illud ebur, id eſt, illa caſtitas, quæ ſub terra, id eſt, in humilitate, & mortis memoria reperitur, ſolet corpus à putredine luxuriæ præſeruare. Et ideo Darius, qui interpretatur fertilis, vel augmentatus, id eſt, quicunque vult virtutibus eſſe fertilis & fœcundus, ſeipſum ne putreſcat per vitia, debet in caſtitatis tumulo eburneo ſepeliri. Ideo bene docet Apoſtolus 1. Timoth.5. *Non communicaueris peccatis alienis, teipſum caſtum cuſtodi.* Et ideo iſtam commendat ſcriptura. Sap.4. *O quã pulchra eſt caſta generatio cum claritate, immortalis eſt enim memoria illius, quoniam & apud Deum nota eſt & apud homines.*

¶ Vbi aduerte, quod B

Caſtitas eſt virtus { Formoſa,
Fœtoſa,
Annoſa,
Famoſa.

Et ideo dico, eſt formoſa, quia placet cunctis gratioſe, O quam inquit pulchra es. Eſt fœtoſa, quia profert multa fructuoſe (Generatio inquit.) Eſt annoſa, qui durat ſemper virtuoſe (Immortalis inquit eſt.) Eſt famoſa, quia ſeſe fundit ſpatioſe (Apud inquit Deum nota eſt & apud homines.) Et ſicut virtus formoſa placet ſpectantibus, patet quia dicitur pulchra. Iſta enim eſt pulchrior cæteris virtutibus, Deo, Angelis & hominibus magis placens. Ideo perſonæ caſtæ dicitur Cant.1. *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis.* Turtur enim auis eſt caſtiſſima. Et ideo ſi Deo volumus eſſe pulchri & ſimpliciores & grati, neceſſe eſt, quod ſimus pudici & caſti, res enim immunda non bene placet. Et ideo videmus, quod nos debemus eſſe ſicut illi miniſtri, qui colligunt viſcum quercinum. Ait enim Plin. lib.16 c.44. quod quædam ſunt arbores, quæ quamuis habent ſedes proprias, quærũt tamen alibi ſedes, & exemplificat de viſco, qui in terra ſeminatus non creſceret, in alia vero arbore bene creſcit. Spiritualiter autem facit mentionem de viſco ilicis ſeu quercus, qui pretioſiſſimus reputatur, quia etiam ſecundum rurales, contra morbum caducum valere putatur. Aiebant enim antiqui, quod quicquid in viſco quercino roboris agnoſcitur, de cœlo miſſum creditur. Igitur tanti honoris fuit iſte frutex apud antiquos, quod in eius collectione, & conſecratione duo Tauri albiſſimi immolabantur, lignum in ſacco albo recipiebatur, ſacerdos vero in veſte alba cum falce aurea iſtum colligere tenebatur. Reuera (chariſſimi) arbor iſta de cœlo miſſa eſt Dei filius benedictus, qui ſcil. in cœlo propriam habet ſedem, dicens Eſa.60. *Cœlum mihi ſedes eſt, &c.* Et tamen in aliena ſede, ſcilicet in mundo, in arbore ſacra corporis Virginalis quæſiuit perſonaliter ſibi ſedem. Iſta eſt ergo veritas, quod nos Chriſtiani, & maxime Eccleſiaſtici, qui ſumus miniſtri iſtius ſacræ Arboris, quæ reuera caſum damnationis noſcitur impedire, debemus tauros albos, id eſt, corpora caſta & munda eidem immolare, ſaccum album, id eſt, conſcientiam mundam, & puram, & caſtam eidem præparare, & veſtem albam, id eſt, apparentiã caſtam, & mundam in eius miniſterio vẽdicare. Quia reuera nullus eſt dignus Chriſtum in corde ſuo recipere vel colligere, niſi corpus, conſcientiam & apparentiam mundam, & caſtam voluerit obſeruare. Ad quod monet Apoſtolus 1.Pet.1. *Animas veſtras caſtificantes, in obedientia charitatis, & fraternitatis amore, ſimplici de corde inuicem diligite.* Iſtud etiam apud antiquos ſatis figurabatur, quia ſc. illi, qui ſacerdotes erant Deæ Cybeles, quæ dicebatur mater Deorum, neceſſario caſtrabantur, & tenere caſtitatem perpetuo tenebantur. Et ideo iſti dicebantur Gallinacei, eo quod more Gallorum teſticulis priuabantur, ſicut ponit Ouid. lib.4. de Faſtis. In quo notatur, quod matri Deorum, id eſt, beatæ Virgini, quæ ſc. Deorum, id eſt, Chriſti & Sanctorum, vel naturaliter vel ſpiritualiter mater eſt, digne & laudabiliter non ſeruimus, niſi per caſtitatis continentiam nos caſtremus iuxta illud Matth.19. *Multi ſunt, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Cœlorum.* Ad quod etiam facit figura Bibliæ Leuit.10. vbi dicitur, quod *qui in Templo volebant miniſtrare, fœminalibus lineis pudibunda tenebantur velare.* Iſta vero fœminalia caſtitatem & pudicitiam deſignabant. Patet ergo, quod caſtitas eſt virtus formoſa placens ſpectantibus. O quam inquit pulchra & caſta generatio cum claritate.

¶ Secundo dico, quod iſta eſt virtus fructuoſa prægnans virtutibus. Quod oſtẽditur cum dicitur Generatio. Iſta enim virtutes generat, & tanquam mater plurium generationem magnam creat. Pſal. *Dominus in generatione iuſta eſt.* C

Diction. Berchorij. Ee 3 ¶ Ter-

Digitized by Google

D ¶Tertio dico, quod iſta eſt virtus annoſa, carens defectibus, quia ſc. iſta debet eſſe immortalis, non debet enim aliqua tentatione perire. Animalia enim caſtrata diutius viuunt. Sic illi, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Cœlorum diu, id eſt, ſemper debent perſeuerare. Vnde viri iuſti caſti poſſunt figurari in illis Eſſenis, populis Indiæ, de quibus dicunt tam Plinius quam Solinus, quod (mirum dictu) æterna gens erat ceſſantib. puerperis, nullaq; eis adiungebatur, niſi quam proſequebatur meritum caſtitatis, nullus ibi generabatur, nec deficiebat hominum multitudo, & ſi quis impudicus volebat ſe cum alijs ingerere, diuinitus tollebatur. Reuera talis gens caſta, perſeuerans, immortalis & æterna debemus eſſe, & potiſſime religioſi, qui etiã ſine puerperis in hominibus abũdamus, quia pro certo omnes tenemur caſtitatis merita proſequi. Quod ſi quis cõtra fecerit, meretur inde diuinitus ſubmoueri. Nullus enim in religione debet viuere, niſi qui caſtitatem immortalem voluerit cuſtodire. (Immortalis inquit) vnde de corpore dicitur 1. Cor. 15. *Oportet enim mortale hoc induere immortalitatem.* Aduerte hic ad hiſtoriam, quam ponit Oroſius in 5. & Valerius Max. in 6. lib. & Plutarchus in vita Marij. Quod cum Galli Allobroges ſemel horrenda ſtrage à Romanis victi fuiſſent, vxores eorum petierunt à Romanis, vt liceret eis in Templo Deæ Veſtæ caſte perpetuo deſeruire, quæ cum petita non impetraſſent, omnes voluntario interitu occiderunt ſeipſas cum proprijs liberis enecantes, malentes ſeipſas occidere, quam alienæ libidini deſeruire. Timeo autem, quod hodie non ſic facerent noſtræ Gallicæ mulieres. Sit ergo caſtitas immortalis. Aduerte tamen, quod caſtitas non poteſt immortalis, vel durabilis eſſe, niſi ab humilitate regatur. Conſtat tamen, quod illi, qui proprijs confiſi viribus caſtitatem credunt ſeruare, ſolent turpius cæteris cadere, & perire. Vnde Greg. *Nulla eſt caſtitas carnis, quam non commendat humilitas mentis.* Ad eius etiam conſeruationem multum facit charitas. Quia ſicut dicit Bern. in Epiſt. *Caſtitas ſine charitate eſt lampas ſine oleo, tolle oleum, lampas non lucet, tolle charitatem, caſtitas non placet.* Sit igitur caſtitas annoſa, carens defectibus.

E ¶ Quarto dico, quod debet eſſe famoſa laudis honoribus, quod oſtenditur, cum dicitur, quod iſta nota eſt apud Deum & homines, & quod iſta etiam eſt cum claritate. Nulla enim virtus eſt clarior aut formoſior, quam ſit iſta. Iſta enim virtus apud etiam infides digna fuit laudibus abundare, & fama ſimul, & gloria coruſcare. Ponit enim Ouid. lib. 4. De faſtis, & Titus Liuius de bello punico. lib. 9. quod cum Nauis qua de Phrygia aduecta erat Romam Dea Berecynthia, ita fortiter hæreret terrę, quod nulla vi moueri poſſet, quædam matrona dicta Claudia ita flexis genibus orauit, vt ſi Dij eam caſtam iudicarent, nauis illa, quam cingulo ſuo alligauerat ſequeretur & factum eſt. Ex quo patet, quod caſtitas non ſolum teſtimonio Dei, ſed etiam teſtimonio dæmonum eſt famoſa & clara virtus (Cum claritate inquit) nota bene. Vnde de ſancta ciuitate dicitur Apoc. 21. *quod claritas Dei illuminabit eam.*

A *Caſtra.* Nota, quod caſtra vſitato vocabulo dicuntur illæ munitiones & loca, quæ foueis, & turribus circumſepta contra inimicorum & guerrarum pericula ſunt ad tuitionem hominum ordinata. Caſtrum igitur in alto loco ponitur, bonis lapidibus conſtruitur, firmis turribus, & muris fortibus circumcingitur, vallibus, & foueis, ſaltibus, & præcipitijs circuitur, machinis, & baliſtis, & armis competentibus ſtabilitur, & ſtrenuis militibus cuſtoditur, aquis, & victualibus, & ſi ſit poſſibile fonte viuo, vel puteo præmunitur, & cum villa, vel ciuitas exterior ſit pro populo, vel pro vulgo, caſtrum principaliter pro domino ordinatur. Dicam ergo moraliter, quod caſtrũ poteſt ſignificare cor, ſeu mentem, aut conſcientiã viri iuſti ſeu etiam ſtatum religionis vel ſanctæ Eccleſiæ militantis. Tale enim caſtrum contra diſcrimina guerrarum, id eſt, tentationũ, & tribulationũ, à domino conſtitutũ ſituatur in alto loco eminẽtis perfectionis, cõſtruitur lapidibus fortis cõſtantiæ, & perſeuerantis durationis, munitur muris Dei mãdatorum & turribus altæ cõtemplationis, circuitur vallibus, & foueis humilitatis, & ſubiectionis. Adſunt & ibi præcipitia, & ſaltus, id eſt, timor mortis, & caſus futuræ damnationis. Sunt ibi arma, & machinæ, id eſt, verba ſcripturæ, ſcientiæ, & lectionis. Sunt ibi vigiles, id eſt, virtus diligẽtiæ, prudentiæ, & diſcretionis Sunt ibi milites, id eſt, virtus audaciæ, & fortitudinis contra vitia rebellionis. Sunt ibi victualia virtutum, puteus, fons, & aquæ deuotionis lacrymatũ, & compaſſionis. Talibus enim munimentis caſtrum animæ, religionis vel Eccleſiæ munitur, & cõtra hoſtes ſpirituales, id eſt, dæmones, & vitia defenſatur. Et ideo tale caſtrum Deo, & Angelis ſpiritualiter deputatur, & ad eius vſum, & ſeruitium ordinatur. Igitur de Angelis, id eſt, de viris perfectis dicitur Gen. 32. quod cum Iacob vidiſſet Angelos, dixit: *Caſtra Dei ſunt hæc.* De beata Virgine vero, ſeu etiam de anima ſancta dicitur Can. 6. quod *ipſa erat pulchra, & decora filia Hieruſalem, terribilis vt caſtrorum acies ordinata.* De caſtris vero religionis Eccleſię dicitur Deut. 23. *Sint caſtra tua ſancta, & nihil in eis appareat fœditatis.* Et ibidem dicitur, quod *Dominus Deus ambulat in medio caſtrorum tuorum, &c.*

¶Scriptura tamen non accipit caſtra ſub tali ſignificato, imo per caſtra intelligit illa tentoria domus ſeu ędificia portatilia & tranſitoria, in quibus milites in exercitu commorantur, quæ ſc. ad tempus, & non ad ſemper ordinantur, & quæ de lignis, pannis & alijs lineis materijs conſtruuntur. Ideo videtur, quod talia tranſitoria habitacula ſignant ſtatus & mãſiones iſtius mortalis, & tranſitoriæ vitæ noſtræ, in qua ſc. ad tempus viuimus & manemus, & in quibus quouſq; veniamus ad patriam Paradiſi, contra hoſtes & vitia militamus: teſte enim Apoſtolo Heb. 13. *non habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus.* Et Didymus in Epiſtola ad Alexandrum dicit. *Properamus ad lares paternos, quia ſic venimus in hunc mundum, vt non liceat ſiſtere, ſed tranſire.* Igitur notabo, quod in ſcriptura inueniuntur

Caſtra { Miſeriæ, Iuſtitiæ, Nequitiæ, Lætitiæ, Triſtitiæ.

¶ Caſtra miſeriæ ſunt caſtra temporalia, quæ mors intercipit. B
Caſtra iuſtitiæ ſunt caſtra ſpiritualia, quæ nullus decipit. Caſtra nequitiæ ſunt caſtra mundialia, quæ hoſtis decipit. Caſtra lætitię ſunt caſtra ſupernalia, quę iuſtus recipit. Caſtra triſtitiæ ſunt caſtra infernalia, quæ hoſtis præcipit. Sunt ergo quædam caſtra corporalia ſignificanria ſtatum miſerorum. Et iſta ſunt illa caſtra, in quibus habitant omnes in hac miſeria, ſcil. humana corpora, quæ reuera ſunt quædam domus portatiles, & caſtrenſes. Et iſta ſunt illa caſtra, de quibus figuraliter dicitur Num. 10. *Statim vt recedebat nubes, & columna ignis, mouebantur caſtra*: quia reuera ad motum nubis, id eſt, fortunæ inſtabiliter ſe mouentis, ad receſſum columnæ igneæ, id eſt, animæ corpus ſuſtentãtis, & ad præceptum Angeli, id eſt Dei ſupernaliter ordinantis, neceſſe eſt, quod iſta caſtra corporum moueantur, & de vita ad mortem, de ſæculo ad tumulum transferantur, vbi ſcilicet neceſſe eſt, quod finali putredine corrumpantur. Amos 4. *Aſcendere feci putredinem caſtrorum veſtrorum*, id eſt, corporum, in nares veſtras.

¶ Secundo dico, quod ſunt caſtra ſpiritualia ſignificantia ſtatum perfectorum, & iſta caſtra nihil aliud ſunt, quam ſtatus Eccleſiaſticus vel religioſus, vel ſtatus quorumcunq; iuſte viuentium in hoc mundo. In caſtris enim filij Iſrael morabantur, ibique manna cœleſti nutriebãtur, & ibi ſoli mundi, & ſanctificati morari permittebantur, nulli vero immundi intrare aut manere debebant, ſed & leproſi, & immundi inde eijciebantur, & iuxta motum nubis ita caſtra per deſertum ordinabantur, & ibi Moyſes & Aaron dominabantur, & ſicut dicitur Num. 5. & 9. & per totũ. Sic vere in religione vel Eccleſia debent filij Iſrael, id eſt, viri ſpirituales Deũ videntes & contẽplantes morari, & manna dulcis deuotionis ibi nutriri, & Moyſes, & Aaron, id eſt, boni Prælati dominari, & iuxta nubis, id eſt, gratiæ Dei inſtinctum omnia regulari, leproſi vero & immundi peccatores, & ſimoniaci inde coerceri, & ſoli ſanctificati, & iuſti ibi admitti, & retineri. Vnde *Maria* quãuis eſſet ſoror Moyſi, & Aaron, quia tamen erat leproſa, *excluſa eſt extra caſtra,* ſicut dicitur Num. 12. Quia reuera Prælati nullam perſonam leproſam, inutilem, & indignam debent in caſtris Eccleſiæ recipere, introducere, vel tenere, dato quod ipſam in gradu conſanguinitatis, vel alias ad ſe ſciant pertinere. Num. 6. *Præcipe filijs Iſrael, vt eijciant de caſtris omnem leproſum* *Vacca* enim *rufa extra caſtra comburebatur*, ſicut dicitur Leuit. 19. & 16. *& hoſtia pro peccato populi extra caſtra concremabatur*, ſicut dicitur Leuit. 9. In quo notatur, quod illi, qui ſunt pro peccato oblati, id eſt, qui ſunt hoſtia peccatrix, & more vaccæ carnaliter laſciuientes, non ſunt in iſtis caſtris offerendi, ſed tanquam reprobi debent extra in mundo igne concupiſcentiarum comburi, & tandem in Infernali igne cremari,

vult

vult enim Deus quod iſta caſtra munde ſeruentur, & quod vitiorum immunditiæ ibi nullatenus dimittantur, ſicut dicitur Deuter.23. vbi præcepit ſtercora, & quæcunq; immunda proiici extra caſtra. *Dominus* (inquit) *Deus tuus ambulat in medio caſtrorum tuorum. Sint caſtra tua ſancta, & nihil in eis appareat fœdatatis.* Iſta ſunt ergo caſtra ſpiritualia ſignantia ſtatum perfectorum.

D ¶ Tertio dico, quod ſunt caſtra ſpiritualia ſignantia ſtatum mundanorum, ſcil. faſtus & pompas, & ſtatus hominum ſæcularium, & iniquorum. Iſta enim figurantur in caſtris Philiſtiim, qui ſemper fuerunt aduerſarii filiis Iſrael, & interpretātur populi ruentes, vel dupliciter ruentes. Quia vere mali & eorum faſtus, & ſtatus ſemper eſt filiis Iſrael, id eſt, iuſtus hominibus inimicus. Quia ſcilicet populo vitiorum repleti in Infernum ruunt, & dupliciter, ſcilicet quantum ad corpus, & animā finaliter ibi cadunt. Eſa.37. *Percuſſit Angelus domini in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia.* Et nota, quod in talibus caſtris ſcilicet in mundo, & maxime in mundi curiis & caſtris

Iuſti cruciantur,
Rixæ generantur,
Cibi ſuperflue deuorantur,
Ardores auaritiæ inflammantur,
Et ideo finaliter diſſipantur,
Quapropter à iuſtis euitantur.

¶ Iuſti (dico) cruciantur. Vnde de Paulo dicitur Actor. 22. quod *tribunus iuſſit eum duci in caſtra, & flagellis cædi.*

¶ Item rixæ generantur Pſalm. *Irritauerunt in Moyſen in caſtris Aron ſanctum Domini.* Et Exod.cap.32. *Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.*

Item ibi cibi deuorantur. Vnde de coturnicibus dicitur in Pſ. *quod occiderunt circa tabernacula eorum in medio caſtrorum eorum, & manducauerunt, & ſaturati ſunt nimis.* Item ibi auaritia inflammantur 1.Machab.12. *Accenderunt focos in caſtris ſuis.*

Item talia caſtra finaliter deſtruuntur, & à domino diſſipantur. Iudic.8. *Aſcendens Gedeon percuſſit caſtra hoſtium, qui ſecuri erant, & nihil ſuſpicabantur.* Et ideo talia caſtra à iuſtis dimittuntur, & euitantur. Ad Hebr.13. *Exeamus ad Ieſum extra caſtra, improperium eius portantes, &c.* Patet ergo, quod ſunt caſtra temporalia, &c.

E ¶ Quarto dico, quod ſunt caſtra ſupernalia ſignificantia ſtatum hominum beatorū. Et iſta ſunt caſtra inexpugnabilia Paradiſi. Eccleſ.43. *Vas caſtrorum in excelſis in firmamento cœli reſurgēs.* Talia autem caſtra non ingreditur niſi purificatus, & ſanctus. Vnde Leuit. 14. dicitur de Leproſo mundato, id eſt, de peccatore pœnitente & conuerſo. *Purificatus ingredietur caſtra.* Iſta ſunt ergo caſtra ſupernalia, &c.

F ¶ Quinto dico, quod ſunt caſtra Infernalia ſignificantia ſtatus damnatorum, de quibus dicitur 1. Mach.13. & 1. Reg. 14. *Turbata ſunt caſtra.* Et ibidem. *Tumultus magnus exortus eſt in caſtris, &c.* Sufficit.

A **Caſus.** Nota, quod caſus accipitur pro re exinſperato, & ſubito accidenti, & tunc dicitur caſus ab accido, accidis, aut ſumitur pro præcipitio vel ruina, & ſic dicitur à cado, cadis, de quo fuit ſuperius ſatis dictum.

¶ De caſu vero in quantum mihi dicit accidens vel fortunam, parum dicitur in ſcriptura. Eſt enim caſus res inopinate eueniens, quod ideo caſum dicimus, quia cauſam ipſius ignoramus. Verum quia Deus omnium cauſas, & rationes intelligit, ideo nihil caſuale, aut accidēs ſibi venit. Nos vero quia occultæ Dei prouidentiæ cauſas neſcimus, ideo cum effectus eius attendimus, caſum & fortunam putamus. Et ideo, quia omnia ab occulta Dei ordinatione & prouidentia procedunt, ideo quo ad nos prout apparet prima facie fortunæ & caſui cuncta ſubſunt. Vnde Eccleſ.9. *Vidi ſub Sole, nec velocium eſſe curſum, nec fortiū bellum, nec ſapientum panem, nec doctorum diuitias, nec artificum gratiam, ſed tempus caſumque in omnibus:* quaſi dicat: Nihil valent conatus humani, cum omnia per Dei prouidentiam operantem occulte quodammodo accidant caſu & fortuna, ſicut patet 3. Reg. 22. vbi dicitur, quod *Deus Regem Iſrael Achab ordinauerat in prælio occidendum, ſicut prædixerat per Micheam,* ſic tamen factum & completum eſt, quia *quidam in incertum ſagittam mittens, caſu percuſſit Regem Iſrael.*

B ¶ De caſu vero in quantum ſumitur pro ruina, & à cadere deriuatur, nota quod eſt caſus

Internus, qui fit quando delinquimus.
Externus, qui fit quando tribulationem incurrimus.
Æternus, qui fit quando decedimus.

¶ Primus eſt caſus culpæ De quo Eccleſ. 23. *Iurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa.* Secundus eſt caſus fortunæ, quando ſcilicet homo cadit in tribulationem, paupertatem, & infortunium aliquale. De quo Eccleſ. 4. *Ne reuerearis proximum tuum in caſu ſuo.*

Tertius eſt caſus mortis, & damnationis æternæ, quando ſcilicet homo primo cadit per mortem; deinde per damnationem. Eccleſ. 10. *Caſus malorum feſtinanter veniet.* Et Eccleſ. 28. *Attende ne forte labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem,* ſicut ſcilicet eſt caſus Elephantis, qui ſurgere non plus poteſt, &c. Vide ſupra in verbo cadere.

Cathedra. Nota quod Cathedra nomen eſt magiſterii, & honoris. Dicam ergo, quod in ſcriptura reperitur cathedra. A

Præeminentiæ,		Prælatorum,
Sapientiæ,	quæ eſt	Magiſtrorum,
Peſtilentiæ,		Tyrannorum.

¶ Eſt ergo cathedra, in qua collocantur Prælati, & iſta eſt iuriſdictio Eccleſiaſtica, quæ ſcilicet eſt locus magis meriti ſi poſſideatur à dignis. Sicut Iob de ſeipſo dicebat Iob 29. *Procedebam ad portas Ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi.* Aduerte tamen quod iſta cathedra licet de ſe ſit bona, vtilis, & ſancta, quandoque tamen ab ambitioſis occupatur, ſicut dicitur Matt. 23. *Amant primos recubitus in menſis, primas cathedras in Synagogis, & vocari ab hominibus Rabbi.* Quandoque etiam à ſuperbis, & elatis hominibus vendicantur, ſicut de illo ſuperbo Principe Tyri dicitur Ezech.28. *Eleuatum eſt cor tuum, & dixiſti, Deus ſum ego, & non homo, & in cathedra Dei ſedi in corde maris, cum ſis homo, & non Deus.*

Quandoque inſuper à ſimoniacis obtinetur, ſicut Matt.21. dicitur, quod *Ieſus in Templo cathedras vendentium Columbas ſubuertit,* quia reuera illorum cathedra, & iuriſdictio ſubuertitur, à quib. Columba, id eſt, Sancti Spiritus gratia venditur, & non datur. Iſta eſt ergo cathedra præeminentiæ, in qua collocantur Prælati.

¶ Secundo dico, quod eſt cathedra ſapientiæ, in qua collocantur magiſtri. Iſta etiam eſt bona cathedra, dū tamen à viris ſcientificis teneatur. Vnde de Dauid dicitur 2. Reg. 23. *Quod Dauid ſedit in cathedra ſapientiſſimus.* B

¶ Tertia eſt cathedra peſtilentiæ, in qua collocantur tyranni & iſta eſt cathedra iuriſdictio malorum præpoſitorum & balliuorum, de qua Eccl. 7. *Noli quærere à Principe ducatum, nec à Rege cathedram honoris:* quia ſcil. Pſ. vocat illum *beatum, qui in conſilio impiorū nō abiit, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Vide infra in titulis ſede & ſedere. C

Catena. Nota, quod ſicut de vinculo, laqueo, vel ligamine exponimus, ſic poſſumus exponere de catena: poſſumus ergo dicere, quod moraliter in ſcriptura reperitur A

Catena { Aurea,
Nubea,
Lignea,
Ferrea.

¶ Catena aurea ſignat vinculum amoris, quo iuſti vinciuntur. Et iſta figuratur Exod.39. Vbi dicitur, quod *in tunica Arō rationale & ſuperhumerale quibuſdam catenis aureis inuicem iungebantur.* Rationale enim ſignat contemplatiuos, ſuperhumerale vero laborioſos, & actiuos: quia reuera in tunica Aron, id eſt, in Eccleſia Chriſti iuſti ſimul debent eſſe iuncti, & catenis aureis charitatis ligati. Iſtæ ſunt catenæ aureæ, quib. Alexander Ceruos quoſdam in collo adornauit, qui poſt centum annos cum catenis illis aureis in nemoribus ſunt inuenti. Exod. 28. *Facies catenulas auri puriſſimi ſibi inuicem cohærentes.*

¶ Catena nubea ſignat vinculum erroris, quo mali concluduntur, id eſt, vinculum culpæ, & tenebras conſuetudinis malæ. De qua Sap.17. *Vna catena tenebrarum omnes erant inclusi.*

¶ Catena lignea ſignat vinculum languoris, quo multi affliguntur,

Digitized by Google

guntur, ſcil. tribulationem & paupertatem mundi, quæ ſcilicet non eſt ex toto indiſſolubilis. Figurata in catenis ligneis, quas Hieremias in collo ſuo legitur portaſſe. Hierem. 27. De qua Eccleſiaſt. 4. *de carcere catenuque egreditur quis ad Regnum.* Iſta eſt catena Pauli, de qua ipſe 2. Tim. 1. *Catenam meam non erubeſco.*

¶Catena ferrea ſignat vinculum doloris, quo damnati premuntur, figurati in illo Leone Ezech. 19. *qui homines deuorabat, ſed tandem captus catenis fortibus eſt ligatus*, quia ſcilicet finaliter illi catenis æternæ damnationis ligantur, per quos hic homines iniuſte deuorantur. Vnde Apoc. 20. *Vidi Angelum habentem clauem Abyſſi, & catenam magnam, & apprehendit Draconem Serpentem antiquum, qui eſt Diabolus & Satanas, & ligauit eum.* Angelus iſte eſt Christus, qui ſcilicet catena damnationis finaliter ligabit illos, qui modo ſunt Dracones per auaritiam inflammati, Serpentes per malitiam caudati, Diaboli per obſtinationem indurati, & Satanas, id eſt, aduerſarii per crudelem ſæuitiam effre-
A nati, &c. Vide de vinculo, & de ligare, &c.

Catulus. Nota, quod in ſcriptura parum fit mentio de Catulo, niſi de Catulo Leonis, & ideo vide infra de Leone, quia hic facere non propono.

A *Cauda.* Finis eſt corporis animalis, & vltima pars in eodem & ſecundum diuerſas ipſius proprietates poteſt cauda in ſcriptura diuerſa ſignificare. Vnde nota breuiter quod per caudam intelligitur

Perſeuerantia vel longanimitas,

Satus { ſenectutis / paupertatis / falſitatis } ſeu { longæuitas, / calamitas, / malignitas.

¶Dico igitur primo, quod per caudam intelligitur perſeuerãtiæ longanimitas. Cauda enim eſt finis & complementũ corporis, quæ ſi truncata fuerit, totius corporis integritas deturpatur. Pro certo talis eſt virtus perſeuerantiæ, quia iſta eſt finis & complementum corporis moralis, id eſt, vniuerſitatis morũ, ſine qua anima non eſt integra vel perfecta. Et aduerte, quod iſta cauda eſt neceſſaria in animali ad ornamentum, ad regimẽtum, ad tutamentum, ad tegumentum. Ad ornamentum dico, quia animal ſine cauda (vt communiter) nõ eſt pulchrum: ad regimentum, quia aues cum cauda ſe regunt in volando, & piſces in natando, & ſerpentes in rependo, & inde eſt, quod aues prædales, quæ alto & celeri volatu indigent, caudam (vt communiter) longam habent. Item data eſt ad tegumentum, vilior enim pars corporis, & verecundior per caudam, ne appareat, operitur. Item ad tutamentum, quia animalia cum cauda à muſcis, & à culicibus ſe tuentur. Et pro certo talis per omnia, & ad hæc omnia vtilis eſt finalis perſeuerantia, quia reuera iſta eſt in anima

Ornamentum, / Regimentum, / Tutamentum, / Tegumentum, } quo { pingitur animæ pulchritudo, / vehitur mentalis altitudo, / pellitur mentis ſollicitudo, / tegitur mortalis turpitudo,

¶Per perſeuerantiam enim anima ornatur contra muſcas, id eſt, cõtra vanas cogitationes, & ſollicitudines figitur & defenditur, & quicquid ſit in anima turpe, & defectuoſum, finali perſeuerantia & pœnitentia à Dei oculis abſconditur. Ideo de perſeuerantia dicit Bern. in Epiſt. 129. *Perſeuerantia* (inquit) *ductrix eſt ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror patientiæ, filia conſtantiæ, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, & propugnaculum ſanctitatis.* Aduerte tamen quod iſta cauſa ſcilicet perſeuerantia, & conſideratio mortis, eſt ſimilis caudæ Caſtoris, quæ dicitur eſſe de natura piſcis, ad modum enim piſcis eſt ſquammoſa, & ideo faciliter putreſcit, niſi ſæpe in aqua tingatur, & inde eſt, quod Caſtores ſolent morari circa flumina, vt caudã ſuam facilius tingant aquis. Reuera eſt virtus temperantiæ, eſt enim de natura piſcis, quia pro certo ſi aquis deuotionis, compaſſionis, lacrymoſæ contritionis ſæpiſſime non rigetur, per peccatum cito putreſcere, rumpere, deficere faciliter comprobatur. Et ideo perſeuerare volenti ſemper eſt iuxta deuotionis fluuium inſiſtendum, vt dicit illud Pſ. *Super flumina Babylonis illic ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion.* Iſta eſt ergo cauda, de qua dicitur Leuit. 1, quod *caput cum pedibus & adeps cum cauda debebat Deo immolari.* Nam ſicut dicitur. Leu. 22. *animal, quod cauda carebat, nequaquam ſacrificiis aptum erat.* Sic vere (chariſſimi) Deus non ſolum vult ſibi offerri

Caput rectæ intentionis,
Pedes interioris affectionis,
Adipem pietatis & compaſſionis.

Imo pro certo cum hoc ipſe petit, quod ſibi offeratur cauda finalis perſeuerantiæ & durationis. Nam homo, qui cauda perſeuerantiæ caret à Deo non acceptatur, ſed ab altari Paradiſi perpetuo reprobatur. Nam (vt dicit Bernard. in Epiſtola) *ſine perſeuerantia nec fortitudo laudem, nec obſequium mercedem, nec beneficium gratiam obtinebit: per hanc enim ſolam homo æternitati redditur, propugnator vincit, & victor coronatur, quia qui perſeuerat vſq; in finem, hic ſaluus erit.* Attende tamen, quod cauda conſiderationis finalis perſeuerantię videntur carere homines propter quatuor, ſcilicet quandoque

Propter { Diuitiarum cupiditatem, / Ianctantiæ garrulitatem, / Malitiarum falſitatem, / Scientiarum ſublimitatem.

¶Primi ergo, qui carent huiuſmodi cauda, ſunt diuites, infecti B
cupiditate, quia reuera Simię ſimiles poſſunt dici, quod eſt animal pilis veſtitum, & (vt communiter) cauda caret. Quia reuera mali diuites Simiæ & peruerſi, qui pilis bonorum temporalium ſuperinduti cauda perſeuerãtiæ, i. mortis & finis memoria præ cæteris ſunt priuati, delectantur in præſentibus, nihilq; cogitant de futuris. Thren. 1. *Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis.*

¶Secundo ſunt homines elati garrulitate, ſcil. illi, qui non ceſſant gaudere, ludere, & cantare, & nihil de futuris cogitare, nec in bonis perſeuerare, ſimiles ranis, quæ ſunt animalia clamoſa, quæ primo ſunt chabocii, i. piſces cum cauda, & tunc carẽt voce, ſed finaliter cadit eis cauda, & veniunt ſibi pedes, & efficiũtur ranæ clamoſæ, lutoſæ, aquoſæ, & maculoſæ. Sic vere ſunt multi, qui quamdiu ſunt Piſces, id eſt, viri deuoti, & per taciturnitatẽ, & ſilentiũ ſunt muti, tamdiu cauda mortis memoriæ & perſeuerantiæ in eis durat, quando vero efficiuntur ranę, i. perſonæ leues, iactantes, ſaltantes, & ludendes, aquoſæ, delitioſæ, voluptuoſæ, iſtam caudam proculdubio ſtatim perdunt. Quia pro certo tales leues perſonæ, quæ non cogitant, niſi in mundi ſolatiis, nec in bono perſeuerant, nec de morte, nec de fine cogitant ſed tantum in præſentibus ſe delectant. Vnde de talibus dicitur Eſa. 47. *Et loquitur ciuitati Babylonicæ. Non es recordata nouiſſimi tui, delicata, & habitans confidenter.*

Tertii, qui carent iſta cauda, ſunt homines infecti malignitate, ſc. malitioſi homines, & ficti, & hypocrytę, & velati: Iſti n. ſunt ſimiles bufonibus, quæ ſunt animalia venenoſa & inflata, & carentia cauda: quia vere tales malitioſi, venenoſi, detractores, inflati, & præſumptuoſi, cauda perſeuerantiæ ſeu finis, & mortis memoria (vt communiter) ſunt carentes. *Excæcat enim eos malitia eorum.* Sap. 2.

¶Quarti, qui carent iſta cauda, ſunt homines decepti ſubtilitate, *quidam enim ſunt ſapientes, vt male faciant, bene autem facere neſciunt.* Hierem. 4. quibus poteſt dici illud Hierem. 10. & 50. *Sapientia tua & ſcientia decepit te*, quia ſicut dicitur. 1. Corinth. 8 *Scientia inflat, charitas autem ædificat.* Tales (dico) mundi ſapientes caudam perſeuerantię vel finalis memoriæ non habent, ſimiles homini, qui eſt animal rationale, & tamen caret cauda. Ideo breuiter cuilibet talium poteſt dici illud Eſa. 9. *Auferet à te Dominus caput & caudam.* Non ſic ergo, ſed caudam debemus habere, ſc. caudam perfectæ perſeuerantiæ, & finis & mortis memoriæ, vt ſic de nobis poſſit dici illud Apoc. 9. *Poteſtas equorum in ore eorum, & in caudis ipſorum.* Iſta eſt ergo prima ſignificatio caudæ, ſc. mortis memoria, vel longanimitas.

¶Item dico, quod per caudam intelligitur ſtatus ſenectutis, C
ſeu longæuitatis. Sicut enim cauda eſt finis corporis, ſic ſenectus, & mors ſunt finis vitæ. Aduerte ergo, quod iſta cauda debet eſſe curta, & breuis in noſtra imaginatione, quia ſc. non debemus ſperare de lõga vita, ſed magis de breui. Canis n. qui lõgam habet caudã non præſumitur eſſe bonus. Et inde eſt, quod canes nobiles caudam habent breuem, & gracilem, & ſurſũ erectam reſpectu aliorum canum. Aues etiam fluuiales caudam habent cæteris breuiorem, ſicut patet de cygnis. Et hoc prouidit natura, ne caudæ longitudo impediret eos in natãdo, & in currendo. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt per morũ perfectionem nobiles, & per deuotionem, & contritionem fluuiales, debent

bent habere caudam breuem, quia ſcil. ſenectutem, & mortem debent ſperare cito affuturam, & vitam breuiter tranſituram, ipſamque, ſ. ſenectutem debent habere gracilẽ per humilitatem, & ſurſum erectam per æternorum deſiderium & affectionem. Eccleſ. 14. *Memor eſto quoniam mors non tardabit.* Quia reuera caudæ longitudo, id eſt, ſpes longæ vitæ impedit hominem ad natandum per deuotionem, & ad currendum per bonam operationem, ſicut patet in illis, qui ſperant in fine pœnitere, & diu viuere, qui præ cæteris hominibus ſunt iniqui. Sed videtur, quod de multis poteſt dici illud Iob 40. *Stringit caudam ſuam quaſi Cedrum.* Iſtud patet in auaris, quorum cauda, id eſt, ſenectus magis eſt ſtricta per obſtinationem, parcitatem, & auaritiam, quam alius. Quia ſecundum Senec. cum ſeneſcente homine cætera vitia ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit. Ideo auari figurati ſunt in *illis vulpibus, quibus ad caudas Samſon ligauit faces ardentes, & combuſſerunt ſegetes Philiſtinorum.* Quia vere diabolus ligat in caudis, id eſt, in ſenectute hominum ignem auaritię, & crudelitatis, & ſic ſegetes, id eſt, hæreditates Philiſtinorum, id eſt, pauperum per eos deuorantur.

D ¶ Item dico, quod per caudam intelligitur ſtatus paupertatis & humilitatis. Caudæ enim pars poſterior, quæ remanet retro alia membra, ſignat pauperes, qui vltimi reputantur, & retro alios ponuntur, de eiſque parum curatur. Vnde Deuter. 20. *Cõſtituet Dominus in caudam, & non in caput, & eris ſemper ſubtus, & non ſupra.*

E ¶ Item per caudam intelligitur ſtatus, ſeu actus malitiæ & falſitatis. Cauda enim eſt retro, & non ante, eſt in fine & non in principio. Quia reuera malitioſi detractores, & deceptores cõſueuerunt retro, id eſt, in abſentia hominum nocere, & in fine totum negotium deturpare. Iſti ſunt ſicut Canis proditioſus, qui cauda blandiendo mordet. Sic iſti cum fallaci blandimento non carent nefario nocumento. Tob. 11. *Canis vero blandimento cauda ſua gaudebat.* Scorpio enim non ore mordet, ſed cauda pungit: quia ſcilicet malitioſus non ſtatim in principio nititur nocere, ſed in cauda, id eſt, in fine venenum ſuum infundit. Detractor enim nõ in facie vel à parte anteriori nocet, id eſt, in præſentia hominum, ſed in cauda, id eſt, in abſentia detrahit, atque mordet Apoc. 9. *Habebant caudas ſicut Scorpiones, & aculeus erat in caudis ipſorum.* Et aduerte, quod dicit Plin. quod Draco cum cauda ſua ligat pedes Elephantis & ipſum ad terram proſternit. Dracones etiam (vt dicit) per caudas inuicem ſe coniungunt, vt per mare ſecurius tranſnatarent. Sic reuera inuidi malitioſi cum caudis ſuarum retrotractarum malitiarum, & proditionum alios decipiunt, irretiunt, & inuoluunt, & ad terram, id eſt, ad ſtatum paupertatis cadere compellunt, ſicut patet de vſurariis, qui ſuis fallaciis ligant, obligant, & exhæredant contrahentes. Vnde Apoc. 12. dicitur, quod *Draco cum cauda ſua trahebat in terram tertiam partem ſtellarum.* Quia pro certo ſicut experimento videmus, ſæpe fit, quod vnus Draco, i. vnus magnus & diues auarus non ſolum tertiam partem ſtellarum, id eſt, bonorum hominum de cœlo, id eſt, de patria ad terram, i. ad paupertatem detrahit & deducit, imo totam patriã deſtruit, & ſubiicit. Iſti inſuper ſeipſos colligant, quia (vt communiter) malitioſi, qui ſunt in vna patria ad nocendum aliis ſeipſos confœderant, & adiuuant, & ſic per mare huius ſæculi ſecurius ambulãt, atque volant, vt patet Iudic. 15. Vbi *Samſon ligauit faces ardentes ad vulpium caudas,* i. cupiditatis ignem vſque ad mortem auarorum fallaciam diabolus auget. Vnde de quolibet fallaci dicitur Eſ. 8. *Propheta loquens mendacium, ipſe eſt cauda.* Sic ergo patet, quod per caudam intelligitur mortis memorię perſeuerantia, tempus ſenectutis, & ſtatus paupertatis, actus malitiæ, locus abſentiæ. Et hoc ſufficit.

A *Cauere* Cauere eſt verbum prohibitoriũ. Vnde cauere nihil aliud eſt quã ab aliquo cum diligentia abſtinere, ſeu aliquid fugere, vel vitare. Et aduerte, quod omnia, quæ ſunt, debent cauere, & abſtinere à ſibi contrariis & nociuis. Sicut enim elementa ſua contraria refugiunt, & abhorrent, ſic homo ſpiritualiter debet refugere, & cauere à vitiis & peccatis. Caueamus igitur quatuor, quæ homini ſunt principaliter nociua, videlicet,

Sæuitiæ furorem,
Deſidiæ torporem,
Superbiæ tumorem,
Spurcitiæ fœtorem.

¶ Caueri ergo debet furor ſæuitiæ. Homo enim eſt animal manſuetum naturaliter, & ideo contra propriam naturam nũquam debet aliquid crudeliter operari, ſed ex conſideratione præcedẽtium tyrannorum debet à crudelitate & ſæuitia retardari. Et ad hoc inducit natura. Piſces enim ſecundum Auicennã valde cauent à loco effuſionis ſanguinis alterius piſcis, & maxime Delphini, & à loco, vbi alius piſcis ſui generis eſt occiſus, naturaliter fugiunt, aquamque ablutionis carnium eius dicuntur naturaliter abhorrere. Et in hoc dant exemplum hominibus qui ab omni effuſione ſanguinis, id eſt, ab omni operatione crudelitatis debent cauere, iuxta illud Deut. 12. *Hoc ſolum caue, ne aliorum ſanguinem comedas.* Nam aliorum occiſio, deprædatio, vel exactio nunquam debet bonis hominibus complacere. Quod eſt contra illos crudeles, & tyrannos, de quibus dicitur Prou. 1. *Pedes eorum ad mala currunt, & feſtinant, vt effundant ſanguinem.* Iob. 36. *Caue, ne declines ad iniquitatem.*

¶ Secundo dico, quod debet caueri torpor deſidiæ. Inter Grues enim ordinantur excubiæ, ita quod illa cui incumbit onus vigilandi ſumme caueat, ne dormiat, & vt melius vigilet, ſolet lapillum in pede portare, vt ſaltem ex eius caſu poſſit ſomnolentiam præcauere. Sic vere homo ſumme debet cauere, ne dormiat in peccato, ne forte ad motũ dormientis obliuiſcatur Dei ſui. Iuxta illud Deu. 6. *Caue diligẽter, ne obliuiſcaris dominũ.* Et ideo lapillũ, i. duritiam diuini timoris, vel lapillum mortis & ſepulchri debet ſemper per cogitationem portare & per conſiderationem, vt ſic poſſit in bonis operibus vigilare. *Per timorẽ* enim *domini declinat omnis à malo.* Prouerb. 15. Ideo bene dicitur Eccl. 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Iſta potiſſime pertinent ad Prælatos, quorum officium eſt vigilare, ſicut dicitur Luc. 2. *Paſtores cuſtodiebant vigilias ſuper gregem ſuum.* Pater enim familias præcipit ianitori ſuo, vt vigilet. Et ideo *beatus ille ſeruus, quem, cum venerit dominus, inuenerit vigilantem.* Luc. 12. Caueatur igitur maxime à Prælatis torpor deſidiæ. Heſter. *Caue ne quicquam de his, quæ locutus es, prætermittas.* B

¶ Tertio debet caueri tumor ſuperbiæ. Apes enim mel portantes ſumme cauent à vento, quod ideo baſſe volant. Sic vere illi, qui mel deuotionis & gratiæ cupiunt continere, debent à vento ſuperbiæ & præſumptionis, quanto plus poterunt, abſtinere. Iſtud figuratur Exod. 19. Vbi dicitur filiis Iſrael. *Cauete ne aſcendatis in montem.* Mons enim ſuperbiam ſignat. Superbia autem non ſolum eſt in diuitibus, imo etiam in pauperibus, & bonitate, & ex hoc alios vilipendunt ſimiles illi Phariſæo, qui dicebat Deo, Luc 18 *Ieiuno bis in ſabbatho, &c.* Talibus dicitur Ioſuæ 3. *Cauete ne appropinquetis ad arcam.* Arca enim teſtamenti ſignat Deum, ad quem pro certo homo non debet nimis appropinquare, ſcilicet ſecreta ipſius inquirendo, propinquum & amicum eius ſe reputando, vel de ſanctitate propria præſumendo: quia ſicut dicitur Eccleſ. 9. *Neſcit homo vtrum amore dignus ſit vel odio.* Quia reuera quanto plus quis appropinquat, id eſt, propinquum ſe reputat, tanto minoris eſt gratiæ & virtutis, ſimilis planetis, qui quanto ſunt Soli & lineæ eclipticæ propinquiores, tanto ſunt infortunatiores. Caueatur ergo tumor ſuperbiæ. C

¶ Quarto autem dico, quod debet caueri fœtor ſpurcitiæ. Piſces enim ſecundum Auicennam optime cauent ne intrent ſportulas immundas. Sic vere homo debet cauere ne ſubintret immundam ſocietatem, ne committat immundam iniquitatẽ, ne faciat immundam carnalitatem. Caueat igitur ab immunda ſocietate. In figura cuius præcipiebatur filiis Iſrael, ne contraherent amicitias cum Philiſtæis ſicut dicitur Exod. 34. *Cauete ne coniungatis amicitias cum eis.* D

¶ Item caueamus ab immunda carnalitate. Leuit. 15. *Docebitis filios Iſrael, vt caueant immunditias.* Item caueamus ab immunda iniquitate. Tob. 4. *Caue ne aliquando peccato conſentias.* Sic igitur vt dictum eſt, cauere debemus ſpurcitiæ fœtorem, ſuperbiæ tumorem, deſidiæ torporem, ſæuitiæ fœtorem, &c.

Caute. Cautus. Cautela. Nota, quod cautus ſecundum Iſid. dicitur à cato, tas: quod idem eſt, quod video, des, vel dicitur cautus, quaſi, caudam tuens, id eſt, finem reſpiciens. Et breuiter cautus idem eſt, quod prudens, qui finem & negotium prudenter præuidet, & ad periculum præcauendum adhibet remedia oportuna. Nota ergo quod debemus eſſe cauti & aſtuti A

Ad vtilia procurandum,
Ad inutilia refutandum,

Ad

Digitized by Google

Ad pericula præcauendum.

¶Apes enim (vt dicit Ambr. in hexam.) mirabiliter ſunt cautæ in actibus ſuis. Nam, vt dicit, Apum aliæ futuros explorant imbres, aliæ inuigilant circa victũ, aliæ cellas faciunt & cõponunt, in vno autem eſt earum maxima cautela, quia ſi dum ſunt exterius, dormire contingit eas, domiunt ſupinæ, ne forte alæ earum rore madefiant, & die craſtino impediri valeāt in volando. Sic vere cautela ſpiritualis ſeu prudentia debet in nobis conſiſtere in iſtis quatuor, ſcilicet in præuidendo futura tormenta, quia apes præuident imbres futuros, in acquirẽdo cœli fulcimenta, quia apes faciunt ſibi cellas ad habitaculũ, in procurando gratiæ nutrimenta, quia apes circa victum inuigilant, in contemnendo rerum oblectamenta, quia ſcilicet Apes rorem nocturnum, id eſt, mundi proſperitatem fugiunt, etiam faciem mentis ad cœlum per contemplationẽ vertunt, & alas intellectus & voluntatis liberas cuſtodiunt, & ſic per affectum ad cœleſtia volitant, atq; vadunt. De tali igitur cautela dicitur 1. Mach. 6. *Per loca humilia ibant caute & ordinate.* Aduerte ergo hic, quod homo, qui caute vult pericula præcauere, debet facere tria. Debet enim eſſe in ipſo conuerſatio ſine vanitate, quia debet ire per loca humilia, occupatio ſine tarditate, quia ipſe debet continuare ſuam viam (Ibant inquit) compoſitio ſine leuitate, quia ſcil. in actibus, moribus, & geſtibus ipſe debet ſe habere ordinate, & caute. Igitur ſit

In conuerſatione humilitas,
In operatione ſedulitas,
In compoſitione maturitas

B ¶Habeat ergo, qui cautus & prudens cupit eſſe conuerſationẽ ſine ſuperbia (Per loca inquit humilia.) Quia reuera homo nõ debet quærere vel appetere loca alta, id eſt, ſtatus ſublimes, iudicaturas, officia, & honores, quæ ſuam excedunt conditionem. Iuxta illud Rom. 12. *Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentiẽtes.* Iſta eſt enim cautela colũbæ, quia inter accipitres prædantes in aere, & prædantes in terra diſcernit: Vnde ſi videt accipitrem, qui prædatur in aere ſurſum, ſtatim ad terram deſcendit, & loca baſſa & humilia ſibi quærit, & à rapina accipitris ſic euadit, ſicut dicitur ſuper cãtica. Sic vere homo, qui videt, quod accipiter, id eſt, diabolus non ceſſat ſurſum in aere, id eſt, in ſtatu dignitatum & officiorum per diuerſa tentamenta peccatorum rapere, prædas multas accipere & multos ibidem exiſtentes ad nutum trahere iuxta illud Eccl. 11. *Multi potentes oppreſſi ſunt valde,* quia ſicut dicitur Numer. 18. *qui altam ædificat domũ, ſentiet ruinam.* Debet igitur diſcernere, & alta pericula præcauere, & loca humilia, id eſt, ſtatus, mores, & conditiones humiles eligendo, ſuperbiæ periculum euitare. Ideo bene conſulitur Eccleſ. 7. *Humilia valde ſpiritum tuum, quia vindicta carnis impij ignis & vermes.* Habeat ergo cautus homo conuerſationẽ ſine ſuperbia.

C ¶Secundo habeat operationem ſine pigritia. (Ibant inquit.) Bonæ enim operationes ſunt paſſus, per quos itur in vitam æternam. Cautus viator ſolet iter ſuum continuare, vt diætam ſuam perficiat ante noctem. Sic vere homo iter bonarum operationem debet ſine pigritia frequentare, & quouſque ad ciuitatem paradiſi perueniat, diligenter curſum bonarum operationum exercere, quod oſtenditur cum dicitur, Ibant: Non enim dicit Eunt, quod eſt præſentis temporis, quia præſens tempus nihil durat. Item non dicit Ibunt, quod eſt futuri temporis, quia ad bona opera facienda non debet futurum tempus expectari: Item nõ dicit Iuerant, vel iuerunt, quæ ſunt præteriti perfecti & pluſquamperfecti, quia bona opera nunquam ita perfecte debent præteriri, quin continue perſeuerent: ſed dicit Ibant, quod eſt præteriti imperfecti temporis. Præteriti dico, quia iam diu debet opera noſtra eſſe incepta. Imperfecti dico, quia ſcilicet præteritio debet eſſe imperfecta, eo quod ſemper bono operi debet ſuccedere bonum opus (Ibant ergo) Vnde Ezech. 1. *Cum euntibus ibant, & cum ſtantibus ſtabant.* Quod eſt cõtra multos ſimiles Ceruo, quod eſt animal ſimplex & incautum, quod ſecundum Iſid. & Plin. quando fugit hominem, non continuat iter ſuum, imo quandoq; ſiſtit in latratu Canum, in quo delectatur, ſæpe enim reſpicit retro, & ideo quandoque à Canibꝰ capitur, & à venatore iaculis ſagittatur. Sic vere multi ſunt ſimplices & incauti, qui inceptum bonum opus non cõtinuant, ſed latratu Canum, id eſt, ſuggeſtionibus dæmonũ, & malis conſiliis malorum faciliter delectati, diſcontinuant iter ſuum, retro reſpicientes iterum ad dimiſſa mundi bona, ſeu etiã vitia & peccata, ſicut patet in multis religioſis, qui mundo renunciantes, faciliter reuertuntur ad mundana, ſicut etiam patet in multis confeſſis, qui faciliter recidiuant. Et ideo tales à diabolo multoties ſagittantur, & æternis iaculis feriuntur. De iſtis poteſt intelligi illud Ezech. 1. *Animalia ibant, & reuertebantur.* Iſti figurantur in vxore Loth, quæ quia non continuauit iter ſuum, ſed retro reſpexit, mutata eſt in ſtatuam ſalis (Ibant ergo.)

¶Tertio dico, quod cautus & prudens homo debet habere compoſitionem ſine ſtultitia (Ordinate inquit) quia ſcil. homo debet eſſe in moribus bene compoſitus, maturus, & ordinatus. Sicut enim Apes ordinatiſſime faciunt ſibi cellas, ſic reuera boni viri, maxime Eccleſiaſtici & Prælati debent quicquid faciũt ordinatiſſime, maturiſſime, & honeſtiſſime perpetrare, vt nihil in operibus verecundũ, nihil in actibus ſit inhoneſtũ. Vnde 1. Corint. 14. *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem fiant in vobis.* Quod eſt contra multos ſimiles quibuſdam ſtellis erraticis, quę non ſeruant ordinem motus cœli, imo cõtinue contra ipſum cœlum procedunt. Sic vere quidã ſunt ita leues, inconſtantes, & inſolentes, quod nullum ordinem cœleſtem vel ſpiritualem volunt in ſuis actibus cuſtodire. Nõ ſic ergo, ſed ordinate procedamus, vt ſic quilibet noſtrum ſit ſacerdos in æternum ſecũdum ordinẽ Melchiſedech. Sic ergo debemus eſſe cauti, & in noſtris operibus circũſpecti, vt ſic ſimus aliis prælecti. Quia ſicut dicitur Dan. 1. Rex præcepit præpoſito Eunuchorũ, *vt introduceret de filiis Iſrael de ſemine Regio pueros, in quibus nulla eſſet macula, decoros forma, eruditos omni ſapientia, cautos ſcientia, & doctos diſciplina, qui poſſent ſtare in palatio Regis.* Quia pro certo illi, qui iſto modo ſunt cauti, ad ſtandum in palatiis ſunt apti, & ad obtinendum alta officia magis digni. Et ſi quæris quis eſt cautus, certe ille, qui cauet nociua. Et ideo vide ſupra de cauere, & applica, hic ſi vis. Habeat ergo cautus homo in conuerſatione humilitatem, in executione ſedulitatem, in compoſitione maturitatem, & ſpiritualiter oſtendetur cautus. Et hoc ſufficit. Iſta duo themata poſſunt huc applicari. Videte quomodo caute ambuletis. Item: Tenete eum, & ducite eum caute. Sufficit. D

Cauerna. Nota, quod cauerna ſumitur pro quolibet loco concauo, obſcuro, concluſo, & ſecreto, Signat igitur in bono ſtatum humilitatis, videlicet cor humile, vel religionem, quandoque ſtatum iniquitatis ſcil. mundum, & auaritiam, & inuolutionem in terrena, & immunditiam praui cordis, quia ſcil. cauernæ ſunt loca immunda, habitacula animalium & ferarum, quandoque ſtatum aduerſitatis & pœnalitatis, & ſic ſignat mortem, tumulum, vel infernum. Allega, ſi vis, & proſequere, quia paucæ ſunt auctoritates. Vide in titulo de fouea. A

Caulæ. Sunt loca facta in campis pro ouium gregibꝰ in nocte reponendis, &c. ſignificantes religionem vel Eccleſiam, in quibus paſcuntur, & habitant greges fidelium populorum, &c. A

Cauſa. Idem eſt, quod ratio, idem etiam eſt quod negotium, idem eſt etiam, quod alicuius rei principium. Cauſa enim quare aliquid fit, idem eſt, quod ratio quare aliquid fit. Vnde Iob 5. *Nihil in terra ſine cauſa fit.* Iterum cauſa alicuius, quæ coram aliquo iudice ventilatur, nihil eſt aliud quam negotiũ. Vnde Iob 29. *Cauſam quam neſciebam diligenter inueſtigabam.* Illud etiam quod eſt principium introductiuum alicuius rei, dicitur cauſa eius, & ſic Deus dicitur cauſa omnium eſſe. Cauſa enim ſecundum Logicos, eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud. Cauſa tamen aliquando diuiditur in materialem, formalem, efficientẽ, & finalem. De tali cauſa principali, & cauſatiua dicitur de Chriſto Heb. 5. *Factus eſt omnibus obtemperantibus cauſa ſalutis.* Et Sap. 14. *Infandorum Idolorum cultura, omnis mali cauſa eſt.* De tali ergo cauſa ſuperſedeo quo ad præſens, quia auctoritates ſunt paucæ ſub iſto ſignificato. A

¶Nota igitur, quod eſt cauſa B
Subtiliter diſcutienda,
Sagaciter inſpicienda,
Salubriter reiicienda,
Sinceriter contemplanda,
Vtiliter procuranda.

¶Eſt (dico) cauſa diſcutienda, & iſta ſignat iudicia partium. quæ coram iudicibus ventilantur, quia ſcil. ad iudicem pertinet diligenter de cauſæ merito diſcutere, & videre Prou. 26. *Iudicium determinat cauſas* Iob 35. *Singulorum intuebitur cauſas, & cũ dixeris, non conſiderat.* Quod tamẽ eſt contra multos malos iudices qui ſci-

Digitized by Google

qui ſcillcet cauſarum merita non diſcuriunt, nec iuſte iudicant inter partes Iob.36. *Cauſa tua quaſi impii iudicata eſt.* Et Eſa.1. *Cauſa viduæ non ingreditur ad eos.* Hic nota, ſi vis, quomodo per acceptionem munerum, aut perſonarum male diſcutiunt merita caſuum & cauſarum.

¶Item eſt cauſa inſpicienda ſagaciter, ſcilicet, cauſa ratio vel occaſio quare aliquid fit. Et iſta eſt cauſa inſpicienda, & proprie cauſa finalis, quæ potiſſime conſideratur, quia à fine denominatur res, ſine enim tali ſufficienti cauſa nihil debet fieri in hoc mundo, Debitus enim finis debet eſſe cauſa præcipua omniũ agendorum, quamuis de facto multa videantur fieri ſine cauſa, ſicut dicebat ille Eſa.49. *In vanum laboraui, ſine cauſa, & vane conſumpſi fortitudinem meam.* Et Eſa.52. dicitur de populo Iſrael quod *Aſſur abſq; vlla cauſa calumniatus eſt eum.*

¶Item eſt cauſa reiicienda, & talis cauſa ſignat mundi lites. De qua dicitur Prou.22. *Eiice deriſorem, & exibit cum eo iurgiũ, ceſſabuntq; cauſa, & contumelia.* Item cauſa veraciter contẽplanda, & tales ſunt cauſæ rerum naturales, ſcil. Deus & cauſæ ſecundariæ, quæ debent à prudentibus intueri, & ſolerti meditamine contemplari. Turpe eſt enim res, & rerũ operationes, & cauſas earum neſcire. De tali cauſa effectiua dicitur illud Iob 5. *Nihil in terra ſine cauſa fit.*

¶Item eſt cauſa vtiliter procuranda, & ſic per cauſam intelligitur quodcunq; negocium, quod habemus 1.Reg.24. *Videat Dominus, & iudicet cauſam meam.* Potiſſime autem talis cauſa ſignat cauſam & negocium noſtræ ſalutis, quod ſcilic. debemus vtiliter procurare. Iſtud eſt enim proprie negociũ noſtræ ſalutis, quod à principio natiuitatis noſtræ incepit coram Deo vẽtilari. In iſta enim cauſa Deus eſt Iudex, ratio eſt aſſeſſor, conſcientia eſt iudicis procurator, voluntas eſt reus, diabolus eſt accuſator, teſtes ſunt bona opera vel mala, ſancti ſunt aduocati. In iſta ergo cauſa debet eſſe homo circũſpectus, vt habeat iudicium pro ſe. Et ſicut videmus, quod homo cõualeſcit in cauſa ſæculari, aliquando precibus, aliquando muneribus, aliquãdo amicorum interceſſionibus, ſic vere homo lucratur cauſam ſalutis ſuæ iudicem, i. Deum humiliter deprecando, vt dicat cũ Dauid. *Iudica me Deus, &c.* Item aduocatos, i. ſanctos in ſuum auxilium aduocando. Vnde Prou.25. *Cauſam tuam tracta cum amico tuo.* Item munera, id eſt, eleemoſynas iudici, id eſt, Chriſto in perſona pauperum tribuendo, quia ſicut dicitur Prou.18. *Victoriam, & honorem acquirit qui dat munera.* Vnde Prou.29. *Nouit iuſtus cauſam pauperis*, & hoc breuiter de cauſa ſufficit.

A *Cœcus.Cœcitas.* Nota, quod cæcitas eſt priuatio viſus. Vnde cœcitas dicit mihi proprie aliquid negatiuum, & nihil poſitiuũ. Et dicitur cœcus à careo cares, eo quod caret viſu. Nota igitur quod generaliter per cœcum intelligitur peccator, quia lumine veræ cognitionis & gratiæ multipliciter excæcatur. Cœcus enim multas miſerabiles habet conditiones. Cœcus enim ipſum decipit in eligendo, iudicando, & apprehendendo. Cœcus enim ſine carcere ligatur, in iudicando decipitur, quia ſc. ſi credit ire ad Orientẽ quãdoq; vadit in Occidentem, in eligendo ſeducitur, quia ſc. quandoq; denarium cupreũ pro aureo recipit, à cane vel à puero ducitur, ſæpe vbi eſt periculum non timet, & vbi nõ eſt periculum terretur, cœcus nunquam lætus efficitur, timore cõtinuo concutitur, ſæpe accidit, quod quando nudus eſt, tectum ſe reputat, & quando latere ſe putat, ab omnibus intuetur, radio ſolis ſibi præſentato non illuminatur, ductorem ſuum quandoque percutit, qui ipſum aliquoties tandem pontis vel periculi medio derelinquit. Reuera talis per omnia eſt peccator. Iſte enim cœcitate ignorantiæ taliter obtenebratur, quod non videt illa, quæ pertinent ad ſalutẽ. Iſte ergo cœcitate peccati, quaſi carcere malæ conſuetudinis includitur. Deliberat ire ad Orientẽ, i. ad Paradiſum & tamẽ ipſe vadit veraciter ad Occidentẽ, id eſt, ad infernum, quia *ſi cœcus cœco ducatum præbeat, vel præſtet, ambo in foueam cadunt.* Matth.15. Iſte etiam cuprum auro, i. mundũ Paradiſo præferre cernitur. Et à Cane & puero, id eſt, à carnali ſẽſualitate vndiq; ducitur, & ad omnia circunſtantia per malos appetitus offenditur, & colliditur, ita quod per diuerſa peccata cadere comprobatur Tob.11. *Tobias cœcus cœpit offendere pedibus.* Radio etiam diuinæ gratiæ illuſtratur, & ſpirituali gaudio non lætatur. Vnde Tobiæ ca.5. *Quale gaudium mihi eſt, qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli non video?* Talis enim ſemper eſt in ſecuritate præſumptionis, quia ſcil. mortis æternæ periculum vbi eſt, nũquam videtur timere. De mundi vero infortuniis, quæ timẽda non ſunt, ſolet metuere, & pauere. 2. Mach.10. *Cœcitate confuſi, & perturbatione repleti ſunt.* Talis enim cœcus ita quandoque decipitur, quod credit ſe eſſe coopertum, id eſt, quod facta ſua credit ab aliquo non videri, cum tamẽ & fama, & vita ipſius ab F omnibus videatur. Et breuiter tales ductorem ſuum, id eſt, Chriſtum quotidie percutiunt blaſphemando, & contra voluntatem ipſius faciẽdo, & ideo ab ipſo in pontis, i.e. in mortis articulo dimittuntur Soph.1. *Ambulabunt vt cœci, quia domino peccauerunt:* Tales cœci poſſunt dicere lamentando illud Eſaiæ 59. *Palpauimus quaſi cœci parietem, & quaſi abſque oculis attrectauimus, impegimus meridie quaſi in tenebris, in caliginoſis quaſi mortui, rugiemus quaſi vrſi, & quaſi columbæ meditantes gememus.* Cuilibet igitur tali cœco poteſt dici illud Apocalyp. 3. *Dicis*, inquit, *quia diues ſum ego, & nullius egeo, cum ſis miſer, & miſerabilis, & pauper, & cœcus, & nudus.* Aduerte ergo, quod ſicut cœcitas corporalis introducitur per

Nimiam { Luciditatem, Obſcuritatem, Caliditatem, Humilitatem.

Sic vere cœcitatẽ ignorantiæ, erroris, vel peccati introducit in homine ſplendor mundanæ ſapiẽtiæ (Impegimus, inquit, meridie quaſi in tenebris) error duratæ pertinaciæ, i.e. obſtinationis & malitiæ. (In caliginoſis inquit quaſi mortui) ardor feruentis auaritiæ (quaſi vrſi qui, ſcil. excœcantur cum pelui ardenti) humor fœtentis immunditiæ. (Columbæ inquit, quæ ſcil. ſunt aues luxurioſæ.)

¶Excœcatur igitur homo per ſplendorem vanæ ſcientiæ. (Impegimus inquit meridie.) Sicut n. videmus, quod nimius ſplendor lædit viſum, ita quod niſi homo clauderet oculos, faciliter fieret cœcus, & inde eſt ſecundũ Auicen. quod animalia palpebras dormiendo non claudentia, ſicut eſt lepus, valde debilem habent viſum ſic vere illi, qui ad ſplendorem & ſubtilitatem ſcientiarum indiſcrete aperiunt oculos intellectus, claritatem ſolis iuſtitiæ, & ſecreta deitatis præſumptuoſe tractando, & arcam teſtamenti, quæ ſemper cooperta eſſe iubetur tangẽdo, cœcitatẽ hæreſis, & erroris faciliter incurrunt, & à lumine veræ fidei ſæpe cadũt. Nam (vt dicitur Pro.15.) *qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.* Vnde Eccleſ.43. *ſol dicitur [illegible] montes, radiis ſuis oculos excæcans.* Vnde de talibus cœcis dicitur Eſa.56. *Speculatores eius cœci omnes.* Et hoc oſtenditur cum dicitur Impegimus in meridie. Meridies enim eſt hora diei magis luminoſa, in qua homo minus deberet errare, & tamen propter exceſſum claritatis in iſta hora aues lucifugæ magis errãt, quia ſecundum philoſophum, excellentia ſenſati corrumpit ſenſum. Sic vere Deus & fides ſunt illa, quæ de ſe ſũt magis clara & certa, verumtamen à præſumptuoſis, & inueſtigatorib. ibi facilius oberratur Vnde Amos.8. *Occidet Sol in meridie.* Rom.11. *Cœcitas ex parte contigit in Iſrael*, i. in videntibus Deum. Excœcatur igitur homo per ſplendorem vanæ ſcientiæ.

¶Secundo excæcatur per horrorem grauis malitiæ, ſcil. per C vitium obſtinationis. In caliginoſis inquit quaſi mortui. Sicut enim homo per diuturnas tenebras incurrit quandoq; cœcitatem, ſicut patet in diuiſſime incarceratis, ſicut patet in illa Lacertula, quæ dicitur Saura, quæ propter moram diuturnam in cauernis terræ quaſi totum lumen amittere comprobatur, ſic vere homo quando diu ſtat in carcere peccati, & in cauernis mundanæ cupiditatis, quandoq; ibi per malas conſuetudines ita obduratur in malitia, & obſcuratur, quod quaſi totaliter à lumine diuinæ gratiæ ſpoliatur. Iſtud in multis peccatorib. patet, qui in vitiis antiquati nihil penitus videntur de Deo ſentire, quia ſicut dicitur Pro.24. *Non habent futurorum ſpem mali.* Lucerna impiorum extinguetur quod oſtẽditur cum dicitur: In caliginoſis quaſi mortui. Mortuus enim nihil ſentit, fœtet, ſed non aduertit, ſi portatur ad foueam nõ diuertit. Sic vere obſtinatus non ſentit peccatum ſuum, nec fœtorem ſuæ infamiæ, & quamuis ad foueam inferni quotidie deferatur, hoc tamẽ nõ ſentire, cogitat, nec attẽdit, nec ſtatus ſui vilitatem conſiderat vel perpendit. Tobiæ 2. *Nõ eſt contriſtatus eo quod plaga cœcitatis eueniſſet ei,* Eccleſ.9. *Mortui nihil nouerunt amplius.* Nam (vt dicitur Matth. 12.) *Oblatus eſt ei dæmoniũ habens cœcus & mutus.* Vnde Sap.2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Excœcatur igitur per horrorem malitiæ, & iniquitatis.

¶Tertio dico, quod homo efficitur cœcus ardorem auaritiæ & cupiditatis. quod oſtenditur cum dicitur. Quaſi Vrſi. D

Vrſus

Digitized by Google

Vrſus enim eſt animal piloſum, quod mel apum non ceſſat in arboribus comedere, & apes in ſuis habitaculis moleſtare. Quandoque tamen à venatore capitur per aſpectum peluis candentis, per humorem oculorum deſiccantis & excœcantis, vt dicit Plinius & Iſidorus. Sic vere auari & tyranni, qui mel apum, & ſubſtantias pauperum non ceſſant rapere, deuorare, & vaſtare ſtatim quod à venatore diabolo capti ſunt per peccatũ, ſtatim ex aſpectu peluis candẽtis, id eſt, ex conſideratione bonorum terrenorũ, vaſorum argenteorum, & aliorum, quæ dicuntur candere & ardere, eo quod ardorem auaritiæ inflammant, ad moralẽ deducuntur cœcitatem, ſicut patet, quia tales non videntur videre aliquid, quod pertineat ad ſalutẽ, ſc. mortem, iudicium, infernum, &c. Vnde talibus Vrſis dicitur Eccleſ. 25. *Obcœcabit faciem ſuam vrſus, & quaſi ſaccum oſtendet in medio proximorum.* Auarus enim dicitur Vrſus propter voracitatẽ, dicitur ſaccus propter inſatiabilem capacitatem, Tales figurantur in Tobia, *qui de ſtercoribus hirundinum eſt cœcatus*, ſicut dicitur Tob. 1. Talia enim ſtercora valde ſunt calida, & vrentia, & ideo humorem oculi conſumendo efficiunt aliquem cœcum. Sic vere mundi bona, quæ ab Apoſtolo Philip. 3. *ſtercora* nuncupantur, humorem compaſſionis in oculo cordis deſiccant, & cæcitatem obſtinationis per auaritiam inducunt. Tollit enim auaritia rectum iudicium, ſicut patet in malis iudicibus qui per munera excœcantur, Quia ſicut dicitur Deuteronom. 16. & Eccleſiaſt. 20. *Munera & dona excæcant oculos iudicum & ſapientum.* Catuli enim canum, qui ſunt inſatiabilis appetitus, naſcuntur cœci, ſic filii inſatiabilis auaritiæ, ſcilicet, auari (vt communiter) pleni ſunt cœcitate ignorantiæ, & obſcuritate malitiæ. Vnde de auaro ſicut de mendicante inſatiabili, & cœco poteſt dici illud Matth. 20. & Lucæ 18. & Marc. 10. *Cœcus ſedebat ſecus viam mendicans.* Quia reuera auarus ſemper famelicus & mendicus. Efficitur ergo homo ſpiritualiter cœcus per ardorem auaritiæ, & cupiditatis.

E ¶ Quarto dico, quod cœcatur homo per humorem immunditiæ, & carnalitatis. Humor enim abundans in oculo introducit aliquoties cœcitatem, ſic luxuria abundans in corde. Et hoc oſtenditur cum dicitur. Columba, quæ eſt auis immunda, quæ omni tempore luxui vacat, quæ quandoque ab aucupe excœcatur, & in rete ponitur, vt ſit inuitatorium aliarum. Sic vere quando diabolus poteſt capere aliquam perſonam ſimplicem, pulchram, & Columbinam viſco malarum delectationum & affectionũ, vel alias, ipſam ſtatim per luxuriam excœcat, & in reti carnalitatis inuoluit, vt per eius exemplum alii capiantur. Oſeæ 10. *Ephraim columba ſeducta non habens cor.* De tali ergo cœcitate luxurioſorum, & carnalium intelligitur illud Zach. 12. *Omnem equum populorum percutiam cœcitate.* Equus enim eſt animal luxurioſum. Hieremiæ. 5. *Equi amatores in fœminas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat.* Et Eſa. 31. *Equi eorum caro, & non ſpiritus.* Cœci enim ſunt luxurioſi præ aliis peccatoribus, quia iſti non videntur aduertere videre ſuæ animæ inquinationem, ſui corporis conſumptionem, ſuarum gratiarum perditionem, ſuæ famæ amiſſionem, ſuæ ſubſtãtiæ euacuationem. Sicut enim dicitur Eccleſiaſtici 24. *Oculus adulteri obſeruat caliginem. Omnis enim qui male agit, odit lucem*, ſicut dicitur Ioha. 3. Et ideo quia volunt tales ſemper eſſe in caligine & obſcuritate, ne videantur, non eſt mirum, ſi præ cæteris caliginantur, & excœcantur. Iſti figurantur in Samſone, qui per Dalilam excœcatus, & tonſus, ſe vna cum multis aliis interemit, figurantur etiam Geneſ. 19. in illis peſſimis Sodomitis, qui domum Loth luxuriæ cauſa introire volentes, percuſſi ſunt ab angelo cœcitate. Quia reuera illi, qui per improbas mulieres ſpirituali viſu, & diſcretione priuantur, ſunt cauſa mortis, damnationis ſui, & aliorum. Illi etiam, qui in actibus luxuriæ ſe occupare nituntur, præ omnibus mentaliter excœcantur. Thren. 4. *Errauerunt cœci in plateis.* Et ſic patet quadruplex modus ſpiritualis excœcationis. Sed nota, quod quamuis homo ſciat ſe eſſe in tenebris ignorantiæ vel peccati, ſemper tamen debet ad Deum recurrere, & vt per fidem, & gratiam illuſtretur ipſum humiliter exorare. Videmus enim quod catuli naſcuntur cœci, ſed tamen in cœcitate exiſtentes matrẽ ſuam quærunt, ad vbera ipſius currunt, & lac exinde hauriunt, atque ſugunt, ita quod tandem ad viſum perueniunt, & attingunt. Sic vere peccator excœcatus ſemper debet matrem ſuam, id eſt, Deum vel beatam Virginem ſequi, vel quærere, & vbera ſuæ clementiæ poſtulare, vt ſic lac ſuæ gratiæ hauriat, per quam ad lumen veræ fidei & gratiæ poſt attingat. Matth. 9. *Secuti ſunt eum duo cœci.* Et Luc. 18. *Cœcus ſedebat ſecus viam mendicans*, qui ſcil. *audiens Ieſum tranſire clamauit, Fili Dauid miſerere mei.* Et dicitur ibi, *quod iſte meruit illuminari.*

F ¶ Aduerte tamen, quod omnis cœcitas ſpiritualis, quæ idem eſt, quod error vel ignorantia, omnis hæreſis vel pertinacia, omnis obſtinatio vel malitia valde eſt periculoſa, & maxime in Iudice vel Prælato. Sicut dicit Cyprianus, *Ridiculum eſt ſpeculator cœcus, præco mutus, curſor claudus.* Sicut enim equus cœcus ſe & quadrigam quam trahit ſubuertit, ſic prælatus, ignorans, ſe & totum Collegium, cui præeſt, detrahit in profundum. Figuratus in Samſone cœco, qui tenens columnas domus ſe & alios occidit. Figuratus etiã in Lamech cœco, qui tenens arcum & credens ſagittare beſtiam, occidit hominem, ſcilicet Cain. Figuratus etiam in Sedechia Rege Iſrael, qui excœcatus ductus eſt in Babylonem. Quia reuera iudex vel Prælatus, qui columnas, id eſt, regimen domus Eccleſiæ tenet in manibus ſuis, qui arcũ & ſagittas iudiicariæ poteſtatis gubernat, qui regnũ Iſrael i. tẽporale dominium obtinet, talis (dico) quando per ignorantiam excœcatur, tunc tam ſe, quam alios ſpiritualiter interficit: tunc etiam quandoque loco beſtiæ, id eſt, loco hominis beſtialis & peccatoris hominem, id eſt, virum iuſtum occidit: tunc etiam in Babylonem, id eſt, in infernum ducitur, atque vadit. *Cœcus enim ſi cœco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.* Matthæi. 15. ſicut videmus quod talpa beſtia cœca generat cœcos filios, ſic vere Prælatus ignorans libenter generat, id eſt, libẽter promouet filios ſuos, id eſt, ſubditos ignorantes. Et ideo pro certo tales cœci, id eſt, perſonæ malæ, & ignorantes non debẽt ad ſtatum prælationis prouehi, nec in Eccleſiam introduci. 2. Regũ 5. *Cœcus & claudus non intrabant in templum.* Cuius tamen hodie proh dolor fit contrarium, quia ſcil. illi, qui ſunt plus ignorantes & cœci, amplius in Eccleſia ſunt promoti, Matt. 21. *Acceſſerunt ad Ieſum cœci & claudi.* Vnde iſti vidẽtur dicere ſuis familiarib. Luc. 14. *Exi cito per vicos, & plateas, & quoſcunque inueneris claudos & cœcos introduc huc.*

G ¶ Iterum nota hic, quod omne animal guloſum generat filios cœcos. ſicut exemplificat Plinius de lupo, quod eſt animal crudeliſſimum, de cane, quod eſt animal voraciſſimum, de vulpe, quod eſt animal fallaciſſimum. Sic reuera guloſi, ambitioſi, & auari filios ſuos corporales generãt cœcos, & eos cœcos perpetuo eſſe volunt, id eſt, prauos, impios, & peruerſos. Sicut patet, quia vnus vulpinus, & fraudulentus vſurarius vel mercator ſemper vellet, quod filii ſui ſibi aſſimilarentur, & ad hoc ipſos inſtruit, & informat. Hoc idem patet de canibus, i. de auaris inſatiabilibus, & etiam de lupis, id eſt, de crudelibus raptoribus & tyrannis, omnes enim tales magis diligunt filios ſuos ſi ipſos ſibi ſimiles viderint, & conformes, & ſi in cœcitate peccatorũ ſuorum ipſos viderint eruditos. Quia ſicut dicitur. Matthæi. 15. *Cœci ſunt & duces cœcorum.* Iſtud enim poteſt applicari ad patres ſpirituales, ſcil. ad prælatos, quia vere illi, qui ſunt lupini per ſæuitiam, canini per auaritiam, vulpini per fallaciam, nõ generant aliquos filios, id eſt, non promouent aliquos ſubditos niſi cœcos, id eſt, niſi ignorantes, & malos, cum tamen tales deberent potius refutare, & ab vberibus beneficiorũ Eccleſiæ mouere. Sicut Dauid Hieruſalem intrare volenti fuit dictũ. 2. Reg. 5. *Non intrabis huc. niſi abſtuleris cœcos & claudos.* Vel iſti filios ſuos dicuntur cœcos parere, quia ſcil. ſubditos ſuos propter defectum doctrinæ, & propter exempla ſuæ malæ vitæ cœcant, & faciunt peccatores Iohan. 9. *Præteriens Ieſus vidit hominem cœcum à natiuitate, &c.* Sufficit.

A *Cedere.* Nota, quod cedo triplicem habet intellectum literalem. Sumitur enim pro pertinere ſeu contingere, vt quando dicitur Num. 18. *Initia frugum cedent in vſus ſuos.* Sumitur etiam pro fugere vel pro dimittere, vt quando dicitur Ruth 4. *Cedo iuri propinquitatis.* Sumitur etiã pro ſcindere, verberare, percutere, vel occidere, vt quando dicitur Matth. 21. quod *pueri Hebræorũ cædebant ramos de arboribus.* & Act. 9. *Iuſſerunt Apoſtolos virgis cædi.* Omiſſis primis duobus modis de tertio poſſent plura dici, niſi quia infra de percutere, & ſcindere ſatis dicetur. Dic tamen ſi vis, quod cæditur quis vtiliter, vt corrigatur, crudeliter, vt affligatur atrociter, vt occidatur.

B ¶ Primo modo cæduntur pueri. Secundo modo cæduntur miſeri. Tertio modo cædũtur temerarii. ¶ Primo eſt ergo cęſio correctionis, quia ſc. Deus & Prẹlati cẹdũt filios peſtilẽtes. Vnde hoſtiæ immolãdæ primo cædebantur, & ſic ad ſacrificiũ adaptabantur, quia vere nullus apud Deũ efficitur ſatis aptus, niſi

primo

Digitized by Google

primo cæſus fuerit, & correctus Leuit. 24. *Cadetur agnus immaculatus.* Potiſſime autem fatui inſolentes debent cædi ſicut de aſino Balaam dicitur Num. 22. quod *ipſe cedebat fuſte latera eius* Pro. 10. *Stultus ceditur labijs.*

¶ Secunda eſt cæſio tribulationis. Et iſta eſt illa, qua boni à malis cæduntur, & qua etiam in hoc mundo terribiliter affliguntur. Vnde etiam de Chriſto legitur, quod *miniſtri colaphis eum cedebant.* Marc. 14. De ſanctis vero dicitur ad Hebr. 11. *Lapidati ſunt, ceſi ſunt, &c.* Et Apoſtolus de ſeipſo dicebat 2. ad Cor. 11. *Ter virgis cæſus ſum, &c.*

¶ Tertia cæſio eſt damnationis, qua ſcilicet impij cæduntur in inferno, de qua Chriſtus poteſt dicere ipſis damnatis illud 3. Reg. 12. *Pater meus cecidit vos flagellis. Ego autem cædam vos ſcorpionibus, &c.* Sufficit.

A *Cedrus.* Nota, quod cedrus in ſcriptura ſignat virum iuſtum, quandoque etiam peccatorem. Et primo dico, quod per Cedrum ſignatur vir iuſtus. Cedrus enim eſt arbor altiſſima, pulcherrima, fœcundiſſima, fragrantiſſima. Et ſignat quemlibet virum iuſtū qui eſt altus contemplatione, pulcher conuerſatione, fœcundus bona operatione, odoroſus bonæ famæ diffuſione. Ideo de tali Cedro, id eſt, de quolibet viro iuſto poteſt dici illud Ezech. 31. *Ecce Aſſur quaſi Cedrus in Libano, pulcher ramis, electuſque altitudine.* Vbi aduerte, quod per quatuor conditiones Cedri poteſt intelligi vir iuſtus vel perfectus. Cedrus enim habet

In { Fructu plenitudinem,
Statu fortitudinem,
Viſu pulchritudinem,
Tactu celſitudinem.

Sic vere vir iuſtus ex operum plenitudine fœcūdatur (Ecce inquit Aſſur) in fidei fortitudine firmatur (quia in Libano) honeſta gratitudine picturatur (quia pulcher ramis) Cœlorum celſitudine ſublimatur (quia electus altitudine.) Habet igitur vir iuſtus operum vbertatem, fidei firmitatem, & floridam honeſtatem, & rectam voluntatem.

B ¶ Primo dico, quod vir iuſtus debet eſſe operum plenitudine fœcundatus Ecce Aſſur. Sicut enim Cedrus portat multos fructus bonos, & dulces, quoddam genus etiam gummi emittit, quod Cedria dicitur, quod medicinalem habet virtutem, ſic iuſtus debet bonorum operum fructus abundanter proferre, & gummi miſericordiæ & pietatis emittere, per quod aliorum indigentijs & neceſſitatibus ſuccurratur. Et hoc oſtenditur eū dicitur: Ecce Aſſur. Aſſur enim interpretatur tollens acerbitatem. Iſtud etiam aduerbium ecce ſignat præſentiam demonſtratiuam, ad denotandum, quod vir iuſtus per ſua pia, & bona opera debet ſe in neceſſitatibus aliorum præſentem exhibere, & eorum acerbitatem ſuis pijs adiutorijs tollere & linire. Ideo de clementia, & pietate talium poteſt dici illud Ezech. 17. *Tulit medullam Cedri, &c.* Et in Pſalm. *Ligna fructifera, & omnes Cedri* Ideo de iſto Aſſur dicitur cuilibet pauperi indigenti illud Micheæ 7. *Vſque ad te veniet Aſſur,* id eſt, vir pius, qui conſueuit tollere acerbitatem vulnerum & pœnarum, & iſtud eſt contra multos impios & crudeles, qui aliorum acerbitates, & miſerias nō tollunt, ſed augmentant. Iſti non ſunt Cedrus, imo ſunt rhamnus, qui ſpinis & aculeis ſuis acerbitatem non conſueuit tollere, ſed inferre, quia reuera, raptores crudeles & iniurioſi vicinorum ſuorum miſerias per pietatem non tollunt, per crudelitates, & rapinas ipſos aculeant, atque pungunt Iud. 9. *Egrediatur ignis de rhamno, & deuoret Cedros Libani.* Non ſic iuſtus, ſed habeat bonorum operum vbertatem.

C ¶ Secundo habeat fortem & ſtabilem firmitatem. Cedrus enim inuenitur in Libano, qui eſt mons fortis, altus, & ſolidus, nunquam deficiens ſed perpetuo perſeuerans. Cedrus etiam eſt lignum imputribile, & poteſt ſignificare firmitatem fidei perpetuam, & indeficientem, in qua debet vir iuſtus ſtabiliter radicari, (Pſalm. *Cedri Libani quas plantauit.*) Et ſine corruptione peccati in fide, & in moribus roborari, Iob 40. *Stringit caudam ſuam quaſi Cedrum.* Quod eſt contra multos, qui in fide non ſunt ſtabiles, neque firmi, ſed variabiles & infirmi. Quia vere multi ſunt, qui faciliter mouentur de Eccleſiæ fidelitate, & fidei firmitate, & de boni propoſiti ſtabilitate, ſicut ſortilegi, hæretici & ſchiſmatici, qui ab vnitate fidei faciliter auelluntur, ſicut etiā ſunt carnales, & voluptuoſi qui per carnis immunditiā faciliter corrumpuntur. Vnde diabolus poteſt dicere de talibus illud, ꝙ dicebat Sennacherib. 4. Reg. 19. *Electas Cedros Libani ego ſuccidi.* & aduerte, quod tales Cedri perdunt quandoque ſuam firmitatem ſeu imputribilem puritatem triplici ratione. Quandoque per ſuperbiam & vanitatem. Vnde Eſa. 2. *Viſitabit Dominus ſuper Cedros Libani ſublimes & erectas.* Et in Pſal. *Confringet Dominus Cedros Libani.* Quandoque per luxuriam, & voluptatem. Vnde de Cedro dicitur Ezechiæ 31. *Aquæ nutrierunt illum.* Quandoq; per auaritiam & cupiditatem Zach. 11. *Aperi Libane portas tuas, ir aſiet, & comedet ignis Cedros tuas.* Non ſic, ſed habeamus boni propoſiti ſtabilitatem vel firmitatem, vel mentis, & corporis puritatem, ſic Dominus in nobis gloriando dicat illud Canticor. 1. *Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina.*

¶ Tertio habeamus ſanctæ decentiæ venuſtatem. (Pulcher inquit ramis.) Cedrus enim pulcher ramis dicitur, eo quod omni tempore ſemper viret. Cedrus etiam ſuauem odorem emittit, qui fugat omnia venenoſa. Sic vere vir iuſtus debet habere omni tempore aduerſitatis & proſperitatis virorem honeſtę & pulchræ apparentiæ, odorem & fragrantiam bonæ famæ, vt ſic venenoſi detractores non inuenientes in ipſo quod mordeant, ab ipſo fugiant, & recedant. De iſta ergo morali pulchritudine dicitur Daniel. 4. *Rami eius pulcherrimi.* Et Canticor. 5. *Species eius, vt Libani, electus vt Cedri.* Vbi aduerte, quod honeſta apparentia debet conſiſtere in virtutum decore (Species eius) in corporis valore (cum dicitur Electus) Habeamus igitur decentiæ venuſtatem. D

¶ Quarto habeamus erectam voluntatem, quia ſcilicet, ſicut Cedrus eſt arbor cæteris altior, & magis ab infimis eleuata, ſic nos debemus magis ſpiritualiter eſſe altiquam ceteri homines, ſcilicet, voluntatem & affectionem ad cœleſtia eleuando, & ipſam ab amore temporaliū retrahendo (Electa inquit in altitudine.) Vnde Eccleſiaſt. 24. *Quaſi cedrus exaltata ſum in Libano* Amos 2. *Altitudo Cedrorum altitudo eius,* Et iſta ſunt cōtra multos, qui reuera non eriguntur ſuperius ad æterna, ſed ad modū vepris inclinantur inferius per auaritiam ad terrena. Pſalm *Oculos ſtatuerunt ad terram declinare.* Iſtud videmus de multis Cedris, id eſt, de multis Eccleſiaſticis perſonis, qui magis, quam alij ſunt auari. Vnde iſti videntur accepiſſe in vxorem filiam Cardui ſecundum tenorem illius parabolæ, quæ ponitur 4. Regum 14. Quia reuera Carduus ſpinoſus diabolus vxorem ſuam, ſcilicet, auaritiam dedit talibus in vxorem. Vnde illud prædictū Zach. 11. *Comedit ignis Cedros tuas.* Ignis (dico) auaritiæ. Sic igitur ſi habuerimus E

Voluntatem altam & feruidam
Honeſtam pulchram & lucidam,
Firmitatem fortem & ſolidam,
Vbertatem piam & fluidam.

Nos erimus vere Cedri, vt ſic de quolibet dicatur illud Pſalm. *Iuſtus vt palma florebit, & ſicut Cedrus Libani multiplicabitur.* De talibus Cedris ſolebant fieri mali nauium, id eſt, Prælati Eccleſiarum, iuxta illam metaphoram, vbi in perſona nauis loquitur Eccleſia. Ezechiel. 27. *Cedros de Libano tulerunt vt facerent tibi malum.* De talibus Cedris ædificari debet Templum Eccleſiæ triumphantis. Figura 3. Regum 7. vbi dicitur quod *Salomon tabulis cedrinis totum templum in circuitu veſtiuit.* Tabulæ cedrinæ ſunt viri iuſti, odoroſi, imputribiles, & boni, ex quorum congregatione debet Salomon, i. bonus Prælatus conſtituere domum ſuam, vt dicatur illud Eſaiæ. 41. *Dabo in ſolitudine Cedrum* Et ſic ergo patet, quod per cedrum intelliguntur viri iuſti.

¶ Sed adhuc nota, quod per Cedrum intelliguntur viri diuites, & alti, & ſuperbi, qui ſcilicet quantum ad ipſorum opinionem imputribiles ſunt, quia ſemper videntur ſuperare, viuere, & nunquam putreſieri, ſeu mori. Et tamen in Pſalm. dicitur. *Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut Cedros Libani, tranſiui & ecce non erat.* Item per Cedrū, quæ ſecundum Rabanum omnium arborum eſt Regina, cuius liquor libros linitos imputribiles ſeruat, poteſt intelligi beata Virgo, omniū Domina, & Regina, cuius liquor clemētiæ illos quos tangit præſeruat à putredine mortis æternæ. Vnde de iſta Cedro dicit Eccl. 24. *quaſi Cedrus exaltata ſum in Libano.* Iterū per Cedrum intelligitur Chriſtus, vel Crux Chriſti, cuius virtus, & fides nunquā deficiet vel putreſcet, cuius liquor, id eſt, ſanguis animas ab ipſo per deuotionem linitas præſeruat à putredine vitiorum, &c. Vide ſi vis in reductorio meo Mor. lib. 12. c. de Cedro. Si vis etiā per domum Cedrinam odoriferam, imputribilē, & formoſam intelligitur anima, vel Eccleſia, vel religio, vel etiam viri iuſti cōſci- F

Digitized by Google

entia vel inſuper cœleſtis patria. Iſti enim ſunt domus ſpirituales, quæ ſunt habitaculum ſummi Regis. In cuius figura dicebat Dauid 2. Regum 7. *Vides quod habitem in domo Cedrina.* Et de Salomone dicitur 3. Reg. 6. quod *ipſe texit domum Domini laquearibus Cedrinis.* Tabulæ enim domus interioris, ſcilicet conſcientiæ, ſunt virtutes. Tabulæ vero domus interioris, id eſt, Eccleſiæ ſunt viri iuſti. Tabulæ domus Paradiſi ſuperioris ſunt beati. Sufficit.

A **Celare.** Idem eſt, quod abſcondere, negare, latere, & cætera ſimilia. Sed quia de abſcondere ſatis dictum eſt ſuperius, ideo hic prætermitto. Vnum tamen aduerte, quod celare aliquando ſignat hypocriticam fictionem, aliquando ſapientiam & diſcretionem, aliquando fidelitatem & rationem. De celatione hypocritarum dicitur Iob 20. *Celabit in gutture ſuo malum.* Iſti enim ſunt ſicut ericius, qui celat & abſcondit interiora ſua in ſua pelle ſpinoſa, quia tales in ſpinoſa conuerſatione per prauam fictionem, & pœnitentiam fictam ſe inuoluunt, & quid, & quales ſunt, exterius non apparet. Tamen ipſis dicitur Amos 9. *Si celauerint ſe in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti, & mordebit eos.* Profundum maris eſt pœnitentia, in qua quamuis hypocritæ ficte celantur, tamen à ſerpente diabolo mordebuntur.

¶ Item de celatione ſapientiæ & diſcretionis dicitur Heſter. 15. quod *ſub regio habitu triſtem celabat animum.* Multa enim à ſapientibus ſunt celanda nec cuilibet reuelanda, & potiſſime illa, quæ ſunt defectuoſa & verecunda. Sicut enim homo libenter celat & abſcondit turpitudinem corporalem, ſic debet etiã celare turpitudinẽ moralẽ, Eccl. 19. *Si eſt tibi delictũ, noli denudare.* Quod eſt contra iactores peccatorũ, qui ſunt ſimiles iſtis mendicis, & truannis qui horribiles infirmitates ſuas libentius oſtendunt quam celant, quia *tales* (ſicut dicitur Eſa. 3) *peccata ſua ſicut Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt.*

¶ Tertio de celatione fidelitatis, & rationis, quia ſcilicet homo celat ſecreta ſibi commiſſa, dicitur Prouerb. 11. *Qui autem fidelis eſt, celabit amici commiſſum.* Quia ſicut dicitur Prouerbiorum 25. *Gloria Dei celare verbum.* Quod eſt contra multos ſimiles mari, quod neſcit aliquid celare, immo intra ſe recepta ſtatim eijcit, euomit & expellit. Sic multi ſunt, qui quicquid de alijs ſciunt, ſiue quicquid de alijs recipiunt in ſecreto, totum modica occaſione reuelant alijs, & oſtendunt Eccleſ. 19. *A facie verbi parturit fatuus, ſicut ſagitta infixa in femore canis, ſic verbũ in corde ſtulti.* Sagittam enim extrahit ſtatim canis de femore ſuo. Sic infideles, & ſtulti ſtatim de corde eijciunt aliorum ſecreta. Hiere. 42. *Indicabo vobis, nec celabo.* Et tamen lingua incluſa fuit à natura in duplici carcere, ſcilicet, dentium & labiorum vt ſic compelleretur minus loqui, & melius celare commiſſa. Eſt igitur celare fidelitatis, ſagacitatis, & fallacitatis. De celare vero ſumpto pro ſculpere nihil ad præſens quia auctoritates deſunt.

A **Celebrare.** Nota, quod celebrare idem eſt, quod colere, vel aliquid ſolenniter facere, vel complere, ſeu aliquid cum honore & diligentia & etiam cum reuerẽtia exercere. Et inde dicitur celeber vel celebris, & poteſt ſpiritualiter ſignificare reuerentiam & honorem, frequentiam, diligentiã, & amorem. Vnde Naum. 1. *Celebra Iuda feſtiuitates tuas:* & ideo vide in alijs titulis, quia de ſe materia eſt valde ſterilis, ideo omitto. De celebratione autem miſſarum potes videre, vbi agetur de Euchariſtia, &c. Aduerte tamen ſi vis, quod celebrare idem eſt, quod feſtiuitas.

¶ Et ideo notandum eſt, quod triplex eſt celebritas, ſcilicet,
B temporalis proſperitatis, ſpiritualis iucunditatis, æternalis fœlicitatis. Prima eſt peccatorum, ſecunda perfectorum, tertia beatorum. Prima celebratur in mundo, ſecunda in animo, tertia in cœlo. In prima ceſſatur ab operibus meritorijs, inſiſtitur ſolatiis deceptorijs. Templa etiam, id eſt, hoſpitia, altaria, id eſt, corpora ornantur & parantur paramentis tranſitorijs. De tali ergo celebritate dicitur Geneſis 11. dixerunt Gigantes, *Ædificemus turrim, cuius altitudo pertingat vſque ad cœlum. Celebremus nomen noſtrum antequam diuidamur in vniuerſas terras.* In ſecunda celebritate, quæ eſt gratiæ, & quæ in animo celebratur, debet homo ceſſare à criminoſis operibus. Templum animæ & altare conſciẽtiæ debent ornari gratijs & virtutibus. Gaudia debent deduci in Dei laudibus. De tali ergo celebritate dicitur Naum. 1. *Celebra Iuda feſtiuitates tuas.* Et Numer. 28. *Dies ſeptimus erit celeberrimus, & ſanctus vobis, omne opus ſeruile non facies in eo.* In tertia celebritate, quæ eſt in patria, ceſſatur ab operibus laborum, deducitur iucunditas omnium gaudiorum temporalium, corpus ornatur quatuor dotibus, altare animæ tribus. In iſta celebritate Chriſtus eſt Sacerdos, Deus pater eſt Rex, beata Virgo eſt Regina. Apoſtoli ſunt Principes, Martyres ſunt Milites, Virgines ſunt Domicellæ, Confeſſores ſunt prælati, & Angeli ſunt cantores. De tali ergo celebritate dicitur 2. Paralipom. 30. *Facta eſt celebritas grandis in Hieruſalem,* & hoc ſufficere videtur de celebrare, &c.

Cœlum. Nota, quod cœlum multis ſignificationibus accipitur in ſcriptura. Cœlum enim ſignat animam ſeu virum iuſtum. Item ſignat Deum ſeu Chriſtum. Item ſignat Eccleſiam militantem. Item ſignat Eccleſiam triumphantem. Dicamus igitur primo, quod per cœlum poteſt intelligi anima viri iuſti, vel etiã generaliter vir perfectus, & potiſſime Eccleſiaſticus vel prælatus, & hoc multiplici ratione. Cœlũ enim habet limpitudinem in aſpectu, altitudinem in ſitu, latitudinem in ambitu. Sic vere vir iuſtus habet limpitudinem fidei ſeu claritatem, altitudinem ſpei vel ſublimitatem, latitudinem charitatis vel capacitatem. Ex fidei luminoſitate cognoſcit vera, ex ſpei ſublimitate appetit ſumma, ex amoris capacitate ipſe diligit omnia. Sicut enim cœlum charitatem inoffuſcabilẽ habet, & hoc patet, quia ſol ibi continue fulget, & ſtellæ perenniter lucent, & ideo ſecundum Iſidorum, cœlum dicitur à cælo cælas, quod idem eſt, quod ſculpo, ſculpis, eo quod ſtellæ ſicut quædã ſignacula & ſculpturæ ibi appareant, ſic charitas veræ fidei, & ſapientiæ & ſcientiæ debet in nobis iugiter relucere, ita quod ſol, id eſt, fides, ſtellæ, id eſt, ſciẽtiæ tam naturales quam acquiſitæ poſſint lumen veræ cognitionis in nobis iugiter generare, vt ſic Deus poſſit dicere de talibus cœlis illud Eccleſiaſt. 24. *Ego feci in cœlis illud vt oriretur lumen indeficiens.* Iterum ſicut cœlum eſt altiſſimum & ab infimis eleuatum, ſic & nos debemus per ſpẽ, & affectionem eſſe alti, & ſurſum ad bona æterna eleuati, & ab iſtis infimis temporalibus ſegregati. Vnde Eccleſiaſt. 17. *Virtutem altitudinis cœli ipſe ſuſpexit.* Eccleſiaſtic. 1. *Cœlum ſurſum.* Item ſicut cœlum ſua capaci latitudine omnia continet ſeu ambit, ſic nos debemus per charitatem eſſe ita lati, quod infra ambitum noſtri amoris debemus omnes continere inimicos, ſcilicet, & amicos, extraneos & propinquos. Pſal. *Extendens cœlum ſicut pellem, qui tegis aquis ſuperiora eius.* Et ſicut videmus, quod ſicut cœlum naturaliter in ſuis partibus eſt mobile, ita quod velociſſime continue circumfertur, ſic nos debemus eſſe per bonorum operum exercitium, & per virtutem obedientiæ agiles, mobiles atque leues, vt de malo ad bonum, de bono in melius continue moueamur. Iuxta illud 2. Petri. *Cœli magno impetu tranſient.* Aduertendum tamen, quod vir iuſtus dicitur cœlum, vt ſic exponamus de quolibet viro perfecto illud Ezechiæ 1. *Aperti ſunt cœli, & vidi viſiones Dei.*

¶ Ecce enim quod cœlum cæteris creaturis,
Influit largius. (Aperti ſunt,)
Durat ſtabilius. (Cœli,)
Relucet clarius. (Vidi viſiones Dei.)

Sic nos debemus habere clementiæ vel influentiæ plenitudinẽ, quia debemus eſſe aperti, per eſſentiæ vel permanentiæ firmitudinem, (Sunt inquit) decentiæ vel apparentiæ claritudinẽ (Vidi inquit) fiduciæ vel confidentiæ certitudinem, quia debemus eſſe cœli, id eſt, fidenter cœlantes cõmiſſa. Sit igitur in nobis pietatis, & influentiæ plenitudo. (Aperti inquit.) Sicut enim cœli ſemper influunt in iſta inferiora, ita quod eorum motus & influẽtia eſt cauſa omnis generationis & corruptionis inferiorum, ſicut viſibiliter apparet cum à cœlis nobis pluuia deriuatur per quam omnia vegetantur, & refrigerantur, ſic vere cœli ſpirituales, id eſt, viri Eccleſiaſtici vel Prælati ſemper debent in alios influere inuiſibiliter, pro eis orando, & bona exempla eis dando, & viſibiliter pluuiam temporalium bonorum & beneficiorum eis infundendo, & per bonam doctrinam omnia mala in eis corrũpendo, & omnia bona in eis generando, quod oſtenditur cum dicitur: Aperti, quia, ſcilicet ſemper debent eſſe aperti & expoſiti ad pietatis opera facienda Gen. 7. *Cataractæ cœli apertæ ſunt.* Et Zach. 8. *Cœli dabunt rorem ſuum.* Sed heu proh dolor, hodie videtur verificatum illud quod ſequitur Gen. 9. *Clauſi ſunt omnes fontes abyſſi, prohibitæ ſunt pluuiæ de cœlo.* Et illud, quod ſcribitur Aggæi 1. *Prohibiti ſunt cœli, ne darent rorem ſuum.* Quia reuera (chariſſimi) hodie ſunt valde pauci, qui in alios influant, qui rorem & pluuiam doctrinæ vel eleemoſynæ alijs infundant, quia reuera tantus eſt ho die in multis.

De

Digitized by Google

Defectus pietatis,
Exceſſus crudelitatis,
Siccitas parcitatis,
Duritia auſteritatis.

Quod nihil poteſt ab eis deſtillare. Iſti ergo non ſunt cœli aperti, ſed cœli clauſi, 3. Reg. 9. *Si clauſum fuerit cælum*: Ita quod recte poteſt dici de eis, quod dicitur Deuteronom. 28. *Sit cælum quod ſupra te eſt, æneum & terra quam calcas, ferrea.* Cœlum enim quod ſupra nos eſt, id eſt, illi, qui ſunt ſuperiores, ſcilicet, Eccleſiaſtici reſpectu laicorum, & diuites reſpectu pauperum, iudices reſpectu ſubditorum ſunt hodie facti ænei, id eſt, duri, crudeles, & iniqui, nihil pauperibus tribuentes, ſed ipſos clamoribus, & iniurijs multipliciter ferietes. Et ideo terra, quæ calcatur, id eſt, ſubditur, vel deprimitur, efficitur ferrea, quia ſcil. ad modum ferri fiunt pallidi, frigidi, & omnibus deſolati, & per impatientiam ſunt clamoſi, dolentes, lugubres & irati, Iob. 24. *De ciuitatibus fecerunt viros gemere.* Non ſic (chariſſimi) ſed ſit in nobis pietatis & influentiæ plenitudo Pſalm. *Operit cælum nubibus, parat terræ pluuiam.*

C ¶ Secundo ſit in nobis firmitatis & permanentiæ fortitudo, cum dicitur, Sunt: quod eſt Verbum ſubſtantiuum, quod realitatem ſignat & eſſentiam, quod eſt etiam præſentis temporis non præteriti nec futuri, ad denotandum, quod nos debemus eſſe ſubſtantiales, fortes & exiſtentes, ſemper in bono præſentes nunquam deficientes. Cœli enim habent naturam incorruptibilem & indefectibilem, quamuis enim continue moueantur, nunquam tamen cadunt, deficiunt nec frangũtur. Ad quod facit ſcriptura. Iob 37 *Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos, qui ſoliditate quaſi ære fundati ſunt?* Sic vere viri Eccleſiaſtici debẽt eſſe imputribiles per virtutem conſtantiæ, fortitudinis & firmitatis, perſeuerantiæ & virtutis, quia ſcilicet ſemper debent in bono propoſito eſſe ſtabiles, & nunquam per peccatum deficientes vel cadentes, vt de eis dicatur illud, Pſalm. *Verbo Domini cœli firmati ſunt* &c. Prouerb. 3. *Stabiliuit cœlos prudentia.* Sed reuera hodie verificatur de multis cœlis, id eſt, Eccleſiaſticis illud Eſaiæ 51. *Cœli ſicut fumus liqueſcent, & terra ſicut veſtimentũ atteretur.* Quia Quia reuera multi ſunt hodie, qui nõ ſunt ſolidi, ſed liquidi, nõ ſtabiles, ſed debiles, nõ permanentes, ſed per vana deſideria liqueſcentes. Vnde tales non ſunt ſimiles vero cælo, ſed aeri, qui abuſiue dicitur cœlum, qui non eſt ſtabilis ſed mobilis naturæ, quia ſc. per vanitatem & inconſtantiam valde ſunt inſtabiles & inanes, vnde tales euaporant ſicut fumus per ſuperbiam, liqueſcunt ſicut cera per luxuriam, atteruntur ſicut terra per auaritiã.

D ¶ Tertio ſit in nobis bonitatis, & cõfidentiæ certitudo, quia ſc. nos debemus eſſe fideles boni & certi, & tales in quibus poſſit quis confidere, quod oſtenditur cum dicitur Cœli, quod dicitur à cælando, eo quod cælum omnia contineat atque cælet, quia ſcilicet ſecreta nobis commiſſa, & maxime illa, quæ tangũt verecundiam ſociorum debemus fideliter continere, & nobiſipſis concludere & tenere Apoc. 9. *Cœlum receſſit ſicut liber inuolutus.* Sicut enim in libro inuoluto faciliter legitur, quod eſt intus, ſic ab homine fideli prudenti non faciliter reuelatur, quod ſcribitur in ſcrinio cordis ſui. Cuius tamen in multis video contrarium, qui pro certo ſecreta non celant, ſed reuelant, non abſcõdunt, ſed oſtendunt, non operiunt, ſed aperiunt. Tales maxime ſunt detractores, qui nullum malũ quod ſciunt de alio poſſunt celare. Tales etiam, ſunt iactatores, qui & bona, & mala ſua iactatorie manifeſtant. Tales inſuper ſunt proditores, qui ſecreta ſibi in fidelitate commiſſa non timent proditorie declarare. Iſti ſunt ſicut cœlum cryſtallinum, quod naturam habet diaphanã. In cryſtallo enim quicquid intus ponitur exterius videtur. Cryſtallus enim neſcit aliquid celare, ſic iſti. Ideo non ſunt ſicut liber apertus, vbi quilibet poteſt legere, & videre. Vnde Apoc. 12. *Apertum eſt cœlum, & viſa eſt arca teſtamenti, etiam audita ſunt fulgura & voces & tonitrua.* quando enim tales aperiuntur per inſipientiam, & proditionem, tunc apparet arca ſuæ conſcientiæ per furtiuam reuelationem, tunc audiuntur tonitrua per diffamationem, tunc videntur fulgura per turbationem & inuaſionem, tunc audiuntur voces querimoniarum & quæſtionum. Non ſic (chariſſimi) ſed ſit in nobis bonitatis & confidentiæ certitudo, vt de fidelitate talium dicatur illud Apoc. 12. *Hi habent poteſtatem claudere cælum.*

¶ Quarto autẽ debet eſſe in nobis honeſtatis, & apparentiæ Claritudo (Vidi inquit.) Sicut enim cœlũ naturaliter eſt valde clarum, ratione cuius magis apparet intuentibus & videtur, ſic vere nos debemus lumen gratiæ, & honeſtatis, ſapientiæ, & ſanctitatis habere, vt ſic lubentius à circumſtantib. videamur, & vt in omnium oculis vt exemplar & ſpeculum oſtendamur (vidi inquit viſiones Dei) vt ſic de nobis poſſint alij dicere illud Actor. 7. *Ecce video cælos apertos:* iuxta illud. *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrũ qui in cælis eſt.* Sed reuera multi carent hodie tali claritate, ita quod de multis poteſt dici hodie illud Hier. 4. *Aſpexi terram, & ecce vacua erat & nihil, vidi cælos, & non erat lux in eis; vidi montes & ecce mouebantur. Contemplatus ſum, & non erat homo, & omne volatile cœli receſſit, Aſpexi. & ecce Carmelus deſertus.* Vbi aduerte, quod multi ſunt qui carent hodie virtuali plenitudine, quia terra, id eſt, Eccleſia, vel religio, vel anima, vacua erat honeſtatis pulchritudine, quia in cœlis, id eſt, in Eccleſiaſticis non erat lux. Carent firmitatis fortitudine, quia montes, id eſt, viri eminentes mouebantur: Carent rationis limpitudine, quia ibi nõ erat homo id eſt, aliquis ratione vtens: Carent contemplationis celſitudine, quia omne volatile, id eſt, omnis contemplatiuus, receſſit. Et ideo bene ſequitur: Aſpexi, & ecce Carmelus erat deſertus. Carmelus mons fuit fertiliſſimus, & ſignat Eccleſiam vel religionem, quæ hodie, proh dolor, in multis ſuis partibus eſt deſerta, deſolata pariter, & triſtata. Sicut enim videmus, quod quandoque cœli tot ſpiſſis nubibus & turbinibus inuoluuntur, quod nullã claritatem habere videntur, tot etiam quandoque fulgura à talibus cœlis nobis mittuntur, quod oculi inſpicientium non delectantur, ſed potius excæcantur, ſic multi ſunt hodie, qui tot nubibus carnalitatis ſunt inuoluti, quod lumen valoris, famæ, & honeſtatis videntur penitus amiſiſſe. Nam tot fulgura, id eſt, tot mala exempla alijs tranſmittunt, quod viſum ſine diſcretionis. & gratiæ eiuſdem amittunt, atque tollunt. Ideo de talib. dicitur Eſaiæ 50. *Induam cœlos tenebris, & ſaccum ponam operimentum eorum.* Non ſic ergo, ſed ſit in nobis honeſtatis & apparentiæ claritudo. Iob. 27. *Spiritus domini ornauit cœlos.* Debet ergo habere cælum, id eſt, vir cæleſtis & maxime Eccleſiaſticus vel prælatus honeſtiſſimam claritatem (Vidi) fideliſſimam voluntatem (Cœlos) ſtabiliſſimam firmitatem atque continuam iugitatem. (apertos) Et hoc ſufficit de viro iuſto, vel de anima.

Et ſi vis adhuc nota de viro iuſto, quod comparatur cœlo, quia ego reperio

Cœlum {
Extentum,
Stellatum,
Clauſum,
Nouum,
Altum.
Baſſum.
Præparatum,
Menſuratum,
Igneum,
Æneum,
Obſcurum,
Securum,
Solidum,
Roridum,
Loquens,
Intelligens,
Audiens,
Benedicens,
Liqueſcens,
Confitens,
Pluens,
Tremens,
Tonans,
Dormiens.

¶ Reuera tale cœlum eſt vir iuſtus, & tale fuit B. Virgo & quilibet cœli ſanctus, & talis debet eſſe quilibet eccleſiaſtic9 & prælatus. Sit igitur cœlum extentum bona ſua alijs erogando Pſal. *Extendens cœlum ſicut pellem, qui tegis aquis ſuperiora eius.* Item ſit ſtellatum ſc. & gratijs & virtutibus alijs relucendo. Geneſ. 1. *Poſuit ſtellas in firmamẽto cœli, vt luceant &c.* Item ſit clauſũ ſemper per diligentiam ſe cuſtodiendo 2 Paralyp. 6. *Si clauſero cœlum & pluuia non fuerit.* Item ſit nouum, puritatem & munditiam obſeruando, Apocalyp. 20. *Vidi cœlum nouum, & terram nouam.* Item ſit altum, æterna & ſublimia contemplando. Eccleſiaſt. 1. *Altitudinem cœli & latitudinem quis dimenſus eſt?* Item ſit cœlum baſſum humiliter conuerſando Pſalm, *Domine inclina cœlos tuos & deſcende*

cende Et Eſa.64.*Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes.*Item fit cœlum præparatum mores bonos vendicando Pro.8. *Quando præparabat cœlos aderam.*Item fit cœlũ menſuratum maturitatem,& prudentiam ſectando.Eſai.49.*Cœlos palmo ponderauit.* Itẽ fit cœlum igneum,& per charitatem ardendo, & alios inflammãdo, & ad charitatem incendendo,& prouocando 2.Paral.7.*Deſcendit ignis de cœlo,& deuorauit holocauſtum.* Et 2.Petri 3. *Cœli ardentes ſoluentur.*Item fit cœlum æneum,ſonum diuinæ laudis promendo.Deut.18.*Sit cœlũ, quod ſupra te eſt æneum,*& Iob.37. dicitur de cœlis,quod *ſolidiſſime quaſi ære fundati ſunt.*Item fit cœlum obſcuratum per timorem,Dei iudicia cogitando Eſ. 50. *Induam cœlos tenebris,& ſaccum ponam operimentum eorum.* Et Ezech.32. *Cœlum nube tegam.*Item fit cœlum ſecurum in Deo ſperando , & confitendo.Vnde 2.Paralip.6.dicitur. *Reſpice de cœlo firmiſſimo habitaculo tuo Domine.* Item fit cœlum ſolidum ſe per conſtantiam roborando.Prouerb.3.*Stabiliuit cœlos prudentia.*Item fit cœlũ roridum in alios doctrinæ ſtillicidia diffundendo Zach. 8. *Cœli dabunt rorem ſuum.*Et illud prædictum Gen.37.*In rore cœli erit benedictio tua.*Item fit cœlũ intelligens vtilia meditando Pſalmo. *Qui fecit cœlos in intellectu.* Item fit cœlum audiens preces pauperum ſupplicantiũ admittendo,& Dei mandata attendendo,& cauſas partium decidendo. Deuter.32. *Audite cœli, quæ loquar,* & 1. Machab.2.*Clamor populi aſcendit ad cœlos.*& Oſeæ.2.*Exaudiam cœlos,& illi exaudient terram,& terra exaudiet triticum.*Item fit cœlum loquens,Dei iuſtitiam & gloriam prædicando Pſalmo. *Annunciabunt cœli iuſtitiam.*Et iterum.*Cœli enarrant gloriam Dei.*Item fit cœlum benedicẽs domino gratias agendo Dan.3. *Benedicite cœli Domino.*Item fit cœlum cõfitens, propria crimina reuelando, & Dei mirabilia recitando Pſalm. *Confitebuntur cœli mirabilia tua Domine.*Item fit cœlum liqueſcẽs, ſemper compaſſionem ſuper aliorum miſerijs reſoluendo.Eſa.51 *Cœli ſicut fumus liqueſcent.*Itẽ fit pluens cœlum omnibus beneficia influendo. Eſa.45. *Rorate cœli deſuper & nubes pluant iuſtum.*Item fit cœlum coruſcans,bona exempla omnibus præbendo Act.6 *Circumfulſit eum lux de cœlo.* Item fit cœlum tremens Deum timendo & reuerendo, Iob 21. *Columnæ cœli contremiſcunt ad nutum eius.* Item fit cœlum tonans atque fulgurans,malos corrigendo,& deterrendo 1. Regum 2. *Formidabũt aduerſarij eius,& ſuper ipſos in cœlo tonabit.*Item fit cœlũ dormiens,in Deo mentaliter quieſcendo. Iob. 38. *Concentum cœli quaſi dormire facit,&c.*

G ¶Si vis per cœlum poſſet intelligi peccator;qui dicitur Cœlũ clauſum,quia peccata ſua celat in cõfeſſione per verecundiam. Altum,quia alijs ſe præfert per ſuperbiam. Latum, quia omnia continere vellet per auaritiam.Lucens, quia ornatus vult eſſe per apparentiam. Voluens, quia continue mouetur per inconſtantiam. Tonans,quia alios terret per ſæuitiã. Coruſcans,quia coram alijs ſplendet per iactantiam. Fulminans,quia alios lędit per violentiam. Æneum,quia alios clamando ſolet diffamare. Igneum,quia alios exaſperando ſolet inflammare. Obſcurum, quia ſalutaria ſolet ignorare. Liqueſcens, quia ſeipſum per luxuriam ſolet eneruare. Dormiens,quia ſemper per deſideria ſolet ſoporare. Iſta omnia poſſunt concordari per auctoritates ſupra immediate allegatas,modo tamen cõtrario intellectas. Sic ergo patet quod cœlum ſignat iuſtum pariter & iniuſtum.

H ¶Item nota, quod per cœlum intelligitur Paradiſus, & hoc multiplici ratione. Cælum enim habet perpetuam claritatem, delectabilem iucunditatem , ordinatiſſimam communitatem. Primo quod cœlum habet claritatem inoffuſcabilem.Ibi enim eſt ſol,& luna,& ſtellæ.quo in ſe ſunt valde luminoſa, & luminis in aliis cauſatiua.Sic vere cœlum Paradiſi continet ſolem iuſtitiæ Chriſtum in duplici natura, Lunam, id eſt, beatam virginem,ſtellam,id eſt, Angelos & ſanctos,qui omnes fulgent inæſtimabili claritate , & ſpiritualiter, & etiam corporaliter, quia *fulgebunt iuſti ſicut ſol.*&c. Vnde Eccl. 43. *Glorioſa ſpecies cœli gloria ſtellarum mundum illuminans.*

I ¶Item eſt ibi iucunditas inæſtimabilis, quia ſecundum Macrob.orbes cœli faciunt ſuauem melodiam.Iuxta illud Iob 38. *Concentum cœli quis dormire faciet.* Sic vere paradiſus harmoniam diuinæ laudis,quæ ab orbibus cœleſtibus,id eſt, à ſanctis & Angelis inceſſanter profertur Iob 38. *Vbi eras cum me laudarent ſimul aſtra matutina,& iubilarent omnes filij Dei?*

K ¶Item ibi eſt ordo imperturbabilis. Cœlũ enim eſt ordinatiſſime proceſſiuum. Orbes enim cœli inter ſe ſunt ordinati & diſtincti,& ita faciunt ordinate curſus ſuos , quod infallibiliter veniunt ad puncta ſua.Ita etiam ordinate procedunt,quod vna ſtella locum alterius vel circulum non impedit,nec eam in actu ſuo quoquo modo retardat. Et quamuis etiam ſint diſparis claritatis,quælibet tamen loco ſuo eſt cõtenta. Sic reuera in Paradiſo ſunt ſancti & beati diuerſis diſtinctionibus ordinati ſecundum diſparitatem meritorum. Verumtamẽ quilibet ita eſt ſtatu,& gradu ſuo contentus , quod alter alterum non perturbat, ſed pace ordinatiſſima ſemper gaudent. Vnde iſtum ordinem mirabatur *regina Saba , quæ venerat de finibus terræ audire ſapientiam Salomonis,quæ regis ſapientiam fabricam templi, & ordines miniſtrantium taliter mirabatur,quod non habebat ſpiritum ſi,præ ſtupore.*&c.Iſta eſt anima beata . de finibus terræ, id eſt, de mundo ad cœlum tranſlata,quæ reuera miratur Dei ſapientiam imperſcrutabilẽ, fabricam templi,id eſt ,totius vniuerſi naturam valde laudabilem.Item ordinem miniſtrorum; id eſt, diſcretionem beatorũ imperturbabilem.Ideo cuilibet poteſt dici Iob 38. *Nunquid noſti ordinem cœli & rationem eius pones in terra.*

L ¶Ordo enim primus continet Chriſtũ,ſecundus beatam Virginẽ,tertius Angelos,quartus Martyres & Apoſtolos, quintus cõfeſſores & viros iuſtos,Sextus doctores,& viros in ſpiritualibus eruditos.Iſtius ergo ordinis cœleſtis in terra ratio ponitur, quando ab homine terreno in corde ſuo deſcribitur,& habetur

Loco {
Chriſti humilitas,
Mariæ pietas,
Angelorum puritas,
Martyrum patientia,
Confeſſorum pœnitentia,
Doctorum prudentia.

Hierem.30. Templum ſuo ordine fundabitur. Ad iſtum ergo locũ debemus totis affectibus anhelare , & ipſum totis deſiderijs affectare,& ibidem ex tunc per affectum & deſiderium abundare , vt ſic quilibet per futurã ſpem poſſit dicere illud Eſaiæ 66.*Cœlum mihi ſedes eſt.terra autem ſcabellum pedum meorum.* Cœlũ enim,id eſt, cœleſtis patria debet eſſe ſedes noſtra per iugẽ meditationem,contemplationem,& affectionem. Terra autẽ, id eſt,temporalis facultas,debet eſſe ſcabellũ ſub pedibus noſtris per contemptum,& abominationem,& deteſtationem.

M ¶Et aduertamus in iſta auctoritate,& inueniemus quod cœlum & cœleſtia bona habent quinq; conditiones,propter quas debet ſummopere affectari,propter quinq; defectus, qui ſunt in bonis temporalibus huius mundi.Bona enim mundi habent annexa

Timorem & turbationem,
Laborem & vexationem,
Breuitatem & ceſſationem,
Inopiam & paupertatem,
Mutationem & ſtabilitatem.

¶ Sed reuera Cœlum & bona eius ſunt contrariæ conditionis. Et hoc quia ibi eſt ſecuritas,quę non impugnatur.(Cœlũ quod dicitur à celando, ibi eſt tranquillitas,quæ non perturbatur(ſedes,quæ ſignat quietem)ibi eſt æternitas, quæ non terminatur (eſt,q uod ſignat durationem) ibi eſt fertilitas quæ non vacuatur(terra,quæ eſt elemẽtum magis fertile)ibi eſt ſtabilitas,quæ non diſſipatur, vel qua mens ſuſtentatur (Scabellum, quod ſuſtentat pedes ſedentis.)Primo dico,quod ibi eſt ſecuritas inexpugnabilis,quia dicitur Cœlum à celando, eo quod ibi celetur & protegatur homo & ab omni tribulatione.Ad partem enim ſuperiorem aeris non aſcendunt vel attingunt malæ aeris impreſſiones,ſc.turbines, grandines,niues,quæ tamen in inferioribus generantur & quibus homines grauiter impugnantur.Sic vere ſurſum in patria nõ ſunt aliquæ tribulationes & impugnationes,quia omnes remanent inferius in hac vita.(Cœlum ergo à celando)Eſai.32. *Erit* (inquit)*vir ſicut qui abſconditur à vento & celat ſe à tempeſtate.* Ideo de illis qui ſunt in iſto cœlo , poteſt dici illud Exo.24.*Viderunt Deum Iſrael,& ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſapphirini,& quaſi cœlum cum ſerenum eſt.* Eſt igitur ibi ſecuritas inexpugnabilis. Et ideo cœlum dicitur firmamentum,quia ſe. poſſeſſores ſuos firmiter protegit, & defendit. Gen. 1. *Vocauit firmamentum cœlum* Sequitur. *Stellas poſuit in firmamento cœli.*

N ¶Secũdo eſt ibi tranquillitas pacis laudabilis,quod oſtenditur cum dicitur,Sedes. Sedere enim ſignat ſtatum pacis & quietis.Et ideo beati,qui ſunt in cœlo vbi requieſcunt à laborib. ſuis ſedere merito dicuntur, vt de quolibet iſtorũ dicatur illud Apo. 4. *Ecce ſedes poſita erat in cœlo, & ſuper ſedem ſedens.* Ararath enim eſt mons altiſſimus Armeniæ , in quo requieuit arca poſt diluuium ſecundũ Iſidorum & ſignat paradiſum , locum altiſſimũ,

Vbi

Digitized by Google

vbi eſt perfecta quies, vbi arca, id eſt, anima poſt diluuium præſentis ſeculi requieſcit, Geneſis 8. *Requieuit arca ſuper montes.* Vnde de tali ſede quietis dicitur in Pſal. *Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam.*

O ¶ Tertio dico, quod ibi eſt æternitas indefectibilis (Eſt inquit) Vita enim illa non poteſt dici, fuit vel erit, quia fundatur in æternitate, in qua non præteritum vel futurum, ſed præſentia ſemper durant. Ideo de iſta indefectibili æternitate dicitur, vel poteſt dici cuilibet illic exiſtenti illud Pſalm. *Si aſcendero in cœlum, tu illic es.*

P ¶ Quarto dico, quod ibi eſt fertilitas inhauſtibilis. Terra, inquit, quod eſt elementum fructiferum, quæ pro cunctis viuentibus cibum gignit, & ideo iſta ſecundum Iſidorum dicebatur antiquitus alma mater. Talis eſt Paradiſus, quia ibi eſt verus fructus, vera refectio, verum eſſe, & vera vita. Vt ſic cuilibet beato poſſit dici illud Geneſis 27. *In rore cœli & pinguedine terræ erit benedictio tua.* Vt ſic quilibet noſtrum dicat cum Pſal. *Portio mea Domine ſit in terra viuentium.*

Q ¶ Quinto dico, quod ibi eſt ſemper ſtabilitas durabilis. (Scabellum inquit pedum meorũ.) Gloria enim æterna dicitur ſcabellũ pedum, quia ſcabellum eſt illud, quod ſuſtinet pedes noſtros, ad denotandũ, quod pedes affectionum noſtrarum tunc ſtabiliter ſuſtinentur, quando ſuper æterna gloria innituntur. Bona enim temporalia non ſunt ſcabellũ ſufficiens ad affectiones hominũ ſuſtinẽdas: Fatuus enim eſt, qui talib. innititur, vel qui in talib. confidit. Dic, ſi vis, ſicut de *baculo arundineo Aegypti*, ſicut ſupra in titulo de baculo. Sed cœleſtia ſunt bonũ & firmum ſcabellũ, quæ non deficiunt, nec franguntur. Et ideo ſicut Elephas fortibus arboribus ſolet inniti, dũ dormit, ſic nos debemus bonis æternis, quia *cœli ſolidiſſime quaſi ære fundati ſunt*, ſicut dicitur Iob 38. Ideo de tali ſcabello dicitur cuilibet contemplanti illud Pſal. *Adorate ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt.* Et 2. Paral. 9. *Rex Salomon fecit thronum eburneũ, & ſcabellum aureum.* Talia enim ſunt bona cœleſtia, quia ſcilicet propter iſtam quintuplicem conditionem ſunt ſpecialiter affectanda. Vt ſic dicat quilibet illud Philippenſium 3. *Conuerſatio noſtra in cœlis eſt.* Sed heu proh dolor, bona mundi, quia non ſunt ſtabilia, ſed fallibilia, nõ ſunt fertilia, ſed ſterilia, non durabilia, ſed tranſitoria, non ſunt quieta, ſed turbata, non ſunt ſecura, ſed diuerſis impugnationibus obſcura, & ideo non in iſtis temporibus, ſed in cœleſtibus eſt mirandum, contemplandum & affectandum, & illuc cum gemitibus anhelandum. Vt de quolibet dicatur illud Marci ſeptimo *Suſpiciens in cœlũ ingemuit.* Et ſic accidat nobis, ſicut illi domicellæ, quæ dicebatur Caliſto, quæ cum ſecundum fabulas, propter fornicationem mutata fuiſſet in vrſam, & quotidie gemeret, & rugiret. Iupiter motus pietate, mutauit eam in ſtellam, & poſita eſt in cœlo, & dicitur Vrſa maior. Sic reuera quando homo propter fornicationem peccatorũ ſuorum efficitur Vrſus, id eſt, vilis & peccator, tandem fit humilis, pœnitens atque gemens, & ſic ſæpe accidit, quod mutatur in ſtellam, id eſt, in virũ lucidum, & perfectum, ita quod in cœlo finaliter collocatur, ſc. nunc per ſpem, in fine per ſpeciem; nunc in affectu, tunc in actu, nunc in voluntate, tunc in re. Vnde dicat illud Eccleſiaſtici 24. *Gyrum cœli circuiui ſola.* Vnde Actor. 7. *Intendens in cœlum, vidit gloriam Dei.* Et ſi vis, dic, quod iſtud eſt cœlum, in quo Deus ſedet ad imperandum, Eſa. 66. *Cœlum mihi ſedes eſt.* & in Pſ. *Dominus in cœlo ſedes eius.* In quo Deus manet ad habitandum, Pſ. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* De quo Deus videt ad conſiderandum. Pſ. *Dominus de cœlo ad terram aſpexit, videt omnes filios hominum.* De quo Deus venit ad nobis miſerandum, Iohan. 6. *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi.* Ad quod Deus aſcendit ad dominandũ, ad Heb. 7. *Excelſior cœlis factus.* A quo finaliter ad terram iterũ deſcendet ad iudicandum. Act. 12. *Angelus autem Domini deſcendit de cœlo.* Et nota, quod in iſto cœlo eſt iucunditas, ſecuritas, ſtabilitas, &c. concordia & hoc de cœlo ſufficit.

R ¶ Si vis, cœlum ſignat altum ſtatum contemplationis. Eſaiæ 14. *Aſcendam in cœlo ſupra aſtra Dei, &c.* Item ſignat militantis Eccleſiæ, vel religionis ſtatum, cum ſtellis fixis & erraticis. Vide ſi vis in reductorio meo titulo de cœlo.

A **Cœna.** Nota, quod cœna idem eſt, quod conuiuium, prandium vel refectio corporalis, & potiſſime illa, quæ fit in ſero, & dicitur à cœnon, quod eſt commune, eo quod antiqui in communi, & in patulo comedebant, vel dicitur à ſcenon, quod eſt vmbra, eo quod cœna fiat in veſpere, quando dies obumbratur. Cœna ergo ſignat

Refectionem { Gloriæ, Gratiæ; Scientiæ, Euchariſtiæ.

Refectio enim gloriæ dicitur cœna, eo quod in ſero mortis nobis offeratur, eo quod communis eſt cũctis intrare volentibus, vel quod ſanctis communicatur. Eo inſuper quod ibi ſicut in vmbra & refrigerio omnes æſtus tribulationum temperantur. Ideo de tali cœna dicitur Heſter 1. *Rex Darius fecit cœnam magnã*, vbi nota, quod iſta cœna eſt glorioſa, quia Rex, eſt copioſa, quia Darius, qui interpretatur fertilis, eſt ſpatioſa, quia dicitur magna. De qua Apoc. 19. *Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt.* Item eſt cœna gratiæ, quæ ſc. Chriſto præparatur in cœnaculo cordis. Apocal. 3. *Cœnabo cum ipſo & ipſe mecum.* Item eſt cœna ſcientiæ. In iſta cœnauit B. Ioannes *in cœna, qui recubuit ſuper pectus Domini.* Item eſt cœna Euchariſtiæ, & in iſta debent cœnare omnes fideles, & nunquam peccatores. 1. Cor. 11. *Iam non eſt dominicam cœnam manducare, &c.* Quia ſcilicet, *ſi indignus accedat, iudicium ſibi manducat & bibit*: exemplo Iudæ, de quo dicitur Ioan. 13. *Quod cœna facta diabolus introiuit in cor eius.*

¶ In medio vero ſignificato dic, quod inuenitur cœna iniquitatis, qua dæmones reficiuntur. De qua Iudith. 12. *Holofernes fecit cœnam magnam ſeruis ſuis.* Itẽ eſt cœna proſperitatis qua diuites inficiuntur, quia ſc. ibi inficitur homo peccato auaritiæ, luxuriæ & ſuperbiæ. De qua dicitur Matth. 12. *Quod ipſi amant primos recubitus in cœnis, &c.* Item eſt cœna æternæ aduerſitatis, qua peccatores inficiuntur, ſc. ſicut animalia morti traduntur in cœnis. De quo Apoc. 19. *Cõgregamini ad cœnam magnã, vt comedatis carnes regum, tribunorum & fortium.* Vide infra de prandio vel conuiuio. Allega ſi vis, figuram illam Luc. 14. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos, & miſit ſeruum ſuum hora cœnæ, &c.* Applica ad gloriam æternam, ſicut infra, vbi vocare, vel ad euchariſtiã. B

Cœnaculum. Nota, quod cœnaculum eſt locus ſeu habitaculum vbi conſueuit fieri cœna. Accipitur autem & tranſumitur pro quolibet habitaculo gratioſo. Moraliter ergo notabo, quod in ſcriptura reperitur cœnaculum, quod debes ſternere pulchris virtutib. cernere claris aſpectib⁹, ſpernere ſanis deſpectibus. Eſt dico cœnaculũ virtutibus, ſternendum, & hoc eſt cœnaculum conſcientiæ, vbi Chriſtus cum homine cœnat, & vbi manet ſpiritualiter, & ſe delectat. Vnde de hac cœna ipſe dicit Apoſtolis Marc. 14. & Lucæ 22. *Oſtẽdet vobis cœnaculũ grande ſtratum, & ibi parate cœnam.* Cœnaculũ cordis debet eſſe grande & capax charitate, ſtratum virtutũ multiplicitate, & tunc ibi parata eſt cœna de bonorum omniũ vbertate. Iſtud cœnaculum figuratum eſt 4. Regum, vbi de Heliſæo dictum eſt. *Animaduerto, quod iſte vir Dei frequenter tranſit per nos. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum, & ponamus in eo menſam, ſcabellum, lectũ & candelabrum, &c.* Expone ſicut ſupra de candelabro. Tale etiam cœnaculum virtutibus ornatũ debet eſſe religio vel Eccleſia. Iſtud etiam eſt cœnaculũ, quod à ſanctis hominibus inhabitatur. Vnde Actor. 1. dicitur, quod *Maria & Apoſtoli manebant in cœnaculo.* In quo peccator ſanatur & viuificatur, ſicut de mortuo filio Sunamitis dicitur 3. Reg. 17. quod *Helias portauit eum in cœnaculum, vbi manebat, & ibi reſuſcitauit eum* De Tabita etiam dicitur Actor. 9. quod *ipſa fuit reſuſcitata in cœnaculo.* In quo inſuper Deus oratur & honoratur. Sicut de Daniele dicitur Dan. 6. quod *feneſtris apertis in cœnaculo ſuo contra Hieruſalem adorabat.* Hoc eſt ergo cœnaculũ virtutibus ſternendum. Secundo dico, quod eſt cœnaculũ aſpectibus cernendum, & conſiderãdum, & hoc eſt cœnaculum paradiſi. Paradiſus enim eſt arca Noe, vbi ſunt manſiones diuerſæ, cœnacula & triſtega, pro diuerſis diuerſimode præmiandis. Vnde iſtud eſt illud cœnaculũ altum, de quo Ezechielis 41. *Platea erat in rotundum aſcendens ſurſum per cochleam & in cœnaculo templi deferebat gyrum.* Tertio dico, quod eſt cœnaculum deſpectibus ſpernendum, & iſtud eſt mũdus & mundi gloria, ſeu ſtatus in quo Eglon proditioſe occiditur. Iudicum tertio. Et à quo Ochozias cadens frangitur & interimitur, 4. Reg. 1. Ideo de tali cœnaculo dicitur Hieremiæ 22. *Væ qui ædificat domum ſuam in iniuſtitia, & cœnacula ſua, non in iudicio, &c.* Sufficit. A

Centum. Nota quod centum eſt numerus perfectus, & ideo perfectum & complementum deſignat, ſiue bonum fuerit, ſiue malum. Signat ergo complementum virtutis & gratiæ. Vnde de tentorijs tabernaculi, id eſt, de viris virtuoſis, qui ſunt in Eccleſia dicitur Exod. 27. *Erunt tentoria de byſſo retorta* A

retorta cubitorum centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimenſionem deſignant. Item ſignat complementum & perfectionem ſalutis & gloriæ. Vnde de Paradiſo poteſt dici illud quod de illa ciuitate dicitur. Iudic. 1. *Quod turres poſuit in altitudinem cubitorum centum.* Item ſignat complementum præſentis laboris & miſeriæ, de quo dicitur 2. Paral. 36. *Quod Nabuchodonoſor condemnauit terram centum talentis.* Item ſignat complementũ iniquitatis & malitiæ, & ſicut dicitur Eſa. 65. *Puer centum annorũ morietur. & peccator centum annorum maledictus erit.* Item ſignat cõplementum damnationis, & æternæ triſtitiæ. Vnde 3. Reg. 20. dicitur quod *de Syris percuſſi ſunt centum millia, &c.*

A *Centurio.* Centurio eſt ille, qui habet poteſtatem ſupra centum, ſic poteſt ſignificare quemlibet iudicem, principem, vel prælatum, &c.

Cœpit. Verbum defectiuum. Vide infra in titulo incipere, in litera I. &c.

A *Ceremoniæ* Sunt quædam ſpeciales obſeruantiæ, leges, ſtatuta, vel diſciplinæ, quæ quælibet ſecta vel religio ſibi ſolet ſpecialiter vendicare. Accipitur & ceremonia pro legis obſeruantia, vel mandato, & ideo dic ſicut infra de mandato, ſeu lege.

A *Cernere.* Vide de videre, reſpicere, & aſpicere.

Certamen. Nota quod certamen accipitur pro pugna, exercitio vel labore. Nota igitur quod eſt certamen contra vitia, quod fit viriliter operando, contra proſpera, quod fit prudenter moderando, contra aduerſa, quod fit fortiter tolerando. Iſta enim ſunt tria certamina quibus debemus in hoc mundo certare, ſc. contra ſpiritualium hoſtium malignitatem, contra, ſc. mundum, carnem, & diabolum, &c. Iudic. 3. *Diſcent filij Iſrael certare cum hoſtibus.* Item contra rerum conſolationem & proſperitatem. Iſtud enim eſt magnum certamen, ſc. ſcire per prudentem moderationem proſperitati obuiare Heb. 12. *Curramus ad propoſitum nobis certamen &c.* Item contra tyrannorum & tribulationum aduerſitatem, & iſtud eſt certamen, quod habent iuſti malis reſiſtendo Eccleſ. 4. *Vſque ad mortem certa pro iuſtitia.* Maxime autem iſtud eſt certamẽ martyrum, quod habuerunt pro fide militando 2. Tim. 4. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, ideo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ.* Vide infra de labore, & pugna, &c.

A *Certitudo.* Nota, quod certus, ta, tum, idem eſt, quod clarum, manifeſtum, cognitum, ſeu verum. Et dicitur à cerno cernis, eo quod cernendo rem vera certitudo de ea generetur. Nota ergo, quod certitudo eſt infallibilis de aliquo cognitio. Eſt ergo certitudo ſpei, quę eſt viatorum, certitudo fidei quæ eſt pugnatorum, certitudo rei, quæ eſt beatorum. Primi cernunt Deum ipſum credendo. Secundi cernunt Deum ipſum ſperando. Tertij autem ipſum cernunt & de eo certi ſunt ipſum videndo. De certitudine fidei dicitur 2. Timoth. 1. *Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitũ meum ſeruare.* De certitudine ſpei dicitur Tob. 3. *Hoc pro certo habet omnis, qui colit te, quod vita ipſius, ſi in probatione fuerit, coronabitur, & ſi in tribulatione fuerit, liberabitur.* Spes enim & fides dicuntur habere certitudinem, pro eo quod firmiter acquieſcunt veritati & certitudini patriæ. De certitudine autem rei, quæ, ſcilicet, eſt in patria, dicitur Rom 8. *Certus ſum, quod neque mors, neque vita &c. ſeparabit nos à charitate Chriſti.*

¶ Nota autem, quod certitudo præcipue debet ſpectare ad iudices huius mundi, quia antequam procedant ad aliquid iudicandum, ſemper debent eſſe certi, inſtructi, & informati. Leo enim attentiſſime cõſiderat quis in eum lapidem mittit, ipſumque inter multos eligit, infallibiliter inuadit, & in ipſum plus, quam in alios ſæuit. Sic vere iudex certitudinaliter debet conſiderare & inquirere de exceſſibus ſubditorum, & tandem certitudine habita debet procedere ad vindictã, vt de quolibet dicatur illud Sapien. 5. *Induet pro thorace iuſtitiam, & accipiet pro galea iudicium certum.* Dic ergo breuiter circa præmiſſa, quod eſt certitudo verbalis, certitudo moralis, certitudo iudicialis, certitudo beatifica ſeu æternalis.

¶ Eſt ergo certitudo verbalis, quæ fit non in mentiendo, quia ſc. viri iuſti debent habere verba certa & vera. Eccleſiaſtic. 22. *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, vt non cadam in ipſis, & lingua mea perdat me?* Item eſt certitudo moralis quæ fit firmiter permanendo, & iſta eſt certitudo perſeuerantiæ, amicitiæ & iuſtitiæ, vt ſit homo, ſicut ille ſpiritus, de quo Sap. 7. *Qui eſt ſpiritus incoinquinatus, certus, ſuauis, amans bonum.* Item eſt certitudo iudicialis, quę fit cauſas veraciter inueſtigãdo. De quo Ezech. 47. *Certe vidiſti fili hominis,* & illud ſupra. *Pro galea iudicium certum.* Item eſt certitudo realis & æternalis, & iſta eſt illa, quam habent beati de ſtatu ſuo. Nihil enim eſt proprie certum in vita ſecundum Academicos. Vnde Seneca lib. de liberalibus artibus in fine dicebat, quod Siphon aſſerebat, *Hoc vtique certũ eſt, nihil eſſe certi.* Talis enim opinio de dubietate & incertitudine rerum tractatur ab Auguſti. de ciui. Dei li. 4. cap. 30. Iſta etiam nouiter nunc incipit inſurgere apud Philoſophos noſtros. Sed non ſic in patria, quia ibi eſt vera, & mirabilis omnium certitudo. Actor. 16. *Certi facti quia vocaſſet Deus nos.* Item eſt certitudo moralis ſeu lethalis, quia ſc. omnes ſumus certi de morte, ſecund. Pet. 1. *Certus ſum quod velox eſt depoſitio tabernaculi &c.* Vide de veritate.

Cherub. Cherubin. Nota, quod Cherub ſingulariter, vel Cherubin pluraliter, accipitur in ſcriptura quandoque realiter quandoque figuraliter. Realiter autem ſignat ſecundum ordinem primæ hierarchiæ Angelorum, qui Cherubin appellantur, eo quod dono ſcientiæ præcipue ſunt dotati. Cherubin enim interpretatur plenitudo ſcientiæ, & de hoc dicitur de aſcenſione Chriſti in Pſalm. *Aſcendit ſuper Cherubin & volauit.* Figuraliter autem Cherubin ſignat tripliciter in ſcriptura. Nam quandoque ſignat animalia, quæ vidit, Ezech. 11. *Eleuauerunt Cherubin alas ſuas.* Quandoque ſignat quaſdã picturas, quæ erant pictæ in parietibus templi 1. Paral. 3. *Cælauit Cherubin in parietibus.* Tertio ſignat quaſdã figuras auium & forſitan aquilarum, *quæ erant in ſanctuario ſuper propitiatorium, quæ erant de lignis oliuarum interius, de auro exterius mutuo ſe reſpiciebant, ſuper propitiatorium ſedebant, alas alter ad alterum extendebant, arcam teſtamenti tegebant & alas ſuas ad exteriores parietes protendebant,* ſicut dicitur Exod. 25. & 3. Reg. 6. A

¶ Qualicunque autem modo accipiantur literaliter, poſſunt tamẽ ſignificare prælatos, clericos, & contemplatiuos ſpiritualiter, quia primo iſti debent eſſe Angeli per puritatem; templi ſanctæ Eccleſię debent eſſe pictura ſeu paramentum per honeſtatem, in ſanctuario Paradiſi debent eſſe per contemplatiuam voluntatem 3. Reg. 6. *Poſuit Cherubin in medio templi interioris.* Arcam teſtamenti, id eſt, Eccleſiam debent velare per tuitionem, & auctoritatem, 3. Regum. 8. *Cherubin protegebant arcam.* Ideo Geneſ. 3. dicitur quod *Cherubin habet gladium flammeum ad cuſtodiam Paradiſi.* Super propitiatorium debent ſedere per pietatẽ, mutuo ſe reſpicere per charitatem, alas alter ad alterum extendere per mutuam ſubiectionem. Alas etiam ſuæ protectionis ad parietes, id eſt, ad extraneos porrigere per adiutorium & defenſionem, vt de eis dicatur 1. Paralyp. 28. *Similitudo quadrigæ Cherubin extendentium alas ſuas:* intus eſſe de lignis oliuarum per cordialem compaſſionem: exterius eſſe de auro per claram, & lucidam conuerſationem. Exod. 25. *Facies duos Cherubin aureos & productiles.* Figuram debent habere auis & aquilæ per clarum viſum & diſcretionem. Et ſic iſtis poterit dici illud Ezechiel. 28. *Tu Cherub extentus. & protegens, poſui te in monte ſancto Dei in medio lapidum ignitorum.* Vbi aduerte, quod bonus prælatus debet eſſe Diſcretione lucidus (Cherub, i. plenus ſcientia (Correctione rigidus (extentus) contemplatione feruidus, (quia debet eſſe in monte ſancto Dei) conuerſatione placidus, (quia debet eſſe in medio lapidum, &c.) B

¶ Primo igitur habeat prælatus diſcretionis ſplendorẽ. Cherub inquit, quod interpretatur plenitudo ſciẽtiæ, quia vere prælati præ cæteris debẽt eſſe ſcientifici & diſcreti: ſicut enim dicit Auicẽna omne animal, quod generat, habet oculos præter talpam. Sic vere illi, qui ex ſtatu, & beneficio habẽt alios generare per gratiam & nutrire, ſc. prædicatores & prælati, neceſſe eſt pro certo quod habeant oculos clari intellectus, ſcientiæ, ſapientiæ, diſcretionis & prudentiæ, vt, ſc. ſciant quid facere debeãt, vt in iudicijs, & in promotionibus clare, & diſcrete videant, & cognoſcant, niſi forte fuerint talpa, quæ ſemper ſub terra manet, id eſt, viri in rebus terrenis per auaritiam inuoluti. Et hoc figuratur in lege, vbi à diuinis ſacrificijs reprobatur *omne animal carens viſu*, ſicut dicitur Leuit. 22. Ad denotandum, quod illi, qui carent viſu ſapientiæ, & diſcretionis, non debent habere in Eccleſia gradum prælationis. Oſeæ. 4. *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te. ne ſacerdotio fungaris mihi.* Sit igitur Cherub, vt ſic ſit, ſicut ille Cherub, de quo dicitur Ezechiel. 41. *Duas facies habebat Cherub.* Facies enim ſecundum Gregorium ſignant notitiam. C

Cherub

Digitized by Google

Cherub ergo, id eſt, prælatus, duas facies, id eſt, duplicem notitiam, ſeu diſcretionem tenetur habere, ſc. in ſpiritualibus & in temporalibus, vt ſcil. de actiua ad contemplatiuam, & de contemplatiua ad actiuam veniat. Vnde Ambroſius in ſuo paſtorali: *Magna ſublimitas, magna debet diſcretione firmari, & onus grande grandiori fortitudine conuallari.* Habet igitur prælatus diſcretionis ſplendorem. Quod tamen raro inuenitur, quod ſc. prælatus inueniatur bonus actiuus, & bonus contemplatiuus, in ſcientijs, & negotijs circumſpectus, in ſpiritualibus & temporalib. eruditus. Raro enim inuenitur animal cornutum, quod in vtraque mandibula habeat dentes. Sic vere raro inueniuntur cornuti, id eſt, prælati, qui habeant dentes, id eſt, diſcretionem ſuperius, & inferius, id eſt, in ſpiritualibus, & terrenis, & tamen vtrumq. eſt valde neceſſe. Et ideo prohdolor, q̃a multi moderni Cherubin Eccleſiaſtici, vel prælati carẽt hodie ſciẽtia, & diſcretione, ideo ſunt pleni ignominia & depreſſione, & carent fama, gloria, & honore, & reputatione. Ezechielis 9. *Gloria Domini aſſumpta eſt de Cherub.* Non ſic ſed habeant, vt dictum eſt, diſcretionis ſplendorem.

D ¶Secundo habeant correctionis rigorem (extentus inquit) Manus etiam extenta ſignat, quod parata eſt ad percutiendum. Virga enim extenta & recta, paratior eſt ad feriendum, & ideo per extenſionem percuſſio, correctio, & caſtigatio deſignatur, quia, ſcil. prælati debent eſſe per æquitatem extenti, & ad punctionem inferendam iuſte & licite præparati, vt dicant dyſcolis & peruerſis illud, quod dicitur Ezechielis 22. *In brachio extento, & furore effuſo regnabo ſuper vos.* Debet enim prælatus habere interius pietatem, exterius ſeueritatem, vt ſc. pie refoueat bonos, & ſeuere puniat iniquos. Caput enim internus habet multam medullam, & externus oſſa valde dura, quia ſc. prælatus, qui caput eſt aliorum, valde debet eſſe mollis & pius interius in corde & in conſcientia: durus autem & ſeuerus debet apparere in exteriori apparentia, nunquam enim vnum ſine alio debet eſſe, vnde Gregorius vigeſimo Moralium. *Sit ille, qui præeſt, in ſuis actibus taliter moderatus, vt nec eum nimia pietas vilem reddat, nec nimia ſeueritas odioſum.* Iſte eſt ergo Cherub extentus. Sed nota, quod adiũgitur & protegens, quia ſua ſeueritas debet eſſe ordinata ad innocentium tuitionem, & ad eccleſiæ protectionem, & ſic figurabitur in illo Cherub, qui habebat gladium flammeum, & verſatilem in ingreſſu Paradiſi ad cuſtodiendum lignum vitæ. Paradiſus enim eſt Eccleſia, ante cuius fores ſtant prælati, id eſt, in officijs publicis conſtituti, qui per fores vbi iudices ſedere ſolebant, deſignantur. Debet igitur gladius ſuæ iuriſdictionis eſſe flammeus per correctionis ardorem, & cũ hoc debet eſſe verſatilis, vt ſcil. loco & tempore de rigore ad clementiam ſe conuertat per compaſſionis dulcorem. Cherub ergo extentus & protegens, tertio Regum octauo. *Cherubin expendebant alas ſuas, & protegebant arcam.* Habeant ergo correctionis rigorem, ſeu ſeueritatem in corrigendo.

E ¶Tertio habeant ſublimitatem in contemplando. Poſui inquit te in monte ſancto Dei: quia ſcil. tales ſemper debent eſſe poſiti per contemplationem & affectionem in monte ſancto paradiſi. Animalia ſyluestria ſunt captæ, & onagri libenter morãtur in montib. & hoc vt ſecurius ibi ſint, & vt venatores melius à longe videant venientes, & vt ibi paſcantur herbas, quæ ibi ſunt (vt communiter) ſapidiores & ſaniores. Sic vere Eccleſiaſtici & prælati libenter debent conuerſari per cõtemplationem, & affectionem, ſurſum in monte paradiſi, & hoc quia ſic venatores inferni melius præuidentur, & minus timentur. Herbæ etiam, id eſt, pabula gratiæ & gloriç ibi plenius & vberius inueniuntur. In monte ergo ſancto Pſal. *Fundamenta eius in montibus ſanctis.* Ierem. 14. *Onagri ſteterunt in montibus.* Habeant ergo ſublimitatem in contẽplando. Ezech. 11. *Eleuauerunt Cherubin alas ſuas & rota cum eis, & gloria Dei erat ſuper ea.*

F ¶Quarto debent habere benignitatem in cõuerſando, quia ſcil. ſocietatem ſociorum & ſubditorum debent humiliter frequentare ad ipſorum conſolationem, tuitionem & dilectionẽ, Ioan. 20. *Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum.* Sed nota, quod dicitur in medio lapidũ ignitorum. Lapides igniti ſunt viri boni, & iuſti, qui ſunt lapides per firmitatem & igniti per charitatem: quia reuera in medio taliũ debet eſſe eccleſiaſticus iudex, vel prælatus, quia ſc. bonorum & non malorum debet conſortium frequentare, bonos familiares, & conſiliarios habere, cũ bonis hominibus ſe tenere. Et ſic figuraliter in illo Cherub Ezechielis 41. vbi dicitur quod *in templo erat picta figura Cherub, ſemper habens iuxta ſe figuram palmæ,* ad denotandũ, quod Cherubin, id eſt, viri eccleſiaſtici & prælati ſemper debent ſecum in ſocietate ſua habere palmas, quç ſemper virent, id eſt, viros viridès & honeſtos, ſapientes pariter, & diſcretos Eccl. 12. *Viri iuſti ſint tibi conuiuæ.* In medio igitur lapidum ignorum, vnde Eccleſiaſtici 27. *In medio inſenſatorum ſerua verbum tempori, & in medio cogitantium legem Dei aſſiduus eſto.* Ezechielis 10. *Cherubin ſtabant à dextris.* Sed proh dolor hodie non fit, quia reuera tanta eſt hodie in multis ſuperioribus ſuperbia, quod ipſi non dignantur cum aliquo ſocialiter conuerſari, ſed potius omnes ſolent terrere, & pompa ſuæ iactantiç & comminationis ex ſuperbia perturbare. Ezech. 10. *ſonitus alarum Cherubin audiebatur vſque in atrium exterius.* Non ſic ſed habeant benignitatem in conuerſando. In medio inquit, ſupple ſicut decet ſocium & amicum. Sit igitur in medio nõ occulto, non contemnat ſocios ſuos, ſed frequentet. Et ſic ratione ſocietatis frequentiæ, ratione ſublimitatis contemplatæ, ratione ſeueritatis ordinatæ, ratione ſagacitatis illuſtratæ, debite eſſe poterit bonus Cherub, id eſt, Eccleſiaſticus vel prælatus, &c.

Ceruix. Nota quod ceruix ſumitur (vt communiter) in ſcriptura pro capitoſitate, ceruicoſitate, & obſtinatã ſuperbia, crudelitate, & proteruitate. Exod. 32. *Populus iſte duræ ceruicis eſt.* Et nota, quod in ſcriptura reperitur A

Ceruix
- Impinguata,
- Indurata,
- Eleuatã,
- Inquinata:
- Subligatã,
- Diſſipata,
- Liberata.

¶Ceruix impinguata eſt luxurioſorũm, qui ſc. ceruicem mẽtis ita habent per carnalitatem impinguatam, quod nunquam volunt à luxuria deſilire, Iob 15. *Cucurrit aduerſus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt.* Ceruix indurata eſt obſtinatorũ, qui ſc. proterue & ceruicoſe reſiſtunt Dei & ſuperiorum mandatis: Act. 7. *Dura ceruice incircumciſis cordibus ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis.* Et Eſa 48. *Scio enim quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua & frons tua ærea.* Iſtud maxime dicitur de ſubditis & de filijs rebellibus, inobedientibus, de quibus datur illud conſilium Eccl. 30. *Curua ceruicem eius à iuuentute, & tunde latera eius, dum infans eſt.* Ceruix elata, ſeu eleuata eſt ſuperborum. Ideo contra ſuperbiã dicitur Baruc. 2. *Inclinate humerum & ceruicem.* Ceruix inquinata peccatorum. Iob 13. *Redigetur in lutum ceruices veſtræ.* Ceruix ſubiugata eſt auarorum, quia ſc. auari præ cæteris ſunt diabolo, tyrãnis, & latronib. ſubiugati, ita quod auaro poteſt dici illud Deut. 28. *Seruies inimico tuo in fame, & ſiti, & penuria, & pones iugum ferreũ ſuper ceruicem tuam.* Ceruix diſſipata erit finaliter omnium iniquorũ, quando ſ. ſecundum Pſ. *Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.* Ceruix vero liberata erit finaliter bonorum pauperũ, & miſerorum, quorum ceruix, id eſt, quorum libertas & potentia modo eſt ſeruituti diuitum ſubiugata, ſed finaliter in alio ſęculo erit à iugo miſeriæ liberata. Leu. 27. *Ego antẽ Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terris Aegyptiorum, ne ſeruiretis eis, & confregi catenas ceruicũ veſtrarũ, vt incederetis erecti.* Poſſes dilatare, ſi velles, quoniã ſuperbi, & obſtinati ſunt inobedientes, & ceruicoſi, & ab omni iugo obedientiæ alieni, ſimilis vnicorni, cuius tanta eſt ceruicoſitas, quod viuus non capitur, imo præ dolore moritur, ſi ligetur, &c. Vide de obſtinatione, & ſuperbia in multis titulis.

Ceruus. Ceruus in ſcriptura (vt communiter) ſignificat viros iuſtos, quia ſcilicet, ſicut ceruus ſolet A

- Montes frequentare,
- Fontem affectare,
- Leuiter ſaltare.
- Cito properare:

Sic iuſti montes frequentant, alta contemplando. Pſalm. *Mõtes excelſi ceruis, petra refugij erinacijs.* Fontem, id eſt, Deum deſiderãt, pro ſe recreando, Pſal. *Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Leuiter ſaltãt, pericula & vitia declinando, & tranſiliendo. Eſaiæ cap. 35. *Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus & aperta erit lingua mutorum.* Celeriter currunt & properant bene operando. Pſalm. *Perfecit pedes meos, tanquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.* Vide in varijs locis huius operis de conditionibus cerui. Omitto enim proſequi, quia paucæ ſunt auctoritates.

A **Ceſſare.** Idem eſt, quod deſiſtere, deficere, diſcontinuare, ſiſtere, finiri, complere, ab incepto opere arreſtari. poteſt exponi in bono & in malo. In bono ſignat deſiſtentiam à malo. Prouerb. 22. *Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntque rixæ, & contumeliæ.* Item in malo, & ſic Eſaiæ 21. dicitur. *Omnem gemitum ceſſare feci.* Item eſt quædam ceſſatio virtuoſa, quædam criminoſa, quædam doloroſa, quædam gaudioſa. Virtuoſa, qua ceſſatur à criminibus, criminoſa, qua ceſſatur à virtutibus, gaudioſa, qua ceſſatur à laboribus, doloroſa, qua ceſſatur à mundi proſperitatibus.

B ¶ Eſt igitur prima ceſſatio virtuoſa, ſc. ceſſare à vitijs & peccatis. Homo enim libenter abſtinet, atque ceſſat à rebus, per quas ſibi videt periculum imminere. Vnde dicit Plinius, quod ſi lupus aliquem perſequitur, & homo aliquod ſignum in via coram lupo fecerit, vtpote ſi palū in medio fixerit vel aliquid tale, ſtatim lupus ceſſabit eum perſequi, timens, id eſt laqueari, & in periculum incurrere propter ſignum. Sic vere chariſſimi, quando conſideramus & cognoſcimus, quod propter illa, quæ facimus nobis poteſt periculum incedere vel venire, nos pro certo ſtatim ab illo curſu, ab illo actu debemus retrocedere, & ceſſare. Iob 3. *Ibi impij ceſſauerunt à tumultu.* Quia igitur (chariſſimi) propter vitia & peccata, & etiam propter mundi delectabilia mors æterna faciliter incurritur, neceſſe eſt, vt ceſſetur à vitijs. Nos enim à malis faciendis ceſſare debemus, & omnia in nobis mala ceſſare debent. Numerorum 16. *Deprecatus eſt Aaron, & plaga ceſſauit.* Et Iudicum 9. *Ceſſate ab hac ſtultitia.* Oſeæ 2. *Ceſſare faciam omne gaudium eius* &c. Eccleſiaſtici 31. *Ceſſa prior cauſa diſciplinæ* Iſta eſt ergo ceſſatio virtuoſa.

C ¶ Secundo dico, quod eſt ceſſatio criminoſa, illa ſcilicet, qua ceſſatur à virtutibus. Ceruus enim fugiens venatorem, quādoque in ſibilo venatoris, & in latratu canum taliter delectatur, quod currere ceſſat & faciliter capitur ab eis. Tigris etiam inueniens ſpeculū, & ibidem vmbram propriam videns, & ſuos catulos eſſe credens, ceſſat currere, ibiq; arreſtatur, & ſiſtit, ſic dat locum fugiendi venatori, & à recuperatione catulorum impeditur. Chariſſimi curſus ſpiritualis eſt exercitium virtutū. Quælibet enim virtus eſt vnus paſſus ad currendum in cœlum, verūtamen ab iſto curſu ceſſant homines multis cauſis, aliquando propter ſibilum diabolicæ ſuggeſtionis, aliquando propter vmbrā poſſeſſionis temporalis, aliquando propter latratum alienæ detractionis. Propter iſtas enim & alias cauſas homo à virtutibus ceſſat, & à motu bonorum operum retardatur, continuare igitur debemus, non deſiſtere. Et potiſſime tria ſunt, à quibus non eſt ceſſandum, ſc. ratio, prædicatio, eleemoſyna ſeu compaſſio. De oratione dicitur Col. 1. *Non ceſſamus orātes pro vobis.* De prædicatione dicitur Eſa. 58. *Clama ne ceſſes, quaſi tuba exaudiui vocem tuam.* De compaſſione autem & eleemoſyna dicitur Eccl. 11. *Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua.* Iſta eſt ceſſatio vitioſa, ſcilicet ceſſare à virtutibus.

D ¶ Tertio dico, quod eſt quædam ceſſatio doloroſa, & iſta eſt, quando neceſſe eſt per mortem, vel per aliud infortunium vitā & cætera mūdi proſpera deficere & ceſſare, vt enim dicit Greg. *Sine dolore non amittitur quod cū amore poſſidetur*, faciliter enim ceſſant mundi proſpera, quia ſc. ipſa carent fimo, & ſtabili fundamento. Sicut enim torrens, qui ex viuo fonte non progreditur, quanquam ex aggregatione aquarū quandoque fortis & rapidus videatur, diu non perſeuerat, imo facillime deficit atq; ceſſat, ſic pro certo (chariſſimi) quanquā mundi proſperitas quandoque ex aggregatione aquarū, id eſt, diuitiarum grandis & immenſa appareat, faciliter tamen & citò deficit, atq; ceſſat. Iſtud patet de mundi diuitibus, quorum gloria & memoria faciliter perit, & ceſſat. Eſaiæ 14. *Quomodo ceſſauit exactor, quieuit tributum?* Iſtud etiam patet de mundi proſperitatibus, gaudijs, honoribus, & ſtatibus, quæ faciliter habent ceſſare, & potiſſime in morte ceſſabunt, quando riſus dolori miſcebitur, *& extrema gaudij gemitus occupabit*, ſicut dicitur Prouerb. 17. vnde Eſaiæ 24. *Ceſſauit gaudium tympanorum, quieuit ſonitus lætantium, conticuit dulcedo cytharæ, cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam.* Et iſte eſt ceſſatio doloroſa.

E ¶ Item eſt ceſſatio gaudioſa, & iſta eſt in paradiſo, vbi ceſſant miſeriæ & dolores. Obtento enim fine ceſſant, quæ ſunt ad finē. Flos enim ceſſat adueniente fructu, hyems adueniente æſtate, nox ſuccedente die, labor ſuccedente quiete. Sic pro certo cum quies, fructus, æſtas, & dies æternæ beatitudinis aduenerit, tūc proculdubio ceſſabit nox obſcuritatis & caliginis, hyems aduerſitatis atque turbinis, flos mundanæ proſperitatis & temporalis plenitudinis. Ideo de illa gloria poteſt dici illud prædictū. *Omnem gemitum ceſſare fecit.* Numer. 25. *Ceſſauit plaga ex filiis Iſrael.* Sic ergo inuenitur ceſſatio à laboribus, quæ eſt gaudioſa. A dulcoribus quæ eſt tædioſa, à virtutibus, quæ eſt vitioſa, à criminibus, quæ eſt virtuoſa, Sufficit.

Cæteri. Nota, quod cæteri idem ſignat, quod alij. Et ſignat cæteri quandā diſiunctionem ſeu diuiſionem, quandam extraneitatem, & ab vnitate ſeparationem. Igitur poſſumus notare, quod cæteri ſignant

Impios peccatores,
Miſeros viatores,
Inferni poſſeſſores.

¶ De peccatoribus, quod dicūtur cæteri & à Deo & ſanctis alieni & diuini. patet Lucæ 18. vbi dicitur. *Non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, adulteri, &c.* De miſeris vero, & paupetib. quod dicantur cæteri & extranei, & ignoti, & potiſſime boni viri, qui hodie præ cæteris ſunt repulſi, inde patet, quia diuites de pauperibus videntur dicere illud, Quid de cæteris ſolliciti eſtis? quaſi dicatur, de pauperibus nulla debet eſſe cura, & iſti cæteri maxime ſunt verecundi, quia ſicut dicitur Act. 5. *Cæterorum nemo audebat ſe coniungere illis.* ſc. diuitibus. De damnatis vero quod dicantur cæteri, patet Apoc. 19. *Cæteri occiſi ſunt gladio.* De malis ergo notabis, quod ipſi ſunt inconſtantes, nec valent ſiſtere pereuntes, nec valent viuere deridentes, nec volunt credere peſtilentes, quos decet fugere. Sunt (dico) inconſtantes, qui in tentatione non ſiſtunt. Vnde 1. Machab. 9. *Iudas cecidit, & cæteri fugerunt.* Sūt etiam pereuntes, qui in Dei gratia non viuunt. Apoc. 3. *Confirma cætera, quæ moritura erant.* Sunt deridentes, qui in Dei filium non credunt, ſicut de incredulis dicitur Matth. 27. *Cæteri autem dicebant, ſine videamus, an veniat Helias liberans eum.* Deriſorie enim loquebantur. Sunt peſtilentes, à quib. boni & iuſti recedunt. Vnde dicitur filijs Iſrael, Leuitici 20. *Ego ſum Dominus Deus veſter, qui ſeparaui vos à cæteris populis, &c.* Vide ſupra de alius, & alienus, alter, & infra, vbi extraneus.

Cœtus. Nota, quod cœtus idem eſt, quod congregatio & poteſt multipliciter ſignificare, ſecundum quod ſunt diuerſa genera perſonarum. Nota ergo, quod eſt cœtus iuſtorum, quem debes ſectari, cœtus malorū, qui debet vitari, cœtus beatorum, qui debet laudari. cœtus damnatorū, qui debet abhorreri, cœtus indoctorum, qui debet informari. Eſt dico, cœtus iuſtorum & pœnitentium, de quo Hieremiæ 31. *Congregabo eos ab extremis terræ, inter quos erunt cæcus & claudus, prægnans & pariens, cœtus magnus reuertentiū huc, in fletu venient, & in miſericordia reducā eos.* Item eſt, cœtus malorū, & peſtilentium, de quibus Hier. 9. *Omnes adulteri ſunt, & coetus præuaricantium.* Et Eſa. 6. *Iniqui ſunt cœtus veſtri,* &c. Item eſt, cœtus beatorum, & triumphantium. De quo Mich. 2. dicitur de peccatore. *Non erit mittens funiculum, ſortis in cœtum domini.* Item eſt cœtus damnatorū, & pereuntiū Prou. 21. *Vir, qui errauit à via doctrinæ, in cœtu gigantium commorabitur.* Itē eſt cœtus indoctorum atque ſimplicium, ſeu etiam vacillantiū; ſc. laicorum & ignorantium, quibus ſc. eſt prædicandum. Vnde Exod. 12. *Loquimini ad vniuerſum coetum filiorum Iſrael.* Et Iohel. 2. *Canite tuba in Sion, ſanctificate ieiunium, vocate coetum, congregate populum, ſanctificate Eccleſiam, coadunate ſenes, congregate paruulos, &c.* A

Chriſtus. Cum ſecundum Damaſcenum nomen Chriſti exprimat vnitatem perſonæ in duabus naturis. A longum eſſet proſequi de Chriſto, quantum ad præſens de ipſis duabus naturis: de diuina & humana. Ideo breuiter pertractemus. *In his enim duobus tota lex pendet & Prophetæ.* In ſcriptura doctorum & ſanctorum. In his quatuor libri ſententiarum verſantur. Et ideo non eſt præſentis operis ſcientialiter pertractare, ſed ſolum moraliter, ad deuotionem fidelium excitandā aliquid differemus. Eſt igitur notandum, quod in omni genere rerum vnum prius ponitur, quod eſt cæteris illius generis perfectius, & melius, vel per quod omnia alia in eſſe debito conſeruantur, conſtituuntur, & ordinantur, ſicut patet

De corde reſpectu membrorum,
De homine reſpectu brutorum,
De igne reſpectu elementorum.

Sic vere dico, quod Deus voluit vnū principium, & principale principium ſcil. lapidem angularem, ſicut primum fundamentum, Chriſtum, ſc. in Eccleſia ſua ponere, à quo ſicut ab homine omnia inſtruerentur, à quo ſicut ab igne omnia per charitatem, & amicitiam inflammarentur. Ad iſtum igitur ſicut ad originale

Digitized by Google

riginale principiũ gratiæ, vitæ & perfectionis, ſicut ad primum fundamentum ſapientiæ, & deuotionis, ſicut ad fontalem originẽ amoris, & dilectionis, eſt recurrendũ & in ipſo ſolummodo confitendum. Sicut enim dicit Ambr. libr. de virginitate. *O mnia habemus in Chriſto, & omnia in nobis Chriſtus. Si vulnera curare deſideras, medicus eſt. Si febribus æſtuas, fons eſt. Si auxilio indiges, virtus eſt. Si mortem times, vita eſt. Si cælum deſideras, via eſt. Si grauaris iniquitate, iuſtitia eſt. Si tenebras fugis, lux eſt. Si cibum quæris, panis eſt.* Quid plura? chariſſimi, eſt omnibus omnia, quia iſto habito omnia habẽtur, & ſine ipſo nihil eſt quicquid eſt. Sicut enim videmus, quod vnus homo magis diligit vnum bonũ, & pingue beneficium, quam multa modica, etiam in domo vnum magnum lumen magis illuminat, quam multa minuta, vnus fons magis iuuat, quam multa ſtillicidia, ſic vere iſte eſt vnus in quo eſt fontalis redundantia omnium bonorum, & idcirco melius cor humanum iuuat & ſatiat, quam omnia alia. Dimittamus igitur modica beneficia diuitiarum. Dimittamus etiam ſtillicidia mundi deliciarum. Dimittamus inſuper luminaria mũdi eminentiarum, & habeamus ſolum vnicum Chriſtum, qui ſolus ſufficit, & ad ipſum veniamus, qui nunquam deficit. Vnde Hieron. ad Paulinum. *Chriſtus omnibus omnia eſt, qui igitur propter ipſum omnia relinquit, habebit vnum pro omnibus.* Iſtum igitur in auxilium innocando, & virtutes eius in verbis modicis comprehendendo dicamus illud dictum Petri Matt. 16. *Tu es Chriſtus filius Dei viui.* In quibus verbis Chriſtus deſcribitur vt fundamentum ſtabiliſſimum, Tu es, Lenimentum ſuauiſſimum, Chriſtus. Firmamentum ſublimiſſimum, Filius Dei viui. Et ſic dico, quod Chriſtus eſt, ſcilicet, Fortiſſimus ſuſtentator corruentiũ. Tu es Dulciſſimus conſolator deſperantium, Chriſtus, Ditiſſimus præmiator laborantium, Filius Dei viui.

B ¶ Dico primo quod Chriſtus eſt ſuſtentator fortiſſimus: Tu inquit es, quaſi dicatur, tu fortiter perſeueras, non deficis, nec etiam deſinis, ſed ſemper es. In præſenti enim eſſe diuinum nõ habet quantum ad ſe, nec præteritũ, nec futurum, ideo dicitur in Pſalmis. *Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.* Et ideo ſicut videmus, quod homo libenter innititur forti & ſtabili rei, & inde eſt, quod ceruis fluuium tranſituris, legimus, quod fortior debet præcedere, & alij fortiores per ordinem ſolẽt ſuccedere, & fortiori qui præcedit, ſolent alij inniti, vt melius valeat à fortiori debilis ſuſtentari: videmus etiam, quod miles prælium cõmiſſurus nõ libenter ſe committit equo debili, ſed quanto plus poteſt durabili, ſtabili atque forti, ſicut volens in altum aſcendere non libenter innititur ſcalæ vermiculoſæ, & putridæ, ſed forti, ſtabili atque firmæ, ſic cum Chriſtus ſit ſtabilis atque durabilis ſuſtentator, fortis & indeficiens, ſupportator, dico, quod tranſeundo fluuium rapidiſſimum mundi huius, & contra vitia prælium cõtinentiæ committendo, nec non ad paradiſum, qui eſt locus altiſſimus aſcendendo, debemus ſibi per ſpem, & deuotionem, & noſtræ ſalutis commiſſionem inniti, & inſiſtere, & ſuſtentationem eius nos penitus cõmendare. Quæ quidem ſua ſtabilis exiſtentia oſtenditur cum dicitur, Tu es, in Pſal. *Tu es rex meus, & Deus meus.* Sed ſi faciamus illam quæſtionem, quæ B. Ioanni facta fuit. *Tu quis es?* ipſe ſine dubio reſpondet. *Ego ſum via, veritas, & vita.* Ioan. 14. Quod exponẽs B. Auguſt. dicit *Ambulare vis? Chriſtus eſt via. Falli non vis? Chriſtus eſt veritas. Mori nõ vis, Chriſtus eſt vita.* Tu es inquit. Et ideo dicit B. Auguſt. lib. 3. Confeſſionum. *Tu ſolus es, quia ſimpliciter es ſolus cui non eſt aliud viuere, & aliud bene viuere, quia tua beatitudo tu es.* Bern. etiam ſuper Cantica dicit, quod Chriſtus eſt

Sapientia,	Ne	Nobis ſapiant voluptatum horrores,
Veritas		Nos ſeducant falſitatum errores,
Virtus,		Nos deprimant prauitatum terrores.

Tu es inquit. Vt etiam dicamus illud Pſal. *Tu es refugium meum in tribulatione mea* Ioan. 6. *Nos credimus & cognouimus, quia tu es, Chriſtus filius Dei viui.* Patet igitur, quod Chriſtus eſt ſuſtẽtamentum principale. Sed multi ſunt hodie fatui, qui magis innituntur rebus, & ſolatijs mundanis, quam ipſi Deo, quod patet, quia in tribulationibus ad Deum, non recurrunt, ſed omiſſo Deo temporalia ſuffragia ſibi quærunt, propter quod fit, quod ſæpe verecunde corruunt, atque cadunt. Similes enim ſunt Elephanti, qui arborem ſciſſam, & debilem pro ſuſtẽtamento eligens, dũ illi innititur, ad terram cadit, & proſternitur. Bonum eſt igitur Chriſtum quærere, pro ſuſtentamento, & caſum ſalutis ſuæ ſibi totaliter commendare, dicendo illud Hier. 17. *Sana me domine & ſanabor, ſaluum me fac, & ſaluus ero.* Vnde de iſto firmiſſimo fundamento dicitur 1 Corinth. 3. *quod aliud fundamentum nemo poteſt ponere, niſi id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.*

¶ Secundo dico, quod Chriſtus eſt conſolator mitiſſimus; C
quia Chriſtus. Chriſtus enim græce idem eſt, quod vnctus latine. Res enim vncta præ aliis eſt lenis, & mitis; & ſuauis. Vnde in Pſ. *Vnxit te Deus oleo lætitia, &c.* Et ideo bene in Pſal. dicitur, quod *ipſe eſt ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus eum.* Chriſtus inquit. Vnde Chriſtus videtur ſimilis aui illi, quæ Anſalonis, ſeu auis paradiſi dicitur, de qua neſcitur vbi naſcitur, quia certo tempore venit; & certo tẽpore recedit. Iſta auis eſt pulchra varietate diſtincta, nullus enim color ſibi deeſſe creditur, & iſta tã piam vocem habere dicitur, quod ad deuotionem, & gaudium incitat audientes, ſicut dicit auctor de natura rerum. Itẽ Chriſtus auis eſt paradiſi, quia certo tempore venit per incarnationem, & certo tempore receſſit per paſſionẽ, & eius habitatio omnib. fuit ignota, quia ipſe ſolus poterat dicere: *Ego ſcio vnde venio, & quo vado,* & etiam ei nullus color virtutis, & perfectionis defuit, iuxta illud. Ez. 16. *Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.* Iſte vocem pijſſimã habet, & habuit, quia ita pius eſt, & miſericors, quod ad deuotionem homines incitat, & inducit. Ideo dicit Matt. 11. *Tollite iugum meum ſuper vos, quia mitis ſum, & humilis corde.* Super quo verbo dicit Hilarius. O, inquit, *quid iugo Chriſti ſuauius? quid eius onere leuius? probabilem fieri, à ſcelere abſtinere, bonum velle, amare omnes, odiſſe malum, æterna conſequi, præſentibus non capi, nolle inferre alteri, quod ſibi ipſi moleſtum ſit perpeti.* Ecce igitur chariſſimi, quomodo Chriſtus vnctus, quomodo ſuauis, & quomodo mitis. Iſte enim fuit vnct⁹, id eſt, ſuauis, dulcis, & benignus, & ideo Chriſtus interpretatur vnctus. Sicut enim res vncta ſuauis eſt, quando tangitur, plicatur quo volueris quando impellitur, ſicut patet de pelle vncta, & ſine clamore incedit quando trahitur, ſicut patet in biga ſeu quadrigia, ſic vere Chriſtus dulcedine pietatis, & benignitatis vnctus, quando tractus fuit ad paſſionẽ, non clamauit per murmurationẽ, quando fuit tactus & præſentatus per ſocialẽ conuerſationem, fuit inuentus ſuauis per pietatem & compaſſionem. Quando inſuper fuit impulſus per orationem, ipſe ad quamlibet partem fuit plicatus per liberalem conceſſionem, quia ad omnem partem ſe inclinauit compatiendo, cõſentiendo, & ſe infimis coaptando, & conformando, de quo Ambroſius ſuper Lucam lib. 4. dicit *Chriſtus omnibus omnia factus eſt, pauper pauperibus, diues diuitib. flens flentibus, cibus eſurientibus, potus ſitientibus, profluus abũdantibus, in carcere cum paupere eſt, cum Maria flet, cum Apoſtolis epulatur, cum Samaritano ſitit, in deſerto eſurit.* Ecce igitur quomodo Chriſtus vnctus, quomodo ſuauis, quomodo plicabilis & cõuertibilis atque mitis. In hoc voluit Chriſtus docere Chriſtianos, qui chriſmate iniunguntur, vel Chriſtianorum prælatos, vel presbyteros, qui conſecrationis oleo liniuntur, quod ipſi debent eſſe ſuaues, & mites, miſericordes pariter, & conformes. Cuius tamen contrarium eſt de multis quærere alibi hoc deductum.

¶ Tertio dico, quod Chriſtus eſt præmiator ditiſſimus, ſeu D
imperator digniſſimus, quod oſtenditur cum dicitur: Chriſtus filius Dei viui. Et ideo vitam ęternam poteſt dare ſuis fidelibus, & eam pro præmio demonſtrare. Quia ſicut de ſeipſo dicit, *Omnis qui videt filium, & credit in ipſum, habet vitam æternam.* Ioan. 3. Et ideo de tali Filio, qui vitam gratiæ & gloriæ multipliciter dat mundo, loquitur Auguſtinus de agone Chriſtiano exponens illud Lucæ 1. *Filius altiſſimi vocabitur,* ita dicens: *O medicinam omnia conſulantem omnia tumentia prementem, omnia tabeſcentia reficientem, omnia ſuperflua reſecantem. omnia neceſſaria cuſtodientem, omnia perdita reparantem, omnia deprauata corrigentem, quis iam ſe extollat aduerſus filium Dei? quis iam deſperet pro quo tam humilis voluit eſſe filius Dei! quis aduerſitatibus cadat, qui naturam humanam tantis perſecutionibus cuſtodiam eſſe videt in filio Dei? quis etiam ſibi clauſum aditum ad regnũ cælorum putet, qui ad publicanos, & meretrices inuitatum eſſe videt filium Dei:* Ecce igitur chariſſimi de iſto filio, quo & quantum proficit fidelibus. & quomodo ſpiritualiter, & æternaliter eſt præmiator ditiſſimus, conſolator dulciſſimus, & ſuſtentator firmiſſimus. Bene ergo dictum eſt. *Tu es Chriſtus filius Dei viui, &c.*

¶ Sed ad quid? pro certo adhuc dicendum eſt de Chriſto in ſpeciali quantum ad eius quatuor ſtatus. Nam

Chriſtus,

Digitized by Google

Chriſtus fuit
- Humilis in incarnatione,
- Patiens in paſſione,
- Nobilis in reſurrectione,
- Agilis in aſcenſione.

Et ideo dico, quod Chriſtus ſecundum ſanctos fuit figuratus in illo animali Ezech. 1. quod *habebat quatuor facies hominis*, ſcilicet, *hominis à parte ante, bouis à parte ſiniſtra, leonis à parte dextera, & faciẽ aquilæ deſuper in parte ſuprema.* Nam Chriſtus

Vt
- Homo naſcitur,
- Bos occiditur,
- Leo excitatur,
- Aquila eleuatur.

Ad denotandum ſecundum Greg. in Hom. 3. quod *Chriſtus homo fuit naſcendo, vitulus moriendo, leo reſurgendo, aquila aſcendendo.* Et de his quatuor, ſcilicet, quomodo

Chriſtus
- Naſcitur,
- Patitur,
- Reſurgit,
- Aſcendit.

per ordinem eſt dicendum.

A *Chriſti natiuitas.* Cum de conceptione Chriſti in præcedentibus multa ſint dicta, ideo de natiuitate breuiter eſt dicendum. Miles volens intrare campũ, ſolet accipere arma congruentia illi generi pugnæ, quam vult facere, & per aliquam occultam viam egrediens in campum, armatum ſe ſubito oſtẽdit. Sic vere filius Dei volens per natiuitatem campum mundi huius, contra diabolũ præliaturus, & in prælio moriturus, & tandem reſurrecturus intrare, cum nõ haberet arma mortalia, ſed æterna, in quibus mori & per conſequens ſurgere nõ valebat, primo in camera vteri virginalis, armis mortalitatis noſtrę ſe induit, & ſic per occultam viam intactæ virginitatis exiuit, & in campo huius mundi ſe mortalem coram omnibus hominibus præſentauit. Et tunc fuit impletũ illud, quod in Pſal. dicitur, *Intrauit Iſrael in Aegyptum.* Sicut enim teſte Dioſcoride, ceraunius lapis precioſus in ventre nubis gignitur, cum coruſcatione, & tonitruo exiens, & deſcendens, contra tempeſtatem vtilis inuenitur, ſic vere Chriſtus in vẽtre nubeo & virgineo genitus, vt tandem tempeſtatem vitiorũ & tormentorum à nobis repelleret, in mundo cum coruſcationibus plurium miraculorum fuit productus, atque natus, & hoc non ſine tonitruo, id eſt, ſine clamore Angelorum cantantium, *Gloria in excelſis Deo, &c.* Et etiam nunciantium iſtam natiuitatẽ, paſtoribus, & dicentium illud Lucæ 2. *Natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus Dominus in ciuitate Dauid.* In quibus verbis iſta natiuitas deſcribitur tribus modis, ſcilicet,

Tanquam
- Humilis, & amoroſa,
- Vtilis, & fructuoſa,
- Nobilis, & glorioſa,

Probat amoroſam præſentiã regis. Natus eſt. Probat fructuoſam ſaluationem gregis. Vobis ſaluator. Probat glorioſam prolationem legis. Quis eſt Chriſtus Dominus.

¶ Dico primo, quod iſta natiuitas fuit humilis, & amoroſa. Natus inquit. Nõ enim potuit maiorem humilitatem, & charitatem oſtendere, quam in virginis vtero carnem ſumere, & in mundũ naſci temporaliter, & venire. Calor enim & feruor ſolis attrahens eſt cauſa, quare ſol nubibus operitur, calor digerẽs quare herba naſcitur, calor reſoluens, quare à nubib. pluuia deſtillatur. Sic vere chariſſimi, calor & feruor exceſſiui amoris, anſa fuit, quod ille, qui eſt ſol refulgens claritate, pluuia humectãs probitate, herba virens honeſtate, ſc. Dei filius (vt dictũ eſt) in nube carnis humanæ velatus, & in mũdo ortus, & natus fuit de ventre nobis, id eſt, de puræ virginis vtero productus & ſæculo deriuatus. Natus inquit, Matth. 1. *Natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus.* Sicut enim amor trahit vnicornem ad gremium virginis, ſic amor, & charitas traxit Chriſtum ad naturam hominis aſſumendam, & ad naſcendum, & habitandum in huius mũdi plagis, & terminis, & ideo Hugo de laude charitatis dicit: *Neſcio ô charitas,* (inquit) *quid magis in laude tua dicere poſſum, vt Deũ de cœlo traheres, & hominem de terra leuares. Eſt magna virtus tua, vt per te Deus vſque ad terram humiliaretur, & homo vſque ad cœlum exaltaretur.* Natus, inquit. Vnde Auguſt. libro de prædeſtinatione ſanctorum, dicit ſic: *Dicimus Chriſtum Deum natum de Deo Patre ſine aliquo initio temporis, eundemque hominem vere natum de virgine matre in plenitudine temporis, nec eius humanitatem qua minor eſt patre, minuere aliquid eius deitati, qua coæqualis eſt patri.* Patet igitur, quod iſta natiuitas fuit humilis, & amoroſa. Circa quod ſciendum eſt, quod Chriſtus natus eſt ad multa, videlicet. Ad diabolum, & mundũ confundendum. Ad populum defendendum. Ad falſum ſæculum deteſtandum. Ad pacis vinculum confirmandum. Ad ſtatũ pauperum commendandum. Ad Eccleſiam ſanctam cõſtruendum ſeu fundandum.

¶ De primo dicitur 1. Ioan. 5. *Omne quod natum eſt ex Deo vincit mundum,* de ſecundo Eccl. 49. *Natus eſt homo princeps fratrum, firmamentum gentis, ſtabilimentum populi.* De tertio Ioan. 18. *Ego in hoc natus ſum, & in hoc veni in mundum,* &c. De quarto 1. Ioan. 4. *Omnis qui diligit fratrem ſuum, ex Deo natus eſt.* De quinto, ſcilicet, quod natus ſit ad ſtatum pauperibus commendandum, & ſtatum diuitum confutandum, ex hoc patet in quantum voluit naſci in præſepio inter animalia, & viſitari à paſtoribus, & etiã in quantum voluit naſci puer nudus & paruulus, ſicut B. Bern. loquitur in ſermone de Epiphania, ita dicens. *Vbi inquit, eſt thronus & aula regia, & frequentia curialis? nam aula fuit ſtabulum, thronus fuit præſepium, tota frequentia Ioſeph & Maria.* De quo etiam poteſt intelligi illud Iob 13. *Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletur multis miſerijs.* Vnde de humilitate iſtius natiuitatis eſt notandũ, quod ipſe natus eſt in ciuitate parua, ne glorie mur de patria. A matre fabro deſponſata, ne glorie mur de parentela. De matre paupere, ne glorie mur in diuitijs, pannis inuolutus, ne glorie mur in veſtibus. In præſepi poſitus, ne glorie mur in lectis. Cum boue & aſino conuerſatus, ne glorie mur in conſortio. De nocte, ne glorie mur in operibus bonis. Patet igitur quod iſta natiuitas humilis fuit & amoroſa.

¶ Secundo dico quod iſta natiuitas fuit vtilis & fructuoſa. B
Nobis ſaluator inquit. Nobis enim eſt datiui caſus & ſignificãs acquiſitionem & vtilitatem, quia ſine dubio acquiſitioni & vtilitati noſtræ non ſuæ natus Chriſtus, vt, ſcil. per natiuitatem ſuam ſaluaremur. Sicut enim videmus quod omnia quæ naſcũtur, nobis potius quam ſibiipſis naſcuntur, patet de ſole, qui oritur non pro ſe, ſed ad mundum illuminandum, flumina etiam non fluunt ad ſe, ſed ad terram irrigandum, hoc item patet in herbis & fructibus quæ non naſcuntur ad ſe, ſed ad mundum paſcendum, ſic Chriſtus nobis non ſibi fuit natus, quia natiuitas ſua ad vtilitatem & neceſſitatẽ noſtram facta eſt. Ipſe enim naſci non indigebat, quia ſemper erat, nos vero natiuitate eius indigebamus, vt ſalutẽ per ipſam haberemus. Nobis inquit. Eſaiæ 9. *Paruulus natus eſt nobis & filius datus eſt nobis &c.* Et ideo de vtilitate ipſius dicit Bern. in ſermone: *O Ieſu ſaluator qui in Bethleem naſceris, quid tam dignum fuit neceſſario perditis, quid tam adoptabile miſeris, quid tam vtile deſperatis;* quaſi dicatur, nihil, iſta natiuitas eſt principium noſtræ redemptionis. Sicut enim dicitur Gal. 4. *Miſit Deus filium ſuum factum de muliere &c.* Et iſta natiuitas fuit

Ad
- Noſtram diſcordiam conciliandum,
- Noſtræ miſericordiæ auxiliandum,
- Hoſtis potentiam humiliandum,
- Noſtram potentiam ſublimandum,
- Noſtram naturam nobilitandum,
- Noſtram ſaluationem perficiendum.

De primo dicitur 1. Tim. 2. *Mediator Dei & hominum ipſe Chriſtus Deus.* De ſecundo in Pſal. dicitur. *Tu vero repuliſti & deſpexiſti, diſtuliſti Chriſtum tuum &c.* Applica de tertio Eſa. 45. *Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubijciam ante faciem eius gẽtes.* Sequitur *Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.* De quarto in Pſal. *Illud producam cornu Dauid paraui lucernam Chriſto.* De quinto Apocal. 19. dicitur ad B. Ioannem Angelum adorare volentẽ. *Vide ne feceris, conſeruus enim tuus ſum &c.* Vnde de eadem nobilitate dicitur Rom. 15. *Suſcipite inuicem ſicut ſuſcepit vos Chriſtus in honore Dei.* Vnde in Vitis patrum de quodam ſancto legitur quod ad punctum mortis riſit, dicens, *Nollem Angelus eſſe, quia Chriſtum video in mea natura, quia ſi eſſem Angelus non viderem.* De ſexto 1. Tim. 1. *Ieſus Chriſtus venit in hunc mundum vt peccatores ſaluos faceret.* Bene igitur concluditur quod iſta natiuitas fuit vtilis & fructuoſa. Nobis inquit de quo Mal. 4. *Vobis timentibus Deum orietur ſol iuſtitiæ.* Et in hymno de corpore Chriſti. *Nobis natus, nobis datus ex intacta virgine &c.*

¶ Tertio dico quod iſta natiuitas fuit nobilis & glorioſa, C
quod oſtenditur cum dicitur. Chriſtus dominus, quaſi dicatur, ille qui natus eſt, eſt Chriſtus, id eſt, vnctus & per cõſequens rex & ſacerdos, & eſt dominus omniũ generalis Thr. 4. *Spiritus oris noſtri Chriſtus dominus.* Quanto enim planeta eſt nobilior, tanto eius

Digitized by Google

eius ortus ſuper noſtrum hemiſphærium nobilior reputatur, & ad ſignificationem & perfectionem rerum nobilium & notabilium fortius operatur, ſicut nobilior reputatur ortus Solis quam Iouis, Iouis quam Saturni &c. Quia igitur iſte fuit ortus & natiuitas non cuiuſcunque, ſed domini noſtri Ieſu Chriſti, nobiliſſimæ prolis, nobiliſſimæ lucis, nobiliſſimi ducis. bene igitur dico quod glorioſus & nobilis debet dici dominus noſter Ieſus Chriſtus & poſſumus dicere, quod nobilitatem iſtam probant cuncta quæ ibi fuerunt, ſcilicet,

Nati diuinitas,
Matris virginitas,
Lucis limpiditas,
Regum ſedulitas,
Stellæ nouitas,
Paſtorum veritas,
Signorum mirabilitas.

¶ Prima igitur nobilitas apparet ex nati diuinitate. Natus enim iſte non fuit purus homo, ſed Deus verus, non ſimplex creatura, ſed naturans natura, non fuit homo qui poſſit peccare, ſed fuit Deus qui poſſit ſaluare. Similis enim fuit ſecundum fabulas Centauris, qui de nube fuerunt generati & ideo duplici natura, ſcilicet, rationabili & animali fuerunt dotati, nam in prima parte fuerunt homines & in poſterioribus equi, vt poetæ finxerunt ad oſtendendum conditionem vnius animalis quod eſt Centaurus, quod ex parte homo & ex parte equus dicitur. Talis enim videtur Chriſtus eſſe, de nube hodie, id eſt, de virgine puer natus, quia ex parte rationabilis, id eſt, Deus, & ex parte animalis, id eſt, homo corporeus, eſt inuentus. Vnde Aug. de verbis docens, dicit. *Iſtæ duæ naturæ vnitæ & coniunctæ fuerunt, vt vnus atque idem Ieſus Deus & homo: aliquando aut agat aut loquatur res diuinas, aliquando humanas.*

¶ Secunda nobilitas patet ex matris virginitate, nobile enim eſt quod virgo concipiat, virgo pariat, virgoque ante partum, virgo in partu, & virgo poſt partum permaneat. Similis enim fuit apibus, quæ à perpetuo ſunt virgines, & ſine ſexus coniunctione ipſæ tamen faciunt mel & prolem. Et ſic loquitur Aug. ſuper Ioan. dicens quod *nobilitas naſcentis fuit in virginitate parentis. Nobilitas etiam parentis fuit in diuinitate naſcentis.*

¶ Tertia nobilitas fuit in luminis claritate. De iſto enim dicitur Luc. 2. quod *lux de cœlo circumfulſit paſtores in nocte natiuitatis.* Ad denotandum, quod iſte qui erat lux vera, omnem hominem illuminans, erat natus.

¶ Quarta nobilitas fuit in Angelici agminis iucunditate. Tunc enim vt dicitur Luc. 2. *Facta eſt cum Angelo multitudo cæleſtis exercitus dicentium: Gloria in excelſis Deo, &c.* Quia vt dicit Aug. in ſermone, *Chriſtus habuit præcurſores Angelos, narratores cœlos, adoratores magos.*

¶ Quinta nobilitas fuit in ſtellæ mirabili nouitate. Nobile enim quid fuit quod iſta natiuitas ſtellam habuit pro nuncio, Angelos pro ſolatio, magos pro obſequio. *Stella* enim vt dicitur Geneſ. 1. *Creata ſunt à Deo in ſigna, tempora, menſes & annos.* Iſta vero illius fuit ſignum qui intemporalis venit in tempore, & incorporalis in corpore. De iſta autem ſtella dicitur Matth. 2. *Vbi eſt qui natus eſt, &c.* ſequitur. *Cuius ſtellam vidimus, &c.*

¶ Sexta nobilitas fuit in paſtorum mira veritate. Paſtoribus enim & perſonis ſimplicibus falſitate carentibus, fuit iſta natiuitas reuelata vt ſic videretur vera, & certa non per fallaciam ſimulata. Luc. 2. *Paſtores erant in regione eadem. &c.* ſuper quo dicit Beda. *Non moueat vilis paſtoris perſona, quia quo rudior ad ſcientiã, quo vilior ad prouidentiam, eo pretioſior fuit ad fidem.* Chriſtus enim non de ſapientibus, ſed de ſimplicibus, non detractoribus, ſed paſtoribus præcones Euangelicos ordinauit.

¶ Septima nobilitas fuit in ſignorum ſeu miraculorum multiplicitate. In ipſa enim hora natiuitatis multa miracula apparuerunt. Nam omnis creatura voluit creatori ſuo honorem exhibere, & ei nato veritatis teſtimonium perhibere, & ideo Paradiſus miſit Angelos ad natiuitatem annunciandum.

Cœlum miſit ſtellam ad viam eis oſtendendum.
Iudæa miſit paſtores ad verbum explorandum.
Oriens miſit Magos ad ei munera offerendum.

Hæc enim ſigna Chriſto nato in Iudæa apparuerunt, ſed non minora inter gentiles populos claruerunt. Narrat enim Hiere. quod poſt captiuitatem Babylonicam reliquus populus deſcendens in Ægyptum, ſacerdotibus gentilium imaginem virginis paruulum lactantis fecit, quam adorandam eis tradidit, & ſic in futuris rebus eos inſtruxit. Tunc etiam Romæ Octauiani imperatoris Sibylla in cœlo circulum in cuius medio virgo paruulum lactans videbatur, oſtendit & illum puerum eſſe verum dominum mundi dixit, ita quod imperator in eodem loco altare fecit, quod aram cœli vocauit. In quo quidem loco fidelis populus Eccleſiam fabricauit, & dictus imperator proclamari fecit, ne quis ipſum orbis dominum vocaret, eo quod alius orbis dominus eſſet. Sed quid de fonte qui per diem & noctem oleum per orbem manauit, dicemus? Quid de templo quod Romani ſummam videntes eſſe pacem in mundo, ædificauerunt, & à dijs ſuis reſponſum acceperant, quod iſtud templum non caderet, niſi virgo pareret, quod ideo Romani perpetuum crediderunt, qui tamen caſum eius in hora natiuitatis viderunt. Omnia enim iſta ſigna mirabilia & multa alia in Chriſti natiuitate fuerunt, quæ Chriſtum verum Deum oſtenderunt. Chriſtus inquit dominus. Ita quod humana natura potuit dicere illud Dan. 3. *Signa & mirabilia fecit apud me Deus.* Et ideo B. Bern. in quodam ſermone in vigilia natiuitatis ſuper illud Matth. 2. Cum natus eſſet Ieſus dicit ſic; licet non eodem ordine verborum. O inquit, *natiuitas illibata ſanctitudine, honorabilis dignitate, amabilis bonitate, inueſtigabilis profunditate, & admirabilis nouitate, quod nec primam ſimilem viſa es nec habere ſequentem, hæc enim fuit neſcia doloris, pudoris, & corruptionis, & non reſerans ſed conſecrans templum vteri virginalis, &c.*

Chriſti paſſio.

Circa paſſionem Chriſti breuiter eſt notandum quod ſicut Ambroſ. ſuper *Beati immaculati. Chriſtus ſe morti tradidit & ſic vita ſe dedit ſuſcepit ſeruitutem, & tibi reddit libertatem* In quibus verbis videtur idem innuere quod ſicut vnum membrum vulneratum & ſanguine diminutum reddit toti corpori ſanitatem, ſic vere Chriſtus vulneratus priuatus ſanguine & occiſus toti corpori, id eſt, Eccleſiæ ſanitatem reſtituit & ſalutem. Nam ſicut dicit Aug. contra hæreſes. *Fuſus eſt ſanguis medici, & factus eſt medicamentum phrenetici.* Quia certũ quod ho no occaſionaliter fuit cauſa mortis Chriſti, mors vero Chriſti eſt cauſa vitæ & ſalutis hominis. Dicit enim Iſid. quod Pythagoras aiebat quod anguis qui eſt homini naturaliter venenoſus & mortiferus de medulla hominis mortui ſolet naſci. Sic vere anguis, id eſt, peccatum hominis venenoſum & mortiferum, quo quidem homo fuit mortuus in peccatis, qui quidem anguis fuit cauſa mortis hominis viui, ſcilicet Chriſti, de cuius tamen medulla hominis mortui, ſuæ mortis ſanguine, & ſuæ mortis virtute fuerunt nati ſpiritualiter, & vitæ gratiæ quam in Adam amiſerant reſtituti quia breuiter ſicut venenum anguis occidit hominem, & medulla hominis mortui generat anguem, ſic venenum peccatorum noſtrorum hominem Chriſtum occidit, eius vero mortis gratia & medulla vitam & gloriam nobis dedit. Vnde 1. Cor. 15. *Quoniam quidem per hominem mors, &c.* Vtilis enim fuit homini Chriſti paſſio, quæ ſua facta eſt reſurrectio. Et ideo breuiter de ſua paſſione & eius neceſſaria & vtili conditione poſſumus breuiter exponere illud Luc. 24. *Oportuit Chriſtum pati*, vbi aduerte quod Chriſti paſſio fuit, ſc. Mirabiliter neceſſaria, quod probat verbum vtilitatis Oportuit Terribiliter afflictoria, quod probat verbum pœnalitatis Pati. Amabiliter voluntaria, quod probat verbum ſanitatis Chriſtum. Dico primo quod iſta paſſio fuit neceſſaria mirabiliter. Oportuit inquit. Oportunum enim & congruum videbatur quod vnus pro omnibus moreretur, vt non totus mũdus in præcipitium laberetur, iuxta prophetiam Caiphæ Ioan. 11. dicentis: *Expedit vt vnus moriatur homo.* Et ſicut apparet quod neceſſarium eſt, quod nubes rumpatur ad hoc quod ſtillante pluuia ſubiecta terra debite irrigetur, ſic vere neceſſarium fuit quod nubes carnis Chriſti per paſſionem rumperetur, vt pluuia ſui precioſi ſanguinis emanante, terra, i. anima irrigaretur per gratiam, & per bonam operationẽ fœcundaretur. Iſta n. nubes eſt qua per paſſionẽ aperta, pluuia ſui dulcis ſanguinis emanauit, tonitruũ, ipſius dicentis *Heli heli*, cum emitteret ſpiritũ, intonuit, coruſcatio plurimorum miraculorum tunc temporis coruſcauit. Ipſo n. moriente terra mota eſt, ſol obſcuratus eſt, &c. Vnde in Pſ. *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ.* Et ſicut videmus de nube quod propter nimiã aduſtionẽ pluuia efficitur rubea & ſanguinea, ſic & de iſta nube, &c. Applica. Sed Chriſtus pro certo ſanguinẽ ſuum fudit & mori voluit triplici ratione, ſc. A

Vt Pater placaretur,
Culpa deleretur,
Homo ſaluaretur.

Peſ

Digitized by Google

Per iſtam enim paſſionem ira patris fuit placata, pater enim erat offenſus propter peccatum Adæ, & ideo oportuit placari, & non potuit placari niſi aliquis de genere ſuo faceret emendam. Cum autem in genere Adam non eſſet qui de tanto reatu poſſet ſatisfacere, voluit Dei filius homo fieri, vt ſic iſtam emendam poſſet facere, quia Deus & homo iſta teneretur facere. De leopardo dominio legimus quod quando ad venandum ducitur & perdit prædam ſuam, ira iraſcitur quod niſi videat ſanguinem, non placatur: ideo venator ſolet agnum occidere, occiſum ſanguinolentum ſibi oſtendere & ſic placatur. Sic vere Deus pater præda humani generis perdita iratus, & offenſus placari non potuit, quouſque agnum immaculatum Chriſtum occiſum cerneret & videret. Figuratus in Angelo, qui videns ſanguinem in poſtibus domorum, in ipſis habitantibus pepercit, & in illa domo primogenita non occidit ſicut dicitur Exo. 12. Sic dominus voluit parcere domui generis humani, quando ſanguinem paſchalis agni Chriſti in eius foribus vidit eſſe. Vnde 1. Ioan. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſ[illegible]t* de humano genere agnum offerente poſſit dicere illud Leui. 1. *Agnum immaculatum maſculum offeretis ad placandum dominum.* Item vt culpa deleretur. Ad hoc enim quod corpora vel res maculis deformes & deturpatæ purgentur & mundentur, neceſſe eſt quod puro aliquo liquore abſtergantur, ſic culpæ macula, quæ à primo parente noſtro Adam in omnem humani generis poſteritatem defluxit, & ſingulorum animas coinquinauit, non niſi puriſſimo ſanguine Chriſti quæ puriſſimis virginis viſceribus accepit, dilui potuit & abſtergi, iuxta illud Apoc. 1. *Chriſtus lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Item vt homo ſaluaretur, & vt cœlum humano generi redderetur. Ad hoc enim vt hæreditas impignorata vel obligata reſtituatur, neceſſe eſt quod ante omnia pretium ſoluatur. Cum igitur per peccatum hæreditas noſtra, ſcilicet paradiſus, fuiſſet obligata, vendita, & à nobis penitus alienata, oportuit antequam reſtitueretur, quod pretium redemptionis ſolueretur, ſcilicet mors & ſanguis Chriſti. Sicut enim dicitur 1. Petri 1. *Non corruptibilibus auro vel argento &c.* Nota illud de hiſtoria Mallini de quodam rege turrim ædificante quod quicquid fiebat in die, poſt noctem deſtructum in mane reperit & inuenit &c. Patet igitur quod paſſio Chriſti fuit neceſſaria

Vt Deus placaretur,
Vt culpa deleretur,
Vt homo ſaluaretur.

Vnde Auguſtinus in ſermone dicit *quod Chriſtus emit ſibi fratres ſanguine proprio, probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occiſos.* Oportuit igitur quaſi diceret, neceſſarium fuit. Vnde ipſemet dicit Lucæ 17. quod *primum oportet ipſum multa pati, & reprobari à generatione hac.* Patet igitur quod Chriſti paſſio fuit neceſſaria.

B ¶ Secundo dico, quod iſta Chriſti paſſio fuit voluntaria quantum ad Chriſtum. Nam ſponte & non coacte ſupplicium ſuſtinuit. Chriſtum inquit, qui interpretatur vnctus, res enim vncta faciliter & ſine difficultate flectitur & plicatur. Ad denotandū quod Chriſtus qui interpretatur vnctus, non coacte, ſed ſicut dicitur Phil. 2. *Factus eſt obediens vſque ad mortem,* dicens patri illud Pſal. *Voluntarie ſacrificabo tibi, &c.* Chriſtus enim ſimilis eſt pelicano, quæ eſt auis voluntaria, quæ dum pullos à ſerpente morſos inuenit, voluntarie cum roſtro in pectus ſe percutit, & ſic virtute proprij ſanguinis deſtillantis à morte ſuſcitat & reducit, ſicut dicit Iaco. de mirabilibus orientalium regionum. Chriſtus etiam ſimilis eſt phœnici quæ eſt auis in ſpecie ſui generis vnica, quæ cum vſque ad præfinitum à natura tempus vixerit, ſuper ſtruem lignorum aromaticorum voluntarie ſe ponit, ipſa à feruore diei igne ſuccenſa comburitur, & tandem in auem priſtinam poſt triduum reformatur, ſicut per omnia dicit Philoſophus & Iſidorus & Ambroſius in hexameron. Re uera chariſſimi talis fuit Chriſtus. Iſte enim videns filios hominis ab antiquo ſerpente in Adam interfectos condolens eorum miſeriæ, voluntarie ſanguinem ſuum fudit, & etiā ſuper ligna aromatica ſanctæ crucis voluntarie ſe immiſit, vbi paſſionis ignibus ſe cremauit, tandem expleto triduo reſurrexit, & ſic virtute ſui ſanguinis humanum genus, quod erat mortuum, rediijt ad vitam & reuixit Oſeæ 6. *Viuificabit nos poſt duos dies, &c.* Igitur paſſio Chriſti fuit voluntaria.

¶ Tertio dico, quod Chriſti paſſio fuit valde afflictoria. Paſſi inquit. Pati enim illationem pœnæ & afflictionis deſignat. Chriſti namque paſſione pene omnia pœnalia, triſtia, & deſolabilia, nihil delectabile fuit ibi. Vnde notare poſſumus quod loquendo moraliter quatuor habuit partes pœnales videlicet

Proditioſum ingreſſum, quia proditioſe inchoata,
Opprobrioſum progreſſum, quia opprobrioſe mediata,
Flagitioſum egreſſum, quia flagitioſe terminata,
Miraculoſum ſuggreſſum, quia miraculoſe prædicata.

¶ Dico igitur quod paſſio Chriſti fuit proditioſe inchoata, C
quia proprij filij, proprius filius, proprius diſcipulus, ipſum occiderunt, & illi pro quibus venerat, ipſum ad illudendum & occidendum gentibus tradiderunt, quod vtique fuit maior dolor, quia magis eſt doloroſum tradi ab amicis, conſanguineis, propinquis, & à ſubditis, quam ab extraneis & remotis. Et ideo Pſal. conqueritur dicens. *Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt.* Et ſic dico quod iſte proditioſus ingreſſus apparuit

In principum conciliatione,
In Iudæ venditione & mercatione,
In oſculi datione & exhibitione.

Erant enim principes proditioſe congregati, vt Ieſum dolo tenerent & occiderent, dicentes illud Ioa. 11. *Quid facimus quia hic homo multa ſigna facit. ſi dimittimus eum ſic, &c.* Cuius ſimile quotidie faciunt, proditores, quia conſilia habent inuicem contra pauperes innocentes. ſicut de balliuis & officialibus videmus, qui in hoc conueniunt ſimul, vt alios dolo teneant & occidant. In Pſ. *Congregati ſunt, conuenerunt in vnum aduerſus dominum & aduerſus Chriſtum eius.* Similes vulturibus quorum collegium & congregatio futura prælij eſt præſagium, ſecundum Plin. Quia communiter à talibus conuenientibus & conſilijs malignorum non ſequitur niſi mors & bellum Chriſti, id eſt, rapina & exactio pauperum ſubditorum 1. Mac. 5. *Gentes congregatæ ſunt aduerſus Iſraelitas* Itē proditioſe venit Iudas ad Ieſum vendendū, ad reuelandum, & hoc fuit quando dixit. *Quid vultis mihi dare & ego eum vobis tradam.* Dicunt enim quidam quod Iudas eorum quæ domino dabantur, procurator, decimam partem habebat, propter quod Iudas trecentorum denariorum decimam partem, quæ ſunt 30. denarij, recuperare volens, Chriſtum pro 30. denarijs vendidit. In quo poſſumus intelligere multa

Contra { Detractores, Mercatores, Sæculares, Peccatores, Poſſeſſores. }

¶ Primum enim notabile eſt contra detractores, quia quantumcunque opus ſit bonum quod facimus, tamen reprehenſione non caremus, quia dato quod Maria vngendo Chriſtum cum ſumma deuotione opus laudabile faceret, ipſam tamen Iudas redarguit. Et ideo exemplo iſtius mulieris bona opera propter detractores non ſunt omittenda, ſed ſecundum conſcientiam frequentanda, quia ſecundum Sen. in quadam Epiſtola: *Nulla tam modeſta fœlicitas, quæ dentibus careat detractorum.* Non curemus ergo dum tamen ſint opera bona quæ facimus, ſed dicamus cum Tullio, quod *in libera ciuitate liberæ debent eſſe mentes & linguæ.*

¶ Secundum notabile eſt contra vſurarios, balliuos & malos mercatores. Iſti enim exemplo Iudæ quando aliquid perdunt, per fas vel nefas recuperare volunt, quinimo, vt perdita reſtaurent, multa mala faciunt & committunt. Iudas enim qui 30. denarios in vnguento perdidit, ipſos Chriſtum vendendo recuperare voluit. Nam vſurarij & alij falſi mercatores mercari, rapere & furari non ceſſabunt, quouſque quicquid per ſuperiores ſitos & alios perdiderunt, reſtaurauerint, ſimiles naturæ in infirmitate depauperatæ, quæ in tantum appetit cibum, quod mortem quandoque incurrit, Eccleſiaſtic. 37. *Propter crapulam multi obierunt.* Cuius exemplum ponitur de muſcis, quia melius eſt vlceroſas muſcas & repletas ſanguine non obijcere, pro eo, quod tandem vacuæ redeuntes, ſolent acrius moleſtare.

¶ Tertium notabile eſt contra ſæculares, quia Iudas vnguentum perditum dixit, pro eo, quod in vſus domini effuſum vidit. Cuius ſimile ſæculares faciunt quia ſi aliquem ad clerum vel religionem vel Dei ſeruitium accedere, vel vitam ſuam emendare cernunt, ipſum perditum reputant atque credunt. Similes fatuis, qui ſemen in terram iactatum perditum credunt, cum tamen multo amplius profert fructum. Ad quid, inquiunt, perdi-

Digitized by Google

perditio hæc? qui talis & tantus fuiſſes, ſi in ſæculo remanſiſſes. Et ideo tales qui à vexatione malorum infeſtantur, debent dicere cum Pſ. *Factus ſum ſicut vas perditum, quoniã audiui &c.* Quartum notabile eſt contra peccatores, quia Iudas de Chriſto vendito habuit 30. denarios, & tamen hodie ſunt multi qui nõ pro 30. imo pro nihilo vendunt ipſum ſicut luxurioſi, pro minima delectatione, auari pro minimo lucro, &c. de quibus dicitur Heb. 6. quod *iſti crucifigunt Chriſtum rurſum in ſemetipſis.*

¶ Quintum notabile eſt contra temporalium poſſeſſores, quia dictum eſt, quod *burſa & adminiſtratio pecuniarum Iudæ fuit tradita, quamuis fuit fur & malus.* Adminiſtratio vero ſpiritualiũ nõ Iudæ peſſimo, imo Petro iuſto & ſancto fuit tradita & data, Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Ioan 21. *Paſce oues meas.* Ad denotandum quod Deus reputat parum temporalia, multum vero ſpiritualia, quia adminiſtratio temporaliũ aliquando committitur ipſis malis. Pſalm. *Ecce ipſi peccatores abundantes in ſæculo* De adminiſtratione vero ſpiritualium nunquam à Deo vt communiter committitur, niſi bonis. Cuius contrarium faciunt multi prælati, qui facilius homini ignoranti committunt curam centum animarum, quam de temporalibus redditibus committerent vnum nummum, qui e hodie curant de temporalibus plus quam de ſpiritualibus, plus de terrenis quam æternis. Cuius tamẽ contrarium in præſenti articulo facit Chriſtus, & cuius contrariũ docet Apoſtolus 1. ad Corinth. 6. dicens: *Contemptibiles in ſæcularibus eſſe ponendos, & ſpirituales occupandos.* Patet ergo ſecunda proditio quæ fuit in paſſionis inchoatione, ſcilicet, quomodo proditioſe venit Iudas ad Chriſtum vendendum.

D ¶ Item dico quod proditioſe venit ad Chriſtum oſculandum. Dederat enim ſignum proditor eis, dicens: *Quem oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum, & accedens oſculatus eſt eum. Accepto ergo 30. denariis oſculatus eſt eum ex more, dicens. Aue rabbi, quo tandẽ videns, quod Chriſtus morte damnatus eſſet, pœnituit, & reſtituit pecuniam, dicens, peccaui &c. Iudæi vero dubitabant de pecunia. Non licet eam mittere in corbonam, id eſt, in arcam communem pro vſibus templi, & ideo Iudas agrum pro ſepeliendis peregrinis emerunt.* Ex quo poſſumus elicere tria, ſcilicet,

Primum contra blanditiam proditorum,
Secundum contra proteruitam obſtinatorum,
Tertium contra auaritiam vſurariorum.

¶ Primum eſt notabile contra blanditiam proditorum ſiue verboſorum, quia Iudas oſculando & ſalutãdo magiſtrum tradidit occidendum. Cuius ſimile videntur facere deceptores, qui oſculando & plaudendo & ſalutando & adulando fidelitatem & amicitiam fingendo, aliorum conſilia ſolent inueſtigare, & tandem damna & præiudicia procurare. Similes falci, quæ prius herbas amplexatur, poſtea pungit. Similes barbitonſori, qui primo vngit, poſtea pungit. Similes potatori, qui oſculando ſcyphum, vinum ſuum ſubtrahit & emungit. O quot tales ſunt in mundo, qui ſub ſpecie boni decipiunt proximos & amicos, Figura in Ioab. 2. Reg. 20. *qui tenens mentum Amaſæ, dixit ei: Salue mi frater, & alia manu eduxit gladium, & occidit eum.* Contra quos Hieren. 9. *Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta eſt in ore ſuo, pacem cum amico ſuo loquitur, & occulte ponit ei inſidias.*

¶ Secundum notabile eſt contra nequitiam vſurariorum. Iudas enim dicitur pœnituiſſe & reſtituiſſe. Iſti vero cõtinue peccant, & nunquam pœnitent, & ſi remordente conſcientia aliquando pœniteant, nunquam tamẽ propter hoc reſtituunt aut ceſſant, ſed continue rapinas, vſuras & lucra accumulant & augmentant. Iſti enim ſimiles ſunt iſtis maſtinis canibus antiquis, qui infeſtati à muſcis nunquã ſolent ſe de loco ſuo mouere, ſed vibrando caput, ipſas aliquantulum excutere, & propter hoc non ſolent recedere, ſed redire, quia proculdubio tales quãdoque caput conſcientiæ bene mouent & concutiunt, quando, ſcilicet, cogitant de peccatis, ſed nunquam propter hoc locum peccati vel ſtatum dimittunt, quinimo male cõſuetudinis vinculo detenti in idem redeunt. Pone hic ſi vis de leone, & allega illud 2. Petr. 2. *Canis ad vomitum reuerſus, &c.* Item ſimiles ſunt illi de quo narratur in vitis patrum, quem volens quidam ſanctus conuertere, duxit ad ſyluam, & facta ſtrue lignorum, non potuit portare, aggrega inquit plus de lignis, minus potuit leuare, pone inquit plus & leua, & non poterat, quomodo inquit poteris modo, quia primo quando multo minus erat non potui? Talis es tu inquit ſanctus, quotidie tentas leuare & excutere pondus peccatorum tuorum, & non potes, & nihilominus non ceſſas quotidie peccata aggregare, & ſemper tentas pœnitere & excutere, quo audito pœnituit. Toto ergo impetu ſunt onera peccatorum reiicienda, iuxta Senec. qui dicit quod *vitia ſunt excutienda, non defendenda*, alias tantum cumulatur in fine pondus, quod neceſſario in infernum deſcendunt.

¶ Tertium notabile eſt contra auaritiam, quia Iudæi illam malam pecuniam non in vſus proprios expenderunt, ſed in vſus pietatis expoſuerunt, & exinde agrum figuli in ſepulturam peregrinorum emerunt. In quo notatur quod ager figuli qui plaſmauit mundum, ſcil. paradiſus per Chriſti paſſionem emitur, vt peregrini & aduenæ, id eſt, ſancti (de quib⁹ 2. Cor. 5. *Quamdiu ſumus in corpore, peregrinamur à domino*) ibidem æternaliter ſepeliãtur. Et in quo etiam notatur quod de mammona iniquitatis debemus nobis amicos facere, & agrum paradiſi & æterna tabernacula cõparare. Hi ergo ſunt peiores, qui de male acquiſitis nullum bonum faciunt aliis, ſed ſibi, vxoribus & paruulis retinent & reponunt Similes vulturi, qui prædam ſuã aliis auibus ſicut aquila non diuidet, ſed in nido ipſam reſeruat & reponit, vbi multoties putreſcit. Quia iſti nolũt aliquid indigentibus erogare, ſed blada, vina & alia vltra debitũ reſeruare, ita quod quandoq; ſolet totum putreſcere, & perire Iac. 5. *Agite nunc diuites &c. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, veſtimenta veſtra à tinea comeſta ſunt, argentum &c.* Sic patet igitur quomodo paſſio Chriſti tam per Iudæos, quam per Iudam proditioſe fuit inchoata. Et bene proditioſe, quia ipſe venerat ad Iudæorum petitionẽ, tamen ipſi procurauerunt mortem & paſſionẽ: dicit enim Philoſophus quod elephas animal maximũ ſic venatur, duæ enim puellæ cantantes in deſerto ponuntur, ad quas dum venit elephas, voce delectatur earũ, vnde vnius lambit mammillas alia ipſum proditioſe occidit. Ceruus etiã quaſi modo ſimili venatur, vnus enim venator ſibilat & dum ceruus ſibiloſe delectat, alius ſpeculum ſibi parat. Sic vere chariſſimi ceruus & elephas noſter Chriſtus, cantibus & precibus, ſibilis & ſibilis ipſorũ Iudæorum ad deſertũ huius mundi fuit tractus, & tam ab vna puella quam ab alia, id eſt, tam à populo gentili (qualis fuit Iob qui dicebat Iob 13. *Quare faciem tuã abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum?*) quam ab illis de populo Iudaico multipliciter inuocatus. Eſa. 64. *Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum* Sed iuſtũ proditioſe vulnerauerunt tam Iudæi quam gentiles, & tam Pilatus quam Iudæorum exercitus illum qui pro ipſis venerat, occiderunt Tob. 1. *Occiderunt regem filii eius.* Fuit ergo paſſio proditioſe inchoata, quod eſt primum principale.

¶ Deinde dico quod iſta paſſio fuit opprobrioſe mediata. In perſona enim Chriſti dicitur in Pſal. ipſi Deo patri: *Propter te ſuſtinui opprobriũ &c.* Quia pro certo nullus vnquam ſuſtinuit maiora opprobria quã ipſe, & maxime habito reſpectu ad perſonam ipſius. Iſta enim opprobrioſa mediatio & deductio conſiſtit in quatuor, ſcil., in E

Captione,
Illuſione,
Petri negatione,
Flagellatione,

Iſte fuit captus & ligatus. Die enim ſancto Iouis facta cœna paſchali cum diſcipulis intrauit hortum delitioſum. Ad denotãdum quod ad hortum paradiſi intrare volebat, & ipſũ aperire fidelibus diſponebat, vbi poſtquam oraſſet & diſcipulus multipliciter exhortatus eſſet, venit Iudas cum Iudæorum multitudine copioſa, quibus cum Chriſtus dixiſſet. *Quem quæritis: omnes ceciderunt retro, diſcipuli vero timentes fugerunt & ſaluatorem ſolum cũ canibus dimiſerunt.* De quo quidem duo notabilia elicere poſſumus. Vnum circa Iudæos obſtinatos & inſanos, & aliud circa amicos friuolos atque vanos.

¶ Primo quidem circa obſtinatos & peruerſos, quia iſti dato quod tandem mirabilia domini vidiſſent, & auriculam ſerui abſciſſam etiam reſtitutam aſpexiſſent, non propter nec à captione ceſſauerunt. Quod etiam quotidie videmus in Iudæis, quia miracula poſſunt cernere, & tamẽ non volunt à ſua malitia reſilire, quia mens obſtinata à malo conceptu nunquam retrahitur, nec amore nec timore flectitur aut retrahitur, & ideo dicitur quod iſti ciciderunt retro, quia qui retro cadit, vbi cadit non videt. Sic nec obſtinatus nec obcœcatus videt quo regitur vel quo tendit. Figura in Heli, de quo dicitur. 1. Reg. 4. quod *de ſella cecidit retrorſum, & fractis ceruicibus expirauit.* Pſalm.

Qui cadit, non adiiciet vt reſurgat. Boni vero ſi cadũt aliquoties per peccatum (iuxta illud Prouerbiorum 24. *Septies in die cadit iuſtus. & reſurgit*) non retro, ſed in faciem ſuam dicuntur cadere pro eo quod bene vident vbi cadunt, quod ſcilicet, delinquendo Dei gratiam perdunt, & ideo ſolent per pœnitentiam reſurgere, & ad ſtatum gratiæ reuenire. Dan. 2. *Cecidit in faciem, & adorauit.* Aliud notabile eſt circa amicos mundanos. Apoſtoli enim qui Chriſtum in cœna quando comederat, in introitu vrbis quando à turbis honoratus fuerat, aſſociauerunt, ipſum ſolum in periculo dimiſerunt, quoniam ipſum eſſe in mortis & tribulationis articulo conſpexerunt. Quibus amici mundani ſunt ſimiles, qui bene aſſociant hominem quamdiu durãt proſpera, ipſum vero dimittunt quando inſurgunt aduerſa. Similis etiam locuſtis & muſcis, quæ in æſtate quando fructus abundant in terra, in magna copia inueniuntur, in hyeme ingruente frigore non videntur. Quia ſicut dicitur Eccleſiaſt. 6. *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in neceſſitate,* Fuit igitur captus & ligatus.

¶Item dico, quod fuit illuſus, deriſus, & colaphizatus. Capto enim & ligato domino, ſtatim eum ad Annam, ad Caiphã duxerunt, vbi tandem velato capite eum percuſſerũt, & poſtea ducentes ad Herodem, ipſum veſte alba induerunt, & tandem reducentes ad Pilatum purpura veſtierunt, & deriſorie, tanquam regi loco ſceptri in manu tradiderunt arundinem, & coronam ſpineam in capite poſuerunt, ipſumq; ſicut regem ſalutauerunt, dicentes. *Aue rex Iudæorum, & ſputis ſpurciſſimis conſpuerunt.* O Deus quales & quantæ fuerunt iſtæ deriſiones? tacuit, & de malorum iniuriis non curauit, docuit etiam ſpiritualiter exemplo ſuo quod nos debemus capite velari per humilitatem, alapis percuti per aduerſitatem, albis veſtibus indui per innocentiæ puritatem, purpura veſtiri per patientiam, arundine, id eſt, crucis baculo ſuſtentari per conſideratione͂, ſpinis coronari per pœnitentiam, & inſuper ſputis & verbis malorũ laceſſiri, per iniuriam nos admonuit. Iuxta illud Leu. 19. *Non quæras vltionem nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum.* Fuit igitur deriſus & colaphizatus.

¶Item fuit à Petro non ſemel, ſed pluries negatus. Iſta eſt enim vna maxima pœna, videre amicum à fidelitate deficere, & illum qui fuerat ſibi ita coniunctus quod dixerat. *Et ſi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, ita videtur denegare. Iſtud tamen diſpenſatione diuina permiſſum eſt, tribus de cauſis vt, ſcilicet, maiores non præſumere diſcerent, item vt peccatores non deſperarent, & vt prælati ſucceſſores eius propriam fragilitatem cognoſcant.

¶Item fuit ad ſtipitem grauiter flagellatus. Pilatus enim crudelitati Iudæorum volens ſatisfacere, ipſum flagellandum tradidit, vt ſic ſatiatis, poſſet ab eis Ieſum à morte liberare, & ideo poſtquam fuiſſet laceratus, dixit eis. *Ecce homo* quaſi dicat, homo frater veſter eſt, compatiamini. Ac ſi allegaret illud Sen. in prou. *Nullum animal eſt amoroſius, nullum maiori arte tractandum quam homo.* Qui tamen ſatiati non fuerunt, imo in ipſum grauius exarſerunt, *& Crucifige eum, Reus eſt mortis clamauerunt.* In quo poſſumus notare quod hodie mali Eccleſiaſtici ſunt ipſis ſæcularibꝰ peiores & crudeliores. Pilatus enim ſæcularis & paganus Chriſtum liberare volebat, grex tamen ſacerdotum & pontificum hoc nolebant, ſed furibunde, *Crucifige, Crucifige, clamauerunt,* ita quod nunc videretur impletum illud Pſal. *Furor illis ſecundum ſimilitudine͂ ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ.* Et nota quod illi comparantur aſpidi, quia aſpis hominem mordens & venenans, facit

Calorem immutari,
Membra infrigidari,
Dolore grauari,
Mortem accelerari.

Quia inter tres dies dicitur occidere & ſiti fatigare, & maxime aſpis quæ dicitur ſitula. Item illæ plus nocent quæ ſunt mares, quæ ſunt ſeniores, & illæ quæ in montibus manentes, illæ quæ ſunt fameſcentes, & illæ quæ ſunt iratæ & frementes, ſicut dicunt Iſidorus & Plin. Reuera tales fuerunt in præſenti Iudæi veneno ſi. Chriſtum enim quem momorderunt, decolorem & deformem fecerunt, in quantum faciem eius ſputis viliſſimis fœdauerunt, & in quantum de ipſo totum ſanguinem extraxerunt. Eſa. 53. *Vidimus eum, & non erat aſpectus, virum dolorum & ſcientem infirmitatem.* Dolorem etiam maximum cauſauerunt, quia infra tres horas tempore paſſionis mortem accelerauerũt, quia *ſexta hora crucifixus eſt, & nona expirauit*, & ipſum ſitim pati propter tormenta fecerunt, ad litteram, dicentem *ſitio*, & ſic in ipſo ſuam malitiam compleuerunt, de quo dolore dicit ipſe Chriſtus Thren. 1. *O vos omnes qui tranſitis per viam, &c.* Et proculdubio iſti fuerunt peſſimi, quia iſti ad literam fuerunt mares & maſculi, quia mulieres ita non ſæuierunt in Chriſtum, ſicut viri, imo de *filiabus Hieruſalem* legimus *quod ſuper eum flebant*, & de *vxore Pilati quod ipſum voluit expedire.* Item iſti fuerunt antiqui, ſeniores enim populi & honorabiliores cauſa fuerunt mortis ſuæ. Item iſti fuerunt montuoſi, quia Iudæa ad literam in montibus ſita eſt. Item iſti erant irati, & veneno malitiæ inſtigati. Vnde igitur dico quod furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis: iſti ſunt qui dicebant illud Sapient. 2. *Circumueniamus iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis &c.* Vſque, contumelia & tormento interrogemus eum &c. Vide ibi ſi vis, quia ibi figuratus eſt totus proceſſus malitiæ Iudæorum. Vnde ſequitur ibidem. *Hæc cogitauerunt & errauerunt, excæcauit enim eos malitia eorum.* Sic igitur patet quomodo Chriſtus

Ad ſtipitem fuit flagellatus,
A Petro pluries negatus,
Multipliciter deriſus & diffamatus,
A vilibus perſonis captus & ligatus.

Quare bene dico quod iſta paſſio fuit opprobrioſe mediata.

¶Denique dico quod fuit flagirioſe conſummata. Iſta autem dura conſummatio fuit, ſcilicet.

In Sententia tam impia.
Anguſtia tam anxia.
Sæuitia tam noxia.

Ibi enim fuit ſententia impia. Audiens enim Pilatus quod Iudæi ſibi dicebant, *Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris*, accuſari Cæſari timuit, & innocentem morti adiudicauit, & poſtea manus ſuas lauit dicens, *Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius.* Cuius quidem Pilati ſimilia ſunt duo genera perſonarum, ſcilicet illi qui timore dominorum ſuorum, & ne perdant gratias eorum, ne apud eos accuſentur, non dubitant malas ſententias proferre, & iure vel iniuria pecunias ab innocentibus extorquere: ſciunt enim quod alias gratiam dominorum ſuorum non haberent niſi lucrum propriis dominis reportarent. Gen. 25. *Iſaac diligebat Eſau, eo quod de venationibus eius veſceretur, &c.* Huic etiam ſunt ſimiles quidam, qui ſi aliquid mali ad inſtantiam aliorum faciunt innocentes & liberos ſe eſſe credunt, ſicut Pilatus innocentem ſe dicebat, eo quod iſta non de ſua voluntate, ſed ad inſtantiam aliorum faciebat. O Pilate non ſic: ſcriptum enim eſt Exod. 33. *Non ſequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquieſces ſententiæ, vt à vero deuies,* quod quia non ſeruaſti in hoc ſæculo, ideo in alio pœnas non modicas incurriſti. Sed ſi vis pone hic de Pilato, de Veronica, de tunica inconſutili, & quomodo ſe occidit, & tandem prope Viennam de qua natus fuit, in quodam puteo ſepultus fuit. Vide in legenda de hiſtoria ſanctorum. Fuit igitur ibi impia ſententia.

¶Item ibi fuit noxia ſæuitia. Ibi enim fuerunt Iudæi crudeles vltra modum & ſæui in quantum innocentem damnauerunt ad pœnam talis & tam enormis tormenti. Modus enim ipſius crucifixionis oſtẽdit qualiter in Chriſtum gens impia deſæuit, quia ipſum Chriſtum crucem ſuam portare coegerunt, ipſum tandem nudum ſuper crucem extenderunt, & ibi cum clauis groſſis & male formatis & non per fabrum ſed per que͂dam ribaldum factis conclauauerunt. Dic ſi vis de clauis quomodo fuerunt facti, & ſic cum cruce ſurſum erexerunt. Tunc impletum eſt illud Threnor. 4. *Filia populi mei eſt crudelis ſicut ſtruthio in deſerto.* Struthio enim ouum ſuum bene obliuiſcitur, ipſũ tamen non frangit. Iſti tamen ouum, id eſt fratrem & amicum ſuum Chriſtum, non ſolum obliuioni dederunt imo etiam fregerunt & occiderunt, quapropter crudeles non ſicut ſtruthio, ſed plus fuerunt ſæui.

¶Item dico quod ibi fuit pœnalitas & anguſtia, & id à parte Chriſti. Quid enim pœnalius quam præſente matre ſuſpendi, cum latronibus deputari, ſputis defœdari, verbiſque rideri, ſpinis lacerari, lancea vulnerari? Iſte primo fuit nudatus, tandem, vt dictum eſt, cruci fortiter conclauatus, & inclinato capite fuit beata anima priuatus, & mortis vulnere ſauciatus. In nuditate enim commendauit nobis paupertatem, dicens. Iob 1. *Nudus enim egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc*, in conclauatione, commendauit nobis boni propoſiti ſtabilitatem,

tem,vt ſic dicat Gal 2. *Chriſto confixus ſum cruci.* In capitis inclinatione nobis commendauit humilitatẽ. Eccleſiaſt. 4. *Magnati humilia caput tuum.* Et nota ſi vis, quid in Chriſto ſunt tria notabilia,ſcilicet.

Capitis inclinatio,
Corporis depoſitio,
Plagarum emanatio.

Dico capitis inclinatio. Iſte enim humiliauit caput ad multa,ſc. ad vanam gloriam vitandam,quia titulum habebat deſuper. *Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.*

¶Item ad perfectam obedientiam oſtendendam,quia *ipſe eſt qui factus obediens patri vſque ad mortem* Phil. 2.

¶Item ad gratias patri agendum propter victoriam contra hoſtem Gen. 24. *Inclinauit ſe homo & adorauit.*

¶Item ad infernum comminuendum, quia iam ipſum volebat aggredi,dicens Oſeæ 13. *O mors,ero mors tua, morſus tuus ero inferne.*

¶Item ad peccatoribus compatiendum,& ad noſtras miſerias intuendum Ioan.20. *Inclinauit ſe, & proſpexit in monumentum.* Item ad noſtras preces exaudiendum. Pſalm. *Inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.* Dico corporis diſpoſitio. De quo vide ſupra vbi Crux in §. Sexto dico. Dico plagarum perforatio. Chriſtus enim quinque plagas habuit, per quas ſanguis pretioſiſſimus deſtillauit. In quo notatur, quod Chriſtus fons miſericordiæ eſt,& ideo plures riuulos voluit habere,per quos aquas miſericordiæ peccatoribus deſtillaret. Figuratus in probatica piſcina, *quæ quinque porticus habebat, in qua ſanabatur qui primus deſcendebat.* Quia, ſcilicet, illi qui in illam piſcinam gratiæ Chriſtum, ſcilicet, per quinque porticus quinque vulnerum ingrediuntur, hoc eſt dictum, per conſiderationem paſſionis Chriſti ad ipſum afficiuntur,& ei compatiuntur,ſani à cunctis vitiis efficiuntur, & à cunctis criminibus abluuntur Apocal. 7. *Lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni.* Ideo de iſtis dicit Bern. *Vndique patet viſcera miſericordiæ tuæ bone Ieſu,nec deſunt foramina per quæ effluant.* Quia ſicut à capone in veru poſito deplumato, igni applicato,& denudato,ſtillat pinguedo, ſic à Chriſto in veru crucis poſito,& clauato, in igne paſſionis exuſto, gratiæ ſtillat plenitudo,& benedicti ſanguinis ſaluificãs ſanctitudo. Exemplo arboris thuris,quæ in æſtate in cortice ſcinditur, & liquor odoriferus diſtillatur, de quo Deus ſuauiter incenſatur, & medicina languentib. procuratur, quia liquor ſanguinis à cortice humanitatis Chriſti in æſtate,& feruore paſſionis perforata ſtillãtis, eſt Deo patri ſuauis odoratio,& infirmis peccatoribus ſalubris medicatio, vt Chriſtus in cruce ſicut botrus in arbore pendẽs: figuretur Apocal. 22. vbi dicitur, quod *ex vtraque parte fluminis erat lignum vitæ afferens fructus 12. per menſes ſingulos.* Et Ez. 47. *Erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinam.* Quia Chriſtus in cruce lignum vitæ dicitur, qui fructus 12. nobis mittit, quibus ſanat, ſatiat atque paſcit. Iſtos autem 12. fructus enumerat Bern. dicens. *Sic largus eſt ille diſpenſator, qui carnem ſuam dedit in cibum, & ſanguinem in potum, animam in pretium, vulnera in remedium, brachia in refrigerium, crucem in clypeum, cor in iudicium, aquam in balneum, ſudorem in medicamentum, clauos in ſalſamentum, coronam ſpineam in ornamentum, verba in documentum, vitam & mortem vtramque in exemplum. Hi ſunt 12. fructus ligni vitæ.* Sic igitur patet chariſſimi quomodo tria notabilia inter cætera in Chriſti paſſionis conſummatione fuerunt,ſcilicet,

Plagarum deſtillatio,
Corporis depoſitio,
Capitis inclinatio.

Et ſic oſtenſum eſt quomodo in iſta cõſummatione fuit pœnalitas & anguſtia, Crudelitas,& ſæuitia, iniquitas,& iniuſtitia. Et ſic patet tertium membrum principale, ſc. quod Chriſti paſſio fuit flagitioſe conſummata.

G ¶ Inſuper dico, quod fuit miraculoſe prædicata vel reuelata. Videmus enim quod fracta nube apparent coruſcationes, fracto ſpeculo apparent ibi plures imagines. Aperto libro apparent, & videntur ſcientiarum veritates. Sic vere Chriſtus qui dicitur nubes rorida, ſpeculum ſine macula, liber ſignatus. cum eſſet integer,& vnus, vna ſola imago, ſcilicet,humanitatis in eo relucebat, multaque ſecreta fidei in ipſo libro clauſo latebant, & lux diuinitatis ſicut in nube tenebroſa in eo latitabat,ſed iſto libro per paſſionem aperto, iſto ſpeculo per paſſionem fracto, iſta nube per paſſionem reſoluta, cœperunt coruſcatione miraculorum ſplendere, inceperunt ſecreta Dei refulgere,& duæ imagines Dei, & hominis in ipſo ſpeculo apparere, vt ſic de Chriſto mortuo dicatur illud quod de Heliſæo dicitur Eccleſ. 48. *In vita ſua fecit monſtra, & in morte mirabilia operatus eſt.* Iſta autem mirabilia, quæ fecit, quæ deitatem eius oſtenderunt, fuerunt

Solis eclipſis.
Terræ tremor.
Veli ſciſſura.
Lapidum fractura.
Monumentorum apertura

Accidit enim ſicut fit in morte principum, vbi omnis familia ſignum doloris oſtendit,& nigro ſe colore contegit. Quia, ſcilicet, familia rerum tota videns ſuum creatorem mortuum, ſignum doloris voluit oſtendere, vt ſic poſſet hominem ad compaſſionem fortius inuitare. Et ideo ſol videns creatorem mundi nudum radios ſuos ſubtraxit, vt eius nuditas velaretur.

¶ Terra videns creatorem ſuum mori, cœpit tremere,ac ſi ipſum ſuſtinere pendulum triſtaretur,& ſe excutere conaretur.

¶ Velum quod operiebat ſancta ſanctorum, incepit ſe diuidere, vt tanta iniquitas à ſancto patris ſolio videretur.

¶Lapides vero ſe inceperunt ſcindere, vt horrore tantæ nequitiæ pars interior tangeretur.

¶Monumenta aperta ſunt, ne ipſis mortuis tanta crudelitas celaretur. Quid plura? Proculdubio chariſſimi in his omnib9 à creaturis docemur, quod creatori, & redemptori noſtro mortuo debemus compati,& de eius miſeriis lamentari, vt exemplo ſolis ſplendorem lætitiæ,& totius inanis gloriæ recõdam9. Ezech.32. *Solem nube tegam.* Exemplo terræ tremorem,& compaſſionem habeamus Pſalm. *Terra tremuit,& quieuit.* Exemplo veli nos per Eleemoſynas diuidamus. Prouerbiorum 5. *In plateis aquas tuas diuide.* Exemplo lapidũ nos per cõtritionem ſcindamus Pſalm. *Interrupit petram in eremo.* Exemplo monumentorum nos per confeſſionem aperiamus Eccleſ 34. *Aperti ſunt theſauri, & euolauerunt nebulæ.* Et ſic factis debitis obſequiis ipſum in ſudario puræ innocentiæ, in monumento cordis,& conſcientiæ per deuotionem ſepeliamus, vt eum per iugem memoriam ibidem cum militibus cuſtodiamus, & ſeruemus 3. Reg. 20. *Cuſtodi virum iſtum: ſi enim lapſus fuerit, erit anima tua pro anima eius.* Quam quidem cuſtodiam debet nobis taliter facere, quod ipſum in ſua gloria videamus, Amen. Patet igitur quod Chriſti paſſio fuit

Miraculoſe reuelata,
Flagitioſe conſummata,
Opprobrioſe mediata,
Proditioſe inchoata.

Et iſta eſt tertia pars auctoritatis noſtræ, qua oſtenditur ꝙ iſta paſſio fuit afflictoria, quod oſtẽditur cum dicitur Pati. Quia ſicut dicitur 1. Pet. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis.* Et 1. Pet. 3. dicitur quod *Chriſtus pro peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus &c.* Bene igitur dictum eſt, quod oportuit Chriſtum pati. Hoc igitur de Chriſti paſſione ſufficit. Vide in ſermone. *Hæccine reddis domino popule ſtulte, & inſipiens?* Pone hic totum quod ibi, quia ſub alia forma ponitur ſeries paſſionis. Item vide ſupra de ſanguine,& ſole. Et ſi vis pulchra originalia de paſſione, vide in ſermone dicto. Hæccine, multa poſui, quapropter hic pauca dixi.

Chriſti reſurrectio. A

Sicut dicit Gregorius in moralibus exponens illud Iob ideo, quod redemptor noſter ſuſcepit mortem, ne mortem timeremus, ſed ſurrexit, vt reſurgere confidamus. Ad quod quidem facit Ap. 1. ad Cor 15. qui per omnia videtur velle Chriſti reſurrectionem ſicut exemplariter præcedere, & noſtram eius exẽplo in fine temporũ poſſe venire. Igitur de Chriſti reſurrectione aliquantum procedentes dicamus, quod Chriſtus fuit ſicut ſtrenuus miles, qui ſi aliquo caſu ceciderit, ſtatim fortiter reſurgit,& aduerſariis ſuis ſe ponit. Ad quod etiam exemplũ facit naturæ, quia ficus Ægyptiaca ſecũdum Plinium in aqua poſita ſtatim ſubmergitur, tãdem vero de profundo aquæ reſurgit, & cum magis imbibita creditur, tunc incredibiliter ad ſuperficiẽ eleuatur. Sic proculdubio chariſſimi miles fortis, & ſtrenuus Ieſus Chriſtus, qui ficus dici potuit propter bonorum operũ fœcunditatem, & Ægyptius propter paſſionis aduſtionem & pœnalitatem 1. Reg. 30. *Puer Ægyptius ego ſum,* quanquam nuper per mortem ſicut per quendam fortem aduerſarium fuiſſet deiectus & proſtratus,& inferius in terra & in inferno abſorpt9 a-

Digitized by Google

liqualiter & ſubmerſus, ibi tamen diu teneri non potuit, quinimo incredibiliter ſuperius ſe leuauit, & hoſte ſub ſe poſito de morte fortiter triumphauit. Vnde 1. ad Cor. 15. *Abſorpta eſt mors in victoria.* Et Oſeæ 13. *Ero mors tua ò mors, &c.* Vt ſic de ipſo reſurgente dicatur illud Rom. 6. *Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur, &c.*

¶ Igitur exponamus verba præmiſſa: *Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur.* In quibus aduerte, quod in actu tria reſpiciuntur, ſcilicet, terminus à quo, & terminus ad quem, & ſubiectum. Sic in iſta reſurrectione neceſſarium eſt videre à quo fit, & ad quid fit, & per quem. A quo, quia à morte, ad quem, quia ad vitam, per quid, quia per Chriſtum, qui ibi fuit cauſa materialis, & cauſa efficiens. Ergo dico quod iſta reſurrectio triplicem habet cauſam, vnam

Perfectiuam,
Impulſiuam,
Allectiuam.

Prima fuit Chriſti fortitudo, [quia Chriſtus.]
Secunda fuit ipſius mortis turpitudo, [A mortuis.]
Tertia vitæ longitudo. [Iam non moritur.]

Reſurrexit ergo Chriſtus propter vigorem proprium vt eũ exerceret. Chriſtus. Horrorem noxium vt eum præualeret vel præcaueret. A mortuis propter ſplendorem æternitatis plurimum vt eum poſſideret. Iam nõ moritur. Et bene dico quod in iſta reſurrectione fuit cauſa. Effectiua vigor diuinitatis. Chriſtus. Impulſiua horror mortalitatis. A mortuis. Allectiua ſplendor æternitatis. Iam nõ moritur. Nos enim moraliter exemplo Chriſti debemus ſpiritualiter reſurgere à vitiis & peccatis, propter vigorem gratiæ, qui ſit interius, vt quilibet ſit Chriſtus, id eſt, gratia vnctus. Propter horrorem nequitiæ, qui ſit exterius. A mortuis Propter amorem gloriæ, quæ ſit ſuperius. Iam non
B moritur. ¶ Dicamus primo quod Chriſti reſurrectio facta eſt propter interiorem vigorem, quod notatur cum dicitur Chriſtus. Chriſtus enim nomẽ eſt ſuppoſiti nõ naturæ: ſignat enim. Chriſtus ipſum Deum & hominem. Chriſtus enim lingua græca idem eſt quod vnctus: videmus autem quod res vncta, lubricoſa eſt, & non poteſt teneri ſicut patet de anguilla, quæ cũ teneri creditur, recedit. In quo notatur quod iſte qui erat Deus, & erat linitus oleo lætitiæ, & gratiæ, à morte detineri non potuit, quinimo elapſus eſt de ſuis, ſcilicet, manibus, & reuixit. Chriſtus inquit. In quo ſpiritualiter docemur, quod ſi vncti gratia fuerimus, à peccato faciliter reſurgemus. Vnde de Chriſti, & noſtra reſurrectione dicitur 1. ad Cor. 15. *Chriſtus reſurgens à mortuis, primitiæ dormientium, &c.* Chriſtus igitur reſurrexit virtute intrinſecæ diuinitatis. Diuinitas enim in morte ſemper cum humanitate remanſit. Et ideo quamuis anima, & corpus eſſent diuiſa, ipſi tamen iterum corpori vnita, corpus reuixit. Mediante enim aliquo vnctuoſo duo quæ digreſſa ſunt, faciliter cõiunguntur, ſicut patet de duobus digitis ſi ſit in medio aliquod vnctuoſum. Cum igitur iſte vnctus dicatur, non mirum ſi quod in eo ſeparatum fuerat per mortem, per reſurrectionem iterũ reunitũ fuit, & ſi quid in Chriſto ceciderit, reſurrexerit. Chriſtus inquit. Iſte enim tunc ſimilis fuit phœnici, quæ ſine adiutorio extrinſeco poſtquam triduo incinerata fuerit, iterum reuiuiſcit Similis etiam fuit pantheræ, quę poſtquam triduo dormierit in cauerna, rurſus euigilat, & de ore tantum odorẽ mittit, quod animalia poſt ſe attrahit. Similis etiam leoni, qui triduo iacens mortuus, & ſine vita, ad clamorem patris vitam recipit, & aſſumit, ſicut dicunt Plin. & Soli. Similis inſuper videtur illis auibus quæ Crauans ab occidentalibus appellantur, quæ ſine coitu naſcuntur, & circa malos nauium abietinos in aqua putrefactos de limo generantur, quæ adhærentes arbori vitam non habent, ſed in mare cadentes, vbi magis mori videbantur, vitam recipiunt, & viuæ de mari exeuntes, & plumas paulatim acquirentes, per aera volitant, & diſcurrunt. Ecce igitur chariſſimi quomodo Chriſti reſurrectio in ipſis rebus exemplatur, & quomodo ab ipſa natura multipliciter figuratur. Quia Chriſtus Dei filius dicitur phœnix, quæ eſt auis vnica nullum habens parem pro eo, quod iſte vnigenitus eſt patris, & matris. Dicitur panthera, quæ eſt beſtia colorata, propter picturam totius perfectionis, honeſtatis & conuerſationis quam habuit. Dicitur *Leo de tribu Iuda*, propter fortitudinem qua viguit.

C ¶ Secunda facta eſt Chriſti reſurrectio propter horrorem mortalitatis exteriorem, ne ſcilicet, ab ipſa corrumperetur. A mortuis inquit. Vis enim vnius contrarii in alterum agens melius conualeſcit, ſicut patet, quod ignis fortius flagrat quando aſperſionem aquæ ſibi contrariæ prope ſentit. Sicut etiam ignis in nube rorida detentus, ardẽtius inflammatur, & pro eo, quod à ſuo contrario detinetur, exinde vires ſumit, & rupta nube exterius per aera egreditur, & leuatur. Per talem modum poſſum dicere, quod horror mortuis fuit cauſa reſurrectionis Chriſti. Conſtat enim quod Chriſtus dicitur vita Ioan. 14. *Ego vita ſum veritas & vita.* Et merito, cum *ſit filius Dei viui*, ſicut dicitur Matth. 16. Et ideo quando à morte contrario ſuo ſe vidit perſonaliter detineri, ex horrore ipſius mortis vires, & audaciam reſumpſit, & ſic exinde exiit, & reſurrexit. A mortuis inquit Ipſe enim conquerendo in Pſalm. dicebat. *Ipſi me poſuerunt in lacu inferiori.* Ac ſi diceret vbi nõ erat locus meus, & hoc quia ſicut apparet Ioan. 11. *Ego ſum reſurrectio, & vita, qui credit, &c.* cuius tamen contrarium ſpiritualiter faciunt mali, quia detineri à morte culpæ non abhorrent, quinimo ibi delectantur & iacent, & tamen ipſam ſibi nociuam, & contrariam eſſe vident. Quamuis enim de natura auis ſit ſurgere, & quod teneatur inferius, abhorrere, quandoq; tamen alæ eius tam fortiter inuiſcantur quod contra naturã inferius detinetur. Sic vere quamuis homo naturaliter appetat ſurgere à peccato, tamen quãdoque fit quod viſcus mundi delectabiliũ ipſum ita fortiter ſtringit, quod à morte culpæ exemplo Chriſti nunquam ſurgit, ſed ibi iacet atq; dormit, contra illud Apoſtoli ad Col. 3. *ſi conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite.* Nõ ſic chariſſimi, ſed ſicut viſum eſt, Chriſtus ſurrexit propter exteriorem vilitatis horrorem. A mortuis inquit.

¶ Tertio dico, quod ſurrexit propter ſuperiorem æterni[illegible]tis amorem cum dicitur. Iam non moritur, quaſi dicatur, ad ſurgendum ipſum mouit non ſolum virtus diuinitatis, quæ in ipſo latebat. non ſolum etiam horror mortis, quam circa ſe videbat, verum etiam amor æternæ vitæ, quam habere volebat. Iam non moritur inquit. Nihil enim appetibilius quam vita, & inde eſt, quod omnia quantumcunque vilia, & modica mortem fugiunt, & vitam deſiderant atque volunt, ſicut videmus de vermibus, & pediculis, & de muſcis Non mirum ergo ſi Chriſtus ad vitam redire voluit, & ſi à mortuis reſurrexit, & maxime quia reſurgendo ad vitam nos præceſſit, & noſtræ futuræ reſurrectionis forma fuit, & mortem ſibi in præſenti, & nobis in futuro mirabiliter ſubiugauit. Iam non moritur inquit quaſi diceret, iam habet dominium ſuper mortem dicens illud Pſalm. *Non moriar, ſed viuam, & narrabo opera Domini.* Vnde videtur ad propoſitum facere, quod de ſcorpione dicit Plinius. Accidit enim quod ſcorpio parit vndecim filios, mater autem omnes interficit ſucceſſiue, quod videns vltimus filius, ſuper clunes matris aſcendit, vbi à cauda tutus exiſtit, & in vltionem fratrum ſuorum, matrem occidit, & interficit. Chariſſimi mater noſtra eſt mors Iſta enim omnes in vtero ſuo portat, mors enim nihil aliud eſt quam non eſſe. Cum ergo à non eſſe incipiamus, videtur quod mortem pro matre, & pro initio habeamus. Quia igitur proculdubio iſta mater noſtra mors omnes filios ſuos occidere conſueuit (iuxta illud Iob 30. *Scio quod morti trades me, vbi conſtituta eſt domus omni viuenti*) iſtud tamen videns vnus de filiis ſuis, ſcilicet, vnus de mortalibus Chriſtus (qui dixerat Sapient. 7. *Sum quidem ego mortalis homo ſimilis aliis hominibus*) ſuper iſtam matrem aſcendit, & contra eam reſurgendo præualuit, & eam tam ſibi quam aliis ſubiugauit in quantum certitudinem reſurgendi cunctis hominibus dedit. Iſte enim eſt qui dicit Oſeæ 13. *Ero mors tua ò mors.* Auguſtinus lib. 4. confeſſ. *Deſcendit huc vita noſtra, & tulit mortem noſtram, & occidit eam de abundantia vitæ ſuæ, mors enim in ipſius reſurrectione præcipitata,* & in parte, quo ad ipſum, ſcilicet, & alios qui cum eo ſurrexerunt, in iudicio vero ex toto præcipitabitur quantum ad omnes, quia omnes quidem reſurgemus, nunquam amplius moriemur in ſempiternum. Iam non moritur inquit. Ergo 2. Cor. 5. *Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, vt & qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit.* Quid vltra? proculdubio Chriſtus fuit ſicut aquila cuius iuuentus fuit renouata, ſicut illa palma ſingularis, cuius eſſentia fuit reſtaurata, ſicut vitrum, cuius natura, figura & imago in igne iterum fuit reparata. De aquila enim legimus quod plumas veteres deponens ſolet mirabiliter iuueneſcere. De quadam palma ſingulariter dicit Plinius, quod in Æthiopia eſt ſingularis palma, quæ ſi præ nimia ſenectute, deficit, à ſeipſa ſolet iterum redire, & renaſci.

De

De vitro vero legimus, quod in igne fuſum ſolet antiquitatem deponere, & recipere, & aſſumere claritatem. Sic vere chariſſimi Chriſtus per reſurrectionem alis antiquis, id eſt, mortalitatis veſtibus depoſitis, ad vitam priſtinam eſt reſtauratus, & quod plus fuit, ad claritatem corporis per dotes gloriæ, eſt eleuatus. Dicatur igitur illud Pſalm. *Replet,* (ſupple, Deus pater) *in bonis deſiderium ſuum, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua,* vt ipſe dicat Iob 29. *Iuuentus mea ſemper renouabitur, & ſicut palma multiplicabo dies.* Iam non moritur Ioan. 5. *non morietur in æternum.* Sic igitur pater quomodo ad reſurrectionem Chriſti tria ſunt aptata, ſcilicet, ſ[illegible]tus, qui appetebatur. Iam non moritur. Virus quod abhorrebatur. A mortuis. Virtus quæ dominabatur. Chriſtus inquit, & ſic ſufficit. Vide ſupra de ſurgere, & reſurgere.

A *Chriſti aſcenſio.* Quoniam ſecundum Gregorium in homil. vbi tractatur illud Canticorum 2. *Ecce venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Chriſtus venit de cœlo in vterum, de vtero venit in ſtabulum, de ſtabulo venit in crucis patibulum, de cruce venit in ſepulchrum, de ſepulchro redit in cœlum, reſtat vltimo de iſto reditu aliquid dicere, & de Chriſti aſcenſione aliquantulum iuxta meum modulum balbutire. Videtur ergo quod ſic fuit de Chriſto aſcendente, ſicut ſolebat eſſe de victore Romano cum triumpho de prælio redeunte. Narratur enim quod quando Princeps exercitus Romani cum triumpho rediret ad vrbem, ſibi certi fiebant honores. Primo enim in curru quem portabant quatuor equi albi, vehebatur. Secundo omnes captiui quos in bello acceperat, currum ipſius ſequebantur, in ſignum victoriæ. Tertio quicunque reus ei obuians, & eius currui adhærens, veniam conſequebatur. Quarto populus Romanus eidem obuiam veniebat, & laudes eius, & victorias fatebatur. Chariſſimi ſic eſt quod princeps exercitus Angelorum nuper in natiuitate mundum præliaturus intrauit, & tandem in paſſione contra diabolum dimicans, & præualens, ciuitatem eius ſcilicet infernum obſedit pariter, & poſſedit, & ciues illius loci ſcilicet ſanctos patres violenter malis gradibus dæmonum ſecum duxit, iuxta illud Zach. 9. *Tu autem in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua.* Iſte autem mediante reſurrectione ſua hodie ad vrbem Romanam, id eſt, ad paradiſum per aſcenſionem voluit reuenire, & ideo cum honore quadruplici ipſum ibidem contigit introire. Quia ſcilicet primo de reſurrectione currus ſuus, id eſt, corpus, & quatuor equi albi, id eſt, quatuor dotes gloriæ, ſcil. agilitas, ſubtilitas, impaſſibilitas, & claritas, ſibi data fuerunt. Figuratus in Helia qui *in curru igneo, & equis igneis* dicitur aſcendiſſe in cœlum 4. Reg. 2. Secundo dico, quod captiui quos de inferno extraxit ſc. ſancti patres, poſt eum iuerunt, & eius currui adhæſerunt Pſ. *Aſcendens Chriſtus in altum, captiuam duxit captiuitatem.* Tertio quia quicunque rei ad eum conuerſi ſunt, fidem eius ſuſcipiendo, miſericordiam meruerunt Ioel. 2. *Omnis qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.* Quarto quia populus vrbis paradiſi, id eſt, Angelorum agmina eidem obuiam venerant, & tam de incarnatione quam victoria mirantes, ſibi laudes, & glorias cecinerunt. Et ideo ſecundum Hier. iſta verba. *Quis eſt iſte Rex gloriæ:* ſunt verba Angelorum eidem obuiam venientium, & illa quæ ſequuntur: *Dominus virtutum ipſe eſt, &c.* Sunt verba Angelorum Chriſtum conducentium in aſcendendo Vnde dicit. *Virtutes Angelicæ de myſterio carnis induta, ſtupefactæ quærunt. Quis eſt iſte Rex gloriæ? quibus reſpondent cum Domino venientes Dominus fortis & potens, &c.* Ideo breuiter iſti Angeli Chriſto in aſcēſione obuiātes, de aſſumpta carne admirantes, & de redemptis patribus ſtupeſcentes, potuerunt dicere illud Luc. 22. *Si tu es Chriſtus, dic nobis palam.* Vbi poſſumus de Chriſti aſcenſione aduertere quod in iſtis verbis.

Supponitur quæſtio dubitatiua (Si tu.)
Exponitur actio poteſtatiua, (Es Chriſtus,)
Supponitur ratio diſſolutiua. (Dic nobis.)

B ¶ Angeli enim aliqui in die iſta verbi humanitatem ignorauerunt, ideo dicunt. Si tu es, Dei tamen poteſtatem prædicauerunt dicendo. Chriſtus: Et facti veritatem inquiſierunt, dicentes. Dic nobis palam, quia omnia debes ſcire. ¶ Dico igitur primo quod hic oſtenditur facti magnitudo, quæ fuit dubitata, quod oſtenditur cum dicitur. Si tu es, acſi diceret, nos neſcimus. Circa hoc aduertendum eſt quod ſicut ipſi reges facta ſua ardua non reuelant ſemper à principio omnibus amicis, & maxime quando volunt quod lateat inimicos (iuxta conſilium Eccleſ. 6. vbi dicitur. *Multi ſint tibi amici, conſiliarius ſit autem vnus ex mille.*) Sic Deus arduiſſimum ſuum ſecretum ſcilicet verbi incarnationem non videtur à principio omnibus amicis ſuis, ſcil. Angelis publicaſſe, ſed ex certis cauſis eiſdē ad tempus occultaſſe, quapropter in aſcenſione videntur aliquid dubitaſſe, & dubitando quæſiuiſſe. Si tu es inquiunt. Et hoc eſt quod dicit: Ambr. libr. de initiandis, vbi ait: *Dubitauerunt Angeli cum Chriſtus reſurgeret, dubitauerunt poteſtates cælorum videntes, quod caro in cælum aſcenderet, denique dicebant. Quis eſt iſte rex? Et cum aliqui dicerent. Tollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ, alii dubitabant dicentes. Quis eſt iſte rex gloriæ?* Et ſi abſurdum videatur quod Angeli (qui teſte redemptore, ſemper vident faciem patris) aliquid ignorauerunt, tamen quia Deus in ſpeculum voluntatium, ideo ſe non oſtendit niſi quā[illegible]m vult, etiam ipſis beatis, & ideo non eſt incongruum ſi aliqua certa ſua opera voluit aliquando aliquibus occultare, ſicut de die iudicii Chriſtus dicit quod *de die illa & hora nemo ſcit, neque Angelus, neque filius in quantum homo, ſed pater ſolus,* & in hoc commendatur arduitas redemptionis noſtræ, quæ non ſolum dæmonibus ſed etiam bonis Angelis extitit occulta. Mirati ergo ſunt quia Dei filium videbant ſaccinas veſtes humanitatis portare, & quod plus erat, quia videbant eas non ſolum humiles & ſaccinas, imo etiam per paſſionem diruptas & diſſutas. Et ideo de ipſis dubitantibus & mirantibus exponitur illud Eſa. 63. *Quis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra? quare &c.* Et ideo ipſi potuerunt dicere quærendo illud verbum Luc. 22. *Si tu es Chriſtus, &c.* ¶ Secundo dico, quod hic oſtenditur verbi celſitudo quæ fuit probata, cum dicitur Chriſtus. ac ſi dicerent: Si tu es Chriſtus, non oportet dubitare, quia ſi ſic, tu es potens domum tuam aſcendere & redire. C Sicut enim videmus quod ſol de altitudine poli arctici deſcendendo ſe elongat per virginem tranſeundo, & veniens, vſque ad ſignum capricorni, iterum polo appropinquat aſcendendo per circulos aquilonis, vſque ad tauri altitudinem ſe deflectens: ſic Chriſtus ſol iuſtitiæ qui per ſignum virginis, id eſt, per vterum virginis benedictæ deſcenderat vſque ad capricornum, id eſt, vſque ad aſſumptionem noſtræ humanæ naturæ carnalis, fœtidæ & hircinæ, hodie voluit ad polum arcticum, id eſt, ad cœlum aſcendere, & illuc vnde deſcenderat, reuerti, dicens illud Ioan. 16. *Exiui à patre, & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrem,* de quo Eph. 4. *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia deſcendit in inferiores partes terræ:* Chriſtus inquit. Vnde Gregor. Hom. 29. *Qui cum per humanitatem aſcenderet in cœlum, per diuinitatem ſuam & terram pariter continebat & cœlum.* Illa enim natura cui dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis,* hodie in cœlum ibat. Chriſtus enim ſimilis fuit ciconiæ, quæ ſi hyeme dimittit nidum ſuum, tamen in æſtate redit ad ipſum. Similis etiam fuit aquilæ, quæ ſi propter prædam capiendam de ſua rupe vbi nidificat deſcendit, tamen illuc capta præda iterum reaſcendit. Quia proculdubio Chriſtus vera eſt aquila, de quo dicit Greg. li. Moral. 29. *quod ipſe fuit homo naſcendo, bos moriendo, leo reſurgendo, aquila aſcendendo,* ad nidum, ſcil. & rupem paradiſi vnde per incarnationem venerat in mundum, vbi prædam humanitatis accepit, qua capta ad cœlum aſcendendo voluit redire, & ibidem aſcendere, & prædam humanitatis ſecum mirabiliter tranſportare. Vnde Greg. in Homil. *Redemptor noſter in ea carne quam aſſumpſerat abiit in cælum.* Locus carnis noſtræ proprie eſt terra, quæ quaſi ad peregrina loca ducitur, dum per redemptorem noſtrum in cœlo collocatur, & ideo breuiter de Chriſto concluditur Exod. 4. *Aſcendens in cælum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Quia Chriſtus captiuitatem ſanctorum patrum, quos dæmones captiuauerant in infernum, ſurſum captiuam traxit & duxit, vbi libertatem propriam perpetue eis dedit. Ad hoc facit exemplum de venatore qui ſecrete cubile tigridis intrat, beſtia alibi peruagante, & exinde catulos ſuos quos ibi inuenit, ſubtrahit & deportat, rediens autē fremens beſtia nō inueniens catulis, ipſos odore perſequi ſolet, & tunc venator vnum vel plures de catulis ipſi in via relinquere ſatagit. quod inueniēs beſtia ſatagit reportare, & venator fugiens & equum vel nauē aſcendens ſolet tutius alios ſecum ferre, ſicut dicit Solinus de mirabilibus orientis. Chariſſimi tigris præceps & crudelis beſtia eſt diabolus, cuius cubile eſt infernus, cuius catuli erant populus ſanctorum patrum & aliorum detentorum. Eſa. 34. *Ibi cubauit lamia, ibi habuit foueā ericius, & enutriuit catulos ſuos.* Igitur Chriſtus venator noſter cubile huius beſtiæ, ſcilicet, infernum ſecrete poſt mortē intrauit, ibiq; quoſdam catulos diaboli, ſcil. ſanctos

patres rapuit,& ſecum de inferno portauit. Aliquos vero, ſcil. damnatos ſibi furenti dimiſit. Sic ergo venator noſter Chriſtus equum ſuum & nauem ſuam ſcilicet corpus & humanitatem per reſurrectionem aſcendit,& ſic cum dictis catulis ſanctis patribus in die aſcenſionis vltra mare huius ſæculi tranſfretauit,& ad paradiſum furente diabolo tranſuolauit. Iud. 5. *Surge Barach, apprehende captiuos tuos ô fili Abinoen.* Vnde de iſto deſcenſu ad inferos & ad cœlum aſcenſu loquitur Aug. contra Fælicianum Arianum dicens ſic. *Scio ad inferos diuinitatem Dei filii deſcendiſſe proprietate carnis, ſcio ad cœlos carnem aſcendiſſe merito diuinitatis.* Sic igitur patet chariſſimi, quod in verbis iſtis de aſcenſione oſtenditur verbi celſitudo quę fuit prædicata. Chriſtus inquit.

D ¶ Tertio dico, quod oſtenditur rei certitudo quæ fuit exorata. *Dic nobis palam* inquiunt: Ac ſi dicerent, tibi credendum eſt ſi dixeris, quia nunquam niſi verum dicis. Dic nobis palam, quia, ſcilicet, qui vult verum dicere, nō ſolet occulte ſed palam narrare. Veritas enim ſimilis eſt alaudæ, quæ valde dicitur diligere claritatem & lucem. Mendacium autem ſimile eſt buboni, quæ valde diligit noctem, obſcuritam & vmbram. Quia pro certo veritas vult palam coram omnibus apparere in luce, ſed mendacium ſemper vult ſub vmbra alicuius velaminis latitare. Cum igitur *Chriſtus ſit veritas, vita & via*, ſicut dicitur Ioan. 14. hinc eſt quod voluit palam facta ſua & dicere & facere, & in luce omnia propalare, quod apparuit in aſcenſione præſenti, quæ facta eſt videntibus Apoſtolis, obuiantibus Angelis, apertis cœlis, & cantantib. ſanctorum patrum choris & populis. Dic nobis palam quaſi dicatur: Antea cū mortalis eras. multa non palam, ſed occulte & in prouerbio dicebas, nunc vero quia immortalis factus es, palam dicere & facere cuncta debes. Quod etiam ipſe promiſerat Ioan. 16. *Venit hora cum iam non in prouerbiis loquar, ſed palam de patre meo annunciabo vobis.* Vt ſic ſibi poſſit dici illud ibidem. *Ecce palam loqueris, & prouerbium nullum dicis.* Sic igitur patet quod in verbis iſtis Angeli in die aſcenſionis inquiſiuerunt *Dic nobis palam* inquiunt, de deitate prædicauerunt, Chriſtus inquiunt. De humanitate dubitauerunt. Si tu es. Sufficiat. Vide de aſcenſione vbi inuenies &c.

A *Cibus.* Nota, quod cibus inuenitur corporalis, ſpiritualis, criminalis, ſacramentalis & æternalis. Cibus corporalis eſt ſumendus cum ſobrietate: Cibus ſpiritualis eſt edēdus cum auiditate: Cibus æternalis eſt quærendus cum ſedulitate. De cibo corporali dicitur Iob 30. *Radix iuniperorum erat cibus eorum.* Et Prou. 27. *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos.* Talis enim cib. ſobrie eſt ſumendus, exemplo Apoſtolorum armatorum qui ſecundum Solinum tantæ fuerunt temperantiæ, quod de triduo in triduum ſolummodo cibum ſumebant. Ezech. 4. *Cibus tuus quo veſceris, erit in pondere.* De cibo ſpirituali dicitur Ioan. 4. *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis.* De cibo criminali, id eſt, de peccato qui eſt cib., & complacentia, iniquorum dicitur Leu. 7. *Non ſumetis ſanguinem in cibos* De cibo autem ſacramentali, id eſt. de Euchariſtia dicitur Exod. 16. Vbi loquitur de manna, quod *donec filii Iſrael venirent in terram habitabilem, hoc cibo aliti ſunt.* De cibo æternali dicitur in Pſal. *Paraſti cibum illorum, &c.*

B ¶ Cibus autem prout hic accipitur moraliter in ſcriptura, modis pluribus poteſt dici. Aliquando enim per cibum intelligitur mundi proſperitas ſeu poſſeſſio, aliquando gratiæ puritas ſeu deuotio, aliquando doctrinæ veritas ſeu inſtructio, aliquando gloriæ voluptas ſeu refectio. Dico ergo primo, quod per cibū intelligitur mundi proſperitas. Sicut enim cibus ſumptus moderate eſt corporis nutrimētum, ſic ſi immoderate ſumitur corpori eſt magis detrimentum, quia, ſcil. ex eo infirmitates variæ generantur, febres, apoſtemata & repletiones, & cætera ſimilia. Sic pro certo cib. mundanæ proſperitatis ſi diſcrete & moderate ſumatur, & ſi recto modo eo quis vtatur, vtilis & proficuus poteſt eſſe. Vnde Eccl. 13. *Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum.* Sed procerto ſi immoderate & ſuperflue & ſine diſcretione ſumatur, tunc mirabiliter eſt nociua. Iſtud patet de malis diuitibus, qui cibo mundanæ proſperitatis indiſcrete ſe replent. Et ideo in ipſis febres auaritiæ, apoſtemata ſeu inflaturæ ſuperbiæ, liuor & in munditia luxuriæ generantur. De tali cibo loquitur ſcriptura Eccl. 14. *Confundet te in cibis ſuis,* ſcilicet, mundus. id eſt, diabolus in mundana proſperitate, *vt exinaniat te bis vel ter.* Diabolus enim in cibis ſuis, id eſt, in mundana proſperitate & temporalibus bonis, quæ adminiſtrat, confundit hominem, & hoc bis vel ter, in quantum ad tria bona, quæ ſibi aufert, ſcilicet, bona naturæ, bona gratiæ, bona gloriæ. Talibus autem accidit ſicut Lupo, qui famem valde diu dicitur ſuſtinere, tandem arctatus fame ad prædam inhiat, ita quod ſolet cibis mirabiliter ſe replere. Et tunc cum vt dicit Plin. vult quieſcere, & ludere, & ſi venator fugauerit, non poteſt fugere, niſi forte vt leuior efficiatur cibos quos comederat, velit proiicere, vel euomere. Iſtud idem videtur de cane, qui propter cibos comeſtos quandoque efficitur infirmus, ita quod ipſos neceſſario euomit. Sed quod valde vile eſt, illud, quod prius vomuerat, reaſſumit. Sic vere (chariſſimi) poſtquam homo diu ſuſtinuit famem paupertatis & indigentiæ, quandoq; accidit, quod inuenta præda, id eſt, aliquo fortunæ lucro, cibus mundanæ proſperitatis ſe ſuperflue cumulat, & replet, ita quod tunc valde diligit quieſcere, & ludere, & in mundi delitiis delectari, patet quia tunc volunt fieri milites, & viuere ſicut nobiles, & potentes, quando tamen venator, id eſt, mors, vel aliqua grauis infirmitas appropinquat, tunc iſtos cibos neceſſe habēt dimittere, & vomere, & ſeipſos neceſſario vacuare. De hoc dicitur Iob 20 *Cibos, quos deuorauit, euomet & de ventre illius extrahet illos Deus.* Multi etiā ſunt, qui more canis cibos, id eſt, diuitias, quas in infirmitate vomuerant, & reſtituerant, cum ad ſanitatem venerint reaſſumunt. 2. Petr. 2. *Canis reuerſus ad vomitum, & ſus lota in volutabro luti.* Iſte eſt ergo cibus mundialis poſſeſſionis, de quo quidem cibo intelligi poteſt illud Eccleſ 33. *Cibaria, & virga, & onus aſino.* Et bene aſino, cuius cib. ſunt cardones pungentes, cuiuſmodi ſunt diuitiæ, quas iſti aſini magis diligunt, quā cibos gratiæ Euchariſtiæ, & gloriæ pretioſos Thren. 1. *Dederunt quæque pretioſa pro cibo ad refocillandum animam.* Et iſti ſunt fatui, qui credunt animas ſuas bonis temporalibus refocillare & ſatiare, quia vere tales cibi nō ſatiant, ſed irritant appetitum. Et hoc eſt, quia auaritia obliuiſcitur habita, & ſemper inhiat ad habenda. Dicit enim Geruaſius, quod Lupus qui ceruarius dicitur, talis eſt conditionis, quod dum cibū comedit, ſi forte oculos diuertat alibi, ſtatim obliuiſcitur ipſum, & circuit ad alium perquirendum, maximæ enim obliuionis eſt animal. Sic vere multi ſunt mundi diuites, qui cibos diuitiarum habent apud ſe præ oculis abundanter, ſed reuera ipſas videntur obliuioni dediſſe, quia, ſcil. ac ſi nihil haberent non ceſſant alias quærere, & ad amplius anhelare. Obliuioni enim dederunt quid aliquando fuerunt, & quid etiam modo ſunt, & ſemper videntur cogitare quid erūt. Ideo bene dixit Seneca, quod *habet peſſimum auaritia, quia non reſpicit vnde veniat, ſed quo vadat.* Vnde Threnor. 1. *Senes mei in vrbe conſumpti ſunt, qui quæſierunt cibum ſibi.* Et bene dixit ſenes, in quibus, ſcilicet, auaritia dominatur. Iſte eſt igitur malus cibus, qui, ſcilicet, non ſatiat. Ideo iuſti talem cibum non debent appetere, ſed horrere exemplo Tobiæ, *qui à cibis gentilium abſtinebat.* Tob. 1. Et ſic patet, quod eſt cibus temporalis poſſeſſionis.

¶ Secundus cibus eſt ſpiritualis deuotionis. Gratia enim & C
deuotio ſunt cibus animæ: ſecundum enim Conſtantinū cibus eſt neceſſarius ad humoris deperditi reſtaurationem. Calor n. naturalis continue conſumit humorē, & ideo membra ſiccitate grauarentur & nutrimento debito fraudarentur, ſi cibo & potu nō vegetarentur. Sic vere (chariſſimi) cibus gratiæ & deuotionis, & maxime cibus Euchariſtiæ membra ſpiritualia, id eſt, virtutes in eſſe conſeruat, & humorē pietatis qui continue per calorem auaritiæ deperditur, reſtituit & reſtaurat. Et ideo tali cibo vti debemus, ne ſiccitatem indeuotionis incurramus. Sicut enim dicit idem, cibus temperatus in corpore virtutem conſeruat, ſanguinem augmentat, ingenium acuit, vires operādi tribuit, ſanitatem cuſtodit, ſomnum dulcem & placidum inducit. Sic vere cibus deuotionis conſeruat virtutem perfectionis, augmentat ſanguinem compaſſionis vel memoriæ Chriſti paſſionis, acuit ingenium ſpiritualis diſcretionis, vires etiam fortificat ad laborem bonæ operationis, inducit etiam ſomnū æternæ requiei & conſolationis. Ideo de his omnibus poteſt dici illud 3. Regum 19. quod *cum Helias comediſſet, & bibiſſet, ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei.* Quantum vero ad cibum Euchariſtiæ debemus aduertere, quod vnus & idem cibus eſt vni proficuus, & alteri nociuus, ſicut patet de carnibus & vino, qui ſanos nutriunt, infirmos autem occidunt. Vnus enim & idem cibus conuenit ſano, & nocet ægroto, ꝓficit iuueni, & ſeni nocet, vtilis eſt laboranti, & nocet quieſcēti. Sic pro certo cibus Euchariſtiæ, quamuis ſit vnus & idem, digne tamen

Digitized by Google

men ipſum ſumentibus proficit, indigne autem ſumentes interficit. Iſte enim cibus illis, qui ſunt infirmi per fragilitatem, illis, qui ſunt ſenes per tepiditatem, illis, qui ſunt quieſcentes per carnalitatem, eſt contrarius, & nociuus. Iſtis loquitur Apoſtolus Heb. 5. *Facti eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo.* Sanis vero, id eſt, iuſtis & bonis proficit, & eos in eſſe virtutis perficit, & cuſtodit Heb. 5. *Perfectorum ſolidus eſt cibus.* Euchariſtia enim ſimilis eſt amygdalo, quod hominibus eſt cibus, Vulpibus autem venenum, vt dicit Plin. Nam ſæpe (vt dicit idem,) quod vni prodeſt, alteri nocet. Sic pro certo cibus iſte Vulpes, id eſt, peccatores interficit, homines vero, id eſt, iuſtos, qui ſunt ſani per vitæ & morum integritatem, qui ſunt iuuenes per virtutis & cõſtantiæ probitatem, qui ſunt etiam laborantes per boni exercitij ſedulitatem, tales (dico) reficit, atque nutrit. Ioan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Odoricus enim ponit, quod prope mare Caſpium naſcuntur fructus peponum, in quorum medio animal gignitur ad quantitatem cuniculi, quia vna cum matre pepone cibus efficitur incolarũ. Sic vere Chriſtus, qui ſine virili ſemine de pepone, id eſt, de virgine fuit natus, fuit ſuis fidelibus in ſacramento Euchariſtiæ factus cibus Pſal. *Paraſti cibum illorum, quoniam ita eſt præparatio eius.* Hic eſt ergo cibus ſpiritualis refectionis.

D ¶ Tertio inuenitur cibus doctrinalis inſtructionis. Doctrina enim ſcripturæ ſeu prædicatio dicitur cibus quia, ſcil. iſta habet mentem delectare, confirmare, & roborare. Et ſicut videmus, quod in menſa diuitis ſunt plures ſpecies ciborum, & quod diuerſi cibi diuerſis complexionibus conueniunt, ſic vere in menſa ſacræ ſcripturæ varia ſunt genera ciborum, id eſt, documentorum, quæ ſecundum diuerſitatem ingeniorum varie varijs applicantur. Eſt enim ibi lac doctrinæ ſimplicioris, quæ eſt pro pueris. Eſt ibi olus doctrinæ mediocris, quæ eſt pro infirmis. Eſt ibi ſolidus cibus doctrinæ perfectioris, quæ eſt pro prouectis, & ſpeculantibus. Quia ſicut dicitur in Pſalm. *Panem Angelorum manducauit homo, cibaria miſit eis in abundantia.* Eſt ibi lac pro incipientibus 1. Corinth. 3. *Lac vobis potum dedi, non eſcam.* Eſt ibi olus pro proficientibus Roman. 14. *Qui infirmus eſt olus manducet.* De his igitur cibis tam varijs, quam diuerſis dicitur Pr. 13. *Multi cibi in noualibus patrum.* Noualia enim patrum ſunt libri Moyſi noui & veteris teſtamenti, in quibus pro certo multi ſunt cibi ſcientiæ, & doctrinæ. Talibus cibis debent doctores, & prædicatores nos nutrire. Sicut enim dicit Ariſtot. inter coruos fœmina cubat ſuper oua, & maſculus portat ſibi cibum. Sic vere inter homines maſculi fœmellis, prælati ſubditis, doctores laicis, diſcreti inſcijs debent cibum doctrinæ procurare, & dare, maxime quia ipſi pro vtilitate publica ſolent circa pullos fouendos, id eſt, circa negotia actiua laborare Eccleſiaſt. 15. *Cibauit eum pane vitæ, & intellectus.* Et in Pſalm. *Cibauit illos ex adipe frumenti.*

E ¶ Aduertamus tamen (chariſſimi) quod circa iſtum cibum male ſe habent tria genera hominum, quidam, qui volunt comedere nimis ſalſum, quidam, qui volunt comedere nimis crudum, quidam, qui comedunt groſſum & impurum. Cibum nimis ſalſum comedunt præſumptuoſi, qui plus ſapiunt quam oportet ſapere, non ſapientes ad ſobrietatem, ſicut ſunt illi, qui nimis profunde & ſubtiliter volunt inquirere vel docere, vel nouas opiniones facere vel tenere. Iſti enim nimis ponunt de ſale in cibo ſuo. Sal enim ſubtilitatem diſcretionis ſignat, iuxta Col. 3. *Omnis ſermo veſter ſit ſale conditus.* Item alij, qui comedunt cibum crudum. Iſti ſunt illi, qui doctrinas ſæculares, & lucratiuas ſcientias frequentant, quæ, ſcilicet, crudæ dicuntur, quia, ſcilicet cibus crudus & indigeſtus generat humores ſuperfluos, inflaturas, & eructationes. Sic tales ſcientiæ crudæ dicuntur, quia igne charitatis non ſunt coctæ, quia etiam eructationem detractionis, & inuidiæ, & inflaturas ſuperbiæ generant & inducunt. Ideo tales videntur dicere illud 1. Reg. 2. *Non accipiam à te coctum quid, ſed crudum dabis mihi.* Plus enim diligunt crudum, quam coctum, & plus amant ſcientias humanas & ſæculares, quam diuinas. Item alij comedunt cibum impurum, ſicut ſunt hæretici, quorum, ſc. cibus eſt ſcientia corrupta, hæretica & nõ ſana. Porcus enim magis diligit cibaria ſtercoribus quam aromatibus condita. Sic iſti diligunt ſcientias corruptas, bonas vero & ſanas negligunt, de quibus Iob 33. *Abominabilis eſt ei in vita ſua panis & cibus deſiderabilis.* Iſte eſt ergo cibus doctrinalis inſtructionis.

F ¶ Quarto dico, quod eſt cibus æternalis fruitionis, ſcil. cibus gloriæ, quo ſc. beati vtuntur. Cibus enim corpus in eſſe conſeruat, guſtum comedentis delectat, vires naturales confortat: Sic cibus æternæ voluptatis dat eis indefectibilem durationem, delectabilem recreationem, conſolabilem confortationem. Iſte enim eſt cibus Angelorum, panis beatorum, deſiderium viatorum, requies comprehenſorũ. De cibo iſto loquitur ſcriptura in perſona cuiuslibet beati in Pſ. *Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, & in domo Dei ambulauimus cum conſenſu.* Iſtum autem cibum debemus guſtare per deuotionẽ, appetere per orationẽ, quærere per bonam operationem: guſtemus ergo cibum iſtum cum deuotione. Salomon enim cum guſtauerit aquam dulcem, & inuenit eam ſapidam & ſuauem, nunquam redit ad ſalſam amplius, quanquam in ſalſa fuerit primo genitus & nutritus. Sic vere nos qui in aqua ſalſa bonorum temporalium huius mundi ſumus geniti ſeu nati, ſi aquam dulcem voluptatis æternæ per deuotionem bene guſtauerimus, in ipſa pro certo taliter delectabimur, quod ab omni aquã ſalſa, id eſt, ab omni terreno rum amore recedemus, & in iſta aqua dulci delectabimur, & quieſcemus. Pſal. *Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt dominus.* Iſtum cibum videbatur guſtaſſe Ionathan. 1. Reg. 14. *qui cum intinxiſſet virgam in fauum mellis, illuminati ſunt oculi eius.* Reuera (chariſſimi) ſi virga noſtra, id eſt, mens in iſto cibo dulci & melleo per deuotionem intingitur, tunc oculi noſtri intellectus chariſſime illuſtrantur. Iſtud potiſſime verum eſt de beatis, qui eo ipſo, quod guſtant iſtius cibi refectionem, ſtatim illuminantur per beatificam viſionem. Iterum dico, quod iſtum cibũ debemus petere per orationem. Sicut enim pulli coruorum cum adhuc ſunt ſine pennis nigris, à proprijs parentibus non nutriuntur, ſed clamare ad Deum compelluntur, ita quod naturæ beneficio rore cœleſti paſcuntur, vt dicit Aug. & vt videtur innuere Pſalm. illo loco. *Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis coruorum inuocantibus eum,* ſic vere (chariſſimi) qui plumas nigras, id eſt, vitia & peccata non habent, qui etiam à parentibus ſuis, videlicet mundo, & carne per proſperitatem non nutriuntur, tales (dico) pro cibo æternæ gloriæ clamare per orationem ad dominum compelluntur, vt ſc. rore illo dulciſſimo & cœleſti recreari finaliter mereantur. De hoc dicitur Iob 38. *Quis præparat coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum vagantes, eo quod non habeant cibum?* Aduertamus tamen, quod de illis pullis dicitur, quando nigreſcere incipiunt plumæ ſuæ, tunc à proprijs parentibus recognoſcuntur, & cadaueribus nutriuntur vel cibantur. Sic pro certo illi, qui habent nigras plumas, id eſt, vitia & peccata, recognoſcuntur & diliguntur à ſuis parentibus, à carne, ſcilicet, & mundo. Iſti enim parentes homines ſibi ſimiles in peccatis ſolent recognoſcere, iuuare pariter, & fouere, & cadaueribus, id eſt, mundi voluptatibus, ipſos cibare atque nutrire. Hierem. 6. *Paſcet vnuſquiſque ea, quæ ſub manu ſua ſunt.* Iſta tamen tunc temporis rore cœleſti, ſcilicet, gloriæ æternæ non cibantur per deuotionem, nec paſcuntur per contemplationem, quia pro certo tales plus delectantur in carnalibus, quam in ſpiritualibus vel æternalibus Iob 6. *Quæ prius nolebat tangere anima mea, modo præ anguſtia cibi mei ſunt.* Non ſic ergo ſed quæramus cibum cœleſtem per orationem. Item dico, quod iſtum cibum debemus quærere per bonam operationẽ, iuxta illud Ioan. 4. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, & perficiam opus eius.* Sed pro certo (chariſſimi) iſte cibus non diligitur hodie à tribus generibus perſonarum. Realiter enim cibum delicatum faſtidiunt mulieres, quæ de nouo conceperunt ægrotantes, quos humores infecerunt, comedentes, qui ſe nimis impleuerunt. Sic vere moraliter cibum voluptatis æternæ hodie vilipendunt mulieres, id eſt, delitioſi, qui conceperunt in corde ſuo amorem huius ſæculi tranſitorii. Item ægrotantes homines vitioſi, qui per peccata ſunt infecti & corrupti Comedentes, id eſt, illi auari, qui groſſis cibarijs bonorum temporalium ſunt repleti. Iſti enim omnes bona temporalia diligunt, & ab æternalibus ſe diuertunt. Vnde in Pſalm. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum, & appropinquauerunt vſque ad portas mortis.* Non ſic ergo, ſed diligamus, & appetamus, & acquiramus cibum iſtum, quia iſte eſt cibus delectabilis, cibus inuiſibilis, cibus valde vtilis, & durabilis. Eſt dico delectabilis. Vnde Abacuc. 1. *Incraſſata eſt pars eius, & cibus electus.* Item eſt inuiſibilis. Vnde Tob. 12. *Ego cibo inuiſibili vtor.* Iterum eſt valde vtilis, & ideo pro ipſo habendo valde eſt laborandum. Vnde Threnor. 1. *Dederunt quæque pretioſa pro cibo ad refocilandas animas.* Sic igitur patet quomodo in ſcriptura habetur qua-

duplex cibus, ſcil. cibus æternæ fruitionis, cibus doctrinæ vel lectionis, cibus gratiæ & deuotionis, cibus temporalis ſubſtantiæ & poſſeſſionis. Et iſti quatuor cibi bene poſſunt notari in illo verſu. Pſalm. *Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos.* Adeps enim ſignat mundanam proſperitatem. Pſal. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Frumentum deſignat deuotionis & gratiæ fertilitatem. Pſalm. *A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt.* Petra deſignat ſacræ ſcripturæ ſoliditatem. Pſalm. *Percuſſit petram, & fluxerunt aquæ.* Mel denotat ſuauitatem æternam, & fœlicitatem. Cant. 4. *Mel, & lac ſub lingua tua.* Si vis, applica membra diſtinctionis membris auctoritatis, & proſequere per modum diuiſionis nō diſtinctionis ſolum, &c. Sufficit. Vide de comedere, & de eſca, & de alijs ſimilibus. De cibo vero corporali vide de ieiunio, de gula, & abſtinentia, &c.

Cyphus. Vide vbi ſit de mentio de calice.

A *Cilicium.* Nota, quod Cilicium eſt genus veſtis viliſſimæ & aſperrimæ de pilis caprarum factæ. Et generaliter in ſcriptura per Cilicium intelligitur pœnitentiæ aſperitas, & conditionis humilitas. Tali enim veſte ſolebant homines antiquitus ſe induere, in ſignum humilitatis, & in ſignum pœnitentiæ, & aſperitatis, quando eis aliquis aduerſus caſus contingebat, ſicut dicitur Gen. 37. de Iacob, qui *audita morte filij, ſciſſis veſtibus, indutus eſt cilicio, lugens filium.* In quo nos inſtruimur, quod quando caſus alicuius infortunij ſpiritualis, id eſt, alicuius peccati nobis accidit, Cilicium debemus induere, id eſt, humilitatem, & pœnitentiam exercere. Vnde Iudith 8. dicitur de Iudith, *quæ timebat Principem Holofernem, quod ſe induit cilicio, & poſuit cinerem ſuper caput ſuum, & proſternens ſe clamabat ad Dominum.* In quibus verbis aduerte, quod Cilicium pœnitentię debet ſecum habere

Carnis afflictionem (Cilicio,)
Mortis punitionem (Cinerem,)
Mentis deiectionem (Proſternens ſe,)
Vocis orationem (Clamauit ad Dominum.)

Pœnitens enim, & pœnitentiæ Cilicio indutus, debet carnem affligere aſperis ictibus, mortem attendere tremulis viſceribus, mētem deijcere factis humilibus, Deum requirere verbis ſupplicibus. Iſte ergo carnem pungat pœnaliter (Cilicio) mortem cernat ſubtiliter (Cinere,) mentem ſternat humiliter (proſternens) Deum oret ſuppliciter (Clamauit.)

B ¶ Debet enim fieri pœnitentia cum carnis mortificatione, cum mortis conſideratione, cum mentis humiliatione, cū vocis pronunciatione. Habeamus ergo carnis mortificationem, & hoc oſtenditur cum dicitur, Induit ſe Cilicio. Cilicium enim eſt veſtis aſperrima, & pungitiua, quæ componitur ex pilis caprarum, & ſignat carnis mortificationem, & virtutem pœnitentiæ, quam Capra, id eſt, fœtor peccati cauſat, & introducit. Iſta enim animales motus & carnem mollem mortificat, atque pungit. Vnde Iudith 8. *Habens ſuper lumbos ſuos Cilicium ieiunabat omnibus diebus vitæ ſuæ.* Pœnitentia enim carnem pungit. Sicut enim ſal habet carnes vrgere, & à vermibus, & putrefactione ſeruare, ſic pro certo (chariſſimi) Sal, id eſt, acetoſo pœnitentiæ carnes noſtras mortificat atq; ſalit, ipſamque à vermibus malarum cogitationum & putrefactione malarum delectationum liberat, & cuſtodit. Talibus Cilicijs ſolebant indui & operiri altaria in quadrageſima. Saccis etiam Cilicinis operiebatur antiquitus tabernaculum fœderis ad denotandum, quod nos Eccleſiaſtici ſpiritualiter debemus eſſe ſaccis Cilicinis, id eſt, aſperitate pœnitentiæ velati Thren. 2. *Conſperſerunt cinere capita ſua, induerunt ſe Cilicijs.* Quod vtique eſt contra multos qui pro certo non portant hodie veſtes Cilicinas, id eſt, pœnitentiæ aſperitatem, ſed habent potius veſtes molles & peregrinas, id eſt, delitiarum corporalium voluptatem. Contra quos dicitur Malach. 1. *Viſitabit Dominus ſuper omnes, qui induti ſunt veſte peregrina.* Iſti potiſſime ſunt hypocritæ, qui exterius portant Cilicium, non interius, quia ſcilicet exterius prætendunt aſperitatem, interius autem carnalitatem, quibus præcipitur in lege Deuteronom. 22. *Non indueris veſte lana, linoque contexta.* In tali enim veſte lana, quæ exterius apparet, ſignat pœnitentiam, linum vero, quod interius latitat, ſignat interiorem voluptatem. Non ſic ergo, ſed habeamus Cilicium, id eſt, carnis mortificationem Apocalyp. 6. *Sol factus eſt niger, tanquam ſaccus Cilicinus.*

¶ Secundo dico, quod nos debemus habere mortis conſiderationem quod oſtenditur, cum dicitur, quod aſperſit cinere caput ſuum. C Caput enim mentis noſtræ debemus cinere noſtræ finalis reſolutionis aſpergere, videlicet ipſam continue conſiderando, & in ipſa continue meditando. Vnde Ionæ 4. dicitur, quod *Rex audita ſubuerſione Niniue, deſcendit de ſolio ſuo, indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere.* Vt enim dicit Plinius libro 19. capite 1. ſi Aſpis hominem momorderit, ſtatim vertitur in ſoporem. Cinis autem muſtelæ combuſtæ ſi cum aqua ſumatur, patientem excitat à ſomno, & liberat à veneno. Sic vere (chariſſimi) à ſomno delectationis, quam morſus Aſpidis, id eſt, tentatio dæmonis introducit, ſolet cinis muſtelæ combuſtæ, id eſt, conſideratio mortis, & incinerationis carnis noſtræ mirabiliter excitare, & à peccati veneno ſalubriter liberare. Eccleſiaſt. 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Quod potiſſime tunc eſt verum, quando dicto cineri, id eſt, dictæ memoriæ aqua pietatis, & miſericordiæ eſt admixta. Tali enim cinere aſpergunt pauci hodie capita ſua, quia reuera pauci ſunt, qui mortis cogitant reſolutionem. Iſti potiſſime ſunt diuites & carnales, à quorum oculis mundi delitiæ, eminentiæ, & diuitiæ, mortis memoriam abſtulerunt. Sunt enim ſimiles lignis Sethim, quæ neque poſſunt cremari, neque incinerari. Iſti enim ſemper ſperant ſe victuros, nec vnquam cogitant ſe in cineres vertendos. Vnde Threnor. 2. *Sordes eius in pedibus eius, nec eſt recordata finis ſui.* Quia enim in pedibus affectionis talium ſunt ſordes diuitiarum, & delitiarum, & finis ſui nunquam recordantur; & ideo non mirum ſi à morte præueniuntur, & ſic adueniente morte ſubito conturbantur. Iſti enim debent audire conſilium Senecæ dicentis in quadam Epiſtola. *Mortem, vt nunquam timeas, ſemper cogita.* Iob 16. *Operuit cinere carnem ſuam.* Vnde Thren. 2. *Conſperſerunt cinere capita ſua virgines Hieruſalem, accinctæ ſunt cilicijs.* Habeamus igitur mortis conſiderationem.

¶ Tertio dico, quod nos debemus habere, & quærere mentis humiliationem quod oſtenditur, cum dicitur. Proſternens ſe. D Quando enim Aper hominem perſequitur, tutum remedium eſt, aut in arborem aſcendere, aut ſe ad terram proſternere, tunc enim aper non poteſt nocere. Sic reuera (chariſſimi) contra tentationem & perſecutionem diaboli, ſeu apri duo tuta remedia nobis dantur, ſcilicet, vt arborem crucis per deuotionem aſcendamus, & eidem per fiduciam inhæreamus, aut ad terram per ſubiectionem, & humilitatem nos mentaliter proſternamus; Ille enim ſpiritualiter ad terram proſternitur, qui ſe inferiorem cogitat, atque credit, & ſe calcari, contemni, & ab alijs vilipendi dimittit. De tali proſternatione, & ſubiectione loquitur ſcriptura Tob. 12. *Proſtrati in faciem benedixerunt Deum,* Sed pro certo pauci ſunt hodie, qui ſe per humilitatem proſternant. Multi vero, qui ſe per ſuperbiam erigant atque leuent, ſicut ſunt præſumptuoſi & ambitioſi, quibus in perſona Dathan, & Abiron, & ſuæ congregationis dicitur, Numer. 16. *Multum erigimini filij Leui.* Iſti enim filij Leui, de quibus loquitur, erant valde præſumptuoſi. Præſumebant enim ſe eſſe dignos ſacerdotio, erant enim valde ambitioſi, quia etiam ad ſummum ſacerdotium anhelabant, quapropter Moyſi & Aaron inuidebant, & ad eorum mandata venire contemnebant, quos vtique Deus non ſuſtinens, fecit eos viuos abſorberi, & integros ab inferis deglutiri. Pro certo (chariſſimi) multi ſunt hodie tales, qui ad ſacerdotia, dignitates, & officia ambiunt, & anhelant, & ideo in ſuperbiam eriguntur, contra Moyſen & Aaron, id eſt, contra bonas perſonas per fraudes, atque malitias machinantur, & ideo à terra finaliter deglutiuntur, in quantum pro huiuſmodi ambitione æternaliter puniuntur. Ideo dicitur Deuteronom. 32. *Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron.* Non ſic ergo chariſſimi, ſed habeamus mentis humiliationem. Vnde de Rege humiliato dicitur 4. Reg. 6. *Vidit populus cilicium, quod rex indutus erat ad carnem.* Et de Achab humiliato dicitur 3. Reg. 21. *Operuit cilicio carnem ſuam.*

¶ Quarto dico, quod requiritur, quod habeamus vocis pronunciationem, ſeu etiam orationem, quod oſtenditur, cum dicitur, *Clamabat ad Dominum.* Clamat enim ad ipſum, qui Deum adorat, qui Deum laudat, qui Deum cogitat, qui Deum honorat. Sicut enim pulli in nido clamant ad matrem, vt cibum recipiant, pueri verberati clamant ad matrem, vt victus euadāt, ſic

nos

Digitized by Google

nos qui in nido huius mundi tribulationibus varijs verberamur,multis indigentijs flagellamur,debemus ad Deum clamare,& ipſius miſericordiam implorare.Pſalm. *Ad Dominum cum tribularer clamaui.*Elephas cadens ad terram cum per ſe ſurgere nequeat,altiſſime barrit, & clamat,& per talem clamorem ſociorum ſuorum adiutoriũ inuocat,& implorat.Sic pro certo (chariſſimi)ſi per peccatum à ſtatu gratiæ cadimus,ſi etiam per infortunium à ſtatu proſperitatis decidimus, neceſſe eſt, vt per clamorem orationis, confeſſionis, & gratiarum actionis Dei & ſanctorum auxilium imploremus. Clamauit,inquit,ad Dominum Hierem.33. *Clama ad me,& exaudiam te,& annunciabo tibi gaudia.*Sed pro certo(chariſſimi)multi ſunt hodie,qui in tribulationibus ſuis,non clamant ad Dominum per deſperationem, vtpote iracundi, furioſi, & blaſphemi,qui in ſuis tribulationibus ad Deum non clamant,ſed ipſum blaſphemant, non Deũ precantur , ſed contra ipſum murmurant, & loquuntur, non Deo regratiantur, ſed turpiter iurando ipſum offendere non verentur. Non ſic ergo(chariſſimi,)ſed ad Deum pœnitendo clamemus. Eſa.49. *Accingite vos cilicijs, plangite & vlulate*, igitur habeamus vocalem orationem,mẽtalem ſubiectionem, mortalem præuiſionem,carnalem afflictionem. Et ſic habebimus cilicium ſpirituale,id eſt, carnis mortificationem, & aſperitatem.Sufficit de Cilicio, &c.

A *Cingulum.* Nota, quod Cingulum, Zona,& Baltheus,pro eodem ſupponunt in ſcriptura. Et eſt Cingulum illa corrigia,qua quis ſtringitur vel ligatur , & poteſt ſignificare in bono vel in malo.In bono enim ſignat caſtitatem, & continentiam.In malo autem ſignat partialitatem,& auaritiam.

B ¶Et ideo quantum ad præſens multiplex bonum Cingulum poſſumus diſtinguere. Eſt enim Cingulum caſtitatis, Cingulum honeſtatis , Cingulum charitatis , Cingulum dignitatis. Vel diſtingue aliter , quod inuenitur Cingulum in pectore, id eſt, circa cor, Cingulum in iecore, id eſt, circa ventrem, Cingulum in femore, id eſt, erga renes, Cingulum in gutture, id eſt,circa collum, Cingulum in corpore. Cingulum pectoris eſt ſapientia.Iſta enim ſtringit & cingit pectus,nec per vanos affectus,& cogitatus vltra dimittit dilatari. Iſto cingulo præcinctus erat filius hominis.Apocal 1. *Præcinctus erat Zona aurea circa pectus ſuum.*Pectus enim vbi eſt cor,ſignat rationem.Cingulum iecoris eſt abſtinentia,quæ, ſcilicet, ſtringit,& cingit ventrem, ne per guloſitatem nimium aperiatur. De hoc Cingulo dicitur.*Succincti lumbos mentis veſtræ, ſobrij,& perfecti, ſperate in Domino.* Cingulum femoris eſt continentia, quæ ſtringit & cingit renes,ne per carnalitatem ipſorum deſiderium euagetur. Vnde Eſa.5.*Non dormitabit,neque dormiet,nec ſoluetur Cingulum renum eius.* Iſta eſt Zona linea,vel byſſina,qua in antiqua lege præcingi ſacerdotes iubebantur.De qua Ezech.16 *Cinxi te byſſo, calceaui te hyacintho,indui te ſubtilibus,ornaui te ornamento.* Vide iſtam auctoritatem proſecutam alibi in hoc opere. Cingulum gutturis eſt obedientia,qua,ſcilicet,collum,id eſt,erectio vanitatis noſtræ ſtringitur,& cingitur,ne per ſuperbiam eleuetur. De iſto dicitur Ioan.vlt. *Petre cum eſſes iunior,cingebas te, & pergebas quo volebas, nunc autem alius te cinget,& ducet te quo tu non vis.* Tali *Cingulo præcinxit ſe Chriſtus volens pedes diſcipulorum lauare.*Ioan.14.Cingulum in toto corpore eſt Cingulum honeſtatis & iuſtitiæ,quo homo ſtringitur,vt decentius adornetur, ſicut Exod.29.& etiam 39. præcipitur,quod *filij Aaron miniſtraturi haberent Cingulum de byſſo retorta.*Eſa.11. *Erit iuſtitia cingulum lumborum eius.*Et ſic patet quadruplex cingulum virtuoſum.

C ¶ Sed adhuc dico,quod inuenitur duplex Cingulum vitioſum,ſc.Cingulum cupiditatis,Cingulum pœnalitatis.Cingulo cupiditatis ligantur auari. Vnde iſte ſicut dicitur Eccleſ.33. *Eſt quaſi ſuccinctus latro,exiliens de ciuitate.* Vnde de Angelo dicitur, *Ipſe obuiauit aſinæ in anguſtijs duarum maceriarum , quibus vinea cingebantur.*Num.22.&c. *Cingulo pœnalitatis ligantur damnati,*concorda ſi vis. Vide vbi accingere, vbi alligare, vbi zona,vbi ligamentum,&c.

A *Cinis.* Cinis ſecundum Iſidorum eſt puluis vi caloris de terræ ſubſtantia reſolutus. Et dicitur Cinis à cadendo, eo quod à re combuſta poſt humoris conſumptionem cadat, ſuper omnia autem Cinis vilem habet colorem, & habet Cinis ſaporem ſtipticum,& amarum.Et ſecundum iſta per cinerem moraliter poteſt intelligi carnis finalis reſolutio , pœnitentiæ caſtigatio. Quia enim calor naturalis,& innaturalis continue agit in humidum, neceſſe habet finaliter ipſum conſumere, & ſic corpus in cinerem , & puluerem reſoluitur , & à vita iſta in terram cedere & recedere compellitur, quæ reuera tunc temporis in colorem turpiſſimum commutatur. Sap 2.*Cinis extinctus erit corpus noſtrum.* Iſta etiam amara dicitur, quia ſicut dicitur Eccl.41.*ó mors,quam amara eſt memoria tua.* Generaliter ergo per cinerem poteſt intelligi pœnitentiæ amaritudo, vel finalis reſolutionis memoria denotari. Cinis enim eſt illud,quod remanet à re combuſta poſt combuſtionem.Et ſic ſignat memoriam mortis vel peccati, quæ poſt combuſtionem mortis, vel poſt conflagrationem pœnitentiæ vel contritionis debet ſemper in cordibus noſtris remanere. Iob 13.*Memoria veſtra comparabitur Cineri.* Nota Leuit.6.præcipitur,quod *Cinis,qui remouebatur de altari,debebat deponi in loco mundo ad Orientem.* In quo deſignatur,quod cinerem reſolutionis noſtræ ſemper debemus in loco mundo,id eſt,in corde puro per iugem memoriam reponere,& reſeruare. Iſta enim ſunt,quæ ſumme mouent hominem ad vtilitatem, & ad contemnendum mundi vanitatem, ſc.conſideratio,& memoria mortis, & præteritorum peccatorum.Pauo enim videns pulchritudinem plumarum ſuarum dicitur ſuperbire,& plumas ipſas in altum erigere,& leuare,quãdo vero pedes ſuos cinereos & deformes conſpicit , tunc præ triſtitia plumas ſuas,quas erexerat,deponit. Sic vere(chariſſimi,)ſi nos propter pulchritudinem plumarum noſtrarum, id eſt,virtutum,& gratiarum noſtrarum,diuitiarum,vel temporalium amicorum aliqualiter ſuperbimus,non reſtat,niſi quod pedes noſtros cinereos,id eſt,finalem reſolutionem,& incinerationem corporis noſtri, & etiam animæ noſtræ conſideremus,quæ,ſcil.propter peccata,niſi purgentur,cremabuntur, & incinerabuntur in inferno. Reſpiciamus ergo hæc & conſideremus,quia vere tunc temporis faſtum omnem ſuperbiæ deponemus.Vt enim dicit Hieronym. in quadam epiſtola: *Memento mortis tuæ, & non peccabis,quia qui ſe moriturum quotidie recordatur,vilipendit præſentia, accelerans ad futura.* De talibus ergo cineribus loquitur ſcriptura Heſter 1. vbi dicitur, quod *Heſter Regina fletibus, & luctui apta veſtimenta ſuſcepit, & pro vnguentis varijs cinere impleuit caput,& humiliauit corpus ſuum ieiunijs.*In quibus verbis aduertere poſſumus , quod cinis corporalis triplicem habet proprietatem. Cinis enim habet virtutem ſordium ablutiuam,virtutem ignium ſeruatiuam, virtutem carnium corroſiuam.

B ¶ Cinis enim ſolet de veſtibus ſordes abſtergere,ſolet in domibus ignem contegere,ſolet in carnibus humores rodere.Sic vere (chariſſimi) facit per omnia cinis ſpiritualis, id eſt, pœnitentiæ mortificatio, vel peccatorum cogitatio, ſed finalis reſolutionis meditatio. Iſta enim ſordes prauitatis ſolet captare (quod oſtenditur , cum dicitur , Fletibus & luctibus) ignem charitatis ſolet conſeruare(quod oſtenditur cum dicitur,Veſtimenta,quæ, ſc. conſeruant calorem,) Carnis voluptates ſolet macerare,(quod oſtenditur,cum dicitur, Corpus ſuum humiliauit ieiunijs.) Dico igitur primo,quod iſte cinis ſolet abſtergere fæces prauitatis, ſc. vitia & peccata. Sicut enim cinis corporalis quando de eo fit lixiuium, ſordes, & maculas veſtium lauat.& abſtergit,ſic vere ex cinere conſiderationis fit lixiuium lacrymarum,& compunctionis, tunc à mente ſordes peccatorum abluuntur,& etiam abſterguntur. Quod oſtenditur cum dicitur, (Fletibus) Fletus enim & lacrymæ lauant mentem à vitijs & peccatis.Pſ.6.*Lauabo per ſingulas noctes lectum meum lacrymis meis.*Vnde de tali cinere,& de tali fletu dicitur Iob 16 *Operui cinere carnem meam,& facies mea intumuit a fletu.* Illud figuratur in cinere vitulæ, de qua dicitur Hebræorum nono , *Cinis vitulæ aſperſus inquinatos purificat ad emundationem carnis.*Sicut enim dicit Conſtantinus,argentum viuum cum cinere ſalicis corpus à pediculis mundat,quod etiam facit, vt dicit idem cinis plumbi vſti mixtus cum oleo & aceto.Sic vere(chariſſimi,)cinis humilitatis & conſiderationis mortis & peccatorum, ſi cum argento viuo,id eſt,cum eloquentia confeſſionis, cum aceto. id eſt, cum acredine contritionis,cum oleo, id eſt,cum plenitudine compaſſionis miſceatur,tunc vermes & pediculos mentis noſtræ,id eſt,vitia & peccata mundificabit,& tollet. Cinis ergo iſte ſolet abſtergere fæces prauitatis. (Fletibus inquit.) Vnde Pſ. *Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam.*

¶ Secun-

Digitized by Google

C ¶ Secundo dico, quod iſte cinis ſolet accendere ignem charitatis. Cinis enim ſuper omnia ſeruat ignem ne extinguatur. Sic vere conſideratio mortis & humilitas optime ſeruat in noſtris cordibus charitatem quod oſtenditur, cum dicitur, quod Heſter aſſumpſit veſtimenta. Veſtimenta enim calorem nutriunt & augmentant. Dicit enim Iſidorus quod cinis Iuniperi ſeruat ignem Græcum inextinguibilem. Sic pro certo cinis, id eſt, mortis memoria ſeruat ignem charitatis vel contritionis in perpetuo robore, & virtute, & maxime ſi iſte fuerit de Iunipero. Iuniperus enim arbor pũgitiua ſignat impios & raptores alios pungentes, & excoriantes, qui pro certo quando moriũtur, in inferno cremantur, & incinerantur. Cinis iſte, id eſt, memoria mortis ſuæ malæ eſt alijs remedium ſanitatis, & etiã incendium charitatis. Lætabitur enim iuſtus, cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. De talibus ergo veſtimentis calorem charitatis nutrientibus poteſt dici illud Iob 37. *Nonne veſtimenta tua calida ſunt?* Vnde de tali cinere dicitur Iob 30. *Comparatus ſum luto, & aſſimulatus ſum fauillæ, & cineri.* Fauilla proprie eſt cinis ignitus. Iſte igitur cinis ſolet accendere ignem charitatis.

D ¶ Tertio dico, quod iſte cinis ſolet conſumere carnem voluptatis. Cinis enim habet acredinem in ſapore, & ideo carnem ſuperfluam conſumit, & corrodit. Cinis enim pellibus recentibus appoſitus, pilos exinde cadere facit, ipſas vero pelles ne corrumpantur & fœteant, conſeruat, & cuſtodit. Sic pro certo chariſſimi, cinis ſpiritualis, qui cordis acredinem, timorem, & amaritudinem introducit, habet à nobis tollere, & abſtergere carnem ſuperfluam, id eſt, omnem voluptatem carnalem, item pilos ſuperfluos, id eſt, omnem ſuperfluam facultatem temporalem. Ille enim qui in morte, & in peccatis ſe ſqualere conſiderat, carnales voluptates temperat, & à bonis temporalibus per eleemoſynas ſe denudat, quod oſtẽditur cum dicitur. Humiliauit corpus ſuum ieiunijs. Dan. 9. *Poſui faciem meam ad Dominum meum rogare & deprecari in ieiunio, & ſacco & cinere.* Plinius enim dicit, quod Ruta in terra lateritia, & cinerea vult ſeminari. Vnde dicit, quod ſemini eius debet cinis admiſceri, vt careat erucis: quod pro certo credi debet, quia caliditas & ſiccitas cineris humorem ſuperfluum conſumit & ſic ab ortu erucarum præſeruat. Sic vere (chariſſimi) homo debet ſecum habere cinerẽ ſpiritualem, id eſt, memoriam mortis, & peccatorum, & etiam humilitatẽ, tunc enim humor carnalitatis conſumitur, & eruca peccati mortalis ne veniat, impeditur. Vnde de ſacerdotibus dicitur Iudith 4. quod *præcincti ciliciis offerebant ſacrificia coram Domino, & erat cinis ſuper caput ipſorum.* Sic ergo cinis, qui abſtergit carnis voluptatem, conſeruat cordis charitatem, emundat mentis prauitatem. Et nota, ſi vis, quod de tali cinere debent præcipue aſpergi

Prælati, vt iuſtificentur,
Elati, vt humilientur,
Viduæ, vt caſtificentur,
Virgines, vt mundæ ſeruentur,
Reginæ, ne male tractentur,
Pœnitentes, vt purificentur.

¶ De Prælatis & ſuperioribus dicitur Hierem. 25. *Vlulate paſtores, & clamate, & aſpergite vos cinere optimates gregis.* De elatis dicitur Eccl. 9. *Quod ſuperbis terra & cinis?* quaſi dicat, tu debes humiliari.

E ¶ De viduis dicitur Iudith. 9. quod *ipſa, quæ erat vidua, commendans Deo caſtitatem ſuam poſuit cinerem ſuper caput ſuum.* De virginibus vero dicitur Thr. 2. *Conſperſerunt cinere capita ſua virgines Hieruſalem.* De Reginis vero, & magnis, & delitioſis perſonis patet de Heſter Regina, quæ *timens adire præſentiam Regis, orans & ieiunans aſperſit cinerem capiti.* Heſter 4. De pœnitentibus dicitur Iob 42. *Ipſe me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla, & in cinere.* Et breuiter omnia genera perſonarum indigent iſto cinere, dato etiam, quod ſint iuſti & mundi Num. 19. *Colliget autem vir mundus cineres, & effundet in loco puriſſimo.* Et hoc ſufficit, quia in pluribus alijs locis fit mentio de cinere in bono ſignificato.

F ¶ Aduerte tamẽ, quod cinis aliquando ſignat diuitias. Cinis enim ignem conſeruat, terram, vbi ſeminatur, facit ſterilem, & à vento faciliter diſpergitur, & difficiliter congregatur. Sic vere diuitiæ ignem auaritiæ ſeruant & nutriunt, terram cordis, in qua per amorem ſunt ſeminatæ, ſterilem à bonis operibus efficiunt, à vento alicuius caſus & infortunij vel tribulationum faciliter poſſunt perdi, quæ tamẽ non niſi cum labore poſſunt, & difficiliter acquiri. Vnde de diuite quando moritur, & diuitiæ ipſius diſperguntur, poteſt dici illud 3. Reg 13. *Altare ſcindetur, & effundetur cinis.* Et ſicut videmus, quod antiquitus aſperſio cineris erat ſignum fletus & doloris, ſic etiam hodie aſperſio & acquiſitio diuitiarum, fletum, dolorẽ ac triſtitiam ſignat, vel demonſtrat. Semper enim ſunt diuitiæ cum doloribus & timoribus admixtæ. Pſalm. *Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam.* Et nota, ſi vis, quod quilibet peccator dicitur cinis, quia vilis coloris quo ad conuerſationẽ, facile diſpergitur per tẽtationem, ignis eſt reſeruatiuus per æternam damnationem, quia, ſcil. ſemper comburetur & ſemper viuet. De vili conuerſatione dicitur Sap. 15. *Cinis eſt cor eius, & luto vilior vita eius.* De inſtabilitate contra tentationem dicitur Exod. 9. quod *Moyſes accepit plenas manus cineribus de camino, & ſparſit coram Pharaone.* De futura autem deputatione ad damnationem dicitur Amos 2. quod *oſſa regis Idumææ incenſa ſunt vſque ad cinerem, &c.* Sufficit.

Circa.

Nota, quod circa, iuxta, prope, in circuitu, quaſi idem ſignant. Et ſignat in ſcriptura vicinitatem, propinquitatem, & ſocietatem. Et quia iſta poſſunt eſſe bona, vel mala, hinc eſt, quod nos poſſumus diſtinguere, quod eſt vnum circa vitioſum, vnum virtuoſum, vnum doloroſum, vnum circa gratioſum. Nota, quod in ſcriptura repetitur Circa A

Grandis cupiditatis,
Bonæ ſocietatis,
Prauæ vicinitatis,
Grandis vtilitatis,
Summæ iucunditatis.

¶ Circa igitur vitioſum, id eſt, propinquitatis vitioſa eſt vicinitas, qua homo terrenis per auaritiam applicatur, qua homo malis hominibus copulatur, qua homo mundi negotijs implicatur. Iſta enim propinquitas cauſa eſt aliquoties multorum peccatorum. Fructus enim, qui ſunt inferius circa terram, faciliter recipiunt corruptelam, non ita faciliter matureſcunt. Mella enim, quæ inferius circa terram ſunt, malum ſaporem & corruptum trahunt. Et breuiter ex nimia vicinitate terræ veniunt, & cauſantur multa mala Sic reuera illi, qui circa terram, id eſt, circa terrena negotia, vel circa terrenos homines verſantur, exinde multis vitijs maculantur. Luna enim quæ inter ſtellas viciniot eſt circa terram, nunquam caret macula. Sic vere homo, qui circa terram, id eſt, terrena verſatur, vix eſt quin vitijs maculetur. Vnde Gen. 13. dicitur, quod *Loth vidit regionem circa Iordanem, quæ ſicut paradiſus irrigabatur, & habitauit ibi, & tamen cito poſt fuit captiuatus*, quia ſc. ille à diabolo faciliter per peccatum capitur, qui circa mundi delectabilia conuerſatur. Vnde de tali circa dicitur Gen. 19. *Ne ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac.*

¶ Secundo dico, quod eſt circa virtuoſum, & hæc eſt bona B ſocietas. Illæ enim ſtellæ, quæ magis ſunt circa Polum arcticum ſituatæ, magis ſunt immobiles, & ſtabiles, & ſunt etiam magis altæ. Sic vere illi, qui circa bonas perſonas frequẽtant, vel circa bona paradiſi verſantur & delectantur, ſunt cæteris firmiores & in bonis operibus excellẽtiores, & in moribus altiores. Pſ. *Cum ſancto ſanctus eris & cum peruerſo, &c.* Vnde Eccl. 18. *Miſeratio hominis circa proximum ſuum.*

¶ Tertio dico, quod eſt circa doloroſum, & iſta eſt illa propinquitas & vicinitas, qua peccatores diabolo ſunt proximi, qui ſcil. finaliter erunt ſimiliter circa eum per tormentum, ſimiles papilioni, qui primo diu circa ignem volitat, ſed finaliter ab eo comburitur. Marci 5. *Erat circa montem grex porcorum*, id eſt, circa diabolum legio peccatorum. Et ſequitur, quod *omnes in mari ſunt ſubmerſi.* Vnde de diabolo, & malis hominibus, qui circa nos ſunt, dicitur Thren 1. *In circuitu eius hoſtes eius.* C

¶ Quarto dico, quod eſt circa fructuoſum, & amoroſum, hoc eſt, quando homo circa Deum eſt ſituatus, per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro. Pulli enim perdicis ſemper volitant circa matrẽ, & ſi Accipitrem viderint, ad matris alas refugiunt ad tutelam. Pulli etiam gallinæ circa matrem volitantes, cum miluum videre cœperint, ſtatim ad matris gremium ſe conuertunt. Sic pro certo (chariſſimi) debemus circa matrem noſtram Chriſtum, & Virginem glorioſam per deuotionẽ, & gratiã manere, non ab ipſo recedere per peccatum; & ſi miluũ vel au- D

Digitized by Google

vel aucupem diabolum viderimus, qui per tentationes nos capere nitantur, ſtatim debemus ad alas ſuæ miſericordiæ refugere per orationem, & nos ſibi cōmittere per ſui adiutorij inuocationem. Quia ſicut dicitur in Pſ. *Prope eſt Dominus omnib. inuocantibus eum in veritate.* Sap. 18. *Circa illum ſteterūt quaſi rami palmæ.* Et Iob 22. dicitur; *Circa Cardinales cœli perambulat.* Et ſic nota quod nos debemus eſſe circa Deum ſicut pauperes circa eleemoſynarium, quia iſte nutrit indigētes, ſicut diſcipuli circa magiſtrum, quia iſte docet ignorātes, ſicut infirmi circa medium, quia iſte ſanat ægrotantes, ſicut ſubditi circa prælatum, quia iſte regit obedientes, ſicut accipitres circa prædam, quia iſte recreat contemplantes, ſicut operarij in ſero circa procuratorem, quia iſte remunerat laborantes, & ſic ipſe poterit dicere illud Iob 29. *In circuitu meo pueri mei.*

E ¶ Quinto dico, quod eſt vnum circa gaudioſum, & hoc eſt, quando ſancti ſunt in gloria circa Deum, de quo Apoc. 7. *Omnes angeli*, i. omnes angelici viri *ſtabant in circuitu throni*, &c. Si vis aduertere, quod circa, ſicut, quaſi, nō dicit mihi aliquod complementum, ſed potius aliquam imperfectionem, ſicut cum dicitur: Non eſt meridies, ſed circa meridiem. Et ideo circa poſſunt intelligi viri imperfecti & nouitij, & etiam bona mundi, quæ nullum habent complementum, &c.

A *Circulus.* Nota, quod circulus eſt figura rotunda & ſphærica, in orbe in ſeipſam reducta quæ inter omnes figuras geometricas perfectior reputatur. Et ideo dicit Iſid. quod ſicut infra decem, omnes numeri continētur, ſic infr. circulum omnes figuræ Circulus autem ſecundum proprietates poteſt diuerſa ſignificare, ſc.

Dei perfectionem,
Vitæ dimenſionem,
Motus aptitudinem,
Cœli poſſeſſionem,
Fortem correctionem.

B ¶ Et breuiter cum omnia quæ ſunt in circulatione finiunt, & vix eſt dare aliquid, quin poſſit per circulum denotari, per circulum igitur poteſt intelligi Dei perfectio, figura enim circularis eſt perfectiſſima, capaciſſima, & ad motum aptiſſima. Iſta enim caret principio, atq; fine. Talis pro certo eſt Deus. Iſte enim ſimpliciſſimus eſt in quidditate, capaciſſimus in quantitate, omnia enim alia ab eo continentur, diutiſſimus in æternitate, quia ipſe caret principio atq; fine, vnde Philoſophus cuidam petenti, *quid eſſet Deus.* ſic dicitur reſpondiſſe: *Deus* (inquit) *eſt ſphæra, ſeu circulus intellectualis, cuius centrum vbique eſt, circumferentia vero nuſquam.* Et ideo eſt ſimilis circulo cœli, &c. Vide ſupra de cœlo.

C ¶ Item per circulum intelligitur vitæ dimenſio. Circulus enim in ſeipſum redit, & reuertitur, & eſt circulus clauſura, à qua nullus poteſt modo exire. In circulo enim non ſunt oſtium vel apertura. Et ideo quicquid infra circularem ambitum cōtinetur, ibi perpetuo retinetur. Talis eſt per omnia vita noſtra. Iſta enim non eſt niſi quædam circulatio, redit enim de puncto ad punctum, de ſtatu ad ſtatum, *de terra enim facta ſunt omnia, & ad terram pariter reuertuntur*, vt dicitur Eccl 3. *& nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc.* Iob 1. Iſta etiam eſt certiſſima clauſura, & menſura. Ambitum enim & circulum vitæ à Deo limitatum, & præfinitum non poteſt aliquis præterire, imo ſecundum dimenſionem talis circuli neceſſe eſt hominem ſiſtere, & finire. Iob 13. c. *Conſtituiſti dies eius, qui præterire poterunt* Iſte enim eſt circulus, quem facit leo rex animalium circa animalia ſibi ſubiecta, quem exire nequeunt neque audent, ita quod ille, quem voluerit accipit, vt magiſter. Quia reuera Rex noſter Deus circa animalia ſua, id eſt, circa homines conſtruit circulum, & limites vitæ præſentis, quem pro certo nullus eſt qui tranſgredi valeat, aut præſumat. Infra enim iſtius circuli ambitum viuere poſſumus, & non vltra. Et ideo iſte leo quando vult, & quem vult, & vbi vult tollit, & accipit, de circulo huius vitæ, ſcil. per mortem aliquando bonos, aliquando malos, aliquando iuuenes, aliquando ſenes. Vnde breuiter de iſto circulo dicitur Eccl. 1. *Oritur Sol*, i. e. homo, *& occidit, & per circulos ſuos reuertitur.*

D ¶ Tertio dico, quod per circulum intelligitur motus aptitudo. Nulla n. figura ad motum eſt aptior, quam circularis. Circulus n. in puncto, & in modico tangit terram, & ideo in terra nō ſiſtit, imo moueri & diſcurrere ſemper cupit. Sic vere vita, & perfectio viri iuſti ſemper eſt habilis ad motū bonorum operum exercendum. Eorum etiam voluntas ſemper debet eſſe mobilis, & agilis ad obediendum ſuis ſuperioribus. Terram enim, i. terrena non debēt per affectū tangere, niſi forte in puncto, i. quando neceſſitas requirit, & ſic poterunt obediendo & bene operando faciliter ſe mouere, Eſa. 37. *Ponam circulum in naribus tuis, & frænum in labijs tuis.* Iſti ſunt illi circuli, de quib. Ez. 10. dicitur, quod *colla circuli rotarum plena erant oculis.* Iſte circulus ſimilis eſt circulo Lacteo ſeu Galatię, quia ſc. vita & cōditio bonorum per pietatem lactea poteſt dici, vita vero malorum ſimilis eſt circulo obliquo Zodiaci, in quo ſtellæ erraticæ vagātur, quia vere in circulo huius vitæ obliquo, vel proſperitatis mundanæ errant, & vagantur in diuerſis ſignis, & manſionibus erratici peccatores, vnde Pſ. *In circuitu impij ambulant, &c.*

E ¶ Item per circulum intelligitur æterna manſio, quæ ſcil. caret principio & fine. Vnde animæ beatæ poteſt Deus dicere illud Ezech. 16. *Dedi circulos in auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo.*

F ¶ Item per circulum intelligitur fortis correctio. Bibalus enim non domatur, niſi circulus ferreus in eius naribus infigatur, ſecundum Plin. Sic vere obſtinati, & proterui non poſſunt corrigi vel domari, nec reduci ad obedientiam, niſi circulus ferreus i. fortis vel dura correctio in eius naribus, i. in ipſius ſuperbi affectibus immittatur. Iob 40. *Nunquid pones circulum in naribus eius?* q. d. Aliter difficile eſt. Patet ergo quomodo per circulum intelligitur.

Dei conditio,
Vitæ dimenſio,
Motus aptitudo,
Cœli poſſeſſio,
Fortis correctio.

Item per circulum poteſt accipi pœnæ cōcluſio Aranea enim non poteſt exire de circulo olei circa eam facto, imo ac ſi in quodam carcere eſſet incluſa, neceſſe habet ibi mori. Sic vere anima ex quo incluſa fuerit, & contēta in circulo, clauſura & ambitu infernali, non poterit perpetuo exire, ſed neceſſe habebit perpetuo ibi mori. Ier. 20. *Ibi morieris, & ibi ſepelieris.* Vel etiā per iſtum circulum intelligitur delitiarum infectio, ſeu diabolica ſuggeſtio quibus ſi aliquis includatur, non poterit ad libitū exire, imo vſq; ad mortem niſi per auxilium diuinæ gratiæ extrahatur, habet ibi neceſſario remanere Vel per iſtum circulū intelligitur clauſura Dei mandatorum, & etiam regulariū ſtatutorum. In qua pro certo ſi incluſi fuerimus, exinde quamdiu viuimus egredi non debemus. Iſte n. circulus leonis de tribu Iuda, quem circa homines fecit, & infra cuius ambitum omnes voluit homines detineri, & exinde perpetuo non exire. Patet ergo, quod eſt circulus Dei conditionis, vitalis dimēſionis, mortalis perfectionis, cęleſtis habitationis, auſteræ correctionis, finalis damnationis, carnalis infectionis, virtutis & religionis. Sufficit.

A *Circuire. Circuitus.* Nota, quod circuire idem eſt, quod circa ire. Componitur enim à circum, & ab eo, is, it, &c. Et eſt circuire idem quod diſcurrere & laborare, & explorare, protegere & defendere, concludere, & vallare. Circuit enim mercator diſcurrendo patriam, vt lucretur, circuit leo ſyluam, vt inſidietur, circuit murus ciuitatē, vt protegatur, circuit exercitus caſtrum, vt capiatur. De circuitu ergo laboris & diſcurſoris dicitur in Pſ. *Circuitus ipſorum, labor labiorum ipſorum operiet eos.* De circuitu inſidioſæ explorationis dicitur 1. Pet. 5. *Leo rugiens circuit quærens quem deuoret.* De circuitu autem defenſionis & protectionis dicitur in Pſ. *Montes in circuitu eius & Dominus in circuitu populi ſui.* Poſſumus ergo notare, quod eſt duplex circuitus, ſc. bonus & malus, virtuoſus, & vitioſus. Virtuoſus n. circuitus eſt quādo homo in bonis operibus virtutibus diſcurrit, circuit, & laborat. Sicut enim ſtellæ fixæ non ceſſant circa ſtellam immobilem, quæ dicitur Polus arcticus continue circuire, ſic pro certo boni Chriſtiani in bono ſtabiles atq; fixi non debent ceſſare circa Polum arcticum, id eſt, circa ipſum Deum immobilem, inuariabilē, & æternum circuire, & diſcurrere per deuotionem, & dilectionem, per contemplationem, per obedientiam, & ſubiectionē, per diligentiam, & boni operis executionem. Et ſic poterit quilibet dicere illud Cant. 3. *Surgam, & circuibo ciuitatem, quæram quem diligit anima mea.* In quibus verbis poſſumus aduertere, quod quatuor modis debemus circa res circuire. Circuire enim debemus

Cœlum

Cælum per affectionem cum dicitur. (Surgam,)

Mentem per diſcuſſionem, cum dicitur (Circuibo ciuitatem,)

Mundum per laborem & diſcurſionem, cum dicitur (Quæram.)

Deum per amorem & deuotionem, cum dicitur (Quem diligit anima mea.

Circuit namque Affectio cœlum vigoroſo paſſu. (Surgam) diſcuſſio mentem timoroſo greſſu (Circuibo ciuitatem) diſcurſio mundum doloroſo tractu per vicos (Quæram) deuotio ad Deum amoroſo tactu (Quem diligit anima mea.) Affectio enim debet circuire cœlum ſuperiora ipſa deſiderando. Diſcuſſio debet circuire mentem & inferiora, ipſa conſiderando: Diſcurſio debet circuire Deum & vtiliora, ad ipſum recurrendo. Dico ergo primo, quod circuire debemus cœlum, & ſuperiora cum deſiderio, & affectione, & oſtenditur cum dicitur. Surgam. Surgere enim nihil aliud eſt, quam de amore temporaliũ ad amorem cœleſtium nos transferre. Sicut enim dicunt doctores, & patet ad ſenſum, lepus nunquam currit directe contra vallem, quia propter crurium anteriorum breuitatem poſſet valde faciliter corruere. Et ideo ſi neceſſe habet ad vallem deſcendere, ſemper nititur circuire circa montem. Circumeũdo enim montem non conſueuit cadere, ſed ſemper ante canes velociſſime currere, & ab eorum morſibus ſe ſaluare. Sic reuera (chariſſimi) ſi nos alij neceſſe habuerimus ad vallem, id eſt, ad mundi negotia deſcendere ad illa non debemus directe, id eſt, cum impetu, & complacentia currere, ſed animum inclinare, quia currẽdo ad vallem negotiorum mundi faciliter corruimus per peccatum. De hoc dicitur 1. ad Tim. 6. *Qui volũt diuites fieri, incidunt in laqueum & in tentationem diaboli.* Quid ergo neceſſe eſt nobis? pro certo nos debemus ad iſtam vallem, i. ad mundi negotia non ita directe ſeu affectuoſe deſcendere, currere, vel ambire, quia ſicut dicitur Eſa. 30. *Væ, qui deſcenditis in Aegyptum,* imo circa montem paradiſi, & circa bona cœleſtia, & æterna debemus per contemplationem & affectionem continue circuire. Vt ſibi dicatur illud Eccl. 24. *Gyrum cœli circuiui ſola.* Sic enim currendo & circumeundo non cadimus in peccatum, ſed à canum morſibus, id eſt, à dæmonum tentationibus nos ſaluamus, (Surgam inquit) Mich. 1. *Surgite, & ite, quia nõ habetis hic requiem.* De tali circuitu dicitur Eſa. 60. *Leua in circuitu oculos tuos, & vide.* Iſta tamen ſunt contra cupidos & auaros, qui reuera non circumeunt cœleſtia, ſed terreſtria, non paradiſum, ſed ſæculum, non ſuperiora, ſed inferiora, quod patet, quia non ceſſant de loco ad locum, de ſtatu ad ſtatum, de beneficio ad beneficium circuire. Nullo enim ſtatu & gradu poſſunt contentari; ita quod bene poſſunt dicere illud, quo dixit Sathan, Iob 1. *Circuiui terram, & perambulaui eam.* Non ſic, ſed circumeamus cœlum, & ſuperiora cum deſiderio & affectione Ioſ. 6. *Circuite montem Hiericho.*

C ❡ Secundo dico, quod nos debemus circuire mentem, & interiora cum ſapientia, diſcretione, vel etiam cum diſcuſſione, quod oſtenditur cum dicitur (Circuibo ciuitatem.) Ciuitatẽ enim cordis noſtri debemus circuire, ipſam conſiderando, ſtatum ſuum meditando & cogitando, & ſi fuerit peccatorũ ruinis diſſipata, per pœnitentiam recuperando. Aranea n. diligentiſſime circuit telam ſuam, & ſi ibi aliquid fractum inuenerit, ſtatim ad reparationem intendit. Sic pro certo telam cordis noſtri ſemper diſcutere, & circuire debemus, & ſi aliquam fracturam ibi inuenerimus, ſtatim ad reparationem ſpiritualẽ laboremus. Fundibularius circular, & in circuitu vertit lapidem, quem alte cupit proijcere, tẽplum etiam circuitur, quãdo ab Epiſcopo conſecratur. Sic vere anima, quæ ſe in Deum vult iacere, & ſe ad eum cõuertere, & ſe ei cõſecrare & dedicare, debet ſeipſam circuire & ſe in ſe reducere, & interiora ſcrutando ab exteriorib. ſe retrahere, & arcere. Hiere. 5. *Circuite vias Hieruſalem & aſpicite, & conſiderate.* Conſciẽtia n. debet eſſe in mente ſicut eſt in Abbatijs ille, qui dicitur perſcrutator, gallice la Serche, qui ſc. in ſero, officinas circuit cum candela, vt videat ſi lateret aliquid, quod non deceat. Si conſcientia cum candela diſcretionis in Abbatia cordis in omnia circuire Eccleſ. 12. *Circuibunt in platea plangentes.* Circuibo ergo ciuitatem, & hoc eſt, quod præcipitur Eſa. 23. *Circuiuit ciuitatem, vt meretrix obliuioni tradita, ſume citharam, & frequenta canticum, vt memoria ſit tui.* Meretrix enim eſt anima peccatrix, quæ multis mundi voluptatibus eſt infecta, & ideo à Deo reputatur derelicta & obliuita. Et propter iſta debet ciuitatẽ cordis ſui circuire per contritionem & diſcuſſionem, debet citharam ſuam ſumere, id eſt, carnis macerationem & afflictionem, debet etiam frequẽtare canticum per confeſſionem, & orationem, & ſic à Deo recordabitur, & ad gratiam priſtinam reducetur per virtutum reſtitutionem. (Circuibo ergo ciuitatem,) Vnde Hiere. 5. *Circuite vias Hieruſalem.* Circumeamus igitur mentem noſtram cum diſcuſſione.

❡ Tertio debemus circuire mundum iſtum cum bona operatione. (Quæram inquit.) Sicut n. canis nobilis non ſolet ceſſare diſcurrere, & circuire, donec prædam inuenerit quã quærit, ſic nos in nemore huius mundi non debemus quieſcere vel ceſſare, ſed per obediẽtiam, & ſubiectionem, & per boni operis executionem debemus diſcurrere, & circuire, vt quæramus prædam paradiſi, id eſt, gratiam in præſenti per ſpem & ibi in futuro inueniamus per gloriam & ſpeciẽ. (Quæramus inquit) Eſa. 15. *Quærite Dominum dum inueniri poteſt.* Et Col. 3. *Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens.* Talem circuitum faciebant antiqui ſancti, qui mundum circuibant, quidam nemora frequentando, vt Eremitæ, quidam maioribus obediendo, vt religioſi, quidam ſemen doctrinæ ſeminando, vt Apoſtoli, quidam actus militates pro fide & iuſtitia exercendo, vt Machabæi, quidam negotia reipublicæ gubernando, vt boni Prælati, quidam de actiua ad contemplatiuam, & de contemplatiua ad actiuam ſe transferendo, vt viri perfecti. De iſtis ergo circuitibus dicitur Heb. 11. *Circuiuerunt in melotibus, & in pellibus caprinis egentes, anguſti, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* Circuitus autem iſte, ſc. bonorum operum, & maximæ diligentiæ potiſſime pertinet ad prælatos, qui ſc. per diligentiæ inueſtigationem debent mores ſubditorum, & commiſſa ſibi negotia circuire exemplo illius ſummi ſacerdotis Eliachim, de quo Iud. 4. *Eliachim ſacerdos magnus, circuibat omnem Iſrael, allocutuſque eſt eos,* &c. Circuire enim debet D

Vt corrigat,
Vt diligat,
Vt erigat,
Vt porrigat.

Corrigat primo delinquentes,
Dirigat oberrantes,
Erigat deſolatos, i. deſperantes,
Porrigat, ſc. eleemoſynas, & nutriat indigentes.

Eccleſ. 1. *Luſtrans vniuerſa in circuitu pergit ſpiritus,* id eſt, ſpiritualis. Circumeamus igitur mundum & inferiora cum bonis laboribus, & diſcurſione. (Quæram inquit) Sap. 8. *Circuibam quærens vt ſumerem eam.*

❡ Quarto dico, quod debemus circuire Deum, & vtiliora cum veri amoris deuotione, quod oſtenditur tibi. Quem diligit anima mea. Apes n. Regem ſuum diligunt, & ideo exercitus apum ſemper conſueuit Regem ambire, & circuire, & ſe ad eius obſequium promptum & paratum exhibere. Sic vere (chariſſimi) exercitus fidelium debent Regem ſuum Chriſtum diligere, & ipſum per deuotionem & amorem continue circuire, & ſe ad eius ſeruitium & mandatum promptos & vigiles exhibere Pſalm. *Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hoſtiam vociferationis.* Et Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum.* Tales potiſſime debent eſſe Eccleſiaſtici, quia ſc. Deum circumeunt in officio miniſtrando. Iuxta illud Pſalmiſtæ. *Lauabo inter nocentes manus meas, & circuibo altare tuum Domine.* Sic debent eum circuire per deuotionem, & contemplationem frequentando, vt ſic finaliter ſint in paradiſo in circuitu eius, ſibi præſentialiter aſſiſtẽdo, ita quod de eis poſſit dici illud. *Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu mẽſæ tuæ.* Et merito nos debemus eſſe in circuitu eius, quia reuera ipſe, & Angeli eius ſemper ſunt in circuitu noſtro parati, ſc. nos iuuare & defendere, ſi voluerimus promoueri. Pſalm. *Montes,* id eſt, Angeli *in circuitu eius, & Dominus in circuitu populi.* Et Zach. 2. ipſe dicit de quolibet iuſto. *Et ero ei murus igneus in circuitu, & in gloria ero in medio eius.* Ipſe enim fecit magnum circuitum, de cœlo ad terram deſcendendo, & iterum reuertendo. Eccl. 1. *Oritur ſol & occidit, & per circulos ſuos reuertitur, luſtrans vniuerſa in circuitu.* Item per terram vndique diſcurrendo, & prædicando. Mat. 4. *Circuibat Ieſus totam Galilæam docens in ſynagogis.* Itẽ nunc circuit, ſi quos ſe dignos inuenerit perquirendo. Sap. 6. *Dignos ſeipſa circuit quærens.* Circuit etiam ſuos protegendo. Pſal. *Angelus Domini in circuitu timentiũ eum.* Finaliter autem ipſos circuibit præmiando, & remunerãdo. Vnde illud prædictum. *Dominus*

minus in circuitu populi ſui. Patet igitur (chariſſimi) quod eſt Circuitus amoris & dilectionis,

Laboris & vexationis,
Mœroris & contritionis,
Honoris & prælationis.

Et ſic bene dicitur. *Et circuibo ciuitatem, quæram quem diligit anima mea.* Quilibet ergo bonus debet tales circuitus facere, & à bono circuitu non ceſſãre. Eccl. 1. *Luſtrans vniuerſa in circuitu pergit ſpiritus.* Iſte eſt ergo circuitus multiplex virtuoſus.

F ¶ Sed adhuc dico, quod eſt multiplex circuitus vitioſus. Eſt enim.

Circuitus { detractorum, exactorum, deceptorum.

Detractores enim ſunt ſicut Lupus, qui de nocte circuit mare, vt piſces inueniat, quos manducet, quod verum eſt ſecundum Plin. de quibuſdam Lupis, qui comedẽdo piſces, delectantur. Et ideo ſi piſces non inueniunt ad comedendum, ad illa vilia, quæ de retib. ſuis piſcatores eijciunt, ſe cõuertunt, & etiam ad deuorandum ipſa retia multoties animantur, vt dicit idem. Sic pro certo detractores, qui piſces, i. bonos, & deuotos viros ſemper nitũtur dente detractionis lacerare, mare huius vitæ nõ ceſſant hodie circuire, ſ. explorando, & inueſtigando cõditiones, & mores aliorũ hominum: rete n. vitæ bonorum dentibus deuorant, & ſi quid ibi vile, & defectuoſum inueniũt illud verbis ſuis detractorijs in ore recipiunt & manducant. Detractio n. & inuidia paſcitur alienis malis, ſicut adulatio alienis bonis, vnde 2. Tim. 5. *Otioſe diſcunt circuire domos, non ſolùm otioſe, ſed etiam verboſe & curioſe loquentes, quæ non oportet.* Hic eſt ergo circuitus detractorũ, vnde boni poſſunt dicere detractorib. illud Pſ. 30. *Audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu.*

G ¶ Secundus eſt circuitus exactorum. Exactores enim, raptores, vſurarij, & auari nõ ceſſant perambulare, diſcurrere, & circuire tam per ſe, quã per ſuos, quomodo poſſunt homines excoriare, vel ſpoliare, vel in ſuis contractib. irretire. Auari n. & aduocati ſunt ſimiles vrſo, qui circa ſtipitem, cui alligatur, circuire non ceſſat, ſed propter hoc de catena ſua nõ ſoluitur, ſed quanto magis circuit, tanto magis in catena ſua fortius inuoluitur. Sic vere (chariſſimi) auari circa ſtipitem diuitiarum, & poſſeſſionum ſuarum, quibus cum catena, auaritiæ ſunt ligati, non ceſſant circuire, & diſcurrere, & laborare, ſc. de mercato ad mercatũ, de placito ad placitum, de foro ad forũ deambulare, nunquam tamen à catena auaritiæ propter hoc liberantur, ſed quanto plus viuunt, ibi amplius inuoluuntur. De talibus videtur loqui Dauid, dicens in Pſ. *In circuitu impij ambulant.* Balliui etiam raptores ſunt ſimiles leoni, qui nõ ceſſat circuire, & diſcurrere, vt prædam, quam rapiat, valeat inuenire. Quia reuera iſti circumeunt, quærunt, & inueſtigant, quomodo occaſionẽ inueniant rapiendi, excoriandi, & pecũniam à ſubditis exigendi, 1. Pet. 5. *Aduerſarius veſter tanquam leo rugiens circuit quærens, quem deuoret.* Iſte eſt etiã circuitus diaboli, qui circuire non ceſſat, vt animas noſtras téret, & damnet. Hic eſt ergo circuitus exactorum, vnde de circuitu tyrannorum & dæmonum poteſt dici illud Ier. 21. *Chaldæi obſident nos in circuitu*, vide ſupra, quomodo dicuntur Chaldæi.

H ¶ Tertio dico, quod eſt quidam circuitus deceptorum. Circumeunt enim

Ambitioſi,
Luxurioſi, &
Malitioſi.

Ambitioſi enim laborant, & circumeunt per varias cautelas & inductiones procurãt, quomodo poſſunt ſuperiores decipere & per fraudes & malitias ad alicuius ſtatus apicem peruenire. Luxurioſi etiam multos malos circuitus & labores quandoq; faciunt, vt ad aliquam delectationem perueniant, quam intendunt. Malitioſi etiam, hypocritæ & hæretici, antequam malum effectum ſuæ peruerſitatis & malitiæ introducant, per multos circuitus & ambitus, inductiones, & ſeditiones diſcurrunt. De quibus dicitur Matth. 23. *Væ vobis hypocritæ & Phariſæi, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelytum, & cum factus fuerit, facitis eum filium gehennæ.* Expone de hæreticis, & luxurioſis, qui auditores ſuos faciunt filios gehennæ. Iſti enim ſunt ſimiles Hienæ, quæ ſecundum Plinium vocem humanam fingit, tabernacula paſtorum circuit, ipſoſq; de nocte ſub ſpecie vocis humanæ ad excundum excitat, vt ipſos deuoret & conſumat. Vocẽ enim habet ita ſimilem voci hominis, quod poteſt in melodijs admiſceri. Sic pro certo tales deceptores, ambitioſi, luxurioſi, & malitioſi non ceſſant voces humanas fingere, i. e. verba blanda & adulatoria dicere, & per tabernacula paſtorũ, id eſt, per domos & hoſpitia hominum, & maxime principum & pręlatorũ circuire. Et ſic ſolent homines ad ſui amorem inducere, & ipſos ſpiritualiter deuorare, damnificare, & decipere. De tali ergo circuitu dicitur in Pſ. *Nubes & caligo in circuitu eius.* Nubes enim ſignat velatam fallacitatem, caligo deceptoriam prauitatem. Pſ. 117. *Omnes gentes circuierunt me, & in nomine circumdantes circumciderunt me ſicut apes* &c. Et: *Exarſerunt ſicut ignis in ſpinis.* Et pro certo omnes iſti mali ſicut ſunt corporaliter in circuitu, & in motu, ita ſunt mentaliter in tranſitu & in fluxu. Qui n. rotæ voluenti innititur, neceſſe eſt, vt cum voluẽte circumeat & voluatur. Et ideo, quia omnia temporalia, ſicut viſum eſt, continue circumeunt, & voluuntur, non eſt mirum, ſi mens talis, qui talibus innititur, continue per mala deſideria circuit, & mutatur. Solus n. Deus mentem fecit ſtabilem & quietam; mundus vero ipſam ponit in circuitu ſic fluxibilem & turbatam. Patet, quia nullus taliũ eſt contentus bonis adeptis, ſed de vno ad aliud circumiens ſemper cogitat de habendis. Vnde figuraliter iſti ſunt ſicut ventus, qui circulariter vadit, Ezech. 1. *Ventus turbinis veniebat ab aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens, & ſplendor in circuitu.* Oſtende, quomodo dicuntur ventus, turbo, nubes, ignis, & ſplendor. Vnum aduerte hic, quod ille, qui diu circuiuit, poſtquam ceſſauerit, adhuc credit, quod omnia circumeant ſicut ipſe, quod facit motus ſpiritus viſibilis, qui eſt in cerebro. Sic vere mali, qui ſunt in tali deſideriorum fluxu & circuitu, non credunt poſſibile, quod aliquis careat tali circuitu, ſeu motu, credunt n. omnes eſſe talibus vitijs implicatos, ſicut conſiderãt ſemetipſos, iuxta illud Eccl. 10. *Stultus autẽ cum ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos exiſtimat.* Videtur ergo, quod mercatores auari & aduocati videntur ſibi diuiſiſſe orbem. vnus enim circuit in vna patria, alius in alia, 4. Reg. 18. *Diuiſerunt ſibi regiones, vt circuirent eas.* Patet igitur, quod eſt circuitus detractorum, exactorum, & deceptorum. Et hoc de Circuire ſufficiat.

Circumdare. Nota, quod Circumdare idem eſt, quod circuire, concludere, & vallare, ligare, inuoluere, & nodare. Accipitur autem in bono, & in malo. In bono enim

Circumdare ſignat { Conſeruationem, Protectionem, & Repletionem.

¶ Signat dico, conſeruationem & retentionem. Homo enim veſtimentum ſuum circumdat, vt illud fortius retineat, & ne per venti violentiam ſibi cadat, & expeditius ambulet & diſcurrat. Sic vere (chariſſimi) virtutes & gratias debemus nobis circumdare, & in eis nos inuoluere, vt ipſas poſſimus ſecurius conſeruare, & poſt Chriſtum in via morum currere & ſaltare. Vnde Act. 12. *Calcea tibi caligas tuas, circumda tibi veſtimentum tuum, & ſequere me.* Et Pr 6. dicitur: *Conſerua fili mi præcepta patris tui, liga ea in corde tuo, & circumda gutturi tuo.*

¶ Secundo ſignat protectionem & defenſionem.

Ericius enim circumdatur ſpinis, ne à canibus mordeatur,
Arbor etiam circumdatur cortice, ne exterioribus accidentibus lignum interius lædatur.
Rex etiam circumdatur militibus, vt per eos defendatur & protegatur,
Ciuitas etiam circumdatur muris & turribus, vt per eos tueatur.

Sic pro certo (chariſſimi) nos debemus circumdari & vallari

Militia bonorum operum, & virtualis probitatis.
Cortice bonæ conuerſationis, & exterioris honeſtatis,
Spinis pœnitentiæ, & afflictione corporalis proſperitatis,
Muris inſuper diuinæ protectionis, & regularis diſciplinæ & auctoritatis.

Et ſic à carnis hoſtibus ſpiritualibus

Protegemur,
Tuebimur,
Saluabimur,
Defendemur.

Vnde Matth.21. *Homo quidam erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & ſepem circumdedit ei.*

¶ Tertio dico, quod circumdare ſignat complementum & repletionem. Vnde Pſ. *Conciſiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia.* Circumdediſti, id eſt, repleuiſti, &c.

B ¶ Et adhuc nota, quod

Eccleſia circumdatur bonis paſtoribus,
Innocens circumdatur Chriſti fauoribus,
Iuſti circumdantur claris virtutibus,
Subditi circumdantur clauſtris & legibus,
Beati circumdantur multis honoribus,
Pauperes circumdantur pœnis & litibus,
Mali circumdantur culpis & reatibus,
Damnati circumdantur orci terroribus.

¶ Circumdant ergo prælati Eccleſiam, ipſum cum diligentia gubernando Pſ.41. *Circumdate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus eius.*

¶ Item circumdat Deus innocentes, ipſos miſericorditer protegendo. Pſ.90. *Scuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno.*

¶ Item circumdantur iuſti virtutibus, ipſas ſibi moraliter aggregando, Iob 40. *Circumda tibi decorem, & in ſublimi erigere, & ſpecioſis induere veſtibus,* id eſt, virtutibus Iſtæ autem veſtes virtutum ſunt iuſtitia. Eſa.61. *Indumento iuſtitiæ circumdedit me.*

¶ Circumdantur diſciplina ſeu mandatorum obſeruantia, Pr.6. *Obſerua, fili mi, præcepta patris tui, liga ea in corde tuo iugiter, & circumda ea gutturi tuo.*

¶ Circumdantur miſericordia, Pr.3. *Miſericordia & veritas non te deſerant, circumda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui.*

¶ Item circumdantur religioſi mandatis & legibus, ſe clauſtri obſeruantijs ſubijciendo. Ez.4. *Fili hominis, ecce circumdedit te vinculis, & non conuertes te à latere tuo in latus aliud.*

¶ Item beati circumdantur donis & honoribus, ipſis perpetuo perfruendo, vnde beata anima dicitur in Pſal. *Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.*

¶ Item circumdantur pœnis pauperes à tyrannis, miſerias ſuſtinendo, vnde in Pſ.39. *Circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus.*

¶ Iterum circumdantur vitijs impij ipſa quotidie committẽdo, vnde in Pſ.54. *Circumdabit eam,* ſcilic. animam peccatricem, *ſuper muros eius iniquitas & labor in medio eius, & iniuſtitia.*

C ¶ Item circumdantur tormentis iniqui, ipſa in inferno perpetuo tolerãdo, vnde in Pſ.114. *Circumdederunt me gemitus mortis, dolores inferni circumdederunt me.*

¶ Item circumdare accipitur pro malo, & ſic idem eſt, quod impugnare, ligare, circumuenire, & decipere, vnde nota, quod nos circumdamur

A mundanis tribulationibus,
A corporis delectationibus,
Ab hoſtium machinationibus.

Circumdant enim nos

Mundi tribulationes, vt nos deglutiant,
Carnis delectationes, vt nos inficiant,
Hoſtis machinationes, vt nos decipiant,
Malorum vexationes, vt nos affliciant,
Inferni tribulationes, vt nos interficiant.

¶ Mundi ergo tribulationes nos circumdant & deglutiunt. Pſ.114. *Circumdederunt me gemitus mortis*

¶ Item circumdant nos carnis delectationes, quæ nos inficiunt, vnde de motibus carnalibus dicitur Ioſ.7. *Habitatores terræ pariter conglobati circumdederunt nos.* Habitatores enim terræ corporis ſunt delectationes, & motus carnales, quę recte ſunt ſicut funes, quibus tota humana ratio circumdatur & ambitur, inficitur & ligatur, niſi Dei auxilio liberetur. *Funes inferni circumdederunt me,* 2.Reg.22.

Item circumdant nos hoſtis machinationes, quæ nos decipiunt. Diabolus enim eſt ſicut Rex crudelis, qui diuerſis machinis circumdant ciuitatem, vt eam capiat & ſubuertat. Sic diabolus ſuis machinis, i. ſuis tentationibus & ſuggeſtionibus animas circuit atq; vallat, vt per peccatum mortale ipſas deſtruat & proſternat Luc.19. *Circumdabunt te inimici tui vallo, & ad terram proſternent te.*

¶ Item circumdant nos malorum vexationes. Sicut enim canes circumdant leporem ad deuorandum: ſic vſurarij & balliui circumdant pauperes ad prædandum. Pſ.21. *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obſederunt me.* ¶ Item circumdant nos inferni turbationes, Pſ.114. *Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis.* Vide de Circa, & de Circuire.

Circumciſio. Nota, quod circumcidere idem eſt, quod in circuitu ſcindere, & circumciſio idem quod ſuperfluorum circumquaque præciſio, & ideo in lege antiqua puer circumcidebatur, & ei caro ſuperflua membri virilis præſcindebatur, ad ſignandum, quod per ſacramentum circumciſionis carnalis concupiſcentia in parte auferebatur, & peccatũ originale tollebatur. Aduertendum eſt tamen, quod *puer octaua die debebat circumcidi,* ſicut dicitur Ge.17. Ad denotandum, quod ad hoc, quod nos ſpiritualiter ſimus circumciſi, & à cunctis ſuperfluis depurati, neceſſe eſt, quod octo dies præcurrant, i. octo virtutes & gratiæ ſpirituales. A

Prima eſt dies Dominica, quæ à Philoſophis dicitur dies Solis (Iſta eſt ſplendor ſapientiæ)

Secunda eſt dies Lunæ, qua Luna ſtellæ humidæ appropriatur (Iſta eſt liquor miſericordiæ)

Tertia eſt dies Martis, quæ à Marte Planeta feruentiſſimo denominatur, qui dicitur Deus belli. (Iſta eſt vigor patiẽtiæ quæ in prælijs vincit, & litigijs principiatur, quia teſte Salomone, melior eſt patiens viro forti)

Quarta eſt dies Mercurij, quæ à Mercurio denominatur, quę eſt ſtella valde mutabilis, quia cunctis, quibus coniungitur, conformatur. (Iſta eſt virtus obedientiæ, quæ omnib. quærit obedire & complacere)

Quinta eſt dies Iouis, quæ ſtella eſt valde beneuola; ſuos enim & non ſuos dicitur iuuare. (Iſta eſt claritas & amicitia, quæ ſc. amicis & inimicis benefacit.)

Sexta eſt dies Veneris, quæ attribuitur Veneri, ſeu Lucifero, ſtella fœmineæ & nocturnæ. (Iſta eſt virtus benignitatis & clementiæ, quæ per complexionem fœmineam denotatur)

Septima eſt dies Sabbati, quę dicitur à Saturno, vel dicitur à ſaturando. (Iſta eſt virtus eleemoſynæ vel ſcientiæ, quia ſc. iſtæ duæ virtutes habent homines ſaturare, ſc. eleemoſyna temporaliter, & ſcientia ſpiritualiter.)

Octaua autem dies nulli attribuitur, nec aliquo nomine deſignatur, per quem tamen poſſumus virtutẽ humilitatis intelligere, quæ propriam gloriam, propriam laudem & nominationem non quærit quæ à nulla ſtella, i. à nulla virtute vel gratia ſe nominare præſumit. Et ſic igitur puer ſpiritualis, i. quælibet bonus homo, tunc bene à cunctis ſuperfluitatibus circumciditur, cum vita ipſius per iſtorũ octo dierum circulum augmentatur. vnde Gen.7. *Infans octo dierum circumcidetur.* Et ſicut antiquitus puero in circumciſione nomen imponebatur, ſic pro certo ille, qui taliter circumciditur, *nomine æterno hereditatur, & apud Deum & proximos exaltatur.* Eccl.15. Et ideo de Chriſto dicitur: *Quod cũ conſummati fuiſſent dies octo, venerunt circumcidere puerum, & vocatum eſt nomen eius Ieſus.* Chriſtus autem in ſua circumciſione habuit alios octo ſpeciales dies.

¶ Primus fuit natiuitatis ex matre Virgine, in quo notatur eius puriſſima virginitas. (Et iſta poteſt dici dies Dominica, vel Solis)

¶ Secũdus eſt beati Stephani Protomartyris, in quo notatur conſtantiæ ſtabilitas. (Et iſte dicitur dies Lunæ, quia ſicut Luna eſt prima ſtella, quæ aſcendendo de terra ad cœlum inuenitur, ſic iſte primus fuit, qui poſt Chriſtum per martyrium aſcendit.)

¶ Tertius eſt B. Ioannis Euangeliſtæ, qui comparatur Aquilę, in quo notatur contẽplationis ſublimitas. (Et iſte eſt dies Martis, quia ſc. Mars eſt altior ſupra Solem.)

¶ Quartus eſt Innocentium, in quo notatur innocentiæ ſynceritas. (Iſte eſt Mercurius, quia ſc. innocentia more Mercurij ad voluntatem omnium ſe conuertit.)

¶ Quintus eſt S. Thomæ, qui fuit audaciſſimus martyr; in quo notatur ſpiritualis audaciæ virilitas. (Et iſte eſt Iouis, quia Iupiter eſt ſtella maximæ virtutis inter omnes.)

¶ Sextus fuit ſancti Syluestri, qui fuit ſanctiſſimus Epiſcopus; in quo notatur ſuæ prælationis auctoritas. (Et iſte aſſimilatur Veneri ſeu Lucifero, quia ſc. Epiſcopi lucem ſcientiæ & honeſtatis præ cæteris debent habere.)

¶ Septimus à nullo denominatur, quo notatur ipſius mirabilis humilitas. (Et iſte poteſt dici à Saturno, qui eſt Planeta terrenus, quia ſc. humilians ad modum terræ, cæteris ſe reputat viliorem.)

¶ Octa-

Digitized by Google

¶ Octauus eſt circumciſionis, in quo notatur ſuæ præſentiæ aſperitas. Et ideo de tali circumciſione dicitur illud, Exod. capite 4. *Tulit illico Sephora acutiſſimam petram, & circumcidit carnem præputij filij ſui.* Sephora enim, quæ interpretatur auis, eſt diuinitas, quæ filium ſuum Chriſtum hodie circumcidit. Iſte enim habebat niſi octo dies, & tamen iam incepit pro nobis effundere, ſanguinem ſuum precioſiſſimum. Aduerte tamen, quod illæ deductiones, in quantum ibi adiunguntur nomina Planetarum, non poſſent bene dici in feſto natiuitatis, niſi natiuitas in dominica die veniret: alias n. eſſent prætermittendæ, ſaltem illæ, quæ de Planetis inſeruntur. Nota tamen moraliter, quod in ſcriptura inuenitur triplex genus circumciſionis. Inuenitur enim

Circumciſio { Cordium, Carnium, Vnguium.

B ¶ Prima fit, cum auferrur ſuperfluitas cogitationum. Secunda fit, cum reſecatur ſuperfluitas delectationum. Tertia fit, ſi tollitur ſuperfluitas operationum.

¶ Prima eſt circumciſio cordis, quod circumcidit virtus timoris: Timor enim circumcidit, & tollit omne ſuperfluum à corde, ſcil.

Superfluam cogitationem,
Superfluam lætitiam & conſolationem,
Superfluum amorem & affectionem,
Superfluam ſuperbiam & elationem.

Omnia enim iſta tollit, præſcindit & circumcidit timor à corde. Superflui enim ramunculi, qui in radice arboris generantur impediunt totius arboris incrementum. Sic vere, niſi à radice cordis ſuperfluos ramunculos cogitatuum & affectuum reſecemus & circumcidamus, incrementum gratiarum & virtutũ in nobis ipſis impediemus, vnde dicitur Ier. 4. *Circumcidimini viri Iuda & auferte præputia cordium veſtrorum.* Hoc fuit figuratum in Abraham, Geneſ. 17. *cui præceptum eſt, quod ipſe, & filius, & ſerui eius vernaculi & emptitij circumciderentur.*

Abraham (chariſſimi) interpretatur pater multarum cogitationum,
Filius eius eſt liberum arbitrium,
Serui ſunt mens & animus,
Vernaculi ſunt motus intellectiui,
Emptitij ſunt motus ſenſitiui.

Circumcidi ergo debent ab omni ſuperfluitate vitiorum
Abraham,
Filij,
Serui,
Vernaculi, &
Emptitij.

Quia ſc. cogitatio eſt circumcidenda ab omni turpitudine in iudicio diſcuſſionis veritatis.
Liberum arbitrium debet circumcidi ab exceſſu omnis leuitatis.
Mens & animus debet circumcidi à promptitudine omnis vanitatis.
Senſualitas debet circumcidi à ſuperfluitate omnis voluptatis.

Bene ergo dicitur Deuter. 10. *Circumcidite præputia cordis veſtri, & ceruicem veſtram ne induretis.* Dicit enim Plin. quod illi, qui volũt colligere mandragoram, ſolent ipſam quodam modo circumcidere; faciunt n. circa eam tres circulos in terra cum gladio, & cauent à flatu venti, & tunc poſt Solis occubitum colligũt, & ſic cuſtodiunt præcipuas eius vites, vt dicit idem. Sic reuera (chariſſimi) ſi mandragoram cordis noſtri velimus de terra tollere, & eradicare, id eſt, de aff. ctu temporalium ſegregare, neceſſe eſt, quod ipſam ſpiritualiter à ſuperfluitate circumcidamus. Faciamus igitur tres circulos, id eſt, tres circumciſiones cum gladio diuini timoris:

Primus eſt, quo circumcidimur à ſuperfluo præſumptionum.
Secundus eſt, quo circumcidimur à ſuperfluo affectionum.
Tertius eſt, quo circumcidimur à ſuperfluo cogitationum.

Et ſic ſi ventus inanis gloriæ non flauerit, iſta mandragora, id eſt, cor colligi poterit à terra, id eſt, terrenorum amore, & per contemptum ab eo ſeparari, vnde Ezechiel. 44. dicitur, quod *omnis alienigena incircumciſus corde, non ingredietur ſanctuariũ meum.* Iſta eſt ergo circumciſio cordis, quæ fit per timorem. Timor n. Dei, mortis, iudicij & inferni à corde reſecat omne malũ; quia ſicut ſcriptum eſt, *per timorem Domini declinat omnis à malo.*

¶ Secundo inuenitur circumciſio, quæ fit per laborem. Carnes n. ſemiputridæ à ſanis præſcinduntur, ne per putridas ſanæ corrumpantur. Sic vere à carne noſtra circumcidendum eſt & auferendum omne putridum, id eſt, omne delectabile, & vitioſum, ne per peccatum fiat fortior corruptela, vnde Coloſ. 2. *Circumciſi eſtis in circumciſione non manufacta, in expoliatione carnis.* Sed pro certo pauci ſunt, qui hodie velint circumcidere carnem ſuam, & à ſuperfluis delectationibus coercere, quinimo illi, qui per abſtinentiam & conuenientiam circumciduntur, ab alijs impetuntur. Exemplum de mulieribus, *quæ accuſatæ & delatæ ſunt circumcidiſſe paruulos ſuos, quæ ideo ſunt occiſæ,* 1. Mach. 6. Iſta eſt ergo circumciſio, quæ fit per laborem. C

¶ Tertia eſt circumciſio vnguis, id eſt, operis, quæ fit per temperantiæ rigorem. Superflua enim opera ſunt reſecanda, ſicut fructus putridi ſunt ab arbore amouendi, & mala grana ab horreo excludenda. Et iſta eſt circumciſio vnguis. Per vnguem enim, quo auis loco manus vtitur, materialis operatio intelligitur. Sicut enim vngues auium prædalium præſcinduntur, & à ſuperfluis purgantur, vt ad capiendum prædam habiliores efficiantur: ſic vere ab vnguibus, id eſt, ab operibus noſtris debemus omne ſuperfluum & vitioſum præſcindere & auferre, vt prædam bonorum æternorũ poſſimus capere & habere. Iſtud figuratur Deut. 21. vbi dicitur, quod ſi quis in prælio pulchram mulierem viderit, quam ſibi in vxorem accipere complaceret, iſta dictæ mulieri erant neceſſaria, quia primo ipſe debebat domi duci, cæſariem capillorum debebat radere, vngues circũcidere debebat, veſtem, cum qua capta eſt, mutare, & tandẽ ſedens in domo ſua patrem & matrem debebat plangere. Sic vere (chariſſimi) ſi anima, quæ per Chriſtum in crucis prælio eſt acquiſita, cum ipſo cupiat per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro vxorari & coniungi, neceſſe eſt, quod capillos diuitiarum tondeat per eleemoſynarum largitionem, quod vngues, id eſt, operationes circumcidat per omnis ſuperfluitatis & ſuperfluitatis reſecationem. Item quod veſtem, cum qua capta eſt, i. veterem peccati conuerſationem continuo commutet per conuerſationis renouationem & mutationẽ. Item quod ſedens in domo conſcientiæ pro patre, & matre, id eſt, pro mundo, & carne, quæ ipſam in peccato generauit, defleat per compunctionem & contritionem, vnde de tali circumciſione poteſt dici illud Iud. 14. *Relicto gentilitatis ritu Achior circumciſus, &c.* Vide cauſas, quare circumciſio fuit inuenta, item quare Chriſtus voluit circumcidi, in Mauritio, in principio huius cap. Patet igitur, quod eſt D

Circumciſio { Vnguium, id eſt, operationum, Carnium, id eſt, delectationum, Cordium, id eſt, cogitationum.

¶ De circumciſione vero mala, qua quis circumcidit ſeipſum per auaritiam & parcitatem, vel qua Iudæi adhuc ſe circumcidere comprobatur, poteſt dici illud Galat. 5. *Neque circumciſio aliquid valet: neque præputium, ſed noua creatura.* Et illud ibid. *Si circumcidimini, Chriſtus vobis nihil proderit.* Spiritualis enim circumciſio valet, & non carnalis, ſicut ſuperius viſum eſt, vnde Philip. 3. *Nos enim ſumus circumciſio, qui ſpiritu Deo ſeruimus.* E

Cithara. Nota, quod Cithara eſt inſtrumentum muſicum ligno ſicco interius concauo fabricatum, chordis pluribus adaptatum, quod ſi plectro vel manu percuſſum fuerit, ſonum auditoribus reddit gratum. Igitur dicam, quod Cithara multum ſignat in ſcriptura, in bono pariter, & in malo. Nota ergo, quod eſt Cithara

Inaniter gloriantium,
Salubriter lamentantium,
Vocaliter prædicantium,
Virtualiter exultantium,
Supernaliter triumphantium.

¶ Dicam ergo, quod inuenitur Cithara inaniter gloriantiũ. Et iſta ſignat mundi lætitiam, qua mundi peccatores citharizãt ſuperuacue exultando. Sicut enim ſcribitur Dan. 2. *Ante ſtatuam Nabuchodonoſor cum fiſtulis & citharis canebatur.* Et Apoc. 14. ſcribitur, quod *ante ſedem agni, qui ſedebat in throno, citharœdi cum canticis vocabantur.* Quia reuera Nabuchodonoſor rex Babylonis, id eſt, dia- A

eſt diabolus citharœdos, id eſt, viros inaniter glorianteſ, & exultantes in ſua curia vult habere, qui ſcil. coram ſtatuis erectis, & agnis in throno ſedentib. i. coram diuitibus, ignaris & inſipientibus, indigne tamen erectis, & promotis, & in thronis dignitatum præſidentibus, adulando diuerſimode citharizent, & ſic quaſi omnes mundani in malis citharis, hoc eſt, in mundi lætitia, proſperitate, gloria, & adulatrice fallacia ſe delectant, vnde Iob 21. *Tenent tympanum & citharam, gaudentque ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* Et Eſa. 5. dicitur his, qui ſunt in vanitatibus mundi glorioſi: *Cithara & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuijs veſtris, & opus Domini non reſpicitis.* Iſta tamen Cithara eſt vacua, non ſolida, & ideo cito frangitur, quia mundi gloria & lætitia, quæ inanis eſt, & ſterilis, finaliter diſſipatur. Ideo Ezech. 36. dicitur: *Propheta prædicat contra Tyrum*, quæ interpretatur anguſtia, id eſt, contra mũdum, dicens in perſona Dei: *Quieſcere faciam multitudinem canticorum tuorum, & ſonitus cithararũ tuarum non audietur amplius.* Et bene dicit, Cithararum in plurali, quia ſc. mundus plures habet citharas, ſc. adulationem, iactantiam, vanam laudem, & lætitiã, & etiam diabolicam, tentationem, & blanditiam. De fractione etiam huius citharæ, quæ fiet in iudicio, & in morte, dicitur Eſa. 24. *Ceſſauit gaudium tympanorum, & quieuit ſonitus lætantium, dulcedo citharæ cum cantico lyræ, non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam.* Iſta eſt igitur cithara inaniter gloriantium.

B ¶ Secundo dico, quod eſt cithara ſalubriter lamentantium id eſt, pœnitentium, & iſta eſt pœnitentia, quæ ſcilicet continet

- Lignum ſiccum, i. abſtinentiæ macerationem,
- Chordas tenſas, i. mandatorum Dei diſtrictam obſeruationem,
- Appoſitionem manus, i. bonam operationem,
- Sonum plectro formatum, i. e. confeſſionem, & plectro linguæ depromptam orationem.

Iſta eſt cithara lamentabilis. Iob 30. *Verſa eſt in luctum cithara mea & canticum meum in vocem flentium.* Iſta eſt cithara, ſc. lachrimoſa confeſſio, vel humilis oratio, quæ liberat à periculo, & à morte. Delphini enim in ſono citharæ delectantur. Vnde narrant, tam Plinius, quam Solinus, quod Arion procurator Regis Corinthior. occaſione pecuniæ, quam habebat à nautis in mare proiectus, cum prius licentiam citharizandi ad conſolationem caſus ſui obtinuiſſet, ſtatim Delphinorum affuit multitudo, qui eum demerſum receperunt, & ad portum incolumen deuexerunt. Quapropter Corinthij in templo ſuo imaginem æream hominis ſuper Delphinum equitantis ad repræſentationem miraculi erexerunt. Sic reuera iſtud eſt verum, quod Delphini, i. Dei filius valde diligit ſonum citharæ, confeſſionis & orationis. Et ſi quis tali cithara cecinerit, peccataq; confeſſus Deum feruenter orauerit, nunquam à nautis infernalibus ipſum ſubmergere per damnationem conantibus periclitari poterit, imò Delphini, i. Deus ſtatim aderit, qui eum liberabit Figura 1. Reg. 16. vbi Dauid canendo cithara Saul à dæmonio liberabat. Ideo dicat pœnitens illud Eſa. 16. *Venter meus quaſi cithara ad Moab ſonabit.* Et illud Pſ. *Confitemini Domino in cithara.* Et ſic patet, quod eſt cithara ſalubriter lamentantium.

C ¶ Tertio eſt cithara vocaliter ſeu ſolenniter prædicantium. Scriptura enim citharæ comparatur, vbi eſt

- Lignum, i. hiſtorialis ruditas,
- Concauitas interior, i. ſententiarum profunditas,
- Sonus, i. eruditionis luciditas,
- Plectrum, i. linguæ & eloquentiæ ſuauitas,
- Manus appoſitio, id eſt, operationis & executionis probitas.

De tali ergo cithara dicat diligens doctor & prædicator illud Pſ. *Exurge pſalterium & cithara, exurgam diluculo.*

D ¶ Quarto dico, quod eſt cithara virtualiter, ſeu ſpiritualiter exultantium, ſcilicet iuſtorum, qui per laudem & gratiarum actionem continue citharizant. Pſal. *Pſallam tibi in cithara Deus Iſrael.*

E ¶ Quinto eſt cithara ſupernaliter ſeu æternaliter triumphantium, i. beatorum, qui continue Deum laudant, & in æternis ſolatijs ſe delectant, vnde Apoc. 14. dicitur, quod *illi, qui viderunt beſtiam*, i. diabolum, *ſunt ſupra mare vitreum*, i. ſupra mundum, *& habent citharas Dei, &c.*

Cito.

Nota, quod iſtud aduerbium Cito, vbicunque eſt, ſignificat A

- Celeritatem,
- Mobilitatem,
- Feſtinantiam,
- Velocitatem,

Et ideo poſſumus diſtinguere, quod eſt quædam Velocitas

- Habenda,
- Spernenda,
- Timenda,
- Optanda.

¶ Prima eſt cititudo ſeu celeritas obedientiæ, de qua dicitur Eſa. 5. *Feſtinet, & veniat cito opus eius.* Cito enim debemus parere & obedire.

¶ Secunda eſt celeritas inconſtantiæ & imprudentiæ. Cito enim non eſt à bono opere deſiſtendum, ſcil. ſicut illi, de quibus dicitur in Pſalm. *Cito fecerunt, obliti ſunt beneficiorum eius.* Contra illud 2. Theſſ. 2. *Rogamus, vt non cito moueamini à ſenſu veſtro.* Nec eſt cito ad mala verba, & opera feſtinandum. Vnde Pr. 25. *Quæ viderant oculi tui, non proferas in iurgio cito ne poſtea te pœniteat, & emendare non poſſis, cum dehoneſtaueris amicum tuum.*

¶ Tertia eſt velocitas tranſitus mũdanæ vitæ & lætitiæ, vnde Pſ. *Impij quaſi fœnum velociter areſcent, & quemadmodum olera herbarum cito decident.*

¶ Quarta eſt celeritas Dei clementiæ, quæ ſcil. in tribulationibus non deficit, imo cito & velociter, ſi digne requiritur, ſubuenit & ſuccurrit, vnde Pſalm. *Cito anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis.* Iſtud ergo eſt verum, quod bona opera & meritoria debemus cito & velociter facere, & à malis operibus cito & celeriter reſilire. Eſt enim quidam piſcis dictus mugil, qui ſecundum Iſidorum, quando percipit os, laqueos & retia piſcatoris, ita cito reſilit ab eiſdem, quod volaſſe magis creditur, quam ſaltaſſe. Sic pro certo (chariſſimi) quando videmus in hoc mundo, quod laquei & retia piſcatoris diaboli ſunt parata ſtatim debemus citiſſime ſaltare, à malo reſiliendo, & volare bonis operibus inſiſtendo, & ad bona cœleſtia meditando, vnde Dan. 9. *Adhuc loquente me, ecce vir Gabriel, quem videram in viſione in principio, cito volans tetigit me.*

¶ In quibus verbis aduerte, quod nos debemus eſſe celeres, B ſeu citi ad quinque, ſcilicet,

- Ad obediendum cum promptitudine (Ecce vir)
- Ad percipiendum cum fortitudine (Gabriel, qui interpretatur fortitudo)
- Ad reſiliendum à turpitudine (In principio, ſc. principijs obſta)
- Ad tranſiliendum in altitudine (Cito volans, inquit)
- Ad compatiendum cum multitudine (Tetigit, inquit, ſupple, leuiter compatiendo.)

Simus ergo cito

- Prælatis obedientes,
- In bono proficientes,
- A malo reſilientes,
- Ad cœlum tranſilientes,
- Proximis compatientes.

Tu ergo debes

- Obedire cum veloci actu,
- Proficere continuo tactu,
- Refugere à peccati iactu,
- Conſcendere vigoroſo ſaltu,
- Succurrere amoroſo paſtu.

- Primum probat voluntas oblata (Ecce)
- Secundum probitas relata (Vir Gabriel, qui interpretatur fortitudo.)
- Tertium prauitas præoccupata (In principio)
- Quartum virtus elata (Volans)
- Quintum autem manus applicata (Tetigit me.)

¶ Simus enim, dico, cito prælatis obedientes, quod notatur, cum dicitur, Ecce, quod eſt aduerbium, quod ſignat promptitudinem voluntatis, quia ſc. quicquid prælatus præcipit, ſubditus ſtatim debet reſpondere, Ecce. Eſaiæ 6. *Ecce ego mitte te.* Inter planetas enim ille, qui eſt inferior prope terram, perficit citius curſum ſuum, ſicut patet de Luna, quæ in vno menſe circuit omnes circulos Zodiaci, ad quod faciendum Sol per annum,

rum, Saturnus per triginta annos moratur. Sic reuera (chariſſimi) qui ſunt prope terram, id eſt, qui ſunt infimi per humilitatem, & qui etiam in inferiori gradu ſunt, quantum ad mundi proſperitatem, vel qui prope terram ſunt, id eſt, conſiderantes propriam terram, id eſt, vilitatem, tales (dico) faciliter, & cito, & gradatim faciunt curſum, id eſt, motum obedientiæ proſequuntur. Dicunt enim. Ecce, quaſi dicant. Præſto ſum currere, paratus ſum cito, & ſine contradictione per obedientiam me mouere. Eſa. 52. *Ego ipſe, qui loquebar, ecce adſum.* Illi vero, qui ſunt alti, & ſuperius collocati, vel per ſtatus dignitatem, vel per generis nobilitatem, vel per ſcientiæ claritatem, tales (dico) non ambulant cito, imo tarde, quia tales ſunt (vt communiter) non obedientes, ſed ad obediendum tardi, & arrogantes. Quod figuratum eſt Ioannis 21. vbi dicitur, quod *Ioannes, qui erat iuuenis, & ſubditus, præcurrit citius Petro, qui erat antiquus,* & erat prælatus. Vnde de iſto Cito obedientiæ dicitur Lucæ 14. *Dixit paterfamilias ſeruo ſuo: Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis.* Superior autem dicit bono diſcipulo illud Apocal. 1. *Oſtendam tibi, quæ oportet fieri cito.* Ipſe vero reſpondet illud, quod dicitur Apocal. 3. *Ecce venio cito.* Simus ergo cito prælatis obedientes (Ecce.) vide infra de Ecce.

C ¶ Secundo debemus eſſe cito in bono proficientes. (Vir, inquit Gabriel. Cito enim debemus proficere & creſcere in bono, & cito bona opera producere & facere, quod notatur, cum dicitur, Vir. Vir enim nomen eſt maſculini ſexus, qui multo citius & fortius poteſt operari, quam mulier. Sicut enim dicit Plinius, maſcula palma citius fructificat, quam fœmella, & in hoc maſculus à fœmella cognoſcitur, ſicut dicit idem. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt ſpiritualiter maſculi & viri, ſc. viriles & virtuoſi debent cito & velociter fructificare per bona opera. Virtuoſi faciliter debent fructus bonorum operum producere, & in bono proficere, & manere. Et in hoc debent

Maſculi diſtingui à fœmellis,
Religioſi à ſæcularibus,
Clerici à laicis,
Prælati à ſubditis.

Citius enim debent proferre fructum bonorum operum, & virtutum. Vnde Lucæ 15. *Cito proferte ſtolam primam.* Et talis vir virtuoſus erat ille, de quo 2. Mach. 7. *Linguam poſtulatus cito protulit.* Quod eſt contra multos, qui ſimiles ſunt aliquibus arboribus, quæ non cito, ſed tarde proferunt fructus ſuos, ſicut eſt Eſculus, vel ſecundum aliquos, alio nomine Sorbus, quæ in hyeme in autumno facit fructus. Quia vere multi ſunt, qui non cito, ſed tarde, non in vere iuuentutis, ſed in autumno ſenectutis incipiunt fructus bonorum operum procreare. Contra quos Ioan. 14. *Quod facis, fac citius.* Non ſic ergo, ſed ſimus vir Gabriel, qui interpretatur Domini fortitudo, quia, ſc. fortes, & virtuoſi debemus eſſe ad bona opera facienda. 1. Reg. 17. *Eſto vir fortis.* Et 2. Reg. 4. *Roboramini, & eſtote viri fortes, &c.* Simus ergo cito in bono proficientes.

D ¶ Tertio ſimus cito à malo reſilientes, quod notatur cum dicitur, In principio. In principio enim iuuentutis, vel in principio malæ cogitationis eſt à malo reſiliendũ, quia qui in principio non reſiſtit, paulatim à tentatione vincitur, delectatione inulcetur, mala conſuetudine ligatur, & ſic amplius reſurgere impeditur. Tentatio enim ſimilis eſt veneno, cui niſi in principio & cito occurratur, velociter intenſiꝰ patentem, ſuperat naturalem, ita quod non poteſt amplius præualere. Ideo bene dicebat ille *Principiis obſta. In principio, enim creauit Deus cœlum & terram.* Vnde de iſto Cito poteſt dici illud Eccl. 27. *Niſi in timore Domini tenueris te, cito ſubuertetur domus tua.*

¶ Quarto ſimus cito ad cœlum tranſilientes (Cito volans inquit.) Caſtanea enim integra & ſana ſtatim, quãdo ſentit ignẽ, citiſſime ſaltat, & tranſilit verſus cœlum. Sic vere (chariſſimi) ſtatim, quando ſentimus ignem vanæ cupiditatis, vel ignẽ carnalis voluptatis, debemus ab eo reſilire, & verſus cœlum per contemplationem ſaltare pariter & volare. Pſal. *Volabit ſuper pennas ventorum*, id eſt, citiſſime. Vnde Apocal. 4. *Aſcende ad me & oſtendam tibi, quæ oportet fieri cito.*

¶ Quinto ſimus cito proximis compatientes, quod oſtenditur, cum dicitur (Tetigit me,) Sicut enim videmus, quod non tangit, non agit, & quod tangit, fortius influit, ignis enim ſtatim quod tangit, calefacit: ſic vere vir pius & compatiens ſtatim quod ipſe tangit, & vicinatur alicui, ipſe debet in ipſum influere, & agere per compaſſionem, & beneficiorum collationẽ, vt ſic dicere poſſit cuilibet quem viſitat illud Eſa. 49. *Extendit manum ſuam, & tetigit os meum, & dixit mihi: Seruus meus es tu &c.* Vnde de iſto Cito dicitur, vel poteſt dici illud Heſter 6. *Cito ad conuiuium, quod regina parauerat, venire compulerunt*, ſc. pauperes. ¶ Item nota, quod Cito accipitur in malo ſignificato, & ſic ſignat nimiam velocitatem ad malum, quam quidem non debemus habere, ſed ab ipſa potius abſtinere. ¶ Nota ergo, quod debemus abſtinere à nimis

Cita loquacitate,
Cita varietate,
Cita credulitate,
Cita leuitate & celeritate.

Non ſit igitur in nobis cita loquacitas. Non ſimus ſicut ſerpens, E
qui ita cito aliquoties mouet linguam, quod duas linguas videtur habere. Sic multi ſunt, qui ita cito linguam ſuam mouent loquendo, detrahendo, iactando, quod non vnam linguam, ſed plures videantur habere. Contra quos dicitur Eccl. 4. *Noli eſſe citus in lingua tua.*

¶ Item debemus abſtinere à nimis cita varietate vel mobilitate, quidam enim ſunt, qui non habent virtutem perſeuerantiæ, quia cito, & faciliter mutantur de bono ad malum, de virtute ad vitium, de gratia ad peccatum. Iſti ſunt ſimiles Chamæleonti, qui citiſſime mutat colorem. Sunt etiam ſimiles Lunæ, quæ ſæpiſſime & citiſſime mutat figuram. Sunt etiam ſimiles Hyænæ, quæ citiſſime mutat naturam ſuam, quia ſc. nunc inuenitur maſculus nunc fœmella, quia ſc. tales quantum ad figuram interioris bonitatis, & quantum ad colorem exterioris honeſtatis, & quantum ad naturam vtilioris qualitatis cito & faciliter variantur, ſcil. à bonis operibus deſiſtendo, & ad mala opera diuerſimode ſe mutando. Vnde Iudic. 2. *Cito deſeruerunt viam, per quam ingreſſi ſunt patres eorum.* Quod etiam verum eſt de crudelibus, & raptoribus, qui nimis cito in modica occaſione conuertuntur ad crudelitatem, & ad rapinam. Eſa. 8. *Accelera ſpolia, detrahe, cito prædare.*

¶ Tertio debemus abſtinere à nimis cita credulitate. Cuius tamen contrarium faciunt mundi diuites, & potentes, qui valde cito credunt verbis adulatorum, detractorum, & falſorum accuſatorum. Simplices enim, qui valde cito ſe conuertunt ad dicta hæreticorum, vetularum & deceptorum, ſimiles poſſent dici Mercurio, qui eſt planeta, qui citiſſime conuertitur, & mutatur ad naturam illius, qui coniungitur, & vnitur. Sic tales valde cito ſe conuertunt ad voluntatem eorum, qui ſibi coniunguntur, ſc. familiarium, balliuorum, &c. De quibus dicitur Eccleſiaſtici 19. *Qui credit cito, leuis eſt corde.* Item abſtinendum eſt à nimis cita celeritate, vt non ſimus feſtini in operibus noſtris, quia nimis cita celeritas reprobatur, & tarda & matura deliberatio & expectatio cõmendatur. Amygdalus enim, quæ nimis cito floret, gelatur facillime. Sic illi, qui cito volunt ardua opera pœnitentiæ incipere, prædicare, docere, heſilare, & cætera ſimilia, non attingunt (vt communiter) ad profectum. Et ideo illis, qui indeliberate & cito volunt alios promouere, dicitur 1. Timoth. 5. *Manus cito nemini impoſueris.* Iſta eſt

Nimis cita immaturitas, ſeu leuitas,
Nimis cita credulitas,
Nimis cita mobilitas,
Nimis cita loquacitas.

¶ Iterum eſt alia citiras, ſeu velocitas, qua ſcil.

Cito {
Perit mundi gloria,
Tranſit vitæ copia,
Venit mortis anguſtia,
Veniet cœli lætitia,
Veniet Chriſti iuſtitia.
}

De mundi gloria, & de ipſius glorioſis dicitur in Pſalm. *Tanquam olera herbarum cito decident.* De mortis autem miſeria dicitur Sapientiæ 6. *Horrende & cito apparebit vobis.* De Chriſti vero miſericordia, quæ cito auxiliatur, & pœnitentibus & pauperibus dicitur in Pſalm. *Cito anticipent nos miſericordia tua, quia pauperes facti ſumus nimis.* De tali etiam lætitia, quæ cito veniet bene agentibus, dicitur Eſa. 51. *Cito veniet Dominus gradiens ad aperiendum.* De iudicio vero & iuſtitia, quæ cito veniunt delinquentibus, patet Luc. 18. *Veruntamen Deus cito faciet vindictam, &c.* Vide infra de Statim, Repente, Celeriter, Velociter, Feſtinanter, &c.

A
Ciuitas. Nota quod Ciuitas dicitur quaſi ſimul viuentium vnitas, & dicitur Ciuitas à cieo, cies, quod idem eſt,

quod aduoco, aduocas, coeo, eois, idem eſt, quod copulor, copularis, vel coniungor, coniungeris. Ad denotandum, quod ciues ad ſimul coeundum & habitandum fuerunt ad ciuitates aduocati. Et ideo ſub nomine Ciuitatis intelligitur quælibet

Concordia,
Vnitas, &
Coniunctio.

Ciuitas enim eſt hominum multitudo ſocietatis vinculo adunata, ab eodem iure ſimul viuentium, vt dicit Iſidorus & Papias.

¶ Nota igitur, quod in ſcriptura inuenitur ſextuplex ciuitas, id eſt, ſextuplex hominum congregatio. Reperitur enim vel inuenitur

Ciuitas { Fragilis,
Labilis,
Nobilis,
Flebilis,
Fertilis,
Vtilis.

Prima ſignat corporis vilitatem,
Secunda ſignat mundi proſperitatem,
Tertia ſignat cordis ſinceritatem,
Quarta innuit inferni acerbitatem,
Quinta declarat iuſtorum communitatem,
Sexta denotat cœleſtem vnitatem.

Corporis vilitas eſt ſuſtentaculum valde fragile,
Mundi proſperitas eſt retiaculum valde labile,
Cordis ſinceritas eſt tabernaculum valde nobile,
Inferni acerbitas eſt receptaculum flebile & deteſtabile,
Iuſtorum communitas, ſc. Eccleſia, eſt habitaculum valde fertile,
Cœli ſocietas eſt propugnaculum vtile.

Corpus eſt ciuitas ſtercorum & languorum
Mundus eſt ciuitas bonorum & malorum,
Animus eſt ciuitas Dei & Angelorum,
Infernus eſt ciuitas dæmonum & peccatorum,
Religio eſt ciuitas pœnitentium & iuſtorum,
Cœlum eſt ciuitas Dei & contemplantium beatorum.

B ¶ Primo ergo dico, quod corpus eſt ciuitas fragilis. Habet enim

Debiliſſimum fundamentum, ſcilicet carnem & ſanguinem,
Exterius fortiſſimum impugnamentum, ſcilicet infirmitates & caſus,
Interius diſcordiſſimum parlamentum, ſc. qualitatum & elementorum diſcordiam atque pugnam.

Non eſt ergo mirum, ſi ciuitas iſta ſit fragilis & ſi faciliter ab hoſte, id eſt, à morte, quæ eam continue impugnat & minatur, deſtruitur & vaſtatur. Ideo morti poteſt dici illud Eſa. 25. *Poſuiſti ciuitatem in cumulum, vrbem fortem in ruinam.*

¶ Secundo dico, quod mundus eſt ciuitas, in qua eſt contrarietas ciuium, abundantia fæcum, & cariſtia mercium, & ſollicitudo mentium. In mundo enim eſt contrarietas & diſcordia, vnde in Pſ. *Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, die ac nocte circumdabit eam iniquitas, & labor in medio eius, & iniuſtitia.* Item in mundo eſt ſordium ſpiritualium, ſc. peccatorum abundantia Ezech. 9. *Terra plena in iudicio ſanguinum, & ciuitas plena eſt iniquitate.* Et Nahum. 3. *Væ ciuitas ſanguinum.* Item in mundo eſt mercium, id eſt, virtutum paupertas & indigentia, Vnde Zach. 14. *Capietur ciuitas, & vaſtabitur.* Item in mundo ſunt dolores mentium, ſeu triſtitiæ Iob 24. *De ciuitatibus fecerunt viros gemere.* Eſa. 14. *Vlula porta, clama ciuitas.* Talis ergo ciuitas non eſt bene curabilis, imo neceſſe eſt, quod ſit vana, variabilis, & inſtabilis. Mundus ergo eſt ciuitas labilis.

¶ Tertio dico, quod inuenitur ciuitas nobilis, & iſta eſt ciuitas cordis. Et dicitur nobilis, quia ſcil. iſta eſt habitaculum ſummi Regis. Pſalm. *Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei.* In iſta ciuitate debet eſſe ciuium vnitas, quia ſc. ciues animæ, id eſt, potentiæ, debent eſſe vnum per mentalem tranquillitatem, & per affectuũ vnitatem. Deus enim eſt nobilis princeps, qui non libenter habitat, niſi in ciuitate tuta, pacifica, & munita. Et ideo ciuitas cordis non debet eſſe per varios affectus tumultuoſa, alias non eſſet pro Chriſti habitaculo gratioſa. Ipſe n. eſt, qui dicit illud Eccl. 24. *In ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui & in Hieruſalem poteſtas mea.* Iſta enim ciuitas debet eſſe vallata muris, foſſis, aquis. Muri ſunt ambitus mãdatorum Dei, quibus debemus circumdati & includi 1. Mach. 1. *Aedificauit ciuitatem Dauid muro magno.* Et 1. Reg. 8. *Ciuitates muratas habentes portas, & vectes, & ſeras.* Foſſę ſunt virtus humilitatis vel profunditas conſiderationum interiorum, vnde Eſa. 32. *Humilitate humiliabitur ciuitas.* Aquæ ſunt redundantiæ lachrymationum, vnde in Pſ. *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.* Iſta eſt igitur ciuitas nobilis, de qua dicitur Zach. 8 *Vocabitur Ieruſalem ciuitas vnitatis.*

¶ Quarto inuenitur ciuitas flebilis, & iſta eſt congregatio damnatorum. 3. Reg. 14. *Qui mortui fuerint de Ierobeam, de ciuitate comedent eos canes.*

¶ Quinto dico, quod inuenitur ciuitas fertilis, & iſta procul dubio eſt, vel debet eſſe ciuitas religionis & Eccleſiæ, ſeu etiam ciuitas & communitas fidei Chriſtianæ, quæ ſcil. cunctis bonis ſpiritualibus debet eſſe referta. Pſ. *Hieruſalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipſum.* Et nota, quod iſta ciuitas debet eſſe ciuitas E

Munda ſine carnali fœtore,
Sancta ſine criminum horrore,
Læta ſine triſtitiæ mœrore,
Opulenta ſine paupertatis languore,
Quieta ſine diſcordiæ liuore.
Clara ſine falſitatis errore.

¶ Sit igitur ciuitas munda; quod facit nouitas innocentiæ Apoc. 21. *Vidi ciuitatem ſanctam Ieruſalem nouam, à Deo paratam, &c.* C

¶ Item ſit ciuitas ſancta, quod facit puritas conſcientiæ. Apo. 21. *Oſtendit mihi angelus ciuitatem ſanctam Hieruſalem.*

¶ Item ſit ciuitas læta, quod facit claritas ſapientiæ, id eſt, eleuatio mentis in Deum, 4. Reg. 11. *Lætatus eſt omnis populus terræ, & ciuitas conquieuit.*

¶ Item ſit ciuitas opulenta, quod facit vbertas omnis iuſtitię, i. abundantia virtutum & meritorum. Ideo dicebat Dauid: *Quis deducet me in ciuitatem munitam, &c.*

¶ Item ſit quieta, quod facit vnitas concordantiæ. Ideo conſulitur Ier. 29. *Quærite pacem ciuitatis, ad quam tranſmigrare vos feci, & orate pro ea, quia in pace eius erit pax veſtra.*

¶ Item ſit clara, quod facit veritas prudentiæ, & ſcientiæ, vnde illud prædictum Zach. 8. *Vocabitur Hieruſalem ciuitas veritatis.* Et Apoc. 21. *Ciuitas non eget Sole & Luna:* nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt agnus. Et reuera, (chariſſimi) ſi ciuitas, i. Eccleſia talis fuerit, ibi Dominus libenter habitabit. Et ſic dicetur illud Ezech. 48. *Nomen ciuitatis Dominus ibidem.* Sed heu, proh dolor, iſta ciuitas non eſt hodie talis, imo eſt quaſi penitus deſolata & multis vitijs diſſipata, & hoſtibus ſpiritualibus ſubiugata. Iſta enim hodie (quod dolendum eſt)

Igne auaritiæ ſuccenditur,
Rixa diſcordiæ diſcinditur,
Faſtu ſuperbiæ erigitur,
Fæce luxuriæ inficitur.

¶ Ideo ibi murus iuſtitiæ deſtruitur, & tota ciuitas diruitur. De igne auaritiæ patet Eccl. 49. vbi dicitur: *Incenderunt electam ciuitatem.* Et de Chaldæis dicitur Hierem. 38. *Ciuitatem hanc comburent igni.* De rixa vero & diuiſione diſcordiæ dicitur Apoc. 19. *Facta ſunt fulgura, voces, & tonitrua, & facta eſt ciuitas in tres partes,* De faſtu vero ſuperbiæ dicitur Eſa 26. *Ciuitatem ſublimem humiliabit,* id eſt ſuperbiam. De fæce luxuriæ dicitur Eſa. 1. *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis?* Et Ezech. 24. *Væ ciuitati ſanguinum olla, cuius rubigo in ea eſt.* De muro vero deſtructo, id eſt, de diſciplina, & de mandatorum obſeruãtia diſſipata dicitur 1 Mach. 5. quod *Antiochus mandauit deſtruere murum ciuitatis Hieruſalem in circuitu.* Non eſt igitur mirum, ſi talis ciuitas ruinoſa derelinquitur à Domino, & ab hoſtibus impugnatur, iuxta illud Ier. cap. 32. *Munitiones extructæ ſunt aduerſus ciuitatem, vt capiatur.* Et ſic diabolo dimittitur poſſidenda, Ierem. 34. *Tradam ciuitatem hanc in manus Regis Babylonis.* Non ſic (chariſſimi) quia debet eſſe ciuitas fertilis.

¶ Sexto dico, quod inuenitur ciuitas vtilis, ſcilicet ciuitas paradiſi, Apoc. 21. *Ipſa vero ciuitas aurum mundum.* Iſta enim ciuitas habet D

Securitatem inexpugnabilem,
Tranquillitatem imperturbabilem,
Sublimitatem indepreſſibilem,
Stabilitatem indefectibilem.

¶ Habet (dico) inexpugnabilem ſecuritatem Soph. 2. *Hæc eſt Ciuitas*

ciuitas glorioſa, habitansin confidentia. Habet etiam imperturbabilem tranquillitatem. Eccl. 24. *In ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui.* Habet inſuper indepreſſibilem ſublimitatem. Prou. 9. *Miſit ancillas, vt ſuas vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis*, Item habet indefectibilem ſtabilitatem, vnde Eſ. 33. *Oculi tui videbunt Ieruſalem ciuitatem ſolennitatis veſtræ opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit.* Iſta eſt ergo ciuitas.

Aſcendenda per affectionem & deuotionem,
Circumeunda per contemplationem, &
Habitanda per meditationem.

De aſcenſu deuotionis & affectionis dicitur Prou. 21. *Ciuitatem fortem aſcendit.* De circuitu contemplationis dicitur Cant. 3. *Surgam. & circuibo ciuitatem, &c.* De habitatione meditationis iugis conſiderationis dicitur in Pſal. *Eduxi eos per viam rectam, vt irent in ciuitatem habitationis*, Et Ier. 8. *Venite ingrediamur in ciuitatem munitam, & ſileamus ibi.* Sic ergo inuenitur Ciuitas

Fragilis,
Nobilis,
Flebilis,
Vtilis.

E ¶ Nota tamen adhuc, quod per nomen Ciuitatis poteſt omnis vnitas & concordia denotari. Vnde nos debemus eſſe ciues ciuitatis, i. e. ſimul viuētes in amore & vnitate. Et ſic per ciuitatem poteſt ſtatus Eccleſiæ, vel religionis, vel cuiuslibet ſocietatis, vel communitatis deſignari. Talem ergo ciuitatem debemus inhabitare, quia ſc. pacē & vnitatem debemus frequentare. Illa autem, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, habent pacem inter ſe (vt communiter) nunquam enim leo comedit leonem, vrſus vrſum, & ſic de aliis, quia generaliter illa, quæ ſunt eiuſdē ſpeciei, nunquam ſe occidunt, vel deuorant, præterquam inter piſces, vbi ſemper maior comedit minorem, quamuis ſint eiuſdē ſpeciei, vt dicit Plin. Sic vere (chariſſimi) nos Chriſtiani, qui omnes ſumus eiuſdem ſpeciei, id eſt, eiuſdem ritus, cultus, & fidei, nunquam debem⁹ per lites & diſcordias alter alterum impugnare, lædere, vel infeſtare, imo vero ſimul & communiter debemus pacifice habitare, & alter alterum diligere & iuuare. Et ſic erimus in ciuitate, i. in ciuili & domeſtica vnitate, vnde Ier. 29. *Quærite pacem ciuitatis, ad quam transmigrare vos feci.* Veruntamen multi ſunt ſicut piſces, qui ſc. quamuis ſint eiuſdem ſpeciei, i. eiuſdem patriæ, eiuſdem ciuitatis, eiuſdem collegii, eiuſdē generis, ipſi tamen contra ſe inuicem prælīātur, alter alterū impugnantes, alter ab altero diſcordantes, & alter alteri inuidentes. De quibus dicitur Prou. 29. *Peſtilentes diſſipant ciuitatē.* Sicut enim multæ ciuitates ſunt deſtructæ propter brigas, & controuerſias ciuium malignorum: ſic multæ communitates, & religiones, & collegia ad paupertatē, & miſeriā ſunt redacta propter litigia ſuorum poſſeſſorum. De quibus dicitur Eccl, 49. *Incenderunt electam ciuitatem.* Non ſic ergo, ſed ſimus pacifici & cōcordes, & ſimus in ciuitate, i. in ciuili vnitate & cōcordia. Vt ſic de nobis & de noſtra communitate & vnitate poſſit dici illud Apoc. 21. *Vidi ciuitatem ſanctam Ieruſalem nouam, deſcēdentem de cælo.* In quibus verbis aduertendum, quod ciuitas collegii, vel cōmunitatis Eccleſiæ, vel religionis, debet habere conditiones, quæ in qualibet ciuitate nobili conſueuerunt eſſe.

¶ Ciuitas enim tunc eſt laudabilis, quando eſt

In loco { claro, firmo, mundo, pacifico, fœcundo.

Talis debet eſſe ciuitas noſtra. Debet enim eſſe

In loco {
claro, per morum honeſtatem (Vidi)
firmo, per cordis probitatem (Ciuitatem, inquit)
mundo, per vitæ puritatem (Sanctam, nouam.)
pacifico, per pacis vnitatem (Hieruſalem)
fœcundo, per morum vbertatem (deſcendentē.) }

Loca enim deſcendentia & infima ſunt (vt communiter) magis fœcunda.

¶ Sit igitur in nobis apparentiæ claritas (Vidi, inquit.) Nihil enim eſt viſibile, niſi quod habeat claritatem & lucē. Sic vere, nec aliquod collegium dignum eſt, nec delectabile videri, niſi quod claritate honeſtatis vel moralis apparentiæ eſt illuſtratū. Et ideo, proh dolor, multæ ſunt hodie ciuitates, quæ non ſunt dignæ reſpici, vel videri, quæ tantā habent deformitatem morum & conditionum, quod nec à Deo, nec à mūdo ſunt dignæ intueri. Quia reuera (chariſſimi) modernæ ciuitates & communitates ſplendore honeſtatis & ſanctitatis ſunt priuatę, & multis vitiis ſunt infectæ. Hodie enim inueniuntur

Detractiones & inuidiæ,
Exactiones & ſæuitiæ,
Elationes & ſuperbiæ,
Infectiones & immunditiæ,
Ambitiones & auaritiæ,
Diſſenſiones & controuerſiæ.

¶ De primo dicitur 3. Reg. 14. *In ciuitate comedent eos canes.* De ſecundo Eſa. 1. *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis, plena iudicio? iuſtitia habitauit in ea, nunc autem homicida.* De tertio dicitur Eſ. 24. *Attrita eſt ciuitas vanitatis.* De quarto Nahum. 3. *Væ ciuitas ſanguinum.* De quinto dicitur Ier. 15. *Si introiero in ciuitatem, ecce attenuati fame.* Fame, dico, id eſt inſatiabilitate auaritiæ. Ideo de auaris dicitur in Pſ. *Famem patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem.* De ſexto dicitur in Pſ *Vidi contradictionem in ciuitate.* Non ſic (chariſſimi) ſed habeamus morum honeſtatem & claritatē, vt poſſimus videri, & intueri (Vidi inquit) Vnde Eſa. 33. *Oculi tui videbunt Hieruſalem opulentam, &c.* Sit igitur in nobis apparentiæ claritas.

¶ Secundo dico, quod in noſtra ciuitate debet eſſe permanentiæ firmitas, & hoc oſtenditur, cum dicitur (Ciuitatem.) G Ciuitas enim tūc eſt fortis & permanens, quando muris & turribus circuitur, quando foſſis & vallibus eſt vallata, quando aquis & fluminibus eſt ambita. Sic vere communitas noſtra tūc eſt fortis ſpiritualiter, atque firma, quando muris diuinæ protectionis, turribus altæ contemplationis, aquis lachrymarum & deuotionis, foſſis & vallibus humilitatis & ſubiectionis circūdatur & vallatur, vnde Prou. 18 *Frater qui adiuuatur à fratre tanquam ciuitas firma*, communitas enim adiutorii & amoris eſt ſpiritualis fortitudinis firmamentum. Et ideo iſta ſolet eſſe omnium habitantium tutamentum & ſaluamentum. Ge. 19. *Eſt ciuitas hic iuxta parua, ad quam poſſum confugere, & ſaluabor in ea.* Sed reuera (chariſſimi) tam videtur fortitudo ciuitatis, religionis & eccleſię cecidiſſe, & penitus defeciſſe, quod videmus tēporaliter & ſpiritualiter. Temporaliter videmus qualiter defecit omnis virtus, & potentia eccleſiæ & religionis, & qualiter à tyrannis deprimitur, & ſuppeditatur. Spiritualiter etiā videmus qualiter ab hoſtibus, & vitiis deſtruitur, & ſubiugatur. Et ideo bene poſt eſt dici illud Eſa. c. 27. *Ciuitas munita deſolata erit.* Et ideo in iſta ciuitate multi hodie à diabolo capiūtur, & diuerſis criminibus exponuntur. Matt. capite 4. *Aſſumpſit eum diabolus in ſanctam ciuitatem.* Non ſic ergo, ſed ſit in nobis permanentiæ firmitas.

¶ Tertio dico, quod in noſtra ciuitate, & communitate debet eſſe innocentiæ puritas (Nouam inquit) Nouitas enim ſignat puritatem, quia, ſc. ciuitas religionis, eccleſiæ, & ſocietatis cuiuslibet vnitatis debet eſſe pura, & munda, vt purus rex nouus & mundus Chriſtus nobiſcum maneat & moretur. Apes n. libenter mellificant in alueari nouo. Piſces etiam libenter ſubintrant ſportulas nouas, & mundas. Sic vere Chriſtus libenter habitat, & frequentat ſocietatem, & communitatē nouā, mundam, puram, & caſtam, Ap. 3. *Scribam ſuper eum nomen ciuitatis nouæ Ieruſalem.* Quod eſt hodie cōtra multas ciuitates, ſtatus & religiones, in quibus pro certo non eſt puritas, ſed carnalitas, nō eſt nouitas, ſed antiquitas, non munditia, ſed ſpurcitia, non iuſtitia, ſed nequitia, vnde dicitur Ez. 24. *Væ ciuitati ſanguinum, ollæ cuius rubigo in ea eſt* Sit igitur in nobis innocentiæ puritas. H

¶ Quarto dico, quod in nobis debet eſſe amicitiæ vnitas. I Quod notatur, cum dicitur Hieruſalem, quod interpretatur viſio pacis. In pace enim & amore viuere debem⁹. Quia ſicut dicit Senec. *Sicut paruæ res concordia creſcunt, ſic magnæ diſcordia dilabuntur.* Vnde Pſ. *Hieruſalem, quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipſum.* Sit igitur in nobis amicitiæ vnitas. Quod eſt contra multos, qui in ciuitate eccleſiæ ſunt diſcordes, vnde 1. Mac. 13. *Factus eſt motus magnus in ciuitate.*

¶ Quinto ſit in nobis opulentiæ vbertas, cum dicitur, deſcendentem. K Loca enim, quæ ſunt in deſcenſu, magis (vt communiter) ſunt fertilia, & opulenta. Sic vere ſi ciuitas & communitas noſtra ſit in deſcenſu humilitatis, magis erit ſpiritualiter fertilis, & fœcunda, & magis in fructibus bonorum operum abundabit. Eſaiæ 32. *Humilitate humiliabitur ciuitas.* Pſalm. *Aſcendunt montes, & deſcendunt campi.* Campus enim nomen eſt loci fertilis, &

opulenti. Eſ. 33. *Oculi tui videbunt Ieruſalem regionem opulentam, &c.* Et ſic ergo patet, quod ciuitas noſtra debet habere

Virtutum vbertatem,
Amoris vnitatem,
Nitoris puritatem,
Vigoris firmitatem,
Splendoris claritatem.

Et ſic iſta erit illa ciuitas, de qua dicitur in Pſ. *Quis deducet me in ciuitatẽ munitam.* Si per ciuitatẽ intelligis virum iuſtum vel virginem glorioſam, dic ſicut ſupra in litera B. de ciuitate nobili. & de ciuitate fertili. Si vero carnem intellexeris, dic ſicut ſupra in litera A. vbi agitur de corpore, vel de mundo.

A **Ciuis.** Vide ſupra, vbi Adhærere in illa auctoritate, Adhæſit vni ciuium regionis illius, quæ ibi exponitur, vel diuiditur.

¶ De ciue vero poteſt diſtinguere ſecundum numerum ciuitatũ, quia ſc. quælibet ciuitas habet ſuos ciues. In ciuitate corporis ſunt ciues motus carnales. In mundo ſunt ciues viri brutales. In religione & Eccleſia ſunt ciues homines ſpirituales. In cœlo ſunt ciues beati, & angeli immortales. In inferno ſunt ciues damnati, & dæmones, impii, & crudeles. In anima ſunt ciues potentiæ naturales, & ſi bona fuerit, virtutes tam Theologicæ, quã morales. Si vero mala, affectus ſuperflui, & criminales. Generaliter tamen per ciues intelliguntur viri familiares & domeſtici, quibus, ſi deliquerint, eſt parcendum, & indulgendum, inter quos æqualiter eſt iudicandum, & à quorum ſocietate ſi infamis fuerit eſt recedendum, & declinandum. Parcendum dico, & indulgendum, Leu. 19. *Non memor eris iniuriæ ciuium tuorum.* Iudicandum etiam Deut. 24. *Iuſtum iudicium iudicate, ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum.* Declinandũ inſuper, Leu. 21. *Non contaminetur ſacerdos in morte ciuium ſuorum, &c.* Sufficit.

A **Clam.** Nota. quod Clam accipitur pro occulte, abſcondite, vel ſecrete. Et ideo dico, quod eſt vnum clam, quod eſt prudentiæ, vnũ clam, quod eſt fallaciæ, vnũ clam, quod eſt nequitiæ. Prudentes enim & maxime humiles volunt clam, id eſt, ſecrete & abſconſe, non palã nec pompoſe facere facta ſua, vnde Dauid dictum eſt illud 1. Reg. 18 *Manebis clam, & abſconderis in agro:* fallaces enim clandeſtine faciũt fraudes ſuas, vnde de Herode Chriſtum occidere cupiente dicitur Matthæi. 2. quod *Herodes clam vocatis Magis didicit ab eis tempus ſtellæ.* Iniqui etiam, & crudeles clam, & ſub ſpecie iuſtitiæ committunt multa tyrannica & peruerſa. Contra quos Deut. 27. *Maledictus, qui clam percuſſerit proximum ſuum, &c.* Vide de verbo Abſcondere, vel Occulte.

A **Clamare.** Nota, quod clamare, ſecundum Hugo, idem eſt quod cum alta voce ſonare, & cordis deſiderium exprimere. Et poſt ſignificare in ſcriptura in bono, & in malo. In bono enim ſignat

Suſpirium contritionis,
Eloquium confeſſionis,
Præconium laudationis,
Magiſterium inſtructionis,
Miniſterium orationis,

Eſt dico clamãdum per contritionem. Heſt. 4 *Heſter voce magna clamabat, oſtendens amaritudinem animi ſui.* Item eſt clamandum per confeſſionem, vnde Eſa. 38. *Sicut pullus hirundinis ſic clamabo, meditabor, vt columba.* Item eſt clamandum per laudationem, & per gratiarum actionem, vt Marc. 11. vbi de filiis Hebræorum dicitur, quod *Domino clamabant dicentes, Oſanna.* Item eſt clamãdum per inſtructionem, ſeu prædicationem, Eſ. 58. *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam.* Item eſt clamandum per orationem 1. Mach. 4. *Clamemus in cœlum, & miſerebitur noſtri Deus noſter.* Item clamor quandoque ſignat in malo, & ſic inuenitur multiplex clamor, ſcilicet

Clamor { Iactantiæ & elationis, / Sæuitiæ & comminationis, / Triſtitiæ & deſperationis. }

Eſt ergo primo clamor iactantiæ, Ier. 12. *Clamauerunt poſt te plena voce.* Item eſt clamor ſæuitiæ, & de hoc dicitur Mat. 15. *Iterũ clamauerunt; crucifige, crucifige eum.* Item eſt clamor triſtitiæ. Soph. 1. *Vox clamoris à porta piſcium, & vlulatus à ſecũda.* Poſſumus ergo diſtinguere, quod eſt bonus clamor, quo debemus clamare. Et eſt malus clamor, à quo debemus ceſſare. Primus bonus clamor eſt, quo ſc. debemus clamare ad Deum, ſicut

Pupillus clamat ad tutorem,
Diſcipulus clamat ad doctorem,
Pauper clamat ad benefactorem,
Vim patiens clamat ad adiutorem.

¶ Clamemus ergo ad Deum, vt B

Ad tutorem, vt defendamur,
Ad doctorem, vt inſtruamur,
Ad benefactorem, vt nutriamur,
Ad adiutorem, vt eruamur.

Sicut enim dicitur Eſa. 29. *Miſerebitur tui ad vocem clamoris tui.* Et in Pſ. dicitur. *Ad te reclamauerunt, & ſalui facti ſunt.* Deus enim clamat ad hominem, vt conuertatur, homo autem clamat ad Deũ, vt miſereatur, homo vero clamat ad hominẽ, vt compatiatur. De clamore Dei ad hominẽ dicitur Mich. 6. *Vox domini ad ciuitatem clamabit.* Et Ioan. 7. *Clamauit Ieſus ſi quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* De clamore hominis ad Deum dicitur Prou. 21. *Qui obturat aures ſuas, ne audiat pauperes, clamabit & ipſe, & non exaudietur.* Clamemus igitur ad dominum ſua beneficia implorando, veniam peccatorum poſtulando; eius miſericordiam ſupplicãdo. Elephas enim cum ceciderit ad terram, videns quod per ſe ſurgere non poteſt, ſolet barrire fortiter, & clamare, & ſociorum ſuorum iuuamen talibus clamorib. implorare, vt dicit Plin. qui audito clamore ſtatim ad eum conueniunt, & vt poſſunt ſibi ſubueniunt, & ſuccurrunt. Sic pro certo (chariſſimi) ſi nos ceciderimus à ſtatu gratiæ per peccatũ, vel à ſtatu proſperitatis per infortunium, nos pro certo debemus clamare ad ſocios noſtros ſcilicet

Ad Deum,
Ad angelos,
Ad ſanctos, &
Ad proximos.

Clamare (dico) debemus ad Deum per orationem, & ſuorum beneficiorum implorationem, & ſic ſtatim aderit per ſui benigni adiutorii manifeſtam & occultam collationem, vnde Pſa. *Ad Dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me.* Et alibi: *Media nocte clamor factus eſt, ecce ſponſus venit.* Matth. 25. Ideo de tali clamore poteſt dici illud Eſa. 40, *Vox dicentis, clama: quid clamabo? Omnis caro fœnum.* In quib. verbis aduerte, quod eſt triplex bonus clamor, ſc. Clamor

Imperatiuus,
Informatiuus,
Deploratiuus.

Deus enim clamat nobis imperando (Vox inquit dicentis) Prædicator clamat ſuos informando (Clama inquit) Et peccator clamat ſeſe deplorando. Quid clamabo inquit. Omnis caro fœnum

¶ Dico ergo primo, quod eſt quidam clamor imperatiuus C & iſte eſt clamor Dei ad homines, quod ſcilicet Deus clamat, & in Scriptura, & per Prophetas, mandata ſua declarando. (Vox, inquit, dicentis, Leo enim terribiliter rugiens, atque clamans, circa animalia facit circulum, quæ circulum exire non audent, capi ab eo ſe permittunt. Sic Leo de tribu Iuda Deus (clamando) & imperando in ſcriptura, circulum mandatorum nobis dedit, in quibus debemus manere, & quouſque beneplacitum ſuum ſit, nos per mortem accipere, inde debemus penitus non exire, qui clamor nobis oſtenditur cum dicitur; Vox dicentis. Vnde Matthæi cap. 3. & Eſaiæ c. 40. *Vox clamantis in deſerto, parate viam Domini.* Circa quod aduerte, quod clamor iſtius Leonis eſt

Aliquando { Expreſſiuus amoris, / Incuſſiuus timoris, / Promiſſiuus valoris. }

Deus enim clamat exprimendo ſuum amorem. Vnde Lucæ 23. *clamans voce magna emiſit ſpiritum.* Item Deus clamat imprimẽdo nobis timorem. Apoc. 14. *Clamauit voce magna ad angelum, qui habebat falcem acutam, dicens: Mitte falcem tuam, & vindemia botros vineæ terræ.* Iſte clamor potiſſime audietur quando dicet. *Ite maledicti, &c.* Item iſte clamat promittendo magnum valorem, ſc. promittendo paradiſum dicens: *Venite benedicti, &c.* 25. vnde Ioh. 7. *Clamabat Ieſus ſi quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Hic eſt ergo clamor imperatiuus (Vox dicentis inquit) Mich. 6. *Vox domini ad ciuitatem clamat,*

¶ Secundo dico, quod eſt clamor informatiuus. Et iſte eſt D clamor prædicationis (Clama inquit) Onager n. clamat & rugit, vt

git, vt inuenias vxorem ſuam, quando eam amiſit. Aquila clamat terribiliter quando vadit ad prædam, cuius clamorem audientes prædales aues, tanto terrore terrentur, quod vix illa die ad prædandum animantur. Sic vere prædicator, qui videt, quod vxores ſuas, id eſt, animas Chriſtianas, quas tanquam vxores debet diligere, per ipſarum peccatum amiſit, debet alte clamare per prædicationem, & inſtructionem, vt ipſas recuperet per pœnitentiam & conuerſionem. Iſte enim debet eſſe ſicut Aquila.

Alte volans per contemplationem,
Acute videns per diſcretionem,
Terribiliter clamans per comminatoriam monitionem.

Vt ſic aues prædales, id eſt peccatores, & raptores eius clamoribus terreantur, & actibus impiis retrahantur Oſe. 8 *In gutture tuo ſit tuba quaſi Aquila ſuper domum domini.* (Clam ergo) Eſa. 58. *Clama ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo ſuo peccata eorum, &c.* Multi tamen ſunt hodie quaſi illi quos lupus videt, qui ſtatim cum ipſos viderit vocem & clamorem eis aufert. Corrumpit enim aerem contiguum, qui corruptus aufert vocem & clamorem. Sic pro certo multi ſunt, quibus incumbit officium clamandi contra Lupum, id eſt, contra diabolũ, qui tamen ab aere corrupto, id eſt, à malis mulieribus taliter inficiuntur, quod vocem videntur perdidiſſe, in quantum clamare contra vitia non præſumunt, quibus ſentiunt irretitos, vnde Pſalm. *Laboraui clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ.* Iſte eſt ergo clamor informatiuus.

E ¶Tertio dico, quod inuenitur clamor lamentatiuus, & iſte eſt quando homo plangit, clamat, & lamentatur

De miſeria fragilitatis,
De commiſſione iniquitatis,
De offenſa diuinæ maieſtatis.

Quod oſtenditur, cum dicitur: *Quid clamabo? Omnis caro fœnum,* quaſi diceret, tot habeo materias clamandi, quod neſcio vbi incipiam: quare? quia pro certo, Omnis caro fœnũ. Puer enim ſtatim quando naſcitur incipit clamare, ſignans miſeriam, ad quam intrat. Mandragora etiam quando eradicatur ſolet clamare ſecundum Plinium. Ceruus inſuper quando à canibus capitur, ſolet

Lacrymare,
Clamare, &
Mugire.

Et ad hominem, quem naturaliter cognoſcit eſſe pium, ſolet vltro recurrere, & abire. Sic vere (chariſſimi) nos debemus plorare, & clamare de miſeria mundanæ habitationis, ſicut puer quando naſcitur, de eradicatione à terra, id eſt, de fine mortalis defunctionis, ſicut mãdragora, quæ auellitur, de labore præſentis tribulationis, ſicut ceruus, qui impingitur. Clamandum eſt ergo

Cum homo {
Naſcitur, quia naſcitur ad laborem,
Viuit, quia impellitur ad timorem,
Auellitur à terra, id eſt, quando moritur; quia deducitur ad dolorem.

Ideo dicitur Ionæ 2. quod *Ionas in ventre ceti abſorptus à mari, clamauit ad dominum.* Spiritualiter etiam loquendo à terra, i. à Deo per peccatum eradicamur, quando etiam à canibus, id eſt, à dæmonibus, & à tentationibus impinguamur, nos pro certo debemus plangere per contritionem, clamare per confeſſionẽ, plorare per compunctionem, dolorem, & deſolationem. & ad hominem, id eſt, ad Chriſtum refugere per ſui adiutorii implorationem. Iſte eſt enim homo naturaliter pius, & ideo ad ipſum in neceſſitatibus eſt recurrendum, & in tribulationibus clamãdum. Vnde de incolatu præſentis miſeriæ poteſt dici illud Iob 30. *Conſurgens in turba clamabam. Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum,* i. dæmonum & hominum peruerſorum. Ideo à turba ipſorum debemus conſurgere, & recedere, & ad Deum recurrere & clamare. Iuxta iſtud Pſ. *Clamabo ad Deũ altiſſimum, qui bene fecit mihi.* Iſte eſt ergo clamor lamentatiuus, quandò ſcilicet homo lamentatur, & clamat propter mundanæ proſperitatis breuitatem, propter humanæ fragilitatis vilitatem, quod totũ oſtenditur, cum dicitur: Omnis caro fœnum vnde ibidẽ Eſa. 40. *Vere fœnum eſt populus* Iacob. 1. *Exortus eſt ſol cum ardore ſuo, & areſecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperiit* Et ſic ergo patet,

Quod eſt clamor {
Lamentatiuus,
Informatiuus,
Impetratiuus.

Et iſte eſt multiplex bonus clamor

¶De malo vero clamore nota, quod inuenitur clamor languentis, furentis, & dolentis. Clamat F

Egenus languens in biuio,
Tyrannus furens in ſolio,
Damnatus dolens in deuio ſeu in incendio.

Clamori egeni debemus ſubuenire, quia ſcil. clamor alienæ miſeriæ, tribulationis, & anguſtiæ debet per compaſſionem in noſtris auribus introire; ita quod ipſis debemus, ſi poſſumus ſubuenire, vnde Pſ. *Non eſt oblitus clamorem pauperum.* Illi enim in tribulationibus clamant, quia ſc. tyranni, & mundi miſeriæ eos grauant, & quod peius eſt, ipſi clamare, loqui, vel cõtradicere tyrannorum violentiis nunquam audent. Inter alpes enim Italiæ multæ ſunt horrendæ rupes, quæ perpetuis niuibus ſunt obſeſſæ. Cum igitur per concauitates illorum montiũ quis tranſiret, neceſſe eſt, quod nõ clamet, quia ſtatim nix de montibus caderet, quæ ipſum in profundũ ſubmergeret, & necaret. Sic vere hodie ſi quis reclamando, vel conquerendo de altis rupibus, id eſt, de tyrannis diuitibus iuſte, vel iniuſte dixerit, ſtatim à niue, id eſt, à frigore tribulationũ, exactionum, & moleſtiarum ab eis inuolutus erit. Et ideo hodie pauperes, & depreſſi, quamuis clamandi habeant materiam, clamare tamẽ non audent imo tribulationes ſuas ſuſtinent, quia peius incurrere timent Ioſuæ 6. *Clamabitis neque audietur vox veſtra, neque vllus ſermo egredietur ex ore veſtro.* Iſte ergo eſt clamor egenorum, cui debet ſubueniri.

¶Item eſt clamor tyrannorum, qui debet non audiri. Tyranni enim, & diuites clamãt ſe iactando, & alios deterrendo, vnde 4. Reg. 1. *Inſonuit terra à clamore eorum.* Litigioſi clamant brigando, atq; rixando, & alios moleſtando, ſimiles ranis; quæ animalia ſunt clamoſa. Soph. 1. *Vox clamoris à porta piſcium.* Detractores clamant alios infamando, & de aliis murmurando, ſimiles porcis, qui clamant in ſtercoribus rauca. Nee. 5. *Factus eſt clamor populi murmurantis.* Patet igitur, quod eſt clamor iniquorum, quem decet non audire.

¶Item eſt clamor damnatorum, qui nequit deliniri, qui ſcil. præ tormentis, & deſperatione clamant. Vnde de occaſione primogenitorum dicitur Exod. 12. *Ortus eſt clamor magnus in Aegypto,* id eſt, in inferno. Sic igitur patet, quod inuenitur clamor

Damnatorum,
Iniquorum,
Egenorum.

Et hoc de clamore ſufficit. Vide infra titulo Exaudire, vbi inuenies auctoritatem diuiſam & proſecutam: clamauit ad me, & ego exaudiam eum.

Clangor. Cum clangor nihil aliud ſit, niſi ſonus buccinæ ſeu tubæ; non oportet aliud dicere, quam dictum eſt de clamore, vel de buccina, vel quod de tuba infra dicetur. A

Claritas. Clarus. Nota, quod in ſcriptura poteſt triplex claritas inueniri. Eſt enim ibi A

Claritas habenda,
Claritas quærenda, &
Claritas horrenda.
Prima eſt interior,
Secunda eſt exterior,
Tertia eſt ſuperior.
Prima eſt claritas ſpiritualis,
Secunda eſt claritas æternalis;
Tertia eſt claritas temporalis,

Prima ſignat morum honeſtatẽ, de qua poteſt dici illud 1. Cor. 15. *Alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum.* Claritas enim ſolis eſt claritas, & ſanctitas prælatorũ, claritas lunæ eſt claritas, & bonitas actiuorum, claritas ſtellarum eſt bonitas, & ſanctitas contemplatiuorum.

¶ Secunda ſignat cœli fœlicitatem, de qua Apoc. 21. *Ciuitas illa non eget ſole, & luna nam claritas Dei illuminat illam.*

¶ Tertia ſignat mũdi proſperitatem, quæ ſcilicet debet contemni & horreri, vnde Iob 31. *Vidi ſolem cum fulgeret & lunam incedentẽ clare.* Luna enim quæ eſt mutabilis, proſperitatem ſignat;

Loqua-

Digitized by Google

Loquamur ergo aliquantulum magis diffuſe de morali, ſpirituali, & interiori claritate, quæ nihil aliud eſt,

Quam { Sapientia, ſeu diſcretio,
Bona apparentia, ſeu honeſta conuerſatio,
Bona fama, ſeu ſplendida reputatio.

Tales ergo claritates debemus appetere, quibus in nobis ipſis, debemus clareſcere & alios clarificare. Exponamus igitur illam auctoritatem. 1. Cor. 15. *Alia eſt claritas Solis, alia Lunæ, alia ſtellarũ.* In quibus verbis poteſt oſtendi triplex claritas ſpiritualis, quæ in tribus ſtatibus Eccleſiæ debet principaliter abundare, ſcil. in prælatis actiuis, & contemplatiuis.

B ¶Prima eſt claritas ſapientiæ & diſcretionis, quantũ ad prælatos (Solis inquit) Secunda eſt claritas opulẽtiæ & bonæ operationis, quantum ad actiuos (Lunæ) Tertia eſt claritas apparentiæ & famoſæ conuerſationis quantum ad contemplatiuos (Stellarum)

Prima eſt claritas illuminatiua,
Secunda eſt claritas communicatiua,
Tertia eſt claritas lætificatiua.

Dico ergo primo, quod eſt claritas ſapiẽtiæ, quæ eſt in prælatis, & iſta intelligitur in claritate Solis. Alia (inquit) eſt claritas Solis. Claritas enim Solis totum mũdum illuminat, nunquã deficit, ſeu ceſſat, & cunctis aliis luminarib. lumẽ præſtat. Sic vere ſapientia prælatorum debet per doctrinã alios illuminare, nũquam debet per negligentiam, vel ignorantiam, ceſſare, vel deficere, & lumẽ ſciẽtiæ, & gratiæ debet aliis diſtribuere, vt de tali claritate poſſit dici illud Sap. 6. *Clara eſt, & quæ nunquam marceſcit ſapientia.* Sapientia enim iſtorum nunquam debet in iudicando errare, in commonendo & informando ſubditos, & inſtruendo nunquam debet eſſe marceſcens, deficiens, ſeu ceſſans. Aduertamus tamen (chariſſimi) quod claritas Solis deficit aliquoties duplici ratione, aliquando per lunæ interpoſitionem (In nouilunio enim quando luna inter nos & Solem interponitur, claritas Solis, quantum ad nos obſcuratur, & eclipſatur) aliquando per vnius lapidis, qui dicitur Helitropia, virtutem & operationẽ. Iſte enim lapis quadam ſua mirabili virtute ſi in aqua ponatur, & Solis radiis profundatur facit aquam euaporare, & in nubem reſolui. Et ſic videtur, quod Sol rubens efficitur, & quod à claritate propterea eclipſatur, vt dicit Dioſcor. Vnde in Lapidario dicitur:

Ex re nomen habens eſt hæc Helitropia gemma,
Quæ Solis radiis aquæ ſubiecta trementi,
Sanguineum reddit mutato lumine Solem,
Eclipſinq; nouam terris effundere cogit.

Vere (chariſſimi) Iſtis duob. modis eclipſantur homines & deficiunt à claritate ſapientiæ & rationis, & à recti iudicii veritate. Et primo per lunæ interpoſitionem, i. e. per mundanæ fluxibilis proſperitatis nimiam delectationem.

¶Item per Helitropiæ operationem, i. per carnalis affectionis & per perſonalis acceptionis impeditionẽ. Helitropia n. dicitur ab Heli, quod eſt Sol, & tropos quod eſt conuerſio, quaſi Solis conuerſio. Iſta enim duo ſc. temporalium amor & ambitio, & carnalis affectio, ſeu perſonarum acceptio procurãt hodie Solis, i. prælatorum conuerſionem. Faciũt enim hodie Solem ſanguineum & obſcurum, quia ſc. per iſta duo prælati fiũt ſanguinei, & carnales & à claritate veri iudicii eclipſantur. Vnde Ioel. c. 2. *Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem.* Ideo poteſt hodie dici multis Eccleſiis illud, Eſ. c. 60. *Non erit tibi Sol amplius ad lucendũ.* i. bonus prælatus ad veraciter iudicandũ, vel ad ſagaciter illuminandũ. Vnde talis Eccleſia vel patria, figurari poteſt in illis, quæ dicuntur Apoc. 21. de ciuitate Hieruſalẽ, *Solem* (inquit) *non videt ea*, ita quod iſti poſſunt dicere illud 1. Mac. 1. *Claritas noſtra deſolata eſt.* Non ſic ergo (chariſſimi) ſed ſit in prælatis claritas ſapientiæ (Solis inquit) Eſa. 60. *Non occidet vltra Sol tuus, & luna tua non minuetur.*

C ¶Secundo debet eſſe in actiuis claritas conſcientiæ. Alia (inquit) eſt claritas lunæ. Luna enim quæ eſt planeta terræ propinquior ſignat bonos actiuos, qui prope terrena negotia ſunt ſiti, & neceſſario occupati, qui reuera claritatem & munditiam ſcientiæ tenentur habere. Quia ſicut luna quãquam propter vmbram terræ multoties perdat lumen quantum ad apparentiam noſtram, iſtud tamen verum eſt, quod illa pars lunæ, quam Sol reſpicit ſemper eſt clara illuminata, ſic vere, quamuis boni ſæculares, & actiui ex vmbra terræ, id eſt, ex propinquitate terrenorum negotiorum, quæ adminiſtrant, contrahant ſæpiſſime tenebras defectuum, qui variantur in diuerſis, & varias figuras conditionum, iſtud tamen debet eſſe certum & verũ, quod illa pars ipſorum, quam ſol iuſtitiæ Deus principaliter reſpicit, ſc. cor & conſcientia ſemper debet eſſe per gratiã illuminata, clara pariter atq; munda (Claritas lunæ inquit) vnde illud Iob 31. *Vidi Solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare.* Quod eſt contra multos, qui pro certo magis appetunt eſſe clari exterius, quam interius, magis in corpore quã in corde, magis in apparentia, quã in conſcientia. Iſti ſunt ſimiles ſpeculo, quod habet claritatem exterius & nõ interius. Similes enim ſunt noctilucæ quæ habet claritatem de nocte & non de die, in parte poſteriori, & non anteriori. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt, qui plus volunt eſſe, & videri clari, i. famoſi, curioſi & politi exterius in viſu hominum, quam interius in corde, quod Deus reſpicit, & videt. Magis enim appetunt claritatem mundanæ gloriæ, quæ in nocte huius vitæ rutilat, quam claritatem conſcientiæ, quæ tamen in die futuræ vitæ nihil æſtimabitur, vel lucebit. Magis volunt clari in parte poſteriori eſſe, id eſt, in corpore, quam anteriori, id eſt, in mente, vnde Baruch. 6. *neque lucebunt, vt Sol, neque illuminabunt, vt luna.* Non ſic ergo, ſed habeamus claritatem conſcientiæ.

¶Tertio dico, quod in contemplatiuis debet eſſe claritas apparentiæ, i. ſplẽdor ſapientiæ & honeſtæ conuerſationis, quod oſtenditur, cum dicitur: Alia eſt claritas ſtellarum. Stellæ enim ſunt corpora diaphana, habent enim claritatem non ſolum, interius, ſed etiam exterius. Sic vere cõtemplatiui, qui more ſtellarum in cœlo, i. in cœleſtib. per contemplationem, & affectionem debent eſſe ſiti, & fixi, iuxta illud Gen. 1. *Stellas poſuit in firmamento cœli.* Tales (dico) non ſolum debent eſſe clari interius per conſcientiæ puritatem, imo etiam exterius per apparentiæ venuſtatem, & per bonæ famæ reputabilem ſanctitatem, vnde 1. Cor. 15. *Stella differt à ſtella in claritate*, quod eſt contra multos, qui ſc. non habent claritatem, nec interius, nec exterius. Sicut ſunt inſolentes inhoneſti viri, quorum exterior conuerſatio poteſt dici. D

Magis { Obſcura, quam clara,
Nigra, quam alba,
Ingrata, quam accepta.

Vnde tales non habent claritatem,
In aſpectu,
In habitu,
In vultu,
In actu.
In aſpectu habent deformitatem,
In habitu habent curioſitatem,
In vultu inuerecundam frontoſitatem,
In actu inhoneſtam operum multiplicitatem.

De iſtis ergo carentibus ſic claritate, poteſt dici illud Leu. 3. vbi dicitur, quod *ſi apparuerit candor, qui non ſit clarus, lepram ſignabit.* Non ſic ergo (chariſſimi) ſed habeamus claritatem ſpiritualem, quæ ſc. conſiſtit in
Sapientiæ limpitudine,
Conſcientiæ ſanctitudine,
Apparentiæ pulchritudine.

Et proculdubio ſi talem multiplicem claritatem habuerim⁹ ad finalem claritatem paradiſi finaliter attingemus, iuxta illud 2. Cor. 3. *Nos vero reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem, à claritate dico gratiæ ad claritatem gloriæ.* Et ſic patet, quod iſta eſt claritas ſpiritualis, quam debemus habere.

¶ Secundo dico, quod eſt claritas æternalis, quam debemus optare. Aues enim nobiles magis diligunt loca clara, quam obſcura, ſicut patet, quia in locis altis, vbi eſt E
Aer purior,
Locus mundior,
Splendor clarior.

Faciunt nidos ſuos, ſicut de aquila dicitur Iob 39. *Eleuabitur aquila, vt in arduis ponet nidum ſuum.* Sic reuera (chariſſimi) ſi nos ſimus aues ſpirituales, virtuoſi, nobiles, famoſi & morales, debemus claritatem paradiſi, & bonorũ æternorum diligere, & ideo in ipſis locis altiſſimis cœli debemus, per contemplationem & affectionem nidificare. Ibi eſt enim
Locus purior ſine fœditate,
Locus clarior ſine claritate,

Locus

Digitized by Google

Locus ſanior ſine infirmitate.
Vnde Tob. 13. *Benedictus ero ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei ad videndum claritatem Hieruſalem.* Iſta eſt claritas æternalis, quam debemus optare.

F ¶Tertio dico, quod eſt claritas mundialis proſperitatis, quã debemus horrere. Et iſta eſt claritas & ſpendor mundanæ proſperitatis Iſta enim eſt ſimilis ſplendori lampadis quã frequentant Papiliones, circa quam comburunt ſæpiſſime alas ſuas. Similis etiam eſt ſplendori fulguris, qui quamuis ſplẽdeat, & clareſcat, vrit tamen, & diſſipat quicquid tangit. Sic vere claritas mundanæ proſperitatis illos qui more Papilionis circa eã ambulant, & diſcurrunt, facit incurrere multa vitia & peccata. Oleum n. ſuæ claritatis ipſos inficit, & inquinat, & ignis ſuę pietatis alas, i. affectiones eorum vrit & inflammat, fulgur inſuper crudelitatis ipſos diſſipat, & eneruat. Claritas enim diei lædit oculos paruulorũ. Claritas etiam pelluis ardentis excæcat oculos vrſorum. Sic pro certo ſplendor, & claritas mundanæ gloriæ, pueros. & vrſos, i. iuuenes, & prouectos excæcat per peccatum Vnde Actor. 22. *Cum non viderem claritatem luminis illius, ad manus tractus veni Damaſcum.* Damaſcus enim interpretatur ſanguinis potus, vel ſanguinis oſculũ. Quia reuera illi qui per claritatem mundanæ gloriæ excœcantur, ad ſanguinis, i. ad peccati potum, & oſculum inclinantur, & ibi per malas complacẽtias attrahuntur. Patet ergo, quod eſt claritas ſpiritualis, claritas æternalis, claritas mundialis. Hæc ergo de claritate ſufficiunt.

A **Claudere.** Nota, quod claudere idem eſt quod obſtruere, ſtringere, vel ſerare, abſcondere, vel occultare. Et poteſt accipi in bono, & in malo. In bono ſignat humilitatem, quæ ſe claudit, & inuoluit ne bona ipſius videãtur, & ne ſibi per inanem gloriam auferantur. Vnde Mat. 6. *Claude oſtia tua ſuper te, & ora patrem tuum, qui videt in abſcondito.* In malo autem ſignat cupiditatem & parcitatẽ, quæ ita claudit, & ſtringit hominem, quod ipſum per eleemoſynam aperiri aliqualiter non permittit Hierm. 13. *Ciuitates auſtri clauſerunt, & non eſt qui aperiat.* Aduertamus igitur, quod eſt

Clauſura { Virtuoſa, / Vitioſa, / Tædioſa.

Prima clauſura eſt, qua homo infra muros diſciplinæ regularis & diuinorum mandatorum abſconditur, & clauditur, & qua per humilitatem à vilibus hominum abſconditur, & celatur. Iſta etiam eſt clauſura, qua nos debemus ſenſus exteriores claudere, ne intrent exteriora delectabilia corda noſtra. Quamdiu n. pinella eſt clauſa, pinelli ipſius nõ comeduntur, nec ſibi ſubtrahuntur. ſtatim autem, quod ſuper ignem ponitur, ipſa aperitur & Pinelli cadunt, exeunt, & ſumuntur Sic vere (chariſſimi) quamdiu infra prædictas clauſuras clauſi fuerimus & reſtricti, ſani & integri erim⁹, & Pinelli noſtri, i. interiores gratiæ & virtutes nobis nullatenus ſubtrahẽtur, ſi vero ſuper carbones bonorum temporalium nos ponamus, tunc per deſideria aperimur. & nobis interiores gratiæ auferuntur. Claudamur ergo. Dan. 13. *Oſtia pomerii claudite.* Vnde Gen. 8. *Adduxit ſpiritum ſuper terram, & imminuta ſunt aquæ, & clauſi ſunt fontes abyſſi.* Quando enim fontes abyſſi, i. e. ſenſus exteriores clauduntur, tunc aquæ delectationum diminuũtur, & Spiritus ſanctus in eis producitur. & cauſatur. De tali ergo clauſura dicitur ibidem Geneſis. 8. *Clauſi ſunt fontes abyſſi, & cataractæ cæli, & prohibitæ ſunt pluuiæ.* In quibus verbis oſtenditur, quod nos debemus

Claudere ſenſus corporales (Fontes abyſſi.)
Reſtringere motus carnales (Cataractæ cœli.)
Arcere fluctus criminales (Prohibitæ, inquit, ſunt pluuiæ.)
Fontes enim exteriorum ſenſuum ſunt claudendi,
Ambitus interiorum montium ſunt reſtringendi,
Fluctus deteriorum actuum ſunt arcendi.

Claudi ergo debet
Senſuum vanitas,
Cordium leuitas,
Carnium voluptas, ſeu
Actuum vilitas.

B ¶ Claudamus ergo ſenſuum vanitatem, quod oſtenditur, cum dicitur: Fontes abyſſi. Abyſſus eſt locus profundiſſimus, à quo omnia flumina poſſunt exire, & in quẽ omnia poſſunt intrare. Sic ſenſus noſtri ſunt profundiſſimi, & capaciſſimi, ſicut patet,

Quia { Viſus / Auditus / Guſtus } poteſt comprehendere { Omnia viſibilia. / Omnia audibilia, / Omnia guſtabilia.

Et ſic de aliis. Omnes enim illiciti appetitus per iſtos ſenſus poſſunt intrare vſq; ad cor. Hier. 9. *Mors intrat per feneſtras noſtras.* Omnes enim mali aſpectus, cogitatus, actus, per iſtos fontes poſſunt exire. Et ideo breuiter neceſſe eſt quod iſti fontes claudãtur, & à concupiſcentiis arceãtur. Quod vtique ipſa ſenſuum inſtrumenta videntur ſatis ſignificare, quæ inter quaſdam clauſuras naturaliter ſunt incluſa.

Oculi enim includuntur in palpebris,
Aures in cartilaginibus circumuolutis,
Naſus labio ſuperiori clauditur,
Lingua muro dentium & labiorum includitur.

Et ſic, breuiter loquendo, omnes ſenſus naturales quibuſdam clauſuris vallantur. Quod eſt ad denotandum, quod ipſos debemus claudere, & ne illicite vagentur eum diſcretionis muro includere & ambire. Vnde Ioſ. 10. *Pone viros induſtrios, qui clauſos cuſtodiant.* Viri induſtrii ſunt virtutes & diſcretio, & diſciplina, quæ pro certo ſenſus debent claudere, & à ſuperfluis vagationibus cuſtodire. Ergo claudendus eſt

Viſus, ne videat vanitatem,
Auditus, ne audiat prauitatem,
Guſtus, ne comedat voluptatem,
Odoratus, ne oderet mundi ſuauitatem,
Tactus, ne nimis tangat per ſeueritatem.

¶Primo ergo dico, quod nos debemus claudere oculos, ipſos à C vanis aſpectibus compeſcendo. Aues enim, quæ habent acutũ viſum, habent ipſum (vt communiter) valde clauſum: illæ autem, quæ viſum habẽt debilem, oculos valde apertos, ſicut patet in aquila, quæ clariſſime videt, cuius oculus paruus eſt, incluſus & profundus, & in noctua, quæ debilem habet viſum, & ideo oculum habet apertum valde, & magnum, ſicut dicit Ariſtot. Patet etiam de piſcibus, qui parum vident, qui clauſura palpebrarum carent & apertos oculos ſemper habent. Sic vere chariſſimi, illi, qui ſunt clarius videntes, ſcil. diſcreti viri aquilini, & contemplatiui, tenent (vt communiter) oculos ſuos clauſos & incluſos. Oculos, dico, corporis, ne exterius vagentur, & oculos intellectus & mentis. ne ſuperflue circa ſubtilitatem ſcientiarum meditentur, vnde Eſa. 33. *Claudit oculos ſuos, ne videat.* Sed reuera illi, qui ſunt ſicut noctua, qui ſcilicet per ignorantiam carent viſuali & intellectuali claritate, tales (dico) præ cæteris habent apertos oculos, & non clauſos. Sicut patet in illis, qui oculos corporales aperiunt ad aliena facta videnda & inueſtiganda, & ad aliena bona acquirenda & deſideranda. Et ſicut patet de luxurioſis, qui habent oculos apertos ad reſpiciendum impudice vxores aliorum. In auaris, qui oculos habent apertos ad concupiſcendas diuitias alienas, & cætera ſimilia. Vnde Prouerb 17. *Oculi ſtultorum in finibus terræ.* Et Eccl. 2. *Oculi ſapientis in capite eius.* Item iſtud patet in multis inſipientibus, qui oculos ſpiritualis intellectus habent nimis aptos, ſc. ad inueſtigandam altitudinem ſcientiarum, profunditatem opinionum, ſublimitatem rerum, & Dei operationem; *qui plus volunt ſapere, quam oportet ſapere, & non ad ſobrietatem*, Rom. 15. *qui altiora ſe volunt quærere, & in rebus ſuperuacuis curioſi eſſe,* contra conſilium Eccleſia. 3. Tales (dico) non habent clauſos oculos ſed apertos; non ſunt circumſpecti, ſed indocti: non ſunt ſapientes, ſed errantes. De iſtis dicitur Ioan. 9. *Aperuit oculos cæci nati.* Non ſic ergo, ſed claudamus oculos ipſos à vanis aſpectibus compeſcendo.

¶Secundo claudamus aures ipſas à malis auditibus ipſos excludendo. Sicut enim aſpis claudit & obturat aures ſuas, ne audiat incantatorem: ſic nos debemus aures noſtras auertere & claudere, ne malos incantatores, ſc. detractores, adulatores, & malorum ſuggeſtores aliqualiter audiamus. Eccl. 28. *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire verbum nequam.*

¶ Tertio claudamus naſum à malis odorationibus. Naſus enim, qui diſcernit inter odores ſignat conditionem inueſtigatiuam & exploratiuam, qui ſc. multi ſunt, qui non quærunt niſi ſentire, & inueſtigare conditiones aliorum, vix enim bonum poſſunt præſumere de quocunque Figurati Leuit. 21. vbi dicitur, quod illi, *qui valde magnum habent naſum, ſunt à ſacerdotio repellendi:*

Digitized by Google

pellendi. Talis ergo naſus, id eſt, talis inueſtigatio odoris, & famæ alienæ, in nobis eſt claudendus. Narratur enim in Fabulis, quod Leo præcepit Aſino, quod ſe oſcularetur, quo contradicto, ſed finaliter facto, petiit ab eo *vtrum fœteret*. Reſpondit, quod *non, imo valde ſuauiter fragraret*, Leo autem, *Mentiris* (inquit) *adulator peſſime, certus ſum de contrario*, cum vnguibus excoriauit ſibi caput, tandem vocauit Lupum, qui coactus dedit oſculum ſicut alter. Et petenti à Lupo *vtrum fœteret*. Reſpondit, quod *ita*: quo indignatus Leo, vulnerauit eum cum vnguibus dicens: *Ribalde detractor tu dicis mihi iniuriam*. Tandem vocatus Vulpes, qui dato oſculo, & petitō *vtrum fœteret*; Reſpondit, *Domine* (inquit) *parcas mihi, quia pro certo naſus meus ita clauſus eſt rheumate. & obſtructus, quod nihil penitus poſſum ſentire*. Leo autem ex dictis iſtis contra vulpem non potuit indignari. Securius ergo eſt habere naſum clauſum, quam apertum, nihil ſentire de fama aliena, quā verum, & falſum dicere, tum ex vero enim quam ex falſo dicto incurruntur multæ indignationes, ex ignorantia autem, vel ex taciturnitate nulla. Vnde Eze. 23. *Naſum & aures præcident*.

¶Quarto dico, quod claudendus eſt iuſtus à malis delectationibus. Os enim hominis reſpectu aliorum animalium valde eſt paruum, clauſum & minus apertum ad denotandum, quod homo ſumme debet eſſe ſobrius & in illis, quæ pertinet ad guſtum, & in illis, quæ pertinent ad loquelam. Ge. 29. *Os eius grandi lapide claudebatur*.

¶Quinto autem debet claudi tactus à duris correctionibus. Leo enim ambulat pedibus & vnguibus clauſis, ne forte tangēdo lapides lædat & deſtruat vngues ſuos. Sic pro certo (chariſſimi) ſemper, & communiter debemus vngues correctionis noſtræ habere clauſos, quia ſc. raro debemus eos apetire vel extendere ad tangendum per duritiam & crudelitatem. Vnde figura Eccl. 42. *Vbi manus multæ ſunt clauſæ*. Et ſic ergo patet, quod quandoq; ſenſus diuerſimode ſunt claudendi. Sed pro certo mundi peccatores ipſos non claudunt iſto modo, ſed potius contrario. Quia reuera multi claudunt

Aures, ne audiant pauperem clamantem.
Oculos, ſicut talpa ne videant mortem propinquantem,
Naſum, ne ſentiant infirmum fœtentem.
Os, ne doceant ſimplicem errantem,
Manum, ne nutriant fame percuntem.

Ideo breuiter omnes tales poſſunt dicere illud Hierem. 36. *Ego clauſus ſum, ne intrare valeo domum Domini*. Non ſic (chariſſimi) non ſimus clauſi malo modo, ſed bono, & claudamus, vt dictum eſt, ſenſuum vanitatem Sicut enim dicitur 4. Regum 3. *cum mulier vidua clauſiſſet portas domus ſuæ, oleum eius multiplicatum eſt, & creuit*. Sicut etiam dicitur Ioan. 20. *Cum fores eſſent clauſæ, Chriſtus ad diſcipulos ſuos venit*. Ad denotandum, quod tunc oleum gratiæ augmentatur interius, & Chriſtus ad nos propinquius, cum portæ ſenſuum noſtrorum caute clauduntur exterius. Claudamus ergo ſenſuum vanitatem. Clauſi ſunt (inquit) fontes abyſſi. Proue. 8. *Certa lege vallabat abyſſos*. Et hoc eſt primum claudendum.

D ¶Secundo dico, quod nos debemus claudere cordium leuitatem. Cor enim claudendum eſt, & arcendum, ne nimis effluat per malas cogitationes & ne indiſcrete ſe exterius manifeſtet per fatuas reuelationes, & ne nimis ſe erigat per altas opiniones. Quod oſtenditur cum dicitur, quo cataractæ cœli clauſæ ſunt. Cataractæ enim cœli ſunt ſecretiſſima loca aeris, in quibus pluuiæ & aliæ impreſſiones aeris generantur, & ſignat profunditatem cordis humani, à quo multæ malæ impreſſiones peccatorum procedunt, quia ſicut dicitur Marc. 7. *A corde exeūt cogitationes malæ, furta, homicidia, &c.* Iſta ergo ſunt claudenda, nec interius tenenda, nec exterius propalanda, iuxta illud Prouerb. 25. *Secretum extraneo ne reueles*, & Eccleſ. 8. *Non omni homini cor tuum manifeſtes*, ergo ſunt cataractæ cœli, quæ ſunt claudendæ. Apocal. 11. *Hi habent poteſtatem claudendi cœlum*. Per cœlum enim intelligitur cor, quod vtique debemus celare, & claudere. Taxus enim cum ſua cauda piloſa claudit foramen cauernæ ſuę per quod videt ventum intrare, ſecundum Plin. Sic vere chariſſimi cauernam cordis noſtri debemus claudere cū cauda, id eſt, cum memoria mortis noſtræ, ne ventus vanitatis poſſit inibi ſubintrare. Luc. 4. *Clauſum eſt cœlum annis tribus*. Includamus ergo cordium leuitatem.

E ¶ Tertio dico, quod nos debemus claudere, & includere carnium voluptatem (Prohibitæ, inquit, ſunt pluuiæ) vnde Hierem. 5. *Prohibitæ ſunt ſtillæ pluuiarum*. Claudenda ergo eſt

Vanitas ſenſuum,
Leuitas cordium,
Voluptas carnium.

¶ Et iſta ergo eſt clauſura virtuoſa, qua ſcil. nos alii debemus claudi, & abſcondi. Dicit enim Dioſcorides, quod flores Capparis ſi clauſi colligūtur ſunt medicinales, ſi dilati fuerint. nihil valent. Sic inter eccleſiaſticos, & maxime religioſos, illi, qui ſe tenent clauſos, & cautos in propriis clauſtris abſcōditos boni ſunt. Illi vero, qui nimis manifeſtando, vel per mundum diſcurrendo dilatantur, bonitate, & pretio pauperantur. Sicut patet potiſſime de monialibus, quę quia extra clauſtri clauſurā indiſcrete vagantur, ideo luxuria inquinantur, ſicut patuit de Dina, Gen. 34. Ideo de ſancta muliere, & caſta Iudith dicitur, Iud. 8. quod cum puellis clauſa morabatur, quod eſt etiā contra religioſos vagabundos & per ſæculum diſcurrentes. Iſta eſt ergo clauſura virtuoſa.

¶Sed adhuc dico ſecundo, quod inuenitur clauſura vitioſa, F & iſta eſt

Clauſura auaritiæ,
Clauſura immunditiæ,
Clauſura verecundiæ.

Auari enim claudunt diuitias, ne expendantur, immundi claudunt ſeipſos, vt actus malos exerceant, & exequātur, peccatores, & obſtinati per verecundiam, & malam conſuetudinem claudunt corda ſua, ne ſc. confiteantur. Auaritia enim luxuria, & verecundia ſunt quædam clauſuræ, quidam carceres, in quibus dum diabolus hominem incluſerit, de ſuis amplius laqueis vix euadit, Vnde Ge. 39. *Tradidit Ioſeph in carcerem, & erat ibi clauſus*. Iſta eſt ergo clauſura vitioſa.

¶Tertio dico, quod inuenitur clauſura tædioſa, ſeu doloroſa Et iſta eſt clauſura, qua ianua paradiſi reprobis clauditur. De qua dicitur Luc. 13. *Cum intrauerit paterfamilias, & clauſerit oſtium, incipietis foris ſtare*, vel clauſura, qua reproborum cœtus in inferno includitur. De qua Eſa. 24. *Congregabuntur congregatione vnius faſcis in lacum, & includentur ibi in carcere*. De clauſura vero vteri virginalis, quæ figurata eſt in porta clauſa, & exemplificata in concha clauſa, dic, quod ille, quem cœli capere non poterāt in vtero virginis eſt incluſus. De quo Sen. Epiſt. 53. *Magni artificis eſt clauſiſſe totum in exiguo*, & hoc de claudere ſufficit quo ad præſens. G

Claudus. Claudicare.

Nota, quod claudicatio ſumitur in ſcriptura in bono & in malo. A Et ſic nota, quod eſt claudicatio in rebus quæ eſt miſeranda, & eſt claudicatio in morib. quæ eſt abhorrenda. Eſt (dico) claudicatio in reb. & iſta nihil aliud eſt, quam infortunium vel paupertas, quia ſci. miſeri & pauperes à fortunato inceſſu, & à proſpero ſtatu claudicare noſcuntur, non enim incedunt in illa fortunæ rectitudine, qua diuites. Pœnitentes etiam claudi poſſunt dici, quia ſcil. à communi inceſſu mundanorum & iniquorum declinant & deuiant, & ſic bono modo claudicant. Figurati in Iacob, quia ſicut dicitur Gen. 32. tactus ab Angelo luctatore, *emarcuit neruus femoris eius, & ſic fuit perpetuo claudus factus*, quia ſcil. quando intrinſecus homo ab Angelo, id eſt, à Deo per inſpirationem, vel extrinſecus per tribulationem tangitur, tunc in eo neruus femoris, i. carnis delectatio marceſcit, & ſic ſpiritualiter claudus fit, in quantum à morum malorum greſſu, & proceſſu recedit. Iſti ergo hoc modo claudi dicuntur, quia pedes, i. affectus illorum in vna parte decurtantur. Pedes enim affectus ſignant, iuxta illud Aug. *Pes meus affectus meus, eo feror quocunque feror*. Pes ergo dexter eſt affectus ſpiritualium, pes ſiniſter eſt affectus temporalium. Sed reuera iuſti vnico pede ambulant, & incedunt, quia ſola ſpiritualia affectāt, & diligunt, & temporalia vilipendunt, & ſic vno pede claudicant, & altero bene vadunt. Eſa. 35. *Tunc ſaliet, ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum*. Si vis, compara tales Ceruo, qui affectat & deſiderat ad fontes aquarum, ſicut ſupra in loco ſuo. Et nota, quod tales claudi

Ad Deum reuertuntur celeri profectu,
Futura ſpeculantur limpido proſpectu,
Lacrymis abluuntur pro ſuo defectu,
A Chriſto inuitantur paterno affectu,
Superne conſolantur in Dei conſpectu.

¶Iſti

Digitized by Google

¶Iſti igitur ad Deum conuertuntur per pœnitentiam, Hier.30. *In quos erunt cæcus & claudus, cœtus magnus reuertentium huc*: Item iſti æterna ſpeculantur, per ſapientiam. Matthæi 11. *Cæci vident, claudi ambulant.* Item iſti lachrymis abluuntur, quoad conſcientiam. Vnde Ioan. 5. dicitur, quod *circa probaticam piſcinam erat multitudo claudorum & aridorum expectantium aquæ motum.* Item à Chriſto inuitantur per amicitiam. Vnde Lu.14. dicitur, quod *ad conuiuium patrisfamilias cæci & claudi intrare ſunt compulſi.* Item ſuperne conſolantur per æternam lætitiam. Vnde illud prædictum. *Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus* ſc.præ gaudio. Sic ergo patet, quomodo claudicatio ſumi poteſt in bono.

¶ Sed adhuc dico, quod ſumi poteſt in malo, & ſic dico, quod ille claudus dicitur, qui in vita & moribus non recte incedere, ſed deficere comprobatur, & ſic generaliter omnes peccatores claudi dicuntur. Lupus enim & vulpes crura ſiniſtra habent dextris longiora, & ſiniſtris dextra breuiora, & ideo iſti ſemper claudicant in dextra parte. Et pro certo peccatores plus abundant in affectu & deſiderio terrenorum, quę ſunt defectibilia & ſiniſtra, quam ſpiritualium & dextrorum, ideo iſti à parte dextra ſeu pede dextro claudicare dicuntur, quia deficere in ſpiritualibus comprobantur. Pr. 26. *Claudus pedibus iniquitatem habens.* Nota igitur, quod talis claudus

Ab omni dignitate debet repelli,
A cœli ciuitate debet expelli,
A propria hæreditate ſolet auelli.

Dico quod talis claudus ab omni eccleſiaſtica dignitate iure repellitur. Vnde Deut.15. dicitur, quod *animal, quod erat cæcum vel claudum, immolari Domino non debebat.* Homo enim *cæcus & claudus miniſtrare in ſacrificia minime dignus erat*, ſicut dicitur Leuit.21.

¶ Item talis claudus à cœli ciuitate, & Chriſti ſocietate iure repellitur. Vulcanus enim ſecundum Fabulas quia turpis erat, de cœlo fuit eiectus, & dum caderet, factus eſt claudus. Ponit etiam Iuſtinus Hiſtoriographus, quod Apollo reſponderat Lacedæmoniis, quod tunc eorum imperium deficeret, quando regnum cum rege pariter claudicaret, quod & factum eſt, quia Ageſilao claudo regnante cœpit regnum eorum vacillare, & claudicare, & tandem penitus neceſſe habuit Athenienſibus præualentibus deficere, & ceſſare. Ex hoc ergo concludo, quod taliter claudicantes non ſunt digni in cœlo manere, nec regni cœleſtis gloriam obtinere. Figura 2. Regum cap.5. Vbi Dauid præcipitur, *quod cæcos, & claudos de Hieruſalem expellat, & auferat.*

¶ Item talis claudus à propria hæreditate, ſcilicet gratia, & gloria auellitur, ſicut de Mephiboſeth dicitur 2.Regum 4.& 9. quod *cadens factus eſt claudus, & tandem propria hæreditate in dimidio diminutus.* Temporalia enim, & æterna ſunt duæ partes hæreditatis noſtræ, ſed pro certo talibus claudis hæreditas dimidiatur, quando cœleſtia dimiſſis eis temporalibus ſubtrahuntur. Sic ergo patet quod claudicatio ſumitur in malo. *Vſquequo ergo claudicatis in duas partes?* 3.Reg 18. Proprie autem dic, quod inſtabiles, & falſi bilingues, & proditores claudicare dicuntur, &c. Sufficit.

A **Clauis.** Nota, quod clauis eſt inſtrumentum ad claudendum, & apeтiendum ordinatum. Et ſic dico, quod ſpiritualiter per clauem poteſt intelligi

Potentia ſuperioris,
Scientia diſcretioris,
Iuſtitia veracioris.

Eſt dico, clauis potentiæ qua ſcilicet ſuperiores, qui habent iuriſdictionem, fores Eccleſiæ aperiunt atque claudunt, in quantum ſcil. excommunicatos eijciunt & abſolutos inducunt, & in quantū ad ſacramenta & ad ſtatū & beneficia eccleſiaſtica homines recipiunt vel repellūt. Ideo Petro & ſucceſſorib. prælatis dictū eſt Mat.16. *Tibi dabo claues, regnum cœlorum.* Iſtā poteſtatem etiam habet Chriſtus, quia ſ. regnum cœlorum poteſt omnib. aperire & animas ſaluare, ſoluere, & ligare, quia ſicut dicitur Apoc.3 *Ipſe habet clauem Dauid, & aperit & nemo claudit & nemo aperit.* Et etiam iſta poteſtas ſua, ſe extendit ad inferos, in quantū ibi poteſt damnatos claudere, & illos, qui ſunt in purgatorio, liberare. Figuratus in illo angelo Apocalypſ.9. *qui habebat claues putei abyſſi, & catenam magnam, & apprehendit Draconem &c.* Quod etiam ad prælatos poteſt pertinere, quia ſcilicet cum claui poteſtatiuæ iuriſdictionis debent ipſos coercere. Aduerte tamen quod clauis iuridica malorum ſuperiorum magis vacat hodie ad flagellandum bonos quam malos. Narrat enim Geruaſius, quod Carolus Magnus omnia idola Hiſpaniæ, confregit, præter vnum æreum, ſitum in terra Vandalorum, id eſt, in regno Granatę, quod frangere non potuit, & hoc, vt dicitur, quia Mahometus ibi dæmones incluſit. Eſt igitur idolum æreum ſuper vnam columnam lapideam in confinio maris ſitum, quod in manu clauem tenebat, & faciem conuertebat ad Auſtrum, quod tantæ dicebatur eſſe virtutis, quod Chriſtiani appropinquantes illico puniebantur, Saraceni vero ipſum adorantes nullatenus lædebātur. Sic vere mali ſuperiores ſunt hodie idola per ignorantiam, ſunt ærei, quia facile ſonant & feriunt per impatientiam, ſunt ſuper altam columnam, quia alte præſunt per præeminentiam & ſuperbiam. Clauem habent in manu, id eſt, poteſtatem iudiciariam, qui ſcilicet à dæmonib. inhabitantur per nequitiam, Chriſtianos, id eſt, bonos occidunt & grauant per iniuſtitiam. Saracenos vero, id eſt, malos cum adorare, id eſt, adulari velint, non lædunt, ſed eos potius diligunt & defendunt per acceptationem & malitiam. Iſti figurantur Apocal.9. *Vidi illā ſtellā cadentē de cœlo, cui data eſt clauis putei abyſſi, quo aperto exiuit fumus qui obſcurauit ſolem & aerem, de quo exierunt locuſtæ, &c.* Sic vere iſti, qui deberent eſſe ſtella ſtans, ſunt ſtella cadens, habent clauem putei abyſſi, id eſt, crudelem & impiam iuriſdictionem, & ſic fit, quod de puteo inſatiabili, cui præſident, id eſt, de ipſorum curia, exit infamiæ fumus, ſicut fornacis, inquit, magnæ, quia ſicut fornax, id eſt, auaritia omnia deuorans eſt apud eos conturbata, & obſcurata, ita ſol & aër, id eſt, tota patria eſt per eos conturbata & etiam obſcurata, & merito, quia locuſtæ, id eſt, mali familiares, qui de puteo abyſſi, id eſt, de eorum domo, & curia exeunt, omnia deuorant, & corrodunt. Iohel.1. *Reſiduum erucæ comedit locuſta, reſiduum locuſtæ comedit bruchus, &c.* Quia ſc. tot ſunt ibi mali familiares, quod omnia vnus poſt alium ſucceſſiue, corrodunt, & ſi vis, dic de effigie iſtarum locuſtarum ſicut in reductorio meo lib.42.c.9. Iſta eſt igitur clauis potentiæ.

¶ Secundo eſt clauis ſcientiæ, quæ ſc. docet quomodo eſt apertio vel ligatio facienda. Non ſufficit enim prælatis prima ſine ſecunda. Multi tamen habent iſtam, qui male vtuntur ipſa, ſicut ſunt mali clerici qui ſciunt bonum facere, & non faciunt, nec alios facere ſinunt. Contra quos Luc.11. *Væ vobis Phariſæi & hypocritæ qui tuliſtis clauem ſcientiæ, & illos qui introibant prohibuiſtis intrare, ipſi vero non introiſtis.* B

¶ Tertio eſt clauis iuſtitię, qua ſcilicet mediante boni debent in Eccleſia, & aliis dignitatibus introduci, mali vero repelli. Eſaiæ 22. *Dabo clauem Dauid ſuper humerum eius.* Clauis Dauid eſt iuſtitia, iuxta illud Hierem.23. *Suſcitabo Dauid germen iuſtum, & cætera.* C

¶ Vel ſi vis, dic adhuc, quod clauis quæ eſt inſtrumentum ad aperiendum, & claudendum poteſt ſignificare tam in bono, quam in malo. Vnde nota, quod quia in aperiendo requiritur potentia, & ſcientia, ideo in ſcriptura inuenitur generaliter duplex clauis. Eſt enim clauis D

Potentiæ & iuriſdictionis,
Scientiæ, & diſcretionis.

Prælati enim boni iſtam duplicem clauem habere tenentur, vt poſſint & ſciant exequi quod iubent. Et ideo in armis papalibus, & in vexillo Eccleſiæ ſuper campo rubeo duplex clauis argentea pingitur, ad denotandum, quod prælati Eccleſiaſtici rubei, ignei & inflammati per charitatem exiſtunt & adiuncto argento examinatæ eloquētiæ, duplici claue potentiæ & ſcientiæ potiuntur, vt de quolibet iuſto prælato, & qualibet tali claue intelligatur illud Eſaiæ 22. *Dabo clauem domus Dauid ſuper humerum eius, & aperiet, & non erit, qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat, & figam eum paxillum in loco fideli.* Expone, ſi vis de iuriſdictione bonorū, quæ dicitur clauis Dauid, qui fuit iuſtus prælatus, quia ſcilicet iuſte debent claudere, & ſerare. Quod eſt contra multos, qui non videntur habere clauem Dauid, id eſt, iuriſdictionem iſtam, ſed potius clauem abyſſi, i.e. iuriſdictionem impiam, & crudelem. Figurati Apocalyp. 9. vbi dicitur, quod *illa magna cecidit de cœlo, & data eſt ei clauis putei abyſſi, & aperuit puteum, & aſcendit fumus, ſicut fornacis, & obſcuratus eſt ſol & aer & cum fumo exierunt locuſtæ ſuper terram, quibus data eſt poteſtas nocendi, & habebant aculeos ſcorpionum.* Stella iſta eſt malus iudex, vel prælatus, vel princeps, qui re vera clauem habet abyſſi, in quantū ſua poteſtas iuridica inſatiabilitati auaritiæ, quę per abyſſum

Digitized by Google

ligitur, eſt connexa. De puteo ergo abyſſi, id eſt, de profunditate auaritiæ, quæ per iſtos continue aperitur, exit fumus fornacis magnæ, id eſt, infamia valde magna, quæ aërem & ſolem, id eſt, bonas perſonas tangit, & eos triſtificat, & obſcurat. Exinde etiam exeunt locuſtæ, id eſt, voraces ballini, & officiales eorum, qui ſicut locuſtæ deuorant vniuerſa, qui aculeati, vt ſcorpiones dicuntur, pro eo quia faciliter, vt ſcorpio adulantur, & cum hoc per rapinam pungere comprobantur. Ideo de tali malo clauigero dicitur Apocalyp. 20. quod *ipſe vidit Angelum deſcendentem de cælo, qui habebat clauem putei abyſſi, & catenam magnam in manu ſua.* Malus enim prælatus Angelus dicitur, qui ſcil. carne caret, quia iſte nihil habet de carnea compaſſione, dicitur deſcendere de cælo, quia non reſidet in cœleſti contemplatione: dicitur habere catenam, quia non delectatur niſi in ſubditorum grauamine, punitione, & catenatione. Tales ergo ſunt mali, qui vtuntur claue potentiæ, non ſcientiæ, nec iuſtitiæ, ſed boni econtra. Vnde de bono prælato dicitur Matth. 16. *Tibi dabo claues regnum cælorum,* & ſufficit, quia paucæ ſunt auctoritates.

A *Clauus.* Poteſt ſignificare in bono & in malo. Et nota, quod nos inuenimus clauos

Ad pungendum,
Ad ſtringendum,
Ad vrgendum,
Ad figendum.

Primi ſunt claui diuini timoris, qui ſci. figunt & penetrant corda noſtra. Iſti ſunt claui aurei, quibus Salomon in templi fabrica vſus fuit. 2. Paralip. 3. *Sed & clauos fecit aureos.* Talis debet eſſe clauus tabernaculi cordis noſtri. Figuratus Iud. 4. vbi dicitur, quod *Iahel mulier Siſſaram filiorum Iſrael inimicum clauo tabernaculi in temporibus ſuis immiſſo dormientem occidit.* quia ſcilicet ſagax mulier, id eſt, diſcreta ratio, ſtatim quando videt, quod diabolus tabernaculum cordis per malam ſuggeſtionem ingreditur ipſum in capite, id eſt, in cogitatione & principio, clauo diuini timoris & mandatorum Dei conſideratione conclauare tenetur. Iud. 5. *Siniſtram manum miſit ad clauum, & dexteram ad fabrorum malleos.*

¶ Secundi ſunt claui ingenuis amoris. Amor enim conſolidat atque ſtringit, & etiam ſtare in bono propoſito per perſeuerãtiam cogit 3. Reg. 6. *Affixit laminas clauis aureis.* Aurũ enim charitatem deſignat, affixio ſtabilitatem. Item Hiere. 10. *Clauis & malleis compegit illud vt non diſſoluatur.*

¶ Tertij ſunt claui mundani laboris, id eſt, puncturæ tribulationum. De quibus dicit Dominus Ioan. 20. *Mitte manum tuam in locum clauorum.* i. e. conſidera, quæ ſit tribulatio, quam paſſus ſum.

¶ Quarti ſunt claui æterni doloris, i. pœna æterna. Vnde de dæmonibus & peccatis poteſt dici illud Numer. 33. vbi Dominus præcepit filiis Iſrael, quod *deleant Chananæos de terra ſua, alias* (inquit) *erũt tibi ſicut claui in oculis. & lancea in lateribus.* Et aduerte, quod ſicut amygdalus antiqua & ſterilis, fertilis efficitur, quando clauis in radicibus perforatur, vt dicit Plinius ſic vere, ſi quis clauis præcedentibus, i. e. diuino timore, futuro dolore, & præſenti labore confixus fuerit, fertilitatem virtutum faciliter obtinebit. Ideo conſulitur Eſa. 54. *Longos fac funiculos tuos, & clauos tuos conſolida.*

B ¶ Dic, ſi vis in malo ſignificato, quod claui ſignant tenaculũ moris, & malæ conſuetudinis. Figurati Eſaiæ 41. vbi dicitur, quod *faber ... idolum, confortauit eum clauis, vt non moueretur.* Tales clauos debemus dirumpere, & ab ipſorũ tenaculis nos ſeruare. Exemplo Samſonis, de quo dicitur Iud. 16. quod *irruente in eo ſpiritu Domini extraxit clauũ cum crinibus.* Vel ſi vis, adhuc dic, quod clauus poſſit ſignificare in bono & in malo. In ſcriptura inuenitur generaliter triplex clauus, ſcilicet,

Clauus ad { Iungendum, Stringendum, Pungendum. }

C ¶ Clauus ad iungendum eſt charitas, qua boni conſtituntur, aſſociantur, & inuicem aſtringuntur. Figurati in laminis aureis templi de quibus dicitur 3. Reg. 6. quod *clauis aureis erant affixæ.* Talibus clauis fuit Chriſtus clauatus. Ideo cum Thoma *mittamus digitum noſtrum in locum clauorum,* Ioan. 20.

¶ Clauus ad ſtringendum ſeu retinendũ eſt firmitas, & propoſiti ſtabilitas, ſiue in bono, ſiue in malo. In bono, dico. Vnde Eſaiæ 33. *Nequaquam transferri poterit, nec auferentur claui eius in ſempiternum.* In malo etiam. Vnde de obſtinata mente ... dici poteſt illud quod de idolo dicitur Hier. 10. *Clauis & malleis compegit illud, vt non diſſoluatur.* Figura Iudic. 4. vbi dicitur, quod *Iahel mulier proditioſe Siſſaram inuitauit ad ſomnum, & dum dormiret, infixit clauum in cerebrum eius.* quia ſc. dum quis in oblectamento proditoris diaboli ſopitur, clauus obſtinatæ mentis ſibi faciliter infigitur, & in cerebro, id eſt, in interiori corde ſirmatur. Simus tamen ſicut Samſon crinitus, qui euigilans, clauum, quem Dalila infixerat, extraxit cum crinibus. Crines enim ſunt virtutes, quas dum Samſon, id eſt, homo retinet, nullus clauus mali propoſiti, quem ſibi infiget Dalila, id eſt, diabolus ipſum tenet.

¶ Clauus pungens eſt aduerſitas. Vnde de punctura mortis tribulationis, & interim poteſt dici illud Iudic. 4. *Vidit Barac Siſſaram iacentem mortuum, & clauum infixum in tempora eius.* Sufficit. Vide de Pungere, Figere & ſimilibus.

Clementia. Clemens. Cum clementia ſit virtus animi, qua quis facile remittit iniuriam, & facile compatitur de ſolito, ſua tamen paucæ ſunt auctoritates notabiles, parum potero dicere de eadem. Notabis ergo, quod iſta virtus præcipue ſpectat ad principes, & Prælatos. Et ideo Seneca fecit librum de clementia ad Neronem qui erat Imperator & princeps. Nam ſicut ſecundum naturales cor eſt principale membrum in homine, & eſt, vt aiunt, proprium domicilium ſanguinis, ipſiuſque generatiuum, & conſeruatiuum, & ad membra alia diffuſiuum: ſic vere dicam, quod illi qui in corpore Eccleſiæ ſunt corda, i. cordaciores, maiores, & principaliores, debent eſſe ſanguine, i. benignitate & clementia pleniores, quia ſcil. iſta virtus debet in eis principaliter habere, & ab ipſis ad alios emanare, quia teuera valde decet quemcunque ſuperiorem, quod in factis ſuis clementiam habeat, & quod benignum & amicabilem in omnibus ſe oſtendat. Ideo Seneca loquens cuidam correctiori in prouerbiis, dicit ſic: *primum eſt ſemper ignoſcere, tanquam ſi tu ipſe continue pecces.* Ideo in libro de clementia dicit ſic: *Nullum clementia magis, quam Regem decet.* Sequitur. *Nam maieſtas peſtifera vis eſt nocendum.* Aduerte tamen, quod dicit idem Seneca, quod clementia non debet eſſe.

Nec { Vulgaris, Promiſcua, Abſciſſa. }

Quia vt ait, *tam omnibus ignoſcere, quam nulli crudelitas eſt.* Et ideo ſupponit, quod clementia in Principe ſemper debet cum iuſtitia fore iuncta. Cerebrum enim, quod eſt vnum de membris principalibus, ſecundum Anatomos, habet duas pelles, quibus tegitur, & vallatur:

Vnam, quæ dicitur pia mater, &
Aliam, quæ dicitur dura mater.
Veruntamen illa, quæ pia mater dicitur, magis cerebro coniungitur:
Dura vero exterius ab eo amplius elongatur.

Talis debet eſſe prælatus, vel Princeps, quia ſc. more cerebri debet ſenſum communem, i. e. rationem & prudentiam præ aliis continere, quia teuera tales debent habere duas principales virtutes ſibi contiguas & vicinas, quarum poteſt propriè quælibet dici mater, ſcilicet,

Clementiam, quæ eſt pia mater, quia parcit;
Iuſtitiam, quæ eſt dura mater, quia punit.

Proprius tamen debet habere
Piam, quam duram,
Clementiam, quam iuſtitiam,
Pietatem, quam ſeueritatem;
Quia ſcilicet iſta debet ſemper vti, quantum eſt de propria voluntate,
Altera vero ſolum vtendum ex neceſſitate.

Bene ergo dicitur 3. Regum 20. quod *Reges domus Iſrael clementes ſunt.* Et breuiter iſta eſt veritas, quod quicunque ſuperior ſemper debet eſſe promptior ad parcendum, quam ad puniendum. Ad quod etiam facit fictio, quam ponit Seneca lib. de naturalibus quæſtionibus, vbi ait, quod Iupiter, quando mittebat fulmina proſperitatem ſignificantia, vel bonum facientia nullius cõſilium requirebat; quando vero mittere volebat fulmina aduerſa & lædentia, omnes deos ad conciliũ inuocabat. In quo etiam ipſe notat, quod rectores orbis facilius debẽt bene facere, quam nocere; & difficilius cũ maiori deliberatione,

quando

quando neceſſe eſt, debent lædere & punire. Ideo concludit Senec. libro 1. de clementia dicens ſic: *Si Dij placabiles & æqui non ſtatim delicta peccantium fulminibus perſequuntur, quanto æquius eſt hominem hominibus præpoſitum miti animo exercere imperium?* Vnde etiam Solinus ait, quod in Trapobana alijs Taprobana, Inſula Indiæ, vbi ſunt æſtates duæ, & duę hyemes, & vbi flores bis vernant annis ſingulis, ille antiquitus Rex eligebatur, qui ſpectatior moribus habebatur. Eligebant hominem, inquit, inueteratæ clementiæ, & etiam annis grauem, & qui nullos haberet liberos. Et nota, quod clementia eſt habenda, quia

Stabiliter fortificat,
Vtiliter fructificat,
Humiliter lætificat,
Finaliter beatificat.

B ¶ Dico igitur, quod clementia habet fortificare, quia reuera ſicut oſſa plena medulla ſunt fortiora, nec ita faciliter poſſunt frangi, ſicut oſſa vacua: ſic illi, qui medulla clemētiæ pleni ſunt, fortius, ſtabilius perſeuerant & ſiſtunt, patet in Regibus, quia tyranni pietate carentes quotidie ejiciuntur, & deponuntur. Pij vero & clementes Principes diliguntur, & in regimine ſtabiliuntur. Pr. 20. *Roborabitur clementia thronus regis.* Patet etiam in aliis, quia generaliter ille, qui clementer parcit, meretur à Deo, quod ſibi parcatur, & quod in peccatum cadere non permittatur, & quod virtus eius fortiter contineatur.

¶ Item dico, quod clementia habet fructificare: procreat n. vberes fructus virtutum, ſimilis rori, qui facit terram fructificare. Pr. 16. *Clementia quaſi imber ſerotinus.*

¶ Item habet lætificare. Magna enim eſt conſolatio & lætitia reo, quando habet facere cum iudice clemente. Sicut de Heſter legitur, quod contra mandatum regis faciens, timore percuſſa cecidit, in pallorem vultu mutato, ſicut dicitur Heſter 15. ſed vbi rex aureum ſceptrum in ſignum clementiæ ſibi extendit, ipſamque conſolabiliter erexit, lætitia reſumpta, legationem ſuam pro qua iterat, adimpleuit. Ideo Geneſ. 45. dicitur, quod Ioſeph clementer dixit fratribus. *Accedite, nolite pauere.*

¶ Item ſolet beatificare quia ſ. iſta procurat gloriam Paradiſi. Vnde Prou. 11. *Clementia præparat vitam.* Iſta etiam omnia poſſunt probari ex Sen. l. de clementia, ſc. quod clementia fortificat. Vnde ibidem ait, quod *clementia non tantum honeſtiores, ſed etiam tutiores facit.* Et alibi. *Vnum eſt inexpugnabile munimentum, amor ciuium.*

¶ Item lætificat. Vnde idem. *Non eſt quiſquam, cui innocentia ſua tantum placeat, vt non ſtare in conſpectu clementiam paratam humanis erroribus gaudeat.*

¶ Sed nota adhuc, quod cum clementia ſit virtus animi, qua quis miſericorditer agit in proximū, videtur idem, quod miſericordia ſeu benignitas denotare. Notabo ergo breuiter, quod eſt clementia habenda, & tenenda multiplici ratione, ſcilicet quia

Nobis oſtenditur exemplariter,
Inſigitur ſeu inditur naturaliter,
Fortificat ſpiritualiter,
Beatificat æternaliter.

C ¶ Dico ergo, quod clementia prætenditur exemplariter. Deus enim qui eſt omnium regula exemplar, & clemētiſſimus, Et ideo iſte eſt à nobis prout eſt poſſibile imitandus, & etiam vt nobis clementer parcat, & indulgeat requirendus. Caput n. quod eſt in corpore ſummum membrum, abundat præ alijs in medulla. Sic Deus cum ſit ſuperior, atque ſummus, eſt per clementiam potiſſime medulloſus. Vnde Neh. 9. *Deus miſerationum & clemens tu es.* Iſta autem clementia apparuit in incarnatione, quando figuratus in Aſſuero in ſignum clementiæ virgam auream, i. Chriſtum filium ſuum extendit ad Heſter, id eſt, ad virginem glorioſam, ſicut dicitur Heſter. 4. & 8. Sed de hoc vide infra vbi Signum.

D ¶ Item clementia inditur naturaliter. Ineſt enim naturaliter homini, quod ſit clemens Vnde narrat Plinius lib. 8. c. 6. quod cum Mentor Syracuſanus in Syria Leonem obuium habuiſſet, & pauidus diuertere quæreret, Leo ſemper ei obuiabat & lambendo eius veſtigia adulanti ſimilem ſe præbebat. Oſtendit ergo Leo homini pedem ſuum tumidum, & vulneratum, & quaſi naturaliter cognoſcens hominem eſſe clementem, & pium, ab eodem remedium, modo quo poterat, requirebat. Homo igitur hoc cognito, ſurculum de Leonis pede extraxit, & eum à periculo liberauit. Pictura (inquit) caſum hunc teſtatur Syracuſis.

Patet igitur, quod etiā ipſa animalia hominem clementem eſſe naturaliter teſtantur. Et ideo nullus poteſt ita leoninus eſſe, aut ferus, quin homo ipſum libēter adiuuare debeat ſi petatur, quod etiam ipſa animalia docent, quæ quadam naturali pietate erga miſeros vigent, ſicut exemplificat Plinius de elephantibus 30. quibus Bochus rex Niniuæ quoſdam captiuos ad ſtipites ligatos obiecit, & quoſdam pungentes, & prouocantes, vt ſæuirent in ligatos appoſuit, qui tamen nunquam facere potuerunt, quod elephantes, qui naturaliter ſunt clementes, alienæ crudelitati operam darent, & quod in captiuos illos ſæuirent. Videbantur enim ſcire illud Senecæ li. de clementia. *Nullum moroſius animal, nullum maiore arte tractandum, quam homo.* Iſta virtus potiſſime pertinet ad prælatos, qui reuera debēt præ cæteris eſſe clementes, iuxta illud 3. Reg. 20. *Audiuimus quod reges Iſrael clementes ſunt* Teſte enim Solino, in Trapobana alijs Taprobana inſula non eligebatur rex, niſi qui inueteratæ probatus erat clementię & qui nullos haberet liberos. Et hoc forte fiebat, quia ſæpe fit, quod occaſione liberorum ditandorum homo ſolet à iuſtitia & etiam clementia deuiare. E

¶ Item clemētia nos fortificat ſpiritualiter. Oſſa enim minus ſunt fortia, quando ſunt vacua à medulla. Sic vere ille nūquam ſpiritualiter eſt fortis, qui non eſt clemens, pius, medulloſus & mitis. Simus ergo clementes alijs faciliter indulgendo, & miſericorditer ſuccurrendo, iuxta illud Sen. *Alteri ſemper ignoſcito: tibi nunquam.* Et alibi dicit. *Optimum eſt ſemper ignoſcere tanquam quotidie tu ipſe pecces.* Et in libro de clementia ad Neronem dicit, ꝙ *ex clementia omnes idem ſperant, nec eſt quiſquam, cui innocentia ſua tam valde placeat, vt non ſtare in conſpectu clementiam paratam humanis erroribus gaudeat* Sola hæc virtus inter innocentes ceſſat, iſta eſt igitur, quę fortificat, & tutificat, quia ſc. qui conſiderata propria fragilitate ad indulgendum alijs eſt facilis, meretur effici conſtans & ſtabilis. Iuxta illud Bern. quod *magna firmitas eſt infirmitatem propriam cogitare.* Clemens etiam princeps tutior efficitur, in quantū à ſuis diligitur, & tuetur, quia ſicut dicit ille, Clementia in ſuos, gladius eſt in hoſtes. Vnde Sen. Vbi ſupr. ſc. l. de clementia dicit ſic, *Clementia non tantum honeſtiores, ſed tutiores facit, ornamentumque imperiorum eſt ſimul & certiſſima lux.* quid enim aliud intereſt inter tyrannum & regem. Species enim fortunæ, ac licentia par eſt niſi quod illi ex voluptate ſæuiunt, iſti ex neceſſitate, & cauſa. De tali etiam fortificatione quam ſpiritualiter & temporaliter facit clementia, dicitur Pr. 20. *Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roborabitur clementia thronus eius.* Patet igitur, quod clementia nos fortificat ſpiritualiter.

¶ Quarto dico, quod clemētia nos beatificat æternaliter. Et hoc quia eſt, quæ dat, & procurat vitam æternam. Vnde Hiero. dicit *ſe non meminiſſe hominem male mortuum qui libenter faceret opera pietatis.* Ideo Prou. 11. dicitur. *Clementia præparabit vitam, ſectatio malorum mortem* &c. Vide de pietate, miſericordia, & indulgentia, parcere, dimittere, & remittere, &c. ſimilia Sufficit. F

Clericus. De clericis nullæ ſunt auctoritates in Biblia, & ideo omitto, quia de eccleſiaſticis bonis & malis in multis titulis factum eſt ſcilicet vbi de deuotione, & ambitione, Aaron, ſacerdos, &c.

Clypeus. Cum clypeus ſit armatura defenſiua, ſc. ad latus, & ad cor protegendum & ictus aduerſarios ſuſtinendum, & corpus à læſione ſeruandum, notabo, quod per clypeum in ſcriptura intelligitur A

Chriſtus expoſitus pœnis & ictibus,
Iuſtus oppoſitus hoſtium vectibus,
Diuina ſcriptura fœcunda fructibus
Patientiæ armatura repugnans hoſtibus.

Chriſtus n. eſt clypeus Dei triangularis, quia triplicis eſt naturę, in quantum ſcil. corpus animam & diuinitatem continet vnus, qui ſc. expoſitus ictibus iudæorum, fuit ab eis perforatus, & fractus, 2. Re. 1. *Abiectus eſt clypeus fortium clypeus Saul quaſi non eſſet vnctus oleo.* Et tamen ipſe Chriſtus verbum patris, eſt ille clypeus, de quo Pr. 30. *Sermo Dei ignitus, clypeus ſperantibus in ſe.*

¶ Iuſtus etiam, & maxime prælatus, dicitur clypeus, ſcilicet, B
pro eccleſia, & patria defendendis. Vnde 1. Mach. 6. *Refulſit ſol in clypeos aureos & æreos, & reſplenduerunt montes ab eis* Tamē proh dolor iam videtur illud verificatum. 2. Paral. 12. Vbi dicitur, quod *Seſach rex Aegypti* id eſt, diabolus, *abſtulit de Hieruſalem clypeos aureos, quos fecerat, & poſuerat ibi Salomon.* Scripturarum etiam auctoritates dicuntur clypei, quibus ſc. contra dæmones & hæreticos præmunimur. Vnde Can. 4. dicitur *de turri Dauid* i. de ſcriptura

Digitized by Google

piura,quod *mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*. Virtus etiam patientiæ dicitur clypeus,qui habet ictus repellere,& ſuſtinere. Eſa.21. *Surgite principes accipite clypeum* ¶ In malo etiam ſignificato poteſt dici, ꝙ clypei diaboli, ſunt tyranni, & hæretici qui idololatrias,& errores defendunt. Vnde de Golia,i.de diabolo dicitur 1.Reg.17.quod *clypeus æreus tegebat humeros eius.* ¶ Si vis adhuc dic de clypeo , cum clypeus communiter accipiatur pro ſcuto,vel ſaltem pro certa ſpecie ſcuti, ſatis videtur, quod clypeus,quo corpus armatur,potius ad ſui defenſionem,quam alterius inuaſionem,poteſt in bono ſignificare omnes illas virtutes,quib.contra vitia defenſamur , ſicut enim miles ſine clypeo non defenditur ab ictibus hoſtium , ſic nec ſine virtutibus homo tuetur à tentationibus ſpirituum malignorum. Ideo 2. Par.32.dicitur *Ezechias rex ad defenſionem Hieruſalem fecit omnis generis armaturam,& clypeos.* Notabo ergo,quod boni vtuntur triplici ſpirituali clypeo defenſiuo,videlicet

Clypeo { Patientiæ,qui eſt fortiſſimus,
Confidentiæ,qui eſt leuiſſimus,
Sapientiæ,qui eſt clariſſimus.

C ¶ Clypeus enim debet eſſe fortis,ne cito frangatur, leuis, vt faciliter feratur,pulcher & pictus,vt ab alijs cognoſcatur. Eſt igitur clypeus patientię cęteris fortior. Iſte eſt enim clypeus triangularis,quia ſcilicet homo debet eſſe patiens & fortis in tribus, ſcilicet in

Prolatione iniuriarum,
Illatione pœnarum,
Sublatione rerum.

Aper enim habet vnum latus ita fortiſſimum , quod vix poteſt gladio penetrari , & ideo pars illa corporis vocatur clypleus apri. Aper autem ſciens illam partem corporis cæteris fortiorē, ſemper ſolet eam obijcere iaculis venatorum. Talis eſt patientia: cæteris enim partibus corporis, id eſt , cæteris virtutibus animæ fortior eſt in aduerſis , & ideo ipſam debemus ſemper cuicunque tribulationis iaculo opponere , & cum ipſa contra hoſtium impetus nos munire. Sicut enim dicit Seneca libro de moribus,cuiuſuis doloris remedium eſt patientia. Ideo de Ioiada ſummo ſacerdote dicitur 2. Paralipomen. 26. quod *ipſe dedit centurionibus , qui aſſtabant regi haſtas , & clypeos.* Vult enim ſacerdos noſter Chriſtus , quod nos fideles,& maxime eccleſiaſtici, qui regi, id eſt , Deo patri aſſiſtimus, haſtas bonorum operum,& clypeos patientiæ deferamus: ſed proh dolor videtur,quod tales clypei hodie perierunt. Dicitur enim 2.Paralip. 12. quod *Seſach rex Ægypti abſtulit Hieruſalem clypeos aureos, quos ibi dimiſerat Salomon,& poſiti ſunt loco eorum ærei.* Aurum enim,quod malleatum, & percuſſum non ſonat, neque finditur, patientiā ſignificat,quę in tribulationum ictibus ſine ſono murmurationis,& ſine crepatura diſcontinuationis perſeuerat. Æs autem, quod percuſſum ſonat,& frangitur, impatientiæ vitio comparatur. Rex ergo Ægypti diabolus clypeos aureos, i. patientiam à Hieruſalem, id eſt, ab Eccleſia ſuſtulit , & ibi clypeos æreos, id eſt, murmur,& impatientiam ſeminauit. Ideo lamentando dicebat Dauid 2.Reg.1. *Abiectus eſt clypeus fortium Saul quaſi non eſſet vnctus oleo.* Iſte eſt igitur clypeus patientiæ cæteris fortior.

D ¶ Secundo dico, quod eſt clypeus confidentiæ, id eſt, clypeus ſpei cæteris leuior. Iſte etiam clypeus debet eſſe triangularis, quia ſcilicet ſperare oportet

Veniam peccatorum,
Euaſionem tormentorum,&
Adeptionem gaudiorum.

Experimēto enim docetur apud aliquas Galliæ regiones, quod ſi homo ſit ſubmerſus,& neſciatur,quo loco quæratur cadauer, & ponatur in aqua clypeus militis de genere antiquo , rotabit ſupernatando quouſque veniat ad locum, vbi cadauer fuerit,& tunc immobilis ibi ſiſtet. Talis eſt clypeus ſpei, qui fuit antiqui militis & pugilis noſtri Chriſti, qui ſcil. iſto mediante & ſupernatante ſi mortui per peccatum fuerimus,à profundo vitiorum eripimur,& ſepulturæ Paradiſi tradimur, & ſaluamur. Ideo de ſpe dicitur Ioſu.8. *Leua clypeum, qui in manu tua eſt.* Iſte eſt igitur clypeus ſpei ſeu confidentiæ cæteris leuior.

E ¶ Tertio dico,quod eſt clypeus ſcripturæ, ſeu ſapientiæ cæteris pulchrior. Scriptura eſt enim clypeus triangularis, quia ſcilicet iſte docet præterita , præſentia & futura. Clypeus enim diuerſis picturis, & coloribus picturatur, ſic ſcriptura varijs ſcientijs,& auctoritatibus,decoratur. Iſte eſt clypeus Palladis cryſtallinus, & lucidus , quo munitus Perſeus ſecundum Ouid.lib.4.Fab.10. de Gorgone , quæ lapidificabat homines, triumphauit , quia reuera qui clypeo ſacræ ſcripturæ , claræ, limpidæ,ſcientificæ,criſtallinæ munitus fuerit, faciliter de diabolo triumphabit. Vnde Prouerbior.30. *Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe.* Scriptura etiam Canticor. 4. dicitur *turris Dauid , quæ ædificata eſt cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium.* Mille (dico) clypei, id eſt, mille ſententiæ. Sic ergo patet, quomodo tripliciter clypeus ſumitur in bono.

¶ Dic ſi vis,quod per clypeos triangulares poſſunt intelligi etiam viri iuſti, & maxime boni Eccleſiaſtici & paſtores, qui more clypei Eccleſiæ ſunt defenſores , qui pro eo triangulares exiſtunt,quia fidem trinitatis credunt , de quibus dici poteſt illud 1.Machab.6. *Refulſit ſol in clypeos aureos , & æreos, & reſplenduerunt montes ab eis.*

¶ In malo vero ſignificato dic,quod clypeus ſignificat

Mundi pompam & elationem,
Hoſtis fraudem & tentationem,
Sæculi pœnam & tribulationem.

Iſti ſunt clypei , quibus contra nos militatur , & quibus contra nos triumphatur. Vnde de Goliad gigante dicitur 1. Reg. 17. quod *clypeus æreus tegebat humero eius* Et animæ peccatrici dicitur. Ez.23. *Lorica & clypeo,& galea armabuntur contra te*, ſcilicet Chaldæi,&c. vide infra de ſcuto,& in tabula.

Coaxare.
Eſt ad modum ranæ clamare , de quo vide latius in verbo Detrahere. A

Codex.
Vide infra in tit. Liber.

Cogere.
Vide infra de compellere , violentia , & ſimilibus.

Cogitatio.
Nota,quod cogitatio eſt caput & principium omnis operationis , ſiue bona fuerit , ſiue mala, A eſt enim ſicut radix in arbore , à qua arbor vniuerſa dependet: ſicut enim à radice procedit ſtipes, folium,fructus & flos, ſic à cogitatione procedunt tanquam ab originali radice omnes circumſtantiæ operis cuiuſque,ſcilicet

Flos affectionis,
Folia locutionis,
Stipes perſeuerantiæ.

¶ Et ideo ſicut videmus,quod à radice amara raro progreditur fructus dulcis, ſic à mala cogitatione raro progreditur opus bonum. Dicit enim Plinius,quod venenum Salamandræ radicem arboris inficiens atque tangens, omnes arborum fructus inficit,atque fœdat. Sic vere ſi venenum diabolicæ tentationis,cogitationis radicem infecerit , omnes fructus exinde exeuntes inficit,& corrumpit. Sapientiæ 1. *Peruerſæ cogitationes ſeparant à Deo.* Et aduertendum eſt, quod cogitatio in ſcriptura non ſemper accipitur pro illo primo motu intellectus,qui non eſt in noſtra voluntate,imo vt (communiter) cogitatio idem eſt, quod meditatio, & occultorum conſideratio. Iuxta illud Pſalm. *Cogitaui dies antiquos,& annos æternos in mente habui.* Item idem eſt , quod deliberatio, vel in anima ordinatio 1.Paral.28. *Cogitaui, vt ædificarem domum domino.* Item eſt idem, quod exiſtimatio vel aliqualis imaginatio. Vnde Matt.9. *Ad quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* Eſt igitur cogitatio commendabilis,& eſt cogitatio deteſtabilis. Bona enim cogitatio eſt exercenda , mala autem cogitatio eſt refutanda.

¶ Dico ergo, quod debemus ſancte, & vtiliter cogitare, quia ſcilicet ex bona cogitatione oritur bona delectatio,ex delectatione complacentia,ex qua tandem bonus cōſenſus prouenit, ex quo poſtmodum ſequitur bonū opus. Sicut enim ait magiſter de proprietatibus rerum, Aries dum dormit, ſemper habet caput erectum, ſemper etiam ruminat, niſi quamdiu eſt infirmus Sic vere illi,qui debent dici aries ab ara , id eſt , viri Eccleſiaſtici,&c qui circa aram,id eſt, circa altaris officium ſunt locati,illi(dico) ſemper debent dormire , & requieſcere ſpiritualiter capite intentionis ad Deum eleuato,& ſemper debent ruminare,cogitare,conſiderare aliquid vtile , & honeſtum. Ruminent ergo,id eſt , cogitent quanta ſit ſuorum ſcelerum immenſitas,quanta ſit miſericordia Dei & longanimitas , quanta ſit ſui iudicij ſeueritas , quanta ſit infernalium tormentorum aſperitas,&c. ſimilia. Talia enim debemus cogitare.& in cordis hoſpitio ruminare , niſi forte per peccatum mortale infirmi fuerimus in hac parte. Vnde in Pſalm. & habetur Eſaiæ 38. B

Recogita-

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Poſſumus autem aliter diſtinguere.

Dicamus igitur, quod eſt

Cogitatio { Pœnitentium, Contemplantium, Delinquentium.

Pœnitentes enim cogitant circa interiora, contemplantes cogitant circa ſuperiora, delinquentes vero cogitant circa exteriora. Simus igitur pœnitentes & cogitemus in noſtris interioribus iuxta illud Pſalm. *Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua.* In quibus verbis aduerte, quod pœnitens debet cogitare circa verbum primum, propriam conditionem (Cogitaui, inquit, vias meas) Circa ſecundum cordis affectionem (Pedes inquit meos) Circa tertium morum mutationem (Cõuerti inquit in teſtimonia tua) Cogitemus ergo in primo conditionem, vt eam corrigamus, in ſecundo cordis affectionem, vt eam erigamus, in tertio morum mutationem, vt eam compleamus.

¶ Dico ergo primo, quod nos debemus cogitare circa vitæ conditionem (Cogitaui inquit vias meas) Viæ enim noſtræ ſunt conditiones noſtræ vitæ, per quas nos ambulamus & currimus, vel ad gloriam, vel ad pœnam, quæ pro certo debent cogitari. Cogitemus ergo viam natiuitatis noſtræ, quæ eſt plena fragilitate, viam vitæ præſentis, quæ eſt plena pœnalitate, viam mortis, quæ eſt plena aduerſitate. Conſideremus ergo viam

Peccati, quæ eſt plena peruerſitate,
Paradiſi, quæ eſt plena fœlicitate,
Inferni, quæ eſt plena crudelitate.

¶ Cogitaui ergo vias meas. Pſalm. *Cogitabo pro peccato meo.* & Hierem. 2. *Vide vias tuas in conualle, ſcito quid feceris.* Nauta enim ſedens in fine nauis, ſemper reſpicit ad principium, & ad medium. Sic vere (chariſſimi) homo debet ſedere in fine nauis, id eſt, in fine vitæ ſuæ, ſcilicet in cogitatione mortis, & exinde ſemper de principio & de medio vitæ ſuæ cogitare. Cogitet ergo vnde venit, quia de vili propagatione, de mala conuerſatione, de hoſtis damnatione. Cogitet inſuper quo vadit, hoc eſt,

Ad mortis dolorem,
Ad grauem timorem,
Ad ietum horrorem.

¶ Item cogitet vbi eſt, quia ſcilicet ipſe eſt
In mundi anxietate,
In hoſtium ſocietate,
In cordis dubietate.

Item cogitet vbi non eſt. Et pro certo ipſe inueniet, quod ipſe non eſt in pacis tranquillitate, in Paradiſi iucunditate; in ſui ſtatus ſecuritate. Item cogitet quid fecit, & pro certo ipſe inueniet, quid ipſe fecit, ſcilicet contra Deum, contra proximum, contra ſemetipſum. Item cogitet, quid non fecit, & pro certo ipſe inueniet, quid ipſe non fecit, ſcilicet.

Erga { Deum, quod deberet, Proximum, quod liceret, Seipſum, quod deceret.

Iſtæ ergo ſunt viæ noſtræ, quæ ſunt in corde iugiter reuoluẽdæ, (*Cogitaui*, inquit, *vias meas.*) Vnde Prouerbiorum 3. *In omnibus viis tuis cogita.* Cogitemus ergo circa actuum noſtrorum propriam conditionem. (Cogitaui, inquit, vias meas.)

E ¶ Secundo cogitandum eſt circa noſtrorum cordium affectionem (Pedes, inquit, meos.) Vrſus enim valde delectatur lambere pedes ſuos. Sic vere nos debemus delectari in lambendo, id eſt in cogitando, & conſiderando quales ſunt pedes affectionum noſtrarum, i. e. in meditando affectiones interiores, vtrum ſc. ſint inordinatæ, vel honeſtæ, vtrum immoderatæ, vel modeſtæ, Vnde Sap. 6. *Cogitare de illa interiori affectione, ſenſus eſt conſummatus.* Aduertendum eſt tamen, quod iſti pedes affectionum, & interiorum cogitationum ſunt

Abſtergendi,
Expurgandi,
Calceandi,
Excutiendi.

¶ Primum habet fieri per correctionem. Correctio enim tergit, & fricat quicquid in pedib. affectionis noſtræ inuenit vitiorum. Lupus enim vadens ad prædam, ſi pes ipſius ſtrepitum facit, mordet eum, quaſi puniens eum, propterea quod eius ſtrepitu ſibi potuit periculum imminere, ſicut dicit Plinius. Sic vere (chariſſimi) ſi pes affectionis noſtræ fecerit in corde ſtrepitum malarum cogitationum, & malorum deſideriorum, nos pro certo ipſum debemus reprehendere, & mordere, iuxta illud Matth. 18. *Si pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & proijce abs te.* Pes enim ſcandalizans eſt mala affectio & cogitatio cor offendens, quæ pro certo eſt abſcindenda per reprehenſionem & correctionem,

¶ Item dico, quod pedes ſunt purgandi, quod fit per confeſſionem. Gen. 18. *Lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore.*

¶ Item ſunt calcandi, quod fit per mortis meditationem. Calceamenta enim quæ ſunt de pellibus animalium mortuorum ſignant memoriam mortis, vnde 1. Tim. 6. *Calceate pedes in præparatione Euangelij pacis.*

¶ Item ſunt in puluere bonorum terrenorum excutiendi per eorum contemptum & abominationem, Matth. 10. *Excutite puluerem pedum veſtrorum.* Cogitemus ergo circa cordium affectionem.

¶ Tertio dico, quod nos debemus cogitare circa actuum & morum immutationem. (Conuerti inquit in teſtimonia tua.) F
Cogitandum eſt enim quomodo perfecte poterimus conuerti ad Dominum in futurum, Eccl. 7. *Virum cogitat quid futurum ſit.* Conuerſio n. non poteſt perfecte fieri, niſi cogitatione & præmeditatione multiplici præcedente, niſi forte diuina inſpiratio intercedat. Sicut enim in conuerſione & immutatione naturali requiritur cauſa materialis, cauſa efficiens, formalis, & finalis, ſic pro certo in conuerſione ad Deum requiritur materia fundamentalis, ſcil. bona cogitatio, requiritur cauſa formalis, ſcil. rectus modus ſeu diſcretio. Diſcretio enim dat formam moribus.) Requiritur cauſa efficiens, ſcil. charitas ſeu dilectio: Requiritur cauſa finalis ſcil. placendi Deo recta intentio. Et ſic ſi iſta quatuor conueniant, poterit in nobis fieri conuerſio perfecta & propria, non per accidens. De tali conuerſione loquitur Iohel. 2. *Conuertimini ad me in ieiunio, in fletu & planctu, &c.* Vt ſic de quolibet poſſit dici illud 2. Machab. 12. *Iuſte & religioſe de reſurrectione cogitans.* Conuerſio enim eſt idẽ, quod moralis reſurrectio. Patet ergo, quod pœnitens, & quilibet bonus Chriſtianus debet cogitare

De morali conuerſione,
De mentali affectione,
De primaria conditione.

Bene ergo dicit: *Cogitaui vias meas & conuerti pedes meos &c.* Iſta ergo cogitatio pœnitentium.

¶ Sed Secundo dico, quod eſt cogitatio contemplantium, & iſta eſt conſecratio bonorum æternorum, de qua poteſt dici illud Sap. 5. *Cogitatio illorum apud altiſſimum.* Prou. 19. *Multæ cogitationes verſantur in corde viri.* G

¶ Item tertio eſt cogitatio delinquentium, & iſta eſt mala, & vana cogitatio, cui niſi immediatius occurratur, ſtatim trahit voluntatem ad conſenſum Ideo ſicut ceruа, quæ ſecundum Plinium habet ſecundinam venenoſam ſi terram tangat, ideo antequam ad terram deſcendat, ipſam rumpit & deuorat & conſumit, ſic vere homo quando videt, quod in corde ſuo oritur aliqua cogitatio venenoſa, ſtatim debet eam rumpere, & intercipere, ne forte ad terram, id eſt, ad conſenſum cadat, vel ad opus poſſit aliquatenus peruenire. Prouerbior. *Cogitationes impiorum eradicabuntur.* Impij enim habent cogitationes malas & venenoſas, quia ſicut dicitur Geneſ. 8. *Senſus & cogitatio cordis humani intenta eſt in malum.* Et reuera multi ſunt hodie, quorum cogitationes ſemper ſunt ad nequitiam inclinatæ. De quibus dicitur Oſeæ 5. *Non dabunt cogitationes ſuas, vt reuertantur ad dominum.* Circa quod notandum, quod quidam H

Cogitant de { Cupiditate, Carnalitate, Crudelitate, Malignitate, Pompoſitate.

Primi ſunt auari, qui cogitant in diuitijs augmentandis, & acquirendis, vnde Iob 12. *Lampas contempta apud cogitationes diuitum.* Secundi ſunt immundi, qui cogitant de delitijs. Vnde 2. Corinth. 1. *Quæ cogito ſecundum carnem cogito.* Tertij ſunt impij qui cogitant in ſæuitijs. Vnde Ioann. 11. *Cogitauerunt vt interficerent Ieſum.* Quarti ſunt inuidi, qui cogitant in malitijs. Eſaiæ 32. *Ipſe cogitationes concinnabit ad perdendos mites.* Quinti autem

ſunt ſuperbi, qui cogitant ſe in eminentijs. Vnde Rom. 1. *Euanuerunt in cogitationibus ſuis &c.* Sufficit.

A **Cognatio. Conſanguinitas**, & parentela idem ſunt. Et eſt cognatio idem quod propinquitas à carnali copula generata, & ab eodem patre originaliter deriuata. Eſt enim quoddam vinculum carnale, quo cum fidelitatis nexu alter debet cum altero copulari, vt ſicut ab vno patre, & matre originaliter proceſſerunt, ſic inter ſe ſeruent cordium vnitatem. Sic breuiter dico, quod duplex cognatio in ſcriptura reperitur.

B ¶ Inuenitur enim cognatio naturalis, & cognatio ſpiritualis: Prima includit fidelitatem, ſecunda charitatem: prima impedit ne alter alteri turpiter coniungatur: ſecunda præcipit quod alter alteri per amorem ſinceriter vniatur. Naturalis ergo cognatio debet in nobis fideliſſime conſeruari, vt ſc. alterum adiuuet, & diligat, & vt à cōmixtione ſanguinis inter gradus prohibitos abſtineat, & caueat. Iuxta illud Leuitic. 18. *Vnuſquiſque ad proximam ſui ſanguinis non accedat.* Iſtud enim docent animalia bruta. Dicit enim Ariſtoteles, quod camelus non libenter coit cum matre. Equi etiam de ſcientia matris copulam refugiunt. Vnde narrat idem, quod rex Septentrionis equam habuit pulcherrimam, & filium pulcherrimum, & volens habere filium de vtroque, fecit operari faciem matris ne à filio cognoſceretur, qui cum ſaltaſſet ſuper eam, & tandem matrem cognouiſſet præ dolore fugiens præcipitauit ſe. Equus etiam vt dicit idē, dum eſt in grege, libentius vadit cum ſorore, quam cum matre, & in hoc inſtruimur naturaliter, quod propinquas noſtri ſanguinis debemus naturaliter euitare, & quanto attinent magis propinquius, tanto ab ipſis ſtrictius abſtinere. Vnde Geneſ. 12. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua*, quia ſicut dicitur Marci 6. *Non eſt propheta ſine honore, niſi in cognatione ſua.* Multi tamen ſunt ſicut canes, qui ſecund. Plinium vſque ad ſenectutem libidini vacant, & inter matrem & ſororem non diſcernunt. Sic vere multi ſunt, qui cognatis & conſanguineis non parcentes, naturalibus vinculis non tenentur, ſine lege, & contra legem viuentes vſq; ad ſenectutem luxuria maculantur. *Homini* enim *fornicatio omnis panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem.* Eccleſ. 23. Vnde Oſeæ 4. dicitur: *Periurium, adulterium inundauerunt ſuper terram, & ſanguis ſanguinem tetigit.* Et iſta eſt cauſa inimicitiarum, & periculorum. Bitumen n. aſphalti, quod nullo modo poteſt diſſolui, ſolo ſanguine menſtruo diſſipatur ſecundum Plinium. Sic vere quantum inter aliquos ſit indiſſolubile vinculū charitatis, ſi tamen interueniat ſanguis menſtruus, id eſt fœtidas inceſtus, id eſt, ruptio conſanguinitatis, iſtud pro certo omne tale vinculum eneruat, & inimicitias perpetuas introducit. Exemplum de Semiramide Aſſyriorum regina, quæ poſt mortem Nini regis viri ſui ſe filium & hæredem habere mentita, diu ſub ſpecie filij imperium rexit, tandem vero proprio filio adulto, ipſum in virum recepit, & vt priuatam verecundiam publico ſcelere excuſaret, proclamare fecit, quod nulla reuerentia naturæ exhibita, quæcunque vellet proprium filium vel cognatum in matrimonium ducere poſſet. Ipſam tamen proprius maritus, & filius interfecit, ſcelus, quod commiſerat vindicauit, ſicut ponunt Oroſius, & Iuſtinus. Iſta eſt ergo cognatio naturalis.

C ¶ Sed ſecundo dico, quod eſt quædam cognatio moralis, ſeu ſpiritualis, & iſta nihil aliud eſt, quam charitas, ſeu amor, ſeu etiam fides. Fides enim & charitas faciunt omnes homines cognatos, notos etiam & amicos. Ab eodem enim patre & matre Eccleſia prouenimus, & ideo ſpiritualiter cognati ſumus, vnde 2. Eſdræ 4. *Proximus mihi ſedebis, & cognatus meus vocaberis.* In quibus aduerte, quod cognatio cauſat in homine, ſcilicet ſocietatis firmum tenorem (Proximus inquit mihi) tranquillitatis verum dulcorem (Sedebis) ſublimitatis magnum honorem (& cognatus meus vocaberis.) Inter autem tales cognatos, id eſt, inter viros fideles, & charitatiuos diligit Dominus habitare, vnde Luc. 2. dicitur, quod *parentes Ieſu requirebant eum inter cognatos & notos.* Ipſe enim dicit Hierem. 31. *Ero Deus vniuerſis cognationibus Iſrael, &c.*

A **Cognitio. Cognoſcere.** Nota, quod cognoſcere idem eſt, quod aduertere, perpendere, ſcire, noſcere, & ſcientiam, vel notitiam habere. Et eſt cognitio idem, quod completa rei notio. Cognitio ergo eſt virtus naturalis, & moralis, & eſt idem ſpiritualiter quod diſcretio, ſcientia, fides, ſeu conſideratio Per iſtam enim ſcilicet

Fidem,
Diſcretionem,
Scientiam,
Prudentiam,
Sapientiam cognoſcimus cognoſcenda.

Videmus enim, quod etiam bruta cognoſcunt, quid eſt fugiendum, & quid etiam eſt faciendum. Diſcernunt enim inter delectabilia & triſtabilia, quanto magis homo vtens ratione debet cognoſcere, & diſcernere quid eſt faciendū, & quid omittendum, quid eſt damnabile, & quid eſt vtile, & quid eſt proficiens, & quid deficiens? Ideo bene dicitur Hier. 11. *Demonſtraſti mihi, & ego cognoui.* Nota ergo, quod virtus cognitiua, & diſcretiua ſumme eſt neceſſaria, ſine iſta n. nec bonum amatur, nec malum declinatur, quia ſecund. Ariſt. non diligitur bonum niſi prius cognitum. Dicit enim Plin. quod Elephas inter omnia bruta eſt optimi intellectus, docetur enim regem cognoſcere, & eum adorare. Canis etiam, ſicut videmus, optime cognoſcit dominum ſuum, & eum non alium ſolet ſequi, aliqui etiā equi Scythici dominos ſuos cognoſcunt, & nullos alios ſeſſores admittunt, ſicut dicit idem. Pro dominis etiam ſuis & in morte eorum plorant: equos enim inquit affectum compaſſionis habere certum eſt. Sic tenetur nos Chriſtiani debemus habere ſagacitatem intellectus, Dominum enim & regem noſtrū Chriſtum, vel prælatum debemus cognoſcere, & eum ſequi, & adorare, & ei firmiter obedire, nullum alium ſeſſorem, vel magiſtrum, ſcilicet mundum, carnem, vel diabolum debemus admittere, ſed iuſtum ſolum diligere & ſub eius obedientia nos aptare, & etiam pro ipſo, & pro fide, & iuſtitia defendenda debemus pugnare, & mortem ipſius deplorare. Eccle. 4. *Vſque ad mortem certare pro iuſtitia*, ideo bene dicitur Eſaiæ 19. *Cognoſcent Aegyptij dominum.* Luc. 24. *Cognouerunt Dominum in fractione panis*, quamquam multi ſint hodie contrariæ conditionis, quia ſcilic. Deum benefactorem non cognoſcunt, quamuis ipſe in beneficiorum collatione eos quotidie recognoſcat. Vnde Gen. 42. *Fratres ipſe cognoſcens, non eſt cognitus ab eis.* Actæon enim ſecundū Ouid. lib. 3. fab. 2. mutatus in ceruum, bene cognoſcebat canes ſuos, qui tamen ab ipſis non cognoſcebatur, ſed diutiſſime mordebatur. Sic vere Deus, qui cognoſcit canes ſuos, ſc. Chriſtianos, ipſis ſua beneficia largiendo, ab ipſis hodie nō cognoſcitur, nec ſeruitur, ſed magis ab eis per diuerſa peccata impugnatur, & per blaſphemiam, & detractionem mordetur grauiter & vigetur. Vnde Pſalm. *Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Iſta etiam videmus quotidie inter homines euenire, quamuis enim aliquis ſit Actæon, id eſt, diues & potens, ita quod ſecum ducat canes, id eſt, familiares & ſequaces ſuos, ipſos fouendo, & eis benefaciendo, ſi tamen accidit, quod mutetur in ceruum & quod de homine fiat beſtia, id eſt, quod de diuite fiat pauper, ipſe pro certo ab eis amplius non cognoſcitur, nec amatur, ſed magis ab ipſis

Perſequitur,
Mordetur, &
Diffamatur.

Quia breuiter homo poſtquam venit ad infortunium, vix amplius inuenit, qui eum dignetur cognoſcere, quamquam non ceſſet auxilium implorare. Pſal. *Conſiderabam ad dexteram & videbam, & non erat, qui cognoſceret me.* Non ſic ergo, ſed cognoſcamus Deum & benefactorem noſtrum, & ipſum totis affectibus diligamus iuxta illud Io. 10. *Cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ.* Et Eſa. 1. dicitur. *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum*, &c. In quibus verbis nobis aduertendum eſt, quod quatuor ſunt à nobis præcipue cognoſcenda ſcilicet

Interiora,
Exteriora,
Superiora,
Inferiora,

¶ Debemus enim cognoſcere res interiores & humanas (cognouit, id eſt, cor nouit) res exteriores & mundanas (Bos qui ſc. herbas bonas & malas diſcernit) res ſuperiores nobis prælatas. Poſſeſſorē) res inferiores nobis ſubiectas (Suum inquit) Dico ergo primo, quod nos debemus cognoſcere res humanas interiores, id eſt, proprias conditiones naturales. Cognoſcere enim debemus B

Quam { Viles fuimus in egreſſu,
Fragiles ſumus in progreſſu,
Flebiles erimus in egreſſu.

Iſta

Digitized by Google

Iſta enim eſt cognitio perfectiſſima, ſcilicet cognoſcere ſemetipſum. Matth. 13. *Videte voſmetipſos.* Alexander enim vulneratus in prælio iſta verba dixit. *Omnes, inquit, homines me dicunt filium Iouis, ſed ego cognoſco in iſto vulnere me eſſe hominem.* Vnde dicit Hieron. libro de Iſaac. *Sapientis, inquit, eſt ſegregare ſe à voluptatibus carnis, eleuare animam atque à corpore abducere, hoc eſt, cognoſcere ſe hominem eſſe.* Iſta autem cognitio valde eſt nobis neceſſaria, inducit enim

Dei timorem,
Vitæ præſentis horrorem,
Humilitatis amorem.

Iſtud figuratum eſt Gen. 3. vbi dicitur, quod *poſtquam Adam, & Eua cognouerunt ſe nudos, conſuerunt folia ficus præ verecundia*, prius enim antequam ſe nudos cognoſcerent, non fuerunt verecundati peccare, poſtquam autem ſe nudos cognouerunt, ſe peccaſſe erubuerunt. Ex quo datur intelligi, quod cognitio ſuæ nuditatis, id eſt, ſuæ naturalis paupertatis & vilitatis, cauſat in nobis verecundiam & timorem, & peccati diſplicentiam & horrorem. Quod vtiq; eſt contra multos, de quibus dicit Bern. in ſuis meditationibus. *Multi, inquit, multa ſciunt, & ſeipſos neſciunt*, quia reuera ſicut oculus cognoſcit, & videt alia, ſe auté cognoſcere nó poteſt vel videre, ſic multi ſunt, qui ſeipſos non conſiderant, nec cognoſcunt, nec ſuos defectus tam naturales, quam morales recogitant vel aduertũt, qui tamen alios ſciunt optime

Cognoſcere,
Conſiderare,
Iudicare, &
Videre.

Sicut patet in detractoribus, & hypocritis, qui in oculo fratris vident feſtucam, in ſuo autem non vident trabem. Nam vt dicit Auguſt. lib. 10. confeſſionum. *Curioſum eſt genus hominum ad cognoſcendum vitam alienam, deſidioſum ad corrigendum ſuam.* De illis dicitur in Pſ. *Non cognoſcent amplius locum ſuum.* Non ſic (chariſſimi) ſed cognoſcamus res humanas & interiores, quia ſicut dicit Aug. lib. de Academicis. *Illa eſt humanarum rerum ſcientia, quæ nouit lumen prudentiæ, temperantiæ decus, fortitudinis robur, iuſtitiæ ſanctitatem.*

C ❡ Secundo dico, quod nos debemus cognoſcere res mundanas & exteriores, quod oſtenditur cum dicitur bos. Bos enim animal eſt odoratu ſagax, diſcernit enim inter herbas bonas, & malas. Socios etiam, cum quibus iugum trahere conſueuit, ſolet cognoſcere, diligere, ipſosq; lambere, & frequentare, & ſi ab ipſo receſſerint, ſolet affectum oſtendere, & mugire. Sic vere (chariſſimi) nos debemus herbas, i. e. res exteriores diſcernere, & cognoſcere, ſc. quid vtile, & quid inutile, quid bonum, & quid malum, quid honeſtũ, & quid moleſtum. Num. 22. Sicut ſolet bos herbas capere, conſideratis circumſtantijs & indigentijs, ſic debemus etiam cognoſcere ſocios noſtros, & amicos, cum quibus iugum eiuſdem fidei, religionis & ſocietatis ducimus & trahimus, & ipſos debemus lambere, i. perfecte diligere, & amare, & erga eos compaſſionis affectum oſtendere, & habere. Vnde Iob 1. *Boues arabant, & aſinæ paſcebantur*, de iſta cognitione dicitur 1. Cor. 13. *Non cognoſco ex parte.* Et ibidem. *Ex parte* (inquit) id eſt, *imperfecte cognoſcimus, & ex parte prophetamus*, & pro certo cognitio, quam habemus in mundo iſto tam de rebus, quam de perſonis, bene dicitur eſſe ex parte, quia vere vix, aut nunquam poteſt aliquis perfecte aliquid cognoſcere. Illud enim videmus de hominibus, qui pro certo vix cognoſcuntur, quia ſæpe qui creditur amicus, inuenitur inimicus, qui creditur æquus, inuenitur iniquus. Tanta eſt etiam ſimilitudo exterius inter gemmas veras & fictas, lapideas & vitreas, quod homo in eligendo ſæpe decipitur, ſicut non cognoſcens quæ melior debet eſſe, quia reuera inter amicos veros & fictos, inter homines bonos & malos tanta eſt quandoq; ſimilitudo exterius per malorum hypocriſin & cautelam, quod vix alter ab altero cognoſcitur, niſi forte per opera diſtinguantur, quia ſicut dicitur Matt. 7. *A fructibus eorum cognoſcetis eos.* Dypſas n. alio nomine Situla eſt ſerpens ita minimus, quod ante interficit, quam videatur ſecundum Iſid. A calcantibus n. non cognoſcitur, donec morſus, & venenum ipſius ſentiatur, ſic vere multi ſunt, qui propter paruitatem humilitatis, & ſimplicitatis ab alijs non videntur, ſed quando venenum malitiæ ab eis infunditur, tunc aliud eſſe, quam apparuerant cognoſcuntur. Non ſic ergo, ſed cognoſcamus res mundanas & exteriores.

D ❡ Tertio dico, quod nos debemus cognoſcere res diuinas, & ſuperiores, ſcilicet Deum, prælatum, benefactorem, &c. hoc oſtenditur cum dicitur Poſſeſſorem. Illi enim qui nos poſſident & ſuſtinent, gubernant pariter, atq; iuuant ſunt cognoſcendi, & ſinceris affectibus diligendi. Apes enim cognoſcunt regem ſuum Elephas enim ſyluestris cadens in foueam venatoris, cognoſcit illum, qui ipſum de fouea liberat, & ipſum ſequitur, & factus domeſticus eidé obtemperat & obedit. Sic vere (chariſſimi) benefactores, & reges, prælatos & ſuperiores, & maxime Deum ſuperiorem & benefactorem debemus cognoſcere qui nos de peccati & inferni fouea liberauit, & tantorum gratia beneficiorum ſibi omnibus obedire. Io. 10. *Cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ.* (Poſſeſſorem inquit) Regratietur ergo quiſque & dicat illud Prou. 8. *Dominus poſſedit me ab initio.* ſed pro certo de multis ingratis dicitur Hier. 9. *Non audierunt vocem poſſidentis, à volucre cœli vſque ad pecora transmigrauerunt, & receſſerunt.* Volucres enim cœli, id eſt, ſuperbi, pecora terræ, id eſt, auari vocem ſui poſſeſſoris & benefactoris, prælati, & præceptoris non audiunt, præceptis ipſius obediendo, accepta beneficia recognoſcendo, ſed ab ipſo per mentis indurationem fugiunt, & recedunt. Non ſic, ſed cognoſcamus res diuinas & ſuperiores. Quod etiam poteſt referri ad Paradiſi & ad Dei occultam prouidentiam, & ad ſecreta Dei iudicia, quæ omnia debent à nobis cognoſci, & ſolerti indagine meditari. Cognoſcamus ergo cœleſtia, vt ea contemplemur. Hier. 8. *Miluus in cœlo cognouit tempus ſuum.* Cognoſcamus Dei prouidentiam, vt eam [illegible] temur. Pſal. *Exiſtimabam, vt cognoſcerem, hoc labor eſt ante me.* Cognoſcamus Dei iudicia, vt per ea de malo retardemur. Pſalm. *Cognoſcetur Dominus iudicia faciens.* Cognoſcamus ergo res diuinas, & ſuperiores.

E ❡ Quarto cognoſcamus res ſubiectas & inferiores, quod oſtenditur, cum dicitur, Suum. Suum enim eſt pronomen poſſeſſiuum, quia ſcilicet, quæ ſunt in poſſeſſione & ſubiectione, debemus cognoſcere. Tria autem proprie poſſunt dici noſtra, ſcil. onus peccatorum, virtus meritorum, chorus ſubditorum. Cognoſcuntur peccata, vt dimittantur merita, vt augeantur ſubditi, vt debite gubernentur. Cognitio enim propriorum peccatorum eſt neceſſaria, quia tunc ſignum eſt quod phreneticus ſanatur quando cognoſcit ſe eſſe infirmum. Sic vere ſignum eſt ſpiritualis ſanitatis, quando homo cognoſcit quanta eſt iniquitas ſuæ prauitatis. Ideo dicitur in Pſ. *Iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum, &c.* Sicut enim dicit Greg. in moralibus *quanto quis minus ſe videt tanto ſibi minus diſplicet, & quanto maioris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehenſibilem ſe eſſe cognoſcit.* Vt enim dicit ibidem in moralibus. *Nemo rectitudinem [illegible] rectus eſſe cœpit, comprehendit. Nam qui omnino peruerſus eſt, non poteſt videre quid [illegible]* Item cognitio propriorum meritorum eſt neceſſaria; vt ſcilicet ſciamus quantum proficimus, quia breuiter ſecundum Bern. in meditationibus ſuis. *[illegible] a exterioribus ad interiora redeam, & ab inferioribus ad [illegible] vt poſſim recognoſcere vnde venio, aut quo vado, quid ſim, & vnde [illegible] vt per cognitionem mei poſſim venire ad cognitionem Dei.*

F ❡ Item neceſſaria eſt cognitio ſubditorum. Prælati enim debent ſubditos cognoſcere, vt ipſos poſſint ſecundum merita promouere. Quanquam multi ſunt ſimiles Iſaac, de quo dicitur, quod *cum Iacob eſſet pelliculis inuolutus, pater non cognouit eum, & ideo a. dit ſibi benedictionem primogenitorum.* Sic vere (chariſſimi) quia patres moderni, id eſt, prælati vident ſubditos mediantibus pilis, & pelliculis, id eſt, mediante pelle carnalis affectionis, & pilis diuitiarum, & temporalis poſſeſſionis, ideo non poſſunt ipſos perfecte cognoſcere, & propter hoc benedictionem primogenitorum, id eſt, beneficia bonis perſonis debita, ipſis ſolent indebite miniſtrare. Iſtud enim eſt certum, quia amor & affectio eſt acceptio perſonarum, munera etiam ambitio diuitiarum, cautela & hypocriſis & fictio malitiarum impediant prælatos ne cognoſcant conditionem ſubditorum. Tamen de talibus dicitur Gen. 38. *[illegible] vultum ſuum pallio, ne non cognoſceretur.* Sicut patet de his, qui adulatores, compatriotas, & perſonas indigenas promouent & exaltant, &c. Ideo Gen. 27. dicitur. *Pater, inquit, non cognouit eum, quia piloſæ manus fratris ſimilitudinem præſtiterant.* Suum inquit, Illud enim quod ſuum eſt, debet cognoſcere. Vnde Tob. 11. *Cognouit venientem filium ſuum,* quanquam de multis malis dicatur Ioan. 1. *In propria venit, & ſui eum non cognouerunt*, quia ſi mali & miſeri & ignari cognoſcuntur à ſuis carnalib. promotoribus & amicis, ita quod ipſi acceptores videntur dicere illud, prædictum Ioan. 10. *Cognoſco oues meas,*

d by Google

& cognoſcunt me meæ. quia ſcilicet non videntur hodie cognoſcere niſi ſuos, cum nulli bonum faciant niſi ipſis. Boni vero ab eis non videntur cognoſci, quod patet, quia nullus videtur, promoueri. Vnde Senec. in epiſtola. *Veni Athenas* inquit Democritus, *nemo vnquam ibi me agnouit.* Quod etiã hodie poſſunt dicere pauperes, quos diuites cognoſcere nõ dignantur, dato quod etiam ſint proximi vel cognati. Ideo in perſona pauperum dicit Chriſtus in Pſalm. *Conſiderabam ad dexteram & videbam, & non erat, qui cognoſceret me*, quinimo multi ſunt ingrati, quia dato, quod quandoque fuerint ab alijs neceſſitatibus cogniti, & adiuti, ipſi tamen vice reciproca alios ſi ad neceſſitatem venerint, cognoſcere non dignantur, ſimiles illi ſinui qui dicitur propontis, i. brachium ſancti Gregorij. De quo dicit. Plin. & Sol. quod aquas ponti fluentes continue recipit, ipſas tamen refluendo iterum non remittit, quia ſcil. iſti aliena bona volunt bene recipere, ſua tamen nolunt alijs communicare, nec etiam per gratiarum actionem refundere, vel ad benefactorem proprium deriuare, & bene volunt in neceſſitate cognoſci, ipſi tamen ſolent alios ignorare. Vnde de Ioſeph dicitur Gen. 48. quod *fratres ipſe cognoſcens, non eſt agnitus ab eis.* Cognoſcamus ergo (chariſſimi) inferiora, ſuperiora, exteriora, interiora, &c. ſufficit, vide de Agnoſcere, ſi placet.

A **Colere.** Et cultura. Nota, quod colere idem eſt quod honorare, frequentare, præparare, & alicui ſeruitium, ſeu obſequium exhibere. Itaque

Colitur
- Deus per reuerentiam & fidelitatem,
- Anima per pœnitentiam & aſperitatem,
- Mundus per frequentationem,
- Diues per adulationem,
- Peccatum per executionem,
- Diabolus per ſuæ voluptatis adimpletionem.

Dico ergo, quod Deus colitur per fidem & reuerentiam. Vnde Iudith. 11. *Ego ancilla tua Deum colo.* Item colitur anima per aſperitatem, & pœnitentiam. Vnde Hier. 27. *Colet terram & inhabitabit eam.* Item colitur mundus per ſuæ proſperitatis dilectionem. Rom. 1. *Coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius, quam creatori.* Item colitur diabolus per peccatorum executionem. Vnde 4. Regum. 10. *Achab coluit Baal.* Et 3. Reg. 11. *Colebat Salomon Aſtarten Deum Sydoniorum.* Item colitur diues per adulationem. Vnde Prouerb. 19. *Multi colunt perſonam potentis ſeu diuitis.* Et Dan. 14. *Erat draco in Babylone. & colebant eum Babylonij.* Item colitur peccatum per eius continuationem. Vnde 4. Reg. 17. *Colunt immunditias, de quibus præceperat Dominus ne facerent verbum hoc.*

B De cultura ergo, qua colitur Deus, vnum ſolum aduertendum eſt, quod à bonis & ſanctis viris vult coli, & ſeruiri. Balſamus enim ſicut pluries repertum eſt, nũquam plene fructificat niſi à Chriſtianis colatur. Sic vere Deus fructum gratiæ, & gloriæ nunquam reddit, niſi illis cultoribus, qui Chriſtiani, id eſt, ſancti & iuſti eſſe dignoſcuntur. Ideo dicitur 2. Mach. 1. *Det vobis cor omnibus. vt colatis eum, & faciatis eius voluntatem.* De alijs autem dicitur Marc. 7. *In vanum enim me colunt, &c.* Et nota, quod in mundo inueniuntur plura genera hominum qui non colunt, nec adorant Deum verum, ſed quid aliud loco Dei? Quidam enim adorant, & colunt animalia, quidam idola lignea, quidam idola lapidea. Quidam dico animalia, ſicut dicitur in lib. de mirabilibus orientis, quod populus de regno Columbi adorant bouem, & iſti ſunt viri carnales, quia animalia, id eſt, perſonas carnales, & animales frequentant, ſcilicet luxurioſas mulieres, & huiuſmodi, quia multi ſunt, qui recte de talibus mulieribus faciunt deos ſuos. Sap. 15. *Animalia miſerrima colunt,* & Oſeæ 10. *Vaccas Bethauen coluerunt.* Alij (dico) colunt idola lapidea, & iſti ſunt illi, qui de lapidibus & metallis faciunt deos ſuos, ſicut ſunt auari. De quibus dicitur Hier. 2. *Dicentes ligno, Deus meus es, & lapidi, tu me genuiſti.* Item alij colunt Idola lignea, & iſti ſunt fatui nobiles, qui de lignis, i. de lanceis faciunt deos ſuos, nihil aliud colentes, & nihil aliud reputantes. Neuter enim populi Scythiæ ſolebant pro dijs enſes colere, & pro ſimulachris lanceas honorare, quæ etiam fuit cõmunis cultura apud antiquos ante Idola, & hoc ſecundum Iuſtinum lib. vlt. Vnde illud prædictum Ezech 20. *Erimus ſicut gentes, vt colamus ligna, & lapides.* Si vis, dilata quomodo diuerſi idololatræ diuerſimode colũt deos ſuos ſicut Columbini, qui colunt bouem, de illis, qui colendo idola dant eis fumum, & ſibi retinent cibos, &c.

C ¶ Sed ſi vis adhuc diſtingue de colere. Nota, quod colere ſumitur pro frequentare, exercere, habitare, reuereri, & honorare. Colitur autem ager, quando frequentatur, domus, quando habitatur, Deus, quando adoratur, diabolus, quando à nobis reueretur, homo, quando honoratur. Igitur loquendo moraliter, dico, quod in ſcriptura reperitur Cultura

- Pœnitentium, quæ ſolet corpus terrere,
- Contemplantium, quæ facit Deum quærere,
- Oberrantium, quæ ſolet vana credere,
- Adulantium, quæ ſolet vana dicere.

¶ Eſt igitur, dico, cultura pœnitentium, & iſta eſt illa, qua foſſorio diuini timoris & contritionis nos ipſos interius penetramus, per gladium linguæ ſuperflua confitendo rumpimus, & lachrymis rigando ad fructũ vitæ per ſatisfactionem nos vtiliter præparamus: arbores n. ſylueſtres ſecundum Plin. efficiuntur domeſticæ per culturam, exemplifica de olea, & de roſa. Sic peccatores fiunt boni per pœnitentiam. Ideo 2. Mach. 12. dicitur: *Iudæi*, id eſt, confitentes, *agri culturæ operam dabant.* Et merito, quia corpus noſtrum, & etiam Eccleſia & religio ſunt illa, terra, de qua dicitur Gen. 34. *Negotientur in terra, & exerceant eam, quia ſpecioſa & lata eſt, & cultoribus indiget.*

¶ Secundo dico, quod eſt cultura contemplantium ſeu rite credentium, qui ſcil. colunt Deum fide, deuotione, & bona operatione. Sicut enim ponit hiſtoria Alexandri, ſacerdotes, qui colebant arbores Solis & Lunæ, erant homines maximas aures & longos dentes habentes, ſuper terram nudi iacentes, pomis arborum, & laſare, & amomo viuentes. Sic vere illi, qui cultores volunt eſſe Solis & Lunæ, id eſt, Chriſti & Mariæ, debent habere aures magnas, id eſt, virtutes obedientes, quæ omnia audit, longos dentes, & magnos, id eſt, virtutes correctionis & iuſtitiæ, quæ omnia rodit, & omnia mala mordet, & punit. Nudi debent iacere per virtutem contemptus rerum & corporalis indigentiæ, quæ omnia pro Dei amore vilipendit, pomis & fructibus ſacræ ſcripturæ, & laſare ſeu gummi deuotionis viuere per virtutem deuotionis & clementiæ, quæ omnia illibata cuſtodit, quia à talibus Chriſtus digne colitur, & ſibi digne deſeruitur, ita quod tunc poteſt dici illud 2. Paral. 35. *Cultura Dei rite completa eſt.*

¶ Tertio dico, quod eſt cultura oberrantium, & eſt illa, qua diuerſi diuerſos deos, aut vitia colunt, & credunt. Et, ſi vis, cõpara diuerſa moderna vitia diuerſis idolis. Ideo 2. Paral. 7. dicitur: *Adorauerunt deos alienos, & coluerunt eos* ¶ Quarto dico, quod eſt cultura adulantium, de quibus Prouerbior. 19. *Multi colunt perſonam potentis, & amici ſunt dona tribuentis.* Figurati in illis, de quibus legitur Sapient. 12. & 15 quod *ſerpentes & animalia muta colebant.* quia re vera hodie, qui ſunt ſerpentes, id eſt, malitioſi, & animalia muta, id eſt, brutales & iniuſti amplius ab adulatoribus volunt coli. Ezechiel. 20. *Venite, colamus ligna, & lapidem. &c.*

Color. Nota, quod color ſignat exteriorem conuerſationem: vt communiter enim color eſt illud, quod oculis obijcitur intuentis, color enim eſt immediatum obiectum viſus. Et ideo de colore poſſumus loqui dupliciter: nam accipitur quandoque pro bona conuerſatione, quandoque pro mala. Eſt igitur color delectabilis, & eſt color deteſtabilis. Color delectabilis & commendabilis eſt color bonæ conuerſationis, virtutis, & perfectionis. Sicut enim imago pulchris coloribus multis & variis picturatur, vt pulchrior & acceptior efficiatur: ſic vere homo debet multis coloribus virtutum & morum depingi, vt apud Deum & homines poſſit acceptior iudicari. Eze. 16. *Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria, & ornata ex eis.* Vbi aduerte, quod color honeſtæ conuerſationis eſt A

- Turpitudinis velamentum (Veſtimenta, inquit, tua,)
- Pulchritudinis paramentum (Multicoloria.)
- Sanctitatis munimentum (ornata, inquit, es.)

¶ Dico ergo, quod iſte color eſt velamentum turpitudinis, quod oſtenditur, cum dicitur, Veſtimenta. Veſtes enim tegunt & operiunt omnem corporis deformitatem, ſicut color operis omnem ſubſtantiæ nuditatem: ſic bona cõuerſatio, ſi ſit in homine, quicquid habuerit interius in moribus turpe, vel vitioſum, conteget & celabit. Vnde Iudic. 5. *Veſtes diuerſorum colorum Siſſaræ traduntur.* Et Eſa. 4. *Panem noſtrum comedemus, & veſtimentis noſtris operiemur.* B

¶ Secundo dico, quod iſte color eſt paramentum pulchritudinis. (Multicoloria, inquit.) Sicut enim ex multis colorib. efficitur veſtis pulchra: ſic ex multis virtutibus efficitur conuerſatio gra-

Digitized by Google

tio gratioſa. Et ideo ſimus ſicut Iris, quæ multis coloribus eſt diſtincta. Simus etiam ſicut Chamæleon, qui colores oppoſitarum rerum in ſuæ pellis corio repræſentat. Simus ſicut lapis, qui dicitur Pantheron, qui multis & varijs coloribus depictus eſt, quia ſicut dicitur in lapidario in iſto eſt color niger, rubeus, pallidus, viridis, purpureus, roſeus, ſecundum Dioſcor. Sic vere (chariſſimi) nos ſpiritualiter multos colores variarum virtutū debemus habere, & ad colores bonarum conditionum, quas in alijs videmus, pellem noſtræ conuerſationis transferre. Sit ergo in nobis niger color humilitatis, rubor etiam charitatis, viror inſuper honeſtatis. Heſter 15. *Ipſa autem roſeo colore vultum perfuſa, gratis & nitentibus oculis triſtem celabat animum.* Sit tibi etiam pallor pœnitentiæ, purpura patientiæ, roſeitas verecundiæ. Heſter 15. *Corruit,* inquit, *regina & in palloreḿ colore mutato, laſſa ſuper ancillam reclinabat caput.* Vnde de tali ſic colorato dic. Ezech 16. *Veſtiui te biſſo, & polymito, & multis coloribus.* Homo enim perfectus ſimilis eſt Opalo, qui eſt lapis, in quo multarum aliarum gemmarum colores reſultant, ſecundum Dioſcor. Ibi enim Carbunculi ignis, purpura Amethyſti, viriditas Smaragdi ſub quadam diuerſitate refulgent, ſecund. Iſid. & quot habet colores, tot creditur habere valores. Sic per omnia vir iuſtus colores, id eſt, perfectiones, & virtutes debet in ſeipſo repræſentare. Sit igitur in ipſo

Color { Igneus charitatis & amicitiæ,
Purpureus firmitatis & patientiæ,
Viridis honeſtatis & apparentiæ.

¶ Iſta enim omnia debent in eo diuerſimode relucere, & non ſolum exterius in apparentia, imo etiam interius in exiſtentia. Vnde 1. Paralyp. 29. dicitur, quod *Dauid parauit pro templo ædificando diuerſorum colorum lapides pretioſos, & marmor parium abundantiſsime.* Veruntamen aduertendum eſt, quod quamuis colores exteriores ſecundū paſſiones interiores mutantur, nam color mutatus dilucide demonſtrat interni animi gaudium & mœrorē, iſtud tamen ſæpiſſime fallit, quia vere ſæpe accidit, quod quāuis homo multis pulchris coloribus conuerſationis ſit exterius picturatus, interius tamen multis criminibus eſt infectus, ſicut patet in hypocritis, quorum pellis conuerſationis eſt pulchra, mens tamen interioris cogitationis eſt horribilis, atque vna iſti ſunt ſimiles cuidam vermi coloratiſſimo, de quo dicit Iſidor. quotquot habet colores, tot habet dolores. Similes etiam ſunt ſerpenti, qui dicitur Scytale qui tanta varietate colorum eſt pictus, quod ad ſui conſiderationem inuitat beſtias tranſeuntes, quas dum circa pulchritudinem ſuæ pellis videt in ſe muſſare, ipſas ſubito vulnerat atq; pungit, ſicut dicit Iſid. Ceraſtes etiam ſerpens venenoſiſſimus habet cornua pulchra & colorata, corpus autem totum in terra vel puluere abſcondit, & cornua picta foras dimittit, quæ dum beſtiæ vident, credunt eſſe vermes, ad quem dum appropinquauerint, ab eo capiūtur. Recte tales ſunt hypocritæ, & hæretici, iſti enim exterius in apparentia ſunt multis virtutib. colorati, propter quos colores homines ad ſui ſocietatem, copulam, & amorem inuitant, quos finaliter decipiunt & inquinant. Iſtud patet in multis, qui propter fictā ſanctitatē, quam prætendunt, decipiūt iuuenculas mulieres, quod in illis maxime apparet, qui ſub bono colore confeſſionis, vel ſpiritualis eruditionis, vel etiam carnalis conſanguinitatis ipſas decipiunt, & inquinant. Et tunc bene dicitur illud Thre. 4. *Mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum.* Iſti figurantur Leuit. 13. vbi dicitur, quod *caſus capillorum, inæqualitas cutis. color albus vel ruffus ſignificabat lepram interiorem.* Sic vere (chariſſimi) ſi habuerimus caſum capillorū, i. defectum virtutum, inæqualitatem, & diſcontinuitatem incōſtantiæ, & colorem album hypocriſis, & ruffum malitiæ, bene ſignū eſt, quod interius in cōſcientia latet lepra, i. corruptio peccatorum. Et bene dico ruffum colorem malitiæ, propter malitioſos, qui ſemper in omni actu malitiæ ſuæ quærunt aliquem ſuperficialem colorem, quia ipſi ſunt, ſicut dicitur Sap. 15. *Effigies ſculpta per varios colores.* Non ſic, ſed habeamus colorem bonæ conuerſationis, quia iſte eſt paramentum pulchritudinis.

C ¶ Tertio dico, quod color honeſtæ conuerſationis eſt munimentum ſanctitatis (Ornata inquit, es.) Pulchrius enim ornamentum, quod homo ſanctus poſſit habere, eſt color honeſtæ cōuerſationis, ſicut bene dicitur de Heſter, Heſter 15. quod *die tertio poſuit veſtimenta ornatus ſui, & circumdata eſt gloria ſua,* & infra. *Ipſa autem roſeo colore vultum perfuſa, & gratis ac nitentibus oculis triſtem celabat animum.* Iſte tamen color, ſc. color ornatus exterioris, non eſt hodie in multis ſanctitudinis ornamentum, ſed potius libidinis incitamentum, ſicut patet de multis iuuenibus & iuuenculis, qui ad hoc ſe pingunt [illegible], & colorant, vt alijs cōplaceant, & ad ſuum amorem alios attrahant [illegible] Stellio enim quamquam guttis ſtellatis coloratus, eſt tamen animal venenoſum. Cattus etiam quādo videt, quod pellis ſua eſt pulchri coloris, exinde efficitur vagabundus, nec ad domum domini ſui libenter moratur, ſed huc atque illuc diſcurrit. Sic vere (chariſſimi) illi, qui pulchritudine corporis colorantur, ſtellantur, & pectinantur, ſunt quandoque præ cæteris venenoſi, & aliorum etiam infectiui, ſicut patet de multis mulieribus &c. Iſti enim quando ſe vident habere pulchram pellem, quandoque ſylueſtres efficiuntur, ſc. in quantum volunt diſcurrere, vt videantur, & in domibus ſuis manere dedignantur, patet maxime in monialibus vagabundis. Iſtæ ſunt, ſecundum Apoſtolum 1. Tim. 5. *Quæ diſcunt circuire domos, & cum fornicatæ fuerint, volunt nubere.* Et breuiter loquendo, talis tandem color, ſcilicet, ornatus & pulchritudo corporis eſt quandoq; cauſa multorum malorum. Vnde Leuit. 13. *Non quæret amplius vtrum capillus in flauum colorem ſit mutatus quia aperte immundus eſt.* Non ſic ergo, ſed habeamus colorem ſpiritualem, non corporalem. Habeamus honeſtatem, non corporis curioſitatem, quia pro certo, ſicut dictum eſt, color honeſtæ conuerſationis eſt ſanctitatis munimentum, eſt pulchritudinis paramentum, eſt turpitudinis velamentum, &c.

A *Coluber.* Vide infra de ſerpente. Nota tamen, quod Coluber eſt dictus a collabendo, eo quod collabendo ſolet incedere. Vel dicitur Coluber, quaſi colens vmbras, eo quod in vmbris ſolet libenter manere. Dicam ergo [illegible], quod per Colubrum poſſunt intelligi multa genera [illegible]orum, ſecundum quod multis malis conditionibus eſt infectus. Nam

Coluber { Vmbras colit,
Simpliciter & collabendo incedit,
Acriter mordet & lædit,
Tortuoſe progreditur & vadit,
Venenoſe toxicat & occidit.

Sic ergo dicam, quod Coluber ſignificare poteſt
Delitioſos, qui volunt viuere ſuauiter,
Malitioſos, qui quærunt nocere fallaciter,
Tempeſtuoſos, qui ſolent lædere crudeliter,
Adulatores, qui ſciunt collabi ſubtiliter
Detractores, qui ſolent nocere mordaciter.

Signat dico, delitioſos, quia ſicut Coluber colit vmbras, ſic de illis dicitur Iob 40. *Sub vmbra dormit in ſecreto thalami, in locis humentibus,* vnde Geneſ. 49. *Fiat Dan coluber in via, Ceraſtes in ſemita,* id eſt, *in oblectatione ſemitarum & viarum.* Item ſignat malitioſos. Coluber enim tortuoſe incedit ſic malitioſi nunquam recte nec plane procedunt Iob 26. *Obſtetricante manu eius eductus eſt coluber tortuoſus.* Item ſignat crudeles & tempeſtuoſos, quia, ſicut coluber mordet & lædit, ſic crudeles iudices [illegible], figurati in virga Moyſis, quæ primo fuit ordinata ad oues regendū, ſicut dicitur Exod. 3. *Tandem tamen conuerſa ſunt in colubros, [illegible] virgas aliæ deuorauerunt,* ſicut dicitur Exod. 4. Qui [illegible], qui debent eſſe virga paſtoralis ad regendum inferiores, ſunt hodie facti colubri per crudelitatem, & rapinam ad mordendum & deuorandū alios inferiores. Iſtud potiſſime poteſt dici de maioribus principibus, & prælatis, qui iuriſdictiones minorum prælatorum & vaſallorum impediunt, & eos moleſtant grauiter, & confundunt, & ſic virga virgam comedit, & coluber colubrum rodit. Sap. 16. *A morſibus colubrorum exterminati ſunt.* Item ſignat adulatores, ac verboſos, quia ſicut coluber collabendo ſimpliciter incedit, ſic adulatores cum lapſu complacentiæ & applauſus ſciūt facere facta ſua. Ideo dicitur Prou. 30. quod *non eſt, qui poſſit cognoſcere viam colubri ſuper petram.* Item ſignat detractores & venenoſos. Eccleſ. 25. *Non eſt caput nequius ſuper caput colubri.* Et ſi vis, etiam ſignat peccatum, & diabolum, &c. Eccleſi. 21. *Quaſi a facie colubri fuge peccatum.* Et Eccl. 10. *Qui diſsipat ſepem, mordebit eum coluber.* Vide infra de ſerpente &c.

A *Columba.* Nota, quod columba eſt auis ſimplex, beneuola, & benigna, multis virtutib. & bonis proprietatibus naturalibus inſignita, & poteſt ſignificare quemlibet virum iuſtum, & maxime virum religioſum eccleſiaſticum, qui inter & ſuper cæteros homines debet eſſe mitis, humilis, benignus, gratijs & virtutibus inſignitus Nam

Colum-

Columba eſt { Victu munda, Fructu fœcunda, Cantu gemebunda.

Sic pro certo vir perfectus debet eſſe victu mundus, quia ſicut columba non comedit cadauera vel immunda, imo grana pura, & munda elegit ſibiipſi, in ſignum cuius dicitur Gen. 8. quod *columba non in[illegible] vbi requieſceret pes eius* eo ſcilic. quod in aqua non poterat deſcendere, niſi ſuper cadauera mortuorum, reuerſa eſt ad Noe in arcam. Sic vere nos debemus in rebus mũdis & puris quieſcere, ſcilicet in actibus virtuoſis & in ſocietatibus honeſtis, & etiam in ſpiritualibus bonis, & à cadaueribus fœtidis, id eſt, à vitijs, à malis ſocijs, à temporalibus delitijs abſtinere. Ita quod de quolibet bono poſſit dici illud Ioan. 1. *Vidi Spiritum[illegible]*, id eſt, virum ſpiritualem & mundum, *tamquam columbam deſcendentem*. Item debet eſſe fructu fœcundus. Colũba enim in regione calida, ſicut eſt Ægyptus, omni menſe fructificat & pullificat. Et quanto pennoſior, tanto fructuoſior. Aliæ enim aues ſemel tantum in anno (vt communiter) pullificant, iſta autem duodecies aliquando. Sic vere (chariſſimi) quilibet vir perfectus debet eſſe in bonis operibus fructuoſus, omni enim ætate, omni tempore debet fructus & pullos bonorum operum procreare. Ad quod principaliter pro certo duo ſuffragantur, ſcilicet, ſi homo ſit in calida regione, id eſt, in charitatis feruore, ſi ſit pennoſus virtutum multiplicitate. Ideo deſiderabat Dauid in Pſalm. *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ*. ſcil. vt volem, & vt fructificem. Item debet eſſe cantu gemebũdus. Columba enim pro cantu gemitũ reddit. Sic pro certo vir ſanctus pro cantu mundanarum lætitiarum & humanæ conſolationis debet habere gemitum triſtis, & gemebundæ meditationis. Eſa. 59. *Quaſi columbæ meditantes gememus*. Viri ſancti ergo dicuntur columbæ, quia ſicut dictum eſt, iſti ſunt

V[illegible] mundi,
Fructu fœcundi,
Cantu gemebundi.

Vnde de talibus columbis loquitur Eſa. 38. *Vt columba meditabor, attenuati ſunt oculi mei, ſuſpicientes in excelſo*. In quibus verbis oſtenditur, quod viri perfecti ſecundum quatuor cõditiones columbæ quatuor virtutibus ſunt dotati. Debent enim habere iſta, ſcilicet,

Cordis meditationem (Meditabor, inquit, vt columba,)
Rerum diminutionem, (Attenuati ſunt, inquit,)
Senſus circumſpectionem (Oculi ſuſpicientes,)
Mentis ſubleuationem (In excelſo.)

B ¶ Dico ergo primo, quod nos debemus habere ſanctam cogitationem, quod oſtenditur, cum dicitur, Meditabor. Columba enim ſemper vadit meditando, & poſtquam diu meditauerit, pro omni concluſione gemit. Sic vere (chariſſimi) nos ſemper debemus [illegible]tari, & cogitare in aliquo ſpirituali bono, ſcilicet in rebus

Præteritis
Præſentibus, &
Futuris:

Præteritis dico, ſcilicet in peccatis commiſſis, & in bonis omiſſis,
Item in præſentibus, ſcilicet in proſperitatis varietate, in noſtræ naturæ fragilitate.
Item in futuris, ſcilicet in iudicij aſperitate, in mortis propinquitate, in inferni pœnalitate, in Paradiſi fœlicitate.

Iſti ergo debemus meditari, & exinde ſpiritualiter contriſtari, & ad gemendum & plorandum actualiter commoueri. Meditabor, inquit, vnde Eſa. 59. *Rugiemus quaſi vrſi, & quaſi columbæ meditantes gememus*. Iſta tamen ſunt contra multos, qui pro certo non cogitant, nec meditantur in rebus occultis, ſed in manifeſtis; non in futuris, ſed in propinquis; non abſentibus, ſed in præſentibus; non in ſpiritualibus, ſed in temporalibus. Iſti ſunt ſimiles pueris qui non cogitant in aliquo, niſi in illis delectabilibus, vel [illegible]tabilibus, quæ eis præſentialiter proponuntur: ſic [illegible] peccatores [illegible] culdubio in præſentibus mundi conſolationibus vel tribulationibus meditãtur, de futuris vel præteritis non curantes. Iſti deberent audire ſententiã Sapientis, quæ dicit Eccl. 11. *In die bonorum ne immemor ſis malorum*, ſupple præteritorum, [illegible] futurorũ. Meditabor, inquit, vnde in Pſ. *Meditatus ſum nocte [illegible] corde meo, &c.* Vnde Sen. *Si prudens fuerit animus tuus, in trib.* *diſpenſetur. Præſentia[illegible] præterita[illegible]*.

Quod ſummè eſt contra [illegible], qui de h[illegible] venerunt, qui ſui generis [illegible] ſtatus primitiuam [illegible] pertra[illegible] meditari non volunt. Similes [illegible] tempore, qui dicitur Scila, qui nullo modo poteſt reſpicere [illegible] ceterorum cceparet. Sic pro certo tal[illegible] H[illegible] ad meditan[illegible] tempo[illegible], vnde dicit Seneca, *[illegible] habet peſſimum cupiditas. quia non reſpicit, vnde veniat, ſed quo [illegible]*. Non ſic ergo, ſed meditabor, inquit: Habeamus ergo tan[illegible] cogitationem.

¶ Secundo, ſi volumus eſſe ſpirituales columbæ, habe[illegible] rerum diminutionem. Attenuati ſunt, inquit. Colu[illegible] de nido ſuo eijcit ſtercora: Sic nos pro certo de n[illegible] ſtri debemus ſtercora bonorum temporalium, quæ ſter[illegible] Apoſtolo dicũtur, quantum ad amorem, eijcere, Phil. [illegible] *arbitratus ſum ſicut ſtercora*. etiam temporaliter debe[illegible] ſtia per eleemoſynas diſpergere, & non, quantum ad te[illegible] lia, augmentare & ſpiritualiter temperare. Attenuati ſun[illegible] quit. Iſta enim ſtercora à malis, & nõ à bonis diliguntur [illegible] tantur, vnde 4 Reg. 6. dicitur, quod *in peſtilentia fam[illegible] Samaria, cariſsime vendebantur ſtercora columbarum*: qu[illegible] mes auaritiæ huius mundi facit ſtercora bonorum [illegible] pretioſi reputari, quod tamen non eſt apud columbas, id e[illegible] pud viros perfectos; quia iſta temporalia deteſtantur, & [illegible] nalia meditantur, vnde E[illegible] 60. *Qui ſunt iſti, qui, vt nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas*. Volatus enim & leuitas atte[illegible] nem ſignant ponderis. (Attenuati ſunt ergo.) Eſa. 17. *Attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo carnis eius marceſcet*. Soph. 2. *Atte[illegible] robur eius*. Iſtud tamen eſt contra auaros, qui iſti ſtercora nũquam [illegible] lunt attenuare ſubſtantiam ſuam, pauperibus largiendo, ſed [illegible] pſam potius augmentare, diuitias acquirendo. Vnde iſti n[illegible] ſicut columba, quæ eijcit ſtercora, imo recte ſunt ſicut vpupa, quæ iacet in ſuis ſtercoribus, de ſtercoribus enim humanis fa[illegible] nidum ſuum. Porci etiam, qui ſunt animalia immũdiſſima, ſter[illegible] cora comedere delectãtur. Leopardus etiam humana ſter[illegible] diligit, ita quod pro eis habẽdis ſe capere facit. Sic pro certo [illegible] pupa, quæ portat criſtam, id eſt, Eccleſiaſtici Prælati, ſeu Mu[illegible] ti. Porci etiam, id eſt, Sæculares voluptuoſi, & delicati. Leopa[illegible] di inſuper, i. crudeles diuites, & tyranni. Iſti (dico) omnes [illegible] gunt ſtercora bonorum temporalium, & in ipſis morari & [illegible] dificare, ipſa acquirere & deuorare nituntur, in tantum [illegible] ſæpe diuerſis ex hoc criminibus à diabolo capiuntur. Thren. 4. *Qui veſcebantur voluptuoſè amplexati ſunt ſtercora*. Non ſic ergo, ſed more columbæ habeamus rerum diminutionem, id eſt, paupertatem (Attenuati ſunt, inquit.)

¶ Tertio dico, quod nos debemus habere ſenſus circumſpectionem, quod oſtenditur cum dicitur, Oculi ſuſpicientes. Columba enim habet oculos claros, quibus inter accipitres diſcernit, & quamdiu inſidiantes viderit, à foramine, in quo latitat, non recedit. Columba etiam inter grana diſcernit, & meliora eligit, deteriora omittit. Columba etiam ſuper ramum ſede[illegible], quo volare debeat, diu circũſpicit, & niſi prius, quo ire debeat diu deliberauerit, ad volatum non attendit. Sic pro certo (chariſſimi) vir perfectus debet habere oculos intellectus per diſcretionem limpidos ſeu claros, ita quod inter accipitres infernales debet diſcernere, ſcil. videndo qualiter, & quomodo ipſum nituntur varie defraudare. Vnde Cantic. 1. *Oculi tui columbarum*. In foramine enim petræ, id eſt, in conſideratione mortis, vel in foraminibus paſſionis & plagarum Chriſti, & ſuper arbore crucis debet per compaſſionem & deuotionem, & bonam operationem quieſcere & manere, & ibidem continue reſidere. Cãtic. 2. *Veni columba mea in foraminibus petræ*. Et quando etiam vult volare ad aliquem actum, diu debet circumſpicere & deliberare, & vndique ad omnia accidentia, quæ poſſunt contingere, & potiſſime ad finem, vt ſic quid facere debeat, valeat præuidere. Socrates dicit: *Diu delibera, cito facito*. nil curare, hoc eſt, inſanum eſſe. nil poſſe, hoc eſt, mortuum viuere. Et Sen. dicit in Prouer. *Diu deliberandum eſt, quod ſemel ſtatuendum eſt, omnis mora vtilis, [illegible] cit ſapientiam*. Et ſapiens dicit in Prouerb. *Palpebræ præcedant greſſus tuos*. Iſta enim eſt ſumma diſcretio, & prudentia cordis humani, ſcilicet, diu deliberare, & præcogitare in faciendis. Quod eſt contra fatuos, qui ſine deliberatione ſubito, & quaſi à caſu faciunt facta ſua, & ideo (vt communiter) talibus male cedit. Vnde Seneca libro de Ira: *Maxime ſunt contraria conſil[illegible] velox [illegible] lium, & ira. Velox enim conſilium ſequitur p[illegible]*. Non ſic e[illegible]

go, ſed ſitis prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ, Matth. 10. Iuxta dictum Caij in quadam Epiſtola dicentis ſic: *Simplicitatem columbæ in Eccleſia ſerua, in foro ſerpentis aſtutiam.* Vt ergo habeamus ſenſus circumſpectionem (Oculi, inquit) Multis tamen accidit, ſicut columbæ, cuius oculi aliquoties excæcantur & tunc non ſolum neſcit ſe regere, imo etiam ab aucupe in rete poſita, cauſa eſt perditionis aliarum, quæ bene vident. Exemplo enim eius ad rete aucupis trahuntur aliæ, & ſic per eam decipiuntur. Sic vere (chariſſimi) ſæpe accidit per illos, qui cæci ſunt, & duces cæcorum, i.e. per exempla peccatorum, per luxuriam vel auaritiam excæcatorum, quod alij, qui ſunt columbæ videntes, i. boni & iuſti ad rete diaboli trahuntur, & eorum exemplo diuerſis vitijs inuoluūtur. Iob. 24. *Immiſit in rete pedem ſuum tenebitur planta eius laqueo.* Non ſic ergo, ſed habeamus ſenſus circumſpectionem (Oculi, inquit, ſuſpicientes.)

E ¶ Quarto dico, quod nos debemus habere mentis eleuationem (in excelſo, inquit.) Columba enim, quæ naturali inſtinctu cognoſcit accipitrem, qui prædatur in aëre, ab illo, qui prædatur in terra, contra vtrumque prouidet ſibi de remedio opportuno. Nam quando videt prædantem in aëre, columba deſcendit ad terram, ſi autē viderit illum, qui in terra prædatur, ſurſum ad aërem euolat: ſic vere columba ſpiritualis, i.e. vir perfectus, inter rapinas accipitrum, i. inter tentationes dæmonum dijudicat. Nam ſi rapientem in aëre, i.e. ſi tentantem de ſuperbia, & de inani gloria viderit & cognouerit, tunc ad terram, id eſt, ad memoriam mortis, & propriæ terreitatis per conſiderationem & humilitatem deſcendit. Si vero prædantem in terra, id eſt, tentantem de auaritia videat, tunc ſurſum ad cœlum per contemplationem & affectionem euolat & aſcendit; quod oſtenditur, cum dicitur, In excelſo. Vnde Eſ. 33. *Iſte in excelſis habitauit.* Vnde talis poteſt dicere illud Pſalmi: *Quis dabit mihi pennas, vt columbæ, & volabo, & requieſcam?* Debemus enim eſſe ſicut columbæ per mentis ſimplicitatem, & benignitatem; debemus habere pennas, id eſt, virtutum multiplicitatem; debemus ibi requieſcere per contemplationis & ſpei ſecuritatem. Volatus enim columbę contemplationem ſignāt, & eleuationem à terrenis. Sicut enim columba in columbari ſuo, vbi genita eſt, & nutrita, moratur (vt communiter) & quieſcit, & vbicunq; vadit ad paſtum, ad ipſum ſemper reuenit, atque redit. Sic vere (chariſſimi) ad columbare Paradiſi, & ad ipſum Deum, à quo habemus eſſe, & nutrimentum, ſemper debemus reuenire, & vbicunque ad mundi negotia deflectimur, ad ipſum iterum per contemplationis ſtudium reuolare. Eſa. 60. *Qui ſunt iſti, qui, vt nubes, volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas:* Et Hierem. 48. *Eſtote quaſi columba nidificans in ſummo ore foraminis.* Multi tamen decipiuntur, ſicut columbæ, quæ ſi columbam alterius columbaris melle paſtam inuenerint, ipſam ſequuntur ad alterius Domini columbare, vbi mel inuenientes, ibidem domeſticantur, & ſic columbari proprio mellis dulcedine priuantur. Sic vere (chariſſimi) multi, dum mel proſperitatis in alieno columbari, i.e. in mundo inueniunt, ad columbas huius columbaris, i.e. mundanos, & diuites inducuntur, & cum ipſis ad columbare mundi, & ad ſua negotia deflectuntur, in quibus melle, & dulcore proſperitatis taliter delectantur, quod proprium columbare Paradiſi obliuiſci videntur. De tali deceptione columbarum dicitur Oſe. 7. *Ephraim quaſi columba ſeducta nō habens cor.* Columba enim quanquam habeat multas bonas proprietates, eſt tamen auis obliuioſa & ideo quamuis pullos ſuos continue perdat, & ſe & ſuos quotidie perdere videat, hoc tamen ſtatim dat obliuioni, & ideo ibidem pulliſicare propter hoc nunquam ceſſat. Sic vere ſunt hodie multi: qui quamuis pullos diuitiarum, ſe & prædeceſſores ſuos videant in mundo perdere, & etiam perdidiſſe, & ex hoc tamen ad pulliſicandum ibidem, i.e. ad diuitias cumulandum nō ceſſant quotidie laborare. Quod tamen de bonis columbis in bono exponere poſſumus, quia bonus homo patiens & conſtans, quamuis in vno actu perdiderit, vel quāuis de aliquo facto ſemel, vel pluries ſibi male ſucceſſerit, non propter hoc debet ceſſare laborare iterum circa idē, quia vna hora veniet, quę, quicquid eſt debitum, reſtaurabit. Vnde dicit Senec. *Poſt pericula*, inquit, *maria tentantur, &c.* Quod etiam in beneficiis reperitur eſſe verum. Si n. vnum beneficium factum alicui perdideris, non propter hoc dimittas eſſe in exhibēdis beneficiis liberalis, quia vnus veniet, qui totum ſoluet. Vnde Senec. dicit, quod *multa perdenda ſunt beneficia, vt ſemel bene ponas; vnum enim beneficium bene poſitum, multa perdita recompenſat.* Patet ergo (chariſſimi) quod ſi volumus eſſe columbę ſpirituales, & bonæ, nos debemus habere

Eleuatam affectionem (In excelſo.)
Illuſtratam diſcretionem (Oculi.)
Diminutam poſſeſſionem (Attentari)
Conturbatam intentionem (Meditabor.)

¶ Si vis, poteſt dicere de Spiritu S. quare colūba dicitur, propter ſc. ſimplicitatem innocentiæ, quia ſc. columba eſt auis ſimplex, innocens, fœcunda, nullum lædens, multis proficiens &c. Et applica, *quomodo Chriſtus cathedras vendentium columbas euertit.* Io. 2. & Mat. 21. & Marc. 11. quia vere prælati ſimoniaci qui columbas, i.e. dona & gratiam Spiritus S. vendunt, à Deo ſubuertuntur & cathedræ ſuæ iuriſdictionis & prælationis quandoque temporaliter deſtruuntur, &c.

C ¶ Sed ſi vis, dic, quod per columbam poſſunt intelligi multi peccatores. Columba enim habet tres malas proprietates. Eſt enim

Obliuioſa;
Luxurioſa,
Deſidioſa.

Eſt obliuioſa (dico) quia ſcilicet, ſicut ſupra dictum eſt, ipſa obliuiſcitur damna pullorum, qui ſibi quotidie ſubtrahuntur. Luxurioſa etiam, quia vſque ad ſenectutem non ceſſat vacare libidini communiter omni menſe, contra naturam aliarum, quæ certis tantum temporibus ad hoc vacant, & quod deterius eſt iſta auis ſexus oblita, maſculus ſuper maſculum, fœmina ſupra fœminam ſæpe ſalit. Item eſt deſidioſa, quia ſcilicet, quando eſt in aliquo loco, antequam volet, vel antequam ſe moueat, ita diu delibérat, & ita graue eſt ei ſe mouere, quod interim impeditur, & occiditur ſæpius à ſagitta. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt peccatores obliuioſi, qui pullos ſuos, id eſt, virtutes non recordantur, nec dolent quotidie per vitia ſibi tolli Dei beneficia, & alia pertinentia ad ſalutem. Vnde Eſa. 49. *Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum?* Item quidam ſunt luxurioſi, qui ſcilicet vſque ad ſenectutem omni loco & tempore non ceſſant actus immundiſſimos exercere. Exemplum de duobus ſenibus iudicibus, Daniel 13. qui luxuriari cum Suſanna conabantur; quia ſecundum quod dicitur Eccleſiaſt. 23. *Homini fornicario omnis panis dulcis non fatigabitur tranſgrediens vſque in finem.* Vnde Geneſ. 8 dicitur, quod *columba emiſſa de arca, non eſt amplius reuerſa ad Noe.* In quo notatur, quod luxurioſi, ex quo de arca ſtatus gratiæ per luxuriam receſſerint, nunquam amplius ad Noe, id eſt, ad Deum volunt per pœnitentiam reuenire, iſtud enim peccatum hominem perpetuo tenet. Item quidam ſunt deſidioſi, qui ſe non mouent ſe de ſtatu peccati, imo ita ſunt tardi, quod dum modos & vias circumſpiciunt, à ſagitta tentationis diabolicæ percutiuntur, bonum propoſitum ſuum eis ſubtrahitur, & ſic ſpiritualiter occiduntur. Vnde bene conſulitur Eccl. 5. *Non tardes conuerti ad Dominum, nec differas de die in diem, quoniam ſubito veniet ira, &c.* De talibus ergo bene dicitur illud præallegatum Oſeæ 7. *Ephraim columba ſeducta non habens cor.* Patet ergo, quod quædam ſunt Columbæ luxurioſæ, quædam Columbæ obliuioſæ, quædam deſidioſæ, &c.

Columna.

A Nota, quod columna eſt ſtipes ad ſuſtinendum pondus ædificij conſtitutus, & ſignat (vt communiter) Eccleſiæ Prælatos, & etiam quoſcunque iudices & magnates, qui pondus negotiorum Eccleſiæ vel communitatis habent firmiter ſuſtinere. Columna enim ſuſtinet ædificium, ne cadat, & eſt media inter ſolum & tectum. Sic iſti negotia fidei, Eccleſiæ religionis, vel reipub. ſuſtinent, & prohibent, ne corruat, ſeu cadat, medij ſunt inter inferius & ſuperius, i. inter Deum & populum. Apo. 3. *Qui vicerit, faciam columnam in templo Dei mei.* Et aduertamus, quod columna debet habere triplicem vel quadruplicem proprietatem. Debet enim eſſe

Firma,
Alta,
Recta,
Pulchra.

Ita quod de columnis ſpiritualibus poteſt exponi illud Eccl. 26: *Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas.* In quibus verbis oſtenditur, quod iſti debent habere

Iuſtitiæ rectitudinem, quia columnæ, quæ ſcilicet rectæ debent eſſe,
Conſtantiæ fortitudinem, quia habent baſes, quod eſt fundamentum rei,

Decen-

Decentiæ pulchritudinem, quia debent eſſe aureæ, & argenteæ,
Eminentiæ celſitudinem, quia dicitur, ſuper, quod denotat altitudinem.

B ¶ Habeamus igitur iuſtitiæ rectitudinē (Columnæ, inquit.) Columna enim debet eſſe recta, non enim debet pendere magis ad vnam partem, quam ad aliam, alioquin ſub onere facilius poſſet frangi. Sic vere (chariſſimi) Prælati, & iudices, & perſonæ politicæ debent eſſe rectiſſimi, & æquiſſimi, & in promotionibus, & in iudiciis. Non n. debent pendere magis ad vnam partem, quam ad aliam, per aliquam particularem affectionem vel per perſonarum acceptionem, imo ſemper debent æque, & recte, & æqualiter tenere. Exod. 38. *Capita columnarum eiuſdem menſuræ, operis, & metalli erant.* Iſti enim

Dicuntur capita propter ſuperioritatem,
Dicuntur eiuſdem menſuræ propter iuſtitiæ & temperantiæ æquitatem,
Dicuntur eſſe de metallo, quia ſcilicet eſſe debent ſonori propter eloquentiæ venuſtatem.

¶ Et nota, quod dicit, Menſuræ. Nihil enim iuſtius & æquius, quam menſura, iſta enim reddit omnibus eandem quantitatē. Ad denotandum, quod iuſtus Iudex vel prælatus debet eſſe menſuratus & iuſtus, quia cæteris paribus ſemper debet menſurare & ad omnes æqualiter ſe habere. Sap. 6. *Aequaliter eſt ei cura de omnibus.* Veruntamen circa hoc ſciendum eſt, quod menſura, quando concutitur, vel agitatur, tunc ſolet reddere maiorē quantitatem. Sic vere multi ſunt, qui quando cōcutiuntur precibus, aut muneribus, aut adulationib. & ſuggeſtionib. tunc & maiorem reddunt protectionem, & dant præbendam pinguiorem, vel ſententiam iudicant fauorabiliorem. Contra quos Pr. 20. *Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum.* Iſti ſunt ſicut columnæ tortuoſæ, quæ ſemper magis pendent ad vnam partem, quam ad aliam. Non ſic ergo, ſed habeamus iuſtitiæ rectitudinem (Columnæ, inquit.)

C ¶ Secundo habeamus conſtantiæ fortitudinem. Columna enim debet eſſe firma. Ideo ſecundum Plin. de Cypreſſo ſolent fieri bonæ columnæ, quia ſcil. nunquam cedunt oneribus, nec quocunq. pondere flectuntur. Sic vere boni Prælati debēt eſſe fortes & firmi, conſtantes & perſeuerātes, ita quod nullo onere tribulationis debent flecti, vel à iuſtitia & proſecutione iuris Eccleſiæ vel reip. retardari. Quod oſtenditur, cum dicitur, Baſis. Baſis n. eſt illud, in quo ſuſtentatur & figitur columna, vt firmius roboretur. Et ſignat conſtantiæ virtutem, per quā debet Prælatus quilibet ſtabiliri. Vnde Exod. 38. *Baſes columnarum fuerunt æneæ.* Et ſic tales columnæ figurantur in illis duabus columnis, quæ fuerunt poſitæ ante templum, quarum vna vocabatur Ioachim, i. e. firma; alia vocabatur Booz, id eſt, robur, ad denotandum, quod Prælati, qui ante templum Eccleſiæ poſiti ſunt pro columnis, firmi, & robuſti in bonis actibus debent eſſe 2. Reg. 14. *Roboramini, & eſtote viri fortes.* Habeamus igitur cōſtantiæ fortitudinem.

D ¶ Tertio dico, quod ipſi debent habere decentiæ pulchritudinem, quod oſtenditur, cum dicitur, quod ipſi debent eſſe columnæ aureæ & argenteæ, quæ ſunt metalla, quæ ſummè fulgēt & lucent, ad denotandum, q̄ prælati & Eccleſiaſtici debent per bona opera lucere, & per bona documenta fulgere. Aurum n. ſignat ſapientiam, & bonæ vitæ venuſtatem. Argentum autem ſignat eloquentiam, & bonæ doctrinæ veritatem. Ideo dicitur Exod. 36. quod *columnas, quæ portabant tentorium, operuit auro.* Dicitur etiam Exod. 38. quod *columnas atrij veſtiuit argento.* Ad denotandum, quod Prælati, qui tentorium Eccleſiæ portant, debent eſſe operti auro ſapientiæ, & bonæ apparentiæ pulchritudine.

E ¶ Quarto debent habere eminentiæ celſitudinem. Columna enim debet eſſe recta, non proſtrata. Sic Prælati debent eſſe ſurſum ad cæleſtia per deſiderium erecti, & per contemplationem eleuati Col. 3. *Quæ ſurſum quærite;* & à terrenis & inferioribus per contemptum remoti & ſegregati. Quod oſtenditur, cū dicitur per Pſ. *Qui aſcendit ſuper cælum cæli ad Orientem.* De qua columna dicitur Apoc. 10. *Pedes Angeli erant tanquam columna ignis.* Angelus enim ſpiritualis eſt, & in cœlo & non in terra (vt communiter) moratur. Ignis etiam ſurſum mouetur, & morari inferius dedignatur. Sic vere Eccleſiaſticus vel Prælatus, ſpiritualis & Angelicus debet eſſe, ut [illegible] in cœlo per contemplationem [illegible], & ibidem per affectionem & deſiderium euolare.

Patet ergo, quod iſti debent eſſe Columnæ.

Recta, per iuſtitiam,
Firma, per conſtantiam,
Formoſa, per apparentiam,
Erecta, per eminentiam.

Bene ergo dicitur vir iuſtus columna aurea ſuper baſes argenteas. Nota adhuc, quod in ſcriptura inueniuntur multa genera columnarum. Inueniuntur enim Columnæ

Nubeæ,
Igneæ,
Ligneæ,
Aureæ,
Argenteæ,
Marmoreæ,
Ferreæ,
Æreæ.

Iſta pro certo octo genera columnarū ſignant in Eccleſia octo genera Prælatorum. Inter Prælatos enim bonos quidam ſunt nubei per doctrinæ confluitatem. Iſti ſunt boni Prædicatores, qui ſunt ſicut *columna nubis, quæ duxit filios Iſrael in terram promiſſionis,* ſicut dicitur Exod. 13. De quo dicitur in Pſal. *In columna nubis ductor eorum fuiſti.* Item quidam ſunt ignei per amicitiæ charitatem, ſicut ſunt viri boni, & charitatiui, de quibus dicitur Ap. 10. *Pedes Angeli erant quaſi columna ignis.* Item quidam lignei, per voluntariam paupertatem. Lignum n. in aquis poſitum ſemper ſupernatat. Sic nos in aquis mundanæ proſperitatis poſiti ſemper debemus per contemptum, & diſplicentiam, & voluntariam paupertatem ſurſum ad amorem cœleſtium enatare. Vnde Exod. 36. *Dominus præcepit fieri columnas de lignis Sethim.* Item quidam ſunt aurei per honeſtatem. Vnde Ecc. 26. *Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas.* Item quidam ſunt argentei per eloquentiæ venuſtatem, ſicut prædicatores. De quibus Exod. 38. *Columnas atrij veſtiuit argento.* Item quidam ſunt marmorei per conſtantiæ ſtabilitatem, & iſti ſunt viri perfecti, qui ſua ſtabilitate & humilitate ſuſtinent Eccleſiam Dei. Vnde de iſtis dicitur Heſter 1. *Columnis marmoreis fulciebantur.* Et Cant. 5. *Crura eius columnæ marmoreæ.* Item quidam ſunt ferrei per iuſtitiæ ſeueritatem, ſicut ſunt illi, qui ad modum ferri cuncta per iuſtitiam dure percutiunt atq; domant. Hier. 1. *Dedi te in columnam ferream, &c.* Item quidam ſunt ærei per inconſtantiæ debilitatem. Et iſti ſunt puſillanimes Prælati, qui more æris faciliter & de modico clamāt & conqueruntur, & faciliter deficiunt, & franguntur. Vnde dicitur 4 Reg. 25. & Hier. 52. quod *Nabuchodonoſor confregit columnas æreas, quæ erant ante templum.* Quia vere diabolus, qui in iſto Rege ſignificatur, tales imbecilles homines per diuerſa peccata laniat, atque frangit. Inueniuntur ergo in Eccleſia Columnæ

Nubeæ, per ſapientiam & veritatem,
Igneæ, per amicitiam & charitatem.
Ligneæ, per eminentiam & voluntariam paupertatem,
Aureæ, per apparentiam & honeſtatem,
Argenteæ, per eloquentiam & venuſtatem,
Marmoreæ, per permanentiam & firmitatem,
Ferreæ per iuſtitiam & ſeueritatem,
Æreæ per inconſtantiam & debilitatem.

Et hoc de columnis ſufficit. Vel dic, quod per columnas nubeas, igneas, aureas, argenteas intelliguntur boni Prælati. Per columnas vero ligneas, marmoreas, ferreas, æreas intelliguntur mali, qui ſunt

Lignei, id eſt, putribiles, per luxuriam,
Marmorei, id eſt, inſenſibiles, per ignorantiam,
Ferrei, id eſt, duri & indomabiles per crudelitatem,
Ærei, clamoſi, & importabiles, per brigoſitatem, &c.

Sufficit.

Collidere. Nota, quod collidere accipitur pro concutere, conſtringere, vel caſſare.

Colligere. Collectio. Quia collectio idem eſt, quod aggregatio vel acquiſitio, ſeu apprehenſio, poſſum breuiter notare, quod in ſcriptura reperitur A

Collectio
- Dei,
- Iuſti,
- Impij,
- Hoſtis,
- Mortis.

Collegit enim {
Deus iuſtorum cumulos,
Iuſtus virtutum titulos,
Impius gazas & loculos,
Diabolus malorum populos,
Mors gentes & tumulos.

Collegit enim {
Deus iuſtos, vt his proficiat,
Iuſtus virtutes, vt ſe perficiat,
Auarus pecuniam, vt hanc cuſtodiat,
Diabolus animas, vt has inficiat.
Mors corpora, vt hæc deglutiat.

¶ De collectione enim Dei dicitur Eſaiæ 11. quod *ipſe congregabit profugos Iſrael, & colliget diſperſos Iuda à quatuor plagis terræ.* Iſte eſt nimirum agricola, qui in horreo ſuo recipit, & colligit omnes iuſtos. Vnde nota, quod ab ipſo colliguntur iuſti diuerſimode; ſcilicet,

Fide Deo credendo,
A mundo recedendo,
Per mortem decedendo,
Ad cœlum accedendo.

B ¶ Prima ergo collectio iuſtorum fit, quando per fidem ſibi creditur. Deus enim in agro mundi fideles collegit, in quantum ad fidem ſuam ſacram ipſos per prædicatorum doctrinam conuertit. Figura 4. Reg. vbi vnus de pueris collegit colloquynthidas amaras, quas tandem mixta farina Helizæus dulcorauit, quia ſc. amari, i. infideles, per pueros Helizei, i. per Chriſti prædicatores primitus colliguntur, & ſic farina diuinæ gratiæ poſtea dulcorantur, Matth. 7. *Nunquid colligunt de ſpinis vuas, i. e. ex malis bonos,* quaſi dicat ſic,

Secunda iuſtorum collectio fit, quando à mundo ad ſtatum pœnitentiæ refugitur. Deus enim in claustri hortis herbas colligit, quas in apotheca religionis conficit, & ſic alios inde lenit. Vnde ſic collectis, & ad religionem conuerſis videtur Dominus dicere illud 2. Par. 34. *Colligam te ad patres tuos.*

¶ Tertia iuſtorum collectio fit, quando per mortem hinc receditur. Agricola enim quandoq; colligit fructus immaturos quandoq; maturos. Sic Deus per mortem colligit ad placitum iuuenes prouectos. Ideo 4. Reg. 22. dicitur: *Tu autem colligaris ad ſepulchrum tuum in pace.*

¶ Quarta autem collectio iuſtorum fit, quando ad gloriam quis recipitur. De quo Eſa. 58. *Gloria domini colliget te.* Iſta eſt igitur collectio Dei, qua colligit iuſtorum cumulos.

C ¶ Secundo dico, quod eſt collectio iuſti, qua colligit virtutum titulos. Apothecarii enim certo; & competenti tempore colligunt herbas, quibus tandem ſuas conficiunt medicinas. Apes etiam colligunt flores, quibus tandem conficiunt mella ſua. Ericius etiam poma colligit & poſt retrocedendo defert ad cubiculum, vt poſt in hyeme inde viuat. Sic reuera iuſti, dum durat tempus opportunum, ſcilicet, tempus merendi, colligunt & acquirunt herbas diuinarum ſcientiarum, flores virtutum & gratiarum, fructus præmiorum, & cæleſtium opulentiarum, quibus ſcil. in lucem poſſint viuere, quando per mortem retroceſſerint, & venerit tempus anguſtiarũ. De tali ergo bonorum collectione dicitur in Pſ. *Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate.* Et bene dicit: Dante te, & aperiente te, quaſi dicat, ſine Deo non poteſt fieri talis collectio. Vnde ipſe dicit Matt. 12. *Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui nõ colligit mecum, diſpergit.* Et ideo iuſtis præcipitur illud Deuter. 11. *Colligatis frumentum, oleum, & vinum, fœnumque ex agris ad alenda iumenta.* Vbi nota, quod iuſti debent colligere

Temporalem paſturam, qua poſſint enutriri. (Fœnum inquit, ad alenda animalia.)
Spiritualem ſcripturam, qua poſſint erudiri. (Vinum, inquit.)
Virtualem mixturam, qua debent præmuniri. (Frumentum.)
Æternalem vncturam, qua poſſint deliniri. (Oleum.)

Quia reuera loco & tempore colligenda ſunt
Temporalia, quæ ſunt fœnum,
Spiritualia, quæ ſunt vinum,
Virtualia, quæ ſunt frumentum,
Æternalia, quæ ſunt oleum.

De temporalibus enim, quæ licite pro neceſſitatibus poſſint colligi, dici poteſt illud Ioan. 6. *Colligite, quæ ſuperfuerunt fragmenta, ne pereant.* De ſpiritualibus enim dicit Hieremi. 40. *Collegerunt vinum, & meſſem multam.* De ſpiritualib. vero dicitur de viro iuſto Cant. 6. *Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum ad areolam aromatum, vt paſcatur in hortis, & lilia colligat,* Lilia, dico, i. virtutes. De æternalibus vero, quæ notantur per oleũ dicitur Deut. 16. *Die ſeptimo,* i. in requie paradiſi *Collecta eſt Domini Dei tui.* Iſta eſt ergo collectio iuſti.

D ¶ Tertio dico, quod eſt collectio impii, quia ſcil. mali non ceſſant ſuperflue terrena colligere. Vnde Salomoni reprehẽſiue dicitur Eccl. 47. *Collegiſti quaſi orichalcum aurum, & vt plumbũ compleſti argentum. & inclinaſti femora tua mulieribus.*

E ¶ Quarto eſt collectio diaboli, ſeu hoſtis, qui ſcilicet ſecum colligit & aggregat malos in infernum. Matt. 13. *Colligite zizania ad comburendum, &c.*

F ¶ Quinto eſt collectio mortis, quæ ſc. colligit bonos. Eſa. 57. *Viri miſericordiæ colliguntur.* Et etiam malos. Io. 15 *Colligent eum, & in ignem, &c.*

A *Collis.* Nota, quod colles in ſcriptura ſignant in bono, & in malo. In bono enim

Colles ſignant {
Viros eminentes,
Status excellentes,
Gradus prominentes.

Signat, dico, {
Eminentiam ſanctitatis,
Excellentiam dignitatis,
Prominentiam fœlicitatis.

¶ Primo, quod collis ſignat vitæ eminentiam. Nam ſicut colles ſunt montes in altum longius cæteris terræ partib. apparentes: ſancti viri propter cumulum meritorum plus cæteris apparent, & eminent, & verſus cœlum per contemplationem & affectionem altius ſe exaltant. Gen. 49. *Donec veniret deſiderium collium æternorum.* Et ſicut colles (vt communiter) loca herboſa, fructuoſa, & luminoſa, tuta inſuper, & non ruinoſa, læta etiam, & ſolatioſa, quia ſcil. cantus auium ibi frequentius ſolet audiri: ſic viri perfecti ſunt herbidi virtutum ſoliis, ſunt roridi doctrinæ fluuiis, ſunt lucidi contemplationis ſtudiis, ſunt tuti atque ſolidi conſtantiæ & perſeuerantiæ refugiis. Ibi (dico) eſt herbarum, id eſt, virtutum copia quia ſcilicet pax & iuſtitia vigent ibi. Pſ. *Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiam.* Item ibi fluit ſacra ſcientia. Eſa. 40 *Aperiam in ſupremis collibus flumina.* Item ibi viget laus & lætitia. Pſ. *Exultatione colles accingentur.* Item ibi manet vis & conſtantia, vel etiam ſpes & victoria. Vnde de Dauid legitur, quod *ipſe manebat in locis tutiſſimis, in colle Achile,* 1. Reg. 23.

B ¶ Item collis ſignat dignitatis excellentiam. Vnde reprehenduntur præſumptuoſi, Hier. 40. *Habitans in cauernis, apprehendere niteris altitudinem collis.* De ſuperbis etiam in dignitatibus conſtitutis dicitur Hie. 50. *Tranſierunt de monte in collem, obliti ſunt cubilis ſui.* In iſtis autem collibus mundanarum dignitatũ, vel etiam in collibus, ſc. in mundi altis hominibus & claris abundant hodie mundi mala. Ibi enim eſt

Infectio carnalitatis,
Elatio pompoſitatis,
Deceptio mendacitatis,
Terræ motus tribulationis,
Siccitas indeuotionis,
Sterilitas omnis perfectionis

¶ Et faciliter cadit ibi fulmen & ruina æternæ damnationis. In collib. enim mundanarum dignitatum homines carnalitatib. inquinantur, Hierem. 13. *Super colles in agro vidi abominationes.* Et Ezec. 32. *implebo colles ſanie.* Item homines pompoſitatibus ventilantur in collibus, quia ibi (vt communiter) flat maior ventus. Sopho. 1. *Contritio magna collibus.* Item ibidem homines ab adulatoribus defraudantur. Vnde Oſeæ 4. *Super colles accenderunt thymiamata.* Item in iſtis collib. homines indigni à malis ſuperioribus promouentur. Vnde dicitur de Achab. 4. Reg. 17. quod *ipſe poſuit ſtatuas & lucos in omni colle ſublimi.* Item ibi homines faciliter mentiuntur. Hierem. 3. *Vere mendaces erant colles.* Item ibi timor & tribulatio generantur. In collibus enim ſicut faciliter terræ Motus: ſic apud altos homines accidunt multæ tribulationes. Vnde Eſaiæ 54. *Montes commouebuntur, & colles contremiſcent.* Et Hieremiæ 4. *Omnes colles conturbati ſunt.* Item ſiccitas indeuotionis ibi amplior reperitur. Vnde Eſaiæ 41. *Colles quaſi puluerem ponens.*

Item ibi virtutũ ſterilitas horribilior inuenitur Eſa. 42 *Deſertos faciam montes excelſos, & colles, & omne germen eorum exſiccabo.* Item ibi fulmẽ æternæ damnationis facilius prætenditur. Deus enim iſtos colles in iudicio ponderabit. Eſ. 4 *Iſte liberabit in ſtatera.*

dere montes, & colles in ſtatera, poſtea vero ipſos per damnationem conteret & caſſabit. Vnde 4. Reg. 19. *Erunt in ruinam collium compugnantium ciuitates munita*. Patet ergo, quod collis ſignat dignitatis excellentiam, ſeu etiam præſumptionem & ſuperbiam.

C ¶ Item ſignat fœlicitatis opulentiam. Collis enim eſt terra in ſimul cumulata. Et ſi in Paradiſo ſunt omnia bona cumulata, & aggregata, ibi enim creſcunt.

Poma ſatietatis,
Thura ſuauitatis,
Lac dulcedinis & voluptatis.

Sunt ibi (dico) poma ſatietatis. Deu. 33. De pomis fructuũ Solis & Lunæ, de vertice antiquorum montium, de pomis colliũ æternorum. Item eſt tibi thus ſuauitatis. Can. 4. *Aſcendã ad montem myrrha, & ad collem thuris*. Item eſt ibi lac voluptatis. Ioel. 3. *Colles fluent lac & mel*. Et ſic collis accipitur in bono, in malo autem ſtatum ſuperbiæ, vel etiã ipſos ſuperbos, elatos & inflatos ſignificat. Eſ. 2. *Viſitabo ſuper omnes colles eleuatos, &c*. Sufficit.

A **Collocare.** Nota quod collocare idem proprie eſt, quod aliquid alicui ponere, & firmare, & radicaliter ſtabilire & ideo collocare dicitur quaſi cõplete locare. Dicam ergo breuiter, quod ſecundum diuerſitatem locorũ eſt diuerſitas collocationum; & ſic dico, quod boni collocantur

In { Cœlo ad contemplandum,
Terra ad laborandum,
Inferno ad meditandum,
Religione ad pœnitendum,
Eccleſia ad præſidendum,
Scriptura ad diſcendum,
Paradiſo ad perfruendum. }

B ¶ Dico ergo, quod in cœlo eſt collocatio contemplantiũ. Vnde de lepore leui & fugitiuo, & qui dormit oculis apertis, ſecũdum aliquos, dicitur. Pr. 30. quod *eſt animal ſapientiſſimum, quia collocat in petra cubile ſuum*. Sic contemplatiui, leues, pauperes, & vigiles in ſoliditate cæleſti collocãt mentaliter ſemetipſos. Itẽ eſt collocatio laborantium, i. actiuorum, de quibus dicit Pſa. ꝙ *Deus collocauit illic eſurientes & conſtituerunt ciuitatem habitationis*. Item eſt collocatio meditantium, ſc. illorum, qui pœnas meditantur æternas, Pſ. *Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi*. Item eſt collocatio pœnitentium, qui ſc. ponuntur in religione & in Eccleſia, vt bonum iugiter operentur. Vnde de Iuda Macch. dicitur 1. Mach. 4. quod *ipſe in Hieruſalem collocauit viros, qui legem facerent*. Item eſt collocatio præſidentium. Vnde Salomõ dicebat 3. Reg. 2. *Collocauit me Dominus ſuper ſolium patris mei*. Item eſt collocatio addiſcentium & ſcientium, qui ſcilic. in Scriptura collocant ſibi ſedem. Vnde de Sunamitide dicitur 4. Reg. 4. ꝙ *ipſa collocauit filium ſuum ſuper lectum hominis Dei*. Sunamitis eſt enim ratio, quæ filium ſuum, id eſt, intellectum collocat in Scriptura, quæ eſt lectus cuiuslibet vir. Dei. Item eſt collocatio triumphantium, ſcil. beatorum, qui dicunt illud Pſal. 23. *Dominus regit me & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ, ibi me collocauit, &c.* Vide infra de Loco.

A **Collum.** Nota, quod collum, quod eſt medium inter corpus & caput, per quod cibus in corpus traiicitur, poteſt ſignificare Prælatos & Prædicatores, qui inter Deũ & corpus ſuũ, ſc. Eccleſiam, ſunt medii, & per ipſos cibus doctrinæ aliis miniſtratur, vel etiam cibus eleemoſynæ, vel ſubſidiũ temporalis corpori ſubditorum in neceſſitatibus erogatur. Et nota, quod debet eſſe Collum.

Altum,
Mundum,
Rectum,
Flexuoſum,
Virtuoſum,
Clamoſum.

¶ Altum dico, quia ſicut collum in alto corporis ſituatur, & ſurſum etiam tendit & eleuatur: ſic iſti pro certo debent eſſe alti per viræ eminentiam & in altum tendentes per contemplationis excellentiam. Vnde Canticor. 4. *Sicut turris Dauid ſic collum tuum*. Item debet eſſe mundum. Collum enim eſt vna de partibus corporis, quæ mundius ſeruantur. Sic iſti cæteris hominib. debent eſſe mundiores & ſanctiores. Vnde Cantic. *Collum ſuum ſicut turris eburnea*. Item debet eſſe rectum, quia ſcil. collum gibboſum non eſt commendabile. Sic iſti per iuſtitiam debent eſſe recti, non per iniuſtitiam tortuoſi. Eſaiæ 3. *Ambulauerunt extento collo*. Quod eſt contra ſuperbos, qui habent gibbũ in gutture, & in collo, ſicut in montibus Pirenæis propter potum aquæ frigidæ habent multi. Item collum debet eſſe flexuoſum. Collum enim reflectitur ad omnem partem: ſic iſti debent eſſe flexibiles, & conuertibiles, & inclinabiles, ſecundum loca, & tempora, & caſus. Vnde Gen. 51. dicitur, quod *Ioſeph habebat in collo ſuo torquem auream*. Torques enim aurea eſt flexuitas pietatis. Item debet eſſe virtuoſum, ſicut patet de bobus, & aliis animalibus, & maxime de leone, quæ maiorem fortitudinẽ habẽt in collo. Sic vere iſti debent eſſe fortes, & conſtãtes, & in bonis actibus perſeuerantes & virtuoſi. Vnde Iob. 41. *In collo eius morabitur fortitudo*. Item debet eſſe ſonorum ſeu clamoſum, omnia enim animalia per collum ſonũ emittunt. Sic iſta colla, ſc. Prædicatores & prælati debent ſonum prædicationis emittere, & viam veritatis aliis proclamare. Vnde Iob 39. *Quis circumdedit collo equi hynnitum?* Et ſic ergo patet, quod iſti poſſunt dici Collũ.

Altum per contemplationem,
Mundum, per conuerſationem,
Rectum, per iuſtitiæ executionem,
Flexibile, per clementiam.
Forte, per conſtantiam,
Clamoſum, per eloquentiam.

¶ Quantum ad mores autem per collum intelligitur faſtus ſuperbiæ & arrogantiæ, & etiam virtus conſtantiæ & permanentiæ. Collum enim eſt ſitũ in alto loco. In collo etiã, quando tenetur extentum, apparet ſignum ſuperbiæ. Ideo de ſuperbo dicit Iob: *Currit aduerſus Deũ erecto collo*. Superbi enim ſunt ſimiles leoni, cuius collum eſt inflexibile ſecũdum Plin. Lupus etiam collum non poteſt flectere, niſi tantum in malo, quando fiunt tonitrua, vt dicit Phyſiologus. Sic vere ſuperbi collum opinionis, & obſtinationis, & præſumptionis ſuæ ita habent rigidum & ſuperbum, quod ipſum flectere ad humilitatem non poſſunt, nec ad bonum aliquod inclinare. Nehe. 3. *Magiſtratus non ſuppoſuerunt colla ſua in opere Dei ſui*, niſi forte, quando tonitruũ alicuius terribilis diuini iudicii audiunt ſonuiſſe, quia ſicut dicitur Eccl. 33. *Iugum & lorum curuant collum durum*. Ideo dicitur Lu. 17. quod *vtilius eſt ſi lapis molaris ſuſpendatur ad colliũ eius & ſubmergatur in mare*. Vtile enim eſt ſuperbis, quod moles tribulationũ collo ſuperbiæ ſuæ adhæreat, & quod in mare tribulationum mergantur, vt exinde humilitatem flectantur. B

¶ Iterum collum in bono ſignat C

Spei fulcimentum,
Libertatis animæ monimentum,
Fortitudinis & conſtantiæ firmamentum.

Signat ſpei & fiduciæ certitudinem. Collum enim ſicut ſurſum erigitur verſus caput, ſic ſpes & fiducia verſus Deum.

¶ Et nota, quod collum eſt

Rotundum,
Forte.
Neruoſum,
Oſſeum,
Sonorum.

Sic ſpes debet eſſe

Rotunda, mentem in Deum circulariter reducendo,
Fortis & oſſea terribilia pro Domino ſuſtinendo,
Mobilis & neruoſa, per bona opera ſe mouendo, & ſe ab hoſtibus defendendo, & per diſcretionem circumſpiciendo.

Vnde illud Cant. 4. *Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis*. Signat etiam libertatis animę magnitudinem. Omne enim animal tunc eſt liberum, quando collum nõ habet vinculis alligatum. Sic anima tunc eſt libera, quando vitiorum vinculis non eſt vincta. Et ideo ſicut homo, qui bene vult animal tenere, ſolet illo in collo ligare: ſic diabolus catenam verecundiæ in collo animæ, i. in libertate ipſius ponit, ita quod vocem confeſſionis & orationis emittere nequit, & ſic eã in ſua poteſtate detinet, & cuſtodit. Ideo diabolus videtur dicere cuilibet illud Hier. 28. *Fac tibi vincula, & catenas, & pones collo tuo*. Cuius contrarium conſulitur Eſa. 52. *Conſurge, &c. ſolue vincula colli tui captiua filia Sion*. Signat conſtantiæ firmitudinem. Iſta enim dicitur fortiſſima, & inflexibilis propoſiti in bono. Iob 41. *In collo eius morabitur fortitudo, &c.*

Comburere. Nota quod comburere idem eſt, quod cõplete vrere, & cremare. Differentia n. eſt inter ardere, & comburi. Ardere n. de ſe non ſignat aliquam ſubſtantiæ conſumptionem, Comburi autem ſignat ſubſtantiæ conſump- A

conſumptionem, & deſtructionem, & ideo Comburi (vt communiter) ſignat in malo. Inuenitur enim triplex Combuſtio in ſacra Scriptura, ſcilicet,

Combuſtio { Spiritualis, Temporalis, Æternalis.

B ¶Comburitur enim homo ſpiritualiter criminibus, temporaliter tribulationib., æternaliter pœnis & ignibus. Eſt igitur combuſtio præcauenda, combuſtio ſuſtinenda combuſtio metuenda. ¶Dico ergo primo, quod eſt, combuſtio præcauẽda, & iſta eſt combuſtio vitiorum. Sunt enim aliqua vitia, quæ habent igneam naturam, quia ſcil. hominem per mala deſideria comburunt, cruciant, & inflammant. Pſ. *Flamma combuſſit peccatores.* Specialiter autem tria vitia habent comburere, ſtimulare, & ſollicitare mentem humanam, ſcilicet, luxuria, quæ inflammat ad voluptates, auaritia, quæ inflammat ad facultates, inuidia, quæ inflammat ad malignitates. Luxuria enim comburit ſicut comburitur calx, quæ ignem habet virtualiter incluſum, & ideo modicæ aquæ ſuperefuſione totaliter comburitur, aperitur & diuiditur, & ſenſibiliter fumat, & ardet, & quicquid tangit, vrit, & lædit. Sic vere (chariſſimi) caro noſtra ignem luxuriæ habet naturaliter incluſum, ita quod ſi aqua delitiarum aſpergitur faciliter per concupiſcentiam inflammatur, & tunc fumamus mala deſideria, aperimur per mala colloquia, alios comburimus per mala exempla, Caro enim eſt ſicut Baſiliſcus, qui ſtatu ſuo omne viride comburit, & non ſolum tangendo, ſed etiam reſpiciendo occidit, & aues volantes detrahit, & conſumit, ſicut dicit Plin. Quia reuera (chariſſimi) quamuis homo ſit viridis per honeſtam conuerſationem, quamuis ſit auis volans per altam contemplationem, quanquam ſit longe diſtans per ſolitariam habitationem, à Baſiliſco tamen, i. à carne propria, vel etiam aliena ſæpiſſime per concupiſcentias comburitur, & ab arca contemplationis detrahitur & aufertur. Ezec. 20. *Comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum, non extinguetur flamma ſucceſſionis*, vbi nota, quod Iuuentus iuuenibus inſidiatur (Lignum viride) Senibus inuitiatur (Lignum aridum) firmiter concomitatur, vel finibus non limitatur (Non extinguetur inquit) Iſta ergo combuſtio præcauenda.

C ¶Secundo dico, quod eſt quædam combuſtio ſuſtinenda. Et illa eſt combuſtio mundanarum tribulationem & correctionũ ſicut vſtio eſt Spiritus ſancti. Equus enim comburitur vt ſanior fiat. Phœnix ſeipſam comburit vt reiuueneſcat. Aloe & thus comburitur, vt ſuauis odor exinde euaporãdo redoleat. Sic vere boni in hoc mundo ſuſtinent combuſtionum tribulationes & correctiones, vt ad ſanitatem gratiæ reducantur, vt per conuerſionem perfectam iuueneſcant, & renouentur, & vt fragrãtia ſuæ bonæ famæ alii delectentur. Quia reuera (chariſſimi) iſta combuſtio tria conſueuit facere ſcil. ſanitatem gratiæ introducere, & infirmitatem peccatorum curare, conditionem mutare, & renouare, & per patientiam ibidem habitam famæ bonæ odorem vndique diuulgare. Vnde de tali combuſtione dicitur Apoc. 8. *Omne fœnum viride combuſtum eſt.* Sed circa hoc nota, quod comburendi ſunt

Carnales, vt corrigantur,
Perfecti vt corrumpantur,
Obſtinati, vt deſtruantur.

D ¶De carnalibus enim dicitur Eccl. 38. *Vapor ignis comburit carnes eius.* Et 1. Reg. 31. *combuſſerunt cadauer Saul.* Et in Pſal. *Vre renes meos & cor meum.* Item de combuſtione bonorum dicit Iac. Gen. 31. *Aeſtu & gelu vrebar.* De obſtinatis vero & malis, quomodo tribulationib. vri debent, dicitur Eſa. 33. *Spinæ congregatæ igni comburentur.*

E ¶Sed nota hic, quod quidam comburunt alios

Per iuſtitiæ ſeueritatem, ſicut boni Iudices,
Per ſæuitiæ crudelitatem, ſicut mali Principes,
Per malitiæ peruerſitatem, ſicut inuidioſi & detractores.

Bonus n. Prælatus & Iudex eſt ſicut incolæ regionis vbi creſcit piper, qui igne accenſo ſyluam igni comburrunt, vt ſerpentes fugiant, & remaneat granum purum. Sic illi in ſylua, id eſt, in patria ignem, id eſt, fortem, aſperam iuſtitiam exercent, vt Serpentes, id eſt, mali extirpentur, & comburantur, boni vero in pace maneant, & verſentur. Leuit. 16. *Comburent igni tam pelles, quam carnes vituli & hirci*, Luc. 3. *Paleas comburent igni inextinguibili, triticum autem congregabunt in horreum ſuum.* Secundi ſcil. Principes crudeles, & tyranni ſunt ſicut Draco, qui de naribus ſpirat ignem, ita quod aerem inflammat, & vrit. Sic vere crudeles & tyranni, qui ignem crudelitatis, rapinæ, & [illegible] ſemper ſpirant, [illegible] cauſa, quod aer, id eſt, [illegible] iacentis comburatur, & ſuis exactionibus deſtruatur. Vnde ipſi ſunt ſicut ignis, qui comburit ſyluam, & ſicut flamma comburens montes. Illi enim dicuntur ignis per crudelitatem [illegible] rem. Comburere ſyluam, id eſt, populum inferiorem. [illegible] dicuntur inflammare montes, i. populum ſuperiorem. [illegible] detractores ſunt ſimiles Rhamno, de quo dicit Plin. [illegible] eſt naturæ. Nam in partibus Orientis in feruore æſtatis [illegible] fauonio per ſe inflammatur, ita quod ignis tantus [illegible] accenditur, quod tota ſylua comburitur. Sic vere a [illegible] bus, & verborum talis relatoribus inter partes quand[illegible] tus ignis iracundiæ, & diſcordiæ gignitur, quod exinde [illegible], & rapinæ exterius, odia vero & triſtitiæ interius generantur, [illegible] quibus & ipſi & tota patria comburuntur, depauperantur, [illegible] grauantur. Vnde Apoc. 8. *Tertia pars terræ combuſta eſt.* Iſti igitur ſunt combuſtores diaboli, quos ſcil. diabolus mittit ad terram Domini comburendam. Veruntamen illi qui comburũtur, & qui per iſtos malos pœnis, & laboribus affliguntur, ſi eam patientia ſuſtinere voluerint, gloriam conſequentur æternam, quia ſicut dicitur Iac. 5 *Beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt.* Iſta eſt ergo combuſtio ſuſtinenda.

¶Sed tertio dico, quod eſt quædam combuſtio metuenda, F ſcil. combuſtio ignis æterni. Sic enim eſt in alio mundo, ſicut eſt in quadam ciuitate Indiæ, quæ dicitur Columbum, quæ eſt patria vbi piper naſcitur, de qua dicitur in lib. de Mirabilibus Orientis, quod quando aliquis moritur, ſepulturæ non traditur, ſed igni comburitur, & nõ ſolum ipſe imo etiam vxor ipſius tota viua cum eo concrematur. Nolunt enim quod ſine vxore ad aliud ſæculum tranſeat. Sic vere (chariſſimi) quando Indi nigri, i. dæmones vident aliquem peccatorem mortuum ipſum pro certo nõ permittunt in Paradiſi cœmiterio ſepeliri, imo ipſum in inferno ſepeliunt, & comburunt, ſicut patet de diuite Epulone Luc. 16. & non ſolum ipſum imo etiam vxorem eius, quia reuera & vxores, & ſimiliter filii, & mali conſiliarii, & fautores malorum cum impiis internis ignibus mancipantur. Vnde Iud. 15. *Aſcenderunt Philiſtæi, & combuſſerunt tam vxorem eius quam patrem.*

¶Circa quod notandum, quod in iſto igne debent comburi tria genera perſonarum ſcil.

Superbia tumentes,
Luxuria fætentes,
Sæuitia pungentes.

G ¶Comburentur igitur in Inferno illi, qui ſunt tumentes per ſuperbiam. Vnde Pſ. *Montiũ fundamenta comburet.* Item illi, qui ſunt fœtentes per luxuriam. Vnde Eſa. 9. *Veſtimentum mixtum ſanguinis erit in combuſtionem, & cibus ignis.* Item illi, quæ ſunt pungentes per ſæuitiã. Vnde Eſa. 33. *Spinæ congregatæ igni comburentur.* Et ſic patet, quod triplex eſt combuſtio,

H ¶Sed nota, quod inueniuntur tria, quæ impediunt combuſtionem. Primum eſt quidam lapis, qui dicitur amatides, quo ſi veſtis tacta fuerit, comburi non poterit, ſecundum Plin. Secũdum eſt Lana de terra Abraham, quia dicitur in libro de Mirabilibus Orientis, quod Lana illius patriæ, ſi veſtimentum exinde fiat, præſeruat hominem à combuſtione. Tertium eſt ſpina, quæ dicitur ligna ſethim, quæ incombuſtibilis eſt naturæ.

¶Pro certo (chariſſimi) ſic ſunt loquendo ſpiritualiter tria quæ à prædictis malis combuſtionibus nos præſeruant. Primũ eſt lapis amatides, id eſt, amaritudo pœnitentiæ. Secundum eſt veſtimentum ſeu Lana de terra Abraham, id eſt, decentia honeſtæ apparentiæ. Tertium durities lignorum Sethim, id eſt, fortitudo patientiæ. Iſta enim tria qui habet, malis ignibus non comburitur, nec in hoc ſæculo, nec in alieno. Patet in præſenti de viris perfectis, qui licet in igne tribulationis poniti ſunt, tamen non comburuntur per impatientiam, nec per aliquod vitium conſumuntur. Vnde iſti ſunt ſicut rubus Exod. 3. *qui ardebat, & non comburebatur.* Patet etiam in alio mundo, vbi in igne Purgatorii animæ bonæ affliguntur, & tamen ad conſumptionem vltimam non deducuntur. Vnde Eſa. 43. *Cum ambulaueris per ignem non combureris, &c.* Vide in titulis de ardere, de igne, & de vrere.

Comedere.

Quamuis multa ſignificet in ſcriptura ſiue in bono ſiue in malo, iſtud tamen poſſumus notare quod quia comedere idem eſt, quod cibum & nutrimentum recipere, ideo triplicẽ comeſtionem poſſumus inue-

Eſt enim comeſtio ſeu receptio ſpiritualium, temporalium, & æternalium. Comeſtio ſpiritualis eſt triplex, ſcilicet comeſtio ſeu acquiſitio.

Virtutum & meritorum,
Scientiarum & documentorum,
Euchariſtiæ & ſacramentorum.
Primo modo comedunt perfecti.
Secundo modo dilecti.
Tertio modo deuoti.

Iſtis enim tribus modis debemus comedere ſcil. recipiendo.

Gratiarum refectionem,
Doctrinarum inſtructionem,
Sacramenti communionem.

¶De comeſtione ſeu incorporatione bonorum ſpiritualium dicitur Prou.13. *Iuſtus comedit, & replet animam ſuam, venter autem impiorum inſatiabilis.* De comeſtione ſeu acquiſitione ſcientiarũ dicitur Cant.5. *Comedite amici mei, & bibite.* De comeſtione ſacramentalium dicitur Eccl. 9. *Vade, comede in lætitia panem tuum.* Dicamus ergo chariſſimi, quod ſicut videmus, omnia mortalia & caduca indigent comeſtione & nutrimenti receptione ſicut patet de arboribus, quæ continuum recipiunt nutrimentũ a terra & ab aqua, de animalib. quæ à fructibus & aere, &c. Homines enim & animalia morerentur, arbores & herbæ ſiccarentur niſi comedendo & nutrimentum ſumendo quotidie fulcirentur, & ſuſtentarentur. Comeſtio enim vtilium

Vitam conſeruat,
Humorem reſtaurat,
Corpus roborat,
Animam lætificat,
Appetitum quietat.

¶Sic reuera (chariſſimi) neceſſe eſt, quod ſi volumus ſpiritualiter viuere, cibum ſpiritualium comedamus ſcil. deuotionem lectionem, Euchariſtiam, &c. quia vere per talem comeſtionem humor gratiæ reparatur, vita gloriæ præparatur, fortitudo conſtantiæ roboratur, anima per lætificationem conſolatur, & appetitus deſideriorum noſtrorum in bono figitur & quietatur, & ideo Heliæ dormienti præceptum eſt. *Surge, comede, quia grandis reſtat tibi via.* Et ſequitur, quod *ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei.* De comeſtione ergo ſpirituali videtur loqui Ezech.2. in fine, in principio tertii, vbi dicitur. *Aperi os tuum, vt comedas quæcunque ego do tibi. Et vidi, & ecce manus miſſa ad me in qua erat liber inuolutus, & ſcripta erant in eo lamentationes & carmen & væ: & dixit ad me. Fili hominis quodcunq; inueneris comede, Comede volumen iſtud. Et vadens loquere filiis Iſrael* & ſequitur, *Comedi illud, & factũ eſt in ore meo quaſi mel dulce.* Iſte eſt liber ſacræ Scripturæ (chariſſimi) quẽ manus diuinæ miſericordiæ nobis expandit, in quo pro certo inueniuntur ſcriptutæ lamentationes viatorum, væ damnatorum, carmẽ beatorum, quem pro certo debemus comedere, & per ſtudium nobis incorporare, vt filiis Iſrael, i. cæteris fidelibus ſciamus, & poſſimus loqui, & prædicare. Et pro certo ſi ipſum comederimus, legerimus, & ſtuduerimus, ipſum melle dulciorem inuenimus.

Exponamus igitur de ſpirituali comeſtione, illam auctoritatem Cant.5. *Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo.* In quibus verbis aduerte, quod tria ſunt comedenda principaliter, ſcilicet

Diuinæ ſapientiæ nutrimentum (mel)
Charitatis, & gratiæ condimentum (vinum)
Panis Euchariſtiæ Sacramentum (lac)
Primum eſt cibus illuminatiuus vel mũdificatiuus (mel)
Secundum cibus lætificatiuus (vinum)
Tertium cibus viuificatiuus (lac)

Mel enim ſordes mundificat, vinum corda lætificat, & lac vitam prolongat ſeu fortificat, ſicut patet in pueris.

¶Comedamus ergo nutrimentum ſantificatiuum (Mel inquit, Multa enim comeduntur, vt ſanitas habeatur, & non ſolum, vt corpora nutriantur. Vnde dicit Plin. de Serpente, quod fœniculum comedit contra viſus obſcuritatem. Ceruus etiam comedit quandam herbam, quæ dicitur dictamus, vt virtute eius ſagittas de corpore ſuo eiiciat. Muſtela comedit rutam, vt contra baſiliſcum præualeat. Sic reuera (chariſſimi) ſi nos fuerimus ſicut ſerpentes per prudentiam & diſcretionem. Matth. 10. *Eſtote prudent. ſicut ſerpẽtes*, ſicut ceruus per deſiderium & affectionem. Pſal. *Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, &c.* Sicut muſtela per audaciam & ſtrenuitatem, pro certo nos debemus comedere & [illegible] & ſapientiæ diuinæ & [illegible] lum illuminans noſtra in cæcitate [illegible] ſagittarum diaboli venoſitatem [illegible] baſiliſci, & carnis, ſeu hoſtis poteſtatem [illegible] medamus ergo eam, & ſtudeamus in ipſa [illegible] cæcitas obſcurata, vt ſanificetur noſtra [illegible] etiam ſuperetur hoſtis malignitas venenata. A [illegible] bum comedendum inuitat ſcriptura Cant.5. [illegible] *in hortum ſuum, vt comedat fructus pomorum ſuorum.* Hortus [illegible] communiter omnib. nobis eſt ſacra Scriptura, vbi ſunt [illegible] pomi plenæ fructibus, id eſt, multi libri pleni ſcientia [illegible] certo ſtudendo debemus colligere, & guſtare. [illegible] bus ſanificamus. Quod oſtenditur cum dicitur, Mel [illegible] habet virtutem mũdificatiuam, habet etiam virtutem [illegible] depuratiuam, & illuminatiuam. Abſtergit enim [illegible] conſumit humores groſſos ab oculo. Nec mirum [illegible] floribus conficiatur, qui præ cæteris reb. medi[illegible] ſcuntur. Reuera (chariſſimi) mel eſt ſacra Scriptura [illegible] ribus apum floribus, id eſt, ex ſanctorum patrum [illegible] confecta. Iſta enim ſordes ruditatum ab oculo intellect[illegible] dificat, & viſum fidei & ſcientiæ illuminat & illuſtrat, & [illegible] nitatem intellectus reparat, & reformat, quod bene ſi[illegible] eſt 1. Regum 14. vbi *cum Ionathas tinxiſſet ſummitatem* [illegible] *uum mellis, & comediſſet, illuminati ſunt oculi eius*: virga, id eſt, [illegible] lectus noſter, ſi intinctus fuerit in fauum mellis, id eſt, [illegible] ſacræ Scripturæ, oculi noſtræ diſcretionis pro certo [illegible] buntur. Ideo præcipitur Pr.24. *Comede fili mi mel, quia bonum* [illegible] Aduertamus tamen, quod quandoq; araneæ circa mel [illegible] telas ſuas, & corrumpunt mel. Quandoque etiam quædam [illegible] ſtæ apes, quæ dicuntur Labion à Plinio, in mel ita auide & profunde ſe immergunt, quod exinde exire non poſſunt. Iſtæ [illegible] apes à veris apibus fugantur, punguntur, & occiduntur. Sic vere (chariſſimi) circa mel ſacræ ſcripturæ vel ſanctæ quando[illegible] araneæ, id eſt, hæretici, qui telis ſuorum falſorum tractatu[illegible] & expoſitionum ipſam corrumpere nituntur. Item ibi mo[illegible] tur Labion, i. quidam fatui & ſimplices Theologi, qui quandoque ita profunde ſe immergunt, & de reb. ita profundere [illegible] ctant, quod exinde neſciunt exire, nec ad finem debitum [illegible] plicare, imo quod deterius eſt ſæpe per multas hæreſes moriuntur, nec non à veris apibus, i. à ſapientibus redarguntur, contemnuntur & arguuntur, & etiam, quod peius eſt, deridentur. De talibus poteſt dici illud Pr.25. *Sicut qui mel comedit multum, non eſt ei bonum, ſic qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur a gloria.* Mel [illegible] indiſcrete comeſtum valde inflat. Sic ſcientia indiſcretos per ſuperbiam & præſumptionem habet inflare, 1. Cor.8. *Scientia inflat, charitas autem ædificat* Ideo præcipitur Eccl. 3. *Altiora te ne quæſieris, & in ſuperuacuis rebus ne fueris curioſus.* Et Rom.12. dicitur *Non plus ſapere, quam oportet ſapere.* Patet igitur quod nos debem' comedere nutrimentum ſanificatiuum (Mel.)

¶ Secundo dico, quod nos debemus comedere alimentum lætificatiuũ (Vinum, inquit.) Per vinũ enim intelliguntur bona ſpiritualia, ſcil. deuotio, contemplatio diuinæ miſericordiæ, conſolatio & ſpes, futurorum conſideratio. Iſta n. ſunt [illegible] baria lætificatiua, & ad ſpirituale gaudium inductiua. (V[illegible] inquit.) Pſal, *Vinum lætificat cor hominis.* Eſt enim quædam [illegible] ba, quæ dicitur apium riſus, quæ comeſta facit hominem [illegible] re. Sic vere bonorum ſpes Paradiſi, & ſpiritualia bona fac[illegible] hominem ſpiritualiter conſolatum. De quo dicitur Eccl.9. [illegible] *de, comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* I[illegible] potiſſime eſt verum de comeſtione æternæ voluptatis, pro [illegible] ad modum formicæ debemus in æſtate præſentis ſæculi lab[illegible] rare, vt illum cibum in mortis hyeme poſſimus manduca[illegible] Pr.6. *Formica congregat in meſſe, quæ comedat in hyeme.* Omnia en[illegible] animalia tractant, & certo pro comedendo, ſicut patet in [illegible] ribus, qui prouident, &c. Aduerte tamen, [illegible] comeſtio bonorum æternorũ eſt ædificatiua triplici ratione. Primo, quia habet fertilitatem. Numer.6. *Comedes panem ſine penuria.* Habet ſuauitatem. Canticorum 5. *Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo.* Habet ſatietatem, Leu.26. *Comedis panem in ſaturitate.*

Iſtud ergo eſt alimentum lætificatiuum, Aduerte, quod eſt quidam lapis dictus Æthites, qui ſub cibo poſitus, non ſinit eum comedi, nec aliqualiter degluti, qui ſi motus fuerit, cito ſine difficultate aliqua tranſglutietur, ſecundum Dioſ. Sic vere [illegible]

re[illegible] cha-

... Paradiſi ... peccati morta-... potuit finaliter ... Exod. 29. ... Sicut ... illum lapidem per ... & pœnitentiam amonetus, tunc ad comeden-... cibum ſine difficultate ... qua naturaliter admitteris, 1. Par. ... *Comedimus & ſaturati ſumus.* Illud eſt ergo alimentum ...

¶ Sed tertio dico, quod nos debemus comedere Sacramen-tum vivificationum, & illud eſt alimētum Euchariſtiæ, quæ pro certo ... noſtri, Ioan. 6. *Qui manducat carnem meam, habet vitam æternam.* Quod oſtenditur cum dicitur: Lac ... de principijs humanæ vitæ ſecundum ſen-tentiam Sapientis Eccl. 39. *Initium vitæ hominis aqua, panis, & ferrum, ſal, lac, & panis ſimilagineus, mel, & botrus uvæ, oleum & veſtimentum.* Iſta enim ſunt decem neceſſaria ad vitam humanam cor-poraliter nutriendam, quæ etiam ad vitam ſpiritualem neceſ-ſario requiruntur, videlicet,

Aqua pietatis,
Ignis charitatis,
Ferrum ſtabilitatis,
Sal ſagacitatis,
Lac ſanctitatis,
Panis ſacræ ſcripturæ & veritatis
Botrus uvæ, id eſt, memoria paſſionis,
Oleum, id eſt, lenitas compaſſionis,
Mel, id eſt, dulcedo devotionis,
Veſtimentum, id eſt, velamen bonæ converſationis.

Iſta ergo ſunt nobis neceſſaria ad vitam moralem, & ſpiritua-lem, & maxime lac corporis Chriſti. Lac enim eſt cibus pue-rorum. Et corpus Chriſti eſt cibus puerorum, & ſanctorum, 1. Corin. 3. *Tanquam parvulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam, &c.* Ezech. 34. *Lac comedebatis, & lana operiebamini, &c.* Vide ſupra de cibo. Ad-uerte tamen, quod iſte cibus eſt à nobis comedendus cum a-maritudine contritionis, cum memoria mortalis corruptionis, cum dulcedine devotionis. De primo Iob 3. *Antequam come-dam ſuſpiro.* Et Exod. 12. *Cum lactucis agreſtibus comedetis illum.* Item de ſecundo dicitur in Pſalm. *Comederunt ſacrificia mortuorum.* De tertio autem dicitur Ezech. 16. *Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer.* Sic ergo patet triplex comeſtio, quæ à nobis eſt facienda, quia ſc. nos debemus comedere, vt dictum eſt, nutrimentum ſeminale, &c. Vide ſupra de cibo, vbi multa de Sacramento altaris invenies, & etiam de alijs. Sed nota ad-huc, quod eſt quadruplex comeſtio vituperabilis, videlicet,

Comeſtio { Voracitatis, Rapacitatis, Detractionis, Conſumptionis.

Prima eſt comeſtio guloſorum.
Secunda avarorum,
Tertia obloquutorum,
Quarta dæmoniorum, vel infernorum tormen-torum.

E ¶ Dico ergo, ꝙ primo modo comedunt guloſi. Iſti n. ſunt ſi-miles vrſo, cuius appetitus eſt inſatiabilis, vix n. ita ſatiatus fue-rit, quod ſi ſibi aliquid proijcitur, quin comedere conetur. Sic vere multi ſunt ita guloſi, quod quaſi non poſſunt ſatiari. Eſaiæ 22. *Ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, bibere vinum.* Vt enim dicitur Prov. 13. *Iuſtus comedit, & re-plet animam ſuam, venter autem impiorum inſaturabilis eſt.*

F ¶ Item ſecundo modo comedunt avari. Iſti enim comedunt bona aliorum, quæ per fraudes, rapinas, & vſuras devorant, & extorquent. Iohelis 1. *Ignis comedit ſpecioſa deſerti.* Ignis enim inſa-tiabilis ſignat avaros, & raptores, qui pro certo omnia ſpecioſa & delectabilia huius mundi rapiunt, comedunt, & acquirunt. Sicut enim videmus, quod animalia crudelia pugnant cum in-nocentibus, vt comedant carnes eorum, vnde dicit Plin. quod cauſa quare Vrſus pugnat cum aſino & tauro, eſt, vt comedat carnes eorum, cum ipſe naturaliter diligat carnes crudas, ſic vere chariſſimi crudeles & maliti pugnant hodie per lites, v-ſuras, & rapinas cum animalibus innocētibus, id eſt, cum pau-peribus & ſimplicibus, vt carnes eorum rodant, comedant, & acquirant. Vnde Iher. 19. *Vnuſquiſque carnes amici ſui comedet,* & bene dicit amici ſui, quia pro certo tales avari non parcunt ho-minibus, ita enim libenter exhæredant ſocios, vt remotos, conſan-guineos, vt extraneos. Vt enim dicit Auguſtin. de verbis Do-mini, *avarus nec patri parcit, nec matrem cognoſcit, non fratri obtem-perat, nec amico fidem ſeruat.* Sicut enim dicit Odoricus in lib. de Mirabilibus Orientis, in India eſt quoddam Regnum dictum Dodin, quod in lingua illa idem eſt, quod immundum, ... da enim gens ibi habitat & moratur. Comedunt enim carnes crudas & omnem abominationem. Comedit etiam pater fili-um, filius patrem, vxor maritum, & maritus vxorem. Nam cum aliquis ... filius eius, vel amici vadunt ad ... ſuum, vt ſciant utrum de illa infirmitate moriatur, quod ſi ex ... mori debebat, tunc ipſum ſuffocant & cum comedunt, & a ... eum comedendum amicos cum feſtiuitate inuitant. Et hoc ... plit faciunt, vt dicunt, ne parentes eorum à vermibus comedā-tur, melius eſt inquiunt, vt comedamus amicos noſtros, quam quod vermes in ſepulchro comederent eos. Si autem de infir-mitate contingeret eum debeat, tunc ipſum ad dictum Idolum di-mittunt. Præceptorum ... quanquam materialiter loque-do iſte ritus nobis in hominibus, & ignotus, loquendo tamen allegorice, nobis eſſe dignoſcitur notorius, & communis. Con-ſtat enim, quod avari habent Idolum ſuum cui obediunt in hoc mundo videlicet peccatum avaritiæ, quia ſecundum Apoſto-lum Gal. 5. *Avaritia eſt idolorum ſeruitus.* Iſti n. Idolo avaritiæ ob-ediunt, ſecundum quod ab eo ſollicitantur, inducuntur vel ſti-mulantur, & nunc contra patrem, nunc contra matrem, nunc contra proximum debacchantur. Conſtāt igitur, quod ad ſti-mulationem avaritiæ pater ſurgit contra filium, filius contra matrem. Vnde dicitur Ezechiel. 5. *Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres ſuos.* Et iſtud non ſolum verum eſt de fi-lijs naturalibus, imo de ſpiritualibus, & etiam de Eccleſiaſticis & Regularibus, & hoc eſt verum. Inter iſtos enim pater à filio, id eſt, Prælatus à ſubdito, & econuerſo, & ſocius à ſocio impu-gnatur, quod vtique totum facit præceptum Idoli, idoli, i. avari-tiæ corruptela. Hier. 19. *Cibabo eos carnibus filiorum ſuorum, & filia-rum ſuarum.* Iſta etiam videmus de illis balliuis, qui ad manda-tum idolorum ſuorū, i. dominorum ſuorum, & magiſtrorum alios devorant & corrodunt per exactiones, violentias, & ra-pinas. Et ſic ergo patet, quod iſta eſt comeſtio avarorū, de qua dicitur Micheæ 3. *Comederunt carnem populi mei.* Iſti etiam quanto plura comedunt de divitiis & acquirunt, tanto maiores ab alijs reputantur. Vnde Dan. 14. *Nunquid eſt Bel vivens Deus, nonne vides quanta comedat, & bibat?* Iſta eſt ergo comeſtio, qua comedunt exactores. Iſto ergo modo comedunt raptores.

¶ Sed adhuc dico, quod alio modo comedunt detractores. Iſti enim ſunt ſimiles ſerpentibus, qui pullos avium tranſglu-tiunt & comedunt totos vivos, qui ſcil. cum dentibus ſuis, id eſt, cum verbis detractorijs, quæ ideo dentes dicuntur ſecun-dum Iſid. quia demunt hominibus bonam famam, alios come-dunt totos vivos. Figurati Dan. 14. in illis Sacerdotibus, *qui oc-culte veniebant comedebant omnia, quæ ante deos ponebantur.* Quia ce-rte (chariſſimi) multi ſunt hodie falſi Sacerdotes in templo Eccleſiæ, qui non ceſſant comedere, & corrodere per detra-ctionem quicquid boni à bonis hominibus Deo offertur. Vnde Eccl. 39. *Comedebatis carnes, & bibebatis ſanguinem eorum.* Iſti e-tiam ſunt ſimiles Leopardo, qui delectatur comedere ſtercus humanum, & illud ſuam reputat ſuauitatem. Similes etiam ſi-miæ, quæ ſcrutatur capillos hominis, vt inueniat pediculum vel immunditiam aliqualem, quod cum inuenerit, itatim com-edit. Sic vere detractores in pediculis, immunditijs & ſtercori-bus hominum delectantur, hoc eſt dictum, in vitijs & crimini-bus aliorum, & ideo capillos eorum, id eſt, facta & conditio-nes aliorum non ceſſant inveſtigare, & ſcrutari, vt aliquid im-munditiæ, id eſt, aliquid reprehenſibile reperiant, quod oblo-quendo devorant, & comminant. Mala enim aliorum ſunt ci-bus, & comeſtio detractorum. Oſeæ. 4. *Peccata populi mei come-dent.* Iſta eſt igitur tertia mala comeſtio, qua ſcil. comedunt detractores. H

¶ Quarto innuitur comeſtio, qua comedunt inferni torto-res, & iſta comeſtio non eſt niſi pœnæ exquiſitio. Sicut enim canis comedit ouem, & poſtea à lupo comeditur, ſic vere ... qui in hoc mundo alios vel alia indebite comedunt, tandem in inferno à Lupo, id eſt, dæmonibus comeduntur, ſcil. cet. quan-tum ad animam, & quantum ad corpus in ſepulchro à vermi-bus corroduntur. Iob. 30. *Qui me comedunt, non dormiunt. In quo quis peccat, per hoc & punietur.* Sapientiæ 11. Ideo peccatores, qui comedendo peccant, ii in ſunt guloſi, qui comedunt deli-tias, aut qui comedunt divitias, vt avari, qui comedūt ... alienas

Eſt enim comeſtio ſeu receptio ſpiritualium, temporalium, & æternalium. Comeſtio ſpiritualis eſt triplex, ſcilicet comeſtio ſeu acquiſitio.

Virtutum & meritorum,
Scientiarum & documentorum,
Euchariſtiæ & ſacramentorum.
Primo modo comedunt perfecti.
Secundo modo diſcreti.
Tertio modo deuoti.

Iſtis enim tribus modis debemus comedere ſcil. recipiendo.

Gratiarum refectionem,
Doctrinarum inſtructionem,
Sacramenti communionem.

¶De comeſtione ſeu incorporatione bonorum ſpiritualium dicitur Prou. 13. *Iuſtus comedit, & replet animam ſuam, venter autem impiorum inſatiabilis.* De comeſtione ſeu acquiſitione ſcientiarũ dicitur Cant. 5. *Comedite amici mei, & bibite.* De comeſtione ſacramentalium dicitur Eccl. 9. *Vade, comede in lætitia panem tuum.* Dicamus ergo chariſſimi, quod ſicut videmus, omnia mortalia, & caduca indigent comeſtione & nutrimenti receptione ſicut patet de arboribus, quæ continuum recipiunt nutrimentũ à terra & ab aqua, de animalib. quæ à fructibus, & aere, &c. Homines enim & animalia morerentur, arbores & herbæ ſiccarentur niſi comedendo & nutrimentum ſumendo quotidie fulcirentur, & ſuſtentarentur. Comeſtio enim utilium

Vitam conſeruat,
Humorem reſtaurat,
Corpus roborat,
Animam lætificat,
Appetitum quietat.

¶Sic reuera (chariſſimi) neceſſe eſt, quod ſi volumus ſpiritualiter viuere, cibum ſpiritualium comedamus ſcil. deuotionem lectionem, Euchariſtiam, &c. quia vere per talem comeſtionem humor gratiæ reparatur, vita gloriæ præparatur, fortitudo conſtantiæ roboratur, anima per lætificationem conſolatur, & appetitus deſideriorum noſtrorum in bono figitur & quietatur, & ideo Heliæ dormienti præceptum eſt. *Surge, comede, quia grandis reſtat tibi via.* Et ſequitur, quod *ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei.* De comeſtione ergo ſpirituali videtur loqui Ezech. 2. in fine, in principio tertii, vbi dicitur. *Aperi os tuum, vt comedas quæcunque ego do tibi. Et vidi, & ecce manus miſſa ad me in qua erat liber inuolutus, & ſcripta erant in eo lamentationes & carmen & væ. Et dixit mihi. Fili hominis quodcunq; inueneris comede, Comede volumen iſtud. Et vadens loquere filiis Iſrael* & ſequitur, *Comedi illud, & factũ eſt in ore meo quaſi mel dulce.* Iſte eſt liber ſacræ Scripturæ (chariſſimi) quem manus diuinæ miſericordiæ nobis expandit, in quo pro certo inueniuntur ſcripturæ lamentationes viatorum, væ damnatorum, carmẽ beatorum, quem pro certo debemus comedere, & per ſtudium nobis incorporare, vt filiis Iſrael, i. cæteris fidelibus ſciamus, & poſſimus loqui, & prædicare. Et pro certo ſi ipſum comederimus, legerimus, & ſtuduerimus, ipſum melle dulciorem inueniemus.

Exponamus igitur de ſpirituali comeſtione, illam auctoritatem Cant. 5. *Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo.* In quibus verbis aduerte, quod tria ſunt comedenda principaliter, ſcilicet

Diuinæ ſapientiæ nutrimentum (mel)
Charitatis, & gratiæ condimentum (vinum)
Panis Euchariſtiæ Sacramentum (lac)
Primum eſt cibus illuminatiuus vel mũdificatiuus (mel)
Secundum cibus lætificatiuus (vinum)
Tertium cibus viuificatiuus (lac)

Mel enim ſordes mundificat, vinum corda lætificat, & lac vitam prolongat ſeu fortificat, ſicut patet in pueris.

¶ Comedamus ergo nutrimentum ſanctificatiuum (Mel inquit) Multa enim comeduntur, vt ſanitas habeatur, & non
B ſolum, vt corpora nutriantur. Vnde dicit Plin. de Serpente, quod fœniculum comedit contra viſus obſcuritatem. Ceruus etiam comedit quandam herbam, quæ dicitur dictamus, vt virtute eius ſagittas de corpore ſuo eiiciat. Muſtela comedit rutam, vt contra baſiliſcum præualeat. Sic reuera (chariſſimi) ſi nos fuerimus ſicut ſerpentes per prudentiam & diſcretionem. Matth. 10. *Eſtote prudentes ſicut ſerpẽtes*, ſicut ceruus per deſiderium & affectionem. Pſal. *Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, &c.* Sicut muſtela per audaciam & ſtrenuitatem, pro certo nos debemus comedere & [illegible] & ſapientiæ diuinæ & [illegible] lum illuminans noſtram cæcitatem [illegible] ſagittarum diaboli venoſitatem. Iſta eſt [illegible] baſiliſci, & carnis, ſeu noxiam poteſtatem, & [illegible] medamus ergo eam, & ſtudeamus in ipſa, [illegible] cæcitas obſcurata, vt ſanificetur hoſtia [illegible] etiam ſuperetur hoſtis malignitas venenata. Ad iſtum [illegible] bum comedendum inuitat ſcriptura Cant. 5. [illegible] *in hortum ſuum, vt comedat fructus pomorum ſuorum.* Hortus [illegible] communiter omnib. nobis eſt ſacra Scriptura, vbi ſunt [illegible] pomi plenæ fructibus, id eſt, multi libri pleni ſcientiæ, [illegible] certo ſtudendo debemus colligere, & guſtare. Iſt [illegible] bus ſanificatiuus. Quod oſtenditur cum dicitur, [illegible] habet virtutem mundificatiuam, habet etiam, vir[illegible] depuratiuam, & illuminatiuam. Abſtergit enim [illegible] conſumit humores groſſos ab oculis. Nec mirum, [illegible] floribus conficiatur, qui præ cæteris herb. medici[illegible] ſcuntur. Reuera (chariſſimi) mel eſt ſacra Scriptura, [illegible] tibus apum floribus, id eſt, ex ſanctorum patrum [illegible] confecta. Iſta enim ſordes ruditatum ab oculo intel[illegible] dificat, & viſum fidei & ſcientiæ illuminat, & illuſtrat, [illegible] nitatem intellectus reparat, & reformat, quod bene [illegible] eſt 1. Regum 14. vbi *cum Ionathas tinxiſſet ſummitatem [illegible] uum mellis, & comediſſet, illuminati ſunt oculi eius*: virga, id eſt, [illegible] lectus noſter, ſi intinctus fuerit in fauum mellis, id eſt, [illegible] ſacræ Scripturæ, oculi noſtræ diſcretionis pro certo [illegible] buntur. Ideo præcipitur Pr. 24. *Comede fili mi mel, quia bonum*, [illegible] Aduertamus tamen, quod quandoq; araneæ circa mel faciunt telas ſuas, & corrumpunt mel. Quandoque etiam quædam [illegible] læ apes, quæ dicuntur Labion à Plinio, in mel ita auide & p[illegible] funde ſe immergunt, quod exinde exire non poſſunt. Iſtæ a[illegible] apes à veris apibus fugantur, punguntur, & occiduntur. Sic v[illegible] re (chariſſimi) circa mel ſacræ ſcripturæ verſantur quand[illegible] araneæ, id eſt, hæretici, qui telis ſuorum falſorum tracta[illegible] & expoſitionum ipſam corrumpere nituntur. Item ibi [illegible] tur Labion, i. quidam fatui & ſimplices Theologi, qui quandoque ita profunde ſe immergunt, & de reb. ita profundere [illegible] ctant, quod exinde neſciunt exire, nec ad finem debitum applicare, imo quod deterius eſt ſæpe per multas hæreſes moriuntur, nec non à veris apibus, i. à ſapientibus redarguuntur, contemnuntur, & arguuntur, & etiam, quod peius eſt, deridentur. De talibus poteſt dici illud Pr. 25. *Sicut qui mel comedit multum, non e[ſt] ei bonum, ſic qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur a gloria.* Mel indiſcrete comeſtum valde inflat. Sic ſcientia indiſcretos per ſuperbiam & præſumptionem habet inflare, 1. Cor. 8. *Scientia inflat, charitas autem ædificat* Ideo præcipitur Eccl. 3. *Altiora te ne quæſieris, & in ſuperuacuis rebus ne fueris curioſus.* Et Rom. 12. dicitur *Non plus ſapere, quam oportet ſapere.* Patet igitur quod nos debem' comedere nutrimentum ſanificatiuum (Mel.)

¶ Secundo dico, quod nos debemus comedere alimentum lætificatiuũ (Vinum, inquit.) Per vinũ enim intelliguntur bona ſpiritualia, ſcil. deuotio, contemplatio diuinæ miſericordiæ, conſolatio & ſpes, futurorum conſideratio. Iſta n. ſunt cibaria lætificatiua, & ad ſpirituale gaudium inductiua. (Vinum, inquit.) Pſal. *Vinum lætificat cor hominis.* Eſt enim quædam [illegible] ba, quæ dicitur apium riſus, quæ comeſta facit hominem [illegible] re. Sic vere bonorum ſpes Paradiſi, & ſpiritualia bona fac[illegible] hominem ſpiritualiter conſolatum. De quo dicitur Eccl. 9. *Vade, comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* Illud potiſſime eſt verum de comeſtione æternæ voluptatis, pro qua ad modum formicæ debemus in æſtate præſentis ſæculi la[bo]rare, vt illum cibum in mortis hyeme poſſimus manducare. Pr. 6. *Formica congregat in meſſe, quæ comedat in hyeme.* Omnia en[im] animalia tractant, & certo pro comedendo, ſicut patet in [illegible] ribus, qui prouident, &c. Aduerte tamen, quod [illegible] comeſtio bonorum æternorũ eſt ædificatiua triplici ratione. Primo, quia habet fertilitatem. N[u]mer. 6. *Comedes panem ſine penuria.* Habet ſuauitatem. Canticorum 5. *Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo.* Habet ſatietatem, Leu. 26. *Comedetis panem in ſaturitate.*

Iſtud ergo eſt alimentum lætificatiuum, Aduerte, quod eſt quidam lapis dictus Æthites, qui ſub cibo poſitus, non ſinit eum comedi, nec aliqualiter deglutiri, qui ſi motus fuerit, cib. ſine difficultate aliqua tranſglutietur, ſecundum Dioſ. Sic vere cha-

[illegible] a longe à Paradiſo [illegible] peccati, morta-[illegible], & non potuit finaliter manducari. Exod. 19. [illegible] *[illegible] ſunt.* Si autem iſtum lapidem per confeſſionem & pœnitentiam amoueris, tunc ad comedendum [illegible] cibum ſine difficultate aliqua ſpiritualiter admitteris, 2. Par. 31. *Comedimus & ſaturati ſumus.* Quod eſt ergo alimentum læti[illegible]tiuum.

¶ Sed tertio dico, quod nos debemus comedere Sacramentum viuificatiuum, & iſtud eſt alimentum Euchariſtiæ, quæ pro certo animas viuificat atq; nutrit, Ioan. 6. *Qui manducat carnem meam, habet vitam æternam.* Quod oſtenditur cum dicitur Lac, Lac enim vnum eſt de principijs humanæ vitæ ſecundum ſententiam Sapientis Eccl. 39. *Initium vitæ hominis aqua [illegible], & ferrum, ſal, lac, & panis [illegible] mel, & [illegible] vuæ, oleum & veſtimentum.* Iſta enim ſunt decem neceſſaria, ad vitam humanam corporaliter nutriendam, quæ etiam ad vitam ſpiritualem neceſſario requiruntur, videlicet,

Aqua pietatis,
Ignis charitatis,
Ferrum ſtabilitatis,
Sal ſinceritatis,
Lac ſatietatis,
Panis ſacræ ſcripturæ & veritatis.
Botrus vuæ id eſt, memoria paſſionis,
Oleum, id eſt, lenitas compaſſionis,
Mel id eſt, dulcedo deuotionis,
Veſtimentum, id eſt, velamen bonæ conuerſationis.

Iſta ergo ſunt nobis neceſſaria ad vitam moralem, & ſpiritualem, & maxime lac corporis Chriſti. Lac enim eſt cibus puerorum. Et corpus Chriſti eſt cibus puerorum, & ſanctorum, 1. Corint. 3. *Tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vobis edere*, Ezech. 34. *Lac comedebatis, & lana operiebamini, &c.* Vide ſapra de cibo. Aduerte tamen, quod ille cibus eſt à nobis comedendus cum amaritudine contritionis, cum memoria mortalis corruptionis, cum dulcedine deuotionis. De primo Iob 3. *Antiquam comedam ſuſpiro.* Et Exod. 12 *Cum lactucis agreſtibus comedetis illum.* Item de ſecundo dicitur in Pſalm. *Comederunt ſacrificia mortuorum.* De tertio autem dicitur Ezech. 16. *Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer.* Sic ergo patet triplex comeſtio, quæ à nobis eſt facienda, quia ſic nos debemus comedere, vt dictum eſt, nutrimentum ſenſuale, &c. Vide ſupra de cibo, vbi multa de Sacramento altaris inuenies, & etiam de alijs. Sed nota adhuc, quod eſt quadruplex comeſtio vituperabilis, videlicet,

Comeſtio { Voracitatis,
Rapacitatis,
Detractionis,
Conſumptionis. }

Prima eſt comeſtio guloſorum.
Secunda auarorum,
Tertia obloquutorum,
Quarta dæmoniorum, vel infernorum tormentorum.

E ¶ Dico ergo, quod primo modo comedunt guloſi. Iſti n. ſunt ſimiles vrſo, cuius appetitus eſt inſatiabilis, vix n. ita ſatiatus fuerit, quod ſi ſibi aliquid proijcitur, quin comedere conetur. Sic vere multi ſunt ita guloſi, quod quaſi non poſſunt ſatiari. Eſaiæ 22. *Ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos, iugulare arietes comedere carnes, bibere vinum* Vt enim dicitur Prou. 13. *Iuſtus comedit, & replet animam ſuam, venter autem impiorum inſaturabilis eſt.*

F ¶ Item ſecundo modo comedunt auari. Iſti enim comedunt bona aliorum, quæ per fraudes, rapinas, & vſuras deuorant, & extorquent. Iohelis 1. *Ignis comedit ſpecioſa deſerti.* Ignis enim inſatiabilis ſignat auaros, & raptores, qui pro certo omnia ſpecioſa & delectabilia huius mundi rapiunt, comedunt, & acquirunt, Sicut enim videmus, quod animalia crudelia pugnant cum innocentibus, vt comedant carnes eorum, vnde dicit Pli. quod cauſa quare Vrſus pugnat cum aſino & tauro, eſt, vt comedat carnes eorum, cum ipſe naturaliter diligat carnes crudas, ſic vere chariſſimi crudeles & malitioſi pugnant hodie per lites, vſuras, & rapinas cum animalibus innocētibus, id eſt, cum pauperibus & ſimplicibus, vt carnes eorum rodant, comedant, & acquirant. Vnde Hier. 19. *Vnuſquiſque carnes amici ſui comedet*, & bene dicit amici ſui, quia pro certo tales auari non parcunt hominibus, ita enim libenter ſe exhæredant ſocios, vt ſeruitos, conſanguineos, vt extraneos. Vt enim dicit Auguſtin. de verbis Domini, *auaro nec [illegible] parcit, nec matri [illegible], non fratri obtemperat, nec [illegible].* Sicut enim dicit Odoricus in lib. de Mirabilibus Orientis, in India eſt quoddam Regnum dictum Dodin, quod in lingua illa idem eſt, quod immundum, immunda enim gens ibi habitat & moratur. Comedunt enim carnes crudas & omnem abominationem. Comedit etiam pater filium, filius patrem, vxor maritum, & maritus vxorem. Nam cum aliquis infirmatur, ſtatim filij eius, vel amici vadunt ad locum ſuum, vt ſciant ſi de illa infirmitate moriatur, quia ſi ex illa mori debebit, ſtatim ipſum ſuffocant & eum comedunt, & [illegible] eum comedendum amicos cum feſtiuitate inuitant. Et hoc ipſi faciunt, vt dicunt, ne parentes eorum à vermibus comedantur, melius eſt, inquiunt, vt comedamus amicos noſtros, quam quod vermes in ſepulchro comederent eos. Si autem de illa infirmitate conualeſcere debeat, tunc ipſum ad dictum Idolum mittunt. Pro certo chariſſimi, quanquam materialiter loquendo iſte ritus nobis ſit horribilis, & ignotus, loquendo tamen allegorice, nobis eſſe vngnotum notorius, & cōmunis. Conſtat enim, quod auari habent Idolum ſuum cui obediunt in hoc mundo videlicet peccatum auaritiæ, quia ſecundum Apoſtolum Gal. 5 *Auaritia eſt Idolorum ſeruitus.* Iſti n. Idolo auaritiæ obediunt, ſecundum quod ab eo ſollicitantur, inducuntur vel ſtimulantur, & nunc contra patrem, nunc contra matrem, nunc contra proximum debacchantur. Conſtāt igitur, quod ad ſtimulationem auaritiæ paret ſurgit contra filium, filius contra matrem. Vnde dicitur Ezechiel. 5. *Patres comedent filios in medio tui, & filii comedent patres ſuos.* Et iſtud non ſolum verum eſt de filijs naturalibus, imo de ſpiritualibus, & etiam de Eccleſiaſticis & Regularibus, & hoc eſt verum. Inter iſtos enim pater à filio, id eſt, Prælatus à ſubdito, & econuerſo, & ſocius à ſocio impugnatur, quod vtiq; totum facit præceptum Idoli, idoli, i. auaritiæ corruptela, Hier. 19. *Cibabo eos carnibus filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum* Iſta etiam videmus de illis balliuis, qui ad mandatum idolorum ſuorū, i. dominorum ſuorum, & magiſtrorum alios deuorant & corrodunt per exactiones, violentias, & rapinas Et ſic ergo patet, quod iſta eſt comeſtio auarorū, de qua dicitur Michææ 3. *Comederunt carnem populi mei.* Iſti etiam quanto plura comedunt de diuitijs & acquirunt, tanto maiores ab alijs reputantur. Vnde Dan. 14. *Nunquid eſt Bel viuens Deus: nonne vides quanta comedat, & bibat?* Iſta eſt ergo comeſtio, qua comedunt exactores. Iſto ergo modo comedunt raptores.

¶ Sed adhuc dico, quod alio modo comedunt detractores. Iſti enim ſunt ſimiles ſerpentibus, qui pullos auium tranſglutiunt & comedunt totos viuos, qui ſcil. cum dentibus ſuis, id eſt, cum verbis detractorijs, quæ ideo dentes dicuntur ſecundum Iſid. quia demunt hominibus bonam famam, alios comedunt totos viuos Figurati Dan. 14. in illis Sacerdotibus, *qui occulte vaſ[illegible] comedebant omnia, quæ ante deos ponebantur.* Quia certe (chariſſimi) multi ſunt hodie falſi Sacerdotes in templo Eccleſiæ, qui non ceſſant comedere, & corrodere per detractionem quicquid boni à bonis hominibus Deo offertur. Vnde Eccl. 39. *Comedebatis carnes, & bibebatis ſanguinem eorum* Iſti enim ſunt ſimiles Leopardo, qui delectatur comedere ſtercus humanum, & illud ſuam reputat ſuauitatem. Similes etiam ſimiæ, quæ ſcrutatur capillos hominis, vt inueniat pediculum vel immunditiam aliqualem, quod cum inuenerit, ſtatim comedit. Sic vere detractores in pediculis, immunditijs & ſtercoribus hominum delectantur, hoc eſt dictum, in vitijs & criminibus aliorum, & ideo capillos eorum, id eſt, facta & conditiones aliorum non ceſſant inueſtigare, & ſcrutari, vt aliquid immunditiæ, id eſt, aliquid reprehenſibile reperiant, quod obloquendo deuorant, & conſumant. Mala enim aliorum ſunt cibus, & comeſtio detractorum. Oſeæ. 4. *Peccata populi mei comedent.* Iſta eſt igitur tertia mala comeſtio, qua ſcil. comedunt detractores. H

¶ Quarto inuenitur comeſtio, qua comedunt inferni tortores, & iſta comeſtio non eſt taliſ; venæ exceptio. Sicut enim canis comedit ouem, & poſtea à lupo comeditur, ſic vere illi, qui in hoc mundo alios vel alia indebite comedunt, tunc enim in inferno à Lupis, id eſt, dæmonibus comeduntur, ſcilicet, quantum ad animam, & quantum ad corpus in ſepulchro à vermibus corroduntur. Iob. 30 *Qui me comedunt, non dormiunt.* In [illegible] *peccat quis, in hoc & punitur.* Sapientiæ 11. Ideo peccatores, qui comedendo peccant, ſicut ſunt guloſi, qui comedunt delitias, auari qui comedunt diuitias, tyranni, qui comedunt homines

infamias, detractores, qui comedunt & corrodunt aliorum famas & ſufficiẽtias, tales (dico) multoties in inferno à dæmonibus comeduntur. Æthiopes enim nigri comedunt dracones ſecundum Gloſſam ſuper Pſal. Quia pro certo niger populus Æthiopum, id eſt, dæmonũ, tales dracones, id eſt, tales peccatores finaliter comedent, & vorabunt. Vnde 3. Re. 21. *Canes comedent Iezabel in campo Iezrael.* Et ſic igitur patet, quod comedũt, & comedũtur mali & peruerſi. Et iſta ſunt quatuor genera comeſtionis, quæ à nobis potiſſime ſunt horrenda, &c. Vide de cibo, & detractione, & Euchariſtia.

A *Commendare.* Nota, quod commendare quandoque ſumitur pro laudare, ſicut 2. Corinth. 10. *Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat.* Quandoque ſumitur pro committere, vel cuſtodire, ſicut 1. Reg. 17. de Dauid dicitur, quod *ipſe commendauit gregem cuſtodire.* Et iſto modo accipitur (vt communiter) commendare, notabis ergo, quod commendatio dicitur illa commiſſio, qua alicui datur aliquid in cuſtodia vel commiſſo, & hoc pro tempore, non ad ſemper, & quod pro libito voluntatis poteſt repeti & auferri.

B Et ſic notabo, quod in Scriptura inuenitur

Commendatio { Deuotionis, / Prælationis, / Poſſeſſionis. } quam { facit orans humiliter, / habet Regens vtiliter. / ſeruat viuens humaniter.

Prima / Secunda / Tertia } Commendatio eſt { Commendabilis, / Formidabilis, / Miſerabilis.

¶ Prima eſt ergo commendatio deuotorum, quia ſcilicet ipſi committunt, & commendant Domino ſe & ſua, nihil ſcilicet de ſe ſperando, ſed in Deo confidendo, & ſe & alios protectioni ipſius committendo, ſicut dicebat Dauid in Pſalm. *In manus tuas Domine commendo Spiritum meum.* Et Act. 20. dicit Paulus aliis diſcipulis. *Commendo vos Deo.* Et Act. 14. *Commendauit eos Deo, in quem crediderunt.*

¶ Secunda eſt commendatio prælatorum, qua ſcilicet Deus vel ſuperior committit ipſis animas ſubditorum. De quo figuratiue dicitur Exod. 22. *quod ſi quis commendauerit proximo bouem, vel aſinum, & furatum fuerit reddet damnum Domino.* Quia reuera talis commendatio facta eſt Prælatis & cuſtodibus, tali pacto, quod ſi animæ pereunt propter eorum defectum, luere vel reſtaurare tenebuntur, & ideo cauendum eſt ne indignis fiat cõmiſſio animarum. Ideo Apoſtolus loquens 2. Tim. 2. dicebat ſic. *Hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei ſunt & alios docere.*

¶ Tertia eſt commiſſio terrenorum, ſeu etiam caducorum omnium. Et iſta eſt illa qua omnia noſtra bona temporalia, naturalia, gratuita, & fortuita ſunt nobis à Deo conceſſa, & data, & precatio commendata, & ideo more accidentium ſunt nũc propria, nunc aliena, nunc præſentia, nunc remota, & procul dubio Deus vult, quod nos ſicut bonæ fidei commiſſarii, iſta nobis commendata debite miniſtremus, & in melius multiplicantes, cuncta ad laudem ipſius ordinemus, ſicut Matt. 25. dicitur, quod *pecunia nummulariis committenda erat cum lucro & vſura ampliori reportanda.* Ideo bene dicitur Luc. 12. *Cui multum commẽdatum fuerit, multum exigetur ab eo, &c.*

A *Comminuere.* Nota, quod comminuere (vt communiter) accipitur pro deſtruere, & diſſipare, ſicut in Pſal. *Et comminuam eos ſicut puluerem ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos.* Vide in aliis titulis conſimilibus, & vide infra de minuere, & de minus.

Comes. Vide de ſocietate.

Commixtio. Vide de coniunctione & ſocietate, & ſimilia, & infra in verbo miſcere.

A *Commiſsio. Committere.* Nota, quod committere accipitur pro commendare, ſicut 1 Macch. 8. dicitur, quod *Romani committebant vni hominum Magiſtratum.* Raro tamen in ſcriptura ſumitur iſto modo.

¶ Item accipitur pro bellare, vel pro bellum facere, vel pro prælio ſe aggregare. Vnde 2. Mac. 10. *Primo autem ſolis ortu vterque exercitus prælium commiſerunt.*

¶ Item ſumitur pro delinquere, vel peccare, & ſic dicitur de illo peſſimo Menelao: Mac[illegible] *commiſit delicta.* Vide [illegible] in verbo b[illegible] commendare, &c.

Commorari. Vide infra de mora [illegible] de hæc ve[illegible] ha[illegible] uertate. &c.

Commouere. Commotio. Nota, quod [illegible] tur in ſcriptura. Signat enim in bono, & in ma[illegible] nat in bono motum

Timoris, qu[illegible],
Doloris, quæ [illegible],
Amoris, qui [illegible].

¶ Primus ergo motus [illegible] bet conc[illegible] ſtitiæ mo[illegible] ſpectu [illegible] & c[illegible] te[illegible] de commotione [illegible] *[illegible] terra [illegible]* Et [illegible]. *Commota [illegible] turbati ſunt, & commoti ſunt tremor apprehendit eos.*

¶ Secundo eſt motus doloris, & contritionis. Iſta eſt [illegible] motio, quam facit ſtatus inſpirationis diuinæ, ex [illegible] vox & tonitruum confeſſionis laudis. Figura Ez. 3 [illegible] quod *ipſe audiuit poſt ſe vocem commotionis magnæ*, [illegible] *animalium percutientium alteram ad alteram, &* [illegible] *tium animalia, & vocem commotionis magnæ, ſpiritu* [illegible] *rotis.* Quatuor animalia ſunt quatuor affectiones, [illegible] tes ſunt bonæ operationes, quia pro certo quando in [illegible] commotio contritionis, & ibi viget ſpiritus vitæ, gra[illegible] næ inſpirationis tunc quatuor affectiones inuicem [illegible] entes vocem contritionis ſolent emittere, & voce[illegible] quentium, id eſt, laudem bonorum operum faciunt [illegible] eſt igitur cõmotio contritionis de qua 2. Mach. 13. *Comm[illegible] ... conſtitutione [illegible].* Et illud Pſa. *Sana cõtritiones eius, quia com[illegible]*

¶ Tertio dico, quod eſt commotio amoris & affectionis. [illegible] iſta eſt, quando quis commouetur

Ad [illegible] compaſſionem,
Ad [illegible] zelum & deuotionem,
Ad iuſtitiæ executionem.

Ignis enim ſolet commouere materiam, in quam agit, pate[illegible] ſcintilla accenſa, quæ ſurſum mouetur. Sic charitas men[illegible] commouet ad omnia ſupradicta. De motu compaſſionis d[illegible] tur Ge. 43. quod *commota ſunt viſcera Ioſeph ſuper fratre ſuo.* De [illegible] tu zeli dicit Dominus loquens de Phinees. Numer. 25. *Phin[illegible] zelo meo commotus eſt contra eos*, id eſt, contra, idololatras. De c[illegible] motione autem iuſtitiæ dici poteſt illud Eſa. 29. *Viſitabitur in [illegible] tonitruo & commotione.* Viſitatio enim eſt idem, quod iuſtitiæ ex[illegible] cutio. Sic ergo ſumitur commotio in bono.

¶ Secundo principaliter dico, quod inuenitur commotio [illegible] malo; & ſic dico: quod mali commouentur

Inconſtantiæ ſaltu,
Iracundiæ tactu,
Diſcordiæ fluctu,
Mœſtitiæ luctu.

¶ Commouentur (dico) per inconſtantiam, quæ non nouit ſtare. Vnde de inconſtantibus, qui nunquam perſeuerant in vnũ finem, nec quantum ad ſe, nec quantũ ad alios, nec quantum ad proximum, nec quantum ad Deum, ſed ſemper fluctuant & mouentur, poteſt dici illud Eſa. 24. *Commotione cõmouebitur terra, & concuſſione concutietur, & agitatione agitabitur, &c.* Commouentur etiam per iracundiam, quæ ſolet turbare. Vnde iracundia Antiochi dicitur 1. Macch. 6. quod *commotus valde decidit in lectum.* Commouentur inſuper per diſcordiã, quæ ſolet irritare. Thre. 4. *Iurgati quippe ſunt & commoti.* Et Pſ. *Fundamenta montium conturbata ſunt, & commota ſunt, quia iratus eſt eis.* Commouentur etiam per mœſtitiam, & per fortunæ inſolentiam, quæ ſo[illegible] grauare, ſicut patet, quia fortuna ſcilicet de ſtatu proſperitatis commouet, & eradicat malos, mors & infernus turbabit & commouentur vniuerſos, & maxime impios damnatos. Ideo de commotione fortunæ & mundanæ tribulationis poteſt di[illegible] lud Amos 9. *Percute carnem, & commouebuntur ſuperliminaria.* De commotione mortis & damnationis dicitur Ezech. [illegible] *Commouebuntur à facie mea volucres cæli, & piſces maris, &* [illegible]

Volucres (dico) id eſt, ſuperbi, qui [illegible] volati[illegible]

Primi . . . . .les,
. . . . .mobiles.
. . . . commotionibus præſeruantur tria
genera perſonarum, videlicet.

In diuinis auxilijs confidentes,
In virtutum præſidijs reſidentes,
In æternis faſtigijs præſidentes.

Primi ſunt deuoti, qui ſolent in Deo ſperare, dicentes illud Pſ. *A dextris eſt mihi Dominus ne commouear.* Secundi ſunt iuſti qui ſolent perſeuerare; quia ſicut dicitur Prou. 10. *Iuſtus in æternum non commouebitur.* Tertij ſunt beati qui ſolent ſemper durare. Vnde in Pſ. *Non commouebitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem.* Sufficiat igitur, vide infra de moueri.

A *Communitas.* De communitate, in quantum ſignat congregationem, ſocietatem, & ſimilia, vide in alijs titulis, ſcilicet de religione, ſocietate, &c. Et vide in tabula huius operis, vbi multa inuenies, & ſimiliter vide in tabula, ſed ſingularibus, quia communis vita opponitur ſingularitati. Sed de communitate, in quantum ſignat negotia reipublicæ, & vtilitatem communem, nota, quod Ariſt. dicit. Bonum, quod eſt communius, eſt diuinius. Iuſtum enim & congruum eſt, quod vtilitas publica præferatur priuatæ. quod maxime ſpectat ad Iudices, & prælatos, & alios quoſcunque qui ſunt in publicis officijs conſtituti: Teſte enim Solino in inſulis Hæbudum tantus erat amor reipublicæ quod rex eorum non permittebatur aliquid proprium poſſidere, imo alebatur de publico, & etiam vxorem non ſinebatur habere, nec liberos procreare, ſed ſi motus eſſet libidine, licebat ei aliorum vxoribus ſe vnire, quæ omnia ciues participabantur, vt ait, quia nolebant, quod Rex, qui in officio publico erat poſitus, haberet aliquid priuatum facere, ſed ſolum communibus vtilitatibus militare. Et ideo bene dicitur Iud. 19. *In commune diſcernite quid faciendum ſit.* Et merito, quia ſicut dicit Leo in quodam ſermone. Publica præferenda ſunt proprijs, & ibi intelligenda eſt ratio vtilitatis, vbi vigilat cura communis. Et reuera ſic faciebant antiqui, de priuata n. vtilitate parum curabant, ſed ſolum de vtilitate ſuæ communis reipublicæ cogitabant, & ideo ciuitates tunc, & regna in proſperitate, & gloria creſcebant. Quid enim fecit Decius Imperator, & poſt ipſum eiuſdem nominis filius? Nõne vterque, teſte Tito Liuio, audito in ſomnis, quod ſi ipſe in bello caderet exercitus ſuus vinceret, & exercitus contrarius ſuccumberet, & ecõtra, ſtatim citatis equis ſe & aduerſariorum exercitum inferis deuouerunt, bellum intrauerunt, & vt ſuum ſaluarent exercitum, morti ſe expoſuerunt, quod & factum eſt, nam aduerſarij ſuccubuerunt, & ſui victoriam reportauerunt. De Curtio voraginẽ intrante, de Mutio ignẽ ſuſtinente, de Regulo cõtra ſalutem propriam pro vtilitate Romana conſiliũ dante, & ad hoſtes ſponte redeunte, de Lycurgo legum latore pro communibus moribus reformandis exilium eligente, de Fabritio paupere quo ad ſe, in Imperio perſeuerante qui omnes communem vtilitatem, & rempub. taliter dilexerunt, quod priuatam, & propriam neglexerunt, longum eſſet dicere, nec ſufficeret calamus tantorum virorum gloriam enarrare: Vnde etiam ipſe Tullius lib. de amicitia de ſeipſo dicit. *Mihi autem non minus curæ eſt qualis Reſpublica poſt mortem meam futura ſit, quam qualis ſit hodie.* Vnde Chryſoſt. ſuper Matt. 14. vbi dicitur. *Beatus ſeruus, &c.* dicebat: *Ad vtilitatem communem oportet vti quolibet bo, quæ habet, ſiue ſit ſapientia, ſiue rerum facultas, & non inferre alijs nocumentum.* Non proſequor de communitate propter defectum auctoritatum vocabuli. Sed vide infra de multitudine, de religione, de congregatione, ſocietate, Prælato, acceptione, iuſtitia, æquitate, & in tabula recordare. De Apoſtolo communem vtilitatem præferente priuatæ, qui dicebat. *Non quæro quæ mea ſunt, ſed quæ multorum, vt ſalui fiant.*

A *Communicare.* Nota, quod in ſcriptura inuenitur multiplex communicatio, ſc.

Communicatio qua
- Tua tribuis liberaliter,
- Chriſtum recipis ſalutabiliter,
- Te das alijs ſocialiter,
- Malos ſequeris exemplariter,
- Bonos decipis criminaliter.

¶ Eſt dico communicatio ſua diſtribuens, illa ſc. qua boni bona ſua ſc. fortitudinem, ſapientiam, & temporalem ſubſtantiam in altos diffundunt ſimiles

Fonti aquam diffundenti,
Soli lumen . . . .
Igni . . . .
Terræ . . . . . . .tus afferenti.

¶ Nihil e . . . . qui .modo vel al . . .ſe, & . . . . Sic vere quilibet tenetur . . . . communicare, non . . . . . . ſed alijs miniſtrare. Rom. 12. . . . . *ſanctorum communicantes*, & maxime, quia & ſapientia & bona temporalia quanto plus bono modo communicantur, tanto amplius augmentantur, & amplius poſſeſſori ſufficiunt, & melius continuantur. De ſapientia & ſcientia conſtat, quia, ſicut dicitur Eccl. 20 *In ſapientia abſcondita, & in theſauro occulto nulla eſt vtilitas.* Sunt etiam in Cumana montes ſalis, humanis vſibus pro quocunque volenti capere deſtinati, qui quanto ex vna parte ſodiuntur & diminuuntur, ſtatim adueniente pluuia, & foſſas implente iterum redintegrantur, & æqua in ſalem conuerſa montes perpetuo conſeruantur. Tales etiam montes ſunt in Hiſpania, & maxime in Cathalonia in comitatu Cardonæ. Accidit tamen in Cumana, nõ eſt diu, quod Imperator de Sara dictos montes ſibi volebat attribuere, & tributum à ſal accipientibus extorquere, ſed tunc inuentum eſt, quod aqua pluuiæ in ſal non conuertebatur, nec foſſæ adimplebantur, & ſic montes diminuebantur, propter quod voluit, vt ſal ſicut prius omnibus communicaretur. Sic reuera ſal ſapientiæ & doctrinæ communicatum ſolet creſcere, retentum vero ſolet diminui, & perire. Ideo ipſa ſapientia increata ſeipſam nobis communicauit, & ſe etiam per beneficia infinita nobis quotidie ministrat. Dicat ergo quilibet illud Sap. 7. *Hanc ſine fictione didici, & ſine inuidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo* De bonis temporalibus etiam patet, communicata n. amplius perſeuerant, ſicut Prou. 11. dicitur. *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt.* Nam apud Macrobios Æthiopes, teſte Solino, in loco, qui dicebatur Heliotopeza, qui copioſis epulis erat refectus, cunctis vetei volentibus expoſitus, equidem epulæ abundabant, & diuinitus indeſinenter creſcebant Sic reuera fit apud eos qui libenter omnibus cibos tribuunt copioſos, & qui libenter communicant ſe & ſua, quia ſc. diuinitus ipſa bona multiplicantur, & quadam virtute occulta in melius proſperãtur. Ideo bene dicitur Prou. 28. *Qui dat pauperi non indigebit.* Et ideo noſtra debemus communicare, ſcientes, quod hic, & in futurum abundanter habebimus & viuemus. Lu. 5. *Date & dabitur vobis.* Ideo Apoſt. communicat, & ſcribit Timotheo dicens 1. Tim. 6. *Præcipe, inquit, diuitibus non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo, qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum, bene agere, facile tribuere, diuites fieri in operibus bonis, communicare, & theſaurizare fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant bonam vitam.* Ista eſt ergo communicatio ſua diſtribuens contra auaros, qui non libenter communicant ſua, ſed libenter rapiunt aliena, ſimiles Lupo & Vulturi, &c. quæ ſunt animalia auara non communicatiua. Vnde illi dicunt illud Pſal. *Non communicabo cum electis.* De quibus conqueri poſſunt pauperes, dicentes cum Apoſtolo ad Phil. 4. *Nulla Eccleſia communicauit mecum in ratione dati & accepti.*

¶ Secundo dico, quod eſt communicatio Chriſtum accipiẽs B ſc. in Sacramento altaris Vnde de Sacramento Euchariſtiæ canitur. Communione calicis, quo Deus ipſe ſumitur, non vitulorum ſanguine congregauit nos Dominus. De quo 1. Cor. 10. *Calix cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Domini eſt, & panis quem frangimus, nonne participatio corporis eſt:* q. d. ſic.

¶ Tertio dico, quod eſt ſocialis communicatio bonis conſentiens, & hæc eſt illa, qua boni bonis communicant, & participant, & ſocietatem eorum frequentant, & ſic communicatio nihil aliud eſt, quam ſocietas, quæ ſemper debet fieri inter pares, quia ſicut dicitur Eccl. 13. *Pondus ſuper ſe tollit, qui honeſtiori, i. ditiori ſe, communicat.* Non etiam decet iuſtum communicare cum malis. Eccl. ibid. *Quæ communicatio hominis ſancti ad canem?* q. d. nulla? quod eſt contra illos, qui aliorum ſe & ditiorum communias frequentant, & etiam contra quoſdam, qui licet de ſe ſint boni, non tamen cauent à communicationibus & ſocietatibus iniquorum Eccl. 13. *Si communicabit lupus cum agno, &c.* q. d. Indecens eſt talis ſocietas. C

¶ Quarto dico, quod eſt communicatio malis obediens; & ſic communicatio idem eſt, quod ſocietas, & imitatio malorum. De qua, Eccleſiaſt. 13. *Qui communicat ſuperbo induet ſuperbiam.* D

¶ Quinto dico quod eſt cõmunicatio mala cõficiens, ſeu bonos decipiẽs, ſicut eſt in maleuolis, qui alter alteri communicant E

mali-

malitias, & cautelas, ſimiles Gorgonibus illis, ſc. monſtris, quæ homines viſos lapidificabant, de quib. dicitur in fabulis, quod vnum oculum tres habebant, quem ſibi ſucceſſiue communicabant: ſic & pernicioſi cauteloſi vt poſſint alios facere lapideos, ſtupidos ſolent oculum nequam, i. cautelam & malitiam ſuam ſibi inuicem communicare contra bonos, i. alter alterum informare. De auaris autem patet, qui alijs communicant tempore, cariſtiæ bona ſua, vt eos tandem exhæredent, ſimiles cochleæ marinæ, quæ piſciculis ſe aperit quaſi communicans ſe eiſdem, quæ tandem ſe claudens ipſos deuorat atq; rapit. Sic vſurarij pauperibus. Vnde Eccl. 13. *Quod communicabit caccabus ad ollam? quando ſe colliſerint, confringetur*, &c. Vide in titulis Participare, Diuidere, & Socie tas, &c.

Communicare. Vide infra in verbo Mutare.

A *Comparare.* Nota, quod comparare quandoq; ſumitur pro emere, ſicut Thr. 5. *Aquam noſtram pecunia bibimus: ligna noſtra pretio comparauimus.* Quandoq; etiam ſumitur pro aſſimilare, adæquare, ſicut Pr. 27. *Tecta perſtillantia, & litigioſa mulier comparantur.* Sed vide infra de ſimilitudine, & ſimilib. Dic tamen ſi vis, quod in ſcriptura reperitur.

Comparatio { Præſumptiua, Exiſtimatiua, Conformatiua

¶ Præſumptiua, dico, quæ ſ. fit quando quis de ſe nimis præſumens comparat ſe nobilioribus & melioribus; cum tamen ſi bene aduerterēt iſti; ſicut exploratores de filijs Enach dicerēt, & ſe indignos comparatione talium exiſtimarent. Nu. 13. *Ibi vidimus filios Enach, quibus comparati locuſtæ videbamur.* Et vere iſta poſſunt dicere moderni Clerici, moderni Prælati, moderni Milites, moderni Philoſophi, reſpectu antiquorum. Et tamen multi ſunt ita præſumptuoſi, quod ſe antiquis non ſolum comparant, imo præferunt ſimiles Niobæ Reginæ Thebanorum, de qua dicunt fabulæ, quod quia comparauit, imo prætulit in pulchritudine ſe Iunoni, à furijs infernalibus in rabie eſt conuerſa, & poſtea in mare ſe præcipitando ſubmerſa; Quia; vere tales ſuperbi, qui melioribus ſe comparant, aut præferunt, rabidi & ſine ſenſu eſſe, & ſic merito perire, & præcipitari merentur. Iob 22. *Nunquid Deo comparari poteſt homo, etiamſi perfectæ fuerit ſcientiæ?* q. d. Non.

B ¶ Comparatio exiſtimatiua eſt, quando caduca perpetuis virtutes vitijs; boni malis comparantur, quia ſc. conſtat, quod in tali comparatione ſpiritualia præferuntur terrenis. Vnde de ſapientia dicitur Sap. 7. *Aurum in comparatione illius arena eſt exigua.* Et Prouerb. 3. *Omnia, quæ deſiderantur, huic non valent comparari.*

C ¶ Comparatio conformatiua eſt, quando quis alteri per imitationem ſe aſſimilat & conformat. Et iſta ſc. eſt bona quando quis ſe conformat bonis. Sap. 7. *Luci comparata inuenitur eſt purior.* Eſt tamen mala, quando quis ſe comparat & aſſimilat malis. Pſ. *Comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, &c.* Vide infra de ſimilis, & vbicunque fit mentio de imitatione, & vide tabulam.

A *Compati. Compaſsio.* Nota, quod quia non ſunt de compaſſione auctoritates vocales. Vide infra de fletu, luctu, pietate, & miſericordia, &c. & vide in tabula, quia in locis multis fit mentio in hoc opere de compaſſione.

Compedes. Sunt vincula, quibus ligantur pedes, & poteſt ſignificare ſicut vinculum, & maxime illa, quibus pedes, id eſt, affectus ligantur, ſiue bona fuerint ſiue mala. Nota ergo, quod inueniuntur

Compedes { Amoris, Timoris, Languoris, Doloris, Terroris.

¶ Compedes amoris ligant viros perfectos, quibus ſcilicet dicitur illud Eccl. 6. *Iniice pedem tuum in compedes illius*, i. e. ſapientiæ, *& in torques illius collum tuum.* Compedes timoris ligant viros ſubiectos, ſcilicet religioſos, & adhuc imperfectos, qui ſcilicet ligantur compedibus, & ſtatutis, & diuinis compedibus, & mandatis Pſal. *Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis.* Compedes languoris ligant viros infectos, i. quoſcunque impios atque malos, qui ſcil. languore malorum affectuum ſunt impediti. Nam ; [illegible] pedibus. Vnde de duobus [illegible] erant catenis & compedibus vincti. Compedes [illegible] res, & tribulatos, de quibus [illegible] Pſal. de Ioſeph, quod humiliauerunt in compedibus pedes eius [illegible] pertranſijt [illegible] al. bi dicitur de eo. *Introeat in conſp. tuo gemitus compeditorum.* Compedes terroris ligant [illegible] miſeros, atque damnatos Eccleſiaſt. 32 *Seruo malitioſo tortura, & compedes, &c.* Si vis exempla, & proſecutiones habere, vide de ligare, de vinculo, & cætera ſimilia.

Compellere. Eſt idem, quod cogere. Et nota, quod in ſcriptura reperitur multiplex compellere. Compellit enim

Deus mala dimittere,
Mundus vana contemnere,
Diabolus peccata facere.
Prælatus bonis inſiſtere,
Dominus pœnis ſubſiſtere.

¶ Eſt igitur compulſio Dei, qua peccata dimittimus. Deus habet compellere & repellere. Nam per occultas inſpirationes vel per apertas tribulationes, cogit prædeſtinatos ad bene faciendum, & finaliter ad paradiſum obtinendum. Malos vero reprobos repellit à ſua gratia vſque ad infernum poſſidendum. Similis enim eſt Soli, cuius radij quandoq; faciunt planetas ſtationarios & quandoque retrogrados. Stationarios dico, dum eos à ſe recedentes attrahunt, & ſic ſtare compellunt. Retrogrados vero, dum eos retro ſe manentes repellunt ſecundum Alfraganum. Sic vere radij diuinæ gratiæ & prudentiæ quoſdam occulta inſpiratione attrahunt, & à malo motu ſtare & ceſſare compellunt. Quibuſdam vero ſuis demeritis exigentibus ſe obijciunt, & à vita æterna repellunt. Quod alibi compellatur à Deo, patet in Paulo, qui compulſus venit ad fidem. Vt vox Dei loquentis Angelis poteſt figurari in illo patrefamilias Luc. 14. *qui hora cœnæ miſit ſeruum ſuum vocare inuitatos, aliquos tamen inuitatos repellendos decreuit, alios vero vocatos compellendos ad intrandum mandauit.* Vnde etiam de Loth pigritante, & de Sodoma exire nolente dicitur Ge. 19. quod *cogebant eum Angeli dicentes, &c.* De repulſione vero poſſunt dicere damnati illud Pſ. *Deus repulſiſti nos, iratus es, & non miſertus es nobis.* Hæc eſt igitur compulſio Dei, qua peccata dimittimus.

¶ Secundo dico, quod eſt compulſio mundi, qua terrena deſpicimus. Mundanæ enim tribulationes & tyrannorum, & malorum vexationes ſunt, ſicut ſingulariter dicitur Luc. 8. vbi procella deſcendit in ſtagnum, & Domino dormiente diſcipuli compellebantur fluctibus & periclitabantur, propter quod ad ſuſcitandū Dominum recurrerunt, & ſalutem ab eo impetrauerunt. De filijs Iſrael etiam legitur, quod ab Ægyptijs compellebantur de Ægypto exire. Exod. 12. Quia reuera ſæpe ſic, dum fluctibus procellas, & pericula tribulationum, inſultus Ægyptiorū, id eſt, quorumlibet iniquorum ſentimus, ad Deum clamare & recurrere compellimur, & ſic de Ægypto, id eſt, de peccato, vel de mundi amore eximus, & ſalutem à periculis reportamus. Talibus igitur ſic compulſis dicere poteſt Dominus illud quod dixit Iephte Dux Iſraeliticus Iud. 11. *Veniſtis ad me neceſſitate compulſi.* Pulli enim aquilæ compulſi per proprios parentes, nidum exeunt, & victualia ſibi quærunt, ſicut ponit liber de proprietatibus rerum. Sic multi à parentibus, id eſt, à mundanis compelluntur ad bonum, ſicut Paulus de ſeipſo à Iudæis parentibus, & amicis grauato dicit Act. 28. *Coactus ſum Cæſarem appellare.*

¶ Tertio dico, quod eſt compulſio diaboli, qua deuicti delinquimus. & iſta eſt, quando diabolus ita per malas complacentias noſtros ligauit affectus, quod quaſi neceſſario compellimur cadere in peccatum. Pſalm. *Compulſi ſunt, nec potuerunt ſtare.*

¶ Item quarto eſt compulſio prælati, qua coacte obedimus. quia ſc. prælatus debet compellere ad obſeruantiam diſciplinæ quoſcunq; dyſcolos & rebelles. Sed de hac vide, vbicunq; agitur de correctione. Petra enim in deſerto bis percuſſa eſt, vt quaſi compulſa daret aquam. Aduertant tamen prælati, quod illos, quos compellūt per correctiones bene facere, vel ad monaſteria redire, non debet propter hoc exacerbare aut contemnere, ſed potius charitatiue tractare, iuxta illud, quod ſingulariter dicitur Leu. 25. *Si paupertate compulſus frater tuus vendiderit ſe tibi, non eum opprimes ſeruitute, &c.*

¶ Item

¶ Item quando eſt compulſio iudicis Chriſti, qua deſinquentes deficimus & perimus. Et iſta eſt illa, qua in iudicio, & in morte homo compellitur iuxta demerita ſuſtinere. Leuit. 24. *Qualem inſtruxit maculam, tal. in ſuſtinere cogetur, &c.* Vide de correctione, & tribulatione.

Complacere. Vide ſatis infra, vbi agitur de verbo Placere, in litera P.

A *Complere. Complementum.* Nota, quod in ſcriptura repetitur completio rerum, morum, munerum, ſcelerum, verberum.

¶ Et primo dico, quod inuenitur completio rerum, ſeu etiam negotiorum. Cum enim complere nihil aliud ſit, quam aliquid perficere vel terminare, poſſumus aliquid dicere de cõplemento bono & malo, Et primo quidem de bono. Conſtat enim quod nihil valet incipere, niſi incepta ſtudeat quis complere. Natura enim nunquam ceſſat à profectu & motu, quouſque complementum attingat, patet in elemento animalium & plantarum. Sic vere homo non debet ceſſare à motu operum & virtutum quouſque finem aſſequatur debitum, & quouſque rei habeat complementum, 1. Reg. 3 *Incipiam, & complebo.* Cuius tamen contrarium faciunt multi, quia ſc. optime incipiunt, ſed nihil complent, ſimiles illi fonti prouinciæ Narbon de quo dicit Gerua. quod aqua eius optime bullit, ſed tamen nihil coquit, cuius contrarium facit alius fons propinquus, quia ſc. nunquam poteſt bullire, ſolet tamen coquere, & decoctionem complere. Sic vere dicam, quod ſunt duo genera perſonarum. Quidam ſunt, qui ſc. bulliunt, & non coquunt, ſcil. incipiunt, & non complent: videntur enim incipiendo negotia bullire, & feruere, & prætendunt ſe optime negotia pertractare, nihil tamen perfecte decoquunt, id eſt, ad debitum complementum deducunt, patet in illis, qui multa promittunt, nihil tamen complent, aut reddunt. Prou. 25. *Nubes, & ventus, & pluuiæ non ſequentes.* Vir glorioſus, & promiſſa non complens, q. d. ſicut quandoque fit, quod ſigna pluuiæ, ſ. nubes & ventus præcedunt, tamen pluuiæ non ſuccedunt: ſic multi ſunt, qui multa ſolent promittere & incipere, quæ non ſolent reddere vel complere. Dicunt enim, & non faciunt. Non enim bulliunt, & tamen coquunt, quia ſcil. non multa promittunt, aut iactant, & tamen negotia faciunt atque complent. Figurari ergo poterunt iſta duo genera perſonarum Matth. 21. *In illis duobus filiis miſſis à patre in vineam, quorum vnus dixit, vado, & non iuit. Et alius dixit: Non vado, & tamen iuit.* De quo tamen dicit ſcriptura, quod *vltimus voluntatem patris compleuit.* Quia pro certo multi ſunt, qui videntur in omnibus negotijs ſuis dicere, vado, & facio, & tamen deficiunt, dum faciliter promittunt, quod feruenter incipiunt, qui tamen non vadunt, in quantum nihil complent, atque perficiunt, & agunt. De quibus Seneca in Epiſtola: *Mihi crede, qui nihil videntur facere, maiora agunt; quia humana ſimul & diuina tractant.* Complenda ſunt igitur bona opera, non ſolum incipienda, ſed etiam ad finem debitum reducenda. Deuter. 31. *Legit Moyſes verba carminis huius, & ad finem vſque compleuit.*

Fatuum eſt enim, vt dictum eſt, tanta incipere, quod homo non poſſit complere. Ex hoc enim multiplex ſequitur incommodum, & vituperium reportatur. Sicut enim dicunt Philoſophi practici, tum in omni mixto corpore putrefactio ſequitur, quando calor accidentalis plus diſſoluit, quam poſſit conſumere; quia humor diſſolutus eum niſi ſtare nequeat, & calorem ſufficientem non inueniat, qui conſumat, oportet neceſſario, quod putreſcat. Sic vere dico quod homines vani, qui vere ſunt magis accidentales, quam ſubſtantiales, & potius ſuperficiales, quam reales; plus diſſoluunt, quam conſumunt, i. e. plus acceptant, quam complent, & plus incipiunt, quam perficiunt. Mixtum, inquit, agunt, i. negotium, quod peragunt neceſſario corrumpunt, & in nihilum mutant. Dicitur enim illis illud Lu. 14. *Ille homo incepit ædificare, & non potuit conſummare.* Nihil autem melius, quam aut nihil arduum incipere, aut inchoata perficere, & complere, exemplo Salom. 2. Paral. 7. *Compleuit Salomon domum Domini & domum Regis, & omnia, quæ diſpoſuerat in corde, vt faceret.* Iſta eſt igitur completio rerum.

B ¶ Secundo dico, quod eſt completio morum & iſta quando quis in moribus & virtutibus taliter perficitur & completur, quod nihil ſibi deficere reputatur. Sicut n. dies inchoatur in mane, & tandem proceſſu temporis perficitur, & completur in meridie, ſic moralis vita ab imperfectione incipit & tandem perfectionem & complementum acquirit. Iob 36. [illegible] *Compleuit* [illegible] 2. Par. 4. *Completum eſt omne opus, quod* [illegible] Sic enim videmus, quod [illegible] quod oua non complentur in ventre, quia ibi [illegible] bea, & mollia, & parua, extracta tamen indurantur, & [illegible] cant, & ad ornamentum debitum deducuntur, [illegible] dit, quod vtelli boni melius perficiuntur, & comple[illegible] quam intus, & in alieno ſolo quam proprio, in aduerſitate [illegible] in proſperitate, in pœnitentia, quam in voluptate. Et ideo [illegible] eſt homini, quod Deus ipſum à ventre talium voluptatum [illegible] trahat, vt compleatur virtutibus atque creſcat, & ideo viri [illegible] terram propriam dimittentes, eremos coluerunt, viri [illegible] cti aliena ſtudia frequentauerunt, & ideo complementum gratiæ, & ſcientiæ acquiſiuerunt Eccl. 48. *In Heliſæo completus eſt ſpiritus Heliæ.* Iſtud eſt ergo complementum morum. Quod eſt contra multos, qui nunquam complentur, ſed ſemper inchoantur, nunquam ſunt viri, ſed ſemper ſunt pueri, nunquam ſunt perfecti, ſed imperfecti ſemper, &c. Nota ergo, quod in nobis debet eſſe Completum

Deſiderium perfecta cupiens,
Miniſterium iuſſis obediens,
Oratorium æterna ſitiens,
Directorium cuncta reſpiciens.

¶ Sit ergo in nobis completus deſiderans igniculus dilectionis, quia ſicut dicitur Pro. 13. *Deſiderium ſi compleatur, delectat animam.* Item compleatur in nobis obtemperans diſcipulus ſubiectionis, id eſt, diligentia, & humilitas. De quo 2. Par. 4. *Compleuit Hyram omne opus Regis in domo Domini.* Hyram enim interpretatur vigilans populo. Item compleatur in nobis feruens ſtimulus orationis 3. Reg. 8. *Cum compleſſet Salomon orans Dominum hanc orationem, ſurrexit de conſpectu altaris.* Vtrunque enim genu in terram fixerat, & extenderat manus ad cœlum. Itẽ compleatur in nobis conſiderans oculus diſcretionis. Thre. 4. *Completi ſunt dies noſtri.* Dies enim claritatẽ diſcretionis deſignat. Iſta eſt igitur completio morum. Aduerte tamen, quod pro tempore [illegible] vitæ nullus inuenitur ita completus, quin ſit in pluribus diminutus, quod bene ſignatum in arca teſtamẽti, quæ quaſi omnes menſuras habebat completas, ſed tamen habebat aliquas incompletas, ſicut dicitur Exo. 25. *Longitudo* (inquit) *arca habeat* [illegible] *& ſemicubitos latitudo cubitum & dimidium, altitudo cubitum & ſemiſſem.* Cubitus enim perfectionem deſignat, ſemis autem imperfectionem, ad denotandum, quod pro tempore vitæ huius nullus eſt ita arca teſtamenti, i. ita ſanctus & iuſtus, quin ſit in pluribus incompletus. Vnde Hier. ad Creſiphontem. *Hæc in homini eſt ſola perfectio, ſuam imperfectionem cognoſcere.* Iſtud eſt igitur complementum morum.

Tertio dico, quod eſt completio munerum, id eſt, complementum gloriæ Paradiſi, qui eſt finis complens, & perficiens vniuerſa. Vnde Par. 5. *Compleuerat enim gloria domum domini.* Illi enim qui hic complentur virtutibus & gratia, ibi complebuntur fœlicitate & gloria. Figura Exod. 4. vbi dicitur, quod *completo tabernaculo erectum eſt, & munditum, & ibi altare, arca, cherubin, menſa, candelabrum, velum, & propitiatorium eſt immiſſum.* Quia revera quando anima hic in vita virtutibus completur, tunc finaliter in patria erigitur & leuatur, vbi in bonis omnibus conſummatur, ſibi enim adiungitur oleum æternæ lætitiæ & ſublationis, altare cum igne & ardore feruentis dilectionis, arca cum manna, id eſt, dulcedo totius deuotionis, candelabrum luminis cum cherubin, qui interpretatur plenitudo ſcientiæ, id eſt, perfectio veritatis, & cognitionis, menſa fruitionis, propitiatorium diuini beneplaciti & miſerationis, velum etiam & operculum diuini perfectionis, lauatorium æterni refrigerij & conſolationis Ideo de complemẽto cuiuſlibet beati dicitur Sap. 10. *Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam ſanctorum, honeſtauit illum in laboribus, & compleuit labores illius.* C

¶ Quarto dico, quod eſt completio ſcelerum, quia, ſcil. quidam ſunt ita mali, quod in omni malitia videntur eſſe completi. Vnde Thr. 4. *Completa eſt iniquitas tua Sion.* D

¶ Quinto eſt complementum verberum, ſc. malorum, miſeriarum & pœnarum. Et iſtud finaliter erit in inferno. Vnde Dominus loquens animæ damnatæ videtur dicere illud Ezech. 7. *Effundam iram meam ſuper te, & complebo furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas.* Iſta ergo de complere ſufficiant. Vide in verbis conſummare, & perficere. E

Compo-

A *Componere.* Nota, quod componere idem eſt, quod conficere, ordinare, ornare, concedere, machinare. Signat dico ordinare Pr. 8. *Quando præparabat cælos, aderam cum eo cuncta componens.* Signat etiam conficere. Vnde de confectione thymiamatis dicitur Ex. 30. quod *homo, qui tale compoſuerit, peribit de populo ſuo.* Signat inſuper facere ſeu condere Eccl. 43. *In ſermone eius compoſita ſunt omnia.* Signat nihilominus continuare ſeu machinare Neem. 6. *Non eſt factum ſecundum verba, quæ tu loqueris, de corde enim tuo componis hæc.* Significat adhuc idem quod ornare. Vnde in Pſ. *Filiæ eorum compoſitæ circumornatæ vt ſimilitudo templi.* Vide ergo in titulis iſtis, quia longum eſt omnia pertractare, & vide infra deponere, &c.

A *Comprehendere.* Nota, quod comprehendere ſumitur pro capere, conſequi, acquirere vel occupare. Supponit enim comprehenſio quandam proſecutionem, venationem, ſeu inueſtigationem. Nota igitur, quod in ſcriptura reperitur comprehenſio, quæ cauſat gaudium, ſatians odium, faciens tædium,

Prima		Supernæ gloriæ,
Secunda	Comprehenſio eſt	Hoſtilis nequitiæ,
Tertia		Grandis miſeriæ.

¶ Dicam ergo primo, quod eſt comprehenſio ſupernæ felicitatis, quia pro certo electi ſunt hic in venatione & proſecutione, in Paradiſo vero erunt in obtentu, & comprehenſione. Nihil enim valet ſequi ſeu currere, niſi etiam adiit conſequi, ſeu comprehendere. Ideo docet Apoſtolus 1. Cor 9. *Sic currite, vt comprehendatis.* Vide eam infra currere, quod autem hic non ſit perfecta comprehenſio ſeu brauij conſecutio patet per Apoſtolum, qui dicit Phil. 3. *Sequor autem ſi quo modo comprehendam in quo & comprehenſus ſum à Chriſto Ieſu, fratres ego me non arbitror comprehendiſſe.* Iſta eſt igitur comprehenſio ſupernæ felicitatis.

B ¶ Secundo dico, quod eſt comprehenſio internæ prauitatis vel iniquitatis. Et iſta eſt illa, qua quis à diabolo capitur, & comprehenditur in peccato. Sicut enim illi, qui capiunt & comprehendunt animalia, ipſa ſolent comprehendere vel mediante vento flante, ſagitta volante, gladio feriente, vel cane latrante, vel viſco tenente, vel laqueo conſtringente, ſic vere dæmones animas comprehendunt quandoq; mediante flatu ſuperbiæ. Pſal. *Comprehendantur in ſuperbia ſua.* Quandoque mediante latratu detractionis & mordacis eloquentiæ. Vnde detractoribus poteſt dici illud Mat. 26. *Quid exiſtis cum gladijs, & fuſtibus, & armis comprehendere me?* Gladius enim malam linguam deſignat. Quandoq; mediante viſco luxuriæ. Pſal. *Perſequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in puluerem deducat.* Quandoque mediante laqueo auaritiæ Eccl. 9. *Sicut aues comprehenduntur laqueo, & piſces hamo, ſic capiuntur homines à diabolo.* Quandoque mediante reti inuidiæ, & malitiæ Iob 1. *Comprehendit ſapientes in aſtutia ſua.* Iſta eſt ergo comprehenſio æternæ prauitatis.

C ¶ Tertio dico, quod inuenitur comprehenſio æternæ calamitatis, & aduerſitatis. Sicut enim feræ poſtquam diu liberæ vagatæ fuerint in ſylua, quandoq; caſu in foueam vel laqueum cadunt, vbi à venatoribus, & canibus comprehenſæ mirabiliter occiduntur, ſic peccatores qui in ſylua huius mundi credunt eſſe ſecuri, finaliter habent in foueam per mortem cadere, vbi venatores, & canes occulti, ſcilicet Deus iudicans, conſcientia accuſans & perſequens, & dæmon exequens, ipſos habent comprehendere & punire. Mors enim de peccatore videtur dicere illud Ezech. 17. *Extendam ſuper eum rete meum, & comprehendetur in ſagena mea.* Deus etiam de peccatoribus dicit illud Pſ. *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, &c.* De Chaldæis vero, id eſt, de dæmonibus dicitur Hier. 39. quod *ipſi comprehenderunt Sedechiam,* id eſt, peccatorem, *& excæcatum traxerunt in Babylonem.* Per Sedechiam enim, qui fuit peſſimus, intelliguntur peccatores, qui à dæmonibus comprehenduntur, oculis recti iudicij priuantur, & in Babylonem, id eſt, in infernum trahuntur, vbi perpetuis vinculis carcerantur. Pſ. *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, vt viderem.* Iſta igitur de comprehenſione ſufficiant. Vide tractatum capere, & concludere, & perſequi, & conſequi, & apprehendere.

Comprimere. Vide infra de titulo premere.

Comprobare. Vide infra in titulo probare.

Computare. Idem eſt, quod numerare. Vide infra in litera N. de numero vbi ponitur. Et nota etiã, quod computare quandoq; ſumitur pro [illegible] *Diuitias computabamus, quod videbamus filium noſtrum,* [illegible]

Computreſcere. Vide putreſcere, vel putredo.

Concedere. Paucæ ſunt auctoritates. Vide de verbis d[illegible] tradere, & indulgere.

Concidere. Nota quod concidere ſumitur quandoq; p[ro] cadere, ſicut Eſa. 25. *Munimenta ſublimium mu[rorum] tuorum concident.* Et Hier. 46. *Fortis impegit in fortem, & a[mbo] pariter conciderunt.* Sed vide ſupra de verbo cadere in loco ſu[o]. Quandoq; vero ſumitur pro ſcindere, lacerare, diuidere, [illegible]uare. Et ſic moraliter ſumendo dico, quod in ſcriptura inue[nitur]

Conciſio	Peccatum faciens,
	Peccata puniens,
	Bonis officiens,
	Malos afficiens.

¶ Eſt dico conciſio fratris deſtructiua. Et iſta eſt illa, qua q[uis] fratrem ſuum occidendo concidit, ſicut illi homicidæ cru[deli] Nabuchodonoſor, dicitur Abac. 2. *Concidiſti populos multos, pecc[a]uit anima tua.* & illud 2. Paral. 20. de filijs Amon dicitur, quod *ſeipſos conuerſi mutuis concidere vulneribus.*

¶ Secundo eſt conciſio culpæ punitiua. Et iſta eſt timor, & contritio ſcindens in interiori. Pœnitentia eſt ſatisfactio ſcindens in exteriori, correctio ſcindens à ſuperiori. De contritione dicitur 2. Reg. 1. *Apparuit homo die tertia veniens de caſtris Saul veſte conciſa, & puluere aſperſus caput.* Caſtra enim Saul ſignant ſtatum peccati, à quibus homo venit, quando conteritur de peccatis. Sed hoc fit die tertio, quando de tribus generibus peccatorum ignorantia dolet. Tunc autem veſtẽ habet conciſam, quando per contritionem ſe ſcindit. Puluere vero caput aſpergit, quãdo in mortis memoria aſperitate, & humilitate ſe ipſ[um] volutat, & inuoluit. Ideo de tali conciſura dicit pœnitens [ad] Deo. *Concidiſti ſaccum meum, & circunde me.* Saccum dico, id eſt vtilitatem peccatorum. De ſciſſura autem exterioris pœnitentiæ, qua ſcil. conciditur caro peccans, dicitur figuraliter Iu[d.] 19. & 20. quod *Leuita vxorem ſuam adulterio interemptam per fruſta concidit, & in omnes terminos Iſrael miſit, & omnes ad punitionem criminis inuitauit.* Quia reuera quando homo videt, quod vxor ſua, id eſt, anima mortua eſt adulterio vitiorum debet carnem eius, ſcilicet, corpus proprium per labores & pœnitentiam ſcindere, & in omnes terminos Iſrael, id eſt, ad peregrinationes ſanctorum corporaliter deſtinare. Vnde Eſdras dicebat 1. Eſdræ 8. *Concidi veſtimenta & ſacram tunicam, & lacerans capillos capitis & barbam ſedi dolens & mœſtus.* De correctione vero, qua Prælati debent ſcindere dyſcolos, ſicut medici concidunt infirmos, dicitur Iob 40. *Concident eum,* ſcilicet, *Leuiathan, amici, diuident eum negotiatores.* Iſta eſt igitur triplex conciſio culpæ punitiua.

¶ Tertio eſt conciſio bonis nocitiua. Et iſta eſt conciſio tribulationis præſentis, qua mali ſcindunt, & lacerant bonos. Vnde de raptoribus, & crudelibus dicitur Mich. 3. *Comederunt carnẽ populi mei, & pellem eorum deſuper excoriauerunt, & oſſa eorum confregerunt, & conciderunt, ſicut in lebete, & quaſi carnes in medio ollæ.* C

¶ Quarto eſt conciſio mortis inflictiua. Et iſta eſt finalis tribulatio & damnatio, qua Dominus iuſtos concidet ceruices peccatorum, de qua in Pſalm. *Concidam à facie eius inimicos eius.* Vnde etiam quilibet damnatus poteſt dicere illud Iob 16. *Circumdedit me, ſcil. Deus iudicans vel diabolus exequens, lanceis ſuis conuulnerauit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terram viſcera mea concidet me vulnere ſuper vulnus, irruit in me, quaſi gigas. &c.* Vide infra vbi ſcindere vel ſciſſurã. D

Concilium. Nota, quod concilium ſcriptum per C, idem eſt, quod congregatio vel conuentus hominum diſcretorum ad conſulendum inuicem vnitorum, ſicut dicitur Act. 22. *Iuſſit ſacerdotes conuenire ad omne concilium.* Scriptũ vero per S. conſilium ſumitur pro illo dicto ſeu ſcripto inductiuo ſeu motiuo, quod à conſiliario tribuitur conſulenti. De quo extat hic verſus. Conſul te poſco, tibi conſulo, conſilium do. De tali conſilio vide infra vbi factum eſt. De conſilio vero prout denotat congregationem, poſſet notari, quod (vt communiter) in ſcriptura concilium ſemper ſumitur pro conuentu vel congregatione malorum, ſicut illud. *Tradent vos in concilijs & Synagogis:* & illud: *Summi ſacerdotes, & omne concilium quærebant aduerſus Ieſum quomodo eum morti traderent,* & cætera ſimilia. Aduerte tamen quod mali ineunt. A

Concilium { Seditioſum,
Malitioſum,
Pernicioſum.

B ¶ Seditioſum dico, ſicut Chore, qui initu conſpirationis concilio, contra Deum, & Moyſen rebellauit Num. 16. *Tu Chore, & omne concilium tuum hauſto creſcigne, &c.*

¶ Malitioſum etiam, quia ſic in talibus concilijs machinantur mali (vt communiter) omnes fraudes, ita quod alij poſſunt dicere illud Pſ. *Concilium malignantium obſedit me.* Matt. 26. *Concilium inierunt, vt Ieſum dolo tenerent, & occiderent.*

¶ Pernicioſum inſuper, quia ſcil. boni, & inferiores ſubditi à talibus concilijs grauantur, & moleſtantur. Act. 5. *Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati, &c.* Vide infra de congregatione, & conuentu, & ſocietate, & infra de Conſilio.

A *Concipere.* Nota, quod in ſcriptura inuenitur multiplex conceptus, videl. conceptus Numinis, Virginis, Hominis, Criminis, Luminis. Primus fuit conceptus credendus, & iſte eſt conceptus ſeu generatio æterna ipſius ſapientiæ increatæ in patre, & à patre genitæ & conceptæ, quæ ſc. dicit Pr. 8. *Nondum erant abyſſi, & ego iam concepta eram.*

B ¶ Secundus fuit conceptus ſtupendus, ſc. conceptus actiuus ipſius Virginis glorioſæ quo concepit Dei filium corporaliter ſine mare. Dicit n. Pompeius, quod in Inſulis Gogdarũ quædam ſunt fœminæ, quæ concipiunt ſine mare. Columbæ etiã ſolo oſculo dicuntur concipere, & perdices ſolo flatu vẽti à maſculo veniente concipiunt. Murænæ vero cum omnes ſint fœmellæ, alterius ſpeciei vel generis marem quærunt, & ſic à Serpẽte conceptum recipiunt atq; fœtum. Peantides etiam lapis pretioſus alium in ſe mirabili modo parit & cõcipit calculum vel lapillum. Si igitur iſta ſuos conceptus faciunt naturaliter ſine mare, multo fortius virtute ſupernaturali ſine viro cõcipere potuit B. Virgo, ita quod ſolum oſculo charitatiuo, flatuq; Spiritus S. ab aliena ſpecie, videl. ipſo Deo concepit pretioſum lapidem Ieſum Chriſtum 2. Mac. 10. *De ignitis lapidibus igne concepto*, i. de Virginis viſceribus Chriſto genito, *Obtulerunt ſacrificia.* De quo Eſa. 7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel.* Iſta eſt enim ſicut vultur, quæ etiam dicitur concipere ſine mare, cuius lingua portantem dicitur facere gratioſum, quia reuera iſta, quæ, prout dictum eſt, concepit, & parturijt ſine viro, ſi quis linguam eius, i. ipſius orationem & interceſſionem habuerit, & impetrauerit, apud Deum & homines gratioſus erit. Et ideo prædicatores illius linguam & interceſſionem in principio ſermonum ſuorum quærunt, & impetrant, & ſic gratioſius prædicant, & perorant. Prou. 15. *Lingua prudentium ornat ſcientiam.* Iſte ergo fuit ſtupendus conceptus Gen. 16. *Concepiſti & paries filium.*

C ¶ Tertius fuit conceptus ſpernendus, ſc. conceptus communis humanus, qui ſc. habet culpam, & vilitatem annexam. Culpã dico. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Immunditiam vero Iob 14. *Quis poteſt facere mundũ de immundo conceptum ſemine?* De quo Bern. li. meditationum dicit, quod *homo in conceptu & in ingreſſu eſt ſperma fœtidum, in progreſſu ſaccus eſt ſtercorum, in egreſſu cibus vermium.* Quod attendens Iob ſuam deplorando miſeriam dicebat Iob 3. *Pereat dies, in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Sequitur. *Quare non in vulua mortuus ſum? egreſſus ex vtero non ſtatim perij? quare exceptus genibus? cur lactatus vberibus? &c.*

D ¶ Quartus eſt conceptus horrendus, ſ. conceptus mali propoſiti ſeu iniquitatis, vel conceptus diuitiarum, vel mundanæ proſperitatis. Gallus n. contra naturã dicitur ouum cõcipere, ꝙ tandem confotum dicitur regulum ſeu Baſiliſcum procreare. Sic vere mali contra naturã bene ordinatam concipiunt ouum mali propoſiti, ex quo ſequitur partus Baſiliſci, i. partus mali operis, & peccati Pſ. *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit.*

E ¶ Quintus vero eſt conceptus habendus vel etiam appetendus, & iſte eſt conceptus gratiæ boni propoſiti & virtutũ, quem ſequitur partus operis virtuoſi. Sicut enim mulier, quæ expectat ſucceſſionem alicuius nobilis hereditatis, valde appetit concipere bonum fœtum, ſic anima, quæ hæreditatis æternæ ſucceſſionem expectat, conceptum boni propoſiti, & virtutum debet appetere atque velle. Figurata in Thamar, quę ob hoc ſedit in biuio, vt à Iuda conciperet tranſeunte, ſicut dicitur Gen. 38.

Thamar n. interpretatur palma, vel amara, ſeu commutans aut commutata, ad denotandum, quod anima, quæ à Iuda Patriarcha, i. à Chriſto vult concipere, debet in biuio timoris, & dubietatis ſedere, commutata per conuerſionem, & amata per contritionem eſſe, & palma, id eſt, victorioſi, & ſemper perſeuerans, & viridis apparere 4. Reg. 4. *Concepit mulier, & peperit.* Iſta ergo debet eſſe ſicut concha marina, quæ aperiens ſe rori concipit Margaritam. Sic iſta rori diuinæ gratiæ & ſcientiæ debet ſe aperire per deuotionem, & verbi Dei auditionem, & ſic concipiet Chriſtũ pretioſum lapidem in ſeipſa, & etiam fœtum propoſiti virtuoſi.

¶ Aduerte tamen, quod duo ſunt, quæ impediunt conceptũ F mulieris, ſc. fluxus ſanguinis, & pinguedo. Sic vere quando ſanguis, i. memoria dominicæ paſſionis à mente fluit, & deficit, & pinguedo carnalitatis excreſcit; conceptus boni propoſiti tunc recedit.

¶ Aduerte etiam, quod quædam ſunt, quæ concipiunt vnum, G & pariũt aliud. Sicut de illa muliere, de qua narrat Plinius, quæ peperit Serpentem, & alia, quæ peperit Elephantem, & de alia, quæ peperit Onocentaurũ, ſicut Claudius Cæſar ſcribit. Dato n. quod mulier quandoq; concipiat à bono parente, & imprægnetur bono ſemine, fit tamen accidentaliter, quod generat & producit partum, qui in nullo ſimilis eſt parenti, ſicut etiam exemplificat idem Plin. lib. 7. de muliere, quæ à pulchro viro genuit Æthyopem. Mens enim, & imaginatio mutat fœtum. Sic vere fit in moribus, quod partus, id eſt, opus videtur eſſe aliud, quam conceptus. Quandoq; enim concipitur bonus fœtus, id eſt, bonum propoſitum, & bona voluntas. Semen enim, id eſt, verbum Dei, quod cauſa eſt talis conceptus, bonum eſt, & ſincerum, etiam ipſe ſeminans, aut generans, id eſt, docens vel prædicans eſt bonus exemplaris, & virtuoſus, tamen quandoq; fit, quod in vtero voluntatis iſte conceptus corrumpitur, ita quod contrarium, quam conceptum fuerat parturitur, & inde eſt, quod Æthyops, Serpens, Onocentaurus, & Elephas, id eſt, nigra, malitioſa & monſtruoſa opera ab aliquibus operantur Eſa. 34. *Concipietis ardorem, & ſtipulam parietis.* Iac. 1. *Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero cum conſummatum fuerit generat mortem.* Non ſic, ſed concipiamus, & parturiamus bonum & bene Eſa. 26. *Concepimus, & quaſi parturiuimus, & peperimus ſpiritum ſalutis.* Sic igitur patet quomodo conceptus ſumitur multis modis, &c.

Concitare. Nota, quod concitare idem eſt, quod prouocare, ſeu aliquem ad iracundiam commouere. A
Et ſi vis nota, quod Dominus concitatur ad iracundiam contra peccatores propter multa, videl. propter elationem ſuperbiæ, Pſ. *Concitauerunt eum in collibus ſuis.* Item propter ſeditionem diſcordiæ. Vnde de ſeditioſis dicitur in Pſ. *In iram concitauerunt eum in aquoſo.* Item propter adorationem Idololatriæ. Deut. 32. *Prouocauerunt eum in dijs alienis, & in abominationibus ſuis ad iracundiam concitauerunt, &c.* Vide de iracundia, & de verbo prouocare.

Concordia. Quia nullæ ſunt auctoritates, ideo vide in tit. Synonymis, ſcil. de amore, vnitate, ſocietate, congregatione, &c.

Concludere. Nota, quod concluſio multipliciter dicitur in ſcriptura, ſcil. A

Concluſio { Mortis, corpus exterminans,
Mentis, culpas eliminans,
Carnis, motibus dominans,
Hoſtis, vitia allegans,
Regis, cuncta determinans,
Necis, impios fulminans.

¶ Eſt igitur quædam concluſio corporum exterminatiua, & iſta eſt mors, & iſta eſt quaſi quoddam maximum rete, in quo cuncta viuentia finaliter concluduntur. De Ypochamo enim vili belua crudeliſſima, quæ ſcilicet circa litus ſuum homines & animalia depopulatur, dicit Pli. quod dato, quod teſta eius habeat vnum cubitũ de ſpiſſitudine, propter quod vix capi valet ſiue lædi, in reti tamen ferreo ad hoc primitus apud Damaſcũ fabricato, concluditur, & piſcatur, & percuſſus malleis ferreis, enecatur. Sic reuera dicam de mundi potentibus qui circa ſe omnia deuorant, & deuaſtant, & quos pro tempore huius vitæ nullus poteſt lædere, vel grauare, quia pro certo finaliter in reti mortis, quod ferreum dicitur propter aſperitatem & duritiam, Inferni piſcatores ipſos concludent, & malleis æternorum tribula-

bulaminum ipſos percutient,& occident. *Parata ſunt enim deriſoribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus*, Prou.19. De iſto ergo *rei omniũ concluſiuo* dicitur Thr.3. & videtur loqui quaſi in perſona hominis in ſepulchro concluſi. q. d. *Circumædificauit, ſc. mors aduerſum me, vt non egrediar, aggrauit compedem meum, ſed & cum clamauero, & rogauero, excluſit orationem meam, & concluſit vias meas lapidibus quadris.* Et iſta eſt concluſio corporum exterminatiua.

B ¶ Secundo dico, quod eſt concluſio criminum eliminatiua, & iſta eſt concluſio virtutum, quando ſc. homo concluditur infra ambitum virtutum, & mandatorum Gal.3. *Priuſquam veniret, ſides, ſub lege cuſtodiebamur concluſi, in eam fidem.* De clauſura autẽ religioſis & pœnitentiæ dicitur Exod.14. *Coarctati ſunt in terra, concluſit eos deſertum.*

C ¶ Tertio dico, quod eſt concluſio carnis domitiua, & dominatiua, & iſta ſignat virtutem virginitatis, & caſtitatis, quę infra metas ſuas carnis appetitum concludit, & conſtringit. Vnde de B. Virgine dicitur Cant.4. *Hortus concluſus ſoror mea, hortus concluſus, fons ſignatus.*

D ¶ Quarto dico, quod eſt concluſio hoſtis culpæ illaqueatiua. Hoſtis enim diabolus concludit in ſuis laqueis peccatores. Iſte enim eſt ſubtiliſſimus logicus, optime enim ſcit fallacias ſuas. Et ideo de varijs præmiſſis varias concluſiones elicit, quibus homines alligat & concludit Pſ. *Inimici mei animam meam circumdederunt, adipem ſuum cõcluſerunt, os eorum locutum eſt ſuperbiam.* Dauid autem repræſentans perſonam cuiuslibet iuſti, vidẽs, quod bene euaſerat verſutias ſophiſtæ diaboli, congaudendo dicebat in Pſal. *Non concluſiſti me in manu inimici, ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.*

E ¶ Quinto dico, quod eſt concluſio Regis ſuorum conſeruatiua ſeu protectiua. Amici enim quandoque concluduntur in fortalitijs, vt defendantur, & ne pereãt. Phrenetici etiam concluduntur in obſcuris, vt non videant. Concludũtur etiam iniqui in carceribus ne alijs noceant. Sic Deus concludit bonos in tribulationibus, ne ad vana & inutilia dilabantur, & vt ab impijs dæmonibus occaſionaliter tueantur Iob 38. *Quis concluſit oſtijs mare, cum ponerem nubem veſtimentum eius, & caligine illud quaſi pannis infantiæ inuoluerem?* Ipſos vero dæmones arcet, & concludit ne contra bonos plus debito ſæuiant, aut machinentur Pſa. *Effunde frameam, & conclude aduerſus eos, qui perſequuntur me.* & Dan. 6. *Miſit Deus Angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi.*

F ¶ Sexto dico, quod eſt concluſio necis deſolatiua, & totaliter deſperatiua & iſta ſignat carcerem infernalem, in quo impij perpetuo concluduntur. De quo in Pſ. *Non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorum in morte concluſit, &c.* Sufficit. Vide ſupra de claudere.

A **Conculcare.** Nota, quod calcare ſeu conculcare idem eſt quod ſub calcaneo, vel ſub pede aliquid atterere, vel ponere. Sic igitur ſumitur pro contemptu & oppreſſione, pro humilitate & ſubiectione, pro aduerſitate & damnatione. Dicam ergo, quod

Calcat:
- Deus pœnas immittendo,
- Prælatus proteruos atterendo,
- Iuſtus mundum contemnendo,
- Mundus bonos opprimendo,
- Diabolus bonis præualendo,
- Infernus malos affligendo.

¶ Dicam igitur, quod Deus calcat ſuperbos per pœnarum immiſſionem. Imago enim Iouis pingebatur ſecundum aliquos conculcans pedibus fulminatos, & hoc pro tanto, quia Gigantes exterminauerat dum viuebant, illos ſcilicet, qui dicebantur Titanes, ad denotandum, quod Deus, qui eſt Iupiter, i. iuuans pater, Gigantes, i. ſuperbos ſolet punire & fulminare, ipſoſque ſuperare, contemnere, & conculcare. Super aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonẽ & draconẽ. Item dico, q. Prælatus debet calcare ſubditos proteruos per correctionẽ. Sicut enim herba, qua dicitur gramen, tunc magis proficit, & vireſcit, quando pedibus conculcatur, ſic multi ſunt, qui in moribus non proficerent, niſi ipſos Prælati correctionib. vel Deus tribulationibus ſubmitterent, & calcarent, vt ſic dicant illud Eccl.24. *Excellentium & ſublimium colla virtute calcaui.* Et Thren.1. *Torcular calcauit Dominus virgini filiæ Sion.* Item dico, quod iuſtus debet calcare mundum per contemptum, & abominationem Nau 3. *Intra in lutum, & calca.* Vnde de Babilone ſuperba dicitur Eſa.26. *Deus ciuitatem ſublimem humiliauit. Conculcauit eam pes pauperis, greſſus egenorum.*

¶ Item dico, quod mundus calcat multos per oppreſſionem, B
ſicut patet de tyrannis mundanis, qui non ceſſant opprimere ſubditos, & calcare. Ideo pauperes poſſunt dicere illud Pſ. *Conculcauerunt me inimici mei tota die.* Ideo Ezech.32. dicitur tyranno. *Conculcabas aquas pedibus tuis, & conculcabas flumina.* Iſti tamen qui alios modo calcant finaliter calcabuntur, quando verificabitur illud Eſa.16. *Defecit, qui conculcabit terram.* & Eſa.28. *Pede cõculcabitur corona ſuperbiæ.* Fatuum ergo eſt pauperes ſubditos nimis calcare & opprimere, quia etiam quandoq; ſolent irritari contra ſuperiores, & ſe calcantes diuerſimode moleſtare. Eſt n. herba dicta Menais, alias Menaida ſecundum Plin. lib.24. c.17 quæ potata valde eſt vtilis contra venenum. Mirum tamen dictu, vt ait, quia iſta ſi tangatur, vel pedib. conculcetur, inſanabiliter inuenenat conculcantem. Sic vere dicam de multis ſubditis, quia potati, i. ſuauiter, & amicabiliter attracti ſolent proficere, calcati tamen, contempti, & aſpernari ſolent quandoq; ipſos oppreſſores inuenenare, accuſare, & aggrauare, & eos multipliciter afficere, & nocere. Bene ergo dicit Sen. quod *inimicum quamuis humilem, docti eſt timere.* Fatuum eſt igitur inopes conculcare Eccleſ.40. *In ore imprudentis conculcabitur inopia*, q.d. Conculcatio inopum non pertinet ad prudentem. Calcat igitur pauperes mundus per oppreſſionem.

¶ Item calcat bonos diabolus per tentationem & ſuperatio- C
nem. Vnde Dan.8. dicitur, quod *Hircus*, i. diabolus *efferatus in arietem*, i. in ſimplicem, *miſit eum in terram, & diminuit cornua eius, & conculcauit eum.* Dum enim in terram deijcitur quis, ſc. per conſenſum in peccatum, reſtat, quod cornua, i. virtutes eius diminuantur, & quod ipſe per maiorem illaqueationem, ne reſurgat in vitijs conculcetur. Ideo animi peccatrici dicitur Eze.16. *Vidi te conculcari in ſanguine tuo.*

¶ Item conculcat Infernus impios per damnationem 4. Re- D
gum 14. *Tranſierunt beſtiæ ſaltus*, i. e. dæmones infernales, *& conculcauerunt carduum.* Vnde damnato dicitur Iob 18. *Calcet eum quaſi Rex interitus.* Sic ergo patet quomodo calcare ſumitur multis modis.

¶ Et ſi vis, nota adhuc, quod calcare idem eſt, quod poſſide- E
re. & occupare, ſicut dicitur Ioſu.1. *Omnem locum, quem calcauerit pes veſter, veſter erit.* Et Iob 22 *Nunquam ſemitam ſæculorum cuſtodire cupis, quam conculcauerunt viri iniqui, qui ſublati ſunt ante tempus ſuum? &c.*

Concupiſcentia. Nota, quod concupiſcentia idem, eſt, A
quod deſiderium, affectio appetitus, ſeu complacentia de aliqua re. Et quia deſiderium poteſt eſſe bonum & malum, ideo concupiſcentiæ commẽdabiles & vituperabiles inueniri poſſunt. Omnia enim quæ ſunt, habent quaſdam naturales cõcupiſcentias, affectiones, & inclinationes, quæ potiſſime ad ſenſitiua pertinent, ſicut patet, quia aues appetunt eſſe in aere, non ſub terra, animalia in terra, non in aqua, piſces in aqua, non in terra. Sic vere (chariſſimi) moraliter loquendo, omnes homines aliquid concupiſcunt. Iſtud patet de auibus, i. de contemplatiuis, qui aerem, i. bona ſpiritualia, & cœleſtia concupiſcunt. De animalibus, id eſt, de actiuis, qui in terra, id eſt, in negotijs terrenis requieſcunt. De piſcibus, id eſt, religioſis & deuotis, qui in aqua lacrymarum deuotionis, & compaſſionis habitare diligunt. Talibus ergo loquitur ſcriptura 1. Pet.2. *Quaſi modo geniti infantes lac concupiſcite, rationabiles ſine dolo.* In quibus verbis aduerte quod nos debemus concupiſcere principaliter tria videlicet

Innocentiæ puritatem (Infantes)
Sapientiæ claritatem (Rationabiles)
Affluentiæ voluptatem (Lac.)

¶ Concupiſcamus ergo innocentiam interiorem, ſapientiam B
clariorem, affluẽtiam ſuperiorem. Dico ergo primo, quod nos debemus concupiſcere innocẽtiæ puritatem. Quod oſtenditur cũ dicitur Infantes. Serpens n. cum videt ſe antiquum naturaliter cupit, deſiderat iuueneſcere, & ideo pellem antiquam deponit, & quaſi totaliter iuueneſcit. Senes n. naturaliter cupiunt iuuenes fieri, quanquam ſit impoſſibile. Et infirmi valde cupiunt ad ſanitatẽ reduci. Sic vero (chariſſimi) ſumma cõcupiſcentia cordis noſtri debet eſſe, vt pellem malæ cõſuetudinis deponamus, vt ſanitatem gratiæ, ſi eam perdidimus, recuperemus, & vt nos ad moralem iuuentutem renouemus, & reducamus (Infantes) Infantes enim fieri, id eſt, puri & mũdi debemus

concu-

Digitized by Google

concupiſcere,& ad hoc totis affectibus anhelare.Pſ. *Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore.* Iſtud tamen eſt contra multos,qui non concupiſcunt innocentiam,ſed malitiam, non bonitatem , ſed prauitatem,non iuſtitiam,ſed nequitiam. Tales potiſſime ſunt viri crudeles,qui non ſunt innocentes,ſed nocentes,ſicut vſurarij, balliui, iniqui Iudices, exactores,quorum tota concupiſcentia eſt ad rapinam & exactionem,ſicut videmus de Lupo,& Leone,quod totus affectus eorum,& concupiſcentia cordis ſui eſt deuorare carnes,& lędere beſtias innocentes,ſic vere omnis appetitus talium eſt iuſtos & innocentes lædere,& grauare, & iſta eſt *concupiſcentia oculorum*, de qua 1. Ioan.2.De talibus dicitur Eze.23.*Inſaniuit ſuper eos concupiſcentia oculorum ſuorum*.Vtinam.n.iſti habeant illa, quæ oculi concupiſcunt,ſc.bona aliena. Ideo ergo iſti non ſunt infantes, i.innocentes,ſed nocentes,quia iſta concupierunt concupiſcẽtia in deſerto,& tentauerunt Deum in inaquoſo. Non ſic,ſed ſimus infantes,vt ſic dicatur de quolibet noſtrum Exod. 2. *De infantibus Hebræorum eſt.* Concupiſcamus ergo innocentiſſimam puritatem,vt quilibet poſſit dicere illud Tob.3.*Mundam ſeruaui animam meam ab omni concupiſcentia.*

C ¶ Secundo dico,quod concupiſcere debemus ſapientiſſimã veritatem vel claritatem.(Rationabile inquit) Sicut .n. cœcus concupiſcit illuminari , & ſicut aues nobiles naturaliter appetunt clarum lumen,ſic vere (chariſſimi) nos qui ſumus ignorãtes,& cœci, quamuis à naturali origine nobiles ſimus & perfecti,debemus ſumme deſiderare lumen ſapientiæ & ſcientiæ,& ad ipſum totis affectib.anhelare , ſecundum Philoſophum.n. oẽs homines naturaliter ſcire deſiderãt.Et Sap.6.dicitur,quod *concupiſcentia ſapientia ducit ad regnum perpetuum.* (Rationabile inquit) quia ſcilicet, rationabilitatem debemus concupiſcere , & diligere & ſecundum rationis viſum nos taliter gubernare,Cętera.n.animalia in alijs conditionibus nos præcellunt , ſicut aper auditu,lynx viſu, aranea tactu, ſed in vſu rationis præcellimus cæteras creaturas.Vnde Iob 38. *Quis enarrabit cælorum rationem?* Vnde etiam Sen. in Epiſt.dicit,*In hac*,inquit,id eſt,*in ratione animalia antecedimus,deos ſequimur.*Quod vtiq; eſt contra multos qui vere non cupiunt,vt apparet,fieri rationabiles , nec vere ſecundum vſum rationis, ſed potius ſecundum vſum ſenſualitatis, & carnis, biloſi enim & ſiccarij ſunt homines ſylueſtres. In mari etiam dicuntur eſſe monſtra,quę ſimilitudinem hominum repræſentant , qui quamuis in figura videantur eſſe rationabiles creaturæ,illud tamen non ſunt,imo recte ſunt beſtię & beſtialiter viuunt,& carent omnimoda ratione,vt dicit Plin.& Soli.Sic vere in mundo iſto ſunt multi,qui rationem,& eius vſum non habent, niſi tantum ſimilitudinem & figuram. Quia quamuis in apparentia videantur eſſe homines ratione vtentes admodum tamẽ beſtiarum beſtialibus concupiſcentijs ducuntur,ſicut patet de luxurioſis, qui neſciũt motus venereos refrenare,de iracundis , qui neſciunt motibus animi obuiare, ſicut etiam patet de ignorantibus , qui ad modum pueri vbicunque ſe inclinant appetitus ſuæ ſenſualitatis,ſolẽt ſtatim voluntatem & animum inclinare. Sicut etiam patet de auaris, qui ad omnia, quę vident exterius ſibi vtilia ſolẽt auarum animum applicare.Vnde nota,quod ſuperbi concupiſcunt honorabilia.Auari concupiſcunt bona vtilia.Luxurioſi autem concupiſcunt delectabilia. De ſuperbis.n.ambitioſis & præſumptuoſis patet, qui non deſiderant niſi venire ad magnos honores & ſtatus. Prou.2.*Tota die concupiſcunt,& deſiderant.* & tamen tales vix poſſunt attingere ad ſtatum optatum Iac.4.*Concupiſcitis & non habetis* Iſti enim ſunt ſicut locuſtæ, quæ ſemper cupiunt alte volare, & ſaltare,& tamen nunquã poſſunt alte aſcendere, quia ſtatim põdere ſuo ad terram premuntur. Item de auaris hoc apparet, qui non cupiunt niſi bona mundi , quæ tamen nunquam ad ſatietatem poſſunt habere , ſimiles hydropico,qui ſemper cupit bibere,& tamen nunquam poteſt ſatiari. Vnde Eccleſ.9. *Quaſi ignis concupiſcentia exardeſcit.* Item de luxurioſis &guloſis patet, qui ſemper ad mundi delectabilia inardeſcunt. Vnde Dan.11. *Erit in concupiſcentijs fœminarum.* Concupiſcentias igitur non ſequamur,quia

Renuunt remedium ſalutare,
Acuunt incendium cordiale,
Deſtruunt hoſpitium virtuale,
Conſtruunt exitium Infernale.

¶ Dico enim quod concupiſcentia renuit ſalutaria , vtpote bona documenta,&c.Mar.4.*Concupiſcentia introeuntes ſuffocant verbum,& ſine fructu efficitur.* Item acuit deſideria : Obiectum enim modici concupiſcibilis incendit deſiderium ; ſimiles igni, qui inflammatur aqua. Eccl.9. *Concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit*, & bene comparatur igni, quia inflammatur per ſuum cõtrarium; ſicut concupiſcentia magis cupit nociua , & etiam prohibita. Rom.9. *Concupiſcentiam neſciebam,niſi lex diceret: Non concupiſces, &c.* Item deſtruit virtualia Dan. 13. *Concupiſcentia ſubuertit cor tuum*,id eſt,cordis virtutes. Item iſta conſtruit infernalia,quia ſc.præparat mortem æternam Iac.1.*Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum,cum conſummatum fuerit, generat mortem.* Iſta ergo concupiſcentia nos debemus habere , ſed ipſas à nobis penitus abdicare.Vnde illud prædictum Tob.3.*Mundam ſeruaui animam meam ab omni concupiſcentia.* Eccl. 18. *Poſt concupiſcentias tuas nõ eas, quia ſi præſtes animæ tuæ concupiſcentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Concupiſcamus ergo habere ſapientiam , claritatem, vel veritatem. Vnde Eccl. *Audiant cum omni concupiſcentia ſapientiam.*

¶ Tertio dico,quod nos debemus concupiſcere affluentiſſimam voluptatem,ſ.bona Paradiſi.Lac inquit concupiſcite.Per lac enim intelligitur dulcedo bonorum æternorum Can.4.*Lac & mel ſub lingua tua* Iſta enim eſt concupiſcentia, quia ſicut pauper deſiderat facultatem,infirmus ſanitatem,cęcus claritatem, ſenex iuuentutem,obſeſſus ſecuritatem ; ſic nos debemus illa bona concupiſcere,quæ habent,& conferunt facultatem,quæ non minoratur,ſanitatem quæ nõ infirmatur, ſecuritatem quæ non impugnatur,claritatem , quæ non obtenebratur , iuuentutem, quæ non maculatur. Ideo dicebat Dauid in Pſal. *Concupiſcit,& defecit anima mea in atria Domini.* Ceruus enim calefactus valde concupiſcit fontem,vt ibidem balneetur , & refrigeretur.Sic vere nos debemus concupiſcere Deum,& bona æterna,vt calefacti tribulationis huius mundi , poſſumus ibi refrigerium , & requiem inuenire.Ideo monet ipſe Deus Eccleſ. 24.*Tranſite ad me omnes,qui concupiſcitis me.*Et ſic ergo patet,quod nos debemus concupiſcere affluentiam fraternam, ſapientiam æternam,innocentiam paternam. Et hoc de verbo concupiſcere ſufficit. D

Concutere. Vide ſupra de verbo commouere. Et ſi vis nota,quod concuſſio fit multipliciter,ſc. A

Per { Tribulationis ictum,
Dilectionis tractum,
Turbationis tactum,
Mutationis actum,
Damnationis iactum.

¶ Concutiunt igitur mentem & ſtatum grauis afflictio , ſeu tribulatio inducens dolorem , quia ſcilicet motus & flatus tribulationum facile concutit ſtatus mundi. Vnde de vento,qui venit à regione deſerti, dicitur Iob 1. quod *ipſe concuſſit quatuor angulos domus,& occidit filios Iob conuiuantes.* Item triſtis conturbatio adducens timorem Iob 21. *Quando recordatus fuero pertimeſco, & concutiet carnem meam timor,& tremor.* Item chara dilectio educens amorem.Vnde de Holoferne capto amore Iud.12.*Cor autem Holofernis concuſſum eſt, erat enim ardens in concupiſcentia eius* Itẽ rerum mutatio producens ſtuporem. Mutationes .n. rerum & mutabilitas fortunæ ſtupore , & admiratione concutiunt cor diſcretum,ſicut patet de filijs Iſraël, de quibus dicitur Exo.20. quod *viſo tam inſolito miraculo*, ſ.de monte ardente,& fumante, *pauore concuſſi ſteterunt procul.* Item mortis damnatio concludens horrorem.Iſta eſt enim vltima concuſſio , ſc. mortis quantum ad corpus de qua Eſa.24.*Concutientur fundamenta terræ*, & damnationis quantum ad animam , de qua poteſt dici illud Iob 9. quod *Deus tranſtulit montes , & neſcierunt hi,quos ſubuertit in furore ſuo, commouet terram de loco ſuo & columnæ eius concutiuntur.* Concuſſio .n. iſta comprehendit montes , id eſt ſuperbiam ſtatus, terram,i.laſciuiam carnis, columnas , i.perpetuitatem animarum,&c. Vide in alijs titulis ſimilibus ſicut eſt timor,perturbatio,commotio,&c.

Concurrere. Vide infra de hoc verbo currere.

Condemnare. Vide in titul.de damnatione.

Conducere. Idem eſt , quod aliquem pro mercede locare. Vide in tit.de mercede. A

Conferre. Sumitur, pro dare, vel ſumitur pro colloqui vel proferre,id eſt dicere. Et ſic dicitur à con,quod eſt ſimul,& ferre , quod eſt dicere , quaſi ſimul aliquid dicere,vel tractare. Vide ergo de his verbis dare, dicere, colloqui & ferre.

Digitized by Google

A **Confeſtim.** Deriuatur à feſtino, feſtinas. Eſt enim idem quod cito,celeriter, ſtatim, vt velociter, ſubito, vel inſtanter.Dicam ergo,quod inuenitur

Confeſtim pertinens ad { Deum, Iuſtum, Impium, Diabolum, Mortem ſeu interitum.

¶Sic ergo nota primo, quod Deus ſolet confeſtim conferre luminis ſplendorem,confeſtim auferre criminis horrorem, confeſtim referre culminis honorem , confeſtim inferre turbinis dolorem,confeſtim auferre flaminis dulcorem. Dicam igitur, quod Deus confeſtim lumen gratiæ ſolet conferre. *Neſcit enim tarda molimina Spiritus ſancti gratia.* Vnde de cœlo illuminato dicitur Luc.18.quod *confeſtim vidit, & ſequebatur Ieſum.* Item confeſtim labem criminis ſolet auferre. Vnde de leproſo mandato dicitur Luc.5.quod *confeſtim lepra diſceſſit ab eo.* & Luc. 8. dicitur de Hæmorrhoiſſa ſanata, quod *confeſtim ſiccatus eſt fons ſanguinis eius.* Item confeſtim arcem culminis,id eſt,ſtatum honoris ſolet referre. Vnde de Abac.dicitur Dan.14. quod *Angelus Domini cōfeſtim reſtituit eum in locum ſuum.* & Luc.13. de muliere curua dicitur.quod *vt Chriſtus apprehendit manum eius, cōfeſtim erecta eſt.* Item confeſtim dolorem ſolet inferre,quod potiſſime erit in iudicio quando confeſtim,id eſt, cito & ſubito ad vindictam prorumpet. Vnde Eſa.29. dicitur,quod *confeſtim & repente viſitabitur,* ſcil. *impius à Domino exercituum in tonitruo , & commotione terræ,& voce magna turbinis,& tempeſtatis & flamma ignis deuorantis.* Patet ergo quomodo confeſtim quandoque pertinet ad Deum. Secundo dico,quod quandoque pertinet ad diabolum. Vnde Marc. 4. *Cum verbum audierint,confeſtim venit Sathan, & aufert verbū de corde eorum* Item pertinet ad iuſtum,qui confeſtim debet credere,& Deo obedire,ſicut de Paulo legitur Act.9.quod *confeſtim ceciderunt quaſi ſquamma de oculis eius, & illuminatus eſt, &c.* Vide in alijs tit.ſynonymis.

A **Confidere.Confidentia.** Confidere nihil aliud eſt quā aliquem in aliquo, vel de aliqua re diligenter ſperare. Vnde confidentia idem eſt quod cōpleta fidentia. Confidentia ergo eſt duplex,vna ſana, alia vana, vna ſolida, alia fluida, vna virtuoſa,alia defectuoſa.Primo ergo eſt confidentia,qua in Deo confiditur,de qua in Pſal. *In Domino confido* Item. *Bonum eſt confidere in Domino* Secunda eſt confidentia,qua in mundo ſperatur Amos 6. *Væ vobis,qui confiditis in monte Samariæ.*

B ¶Dico ergo primo,quod in Deo ſpecialiter, & principaliter eſt ſperandum,& etiam confitendum. Sicut.n. videmus,& in ædificijs illa.quæ ſunt debilia,rebus fortibus innituntur, & fragilia à ſtabilibus ſuſtentantur,ſic vere nos, qui ſumus fragiles & debiles,Deo & ſanctis,qui ſunt fortes,& ſtabiles, debemus per ſpem & fiduciam inniti,& nos eius mandatis per recommédationem & confidentiam committere , vt nos ne in peccata cadamus,velint miſericorditer ſuſtinere. Cucurbitæ enim valde ſunt debiles, & ideo quibuſdam palis ſeu arboribus ſolent inniti,ne fructus earum circa terram putreſcant , & ne ipſa tota arbor euaneſcat,quod etiam de vineis (vt communiter) inuenitur. Neſcit.n.ſe vinea iuuencula per ſe ſuſtinere , & ideo neceſſe eſt ipſam ſemper in aliquo ſolido ſuſtentare. Sic vere homo de ſe nunquam poteſt per ſe ſtare , ideo neceſſe eſt , quod per ſpem & fiduciam ipſi Deo fiducialiter innitatur,quia ſicut dicitur Hier.16. *Benedictus vir qui confidit in Domino.* Et Prou.28. *Iuſtus quaſi Leo confidens abſque vllo timore erit.* In quibus verbis aduerte quod in Deo ſimpliciter eſt confidendum triplici ratione, quia ſcil.iſta confidentia.

Dat { Finalem fœlicitatem, Moralem ſtrenuitatem, Mentalem ſtabilitatem.

C ¶Iſta.n.confidentia facit hominem fœlicem & glorioſum quia ſcilicet,facit eum benedictum,virilem & animoſum , quia ſcilicet, facit eum virum. Vir inquit, ſtabilem & virtuoſum,quod oſtenditur ex ratione obiecti (In Domino inquit) Baſis ſtabilitas facit virtuoſum(In Domino inquit)Sexus virilitas facit animoſum(Vir inquit) Rerum fertilitas facit glorioſum (benedictus) Confidamus ergo in Domino (chariſſimi) quia pro certo talis confidentia nos facit ſtabiles & virtuoſos in Domino. Res enim quæ innititur debili fundamento,non poteſt eſſe ſtabilis, ſed quando fundamentum eſt ſtabile , tunc quicquid deſuper ponitur,ſecurum & immobile reputatur. Sic vere(chariſſimi) eſt de illis,qui innituntur & confidunt in debilibus fundamentis,ſcilicet

In mundi facultatibus,
In corporis viribus,
In amicis temporalibus.

Cerui enim fluuium tranſituri debiliores ſolent dorſo fortiorum inniti,ne raptu fluminis deferantur, ſicut dicit Pl. Sic vere nos alij qui valde ſumus debiles ad reſiſtendum malo, & ad ſuſtinendū in bono,in tranſitu fluminis huius vitæ debemus dorſo cerui fortioris,id eſt,potentiæ,& protectioni Chriſti & ſanctorum per confidentiam inniti,& nos eorum adiutorio committere,& per deuotæ orationis ſuffragium commendare (in Domino ergo) Et ſic à raptu fluminis mundanæ tribulationis non rapiemur,nec ad Inferni barathrum deducemur, quia ſicut *mons Sion non commouebitur in æternum.* Sed reuera [chariſſimi] non faciunt multi hodie , quia vere multi ſunt qui non ponunt fiduciam ſuam in re forti,ſed in debili, ſicut ſunt illi, qui totam ſpem,totam etiam fiduciam ſuam ponunt in bonis huius mundi[ſcilicet,]

In corporis fortitudine,
In diuitiarum plenitudine,
In amicorum multitudine,
In corporali pulchritudine.

Primi enim ſunt ſimiles Elephanti , qui volens dormire cōfidit quādoque in arbore,cui innititur, quam occulte venator incidit,& ſic ſubito,& arbor,& Elephas ad terram cadunt. Sic vere illi,qui arbori corporis ſui confidunt, & in eius iuuentute, & fortitudine ſperant,dum non aduertunt, imò dum in delectatione vanæ ſpei dormiunt, venator,id eſt, mors ipſos ſubito incidit,& ſic totum deficit,atque cadit. De talibus dicitur 1.Mac. 10. *Si confidis in virtutibus tuis,deſcende.* 2. Mach.8. *In armis confidunt non in omnipotenti Deo.* Eccl. 16. *Deſtructi ſunt confidentes ſuæ virtuti.* Secundi diuites,& auari, qui non confidunt niſi in diuitijs ſuis, quæ tamen tempore neceſſitatis eis deficiunt, de quo in Pſalm. *Qui confidunt in virtute ſua , & in multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur* Eſa.30. *Habemus fiduciam in vmbra Aegypti* Et tamen Marc. 10.dicitur, quod *difficile eſt confidentes in pecunijs Regnum Dei intrare.* Tertij ſunt fatui qui confidunt in mundi amicis, qui pro certo valde ſunt defectiui,ſimiles baculo arundineo,ſuper quo nō eſt multum innitendum,quia faciliter frangitur Eſa.36. *Confidis in baculo arundineo Aegypti,cui ſi innixus fuerit homo, cōfringetur.* Hierem.17. *Maledictus vir, qui confidit in homine* Quarti ſunt vani glorioſi, qui confidunt in pulchritudine corporali , quæ quandoq; eſt eis cauſa multorum malorum. Vnde Ezech.16. *Habens fiduciā in pulchritudine tua fornicata es.* Quinti ſunt præſumptuoſi, qui ſcilicet nimis præſumunt,& confidunt de ſenſu ſuo Rom.2. *Confidens te ducem cæcorum eſſe, & lumen illorum, qui in tenebris ſunt.* Et iſti ſunt fatui,quia ſicut dicitur Rom 1. *Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* Non ſic ergo, ſed confidamus in Domino,quia reuera talis confidentia nos facit ſtabiles & virtuoſos Dan.4. *Non eſt confuſio confidentibus in te.* Ideo conſulitur Eccl. 11. *Confide in Domino,& mane in loco tuo.*

D ¶ Secundo dico,quod iſta confidentia nos facit viriles, & animoſos,quod oſtenditur cum dicitur vir. Vir enim nomen eſt audaciæ , mulieres enim naturaliter non ſolent eſſe audaces. Vnde Eſa.3. *Populus tuus ſicut mulieres in medio tui,* id eſt,ſine audacia. Sicut.n.videmus,quod ſeruitores potentum,eo quod confidunt in potentia magnatum ſuorum magis ſunt ſtrenui,& audaces,ſic vere ſi bene in Deo cōfidimus & perfecte in ipſo ſperamus,nos contra hoſtes,ſcil. carnem , mundum & diabolum audaciter & viriliter inſurgemus[Vir inquit] Vnde Pſal. *Viriliter agite,& confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino.* Et iterum in Pſalm. *In te confido,non erubeſcam* Iſta enim fiducia eſt ſimilis cuidam lapidi , qui dicitur ſardius de quo dicit Dioſcor. quod in eius præſentia ſeu conſpectu onyx , qui habet aliquas malas proprietates,non poteſt nocere. Iſte etiam pellit timorem , facit hominem audacem , & valet contra incantationes. Sic vere perfecta ſpes & fiducia Dei , ſi à nobis perfecte habetur nunquā onyx,id eſt, diabolus, cuius proprietates ſunt peſſimæ,nobis inferet aliquod nocumentū. Vbi enim perfecta ſpes in Deo præſens eſt,nunquam poteſt periculum imminere. Iſta enim tollit timorē deſperationis,cōfert audaciam perfectionis & obuiat incantationibus diabolicæ ſuggeſtionis. Exemplū de Suſanna,quæ periculum mortis euaſit, & cōtra adulterum audax

Digitized by Google

dax fuit. Et ratio redditur ibidem. *Erat enim fiduciam habens in domino.* Et pro certo multi non ſunt ſic, quia reuera multi ſunt, qui non habent iſtam confidentiam, & ideo non habent in animo virilitatem, nec in actibus ſtrenuitatem. Non enim ſunt audaces ad aliquod bonum aggrediédum, nec ad aliquod malum pro Chriſto ſuſtinédum. Vnde pro Deo fuit in martyribus tanta audacia, vt mortem taliter vilipenderent, vt tyrannos taliter deriderent, vt publice principum iuſſionibus contrairent, niſi ex maxima confidentia, quam habebant in Deo? Confidebant enim certiſſime, quod ipſos in tormentis non dimitteret, quod eis pro tormentis gloriam retribueret, quod eis poſt tormenta corpora reſtitueret. De quolibet ergo talium poteſt dici illud Pr. 28. *Iuſtus vero confidens quaſi Leo ſine terrore erit.* Vbi aduerte, quod iſti habuerunt

Morum ſanctitudinem (Iuſtus)
Spei certitudinem (Confidens)
Mentis fortitudinem (Quaſi Leo)

Bene ergo dicitur vir, quod denotat, vt dictũ eſt, ſtrenuitatem & amoroſitatem. Vir enim dicitur à virtute. Et ideo in ſignum

Audaciæ potioris,
Sapientiæ amplioris,
Virtutis & conſtantiæ fortioris.

Viri ad differentiam fœminarum portant barbam, quæ ſignant in eis iſta tria. Vnde narratur, quod dũ diſcipuli Philoſophi cuiuſdam, qui Lyſander dicebatur, ſicut narrat Macrobius in libro Saturnaliorum, quæreret ab ipſo, quare tam magnam barbam portaret, reſpondit, vt dum barbam meam tango, virum me eſſe meminerim, q.d. Semper debet homo recordari & pre oculis habere nobilitatem ſuæ conditionis, & profeſſionis, ne forte aliquod fœmineum, i. aliquid imperfectum ipſum facere contingat. Simus igitur viri (chariſſimi) i. audaces & conſtantes, & perfecte in Domino confidentes, quia ſicut dictum eſt, confidentia nos facit audaces & animoſos.

E ¶ Tertio dico, quod iſta confidentia nos facit diuites, & glorioſos, Benedictus, Non.n. eſt condecens, quod diues pauperẽ filium in eo confidentem, & ad eum præcipue recurrentem dimittat inopem, & mendacium, quinimo ſolet ſibi dare benedictionem ſuam, &c. Vide de benedictione. Sic vere ſi nos, qui filij Dei ſumus per adoptionem in ipſum perfecte confidimus, & ad Deum deuote recurrimus benedictionẽ ſuam nobis dabit, ſ. gratiam in præſenti & gloriam in futuro Hebr. 4. *Adeamus cum fiducia ad thronum gloriæ eius:* & Hebr. 10. *Habentes fiduciam in introitu ſanctorum, &c.* De iſta autem benedictione dicitur in Pſ. *Etenim benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion.* Et tunc dicetur illud Hier. 23. *In diebus illis ſaluabitur Iuda, & Iſrael habitabit confidenter, &c.*

F ¶ Aduerte tamen adhuc de confidentia quam habet quis in alterum, quod iſta debet eſſe moderata, quia ſc. nec nimis, nec parum debet confidere in quocunque Senec. enim epiſt. 3. dicit, quod *vitium eſt tam omnibus credere, quam nulli.* Multi tamen ſunt ita ſimplices, quod in omnibus confidunt, ſecreta ſua omnibus detegunt, & ideo proditionem & deceptionem incurrunt, Sap. 14. *Confidunt in idolis, quæ ſunt ſine anima* Alij etiam ſunt ita ſuſpitioſi, quod in nullo volunt confidere, ſed de omnibus ſolent timere, ſimiles coccyci, de qua dicit Plin. lib. 19. cap. 9. quod eſt ſpecies accipitrum multum degenerans à nobilitate aliorum, quæ de nocte volat, & à nemine vult videri, nullum nidum vult facere, ſed vnum ouum ſolum vt plurimum ſolet in nido alicuius alterius auis & maxime palumbi ponere, & ouũ, & pullum ſuum fouendum alijs derelinquere. Hæc enim de propria prole timet, quod ſi ipſam foueret, contra eam inſurgeret. Et ideo ipſam fouendam alijs derelinquit, & ſic ſemper in timore & ſuſpitione viuit. Sic vere ſunt degeneres, & vecordes, qui à nemine videri, aut ſecreta ſua ſciri volunt, & hoc quia de omnibus timent, & in nemine confidunt. De proprijs etiam pullis, i. conſanguineis, & amicis timent, & ideo ab eorum ſocietate cauent. Et ideo proculdubio iſti ſuſpicando, & de eis nõ confidendo, dant eis infidelitatis occaſionem iuxta illud Sen. epiſt. 3. *Fallere docuerunt, dum timent falli.* Quia reuera qui in bono viro confidit, & ſecreta ſua ei pandit, ipſum ad fidelitatem obligat, & aſtringit. Vnde Sen. ibid. *Fidelem ſi putaueris facies.* In amicis ergo tutum eſt confidere, non de ipſis timere fatue, vel dubitare. Vnde de bona muliere dicitur Pr. vltimo: *Confidit in ea cor viri ſui, & ſpolijs non indigebit.* Vide infra in tractatu de Spe, vbi diffuſius tractabitur.

* *Diction. Berchorij.*

Confidere.

Vide ſupra, vbi exploratur hoc verbum affigere.

Confirmare.

A Nota, quod confirmare idem eſt, quod complere, firmare, roborare, ſtabilire confirmatio, quæ eſt vnum de ſeptem ſacramentis & vnum de illis tribus, quæ non licet reiterare, eo quod in eis imprimitur character, idem eſt, quod completa affirmatio, & ſtabilitio in bono. Sed loquendo moraliter, poſſumus dicere, quod vltra illã confirmationem, qua ſpiritualiter Deus in bono ſuos ſtabilit, & confirmat, quam petens Dauid dicebat. *Spiritu principali confirma me*, quæ ſ. facit hominem firmum ad reſiſtendum peccato. De qua 1. Pet. 5. *Confirmabit ſolidabitq.* & qua etiam beati ſunt in confirmati in bono, quod de cætero peccare non poſſunt 1. Cor. 1. *Confirmabit vos vſque in finem ſine crimine.*

B ¶ Eſt adhuc duplex confirmatio, ſc. bona & mala, damnabilis & laudabilis, virtuoſa, & vitioſa. Prima eſt cõfirmatio in bono, quæ fit per propoſiti ſtabilitatem. Secunda eſt confirmatio in malo, quæ fit per propoſiti peruerſitatem. Prima eſt confirmatio perfectorum: Secunda eſt obſtinatorum. De prima dicitur in Pſal. *Spiritu principali confirma me, &c.* & 1. Pet. 5. *Confirmabit ſolidabitque.* De ſecunda dicitur Ez. 24. *Confirmatus eſt rex Babylonis aduerſus Hieruſalem.* Verum (chariſſimi) quia nihil (vt communiter) à ſeipſo in bono confirmatur, ideo de illa confirmatione, qua confirmantur iuuenes à prouectis, ſimplices à perfectis aliquid diſſeramus, & dicamus, quod ſicut prudens artifex videns in ædificio murum vel columnam ruinoſam, & defectuoſam, ſolet eam fulcire, & aliquando cæmento, aliquando clauis, aliquando lapidib. confirmare, ſic vere bonus prælatus, vel prædicator quando videt in grege ſibi commiſſo aliquos ſimplices & vacillantes, & in fine ſeu in morib. titubantes, ipſe pro certo debet eos confirmare, & in bono ſtabilire & hoc aliquando cum cæmento bonæ doctrinæ, & ſanæ eruditionis, aliquando cum clauis aſperæ verbalis increpationis, aliquando cum lapidibus duræ, & auſteræ, realis correctionis, & punitionis. Vnde nota, quod iſti debent ſtudere ad confirmandum in bono

Eccleſiæ labilitatem,
Subditorum fragilitatem,
Perfectorum ſtrenuitatem.

C ¶ Debet enim confirmari Eccleſia, vt ſubſiſtat, fragilis, vt reſiſtat, perfectus ne deſiſtat. Indiget igitur Eccleſia confirmatione boni prælati, vt ſubſiſtat in tribulationibus. Domus.n. confirmatur & ſtabilitur bonis columnis, vt contra impulſum ventorum fortificetur, ſic Eccleſia bonis prælatis, ne in tribulationibus deficiat, & ne per tyrannos corruat, & labatur. Vnde de bonis prælatis dicitur Eſa. 9. *Super Solium Dauid ſedebit, vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iuſtitia.* Item fragiles indigent confirmatione, vt reſiſtant in tentationib. Vnde in Pſal. *Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea.* Ergo confirmant columnam ei. Iterum perfecti indigent confirmatione, ne deſiſtant à bonis moribus. Vnde Pſal. *In te confirmatus ſum ex vtero.*

¶ Competenter ergo prælatis & prædicatorib. dirigitur verbum illud Apoc. 4. *Eſto vigilans, & confirma reliqua, quæ moritura erant.* ¶ Vbi aduerte, quod qui vult alios confirmare, debet eſſe patiens & ſubſtantiuus. Eſto diligens, & perfectiuus, vigilans, benignus, & compaſſiuus. Confirma inquit, quæ moritura erant. ¶ Iſta enim tria debet habere prælatus, ſcilicet D

In aduerſis conſtantiam ne deficiat [Eſto]
In proſperis prudentiam, vt proficiat [vigilans]
In miſeros clemẽtiam vt ſubueniat [confirma moritura]

Habeat igitur prælatus conſtantiæ fortitudinem [Eſto inquit] Columna inquit, quæ habeat ædificium, confirmare, ſuſtinere, debet eſſe inſtabilis, atq; firma, non putrida, nec corrupta. Et ideo ſolet fieri de marmore, vel de aliquo ligno forti. Sic vere prælati, qui totum ædificium Eccleſiæ ſuſtinent, atque firmant debent eſſe conſtantes, ſtabiles, atque firmi, ne forte onere tribulationum preſſi, ipſi primitus infringantur, & totius ædificij firmitas dilabatur. Ideo dicitur Eccl. 5. *Eſto firmus in via Domini.* Iſti ergo debent eſſe marmorei, quia ſicut marmor habet fortitudinem in eſſentia, pulchritudinem in apparentia, frigiditatem in qualitate, grauitatem in ponderoſitate, ſic vere illi, qui prælati fiunt, & qui ad officium debent aſſumi, debent habere

Fortitudinem ſtabilitatis,
Pulchritudinem honeſtatis,
Frigiditatem caſtitatis,
Grauitatem maturitatis.

Digitized by Google

¶Vnde bene dicitur eſto. Vnde nota, de iſto eſto, quod prælatus debet eſſe patientiæ dotatus viribus. Vnde 1. Reg. 17. *Eſto vir fortis, & prœliare prœlia Domini.* Temperantiæ ſubiectus. Vnde 2. Tim. 3. *Miniſterium tuum imple, ſobrius eſto.* Amicitiæ ligatus legibus Eccleſ. 32. *Eſto inter eos ſicut vnus ex ipſis.* & loquitur de prælatis. Habeat igitur vt dictum eſt, conſtantiæ fortitudinem (eſto) inquit.

E ¶Secundo dico, quod prælatus debet habere prudentię limpitudinem, quod oſtenditur cum dicitur Vigilans. Vigilare enim prudentiam & diligentiam ſignat in ſcriptura. Et ideo *virgines illæ in ſcriptura prudentes dicuntur, quas Dominus vigilantes, & paratas inuenit,* ſicut dicitur Matt. 25. Prælati enim debent eſſe ſicut piſces, de quibus dicit Auic. quod rariſſime dormiunt, imò (vt communiter) ſemper vigilant, & hoc exinde poteſt perpendi, quia nunquam claudunt palpebras oculorum. Sic vere (chariſſimi) boni prælati debent in bonis actibus vigilare, & ad ſubditorum gubernationem, confirmationem, & inſtructionem totis affectibus laborare. Raro enim debent dormire per deſidiam & torporem, nec vnquam debent oculos cordis claudere per ignorantiam, ſed ſemper vigilare per diligentiam, & prudentiam. Vnde 1. Theſſ. 5. *Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſimus ſobrij* Vbi aduerte, quod vigilia, i. e. diligentia ſeu prudentia prælatorum debet abdicare torporem (Non dormiamus inquit) vendicare laborem [Vigilemus inquit] temperare dulcorem [ſobrij inquit ſimus.] Iſta proculdubio ſunt cōtra multos, quia reuera inter Eccleſiaſticos, & prælatos pauci quandoque inueniuntur diligentes, multi negligentes, multi dormientes, pauci vigilantes, multi ignorantes, pauci ſapiētes. Et ideo iſti ſunt ſimiles fatuis virginib. quæ dormierunt & paratæ non fuerunt, i. cum ſponſo ad cœleſtes nuptias non intrauerunt. Vigilet ergo prælatus, quia ſicut dicitur Luc. 12. *Beatus ille ſeruus, quem cum venerit Dominus eius inuenerit vigilantem.* Iſti ergo debent vigilare ad omnium conſeruationem, ad cœleſtium contemplationem, ad ſtudij executionē, ad damnatorum præſeruationem. De primo dicitur Luc. 12. *Si ſciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtiq; & non ſineret perfodi domum ſuam.* De ſecundo dicitur in Pſ. *Deus Deus meus ad te de luce vigilo.* De tertio dicitur Eccl. 31. *Vigilia honeſtatis tabefaciet carnes* De vltimo dicitur Luc. 2. *Paſtores erant in regione eadem vigilantes, cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum.* Et ſic igitur patet, quod ſi iſti ſuos volunt debite confirmare, ipſi debent

Vigilare vt {Paſtores, | Doctores, | Aſtrorum contemplatores, | Hoſtium ſpeculatores.}

De iſtis ergo dicitur 1. Mach. 14. *Confirmauit humiles populi* Iob 4. *Ecce docuiſti plurimos & vigilantes confirmauerunt manus tuæ, & genua trementia roboraſti.* Patet ergo, quod pro ea confirmatione faciendi prælati debent habere prudentiæ limpitudinem.

F ¶Tertio dico, quod iſti debent habere clementiæ plenitudinem, quod oſtenditur cum dicitur, cōfirma reliqua, quæ moritura erant Iſta enim eſt clementia maxima, ſcilicet, morituris, id eſt, miſeris, debilibus, & peccatoribus ſubuenire. Vnde Prou. 24. *Libera eos, qui ducuntur ad mortem.* Iſtud tamen eſt contra multos prælatos, qui reuera morituros, id eſt, debiles & infirmos non ſuſtinent, nec confirmant, ſed magis tribulant & confundunt, peiores leonibus, qui pueris, mulieribus, & proſtratis tanquam perſonis miſerabilibus, & ſe defendere nequentibus parcere ſunt conſueti. Iſti vero talibus perſonis pauperibus & debilibus plus, quā cæteris ſunt infeſti. Figurati 1. Reg. 15. in Saul & in exercitu eius, *qui pinguioribus Amalech pepercerunt, & quicquid vile, & reprobum fuit, demoliti fuerunt,* quia pro certo iſti parcunt pinguioribus, id eſt, ditioribus viles autem & reprobos demoliuntur, tribulant & prædantur: non ſic ergo, ſed habeant prælati

Clementiam ad compatiendum,
Prudentiam ad diſcurrendum,
Conſtantiam ad perſeuerandum.

¶Et ſic pro certo bene poterunt ſubditos confirmare, & tam temporaliter, quam ſpiritualiter roborare, & ad eos dirigatur illud, quod fuit dictum Petro Luc. 22. *& tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Et illud 2. Par. 8. *Confirma verbum, & viriliter age, &c.* Hæc de confirmatione ſufficiant, &c. Vide infr. de firmitate, & de ſtabilitate.

Confiteri.

Nota, quod confiteri idem eſt, quod complete A fateri, id eſt, recognoſcere, & integre reuelare. Et accipitur confeſſio

Quandoque pro {gratiarum actione, | cuiuſcunque veritatis recognitione, | ſacramentali purificatione.}

¶Signat ergo confeſſio laudis glorificationem. Et ſic dicitur in Pſalm. 70. *Confitebor tibi in vaſis pſalmi veritatem tuam Deus: pſallam tibi in cithara ſanctus Iſrael.*

¶Item ſignat cuiuſcunq; veritatis recognitionem. vnde Heb. 4. *Teneamus ſpei noſtræ confeſſionem.*

¶Item ſignat peccatorum ſacramentalem reuelationem, vnde Prou. 14. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur in terra: Qui autē confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.* Sic ergo videmus, quod apoſtema aperitur, vt corruptis humoribus defluentibus ſanitas recuperetur, ſic vere corda noſtra debemus aperire & reuelare, & corruptionem peccatorum emittere per confeſſionem, vt ſanitas ſpiritualis recuperetur per gratię & veniæ reſtitutionem. Ideo dicebat ipſe Pſ. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino.*

¶Vbi aduerte, quod in confeſſione debent eſſe iſta quinque B ſcilicet

Sagacitas deliberatiua [Dixi inquit & propoſui & deliberaui]
Integritas accumulatiua [Confitebor, id eſt, complete fatebor]
Veracitas contrariatiua [Aduerſum me ſcil. me ipſum accuſando]
Virilitas ſordis expulſiua [Iniuſtitiam meam, quæ ſcil. debet expelli]
Deitas pacificatiua [Domino inquit, cuius ſcil. maieſtas debet pacificari]

¶Confiteamur ergo [chariſſimi] ſagaciter deliberando [Dixi inquit, i. e. deliberaui] Sicut enim dicit Plin. apes valde diligunt munditiam, & ideo fæces ſuas in vno loco aggregant & reponunt, & tandem ipſas eijciunt & expellūt. Sic vere [chariſſimi] nos primo debemus per longam deliberationem ſordes defectuum noſtrorum in vno loco conſcientiæ noſtræ, ſcilicet, in memoria aggregare, & tandem ipſas per confeſſionem eijcere, & à nobis penitus abdicare. Munditiam. n. debemus diligere. Et ideo cum præcedenti deliberatione debemus à nobis vitia abdicare, iuxta illud Eſa. 1. *Lauamini, mundi eſtote, auferte mala cogitationum veſtrarum.* Iſta autem deliberatio oſtenditur cum dicitur. Dixi. i. deliberaui & decreui. Vnde Pſalm. *Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax.* Et Eſa. 38. *Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.* Deliberatio enim in omni actu neceſſaria eſt, quia ſecundum quod dixit Senec. *Longa belli præparatio celerem facit victoriam,* & Socrates dixit: *Diu delibera, cito facito.* Diu ergo in conſcientia tua diſcute, & poſt cito tua crimina confiteare. Vnde Pſal. *Cogitatio hominis confitebitur tibi.* Confiteamur ergo ſagaciter deliberando. Dixit inquit Dan. 11. *Oraui Dominum & confeſſus ſum, & dixi.*

¶Secundo confiteamur integriter nos reuelando, quod o- C ſtenditur cum dicitur confitebor, i. complete fatebor. Nihil. n. debet retineri, ſed totum integraliter reuelari. Vnde Pſ. *Confitebor Domino in toto corde meo* Infirmitas enim non ſanatur niſi cauſæ totales, & principales eiuſdē totaliter excludantur. Regnum etiam non efficitur pacificum niſi omnes hoſtes regni integraliter expellantur. Domus etiam non efficitur munda, niſi integre cunctis ſordibus emundetur. Sic pro certo conſcientia noſtra non efficitur munda, pacifica, ſeu ſana, niſi à cunctis vitijs expietur. Peccata enim ſunt recte

Sicut {ſordes inficientes, | hoſtes inquietantes, | ſerpentes inuenenantes.}

Et ideo propter periculum iſta debent integre expelli, cum ſc. vnum ſolum peccatum mortale pœnam æternam inducat. Cōfitebor ergo Pſalm. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi.* Debemus ergo confiteri integraliter nos reuelando.

¶Tertio dico, quod confiteri debemus actualiter nos accu- D ſando, quod oſtenditur, cum dicitur aduerſum me. Homo enim in confeſſione

Non debet {Allegare pro ſe, ſed contra ſe, | Se excuſare, ſed accuſare, | Se iuſtificare, ſed condemnare.}

Quia

Digitized by Google

Quia ſicut dicitur Prou. 18. *Iuſtus prior accuſator ſui eſt.* Caſtor. n. timens periculum incurrere propter virilia, ſolet aduerſum ſeipſum inſurgere, & ipſa proprijs dentibus detruncare. Lupus etiam pedem ſuum, qui dum de nocte ad prædã vadit, facit ſtrepitum, ſolet mordere, eo quod periculum ſibi per ipſum poterit imminere, ſicut dicit Plin. Sic pro certo (chariſſimi) quia pudibunda mentis noſtræ, ſc. vitia & peccata, poſſunt æternæ mortis periculi cauſã eſſe, ideo aduerſus nos debemus in confeſſione conſurgere, & noſipſos apud Deum & ſacerdotem accuſare, & ipſa cum dentibus. i. in confeſſione ſermonib. à nobis abſcindere, & truncare. Aduerſum me ergo. Vnde Hier. 2. *Aduerſum peccatum repugnantes.* Vnde Ioſ. 7. *Confitere mihi, & indica quid feceris.* Confiteamur ergo nos actualiter accuſando.

E ¶ Quarto dico, quod confiteri debemus culpas verbaliter recitando (Iniuſtitiam inquit meam) iniuſtitias enim & peccata noſtra debemus exprimere, non virtutes, ſicut faciunt quidã fatui, qui magis in confeſſione faciunt mentionem de ſuis virtutibus, quam de ſuis criminibus. Dicunt. n. bona, quæ fecerũt, non crimina, quæ commiſerũt. Et iſti ſunt fatui, quia confeſſio fuit inſtituta pro dicendis malis & non bonis. Medicinæ. n. fiunt ad euacuandum malos humores, & non bonos, quia ſi medicina humores expelleret bonos, & malos in corpore dimitteret, procul dubio non ſanitatem, ſed mortem inferret. Sic vere (chariſſimi) medicina confeſſionis ad hoc inſtituta fuit, vt corrupti humores peccatorum per eam expellãtur, non vt boni humores, ſcil. gratiæ & virtutes, per ipſam alijs propalentur, quia vere ſi in confeſſione bona, & non mala dicãtur, mors ſpiritualis, & non ſanitas ſubſequeretur. Dicamus ergo iniuſtitias noſtras, i. peccata. Vnde Pſal. *Propter iniuſtitias ſuas humiliati ſunt* Neem. 9. *Confitebantur peccata ſua & patrum ſuorum.* Confiteamur ergo culpas verbaliter recitando.

F ¶ Quinto debemus confiteri verba ſagaciter ordinãdo, quia ſc. Domino debemus confiteri vel eius vicario, pro eius offenſa pacificanda. Ille. n. cui eſt facta iniuria, debet recognoſci, & ſibi debet fieri emenda. Solſequium. n. ſoli aperitur, & non lunæ. Conchylia etiam rori ſe aperiunt, & non calori. Sic vere (chariſſimi) domino, cui ſore fecimus, debemus defectus noſtros recognoſcere, & nos ei, & eius vicario per confeſſionem aperire Domino inquit Pſalm. *Confitebor tibi Domine quoniam iratus es mihi.* Iſtud tamen eſt contra multos, qui non confitentur Domino, ſed mundo, ſicut ſunt illi, qui de ſuis criminibus gloriantur, & qui ipſa iactando omnibus confitentur. Quod [illegible] eſt contra naturã. Cattus enim ſtercora ſua, ne fœteant, abſcondit, naturaliter etiam pudibunda animalium, & caudis, & quibuſdam tunicculis operiuntur. In tantum etiam diligit natura verecundiam, quod ſecundum Plin. & Solinum, ſi mulier ſubmerſa fuerit, inuenietur facie verſa ad aquam, ad verecundiam ſui ſexus occultandam, cuius vt dicit, contrarium eſt de viro. Iſti autem omni verecundia poſtpoſita, peiores animalibus, verecunda delicta ſua cunctis imprudenter reuelant, & quod peius eſt, de eis gloriantur Eſa. 3. *Peccata ſua ſicut Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt.* Non ſic ergo, ſed fiat confeſſio cum

Debita ordinatione, quia Domino, non alij,
Culparum enarratione, quia iniuſtitiam, non virtutem,
Noſtrimet accuſatione, quia aduerſum me, non pro me,
Integra cognitione, quia confiteri, i. complete fateri,
Prudenti meditatione, quia dixi, id eſt, deliberaui, &c.

In tabula inuenies titulos infinitos, in quibus facio mentionem de confeſſione. Vide ibi.

A **Conflare.** Nota, quod conflare literaliter ſumitur pro ſimul flare, cõgregare inuicem, vel miſcere & maxime pro mixtione pecuniæ vel metalli, quæ in igne ſolet fieri reſoluendo, ita quod flatus eſt neceſſarius ad ignem conflatiuũ accendendum, &c. Vnde Ezech. 22. *Conflabo vos & congregabo, & ſuccendam in igne & conflabimini in medio fornacis, &c.* Igitur dicam, quod per conflaturam intelligitur

De iuſtitia, quæ pœnas accendit,
Ficta fallacia, quæ vanos extendit,
Vera prudentia, quæ purum oſtendit.

Prima conflatura ſolet grauare, quando ſ. Deus conflat, comburit & punit malos, quod potiſſime fiet in iudicio. In igne. n. tribulationis, in rigore diuinæ iuſtitiæ, boni purgantur Iob 28. *Auro locus eſt in quo conflatur.* Ibidem etiam mali conſumuntur, & examinantur Hier. 7. & Hiere. 42. *Conflabitur indignatio mea ſuper vos, cum ingreſſi fueritis Aegyptum.* Secunda conflatura ſolet palliare, & iſta eſt conflatura hypocriſis, quæ aliud oſtendit, quam ſit res. Conflando enim fiunt Idola, imagines, & figuræ, quæ vanæ eſſe dicuntur, quia prætendunt aliud, quam exiſtant. Videtur enim eſſe aurum, quod tamen eſt cuprum, &c. Sic hypocritæ videntur boni, cum realiter ſint mali. Vnde Deut. 28. & Exod. 4. *Maledictus homo, qui facit ſculptile & conflatile.* Sculptile dicitur imago de ligno vel de lapide, quæ fit ſculpendo. Conflatile vero dicitur de cupro vel metallo, quod fit conflando. Tertia cõflatura ſolet probare, ſcil. conflatura prudentiæ, quæ ſcil. dicta, & opera probat. Eccl. 28. *Aurum tuum, & argentum tuum conflata, & verbis tuis facito ſtateram, & ori tuo facito oſtia.* Et ſi vis, nota, quod conflatilia, id eſt, vani homines & hypocritæ, vel ipſa vana & inutilia mundi bona, quę flatu fortunæ variantur & formantur nullaque ſoliditate ſtabiliuntur, carent valore, ſcatent horrore, nec pollent honore. Quod valore careant patet Eſa. 44. vbi dicitur quod *conflatile ad nihil aliud eſt vtile.* Item quod fœtore ſeu horrore ſcateant, patet Eſa. 30. vbi dicitur. *Contaminabis veſtimentum conflatilis auri tui.* q. d. Iſta ſunt contaminata, & immunda. Item quod honorem non habeant patet Nau. 1. vbi dicitur ſic. *Conflatile ponam ſepulchrum tuum, quia inhonoratus es.* Et ideo dicitur Leu. 19. *Nolite conuerti ad idola, nec deos conflatiles faciatis vobis.* q. d. Tales non ſunt digni, quod dij, id eſt, honorabiles iudicentur, nec quod ab hominibus colantur, aut adorentur. Quamuis pro certo multi ſunt hodie fatui, qui tales propter hypocriſim honorant, & eos quaſi pro dijs adorant. Contra quos Eſai. 42. *Confundantur confuſione, qui confidunt in ſculptili, qui dicunt conflatili, vos dij noſtri.*

Confortare. Nota, quod confortare quandoque ſumitur pro fortificare, vel pro ſtabilire, ſicut Eſ. 41. A
de idolo, & de fabro, ſeu factore eius dicitur. *Confortauit eũ clauis, vt non moueatur.* Et iſtud Act. 9. *Cum accepiſſet cibum, confortatus eſt*, i. corroboratus & fortificatus. Quandoq; vero (vt communiter) accipitur pro conſolari Pſ. *Confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* Et illud Luc. 22. *Apparuit ei Angelus de cælo confortans eũ.*

¶ Dicamus igitur, quod in ſcriptura inuenitur multiplex confortatio, conſolatio, ſeu corroboratio, quia ſ. confortat B

Mundus inaniter ſuos ſtabiliens,
Diabolus fallaciter ſtultos alliciens,
Iuſtus benigniter ſuos proficiens,
Chriſtus fertiliter ſuos reficiens.

Mundi confortatio deficit, & non durat, ſicut ad literam patet de mundi proſperis, & de illis, qui in eis confortantur, qui ceſſant, & pereunt in inſtanti Iob 21. *Quare, inquit, impij viuunt ſubleuati ſunt confortatiq; diuitijs.* Sequitur. *Ducunt in bonis dies ſuos. & in puncto ad infernum deſcendunt.* Confortatio diaboli inficit & indurat. Conſtat. n. quod per confortationem diabolicam, quam facit interius per fatuam ſpei immiſſionem, vel exterius per adulatorum, & hæreticorum deceptionem & allocutionẽ mens auditorum inficitur, & in vitijs etiam induratur. Vnde adulatoribus loquitur Dominus Ezech. 13. dicens. *Væ qui conſuunt puluillos ſub omni cubito, & faciunt ceruicalia ſub capitibus vniuerſæ ætatis ad capiendas animas.* Sequitur. *Confortaſti manus impij, vt non conuerteretur a via ſua mala, & viueret.* Inuehe bene, & expone contra adulatores, & falſos prædicatores, &c.

¶ Confortatio viri iuſti proficit, & ſecurat. Iuſtus. n. ſiue ſit C
prælatus ſiue priuatus, ſic ſolet alios & maxime deſolatos & pauperes conſolare, & confortare. Vnde Iob dictum fuit 4. *Ecce docuiſti plurimos & vacillantes confirmauerunt manus tuæ. & genua trementia confortaſti.* Iuſtus. n. eſt ſicut Angelus bonus de quo dicunt doctores, quod dato, quod in principio apparitionis ſtupefaciat, & contriſtet, in fine tamen lætificat & confortat. Sic iuſtus, & maxime prælati, & prædicatores dato, quod in principio contriſtent per correctionem & reprehenſionem, in fine tamen debent confortare per dulcem conſolationem. Figura Dan. 10. dicitur *Tetigit me quaſi viſio hominis, & confortauit me* Tetigit me inquit (ecce correctio) viſio hominis (ecce boni exempli datio) & confortauit me (ecce finalis.)

¶ Confortatio Dei reficit, & procurat. Deus enim confortat D
& corroborat mentes noſtras per gratiam in præſenti, & per gloriam in futuro. Margarita enim ſumme confortat, & valde proficit contra cordis tremorem & confortat cordialem paſſionem

Digitized by Google

ſionem. Sic lapis precioſus Chriſtus per gratiam cordibus humanis applicatus, ipſos ſumme confortat, & tremorem deſperationis, timoris, & turbationis tollit, & ſanat 2. ad Timoth. 2. *Confortare in gratia, quæ eſt in Chriſto*, quod potiſſime fiet in gloria quando anima confortabitur præſentialiter ab ipſo Deo 1. Regum 30. *Confortatus eſt Dauid in Domino Deo ſuo*. His igitur præmiſſis poſſum notare, quod Dei confortatio

Dat { Fortitudinem militantibus,
Certitudinem contemplantibus,
Celſitudinem imperantibus,
Quietudinem laborantibus.

Quod det militantibus fortitudinem patet. Nam nec martyres contra tyrannos, nec confeſſores contra vitia, nec virgines contra carnem, nec religioſi contra mundum, nec quilibet iuſti contra diabolum præualuiſſent, niſi à Domino confortati, & adiuti fuiſſent. Ioſuæ 1. *Confortare, & eſto robuſtus valde*. Et 1. Reg. 4. *Confortamini, & bellate* Col. 1. *In omni virtute confortati ſunt*, quaſi dicat, quod aliquis ſine tali confortatione non habet robur fortitudinis aut virtutis. Ideo quilibet talis poterat dicere illud Phil. 4. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*. Item quod talis confortatio dat contemplantibus, ſeu ſapientibus certitudinem, patet Luc. 2. vbi dicitur, quod *puer creſcebat, & confortabatur plenus ſapientia, & gratia Dei erat in illo*. Item quod dat imperantibus ſeu triumphantibus celſitudinem, ſcil. gloriæ, & honoris, potiſſime in patria, patet 2. Par. 1. *Confortatus eſt Salomon filius Dauid in regno*. Et in Pſalm. dicitur. *Nimis honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum*. Item quod det laborantib. quietudinem, patet Geneſ. 48. vbi de Iacob ſenio fatigato dicitur, quod *veniente ad ſe Ioſeph, confortatus ſedit in lectulo*, quia ſ. quando Ioſeph. i. Chriſtus per gratiam, ſeu per gloriam accendit, tunc confortati quieſcimus, & in lectulo æternæ requiei ſedemus. Talis igitur confortatio eſt habenda, & totis viribus appetenda Ioſuæ 10. *Confortamini, & eſtote robuſti, &c.* Vide in tractatu horum verborum Conſolari, & Iuuare.

A **Confringere.** Vide in litera F. Et ſi vis, nota hic, quod in ſcriptura inuenitur multiplex confringere, videlicet

Confringere quod eſt { Prudentiæ,
Stultitiæ,
Iuſtitiæ,
Sæuitiæ,
Spurcitiæ,
Triſtitiæ.

Dicam igitur, quod eſt quædam confractio prudentiæ mali repreſſiua. Et iſta eſt illa, quæ quis ſit motus inordinatos in ſe & alijs confringere, & cauere. Et ſic dicitur Prou. 25. *Lingua mollis confringit duritiam*. Et 1. Reg. 24. *Confregit Dauid viros ſermonibus*, qui ſc. Saulem occidere geſtiebant. Item dico, quod eſt confractio ſtultitiæ boni deſtructiua. Et hæc eſt illa, qua quis confringit & diſſipat ſana conſilia & mandata, & ſic dicitur cuilibet fatuo & proteruo Hier. 2. *A ſæculo confregiſti iugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti non ſeruiam*. Item dico, quod eſt confractio iuſtitiæ, mali punitiua. Et iſta eſt qua bonus prælatus, vel Deus puniendo, & arguendo, & etiam tribulando ad finem, quod emendentur, confringit homines ceruicoſos Pſal. *Cornua peccatorum confringam* Leu. 15. *vas fictile, quod tetigit*, ſc. immunditia, *confringetur*. Cornua inquit, i. proteruitatem & ſuperbiam, quia ſc. confringenda, & deſtruenda ſunt vitia, non natura. Sicut de illo bono rege habetur 3. Reg. 15. quod *ipſe confregit ſimulachrum turpiſſimum*, ſ. Priapi, *& combuſſit in torrente Cedron*.

B ¶ Item dico, quod eſt confractio ſæuitiæ bonis nociua & iſta eſt illa, qua tyranni confringunt, & dilacerant pauperes, & debiles, vel in corpore vel in bonis. Et ideo tyrannis loquitur ſcriptura Amos 4. *Audite verbum Domini vaccæ pingues, quæ eſtis in monte Samariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes*. & tamen Dominus præcipit contrarium, ſcilicet, non quod homines frangantur, & tribulentur, ſed potius, quod fracti & miſeri conſolentur Eſa. 58. *Dimitte eos, qui confracti ſunt liberos, & omne onus dirumpe, frange eſurienti panem tuum, &c.* Ideo pius tribulatorum conſolator debet dicere illud Ezech. 34. *Quod perierat requiram, & quod abiectum erat reducam, quod confractum fuerat alligabo, quod pingue & forte cuſtodiam, & quod infirmum fuerat conſolidabo*, quæ etiam omnia debet facere prælatus, quantum ad illos, qui per vitia ſunt confracti. Item eſt confractio nequitiæ ſpurcitiæ mentis infectiua. Et iſta eſt illa, qua mens humana à diabolo confringitur, & à ſoliditate gratiæ deſtruitur, quando diuerſis vitijs maculatur, de qua Baruch. 6. *Vas hominis confractum inutile efficitur*. Et Eccl. 21. *Cor fatui quaſi vas confractum, & omnem ſapientiam non tenebit*. Vnde animæ peccatrici dicitur Ezech. 23. *Viſitaſti ſcelus adoleſcentiæ tuæ quando ſubacta ſunt in Aegypto vbera tua, confracta ſunt mammæ pubertatis tuæ*. De dæmonibus vero, & alijs corruptoribus dicitur Ezech. 24. *Illi dormierunt cum ea in adoleſcentia eius, & ipſi confregerunt mammas pubertatis illius*, ſcil. animæ peccatricis.

¶ Item eſt confractio triſtitiæ pœnæ inflictiua, & iſta eſt illa, C qua Deus malos punit, & frangit per præſentem tribulationem, & per futuram damnationem. Et iſto modo (vt communiter) ſumitur confractio in ſcriptura. Vnde in Pſ. *Deus confringet capita inimicorum ſuorum, verticem capilli perambulantium in delictis ſuis*. Deus enim per ſuos executores, ſcil. dæmones & tyrannos, qui ſcil. ſunt executores diuinæ iuſtitiæ, ſolet tales confringere, & confringendos ipſos ſuis executoribus committere, atque dare. Aquila enim volens tortucam raptam in mari comedere, ſolet eam, vt frangatur ab alto demittere, vt ſic cadendo confractam poſſit facilius deuorare. Vnde dicit Plin. 10. c. 3. quod dum Æſchylus poëta caluus diſcoopetto capite iuxta mare ſpatiaretur; Aquila, quæ raptam tortucam duriſſima teſta obductam alte leuarat, credens album caput poëtæ fore lapidem, tortucam deſuper, vt frangeretur cadere permiſit, quæ cadens philoſophum occidit. Sic vere Aquila Deus vel per ſe vel per dæmones ſolet tortucas cum dura teſta, id eſt, malos obſtinatos, vel etiam malos diuites & teſta diuitiarum munitos, qui nunc non timent aliquem ictum de alto ſtatu, vbi nunc ſunt, dimittere labi, vt per mortem æternam & temporalem, vt per infortunia confracti, poſſint ab alijs, id eſt, ab amicis remanentibus quantum ad ſubſtantiam, per vermes quantum ad carnem, per dæmones quantum ad animam deuorari Iob 39. *Auferetur ab impijs lux ſua, & brachium excelſum confringetur*. Figurati in mari, de quo dicit Dominus ibid. Iob 38. *Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem & oſtia, & dixi, huc uſque venies, & non procedes amplius & hic confringes tumentes fluctus tuos*. Iſti .n. ſunt mare fluctuoſum per ſuperbiam, quibus ſtatutus eſt terminus, quem prætertire non poterunt, ſcil. tempus vitæ, vſquequo cum peruenerint, neceſſe habent per mortem confringi & tumor, & fluctus ſuæ ſuperbiæ tenuari. Quod etiam figuratum eſt in nauibus Ioſaphat regis Iuda, quæ in mari paratæ erant ad nauigandum, vt irent in Ophir pro auro apportando, ſicut dicitur 3. Reg. 22. & in Aſiongaber ſunt contractæ, ſic iſti, qui more nauium inſtabiles, vento vanitatis ducuntur, dum ad aurum acquirendum inhiant, & ad hoc per mare mundi ſolicite currunt & nauigant in Aſiongaber, quod interpretatur faciens mærentes colles ſublimes, i. in morte, quæ ſuperbis & ſublimibus dat mœrorem, ſubito confringuntur, & in profundum barathri ſubmerguntur. Vnde Dominus de talibus dicit in Pſal. *Confringam eos, nec poterunt ſtare, cadent ſubtus pedes meos*.

¶ Notabo igitur, quod multa genera hominum tam tempo- D raliter, quam æternaliter confringuntur, videlicet

Malitiæ ſqualore liuidi,
Luxuriæ fœtore putridi,
Superbiæ fulgore tumidi,
Sæuitiæ cruore rapidi,
Potentiæ vigore rigidi,
Excellentiæ honore fulgidi,
Ignorantiæ errore ſtolidi,
Auaritiæ ardore feruidi.

¶ Dico igitur primo, quod confringentur à Deo viri malitioſi, qui figurantur in ſerpente, qui *erat callidior cæteris terræ animantibus*, ſicut dicitur Gen. 3. Vnde de Rege Ezechia dicitur 4. Reg. 18. quod *ipſe confregit ſerpentem æneum, cui populus ſacrificabat*. Sic Deus confringet tales, qui tunc à populis honorantur. Item confringentur viri luxurioſi. Vnde de Aſa rege Iuda, id eſt, de Chriſto dicitur illud præmiſſum 3. Reg. 15. quod *ipſe confregit idolum turpiſſimum*, ſcilicet idolum Priapi, quod pingebatur cum maximo membro virili. Item confringētur ſuperbi, atq; pompoſi, figurati in altis Cedris Libani, de quibus dicitur in Pſalm. *Vox Domini confringentis Cedros, & confringet Dominus Cedros Libani*. Item confringentur crudeles, & furioſi Pſal. *Molas leonum confringet Dominus*. Item potentes & rigoroſi Pſalm. *Ibi confregit potentias, arcum, ſcutum, gladium, & bellum*. Item excellentes & glorioſi Pſ. *Confregit in die iræ ſuæ reges*. Item ignorantes, & obliuioſi, de qui-

Digitized by Google

de quibus Deut.7. *Confringite ſtatuas, lucoſque ſuccidite, ſtatua & lucus vmbroſus ſine luce, ignorantes deſignant.* Item auari ſeu ardentes & ambitioſi figurati in dracone, qui ſpirat ignem Pſ. *Tu confregiſti capita draconis, dediſti eum eſcam populo Aethiopum.* Tales igitur à Deo confringentur, & in æterno præcipitio deſtruentur Pſal. *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringet eos* Sufficit.

Confugere. Vide expoſitionem verbi fugare.

A **Confundere. Confuſio.** Nota, quod confuſio vocaliter idem eſt, quod mixtio, & maxime ſicut videmus, quod metalla liquefacta ſimul mixta, ita confunduntur & vniuntur, quod vnum ab alio non cognoſcitur. Vnde confuſio idem eſt, quod indiſtincta permixtio. Moraliter tamen confuſio accipitur dupliciter in ſcriptura. Accipitur enim quandoque pro deſtructionis horrore, quandoq; pro verecundiæ pudore.

¶ Primo modo dicitur Iob 40. *Reſpice omnes ſuperbos, & confunde eos* De ſecundo autem modo dicitur 1.Eſd.9. *Confundor leuare faciem meam*, & in Pſalm. *Confuſio faciei meæ cooperuit me.* De bona autem confuſione, qua quis confunditur deliquiſſe, & de mala, qua quis erubeſcit confiteri, & dicere mala ſua, poteſt dici illud Eccl.4. *Eſt confuſio adducens ignorantiam, & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam* de qua etiam dicitur Hier. 6. *Confuſione non ſunt confuſi, erubeſcere neſcierunt* ſc. proterui & obſtinati. Quia igitur vtroque modo pro maiori parte confuſio ſignat in malo, poſſumus diſtinguere, quod eſt confuſio valde

Vitioſa,
Tædioſa,
Doloroſa.

B ¶ Prima eſt deceptoria, & iſta confuſio illorum eſt, qui confunduntur confiteri peccata ſua, vel ſuas miſerias & neceſſitates alijs explicare. Eccl.4. *Non confundaris dicere verum.*

¶ Secunda eſt confuſio deriſoria, & iſta eſt confuſio, qua Deus confundit in hoc ſæculo peccatores, qui ſc. confunduntur, i.e. deridentur, quando ſuis malis deſiderijs defraudantur, vnde in Pſ. *Confuſi ſunt quoniam Deus ſpreuit eos.*

¶ Tertia eſt confuſio damnatoria, & iſta eſt illa, qua peccatores in inferno deſtruuntur, confunduntur erubeſcunt, & deridentur. vnde Abdias. *Operiet te confuſio, & peribis.*

C ¶ Dicam igitur, quod mali confuſione, verecundia, ignominia, & opprobrio digni ſunt in quantum ſine confuſione & verecundia, in præſenti delinquunt. Nam ſicut homo valde confunditur quando

Deponitur à ſtatu præeminenti,
Exuitur à veſte contingenti,
Deluditur à turba circumſtanti,
Reprehenditur de verbo non decenti;

Item quando

Deprehenditur in culpa præſenti,
Recluditur in antro fœtenti,
Coniungitur genti non ingenti,
Superatur ſeu vincitur ab hoſte non valenti,
Compellitur fore par egenti,
Suſpenditur in cruce patenti,
Aſſiſtitur iudici potenti.

Sic vere dico, quod mali finaliter confundi poterunt, & debebunt, ſc. in inferno & poſt mortem, quia perdent ſtatum & gloriam Eccl.3. *Non eſt tibi gloria, ſed confuſio.* Item quia perdent rerum ſubſtantiam, quia ſc. modo ſunt induti, vel etiam quia perdent excuſationum malitiam quæ ipſos modo cooperit ſicut veſtis. Vnde animæ damnatæ dicitur Ezech.16. *Vidi te conculcatã in ſanguine tuo* Sequitur. *Et eras nuda & confuſione plena*, quia perdent honeſtæ ſocietatis decẽtiam. Maxime .n. confunditur homo, qui conſueuit ſedere cum principib. quando neceſſe habet eſſe cum garcionibus, ſicut iſti in Inferno cum damnatis vilibus & dæmonibus Eſa.30. *Omnes confuſi ſunt ſuper populo, qui eis prodeſſe non potuit.* Item quia incurrent indignæ deriſionis moleſtiam Daniel.4. *Facti ſumus confuſio & opprobrium.* Item quia arguentur propter mendacis locutionis fallaciam Prou.10. *Os autem ſtulti confuſioni proximum eſt.* Item quia probabuntur habere criminis & nequitiæ præſentiam Hier. 2. *Quomodo fur quando deprehenditur, ſic confuſi ſunt domus Iſrael.* Item quia ſuperabunt, atq; vincẽtur per hoſtis inepti potentiam. Magna .n. confuſio eſt vinci à minus potentĩ. Diabolus autem, & caro minus poſſunt, quam homo, quia non vincunt niſi volentem. Ideo Hier. 48. dicitur. *Confuſus eſt Moab, quia contritus eſt.* Itẽ quia impellentur ad ſummam egeſtatem & inopiam Magna enim confuſio eſt diuiti; quando per infortunia compellitur mendicare. Iſti autem bonis omnibus indigebunt Eſa.65. *Serui mei comedent, & vos eſurietis.* Sequitur. *Serui mei lætabuntur, & vos confundemini.* Item quia includentur in carceris ſpurcitia Ezech.32. *Portabunt confuſionem ſuam cum his, qui deſcenderunt in lacum.* Item quia ſiſtentur ad ſummi iudicis præſentiam. Magna .n. confuſio eſt præſentari coram iudice punituro. Sic coram Chriſto iudicaturo: Vnde de peccatore tali iudici præſentato dicitur Hierem.48. *Deiecit ceruicem Moab, & confuſus eſt.* Item quia ſuſpendentur ad infernalis patibuli duritiã. Vnde de finali confuſione animæ damnatę dicitur Hier.50. *Capta eſt Babylon, confuſus eſt Bel, victus eſt Marodach, confuſa ſunt omnia ſculptilia eorum, ſuperata ſunt idola eorum, quoniã aſcendet contra eam gens ab Aquilone, quæ ponet terram eius in ſolitudinẽ* Babylon interpretatur transferens, & ſignat auaros, qui ad ſe transferunt quicquid poſſunt. Marodach interpretatur amare contritus, & ſignat inuidos, qui ſemper ſunt in amaritudine, & dolore. Bel interpretatur vetuſtus, & ſignat obſtinatos, qui in vitijs antiquantur. Sculptilia autẽ ſignant hypocritas, qui fictione formantur, & diuerſis morib. figurantur. Idola v. auro veſtita; quæ à fatuis honorantur, ſignant diuites & ſuperbos præ cæteris aureos, & honoratos. Sed quid pro certo oẽs iſti finaliter cõfundentur, & ab Aquilonari gente, i. à dæmonibus vaſtabũtur, & ſuperabuntur, & deſtruẽtur, dicentes illud Hier.9. *Vaſtati ſumus & confuſi vehementer.* Et nota ſi vis, quod iſtam confuſionem

Superbi & ambitioſi, (incurrent videl.
Immundi & luxurioſi;
Detractores & inuidioſi,
Mundi ſapientes & malitioſi.

De ſuperbis dicitur Hier. 6. *Confuſi ſunt quia abominationem fecerunt.* Item in Pſ. *Confundantur ſuperbi, quia in &c.* De luxurioſis dicitur Amos 1. *Conteram tenentem ſceptrum de domo voluptatis & luxuriæ* De detractoribus dicitur in Pſal. *Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ.* De malitioſis v. ſapientib. dicitur Hier.8. *Confuſi ſunt ſapientes, perterriti, & capti ſunt.* & ſic patet de confundere Vide infr. de erubeſcere & verecũdia, & deſtructione &c.

Congregare. Congregatio. Nota, quod congregare eſt idem, quod in ſimul aggregare, & ſignat plurium diſtinctorum in ſimul vnionem. Et ſignat congregatio rerum congregationem & coniunctionem animorum. Et ideo ſignat ſocietatem. Poſſumus ergo diſtinguere quadruplex genus congregationis. Eſt enim A

Congregatio { Virtuoſa, Vitioſa, Gaudioſa, Doloroſa,

Prima eſt perfectorum;
Secunda eſt communitas peccatorum;
Tertia eſt religio beatorum,
Quarta eſt collectio reproborum:

Primo ergo modo congregantur perfecti, qui ſcil. ſemper ſunt in ſociali congregatione, amore & dilectione 1.Par.13. *Congregauit Dauid vniuerſum Iſrael.*

¶ Secundo modo congregantur infecti, qui ſcil. congregant ſe, aſſociant, & vniunt ad nocendum bonis. Vnde 1. Reg.28. *Congregauerunt Philiſthijm agmina ſua.* Quod maxime pertinet ad conſpiratores, & detractores, & malitioſos machinatores; qui congregationes faciunt contra bonos. Similes enim ſunt Eſſedonibus qui ſecundum Soli. congregabant amicos ad paſtũ mortuorum carnes, & viſcera comedenda. Sic tales complices ſuos congregant ad alios detractorie, vel rapaciter deuorandũ, & maxime ad parentes proprios, i. prælatos & ſuperiores, nec non benefactores mordendum, & infeſtandum Iud.6. & 7. *Madian, & Amalech, & Orientalis populi congregati ſunt ſimul*: ſuper contra filios Iſrael.

¶ Tertio modo congregantur beati, qui ſcil. in beata ſocietate & beatorum Angelorum collegio ſunt ſuperius congregati. Matt.13. *Triticum congregate in horreum meũ.* & Mar.13. dicitur, quod *Dominus congregabit electos à quatuor plagis terræ.* Quarto autẽ modo congregantur damnati qui ſc. in collegio inferni cũ dæmonibus congregantur. Vnde Eſa. 24. *Congregabuntur congregatione vnius faſcis in lacum & claudentur ibi in carcere* Et Hier.12. *Congrega impios quaſi gregem ad victimam, & ſanctifica eos in die occiſionis.*

¶ De morali ergo cõgregatione, vnitate & ſocietate poſſumus dicere;

Digitized by Google

dicere, quod ſicut videmus, quod in corpore diuerſa membra vniuntur & in ſimul congregantur, tantoq; naturali nexu iunguntur, quod vnumquodque id, quod alterius eſt, ſiue id fuerit bonum, ſiue malum ſuum eſſe reputat, ſic (chariſſimi) in corpore religionis ſeu Eccleſiæ nos qui naturaliter ſumus diuerſi, ſc. diuerſarum conditionum, regionum, & complexionum, debemus fieri vnum, & inſimul coniungi, & congregari per amicitiam & dilectionem, & hoc ita intrinſece & perfecte, quod bonum vel malum alterius debet ſuum quilibet reputare. Bonum dico congaudendo, & malum compatiendo, quia ſecundum Apoſtolum 1. Cor. 12. *Si quid patietur vnum membrum, compatiuntur omnia membra* Rom. 12. *Multi vnum corpus ſumus in Chriſto.* Sicut etiam videmus, quod corpora nobiliora habitant in congregatione, ſicut patet de ſtellis, quæ in firmamento cœli ſunt à Domino locatæ, ſic vere, ſi nos volumus eſſe nobiles, ſtellei, & perfecti, in congregatione, ſocietate & dilectione debemus viuere, & ſimul per vnitatem & amicitiam habitare. Vnde Gen. 1. *Congregentur aquæ quæ ſub cœlo ſunt in locum vnum.*

B ¶ In quibus verbis aduerte, quod illi, qui in congregatione volunt, & habent viuere, debent eſſe

Communiter conuiuentes,
Benigniter influentes,
Humiliter obedientes,
Sinceriter diligentes.

Primum probat adunatio (congregentur) ſecundum vndatio (aquæ) tertium ſubiugatio (ſub cœlo) & quartum colligatio (in locum vnum.) Conuiuamus ergo in ſocietate, influamus cum pietate, obediamus cum humilitate, & diligamus cum vnitate.

C ¶ Primo ergo dico, quod nos debemus communicare per ſocietatem, quod oſtenditur cum dicitur congregentur. Congregatio enim ſocietatem deſignat. Sicut enim videmus, quod animalia manſueta ad vſum humanũ vtilia, in ſocietate & congregatione viuunt, ita quod (vt communiter) pacem habent, ſic quod alter ab altero, nec læditur, nec grauatur, ſicut patet de ouibus, de ceruis, de anſeribus, & columbis. ſic vere ſi nos pacifici fuerimus & quieti in ſocietate & congregatione amoris & ſoliditatis debemus viuere, & per amorem & concordiam inuicem habitare, pacem inter nos debemus habere, & alter alteri non nocere. Nam

Animalia & { Vtiliora, Sagaciora, Potentiora.

Solent in cõgregatione viuere & inter ſe pacifice ab altero habitare. De animalibus ſagacibus exemplum habemus in formicis, quarum prudentiam humana ratio vix attingit, quæ in congregatione habitant & moriuntur. De talibus etiam animalibus exemplum habemus in apibus, quarum vtilitas cætera animalia antecellit, quæ tamen in congregatione viuere ſunt conſuetæ. De animalib. etiam fortibus & potentibus exemplũ poſſumus accipere in elephantibus, quorum quantitas & poteſtas cæteris animalibus antefertur, qui tamen in ſocietate habitant & verſantur. Sic pro certo (chariſſimi) ſi nos volumus eſſe formicæ per ſagacitatem, apes per vtilitatem, elephantes per nobilitatem, & ſtrenuitatem, nos pro certo debemus in congregatione viuere per vitæ comitatem, per ſocialem charitatem. Vnde 2. Reg. 2. *Congregati ſunt filij Beniamin, & Abner, & conglobati ſunt in vnum cuneum.* Iſtam tamen regulam non ſequuntur hodie multi, quia pro certo, & in ſæculo, & in clauſtro ſunt hodie multi, qui in ſocietate & congregatione viuere dedignantur, & qui per morum ſingularitatem ab alijs diuiduntur, ſicut patet de crudelibus & ſuperbis, qui ſocietatem & communitatem aliorum refugiunt & contemnunt, ſimiles leonibus, ſeu lupis, qui gregatim non ambulant, ſed ſolitudinem diligunt, & frequentant. Iſtud videmus in religione & collegijs cæteris vniuerſis, quia pro certo (vt communiter) ſunt ſemper ibi aliqui partiales, & ab alijs ſingulares, qui bonum commune non diligunt, ſed ad bonum particulare plus intendunt. Non ſic (chariſſimi) ſed viuamus in ſocietate, & in congregatiua comitate. Congregemur ergo vt milites ſimul prȩliantes, vt diuites ſimul feſtiuantes, vt ſcholares ſimul addiſcentes, vt pauperes ſimul mẽdicantes. Debemus ergo cõgregari, vt milites ad ſimul præliandum. Neem. 4. *Congregati ſunt, vt pugnarent.* Item congregemur, vt diuites ad feſtiuandum. Vnde 2. Eſdræ 9. *Congregati ſunt vniuerſi in Hieruſalem celebrare lætitiam.* Item cõgregemur, vt ſcholares ad diſcendum 1. Mac. 3. *Congregatus eſt conuentus, vt eſſent parati.* Item cõgregemur, vt pauperes ad mendicandũ. Vnde Iud. 11. *Congregati ſunt ad eum viri inopes*, quia pro certo (chariſſimi) ſicut videmus, quod milites cõgregantur circa ducem, ſcholares circa doctorem, pauperes circa diuitem, ſic nos debemus inuicem congregari per amicitiam & amorem erga omnium creatorem. vnde in Pſ. *Congregate illi ſanctos eius, qui ordi. teſt. eius.* Dico ergo, quod nos debemus communicare per ſocietatem.

D ¶ Secundo dico, quod nos debemus rorificare per benignitatem, quod oſtenditur cum dicitur aquæ. Sicut enim videmus quod aqua temperat feruida, virorat arida, fœcundat ſterilia, implet vacua & inania, ſic veri impij & miſericordes pauperum tribulatorum mitigant caliditatem, irrigant ariditatem, & fœcundant ſterilitatem, & implent vacuitatem. De talibus aquis dicitur in Pſ. *Stetit vnda fluens ſ. con. abyſ. in me. ma.* Vir enim pius dicitur vnda fluens, quia ſicut aqua non poteſt in ſe ſiſtere, imo ſemper habet fluere, & diſcurrere, quouſq; inuenerit aliquem locum baſſum & vacuum vbi ſiſtat, ſic vere viri miſericordes ſemper debent fluere & affluere per pietatem, quinimo etiam ſemper debent diſcurrere & laborare, vt aliquem locum vacuum, i. e. aliquem pauperem inueniant, quem ſuis beneficijs impleant & fȩcundent Zach. 13. *Exibunt aquæ viuæ de Hieruſalem.* Sic reuera de multis videtur verificatum illud, quod dicitur in Pſ. 77. *Conuertit aquas eorum in ſanguinem, & imbres eorum, ne biberent.* Quia reuera multi ſunt, qui deberent eſſe aquei, i. e. viri miſericordes, aquei & benigni, qui tamen ſunt ſanguis, i. ſanguinolẽti, impij & tyranni. Non ſic ergo (chariſſimi) ſed ſimus rorificantes per benignitatem ſeu pietatem.

E ¶ Tertio dico, quod nos debemus eſſe ſubiecti per humilitatem, quod oſtenditur cum dicitur, ſub cœlo, i. e. ſub obedientia prælatorum, ſuperiorum noſtrorum, virorum cœleſtium & bonorum, debemus nos ſubmittere ſi in congregatione & ſocietate debite volumus habitare Pſal. *Qui ſubdit populum meum ſub me* Iob 9. *Sub quo curuantur qui portant orbem.* Iſtud eſt ſumme neceſſarium homini, qui habet viuere in ſocietate vt ſcilicet ſit humilis & ſubiectus, maioribus obediens, & mediocribus & minoribus ex gratia, loco, & tempore ſubmittens ſe. Et ideo lucifer in ſocietate, & congregatione Angelorum bonorum viuere neſciuit, quia non ſub cœlo, ſed ſuper cœlum aſcendere voluit. Eſai. 14. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, &c* Multi enim ſunt homines, qui quærũt eſſe ſupra, & non infra, quærunt dominari, & non famulari, quærunt præeſſe, & non ſubeſſe. Iſti ſunt ſuperbi, qui ſimiles ſunt oleo ſeu fumo, quȩ ſemper ſurſum appetunt aſcendere, & inferius eſſe dedignantur, veruntamen quanto plus aſcenderunt, tanto amplius euaneſcunt. In decoctione ſaccari illud, quod eſt ſpumoſum, & quaſi nihil valens, ſupereminet, illud autem, quod eſt ſolidum atque bonum, inferius ſub fundo manet. Sic vere (chariſſimi) illi, qui boni ſunt virtuoſi, ſub alijs per humilitatem deſcẽdunt, illi autem, qui fatui ſunt & peruerſi, & inter alios nullius valoris vel momenti, ſemper ſuper alios eminere volunt, & ad ſuperioritates, dignitates, & officia ambiunt totis viribus & aſcendunt. Figurati in congregatione Dathan, & Abyron, qui ad ſacerdotium ambiebant, gradu, & ſtatu ſuo contenti non erant, ſed contra Dei ordinationẽ præeſſe alijs anhelebant. Et ideo à terra abſorpti fuerunt, & viui ad inferos deſcenderunt. vnde Pſ. *Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper cõgregationem Abyron.* Non ſic ergo (chariſſimi) non appetamus eſſe ſupra, ſed ſub. Geneſ. 4. *Sub viri poteſtate eris* Simus ergo nos ſubijcientes per humilitatem.

F ¶ Quarto dico, quod nos debemus eſſe non conglutinantes per charitatem, quod oſtenditur cum dicitur. In locum vnum, id eſt, in vnitate amoris, Amor. n. facit de diuerſis vnum. Quia ſecundum Sen. *Amicus fidelis quaſi alter idem.* Sicut. n. plura grana in vno pane congregantur, & congregata vnum efficiuntur, ſic ex pluribus perſonis Eccleſia vel collegium conſtituitur, quæ tamen vnum eſſe per charitatem ſemper debent Oſe. 1. *Congregabantur filij Iſrael, & filij Iuda pariter & ponent ſibimet caput vnum.* Illa. n. quæ ſunt eiuſdem ſimilitudinis faciliter vniuntur, quando inſimul congregantur, ſicut patet de metallis, quæ in igne ſimul iuncta faciliter dum liquefiunt in vnum commiſcentur, & vniuntur. Sic vere (chariſſimi) nos, qui ſumus eiuſdem naturæ, eiuſdem ſtatus, conditionis & profeſſionis, qui in vno collegio religionis vel fidei congregamur, debemus vniri per charitatem & perfecte alter ab altero commiſceri per amicitiæ vnitatem Eſa. 27. *Congregabimini vnus, & vnus filij Iſrael.* Iſta tamen ſunt contra multos, quia pro certo multi ſunt, qui quamuis ſunt eiuſdem congregationis, eiuſdem collegij vel profeſſionis, ipſi

tamen

Digitized by Google

tamen non habēt vnitatem amoris & dilectionis, imò pro certo ſunt diuerſis per diuiſionem odij & diſſenſionis. Iſtud potiſſime videmus de malis religioſis, qui inter ſe non vniuntur, ſed diuiduntur, & per partialitates alter ab altero ſegregatur. Iſti ſunt ſimiles viperis, quæ in matris vtero congregatæ ſua nimia guloſitate latera matris corrodunt, & ea deſtruunt & occidunt. Iſti etiam ſunt ſimiles vaporibus in ventre terræ aggregatis, qui ita inter ſe coagitantur, & mouētur, quod terræ ſuperficies rūpitur & terræmotus maximus generatur. Sic pro certo (chariſſimi) in ventre religionis vel Eccleſiæ ſunt homines multi viperei peccatores, qui diuerſarum cogitationum gremio ſunt locati, qui tamen ita ſunt inter ſe litigioſi, & rixoſi, quod nullam habent penitus perfectæ amicitiæ vnitatem, quinimmo ſæpe accidit, quod inter ſe taliter commouentur, & tonitru diuerſatū tribulationum faciunt, & quod ipſa Eccleſia ſeu religio mater ſua per eoſdem corroditur, & quaſſatur, & ad paupertatem vltimam deſolatur. Non ſic ergo, ſed ſimus congregati in locum vnum Pſal. *Quoniam ecce reges congregati ſunt conuenerunt in vnum.*

Patet ergo, quod ad moralem congregationem requiritur

Morum communitas; (Congregentur,)
Cordis benignitas, (Aquæ)
Mentis humilitas, (Sub cœlo)
Amoris charitas, (In locum vnum.)

Sed nota adhuc, quod cum duplex in genere ſit congregatio, ſ. paſſiua, quæ pertinet ad perſonas, quæ ſc. inuicem diuerſimode congregantur, de qua ſupra dictum eſt, & actiua, quæ pertinet ad res, quando ſ. diuerſi diuerſa ſolent congregare, & accumulare, patet, quod congregatio non ſolum denotat adunatio-
G nem, imò etiam acquiſitionem. Et ſic poteſt dici

Congregatio { Virtuoſa, Vitioſa, Oneroſa, Periculoſa.

Prima eſt congregatio meritorum,
Secunda eſt congregatio peccatorum,
Tertia eſt congregatio terrenorum.
Quarta eſt congregatio tormentorum.

Dico ergo, quod eſt cōgregatio laudabilis, atq; gratioſa, & iſta eſt illa, qua iuſti cōgregant in anima ſua gratias, & virtutes. Sicut.n. videmus, quod aliqua animalia congregant, & accumulāt ſuum nutrimentum, ſecundū Auicen. ſicut patet, quod formicę tēpore æſtatis congregant grana, vt poſtea in ſtatu hyemis quādo congregare nequeunt inde viuant, ſicut etiam patet de ericio, qui poma congregare non ceſſat, vt in tempore hyemis inueniat vnde viuat, ſic pro certo (chariſſimi) ſi nos fuerimus formicæ per prudentiam, ericij aculeati per pœnitentiam, nos proculdubio debemus congregare, & acquirere ſpiritualia, nutrimenta, ſ. gratia & virtutes, & hoc dum durat tempus æſtatis, id eſt, tempus merendi, vt tandem quando tempus iſtud defecerit, & hyems mortis aduenerit, iſtis cibis in cœleſti gloria poſſimus enutriri. Vnde Prou. 31. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias.* Iſtud tamen eſt contra auaros, qui pro certo congregant non pro futura hyeme, ſed pro præſenti æſtate, nō pro tēpore mortis, ſed pro tempore vitæ præſentis, Vnde Pſal. *Theſaurizat, & ignorat cui congregabit ea.* Sicut enim quanto plures mali humores in corpore congregantur, tanto apoſtema groſſius generatur, & mors citius ſequitur, & cauſatur, ſic vere (chariſſimi) quāto auatus magis de diuitijs congregat, tanto apoſtema & inflatura ſuæ ſuperbiæ magis ereſcit, & mors æterna citius appropinquat Hier. 10. *Congrega de terra confuſionem.* Non ſic, ſed congregemus gratias & virtutes Prou. 10. *Qui congregat in æſte, filius ſapiens eſt.* Iſta eſt ergo cōgregatio laudabilis & fructuoſa.

H ¶ Secundo dico, quod eſt congregatio confuſibilis, & vitioſa. Et iſta eſt illa, qua peccator congregat, & accumulat multitudinem criminum, & culparum Prou. 6. *Turpitudinem, & ignominiam congregat ſibi.*

I ¶ Tertio eſt congregatio terrenorum, quæ eſt inutilis & oneroſa. Polypi enim in cauernis ſuis ſolent teſtas cancrorum, & locuſtarum congregare, vt dum piſciculi ibidem quærunt, poſſint eos deuorare. Deprehenditur tamen polypus per talium teſtarum congregationum, & cubile ſuum piſcatoribus reuelatur. Vt dicit Plin. li. 9. c. 28. Sic vere dicam, quod auari poſtquā contra cancros & locuſtas, id eſt, contra pauperes præualuerunt, teſtas, id eſt, ſubſtantiam, & diuitias eorundem ſolent in cubili domus ſuæ congregare, & cum eis congregatis alios piſciculos, id eſt, alios indigentes allicere, & attrahere & vt per manus ipſos capiant fallaciter inuitare. Cum diuitijs enim quas ab alijs congregauerunt, ſolent alios capere quos ſeducunt. Si ergo, vis deprehendere vbi eſt cubile talium, vide vbi ſunt teſtę conchylium, id eſt, diuitiæ pauperum congregatæ, & tunc dic illud Iob 28. *Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui & iſte eſt locus eius, qui ignorat Deum.* Iſta eſt ergo congregatio terrenorum inutilis, & oneroſa, & etiam laborioſa Eccleſ. 31. *Laborat diues in congregatione ſubſtantiæ.*

¶ Quarto dico, quod eſt congregatio damnabilis & doloro- K
ſa, vel etiam periculoſa, & iſta eſt congregatio tormentorum, & pœnarum, quæ in reprobis cumulantur Deut. 32. *Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas complebo in eis.* Ita quod quilibet eorum poteſt dicere illud Pſal. *Congregata ſunt ſuper me flagella, &c.* Vide in ſynonymis.

Coniunctio. Coniungere.

Nota, quod coniungere, A
aſſociare, adhærere, copulare, & aggregare idem ſunt. Et ſignat coniunctio in bono charitatem, amicitiam, & ſocietatem. In malo autem deſignat cōſpirationem, & malorum communitatem. Dico ergo primo, quod ſicut videmus, quod ſimilia in inuicem faciliter coniunguntur, ſicut patet de duobus metallis, quæ ſi bene polita fuerint, ita inuicem conſolidantur, quod quaſi vnum efficiuntur, & quod inſeparabiliter coniunguntur, ſic vere (chariſſimi) nos alij, & maxime eccleſiaſtici vel religioſi valde debemus eſſe per charitatem coniuncti, & potiſſime quia nos ſimus eiuſdem ſimilitudinis, eiuſdem ſtatus, eiuſdem ritus, eiuſdem collegij, eiuſdem cœnobij. Nos enim nunquam debemus per odium & rancorem alter ab altero diuidi, ſed per charitatem, & amicitiam inſeparabiliter copulari, quia ſicut dicitur Eccl. 13. *Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungitur.*

¶ Vbi eſt aduertendum, quod ad coniunctionem charitatis B
habendam neceſſaria eſt

Benignitas faciliter impreſſiua, (Caro)
Conformitas humiliter conuerſiua, (Similem)
Propinquitas mentaliter affectiua. (Sibi)

Coniungitur enim faciliter per amorem illi, qui habent

Teneritatem impreſſionis,
Conformitatem conditionis,
Intimitatem affectionis.

Primo ergo dico, quod ad coniunctionem charitatiuam ſuffragatur teneritas impreſſionis, quanta enim cera eſt mollior & tenerior, tanto ad ſe coniungendum & adhærendum cum alio eſt aptior, & paratior. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt teneri & molles per naturalem benignitatem & pietatem, magis ſunt coniunctibiles per amicitiam & charitatem, & hoc oſtenditur cum dicitur caro. Caro .n. naturaliter eſt mollis, tenera & flexibilis, quæ ſemper pelli & oſſib. eſt coniuncta. Sic vere (chariſſimi) illi, qui ſunt molles, id eſt, pij miſericordes & benigni, ſunt (vt communiter) magis apti vt pelli & oſſibus, id eſt, vicinis & ſocijs per charitatis glutinum coniungantur. Vnde Matt. 19. *Erunt duo in carne vna* Et ſequitur. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Sicut.n. dicit Ptolomæus & Martianus, Planetę quādo ſunt in coniunctione aliorum conſimilium maiorem habēt virtutem. Simile.n. adiunctum ſuo ſimili, augmentat eius virtutem. Sic vere (chariſſimi) boni quando ſunt in coniunctione bonorum, & quando bonis ſibi ſimilibus ſunt coniuncti, aſſociati pariter, & vniti, virtus vtriuſq; eſt amplior atq; maior. Vnde Eccl. 6. *In multitudine presbyterorum prudentium ſta. & prudentiæ eorum ex corde coniungere.* Habeamus igitur pro iſta coniunctione habenda teneritatem ad imprimendum. Res.n. molles, humidæ, & glutinoſæ, tenacius, & facilius coniunguntur. Quod tamen eſt contra multos, qui reuera nihil habent humiditatis vel benignitatis, & ideo nunquam poſſunt coniungi per glutinum charitatis. Iſti ſunt ſimiles arenæ, quæ tantæ eſt ſiccitatis, quod nunquam poteſt inuicem glutinari. Et iſta eſt ratio quare de ſabulo non ſit lapis, quia ſc. propter nimiam ſiccitatem non poteſt vna pars alteri copulari, coniungi pariter & vniri: Sic vere (chariſſimi) multi ſunt hodie ita ſicci per deuotionem & incompaſſionem, quod pro certo nunquam poſſunt coniungi per amorem & dilectionem, ſed ſemper remanent ſeiuncti, & diuiſi per rancorem, & diſſenſionem. Sicut enim dicitur Eſaiæ 57. *Non eſt pax impijs, dicit Dominus.*

¶ Sed

Digitized by Google

C ¶ Sed Secundo dico, quod ad iſtam coniunctionem habendam neceſſe eſt, quod habeamus conformitatem ad imitãdum (Similem inquit.) Maximum enim incentiuum amoris, & maximum tenaculum coniunctionis & charitatis eſt, quando homo eſt alteri ſimilis in moribus & conformis. Similitudo enim eſt cauſa amoris. Et ideo ſicut videmus res, quę ſunt eiuſdem ſimilitudinis, & conditionis ſunt facilis cõiunctionis & amoris, ſicut patet de animalibus, quæ quando ſunt eiuſdem ſpeciei, eiuſdem ſimilitudinis & conditionis, ſibi inuicem ſolent facilius & libentius coniungi, aſſociari etiam, & copulari. Patet etiam in lapide magnete, qui attrahit ferrum, & ipſum ad ſui coniunctionem naturaliter inuitat, quod vtique fit propter quandam occultam ſimilitudinem, & proprietatem, quam habent inter ſe communem, propter quam naturaliter vnum appetit alteri copulari. Sic vere (chariſſimi) nos alij, qui ſumus eiuſdem ſtatus & ritus, & qui ratione communis habitus ſeu cultus eandem ſimilitudinem repræſentamus, debemus vnus alteri coniungi, & per charitatis glutinum copulari. Multi tamen ſunt ſimiles lunæ, quæ quando ſoli coniungitur, lumen ipſius ex hoc minuitur, ſicut patet in nouilunio, vbi luna ſoli immediate coniungitur, & tamen quo ad nos lumen totaliter perdit, imò etiam ſæpe cauſa eſt, quod ipſius ſolis radiis per coniunctionẽ lunæ huiuſmodi eclipſatur. Sic reuera (chariſſimi) quãquam luna, i. homines defectibiles & peruerſi ſoli, i. bonis perſonis quandoque aſſociantur, & iunguntur, tanta eſt tamen eorum obſtinatio, quod nunquam ex hoc meliores efficiuntur, ſed potius minoris luminis & virtutis, imò etiam quandoq; cauſæ ſunt, quod ipſe ſol eclipſatur, i. quod ipſi boni eis coniuncti per eorum malitiã petorantur. Vnde Eccl. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam.* Similes ergo, & non diſpares debent coniungi, vt in ipſis poſſit perfecta charitas generari, quod maxime debet eſſe in coniugijs, vbi coniungi debet homo ſimili non maiori, quod ſi contrarium fiat, multa incommoda ſubſequuntur. Si ergo vis nubere, nube pari. Iob 38. *Nunquid coniungere valebis micantes ſtellas pleiadas,* i. nobiles ruſticis? q. d. non decet. Eccl. 13. *Quid communicabit cacabus ad ollam? cum ſe colliſerint confringentur.* De iſta ſimilitudine & morum conformitate, quo debet eſſe inter ſocios maxime cõiuges, dicitur Geneſ. 2. Vbi loquitur de matrimonio Euæ & Adæ. *Faciamus homini adiutorium ſimile ſibi.* vt ſic quilibet dicere poſſit illud, quod dicitur Sap. 7. *Sum quidem ego mortalis homo, ſimilis alijs hominibus.* q. d. viri charitatiui debent ſe alijs conformare. Sic igitur patet, quod nos debemus habere cõformitatem vnitatiuam. (Similẽ

D inquit.) ¶ Tertio dico, quod ſi perfecte volumus coniungi, nos debemus habere intimitatem charitatiuam (Sibi inquit) Illud enim pronomẽ ſe & ſibi ſignat intraneitatem naturæ, & idenditatem perſonæ. Ad denotandum, quod illi, qui per charitatẽ ſunt intimi, per ſocietatem debent facilius iungi. (Sibi inquit coniungitur) Eccl. 13. *Omnis homo diligit proximum ſibi.* Et Eccl. 27. *Dilige proximum tuum, & coniungere fide cum illo.* Aduerte tamen, quod dicit Plin. quod hyæna inimicatur pantheræ. Et ideo dicit, quod ſi pellis hyænæ ſit coniuncta pelli pantheræ, pili eius paulatim delabuntur, & per hyænæ violentiam corroduntur. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt homines, & in ſęculo & in clauſtro, qui tantam habent inter ſe contrarietatem rancoris, inuidiæ & horroris, quod quando coniunguntur, & vicinantur, vnus alium deſtruit, & corrodit. Patet de detractoribus & inuidis, qui ſunt in vno collegio, villa, patria, vel Eccleſia, quod nõ ceſſabunt alter alterum verbis, & iniurijs corrodere, vſquequo pilos ſuæ exterioris conuerſationis poſſint diffamando penitus annullare. Patet etiam in auaris, qui ſocios, & vicinos ſuis vſuris & rapinis corrodunt quotidie, & conſumunt, ipſorumque pilos, i. e. diuitias temporales annihilant, & deuaſtant. Iſti ſunt ſimiles nuci, quæ dicitur à nocẽdo eo quod vmbra eius vel ſtillicidia foliorum eius cunctis ſibi contiguis, & coniunctis arboribus mirabiliter eſt nociua. Vnde de talibus poteſt dici illud Hier. 9. *Inimici hominis domeſtici eius.* Non ſic ergo (chariſſimi) ſed ſimus inuicem coniuncti, & vniti, ſociati pariter & ligati, vt ſic ſimus de illis, de quibus dicitur in Pſ. *Præuenerunt principes coniuncti pſallentibus, in medio iuuencularum tympaniſtriarum.* ¶ Vbi nota, quod iſta coniunctio

E charitatiua cauſat

In motu celeritatem,
In ſtatu ſublimitatem,
In affectu iucunditatem,
In effectu ſocietatem.

¶ Iſta enim faciunt ad cœlum properari. (Præuenerunt.) Ad ſtatũ ſublimari (Principes) in corde iucundari (Coniuncti pſallentibus) in plebe ſociari. (In medio iuuencularum.) Patet igitur, quod iſtam coniunctionem facit, vt dictum eſt, intimitas affectionis (Sibi) Conformitas conditionis. (Similem) teneritas impreſſionis (Caro.) Et hæc ſufficiant. Vide in alijs titulis, ſc. infra de verbo iungere, & titulo de charitate, de affectione, & de ſocietate, quia omnia pertinent ad coniunctionem.

Coniugium.

Nota, quod in ſcriptura inuenitur multiplex coniugium, videlicet A

Coniugium
- Honoris, quod Deus ordinat,
- Amoris, quod Fides combinat,
- Laboris, quod multos ſarcinat,
- Doloris, quod luctus terminat,
- Horroris, quod pœna glutinat.

¶ Dico ergo, quod eſt coniugium honoris à Deo ordinatum & iſtud eſt coniugium ſummum, quo Deus & humana natura ſimul coniunguntur. Medium quo Deus & anima ſimul per gratiam & gloriam vniuntur. Infimum quo Deus & Eccleſia ſimul deſponſantur, & vnum corpus myſticum efficiuntur. Iſta enim ſunt quædam coniugia ſupernaturalia à Deo ineffabiliter ordinata. Ideo ipſi Chriſto aliter coniugato poteſt dici illud Matt. 1. *Ioſeph fili David noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum eſt, de Spiritu S. eſt.*

¶ Item dico, quod eſt coniugium amoris per Deum combinatum, & iſtud poteſt dici charitatiua coniunctio, vnitas, & ſocietas bonorum, quæ fit per gratiam, & pacem, & concordiã, tam in præſenti ſæculo, quam in futuro. Et maxime tale coniugium eſt, coniugium boni viri & mulieris, qui matrimonialiter ſunt coniuncti, qui ſcil. debent ſe inuicem diligere, & vnum corpus & vna anima ſimul eſſe. Sunt enim quædam animalia, quæ coniugia ſua ſeruant, ſicut de ciconijs exemplificat Solinus, dicens, quod inter ciconias ſunt coniugia, quæ ſibi inuicem fidem ſeruantes, adulterantem puniunt miro modo, ſicut ſupra de adulterio fuit viſum in paragrapho tertio. Officia quoque in educanda prole partiuntur: nam cum fœmina nidum ſeruat, & pullos fouet, maſculus exterius cibos parat. Sic vere dico, quod coniuges ſe debent inuicem diligere, ſeruare fidem & ſe iuuare, & vna domi circa filios & filias remanente, & vacante, debet alius circa exteriora negotia laborare. Et dum vxor in domicilio prolem fouet, debet exterius vir neceſſaria procurare. Vnde ſapiens Eccleſiaſt. 25. dicit, quod *iſta ſunt tria, quæ probata ſunt coram Deo & hominibus, ſcilicet concordia fratrum, amor proximorum, & vir & mulier bene ſibi conſentientes.* Et primo pro certo iſtud eſt vnum de maioribus bonis mundi, ſc. coniugium legitime cuſtoditum, vbi quilibet timet Deum, & coniunx ſeruat fidem coniugi, & vxor regit illa, quæ ad familiam & domũ pertinent, vir vero ea regit, quæ ad exteriora ſpectant. *Mulieris enim bonæ beatus vir.* Vnde Tob. 7. dictum fuit Ragueli. *Huic timenti Deum debetur coniunx filia tua.* Iſtud eſt coniugium amoris per Deum combinatum.

Tertio dico, quod eſt coniugium ſarcinis oneratum. Et iſtud C eſt coniugium modernorum, quia ſ. quando coniuges nõ propter bonum prolis, ſed amore pecuniæ, vel luxurię, vel alias copulantur, multa exinde mala ſequũtur, ita quod huiuſmodi cõiugium infœlix, & onerosum ſentitur. Vnde Hugo ad ſocium ait. *Quieta eſt continens vita, quam non inquietat vxoris ſuſpicio, ancillarum ſumptus, peruerſitas filiorũ, quæ munditia parit florem, puritatis portat fructum, conſcientia fundit odorem.* Sequitur. *Ducuntur hodie vxores non cauſa continentiæ, ſed luxuriæ, non cauſa prolis, ſed pecuniæ.* *Vnde Martia Catonis cum quæreretur ab ea cur amiſſo viro denuo non nuberet reſpondit, ſe non poſſe virum inuenire, qui ſe magis vellet quam ſua.* Potiſſime autem (chariſſimi) illud coniugium infelix dicitur, quãdo vir à muliere regitur, & mulier dominatur, quod tamen hodie, quod dolendũ, fit vt plurimũ, quia ſ. vxores volunt regere, viri v. imbecilles compelluntur vxoribus obedire. Dic quomodo Marcus Paulus, & Odoricus dicunt in oriente eſſe patriam in prouincia dicta Tien, alijs Tiben, vbi vxores exteriora negotia ordinabant: homines v. pueros fouebant, & penſa domi torquentes, omnia muliebria faciebant. Sic in modernis coniugijs ſæpe videmus mulieres virilia, & viros muliebria pertractare. Eſa. 3. *Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt, mulieres dominatæ ſunt eis.* Et vere hodie mulieres dominatę ſunt. Aduerte tamẽ, quod narratur de B. Ludouico, quondam Rege Franciæ, quod cum ipſe cum cõſilio ſuo diutius quoddam negotium pertractaſſet,

nec

Digitized by Google

nec ſimul conſentire poſſent, accidit, quod regina caſum audiens, ſubito de negocio ſaniſſimum cõſilium dedit Regi. Quod cum in craſtino coram ſapientibus recitaſſet, & omnis conſilium approbaſſet, *Abſit*, inquit, *Rex quod hoc conſilium teneamus, quia dato, quod ſit conſilium valde ſanum, quia tamen à muliere proceſſit, non decet quod à prudentib. viris teneatur.* Sic ergo ordinauit Rex, quod aliam viam quęrerent, quam illam, quam inuenerat vxor ſua, ne forte ſubiacere vxoris dominio videretur. Periculoſum eſt igitur nubere, quia quandoq; viros oportet mulieribus ſubiacere. Vnde ſcribit Valer. ad Ruffi. Prudens ille Metellus Mario quærenti, cur filiam ſuam forma nobilem, dote diuitem, genere claram, fama fœlicem ducere nollet, legitur reſpondiſſe: *Malo*, inquit, *meos eſſe quam ſuos.* Iſtud eſt igitur coniugium laboris ſarcinis oneratum. Sed de hoc vide infra, de Muliere. De coniugio vero doloris & horroris, cum vtrumque nihil aliud ſit, quam ſocietas malorum. Vide de Societate, &c.

A *Conſcientia.* Nota, quod conſcientia debet eſſe ſicut templum magnæ ſanctitatis, ſicut caſtrum magnæ firmitatis, ſicut antrum magnæ profunditatis, ſicut centrum magnæ æquitatis. Nam

Templum debet habere miram puritatem,
Caſtrum debet habere magnam firmitatem,
Antrum debet habere magnam profunditatem,
Centrum debet habere magnam æqualitatem.

¶ Dicamus ergo (chariſſimi) quod conſcientia noſtra debet eſſe venuſta ſumma puritate, quia ſcil. conſcientia eſt lectus, vbi Deus nobiſcum habet quietari; eſt aula, vbi Deus habet recreari; eſt templum, vbi Deus habet adorari: quia ſicut dicitur 1. Cor. 3. *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Omnia enim iſta loca debent principaliter eſſe munda, ſc. lectus, vbi quieſcitur; aula vbi comeditur, templum, vbi Deus colitur. Heb. 9. *Emundate conſcientiam veſtram.* Piſces enim facilius intrant ſportulam mundam & nouam. Apes etiam valde diligunt locum mundum, in loco enim fœtido nunquam mellificant. Taxus etiam valde diligit habitaculum mundum, & ideo ſi vulpes ſuum habitaculum fœdauerit, nunquam ibidem amplius habitabit. Sic vere (chariſſimi) Deus valde diligit conſcientiam mundam & puram, ipſamq; per gratiam ſuam faciliter ſubintrat, & ibidem etiam ſpiritualiter inhabitat Vnde Actor. 24. *Studio ſine offendiculo conſcientiam mundam habere ad Deum* i. aptam ad hoſpitãdum ipſum Deum. Si autem à vulpe, i. à diabolo maculata fuerit per peccatum, ipſam Deus penitus derelinquit. Vnde in Pſ. *Abominatus eſt Deus hæreditatem ſuam, & hære ditatem ſuam ſpreuit.* Quia pro certo de peccatoribus dicitur ad Tit. 1. *Inquinata ſunt eorum mens, & conſcientia* Debet ergo conſcientia venuſtari ſumma puritate.

B ¶ Item debet roborari ſumma firmitate, quod maxime fit in homine iuſto, in quo conſcientia eſt ita recta & firma, quod nunquam poteſt flecti ad malum, imò ſemper reclamat contra iniquum, ſimilis legitimo & fideli procuratori, qui in audientia contradictarum contradicit, & reclamat, quando audit aliquid fieri contra dominum ſuum. Sic conſcientia & ſyndereſis ſemper reclamant, & dicunt: Male factum eſt, quando voluntas facit aliquid cõtra Deum. Iſta eſt enim ſicut ſtrenuus miles, qui magis eligit mori, quam fidem frangere domino ſuo. Vnde 1. Pet. 2. *Hæc eſt enim gratia, ſi propter conſcientiam Dei continet quis triſtitiam.* Vnde Bern. in lib. de conſideratione. *Fortitudo tua fiducia fidelis conſcientiæ, decor tuus, bonæ opinionis ſplendor eſt.*

C ¶ Item debet profundari magna humilitate. Rom. 13. *Neceſſitate ſubditi eſtote propter conſcientiam.* Vnde Iſid. l. 3. de ſummo bono: *Conſcientia ſerui Dei ſemper triſtis & humilis eſſe debet, vt per humilitatem non ſuperbiat. & per vtilitatem mœroris ſe tor ad laſciuiam non diſſoluat.* Et maxime, quia conſcientia accuſat, excuſat, recuſat. Accuſat (dico) delinquentem. Rom. 2. *Teſtimonium reddente conſcientia inter ſe cogitationum inuicem accuſantium.* Item excuſat innocentem. 2. Cor. 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Item recuſat culpam ſubintrantem. Gen. 43. *Non eſt in conſcientia noſtra quis furatus fuerit. &c.*

D ¶ Item debet menſurari magna æquitate, quia ſicut centrum quod eſt in medio, æqualiter ſe habet ad circumferentiam: ſic ſemper conſcientia debet eſſe æqualis, iuſta, & æqua. Hebr. 13. *Confidimus enim, qui bonam conſcientiam habemus, in omnibus bene volentes conuerſari.* Vide in alijs titulis multis, vbi agitur de Conſcientia.

Conſecrare. Nota, quod conſecrata dicuntur eſſe illa, quę Deo ſunt ſacrata & dedicata, & ſpeciale miniſterium ſolenniter applicata, ſicut ſunt perſonæ & res eccleſiaſticæ, quæ Deo ſpecialiter ſunt deuotæ. In omni enim ſecta fuerunt conſecrationes, & quædam ſpeciales dedicationes. A A-pud enim gentiles viri quidam in ſacerdotium Cybeles, quę dicebatur mater Deorum, quæ etiam Berecynthia dicta eſt, id eſt, terra conſecrabantur, qui Galli vulgariter dicebantur. Et hoc quia more Gallorum caſtrabantur, vt virginitatem perpetuam profiterentur, ſicut ponit Ouid. lib. quarto de Faſtis. Filiæ nobiles etiam Deæ Veſtæ cõſecrabantur, & ad virginitatem perpetuam ſtringebantur, ſicut dicit idem Ouid. libro prædicto. Ipſi etiam gentiles res quaſdam de ſuis muneribus dijs conſecrabant, & ipſis ſpecialiter deuouebant, ſicut patet ſecundum Iſidor. conſecrabantur enim coruus Soli, lupus Marti, columba Veneri, pauoque Iunoni. De arboribus etiam idem facere ſolebant: Laurum enim Apollo, Bacchus hæderam, Iupiter nucem habebat dicatam, &c. Multo ergo fortius nos fideles, non dijs fictitijs, ſed Deo vero debemus conſecrari & ſpecialiter ſibi dedicari, & maxime nos eccleſiaſtici, qui virgines & caſti eſſe tenemur, ex quo matri deorum, id eſt beatæ virgini, quę mater eſt Dei & Regina Angelorum, ſpecialiter dedicamur. Exod. 29. *Hæc facies dicit Dominus Moyſi*, id eſt cuilibet prælato, *vt filij Aaron mihi in ſacerdotio conſecrentur.* Et nota, quod ſicut dicitur Exod. 29. ad conſecrationem Aaron, qui fuit primus, & ſummus ſacerdos in lege diuina plura requirebantur. Sed de illis vide ſupra Aaron, & infra in titulo de veſtibus. De Nazaræis tamen dicitur Num. 6. *quod quando ſe volebant Domino conſecrare, vinum non debebant bibere, capillos non radere, mortuos non tangere, nec ad eos accedere, & conſecrationem ſuam vſque ad præfinitum tempus continuare. & ſi forte intercepta fuerit iterare.* Sic vere dico, quod ſi Domino volumus conſecrari, plura ſunt nobis neceſſaria, quia videlicet

Munditiæ floribus debemus renitere,
Decentiæ moribus debemus non carere,
Stultitiæ gentibus debemus non adhærere,
Temperantiæ viribus debemus ſubiacere,
Perſeuerantiæ finibus debemus remanere.

¶ Simus ergo munditiæ floribus picturati, quia ſcilicet nos debemus eſſe Nazaræus, qui interpretatur floridus, quod munditiam ſignat, quia ſcilicet ad illos, qui Deo conſecrati ſunt, & dicati, ſumme pertinet, quod ſint floridi, atque mundi. Vnde ſicut Iuſtinus ponit, apud Perſas quęcunque perſona ſolis ſeruitio dedicabatur, eidem perpetua continentia eo ipſo imponebatur. Iſidor. etiam dicit, quod antiqui equos albos aëri conſecrabant, & quia aër eſt cæteris rebus purior, ideò ſibi colorem purum & mundum, ſc. albedinem dedicabant. Nota etiam quomodo in collectione viſci quercini. Taurus albus immolabatur, & in ſacco albo reponebatur, &c. ſicut dicit Plin. lib. 16. c. 44. Sic vere dicam, quod illi, qui ſoli & aëri, id eſt, Chriſto puriſſimo & mundiſſimo conſecrari digne cupiunt, colorem album, id eſt, puritatem & munditiam floridam ante omnia vendicant & recipiunt, quia reuera nullus digne Chriſto mundiſſimo conſecratus, niſi qui florido candore munditiæ fuerit dealbatus. In cuius figura, Aaron conſecrandus domino, ante omnia præcipitur fore lauandus, ſicut dicitur Leu. 8. Vnde Num. 8. præcipitur Moyſe de Leuitis. *Cum*, inquit, *lauerint veſtimenta ſua, & mundati fuerint, conſecrabis oblatos Domino.* Sit igitur quilibet Nazaræus, id eſt, floridus atque mundus. Vnde de Nazaræo dicitur Num. 6. *Sanctificabit ſacerdos caput eius*, ſcil. Nazaræi in die illo, & conſecrabit domino. Iud. 16. *Nazaræus. id eſt, conſecratus ſum Domino de vtero matris meæ.* Et bene dicit domino, quod eſt contra multos, qui ſc. non videntur cõſecrari domino, ſed diabolo, quia ſ. non habent munditiæ florem, ſed luxuriæ, & criminum ſpurcitiam, & fœtorem. Mundani etiam hodie filios ſuos non conſecrant Domino, nec domini ſeruitio, ſed potius ipſos dedicant diabolo, atque mundo, magiſque volunt, quod in mundo viuant immundi, quam quod conſecrati domino in ipſius ſeruitio eſſent mundi. Vnde 4. Reg. 17. dicitur. *Coluerunt immunditias.* Sequitur, *Seruieruntq; Baal & conſecrauerunt ei filios ſuos. & filias per ignem.* Non ſic ergo, ſed ſimus munditiæ floribus picturati, Nazaræus inquit.

¶ Secundo ſimus decentiæ moribus adornati, quod notatur C in capillis, qui cooperiunt nuditatem, qui præcipiuntur nõ radi, quia ſcil. qui digne vult domino conſecrari, debet morum hone-

Digitized by Google

honeſtate contegi, & velari. Matth.10. *Capillus de capite veſtro non peribit.* Vnde de honeſtate aurea poteſt dici illud 1. Paralip.10. *Omnia vaſa aurea, & argentea conſecrauit rex Dauid Domino.*

D ¶ Tertio ſimus nequitiæ gentibus non allegati, ſed à nequitiæ gentibus ſeparati, quod notatur in hoc, quia mortuos quantũcunque proximos non debebat tangere, nec ad eos accedere quoquomodo: ad denotandum, quod Domino conſecratus non debet mortuos, i. infames, & fœtentes perſonas frequentare, ſed ab eorum conſortio præcauere. Vnde Leu.8. *Separabis Leuitas de medio filiorum Iſrael.* Sequitur. *Et conſecrabis eos in oblationem domini.*

E ¶ Quarto ſimus temperantiæ viribus ſubiugati, quod notatur in hoc, quod Nazaræus à vino & ab omni quod inebriare poteſt, abſtinere debebat: ad denotandum, quod Domino cõſecratus debet in omnibus abſtinens, & ſobrius eſſe, à cunctis ſuperfluis temperatus. Eccleſ.2. *Cogitaui à vino abſtrahere carnem meam, vt animum meum transferrem ad ſapientiæ lucẽ.* Vnde de Hier. dicitur Eccl.49. *quod à ventre matris conſecratus eſt propheta.* Venter autem matris, delitias carnales deſignat.

F ¶ Quinto ſimus perſeuerantiæ finibus terminati, quod oſtenditur in hoc, quod taliter conſecratus debebat continuare & reiterare. Vnde Leu.8. *Septem diebus finitur conſecratio.* Septem enim dies tempus totius vitæ præſentis deſignant, quo conſecratio noſtra debet ſemper durare, ibique finiri, id eſt, perfici & compleri.

G ¶ Si vis autem de conſecratione potes adhuc dicere, quod conſecrationes, quæ fiunt in Eccleſia tam perſonarum, quam Eccleſiarum, naturaliter exemplantur, literaliter figurantur, virtualiter operantur. Exemplantur (dico) naturaliter quia ſcil. aliquæ ſunt res naturales, quæ ritum cuiuſdam conſecrationis obſeruare videntur. Vnde de auibus illis, quæ dicuntur Diomedeæ, dicunt tam Plin. quam Solin. & etiam in lib.18. de ciu. Dei beatiſſimus Auguſt. quod in inſula Diomedea, quę adiacet Italiæ, vbi fuit templum, & ſepulchrum principis Diomedis, aues quædam albæ cum oculis ſcintillantibus habitant, & nunquam alibi repertæ dictam inſulam frequentant. Hæc quodam miro religionis ritu omni mane in aqua ſe ſolent immergere, & pennis adhuc madidis & humectis ad templum ſolent accedere, domum luſtrare, & pennis excuſſis circumſpergere & perfundere, & ſequenti die, & deinceps ritum ſuæ conſecrationis, & dedicationis modo mirabili iterare, ſicut ponit Plin.lib.10. c.44. Quia autem iſtæ aues in iſta inſula, in qua princeps Græcus Diomedes de excidio. Troiano gradiens naufragium paſſus cum ſocijs perijt & nuſquam alibi reperiuntur, crediderunt antiqui iſtas aues fuiſſe ſocios & milites Diomedis, qui poſt naufragium in iſtas auiculas ſunt mutati, ipſi vero Diomedes deificatus. Et ideo, vt aiunt, templum Domini ſui quotidie cõſecrant, & frequentant, ſicut finxerunt fabulæ Poëtarum, & ponit Ouid.lib.13. de transformatis Fabula 5. & lib.14. Fabula 10. Iſtæ igitur aues quodam inſtinctu naturæ motæ ad purificationem, & conſecrationem huiuſmodi faciendam, exempla dant mortalibus, quod templa, & oratoria debent domino dedicare, & cum aquæ bene dictæ aſperſione, & alijs ſolennitatibus conſecrare. 2. Mach.14. *Libero patri templum hoc conſecrabo.* Actus enim humani pro magna parte habuerunt initium & exemplar ab ipſis animalib. brutis. Nam, vt ponit Plin.li.8. c.10. Canis primo docuit vomitum, hippotamus phlebotomiam, ciconia cliſteria, & ſic de alijs multis. Etiam de locuſtis dicitur, quod militaris expeditio, ordinatio caſtrorum ab ipſis ſumpſit initium. Bene ergo dicitur Iob 45. quod *Deus docet nos ſuper iumenta terræ, & in auibus cœli erudit nos.* Dicam ergo quod iſta conſecratio exemplatur naturaliter.

H ¶ Secundo commendantur, ſeu etiam figuratur literaliter patet, quia Deus præcipit conſecrari miniſtros ſuos, ſc. Aaron & filios & ſucceſſores ipſius, ſicut dicitur Exod.28. & deinceps veſtimenta & vaſa tabernaculi præcipiuntur, quodam ritu mirabili conſecrari: ad figurandum quod etiam tempore legis noſtræ ſunt faciendæ conſecrationes, & tam perſonarum, quam rerum, quædam ſpeciales Deo dedicationes. Exod.32. *Conſecraſtis manus veſtras Domino* 1 Paral.22. *Conſurgite, & ædificate ſanctuarium Domino, vt introducatur arca fœderis Domini, & vaſa Domino, conſecrata.*

I ¶ Tertio dico quod conſecratio operatur virtualiter. Si enim conſecrationes lapidum, imaginum, & annulorum ſecundum quoſdam mirabilia operantur, ſicut quandoque per experientiam eſt probatum, quanto magis res ipſi Deo conſecratæ, & officijs eccleſiaſticis imprecatæ, ſicut pie credendum eſt, virtutes conſequuntur mirabiles contra potentiam inimici. In terra enim natiuitatis meæ, quæ eſt Pictauia, prouincia Galliarum, circa Caſtrum, quod dicitur Mirabellum fertur eſſe vnũ mirabile ſatis magnum, quia ſcil. quidam nobilis Commanus dictus Dominus de Podioſtiſo quadam occulta virtute, quæ ſibi & dicti loci dominis à Deo ſupponitur eſſe conceſſa, ſola imprecatione verbali de omni loco, quo ipſe voluerit ſerpentes eijcit, & ſolo mandato expellit, ita quod poſtquam ſerpentes inde recedere iuſſerit; ex tunc ibi ſerpentem aliquis non videbit, ſicut certiſſime, vt aiunt, multoties eſt probatum. Nonne ergo multo fortius credendum eſt imprecationes, orationes, & dedicationes, ſeu conſecrationes eccleſiaſticis proficere, & ſerpentes antiquos, id eſt, dæmones efficaciter effugare? Audiui enim cum ſemel eſſem Auinione, quod in quodam monaſterio monialium de prouincia diabolus in ſpecie cuiuſdam iuuenis cum quadam moniali carnaliter concumbebat, ipſamque clauſis ianuis omni nocte cognoſcebat, & neſciebat qualiter extrahebatur. Accidit vero, quod quadam die Epiſcopus patriæ ad monaſterium venit, & plures moniales, & illam inter cæteras conſecrauit. Diabolus à die conſecrationis ipſam tangere non potuit, ſed apparens ei de longe apoſtatare ſuadebat, & tandem vacuus recedebat. Ecce ergo quomodo conſecratio operatur virtualiter. Vnde Leu.27. *Quicquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Domino.* Sic igitur patet, quomodo conſecratio operatur virtualiter, figuratur literaliter, exemplatur naturaliter.

Conſentire. Conſenſus.

Cum conſenſus, ſeu voluntas ſit ille actus animę, in quo conſiſtit ratio meriti, & demeriti, vel peccati, cum conſenſus & voluntas reputentur pro facto. Vide infra vbi de voluntate ſatis dicetur. Nota tamen, quod in ſcriptura inuenitur A

Conſenſus	Congruus,	Primus pacis nutritiuus	eſt.
	Mutuus,	Secundus necis inductiuus	
	Fatuus,	Tertius lucis ingreſſiuus	

¶ Eſt igitur conſenſus mutuus pacis generator. Et ſic conſentire nihil aliud eſt, quam inuicem acquieſcere, & alter alteri concordare. Vnde in Pſalm. *Tu vero homo vnanimis, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, & in domo Dei ambulauimus cum conſenſu.* Sine etiam conſenſu mutuo nulla pax, aut cõcordia celebratur Act. 24. *Cumque inuicem non eſſent conſentientes, recedebant.* Finxerunt enim Poëtæ, quod tres fuerunt ſorores, quæ Gorgones ſunt vocatæ, quæ vnicum oculum dicebantur habere, quem ſibi inuicem mutuabant, quod pro tanto dictum eſt vt ſupponit, quia vnius erant voluntatis, & communis concordiæ, & conſenſus, ſimulque vixerunt, & ſemper pariter regnauerunt. Sic igitur in nobis debet eſſe vnicus, & mutuus oculus, & conſenſus Matth. 5. *Eſto conſentiens aduerſario tuo, &c.* De tali conſenſu vel diſſenſu, vide infra de diſcordia, & etiam de concordia. Iſte eſt igitur conſenſus mutuus pacis generator.

¶ Secundo dico, quod inuenitur conſenſus fatuus, necis propinator, B & iſte eſt conſenſus, quo acquieſcit ſuggeſtioni malignæ, ſicut Paulus de ſeipſo dicit Act.8. & 22. *quod ipſe conſentiebat illis, qui martyres occidebant, veſtimenta illorum cuſtodiens.* Mutuus etiam conſenſus facit matrimonium. Si igitur anima diabolo conſenſerit, conſtat quod ipſe coniunxerit. Vnde ipſe eſt ſicut Holofernes, qui Iudith conſenſum ſpontaneum requirebat. Iudith 12. *Sponte conſentiat habitare mecum.* Aduerte enim ſicut venenum, quãdo venit ad cor penetrans per interiores venas, ſolet animal occidere, ſic peccatum per venas affectionis, & cogitationis tranſiens, tunc ſpiritualiter occidit, quando per cõſenſum cor & voluntatem attingit. Vnde de malo conſenſu, qui reputatur pro facto, dicitur Rom.1. *Quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte: Non ſolum qui talia agunt, ſed qui eis conſentiunt.* Et bene dicit conſentiunt, quia ſecundum iura, agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur Vnde Dominus Leuit. 20. dicit: *Succidam ipſum. ſ. peccatorem, & omnes qui conſenſerunt ei, vt fornicaretur.* Et applica bene ſi vis contra malos conſiliarios & fautores, & contra vetulas, lenones. Non eſt igitur conſentiẽdum peccantibus vel peccato. Tob.4. *Vide ne aliquando peccato conſentias.* Hic eſt igitur conſenſus necis propinator.

¶ Tertio dico, quod inuenitur conſenſus congruus, lucis C procurator, & iſte eſt ille, quo quis conſentit bonis reb. & bonis per-

Digitized by Google

nis perſonis. Bonis (dico) rebus, ſicut Apoſtolus Rom.7. qui dicebat. *Conſentio legi, quoniam bona eſt.* Bonis etiam perſonis, ſicut Rom.12. conſulitur. *Non alta (inquit) ſapientes, ſed humiles conſentientes, &c.* Vide in verbis placere, complacere, & velle, acquieſcere voluntas.

A *Conſequi.* Notabo, quod conſequi idem eſt, quod complete ſequi, & ſic ſumitur pro aſſequi, & pro comprehendere, vel amplecti. Sicut ergo canis diuerſis motibus & latratibus apprehendit, & conſequitur prædam ſuam, ſic nos diuerſis motibus operationum bonarum, & diuerſis latratibus orationum ſanctarum, conſequi debemus prædam proficuam ad ſalutem, ſcil. bona ſpiritualia & æterna. Vnde de Abel dicitur Hebr.11. *Fide conſecutus eſt ſe eſſe iuſtum.* Aduerte tamen, quod illi, qui currunt in ſtadio, tunc melius conſequuntur, quando non nimis aſpere & feruenter in principio currunt. Melius eſt enim primo moderate currere, & in fine accelerare, quam primitus nimis præcipitare, & finaliter præ laſſitudine ſe tardare. Sic vere dicam, quod multi in moribus, in principio nimis accelerant, in quantum indiſcrete ardua, & vires ſuas excedentia tentant. Iſti vero non conſequuntur, nec perſeuerāt, quia proceſſu temporis in via deficiunt & oberrant. Acres enim in principio, franguntur in fine. Rom.11. *Quod quærebat Iſrael, non eſt cõſecutus.* Prudentes primo mature, & deliberate procedunt, & ſic finem debitum conſequuntur, & ad bonum optatum perſeuerando accedunt. Figurati in Petro & Ioãne, Ioan.20. vbi Ioannes, qui tardius inceperat, præcurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum, &c. Vide ſupra de cito ibi. Item abſtinendum eſt à nimis cita celeritate.

¶ Igitur notabo, quod laborare debemus ad tria principaliter conſequenda, videlicet,

Veniam, quæ culpam remittit,
Gratiam, quæ bona ſubmittit,
Gloriam, quæ magna promittit.

De venia conſequenda dicitur Prouerb.28. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur in terra, qui autem confeſſus fuerit, & dimiſerit ea, miſericordiam conſequetur.* De gratia autem dicit Apoſtolus Hebr. 4. *Adeamus cum fiducia thronum gratiæ eius, vt miſericordiam conſequamur.* De gloria vero æterna conſequenda dicitur Iudith.5. *Annonam de cœlo conſecuti ſunt, &c.* Vide infra de verbis Sequi, & Proſequi.

A *Conſeruare.* Nota, quod conſeruare ſumitur pro cuſtodire, pro facere, vel pro implere. Dico ergo, quod in ſcriptura reperitur conſeruatio actiua, cõſeruatio paſſiua. Actiua eſt, qua quis cõſeruat idonea: Paſſiua vero qua quis à rebus conſeruatur idoneis. Dicam igitur de paſſiua primo. Sic enim ſecũdum naturales multa ſunt, quæ vitam humanam conſeruant videlicet, aer, cibus, potus, exercitium, quies, vigilia, ſomnus, ſic proculdubio multa requiruntur ad hoc, quod vita ſpiritualis, & homo interior in eſſe morali & virtuoſo debite conſeruetur, videlicet,

Aer, id eſt, puritas & innocentia,
Cibus, id eſt, deuotio & Euchariſtia,
Potus, id eſt, doctrina & ſcripturæ ſcientia,
Exercitium, id eſt, labor & diligentia,
Quies, id eſt, tranquillitas mentis & patientia,
Vigilia, id eſt, conſideratio, diſcretio, & ſapientia,
Somnus, id eſt, contemplatio & æternorum complacentia.

Iſta enim conſeruant vitam gratiæ, & finaliter procurant vitam gloriæ. Vnde illud Eccl.15. *Si volueris mandata conſeruare, conſeruabunt te.* Vide infra de ſeruare, vbi diuiditur & exponitur. ¶ Et aduerte, quod Deu[illegible]e, qui eſt conſeruator priuilegiorum noſtrorum. Parum enim valent priuilegia Papalia, niſi dederit conſeruatorem, qui ea faciat conſeruari. Sic priuilegia & beneficia, quæ nobis à natura, fortuna, & gratia conceſſa ſunt, conſeruatore indigent ipſo Deo, alias cito pereunt, & labuntur. Ideò petebat Dauid in Pſal. *Conſerua me Domine, quoniam ſperaui in te, &c.* Iſte enim conſeruat ſuos multipliciter, videlicet,

Submouendo quod inficit,
Subiungendo quod proficit,
Apponendo quod ſufficit.

Iſte enim conſeruat peccata, quæ inficiunt ſubmouendo, de quo in Epiſtola Iudæ, circa finem: *Potens eſt autem Deus conſeruare vos ſine peccato.* ¶ Item conſeruat adiungendo merita, quæ proficiunt, ſcilicet gratiam & virtutes. Pſal. *Dominus conſeruat eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum, &c.* ¶ Item conſeruat apponendo gaudia, quæ ſufficient, ſcilicet, gloriam æternam. Vnde in Pſalm. *Dominus non derelinquet ſanctos ſuos, in æternum conſeruabuntur.* Sed eſt alia conuerſatio actiua, qua ſci[illegible]quilibet debet conſeruare illa, quæ pertinent ad ſalutem, ſicut eſt conuerſatio mandatorum, & ſtatutorum. Vnde nota, quod iuſti conſeruant

Iuſtitiam, quæ mala corrigit,
Diſciplinam, quæ carnem ſubigit,
Verbum Dei quod mentes erigit,
Legem Dei, quæ cunctos dirigit,
Tempus aptum, quod malem abigit.

De conſeruatione iuſtitiæ dicitur Eccleſ.1. *Fili concupiſcens ſapientiam, conſerua iuſtitiam.* De diſciplina dicitur Eccleſ.41. *Diſciplinam in pace conſeruate filij.* De verbo Dei dicitur Eccl.2. *Qui diligunt illum, conſeruabunt verbum illius.* De lege diuina dicitur Eccl. 44. *Non eſt inuentus ſimilis illi, qui conſeruaret legem excelſi.* De tempore vero opportuno dicitur Eccl.4. *Conſerua tempus, & declina à malo, &c.* Vide infra de expoſitione verborum Seruare, & Cuſtodire, &c.

Conſideratio. Conſiderare. Nota, quod conſiderare idem eſt, quod præuidere, cum deliberatione reſpicere, vel in rebus ignotis, vel occultis meditari & cogitare. Vnde moraliter loquendo conſideratio & meditatio quaſi idem ſonant. Vnde conſideratio propriè loquendo idem eſt, quod futurorum ſeu difficilium vel dubiorum attenta meditatio. Aduertamus igitur, quod conſideratio pertinet ad creaturam rationabilem. Nam ſicut videmus quod aues prædales, antequam volant diu circumſpiciunt, & conſiderant, vtrum aliquam prædam videant & ad quam partem declinare debeant: ſic vere (chariſſimi) rationabiles & cõtemplatiui viri valde debeant caute circumſpicere, & videre, ad quam prædam, vel ad quam partem, id eſt, ad quod antrum, vel ad quem ſtatum debeant anhelare. Pſal. *Oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum videbis.* Aquila enim quando ſedet ſuper rupem, vnum de tribus ſolet ſemper conſiderare. Aut enim conſiderat vngues ſuos, aut conſiderat ſolem in rota ſua, aut conſiderat circumquaq; ſi quam prædam viderit, ad quam volet, ſicut dicit Plin. Sic vere (chariſſimi) nos, qui in rupe fortalitij fidei, & Eccleſiæ ſedemus vnum iſtorum trium ſemper conſiderare debemus, videlicet vngues noſtros, i. noſtrarum ſuperfluitatum curuitatem, & defectuoſitatem. Item ipſum ſolem, id eſt, bonorum æternorum claritatem & amœnitatem. Item prædam noſtram, id eſt, bonorum operum agendorum qualitatem, & bonitatem. ¶ Boni enim conſiderant A

Horrorem ſcelerum, vt corrigantur,
Splendorem ſuperum, vt appetantur,
Valorem operum, vt exequantur.

De conſideratione propriorum defectuum, & ſcelerum poteſt dici illud Prou.31. *Conſiderauit ſemitas domus ſuæ.* De conſideratione autem bonorum ſuperum poteſt dici illud Iob 37. *Super omnes cœlos ipſe conſiderat.* De conſideratione vero bonorum operum poteſt dici illud 1.Reg.25. *Conſidera, & cogita quid facias.* De his ergo, quæ conſiderare debemus, poteſt exponi breuiter illud Hier.2. *Tranſite ad inſulas Cethim & videte, & in Cedar mittite, & conſiderate vehementer.* In quibus verbis aduertendum eſt, quod tria ſunt nobis principaliter meditanda, & conſideranda, videlicet, naufragium mundiale, quod oſtenditur nomine inſularum (Inſulas inquit.) exitium infernale, (quod oſtenditur cum dicitur Cedar, quod interpretatur tenebræ (ſolatium ſuperuale, quod oſtenditur cum dicitur Cethim, quod interpretatur germina & ſurrectio.) Et primo inſtruimur ad præcauendum. Et ſecundo inducimur ad metuendum. Et tertio allicimur ad appetendum. ¶ Conſideremus ergo mundi naufragium, vt erudiamur. Conſideratio enim alicuius naufragij vel periculi facit hominem magis cautum ad ipſum periculum euitandum. Et reuera (chariſſimi) mundus iſte eſt locus multorum & magnorum periculorum, tribulationum, & vexationum, quod oſtenditur cum dicitur Inſulas. Inſulæ enim dicuntur diuerſi ſtatus mundi, quia ſicut inſulæ mari ſunt vndiq; circumſeptæ, & maris fluctibus verberatæ, & piratarum rapinis expoſitæ, ſic vere omnes mundi ſtatus cuiuſcunq; conditionis exiſtant, mari, i. multis amaritudinibus ſunt reſperſi, multis etiam tribulationum fluctibus ſunt percuſſi, multis inſuper piratarum, i. dæmonum tentationib. & vexationibus ſunt impulſi:

Digitized by Google

Tales ergo inſulæ ſunt conſiderandæ, vt earum delectationes, & proſperitates contemnantur, vt earum pericula caueantur. Ezech. 26. *Turbabuntur inſulæ in mari.* Mundanæ. n. inſulæ .i. mundani ſtatus, ſunt conſiderandæ, præcauendæ & fugiendæ. In iſtis enim ſunt (vt communiter) calores maiores, motus, fortiores, latrones peiores. Calores (dico) maiores ſunt, qui etiã quædam ſunt inſulæ, quæ dicuntur Æoliæ, quæ ſunt in mari Siciliæ, quæ perpetuum ſpirant ignem. Motus ſunt etiam fortiores, quia in inſulis maris fit quandoque faciliter terræmotus Latrones etiam peiores, ſcil. latrones marini, qui ſolent ad inſulas tranſire, vt ibidem poſſint ſecurius habitare. Sic vere (chariſſimi) inſulæ, i. ſtatus & ſectæ particulares huius mundi valde debent hodie conſiderari, vt ſ. homo aduertat vbi cor ſuum debeat ampullari, quia vere in multis ſtatibus eſt hodie ignis, & calor auaritiæ, & cupiditatis, ignis etiam luxuriæ, & carnalitatis, ignis etiam ſæuitiæ & crudelitatis, ſicut patet (vt communiter) in ſtatu mundanorum, ita quod in talibus inſulis & ſtatib. eſt hodie terræmotus controuerſiæ, diſcordiæ & malignitatis, vel mutationis & varietatis, ſicut patet, quia omnes mundi ſtatus ſunt mutati & moti à ſua primaria conditione & perfectione. Vnde Apocal. 6. *Omnes inſulæ de locis ſuis motæ ſunt.* Item dico, quod in multis talibus ſtatibus ſunt hodie latrones malitiæ, & peruerſitatis, & potiſſime detractores, qui bonam famam aliorum vel loquacitate denigrant, vel taciturnitate furãtur. Vnde Eſa. 23. *Vlulate qui habitatis in inſula.* Iſta ſunt ergo conſideranda, & à diſcretis mentibus præcauenda. Num. 13. *Conſiderate terram qualis ſit.* Id eſt, conſiderate mundi proſperitatem qualis ſit, ſ. quam vitioſa, quam periculoſa, quam deceptoria, quam tranſitoria. Terra enim iſta ſcilicet

Terreſtris ſubſtantia eſt {
- Laborioſa ad acquirendum,
- Timoroſa ad ſeruandum,
- Doloroſa ad perdendum.

¶ Hæc enim

Cum {
- labore acquiritur,
- timore cuſtoditur,
- dolore amittitur.

D Conſideremus ergo mundiale naufragium vt erudiamur. (Inſulas inquit.) ¶ Secũdo dico, quod conſiderare debemus infernale ſupplicium, vt deterreamur, quod oſtenditur, cum dicitur Cedar, quod interpretatur tenebræ ſeu obſcuritas, per quod poteſt ſignificari, *vbi eſt terra miſeriæ & tenebrarum, & ſempiternus horror* Iob 10. Ideo de tali conſideratione debet dicere homo illud Pſ. *Habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea.* Cum habitantibus enim Cedar, id eſt, cum illis, qui nunc habitant in obſcuritate mortis purgatorij, vel inferni debemus per conſiderationem habitare. Iſta enim conſideratio valde eſt vtilis, quia ſcilicet timor Dei concipitur, & per cõſequens multa mala impediũtur, *per timorem enim Domini declinat omnis à malo* Prou. 15. Vnde Iob 23. *Conſiderans ipſum, timore ſollicitor.* In animalibus enim iuxta iecur ſemper inuenitur fel, vix aut nunquã eſt dare aliud. Et hoc pro certo poteſt ſignificare, quod vbicunque fuerit iecur, quod amare cogit, id eſt, dulcedo alicuius temporalis conſolationis ſemper pro certo debet eſſe fel, id eſt, amaritudo conſiderationis: Pauo enim conſiderans pedes ſuos rotam deponit. Sic homo conſiderans finem ſuum, faſtum ſuperbiæ dimittit. Bene ergo dicitur Gal. 6. *Conſiderans temetipſum ne & tu tenteris.* Debet ergo conſiderari ſupplicium infernale.

E ¶ Tertio dico, quod conſiderare debemus ſolatium ſupernale, ſc. bona paradiſi. Mercenarius enim ſemper habet oculum ad mercedem gloriæ paradiſi, quam Deus in ſero mortis fidelibus ſuis repromiſit. Cum ſero enim factum eſſet, dictum fuit. *Voca operarios tuos, & redde illis mercedem.* Matth. 20. Et iſta merces, & iſtud bonum oſtenditur, cum dicitur Cethim, quod interpretatur germina, vel reſurrectio, quia ſc. in paradiſo ſunt germina omnium bonorum, & ſunt reſurrectiones, id eſt, reuelationes omnium malorum. Vel ſi vis cum ponitur Cethim cum C, interpretatur aliter, id eſt, fixus, & ſignat ſtabilitatem gloriæ paradiſi, & ſic ibi eſt reſurrectio, id eſt, eleuatio honoris & dignitatis, germen, i. fruitio dulcoris; & voluptatis, fixio, i. duratio æternitatis & perpetuitatis, quę omnia pro certo ſunt conſideranda, vt mens alliciatur ibidem. Vnde Eſa. 23. *In Cethim conſurgens transfreta.* De forti enim muliere dicitur Prou. 31. *Conſiderauit agrũm, & emit illum.* Ex conſideratione enim & cognitione cœleſtium bonorum monetur homo ad ipſa emendum, & acquirendum. Patet ergo, quod

Conſideranda ſunt {
- Cœli faſtigium,
- Finis ſupplicium,
- Mundi naufragium.

¶ Et ſi vis nota adhuc quod iuſti multa conſiderare ſolent, videlicet

Deum, vt ipſum timeant,
Mundum, vt ipſum caueant,
Peccatum, vt ipſum horreant,
Seipſos, ne ſibi placeant,
Mortem vt triſtes ſedeant,
Impium, ne huic adhæreant,
Iuſtum, vt ſibi faueant,
Infernum, ne vane gaudeant,
Paradiſum, vt illum adeant.

In iſtis enim omnibus debet humana mens, & cõſideratio verſari & circa præmiſſa diuerſimode meditari. Conſideret ergo Deum, qui debet timeri, quia ſc. dum mira Dei iudicia, ipſiuſque potentia conſiderantur, homo ad ipſum timendum inuitatur. Oculus enim cõſiderans ſolem efficitur lacrymoſus. Vnde Iob dicebat Iob 23. *A facie eius turbatus ſum, & conſiderans eum timore ſollicitor.* & Iob 37. *Sta, & conſidera mirabilia Dei.* ¶ Item cõſideret homo mundum, qui debet caueri. Homo enim videns incendium vel ruinam, ſolet à longe conſiderare, nec ei audet appropinquare. Vnde Plinio philoſopho melius fuiſſet, quod Æthnam montem ardentem de longe conſideraſſet, quam ipſi nimis appropinquans, ab eo ſuccenſus fuiſſet: bene ergo conſulitur Ioſuæ 2. *Conſiderate terram, vrbemque Hiericho.* ¶ Item conſideret peccatum, quod debet horreri. Ideo Matth. 7. ille reprehẽditur, qui trabem, quam habet in oculo, id eſt maximum peccatum, quod habet in corde, non conſiderat. Item conſideret ſeipſum, quem debet vereri. Vnde illud Gal. 6. *Conſiderans temetipſum* Iſta eſt enim ſapientia ſumma ſ. conſideratio ſui. Sed de hoc vide de verbis Cognoſcere, & Videre, vnde de cõſideratione propriorum defectuum poteſt exponi illud Neem. 2. *Conſiderabam murum Hieruſalem diſſipatũ.* ¶ Item conſideret mortem qua debet terreri. Iud. 19. *Conſidera, quod dies ad occaſum declinior ſit, & propinquet ad veſperam.* ¶ Item conſideret impium quo debet vrgeri Pr. 7. *Conſidero vecordem iuuenem, &c.* Item conſideret iuſtum, quo debet doceri. Prou. 6. *Vade ad formicam ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam.* ¶ Item conſideret infernũ, quo debet horreri. Pſ. *Oculis tuis conſiderabis & retributionem peccatorum videbis.* ¶ Item conſideret paradiſum, quo debet impleri. Num. 13. *Conſiderate terram qualis ſit, &c.* Vide in alijs multis locis & titulis, vbi de conſideratione agitur.

Conſilium.

A Nota, quod conſilium nihil aliud eſt, quam ordinatio prudentium deliberatione vallata ſicut enim dicit Tullius in lib. 2. Rhetor. *Conſilium examinandarum, gubernandarum rerum ſubtilis animi proſpectus.* Et eſt conſilium valde neceſſarium illis, qui habẽt rempublicam gubernare. Cum deliberatione enim conſilio, & prudentia debent ſuperiores facere quicquid agunt. Eccl. 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* Sicut enim dicit Plin. inter Elephantes talis eſt regula, quod maior natu ducit gregem, alij autem quanto antiquiores, tanto ſibi propinquius aſſiſtunt, & tanto ad ducẽdum gregem ipſum amplius adiuuant, & confortant. Sic vere inter nos, maiores natu, id eſt antiquiores moribus & ętate, debent gregem ſubditorum regere & ducere, & ſibi præfici, & præeſſe. Alij autem antiquiores, & prudentiores debent ipſum in iſtis actibus adiuuare, & ſuis conſilijs, & auxilijs ad aliorum regimen confortare. Rector enim communitatis ſine bono conſilio vix poteſt regere bene. ideo bonis conſiliarijs debet credere, & tales ſecum eligere & habere. Ideo 3. Reg. 1. dicitur: *Accipe conſilium à me, & ſalua animam tuam.* Nam vt dicit Gregor. *Valde fortitudo deſtruitur, niſi per cõſilium fulciatur, quia quo ſæpius poſſe conſpicit eo ſine moderamine ſæpe ruit* Aries enim libentius frequentat ſocietatem ſenum ouium, quam agnorum. Sic pro certo prælatus libentius ſequi debet, & ſecum admittere ſocietatem, & conſilium ſenum prudentium, quam iuuenum fatuorum. Roboam enim vſus iuuenum conſilio, perdidit regnum ſuum ſicut dicitur 3. Reg. 12. Quia reuera conſilio iuuenum, i. ſimplicium fatuorum nunquam à ſapientib. (vt communiter) eſt credendum iuxta illud Eccl. 8. *Cum fatuis conſilium non habeas, non enim poterunt eligere niſi quæ ſibi placent.* Aduertamus ergo quod dicit Sap. Pro. 11. *Vbi non eſt gubernator, populus corruet, ſalus autem vbi multa conſilia.*

¶ Nota

Digitized by Google

¶ Nota ergo, quod conſiderationem ad conſilium, & deliberationem habendum, & frequentandum

Inducit natura,
Deſignat figura,
Præcipit ſcriptura.

De natura patet, quia formicæ quando mutuo ſe inueniunt, faciunt inter ſe quaſdam collocutiones, hoc eſt dictum, quod vna cum alia ſe reſtant, & ita altera cum altera moram trahunt, quod colloqui, & quaſi de re ſua publica tractare, & inuicem conſilium habere videntur. In quibus natura nos inſtruit, quod ſuper negocijs publicis debent mira conſilia, & diuerſa colloquia pertractari, quod vtique figura deſignat, quia ſicut dicitur Apoc. 4. *Sedens throno, habebat circa ſe in diuerſis ſedilibus viginti quatuor ſeniores,* ad denotandum, quod illi qui ſedent in throno iudiciariæ poteſtatis, debent iuxta ſe in ſedibus in officijs conſtituere ſeniores, id eſt prudentes & meliores, & eorum conſilio, & auxilio poſſint Rempublicam gubernare. Et iſtud etiam præcipit ſcriptura. Prou. 3. *Cuſtodi legem atq; conſilium.* Et nota, quod qui habent dare conſilium, debent

Sagacitatem habere,
Fidelitatem tenere,
Fallacitatem horrere.

Debent ergo conſiliarij habere ſagacitatem Eccl. 24. *Ego ſapientia habito in altiſſimis.* Item debent fidelitatem tenere. Prou. 11. *Qui fidelis eſt, celat amici conſilium.* Item debent falſitatem horrere, quia ſc. nunquam debent conſulere aliquod malum, nec vtilitati communi contrarium, ſed iuſte, & ſecundum Deum o-
C mnia pertractare Pſal. *In conſilio iuſtorum, & congregatio.* ¶ Et aduertamus adhuc, quod conſilia ſunt ordinata ad patriæ gubernationem, ad Principium refrænationem, ad periculorum euitationem. Primo ergo dico. Boni conſiliarij ſolent patriam regere, malis principum voluntatibus ſic opponere, & inſuper pericula præcauere. Iſti ergo ſunt patriæ gubernatores, irarum temperatores, malorum extirpatores.

¶ Dico ergo quod per bonum conſilium patria gubernatur. Secundum enim Aſtrologos, per coniunctionem planetarum in diuerſis ſignis, & domibus tempora mutantur & reguntur, & impreſſiones in aëre generantur. Sic vere per coniunctiones conſilia, & collocutiones planetarum, id eſt, conſiliariorum, qui in ſignis, & domibus, id eſt, in curijs, & palatijs magnatum, & prælatorum collocantur, & aggregantur, quaſi totius mundi machina gubernatur, & ideo ſi iſti planetæ, & iſti conſiliarij boni fuerint, tunc bonas impreſſiones & bona regimina in aëre ſubiectæ patriæ generantur. Si vero mali fuerint & iniqui, tunc pro certo per eorum conſilia, & eloquia malæ impreſſiones, mala facta; rapinæ ſcilicet & exactiones generantur, & introducuntur. Ideo bene conſulitur Eccleſ. 37. *A conſiliario malo ſerua animam tuam.* Et in Pſalm. *Super populum tuum malignauerunt conſilium.* Quod vtique eſt hodie contra aliquos prælatos, & Principes & magnates, quia vere multi ſunt, qui libentius credunt malis conſiliarijs, quam bonis, magis fauent adulatoribus quam oratoribus, magis conſentiunt balliuis impijs, & crudelibus, quam bonis & iuſtis hominibus. Et ſicut videmus, per iſtorum officialium praua conſilia tota patria pauperatur. Dicit enim Plinius, quod oſſa Leonis ſunt ita dura, quod ex eorum colliſione ignis generatur. Sic vere oſſa Leonis, i. conſiliarij regum, & prælatorum ſunt hodie ita duri, ita crudeles, ita tyranni, quod ex eorum colliſione, collocutione, cõſilio & ordinatione, ignis rapinarum, & exactionum oritur, quo tota patria ſubiacens prægrauatur. Vnde Eſ. 19. *Sapientes conſiliarij Pharaonis dederunt conſilium inſipiens* Et Deut. 32. *Gens abſq; conſilio, & ſine prudentia, vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderẽt.* Non ſic ergo, ſed ſequamur, & habeamus bonum conſilium, quia per iſtud patria gubernatur.

D ¶ Secundo dico, quod per iſtud principium impetus refrænatur. Niſi enim eſſet obuiatio & contrarietas planetarum, impetus & raptus firmamenti ſubuerteret totum orbem, ſed quia motus planetarum iſti raptui contrariantur, ideo mundi machina illæſa ſeruatur. Cœlum enim cryſtallinum ſecundum Rabanum, propter hoc factum eſt aqueum, vt ſcilicet ſua frigiditate calorem, qui ex raptu cœli gignitur, temperaret. Sic reuera (chariſſimi) ad hoc planetæ, id eſt, boni conſiliarij circa firmamentum, id eſt, circa ſuperiores debent eſſe, vt ſcilicet, per ſua diſcreta conſilia ipſorum motus, iras, & leuitates poſſint temperare, & eiſdẽ cum prudentia contraire. Multi enim ſuperiores ſunt ita mobiles per inconſtantiam; ſunt ita præcipites per violentiam, ſunt ita feruidi per crudelitatem vel auaritiam, quod niſi eorum motibus & raptubus planetarum, id eſt, bonorum conſiliariorum ſenſus; & bonitas contrairet, ſubiectam patriam diſſiparent, & per rapinas & iniurias inflammarent. Eccl. 47. *Auertit gentem conſilio ſuo.* Neceſſarij ergo ſunt boni conſiliarij magnatibus. Ideo cõſuluit Seneca in quadam Epiſtola. *Dum tibi (inquit) alludit vitæ proſperitas, conſilia ſalubria tibi quære, vt ita circumſpicias quo ire debeas & quouſque.* Multi tamẽ (chariſſimi) ſunt hodie ita fatui & proterui, quod nunquam volunt audire alicuius conſilium, niſi ſuum, dicentes illud Eſa. 46. *Omne conſilium meum ſtabit, & omnis voluntas mea fiet* Et iſti ſunt fatuiſſimi Hie. 38. *Si conſilium tibi dedero, non me audies.* Non ſic ergo, ſed audiamus conſilia, quia per iſta mentis impetus refrænantur.

¶ Tertio dico, quod per bonum conſilium damni pericula E
declinantur, Prou. 2. *Conſilium cuſtodiet te, & prudentia vallabit te.* Patet igitur, quod conſilium eſt habendum & tenendum quia per ipſam

Subditi gubernantur,
Magiſtri refrænantur,
Pericula vitantur.

Et hoc de conſilio ſufficit. Vide vbi deliberatio. Item vide in tit. de Æquitate; vbi inuenies auctoritatem diuiſam & proſecutam. Meum eſt conſilium & æquitas, &c. Et ſupra de aduocato, vbi eſt illa auctoritas. Super populum tuum malignauerunt conſilium.

Conſuetudo. Secundum Iſid. eſt quoddam ius moribus A
conſtitutum, quod cum lex deficit, pro lege ſuſcipitur. Auguſt. etiam li. de diſtinctionibus dicit, quod mos eſt ſimul habitantium conſenſus, qui inueteratus conſuetudinẽ facit. Et breuiter iſtud eſt verum, quod conſuetudo eſt quædam lex naturæ, cui cum natura ſubiecta fuerit, vix ab ipſius viribus ſe diſſoluit. Et ideo valde debet homo cauere, vt in bonis, & non malis conſuetudinibus induereſcat, vt in bonis actib. aſſueſcat, & ne in malis moribus indureſcat. Bona enim conſuetudo omnia grauia & difficilia facit & leuia. Sicut enim dicit Sen. *Nihil miſerum, quod in naturam conſuetudo perducit.* E contra autem mala conſuetudo, quando hominem ligauerit, omnia leuia ſibi difficilia videri facit. Vnde Hieronym. ad Seleuciam: *Aſperam facit virtutum viam conſuetudo nimia vitiorum.* Vnde nota, quod mala conſuetudo

Senſus obdurat, ne clare videant,
Mentes indurat, ne mala terreant,
Vires eneruat, vt victæ iaceant,
Corda inneruat, ne culpas exeant, vel vt fœda placeant.

¶ Iſta ſolet ſenſus cœcare, quia ſcilicet facit vtilitatem crimi- B
num non videri. Vnde Auguſt. in Ench cap. 82. *Peccata quamuis horrenda, cum in conſuetudinem venerint, nulla aut modica reputantur, vt non ſolum non occultanda videantur. verum etiam prædicanda.* ¶ Item iſta ſolet mentes indurare. Eſt enim ſicut venenum aſpidis, quod facit ita dormire, quod mors & periculum non ſentitur. Vnde Auguſt. in Serm. *Peccatum conſuetudine vileſcit, pro mortuo reputandus eſt, quando quis pungitur, & non dolet.* ¶ Item ſolet vires eneruare. Vnde Gregor. lib. 11. Moral. *Sæpe nonnulli exire à prauis actibus cupiunt, ſed actuum ſuorum pondere preſſi in malæ conſuetudinis carcere incluſi à ſeipſis reſilire nequeunt.* ¶ Item ſolet corda inneruare, ſeu etiam ligare. Vnde Greg. lib. 4. moral. *Cum culpa in vſum venerit, etiam volenti animus vix reſiſtit, quia quot vicibus praua frequentationis aſtringitur, quaſi tot vinculis alligatur.* Sic enim de illis, qui taliter indurantur, ſicut de animalibus decrepitis & antiquis, quæ quanto antiquiora, tanto ſunt debiliora, quæ ſecundum Iſaac in diætis, peſſimum dat nutrimentum hominibus, duras enim & ſiccas habent carnes, non facile digeruntur, nec ad nutrimentum vtiles afficiuntur. Sic profecto illi; qui antiquitate malæ conſuetudinis ſunt affecti, debilitati, & impotentiæ ſunt ſubiecti, & quorum caro, id eſt, interior voluntas diu fuerit in vitijs indurata, deteriores alijs poſſunt dici. Iſti enim difficiliter digeruntur; id eſt, ab iſta mala conſuetudine conuertuntur, & mala dant hominibus nutrimenta, id eſt mala exempla & documenta. Vnde Gregor. 12. moral. *Tenent malæ conſuetudines quod ſemel didicerunt, atque quotidie duriores efficiuntur, ita quod non niſi cum peccatoris vita finiuntur.* Vnde Hierem. 13. *Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas, & vos po-*

teritis bonum facere, cum didiceritis malum. Bona ergo conſuetudo, & non mala tenenda eſt, quia ſicut mala conſuetudo facit ad bonum difficilem, ſic & bona facilē, &c. Omitto plura, quia fit mentio de conſuetudine in multis locis in hoc li. Et ideo vide in tabula, vbi quaſi infinita de conſuetudine poteris inuenire.

A *Conſolatio.* Idem eſt, quod in tribulatione alicuius proſperitatis vel ſolatij aſſecutio. Et nota, quod triplex generaliter conſolatio inuenitur, ſcil.

Quædam { Externa, quæ eſt damnabilis,
Interna, quæ eſt laudabilis,
Superna, quæ eſt durabilis.

Prima mundanæ proſperitatis }
Secunda internæ iucunditatis } eſt.
Tertia ſupernę fœlicitatis. }

Primo conſolantur diuites peccatores, ſecundo lætantur perfecti viatores, tertio modo iucundantur beati comprehēſores. Prima eſt ergo cōſolatio temporalis proſperitatis, quæ eſt peccatorum, quæ eſt damnabilis. Vnde Pſ. *Renuit cōſolari anima mea, memor fui, &c.* Secunda eſt conſolatio ſpiritualis iucunditatis, quæ eſt viatorum, quæ eſt laudabilis. Vnde Iob 2. *Venerunt tres amici Iob ad eum, vt viſitarent eum, vt conſolarentur.* Tertia eſt conſolatio æternalis fœlicitatis, quæ eſt beatorum & eſt durabilis. De qua dicitur in Pſal. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Sicut igitur videmus, quod mater, poſtquā filium verberauit, ſolet ei blandiri, & eum conſolari, ſic vere Deus cum verbere ſuarum tribulationum ſemper offert fauorem ſuarum conſolationum, ſc. & temporalium, & ſpiritualium, & æternalium. *Deus enim ſemper facit cum tentatione prouentum.* 1. Cor. 10. quia ſicut dicitur 2. Cor. 1. *Ipſe eſt pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra.* Sicut. n. medicus poſt amaram medicinam dat electuarium dulce, ſic Deus poſt tribulationes amaras dat conſolationes quod etiam debet facere prælatus, quia quamuis aliquando cogatur per iuſtitiam amaritudinem correctionis inferre, ſemper tamē debet iuxta hoc dulcedinem conſolationis conferre. Ideo dicitur in Pſal. *Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt, &c.* In quibus verbis triplex conſolatio reperitur, eſt enim

Conſolatio { Spiritualis,
Temporalis,
Æternalis.

Prima eſt illorum, qui virtutibus perficiuntur, quæ notatur in virga, quæ ſcilicet floret & fructificat. Secunda eſt illorum, qui temporalibus reficiuntur, & iſta deſignantur per baculum, quę datur ad ſuſtentandum. Tertia eſt illorum, quæ cœleſtibus alliciuntur, & illa notatur in menſa, *Paraſti*, inquit, *in conſpectu*

B *meo menſam.* ¶ Dicamus ergo primo, quod eſt quædam conſolatio ſpiritualis, & iſta eſt conſolatio, qua Deus conſolatur bonos ipſos mentaliter inſpirando, vel prælatus tribulatos, ipſos verbaliter confortando. Quod oſtenditur cum dicitur Virga tua. Iſta. n. conſolatio poteſt dici virga, quia ſcil. virga profert florem ad conſolationem viſus, & deinde aliquando fructum ad conſolationem guſtus. Sic etiam ſancti viri conſolantur de interioribus per guſtum deuotionis, & de exteriorib. per viſum contemplationis. Vnde de tali virga dicitur in Pſal. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion.* Talem ergo conſolationem debent conferre prædicatores, & prælati, quia vere ab iſtis ſunt tribulati, & pauperes conſolandi, obſtinati autem & diuites caſtigandi. Carnes enim pingues, ſecundum Iſaac in diætis, meliores ſunt aſſatæ, carnes vero macræ in aqua ſunt lixandæ, pinguium enim viſcoſitas igne conſumitur, macrarum ſiccitas in aqua temperatur. Sic vere pingues, id eſt, diuites peccatores igne tribulationis ſunt aſſandi, macri vero, id eſt, pauperes in aqua pietatis miſericorditer ſunt coquendi. Per aſperam enim correctionem pinguedo carnalitatis conſumitur, & per dulcem conſolationem macredo & ſiccitas tribulationis, & paupertatis temperatur. Aſpere ergo corrigantur diuites ne præſumant dulciter conſolentur pauperes ne deſperent. Quod etiam de ſpiritualibus pauperibus, ſcilicet, de profundis peccatoribus verum eſt, quia ſemper ſunt dulciter conſolandi, vt ad pœnitentiam poſſint reduci. Prælatus ergo tales ſemper verbis conſolatorijs debet corrigere, exemplo Ioſeph, quem quamuis fratres ipſius vendidiſſent, & ipſum valde timerent, vt dicitur Gen. 50. *tamē conſolatus eſt eos blande, ac leniter eſt locutus.* Apes enim quando in aluearı contendunt, & ipſum dimittere volunt, tunc inter ſe pacificantur, & ibidem moram trahere alliciuntur, quando aqua dulci à rectore earum irrorantur, & aſperguntur, vt dicit Plin. Sic vere chariſſimi, accidit, quod illi, qui per peccatum & obſtinationem apoſtatant, & per deſperationem ab aluearı gratiæ, religionis vel Eccleſię volunt recedere, à ſuis malis moribus refrænantur, & ad pacem Dei reducuntur, quando aqua dulcis conſolationis à rectore ſuo, id eſt, à prædicatore vel prælato miſericorditer ſeu benignitei aſperguntur, Actor. 20. *Viſis fratribus conſolati ſunt eos.* In tribulationibus enim valde vtilis eſt bonorum conſolatio. Vnde Auguſt. ſuper Iob. *Si paupertas angit, ſi luctus mœſtificat, ſi dolor cordis inquietat, ſi vlla calamitas conturbat nos, adſint boni amici, qui non ſolum gaudere cum gaudentibus, ſed etiam flere cum flentibus didicerunt, & tunc aſpera leniuntur, aduerſa ſuperantur, & grauia inſuper releuantur.* Sed iſta proh dolor ſunt contra multos, qui moderni prælati, iudices, & magnates conſolationem non inferunt, ſed auferunt, quia vere pauci ſunt hodie, qui velint ſubditos conſolare, & multi ſunt, qui ipſos nituntur contriſtare, & deprædari. Regula enim iuris eſt, quod afflicto non eſt addenda afflictio, ſed conſolatio. Iſti autem afflictis dant afflictiones, & deſolationes. Ideo tales poſſunt dicere illud Pſ. *Quæſiui qui adiuuaret, & non fuit, qui conſolaretur, & non inueni.* Iſta etiam virtus conſolatoria deficit in alijs perſonis, quia breuiter, nec frater fratrem, nec vicinus vicinum, nec diues pauperem volunt perfecte cōſolari, nec ſuis adiutorijs, nec eleēmoſynis recreare. Ideo plangit Hier. Thren. 2. *Non eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius.* & Eccl. 4. dicitur. *Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ ſub cœlo geruntur. & lacrymas innocentium, & conſolatorem neminem.* Non ſic ergo (chariſſimi) ſed ſimus boni conſolatores, quia iſta eſt conſolatio ſpiritualis.

¶ Secundo dico, quod eſt conſolatio quædam temporalis, C
& iſta eſt conſolatio proſperitatis, & mundanæ lætitiæ, quod oſtenditur cum dicitur Baculus tuus. Baculus enim datur ad ſuſtentationem. Veruntamen multi vtuntur baculo ad percutiendum. Sic vere conſolatio mundanæ proſperitatis data eſt ad naturæ ſuſtentamentum, mali tamen ipſa vtuntur ad aliorum detrimentum & nocumentum. Iſta eſt enim conſolatio deceptoria. Iſta eſt enim ſimilis conſolationi Sirenarum, quæ cantant, & trepudiant quando debet eſſe tempeſtas, quod videntes naturæ ſolent ſibi contra tempeſtatis periculum præcauere. Similis etiam eſt conſolationi Cygnorum, ſeu olorum, qui tunc ſumme conſolantur, lætantur, & cantant, quando in proximo debent mori. Sic vere (chariſſimi) conſolatio huius mundi, i. temporalis lætitia ſeu proſperitatis ſignum eſt futuræ tempeſtatis, & mortis. Et ideo quando videmus Sirenas, quæ dicuntur à Siren. quod eſt tractatus, id eſt, illos, qui ad ſe omnia volunt attrahere ſc. cupidos, & auaros, & olores, qui ſemper in aqua volunt eſſe, id eſt, voluptuoſos, in mundi proſperis conſolari, cantare pariter, & lætari, & ad votum in temporalibus proſperare, nos pro certo debemus nobiſipſis timere. Scire enim poſſumus quod mors, & tempeſtas æterna circa eos appropinquat, & ideo nobis debemus contra periculum præcauere, quia ſicut dicit quidam Philoſophus, ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum. Cognito enim quod per talem conſolationem ad mortem venitur æternam debet homo à talibus abſtinere. Ideo dicitur Luc. 6. *Veruntamen væ vobis diuitibus, qui hic habetis conſolationem veſtram væ vobis qui ſaturati eſtis, quia eſurietis.* Iſta eſt conſolatio temporalis, quæ notatur in baculo ſuſtentatorio, quia ſc. iſta eſt ſicut *Baculus arundineus Aegypti, qui facile frāgitur, & vulnerat innitentem*, ſicut dicitur Eſai. 38. Vnde Hier. *quomodo confracta eſt virga fortis, baculus glorioſus?* Iſta eſt igitur conſolatio temporalis.

¶ Sed tertio dico, quod eſt alia conſolatio æternalis, & iſta D
eſt illa, qua poſt miſerias huius vitæ beati in patria conſolantur, quod oſtenditur nomine menſæ. *Paraſti* (inquit) *in conſpectu meo menſam* Sicut enim lætatur, & conſolatur periclitatus, quādo venit ad portum, pugnans quando venit ad triumphum, perdens quando venit ad lucrum, ſic vere iuſti, qui in hac vita fuerunt ſicut in naui nauigantes, ſicut in ſtadio prælıantes, ſicut in mercatura perdentes, valde in patria conſolantur vbi peruenerunt

Ad { Portus ſecuritatem,
Lucri fertilitatem,
Triumphi fœlicitatem.

Vnde de taliter conſolatis dicitur Luc. 16. de paupere Lazaro,

de quo

de quo dictum eſt diuiti epuloni. *Fili recordare, quod recepiſti bona in vita tua, hic autem mala, nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris*, & nota, quod iſta conſolatio oritur ex Dei conſolantis præſentialitate, ex loci continentis mira nobilitate, ex plebis circumſtantijs dulci ſocietate. Eſt enim ibi Dei principalitas, quia ſicut dicitur Eſai. 51. *Ego ipſe conſolabor vos.* Item ibi eſt loci mira nobilitas, quia ſcilicet eſt Hieruſalem cœleſtis. Eſai. 66. *Conſolabor vos, & in Hieruſalem conſolabimini.* Item ibi eſt plebis dulcis cōparitas, de qua Actor. 16. *Viſis fratribus conſolati ſunt.* Iſta eſt ergo conſolatio æternalis, quæ oſtenditur cum dicitur, Paraſti mēſam. In menſa enim conſolantur famelici, ſic & in paradiſo egeni. Vnde Ezechiel. 23. *Sediſti in lecto pulcherrimo, & menſa ornata eſt ante te.* Patet ergo quomodo triplex eſt conſolatio, ſcilicet, ſpiritualis & meritoria, temporalis & tranſitoria, æternalis & permanſoria. Et hoc ſufficit, vide de ſpe, & lætitia.

A *Conſpectus.* Nota, quod per conſpectum intelligitur virtus conſiderationis, ſeu præſentia conſiderantis. Conſpicere enim idem eſt, quod præſentialiter aſpicere. Vnde bene in Pſalm. *Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo*, & alibi. *Introeat in conſpectu tuo gemitus compeditorum*, id eſt, in conſideratione tua, quia ſicut res, quæ eſt in conſpectu alicuius, continue ab eo videtur, ſic lacrymæ pœnitentium à Deo continue conſiderantur, & ſicut illi, qui in conſpectu magnatum habent apparere, ſolent veſtibus ſe parare, munera præſentare, ab inhoneſtis præcauere, ſic vere nos, qui in conſpectu & præſentia Dei continue apparemus, debemus ſemper veſtibus virtutum nos ornare, munera oblationum vel eleēmoſynarum offerre, & ab inhoneſtis vitijs abſtinere. De veſtibus enim virtutum dicitur Apoc. 7. *In conſpectu agni amicti ſunt ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum.* De muneribus eleē. moſynarum dicitur Exod. 23. *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* De abſtinentia etiam peccatorum dicit Boëtius de conſolatione, *quod magna nobis indicta eſt neceſſitas probitatis, qui cuncta facimus in conſpectu iudicis cuncta cernentis.*

B ¶ Nota tamen, ſi vis, quod

in conſpectu Dei ſtant aliqui vt
- comprobentur,
- coronentur,
- protegantur,
- iudicentur,
- condemnentur.

Nam

in conſpectu Dei
- Comprobantur perfecti,
- Præmiantur beati,
- Proteguntur toſſimi,
- Iudicantur iniqui,
- Condemnantur maligni.

Vide infra in præſentia, vel de corona, vel vide ſup. de ante, &c. Vel dic, quod iſte eſt conſpectus a cunctis frequentandus, à malis formidandus, à ſanctis optandus. Iſtum ergo conſpectum debent mundi, maxime frequentare, quod potiſſime verum eſt de eccleſiaſticis, qui ratione ſtatus & graduum in conſpectu Dei ſunt iugiter commorantes. Sicut enim Leæna cum Pardo fornicata & maculata, nunquam audet Leoni apparere, nec ſe ſuo conſpectui præſentare, niſi in aqua primitus ſit lauata, & hoc quia timet, quod Leo ſentiat fœtorem ſuum, ipſamque vulneret & occidat, ſicut dicit Plin. ſic vere chariſſimi nos qui more Leænæ cum Leone Chriſto ſumus ſpiritualiter vxorati, & ad eius copulam & ſeruitium ſpiritualiter dedicati, debemus ſibi munditiam conſeruare. Et ideo ſi cum Pardo, id eſt, cum inimico Leonis diabolo fornicati fuerimus per peccatum, nos pro certo debemus per confeſſionis lauacrum nos mundare, vt in conſpectu Chriſti, ſcilic. in ſacramentis aut in officio eccleſiaſtico poſſimus ſinceriter apparere ... *Immaculati in conſpectu eius.* Res enim quanto ſunt altiores, tanto ſunt naturaliter mundiores, patet de montibus reſpectu vallium, de aëre reſpectu inferiorum, & de cœleſtibus reſpectu terrenorum. Sic vere nos eccleſiaſtici, qui in altiori conſiſtimus, & conſpectui diuino perſonaliter aſſiſtimus mundi & ſancti præ cæteris eſſe debemus. Nullus enim conſpectui regis libenter aſſiſteret, qui ſe vilem & ſordidum eſſe ſentiret. Eccleſiaſt. 1. *Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua, & in conſpectu eius ſanctificabunt animas ſuas.*

C ¶ Et ſic nota, quod illi, qui aſſiſtunt diuino conſpectui debent eſſe

Fortes & ſolidi,
Mundi & nitidi,
Recti non tortuoſi,
Imi non tumidi,
Flentes & humidi,
Stantes & rigidi.

Sint igitur fortes & virtuoſi. Vnde Dan. 1. dicitur, *quod mundiſſimi & doctiſſimi pueri electi ſunt, vt ſtarent in conſpectu Regis.* V... les poſſunt dicere illud 2. Eſdræ 8. *Ecce nunc ſumus in conſpectu ...* ¶ Item ſint mundi & gratioſi. Iob 11. *Mundus ſum in conſpectu ...* ¶ Item ſint recti non tortuoſi. 1. Regum 29. *Rectus es, & bonus in conſpectu meo*, & 3. Reg. 15. *Fecit Aſa rectum ante conſpectum Domini.* ¶ Item ſint humiles & operoſi, Iacobi 4. *Humiliamini in conſpectu Domini.* ¶ Item ſint flebiles & lachrymoſi Pſal. *Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo.* ¶ Item ſint ſtabiles & rigoroſi. Pſal. *Confirmaſti me in conſpectu tuo ſemper.* Et Apoc. 8. *Vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei.* ¶ Item iterum ſint orantes & clamoroſi. Pſal. *Effundo in conſpectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuncio.* ¶ Item ſint lætantes, & gaudioſi Pſalm. *Iuſti epulentur & exultent in conſpectu Dei.* ¶ Item ſint pœnitentes, & doloroſi. Vnde pœnitens dicit Iob 13. *Viam meam in conſpectu eius arguam.* ¶ Item ſint quieſcentes, non tumultuoſi Apoc. 11. *Seniores in conſpectu Dei ſedent.* Sedere enim quietem mentis ſignat. ¶ Item ſint compatientes, & viſceroſi Threnor. 2. *Effunde ſicut aquam cor tuum ante conſpectum Domini.* ¶ Item ſint refulgentes & luminoſi, ſcil. per honeſtatem exterius, & per ſapientiam interius. Vnde Apoc. 11 dicitur, *quod iſti ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia in conſpectu Domini.* Sed reuera multi ſunt, qui in conſpectu Dei aliter parati comparent. Peccatores enim videntur eſſe hodie ſicut hiſtriones in curijs, qui quanto apparent deformiores conſpectui dominorum, & plus ornati inſolitis paramentis, tanto credunt magis facere pulchrum locum. Sic hodie videntur aliqui gloriari, quando in conſpectu Dei bene apparent vitijs deformati. 3. Reg. 16. *Fecit Achab malum in conſpectu Domini.*

¶ Nota ergo, quod mali D

in conſpectu Dei apparent
- Vacui ſine bonitatis valore,
- Obſcuri ſine venuſtatis ſplendore,
- Exuſti à cupiditatis ardore,
- Infecti à carnalitatis horrore.

Vacui, dico, ſine bonitate, contra illud Eccleſ. 35. *Non apparebis ante conſpectum Domini vacuus.* Obſcuri etiam ſine claritate Iob 25. *Ecce luna non ſplendet, & ſtella non ſunt munda in conſpectu eius.* Exuſti inſuper à cupiditate Apoc. 14. *Cruciabitur igne in conſpectu ſanctorum Angelorum.* Infecti etiam à carnalitate. Vnde de multis immundis dicitur Iob 15. *Cœli non ſunt mundi in conſpectu eius.* Multi n. ſunt, qui in conſpectu Dei, ſcil. in conſcientia, quam ipſe Deus præcipue conſpicit, nihil habent munditiæ vel puritatis, quanquam in conſpectu hominum, id eſt, in apparentia videantur per hypocriſim valde mundi, contra illud Eccleſ. 1. *Non ſis hypocrita in conſpectu populi.* Iſti enim plus volunt videri mundi & ſancti in conſpectu populi, quam Dei, in apparentia, quam in conſcientia, in operatione, quam in intentione. Non ... ergo, quia vere conſpectus diuinus eſt à mundis munde frequentandus.

E ¶ Secundo dico, quod iſte eſt malis iuſte formidandus. Sicut enim nullum eſt animal, quin timeat in conſpectu Baſiliſci apparere, pro eo quod quicquid conſpicit, occidit, ſic vere omnes mali, & beſtiales & animales, qui teſte Apoſtolo neſciunt quæ ſunt ſpiritus 1. Corint. 2. valde debent timere, quando cogitant, quod finaliter in conſpectu Chriſti in iudicio finali debent comparere, qui procul dubio erit, tunc Baſiliſcus malos inuenenans, & occidens. Latro enim nunquam vellet conſpectui iudicis præſentari. Vnde 1. Reg. 6. *Quis poterit ſtare in cōſpectu eius*, ſcil. nullus malus. Et nota, quod conſpectus præſentiæ Dei, qui erit in iudicio,

Incutiet terrores,
Diſcutiet errores,
Deijciet honores,
Deglutiet horrores,
Conficiet ardores.

Eſt igitur iſte conſpectus terroris incuſſiuus, vnde territi Bethſamitæ dicebant 1. Reg. 6. *Quis poterit ſtare ante conſpectum Dei ſancti huius.* ¶ Item eſt terroris diſcuſſiuus, quia ſcilicet omnia obſcu-

obſcura & occulta manifeſtabuntur Pſalm. *Præ fulgore in conſpectu eius nubes tranſierunt.* ¶ Item eſt honoris excuſſiuus, quia ſcilicet illi, qui nunc honorantur, erunt ſine honore Sap. 12. *Neque Rex neq; tyrannus in conſpectu tuo.* ¶ Item eſt malorum deglutiuus Pſalm. *Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus.* ¶ Item eſt ardorum inflictiuus Pſalm. *Ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida.* Hic igitur conſpectus eſt à malis iuſte formidandus.

F ¶ Tertio dico, quod Dei conſpectus eſt à bonis pie affectandus. Sicut enim delectabile eſt bono filio eſſe in conſpectu patris, ſeruo in conſpectu Domini, militi in conſpectu Regis, ſic vere beatis eſt delectabile in conſpectu Dei manere in patria, quia pro certo ipſe eſt pater miſericordiarum 2. Cor. 1. *Dominus dominantium & Rex regum.* Apoc. 1. de hoc dicitur in Pſal. *Exultent iuſti in conſpectu Dei.*

G ¶ Et nota, ſi vis, quod iſte conſpectus beatificus, qui eſt in patria,

Eſt	ſatiatiuus,	contra	penuriam,
	conſolatiuus,		triſtitiam,
	roboratiuus,		ignauiam,
	triumphatiuus.		ignominiam.

Iſte (dico) eſt ſatiatiuus Pſalm. *Iuſti autem epulentur, & exultent in conſpectu Dei.* Iſte eſt conſolatiuus Pſalm. *Iubilate in conſpectu Regis Domini.* Item roboratiuus ſeu confirmatiuus Pſalm. *Permanet in æternum in conſpectu Dei.* Item triumphatiuus, ſeu victoriæ collatiuus Apocal. 7. *Ante thronum in conſpectu Dei amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum.* Patet ergo, quod conſpectus iſte eſt beatis appetibilis, eſt iniquis deteſtabilis, eſt perfectis frequentabilis, &c.

A *Conſtantia.* Nota, quod conſtantia accipitur pro animi ſtabilitate, & fortitudine, quæ ſumme decet virum authenticum, atque iuſtum, & maxime principem vel prælatum. Sicut enim Leo beſtiarum fortiſſimus & generoſiſſimus inflexibile habet collum, Elephas genua, Cypreſſi etiam columna recta ſtat ſub quocunque onere, ſic vir perfectus in quibuſcunque fortunæ commutationibus rectus & inflexibilis debet eſſe, & maxime contra aſpera, & aduerſa. Vnde de Machabæis tribulatis dicitur 1. Macha. 2. *Mathatias, & filij eius conſtanter ſteterunt.* Vnde Sen. de tali conſtantia loquens, dicit Epiſt. 106. vel 107. quæ incipit. *Vbi eſt illa prudentia tua:* primo enumeratis rerum mutationibus & infortunijs, dicit ſic: *Nihil miremur horum, ad quæ nati ſumus, quæ ideo nulli quærenda ſunt. quia communia ſunt omnibus.* Sequitur. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt, hanc ſequatur, huic pareat. & quæcunque ſunt, debuiſſe fieri putet, nec putet, nec velit obiurgare naturam. Optimum enim eſt pati, quod emendare non poſſis, & Deum quo auctore cuncta proueniunt, ſine murmuratione comitari. Malus miles eſt, qui Imperatorem gemens ſequitur: Læti ergo & alacres excipiamus imperia, nec deſinamus hūc operis pulcherrimi curſum, cui quicquid patimur, intextum eſt.* Sequitur: *Ducunt Volentem fata, nolentem trahunt, &c.* De tali ergo indifferenti animi conſtātia dicitur Sap. 1. *Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtia, &c.* Vide de fortitudine, & ſtabilitate, quia paucæ ſunt auctoritates.

A *Conſtituere.* Nota, quod conſtituere quandoque ſumitur pro aſſumere, & ordinare Daniel. 3. *A me conſtitutum eſt decretum:* vel ſumitur pro præficere & ſublimare Luc. 12. *Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, &c.* Vel ſumitur pro diſponere, & terminare, ſicut Iob 13. vbi dicitur. *Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poterūt.* Vel pro imponere vel aſſignare Matth. 28. *Diſcipuli abierunt in Galilæam in montem vbi conſtituerat illis Ieſus.* Quocunq; ergo modo ſumatur, notandum, quod conſtitutio in bono ſumitur, & in malo. Deus enim conſtituit, & ordinat omne bonum, & diabolus conſtituit omne malum. Dic igitur, quod Deus conſtituit perfectos virtutum culmine, conſtituit edoctos fidei lumine, conſtituit prælatos mundi regimine, conſtituit beatos cœli cacumine. A Deo enim diuerſi diuerſimode conſtituuntur.

Quidam in loco mutuo, vt ibi ſedeant, ſcilicet religioſi,
Quidam in loco claro, vt ibi doceant, ſcilic. prædicatores
Quidam in loco digno, vt ibi omnes præeant, ſcilic. prælati,
Quidam in loco alto, vt ibi maneant, ſcil. beati.

B ¶ Dico ergo primo, quod religioſi ſunt conſtituti, vt ſedeant ad contemplandum Num. 3. *Aaron & fratres conſtitue ſuper cultum ſanctuarij:* vt quilibet dicat Domino illud Pſal. *Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe, conſtituiſti me.* Iſti ſunt conſtituti à Deo ad viuendum in ſpe, & ſanctificatione, & cultu religionis, &c.
¶ Item dico, quod clerici ſunt conſtituti, vt ſtudeant ſeu doceāt C
ad prædicandum. Vnde Pſalm. *Conſtitue Domine legulatorem ſuper eos, vt ſciant gentes quoniam homines ſunt.* ¶ Item prælati ſunt con- D
ſtituti, vt præeant ad gubernandum. Vnde illud Hierem. 1. *Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna.* Vbi quatuor cauſæ notantur in electione neceſſariæ, ſcil.

Effectiua & primordialis,
Subiectiua & materialis,
Perfectiua & hæc eſt formalis,
Inductiua ſeu finalis.

Cauſa (dico) efficiens ſcil. Deus, qui dicit. Ecce conſtitui. Materialis ſcilicet, ipſe electus, (te inquit) Formalis ſcilicet ipſa promotio vel prælatio, quæ dat ſibi eſſe formale, cum dicitur ſuper. Finalis, quæ eſt, vt gubernentur gentes, & regna, &c. Vnde de tali conſtitutione dicitur in Pſalm. *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui Domine.* q. d. qui in primatu conſtituuntur, ad habendum in memoria præ cæteris obligantur.

¶ Item beati conſtituuntur, vt gaudeant ad conregnandum. E
Vnde de quolibet beato poteſt dici illud Deuter. 23. *Conſtituit eum Dominus ſuper excelſam terram, vt comederet fructus agrorum, vt ſuggeret mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo.* Vbi nota, quod iſti ſic conſtituti ſunt tuti, nec timent reuocari, quia ſunt ſuper excelſam terram, quæ ſcil. ſanior eſt terra baſſa. Sunt pleni, nec timent vacuari, quia ipſi comedunt fructus agrorum. Sunt læti nec timent contriſtari, quia ipſi ſugunt oleum, quod lætificat; Sunt ſecuri, nec timent terminari, quia ipſi hauriunt illud à petra, & à ſaxo, id eſt, à Deo, qui ſemper durat. Sunt conſolati, nec timent conturbari, quia ipſi habent mel, id eſt, dulcedinem conſolationis æternæ.

¶ Aduerte tamen quod (vt communiter) ſumitur pro promouere ſeu præficere. Sed hoc vide ſatis plene in litera E. Vbi Excelſus, vbi exponitur prædicta auctoritas. Conſtituit eum ſuper excelſam terram. Item in litera C. de Cuſtode vbi ponitur illa auctoritas. *Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes, &c.* Item in litera M. vbi Magiſter, vbi ponitur illa auctoritas. *Si quos in eis noueris viros induſtrios, conſtitue magiſtros pecorum.* Gen. 47.
¶ E conuerſo autem poteſt dici de mala conſtitutione, quod ſc. F
hodie conſtituuntur in officijs

Viri impij ſine clementia,
Viri ignari ſine ſcientia,
Viri iniqui ſine conſcientia,
Viri auari ſine ſufficientia.

De viris impijs, & crudelibus dicitur 1. Machab. 7. *quod Bacchides Alchimum virum impium conſtituit in ſacerdotium, & mandauit ei facere vltionem in filios Iſrael, &c.* 9. dicitur, *quod ipſe elegit viros impios, & conſtituit eos dominos regionis.* De viris ignaris & prudentibus dicitur Dan. 3. *Adorate ſtatuam, quam conſtituit Nabuchodonoſor Rex* De viris autem iniquis peccatoribus dicitur in Pſalm. *Conſtitue Domine peccatorem ſuper eum, & diabolus ſtet à dextris eius.* De viris vero auaris, & nullam ſufficientiam habentibus, qui ſcilic. non ſunt digni conſtitui in aliquo officio prælaturæ, dicitur Eſai. 3. *Non ſum medicus & in domo mea non eſt panis, neque veſtimentum, nolite me conſtituere principem populi.* Talis enim paupertas auaritiæ, & etiam temporalis penuriæ debet hominem repellere ab officijs publicis, quia ſcil. tales cum promoti fuerint, ſolent ſubditos acriter exhaurire. Vnde ſecūdum Valerium Maximum de duobus Imperatoribus conſtituendis, & cum exercitu mittendis ſemel in ſenatu tractaretur, quidam ſapientiſſimus reſpondit neutrum eſſe mittendum, quia inquit vnus nihil habet, & alter nihil ſufficit, &c. Vide vbicunque fit mentio de promotione ſcilic. de Prælato, Rege, Electione, Principe, &c. ſimilia

Conſummare. Conſummatio. Nota, quod conſumma- A
tio quandoque ſumitur pro complemento perfectiuo, quandoque pro termino finitiuo, quandoque pro extermino deſtructiuo. Pro complemento dico perfectiuo. Vnde de Simone Machabæo 1. Mach. 23. dicitur, *quod ipſe accelerauit muros Hieruſalem conſummare.* Pro termino etiam finitiuo dicitur Luc. 2. *Conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer.* Pro exterminio etiam deſtructiuo. Vnde Ezech. 11. *Ah Domine*

Digitized by Google

mine Deus conſummationem tu facis reliquiarum Iſrael. His ergo præmiſſis, dicam, quod in ſcriptura inuenitur conſummatio bona. ¶ Notandum quod iuſti gaudent triplici conſummatione, ſcil.

Conſummatione { Operis virtuoſi, / Temporis luctuoſi, / Muneris glorioſi.

Prima eſt conſummatio gratiæ complementi, ſecunda conſummatio mortalis explementi, tertia conſummatio æterni ſupplementi. Prima pertinet ad viros mortales, ſecunda pertinet ad cunctos mortales, tertia pertinet ad ſanctos ſupernales.

B ¶ Dico igitur, quod eſt conſummatio virtuoſa. Et iſta eſt illa, qua boni ſtudent bona opera perficere, & conſummare, & vſque ad conſummationem, & complementum in ſe virtutum cumulum aggregare. Quodcunque enim naturale deſiderium ſemper eſt in motu, & affectu, quouſque conſummatum fuerit & completum, & ideo ad virtuoſum hominem pertinet, quod opera bona aggregationemq; virtutum, ſi inceperit, perficiat, compleat, & conſumet. Iuxta illud quod dictum fuit de fabro ferrario Eccleſiaſt. 38. *Cor ſuum dabit in conſummationem operum, & vigilia ſua ornabit imperfectionem*, & ſequitur de figulo: *Cor ſuum dabit, vt conſummet linitionem, & vigilia ſua mundabit fornacem.* Et hoc eſt, quod dicebat Apoſtolus 2. Tim. 4. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, ideo repoſita eſt mihi corona, &c.* Vbi nota, quod conſummatio incipitur cum profectu virtuoſi laboris, dirigitur cum profectu luminoſi ſplendoris, perficitur cum affectu glorioſi decoris ſeu honoris; Primum probat pugna frequentata (Bonum certamen) ſecundum fides illibata (fidem ſeruaui inquit) tertium corona parata (ideo repoſita eſt mihi corona) Quia pro certo (chariſſimi) talis conſummatio non fit, niſi habeas laboris diligentiam profectiuam, niſi teneas fidei vigilantiam directiuam, niſi videas gloriæ affluentiam allectiuam. Igitur ad hoc nos vrgeat virtus boni laboris. *Bonum*, inquit, *certamen certaui*. quia reuera nihil feliciter conſummatur, niſi hoc, quod cum diligentia laboratur Eccl. 4. *Vſque ad mortem certa pro iuſtitia.* Vnde de conſummatione virtuali quomodo multum requiratur, dicitur 1. Mach. 4. *quod filij Iſrael ædificauerunt ſancta, atria ſanctificauerunt, fecerunt vaſa ſancta noua, intulerunt candelabrum, & altare incenſorum, & menſam in templum, incenſum poſuerunt ſuper altare.* Sequitur. *Et conſummauerunt omnia opera quæ fecerunt.* Igitur ædificemus ſancta, i. omnimodam virtutem, & ſanctitatem. Ædificemus (inquit) ſancta, i. faciamus in nobis ſanctitatem, & puritatem. Sanctificemus atria, h. e. purificemus ſenſuum vanitatem, faciamus vaſa ſancta & noua, i. habeamus cordium & affectuum nouitatem. In templo vero mentis inferamus altare, i. ſanctam deuotionem: candelabrum i. fidem & diſcretionem: menſam. i. clementiam & compaſſionem, incenſum, i. feruorem & orationem, & ſic conſummabũtur in nobis virtutes per complementum & perfectionem, ad quod ſc. nos deducet vt dictum eſt, exercitium boni laboris. *Bonum*, inquit, *certamen certaui* Exemplo Chriſti: qui poſt paſſionis labores dixit. *Conſummatum eſt.* Ioh. 9. Igitur ad hoc nos vrgeat virtus boni laboris.

¶ Item ad hoc nos dirigat lumen veri ſplendoris, ſcilicet, fides (Fidem inquit ſeruaui) Nullum enim opus conſummatur, aut perficitur ſine lumine directiuo. Sic teſte Apoſtolo, *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*, quia ſcilicet fides eſt illa lux, quæ nos dirigit ad Deum cognoſcendum, & nos conſummat ad virtutes habendum Sap. 6. *Cogitare de illo, ſenſus eſt conſummatus.* Pauo enim caudam habet oculatam, ſic cauda, & finis, ſeu conſummatio noſtra moralis debet oculis fidei reſplendere, vt ſic ille qui eſt lux vera illuminans omnem hominem, ſ. Chriſtus dicat illud Matt. 28. *Ego autem vobiſcum ſum*, inquit, ſupple per fidem. Item ad hoc nos erigat amor ſummi honoris, ſcilicet corona iuſtitiæ, id eſt, gloria paradiſi, quæ ſcilicet dicitur corona, quæ eſt rotunda, non habens terminum aut initium, & quæ etiam datur victoribus pro triumpho. Sic gloria æterna, quæ eſt ipſe Deus, menti infuſus, & lapſus, non habet principium neque finem, ſeque dat victoribus, ſcil. ſanctis hominibus pro mercede Pſalm. *Corona aurea ſuper caput eius.* Et iſta etiam videtur eſſe corona iuſtitiæ, pro eo quod iuxta proportionem, & differentiam meritorum aſſignatur ſanctis victoribus in hac corona gloriæ differentia gaudiorum, & diuerſorum ſtipendia præmiorum Pſalm. *Omnis conſummationis vidi finem*, quaſi diceret. Viſio finalis conſummationis multum facit ad complementum virtuoſæ perfectionis. Patet igitur, quod eſt quædam conſummatio virtuoſa.

¶ Secundo dico, quod eſt quædam conſummatio luctuoſa. C
Neceſſe eſt enim quod omnia viuentia conſumentur per mortem, vnde etiam Chriſtus, tunc mortalis dixit de ſeipſo Luc. 13. *Ecce perficio ſanitates hodie, & cras, & tertia die conſummor.* De Enoch etiam dicitur Sapient. 4. *quod conſummatus in breui expleuit tempora multa.*

¶ Tertio dico, quod eſt conſummatio glorioſa ſcil. in vita æterna, vbi conſummabuntur, & replebuntur omnia deſideria beatorum. Vnde de ipſo Deo ibidem omnia conſummante dicitur Eccleſ. 43. *Conſummatio ſermonum ipſe eſt.* Et ſic patet, quod conſummatio aliquando accipitur in bono ſignificato. ¶ In malo vero ſignificato dic, quod in ſcriptura inuenitur D

Conſummatio { Naturæ, / Fortunæ, / Culpæ, / Pœnæ.

Prima fit per mortem corporalem. Eſa. 10. *Conſummationem & abominationem ipſe fecit.* & Sap. 4. *Inuentus celerius conſummata.* Secunda fit per miſeriam temporalem, ſc. quando fortuna in homine, per infortunia conſummatur. Vnde de Luna, i. de proſperitate mundana dicitur Eccleſ. 43. *Luminare quod minuitur in conſummatione menſis* Et Eſa. 16. *Conſummatus eſt ſermo, &c.* Tertia fit per culpam criminalem, quæ ſcil. in malis vſque ad conſummationem creſcit: Pſal. *Conſummetur nequitia peccatorum.* Quarta vero fit per miſeriam æternalem. De qua Dan. 9. *Vſq; ad conſummationem perſeuerabit deſolatio, &c.* Sufficit. Vide de verbo Complere, & de Fine.

Conſumere. Nota, quod conſumptio nihil aliud eſt, quam rei attenuatio, vel annihilatio. Et (vt communiter) conſumptio naturalis fit à calido. Igitur loquendo moraliter, poſſum dicere, quod conſumptio in bono ſumitur & in malo. Et ſic dico, quod in bono eſt conſumptio carnis, quæ fit per abſtinentiam, conſumptio culpæ quæ fit per pœnitentiam, conſumptio malorum, quæ fit per iuſtitiam, conſumptio rerum, quæ fit per eleëmoſynam, vel clementiam. A

¶ Conſumunt igitur primo carnes proprias abſtinentes, B
quia ſcil. omne voluptuoſum, vt carnale debet quilibet conſumere in ſeipſo. Figuratur Deuter. 13. vbi præcipitur, *quod ſi aliqua ciuitas de terra Iſrael vellet, & ſuggereret deos alienos colere habitatores eius debeant percuti, & tota eius ſuppellex comburi pariter, & conſumi.* Quia reuera ſi ciuitas carnis noſtræ, quæ plena eſt malis ciuibus, id eſt, malis moribus per carnalitatem corruptam nobis ſuggerat, vt Deo derelicto dijs alienis, id eſt, mundi voluptatib. & vitijs debeamus adhærere, ipſam debemus per temperantiam conſumere, & per abſtinentiam caſtigare, vt quilibet ſic conſumptus dicat illud Iob 19. *Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos:* quia ſcil. os, id eſt, oſſea fortitudo pelli bonæ conuerſationis coniungitur, & labia diuinæ laudis oti, & dentibus applicantur, quando per abſtinentiam carnes ſuperfluæ conſumuntur.

Et reuera talis conſumptio eſt animæ illuminatio, & virtutum renouatio. Nam ſicut in lampade lux nutritur, dum oleum conſumitur, de Saura etiam lacertula dicit Iſidorus quod ad recuperandum & clarificandum viſum Solem reſpicit, vt humore ſuperfluo, qui obſcuritatis erat cauſa, conſumpto viſus ipſius reſtauretur, ſic lux animæ, lux gratiæ, lux ſcientiæ nutritur, & conualeſcit, dum carnalitatis oleum, & humor conſumitur, & areſcit. Vnde Iob 11. *Cum te conſumptum putaueris, orieris vt Lucifer, & meridianus fulgor conſurget tibi ad veſperam, & habebis fiduciam propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecurus dormies*, vt accedat illud quod ſcribitur Iob 33. *Conſumpta caro eius à ſupplicijs. reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.* Conſumunt igitur carnes proprias abſtinentes.

¶ Secundo dico, quod conſumunt culpas noxias pœnitentes. Iſta eſt enim bona conſumptio, quando per Dei miſericordiam & indulgentiam, per ſacerdotis diligentiam, & abſolutionem, per peccatoris pœnitentiam & contritionem, iniquitates animæ conſumuntur Pſalm. *Conſumetur nequitia peccatorum.* Figurata in diluuio generali, in quo ſicut dicitur Geneſ. 7. *Vniuerſa quæ in terra conſumpta ſunt*, quia, ſcilicet per lachry- G

marum diluuia omnia terræ, id eſt, animæ vitia conſumuntur. Vnde nota, quod per pœnitentiam conſumitur

Superbia mentis eleuatiua,
Laſciuia carnis inquinatiua,
Pigritia mentis aggregatiua.

De ſuperbia eleuante dicitur Hier. 12. *Conſumptum eſt animal & volucre.* De laſciuia ſeu luxuria dicitur illud Iob 33. *Conſumpta eſt caro à ſupplicijs.* De pigritia vero dicitur Hieremiæ 6. *In igne conſumptum eſt plumbum.* Conſumunt igitur culpas noxias pœnitentes.

D ¶ Tertio dico, quod conſumunt gentes impias præſidentes, Deus videlicet, & boni prælati, qui ſcil. conſumere ſolent impios, & peruerſos, dicentes illud Oſeæ 13. *Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis & conſumam eos ibi quaſi Leo.*

E ¶ Quarto dico, quod conſumunt opes inopibus compatientes, quia ſc. conſumunt, & expendunt temporalia pro æternis, pauperibus eleemoſynas largiendo Deut. 13. *Vniuerſa conſumas Domino Deo tuo.* Sic igitur patet, quod conſumptio ſumi poteſt in bono ſignificato.

F ¶ Secundo principaliter dico, quod conſumptio etiam ſumi poteſt in malo.

Sic igitur dicam, quod eſt conſumptio

Gratiæ, quæ fit peccatis & criminibus,
Fortunæ, quæ fit tormentis & turbinibus,
Naturæ, quæ fit mortalis deſtructionis conaminibus,
Animæ, quæ fit finalis dominationis grauaminibus.

¶ Peccatum conſumit gratiæ virorem,
Mors & infirmitas conſumit naturæ decorem,
Tribulatio conſumit fortunæ ſplendorem,
Damnatio finalis conſumit animæ vigorem.

G ¶ Dico ergo, quod eſt conſumptio gratiæ, quam facit culparum inflammatio. Calor enim agens in humidum radicale, ipſum continue conſumit, quare neceſſe eſt, quod animal continue recipiat nutrimentum, alias neceſſe eſt, quod incurrat ineuitabile nocumentum. Sic vere calor concupiſcentiæ continue conſumit humorem radicalem virtutum ſcilicet per culpas veniales ſeu mortales, quare neceſſe eſt, quod nutrimentum diuinæ gratiæ, ſeu doctrinæ, continue ſumatur, ne forte tota virtutum congeries conſumatur. Et ideo hodie multi ſpiritualiter conſumuntur, quia per ſpiritualia nutrimenta nullatenus reficiuntur Iob 36. *Tranſibunt in gladio, & conſumentur in ſtultitia.* Et nota, quod talem conſumptionem facit quandoque

Flamma auaritiæ deuoratricis,
Tinea inuidiæ demolitricis,
Rubigo malitiæ & nequitiæ iniquitatricis.

Flamma auaritiæ conſumit pietatem Iud. 15. *Concremata ſunt fruges in tantum, vt vineas & oliueta flamma conſumeret.* Tinea inuidiæ cōſumit æquitatem Iob 4. *In Angelis ſuis inuenit prauitatem, quanto magis qui habitant domos luteas, & terrenum habent fundamentum conſumentur velut à tinea.* Rubigo autem malitiæ conſumit ſanctitatem Deut. 28. *Fruges terræ tuæ rubigo conſumet.* Et nota, ſi vis, quomodo hodie conſumpta eſt in Eccleſia vel in mundo

Conſtantiæ fortitudo,
Prudentiæ limpitudo,
Confeſſionis certitudo,
Contemplationis celſitudo.

De conſumptione conſtantiæ, & fortitudinis dicitur Eſ. 49. *In vacuum laboraui ſine cauſa, & vane fortitudinem meam conſumpſi.* De conſumptione ſapientiæ dicitur Threno. 1. *Senes mei in vrbe conſumpti ſunt.* Senectus etiam prudentiam ſignat. De conſumptione autem confeſſionis dicitur Hier. 44. *Conſumentur omnes viri Iuda.* Iuda enim interpretatur confeſſio. De conſumptione vero contemplationis dicitur Iob 7. *Conſumitur nubes & pertranſit.* Nubes enim quæ eſt alta, ſignat altitudinem contemplationis. Iſta eſt ergo conſumptio gratiæ, quam facit culparum inflammatio.

H ¶ Secunda eſt conſumptio fortunæ, quam facit contingens tribulatio: quia ſcil. mundi tribulationes tyrannorum impugnationes, diuerſorum caſuum inſidiationes, fortunæ proſperitatem conſumunt, & fortunatos deſtituunt, & confundunt. Vnde Eccl. 4. *De carcere egreditur quis ad regnum, & in regno natus inopia ſumitur.*

¶ Tertia eſt conſumptio naturæ, quam facit mortis impugnatio, de qua Iob 18. *Conſumet brachia eius primogenita mors.* Et illud Iob 14. *Homo autem cum mortuus fuerit, & nudatus atque conſumptus, vbi quæſo eſt?* vbi deſcribitur quilibet ſic conſumptus, vt fragiliter depoſitus. (Homo) vt lethaliter depoſitus (Mortuus) vt miſerabiliter expoſitus (Nudatus) vt dubitabiliter repoſitus (vbi inquit quæſo eſt.) Iſta eſt ergo conſumptio naturæ, quam facit mortis impugnatio Threnorum 1. *Senes mei in vrbe conſumpti ſunt.* I

¶ Quarto dico, quod eſt conſumptio animæ, quam facit tormentorum aggrauatio, ſcil. damnatio æterna, quæ conſumit omne gaudium, ab eadem ſcilicet anima. Vnde Dominus dicit Ezechiel. 22. *In igne iræ meæ conſumpſi eos,* Vnde de omnibus malis poteſt generaliter dici illud Hierem. 16. *In ſterquilinium ſuper faciem terræ erunt gladio, & fame conſumentur, & erunt cadauera eorum in eſcam volatilibus cœli, & beſtijs terræ.* Et hæc de verbo Conſumere ſufficiant. K

Conſurgere.

Nota, quod conſurgere idem eſt, quod complete ſurgere, vel ſimul ſurgere, vel confeſtim ſurgere. Et ſignat in bono & in malo. In bono ſignat perfectam de inferioribus ad ſuperiora eleuationem, mentis erectionem, terrenorum contemptum, & cœleſtium affectionem & contemplationem. Vnde Hierem. 6. *Conſurgite aſcendamus in meridiem.* In malo vero deſignat citam, & celerem ad malum proruptionem, malitioſam machinationem, & contra bonos conſpirationem, ſicut Numeror. 14. *Multitudo peſſima quæ conſurrexit aduerſum me in deſerto morietur.* & 1. Paralipomenon 21. *Conſurrexit Sathan contra Iſrael,* & Mich. 7. *Filia conſurget aduerſus matrem ſuam.* A

¶ De bona igitur conſurrectione aliquid eſt dicendum.

¶ Nam ſicut ſigna orientalia, & ſtellæ orientis non ceſſant aſcendere & conſurgere, quouſque ad cœli media, & ad meridiei punctum perueniant conſurgendo, ſic bona mens, & quælibet bona perſona ab inferiori terrenorum amore, & à vitiorum depreſſione debet conſurgere, & ſurſum per affectum ad cœleſtia ſe leuare, quouſque ad medium cœli, & ad meridiem charitatis, & felicitatis ipſam contigerit realiter peruenire. Hierem. 46. *Conſurgite, & aſcendite ad gentem quietam, & habitantem confidenter, ait Dominus.* Ideo bene conſulitur animæ, vel cuilibet viro iuſto Eſai. 52. *Conſurge, conſurge induere fortitudine tua Sion.* Vbi aduerte, quod quia mundus eſt locus profundus, vbi carceramur, nefandus, vbi ſpoliamur, affectus, vbi infirmamur, obſcurus, vbi excæcamur, ideo conſurgendum eſt, vt liberemur à depreſſione mortalis itineris (Conſurge, conſurge) vt adornemur conuerſatione mortalis tegminis (Induere) vt roboremur ſolidatione vitalis flaminis (Fortitudine) vt illuſtremur contemplatione mentalis luminis (Sion) Per talem enim conſurrectionem erigimur à mundi carcere (Conſurge, conſurge) Induamur virtutum pondere (Induere inquit) Solidamur ſpiritus robore (Fortitudine tua) Illuſtramur Sophiæ ſydere (Sion quæ interpretatur ſpecula) Igitur neceſſe eſt, ſi bene vis conſurgere dimittatur terrena baſſitudo, quia locus eſt inficiens (Conſurge, conſurge) vt acquiratur virtutum pulchritudo, quia ſtatus eſt proficiens, (Induere) vt fulciatur animi firmitudo, quia virtus eſt ſufficiens (Fortitudine) vt videatur cœleſtis plenitudo, quia fructus eſt alliciens Sion.

¶ Dico ergo, quod talis conſurrectio facit dimitti terrenam baſſitudinem, quod oſtenditur cum dicitur: Conſurge conſurge. Res enim quæ conſurgit, alta petit, & inferiora dimittit, ſicut patet de elementis, quæ habent motum ſuum naturalem à centro ad circumferentiam, quæ in imo niſi violenter detineri non poſſunt. Sic vere animus humanus, cuius natura eſt ad alta conſurgere, alta contemplari, & aſpicere, æterna velle & appetere, non debet in inferioribus & terrenis quieſcere, ſed per contemptum ab eis velociter reſilire. B

Conſurge, inquit, conſurge, id eſt, confeſtim ſurge, quia ſicut dicitur Prouerbiorum 11. *Bene conſurgit diluculo, qui quærit bona.* Bona dico æterna, cum cætera proprie non ſint bona. Vnde Seneca Epiſtola 18. *Magnus erat labor ire in cœlum. vadit audacter animus contemptor omnium, &c. nec ad pecuniam reſpicit, aurum argentumque illis, in quibus iacuere tenebris, digniſſima non ad hoc eximat.*

Et nota, ſi vis, quod conſurgendum eſt ab infimis, & etiam peccato,

Cum

Digitized by Google

Cum
- Humili reuerentia,
- Stabili permanentia,
- Nobili præſidentia,
- Feruenti diligentia,
- Decenti apparentia,
- Splendenti ſapientia.
- Lugenti pœnitentia.

De reuerentia dicitur Leuit. 19. *Coram cano capite conſurge.* Et 1. Reg. 25. de Abigail dicitur, *quod conſurgens adorauit prona in terram*, audito ſcil. quod Dauid ipſam in vxorem accipere volebat, de permanẽtia dicitur Exod. 9. *Mane conſurge & ſta.* De præſidentia vero & eminentia dicitur Iob 38. *quod Deus auroram ſuper filios terræ conſurgere facit.* De diligentia dicitur Iob 7. *Si dormiero, dico quando conſurgam.* Et Iob 1. *Conſurgens diluculo, offerebat holocauſtum.* Conſurgere .n. diluculo, vel mane, vel de nocte, diligentiam ſignat: de honeſta apparentia dicitur Cant. 6. *Quaſi aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol.* De ſapientia autem, & ſcientia dicitur Iob 11. *Meridianus fulgor conſurget tibi ad veſperã.* De pœnitentia dicitur 1. Reg. 25. *Conſurgens Dauid, venit in deſertum, &c.* Sed reuera multi ſunt, qui ſic non conſurgunt ad bonum, ſed potius ad iniquitatem & ad malum. ¶ Vnde nota, quod econuerſo mali

Conſurgunt ad
- Alios inuadendum malitioſe,
- Virgines opprimendum luxurioſe,
- Homines occidendum proditioſe,
- Tumultum ſuſcitandum ſeditioſe,
- Calices hauriendum delitioſe,
- Iniqua cogitandum pernitioſe.

Iſti (dico) conſurgunt ad malitioſe inuadendum, ſicut de Cain dicitur Gen. 4. *Conſurrexit Cain aduerſus fratrem ſuum Abel.* Item conſurgunt ad luxurioſe corrumpendum. Vnde Deut. 22. dicitur, *quod oppreſſor Virginis conſurrexit ſicut latro contra eam.* Item ad proditioſe occidendum. Vnde Iob 24. *Mane conſurgit homicida ad interficiendum egenum & pauperem.* Item ad ſeditioſe tumultuandum Oſe. 10. *Conſurget tumultus in populo* Item ad delitioſe viuendum ſeu portandum Eſa. 5. *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & qui mane ſurgitis ad ebrietatem.* Item ad pernitioſe cogitãdum, & affectandum. Vnde Sopho. 3. *Diluculo conſurgentes corruperunt omnes cogitationes ſuas.* Non ſic (chariſſimi) ſed cõſurgamus ad opera virtuoſa, & ad cœleſtia meditanda. Iuxta illud Col. 3. *Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in Dei maieſtate ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* Patet igitur, quod ſpiritualis conſurrectio facit dimitti terrenam baſſitudinem (Conſurge inquit conſurge) Eſa. 51. *Eleuare, eleuare, conſurge Hieruſalem, quæ bibiſti in manu Domini.*

C ¶ Secundo dico, quod talis conſurrectio facit acquiri virtutum pulchritudinem (Induere inquit) Indumenta enim animæ ſunt virtutes, ſine quibus anima non conſurgit, quia, ſc. ſicut auis ſurſum non ſe eleuans ſine veſtimento plumarum, ſic nec mens ſpiritualiter conſurgit ſine veſtimento virtutum. Vnde Eſa. 52. *Induere fortitudinem, conſurge, ſicut diebus antiquis, &c.* Vide infra de indumentis, & veſtimentis in titulis ſuis.

D ¶ Tertio dico, quod talis conſurrectio ſolet requirere animi firmitudinem (Fortitudine inquit) Neceſſe eſt enim, quod fortitudo interior operetur ad hoc, quod corpus velocius ſuperius eleuetur. Sic vere neceſſaria eſt virtus ſpiritualis fortitudinis ad hoc, quod mens conſurgat ab infimis Eſa. 51. *Conſurge, conſurge, induere fortitudinem brachium Domini* & 1. Paral. 10. *Conſurrexerunt ſinguli virorum fortium, &c.* Dilata de fortitudine ſicut infra, & inuehe contra illos, qui non videntur habere fortitudinem aliqualem, quia non conſurgunt nec à vitijs, nec à terrenis. Cõtra quos, & maxime contra auaros dicitur Hier. 51. *In calore eorum ponam potus eorum, inebriabo eos, vt ſopiantur. & dormiant ſomnũ ſempiternum. & non conſurgant.* Et pone quomodo, homo quando eſt in calore, inordinate bibit, & nõ aduertit quod inebriatur, in calore auaritiæ æſtuans ſolet inconſiderate temporalia bibere, & dum non cauet, inebriatur taliter terrenorũ amore, quòd ibi per obſtinationem dormire, & quieſcere cogitur, ita quod non conſurgit amplius aut leuatur. Non ſic ſed qui vult bene conſurgere, habeat animi firmitatem.

E ¶ Quarto habere debet ſenſuum limpitudinem (Sion, id eſt ſpecula.) Accipiter enim qui clarum habet viſum, & de longe poteſt videre, prædam allicientem, cito ſolet conſurgere, & altiſſime ſe leuare. Sic ille, qui ſenſus conſiderationis claritatem habet de longe, ſcil. de iſto mundo prædam allicientem, ſcil. bona paradiſi videt, & ſic cito terrena contemnendo deſerit, & ad æterna volitat, & conſurgit Sic ergo Sion, ſpeculator clariſſimus, & contemplator, Cant. 4. *Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate.* Egredimini, inquit, ſcil. mundum inficientem, vos animæ, quæ eſtis Sion, id eſt, ſpeculatrices per diſcretum ſenſum, & intelligentem, & videte regem Chriſtum coronatum in cœlo vi attrahentem ad conſurgendum & allicientem, & 4. Reg 4. *Conſurgens Iſrael,* id eſt, videns Deum, *percuſſit Moab, &c.* Vide infra de Sion in litera S. Patet igitur quomodo ad conſurgendum ſpiritualiter oportet videre fructum allicientem (Sion inquit) Oportet habere virtutem per ſufficientem fortitudinem. Oportet ſplendere per vitam moralem, atque decentem (induere) Oportet horrere locum infimum, id eſt, mundum inficientem (Conſurge, conſurge) &c.

Contaminare. Nota, quod contaminare idem eſt, quod inficere, vel fœdare. Eſt igitur contaminatio loquendo moraliter, idem quod ſpiritualis inquinatio, vel peccatum. Ideo peccatori dicitur illud Baruch. 3. *Quid eſt Iſrael. quod in terra inimicorum es, inueteraſti in terra aliena. coinquinatus es cum mortuis. deputatus es cum his, qui ſunt in inferno, dereliquiſti fontem ſapientiæ:* & Oſe. 5. & 6. *Fornicatus eſt Ephraim. contaminatus eſt Iſrael.* Et ideo ſicut qui corporaliter eſt contaminatus & immundus, omnem locum, vbi habitat, contaminat atque fœdat, ſic peccator per mala dicta, opera, & exempla, polluit & contaminat, & locum vbi habitat, & perſonas, quas viſitat, & homines quos frequentat, *quicquid enim tetigerit immundus, immundum faciet*, Numerorum 19. Ideo de malis eccleſiaſticis, qui fœdant, & contaminant domum Dei, conqueritur Dominus in ſcriptura, dicens Hierem. 2. *Ingreſſi contaminaſtis terram meam, & hæreditatem meam poſuiſtis in abominationem.* Et nota, ſi vis, quod mali contaminati ſunt in ſe, & alios contaminant A

- Per vilis carnalitatis actum,
- Per malæ ſocietatis tactum,
- Per diræ crudelitatis factum,
- Per lautæ guloſitatis victum,
- Per malæ loquacitatis dictum.

¶ Contaminantur (dico) aliqui per actum luxuriæ carnalitatis: B
Vnde Leuit. 19. dicitur. *Non proſtituas filiam tuam, vt contaminetur terra.* Figura de leproſo, per quẽ luxurioſi figurantur: de quo dicitur Leuit. 13. *quod habere debebat veſtimentum diſſutũ os veſte contectum, caput nudum, & contaminatum. & ſordidum ſe clamare* Vnde de talibus immundis, & luxurioſis, leproſis, qui ſcil. veſtes ſuæ conuerſationis ſolent per inſolentiam diſſuere, os ſuæ locutionis ſolent per ambages, & diſſimulationes contegere, caput ſuæ intentionis neſciunt bene celare, ſed omnibus ſolent inuerecunde nudare & detegere, & propter hoc merito poſſunt contaminatos, & ſordidos ſe clamare, dicitur Malach. 2. *Contaminauit Iudas ſanctificationem Domini.* Iſti igitur contaminantur per actum luxurioſæ carnalitatis.

¶ Secundo dico, quod quidam contaminant, & contaminãtur per tactum vitioſæ ſocietatis. In lege enim, qui morticina, vel etiam quæcunque immunda animalia tangebant, contaminabantur, & polluti, & immundi reputabantur. Sic vere immundus & corruptus peccator, quoſcunq; tangit, & aſſociat, inficit atque fœdat. Leuit. 11. *Quiſquis tetigerit illud, contaminabitur.* Ideo præcipitur Leuit. 22. *quod ſacerdos ad mortuum non ingrediatur, ne contaminetur in morte ciuium ſuorum.* C

¶ Tertio dico, quod quidam contaminantur per factum ſeditioſæ crudelitatis. Sanguis enim ſuper omnia contaminat veſtes albas. Sic homicidium & rapina, quæ per ſanguinem deſignantur, Ezechiel 9. *Contaminate domum, & replete atria interfectis.* Et Hierem. 16. *Contaminauerunt terram morticinis.* D

Quarto contaminantur per victum delitioſæ guloſitatis, Ezech. 7. *Omnes, qui comedunt, contaminabuntur* E

¶ Quinto quidam contaminantur per dicta inuidioſæ loquacitatis, ſc. per verba detractoria & immunda. Inter cætera contaminatiua ſumme fœdat, & maculat fœtor oris. Sic valde ſolet famam fœdare & inficere fœtens locutio detractoris. Ideo de ſemine fluẽte, per quem loquax & detractor intelligitur, qui ſc. ſemen verborum malorum vbique ſeminat, & diffundit, F

præci-

præcipitur Numer. 5. *Leproſum, & qui ſemiue fluit, de caſtris eijcite, ne contaminent ea, cum habitauerint vobiſcum &c.* Sufficit, Vide infra de Macula in litera M, & de verbis Polluere, & Inquinare.

A **Contemnere.** Nota, quod contēnere ſumitur in bono & in malo. In bono enim ſignat mundi & peccati deteſtationem, peccati fugam & vitationem, & omnis mali reſiſtionem, & abominationem. De qua Hieronym. ait. *Facile contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat moriturum.* In malo vero ſignat ſiu reputationem, aliorum deriſionem & reiectionem, & totius boni diſplicentiam. Eccleſ. 49. *Contempſerunt timorem Domini.* ¶ Dicamus ergo de bono contemptu. Deus enim plantauit in anima virtutem iraſcibilem, vt anima per eum poſſet malum contemnere, & quadā virtuoſa ſuperbia vitia fugere, contra ea indignari, & à tranſitorijs reſilire. Sicut enim videmus, quod aues natando cum pedibus aquam retropellunt, & quaſi eam deſpicientes reijciunt, quod etiam remiges faciunt remigando: quia ſcil. nec nauis, nec auis ad interiora trahitur, niſi aqua poſterius repellatur: ſic dico, quod ſi volumus ad interiora cœli bona nos traducere, neceſſe eſt per contemptum omnia aquea, id eſt, omnia fluxibilia reijcere, & horrere. Nam ſicut dicit Petrus Rauennas in quodam ſermone. *Aurum rogare, bonum reponere, malum contemnere, validum fugere, ſecurum.* Nam ſicut vincere virtus eſt, ſic eſt felicitas euaſiſſe. Igitur dico, quod bonum eſt, quod

Contemnas	Teipſum Mundum Peccatum	tanquam	defectiuum, deceptiuum, infectiuum.

B ¶ Contemne ergo teipſum, proprios defectus conſiderando, quia reuera ille faciliter ſe deſpicit, qui ad proprios defectus attendit. Nonne de pauone legitur, quod rotam caudæ ſuæ deponit, quando pedum deformitatem ſuam reſpicit? Quia vere qui bene deformitates ſuas, & defectus reſpiceret, non faciliter alios deſpiceret: ſed ſe potius vilipenderet; ſimilis ceruo, qui quamuis ſit animal magnum, & velox, ſolet tamen cornua ſæpiſſime ſubmittere, & aliquando ſcil. ſemel in anno deponere, & dimittere: ad denotandum, quod cornua ſuperbiæ ſunt dimittenda, & omnis inanis gloria contemnenda. Vnde Chryſ. Homil. 4. *Si gloriam cupis, gloriam deſpice, & eris omnibus glorioſior.* Seneca in beneficijs. *Contemnit omnia, qui ad contemptum ſui venit. Vis habere omnia, contemne omnia.* Iſti etiam ſecundum Bernardum ſunt quatuor gradus humilitatis in hoc verſu:

Spernere mundum, ſpernere nullum, ſpernere ſeſe,
Spernere ſe ſperni, quatuor iſta Deus?

C Contemne ergo teipſum, proprios defectus conſiderando. ¶ Secundo contemne mundum, ipſius ſucceſſus vituperando. Quia reuera viri iuſti debent contemnere tanquam vana, & deceptoria omnia bona mūdi, ſc. diuitias, delitias, & honores, & ipſa habere, quaſi non habere, & in mundo eſſe, quaſi non eſſe, & ſicut nauis in mari tranſire, & ibidem non ſiſtere ſed meare. Narrat .n. Pomponius, quod in Ægypto in lacu Chemius erat inſula natalis, vbi non ſolum erant arbores, imo etiam Solis templum: quæ ſcil. in eodem loco nunquam permanebat, nec terræ, aut littoribus adhærebat, ſed per lacum ſuper aquas fluitabat, & ad modicum venti flatum continue ſe mouebat. Sic vere dico, quod viri iuſti, quorum quidam ſunt templum, id eſt, clerici, & contemplatiui 1. Cor. 3. *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* quidam ſunt arbores, id eſt, fructuoſi, & actiui Mar. 8. *Video homines quaſi arbores*: dum ſunt in lacu miſeriarum huius mundi, in ipſa inſula mobili, id eſt, fortunæ mobilitati ſubiecti non debent per complacentiam ſiſtere, ſed per contemptum mutabilium ad Spiritus ſancti flatum tanquam peregrini & hoſpites in hoc ſæculo pertranſire, nec aliquibus mūdi bonis per complacentiam adhærere, ſed potius ac ſi de hoc mundo non eſſent, ipſa contemnere & horrere, & dicentes cū Didymo rege Brachmanorum in Epiſt. ad Alexand. *Nos non ſumus mundi hoſpites, ſed aduenæ & ſic intrauimus in hunc mundū, vt manere nobis non liceat, ſed tranſire.* Et Apoſtolus Hebr. 13. *Non habemus hic manentē ciuitatem, ſed futuram inquirimus.* Ideo de tali mundi contemptu dicit Chryſoſt. ſuper Hebr. ſerm. 25. *Contemne diuitias, & eris locuples gloriam, & eris glorioſus, inimicorum ſupplicia, & eos ſuperabis.* Aduerte tamen, quod non ſolum non ſunt contemnenda mundi proſpera, ſed etiam aſpera & aduerſa. Vnde Sen. Epiſt. 107. enumeratis infinitis infortunijs, quæ ſunt humanæ mortalitatis tributa, ſubdit. *Effugere, inquit, iſta non potes, contemnere autem ſi ſæpe cogitaueris, & futura præſumpſeris, omnis enim ad [illegible] quæ præmeditata ſunt, durius obſiſtit, econtra imparatus, etiam leui[illegible] expauet. id quoq; agendum eſt. ne quid nobis inopinatum ſit.* Sequit[illegible] *Optimum eſt pati, quod emendare non poſſis.* Contemne ergo mundum, ipſius ſucceſſus vituperando.

¶ Tertio oportet, quod tu contemnas peccatum. Illa c[illegible] quæ nobilis ſunt naturæ, contemnunt ignobilibus ſe [illegible]tere, & indignati talium ſeruitute deprimi, ſolent cum vi[illegible]tia reſilire: patet de igne, cuius eſt natura ſurſum eſſe, qui [illegible] terra tenetur, quaſi ſub aliena ſeruitute retentus, ſolet [illegible] rumpere, & exire. Sic dico, quod mens humana, cu[illegible] conditio debet eſſe libera, *quia non eſt ancillæ filia, ſed liberæ* Galat. 4. quæ ſitum ſuum habet circa cœleſtia nobiliter conuerſari, vald[illegible] bet peccatum, & peccati ſeruitutem contemnere, & [illegible]mitti penitus abhorrere, & cito inde cum violentia diſp[illegible]tia retroire. Ideo bene dicit Auguſt. lib. de catec[illegible]dibus, & ponitur in decreto 38. diſt. *plus ſunt contemnenda, & præcauenda vitia morum quam verborum.* Et ſic patet, quod [illegible] triplex contemptus bonus & virtuoſus, ſcilicet ſui mund[illegible] peccati.

¶ Secundo principaliter dico, quod eſt multiplex conte[illegible]ptus malus & perniciosus. Et ſic dicam quod

Contemnitur	Deus à peccatoribus, Prælatus à ſuſurronibus, Pauper ab abundantibus, Malus à præſumentibus, Cruciatus à peccatoribus, Paradiſus ab ignorantibus.

Eſt igitur contemptus, quo contemnitur diuina maieſtas, quia multi ſunt, qui contemnunt Dei verba & imperia, Dei mandata & iudicia, Dei bonitatem & longanimitatem, Dei poteſtatem & ſeueritatem. De contemptu verbi Dei dicitur 2. Reg. 12. *Quare contempſiſti verbum Domini, vt faceres malum in conſpectu eius.* De contemptu imperij ſeu mandati diuini dicitur Numer. 19. *Contempſiſti imperium Domini, & non reddidiſti ei, & vxorem eius audire noluiſtis.* De contemptu iudiciorum diuinorum dicitur Ezechiel. 5. *Hieruſalem contempſit iudicia mea & præcepta. vt plus eſſet impia, quam gentes.* De contemptu diuinæ bonitatis, & clementiæ, dicitur Rom. 2. *An diuitias bonitatis Dei contemnis, & patientiæ, & longanimitatis.* De contemptu vero diuinæ poteſtatis, & iuſtitiæ dicitur Eccl. 49. *Reges Iuda defecerunt, contempſerunt timorem Domini* & Sap. 14. *Male ſenſerunt de Deo, ſeruientes idolis, iniuſte iurauerunt in dolo contemnentes iuſtitiam.* Tales Dei contemptores deberent timere, ne contra eos indignetur: Sicut enim dicit Iacob in lib. de mirabilibus orientalium regionum. Aliqui ſunt ingrati filij Pellicani, qui dato quod ſe vident matris ſanguine viuificatos & ipſam propter ſanguinem emiſſum debilitatam, ipſi tamen ſibi non compatiuntur, ſed vilipendunt, nec eidem ſubueniunt, ſed contemnunt, mater vero tandem ſanati filios ſui contemptores de nido ſuo eijcit ipſoſque verberat, & expellit. Sic vere Deus propter nos dudum in cruce vulneratus, & pro noſtra viuificatione proprio ſanguine euacuatus, illos ingratos filios qui nunc ipſum contemnunt, finaliter puniet, & à nido paradiſi ipſos reijciet, & repellet Leu. 26. *Si nō audieritis me, & præcepta mea ſi ſpreueritis leges meas, & iudicia mea contempſeritis,* ſequitur: *Viſitabo vos velociter in egeſtate. & ardore, qui conficiet oculos veſtros & conſumet animas veſtras.* Patet ergo, quomodo contemnitur diuina maieſtas.

¶ Secundo dico, quod à malis contemnitur prælati poteſtas. F Mali enim ſubditi faciliter contemnunt prælatum ſi ſit benignus, & oderunt ſi ſit ſeuerus, ſicut de Rege dato ranis per Iouem dicitur in fabulis, quia datum eis truncum in regem contempſerunt, quia primo ſe non mouebat, & poſtea datam Hydrum oderunt, quia eas comedebat. De talibus ergo proteruis ſubditis dicere poteſt prælatus illud, quod dicebat Mephiboſeth claudus de ſeruo ſuo. *Seruus*, inquit, *meus contempſit me*: quia pro certo mali ſerui hodie contemnunt Dominos ſuos, & prælatos, & non mirum, ſi hoc faciunt, quando ipſos vident defectuoſos & claudicantes, cum hoc etiam faciant dato quod ſunt iuſti, & ſeueriter præſidentes. Figurati in Vaſti ſuperbia, de qua dicitur Heſt. 1. *quod ipſa contempſit venire ad regem Dominum ſuum, propter quod depoſita, coronam perdidit, atque regnum.* Ideo contra iſtos dicitur Prou. 29. *qui corripientem ſe dura ceruice contemnit, repentinus ei ſuperueniet interitus.*

¶ Tertio dico, quod à malis contemnitur pauperis egeſtas, G facta

facta enim vel dicta pauperum, quanquam vtilia & prudentia ab alijs contemnuntur, Iob 12. *Deridetur iuſti ſimplicitas, lampas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tempus ſtatutum.* & Eccleſ. 9. *Sapientia pauperis contempta eſt.* Contemnitur ergo à malis pauperis egeſtas.

¶ Quarto dico, quod ab indiſcretis contemnitur malorum inhoneſtas. Reprehenſibiles ſunt. n. boni qui peccatores contemnunt, quia magis deberent de ſeipſis timere. Vnde Gregor. 25. Moral. *Quod ſumus hodie, nouimus, quod autem poſt paululum eſſe poſſumus, ignoramus. Hi vero quos fortaſſe deſpicimus, & tarde quidem poſſunt incipere, & vitam noſtram feruentioribus ſtudijs anteire. Timēdum itaque nobis, ne nobis cadentibus reſurgat, qui nobis ſtantibus irridetur, quamuis ſtare non nouit, qui non ſtantes decidere nouit.* Vnde Matt. 18. *Videte ne contemnatis vnum ex puſillis iſtis minimis.*

¶ Quinto dico, quod contemnitur à malis & obſtinatis inferni cruciatibus, & pœnalitas. Vnde de malis, qui euacuauerunt timorem Dei, dicitur Iob 39. *Cōtemnit pauorem, nec cedit gladio,* & ideo de ipſis poterit dici illud Hebr. 12. *Propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, confuſione contempta.* Quia iſti dum gaudium præſentis lætitiæ eis proponitur, futuram confuſionem contemnunt, & ſi ad crucem, id eſt ad inferni cruciatum ducuntur.

¶ Sexto dico, quod contemnitur à malis paradiſi ſucceſſus, & fœlicitas. Vnde illud Rom. 2. *An diuitias bonitatis eius contemnis.* Omnes ergo iſti ſunt mali contemptores, ſed reuera ordo mutabitur in futurum, quia videlicet contemptores finaliter contemnentur, illi vero, qui nunc ſunt contemptibiles, honorabūtur. Contemptoribus enim dicitur Eſa. 33. *Væ qui ſpernis nonne & ipſe ſperneris: cum fatigatus deſieris contemnere contemneris.* De contēptibilibus vero & pauperibus dicitur Eſai. 49. *Hæc dicit Dominus ad contemptibilem animam, & ad ſeruum dominorum,* & 1. Cor. 1. dicitur *contemptibilia mundi elegit Deus, &c.* Sufficiat de contemptu. Vide infra in tractatibus de verbis indignari, fugere, ſpernere, & deficere.

Contemplatio. Nota, quod contemplatio eſt virtus, per quam mens à terrenis, & caducis erigitur, & ſurſum conſiderationem æternorum leuatur vt enim dicit Gregor. 5. Moral. *Mens noſtra nullo modo ad rem intimæ contemplationis rapitur niſi prius ſopiatur.* Igitur cum contemplatio ſolum pertineat ad viros perfectos, notādū, quod ſicut notabiles creaturæ ſunt ſitu altiores, lumine clariores, apparentia pulchriores, ſicut patet de ſtellis, & de ſideribus, ſic vere illi, qui nobilitate morum, & bonitate alios præcellunt, debēt eſſe pulchriores, in conuerſatione, clariores in diſcretione, altiores, & eleuatiores in contemplatione. Vnde Sen. dicit epiſt. 23. quod *animus debet eſſe fidelis, & alacer & ſuper omnia erectus.* Nautilus. n. mōſtrum eſt marinum, quod mirabilis eſt naturæ ſecund. Plin. l. 9. c. 29. Volens enim per mare cito natare, timens propriam grauitatem, ſolet aquam maris de proprio corpore per fiſtulas ejicere & tādem brachia cum membrana ſeu pellicula, quam habet ſupra caput alte pro velo erigit, & cum poſterioribus pedibus remigans & propria cauda ſe dirigens, ſeu regēs per maria tutus vadit, & ſi tamen timendi cauſam habuit, depoſito velo aquam, vt fiat pōderoſus rebibit, & in profundum æquoris ſe immergit. Sic reuera dico, quod illi, qui per mare huius mundi volunt leuiter ſine periculo tranſire, & vitam tranſigere debent omne pondus aquæ. i. fluxibilium terrenorum rejicere contemnendo, & realiter ſi ſit neceſſe pauperibus erogando, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia.* Velum cordis ſurſum erigere cœleſtia contemplando, brachia amoris ſurſum extendere æterna amplexando & deſiderando, vt ſic leuiter poſſint tranſnatare, ad æterna fœliciter volitando, Eſaiæ vigeſimotertio, *Tranſi terram tuam quaſi flumen filia maris:* ſequitur: *Conſurgens transfreta.*

Si autem talis contemplatiuus inſidiatorem diabolū timuerit, vtpote quod de vana gloria, vel de alio peccato ipſum tētare contendit, ſtatim debet hauſta aqua ſalſa lachrymoſæ contritionis ad profundum maris, i. ad conſiderationem amaritudinis inferni & mortis deſcendere, & ſic à periculo poterit ſe ſaluare, quia ſcil. vir perfectus loco & tempore ſe debet per cōtemplationem erigere, & loco & tempore debet per timorem, & conſiderationem deſcendere. Iuxta illud Num. 19. *Ad imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium Domini deponebant.* Vnde Abac. 2. dicitur: *Super cuſtodiam meam ſtabo, & contemplabor, vt videam.* Et nota, quod

Contemplanda eſt
- Æternorum opulentia, quæ reficit,
- Creaturarum excellentia, quæ perficit,
- Interna ſapientia, quæ ſufficit,
- Humana diligentia, quæ proficit,
- Diuina prouidentia, quæ non deficit.

¶ De opulentia & delitijs ſuperioribus dicitur Nu. 27. *Aſcende in montem iſtum Abarim, & contemplare inde terram, quam daturus ſum filijs Iſrael.* & Iob 39. dicitur, quod *de longe contemplatur eſcam* & loquitur de Aquila, id eſt, de quolibet clare vidente. De rerum excellentia poteſt dici illud Iob 35. *Suſpice cœlum & intuere, & contemplare æthera an altior te ſit.* De contemplanda interna ſapientia dicitur Eccleſiaſt. 1. *Tranſiui ad contemplandam ſapientiam.* De contemplanda externa diligentia dicitur Eccl. 4. *Rurſus contemplatus ſum omnes labores hominum & induſtrias.* De diuina prouidentia vel prudentia dicitur Eccleſ. 1. *Mens mea contemplata eſt multa ſapienter, & didici. vt ſcirem prudentiam.* Multa poſſunt dici de materia contemplationis, ſed deficiunt auctoritates vocales & in infinitis titulis in hoc opere fit mentio de eadem. Vide ergo in horum vocum tractatibus ſcilicet videre, Iſrael, ſurſum, aſcendere, & ſurgere, altitudinem, ſublimis, excelſus, & cætera ſimilia. B

Contentio. Nota, quod contendere accipitur, pro contradicere, repugnare, rixari, diſcordare, vel rebellare. Potiſſime autem ſumitur in ſcriptura pro illa controuerſia vel allegatione, quæ fit in iudicio inter iudicem & partem, vel etiam inter ipſas partes Hier. 2. *Adhuc in iudicio contendam vobiſcū.* In quantum vero denotat diſcordiam, ſeu diſſenſionem, nota quod contentio oritur quandoque ex A

- Inflata præſumptione,
- Elata iuriſdictione,
- Maligna cogitatione,
- Inuidia æmulatione,
- Hypocrita carnis maceratione,
- Carnali inquinatione.

Dico ergo, quod quidam contendunt ex præſumptione inflata, ſicut de diſcipulis dicitur Luc. 22. quod *orta eſt contentio inter eos quis eorum videretur eſſe maior.* Alij ex iuriſdictione elata, Pſ. *Effuſa eſt contentio ſuper principes.* Alij contēdunt ex cogitatione corrumpente, Iac. 3. *Contentiones ſunt in cordibus veſtris.* Alij contendunt ex æmulatione & inuidia, Phil. 1. *quidam propter inuidiam & contentionem Chriſtum annunciant.* Quidam contendunt ex maceratione, & abſtinentia ficta, Eſ. 58. *Ecce ad lites & contentiones ieiunatis.* Alij contendunt ex carnis inquinatione immunda, quia ſcil. ſicut dicitur, Gal. 5. *Opera carnis ſunt fornicatio, immunditia, &c.* ſequitur. *Contentiones, inimicitiæ, & æmulationes.* A talib. ergo contentionibus eſt fugiendum, & ſagaciter recedendum, quia ſicut dicitur Prou. 20. *Honor eſt homini qui ſeparat ſe à contentionibus.* Vide de diſcordia, & contractione, & diſſenſione, &c.

Contritio. Nota, quod Contritio in Scriptura idem eſt quod deſtructio, contuſio, conſumptio & diſſipatio, & ideo (vt communiter) contritio accipitur pro tribulatione, Hieremi. 19. *Conteram eos ſicut conteritur vas figuli;* ſicut. n. res quæ conteritur, in minutas particulas diuiditur, & diminuitur, ſic ille dicitur conteri, qui ab integritate & fortitudine, & proſperitate, ad nihilum deducitur. Vnde Pſal. *Quaſi leo ſic contriuit omnia oſſa mea.* Vſitatiori tamen vocabulo Contritio accipitur pro quodam motu voluntatis in Deū cum diſplicentia peccatorum, qui tamen in pluribus huius operis partibus de cōtritione huiuſmodi pluries eſt tractatum, vel tractabitur in futurum, ideo parum intendo dicere de prædictis, hoc ſolum adiūgens quod ſicut in muſto quidam magnus calor, & feruor facit totam vini ſubſtantiam ebullire, cuius virtute purum ab impuro diuiditur, & à vini ſubſtantia tota fœculentia purgatur, & ad fundum dolij deſcendens totam vini ſubſtantiam reddit purā, ſic verè (chariſſimi) quando feruor cōpunctionis in corde noſtro ſuccenſus fuerit ipſum facit ſtatim ebullire per contritionē & purum ab impuro diuidere per diſcretionem, & fæces peccatorum emittere per confeſſionem, ipſaſq; ad fundum cordis deſcendere per iugem memoriam & recordationem. De tali ergo ebullitione contritionis poteſt dici illud Pſal. *Commouiſti terram & conturbaſti eam, ſana contritiones eius, quia commota eſt.* Vel illud Hier. 14. *Deducant oculi mei lacrymas per diem ac noctem, & non taceant. quia contritione magna contrita eſt virgo filia mea.* In quibus verbis aduerte, quod A

Digitized by Google

Contritio debet { ptomi realiter, / loqui vocaliter, / pungi mentaliter.

B Primum probat flumen liquoris (lacryma) ſecũdum eloquium clamoris (non taceant) tertium ſupplicium doloris (Contritione.) Debet enim homo, qui perfecte conteritur habere

In { oculis lacrymationem, / labijs confeſſionem, / anima compunctionem.

Sit igitur { in oculis liquoris lotura, / in labijs clamoris lectura, / in anima doloris punctura.

Dico igitur primo, quod illi, qui perfecte volunt conteri, debent habere loturam liquoris, ſc. lacrymationẽ. Deducant (inquit) oculi mei lacrymas. Sicut.n. video, quòd per igneum calorem, qui eſt in capella roſarum, ipſæ diſſoluuntur, ita quod per exteriora foramina aqua ſtillat, ſicut etiam per pondus lapidis ex oliuis ſolet oleum deſtillare, ſicut inſuper per calorem incluſum in nube ſolent vapores diſſolui, ita quod inde ſolet pluuia emanare, ſic pro certo quãdo pondus boni operis & diuini timoris premit cor humanũ, & quando ignis, & calor cõtritionis ipſum coarctat, tunc quandoq; per compunctionem diſſoluitur, ita quod inde liquor & pluuia lacrymarum deſtillatur, ex quo pro certo aër conſciẽtiæ ſerenatur, & terra corporis noſtri bonis temporibus fœcundatur. Vnde Pſal. *Lachrymis meis ſtratũ meũ rigabo.* & Hier. 9. *Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lacrymarũ, & plorabo die ac nocte?* De contritione autem huiuſmodi dicitur Thr. 2. *Conſolabor te virgo filia Sion. quia magna velut mare contritio tua.* Vbi nota, quod iſta lachrymatio debet eſſe mentaliter iucundans (Conſolabor te) fertiliter fęcundãs (magna) ſalubriter inundans (velut mare.) Iſta tamen (chariſſimi) ſunt contra multos, qui reuera faciliter lacrymãtur, ſed faciliter & inaniter iucundantur, & ſi quandoq; propter delicta ad lacrymas inclinantur, ſtatim ad peccata præterita reuertuntur ſimiles Crocodilo, qui ſecund. Pl. occidit hominem iuxta flumẽ ambulantem, quem cum viderit mortuum, pro eo lacrymatur, & plorat, ipſum tamen finaliter deuorat, & manducat. Sic vere (chariſſimi) multi ſunt, qui hominem, i. animam, quã per peccatum occiderunt, lacrymantur quandoq; ſed ſtatim tranſacto luctu, & ceſſante contritionis dolore ad ipſam per vitia deuorandam iterum conuertuntur. Non ſic (chariſſimi) ſed habeamus perfectas lacrymas & perſeuerantes: quod oſtẽditur cũ dicitur. Deducant oculi mei lacrymas per diem ac noctẽ, h.e. dictum, ſemper & quotidie, quia ſ. vlulatus & lacrymæ ſunt ſigna contritionis perfectæ. Vnde Eſai. 65. *Clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione ſpiritus vlulabitis.* Patet ergo, quod in contritione debet eſſe lotura liquoris purificatiui, ſcilicet lacrymarum.

C ¶ Secundo dico, quod ibi debet eſſe lectura clamoris manifeſtaui, ſc. clamoris confeſſionis, quod oſtenditur cum dicitur: Non taceãt. Sicut.n. ignis incluſus in nube humida rumpit nubem, & facit tonitruum, ſic vere (chariſſimi) ignis contritionis ſi in nube cordis noſtri fuerit incluſus, ipſam nubẽ, i. ipſum cor neceſſario habet rumpere & aperire, & tonitruum confeſſionis exterius emittere. Non taceant ergo. Hier. 51. *Noli tacere ſuper iniquitate*, ſicut.n. cognitio vbi eſt latro ſtatim clamatur ad latronem, cognito vbi eſt igni clamatur ad ignem, ita quod qui in talibus tacẽt, reprehendi deberent, ſic vere cognito, quod in domo cordis noſtri eſt peccatum mortale, quod reuera eſt tanquam fur, à quo virtutes furantur, quod eſt ſicut ignis quo mẽs inflammatur, ſtatim debemus per cõfeſſionẽ clamare & ipſum ſacerdoti velociter reuelare. (Nõ taceant) Eſa. 62. *Qui reminiſcimini Deum, ne taceatis.* Sit ergo in contritione lectura clamoris manifeſtatiui. Eſa. 15. *In via Aronaym clamorem contritionis leuabũt.*

D ¶ Tertio ſit ibi pũctura doloris ſollicitatiui (Contritione inquit magna contrita eſt.) Cor n. quod perfecte cõteritur, valde dolet & ſollicitatur, dolet.n. de omiſſis, de commiſſis, & de amiſſis. Omiſit.n. bona, cõmiſit mala, amiſit vtilia, ideo merito debet conteri, & dolere. Vnde Eſai. 24. *Contritione conteretur terra* Eze. 21. *Ingemiſce in cõtritione lumborum, & in amaritudinib.* Talis enim dolor cordis neceſſarius eſt in contritione, quia ſicut dicitur in Pſal. *Deus ſanat contritos corde, & alligat contritiones ipſorum.* Et alibi: *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies, &c.*

Sit igitur in nobis { Dolor pungitiuus, / Clamor expreſſiuus, / Humor purgatiuus.

E De contritione autem in quantum denotat deſtructionem, nota quod multiplex eſt mala contritio, videlicet quia

Conteritur { Corpus naturali tractu, / Peccator criminali actu, / Pauper fortunali tactu, / Diues temporali iactu, / Damnatus æternali luctu.

Dico igitur, quod corpus conteritur per naturalis reſolutionis tractum. Et ideo ſcriptura comparat ipſum flori dicens Iob 13. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur, & cõteritur & fugit velut vmbra*, quia pro certo homo cõteritur. quia caret fortitudine roborante, quia homo natus de muliere, quia caret longitudine perdurante, quia breui viuens tempore, quia caret quietudine conſolante, quia repletur multis miſerijs, quia viret pulchritudine defluente, quia quaſi flos, quia cadit mœſtitudine perimente, ſcil. morte, quia ipſe egreditur & effugit velut vmbra, & ideo non mirum ſi conteritur. Vnde de terrena, & humana natura dicitur Eſai. 24. *Cõfractione confringetur terra, contritione conteretur terra. commotione commouebitur terra agitatione agitabitur terra* Terra enim eſt terrenum corpus, quod pro certo continuo conteritur, commouetur, & agitatur quouſque per mortem penitus confringatur. Iſta eſt ergo contritio, qua conteritur corpus per naturalis reſolutionis tractum.

F ¶ Secundo dico, quod eſt contritio, qua conteritur peccator per actum criminalis diſſolutionis & ſic cõtritio nihil aliud eſt, quam peccatum, per quod vires & virtutes animæ cõteruntur Eſai. 1. *Conteret ſceleratos, & peccatores.* Illud.n. dicitur conteri, in quo nihil remanet integrum. Sic peccatores contriti dicuntur, quia in ipſis nõ remanet integrum aliquid virtuoſum, ne caput rectæ intẽtionis nec cor ſeu pectus affectionis, nec brachia bonæ operationis, nec vẽter aut viſcera dulcedinis & compaſſionis, nec etiã oſſa fortitudinis & perfectionis, nec inſuper veſtes honeſtæ cõuerſationis. De capite rectæ intẽtionis dicitur Gen. 3. *Mulier conteret caput tuum*; Diabolus.n. dicitur mulier, propter innatam malitiam. De corde affectionis & cogitationis dicitur Hier. 23. *Contritum eſt cor meũ in medio ventris mei* De contritione brachiorum. i. bonæ operationis dicitur in Pſal. *Brachia peccatorum conterentur*, ſupple ne poſſint bonũ aliquod operari. De cõtrita & deſtructa dulcedine compaſſionis poteſt dici illud Eccl. 12. *Conteratur hydria ſuper fontem*, Fons.n. & hydria humorem compaſſionis deſignant. De contritione etiam oſſium fortitudinis & perfectionis dicitur in Pſ. *Quaſi Leo ſic contriuit omnia oſſa mea.* Et bene Leo qui ita fortiſſimos habet dentes, quod omne os, dum tamen in ore ſuo poſſit recipere, ſolet conterere & frãgere. Sic vere diabolus, ſi poteſt aliquẽ in ore ſuggeſtionis ponere per delectationem nunquam erit ita fortis aut oſſeus quin ipſum frangat & conterat per peccatum & malam operationem, & per totius virtutis eneruationem. Figuratus in illo potenti Rege, de quo dicitur Dan. 12. quod *contra excelſum loquetur & ſanctos altiſſimi conteret.* De cõtritione autem veſtium, i. totius honeſtatis, & bonæ conuerſationis dicitur Eſai. 50. *Ecce omnes quaſi veſtimentum conterentur.* Vnde Thr. 3. *Contriuit oſſa mea, circũdedit me felle & labore, in tenebris ſic collocauit me quaſi mortuos ſempiternos.* Sic igitur patet quomodo conteruntur animæ virtutes per actum criminalis diſſolutionis.

G ¶ Tertio dico, quod conteritur pauper per fortunalis impugnationis tactum, fortuna.n. tyrannis mediantibus pauperes conterit, ipſoſq; attenuat, & cõfundit. Vnde de tyrannis loquitur ſcriptura Amos 8. *Audite hæc, qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ* Et iſtud pro certo eſt peſſimum, ſ. quod ibi, qui de ſe contriti ſunt per fortunam, conterantur amplius, & frangantur totaliter per tyrannos. De elephãte enim dicitur, quod quãuis ſit animal maximũ, ſi tamẽ tranſit per gregem ouiũ, vel caprarũ, quæ ſunt animalia miſerabilia, ſumme cauet, ne de eis quecquã lædat, ita quod teſte Plin. nunquam poſt tranſitum iſtius beluæ tantæ molis, inuenitur animal læſum aliquod, aut contritum. Sic potentes huius ſæculi ſumme deberent cauere à contritione & grauamine pauperum & egenorum, exemplo Chriſti, de quo dicitur Eſ. 42. *Calamum quaſſatum non conteret, & linum fumigans non extinguet.* Ideo dicitur Pr. 22. *Non conteras egenũ in porta.* Cuius tamen contrarium faciunt tyranni, quia ſc. magis nituntur conterere pauperes, quam alios. Amos 2. *Conterentur ſuper puluerem terræ capita pauperum, & viã humilium declinant.* Conteritur ergo pauper per fortunalis impugnationis tactum.

¶ Quarto

H ¶ Quarto dico, quod quandoq; conteritur diues per tẽporalis tribulationis iactum. Non eſt n. aliquis ita potens, quin etiam temporaliter poſſit conteri, vel confundi. Adamas n. ſeu Diamas lapis eſt tantæ fortitudinis, quod omnes lapides, vel metalla penetrat atq; frangit, ipſe tamen à nemine per violentiã teritur aut quaſſatur, per artem tamen frangitur & qui alios diſſipauerat, diſſipatur. Sic dicã quod nõ eſt dare aliquid in tãta fortunæ fortitudine cõſtitutum, nec in tanti regni ſublimitate leuatũ, quin etiam fatorum certitudine impellente, & occultæ Dei prouidentiæ celſitudine diſponente faciliter poſſit cõteri atq; frangi, & ab integritate ſtatus ſui immutari, ſicut n. dicitur Iob 34. *Deus conteret multos, & innumerabiles, & regnare facit alios pro eis.* Et etiam iſtud eſt verũ, quod quãto quis de altiori gradu labitur, tanto terribilius ruit & cõteritur. Et ideo verum videtur verbum B. Greg. di. quod *ſæpe in altum quis tollitur, vt cadens fortius cõfringatur,* quod vtiq; exemplariter videmus, vt quia communiter oẽs, quos fortuna altiſſime promouit & exaltauit, finaliter terribiliter cõtriuit & ſtrauit. Patet de Iulio in Senatu occiſo, de Alexandro veneno perempto, de Cyro à muliere capite truncato, & in olla ſanguinis immerſo, de Crœſo ditiſſimo Lydorum Rege in cruce ſuſpenſo, & ſic de alijs. Deus n. in ſpiritu vehementi quandoq; conterit naues Tharſis. Nam iuſtum eſt, quod qui per potentiã alios iniuſte cõterunt, ipſi iuſta forte ſimili conterantur, ideo admirando dicebat Propheta Hier. 50. *Quomodo cõfracta eſt virga fortis, cõtritus eſt malleus vniuerſæ terræ?* Vnde ipſe Iob in perſona taliũ plangẽs dicebat Iob 16. *Conclusit me Deus apud iniquũ, & manus impiorũ tradidit me. Ego ille quondã opulentus repẽte contritus ſum, tenui ceruicẽ meam, & confregit me, & poſuit ſibi quaſi ſignũ,* & bene dicit repente, qui ſc. ſicut dicit Sen. epiſt. 64. *Paucis deponere fœlicitatẽ molliter licuit;* & ſequitur: *Nullus contra fortunam inexpugnabilis murus eſt.* Non cõfidant ergo reges, aut principes, aut tyranni in ſuis altis dominijs atq; regnis, quia ſc. vt dictum eſt nullus cõtra fortunam inexpugnabilis eſt murus. Nõ eſt n. dare regnũ, aut imperium, quin apud ipſum Deum, à quo dependent omnia, finem, & tempus habeant limitatum, quod ſatis perpendere poſſumus ſi alta, quæ præceſſerunt imperia, qualiter contrita & annihilata fuerint, cogitemus. Vbi obſecro dominium Aſſyriorũ quod tantũ potuit? Vbi poteſtas Græcorum, quæ mundum circuit? Vbi Imperium Rom. quod mundum tenuit? Vbi Torquinadorum immanitas, quæ Orientem rapuit? Vbi Carthaginẽſium fœlicitas, quam Italia timuit? Vbi Gallorum ferocitas, quos Græcia cum Roma perhorruit? Vbi Francorum auctoritas, quę occidentem poſſedit, & ſuppoſuit? Reuera vel omnia contrita ſunt vel conteruntur, vel paulatim ad nihilum deducuntur, verum eſt ergo verbum Sene. l. de natural. quæſtionib. vbi de altis imperijs loquens, dicit ſic: *Certus e-runt cuncta temporib. naſci debent, creſcere, & extingui* & ideo cuilibet tali in perſona Tyri potẽtiſſimæ quondam Vrbis loquitur ſcriptura Ezec. 27. *Glorificata es multũ in corde maris, in aquis multis adduxerunt te remiges tui, ventus auſter cõtriuit te, in corde maris diuitiæ tuæ & theſauri tui, & multiplex inſtrumentum tuum, nautæ, gubernatores, & bellatores tui in medio tui cadent, &c.* Patet igitur, quod quandoq; conteritur diues per temporalis tribulationis iactum.

I ¶ Quinto dico, quod conteritur damnatus per æternalis deſolationis luctum, iſta enim eſt vltimior, & deterior contritio, quia, ſc. poſt cõtritionem culpæ, de qua dicitur in Pſ. *Cõtritio & fœlicitas in vijs eorum, viam pacis non cognouerunt, non eſt timor Dei in oculis eorum;* ſequitur: *contritio pœnæ æternæ,* de qua dicitur Hier. 4. *Contritio ſuper contritionem vocata eſt,* ſc. cõtritio pœnæ ſuper contritionem culpæ, vnde Pſal. *Contere brachium peccatoris & maligni, quæretur peccatum illius, & non inuenietur,* quaſi dicat, tales digni ſunt in ęternum conteri, quia dum peccatum eorum per ſacerdotem inueſtigantem in confeſſione quæritur, vix aut nunquam poteſt inueniri, quia ſc. nolunt confiteri. Nota ergo quod Deus finaliter in inferno conteret multa genera peccatorum, videlicet

Superbiæ flatibus inflatos,
Diſcordiæ motibus turbatos,
Deſidiæ nexibus ligatos,
Potentiæ turribus elatos,
Fallaciæ veſtibus velatos,
Opulentiæ opibus ditatos.

K ¶ Conteret ergo Deus ſuperbiæ inflatos flatibus, Leu. 26. *Addam correctiones veſtras ſeptuplum propter peccata veſtra, & conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ.*

¶ Item conteret diſcordiæ motibus turbatos, Iud. 9. *Deus, qui conteris bella ab initio.* Et in Pſ. dicitur, quod *Dominus contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* Ferrum enim cum quo fiunt bella, & æs quod cæteris metallis magis eſt ſonorum & clamoſum, ſignat diſcordiam, & etiam diſcordantes.

¶ Item conteret deſidiæ ligatos nexibus, illos, ſc. qui præ pigritia mouere ſe non poſſunt, ſimiles ſtatuis idolorum, de quo dicitur Mich. 5. *Statuas tuas de medio tui conteram.*

¶ Item conteret potẽtiæ elatos turribus, quia ſc. illi qui nunc ſunt potentiores, ibi erunt magis contriti, & depreſſiores. *Arcũ enim conteret Dominus, & confringet arma, & ſcuta comburet igni.* Vnde Pſ. *Dominus conteret dentes eorum in ore ipſorum molas Leonum confringet Dominus.* 3. Reg. 19. *Spiritus conterunt petras, &c.*

¶ Item conteret Dominus fallaciæ velatos veſtibus, i. hypocritas, qui rectæ ſimiles ſunt idolis, quæ aliud ſunt, quam videantur. Vnde Eſa. 2. *Idola penitus conterentur.*

¶ Item conteret Dñs opulẽtiæ ditatos opib. ſc. malos diuites. Vnde iſti figurantur in nauibus Tharſis, quæ apportabant aurũ Salomoni, ſicut dicitur 3. Reg. 10. Vnde de finali cõtritione talium, dicitur in Pſ. *In ſpiritu vehemẽti cõteres naues Tharſis.* Sic igitur patet quomodo multi multipliciter conteruntur. Vide infr. de Frangere, & ſup. de Confringere, & in alijs tit. Synonimis.

Conteſtari.

Idem eſt quod aliquid conſtanter dicere, vel teſtari. Vide ergo dicere, vel de teſtari & de loqui, &c. A

Continere. Continentia.

Nota quod continere ſumitur multis modis, ſc. pro abſtinere, pro capere, pro ſufficientiam habere, pro abſtinere, & maxime à peccato, & ab omni ſuperfluitate non neceſſaria. Vnde ad Tit. 1. *Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine, &c. hoſpitalem, humilem, iuſtum, ſanctum, & continentem.* Et iſto modo continentia ſumitur (vt cõmuniter) pro caſtitate. Vnde cum Dauid, & pueri vellent comedere panes ſanctos, petitum fuit ab Abimelech ſi eſſent mundi, Reg. 21. *Et reſponſum eſt mundi ſunt,* ſcil. ab vxoribus continuimus nos ab heri & nudiuſtertius, ac ſi aperte diceret, omnes qui panes ſanctos, ſcil. Euchariſtiæ vel panes ſanctos, i. bona Eccleſiæ comedunt debent eſſe continentes & à cunctis carnalibus abſtinentes, & hoc propter

Præceptum, quod iniungitur,
Auxilium, quod impenditur,
Precium, quod ſupponitur,
Præmium, quod promittitur.

¶ Nam continentia nobis & maxime Eccleſiaſticis præcipitur ſpecialiter, ita quod cuilibet videtur dictum, illud verbum Angelicum, Tob. 6. *Per tres dies continens eſto.* Item iſta à diuino auxilio influit & impenditur ſalutariter, quia ſicut dicitur Sap. 8. *Non poſſum eſſe continens, niſi Deus det.* Item iſta precioſa eſſe ſupponitur inæſtabiliter. Vnde Eccl. 26. *Non eſt digna ponderatio animæ continentis.* Item pro iſta honor, & præmium promittitur & tribuitur æternaliter. Vnde de Sapientia dicitur Eccl. 15. *Qui continens eſt iuſtitiæ, apprehendet illam, & obuiabit illi quaſi mater honorificata.* Et vide de caſtitate, abſtinentia, & vbicunque fit mentio de temperantia, quæ omnia continentiæ nomine deſignantur: & ſic loquendo moraliter, notabo, quod eſt B

Continentia { Oris, ne vane dictes,
Cordis ne ſtulta cogites,
Operis ne male agites. }

De ore continendo dicitur Eſa. 52. *Continebunt reges os ſuum.* De continentia cordis dicitur Eccl. 30. *Miſerere animæ tuæ placens Deo, & contine, & congrega cor tuum in ſanctitate.* De continentia operis dicitur 2. Reg. 24. *Sufficit nunc, contine manum tuam.* Sic ergo bene loquitur in parabola, de virginibus quidam, vbi loquens de quintupartita continentia dicit, quod continendus eſt animus à voluptate oculorum, aurium, auditus, guſtus, & tactus, &c. de alio vero modo, quo continere ſumitur pro concludere, capere, vel tenere, nota, quod eſt Continentia C

Maieſtatis æternæ,
Poteſtatis externæ,
Claritatis internæ.

Eſt dico continentia æternæ maieſtatis, ſc. ipſius Dei, *quæ infra ambitũ ſuæ infinitatis continet vniuerſa.* Sap. 1. Et hoc quod cõtinet omnia, ſciẽtiam habet vocis. Eſt etiam cõtinentia externæ, ſeu terrenæ poteſtatis, Sap. 6. *Præbete aures, qui continetis multitudines.* Item eſt continentia internæ charitatis, quia, ſcil. charitas noſtra debet eſſe ita lata, quod amicos & inimicos continere

debet,Sap.10. *Eduxit hominem de limo terræ,& dedit illi virtutem cõtinendi omnia,&c.* Sufficit, vide de capere,& de claudere.

A *Contentus.* Nota, quod contentus dicitur,cui ſufficit id, quod habet. Vnde nota quod omnia debent eſſe contenta bonis à natura ſeu à fortuna conceſſis,& non nimis ardẽter ambire ad amplius. Vnde Apoſt. dicebat 1.Tim.6. *Habentes alimenta,& quibus tegamur,his contenti ſimus,* plus enim nõ eſt neceſſarium,niſi ſcil.alimenta & veſtimenta, de iſtis n.dicit Sen. quod *iſta non poteſt fortuna negare, hoc enim* inquit, *quod neceſſitati ſatis eſt,dabit licet irata,& iſta proprie ſunt diuitiæ,* ſc. quod aliquis rebus habitis ſit contentus.Sicut n.dicit Sen.Si aliquis diues eſſe voluerit,non diuitijs eſt addendum,ſed cupiditatibus detrahendum:quia ſicut dicit alibi: Diues non eſt qui magis habet, ſed qui minus cupit.

B ¶ Nota ergo breuiter quod contentus debet eſſe
Princeps propria gloria & iuriſdictione,
Miles proprio officio & diſtributione,
Sacerdos neceſſariorum aſſignatione, & collatione.

De principibus dicitur 4.Reg.14. *Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo,* quod quia Rex ille ſcil. Amaſias ad ſuaſum Ioas facere noluit, ideo in prælio victus fuit. Nam ſæpe fit,quod iuſto Dei iudicio perdit ſua, qui non contentus proprijs, quærit aut appetit aliena:militibus vero dicitur Luc.3. *Neminem concuſſeritis,& contenti eſtote ſtipendijs veſtris.* quod quia moderni milites nõ faciunt, nec proprijs ſtipendijs, aut redditibus contenti ſunt, ideo pauperes & miſeri ſemper viuunt, quia ſicut dicitur Pr.2. *Alij rapiunt non ſua,& ſemper in egeſtate ſunt.* Sacerdotibus vero,& Eccleſiaſticis dicitur Num.18. *Nihil aliud poſſidebunt, decimarum oblatione contenti,&c.* Vide de ſufficientia in multis locis particularibus in alijs tit.ſicut in tabula denotabitur.

Continue. De continuatione dic,ſicut de perſeuerantia,& in alijs tit.ſimilis ſimilibus,ſicut eſt ſemper & iugiter,&c.& de profectu.

A *Continuo.* Nota, quod continuo ſumitur pro ſtatim,cito, protinus, &c. Signat n. promptam & celerem executionem,dic ergo,quod eſt celeritas bona & mala.Quantum ad bonos dic,quo ipſi continuo debent
Exclamare,Dei auxilium requirendo,
Adiuuare,læſis pauperibus ſuccurrendo,
Miniſtrare,ſocijs & fratribus ſeruiendo,
Obtemperare,ſuis maiorib. obſequẽdo,ſeu obediendo.

Igitur continuo debes exclamare per orationem,ſcil.requirendo diuinum auxilium. Vnde Mat.9.dicitur,quod continuo exclamans pater pueri aiebat: *Credo Domine,adiuua incredulitatem meam.*

¶ Item continuo debet adiuuare per benignam ſubuentionem, vnde Luc.14. dicitur: *Cuius veſtrum bos vel aſinus cadet in foueam,& non continuo extrahet eum?* quaſi dicat,omnibus cadentibus & tribulatis eſt continuo ſuccurrendum.

¶ Item continuo debes miniſtrare per charitatiuam dilectionem. Vnde de ſocru Simonis ſanata dicitur Luc.13. quod *continuo ſurgens miniſtrabat illis.*

¶ Item continuo debes obtemperare per obedientiam & ſubiectionem. Vnde de Apoſtolis dicitur Matth.4. *quod continuo relictis retibus ſecuti ſunt Dominum.*

B ¶ De continuo vero in malo dic,quod mali continuo ſolent
Deficere, ſolida firmitate,
Decipere, quia carent lucida veritate,
Areſcere, florida venuſtate.

Carent(dico)firmitate durabili, ideo continuo ſolent deficere, vnde iſti poſſunt dicere illud Sap.5. *Nos vt nati ſumus,continuo deſinimus eſſe:* carent etiam fidelitate,ſeu veritate inuariabili, ideo continuo ſolent decipere. Vnde de Iuda proditore dicitur Ioan.13. *Cum accepiſſet buccellam exiuit continuo,* ſupple ad tradendum Dominum Iudæis. Carent inſuper venuſtate amabile,& ideo continuo ſolent areſcere. Vnde de ficu dicitur Luc.21.quod *poſt Domini maledictionem aruit,&c.* Vide ſupra de Confeſtim.

A *Contingere.* Nota, quod contingere, quandoque ſumitur pro pertinere. Vnde Luc.15. *Filius prodigus dixit patri,da mihi partem ſubſtantiæ, quæ me contingit,* i. quæ ad me pertinet,quandoque ſumitur pro attingere,ſicut de Cherubin dicitur 3.Reg.6. quod *alæ eorum ſe inuicem contingebant,* quandoq; ſumitur pro aduenire,accedere,vel euenire,& ſic ſumitur(vt cõmuniter)in ſcriptura. Contingens n.& neceſſarium diuidũtur, videlicet, neceſſarium eſt illud, quod eſt homini naturale,& quod ineuitabiliter euenire debet. Contingens eſt illud,quod euenire poteſt. Sciendum tamen,quod multa ſunt,quæ à nobis reputantur contingentia; quia cauſas ignoramus, quæ tamen apud Deum neceſſaria ſunt, à quo eſſe cauſæ eorum, quamuis occultæ,ordinantur,ſicut de illo Ioan.5.apparet, qui ſanatus à paralyſi audiuit à Domino: *Ecce ſanus factus es,iam noli peccare,ne deterius aliquid tibi contingat,* ac ſi dixiſſet:Iſtud contingit tibi propter peccatum tuum,ſicut expreſſe dicitur 2.Eſd.8. *Quæ contingunt nobis,omnia ſunt propter opera noſtra maligna,& peccata noſtra.* Iſta enim quæ quotidie in natura contingunt cauſas ſuas habent ſuperius in ſtellis, quæ quamuis ſint nobis ignotæ, ſunt tamen certæ, neceſſariæ, & vere vt in pluribus ſicut dicit Sen. in l. de nat. quæſtionib. illis duntaxat forſitan exceptis, quæ à libero dependent dominio ſeu arbitrio. Sic dicam de contingentijs infortuniorum noſtrorum quod ſine cauſa occultæ Dei prouidentiæ nunquam fiunt.

¶ Nota ergo,quod contingit B
Cæcitas obſtinatis,
Reuelatio prædeſtinatis,
Mala fortuna furibundis & effrænatis,
Mors æterna reprobis & damnatis.

Eſt ergo contingentia reproborum,qua ſc.excæcantur,ſeu indurantur in malo, de qua Rom.11. *Cæcitas ex parte contigit Iſrael.*

¶ Item eſt contingentia electorum,quæ,ſcil.electis contingit, quod à Deo vocantur, & à ſuis erroribus reuocantur,ſicut de Paulo dicitur Act.9. vbi dicitur, quod *dum iter faceret,contigit,vt appropinquaret Damaſco,* ſcilicet, quando à Deo conuerſus eſt & vocatus.

¶ Eſt etiam contingentia tyrannorum,quib.ſcil.contingunt quotidie multa mala. Vnde de illo furibundo Antiocho dicitur 2.Mach.9. *quod dum furibundus contra Iudæos procederet,contigit illum de curru ruere & confringi,*

¶ Eſt inſuper cõtingentia damnatorum,quia ſc.malis contingit finaliter mors æterna vnde 2.Mac.13. *Contingit tali lege præuaricatorem legis mori.* Vide ſupra in verbis Accidere & Aduenire.

Contra.Contrarietas. Nota, quod contra & contrarietas idem ſunt, & poteſt eſſe A contrarietas bona & mala. Bona n.eſt, qua boni viri malis hominibus ſe opponunt, & qua vitijs virtutes contradicunt, de qua Eccl.33. *Contra malum bonum eſt.* Alia eſt mala, & iſta eſt illa, qua mali inter ſe contrariantur,& etiam bonis hominibus opponuntur & iniuriantur, vnde ibid. *Contra vitam,* inquit, *mors ſit,& contra virum iuſtum peccator.* Dicam igitur primo de contrarietate bona, & iſta eſt illa, qua quis contrariatur peccato & cuilibet viro malo,& ſic dico,quod eſt

Contrarietas { Dei,
Prælati,
Iuſti.

Deus iniquis perditis,
Prælatus } contrariatur { malignis ſubditis,
Iuſtus rebus illicitis.

¶ Eſt ergo contrarietas Dei reſpectu hominum perditorum, i.obſtinatorum & peruerſorum,qui, ſc.modo ſunt contra Dominum,i.peccando & eius imperium contemnendo.Ipſe vero finaliter erit contrarius illis, illos morte temporali, & æterna percutiendo & damnando. Abſalon n. contra Dauid patrem ſuum conſpirauit, qui tamen exinde triſte ſalarium reportauit, quia,ſc.ſicut dicitur Eccleſiaſt.46. *Pugnare contra Deum non eſt facile.* Vnde Dominus de peccatore dicit Leu.20. *Ponam faciem meam contra virum illum,ſuccidamq; eum de medio populi.*

¶ Secundo dico,quod eſt cõtrarietas prælati reſpectu malorũ ſubditorum. Vnde Hier.51. *Rex Medorum à Domino contra Babylonem ſuſcitatur:* & Eſa.49. *Conſurget ſupple bonus prælatus, contra domũ peſſimorum,& contra conſilium operantium iniquitatem.*

¶ Tertio dico, quod eſt contrarietas iuſti reſpectu actuum illicitorum. Sicut enim Theriaca propter virtuoſas ſpecies aromaticas, quæ ſunt ſibi, habet efficaciam contra venena,ſic iuſtus propter virtutes, quas intra ſe continet,, abhorret vitia & peccata,& ſe opponit contra facientes delicta.

¶ Vnde nota,quod boni B

Contrariantur { Tranſgreſſoribus,
Peccatoribus,
Deceptoribus,
Malis ſuperioribus.

De tranſ-

De tranſgreſſoribus dicitur Pr. 28. *Qui derelinquunt legem, laudant impium, qui cuſtodiunt, ſuccenduntur contra eum.* De peccatorib. autē dicitur Eſa. 13. *Viſitabo contra impios iniquitates eorum.* De deceptoribus, i. de hypocritis, dicitur Iob 17. *Innocens contra hypocritam ſuſcitabitur, & tenebit iuſtus viam ſuam.* De malis etiam ſuperioribus, quod eis ſit contradicendum, & ſuis malis iuſſionibus obuiandum, patet exemplo Balaam, qui ad male dicendum Iſrael vocatus à Moabitarum Rege Balaac, ipſos contrario benedixit Num. 23. *Ad maledicendum vocatus es, & tu e cōtrario benedicis.* Boni n. ſemper debent contrarium malo facere, & econtrario contra malos ſtare, 1. Pet. 3. *Non malum pro malo reddentes, neque maledictum pro maledicto, ſed econtrario benedicentes.* Patet ergo, quod contrarietas ſumi poteſt in bono. Notabo ergo adhuc, quod quāuis (vt communiter) fontes, & putei, qui ſunt iuxta Oceanum, ſibi conformentur, quia, ſc. eo pleno replentur, & eo vacuo vacuantur, ſicut exemplificat Plin. de fontibus iuxta Gades, ſunt tamen aliqua loca, vbi fit contrarium, quia, ſc. in littore Laconis oppidum eſt ſicut ait, vbi ſunt fontes & putei, qui contrarium Oceano ritum ſeruant, quia, ſc. eo pleno vacui ſunt, & eo vacuo ſunt repleti, ſic dicam, quod quamuis omnes homines debeant ſequi, & imitari motum, & voluntatem Oceani circularis, i. ipſius Dei omnia continentis, ſeu etiam boni prælati, vel cuiuſcunq; iuſti viri, iuxta illud Mat. 8. *Magiſter ſequar te quocunq; ieris,* multi tamen ſunt, qui contrarium habent motum, quia, ſc. cōtra mores & voluntatem Dei, & prælati ſemper operari conantur, & in omnibus bonis eſſe contrarij comprobantur. Figurati Ezech. 8. vbi dicitur, quod *ipſe vidit homines adorantes ad ortum ſolis, habentes dorſum contra templum,* cuius tamen contrarium eſſe deberet, quia, ſc. *quando adorabant, ſemper vertere debebant faciē verſus templum,* ſicut dicitur 3. Reg. 6. Sic vere multi ſunt hodie qui faciem cordis ſolummodo vertunt ad faciē ſolis, i. ad gloriam & proſperitatem mundanam, & dorſum indignationis & contemptus vertunt continue contra templum, i. contra Eccleſiam & contra Deum, ſcil. ſibi repugnando, & Eccleſiæ eius libertatibus, nec non omnibus bonis moribus obuiando, iuxta illud Iud. 2. *Mandata Domini audientes omnia fecerunt contraria.*

C ¶ Vnde nota, quod hodie multi ſunt

Contrarij {
Deo, quem nolunt timere,
Legi, quam nolunt complere,
Sibimet, quos nolunt vrgere,
Socijs, quos cogunt dolere,
Naturæ, quam faciunt fœtere,
Senſibus, quos ſolent horrere,
Prælatis, quos nolunt habere.

Dico, quod iſti ſunt contra Deum, ipſum non timentes Pr. 19. *Stultitia hominis ſupplantat greſſus eius, & cōtra Deum feruet animo ſuo.* Item contra legem ſunt, ipſam non implentes. Vnde deinde in Pſ. *Petebat liberari de manu contra legem agentis & iniqui.* Item contra ſemetipſos ſunt, ſe non corrigentes. Pr. 1. *Ipſi contra ſanguinem ſuum contrariantur, & moliuntur fraudes contra animas ſuas.* Item iſti ſunt contra ſocios, ſeu proximos ipſos moleſtantes, Eſa. 9. *Concurrere faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem ſuum.* Item iſti ſunt contra naturam, ipſam maculantes, vnde Rom. 1. *Mutarunt vſum natura in eum vſum, qui eſt contra naturā.* Item iſti ſunt contra ſenes, ipſos contemnentes, Eſ. 1. *Tumultuabitur puer contra ſenem, & ignobilis contra nobilem.* Item iſti ſunt contra prælatos, ipſis rebellantes. Vnde prælati poſſunt dicere illud Can. 1. *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Et breuiter iſta eſt veritas quod mali ſicut venena, quæ vtiliter humanæ complexioni ſunt contraria & nociua, & etiam quandoque ſibiipſis inter ſe ita ſunt contraria, quod ſunt alterutrum deſtructiua, ſicut exemplificat Plin. l. 27. c. 2. de Aconito, quod occidit hominem, & liberat ipſum à ſcorpionis veneno. Hęc enim inquit duo exitialia cum ſint, moriuntur inter ſe, vt homo ſuperſit. Sic pro certo ipſi mali, & venenoſi bonis ſunt contrarij, & nociui, & ſibiipſis inter ſe ſunt contrarij & aduerſi, Eccl. 33. *Intuere in omnia opera altiſſimi, duo contra duo, vnum contra vnum, &c.*

D ¶ Communiter tamen contrarietas accipitur pro diſcordia, diſſenſione, & inimicitia. Sicut n. dicūt naturaliter omnia corpora habent inter aliquas cōtrarietates, per quas vnum ſemper eſt alterius corruptiuū. Iſtud patet inter elemēta, quorum vnū alteri contrariatur, ita quod per contrarietatē mutuam alterū ab altero corrumpitur, vel generatur: Iſtud etiam patet inter planetas, qui quinq; ſunt in ſignis contrarijs, & tunc reſpiciunt ſe aſpectu oppoſito, qui eſt peſſimus, quia ſignat perfectā inimicitiam ſecund. Aſtrol. & ſemper malū. Sic pro certo (chariſſimi) in moribus eſt ſemper inuenire aliquos, qui ſc. per odia & inimicitias, diſſenſiones & diſcordias contrariantur, ita quod vnus ſemper nititur ſibi cōtrarium corrumpere, lædere, vel deſtruere, quātum poteſt, & ſe ſibi & promotioni ſuæ opponere, & eidem pro virib. cōtraire, quod vtiq; valde peſſimum poteſt dici. Mali n. qui Deo, & hominib. ſunt cōtrarij & rebelles, ſunt ſimiles mōſtro marino, cui nomē eſt Acipenſer vel Elopes, cuius ſquammæ tendūt ſimul cōtra caput, quod in alijs cōtrarium fit, vbiq; ſicut dicit Pli. & etiā l. de nat. rer. Sic vere multi vidētur in cōſpectu naturæ facti, & ad contradicendū Deo, & proximis ordinati: oēs n. ſquammæ; i. e. omnes affectiones ſuæ, verba & opera vidētur capiti, i. Deo & prælato cōtraire, & omniū aliorum voluntatibus rebellare Mic. 11. *In luce matutina faciunt malum, & contra Deum eſt manus eorum.* Tales a. contrarietates, & rebelliones potiſſime videntur in Eccleſia tempore electionum, quia tunc verificatur illud Matth. 24. *Surget gens contra gentem, & regnum contra regnum, & terramotus, &c.* ex talibus n. contrarietatibus veniunt hodie multa mala. De tali ergo cōtrarietate dicitur Mich 7. *Filius (inquit) contumeliam facit patri, & filia conſurgit aduerſus matrem ſuam, & nurus contra ſocrum ſuum.* Poſſumus ergo diſtinguere & notare quod quatuor ſunt genera peccatorum qui alijs ſunt contrarij, & nociui, ſcil.

Obſtinati per malignitatem,
Inflammati per rapacitatem,
Tumentes ſuperbiæ vitio,
Frementes inuidiæ veneno.

E ¶ Cōtra Deum, ergo militant peccatores & obſtinati, contra diuites præualēt exactores & inflāmati, cōtra pauperes ſunt ſuperbi, & contēptores, cōtra bonos v. inuidi & detractores. Dico ergo primo, quod eſt quædā cōtrarietas peccatorū, qui, ſcil. cōtra Deū per obſtinationē ſe opponunt. Gallus n. qui eſt ſuper cāpanile, ſemper vertit faciē cōtra ventū. Lupus et ſecund. Pli. quādo vadit ad prędā, ſemper ſolet incedere cōtra ventū, ne ſc. à canib. qui ſunt in illis partib. ad quas vadit, præſentiatur quoquo modo. Sic vere mali, & obſtinati ſemper vadunt cōtra vētum, i. cōtra inſpirationē, Spiritus S. & per obſtinationē ſuæ peruerſæ volūtatis Deo, & ſuis actib. opponūtur, Matt. 14. *Erat n. vētus cōtrarius illis.* Vnde Iob 15. *Cucurrit aduerſus Deū erecto collo & pingui ceruice armatus eſt.* Vnde in Pſ. dicitur: *Fiant contra Dominum ſemper, & diſpereat de terra memoria eorū, &c.* Et iſti ſunt fatui, qui ſc. voluntati omnipotētis Dei ſe opponūt, quia finaliter oportet quod Deus eos vincat, Act. 9. *Saule durū eſt tibi cōtra ſtimulū calcitrare.* Vnde de talib. dicitur Eccl. 22. *Sicut palea in excelſis, & cæmēta ſine impēſa poſita cōtra faciē venti nō permanebunt, ita cor timidū in cogitatione ſtulti, cōtra impetū timoris nō reſiſtet.* Iſti ſunt ſimiles Cornici quæ quamuis pugnare cōtra Aquilam nō valeat, ipſam tñ cum ſuis horridis clamorib. inſequitur, & conturbat, quod cū Aquila diu diſſimulat, tandē cōtra cornicē ſe conuertit, ipſamq; vulnerat & occidit. Sic vere (chariſſimi) cornices i. nigri peccatores, cōtra Aquilam regalē, i. cōtra Deū per vitia & peccata continue ſe opponunt, ipſumq; clamorib. iniurijs, & blaſphemijs, operib. malis, & criminib. perſequuntur, & conturbant. Iob 15. *Quid tumet cōtra Deū ſpiritus tuus?* Sed pro certo (chariſſimi, poſtquam Deus diu expectauerit, & diſſimulauerit, contra ipſos ſubito ſe cōuertit & eos per mortem corporis & animæ vulnerat & occidit. Sicut n. dicitur Eccl. 26. *Si ambulaueritis contra me, ego aduerſus vos erectus incedam in furore contrario.* Iſta eſt igitur cōtrarietas peccatorum. F Secundo dico, quod eſt contrarietas exactorum ſeu auarorum, qui reuera omnibus hominib. & maxime ſimplicib. cōtrariantur, & inimicantur, 1. Theſſ. 2. *Deū non timēt, & cunctis hominib. aduerſantur.* Iſti n. omnib. ſe opponunt, vt ab omnib. poſſint aliquid extorquere. Dicit n. Plin. quod inter Hiænā & Pantherā mira eſt cōtrarietas, vna n. aliā valde odit, & ideo ſi pellis Hiænæ pelli Pantheræ adiūgitur, pili pellis Pāntheræ paulatim decidunt, & cōſumuntur, & per alterius pellis contrariā influentiā corroduntur. Idē dicit de penna Aquilę & gallinæ, & de chorda inſtrumēti facta de inteſtinis lupi & ouis, quia ſemper illud, quod crudelioris eſt naturæ, ſuo cōtrario p̄ualet, & eidē aduerſatur. Sic vere (chariſſimi) perpetua contrarietas, inimicitia & aduerſitas eſt inter Hięnā, lupū, & aquilam ex vna parte, i. inter auaros, crudeles, & tyrannos, & ouē, gallinam & pantheram, i. ſimplices & benignos, Sap. 2. *Venite circūueniamus iuſtum, quoniam contrarius eſt operibus noſtris.* Nam pro certo iſti lupini, & aquilini ſemper ſuis exactionib & vſuris alios

diminuunt, & corrodunt, & eorum lanam, i. ſubſtantiam temporalem eradicant, & conſumunt, de hoc Eſa. 9. *Vnuſquiſq; carnem pro... ſui vorabit, Manaſſes Ephraim, Ephraim Manaſſen, ſimul ipſi contra Iudam.* Iſta eſt igitur contrarietas auarorum.

G ¶ Tertia eſt contrarietas ſuperborum, ſuperbi enim ſemper ſunt contrarij maioribus, patrib. & minoribus. Vnde de ſuperbo populo dicitur Mich. 2. *Populus meus ecõtrario aduerſum me conſurrexit*, maiores enim & ſuperiores non reuerentur, mediocribus vero, & paribus inimicantur, pauperib. vero & minorib. cõtrariantur, in talibus n. nulla eſt pax, nullus amor, nulla cõcordia, ſed contradictio, diſſenſio, ſeu briga. Leo n. & Leopardus, quæ ſunt animalia ſuperbiſſima, Draco etiam & Elephas, quæ ſunt animalia maxima, ſibi inuicem contrariantur, & contra ſe pugnant & prœliantur. Ad denotandũ, quod inter maiores & ſuperiores, inter ſuperbos elatos ſemper ſunt controuerſię ſeu lites. Pr. 23. *Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.* Iſtud potiſſime patet in ſtatu Eccleſiaſtico & clauſtrali, vbi pro certo tanta eſt inflatura ſuperbiæ, quod vix inueniuntur aliqui, qui per charitatẽ, & timorẽ cum prælatis ſuis, vel etiam cũ ſocijs ſuis ſimul ligati, imo vnus cõtra alterum, vt plurimum ſunt diuiſi, & occulte vel publice ſunt inflati. De quibus Mat. 12. *Qui non eſt mecum contra me eſt.* Facile enim eſt, quod mali ſubditi murmurent contra prælatos, & quod mali latrent contra bonos. Vnde de Chore ſeditioſo & conſortio ſuo dicitur Num. 16. *Ecce, inquit, Chore & Dathan, & Abyron conſurrexerunt contra Moyſen*, & plerunque accidit, quod ipſi boni contra prælatos leuiter laxant linguas, ſicut de Moyſe dicitur Num. 12. *Locuta eſt Maria & Aaron contra Moyſen*, qui ſe erat frater eorum, ad denotandum, quod detractio non parcit etiam fratri ſuo. Iſtud præcipue patet de fatuis & ſuperbis ſubditis, qui ſine cauſa ſuperiorib. ſe opponunt, ſimiles nauis, quæ ſine remigibus contra impetum fortis fluminis nititur aſcendere, quæ tamen interius quandoq; vſque ad mare compellitur deſcendere. Sic illi, qui ſine cauſa ſuis ſuperiorib. per ſuperbiam ſe opponunt, & qui malis gratib. ſuis volunt aſcendere ad honores, impetu & potentia ſuperiorũ finaliter deiiciũtur, & ad mare, i. ad tribulationum amaritudine deducũtur. de quibus Eccl. 4. *Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluuij.* Iſta eſt ergo contrarietas ſuperborum.

H ¶ Quarto dico, quod eſt contrarietas inuidorũ, ſeu detractorum. Sicut n. ſerpens qui naturaliter oblique reſpicit ex ſua naturali cõplexione contrarietatem habet cum humana natura, in tantum, quod morſus eius hominem, quem mordet, occidit, ſic vere (chariſſimi) natura & conditio detractorum ita eſt bonis viris contraria & nociua, quod ipſorum morſus, i. detractoria verba alijs, quib. detrahunt, ſunt venena, occidunt enim per detractionem quicquid tetigerint lingua ſua, vnde Eccl. 33. *Vnũ contra vnum, duo contra duo.* Iſtud eſt contra illud Eſa 2. *Non leuabit gens contra gentẽ gladium nec exercebunt ſe vltra ad prælium.* Gladium enim linguæ non debet alter cõtra alterum per detractionem leuare, nec ad prælium litigiorum debemus nos amplius exercere. Patet igitur, quod eſt quædam contrarietas detractorum & inuidorum, quædam ſuperborum & inflatorum, quædam exactorum & auarorum, quædam peccatorum & peruerſorũ, & hoc de contrarietate ſufficit quo ad præſens, &c.

Contradicere. Contradictio.

Vide in expoſitione de diſcordia: & diſſenſione, & ſimilibus.

Contremiſcere.

Lege in tit. Tremor, & Timor.

A Contriſtari.

Quia de triſtitia fit mentio in multis locis, ideo de contriſtatione parum dicam, hoc ſolum nota, quod ſicut ex verbis ſcripturæ reperio, quod eſt

Contriſtatio {
- Concuſſiui terroris,
- Compaſſiui doloris,
- Defectiui timoris,
- Turbatiui ſtuporis,
- Afflictiui laboris,
- Pungitiui mœroris,
- Damnatiui languoris ſeu rigoris.

Dicam igitur, quod eſt contriſtatio terroris cõcuſſiui & iſta eſt illa, qua homo naturaliter contriſtatur de morte. Vnde etiam Chriſtus ipſe in quantum homo dicitur timuiſſe, Mat. 26. *Cœpit contriſtari, & mœſtus eſſe, &c.* Item eſt contriſtatio doloris cõpaſſiui, & hoc eſt quãdo quis condolendo contriſtatur de dolore & triſtitia aliena. De qua Dauid in Pſ. conqueritur, dicens: *Suſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit, qui conſolaretur & non inueni*, & 2. Re. 6. *Cõtriſtatus eſt Dauid, quia percuſſit Dominus Ozan.* Et de morte etiam Abſalon dicitur 2. Reg. 18. quod *contriſtatus fleuit, &c.* Itẽ eſt contriſtatio timoris defectiui, & hæc eſt contriſtatio vitioſa, quãdo ſc. homo ſine cauſa triſtatur. Vnde de illo iuuene, cui Dominus conſuluit, quod omnia ſua daret pauperibus dicitur Luc. 18. quod *contriſtatus eſt, quia diues erat valde.* Item eſt contriſtatio ſtuporis turbatiui, & iſta eſt quando quis cõſiderat mortem & infernũ, & depoſita omni lætitia triſtatur. Vnde Dauid in Pſ. *Contriſtatus ſum in exercitatione mea*; & alibi: *Tota die contriſtatus ingrediebar.* Item eſt contriſtatio laboris afflictiui, & iſta eſt illa, quæ incurritur propter tribulationes terrenas. De qua in Pſ. *Contriſtatus incedo, dum affligit me inimicus.* & Ioa. 16. *Mundus gaudebit, vos autem cõtriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium.* Sapiens tamen dicit Pr. 12. quod *non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit.* Item eſt contriſtatio mœroris pungitiui, quæ fit quando quis propter peccata ſua cõpungitur & triſtatur. De qua 2. Cor. 7. *Gaudeo quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam.* Item eſt contriſtatio rigoris damnatiui, ſc. triſtitia damnatorum. Ideo de anima damnata poteſt dici illud Baruc. 4. *Contriſtabitur & amputabitur exultatio multitudinis eius, & gaudium eius conuertetur in luctum, &c.* Vide infra de Triſtitia.

Contumelia. A

Nota, quod contumelia idem eſt, quod iniuria, confuſio, verecundia. Nota ergo, quod inuenitur triplex contumelia, videlicet

Contumelia {
- Culpæ, quam mali faciunt,
- Meriæ, quam boni ſentiunt,
- Pœnæ, quam praui ſitiunt.

Prima eſt cõtumelia, quam committunt viri delinquentes, qui ſc. peccando faciunt contumeliam ſibiipſis, ſicut de Sodomitis dicit Apoſt. Rom. 1. quod *tradidit eos Deus in deſideria, & in immũditiam, vt contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Secunda eſt, quam ſuſtinent iuſti patientes, & ſic dico, quod contumelia ſignat quamcunq; iniuriam temporalem, ſiue verbalẽ, ſiue realem. De verbali dicitur Pr. 20. *Os ſtulti miſcetur contumelijs*, & Pr. 22. *Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium ceſſabuntq́, rixa & contumeliæ.* De reali vero, corporali ſeu perſonali dicitur in perſona tyrannorum. Sap 2. *Contumelia & tormento interrogemus eum.* Et de malis vineæ cuſtodib. dicitur Matt. 22. quod *ſeruos patrisfamilias affectos contumelijs occiderunt.* Tertia eſt contumelia, quam incurrunt mali decedentes, ſc. damnatio æterna, de qua Eccl. 6. *Contumeliam malus hæreditabit, &c.* Vide de Iniuria.

Conturbare. Conturbatus. Conturbatio. A

Nota, quod conturbatio nihil aliud eſt, quam mentis concuſſi cum timore permixto. Dicam igitur ſpiritualiter quod triplex conturbatio reperitur generaliter in ſcriptura, videlicet

Conturbatio {
- Iuſtorum, — quæ eſt — virtuoſa,
- Malorum, — quæ eſt — vitioſa,
- Damnatorum. — quæ eſt — luctuoſa.

Prima eſt turbatio filialis timoris,
Secunda eſt turbatio criminalis ſtuporis,
Tertia eſt turbatio infernalis.

De turbatione virtuoſa dicitur Heſt. 11. *Conturbata eſt gens iuſtorum timentiũ mala ſua.* De conturbatione vitioſa dicitur in Pſal. *Turbati ſunt oẽs inſipientes corde.* De conturbatione vero infernali & doloroſo dicitur Hie. 25. *Bibent & conturbabuntur, & inſanient à facie gladij, quem ego mittam inter eos.* Igitur dicamus per ordinem, de qualibet conturbationum iſtarum.

¶ Eſt ergo cõturbatio virtuoſa, & iſta eſt illa, qua iuſti in vita iſta turbãtur, & qua ab inani lætitia refrenantur. Fit n. quod nubes aſcẽdens in aerẽ, ipſum obfuſcat & turbat, & claritate priſtina ipſum priuat, quandoq; etiam aer pluuiã fundit & ſtillat, & terrã turbatus irrigat, quã clarus antea feruorib. cõburebat. Sic vere dico, quod nubes diuinæ gratiæ ſeu ẽt alicuius cõſiderationis profundæ, ſolet quandoq; aerem i. e. purã conſcientiã viri iuſti aſcẽdere, & claritatẽ inanis lætitię ſolet tollere, cõturbationẽ filialis timoris inducere, & pluuia lachrymarũ terram proprij corporis irrigare, & ſic fit, quod terra iſta tempore cõturbationis huiuſmodi virtutib. fęcundatur, quæ tẽpore claro, i. tempore proſperitatis, & lætitiæ tentationib. vtebatur, vt ſic cuilibet bonæ animæ ſic turbatæ dicatur illud Luc. 10. *Martha, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima.* Et bene dicit plurima, quia pro certo multa ſunt, quæ bonam conturbationem inducunt. Vnde nota, quod bonos conturbat. B

Conſi-

C Conſideratio ſuperni numinis — ipſius Dei,
Deſideratio æterni culminis, — æternæ gloriæ,
Præmeditatio æterni criminis, — vitiorum noſtrorũ,
Reuerberatio externi turbinis, — tribulationis,
Aſſociatio hoſtilis agminis, — id eſt, — inimici,
Exterminatio vitalis luminis, — mortis,
Recogitatio fratrũ examinis, — alienæ miſeriæ,
Determinatio Dei examinis, — iudicij,
Accumulatio orci grauaminis, — pœnarũ infernaliũ.

Turbat igitur cor deuotum Dei auctoritas conſiderata. Oculus enim turbatur reſpiciendo ſolem. Vnde Iob 23. dicitur, *A facie illius turbatus ſum, & conſiderans eam timore ſollicitor.* Ita etiam anima poteſt dicere cum Heſter, Heſt. 15. *Conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ, valde enim admirabilis es Domine, & facies tua plena eſt gratiarum.*

¶ Item ipſum conturbat cœli felicitas deſiderata. Ex maximo enim deſiderio turbatur iuſtus, quia ſc. timens ne ibi poſſit attingere, de dilatione turbatur, ſicut videmus, quod canis, leo, vel accipiter turbatur præ deſiderio prædæ ſuæ. De quo Dauid in Pſ. videtur dicere: *Memor fui Dei, & delectatus ſum*; ſequitur: *Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus ſum, & non ſum locutus*; & Luc. 1. dicitur, quod *Zacharias turbatus eſt videns Angelum*, id eſt, conſiderans felicitatem Angelicam. Et illud Heſter 11. *Conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ*, ſupple, non adipiſcendæ.

¶ Item conturbat cor deuotum culpæ malignitas præmeditata. Conſideratio enim proprij criminis turbationem & dolorem generat ſapienti, fæces enim quæ ſunt in vaſe, ſcilicet conſcientiæ, ſi ipſum moueri contigerit, mox turbatio timoris aderit. Pœnitens enim turbatur propter gratiam amiſſam. Vnde Pſal. *Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus.* Propter ſapientiam ſeu prudentiam prætermiſſam Pſalm. *Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt.* Propter iniquitatem commiſſam. Pſal. *Torrentes iniquitatis conturbauerunt me.*

¶ Item conturbat cor deuotum rerum diuerſitas inquieta, ſc. motus & varietates fortunæ. Caput enim nouiter nauigantis turbatur, & venter turbatus ad vomitum concitatur, quando per fluctus maris huc atq; illuc nauigium commouetur. Sic vere quando homo conſiderat & ſentit in fluctibus huius vitæ motus fortunæ varios & diuerſos, qui nunc eleuant, nunc deprimunt, nunc humiliant, nunc exaltant, merito conturbatur. Pſal. *Exaltatus autem humiliatus ſum & conturbatus, in me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.*

¶ Item conturbat cor deuotum mundi aduerſitas multiplicata. Feruor enim aëris & temporis, vinum ſolet turbare in dolijs, ſic tribulationum feruores conturbationes ingerunt, & timores. Vnde Pſ. *Fulgur multiplicauit, & conturbauit eos.* Fulgura enim ardorem tribulationum deſignant. Ad talem autem turbationem bonorum cooperantur tyranni, & mali tanquam inſtrumentum diuinæ iuſtitiæ Galat. 5. *Vtinam abſcindantur, qui vos conturbant.*

¶ Item conturbat hominem hoſtis peruerſitas iniurioſa, hoc eſt dictum, iniuria inimicorum tam ſpiritualium, quam temporalium, canicula enim ſua mala influentia turbat aërem, ſic mali turbant ſocios, & vicinos, Pſalm. *Conturbatus ſum à voce inimici, & tribulatione peccatoris.*

¶ Item conturbat hominem mortis acerbitas ineuitata. Puluis n. magnetis ſuper carbones poſitus cum fumo ſuo ita turbat cerebrum, ſi in quatuor angulis domus ponatur, quod præ vertigine videtur homini, quod ipſa domus ruat, aut cadat, vt dicit Plin. Sic dicã de puluere futuræ mortis, quia ſi in quatuor angulis domus cordis per conſiderationem punitur, & quatuor noſtris affectionibus, ſc. omni gaudio vel timori ſpei vel amori opponitur, neceſſe eſt, quod caput mentis conturbetur, & quod ruina domus noſtræ, id eſt, corporis noſtri propinqua ſeu imminens videatur. Ideo dicebat Dauid in Pſal. *Cor meum conturbatum eſt in me, & formido mortis cecidit ſuper me.*

¶ Item conturbat hominem fratrum calamitas excogitata, ſc. conſideratio miſeriæ alienæ. De elitropia n. legitur in lapidario, quod in aqua poſita facit aërem turbari, pluuias fieri, & ſolem eclipſari. Sic quando videmus alios in aqua miſeriarum poſitos, debemus per compaſſionem conturbari, & ab alacritate lætitiæ eclipſari, & ad pluuiã lachrymarũ prorumpere & inclinari. Thre. 2. *Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra iecur meũ, ſuper contritione filiæ populi mei.*

Dictiõn. Berchorij.

¶ Item conturbat cor humanum iudicij ſeueritas auctorizata, tonitruum enim ſolo auditu & incuſſione motus ſui turbat vina in dolijs, & oua in teſtis. Sic tonitruum, id eſt, terror futuri iudicij turbat cor, & hilaritatem mentis. Vnde Abac. 3. *Audiui & conturbatus eſt venter meus à voce, contremuerunt labia mea.*

¶ Item cõturbat hominem inferni pœnalitas determinata, ſola enim viſio turbulenti, & fluctuoſa maris turbat oculos intuentis, & maxime quando homo eſt in fragili naui, & timet ibi ſubmergi. Sic ſola conſideratio turbationis maris, i. amaritudinis infernalis, vbi eſt fluctuatio, turbatio, & tribulatio, ſempiterna, turbat in homine oculum internæ cõſiderationis, iuxta illud Pſ. *Accinctus potentia, qui conturbas profundum maris, & ſonum fluctuum eius*, & illud Eſa. 14. *Infernus ſubter conturbatus eſt.* Turbat denique gehennæ pœna mente pertractata, mentem & oculos nauigantis, id eſt, cuiuslibet ſapientis in fragili naui corporis conſtituti periculum intuentis Pſal. *Terrores tui conturbauerunt me.* Iſti ſunt ergo nouem modi, quib. iuſti merito conturbantur, & quibus ab inani lætitia attrahantur, & ſic dico, quod quædam conturbatio virtuoſa.

¶ Secundo dico, quod eſt quædam conturbatio vitioſa, & iſta eſt, qua quis ſine cauſa triſtatur, iraſcitur vel turbatur. Teſte n. Seneca: *Turbatio non cadit in perfectum virum*, & cauſam allegat, quia mala huius vitæ non ſunt proprie mala, ſed potius imagines ſunt malorũ. Vnde in Pſ. *Veruntamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra conturbatur.* Conturbatur ergo mali ratione D

Diuinæ correctionis, — immittitur,
Terrenæ poſſeſſionis, — cum — amittitur,
Auaræ affectionis, — accenditur,
Futuræ damnationis, — attenditur.

¶ Turbat ergo malos immiſſa Dei correctio. Vnde loquens Domino Dauid in Pſ. dicit ſic: *Fulgura coruſcationem, & diſſipabis eos, emitte ſagittas tuas, & conturbabis eos.* Item conturbat illos amiſſa rerum poſſeſſio, valde enim turbantur mali quando perdunt, vel timent perdere bona ſua. *Vnde audito, quod Rex Iudæorũ natus eſſet, Herodes Rex turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo*: timebat enim Herodes amittere regnum ſuum. Itẽ turbat malos accenſa ſeu inflammata affectio, auarus enim ſemper eſt turbatus, & nunquam quietus, Prouerb. 15. *Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam.* Item conturbat malos attenta ſeu cogitata damnatio, quia ſcilicet mali pœnitere nolentes, & per conſequens de cœleſti gloria deſperantes, merito conturbantur. Vnde Pſ. *Fundamenta montiũ conturbata & commota ſunt, quoniam iratus eſt eis*, ſcilicet, Dominus, Iudith 14. *Turbati ſunt animi eorum valde.* Hæc eſt ergo conturbatio vitioſa.

¶ Tertio dico, quod eſt conturbatio doloroſa, & iſta eſt illa, quam mali ſuſtinent in inferno, ibi enim omnia ſunt turbata, & nihil prorſus pacificum aut quietum, nec etiam ordinatum, vnde illud prædictum Eſaiæ 14. *Infernus ſubter conturbatus eſt.* & 1. Mach. 3. *Conturbati ſunt omnes operarij iniquitatis.* Et nota, quod ibi turbabuntur

Principes, — dominantur,
Auari, — qui nunc — cumulantur,
Rixoſi, — inflammantur,
Superbi, — eleuantur.

De principibus dicitur Daniel. 5. *Rex Balthaſar ſatis conturbatus eſt.* De auaris dicitur in Pſalm. *Viderunt te aquæ Deus, & turbati ſunt abyſſi*, id eſt, auari. De iracũdis dicitur Hierem. 51. *Viri bellatores conturbati ſunt.* De ſuperbis dicitur Eſaiæ 5. *Conturbati ſunt montes, &c.* Sufficit. Vide infra de Timore, & Triſtitia, & Tremore, & ſimilibus.

Conuallis. Poteſt ſignificare ſtatum humilitatis, & perfectæ religionis, ſtatum proſperitatis & terrenæ poſſeſſionis, ſtatum mentalis & internæ cogitationis, ſtatum pœnalitatis & æternæ damnationis, ſtatum felicitatis & ſupernæ ſaluationis. Eſt igitur conuallis perfectionis, ſcilicet Eccleſiæ vel religionis ſtatus, vbi ſcilicet fontes gratiarum abundant. Pſal. *Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertranſibunt aquæ.* In iſta enim conualle A

Abundat — Puritas,
Æquitas,
Probitas, ſeu bonitas.

De puritate dicitur Cant. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium.* De æquitate dicitur Baruch. 5. quod *Deus conſtituit valles replere in*

 æqualitate

Digitized by Google

æqualitate terræ. De bonorum operum probitate, & fertilitate dicitur Cant. 8. *Deſcendi in hortum meum, vt viderem poma conuallium.* Item eſt conuallis mundanæ poſſeſſionis. Vnde Num. 14. dicitur, quod *Amalechita, & Chananæi habitant in conuallibus.* In iſta cōualli tranſiunt omnia ſine ſtatu, Iob 6. *Sicut torrens, qui raptim tranſit in conuallibus* Item eſt conuallis cogitationis. Hier. 2. *vidi vias tuas in conualli, ſcito quid feceris.* Item eſt conuallis infernalis damnationis, 4. Reg. 23. *Vaſa combuſſit in valle Cedron.* Item eſt conuallis ſupernæ conſolationis. Vnde Geneſ. 18. *Apparuit Deus in conualle Mambre Abrahæ, &c.* Vide infra de Valle.

A Conuenire. Conuentus.

Nota, quod conuenire idem eſt, quod ſimul cohabitare ſeu venire. Et inde conuentus, id eſt, ſimul viuentium cœtus. Nota ergo, quod conuentus ſignat ſocietatem, congregationem, cohabitationem, & coniunctionem, & vnitatem. Cum igitur ſit dare ſocietatem bonam & malā. Notabo quod

Conueniunt
- Boni, vt ſimul maneant,
- Mali, vt ſimul bonis noceant,
- Damnati, vt mala ſubeant,
- Beati, vt bonum habeant.

¶Et ſic dico, quod eſt conuentus bonus, virtuoſe degens, cō-
B uentus malus vitioſe agens, conuentus peſſimus doloroſe lugens, conuentus optimus, gaudioſe vigens. Eſt igitur conuentus bonorum, & virtuoſorum, Iuſti n. in hac vita vnum collegiū faciunt, & conuentum, quia, ſc. omnes in fide & charitate conueniunt, & ſimul charitatiue libenter habitant atq; viuunt. Video n. quod animalia & volatilia eiuſdē ſpeciei ſimul ſolent conuenire, & ſimul naturaliter habitare, ſicut de ciconijs legitur. ꝙ in Aſia patentibus campis ſemel in anno conueniunt & quaſi inter ſe commurmurantes, & colloquentes cōſilia ſua faciunt, illam vero, quæ vltima venit, puniunt, verberant, & occidunt, ſicut dicit Plin. lib. 10. ca. 23. Sic vere boni ſolent certis anni temporibus pro negotijs publicis conuenire, & de vtilitatibus communibus ſimul conſulere, & tractare, tardos vero & negligentes debent acerbiter caſtigare. Cuius exemplum narrat Iulius Cęſar, quod mos apud Gallos eſſe ſolebat, quod quādo ad prælīū conueniebant, illum, qui veniebat vltimus, occidebant, quod fiebat eo, quod quilibet libentius cōueniebat, & ad diem condictam celerius, & citius ſe præparabat, quo poſſumus ſatis cōcludere quod ad bonos conuentus celebrandos quilibet debet accelerare, & ad congregationes ſeu ſocietates honeſtas & vtiles conuenire 1. Mach. 5. *Conuenit Eccleſia cogitare quid facerent* Notabis ergo, quod boni conuenire ſolent

Ad
- Eccleſiam, ad Deo ſeruiendum,
- Bella, ad hoſtes expugnandum,
- Capitulum, ad ducem eligendum,
- Menſam, ad ſimul conuiuandum,
- Funera, ad ſimul lamentandum,
- Sermonem, ad bonum audiendum.

Igitur conuenire debemus in Eccleſia, vt Deo ſeruiamus. 1. Eſdræ 10. *Conuenerunt viri Iuda Beniamin in Hieruſalem.*

¶Item conueniendum ad prælium, vt malos deuincamus, & puniamus. Vnde Iud. 20. dicitur, quod *omnes anguli populorum, & omnes tribus Iſrael conueniunt*, ſcilicet *contra Gabaonitas pro ſcelere in vxorem Leuitæ commiſſo.*

¶Item conueniamus ad capitulum, vt culpas corrigamus, vel etiam vt ducem eligamus, quod potiſſime pertinet ad religioſos & eccleſiaſticos. Vnde de electione principis vel prælati dicitur 2. Paralipom. 10. *Illuc enim cunctus Iſrael conuenerat, vt conſtituerent regem.*

¶Item conueniendum eſt ad conuiuium, vt ſimul comedamus, ſcil. ad conuiuium Euchariſtiæ. Ideo Apoſtolus reprehendit contrarium facientes 1. Cor. 11. dicentes ſic. *Conuenientibus vobis in vnum iam non eſt dominicam cœnam manducare.*

¶Item conueniendum eſt ad funera, vt ſimul defleamus; ſicut Iud. 11. dicitur, quod *propter mortem & immolationē filiæ Iephthe ſingulis annis filiæ Iſrael venerunt ad plorandum.*

¶Item conuenire debemus ad ſermonem, vt legem audiamus. Vnde Luc. 5. *Conueniebant turbæ multæ, vt audirent Ieſum*; & Act. 13. *Conuenit vniuerſa ciuitas audire Paulum.* Iſta eſt ergo conuentio vel conuentus bonorum & virtuoſorum.

C ¶Secundo dico, quod eſt conuentus malorum & vitioſorum. Mali enim conueniunt

Contra
- Deum, dum peccant viliter,
- Proximum, dum nocent acriter,
- Seipſos, dum cadunt turpiter.

Item conueniunt ad eligendum malos, vt habeant fautores,
Ad deponendum bonos, ne habeant correctores,
Ad deprimendum pauperes, ne habeant accuſatores.
Item

Conueniunt ad
- gaudendum inaniter,
- viuendum rapaciter,
- nocendum crudeliter & voraciter.

Quod conueniant contra Deum, patet Pſalm. *Principes conuenerunt in vnum aduerſus Dominum.*

¶Item quod conueniant contra proximos, patet Numer. 20. *Conuenerunt aduerſus Moyſen & Aaron.*

¶Item quod conueniant contra ſeipſos, patet Ioſuæ 22. *Conuenerunt in Stylo, vt dimicarent.*

¶Item quod conueniant ad malos eligendum & promouendum, patet Dan. 3. quod *edictum exijt à Nabuchodonoſor rege. vt omnes conuenirent ad dedicationem ſtatuæ aureæ*, id eſt, mali & inutilis prælati, diuitijs tamen & auari. Et de Dauid tunc raptore & fugitiuo dicitur 1. Reg. 22. quod *conuenerunt ad eum omnes, qui erant in anguſtia, & qui premebantur ære alieno, & factus eſt eis princeps.*

¶Item quod conueniant ad conſpirandum contra bonos, patet Actor. 4. vbi dicitur: *Cōuenerunt enim aduerſus puerum tuum ſanctum Ieſum.*

¶Item quod conueniant ad opprimendum cunctos, patet, Ioſuæ 11. vbi dicitur, quod *omnes reges Amorrhæorum conuenerant contra filios Iſrael.* Et Ezech. 39. dicitur: *Dic omni volucri, & vniuerſis auibus, & cunctis beſtijs agri conuenite, præparate, & concurrite, vt comedatis carnes & bibatis ſanguinem agnorum, arietum. & hircorum fortium terræ principum, & tribunorum. &c* Sufficit de verbo in titulis Conuenire. Vide de Societate, & Congregare.

Conuerti. Conuerſus. Conuerſio. A

Nota, quod conuerti idem eſt, quod complete verti, & ſic dico generaliter loquendo, quod

Conuertitur
- Deus admirabiliter,
- Iuſtus lacrymabiliter,
- Impius deteſtabiliter,
- Mundus variabiliter.

Dicam primo, quod eſt conuerſio Dei, quæ eſt mirabilis, de qua dicitur in Pſalm. *Deus tu conuerſus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.* Item eſt conuerſio iuſti, quæ eſt laudabilis, Ionæ 3. *Conuerſi ſunt de via ſua mala.* Item eſt conuerſio impij, quæ eſt damnabilis, Pſalm. *Conuertentur ad veſperam, & famem patientur vt canes* Item eſt conuerſio mundi ſeu fortunæ, quæ eſt mutabilis, vnde Sap. 19. *Agreſtia in aquatica conuertebatur.*

¶Dico ergo primo, quod inuenitur conuerſio Dei cunctis B
mirabilis, quamuis enim Deus ſit immutabilis & æternus iuxta illud Malach. 3. *Ego Dominus qui non mutor.* Fiunt tamen in ipſo reſpectu exteriorum creaturarum aliquæ mutationes. Sol enim quamuis de ſui natura immutabilis ſit, nec vnquam perdat ſuam propriam claritatem, quantum ad nos tamen mutabilis inuenitur, & in variam conuertitur claritatem vel qualitatem, quia, ſcilicet propter interpoſitionem nubium nunc eſt clarus, nunc turbidus, nunc videtur rubeus, nunc obſcurus. Sic vere de Deo, quia iſte eſt, qui in ſe immutabilis eſt, ſecund. tamē quod nubes, id eſt, homines erga eum diuerſimode diſponuntur per vitia vel per virtutes, ipſe erga eos diuerſimode conuertitur, diſponitur & mutatur, Ioēl. 2. *Sol conuertetur in tenebras, & luna in ſanguinem.*

¶Dicam igitur, quod inuenitur duplex conuerſio, ſ. quędam gratioſa, & quædam rigoroſa. Gratioſa eſt illa, qua conuertitur Deus in hominem carnē aſſumendo, ſed hoc vt dicit Anaſt. nō conuerſione diuinitatis in carnē, ſed aſſumptione humanitatis in Deum. Sicut n. ſecund. fabulas Iupiter ſe conuertit, & mutauit in taurum candidiſſimum, vt puellam Europam poſſet rapere, & vltra mare in inſulam Cretam portare, ſicut ponit Ouid. ſic Deus mutauit ſe in hominem candidum, i. innocentem, & ad modum tauri ſeipſum Domino immolandū, vt puellam Europam, id eſt, animam rationalem acquireret, & vltra mare huius fluctuoſæ vitæ ad regnum ſuum proprium, ſcilic. ad cœli gloriam tranſportaret, & talē conuerſionem petebat Dauid in Pſ. *Domine Deus conuertere de cœlo, reſpice, & vide, & viſita vineā iſtam.*

conuer-

conuertere (dico) ſupple in hominem, & reuera Chriſtus ſic conuerſus contulit iſti rationabili puellæ, ſcilicet humanæ animæ multa bona, quia, ſcilicet, ipſam

Viuificauit, gratiam infundendo,
Pacificauit, cum Deo concordando,
Lætificauit, benigne conſolando,
Tutificauit, à pœna liberando,
Purificauit à culpa eruendo,
Rectificauit, à malis corrigendo.

Conuerſus n. in carnem fuit morientium viuificator. Pſal. *Deus tu conuerſus viuificabis nos.* Ipſe enim de ſe dicit, quod ipſe eſt via, veritas, & vita. Item factus eſt diſcordantium pacificator, Numer. 1. *Conuertat Dominus vultum ſuum ad te, & det tibi pacem.* Item factus eſt triſtium ſeu deſperantium lætificator. Pſa. *Et conuerſus conſolatus es me.* Item fuit periclitantium, ſeu pereuntium liberator, ſeu tutificator, Pſ. *Conuertere Domine, & eripe animam meam.* Item fuit peccantiũ purificator, ſeu renouator, vnde Lu. 22. *Conuerſus Ieſus reſpexit Petrum. qui,* ſc. ſtatim *pœnitens fleuit amare.* Item fuit delinquentium caſtigator, corrector, ſeu mortificator, Luc. 9. *Conuerſus increpauit illos,* Et Matth. 16. *Conuerſus dixit Petro, vade retro ſathanas.* Iſta ergo Dei conuerſio gratioſa.

C ❡ Secundo dico, quod eſt conuerſio Dei rigoroſa, & iſta eſt quando Deus, qui de ſe pius & miſericors eſt, conuertitur nobis in ſeuerum propter noſtra peccata. Deus enim ſimilis eſt cuidã monſtro marino dicto Abites, de quo dicit Ariſt. quod formam figuram, & conditionem mutat. Cum n. primo ſit animal aquaticum, & in aqua habitet, atque viuat, lapſu temporis fit, quod mutata forma membrorum, & conditione, de aquatico animali conuertitur in terreſtre, & eſt tunc non in aquis habitans, ſed in terra. Talis eſt Deus, quia vere dato, quod ipſe ſit fluuialis & aquaticus, id eſt, pius, dulcis, & benignus, & aquis miſericordiæ à principio aſſuetus, quod patet 1. Cor. 2. vbi ipſe dicitur *Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis,* ita quod ſibi poteſt dici illud Pſal. 76. *In mari via tua & ſemita tua in aquis multis.* nos tamen propter peccata noſtra ſumus occaſio, quod mutata propria qualitate nobis conuertatur in terrenum, i. in durum iudicẽ & ſeuerum, vnde Eſa. 63. dicitur de peccatorib. quod *ipſi ad iracundiam prouocauerunt, & afflixerũt ſpiritũ ſancti eius, & conuerſus eſt eis in inimicũ.* Nota, quod Deus ipſis cõuertitur in

Subuerſionem, qui eos deſtruit,
Exactorem, qui bonis exuit,
Deriſorem, qui eos arguit.

Dico ergo, quod Deus ſic conuerſus ſolet malos dire ſubuertere, Ioſu. 24. *Si dimiſeritis Dominum, & ſeruieritis dijs alienis, conuertet ſe & affliget te, atque ſubuertet.* Item ſolet malos bonis exuere, ſc. bonis terrenis per ſterilitatem & famem. Oſe. 2. *Conuertam me & ſumam frumentum meum in tempore ſuo.* Item ſic conuerſus ſolet malos dire confundere, & arguere, Matth. 16. *Conuerſus Ieſus dixit Petro, vade retro Sathanas, ſcandalum mihi es.* Iſta eſt ergo Dei conuerſio, quæ quandoque eſt rigoroſa, & aliquoties amoroſa ſeu gratioſa. Patet ergo, quod eſt conuerſio Dei, quæ eſt mirabilis.

D ❡ Secundo principaliter dico, quod eſt conuerſio iuſti, quæ eſt laudabilis, & iſta eſt quando homo de malo conuertitur in bonum, & de bono in optimum, & iſtam conuerſionem petebat Dauid cum dicebat in Pſ. *Domine Deus conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus.* Multæ n. conuerſiones fiunt in rebus per ignis & caloris operationem, quia ſc. cinis conuertitur in vitrum, lapis in metallum, flos in fructum. Sic vere quando calor Spiritus S. & ignis contritionis interius operatur, neceſſe eſt, vt homo qui eſt flos in ingreſſu, lapis in progreſſu, cinis in egreſſu, in fructum metallum & vitrum, i. in perſonam fructuoſam, ſolidam, & honeſtam per pœnitentiam conuertatur. Raſis etiam in quodam li. de ſecretis membrorum animalium dicit quod cor hominis, qui moritur de veneno, nunquam poteſt in igne comburi, & ideo ſi nouem annis teneatur in igne, in lapidem cõuertitur pretioſum, qui valet mirabiliter cõtra venena, & valet ad victoriam obtinendam. Vnde narrat, Alexandrũ talem lapidem habuiſſe, quem cũ ſemel ſe balneaturus in flumine, dimiſiſſet in ripa, ſtatim affuit ſerpens, qui lapidẽ proiecit in fluuiũ, quaſi inuidens (vt ait) quod habebat tantam potẽtiam in venena. Sic vere dicam, quod ſi ille, qui veneno peccati mortalis mortuus eſt, in igne cõtritionis diutius teneatur, ſæpe fit, quod in pretioſum lapidem, i. in virum iuſtum & perfectum conuertitur & mutatur, cuius virtus & perfectio venenis, id eſt, vitijs inimicatur, & ad victoriam contra hoſtes ſpirituales, id eſt, contra dæmones operatur. Exemplum de Paulo, qui primo fuit ſicut cor vitijs venenatum, & tamen poſtea factus eſt lapis contra vitia pretioſus, Pſalm. *Iordanis conuerſus eſt retrorſum.* Ideo ad talem conuerſionem inuitamur, Ioël. 2. vbi dicitur: *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu.* In quibus verbis nota quatuor, quæ ſunt neceſſaria ad veram conuerſionem.

❡ Nam requiritur, vt E

Caueas ſtatum inficientem (Ideo, inquit, conuertimini)
Videas fructum allicientem (ad me, id eſt, ad Deum)
Habeas actum perficientem (in toto corde veſtro)
Teneas modũ perficientem (in ieiunio & fletu, & planctu.)

Igitur conuertamur, quia ſtatus inficiens debet retrahere, fructus alliciens debet attrahere, virtus perficiens poteſt proficere, modus perficiens poteſt perficere. Igitur ſi vis bene conuerti, ſtatum inficientem debes refugere. quod oſtenditur cum dicitur, conuertimini. Conuerſio enim ad vnum terminum, eſt fuga ſeu receſſus ab altero, & ideo ſi ad Deum ſeu ad virtutes conuertimur, oportet, quod ante omnia à vitijs auertamur, Hiere. 3. *Conuertimini filij reuertentes.* Eſai. 3 . *Conuertimini ſicut in profundum receſſeratis.* Homo enim qui habet faciem conuerſam ad locum aliquem horribilem & infectum, libenter conuertit eam ad partem oppoſitam, ſanam, delectabilem, atque mundam. Cum igitur ſtatus peccati ſit de ſe fœtidus & infectus, iuſtum eſt, quod abhorreatur, & quod mens ad ſtatum mundum & floridum gratiæ & virtutum celeriter conuertatur. Igitur nota, quod

Conuerti debes {
ab iniqua cogitatione,
ab inepta operatione,
à carnali delectatione,
à malorum imitatione.

❡ A mala dico cogitatione Zach. 1. *Conuertimini à cogitationib. veſtris peſſimis.* Item à vana operatione, Hier. 35. *Cõuertimini à via veſtra peſſima & bona facite ſtudia veſtra.* Item à carnali delectatione, Ionæ. 3. *Conuertatur vir à via ſua mala, & operiantur ſaccis homines, & iumenta.* Item à malorum imitatione, Baruch. 3. *Conuertimini ab iniquitate patrum veſtrorum, quos ſupple vos imitamini.* Patet ergo, quod ſtatum inficientem debes refugere.

❡ Secundo ſi bene conuerti deſideras, fructum allicientem debes aſpicere, ſcilicet ipſum Deum (Ad me inquit.) Ipſe enim Deus & ſtatus virtutis eſt ſimilis adamanti ſeu magneti, ad quẽ propter ſuam attractiuam virtutem ferrum naturaliter ſe conuertit. Sic vere dico, quod cor humanum debet ſe naturaliter conuertere ad Dominum, & ſe ad eius beneplacitum inclinare tanquam ad terminum allectiuum, perfectiuum & attractiuũ. Ad me inquit, Oſeæ 12. *Tu ad Deum tuum conuertere miſericordiam & iudicium cuſtodi, & ſpera in Deo tuo ſemper.* Et nota, quod nos debemus conuerti F

Ad Dominum ſicut ad {
Benefactorem,
Caſtigatorem,
Suſtentatorem,
Informatorem,
Stimulatorem,
Medicatorem,
Retributorem.

❡ Ipſe eſt enim benefactor clementiſſimus, Ioël. 2. *Conuertimini ad Dominum Deum veſtrum, quia benignus & miſericors eſt.* Item quia eſt caſtigator, ſeu corrector ſeueriſſimus, vnde ipſe eſt qui dicit Prou. 1. *Conuertimini ad correctionem meam.*

❡ Item quia eſt ſuſtentator ſtabiliſſimus, Oſeæ 14. *Conuertere ad Dominum Deum tuum, quoniam corruiſti in iniquitate tua;* quaſi dicat, conuertere, quia ipſe eſt ſuſtentator ne corruas. Item quia ipſe eſt informator ſagaciſſimus. Malach. vlt. *Cõuertimini, & videbitis quid ſit inter iuſtum & impium.* Item quia eſt ſtimulator acerbiſſimus, dicente Pſalm. *Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrauit, arcum ſuum tetendit, & parauit illum.* Item quia ipſe eſt curator; medicator ſecuriſſimus, vnde ipſe dicit Eſai. 45. *Conuertimini ad me, & ſalui eritis.* Item ipſe eſt retributor ſeu compenſator æquiſſimus & iuſtiſſimus, vnde dicit Zach. 1. *Conuertimini ad me & ego conuertar ad vos,* ad iſtum igitur conuerti debemus ſicut ad terminum allicientem & attrahentem, quem debemus aſpicere (Ad me inquit.)

❡ Tertio, inquit, ſi vis conuerti, dico quod actũ ſufficientem debes perficere. In toto, inquit, corde veſtro. Duplex enim eſt G

Digitized by Google

conuerſio ſecundum logicos, ſcil. per accidens ſeu ſecundum quid, & conuerſio ſimplex. Prima eſt conuerſio nō in toto, ſed ſolum in parte. Secunda vero conuerſio eſt in toto, quando ſc. totum conuertitur in totum. Et iſta eſt differētia inter naturam & artem, quia ſc. natura totum conuertit in totū, ars vero partem cōuertit in partem: natura quando conuertit aliquid, facit conuerſionem intus & extra, ars vero ſolummodo extra, ſicut patet quando natura, & pictor formant hominē. Quia ſ. quando natura format hominem, non ſolū format exteriora, imo etiam interiora, ars vero ſolum conuertit materiā in exteriora. Alchymiſtæ n. per artem ſuam non faciunt (vt communiter) veras conuerſiones, nec totales metallorū, imo ſolum ſuperficiales mutationes, natura autem quando de terra facit aurum, totū conuertit in totum. Reuera ſic dico, quod aliqui ſunt, qui magis volunt imitari artem, quam naturā, magis in conuerſione ſua facere ficta, quam vera, magis conuertere partem, quam totum, ſicut ſunt illi, qui nihil curant de toto homine conuertendo, ſed ſolum de parte, i. de vno vitio, dimiſſis alijs, corrigēdo, qui bene conuertunt exteriorem cōuerſationem, ſed nunquam interiorem affectionem & cogitationem: & etiam more alchymico, ipſorum cōuerſio non eſt durabilis, ſed magis tranſitoria, & inanis. Sicut n. aurum alchymicum prima facie videtur vere conuerſum, in igne tamen pluries poſitū, & cinericio applicatum, ceſſat illa cōuerſio, & reuertitur corpus primum, ſic ſunt multi, qui dato, quod videantur in aurum, i.e. in viros iuſtos conuerſi, ignis tn̄ tentationis & tribulationis probabit penitus, ſi ſint veri, quia, ſc. primum metallū redibit, in quantū picta, & introducta forma, & cōuerſio deficiet & homo in id, ꝙ fuerat ſe conuerter, Pſ. *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina*, i. conuerſus ſum iterū ad primam ærumnam iniquitatis dum configitur ſpina tentationis & aduerſitatis. Oportet ergo, quod præmeditando, non per artem, ſed per naturam ad Deum conuertamur, & ꝙ in toto corde totaliter immutemur (in toto inquit corde tuo) Oſe. 11. *Conuerſum eſt in me cor meū pariter*. Pſ. *In toto corde meo exquiſiui te* Patet ergo quomodo in conuerſione tua actum ſufficientē debes perficere (in toto inquit.

H ¶ Quarto dico, quod in tali conuerſione modum conuenientem debes perquirere, qui ſcil. modus oſtenditur cum dicitur. In ieiunio, & fletu, & planctu. Dicunt n. naturalium ſcrutatores, quod ſerpens melius antiqua pelle exuitur & ad iuuenilem ætatem conuertitur, quando primo die ieiunat, & tādē in aquæ profluuio balneatur: ſic debet & pœnitens, qui ſc. in conuerſione debet modum congruū quærere, qui ſc. eſt ieiunio abſtinentiæ, & balneo fletus & lacrymæ vacare. Sic n. pellis antiquorum vitiorum deponitur, & virtutum nouitas reparatur. (In ieiunio inquit & fletu.) Vnde de rege Ezechi. legitur, quod *Conuerſus ad parietem fleuit amare*. Parietem dico, i. congeriem vitiorum 4. Reg. 20. Vide infra de ieiunio, & fletu, & planctu, de quibus omnib. dicitur figuraliter Ionæ 3. *& homines, & iumenta, pecora & boues non guſtent quicquam, nec paſcantur, nec aquam bibant, ſed operiantur ſaccis & clament ad Dominum in fortitudine, & conuertatur vir à via ſua mala, & ab iniquitate, quæ eſt in manu ſua.* In qua figura poſſum aduertere, quod in cōuerſione noſtra eſt ſapientia ſeu prudentia, quæ diſcutiat. (Homines) miſericordia ſeu clementia, quæ ſubueniat (iumenta, quæ dicuntur à iuuando.) Temperantia, quæ reijciat, ſ. ſuperflua. (Pecora, quæ ſ. contēta ſunt herba) patientia quæ ſubijciat, abſtinentia quæ nō gluriat. (Non paſcantur nec bibant nec guſtent, &c. Pœnitentia, quæ conficiat (operiantur ſaccis) oratio quæ alliciat (clamēt inquit) deuotio, quæ ſufficiat (ad Dominum inquit in fortitudine) diſcretio, quæ reijciat, ſ. omnia vitia (conuertatur inquit vir à via ſua mala.) Iſta n. ſunt neceſſaria ad moralem cōuerſionem, videlicet Sapientia circumſpectiua (homines inquit, qui ſ. rationem habent) Malach. 3. *Conuertimini & videbitis quid ſit inter iuſtū & impium, inter ſeruientem Deo & non ſeruientem ei*. Item clementia ſeu miſericordia coadiuuatiua (iumenta inquit, quæ à iuuando dicuntur) vt quilibet talis dicat illud Hier. 12. *Conuertar & miſerebor eorum*. Item temperantia refrænatiua (pecora inquit) quæ, ſ. modica herba contenta ſunt, nec delicias ſuperfluas quærunt. Sic nec debet facere pœnitens vel conuerſus Act. 15. *Qui ex Iudæis conuertuntur, abſtineant ſe.* Item patientia toleratiua (boues inquit) qui ſ. ſunt patientes laboris; vnde de fortitudine vini dicitur 2. Eſdr. 3. *Mentem in ſecuritate vertit*. Fortitudo n. eſt patientia quæ ſecund. Sen. dolorū remediū eſt. Item abſtinentia maceratiua, nō paſcantur (inquit) nec guſtent, Pſ. *Conuertantur ad veſperam, & famem patientur*. Item pœnitentia caſtigatiua (Operiantur inquit ſaccis.) Ezech. 18. *Conuertimini, & agite pœnitentiam*. Item deuotio meditatiua. (Ad Dominum inquit) Oſe. 14. *Conuertere Iſrael ad Dominum Deum tuum*. Item oratio ſupplicatiua (Clament inquit) Iob. 4. *Voca ergo ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad aliquem ſanctorum conuertere*, ſupple ad eum deprecandū. Item neceſſaria eſt diſcretio mali declinatiua. *Cōuertatur inquit vir de via ſua mala, & iniquitate, &c* Baruch. 3. *Conuertemur ab iniquitate* Si vis concordare vocaliter, vide in alijs tit. ſc. de homine, boue, iumento, & c. ſimilia, ſic ergo patet modus noſtræ conuerſionis, qui ſc. fit cum adhibitione virtutum, per quas ſc. homo de peccatore conuertitur in perfectum, & de miſero in beatum, dicens finaliter animę ſuæ illud Pſ. *Conuertere anima mea in requiē tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Sic igitur patent quatuor, quæ ad noſtram faciunt conuerſionem, ſc. modus ſuppletus, actus completus, fructus attrahens, vitium retrahens. Conuertimini ergo in toto corde veſtro, &c. & ſic dico, quod eſt conuerſio iuſti, quæ eſt laudabilis. De qua Heſter. 10. *Fons paruus creuit in fluuium & in lucem ſolemque conuerſus eſt.*

¶ Tertio principaliter dico, quod eſt conuerſio impij, quæ eſt damnabilis, & hæc eſt conuerſio mala, quando ſ. bonus cōuertitur in malum, malus vero in peſſimum transformatur, in aliquibus n. prodigijs ſecundum Plin. li. 17. c. 25. factum eſt, ꝙ oliua cōuerſa eſt in oleaſtrum, fructus fici, qui albi eſſe debuerant, conuerſi ſunt in nigrum, ſapor dulcis in acerbum. Sic pro certo fit quotidie, in moribus, quia ſc. oliua in oleaſtrum conuertitur, quando pius in impiū, fructuoſus in fructuoſum mutatur, album nigrum efficitur, quando mūda conuerſatio in infamem transformatur, dulcis etiam fit acerbus, quando benignus & obediens fit proteruus? vnde de mala cōuerſione iſtorum dicitur in Pſ. *Conuerſi ſunt in arcū prauum.* Iſti n. qui conuertuntur in malos, omnia conuertuntur iſtis in mala, ſicut de homine leproſo vel venenoſo, quib. omnia nutrimenta quæ recipiunt, conuertuntur in corruptam materiam & venenum. Sic vere omnia temporalia conuertuntur in malorum venena, & detrimenta cum ipſis vti neſciāt niſi in mala opera & peccata. Vnde Eccl. 39. *Aqua, ignis, ſal, lac, mel, botrus vuæ, oleum & veſtimentum hæc omnia ſanctis in bona, impijs vero & peccatoribus in mala conuertuntur.* De conuerſione ergo malorum nota, quod mali

Conuertuntur in { Fœtentes & luxurioſos,
Tumentes & præſumptuoſos,
Frementes atque furioſos,
Ardentes & ambitioſos,
Pallentes & rubiginoſos,
Ignorantes & obliuioſos. }

Et ſic dico, quod eſt conuerſio fœdæ luxuriæ, & ſic fuerunt cōuerſi ſocij Vliſſis à Circe magna, qui per quendam potū conuerſi fuerunt in porcos, qui ſ. potus deliciarū facit homines carnales & immundos, Pſa. *Conuertit aquas eorum in ſanguinem.* Item eſt alia conuerſio vanæ ſuperbiæ. Vnde iſta eſt mutatio Hippomenis & Athlantis, qui à Cybele cōuerſi ſunt in Leones, qui & curru Cybeles ſunt alligati, & ſubiugati, ſecund. fabulas Ouidij l. 10. fab. 11. Sic mali cōuertuntur hodie in Leones, i. in crudeles homines & ſuperbos, curribus, i. e. pompis & ſtrepitibus ſæculi aſſuetos. Vnde de rege Manaſſe, qui interpretatur obliuioſus, dicitur 4. Reg. 21. quod *conuerſus ædificauit eccleſiam.* Iſte eſt ſuperbus, qui præ cęteris Dei & ſui obliuiſcitur, quia ſ. iſte ſemper ad excelſa negotia machinatur. Item eſt conuerſio diræ iracundiæ & inuidiæ ſimilis Hecubæ reginæ Troianæ, quæ in canem fingitur conuerſa propter rabiem & furorem, Pſ. *Conuertit cor eorū, vt odirent populum eius, & dolum facerēt in ſeruos eius.* & in Pſ. *Conuertit in ſanguinem flumina eorum.* Sanguis n. crudelitatem ſignat. Item eſt conuerſio auaritiæ, & iſta conuerſio ſimilis eſt Æſculapio, qui à poëtis conuerſus fingitur in draconem. Draco n. ignē ſpirans auaros ſignat Eſa. 34. *Conuertentur torrentes eius in picem ardentem, &c* Item eſt conuerſio inhoneſtæ apparentiæ, & illa eſt conuerſio ſecund. fabulas à ſole, cuius ales de albo fuit cōuerſus in nigrū, Hier. 30. *Conuerſæ ſunt vniuerſæ facies in auruginē.* Item eſt conuerſio ignorātiæ, & iſta eſt cōuerſio diei in noctē. Ioël. 2. *Sol conuertetur in tenebras.* Talibus ergo ſic male conuerſis dicitur Iob. 17. *Conuertimini omnes vos, & venite, & non inueniam in vobis vllū ſapientem.* Et pro certo iſti de iſta mala conuerſione venient ad peiorem, ſc. ad pœnam æternam De qua in Pſ. *Conuertantur peccatores in infernum, omnes gentes, quæ obliuiſcuntur Deum.* Patet ergo quomodo eſt conuerſio impij, quæ eſt damnabilis.

¶ Quarto

K ¶ Quarto dico, quod eſt in conuerſio mundi, quæ eſt mutabilis; omnia n. quæ in mundo ſunt, ſiue ſint proſpera ſiue aduerſa in continua mutatione & conuerſione ſunt. Mundi n. gaudia conuertuntur in triſtitiam, mundi vero triſtitia conuertitur quandoq; in lætitiam, de conuerſione mundi gaudiorum dicitur 1. Machab. 9. *Conuerſæ ſunt nuptiæ in luctum.* De conuerſione autem mundi aduerſorum, quæ ſc. ipſis pauperibus & depreſſis finaliter conuertentur in gaudia, dicitur in Pſ. *Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, conciſiſti ſaccum meum, & circumcidiſti me lætitia.* Et ſic ergo patet, quod multæ ſunt conuerſiones.

L ¶ Sed adhuc nota, quod conuerti idem eſt, quod in contrarium verti, & ideo ſpiritualiter ille perfecte conuertitur, quia malis conditionibus in contrarium vertitur & mutatur. Conuerſio autem (vt communiter) in bonum ſignat, conuerti n. debemus, i. e. à malo ad bonum perfecte ſeu complete mutari, & conuerti. Sicut n. videmus, quod omnia quæ ſunt, vertuntur & mutantur, ſicut patet in terra. quæ de ſicca conuertitur in floridam, de ſterili in fœcundam, ſicut etiam patet de tempore, quod de hyeme vertitur in æſtatem, de turbulentia in ſerenitatem, ſicut etiam patet de cœlo, quod de oriente vertitur in occidentem, de obſcuritate in claritatem, ſic pro certo (chariſſimi) nos debemus moraliter mutari, & de malo ad bonum conuerti, & de vitijs ad virtutes reduci. Vnde Ionæ 3. *Cooperiantur ſaccis homines & iumenta, & clament ad Dominum in fortitudine, & conuertatur vir à via ſua mala.* Exponamus ergo illud Eſa. 29. *in modico & in breui conuertetur Libanus in Chermel, & Chermel in ſaltum reputabitur.* In quibus verbis aduerte, quod nos debemus conuerti

De { impuritate ad ſinceritatem,
crudelitate ad benignitatem,
tepiditate ad agilitatem. }

In quibus verbis probat ſinceritatem pulchritudo candoris (Libanus, quod interpretatur candor) probat benignitaté teneritudo humoris (Chermel, quod interpretatur teneritudo) probat agilitatem fortitudo vigoris, quod oſtenditur cum dicitur, Saltum Igitur (chariſſimi)

Poliamur puritatis candore,
Molliamur pietatis humore,
Moueamur probitatis vigore.

M ¶ Dico ergo primo, quod nos debemus conuerti ad puritatis candorem. Sicut n. videmus, quod cinis per ignis conflagrationem conuertitur in vitrum lucidum, atque clarum, ſic homo quando in igne Spiritus S. inflammatur, ipſo pro certo debet conuerti in virum lucidum, candidum, clarú, & purum. Plumbum n. ſuſpenſum ſuper acetum conuertitur in ceruſam, i. colorem albiſſimum. Sic vere homo quanquam ſit plumbeus niger & infectus, ſi tamen ſuper acetum mortis, & inferni per conſiderationem ſuſpendatur, in hominem purum & candidum conuertitur. Etiam frater Phaetontis per maximum fletum fingitur fuiſſe conuerſus in cygnum, quæ eſt auis candidiſſima ſecúdú fabulas pœtarum. Ad denotandú, quod quando fletu lachrymarum, peccatorum macula tergitur, peccator in virum múdum, album & nitidum commutatur Thre. *Ipſa autem gemens conuerſa eſt retrorſum,* quod oſtenditur cum dicitur Libanus, quod interpretatur candor vel candidus, quia, ſcil. viri nigri per conuerſationem efficiuntur candidi atq; puri, vt ſic de nobis dicatur illud Cant. 5. *Species eius vt Libani, electus vt Cedri.* In inſula nulla quæ dicitur Iſlandia, quæ adiacet Noruegiæ dicitur eſſe fluuius, vbi conueniunt aues nigræ, quæ lapſu temporis fiunt albæ, ſic etiam fit de peccatore in fluuio lachrymarum Pſ. *Aſperges me Domine hyſopo & mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Vnde Ezech. 47. *Conuertit me ad ripam torrentis.* Cuius tamen contrarium eſt de multis, quia vere mundi ſunt, qui non conuertuntur de negredine ad candorem, ſed econuerſo. Sicut n. corui, quando primo naſcuntur, ſunt albi, ita quod tunc rore cœleſti paſcuntur, proceſſu temporis in nigredinem conuertuntur, & tunc à patre eorum recogniti cadaueribus nutriuntur, ſicut ponit gl. ſuper Iob, ſic vere (chariſſimi) multi ſunt, qui in principio iuuentutis ſunt albi, puri & innocentes, ita quod tunc rore cœleſtis gratiæ à Deo nutriuntur. Eccle. 43. *Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus,* proceſſu tamen temporis iſta puritas deficit, & nigredo vitiorum inualeſcit, & ſic homo de puritate ad immunditiam, de bonitate ad malitiam, de honeſtate ad ſupercitiam ſe conuertit. Vnde Pſalm. *Conuerſi ſunt in arcum prauum,* de quo Ezech. 3. *Iuſtus ſi conuerſus fuerit à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem ponam offendiculum coram eo.* Non ſic ergo, ſed conuertamur in puritatis candorem Hierem. 10. *Fons paruus creuit in fluuium, & in lucem ſolemque conuerſus eſt.*

¶ Secundo conuertamur in pietatis dulcorem (Chermel, inquit, quod interpretatur tener vel mollis) ſicut enim teſta quãquam dura eſt, ſi per diem naturalem in aceto dimittitur, in mollitiem conuertitur & mutatur, ſicut etiam ferrum in igné durum poſitum in tantam teneritudinem vertitur, quod ad diuerſas formas iuxta votú artificis transformatur, ſic vere (chariſſimi) quamuis homo ſit durus & terreus & per parcitatem & auaritiam induratus, & in vitijs obſtinatus, illud eſt tamen verum, quod ſi in igne, i. in forti interiori contritione, vel exteriori tribulatione mittatur, item ſi mittatur in aceto, i. in mortis & futuri acredinis conſideratione homo poſitus fuerit, & immerſus, nunquam pro certo erit ita durus, quin ad teneritudinem & mollitié benignitatis & pietatis reduci debeat, & conuerti, ita quod ad voluntatem boni artificis Chriſti vel prædicatoris, ad quicquid iuſtum fuerit, debeat commutari, ſcil. ad iniurias indulgendum, ad eleemoſynas largiendum, & ad indigentibus compatiendum. Vnde de conuerſione iſta poteſt dicere quilibet ſic conuerſus illud Ezech. 47. *Conuertit me ad ripam torrentis, vbi erant ligna multa ex vtraq; parte. & dixit mihi: Aquilæ iſtæ vadunt ad cumulos ſabuli orientalis, & deſcendunt ad plana deſerti.* Torrens n. ſignat redundantiam fluminis miſericordiæ & pietatis, ex quo pro certo aquæ aduerſitatum eleemoſynarum & beneficiorum egrediútur, & circa quam ligna multa, id eſt, multi pauperes commorantur, & per quá plana deſerti, id eſt, paupertatis calamitas irrigatur. Ad talem ergo torrentem, i. e. ad fluuium paupertatis debemus conuerti, & in ipſo mentaliter balneari, quanquam pro certo multi ſunt, qui conuerſione contraria quotidie ſint mutati, quia ſcil. ſunt plures hodie, qui non conuertuntur de auaritia ad pietatem, ſed magis de clementia ad cupiditatem, ſicut patet, quia multi ſunt, qui dum eſſent iuuenes, dum eſſent pauperes, dum eſſent ſubditi, dum eſſent paruuli, erant clementes & miſericordes, qui tandé facti ſenes, facti diuites, facti prælati, facti præfecti, ad auaritiam & duritiam ſunt conuerſi. De iſta conuerſione dicitur Eſaiæ trigeſimoquarto: *Conuertentur torrentes in picem, & humus in picem ardendum.* Iſta eſt conuerſio diabolica, quando torrens pietatis conuertitur in picem tenacis cupiditatis. Non ſic ergo. ſed conuertamur in pietatis dulcorem (Chermel, quod interpretatur teneritudo) vnde 1. Reg. 22. *Ipſe tanquam tenerrimus ligni vermiculus,* vt iam de Libano, quam de Carmelo dicatur illud Eſaiæ 35. *Gloria Libani ad te veniet, decor Carmeli & Saron.* Vide ſupra de Car melo, quia de Chermel non eſt alia auctoritas.

¶ Tertio dico, quod debemus conuerti ad probitatis vigorem, quod oſtenditur cum dicitur: In ſaltum reputabitur. Saltare enim ſignum eſt virtutis, agilitatis & vigoris. Sicut enim proceſſu temporis puer conuertitur in virum, debilis in fortem, infirmus in ſanum, ita quod tunc poteſt ſaltum facere cum vigore, ſic nos in viros fortes, & agiles debemus conuerti, vt ſaltus & motus ſpirituales poſſimus exercere. Vnde Cant. 2. *Ecce ſaliens in montibus, & tranſiliens colles.* O

Debemus ergo conuerti, & ſaltaré

De { terra ad cœlum per contemplationem,
mundo ad Deum per orationem,
mundi gloria ad infernum per conſiderationem,
exterioribus ad cor noſtrum, per ipſius conſiderationem. }

¶ Conuertamur ergo ad cœleſtia ipſa contemplanda. Pſal. *Conuertere anima mea in requiem tuam.*

¶ Item conuertamur ad Deum ipſum deprecando & diligendo. Vnde Eccleſiaſt. 17. *Conuertere ad Dominum, relinque peccata tua.*

¶ Item conuertamur ad infernum, tormenta eius conſiderando. Pſalm. *Conuertantur peccatores in infernum,*

¶ Item conuertamur ad cor noſtrum, ipſum corrigendo & examinando. Pſ. *Loquetur pacem in plebem ſuam, & in eos, qui conuertuntur ad cor.* Item conuertamur ad mortem ipſam meditádo & recogitando. Vnde Thr. 1. *Ipſa autē gemēs, & conuerſa eſt retrorſum.* Iſti ſunt ergo ſaltus, curſus, cõuerſiones ad quas debemus animos inclinare. Vnde Hier. 3. *Conuertimini filij reuertentes.* Iſtæ ſunt n. bonæ cõuerſiones, quia ſicut ſolſequiũ ſemper ſe cõuertit ad ſolé, acus etiã tacto adamante ſe conuertit ad ſtellá mariná, ſic nos debem⁹ conuerti ad ſolē iuſtitię p deuotioné, & ad ſtellã, i.

ad beatam

Digitized by Google

ad beatam Virginem per affectionem & orationem, Deus n. dicit Ezechiel.18. *Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat.* Multi tamen ſunt, qui aliquo modo cõuerti non poſſũt. Humores enim boni in corpore bene conuertuntur in malos, mali vero nunquam conuertuntur in bonos. Conuerſio enim humorum nõ eſt reciproca, ſicut eſt conuerſio elementorum. Sic vere multi ſunt, qui poſtquã mali efficiuntur, ita in malitia obſtinantur, quod nunquam ad bonum amplius conuertuntur Ezech. 4. *Non te conuertes à latere tuo in latus aliud.* Non ſic (chariſſimi) ſed conuertamur vt dictum eſt.

Ad { probitatis vigorem,
peccatis dulcorem,
puritatis candorem.

¶ Iſta ergo ſufficiant de conuerſione morali, quia in infinitis locis fit mentio de eadem.

A *Conuerſatio.* Nota, quod conuerſatio idem eſt quod ſimul verſatio, & commoratio. Et eſt conuerſatio proprie morum, & conditionum exteriorum congeries ac aggregatio. Congregatio ergo proprie eſt animalibus cortex in arboribus ſicut color in imaginibus, & ſic in lapidib. ſicut veſtis in hominibus. ſine cute enim horribilia ſunt corpora, ſine cortice ligna ſunt corruptibilia, ſine colore imagines non appreciantur, ſine veſtibus nuditas, & verecundiæ membra videntur. Sic vere (chariſſimi) ſi cutis, color, & veſtis honeſtæ conuerſationis deficit, tunc pro certo homines ſunt

Horribiles ad videndum,
Corruptibiles ad perſeuerandum,
Turpes ſine appreciatione,
Viles ſine reputatione.

Conuerſatio ergo bona & honeſta debet haberi maxime à viris eccleſiaſticis, religioſis, & prælatis, quorum conuerſatio eſt alijs in maximum exemplum. Vnde 1. Tim. 4. *Exemplum eſto fidelium in verbo, in charitate, in conuerſatione.* Bona enim conuerſatio eſt habenda triplici ratione, quia ſcilicet, iſta eſt

Intuentibus gratioſa,
Imitantibus fructuoſa,
Poſſidentibus virtuoſa.

B ¶ Eſt (dico) gratioſa intuentibus. Sicut enim pulchritudo pellis pantheræ propter colorum varietatem delectat oculos animalium intuentium, ipſos ad ſui intuitum attrahit, ſic vere pulchritudo pellis, id eſt, conuerſationis, quando varietate colorum, id eſt, virtutum & perfectionum eſt picta, oculos intuentium ſolet quam plurimum delectare, & ipſos ad bonum attrahere, & inuitare. *Delectabile eſt enim oculis videre lumen*, ſicut dicitur Eccl.11. Vnde de tali viſiua & intuitiua conuerſatione dicitur Baruch. 4. *Poſtea in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.* Vbi aduerte, quod bona conuerſatio debet eſſe

Humiliter radicata (In terris)
Euidenter declarata (Viſus eſt)
Sapienter ſociata (Cum hominibus, id eſt, cum ſapientibus ratione vtentibus.

Quod eſt contra multos, qui magis volunt conuerſari cum fatuis, quam ſapientibus, de quib. poteſt dici Dan.2. *Quorum non eſt cum hominibus conuerſatio.* Iſtud etiam eſt contra multos, quorum pro certo conuerſatio nõ eſt ad videndũ gratioſa, ſed magis horribilis & odioſa, ſicut eſt conuerſatio malorũ, quã horribile eſt videre, Eph. 4. *Alienati à conuerſatione Iſrael* Sicut n. color & ſpecies hominis mortui non eſt ad videndum delectabilis, ſed horribilis. Sic conuerſatio malignorum, Sap. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum. quoniam diſsimilis eſt alijs vita eius.* Non ſic bona conuerſatio, quia iſta eſt gratioſa intuentib. Auertendum autem eſt, quod ſunt quædam vetulæ, & turpes mulieres, quæ cum quibuſdam vnguentis ita ſophiſticant facies ſuas, ꝙ iuuenes & gratioſæ videntur, ſicut dicitur de fimo crocodili, de quo fit vnguẽtũ, quo mulierũ ſenum facies inuncta, ad tempus iuuenis & pulchra videtur, verum eſt tamen, ꝙ iſta pulchritudo eſt durabilis, cito n. perit & tranſit, & turpitudo, quæ latitauerat, eluceſcit. Sicut n. dicit Sen. *Nihil quod ſimulatum, fictum eſt poteſt eſſe diuturnum.* Sic vere (chariſſimi) multi ſunt hodie viles & turpes, qui tamen faciẽ ſuæ apparentiæ hypocriticæ vnguento honeſtæ conuerſationis ſophiſticant, & inungunt, & ſic faciunt, ꝙ ipſi, qui turpes & viles ſunt interius in affectione, iuuenes, & pulchri, i. honeſti & ſancti apparẽt exterius in ficta conuerſatione, cito trãſit iſta palliatio: hypocriſis n. cito ſe manifeſtat, faciliter rñ proculdubio talis bona conuerſatio deperit, & latẽs interior iniquitas declaratur. Vnde dicit Sen. *Omnia ficta tanquam floſculi dilabuntur.* Non ſic ergo, ſed habeamus bonam, veram, & realem conuerſationem, quia pro certo iſta intuentibus eſt gratioſa.

¶ Secundo dico, quod ipſa eſt intuentibus fructuoſa, flores C n. herbarum & arborum magis ſunt vtiles alijs ipſos, colligentibus quam ipſis herbis. Aliquæ n. ſunt herbæ, quarum tota virtus eſt in flore, ſicut dicitur de thymo, & ideo flores taliũ recolliguntur, & vtib. medicinæ ſeruantur. Apes etiam magnã conſequuntur vtiliatem de floribus alienis. Exinde n. conficiunt mel atq; ceram, ꝑ quæ fructum & vtilitatem conferũt vniuerſis. Sic vere (chariſſimi) ſępe accidit, quod flores bonę conuerſationis, magis ſunt fructuoſi & proficui ipſas colligentibus, ipſam conuerſationem imitantibus, quam ipſam habentibus. Multi n. ſunt, quorum tota virtus eſt in flore conuerſationis, ſicut ſunt illi, qui pollent in conuerſatione, & torpent in operatione. Quando n. talis flos, i. talis conuerſatio per imitationẽ recolligitur, exinde mel deuotionis, elicitur, & cera, i. prudentia & ſcientia, ex qua luminis ſapientiæ materia generatur. Iſta eſt ergo imitantibus fructuoſa. Vnde 1. Pet. 2. *Conuerſationẽ inter gentes habentes bonam, vt ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent Deum.* Iſtud tamen eſt contra multos, quorum pro certo conuerſatio non eſt alijs imitantibus vtilis, ſed damnabilis, nõ fructuoſa, ſed pernitioſa, non iuuatiua, ſed infectiua. Cortex n. cuiuſdam fructus, quæ dicitur capa canina, comedentibus eſt venenum. Sic vere cortex conuerſationis malorum inſolentium, & fatuorum comedentib. i. ipſam imitantibus eſt nociua. Non ſic ergo, ſed ſit in nobis bona conuerſatio, quia iſta eſt fructuoſa imitantibus.

D ¶ Tertio dico, quod bona conuerſatio eſt virtuoſa poſſidentibus. Virtuoſum n. & ſanctũ eſt, quod homo poſſideat, & teneat conuerſationem honeſtam. Conuerſatio enim exterior ſignum eſt ſanctitatis interioris. *Per hæc, enim, quæ foris apparent, quod intus lateat aperitur*, ſecundum Greg. Ideo de Tobia dicitur Tob.14. *In bona vita & ſancta conuerſatione permanſit.* De perſonis autem eccleſiaſticis poteſt dici illud Deut.1. *Date viros ſapiẽtes & gnaros, quorum ſapientia ſit probata.* Bona ergo cõuerſatio, vt dictũ eſt, virtuoſa fructuoſa, & gratioſa eſt. Et nota ſi vis, quod conuerſatio iuſtorum debet eſſe

Per { humilitatem ſubiecta,
Dei timorem deiecta,
contemplationem eiecta,
ſapientiam directa,
iuſtitiam correcta.

¶ Igitur reluceat in noſtra conuerſatione humilitas mentis ſubijciens Eccl.18. *Ante languorem humiliare, & in tempore infirmitatis oſtende conſeruationem tuam.* Item appareat ibi timor Dei faſtum deijciens. 2 Pet.3. *Conſiderantes in timore caſtã conuerſationem veſtram.* Item ſit ibi contemplatio, quæ mentem erigit. Phil.3. *Conuerſatio noſtra in cœlis eſt.* Item ſit ibi ſapientia, quæ cuncta dirigat. Vnde Deut. 1. *Date ex vobis ſapientes viros, & gnaros, quorum conuerſatio probata ſit.* Item ſit ibi iuſtitia, quæ mala corrigat. Phil.3. *Secundum iuſtitiã quæ eſt in lege, conuerſatus ſum.* Sed qui pro certo talis non eſt conuerſatio malorum quia reuera illi conuerſantur

In { erroribus mentis excœcatæ,
fœtoribus carnis iniquinatæ,
fauoribus gentis deprauatæ.

¶ Conuerſantur (dico) in ignorantiæ ſecuritate, 2. Pet. 1. *In errore conuerſati libertatem ſibi promittunt.* Item conuerſantur in luxuriæ carnalitate & fœditate, Oſeæ 4. *Cum meretricibus cõuerſantur.* Item conuerſantur in malorum ſocietate. Vnde Eccl. 42 *Filij abominationum ſunt, qui conuerſantur circa domos impiorum, &c.* Vide ſupra de colore pelle, de veſte, & cætera ſimilia, quia in locis infinitis fit mentio de Conuerſatione. A

Conuiuium. Conuiuium poteſt accipi pro communi refectione, pro communi recreatione, communi delectatione. Conuiuium n. dicitur à con, quod eſt ſimul, & viuo, viuis Et poteſt accipi Conuiuium.

Pro { refectione mundanæ proſperitatis,
recreatione æternæ fœlicitatis,
aggregatione moralis ſocietatis,
impinguatione ſacramentalis ſatietatis.

De con-

Digitized by Google

De conuiuio ergo mundanæ proſperitatis dicitur Dan. 5. *Quod dum Balthaſar faceret grande conuiuium in Babylone,& lætaretur valde cum principibus & amicis ſuis, ſubito apparuit manus ſcribens in pariete quæ ſcripſit, Mane, tezbel,phares. Et in illa die captus eſt ille Balthaſar & occiſus.* Sic vere (chariſſimi) quando in Babylone huius mundi homo ſtat in conuiuijs & ſolatijs, ſubito venit manus Domini quæ in pariete corporis noſtri ſcribit ſententiam mortis, ita quod ſubito ab inimicis noſtris, ſcilicet, à morte & diabolo capimur,& huius vitæ ſolatijs priuamur. Ideo bene dicitur Eccleſ. 7. *Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij.* Ioannes enim Baptiſta in conuiuio fuit condemnatus. Filij Iob in conuiuio mortui ſunt. Filij Simonis ſummi ſacerdotis in conuiuio ſunt occiſi, ſicut dicitur Mat.14. Iob 1.& 1.Mach.16. Quia reuera in mundi conuiuijs & ſolatijs, proſperitatibus & oblectationibus boni per detractores,& falſas accuſationes interficiuntur. homines ad vitia inclinantur, & per caſum diuerſorum vitiorum obruuntur. Ibi enim Dei obliuio generatur, ibi ocio, & ebriati vacatur & ibi omnis inanis lętitia frequẽtatur. Vnde Eccleſ.31. *Ne opprimaris in conuiuio vino.* Et Eſa.5. *Cythara,lyra,tympanum,& tibia,& vinum in conuiuijs veſtris, & opus domini non reſpicitis*

B ¶Item de conuiuio æternæ fœlicitatis dicitur Heſt.1. de conuiuio Aſſueri, vbi dicitur, *quod Aſſuerus fecit grande conuiuium cunctis principibus,& pueris ſuis fortiſſimis Perſarum, & Medorum inclytis,* &c. vbi aduerte quod ad iſtud conuiuium admittuntur illi, qui per munditiam depurantur [Pueris] illi qui per iuſtitiam adæquantur [Medorum, qui interpretantur, adæquati] illi, qui per conſtantiam roborantur [Fortiſſimis] illi, qui per pœnitentiã lacerantur vel macerantur [Perſarum, qui interpretantur late diffluens] illi, qui per excellentiam decorantur [Inclytis & perfectis.]

C ¶ Item de conuiuio Euchariſtiæ ſeu ſpiritualis ſocietatis dicitur 2 Reg.3. *Fecit Dauid Abner & viris, qui venerant cum eo grande conuiuium.* Vbi aduerte, quod conuiuæ huius conuiuij debent habere charitatis pulchritudinem [Abner, quod interpretatur pater lucidus] probitatis fortitudinem [Viris inquit] charitatis amplitudinem [Cũ eo inquit, i. ſimul, &c.] Vide ſupra de cœna, de cibo, de cõedere, & in alijs multis locis. Et ſi vis, vide in reductorio meo morali l.3.c.16. vbi agitur de cibo, &. c.8 vbi agitur de cœna.

A **Conuocare.** Nota, quod conuocare idem eſt quod ſimul vocare. Et nota, quod eſt Conuocatio

Congaudentium ſpiritualiter,
Prædicantium literaliter ſeu ſalutariter,
Conſpirantium ſocialiter ſeu criminaliter.

Conuocantur boni ad ſimul congaudendũ, vnde de drachma inuenta dicitur Luc.15 *quod mulier illa conuocat amicos & vicinos, di. Congratulamini mihi,&c.* Item conuocantur populi ad audiendũ ſc. prædicationes & concilia, & præcepta. Vnde Matt. 15. dicitur, *quod conuocatis Ieſus ad ſe turbis, dixit Audite.* Item conuocantur mali ad ſimul lædendum, ſicut Hier. 1. *Conuocabo omnes cogitationes regnorum Aquilonis,& venient, ſc. contra Hieruſalem, &c.* De tali autem conuocatione conſpiratiua dicitur 1. Mac. 14. *Ne liceat conuocare conuentum, &c.* Vide de vocare.

A **Cooperire.** Nota, quod cooperire idem eſt, quod contegere vel velare. Eſt igitur.

Coopertura	Gloriæ temporalis,
	Gratiæ ſpiritualis,
	Miſeriæ corporalis,
	Nequitiæ criminalis,
	Mœſtitiæ naturalis,
	Triſtitiæ infernalis,
	Lætitiæ ſupernalis.

Dico quod cooperiuntur diuites veſtium nitore. Vnde 2. Eſd. 3. dicitur, *quod rex dedit poteſtatem Zorobabel purpura cooperiri, & bibendi in auro* Item cooperiuntur iuſti gratiæ decore: Vnde Mat. 16, dicitur, *quod mulieres inuenerunt iuuenem in monumento Chriſti coopertum ſtola candida & obſtupuerunt.* Item cooperiuntur miſeri pœnarum dolore. Vnde in Pſalm. *Confuſio faciei meæ cooperuit me.* Item cooperiuntur mali culparum horrore Pſalm. *Cooperuit nos vmbra mortis* Item cooperiuntur mortui putredinis fœtore Ecc. 38. *Feſtinauit mors,& cooperuit virtutem.* Item cooperiuntur damnati æterno dolore. Vnde de Haman dicitur Heſter 5. *quod lugens cooperto capite venit ad domum ſuam, vbi ſuſpenſus eſt, &c.* Item operitur anima beata lætitiã ſupernali Ezech.30. *Ipſam nubes operiet,&c.* Vide infra de veſte, indumẽto, & ſupra de verbis tegere,& cæteris ſimilibus.

Copia. Copioſus. Nota, quod copia ſumitur pro multitudine, ſeu pro abundanti, & ſi dico quod eſt A

Copia	Terrenorum,	quæ debet	timeri,
	Vitiorum,		deleri,
	Tormentorum,		teri,
	Impiorum,		horreri,
	Meritorum,		amari,
	Perfectorum,		laudari,
	Gaudiorum.		affectari.

¶De copia terrenorum dicitur Dan.8. *quod ille rex iniquus*, id eſt, *diabolus in copia rerum omnium occidet plurimos.* Item de copia vitiorum dicitur 1. Mac. 13. *quod Triphon*, id eſt, *Diabolus congregauit copioſum exercitum*, id eſt, *multitudinem vitiorum, vt veniret & attereret terram Iuda.* Item de copia tormentorum dicitur. *In copia rerum omnium occidet plurimos.* Dan.8. Item de copia malorũ & impiorum dicitur 1. Mac. 16. *quod exercitus copioſus venit illis obuiam*, ſcil. filijs Iuda Item de copia meritorum dicitur Luc.7. *quod Apoſtoli ceperunt piſcium copioſam multitudinem.* Piſcium dico, i. meritorũ. Item de copia perfectorum dicitur Eccl. 51. *Copioſum aurum poſſidere.* Aurum, quod eſt metallum perfectiſſimum, ſignat virtutum quarumcunq; perfectionem. De copia gaudiorũ, ſeu præmiorum dicitur Mat.5. *Merces veſtra copioſa eſt in cœlis* Et Act 12. *Circumfulſit me lux de cœlo copioſa, &c.* Vide vbi multus, plures, ſatis, abundantia, &c.

Cor. Nota, quod cor [vt communiter] accipitur in ſacra ſcriptura pro interiori conceptu,& cogitatu. A Intellectus n. videtur habere ſedem ſuam in corde, & ideo actus intellectuales nomine cordis intelliguntur. Nomine ergo cordis mens, voluntas, cogitatio & affectio intelliguntur. Poſſumus ergo dicere, quod cor noſtrum debet eſſe

Caſtrum magnæ firmitatis,
Aſtrum magnæ claritatis,
Clauſtrum magnæ ſanctitatis.

¶Iſtud caſtrum debet habere firmitatem patientiæ, claritatem ſapientiæ, puritatem innocentiæ. Iſtud

Caſtrum eſt	Tute ſeruandum,
	Sæpe viuendum,
	Sæpe mundandum.

¶Dico ergo, quod cor noſtrum debet eſſe ſicut caſtrum hoſtib. B claudendum. Sicut enim ſi portæ caſtri apertæ dimittuntur, quandoq; hoſtes ſubintrant,& regem interficiunt,& reginam, ſic ſi portæ cordis noſtri, ſi ſenſus exteriores aperti hoſtibus, i. mundi delectabilibus dimittuntur, faciliter introeunt vſque ad cor, i. vſq; ad complacentiam & conſenſum,& ſic rex, i.e. intellectus, & regina, i. voluntas, ſpiritualiter occiduntur Intellectus [dico] à vero deuiando, & voluntas malo adhærendo. Ideo conſulitur Prou. 4. *Omni diligentia ſerua cor tuum, quoniam ab ipſo vita procedit.* Apes enim ſtrictificãt portas aluearis cum ſuccis amaris ne ſubintrent araneæ, vel alia animalia venenoſa. Sic vere & nos debemus cor noſtrum tenere clauſum,& ſtrictum, & cum amaritudine timoris diuini ipſum facere magis arctũ, ne venenoſæ cogitationes ſubintrent. Amaritudo n. triſtitiæ, timores,& conſiderationes, ſi in corde noſtro fuerint, defendunt illud ab omnibus tentationibus,& cogitationibus inhoneſtis, vnde dicitur Eccl. 7. *Cor ſapientis vbi triſtitia. & cor ſtultorum, vbi lætitia.* Et Prou.14 dicitur. *Cor, quod nouit amaritudinem animæ ſuæ in gaudio eius non miſcebitur extraneus.* Iſta tamẽ ſunt contra multos, qui pro certo cor non habent clauſum, ſed apertum, non à mundi delectabilibus abſtractum, ſed expoſitum, & penitus dedicatum. Vnde nota, quod quidam habent cor expoſitum ad auaritiam ſectandam. Vnde Oſe. 7. *Applicuerunt quaſi clibanum cor ſuum, quidam ad ſuperbiam perſequendam.* Vnde Dan.4. *Exultatum eſt regnum Nabuchodonoſor,& eleuatum eſt cor eius.* Item quidam ad inanem lætitiam deducendam. Vnde Eccl.7. *Cor ſtultorum vbi lætitia.* Quidam ad peruerſam malitiam procurandã. Vnde Ecc.1. *Cor tuũ plenum eſt dolo,& fallacia.* Nõ ſic [chariſſimi] ſed ſit cor noſtrum ſicut caſtrum hoſtib. claudendum. ¶Item debet eſſe ſicut aſtrum lumine dotandum. C Lux n. ſapientiæ, diſcretionis & prudentiæ debet in noſtris cordib. relucere. Oculus enim Aquilæ multum habet de lumine, & hoc quia de longe habet videre prædam ſuam. Oculus etiam mundi, ſc. ſol valde oportet, quod ſit illum inoſis, qui totũ mundũ debet

Digitized by Google

Cor:
Sentiens,
Patiens,
Compatiens,
Lætum,
Fretum,
Diſcretum,
Rectum,
Directum,
Erectum,
Porrectum,
Correctum,
Tactum,
Contritum,
Apertum,
Expoſitum,
Illuminatum,
Dilatatum,
Renouatum,
Beatificatum.

¶ Dico igitur primo, quod boni habent cor humiliatum per ſubiectionem. Et hoc quia tale cor Deus non ſoler deſpicere, ſed reſpicere Pſal. 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.* Item cor ſubtiliatũ per diſcretionem Hier. 44. *Dabo eijs cor, vt ſciant me.* Item cor ampliatum per ſpem diuinam & tuitionem Pſal. *Deus cordis mei, & ſpes mea Deus in æternum.* Item habent cor conciliatum per pacem, concordiam, & vnionem. Phil. 4. *Pax Dei, quæ exuberat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras.* Item habent cor præparatum per obedientiam, & bonam operationem Pſ. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo, & pſalmum dicam.* Item cor reparatum per virtutum reſtaurationẽ 1. Reg. 7. *Præparate corda veſtra domino, & ſeruite illi ſoli.* Item cor deputatum reijciendo omnem culpam & infectionem Iacob 4. *Emundate manus peccatores, purificate corda duplices animo,* & Hier. 4. *Laua à malitia cor tuum Hieruſalem vt ſalua fias.* Item habent cor conſeruatum per diligentem examinationem. Vnde Prouer. 4. *Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ab ipſo vita procedit.* Item habent cor viſitatum per diuinam gratiam, & inſpirationem Pſ. *Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte.* Item cor aggregatum per ſui ipſius circumſpectionem Eccl. 30. *Miſerere animæ tuæ placens Deo, & aggrega cor tuum in ſanctitate illius.* Item cor inflammatum per amorem & dilectionem Pſ. *Inflammatum eſt cor meum, & renes mei immutati ſunt,* & Luc. 24. *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis?* Item habent cor anxiatum per dolorem, & contritionem Pſ. *Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis rugiebam à gemitu cordis mei* Et alibi. *Dum anxiaretur cor meum, in petra exaltaſti me.* Item cor conſolatum in quantum ſperant futuram retributionem Pſ. *Lætatum eſt cor meum, & exultabit lingua mea inſuper, & caro mea requieſcet in ſpe.* Item habent cor eleuatum per cœleſtium affectionem, Thren. 3. *Leuemus corda noſtra cum manibus ad dominum.* Item habent cor liquefactum per compaſſionem Pſ. *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens in medio ventris mei.* Item calefactum per deuotionem Pſ. 13. *Concaluit cor meum intra me.* Item madefactũ per lachrymationem Pſ. *Aſcenſionem depoſuit in corde ſuo, in valle lachrymarum.* Item habent cor mundum per ſanctitatis, & innocentiæ depurationem Pſ. *Cor mundum crea in me Deus.* Et hoc quia ſicut dicitur Matthæi 5. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Et Prou. 22. dicitur. *Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum Regem.* Item habet profundum per futurorum meditationem Pſ. *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* Altum enim ſumitur pro profundo. Item habent turpidum per ſtuporem, & admirationem Heſter. *Conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ, quia valde admirabilis es domine.* Item cor iucundum per lætitiam, & conſolationem Pſ. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Et merito, quia ſicut dicitur Prouerbiorum 15. *Cor gaudens exhilarat faciem.* Et Eccl. 30. *Nõ eſt oblectatio ſuper cordis gaudium, quia iucunditas cordis hæc eſt vita hominis.* Item iſti habent cor ſapiens per nociuorum declinationẽ Eccl. 3. *Sapiens cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis.* Bene ergo dicitur Prou. 18. *Cor prudentis obtinebit ſapientiam.* Item habent cor ſentiens, ſcilicet, propriam infirmitatem, & infectionem Eccleſ. 22. *Qui pungit cor, profert ſenſum.* Item habent cor patiens per aduerſorum tolerationem Eccl. 2. *Deprime cor tuum, & ſuſtine.* Item cor compatiens per confraternam tribulationem, Thren. 2. *Effunde ſicut aquam cor tuum pro animabus paruulorum tuorum, qui pereunt.* Item habent cor lætum per communem congratulationem Pſalm. *Dediſti lætitiam in corde meo.* Item cor fretum propter in bono confirmationem Pſalm. *Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum.* Et alibi. *Confirmatum eſt cor eius, non commouebitur.* Item habent cor diſcretum per boni, & mali diſcuſſionem, vel vigilem circumſpectionem Cantic. 5. *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Item habent correctum per adæquatam bonam intentionem. Et merito, quia ſicut dicitur in Pſalm. *Deus eſt qui ſaluos facit rectos corde, & gloriabuntur omnes recti corde. Bonus Iſrael dominus his qui recto & ſancto ſunt corde.* Item habent cor directum per rectam in Deum eleuationem 2. Theſſalon 3. *Dominus autem dirigat corda, & corpora noſtra in charitate Dei, & patientia Chriſti.* Hierem. 31. *Dirige cor tuum in viam directam.* Item habent cor erectum per contemplationem. Vnde Eccleſia orat dicens. *Ibi noſtra fixa ſint corda, vbi vera ſunt gaudia.* Item habent cor porrectum per eleemoſynarum largitionem Prouer. 23. *Fili præbe cor tuum mihi.* Item habent cor correctum per pœnitentiam, & contritionem. Vnde de populo Iſrael, qui deliquerat, dicitur Baruch. 2. *quod conuertetur ad cor ſuum in terra captiuitatis ſuæ.* Item habet cor tactum per Dei inſpiratiuam admonitionem: Vnde 1. Reg. 10. *Abijt cum eo pars exercitus quorum Deus tetigerat corda.* Item habent contritum per interiorem compunctionem. Et hoc, quia ſicut dicitur in Pſalm. *Deus ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.* Item habent cor apertum ad diuinæ legis, & gratiæ receptionem 2. Mach. 1. *Adaperiat dominus cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis ſuis.* Item habent cor expoſitum ad Dei viſionem & intuitionem 1 Regum 16. *Deus autem intuetur cor.* Item habent cor illuminatum per veri Dei cognitionem Eccleſiaſt. 2. *Diligite Dominum, & illuminabuntur corda veſtra.* Item habent dilatatum per charitatiuam ampliationẽ. Vnde 2. Cor. 6. *Os noſtrum patet ad vos ô Corinthij cor noſtrum dilatatum eſt.* Item habent cor renouatũ per recuperatam omnimodam perfectionem Ezech. 36. *Dabo vobis cor nouum, & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri.* Item habent cor beatificatum per finalem ſaluationem Eſaiæ 60. *Mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuerſa fuerit ad te multitudo maris.* Tale igitur cor eſt habendum & virtutibus fabricandum. Sed quid? pro certo Plin. lib. 11. cap. 36. ponit vnum prodigium, quod accidit quia ſci. quoddam animal ſacrificatũ eſt ſub Cæſare dictatore, quod inuentum eſt cor penitus non habere. Quia reuera (chariſſimi) etiam hodie illi; qui dæmonibus ſe offerunt, & ſacrificant, peccatores ſc. corde *i.* cordiali virtute & conſtantia ſemper carent. Audiui ſemel quandam fabulam enarrari ſcilt. quod Leoni grauiter infirmanti datum eſt conſilium per medicos, quod cor iuuenis cerui comederet pro remedio medicinæ. Cùm feciſſet edictum, vt omnes iuuenes venirent ad eum, & nullus veniret deuorari timentes, tandem vnus venit mandato principis periturus, quod occiſo mandatum eſt vulpi, quod exenteratum animal aperiret, quod cor leoni differret. Vulpes autem cor videns pingue, & tenerum comedit illud. Et tandem dixit Leoni, quod ille ceruus cor non habuerat, nec habebat credis inquit, quod ad te veniſſet ſi cor habuiſſet aliqualiter? Sic illi, qui ad vocem & ſuggeſtionem Leonis diaboli veniunt, qui ſcilicet de hominibus præcipue corda quærit, corde videntur carere, & cordatam conſtantiam non habere Oſeæ 8. *Ephraim columba ſeducta non habentes cor,* & Hieremiæ 5. *Audi popule ſtulte, qui non habes cor.* (Cor, inquit, virtuoſum & bonum.)

¶ Sed pro certo bene habent cor vitioſum & malum. Vnde nota, quod mali habent

Cor:
Malitioſum,
Pernicioſum,
Præſumptuoſum,
Ambitioſum,
Obliuioſum,
Luxurioſum,
Obliquum & tortuoſum,
Infatuatum,
Coagulatum,
Duplicatum,
Segregatum.

¶ De corde malitioſo dicitur in Pſ. *Cor tuum abundauit in malitia & lingua tua concinnabat dolos.* De corde iniquo, & pernicioſo dicitur Prouerb. 6. *Cor tuum meditabitur peruerſa.* Et Prouerb. 26. *Septem nequitiæ ſunt in corde eius.* De corde ſuperbo, & præſumptuoſo dicitur Iudith. 1. *Exaltatum eſt regnum Nabuchodonoſor, &*

eleuatum eſt cor eius. De corde auaro, & ambitioſo dicitur Oſeæ 7. *Applicauerunt quaſi Clibanum ſuum.* Clibanus enim ardorem auaritiæ ſignat. De corde obliuioſo dicitur Deut. 8. *Ne eleuetur cor tuum, & obliuiſcaris Dei tui.* De corde luxurioſo dicitur 3. Reg. 11. *Cum iam eſſet, ſenex Salomon deprauatum eſt cor eius per luxuriam, & per mulieres.* De corde autem obliquo, & tortulo dicitur in Pſalm. *Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius.* De corde autem infatuato dicitur Prouerb. 12. *Cor inſipientium prouocat ſtultitiam.* De corde coagulato. & compacto ſeu obſtinato dicitur in Pſalm. *Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum.* De corde duplicato dicitur Eccleſ. 2. *Væ duplici corde, & homini ingredienti terram duabus vijs.* Et in Pſalm. *Iniquitatem in corde locuti ſunt.* De corde vero diuiſo, & ad plurima ſegregato dicitur Oſeæ 10. *Diuiſum eſt cor eorũ, nunc interibunt.* Sed ſi vis adhuc per cor, vbi eſt ſedes vitæ, quod eſt clauſum inferius, apertum ſuperius, &c. quod eſt in medio, poteſt intelligi prælatus, qui ſcil. eſt cor in Eccleſia, viuificans per doctrinam, ſedens in medio per iuſtitiam, ſuperius apertum per æternorum deſiderium, interius clauſum per terrenorum contemptum, &c. Dic de bono corde Eccleſiæ, i. de bono principe, Iudice vel prælato, omnia, quæ ſuperius ſunt notata. De malo etiam ſicut inferius vltimo fuit dictum.

A *Coram.* Cum iſta præpoſitio coram ſignificet præſentiam, notabo, quod per coram poteſt intelligi

Præſentia { Dei, Iuſti, Impij.

¶ Et primo dicamus, quod eſt præſentia Dei. Iſte enim omnia habet coram ſe, & ipſe coram omnibus vult eſſe. Sicut enim ſol coram omnibus ſe præſentat, & ſe omnibus communicat, & à nemine ſe occultat, ſic Deus vult omnibus præſens eſſe, & ſe coram omnibus oſtendere, & adiutorem idoneum exhibere. Et ſic notabo, quod vult eſſe coram nobis

In carne ſicut miniſtrator,
In mente ſicut informator,
In ſede ſicut imperator,
In æde ſicut præmiator.

¶ In carne enim venit dudum coram nobis ſicut medicus coram infirmo ad eum ſanandum, ſicut eleemoſynarius coram paupere ad eum ſatiandum, ſicut redemptor coram captiuo ad eum liberandum. Et ideo iſtam præſentiam petebat Dauid in perſona generis humani dicens in Pſalm. *Qui ſedes ſuper Cherubim, manifeſtare coram Ephraim Beniamin & Manaſſe,* & ibidem. *Excita potentiam tuam, & veni, & ſaluos facias nos.* Vnde etiam de iſto coram, id eſt, de iſta præſentia beatæ incarnationis poteſt dici figuraliter illud 1. Reg. 16. *quod venit Dauid ad Saul, & ſtetit coram eo.* Dauid enim citthariſta ſtetit coram Saule arreptitio, vt cum citharæ melodia curaret eum. Quia reuera quando Dauid, id eſt, Chriſtus coram Saul, id eſt, coram humano genere corporaliter ſtare voluit, ipſum mediante ligno crucis à dæmone eripuit & ſaluauit. Ideo de iſto coram dicitur in Pſalm. *quod Deus coram patribus noſtris fecit mirabilia in terra Aegypti in campo Thaneos.* Deus ergo coram nobis apparuit in carne, ſicut miniſtrator. Secundo dico, quod ipſe eſſe vult coram nobis in mente ſicut informator. Non ſolum enim miniſter, imo etiam informator, & magiſter habent eſſe coram homine, & non retro. Igitur Deus vult, quod ipſum ſemper coram nobis in mẽtis oculis habeamus & hoc tanquam ſpeculum, quod continue videatur.

Sicut exemplar cuius regula teneatur,
Sicut magiſtrum cuius doctrina audiatur,
Sicut librum cuius ſcientia addiſcatur,
Sicut principem cuius miniſterio aſſiſtatur,
Sicut Iudicem cuius offenſa timeatur.

¶ Iſte enim coram mentali conſideratione noſtra debet transformari in diuerſas perſonas, ſicut de Chriſto dicitur Mar. 9. *quod ipſe transfiguratus eſt coram diſcipulis ſuis.* Apparet ergo coram nobis in mente ſicut informator.

¶ Tertio apparebit coram cunctis in ſede ſicut imperator, ſc. in iudicio publice coram omnibus in patenti. Vnde ipſe dicit Exo. 12. *En ego ſtabo coram te, ibi ſupra petram Horeb.*

¶ Quarto dico, quod ipſe apparet in æde ſcilicet Paradiſi, ſicut retributor ſeu munerator, quia ſcilicet cunctis, & coram omnibus retribuet ſecundum merita perſonarum. Vnde Eccl. 11. *Facile eſt corã Domino in die obitus retribuere.* Et merito, quia ipſe dicit Matt. 10. *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo,* ſupple, vt ſibi fiat retributio cõdigna. Iſtud eſt igitur vnum coram, quod pertinet ad Deum.

¶ Secundo principaliter dico, quod eſt vnum coram, id eſt, vna præſentia, quæ pertinet ad quemlibet virum iuſtum. Et ſic dico, quod viri iuſti debent eſſe B

Coram { Deo, Prælato, Populo.

¶ Coram Deo (dico) digne ambulantes Gen. 17. *Ambula coram me, & eſto perfectus.* Coram prælato, prompte famulãtes ſeu obedientes. Vnde de ſapientibus Babylonis dicitur Dan. 2. *quod cum veniſſent, ſteterunt coram Rege.* Et Prouerb. 22. *Vidiſti virum velocem in opere ſuo coram Regibus ſtabit.* Coram populo etiam debẽt eſſe munde conuerſantes. Vnde 2. Corinth. 8. *Prouidemus enim bona non ſolum coram Deo, ſed coram omnibus hominibus.* Igitur de illo coram, id eſt, de illa præſentia, qua iuſtus Dei conſpectibus ſe præſentat, aliquid eſt dicendum. Video enim quod magni viri volunt valde, quod illa ſint pulchriora & meliora, quæ ſuis aſpectibus ſunt frequentiora. De alijs enim quæ ipſi non vident, non ita curant, ſicut curant de eis, quæ coram eis ſæpius ſe præſentant, ſicut ad experientiam videmus tam de vtenſilibus, quam de picturis, quã etiam de animalibus, aut miniſtris. Solemnes enim perſonæ ſemper volunt coram ſe venire & apparere illa, quæ notabilia ſunt & bona. Sic vere dicam de Deo, quod quia homines inter cæteras creaturas inferiores plus habent coram Deo comparere, ideo ſumme debent ſtudere, vt boni valeant apparere. Dicentes illud Luc. 1. *In ſanctitate & iuſtitia coram ipſo omnibus diebus noſtris.*

¶ Vbi nota, quod boni ſtant & comparent tripliciter coram Deo videlicet C

Mentaliter, quod faciet actus virtualis [In ſanctitate]
Realiter, quod faciet ſtatus clericalis [In iuſtitia]
Fœliciter ſeu vitaliter, quod faciet fructus æternalis [Omnibus diebus noſtris]
Primum coram eſt in conſcientia, quam perficit vitæ ſanctitudo [In ſanctitate inquit]
Secundum coram eſt in Eccleſia, quam regulat morum rectitudo [In iuſtitia]
Tertium coram erit in patria, quam habebit longa certitudo. [Omnibus diebus noſtris.]

Sic ergo poſſum dicere, quod coram iſtud

Primum	pertinet ad	Quoslibet bonos viatores,
Secundum		Eccleſiæ bonos ſeruitores,
Tertium		Cœleſtis gloriæ beatos poſſeſſores.

Primi ſunt coram Deo, vt in ſtudio [vt bonum audiant]
Secundi coram eo, vt in palatio [vt prompte ſeruiant.]
Tertij ſunt coram eo, vt in conuiuio, [vt bona ſentiant.]

¶ Dico ergo primo, quod eſt vnum coram, id eſt, vna bonorũ præſentia virtualis, quam perficit morum plenitudo. Et iſta eſt præſentia conſcientiæ, quæ ſemper eſt coram Deo, ſcilicet, ad ipſi obediendum parata, & ſibi nuda penitus & aperta. [In ſanctitate inquit.] Sanctitas enim ex innocentia pulchrius vas, & nobilius ferculum, quod in menſa conſcientiæ poſſumus apponere coram Deo. Quod autem genera ciborum, id eſt, virtutum ſunt in ferculo ſanctitatis? Sciendum eſt, quod ibi eſt

Panis ſtabilitatis,
Sanguis benignitatis,
Pinguedo pietatis,
Agnus innocentiæ & puritatis,
Vitulus lætitiæ & iucunditatis,
Aries iuſtitiæ & ſeueritatis,
Columbæ ſimplicitatis,
Turtur continentiæ & caſtitatis,
Oleum honeſtatis,
Simila ſagacitatis.

¶ Omnes enim iſti cibi concurrunt in ferculo ſanctitatis, quod coram Domino eſt apponendum, & primo panis, qui confirmat cor hominis, hoc eſt, boni propoſiti ſtabilitas Exod. 18. *Venerunt filij Iſrael, vt comederent panem coram Domino.* Item ibi eſt ſanguis, qui eſt amicus naturæ, hic eſt dulcedo charitatis atque benignitatis, Leuitic. 4. *Ponet de ſanguine in cornibus altaris coram Domino.* Quatuor enim cornua altaris, ſunt quatuor

Digitized by Google

tuor affectiones cordis, quæ ſc. ſanguine benignitatis liniendæ ſunt. Item debet eſſe agnus, vel hœdus, hoc eſt, innocentia ſeu ſimplicitas Leui. 3. *Si agnum obtulerit coram domino, ponet manum ſuper caput hoſtiæ ſuæ.* Tunc enim agno manus apponitur quando cum interiori innocentia exterior operatio aggregatur. Item ibi debet eſſe pinguedo tenera, hoc eſt, pietas, vitulus lætus, hoc eſt, ſpiritualis iucunditas, aries percutiens, hoc eſt, iuſtitia & ſeueritas, columba gemens, hoc eſt, contritio atque ſimplicitas. Turtur alteri non nubens, hoc eſt, caſtitas oleum nitens, hoc eſt, honeſtas. Simila ſubtilis, hoc eſt, diſcretio vel ſagacitas. Hęc enim omnia ſicut patet Leuit. 1. 2. 3. 4. 5. 6. coram domino offerebantur, & pro expiatione coram eo cremabantur. Vnde Leuit. 14. *Hæc omnia coram domino in oſtio tabernaculi teſtimonij ſacerdos offeret.* Iſta eſt igitur præſentia virtualis, (In ſanctitate inquit.) Vnde de tali præſentia virtuali dicitur Exod. 29. *Sanctificabis filio Aaron, eleuans coram domino.* Oſtenditur igitur præſentia virtualis, quam perficit morum plenitudo, (In ſanctitate inquit.)

¶ Secundo dico, quod hic oſtenditur præſentia perſonalis, quã regulat vitæ rectitudo. (Iuſtitia inquit.) Et iſta eſt illa præſentia, qua nos ſumus coram Deo perſonaliter cõſtituti in fide Eccleſia, religione, vel clauſtro. Et ſic notabis, quod tales ſunt, qui taliter coram Deo debent eſſe

Firmitatis fulciti vigore,
Veritatis ſplendidi fulgore,
Honeſtatis amicti decore,
Pietatis madentes humore,
Dignitatis pollentes honore,
Humilitatis ſtupidi tremore,
Contritionis defluentes mœrore,
Confeſſionis clamore loquentes,
Dilectionis ardore feruentes,
Orationis feruore precantes,
Compaſſionis fluore ſudantes,
Contemplationis quiete ſedentes,
Conſolationis iubilo gaudentes,
Concordiæ modulo ludentes,
Pœnitentiæ ſpiculo dolentes,
Iuſtitiæ titulo florentes,
Abſtinentiæ poculo vincentes.

¶ Simus igitur coram Deo firmitatis vigore ſolidi 2. Regum 2. *Thronus Dauid erat ſtabilitus coram domino.* Item ſimus coram domino veritatis ſplendore lucidi. Vnde de candelabro dicitur Exod. 27. *Vſquequo mane luceat coram domino.* Item ſimus ibi honeſtatis decore floridi Ioël. 2. *quaſi hortus voluptatis terra coram domino.* & Matt. 5. *Luceat lux veſtra coram hominibus.* Item pietatis humore fluidi Tob. 4. *Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam* Item ſimus ibi dignitatis honore fulgidi. Decet enim ſeruos Chriſti præ cæteris prætendere dignitatem honoris, vt vituperetur miniſterium noſtrum. Vnde 2. Paralip. 29. *Vos elegit dominus, vt ſtetis coram eo.* Item ſimus ibi humilitatis tremore ſtupidi 2. Paralip. 20. *Ceciderunt proni in terram coram domino.* Cadere enim timoris, pronitas vero humilitatis eſt. Item ſimus coram domino contritionis mœrore lugentes 2. Paral. 34. *Fleuiſti coram me, ego autem exaudiam te.* Item ſimus ibi confeſſionis clamore loquentes 2. Paral. 20. *Omnis vero Iuda ſtabat coram domino.* Iuda interpretatur confitens, quia ſicut dicit dominus Matth. 10. *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo.* Item ſimus ibi orationis feruore precantes. Pſ. *Venite adoremus & procidamus ante Deum, ploremus coram domino qui fecit nos.* Item ſimus ibi compaſſionis fluore liquentes Pſ. *Effundite coram illo corda veſtra.* Item ſimus coram domino contemplationis quiete ſedentes Eccl. 24. *In omnibus requiem quæſiui, & in hæreditate domini morabor,* ſequitur. *Et in habitatione ſancta coram ipſo miniſtraui.* Heliæ dictum eſt 4. Reg. 19. *Sta in monte coram domino.* Item ſimus ibi conſolationis iubilo gaudentes Eſa. 9. *Lætabuntur coram te ſicut qui lætantur in meſſe, ſicut exultant victores capta præda quando diuidunt ſpolia.* Item ſimus ibi concordiæ modulo ludentes Can. 8. *Facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens.* Item ſimus ibi pœnitentiæ ſpiculo dolentes. Vnde de Manaſſe Rege dicitur 2. Paral. 33. *quod ipſe egit pœnitentiam valde coram domino.* Item ſimus ibi iuſtitiæ titulo florentes Tob. 13. *Facite iuſtitiam coram domino* Item ſimus ibi abſtinentiæ poculo vincentes Iudicum 13. *Caue ne vinum bibas aut ſiceram.* Tales ergo debemus eſſe, vt digni poſſimus coram domino in

Diſtion. Berchorij.

Eccleſiaſticis officijs comparere: Vt etiam ſic nos ipſe dominus coram ſe in memoria dignetur habere, & videre, dicens de Eccleſia illud Cant. 8. *Vinea mea coram me eſt.* Et de virtutibus noſtris loquens cuilibet noſtrum dicat illud Eſa. 49. *Muri tui coram oculis meis ſemper.* Iſta eſt igitur ſecunda præſentia, qua boni habent eſſe coram domino ſc. præſentia perſonalis, quam regulat vitæ rectitudo, quod oſtẽditur cum dicitur iuſtitia. Quia ſ. iſte ſtatus miniſtrantium coram domino debet eſſe in iuſtitia conſtitutus, vt ſc. reddat vnicuiq; quod ſuum eſt, ſibi, Deo, & proximo. Vnde Tobiæ 13. *Facite iuſtitiam coram domino, credentes, quod faciet miſericordiam ſuam:* vt ſic quilibet dicat illud Dan. 6. *Coram Deo iuſtitia inuenta eſt in me.*

¶ Tertio habebunt iuſti vnum aliud coram, & hoc erit præſentia fraternalis, quam dotabit boni plenitudo, ſeu vitæ longitudo. Et hæc eſt illa præſentia, qua boni ſunt in patria coram Deo, quod oſtenditur cum dicitur. Omnibus dieb. noſtris hoc eſt in æternum ſine fine, quia ſic de ſanctis dicitur Sap. 3. *Si corã hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum eſt immortalis in æternum,* ſcilicet coram domino. Et nota, quod ſancti ſunt coram domino in patria E

Vt contemplando clare videant,
Vt deguſtando bonum habeant,
Vt exultando ſemper gaudeant,
Vt aſſiſtendo digne ſedeant.

¶ De clara contemptione dicit dominus in Pſ. *Vt placeam coram Deo in lumine viuentium.* De boni fruitione, & acquiſitione poteſt dici illud 2. Reg. 11 *Vocauit Dauid Vriam, vt comederet coram ſe & biberet, & inebriauit eũ* De lætitia & exultatione dicitur Leui. 23. *Lætamini coram domino.* Et illud prædictum Eſa. 6. *Lætabuntur coram te, &c.* De eorum vero aſſiſtentia, & honoris aſſecutione dicitur in Pſ. *Animas pauperum ſaluas faciet, & honorabile nomen eorum coram illo.* Sic ergo patet ſecunda præſentia ſignificata per coram ſcilicet præſentia iuſti.

¶ Tertio principaliter dico, quod per iſtud corã denotatur præſentia impij. Et ſic notabis quod coram Deo in fide, Eccleſia, vel religione, apparẽt hodie multi mali, quia ſcilicet eius præſentia non obſtante multi ſunt, qui continue faciunt malum, imo videntur ſicut inimici in facto armorum, qui ex certa ſcientia veniunt coram alijs, faciũt peius, quod poſſunt, ad eos irritandum & prouocandum. Sic multi ſunt, qui ex certa ſcientia videntur dominum irritare, & ad eum prouocandum peccare, & mala coram eo perpetrare. Vnde de malo Rege Baaſa dicitur 3. Reg. 16. *quod ipſe fecit malum coram domino ad irritandum eum in operibus manuum ſuarum.* Nota igitur, quod tales ſunt illi qui F

Fallaciter decipiunt,
Voraciter accipiunt,
Crudeliter interficiunt,
Inaniter læti fiunt.

Et ideo erunt, qui finaliter

Coram Deo { Iudicabuntur, Cruciabuntur, Condemnabuntur.

¶ Dico ergo, quod coram domino ſunt hodie in Eccleſia, vel in mundo fallaciter decipientes, ſc. falſi homines, & fraudulenti. Vnde de malo ſpiritu dicitur 3. Reg. 22. *Ipſe ſtetit coram domino, & ait. Ego decipiam Achab.* Item ſunt ibi voraciter accipientes, i. auari ſimiles inferno inſatiabili, de quo Prou. 15. *Inferni & perditio coram domino.* Item ibi ſunt crudeliter interficientes, ſc. homicidę, & detractores. Vnde 4. Reg. 25. *Filios Sedechiæ occidit Nabuchodonoſor coram eo.* Sedechia enim Rex Iuda ſignat Chriſtum cuius ſcilicet filij, id eſt, boni hodie occiduntur per malos. Item ibi ſunt inaniter lætantes, gaudentes, ſeu gloriantes. Contra illos dicitur Prou. 25. *Ne glorioſus appareas coram Rege.* Et breuiter iſti apparent etiam coram Deo & mundo deformiter viuentes, & etiam enormiter agentes. Iuxta illud Iob 18. *Reputati ſumus vt iumenta, & ſorduimus coram te.* Et propter hoc ipſi finaliter coram eo apparebunt, ſc. in iudicio, & in Inferno perenniter lugentes 2. Reg. 21. *Crucifixerunt eos in monte coram domino, & ceciderunt ſimul occiſi.* Patet igitur quod modo coram ſignat præſentiam impij, iuſti, & Dei. Vide ſupra de abſentia, & de ante, & infra de præſentia.

Cornu. Nota, quod cornu eſt inter cætera membra animalis fortiſſimum & duriſſimum, quod recte ipſis animalibus pro gladio vel alia armatura ad defenſionem eſt da- A

tum, cuius ſatis euidens eſt argumētum, quia (vt communiter) animalia, quæ habent cornua, nunquam vtuntur dentibus ad mordendum, nec vnguibus, nec aculeis ad pugnendum, imo ſufficiunt eis cornuum munimenta ad ſe defendendū. Dicam ergo ſpiritualiter loquendo, quod accipi poſſunt in bono, & in malo. Et ideo dicam, quod ſecundum bonum ſignificatum in ſcriptura inueniuntur

Cornua	Dei Animæ Eccleſiæ Crucis	quæ ſunt	Superius, Interius, Exterius, Inferius.
Cornua	Dei Animæ iuſti Eccleſiæ Crucis	ſunt	metuenda, acuenda, honoranda, amplexanda.
Cornua	Dei Animæ ſeu viri iuſti Eccleſiæ Crucis	ſunt	fortitudo & potentia, virtutes, ipſius prælati, tormenta Chriſti.

¶ Dico primo, quod Deus habet cornua ſumme metuenda. Et ſic per cornua Dei ipſius auctoritas & potentia, ipſius auſteritas & iuſtitia, ipſius etiam ſtabilitas & conſtantia deſignatur. Cornua enim quādo ſunt lata & magna, animalis maieſtatem oſtendunt, patet in Ceruo. Ecce Dei maieſtas & auctoritas. Cornua ſemper tendunt in acutum. Ecce Dei iuſtitia & ſeueritas, quæ ſcilicet pungit & punit. Cornua etiam ſunt dura & ſolida, ecce ſua permanentia & æternitas, qua ſc. nunquam deficit. Sic ergo dico, quod Deus habet cornua maieſtatis excelſæ, qua digne dominetur Apo. 5. *Vidi*, inquit, *in medio throni & quatuor animalium & 24. ſeniorum agnū ſtantem habentē cornua*. Habet etiam Deus cornua iuſtitiæ & ſeueritatis, qua malis cōminatur Deu. 33. *Cornua Rhinocerotis cornua eius in ipſis ventilabit gentes*. Habet inſuper dominus cornua æternæ permanentiæ & ſtabilitatis, quib. iuſtis opitulatur Luc. 1. *Erexit cornu ſalutis nobis in domo Dauid pueri ſui*. Talia ergo cornua diuinæ potentiæ ſummæ ſunt metuenda, ne forte ab eis feriamur, & in Infernum proſternamur. Ceruus n. dato, quod dum fugit cornua ſubmittat, quando tamen prouocatur, ipſa erigit, vt feriat. Sic Deus dato, quod nunc videatur habere cornua potentiæ, & iuſtitiæ ſuæ ſubmiſſa per patientiam, quia ſcil. nunc videtur fugere, & de percutiendo, ſeu puniendo homines non curare, in fine tamen quando ſatis fuerit prouocatus, ipſa acuet, & per æternam damnationem impios feriet, & proſternet. Iſta ergo cornua ſunt timenda, & ne feriant præcauenda. Ponit etiam fabula Ouidij, quod militi dum eſſet extra muros vrbis magiſter militum in exercitu cornua ſubito apparuerunt in fronte, augures autem dixerant, quod quicunq; militum cornutus efficeretur, imperium ſortiretur. Audiens autem populus illum militem habere cornua, ſtatim timore concuſſus ad eum venerunt, & eum in dominum, & Regem receperunt. Sic reuera dico, quod quia conſtat, quod Deus habet cornua ſupradicta, neceſſe eſt, quod timeatur, & quod in reuerētia habeatur. Figura in Moyſe Exod. 34. cuius facies apparuit cornuta. Et ideo dicitur ibi, *quod videntes filij Iſrael cornutam faciem Moyſi timuerunt*. ¶ Secundo dico, ꝙ
B ſunt cornua iuſti ſemper acuēda, & præparanda. Cornua enim quæ data ſunt ad capitis ornamentum, & totius animalis tutamentum, ſignificant fortitudinem, audaciam, virtutem & alias etiam animæ gratias. & virtutes, quæ capitis, i. mentis ſunt ornatus & tutela. Ceruus enim quot habet annos, tot recipit in cornibus nutrimenta vſquequo ſeptem annos habeat in ætate. Sic vere anima quanto ſolet in mundo manere, magis debet cornua virtutum augmentare, & cumulare, quouſq; poſſit ad ſeptennium perfectionis attingere, & venire Pſ. *Placebit Deo ſuper vitulum nouellum cornua producentem & vngulas*. De cornu ergo animæ, i. de ipſius ſpirituali mentis audacia & virtute potes notare, quod hoc eſt cornu, quod

Teneteſcit clementiæ pijs dulcoribus,
Indureſcit iuſtitiæ veris rigoribus,
Inualeſcit potentiæ magnis vigoribus,
Immadeſcit compaſſionis pijs doloribus,
Inſoleſcit contemplationis altis ſplendoribus,
Iuueneſcit cœli manſionis celſis honoribus,

¶ Iſti enim ſunt flores virtutum, quibus dent ornari cornua mentis noſtræ, i. interiores fortitudines & affectus, qui ſcil. ibi debet eſſe clementia fluentis dulcoris. Cornua enim calefacta faciliter teneteſcunt. Vnde dicit Plin. quod cornua cum cera calida ita fiunt mollia etiam in capite animalis, quod in diuerſas figuras ſunt vertibilia, & in multas partes diuiſibilia. Sic dicam de affectib. animæ, quia ſ. quando calor charitatis apponitur, ſtatim per pietatem mollitur, ita quod per eleemoſynam diuiditur, & per clementiam relaxatur Pſ. *Exaltabitur ſicut vnicornis cornu meum. & ſenectus mea miſericordia vberi*. Item ſit ibi iuſtitia vigentis rigoris. Cornua enim naturaliter dura ſunt & acuta. Sic in mente debet vigere, loco & tempore opportunis, dura ſeueritas, atque rigor ſcilicet ad propria vitia puniendū, & ad hoſtis malitijs obuiandū, ſicut de Vnicornu dicitur, quod cornu eius eſt ſolidum magnum & durum, cum quo tranſuerberat elephantem. Vnde de cornu iuſtitiæ dicitur in Pſalm. *Exaltabuntur cornua iuſti*. Item ſit de potentia inuicti vigoris. Maior enim fortitudo bouis videtur eſſe in cornibus quod patet, quia cornua principaliter ad onus trahendum ligantur, & cornua hoſtibus opponuntur. Sic dico, quod in anima debet eſſe fortitudo, quę ſc. onus tribulationum ſuſtineat & impugnationibus dominorum & tyrannorum reſiſtat Deut. 33. *Cornua Rhinocerotis cornua eius*. Itē ſit ibi compaſſio benigni doloris, id eſt, compaſſio paſſionis, & ſanguinis Chriſti. Vnde figuraliter dicitur Leui. 4. *quod cornu altaris erat ſanguine aſpergendum*. Et Leuit. 9. *Tingens digitum ſanguine tetigit cornu altaris*. Item ſit ibi contemplatio ſuperni ſplendoris. Omne enim animal habens cornua, eleuat. Et etiam cornua polita ſunt in alto loco ſc. ſupra caput, ſic cornua mentis per contemplationem ſunt erigenda Pſalm. *In beneplacito tuo exaltabitur cornu noſtrum*. Item finaliter ibi erit gloriatio æterni honoris. Gloria enim & lætitia animalis apparet in exaltatione cornuum, quod libenter facit animal, quando ſe ſentit liberum, & ſolutum. Sic anima cornua mentis, & audaciam voluntatis in paradiſo eriget, quando gloriam, & lætitiam æternam ſentiet. Et quando ſe acquiſiuiſſe ſempiternam libertatem perpendet Pſalm. *Cornu eius exaltabitur in gloria*. Iſta ſunt igitur cornua animæ, ſeu viri iuſti ſemper acuenda, & roboranda, quod eſt ſecūdum. ¶ Tertio dico, quod inueniuntur cornua Eccleſiæ, quæ ſunt honoranda, & iſta ſignificant C
Prælatos, ſicut enim corpus animalis mediantibus cornib. defenditur, ipſa etiam cornua pro defenſione totius corporis ſe opponere dignoſcuntur, in capite etiam & in loco corporis eminentiori ſituantur atque ponuntur, ſic in corpore Eccleſiæ. Prælati ſunt ſicut cornua, quia ſicut fortiores in poteſtate, altiores in dignitate, ſic & ad defendendum alios debet eſſe paratiores ex ſui officij neceſſitate. Vnde de bono prælato poteſt dici illud Ezech. 29. *In [illegible] illo pullulabit cornu domus Iſrael*. Sed reuera, proh dolor, cornua Eccleſiæ non ſunt hodie ad hoſtes ipſius impugnandum, nec ad eam defendendum, ſed potius ad proprios ſubditos ventilandum, grauandum, & moleſtandū. Figurati in illo cornu modico Dan. 7. *quod habebat oculos, & os loquens grandia & faciebat bellum contra ſanctos & præualebat eis*. Sic vere multi moderni, Prælati proterui, cornei, atque duri ſunt hodie, quantum ad virtutes modici, quantum ad malitiam oculati, quantum ad iactantiam grandiloqui, & quantum ad ſanctos & pauperes impugnandum crudeles, impij, & tyranni Ezech 34. *Cornibus veſtris ventilabatis omnia infirma pecora*. Non ſic boni Prælati, quia iſti ſunt

Cornua	Salutaria, Vncta, Honorata & ſancta.

Dico ſalutaria Luc 1. *Erexit cornu ſalutis nobis in domo Dauid pueri ſui*. Dico etiam vncta ſc. roriflua pietate Eſa. 5. *Vinea facta eſt dilecto meo in cornu filio olei*. Dico etiam honorata, & ſublimata 1. Regum 2. *Sublimabit cornu Chriſti ſui*. Iſta ergo ſunt cornua Eccleſiæ, quæ ſunt honoranda. ¶ Quarto dico, quod ſunt cornua D
crucis, quæ ſunt amplexando ſ. per deuotionem. Crux enim eſt cornuta figurata in altari legis, *quod cornua habebat quatuor ſupra quod hoſtia immolabatur & ſanguis effundebatur* ſicut dicitur Exod. 29. & 30. Sic vere crux cornuta eſt illud altare, ſupra quod immolatus eſt Dominus Ieſus Chriſtus holocauſtum & hoſtia Deo patri, & vbi ſanguis ipſius eſt effuſus, vnde de ipſo Chriſto dicitur Abac. 3. *quod cornua in manibus eius*, cornua dico crucis. Figuratus in ariete pro Iſaac immolato. De quo dicitur Geneſ. 22. *quod Abraham vidit arietem inter vepres hærentem cornibus*. Cornibus enim crucis hæſit aries, id eſt, Chriſtus corporaliter, nos etiam

etiam debemus per deuotionem adhærere ſpiritualiter. Iſta ſunt ergo cornua crucis, quæ ſunt amplexanda Pſalm. *Conſtituite ergo diem in condenſis vſque ad cornu altaris.* ¶ Quinto dico, quod

E quantum ad malum ſignificatum inueniuntur cornua impij, quæ ſunt alliganda. Et ſic dico, quod per cornua malorum intelligitur ipſorum proteruia, duritia, ſuperbia, præſumptio potentia, & elatio, quibus ſcilicet mediantibus alios percutiunt, atque lædunt. Vnde cuilibet malo poteſt dici illud Ezech. 32. *Leoni gentium aſſimilatus eſt, & draconi, qui es in mari, & ventilabas cornu in fluminibus tuis.* Tale enim cornu, id eſt, talis malorum arrogantia

Inaniter ſurſum erigitur,
Mendaciter in Deum loquitur,
Maligniter malum exequitur,
Finaliter per Deum frangitur.

¶ Quod iſtud cornu extollatur inaniter, patet Amos 6. *Væ*, inquit, *qui lætamini in nihilo & dicitis, nunquid in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua?* Figurati in illo falſo Propheta Sedechia de quo dicitur 2. Reg. 22. *quod ipſe ſibi fecerat cornua ferrea.* Item quod iſtud cornu proloquatur mendaciter maxime contra Deum, patet in Pſal. vbi dicitur. *Nolite extollere in altum cornu veſtrum, nolite loqui aduerſus Deum iniquitatem.* Item quod iſtud cornu exequatur, ſeu operetur maligniter, patet in Pſ. vbi dicitur *Dixi iniquis. nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu.* Item quod iſtud cornu confringatur, & deſtruatur finaliter patet Hierem. 48. Vbi dicitur: *Abſciſſum eſt cornu Moab & brachium eius contritum eſt.* Et in Pſal. *Cornua peccatorum confringam.* In Garamantia enim teſte Solino armenta tam magna, & tam reflexa habent cornua, & ita verſus terram decliuia, quod os eorum non poteſt terram tangere, nec herbam tangere, imo neceſſe eſt obliquo capite paſci, vel cornu frangere ſi voluerint manducare. Talia ſunt cornua ſuperbiæ, quia ſcil. in multis ita ſunt magna, quod cibum gratiæ & gloriæ capere impediunt, & ideo neceſſe eſt, quod caput intentionis obliquetur, vel quod talia cornua frangantur, & deponantur ad hoc vt Paradiſi pabula acquirantur, & depaſcantur. Iſtud eſt enim cornu ſuperbiæ, quod mali habent hodie ita ante oculos, quod videntur penitus excæcati, figurati in illo animali Daniel. 8. de quo dicitur, *quod hircus habebat cornu inſigne ſupra oculos.* Iſta ſunt ergo cornua impij, quæ ſunt alliganda & reſecanda.

F ¶ Sexto dico, quod inueniuntur cornua mundi, quæ ſunt confringenda ſeu diſſipanda, & iſta ſignant diabolum vel tyrannos, qui dure, & crudeliter percutiunt vniuerſos Zachar. 1. *Hæc ſunt cornua, quæ ventilauerunt Iudam.* De malis ergo poteſt notare, quod iſta ſunt

Cornua { Simulata, Effrenata, Sublimata, Diſſipata.

¶ Cornua ſimulata ſunt hypocritæ deceptores, figurati in cornibus altaris Bethel: de quo dicitur Amos 3. *Amputabitur cornu altaris.* Cornua enim altaris hypocritæ, & præſumptuoſi, qui ſunt in Eccleſia. Cornua vero effrenata ſunt crudeles, atque raptores. Vnde iſti figurantur in boue cornupeta Exod. 12. *qui* ſcilicet, *ne homines occideret debebat recludi, & corporaliter coerceri.* Vnde de talibus poteſt diabolus dicere ipſi mundo illud Micheæ 4. *Cornu tuum ponam ferreum.* Cornua ſublimata & honorata ſunt mundi Principes & Imperatores, de quibus Apoc. 13. *Super cornua decem diademata* Cornua diſſipata erunt finaliter omnes iniqui, & peccatores Threnor. 2. *Confregit Dominus in ira furoris ſui omnes cornu Iſrael.* Sic igitur patet, quomodo diuerſimode ſumuntur cornua in ſcriptura tam in bono quam in malo, &c.

A *Corona.* Cum corona detur homini in ſignum gloriæ & honoris, in ſignum excellentiæ & meriti, dicam quod ſecundum quod gloria diſtinguitur, diſtingui poterit & corona. Sic ergo nota, quod in ſacra pagina reperitur corona humana, & corona diuina. Et primo quidem dicamus de humana. Et ſic dicamus, quod eſt

Corona { Virtuoſa, Prima, Glorioſa, Secunda, Fructuoſa, Tertia, Vitioſa, Quarta, Ruinoſa, Quinta, } eſt corona { Bonorum, Dignorum, Sanctorum, Malorum, Malignorum,

Prima fit in conſcientia, vbi iuſti coronantur in virtutibus,
Secunda fit in Eccleſia, vbi prælati coronantur honoribus,
Tertia fit in patria, vbi ſancti coronantur ſplendoribus,
Quarta fit in cordis curia, vbi mali coronantur criminibus,
Quinta fit in mundi gloria, vbi diuites coronantur dignitatibus.

Corona virtutum pertinet ad perfectos, de qua Prou. 14.
Corona ſapientium diuitiæ eorum. Diuitiæ dico, id eſt, virtutes.

Corona dignitatis pertinet ad Prælatos, de qua 1. Mach. 4 *Ornauerunt faciem templi coronis aureis.* Corona gloriæ æternæ pertinet ad beatos Pſ. *Gloria & honore coronaſti eum Domine.* Corona culpæ pertinet ad peruerſos, qui ſc. diuerſis vitijs ſe coronant. Vnde Eſa. 28. *Væ coronæ ſuperbiæ, ebrijs Ephraim.* Corona mundanæ gloriæ pertinet ad diuites & tyrannos, qui ſ. hodie coronãtur coronis temporalium dignitatum. Sicut enim iuuenes faciunt quandoque de vno miſero ſibi Regem in Pentecoſte, qui eſt in magna gloria vna die, ſed in craſtino corona ab ipſo tollitur, & Regno ſuo deficiente remanet in miſeria, ſicut ante, ſic iſti nunc quidem portant coronas, i. e. altas ſæculi dignitates, momentaneum tamen erit iſtud, quod cito deficiet gloria ſua vana Eſ. 28. *Pedibus conculcabitur corona ſuperbiæ.* Pone ſi vis, de locuſtis illis mirabilius. Apoc. 9. per quas deſignantur tyranni, quæ ſimiles erant equis paratis ad prælium, capillos & facies habebant mulierum, aculeos in caudis, & coronas aureas ſupra caput, & poteſtas earum nocere hominibus menſib. quinque. Tales enim ſunt tyranni equini, id eſt, ſuperbi, & luxurioſi & ad prœliandum contra bonos parati, mulieres tamen in viribus, & penitus eneruati, aculeo rapinarum muniti, & terrenis dignitatibus coronati, qui tamen menſibus quinque, id eſt, incompleto tempore viuunt & nocent hominibus quantum poſſunt. Senarius ergo numerus eſt perfectus, quinarius imperfectus. Iſti ergo menſibus quinque non ſex nocere dicuntur, quia vita talium dimidiatur, ne ita complete, ſicut vellent, noceant hominibus quos perſequuntur, quia ſ. corona ſuæ terrenæ poteſtatis per mortem cadentem, ipſi de medio ſuſtolluntur Ezech. 21. *Prophane impie Dux Iſrael, aufer Cydarim, tolle coronam.* Ita quod iſti plangunt cum Hieremia Thren. 5 dicentes. *Defecit gaudium cordis noſtri, verſus eſt in luctum chorus noſter, cecidit corona capitis noſtri, væ nobis, quia peccauimus.* Et ſi vis vltra dicere, dic, quod eſt corona pœnæ & miſeriæ, quæ pertinet ad damnatos, quia ſc. de corona culpæ, quæ eſt interius, & mundanæ gloriæ, quæ eſt exterius, venitur ad coronam triſtitiæ, quæ eſt inferius Eſa. 22. *Coronans coronabit te tribulatione.* His ergo præmiſſis de tribus primis coronis aliquid eſt dicendum. ¶ Igitur dico, B quod eſt corona hominum perfectorum, quæ ſcilicet nihil aliud eſt, quam copia virtutum, & meritorum. Illud enim poteſt dici corona, quod cedit ad gloriam, & honorẽ, Cum igitur nihil glorioſius ſit virtute, reſtat, quod per coronam poterit virtutum poſſeſſio denotari. Narratur enim de Pæone, id eſt, de Æſculapio, qui propter ſcientiam, quam habebat, fuit fictus filius Solis, quod cum quadam die videret quendam paſtorem coronatum, corona florum & herbarum multarum cũ Baſiliſco dimicare, ipſumque nec flatu, nec ſibilo ſerpentis videret perire, cogitauit quod hoc erat propter virtutem alicuius herbæ, vel floris in corona ipſius exiſtentis. Coronam ergo cum longa lancea de capite paſtoris ſubtrahit, & ſtatim mortuus paſtor cadit, quia iterum repoſita viuus ſurgit, & rurſus depoſita morti cedit. Cum ergo Baſiliſcus receſſiſſet, Pæon ſigillatim flores & herbas ori mortui appoſuit, & ſic in corona illam herbã ſeu florẽ inuenit, cuius virtute mortuus reſurrexit. Talis ergo corona ſignat gratiã Dei, quæ ſ. multos flores. i. multas particulares virtutes continet in ſeipſa. Iſta eſt n. illa corona virtute cuius Baſiliſco, i. diabolo poſſumus reſiſtere, & ſine qua ei nõ poſſumus præualere. Cum n. iſta viuimus, ſine iſta autem cadimus, & perimus. Cũ iſta etiã reſurgimus, & ſine iſta penitus nihil ſumus. *Gratia Dei ſum id quod ſum*, 1. Cor. 15. Pæon n. filius Solis. i. Chriſtus filius Dei cum iſta nos viuificauit, & à diaboli, & mortis æternæ periculis liberauit. Vnde de quolibet ſic coronato dicitur in Pſa. *Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo.* Vitam petijt à te, & tribuiſti ei domine. Iſta eſt corona Apoc. vbi dicitur, *quod mulier amicta Sole, quæ Lunam habebat ſub pedibus eius, habebat in capite ſuo coronam ſtellarum duodecim* Apocalyp. 21. Mulier iſta eſt ſancta anima vel perſona, quam ſol iuſtitiæ Chriſtus amicit, id eſt, veſtit & operit, & Luna, id eſt, B. Virgo ipſam ſuſtinet, & defendit. Iſta igitur corona 12. Stellarum

corona dicitur, pro eo quod in corona diuinæ gratiæ 12. virtutes ſicut 12. pretioſi lapides apponuntur. Vnde nota, quod in corona viri iuſti concurrunt iſta, videlicet

Mentis puritas & innocentia,
Feruens charitas & amicitia,
Dulcis pietas atque clementia,
Morum dignitas & excellentia,
Senſus maturitas atque prudentia,
Cordis humilitas & ſubiacentia,
Pia benignitas & complacentia,
Mentis ſublimitas & eminentia,
Pungens aſperitas & pœnitentia,
Fortis ſtabilitas & patientia,
Longa ſoliditas & permanentia,
Dei timoroſitas & reuerentia.

¶ Iſti ſunt ergo duodecim pretioſi lapides, vel duodecim Stellæ in corona perfectionis cuiuſlibet viri iuſti. Ipſum igitur primo coronat innocentiæ puritas, quæ ſcil. ſignificatur in auro, quod eſt metallum puriſſimum. Exod. 25. *Deaurabis menſam auro puriſſimo, & facies ei coronam.* Item ipſum coronat amicitiæ ſeu diligentiæ charitas. Vnde charitas eſt illa mulier, de qua Prou. 12. *Mulier diligens corona eſt viro ſuo.* Item ipſum coronat clementia, ſeu miſericordia, & pietas Pſalm. *Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus.* Item iuſtum coronat morum excellentia ſeu nobilitas Eccl. 25. *Corona ſenum multa peritia.* Item iuſtum coronat cordis mœſtitia, ſeu humilitas, quæ ſignificatur in cinere. Vnde in perſona Chriſti dicitur Eſa. 61. *Spiritus Domini miſit me, vt darem lugentibus coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mœroris.* Item ipſum coronat beneuolentia ſeu benignitas. Vnde in Pſ. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ.* Item ipſum coronat mentis eminentia, ſeu ſtabilitas. i. cõtemplatio æternorum, quæ figuratur in hyacintho, qui colorem habet cœleſtem Eccl. 40. *Vtitur hyacintho, & portat coronam.* Item ipſum coronat pœnitentia ſeu aſperitas Ioan. 19. *Coronam de ſpinis impoſuerunt capiti Ieſu.* Item ipſum coronat patientia, ſeu ſtabilitas. Et iſta eſt corona de roſis, quæ ſc. quanto plus teruntur, tanto plus redolent, ſic patientia Sap. 2. *Coronemus nos roſis antequam marceſcant.* Item ipſum coronat permanentia ſeu longanimitas, vel etiam mentis ſoliditas Pſ. *Scuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti eum Domine.* Scutum enim firmitatem boni propoſiti ſignat. Item ipſum coronat Dei reuerentia, ſeu ipſius timoroſitas Eccl. 1. *Corona ſapientiæ timor Domini.* Sic igitur coronatus iuſtus poteſt honorabiliter incedere, & his 12. coronis adornatus glorioſus poteſt coram hominibus comparere. Apoc. 19. *In capite eius multa diademata.* Figuratus in Mardochæo, de quo dicitur Heſt. 8. *quod Mardochæus de conſpectu Regis egrediens, fulgebat veſtibus regijs hyacinthinis, atque aerinis coronam auream portans in capite, & amictus pallio ſerico, & purpureo, omniſque ciuitas exultauit, &c.* Iſta ergo corona virtutem, quæ debetur hominib. virtuoſis, quam tamen quandoque fatui perdunt, & per peccatum à ſtatu gratiæ & gloriæ cadunt, ita quod talis ſic depolitus poteſt dicere cum Iob illud Iob 20. *Exſpoliauit me,* ſupple diabolus, *gloria mea, abſtulit coronam de capite meo, deſtruxit me vndique & pereo, & quaſi auulſæ arbori abſtulit ſpem meam.* Non ſic, ſed habeamus coronam virtutum Eccleſ. 50. *Circa illum corona fratrum, & quaſi plantatio Cedri in monte Libano, ſic circa illum ſteterunt quaſi rami palmæ.* Si vis prædicare de ſancto Stephano, qui interpretatur corona, dic quod ipſe fuit corona eccleſiæ militantis, quoniam in capite, i. in initio ſuo fuit Eccleſia coronata. Iuſtus enim non ſolum habet coronam virtutum, imo ipſe eſt ipſi Eccleſiæ pro gloria, & corona, ſicut dicit Apoſtolus Phil. 4. *Itaq; fratres mei chariſſimi gaudium meum, & corona mea ſtate in Domino Ieſu Chriſto.* Et ſic potes dicere, quod quilibet ſanctus eſt corona firmitatis, puritatis, charitatis, &c. ſicut ſupra. Patet igitur quod ſit corona perfectorum.

C ¶ Secundo dico, quod eſt corona Prælatorum ſcil. dignitas Eccleſiaſtica, vel etiam quorumlibet iuſte præſidentium & magnorum. Iſti enim ad literam poterant coronas, quæ ſunt ſigna dignitatis, & excellentiæ ſtatus ſui. Quod etiam ipſa natura videtur facere, quia ſc. Baliliſcus, qui eſt Rex ſerpentum, debet eſſe quodam circulo candido coronatus. Quandoq; etiam in marmoribus ſciſſis inuenta eſt imago Regalis capitis cum corona, ſicut exemplificat Albertus, quod ipſo Venetijs exiſtente lapis magnus marmoreus fuit ſciſſus, & caput Regis coronati apparuit in ſciſſuris: quod naturaliter in marmore fuerat generatum. Videtur ergo natura non ſolum hominem, imo etiam Regem & coronam effigiare, ita quod non ſolum ars & voluntas humana, imo etiam occulta ipſa natura videtur talium cauſa eſſe. De mitris etiam & capitibus mitratis ad ſimilitudinem capitum Epiſcoporũ, quæ ſcil. cum pluuia, & grandine ceciderunt in prouincia Narbon. tempore Papæ Ioannis, ſicut narrauit mihi vir diſcretus dominus Petrus Villaris capellanus domini Papæ, qui prædictam grandinem effigiatam ſic viderat, ſatis videtur mirabile: quare oportet neceſſario cauſam ſecretam in natura talium accidentium eſſe. Igitur & coronæ Epiſcopales, & Regales, & breuiter omnes dignitates Eccleſiaſticæ, & temporales à Deo occulte proueniunt, quæ ſic in natura effigiatæ conſiſtunt. Quapropter bene dicit Apoſtolus Rom. 13. *Non eſt poteſtas niſi à Deo: quæ autem à Deo ſunt, ordinata ſunt.* Et ideo de quolibet promoto dicitur ipſi domino illud Pſal. 8. *Poſuiſti domine ſuper caput eius coronam.* Et iterum, *gloria & honore coronaſti eum domine, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.* ¶ Et nota, quod coronæ temporales D

Dantur { Doctoribus,
Victoribus,
Rectoribus.

Sic vere dico, chariſſimi, quod gloria dignitatum debet præcipue dari

Illis, qui ſciunt { Inſtruere ignaros paruulos,
Deuincere nocentes æmulos,
Dirigere ſubiectos populos.

Dentur ergo tales coronæ docentibus ſubtiliter plebem ignorantem. Ad literam enim doctoribus Biretum imponitur in locum coronæ. Poëtæ etiam corona laurea coronantur Romæ. Poëtæ etiam antiquitus coronabantur ſemper hædera, ſecundum Iſidor. in ſignum viuacis ingenij, pro eo quod hædera ſemper viret, quæ omnia ſigna ſunt, quod corona dignitatum illis debetur, qui alios ſciunt docere, & inſtruere. Vnde quilibet talis poteſt dicere illud Eſa. 61. *Spiritus domini ſuper me, eo quod vnxerit me, ad annunciandum miſit me, vt prædicarem, &c.* Sequitur *Gaudens gaudebo in domino, quia induit me dominus veſtimento ſalutis, & iuſtitiæ tanquam ſponſum decoratum corona.*

¶ Item dentur tales coronæ vincentibus viriliter hoſtem rebellantem. E Antiquitus enim milites coronabantur, quando ſc. hoſtem ſuperauerant, & vicerant, & quando victores ad propria remeabant, ſicut patet per Iſid. qui dicit quod lauro antiquitus victores milites coronabantur. Et ideo laurus quaſi à laude dicitur, eo quod victores cum laude & gloria ad propria reducebantur. Ratio vero, quare laurus proprie ad coronandum milites victores ordinata fuit, potuit eſſe talis: dicit enim Plin. lib. 15. c. 30. quod laurus habet virtutem fulminibus reſiſtendi, hæc enim arbor ſola inter arbores non fulminatur. Sic voluerunt antiqui ordinare, quod quia milites à fulminibus, i. à violentijs hoſtium vinci non potuerunt, coronari lauro tanquam inuincibili arbore debuerunt. Vnde etiam ipſa præmia ſeu coronæ victorum laureæ vocabantur, ſicut patet in hymno martyrum, vbi dicitur. Quæ vox, quæ poterit lingua retexere. Quæ tu martyribus munere præparas? Rubri nam ſtudio ſanguine, laureis ditantur bene fulgidis. Sic ergo dicam, qui pro certo illi, qui hoſtibus, id eſt, dæmonibus, tyrannis, & rebellibus bene reſiſtunt, eorumque proteruiam ſuperant, atque vincunt, lauro, id eſt, laude & corona laurea, id eſt, dignitate, laude, & gloria digni ſunt. Nam illi, qui ſe per temperantiam, dæmones per innocentiam, hæreticos per ſcientiam, proteruos per iuſtitiam ſciunt vincere, digni ſunt corona dignitatum fulgere, & coronari, & mittati incedere, & manere. Figurati Apocal. 2. Vbi dicitur. *Ecce inquit, equus albus, & qui ſedebat ſuper eum, habebat arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vincens, vt vinceret.* Qua reuera illis, qui ſedent in equo albo, id eſt, in corpore mundo per innocentiam, & continentiam, & qui habent arcum, id eſt, ſcientiam & iuſtitiam, ſcilicet, qua mali verbaliter, iuſtitiam, qua mali realiter ſagittentur, & ſuperentur, talibus dico, qui ſic exeunt vincentes vt vincant, debet merito dari corona dignitatis gloriæ triumphalis, id eſt, mundi & Eccleſiæ dignitates. *Vnde iſti ſunt illi 24. ſeniores ſedentes in ſedibus ante thronum, qui habebant citharas & coronas, quas ante thronum etiam ſubmittebant:* quia vere iuſti, qui ſunt ſenes per prudentiam & maturitatem, digni ſunt ſedere ante thronum Dei per auctoritatem & maieſtatem, & habere coronas, id eſt, gloriam & dignitatem

tatem

Digitized by Google

tatem quas tamen debent ante thronum ſubmittere, id eſt, Deo attribuere per reuerentiam & humilitatem, Apoc. 14. *Vidi nubem candidam, & ſupra nubem ſedentem ſimilem filio hominis habentem in capite ſuo coronam auream, & in manu ſua falcem acutam*, q.d. illis corona dignitatum debetur, quia falce acuta, id eſt, iuſtitiæ, nube candida, id eſt, munditia humana, ſimilitudine ratione, & ſapientia prædotantur. Dari ergo debent coronæ dignitatum vincentibus viriliter hoſtem impugnantem. De Paride enim legitur, quod cum eſſet paſtor, & videret in grege Taurum pulcherrimum, fecit ſibi coronam de floribus, quia alios Tauros vincebat. Secundum fabulas vero Mars in Taurũ mutatus, & cum Tauro illo luctatus, ipſum vicit, propter quod Paris coronam Tauro ſuo abſtulit, & alteri Tauro dedit. Sic igitur Paris à paritate iudicij dictus eſt, qui Alexander antea dictus fuit: Victoribus igitur vitiorum, & malorum debentur coronæ & gloriæ dignitatum. Dic ſi vis, de diuerſis coronis militum & victorum, ſc. curialibus & muralibus, &c. De quibus Plinius caput magnum facit.

F ❡ Item dari debent iſtæ coronæ Regentib. viriliter plebem ſubiacentem, id eſt, illis, qui bene ſciunt regere & præeſſe. Prælato enim & Principi non ſolum eſt neceſſaria ſcientia in docendo, & potentia in reſiſtendo, imo etiam induſtria in regendo. Sicut enim rectoribus, & magnatibus datur corona materialis, ſic illis, qui bene ſciunt regere, debet dari dignitas, & auctoritas temporalis. Vnde de Ionatha bono Duce & Rectore dicitur 1. Mach. 10. *Alexander miſit Ionathæ purpuram, & coronam auream.* Igitur tali corona digni ſunt Rectores prudentiſſimi, victores ſtrenuiſſimi, Doctores ſcientiſſimi. Quod proh dolor hodie eſt contra multos, quia reuera hodie non conſequuntur dignitatum coronam magni doctores, ſed adulatores. Non fortes victores, ſed diri tortores. Non iuſti rectores, ſed nequam lictores. Non maturi ſenes, ſed leues iuuenes. Non viri zelotes, ſed praui nepotes.

Et ideo multi, quibus in præſenti dantur dignitatum coronæ, videntur figurati in Idolis gentium, de quibus dicitur Baruch. 6. *Argentea* (inquit) *& aurea ſunt, & non poſſunt loqui.* Sequitur: *Coronas certe habent aureas ſuper capita ſua.* Et Ezechiel. 23. Illi mulieri meretrici Oolibę, per quam intelligit Propheta ciuitate Hieruſalem, dicitur ſic. *Orna a es inquam mundo mulubri, ſediſti in lecto pulcherrimo, & menſa ornata ante te, Thymiama meum & vnguentum meum poſuiſti ſuper eam, & vox multitudinis exultantis in ea, & in viris, qui veniebant de deſerto, poſuerunt armillas in manibus eorum, & coronas ſpecioſas in capitibus eorum. Et dixi ei quæ attrita erat in adulterijs. nunc fornicatione ſua etiam hac. Et ingreſſi ſunt ad eam, quaſi ad mulierem meretricem, ingrediebantur ad Oolibam.* Iſta Ooliba ſeu Hieruſalem quondam ſancta, tunc idololatra, ſignificare poterit Eccleſiam temporum futurorum. Ooliba enim interpretatur tabernaculum meum in ea, quæ ſcilicet in Eccleſia Deus per fidem inhabitauit, & ibi ſuum tabernaculum collocauit. Iſta enim in ſuo primæuo ſtatu fuit Hieruſalem ciuitas ſancta, in fine vero quando per cultum vitiorũ deprauabitur, & ſpiritualiter Idololatriam exequetur, vocabitur Ooliba, ciuitas meretrix, & infecta. Et bene meretrix, quia, ſcilicet ſicut meretrix plus diligit magis dantem, ſic in fine ſoli donatores in Eccleſia diligentur, quando ibi omnia venalia offerentur, & tunc plangendo dicere poterit homo illud Eſaiæ 1. *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis. plena iudicij iuſtitia habitauit in ea, tunc autem homicidæ.* Iſti ergo tunc poterit dici, & vtinam modo non ſic. Orbata es (inquit) ô tu Eccleſia deprauata mundo muliebri, id eſt, ornatu fœmineo, id eſt, tota es eneruata, & effœminata, Menſa, ſupple, numulariorum, & mercatorum, ornata eſt ante te, in quantum tu es ad vendendum Simoniace beneficia inclinata. Thimiama & vnguentum, ſpiritualia & ſacramenta, & in iſta menſa etiam ponuntur, in quantum ibi erunt emptoribus etiam ipſa Eccleſiæ ſpiritualia communicata. Et ideo vox multitudinis exultantis ibi eſſe dicitur, in quantum pro emendis beneficijs ibi erit multitudo hominum aggregata. Quid vltra, pro certo dicitur ibi quod ad menſam beneficiorum Eccleſiaſticorum venient viri de deſerto, id eſt, homines ſine virtute, & ſine merito, vel de deſerto, id eſt, de pauperrimo ſtatu, & viliſſimo, quibus proculdubio armillæ, id eſt, Epiſcopales Chirotecæ in manibus & coronæ ſpecioſiſſimæ, mitræ, pretioſæ in capitibus ponentur. Et ſic proh dolor iſta Ooliba attrita in adulterijs, cum diuerſis diuerſimode fornicabitur, in quantum ad ipſius cubile, id eſt, ad ipſius dignitates alieni viri, i. perſonæ inſufficientes, & degeneres modo ſimoniaco, & fornicario admittentur. Et forte tunc temporis erit in aliquibus partibus, quod ad literam illi, qui de Prælatorum fornicatione naſcentur, coronis & armillis dignitatum in Eccleſia ditabantur. Ita quod iam talibus in dignitate promotus poſſint dicere promotores eorum illud Ezech. 16. *Expandi amictum meum ſupra te, operui ignominiam tuam.* Sequitur. *Vnxi te oleo cinxi te byſſo, veſtiui te coloribus, calceaui te hyacintho, dedi armillas in manibus, & coronam decoris in capite tuo.* Non ſic (chariſſimi) quia reuera tales coronæ non debent dari inſufficientibus & indignis, ſed potius ſufficientibus & prouectis. Ezech. 24. *Corona tua circumligata ſit tibi.* Ita eſt igitur corona ſecunda, quæ eſt Prælatorum.

G ❡ Sed tertio principaliter dico, quod eſt corona beatorum ſcilicet corona gloriæ Paradiſi. Ipſa enim Paradiſi gloriæ corona dicitur, quia ſcilicet ſicut corona figuram habet ſphæricam, & rotundam, vbi non eſt inuenire principium neque finem, in corona etiam diuerſi ſunt lapides pretioſi, ſic dicam, quod iſta gloria non habet finem aut principium, cum ipſa nihil aliud ſit, quam ipſemet Deus æternus, qui eſt ſanctorum merces & præmium, gloria, corona, ſeu gaudium. Eſa. 28. *Erit Dominus corona gloriæ multos continens lapides pretioſos*, id eſt, multa particularia genera bonorum & gaudiorum, *quia in domo patris mei manſiones multæ ſunt*, Ioan. 14.

❡ Talis autem corona in ſcriptura vocatur

H

Corona	Iuſtitiæ,	quia datur	Bene merentibus,
	Vitæ,		Semper viuentibus,
	Gloriæ,		Alte regnantibus,
	Amicitiæ,		Charis parentibus.

Eſt dico corona iuſtitiæ. Nullus enim iſtam habebit, niſi bene meritus, ita quod dabitur non ſolum gratia, imo etiam iuſtitia mediante, & inde eſt, quod in choro Eccleſiarum cathedralium & religioſorum vna corona in medio chori ſurſum ſuſpẽſa ponitur, vt ibi reſpicientes de corona cœleſtis gloriæ meditentur, & vt pro ea acquirenda laborent, & virtualiter operentur, ac ſi dicatur eiſdem. Ecce corona, *ſed non coronabitur niſi qui legitime certauerit.* 2. Tim. 2. Ideo de iſta corona iuſtitiæ dicebat Apoſtolus 2. Tim. 4. *Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iuſtus iudex, &c.*

❡ Item iſta eſt corona vitæ, quia iſta non datur illis, qui per peccatum ſunt mortui, ſed illis, qui per gratiam ſunt viui, nec illis, qui per mortem æternam pereunt, ſed illis, qui perpetuo ſurſum viuunt. Apoc. 2. *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.*

I ❡ Item iſta eſt corona gloriæ, quia nulla eſt gloria niſi illa quæ obtenta nunquam perditur poſſeſſio nunquam minuitur, acquiſita nũquam deprimitur, ſed ſemper in eodem ſtatu permanens immarceſſibiliter vigoratur 1. Pet. 5. *Cum apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem æternæ gloriæ coronam.*

❡ Corona etiam amicitiæ dicitur, quia dominus non dat illam niſi ſpecialibus familiaribus & amicis, vnde animæ beatæ dicitur Cant. 3. *Veni de Libano, veni coronaberis.* Et bene dicit ſponſa, quia ſcilicet Reges primo coronantur per Epiſcopos, & tandem ipſi coronant ſponſas ſuas, ſicut de Heſter legitur Heſter. 2. *Quod ipſa pro Vaſthi, facta eſt vxor Aſſueri, qui fecit eam regnare pro Vaſthi, & impoſuit diadema in capite eius.*

K ❡ Aduerte tamen quod in patria eſt corona, quæ dicitur aurea, & quæ dicitur aureola. Aurea enim præmium ſignat eſſentiale, aureola præmium accidentale. Quod figuratur in menſa tabernaculi, quæ in circuitu coronam habebat auream, & deſuper illam coronam, quam appellabat aureolam: ad denotandum, quod aliqui ſunt ſancti, quibus datur non ſolum præmium eſſentiale, ſed etiam accidentale. Et aduerte ſecundum ſanctos, quod tribus generibus beatorum debetur corona aureola, videlicet

Virginibus,
Doctoribus,
Martyribus.

Quia ſ. vltra commune præmium & eſſentiale iſti tres promerentur aliquod præmium ſpeciale. Virgines propter excellentiam puritatis. Doctores propter excellẽtiam veritatis. Martyres propter excellentiam conſtantiæ, & probitatis. Virginibus debetur corona florea propter puritatis nitorem. Sapient. 2. *Coronemus nos roſis antequam marceſcant.* Doctoribus debetur

corona ſtellea propter veritatis ſplendorem. Vnde illud prędictum Apoc.12. *In capite eius corona ſtellarum*, 12. Martyribus debetur corona aurea propter ſoliditatis valorem. Aurum enim in igne non minuitur, ſed purgatur, ſic nec martyres in tormentis defecerunt, ſed fortiter perſtiterunt. Vnde de arca dicitur Exo.37. *Quod Beſeleel veſtiuit eam auro puriſſimo, & fecit illi coronam auream.* Iſtæ autem tres aureolæ figurantur in fructu trigeſimo pro virginibus, ſexageſimo pro doctoribus, centeſimo pro martyribus, de quo Matth.13. dicitur, *quod ſemen, quod cecidit in terram bonam, fecit fructum, aliud quidem centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud trigeſimum.* Vnde & multi ſunt ſancti, qui iſtas tres coronas acquiſierunt, pro eo ſcilicet quia virgines, doctores & martyres fuerunt, ſicut de Paulo creditur & de Ioanne Baptiſta cantatur. Vnde hymnus eius dicit ſic. *Serta ter denis alijs coronant. Aucta crementis duplicata quoſdam. Trina centena cumulata fructu. Te ſacer ornat.* Ac ſi dicat beato Ioanni. Alij ornantur ſertis, id eſt, coronis ter denis, id eſt, trigeſimis, alijs duplicatis, id eſt, ſexageſimis, alij centeſimis, id eſt, alij coronam reportant minorem, quæ eſt virginum, alij mediam, quæ eſt doctorum, alij maiorem, quæ eſt martyrũ. Sed tu ſacer trina corona coronaris ſcilicet omnium Zachar.6. *Facies coronas, & pones in capite Ieſu filij Ioſedech ſacerdotis magni.* Patet igitur, quomodo ſunt tres principales coronæ, ſcilicet

Corona { Æternalis / Temporalis / Spiritualis } quæ eſt { Beatorum, / Prælatorum, / Perfectorum.

Iſta eſt igitur multiplex corona humana. ¶ Sed ſi vis dic adhuc quod inuenitur diuina corona. Et ſic dico quod (Deo attribuitur.

Corona { Carnea, / Spinea, / Nubea.

Prima apparuit in beata Incarnatione, de qua Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua.* Iſtud enim diadema fuit ipſius humanitas, quo caput Chriſti, id eſt, diuinitas fuit coronata & circũcincta.

¶ Secundo apparuit in Chriſti pœnali paſſione & tribulatione & iſta fuit corona ſpinea, qua ipſe fuit à Iudæis realiter coronatus. Vnde Io.19. *Exiuit ergo Ieſus portans ſpineam coronam, & purpureum veſtimentum.*

¶ Tertia corona ſcilicet nubea apparebit in futuri iudicij proſecutione. Vnde Apoc.13. *Vidi*, inquit, *nubem candidam, & ſuper eam ſedentem filio hominis habentem in capite ſuo coronam, & in manu falcem acutam.* Figurari etiam potuit Apoc.10. *Vbi ille Angelus dicitur Iride coronatus.* Iſta eſt enim corona diuinitatis, quæ ſ. in iudicio præcipue apparebit. Diuinitas enim corona humanitatis eſt. Vnde Heb.2. *Vidimus Ieſum propter paſſionem mortis gloria, & honore coronatum.* Sic igitur patet, quomodo corona in ſcriptura ſumitur multis modis. Vide de diademate.

A *Corpus.* Poteſt dici omnis rerum creaturarum ſubſtantia, exceptis ſpiritualibus. Omni enim quæ ſunt aut ſunt ſpiritualia, aut corporalia. Vnde proprie corpus dicitur omne, quod ex materia & forma conſtituitur. Cum igitur ſit dare corpora cœleſtia, quæ non corrumpuntur corpora elementaria, quæ continuæ variantur, corpora elementaria ſeu compoſita, quæ corrumpuntur, alterantur, & generantur, longum eſſet talibus immorari. Igitur omiſſis alijs, de corpore animalis carne ſcilicet, & oſſibus cõſtituto, & potiſſime de corpore humano aliquid ſolum dicam, & aliquid ad mores pertinens eliciam iuxta poſſe. Dicam ergo, quod corpus eſt cõgeries membrorum diuerſorum ſecundum anatomiam debitam ordinata Notabo igitur, quod in ſcriptura Corpus in bono ſumitur, & in malo.

B ¶ Et primo quidem dicamus quod corpus ſumitur in bono. Et ſic dicam quod eſt

Corpus { Politicum factum de gentibus, / Canonicum factum de moribus, / Mortificum factum de carnibus, / Dominicum datum hominibus.

Corpus { Gentium iungit vnitas, / Virtutum facit ſanctitas, / Humanum tenet fragilitas, / Diuinum parit virginitas.

Corpus { Ciuitatis legibus ſtringitur. / Sanctitatis moribus pingitur, / Iuſti aſpere pungitur, / Chriſti deuote colitur.

Sic igitur dico, quod eſt corpus Eccleſiæ, quod eſt aſtringendum amoris legibus; Corpus conuerſationis bonæ, quod eſt compingendum perfectis moribus, Corpus viri iuſti, quod eſt ſupponendum pœnis & ictibus; Corpus Ieſu Chriſti, quod eſt excolendum deuotis ritibus. De iſto igitur quadruplici corpore per ordinem diſſeramus.

¶ Eſt igitur primo corpus myſticum, quod debet alligari legibus amoroſis, & iſtud corpus eſt Eccleſia, vel quæcunque religio ſeu communitas fidelium adunata: Chriſtus enim in iſto corpore eſt pro capite, cuius locum tenent Papa, Epiſcopi, & Prælati: Oculi qui vident ſunt doctores: Aures quæ audiunt, ſunt iudices: Lingua & labia quæ loquuntur, ſunt aduocati & prædicatores. Manus, quæ corpus defendunt, ſunt milites. Stomachus & venæ, quæ corpus nutriunt, ſunt pij diuites: Pedes qui terram tangunt, ſunt agricolæ & pauperes, & ſic de alijs, Vnde de iſto corpore dicitur Roman.12. *Chriſtus multa membra habet in ſuo corpore.* Et ſic nota, quod iſtud corpus habet vnum C

Fidei ſplendorem,
Mutuum amorem,
Spei directorem.

¶ Habet, dico, vnum fidei ſplendorem. Quia ſicut dicitur ad Epheſ.2. *Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma.* Vnde 1. ad Corinth. 12. *Omnes nos in vnũ corpus baptizati ſumus.* De Gorgodis ſeu Gorgonibus monſtris dicunt fabulæ, quod cum eſſent plures, vnicum habebant oculum, quem vna alteri mutuabat. Rerum etiam ſpecies cum ſint multæ, vnicum habent Solem. Sic dicam de oculo, & de Sole, id eſt, de lumine fidei, quia reuera iſte debet eſſe vnicus, & vnitus cunctis nobis. Ezech. 1. *Totum corpus plenum oculis* id eſt, plenum fidei ſacramentis. D

¶ Item habet iſtud corpus vnum amoris feruorem. Corpus enim non habet contrarietatem in membris. ſed potius concordiam, & amorem, quod patet, quia vnũ de alio non ſe vindicat, ſed aliud alterum adiuuat, & confortat. Sic pax, amor, & concordia debent eſſe perpetuo inter nos. Iuxta illud Rom.12. *Multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra*, 1. Corinth.12. *Membra cum ſint multa, vnum corpus ſunt.* In corpore enim vnum membrum non ambit ad officium alterius, ſed quodlibet contentatur ſtatu ſuo. Sic inter nos tantus debet eſſe amor, quod alter non debet bono alterius inuidere, ſed proprio contentus eſſe. 1. Corint.12. *Nunc autem Deus poſuit membra vnumquodque in corpore ſicut voluit*: & exemplificat, quod pes non indignatur, ſi non eſt, oculus nec auris, ſi non eſt lingua, &c. Ad denotandum, quod in corpore Eccleſiæ nulla debet eſſe inuidia, ſed amor & charitas ſempiterna. Habet igitur iſtud corpus vnicum amoris feruorem. Iterum habere debet vnicum ſpei directorem ſeu tenorem. Vnde Epheſ.4. *Vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe.* Iſtud eſt igitur corpus myſticum, i. Eccleſia. Sed heu proh dolor pro certo videtur hodie, quod Deus in multis partibus habet corpus valde monſtruoſum, &c. Compara multas communitates, & Eccleſias corporibus monſtruoſis, quæ ſcil. non habent membra vbi deberẽt, ac ſi pedes eſſent loco capitis, caput in loco pedum, &c. Sic vere dico, quod in multis corporibus Eccleſiarum & communitatum multa ſunt monſtruoſa, & contra rationem facta, quia ſcilicet multi ſunt, qui deberent eſſe caput, & ſunt pedes, & multi tenent locum capitis, qui locum pedum tenere deberent, quia ſcilicet multi indigni ſunt in dignitatibus altis, & multi digni ſunt in ſtatibus depreſſis & infimis. Eccleſ.10. *Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes ſuper terram.* Et hoc eſt valde irrationabile. Non eſt enim corpus alicuius animalis, quod oculos habeat in pedibus, ſed potius in capite, & in alto. Sic vere dico, quod valde eſt indecens, quod oculi, id eſt, viri ſcientifici ſunt in pedibus, id eſt, in ſtatu infimo depreſſi, quinimo magis decet, quod ſint in capite, id eſt, in dignitatibus, collocati. Patet igitur, quod eſt corpus myſticum, quod eſt alligatum legibus amoroſis.

¶ Secundo dico, quod eſt corpus cœlicum, quod eſt aggregatum moribus virtuoſis, & iſtud eſt corpus virtutum, id eſt, conuerſatio bona, diuerſis membris. i. diuerſis virtutibus compoſita & compacta. Iſtud enim corpus habet caput altum, hoc eſt, contemplationem, oculos claros, hoc eſt, diſcretionem, E

aures

Digitized by Google

entes audientes, hoc eſt, miſericordiam & pauperum exauditionem, cor interius, hoc eſt, meditationem, manus exterius, hoc eſt, bonam operationem, linguam, hoc eſt, Dei laudem & confeſſionem, dentes mordentes, hoc eſt, iuſtitiam & correctionem, pedes omnia membra ſuſtinentes, h.e. patientiam & benignam aliorum ſupportationem, & ſic de alijs Rom. 12. *In vno corpore multa membra habemus.* Omnia autem membra non eundem actum habent. Notabis igitur, quod iſtud corpus, id eſt, congeriem virtutum tuarum, ipſamque conuerſationem tuam, & vitam moralem debes.

Abſtergere ab inani motu,
Abluere lachrymoſo luctu,
Abſcondere ab hominum vultu,
Inducere honeſtatis cultu,
Adornare virtuoſo ritu,
Macerare abſtinentiæ victu,
Illuſtrare prudentiæ viſu,
Roborare conſtantiæ niſu,
Subleuare contemplationis auſu,
Iucundare lætitiæ plauſu.

¶ Igitur dico, quod corpus noſtræ mortalis conuerſationis à vanitate debet exui, ſ. ab omni inani gloria, quod bene figuratur in pijs corporib. qui præcipiantur radi ad hoc quod homo mundus ab omni lepra debeat iudicari. Leuit. 1 . *Radet* (inquit) *capillos capitis barbam, & ſupercilia, ac totius corporis pilos.* Pili n. inanem gloriam, quæ oritur ex virtutibus, ſignificant, & quoſcunque vanos cogitationum motus. Item iſtud corpus per compunctionem debet ablui. Vnde Num. 19. *Lotis veſtibus, & corpore ingredietur caſtra.* Item per humilitatem debet abſcondi Tob. 4. *Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum ſepeli.* Item per honeſtatem debet indui. Eccl. 19. *Amictus corporis, & riſus dentium annunciant de eo.* Item multis virtutibus debet adornari. Iudith. 10. *Lauit corpus ſuum &c.* Sequitur: *Et omnibus ornamentis ornauit ſe.* Item per abſtinentiam debet macerari. Heſter. 14. *Corpus ſuum humiliauit ieiunijs.* Et merito, quia ſicut dicitur Eccleſ. 31. *Sanitas animæ, & corporis ſobrius potus.* Item per prudentiam debet illuminari. Ezech. 1. *Omne corpus plenum erat oculis ante, & retro.* Item per conſtantiam debet roborari. Vnde de illo mirabili viro dicitur Dan. 10. *Quod corpus eius quaſi chryſolithus erat.* Chryſolitus enim lapis durus conſtantiam ſignat. Item per contemplationem debet ſubleuari. Vnde de ſanctis animalibus dicitur Ezech. 1. *Quod duabus alis tegebant corpus ſuum, & duabus volabant.* Item per lætitiam debet iucundari, Vnde de Iudith. 10. dicitur, *quod abſtulit à ſe cilicium & induit ſe veſtimentis iucunditatis & lauit corpus ſuum.* Sic igitur ſi corpus noſtræ conuerſationis omnia iſta habuerit, quilibet cum ſapiente dicere poterit illud, quod ſcribitur Sapient. 8. *Cum eſſem bonus, veni ad corpus incoinquinatum.* Patet

F ergo, quod inuenitur corpus ſanctificatum, quod eſt aggregatum moribus virtuoſis. ¶ Tertio dico, quod inuenitur in ſcriptura corpus mortificū, quod debet ſupponi ictib. doloroſis. Et iſto modo per corpus intelligitur caro noſtra mortalis, quia ſicut mercatores inuoluunt merces pretioſas aliquo groſſo panno, qui & vento, & pluuiæ exponatur, de quo ſi [illegible], nō multum curatur, vt ipſæ merces, quæ ſunt interius, conſeruentur. Sic dico, quod Deus dedit corpus, ſeu carnem ſicut ſaccum vilem, qui animā pretioſam contineat, & pro ea à vitijs conſeruanda, pœnis & laborib. ſe ſupponat. Eſa. 50. *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus.* Illud enim pannum debet exponi, & de ipſo ſi rumpatur, aut laceretur, cum parum valeat non curatur; ſic anima, quæ de ſe pretioſa eſt valeat conſeruari. Matth. 10. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Quod eſt contra multos, qui plus curant de corpore, quam de anima, plus de carne, quam de mente, amplius de corporis victu, quam de ſpiritu. Videntur enim ſimiles corporibus elementaribus, non cœleſtibus, quia ſcilicet iſta plus habent de materia, quam de forma. Sic vere de multis corruptibilibus atq; vanis, quia ſcil. plus videntur curare de materia, de corpore, quam de forma, i. de anima, in quantum magis ſtudent corpus, quam animam procurare. Dicitur enim matris ſecundum librum de natura rerum, monſtrum eſt maximum, quod cum corpus habeat valde magnum, caput tamen habet reſpectu corporis valde modicum, atq; prauum. Sic vere multi ſunt, qui caput in quo vigent ſenſus, i. rationem & mentem hominis habent diminutam & paruam, corporis vero, id eſt, carnalitatis curam habent magnam, multiplicem atque latam. Non ſic ſed corpus iſtud ſpiritui ſubijciamus, & ipſum modico reputemus. Vnde Eſaiæ 51. *Poſuiſti vt terram corpus tuum, & quaſi viam tranſeuntibus.* Igitur de corpore noſtro notabo, quod iſtud

Corpus debet
- Caſtigari ſeueriter,
- Conſeruari ſinceriter,
- Subiugari humiliter,
- Roborari viriliter,
- Temperari ſagaciter,

Et ſic

Tumulo dabitur tranquilliter,
Reſuſcitabitur finaliter,
Glorificabitur perenniter.

Igitur (chariſſimi) corpus noſtrum caſtigetur ſeueriter, ne laſciuiat. 1. Cor. 9. *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo.* Item E
conſeruetur ſinceriter ne putreſiat ſ. in munditia & caſtitate. 1. Cor. 6. *Corpus non fornicationi, ſed Domino.* Eccl. 7. *Filiæ tibi ſunt ſerua corpus illarum.* Item ſubiungetur humiliter, ne ſuperbiat. Heſt. 14. *Humiliauit corpus ſuum ieiunijs.* Item roboretur viriliter, ne deficiat. Vnde de conſtantia ſanctorum dicitur Dan. 3. *Nihil habuit ignis poteſtatis in corporibus eorum.* Et prædictū Dan. 10. *Corpus eius quaſi chryſolitus.* Item temperetur ſagaciter, vt proficiat. Homo enim debet corpus ſuum per temperantiam moderari. Eccl. 47. *Poteſtatem habuiſti in corpore tuo.* Et ſic ſepelietur homo tranquilliter, ne rixas audiat. Eccleſ. 44. *Corpora eorum in pace ſepulta ſunt.* Et etiam reſuſcitabitur finaliter, vt vitam recipiat Rom. 8 *Deus viuificabit mortalia corpora veſtra.* Et ſic glorificabitur æternaliter, ne amplius mala ſentiat. Phil. 3. *Reformabit Deus corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Iſtud eſt igitur corpus mortificum, quod debet ſupponi ictibus doloroſis.

¶ Quarto dico, quod inuenit corpus Dominicum, quia debet excoli ritibus ſerioſis. Et hoc eſt corpus Chriſti, quod ſcilicet ipſe Dei filius aſſumpſit ſibi corpus humanum, quod tandem in Sacramento altaris hominibus dereliquit. Et breuiter de iſto corpore potes notare, quod iſtud eſt G

Corpus
- Generatum in matre Virgine,
- Alligatum in crucis culmine,
- Purpuratum proprio ſanguine,
- Tumulatum terræ voragine,
- Suſcitatum tertio lumine,
- Erogatum panis imagine,
- Sublimatum cœli cacumine.

Iſtud ergo corpus in matre Virgine generatur. Vnde de hoc poteſt exponi illud Ioan. 19. vbi dicitur, quod *erat monumentum nouum, in quo nondum quiſquam poſitus fuerat vbi poſitum eſt corpus Ieſu.* Monumentum eſt beata Virgo, in qua nullus poſitus fuerat, i. e. quam nullus carnaliter cognouerat, in qua ſcilicet corpus Domini fuit poſitum, & ibidem diuinitus generatum. Item iſtud corpus in crucis culmine ſituatur 1. Pet. 2. *Peccata enim noſtra ipſe portauit in corpore ſuper lignū.* Item proprio ſanguine purpuratur. Luc. 22. *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis traditur.* Sequitur. *Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti.* Itē iſtud corpus terræ voragine tumulatur. Matt 27. *Accepto corpore inuoluit ſyndone, & poſuit in monumento.* Itē iſtud corpus tertio lumine, i. in die tertio ſuſcitatur Luc. 24. *Non inuenerunt corpus Domini Ieſu.* Sequitur: *Surrexit, non eſt hic.* Item iſtud corpus panis imagine mādueatur 1. Cor. 10. *Panis, quem frangimus nonne participatio eſt corporis Domini.* Item iſtud corpus cœli cacumine ſublimatur, vt de hoc exponatur illud Dan. 4. *Rore cœli corpus eius infectum eſt.* Spiritualiter autem intelligendo, dico, quod ſimili modo iſtud corpus debet fideles in munditia concipere crucifixum, & ſanguine aſperſum. Debemus enim in cordis noſtri tumulo recipere, in ſyndone puræ conſcientiæ inuoluere, & vnguento deuotionis vngere, & tandem reſurgentem & aſcendentem credere, & in panis ſpecie ſacramentaliter manducare. Allega ſicut ſupra. Patet ergo, quod eſt corpus dominicum, quod debet adorari, mortificum, quod debet macerari, ſanctificum, quod debet augmentari; politicum, ſeu myſticum, quod debet fœderari. Et ſic patet, quomodo corpus debet ſumi in bono ſignificato. Sed adhuc dico, quod ſumi poteſt in malo ſignificato.

¶ Et ſic dico, quod per corpus intelligitur H

Iniquorum mala communitas,
Vitiorum praua connexitas,
Peruerſorum vilis carnalitas.

Primum eſt corpus diaboli, ſecundū eſt corpus peccati, tertium

tium eſt corpus impij. Dico ergo primo, quod eſt corpus diaboli, quod ſignat malorum ciuitatem ſeu communitatem: diabolus enim & omnes mali ſimul faciunt vnum corpus, cuius ſ. diabolus eſt caput, & iniqui homines membra. quia ſibi malitioſi locum oculorum, exploratores, qui omnia volunt audire, locum aurium, manus malorum militum, pedes malorum inferiorum locum tenent, & ſic de alijs. Omnia enim membra iſtius corporis in proportionabiliter, & ſine ordinẽ ſunt locata. Et ideo *In illa terra vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat, erunt finaliter ordinata.* Compara iſtud corpus corpori monſtruoſo, ſicut ſupra. Ideo Iob 41. de Vehemor, alios Behemor, id eſt, diabolo, loquitur ſcriptura dicens. *Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia & compactum ſquammis ſeſe prementibus.*

¶ Secundo dico, quod eſt corpus peccati, quod ſignat vitiorum congeriem, & connexitatem. Ipſa enim peccata in anima peccatrice faciunt vnum corpus, i. vnam compactam congeriem, & opacam. De quo loquitur Apoſtolus Rom. 6. *Deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato.* Et alibi Rom. 7. *Quis me liberabit de corpore mortis huius?*

¶ Tertio dico, quod eſt corpus impij, ſignans immundam carnalitatem. Caro enim & etiam vita carnalis deſignatur per corpus. Et ſic notabis, quod iſtud eſt corpus maculatum luxuriæ fœtore, corpus laceratum inuidiæ dolore, corpus obfuſcatum deſidiæ ſqualore, corpus diſſipatum iniuſtitiæ furore. Corpus ergo malorum per luxuriam maculatur. Roman. 1. *Vt contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Et loquitur de peccato ſodomico & Soph. 1. dicitur, *Corpora eorum ſicut ſtercora.* Item per inuidiam lacerantur 2. Mach. 9. dicitur de impio Antiocho, *quod vermes de corpore impij ſcaturiebant, & carnes eius in doloribus defluebant.* Vermes enim corroſionem inuidiæ deſignant. Item per deſidiam aggrauantur. Eſaiæ 51. *Poſuiſti vt terram corpus tuum.* Item per concupiſcentiam inflammantur Rom. 6. *Non regnet peccatum in mortali corpore veſtro, vt obediatis concupiſcentijs eius.* Et ideo finaliter iſtud corpus per diuinam iuſtitiam condemnatur, ſeu æternaliter verberatur. Prouerb. 19. *Parata ſunt deriſoribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus.* Iſtud eſt igitur corpus malorum, de cuius periculo petebat Apoſtolus liberari dicens Rom. 7. *Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Sic ergo patet, quomodo in ſcriptura corpus ſumitur ſeptem ſupradictis modis. Vide ſupra vbi caro.

Correctio. Correptio.

Idem eſt, quod caſtigatio, & emendatio, reprehenſio, &
A punitio. Et poſſumus dicere, quod correctio ſemper eſt infligenda cum charitate & amore. Ex amore enim debet procedere, non ex odio & vindicta, quia ſicut Aquila filios ſuos, quos naturaliter diligit, vnguibus vrget, & pungit, vt de nido exire compellantur, vt ad volandum erudiantur, & vt ad reſpiciendum Solem inducantur, ſic vere prælatus debet filios, id eſt, ſubditos ſuos, quando in nido voluptatis, & carnalitatis videt eos iacere, per correctionem pungere, & arcere, vt ipſos ab iſto nido abſtrahat, & educat, & ad volatum contemplationis ad clarum viſum diſcretionis attrahat & inducat. Ideo dicitur Prou. 3. *Quem enim diligit Dominus corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.* In quibus verbis poſſumus notare, quod correctio debet fieri ſeueriter cum punitione, benigniter cum compaſſione, ſagaciter cum diſcretione. Corrigens enim debet habere in opere ſeueritatem. (Corripit, inquit.) in animo benignitatem. (Diligit, inquit.) In ſenſu ſagacitatẽ. (Pater) Probat ſeueritatem actus punitiuus. (Corripit) Benignitatem amor allectiuus (Diligit) Sagacitatem ſtatus perfectiuus. (Pater)

B Dico ergo primo, quod correctio debet habere ſeueritatem punitionis. Quod enim non tangit, non angit, quod non ſentitur, non operatur, vt communiter. Et ideo ſi Prælatus vult virtualiter agere, & operari, neceſſe eſt, quod à peruerſis & dyſcolis faciat per correctionem acriter ſe ſentiri. (Corripit inquit.) Sicut enim dicitur Prouerb. 29. *Virga atque correctio tribuit ſapientiam.* Veruntamen correctio quamuis debeat eſſe ſeuera ne negligatur, nunquam tamẽ debet eſſe crudelis, ne fugiatur. Plumbum enim in igne poſitum liqueſcit, & ſplendet, purgatur & mundatur, ſi tamen nimis diu in nimis forti igne teneatur, in puluerem diſſoluitur. Sic vere homo, qui in temperato igne correctionis poſitus eſt, emendatur & caſtigatur. Si nimis violenter combuſtus fuerit, & punitus, per deſperationem deſtruitur, & per impatientiam annullatur. Sicut enim moderata correctio proficit, ſic exceſſiua interficit. Ideo bene cõſulitur Eccleſiaſt. 11. *Priuſquam interroges, ne vituperes quemquam, & cum interrogaueris corripe iuſte.* Vbi nota, quod correctio debet eſſe cum præſenti inquiſitione. (Cum, inquit, interrogaueris) ſine feruenti conturbatione. (Ne vituperes quemquam) cum cõpetenti caſtigatione. (Corripe, inquit, iuſte.) Iuſte enim debet fieri correctio, vt ſcilicet habeat iuſtam cauſam, à qua oriatur, iuſtum modum, per quem exequatur, iuſtum finem, ad quem ordinetur. Ideo præcipitur Deuteron. 16. *Iuſte quod iuſtum eſt perſequeris.* Debet tamen correctio eſſe competenter aſpera plus quam blanda, quia, vt communiter, amara plus quam dulcia competunt medicinæ. Nam vt dicitur Prouerb. 28. *Qui corripit hominem, gratiam magis inueniet apud eum, quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.* & Aug. ad Marcellum dicit, *quod magis amat obiurgator ſanans, quam adulator diſſimulans.* Habeat igitur corrector ſeueritatem punitionis.

¶ Secundo dico, quod corrigens debet habere benignitatem compaſſionis. C Quicquid enim agat exterius ſeueriter exequendo, ſemper tamen debet diligere interius benigniter cõpatiendo, quod oſtenditur, cum dicitur Diligit: ſemper enim ſociare debet correctionem dilectioni. Medicus enim ſemper debet habere gladium ad incidendum, & vnguentum ad mitigandum. Prælatus etiam ſimiliter debet habere ſimul miſericordiam & iuſtitiam, rigorem, & dulcorem, ſeueritatem & benignitatem, & aliquando debet vti vna, aliquando reliqua, aliquando vtraque. Tale enim eſt animal Indiæ modicum, quod duo habet cornua mobilia, ita quod quandoq; dum vult præliari, vnum cornu reflectit & remittit, aliud autem ad percutiendum acuit, ita quod aliquando vno, aliquando altero, aliquando vtroq; vtitur in pugnando, ſicut dicit Ariſt. qui vocat iſtam beſtiam Vaccam agreſtem. Sic pro certo prælatus debet habere duo cornua ſuæ iuriſdictionis, ſcilicet, iuſtitiam & clementiam vertibilia & mobilia, vt, ſcilicet loco, & tempore, & ex cauſa, vno vel alio poſſit vti, & ſecundum quod negotium poteſt requirere, aliquando remittat iuſtitiam, & clementia vtatur, & econuerſo. Vtrumque enim ſemper debet habere, quia quamuis vtatur iuſtitia, nunquam tamen debet deeſſe amor & clementia, imo etiam ipſa iuſtitia, ex amore debet procedere, & cum amore vniri, & ad amorem terminari (Diligit inquit) Apocal. 3. *Ego quos amo, arguo, & caſtigo.* Vnde Aug. ad Bonifacium de correctione Donatiſtarum. *Moleſtus eſt*, inquit, *medicus furenti phrenetico, pater indiſciplinato filio; ille ligando; iſte cædendo vterque tamen diligendo.* Veruntamen ſicut videmus quod quicquid agit medicus phrenetico, totum facit ex amore, & ad bonum ſuum, ipſe tamen phreneticus medicum ex hoc non diligit, ſed contra ipſum mordendo & vituperando conſurgit, ſic vere multi ſunt peccatores, qui quamuis pro bono ſuo charitatiue à prælatis corrigantur, ipſi tamen hoc gratum non habentes, contra ipſos inſurgere & eos mordere, & diffamare nituntur, ſicut dicitur Prouerbiorum 15. *Non amat peſtilens eum, qui corripit ſe.* Iſti ſunt ſimiles beſtiæ Bonacon, quæ naſcitur in locis Phrygiæ. Hæc cum ſit debilis & imbecillis, tamen cum à venatore inſequitur, ſtercus fœtidiſſimum, & vrentiſſimum à poſterioribus eijcit ſupra canes, propter quam vſtionem & fœtorem canes retrocedere compelluntur. Sic vere chariſſimi, multi ſunt, qui quando vident ſe à canibus & à venatoribus, id eſt, à prælatis & prædicatoribus perſequi, vt corrigantur, ipſi pro certo ſtercus inſaniarum & detractionũ proijciunt contra eos, appellant de ipſis, diffamant eos, detrahunt eis, & ſic quandoque fit, quod propter verba ſua vrentia & fœtentia, iniuriantia & diffamantia incorrecti dimittuntur. Iſti tamen debent aduertere quod dicitur Prouerb. 29. *Qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei ſuperueniet interitus.* Heu Deus, quot ſunt hodie tales in eccleſia, qui non conſiderant corrigentis amorem, ſed correctionis dolorem. Non correctionis vtilitatẽ, ſed percuſſionis aſperitatem. Non ſanitatem, quæ intenditur, ſed vulnus, quod infligitur. Non ſic ergo, ſed diligamus correctionem, quia correctio ſemper debet habere benignitatem compaſſionis (Diligit inquit) Vnde Pſalm. 140. *Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum* Sicut n. dicitur Pr. 27. *Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis.* ¶ Tertio dico, ꝙ correctio D debet habere ſagacitatem diſcretionis. Sagittarius n. neceſſario indiget acuto viſu, vt longe poſſit diſcernere, quid ſagittet. De Lamech n. legitur in Hiſtoria Scholaſt. ꝙ cum eſſet cœcus & duceretur à puero, loco beſtiæ hominẽ ſagittauit. Sic vere illi q

per

Digitized by Google

per correctionem habent alios ſagittare & percutere, ſcilicet prælatus neceſſario debet habere clarum viſum diſcretionis, vt ſcilicet videat, & diſcrete cognoſcat cui parcere debeat, quē punire, quia alias ſi lumine diſcretionis careat, hominem pro beſtia, & iuſtum pro impio ſæpe puniet. Iſta diſcretio oſtenditur cum dicitur Pater. Pater enim eſt nomen antiquitatis & auctoritatis. ſapientiæ & ſagacitatis, maturitatis & honeſtatis. Vnde Gen. 37. dicitur, *Pater vero rem tacitus conſiderabat*. Prælatus enim qui debet eſſe pater per auctoritatem, debet rem, id eſt, negotium conſiderare per ſubtilitatem, & hoc tacite per prudentiæ maturitatem. Heb. 12. *Quis eſt enim filius, quem non corripit pater?* Multi tamen ſubditi poſſunt dicere hodie conquerendo illud Thr. 5. *Pupilli facti ſumus abſque patre, matres noſtræ quaſi viduæ*. Quia vere, chariſſimi, multi ſunt hodie filij, id eſt, ſubditi, qui carent patre, id eſt, diſcreto & maturo prælato. Et ideo matres noſtræ ſcilicet Eccleſiæ, & religiones ſunt hodie quaſi viduæ, id eſt, bonis & diſcretis paſtoribus deſtitutę. Non ſic ergo, ſed ſit corrector prudens ad inquirendum, pius ad ignoſcēdum, iuſtus ad puniendum. Vel ſi vis latius de correctione diſtinguere, dic quod in ſcriptura inuenitur

Correctio:
- Suſpicienda patientiſſime,
- Reijcienda ſapientiſſime,
- Reſpicienda metuentiſſime.

E ¶ Eſt igitur correctio quam debemus in patientia ſuſtinere. Siue enim Deus, ſiue prælatus nos corrigat, patienter correctio debet ferri. Iſta enim valde eſt vtilis ſuſtinenti & hoc quia

Viuificat iacentes mortuos,
Iuſtificat peccantes fatuos,
Rectificat ad actus ſtrenuos,
Magnificat ad ſenſus arduos,
Ditificat egentes vacuos.

¶ Dico igitur, quod correctio ſolet iacentes mortuos viuificare. Apes enim mortificantur oleo, ſed ſuperfuſo aceto viuificantur. Sic vere acetum, id eſt, aſperitas correctionis illos viuificat, quos oleum delitiarum mortificat, Vnde Eſa. 38. *Domine ſic viuitur, & in talibus vita ſpiritus mei, corripies me, & viuificabis me, ecce in pace amaritudo mea amariſſima*. Item iſta ſolet peccantes fatuos iuſtificare ſeu emendare. Pſ. 17. *Diſciplina tua correxit me in finem*, id eſt, emendauit, & iuſtificauit. Iud. 8. *Flagella Domini, quibus quaſi ſerui corripimur, ad emendationem, non ad perditionem noſtram eueniſſe credamus*. Pſalm. 118. *In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam, in cuſtodiendo ſermones tuos*. Item correctio ſolet ad actus ſtrenuos rectificare. Prou. 21. *Qui rectus eſt, corrigit viam ſuam*.

¶ Item ſolet ad ſtatuos arduos magnificare ſc. ad ſtatum ſapientiæ, gloriæ, & honoris, Pr. 29. *Virga atq; correptio tribuit ſapiētiam*. Item ſolet egentes vacuos ſeu nocuos damnificare, quia ſc. illi, qui correctionem ſpernunt, & odiunt, ſpiritualiter damnificantur. Vnde de malis obſtinatis, qui corrigi nolūt, de quibus eſt ſcriptum Amos 5. *Oderunt in porta corripientem, & loquen. ē perfecte abominati ſunt*, dicitur Prouerb. 29. *Quod qui corripientem ſe dura ceruice contemnit, repentinus ei ſuperueniet interitus*. Eſt igitur correctio, quam debemus in patientia ſuſtinere. Eccleſ. 10. *Vir prudens & diſciplinatus non murmurabit correctus*.

¶ Item dico, quod eſt correctio, quam debemus cū ſapientia præcauere. Et iſta eſt correctio malorum ſuperiorum & hypocritarum, qui ſub ſpecie iuſtitiæ nituntur alios corripere, & iniurias inferre. De qua dicitur Eccl. 10. *Eſt correctio mendax in ira contumelioſi*.

F ¶ Tertio dico, quod eſt correctio, quam debemus cū reuerentia perhorrere. Et iſta eſt correctio futuræ Dei iuſtitiæ, quæ fiet in inflictione pœnæ æternæ. De qua Dauid in Pſal. 6. dicit: *Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me*. Et iſtam timens Hieremias petebat hic in hac vita corripi, non in futuro dicens Hierem. 10. *Corripe me Domine, verumtamen in iudicio, & nō in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me*. Vide de infinitis locis, ſcilicet de iuſtitia, & de igne & in verbis percutere, comburere, & in alijs ſimilibus.

A *Corroborare*. Idem eſt, quod confirmare, conſolidare, & confortare. Vide de fortitudine & robore, & ſimilibus.

A *Corruere*. Nota, quod corruere idem eſt quod impetuoſe præcipitari vel cadere. Et notabo, quod in ſcriptura corruere quadruplex reperitur, videlicet

Iuſtorum, qui corruunt ante Deum per humilitatem,
Malorum, qui corruunt ante diabolum per iniquitatem
Egenorum, qui corruunt ante mundum per calamitatem,
Magnorum, qui corruunt ad infortunium per aduerſitatē,
Damnatorum, qui corruunt ad infernum ad pœnalitatem.

¶ Igitur dico, quod corruit iuſtus Deum adorando per humilitatem. 4. Reg. 4. *Corruit illa, ſc. Sunamitis, ad pedes eius*. ſcilicet Heliſæi *& adorauit*. Item corruit impius à ſtatu gratiæ per iniquitatem. Oſe. 14. *Conuertere Iſrael ad Dominum Deum tuum, quoniam corruiſti in iniquitate tua*. Item corruit egenus per miſeriam & calamitatem verumtamen Deus vel hic, vel in futuro ipſum releuauit per pietatem, &c. Pſ. 144. *Alleuat Dominus omnes, qui corruunt, & erigit omnes eliſos*. Item corruit diues ſeu magnus, ſeu etiam mundi ſtatus per aduerſitatem. Ioſ. 6. *Muri Hiericho corruerunt*. Et Ezech. 30. *Corruerunt fulcientes Aegyptum*. Item corruit damnatus ad pœnalitatem ſcilicet infernalem. Eſa. 14. *Quomodo cecidiſti Lucifer, qui mane oriebaris?* Sequitur: *Corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes, detracta eſt ad inferos ſuperbia tua*.

¶ His igitur præmiſſis ſiue agatur de corruitione culpæ, miſeriæ, ſiue pœnæ, notari poteſt, quod hodie cadunt, & corruunt in multa genera peccatorum. Nam ſicut video faciliter B

Corruunt corporaliter:
- Nimis alte aſcendentes,
- Fundamentum non habentes,
- Ad ſcandalum offendentes,
- Inſolenter ambulantes,
- Pondus graue deportantes,
- Per lubricum incedentes,
- Per impulſum vacillantes,
- Per terrorem ſtupeſcentes,
- Omni vigore carentes,
- Debilibus innitentes.

¶ Sic vere dicam, quod tam in peccatum quam in tormentū corruunt decem genera peccatorū, videlicet illi, qui nimis alte aſcendunt per ſuperbiam, illi, qui in fundamento veritatis deficiunt per hypocriſim & fallaciam, illi qui faciliter ſcandalizant, & offendunt per iracundiam, illi, qui indiſcrete currunt per imprudentiam, illi quos onera terrenorum premunt per auaritiam, illi qui in lubrico ſiſtunt per luxuriam, illi, quos alij ad malum impellunt per malam ſocietatem, & amicitiam, illi, quos terrores concutiunt per imbecillitatem & ignauiam, illi, qui vigore deficiunt per fragilitatem & impotentiam, illi, qui ruinoſis & caducis innituntur, & confidunt per fiduciam, & crudelitatem.

¶ Dicam igitur, quod faciliter corruunt per ſuperbiam alte ſe leuantes; Res enim alte facilius corruunt quam baſſæ, quia ſicut dicitur Prou. 17. *Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam*. Vnde Sene. docet, Infimum ſtatum tutiorem eſſe, quam altum. vnde loquens pauperi dicit ſic: *Potius*, inquit, *gaude quia ad eum te fortuna dedexit ſtatum, de quo cadere non poſſis*. Experientia enim diſcitur quod alti & magni homines terribiliter corruunt, quando cadunt. De Rege enim Pyrenæo ponit Ouid. l. 5. de transformatis, quod dum turrem aſcendens alis ſumptis volare vellet, vt Nymphas Mænoides caperet, & opprimeret fugientes ad terram ſtatim corruit, vbi aëri ſe commiſit. Sic vere fit, quod ſuperbi quorum elata mens videtur volare per aëra, & ardenter perſequitur pauperes, & egenos, quandoque fit, quod ſubito corruunt atque cadunt, & quantum ad ſtatū gratiæ, fortunæ & vitæ ſeu naturæ, alis diuitiarum ſuarum, & elata ſuperbia ſua non obſtantibus in infernum pereunt, & deſcendunt. Figurati illa altiſſima & pulcherrima arbore, quæ deſcribitur Ez. 31. & ponitur ſupra de Cedro, quæ ſubito corruit, & euulſa eſt, &c. Hier. 50. *Ecce ego ad te ſuperbe dicit Dominus exercituum, quia venit tuus dies, tēpus viſitationis tuæ, & cadet ſuperbus, & corruet, & non erit qui ſuſcitet eum*. Corruunt igitur faciliter per ſuperbiam alte ſe leuantes. C

¶ Secundo dico, quod faciliter corruunt fundamentum firmum non habentes, & tales ſunt viri falſi, & qui non habent fundamentum virtutis, veritatis & realitatis, quia ſc. tales cito corruunt ab apparentia, quam prætendunt. Peccatores ēt qui carent gratiæ fulcimento, corruunt de vitio in vitium ſatis cito, ædificia enim quæ fundamento carent, faciliter corruunt, ſicut de domo ædificata in arena exemplificat Dominus Matth. 7. *Quæ corruit & fuit ruina eius magna*. Sen. *Ficta tanquam floſculi dilabuntur*. Vnde de hypocritis, & quibuſuis pictis ac fictis hominibus poteſt dici illud Eze. 26. *Statuæ nobiles in terram corruunt*. D

¶ Tertio

Digitized by Google

E ¶ Tertio dico, quod faciliter corruunt per iracundiã paſſim offendentes. Homo enim quando inuenit ſcandalũ .i. occaſionem ad iram, in via corruit. Sic illi, qui ad omne offendiculum, & ad omnem occaſionem offendunt & iraſcũtur, faciliter corruunt, & labuntur. Vnde Eze. 6. *Qui autem prope eſt gladio, corruet.* Gladius enim qui cor affligit, iracundiam ſignat. Pſ. *Gladius eorum intret in corda ipſorum.* Vnde contra duros, crudeles & iracundos dicitur Prou. 28. *Qui mentis eſt duræ, corruet in malum.*

F ¶ Quarto dico, quod faciliter corruunt per imprudentiam ſtulte diſcurrentes. Homo enim faciliter corruit, quando indiſcrete currens, vbi pedem ponere debeat non aduertit. Sic fatui de facili corruunt in peccata, infortunia & tormenta, pro eo quod indiſcrete per vana deſideria diuagantes, non præcauent vbi pedes affectuum ſuorum tute collocent, & reponant. Vnde de defectu prudentia dicitur Pr. 11. *Vbi non eſt gubernator, populus corruet.* Gubernator enim eſt prudentia, qua deficiente in anima neceſſe eſt quod corruat populus, id eſt, congeries virtutum, cogitatuum, actuum membrorum.

G ¶ Quinto dico, quod facile corruunt per auaritiam onera ferentes. Facile .n. corruit, qui onus graue & intolerabile portare contendit. Sic auari, qui tetenotum onerosis rebus ſubiacent, facile in omne malum corruunt, dum non cauent. Sarcina .n. mundi bonorum per auaritiam mentẽ deprimit, ipſamque ruere cito facit. Hie. 51. *Siquidem & murus Babylonis corruet.* Murus enim ſignat auarum, qui pondus lapidum, i.e. diuitiarũ terreſtrium, ſecum portat. Vnde etiam de auaro dicitur Eſa. 8. *Corruet, & eſuriet & cum eſurierit, iraſcetur.*

H ¶ Sexto dico, quod faciliter corruunt per immunditiam lubrice incedentes. In via enim lubricoſa faciliter corruitur. Sic in via delitiarum carnalium. Vnde Hier. 23. *Via illorum quaſi lubricum in tenebris, impellentur, & corruent in ea.*

I ¶ Septimo dico, quod faciliter corruunt aliorum malorũ vel etiam tentationum impulſum ſuſtinẽtes. Ille .n. facile corruit, quem alius fortiter impellit. Sic qui malorum exemplis & verbis nec non ſuggeſtionib. hoſtis fortiter impellitur, neceſſe eſt, ꝙ corruat, & labatur Hie. 20. *Corruent gladio inimicorum ſuorum.*

K ¶ Octauo dico, quod faciliter corruunt per ignauiam nimis timentes. Concuſſio enim tonitrui, vel alius timor inopinatus, & magnus, eſt aliquoties cauſa caſus, ſicut de fratribus Ioſeph, qui ipſum prodiderant, & vendiderant, dicitur Gen. 43. *Quod reprehenſi de furto ſcyphi omnes ante eum pariter in terram corruunt.* Sic etiam loquendo moraliter, ille in peccatum facile corruit, qui mundi aduerſa immoderate metuit. Pr. 29. *Qui timet hominem, cito corruet.*

L ¶ Nono dico, quod facile corruunt per infirmitatẽ, fragilitatem, & impotentiam deficientes, quia ſc. ſicut infirmus & deſtitutus viribus cito corruit, ſic infirmus & peccator ſeu etiam imperfectus in deterius cito cadit. 2. Par. 13. *Corruunt vulnerati ex Iſrael.*

M ¶ Decimo dico, quod faciliter corruunt per fiduciã in mundi auxilijs & amicitijs innitentes. Teſte enim Greg. *Qui labenti innititur, neceſſe eſt, vt cum labente labatur.* Et quia mundi auxilia & mundanorum amicitiæ ſunt vt plurimum debiles & ruinoſæ neceſſe eſt, quod qui confidit in talibus, cito ruat, exemplo Alitis animalis Germanici, qui more elephantis dum ſemifractæ arbori innititur, neceſſe habet corruere dum arbor frangitur. Stultum eſt igitur in vita mortali, & opere temporali in auxilio mundiali & in amicitia carnali confidere, quia ruinę cauſa plurimis poteſt eſſe. Eſa. 31. *Corruet auxiliator, & cadet cui præſtatur auxilium, ſimulq; omnes conſumentur* Et Prou. 11. *Qui confidit in diuitijs ſuis, corruet.* Sic igitur patet quomodo multiplex eſt corruere, & multiplex cauſa ruinæ, &c. Vide ſupra in tit. Cadere, & infra de Ruina in litera R.

A *Corruptio. Corrumpere.*

Nota, quod Corruptio nihil aliud eſt quam alicuius rei diſſolutio, alteratio, & deſtructio. Corruptio enim tollit, & deſtruit totum eſſe rei, & propter hoc quia res conſiſtunt in quadruplici eſſe, neceſſe eſt inuenire quatuor genera corruptionum, quibus iſta eſſe corrumpantur, vt ſic vni modo eſſendi ſua correſpondeat corruptela. Igitur dico, quod eſt

Eſſe { Naturale, Virtuale, Formale, Æternale } ſeu, Eſſe { Naturæ, Fortunæ, Gratiæ, Gloriæ. }

Iſti enim ſunt quatuor ſtatus rerũ, videlicet inferior qui eſt naturæ corruptibilis, exterior, qui eſt fortunæ variabilis, interior qui eſt gratiæ cõmendabilis, ſuperior, qui eſt gloriæ delectabilis. Sic igitur dico, quod quadruplex inuenitur mala corruptio, videlicet corruptio deſtruens naturam, h. e. mors peruerſa; deſtruens fortunam, h. e. ſors aduerſa; deſtruens gratiam, h. e. mens euerſa, vel qua mens eſt ſubmerſa, ſcil. culpa deſtruẽs gratiam, hoc eſt, Styx immerſa, id eſt, pœna æterna.

Mors corrumpit naturæ decorem,
Sors dirumpit fortunæ vigorem,
Culpa rapit gratiæ valorem,
Pœna ſurripit gloriæ ſplendorem.

¶ Paſſiue ergo loquendo dicamus, quod eſt corruptio naturæ, quam faciet mortis neceſſitas. Conſtat .n. quod tota natura inferiorum rerum corruptioni ſubdita eſt. Nam contrarietas elementorum, & inſatiabilis appetitus materiæ, & formæ elementalis imperfectio, qui ſcil. appetitus materiæ terminari, ſeu compleri non poteſt, cauſa ſunt, quod nihil inferius eſt incorruptibile, & quod omnia cũ tempore dilabuntur; ita quod vnum corrumpitur, & aliud generetur. Eccl. 14. *Omne opus corruptibile in fine deficiet.* Et ideo de corpore humano dicitur quod intellectus ab eo ſeparabitur ſicut perpetuum à corruptibili. Conſtat .n. quod quantũ ad corpus omnes ſumus corruptibiles & mortales. Vnde notabis, quod noſtræ corruptionis cõditio generat humilitatem, contemnit nobilitatem, acquirit ſtabilitatem. De humilitate patet, quia ſcil. non facile contemnit in alium qui ſe corruptibilem eſſe cogitat, & vna cum eo corrumpendum. Eccl. 8. *Memento quoniam omnes ſumus in corruptione, ne ſpernas hominem.* De nobilitate vero propria, quod facile contẽnatur, quando futura corruptio, quæ propinqua eſt cogitatur, patet in Pſ. 29. vbi Dauid dicebat: *Quæ vtilitas in ſanguine meo,* i. in nobilitate ſanguinis mei, *dum deſcendero in corruptionem?* quaſi diceret nulla vtilitas. De ſtabilitate vero futura, i. de immortalitate corporis, in quam noſtra corruptibilitas in reſurrectione mutabitur, dicitur 1. Cor. 15. *Oportet* inquit, *corruptibile hoc induere incorruptionẽ, & mortale hoc induere immortalitatẽ.* Hæc eſt igitur corruptio naturæ, quam facit mortis neceſſitas. B

¶ Secundo dico, quod eſt corruptio fortunæ, quam faciet ſortis aduerſitas. Omnis enim ſtatus mundanus totaq; fortunę proſperitas finaliter corrumpitur, & per aduerſitatẽ, & infortunium diſſipatur. Vnde illi cumulo omnium miſeriarum ſcil. ciuitati Babylonicæ, à qua omnium aliarum ciuitatum fortuna & proſperitas ſub Nabuchodonoſor corrũpebatur, & deſtruebatur, dicitur Hier. 51. *Ecce ego ad te mons peſtifer, qui corrumpis vniuerſam terram* Et Nahum 2. *Vaſtatores diſſipauerunt eos. & propagines eorum corruperunt.* Vnde etiam de illis, quos violentia fortunæ, ignisq; acerbitas corrumpere non potuit dicitur Dan. 3. *Video viros ſolutos ambulantes in medio ignis & nihil corruptionis in eis eſt.* Deus enim ſuos de corruptione mundi tribulationum liberat, & ipſos per fortitudinem conſtantiæ incorruptibiles mutat. Roman. 8. *Creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis.* Hæc eſt igitur corruptio fortunæ, &c. C

¶ Tertio dico, quod eſt corruptio gratiæ, quam generat culpæ peruerſitas. Quicquid .n. corrumpitur, à ſuo contrario corrumpitur. Nunc autem culpa contraria eſt gratiæ, quia *contra bonum malũ eſt, & contra vitam mors,* Eccl. 33. & ideo per generationem culpæ in anima, neceſſe eſt, quod gratia corrumpatur, quia ſc. generatio vnius eſt corruptio alterius. Pſal. 13. *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in iniquitatib.* Et nota, quod ſicut corruptio largo modo ſumpta, i. putrefactio cauſatur ex multis cauſis in carne, ſic corruptio peccati cauſatur ex varijs actib. in mente. Cauſatur enim ex calore corpus inflammante, ex humore nimis abundante ex debili vigore corpus non reſtaurante, ex externo dolore corpus comprimente. Sic dico quod corruptio peccati gignitur, quando calore concupiſcentiæ anima inflammatur, & quando humore delitiarum & diuitiarum nimis oneratur, & maxime virtus rationis eſt ita debilis, quod ſapienter non regitur, & exteriora accidentia, & occaſiones variæ ad crimina ſuffragantur. Sic enim D

Cor		Cogitando,
Caro		Delectando,
Lingua		Proferendo,
Mens	Corrumpitur	Affectando,
Senſus		Exiſtimando,
Opes		Terminando,
Habitus		Conuerſando.

¶ Dicam

Digitized by Google

¶Dicam igitur, quod mali corrupti ſunt in corde per malam cogitationem. Et hoc eſt magnum periculũ, quia ſc. ſi radix arboris corrumpitur, neceſſe eſt quod reſiduum deſtruatur. Patet de pomo, quando cor interius eſt corruptum. Sic eſt de cogitatione & corde. Vnde Soph 3. *Diluculo ſurgẽtes corrumpunt oẽs cogitationes ſuas.* Item corrupti ſunt in carne per luxuriæ delectationem. Gal. 6. *Qui ſeminat in carne, de carne metit & corruptionem.* Item corrumpuntur in lingua per malam locutionem. Porcus n. qui linguã habet corruptam & leproſam, reputatur eſſe totus corruptus. Vnde 1 Cor 15. *Corrũpunt bonos mores colloquia praua.* Item corrumpuntur in mente per peruerſam intentionem. 2. Tim. 3. *Reſiſtũt veritati homines corrupti mente & reprobi.* Iſtud potiſſime patet de ſimoniacis & de iniquis iudicibus, qui à iuſtitia & veritate deuiant per munerũ corruptelam. Pro. 25. *Vena corrupta iuſtus cadens corã impio.* Item corrumpuntur in ſenſu per hebetatam cognitionem 2. Cor. 11. *Timeo ne corrumpantur ſenſus veſtri & excidant.* Item corrumpuntur in opere per iniquam executionem. Pſal 13. *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis,* ſtudijs, inquit, i. operibus. Iuxta illud Hier. 7. *Bona facite ſtudia veſtra* Item corrumpuntur in habitu & conuerſatione inſcienter viuendo. Pſal. 37. *Putruerunt, & corrupta ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ.* Cicatrices, quæ ſunt in exteriori cute, ſignant vitia, quæ ſunt in exteriori conuerſatione. Iſta eſt igitur corruptio gratiæ, quam generat culpæ peruerſitas.

E ¶Quarto dico, quod corruptio gloriæ, quam impedit pœnę diuerſitas ſc. damnatio æterna. Gloria n. æterna occaſionaliter corrumpitur & deſtruitur, quando per pęnam infernalem perpetuo impeditur. Vnde de iſta corruptione pœnæ infernalis dicitur Iob 33. damnato. *Appropinquabit corruptioni anima eius, & vita illius mortiferis.* De cuius liberatione gaudens Dauid dicebat in Pſ. 35. *Non derelinques in animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem.* Sic igitur patet quomodo mali multipliciter corrumpuntur, & quomodo à bonitate moris multipliciter alterantur, &c. Vide infra in tit. Putreſcere.

A *Chorus.* Nota, quod chorus ſumitur quandoque pro menſura, ſicut Luc. 16. *Quantũ debes Domino meo? centum choros tritici.* Sed de iſto modo nihil ad præſens. Item quandoq; ſumitur pro chorea & pro congregatione ordinata lætantium & cantantiũ, 2. Par. 30. *Locutus eſt Ezechias ad omnẽ chorũ Leuitarũ.* Item quandoq; ſumitur pro inſtrumento muſico. Vnde in Pſ. 150. *Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo* Item ſumitur pro quodam vento ſic appellato. Act. 27. *Statuerunt nauigare ad portũ Cretæ reſpicientẽ ad Aphricum, & ad chorũ.*

¶De choro ergo in quantum ſumitur pro congregatione lætantium ſeu pro chorea, poteſt diſtingui de lætitia ſpirituali, mundiali, & æternali. Chorus n. ſignat lætitiam ſpiritualem, qua gaudent perfecti. Vnde de Eccleſia, & eius ſpiritualibus lætitijs dicitur Can. 7. *Quid videbis in Sunamitide, niſi choros caſtrorum?* & Hieremi. 31. *Lætabitur virgo in choro.* Item ſignat lætitiam temporalem, qua gaudent infecti. In chorea enim mundanorum ſemper itur de dextra ad ſiniſtram. Ad denotandum quod mundi gaudia ſemper terminantur ad ſiniſtram aduerſitatis. Thr. 5. *Verſus eſt in luctum chorus noſter, defecit gaudium cordis noſtri, væ nobis, quia peccauimus.* Item ſignat lætitiam æternalem, qua gaudent beati. Vnde de Deo poteſt dici illud 1. Reg. 21. *Nonne huic cantabant per choros, Saul percuſſit mille, & Dauid decem millia? &c.* Vide de Gaudio & Lætitia.

A *Cras. Craſtinum.* Nota, quod ſicut hodie ſignat tempus præſens, ita cras ſignat tempus futurum; & ſic dico, quod per iſta duo aduerbia poſſunt intelligi tempus vitæ, & tempus mortis, & tempus præſentis ſæculi, & futuri. Poteſt etiam per cras intelligi quæcunque procraſtinatio ſeu dilatio, ſiue bona fuerit, ſiue mala. His igitur præmiſſis notabo, quod in ſcriptura inuenitur.

Cras {
Deliberatiuum,
Procraſtinatiuum,
Mortificatiuum,
Damnatificatiuum,
Beatificatiuum.

Primum, Secundum, Tertium, Quartum, Quintum } cras pertinet ad {
virum prudentem,
pigrum tardentem,
mortem ſequentem,
infernum expectantem,
paradiſum bonos recipientem.

Primum, Secundum, Tertium, Quartum, Quintum } eſt cras {
diſcretæ prouidentiæ,
neglectæ diligentiæ,
mortalis violentiæ,
infernalis peſtilentiæ,
ſupernaturalis affluentiæ.

¶Dico igitur, quod per cras poteſt intelligi diſcretio delibe- B
ratiua. Prudentes enim non præcipitant, nec plus debito accelerant facta ſua, imo ſemper volunt omnia facere cum matura & debita tarditate. Vnde Exod. 16. dicitur: *Cras quodcunque operandum eſt facite.* Cras, inquit, i. prudenter & deliberate, quia pro certo melius eſt in craſtinum negocia differre, quam præcipitanter ad executionem prorumpere. Et ideo ſecundum iura nunquam in criminibus ſententia eſt exequenda, quæ à iudice feſtinanter & indeliberate eſt prolata. De tali ergo cras, id eſt, de virtute deliberatiua notandum, quod cum iſta

Hoſtis malitias, Mundi nequitias, Graues iuſtitias, Chriſti delitias } debemus {
vincere,
fugere,
facere,
edere.

Iſta enim quatuor inter cætera indigent, quod cras, i. e. cum deliberatione, prudentia & diſcretione fiant. Et primo quidem cum volumus vincere hoſtis malitias. Bella n. non ſolent præcipitanter, ſed mediante ordine & deliberatione tractare. Et ideo apud Romanos capitis reus erat, qui extra ordinem contra hoſtem pugnabat. Vnde ſecũdum Titum Liuium de Mãlio Torquato Cõſule legitur, quod proprium filium capite plecti fecerat, pro eo quod contra ipſius & collegæ ſui Decij mandatum extra ordinem belli, licet viciſſet, cõtra hoſtem pugnauerat. Sicut enim dicitur Pr. 24. *Cum diſpoſitione initur bellum.* Nos igitur qui cõtra hoſtem diabolum cum ſuo innumerabili exercitu vitiorum pugnare debemus, procraſtinatione i. e. maturitate & prudentia neceſſario indigemus. Exod. 17. *Pugna contra Amalech cras.* Nam quando tale cras, i. e. deliberatiua prudentia adiũgitur, hoſtes corporis & animę melius ſuperantur, Iud. 20. *Cras tradam eos* ſc. hoſtes veſtros *in manus veſtras.* Item indigemus iſto cras, i. deliberatione, ſi volumus exire, & fugere mundi nequitiam. Carcer enim ſeu locus periculoſus non euaditur, niſi deliberatiua prudentia adhibeatur. Et ideo, qui vult tute mundi pericula exire, & fugere, debet craſtinum expectare, i. deliberatiuam prudentiam adhibere. 2. Par. 20. *Cras egredimini & Dominus erit vobiſcum.* & Num. 14. *Cras mouete caſtra, & reuertimini in ſolitudinem.*

¶Item indigemus iſto cras, i. prudentia dilatiua, ſi volumus C
facere fortes, ſeu graues iuſtitias. In iuſtitia n. exequenda valde eſt deliberatio, & prudentia adhibenda. Teſte enim Sen. *Nullũ moroſius animal, nec maiori arte tractandum, quam homo.* Ibidem etiam dicit ſcil. de clementia ad Neron. quod *non eſt homine vtendum prodige.* Cuius exemplum dat nobis ipſe Dominus in ſcriptura Nam vbi de afflictione plagarũ Ægypti fit mentio, nunquam legitur aliqua plaga eadem die à Domino inflicta, qua cominata vel ordinata erat, imo ſemper in craſtinum reperitur dilata. Sicut de morte animalium, ranarum & locuſtarum dicitur Exo. 8. *Cras erit ſignũ illud.* Et 9. *Cras faciet Dominus iſtud.* Et 10. *Inducam cras locuſtam in finibus veſtris.* Vnde de Theodoſio Imperatore legimus, quod quia ſine deliberatione in impetu iræ ſuæ vnam ciuitatem deleuit, ipſum Ambroſius reprehendit, & ab introitu Eccleſiæ repreſſit, propter quod idem Imperator 30. dies exequẽdæ ſentẽtiæ pro dilatione poſt ſententiã ordinauit, ſicut ponit hiſtoria tripartita. Debet igitur quilibet iuſtitiã facturus, dicere illud Gen. 30. *Cras reſpondebit mihi iuſtitia mea.* Iſta igitur deliberationis procraſtinatione indigemus, quando debemus facere graues iuſtitias. Itẽ iſta indigemus, quando debemus edere Chriſti delitias ſc. quando volumus recipere corpus Chriſti. Iſtud n. eſt cũ deliberatione faciendũ alias de incõmodo eſt timendũ. Medicina enim quodam præambulo pręparatorio indiget, alias non proficit, imo nocet. Ideo cras, i. deliberatiue debet recipi, & cum debita deuotione & reuerẽtia pertractari. Num. 11. *Cras comedetis carnes.* Patet igitur quomodo per iſtud aduerbium cras, poteſt intelligi diſcretio deliberatiua.

¶Secundo dico, quod per cras poteſt intelligi dilatio procra- D
ſtinatiua, ſeu etiã neglectiua. Et iſtud cras eſt illorũ, qui in omnibus ſuis negotijs tardi ſunt, atq; pigri, & qui more corui ſemper dicunt cras. Differunt enim totum facere quouſq; deficiat potentia faciendi. Procraſtinant enim Deum adorare, proxi-

Digitized by Google

mum iuuare, magna ſperare. Deum dico adorare, Exod. 8. *Cõſtitue mihi tempus, in quo deprecer pro te.* Reſpondit ei cras. Proximũ iuuare etiam, contra illud Pr. 3. *Ne dicas amico tuo vade & reuertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare.* Magna ſperare etiam, quia multi ſunt, qui ſemper ſperant craſtinum melius ſuccedere, nec timent infortunium aduenire: dicentes illud Eſa. 56. *Et erit ſicut hodie, ſic & cras & multo amplius.* Contra illud, quod conſulitur Pr. 27. *Ne glorieris in craſtinum, ignorans quid ſuperuentura pariat dies.* Iſta eſt ergo dilatio procraſtinatiua.

E ¶ Tertio dico, quod per cras intelligitur conditio mortificatiua, i. dies mortis. Hodie n. eſt vita præſens, cras vero mors. Non enim habet homo niſi duos dies, hodie & cras, i. vitam & mortem iuxta illud Eccl 10. *Hodie eſt Rex, & cras morietur.* De iſto ergo cras, i. de morte potes notare, quod

Tollit { Delitias corporales, / Diuitias temporales, / Eminentias populares.

Infert moleſtias infernales,
Confert lætitias æternales.

Craſtinum ergo mortis tollit delitias corporales. Vnde Eſa. 22. *Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur*, quaſi dicatur, mors eſt illud, per quod terminatur cibus, & potus, & aliæ delitiæ corporales. Item iſtud cras, ſc. mors tollit temporales diuitias. De quo Eccl. 20. *Hodie fœneratur quis, & cras repetit*, quaſi dicatur. Fortuna, quæ hodie, i. in vita præſenti nobis fęnetatur, diuitias dando, cras, i. in morte repetit, omnia ſibi retinendo, & nihil nobis dimittendo. Item iſtud cras, ſcil. mors tollit, & adnihilat ſeculares eminentias. Vnde 1. Mach. 2. dicitur de impio, & ſuperbo diuite. *Gloria eius ſtercus, & vermis eſt, hodie eſt. & cras non inuenietur, quia conuerſum eſt in terrã.* Itẽ iſtud eſt cras, ſcil. mors: infert, ſc. peccatorib. infernales mœſtitias. Vnde de peccatore in igne infernali mittendo poteſt dici illud Matt. 6. *Fœnũ agri, quod hodie eſt cras in clibanũ mittitur.* Itẽ iſtud cras confert, ſc. bonis ęternales lætitias, i. gaudia Paradiſi, de quibus 1. Reg. 11. *Cras erit nobis ſalus cum incaluerit ſol.* In craſtino enim mortis ſol iuſtitię Chriſtus per feruorem charitatis quantum ad bonos caleſcit, & ſic ſalus æterna erga eos inualeſcit. Iſtud eſt igitur cras mortis, quod diuerſa ſolet efficere in diuerſis. Patet igitur quomodo per cras poteſt intelligi conditio mortificatiua.

F ¶ Quarto dico, quod per cras intelligitur afflictio damnificatiua, i. pœna infernalis. Mali n. non habent niſi duos dies, hodie & cras, vnum ſc. bonum & alium malum. Hoc eſt dictum, proſperitatem præſentem, & calamitatem futuram. Hodie enim habent gaudere, cras vero habebunt dolere; hodie rident, craſtino ſtudent; hodie ſaltant, craſtino nutant; hodie ſunt pleni, cras erunt egeni; hodie ſunt primi, cras erunt infimi; hodie ſunt equites, cras erunt pedites; hodie ſunt in gloria, cras erunt in miſeria; hodie abundant auro, cras erunt in dæmonum theſauro. Et ideo de iſto cras iniquorum breuiter poteſt dici illud Luc. 12. *Fœnum, quod hodie in agro eſt, & cras in clibanum mittitur.*

G ¶ Quinto vero dico, quod per cras intelligitur conſolatio lætificatiua, i. vita æterna, & gloria Paradiſi, quia ſcil ſancti habuerunt hodie & cras, i. præſentem vitam, quæ fuit in miſeria, & futuram, quæ erit in gloria. Vnde quilibet ſanctus poteſt dicere illud Heſter 5. *Regina vocauit me cum Rege ad comedendum, & cras cum Rege pranſurus ſum.* Regina, dico, i. beata Virgo. Iſta eſt enim quæ vocat beatos, vt cum Rege Chriſto prandeant in gloria. Et merito, quia pro certo in iſto craſtino erit feſtum & conuiuium ſempiternum. Iuxta illud 1. Reg. 20. *Calendæ ſunt in craſtino.* Calendæ enim erant feſta neomeniæ, i. nouæ lunæ. Patet ergo quomodo cras diuerſimode poteſt ſumi.

A *Creatura. Creare. Creator.*

Nota quod creare idem eſt quod aliquid de nihilo facere. Condere enim facere, componere, fabricare, producere & generare verba actiua ſemper præſupponunt materiam præiacentem, de cuius potentia educunt & eliciunt formam ſuam. Creare vero nihil præſupponit niſi forte ideas ſeu formalitates ſeu ẽr quidditates, quas poſuerunt aliqui ipſi Deo coæternas. Conſtat n. quod in mente diuina ab æterno ſunt ideæ rerum iuxta illud Eccl. 23. *Antequam crearẽtur, omnia ſunt agnita Domino Deo*, ſic & poſt perfectum reſpicit omnia, ſed de hoc nihil ad præſens. Non enim habeo alas ad tam alte volandum. Iſtud ergo poſſum dicere, quod creare cõpetit ſoli Deo, qui eſt agens infinitum, qui ſc. produxit de nihilo creaturas. Moraliter ergo loquendo, dicam, quod creator denotat mihi in Deo potentiam inſuperabilem, clementiam inexterminabilem, ſcientiam indeceptibilẽ. Potuit n. voluit & ſciuit creare res, & ideo, qui bene ordinẽ creaturarum conſiderat, bene poteſt dici poteſtatem, bonitatem, & ſapiẽtiam cognoſcere, & videre Teſte n. Sap. 13. *A magnitudine ſpeciei, & creaturæ poterit horum creator videri.* Quia ſicut dicitur Rom. 1. *Inuiſibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur.* Igitur cũ creare dicat mihi aliquid in eſſe cõpletum producere, poſſum dicere: quod creatura moraliter ſignat hominẽ factum, & in eſſe morali productum & de nihilo i de peccato ad eſſe gratiæ eductũ. Et ſic per creaturam accipiẽdo hominem perfectum & moralem exponamus illud Iud. 16. *Tibi ſeruiat omnis creatura tua.* In quibus verbis aduerte, quod ſicut in creatura cõſiderantur tria, videlicet Deus à quo producitur (Tibi inquit Deus) eſſe ad quod educitur (Creatura) Relatio ſeu ſubiectio, in quo concluditur (Tua) & ſic dico, quod creatura de ſui ſignificato importat quandam nobilẽ conditionẽ, quia à Deo eſt, quandam virtuoſam perfectionẽ, quia in eſſe eſt, quandam ſubiectionẽ & obligationem, quia ab altero eſt. Sic dicam, quod ſpiritualis creatura ſeu creatus eſt, iuſtus habet dignitatem nobilem & præeminentiam (Tibi) veritatem ſtabilem & reſidentiam. (Creatura) paruitatem humilem & ſubiacentiam (ſeruiat tua) Vel dic aliter, ſcil. quod hic bene dicitur de homine ſic creato, quod debeat

Diligere,
Eligere,
Attendere,
Oſtendere.

¶ Diligatur diuinitas, per quam exiſtimus. (Tibi inquit, ſc. ô Deus.) Eligatur ſedulitas, qua Deo ſiſtimus (Seruiat inquit.) B
Attẽdatur nobilitas, in qua cõſiſtimus (Tua.) Igitur dico, quod hic oſtenditur quid à creatura ſit diligendum feruentiſſime, ſc. ipſe Deus; qui oſtenditur, cum dicitur tibi, ſcil. ô Deus creator. Quia ſicut dicitur Heb. 3. *Qui omnia creauit, Deus eſt.* Naturale eſt n. quod omnia diligunt illud, à quo habent eſſe & bonum. Etiã ipſa animalia carentia ratione ſuos cognoſcunt, & diligunt nutritores. Deus eſt igitur ſuper omnia diligendus, quia ſc. ab ipſo habemus eſſe, & bene, & optimum eſſe, ſc eſſe naturę, eſſe gratiæ, eſſe gloriæ. Ab ipſo etiam habemus nutrimentum quantum ad naturam, quod nos reficiat, fulcimentum quantum ad gratiam, quæ nos perficiat, complementum quantum ad gloriam, quæ nobis ſufficiat (Tibi inquit.) Ideo dicebat Dauid in Pſ. *Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.* Verumtamen de multis videtur contrarium, qui ſc. plus mundum quam Deum, bonum creatũ quam increatum, bonum cõmutabile, quam æternum diligũt. Vnde ſic fit, quod ingrati Deum obliuiſcuntur, & amorem terreſtrium amplectuntur. Deut. 32. *Deum, qui te genuit dereliquiſti & oblitus es Domini creatoris tui.* Et ideo conquerendo dicitur ibidem: *Nunquid ipſe eſt Pater tuus, qui poſſedit & fecit & creauit te?* Si ergo Pater & factor, teſtat, quod ſit ſuper omnia diligendus. Oſtenditur ergo, quid à creatura ſit diligendum (Tibi inquit) & loquitur Deo.

¶ Secundo oſtenditur hic, quid à creatura ſit eligendum deuotiſſime (Seruiat inquit) quia ſc. ſeruitium & obedientia Dei eſt principaliter eligenda. Seruire n. Deo regnare eſt. Iſtud enim eſt vnum officium creaturæ, ſeruire, ſc. & obedire imperio creatoris, ſicut ad literam videmus de omnibus rebus mundi, quę in officijs ſibi à natura conceſſis ſeruiunt inceſſanter. Vnde Sap. 16. *Creatura enim tibi factori ſuo deſeruiens, &c.* Quod eſt contra multos, de quibus Rom. 1. *Seruiunt creaturæ potius quam creatori. Propterea tradidit eos Deus in paſſiones ignominiæ, &c.* Vide infra in verbo Seruire. Oſtenditur ergo quid à creatura ſit eligendum (Seruiat inquit.) C

¶ Tertio oſtẽditur quid à creatura ſit attendendum diſcretiſſime (Omnis inquit creatura.) Debet n. homo attendere, quod ipſe eſt omnis creatura, i. e. in eſſe naturali & morali à Domino compoſitus & creatus, vt participet cum omnib. alijs creaturis, & ſic nõ debet ſe vilẽ reputare, ſed à vilitate peccati potius reſilire. Vnde de homine loquens Chriſtus dixit Mar. 10. *Prædicate Euangelium omni creaturæ.* Teſte n. B. Greg. in Homilia: *Homo omnis creatura dicitur, quia cum omnib. participans, intelligere cum Angelis, ſentire cum brutis, viuere cum arboribus, & eſſe cum lapidibus comprobatur.* Etiam loquendo moraliter, dico quod homo perfectus omnis creatura merito poteſt dici. Iſta enim in ſui compoſitione continet

continet

Digitized by Google

continet cęlum,h.e. alta contemplatio,terram,h.e.infima humiliatio & ſubiectio, mare, h.e.amara contritio & compūnctio,ſpiritum ſeu ventum, h.e. ſpiritus inſpiratio. De cœleſti contemplatione dicitur Eſa.65.*Ecce creo cœlos nouos.* De terreſtri humilitate & deiectione dicitur Eccl.17. *Deus de terra creauit hominem.* Et Gen.1.*In principio creauit Deus cœlum & terram.* De mari vero dicitur in Pſ. *Aquilonem & mare tu creaſti.* De ſpiritu vero dicitur in Pſ 50.*Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Et breuiter videtur,quod Deus facit de viro iuſto vnum nouum hoſpitium ad habitandum. Et ideo ibi ponit nouam familiam virtutum. Creat igitur ibi

Iuſtitiam quæ mala puniat,
Sapientiam,quæ alta ſentiat,
Munditiam,quæ fœces fugiat,
Lætitiam, quam libens audiat,
Laudem, per quam iucundetur,
Pacem,cum qua commoretur,
Quietem,vbi hoſpitetur.

Dico igitur,quod Deus in viro iuſto ponit & creat iuſtitiam ad mala puniendum Sap.5.*Armabit creaturam ad vltionem.* Item ibi creat ſapientiam ad alta cogitandum ſeu ſentiendum. Vnde Eccl.24. dicit, *Ab initio & ante ſecula creata ſunt.* Item ibi creat munditiam ad fœces vitiorum abſtergendum,& ad totum hominem virtutibus renouandum. Vnde illud prædictum Pſ.50. *Cor mundum crea in me Deus.* Et alibi in Pſ.*Emitte ſpiritum tuum,& creabuntur,& renouabis faciem terræ.* Item ibi creat lætitiam ad iubilandum.Eccl.41.*Vinum in iucunditate creatum eſt.* Item ibi creat laudem ad eum ſolatiandum.Pſal.*Populus,qui crea. laud. Dominū.* Item ibi creat pacem ad lites ſedandum.Eſa.57. *Creauit fructum labiorum pacem.* Item creat ibi quietem ad ſuum cubiculum faciendum,& ad eum ſpiritualiter hoſpitandum. Vnde homo de Deo poteſt dicere illud Eccl.24. *Qui creauit me,requieuit in tabernaculo.* Omnia n.iſta bona creat Deus in homine,ad hoc, quod fieri poſſit bonus,& ad hoc,quod digne recipit ipſum bonum. *Bona enim bonis creata ſunt*, ſicut Eccl 39. Et ſic de homine,qui omnis creatura dicitur,poterit recte dici illud 1.Tim.4. *Omnis creatura Dei bona eſt,& nihil reijciendum in ea.* Sed heu,proh dolor, videtur, quod hodie verificatur de iſta omni creatura illud, quod ſcribitur Rom.8.*Creatura vanitati ſubiecta eſt*,quia pro certo hodie diabolus ibi creat

Superbiam,quæ alta ſapiat,
Sæuitiam,quæ dure feriat,
Auaritiam,quæ multa cupiat,
Inuidiam,quæ bonos odiat,
Triſtitiam,quæ mentem rapiat.

De ſuperbia dicitur Eccl.37. *O præſumptio nequiſſima, vnde creata es?* De ſæuitia vero & crudelitate dicitur Eccl.39.*Sunt ſpiritus,qui ad vindictam creati ſunt.* De auaritia dicitur Eccl.40.*Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus iugum graue ſuper filios Adam.* De inuidia dicitur Sap.14.*Creaturæ Dei in odium factæ ſunt.* De triſtitia vero ſiue de peſtilētia mortis æternæ finali poteſt dici illud Eccleſ.40 *Mors ſanguinis,contentio,rompha,oppreſſiones,fames,contritio, & flagella ſuper iniquos creata ſunt.* Non ſic ſimus nos creatura,ſed ſimus creatura à Deo creata,& virtutibus reformata:non vitijs deformata,quia ſicut dicitur Gal.6.*In Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid valet, neque præputium,ſed noua creatura.* Et merito,quia pro certo talis creatura dato,quod in pręſenti vita multis triſtitijs doleret,iuxta illud Rom.8.*Omnis creatura ingemiſcit,& parturit vſque adhuc.* Tamen æterna gloria poſt mortem perfruetur, ſicut ibidem dicitur. Creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis,in libertatem gloriæ filiorum Dei.Patet ergo,quod hic oſtenditur quid à creatura ſit attendendum diſcretiſſime ſcil. quod ipſe homo eſt omnis creatura.

E ¶ Quarto vero dico, quod oſtenditur quid à creatura ſit oſtendendum quia ſc.humilitas,quæ oſtenditur,quando dicitur Tua. Tuum enim denotat,quod ſit alterni iuris. Creatura n.non eſt ſuiipſius creatura: quia nihil creat ſeipſum, imo creatura Dei,& ideo creatura eſt Dei,& ſic eſt ſubiecta naturaliter ipſi Deo. Subiectio autem quę eſt alterius iuris poſſeſſio, humilitatem innuit, & requirit (Tua) & vere nullus eſt,qui ſit,aut qui habeat aliquid à ſe, imo quilibet iuris alterius eſt, & potiſſime ipſius creatoris Dei.*Ipſe enim fecit nos,& nō ipſi nos.* Eccl.36. *Ab initio creaturæ ſunt.* Patet igitur in auctoritate præmiſſa,quod eſt oſtendenda humilitas noſtræ ſubiectionis (Tua) Attendenda nobilitas noſtræ conditionis. (Omnis creatura.) Eligenda ſedulitas promptæ deuotionis. (Seruiat.) Diligenda ſublimitas diuinæ placationis.(Tibi inquit ô Deus.)

¶ Si vis autem adhuc nota de Deo, quod ipſe creator eſt, F
quia ſcil ipſe creauit cœlum ad nos continendum, terram ad nos nutriendum, Chriſtum per incarnationem ad nos redimendum, hominem ad ſibi ſeruiendum, dæmonem ad nos exercendum, medicinam ad nos liberandum, ſapientiam ad nos informandum, pœnam æternam ad malos puniendum, gloriam ſupernam ad bonos quietandum. Dico ergo, quod cœlum à Deo creatum eſt ad nos continendum. Iud.13 *Benedictus Dominus,qui creauit cœlum.* Item terram ad nos ſuſtinendum. Eſ.40. *Dominus creauit terminos terræ.* Item creauit Chriſtum,ſc. quantum ad humanitatem,ad nos redimendum. Hier.31.*Creauit Dominus nouum ſuper terram, mulier circumdabit virum.* i. Maria concipiet Chriſtum. Item creauit hominem ad ſibi ſeruiendum.Gen.1.*Creauit Deus hominem de limo terræ.* Item creauit dæmonem ad nos exercendum. Eſa.54. *Ego creaui fabrum ſufflantem in igne prunas.* Item creauit medicinam, ſc. gratiæ & pœnitentiæ ad nos ſanandum & liberandum. Eccl.38. *Altiſſimus de terra creauit medicinam,& vir prudens non abhorrebit eam.* Item creauit ſapientiam ad nos ſuſtinendum. Eccleſ.1. *Prior omnium creata eſt ſapientia.* Item pœnam æternam ad malos puniendum. Eſa.54. *Ego creaui interfectorem.* Et Eccl.39. *Ignis,grando,fames & mors ad vindictam creata ſunt.* Item creauit gloriam æternam, ſeu ſupernam ad bonos præmiandum. Eſa.53. *Omnem, qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum, formaui eum.* Hæc igitur de creare & creatura ſufficiant pro præſenti. De creatione vero impropriè ſumpta in quantum ſcilic. ſignat promotionem, nihil ad præſens.

Credere. Nota,quod credere quandoque ſumitur pro obedire,ſicut Eccl.30.*Tunde latera eius*, ſcil. filij tui, *dum infans eſt, ne forte induret, & non credat tibi.* Quandoque ſumitur pro omni committere ſicut 1.Cor.9. *Diſpenſatio mihi credita eſt.* Et Rom.3.*Credita ſunt illis eloquia Dei.* Quandoq; vero ſumitur pro conſentire,& ſic ſumitur, vt communiter, in ſcriptura. Ille n.credit,qui alterius dictis aſſentit.Gen.15.*Credidit Abrahā Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam eſſe.* Accipitur ergo credere pro aſſentire,opinari,exiſtimare,ſeu ſub nube & incertitudine quadam ſcire. Fides enim ſeu credulitas eſt quædā cognitio ænigmatica,& obſcura. Scientia vero, quæ erit in patria, viſio erit nuda & clara, nunc enim veritati primæ magis, quam rationi propriæ acquieſcimus, & captiuantes intellectum noſtrum in obſequium fidei, *credimus quod non videmus, vel quod rationis lumine non videmus,tunc vero fides euacuabitur, quia* ſcil. *clare quod nunc credimus cognoſcemus* ſicut aperte dicitur 1.Cor.13. Dicā igitur,quod credendum eſt Domino,quia ſicut ipſe dicit Ioan.6. *Omnis,qui videt filium,& credit in eum,habet vitam æternam.* In quibus verbis oſtenditur, quod credulitas fidei Chriſtianæ tenenda eſt propter multa ſcilicet,quia habet A

Latiſſimum ligamentum multos conuinciens,
Certiſſimum documentum nullum decipiens,
Altiſſimum fundamentum nunquam deficiens,
Pleniſſimum complementum omnes reficiens.

In ipſius { Ligamento cuncti comprehenduntur (Omnis,)
Documento falſa reprehenduntur (Videt,)
Fundamento certa deprehenduntur (Filium)
Complemento bona apprehenduntur (Habet vitam æternam.) }

Et ſic dico,quod iſta credulitas eſt tenenda propter

Multitudinem credentis populi (Omnis,inquit)
Certitudinem docentis oculi (Videt,
Celſitudinem ingentis tituli (Filium,)
Plenitudinem ſequentis ferculi (Habet vitam æternam.) B

¶ Igitur credendum eſt,quod dictat fides noſtra propter multitudinem populi credentis, (Omnis inquit) Omnes enim vel credunt,vel credere debent. Iſta enim non eſt fides vnius, ſed omniū, quia Chriſtus nō pro vno ſolo venit, ſed pro omnibus redimēdis. *Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.* Rom.1.quia ergo videmus multitudinem hominū ad fidem veniſſe, & oēs illos,qui ſaluari voluerunt,crediddiſſe Chriſto merito debemus credere,& magis cum pluribus quam nobis ſolis in fidei negotio conſentire. Naturale eſt enim ſequi libenter multitudinem ſiue in bono ſiue in malo. Vnde etiam de quodā magno Saraceno narratur, quod cum vellet venire ad fidem Chriſtianā &

Digitized by Google

parata eſſet peluis, vt baptizaretur, petijt vbi plus inueniret de parentibus, qui ſcil. omnes fuerant infideles, in Paradiſo, an in inferno. Reſpõſum eſt ſibi, quod inferno. Et ergo, inquit, volo ire vbi plures de meis reperiam, & ſic pedem à baptiſmo retraxit. Si ergo iſte voluit ſequi multitudinem malorũ, multo fortius nos debemus ſequi quãtum ad fidem, multitudinem fidelium & bonorum, qui ſc. hanc fidem tenuerunt, & in hac vixerunt. (Omnis, inquit.) Et merito, quia ſicut dicitur Rom. 10 *Omnis, qui credit in eũ, non confundetur*. Et Ioan. 3. *Omnis, qui credit in ipſo, nõ peccat*. Igitur obediendũ eſt fidei Chriſtianę propter multitudinem populi credentis (Omnis, inquit) & ſi vis, dic de iſta multitudine, de qua ſc. dicitur Act. 4. *Multitudinis credẽtiũ erat cor vnũ*, qualis ſc. ſit, aut fuerit, videl. ꝙ Reges Philoſophi, in malitia obſtinati perierunt; Martyres, Virgines & confeſſores fidei crediderunt, & in ipſa aut pro ipſa mortui ſunt & vixerunt.

C ¶ Secundo dico, quod iſta fides eſt tenenda propter certitudinem oculi docentis, ſeu etiam lucentis, i. propter certitudinẽ veritatis, quod oſtenditur, cum dicitur (Videt.) Fides n. noſtra viſio poteſt dici, quia ſc. ſicut inter notitias ſenſuales nihil certius notitia viſuali, ſic nec notitia fidei eſt in ſe aliquid magis certum, ſicut Apoſtolus dicebat 2. Tim. 1. *Scio cui credidi, & certus ſum quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illam diem.* Et ideo iſti debemus acquieſcere & credere tanquam primæ & ſummæ & increatæ veritati. Conſtat n. quod viſio ſpecularis quandoque certior eſt viſuali, & multa videntur in ſpeculo, quæ videri nequeunt in ſua propria eſſentia, vel ſubſtantia. Si n. ſpeculum in aqua poſueris, tunc eclipſim ſolis, & lunæ cõiunctionem cum ipſo, quæ tibi propter altitudinem apparere non poterãt, manifeſte videbis. Planetæ etiam, qui præ claritate ſolis videri nõ poſſunt, de die poſſunt tibi mediante ſpeculo apparere. Speculum certum eſt fides, & cognitio fidei, viſio dicitur ſpecularis. 1. Cor. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate.* Et pro certo iſtud eſt verum, quod iſta viſio & cognitio magis eſt certa notitia rationis. Nulla n. notitia attingit ad cognitionem, eclipſis ſolis, i. e. myſterij Dominicæ Incarnationis, quomodo ſcil. ipſi ſoli iuſtitiæ Dei filio, luna, id eſt humana natura coniungitur, & vnitur, niſi iſtud in ſpeculo fidei videretur. Tanta eſt enim altitudo huius negotij, & aliorũ, quæ fide cognoſcimus, magnitudo, quod licet in ſe ſint certiſſima, nobis tamen ſunt occulta, & abſcondita. Et ideo oportet, quod per ſpeculum fidei mediante aqua gratiæ ſint homini manifeſta. Rom. 1. *Quæ nota ſunt Dei, manifeſta ſunt in illis.* Sed quid? pro certo multa ſunt falſa ſpecula & concaua, ſcilic. quædam oſtendunt res alias quam ſunt, & facies faciunt tranſuerſales, alia oſtendunt duas vel plures facies, cum non ſit niſi vna, alia oſtendunt imaginem groſſam, turpem, & rudem, cum litera ſit ſubtilis. Sic reuera dico, quod ſpecula rationis humanæ ſpecula ſunt concaua i. deceptoria atque falſa. Sapientia n. huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Non n. oſtendunt, res & negotia prout ſunt, quia ſcilic. qui iſta ſpecula ſequitur, neceſſe eſt, quod multa falſa, & fatua de rerũ diuinarum negotijs opinetur: ſicut apparuit de poetis quibus ſpeculum ſui ſenſus oſtendit plures facies, vbi non erat niſi vna quod factum eſt quando plures poſuerunt deos, cum ſit ad literam vnus ſolus. Sicut etiam patuit in philoſophis, qui ſpeculo propriæ rationis nituntur apprehendere, inueſtigare & manu tangere imaginem verbi incarnati, cum tamẽ tangi nequeat ratione, ſicut ipſe dicit Magdalenæ Io. 20. *Noli me tangere, nondũ n. aſcendi ad patrem meum*: quaſi dicat, Noli per rationem inueſtigare myſterium incarnationis meæ, quia ſolum hoc poterit tãgi & cognoſci, quando me tangeris vbi aſcendero ad gloriam Paradiſi. Iſti n. tangere volunt imaginem, & non tangunt dicẽtes cum Thoma illud Ioan. 20. *Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitos meos in loca clauorum & mittam manum meam in latus, non credam*, quia ſcil. iſti per rationem humanam iſta ſecreta volunt inueſtigare, tangere & videre, alijs non poſſunt credere nec ſentire, & tñ iſti timere debuerant mortem Oſe. 2 Reg. 6. qui arcam teſtamenti, quæ tangi manibus non debebat, præſumpſit tangere & ideo mortuus cecidit indilate. Quia pro certo illi per hæreſes moriuntur, qui ſecreta fidei manibus rationis tangere dignoſcuntur. Tali n. viſu ſenſuali non poſſunt cognoſci, ſed potius ſpirituali. Ideo Thomas, qui viſu ſenſuali & corporali Chriſtum videre volebat, reprehenditur à Domino cum dicitur Ioa. 20. *Quia vidiſti Thoma, credidiſti, beati qui non viderunt, & crediderunt.* Tale n. falſum ſpeculum habuerũt hæretici, quia ſc. iudicium ſuum & falſa ipſorum opinio oſtendebat eis res groſſiores quam eſſent ſicut Arrio, qui Chriſtum credidit purum hominem & non Deum, Dioſcoro, qui de diuinitatis, & humanitatis mixtione confuſa credidit Chriſtum factum eſſe, &c. Non ſic, ſed habeamus verum ſpeculum, id eſt, veram fidem, in qua poſſumus videre certitudinem omnis rei. Videt inquit, ſcil. ſpiritu & non carne. Marc. 15. *Videamus & credamus.* Et illud Ioan. 12. *Dum lucem* ſcilicet fidei *habetis credite in lucem, & filij lucis ſitis.* Patet igitur, quod credendum eſt propter certitudinem ſpeculi docentis (Videt, inquit.)

¶ Tertio dico, quod credendum eſt in fide propter certitudinem ſeu firmitudinem tituli manentis (Filium, inquit.) Ipſe n. Deus eſt baſis & fundamentum fidei Chriſtianæ, qui ſc. non poteſt deficere nec errare. Et ideo, quia tale fundamentum habemus, & quia à tali legiſlatore, doctore & ductore fidem tenemus, non eſt mirum ſi ei adhæreamus. Ioan. 9. *Credis in filium Dei:* Sequitur: *Credo Domine.* Et 2. Par. 20. *Credite in Domino. Et ſecuri eritis.* Videt, inquit, filium, & credit in eum. Igitur de iſto credere, id eſt, de iſta fide, quod firmiter ſit credenda, notabo, quod iſta dat D

Sapientiam ignorantibus,
Eloquentiam prædicantibus,
Permanentiam militantibus,
Suſtinentiam patientibus,
Abundantiam indigentibus,
Confidentiam pereuntibus.

¶ Dico ergo, quod fidei credulitas dat appetentibus ſeu ignorantib. ſapientiam Eccl. 33. *Homo ſenſatus credit legi Dei*, i. ille, qui credit legi Dei, eſt homo. i, rationalis & ſenſatus. Iuxta illud Eſ. 43. *Sciatis & credatis*, ad quod facit illud Ioan. 12. *Qui credit in me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ*, dicit Dominus Item dat prædicantibus eloquentiam. Pſ. 115. *Credidi propter quod locutus ſum.* Et 2. Cor. 4. *Nos credimus, propter quod & loquimur.* Item dat militantibus permanentiam. Eccl. 4. *Qui intuetur illam*, ſc. fidem noſtram, *permanebit confidens, & ſi crediderit ei, permanebit.* Et Eſa. 7. *Si non credideritis, & non permanebitis.* Item dat patientibus ſuſtinentiam, quod bene patuit in martyrib. Vnde de Daniele leonibus expoſito, & ab eis non læſo dicitur Dan. 6. *Nulla læſio in eo eſt, quia credidit Deo ſuo.* Item dat indigentib. abundantiam. Io. 6. *Qui credit in me, non ſitiet.* Item dat pereuntib. confidentiam. Act. 16. *Crede, & ſaluus eris.* 1. Cor. 1. *Per ſtultitiam prædicationis ſaluos facit credentes.* Iſtud eſt fortiſſimum fundamentum fidei noſtræ, quia ſc. ab ipſo Dei filio noſcitur emanaſſe. Vnde 1. Ioan. 3. *Credamus in nomine filij eius.* Igitur credamus propter firmitudinem tituli manentis (Filium, inquit.)

¶ Quarto oportet credere propter plenitudinem ſeu magnitudinem præmij ſeu ferculi ſequẽtis. Habet, inquit, vitam æternam. Libentius n. facit homo quod præcipitur quando magnũ eſt præmium quod promittitur, & quod propter hoc reportatur. Cum igitur vita æterna ſit ſummum præmium & immenſum, quod tamen credentibus eſt promiſſum, bene ſequitur quod firmiter debemus credere, vt tantum poſſimus præmiũ reportare. Habet, inquit, vitam æternam. Ioan. 3. *Qui credit in filio Dei, habet vitam æternam*, quæ eſt E

Præmium { Magnificum & pretioſum,
Pacificum & ſpecioſum,
Lætificum & gaudioſum,
Saluificum & fructuoſum.

Magnificum propter bonitatem immenſam (Pſ. 26. *Credo videre bona Domini in terra viuentium.*) Pacificum propter tranquillitatem impenſam (Hebr. 4. *Ingredimur in requiem qui credimus:* quaſi dicat: Illa vita quæ debetur credentibus, eſt vera requies.) Lætificum propter claritatem intenſam (1. Pet. 1. *Credentes exultabitis lætitia inenarrabili.*) Saluificum etiam propter ſecuritatem longiſſimam & extenſam, quia ſicut dicitur Ioan. 11. *Qui credit in me non morietur in æternum.* Et illud prædictum 2. Par. 20. *Credite in Domino, & ſecuri eritis.* Sic igitur patet quomodo iſta credulitas eſt tenenda, & iſta fides firmiter eſt credenda, quia ſcilicet ſicut viſum eſt. omnis, qui videt filium & credit in eum, habet vitam æternam. F

¶ Diabolo vero vel hæretico, quod non ſit ſibi credendum patet, quia

Fallaciter cupit decipere,
Veraciter neſcit diligere,
Crudeliter captat occidere,
Faciliter non decet credere.

Non credamus igitur diabolo vel hæretico, quia pro certo iſte decipere cupit fallaciter. Eccl. 13. *Non credas multis verbis illius. ex multa n. loquela tentabit te, & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis*: Sequitur: *Et non parcet de malitia & vinculis.* Item ille diligere neſcit veraciter. Fingit n. ſe amicum cum ſit realiter inimicus. Vnde Mich. 7. *Noli credere amico, quia filius contumeliam facit patri, & inimici hominis domeſtici eius.* Item occidere captat crudeliter. Vnde Eccleſ. 12. *Non credas inimico tuo in æternum.* Sequitur. *Oculis ſuis lachrymaturum inimicus, & cum inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine.* Item quia reuera non decet credere faciliter, cito n. credere ſigmim eſt leuitatis. Quia ſicut dicitur Eccl. 19. *Qui cito credit, leuis eſt corde.* Item bene conſulit ibid. Non omni verbo credas. Vnde Eccl. 6. *Si habes amicum in tentatione poſſide eum, & non facile credas teipſum ſibi.* Et ideo de deceptoribus & hæreticis dicitur Marc. 13. *Si quis dixerit vobis, ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic, ne credideritis, exurgent n. pſeudochriſti, &c.* Quælibet enim hæretica ſecta dicit apud ſe eſſe Chriſtum, Græcus dicit, ecce hic eſt Chriſtus. Neſtorianus dicit, ecce hic eſt. Arrianus dicit, ecce mecum eſt. Sed quid? Ne credideritis eis, ſed ſolum fidelibus & catholicis Prou. 26. *Ne credas ei, quoniam ſeptem nequitiæ in corde illius ſunt.* Iſta igitur de verbo Credere ſufficiat. Vide in titulo Acquieſcere, Obedire, Conſentire.

A *Creſcere.* Quandoque in malo, quandoque in bono, deſignat. In malo n. deſignat diuitiarũ augmentationem, proſperitatis inquiſitionem, iniquitatis multiplicationem. Mali enim ſemper creſcunt & creſcere volunt in honoribus & proſperitatibus, & etiam in iniquitatibus: nunquam n. veniunt ad aliquem terminum, vltra quem creſcere non velint, quod vtique eſt contra naturam. Omnia n. quæ ſunt, habẽt terminum aſſignatum à natura, vt communiter, vſque ad quẽ debent creſcere, & non amplius, ita quod quando ibi peruenerint, ceſſat creſcendi appetitus, & contenta eſt natura cremento & complemento ſibi dato. Iuxta illud Senec. li. de naturalibus quæſtionib. *Certis eunt cuncta temporibus naſci debent, creſcere, & extingui.* ſecundum tamen Plin. ab iſta regula excipitur Crocodilus ſerpens venenoſus, qui ex modica quantitate, ſcil. ex ouo quaſi anſerino creſcit vſque ad maximam quantitatem, ſcil. ad quantitatem quandoque viginti cubitorum, ipſe tamen ex hoc non ſolum eſt contentus, quia quamdiu viuit, ſemper creſcit, non enim habet ſtatum à natura præfixum, vt dicit idem. Sic vere quamuis ſinguli tantum debeant appetere, vt ad ſtatum à Deo conſtitutum, ſcil. ad ſtatum ſufficientiæ perducantur, quidam tamen iſto complemento & cremento non ſunt contenti, ſcilic. auari & ambitioſi, quia quamuis ex modico ouo, i. ex humili plebe ad magnam quantitatem creuerunt, ipſi tamen quamdiu viuunt, ſemper vltra creſcere volunt. Si enim ſit Decanus, creſcere vult quouſque ſit Epiſcopus. Si ſit mercator vult eſſe iudex vel prætor, &c. ſimilia. Qua breuiter deſideria malorum ſunt inquieta, creſcunt enim in infinitum: quod potiſſime verum eſt de auaris, in quib. quanto plus creſcit numerus, tanto plus creſcit habendi animus. De cremento talium poteſt dici illud quod de zizanijs dixit paterfamilias Matth. 13. *Sinite ipſam creſcere vſque ad meſſem.* Et ſequitur: *Colligite zizaniam, & comburite, &c.* Iſtos enim permittit Deus in mundo creſcere, vt ipſos poſſit in inferno comburere. Et merito, quia reuera quotidie.

Creſcit eis { Superbia cuncta iaculans,
Luxuria corpora maculans,
Auaritia peccata ſtimulans. }

De ſuperbia quæ ſemper creſcit in malis, patet Daniel. 4. vbi regi ſuperbo Nabuchodonoſor dicitur ſic: *Magnificatus es, & inualuiſti & magnitudo tua creuit vſque ad cœlum.* De luxuria vero dicitur Leuit. 13. *Si inuenerit creuiſſe lepram iubebit infectum proijci extra caſtra.* Leproſi enim, id eſt, perſonę luxurioſę, & maxime quando lepra ſuæ luxuriæ non minuitur, imo creſcit, debent eijci ab alijs & fugari. De auaritia vero dicitur Gen. 41. *Creſcebat quotidie fames & inſatiabilitas auaritiæ.* Et ſic patet, quid ſignat creſcere in malo ſignificato.

B ¶ Sed adhuc dico, quod creſcere accipitur in bono, & ſic dico, quod ſignat profectum & augmentationẽ virtutũ. Omnia n. quæ ſunt, naturaliter diligunt creſcere, ſicut patet de arboribus, herbis, & animalib. quæ ab ortu ſuo creſcere non ceſſant, quouſque perueniant ad debitum complementum. Sic vere (chariſſimi) boni & iuſti nunquam debent ceſſare à cremento boni profectus & continuatione bonorum operum & virtutũ quouſque ad complementum gloriæ paradiſi in morte valeant peruenire. Dies enim ab ortu ſuo non ceſſat creſcere, & proficere in lumine & ſplendote, quouſque peruenerit ad meridiei claritatem. Riuus etiam non ceſſat creſcere ex quo à fonte primo exit, quouſque pertingat ad magni fluminis quantitatem. Planta etiam, ex quo plantata eſt, non ceſſat creſcere quouſque veniat ad altam arboris proceritatem. Sic vere (chariſſimi) vir iuſtus ab ortu natiuitatis ſuę ſemper debet creſcere, & proficere in bono, quouſque ipſe veniat ad complementum gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro. 1. Par. 11. *Proficiebat Dauid vadens, atque creſcens, & Dominus Deus exercituum erit cũ eo.* Creſcat ergo homo ſicut dies vſque ad meridiem ſapientiæ, & claritatis. Pro. 4. *Iuſtorum ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum diem*: Creſcat ſicut riuus vſque ad fluuium clementiæ, & pietatis. Heſter. 11. *Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem ſolemq; conuerſus eſt.* Item creſcat ſicut plantula vſque ad arborem eminentis vitæ ſanctitatis. Matth. 13. dicitur, quod *granum ſinapis cum ſit minus omnibus oleribus creſcit in arborem magnam.*

¶ De quolibet igitur ſic creſcente poteſt exponi illud prædictum, Fons paruus creuit in fluuium magnum, &c. In quibus verbis oſtenditur, quod ſic arbor triplici ratione poteſt creſcere, ſic homo ſpiritualiter tripliciter recipit ſacramentum. Creſcit enim arbor C

Quando { Radicatur profunde,
Irrigatur fœcunde,
Vegetatur profunde. }

Creſcat dico

Quando { Inferius profunde radicatur,
Exrerius fœcunde irrigatur,
Interius abunde vegetatur. }

Sic pro certo chariſſimi, homo ſpiritualiter creſcit in meritis & virtutibus,

Si per { humilitatẽ, pietatem, charitatem } ſit { radicatus, (Paruus inquit) irrigatus, (Fons in fluuium) vegetarus (Solem & lucem) }

Status humilitas, Fontis humiditas, Solis caliditas { habet { radicare, irrigare, vegetare. }

Dico ergo, quod vir perfectus creſcit in virtutibus per mentis radicationem, quam facit humilitas, quod oſtenditur cum dicitur Paruus. Arbor n. quanto profundius radicatur & figitur, tanto altius creſcit, & extollitur, ſicut patet de quercu, & nuce, & alijs magnis arboribus quæ profundiſſimas habent radices, & ideo vſque ad magnam altitudinem creſcere dignoſcuntur. Ad quod facit ſcriptura Eſa. 37. *Mittet radices ſuas deorſum, & faciet fructum ſurſum.* Quia reuera illi, qui radicem cordis habent deorſum in profundo humilitatis fundatam, ſurſum, ſcil. ad altitudinem virtutum & meritorum in præſenti, bonorum etiam & præmiorum in futuro creſcere comprobantur. Primus ergo, i. humilis. Vnde Gen. 24. *Soror noſtra paruula es, creſcas in mille millia.* Sicut enim videmus, quod herba, quæ calcatur, & deprimitur, poſtea melius creſcit, & multiplicatur, ſic vere accidit ſæpe, quod illi, qui in hoc mundo plus calcantur, contemnuntur, & humiliantur, tribulationibus & paupertatibus affliguntur, ad maius crementum temporaliter, & ſpiritualiter, & æternaliter aliquoties prouehuntur. Exemplum de filijs Iſrael, Exod. 1. vbi dicitur, quod *quanto magis opprimebantur, tanto magis multiplicabantur, & creſcebant.* Ideo dicitur in lib. de dictis Philoſ. 22. *Rem non deſpicias modicam, quia poterit incrementum habere.* Iſtud tamen eſt contra multos, qui quia non ſunt parui, i. humiles, ideo vſque ad perfectionem virtutum & meritorũ nũquam creſcunt. Exemplum Matt. 18. vbi dicit Chriſtus diſcipulis, quod *niſi humiliati efficerentur ſicut paruuli nunquam regnum cælorum intrarent.* Arbor enim thuris melius creſcit in locis arenoſis & ſiccis. Sic vere homo, qui in locis arenoſis paupertatis & humilitatis plantatur citius ſpiritualiter & æternaliter augmentantur. Vnde Gen. 41. *Creſcere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Si igitur volumus creſcere, habeamus mentis humilem radicationem.

¶ Secundo dico, quod nos debemus habere mentis benignã irrigationem, quod oſtenditur cum dicitur fons & fluuius. Sicut n. herbæ & arbores iuxta fontes & flumina melius creſcunt, patet in platano, & pinu iuxta aquas, & non alibi poſſunt creſcere, & hoc propter abundantiã, quæ tranſit in ſubſtantiæ D

nutrimentum, ſic vere (chariſſimi) qui iuxta fluenta miſericordiæ, pietatis & gratiæ ſunt plantati, facilius in bono creſcere comprobantur & ad complementum perfectionis temporalis & æternæ faciliter deducuntur. Homo n. pietatis, deuotionis & compaſſionis, eſt materia ſpiritualis, quare homo habere poſſit ſpirituale crementum. Ideo dicitur 1. Cor. 2. *Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit* Iſtud n. poſſumus generaliter dicere, quod illi, qui ſpirituale humiditate, ſc. gratiæ, deuotionis & compaſſionis carent, nunquam ſpiritualiter creſcere poſſunt, quod bene figuratur Matt. 13. *In ſemine iacto ſupra petram, quod natum aruit, quia non habebat humorem* Vitis enim quia multum habet naturaliter de medulla ſecund. Plin. nunquam eſt ſatiata creſcere. Si enim debite ſcindatur & colatur, quaſi in infinitum creſcit. Sæpe n. tantum creſcit, quod arbores altiſſime aſcendit, quod etiam ciuitates & caſtra circumcingit, vt dicit idem. Sic vere illi, qui in medulla pietatis affluunt & abundant, ſemper debēt velle creſcere, & in melius proficere. Et ſæpe accidit, quod tales homines pij, deuoti & medulloſi, ad maxima perueniunt incrementa, quandoque ad ciuitates, i. e. ad mundanas communitates regendas & circumcingendas ordinātur, quandoq; ad altas dignitates mundi vel paradiſi prouehuntur. Fons ergo creuit in fluuium. Vir n. pius dicitur fons, quia aqua bonorum temporalium deſtillatur alijs inceſſanter. Dicitur etiā fluuius, quia aqua bonorū ſuorum deſtillatur alijs abundanter. Fons & fluuius non ſolum in ſe humectantur, imo etiam per ipſos circumiacentia irrigantur. Vnde Zach. 14. *Erit fons patens domus Iacob.* Et ideo auari, crudeles & impij, qui nihil habent de humore gratiæ, clementiæ & deuotionis, nunquam creſcunt ad celſitudinem perfectionis vel æternæ prælationis Iob 8. *Nunquid creſcere poteſt carectum ſine aqua?* quaſi dicatur non. Deficiunt etiam piſces ſine aqua, & moriuntur in ſiti. Non ſic ergo ſed habeamus in mentis benignam irrigationem.

E ¶ Tertio ſi volumus creſcere ſpiritualiter & æternaliter, neceſſe eſt, quod habeamus mentis feruentem inflammationem. (In lucem ſolemq; inquit conuerſus eſt.) Creſcere n. debemus & conuerti in lucem ſplendentis cognitionis, feruētis dilectionis. Calor n. naturalis eſt cauſa naturalis crementi. Et ideo illi, qui naſcuntur in conſtellatione Martis, qui eſt planeta feruentiſſimus, in longitudine multum creſcunt ſecund. Martia. Draco etiam, qui eſt tantæ caliditatis, quod ignem dicitur ſpirare, in tantam quantitatem creſcit, quod maximus ſerpentum efficitur. Creſcit etiam quandoque ad longitudinem viginti cubitorum. Ex quibus exemplis probatur, quod quanto homo magis feruet interius per charitatem, tanto magis creſcit ad ſpiritualem ſanctitatem. & ad æternam fœlicitatem. (In ſolem inquit conuerſus eſt,) Sol enim effectiue eſt calidiſſimus. Iac. 2. *Exortus eſt ſol cum ardore ſuo, & areſecit fœnum.* Vnde de tali cremēto poteſt intelligi illud Epheſ. 4. *Veritatem facientes, in charitate creſcamus.* Et ideo de multis videtur verificatum dictum Plinij, qui dicit, quod in regionibus valde frigidis non bene creſcunt plantæ, ſi non ſunt ſeptentrionales, ad denotandum quod illi, qui in frigore indeuotionis plantantur, & calore charitatis priuantur, nunquam in moribus augmentantur, vel in cœlorum ſedibus ſublimantur. Creſcamus igitur in virtutibus, vt creſcāt in nobis virtutes. In bonis enim arboribus creſcunt boni fructus, in bonis terris creſcunt arbores bonæ. Si enim terra bene colatur, & bene claudatur, & irrigetur, faciliter bene creſcunt boni fructus. Sic vere ſi bene colamur per pœnitentiam, ſi bene ſtercoremur per fimum, i. e. noſtræ mortalitatis memoriam, ſi bene claudamur per diligentiam & per ſenſuum cuſtodiam, tunc pro certo boni fructus gratiarum & virtutum in nobis poterunt creſcere, & in nobis plenius abundare, ita quod tunc dicetur illud Eſa. 55. *Pro ſaliunca aſcendet abies, & pro vrtica creſcet myrtus.* Saliunca enim quæ tangentem pungit & ſaltare facit, ſignat peccatum inuidiæ vrtica etiam quæ vrit, ſignat peccatum auaritiæ. Pro ſaliunca ergo aſcendit abies, quia in loco inuidiæ debet in nobis creſcere abies altæ contemplationis. Et loco vrticæ auaritiæ debet in nobis creſcere myrtus lenitiui dulcoris & compaſſionis, & ſic poterit dici de nobis & virtutib. noſtris. *Conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt.* Matth. 6. Creſcant igitur in nobis virtutes, & nos ipſi creſcamus

Per { Chatitatis inflammationem,
Pietatis irrigationem,
Humilitatis ſubiugatiouem. }

¶ Et ſi vis, dic quod in nobis debet creſcere

Puritatis nitor mentem mundificans,
Charitatis ardor corda lætificans,
Caſtitatis candor carnem purificans,
Veritatis ſplendor ſenſum clarificans,
Pietatis liquor cuncta lenificans,
Honeſtatis fulgor mores rectificans,
Probitatis vigor actus multiplicans,
Bonitatis valor furſum fructificans,
Æquitatis rigor iuſte dijudicans,
Dignitatis honor famam magnificans.

¶ Igitur creſcat in nobis nitor puritatis, 1. Reg. 2. *Puer autem Samuel proficiebat atq; creſcebat.* Samuel interpretatur à Deo datus F
quaſi dicat puritas à Deo data, ſemper debet in nobis creſcere & augeri. Item ibi creſcat ardor charitatis. Epheſ. 4. *In charitate creſcamus.* Vnde de Samſone, qui interpretatur ſol, ſignificans charitatem, quæ calefacit interiora, dicitur Iud. 13. *Creuit puer Samſon, & benedixit ei Deus, & Spiritus S erat cum eo.* Spiritus enim ſanctus ſemper concomitauit charitatem, cum & ipſe patris & filij ſit charitas. Item candor caſtitatis. Mat. 6. *Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt.* Lilia n. munda & candida, caſtitatem deſignant. Item ſplendor veritatis. Prou. 4. *Lux ſplendens procedit & creſcit.* Vnde de verbo Domini de quo ſcribitur: Sermo tuus veritas eſt, dicitur Col. 1. *Verbū Domini fructificat & creſcit.* Itē liquor pietatis. Vnde illud Heſter 11. *Fons paruus creuit in fluuium.* Et de vinea, quæ multum abundat in medulla, ſignificant pietatem, dicitur Eze. 17. quod *creuit in vineam latiorem.* Item fulgor honeſtatis Eze. 19. *Frondes eius creuerunt ex aquis.* Frondes n. exteriorem honeſtatem deſignant. Item valor probitatis, i. virtus bene operandi. 1. Eſdræ 5. *Opus illud diligenter extruitur, & creſcit in manibus eorum.* De æquitate vero & iuſtitia dicitur 2. Cor. 9. *Multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa iuſtitiæ veſtræ.* De honore vero & fama dicitur Heſter. 9 *Fama nominis eius creſcebat.* Et ſic erit in nobis valor totius bonitatis, quæ fructus gratiæ & gloriæ in nobis producet. Mar. 4. *Dabit fructum aſcendentem & creſcentem.* Et ita cuilibet erit illud, de quo dicitur Iob. 1 *Operibus manuum eius benedixiſti, & poſſeſſio eius creuit in terra.* Poſſeſſio n. virtutū debet in nobis creſcere, & virtus bonorum operum abūdare. De illis vero, quæ virtutum impediunt incrementum, dic, quod multa ſunt, quæ arbores creſcere non permittunt, &c. Credo notaſſe ſupra de Arbore, de Aſcendere, vide ibi. De alijs bonis vel malis crementis vide in tabula quæ in fine fiet, quia in multis locis fiet mentio de verbo Creſcere vel Cremento.

Crimen. Paucæ ſunt auctoritates, vide de Peccato.

Cruciare. Crucifigere. Crux. Nota, quod crux, ſeu cruciatus, crucifixio, A
ſeu afflictio multiplex in ſcriptura reperitur.

Cruciatur { Iuſtus, Pauper, Impius, Damnatus, Chriſtus } per { pœnitentiam virtualem, violentiam temporalem, iuſtitiam criminalem, peſtilentiam infernalem, paſſionem corporalem. }

{ Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta } eſt crux hominum { Perfectorum, Miſerorum, Iniquorum, Damnatorum, Deuotorum. }

¶ Dico ergo, quod vna eſt crux, qua crucifiguntur viri pęnitentes. B
Et iſta nihil aliud eſt, quam pęnitentia ſeu cōtinua afflictio, in qua viuunt. Tota n. vita iuſtorum eſt vna crux ſeu vnus cruciatus. Hanc autē aliqualiter diſtinguendo ſequar Mauriciū. Crux iuſtorum quatuor habet brachia, ſcil. vnum interius, h. e. contritio, quam habent, & pœna etiam quam ſuſtinent de commiſſione peccatorum. Aliud exterius, h. e. compaſſio, quā habent de miſerijs egenorum. Aliud ſuperius, hoc eſt dolor, quem habet de dilatione gaudiorum. Aliud poſterius, hoc eſt, timor, quem habent de incurſione infernalium tormentorum. De cruciatu ſeu crucifixione contritionis, & afflictionis poteſt dici illud Gal. 5. *Qui autem Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cū vitijs & concupiſcentijs.* Contritio enim quam habet quis de culpis præteritis, & reſiſtentia, quam facit de præſentibus, magnus eſt cōflictus & cruciatus. De alijs vero crucifixionibus, ſcil. compaſſionis, doloris & timoris poteſt dici illud Matth. 16. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuā, & ſequatur me.*

Et

Digitized by Google

Et bene dicit,qui vult,quaſi dicat,talis crux pœnitentiæ debet eſſe voluntaria,nec coacta, cõtra hypocritas & malos religioſos,qui crucem iſtam portant, ſed tamen voluntarie Dominũ non ſequuntur, imo quaſi coacti crucem pœnitentiæ patiuntur,figurati in illo Simone,*qui angariatus & compulſus crucem Domini deportauit*.Matt.27.Magnam n.anguſtiam patitur, qui vel inuitus vel fictus crucem penitentiæ portans affligitur.Aduerte enim ꝙ de Chriſto legitur, quod ipſemet crucem propriam deportauit,nec eam ipſe alteri legitur commiſiſſe.Ioan.19.*Baiulans ſibi crucem,&c.* Ad denotandum, quod crux ſeu cruciatus pœnitentiæ non debet alijs commiti, ſed in perſona propria deportari. Miles n.quando habet cum hoſte confligere, non libenter ſolet arma ſua alteri cõmittere. Et ſi vis de cruce pęnitentiæ potes notare,quod ibi crucifigitur & punitur

Antiquitas carnalis conuerſationis,
Voracitas mundanæ ambitionis,
Fallacitas iniquæ deceptionis.

De antiqua conuerſatione dicitur Rom.6. *Vetus homo noſter crucifixus eſt* De mundana auaritia & ambitione dicitur Gal. 6. *Mundus mihi crucifixus eſt.* De fallaci deceptione dicitur Matth. 27.*Crucifixi ſunt duo latrones*.Iſta eſt vna crux, qua crucifiguntur viri pœnitentes.

C ¶Secundo dico,quod eſt vna crux, qua crucifiguntur miſeri patientes ſeu pauperes indigentes.Et iſta eſt crux mundi tribulationum, qua tyranni crucifigunt & cruciant multos bonos. De qua Matth.24.*Ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes,& ſcribas,& ex illis occidetis, & crucifigetis,& illudetis,&c.* Tyranni n. figurantur Apoc.9.*In illis locuſtis, quæ habebant aculeos ſcorpionum, quibus datum eſt,quod nocerent hominibus, & cruciarent eos menſib. quinq;*. Sic vere tyrannis aculeatis & crudelibus datur à Deo diſpenſatiue,& à diabolo executiue poteſtas nocendi, & homines tribulationibus cruciandi. Vnde de Nabuchodonoſor dicitur Ioel.2.*A facie eius cruciabuntur populi, omnes vultus redigẽtur in ollam.*

D ¶Tertio dico,quod eſt crux, qua crucifiguntur homines delinquentes.Et iſta eſt crux peccati,quia reuera auaritia, ambitio,luxuria,& vt communiter,omnia vitia plus habent de cruce,& cruciatu,& de triſtitia, quam de gaudio & lætitia.Vnde Bern.*O ambitio ambientum crux,&c.*Et eſt in peccato

Crux { laboris / doloris / timoris } in { executione, / conſcientiæ remorſione, / ſalutis deſperatione.

Vnde peccatores figurantur *in ſeptem filijs Saul, qui crucifixi ſũt à Gabaonitis*.2. Reg. 21. Saul enim malus rex ſignat diabolum, qui eſt *rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*.Iob 40. Septem eius filij ſunt vniuerſi peccatores, quia ſecundum ſanctum Gregorium,ſeptenarius numerus vniuerſitatem deſignat. Septem ergo filij Saul crucifiguntur, quando vniuerſitas peccatorum in cruciatu vitiorum viuere comprobatur. Vnde de piſtore Pharaonis, qui ſignat guloſos,de Aman,qui honorari cupiebat, qui ſignat ambitioſos,de rege Hay,qui ſignat ſuperbos & glorioſos,legitur Gen. 41. Heſt.7.& Ioſuæ 6.quod *in cruce ſuſpenſi ſunt*. Fortioribus enim fortior inſtar cruciatio. Hæc eſt ergo crux, qua cruciantur cuncti delinquentes.

E ¶Quarto dico,quod eſt crux, qua affliguntur in orco iacentes,ſcilicet damnati,& hæc eſt cruciatus pœnæ æternæ.De qua Apoc.13.& 14. *Si quis adorauerit beſtiam & imaginem eius, & acceperit characterem eius in fronte ſua, cruciabitur igne & ſulphure in conſpectu angelorum ſanctorum*.Beſtia eſt beſtialitas peccati, i. motus brutalis in cogitatione,imago eius eſt imaginaria & falſa delectatio,character eius eſt impreſſus conſenſus,& opera. Qui igitur iſta acceperit, crucẽ & cruciatum in inferno ignis & ſulphuris ſuſtinebit. Vnde de diabolo & peccatoribus poteſt dici illud Heſt.7.8.9.quod *Aſſuerus Amã & filios eius affixit cruci*. Hæc eſt ergo crux, quæ cruciat in inferno degentes.

F ¶Quinto vero dico, quod eſt crux, quæ cruciat Chriſtum contemplantes.Et iſta eſt crux Chriſti, in qua ſc. crucifiguntur, & vna cum eo cruciantur.Galat.2. *Chriſto confixus ſum cruci.* In arbore n. fructuum vitæ contigit quandoq; aues naſci, & per roſtrum ad lignum pendentes, cum in mari ceciderunt viuificari.Sicut ponit Giraldus in lib.de mirabilib. Hiberniæ, vbi in multis inſulis Hiberniæ & Scotiæ adiacentib ſupra maris littus dicit aues & arbores tales eſſe.Sic vere dicam,ꝙ arbores crucis aues,i.viros contemplatiuos procreat,ipſoſq; mare pęnitentię viuificat & confortat. Vnde de grano ſinapis in horto patrisfamilias ſeminato,dicitur Matth.13. quod *creſcit & fit maius omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli habitent in ramis eius.* Quia pro certo ſinapis aſpera & acuta,i. crux in agro Eccleſiæ plantata,in fama & potẽtia multum creuit & ideo volucres,i. contemplatiui ipſam viſitant,& per deuotionem frequentant.

¶De laudibus igitur crucis poſſumus dicere,quod G

Crux eſt { Humiliatrix malignantium, / Conciliatrix diſcordantium, / Auxiliatrix impotentium, / Remediatrix pereuntium.

Per crucem n.dæmones humiliantur, deuincuntur, & debellantur. Auguſt.*Vbi ſignum crucis cum fide & Dei timore præceſſerit, ibi inimicus nihil nocere poterit* Et ponitur exemplũ, quod beatus Greg.in lib.dialogorum deſcribit de Iudęo,qui in templo idolorum de nocte recumbens,videns dæmones ſuum parlamentum tenentes ,ſolum quia quandoq; audierat crucis ſignũ dæmones deterrere,ſe cum eius forma digitis ſignauit, poſt cũ ei nocere vellent dæmones nequierunt,dicentes: *Vas vacuum, ſed ſignatum* De Conſtantino etiã legitur ꝙ oſtenſo ſibi ſigno crucis in cœlo,dictũ eſt ei:Conſtantine in hoc vinces,pugnaturus enim contra Maxentium tyrannũ,& in Germania,cogitauerat quẽ deorũ principaliter in illo prælio inuocaret. ſed viſo ſigno crucis,ſignũ cunctis militibus tradidit, ſic aduerſarios ſuperauit,ſicut ponit hiſtoria tripartita Dicamus ergo illud commune. *Per ſignum crucis de inimicis noſtris libera nos Deus noſter.*

¶Item per crucem diſcordantes conciliantur,ſeu pacificantur. Conſtat enim quod per crucem Deus eſt humano generi pacificatus,& homo Angelis concordatus.Epheſ.2. *Per crucem interficiens inimicitias in ſemetipſam.* Vnde Auguſtinus: *Lectum ſuum Chriſtus dimiſit diſcipulis ſuis. Quicunque ergo vult cum ipſo quieſcere in cælo,in iſto iaceat lecto,moriatur in cruce, ſi vult Chriſtum placatum videre.*

¶Item per crucem proPugnantes auxiliantur,& adiuuantur, quia reuera in quocunque prælio tentationis auxiliatur plurimum, ſi habeatur in memoria virtus crucis. Vnde Origines: *Tanta eſt virtus crucis , quod ſi in mente fideliter habeatur,nulla libido, nulla peccati præualere poſſit inuidia,ſed continuo ad memoriam illius omnis peccati & mortis fugit exercitus.*

¶Item per crucem pereuntes remediantur, quia pro certo nullus per deſperationem perit, qui per deuotionem ad remedium crucis fugit.Antiquitus enim nullum contra morſum canis rabidi inueniebatur remedium,ſicut dicit Plinius lib 24.c. 2.Sed mater cuiuſdam militis à cane morſi, qui propter hoc ſine remedio periclitabatur, vidit in ſomnis radicem ſylueſtrem cynorhodon appellatam, ſibi pro remedio oſtenſam, quam cum lacte dedit potandam filio, & ſanatus eſt.Talis eſt crux. Roſa enim ratiõe ruboris ſanguinei dicitur & ſylueſtris, id eſt, inculta, & inhonorabilis apellatur. Erat n. confuſionis ſupplicium,non honoris.Igitur quicunq; morſu diabolicarũ tentationum periclitantur, crucem per deuotionem,memoriam & compaſſionem cum lacte dominicæ charitatis & pietatis bibant,& hoc proculdubio ipſos liberat atque ſanat. Vnde 1. Corinth.1.*Verbum enim crucis pereuntibus ſtultitia eſt, his,qui ſalui fiunt* id eſt,nobis,*virtus Dei eſt.*

¶Igitur his præmiſſis dicam,& notabo adhuc,quod H

Crux eſt { Nauis / Baculus / Lancea / Scala / Sedes / Schola } ad { transfretandum, / ſuſtentandum, / propugnandum, / aſcendendum, / quieſcendum, / addiſcendum.

Et breuiter omnia,quæ de lignis vtilia fiunt hominib. poſſũt cruci proprie adaptari. Iſta eſt dico, nauis ad transfretandũ. In iſta enim & per iſtam nauim tranſiuit & transfretauit Chriſtus de hoc mundo ad patrem. Et per iſtã debemus tranſire de hoc mundo ad paradiſum. Sicut etiam dicit Plin. cannæ in India ſũt ita magnæ & altæ, ꝙ in fluuio nauigabili ſuper vno internodio tres homines deferuntur. Iſta eſt ergo nauis Chriſti, ſ. pœnitentia ſeu crux, quæ ſeruat homines ne in mũdi pelago vel in fluuio ſubmergantur. Sap.14. *Exiguo ligno credunt homines animas ſuas & tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt*,& benedixit liberati ſũt, quia reuera crux eſt ſicut lignum aloes , cuius fumus liberat à fœtoribus. Sicut lignum fraxini, cuius vmbra liberat à ſerpẽtib. Sicut lignum balſami, cuius liquor liberat ab infirmitatib. iſta

Digitized by Google

iſta eſt igitur nauis ad ſecure ad patriam nauigandum. Vnde Chryſoſtomus homil.15. *Crux ſpes eſt deſperantiũ, crux nauigantium gubernatrix, crux periclitantium portus, crux obſeſſorum murus, crux pater orphanorum, crux defenſio viduarum.* Iſta eſt ergo nauis ad nauigandum.

¶Secundo dico, quod crux eſt baculus ad ſuſtentandum. Vineæ n. debiles, & etiam concurbitę in baculis ſuſtentãtur. Elephantes etiam quando dormiunt ſuſtentant ſe ad arbores. Peregrini inſuper quando ſunt fatigati, ſuper baculos innituntur infirmi etiam debilitati, ſenes inſuper decrepiti, baculis ad ſuſtentandũ vtuntur, quibus vtiq; exemplis inſtruitur homo, quod ſiue ſit ſicut vinea aleorũ lætificatiuus, ſicut concurbita medulloſa aliorum per eleemoſynas nutritiuus, ſicut elephas aliorum in prælijs adiuuatiuus, ſicut perigrinus mundi laboribus fatigatus, ſicut infirmus virtutum viribus pauperatus, ſicut ſenex fortitudinib. vacuatus, & breuiter ſiue ſit homo bonus, vel malus, perfectus vel imperfectus, virtuoſus, vel vitioſus, ſemper indiget, quod iſto baculo ſuſtentetur, & ꝙ ei ex fiducia & deuotione firmiter & totaliter innitatur, vt ſic dicat Chriſto illud Pſ. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Quod autẽ crux poſſit dici baculus patet per Chryſoſt. in homil. vbi ſupra, vbi dicit ſic: *Crux eſt deſperatorum via, crux claudorum baculus, crux conſolatio pauperum, crux reſurrectio diuitum, crux deſtructio ſuperborũ.* Patet ergo, quod eſt crux baculus ad ſuſtentandum.

K ¶Tertio dico, quod eſt crux lancea ad propugnandũ. Cum lanceis enim ligneis, & ferreis ſolent pugnare homines contra hoſtes. Sagittæ etiam de ligno & de ferro ſunt compoſitæ, quibus à longe hoſtes percutiuntur. Sic vere Chriſti crux datur fidelibus pro lancea, quia ibi fuit lignum & ferrum, per iſtam n. Chriſtus dæmones ſuperauit, & per ipſam ipſos quotidie ſuperamus. Si enim per memoriam, & deuotionem iſtam lanceam habuerimus, nunquam canis inferni nos lædet, nunquam hoſtis ſubdolus nos inuadet, nunquam Leo rugiens nos confundet. Iſta eſt ergo *lancea quam rex Saul ad caput habebat, vna cum ſcypho pleno aqua.* ſicut dicitur 1 Reg.26. quia vere ſi rex Chriſtus in corde noſtro dormierit, lanceã crucis, i. memoriã paſſionis, & vas aquę, i. liquorẽ deuotionis nobiſcũ habere debemus. Vnde de tali lancea hoſtium impugnatiua dicit Chryſoſt. vbi ſupr. *Crux aduerſus dæmones triumphus, crux deiectio diaboli, crux adoleſcentium pædagogus, crux ſuſtentatio inopum, crux ſpes deſperatorum.* Patet ergo (chariſſimi) quod nos debemus accipere crucem nõ ſolum mentaliter in deuotione, imo etiam realiter in exteriori crucis ſignificatione, quia crux eſt nauis pro transfretantibus, eſt baculus peregrinantibus, & eſt lancea pro pugnantibus.

L ¶Quarto dico, quod crux eſt ſcala ad aſcendendum figurata. Geneſ. 28. Vbi Iacob *vidit ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cælos, Angelos quoque* Dei *aſcendentes & deſcendentes ſuper eam, & Dominum innixum ſcalæ.* Vere ſcala iſta eſt crux ſancta, quæ ſtetit ſuper terram in Chriſti paſſione, & cacumẽ eius tetigit cœlum, ſolem eclypſando, & praua cœli luminaria obtenebrando, cui Dominus Chriſtus innixus imo confixus ſcalæ, morte ſua genus redemit humanum, placatum faciens Deo patri. Roman. 5. *Reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius.* In hac ſcala Angeli, id eſt, homines, qui ſunt cũ angelis participes rationis aſcendunt mente ſurſum eleuata, vt Chriſti paſſionum, qua redempti ſunt, contemplentur. Ad Heb 2. *Videmus Ieſum auctorem ſalutis eorum per paſſionẽ conſummari.* Deſcendunt conſiderãdo Chriſti in terris conuerſationẽ, & doctrinam euangelicam in terra traditam, qua leue religionis orthodoxæ iugum nobis iniecimus, & legis graue onus abiecimus. De leui iugo euangelij dicitur Matth.11. *Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* De legis graui onere poterat dicere Moyſi gens Hebræa: *Duriſſimum iugum impoſuit nobis* 3. Regum 12.

M ¶Quinto dico, quod crux eſt ſedes ad quieſcendum; Etenim ſi carnem luxus agitat, ſi mentem tentatio ſollicitat, ſi mundi vanitas oculos inquietat, ſedat ad Chriſti crucem homo, contempletur Chriſtum propter hominis ſcelera in cruce pendentem, meditetur vulnerum Chriſti ſqualorem & fieri non poterit, quin ſentiat in ſe compeſci impellentem ad opera nefanda furorem. Et ſic ſedes crucis erit cauſa quietis, dum homo eſt *per crucem interficiens inimicitias.* Ephe.2. *Pacificans,* ſupple, *motum ad peccata per ſanguinem crucis Chriſti.* Col. i.

N ¶Sexto dico, quod crux eſt ſchola ad diſcendum, ſchola n. græce, latine vacatio interpretatur, quia ibi ingenij exercitio vacatur. Huic ſynonymum eſt gymnaſium, ꝙ idem ſonat quod exercitium, vtrumq; ſignificatum crucis vocabulum complectitur. In ea enim vacant contemplatiui in animi amaritudine Chriſti paſſionem tractantes, imo cum Chriſto in cruce pendentes, ita vt quilibet eorum poſſit dicere Chriſto, *confixus ſum cruci.* Galat. 2. Exercentur in ea actiui, dum huius diuini præceptoris, & magiſtri doctrina erũdiuntur, & figura. Pendet n. inclinato capite, vt doceat humilitatem. Eſai. 2. *Incuruauit ſe homo & humiliatus eſt vir.* Pendet perforatis & apertis manibus. Diſce ne manus tua contracta & clauſa ſit egentibus. *Manum ſuam aperuit inopi.* Prou.31. Pendet corpore vulneribus lacero. Diſce ne carni tuæ ſis blandus & mollis, ne tibi negetur poſſeſſio regni cœleſtis. 1. Cor 6. *Neque molles regnũ Dei poſſidebunt.* Carpitur contumelijs & irriſionibus, & ſuſtinet. Diſce manſuetudinem. Eph. 4 *In manſuetudine cum patientia ſupportantes.* Potatur aceto, felle mixto. Diſce parſimoniam. Iud. 19. *Guſta paululum panis.* Sequitur ibid. *Paululum cibi capias.* Orauit pro crucifigentib. Diſce dignitatem. Eph. 4. *Eſtote inuicem benigni.* Pendet non iacet, nec habet vbi caput reclinet. Diſce & tu à ſtrato ſurgere. Pſ.118 *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Igitur in hac ſchola crucis diſce ſeptem vitia capitalia, ſeptem virtutibus ſuperare. Diſce in hac ſcola vbi Deus eſt gymnaſiarcha, & eris beatus cum ab eo fueris eruditus. Pſal. 93. *Beatus homo, quem tu erudieris Domine.* Denique bene dicit Chriſtus: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.*

¶ Vbi eſt aduertendum quod ad iſtam crucem portandum neceſſaria eſt

Propriæ voluntatis abdicatio (Abneget ſemetipſum)
Anxiæ tarditatis excitatio (Sequatur me)
Noxiæ voluptatis deteſtatio (Tollat inquit crucem ſuã, & ſequatur me.) Et hæc de crucifixione dixiſſet ſufficiãt.

Crudelitas Crudelis.

A Cum crudelitas nihil aliud ſit, quam punitionis exceſſus, nulla pietate vel temperantia moderatus, notare poſſum quod eſt crudelitas metuenda, & eſt crudelitas renuenda. Prima eſt dæmonum, ſecunda hominum. Prima debacchatur occulte, ſecunda machinatur aperte. De crudelitate dæmonum poſſum dicere ſecund. Mauricium, quod diabolus eſt ſicut manticora animal crudeliſſimum, quod alio nomine dicitur Mammonetus. Hoc quamuis formam habeat humanam in facie, odit tamen & perſequitur miro modo. Tres ordines habet dentium, vultum hominis, & caudã ſcorpionis cum corde leonino. Sic diabolus, licet in parte, ſ. ratione ſimilis ſit homini, crudeliter tamen ipſum perſequitur, atq; odit. Tres n. ordines dẽtium i. tentationum, de triplici concupiſcentia ſc. bonorũ, diuitiarum & delitiarũ noſcitur habere. Et in facie, i. in principio & in ingreſſu figuram humanam. i. dulcedinẽ & benignitatem nititur prætendere, ſed in cauda, i. in fine ſemper vult ſcorpionis aculeum, i. e. punitionem & præiudicium exercere, & poſt applauſum pungere & nocere, & crudeliter lędere & grauare. Hier. 6. *Sagittam & ſcutum arripiet crudelis, & nõ miſerebitur.* Impij ergo talibus crudelib, dabuntur ad cruciandum & ſine miſericordia puniendũ. Vnde Eſa. 19. *Tradam Aegyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum.* Iſte eſt angelus ille crudelis. de quo loquitur ſcriptura Prou.17. *Semper iurgia quærit malus, Angelus autem crudelis mittetur contra eum.* De crudelitate autem hominis nota, ꝙ ſicut dato, quod canis ſit animal domeſticũ, non valens viuere ſine homine, fit tamẽ aliquoties rabioſus, mordens homines atq; lædens, ita ꝙ nullum pernitioſius humano generi eſt venenũ. Sic dicam quod dato, ꝙ homo ſit animal naturaliter mite, rabies tamen crudelitatis quoſdam taliter inficit, quod verſi in furorẽ, alios ſine conſcientia puniũt atq; mordent. Teſte n. Plin. lib. 32. ca. 2. Orchis alio nomine oſtrea, piſcis eſt rotundus, ſine ſquammis, totus capite conſtans, qui tñ inter omnes piſces duriſſimus eſt. Sic vere licet homo ſit ſine ſquammis ipſum defendentibus per fragilitatem, rotundus & capite vbe ſenſus ſunt, totus conſtãs per rationis ſubtilitatẽ, inuenitur tñ quandoq; eſſe animal duriſſimum per proteruiã & crudelitatem. Quærit n. Sen. li. de moribus. *Quid ſit inimiciſſimũ hominis* Et reſpondet, *Alter homo.* Ideo de impijs & tyrannis dicitur Hie. 50. *Arcum & ſcutũ arripient, crudeles ſunt & non miſericordes.* Crudeles inquit, videl. interius quo ad nullã cõpaſſionem, quia ſicut dicitur Prou.12. *Viſcera impiorum crudelia.* Exterius quo ad pauperum deiectionem. Prou.11. *Qui crudelis eſt etiam propinquos abijcit.* Vlterius quantum ad atrocem inuaſionem. 2. Paralipomenon 28. *occidiſtis eos atrociter, ita vt in cælum attingeret*

crudelitas

crudelitas veſtra. Sufficit quia in infinitis titulis fit mentio de crudelitate,& paucæ ſunt auctoritates.

A **Cubile.Cubiculum.** Licet Cubile differat à Cubiculo, quia ſcilicet cubiculum eſt locus hominum, & cubile eſt locus beſtiarum,locus dico,ſecretus ad habitandum, & ſpecialiter iacendum, quia tamen quandoque vnum pro alio ponitur, poſſum notare & dicere, quod vtrumque in bono ſumitur & in malo. Igitur in bono ſignificato dicamus, quod per cubiculum intelligitur.

Cubiculum { Chriſti, Chriſtiani, Dei, Beati, } quod eſt locus { Purus, Securus, Secretus, Quietus.

Primum, Secundum, Tertium, Quartum, } Cubiculum { Fuit in Maria, Eſt in Eccleſia, Eſt in conſcientia, Erit in patria.

Primum eſt cubile intactæ virginis,in quo Chriſtus habitat,
Secundum eſt cubile fidelis agminis,in quo militat,
Tertium eſt cubile mentalis hominis,quod Deus viſitat,
Quartum eſt cubile cœleſtis culminis, in quo nullus dubitat.

B Dico ergo, quod inuenitur cubiculum purum pro ſummo numine.Et iſtud nihil aliud eſt, quam vterus virginis glorioſæ, in quo Chriſtus Dei filius ſicut in puriſſimo cubiculo requieuit,ibiq; veſtes nouas noſtræ humanitatis aſſumpſit. Et de hoc poteſt dici illud Eſdræ 3. *Darius rex aſcendit in cubiculo ſuo, & dormiuit,& expergefactus eſt.* Darius fertilis eſt Dei filius, qui cubiculum vteri virginalis aſcendit, & intrauit carnem aſſumendo, ibi dormiuit nouem menſibus quieſcendo,tandem expergefactus eſt naſcendo & in publicum exeundo,Iohelis 2. *Egrediatur ſponſus de cubiculo ſuo.* Iſtud enim cubiculum eſt ſemper clauſum, ex quo & in quo Chriſtus ianuis clauſis exit & intrauit. Iudith. 13. *Concluſit Vagao oſtium cubiculi.*

C ¶ Secundo dico, quod inuenitur cubiculum ſecurum pro iuſto agmine.Et iſtud eſt cubile fidei,religionis,vel eccleſiæ,vbi ſolummodo eſt ſecuritas atq; ſalus. Vnde Salomon Prou. 30. *Inter animalia ſapientia nominat leporem, pro eo quod in petra collocat ſibi cubile.* Petra enim Chriſtus eſt, ſeu ſuæ fidei & Eccleſiæ ſtabilis & manens ſecuritas.De natura etiam canis legitur, ꝙ ſi catulos de cubili ſuo extraxeris,mater veniens illum, quē prædiligit primum ad cubile reportat. Sic vere cum diabolus per peccatum Adæ omnes mortales de cubiculo ſalutis extraxerit, mater noſtra Chriſtus veniens,illos quos ſumme diligit,ſecundum conſiliū ſuæ prædeſtinationis ad iſtud cubile, i. ad fidem ſuam portauit,ipſos etiam,quos plus amat, ad ſecretiora cubicula Eccleſiæ vel religionis tranſportat:exemplo pantheræ, de qua dicit Plin. quod ſi paſſum hominis ſuis catulis inſidiantis in arena inuenerit, timens ſtatim ad aliud cubile ipſos traſferet,& mutabit.Sic Chriſtus timens inſidiatorem diabolum,de loco ad locum,de ſæculo ad eccleſiaſticum ſtatum, de eccleſiaſtico ad religionis cultum, vel forſan ad prælationis gradum fideles ſuos conſueuit mutare,vt ipſos in cubilibus fidei melius valeat præſeruare.Pſ.103. *Ortus eſt ſol,& congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur.* Et ſi vis. ¶Nota , quod in Eccleſia poteſt
D dici

Cubiculum ſeu Cubile { Bonæ famæ fragans odoribus, Lætitiæ gaudens canoribus, Decentiæ nitens viroribus, Amicitiæ feruens amoribus, Eminentiæ pollens honoribus, Sapientiæ fulgens ſplendoribus.

Dico igitur , quod cubiculum Eccleſiæ bonæ famæ fragauit odore. Prouerb.7. *Myrrha, aloe & cinnamomo aſperſi cubile meū.* Item Dei laudis reſonat clamore,ſeu letitiæ exultat decore. Pſ. 149. *Exultabunt ſancti in gloria,lætabuntur in cubilibus ſuis.* Item honeſtatis niteſcit decore. Vnde Eſa.35. *In cubilibus, in quibus dracones habitare conſueuerant,orietur viror iunci & calami:* Item concordiæ ferueſcit amore. Vnde Luc.11. *Pueri mei mecum ſunt in cubili.* Item eminentiæ ſplendeſcit honore. Quia ſcilicet ibi eſt Rex Chriſtus,cuius ſeruitio cuncti deputantur fideles. Vnde 3.Reg 1. *Ingreſſa eſt Berſabee ad regem in cubiculo.* Item ſapientiæ relucet ſplendore,quia ſcilicet ibi eſt ſplendor totius veritatis. Dan.7. *Viſio capitis eius in cubili ſuo,&c.*

In iſto ergo cubili odoris, dulcoris, viroris, amoris, honoris, ſplendoris, tutum eſt habitare,quod ideo ſignum eſt, quod talis locus à dignis & bonis perſonis inhabitetur , & inde mali homines arceantur,cuius tamē proh dolor video contrarium, quia reuera ibi habitant

Cupiditatis ardore flammantes,
Crudelitatis furore fumantes,
Carnalitatis ſulphure fœtentes,
Verboſitatis murmure nocentes.

¶Dico igitur , quod in cubili Eccleſiæ habitant hodie illi, qui ardent per cupiditatē. Vnde Hier. 9. *A volucre cœli vſque ad pecora tranſmigrauerunt,& receſſerunt. Et dabo Hieruſalem in aceruos arenæ,& in cubilia draconum.* Ad literam enim hodie de Hieruſalem,i. Eccleſia pro magna parte defecerunt,& receſſerunt,volucres cœli,i. contemplatiui.pecora laniſica,id eſt, boni actiui, & ibi pro certo aduenerunt,& receſſerunt acerui arenæ, id eſt, homines terrenis diuitijs locupletes,& dracōes, qui ſpirant ignem, id eſt, homines, cupiditate & auaritia ardentes:& ſi vis, dic de malis proprietatibus draconis , & quomodo auari filij ſunt ſimiles,tum qui ardent cupiditate quia aerem, i. e. patriā inflammant crudelitate , tum quia caudam inuoluunt præ falſitate tum quia duræ ſunt teſtæ,id eſt, ſquammæ per obſtinationem,tum quia gregatim vadunt per mutuā contra alios confœderationem,tum quia alte volitant,& aſcendunt per ſuperbiam & ambitionem. Ideo quod tales dracones habitant hodie in cubili Eccleſiæ,patet Eſa.34.vbi dicitur: *Erit,* inquit, *cubile draconum,& paſcua ſtruthionum, occurent ibi dæmonia, onocentauris,& piloſus clamabunt alter ad alterum,ibi cubauit lamia ibi habuit foueam ericius,ibi congregati ſunt milui.* Compara iſtis animalibus varia genera peccatorum,qui ſc.in cubiculo iſto habitāt atque cubant. Cubant n. illi,qui ardent per cupiditatem. Item illi qui ſtridēt per crudelitatem. O vbi hodie crudelitas,rapina, vel iniquitas , niſi in aliquibus eccleſiaſticis curijs & familiaribus eorundem? Vnde Nahum 2. *Leo cepit ſufficienter catulis ſuis, & necauit leænis ſuis & impleuit ſpeluncas ſuas præda, & cubile ſuum rapina.* Leo.n. eſt crudelis eccleſiaſticus,& maxime malus rex vel prælatus qui pro catulis,id eſt,familiaribus, filijs & nepotibus,& pro Leænis ſuis.id eſt, pro concubinis & filiabus ad litterā ſtudet rapere.& cubile domus ſuæ rapina, & præda replete. Amos 3. *Nunquid dabit catulus leonis vocē ſuam de cubili ſuo?* Vnde etiam de talib. concubinis talium poteſt dici dirigendo verba ad earum ſcelera,illud Eze.19. *Mater tua Leana cubauit inter leones, in medio leunculorum enutriuit catulos ſuos.* Habitant ergo & cubant in hoc cubili illi,qui ſtridēt per crudelitatem. Item illi, qui fœtent per carnalitatem. Ideo lamentando dicebat Sophonias 2. *Quomodo facta eſt in deſerto cubile beſtiæ.* Iſti n. dicunt illud 2. Reg. 13. *Cuba mecum ſoror mea.* Item ibi cubant illi,qui nocēt per murmur & detractoriam loquacitatem. Figurati ſūt ranis Ægypti, quæ animalia ſunt clamoſa,de quib. dicitur Exo.8. *Aſcendent ranæ,& ingredientur domū tuam,& cubiculum lecti tui;* vnde de detractorib. dicitur Oſe.7. *Non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant in cubil. ſuis,& ſuper triticū & vinum ruminabāt.* Non ſic (chariſſimi)quia pro certo non debet eſſe in tale cubile , imo eſt & debet eſſe cubile ſecurum pro iuſto agmine, ꝙ eſt ſecundum.

¶Tertio dico, quod inuenitur cubile ſecretum pro ſacro lumine. E
Et iſtud eſt cubiculum conſcientiæ,vbi lumen gratiæ debet infundi,quia reuera debet eſſe ſecretum & mundū. Vnde de Ioſaba filia regis Ioram dicitur,quod *ipſa paruulum regem Ioas fratrem ſuum abſcondit cum nutrice ſua clam in domo Domini,* id eſt, cubiculo. Quia ſcilicet quilibet noſtrum in cubiculo conſcientiæ debes Chriſtum recipere ſpiritualiter,& nutricem ſuam,id eſt,diuinam gratiam cum eo collocare,4 Reg.11. Nota,quod iſtud debet eſſe

Continentiæ floribus ornatum,
Sapientiæ clauibus ſeratum,
Pœnitentiæ fletibus rigatum.

Iſta enim tria decent cubiculum ſeu ſecretam magni viri cameram,ſcilicet

Quod { Floribus ornetur, Clauibus claudatur, Aquis refrigeretur & aſpergatur.

Ornetur ergo cubile mentis florib continētiæ. Vnde Tob. 6. *Ingreſſus cubiculum per tres dies continens eſto.* Itē claudatur ſeu ſeretur clauib. ſapientiæ. Eſa 26. *Audi populus meus, intra in cubicula tua,*

Digitized by Google

tua, claude oſtia tua ſuper te. Item rigetur fletibus pœnitentiæ, ſeu etiam fletibus compaſſionis & clementiæ, ſicut de Ioſeph legitur Geneſ. 43. *Quod videns fratres ſuos introiens in cubiculum flevit.* Et de hoc cubili videtur, loqui Ioel. 2 vbi dicit, *Cubate in ſacco miniſtri Domini, &c.* Illud eſt igitur cubile ſecretum in mentis lumine.

¶ Quarto dico, quod inuenitur cubile quietum in cœli culmine & illud cubile nihil aliud eſt quam quies & conſolatio gloriæ paradiſi. Vnde de beata anima dicitur Heſter. 2. *Adducta eſt Heſter ad cubiculum regis.* Et de hoc cubili ipſum ſc. appetendo, videtur loqui anima deuota ipſi Chriſto illud Cant. 1, *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie:* Et ſic patet, quomodo cubile vel cubiculum accipitur in bono ſignificato.

G ¶ Sed adhuc dico, quod cubile vel cubiculum ſumitur in malo ſignificato. Nam cum cubile ſeu cubiculum ſit locus vbi dormitur, vbi etiam opera carnis ſecretius exercentur, notabo quod ego inuenio quatuor malorum cubicula ſc. cubile.

Carnis, | | immundorum,
Cordis, | quod eſt | malignorum,
Mundi, | | auarorum,
Inferni, | | damnatorum.

¶ In primo cubili viget carnalitas, quæ multos inficit, in ſecundo cubili viget iniquitas, quæ ſemper deficit, in tertio cubili viget cupiditas, cui nihil ſufficit, in quarto cubili viget aduerſitas, quæ malos afficit.

¶ De cubili carnalis delectationis dicitur Geneſis. 49. *Aſcendiſti cubile patris tui, non creſcas* Et loquitur ibi de Ruben, qui propriam nouercam carnaliter fœdauerat. Iſta etiam Heſter regigina dicebat illud Heſter. 14. *Deteſtor cubile incircumciſorum.*

¶ De cubili cordis & malæ conſcientiæ dicitur in Pſal 35. *Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, aſtitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit.* Et ſi vis de malo cubili cordis, allega illud Eze. 8. *Certe vides fili hominis, quæ filij Iſrael faciunt in tenebris, vnuſquiſq; in abſcondito cubiculi ſui.* Et dic illas abominationes, quæ ponuntur ſupra titulo de abominatione in figura expoſita ſc. de illis, qui vertebant dorſum ad altare, de alijs qui plangebant Adonidem, de alijs, qui thurificabant reptilibus, &c. Vide ibi.

¶ De cubili mundi, vbi habitant peccatores, dicitur Cant. 4. vbi. ſc. Chriſtus vocat & inuitat animam ad exeundum de iſto cubili dicens: *Veni de Libano ſponſa mea.* Sequitur: *De cubilibus leonum, de ſpeluncis pardorum.* In iſto enim cubili cubant hodie & quieſcunt mundi diuites & tyranni, figurati in illo dracone, cui dicitur Ezec. 29. *Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminum, &c.* Expone figuram ſicut alibi, & ſi vis, dic omnia quæ dixi ſupra eodem titulo, vbi inuenis contra cubicula Eccleſiæ, &c. De cubili autem inferni, vbi ſc. damnati perpetuo cubant, poteſt dici illud Eſa. 65. *Vallis Achor in cubile armentorum.* Achor interpretatur turbatio, quia reuera vallis turbationis ſc. infernus erit cubile armentalium, i. brutorum animaliũ, i. peccatorum. Sic ergo patet, quomodo cubile ſumitur multis modis.

A **Cubitus.** Nota, quod cubitus eſt certa quædam menſura, quæ à cubito brachij taliter nuncupatur. Et quia cum tali menſurata ſunt omnia, quæ facta ſunt in tabernaculo & in templo, & quia etiam ſacra ſcriptura multipliciter ſolet vti, poſſũ dicere, quod ſpiritualiter loquendo, per talẽ menſuram completã ſignificatur dimenſio virtutum, qua tota quantitas vitæ noſtræ mortalis vel moralis debet eſſe mẽſurata; & ſic dicam, ꝙ quia res nõ habet, vt communiter vltra quatuor dimenſiones, ꝙ ſunt longitudo, latitudo, ſublimitas & profundum, igitur ſecund. quam libet dimenſionẽ debẽt in nobis eſſe diuerſi cubiti diuerſarum virtutũ. Vnde longitudo perſeuerantiæ & longanimitatis, latitudo amicitiæ & charitatis, ſublimitas contemplationis, & profunditas humilitatis, quandoq; dicuntur centũ vel mille cubitorum propter completam perfectionẽ, quandoq; quinquaginta propter futuri iubilei æternæq; quietis expectationẽ, quandoq; ſexaginta propter fructus ſexageſimos, quæ eſt corona doctorũ, propter cõpletã ſcientiarũ acquiſitionẽ, quandoq; quadraginta propter præſentis miſeriæ prolongationem, & propter pœnitentialem afflictionem, quandoq; triginta, propter fidei Trinitatis cum decalogo mandatorum obſeruationẽ, quandoq; viginti propter decalogũ in charitate duplicatum, quandoq; decẽ propter decalogum ſimpliciter obſeruatũ, quandoq; nouem propter nouẽ ordinum angelorum conſortiũ, affectatũ quandoq; octo, propter octo beatitudines, quandoq; ſeptem propter ſeptem virtutes morales, quandoq; ſex propter ſex opera pietatis, quandoq; quinque propter quinque vulnera Chriſti, quandoque propter quatuor euangelia, vel quatuor Cardinales virtutes, quandoque tria, propter tres virtutes theologicas, quandoque duo, propter duo præcepta charitatis, quãdoq; vnũ propter fidẽ vnius Deitatis. Iſta ergo applica & multiplica quoties de cubitis diuerſorũ nomerorũ occurret, quia trãſeo gratia breuitatis.

Cultura. Cultus Superius dictũ eſt de colore & cultura. De cultura autem quaſi quantum eſt nomen ſignificans idem quod ritus vel ornatus, notandum eſt, quod cultus ſignat exteriorem ritum, obſeruationẽ & modum. Et ſumitur etiam aliquoties pro ornatu. Notabo ergo, quod inuenitur in ſcriptura, Cultus A

Virtuoſus, | | facere,
Vitioſus, | quem debes | fugere,
Corioſus, | | ſpernere.

Primus eſt Cultus diuinitatis, & maxime cultus altaris & obſeruantiæ eccleſiaſticæ. Talis enim cultus debet à fidelibus obſeruari, & cũ deuotione & reuerentia perfici & tractari. Num. 18. *Omnia, quæ ad cultum altaris pertinẽt, & intra velum ſunt, per ſacerdotes adminiſtrabantur.* Et ſi vis, dic quod illi, qui cultui altaris ſũt dediti, debent.

Pietatis inungi liquore,
Honeſtatis veſtiri decore,
Sedulitatis citari vigore,
Longanimitatis ligati tenore.

Vel ſi vis, dic breuius, quod cultus diuinus debet fieri & exequi, videlicet

Humiliter | | ſubiectione,
Seduliter | cum | deuotione,
Perenniter | | ſucceſſione,
Integraliter | | perfectione.

Humiliter dico vnde Num. 16. *Seperauit vos Deus, vt ſeruiretis ei in cultu tabernaculi* Seruire enim humilitatem deſignat. Seduliter vero. Exod. 13. *Cuſtodies huiuſmodi cultum ſtatuto tempore à diebus in dies,* id eſt. diligenter & ordinate. Perenniter etiam. Vnde Exod. 27. *Perpetuus erit cultus per ſucceſſiones eorum* Integraliter inſuper, 2. Paral. 29. *Completus eſt cultus domus Domini.* Iſte eſt igitur cultus diuinitatis. B

¶ Secundo dico, quod eſt cultus iniquitatis, & iſte eſt cultus idolorum, ſc. vitiorum vel dæmoniorum. Vnde de iniquis dicitur 1. Pet. 4. quod *ipſi ambulauerunt in luxuriis, deſideriis, violentiis, comeſſationibus potationibus & illicitis idolorum cultibus.* C

¶ Tertio dico, quod eſt cultus curioſitatis ſ. cultus & ornatus exterioris pompæ & ornatus. Vnde 2. Regum 1. *In planctu Dauid dicitur, quod Saul præparabat ornamenta aurea cultui filiarum Iſrael.* Vnde de rege Iuda, & Iſrael dicitur 2. Paral. 13. *Vterq; ſedebant in ſolio ſuo veſtiti cultu regio,* & talis cultus proculdubio eſt tempore triſtitiæ omittẽdus, ſemper ab omni ſuperfluitate reſecandus. Sicut Exod. 33. de filiis Iſrael, qui adorauerunt vitulum conflatilem dicitur, quod *nullus indutus eſt cultu ſuo. &c.* Vide de Ornatu, & ſupra de Colere. A

Cum. ſuppoſitiuẽ. Nota, quod cum quandoq; eſt aduerbiũ temporis, quandoque eſt coniunctio ſiue dictio optatiua vel coniunctiua, & quandoq; præpoſitio deſeruiens ablatiuo. Primo ergo modo licet in concordantijs nihil dicatur de eo, tamen aliquid eſt dicendum Cum enim accipitur quandoq; pro quãdo, ſicut cũ dicitur Act. 1. *Cũ hæc dixiſſet, eleuatus eſt* Quandoq; ſumitur pro quoniam ſicut Gen. 18. *Loquar ad Dominum, cum ſim puluis & cinis.* Semper autem accipitur ſuppoſitiue. Supponit enim ſemper aliud, ſicut cum dicitur: Loquar cũ ſim puluis. Et cũ hoc dixiſſet. eleuatus eſt; & ſic ſemper videtur ſignificare finem alicuius temporis præteriti, & principiũ ſequẽtis negotij futuri, ſicut in Pſ. vbi dicitur: *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini.* Et alibi: *Cum exarſerit in breui ira eius, beati omnes confidunt in eo.* Seruit enim ſemper optatiuo vel coniunctiuo modo. Igitur cum proprie ſignificat certũ tẽpus ad aliquod negocium iam completũ. Et moraliter loquendo, inueniri poſſunt diuerſa tẽpora diuerſis negotijs applicata.

¶ Et notabo, quod eſt

| Deum,
| Iuſtum,
Vnum cum pertinens ad | Beatum,
| Impium,
| Damnatum.

Cum

Digitized by Google

Cum, ſignans
- Tempus & complementorum actuum diuinorum,
- Finem & explementum operum perfectorum,
- Horam & ſupplementum ſupernorum gaudiorum,
- Statum atq; momentum ſcelerum iniquorum,
- Punctum & nocumentum verborum infernorum,

¶Primo igitur dicam de iſta dictione ſeu ſuppoſitione Cum, in quantum refertur ad tempus actuum diuinorum. Et ſic dico, quod actus Chriſti poſſunt per dictionem iſtam deſignari. Vnde notabo, quod eſt.

Cũ	Dulcoris,	ſignans Chriſtum	Venientem,
	Laboris,		Conuerſantem,
	Splendoris,		Prædicantem,
	Doloris,		Morientem,
	Amoris,		Redimentem,
	Vigoris,		Reſurgentem,
	Honoris,		Aſcendentem,
	Valoris,		Spiritum mittentem,
	Rigoris.		Mundum iudicantẽ.

¶Dico ergo, quod per iſtud Cum ſuppoſitiue, poteſt intelligi tempus Domini incarnationis. Vnde de Helia dicitur 3. Regũ 19. *quod cum reſurrexiſſet, comedit, bibit, & cum veniſſet ſedit in ſpelunca.* Helias eſt Dei filius, qui ſurgens de ſinu patris carnem aſſumẽdo, comedit & bibit ſe mortalẽ oſtendendo, & ſedit in ſpelunca veteri virginalis, vel etiam mundi, vbi perſonaliter aſſiſtẽdo. Et illud Mat. 2. *Cum natus eſſet Ieſus in diebus Herodis, ecce magi, &c.* Item ſignat tempus dominicę conuerſationis, quę ſ. fuit in conuerſatione & paſſione, in penuria & labore, figuratus in Helia ſub iunepero quieſcente, quæ ſcil eſt arbor pungitiua. Vnde 3. Re. 19. dicitur ſic: *Cumque veniſſet & ſederet ſubter vnam iuniperum, obdormiuit.* Sequitur. *Ecce ad caput eius ſubcinericius panis & vas aquæ.* Item ſignat tempus dominicæ prædicationis. Vnde de ipſo aſcendente in montem dicitur Matt 5. *quod cum ſediſſet acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, & aperiens os ſuum docebat eos.* Item ſignat tempus dominicæ paſſionis & tribulationis. Vnde Marc. 15. dicitur, quod *cum Pilatus cognouiſſet, quod Ieſus mortuus eſſet, donauit corpus Ioſeph.* Item ſignat tempus dominicæ redemptionis, & ad inferos deſcenſionis, de quo poteſt intelligi illud 4. Regum 2. *Cumque deſcendiſſet in Bethel, egreſſi ſunt filii Prophetarum*, quia ſcilicet cũ Chriſtus in infernum deſcendit, inde ſanctos patres extrahit. Et Matth. 8. *Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ,* ſcilicet captiuorum. Item ſignat tempus dominicę reſurrectionis, vnde Iohan. 21. dicitur, quod *dum Ieſus reſurrexiſſet à mortuis, recordati ſunt diſcipuli.* Item ſignat tempus dominicæ aſcenſionis, vnde de Chriſto poteſt dici illud Matt. 4. quod dicitur de ſinapi, quod *cum ſit minus ſeminibus cum natum fuerit aſcendit, & ſit maius omnibus oleribus.* Et 2. Reg. 15. dicitur: *Cumque aſcenderet Dauid in montem, occurrit ei Chuſi.* Chuſi enim interpretatur profunditas, vel etiam arcanum, quia arcana profunditas Paradiſi occurrit Chriſti homini aſcendenti. Item ſignat tempus ſpiritus miſſionis. Vnde Iohan. 14. *Cum aſſumptus fuero à vobis, mittam vobis eum.* Sequitur: *Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Item quod ſignificet tempus iudicialis ordinationis ſeu punitionis, patet in Pſal. 2. vbi dicitur *Cum exarſerit in breui ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.* Vnde etiam de damnato dicitur in Pſ. 108. *Cum iudicatur, exeat condemnatus.* De beatis vero in iudicio coronam & præmium æternum reportantibus dicitur Matth. 19. *Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper thronos* Sic ergo pa-
C tet quomodo iſta dictio Cum, refertur ad tempus actuum diuinorum. ¶Secundo dico, quod refertur ad tempus ſeu complementum operum perfectorum. Vnde nota, quod iuſti & perfecti habent ſuum Cum, & ſuum Quando, & ſuam in bono ſuppoſitionem, Et ſic dico, quod ad eos pertinet Cum.

Diligentiæ torporem excitantis,
Sapientiæ errorem refutantis,
Reuerentiæ tumorem reſecantis,
Continentiæ fœtorem deputantis,
Obedientiæ ſudorem non curantis,
Amoris auide diligentis,
Timoris profunde meditantis,
Doloris feruide pœnitentis.

Quod cum ergo ſignificet diligentiam, patet Mat. 24. vbi dicitur: *Vigilate; beatus ille ſeruus quem cum venerit dominus eius, inuenerit ſic facientem.* Item quod ſignificet ſapientiam patet Prou. 24. vbi dicitur: *Cum vidiſſem poſui in corde meo, & exemplo didici diſciplinam, &c.* 1. Regum 19. *Cum ſerui Saul vidiſſent cuneum Prophetarũ vaticinantium, prophetare cœperunt etiã ipſi.* Prophetia enim & diſciplina ad ſapientiam ſpectant. Item, quod ſignificet reuerentiã, patet 1. Regum 25. vbi dicitur, quod *cum Abigal vidiſſet David, deſcendit de aſino, & adorauit,* & Iudicum 13. dicitur, quod *cum Manue & vxor angelum vidiſſent, ceciderunt proni in terram,* Item, quod ſignificet continentiam, patet 4. Regum 4. vbi dicitur, quod *cum vidiſſet eam Heliſæus, ait: Ecce Sunamitis illa* Item, quod ſignificet obedientiam & etiam humilitatem, patet Luc. 17. vbi dicitur: *Cum omnia feceritis, dicite ſerui inutiles ſumus, quæ debuimus facere, fecimus.* Item quod ſignificet amorem, patet Ioan. 13. vbi de Chriſto dicitur: *Cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit illos.* Item quod ſignificet timorem, patet Iob 41. vbi dicitur: *Cum ſubleuatus fuerit, timebunt eum Angeli.* Et de Pilato dicitur, quod *cum audiuiſſet hunc ſermonem, magis timuit.* Et de Pythoniſſa dicitur 1. Reg. 28. quod *cum vidiſſet Samuelem reſuſcitatum, exclamauit.* Sequitur: *Noli timere, &c.* Itẽ quod ſignificet contritionis dolorem, patet Ioan. 16. vbi dicitur *Mulier cum parit, triſtitiam habet, cum autem peperit, non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.* Patet igitur quomodo Cum, refertur ad tempus operum perfectorum & D
virtuoſorum. ¶Tertio dico, quod Cum quandoq; refertur ad tempus ſupernorum gaudiorum. ¶Et ſic dico, quod Cum ſignat.

Abundantiam indefectibilem,
Excellentiam inæſtimabilem,
Tranquillitatem imperturbabilem,
Securitatem interminabilem,

¶Dico ergo, quod Cum quantum ad tempus futuræ gloriæ Paradiſi ſignat ibi eſſe perfectam abundantiam 1. Corin. 13 *Cũ venerit quod perfectum eſt, euacuabitur, quod ex parte eſt.* Item ſignat ibi eſſe honoris excellentiam. Vnde Col. 3. *Cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Item ſignat quietis ſeu tranquillitatis complacentiam. Pſal. 126. *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas domini.* Item ſignat ibi eſſe ſecuritatis & æternitatis durabilem permanentiam 1. Cor. 15. *Cum mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt.* Abſorpta eſt mors in victoria. q. d. ibi nullus amplius morietur. Refertur igitur iſta ſuppoſitio Cum ad tempus ſupernorum gaudiorum. Quarto dico, quod refertur ad opus hominum impiorum. Et ſic dico, quod per iſtam dictionem cum poſſũt E
ſignificari omnia facta & opera vitioſa. ¶Et ſic dico, quod per iſtam dictionem Cum ſignificatur.

Fallacia ſimulatiua,
Duritia obſtinatiua,
Luxuria maculatiua,
Inuidia ſtimulatiua,
Stultitia male meditatiua.

De fallacia patet 2 Mach. 5. vbi de crudeli Principe Apollonio dicitur, quod *cum veniſſet in Hieruſalem pacẽ ſimulans, multos Iudæos interfecit.* De obſtinationis duritia dicitur Prou 28. *Impius cum in profundum peccatorum venerit contemnit.* De immunditia ſeu luxuria dicitur Geneſ. 12. *Noui, quod pulchra ſis mulier, & cum viderint te Aegyptij interficient me, & te ſeruabunt.* De corruptione etiam luxuriæ poteſt dici illud Geneſ. 6. *Cumque vidiſſet Deus terram eſſe corruptã omnis quippe caro corruperat viam ſuam dixit ad Noe, Finis vniuerſæ carnis venit corã me.* De inuidia vero ſeu nequitia patet Gen. 37. vbi de illis iniquis fratribus inuidentibus Ioſeph dicitur, quod *cum vidiſſent eum procul, dixerunt: Ecce ſomniator venit, venite occidamus eũ.* De ſtultitia autem dicitur Eccleſiaſt. 10. *Stultus iuxta viam ſuam ambulans, cũ ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos exiſtimat.* Et ſic omnia alia F
vitia potes applicare ad dictionem iſtã. ¶Quinto vero dico, ꝙ cum refertur ad ſtragem infernalium tormentorum. Ipſa enim pœna ęterna poteſt intelligi per eũ, & ſic poteſt de dãnatis dici illud 2. Regum 13. *Cum temulentus fuerit Amõ, percutite & interficite eum.* quia ſcilicet poſtquam Amõ, id eſt, peccator vitijs inebriatur, finaliter in inferno interficitur, & punitur. Hier. 41. *Cum veniſſent ad medium ciuitatis,* ſcilic. infernalis, *interfecit Iſmael,* id eſt diabolus. Sufficiat ergo de Cũ ſuppoſitiue ſumpto, quia per totam

Digitized by Google

tam Bibliam ſunt auctoritates infinitæ, licet in concordantijs, nihil ponatur.

A *Cum.* Præpoſitio dictum eſt ſupra de Cum ſuppoſitiuo, & determinatiuo, quod eſt coniunctio copulatiua. Nūc dicendū eſt de Cum coniunctiuo vel colligatiuo, quod eſt præpoſitio coniunctiua. Igitur cum iſtud Cum ſit præpoſitio ſeruiens ablatiuo, quę ſemper eſt duorum media terminorum, faciens inter ipſos copulam atq; ligam, poſſum dicere, q̄ per iſtam dictionē Cum ſic aſſumptam poteſt intelligi quælibet concors ſocietas ſeu ligans concordia inter partes diuerſas, ſiue bona fuerit, ſiue mala. ¶ Nota ergo, quod cum ſignat ſocietatem.

Maieſtatis ſupernæ,
Charitatis fraternæ,
Prauitatis æternæ.

Dico, quod eſt vnum Cum Dei, iuſti, & impij. Vnde poſſum dicere, quod

Deus copulatur mirabiliter,
Iuſtus copulatur virtualiter,
Malus copulatur damnabiliter.

B ¶ Dicam ergo, quod eſt vnum Cum, id eſt, vna ſocietas, & charitas, quæ ſpectat ad Dei maieſtatem. Dato enim quod ſubſtantia corporis cœleſtis cuicumq; rei inferiori elementati miſceri nequeat vllo modo, cum de incorruptibili & corruptibili per modum mixtionis nullatenus fiat vnum, virtus tamen cœleſtis cū rebus elementatib. in inferioribus diuerſimode coniungitur, & miſcetur, virtute cuius commixtionis occultæ inferiora præualent & in ſuis actib. roborantur, & etiam ſine iſta coniūctione, & commixtione omnia corrumperētur & in nihilū verterentur. Omne n. mixtum vitā habet & exiſtentiam à ſuperiorū influentia & virtute. Sic igitur, chariſſimi, dico, quod licet dignitas & auctoritas diuina talis & tanta ſit, quod nulla res creata ſua ſocietate ſit digna, nec digne poſſit cum ea copulari Iob. 9. *Vere ſcio quod ita ſit quod non iuſtificetur homo comparatus Deo ſi voluerit contendere cum eo, non poterit reſpondere vnum pro mille.* Nihilominus ex influentia gratiæ, multipliciter coniungitur vniuerſis, & diuerſimode ſocietatem contrahit cum eiſdem ipſis, & cum ipſis communicat bona. Pſalm. *Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Domine.* Ipſe eſt enim qui dicit Prouerb. 8. *Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominū*, quamuis enim *alia ſit natura auiū & aliarum beſtiarum ſeu hominum*, ſicut dicit Apoſtolus 1. Corinth. 15. Sic tamen eſt, quod multę inueniuntur aues, quę ſocietatem humanam diligunt, & cum hominibus viuere, & iuxta domos humanas habitacula ſua facere ſemper quærunt, ſicut patet de ciconiis, & columbis. Sic vere illa excellens natura diuinitatis ſocietatem hominis nō refugit, ſed cum ipſo delitioſum eſſe reputat, & ſe ſibi communicat, & diuidit. Delitiæ, inquit, meæ cum filijs hominum. Vnde Apocal. 21. dicitur: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipſi populus eius erunt & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus.* In quibus verbis aduerte quadruplicem modum, quo Deus eſt nobiſcum, videlicet.

Materialiter, naturam induens,
Sacramentaliter, figuram exuens,
Spiritualiter, gratiam influens,
Imperialiter, gloriam tribuens.

Natura carnalis	hunc	veſtit homine,
Figura cibalis		velat turbine,
Gratia mentalis		dat cum lumine
Gloria realis		dat in culmine.

¶ Dico igitur, quod Chriſtus eſt cum hominibus, materialiter per carnis aſſumptionem. (Ecce taber. Dei cum ho.) Sacramētabiliter per panis conuerſionē. (Habitat cū illis.) ſpiritualiter per gratiæ infuſionem. (Ipſi inquit populus eius erunt, & ipſe Deus) imperialiter per gloriæ collationem. (Cum eis erit eorum Deus.)

C ¶ Dico ergo primo, quod Deus nobiſcum eſt comparaliter veſtitus homine, & hoc eſt per beatā incarnationem, in qua ſ. ipſe perſonaliter venit & cū hominib. viſibiliter habitauit. Figuratus in rege Saul, de quo dicitur 1. Reg. 10. *Ipſe venit ad cuneū Prophetarum. & inſiliit in eum ſpiritus Domini, & mutatus eſt in virum alterum & prophetauit cum eis.* Iſte n. in virum alterū mutatus dicitur in quantū de Deo factus eſt homo, natura duntaxat diuinitatis nullatenus immutata, cum prophetis & Apoſtolis perſonaliter prophetauit, vt de eo cum hominibus viſibiliter conuerſāte dicatur illud Baruch. 3. *Poſtea in terris viſus eſt, & cū hominibus conuerſatus eſt.* Et ideo de iſto Cū, id eſt, de iſta perſonali ſocietate potuit dici ipſi humanæ naturæ ſic aſſumptæ; & etiam humano generi ſic perſonaliter viſitato, illud Deut. 31. *Dominus qui ductor veſter eſt, ipſe erit tecum, & dimittet te, neque derelinquet.* Et vere tecum erit, & non dimittet te, quia, ſc. Dei filius nunquam per mortem naturam humanam, quam aſſumpſit, amplius dimiſit, imo fuit ſemper ſecum. Nam

Secum fuit	De matre exiens,
	Per mundum gradiens,
	Baptiſmum capiens,
	Miranda faciens,
	Doctrinam faciens,
	In cruce moriens,
	Sub tumba dormiens,
	Infernum adiens,
	De morte rediens,
	Ad cœlum abiens.
Secum erit	De cælo veniens,
	Gloria potiens.

Iſtæ enim ſunt duodecim reuolutiones ſolis iuſtitiæ, quib. perſonaliter ſtetit cū homine, dicens illud 1. Reg. 17. *Fui tecū in omnibus vbicunque ambulaſti.* Et 2. Reg. 14. *Dominus Deus tuus tecum eſt* Si vis concordare de ſingulis, vide in concordantijs de Mecū, Tecum, Secum, Nobiſcum, Vobiſcū, quia tranſeo gratia breuitatis. Eſt igitur Deus nobiſcum veſtitus homine Mat. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi.* Et iſte modus corporeus eſſendi nobiſcum oſtenditur in auctoritate, cum dictum eſt. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Corpus enim aſſumptum vocauit tabernaculum, quod ſcilic. per natiuitatem fuit erectum, & per mortem depoſitum & detectum, & in ſepulchro plicatum, & iterū per reſurrectionem extentum, nunquā tamen à Deo depoſitum, vel dimiſſum Pſal. *Tabernaculum eius in circuitu eius.* D

¶ Secundo dico, quod Deus eſt nobiſcū ſacramentaliter, velatus tegmine, quia ſcil. in ſacramento altaris Deus eſt nobiſcū ſub aliena figura & ſub cooperculo accidentiū, quod oſtenditur cum dicitur. Habitabit cū illis, ſupple, in ſacramento. Oculus enim corporeus ſolem reſpicere vel videre nequiret, niſi ipſū nubes, ſeu obumbraculum operiret. Sic vere nec corpus Chriſti, quod glorioſum eſt & claritate inæſtimabili plenū, oculis noſtris videri nequiret, niſi ipſum aliena figura veſtiret. Et ideo ſe voluit ſub panis ſpecie occultare, vt nobiſcū poſſet vſq; ad finē ſæculi habitare. Habitabit inquit cum eis. Vnde Hie. 7. *Habitabo vobiſcum in loco iſto* Et Eſaiæ 62. *Habitabit iuuenis cum virgine*, i. habitabit Chriſtus cum panis ſpecie. quæ ſ. virgo dicitur, eo quod ſterilis à panis ſubſtantia reperitur. Chriſtus ergo nobiſcum eſt ſacramentaliter ſub panis tegmine. E

¶ Tertio dico, quod Deus nobiſcum eſt ſpiritualiter cum gratiæ lumine, quia ſc. Deus eſt ſemper cum homine in gratia conſtituto, quod oſtenditur cum dicitur. Ipſi populus eius erunt. Gratia n. Dei vel etiam ipſe Deus, quando nobiſcum eſt gratiam infundēdo, facit nos populum ſuum eſſe Pſal. *Nos autem populus eius & oues paſcuæ eius* Sicut enim ſol intrat ſtatim cameram per feneſtram, ſi aperueris, & oſtaculum amoueris, ibiq; totū exhibet ſe præſentem per radios, quos infundit, ſic Deus ſtatim quando obſtaculum peccati tollis, feneſtramque, i. e. voluntatem cordis ſibi aperis, paratus eſt ſubintrare, radios ſuæ gratiæ infundere, & te per gratiam illuſtrare, & tecum ſpiritualiter habitare dicēs, illud Apoc 3. *Ecce ſto ad oſtiū, & pulſo, ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam introibo ad eum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.* Ipſi, inquit, populus eius erunt Vnde de iſto Cū, i. de iſta ſpirituali ſocietate Dei, qua nos ipſius populū facit eſſe, poteſt dici in perſona ipſius illud Oſeæ 2. *Percutiam*, inquit *fœdus in die illo cum beſtia agri & cum volucre cæli, & cum reptili terræ.* Sequitur: *Et dicam populo meo, populus meus es tu.* Notabo ergo, quod Deus per gratiam eſt cum homine.

Tanquam	Auxiliator fortiſſimus,
	Conſiliator certiſſimus,
	Illuminator clariſſimus,
	Purificator mundiſſimus,
	Pacificator mitiſſimus,
	Liberator tutiſſimus,
	Conſolator dulciſſimus.

Dico ergo, quod ipſe illos cum quibus eſt per gratiā, ſolet auxiliādo fortificare Ioſ. 6. *Dominus tecum virorū fortiſſime:* & Hie. 30.

Dominus

Digitized by Google

Dominus mecum eſt tanquam bellator fortis. & Num. 23. *Dominus Deus eius, cũ eo eſt, & clangor victoriæ regis in illo.* Et hoc eſt, quod petebat ſapiens in illo Sap. 9. *Mitte inquit ſapientiam de ſede maieſtatis tuæ, vt mecum ſit, & mecum laboret.* ſcilicet in tribulationibus huius mundi quod annuens ipſe Dominus in Pſal. 90. dicebat: *Cũ ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Item eſt cum eis tanquam conſiliator, doctor ſeu prædicator certificans. Vnde ipſe dicit Eze. 2. *Fili hominis ſta ſuper pedes tuos, & loquar tecum.* Item cũ eis eſt tanquam illuminator clarificans. Ideo petebant lumẽ eius illi, qui dicebant Luc. 24. *Mane nobiſcum Domine, quoniam aduesperaſci.*

Item eſt cum eis, tanquam purificator mundificans. Nam vbicunq; ſit, purificat culpæ ſordes. Vnde de puero Ioanne, id eſt, de quolibet homine puro, dicitur. Lu. 1. *Quis putas puer iſte erit, etenim manus domini erat cum illo.* Item eſt cum eis tanquam confœderator pacificans. Gen. 6. *Recordabor fœderis mei, quod pepigi tecum,* & 15. *Pepigit dominus fœdus cum Abraham.* Item eſt cum eis tanquam liberator ſalutificans Eſa. 43. *Cum tranſieris per aquas tecũ ero, & flumina non operient te cum ambulaueris in igne, nõ combureris.* Item eſt cum eis tanquam conſolator dulcificans Eze. 3. *Manus domini erat mecum confortans me.* Et Hier. 1. *Noli timere, quia ego tecum ſum, vt eruam te.* Et breuiter tu inuenies, quod Deus quando eſt cum homine per gratiam, faciet ei cuncta bona. Pſalm. *Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo domine.* Patet ergo quomodo Deus eſt no-
F biſcum ſpiritualiter cum gratiæ lumine. Quarto dico, quod ipſe eſt cum homine ſupernaturaliter cum gloriæ culmine, ſc. in gloria paradiſi. Quod oſtenditur cum dicitur. Deus cum eis erit eorum Deus. Cum eis enim eſt Deus in patria dans

Pacem, Requiem, Gloriam, Lætitiam, } quæ non { perturbatur, moleſtatur, minoratur, contriſtatur.

De pace dicitur 1. Reg. 20. *Vadas in pace, & ſit dominus tecum* De requie dicitur 2. Reg. 19. *Veni mecum, requieſcas ſecurus in Hieruſalem.* De gloria vero dicitur in Pſalm. *Cum gloria ſuſcepiſti me.* De lætitia autem dicitur in Pſalm. *Implebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vſque in finem.* Patet igitur quomodo Deus quadruplex eſt cum homine, & quomodo per cum intelligitur vna ſocietas pertinens ad Dei maieſtatem. ¶Sed ad quid? pro certo peccatores non poſſunt dicere, quod habeant Deum ſecum, nec per gratiam in præſenti, nec per gloriam in futuro, & ideo non mirum ſi eis eueniant multa mala. Deus eſt enim ſicut ille lapis precioſus qui dicitur ſaphirus. Et enim quædam ſpecies ſaphiri, quæ ſua præſentia ſi indigne portetur, prout dicitur in lapidario, dicitur diſcordes reconciliare, ardores ſedare, ſanguinem ſtringere, venenis obuiare, lætitiam generare, carceres aperire, & tacta vincula reſerare, Sic vere quando Deus per gratiam eſt cum homine diſcordes pacificat, ardorem tentationem temperat, ſanguinem carnalitatis ſtringit, veniẽs malitiarum & inuidiarum obuiat, lætitiam ſpiritualem parat, carcerem obſtinationis reſerat, & vincula malæ conſuetudinis caſſat, & ſic hominum à periculis liberat, atq; ſanat. Vt ſic de ſapientia increata, vel Dei gratia dicat quilibet ſic aſſociatus illud Sap 7. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius, &c.* Sed reuera ſi iſte lapis Deus à nobis ſubtrahitur ſc. per peccatum, tunc mala omnia ſubſequuntur, ſimilis enim eſt illi herbæ cum qua pæon hominem occiſum à baſiliſco ſuſcitauit dum ori eius appoſuit, ſubtracta vero herba ad aſpectum baſiliſci interibat, ſicut ſupra poſui c de Corona. De herba etiam dicta Balim dixit Xanctus Hiſtoriarum ſcriptor, quod homo interfectus à dracone per ipſius præſentẽ reſurrexit. Talis pro certo eſt Chriſtus, quia ſi cum homine præſens fuerit, mortem culpæ auferet & vitam gratiæ reparabit, eius vero abſentia contrarium perpetrabit. Deu. 31. *Vere quia non eſt Deus mecum, inuenerunt me hæc mala.* Et ſi vis ſcire qui ſunt illi, qui non habent Deum ſecum, dico quod iſti deſcribuntur Iob. 28. Vbi de ſapientia Dei patris, id eſt, de Chriſto dicitur ſic. *Sapientia vbi inuenitur, aut quis eſt locus intelligentiæ? Neſcit homo precium eius, nec inuenitur, in terra ſuauiter viuentium. Abyſſus dicit non eſt in me, & mare loquitur non eſt mecum.* Quatuor enim ſunt qui iſta ſocietate carent ſcil. homo carens cauda, ſuauiter viuens, abyſſus, & mare. Homo enim qui caret cauda, ſignat finem non cogitantes. Suauiter viuens, ſignat luxuriæ vacantes. Abyſſus inſatiabilis, ſignat auaros ambientes. Mare vere quod eſt tumultuoſum & ſpumat, ſignat ſuperbos fluctuantes. Iſti enim de Chriſto poſſunt dicere. Non eſt mecum. Quia ſicut ipſe dicit in Pſalm. *Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum.* Non ſic igitur, chariſſimi, ſed faciamus, quod ipſe ſemper & continue ſit nobiſcum, quia pro certo ſi cum ipſo fuerimus, ipſe etiam nobiſcum non dedignabitur remanere. Iuxta illud 2. Paral. 15. *Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum eo.* Patet igitur quomodo per Cum intelligitur quædam ſocietatis pertinens ad Dei maieſtatem.

¶Secundo dico, quod eſt vnum Cum, id eſt vna ſocietas pertinens ad iuſti ſocietatem ſeu charitatem, Animalia n. domeſtica & mitia ſemper volunt eſſe vnum cum altero, oderunt enim ſolitudinem, & diligunt comitiuam, ſicut patet in ceruis, ouibus, bobus, gallinis, anſerib. turturib. & columbis. Sic vere bonæ domeſticæ perſonæ in ſociali charitate gaudent viuere, & alter cum altero eſſe ſtudent. Vnde Apoſtolus: *Si fieri poteſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Vnde nota, quod homo debet tripliciter vt iſto Cum, id eſt, iſta copula ſociali, ſcilicet interius, vt ſit cum ſeipſo, exterius vt ſit cum proximo. ſuperius vt ſit cum Deo. Cum ſeipſo quando exterius non occupatur. Sicut dicebat Seneca in epiſtolis. *Neminem inuenias cum quo malis eſſe quam tecum.* Cum proximo eſt quando eidem intime copulatur Eccl. 22. *Fidem habe cum proximo tuo.* Cum Deo, quando ei deuotius famulatur. Vnde ſibi dicit Dominus illud Luc. 15. *Fili tu ſemper mecum es & omnia mea tua ſunt.* Et breuiter de bona ſocietate bonorum poſſumus exponere illud Geneſ. 6 *Noe vir iuſtus, atque perfectus cum Deo ambulauit.* Vbi aduerte, quod viri boni debent triplicem ſocietatem ſectari, videlicet proximi, ſui, & Dei. Et ſic vnus de altero poteſt dicere Domino. Sit mecum, ſit tecum ſit ſecum. Sit dico mecum charitatiue, ſit ſecum meditatiue, ſit tecum ô Deus famulatiue,

Sit mecum iunctus affectibus & ſimilis in geſtis. [Noe]
Sit ſecum plenus virtutibus & bonis adiectis [Iuſtus]
Sit tecum cordis aſpectibus in cœlum erectis. [Cum Deo.]

Primum probat requies charitatis fraternæ, quæ facit delectari. [Noe, inquit, i. e. requieſcens.] Secundum probat acies bonitatis internæ, quæ debet augmentari. [Iuſtus inquit atq; perfectus.] Tertium probat ſpecies Deitatis æternæ, quæ debet affectari, vel etiam frequentari. Ideo dicitur [Cum Deo ambulauit.] Et ſic dico, quod vir bonus debet

Exterius ſociari cum hominibus, [Noe.]
Interius coniugari cum virtutibus. [Iuſtus.]
Superius copulari cum numinibus. [Cum Deo ambulauit.]

Dico ergo primo, quod apud iuſtos eſt vnum cum exterius ſociatiuum, quod facit charitas, & iſtud nihil aliud eſt quã bona bonorũ ſocietas, quæ à bonis debet exterius frequentari, quod oſtenditur cum dicitur Noe, quo interpretatur requieſcens, quia ſcil. nulla maior requies, quam in amore fraterno vel ſocietate bonorum Eſa. 11. *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit vitulus leo & ouis ſimul morabuntur, ſimul requieſcent catuli eorum.* Stella enim bona ſi cum alia ſtella bona coniungitur, vtriuſque bonitas augmentatur, ita quod earum virtutes meliores & efficaciores in inferioribus ſentiuntur. Sic vere bonorum bonitas augetur, quando vnus cum alio mentaliter per charitatem, vel etiam realiter per perſonalem ſocietatem vnitur. Noe inquit. Vnde Gen. 7. *Ingreſſus eſt Noe filij eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam.* Et 8. dicitur, quod *recordatus eſt dominus Noe & cunctorum animantium, quæ erant cum eo.* ¶Et ſi vis, nota, H
quod debemus manere, cohabitare

Cum {
Innocentibus, ipſos imitando,
Indigentibus, ipſis miſerando,
Laborantibus, ipſos adiuuando,
Pœnitentibus, ſeu lamentãtibus, ipſos conſolãdo,
Delinquentibus, ipſos caſtigando,
Ignorantibus, ipſos informando,
Informantibus, ipſos viſitando,
Contemplantibus, ipſos miniſtrando,
Prædicantibus, ipſos audiendo,
Patientibus, ipſis condolendo,
Triumphantibus, ipſis congaudendo,
Præſentibus, ipſis ſeruiendo,
Seruientibus, ipſis applaudendo,
}

¶Dico igitur primo, quod nos debemus eſſe cum innocentibus, ad eos imitandum Pſal. 17. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris,* Item, cum indigentibus ad eis miſerãdum exemplo

G

exemplo Tobiæ, de quo dicitur Tob 4. *Panem tuum cum indigentibus & egenis comede, & de veſtimentis tuis nudos tege.* Et 3. Reg 13. *Reduc eum tecum, vt comedat panem.* Item cum laborantibus ad eos adiuuandum, ſeu cum iniuriam ſuſtinentibus ad eos liberandum, Sap. 9 *Mecum ſit, & mecum laboret:* dicens cuilibet tribulato illud Hier. 15. *Bellabunt aduerſum te, & præualere non poterunt, quia tecum ſum, vt eruam te.* Item cum lamentantibus ad conſolandum Eccl. 7 *Non deſis plorantibus in conſolationem, & cum lugentibus ambula.* Item cum delinquentibus ad caſtigandum, dicens illud Eze. 20 *In manu valida, & in brachio extento, & furore effuſo regnabo ſuper vos, & adducam vos in deſertum populorum, & iudicabor vobiſcum.* Item cum ignorantibus ad informandum ſeu prædicandum Luc. 24. *Locutus ſum ad vos cum eſſem vobiſcum.* Et Matt. 26. *Quotidie vobiſcum eram docens in templo.* Item cum infirmantibus ad viſitandum. Ecc. 7. & 8. *Non te pigeat viſitare infirmum* Sequitur. *Non litiges cum homine potente* Item cum contemplantibus ad eis miniſtrandum & aſſiſtendum, Apoc. 14. *Vidi ſupra montem Sion agnum ſtantem,* id eſt, contemplatiuum ſpeculantem, *& cum eo centum quadraginta quatuor millia.* Quia pro certo viros ſpeculatiuos, & ſcientificos debet aliorum multitudo ſectari. Itẽ cũ prędicantibus ad eos audiendum, Prou. 13. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* Item cum patientibus ad eis condolendum. Vt ſic dicat cuilibet patienti illud Lucæ 22. *Paratus ſum tecum & in carcerem & in mortem ire.* Item cum triumphantibus ad eos congaudendum Rom. 12. *Gaudete cum gaudentibus.* Item cum præſidentibus ad ipſis ſeruiendum, ſeu cum prælatis & maioribus ad eis obediendum 1 Paral. 12. *Tui ſumus ô Dauid & tecum o fili Iſai.* 1. Eſd. 10. *Tuum eſt diſcernere, noſque erimus tecum.* Item cum ſeruientibus, id eſt, cum ſubditis & humilibus ad eis applaudendum atque fauendum Mar. 1. *Erat cum beſtijs, & angeli miniſtrabant ei.* Illi enim debet Angelus miniſtrare, qui beſtiarum, id eſt, ſimplicium & pauperum familiaris, & ſocius nouit eſſe. Patet igitur quomodo apud iuſtos eſt vnum exterius ſociatiuum. Noe, inquit, in amore requieſcens fraterno 2 Regum 9 *Veni, vt requieſcas mecum ſecurus* Et Gen. 8. *Noe & cum eo vniuerſa animantia & iumenta de arca egreſſa ſunt.*

I ¶Secundo dico, quod eſt vnum Cum interius fœcundatiuum & iſtud nihil aliud eſt, quam illa ſocietas, quam habet vir perfectus cum virtutibus, quæ ſ. ipſum iuſtum faciunt perfectum quamdiu comitatur eaſdem, quod oſtenditur cum dicitur. Vir iuſtus atq; perfectus. Veritas namq; iuſtitia & perfectio dependent à virtutibus Perfectum enim dicitur, cui nihil deficere comprobatur. Igitur moribus ille perfectus dici meretur, quem virtutum multiplicitas comitatur. Et ſic notabo, quod talis debet eſſe

Cum {
Iuſtitia virtutes regente,
Clementia pauperes fouente,
Decentia bona tegente,
Continentia carnem refrænante,
Sapientia totum gubernante,
Patientia mentem ſolidante.

De iuſtitia dicitur Apoc. 19. *Fidelis & verax cũ iuſtitia iudicat & pugnat* De clementia dicit Dominus in Pſalm. *Veritas mea & miſericordia mea cum ipſo.* Et ipſe dicat illud Iob 31 *Ab infantia creuit mecũ miſeratio.* De decentia, ſeu pulchritudine honeſtatis dicat illud Pſ. *Pulchritudo agri mecũ eſt.* De continentia vero & munditia caſtitatis dicitur illud Iob. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt non cogitarem quidem de virgine.* Vt ſit de illis, de quibus dicitur Apoc. 14. *Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt.* De ſapientia dicitur. Neminem diligit Deus, niſi qui cum ſapientia inhabitat. De patientia vero & fortitudine dicat illud Prou. 8 *Mea eſt prudentia, mea eſt fortitudo.* Sequitur. *Mecũ ſunt diuitiæ & gloria, opes ſuperbæ & iuſtitia.* Opes enim & diuitias vocat ad abundantiam virtutum, quę idem eſt quod perfectio ſeu iuſtitia: Iuſtus, inquit, vir & perfectus. Vide infra de viro, & de iuſtitia, & de perfectione. Sic igitur patet, quod eſt vnum Cum interius fœcundatiuum.

K ¶Tertio dico, quod eſt vnũ Cum ſuperius copulatiuum Et hęc eſt illa charitatiua ſocietas quæ cum Deo copulat virũ iuſtum. Cum Deo inquit ambulauit Mal 2. *In pace & æquitate ambulãt mecum* Omnia enim volunt eſſe cum illo, à quo habent eſſe. Patet de piſcibus, qui ſemper volũt eſſe cum aqua, aues cũ aere, animalia cũ terra, & quia totũ eſſe noſtrum tã naturale, quam fortunale, quam etiam morale à Deo eſt, iuxta illud 1. Cor. 15. *Gratia Dei ſum id quod ſum.* Ideo valde debemus appetere in eo, & cũ eo ſemper eſſe. Vnde nota, quod iuſti ſunt à Deo in conſcientia, dum ipſum diligunt, ſibi adhærentes ſtabiliter, in Eccleſia dum ipſum eligunt, ſibi ſeruientes humiliter, in patria dum ipſum colunt, ipſo perfruentes alacriter. L

¶Dico ergo, quod ſunt cum Deo in conſcientia ſibi ſtabiliter adhærentes, & iſtam copulã cum Deo facit charitas, & gratia, quæ Deum & hominem coniungunt. Vnde etiam ipſe Deus loquens homini in ſcriptura, videtur iſtam ſocietatem conſulere, dicens 4. Regum 18. *Facite mecum quod vobis vtile eſt.* Et ſi quæris ab eo quid ſit, quod vtile eſt facere ſecum: Reſpondere poteſt, per hæc verba

Mecum {
Vigilate,
Properate,
Laborate,
Perſeuerate,
Aſcendite,
Diſcernite,
Addiſcite,
Diligite,
Diuidite,
Colligite,
Comedite,
Quieſcite.

Dico ergo, mecũ vigilate excuſſo ſopore, & ideo ipſe eſt, qui Apoſtolos reprehendit, dicens Matt. 26. *Non potuiſtis vna hora vigilare mecum. Vigilate & orate ne intretis in tentationem.* Item dicit mecum properate indiſcuſſo torpore. 1. Regũ 16. *Sanctificamini, & venite mecum.* Ite dicit mecũ laborate robuſto vigore. Vnde laborantibus dicitur Matt. 20 *Ite & vos in vineã meã* Sequitur. *Nõne ex denario conueniſti mecum?* & illud Philip. 4. *Adiuua illos, qui mecum laborauerunt* Ite mecum perſeuerate durante tenore Luc. 22. *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.* Itẽ mecum aſcẽdite alta cõtẽplãdo. Exod. 34. *Stabis mecũ ſuper verticẽ mõtis.* Item mecum diſcernite vera iudicando Actor. 22. *Qui mecum erant, lumen viderunt.* Item mecum addiſcite magna perſcrutãdo & merito: quia *ſapientia perſeuerauit mecum* Eccleſ. 15. Item mecum diuidite bonum occupando Luc. 15. *Fili tu ſemper mecũ es, & omnia mea tua ſunt* Item mecũ colligite ſemper bona congregãdo Luc. 11 *Qui non eſt mecum aduerſum me eſt & qui non colligit mecũ diſpergit.* Item mecum comedite memet deguſtando, ſ. in ſacramento altaris 1. Reg 9. *Aſcende ante me in excelſum, vt comedas mecũ.* Item mecum quieſcite deuota ſectando Luc. 23. *Hodie mecũ eris in Paradiſo.* Viri enim deuoti per deuotionem Paradiſũ frequẽtant Patet ergo quomodo iuſti ſunt cũ Deo in conſcientia ſibi ſtabiliter adhærentes M

¶Sed ſecundo adhuc dico, quod ipſi ſunt cum Deo in Eccleſia ibi nobiliter præſidentes Et iſti potiſſime ſunt viri eccleſiaſtici, qui pro eo cum Deo eſſe dicuntur, quia eius vicarij ſunt & eius officia exequuntur, & ſibi perſonaliter miniſtrantes cum ipſo quantum ad profeſſionẽ, & ſtatũ habitant corporaliter & morantur, vnde ipſe dicit Luc. 11. *Pueri mei mecũ ſunt in cubili.* Veruntamen ſicut quandoq; fit, quod habet homo ſecũ in domo ſua in ſecreto & alto officio aliquos proditores, qui dato, ꝙ panẽ ſuum comedant omni die, aduerſarijs tñ ſuis magis fauent quã ſibi, ſic Deus in ſtatu eccleſiaſtico habet aliquoties aliquos malos alte beneficiatos, & promotos, qui quamuis panẽ ſuum, id eſt, ipſius ſacramentum, vel panem ſuum ad literam, id eſt, bona temporalia ſua comedant & participent omni die abundãter, ipſi tamen tanquam proditores & mali, hoſti ſuo ſci. mundo, vel tyrannis, vel diabolo potius fauent, & obediunt quam ſibi. De quib. conqueritur ipſe dominus dicens Matt. 26. *Qui intingit mecum manum in paropſide, ipſe me tradet,* Iſti ergo nõ ſunt cũ Deo ſed potius contra Deum iuxta illud prædictũ Luc. 11. *Qui non eſt mecum, aduerſum me eſt.* imo poteſt hodie dicere illud Eſ. 63. *Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum, &c.* Patet ergo, quod iuſti ſunt cũ Deo in Eccleſia nobiliter præſidentes. N

¶Sed tertio dico, quod iuſti ſunt cum Deo in patria, ibi fœliciter quieſcentes qui reuera ibi ſunt ſcilicet

In Paradiſo {
Honorabiliter ſociati,
Delectabiliter ſatiati,
Inexterminabiliter honorati,
Indefectibiliter radicati,

Aſſociati, dico, honorabiliter, quia ſicut dicitur Matt. 8. *Ipſi recumbunt cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno Dei.* Item ſunt ſatiati delectabiliter. Vnde illud Apocal. 3. prædictum: *Ego cũ illo & ipſe*

mecum

mecum. Item ſunt honorati inexterminabiliter Apoc 3. *Qui vicerit, dabo ei ſedere in throno meo mecum,* Item ſunt perpetuati indefectibiliter 1. Theſ. 4. *Rapimur obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Domino erimus.* Cum Deo ergo ambulauit. Et ſi vis adhuc notare, qui & quales ſunt, quos Dominus in Paradiſo ſecum vult habere, vel quales etiam ſunt quorum ſocietatem noſtram quilibet debet velle, dico, quod iſti ſunt

Viri, qui pollent {
Puritatis decore florido,
Firmitatis vigore ſolido,
Sagacitatis fulgore ſplendido,
Simplicitatis dulcore ſtolido.

Dico, quod illorum debet Deus, & homo gratã ſocietatẽ habere, qui ſunt puritatis floridi decore. Vnde de Balaam dicitur Num. 22. *Quod ipſe habebat ſecum duos pueros.* Puer autẽ à puritate dicitur. Itẽ illos, qui ſunt firmitatis ſolidi vigore, vnde de Moyſe dicitur Exod. 13. *Quod ipſe tulit ſecum oſſa Ioſeph.* Item illos, qui ſũt ſagacitatis ſplẽdidi fulgore. Vnde de Moyſe dicitur Exo. 34. *Ipſe aſcendit in montem portans ſecum tabulas.* Tabulæ enim legis digito Dei ſcriptę, ſignificant viros ſcientificos atque doctos. Itẽ illos, qui ſũt ſimplicitatis ſtolidi dulcore, ſicut de Leuita legitur Iud. 19. *Quod ipſe habebat ſecũ duos aſinos.* Aſini enim ſimplices, & innocentes ſignant. Patet igitur quomodo quidam ſunt cum Deo in patria, in Eccleſia, in conſcientia. Cum Deo inquit, ambulauit, Et hoc eſt quartum auctoritatis, in qua ſc. per cum, tecum ſecũ, oſtenſa eſt quædam ſocietas cum Deo, cum ſeipſo, & cũ proximo. Et ſic oſtenſum eſt quomodo eſt vnum Cum pertinens ad iuſti charitatem.

O ¶ Tertio principaliter dico, quod eſt vnum Cum pertinens ad impij prauitatẽ. Et iſtud nihil aliud eſt quam malorum ſocietas atq; liga. Mali enim ſemper volunt ſecum habere alios malos, nec ſecum habere curant Dominum, neq; iuſtos. Similes enim videntur Amazonibus, quæ fuerũt mulieres ſolæ ſine viris manentes, quia, ſcilicet, nullum maſculum ſecum viuere permittebant, ſed de patria ſua aut emittebant, aut occidebãt, fœminas vero ſibi ſimiles reſeruabant & mammillã dextram ne in ſagittatu ponũt Oroſius, & Solinus. Sic vere mali & fœminei, id eſt, veri eneruati & effœminati, maſculos, id eſt, viros iuſtos, viriles, & perfectos ſecum habere nolunt, quinimo ipſos à ſe reijciunt, vel perſecutionibus affligunt, dicens illud Eſa. 63. *Degentibus non erat vir mecum.* Fœminas vero carentes mammilla, i. e. perſonas effœminatas & eneruatas mammilla pietatis carentes, tanquam ſibi ſimiles & conformes ſecum retinent, atque ſeruant. Mali enim ſocietatem volunt malorum, & contubernias diligunt iniquorum. Vnde Matt. 11. de ſpiritu nequam dicitur, quod *ipſe habebat ſecum ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & habitauerunt ſimul.* Vnde etiam cuilibet iuſto inter ſocietatem malorum neceſſario habitanti dicitur illud Eze. 2. *Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & non cum ſcorpionibus habitas.* ¶ Et ſi vis, nota, quod per Cũ poteſt intelligi multiplex mala ſocietas, quæ ſcilicet nobis à Deo interdicitur, & vetatur, videlicet

Societas {
Proditioſe tractans malitias,
Litigioſa ſectans diſcordias,
Luxurioſa fœdans munditias,
Ambitioſa quærens diuitias,
Præſumptuoſa ſpernens iuſtitias.

¶ Et merito, quia pro certo de talibus ſocietatibus acquiritur ſocietas periculo habens triſtitias. De proditioſa ſocietate dicitur in Pſa. *Loquuntur pacẽ cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum.* De ſocietate rixioſa, diſcordi & litigioſa, dicitur in Pſa. *Cũ his qui oderunt pacem, eram pacificus.* De ſocietate luxurioſa dicitur Eccleſ. 9. *Ne reſpicias mulierem multiuolam, & cũ ſaltatrice ne aſſiduus ſis.* De ſocietate diuite, auara & ãbitioſa dicitur Eccl. 13. *Ditiori ne ſocius fueris.* Sequitur. *Si habes, conuiuet tecũ, ſi non habueris, derelinquet te.* De ſocietate præſumptuoſa dicitur Eccl 8. *Cum audace ne eas in via.* Et ibidem 13. *Ne communices cũ homine potẽte.* De ſocietate vero periculoſa, quę, ſcilicet, ex præcedẽtibus ſequitur, hoc eſt, de ſocietate damnatorum dicitur in Pſal. *Aeſtimatus ſum cum deſcentibus in lacum* Et Eſaiæ 34. dicitur: *Deſcendet vnicornis cum eis, & tauri cum potentibus.* Sequitur ibidẽ de inferno: *Et erit cubile draconum, & paſcua ſtruthionũ, & occurrent tibi ibi dæmonia. Onocentauri & piloſus clamabunt alter ad alterum, &c.* Compara diuerſa genera damnatorum iſtis animalibus, quãdo in iſta ſocietate concurrũt. Patet igitur de Cum quomodo accipitur quo ad Deũ, quo ad virum iuſtũ & quo ad impiũ. Sufficit ergo, Exempla vel figuras modicum allegaui, quia nimis fuiſſem prolixus, & quia de ſocietate tam bona quam mala fit mentio in pluribus locis in hoc opere. Vide de ſocietate, congregatione, ſimul & ſimilibus titulis.

Cunctus, ta, tum. Quoniam cunctus & omnis vniuerſitatem & multitudinem ſignant, quæ, vt communiter, ad perſonas plus quam ad res refertur, & in ſcriptura fit mentio de multis generibus perſonarum, notabo quod quod per iſtud adiectiuum poteſt intelligi A

Vniuerſitas {
Iuſtorum,
Malorum,
Meritorum,
Vitiorum,
Tormentorũ,
Præmiorum,
Temporum,
Locorum.

Prima ſolet rite regulari, ſecunda ſolet mala operari, tertia debet iuſte vendicari, quarta debet caute declinari, quinta debet multum formidari, ſexta debet ſurſum affectari, ſeptima debet ad bonum ordinari, octaua debet in bono frequentari. Eſt igitur multitudo iuſtorum, quia ſcilicet cuncti debent Deo & ſuperioribus obedire, mandata ſeruare, fidem tenere, & à vitijs cauere. Vnde nota, quod neceſſe eſt, vt cuncti defleamus, cõmiſſa ſcelera, cuncti faciamus, virtutum opera, cũcti ſubeamus maiorum onera, cuncti acquiramus beata munera. Igitur commiſſa ſcelera cuncti defleamus 2. Reg 15. *Omnes viri flebant voce magna.* Sequitur *Et cunctus populus incedebat per viam, quæ reſpicit ad deſertum.* Item virtutum opera cuncti compleamus Exod. 24. *Omnia quæ locutus eſt Deus, faciemus*
Item maiorum onera cuncti ſubeamus, i. maiorum præceptis cuncti obediamus Gen. 41. *Ad tui oris imperium cunctus populus obediet.* Itẽ æterna munera cuncti acquiramus, ſci. gloriã Paradiſi, vbi ſc eſt abundantia & pax æterna quia ſicut dicitur Heſter. 2. *Rex Aſſuerus iuſſit conuiuium permagnificum præparari cunctis principibus ſuis.* Heſter 13. *Optata cunctis mortalibus pace fruerentur* Talis eſt igitur multitudo iuſtorum. ¶ Item inuenitur multitudo malorum ſeu impiorum, qui ſcilicet. B

Cuncti ſunt {
Doloſi, proximos fallentes,
Pompoſi, proximos ſpernentes,
Ruinoſi, deorſum cadentes,

Cuncti dico, ſunt doloſi, Hier. 6. *A maiori vſq; ad minorẽ cuncti auaritiæ ſtudent: à Propheta vſque ad ſacerdotem omnes faciunt dolum.* Cuncti etiã ſunt pompoſi, ſunt etiã ſuperbi, & præſumptuoſi, Ec. 3. *Cuncta ſubiacẽt vanitati.* Iob. 15 *Cunctis diebus impius ſuperbit* Et Iob. 40. *Reſpice cunctos ſuperbos.* Cuncti tales erũt finaliter ruinoſi, quãdo ſcilicet in die iudicij corruent in infernum. Iob. 40. *Videntibus cunctis præcipitabitur.* Patet ergo, quomodo eſt vana cõgregatio, multitudo ſeu vniuerſitas peccatorum. ¶ Tertio inuenitur quędam multitudo virtutum & meritorum, Eccl 7. *Cũcta tentaui in ſapientia.* ¶ Item multitudo vitiorum, &c. Omitto, quia parũ valet. ¶ De vniuerſitate vero tormentorũ, præmiorum, locorũ, vide in ſuis titulis, & ſynonimis. ¶ De vniuerſitate temporũ & dierũ, qualiter ſ. cuncti dies noſtri ſine interpellatione, ſine diminutione ſunt ad Dei ſeruitium ordinãda, multa poſſet dici, quia multæ ſũt auctoritates ad iſtud propoſitũ, ſed omitto gratia breuitatis, quia ſcilicet infra in tit de die, in litera d. ſatis fiet.

Cupere, Cupiens. Nota, quod cupere idem eſt, quod aliquid feruenter deſiderare. Et poteſt ſumi in bono & in malo. In bono enim ſignat illud ſanctum deſiderium, quod habent iuſti de bonis ſpiritualibus & ęternis. In malo vero ſignat illud deſiderium corruptum, quod habent impij de vitioſis operibus, malis delectationibus, deſiderijs & diuitijs externis. Igitur de prima cupiditate, qua ſcilicet boni cupiunt vtilia non nociua, poſſum dicere, quod virtus appetitiua tunc eſt bene diſpoſita naturaliter, quando non cupit aliquid, niſi quod ſuæ ſanitati conuenit corporaliter. Nam quando virtus illa non appetit, niſi quod poteſt digerere, tunc dicitur homo ſanus eſſe. Sic vere dicam, quod ille ſpiritualiter bene eſt diſpoſitus qui vitia & peccata, bona terrena, & mundi vanitates, quæ vtique animæ nociua ſunt, & quæ nec regi, nec dirigi bene poſſunt, non appetit, ſed ſolum virtutes & bona opera, quæ animæ ſalubria ſunt cupiens, omnia cætera vilipendit, Et ſic ſi vis, nota, quod boni cupiunt A

29

Digitized by Google

Sumere doctrinæ ferculum,quod iuſtos faciat,vt hos reficiat,
Struere mentale vaſculum,vt multa capiat,
Stringere fraternum vinculum,vt nullum odiat,
Videre regentem ſæculum,vt hos exaudiat,
Tenere cœli latibulum,vt hos ſuſcipiat.

B ¶Dico ergo,quod iuſti capiunt doctrinam, per quam reſatiētur. Vnde de Lazaro dicitur Luc.16.quod *ipſe cupiebat ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis*,quia ſcilic. iuſtus ſumme debet cupere & deſiderare, quod de micis doctrinæ, quæ de mēſa ſacræ ſcripturæ proueniunt, à diuite viro Chriſto ſpiritualiter ſatietur.Item iuſti cupiūt gratiam,per quam ædificentur. Gratia enim ædificat ſpiritualiter domum mentis,vt ſcilicet Chriſtum capiat cum virtutibus atque donis.2. Par.2.*Dominus quam ædificare cupio,magna eſt valde.* Item iuſti cupiunt amicitiam, vt compatiantur.Phil.3:*Teſtis eſt mihi Deus, quomodo cupiam vos omnes in viſceribus Ieſu Chriſti.* Item cupiunt Dei amicitiam, vt eius pulchritudine alliciantur. Vnde de Herode dicitur Lucæ 23. quod *ipſe erat multo tempore cupiens videre Ieſum.* Item cupiunt cœleſtem gloriam,vt ibi reficiantur, & bonis omnibus induātur. 2 Cor.5.*Non in hoc gemiſcimus habitationem noſtram , quæ de cælo eſt, ſuper indui cupientes.* Patet ſic igitur quomodo cupiditas ſumitur

C in bono.¶Secundo dico,quod,vt communiter ſumitur in malo.Et ſic nihil aliud eſt,quam auaritia, vel exceſſiuus appetitus rerum in vtilium & malarum. Appetitus enim male diſpoſitus & corruptus magis cupit nociua quam vtilia.Sic vere mala voluntas & deſiderium iniquorū.Prou.1. *Stulti ea,quæ ſunt ſibi nociua cupiunt.*Et de hac cupiditate poſſent dici infinita, ſed quia paucæ ſunt auctoritates vocales, & infinitis locis de auaritia & cupiditate in hoc opere tractatur,notabo , quod illa,quæ per cupiditatē & auaritiam acquiruntur, non ſatiant, nec proficiunt,quia ſolent mentem inflammare.Non perdurant, ſed deficiunt,quia ſolent cito declinare, non diffamant & inficiunt, quia ſolent famam obfuſcare.¶Solent dico, mentem inflammare,vt plura petantur. Vnde Eccl.14. *Inſatiabilis eſt oculus cupidi* Solent etiam parum delectare,cum cito perdantur.Vnde de auaro dicitur Iob.20. *Cum habuerit quod cupierat poſſidere non poterit* Solent inſuper famā obfuſcare,cum iure ſpernantur. Vnde ſcriptura ipſos vituperans,& diffamās dicit Ec.14.*Viro cupido & tenaci abſq; ratione eſt ſubſtātia,&c.* Vide de auaritia,& in tit.auaritiam ſignificātibus,ſicut eſt ignis,ardere,accēdere & ſimilibus.

A *Cur.* Nota,quod iſtud aduerbium interrogatiuum Cur quādoq; dicitur inquiſitiue.Iob 7.*Cur non tollis peccatum meū & quare non aufers iniquitatem meam.*Item ſumīe deſolatiue. Sicut Iob 3.vbi dicitur:*Quare non in vulua mortuus ſum,egreſſus de vtero nō ſtatim perij,quare exceptus genibus,cur lactatus vberibus?* Item ſumitur reprehenſiue,& conqueſtiue, & hoc modo ſumitur communiter in ſcriptura ſicut Exod.5.dicitur. *Domine cur afflixiſti populum iſtum;* Et ideo notabo , quod per iſtam dictionem cur reprehenduntur multa genera perſonarum.Vnde Dominus poteſt dicere quæ ſequuntur.

Cur { Tardaris Chriſti bonitatem guſtare dulciter?
Scrutaris Dei maieſtatem nimis ſubtiliter?
Furaris mundi facultatem,quæ nocet grauiter?
Sectaris carnis voluptatem,quæ fœdat turpiter?
Venaris fraudis prauitatem,quæ fallit viliter? }

¶Dico ergo,quod per Cur arguuntur illi,qui tardant ad Deum venire,quibus poteſt dici illud Gen.24. *Ingredere benedicte Domine,cur foris ſtas?* Item illi,qui tranctant, vel certant nimis alta petere,Vnde Angelus dicit Iacob.Gen.32.*Cur quaris nomen meum, quod eſt mirabile?*

Item ille.qui procurant mundi opes glutire, Vnde Gen.31. *Cur furatus es deos meos?* Laban, qui loquitur eſt mundus,qui diuitias reputat,deos ſuos.Item illi,qui amant carnis opus inire, ſc.luxurioſi. Vnde illis, qui vxorem Leuiter ſtuprando occiderant,dicitur illud Iudicum 20.*Cur tantum nefas facere voluiſtis.* Et Num.31.*Cur fœminas reſeruaſtis?&c.* Item illi qui captant fratres fraude ferire.Vnde Ioſ. 9. *Cur nos decipere fraude voluiſtis?* Vide infra de Quare,vbi ponetur magis plene.

A *Cur.* Nota,quod cura idem eſt, quod diligentia,induſtria & ſollicitudo circa aliquid impenſa. Et breuiter concludendo,Cura proprie pertinet ad prælatos. Iſtis n. eſt comiſſa cura & ſollicitudo de ſubditis gubernandis.Eccl. 32. *Rectorem te poſuerunt,noli extolli,curam illorum habe,&c.*Et ideo iſti debent eſſe ſicut elephātes,de quibus dicit Pl.quod maxima cura eſt eis alteri de altero, vulneratos ſenes & debiles adiuuant,ſanāt & defendunt, proſtratos etiam & barrientes erigunt,& ſibi inuicē multa amoris inſignia impendunt, parentes etiam inter eos de filijs ſuis maximam curam habent,ipſos enim à draconibus defendunt,& ne oberrent ipſos præſedere faciunt,ipſos etiam ad natandum in fluminibus ad inclinandum caput nouæ lunæ & cœli luminibus, & ad præcauendum à draconis incurſibus informant,& inſtruunt,vt dicit idem. Sic vere nobis alijs Chriſti fidelib. debet eſſe maxima cura & ſollicitudo alteri de altero.Quia ſecundum Apoſtolum. *Nos ſumus alteri alterius membra. Si quid vero vnū membrū patiatur,compatiantur omnia membra.*Rom. 12.Si enim ſocios noſtros viderimus vulneratos & proſtratos, ipſos pro certo pie debemus adiuuare, & eiſdem pro viribus ſubuenire, & eos ſi poſſumus à ſuis in fortunijs ſubleuare Gal. 6. *Alter alterius onera portate.*Parentibus maxime ſcil. prælatis & maioribus debet eſſe maxima cura de filijs,ipſos enim debent ſollicite defendere à nociuis,& in neceſſarijs informare,docere enim eos debent,qualiter natabunt per deuotionem,qualiter reſpicient per contemplationem & affectionem, qualiter etiam à dracone diabolo ſe expedient per prudentiæ circumſpectionem.Iſti ergo ſint ſicut Mardochæus , de quo dicitur Heſter 2.quod *erat curam habens ſalutis Heſter.* Iſte enim debent curare de ſubditis,quia ſicut dicitur Sap. 6. *Aequaliter eſt ei cura de omnibus.* Et tunc iſti poterunt dicere Domino illud Gen. 46. *Viri paſtores ſumus,ſerui tui, & curam habemus alendorum gregum.* ¶In B quibus verbis patet,quod prælati debent habere curam

De { Reſiſtendo viriliter (Viri)
Præſidendo ſagaciter.(Paſtores)
Conuerſando humiliter.(Serui tui.)
Prouidendo vtiliter.Curam alendorum) }

Prælati enim debent eſſe { Potentes ad reſiſtendum,
Humiles ad conuerſandum,
Vtiles ad promerendum,
Sagaces ad præſidendum. }

Curet ergo prælatus de habenda ſtabilitate viri Maxima & n. cura debet ineſſe duci,quod fortis & ſtrenuus poſſit eſſe, quia ſine fortitudine nec aduerſus poteſt reſiſtere , nec exercitui ſubuenire,Sic vere prælatus,qui dux eſt aliorū,debet valde curare de fortitudine & ſtabilitate ſpirituali habēda(Viri,inquit) Quia ſc.prælati debent eſſe viri,id eſt,ſtabiles,ſtrenui & virtuoſi.2.Regum 14.*Confortamini & eſtote viri fortes.* Vir enim dicitur à virtute,quamuis multi ſint hodie,qui non dicuntur à virtute, ſed à viriditate,ad modum rami viridis, ipſi enim carent omnimodo firmitate.Non ſic ergo,ſed curet,vt dictum eſt,de habenda ſtabilitate.Et hoc eſt,quod ſupponitur Rom.13. vbi dicitur: *Curam carnis ne feceritis in deſiderijs,*curam inquit carnis,quę ſcil.ſtabilitatem & virilitatem eneruat.

¶Secundo debet curare de habenda ſagacitate(paſtores)Paſtores enim ſunt illi,qui gregibus paſcēdis & nutriendis præferuntur.quibus debet ineſſe ſapientia & pro grege paſcēdo, & pro grege etiam defendendo. Sic prælati gregem ſubditorum debent doctrinis & exemplis ſpiritualiter paſcere, & ipſū etiā ſi poſſunt per eleemoſynas temporaliter enutrire, propter quod ſapientia indigēt,& doctrina,de quibus Hier.3.*Dabo vobis paſtores iuxta cor meum,& paſcent vos ſcientia & doctrina.* Quamuis de multis paſtoribus dicatur illud Exe.14.*Væ paſtoribus, qui paſcunt ſemetipſos,& derelinquunt gregem,&c.* C

¶Tertio dico,quod debet curare prælatus de habenda humilitate.(Serui inquit tui.)Prælati enim ſunt ſerui ſubditorū.Vnde Papa vocat ſe ſeruum ſeruorū Dei.Prælatus enim eſt generalis & vniuerſalis ſeruus omnium.Sap. 6. *Aequaliter eſt ei cura de omnibus.*Vnde nota, quod ſibi debet ineſſe diligēs cura de communi vtilitate,de iuſtorum cōmunitate, de infirmorum ſalute & trāquillitate.De cōmuni vtilitate dicit ille Rex Antiocheus. Neceſſarium eſt duci pro cōmuni vtilitate noſtri curam habere De iuſtorum communitate dicitur 1.Mach. 14.*Sacerdotes eorum conſenſerunt eum eſſe ducem, & vt cura eſſet illis de ſanctis.* De infirmorum autem & imperfectorum ſalute & ſanitate dicitur Luc.9. de Chriſto,*qui eos,qui cura indigebāt,ſanabat.*(Serui ego)Seruus enim dicitur à ſeruiēdo,& à ſeruando, quia ſcilicet ſubditos tenētur ſeruare,& eis in ſpiritualib. deſeruire. De quibus 2.Reg. 15.*Vniuerſi ſerui eius ambulabant iuxta eum* Luc.12.*Beati ſunt ſerui illi, quos cum venerit Dominus,inuenerit vigilantes.*Multi tamē hodie qui non dicuntur ſerui à ſeruiendo,ſed à ſæuiendo, ſicut crudeles prælati,de quibus Thr 5.*Seruientibus noſtris minabamur, ſerui domi-* D

nati

Digitized by Google

nati ſunt noſtri. Et 2. Paralip. 24. *Conſurrexerunt contra eum ſerui ſui.*
E ¶Qurato dico, quod prælatus debet habere curã de agẽda vtilitate. Curam iquit, habemus alendorum gregum.] Greges enim ſubditorũ debet alere, & eis in neceſſarijs prouidere Tob. 1. *Eſurientes alebat, nudiſq; veſtimenta præbebat.* Et ſic prælati erunt figurati in illo pio ſtabulario, qui receptum ſauciatũ cuſtodiuit, & curam eius egit. Curã ergo debet prælatus habere de ſubditis, quia ſicut dicitur 1. Timoth. 5. *Qui ſuorũ & maxime demeſticorum curam nõ habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior.*
F ¶Et nota adhuc, ſi vis, quod prælatus debet habere curam de ſubditis, & ipſos etiam curare

Æqualiter iudicando,
Seueriter caſtigando,
Benigniter conſolando,
Sagaciter informando,
Vtiliter vſitando.

Dico ergo, quod curare debet in iudicando æqualiter. Non enim debet plus pendere ad vnã partem quã ad aliam. Matth. 22. *Magiſter, quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non eſt tibi cura de aliquo,* cura, dico ſpecialis, ſed de omnibus generalis eſt tibi cura, Actor. 5. *Afferebantur ægri ad Apoſtolos, & curabantur omnes* Et ideo de inæqualitate videbatur conqueri Martha Lucæ. 10. dicens: *Domine non eſt tibi cura, quod ſoror mea relinquit me ſolam miniſtrare?* Item curare debet malos caſtigando ſeueriter. Vnde ipſe debet eſſe ſicut ignis, de quo dicitur Eccleſiaſt. 38. *In his curans mitigabit dolorem.*

Item debet curare conſolando benigniter Oſeæ 11. *Portabam eos in brachiis, & neſciebant, quod curabam eos.* Item curare debet informando ſagaciter ſeu ſubtiliter Hierem. 33. *Obducam cicatricem, & curabo eos, & reuelabo illis deprecationem pacis.* Item debet curare viſitando ſuauiter & vtiliter, dicens cum Chriſto illud Matth. 8. *Ego veniam & curabo eum.* Sed quid? procul dubio mul-
G tis prælatis poteſt dici illud Luc. 4. *Medice cura teipſum.* ¶Si autem tu quæris qui ſunt, qui à Deo & prælato poſſunt & merentur curari, dico pro certo, quod iſti ſunt

Ille, qui {
Lachrimarum ſtilla profluuia,
Aduerſa ſuffert diluuia,
Domini amat conſortia,
Diuina ſperat auxilia,
Domini orat ſubſidia.
}

Curantur igitur, qui per lachrymoſã compunctionem madẽt, exemplo Naamã, *qui in Iordane lotus, à lepra ſua curatus eſt.* 4. Reg. 5. Item aliqui curantur per temporalem tribulatione, Oſeæ 6. *Ipſe cepit, & curabat nos, percutiet & ſanabit nos.* Item alij curantur per Domini conſortium & deuotã eius frequentationẽ Matth. 15. *Acceſſerunt ad eũ turbæ multa, & curauit eos.* Item quidam curantur per ſpem, fiduciam, & deuotionem 1. Pet. 5. *Omnẽ ſollicitudinem proiicientes in eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis.* Item alij curãtur per humilem orationem Eccle. 28. *Ora Dominũ, & curabit te.* Aduerte autẽ, quod multi ſunt ita infirmi, quod nullo modo poſſunt curari, & tales ſũt deſperati & obſtinati. Vnde dæmonico dicitur Luc. 18. *quod à nullo poterat curari.* Et Hie. 15. *Curauimus Babylonem, & non eſt curata.* Non ſic, ſed obediendo Deo permittamus nos curari Matth. 17. *Curatus eſt puer ex illa hora.* Iſta ergo de cura & curare ſufficiant. Vide de diligentia, ſanare. quia ſ. curare idem eſt, quod ſanare, vel idem eſt quod de aliquo curam, & ſollicitudinem gerere & habere.

H *Currere, Curſus.* Nota, quod currere nihil aliud eſt quam feſtine ſeu velociter verſus aliquem terminum ſe mouere, & ſignat exercitium, operationẽ, diligentiã & obedientiã. Poſſumus ergo diſtinguere quod eſt.

quidam Curſus {
Naturalis,
Criminalis,
Moralis & ſpiritualis.
}

Currit homo { Naturaliter / Criminaliter / Spiritualiter } de { vita / gratia / gratia } ad { mortem, / culpam, / gloriam. }

Curſus naturalis ſimilis & curſui nauis in mari, in qua hõo ſedens quamuis velociter currat ad portũ iſtud tamen nõ percipit, nec aduertit Sic vere nos, qui in mari huius mundi, in naui corporis, ad portum mortis tendimus, non aduertimus, quãuis celeriter tranſcurramus Lucæ 24. *Surgens Petrus cucurrit ad monumentũ.* Iob 9. *Dies mei velociores fuerunt curſore* Curſus vero criminalis ſimilis eſt curſui fluminis, qui toto impetu labitur & fluit verſus mare. Sic ſũt peccatores, qui toto affectu & deſiderio labũtur & currũt ad mare, i. e. ad amaritudinẽ peccatorũ. Quod patet de raptorib. & impetuoſis, & præcipitibus iudicib. Prou. 1. *Pedes eorum ad malum currunt & feſtinant, vt effundant ſanguinem.* Hier 23 *Non mittebam Prophetas, & ipſi currebant.* Curſus vero ſpiritualis & moralis ſimilis eſt curſui ſolis, qui õni die currit ab Oriente in Occidentem, & iterum reuertitur ad Orientẽ, ſecundum quod à firmamento & per firmamentũ trahitur & mouetur. Sic vere vir iuſtus nõ ceſſat circuire & currere per exercitiũ bonorum operũ & virtutum. Et hoc primo verſus Occidentẽ, ſc. conſideratio circa propriæ naturę fragilitatem, caſũ & infirmitatem, mortem. Item debet currere verſus Orientem, id eſt, verſus Paradiſum & cœlũ, ſ. conſiderando & deſiderando, cœli curſum debet facere ſe conformãdo motui firmamenti, id eſt, voluntati Dei totaliter adhærẽdo. Vnde de iſto curſu poteſt intelligi illud Eſa. 40. *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinẽ, aſſument pennas, vt Aquilæ, current & nõ laborabunt, ambulabunt, & non deficiẽt.* Quilibet enim iuſtus poteſt dici curſor, quia ſ. ſicut curſor dũ ad terminũ accelerat, multas notitias vel amicitias in via non deſiderat, grauib. ſarcinis ſe non onerat, ſigna curſoris prętendit & portat, quæ ſ. ſunt lãcea, barile cum vino, pyxis clauſa cum literis, & pictura armorum domini ſui, ſic vir iuſtus qui ad terminum Paradiſi ſolet currere in via mũdi, circa delectabilia non ſolet ſiſtere, mundanorũ amicitias nõ ſolet quærere, ſarcinis terrenorũ nõ ſolet de onerare, & ſigna virtutum ſecũ debet gerere & pręferre. Sic ergo ſuccinctus & reſtrictus per tẽperantiam habeat lanceam, id eſt, crucis & paſſionis memoriã, habeat vas cum vino, id eſt, deuotionem inebriatiuam & ſapientiã, habeat pyxidem clauſam, id eſt, prudẽtem & ſecretã conſcientiã, in qua habeat teſtimoniales literas puritatis, & innocentię, habeat arma Dñi noſtri Ieſu Chriſti, id eſt, paupertatẽ & patientiã. Et ſic erit ille curſor, de quo dicitur 2. Regũ 2. *Aſael erat curſor velociſſimus ſicut vnus ex capreis,* & illud Hie. 2. *Curſor leuis, &c* Sicut infra Curſus ergo moralis & ſpiritualis eſt à nobis frequẽtandus & continuandus. Ceruus enim qui nũ continuat curſũ ſuum, ſed ſiſtit, & delectatur in latratu canũ, vel in ſibilo venatorum, faciliter capitur & necatur. Tigris etiã, quæ curſum ſuũ nõ continuat, ſed ſiſtit circa imaginem ſpeculorum, conſiderãdo vmbram ſuam, à proſecutione venatoris & à catulorũ ſuorũ recuperatione totaliter impeditur. In quib. exemplis docemur, quod ſi curſum bonorum operum nõ continuauerimus, ſed in latratu canũ, id eſt, malorum ſuggeſtionibus, in vmbra mundanarum eminentiarum, in ſibilo vanarũ delitiarũ & diuitiarum delectati fuerimus, & horum occaſione curſũ bonorum operũ deſeruerimus, faciliter à venatoribus inferni per diuerſa vitia capiemur, nec catulos noſtros, id eſt. prædam ęternę beatitudinis comprehẽdemus, vel etiam conſequemur. Debemus ergo currere, non ſiſtere, continuare, nõ deuiare, comprehendere, nõ quieſcere, vnde Apoſtolus docet 1. Co. 9. *Sic currite vt comprehendatis* B
¶In quibus verbis aduerte, quod curſus bonorum operum debet habere

Modum ſagaciter proſecutiuum. (Sic inquit)
Actum celeriter executiuum. (Currite)
Finem principaliter conſecutiuum. (Vt comprehẽdatis.)

Sic igitur in curſu noſtro modus expediens in proſecutione, quod oſtenditur cum dicitur: Sic. Sic enim denotat mihi certum modum limitatum & ordinatum, ſecundũ quem eſt aliquid faciẽdum, ad denotandum, quod non à caſu, nec inordinate, ſed ſecundum modum & regulam debemus currere curſum noſtrũ. Curſores n. qui non ſeruant modum in currendo, faciliter fatigantur, ita quod ante terminum deſiſtere compellũtur, & ideo lupus quando videt canes, nõ ſtatim prorumpit ad velocẽ curſum, imo primo vadit paulatim ne fatigetur, vt poſtea vrgente neceſſitate celeriter moueatur. Lepus etiam in currẽdo vtitur certo modo, quãdo n. currit ante canes, & maxime deſcẽdendo de monte, non currit directe verſus vallem, ſed anfractuoſe & circũuolute, nunc aſcendit, nunc deſcendit, nũc vadit recte nunc indirecte, nunc currit patenter, nunc iacet latenter. Iſtũ autẽ modum currẽdi ſeruat vt canibus poſſet illudere, & eorũ malitijs obuiare. Ceruus etiã currendo ſeruat certũ modum, mutat n. ſed vna ſemita ad aliã, ne canes inueniant viã ſuam. Et quib. exemplis docemur, quod in curſu noſtro morali & ſpiri-

Digitized by Google

tuali certus modus,certa forma eſt tenenda.Modus n.in rebus ſummopere requiritur,& ideo currẽdo per bona opera verſus cœlnm ſeruemus modum debitum & maturum,Nõ procedamus in principio nimis celeriter ſicut faciunt farui nouitij , qui in principio nimis ſunt feruẽtes,& ideo faciliter deficiũt, quia ſicut dicit Philoſophus,Acres in principio, franguntur in fine. Quod figuratũ eſt in Petro,& Ioanne,vbi Ioannes,*qui citius præcurrit in monumentum tardius introiuit.* Modum ergo debitum teneamus,& nunc curramus aſcendendo , per viam contemplatiuam,nunc deſcendendo ad actiuam,nunc de ſemita ad ſemitam nos mutando per operationem alternatiuã. [Sic inquit.] Sic enim,id eſt,per iſtum modum,canes, id eſt, dæmones illudemus,& ſine periculo ad terminum veniemus , & de eorum manibus euademus.De iſto ergo modo currendi dicit Apoſtolus ibidem 1.Cor.9.*Sic curro nõ quaſi in certum, ſed caſtigo corpus meum,& in ſeruitutẽ redigo.*Et Iob 1. dicitur:*Sic faciebat Iob cunctis diebus.*Sic inqnit faciebat,id eſt,certum modum , & ordinẽ in ſuis bonis operibus obſeruabat.Quod proculdubio eſt cõtra multos fatuos & proteruos, qui in ſuis actibus ſiue boni fuerint ſiue mali,non ſeruant ordinem atq; modum, quibus dicitur in Pſalm *Non ſic impij,non ſic ,* quaſi dicatur impij & iniqui non ſeruant ordinem,regulam vel menſuram.Sit ergo in noſtro ſpirituali curſu modus ſagaciter proſecutiuus. [Sic inquit:] Vnde Ioel.2. *Quaſi equites ſic current ad ſonitus quadrigarum.*

C ¶Secundo dico,quod in noſtro curſu debet eſſe actus celeriter executiuus quod oſtenditur cum dicitur: *Currite in præſenti.* Cito enim præſentialiter & ſine delatiõe debemus per bona opera currere,& Dei prælatorum mandata per obedientiã executioni mãdare. Dromedarius enim animal ſic cũ valde & calidum,& modico contentum,& ideo inter alia animalia velociorem & longiorẽ facit curſum,currit enim per centum milliaria vna die,& ideo dicitur Dromedarius à dromos Græce , ꝙ eſt curſus latine.Onager eſt animal,quod eſt omnino imbelle, quod ſemper moratur in ſolitudine,ita tamen velociter currit, quod per curſum leonem effugit & tradit. Vnde curſus ſuus datur ei loco naturalis armaturæ. Et ideo de onagro dicitur Hier.2.*Curſor leuis explicans vias ſuas Onager aſſuetus in ſolitudine,*ex quibus exemplis docemur , quod ſi fuerimus Dromedarij,ſc.calidi per charitatẽ ſicci per voluptatis paucitatem, modico cibo contenti per abſtinentiæ parcitatem , imbelles per benignitatem,in ſolitudine viuentes dimittendo negociorum varietatem nos pro certo erimus velociſſimi curſores, obidiẽdo enim Dei & prælati mandatis,ita velociter curremus,quod ad remotiſſimos paradiſi terminos pertingemus,& leõis inferni ſæuitiam euademus, & ſic erimus ſicut Aſael, de quo dicitur 2 Reg.2 quod *Aſael curſor velociſſimus fuit ſicut vnus de capreis qui eſt in ſyluis.*Currite ergo,id eſt , Deo & prælato celeriter obedire. Ideo de Abraham dicitur Gen.18. quod *ipſe cucurrit in occurſum Angelorum* , Et ſi vis,potes notare, quod in ſcriptura inuenitur multiplex bonus curſus , quo ſcilicet ad Deum eſt currendum, quod promittens Dominus dicit Prou.4.*Ducam te per ſemitas æ-*

D *quitatis,quas cum ingreſſus fueris non arctabuntur greſſus tui , & currens non habebis offendiculum.* ¶ Vbi oſtenditur, quod currendum eſt per viam iuſtitiæ ſeu mandatorum.Nam

Via { Curta / Recta / Lata / Tuta } Curremus { Citius(ſemitam) / Breuius(æquitatis) / Lætius(non arctabuntur) / Certius(nõ habebis offẽdiculum) }

Iſta, dico, eſt via breuis & curta, quia dicitur ſemita,quæ vt communiter breuior eſt quam via publica. Vide infra de ſemita.Et breuiter quia iſta via recta eſt tuta, curta, & lata, dico, quod ibi merito eſt currendum Pſal. 58. *Sine iniquitate cucurri, & direxi* Cucurri,ſcilicet

Ad {
Contemplandum ſubtiliter,
Adorandum Deum humiliter,
Debellandum hoſtem viriliter,
Exultandum Deo mentaliter,
Oſeruandum fidem veraciter,
Triumphandum ſurſum fœliciter,
Conſummandum bonum finaliter.
}

Igitur curramus ad Deum ſubtiliter contemplandum. Gen.18. *Cumque eleuaſſet Abraham oculos,apparuerunt ei tres viri , quos cum vidiſſet cucurrit in occurſum eorũ.*Tres enim viri tres perſonas Trinitatis ſignificant. Item curramus ad ipſum humiliter adorandũ. Vnde de Aarõ legitur Num.16. quod *ipſe cucurrit ad multitudinẽ quam vaſtabat incendium,& ſtans pro populo deprecatus eſt.* Item curramus ad hoſtes viriliter debellandũ 1. Reg. 7. *Feſtinauit Dauid, & cucurrit ex aduerſo Philiſt.*& ad Heb. 12. *Per patientiam curramus ad certamen nobis propoſitum.* Item curramus ad Deum mentaliter exultandum Pſal.18.*Exultauit, vt gigas ad currendam viam.* Item curramus ad finem veraciter obſeruandum,dicentes:ſc. Chriſto illud Cant.1.*In odore vnguentorum tuorum curremus , oleum effuſum nomen tuum,ideo adoleſcentulæ dilexerunt te.*Et Eſa.55 *Gentes,quæ te non nouerunt,ad te current.* Item curramus ad coronam fœliciter promerendum, vel ſurſum triumphandum. Vnde illud 1. Cor.9.*Omnes quidem currunt ,ſed vnus accipit brauium.* Et illud 2. Tim.4.*Curſum conſummaui,ideo repoſita eſt mihi corona.* Item curramus ad conſumandum bonũ finaliter Pſalm. 118. *Viã mandatorum tuorum cucurri.* Etenim in Dei mandatis perfecta eſt bonorum conſummatio , quæ eſt vita æterna Ioan. 12. *Scio quod mandatum eius,*ſcilicet patris,*eſt vita æterna.*Ecce ergo, quomodo ad bonum diuerſimode ſit currendum[Currire inquit.]¶Notemus tamen, quod homo impeditur celeriter currere , & ad terminum attingere propter tria aliquando E

Propter { Viæ prolixitatem, / Oneris grauitatem, / Virium debilitatem. }

Primo modo impediuntur mundi negotijs occupati , ſecundo modo impediuntur mundi diuitijs onerati,tertio modo mundi delitijs eneruati. Occupati enim in mundi negotijs habent viam prolixiorem quam alij.Plures enim paſſus habent facere, id eſt,circa plura negocia vacare , ideo ipſos eſt difficile ad paradiſum peruenire. Quamuis n. ſol & luna æquali curſu currãt in firmamento , luna tamẽ citius peruenit valde ad terminum, & ad punctum quam ſol , eo quod valde minorem circulũ habet.Sic vere quamuis vnus ſingularis , & vnus regularis , vnus pauper,& vnus diues æquali curſu bonorum contendant. pauper tamen & regularis,quia circa minora occupatus eſt , citius curſum ſuum finire,& ad paradiſum peruenire debebit , quod figuratum eſt in Petro & Ioanne , de quibus dicitur Ioan.20. *Ioannes præcurrit citius Petro,* qui ſc. Petrus erat prælatus , & per conſequens circa plurima occupatus, *Achimaas etiam filius Sadoch cucurrit per viam compendij , & ideo prius venit ad Dauid quam Chuſi, quamuis alius præceſſiſſet.*Sicut dicitur 2.Reg.18. Ad denotandũ, quod illi,qui per compendium paupertatis& religionis currũt, citius ad Dauid,iſt eſt , ad Chriſtum cæteris paribus perueniũt & attingunt.Vnde Ioan. 20. *Currebant duo ſimul ,ſed Ioannes præcurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum.* F

¶Secundi, qui impediuntur currere,ſunt illi,qui habent ſarcinam grauiorem.Iſti ſunt diuites huius mundi,qui mundi poſſeſſionibus , amicorũ ſuorum oblectationib. ſunt grauati & onerati.Iſti ſunt ſimiles ſimię,quę fugiens venatorẽ,vnum de filijs ſuis accipit in brachiis,aliumq; ſuper dorſũ reponit , qui ita fortiter mari adhærent, ꝙ tandem onere preſſa fugere vel currere nõ poteſt,ſed periculo venatoris ſuccũbit.Sic vere illi, qui filijs ſuis,i.affectione & cũra naturaliũ filiorum , vel tẽporaliũ bonorum imodetate ſe onerãt , cum vrgente auaritia ipſos dimittere nequeant, exinde currere p bona opera impediuntur, & à venatore , i.diabolo, capiuntur. Talibus poteſt dici illud Galat.5.*Currebatis bene,qui vos impediuit?* q. d.pondus & amortẽporalium,Ideo dicebat & docebat Apoſt.Heb.12. *Deponentes omne pondus & circum ſtans nos omne peccatum,curramus ad propoſitum nobis certamen.* ¶Tertij quorum curſus impeditur , ſunt illi, qui G habent virtutem debiliorem. Et iſti ſunt delitioſi & carnales, quos delitiæ debilitant & eneruant,equus enim pinguis nõ bene currit.Ceruus quanto pinguior,tanto ad currendum eſt ineptior,& ideo cautelam habent cerui , quod quando ſunt pingues,abſcondunt ſe,ſcientens quod ſi inſtaret venator currere non valerent. Pulli etiam aquilæ quando pingues ſunt , fiunt inhabiles ad volandum, & ideo mater eorum ſolet ſubtrahere ſibi cibnm. Quibus exemplis docemur , quod illi,qui delitijs impinguantur,ad currendum ſpiritualiter impediuntur.Talib enim eſt valde laborioſum currere & laborare. Vnde Hie.12. *Si cum peditib.currens laboraſti . quomodo cum equis poteris contendere?* & Amos 6.*Nunquid in petris currere poſſunt equi?* Omnes ergo illi non currunt velociter in via morum,ſed pro certo in vijs malis valde inueniuntur fortes & parati ad currendum, ſicut dicitur Hie.22.*Tui vero oculi , & cor auaritiam & ad ſanguinem innocentem fundendum , & curſum mali operis.* ¶De curſu autem mali operis H quis ſit,poſſum notare,quod iſte eſt.

Curſus

Digitized by Google

Curſus { Superborum, Auarorum, Immundorum, Tyrannorum, Inuidorum, Iracundorum, } qui eſt { præſumptuoſus, anfractuoſus, delitioſus, impetuoſus, malitioſus, tumultuoſus.

De curſu ſuperbiæ præſumptuoſo, dicitur illud Iob 15. *Cucurri aduerſum Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt.* De curſu auaritiæ anfractuoſo, qui ſc. omnia vult ambire, & circuire dicitur 1. Reg. 6. *Viuit Dominus quia curram poſt eum, & accipiam ab eo aliquid.* De curſu luxurioſo ſeu immunditiæ delitioſo, dicitur Dan. 13. *quod illi duo impudici ſenes cum Suſanna habere nequirent, cucurrit vnus, & aperuit oſtium.* De curſu ſæuitiæ impetuoſo dicitur 2. Reg. 18. *Cucurrerunt decem iuuenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt Abſalon.* Et Eſa. 59. *Pedes eorum ad malum currunt, & feſtinant, vt effundant ſanguinem.* De curſu inuidię malitioſo poteſt intelligi illud Num. 11. *quod puer cucurrit, & nuntiauit Moyſi dicens, Eldat & Meldat prophetant in caſtris, videbantur enim ex inuidia loqui.* De curſu iracundiæ tumultuoſo ſeu ſeditioſo dicitur Dan. 8. *Cucurrit ad eum in impetu fortitudinis ſuæ, & efferatus percuſſit arietem.* Non ſic chariſſimi, non curramus iſtis malis curſibus, ſed potius bonis & virtutibus. Currite, inquit, exẽplo illius, qui curatus fuit à Domino, de quo dicitur Marci 5. *Videns Ieſum à longe cucurrit, & adorauit.* Ergo (chariſſimi) curramus ad bonum & non ad malum cum celeri executione.

I ¶ Tertio dico, quod nos debemus currere cum vtili conſecutione, vt comprehendaris, inquit. Ad finem enim vt brauiũ vitæ æternæ poſſimus vtiliter conſequi & habere, per bona opera debemus currere, ac etiam laborare. Curſor enim currit, vt accipiat ſalarium, certans in ſtadio, pugnat vt accipiat brauium, fluuius currit, vt perueniat ad maris ſpatium, viator currit, vt de die perueniat ad hoſpitium. Sic vere (chariſſimi) nos ſpiritualiter debemus currere, vt ad mare totius affluentiæ Deum verum poſſimus attingere, vt ad hoſpitium paradiſi poſſimus prouenire, & brauium & ſalariũ gloriæ æternæ poſſimus recipere & lucrari. Ad finem ergo rectum & vtilem debemus ordinare, currum noſtrum, quia ſcilicet ad Deum & ad bona æterna debemus per deſiderium currere, & volare, exemplo leporis, qui melius currit verſus montem, quam verſus vallem, quia nos melius & libentius debemus currere verſus montem, i. e. ad Deum & ad Paradiſum per deſiderium & affectum, quã ad vallem temporalium negotiorum & bonorum. Ideo dicitur Prou. 18. *Turris fortiſſima nomen Domini, ad ipſam currit iuſtus, & ſaluabitur.* Iſta autem ſunt contra multos, qui magis currunt cõtra Deum, quam ad Deum, magis deſiderant temporalia, quã æterna, magis vitia quam virtutes, magis peccata quam merita. De iſtis dicitur Iob 15. *Cucurrit aduerſus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt.* Vide eam auctoritatem expoſitam ſupra vbi aduerſari. Non ſic ergo, ſed curramus ad bonum finem, ſc. vt comprehendamus Deum & paradiſum. Inter canes n. quidam bene currunt, ſed non bene cõprehendunt, ſeu accipiunt: quidam autem vtrumque faciunt, quia ſc. bene currunt & bene accipiunt: quidam vero neutrum habent, quia ſc. nec bene currunt, nec bene accipiunt. Sic vere (chariſſimi) in mundo ſunt quatuor genera hominum, quidam n. bene currunt per bona opera, & tamen iuſto Dei iudicio, ſed occulto, quandoque fit, quod nunquam accipiunt æterna munera, cuius rationem aſſignat Apoſt. Rom. 9. vbi dicitur: *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerantis.* Alij autem ſunt qui male currunt in vita, ſcil. male viuendo & operando, qui tamẽ in fine quandoque per Dei occultam prædeſtinationem & gratiam bene accipiunt, ſc. gloriã paradiſi, quia ſicut dicitur 1. Cor. 9. *Omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium.* Vnde Iob 34. *Non placebit vir Deo etiam ſi cucurrerit cum eo.* Alij vero ſunt, qui nec bene currunt bene operando, nec accipiunt vitam æternam conſequendo, alij bene currunt & bene accipiunt ſicut ſunt boni, qui bene operantur, & paradiſum bene conſequuntur, de quibus dicitur Eſa. 40. *Current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Iſtis ergo dicitur, vt cõprehendatis. Vnde quilibet talis poteſt dicere illud Phil. 3. *Sequor autem ſi quomodo comprehendam.* Patet ergo, quod curſus noſter debet eſſe vtiliter conſecutiuus, velociter executiuus, ſagaciter proſecutiuus. Et hoc de titulo currere ſufficit.

A *Currus.* Dicitur à currendo, & eſt currus inſtrumentum cũ axe, temone, & cum rotis ad portandum merces & alia neceſſaria ordinatum, quod ſc. ab equis currendo, vt communiter trahitur, & ideo merito currus nuncupatur. ¶ Nota, quod in Scriptura inuenio multos currus ſpiritualiter intellectos, videl.

Currus { Chriſti, Iuſti, Mundi, Diaboli, Impij.

Primus trahitur à ſancto Spiritu,
Secundus ducitur benigno tranſitu,
Tertius agitur pompoſo ſtrepitu,
Quartus clauditur fallaci exitu,
Quintus coniungitur grandi ambitu.

¶ Dico ergo, quod inuenitur currus Chriſti, quem ducit Spiritus ſanctus. Currus enim proprie dicitur illud à quo quis vehitur, & in quo quando vehitur, continetur. Et ideo quia Chriſtus inuenitur vectus, contectus, atque portatus, videtur, quod quadruplicem habet currum. Inuenitur enim vectus B

In { Matris ventre corporaliter, Proprio corpore perſonaliter, Iuſtorum conſcientia ſpiritualiter, Eccleſia ſacramentaliter.

Primus, Secundus, Tertius, Quartus } currus eſt { virgineus, purpureus, ſydereus, æthereus.

Primus, Secundus, Tertius, Quartus } componitur { ſacris viſceribus, puris humoribus, ſacris virtutibus, ſanctis hominibus.

¶ Iſti ſunt ergo quatuor currus Chriſti, ſcilicet,
Mater pura,
Humana natura,
Anima iuſta,
Eccleſia ſancta.

Dicam ergo, quod mater Dei eſt currus in quo habitauit corporaliter. Iſte enim currus, quatuor habuit rotas, id eſt, quatuor ſpirituales virtutes, videlicet,
Humilitatem,
Pietatem,
Tranquillitatem,
Honeſtatem.

Humilitas rotauit profundiſſime: ita enim ſe profundauit iſta rota in iſto curru, quod nullus audiuit eam per murmurationem ſtridentem, per iactantiam clamantem, per ſuperbiam ſe leuantem, nec per ſtultitiam effrõtem. Et ideo ipſa dicit Luc. 1. *Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.* Et ibidem. *Ecce ancilla Domini.* Pietas in ea rotauit latiſſime. Vnde etiam de Maria legitur Ioan. 2. quod pietate mota dixit Chriſto. *Domine vinum non habent:* Ita quod eius dictum Chriſtus de aqua in nuptijs fecit vinũ. Tranquillitas, ſeu benignitas rotauit in ea dulciſſime. Non enim inuenitur verbum Mariæ in ſcriptura quin fuerit dulce, Eccl. 24. *Spiritus meus ſuper mel dulcis.* Honeſtas autem rotauit in ea gratiſſime, nihil fuit in Maria inhoneſtum, incompoſitum, aut proteruum Eccl. 24. *Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & magnitudinis & ſanctæ ſpei.* Sequitur: *Et fructus mei, fructus honoris & honeſtatis.* Vnde iſta figurata eſt in illis baſibus 3. Reg. 7. *vbi erãt quatuor rotæ per baſes ſingulas, quales ſolent in curru fieri.* Baſis enim & fundamentum fidei fuit beata Virgo, quæ ſcilicet currus & vehiculum ſummi Regis, quatuor rotis prædictis à Spiritu ſancto fuit tracta. In iſto enim curru Spiritus ſanctus fuit auriga, timor Dei fuit ſtimulus, duo equi, qui traxerunt currum iſtum, fuerunt Gabriel & Ioſeph. Iſte eſt igitur proprie currus Dei figuratus 2. Eſdr. 3. vbi dicitur, *quod Darius Rex illi, qui ſoluerit quæſtionem de fortitudine, promiſit dona magna, purpura cooperiri, & in auro bibere, & ſuper aurum dormire, currum cum freno aureo, cydarim byſsinam, & torquem circa collum, & quod ſecundo ſedebit à Dario, & cognatus Darij vocabitur.* Darius, qui interpretatur fertilis, ſignat Deum Patrem. Ille, qui ſoluit quæſtionem quia fortius, & qui omnibus prætulit veritatem, dicens. *Super omnia vincit veritas.* Veritas eſt Dei filius benedictus, qui reuera in tantum veritatem dilexit, & ſuam fortitudinem taliter prædicauit, quod ipſe ſeipſum veritatem eſſe dixit. Ioan. 14. *Ego ſum via veritas & vita.* Iſte ergo à Dario ſecundus dicitur, quia ſcil. filius ſecundus eſt à patre, cum ſit ſecunda perſona in diuinis.

Digitized by Google

Cognatus etiam Darij dicitur, pro eo, quod eiuſdem eſt naturæ cum Patre. *Pater vnum ſumus*. Ioan. 10.

A Dario igitur, id eſt, à Deo Patre, iſti Dei filio currus veteri & corpus virginalis præparatur, cui ſc. frenum aureum, i. virtus temperantiæ additur, atque datur. In iſto ergo curru Chriſtus purpuram, id eſt, humanam carnem & ſanguinem induit, in auro, id eſt, in pura virginitate bibit, & ibi nouem menſibus in vtero dormiuit, & quieuit Cydarim honoris & torquem charitatis, & amoris ſuper omnes filios hominum acquiſiuit, quia ſicut dicitur ad Galatas 3. *Humiliauit ſemetipſum propter quod exaltauit eũ Deus, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, &c.* Beata Virgo igitur dicitur currus. Vnde Can. 1. *Equitatui meo aſsimilaui te in curribus Pharaonis.* Et ſic patet, quod inuenitur currus Dei, in quo

C habitauit corporaliter. ¶ Secundo dico, quod eſt currus, in quo habitat perſonaliter, & iſtud eſt proprium corpus ſuum, in quo ſunt quatuor rotæ, ſc. quatuor elementa, duo equi ſunt, qui ſunt amor, quo nos dilexit, & humilitas, qua nos illexit, & quæ ipſũ de cœlo in terram deiecit, ductor vero iſtius currus fuit anima propria, quæ currum corporis quamdiu fuit integrum, duxit & reduxit, fractum tandem per mortẽ ipſum ad tempus dimiſit, & tandem per reſurrectionem redintegratum reſumpſit. De iſto curru poteſt dici figuraliter illud, quod dicitur 2. Paral. 18. *Rex Iſrael ſtabat in curru ſuo contra Syros vſque ad veſperam, & mortuus eſt occidente ſole.* Iſte eſt enim currus, in quo moritur, & in quo rapitur. Vnde *iſte eſt currus igneus habens equos igneos, in quo Elias raptus fuit in cœlum.* 2. Reg. 2. Igneus enim dicitur, pro eo quod charitatis igne mirabiliter inflammatur. Eſt igitur currus Dei, in quo habitat perſonaliter.

D ¶ Tertius eſt currus Dei, in quo habitat ſpiritualiter, & iſte eſt iuſtus, ſeu anima viri iuſti, in quo Deus per gratiam habitat, atque ſedet, habens, ſc. quatuor rotas, id eſt, quatuor Cardinales virtutes, duos equos, id eſt, duo charitatis præcepta, vnum aurigam, i. fidem, quæ, ſcil. cum ſtimulo timoris & ſibilo ſpei iſtum currum deducit. De iſto curru dicitur 4. Reg. 2. *Currus Iſrael, & auriga eius.* Et in Pſ. *Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium in eis Dominus in Synai in ſancto.*

E ¶ Quintus eſt currus, in quo habitat figuraliter ſeu ſacramẽtaliter. Et iſte ſignat Eccleſiam, quæ ſc. quatuor rotis, id eſt, ſub quatuor Euangeliſtarum fide voluitur, duobus equis, id eſt, ſpe futurorum, & contemptu præſentium trahitur, vno auriga, id eſt, à Papa vel quolibet bono prælato ducitur, atq; regitur. Vel ſi vis, etiã dic, quod iſte currus eſt ſacra Scriptura, habens quatuor rotas, id eſt, quatuor exponẽdi modos, duos equos, id eſt, noui & veteris Teſtamenti partes, vnum aurigam, id eſt, ſanctæ Eccleſiæ Chriſti fidem. De tali ergo curru dici poteſt illud Act. 8. *quod cum vrit Æthiops in curru legeret Eſaiam, dictum fuit Philippo, quod adiungeret ſe ad currum illum.* Et dicitur ibidem quod ille, *qui librum legebat, Chriſto credidit, & baptiſmum accepit.* quia reuera currui Eccleſiæ vel Scripturæ, merito per fidem & charitatem quilibet adiungitur, in quo ſc. liber Eſaiæ legitur, baptiſmus ſuſcipitur, & Chriſti fides creditur, & tenetur. Et ſic patet, quomodo ſunt quatuor currus Chriſti, quos ducit Spiritus Sanctus.

F ¶ Secundo principaliter dico, quod inuenitur currus iuſti, per quem fit bonus tranſitus, & iſte eſt currus virtutum, in quo ſc. anima deuota circumuoluitur atq; fertur. Currus igitur dicitur, id eſt, congeries virtutum. Vnde Bernard. dicit & ponit Mauricius in ſuis diſtinctionib. quod virtutum ſunt tres principales currus, ſcilicet,

Currus { Continentiæ,
Patientiæ,
Amicitiæ.

Primus currus eſt mundiſſimus omnib. præeminens, ſecundus eſt fortiſſimus omnia ſuſtinens, tertius currus eſt altiſſimus omnia continens. ¶ De curru continentiæ ſeu pudicitiæ, dicit, quod quatuor rotas habet, quæ ſunt,

Maceratio corporis,
Continuatio laboris ſeu operis,
Aſperitas veſtis,
Munditia mentis.

Equi duo iſtius currus ſunt infirmitas corporalis, & inopia temporalis. Auriga autem eius, qui iſtum currum prudentiſſime regit, eſt, vt aiunt, aſſidua meditatio mortis. In tali ergo curru ſedent continentes, & potiſſime ibi ſedet beata Virgo, figurata in imagine Cybeles, quæ dicta eſt alma mater, quæ ſecundum Iſidor. pingebatur in curru ſedens cum corona turrita & leonibus ſequentibus & gallis claue in manu, &c. Sicut alibi, & per currum intellige continentiam.

¶ De curru etiam patientiæ dicit, *quod habet etiam quatuor rotas. Et iſtæ ſunt*, vt dicitur ibidem, *temporalium benigna adminiſtratio operoſa infirmorum compaſſio, tribulatorum & tentatorum conſolatio, iniuriarum lata toleratio: Duo equi poſſunt eſſe ſpes præmij, & euaſio futuri ſupplicij: auriga autem iſtius eſt fortitudo.* ¶ De curru autem inimicitiæ ſeu charitatis dicitur ibidem, quod quatuor habet rotas. Et iſtæ ſunt zelus Dei, amor proximi, liquefactio cordis, dilatio mentis, duo vero equi beneficia Dei futura & præterita, auriga autem manſuetudo. Hæc & prædicta vel quaſi ponit Mauricius. Et ſic dico, quod iſti ſunt currus virtutum, in quibus vehitur vir perfectus. Vnde de viro perfecto poteſt dici illud 4. Regum 6. *Ecce,* inquit, *mons totus plenus curribus,* id eſt, iuſtus plenus virtutibus. Currus enim virtutum eſt ille, in quo homo poteſt aſcendere Paradiſum, ſicut de Roboam dicitur 3. Regum 12. *Aſcendit Rex currum ſuum & fugit in Hieruſalem.* Patet ergo quomodo inuenitur currus iuſti, in quo fit tutus tranſitus.

¶ Tertio principaliter dico, quod inuenitur currus mundi, G
à quo fit grandis ſtrepitus, & ſic dico, quod currus ſignat mundi ſuperbiam atque ſtatum, magnorumque tumultuoſas potentias, & pompoſas. Vnde de Abſalon legitur, 2. Reg. 15. *quod ipſe fecit ſibi currum & equites quinquaginta viros, qui præcederent eum.* Iſti ſunt *currus Pharaonis, quos ſubmerſit Dominus in mare rubrum,* ſicut dicitur Exod. 14. quia pro certo omnes tales currus, id eſt, omnes mundi pompæ ad mare, id eſt, ad amaritudinem deducuntur, & infortunia finaliter conuertuntur. Vnde Exod. 15. *Ingreſſus eſt enim Pharao cum curribus & equitibus in mare, & reduxit ſuper eos Dominus aquas maris,* & ideo Dauid ſæculi pompam abominans dicebat in Pſal. 19. *Hi in curribus & hi in equis, nos autem in nomine Domini inuocabimus.* Inuenitur ergo currus mundi, in quo fit grandis ſtrepitus. ¶ Quarto dico, quod inuenitur currus dia- H
boli, cuius eſt triſtis exitus. Et talis currus nihil aliud eſt, quam peccator, qui ſcil. à diabolo ſicut à Domino ſuo regitur, & vbi voluerit circumfertur. Poſtquam vero per mortem cõſumptus fuerit & deſtructus, ab ipſo in igne infernali ponitur, vbi perpetuo concrematur 4. Reg. 23. *Currus ſolis combuſſit igni.* Sol enim qui dicitur quaſi ſolis lucens, diabolum ſignat, qui per ſuperbiam ſolus appetit relucere, qui ſcil. currus ſuos, ſc. peccatores igne inferni finaliter ſolet cremare. ¶ Quinto dico, quod I
inuenitur currus impij, cuius eſt grauis ambitus, & ſic per currum intelligitur congeries vitiorum, in quibus impius rotatur, & circuit. Vnde nota, quod Bern. & Mauricius ponunt tres currus impiorum principales videlicet,

	Superbiæ		Impetuoſe,
Currum	Luxuriæ	qui currit	Delitioſe,
	Auaritiæ		Anfractuoſe.

Currus ſuperbiæ quatuor (vt ait) habet rotas, videlicet

Sæuitiam,
Audaciam,
Impatientiam,
Imprudentiam.

Malus currus eſt iſte, & velox ad effundendum ſanguinem, qui ſcil. nec innocentia ſiſtitur, nec patientia retardatur, nec timore refrenatur, nec pudore etiam cohibetur. Trahitur autem iſte currus duobus pernicibus equis ad omne nefas potiſſimis, videlicet libidine dominandi, & impunitate peccandi. Auriga autem poteſt dici mortis obliuio, cuius calcaria ſunt timor ſuccumbendi, & gloriæ amor, iſte eſt currus & falcatus & ferreus propter crudelitatem annexam. Iudic. 1. *Inhabitatores vallis falcatis curribus abundabant.* Currus etiam luxuriæ, vt aiunt, quatuor habet rotas, quæ ſunt

Ventris ingluuies,
Veſtis mollities,
Coitus delectatio,
Soporis reſolutio.

Duo autem equi, vitæ proſperitas, & abundans rerum fertilitas, Auriga autem poteſt dici parata ad malum oportunitas. Ioſu. 11. *Equos eorum ſubneruabis, & currus igni combures.* Equi enim qui ſunt animalia libidinoſa & ignis luxuriam ſatis deſignant. Currus auaritiæ quatuor alias habet rotas, & iſtæ ſunt

Rerum complacentia,
Timor paupertatis,
Defectus claritatis,
Inhumanitas mentis.

Equi

Digitized by Google

Equi eius ſunt tenacitas & rapacitas. Auriga vero excæcatio mentis,& duritia,calcaria eius ſunt ſollicitudo ſeruandi, & timor amittendi. Iſte eſt igitur currus igneus, qui equos haber igneos,quia ſcil. quicquid eſt in auaritia, totum ardet præ feruore acquirendi. Vnde 4.Reg.6.dicitur,quod *mons erat plenus equorum & curruum igneorum*. Sic igitur patet quomodo currus ſumitur multis modis.

A *Curuare.Curuitas.*

Nota,quod curuitas ſeu incuruatio poteſt accipi multis modis. Eſt n.

Curuitas { Cordialis ſubiugationis,
Temporalis tribulationis,
Criminalis inquinationis,
Infernalis deſolationis.

Incuruantur enim iuſti interiori humili inclinatione. Incuruãtur miſeri exteriori flebili tribulatione. Incuruantur impij ſuperiori culpabili operatione. Incuruantur damnati poſteriori triſtabili deſolatione. ¶ Dicam ergo,quod eſt curuitas ſeu inclinatio ſeu incuruatio iuſtorum,& humilium. Ad literã enim homo,qui humiliat ſe,ſolet ſe incuruare & quaſi ſubiugare, ad ſignificandũ, quod ſicut exterius viſibiliter incuruatur, ſic mẽtaliter humiliatur,& inclinatur:quamuis enim elephas ſit animal maximum,& genua habet rigida: dicit tamẽ Plinius quod docetur Regẽ ſalutare & genua coram eo curuare,ſeu flectere ſuo modo. De apibus etiam dicunt Auic. & Ambroſius, quod illa dicitur melior,quæ minor, rotundior, conſtructior,velocior,& curuior reperitur. Sic vere dicam, quod nullus eſt ita magnus in potentia,ſcientia, honore, vel dignitate, quin per humilitatem ſe debeat incuruare rigorem ſuperbiæ flectere,& ad Deum Regem humiliter inclinare.Ille enim qui ſui reputatione minor,in obediendo rotundior, & ad motum habilior, per charitatem velocior in conſcientia ſtrictior,& per humilitatem curuior inuenitur,apud Deum melior iudicatur. Vnde de tali curuitate dicitur Baruc.2. *Anima,quæ triſtis eſt incedit curua, & triſtes & deficientes oculi dabunt gloriam & iuſtitiam coram Domino.* Et Dominus dicit Eſ.45.*Mihi curuabitur omne genu*.Et ſi vis notabis,quod inuenitur in ſacra ſcriptura Curuitas

Subiectionis,quæ exhibetur maioribus,
Compaſſionis,quæ impenditur pauperibus,
Orationis,quæ adhibetur numinibus.

Igitur incuruemur maiorib. per ſubiectionem Eſa.2. *Incuruauit ſe homo,& humiliatus eſt vir* Gen.27. *Eſto Dominus fratrum tuorũ,& incuruentur ante te filij matris tuæ.* Item incuruemur pauperib. per compaſſionem,exẽplo Heliſæi de quo dicitur 4.Reg.4. quod *incuruauit ſe ſuper mortuũ,& calefacta eſt caro pueri.* Itẽ incuruemur numinib. ſc. Deo,ſanctis & angelis per orationẽ & deuotionẽ Nehe.7.*Incuruati ſunt & adorauerunt Deum,* & Eſa.5. *Incuruabitur omnis ſublimitas hominũ*.Iſta eſt igitur curuitas iuſtorum & humi-
B liũ. ¶ Secundo dico, quod inuenitur curuitas pauperũ & flebiliũ. Et iſta eſt illa curuitas tribulatio vel depreſſio,qua pauperes & miſeri in vita iſta premuntur,quæ ſc.fieri conſueuit

A Deo pœnam infligente,
A mundo bonos affligente,
A prælato malos corrigente.

Et ſic dico,quod Deus curuat omnia ſibi ſubigẽdo,vnde de eo dicitur Iob.9.*Sub quo curuãtur,qui portant orbẽ*. Iſtud autẽ potiſſime fiet in die iudicij,quando illi qui nũc ſibi nolunt voluntarie curuari & ſubiugari, malis gradib. curuabuntur Iob 34. *Subito morientur, & media nocte curuabũtur populi*.Itẽ dico,quod mũdus & tyrannus curuant pauperes, ipſos affligẽdo. Vnde pauper dicit illud Pſ.37.*Miſer factus ſum & curuatus ſum vſq; in finẽ*.Itẽ prælatus curuat ſubditos ipſos corrigendo. Vnde Eccl.30. *Curua ceruicem eius,ſc.filij tui in iuuentute,tunde latera eius,dũ infans eſt*. Et ratio redditur Eccl.33.vbi dicitur,*ſic iugũ & lorũ curuant collũ durum,& ſer-*
C *uum inclinant operationes aſſiduæ*.Iſta eſt igitur curuitas miſerorum atq; flebiliũ. ¶ Tertio dico, quod inuenitur curuitas ſeu incuruatio peccatorũ deteſtabilium: ſicut n. rubi & vepres nunquã poſſint ſtare erecti, ſed potius curui & inferius inclinati: ſpinæ etiam eorũ curuæ ſunt, & ideo ſecum retinent quicquid pungunt, ſic peccatores nec in ſe ſunt iuſti & recti, nec ſurſum ad Deum & cœleſtia erecti, ſed per diuerſa vitia ſemper ſunt

Curui per { Fallaciam nunquam recte agentem,
Auaritiam inferiùs hærentem,
Tenacem parcitatem omnia retinentem
Infidelitatem dæmones adorantem,
Carnalitatem fœminis incumbentem.

De curuitate fallacitatis malitiæ & proditionis dicitur Eccleſ. 12. *ſi humiliatus vadat curuus, abijce eum,& cuſtodi te ab eo.* De curuitate auaritiæ & ambitionis,quia, ſcilic.curuati & inclinati ſunt ad terrena,dicitur in Pſalm.*Dorſa eorum ſemper incurua,*& Eſa.15. *Dixerunt,* inquit, ſupple, *dæmones animæ tuæ, incuruare,vt tranſeamus,& poſuiſti vt terram corpus tuum,& quaſi viam tranſeuntib.* Diabolus enim magis vult, quod anima ſit curua quam recta. De curuitate vero tenacitatis & parcitatis nota, quod res curua ſemper fortius retinet id,quod ſemel infixum eſt. Et ideo diabolus eſt ſicut piſcator,qui curuat clauum,vel acum ad faciendum hamum, ſic diabolus incuruat per capacitatem auarum, vt raptum non dimittat denarium, Vnde in Pſalm. *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam,* de curuitate etiam idololatriæ & infidelitatis dicitur Eſaiæ 44. *Fecit ſculptile,& incuruatus eſt ante illud*: Iſti,qui ſic curuantur, ſumme à Deo odiuntur, & facientes contrarium ſumme diliguntur 3.Reg.19. *Reliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal.* De curuitate autem luxuriæ, & carnalitatis, quia ſcil. viri mulieribus inclinantur, dicitur Iob 31. *Scortum ſit alterius vxor mea, & ſuper illam incuruentur alij.* Iſta eſt igitur incuruatio peccatorum deteſtabilium. ¶ Quarto dico, quod inuenitur curuitas damnatorum miſerabilium, pondus enim D damnatorum ipſos perpetuo deprimit & incuruat. Vnde ille Manaſſes incarceratus & ligatus dicebat 2.Paralip.36.in oratione Manaſſis: *Incuruatus ſum multo vinculo ferri.* Sufficit ergo. Vide de verbo inclinare infra, & in alijs titulis ſimilibus.

Cuſtodire.Cuſtodia.

Nota, quod cuſtodia quandoque A pro loco ſumitur, vbi aliquid cuſtoditur, Gen.39. *Dedit in manu eius omnes vinctos,qui in cuſtodia tenebantur.* Item quandoque pro diligentia qua aliquid cuſtoditur Prou.4 *Omni cuſtodia ſerua cor tuum.* Item pro poteſtate vel officio, à quo aliquid cuſtoditur Abac.2. *ſuper cuſtodiam meam ſtabo,&c.* Cuſtodire tamen communiter idem eſt, quod ſeruare. Et eſt cuſtodia moraliter, & ſpiritualiter loquendo, quoddam genus diſcretionis, quo homo tam in ſe, quam in alijs præcauet à nociuis. Accipitur enim cuſtodire pro præſeruare,& defendere,pro iuuare. Cuſtodire enim debet homo aliqua,quæ ſunt interiora,ſuperiora, exteriora. ¶ Cuſtodiamus B ergo

Interiora,ſc.vires animorum
Superiora,ſc.leges mandatorum,
Exteriora,ſc.greges ſubditorum.

Cuſtodiamus igitur mentem interiorem Deut.4. *Cuſtodi temetipſum & animam tuam ſollicite.* Itẽ cuſtodiamus gregem exteriorem quod pertinet ad prælatos,de quib. dicitur Cant.3. *Inuenerunt me vigiles,qui cuſtodiũt ciuitatem.* Item cuſtodiamus legem ſuperiorum,ſc.Dei & prælatorum mandata.Eccl.2. *Qui timent Dominum,cuſtodiunt mandata.* Cuſtodiamus ergo chariſſimi, virtutes interiores.Apes n.pro cuſtodiendo melle aluearis ſui valde ſunt ſollicitæ,& ideo contra apes falſas,ſcil.contra fucos mella ſua rapere,& comedere volentes, acriter reſiſtunt & pugnant ſecundum Plin.Sic vere chariſſimi mella alueatis noſtri, id eſt, virtutes & gratias cordis noſtri debemus cum omni diligentia cuſtodire,&pro ipſis ſeruandis cõtra dæmones rebellare.Iuxta illud Prou.4. *Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, quoniã ab ipſo vita procedit,* ſicut enim dicitur Luc.11.*Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia,quæ poſſidet.*Multis tamẽ chariſſimi accidit ſicut formicis Æthiopiæ,ſicut enim dicit Plin.in Æthiopia ſunt formicæ potentes & magnæ, quæ aurum in montib. tanta auiditate cuſtodiũt,quod ipſum exinde aſportari aliqualiter nõ permittunt,quando tamen æſtus æſtatis venerit, tũc cauernas terræ ingrediuntur,& ſic veniunt incolæ,qui aurum eis ſubtrahũt & furantur. Sic vere,chariſſimi,multi ſunt, qui aurum & ſpirituales diuitias cuſtodiunt in ſcrinio cordis ſui, ipſaſq; à dæmonibus impugnantibus tuentur, & defendunt ſicut viri ſancti & perfecti,qui propter virtutem prudentiæ,formicis merito cõparantur, quòd figuratur Exod.16. *vbi poſitum eſt manna in vrna aurea,& poſitum eſt in arca, vt cuſtodiatur in reliquas generationes.* Verumtamen quando æſtus auaritiæ contra eos feruent, tunc pro certo intrant cauernas bonorum temporalium per affectionem,vbi per auaritiam ſe abſcondunt & ſic bona ſua ſpiritualia eis à dæmonibus ſubtrahuntur,ipſaſque cuſtodire & ſeruare impediuntur Pſ.*Mandata eius non cuſtodierunt*,figurati in cuſtodibus poſitis circa ſepulchrum, qui dormientes Dominum per-

Digitized by Google

perdiderunt, quia vere illi, qui per auaritiã & alia peccata dormiunt de ſepulchro cordis ſui Deum, & virtutes perdunt, ideo 1. Reg. 26. dicitur: *Quare non cuſtodiſti Dominum tuum regem?* Non ſic ergo, ſed cuſtodiamus mentem interiorem, vnde dico

Cuſtodi cor tuum, vt { Mala caueas,
Pacem habeas,
Vitam foueas.

Talis ergo cuſtodia facit mala cauere Prou. 22. *Arma, & gladij in via peruerſi cuſtos animæ ſuæ longe recedet ab eo.* Item facit pacẽ tenere, Phil. 4. *Pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra.* Item facit vitam habere Prou. 16. *Cuſtos animæ ſuæ ſeruat vitam,* &
C illud prædictum: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ab ipſo vita procedit,* cuſtodiamus ergo mentem interiorem. ¶ Secundo debemus cuſtodire legem ſuperiorum, ſc. Dei & prælatorũ mandata. Mare enim non tranſit terminos ſibi conſtitutos à Deo, cætera animalia non exeunt circulum à leone circumquaq; cõfectum, imo quaſi quoddam imperatorium edictũ ipſum cuſtodiunt in tranſgreſſum. Ad denotandum, quod terminos & circulos, fines & limites mandatorum ſuperiorum noſtrorum debemus cuſtodire, nec ipſa aliqualiter præterire. Vnde Ioſ. 23. *Sitis ergo ſolliciti, vt cuſtodiatis cuncta, quæ ſcripta ſunt,* & Iob 23. *Viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.* De cuſtodia autem legis virtutum vel mandatorum, vide infra de eodem in fine. Cuſtodi er-
D go legem ſuperiorum. ¶ Tertio dico, quod debemus cuſtodire gregem exteriorum, quod, ſc. pertinet ad prælatos, qui gregem ſibi commiſſum debet cum diligentia cuſtodire, & contra aduerſa omnia defendere & iuuare: vnde 1. Reg. 17. dicitur, quod *Dauid commendauit gregem cuſtodibus.* Paſtores enim habent greges cuſtodire, & contra luporum inſultus ſollicite vigilare. In cuius figura dicitur, quod nato Domino paſtores erant in regione vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregẽ ſuum. Prælati ſunt cuſtodes, qui pro grege ſubditorum tuendo vigilare & laborare debent, & contra lupos inferni pugnare, & per prædicationem clamare Hier. 31. *Clamabunt cuſtodes in mõte Samariæ.* Aduerte tamen, quod quandoq; canis pugnat pro oſſe contra alios canes, & hoc vt ipſum poſſit ſolus rodere. Sic vere multi ſunt, qui pugnant pro ſuis ſubditis, vt ipſos poſſint nõ cuſtodire, ſed ſoli deuorare. De talibus ergo cuſtodio. dicitur Naum. 3. *Cuſtodes tui quaſi locuſtæ, & paruuli tui, quaſi locuſtæ locuſtarũ, &c.* Applica de locuſtis, id eſt, de raptoribus, prælatis vel iudicibus & paruulis locuſtarum, id eſt, de eorum balliuis. Multi etiam ſunt ſimiles catto, quem ruſticus poſuit in arca, vt cuſtodiret caſeum à muribus, qui tamen mures & caſeum deuorauit, ſicut narrat Michol. in lib. de omni & nullo. Sic vere, chariſſimi multi ſunt hodie, qui in arca Eccleſiæ conſtituti ſunt prælati vt caſeum, id eſt, ſubditos à muribus, id eſt, à malis balliuis, tyrannis & vſurarijs cuſtodiant. & defendant ipſi tamen non ſic, imo vere & caſeum & mures, id eſt, ſubditos & balliuos deuorant, & deuaſtant. Non ſic chariſſimi ſed cuſtodiat prælatus gregẽ exteriorẽ. Eſa. 62. *Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes.* In quibus verbis aduerte, quod prælatus debet eſſe ſpeculator clare proſpiciens, ſuper defenſator caute circuiens, qa debet circuire muros, procurator iuſte ingrediens, quia debet eſſe à Deo conſtitutus. Iſta enim ordine literæ retrouerſo requiruntur in prælato, ſc. innocentia in ingrediendo, quia ſc. canonice & per Dei vocationem debet ingredi. Cõſtitui inquit. Itẽ diligentia in circumeundo, quia ſcil. circa muros & circa ambitus religionis ſemper debet circuire, muros inquit tuos. Itẽ ſapientia in proſpiciendo, quia, ſc. ipſe debet eſſe ſuper eminentiam diſcretionis & contempla-
E tionis. ¶ Dicamus ergo, quod prælatus debet habere iuſtam & canonicam inſtitutionem, quod oſtenditur cum dicitur, Deus dixit cõſtitui, qui, ſc. à Deo originaliter & principaliter, inſpiratiue, & vocatiue debet inſtitui, & promoueri. Præſes enim prouinciæ non ſolebat inſtitui niſi ordinante duce, cuſtos ciuitatis nõ inſtituitur niſi faciente rege. Sic pro certo prælati inſtitui nõ debent, nec ad Eccleſiæ cuſtodiam admitti nec ad prælationis honorẽ præferri, niſi inſpirante & vocante illo, qui *niſi cuſtodierit ciuitatẽ, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eã.* Deus enim in promotione prælati principaliter debet influere, originaliter debet inſtituere, cauſatiue debet ordinare. Cõſtitui inquit cuſtodes Pſal. *Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Sion montem ſanctũ eius.* De Dauid etiã dicitur 2. Reg. 8. quod *ipſe poſuit cuſtodes in Idumæa, & facta eſt ſeruiens Dauid.* Iſta tamen ſunt hodie contra multos, qui pro certo non cõſtituuntur à Deo, ſed à mundo, nõ à iuſtitia, ſed à ſimonia, non à diuina inſpiratione, ſed à carnali affectatione.

De talibus dicit ipſe Deus Oſeæ 8. *Ipſi regnauerunt, ſed non ex me principes extiterunt, ſed nõ per ſpiritum meũ.* De talibus poteſt intelligi illud Hiere. 4. *Ecce auditũ eſt in Hieruſalẽ, cuſtodes venire de terra lõginqua.* q. d. iſti non inſtituuntur à Deo, qui eſt ex cauſa propinqua, ſed à carne, vel à ſimonia, &c. quæ ſunt cauſæ extraordinariæ & remotæ. Heu Deus quam male ſuccedit finaliter talibus, qui ſic habent malum ingreſſum, ſecundum enim Plin. Si ſalamandra radicem & pedem arboris infecerit veneno ſuo, oẽs rami & poma ipſius inficiuntur, & venenoſa efficiuntur. Sic vere, chariſſimi, ſi radix & pes hominis id eſt, ingreſſus eius ad prælationem, vel promotionem veneno diaboli ſcil. ſimonia, vel carnali affectione ſit infectus, conſtat quod totum reſiduũ arboris vitæ ſuæ iſto veneno penitus maculatur, totus n. ſtatus & tota vita talium maculata eſt, & infecta, & ideo ſicut videmus ad oculum, tales, qui male intrant vt cõmuniter, non proſperantur, ſed ſicut maculati & infecti infortunijs continuis agitantur. Sic n. dicit Chriſtus: *Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus, eradicabitur.* Iſtæ autem ſunt tres quæſtiones ſecũdum Aug. quas in iudicio à prælatis Deus requiret, ſc. quomodo intraſti, quomodo rexiſti, quomodo vixiſti. Male enim intrant quidam, vt Abſalon & Iaſon. Abſalon n. cõſpirando, Iaſon munera dando fuerũt promoti, ſicut dicitur 2. Reg. 15. & 2. Mach. 4. Male viuunt quidam, vt Antiochus & Achab, qui fuerũt Reges iniquiſſimi. Male vero regunt alij, vt Saul & Abimelech, & ideo oẽs tales ad miſerabilem exitum peruenerunt, quia malũ ingreſſum, malam vitam, & malum regimen habuerunt. Nõ ſic (chariſſimi) ſed habeamus iuſtitiam & innocentiam in egreſſu. Conſtitui, vt ſic dicat Chriſtus Eſa. 49. *Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, &c.* Vide Cant. 8. loquitur Eccleſia. *Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet populos tradidit eam cuſtodibus.*

¶ Secundo dico, quod prælatus debet habere peritiam & F diligentiam in progreſſu, ſuper muros enim debet eſſe, id eſt, ſuper particularibus officijs & beneficijs Eccleſiæ ſibi cõmiſſis, ſuperque perſonis & ſtatibus eorundem, vel ſuper muros, i. ſuper ſtatutis regularibus & clauſuris, vt diligenter circumeant, & videant, ne nociuum aliquid ſubintret. Cuſtodes enim ciuitatum muros diligenter circumeunt, vt ciuitatem defendãt ab inſidijs hoſtium, muros inquit tuos. Vide Nehe. 4. *Poſuimus cuſtodes ſuper murum.* Canis enim qui cuſtodit gregem, cuſtos, qui cuſtodit vineam, valde debet eſſe diligens circumiens & diſcurrens, ſi enim in loco ſtaret, nunquam bene gregem vel vineã cuſtodiret. Sic vere prælati qui in vinea Domini Sabaoth, i. in Eccleſia ſubditorum gregem habent defendere & diſcurrere, & tam gregem, quam vineam viſitare, quia alias ſi tardus & negligens eſſet, nunquam bene Dei Eccleſiam cuſtodiret. Et ideo multi ſunt hodie iſtis formidinibus, i. iſtis figuris & imaginibus ſimiles, quæ quaſi cuſtodes ad terredum aues in hortis & vineis collocantur, quando n. datur eius arcus vel baculus in manu, auiculæ tunc terrentur, & ab horti deuaſtatione arcentur, ſed quia iſta formido de loco ſuo non ſe mouet, nec aliquando de arcu ſuo percutit, ideo auibus timor eius ſubtrahitur, & paulatim deuaſtandi hortum audacia miniſtrant, & tãdem fit, quod iſtas imagines inquinant, & ſuper caput ipſarum volitant, atq; ſaltant. Sic vere, chariſſimi, eſt de multis prælatis in horto, & vinea ſummi Regis, quia vere multi ſunt ibi formido, ſcil. homines negligentes & imbecilles, qui nec ſe mouent per diligẽtiam, nec arcu iuſtitiæ feriunt per correctionem, nec hortum Eccleſiæ cuſtodiunt per iuſtitiam & protectionem Cant. 1. *Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam non cuſtodiui.* Quando enim iſti in principio veniunt, aues, i. malefactores aliquantulum terrentur, ſed tandem cognita tepiditate & impotentia eorum, ab ipſis amplius non timentur, ſed ab ipſis auibus, i. à peruerſis hominibus contemnũtur, & iniurijs & infamijs maculantur. Iſti enim propter defectum diligentiæ non cuſtodiũt Eccleſiam, ſed etiam à tyrannis & dæmonib. deuaſtari permittunt. Vnde iſti videntur ſimiles idolis & ſtatuis, de quib. Bar. 6. *Sicut formido in cucumerario, quæ nihil cuſtodit.* Tales figurantur in ſtatua Nabuchodonoſor Dan. 3. figurantur in imaginibus Alexandri, quas poſuit in montibus vbi ſunt portæ ferreæ, quæ erant ſtatuæ æreæ, quæ ſemper tubicinabant, ad quas dum veniſſet quidam exercitus Tartarorum, qui à quodam Rege à planicie fugabatur, videns & audiens tubas & imagines, credidit eſſe alium exercitum, qui ei obuiam aduenire, ſed tandem videntes, quod iſtæ imagines non ſe mouerunt, ſed bubones ſuper capita eorum inſederunt, cognouerunt eſſe nõ homi-

homines,ſed ſtatuas,& eas penitus confregerunt,& portas ferreas, quas dictæ ſtatuæ cuſtodire videbantur, aparuerunt, & tranſierunt,&ex tunc bubones pro eo quod naturam ſtaturam oſtendebant, pro dijs adorauerunt, & ex tunc pennam bubonis in ſuis pileis portauerunt, qui etiam mos inoleuit hodie apud noſtros,qui in ſuis pileis auium pennas ponunt. Sic vere chariſſimi,quandoq; Alexander, id eſt, Papa Rex totius mundi, vel quicunque ſuperior prælatus in montibus dignitatem ſuper portis & muris Eccleſiarum & Collegiorum ſtatuas æreas,i.e.prelatos negligentes ordinat & immittit,qui quamuis pro cuſtodia poſiti videantur, ipſi tamen nil cuſtodiunt, quia ſed.nihil habent de ſpiritu vel de vita,i. de audacia vel vigore, non n.per diligentiam mouentur,nec per bona opera excitantur,quamuis tubis altæ locutionis, comminationis, vel etiam prædicationis vociferent,& loquantur,propter quandoq; veri non ficti cuſtodes creduntur,ita quod ab eis homines exterrentur.Hierem.31. *Clamabunt cuſtodes in monte Ephraim*:veruntamen quando percipiuntur eſſe ſtatuæ non homines, i. beſtiales non ſapientes,tunc proculdubio contemnuntur, & ab aduerſarijs confringuntur,& murus,quem cuſtodiebāt,i. regularis obſeruantia,cui præerant pertranſitur,& portæ etiam ſibi commiſſę Eccleſiæ deſtruuntur. De iſtis ergo cuſtodibus dicitur Eccl.12. *Commouebuntur cuſtodes domus,& mutabunt viri fortiſſimi.* Non ſic chariſſimi;ſed habeant prælati peritiam,& diligentiam in pro-

G greſſu. ¶ Tertio dico,quod ipſi debent habere prudentiam & ſapientiam in ingreſſu.quod oſtēditur cum dicitur Super. Cuſtos enim caſtri vel vineæ ſurſum in aliquo claro & alto loco ſolet ſæpiſſime aſcendere ad inſidias hoſtium præuidendas & ſpeculandas,& præcauendas. Sic vere prælatus ſemper debet in loco claro per diſcretionem, & in loco alto per contemplationem aſcendere, vt diſcrete circumſpiciat, & videat quid in domo ſua agitur vitij vel virtutis.[Super inquit] vnde Abac.2. *Super cuſtodiam meam ſtabo.& figam gradū meum ſuper munitionem,& contēplabor quod dicatur mihi,& quid reſpōdeam ad arguentē me.* Eſ.21. *Ego ſum ſtans iugiter per diē,& ſuper cuſtodiam meam ego ſum ſtans noctibus totis.* Vbi aduerte,quod prælatus debet habere pœnitentiæ fortitudinem. Ego ſum ſtans:permanentiæ longitudinem.Iugiter per diem & noctibus totis:diligentiæ certitudinē. Super cuſtodiam meam inquit. Patet ergo,quod prælatus debet habere,vt dictum eſt,ſapientiam ſpeculatiuam,diligentiam executiuam,innocentiam introductiuam. Et ſic ergo bene dicitur: *Super muros tuos conſtitui cuſtodes.* Et hoc de Cuſtodia Prælatorum

H ſufficit.¶ Nota ergo adhuc,quod ſicut videmus, quod naturaliter omnia ſe cuſtodiunt à naturalib. nocumentis: ſic ſpiritualiter omnes debemus præcauere ſpiritualia nocumenta,& nos ab eis cuſtodire. Vnde nota quod

Homo debet ſe cuſtodire à
- Viro detractionis,
- Laqueo deceptionis,
- Mendacio locutionis,
- Nequitia acceptionis,
- Immunditia dilectionis.

I ¶ De primo dicitur Sap.1. *Cuſtodite vos a murmuratione,quæ nihil prodeſt.* De ſecundo dicitur Hier.9. *Vnuſquiſque à proximo ſuo ſe cuſtodiat.* De tertio dicitur Prou.21. *Qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam,cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam.* De quarto Eſa.33. *Beatus qui cuſtodit,i.e.abſtrahit manus ſuas ab omni munere.* De quinto 1.Tim.

K 5. *Teipſum caſtum cuſtodi.* ¶ Item ſi vis,nota, quod Deus cuſtodit tria genera perſonarum,ſcilicet,

Charitate feruentes,
Paupertati ſeruientes,
Sanctitate pollentes.

De primo dicitur in Pſ. *Cuſtodit Dominus omnes diligentes ſe.* De ſecundo in Pſal. *Dominus cuſtodit aduenas,pupillos,& viduas.* De tertio in Pſ. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum,ſc.ſanctorum,&c.* Patet ergo de cuſtodia temporali,& ſpirituali,&c. ¶ Item ſi vis,adhuc nota, quod nos debemus cuſtodire.

Cor,ne male meditetur,
Manum, ne male operetur,
Oculum,ne vana contempletur,
Pedem,ne ſtulte gradiatur,
Linguam,ne falſa proloquatur,
Corpus,ne culpis maculetur,
Animam, ne pœnis iaculetur.

¶ Item cuſtodire debemus
Feſta,vt Deo pareamus,
Iuſtitiam,vt recta teneamus,
Legem,vt bona compleamus,
Scientiam,vt vera cognoſcamus,
Prudentiam,vt digna faciamus,
Innocentiam,vt nunquam delinquamus,
Veritatem,vt falſa negligamus,
Pœnitentiam,vt mala corrigamus,
Miſericordiam, vt feſſos erigamus.

De cuſtodia cordis dicitur 1.Par.29. *Cuſtodi in æternum voluntatē cordis.* Et Prou.3 *Præcepta mea cor tuum cuſtodiat.* Et illud prædictū Prou.4 *Omni cuſtodia ſerua cor tuum.* De cuſtodia manus dicitur Eſa.56. *Beatus vir,qui faciet hoc*:Sequitur. *Cuſtodiens manum ſuam ne faciat malum.* De cuſtodia oculi dicitur Pro.23. *Oculi tui vias meas cuſtodiant.* Et Abac.2. *Super cuſtodiam meam ſtabo,& contemplabor,vt videam.* De cuſtodia pedis dicitur Eccl.4. *Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei.* De cuſtodia linguæ dicitur in Pſ.38. *Dixi cuſtodiam vias meas,vt non delinquam in lingua mea,*& iterum, *Poſui ori meo cuſtodiam,cum* [illegible] *ſiſteret peccator aduerſum me.* De cuſtodia corporis ſeu carnis dicebat Beata Agnes. *Angelum Domini habeo cuſtodem corporis mei.* Vnde illud prędictum 1.Tim.5. *Teipſum caſtum cuſtodi.* De cuſtodia animi dicitur Deut.4. *Cuſtodite ſolicite animas veſtras.* Item de cuſtodia feſtorum dicitur Leu 26. *Cuſtodite ſabbatha mea.* De cuſtodia iuſtitiæ dicitur Eccl.21. *Qui cuſtodit iuſtitiam,cōtinebit ſenſum eius.* De cuſtodia legis ſeu mandatorum dicitur in Pſ.60. *Da mihi intellectū, vt cuſtodiam mandata tua,* & Pr.29. *Qui cuſtodit legem beatus eſt.* & 1.Par.22. *Det tibi Dominus cuſtodire legem Domini Dei.* De cuſtodia ſcientiæ dicitur Malach.2. *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam.* De cuſtodia prudentiæ dicitur Pr.19. *Cuſtos prudentiæ inueniet bona.* De cuſtodia innocentiæ dicitur in Pſ. *Cuſtodi innocentiam & vide æquitatem.* De cuſtodia pœnitentiæ dicitur in Pſ. *Propter verba labiorum tuorum,ego cuſtodiui vias duras.* De cuſtodia vero veritatis & eloquentiæ dicitur Eſa.26. *Aperite portas,ingrediatur gens iſta,cuſtodiēs veritatem.* Exemplo ipſius Dei, de quo dicitur in Pſ.quod *ipſe cuſtodit veritatem facit iudicium iniuriam patientibus,dat eſcam eſurientibus.* De cuſtodia autem clementiæ ſeu miſericordiæ dicitur Oſeæ 12. *Miſericordiam & iudicium cuſtodi.* Sufficit, Vide infra de ſeruare,&c.

Cui. Cum Cui ſit pronomen datiui caſus, ſignificans acquiſitionem,dico,quod A

Cui referri poteſt ad
- Deum,
- Iuſtum,
- Impium.

¶ Primo dico, quod referri poteſt ad Deum. Deus enim acquiſitiuus eſt & datiuus. Acquirit enim & appropriat ſibi animas pœnitentium & iuſtorum Dat vero ſuis fidelibus munera meritorum & præmiorum,& etiam peccatoribus munera terrenorum bonorum. Sicut enim dicitur Iac.1 *Ipſe eſt qui dat omnibus affluenter,& non improperat.* Breuiter ergo notabo de iſto Cui, quod ipſe eſt

Cui
- Nullus poteſt comparari
- Omnis debet famulari,
- Iuſti quærunt adaptari,
- Impij nolunt conformari,
- Debent laudes cumulari,
- Cura rerum ſolet dari.

Dico ergo,quod iſte eſt cui nullus digne comparatur,vnde Eſa.40. *Cui ergo ſimilem feciſtis Deum,* Et 46. *Cui aſſimilaſtis me & adæquaſtis*:q.d.Impoſſibile eſt inuenire mihi ſimilem Ezech.31. *Cui aſſimilatus es,o inclyte?* Item iſte eſt cui omnis debet famulari, vnde Geneſ.47. dicitur, quod *Dominus vocauit Iacob,Cui Iacob reſpondit: Adſum.* Vnde beata Agnes dicebat. *Illi ſum deſponſata, cui Angeli ſeruiunt. cuius pulchritudinem ſol & luna mirantur, cui,ſcilicet, parata ſum in omnibus obedire.* Item iſte eſt cui iuſtus quærit adaptari. Et ſic dicit Apoſt. 2.ad Tim.1. *Scio cui credidi,& certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare.* Item eſt cui malus non vult formari, vnde ad Heb.2. dicitur de rebellibus. *Cui noluerunt obedire patres veſtri.* Item iſte eſt,cui laudes debent cumulari, vnde Iudicū 13. *Deus Iſrael cui teſtimonium dediſti,ipſe caput omnium incredulorum,incidit in manu mea.* Item iſte eſt cui cura rerum ſolet dari, i. attribui & adſcribi, vnde Sap.12 dicitur, quod *ille eſt, cui curæ eſt de omnibus.* Dico ergo, quod cui quandoque refertur ad Deum.

¶ Secundo vero dico,quod quandoque cui refertur ad iuſtum. B
Et ſic dico quod iuſtus eſt ille, qui eſt acquiſitiuus, virtutes augendo,& datiuus ſua tribuendo.Et ſic dico,quod eſt cui à Deo datur & conceditur.

Diui-

Diuina benedictio ſeu gratia,
Interna conſolatio vel lætitia,
Virtutis roboratio vel conſtantia,
Timoris conturbatio & mœſtitia,
Honoris exhibitio & reuerentia,
Peccati abolitio & pœnitentia,
Benigna miſeratio ſeu clementia,
Corporis maceratio & abſtinentia,
Cœleſtis retributio & refulgentia.

Dico ergo, quod iſti cui cōceditur cęleſtis benedictio: & ſic dicitur Gen.27. *Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* & Ioſ.15. *Cui* (ſc. Axæ) dixit (ſc. Caleph) *Quid habes?* Sequitur. *Da mihi benedictionem. Cui enim vult miſeretur Deus, quem vult indurat.* Rom.9. Item ſibi datur à Deo interna cōſolatio. Vnde de Tobia cœco dicitur Tob.5. *Cui dixit iuuenis,* i. Angelus, *Forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo cureris.* & Tob.10. *Cui dicebat Tobia. Tace & noli turbari.* Itē ſibi datur virtutis roboratio. Vnde 3.Reg. 1. *Cui dixit Adonias. Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuncians.* Item ſibi datur timoris conturbatio, ſc. timor Dei, vnde Eccl.25. *Beatus cui donatum eſt habere timorem Dei,* & ad Rom.13. *Cui timorem, timorem.* Item ſibi datur honoris exaltatio, Rom.13. *Cui honorem, honorem.* Item ſibi conceditur peccati abolitio Pſal. *Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum. Cui vult enim miſeretur Deus* Ro.9. Item ſibi conceditur interna miſeratio. Vnde canitur in oratione. *Cui eſt proprium miſereri ſemper & parcere.* Item ſibi à Deo datur corporis maceratio Iob 39. *Cui dedi in ſolitudine domū.* Solitudo enim carnis macerationem ſignat. Itē ſibi finaliter datur ſplendoris retributio, ſc. gloria Paradiſi vnde Iudith 10. *Cui Dominus contulit ſplendorem, &c.* Cui ergo refertur ad iuſtum. ¶ Ter-
C tio vero dico, quod cui quandoque refertur ad impium & iniuſtum. Et ſic certo dico, quod iſte eſt ſcilicet,

Cui {
Ineſt detractio mordax,
Adeſt deceptio fallax,
Deeſt cognitio verax,
Subeſt damnatio vorax.

Igitur dico, quod peccator eſt ille, cui ineſt mordax detractio Ideo 1.Pet.5. dicitur, quod *aduerſarius circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite.* Item eſt fallax deceptio. 3.Reg.22. Ego decipiam Achab. *Cui dixit Dominus: In quo?* Sequitur: *Decipies & præualebis.* Itē deeſt verax cognitio. Prou.23. *Cui ſuffoſſio oculorum.* Item iſti cui finaliter ſuberit vorax & æterna damnatio ſeu maledictio Pro. 23 *Cui væ, cuius patri væ, cui ſine cauſa vulnera, niſi his qui commorantur in vino, & qui vacant calicibus epotandis?* Sufficit de cui.

A *Cuius.* Nota, quod cuius, qui eſt genitiuus de quis, quæ quid qui, quandoque poſitiue ſumitur, & quandoque interrogatiue. Sicut ergo dictum eſt de cui, ſic dici poteſt de cuius, ſcilicet quod

Cuius referri poteſt ad {
Deum,
Iuſtum,
Impium.

Et primo ad Deum, & ſic dico quod iſte eſt

Cuius {
Subſtantia pro nobis funditur,
Potentia ſæculum regitur,
Clementia fideli parcitur,
Iuſtitia impius plectitur.

Iſte eſt igitur cuius ſubſtantia, ſcil. ſanguis pro nobis funditur. Vnde de ipſo poteſt intelligi illud Leu.9. *Aaron,* id eſt, genus humanum, *immolauit vitulum, pro peccato ſuo cuius ſanguinem obtulerunt filij ſui.* Item iſte eſt cuius potētia ſæculum regitur, vnde Iob 12. dicitur ſic: *In cuius manu eſt anima omnis viuētis.* Vnde nos dicimus in collecta. Deus cuius eſt totum, quod eſt optimum. Item iſte eſt cuius clementia fideli parcitur. Vnde Rom.9. *Cuius vult miſeretur Deus.* Item iſte eſt cuius iuſtitia impius plectitur, vnde Iob 9. *Deus cuius iræ reſiſtere nemo poteſt, ſub quo curuantur, qui portant*
B *orbem.* ¶ De iuſto vero dic, quod iſte dicitur cuius pronomen ſcil. genitiui caſus, quandoque poſitiuum, quandoque interrogatiuum, quod ſcilicet, ſemper poſſeſſionem deſignat, & hoc actiue vel paſſiue, hoc eſt dictum, vel quia poſſidet quia poſſidetur. Ad denotandum, quod iuſtus eſt,

Pronomen, quia pro nomine, i. pro proximo ſe ponit & exponit, quod facit charitas,
Genitiuus eſt, quia bona opera generat & producit, quod facit bonitas,
Poſitiuus eſt, quia immobiliter manet & reſidet, quod facit firmitas,
Interrogatiuus eſt, quia malos interrogat, & arguit, quod facit veritas,
Poſſeſſiuus etiam eſt, quia Deus ipſum poſſidet, quod facit diuinæ gratiæ benignitas. Aut etiam quia ipſe poſſidet Deum & virtutes habet, quod facit ſanctitas.

Et ideo breuiter dico, quod iſte cuius figuratur in illo candelabro luminis de quo dicitur Exod.37. *De cuius vecte* inquit *calami, ſcyphi, ſphærulæ & lilia procedebāt.* Calami enim cum quibus ſcribitur ſignificant eloquentiam. Scyphi cum quibus bibitur, ſignāt ſapientiam. Sphærulæ quæ ſunt circuli volubiles, & ſignant obedientiam & diligentiam. Lilia vero candida ſignant caſtitatem & munditiam. Et ideo breuiter notabo, de iuſto quod iſte eſt cuius

Altitudo ſcandit ſuperius, Pulchritudo fulget exterius,
Mœſtitudo plangit interius, Certitudo ſuperat vlterius,
Sanctitudo durat poſterius.

Dico ergo, quod eſt cuius ſuperius ſurgit altitudo ſcil. per contemplationem, vnde Dan.4. *Arborem vidiſti ſublimem, cuius altitudo pertingit vſque ad cælum.* Item eſt cuius exterius fulget pulchritudo, ſc. per honeſtatem, vnde de Helia dicitur 4.Reg.1. *Cuius figura & habitus eſt viri qui occurrit vobis? Qui dixerunt: Vir piloſus, & zona pellicea accinctus renibus. Et ait Helias Theſbytes eſt?* Vnde de imagine ſuæ exterioris conuerſationis dicitur Matt.22. *Cuius eſt imago & ſuperſcriptio? dicunt ei Cæſaris.* Item iſte eſt cuius interius plangit mœſtitudo, ſc. per pœnitentiæ lamenta, vnde de Hier. mortem Ioſiæ regis Iudæ plangente dicitur 2.Par.35. *Cui omnes cantores, vſque in præſentem diem lamentationes replicant.* Item iſte eſt cuius vberius ſuperat certitudo, quia ſcil. iuſtus certiſſime ſperat in Domino, vnde in Pſ. *Beatus vir cuius eſt Dominus ſpes eius.* & alibi. *Beata gens cuius Deus Iacob adiutor eius.* & alibi: *Beata gens cuius eſt Dominus Deus eius, &c.* Item iſte eſt cuius poſterius viget ſanctitudo, ſcil. per longinquam redolentiam bonæ famæ, vnde Eccl.45. *Dilectus Deo & hominibus Moyſes, cuius memoria in benedictione eſt, ſimilem illum fecit in gloria ſanctorum, &c.* Et hæc de iuſto ſufficiant. ¶ De impio vero quod dici poſſit cuius, potes notare, C
quod iſte eſt, ſcil. cuius

Conuerſatio inficitur, Euagatio arguitur,
Gubernatio contemnitur, Exaltatio deprimitur,
Condemnatio promittitur.

Igitur dico, quod eſt cuius infecta conuerſatio. Et ſic dicitur Leu.13. quod vir ſiue mulier in cuius capite vel barba lepra apparuerit, videns eum ſacerdos, ſequitur. Vir ſiue mulier de cuius capite capilli fluunt, caluus & immundus eſt. Barba enim & capilli conuerſationem dexteriorem ſignificant, vbi ſcil. fluxus inconſtantiæ & lepræ fœtentis luxuriæ apparet, immunda merito iudicatur. Item iſte eſt cuius eſt ſuſpecta euagatio. Et ſic dicitur illi inuentio in agro, 1.Reg.30. *Cuius es tu, & vnde, & quo pergis? qui ait, Puer Ægyptius ego ſum.* Item iſte eſt cuius eſt corrupta gubernatio, & ſic dicitur. Eccl.10. *Væ terra, cuius rex puer eſt, & cuius principes mane comedunt.*
Item iſte eſt, cuius eſt deſtructa exaltatio, ſeu etiam temporalis cumulatio, vnde Iud.12. *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te, quæ autem paraſti, cuius erunt.* Item iſte eſt, cuius eſt inſtructa, condemnatio, ſcil. caſus mortis æternæ, vnde Luc.14. *Cuius veſtrum aſinus aut bos in puteum cadet?* Puteum dico infernalem, &c. Sufficit.

Finis Partis primæ Dictionarij.

Digitized by Google

G 1.

Digitized by Google

Digitized by Goog